

Digitized by the Internet Archive
in 2023 with funding from
Kahle/Austin Foundation

PATRUM
NOVA BIBLIOTHECA

TOMUS X.

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE
AB
ANG. CARD. MAIO COLLECTAE

TOMUS DECIMUS

EDITUS

A IOSEPHO COZZA-LUZI

S. R. E. VICE-BIBLIOTHECARIO

COMPLECTENS

IN PARTE I. ORATORIA

SERMONES S. THEODORI STUDITAE, GEORGII NICOMEDIENSIS, S. IOAN. CHRYSOSTOMI

B. MARCI MONACHI, MICHAËLIS PSELLI IUN. ET GEORGII METOCHITAE

IN PARTE II. LITURGICA

S. GERMANI PATR. C. P. HISTORIAM MYSTICAM ANASTASIO BIBLIOTH. INTERPRETE

LITURGIAM ANTIOCHENAM, TYPICUM MESSANENSE ET CASULANUM

HYMNOS IN SS. BASILIUM M. ET NILUM IUNIOREM

FUNDATOREM ABBATIAE CRYPTOFERRATENSIS

IN PARTE III. BIBLICA

PROPHETIAS EZECHIELIS, BARUCH ET IEREMIAE

ROMAE
E BIBLIOTHECA VATICANA

TYPISQUE VATICANIS

M. CM. V

31020

Property of
CLgA
Please return to
Graduate Theological
Union Library

S. 3 E 2
BR
60
A6
1844
v. 10

IMPRIMATUR:

Fr. ALBERTVS LEPIDI O. P., S. P. Ap. Magister.

IMPRIMATUR:

IOSEPHVS CEPPETELLI, Patr. Constant., Vicesgerens.

1844

31020

PIO DECIMO

PONTIFICI MAXIMO

IOSEPHUS COZZA-LUZI

S. ROM. ECCLES. VICE-BIBLIOTHECARIUS

FELICITATEM.

Quae de ineditis operibus sacrorum Scriptorum collectio ab Angelo Card. Mai in primam lucem producta est, auspice Pio IX Pontifice; eadem, nunc auspice Te, Pie Decime, anno quinquagesimo ab insignis Viri obitu absolvitur.

Arduum sane opus fuit insistere vestigiis tanti viri; difficile etiam colligere, quae adhuc latuerant, ecclesiasticae traditionis nova monumenta. Freti tamen nos tum studio rerum, tum verbis auctoritate plenis Summorum Pontificum, satagemus ad fastigium perducere opus maximum Maianum, in sacrae eruditionis incrementum.

Cum iam, anno MDCCCLXXI, obferre Pio IX P. M. concessum fuerit volumen octavum huius Maianae collectionis, et postea ann. MDCCCLXXXVIII volumen nonum Pontifici f. r. Leoni XIII, maxime gavisum sumus nunc posse alteri Pio decimum volumen postremum nuncupare.

Morem gerentes voluntati tantorum Pontificum, nihil intentatum reliquimus, ut postrema volumina responderent pretio priorum; dum opus in Bibliotheca Pontificia pro munere nostro

concreditum, ac satis iam superque in ea provectum, in eadem expleri studebamus.

*His denique temporibus, summa Benignitas tua, Pontifex Maxime, cum Tu plane scires studia, in quibus nos incumbere voluit Decessorum Tuorum auctoritas, ut eadem tandem absol-
veremus, prona voluntate permisit.*

*En igitur Tibi, Patrone indulgentissime, quidquid pontifi-
cium est, quidquid sacrum, omne denique opus oblatum. Si quid
igitur in hoc munere absolvendo adsequi licuit, et Tu, ac per Te
Deus benignus excipiat, et ad voluntatem saltem bonam respi-
ciendo, ab alto tum personae tum operi benedictio descendat.*

PRAEFATIO.

Quamquam mihi gratum semper fuit studia, quantum in me, elucubrationesque praestare cl. v. Iosepho Cozza-Luzzi, abbati Basiliano-Cryptoferratensi, sodali et collegae carissimo, in continuatione *Novae Bibliothecae Patrum Maianae*, tamen eius supplere operam (quod nunquam divinarer) in hac decimi et ultimi voluminis *Praefatione* me vehementer taedet. Etenim dum scribo, dolens recorder hunc me perpetuo amisisse, quem funus acerbius, nondum vere senem, kal. Iuniis hoc ipso anno literis, Ordini monastico perinsigni, universae denique Ecclesiae eripuit. Quae vero, ne dicam aliis, ex hoc obitu, sed literaturae cunctae iactura obvenit, magis quam nostro, eorum in primis iudicio relinquendum est, qui eum et viventem suspexere, et nunc e vivis sublatum summopere laudant (1).

2. Et revera quae quantaque vir doctus atque eruditus ex copiosissimo mentis suae penu nobis dispensaverit, difficile dictu

(1) Ex eo numero iuvat me recordari cl. v. QUINTILIUM BENINI Eq. Comm. moderatorem ephemeridis *La Palestra del Clero* (Giov. 8 Giugno 1905), cl. v. AUG. GROSSI-GONDI eq. don. ex Ord. Melit. (Cfr. 5 Giug. *Il Giornale di Roma*), sed potissimum v. cl. Rñum P. GENER. CALENZIO SOD. PHILIPP. Scriptor. Bibl. Vat., cuius praeclara verba, cum non sint multa, ex literis mihi missis fideliter refero: « Amico Carño. Il giorno 1° di Giugno, festa dell'Ascensione del Signore il cielo ha chiamato a sè il Chño P. Abbate D. Giuseppe Cozza-Luzzi, Vicebibliotecario di S. R. C. in Bolsena, sua patria. Nessun uomo per lettere di lui più celebre può vantare questa piccola città d'Italia. Forse è il più grande monaco della Badia greca di Grottaferrata, a cui si ascrisse ancor giovanetto. La Biblioteca Vaticana dopo il Paronio, l'Allazio e i due Assemani, il Mai e l'Holstein non vide uomo più di lui versato nelle lettere. Dotto nel greco e nel latino, nella storia e nella paleografia, lascia opere insigni in ogni genere di letteratura, il cui elenco riempie parecchie pagine. Paleografo, biblico, critico storico, poeta, oratore, archeologo. - Cortesia di signore in lui, essendo nato di nobile prosapia, disinvolto, gioviale, faceto, buono. Ebbe pregiati doni per le sue opere da due Imperatori, Guglielmo II di Germania e Francesco Giuseppe di Austria, e dal Granduca di Baden ebbe la Commenda. Fu presidente dopo Gian Batta. De Rossi della Società dell'Archeologia cristiana e dell'Archeologia romana. Il Card. Bartolini ristituì e riabbellì il rito greco puro in Grottaferrata, di cui il Cozza fu Abbate; e se quella Badia fu salvata nella soppressione

est, quemadmodum quoddam reperire litterarum genus, de quo vel non scripserit, vel etiam disseruerit, quippe quem scimus multis Accademiis, non modo exteris sed etiam nostratibus, dedisse nomen, aut rectius dicam eius percelebre nomen illas ultro conquisivisse. Cuius rei perspicuo indicio sit infinitus pene numerus litterariorum studiorum, quorum indice, quamquam non omnia innotuerut, volumen hoc ornare dignum operis esse duximus (2).

Ad quem porro litterarium cursum, praeter illius praecocis ingenii vires, quibus iam a iuvenili aetate de *M. Tullii Tusculano* bene, pro iis temporibus certe quidem, scripsit, eum sane impolit de *Fragmentis biblicis*, quae in palimpsestis Bibliothecae nostrae detexerat, privatum studium et publica editio. Quo factum est, ut, cum primum Karolo Vercellone Sod. Barnabitaе, viro illustri atque in his ipsis studiis tum facile principi, Cozza noster innotesceret et carus esset, tum per hunc ipsum Pio IX Pont. Max., munus edendi celeberrimi Codicis biblici Graeco-vatic. non modo Vercellonio verum etiam Cozzae committeret: quod, priore haud multo post vita functo, posterior fere solus persolvit (3).

3. Cum idem interea inter scriptores bibliothecae Vaticanae merito a Pontifice cooptatus esset, cuius codicum graecorum ali-

degli Ordini Religiosi, si deve specialmente a lui, come al Tosti deve quella di Monte Cassino. Istituì un'Accademia, edificò una Chiesa, in Bolsena sua patria.

Fra le sue pubblicazioni viene menzionata la prosecuzione al Mai di alcuni grossi volumi di opere inedite di SS. Padri greci; il testo greco dei Settanta secondo il codice Vaticano; i documenti della Chiesa greca sull'Immacolata Concezione della Beata Vergine Maria, pubblicati cinquant'anni fa; il testo greco di Daniele profeta, da lui ritratto da un codice Ghignino; i frammenti di Strabone estratti da difficilissimi Palimpsesti da lui letti. Quanto poté raccogliere in cinquant'anni, per illustrare la Badia di Grottaferrata e il suo Fondatore, pubblicò nell'anno decorso sul Bullettino intitolato S. Nilo di Rossano. Lascia di sè memoria grande nella storia della nostra letteratura. Era il più dotto uomo che in Roma si conoscesse: e dovette tenersene lontano negli ultimi anni di sua vita, ritiratosi nel suo palazzo e castello in Bolsena. La letteratura particolarmente calligrafica greca e latina ha perduto un grande cultore! Sia pace alla tomba di quel grande e potente Ingegno.

Roma, 2 Giugno 1905.

GENEROSO CALENZIO dell'Oratorio.

(2) Elenchus operum dabitur in fine Praefationis, p. XXV, annorum serie digestus.

(3) Cfr. Prolegom. eius operis t. VI. Romae typ. et impens. S. Congnīs de Propag. Fid. MDCCCLXXXI, cujus vol. I. an. MDCCCLXIX prodierat.

quot indices manuscripto confecit, ab Eodem impulsus est, ut ingenium et manus admooveret (4) ad *Novam Patrum Bibliothecam* continuandam, quam auctor et editor Card. A. Mai, septem iam magnis voluminibus vulgatis, morte praeventus, inabsolutam reliquerat. Itaque Cozza tria alia successivis annis adiecit, ex documentis non modo a Maio comparatis, verum etiam novis a se undique conquisitis, quorum hoc decimum et postremum, quod, supra diximus, modo iam publici iuris fiet.

4. At vero, ut ad finem praecipuum Praefationis nostrae veniamus, non enim sat breve concessum nobis praefando suppetit tempus, ut editorem hunc alterum commemoremus, res enim esset non minus diuturna quam difficilis, atque onus melioribus humeris imponendum, volumini huic extremo nil fere amplius deesse compertum est, quam illa de more praetextenda Praefatio. Non enim aliud desideratur in opere, non postremus documentorum index, nedum ipsi Pio X Pontifici Maximo nuncupatio, quam ultimis fere vitae suae horis editor conscripserat. Huius igitur praefationis defectui occurrere volentes ipsi nos lubenter lacunam hanc operis implendam suscepimus, quippe qui volumen, iam ante cum auctore cognitum et auctum, pene familiare et domesticum habebamus. Cuius rei gratia nos meminisse iuvat etiam operae, quam in hoc ipso libro conficiendo Clm̃um et Rm̃um D. Cosm. Stornaiolo, scriptorem Vaticanum, studiosissime editori nostro impendisse comperimus.

5. At vero nobis ad hanc Praefationem contexendam non multo neque diutino labore opus est, siquidem iam singulis documentis *Monitum* plus minus absolutum editor praemittere studuit; ut idcirco, nonnisi pro re nata, paucas brevesque animadversiones additionesque, prout deinceps singula recensituri simus, fieri oporteat. Quibus ita praemissis opus aggredimur.

(4) Imo vero una cum Vercellonio id onus suscipere a Pio IX iussus erat; quod, non secus ac Codicis editio, collega illo adhuc iuniore mortuo, sibi uni fuit sustinendum. Cfr. *Praefat.* t. VIII h. Bibl.

PARS PRIMA.

ORATORIA.

1. — *De Studitanis novis sermonibus.*

6. Non minus quam nostrates Catechesibus Studitanis abundant bibliothecae orientales. Exemplo sit Synaitica, quae, iuxta cl. V. Gardthausen (5), quatuor catechesium codicibus gaudet, a se adnumeratis 401, 402, 403, 404, non enim recensetur bibliothecae numerus. Multo pluribus codicibus hisce abundat mons Atho, uti videre est in catalogo Lambrosiano (6). Codex 342 seriem habet a *Dominica Public. et Pharis.* usque ad *magn. Parasceven*, omnino duodecim (forte ex Catech. *Magna*, at non dicitur); ed. 1067 (pergameneus saec. XII) mutilus, sed exhibet sermones non pauciores quam centum triginta novem; ed. 2112 centum et quinque habet; edd. 3642 et 6368 tantum duo et septuaginta: at ed. 4458, initio et fine mutilus, prorsus olim centum triginta quatuor, quotquot nempe ex *Parva* editor noster tradit in vol. IX *Bibl.* pp. 1-318.

Qui cum ex utraque Catechesi sermones prorsus *ducentos quadraginta quinque* protulerit, fere accessit ad numerum, qui innotuerat scriptori codicis item Athonitici 4410, qui cum catechesim adnotet Ἀπὸ τῆς συμζ. κατηχησ.: nempe *ducentessimam quadragessimam septimam*, totidem saltem sermones in eo codice excipi significat.

7. Tandem animadverto id peculiare Cathechesim *Magnam* prae se ferre, quod cum sermonibus *Parvae* argumenta oratione soluta praetexuntur, in ea vero dantur versu iambico: itaque primus in illa sermo iambo coronatur: Χριστὸν μιμεῖσθαι τῷ πέρειν ἢ προσ-

(5) V. GARDTHAUSEN, *Catalogus codicum Graecor. Synaiticor.* Anno 1886, pp. 95-97.

(6) SP. LAMBROS. *Catalogue of the Greek manuscripts on Mount Athos*, Cambridge vol. I, 1895 — II, 1900.

τῆς: *Christus imitari debet, quae contingunt tolerando: atque ita deinceps ceteri.*

8. Catalogus quoque Mingarellianus codicum Nanianorum ex ed. LXI membran. saec. XII recenset primo viginti duos sermones, tum alios ducentos triginta duos, quorum omnium singulis dies propria adsignatur iuxta *Menologium*, nec non initia: ex. gr. Κυριακῇ τῆς ἀποκρέω. Ἀδελφ. καὶ πατέρες. Νόμος ἡ καθολικός ἐστὶ. *Dominica* (hebdomadis) *privicarnis* (quae respondet *Dom. in Sexagesima* Latinorum): *Fratres et patres, lex universalis est...* Verum quaedam desunt, elapsis foliis; servatur tamen cuique numerus ordinis (7).

9. Quanti denique a monachis etiam nunc fiant Catecheses Theodorianae, ex hoc praeterea patet, quod in Athoniticis ed. 6165, scriptus an. 1887, excipiat aliquot τῶν κατιγνῶν (sic) λόγων τῆς τε Μικρᾶς καὶ Μεγάλης Κατηχήσεως τοῦ ὅτι.... *Catecheticon sermonum tum Parvae cum Magnae Catecheseos S. P. N. Theodori*. Ex quo eruitur in illis monasteriis adhuc exstare exemplaria utriusque Catechesis (8).

2. – *De Georgii Metropol. Nicomediensis homilia altera in festum Concept. S. Deiparae.*

10. Editori nostro primum gratulati, quod repererit textum graecum (e cd. Palat. gr. Vat. 325) fragmenti orationis huius, Hipp. et Rice. Marracciis et Ant. Ballerinio ante irreperitum, animadvertimus minus apte olim illi praelixum tit. *In festum Conceptionis*; siquidem auctor ex hoc ipso prooemio, clarius vero in ultimis fere verbis prae se ferat se loquuturum de iis quae, *effectu* sequuto, Nativitatis Puellae, parentes erant praestituri iuxta factam promissionem, antequam illa conciperetur; scilicet eam ducere offerendam in templum Deo, atque in proximis aedibus sanctis-

(7) *Graeci codices manuscripti apud Nanios. Bonon. 1784, p. 67.*

(8) *Cat. cit., v. II, p. 411.*

sime instituendam. Quapropter equidem puto homiliam referri ad *Praesentationem*, non vero ad *Nativitatem* nedum ad *Conceptionem*.

Sane Georgius *de Praesentatione* (εἰς τὴν εἰσόδον) Deiparae multos habuit sermones; neque abs re sit notare apud Athonitas, si fides Lambrosio nostro habenda sit (9), multo plures ex hoc argumento in Virginem sanctam deductas, quam eiusdem vel ex Conceptu vel ex Ortu exstare orationes.

3. – *De vindicato S. P. N. Ioannis Chrysostomi sermone de vita functis praecipue infantulis.*

11. Ad hosce cl. editoris vindicias iuvat addere, in catalogo Athonitico tres certe quidem codices hunc ipsum sermonem exhibere sub nomine S. Ioannis Chrysostomi, scilicet ed. 737 (chart. saec. XIV) cum tit. Περὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ περὶ ὑπομονῆς καὶ εὐχριστίας. (haecenus editor): *De salute animae et de patientia atque gratiarum actione* (10): ed. 2469 (chart. saec. XVII) Λόγος περὶ σωτηρίας, et nihil amplius: *Sermo de salute* (11): et ed. 5902 cum ampliori tit.: Λόγος περὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ περὶ ὑπομονῆς, καὶ μὴ οὕτως σφοδρῶς θρηνεῖν τοὺς τελευτῶντας: *De salute animae et de patientia, et quod non oporteat tam vehementer lugere eos qui vitam finierint* (12). His poxtremo addatur ed. 473 ex catalogo Synaitico, cui de more tit. Περὶ σωτηρίας ψυχῆς (p. 116). Vereor tamen ne alius sermo sit.

4. – *S. Marci monachi Sermo dogmaticus.*

12. Est nempe confutatio haereticorum *Monophysitarum* seu *Anticalcedonensium*, qui contra definitionem Concilii oecumenici Calcedonensis (an. 451), adserere ausi sunt in Christo unam tantum

(9) Cat. cit., v. II. p. 499. At dubito quin alia sit eiusdem S. P.

(10) Vol. I, p. 64.

(11) Vol. I, pag. 208.

(12) Vol. II, p. 370.

naturam, hanc vero divinam haberi, ut proinde verus homo non esset. Refellit errorem Marcus argumentis theologicis et auctoritate SS. Scripturarum, maxime, uti par est, Evangeliorum. Tractatus sat bonus, sed non omnibus numeris absolutus; ita ut, post graviores subsequentium Patrum compositiones de duabus in una persona Christi naturis, facile recentioribus posthabitus sit. Exinde porro est, ut iam modo rarus sit, sic equidem puto, qui in catalogis Naniano, Synaitico et omnium longe amplissimo Athonitico opus istud Marcianum non reperiam, ubi tamen facile alia ascetica scripta b. viri conspiciuntur.

13. Post multa ab editore in *Monito* et *Parergon* enarrata nihil superesset mihi dicendum, si non pauca quaedam de Codice Cryptoferratensi, quo sermo continetur, opportune sese hoc loco animadvertenda offerrent.

Est igitur sermo exscriptus manu S. Nili fundatoris monasterii Cryptoferratensis, cuius a morte nongentesimus anniversarius dies, vi kal. Octobris, anno superiore, sollemniter celebratus est. Hinc monachi occasionem nacti, praesertim cum nullae S. Viri exuviae corporis sibi supersint, a Sede Apostolica veniam petierunt, ut tria omnino Manuscripta eiusdem b. Patris, si quando tamen vere authentica essent, pro sacris reliquiis haberi et coli possent. Igitur cum id satis nobis constaret, atque etiam peritissimi duo viri Baro Rod. Kanzler et Dr P. Franchi dei Cavalieri ad hoc delegati (13), codicibus sic confirmassent, quatenus nihil contra eorum ἀθεντία afferri posse arbitrati essent, facta est facultas iuxta preces. Itaque in ea sollemnitate prope altare prostantes iidem libri a christifidelibus veneratione donari primum inspecti sunt.

14. Quod merito dixeris tributum non minus sanctimoniae quam diligentiae scriptoris (14); in cuius scriptione, si quid opti-

(13) Delegatio facta est a Collegio archaeologico pontificio a SS. Reliquiis cognoscendis

(14) Per id temporis Sophronius Gassisi hierom. noster opusculum scripsit, quod hoc anno edidit: *I manoscritti autografi di S. Nilo iuniore, fondatore del monastero di S. M. di*

mae calligraphiae sit desiderandum, haud tamen sedulitatis fere religiosissimae: ut propterea Illi multa quoque in eius apographis fides habenda sit: atque ideo non parum honoris B. Marco accessit, quod hoc eius opus praestantissimum a tanto Viro transcriptum esset.

Crottaferrata (Estr. dall' *Oriens christianus*). Roma 1905. Utilem ex hac parte ac bonam (mendis nonnullis condonatis) operam praestitisse videtur.

At vero non item mihi videtur, qua ille contendit S. Nilum auctorem extitisse ac propagatorem graecae tachygraphiae (pp. 39-42). Non ea mihi mens est ut sodalis Basiliani opus refellam, sed ut huic aliisque idem forte sentientibus opinionem meam explicem hac super re ab huiusmodi sententia discedentem. Brevis esse studebo: sed paulo altius res est repetenda, quo clarior fiam.

Apud cultas omnes gentes distinctio semper fuit editionis characterem inter et compositionis, quod nemo inficiabitur. Altero utebantur librarii, qui, mercede pacta, opera aliena exscribebant, plus minus bona calligraphia ornantes atque ita pretiosiora efficientes. Altero characterem seu calligraphia privata, necessario semper usi sunt, quotquot antiqui scriptores rerum extiterunt. Character, quem plurimi codices praesertim unciales exhibent, profecto non Scriptorum est sed librariorum, publicus nempe, non privatus. Ut plurimum, non secus ac in praesens, quo quisque praestantior scriptor erat, eo deterior calligraphus.

Sed ipsa ars calligraphica (ut de Graecis iam tantum dicam), tractu temporis, neglecta propter bella, civiles discordias, barbarorum incursus, literarum omnium cultura, ita decrevit, ut deinceps etiam obsoleverit.

Id historia sacra et prophana nos plane docet: in Romano orientis imperio, quo magis respublica floruit, praestare codices videntur, quo contra illa pessum ire coepit, in peius ruere etiam calligraphia conspicitur.

Itaque, cum librariorum iam officinae rariores essent, primum pauciores videntur periti calligraphi, deinde scriptores ipsi ex se suoque proprio (*ἰδιωχίῳ*) characterem opera sua in publicum edenda transcribebant, nulla vere usi calligraphia, sed, vel maximum, orthographia quadam. Quam ob rem forma uncialis, primum neglectior, nempe non amplius recta sed deflexa apparet, deinde omnino decedit.

Litterae ligari inter se coeptae sunt, compendiis notisque, ut labori ac temporis spatio parceretur, utendi consuetudo undique invaluit, *λεπτῶς* proinde ac *πυκνῶς*, pro scriptoris ingenio, exarandi in publicum prodiit usus, qui hactenus in domibus fere latuerat.

Quae si scriptionis ratio b. Nilo magis placuit, non ideo eum initio unum illam adhibuisse conficitur. Cum vero ne is quidem vere calligraphus esset, suos quosque, non ante domi suae eruditos, scribendi artem (quae recte ab eius biographo *δυσδιόρθωτος τέχνη* dicitur graeca scilicet vel maxime) sedulo doceret, non ideo consequitur eum primum illud invenisse scripturae genus, nedum auctorem, nedum novae scholae institutorem esse. Compendia literarum notas (ut ita dicam *tironianae*) multo magis quam Nilus adhibet Paulus eius discipulus; praestantiores utroque scriptores sese exhibent codicis opp. S. Maximi (ed. Crypt. B. α. IV): latent scripta genuina S. Bartholomaei, quas laudat suspicitque Lucas biographus. Ubinam schola?

Non pauci codices, quamquam ad Nilianos accedunt, variant eruditi, utrum ad b. Patrem spectent (pp. 57-60): neque pauciores ipse scriptor ex manibus longe aliis per id temporis prodiisse faretur (p. 45). Non igitur adeo *ἰδιωχίῳ* Nili ratio erat. Et sane, numquid praeter

5. — *De Theodosii metrop. Dyrrachiensis opere alphabetario.
In Eutaxiam.*

15. Qui hoc exaravit poëmatium Paulus, sat probabiliter fuit monachus Cryptoferratensis, nempe dicam, Nilianus, ut libro b. Nili illud posset appingere: ac sese subscribit: Μέμνησθε Παύλου ταπεινοῦ μοναχοῦ τοῦ γράψαντος· οἱ ἀναγινώσκοντες διὰ τὸν Κύριον. Ἀμήν: *O vos qui legis, mementote, propter Dominum, Pauli humilis monachi, qui haec scripsit. Amen.*

16. Pulchellum carmen, quod posteritati traderetur, dignum sane est, non modo monachi cuiuslibet, sibi ut in deliciis fuerit, sed etiam b. Nili, qui se vivens, suis scriptis subnecti ultro pateatur; etenim scripturae ratio carminis argumento ipsi adversatur. Vates autem archiep. Dyrrachiensis, mihi ignotus, bene de Εὐταξίᾳ

Nilianum, cetera in Italia infera coenobia literas prorsus ignorabant? Ne idem quidem admitterent (p. 41) nedum illi, quos citat auctores.

Praeterea si Nilus veluti propriam ac singularem scribendi rationem adhibuisset, quo pacto scripta sua in aliena coenobia, quae non illam propterea nossent, inducere posset, quod ille tamen fecisse narratur (p. 63)?

Iam vero cl. v. W. Wattenbach, qui causis delabentis calligraphiae praesertim æccenset persecutionem monachorum, in Oriente ab Isauris Leone et Constantino initam (ab aliis subinde renovatam), quorum monasteria, si quae usquam aliae, verae erant officinae librorum, aliquot enumerat codices, saec. IX, iam inde ab an. 835. minuscule characterē, ταχυγραφικῶς exaratos (Cfr. *Anleitung zur griechischen Palaeographie*.... Dritte Auflage Leipzig 1895 pp. 55, 57, 62). Habes quantum scriptura ista Nilum praecesserit!

Atque illinc, sodes, extorres in Calabriam praecipue, in ditionem pontificiam ac serius in Siciliam impulsī, nonne ipsi posterique sui multa ex iis, quae pauciora supersunt, scripta *tachygraphica* exegisse existimari possunt?

Quid igitur in tota hac re b. Pater contulisse dicendus est? Quod morem communem sequeretur, scripturam iam undique vulgo invecam ipse exerceret, atque suos doceret. Scholam, quoquo sensu dicatur, eum instituisse tachygraphicam, perinde ac nullibi nedum ante mos ille haberetur scribendi, id perfracte negabo. *Tachygraphiam* enim iam multo ante Nilum a Graecis ipsis orientalibus, ac multo magis ab Italo-graecis inductam esse, nempe in libris, ut diximus, ad publicam utilitatem prodituris, ex iis quas innuimus causas, ita est admittendum, quemadmodum has extitisse negari non potest. Quae cum denique causae iam ab VIII et IX saeculo in graeco imperio exortae, ad negligendam scripturam multum impulerint, cum vero saeculo X plurimum invaluisse, magis magisque calligraphiae antiquae neglectum confirmarunt.

Atque ista pro notae ratione nos innuisse et vix delibasse sit satis, tantummodo ut continuo appareat, quo veritatis fundamento sententia scriptoris adeo absoluta innitatur.

meritus est: versus enim respondent naturae rei. M. Tullius enim in *Officiis* (I, 40) sic eam aliquo modo describit. Nam cum prae-
misisset: « *Deinceps de ordine rerum et temporum opportu-
nitate dicendum sit* », tum subiungit: « *Hac autem scientia
continetur ea, quam Graeci εὐταξία nominant (non haec quam
interpretamur modestiam, quo in verbo modus inest) sed illa est
εὐταξία in qua intelligitur ORDINIS CONSERVATIO* ». Perlegat amicus,
homo et gustet, si sapiens est (15).

6. — *Michaëlis Pselli iunioris
ad Synodum accusatio in Michaëlem patr. C.polis.*

17. Quidquid contra Psellum, qui, brevi tempore mutatus, in
Michaëlem patr. modo infelicem adeo vehementer invectus sit,
quem felicem paullo ante enconiis affecerat, dici velit, nihilominus
haec oratio pretium inde accipit, quod conferat historiae eorum
temporum pernoscendae, tametsi quaedam vel exaggerata vel etiam
falsa forte contineantur. At enim e falsis aliquid etiam veri erui
potest! Rariorem orationem arbitror esse, tum ex iis quae cl. editor
enarrat in *Monito* (quam ne ipsi quidem in aliis catalogis repe-
rimus) tum etiam eo quod, cum oratio illa scripta sit contra schis-
matis Photiani talem tantumque restitutorem, equidem puto,
Orthodoxos omni tempore plurimum studuisse, ut exemplaria
quaevis delerentur. Sed iam ad meliora scripta commemoranda
gradum faciamus melioremque virum.

(15) De hisce carminibus fere populo destinatis etiam apud Graecos recentiores cfr.
SPYR. ZAMBELIOS: "Ἀσματα δημοτικά τῆς ἐλλάδος. Κεφάλαια 1852. *Carmina popularia in Grae-
cia: Coreyrae a. s.* Cfr. etiam, sis, SP. LAMBROS, *Collect. de Romans Grecs. Paris 1880.*
Introduction.

7. – *Georgii Metochitae diaconi Constantinopolitani.*
De historia dogmatica, Sermo III.

18. Georgius Metochita Eccl. Constantinopolitanae diaconus, claruit, Iosepho Vecco patriarcha (1274-1298), cuius partes iure sequutus, pro unione Ecclesiae Graecae cum Latina multum decertavit. Errores igitur, unde aemulatio, disiunctio dissidiumque has inter Ecclesias, orta primum Photio, postea convaluere Cerulario, invicte refellit scriptis, quae edidit tum de vera Processione Spiritus Sancti, tum de necessitate ut Ecclesia sua cum Romana conveniret. Eius opera ab Allatio (16), ex quo Caveius retulit (17), recensentur, ex quibus facile eminent tres libri, quos Maius *Historiam dogmaticam* inscripsit: quorum primus continet *narrationem pacis initae inter utramque ecclesiam*: alter est *refutatio Georgii seu Gregorii Cyprii contra Latinos*; hic vero tertius complectitur fere compendio, *quae in Superioribus dicta sunt*. Iam vero duos priores Cozza ex schedis Maianis, ab ipso Cardinale olim latine versos, edidit in tomo VIII *Bibliothecae*: tertius vero hic prostat in hoc tomo X, at graece tantum; cum enim Maius vix huius primos viginti numeros versione donasset, editori nostro, ut interpretationem prosequeretur, defuit tempus (18). At fortasse non admodum incommodi historiae futurum erit latinis nostris versionis vacatio; cum, ut supra diximus, hoc libro fere recapitulatio actarum rerum atque dictarum contineatur.

19. Huius denique operis Metochitae, non multa forte apographa facta sunt, suae quippe gentis plurimum intererat, ut illud pessumdaretur. Nos autem non in Naniano, nedum in Synaitico

(16) Op. *De Georgiis*; atque passim in opp. Allatianis.

(17) *De Scriptor. ecclesiast.* t. II, p. 645.

(18) Cfr. huius *Bibliothecae* t. VIII, Praef. pp. XII-XV, sed in hoc ipso t. X, pp. 15-18.

et Athonitico catalogis, neque in *Supplemento bibl. Hierosolymitanae* (19) quidquam reperimus, ne nomen quidem auctoris; ita ut pretium hinc editioni Cozzianae multum succrescere videatur.

PARS SECUNDA

LITURGICA.

1. – *Expositionis liturgicae de sacris graece obseundis textus sincerus S. P. N. Germani patr. Constantinopoleos.*

20. Iure intrinseci meriti, auctoritatis et antiquitatis sectio liturgica hoc monumento aperitur. Textus est Anastasii Bibliothecarii latinus, compendiarius operis, quod in scriptis *Germani archiep. Constantinopolitani* graece inscribitur: Ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ Θεωρία: *Historia ecclesiastica et mystica contemplatio* rerum, quae ad cultum divinum proxime pertinent.

21. Editor in *Monito* enarrat, quo pacto textus hic in suas manus devenerit, scilicet dono Card. Pitra, qui *inter varias veterum voluminum inquisitiones repererat*; unde vero, non dicitur.

22. Ex hoc porro compendio Anastasiano utilitas haec una nobis parta est, quod, cum inter eruditos multum disceptaretur (20), cuiusnam auctoris esset opus *Germanianum*, et interpres, in praemissa epistola ad Kar. regem Francorum, nos doceat *Germano reverendae memoriae* attribuendum esse, nobis, utriusque collatis temporibus, aperte patet nisi S. Germani I patr. Constantinopolitani (a. 715-730) esse non posse.

23. Reperitur vero in Catal. Synaitico sub *Basilii* nomine (21),

(19) Κατάλοιπα χειρογράφων Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης ὑπὸ Κλεόπα Μ. Κοικυλίδου διὰ καὶ βιβλιοθηκαρίου τοῦ Ἱ. Κοινοῦ τοῦ ἱ. τέρου... Ἐν Ἱεροσολυμ. 1899. Cl. editor exemplar nobis dono misit, cui gratulantes gratias iterum habemus et agimus.

(20) Cfr. M. Patr. gr. t. XCVIII, p. 15.

(21) Cd. 384, p. 91.

in Naniano sub *S. P. N. Germani* (22), in Athonitico autem dubie inter utrumque Doctorem (23).

24. At Anastasius ex prolixo tractatu Germaniano confecit, ut dixi, compendiolum vocum praecipuarum ad instar sacri parvi Lexici. Quamobrem qui integrum textum una cum latina versione desideret, huic aut ad editionem Gallandianam, aut ad Patrologiam gr. Migne (24) adeundum est, quae a Gentiano Hervete latine interpretatum exhibent.

2. – *De velusta Liturgia Antiochena.*

25. Praeclarissimum omnium sacrorum monumentorum Editionis nostrae profecto est Η Θεία λειτουργία τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἁγίας πατριαρχικῆς ἐκκλησίας: *Divina Liturgia in sancta ecclesia patriarchali Antiochena*. Ratio codicis nempe *rotuli* (25), ac typus characteris uncialis, sed tamen aevi deterioris, opus praebent non sane saeculo VIII serius, uti videri potest (p. 87) ex commemoratis Summis Pontificibus et *sexta sancta Synodo* Constantinopoli habita an. 680. In sanctorum numero conspicies etiam, praeter aliquot Romanos Pontifices, *Augustinum*; quorum nomina indicium antiquitatis canonis, si non prorsus scriptiois, adstruunt, eo scilicet tempore constituti, quo nondum dissidia ecclesiam orientalem inter atque occidentalem pacem concordiamque mutuam perturbaverant.

26. Pertinuit olim codex ad Bibliothecam nostram *S. Basilii* de Urbe, eo delatus una cum ceteris praestantissimis codicibus, quos abbas Petrus Menniti e nostris monasteriis Basilianis Siculo-calabris deduci curavit.

(22) Cd. 34, 2, p. 45.

(23) Cd. 3045, 2, sic habet: Γερμανοῦ ἀρχιεπ. Κ. Π. Ἱστορία. Ἑρώτησις Βασιλείου πρὸς Γρηγόριον τὸν θεολόγον περὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας (?).

(24) Tom. XCVIII, p. 383.

(25) *Rotulus* quippe latine dicitur, graece Κοντάκιον diminutivum a κόντος, *contus*, *pertica*, *remus*, est perinde *brevis baculus*, cui haeret circumvoluta membrana, interiori tantum parte exarata.

3. – *De Typico Monasterii Messanensis:*
Prooemium S. P. N. Lucae primi Archimandritae.

27. Ut ampliorem de hoc Typico notitiam ex hac ipsa Praefatione nostra afferamus, praestat, quo brevius fieri possit, codicem universum pene describere (26), cuius in Volumine non datur nisi praeludium.

Deest isti, ut sat indicat principium, suum vere caput. Quidquid sit, Lucas primo ostendit se fere invitum huius Coenobii fundationem suscepisse. Narrat deinceps, ut monachos coegerit; quae praecipua praecepta illis tradiderit; quas suscepit aedificationes, nempe hospitium pro peregrinis et *nosocomium* pro aegrotis; quo pacto ibi initium agriculturae fecerit, consitis vitibus et olivis. Quae omnia cum ita praestitisset, tum studuit constitutionem et regulas scripto tradere de divinis Officiis in templo, reliquiis Sanctorum praedivite, exequendis, nec non de privatis exercitationibus, quibus operam monachi in coenobio navare deberent. Postremo cum alia monasteria huic archimandritali Messanensi, processu temporis, subiicienda esse praevideretur, Lucas consulit rationi, qua in illis, abbate mortuo, ad alterius electionem, consulto et consentiente Archimandrita, devenire liceret.

28. Hactenus ex Prooemio in Editione nostra. Ast exinde descriptionem Typici ex ipso codice prosequamur.

Illis igitur praeiacis de historia fundationis constitutionisque magni Coenobii, series *canonum* seu regularum pone subsequitur de ratione universa ecclesiasticum munus obeundi (pp. 11-22). Hinc venit *Typicum* proprie dictum: *Συναξάριον ἡγουν Τυπικὸν κανονάριον περιέχον τοῦ ὅλου χρόνου τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀκολουθίαν, τῆς μεγάλης καὶ περιβλέπτου*

(26) Cfr. not. 1, p. 119. Porro, ut canonicum illud impleatur: *Unicuique suum*. Apographon hoc Typici Messanensis confectum est omni diligentia atque religione a D. Sophronio Gassisi hierom. Cryptoferraten. an. 1896.

μονῆς τοῦ Σωτῆρος: *Synaxarium, scilicet Typicum regulare, complectens totius anni officii persolvendi rationem in Ecclesia magni et insignis Monasterii Salvatoris* (27). Subit hunc titulum mox *Calendarium* perpetuum, a graecis vulgo Μηρολόγιον (*Mnologium*) per duodecim anni menses a Septembri, quo mense nos auspicamur annum ecclesiasticum, ad Augustum inclusum usque decurrens (pp. 23-234).

29. Sequitur Ακολουθία τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τῶν Ἀγίων πάντων: scilicet, ut explicetur titulus: *Officium* seu quidquid peculiare accidit, a Dominica *Publicani et Pharisei*, nempe ita nuncupata ab eo Evangelio (Luc. c. xviii) in Missis legendo (quae occurrit in Dominicam proximam ante Domin. Latinorum in *Septuagesima*) usque ad S. Pascha, ac deinceps a Paschate usque ad Dominicam (Latinis de *Trinitate*) qua Graeci memoriam *Omnium Sanctorum* celebrant (pp. 235-357).

30. His absolutis, pone veniunt quaedam rituales praescriptiones, videlicet Ἡότε οὐ δεῖ γενέσθαι μετανοίας: seu *Quando non sint faciendae prostrationes*, quarum cum modus praescribitur, tum singillatim quibus diebus illae non habeantur, perinde festis. Subsequuntur περὶ τῶν Κόλλυβων seu *De Collybis* (28), quae quibus diebus offerenda sint, codex, de alia re interceptis foliis, exhibet.

31. Atque ita sese habet Typicum sane praestantissimum, quod tametsi in Occidente pro monachis Italo-graecis concinnatum sit, plurimum olet Orientem, utpote quod (Lucas ipse praemisit) e Typicis Studitano, Athonitico et Hierosolymitano fere deductum

(27) Ut ista verborum complexio solvatur, titulus sic describi potest, ut nempe Typicum (atque idem de sexcentis aliis dicatur) sit « *Praescriptio et constitutio universa de ratione a monachis in divino munere laudum Deo persolvendarum totius anni cursu rite servanda* » (in aede SS. Salvatoris, divinitus in monte Transfigurati).

(28) De *Collybis* (ubi etiam de *Diptychis*) ex nostro Abbate Romano Vassalli agit Editor (pp. 138-143). Iamvero κόλλυβον, communius κόλλυβα, sunt placentae genus, quae in honorem Sanctorum, statis diebus benedicuntur atque manducantur. Origo verbi mihi est ex latin. inusit. *collybum* a praep. *cum* et voc. *Libum* (de quo Varro l. VI). Cum significet genus *dulciarum* cibi, aperte patet cur lit. *i* per *ypsilon* a graecis usurpatum sit; quemadmodum illud affine vocabulum *libet* et *lubet*; *collybum* inde magis per *υ* deductum est.

fuerit. Editor autem instruit atque ornat opus multa suppellectili e mss. liturgicis Cryptoferratensibus, atque ex Typico Casulano, cuius *Constitutiones* quaedam pone veniunt.

32. De *hymnis graecis liturgicis* cum ipse nos hanc particulam editionis curaverimus, ut idem Cozza in notula sub pagina initiali docet, nihil opportune animadvertendum est.

4. — De *ceteris quae in hac parte Typicum subsequuntur*.

33. De *latino hymno* vero, pro coronide appacto, cum admodum parva res sit, pluribus non eget.

34. Atque idem dicatur de *Oreste Patr. Hierosolymitano*, non quin argumentum levius sit, sed quod satis de hoc actum esse editor ipse fateatur, non modo a se semel atque iterum, verum etiam a Card. Pitra (29), qui sanctum virum hymnographum nobis prae se ferat, quem deinde Cozza hagiographum dedit.

PARS TERTIA

BIBLICA.

35. Atque hic etiam brevi me expediam, cum haec monumenta non spectent nisi ad editionem, non vero ad argumentum. Editio autem rerum, quae ab una vetustate pretium praecipue mutantur, utilior sane effecta esset, si singulis textibus hisce biblicis, specimen scriptiois *photographicum*, quod dicunt, praemisum esset.

At iam manum de tabula.

36. Si tomus hic ultimus *Novae bibliothecae* nonnulla minoris momenti tandem suppeditare videatur, gravissima profecto praestat tum ex textu *Missae Antiochenae*, mille et tercentos fere annos ante exscriptae, cum ex Anastasiano *historiae mysticae*, quo iam hinc omne prorsus dubium dirimitur, utrum haec ad

(29) Cfr. *Analecta Sacra Spicilegio Solesmensi parata. T. I. Paris, 1876 p. 689 — v. ORESTES Ieremias.*

S. Germanum patr. pertineat, quem nunc auctorem certo certius extitisse docemur, cum denique e Typicis italo-graecis Messanensi, Cryptoferratensi et Casulano. Quae monumenta, si quibusdam eruditis multum conferre possint, haud facile tamen illis in sacris huiusmodi Collectaneis reperire fas erit.

37. Utilitati praeterea multorum prospectum esse nemo non videt a cl. Editore vel in Prima Parte *Oratoria*, tum per *Historiam dogmaticam Georgii Metochitae*, cum maxime per *Sermones S. Theodori Studitae*, cuius opera Maius ipse, cum editioni suae parasset (Cfr. *Bibliot.* t. VIII, p. XI), plurimi fecisse videtur.

38. Sed iam nil aliud denique restat, nisi ut, quando uterque Novae huius Bibliothecae editor humano fato concesserunt, christianum nos iterum illis VALE dicamus, Christum Iesum simul adprecati, ut eos pro multis, quae in eius honorem et Ecclesiae utilitatem contulerunt, divina mercede remuneretur.

Ex Abbatia Cryptoferratensi
III Kal. Decembris an. MCMV.
ANT. ROCCHI, hierom. Basil.

ELENCIUS OMNIUM FERE OPERUM EDITORUM

D. IOSEPHI COZZAE AB. BASILIANI

ET S. R. E. PRO-BIBLIOTHECARI

Hymnologia Graecorum in Deiparae Conceptionem illustrata.	an. 1862
Il Tuscolano di M. T. Cicerone. <i>Ricerche archeologiche</i>	» 1866
Narrazione di S. Pietro De Arbues	» 1867
Hymni graeci in S. Iosaphat ep. et m.	» »
Memoriae et honori D. Theodori Toscani Ellogium	» »
De corporea Deip. Assumptione (Ved. l'op. di Mons. Vaccari) Testimonia liturgica.	» 1869
De Rom. Pontificis auctoritate doctrinali Testimonia liturgica Graecorum	» ^
De R. Pontificis auctoritate disciplinali e Testimoniis Graecorum	» »
Ad Apocalypscos editionem Lipsiensem Animadversiones	» »
Sermone di S. Gio. Crisostomo sopra la morte dei congiunti, volgarizzato	» 1870
Appendix ad opera edita ab Angelo Mai S. R. E. Cardin. veterum scriptorum Poetica, historica, philologica	» 1871
Nova Patrum Biblioth. ab Card. Maio collect. continuatio tom. VIII.	» »
Inni di S. Nilo a S. Benedetto, dedicati al Card. Falcinelli - testo greco e ital.	» 1873
Elementi di grammatica greca ad uso delle Scuole, Roma	» »
Dell'antico codice della Geografia di Strabone, scoperto nei Palimpsesti di Grottaferrata	» 1875
S. Ireneo: Studi sull'autorità del Romano Pontefice	» 1876
Daniel iuxta LXX Interpretes ex unico Cod. Chisiano, graece. Cryptae-ferratae Typ. Abbatiae	» 1877
Hymnologia Graecorum in S. Ambrosium ep. Mediolanensem	» »
Historia S. Benedicti a SS. Pontificibus Gregorio I latine descripta et Zacharia graece versa, Cryptae-ferratae typis Abbatiae	» 1880
SS. Bibliorum vetustissima fragmenta Pars I, II et III.	»- 1881
Della medesima Geografia fragmenti del palimsesto, illustrati con tavole, Roma P. I, II, III, IV, V, VI, VII.	1882-1898
Epistolario del Card. Mai. Saggio di 100 lettere, Bergamo	» 1883
Delle chiavi di S. Pietro (I. ed.) Roma	» 1884
De legum custode et de Athenaeo Copolitano, Decretum Const. Monomachi	» »
Di un Filatterio cristiano Memoria archeolog. Napoli	» 1887
Del più antico testo della Geografia di Strabone, <i>Dissertazione</i>	» »
Novum Testamentum graecum e Codice Vatic. omnium primo phototypice editum	» »
Pergamene purpuree Vaticane di un Evangeliaro a caratteri d'oro e di argento	» »

Delle chiavi di S. Pietro, mem. storica, II ^a ed. Napoli	»	1888
Dell'autorità dottrinale pontificia negl'Inni greci, Napoli	»	»
Nova Patrum Biblioth. a Card. Maio collect. continuatio t. IX.	»	»
Delle chiavi di S. Pietro III ^a ediz. di Roma e IV ^a francese.	»	1889
Propheciarum vetustus codex Vatie. graecus phototypice editus	»	»
Di un antico vessillo rurale, dissertazione (con <i>foto-tipia</i>) Roma	»	»
L'eruzione di Lipari e del Vesuvio nell'anno 787, memorie	»	1890
Dell'isola Caudon Grotense, secondo i palinsesti Straboniani (con <i>lar.</i>)	»	»
Sul naufragio dell'Apostolo Paolo, Osservazioni	»	»
Del vitto del Battista nel deserto, appunti biblico-critici	»	»
Delle epigrafi di Giorgio l' <i>ammiraglio</i> ecc. in Palermo	»	»
La Cronica Siculo-saracena, nuovi testi greci coll'arabo (<i>tavole</i>)	»	»
Di un singolare giudizio nell'an. 1117 in Sicilia, Palermo.	»	»
Della famiglia dei Canulei e loro mausoleo in Bolsena	»	1890
Scritto greco sulle Reliquie Liberiane con memoria del p. Lais (dell'Oratorio di Roma).	»	»
Il Duomo d'Orvieto, e Raffaele Sanzio	»	»
Il medesimo, II ^a ediz. (nel Periodico <i>Arcaidia</i>)	»	1891
Tommaso l'Aquinate a Bolsena ed Orvieto, Milano e Roma.	»	»
Due Proposte Gregoriane (nella <i>Palestra del Clero</i>)	»	»
Gio. Formento ab. Basiliano Memoria, Palermo	»	»
Sopra un nuovo Papiro Ravennate, dissertaz. (con <i>foto-tipia</i>)	»	1892
L'antico « Ciborio » dell'ipogeo di Bolsena (con <i>foto-tipia</i>)	»	»
Per l'Ottavario dei fedeli defunti, discorsi, Giarre	»	»
Le Glorie di Maria nel suo Cantico, discorsi, Roma	»	»
Di una lettera (<i>inedita</i>) storica di S. Francesco di Sales, Roma	»	»
Il Codice del Breviario di Francesco Petrarca (con <i>tavola</i>)	»	1893
Cristoforo Colombo e l'Umbria, discorso letto in Spoleto	»	»
Sopra un antico stampo di <i>Agnus Dei</i> , Roma	»	»
Historia SS. Sabae et Macarii siculorum (<i>graece et lat.</i>)	»	1894
Sull'epigrafe blasfema del museo Vaticano (con <i>tavole</i>)	»	»
La cassa nuziale di Terracina, scolpita in legno, (con <i>tavole</i>)	»	»
Di un'epigrafe greca metrica di Calabria, Siena	»	»
La stessa, con aggiunte e tavole, Roma.	»	»
Lettera autografa d'Innocenzo a S. Chiara d'Assisi	»	»
La medesima, II ^a edizione grande	»	1895
Del Codice Magliabecchiano della Storia di S. Chiara, Perugia.	»	»
Su la detta Epigrafe blasfema in piccola edizione, Roma	»	»
L'aula dei Papiri della Bibliot. Vaticana (con gr. <i>tavole</i>)	»	»
Del ritratto di Frane. Petrarca da un cod. Vatic. a De Nolhac	»	1896
Il Duomo d'Orvieto e Raff. Sanzio c. s. III ^a ediz. Roma	»	1897
S. Bonaventura e l' <i>Ave Mariano</i> (<i>Palestra del Clero</i>) Roma	»	»
S. Chiara d'Assisi secondo alcune scoperte, II ^a ed. (senza <i>tavole</i>)	»	»
I Pontefici Romani nella Liturgia greca, Siena	»	»
Gli autografi del Petrarca da un cod. Vatic. pubblicati in eliotipia, con due Appendici, Roma.	»	»

Tommaso l'Aquinate c. s. III ^a ediz., Roma	»	1897
Discorso inaugurale per un busto a Gio. Battista de Rossi (con <i>tavole</i>)	»	»
Lo stesso in picc. edizione (con <i>tavole</i>), Roma	»	1898
Lettera autografa di S. Franc. d'Assisi (con fac-simile)	»	»
Lettere Casulane, o memorie di S. Nicola presso Otranto	»	»
Di alcuni graffiti della casa di Tiberio nel Palatino al <i>clivus Victoriae</i> (con <i>tavole</i>) grande edizione italiana francese.	»	»
Nota Tibulliana per l'elegia a V. Messala (dal Giorn. <i>Accad.</i>).	»	»
Epistola autografa di Franc. Petrarca nel ms. Vatic. 3196 (con <i>tavola</i>)	»	»
Vasco da Gama, nel IV. Centenario del viaggio all'Indie	»	»
Epigrafe greca della Badia di S. Maria di Cervate.	»	»
Galileo Galilei - Del flusso e riflusso del mare (con <i>tav.</i>), dall'autografo	»	»
Esposizione del Cantico <i>Salve Regina</i> per Novenario dell'Assunzione di Maria Vergine	»	»
Di un Filatterio cristiano c. s. II. ed. di Reggio-Calabro (<i>Riv. stor. Calabr.</i>)	»	»
Discorsi Sacri ai giovani, Roma	»	»
Appunti Leopardiani: fasc. I, II, III, IV, V, VI, Roma	»	»
Del ritratto di Fr. Petrarca c. s. con aggiunte, a Mons. Bartolini	»	»
Del libro XII dei <i>Geografi</i> di Strabone, dissertazione	»	»
Mazio D. Epifanio, ab. Basiliano. Cenni biografici (1766-1831) Roma	»	1899
De S. Iosepho viro Mariae. Cantica Graecorum	»	»
« <i>Velabrensis</i> » - Studio storico-critico sulla chiesa di S. Giorgio in Velabro (con <i>tavole</i>), Roma	»	»
Di una capsella reliquiaria nella Lipsanoteca pontificia (con <i>tav.</i>).	»	»
Memorie di Torquato Tasso	»	1900
Di un'epigrafe pagana di Gallicano nel Lazio	»	»
Recensione delle Monografie di St. eccles. per Mons. Taccone-Gallucci	»	»
L'encolpio di Cefalù con figure della Trinità e della Madre di Dio (con <i>tav.</i>).	»	»
Lettere Casulane	»	»
Appunti e notizie di erudizione varia. Serie I, fasc. 1, 2. Ser. II, fasc. 1, 2, 3, 4, 5.		1900-1903
Lettere Calabresi fasc. 1, 2, 3, 4. Reggio-Calabria		1901-1903
Erudizione letteraria. Appunti vari.		1901-1904
Le Poetesse della Grecia classica, Roma.	»	1902
Il saluto cristiano « PAX TIBI CUM SANCTIS » nelle catacombe	»	»
Castorio il giovane giurisperito del sec. IV (con <i>tav.</i>)	»	»
La tomba di un neofito orfanello (con <i>tav.</i>)	»	»
Sul passo « <i>Vespere autem Sabbati</i> » in S. Matteo.	»	»
Recensione sul trattato « <i>De authentico Rom. Pontificis magisterio</i> » del Card. Mariano Rampolla, Roma	»	»
S. Nilo di Rossano e la Badia di Grottaferrata nel Nono anno centenario 1004-1904. Puntate 24		1902-1904
Petronia Musa, e il suo sepolcro in Roma (con <i>tav.</i>)	»	1903
Gemma Colonna su nuovo documento di nozze nel sec. XIV	»	»
Panegirico di S. Nilo	»	»

Recensione dell'op. del ch. Prof. Carlo Macchi S. I. « *La critica storica e l'origine della*

Chiesa Romana » » 1903

Il divorzio di Fabiola » 1904

La Croce del Card. Bessarione donata a Venezia » »

OPERA EDITA ANNIS INCERTIS.

Vetus Testamentum graecum e cod. Vatic. omnium primo phototypice editum.

Del più antico testo della Geografia di Strabone ediz. in grande con Aggiunte e fototipia.

Di un autografo del Ven. Card. Bellarmino (nel Period. *Il Muratori*).

Di due lettere della regina Cristina Alessandra di Svezia (ivi).

Documento Longobardico milanese da un codice Vaticano (ivi).

Discorsi sacri sulla *Passione, Eucaristia, Ascensione e Grandezze di N. S. G. C.* per la *Pentecoste*, pel *Mese mariano* e *Feste di Maria V.*: Triduo pel *Cuor di Maria*.

Panegirici pei SS. *Basilio M., Brunone* di Segni, *Pietro M., Francesco di Sales* e *Luigi Gonzaga*.

Sopra quattro epigrafi dei Canulei, mem. archeologica (con *tavole*).

De graecis codicibus Ottoboniano-Vaticanis commentatio critica.

I monumenti Assiri della Biblioteca Vaticana (nel period. *Studi in Italia*).

Il Ritratto di Maria nei cieli - Opusc. protestante confutato da D. Generoso Calenzio (Recensione).

Sul vero ritratto di S. Tommaso d'Aquino.

Adabrando primicerio de' Militi, nella sua epigrafe.

Il Papato amico dell'Umanità, op. di Mons. Briganti (Recensione).

Documento Romano - Tuscolano del 1140 (con *tav.*).

La Pellegrina biblica, ovvero S. Silvia in Palestina.

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

TOMI DECIMI

PARS PRIMA

ORATORIA.

DE STUDITANIS

NOVIS SERMONIBUS

MONITUM.

Notitias operum quorundam insignis ecclesiae magistri atque patris Theodori, hegumeni monasterii Studitani apud Constantinopolim saeculo VIII-IX, iam dedimus in Praefatione ad superiorem tomum IX pag. VII et sqq. huius *Novae Patrum Bibliothecae* Maianae. Ibidem quoque diximus de insigni codice Parisiensi, ex quo praecipue Studitani opera adhuc inedita excerpimus, quem multa cum benignitate Romam miserunt, qui custodes supremi sunt illius maximi thesauri librorum Gallicae nationis. Faventibus itaque cl. viris DELISLE et OMONT (1) notitiae, quas exquisieramus, nobis sunt communicatae, et per cl. v. M. MOCENNI alterum administrum Pontificis summi, codex traditus et revectus rite est. Ad easdem lectores remittimus, ne rursus iam dicta dicamus.

Ibidem praecipue vidimus duplicem *Catechesim*, tum *parvam* tum *magnam*, Theodorum reliquisse; quarum *parvam* ex brevioribus consertam sermonibus 134 integre edidimus (2), atque in ea editione concinnanda qualibus curis criticis usi fuimus, uti par erat, in ipso voluminis limine declaravimus.

(1) Hac in re haud inopportunist animadvertere censem, quod OMONT habet in suo: *Inventaire... de la collection Renaudot conservée à la bibliothèque Nationale de Paris* (1890 pag. 15) num. 28: « Circulaire des Bénédictins pour demander communication des manuscrits de « S. Théodore Studite pour leur édition ».

(2) PARS PRIMA ejusdem voluminis 1888; ibique confer *Praefationem*.

De altero *Magnae Catecheseos* opere eiusdem Theodori pariter abunde diximus cum ex praedicto codice septuaginta septem sermones typis traditi sunt (1). Eosdem cum versione sua Angelus Mai edendos paraverat (2); ideoque religione quadam ducti studuimus adamussim omnia proferre ea ratione, ut tanti viri labores cum nostro haud commiscerentur. Alios vero sermones, in quos curas huiusmodi versionis nancisci nequivimus, ad decimum hunc tomum reservavimus, adiicientes, ut necesse erat, marte nostro latinam interpretationem.

Hinc factum est, ut neque ordo alicuius codicis in his disponendis sermonibus servari potuerit, tum ex eo, quod cl. vir Mai haud semper continuam seriem in latinum transferre curaverit, qualem codex quidam illi exhibebat, tum etiam quia, ut innuere non omittimus, ex inquisitionibus aperte constat, in diversis codicibus Theodorianis diversam haberi sermonum dispositionem.

Attamen novimus vel oratorem sanctum vel primos eius discipulos ordinem quemdam in iis collocandis tenuisse, ac praeterea *Catechesim magnam* in tres partes fuisse dispertitam. Et revera idipsum biographi de hoc opere retulerunt, cum nobis innuerint *Primae Parti Catecheseon*, quae *Parva* dicitur, tres alias de *Magnis Catechesibus* auctorem addidisse (3). Michaël discipulus testatus est: *Theodorus composuit post partem primam Parvae Catecheseos et secundam et tertiam et quartam Catecheseon, quae MAGNAE dicuntur.* συνέταξε καὶ πρώτην μὲν (βιβλόν) τῶν Μικρῶν λεγομένων Κατηχήσεων.. δευτέραν δὲ καὶ τρίτην καὶ τετάρτην τῶν Μεγάλων Κατηχήσεων. Has addit Michaël *compositas fuisse non ex tempore sed studiose,*

(1) PARS SECUNDA praedicti volum. Cf. *Praefationem* § 11.

(2) Haec opera ab eo parata, in manuscriptis Vaticanae Bibliothecae nacti sumus, inter schedas maianas.

(3) Historiam hanc primus edidit ipse Mai in tomo VI huius collectionis de *Nova Patrum Bibliotheca* Part. II. pag. 315, ubi doctus editor animadverterat: « Ineditae adhuc sunt « hae maiores Catecheses, neque in Bibliotheca Vaticana occurrunt, sed Parisiis alibique in « codicibus, singillatimque recensetur in *Gr. Bibl. Fabricii* edit. nova, tom. X pag. 451 seqq. ».

et quasi secum ipso recogitantem tradidisse (1) ὡς οὐ σχεδιαστικῶς, ἀλλὰ νουνεχέστερον καθ' ἑαυτὸν συντάξας ἐκδέδωκεν.

Alterius anonymi biographi (2) de Theodoro testimonium fere idem fatetur, cum librum *Maiorum Catecheseon* asserat in tres partes fuisse divisum: Ἡ μεγάλη καλουμένη κατηχητικὴ (βιβλος) ἐν τρισὶ τμήμασι διαπλουμένη.

Testimonia in idem recidunt, cum indicent numerum parae-neseon huiusmodi, tum in Michaelē, qui Catecheseon quatuor recenset libros, et postquam primum a Catechesi parva numeraverit, secundum, tertium quartumque adiungit. Idipsum habemus ab anonymo biographo, qui de libro Maiori Catechetico tantum agens, tres eiusdem indicat partes.

Magnae Catecheseos praedictas tres partes certo dare in ordine haud nostrum opus esset, utpote qui munus editorum agimus dumtaxat, praesertim deficiente, ut diximus, veterum apographorum testimonio. Sed si quando forte exemplar vetus reperiatur, quod divisionem hanc prodat, eadem partes facile constitui possent. Opinamur tamen in serie temporis annalis haud inepte posse easdem reponi, quasi tres libri in usum trium annorum disponantur, resumpto singulis annis festorum aliorumque dierum cursu (3).

(1) Ibidem MAI verterat latine haec verba: « catecheseum non subito dictarum, sed « quas meditatus compositas edidit ».

(2) Conf. *Patrolog. Graecam* a MIGNE editam, ubi occurrit t. XCIX, inter scripta Theodori, *vita sancti Patris* § 37.

(3) Opinionem hanc de cursu annuali Catecheseon facile quisque sibi persuadere posset, si consideret, numerum Parvarum 134 posse comprehendere tres partes sermonum, quae legi deberent ter in hebdomada. Nam quibusdam diebus lectio non erat. Haec suadent verba biographi Michaelis ad rem: Συνέταξε... τὴν καὶ μέχρις ἡμῶν τρις τῆς ἐβδομάδος ἐκκλησιαζομένην (βιβλον) τῶν μικρῶν λεγομένων κατηχήσεων... composuit... librum illum ter adhuc in hebdomada in communi coetu nostro legi solitum, parvarum catecheseon etc. Cum vero de maioribus catechesibus agatur, dicuntur in tres libros vel partes dispositae, quarum unaquaeque ad praecipuos anni dies videtur conformata. Vide titulum codicis Parisiensis 861 relatum in Praef. tomi IX § 12, pag. XVIII, ubi hi sermones ex omnibus catechesibus dicuntur perlegendi diebus dominicis et feriis IV atque VI et magnis festivitatis per totum annum. Ibique etiam animadversio est, quod ab auctore hac quoque ratione istae homiliae asceticae fuere compositae: καθὼς ἄρα καὶ συνετέθησαν. Si quis velit rursus instruere

Quicquid vero de dispositione sermonum dici possit, hac certe in re praestat, ut omni disceptatione amota, sermones ipsi edantur. Quomodo vero in hoc X volumine edamus, uno verbo nos expedimus. Rationem ipsam tenemus, qua Angelus Mai et nos post eum in superioribus tomis usi fuimus.

Ut vero consulatur quodammodo usui tum *Parvae* tum *Magnae* Catecheseos, utriusque sermones in speciali *Prospectu* damus, quales nullo in ordine ad manus venire. Omnes exscripti fuere e codice Parisiensi 891, de quo egimus. Quo in Prospectu habet lector indicationes ad singulos inveniendos in his duobus *Novae Patrum Bibliothecae* voluminibus; ibidem ex aliis codicibus notationes quasdam adiecimus, si quae nobis sese obtulerunt in colligendis comparandisque textibus.

Condere studueramus alium indicem, in quo saltem notitias virorum ac historiae ex his scriptis theodorianis indicaremus pretiosas; sed cum longum opus nimium adaugeret volumen, reliquimus, considerantes haud posse exigi ab eis, qui anecdota dare tantum curant. Interea tamen in his duobus novissimis Bibliothecae Maianae voluminibus, ubi sermones CXI maioris et CXXXIV minoris Catecheseos accurate evulgamus, thesaurum studitanum homiliarum asceticarum 245 adauctum habeant eruditi.

ordinem huiusmodi homiliarum catecheseon, praecipue attendere debet codici Ambrosiano (E. 101 sup.), de quo diximus in praefatione § 14. Etenim ibi adnotationes reperiet, in quibus apparet librum primum constare quadraginta sermonibus τέλος τοῦ πρώτου βιβλίου λόγοι τὸν ἀριθμὸν μ'. In mentem quoque venit suspicio hosce sermones pertinuisse ad tempus quod intercedit ab initio anni graecorum (die 1 mensis septembris) ad Quadragesimam. Nam cum de secundo libro agatur ibidem dicitur constare sermonibus habitis in sancta Quadragesima, nempe a dominica de filio prodigo ad illam Palmarum. Attamen in ordine sermonum construendo difficultas certe oritur ex eo, quod mixtim in Ambrosiano apographo reperiantur homiliae tum parvae tum magnae catecheseos. Cui haec placeat sedulo inquirere, hunc auguramur maiora atque luculentiora documenta fore nacturum.

S. P. N. THEODORI STUDITAE

SERMONES RELIQUI

MAGNAE CATECHESEOS

ΛΟΓΟΣ ΟΗ΄.

Χριστὸν μιμεῖσθαι τῷ φέρειν
ἃ προστύχη.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εἰ οἱ ἄνθρωποι καλούμενοι ἐνταῦθα παρὰ βασιλείως πρὸς δόξαν καὶ εὐημερίαν καὶ πλοῦτον καὶ τροφήν καὶ ἀπόλαυσιν ἀόκνως καὶ σπουδαίως καὶ περιχαρῶς ἐν τούτῳ φέρονται, πόσω ὀφείλομεν ἡμεῖς παρὰ τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ καὶ βασιλέως καλούμενοι, οὐκ εἰς τὰ προειρημένα μηδαμινὰ καὶ φθαρτά· ἀλλ' εἰς βασιλείαν οὐρανῶν καὶ εἰς φῶς ἀδιάδοχον καὶ εἰς ζωὴν ἀτελεύτητον καὶ εἰς ἀνεκλάλητον μακαριότητα καὶ εἰς υἰοθεσίαν καὶ κληρονομίαν αἰωνίων ἀγαθῶν μετὰ σπουδῆς καὶ χαρᾶς καὶ ἀκορέστου προθυμίας κατὰ πάσαν ἡμέραν καὶ ὥραν τρέχειν καὶ πυκτεύειν καὶ σπεύδειν, καὶ μηδὲ θλίβιν καὶ στενοχωρίαν, μηδὲ λιμὸν, μηδὲ δίψαν, μήτε κίνδυνον ὡς εἰπεῖν, μήτε μάχαιραν, μήτε θάνατον δεδοικέναι καὶ ὑποστέλλεσθαι.

SERMO LXXVIII.

*Imitandus Christus est in perferendis
adversis.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Si homines illos, qui in hac vita ab imperatore vocantur ad gloriam, ad fortunam, ad divitias, ad delicias, ad gaudium, videmus sine mora, impigre et cum laetitia adduci; quanto magis nos, qui a Deo et rege rerum omnium vocati, non ad praedicta nullius pretii corruptibilia, sed ad regnum coelorum, ad splendorem indeficientem, et ad vitam sine termino et beatitudinem ineffabilem atque ad adoptionem hereditatemque bonorum aeternitatis. quanto magis dicam cum studio et laetitia et insatiabili cupiditate omni die et hora currere et concertare et festinare debemus? Haud nobis declinanda esset ulla tribulatio, neque an-

Ἀλλ' ἀνδρείως καὶ εὐσθενῶς καὶ μεγαλοψύ-
χως τὴν ἀσκητικὴν ὁδὸν προσέρχεσθαι· καὶ
πάντα ὑπομένειν ὡς κοῦφα καὶ ἐλαφρὰ κατὰ
τὴν προκειμένην παραδοκίαν καὶ ἐλπίδα
ἡμῶν παμμάχριστον. Ὑπνος τοίνυν ψυχῆς
ἐστὶ τὸ καταπίπτειν καὶ ὀλιγωρεῖν πρὸς τὴν
ἄσκησιν.

Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς, τέκνα καὶ ἀδελφοί,
ἐκ τῆς συντελείας τοῦ τοιούτου ἡμῶν ἔργου
τὸ πέρας εἰδότες, ὅτι μέγα καὶ θεῖον καὶ
ἀνεκλάλητον καὶ μακάριον. Φέρωμεν καὶ
ἐνέγκωμεν τὴν καλλίστην ἡμῶν ὑποταγὴν
καὶ τὰ ταύτης ἀνδραγαθήματα, τὴν στέ-
ρησιν τῶν οἰκείων θελημάτων, τὴν πανυ-
πήκοον κίνησιν καὶ διάπραξιν, τὴν πολύβολον
καὶ πολυπληθεᾶ ἐπίπληξιν. τὸν ἄνω καὶ
κάτω περικλυσμόν. Ἀληθῶς γὰρ καὶ περὶ
ἡμῶν τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο φᾶναι· « Ὅτι
μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας, καὶ πεινῶμεν, καὶ
δειψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ ἀστατοῦ-
μεν, καὶ ὄνειδιζόμεθα, καὶ κολαφίζόμεθα, καὶ
ἀδημονοῦμεν· ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσι, φησί.
ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς ».

Ενδυναμώθητε καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κράτει
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὃ τέκνα πολυπόθητα,
καὶ πρὸς τοῖς προτέροις ὑμῶν ἀγῶσι καὶ
πειρασμοῖς συνάψατε τὰ περιστάμενα καὶ
τὰ μέλλοντα. Πᾶσαν χαρὰν ἡγούμενοι, ὅτι

gustia, nec fames, nec sitis, nec peri-
culum; atque addam: neque gladium,
neque mortem formidare vel fugere.
Strenue vero ac fortiter, magnoque
animo adeunda est ascetica via, omnia
sustinendo veluti levia ac brevia, ut
consequamur ea, quae speramus, pro-
posita nobis praemia beatissima. Ideo-
que veluti somno corriperetur anima
si desides essemus parvique pendentes
in studio asceticae vitae.

Propterea vos hortor, filii ac fra-
tres, aspicite ad finem tanti operis
vestri in perfectione; nam hoc est
vere magnum, et divinum, et ineffabile
et beatum. Sustineamus ac patienter
portemus obedientiam pulcherrimam
atque eius fortes labores, privationem
propriae voluntatis, atque in omni
motu nostro ductum directionemque su-
periorum, ita ut agi ducique sese dedat
voluntas ad multiplicem et turbatam
castigationem, quasi sursum deorsum-
que libere sit circumacta. Etenim et illa
apostoli verba in nobis impleri debent:
« Quod usque ad praesentem horam
esurimus et sitimus et nudi sumus et
vagmur, et convicia et alapas et do-
lores perferimus. In his autem omni-
bus, ille aiebat, nos superamus propter
eum qui dilexit nos ».

Vos quoque fortitudine armamini.
in potentia roboris eius, filii charissi-
mi; atque ad priora certamina tenta-
tionesque vestras accedant etiam prae-
sentia et futura. Veluti omne gaudium

ἡξιώθητε ἐθελουσίως ὑπὲρ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ τὰ τοιαῦτα πάσχειν· καὶ γίνεσθε μιμηταὶ τῶν παθημάτων αὐτοῦ. Τοῦτο μόνον τοῖς συνιοῦσι μέγιστον εἰς ἀντάποδосιν.

Ἀναμνήσθητε οὖν ὅσα ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθε, ὧ τέκνα. Οὐκ ἐνηπίασε κατὰ σάρκα· Οὐκ πέφευγε τὴν παιδοφονίαν Ἡρώδου· Οὐκ ὑπετάγη τοῖς γονεῦσιν· Οὐχὶ δωδεκαέτης μὴ μεμαθηκῶς γράμματα διήλεγε τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· τοῦτο πρὸς τοὺς ἀγραμματοῖστους, ἵνα μὴ λυπῶνται. Οὐχὶ ὠδοιπόρησε πολλάκις καὶ κεκοπίαιε ἐπιζητῶν βρωσιν ἐν τῇ συκῇ· Οὐ καθυβρίσθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· Οὐκ ἤκουσε· “ Δαιμόνιον ἔχεις ” καὶ “ Ἐν βελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμόνων ἐκβάλλεις τὰ δαιμόνια; ” Οὐκ ἐλιθάσθη καὶ ἔλαθε τοὺς βάλλοντας· Καὶ πρὸ τούτου οὐκ ἐπειράσθη ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις νῆστις ὑπὸ τοῦ διαβόλου ὡς ἄνθρωπος· Οὔτε φησιν ἐκεῖνος· “ Ταῦτα πάντα σοὶ ὁώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς με. ” καὶ ἤκουσε παρ’ αὐτοῦ· “ Ὑπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ ” καὶ τὰ ἕτερα· Οὐκ ἀπένιψε ὑπερηφανῶς τοὺς πόδας τῶν οἰκείων μαθητῶν· Οὐκ ἡρνήθη ὑπὸ τοῦ προδότου· Οὐ συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων· Οὐκ ἡρυσγελήθη ὑπὸ Ἀννα καὶ Καϊάφα· Οὐκ ἐρῶραπίσθη ὑπὸ χειρὸς δούλου· Οὐκ ἐφραγελώθη ὑπὸ Πιλάτου· Οὐκ ἐμαστίχθη ὑπὸ χειρῶν ὧν ἐπλάσεν, ἀκανθοφορῶν ἐν ἐμπαιγμῷ· Οὐκ ἀνῆλθεν ἐπὶ σταυροῦ· Οὐκ ἐνεπάρθη ἡλοῖς τὰς ἀγίας χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· Οὐκ ἤκουσε πολλὰ ὑβριστικὰ ἐν τῷ σταυρῷ· Οὐκ ἐνύχθη τὴν ἀγίαν πλευράν

vestrum reputate quod voluntarie digni effecti estis potuisse haec et talia pati pro Salvatore Christo, et passionum eius fore imitatores. Iis, qui recte considerant, et hoc solum maximum esset bonum ad retributionem.

Ideoque, o filii, commemorate quanta ipse pro nobis passus sit. Nonne ipse in carne parvulus effectus est? Nonne fugit quando Herodes necavit infantulos? Nonne prae-buit parentibus subiectionem? Nonne cum esset duodecim annorum, non edoctus in scholis, cum doctoribus in templo disceptavit? Haec dico ad eos, qui litteras ignorant, ne doleant. Et ipse Christus nonne pluries suscepit laboriosa itinera cibumque quaesivit e ficu? Nonne a Iudaeis convicia pertulit, auditque - Daemonem habet. - In Belze-bub daemoniorum principem eiicit daemonia? - Nonne lapidibus impetitus fuit, et lapidatores latuit? Atque prius a diabolo, quasi homo ieiunus, nonne tentatus est per quadraginta dies? Ipse sustinuit eum, cum argueret dicens: - Haec omnia tibi dabo si cadens adoreris me - cui respondit: - Vade, retro Satanas - et caetera. Nonne Christus quasi servus pedes assecularum suorum lavit? Nonne sinit ut a proditore traderetur? Nonne voluit vinculis constringi a Iudaeis: ab Anna et Caipha ludificari; manu servi alapis caedi, flagellis a Pilato castigari? Nonne ipse sustinuit ut ipsae manus, quas plasma-verat, eum verberibus impeterent, et

λόγχῃ; Οὐκ ἐποτίσθη διψῶν τὸ τῆς χολῆς
πόμα; Οὐκ ἐτάφη καὶ ἀνέστη, ὡς θεὸς τριή-
μερος;

Τί γοῦν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς εἰπεῖν, ὅτι
τοσαῦτα πεπόνθαμεν; Προβαλοῦ μοι ἀδελφε
τὸν νῶτον μεμαστιγωμένον, ὡς ὁ Χριστὸς
σου, τὰς παρειὰς τετυμμένας· τὰ μύρια γε-
λάσματα καὶ ὀνειδίσματα καὶ χλευάσματα,
πάντα τὰ μέλη σου καθηγνιασμένα τοῖς
πάθεσιν· ἀλλ' οὐ πάντως ἔχεις. Εἰ δ' οὖν
καὶ μακροθύμως τὰ μικρὰ στέρξον, καὶ δι'
ἄκραν ἀγαθότητα ὁ φιλόανθρωπος συνδοξάσει
σε ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, διὰ τοῦ τηλικούτου
σχήματος· οὐδὲν γὰρ ἄλλο τὸ σχῆμα ἢ
τὸ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ
ἐπάγγελμα.

Ταῦτα μικροπρεπῶς ὑπεμνήσαμεν, μηδὲν
ᾧ λέγομεν πεπραχότες· ἀλλ' ἵνα ἀμρότεροι
διὰ τῆς ὑπομνήσεως προθυμώμεθα, καὶ πάλιν
διεγειρώμεθα, καὶ πάλιν διανιστάμεθα, καὶ
πάλιν γοργευώμεθα, τὰς διακονίας ἀναλι-
γώρως κρατοῦντες καὶ ἐκπληροῦντες, οἷας
ἕκαστος ἔτυχεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ex spinis ad obbrobrium coronarent?
Nonne ipse crucem ascendit, in eaque cla-
vis tulit sanctas manus et pedes affigi?
Nonne audivit in cruce multa vituperia,
et latus eius sanctum lancea aperuit; et
sitienti fuit felle potus? Nonne sepultus
est et triduanus ut Deus surrexit?

Quid itaque nos dicere possemus,
cum certe tanto minima pertulimus?
O frater, ostende mihi dorsum flagellis
verberatum, ut Christus. (Ostende genas
obtusas alapis. Ostende innumerabi-
les irrisiones et convicia et ludibria.
Ostende membra tua castigata afflictat-
ionibus. Sed certe nil ex his habes
ostendendum. Et tamen tu scis si tan-
tummodo patienti animo vel minima
toleraveris, ille hominum amator per
summam benevolentiam secum te glo-
rificabit in resurrectione. Et sors haec
tanta servata est tibi ob hunc pretiosum
habitum monasticum. Habitus iste tibi
repromissio est crucis et mortis Christi.

Talia haec humili modo subieci consi-
derationi vestrae, haud donans exempla
illorum quae commemoravi. Hoc autem
facere studui, ut vos et ego per hanc
considerationem animum sumamus, et
rursus excitemur, fortioresque evada-
mus ac vehementiores, alacrioresque
ad ministeria implenda consurgentes,
et ea omnia quae contingunt explentes
in Christo Iesu Domino nostro. Cui sit
gloria et potentia cum Patre et Spi-
ritu Sancto, nunc et semper et in sae-
cula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΘΘ'.

Πίστει καθαρᾷ τὴν καλὴν
τρίβον τρέχειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Οὕτως ὅσον ὅσον διεφύγομεν τὰ τοῦ βίου, καὶ ἤλθομεν, ὡς ἐν λιμένι, πρὸς τὸ ἱερὸν σχῆμα ἡμῶν· ἀλλ' οὖν ὡς ἐν θαλάσῃ ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὐκ εἰδότες ὅποτε πνεύσει λαίλαψ δαιμονικὸν καθ' ἡμῶν, ὑποβρύχιον· τὸ σκάφος τῆς ψυχῆς ἡμῶν ποιῆσθαι πειρώμενος· ἢ ὡς τινὰς πειρατὰς νοητοὺς ὑπαντήσομεν, ἢ ἐπὶ ποῖα βράχῃ παθῶν ἀφυλάκτως ἐλευσόμεθα κατὰ τὸ ἐξῆς τῆς ζωῆς ἡμῶν· καὶ παντάπασιν εὖρωμεν ἀναυαγήτως διαπερᾶσαι τὸν ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανὸν πλοῦν ἡμῶν.

Διὰ τοῦτο προσεκτέον, ὧ τέκνα, ἀγρυπνεῖν, καὶ ἐπιτηρεῖν, καὶ διασκέπτεσθαι εἰσβολὰς τῆς πανουργίας τοῦ δαίμονος, ἵνα πρὸς τὴν ἐπιφορὰν τοῦ πάθους εὐθέτως ἀποκαθιστάμεθα, καὶ ἀποτρεπώμεθα αὐτοῦ τὴν ἐπήρειαν, καὶ μένωμεν ἀβλαβῶς διαπλέοντες καὶ κρατοῦντες τὴν ἄγκυραν τῆς πίστεως ἡμῶν.

Οτι μὲν οὖν τοῖς πατρικοῖς κατορθώμασι φωτίζονται οἱ μαθητεύμενοι, παντί που ὀήλον, καὶ οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων, ὡς μὴ τῇ τοῦ προεστῶτος ἀρετῇ ἀφομοιοῦσθαι τὸν ὑπήκοον, καὶ ἐντεῦθεν ὁμολογουμένως, ὅτι οἱ ἐκπαλαί θεοὶ ἄνδρες κράτιστοι γεγόνασιν καὶ τῆς θείας ἐπιβλήσεως ἄξιοι, οὐ μὴν

SERMO LXXIX.

*In fide pura currenda est
via bona.*

FRATRES MEI ET PATRES,

Revera quidem dum vivimus a vita refugimus, appropinquamusque veluti ad portum in habitu monastico nostro; attamen adhuc in mari sumus quousque in mundo erimus; ac nescimus quando turbo diabolicus contra nos insurgat, qui naviculam animae nostrae submergere experitur. Nescimus utrum occurrant hostes, quasi piratae, an in aliquas syrtes vitiorum absque spe evadendi incidamus in reliquo vitae spatio, atque ex omnibus vitare naufragium possimus in cursu navigationis nostrae e terra ad coelum.

Ideo curandum est, o filii, ut vigilemus, attendamus, praevideamusque assultus daemoniacae malitiae, ut contra aggressionem vitii fortiter resistere valeamus. Eorum tentamina longe abigamus; et absque detrimento sic cursum impleamus retinentes anchoram fidei nostrae.

Quoniam vero ab exemplis patrum illuminantur discipuli, omnibus apertum est ac minime contradicitur, quod non valeat subditus assimilari virtuti antistitis. Et imo hinc res in confesso est, sicut antiqui homines Dei fuerint efficacissimi atque divinae digni

τοῦ καθόλου ἐκλήπτειν τοῦτο· ἔσχε γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον· μᾶλλον δὲ, ἵνα συντόμως εἴπω, οὐκ ἄλλοθεν τὸ τῆς σωτηρίας ἐφόδιον ἢ ἐκ πίστεως μόνης. Διατοῦτο πίστει ὁ θεὸς Δοσίθεος διήνυσιν τὸν τῆς εὐπειθείας ὁρόμον ἀνεξερεύνητος μένων πρὸς τὰ ἐντελλόμενα παρὰ τοῦ καθηγουμένου. Καὶ πῇ μὲν πεφυρακτωμένας τὰς παρειάς αὐτοῦ φέρων· πῇ δὲ κλευαζόμενος ἐν τῷ βουκακράτῃ, εἶτα ἐκ τούτου καὶ ἐξ ἑτέρου ἀποστερούμενος ἀγογγύστως. Πίστει ὁ μακάριος Ἀββακύρης ἐν ἔτεσι πέντε καὶ δέκα ἤνεγκε τὰ παρὰ τῆς ἱερέας ἐκείνης συνοδείας κολαφίσματα καὶ κατεμπαίγματα καὶ ἀποδιώγματα νεανικῶς καὶ ἀνδρείως καὶ ὥς οὐδὲ αἰσθάνομενος τῶν ἐπιφορῶν· ἀλλὰ καὶ ὑπεραπολογούμενος τῷ πυθομένῳ πατρὶ ἀγίῳ τὰ κράτιστα. Πίστει ἐν ἐκείνοις αὐτοῖς τοῖς θεσπεσίῳ μαθηταῖς, ὁ μὲν τὸν ἐπιληπτικὸν ἀνεπιλήπτως ὑπεκρίνετο προστασσόμενος· ὁ δὲ μετὰπτωσιν τοῦ πρωτίστου βαθμοῦ ἐδέχετο· ὁ δὲ παραστήκειν ἡνείσχετο τῶν ἀδελφῶν ἐσθιόντων· καὶ ταῦτα ἐν γηραλέῳ τῷ φρονήματι καὶ τῷ σώματι.

Πίστει Θεόδωρος ἐκεῖνος καλούμενος ὁ ἡγιασμένος διαλογισμὸν προστασίας τριετίαν ἠφώριστο ὑπὸ τοῦ μεγάλου Παχωμίου, καὶ οὐκ ἠὺθαδείασε. Πίστει τὸν τῆς ὑπακοῆς καρπὸν τεληλότα ἐδρέψατο ὁ τριχρονίαν τὴν πατρικὴν ῥάβδον ποτίσαι ἀνασχόμενος.

Καὶ ἵνα ἐκ τῶν ἀτμημελῶς βιωσάντων καθηγεμόνων μνησθῇσομαι, πίστει Λαχάριος

cooperationis, sed non semper sic accipiendum est, nam et contrarium accidit; praesertim quum, ut paucis dicam, si aliunde adiumentum nullum sit nisi dumtaxat a fide. Per hanc itaque fidem potuit divinus Dositheus conficere obedientiae cursum, perseverans in observandis absque indagatione quae hegumenus praeceperat. Et quomodo genas suas inflammatas gestabat: quomodo irrisus in bucacrato, dein hac et alia privatus absque quacrimonia. Fide beatus Abbacyrus annos quindecim pertulit in sancta societate alapas, convicia, persecutiones quasi iuvenis fortiter, et quasi impetus non experiretur; verum et ea ultro heroice ad interrogantem patrem sanctum excusans. Eadem in fide gesta sunt a venerandis illis discipulis, quorum alter in accusatione constitutus, etsi nulla reprehensione dignus, dissimulabat: alter quidem deiectionem a supremis gradibus excipiebat: alter vero tolerabat praeteriri in mensa fratrum. Et haec pertulere dum essent iam proveci monastica vita atque aetate.

Eadem in fide Theodorus ille, nomine sanctificatus, per triennium concertationem de praefectura sustinuit cum magno Pachomio, neque arroganter egit. In fide fructum obedientiae suae retulit ille, qui sancti patris baculum per tres annos irrigare sustinuit.

Ut vero et commemorem quaedam de aliquibus praesulibus, ut non con-

ἀειζῶς ποτε μὲν τὸν ὀρθαλμὸν εἶχε πε-
πελιδωνμένον, ποτὲ δὲ τὴν κόρρην τετυμ-
μένην, ποτὲ δὲ τοῦτο κάκεινο κατατιμωρού-
μενον μέλος, καὶ οὕτως ἀθανασίας ἐπέτυχε.

Πίστει καὶ Ζαχαρίας ὁ ἀείμνηστος, εἰ
καὶ Πνεύματος Θεοῦ ἐμπέπληστο, καὶ πλη-
γὰς ὑπεδέξατο καὶ τοῦ πατρὸς οὐ διακεχώ-
ριστο. Πίστει κάκεινος ὁ θαυμάσιος Τόνσυν
ὡς βούβαλον ὄρῃν κατεπείθετο. Καὶ ἄλλος
τὸν ποταμὸν διεπέρασε βασταζόμενος ὑπὸ
κροκοδείλου· καὶ ἕτερος ἀνεκομίζετο πρὸς
σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ πτώματος.

Καὶ ἄλλος· ὅστις οὖν τῶν ἀγίων, οὐ μό-
νον ἐπὶ Ἀβραάμ τοῦ πρωτοῦπηκόου καὶ τῶν
κατ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν θεω-
ρουμένων τελείων ἀνδρῶν, τῷ τῆς πίστεως
ὅπλῳ, διήλθε διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος τῶν τοῦ
πονηροῦ παγίδων, καὶ ἐξήλθεν εἰς ἀναψυ-
χὴν αἰώνιαν.

Ὁ δὲ Ιούδας οὐδὲν ἀπώνατο, τοιοῦτον καὶ
τηλικοῦτον ἔχων τὸν διδάσκαλον Χριστὸν
τὸν θεὸν ἡμῶν, σημεῖα καὶ τέρατα ἐργα-
ζόμενον, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς· ἀλλὰ καὶ
τοῦ ἱεροῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων ἀπειρήθησε,
καὶ τὸν κύριον τῆς δόξης παρέδωκε δολερῷ
φιλήματι προσαγορευόμενος. Εὐρίσκομεν δὲ
καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐξήκοντα γεννάδας κατὰ
τοῦ ἡγιασμένου Σάβα ὁράσαντας ἄθεα καὶ
ἐκτοπα καὶ ῥίψαντας ἑαυτοὺς εἰς ἀπώλειαν.
Καὶ διὰ τί; Μὴ δυσωπήθησαν ἀμρότεροι
ἐκ τῆς σωστικῆς συνοικίσεως καὶ τῶν ἀνα-
λαμπουσῶν θεοσημειῶν; Ἀλλ' ὡς εἴρηται,
ἐπὶ ἀσθενήσῃ ψυχῇ εἰς πίστιν, πέπτω-

venit agentibus, dicam sicut eadem in
fide immortalis Acacius et modo ocu-
lum habuit sanguine suffusum, modo
vero maxillam percussam, modo etiam
unum alterumve membrum male mul-
ctatum; atque ita veram immortalita-
tem adeptus est.

Memorandus quoque est Zacharias in
fide, etsi divino spiritu plenus esset,
sustinuit vulnera, neque a patre suo
est separatus. Et mirabilis ille Ton-
syn obediit, ita ut bubalus videretur;
alius vero flumen traiecit vectus a cro-
codilo, et alius ad salvationem adductus
est per cadaver.

Et ut cessem; quisque e sanctis viris
transivit per ignem et aquam insi-
diae et adductus est in refrigerium - ae-
ternum, non solum secundum Abraham
primum in obedientia eiusque imitato-
res, verum et secundum eos, quos no-
vimus, perfectos viros per arma fidei.

Iudas vero nihil sibi iuvit, etsi ta-
lem tamque magnum habuisset magi-
strum, ipsum Christum Iesum Deum
nostrum, ac signa et prodigia operatus
esset innumerabilia; sed e choro apo-
stolorum deiectus est, ipsumque Domi-
num gloriae, doloso indicans osculo,
prodidit. Reperimus quoque inter sexa-
ginta illos generosos apud sanctificatum
Sabam, aliquos operantes quasi atheos
ac stultos ac sese proicientes in perdi-
tionem. Et cur haec? Nonne perspe-
ctam habuerunt utrique in unione fra-
trum salutifera perseverantiam, et a

κεν· ὁ γὰρ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία, φησιν, ἐστι.

Καὶ ταῦτα εἶρηκα, ἵνα ἐκεῖνο ὑμῖν ἀποδείξω· ὅτι, εἰ καὶ μόνος ἁμαρτωλός εἰμι ἐπὶ τῆς γῆς, μηδὲν ἔχων οἴκοθεν διδασκαλικὸν ἢ φωτιστικὸν τῆς σωτηρίας ὑμῶν· ἀλλ' ἐάν ὑμεῖς θέλητε σώζεσθαι ὁλοσθενῶς, οὐδὲν τὸ κωλύον καὶ ἀπείργον, ἔχοντες τὰ ὑποδείγματα κατὰ πρόσωπον.

Μοχθήσατε τοιγαροῦν, τέκνα μου, καὶ τὸ δυσπειθὲς ἀπόσατε, καὶ τὸ δύσπειστον ἀποσκορακίσατε· καὶ μὴ τυφλοῦσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις μου· ἀλλὰ καθαίρεσθε ἐν ταῖς εὐπιστίαις ὑμῶν, καὶ περιπατεῖτε ἐν τῷ φωτὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου. - Καὶ ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε, καὶ κρούετε, ἀνοιγήσεται ὑμῖν. - εὐ οἶδα καὶ πέπεισμαι. Διακρατεῖτε τὰς διακονίας ὑμῶν ἀνολιγώρως· προσκαρτερήσατε τοῖς ἐντελλομένοις ὑμῖν ἀκαταπονήτως καὶ ἀγογγύστως.

Μὴ ἐστὲ ἀψίκοροι καὶ εὐκίνητοι πρὸς τὴν ἀντιλογίαν. Μὴ ἔλχετε λόγῳ λόγον πονηρόν. Μὴ δὲ παρρησιάζεσθε ἐπὶ καταστροφῇ ἢ ἀπωλείᾳ ψυχῆς. Μὴ δὲ ζητεῖτε δόξαν, καὶ εὐρήσετε αὐτήν, οὐ μόνον ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα λαμπρῶς.

Μὴ διαμάχεσθε καὶ ἐρεσχελεῖτε, ἀδελφοί μου ἡγαπημένοι, ἐπὶ προστασίαις ἢ διακονίαις τετιμημέναις, καὶ πρωτοστατήσετε, καὶ

Deo prodigia ante ipsos splendentia? Verum ut scriptum est - cum deficiat anima in fide - tunc decedit: « quod enim non ex fide fit, peccatum est ».

Haec vobis omnia dixi, ut hoc unum suadeam, quod etsi ego sim solus peccator in terra, nihilque in me habeam, quod valeat ad vos docendos atque illuminandos ad salutem; tamen, si vultis omni pacto salvos fieri nihil impedit nihilque removet, cum tanta habeatis ante oculos exempla.

Macte itaque animo. Vos singuli, filii mei, adlaborate. Omnem inobedientiam longe removete, omnemque motum contra docilitatem a vobis effugate. Sitis quasi coeci, ne peccata mea observetis; sed emundamini in bona subiectione vestra, atque in lumine mandatorum Dei ambulate: « Quaerite et invenietis: pulsate et aperietur vobis ». Bene novi, quae dico vobisque suadeo. Suscipite strenue ministeria vestra et multa cum diligentia; absque remissione contendite ad explenda singula, quae vobis mandata sunt, et sine quaerela.

Ne fastidiosi sitis, neque faciles ad contradictionem. Ne verbo adiiciatis verbum malum. Ne liberi sitis ad iacturam vel perditionem animae. Ne quaeratis gloriam; hanc invenietis non solum in futuro saeculo, sed et in praesenti splendide.

Fratres mei dilectissimi, ne contendatis, neque rixamini, ut habeatis praefecturas vel ministeria honorificentiora.

πρῶτοι κληθήσετε, ὡς ὁ κύριος εἶρηκε ἐν ταῖς ἀποδείαις καὶ θείαις μοναῖς.

Εἰ δὲ ἐναντίως ζητήσομεν, τὰ ἐναντία εὐρήσομεν πάντως. Καὶ ἔλθῃ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν τὴν κατεργαζομένην τὸ κακὸν, θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ ἀτιμία, καὶ νῦν καὶ πρὸς τὸ μέλλον.

Ἀλλ' ἀπειρή ταῦτα. Γένοιτο δὲ ἐφ' ἡμᾶς τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου πλουσίως καὶ ἀενάως, καθάπερ ἐλπίσατε πρὸς αὐτόν· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Π'.

Ὅποῖον εἶναι τὸν προεστῶτα
πρέπει.

TEKNA MOY

ΠΟΛΥΠΟΘΗΤΑ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΗΓΑΠΗΜΕΝΟΙ.

Ἰδοὺ τὰ χεῖλη μου οὐ μὴ κωλύσω, οὐδ' οὐ μὴ κατοκνήσω, οὐδ' οὐ μὴ ὀκλάσω, ἅν ὅπως δὴ ποτε ἀσθενὴς ὑπάρχω καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ λαλεῖν, νουθετεῖν, διεργεῖν, διαδεικνύειν ὑμῖν τὸ ὀφειλόμενον, ἂν ἕως ἐμπνέω, ἕως ἂν εἰμι μέσον ὑμῶν παραχωρήσει θεοῦ. Διότι ἁγών μοι μέγας καὶ φόβος περίεστι τῆς ἀναξίας πρὸς ὑμᾶς ὁδηγίας. Δέδοικα αἰσθανόμενος τὸ ἑαυτοῦ περιπαθεῖς, ἱλιγγιῶ πρὸς τὸ βάθος τῆς σοφίας τῆς ἐν τῷ ἁγαθῷ

Hoc pacto et maiora, atque priores sedes appellationesque consequemini in aeternis mansionibus, ut Dominus promisit.

Si vero alia contraria nunc quaerimus, tunc contraria inveniemus, uti certum est. Super omnem animam, qui vitiis se dederit, veniet indignatio, ira, dedecus non modo nunc, sed et in futuris.

Abeant haec a nobis. Verumtamen super nos veniat misericordia Domini semper usque ditior et perennis secundum spem vestram in eo. Ipsum enim decet omnis gloria, honor et adoratio cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXX.

*Qualem esse praepositum
deceat.*

FILII MEI

AMATISSIMI CHARISSIMIQUE FRATRES

Ex labiis meis alloqui haud parcam, neque tardus ero vel remissus, quamquam vel infirmus sim et in verbis et operibus ad loquendum, hortandum, laborandum, ut vobis quae utilia sunt demonstrem; quousque spiritum traham, quousque sum vobiscum iuxta dispositionem Dei. Exinde magna in me agitur contentio et timor ob deficientiam meam ad vos ducendos in via perfe-

ποιμένι τηρουμένης τῷ γνωστῶς γνωσ-
μένῳ ψυχῶν ποιμνίον ἀφηγεῖσθαι κατὰ βου-
λήν τοῦ ἀρχιποιμένου τῶν ὅλων θεοῦ. Τοῦτο
ἀγγέλου τινός, ἢ τινος τῶν ἱσαγγέλων
ἀγίων· ἐγὼ δὲ ἀπέθρίμμαι· καὶ τίς ἡ περὶ
ἐμὲ καινοτομία; ὅτι σκότος ὧν φωτίζειν
ἄλλους ἀποτέταγμα; καὶ ἐναγῆς καὶ ἀνά-
θαρτος τυγχάνων ἀγιάζειν ἄλλους ἀπεδό-
ξῃν· καὶ ἐξωσμένος ὧν ἐκ θεοῦ, ἐγγίζειν
πρὸς αὐτόν τοὺς ἐθέλοντας προήρημαι;

Ἀλλ' οὖν οὐκ ἠὲτομολῆσα, ὡς καὶ ὑμεῖς
γινώσκετε· ἔπαθον δὲ τὸ δοκεῖν ὑπακοὴν
ἐκδοῦς ἑαυτὸν τούτῳ. Πλὴν οὐδεμία μοι
ἀπολογία, οὐδ' ἀρκούσα συγχόρησις, ὅτε μέλ-
λει κρίνειν ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους,
καὶ φανεροῦν τὰς βουλάς τῶν καρδιῶν, καὶ
ζητεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τὸ ποιμνίον
διεξήγαγον, εἰ τὸ ἡσθενηκὸς ἐπεσκέψαντο,
εἰ τὸ συντετριμμένον κατέδησαν, εἰ τὸ
πεπαλανημένον ἐπέστρεψαν προειδότες καὶ
προβλέψαντες τοὺς πειραστὰς δαίμονας·
ἂν τε ἰάσαντο καὶ διεξήγαγον ἕκαστον τῶν
ποιμαινωμένων κατὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν
αὐτῷ δύναμιν καὶ ἔξιν, ὡς ἂν κερῶθῃ μὴ
ἀπόληται τὸ πλάσμα τοῦ θεοῦ· διὸ ἐν
σακρί ὀφθαῖς τὸ αἶμα Χριστοῦ ἐξέχεεν.

Ὡλως οὖν μὴ ἀποκάμωμεν. Δεῦρο δὲ

etionis. Anxius sum, cum experiar quan-
tis defectibus circumdor; et haeret lin-
gua considerans quam profunda doctrina
haberi debeat in pastore bono, qui scite
cognoscat praefecturam gregis spiritua-
lis iuxta voluntatem Dei, qui princeps
est universalis pastor. Id proprium est
angeli aut illorum, qui prope angeli
fuerunt inter sanctos viros. Quid novi
est? Timeo; cum sim caligo, alios iubeor
illuminare. Ego piacularis homo atque
immundus, constitutus sum ut alios
sanctos reddam? Ego reiectus a Deo,
electus sum, ut alios ad eum prope
adducam?

Veruntamen haud propria voluntate
adducor, ut vos bene nostis; coactus
autem fui ut talis videar quasi ex hoc
abiiciens a memetipso obedientiam. At-
tamen nihil me excusat, neque ulla
mihi erit sufficiens venia, quando vene-
rit Deus iudicare abscondita tenebra-
rum, et manifesta facere consilia cor-
dium; quando requirer a pastoribus
quomodo gregem suum duxerint, si
quod debile erat curaverint, si vulnera
alligaverint, si reducerint quod erra-
verat, praeventes ac providentes ten-
tationes diaboli, et quoque si sanationes
correctionesque adhibuerint in singulos
sibi concreditos, secundum illud quod
ipsis tributum est munus et facultas,
ne periret creatura Dei redempta; hac
enim de causa Christus factus homo
sanguinem effudit suum.

Omnino itaque ne defatigati a labo-

μᾶλλον ἀκούσατέ μου, τοῖς λόγοις, καὶ ἐνωτίζεσθε τὰ ταπεινά μου ῥήματα. Παῖσιν ὑμῖν ἐπιβοῶ· πᾶσι παραγγέλλω· ὑψώθητε πρὸς τὸν θεόν, χωρίσθητε τῶν προσπαθειῶν· ἰδοὺ βοᾷ ὑμῖν προφητικὸς λόγος· Δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ τῆς ἀπαθείας. Καὶ θεασάμεθα τοῖς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τὴν ἀποκειμένην ἡμῖν χαρὰν ἐν ἐπαγγελίαις οὐρανίαις.

Τέκνα μου οὖν ἡγαπημένα, λάβετε προθυμίαν· λάβετε πτέρυγας πυρὸς ὥσπερ περιστερὰ, καθὼς γέγραπται. Πετάσθητε καὶ ἀντιπεράσατε ἐνθεν ἐν τοῖς δεξιῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι. Δέξασθε χαρὰν καὶ ἔρωτα πνευματικὸν τοῦ πόθου τοῦ θεοῦ. Γεύσασθε τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τῆς γλυκυτάτης, καὶ ταύτης πάντα δεύτερα ἡγήσασθε. Καταπατήσατε καὶ δόξαν κενὴν, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς, καὶ θυμὸν ἀγριαίνοντα· καὶ μηδὲν ὃ τι οὖν τῶν δυσκύντων εἶναι τερπνῶν κατασχεῖν ἡμᾶς ὀνηθεῖ. Ἀλλ' εὐζῶνοι καὶ κοῦφοι καὶ ὀξυδερκεῖς καὶ ὀξυπετεῖς πρὸς τὴν πορείαν ἡμῶν τὴν ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανὸν φέρουσιν γενώμεθα.

Τοίνυν τοῖς ὁδοιποροῦσι πάρεστι τὸ ταλαιπωρεῖν· καὶ ὑμῖν οὖν τὸ αὐτὸ συμβαίνει. Ὡς ὁρᾶτε γὰρ τὰ πράγματα, ἐναθλεῖτε τοῖς θλιβεροῖς· κάμνετε, ἐξατονεῖτε, προσπεινάτε, κατὰδιψᾶτε, ὁ μὲν ἐν τῷ ὀψοποιεῖν, ἄλλος ἐν τῷ τεκτονεῦν, ἕτερος ἐν τῷ μαγειρεῦν, ὁ δ' ἄλλος ἐν τῷ κελλαρεύειν, καὶ ἀπλῶς ἕκαστος ἀλλὰχοῦ διαμεριζόμενος.

ribus nostris desistamus. Verum, cia agite, et aures attentius praebete, attendite sermonibus; et humilia verba mea excipite. Omnes vos compello, omnes exhortor: ad Deum vos elevate, et ab affectibus humanis segregamini. En ad vos clamant prophetica verba: - Venite, ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Iacob, unde passiones humanae exulant. Contemplemur spiritualibus animae oculis praeparatum nobis gaudium iuxta coelestes repositiones.

Quapropter, dilecti filii mei, erigite animum: quasi columbae assumite alas ignis, sicut scriptum est. Volate, et hinc transmigrate ad dexteram virtutum partes. Comparete vobis gaudium et dilectionem spiritualem in desiderio Domini. Gustate quam dulcis sit amor eius; et huic dulcedini omnia postponite ut secundaria. Conculcate et gloriam vanam et concupiscentiam carnis et crudelem iram; tunc ex eis, quae videntur dulcia, nil poterit vos detinere. Et tunc quasi succincti ac leves et acute aspicientes ac bene volantes erimus in via nostra, quae e terra ducit ad coelum.

Certe quidem a viatoribus labor ferendus est, et labor quoque vos expectat. Sicut enim videtis quae accidunt, contendite in rebus difficilibus; adlaborate; famem sitinque sustinete. Et haec alius sustineat in coquina, alius in aedificando, alius in mactando, alius in cellariis curandis; et prorsus unusquisque

Οὗτοι πάντες ὁδεύουσι τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐγγιζουσιν εἰς τὴν μεγάλην πόλιν. καὶ διὰ θανάτου εἰσαχθήσονται εἰς τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν παῖσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὸν θεόν.

Εν τοῖς φανεροῖς οὖν ἡμεῖς ὁρῶντες εὐπεριπατοῦντας ἀποδεχόμεθα· εἰ δὲ δυστροποῦντας ἀνακτώμεθα, καὶ καταρτιζομεν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Τὰ κρυπτὰ δὲ ἡμῖν καὶ τῷ θεῷ; μὴ οὖν τις ὑμῶν κεκρυμμένως πράττει, ὡς ἐν σκότει τὰ ἀθέμιτα· οὐ γὰρ λήσεται τὸν ὀφθαλμὸν τὸν μέγαν, κἂν ἡμᾶς διαφεύγῃ. Εν τούτοις γὰρ ἀνεύθυνοι καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ μὴ τι ἐμοὶ τὸ τοιοῦτον ἐφ' ὑμῖν· οὐκ οἶδα δὲ μὴ καὶ Ιούδας πάρεστι μέσον τῶν ἑνδεκα· μὴ καὶ Γιεζὶ ὁ δολερός συμπαρεστι τῷ διδασκάλῳ, καὶ ἀπενέγκατο λέπραν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ αἰωνίαν· μὴ καὶ ὡς οἱ τοῦ Ηλεὶ τοῦ ἱερέως υἱοὶ εὐρίσκονται ἐν ὑμῖν αὐτοῖς, λιμοὶ, λαθροφαγοῦντες, ὡς ἐκεῖνοι τὰ κρέη, καὶ παροργίζοντες θεόν, ὣν τὸ τέλος οἰκτρώτατον καὶ πονηρόν γενήσεται καὶ ἐμοὶ τῷ ὑπὲρ τὸν Ηλεὶ ἀμαρτωλῷ καὶ ὑμῖν τοῖς υἱέσιν ἐκεῖνου καθομιωθεῖσι.

Μὴ πάθωμεν ἔτι τοιοῦτο, φεῖσαι, κύριε. Τάχα δὲ καὶ ὡς Ἀνανίας καὶ Σαπφείρα· ψευδοειπεῖν γὰρ ὁῤξαντες τοῖς ἀποστόλοις, ἔπεσαν πτώμα ἑξαίσιον. Γίνεται καὶ ἐν ἡμῖν· τινὸς ἡμῶν ψεῦδος ἔχοντος ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ μὴ ἐν ἀληθείᾳ διδόντος λόγον ἐν ἀποκρίσει, ἧ καὶ ὡς ἔτυχεν συντυχία, ροβοῦμαι καὶ μάγου τοῦ Σίμωνος τὴν πτώ-

iuxta proprium ministerium. Hi omnes sic viam Dei perficiunt, et ad civitatem magnam appropinquant, quousque per mortem introducti fuerint ad ineffabile gaudium bonorum, quae servata sunt diligentibus Deum.

Nos itaque ad ea, quae patent, respicientes probamus eos qui recte ambulant; si quos vero habeamus haud recte incedentes, hos ad ea quae convenientia sunt reducere studemus. Num ne quae nobis clanculum fiunt, ita et Deo erunt? E vobis igitur nemo abscondite agat quidquam; quae enim non decent, requirunt tenebras. Oculum magnum Dei nihil latet, etsi nos lateat. Irreprehensibiles enim hac de causa vos sitis; sed et mihi, ne quid dubii sit erga vos. Ego autem certe scio non adesse Iudam in medio undecim discipulorum: non esse Giezi dolosum erga magistrum, qui contraxit lepram in anima sua sempiternam: non reperiri inter vos filios sacerdotis Eli, qui famelici clam carnes comederant Deo odibiles, quorum finis miserrimus dolendusque esset tum mihi, qui prae Eli peccavi, tum vobis qui filiis Eli similes facti essetis.

Domine! concede ne haec patiamur. Ne simus statim sicut Ananias et Sapphira, qui putarunt se apostolos decipere, ac indigna cadavera cecidere. Hoc enim vobis accideret, si quis mendacium in corde haberet, neque in veritate responderet de ratione vitae suae. Timeo, ne sorte contingat casum

σιν τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ καὶ κορυφαιστάτῳ τῶν ἀποστόλων, ἐπὶ τιμῇ καὶ δόξῃ ἀνθρωπίνῃ· θέλοντος παρῆναι, καὶ πιθανολογῶς ἐδοξε μαθητεῦν αὐτῷ.

Μὴ τις οὖν ἐξ ὑμῶν ἀποσκοπῶν οὕχ ὅπως ὑποταγῇ, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν ἐκπέσῃ τῆς προθέσεως· ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τὸ καὶ τὸ, μετὰ τόσα ἔτη ποιήσω, καὶ καταπραΰσω. Εἴτα σὺ ὁ λέγων ταῦτα καὶ μηδὲ τὸ σήμερον εἰδὼς, ὅπως παρελθοῖς, οὐκ ἐννοεῖς, ὅπως μὴ ἀκούσῃ τὸ· - Ἀφρων, ἄφρων, τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἵρουσι τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας ἐν ἀπωλείᾳ ψυχῆς σου, τινὲς ἔσται; Τὴν οὖν τῶν ἀποστόλων μιμησώμεθα πρὸς τὸν διδάσκαλον πάντων καὶ θεὸν ἡμῶν ἀδιάζευκτον ἔνωσιν.

Διὰ τοῦτο ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς ὄντες τοῦ κυρίου ταχύνετε εἰς τὴν σωτηρίαν ὑμῶν. Ἀγαπήσωμεν μικρὸν λυπηθῆναι, ἵνα αἰώνια χαιρῶμεν· τὸ μικρὸν ὄνειρον τῆς παρούσης ζωῆς εἰ καὶ μοχθηρὸν, ὅμως δεξιώμεθα, ἵνα ἀτελεύτητον ἡμέραν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀπολαύωμεν. Ἰδοὺ παρακαλεῖ ὁ θεός· ἰδοὺ ὀρέγει χεῖρα· ἰδοὺ τὸ ἅγιον Πνεῦμα συνεργεῖ· ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὑποστηρίξει. Μὴ δειλιάσωμεν· κάτω βέβληται ὁ διάβολος· νικᾷν ἡράμεθα κατ' αὐτοῦ· Χριστὸς ἐγήγερται. Θάνατος οὐκέτι κυριεύει· τὰ κράτη συντέτριπται τοῦ Βελίαρ.

Simonis magi ante pedes sancti Petri principalissimi inter apostolos. Ille ad captandum honorem et vanam hominum gloriam volebat, etsi apparenter, apostoli fieri discipulus.

E vobis itaque a scopo suo aberret nemo, ita ut non decidat ab obedientia; neque paulatim a monastico proposito prolabatur; vel ne quis fortasse dicat: post tot annos et hoc et illud faciam atque perfecte absolvam. Tu qui ista loqueris, non consideras ventura, cum nescias quomodo hodiernus dies transierit. Ne ad te dictum illud sit: - Stulte, stulte, hac nocte animam tuam repetent a te: quae autem parasti cuius erunt, nisi ad perniciem animae tuae? Imitemur igitur illam apostolorum conjunctionem cum magistro omnium et Deo nostro.

Proptereaue, quasi constituti ante oculos Domini, festinate ad salutem vestram. Malinus ad breve tempus afflictionem sustinere, ut in aeternum gaudeamus. Vitam hanc quasi breve ac despicabile somnium parvipendamus, ut frui nobis contingat interminabili die regni coelorum. Ecce nos Deus advocat. Ecce iam manum porrigit. Ecce Spiritus sanctus operatur in nobis. Ecce Iesus Christus dominus noster dextera sua nos suffulcit. Ne dubitemus. Iam diabolus prostratus est; et secura est contra eum victoria nostra. Christus resurrexit; mors amplius non dominatur. Contrita est potentia inimici Belial.

Υμεῖς, υἱοὶ τίμιοι, οἱ τρυφεροὶ τῇ τῆς ἀρετῆς λειότητι, τιμαλφέστατοι, χρυσίου καθαρώτεροι, λίθων διαφανῶν ἀγλαώτεροι, νυμφωφανεῖς, θεοπόθητοι, οὐρανογέννητοι, ἀξιοθαύμαστοι. Διότι μόνον κτῆμα ὑμῖν καὶ μόνη πατρίς, καὶ μόνη ζωὴ, καὶ μόνη συγγένεια θεοῦ ἐστίν ὁ κύριος πάντων καὶ πλαστοργὸς τῆς κτίσεως.

Ἐτι μικρὸν, νενικήκαμεν· ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ θάνατος πάρεστι. Σώζοισθε πάντες, ἀνδρίζεσθε ἐν κυρίῳ· ἀντιδίδοιτε τοῦ ταπεινοῦ καὶ μικροῦ λόγου μου τὴν εὐπεΐθειαν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὰς πανιέρους εὐχὰς ὑμῶν, ἐν αἷς ἐλπίζω ἔχειν τὸ ἔλεος, ἐν αἷς ἰσχύω, μεθ' ὧν καταξιωθείην τῆς βασιλείας αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΠΑ'

Ἐρωτικῶς πῶς
πρὸς κατηγήσεις ἔχειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΙ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Ὁ λόγος τοῦ θεοῦ λαλούμενος, ἔαν μὲν εἰς ψυχὴν εἰσέλθῃ νήφουσαν καὶ γρηγοροῦσαν, τὰ περὶ σωτηρίας εὐθέως αὐτὴν διαθερμαίνει καὶ διανήστησι πρὸς μείζονα καὶ τελειοτέραν σπουδὴν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν· ἔαν δὲ, ὡς τὴν κατ' ἐμὲ, ὑπνοῦσαν καὶ ῥαθυμοῦσαν, ἐν κακίᾳ μένει ἄτο-

Vos estis filii venerandi: vos, quasi bene compti in virtutibus, estis delectabiles: vos honorabilissimi, auro puriores, lapidibus pretiosis splendoriores. Vos quasi sponsae decori: Deo amabiles: coelo geniti: dignitate mirabiles. Nam vobis unica possessio, et patria, et vita, et familia est unus Deus Dominus omnium, naturae creator.

Adhuc modicum, et victoria nostra erit absoluta. Adhuc modicum et mors aderit. Omnes vos salvos esse stude: omnes in Christo fortiter agite. Referte hanc gratiam humilibus pauperibusque verbis meis per vestram obedientiam et dilectionem et sacras preces. Per vestras preces auguror mihi misericordiam: per has fortis ero: per has sorte obtingam regnum ipsius Christi Dei nostri; cui gloria sit honor et adoratio cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in saecula. Amen.

SERMO LXXXI.

*Quantum diligendae sint
catecheses.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Cum verbum Dei edicitur, si ad animam sobriam et vigilantem introierit, statim ea ad salutem accenditur, atque excitatur ad meliorem et perfectiorem contentionem in exsequendis mandatis. Quando vero factum fuerit, ut est in me, animam dormire, tunc in pigritia

νος καὶ ἀνεγέρπητος διακενῆς εἰς ἀέρα
χεόμενος.

Διὰ τοῦτο ὑμεῖς φωστῆρές μου καὶ
δεσπόται προσέχετε οὐ τῷ ἐξουθενημένῳ
λόγῳ, ἀλλὰ τῷ σεβασμῷ τῆς κατηχή-
σεως· ὅτι κοινωφελὴς ἐστὶ ἡ ὑπόμνησις,
καὶ ὡς ἂν περὶ τῶν ἄλλων βουλευόμεθα,
εἴτε ἡμεῖς, εἴτε ἄλλοι, οὕτως ἐπὶ τὸ αὐτὸ
καθεζόμεθα οἱ πάντες βουλευόμενοι καὶ δια-
σκεπτόμενοι, οὐ περὶ τοῦδε ἢ τοῦδε μι-
κροῦ τινος ὄντος καὶ σωματικοῦ καὶ εἰς
φθορὰν καταλήγοντος· ἀλλὰ περὶ τοῦ με-
γίστου κεφαλαίου τῆς σωτηρίας ἡμῶν, πῶς
ἄρα σωθῶμεν· πῶς ὁδεύσωμεν τὴν ὁδὸν τοῦ
θεοῦ· πῶς διαφρευζόμεθα τὰς μεθοδείας τοῦ
ἀντικειμένου· πῶς καθάρωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ
τῶν παθῶν. Τίς ὁ τρόπος; τίς ἡ ἔφοδος
τῆς κατηχήσεως τῶν ἀρετῶν, δι' ἧς κατὰ
μικρὸν ἀναβιβάζόμενοι ἔλθωμεν πρὸς τε-
λειότητα; Ποῖα καὶ πόσα κατορθοῦντες
ἐπιτύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν;

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχουσα ἡ κατή-
χησις, ὀφείλει ἐπιθυμητικὴ εἶναι καὶ σεβα-
σμία· μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτως συνερχόμενοι
δυνηθείημεν πῶς ἐν ταῖς περὶ τῶν τοιού-
των ὁμιλείαις ἐξευρεῖν τι καὶ ἐπιτυχεῖν
τοῦ ἐζητουμένου. Ἐστὶ γὰρ αἰεὶ ὁ ἀντίδικος
ὁ ἀντιπράττων καὶ ὑποσύρων ἡμᾶς, εἰ μὴ
τῷ νῷ προσέχομεν εἰς τὰ ἐναντία καὶ
πονηρά· εὐδλίσθος οὖν ὑπάρχουσα ἡ φύσις
ἡμῶν οὐ διασώζει ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν κατήχη-
σιν· ἀλλὰ ἄρτι μὲν ἤκουσε λόγον ἀνα-
γνώσματος θανατικῆς μεταβάσεως, κριτικῆς
παραστάσεως, ἀνταποδοτικῆς ἀποφάσεως καὶ
εὐθὺς κατακυγεῖσα ἐστέναξεν, ἢ ἐδάκρυ-
σεν, ἢ ἐστύγνασεν· εἶδος γὰρ καὶ τοῦτο

torpet, inoperosa manet, et quasi vacua
et in aerem effusa.

Ideoque vos, qui estis mihi luminaria
et domini, attendite, haud quidem humili
sermoni, sed venerandis praeceptis ca-
techeseos; quae enim commemorantur,
utilia sunt omnibus. Equidem cum de
quibusdam rebus consulimus, sive nos
sive alii, tunc simul considimus et
omnes disputamus. Haud quidem agitur
de re parva vel temporanea et corru-
ptibili, sed de maximo negotio salutis
nostrae: quomodo salvi simus: quo-
modo viam Dei transeamus: quomodo
machinationes adversarii vitemus: quo-
modo e vitiis emundemur. Et qualis
erit modus, et qualis profectus cate-
cheseos de virtutibus, per quam brevi
possimus perfectionem consequi? Quot
et quanta recte gerenda sunt, ut regnum
coelorum attingamus?

Cum haec et talia respiciat cateche-
sis, oportet sit amabilis et veneranda;
vix enim sic congregati in his sermo-
nibus possumus invenire aliquid et con-
sequi quod optamus. Semper enim ad-
stat adversarius oppugnans et rapiens
nos, nisi solida mente attendamus ab
adversis et perniciosis. Cum facile la-
bilis sit natura nostra, non servat con-
tinue, quod dixit catechesis. Cumque
forte audierit lectionem de mortali
transmigratione, de tribunali iudicii, de
sententia retributionis, statim commota
flevit et lacrymata est, vel tristis effe-
cta. Et hoc quidem species est con-

μετανοίας. Καὶ μικρόν τι διάστημα, καὶ πάλιν ἐπελάθετο, καὶ ἀντὶ κατανύξεως ὀξύνεται, καὶ ἀντὶ δακρύσεως ἀνακαγχάζει, καὶ ἀντὶ στυγνώσεως διακέχυται τῷ προσώπῳ. Καὶ οὕτως ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;

Ἀλλὰ μὴ δὴ, ἀδελφοί μου, μηδαμῶς οὕτως· ἀλλὰ καὶ ἐπακρουόμεθα, καὶ κατανυσσόμεθα, καὶ προσεπεκτεινόμεθα· καὶ πυρὶ πῦρ προσλαμβάνοντες ἔρωτος θείου ἀνακαίωμεθα πρὸς αὐτὸν τὰς ψυχάς. Καὶ ἀλλήλους παραθήγωμεν εἰς παροξυσμὸν ἀγάτης· εἰς ὑπακοῆς προθυμίαν, εἰς ταπεινοφροσύνης ὑπόθεσιν, εἰς εὐτονίας ἐργασίαν, εἰς πᾶν εἴ τι καλὸν καὶ τερπνὸν τῆς ἀγγελικῆς ἡμῶν πολιτείας.

Ἄρτι οὖν ὅτι σπείρομεν, πάντως ἀκολούθως καὶ δακρύομεν, καὶ κοπιῶμεν, καὶ ἐξαπονοῦμεν καὶ ἐξαποροῦμεν· μικρόν δὲ ὕστερον χαριούμεθα· ἐπειδὴ ἐν ἀγαλλίασει θεριῶμεν, καὶ συμβασιλεύσομεν τῷ δεσπότη τῶν ἀπάντων θεῷ· εἴπερ καὶ συμπάσχομεν αὐτῷ διὰ τῆς ἀθλητικῆς ὑποταγῆς ἡμῶν.

Διὸ, τέκνα, ἐπιβοῶν ὑμῖν οὐ παύσομαι· Ἀγωνισώμεθα, ἀγωνισώμεθα, ἕως καιρός. Κοπιάσωμεν, κοπιάσωμεν, ἔτι μικρόν. Ὑπομείνωμεν, ὑπομείνωμεν ὅσον ὅσον, ἕως οὗ παρέλθῃ ἡ ὀνειρώδης ζωὴ αὕτη. Καγὼ ὑμῖν ἐξομολογοῦμαι διὰ νόμου θεοῦ· ὅτι στεφανηφορήσετε, καὶ χορεύετε οὐράνια, καὶ εὐφρανθήσεσθε αἰώνια, ἐνθα ἀπέδρα λύπη καὶ στεναγμός ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ

versae mentis. Sed cum parum intercesserit, statim obliviscitur, et loco compunctionis in iram excitatur, loco lacrymarum ridet, et loco moestitiae facie exhilaratur. *Et vere*, ut ait apostolus, *infelix ego homo, quis me liberabit e corpore mortis huius?*

Verumtamen, fratres, numquam ita nosmet habeamus; sed audientes dociles; et compuncti, et perseverantes; atque ignem igni divini amoris adiacientes, in charitate accendamus animas nostras. Ad invicem incitemur concitantes in dilectione, in obedientiae sollicitudine, in subiectione humilitatis, in perseverantia operum, et in omne, sive bonum sive dulce, quod proprium est angelicae nostrae fraternitatis.

Certe igitur modo cum seminemus, certe et lacrymae fundendae sunt, et laboramus defatigati et incerti. Verum adhuc modicum et laetabimur, siquidem in exultatione metendum nobis erit et conregnandum cum Domino omnium Deo, postquam una cum eo passi fuerimus per strenuam subiectionem.

Idcirco, o filii, non cessabo ad vos exclamare: Fortiter certemus; certemus fortiter, quousque tempus pugnae adest. Laboremus; adlaboremus adhuc parumper. Sustineamus: paululum sustineamus, quousque transierit haec vita vere somnio similis. Et haec promitto vobis, ut in lege Domini scriptum est, vos coronatum iri, vos esse coelestibus

θεῶ ἡμῶν, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

gavisuros choreis, vos esse aeternis fruituros deliciis, unde omnis abest dolor, omnisque abest gemitus, in Christo Iesu Deo nostro, quem decet omnis gloria, honor et adoratio cum Patre et Spiritu Sancto nunc et semper et in saecula. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΠΒ'.

Εν συνοδίᾳ γνωμικόν τι μὴ
θέλειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εὐχὴ μου, ἅτε ἐκ στόματος ῥυπαροῦ καὶ ἀκαθάρτου προερχομένη, ἀνερέγγητός ἐστι· πλὴν ὅτι εὐχομαι μετὰ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο, ἵνα ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνοίξῃ, ἐπὶ πλεῖον, τὰ ὦτα τῶν καρδιῶν ὑμῶν εἰς ὑπακοὴν τοῦ ταπεινοῦ μου λόγου, οὐχ ὅτι σοφός ἐστιν· οὐδ' ὅτι πεπαιδευμένος, ἀλλ' ὅτι ἀπ' ἀγαθῆς διαθέσεως τῆς πρὸς ὑμᾶς κεκινημένος, καὶ γε μεριμνητικῆς· καὶ οὐ ξένον. Δεῖ γάρ με καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ κοπιᾶν ὥς πολλάκις λέγομεν καὶ ὑποτιθέμεθα, καὶ αὐτὴν τὴν ἀμαρτωλὸν ἡμῶν ψυχὴν τιμίαν ἡγεῖσθαι πρὸς τὴν προκοπὴν καὶ σωτηρίαν ὑμῶν.

Καὶ πρῶτον μὲν δεῖ εἰπεῖν ὥς ἐληλύθατε ἐνταῦθα ἀπαρνησάμενοι γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς ὑμῶν, αὐτὸν ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐγεννήθητέ μοι πνευματικῶς τέκνα ἀναμορφωθέντα πρὸς θειοτέραν ζωὴν. Οθεν οὐδὲ ἀνέχεσθε καλεῖσθαι ἐκ

SERMO LXXXII.

*In congregatione voluntas propria
prorsus exulet.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Preces meae, etsi ab immundo impuroque procedant ore, inefficaces sunt, praeterquam cum una simul cum aliis oro; et hoc ut Deus et pater D. N. I. Christi eo amplius adaperiat aures cordium vestrorum ad auditionem humilis sermonis mei; non quia eruditus sit, sed quia ex bono procedit vos iuvandi proposito, atque ex sollecitudine. Istud sane non insuetum. Oportet enim me vigilare et adlaborare, quemadmodum pluries dixi mihique proposui, ut pretiosam hanc animam nostram etsi peccatricem ad vestram perfectionem et salutem dirigamus.

Atque in primis dicendum est, cur huc venistis abrenunciantes parentibus, fratribus, consanguineis universoque mundo, et filii iterum renati ac reformati, ad vitam diviniorem erudiamini. Ideoque neque amplius nomina ab uno

τοῦ δαίνος καὶ τοῦ δαίνος τῶν σωματικῶς ἐνεργόντων ὑμᾶς· ἀλλὰ ἀπὸ τῶν πνευματικῶν πατέρων καὶ προπατέρων ὑμῶν, δεικνύντες, ὅτι ἀπέστητε τῆς φύσεως, καὶ ἄλλην γέννησιν ἐδέξασθε τὴν προαιρετικὴν. Ἐπειτα, ὅτι οὐδεὶς γνωμικὸν θέλημα ἔχει, κοινῇ δὲ πάντες τὸ ἐν φρονούμεν, καὶ πρὸς θεόν, ἐπειγόμεθα. Καὶ πληροῦται σήμερον καὶ ἐν ἡμῖν τὸ ἐν ταῖς πράξεσιν ἱστορούμενον, ὅτι τοῦ πλήθους τῶν πιστευόντων ἦν ἡ καρδία καὶ ψυχὴ μία· καὶ οὐδεὶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἰδίον εἶναι· ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.

Λοιπὸν ἴστε ἃ ἀκούετε· καὶ δοκιμάζετε ἑαυτοὺς εἰ ἐστὲ στερεοὶ καὶ ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι· μὴ τις πρὸς μετάβασιν ὄρῃ. καὶ ἐκβῇ τοῦ παραδείσου καταπεισθεὶς τῇ συμβουλῇ τοῦ ὁφείως. Καὶ τί; Πάντως τὸ κατακριθῆναι θάνατον ψυχῆς, καὶ τὸ ἀνατεῖλαι τριβόλους καὶ ἀκάνθας παθῶν πρὸ προσώπου τῆς ἐργασίας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Μὴ τις πρὸς ἐπιθυμίαν κατολισθήσῃ σώματος, καὶ ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπῇ καὶ μικρᾷ καὶ βδελυρᾷ καὶ αἰσχρᾷ ἔθονῃ ἀπολέσῃ αἰῶνας αἰώνων, ἀπόπεμπος βασιλείας οὐρανοῦ γιγνόμενος. Οὐ στεφανοῦνται τις ἐὰν μὴ νομίμως, φησὶν, ἀθλήσῃ· οὐδὲ μοναχὸς τελειοῦται, καὶ ἀπολαμβάνει τὸ βραβεῖον, εἰ μὴ τοὺς κόπους τῆς ἀσκήσεως μεγαλοψύχως περιγένηται.

Εἰγνωτε καὶ ἠκούσατε τὴν γλῶσσαν ἡμέραν ἃ κατηγγήθη τοῖς ἀδελφοῖς λαμβάνουσι τὸ σχῆμα; Εκείνων δὲ ὁ λόγος καὶ ἡμῶν ἐστι, ὅτι ὁμολογίαν ὁμολογήσαμεν καὶ διαθήκην

alterove mutuastis parente corporali, sed ab iis, qui vobis sunt patres et progenitores spirituales, ut hoc pacto ostendatis vos a natura recessisse, et aliam voluntariam elegisse regenerationem. Deinde cum nemini propria voluntas esse debeat, sed una omnibus communis et ad Deum tendens, ad hoc contendimus. Et hodie in nobis impletum est, quod in actibus Apostolorum narratur: *Multitudinis credentium erat cor unum et anima una; et nemo aliquid ex eis, quae habebat, dicebat esse proprium; sed eis omnia erant communia.*

De coetere bene nostis quae auditis; et vosmetipsos probate, an sitis stabiles atque inconcussi, ne quis respiciat ad emigrationem neve seductus consilio serpentis exulet e paradiso. Eccur? Certe tunc et illico animae daretur sententia mortis: et in omni vita sua spiritali videret tantum consurgere tribulos et spinas passionum contra animam suam. Nemo ad desideria corporis pertrahatur; et brevi temporis spatio et ob parvas, viles, impudendas delicias amittat saecula saeculorum, repudiatus a regno coelesti. *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit*: clamatum est. Neque monachus perfectionem attinget, neque bravium consequetur, nisi grandi animo asceticae vitae labores subeat.

Nostis et audistis, quae hesternae die sermocinati simus fratribus monasticum habitum suscipientibus? Verbum quod illis factum est, etiam nostrum est;

διεθέμεθα ἀνὰ μέσον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ πεινασθαι καὶ διψῆσαι καὶ γυμνηθεῖν καὶ κολαφισθῆναι καὶ ὑβρισθῆναι καὶ ὄνειδισθῆναι, καὶ ἐν καιρῷ καὶ τὸ αἷμα κενῶσαι ὑπὲρ Χριστοῦ.

Ταῦτα οὖν πυνθάνοντες μὴ ἀποξενίζομεθα· ἃ γὰρ ὡμολογήσαμεν ὑποστήκομεν· ἐπεὶ τάχα παιδιὰ τίς ἐστι τὰ λεγόμενα· ἀλλὰ μὴ γένοιτο. Θεῶν γὰρ λόγια εἰσιν ὑπὸ μάρτυρι θεῷ καὶ τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ ἀγγέλοις· Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ χαίρειν ὀφείλομεν, ὅτι ἔφθασεν ἡμῖν ἡ ἐπαγγελία. Καὶ οἶόν ἐστι τοῖς ἔξω, ἐγκαλλωπίζεσθαι ἐν τοῖς ἐπαίνοις καὶ ἐν ταῖς τρυφαῖς καὶ εὐζωαῖς, ἐξ ἐναντίας ἡμῖν τούτοις τοῖς ἐναντίοις γάνυσθαι καὶ ἐναβρύνεσθαι. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ σχῆμα ἡμῶν δεικνύει· ἐκεῖνοι τὰ τοῦ κόσμου, ἡμεῖς τὰ τοῦ θεοῦ· ἐκεῖνοι τὰ τῆς σαρκὸς, ἡμεῖς τὰ τοῦ Πνεύματος· ἐκεῖνοι τὰ τῶν ἡδονῶν, ἡμεῖς τὰ τῆς ἐγκρατείας. Ἐπεὶ τί τὸ διαχωρίζον καὶ διῆσταν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων;

Ἡ δοκεῖτε, τέκνα, ὅτι τὸ μελανοφορῆσαι καὶ ἀποκραθῆναι ἢ μακρογενεῖσθαι, τοῦτο ποιεῖ μοναχόν; Οὐδαμῶς· συμβαίνει γὰρ καὶ σαλὸν τοῦτο ποιῆσαι καὶ θυμελικόν. Τοῦτο δέ ἐστι μοναχοῦ· τὸ τῇ ἔξω θεωρίᾳ καὶ τὴν ἐνδοθεν διάθεσιν καταστηματοῖσαι ὥστε λέγειν· Ὁ αὐτός εἰμι· καὶ οὐκ ἄλλοίωμαι.

Ναί, ναὶ παρακαλῶ ὑμᾶς· ταῦτα φρονεῖτε, καὶ ἀναλαμβάνετε τὴν ἐγκράτειαν,

promissiones enim easdem pacti sumus, easdemque cum Deo et hominibus proposita inivimus, ut sitire et esurire et pati nuditatem et alapas et iniurias et contumelias eligeremus, et, si opus fuerit, sanguinem quoque funderemus pro Christo.

Haec igitur cogitemus, et a nostra professione alieni non simus; siquidem subimus, quae elegimus. Fortasse quis crederet illa puerili levitate dicta fuisse? Absit. Verba sunt divina coram Deo et electis angelis eius. Verum nobis potius laetandum est; cum verae sint nostrae promissiones. Et sicut iis, qui huic saeculo sunt addicti, placet gloriari in laudibus, et gaudere in deliciis et vitae bonis; ita et nobis in iis, quae contraria sunt, exhilarari et maxima frui voluptate. Hoc ipsum ostendit vestis nostra. Illorum sunt mundana, nostrum divina: illorum corporea, nostrum spiritualia: illorum deliciae, nostrum continentia. Ecce enim nos ab illis distinguimur et separamur?

Num putatis, o filii, in hoc consistere monachum, ut atra veste induamur, caput tondeamur, proluxiores barbas incomptas relinquamus? Minime. Hoc enim et stulti et scenici facere possunt. Sed hoc proprium est monachi, quod habitui externo internam conformet institutionem suam, ut dicere possit: Talis ego sum, et non mutor.

Vere, filii, vere tales sitis, hortor. Haec considerate: spectate propositum

τὴν ἡσυχίαν, τὴν στιχολογίαν, τὸ εἰς ἀλλήλους τιμητικόν, τὸ ἐξαγορευτικόν, τὸ φιλεργόν, τὸ σπουδαιολόγον περὶ τῶν χρησίμων· καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν ἐπαινετῶν.

Ταῦτά τοίνυν, τέκνα, ἐπαυξήσωμεν, καὶ καρποφορήσωμεν τὴν καλὴν καρποφορίαν· καὶ ἕκαστος τῷ πλησίον καὶ παραζηλούτω εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ συναμιλλάσθω ἀφθόνως καὶ ἀβασκάνως. Καὶ ὥς ἐγώ, λέγει κύριος· ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς μου δοξάσω, καὶ ἡτοιμάσω ὑμῖν τόπον ἀναπαύσεως καὶ χώραν ζώντων καὶ τόπον σκηνῆς θαυμαστῆς. Εἴη ταῦτα ὑμᾶς ἀκοῦσαι, καὶ ἰδεῖν τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ θεάσασθαι τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὴν ἀπρόσιτον καὶ ἀνεκλάλητον χαρὰν, καὶ τὸν τῆς ζωῆς χωρηγόν, καὶ τὸν τῆς ἀθανασίας ταμίαν ὥραϊον ὑπὲρ ἅπαντα ὥραϊσμόν, γλυκύν, καὶ ἀπέραστον ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· ὅλος γὰρ ἐστὶν ἐπιθυμία.

Λοιπὸν εὐχὴν εὐξώμεθα, καὶ σπουδὴν ἔτι ἐπιθώμεθα οἱ πάντες μετ' ἀλλήλων καὶ εἰς ἀλλήλους, ἵνα φθάσωμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Καὶ μακαρία ὄντως ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἡ κτησαμένη αὐτὸν διὰ τοῦ ἀγαθοῦ βίου, φίλον καὶ εὐμενῆ εὐεργέτην· ὅτι αὐτὸς εἰσδέξεται αὐτὴν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Αὐτῷ ἡ δόξα, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

vestrum, ut toti sitis ad continentiam, ad solitudinem, ad psalmodiam, ad vos praeveniendos in honore vicissim, ad excitandos invicem ad alacritatem in operibus, ad sollicitudinem in utilibus rebus, et ad alia omnia laudabilia.

In his, o filii, augeamur: in his fructificemus bonis fructibus. Et singuli proximum aemulentur in bonum, et vicissim concertent absque invidia et malivolentia. *Et ego vivo*, ait Dominus, *et qui glorificant me, glorificabo*; et parabo vobis locum requietis, et regionem viventium, et locum tabernaculi admirabilis. Faxit Deus, et vobis contingat haec verba audire, et lucem videre mundi, et contemplari solem iustitiae, atque inaccessio et ineffabili gaudio frui, imo ipso vitae largitore, et immortalitatis datore, qui speciosus est prae omni pulchritudine, qui dulcis est atque infinitus prae omnibus deliciis: *Totus enim est desiderabilis*.

Hoc de reliquo sit votum nostrum, atque hoc totum studium omnium et erga omnes, nempe ut ad illos beatos dies perveniamus. Et vere beata erit anima illa, quae per sanctam vitam consequatur videre benefactorem istum sibi amicum et propitium. Ipse enim suscipiet illam in aeterna mansione ad gloriam eius, qui potestatem habet iudicandi vivos et mortuos. Ipsi gloria sit cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΗΓ'.

Ὁρθῶς βαδίζειν καὶ στρεβλοῖς
διαστρέφειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἰδοὺ, ὡς ὁρᾶτε, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν ἐορταστικὴν μετερχόμεθα. Χθὲς γὰρ ἐορτάσαντες τὸ τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ θεομήτορος γενέσιον, αὖθις ἐπαγόμεθα πρὸς τὴν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ὕψωσιν· καὶ μακάριον τὸ ἐορτάζειν ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς· ὁ γὰρ ἐν ταύταις ὧν τὸ καθεκάστην ἐορτασίμους ἄγειν ἡμέρας οὐ παύεται φωτιζόμενος καὶ καθαιρόμενος καὶ ἀναγόμενος καὶ θεοφορούμενος, καὶ ὡς ἀληθῶς θεοποιούμενος.

Ἐμοὶ μὲν οὖν οὐ πρόσεστι λόγος ἀξίως ἐφικνούμενος εἰς ὑπόμνησιν τῆς κατηχήσεως, τιμιώτατοί μου ἀδελφοί, ἡ δὲ ἐπιθυμία πολλὴ καὶ καιομένη ἐστίν ἡ καρδίᾳ μου ἐν ἔμοι εἰς τὸ σώζεσθαι ὑμᾶς καὶ πανταχόθεν εὐρίσκειν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ δέομαι, αὐτοκίνητοι γενήσητε καὶ αὐτοθέλεῖς καὶ αὐτοκατήχητοι εἰς τὸ καλὸν καὶ εὐάρεστον θεῷ. Καὶ ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν εἰς τὴν θεωρίαν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ πάντα καταδεχόμενοι καταδέξασθε, καὶ φέροντες φέρετε, κἂν θλίψεις κἂν στενοχωρίαι, κἂν βίαι, κἂν ἀνάγκαι, κἂν ὕβρεις, κἂν λοιδορίαι, κἂν ὑποταγαί, κἂν ὑπακοαί, κἂν κάματοι, κἂν ἰδρώτες, κἂν λιμοὶ, κἂν διωγμοὶ, κἂν ὅτι οὖν ἄλλο

SERMO LXXXIII.

*Per rectam viam incedere,
et tortuosam vitare.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

De gloria in gloriam, ut videtis, festivitatum adducimur. Heri celebravimus genethliacum sanctissimae Deiparae, et iam accedimus ad exaltationem venerandae Crucis. Beata res festum agere in sacris anniversariis; etenim qui in his occupatur, in agendis quotidianis diebus festis, non cessat illustrari coelesti lumine et purificari et sursum ascendere, a Deo elevatus, et vere quasi divinus effectus.

Mihi itaque, honorandi fratres mei, praesto non est sermo catecheseos hac dignus memoria, dum vero desiderium multum me urget et inflamat cor meum, ut saluti vestrae consulam, et ex omni parte inveniam salutis semitas, ideo hortor atque deprecor, ut a vobismetipsis impellamini, et a propria voluntate et a propria intelligentia excitemini ad bona et placita Deo. Atque elevate oculos mentis vestrae ad contemplationem honorum aeternitatis. Propterea omnia excipientes cum omni studio, tolerate in omni patientia; sive tribulationes sint, sive inopiae, sive violentiae, sive angustiae, sive contumeliae, sive convicia, sive oppressio-

προσγ. Μόλιον ἵνα, ὃ ἐπιθυμοῦμεν, εὕροιμεν·
καὶ οἱ' ὃ ἐξεληλύθαμεν, ἐπιτύχοιμεν.

Ὡ ποῖον μακάριόν ἐστι, πατέρες μου, τὸ
βίον ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἡκριβωμέ-
νως! Ὡ πηλίκον ἐστὶν ὅσιον τὸ κατανε-
νυγμένως καὶ τεταπεινωμένως, καὶ εὐλα-
βουμένως διαζῆν, καὶ ἐτοιμάζεσθαι πρὸς
τὴν ἔξοδον, καὶ τὰ πρὸς ὑπαντήν καὶ ἀπο-
λογίαν τοῦ φοβεροῦ καὶ μόνου κριτοῦ τῶν
ἀπάντων θεοῦ. - Ἀρσένιε, φησὶν, οἱ δ' ἐξήλ-
θες; - τὸ πανάγιον καὶ σωτήριον ἐπίφθεγμα.
Διὰ τί οὖν καὶ ἡμεῖς ἐξήλθομεν, ἐπιγινώ-
σκοντες ἐπιγνωσκώμεθα καὶ πρὸς τοῦτο συν-
ωθώμεθα καὶ διακοσμώμεθα τὸν βίον ἡμῶν
τῷ κάλλει τῶν ἀρετῶν· καὶ νυμφαγαγώ-
μεθα τῷ δεσπότη θεῷ τῇ ὠραιότητι τῆς
λαμπρότητος τῆς παρθενίας ἀγνοῦς ἑαυ-
τοὺς ἐπιτηρῶμεν καθαροὺς καὶ ἀμολύντους·
ἐπειδὴ ναοὶ θεοῦ κεκλήμεθα. Ἀλλ' ὅς, τις,
φησὶ, φθείρει τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, φθερεῖ
αὐτὸν ὁ θεός.

Διὰ τοῦτο κλαίω καὶ θρηνῶ ἐν τισιν· ὅτι
καθόσον οὐκ ἐδοκίμησαν ἔχειν τὸν θεὸν ἐν
ἐπιγνώσει σωτηρίας, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς
ἀδόκιμον νοῦν ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα.
Φείδομαι δὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ ὑμεῖς πεφυσιω-
μένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε,

nes, sive obedientiae, sive labores, sive
sudores, sive fames, sive persecutio-
nes, sive aliud quidpiam adiungi possit.
Tantummodo eveniat ut, quod nos desi-
deramus, consequamur, et sortem sor-
tiamur illam, ob quam e mundo exi-
vimus.

Oh, quam beatum est, patres mei,
vitam rectam agere sine offendiculo,
et cum omni diligentia! Oh, quam san-
cta res est transigere vitam in com-
punctione, in humiliatione et in pie-
tate! Et insuper praeparare nosmet ad
exitum animae et ad occursum atque
iudicium terribilis illius atque unici
iudicis omnium, Dei. Sanctum et salu-
tare effatum est: «Arseni, ad quid ve-
nisti?» Qua igitur de causa, nobismet-
ipsis dicamus, nos quoque e mundo
emigravimus, et recognitione multa pro-
positum statuimus; atque huc sumus
compulsi, et exornare volumus vitam
nostram in pulchritudine virtutum?
Nonne, ut templa Dei habeamur et vo-
cemur? Nonne quasi sponsas adduximus
animas nostras Domino Deo in decore
pulchritudinis virginalis, et nos serva-
vimus castos, puros atque impollutos?
Sed dictum est: *Quisquis corrumpet
templum Dei, hunc corrumpet Deus.*

Iccirco defleo et ingemisco super qui-
busdam; nam quando se probatos non
ostenderunt habere Deum in proposito
suo, tradidit illos Deus in reprobum
sensem, ut facerent quae minime decent.
Vereor autem dicere, quod et vos in-

ἵνα ἐξαρῶν ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας· ὅθεν καὶ καταρρόνησις ἐπάγεται καὶ ταυτοπάθεια. Οὐ γὰρ ἀποστρέφουσι, ὡς δεῖ. Μὴ χολᾶτε μοι ἐλέγχοντι, οὐδὲ συνοργίζετε τοσοῦτον, ὥστε μὲ μὴ λέγειν ὅτι τὸν τοιοῦτον προσλαμβάνετε, ἵνα μὴ καταποθῇ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ· ἀλλὰ συνέρχεσθε ἀθλίπτως καὶ γε λογιάζετε ἐν ἀπωλείᾳ. Καὶ τὸ, εἰ θεώρεις κλέπτῃν συνέρχεσαι αὐτῷ, καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις, ποιούμενοι, οὐ κατανόεῖτε.

Καὶ ἐγὼ ὁ ἄσωτος καίνομαι καὶ διαβρῆσσομαι τὰ σπλάγχνα· καὶ οἶδα τοὺς βοηθοῦντας μοι· οὐ δὲ γὰρ πάντων κατηγορήσω. Ἀλλὰ τί; μὴ ὅλοι συνευδοκεῖτε καὶ συντρέχετε μοι ἐπὶ τῇ κοινωφελείᾳ σωτηρίας; Οὐαί μοι ἐστὶ μὴ ἐπιτιμῶντι, μηδὲ τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐκδικοῦντι; ἀλλὰ καὶ ὑμῖν μὴ συνοργιζομένοις. Τίς εἰμὶ ἐγὼ ὁ τάλας καὶ ἀκάθαρτος, ἵνα ἐν μέσῳ ὑμῶν οἰκήσω καὶ κτήσωμαι ὑμᾶς τέκνα;

Ἀλλ' οὖν ἐγένετο· ζητῶ δὲ ἄρτι τὸν χρόνον, καὶ ἐφίεμαι τὸν τρόπον, ὃν οὐκ οἶδα. Εἴ μοι δώῃ κύριος καὶ καταξιώσει τῆς ἀπαθείας πρὸς τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐφόδιον. Αἱ γὰρ ἐμαὶ ἁμαρτίαι προάγουσαι ὑμᾶς τοὺς ἐπακολουθοῦντας ἐμποδίζειν πεφύκασι.

flati estis, et potius in dolore non quievistis, cum e medio vestrum tolleretur, qui illa fecerit; unde exsurgit contemptus ac suipsius amor. Non enim vos haec aversamini, ut opus esset. Ne mihi succenseatis corripienti, neque adeo irascamini, quia ego non dixerim, quod talem comiter corrigatis, ne ille absorberetur in moerore abundantiori; sed vos miserrime convenite, pressuram facientes; et insuper quasi insidias parate in perditione. Haec facientes non considerate quod dictum est: *Si vides furem, concurre cum eo, et cum adultero sortem tuam ponis.*

Ego autem perditus homo me sentio uri ac viscera dilacerari. Novi, qui mihi sunt adiutores; non enim omnes accusabo. Sed cur? Nonne omnes scio, quod voluntatem eandem mecum habeatis, et mecum concurratis ad communem procurandam salutem? Vae mihi! si non corripiam, neque vindicem iustificationes Dei. Sed vae! erit quoque vobis, si mecum non cooperemini. Qualis sum ego miser et immundus, ut habitem in medio vestrum, et possideam vos quasi filios?

Haec autem iam evenere; nunc vero requiram tempus; et desidero tenere modum, quem hucusque non novi; si concedat Dominus et dignum me faciat a vitiis liberum, ut consulam viatico salutis vestrae. Etenim peccata mea, quae praecesserunt, causa facta sunt impimenti vobis, qui subsequuti estis.

Τέλος τοῦ λόγου. Εὐχασθε τῷ κυρίῳ, τέκνα μου, ἵνα καὶ ἐμέ καὶ ὑμᾶς περισώζων περισώσει τῇ παντοδυνάμει καὶ ἀφάρτῳ αὐτοῦ φιλανθρωπίᾳ· ὅτι αὐτῷ πρέπει πάντα ὁδὸν, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΠΔ'.

Ψυχῆς μεριμνᾶν ἐξ ὁδοῦ
κριτηρίων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Αὕτη ἡ κατήχησις κοινωφελές τι χρῆμα ὑπάρχει· ἐμοὶ τε γὰρ ἐπιβάλλει ἐρευνᾶν καὶ ἐξερευνᾶν ὅσα εἰς συζήτησιν καὶ ἀπαγγελίαν τοῦ νόμου. Καὶ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ὑμῖν ἐφόδιον, ὡς οἶμαι, ὑπάρχει σωτηρίας ἀκούουσι καὶ μνησάνουσι τὰ μαθήσεως ἄξια. Ὅσον γὰρ ὅσον ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἱκανοῦσθε· χρησιμοιεῖσθε δὲ οὖν ὅμως τὸν ἡμέτερον πενιχρὸν λόγον. Διόπερ οὕτως πῶς μικροπρεπῶς καὶ ὀλιγωστῶς ὑπομιμνήσκω, διεγείρω, παρκαλῶ, νουθετῶ, διαγγέλλομαι, προσαπειλῶ. Ἐστὶν ὅτε προθυμοῦμαι, ὑπερεύχομαι, παντὶ τρόπῳ κινῶν καὶ νοῦν καὶ διάνοιαν καὶ λόγον εἰς φωτισμὸν τῶν ψυχῶν ὑμῶν, καὶ σκοτεινός εἰμι λίαν.

Μὴ ἀναμείνητε τοῖνυν, τέκνα μου, ἡμέ-

Sed finis sermoni sit. Precamini Dominum, filii mei, ut me et vos circumdando gratia sua salvos faciat in benignitate sua omnipotenti atque ineffabili. Quoniam illum decet omnis gloria, honor et adoratio nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXIV.

*Cogitandum est iudicium
in animae exitu.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Negotium omnibus utile est praesens catechesis; propositum enim mihi est quaerere atque intime exquirere omnia quae pertinent ad cognitionem et praedicationem mandatorum. Idipsum quoque vobis est quasi viaticum, ut opinor, ad salutem, postquam audieritis ac edocti fueritis, quae conveniunt. Etenim ad singula, quantum oporteat, instructi fuistis a scripturis, quas Deus inspiravit; ideo igitur quasi debitus erit vobis pauperculus sermo noster. Proptereaque quantum, etsi humiliter parceque possum, commemoro, excito, hortor, suadeo, praedico et minitor. Quando haec animo versor, auguror valde mihi, ut omni ratione commotus mentem, intellectum et sermonem exhibeam ad illuminationem animarum vestrarum, etsi ego quasi sim caligo profunda.

Ne retardetis cogitare itaque, filii

ραν ἔξ ἡμέρας εἰς τὸ παραστῆσαι ὑμᾶς·
 ἑαυτοὺς εὐαρέστους τῷ θεῷ· μηδὲ ἀναβάλ-
 λεσθε καὶ ὑπερτίθεσθε τὸν καιρὸν πρὸς
 διόρθωσιν τὴν αὖριον. — Οὐ γὰρ οἶδαμέν
 τι τέξεται ἡ ἐπιούσα — ὥς γέγραπται.
 Ετοιμοὶ δὲ αἰεὶ γενοίμεθα πρὸς τὸν θάνατον,
 πρὸς τὴν ὥραν τὴν ἐξόδιον, ὅτι μικρὰ μέλ-
 λομεν πνέειν· καὶ μηδ' ἐξαργούμενα πρὸς
 αὐτὴν τὴν μετástασιν τὴν ὁποιαοῦν καὶ
 ἡλικίην, ἀδομένην μὲν παρὰ πολλοῖς πατρά-
 σιν, ἐναργῶς δὲ μὴ παρισταμένην.

Τίς γὰρ τὴν καταπληκτικὴν τῶν ἀγγέ-
 λων θέαν ἀμαυρῶν ἀπαγγελεῖ; Δανιήλ ὁ
 ἀνὴρ τῶν ἐπιθυμιῶν ἰδὼν, καίπερ ὢν προ-
 φήτης, πάρετος μικροῦ δεῖν γέγονε καὶ
 ἄπνου, ὥς τὰ κατ' αὐτὸν ῥήτὰ δηλοῖ.

Λοιπὸν ἡμεῖς τί πεισόμεθα τελευταῖον
 αὐτὴν τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ κριτὴν τῶν
 ἀπάντων φοβερὰν καὶ φρικώδη κατástασιν,
 καὶ ἀπολογίαν πάντων τῶν βεβιωμένων
 ἡμῖν ποιούμενοι. Τούτου πρότερον τοῦ προ-
 τέρου; — Τίς γὰρ ὑποστήσεται ἡμέραν εἰσό-
 δου αὐτοῦ; — τίς τῶν προφητῶν ἀναρχάζει·
 καὶ πάλιν ὁ Ησαίας· — Ἰδοὺ κύριος ἔρχεται·
 καὶ τὸ ἔργον ἐκάστου ἐπὶ τῶν χειρῶν
 αὐτοῦ — καὶ ἀρεῖ συσεισμὸν εἰς πάντα τὰ
 ἔθνη διὰ τῆς ἐκβοῆς τῆς ἀρχαγγελικῆς
 σάλπιγγος· καὶ πρὸ προσώπου αὐτοῦ γυμνοὶ
 καὶ τετραχιλισμένοι παραστησόμεθα.

Τόλυν ταῦτα κατανοοῦντες καὶ κατασκο-
 ποῦντες, οὐ ταχὺ, ἀδελφοί μου, ἀμαρτήσο-

mei, singulis diebus, quia debetis consti-
 tuere vosmetipsos in gratia Dei. Non ex-
 pectate, neve tempus protrahite ad cra-
 stinam emendationem. « Nescimus enim
 quid ferat ventura dies », ut ait sacer
 sermo. Simus vero semper parati ad
 mortem obeundam, ad horam exitus e
 vita, quoniam forte sumus in paucis
 momentis nos animam exhalaturi. Ne-
 que leviter tractemus negotium, quae-
 cumque sit transmigratio, de qua a
 multis quidem patribus audivimus, sed
 numquam vere praesens vidimus.

Quis enim non deficiens enarrabit
 terrificam visionem angelorum? Ille de-
 sideriorum vir Daniel etsi propheta,
 cum vidisset, non multum abfuit, ut
 evaderet languidus et absque spiritu,
 sicuti eius narrat historia.

De caetero qualem in fine nobis sua-
 debimus fore illam, quae nos expectat,
 ante Deum iudicemque omnium consti-
 tutionem terribilem tremendamque et
 defensionem omnium in vita gestorum?
 Et hoc erit quasi primae partis prae-
 ludium. « Quis enim sustinebit diem
 adventus eius? », ut quidam propheta-
 rum exclamat. Et rursus ait Isaias:
 « Ecce Dominus venit; et quisque fert
 opera sua in manibus suis ». Adducet
 commotionem in omnes gentes, quando
 clanget archangelorum tuba, et omnes
 constituti erimus nudi ac discooperti
 ante faciem eius.

Haec igitur considerantes ac medi-
 tantes, haud certe quidem, o fratres,

μεν, καὶ ἐγὼ ὀλισθαίνω αἰεὶ. Ἀλλ' εἰ καὶ πέσωμεν, θάττον ἀναστησόμεθα. Τίς γὰρ οὕτω ταῦτα ἐννοεῖν ἔχων δύνατ' ἂν φιλοδονεῖν, ἢ μαλακίζεσθαι, ἢ ἐξογκοῦσθαι δι' ὑπερηφανίας, ἢ τραχύνεσθαι διὰ κενοδοξίας, ἢ ἀφρηιάζειν, ἢ ἀπολακτίζειν, ἢ ἀποκόπτεσθαι ἀδελφότητος, ἢ ἀεργεῖν, ἢ πολυυπνεῖν, ἢ καταγαστρίζεσθαι, ἢ παρρησιάζεσθαι, ἢ γελωτοποιεῖν, ἢ μυθολαλεῖν, ἢ τι ἄλλο τῶν ἀπεπευκταίων; Οὐχὶ δὲ μᾶλλον κατανύσσεσθαι, καταθρηνεῖν τε καὶ κατακόπτεσθαι, προσεύχεσθαι καὶ κατακαίειν τὴν καρδίαν δι' ἀγάπης θεοῦ· ταπεινοῦσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι, ἐργάζεσθαι καὶ τὰ τῶν ἄλλων βάρη ἀναπληροῦν, σιωπᾶν καὶ εὐκαταστατεῖν, πρὸς πάντων εἶναι καλὸν καὶ εὐκάρτιστον.

Ταῦτα οὐχ ὡς ἀγνοοῦσιν, ἀλλ' ὡς εἰδότες ἀποδὲλῶ ὑμῖν· καὶ οἱ μὲν ποιοῦντες εὐοδοῦσθε· οἱ δὲ ἀπρακτοῦντες ὀψὲ γοῦν τοῦ καιροῦ κινήθητε. Μεγάλῃς οὖν ὠρεᾷς ἀπηλαύσαμεν διὰ τοῦ σχήματος ἀπολυτρωθέντες παντὸς ἁμαρτήματος. Μὴ καθυβρίσωμεν τὴν χάριν, ἵνα μὴ ἐπὶ κεφαλῇς ἡμῶν ἀναδράμῃ καὶ τὰ πρότερα. Μεγάλοι καὶ ἅγιοι νομιζόμεθα καὶ ἀκουόμεθα παρὰ ἀνθρώπων· ἁγιοπρεπῶς καὶ μεγαλοτίμως περιπατήσωμεν· παυσώμεθα ἕκαστος ἀπὸ κακίας αὐτοῦ, καὶ ἀλλοιωθῶμεν τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν· ἡμέρα γὰρ ἐγκαινίων αἰεὶ, εἰ θέλωμεν· μὴ μάτην ἀναγινώσκωμεν - οὐ γὰρ οἱ ἀχροαταὶ τοῦ νόμου, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ - ὡς ὁ θεὸς Παῦλος ἐδίδαξε.

ultra peccabimus, etsi in defectus mihi semper labi plane contingat. Si quando autem eveniat nos cadere, statim resurgamus. Quis enim in mente, cum haec versentur, posset allici vitiorum gustu, vel esse remissus, vel inflatus in superbia, vel exasperatus in vana gloriola, vel exaltatus, vel calcitrans, vel separatus a fratribus, vel fugiens labores, vel libere agens, vel risui, vel fabulis deditus, vel minus laudabilia agens? Nonne potius oporteret compungi, et contristari, et pectus tundere? Nonne potius orationibus oportet se dare, cor inflammare in Dei amore, aliorum oneribus se submittere eademque complere, silentio et duriori disciplinae sese mancipari, atque in singulis omnibus se praeberere optimum in egregiis actibus?

Declaro haec omnia vobis non quasi ignorantibus, sed apprime cognoscentibus. Et vos ea factis explentes recte ambulate, et qui tarde neque suo tempore haec facitis, exstimulamini. Magna fruemur gratia in hoc habitu monastico, si ab omni peccato nos eximamus. Ne despiciamus gratiam, ne super caput nostrum priora debita redeant. Magni atque sancti ab hominibus reputamur ac audimur; itaque, ut sanctitatem decet atque primorum honores, digne ambulemus. Quisque cesset a vitiis suis, et immutemur ad bonam vitae rationem. Semper enim nos in nobismetipsis agemus festivitatem encaeniorum, si volu-

Μανθάνω ὅτι καὶ κλέμματα τινα γίνονται, εὐρίσκομένων ἐν ταῖς τινων στρωμαῖς, ἃ οὐκ ἀνήκει, βρώματα τινα ἢ καὶ χρηστήρια, καὶ τυχὸν μέχρι ῥαφίδος ἢ καὶ καλάμου, τοῦ μὴ μετὰ γνώμης καὶ εὐλογίας δοθέντος. Καὶ ὅλως ἀκούεται τοῦτο ἐν ὑμῖν, ὃ οὐδὲ ἐν τοῖς κοσμικοῖς ὀίκαιον εὐρίσκεισθαι. Τί; ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ μικρὸν τὸν τόπον τῶν μεγάλων, καὶ ἀκούσῃ ὁ τοιοῦτος ὅτι, - οὔτε κλέπται, οὔτε μοιχοὶ μετὰ τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσι. - Καὶ ἐκ τοῦ ἐνός καὶ τὰ λοιπὰ προσαναμνησκῶ.

Φείσασθε οὖν, τέκνα μου, φείσασθε τῶν ψυχῶν ὑμῶν· φοβήθητε τὸ παράδειγμα τοῦ θηραθέντος ἁετοῦ διὰ τοῦ ὄνυχος, ὅτι διὰ μικρὸν τι ὄλος ὑπὸ τὴν παγίδα ἐστὶ. Μὴ, οὐχὶ τὰ πάντα ὑμῖν εἰσιν; Οὐχὶ τὰ χρήματα; Οὐχὶ τὰ βρώματα; Οὐχὶ τὰ πόματα; Οὐχὶ τὰ ἐνδύματα; Οὐχὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ μου ἢ πανάθλιος; Τί ἐν τοῖς ὑμετέροις ἄλλοτριούσθε; Καὶ κύριος δὲ ὁ θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐνέγκῃ τοὺς ὑποπίπτοντας.

Ἀνδρίζεσθε λοιπὸν ἅπαντες, πρῶτον σὺ τέκνον οἰκονόμε, καὶ δράμε ἕως καιρὸν, ἵνα λάβῃς τὸ ἐπαθλόν· Οὐδεὶς γὰρ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ, ἀκούεις τοῦ ἀποστόλου. Ὡσαύτως καὶ αὐτὸς πρωτοπρεσβύτερε, ὁ τὸν τόπον τῆς ταπεινώσεώς μου

mus. Haud frustra legimus: « Non quidem legis auditores, sed operadores apud Deum sunt iustificati », sicut Paulus docuit.

Didici furticula quaedam accidisse; nam in quorundam stratis lectulis reperta sunt, quae non permissa fuere, esculenta atque res usui comuni destinatae, et forte acus et calami, nesciente qui dat et absque eius benedictione. Et in vobis auditur fieri, quod iustum inter homines saeculi minime est reperiri. Ecceur? fortasse ut parvum furtum habeat locum furti maioris. Et auctor audiat: « Quod neque fures, neque adulteri et alii similes regnum Dei possidebunt ». Ex una itaque culpa de aliis commonefacio.

Pareite igitur, filii mei; pareite animabus vestris. In timorem vos inducat exemplum venatoris de aquila per ungulam capta, quoniam tota avis per parvum membrum facta est praeda laquei. Nonne vobis omnia praesto sunt? Opes? alimenta? potus? vestes? Nonne pro vobis traditur misera anima mea? Cur in negotiis vestris alius ab alio separatur? Dominus vero Deus Iesus Christus adducat ad agnitionem veritatis eos, qui deficiunt.

Omnes vero viriliter agite: et primus tu, frater oeconome, accurre instante tempore, ut praemium referas tuum; « Nemo enim coronatur, nisi legitime certaverit », ut audis ab apostolo. Eadem ratione et tu iis exemplar pieta-

ἀναπληρῶν, ὑπόδειξον ἐν σεαυτῷ βίον τὸν ἐνθεον, εἰκὼν εὐσεβείας γινόμενος. Ἐπειτα οἱ πρεσβύτεροι, οἱ διάκονοι, οἱ ἐν ταῖς διακονίαις λαχόντες, εἷς ἕκαστος. Εὐθυμοῦ, κελ-
λαρίτα, ὅτι πολὺς σου ὁ μισθὸς καλῶς καὶ ἀπερικάκως διακονοῦντι, διακρίνοντι, τὸ πρόσφορον ἑκάστου διδόντι καὶ λαμβάνοντι, ἀπολογουμένῳ καὶ ἀντακούοντι, φρόντιζοντι καὶ μεριμνῶντι, ἐξοδιάζοντι καὶ εἰσοδιά-
ζοντι τῶν χρειῶν.

Διανάστηθι περισσοτέρως καὶ αὐτὸς βε-
στιάρει, τὴν ἐσθῆτα τῆς ἀδελφότητος, ὡς πορφυρίδα βασιλικὴν περικρατῶν· καὶ μὴ ὅτι ῥάκια πενιχρὰ νόμιζε, ἀλλ' ὅτι ἁγία εἰσιν ἐσθήματα καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν. Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τὰ ταπεινὰ καὶ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο, καὶ τὸ καύχημα τῶν πατέρων τὰ πολυῤῥαφα καὶ τὰ κεντονάρια. Οὐκ οἶσθα τί λέγει τις τῶν πατέρων; Ὅτι τοιοῦτον ὀφείλει εἶναι τοῦ μοναχοῦ τὸ ἱμάτιον ὡς τριήμερον ἐν ὁδῷ ἐρρίμιμένον, μὴ αἶρεσθαι ὑπὸ τινος.

Δὴ οὖν ὑμεῖν ὁ κύριος, ἃ ἀκούετε, καὶ φυλάττειν. Βλέπε σύ ὅστις λόγον εὐση-
μον καίριόν τε καὶ σοφόν, πανοῦργόν τε καὶ ἀπλοῦν, καὶ πολυειδῆ ποιοῦ πρὸς τοὺς παραβάλλοντας· καὶ ὅτε τὴν ἀνοιξὶν ἔχοις ἐν ταῖς ὀρισμέναις ἡμέραις, μὴ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν ἐρχομένων τινῶν διαπορ-
θμεύηται λόγος καὶ ἀπόκρισις εἰς τοὺς ἀδελ-
φούς· καὶ γένηται βλάβη· ἀλλ' ἀγγελικῶς περιπάτησον τὰ χρήσιμα καὶ λαλῶν καὶ

tis sis, o protopresbyter, qui locum te-
nes humilitatis meae. Monstra in temet-
ipso vitam secundum Deum, ut exem-
plar pietatis. Dein presbyteri et diaconi,
et quisque secundum ministeria varia
sibi concredita. Animum sume, o cella-
rita: multum erit praemium tibi ser-
vatum, si optime absque malitia mini-
straveris, diiudicans quod cuique confe-
rat, pariterque tibi danti ac recipienti,
excusanti et respondenti, prudenter nec
sophistice agenti, abeunti atque redeunti
ad eos, qui aliquam habent necessitatem.

Evigilantior esto et tu, vestiarie, circa
indumenta fraternitatis. quae tractabis
sicuti imperialem purpuram, nec iudices
illa uti pannos detritos et viles, sed sicut
sunt operimenta hominum sanctorum.
Dominus noster Iesus Christus elegit
vilis ac despecta; patresque nostri glo-
riati sunt in vestibus pannosis et cen-
tonibus. Notum quidem illud effatum
cuiusdam e sanctis patribus: Tale con-
venit esse vestimentum monachi, quale
esset si per tres dies in publica via
iactatum collectum esset a nemine.

Concedat vobis Dominus servare ea,
quae audistis. Et tu, ianitor, attende ut
verba tua sint digna atque opportuna;
et sapientem, prudentem simplicemque
sermonem varium adhibeas cum eis qui
accedunt. Et quando in praestitutis
diebus facultatem habeas aperiendi, ne
verba quidem transmittas quorundum
naturalium cognatorum adventantium
ad fratres, unde detrimentum fiat, ve-

σιωπῶν. Δυναμοῦ, ὁφιστοῦ, ὅτι καὶ ἐπίμογθος καὶ εὐτελής ἡ διακονία· ἀλλ' ὑπὲρ καλλιγραφικὴν καὶ ἀναγνωστικὴν μισθαποδοσίαν ἔχει.

Καὶ ἵνα μὴ εἰς μῆκος ἐκτείνω τὸ γράμμα τὸ καθεκάστου ἐπεξιών, συνεπεγείρεσθε ἅπαντες πρὸς ἑνὸς καλοῦ ἐργασίαν καὶ ὡς μέλισσαι Χριστοῦ ὑπάρχετε, καρπὸν γλυκὺν καὶ ἀνήροτον τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα προσάγοντες τῷ κυρίῳ εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν· ὃ πρέπει πᾶσα ὁδός, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΗΕ'.

Φέρειν τὰ θεία κρειττόνων ἐλπίδι.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εἰ καὶ ὀλιγοστοὶ ἐστέ τανῦν, ἀλλ' οὐκ εὐκαταφρόνητοι τῇ ταπεινώσει ἡμῶν. Εἵρηκε γὰρ ὁ κύριος ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ εὐαγγελίοις· - Μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. - Ἀλλ' ὥστε καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ καθεκάστου τὸ αἷμα ἐξέχεεν ὑπομεμενηκῶς τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον. Διατοῦτο προθυμοῦμαι ἐκάστοτε καθὼς ὢν ἀπεγνωσμένος ἢ στόματι ἢ γράμματι, ὑφηγεῖσθαι ὑμῖν τὰ πρακτέα καὶ τὰ ῥητέα·

rumtamen ad instar angeli circumgeras, quae utilia sunt sive loquendo sive tacendo. Et tu, coque, fortiter agas; quoniam laboriosum et humile est ministerium; sed mercedem habes super calligraphos et lectores.

Ne vero in longum traham singulorum descriptionem, omnes consurgite ad unius boni operationem, quasi apes sitis Christi, obferentes opera vestra bona Domino sicuti fructum non e terra dulcem, ut regnum coelorum consequamini. Quem Christum decet omnis gloria, honor atque adoratio cum Patre et Sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXV.

Spe rerum meliorum toleranda adversa.

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Etsi tantum nunc diminuti numero sitis, tamen minime vos parvipendam in humilitate mea. In sanctis enim evangeliiis suis Dominus dixerat: « Ne despiciatis vel unum ex istis, dico enim vobis, quoniam angeli eius semper vident faciem Patris mei, qui in coelis est ». Atque insuper ipse, cum sustinuerit mortem crucis, pro unoquoque sanguinem effudit suum. Quapropter, etsi neque in sermone, neque in scriptione probatus sim, semper tamen sum

καὶ μοι παραστήσατε τὰς ἀκοὰς ἐγγρηγορούσας, καὶ μὴ κατανυστάζετε ἐν τῇ μικρᾷ μου ὑπομονῇ· ἀλλὰ συμπίνετε εἴ τι ἐκ τῶν λεγομένων ὠφέλιμον.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ὧ ἐπιπόθητοι· στήκατε· ἀνδρίζεσθε γενναίως πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, γινώσκοντες τὴν πάλην μὴ εἶναι πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, πρὸς δὲ τὸν ἀόρατον καὶ πικρὸν διώκτην σατανᾶν, καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἀποστατικὰς δυνάμεις. Ἐὰν τοίνυν ἐνσκήψῃ ἐπιθυμία λογισμὸς ἐν τινι, μὴ θορυβείσθω, μηδὲ ταρασσέσθω· δι' εὐχῆς δὲ στεναγμοῦ καὶ προβολῆς δακρύων τοῦτον τροπούσθω καὶ ἀποκρουέσθω, ἀναμνηνησκόμενος τὸ πῦρ ἐκεῖνο, καὶ ὡς ὁ νῦν ἀναπτόμενος ἐμπυρισμὸς τῷ σώματι ἡμῶν ἐκείνην τὴν φλόγα ἀνακαίει.

Διὰ τοῦτο ἀποτεφρούθω ὁσάκις ἂν καὶ ἐγγίνηται τῆς ἡμέρας, καὶ οὐ κατὰκριτον ἡμῖν· ἐὰν ἀθυμία συμπέσῃ καὶ ἐπισκοτίσις λογισμῶν βάρος ἐπιφέρουσα τῆς ἀσκήσεως, καὶ τὸ ὀχληρὸν ὡς πολυχρόνιον οὐ πως ἐξανισθείη. Ἀνω σου βλέπέτω τὸ ὄμμα τῆς καρδίας· καὶ συνέκοψαι τοῦ θαίμονος τὴν σκαιωρίαν δι' ἀθυμίας καὶ λογισμοῦ τοῦ καθ' ὥραν θανάτου. Παῖς οὖν ὁ κόψων ἰσχυέτω τὴν ἀνάπαυσιν μετεωριζόμενος τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς.

alacris ut praecedam vos, in iis, quae dicenda agendave sunt. Vos autem vigilantes praebete aures vestras, neque sopori indulgeatis, dum haec vobis breviter commemoro; et quidem quasi ebibentes, comparate vobis e dictis quoddam aliquid emolumenti.

Hortor itaque vos, o dilectissimi, state expergefacti, atque viriliter agite contra insidias diaboli; scitis enim certamen non esse contra carnem et sanguinem, sed contra invisibilem hostem crudelemque satanam eiusque apostaticos spiritus. Ideoque cum in vos ingeatur cogitatio quaedam cupiditatis, ne turbemini neque commoveamini. Sed profligetur atque abigatur per orationem, per gemitus, per fluentia lacrymarum. In memoriam revocate ignem illum, qui sicut praesens incensio corpori nostro admota flammam illam absumet.

Ideo ignis statim cinis fiat, quousque minime superveniat vobis iudicium dici. Si in deiectionem et obscuritatem animus concidat, abducta in mentem gravitate asceticae vitae, vel si per multum temporis duraverit exurgente turbatione, curate ne rursus succendatur. Sursum erigatur oculus cordis vestri; atque ita daemonis artificia mala, quae animum deiiciunt, recidetis per cogitationem mortis ad singulas horas venturae. Quisquis autem superaverit, fortior fiat, elevatus in spem requiei in illa vita, quae est sine termino.

Επισκηνώσοι οὖν ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, τέκνα ἡγαπημένα· καὶ δώῃ ὑμῖν καρτερῶς φέρειν τὰ παρόντα λυπηρὰ, ἀγωνίζεσθαι, πυκτεύειν, ἐξανύειν τὸν δρόμον, μὴ ὑποσκελίζεσθαι. Εἰ δέ τι καὶ γένηται, ὅπερ ἀπεύχομαι, θάπτον ἀνίστασθε· ὁρᾶτε οἷα τὰ βλεπόμενα· οὐρανὸς μὲν ὑψηλὸς κατὰ τὸ γεγραμμένον. γῆ δὲ βαθεῖα· καὶ τίς ἀναβήσεται τῶν ἐρριμμένων τῇ ἁμαρτίᾳ; Διὰ τοῦτο βδελύξασθε, μισήσατε, ἀποστυγήσατε πρὸς αὐτὴν· ἐχόμενοι τοῦ ἀγαθοῦ, πράσσοντες τὰ εὐλα θεῶ.

Δέομαι οὖν συγκατορθώσωμεν τοῖς μεγάλοις· καὶ τὰ νομιζόμενα μικρὰ, τὴν ἀργολογίαν, φημί, καὶ τὴν γελωτοποιίαν ἡσύχως. Τέκνα μου, διεξάγοισθε εἰς ἕκαστον. Καὶ ὅτε κινεῖτε συντυχίαν πρὸς ἀκηδίας διάλυσιν, καὶ αὐτὴ χρηστὴ ἔστω· εἴτε γὰρ περὶ τοῦ προκειμένου ἐργοχείρου ὑμῶν, ἢ γραφικοῦ ζητήματος, ἢ τοῦ ἐν τῷ κα νόνι ἀναγνώσματος, ἢ τοῦ περὶ τινος ἀγίου πολιτεύματος, ἢ τῆς διαζεύξεως τοῦ σώματος ἡμῶν, τῆς τῶν ἀγγέλων πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίας, τῆς ἐπὶ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ περὶ παντὸς τοῦ ἐν σαρκὶ βίου ἡμῶν ἀπολογίας· ὅπως μὲν οἱ ἅγιοι ἀπελεύσονται εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ εἰς τιμωρίαν ἀθεράπευτον.

Καὶ ἄρα πῶς τούτου τοῦ πάθους, φησὶν, ἐρωτῶντες ἀλλήλους περιγενοίμεθα; Καὶ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ποταπῶς προσκτησόμεθα; τὸ δάκρυον ἡνίκα προχέει, καὶ ἐκ

Inhabitet itaque in vobis gratia Domini, o filii dilectissimi, et det vobis tolerare fortiter praesentes aerumnas et contendere et implere cursum absque ulla deceptione. Si quid vero contra accidat, quod absit, statim consurgite; et considerate, quae sunt ante oculos nostros. Caelum quidem excelsum est, profunda vero terra, ut ait scriptura; ecquis eorum qui peccato prostrati sunt, ascendet? Contra peccatum itaque contemptus, odium, indignatio vestra exurgat cum sitis adhaerentes bono et facientes, quae placita sunt Deo.

Precor igitur in recte factis assimilemur magnis viris. Quicquid fieri mandatum est, etsi minimum, quisque singulariter quiete compleat, sive de verbis otiosis agatur, sive de risu excitando; et quando etiam occurrat colloquium ad sublevandam acediam, et illud sit bonum. Etenim tale est, sive agatur de opere quod prae manibus habetis, sive de quaestione calligraphica, sive de lectione in canōne, sive de vita alicuius sancti viri, sive de seiunctione animae nostrae a corpore, et de adventu ad nos angelorum, et ratione reddenda totius vitae nostrae coram Domino Deo; quoniam iusti ascendent ad ineffabile gaudium, peccatores vero ad tormenta irreparabilia.

Quomodo ad invicem interrogantes, dicunt, superabimus hoc discrimen? Quo pacto supremum beneficium hoc consequemur? Quando lacrymae pro-

ποίου τρόπου ἐκβλύζει; Καὶ ὅτε δι' ὑπακοῆς ἀνυποκρίτου, καὶ ταπεινώσεως καὶ σιωπῆς χειλέων βεῖ καὶ καταρδεύει τῆς ψυχῆς τὰ βλαστήματα, παραδείσου δίκην ἀνατέλλουσα τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· ἀποξηρεύεται δὲ πολυλογία, γελοιασμοῖς, ἀκαιροβλεψίαις, παραγογγυσμοῖς, τραχιλογίαις, πολυϋπνία καὶ πολυβρωσία. Ἀλλ' ὅποιον ἐθέλομεν γυμνάζειν πάθος ἐξουσία ὑμῖν. Τίς ἐν ὑμῖν βιάζεται κατὰ πάντα ὑπακούων καὶ μηδὲ προσωπῶ ἐπιδεικνὺς τὸ λυπηρόν; Τίς ὑμῶν ἀκριβεύεται μὴ προῖεσθαι λόγον λυπηρόν τῷ πλησίον αὐτοῦ, τοσοῦτον, ὅσον εἰς ἑαυτὸν, καὶ οὐκ εἰς τοὺς προσηκόντως λαλουμένους ὑπαιτίους ὁ λαλῶν; Διότι Πέτρος φησὶ πρὸς τὸν κύριον· ὅτι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐλυπήθησαν οἱ Φαρισαῖοι· ἀλλὰ τί ὁ κύριος; - Πᾶσα φησι φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθίσεται.

Τοῦτο τὸ ἔργον ἡμῶν. αὕτη ἡ ζωὴ ἡμῶν· διατοῦτο ἐξεληλυθότες ἐκ τοῦ κόσμου παρερρίφημεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἵνα εὐαρεστήσωμεν αὐτῷ. ἵνα κτησώμεθα τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐν τῇ ὑπομονῇ ἡμῶν, ἵνα ζηλώσωμεν εἰς ἀγαθὸν χαίροντες τὴν ἐν κυρίῳ χαρὰν, σκεπόμενοι ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων εὐχαῖς· αὐτοὶ τε καὶ ἡμεῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· μεθ' οὗ δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις τῷ Πατρὶ καὶ

fluunt, qua ratione scaturiunt? Et quando per sinceram subiectionem et humilitatem, in labiorum silentio tunc fluunt, et irrigant germina spiritualia; quasi in horto deliciarum exsurgere facit anima lignum vitae. Anima autem exsiccat, ut herbae, per loquacitatem, immoderatos risus, inopportunam curiositatem, susurrations, mordacitatem, multamque dormitionem comestionemque. Contra aliam quaecumque passionem certare, si volumus, facultas nobis est. Quis inter vos vim faciet in omnibus sese subiectum praebens, faciemque suam minime contristatam ostendens? Quis vestrum adeo accuratus est, ut neque verbum triste iaciat contra proximum, et tantum loquatur contra proximum suum quantum contra seipsum, neque in eos, qui criminose obloquantur, non male eloquatur? Eapropter Petrus aiebat Domino: « Audientes verba eius contristati sunt Pharisei ». Verumtamen quid Dominus dixit? « Omnis plantatio, quam non plantavit pater coelestis eradicabitur ».

Hoc est opus nostrum: haec vita nostra. Ideo mundo egressi in domum Domini adducti sumus, ut ei placeamus; ut animas nostras custodiamus in patientia nostra; ut aemulemus in bono fruenter laetitia in Domino, sub tutela precum patrum nostrorum, atque ut ipsi et nos simus in Christo Iesu Domino nostro; quocum gloria est, honor et adoratio Patri et Spiritui Sancto,

τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ Πς'.

SERMO LXXXVI.

Ἐπιμελεῖσθαι ψυχικῆς
εὐκαρπίας.

*Anima, ut bonos fructus afferat,
curanda.*

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES ET PATRES,

Χθές, ἐπειδὴ ἔτυχε τρυγᾶν ὑμᾶς τοὺς ἀμπέλους, εὐλογήσατε τάχα τὰ κλήματα, ἃ πολὺν εἶχον τὸν καρπὸν, καὶ ὑπὸ χειρὸς ὑμῶν ἐτμήθη· ἠνέθητε δὲ ἐφ' οἷς οὐχ ὑπῆρχον βότρυες, ἡδὺ θέαμα τοῖς ὁρώσι ὑποδεικνύμενοι. Τί τοῦτο προοιμιασάμεν; Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἀμπέλων κυρίου γεγεννημένοι, εἰ μὲν ἔχοιτε καρποὺς πνευματικούς, καὶ ἔστε οἰνοὶ πολυστάφυλοι, ἀξιοθαύμαστοι τῷ γεωργῷ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀναφαίνεσθε. Εἰ δὲ μή· ἄξιοι κατάρας καὶ ἐκκοπῆς; — Πᾶν γὰρ κλῆμα μὴ ποιοῦν καρπὸν ἐκκόπτεται, φησι, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται —.

Hæc, quoniam contigit vos vindemiare e vitibus, laudastis palmites qui multis onerabantur racemis a manibus vestris abscissis; dolebatis vero de iis, quibus uvæ non erant, lætum præbentes videntibus spectaculum. Ecce hæc in proœmium adduxi? Quia vos facti estis quasi vinea Domini; si estis multis ornati racemis, multos comparastis fructus spirituales; atque digni admiratione apparetis ei, qui agricola est animarum vestrarum. Si vero contrarie accideret, dignos efficeremini maledictione atque abscissione: « Omnis enim palmes, qui non profert fructus, abscinditur ac in ignem mittitur ».

Βλέπετε δὲ ὅτι, οὐχ ὥς ἔτυχε, καρποφοροῦσά ἐστιν ἡ ἄμπελος· ἀλλ' ἐπειδὴ φυτεύεται πολλοῖς κόποις, πρότερον αὐξομένη καὶ τελειομένη ἔρχεται εἰς καρπογονίαν· εἰθ' οὕτως τέμνεται, σκάπτεται, χαρακοῦται. βλαστομεῖ, καθαίρεται τῶν σχολόπων, τῶν ἀκάνθων, τῆς ὅλης ὑλομανίας· καὶ οὕτως ἐν καιρῷ δίδωσι τὸν καρπὸν μετὰ τὸ πιαν θῆναι καὶ κοπρισθῆναι καὶ φυλλολογηθῆναι καὶ τοῖς ἄλλοις, οἷς κατ' ἐμπειρίαν ὁ γεωργὸς αὐτὴν καταγίνεται. Μὴ οὐχὶ καὶ ἐφ'

Considerate quomodo non casu vitis fit foecunda. Postquam inserta fuerit, prius crescit per labores multos, atque adulta fructificat. Deinde putatur, effoditur, sæpe munitur, a germinibus mundatur, a virgultis, spinis omnique silvescente herba. Hoc pacto tempestivum dat fructum, postquam saginata ac stercoreata fuerit, foliisque exonerata, et alias habuerit curas, quas agricola impendit iuxta experientiam. Nonne

ὑμῖν τὸ αὐτὸ ἐστὶν ὁρᾶν; Τίς γὰρ καρπὸν ἤνεγκε πνευματικὸν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ πεπονθώς; Καὶ οἷον μὴ φυτευθεὶς καὶ αὐξηθεὶς, καὶ ἀθρουνθεὶς ἐν τῇ νοουμένῃ κατὰ Χριστὸν ἡλικία, σκαφεὶς τε καὶ τμηθεὶς, χαρακωθείς τε τροπικῶς ταῖς τοῦ κυρίου ἐντολαῖς. Οὐδὲ μὴ, οὕτως ἀτελὴς καὶ ἄκαρπος· καὶ τρυγῶσιν αὐτόν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδὸν λυμαντικοὶ θαίμονες.

Διὰ τοῦτο παραδεχόμεθα, παρακαλῶ, τὴν κατὰ ψυχὴν γεωργίαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ἐπιμελείας, αἱ τινὲς εἰσι ἀσκητικαὶ καταστάσεις, αἱ καθήκουσαι εὐταξίαι, οἱ τῆς ἐγκρατείας πόνοι, οἱ τῆς ἀγρυπνίας κόποι, αἱ τῶν ἐξαγορεύσεων ἐντροπαί, αἱ τῶν ἐπιτιμήσεων πληγαί, ἡ φυλακὴ τοῦ στόματος, ἡ ἀμετεώριστος καρδία, ἡ ἀκλινὴς πεποιθησις, ἡ ἀκαταμάχητος ἔνστασις τῶν λογισμῶν. Οὐ γὰρ μὴ ταῦτα καταδεχόμενος, καρπὸν φέρειν οὐ δύναται· κλημα Χριστοῦ ὀνομάζεσθαι οὐχ οἷόν τε.

Καὶ τίνας ἔνεκεν ἐλυλήθαμεν ἐνταῦθα, ὦ ἀδελφοί, ἀλλ' οὐχ' ἵνα καρπὸν πολὺν φέρωμεν; Οὐχ' ἵνα θρέψωμεν τὸν κύριον τῇ νοσητῇ ἡμῶν εὐκαρπία; Πεινᾷ ἡμῶν τὴν σωτηρίαν ὁ ἀγαθὸς δεσπότης· καὶ εἰ μὲν εὖρη, εὐφραίνεται ἀπογευόμενος τοῦ καρποῦ, εἰ δὲ μήγε, ὡς τὴν ἀκαρπίαν τῆς συκῆς ὑπὸ κατάραν ἴστησι. Ἡδὲ γὰρ αὐτὸς παραβάλλει καθεκάστην, καὶ ἐπισκέπτεται οἷοι ἐσμεν.

haec omnia in nobis metipsis consideranda sunt? Quis valet spirituales fructus proferre, si non fuerit expertus similia? Is similiter non est plantatus et curatus atque ad maturitatem perductus in spirituale secundum Christum incrementum, qui non expertus in mandatis Domini effossiones, abscissiones, mysticamque culturam. Qui vero haec non est passus, remanet imperfectus ac infructuosus; et sicuti scriptum est « Omnes praetereuntes per viam, scilicet pestiferi daemones, illum discerpunt ».

Quapropter vos hortor, satagamus de animae cultura, et de curis circa eam adhibendis. Haec sunt ascetica constituta, et rectus ordo, ut decet: labores continentiae: fastidia vigiliarum: verecundia confessionum: vulnera poenarum: oris in silentio custodia: cordis repressio, indeclinabilis subiectio: invincibilis cogitationum contentio. Qui in his non satagit, nequit fructus proferre. Illic palmes Christi vocari minime potest.

Cur ad haec dicenda venimus, o fratres? Nonne, ut fructum multum afferamus? Nonne, ut dilecti simus Deo per spirituales nostras fructuum abundantiam? Bonus enim Dominus quasi famem habet salutis nostrae; et si haec inveniat, gaudet, quasi degustans fructum. Si vero non habeat, sub maledictione abiicit ficus sterilitatem. Iam ipse quotidie ad nos accedit et visitat quales simus.

Καὶ διὰ τοῦτο χρεια ἁγῶνος, ἐπιμελείας, ζέσεως ψυχῆς, φροντίδος, ταπεινώσεως, ὑπακοῆς, προσοχῆς, ὕμνολογίας, πραότητος, συνέσεως, φιλεργίας, φιλαδελφίας, ὑπομονῆς, κραταιότητος, ἐλπίδος, ὅπως ἂν ἀπαρτήσωμεν αὐτοὺς σκεύη ἐκλογῆς κατηρτισμένους ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.

Κεκοπιᾶκατε, ὁμολογῶ, τετελαιπωρήκατε ἐν τοῖς προλαβοῦσιν· ἠνέγκατε πολλά· ἠνύσατε θαύλους ἱκανοὺς· ἐνετρέψατε τὸν ὀλοῖον· ἀπεκρούσασθε πολέμους· ἀπεσκορακίσασθε προσπαθείας· ἐγυμνώθητε τῷ κόσμῳ· ἐσταυρώθητε ταῖς ἐπιθυμίαις· ἐφυλάξατε ἐντολάς· ἐτηρήσατε πίστιν πατρικὴν· γεγόνατε ἀπτόητοι τῶν ἀνθρωπίνων φόβων· ἡτοιμάσατε τὰς καρδίας ὑπὲρ ἀγάπης τοῦ Κυρίου εἰς θάνατον. Πάντα ὑμῶν ἀποδεκτὰ καὶ ἐπαίνετὰ καὶ εὐπρόσιτα· πάντα ἡγιασμένα καὶ πολέεχτα καὶ οὐράνια.

Ἀλλ' ἔτι μικρόν, ὅσον ὅσον ὑπομείνωμεν, θέομαι ὑμῶν, ἀδελφοὶ τιμώμενοι, στῶμεν ἀκλινεῖς ἐν τῇ πίστει· στῶμεν ἀπτόητοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν πειρασμῶν τῶν ἀοράτων καὶ ὁρατῶν· μὴ ἀκηδιάσωμεν ἐπίμονον τῆς ζωῆς ἡμῶν μέτρον· μὴ ἐνδύσωμεν πρὸς τὸν καθημερινὸν πόλεμον τοῦ βελίαρ· Χριστὸς ἐμοὶ βοηθός· καὶ γὰρ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθροὺς μου· γέγραπται. — Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου ἀπὸ τίνος δει-

Ideoque opus est, ut nos contendamus: ut curas sustineamus in fervore animae, in diligentia, in humilitate, in subiectione, in animadversione, in hymnis canendis, in mansuetudine, in prudentia, in operum amore, in charitate fratrum, in patientia, in fortitudine, in spe; ita ut nosmetipsos praeparemus, quasi electionis vasa, perfectos in opere Spiritus sancti.

Vos quidem adlaborastis, ut testis sum; praeteritis temporibus multa perpassi estis in magnis angustiiis; perfecistis cursus multos. Vos debellastis hostem dolosum, superastis praelia, illecebras repulistis; contra mundum uti athletae certastis; quasi cruci affixi estis cupiditatibus; custodistis mandata, paternamque fidem servastis. Vos in humanis timoribus impavidi praeparastis corda vestra ad obeundam pro amore Domini etiam mortem. Omnia haec vestra acceptabilia sunt et laudata et bene apta: omnia in sanctificatione atque in lucro spirituali ac coelesti.

Sed adhuc modicum ac parumper perseveremus, vos deprecor, fratres venerabiles. Stemus inconcussi in fide. Stemus absque timore in assultibus tentationum, sive visibilium sive invisibilium. Ne animo decidamus in modico vitae nostrae tempore, quotidiano praelio, quod contra nos Belial commovet. Christus est mihi adiutor, et ego despiciam inimicos meos. Sicuti scriptum

λιάσω ἐν τῷ ἐγγίξειν ἐπ' ἐμὲ κακοῦντας τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου. Οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου αὐτοὶ ἡσθένησαν καὶ ἔπεσαν· ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν -.

Οὕτω τοίνυν ἐπάδωμεν τοῖς λογισμοῖς· οὕτως ἀνδρειώμεθα κατὰ ψυχὴν· οὕτω μεταχειριζώμεθα ἐν προθυμίᾳ τὰς διακονίας εὐτακτοῦντες κατὰ πάντα· μὴ φέροντες λόγον ὀαπρὸν, γογγυστικὸν, καταλαλητικὸν, ὑβριστικὸν, φατριαστικὸν, παρρησιαστικόν. Οὕτω συναγειρώμεθα πρὸς τὰς ἐργασίας, πρὸς τὰς ἀγρυπνίας, πρὸς τὰς ψαλμωδίας, πρωτόκλητοι, εὐκίνητοι, ἀπροφάσιστοι, ἱλαροπρόσωποι. Οὕτω συναπτώμεθα πρὸς ἀλλήλους, ἀπαρρησίαστοι, καλομελέτητοι, ξενόκοσμοι, οὐρανόφρονες, ὀλιγολάοι, ἀγγέλοιστοι, ἀνεκτικοί, νικῶντες ἐν τῷ ἡττᾶσθαι, προβαλλομένου τοῦ - Συγχώρησον - ὄπλον κατὰ τοῦ διαβόλου μέγιστον. ἄκακοι, εἰρηνικοί.

Εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν Πέτρον· - Βόσκει τὰ ἀρνία μου· ποιμάνε τὰ πρόβατά μου. Εἰ φιλεῖτε ἄρνες τοῦ κυρίου ἀκούειν καὶ πρόβατα ὀνομάζεσθαι, μὴ ὡς ἔριφοι σκιρτᾶτε· μὴ ἐπὶ τὰς τῶν παθῶν ἀκάνθας ἱεσθε, μὴ πολυκραυγάζετε· ἀλλ' ἡπίως καὶ εἰρηνικῶς ἄγοισθε εἰς νομάς ζωφόρους τῶν ἐντολῶν τρεφόμενοι, καὶ εἰς τόπον ἀπαθείας κατασκηνοῦμενοι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-

est. « Dominus adiutor vitae meae, a quo trepidabo, dum appropinquant maligni, ut devorent carnes meas? Tribulantes me atque inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt; nos autem surreximus et erecti sumus ».

Haec canenda nobis sunt in cordibus. Sic viriliter agat anima nostra: sic manus admoveamus alacriter ad ministeria, recte omnia ordinateque complentes. Ne proferamus verba aspera, vel querimonias, vel calumnias, vel contumelias, vel seditiosa aut libera verba. Ut diximus, recte congregemur ad opera manuum, ad vigilias, ad psalmodias, quasi primi advocati, bene surgentes, absque excusationibus atque hilarari facie. Hoc modo simul conveniamus absque praesumptione, omnia bona procurantes, advenis benevoli, coelestia cogitantes, moderate colloquentes, absque scurrilitate, absque impatientia. Pute-
mus nos superare, cum deicimur; et primi simus erga alios, ut confiteamur: « Parce frater ». Arma sunt haec maxima contra diabolum, et ut simus innocui atque pacifici.

Petro Dominus dixerat: « Pasce agnos meos; pastor sis ovibus meis ». Si vultis Christi agnos dici et nomen ovium habere, ne exsiliatis sicut hoedi; minime inter passionum dumeta spinosa saltate, neque multas voces elevate; sed modesti et pacifici adducti ad pascea vivifica mandatorum Dei nutriti, et in locis liberis a passionibus

ρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

mansionem vestram constituite in Chri-
sto Iesu Domino nostro, cui gloria est
et potentia cum Patre et Spiritu Sancto
in saecula saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΗΖ΄.

Τοῦ κοινοβίου τὸ τραχὺ κοῦρως
φέρειν.

PATERES MOY KAI ADELPHOI KAI TEKNA.

Εὐλογῶ τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν
καθεκάστην ἡμέραν τὸν δυναμοῦντα καὶ
κραταιοῦντα ὑμᾶς εἰς τὴν ἀθλητικὴν ὑμῶν
ἐνστασιν τῆς ὑποταγῆς. Καὶ ἡ ταπεινὴ
εὐχὴ μου, ἵνα ἐπὶ πλεῖον ἀνοίξῃ κύριος
τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν διανοιῶν ὑμῶν ἐπι-
βλέψαι πᾶσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ εἰς τὸ λα-
βεῖν ὑμᾶς ἔρωτα τῆς περὶ αὐτὸν θείας
ἀγάπης καὶ κατακοιμῆσαι πάντα πόθον
σαρκικόν· καὶ ὑπεράνω γενέσθαι τῆς τῶν
παθῶν κατακρατήσεως, ὥστε εἶναι ὑμᾶς
τετελειωμένους καὶ πεπληρωμένους ἐν παντὶ
ἔργῳ ἀγαθῷ.

Τοῦτο δὲ, ὡς ἴστε, τέκνα μου, οὐκ ἀμο-
γητὶ γίνεται, οὐδὲ ἀταλαιπωρήτως, οὐδὲ
ἐπισυντόμως· ἀλλ' ἐν πολλῷ μόχθῳ καὶ
κόπῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας βιάζομένων καὶ
ἐκβιάζομένων ἡμῶν τὴν φύσιν καὶ φερόν-
των πάντα τὰ ἐπισυμβαίνοντα λυπηρὰ,
εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, εἴτε ἐκ δαιμόνων κατὰ
κοινοβιακὴν ἡμῶν ζωὴν. Ὁ γὰρ μὴ ἀπο-
καμῶν ἐν τούτοις, ἀλλὰ βοηθεῖα θεοῦ ὑπο-
μένων καὶ καρτερῶν καὶ λόγον ὑβριστικόν
καὶ ἐπίταγμα φορτικόν καὶ κανόνα ἐπιτι-

SERMO LXXXVII.

*Coenobiticae asperitates facile
ferendae.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Deum Patrum nostrorum quotidie be-
nedico, qui fortificat et corroborat vos
ad constanter exantlanda certamina
subiectionis vestrae. Et ego precor,
ut usque adeo illuminet Dominus oculo-
los mentis vestrae ad cognoscendas
omnes vias eius, et ut crescat studium
vestrum in consequenda divina dile-
ctione et ad omne corporeum deside-
rium compescendum; ita ut superiores
effecti sitis, et in omni opere bono cu-
mulati.

Sine labore haec omnia, ut scitis filii,
consequi non possumus, neque sine pa-
tientia et contentione; verumtamen in
multo sudore et tolerantia multa, noctu
diuque nobismetipsis vim inferentes, et
naturae propensioni obluctantes, omni-
bus adversitatibus toleratis, sive ex ho-
minibus sive e daemonibus in vita coe-
nobitica supervenientibus. Qui enim in
his non fuerit defatigatus, sed in auxi-
lio Dei confisus et constans subierit

μητικὸν ἀφορισμοῦ, ξηροφαγίας, παραστάσεως, ὄνειδισμοῦ, ἐτέρου τινὸς ἄλλου τῶν εἰωθότων, οὗτος λήφεται εὐλογίαν παρὰ κυρίου καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ Θεοῦ σωτήρος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποτεύζεται τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Λοιπὸν καλὸν καὶ μακάριον τὸ φέρειν τὰ τοιαῦτα παθήματα καὶ γίνεσθαι ἀθλοφόρον Χριστοῦ, καὶ μὴ ἀπεκδοκεῖν καὶ ἐκφέρεσθαι ἐν τοῖς ἀριστεροῖς οἶονεὶ ὀργὰς ἀναλάμβανοντα καὶ μάχας, αὐθαδείας τε καὶ οἰήσεις, ἀντιλογίας τε καὶ ἔχθρας, ἀνυποταξίας τε καὶ ἐριδίας, πικρίας καὶ καταλαλιάς, συκοφαντίας τε καὶ ψευδολογίας, διαβολάς τε καὶ ἐπιφθονήσεις, παρακοάς τε καὶ γελωτοποιίας. Φθάζει δὲ ὁ λόγος εἰπεῖν παλαιστρας τε καὶ δρόμους· τοσοῦτο γὰρ ἐξώκειλάν τινες ἐν ὑμῖν, καθὼς μανθάνω ἄρτι, εἰς κακίαν. Καί γε οἱ τοιοῦτοι πῶς δύνανται εἶναι καὶ ἀκούειν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον υἱοὶ ἀπειθείας καὶ τέχνα ὀργῆς καὶ κληρονόμοι οὐ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, ἀλλὰ τῶν ἀτελευτήτων βασανιστηρίων;

Μὴ γὰρ οὐκ ἀγγελικὸν τὸ σχῆμα ἡμῶν, ἀδελφοί μου; Μὴ οὐ πανάγιος βίος; Μὴ οὐ θεόληπτος δρόμος; Τί λέγει ὁ μέγας ἀποστόλος; « Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσά, φησι, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι „. Ἀπεκδυσάμεθα οὖν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὴν ἀπάτην

omne iniuriosum verbum et grave mandatum et poenam regularem separationis, et sicci cibi, ac vilioris ministerii, et opprobrii, et cuiuscumque alterius e consuetis exercitiis is *accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo*, nec frustratus erit regno coelesti.

Bonum praeterea beatumque est huiusmodi tolerari aerumnas et evadere athletam Christi, irreprehensibilem esse, neque in aliquo sinistre claudicare. Hoc eveniret, si quis cederet irae, contentionibus et suis placitis vel opinamentis, nec non contradictioni et similitatibus et inobedientiae et litibus, et amaritiei et vituperiis et calumniis et mendaciis et machinamentis et invidiae et pervicaciae et contemptui. Sermo iam attigit dicere de certaminibus deque spirituali cursu: in his quoque non defuere, qui veluti in scopulos impegerint malitiae, ut paulo ante certior factus sum. Et quomodo qui huiusmodi sunt possunt dicere se esse Iesu Christi? Vel non potius dicendi sunt filii inobedientiae et filii irae, et haeredes non quidem bonorum aeternitatis, verum autem incessantium tormentorum?

Quid enim proderit angelicus habitus, fratres mei? Quid vita sanctissime anteacta? Quid cursus Deo auspice susceptus? Quid ait magnus apostolus? « Si quae destruxi rursus aedifico, meipsum praevaricatorem constituo ». Exuamus igitur veterem hominem cor-

τοῦ πολυμόρφου ὄψεως· ἀπεταξάμεθα τοῖς τῆς πρώτης καὶ πικρᾶς γεύσεως καὶ ἐξορίστού παρακοῆς, δι' ὧν πολυπαθῆς θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν. Εἰάσαμεν τὰ τῆς μοχθηρᾶς γενέσεως ἡμῶν αἷτια· Τοῦτο πρῶτον μὲν ἐν τῷ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος βαπτίσματι. Ἐπειτα κατὰ μεγάλην φιλανθρωπίαν θεοῦ, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μετανοίας καὶ ἀποταγῆς βαπτίσματι· καὶ τὰς ὁμολογίας ἡμῶν ἔχει θεὸς ἐγγεγραμμένας διὰ μαρτυρίας τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀγγέλων. Ἐγὼ δὲ καὶ ἐγὼ ὁ τάλας σεσημειωμένος. Ἀπεκάρθητε, ἐφωτίσθητε· ἐλύθητε τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας· ἐνεδύσασθε τὸν νέον ἄνθρωπον, τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ.

Τί αὖθις παλινδρομεῖτε; Τί πρὸς τὸν ἰδίον - ἐμαυτὸν - ἐπιστρέφετε; Τί ὡς κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραςμα, παροιμιακῶς εἰπεῖν, ὑπονοστεῖτε; Τί ἀνεύθετοι γίνεσθε κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Διὰ τὸ βαλεῖν τὴν χεῖρα ὑμῶν ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφῆναι εἰς τὰ ὀπίσω. Ἀγαπῶν ὑμᾶς λέγω· μάρτυς κύριος, φειδόμενος, ἀγαπῶν, περιποιούμενος. Τί λέγει ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅτι ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον· ἐπειδὴ ὑπεμνηνίσκοντο τῶν χρομύων καὶ κρεῶν καὶ λεβήτων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τῆς ἐκεῖσε δυστήνου αὐτῶν ζωῆς. Τάχα καὶ ἡμεῖς ἐστράφημεν εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἃ ἐνηργοῦμεν ἐκεῖ, πράττοντες ὥδε. Οἵμοι πῶς ὀφείλοντες εἶναι ἰσάγγελοι, οὐδὲ ὡς οἱ εὐσεβεῖς λαϊκοὶ φαι-

ruptum ob fallaciam callidi anguis. Abrenunciemus fructibus primi et amari cibi et inobedientiae, quae nos expulit. Per haec enim lacrymosa mors mundum est ingressa. Veledicamus vitiis, quae vitae aerumnosae nobis causa fuere. Et haec quidem in primis respui-mus in baptismo per aquam et Spiritum, deinde ob magnam in nos misericordiam Dei haec postea in secundo baptismo poenitentiae atque obedientiae. Deus habet scriptam professionem nostram testibus angelis eius sanctis: et eam ego ipse, etsi miser, subscriptam habeo. Mundamini igitur, illuminami, solvimini e vinculis peccati. Induamini novum hominem, creatum secundum Deum, in sanctitate et iustitia.

Eccur retro cursum convertistis? Cur ad proprium illud - ego - remeastis? Cur veluti canis ad proprium vomitum, ut ait proverbium, revoluti estis? Quare inepti facti estis, ut ait sermo Domini, regno coelorum. Cur misistis manum ad aratrum et conversi estis retrorsum? Haec ob amorem vestrum dico. Testis mihi est Dominus, qui parcit nobis: haec ob amorem et dolorem dico. Quid sibi vult illud in veteri testamento narratum, quod Israelitae corde convertebantur ad Aegyptum; nisi quod recordabantur caeparum et carnum et ollarum Aegyptiorum, et vitae suae illic miserabilis? Sic vos conversi estis retrorsum ad mundum et mundana, cum ea, quae illic operabamini et hic ope-

νώμεθα, ἐκ τῆς κατ' ὀλίγον ἀμελείας ἐρχόμενοι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καίρια τῶν παραπτωμάτων.

Ἀλλ' ἔστω μου ἡ ταπεινὴ κατήχησις, εἰ βούλεσθε, παρακαλῶ· τοῖς μὲν ἀπτώτοις ἀσφάλεια, τοῖς δὲ πεπτοκόσιν ἰατήριον, τοῖς δὲ ἀμελοῦσιν ἀπειλητήριον, τοῖς δὲ σπουδαιοτέροις προθυμητήριον, τοῖς δὲ νεοπαγέσι ἀπαρχτήριον, τοῖς δὲ ἀτονοῦσι ὑπομνητήριον, τοῖς δὲ πολεμωμένοις βοηθήριον, τοῖς δὲ ἀκηροῖσι διεγερτήριον· καὶ ἀπλῶς τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, εἴπερ καὶ ἔχετε, σωτήριον. Δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ τὸ λέγειν με ὅλως καὶ ἀναπνεῖν πάρεστιν· ἐπεὶ τὸ τῆς ἀλογίας μου καὶ ἀπανθρωπίας μου ἐπίσταμαι.

Ὁ δὲ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐσφαλμένα διορθώσεται καὶ τὰ κατωρθώματα ἐπιβεβαιώσκει, καὶ τὰ ἐλλιπῆ ἀναπληρώσει· καὶ ὡς ἐξήγαγεν ἡμᾶς τῆς κοσμικῆς Αἰγύπτου, καὶ διήγαγε τῆς ἁμαρτητικῆς ἐρήμου διαβιβάσειε καὶ τῆς τῶν παθῶν πονηρᾶς θαλάσσης, σχίσας αὐτὴν καὶ ἀποξηράνας, καὶ ποιήσας ἡμῶν βάσιμον τὴν ἀρετὴν, καὶ καθὼς ὠνομασεν ὀνομάσειεν ἔτι λαὸν αὐτοῦ ἐκλεκτὸν καὶ ἔθνος ἅγιον· καὶ κατασκηνώσειεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν τῶν ἀρετῶν, μᾶλλον δὲ διὰ θανάτου εἰς τὴν τῶν πράξεων χώραν. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

remini. Eheu! quomodo hi, qui conspiciendi eramus angelis similes, neque videmur esse pii laici! Ob parvam negligentiam ad illa temporalia et damna-bilia prolabimur!

Si autem talis, si vultis, humilis catechesis mea exhortatur, ut qui stant, videant ne cadant, qui cecidere ad remedium confugiant: excitet negligentes, promptiores usque adeo excitet: novitios moderetur, socordes invitet, tribulatos adjuvet, acediosos expergi-seat; et uno verbo omnibus omnia fiat, et sic vos salutem consequamini. Propter vos enim sermocinor, imo et vita optabilis mihi est: novi autem quam inscius et minor homine sim.

Sed Deus et pater domini nostri Iesu Christi, et quae errata sunt corrigat, et quae recta sunt corroboret, et quae deficientia sunt impleat. Et sicut eduxit nos ab Aegypto mundi, et transire fecit per desertum peccatorum, et per malum vitiorum mare, illud aperiens et exsiccans et faciens viam, ob virtutem curamus; et sicut ille nominavit, sic quoque appellemur populus eius electus et gens sancta; et habitare nos faciet terram optimam virtutum, et imo post mortem ad mansuetorum regionem adducat. Quoniam decet omnis gloria, honor, et adoratio Patrem et Filium et Spiritum sanctum, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΙΙΙ'.

Πρὸς τὴν μονᾶχῶν εὐδρομεῖν
θείαν τρίβον.

PATRES MEI ET ADERFOS ET TEKNA.

Καλὸν μὲν καὶ τὸ λαλεῖν καὶ ὑπομιμνή-
σκειν τὰ δέοντα· ἤθελον δὲ μᾶλλον πρα-
κτικῶς ὑμᾶς διδάσκειν καὶ συνετίζειν. Εγὼ
δὲ, ὡς ὀρᾷτε, εἰμὶ πτωχὸς καὶ πένης τῶν
ἀρετῶν, οὐδὲν κεκτημένος ζήλωτόν, εἰς τὸ
μιμεῖσθαι ὑμᾶς ἐπιχαλῶ. Ερῶ δὲ τῆς βελ-
τιώσεως, καὶ ἐπιθυμῶ τῆς διορθώσεως· του-
τ' ἂν γένοιτο δι' εὐχῶν τῶν προπατέρων
μου· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὑμῶν
αὐτῶν ἱκετηρίας· πιστεύω γὰρ ὅτι ἰσχύει
πρὸς σωτηρίαν μου. Καὶ πόθεν γὰρ καὶ ὅς
εἰμι μικρὸς πως εἰμὶ, ἐκ τῶν προσευχῶν
ὑμῶν στήριζόμενος;

Δεῦρο δὲ λοιπόν, καγὼ καὶ ὑμεῖς ἐκτι-
ναξάμενοι τὸ ῥάθυμον τῆς ψυχῆς καὶ ὀκνη-
ρόν, ἀσπασώμεθα τὴν δέουσαν σπουδὴν καὶ
ἐπιμέλειαν, κατορθοῦντες τὰς ἐντολάς τοῦ
κυρίου μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Δεῦρο κατε-
πειχθῶμεν εἰς τὸ νικᾶν ἀλλήλους, οὐκ ἐν
τῷ λέγειν, οὐδὲ ἐν τῷ λυπεῖν, οὐδὲ ἐν τῷ
ἰστᾶν τὸν οἰκεῖον λόγον. Πονηρὰ γὰρ ταῦτα
καὶ τῆς ἐναντίας μερίδος, ἀλλὰ ἐν τῷ ἡττᾶ-
σθαι καλῶς καὶ ὑποφέρειν ῥῆμα ἐμπαικτι-
κόν, ὀνειδιστικόν, χλευαστικόν· ἀγαθὰ γὰρ
ταῦτα καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀγίων.

SERMO LXXXVIII.

*Bene currendum est in monastica
via.*

FRATRES MEI ET PATRES ET FILII,

Bonum est de rebus necessariis col-
loqui et memoriam facere; mallet
autem practice vos docere atque ad
earum ducere intelligentiam. Ego autem,
fateor, ut vosmet videtis, quod pauper
et inops virtutum sum, zeloque prae-
ditus nullo, ita ut vos quoque possetis
imitari. Amo autem esse melior valde-
que cupio corrigi; et hoc fiat per inter-
cessionem veterum patrum, qui praece-
serunt; imo etiam per ipsam interces-
sionem vestram, quam credo multum
conferre ad salutem meam. Et unde
hoc enim fieri posset, ut ego, cum sim
parvus, qualis sum, per vestras preces
validus efficiar?

Ecce nunc itaque et ego et vos excu-
tientes animae socordiam ac pigritiam,
sectemur necessarium studium ac dili-
gentiam, recte operantes iuxta Dei vo-
luntatem etiam atque etiam. Ecce nunc
aemulemur ferventius ad invicem vinci,
non quidem per verba, non per que-
rimonias, nec in confirmandis propriis
rationibus. Haec enim mala sunt atque
adversa. Verumtamen in nobismetipsis
humiliandis, in perferendis verbis con-
vicii, obprobrii et irrisionis. Haec sane

Δεῦρο συνχιμλληθῶμεν ἀλλήλους· οὐκ ἐν τῷ ταράσσειν καὶ ταράσσεσθαι, οὐδὲ ἐν τῷ αἶρειν ὄφρὺν κατὰ τῶν εὐτελεστέρων, οὐδὲ ἐν τῷ ὑψαυγενεῖν κατὰ τῶν βελτιόνων. Ταῦτα γὰρ τοῦ τραχηλιάσαντος κατὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ ἐξ οὐρανίου ὕψους εἰς τὰ τῆς γῆς κατώτατα ὀλισθήσαντος· ἀλλ' ἐν τῷ εἰρηνεύειν καὶ εἰρηνεύεσθαι, προΰνειν καὶ προΰνεσθαι, συνεσταλμένα τε ἔχειν τὰ ἥθη, καὶ καταβεβλημένον τὸ φρόνημα. Ταῦτα γὰρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ δι' ὑπακοῆς καὶ ταπεινώσεως ἀνθρωπισθέντος καὶ τὸ ἀνθρώπινον σώσαντος διὰ σταυροῦ καὶ θανάτου.

Δεῦρο μιμησώμεθα ἀλλήλους, οὐκ ἐν τῷ ὀκνεῖν καὶ ἀναδύσθαι καὶ παραλείπειν ἐν ταῖς θείαις καὶ ἡμεριναῖς λειτουργίαις, οὐδὲ ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ψαλμωδίαις καὶ παραστάσεσι. Ταῦτα γὰρ τῶν ῥαθύμων καὶ νηπιαζόντων· ἀλλ' ἐν τῷ εὐκινήτους εἶναι προκαταλαμβάνοντας καὶ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἀπάρξεις τῆς ὑμνωδίας· ταῦτα γὰρ τῶν σπουδαίων καὶ ἐναρέτων· καὶ, ἵνα μὴ ἐν καθ' ἐν λέγων μηχανῶν τὴν κατήχησιν· οἱ πάντες ἐν καλῷ ζηλώσωμεν ἀλλήλους, συμπραχθῶμεν τῇ ἀπαρρησιάζσῳ ἀγάπῃ, τῇ εἰρηνικῇ καταστάσει, τῇ εὐζωικῇ ταπεινοφροσύνῃ. Φευξώμεθα τὰς πονηρίας, διαδράσωμεν τὰς καταλλήλων ὑπονοίας· κραταιώσωμεν ἐν πίστει τὰς ψυχὰς τῇ πνευματικῇ συναφείᾳ.

bona sunt et quasi haereditas sanctorum.

Accedite ac vicissim concertemus; haud quidem in turbandis aliis vel nobismetipsis, neque in elevandis superciliis contra humiliores, neque arroganter cervices extollendo contra maiores. Haec quidem propria sunt illius, qui superbivit adversum Deum omnipotentem, atque e summitate coeli delapsus est ad interiora terrae. Nos vero concertemus, pacifice agentes et in mansuetudine mansuefacientes, in actibus modestis et absque superbia. Haec enim propria sunt Filii Dei, qui per subiectionem atque humilitatem humana assumpsit, atque humanum genus salvum fecit per crucem et mortem suam.

Venite atque vicissim nos imitemur: non certe in socordia vel fuga et omissione divinarum actionum liturgiae quotidianae, vel psalmodiae, aut stationis nocturnae. Hoc enim consuescunt facere pigri et infantulorum more agentes. Sed ultro accurrentes, praeoccupemus templum Dei et praeveniamus ipsa hymnodiae exordia. Hoc est iuxta consuetudines virorum diligentium, qui virtutibus sunt dediti. Igitur, ne de omnibus singulatim dicens catechesim in longum producam, omnes zelo ad invicem aemulamur meliora, simul arctius coniungamur per dilectionem modestam, per stabilem pacem, per bene vivificantem humilitatem. Omnia fugiamus vitiosa,

Μή τις Ιούδας· μή δ' αὖ προδότης, μή μὴν δόψυχος καὶ ἀκάταστος, μηδὲ ἀκρατής καὶ φιλόπορνος, μηδὲ σοβαρὸς καὶ καυχήστιάριος, μηδὲ σκληροτράχηλος καὶ ἀπίθανος, μήτε μὴν ζητῶν ἡμέραν ἀπωλείας καὶ καιρὸν ἀσωτίας καὶ τρόπον κακουργίας· μὴ οὖν παρακαλῶ.

Μηδὲ μὴν ταῦτά τις ἡμῶν ἐνεργεῖτω καὶ πραττέτω· ἀλλὰ τὰ καλὰ τε καὶ ὅσια καὶ εὐάρεστα, ἡμέρας ἐξ ἡμέρας ἀναμένων τὴν ὥραν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ καὶ προσταπεκδεχόμενος τὴν ἡμέραν τῆς ἀποκαλύψεως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐν ᾗ τὸ πᾶν μεταποιηθήσεται· οὐρανὸς ἐλισσόμενος, ὁ ἥλιος σκοτιζόμενος, οἱ ἀστέρες πίπτοντες, ἡ γῆ μεταλλασσομένη, πάσης πνοῆς ἐξισταμένης καὶ διδούσης λόγον ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀπαρалоγίστου βήματος ἐκείνου κατέναντι πάντων ἀπείρων ταγμάτων τῆς ἀγγελικῆς τάξεως ὑπὲρ λόγων, ὑπὲρ ἔργων, ὑπὲρ ἐνθυμημάτων, ὥς γέγραπται.

Ἀλλὰ τίς σοφός, καὶ φυλάξει ταῦτα; τίς συνετός, καὶ μεριμνήσει ταῦτα; Καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἀνενδοιάστῳ καὶ ἀληθινῇ πίστει, ἐν ἀκλινεῖ ὁμολογίᾳ, ἐν σεμνῇ καταστάσει, ἐν πολιτείᾳ καθαρᾷ φυλάττων φυλάττει ἑαυτὸν, καὶ θησαυρίζων θησαυρίζει τὰς θείας ἀρετάς. Μακάριος οὗτος ἐμοὶ τῆς καλῆς ἀναβάσεως, καὶ μήτε εὐανάγνωστός ἐστι, μήτε εὐλατήστατος, μήτε μελουργόψαλτος

fugiamus simultaneas suspiciones, fortes efficiamus in fide animas nostras per spiritalem coniunctionem.

Nullus inter nos sit Iudas; nullus proditor, nullus duplicis animae vel instabilis, nullus incontinenens aut inhonesta desiderans, neque fastose se gerens et gloriabundus et durae cervicis atque indocilis; nullus qui incedat ad diem perditionis et ad desperantium tempus atque ad opera vitiorum; nemo sit talis vos hortor.

Nemo haec meditetur vel faciat; sed quae bona sunt, quae sancta et grata, de die in diem expectans horam mortis suae, praestolans diem revelationis adventus Domini nostri Iesu Christi; quando omnia erunt inversa et transformatata; quando coelum complicatum erit, sol tenebrosus, stellae deciduae, terra hinc inde commota. Nam omnis spiritus stupebit, rationem redditurus ante tribunal Dei terribile absque defensione, coram innumerabilibus angelici exercitus agminibus; et iudicium erit de verbis, de operibus, de desideriiis, sicuti scriptum est.

Ecquis vero sapiens erit, qui haec servabit? Quis diligens, qui de his curam habeat? Is propterea, in fide sine dubitatione et sincera, in professione immobili, in sanctimoniae stabilitate, in pura conversatione custodiens custodit se, et thesaurizans meritis cumulum adiiciet divinarum virtutum. Is beatus: quam pulcher mihi iste apparet

μήτε λεξιλογος, μήτε γράμματα ὅλως εἰδὼς
ἐξ ἀδυναμίας φύσεως.

Εἰ δὲ ὠφελῇσαι ἄνθρωπος εἴπερ τὰ
προειρημένα εὐφυῶς κέκτηται· μᾶλλον δὲ
ἵνα κερδήσῃ ὅλον τὸν κόσμον, κατὰ τὸ λό-
γιον, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ διὰ
τῶν ἐναντίων πράξεων; Οὐαί, οὐαί· Αἰαλε.
ἄβαλε τῆς τηλικαύτης τυφλώσεως, ὅπερ
μὴ δώῃ θεὸς γενέσθαι ἐν τινὶ ἡμῶν· ἀλλὰ
καὶ αὐτὰ τὰ φυσικὰ διὰ τε γλώττης καὶ
χειρὸς καὶ γνώσεως θεοδωρήτα κατορθώ-
ματα. Οὐ γὰρ ἔχομέν τι ἐξ αὐτῶν, τὸ γὰρ
μὴ οὕτω λογίζεσθαι φέρει τὴν πτώσιν.

Μετὰ ταπεινώσεως κατέχωμεν καὶ κοι-
νωφελῇ ποιούμεθα, ἐφόδια οὐ μᾶλλον οἱ
ἑαυτοῦς, ἢ διὰ τοὺς πλησίον λογιζόμενοι
λαβεῖν ἡμᾶς παρὰ θεοῦ. Ο γὰρ οὕτως ὑπο-
λαμβάνων θεόσωστός ἐστι, ἄπτωτος, περι-
καλλής, ἀμφικαλλής, πειθήνιος, ἐράσμιος,
χρησιμώτατος τῷ ἴοντι, στόμα τῶν βρα-
δυγλώσσων, γλῶσσα τῶν ἀγροικοτέρων, ψαλ-
μὸς τῶν ἀφροντέρων, μέλος τῶν ἀμελουργο-
τέρων, λέξις τῶν ἀμαθεστέρων, χεὶρ
εὐφυῆς τῶν ἀφροστέρων, διοίκησις τῶν ἀπει-
ροτέρων, φρόνησις τῶν ἀπλουστέρων, γνῶ-
σις καὶ παιδείησις τῶν ἐλλιμπανομένων.

Τοιγαροῦν τοιαῦτα ἀποδύόμενοι γνωρίζετε
ἑαυτοὺς υἱοὺς φωτός, φίλους θεοῦ, ἄνδρας
ἐναρέτους, ἀνθρώπους θεομακαρίστους ἐν

qui profecit! Talis est, quamquam per
naturae vires neque sit expertus bene
legere, vel bene loqui. vel suaviter
canere, vel sermonem colligere, neque
litteras omnino cognoscat.

Quid proderit homini, si in praedi-
ctis bene valeat; et imo iuxta evange-
lium, si omnem lucretur mundum, ani-
mae vero suae detrimentum capiat per
opera mala? Heu! heu! Absit, absit
haec tam magna excaecatio! Longe
haec faciat Deus ab unoquoque nostrum;
quinimo et abigat ipsa naturalia dona,
etsi ab eo concessa, sive linguae sint,
sive manuum, sive mentis. Ex eis enim
nihil nobis proderit. Siquidem proposi-
tum istud in mentibus non retineamus,
haec adducent nos ad praecipitium.

In humilitate nos bene teneamus, et
operemur quae utilia sunt, consideran-
tes nos haud per nosmetipsos aut potius
per proximum accepturos esse a Deo
viaticum. Qui hoc pacto receperit a
Deo, est per eum salvus et sine peri-
culo pereundi: is erit ille perpulcher
et exornatus, aliisque sociis obtempe-
rans, amabilis, utilissimusque: erit quasi
os eorum qui tarde loquuntur, lingua
rudiorum, psalmus non canentibus,
melos nesciis cantionis, indoctorum
loquela, manus experta imperitiis,
refugium ignaris, simplicibus consilium,
scientia atque eruditio derelictis.

Itaque ista huiusmodi consecramini
et vosmetipsos ostendite esse filios lu-
cis, amicos Dei, viros virtutum, homi-

Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

nes a Deo · beatos effectos in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria honor et adoratio cum Patre et Spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΗΘ'.

Μὴ παλινorstεῖν πρὸς τὰ φαντασπευστέον.

SERMO LXXXIX.

Ne studeamus ad vana redire.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Τὴν ἐμαυτοῦ δύναμιν καὶ νῦν καταλαμβάνόμενος οὐκ ἀποκνήσω τὴν μικρὰν καὶ εὐτελεῆ καὶ συνήθη ὑπόμνησιν τῆς κατηγορίας ποιεῖσθαι ὑμῖν· ἐρῶν μὲν πολλὰ καὶ συμφέροντα ὁμιλεῖν καὶ ποικίλλειν τὸν λόγον εἰς θεωρίας πνευματικὰς καὶ πράξεις εὐσεβεῖς, καὶ ἐντεῦθεν ἀναζωπυρεῖν ὑμᾶς τῷ πνεύματι, καὶ πτεροῦν πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα. Ἀποτυγχάνω δὲ τοῦ σκοποῦ διὰ στενότητα νοῦ καὶ ἀπορίαν γλώσσης καὶ ἔργων μου ἐρημίαν. Ὑμεῖς δὲ, ὡς κελεύετε, φάσκετε καὶ ἀποσεμνύνειν με ἀλόγως ἐξ ἀγάπης μὴ παύσησθε, παραβιαζόμενοι πρὸς ὃ δὲ ὑμῖν ὁ λόγος.

Et nunc vires omnes meas resumere dum contendo, minime negligam recordari de parva, humili et consueta ad vos exhortatione. Interea mihi obviam in mentem veniunt multa atque utilia dicenda, et varium habere de doctrinis asceticis sermonem deque piis exercitiis, unde et vos inflammatis in spiritu, atque veluti alis sublatis ad dilectionem Dei. Verumtamen me sentio a proposito aberrare ob ingenii parvitatem, ob linguae haesitantiam et operum meorum defectum. Vos autem, sicuti vultis, de me opinionem habetis; in dilectione me insipienter celebratis, neque cessatis urgere, ut sermonem ad vos habeam.

Τέκνα μου ἡγαπημένα, ὁρῶ καὶ περιβλέπομαι ἓνα δι' ἐνὸς καὶ κατανοῶμαι. πῶς εὐσταθῶς πορεύεσθε καὶ ἐνθέως βιοτεύετε καὶ ταπεινοφρόνως ὑποτάσσεσθε· καὶ δοξάζειν προῆγγαι τὸν θεὸν ἀκαταπαύστως, τῆς ἐμῆς ἀναξιώτητος, εἰδὼς τὸ ἀλυσιτελέστατον. Εἴτα μετὰ τὸ δοξάζειν καὶ χαίρειν

Dilectissimi filii mei, video et considero unumquemque vestrum, et in animo versor, quomodo in ordine ambuletis, rectamque vitae rationem agatis et humiliter subiecti sitis; sicque ego absque intermissione adductus sum ad glorificandum Deum, cum experiar ma-

ἀγωνιῶ τὸ εὐμετάτρεπτον καὶ παλίμβολον
τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ ἐλαφρότητος·
Οὐ γὰρ ὁ ἐναρξάμενος ἔργου μακαριστός·
ἀλλ' ὁ ἀπ' αὐτοῦ παρειωθείς καὶ κατὰ μικρὸν
ἐν ἔξει γεγονώς καὶ ἀνατρέχων εἰς τελείω-
τητα.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐργῶδες τὸ ὡσάύτως ἀεὶ
ἔχειν καὶ μὴ ὑπαχθῆναι ταῖς παρατροπαῖς
τῆς μοχθηροτάτης κακίας, παρακαλῶ καὶ
δέομαι· βαδίσωμεν τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν τοῦ
Θεοῦ, τὴν βασιλικὴν καὶ μεσαιτάτην· μήτε
εἰς τὰ δεξιὰ, μήτε εἰς τὰ ἀριστερὰ ἀποκλί-
νοντες, ὥς φησι τὰ λόγια, ἀλλὰ τῷ κανόνι
καὶ τῇ ἐντολῇ καὶ τῷ νόμῳ τῆς κοινοβια-
κῆς καταστάσεως διαπραγματευσώμεθα τὸ
τῆς παραυτίκα ζωῆς ἐπίκηρον.

Ἡ δὲ κοινοβιακὴ ζωὴ πάντα εὐμαρῶς
θεωρεῖ καὶ βουλεύεται· οὐκ ἔχει τὸ ἰδιοθε-
λές καὶ μονοῤρεπές, οὐδὲ τὸ αὐτοσύνετον
καὶ ἰδιοπροαίρετον· οὐκ ἔχει τὸ λαθροκα-
κοῦργον, οὐδὲ τὸ πολυπονήρευτον καὶ ἐκζη-
τητικὸν καὶ πανεξερεύνητον· οὐκ ἔχει τὸ
εἰς πολλὰ ἔλκεσθαι καὶ φέρεσθαι καὶ τοῦ-
του ἀδῆμονεῖν τε καὶ ἐκτῆκεσθαι ἐγκρά-
τειαν ὀρεγομένην, ἐντευξίν, κατάρτηξιν, χα-
μευνίαν, ἐπίδοσιν ἄλλην τινὰ τῶν ἀγαθῶν·
ἢ μόνον τὸ μονοειδές τῆς μακαρίας καὶ
ὁσίας ὑπακοῆς κατέρθωμα. Δι' ἐκείνου πάντα
περιλαμβάνουσα καὶ ἐν πᾶσι κατευθυνομένη,
ὥς οἱ πατέρες διηγορεύουσιν.

xinam vilitatem indigni viri, qualis ego
sum. Deinde postquam glorificaverim
ac gavisus fuerim, sentio me graviter
angi, considerans quam facile versatilis
sit humana infirmitas et levitas, quan-
tumque retro labi consuescat. Non enim
qui incipit opus laudabilis est, sed ille
tantum, qui operis qualitatem in se
referens, ex eoque paullatim habitum
obtinuerit, atque ad perfectionem usque
devenerit.

Quandoquidem cum et operosum sit
sese in eodem statu tenere, neque
subduci a deflexionibus vitii laboriosis-
simi, hortor ac deprecor: incedamus
per veram Dei viam et regiam et vere
mediam, neque dextrorsum vel sinistro-
sum declinantes, ut aiunt sacra prae-
cepta, sed in regula, in praecepto, in
lege coenobiticae constitutionis exercea-
mur in mortali vitae huius cursu.

Coenobitica autem vita considerat et
iudicat omnia tranquilla, nihilque habet
quasi e propria voluntate atque ex pri-
vata inclinatione; nec in ea fit quid-
piam ex propria cogitatione aut ele-
ctione. Non habet clanculum quidquam
malefactum, vel malignum artificium,
vel callide exquisitum omnique ex parte
adinventum. Impetum non habet, qui
ad omnia rapiat ac pertrahat, neque
exinde angatur quis ne animo concidat.
Ipsa enim appetit temperantiam, con-
tentionem, mortificationem, humum uti
cubile, aliamve addiectionem bonorum
operum ullam, nisi rectam solitariamque

Ἀντιβολῶ οὖν ὑμᾶς ἀποληγόρως, στή-
κετε ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, καὶ
ἀπροσκόπως βαδίζετε τὴν τρίβον τῆς ἀρε-
τῆς ὑμῶν· καὶ μὴ ἰδοίμι κατὰ πρόσωπον
τῆς ἁμαρτίας μου ἓνα ἐξ ὑμῶν θήραμα
γενόμενον τῷ διαβόλῳ κατὰ πάντα ἁμαρ-
τητικὸν τρόπον· εἴτε δι' ἐπιθυμίαν σαρκὸς,
εἴτε διὰ φιλαρχίας νόσον, εἴτε δι' ὑπερη-
φανίας ἔνστασιν, εἴτε διὰ κενοδοξίας νεω-
τερικῆς, εἴτε δι' ἄλλης τινὸς συμπτωματι-
κῆς συμβάσεως.

Ἐκάμετε οὖν, τέκνα μου, καὶ προεκάμετε
καὶ συνηγάγετε εἰς τὰ ταμεῖα τῶν ψυχῶν
ὑμῶν τὸν πλοῦτον τῶν ἀρετῶν. Καὶ ἀναμνή-
σθητε, ἕκαστος ἥς ἡμέρας ἐλήλυθεν εἰς τὸ
μοναχικὸν ὁποῖους καὶ πόσους ὑπέστη καὶ
ὑπέμεινε πειρασμοὺς, θλυμῆσας καὶ ἀπειπῶν
καὶ ἐξαπορήσας τὸ ζῆν, ἀλώμενος καὶ κατα-
τιτρωσκόμενος, εἴτε ὑπὸ τῶν σατανικῶν
λογισμῶν, εἴτε ὑπὸ τῶν κοινοβιακῶν ὑπα-
γωγῶν, καὶ πῶς ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἡμῶν, ὡς
τρικυμίας τινος καὶ ἀλλεπαλλήλους κινδύ-
νους, παρήγαγε καὶ παρεβίβασεν ἐξ ἐκείνων
ἀπάντων. Καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὸν ἐκ τῆς ὑπο-
μονῆς μισθὸν κατακερδήσασθαι πρὸς τοὺς
ἀγῶνας ἐκείνους ἀποδιδόντες καὶ πρὸς τὰ
κεκμηκότα καὶ προκαματωθέντα ἡμῖν συν-
άρωμεν καὶ τὰ περιστάμενα καὶ τὰ μέλ-
λοντα· καὶ μὴ κατενέγκῃ ἡμᾶς σύμβασις

consuetudinem ad beatam ac sanctam
obedientiam. Per hanc consuetudinem
in habitu traducta haec vita monastica
omnia bona complectitur, ut sancti
patres nostri praedicaverunt.

Vos itaque obsecro indesinenter, si-
tis stabiles quasi in petra fidelitatis
vestrae, atque sine offēdiculo pro-
sequimini semitam virtutis vestram.
Neque mihi, etsi peccatori, unquam
contingat videre vel unum e vobis
praedam fieri diaboli in ullo peccati
genere: haud quidem in carnis concu-
piscentiis, neve in morbo desiderandi
primas partes, neve in elatione super-
biae, neve in iuvenili gloria vana,
neve in alio quocumque superveniente
defectu.

Laborastis, o filii mei ac iam ab an-
nis laborastis; et in horreo animarum
vestrarum congregastis thesauros per-
fectionis. Atque unusquisque recordetur
diei illius, quando accessit ad monasti-
cum ordinem, quot et quantas subiit
et sustinuit tentationes. Animo quasi
despondens et renuncians proposito suo,
imo et dubitans hoc pacto posse vivere,
hinc inde tractus sentiebatur et quo-
dammodo vulneratus sive a cogitatio-
nibus satanicis, sive a coenobiticis pri-
vationibus. Recordatur etiam quo pacto
superare Deus eum fecerit decumanos
fluctus continue insurgentes atque alia
aliis supervenientia pericula averterit, et
ex omnibus eripuerit, dederitque nobis
perfrui mercedem patientiae. Nos iuxta

θλιπτική, πονηρική, ἀνθρωπική ἀπὸ τῆς προθέσεως ἡμῶν τῆς ἀγαθῆς.

Ναὶ τέκνα μου, ναὶ δυσωπῶ· ἀλλ' ὡς ὁρῶντες θεὸν, ὡς ἐκδημοῦντες ἔτι ἐν σαρκὶ ὄντες, ὡς ὁρῶντες τὰς ἀγγελικὰς τάξεις καὶ χοροστασίας· καὶ πρὸ τούτου, ὡς ἀποψύχοντες ὡς ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ τοῦ θανάτου· ἔπειτα ὡς λόγους ποιοῦμενοι πρὸς τὸν κριτὴν, ὡς ἀπολαμβάνοντες τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ἀγωνίζεσθε.

Καὶ διακόπτετε πάντας τοὺς πειρασμοὺς, καὶ ἐκβάλλετε τὰ σκῶλα καὶ τὰ προσκόμματα ἐκ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν, καὶ ἀναβαίνετε εἰς τὸ ὄρος τῆς οὐρανίας πολιτείας, ἕως ἂν ἡ ἐπιζητούμενη ἡχὴ ἡμέρα· κτήσασθε τὸ πανεξάγγελτον, τὸ ἀφιλόπρωτον, τὸ ἀλληλότιμον, τὸ ἑμόψυχον, τὸ διεγερτικὸν ἐν ταῖς διακονίαις, ἐν τοῖς ἐργοχείροις, ἐν ταῖς ψαλμωδαίαις, ἐν ταῖς ἀγρουπνίαις, ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς καὶ ὁσίοις.

•

Μακάριοι οἱ ἐν τούτοις καταλαμβανόμενοι· τρισμακάριοι οἱ ὑπὸ πολλῶν μαρτυρούμενοι, ὁλομακάριστοι οἱ ὑπ' οὐδενὸς καταγινωσκόμενοι. Ταῦτα ἔχετε χάριτι Χριστοῦ·

exantlatos illos labores quasi debitum solventes, lucrum retulimus aequae iuxta ea, quae sustinemus vel iam perpessi fuimus et in praesenti et in futuro; ita ut nulla perpessio tribulationis, malitiae, humanaeque conditionis superveniens a bono proposito nostro possit remove.

Equidem, filii mei, equidem obsecro: vos autem certamen hoc certetis adspicientes in Deum utpote peregrini, quousque in corpore sumus, utpote iam contemplantes angelicos ordines et choros, praecipueque constituentes vosmetipsos in extrema mortis hora, quando corpus veluti exhalat animam; praetereaque ad iudicem accedemus reddentes rationem, aeternaque bona in praemium recipientes.

Itaque praecidite tentationes et abigite offendicula. In itinere vestro non impingat pes vester. Ascendite ad montem perfectionis coelestis, quousque adveniat dies desiderata, quam quae-ritis. Contendite in acquisitione totius boni repromissi et illius virtutis, quae primas respuit partes, et in qua ad invicem fratres sese honorant, et omnium anima fit una, confert, excitatque ad omne ministerium, ad laborem manuum, ad psalmodias, ad vigiliis et ad omnia opera bona atque perfecta.

Beati erunt ii, qui in his omnibus sic facientes a morte deprehensi fuerint. Ter beati, qui ex his multa habuerint testimonia; verumtamen beatissi-

ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἔχητε, λέγομεν καὶ κέκτησθε· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἐπικτήσησθε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ 5'.

Τὴν ὑποταγὴν μακαρίζειν
εὐτόνως.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τῷ ὄντι ἀξιομακάριστοί ἐστε καὶ εὐλογημένοι ὑπὸ κυρίου φυγόντες κόσμον, ἀγαπήσαντες θεὸν ὑπὲρ γονεῖς, ἀγαπήσαντες τὰ οὐράνια ὑπὲρ τὰ ἐπίγεια, ἀπαλλοτριωθέντες ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, καὶ κολληθέντες τῷ ῥίπῃ τοῦ θεοῦ, καταλιπόντες πατριᾶν, οἴκους, ἀγοράς, πόλεις, θορύβους, φροντίδας, πάντα τὰ τῆς ματαιότητος γῆιν καὶ ἐπίκηρα, καὶ ἐκλεξάμενοι τὴν μετ' ἀγγέλων, καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀγαθὴν καὶ πολυύμνητον ἀγίαν ζωὴν. Τίς γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἐπαινέσειε; πάλαι μὲν ὁ προφῆτης τάδε φησί. - Μακάριος ὃς ἔχει σπέρμα ἐν Σιών καὶ οἰκεῖους ἐν Ἱερουσαλήμ. - Καὶ ἕτερός αὖθις· - Αγαθὸν ἐστὶν ἀνδρὶ, ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ. - Ο δὲ θεὸς Δαυὶδ τὸ σεμνὸν καὶ εὐπρεπέστατον τῆς συναφείας ἡμῶν μελωδῶν τοιάδε ἀνέκραξε· - Ἰδοὺ ὃ ἡ τί

mos dicam, qui nullo testimonio fuerint reprehensi. Haec vobis consequi det gratia Christi; quinimo auguramur, ut etiam abundantius haec vobis comparantes, et ampliores quoque thesauros superlucremini in Christo Iesu: quem cum Patre et Spiritu Sancto omnis honor et gloria et adoratio decet, nunc et semper et in saecula. Amen.

SERMO XC.

*Beata constanter dicenda est
obedientia.*

FILII MEI ET FRATRES ET PATRES,

Revera digni omni laude estis ac benedictionibus a Domino vos, qui fugientes mundum, prae parentibus dilexistis Deum, prae terrestribus coelestia, renuentes fratres cognatosque, adhaerentes Filio Dei, linquentes patriam, contribules, mercaturas, civitates, tumultus, curas, omnesque terrestres vanitates et cuncta fluxa, elegistis vitam sanctam in unum, optimam multumque laudabilem in nomine Domini nostri Iesu Christi. Ecquis vos non efferet encomiis? Iam quidem dicebat propheta: « Beatus qui habet semen in Sion, et familiares in Ierusalem ». Et alius rursus: « Bonum est homini si portaverit iugum a iuventute sua ». Divinus autem ille David, societatis nostrae venerandum dignissimumque institutum

καλὸν ἢ τί τερπνόν· ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν
ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. -

Τί ζητοῦντες ἐν τούτῳ ἢ θεὸν θεραπεῦ-
σαι καὶ ἀναδραμεῖν εἰς τὸ τοῦ πρωτοπλά-
στου Ἀδὰμ· πρῶτον ἀξίωμα, καὶ ἀγγελοει-
κελοι γενέσθαι, καὶ θεοῦ υἱοὶ χρηματίσαι·
ρίπτοντες τὸν διάβολον, μαχόμενοι τὰ πάθη,
καὶ ἀντιπαλαίοντες τὰς ἡδονάς· καὶ ὥδε
μὲν ἀγῶνας καὶ πόνους ἔχετε καὶ ἄθλα ὡς
ἐν χωνευτηρίῳ δοκιμαζόμενοι, καὶ ὡς ἐν
παλαίστρᾳ ἐκτινασσόμενοι καὶ ὡς ἐν σταδίῳ
κατακλιζόμενοι· ἀλλὰ γινώσκετε ὅτι ἡτοι-
μασται ὑμῖν ἐκεῖθεν ἀνάπαυσις τῶν αἰ-
ώνων ἀμοιβῶν τῆς ἀπροσίτου βασιλείας τῶν
οὐρανῶν· καὶ ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνεί-
μένα, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον, σκιρτή-
σετε, τότε ὑμεῖς καὶ χορεύσετε ἐκεῖ τὴν
αἰώνιαν χορείαν. Καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ
κυρίου· τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ'
ὑμῶν.

Ὑμεῖς τοιγαροῦν μόνον ἐφρονήσατε τὰ
δέοντα καὶ ἅ καθ' ὑμᾶς· καὶ ἀναβλέψατε
εἰς φῶς ἀληθείας διακρίνοντες τὸ καλὸν ἐκ
τοῦ κακοῦ· καὶ ἀπὸ τοῦ γλυκεροῦ τὸ πικρόν.
Καὶ εἴ γε κατανοῆσαι ἐνῆν βασιλεῖς μὲν
τὰ διαδήματα αὐτῶν ρίπτοντες πρὸς τοῦτο
ἔτρεχον, ὡς καὶ τινες προέδραμον· ἄρχοντες
δὲ καὶ τὰς λαμπράς ἀξίας ἀποτιθέμενοι καὶ
τὰς χρυσίνας ζώνας τὰ καθ' ὑμᾶς ῥάκια
ἐνεδιδύσκοντο ὑπὲρ πορφύραν καὶ βύσσον
παρὰ θεῷ τετιμημένα. Ἀλλὰ καὶ στρατεύο-
μενοι παρ' ὅσον ταλαιπωροῦσι καὶ ἀέρι καὶ
χειμῶνι καὶ κρυμῷ καὶ παγετῷ καὶ λιμῷ
καὶ δίψῃ καὶ ἀλλοδαπίᾳ καὶ ἀποδημίᾳ πα-
τρίδος, μετὰ καὶ τὸ ἴσως ἀπόλλειν καὶ τὰ

exaltans, haec conclamavit: « Ecce
quid bonum, et quid iocundum est,
quam habitare fratres in unum? ».

Quid in hoc quaeritis, nisi inservire
Deo, et rursus recuperare pristinam
parentis primi dignitatem. fierique an-
gelis similes Deique filii. Deicientes
diabolum, praeliantes contra vitia et
cupiditates, certamina quidem et pressu-
ras et labores habemus; quasi igni con-
flati probamur et in palaestra pericu-
lum facimus et in stadio pulsamur. Bene
autem nostis in alia vita vobis paratam
esse requiem in aeternis praemiis re-
gni inaccessibilis coelorum. Iuxta verba
prophetica « sicut vituli e vinculis libe-
rati, tunc vos exultabitis », atque aeter-
nas ducetis choreas. Atque iuxta effatum
Domini: « Gaudium vestrum a vobis
tollet nemo ».

Propterea tantummodo cogitate, quae
necessaria sunt vobisque convenientia,
mentisque acumen figite in lumen veri-
tatis, bene discernentes a malo bonum,
atque dulce ab amaro. Et certe, si con-
tingeret hoc bene meditari, ipsi quoque
imperatores diademata sua proiicerent
ad hoc institutum accurrentes, ut etiam
quidam fecere. Principes depositis splen-
didis dignitatibus atque aureo cingulo
pannosas vestes nostras induti fuis-
sent, quae prae purpura et bysso sunt
coram Domino pretiosae. Et ipsi quo-
que militiae addicti, praeterquam quod
aspera sustinerent sub diu, in hyeme,

σώματα διὰ τὸ βάλλειν καὶ βάλλεσθαι κατὰ τῶν ὁμογενῶν τόξοις καὶ μαχαίραις, ἀποτιθέμενοι τὰ κράνη, τὰς ἀσπίδας, καὶ τὰ πολεμικὰ ὅργανα, τὸν τοῦ κυρίου σταυρὸν ἀνελάμβανον σὺν ἡμῖν ὀπίσω αὐτοῦ κατατρέχοντες. Οὕτως θανατοῦντες τὸν ἀληθῶς πικρὸν διαβόλον καὶ πολέμιον, καὶ τὰ τοῦ του ὀλέθρια στρατεύματα.

Εἶπω δὲ ὅτι καὶ συζυγίας ἐπιγνοῦσιν πῶς τὸ ἀκερδές· πῶς φθορᾷ δουλεύουσι γεννηθέντες καὶ γεννῶντες, τεκνοτροφούντες τε καὶ διατρέφοντες, ἐγγαμίζοντες καὶ ταλαιπωρούμενοι τοῖς ἐπαρκέσιν ἐπιτηδεύοις τοῦ σώματος αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐγγόνων μετὰ τοὺς πολλοὺς πόνους καὶ κόπους, ἀποθνήσκοντας καὶ τεθνεῶτας ὁρῶντες τοὺς ἑαυτῶν φιλότατους, ἡροῦντο ἂν πρὶν τῆς θανατικῆς λύσεως ἑαυτῶν διίστασθαι καὶ συνάφειαν ἔχειν πρὸς θεόν.

Επειδὴ παρθενία ἦν ἐν τῷ παραδείσῳ πρὸ τῆς παραβάσεως, καθὼς Χριστὸς παρέδειξε γεννηθεὶς ἐκ παρθένου, ὁ δεύτερος Ἀδὰμ, καὶ ἐκεῖ τὸν κόσμον ἔλκει ὁ λόγος τῆς χάριτος. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ Πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος· καὶ οὓς, φησι, προέγνω τούτους καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ γενέσθαι. Οὐκ ἐξ ἔργων τοιγαροῦν ἡμετέρων· ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀγαθοῦ φιλανθρωπίας. Οὕτως κατὰ τὰ ἀθεώρητα αὐτοῦ κρί-

frigore, glacie, fame, siti, itineribus et a patria longinquitate, atque insuper vita ipsa periclitati essent, inter ictus vicissim dados, inter arcus atque gladios hominum eiusdem generis: ipsi quoque deponentes galeas, scuta bellicaque instrumenta, suscepissent nobiscum crucem Domini, et sequuti essent vestigia illius. Sic ipsum interfecissent diabolum vere infensum et inimicum, atque ipsius perditas acies.

Addam quoque de iis, qui nuptiis coniuncti sunt, vident hinc nullum esse emolumentum, et corruptioni obnoxii in generationibus, in filiorum cura, postquam vitam in alendis filiis et ob familiae conditionem tribulati sunt, dum student necessariis corpori comparandis sibi atque aliis, ii quoque post labores multos atque sudores sese morti proximos imo et subiectos considerantes valedicere vellent carissimis suis, antequam per mortem ab eis separarentur, ut cum Deo coniungerentur.

Ante praeveraricationem in paradiso vivebat virginitas, sicut nobis ipse ostendit Christus, novus Adam, qui e virgine nasci voluit, atque mundum sic intravit Verbum gratiae. Vobis gratia et pax a Deo et domino nostro Christo Iesu et Spiritu Sancto. « Quos autem prae-scivit, dicitur, et hos praedestinavit, conformes fieri imaginis Filii sui haud quidem ex operibus nostris, sed ex eius ineffabili benevolentia ». Hinc fit iuxta inscrutabilia iudicia sapientiae eius et

ματα τῆς σοφίας ὥκονομήθητε εἰς τὴν μερίδα τῶν ἀγίων καταταγῆναι, καὶ ἐν τῷ κλήρῳ τῶν δικαίων καταγραφῆναι, οἱ ὄντως μετὰ τῶν ἄλλων ἀληθῶς Χριστιανοὶ καὶ λεγόμενοι καὶ βιοτεύοντες.

Βλέπετε λοιπὸν τῆς κλήσεως μὴ ἀμάρτητε, ἧς ἐκάλεισεν ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων θεός· μηδὲ παρυβρίσητε τὸ εὐεργέτημα τῶν μεγάλων αὐτοῦ δωρεῶν· δι' ὃ ὀφείλομεν πάντα στέγειν, πάντα ὑπομένειν ἐπ' ἐλπίδι τῆς θυνάμεως αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν αἰώνιαν.

Βλέπετε τὴν παρακαταθήκην τῆς παρθενίας πῶς φυλάσσομεν τῷ θεῷ· βλέπετε τὰς πάσας αὐτοῦ ζωοποιούς ἐντολάς, πῶς παρατηρῆτε ἀπαρτρώπους σχολάζοντες ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, ὑπακοὴν παιδεύόμενοι, ἐγκράτειαν μετεργόμενοι, ταπείνωσιν ἐγκομβούμενοι, ἡσυχίας καταγλυκόμενοι, ἐργασίων ἀναλαμβάνοντες, πᾶν εἴ τι ἄλλο τῆς σεμνῆς ἡμῶν πολιτείας κατέρωθω.

Προσευχόμενοι δὲ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ τάλαντος, ἵνα δι' εὐχῆς ὑμῶν χάμῃ καὶ ὑμᾶς ὁδηγήσῃ, ἀπλανῶς, καὶ φωτίσῃ ψυχικῶς ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὃ ἡ δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

de vobis dispositum est, ut in sorte constituamini sanctorum, et in haereditate iustorum conscripti sitis, qui, reapse ut caeteri veri Christiani, et talium nomen ex operibus habeatis et ex vivendi ratione ostendatis.

Caeterum considerate ne desciscatis a vocatione vestra, ad quam adduxit vos Deus omnium. Ne parvipendatis beneficium hoc donorum eius maximum. Ob tale beneficium omnia debemus sustinere et omnia pati in spe virtutis illius ad salutem nostram sempiternam.

Considerate quomodo servemus Deo depositum virginitatis nostrae. Considerate cuncta vivifica mandata eius: quomodo ea absque ulla hinc inde declinatione custodiatis in timore Dei, bene ducti in obedientia, sectantes temperantiam, circumdati humilitate, delectati silentio, suscipientes ultro labores et omne, si quid est aliud, venerandae professionis nostrae opus bonum.

Orationi autem dediti sitis etiam pro me misero, ut precibus vestris Deus et me et vos deducat absque errore, atque spiritualiter illustret in ipso Christo Domino nostro, cui gloria sit, honor et adoratio nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ 5Α'.

Τρέπειν τὸν ἀσύριον ἀρετῆς
ὅπλοις.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Καὶ κυβερνήτης τοὺς πλωτῆρας, καὶ στρατηγὸς τοὺς στρατιῶτας προσφθέγγεται καὶ προθυμοποιεῖται, ὁ μὲν πρὸς τὴν δυσκολίαν τῶν ἀνέμων καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῶν κυμάτων, ὁ δὲ πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων παράστασιν καὶ τὴν συμβολικὴν τοῦ πολέμου πείραν, διεγείροντες ἑκάτεροι ἀμφοτέρους καὶ θαρσοποιούντες πρὸς τὰ περιστάμενα.

Καγὼ τοίνυν ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος τὸ αὐτὸ ποιούμενος πρὸς ὑμᾶς τοὺς στρατιῶτας τοῦ Χριστοῦ παρακαλῶ καὶ δέομαι στήναι γενναίως πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, ὡς ὁ λόγος, πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὸν πικρὸν καὶ πολέμιον καὶ ἀσύριον νοῦν, διάβολον, πρὸς τὸν ἀρχέκακον καὶ σχολιὸν ὄφιν ἐκεῖνον· ὃς εὐθὺς κατ' ἀρχὰς τῆς κοσμοποιίας ἐν παραδείσῳ εἰσδύσας κατὰ τοῦ προπάτορος ἡμῶν Ἀδὰμ ἐκινήθη, καὶ τοῦτον δελεάσας τῇ γεύσει τῆς παρακοῆς τῆς ἀθανάτου τρυφῆς ἐξωστράκισεν, οἰκτιστον καὶ ταλαίπωρον βίον παρασγόμενος αὐτῷ τὴν ἐνταῦθα διατριβήν. Αὐτὸς οὖν κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν ἐμπορευόμενος καὶ συμπλεκόμενος τῷ γένει τῶν ἀνθρώ-

SERMO XCI.

*Profligare scelestum armis
virtutis.*

PATRES MEI FRATRES AC FILII,

Navis quoque gubernator ad nautas, et dux exercitus ad milites hortationem facit atque animum: alius quidem contra difficultatem ventorum et assultus fluctuum, alius autem adversus acies hostium et expectatum belli periculum; uterque excitans suos atque fiduciam erigens in circumstantibus periculis.

Ego igitur vilis atque humillimus, cum idem agere gestio erga vos milites Christi, exhortor ac deprecor, ut strenue maneatis contra artificia diaboli. *Non est enim nobis*, ut ait sacer liber, *certamen contra carnem et sanguinem, sed contra principatus et potestates, contra dominatores mundi in tenebris saeculi huius*, contra crudelem atque infestum et impurum intellectum, contra diabolum auctorem malorum ac illum vafrum anguem, qui in ipsis mundi exordiis ingressus in paradisum adversus protoparentem nostrum Adamum commotus est; eique illudens per gustum inobedientiae exulem fecit ab immortali gaudio; eidemque vitam comparavit maxime miseram atque infelicem in hac terrae mansione. Ipse idem cum generationi-

πων, οἷα καὶ ἡλίκα ἐξετέλεσε καὶ ἐκτελεῖ, ἴσμεν ἅπαντες ἀναγινώσκοντες τὰς γραφάς.

Αὐτός ἐστι καὶ νῦν, ἀδελφοί μου, ὁ ἐφε-
δρεύων ἡμῖν, ὁ συρίζων καὶ ἔρπων, ὁ σαί-
νων καὶ κολακεύων, ὁ ὑποδύμενος τὰ
ποικίλα καὶ πολύτροπα πρόσωπα τῆς ἀπά-
της, καὶ λανθανόντως εἰσερχόμενος καὶ
ἐξερχόμενος καὶ θηρεύων ψυχὰς τὰς ἀστη-
ρίτους. Πολλῆς οὖν δεῖ πρὸς τοῦτον νή-
ψεως λοιπὸν, πολλῆς ἀγρυπνίας, πολλῆς
ἐπισκέψεως καὶ ἐπιμελείας, ἵνα μὴ βλάβη
καὶ τιτρώσκη, ἀλλ' ἵνα γινώσκηται οἷός ἐστι
τοῖς νοήμασι καὶ τοῖς δελεάμασι· καὶ πρὸς
τούτοις τὰ τρόπαια ἰστώντες τῆς εὐσε-
βείας πολεμοῦμεν καὶ ἀποτρεπόμεθα αὐτόν.

Μὴ κατοκνοῦντες, μηδὲ καταρῥαθυμοῦν-
τες, ὁσάκις ἂν καὶ ὑποπίπτωμεν ὑπὸ τὸ πται-
στόν τυγχάνοντες· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ
ἐνδίδωσιν οὐδ' ἀποκάνει ἀποτυχὼν τῆς
ἀπωλείας ἡμῶν, ἐὰν καὶ πλειστάκις τῆς
ἡμέρας ἐπιδράμει. Ο αὐτὸς δέ ἐστι ὡς μήδ'
ἀρξάμενος, ἐπεμβαίνων αὐτοῖς καὶ δριμύτε-
ρον, ἴσως συμπαραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ
καὶ ἕτερα πνεύματα τῆς πονηρίας.

Οὕτω παρακαλῶ· καὶ ἡμεῖς μηδ' αὖτως
ἀποστῶμεν τῇ ῥαθυμίᾳ ἐν ταῖς καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐλλείψεσι, καὶ πολὺ
τὸ ἐπιμελὲς ἐνδεικνύμεθα. Ἀλλ' εἰσχεὶ κατὰ
τὸ ἴσον ἐκείνῳ ἀναφέρωμεν καὶ τὸ πρόθυ-
μον καὶ τὸ διεγερτικόν, τὸ εὐμετάμελον
καὶ τὸ ὑπαρκτικόν, τὸ ἀνανεωτικόν, καὶ τὸ

bus per generationes quasi nobiscum
comes et proficiscens, qualia et quanta
generi hominum mala et fecit et facit,
omnes scimus vel sacras legentes scri-
pturas.

Ipse est et nunc, o fratres mei, qui
insidiatur nobis quasi sibilans et gli-
scens, blandiens et decipiens, induens
varias et diversimode extructas perso-
nas ad eludendum, et clanculum ingres-
sus egressusque praedans animas insta-
biles. Multa igitur uti debemus contra
eum cura, multa vigilantia, multa cir-
cumspectione et contentione; non solum
ne nos deiciat ac vulneret, verum
etiam ut pateat qualis sit in suis inten-
tionibus atque dolis. Quinimo etiam
victoriae tropaea in religione elevan-
tes bellum agamus eumque profigemus.

Ac nullimode pigri simus nec animo
concidamus, quantumvis accidat vinci
in aliqua culpa incidentes. Sed illum
imitemur, qui numquam se remittit ne-
que defatigatur quousque ad perditio-
nem nostram perveniat pluriesque in
die renovat impetus. Et quasi prius nil
fecisset ipse rursus aggreditur atque
ferocius, pariterque assumit secum et
alios quoque spiritus nequitiae.

Eodem igitur pacto exhortor vos:
ne deficiamus in pigritia nostra cum
occurrant defectus, etsi quotidie ad tem-
pus hos pati contingat, dum et nos
multam quoque adversus eos conten-
tionem adhibemus. Verumtamen, ut ille
hostis, exhibeamus parem sollertiam et

ἀναταπτικόν· ὥς ἂν ἀντιδρόπου οὔσης τῆς
πρὸς τὸν ἐναντίον οὐνάμεως ἡμῶν.

Οὐαὶ θεὸς καὶ εὐφραίνεται, ἐπικουροῦσιν
ἡμῖν θεοκινήτως οἱ ἄγγελοι· οὐ γὰρ ἐφθά-
σαμεν, ἀδελφοί μου, εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀπα-
θείας, εἴ γουν ἀπολεμησίας, ἵνα ἡσυχάζῃ ὁ
νοῦς ἀπὸ τῆς πρὸς ἐχθροὺς πάλης. Τοῦτο
γὰρ ἤδη τοῖς πολλοῖς ἄθλοις καὶ ἰδρῶσι,
καὶ ἀγῶσι σὺν τῇ θείᾳ χάριτι ἀπεκληρώ-
σαντο καὶ ἀποκληροῦνται οἱ ἀποκληρωσά-
μενοι· ἡμῖν δ' οἷς τὸ ἐμπαθὲς ἔτι ἐπικρατεῖ,
χρεῖα τοῦ μὴ κατολιγορεῖν τοῦ ἀγῶνος καὶ
τῆς καθεκάστην ἡμέραν τε καὶ ὥραν μετα-
ποιήσεως τῶν βελτιόνων.

Καὶ τοῦτο τῶν ἀγωνιζομένων, καὶ οὗτος
τῶν ἀλλοούντων ὁ στέφανος, καὶ ἅγιον μὲν
τὸ ἐν ὅροις φθάσαι τῆς ἀπαθείας, μακά-
ριον δὲ καὶ τὸ δεύτερον, τὸ μὴ ἡττηθῆναι
ἐν τοῖς πολέμοις· ἀλλ' ἐν τῷ αἰὶ διανίστα-
σθαι· οὕτω φθασθῆναι καὶ τελειοποιηθῆναι.
Τοῦ μαρτυρίου γὰρ καὶ οὗτος ἀπολήψεται
τὸ στέφος, ἐπειδὴ οὐδεὶς στρατιώτης οἰκαδὲ
ἐκ τοῦ πολέμου ἀναστρέφων καὶ τῷ βασι-
λεῖ ἐπιδεικνὺς τὰ ἐκ τῶν βελῶν στίγματα,
τάς ὠτειλάς τε καὶ τὰ τραύματα κατα-
σχύνεται ἢ κατακρίνεται· τούναντίον δὲ
ἐπαινεῖται καὶ ἐσοικίζεται καὶ ὁωροφορεῖται
καὶ στεφανηφορῶν προπορεύεται.

animum et vigilantiam et correctio-
nem et resistantiam et recordationem et
in ordine regressum; ita ut videatur
eiusdem roboris esse contra adversa-
rium virtus nostra.

Aspicit Deus ac laetatur; adstant
auxiliores angeli a Deo missi; non-
dum enim pervenimus, o fratres, ad
illum statum, in quo cessant animi pas-
siones; scilicet quando praeliis non est
locus amplius, et animus a certamine
adversus hostes conquiescit. Statum
istum per divinam gratiam adepti sunt
atque adipiscuntur cum multis sudori-
bus et laboribus et certaminibus illi,
qui iam eius haereditate fruuntur. No-
bis autem, quibus contentio passionum
instat, opus est ne animo decidamus
in bello, singulis diebus singulisque
momentis, neque in commutandis bonis
cum melioribus.

Hoc opus, hic labor est bellatorum;
haec est corona certantium. Sanctus
quidem status est pervenire ad fines
perfectionis illius, quae passiones do-
muit; sed beatus et alius status, quando
non deficimus in bellis; verumtamen
semper evigilemus et tunc fines attin-
gamus sanctitatis perfectae. Martyrii
quoque haec reservata est corona; quo-
niam nullus miles domum reversus
veretur ostendere regi vulnera, cicatri-
ces et plagas, neque hac de re vitu-
peratur. Quin etiam laudatur, fit regi
familiaris, donis cumulatur et corona-
tus incedit.

Ἀγωνισάμεθα τοίνυν λοιπὸν, ὡς στρατιῶται Χριστοῦ, καὶ τὸν καιρὸν μὴ ἄλλο τι ἡγησώμεθα ἢ καιρὸν συμβολῆς, ἐχθρῶν, τόξων καὶ βελῶν· — ἐπανεστῆσαν ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες ἡμᾶς ἀπὸ ὕψους — καθὼς γέγραπται, — ὅλην τὴν ἡμέραν παρατάσσοντες πολέμους, — παγίδα ἰστώντες, ἐνεδρεύοντες, ὀρύσσοντες βόθρον, μυρία μηχανώμενοι, ἀπλήρωτα διατιθέμενοι καὶ ὑποκρινόμενοι. Τίς οὖν αὐτοὺς φύγη; Τίς διαδράσει; Τίς οὐ προσκόψει τὸν πόδα; Τίς οὐ περισχεθήσεται τοῖς σχοινίοις αὐτῶν, ταῖς παγίσι, ταῖς ἐπιβουλαῖς, τοῖς ὀλέθροις;

Τίς ἄλλος ἢ καθὼς τῷ μεγάλῳ Ἀντωνίῳ ἀπεκαλύφθη, ἡ ταπεινοπροσύνη, ἡ σύζυγος ὑπακοή, ἡ ἄσκητος προσευχή, ἡ τοῦ ἔργου προθυμία, ἡ ἀναντίλογος εὐπειθία, ἡ ἀγόγγυστος εὐκίνησις, ἡ ἐπειξίς τοῦ ἀνυστάκτου λογισμοῦ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν αἰσχρῶν ἐννοιῶν, πρὸς εἰσδοχὴν τῶν ἀγαθῶν θεωρημάτων, ἡ καταγρήγορσις ὕπνου, εὐχῆς, ψαλμοῦ, ἀγρυπνίας, γονυκλισίας, ἐργασίας καὶ σπουδῆς, ἡ πρὸς τούτων καὶ μετὰ τούτων ἐξαγόρευσις τῶν κρυπτῶν, φυγὴ παρόρησίας, συμμετρία λόγου. Τούτοις γὰρ τοῖς τοιοῦτοις ἡσφάλισται ὁ ἐνδὸν ἡμῶν ἄνθρωπος, ἀποτρέπεται ὁ δι' ἐναντίας μηδὲν ἰσχύων καθ' ἡμῶν.

Τοιγαροῦν, τέκνα καὶ ἀδελφοί, πρόσχωμεν· μὴ διαβιβάσωμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἀκερῶς. Ἡδὲ ἡ ἡμέρα παρῆλθεν αὕτη, καὶ ποῦ ποτε αὐτὴν ἔτι ὀψόμεθα· καὶ τὸ

Certemus igitur semper sicuti milites Christi; et vitam nostram censeamus esse tantummodo vitam praelii, hostium, arcuum, sagittarum. *Multi enim insurrexerunt contra nos ab alto praeliantes*, uti scriptum est: *qui tota die paraverunt bellum*, struentes laqueos, insidiantes, effodientes profunda, machinamenta innumera excogitantes, et absque fine contra nos et subdole molientes. Equis itaque eos effugiet? Quis sustinebit? Quis pede numquam offendet? Quis numquam in subdolis eorum funiculis, insidiis ac decipulis non implicabitur?

Quid aliud ad hoc valeat, nisi ut revelatum est magno Antonio, ipsa humilitas et socia obedientia et impigra oratio, operis studium, subiectio absque contradictione, sine murmuratione promptitudo, festinatio vigilis mentis ad repellendas impuras cogitationes, atque ad excipiendas cogitationes bonas, vel experrecta sit in precibus, in psalmis, vigiliis, genuflexionibus? Quid? nisi continua operatio et studium, ac prae caeteris et cum his socia motuum interiorum confessio, et fuga libertatis, ac sermonis custodia. Per haec et similia corroboratur noster homo spiritualis, atque adversarius vincitur, qui contra nos minime valebit.

Attendamus itaque, o filii ac fratres, ne absque lucro pertranseamus dies nostros. Haec dies iam transacta est, eamque amplius numquam videbimus.

ἔργον, ὃ εἰργασάμεθα, ἀπογέγραπται. Καὶ εἰ μὲν καλόν· - *Euge* -. Εἰ δ' οὐχ οὕτως· - *Abale* -.

Φυλαττώμεθα οὖν τὰς αἰσθήσεις ἀνθρώπων· κάτω νενευκότες, ὡς τὰ πολλὰ, ὁ ὀφθαλμὸς ἔστω σύννους, μὴ διαχεόμενος, μὴδὲ παρελκόμενος ὧδε κακεῖσε· ὃ γὰρ ἐστὶν ὁρᾶν ἐν ὀφθαλμῷ, βλέπειν ἐστὶν ἐν ψυχῇ· εἰκονίζει γὰρ ταύτην ὁ ἔξω ἄνθρωπος.

Τὸ πρόσωπον μὴτε σκυθρωπὸν, μὴτε διακεχυμένον· ἀλλ' οἷον εὐχαρτόν τε καὶ ἡμέρον τῇ κατηφείᾳ, τὰ πολλὰ λαμπρυνόμενον ἐκ ὀφθαλμῶν, καὶ κατανύξεως ἐπιλαμπόμενον. Τὸ βᾶδισμα ὤμων ταπεινὸν καὶ ἀνέπληκτον, μὴ σοβαρευόμενον διὰ τῆς ἀναστάσεως τῶν ὤμων καὶ τῆς συνδύσεως τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς γε στρεπτικῆς βηματίσεως, καὶ τῆς σεισματικῆς ἀντιτάξεως. Ἡ λαλία ὡσαύτως κεχαριτωμένη ἐν συμμετρίᾳ τοῦ λόγου καὶ ἐν συντονίᾳ τῆς φωνῆς, καὶ ἐν καταστάσει τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν· οὐχὶ ἐν ἀνοίξει μυκτήρων, οὐδ' ἐν κινήσει χερῶν καὶ συστροφῇ προσώπου.

Ἀρτίος γὰρ ἐστὶ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος κατὰ πάντα· ὄργανόν τι ὢν καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ Πνεύματος κινούμενον καὶ πρὸς τὸ λέγειν καὶ πρὸς τὸ ὁρᾶν, καὶ πρὸς τὸ ἐσθίειν καὶ πρὸς τὸ πίνειν. Μὴδὲ γὰρ ὧδε λυσσῶδῶς ὄλον τὸν νοῦν εἰς τὸ βρώμα ἐνιλυσπῶντες, ἀλλ' ἐν ἀκροάσει τῆς προσοχῆς τῶν ἀναγνωσμάτων, ἣ καὶ εὐσεβοῦς ἐννοίας τοὺς δηγμοὺς ἡμῶν ποιῶμεθα, μὴ πεντοδακτυλοῦντες, μὴδ' ἐπαλλήλως, μὴδὲ

Quidquid operis in ea egimus, iam descriptum est - *Euge* - quidem, si opus bonum fuerit; - *Discede* - vero, si non fuerit tale.

Custodiamus sensus nostros incorruptos. Modeste in terra inclinati, ut plurimum, oculus noster sit gravis; neque evaget neque attrahatur huc illuc. Quod enim in oculis visitur, hoc quoque est in mente; quandoquidem homo externus praefiguratur interiorem animam.

Faciei aspectus sit neque trux neque procax, verumtamen sit splendens per bonam continentiam et mansuetudinem in pudore, atque exornatus lacrymis et compunctione. Incessus vester humilis appareat atque correctus. Neque fastosus sit, elevans humeros et corrugans supercilia, detorquens gradus, et commotus in concussione membrorum. Sermo pariter sit plenus gratiarum in verbis commensuratis, in tono vocis et in apta modestia oculorum et uniuscuiusvis membri. Nares non dilatentur, neque manus concutiantur, neque facies distorqueatur.

Bene compositus in omnibus est vir Deo dicatus, cum sit veluti organum inhabitantis in eo Spiritus, qui illud movet ad videndum, ad audiendum, ad manducandum atque bibendum. Non enim hic veluti rabie commotus sit animus ad vorandum nos veluti contorquens; sed attendentes auditioni lectionum vel in aliqua cogitatione pia occupati dentibus operemur. Ne quinque

γοργῶς αἶροντες καὶ φέροντες ἐν τῷ στόματι, μηδὲ ὑπερμεγέθη τὰ δακμὶα λαμβάνοντες· ἀλλὰ καὶ ἐκ καμάτου τις εἴη, καὶ ἐκ κόπου τοῦ τυχόντος αἰρέτω μὲν τὰ μεῖζονα τυχόν πρὸς τὸν ἕτερον· τοσοῦτον δ' ὅσον καθήκει· ἵνα μὴ αἰσχύνῃν ἑαυτῷ ἐνεργάζηται διὰ τῆς ἀσχήμου ἐστιάσεως.

Πάντα γὰρ εὐσχημόνως διδασκόμεθα καὶ κατὰ τάξιν ποιεῖν· Οὕτως δέον παρατηρεῖσθαι ταῦτα, ὥσπερ καὶ ἐν ἐνδύμασι καὶ ὑποδήμασι μὴ παραχρᾶσθαι, μηδ' ὥς ἀλλοτρίων καταπρονεῖν· ἀλλ' ὥς δεσποτικοῖς προσέχειν καὶ περὶ πάντα.

Εστω κύριος ὁ θεὸς μεθ' ἡμῶν, ἵνα μὴ εἰς μακρὸν ἐντείνωμεν τὴν κατήχησιν, εὐλογῶν καὶ κατευοδῶν καὶ συνετίζων ὑμᾶς εἰς ἀνάληψιν τῶν ἀγαθῶν ἐπιτηδευμάτων, εἰς διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων, εἰς κατάρτισμόν τῶν ἐγκεκριμένων, εἰς πᾶσαν εὐστάθειαν καὶ ἀγαθωσύνην, πληρῶν καὶ ἀποπληρῶν ὑμᾶς τῶν θείων αὐτοῦ δωρημάτων· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

digitos moveamus, quasi inter sese concertantes, vel eos elevemus vehementer, aut in os iniiciamus. Neque maximas buccellas sumamus; sed etsi aliquis languidus sit ex labore, etsi ex placenta maiorem quam alter partem suscipiat, det maiorem alteri, et tantum habeat, quantum opus est. Hoc pacto non sibi comparet verecundiam ob immodicum esum.

Etenim edocti sumus: *Omnia honeste et secundum ordinem facere*. Hac igitur ratione omnia observanda sunt, sicut etiam in vestibus et calceamentis; neque abuti neque ea negligere tamquam aliena debemus; sed ut ea, quae Domini sunt, atque haec etiam ut caetera omnia.

Ne longius catechesim nostram protrahamus deprecemur ut nobiscum sit Dominus Deus, qui benedicat, dirigat et intelligentes nos reddat ad acquiranda bona atque utilia, ad corrigenda quae deficiunt, ad instauranda quae reprobantur, ad omnem ordinem statumque rectum et bonum servandum. Ipse repleat nos divinis donis suis; quoniam eum decet omnis gloria, honor atque adoratio nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΕΒ΄.

Πίστιν ἀκραιφνή τοις προεστώσι
τρέφειν.

HATEREΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Θεία τίς ἐστὶ δύναμις ἡ περικρατοῦσα καὶ συμβιβάζουσα καὶ διεξάγουσα πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς συνοδίας ὑμῶν· τοῦτο μὲν δι' ἐντεύξεως τῶν προπατόρων ἡμῶν· τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν ὑμῶν αὐτῶν πρὸς θεὸν ἀγάπην καὶ ὁλοκάρδιον καὶ ὁλόψυχον διὰ τῆς τοῦ κόσμου ἀναχωρήσεως καὶ ἀδιάσπαστον πρὸς Χριστὸν ἀκολουθήσιν. Ἐπεὶ ὡς αἰὲ λέγω, οὐχ ὁ βίος μου ὁ πονηρὸς, οὐχ ὁ λόγος μου ὁ σκοτεινός, οὐδέ τι ἄλλο τῶν περὶ ἐμὲ καὶ ἐξ ἐμοῦ ἐστὶ τὸ συγκατατοῦν ὑμᾶς. Πάλαι μὲν οὖν διὰ τὸν θεράποντα αὐτοῦ Μωσῆν οὐκ ἐξαλείφειν τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν καθυπέσχετο ὁ θεὸς ἐκ βίβλου ζώντων, πολλάκις πταίνοντα καὶ ἀπωθούμενον τὸν παραδοθέντα αὐτῷ νόμον.

Ὡδὲ δὲ ἐναντίως ἔχει· δι' ὑμᾶς γὰρ τάχα οὐχ ἀπωθήσεται με κύριος, καὶ ἀποδοκιμάσει ἐκ παίδων αὐτοῦ. Τί γὰρ ἐν ἐμοὶ ὁρᾶτε τῶν εἰς εὐδοκίμησιν ἐναρέτου πολιτείας ὀφειλόντων διαδεικνύσθαι; Ἀλλ' οὔτε καθαρότητα ψυχῆς, οὔτε καταστολὴν ἡθῶν· εὐδόλως ἐγκράτειαν, εὐδόλως ῥύθμῃσιν λόγου· οὐ διαγωγὴν εὐλαβοῦς ἕξεως, ὅθεν τι τῶν ἄλλως ἐπαινουμένων· οὐδὲ γὰρ πολιὰ μοι θρίξ, οὐδὲ γῆρας αἰδέσιμον, οὐδὲ σύ-

SERMO XCII.

*Fiduciam summam in praepositis
nutrire.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII.

Quaedam divina virtus ea est, quae circumdat et fovet et dirigit omnem plenitudinem fraternitatis vestrae: partim quidem ea debetur intercessioni veterum patrum nostrorum: partim vero amoris vestro erga Deum et vestro holocausto cordis et animae, atque a mundo secessui, et indivisibili Christi sequelae. Etenim, ut saepe saepius dico, vita mea mala, et tenebri-cosus sermo, vel aliud quidpiam, quod meum sit atque a me proveniat, minime est quod vos ita apte coniungat. Olim quidem accidit, ut per servum suum Moysen concesserit Deus, ne populus Israel deleretur a libro viventium, etsi saepe in eum peccasset et legem, sibi traditam, repulisset.

Modo vero contrarium evenit. Ferme per vos Dominus me non repellat, et e numero filiorum suorum non delebit. Quid enim in me conspicitis, quod valeat ad ostendendam vitae rationem in virtute laudandam? Non est animae puritas, neque compositio morum. Minime est sincera temperantia et sermonis modus; non habitus vivendi pius; unde me aliquis possit in aliquo

νεσις καταστάσεως. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔξωθεν· ἔνδοθεν δὲ πολλὰ τὰ κοινούντα τὴν αὐτίαν ἐμὴν ψυχὴν. καὶ καταρπύοντα πρακτικὰ τε καὶ ἐννοηματικά. Πλὴν γινώσκετε, ὅτι θέλω ὑμᾶς σώζεσθαι· ἡ καρδία μου καιομένη ἐστὶ ἐν ὑμῖν· καὶ περιτρύζω καὶ ἀντιβोलῶ ἐν τούτῳ.

Εἴαν οὖν διὰ τὸ ἀνάξιόν μου ἀπιστίαν κτήσεσθε ἐν ἐμοί, κίνδυνος οὐχ ὁ τυχῶν ὑμῖν. Παρακαλεῖ δὲ ὑμᾶς μᾶλλον ὁ κύριος διὰ τῆς ταπεινώσεώς μου· ἵνα καμμύσαντες μὴ βλέπητε τὸ ἐκ τῆς εὐτελείας μου τικτόμενον ὑμῖν βλαβερόν· καὶ ἀναλάβοιτε πίστιν κρατύνουσαν τὰς καρδίας ὑμῶν· ἐν ἧ πᾶς ὁ ἱστάμενος ἵσταται, καὶ ὁ καυχώμενος ἐπ' ἐλπίδι τῆς οὐνάμεως αὐτοῦ κεκαύχεται. Θεμέλιος γὰρ τῷ ὑποτακίτῃ ἀχραινοῦς βιώσεως αὕτη ἐστίν, ἡ πρὸς τὸν καθηγούμενον αὐτοῦ εἰλικρινὴς ἀποδοχή. Καὶ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον ἐποικοδομεῖ οἷονεῖ χρυσὸν, ἀργυρὸν, λίθους τιμίους, τὰς τοῦ κυρίου ἐντολάς. Καὶ εἰ μὴδὲ ταῦτα ἔχει, μόνον δὲ τὸν θεμέλιον, ὁψέποτε προθυμηθῇσεται τὴν καλὴν προσθήσεσθαι οἰκοδομήν· πίστεως δὲ ὀίχα, καὶ ὁ τιούν γένηται, ἔωλον· - Πᾶν γάρ, φησιν, ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν. - Ὁ τοιοῦτο καὶ τὸ ἐν τῷ προεστῶτι τυχὸν σκότος, φῶς πολλάκις βλέπει, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πικρότητα γλυκήτητα νομίζει.

laudare. Non enim mihi est veneranda canities, neque senectus spectabilis, neque prudentia in ordine. Et haec quidem exterius sunt; interius autem multa, quae miseram animam meam polluant et dedecorant, sive in operibus, sive in cogitationibus. Verumtamen vos probe nostis, quae sit mihi voluntas salutis vestrae; et quo pacto cor meum ardeat pro vobis, et in hoc totus verser ac circumagat.

Si igitur propter indignitatem meam in me fiduciam non habetis, haud parvum est inde periculum. Quinimo et in humilitate mea vos hortatur Dominus, ne respiciatis oculos claudentes quod ex vilitate mea est, unde vobis est detrimentum; sed potius fiduciam suscipite, quae circummuniat corda vestra: in qua, qui stat, stet fortis, et qui gloriatur, in spe virtutis eius glorie tur. Haec enim est quasi fundamentum viris subditis ad vitam prorsus secure ducendam: scilicet fiduciam habere in praeposito suo sinceram. Super hoc fundamento quisque fere aedificat aurum, argentum, lapides pretiosos, idest mandata Domini. Ac si quis haec non habeat, habeat tamen fundamentum; sperare quidem potest ut tandem aliquando superaddere optimam aedificationem valeat. Sed absque illa fiducia, quidquid aliud habeat, perditum erit. *Quidquid enim non est ex fide, peccatum est*, ut ait Scriptura. Qui talis est videt lucem, etsi forte in

Καὶ τὸ ἐναντίον πρόδηλον, καὶ ἡμεῖς μὴ λέγωμεν. ὥς φωτεινός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός τῆς διανοίας τοῦ πίστιν κεκτημένου πρὸς τὸν καθηγούμενον, ὥς ἀμέριμος καὶ ἀδιάκριτος πρὸς πάντα τὰ προκείμενα. Κρίσιν γὰρ ἀληθινὴν τὸν ἐκείνου σκοπὸν ὁρᾷ· καὶ γὰρ γαληνῶ πάντοτε, καὶ γλυκαίνεται περὶ ψυχὴν, καὶ ὅλος ἐκδημεῖ πρὸς θεόν, καὶ ὅλος ἀλλοιοῦται τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν διὰ ταπεινώσεως, καὶ ὅλος πληροῦται χάριτος θεοῦ· διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, κατὰ μικρὸν μικρὸν εἰς τὸ τῆς ἀπαθείας ὕψος ἀνίων.

Εγὼ οὐπω πέφθακα εἰς μέτρον τοιοῦτον, καὶ ἐδοκίμασα ὑποταγῆναι τῷ πατρὶ μου. Ἦκουσα δὲ παρὰ τῶν θεοπνεύστων πατέρων καὶ παρ' ἄλλων τῶν ἐν γενεᾷ ταύτῃ ὄντων τὴν τοῦ πράγματος δύναμιν· ἅπερ καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν οἱ ὑποταγέντες γινώσκετε. Ἠληθός ἐστε· καὶ οὐ καταφθάνει ὁ ἔξω ὀφθαλμός μου πάντας ὁρᾷ πάντοτε· ὁ γὰρ ἔσω ἀκοίμητός ἐστι. Φιλεῖτε ἕκαστος πρὸ προσώπου ἰστασθαι τῆς ταπεινώσεώς μου. Οἶδα γὰρ ὥς ἐξ ἐμαυτοῦ, ὅτι σχοινία ἀγάπης ἐπέπεσαν ὑμῖν ἐν τῇ ταπεινώσει μου, καὶ οὐκ ἐνδέχεται· συντυγχάνειν μοι ζητεῖτε πολλὰ καὶ πολλὰ, καὶ οὐ παραχωρεῖ· οὐδὲ ὁ τρόπος, οὐδὲ ὁ καιρός.

Μὴ οὖν ἐν τούτοις, τέκνα, νομίζητε ὡς ἀπολωλεκότες τι τῆς ἀγάπης μου. Μὴ δὲ λυπησθε, ὡς ἄλλως μου διαχειμένου πρὸς ὑμᾶς. Ο αὐτός εἰμι· καὶ οὐκ ἀλλοίωμαι·

praeposito suo sint tenebrae, et accipit dulcedinem, etsi in eo sit amarities.

E contra vero, etsi nos taceamus, notissimum est, ut lucidus sit oculus illius, qui fiduciam habet in praeposito, ac ita sine cura, angustia atque iudicio, quae proposita sunt, omnia suscipiat. Prae oculis enim habet finem suum, iudicium verum; semper enim tranquillitate fruitur atque dulcedine in anima sua; integer ad Deum migrat, et integra est in humilitate sua immutatio: totus quoque repletur gratia Dei per amorem suum in eum, ac paulatim ad sublimitatem perfectionis ascendit.

Ego quidem, etsi subiectus visus fuerim patri meo, ad hanc altitudinem minime perveni. Quid haec significant, probe novi a patribus divino spiritu afflatis atque ab aliis aetatis nostrae, sicut et vos ipsi subditi a vobismetipsis cognoscitis. Vos estis multitudo magna; neque corporeus oculus meus potest omnes semper conspiciere: sed internus oculus semper vigilat. Placeat vobis singulis praesentem semper tenere humilitatem meam. A memetipso quidem scio quod vincula vestri amoris ob vilitatem meam caderent, attamen nil remittitur. Vos novi me saepe quaerere atque in multis; sed hoc non conceditur, neque modus est neque tempus.

Igitur, o filii, ne arbitremini aliquid inde vos amisisse in amore meo. Neque contristemini, quasi immutatus sim erga vos. Ego idem ipse sum, neque mutor.

καὶ σπέργω καὶ φιλῶ ἓνα ἕκαστον ὑμῶν· καὶ πάλιν εὐχαίρως καὶ ὀρώ καὶ ὁμιλῶ ὑμῖν. Οὐκ ἀρκετὸν ὑμῖν ὅτι περιώρισα ἑαυτὸν ἀπρόσιτον διὰ τὸ ἔχειν με ὑμᾶς ὀλοτελῶς;

Προφρονῶν λέγω· πλὴν ἵνα ἀναμιμνήσκῃσθε, ὅτι οὐκ ἐγκρατοῦμαι, οὐδὲ εἰς συγγενῶν οἰκειότητα, οὐδὲ εἰς φιλικὰς σχέσεις. Καὶ περ εἰσελθὼν εἰς τὴν ποτε πατρίδα μου· ἀλλ' οὔτε εἰς ἀρχοντικὰς συντρίβω θύρας· οὐδὲ ἐπιθυμῶ μοι βασιλικὰς αὐλὰς πατεῖν καὶ βασιλεῦσι συμποσιάζεσθαι. Οὐδὲν, κἂν ἤθελον, ἴσως ἡδυνάμην. Πλὴν ὅτι ἀπερρίψαμην ταῦτα ἐθελουσίως προκρίνων μόνους ὑμᾶς, μεθ' ὧν καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ δόξα καὶ ἀτιμία, καὶ χρεὶ καὶ θλίψις, καὶ ἀπόλαυσις καὶ στενοχωρία, καὶ κληρονομία καὶ ἀκληρία, γῆ τε καὶ οὐρανός, καὶ ἡ προκειμένη σωτηρία τῶν ἀθανάτων ἡμῶν ψυχῶν.

Κἂν δὲ πολλάκις οὗτος ἢ ἐκείνος προσκέλληται, ἢ ἐπιτετίμηται, ἢ παρίσταται, ἢ θεραπεύηται, ἢ ἐγίγῃ, ἢ οἰκειῶται, τοῦ ἔξωθεν μόνον φανέρωσις, ἀλλ' οὐ τοῦ ἐνδοθεν. Πολλάκις γὰρ ὁ ἀνυπονόητος πλεῖον ἀγαπᾶται, καὶ πλεῖον πιστεύων προτερεύει τοῦ τοιούτου· εἰ δὲ καὶ προτετίμηται ἢ καὶ παρακαλεῖται. Τί τοῦτο; Ἀδελφός σου ἐστὶν ὁ παλαιῶν· μέλος σου ἐστὶ τὸ ἀρσιούμενον. Εἰ θέλεις, ἔχεις σὺ τὸ μεῖζον χάρισμα καὶ γνησιώτατον οἰκειῶμα, τὴν ἀφθονίαν, ἢ θεραπεύεις θεὸν καὶ ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους. Οὐ πάντες τοῖνον ὀφθαλμός, ἵνα

Unumquemque vestrum et amo et diligo; et rursus opportune vos conspiciam et alloquar. Nonne sufficet vobis quod memetipsum volui domi manere, ut vobiscum semper totus essem?

Et haec quidem prius asseverare cogor. Verumtamen, quasi praeveniens loquor: commemorate quod non vincor a propinquorum affectione neque consuetudine amicorum. Etsi aliquando ingressus sum patriam olim meam, haud quidem fores principum frequens adii, neque desideravi aulas calcare regias, regiisque assidere conviviiis. Neque si vellem, et potuissem. Verum scitis quod sponte haec omnia posthabui, vos tantum praeferens, quibuscum mihi vita est et mors, gloria et ignominia, gaudium et tribulatio, deliciae et miseriae, haereditas atque inopia: tum terra, tum caelum, tum etiam et praeoptata salus animarum nostrarum immortalium.

Etsi alter vel alter revocetur, vel castigetur, vel corripiatur, vel curetur, vel accitus sit vel separatus, haec sunt tantum quae apparent: quae vero intus, immutata non sunt. Saepe enim qui praeteriri videtur, magis diligitur, et superat eum, qui maiorem fiduciam habere videtur, etsi plus aliis honoretur, vel consoletur. Quid hoc sibi vult? Ipse est frater tuus qui patitur, ut et qui separatur. Si vis, et tu habes maius donum et sincerissimam gratiam, si non habeas invidiam, et per hoc dile-

τὸ ἔξοχον ἔχοιεν· οὐδὲ γὰρ πάντες δεξιὰ χεῖρ, ἵνα προκατατελῇ καὶ προκρατῇ τοῦ πράγματος· ἕκαστον ἔργῳ καὶ τρόπῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῇ θεούσῃ γίνεται.

Καὶ χαίρετε τῇ εἰς ἀλλήλους τιμῇ· τὴν τοῦ πλησίον ἕκαστος τιμὴν ἰδιοποιούμενος, ἐν οἷς οὐκ ἔρις, οὐ ζήλος, οὐδέ τι τῶν βλαβερῶν παθῶν χώραν λήψεται· ἀλλὰ δυνάμει θεοῦ δυνηθεῖμεν ἔτι τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας καὶ ὥρας τῆς παροικίας ἡμῶν, εὐαρέστως ἐν κυρίῳ πολιτευόμενοι, μεταβῆναι ἀπὸ φυλακῆς εἰς ἐλευθερίαν, καὶ ἀπὸ κόπου εἰς ἀνάπαυσιν, καὶ ἀπὸ προσκαίρου ζωῆς εἰς αἰωνίαν ἀθανασίαν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τὸν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

etus es tum Deo, tum Angelis, tum hominibus. Non omnes sunt oculus, ut emineat. Non omnes dextera manus, ut perficiat et possideat. Cuncta singula per opera et modos et rationem convenientem fiunt.

Et gaudete de honore, qui ad invicem tributus fuerit. Honorem proximo delatum quisque faciat suum. In iis non erit ulla contentio, neque invidia, neque locus dabitur perniciosis vitiis. Sed per gratiam Dei fiat, ut possimus reliquos dies atque horas incolatus nostri peragere, placentes Domino, et a carcere in libertatem venire, a labore ad requiem, a temporali vita ad aeternam immortalitatem in ipso Christo Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΕΓ'.

Ἀπροσπαθῶς τι διδόναι
καὶ λαμβάνειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ ΗΓΑΠΗΜΕΝΑ,

Τίς ἀνοίξει μοῦ τὸ ταπεινὸν στόμα ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἵνα ἀξίως δυναμώμην ὑμῖν ἡγεῖν ἀμρότερα τὰ ὄντα, τὰ περὶ Θεοῦ καὶ τῶν Θεῶν ἐντολῶν καὶ δικαιωμάτων; Τίς περιζώσει με δύναιμι τῇ ἀσθενείᾳ, ἵνα κατισχύσω δικαιολόγως καὶ συμπροθυμῆσθαι

SERMO XXIII.

*Absque affectione quicquid dare
et accipere.*

FRATRES MEI ET FILII DILECTI,

Quis aperiet humile os meum in verbo veritatis, ut digne possim vestrum utrisque insonare auribus, quae Dei sunt et divina mandata ac iustificationes? Quis virtute circumdabit infirmitatem meam, ut valeam una vobiscum desi-

καὶ συναμιλλᾶσθαι ὑμῖν· καὶ μὴν καὶ ἐπαλείφειν πρὸς τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀγῶνας, πρὸς τὸν ἀσκητικὸν ὁρόμον; Πολὺς μοι ἐν τούτῳ φόβος θέλοντι καὶ οὐ κατισχύοντι ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκ τῶν περιεχουσῶν με πολλῶν καὶ ποικίλων ἁμαρτιῶν. — Τίς γάρ, φησι, λαλήσει, τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; — Τίς περιήγαγεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τόδε τὸ πᾶν, οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλασσαν; Ἡὼς διοικεῖ ἐν προνοίᾳ, τοῖς ἀλλήλοις καὶ ἀθεωρήτοις αὐτοῦ κρίμασι, ὅλον τὸν κόσμον; Ἐπὶ ποίας ὑμᾶς θείας τιμῆς κατατάξας ἀρχῆθεν καὶ ἐκπεπτωκότας, πάλιν ἐπανήγαγε πρὸς τὸ πρότερον μετὰ λαμπροτέρου τοῦ ἀξιώματος; ὅλον τὸ τοῦ θανάτου ἐπάγει μυστήριον; Ἡὼς μεταβιβάζει ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐνθénéος ζωῆς πρὸς τὸν ὑπερόσμιον;

Τί τὰ ἐκεῖ, ἀδελφοί, ἐννοηθῶμεν; Ἐπιμνησθόμεθα τὴν ἀήθη καὶ ξένην ὁδοπορίαν ἐκ τῆς διαζεύξεως; Ἐπιμνησθόμεθα τὰς ἀγγέλων φοβεράς θεωρίας, τοῦ μέλλοντος αἰῶνος τὴν κατάστασιν; Τίς καὶ ποία καὶ πηλίκη; Τί ἐκεῖ ὁψόμεθα; καὶ τί ἐκεῖ συλλαλήσωμεν; Ἐπὶ ποίοις καὶ ποδαποῖς ἀνλισθησόμεθα τόποις; Μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων, πῶς παρασταθῶμεν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ φορικοῦ βήματος τοῦ δεσπότου; Καὶ τίς ἀπὸ κτίσεως παντὸς τοῦ κόσμου καὶ πνοῆς ἀποδώσει λόγον τῶν ἔργων ἡμῶν; Θεὸν οὖν ἐγὼ βούλομαι ἰδεῖν, καὶ τῷ κτίστῃ καὶ δημιουργῷ τῶν ἀπάντων παραστῆναι, καὶ μετὰ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν πάσης σαρ-

derio accendi, ac concertari, et praeterea vos in praeliis religionis atque in ascetico curriculo, ut par esset, instruere? Magnus quidem mihi timor est volenti sed non valenti tum ob oculus animae obscuratum, tum etiam ob multa ac varia, quae me detinent, peccata. Dictum est enim: *Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius?* Quis e nihilo eduxit haec omnia: coelum et terram et mare? Quomodo iudiciis suis ineffabilibus atque invisibilibus stare facit in providentia universum orbem? Quo in honore olim nos divino constituit, et, ab eo cum nos decidissemus, rursus ad pristinam conditionem revocavit cum dignitate etiam ampliori? Quomodo induxit simile mysterium mortis? Quomodo transfert nos a praesenti vita ad vitam ultramundanam?

Quid in his cogitamus, o fratres? In mentem nobis occurrit novum et insuetum iter post corporis dissolutionem? Commemoremus terribiles angelorum visus? futuri saeculi conditionem? et quae et qualis et quam varia sit? Quid tunc conspiciemus, et quos sermones habebimus? In quibus et cuiatis tunc habitabimus locis? Et quod maius est: quomodo adstabimus ante horrendum atque terribile tribunal Domini? Ecquis ex omni re creata mundi totius vel e spiritibus rationem reddet de operibus nostris? Considero me videre Deum, atque adstare ante creatorem et facto-

κός συνᾶραι λόγον. Καὶ τίς μοι ἐν τούτῳ δύναμις, ἢ τίς ἰσχὺς, ἢ ποία βασταγὴ;

Ω, ὦ, τέκνα μου, ἵνα ὑμῖν τέως τὸ ἐμὸν ἐξείπω, ὅταν ταῦτα ἐπιλογίσωμαι. ἡνίκα μικρὸς πῶς ποτε κατὰ βραχείαν ῥοπὴν ἀπολακῶ τῶν τῆς κακίας σειρῶν, καὶ διᾶρω εἰς οὐρανὸν τὸν ἐσκοτισμένον μου νοῦν, φρίκης πληροῦμαι καὶ ἐκστάσεως καὶ ὀακρύων; Καὶ εἴθε κατὰ τήνδε τὴν ὥραν, ἵνα τις λάκκον ὀρύξας καὶ ἀνασκάψας, ἐκεῖ με συνέχωσε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν μου. Ταῦτα ἐν νῶ λαμβάνων πάλιν μετατρέπομαι, καὶ πάλιν ἀλλοιοῦμαι, ἐπὶ τὴν ἐμπάθειαν τρέχων, καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἡδονὰς καὶ ἐκταράσσομαι τὴν ψυχὴν, καὶ ὁ κλύδων με τῶν παθῶν καὶ αἱ σφοδραὶ καταγιγίδες τῆς ἀμαρτίας ἰλλιγοποιοῦσαι πῶς καταδύουσί με εἰς τὰ ἄβυσσα τῶν ἀβύσσων τῶν πολλῶν μου κακῶν. Δότε οὖν χεῖρα βοήθειας· καὶ συναγάγετέ με ὑμῖν.

Καὶ δεῦρο δὴ πάλιν ὡς ἀρχόμενοι δράμωμεν ὁμοῦ· δράμωμεν δὲ οὕτως· ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἀδιάκριτον ὑπακοήν· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἀνένδοτον ὑπομονήν· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν χρηστομίμητον ταπείνωσιν· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν φιλοκρινίαν τῶν λογισμῶν· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἀφθονον φιλαδελφίαν· ὁ ἄλλος ἐπὶ τὴν εὐμετάδοτον, ἣν ἐκ θεοῦ εἴληψε, χάριν, κατὰ διδασχὴν λόγου, κατὰ διδασχὴν ψαλμοδίας, κατ' ἐπίδειξιν ἔργου. Οἱ πάντες τὰ πάντα ἀναλαμβάνόμενοι, καὶ προσῶς καὶ ἐν ἀλληλίοις

rem rerum omnium, et rationes facere cum eo, qui potestatem habet super omnem viventem. Et qualis tunc erit virtus, qualis vigor, qualis potentia?

Heu, filii mei, ut statim vobis quod sentio, pandam. Heu! quando haec considero, cum pusillus sim, quomodo in momento dirumpo vitii catenas, et levo ad caelum obscuratam mentem, terrore comprehendor, extra rapior ac lacrymis perfundor? Et videor videre aliquam tunc quasi foveam aperiri atque effodi; in eaque ob multitudinem iniquitatum mearum ego sepeliri. Et haec in mente dum recolo, ad me revertor, sed rursus immutor, ad consueta recurro, vitia amplector, tunc anima turbatur et procella cupiditatum et frequentes peccatorum fluctus me circumagunt et quasi detrudunt in abyssum abyssi malorum plurium meorum. Porrigite itaque manum adiutricem, atque me ad vos adducite, ut rursus sicut olim nostrum iter simul arripiamus.

Curramus autem: et quasi in ipso itineris principio sic curramus; ita ut quisque in subiectione sine proprio iudicio, et in patientia sine querela, et in humilitate ad exemplum Christi, et in custodia accurata cogitationum, et in amore fratrum absque invidia, et in communicatione donorum, quae accepit a Deo, et in docendis sermonibus, psalmodiis, artibus. Omnes omnia suscipiant, etsi inaequaliter et ad invi-

συγκρινόμενοι· καὶ ὁ μὲν λαμπρότερος ἀστὴρ, ὁ δὲ στυγνότερος· ἐπέστησαν ἄρτι ἐπιτεταμέναι νύκτες· ἀπὸ τοῦ κανόνος ὁ δυνάμενος μανθάνειν μανθανέτω· εἰ δὲ στιχολογεῖν, στιχολογεῖτω· ἐὰν δὲ καὶ εὐχέσθαι εὐχέσθω, μόνον μεθ' ὑπομνήσεως.

Ταῦτα δὲ λέγω οὐ μόνον διὰ τὸ ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀπὸ τῶν δαιμονικῶν ἐνυπνίων ταῖς τοῦ κανόνος κοιμήσεσιν ἀποφεύγειν ἡμᾶς· ἔπειτα καὶ ὕπνον μεταλαμβάνειν. Μηδὲ τὸ ἑαυτοῦ παντάπασι ζητεῖτω, μηδὲ οἰκείας ἐφέσεις ἐχέτω· ἀλλοτριοὶ γὰρ ἑαυτὸν τῆς καλλίστης ὑποταγῆς. Τὰς βίβλους καὶ ὁ κρατῶν, καὶ οἱ λαμβάνοντες, κατὰ ἀποδοχὴν θεοῦ, ἵνα μὴ φθονεῶς ὁ διδούς διδοῖ, ἢ ἀποτόμως καὶ ἀδιακρίτως. Ἐπειτα καὶ ὁ λαμβάνων καταγογγύζῃ· ἢ ἕτερον ἀνθ' ἕτερον ζητῇ ἐν ἐπιείξει καὶ ἀντιλογίᾳ. Ἀρχεῖ σοι, ὦ ταλαίπωρε, ὅτι οὐδὲν ἐνεγκὼν λαμβάνεις τὰ θεόδοτα· μὴ ἐν τούτοις τοῦ πονηροῦ δούλου τὸ κατάκριμα σχῆς. Ἢ ἀκριβὴς εὐπείθεια, μάλιστα πρὸς τὸν οἰκονόμον, οὐκ ἔχει τὸ - οὐ οὐναμαι· καὶ, οὐχ ὑπαντᾷ μοι· καὶ, ἀδυνατῶ, - ἵνα καὶ ἀληθεύῃ ὁ λέγων· ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο, ἐσχάτως μεθ' ὑπομνήσεως.

Λόγον οὖν δίδωμι ὑμῖν βεβαιιστικὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχαίου θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ ἀγγέλων· ὅτι βιαζόμενοι κατὰ τὸ βιαστὴν εἶναι τὴν δόδον. Ἀπὸ θανάτου εἰς ζωὴν μεταβήσεσθε, ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, ἀπὸ δουλείας

ceum commixti; et quisque videatur esse lucidior vel obscurior stella; nuper instant longiores noctes. Iuxta regulam, qui potest addiscere ediscat, vel alternatim si psallere psallat, vel si orare, oret cum mentis tamen attentione.

Haec autem loquor, non solum ad utilitatem, verum etiam, ut effugiamus somnia daemoniaca in cubando iuxta regulam, et deinde somnum capiamus. Nemo quod est suum quaerat, neque propria habeat solatia. Hoc enim pacto se ab optima subiectione separaret. Libros tum qui tenet, tum qui accipiunt, teneat et accipiant quasi a Deo: ne invidiose tribuat, qui tribuit, neque sine iusta dispensatione et iudicio. Deinde ne qui accipit, producat lamenta, vel modo unum modo alterum quaerat inurbatione ac contradictione. Sufficiat tibi, o miser, cum tu nihil attuleris, accipere quae a Deo data sunt; ne in his habeas sententiam servi mali. Diligens obsequium, praecipue erga oeconomum, non permittat dicere, - Nequeo - vel - Non mihi occurrit - vel - Non est possibile. - Etsi hoc necesse est, et quidem sic respondens videaris vera dicere; tamen ad summum, quae memoranda sunt, attente commemora.

Verbum tandem validum trado vobis coram invisibili Deo et angelis eius electis. Vim vobis facite, sicut dictum est, quod via vim patitur. Abite a morte ad vitam, a corruptione ad incorruptibilitatem, a tenebris ad lucem, a

εἰς υἱότητα πατρικήν, ἀπὸ ἀδοξίας εἰς εὐδοξίαν, ἀπὸ κακουχίας εἰς εὐρυχωρίαν, ἀπὸ νηστείας εἰς τρυφήν, ἀπὸ ἀκτημοσύνης καὶ ἀγνότητος εἰς ἀθανασίαν καὶ πολυολβίαν καὶ βασιλείαν οὐρανῶν ἐν αὐτῷ Χριστῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

servitute ad adoptionem paternam, ab ignominia ad gloriam, ab angustia ad libertatem, a ieiunio ad delicias, a miseria atque obscuritate ad immortalitatem atque multam dignitatem, imo ad regnum coelorum in ipso Christo Iesu domino nostro; cui est cum Patre et Spiritu Sancto gloria honor et adoratio, nunc et semper et in saeculorum saecula. Amen.

· ΛΟΓΟΣ ΓΔ'.

Βιοῦν ἀρίστως τοῦ τυχεῖν
σωτηρίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὁρῶ καὶ σκοπῶ, ὅτι ἐτέρωθεν οὐκ ἔστιν ἡμῖν μέθοδος ὠφελείας, ἥ ἐκ τοῦ ἀνακινεῖν ἡμᾶς τοὺς περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν λόγους, καὶ τοῦτο σχεδὸν εἶπεῖν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ὥραν. Ἐντεῦθεν γὰρ ἐλεγχομένη ἡμῶν ἡ ψυχὴ, καὶ οἷον μαστιζομένη τοῖς ἐλέγχοις, ἀποδιδράσκει πῶς τῆς περὶ τῆς πάθης ἀσχολίας· καὶ εὕρισκει ὁδὸν ἀληθείας καὶ ἀπλανίας.

Ἀλλὰ θαῦμα· ὄντως θαῦμα· πῶς ἐπὶ μὲν τῆς κακίας καὶ μὴ λαλούντων ἡμῶν, ἀλλὰ κωφευόντων καὶ συστελλομένων ὅσον εἰς θύναμιν· ὅμως διὰ τῆς τοῦ ἀλλοτρίου ἐπιβουλῆς λογιζόμεθα τὰ κακὰ, καὶ ἐμπειρόμεθα εἰς τὰς ἡρόνας. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀρετῆς τοσοῦτον κατατρίβοντες καὶ καταγινόμενοι μόλις μικρὸν, πῶς ἀνανεύομεν; Καὶ τοῦτο

SERMO XCIV.

*Optime vivere, ut salutem
consequamur.*

FRATRES ET PATRES,

Video atque considero nobis haud esse alia methodus ad assequendam utilitatem vestram, nisi ea, ut ad vos sermones salutis dirigamus; idque facere contendamus fere singulis diebus et horis. Hinc anima vestra corrigitur, et quasi correctionibus enutrita refugit quodammodo a pigritia vitiosa, et recuperat viam veritatis ac rectae institutionis.

Sed mirum; et revera mirum est, quomodo ipsa redeat ad vitiosa quando non alloquimur, et amplius quando muti sumus et conticescimus iuxta virium paupertatem. Pariterque tunc accidit ob insidias inimici, ut a malis occupemur; ac tunc in voluptatibus immergimur. E contra vero cum tantis-

κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς ὑπομνήσεως. Εἰ-
θούτως μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ λόγου ἢ
τῆς ὥρας, πολλοῦ γε εἰπεῖν τῆς ἡμέρας.
πάλιν ὡς μὴ ἀκηκόετες, ἐπιλανθάνομεθα
τῶν δογμάτων τῆς εὐσεβείας. Καὶ οἷον
ἰσπάζει ὁ πονηρὸς τοὺς καλῶς καταβλη-
θέντας λόγους τῆς ὠφελείας, καὶ ἀντεισά-
γει τὰ ζιζάνια τῆς ἀμαρτίας. Φεῦ τῆς
μοχθηρίας! Φεῦ τῆς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐπιρ-
ρεπτικῶς ἐγκειμένης φύσεως ἡμῶν ἐλθαινο-
τάτης!

Τί δὲ λοιπὸν, ἀδελφοί, φῶμεν πρὸς ταῦτα;
ἀλλ' ἢ τὸ ἀενάως κινεῖν ἡμῶν τὴν γλῶτ-
ταν ἐπανόγειν ὑμῶν τὰ ὦτα· λαλεῖν τοῦτο
καὶ ἐκεῖνο, ἀναλογίζεσθαι τὸ θέον καὶ ἁρ-
μόζον, ὅπως τῇ συνεχείᾳ τοῦ λόγου κατε-
χομένη ἡμῶν ἡ ψυχὴ, δυνηθῇ πως τῶν
πολυμηγάνων πειρατηρίων τοῦ διαβόλου
ἀπολυτρωθῆναι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ νῦν ὑπο-
μνησθῶμεν, παρακαλῶ· ἐννοηθῶμεν, ἀναλο-
γισθῶμεθα, διασκοπήσωμεν τί ἐσμεν καὶ διὰ
τί ἐσμεν, καὶ ποῦ ἐσμεν, καὶ ποῦ πάλιν
πορευσόμεθα. Εἰσμεν τοιγαροῦν πλάσμα θεοῦ,
ἔργον χειρῶν αὐτοῦ, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίω-
σιν τοῦ κτίσαντος, τὸ κράτος πάντων τῶν
ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἔχοντες. Πάντα γὰρ ὑπο-
τέτακται ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, ὡς γέγρα-
πται, ἀγγέλων δεῦτεροι, ὡς αὐτοὶ τῆς πρώ-
της φύσεως. Διὰ τί δὲ ἐσμεν; ἀλλ' ἢ πρὸς
τὸ εἶναι εἰς δόξαν τοῦ κράτους αὐτοῦ ἐφα-
μιλλῶς τῶν ἀγγέλων διὰ τῆς κατὰ πάντα
φυλακῆς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ; Πλαττώμεθα
γὰρ μικρὸν τι παρ' ἀγγέλους ὡς πάλιν γέ-
γραπται· μᾶλλον δὲ οὐδὲ μικρὸν ὀπηνίκα

per in exercenda virtute constringi-
mur, ac parumper versamur, nonne a
malo autugimus? Praeterea vix abso-
luto sermone, aut aliqua hora trans-
acta, ne multum dicam, transacta die,
iterum quasi nihil audissemus, obli-
scimur pietatis praecepta. Malignus ille
hoc pacto rapit bene iacta sermonis
semina, quae spargere curavimus ad
vestram utilitatem, et iniicit zizania
peccati. Heu malitia! Heu natura no-
stra miserandissima, graviter ad malum
inclinata!

Quid igitur, fratres, ad haec dicemus?
Nonne continuo mota lingua nostra
valebit ad aperiendas aures vestras?
Sermones de hac vel alia re habere
reputabitur necessarium atque idoneum,
ut per frequentiam exhortationis robo-
retur anima vestra, et possit liberari
a multiplicibus diaboli tentationibus.
Ideo et nunc hortor: meminerimus,
cogitemus, meditemur, consideremus
attente quid simus, et cur vivimus, et
ubi sumus, et quo rursus proficisce-
mur. Sumus quidem plasma Dei, opera
manuum eius ad imaginem et similitu-
dinem creatoris; qui nobis dedit impe-
rium rerum omnium, quae sub coelo
sunt. Omnia enim subiecit sub pedibus
nostris, sicut scriptum est. Sumus ve-
luti alteri angeli, ut illi in priori statu
naturae. Cur autem vivimus? nisi ut
inveniamus gloriam potentiae illius,
quasi concertantes cum angelis in cu-
stodiendis per omnia mandatis eius.

τὴν φθορὰν ἀποθέμενοι πρὸς τὴν ἀφθαρσίαν
χωρήτομεν.

Ποῦ δέ ἐσμεν; ἀλλ' ἢ ἐν τῷ ἐξορίστῳ
χωρίῳ, ἐν τῷ σκοτεινοτάτῳ κατοικητηρίῳ
κατὰ τὴν διὰ τοῦ προπάτορος ἡμῶν ἄβου-
λίαν καὶ παρακοὴν καὶ φιληδονίαν, φθάσα-
σαν εἰς ἡμᾶς τοὺς αὐτοῦ ἐγγόνους ἀπόφασιν.
Ἐφ' οἷς δέον κλαίειν καὶ πενθεῖν, σκυθρω-
πάζειν τε καὶ στυγνάζειν κατὰ μίμησιν
τῶν παραυτίκα πεπονθότων παρὰ βασιλέων
τὰ ὅμοια ἀναλογιζομένους, ὁπόθεν ἐξεπτώ-
θημεν, ἐξ οἷας εὐπρεποῦς ἐνδοιότης ἀγγε-
λικῆς διαγωγῆς, τῆς μακαρίας τοῦ παραδεί-
σου τρυφῆς. Καὶ τὸ, πότε κτευσθῆσόμεθα,
εἰς ὃν προσεκρούσαμεν δεσπότην ἀγαθόν,
παραγενέσθαι πρὸς τὸ λογοτεῖσθαι κατὰ
τὴν ἐν ἐξορίᾳ πολιτείαν καὶ ζῶν ἡμῶν.

Ποῦ δὲ πορευσόμεθα; ἀλλ' ἢ εἰς τὸν
ἐκεῖθεν κόσμον, εἰς τὸ τρισμακάριστον τῶν
ἀγγέλων ἐνδοιότημα, εἰς τὴν φωτεινὴν χο-
ρείαν, εἰς τὴν ἀνέσπερον ζῶν, εἰς τὸ
ροβερὸν καὶ παγκόσμιον κριτήριον, ἔνθα ὁ
τῶν πάντων κριτὴς καὶ κύριος καθίσας ἐπὶ
θρόνου δόξης ἐν ῥίπεϊ ὀφθαλμοῦ κρινεῖ τὰ
σύμπαντα, ἀποδιδούς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
αὐτοῦ. Τοῖς μὲν φυλάξαι τὰς ἐντολάς δι-
δοὺς στάσιν δεξιάν, χαρὰν ἀνεκλάλητον,
ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, βασιλείαν
οὐρανῶν, καὶ ὧν οὐκ ἐφικνεῖται νοῦς ἐμβα-
θεῦσαι. Τοῖς δὲ παρακούσας καὶ διὰ ῥαθυ-
μίας καὶ φιληδονίας καὶ ἀναλγησίας ἐνερ-

Paulo minores enim facti sumus ab
angelis, sicut rursus legimus. Quinimo
haud quidem paulo minores, quando
reiecta omni corruptione ad immorta-
litate pervenimus.

Ubi autem sumus? nisi in terra exilii,
in tenebrosissimo habitaculo ob nostri
prini parentis insipientiam atque ino-
bedientiam et passionem gustus? Hac
nos, qui illius sumus haeredes, dedu-
xit poenae sententia. In his aerumnis
certe flere necesse est et dolere, tri-
stes esse atque gementes. Imitemur eos,
qui nuper passi sunt similia a regibus,
cum nosmet reputamus exturbatos esse
a splendida mansione et angelica con-
ditione quasi a beato deliciarum pa-
radiso. Atque insuper consideremus,
quando iussi erimus nos illi adesse,
quem nacti simus benignum dominum,
ut rationem demus de conversatione et
modo vitae nostrae in exilio deductae.

Quo vero proficiscemur? Nonne in
illum mundum futurum, ad mansionem
angelorum ter beatissimam, ad regio-
nem luminosam, ad vitam sine occasu,
ad terribile atque universale iudicium?
Ibi iudex universorum et dominus se-
dens in throno gloriae iudicabit omnia,
in ictu oculi retribuens cuique iuxta
opera eius. Ipse eis, qui custodie-
runt mandata, dabit partem dexteram,
gaudium ineffabile, delicias optimi sae-
culi, regnum coelorum, et eas, quarum
profundum mens assequi non valet.
Transgredientibus autem, atque iis, qui

γήσασι τὰ πονηρὰ. μοιχείαν, πορνείαν, κλοπὴν, φθόνον, φόνον, ἀσελγείαν, ἀκαθαρσίαν, ἀθέτησιν, ἀποστασίαν, ὑπερηφανίαν, κενοδοξίαν, τὰ λοιπὰ ἔτερα τῆς κακίας εἶδη, ἀπονέμων τὰς αἰωνίας τιμωρίας, τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον, τὸν σκώληκα τὸν ἰσθμόν, τὸ σκότος τὸ ἀφεγγές, τὸν ζόφον, τὸν τάρταρον, τὸ χάσμα, τὸ βρυγμὸν, τὸν ὀλογμὸν, τὸν κοπετὸν, ἐκάστω κατὰ ἀναλογίαν τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων.

Καὶ τίς φρονήσας ἐντεῦθεν; Τίς καλῶς βιασάμενος τὴν φύσιν ἐνέγκοι γενναίως, εἰ ὁσοὶ καὶ τεθνᾶναι ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλάμψῃ ὡς ἥλιος· γένηται ἐν τῇ μερίδι τῶν ἀγίων, ἐν τῇ χοροστασίᾳ τῶν ἀγγέλων, ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τῶν μαρτύρων, ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων.

Φεῦ ὁ, εἰ διὰ τὴν παραυτίκα ἡδονὴν τῆς σαρκός, διὰ τὴν ἐλίγωρον καρδίαν, διὰ τὴν φιλοκόσμον ἔξιν, διὰ βραχέα καὶ βδελυρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια καταντήσαι εἰς ἐκείνην τὴν ἐλεεινὴν μερίδα τῆς εὐωνύμου στάσεως, εἰς τὴν ὁδονηρὰν ἐπαγωγὴν, εἰς τὴν ἀνεπίστροπον ἐξορίαν, εἰς τὴν ἀπαράληκτον τιμωρίαν, εἰς τὰ δεσμὰ τὰ ἄλυτα, εἰς τὰ Οὐαί. Καὶ Οὐαί τῷ μέλλοντι ἐμπίπτει· ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις, οὐκ ἔστι παλιμβουλία, οὐκ ἔστι μετανάστασις, οὐκ ἔστι φιλανθρωπία, οὐκ ἔστι τροπολογία οὐ παρὰ θεοῦ, οὐ παρ' ἀγγέλων, οὐ παρὰ ἀγίων· οὐκ ἐλεῶν, οὐ συγχωρῶν, οὐχ ὑποχαλῶν τὰς τιμωρίας διὰ τὸ ἀπέραντον εἰς αἰῶνας αἰώνων.

ob socordiam, ob amorem voluptatum, et ob indolentiam operati sunt mala, moechiam, fornicationem, furtum, invidiam, occisionem, lasciviam, impuritatem, dolum, apostasiam, superbiam, gloriam vanam et alia similia vitiorum genera, tribuet poenas aeternas, ignem exteriorum, vermen veneficum, tenebras sine luce, caliginem, tartarum, voraginem, stridorem, ululatum, luctum: unicuique vero iuxta peccata sua.

Ecquis ex his sapiens erit? Quis recte naturae suae vim faciens perferet omnia strenue, et si opus sit, etiam mortem pro virtute, ut in die illa quasi sol fulgeat, et collocetur in parte sanctorum, inter choreas angelicas, inter gaudia martyrum, inter delicias prophetarum et apostolorum?

Heu! certe miseram conditionem, si quis ob praesentem voluptatem carnis, ob pusillanimitatem, ob figuram mundo placentem, ob haec fugacia et vilia atque nullo pretio digna, accedat ad miserandam conditionem sinistrae stationis, et rapiatur ad luctuosam partem, ad exilium, unde non est reditus, ad interminabilem poenam, ad vincula, quae solvi nunquam possunt, ad - Vae! - Et Vae illi, qui in haec cadet! Hinc nullus est egressus, non est poenitentia, non est resurrectio. Hic nulla benignitas nec mutatio sententiae, neque per Deum, neque per angelos, neque per sanctos viros. Nullus est qui misereatur, nullus qui ignoscat, nullus qui vel

Ταῦτα οὖν, τέκνα, παντες οἱ δοκοῦντες εὐδορομεῖν καὶ οἱ ὀχλάζοντες, καὶ οἱ προθυμούμενοι, καὶ οἱ ἀθυμοῦντες, καὶ οἱ προὔχοντες· καὶ οἱ δευτερεύοντες, οἱ θερμοὶ καὶ οἱ ψυχροὶ, οἱ πλούσιοι καὶ πένητες τῶν ἀρετῶν, καὶ μὴν πᾶς ἄνθρωπος ἐσωτικὸς καὶ ἐξωτικὸς, καὶ πᾶσα φυλὴ καὶ γλῶσσα λογιζέσθω. Καὶ φροντίσωμεν· εὖ διαθώμεθα· ὁράωμεν· κατεπειχθώμεν· ἐνεργήσωμεν· ἀπορρίψωμεν τὰ πᾶσι ὡς μίασμα.

Εκτείνωμεν χεῖρας ἡμῶν εἰς θεὸν τὸν σώζοντα· εὐπροθετήσωμεν τὸ καὶ ἐκάστην ἡμέραν μαρτυρεῖν, τὸ αἷμα κενοῦν, τὰ μέλη τέμνεσθαι, τὰς σάρκας καταξάινεσθαι, τὰ ὅσα συντετρίβει· οὐχ ὅτι βρώματος στερηθῇναι· ἢ πόματος ἡδύτατον, ἱματίου τε φιλοῦ, ὑποδήματος καλοθέτου, τιμῆς τε καὶ στάσεως καὶ κλήρου· ἃ τίνα γελοῦν ἐστὶ καὶ λέγειν πρὸς τὰ κείμενα· ἵνα καλῶς ἐνταῦθα βιώσαντες, κατὰ λόγον διαζήσαντες κατὰ τὸ ἐπάγγελμα ἡμῶν τὸ ἅγιον, ἀκριβολογησάμενοι τὴν ὑπακοήν, τὴν ταπεινῶσιν, τὸ πιστὸν καὶ ἀμετάθετον καὶ ἀνεξάρνητον τῶν ὁμολογιῶν φυλάζαντες.

Εξέλθωμεν τῇσδε τῆς φυλακῆς χαίροντες, ἀπιόντες μετὰ παρρησίας, μετὰ ἐλπίδος χρηστῆς, εἰς τὸ κομίσασθαι τὰς παρὰ θεοῦ ὑποσχέσεις, τὰς αἰωνίους ἀμοιβὰς, ὡς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·

paululum remittat tormenta per infinitum. in saeculorum saecula.

Haec itaque, o filii, sedulo considerent omnes et qui putant bene ambulare, quique turbulenti sunt: solliciti ac remissi: qui praecedunt et qui secundi sunt: fervidi ac frigidi: divites ac pauperes in virtutibus, et certe omnis homo sive spiritualis sit sive mundanus, omnisque tribus et lingua considerent. Insuper sapientes simus: bene vitam ordinemus, curramus, acceleremus, satagamus, vitia depellamus veluti miasmata.

Elevemus manus nostras ad Deum salvatorem. Proponamus vel singulis diebus martyrium pati, sanguinem effundere, membratim concidi, carnes decaptioni praebere, ossaque confractioni. Non solum sit dulce privari cibo et potu et vestibus mollibus, et calceamentis belle aptis, et honore et sessione et sorte. Quae omnia recensere vel dignum risu essent. Ita ut recte hoc pacto ducentes vitam iuxta rationem et professionem nostram sanctam, studeamus attente servare obedientiam, humilitatem, promissiones nostras custodientes cum omni fidelitate, absque ulla nutatione vel negatione.

Sic exeamus ab isto carcere gaudentes, cum fiducia et spe bona ad arripandas promissiones Dei et retributiones in saecula. Quas contingat nos omnes consequi per gratiam et misericordiam Domini nostri Iesu Christi;

μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ σὺν
τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

cum quo Patri et Spiritui Sancto sit
gloria, potentia atque honor nunc et
semper et in saecula. Amen.

ΛΟΓΟΣ 5Ε'.

Γλυκὺς ὁ καρπὸς τῶν
τεταπεινωμένων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τὰ ῥήματα τῆς ταπεινώσεώς μου πρὸς
ὑμᾶς οὐ νομοθετικὰ, οὐδ' αὐθεντικὰ, οὐδὲ
καινολεκτικὰ, ὡς οἶμαι· ἀλλὰ παραινετικὰ
τῆς τῶν θείων πατέρων ἡμῶν διδασκαλίας
καὶ διαβιώσεως ὑπόμνησιν φέροντα· ἥδη
γὰρ ἀπεκάλυψεν ὑμῖν ἡ θεία χάρις τὰ ὅσια
καὶ δίκαια, καὶ εὐαγγή· καὶ οἶδατε ἀραρό-
τως ὅπη καὶ ὅπως πορευόμενοι τεύξεσθε
τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν.

Αναμνησθήσεσθε τοιγαροῦν καὶ ἀναμνη-
μονεύετε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον
τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ θεϊότατα πρακτήρια τῶν
ῥαίων πατέρων, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος ἐκείνων
τὰς ψυχὰς ὑμῶν διαζωγραφοῦντες χρώμασιν
εὐσεβείας μιμήματα τοῦ βίου αὐτῶν γένοι-
σθε. Ἐκεῖνοι γὰρ πρῶτον καὶ τελευταῖον
τοῦτο ἐξήσκησαν, τὸ φοβεῖσθαι τὸν κύριον
εὐαίσθητως· καὶ ἐκ τούτου ἀνέτειλεν αὐτοῖς
ἡ θεοῦ πίστος ταπεινοφροσύνη· δι' ἧς ἀπά-
σας τὰς σατανικὰς παγίδας οὐ μόνον εἰς
οὐδὲν ἐλόγισαντο, ἀλλὰ καὶ δῆσαντες τὸν
τούτων ἀρχιτέκτονα ὑποπόδιον ἔθεντο κατα-
πατούμενον, καὶ καταπαιζόμενον κατὰ τὸ
ἐν εὐαγγελίοις ἀδόμενον.

SERMO XCV.

*Humiliati fructum dulcem
referunt.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Quae ego homo vilis ad vos verba
faciam, non legislatoris sunt, nec prin-
cipis, neque vana sapientis; sed refe-
runt patrum nostrorum doctrinam ac
illorum vitae memoriam ad exhortatio-
nem. Vobis enim divina gratia reve-
lavit quaeque sancta sunt, quaeque iusta,
quaeque prospera; et nostis, quo et
quomodo firmiter incedentes caelestes
fructus consequi possitis.

Recordamini itaque, et in memoriam
revocate de die in diem illud quod est
salutare Dei, et quae sunt gesta piis-
sima patrum sanctorum; atque ad exem-
plar illorum in animabus vestris refe-
rentes imaginem quasi ex diversi coloris
pictura pietatis, vosmetipsos imitato-
res in vitae ratione exhibeatis. Siqui-
dem in principio et fine vitae suae illi
sategerunt, ut haberent timorem Dei in
bona aedificatione. Hinc orta est in eis
humilitas, quae ad Deum exaltat, per
quam omnes insidias diaboli non solum
nihili aestimarunt, sed ipso earum ar-
tifice vinculis constricto, pedibus pro-

straverunt et conculcarunt, eidem illudentes, sicut et in sacris evengelicis dictis canitur.

Καὶ ἵνα τῶν πολλῶν ἁγίων ἓνα λάβω, τῆς χθὲς ὀρθρινῆς ὑμᾶς ἀναγνώσεως ἀναμνήσω. Σιλβανὸς ἦν ὅσιος ἀναγινωσκόμενος, καὶ ὁ λόγος ἔυηχος τοῖς ὡσὶν ἡμῶν. Οἶδατε ὅπως οὗτος μετὰ τὴν ἐγγυητικὴν ὁμολογίαν ἐβελτιώθη κράτιστα, καὶ τῷ τῆς ταπεινώσεως ὅπλῳ, καὶ τῷ τῶν δακρύων πελάγει κατεπόντισε τὸν διάβολον, εἰς ὕψος ἀρίστης πολιτείας ἀναβεβηκώς. Ο ἄνθρωπος τὴν εἰκόνα τοῦ μεγάλου πατρὸς Παχωμίου διαδεικνύς ἐν ἑαυτῷ· καίπερ ὀλιγοχρόνιος ὢν ἐν τῷ σχήματι καὶ ὠκύμορος μετὰ τὴν βελτιώσιν, καὶ τὸ ξένον, ὅτι καὶ θυμελικὸς, καὶ γε ὅτι Θεοδώρου τοῦ ἡγιασμένου καὶ Πετρωνίου τοῦ τρισολβίου, καὶ Ορσισίου τοῦ πανυμνήτου, καὶ τῆς ὅλης ἐκείνης ἱεροσυλλέκτου ἀδελφότητος, πρόκριτος ἀνεδείκνυτο, ἀγγελικαῖς ὑμνολογίαις ἐκ τῶν ἐνθενδε πρὸς τὰ οὐράνια μετακεχωρηκώς.

Οὕτω μέγα. ὦ τέκνα, τὸ τῆς ταπεινοφροσύνης θεῖον χάρισμα, καὶ οὐκ ἔστι ὅστις οὖν τῶν ἁγίων ὁ μὴ τούτῳ τῷ ἀξιώματι εὐηρεστικῶς θεῷ. Ταύτην καὶ ὑμεῖς ἐγκομβώσασθε, ὦ ἀδελφοί μου, καὶ χαίρειν εἰπόντες, καὶ ταῖς εὐγλωττίαις καὶ ταῖς μελουργίαις καὶ ταῖς ἐκστηθέσεσι καὶ ταῖς ἀναγνώσεσι καὶ ταῖς λυπαῖς εὐφύαις τε καὶ εὐχειραῖς ἐχώμεθα τοῦ προκειμένου. Οὐ μὴν ἀποπεμπτέα τὰ προῤῥηθέντα πάντη· δευτεραῖα δὲ καὶ ἀκόλουθα τῆς τῶν ἀρετῶν κυρίας. Επεὶπερ διὰ τὰ προλαβόντα εἰ πρὸς

Ut ex plurimis sanctis unum seligam, recorder illum, cuius memoriam egit hesternae lectio matutina. Silvanus erat sanctus, de quo gratam lectionem audivimus. Nostis quo pacto ipse post securam confessionem melior effectus est per armaturam humilitatis; et per fluentia lacrymarum, quasi in mari demersit diabolum, dum ipse ad excelsa optimae perfectionis ascendit. Ille solum imaginem magni patris Pachomii referens in semetipso, etsi aetatem brevem in sancto habitu celeri cursu egerit, post conversionem ad meliorem vitam ostendit sese mirabilem in medio totius illius sacrae fratrum societatis, ubi collecti fuerunt tum Theodorus ille vere sanctificatus, tum Petronius venerandissimus, tum Orsisius percelebrandus; atque ideo cum ad caelestia raperetur angelicis hymnis est prosecutus.

Hoc pacto, o filii, humilitatis charisma magnum est et divinum, et in sanctis omnibus absque ea virtute placuit Deo nemo. Hanc enixe sectemini, fratres mei, ita ut etiam valedicatis egregiis sermonibus, et cantionibus dulcibus et elevationibus et lectionibus, aliisque bonis actibus atque opportunis; ut ad scopum praefixum perveniamus. Verumtamen ea, quae memoravimus, non sunt omnino praetermittenda; sed quasi in secundo ordine sequi debent vir-

τοὺς κακοφρόνους ἐπαιρόμεθα, ἢ πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς αὐθαδεῖαζόμεθα. ἢ πρὸς τοὺς οὐκ εὖ ἀναγινώσκοντας κατεξανιστάμεθα. ἢ πρὸς τοὺς ἀστέμους καὶ ἀμαθολέκτους ὀφρυούμεθα, εἰς μάτην ὄντως κοπιῶμεν, οὐ κατὰ σκοποῦ βάλλοντες, ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν τοξεύοντες καὶ θηριᾶλωτοι γινόμενοι τῷ διαβόλῳ.

Μὴ οὖν οὕτως, τέκνα· ἀλλὰ ταπεινώσει καὶ ἐργαζόμεθα· ταπεινώσει καὶ ἀναγινώσκωμεν, ταπεινώσει καὶ ψάλλωμεν, ταπεινώσει καὶ βαδίζωμεν, ταπεινώσει καὶ ἐσθίωμεν, ταπεινώσει καὶ ἀπολογώμεθα. Καὶ οὕτως ὁψόμεθα, πηλίκος ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλυκὺς καὶ ἐπέραστος καὶ πάμρωτος, μιμητὰς Θεοῦ ἡμᾶς ἐργαζόμενος· - Μάθετε γάρ, φησιν, ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν -.

Τῇδε γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀνάπαυσις· ἐνταυθὶ τὰ κύματα τῆς χάριτος ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀναβάλλεται· ἐνταυθὶ κάθαρσις καὶ τῇ σαρκὶ ἀνατέλλουσα· ἐνταυθὶ ὀακρύων χύσις ἐπιπολάζουσα· ἐνταυθὶ κατανύξεως πηγὴ ἀναβλύζουσα· ἐνταυθὶ σοφία καὶ σύνεσις καὶ εὐλάβεια καὶ ἐγκράτεια καὶ ἡσυχία καὶ ἀπερπερία καὶ ἀγελασία, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν καλῶν καὶ ἐστὶ καὶ λέγεται καὶ δωρίζεται· οὕτω μὲν περὶ τῆς ὁσίας ταπεινοπροσύνης ἢ διὰλέξεις.

Ὑμεῖς δὲ, τέκνα Θεοῦ καὶ τέκνα τῆς ἡμετέρας ταπεινώσεως, δεχόμενοι τὰ σπέρματα καρποφορεῖτε ὡς γῆ ἀγαθὴ ἀνὰ τριᾶκοντα,

tutum possessionem. In vanum enim vere laboramus, neque telum ad scopum mittimus, adversus vero nosmetipsos convertimus atque praeda evadimus diaboli, si ob ea, quae iam gessimus a vana dietitantibus efferamur in superbiam, aut coram ignorantibus nobis complaceamus, aut ab iis, qui non bene iudicant, laudibus exaltemur, vel coram insipientibus et indoctis superbiamus.

Non ita, filii, non ita; sed in humilitate sectanda in operibus, in lectionibus, in psalmodiis, in incessu, in mensa, in excusationibus adlaboremus. Tunc videbimus quantus et quam dulcis et non deciduus et nobilis sit fructus eius, qui nos efficit Dei imitatores. Ipse enim dixerat: « Discite a me, quoniam mitis sum et humilis corde; et invenietis requiem animabus vestris ».

Vere enim hoc modo per eam datur requies; et superveniunt in animis fluctus gratiae; hoc pacto etiam in carne puritas germinat; hoc pacto manat scaturigo lacrymarum; hoc pacto fons contritionis profluit; atque hoc pacto et sapientia, et intellectus, et pietas, et continentia, et tranquillitas, et refraenatio tum ostentationis, tum visus, et quidquid boni est et dicitur et donatur. Talis est allocutio nostra de sancta humilitate.

Vos autem, filii Dei et filii nostrae humilitatis, suscipientes semina, efficite ut fructificent, sicuti in terra bona, vel

καὶ ἀνὰ ἐξήκοντα, καὶ ἀνὰ ἑκατον ταῖς ἀναλόγοις τῶν χαρισμάτων εὐπραξίαις. Καὶ φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ καὶ πονηροῦ ἐπιτηδεύματος, φεύγοντες τὴν παρῳήσίαν, διώκοντες τὴν φιλαδελφίαν, ἀποστυγοῦντες τὴν πονηρίαν, φιλοῦντες τὴν ἀπραγμοσύνην· - ἅκακοι γὰρ καὶ εὐθεῖς ἐκολλῶντό μοι -.

Μὴ τίς τινα ἀγαπάτω ἢ καλῶς ἔχει πλεόν τῶν ἄλλων· μηδὲ διδόντω παρῳήσιαν ἀγένειος ἀγενείῳ· μηδὲ εὕρισκέσθω ἐν ἀποκρύφοις τόποις καὶ ἀνεπισκόποις· ἀλλὰ στήτε οἱ πάντες πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου ἀκαταπόνητοι, τὴν πυρκαϊάν τῶν παθῶν κατασβεννύντες ταῖς θείαις προσευχαῖς καὶ ἐπικλήσεσι. Φυσικὸν τὸ ἔρχεσθαι τὰ πάθη· ἀλλ' ἡμῶν τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς ἀποκρούεσθαι. Ἠλθεν, ἐρρίπισεν, ἀπεδράθη μᾶλλον τοὺς τῆς ψυχῆς σου ὀφθαλμοὺς, ἡνίκα προσαγάγη ὁ πειράζων τὴν ἀπρεπίῃ θεάν. Ἀπόρριψον τὸ ἄγκιστρον τῆς ἡδονῆς πόρρω· ἐπειδὴν τὸ δέλεαρ καταχλάσῃ εἰς τὴν καρδίαν ὁ πικρὸς ἁλιεὺς τῆς ἁμαρτίας. Βῦσόν σου τὰ ὦτα, ὁ πηνίκα προσλαλεῖν ἄρξεται ὁ ψιθυρίσας θάνατον εἰς τὰ τῆς Εὐας ὦτα. Μὴ ἄψῃ, μὴ θίξῃ, μὴ ὀσφρύσῃ, ὅποτε ὁ τῶν ληκυθίων ἐκείνων κατασκευαστῆς καὶ ἐπιφορεὺς παραβάλλῃ σοι καθημένῳ ἢ περιπατοῦντι. Μὴ δέξῃ ἐπεί ὡς ἀνέμῳ περιστρεφθήσῃ, καθὰ γέγραπται.

Ἀσφάλισαι οὖν πανταχόθεν, τέκνον. Γε-

ad triginta, vel ad sexaginta, vel ad centuplum per aptas charismatum actiones. Et custodite vos ab omni mala ac noxia cupiditate, fugientes licentiam, curantes dilectionem fraternam, aversantes malitiam, amantes tranquillitatem; dictum est enim (Ps. 24): *qui sunt sine malo et recti adhaeserunt mihi.*

Nullus itaque alium prae aliis diligat, vel cum eo maiori se habeat necessitate constrictum. Nullus imberbis iuvenis maiori libertate cum simili sibi utatur. Ne sese habeant in secretis locis praeter aliorum visum. Sed state omnes fortes contra insidias diaboli absque remissione laboris, sed omne passionum incendium restinguentes in divinis precibus atque incurvationibus. Proprium naturae est, ut insurgant passionibus animae, sed proprium nostrum est vel a primo accessu repellere. Venit leniter, efflavit clam, aufugit longius ante oculos animae tuae, quando tentator adducit indecentem visionem. Repelle longe a te hamum voluptatis; nam crudelis piscator peccati inducet in cor tuum venenum. Obtura aures tuas vel cum primum alloqui incipiat, qui susurravit mortem in auribus Evae. Ne tangas, ne palpes, ne odores, quando illorum compositor medicaminum atque confector et inductor ad noxam te aggrediatur sive cubantem sive ambulantem. Ne te exponas, ut quasi vento circumageris, sicut scriptum est.

Esto igitur strenuus et bene defen-

νοῦ πόλις ὄχυρά καὶ τετειγισμένη· γενοῦ
τεῖχος χαλκοῦν καὶ πέτρα ἀκίνητος, ἵνα
ὁσάνκεις προσήρῃσιν σοι αἱ καταιγίδες, ἀπα-
ρατάλευτος διαμένης.

Δρῶμεν μάλλον διὰ τῆς ἀντιπέμψεως
κατὰ τῶν δαιμόνων ἢ παθῶν διὰ τῆς χα-
νύσεως τῆς ψυχῆς σου· καὶ οὕτως ἀνε-
δείχθης στρατιώτης τοῦ κυρίου, ἀθλοφόρος
Χριστοῦ. μάρτυς τῆς χάριτος· καὶ φθέγγῃ
σὺν τῷ Παύλῳ. - Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν
ἡγώνισμαι, τὸν ὁρὸμον τετέλεκα, τὴν πί-
στιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς
δικαιοσύνης στέφανος - ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ψς'.

Μὴ φυσιοῦσθαι, μὴ γένει
μὴ δυνάμει.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Επεὶπερ ἐστὲ φυτεία θεοῦ εἰς καρποφο-
ρίαν πνευματικὴν γεννηθέντες, χρεῖα μοί
ἐστὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὴν ὀφειλο-
μένην καλλιεργίαν ποιῆσθαι εἰς ὑμᾶς, καὶ
ποτίζειν, καὶ οἶον διακόπτειν, καὶ τέμνειν,
καὶ ἀποκαθαίρειν, ἵνα γένησθε ἄμπελος εὐ-
κληματοῦσα πολὺν φέρουσα τὸν καρπὸν τοῦ
Πνεύματος. Οὐαὶ δέ μοί ἐστιν, ὅτι οὐκ εἰμὶ
τῶν τοιούτων γεωργῶν, ἵνα κατὰ τὸ θέλημα
τοῦ δεσπότη Χριστοῦ, τὸν ἐκδοθέντα μοι
ἄμπελῶνα περιποιῶμαι, πλὴν τὸ κατὰ δύνα-
μιν ἐκβιάσομαι, πάντοτε καὶ νῦν ποιῆσθαι.

sus ab omni parte, o fili. Sis quasi
urbs fortis et bene moeniis circum-
data. Sis veluti murus aeneus et rupes
immota, ut, si contra te insurgant pro-
cellae, inconcussus perman eas.

Quinimo curramus ad assultum con-
tra daemones vel animi passiones in re-
laxatione animae tuae. Et hac ratione
videberis verus Domini miles, trium-
phator in Christo, testis gratiae. Ita ut
cum Paulo exclamare valeas: « Bonum
certamen certavi, cursum consummavi,
fidem servavi; in reliquo reposita est
mihi corona iustitiae » in Christo Iesu
Domino nostro. Cui est gloria et poten-
tia, nunc et in saecula. Amen.

SERMO XCVI.

*Ob genus vel potentiam inflatur
nemo.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Plantatio Dei ad fructificationem spi-
ritualem facti cum vos sitis, mihi opus
est diu noctuque impendere idoneam
culturam erga vos, atque irrigare, et
etiam amputare, resecare, purgare, ut
evadatis sicut vitis bonis palmitibus
dives multoque Spiritus fructu onerata.
Vae autem mihi! quia talis non sum e
talibus agricolis, ut concreditam mihi
vineam excolam iuxta voluntatem do-
mini Christi; verumtamen secundum
vires alacriter in hoc contendam, ut
semper et nunc adlaborem.

Επιβλέπων ἐπιβλέπω καὶ ἱλιγγιῶ πρὸς τὴν διεξοδὸν τῆς ζωῆς ὑμῶν, ὁπόση καὶ ἡλικία ἐστὶ πολυειδής τε καὶ διεξάγωγος. Οὐ γὰρ οἱ πάντες ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσί τε καὶ πράγμασι χαίρετε· οὐδὲ τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ κανόνι ἐμπεριέχεσθε· ἀλλὰ κατὰ τῶν σωματίων ὑμῶν ἰδέας, πλειότερας καὶ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις φερόμενοί ἐστε· ὁ μὲν ἐπιτιμῆσεως χρῆζων, ὁ δὲ ἐγκρατείας, ὁ δὲ ἀπλουστερίας τροφῆς, καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ στυγρῷ λόγῳ μᾶλλον ἀλιζόμενος, ἕτερος δὲ ἀπερχθάνομενος καὶ συγκαταβαίνοντι· οὐ πάντες μοι φαίνεσθε ὠφελούμενοι διὰ τὴν καταπρόνησιν καὶ τὴν ἀναίδειαν. Καί τινα οὖν πλήττειν με δεῖ, ἄλλον νύσσειν, ἕτερον ἄγγειν; καὶ πολλὺς μὲν ὁ ἀκχύματος καὶ ὀλίγη παντελῶς ἡ δύναμις· ἀλλ' ἔργον θεοῦ καὶ εὐχὴ πατρικὴ εἰς τὴν τοιαύτην ἐγγείρησιν.

Εγὼ ἐπιμεριμῶ καὶ καταζέομαι, καὶ διαλογίζομαι, καὶ ἀνατυπῶ, καὶ ἀναθεωρῶ, καὶ ἀντιλαμβάνομαι. Πῶς εἰς ἕκαστος ὑμῶν περὶ τῶν κρυπτῶν ἔσω ἄνθρωπον διαγίνεται εἰς πᾶσαν πράξιν καὶ κίνησιν καὶ ἐνθύμησιν· ὅτι τὸν ἐν τούτοις ἅπασι λόγον ὑφέξω ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, μὴ ἀρκούντως καὶ δεόντως καὶ ζεόντως, ἀλλὰ ἐλλιπῶς καὶ ἀπροσφόρως διαγγείλας καὶ διαστήσας ἕκαστῳ ὑμῶν. Ἐνθεν μοι τὸ θακρύνειν πικρῶς καὶ τὸ ἀπολέγεσθαι τὴν ψυχὴν τὴν ἐλπεινὴν.

Considerans considero et haereo in cursu vitae vestrae, et qualis et quantus sit atque varius, et quomodo procedat. Non enim cuncti gaudetis iisdem moribus atque actionibus, neque eadem ratione, eademque mensura contenti estis; verumtamen et secundum corporum vestrorum varietatem plus minusve etiam spiritualia exercitia sustinere potestis. Alius quidem opus habet incupatione, alius refraenatione, alius simpliciori cibo. Et cuidam melius est cum asperitate conditum eloquium, alius vero graviter feret etiam indulgentius. Non omnes videmini iuvare per despectum et verecundiam. Quare hinc fit, ut quemdam debeam vulnerare, alium vero pungere, alium moerore afficere; unde multus indefessus labor, et omnino deficiens virtus; sed ipsum opus Dei et patrum intercessio corroboret in huiusmodi ministerio.

Curis me sentio undique circumdatum, et laceror, et dubito, et mutor, et meditor. Atque ad unum alterumve consilium quasi adductum rapior, considerans quomodo unusquisque vestrum in occultis evadat spiritualis interiorque homo ad omnem actum, motum atque intentionem. Nam de omnibus istis rationem redditurus sum in die iudicii, nec mihi sufficiens sum, ut oportet, neque ferventior, vel absque defectione et iuvamine excusans me pro vobis singulis. Hinc fit, ut ego lacrymas proferam amaras, et desperem de anima miserabili.

Καὶ ὑμεῖς, οἱ τινες λέγω, ἴσως παίγνια ἡγεῖσθε τὰ ῥήματά μου· δεικνύει γὰρ τὸ πρᾶγμα. Εἴ γὰρ ἐγὼ περικόπτομαι καὶ σὺ γελαῖς καὶ νυστάζεις πρὸς τὴν ἀκρόασιν καὶ ἀμελεῖς πρὸς τὴν προκειμένην σου ἐργασίαν, καὶ περιπατεῖς ἀέργως ὥδε καχεῖσε, καὶ ψιθυρίζεις καὶ ἀργολογεῖς. - Τίς ὠφέλειά φησι, ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν;

Μὴ οὕτω, τέκνα· μὴ· παρακαλῶ· ἀλλὰ διανάσθητέ μοι ἅπαντες· Ἰδοὺ τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἀναγγέλλων ὑμῖν οὐ πύτομαι· καὶ ἐπιλέγων τὸ ὅτι καθαρὸς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων ὑμῶν· οὐ παρασιωπήσομαι· οὐ γὰρ ὑποστέλλομαι, καὶ ἀνάξιός εἰμι, οὐδὲ ὑπεστάλην τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἀναγγέλλειν ὑμῖν. Καθ' ὃ οὖν τις τέτακται, κατὰ τοῦτο καὶ ἐπιμελείσθω ἑαυτοῦ. Εἰς τὸ ἐργάζεσθαι, ὠρίσθης ἐργάζου ἀνθρώπε τοῦ θεοῦ σπουδαίως· Χριστὸς γὰρ σου τὸν πόνον ὁρᾷ καὶ δέχεται. Φεῖδου τοῦ σκεύους τοῦ χρησιμεύοντός σοι εἰς τὸ προκείμενον ἔργον· ὅτι οἱ μὲν διασυντρίβετε τὰ ἐργαλεῖα καὶ γελῶντες ἔρχεσθε πρὸς συγχώρησιν βάλλοντες τὴν μετάνοιαν. Βλέπετε ἀφοβίαν ψυχῆς καὶ καταφρόνησιν; Ἀλλὰ μὴ οὕτως. Απετάγης εἰς τὸδε τὸ πρᾶγμα· τί μεταβαίνεις καὶ μετατιθεῖς ὅρια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου; Ὁ θεὸς σοι λόγος λέγει· - Ἐν ᾧ ἐτάγης, ἐν τούτῳ μένε· Βλέπε πῶς διακρατεῖς τοὺς ὑπὸ σὲ ἀπαθῶς καὶ κατὰ λόγον καὶ τὸ σπουδαίως διανοεῖν τὰ κατὰ χρεῖαν.

Vos autem, de quibusdam dico, veluti ludicra putatis verba mea; nam id apparet ex operibus. Etenim dum ego doleo, interea tu rides et dormitas in audiendo, et socors es in proposito opere, atque otiosus hac illac perambulas, et susurras. Dictum est: « Quae utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptione? »

Hoc ita minime fiat, o fratres: ne ita fiat, quaeso; cuncti vero exsurgite mecum. Ecce nunc praedicare vobis iustificationes Domini non quiesco; atque addam quod: « Ego mundus sum a sanguine omnium vestrum ». Non ego si leam, non conticescam etsi indignus sim; neque remissus ero in adnuncianda vobis veritate Dei. Iuxta ordinem, qui cuique tenendus praescriptus est, iuxta hunc quisque satagat et sibi consulat. Cuicumque operi tu fuisti deputatus, o vir Dei, manus admoveas diligenter. Ipse Christus observat opus tuum ac suscipit. Timeas ne perdas instrumentum concreditum tibi ad opus perficiendum; nam quidam e vobis confringunt instrumenta, et aiunt, ut veniam habeant subridentes, dum in metanoëis se inclinant. Nonne in hisce vides animam sine timore esse et in contemptu? Ne ita fiat. Ad istud negotium iussus es; occur transgrederis mandatum, vel ultra fines transilis, quos posuerunt patres tui? Verbum Dei est tibi: « In quo positus es, in hoc maneat ». Considera hoc pacto te impe-

dire eos, qui tibi subiecti sunt, quominus cogitent facere in passione, quae agenda sunt; sed faciant iuxta modum ac diligenter.

Ταῦτα γὰρ συμπέλεκται τοῖς πνευματικοῖς, ὡς τῇ θατέρου ἀπολείψει θάτερον πίπτειν. Σὺ διορίσθης ἐπαγοράζειν τὰ τοῦ μοναστηρίου, σκέπτου, ἀδελφε, μὴ ἄσυνέτως, καὶ ἐπιστενώσεις τὴν ἀδελφότητα· μὴδὲ ὁ κελλαρίτης παραθεωρεῖτω τὸν κόκκον· μὴδὲ ὁ ὀψοποιὸς παρακχιεῖτω ἀκρίως τὸ ξύλον· καὶ ὅς ἐστι τὰ δεύτερα μετ' ἐμὲ φέρων μὴ ἀπροσέκτως διδόντω τι, ἀλλ' ὡς οἰκονόμος θεοῦ ἀποδώσειν μέλλων λόγον τῷ θεῷ καὶ κριτῇ ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδώσεως, οὕτω φροντιζέτω.

Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μὴδὲὶς παραβλέπτω τι τῶν ἐν τῇ συνοδίᾳ, μὴ ἐκζητεῖτω τὰ ὑπὲρ ἀξίαν· εἴ τε νοσηλευόμενος εἴη τις, εἴ τε ὁδηπορήσων, εἴ τε κεκοπιᾷ, εἴ τε ἐπιδηεὶς ὑποδήματος, ἱματίου, κουκουλίου, ἢ ἄλλου τινός. - Δός μοι, φησὶ τὸδε πᾶτερ· καὶ μοι τοῦτο ἀπροσφυὲς τὸ ὑπόδημα, καὶ πιέζει με μικρὸν τὸ ψύχος. - Ἐτερός φησιν ὑπαντῶν πρῶτον τάδε· - Κύρι, ὁ οἰκονόμος, σφίγγει με τὸ καλίκιον, καὶ οὐ πάρεστί μοι ἀλλαγὴ ὀρταρίων ἐτέρων. καὶ τε τοῦ βιασμένου· ὡς ὁ ἄλλος ὀφείλων εἶναι καὶ - ἅπερ, φησὶ, ἔχω, οὐκ εἰσὶ πρόσμαλα. Πάλιν ἄλλος - εἰ μὴ ἔχω τόσα μαλωτάρια, ἢ καὶ προσκειφάλαιον, ἢ καὶ ἀλλαγμα καθαρόπλυτον, οὐκ ἀναπαύομαι. - Καὶ ἕτερος· - ὁ οἶνος τρισμὸν ἔχει. φησὶ.

Haec contingunt viris deditis operi spirituali; accidit enim, ut cum quidam in peccatis cadat, et quidam defectus admittat. Tibi, frater, commissum est negotium, ut vendas res monasterii; attende ne inconsiderate agas, et facultates fratrum minuas. Neque cellarites, seu custos horrei, despiciat vel unum granum: neque coquus inopportune ardere faciat ligna: et qui secundas post me partes agit, ne quid negligenter distribuat, verum sicut oeconomus Dei provideat; ipse enim redditurus erit rationem in die retributionis; ideoque sit prudens.

Et ut omnia summatim verbo uno dicam, nemo in conventu quid contemnat; ne quid quaerat ultra quam congruum sit; sive quis aegrotet, sive viator, sive defatigatus, sive egens calceis, veste, caputio aliave re quapiam. Aliquis dicit: « Pater, hoc des mihi, hoc enim iuvat calceamentum, nam frigus iam me vexat ». Alius vero summo mane adveniens ait: « Domine, dicet oeconomus, coarctant me caligae, nec possum commutare cum aliis ortariis, etsi vim faciam ». Similiter alius iis necesse habere dicit: « Quae habeo non sunt villosa ». Rursus et alter: « Non possum in lectulo requiescere nisi habeam talia stragula, vel tale pulvinar, vel muta-

καὶ τὸ ἔψημα ἀνάλοτον· ἢ καὶ ἀγορασθήτω
τόδε, καὶ ἐξοδιαξέσθω ἄλλο.

Εἰ φοβήθητε τὸν θεὸν οἱ ταῦτα φάσκον-
τες; Εἶπατε πόθεν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀρ-
γύριον, ἐξ ὧν εὐρομεν ταῦτα; Ἀλλ' ἐκ τῶν
πατρικῶν ὑμῶν κληρῶν; Καὶ μὴ λυπηθῇτε
λέγοντός μου. Ἀλλ' ἐξ ὧν εἰσηνέγκατε ἀπο-
ταξάμενοι· ἀλλ' ἐκ τῶν βασιλικῶν καὶ τη-
λικούτων εισόδων; Ναί, μικρὸν ἐκεῖθεν καὶ
ἐκ τινος ἄλλου φιλοχρίστου ἀνδρός. Ἀλλ'
ἄνθρωπε, ἐκενώθησαν τὰ προσκαταχθέντα,
εἰ καὶ μικρὸν ἐπικρατεῖ διὰ τὸν ἐξῆς
χρόνον.

Εμοῦ τοίνυν πιέζεται ἡ καρδιά· ἀλλὰ
καὶ τοῦ οἰκονόμου, ἀλλὰ καὶ τῶν φροντι-
ζόντων· καὶ αὐτοὶ ἐν γελοίῳ, καὶ ὡς μο-
δισμὸν χρυσοῦ ἔχοντες· οὕτως ἀπατεῖτο τὰ
πράγματα καὶ ἀπεχθάνεσθε. Εἰ μὴ ἔχετε
πᾶσαν ὑμῶν ἀπάτειαν· καὶ ταῦτά τινες
ὄντες γινώσκετε.

Οὐκ ὀνειδιστικῶς λέγω ὑμῖν. - Τὸ πρό-
τερον οὐκ εὐταρκεῖ σε, ὦ ἄθλιε, ὅτι ὅλως
ζῆς, ὅτι ὅλως ἀνανέεις ἀέρα; Οὐκ ἀνα-
μιμνήσκη τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν σου,
ὃ ἐσχόρπισε καὶ σκορπίσει ὁ κύριος, εἰ
καλῶς περιπατοῖς. Εὐχάστιχά μοι ζητεῖς;
Πότε οἱ τινες οἶνον οὐκ ἔπινον, ἀλλὰ πολ-
λάκις καὶ ὀλιγοστόν. Καὶ ἄρτι ὅτε ὕδροπο-
τεῖν ὤφειλον, διαφορὰς οἶνων ἐκζητοῦσι.
Πότε νοσοῦντες ἱατρικῆς ὅλως οὐκ ἀπή-
λαυνον, οὐδὲ ἱατρὸν εὐπόρουν θεάσασθαι·

tiones mundas e lavacro. Alter autem
dicit: vinum asperitatem prodit, et pul-
mentum est sine sale; vel cur non ema-
tur hoc, illudque amandetur.

Vos qui talia dicitis, num ne timo-
rem Dei exhibetis? Dicitis: unde erit
aurum et argentum ad haec compa-
randa? Fortasse e vestris paternis hae-
reditatibus? Ne mihi succenseatis haec
dicenti. Fortasse habemus ex iis, quae
vos attulistis, quando ad monasticam
accessistis vitam? Fortasse ex imperia-
libus magnisque donis? Scitis quidem
quam parum ab iisdem vel ab alio
quopiam Christi devoto viro. Scito,
frater, quae praeparata fuerant, iam in
penu deficere, et parum, quod superest,
proxime consumetur.

Exterior itaque cor mihi premi; et
idem accidit oeconomio et aliis praevi-
dentibus; ipsi autem quoque subridet,
quasi habeantur auri modia. Adeo er-
ratis in factis, atque graviter fertis.
Utinam tanta non esset deceptio vestra,
atque saltem quidam haec cognoscerent.

Haec addam, sed non ad contemptum.
O frater miser, num ne, quae prius ha-
bueras, tibi sufficiebant vix ad viven-
dum, ut spiritum traheres? Verum non
recordaris quale sit onus peccatorum
tuorum, quod Dominus dissipavit; et si
bene ambulaveris, ipse quoque dissipa-
bit. A me requiris hexasticha? Dum qui-
dam numquam vinum bibebant, vel ali-
quando rarum; nunc vero dum illi aquam
bibere deberent, exquirunt vini varie-

καὶ νῦν ἐκλογὴν ἐπιζητοῦσι. καὶ τὸν ὄντα ἀποπέμπονται. -

Βαβαὶ τοῦ φρυγάματος! Ποτὲ οὐκ ἀχέ-
ραιον ὑπόδημα, ἢ ἱμάτιον περιεβλόμην.
εἶπω ἐγὼ· καὶ ἄρτι ὡς οὐδ' ὁπωσοῦν στε-
νοχωρεῖσθαι ἐν τοῖς τοιοῦτοις θέλω. Ὑβρι-
ζόμεν ὁ δὲ πρότερον καὶ πολλάκις καὶ
ἐξοραπιζόμεν, καὶ ἄρτι, εἴ με παραβλέψειέ
τις τῶν ἀδελφῶν, συνιάζομαι. Καὶ οὐπω
λέγω ὅσα καθεκάστην ἡμέραν γίνονται·
ἀλλ' ἐξ ὀλίγων λάβετε τὰ πλείονα. Ταῦτα.
τέκνα, εἰ καὶ εἰς ἑμαυτὸν ἐσχημάτισα, μὴ
θαυμάσητε, ἵνα γὰρ μὴ ὑπερφρονῇτε παρ' ὃ
δοεῖ φρονεῖν, τοῦτο πεποίηκα. Σὺ δὲ τί
ὑψώθης τῷ φρονήματι ὡς πομφόλυξ; ὡς
ὅτι φησι - τοῦ δεῖνος γέγονα· καὶ ἔνθεν
ὀρμῶμαι, καὶ τοῦτου κατάγομαι τοῦ μη-
τρώου γέγους· καὶ ἦν μοι τόσα πλῆθρα γῆς
καὶ κτήματα, περιουσία τε ἄλλη παντο-
δαπή· ἡ δὲ τροφή μου ἀβροδίατος καὶ
ἐσθῆς μοι περικαλλῆς καὶ ἀπαλωτάτη.

Ὡς ἄρρων καὶ ἄνους ταῦτα διαλογίζη.
Φεῦ γὰρ τὸ καὶ διὰ στόματος ταῦτα φά-
σκειν. Χάρις σοι μεγάλη, ἵνα λύτρον ἐπ'
ἐκείνοις λάβῃς, οἷς κακῶς προεβιότευσας, ὡς
ἐν ἀσωτίᾳ ἔζησας. Ὡδὲ φρόνει, ὅπου καὶ
ἦλθες ἐκ τοῦ αὐτοῦ φρυγάματος εἰ, καὶ εἰς
πατῆρ ὁ θεὸς πρῶτον πάντων, ἔπειτα ἡ
ἐμὴ ταπεινότης· οἱ δὲ πάντες ὑμεῖς ἀδελ-
φοὶ ὁμότεκνοι. Εἰ δὲ μὴ οὕτως ἦτε, οὐκ
ἐγεννήθητε ἐκ πνεύματος, οὐδὲ χρηματί-

tates. Aliquando aegroti nulla medica
arte iuvabantur, neque medicum videre
facultas eis erat; et nunc eligere eum exo-
ptant, et eum qui praesto est respuunt.

Oh, qualis exurgit fremitus! Calcea-
mentum neque pessimum olim habui,
neque vestem ad contegendum, uti ego
possum confirmare; nunc vero vel mi-
nimis ex his privari nolo. Prius qui-
dem contumeliam passus sum et saepe,
atque alapas sustinui; nunc contra si
quis fratrum parum benevole me respi-
ciat, aspera profero. Et ultra de sin-
gulis quotidie evenientibus non dico;
sed e paucis maiora cognoscite. Haec si
de memetipso dicere visus sum, o filii,
ne miremini, ne enim cogitatis ultra
quam opus est cogitare. Hoc feci. Tu
autem cur te extollis in mente tua, ut
bulla acris? quasi si quis dicat: « Ego
sum illius proles, et inde genus pater-
num traho, atque ex hac alia parte
maternum. Erant mihi tanta iugera
camporum et praedia et facultates aliae
omne genus: cibus meus delicatus, ve-
stes perpulchrae ac molles ».

Est sicut imprudens ac stultus, qui
haec versat in mente sua. Reverere
haec vel tantum in ore habuisse. Ma-
gnus tibi lucrum, si vel in pretio ha-
bebaris ab iis, quibus cum male antea
vivendo, veluti prodigus filius, vixeras.
Hic vero considera, quo venisti, et quod
es ex eodem figmento. Unus pater est
Deus, et ante omnia, et postea ego
humilis; ac vos cuncti, o fratres, estis

ζετε τέκνα θεοῦ, οὐδὲ ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου· ἀλλ' ἐν τῇ τῶν σωμάτων ζωῇ γνωρίζεσθε. Ἀλλ' οὐ τι τῶν τοιούτων γίνεται χάριτι Χριστοῦ ἐνταῦθα!

Λέγεται δὲ οὖν ὁμως, ἵνα ἀσφαλιζώμεθα. Δάκρυσις δέ μοι πολλή, καὶ ὡς ἂν ὑπονοῶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ εἶναι, διαπράττομαι. Σὺ σιώπα καὶ πρόσεχε, ὅπου τάττη καὶ πῇ σε φέρω, καὶ ποῦ σε ἰστώ. Εἰ δὲ ὁ ἀδελφός ἄνω ἰσοστάσιός σοι ἀπολαυστικός, τρόφιμος, πολύποτος, περὶ τούτου λόγον οὐχ ἔξεις, οὐδὲ ἡμῖν, οὐδὲ θεῷ.

Συγγωρήσατε, τέκνα, εἰ κακῶς λέγοιμι· εἰ δὲ καλῶς συμφήσατε, συμπράξατε, συνεργήσητε· τί μοι; Προσέρχεσθε ἀπὸ τῆς πρώτης σωρηδὸν, καὶ οὐχ ἕκαστος τρέχει πρὸς ἐργασίαν. Μὴ ἂν ὑπόλειψις γένηται τῆς σαρκικῆς ὑμῶν ζωῆς· ἀποπνίγετέ με; Οὐ λέγω, εἰ θέλετε, ἀπεμπολήσετέ με, ἀλλ' οὐ πρόκειται. Ἰδοὺ πῶς φλυαρολογῶ· ἀλλὰ πονῶν λαλῶ, ἵνα συμπονήσητε, ἵνα μὴ εἰς τὰ πράγματα ὑποπέσωμεν. Ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δώη ὑμῖν οὐ μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ πράττειν, ἵνα κληρονομήσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ πρόκειται πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

pariter filii. Si vero non ita res se habent, neque renati fuistis e spiritu, certe nec vocabimini filii Dei, neque mei indigni; verumtamen commonstrate adhuc vos in vita mundana permanisse. Sed absit! Minime per gratiam Christi hinc aliquid tale accidat!

Attamen igitur dicamus pariter, ut fortes simus. Ego vero multum illacrymor, atque consequi studeo, ut intelligam quae sit voluntas Dei. Tu vero sile; atque animadvertite quo in loco sis positus, et quo te adducam, et ubi te statuam. Si autem tibi erit superior frater quidam et in eodem loco, quique sit deliciarum amans, et cibi atque potus, de eo rationem non reddes nec nobis nec Deo.

Parcite, filii, si amara dixerim. Si vero vos recte colloquimini, simul agitis, expergiscimini, quid ad me? Existis turbatim a recitatione horae primae, neque singuli ad opera cucurristis. Et si quicquam restat de corporea vita vestra, mihi pressuram datis? Non addam, si vultis, quod prodidistis me: hoc vero non decet. Ecce quomodo inepta loquor, sed dolens loquor, ut et vos doleatis, et in agendo non peccemus. Deus et pater Domini nostri Iesu Christi concedat vobis non tantummodo audire, verum et operari, ut sortiamur regnum coelorum in ipso Christo Iesu domino nostro, quem decet omnis gloria, honor et adoratio, cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in saecula. Amen.

ΛΟΓΟΣ 52'.

Εχειν συνειδὸς καθαρὸν
τοῖς πρακτέοις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Εἰ ὁ σπορεὺς χαίρει καταβαλλόμενος τὰ σπέρματα τῇ γῇ, πόσον οὐ μᾶλλον εὐφρανθήσομαι καὶ γὼ ὁ ταπεινὸς σπερματίζων ὑμῖν τὸν λόγον τῆς κατηχήσεως· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀμᾶται τοὺς στάχους σώματος ἐπικήρου τροφήν, ἐγὼ δὲ τὰ κατορθώματα ὑμῶν ψυχικὴν ἀπόλαυσιν αἰωνίαν.

Διὰ τοῦτο χαίρω, τέκνα, καὶ ἀγαλλομαι, ἐν λυπούμενος καὶ μόνον, τὰς ἀμαρτίας μου καὶ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν τιμίων ὑμῶν εὐπορεῖν με λέγειν. Ἀλλὰ δέχεσθε τὰ τῆς πτωχείας καὶ ταπεινώσεώς μου, καὶ τῇ οἰκείᾳ ὑμῶν εὐπορίᾳ πλουτίζετε με τὸν πτωχὸν καὶ πένητα τῶν ἀρετῶν. Οὐ γὰρ ὡς πατὴρ ἔχω θησαυρίζειν ὑμῖν τοῖς τέκνοις κατὰ τὸν ἀπόστολον. Ἐν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς ἀπολογίας· δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ γεωργίας παράδειγμα. αἰεὶ τὰς χώρας ἐπισκέπτεσθαι τὸν γεηπόνον, καὶ φιλοκαλεῖν αὐτὰς ἀπὸ πάσης ἀκανθώδους καὶ ὑλώδους παρεκφυήσεως, ἀναγκάζομαι, τέκνα μου, καὶ γὼ ἐπιβλέπειν τὰς ψυχὰς ὑμῶν διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ τὰ ἐνδον καταστοχάζεσθαι.

SERMO XCVII.

*Pura servanda est conscientia
in agendis.*

FRATRES MEI ET PATRES.

Si gaudet seminator, quando semina iacit in terra, quanto magis non laetabor ego humilis quasi serens in vobis verba catecheseos? Ille quidem colligit spicas ad alimentum mortalis corporis, ego vero opera vestra bona, ut animae fruantur cibum aeternum.

Ideo, o filii, gavisus sum et laetatus, etsi tantummodo contristatus sim ob peccata mea, et quod non apte ego valeam dicere; et abunde pro dignitate vestra fructum afferam. Verumtamen accepta vobis sint, quae potest paupertas humilitasque mea. Et per vestram bonam fructificationem contingat, ut ipse pauper et inops, fiam dives virtutum. Non enim sum pater ille, qui iuxta verba Apostoli possim pro vobis filiis thesauros comparare. Haec quidem ad excusationem meam dixi. Quoniam vero ab agricultura exempla sumpsimus, aliud quoque addam; nempe terrae laboriosus curator oportet, ut semper visitet campos eosque accurate custodiat ab omnibus spinosis ac sylvescenibus germinibus. Propterea, filii mei, et ego coactus sum servare ani-

Βλέπετε τοίνυν πῶς αὐξάνεσθε, πῶς τελειοῦσθε· πῶς καρποφορεῖτε θεῷ καὶ ἡμῖν τὴν ἀρίστην πολιτείαν ὑμῶν. Ἐν τῇ ὑποταγῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν· ἐν τῇ ταπεινώσει ὑμῶν ὑψώσατε τὸ κέρας τῆς διαβιώσεως ὑμῶν· ἐν τῇ ὑπακοῇ ὑμῶν ἐνδοείξασθε τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ὑμῶν ἀδόλως καὶ ἀκαπηλεύτως τὰς διακονίας ὑπεξερχόμενοι, οἷόν τι ἀποτέτακται, ὁ μὲν εἰς τήνδε, ὁ δὲ εἰς τήνδε τὴν χρείαν. Μὴ προσπαθῶς, μὴδὲ ἐχθρωδῶς, μὴδὲ καταφρονητικῶς ἐνεργεῖτω, παρκαλῶ· ἀλλ' ὡς ἐν ἐποψίᾳ θεοῦ εὐκρίτως καὶ εὐσυνειδήτως καὶ ἀξιολόγως, ἢ διδόντω, ἢ λαμβανέτω ἕκαστον παρισταμένων, ἵνα ἀκούσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· - Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ. ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. -

Οὐ γάρ εἰσι τῆς φωνῆς ἄξιοι, συγχωρήσατε, οἱ ἱμάτιον, ἢ ὑπόδημα, ἢ δαπάνημα, ἢ ἀνάγνωσμα, ἢ διάταγμα, ἢ ἀπάντημα, ἢ ἐπιτίμημα, ἢ τόδε, ἢ ἐκεῖνο δέλτιον λέγω, ἢ ἄλλό τι ἐπιδιδόντες ἀθεοφρόβως τῷ ἀδελφῷ· μᾶλλον δὲ ἐκείνης τῆς λεγούσης· - Ἰδετε οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε, λέγει κύριος. - Καὶ - ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ποιῶν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς. - Τί γὰρ καὶ ἐντεῦθεν οὐκ ἀναφύεται; δουλοπάθειαι· ὁρῶντος τοῦ ἐτέ-

mas vestras ob externas cupiditates atque interiora animae vestrae ad propositum dirigere.

Considerate igitur quomodo auctis et absoluti in perfectione: quomodo fructus exhibeatis Deo, et nobis optimam conversationem vitae vestrae. In subiectione vos possidete animas vestras, atque in humilitate exaltate cornu sanctimoniae: in obedientia manifestate splendidum martyrium propriae voluntatis, sine dolo ac sincere ministeria complentes iuxta ea, quae cuique commissa fuere. Alius quidem hic, alius alibi, ut opus est, non secundum inclinationem vel aversionem, non negligenter, quaeso, opera faciat sua. Sed omnia operetur ante faciem Dei diligenter et ex conscientia et dignitate, sive dandum sit, sive accipiendum in singulis quae obveniunt, ita ut in die illa audire mereatur: «Euge, o serve bone et fidelis: in parvis fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium Domini tui».

Parcite mihi quae addam. Huius compellationis minime digni erunt, qui sine timore Dei distribuunt fratri sive vestem, sive calceamentum, sive impen- sam, sive mandatum, sive responsionem vel quidquid aliud; et certe potius merebuntur audire: - Videte, o despicientes, et miramini atque e conspectu fugite, dicit Dominus. - Et aliud. - Quod maledictus omnis, qui facit opera Dei negligenter. - Quid enim hinc ori-

ρου τὸν ἑτέρον καὶ σκανδαλιζομένου, ὡς τὸ εἰκὸς κατὰ τοῦ δεδωκότος.

Τοῦτο δὲ λέγω οὐχ' ἵνα ἐξαναστῇτε οἱ λαμβάνοντες πρὸς ἐπιζήτησιν σφαλερὰν, καὶ διάκρισιν πονηρὰν, καὶ ἐπίβλεψιν δολερὰν τοῦ φορήματος, ἢ τοῦ ὑποδήματος ἐκείνου ἢ τοῦδε τοῦ ἀδελφοῦ· στέργειν γὰρ ἐπὶ πᾶσιν ἀναγκαῖον ὑμῖν τὸ κρῖμα, κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον, τῶν τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων· ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς οἱ διανομεῖς τῶν τοιούτων φόβῳ θεοῦ καὶ πόθῳ ἐξανύητε καλλίστως τὰς ἐγγειρισθείσας ὑμῖν ἀρχάς. Καὶ διδῶν ὁ διδούς ἀπροσπαθῶς καὶ κατ' ἀξίαν, ἢ τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸ ὑπόδημα, ἢ τὸ ἀνάγνωσμά, ἢ τὸ καλλιγράφημα, ἢ τὸ δαπάνημα, ἢ ἄλλοτιοῦν, ἵνα μὴ λεπτολογῶμεν τὰ πράγματα. Καὶ οὕτως ποιούντων ὑμῶν, εὐστάθεια καὶ γαλήνη ἔτι καὶ ἔτι ἀναφανήσεται ὑμῖν τοῖς ἡγαπημένοις μου.

Ναὶ, καὶ παρακαλῶ καὶ δέομαι, ἀδελφοί μου ἡγιασμένοι, πληρώσατε τὰς καρδίας ὑμῶν παντὸς ἀγαθοῦ ἐπιτηδεύματος. Δότε ἀλλήλοις δι' ἀγάπην ἑαυτούς. Χαίρετε ἀλλήλων τῇ εὐδοκίμῃσει. Λυπεῖσθε ἐπὶ τῇ τοῦ πέλας καταπτώσει. - Οἷος ὁ χοῖκος, οὗτοι καὶ οἱ χοῖκοί, φησί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. - Ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν ἐπουράνιος ἀγαπᾷ ἐλεημοσύνην καὶ κρίσιν, καὶ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. ὡς φάλλει Δαυὶδ.

tur? Certe vitia captivorum. Captivi enim videntes alios aliter tractari, veluti scandalizantur, ut naturale est, contra eum, qui distribuit.

Non haec dixi, ut qui accipiunt insurgant ad noxias inquisitiones et iudicia de veste et calceamento huic vel alii fratri datis. Nam iuxta mandatum magni Basilii, super omnia oportet vobis acquiescere iudicio eorum, qui habent auctoritatem; vos vero, qui distributores rerum illarum estis, cum timore Dei atque dilectione munus vestrum optime implete iuxta concreditas vobis potestates. Et qui dat, absque passione det, et iuxta convenientiam et opportunitatem, sive de veste agatur, sive de calceamento, sive de libro, sive de lectione, sive de opere calligraphico, sive de impensa vel alia re quacumque; ne quae agenda sunt parvipendamus. Si vosmet hac ratione habeatis, etiam atque etiam bonus ordo et tranquillitas florebit inter vos, qui me diligitis.

Sic, o fratres mei sanctificati, et sic vos hortor ac deprecor; replete corda vestra omni desiderio bono. Per dilectionem tradite vosmetipsos ad invicem. Gaudete vicissim in vestra benevolentia: tristesque sitis in quocumque imminente defectu. « Qui est de terra, est terrenus ac pulverulentus; tales et alii de terra terreni sunt; et sicut qui de coelo est caelestis, sic et alii caelestes ». « Deus autem noster diligit misericor-

Ομοιωθῶμεν αὐτῷ καὶ ἡμεῖς, καὶ νῦν μὲν τοῦτο κατορθώσωμεν· νῦν δὲ πρὸς τὸ ἐξῆς ἐπειχθησόμεθα· καὶ μηδὲ ἐν τῇ ἐλλείψει ἀθυμήσωμεν· μηδὲ ἐν τῇ ἐπικτήσει κενοδόξήσωμεν· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῷδε εὐχαριστήσωμεν τῷ κυρίῳ· - Οὐ γὰρ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, φησι, ἀλλὰ τοῦ ἐλεούντος θεοῦ. - Ἐπὶ τῷδε ἐπιμένωμεν, καὶ γενήσεται· - ὁ ζητῶν γάρ, φησιν, εὕρησει, καὶ τῷ χρούοντι ἀνοιγήσεται. -

Οὕτως οὖν, τέκνα μου, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐργάζεσθε ἀναβιβάζόμενοι ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα. Χαρᾶς οὖν καιρὸς ἐπὶ τῆς ἀληθινῆς πραγματείας τῆς οὐκ ἀπολλυμένης· ὁρόμου καιρὸς, ἀλλὰ τοῦ πνευματικοῦ· πλουτισμοῦ καιρὸς, ἀλλὰ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν. Μακάριος ὁ τρέχων· τρισμακάριος ὁ ὑπομένων· παμμακάριστος ὁ πῦρ πυρὶ ἐπιθυμίας καὶ ἀγάπης θεοῦ ἀνάπτων ἐν αὐτῷ καθεκάστην.

Οὐκ ἀποθανεῖσθε, τέκνα μου, ἀλλὰ ζήσεσθε· οὐ χωρισεῖσθε, ἀλλὰ συναφθήσεσθε· οὐκ ἀτιμασεῖσθε, ἀλλὰ δοξασθήσεσθε. ἔάνπερ τὴν ὁμολογίαν ὑμῶν βεβαίαν καὶ ἀκλινῇ μέχρι τέλους τῆς ὁσίας ὑποταγῆς ἀραρότως κατέχητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

diam atque iudicium. Et misericordia eius plena est terra », sicut cecinit David.

Imitemur et nos, quae Deus facit; et non modo recta faciamus, sed etiam eis, quae futura sunt, provideamus. In defectibus non despondeamus animo, in acquisitionibus non vane inflemur, sed in his gratias agamus Deo. « Etenim non volentis neque currentis proprium hoc est, ut dixit, sed miserentis Dei ». In his stabiles simus; et accidet, ut dictum est, « Qui quaerit inveniet, et pulsanti aperietur ».

Sic igitur, filii mei, operemini de die in diem salutem animarum vestrarum, semper elevantes vos ad excelsiora. Tempus itaque adveniat gaudii de bona conversatione, quae perditionem nescit. Tempus currendi, sed in spirituali studio. Tempus lucrificandi, sed ad aeterna bona. Beatus, qui currit: et ter beatus qui patitur: beatissimus autem, qui in semetipso quotidie adiiciet ignem igni in desiderio et amore Dei.

Vos non moriemini, filii mei, sed vivetis: non eritis separati, verum autem coniuncti, non quidem obprobrium, sed gloriam consequemini, si firmiter servatam habeatis confessionem professionemque vestram stabilem atque inconcussam usque in finem sanctae vestrae subiectionis in Christo Iesu Domino nostro; cuius est omnis gloria, honor et adoratio, cum Patre et Spiritu Sancto nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΕΗ΄.

Πολλοὺς ἰδρω̃τας πρὸς τῷ
σωθῆναι χέειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Πᾶσα μάθησις καὶ τέχνη πρὸς τὸ οἰ-
κεῖον τέλος ἀφορῶσα τοὺς διδασκομένους
διανίστησι· καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς οὐ πρὸς τὰ
παρόντα ἐπαχθῇ καὶ ὀδυνηρὰ τῆς γεωργίας
βλέπων ἀθυμεῖ, ἀλλὰ πρὸς τὸν μέλλοντα
καρπὸν ἀναδίδωσθαι σκοπῶν, προθυμότερον
ἀναλαμβάνει τὰ τῆς γῆς ταλαιπωρήματα.
Καὶ ὁ πλευστικὸς οὐ πρὸς τοὺς ἐκ τῆς
θαλάσσης ἀναρρίπιζομένους κινδύνους ὀρῶν
τῆς ἐμπορίας ἀπολιμπάνεται· ἀλλὰ πρὸς
τὸ μέλλον κέρδος ἀναθεωρῶν, κατατολμᾷ
πολλῆς ὁδοῦ κυμάτων τε καὶ καταιγίδων.
Πάλιν ὁ πραγματευτὴς πρὸς μακρὰν ὁδὸν
στέλλεσθαι μέλλων, οὐ καταπίπτει, οὐκ
ἀπορῶαθυμεῖ· ἀλλὰ πρὸς τὸ πέρας τοῦ κέρ-
δους κατεπειγόμενος, ἐγχειρίζεται τὰς προ-
κειμένας ταλαιπωρίας. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν
ἐφ' ἐκάστης μεθόδου τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
πᾶν ὅτιοῦν ἐφευρίσκει τις, εἴ τε βασι-
λεὺς, εἴ τε ἄρχων, εἴ τε πλούσιος, εἴτε δι-
νάστης, εἴ τε ἑγγαμος, εἴ τε ἄγαμος, μετὰ
πόνου καὶ ἰδρω̃τος, μετ' ἐπιμελείας καὶ σπου-
δῆς, μετ' ἀγρυπνίας καὶ νήψεως, μετὰ βου-
λῆς καὶ συνδιασχέψεως, μεθ' ὑπομονῆς καὶ
μακροθυμίας, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα εἰς τὴν
προκειμένην θεωρίαν, συντείνει.

SERMO XCVIII.

*Sudores multos pro salute
effundere.*

FRATRES MEI ET PATRES ET FILII,

Omnis scientia, atque ars omnis ad
scopum proprium quem respicit, eos,
qui eam edocentur, excitat. Etenim
agricola labores respiciens et molestias
praesentes, quas exantlare cogitur in
agris excolendis, non decidit animo;
sed fructum considerans, quem est
relaturus, libentius arborum defati-
gationi se subicit. Neque navigator
considerans pericula ingruentia maris,
deserit mercaturam; sed futurum prae-
videns lucrum, sustinet laboriosa inter
fluctus et procellas itinera. Sic et mer-
cator, cui longinqua arripienda est pe-
regrinatio, non timet vel fiducia defi-
cit, sed ad assequendum lucri finem
incitatus, sese imminentibus committit
angustiis. Et, ut omnia breviter com-
plectar, sub coelo in quacumque condi-
tione nullus est homo, sive rex, sive
princeps, sive dives, sive potens, sive
qui est coniugio vel non copulatus: sed
omnes cum labore et sudore, curis et
studio, vigilantia et alacritate, consi-
lio et consideratione, subiectione et pa-
tientia, sive aliquo alio, quod requira-
tur, ut, ad quotquot proposita sibi sunt
in contentione assequenda, satagant,
oportet.

Οὕτω τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ τῆς τέχνης τῶν τεχνῶν, τῆς καθ' ἡμᾶς λέγω πολιτείας, ἔργον ἐστὶν οὐ τὸ τυχόν· ἀλλὰ πολλοῦ δεόμενον κόπου καὶ πόνου εἰς τὸ τελεσθῆναι καὶ ἀπαρτισθῆναι. Καθὼς γὰρ ἀπέχουσιν ἀνατολὰς ἀπὸ δυσμῶν, τὸ διαφέρον ταύτης πρὸς ἐκείνας· ὅτι αἱ μὲν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ πρὸς τὰ τῆς γῆς, καὶ ὁρῶσι καὶ συντελοῦνται, ἡ δὲ ἀπὸ θεοῦ καὶ πρὸς οὐρανὸν ἐφορῶσα. Εἰ τοῖνυν ἐπ' ἐκείνων ἀγωνες καὶ ἰδρώτες, ὡς εἴρηται, πόσον ἐφ' ἡμῖν πλεονάζειν ὀφείλουσι;

Διὰ τοῦτο στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἐπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· διὰ τοῦτο· - τίς ἀναβήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ; - Ἀπορήτικῶς ὁ ἅγιος Δαβὶδ ἀνακέκραγε, καὶ πάλιν ἐν ἐκείνοις· - Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὥσπερ περιστερᾶς; καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω. - Διὰ τοῦτο πᾶσαν ἡμέραν σχεδὸν καὶ πᾶσαν ὥραν καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ πρὸς τὴν τούτων συζήτησιν καταγινόμενοι, φθεγγόμεθα καὶ ἀκούομεν, βουλευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα, ἀγρυπνοῦμεν καὶ φροντίζομεν· καὶ οὕτω εὐμαρῶς εὐρίσκομεν τὸ ζητούμενον· ἀλλὰ κοπιῶμεν ἀσυστροφοῦντες, καὶ περιελκόμενοι πανταχόθεν εἰς τὰ πρὸς σωτηρίαν συντείνοντα.

Πόθεν δὲ ἄλλοθεν, ἢ διὰ τὸν κωλυτὴν τῆς σωτηρίας καὶ ἐμποδιστὴν τῆς κατὰ ψυχὴν ὁδοιπορίας διάβολον; Εκείνος γὰρ ἐστὶν ὁ ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος ἕως τοῦ παρόντος κατὰ τοῦ γένους ἡμῶν κινούμενος καὶ διακωλύων ἡμᾶς τῆς πρὸς οὐρανὸν πορείας, καὶ τῆς ἐκεῖσε ἀποκειμένης ἡμῖν ἐλπίδος,

Eadem igitur ratione de arte artium, videlicet de nostra professione, dicendum est. Opus est hoc non vulgare; sed quod multum requirit laborem ac contentionem, ut recte absolvatur et perficiatur. Sicut enim distat oriens ab occasu, sic differt ab aliis artibus. Illae enim e terra et ad terrena tantum respiciunt, et in iis perficiuntur: haec autem ars a Deo est, ac Deum suum habet finem. Si igitur, ut illas consequamur sustinendi sunt labores, ut dictum est, quanto maiores in hoc nostro opere subeundi erunt?

Ideo arcta et tribulata est via, quae ducit ad vitam aeternam. Ideo dubitans dicebat David: « Quis ascendet in locum eius? » et rursus clamabat: « Quis dabit mihi alas sicut columbae? volabo et requiescam ». Ideo et nos humiles quotidie et ferme singulis horis in his exquirendis satagentes loquamur atque audiamus, consiliamur et meditemur, vigilemus et curemus. Et haud facile quidem, quod optamus, consequemur; sed laborabimus, ad alia minime nos conversi, ea quaquaversus exquirentes, quae conferunt ad salutem.

Sed, unde aliter minus haec habebimus, quam per eum, qui salutem prohibet, et viam spiritualem praepedire solet, diabolum? Ipse est, qui a diebus aeternitatis lucusque adversus genus hominum commovetur, et nos a via caelesti atque a spe ibi reposita nos

διὰ τὴν ἀπ' ἐκείνου ἐξεπάρσεως. ἐνταῦθα καταδίκην αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μηδαμῶς, ὦ ἀδελφοί, ἀθυμήσωμεν ἐν τῇ τοῦ μακαρίου βίου τούτου δυσχερείᾳ· θεὸν γὰρ ἔχομεν τὸν ἐπίκουρον. τὸν συλλήπτορα, τὸν ἐγείροντα ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψοῦντα πένητα, τὸν περιζωννύοντα δυνάμει τῇ ἀσθενείᾳ τῆς φύσεως ἡμῶν, καὶ νικῶντα τὸν πειραστὴν ἡμῶν ἐχθρόν. Μόνον τὰ τῆς δυνάμεως ἡμῶν ἐπιβαλλόμενοι μὴ παυσώμεθα· μόνον τὸ τῆς προθέσεως ἡμῶν ἐπιδεικνύμενοι μὴ ὀλιγωρήσωμεν. Οὐχ οὕτως ἐραστῆς ἐρωμένης ἐπιθυμεῖ· οὐχ οὕτως γονεὺς τὰ οἰκεῖα ἐγγονα φιλεῖ, ὥς ἡμᾶς στέργει καὶ ἀγαπᾷ ὁ δεσπότης τῶν ἀπάντων θεός. Θέλεται ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν· ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν, ἀποδείκνυσι τὸν φωτισμὸν τοῦ κάλλους αὐτοῦ, τὴν ὠραιότητά τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ· ἀνάγει τὸν νοῦν ἡμῶν δι' ἀγγελικῆς φωταγωγίας ἐπὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· περιφυλάττει ἀπὸ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων τῆς προνοίας αὐτοῦ ὥς ἐπὶ καλιᾶς.

Τί δεῖ πολλά λέγειν; Τοσοῦτος καὶ τηλικούτος ἐστὶν εἰς ἀγάπην καὶ φίλτρον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, ὥστ' ἐτῶν πατρικῶν κόλπων ἐξαναστῆναι, κλῖναί τε τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατελθεῖν διὰ ταπεινώσεως πρὸς ἡμᾶς, καὶ γενέσθαι ἄνθρωπος ὁ πάντων κύριος, ὁ τὸ πᾶν λόγῳ συστησάμενος, ὁ δεδοξασμένος καὶ ὑπερύμνητος, βρέφος γενέσθαι κατεδέξατο, ἐξ εὐτελοῦς μητρὸς γεννηθεὶς τὸ φαινόμενον ὁ πλουτίζων τὰ σύμπαντα· καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου, τὸν διὰ τοῦ σταυροῦ

perturbat ob poenae sententiam contra superbiam suam.

Nos vero, fratres, minime decidamus animo inter difficultates vitae nostrae vere sanctae; habemus enim adiutorem et susceptorem nostrum Deum illum, qui suscitavit e terra inopem, et erigit de stercore pauperem, qui circumdat virtute infirmitatem naturae nostrae, et vincit tentatorem nostrum inimicum. Tantummodo ne cessemus prodere, quae sunt virtutis nostrae, et propositum nostrum exhibeamus minime deficientes. Non tantum amator dilectam suam desiderat, nec parentes diligunt natos suos, sicut nos amat ac diligit dominus rerum omnium Deus. Ipse quasi fovet nos ad salutem: aperit oculos mentis nostrae: ostendit splendorem pulchritudinis suae, decorem desiderii sui: ipse elevat ad coelum et coelestia animum nostrum per angelicam illustrationem: ipse nos ab invisibilibus inimicis sub umbra alarum providentiae suae, quasi in nido custodit.

Ecquid refert plura dicere? Tantus et tam magnus est in dilectione et amore erga nos peccatores, ut e paterno sinu secederet, et coelos inclineret, et per humiliactiones ad nos veniret, et homo fieret, qui rerum omnium est dominus. Et qui verbo suo omnia composuit, qui superglorificatus est atque hymnis superexaltatus, infans fieri dignatus est: ex humili matre natus apparuit, qui divitiis suis omnia

θάνατον καταδεξάμενος. Ἐν προλαβοῦσι πολλοῖς μυκτηρισμοῖς καὶ ὀνειδισμοῖς, καὶ μαστιγώσεσι καὶ ῥαπισμοῖς ἀνέστη τριήμερος, ἀρχαπάσας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τοῦ δράκοντος, καὶ δοὺς ἡμῖν τὴν κατ' αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἰσχὺν εἰς τὸ καταπαῖζειν αὐτόν, καὶ καταπατεῖν, ὡς στρουθίον καὶ ὄφιν σκολιάζοντα.

Τίς τοῖνυν οὕτως ἡγάπησεν ὁ πατήρ υἱόν, ἢ μήτηρ θυγατέρα, ἢ ἀνὴρ γυναῖκα. ἢ φίλος τὸν φιλούμενον, ὡς αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν τῶν φιλουμένων τοιαῦτα δράσας καὶ πεπονθώς; Ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν καὶ λόγῳ μετρηῆσαι τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀγάπης καὶ ἀγαθότητος αὐτοῦ. Ὁ τοῖνυν οὕτως φιλήσας, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν παθὼν, μὴ οὐχὶ βοηθὸς ἡμῶν ἐστι πᾶσαν ἡμέραν καὶ πᾶσαν ὥραν, ἀντιλήπτωρ καὶ καταφυγή; Καὶ εἴπερ αὐτόν μὴ ἀπωσόμεθα ἀφ' ἡμῶν διὰ τῆς τῶν παθῶν ἐνεργείας;

Διὰ τοῦτο γινώσκοντες δράμωμεν, ἀδελφοί· δράμωμεν, ἐπιγθῶμεν καὶ σπουδάσωμεν φέροντες πάντα τὰ λυπηρὰ καὶ ἐπαχθῆ. εἴτε ὀρωμένως εἴτε ἀοράτως ἡμῖν ἐπισύμβαινοντα. Στῶμεν γενναίως πρὸς τὴν πάλην τοῦ ἐχθροῦ. Μὴ δῶμεν νῶτα πρὸς τὰ σκάμματα τῆς ὑποταγῆς· μὴ πρὸς τὰ παρόντα σκοποῦντες ἀλγεῖν τὰ δι' ὑπακοῆς καὶ ἐργοχειρῶν, ψαλμωδίας τε καὶ ἀγρυπνίας, νηστείας τε καὶ κοπῆς θελημάτων, ἀποπέσοιμεν τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς τῶν ἐπὶ τῇ ὁμοίᾳ ζωῇ ἐπιτυχόντων βασιλείας οὐρανῶν.

replet. Et ut extremum mysterii dicam: dignatus est mortem quoque per crucem subire, postquam irrisiones et ludibria et flagella et alapas sustinuisset. Triduanus resurrexit, eripiens nos e manu draconis, et tribuens nobis virtutem adversus illum, et potestatem eum illudendi atque conculcandi, quasi passerem vel anguem sinuosum.

Qualis igitur pater hoc modo dilexit filium, vel filiam mater, vel vir uxorem, vel amicus amicum, sicut qui pro nobis tot ac tanta fecit ac toleravit? Verumtamen nemo valet assequi ac metiri sermone excessum charitatis et bonitatis eius. Quapropter, qui nos hoc pacto dilexit et haec est passus, nonne et nobis erit singulis diebus, singulisque horis auxiliator et susceptor, et refugium, si tamen eum a nobis per opera concupiscentiae non arceamus?

Quia igitur ad harum rerum venimus cognitionem, curramus, o fratres; curramus: contendamus et curemus sustinentes omnes molestias omniaque gravamina, quae seu visibilia seu invisibilia superveniant. Strenui in pugna hostili persistamus. Ne terga demus propter difficultates subiectionis. Ad praesentia vel adversa respicientes in obedientia, in manuum operibus, in psalmodiis, in vigiliis, in ieiuniis, vel in voluntate subicienda, ne decidamus ab ineffabili gaudio illorum, qui vitam nostrae similem agentes regnum coelorum iam sunt consequuti.

Οὐδείς ἐκείνων τῶν ὁσίων οὔτε ἐπέζητησεν, οὔτε ἐξεζήτησεν ἄλλο τι, ἢ τὸ δι' ὑπακοῆς ὁδεύειν, καὶ δι' ἐκκοπῆς τοῦ θελήματος ζῆν ἐν κυρίῳ, χαίρειν ἑάσαντες πάντα εἰς οἰκείαν ἔφεσιν καὶ ὁδὸν· μαθητεύματα λέγω καὶ σπουδάσματα, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐργοχειρίδια καὶ καλλιγραφήματα, τροπαρίσματα καὶ μελουργήματα, ἀναγνώσματα καὶ λογοτριβήματα καὶ λογοφορήματα καὶ προτιμήματα, καὶ ὅσα τῶν ἀπολλυμένων, ἀλλ' οὐ σωζομένων ἐστί. Τὸ γὰρ ποιεῖν καὶ λέγειν ἐν διακονίᾳ, οὐ δι' ἄλλο τι, ἢ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ τὴν τοῦ καθηγουμένου πρόσταξιν ἦν αὐτοῖς.

Σκοπήσωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ οὕτως ἐσμέν. Καὶ εἰ οὕτως· εὖ ἂν ἔχοι· καὶ μακαρία ἡ ὁδὸς ἡμῶν, καὶ τρισμακαρία ἡ ζωὴ ὑμῶν· καὶ τί ἄλλο ἐπιζητοῦμεν εἰς ὁδὸν καὶ ἑπαινον ἐντεῦθεν τε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα ἄλλως πως τετίμηται τις καὶ θεοδόξασται, ὥς ἐγὼ σκοπῶ, ἢ ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιτηδευμάτων. Εἰ δέ γε μὴ οὕτως (φεῦ τῆς ζημίας! μάλλον δὲ τῆς ἀπωλείας!) ὅτι πρὸς τῷ μηδὲν ἐνταῦθα κερδαίνειν, ἐπὶ ἀπόλλυμεν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθά. Καὶ εἴθε μόνον τοῦτο· ἦν γὰρ ἂν ἔλαττον κακοῦ κακὸν· ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸς τιμωρίαν παραδίδωσιν αἰώνιαν τοὺς ἀπόλλυντας τὴν ἑαυτῶν καρδίαν διὰ ἀσυνεσίας τῶν ὀφειλόντων ἐπὶ σωτηρίᾳ πράττεσθαι.

Ὡν μὴ γένοιτο, μήτε παθεῖν, μήτε ἀκοῦσαι ἡμᾶς· ἀλλὰ πάντας τὴν καλλίστην

Illorum sanctorum nemo exquisivit ac requisivit aliud, quam ut per subiectionem ambularet, et per mortificationem voluntatis viveret in Christo, valedicens omnibus, quae proprium respiciunt solatium atque gloriolam: de disciplinis dico et operibus manuum, et calligraphiae, et tropariorum scriptione, et melurgia, et lectione, et sermone ornato ac bene expresso, atque altera quaque speciali materia operum; quaeque potius sunt perditorum, quam eorum qui saluti student aeternae. In operum autem vel loquutionum ministeriis non requirebant aliud, nisi ipsum bonum, atque praepositi mandatum.

Consideremus modo si nos tales simus. Si tales; bene quidem, et beata est via nostra. Ecquid aliud exquiremus ad gloriam et laudem in hoc vel in futuro saeculo? Minime enim aliter hinc atque ex his desideriis potest quis gloriam et honorem consequi, ut mihi videtur. Si vero tales non simus; ehu quale detrimentum! imo vero qualis perniciēs! Nam praeter amissionem eorum, quae lucrari videmur, aeterna quoque bona amisimus! Et si hoc tantum malum immineret, foret quidem malum malo minus. Verum et luent poenas aeternas, qui cor suum propter insipientiam perdiderunt, cum deberent saluti suae operam navare.

Absit itaque, ne ex his aliquid huiusmodi nos patiamur vel audiamus. Omnes

δόθον μεταχειριζομένους πράττειν τὰ θεοφιλῇ καὶ ἐνάρετα, καὶ διαζῆν μετὰ εἰρήνης καὶ ἀγάπης, μετ' ὑπομονῆς καὶ ταπεινώσεως, στέργειν τε πάντα τὰ προστασόμενα, μηδαμῶς ἀντιλέγειν, μηδὲ ἀφηνιάζειν, μηδέ τι τῶν ἄλλων παθῶν ἐνεργεῖν, ἵνα τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐπερειδόμενοι καὶ ὑψούμενοι καὶ εὐκλεούμενοι, φθάσωμεν εἰς μέτρον τελειότητος καὶ κατὰστασιν εὐταξίας, εἰς ἐπαινετὴν πολιτείαν, εἰς παράδειγμα ἀρετῆς τοῖς ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν. εἰς ὑπόμνημα ἀγαθὸν τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς μετέπειτα, εἰς καύχημα ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀχρείου ὑμῶν ποιμένος εἰς ἐπιτυχίαν βασιλείας οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

vero optimum aggrediamur iter ad ea, quae Deo placent, agenda et quae virtutis sunt, ad vitam ducendam in pace et charitate, in subiectione atque humilitate. Diligentes omnia, quae mandata sunt, nunquam contradicamus neque recalcitemus, neque aliquid aliud vitiorum operemur; ita ut in his et similibus confirmati et elevati, et bene probati, mensuram perfectionis consequamur et talem conditionem regularis vitae, ut laudabilis sit conditio nostra quasi exemplum virtutis tum proximis tum externis: sit commemoratio virtutis praesentibus et his qui sequuntur: et sit ad gloriam mei humilis viri et peccatoris et inutilis pastoris vestri, atque ad acquisitionem regni coelorum in Christo Iesu domino nostro; cui cum Patre et Spiritu sancto est gloria et potentia, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ 50'.

Φιλεῖν ἀπαράθραυστα τοὺς
ἡγουμένους.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Ἡ καρδιά μου τετάρχεται ἐν ἐμοί, καὶ δειλία καὶ φόβος ἐπίπτει ἐπ' ἐμέ ὁρῶντα τὸ πλήρωμα ὑμῶν πληθυνόμενον ταῖς καθημεριναῖς προσθήκαις τῶν ὑπὸ θεοῦ πεμπομένων καὶ ἡχόντων ἐν ταύτῃ τῇ μονῇ. Καὶ τίς περιζώσει τὴν ἀσθενεῖαν μου δύνα-

SERMO XCIX.

*Diligere absque ulla exceptione
praesides.*

PATRES FRATRES ET FILII,

Cor meum in me turbatum est; ac formido et timor cecidit super me, cum viderem multitudinem vestram quotidianis adventibus multiplicari ab eis, qui a Deo missi sunt et hoc monasterium petunt. Ecquis circumcinget debilita-

μιν πνευματικὴν περικρατῆσαι καὶ κυβερνήσασθαι ἡμᾶς σωτηριωδῶς; Ἢ τίς καθαρῖσει τὴν καρδίαν μου ἀπὸ τῶν βρυόντων ἐν αὐτῇ παθῶν, ἵνα ἐλλαμφθῶς θείᾳ χάριτι, φωτίσω ὑμᾶς φῶς γνώσεως, καὶ ἐνάξω εἰς τὴν ἀπλανῆ ὁδὸν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ταῦτά μοι ὡς πολλάκις εἴρηται, συνέχει τὴν ψυχὴν καὶ τήκει τὰ ὀστά, καὶ οὐκ ἔξ ἀνεῃθῆναι τὸ καρδίου. Διὸ στενάζω ἐκ βάρους καρδίας μου· βοῶ πρὸς τὸν δεσπότην μου Θεόν. Δάκρυα ἐνίοτε ἐκχέω ἐκ μέσης τῆς καρδίας μου θερμὰ, ὅπως οἱ αὐτοῦ οἰκτιρμοὶ προκαταλάβωσιν εἰς βοήθειαν ἡμῶν καὶ ἀντιληψιν.

Καὶ γοῦν ὁρῶ ὅτι εἰσὶ τινες ὧδε, κατὰ τὸν προφήτην, δυνάμενοι ὡς νεφέλαι πετᾶσθαι, εἰ εὗρωσι τὸν πτεροῦντα αὐτοὺς κατὰ ψυχὴν· καὶ ὡς λίθοι τίμιοι ἄλλοι κυλίνονται ἐν μέσῳ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς πάλιν λέγει, εἰ ἐπιτεύξονται τοῦ ἐποικοδομοῦντος ἐπιστήμονος. Τί γὰρ καὶ οὐ βλέπεται καλὸν ἐν ὑμῖν; Οὐχὶ καθημέραν μαρτυρεῖτε διὰ τῆς ἀθλητικῆς ὑποταγῆς ὑμῶν; Οὐχὶ καθαροὶ ἐστε διὰ τῆς ἐξαγγέλσεως ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν; Οὐχὶ ἡ καρδία ὑμῶν καιομένη ἐστὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆς ἀναξιότητός μου διὰ τὸν φόβον τοῦ κυρίου; Οὐχὶ ἡ ψυχὴ μου ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν; Καὶ αἱ ψυχαὶ ὑμῶν ἐν τῇ ταπεινῇ μου καρδίᾳ; Καὶ εἰμὶ φιλῶν καὶ φιλούμενος, συνεχῶν καὶ συνεχόμενος, βλέπων καὶ βλέπόμενος.

Διὸ καὶ τῇ ὑμῶν μόνῃ θεωρίᾳ ἀρκοῦμαι, σχεδὸν εἰπεῖν, καὶ οὐκ ἐπιθυμῶ προβλέψαι ἄλλο πρόσωπον· καὶ μεθ' ὑμῶν μᾶλλον

tem meam spiritali robore, ut vos salubriter moderari et gubernare possim? Equis purificabit cor meum ab affluentibus in eo vitiis, ut ego illustratus a divina gratia, illustrem vos lumine sapientiae, et ducam per iter certum mandatorum Dei? Haec saepe mihi metipsi dico; et obstringitur anima, et contabescunt ossa, nec fas est mihi omnino requiescere. Idcirco e profundo cordis mei ingemisco ad dominum Deum meum; lacrymas aliquando effundo e corde calidas, ut miserationes eius festinent in adiutorium et auxilium meum.

Itaque aspicio hic quosdam, iuxta prophetam, qui possent sicut nubes volare, si invenirent qui praebeat animabus alas; et alii quasi lapides in medio vestrum volvuntur in terra, ut ille ait, et essent pretiosi, si architectum nanciscantur sapientem. Ecce in nobis non apparet pretium nostrum? Nonne quotidie martyres estis per athleticam obedientiam vestram? Nonne purificati estis per confessionem coram Deo et nobis peccatoribus? Nonne ardens est cor vestrum in dilectione erga humilitatem meam in timore Domini? Nonne anima mea est in animabus vestris, et animae vestrae in humili corde meo? Et ego ipse sum diligens et dilectus, comprehendens et comprehensus, conspiciens et conspectus.

Ideo et tantummodo aspectus vester mihi sufficit, quasi dixerim, et nullam aliam desidero aspicere personam. Est

ἰορτῇ καὶ πανηγυρίᾳ καὶ φαιδρότητι καὶ ἀνεσίᾳ καὶ εὐζωίᾳ, ἣ μετὰ τῶν διαδόχηματᾶ προοὐντων, καὶ τῶν τὰς λαμπρὰς τραπέζας ἀπαρτιζόντων. Πατέρα γὰρ καὶ μητέρα, καὶ συγγενεῖς καὶ ἀδελφοὺς ὡς οὐκ ἔχετε, οὐκ ἔχω. πλὴν Θεοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς. Τοὺς γὰρ κατὰ σάρκα παρήμι λέγειν. Εἰν τοίνυν ἐπιμένωμεν καὶ προσκαρτεροῦμεν, στεφάνους ἀφθαρσίας κληρονομήσωμεν, παρὰ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ· καὶ ὁ χορὸς ἡμῶν εἰσδίδεσθαι τῶν ἁγίων. Εὐδοχῆσαν οὖν τὰ ἐπιτίμια, καὶ, ὡς φιλάρετοι, θερμῶς ὑπεδέξασθε, καὶ ὁσίως διεγέρθητε εἰς τὰ ὀφειλόμενα. Καὶ βλέπων ὑμᾶς ἐπειδὴν γένησθε ἂν ἐν ἐπιτιμίοις πως φέρετε γενναίως, δοξάζω τὸν ἐνδυναμοῦντα ὑμᾶς Θεόν, καὶ αἰδοῦμαι ὡς ἐνεργοῦντας ἰάματα.

Ταῦτα δὲ ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων εἴρηται· εἰσὶ γὰρ τινες ἀμελῶς διακείμενοι, ὧν ἄφροιτο ὁ Θεὸς φόβος, ἵνα δράμοιεν κακῆνοι καλῶς μετὰ πάντων τῶν ἐπαινετῶν. ἔχει τοίνυν ἡ ὑποταγή, ὡς γέγραπται, καὶ τοῦτο καλόν, τὸ τῆς προκοπῆς ἀδιάνωστον, καὶ οὐχ ὁράται τὰ κατορθώματα. Ἐν τούτῳ γὰρ καὶ ταπεινοῦσθε, ἐπεὶ πολὺς κόπτος ἐξέρχεται ἀφ' ὑμῶν, καὶ βρῦει χάρις ἐκ τῶν μελῶν ὑμῶν ἁγιαστική. Καὶ ἐπιτελεσθαι ἔσται ἐνεργημάτων καὶ οὐνόμενων, καὶ οὐκ οἷδ' ὅπως τρέχουσιν οἱ λαῖκοι εἰς τοὺς νῦν κιονίτας· ἐπεὶ εἰ ἔβλεπον καλῶς, πάντας εἶων καὶ πρὸς ὑμᾶς ἡντομόλουν τὰς εὐχὰς ὑμῶν ἐξαιτούμενοι.

Τίς οὖν λοιπὸν ἐν ὑμῖν εὐπροθυμούμενος

mihi maius festum vobiscum, et sollemnitas, et hilaritas, et requies et bonus vitae status, potiusquam cum iis, qui diademata gerunt, et splendidas instruunt mensas. Non enim habeo parentes, nec cognatos, nec fratres, sicut et vos non habetis praeter Deum et spiritalem patrem. De iis, qui secundum carnem sunt, non loquor. Si sic stabimus et strenue agemus, haereditabimus coronas immortalitatis a Deo remunerante; et suscipiet nos chorus sanctorum. Datas vobis poenas, sicuti virtutis amatores libenter suscepistis; et sancti alacresque fuistis ad debitum explendum. Cumque vos videam poenis subiectos, easque alacres perferentes, glorifico Deum, qui confortavit vos; et veneror vos quasi operantes sanationes.

Haec vero de iis, qui sunt studiosiores, dicta sunt; sunt vero aliqui minus curiosi; quos utinam tangat Dei timor, ut currant et ipsi cum aliis omnibus laudandis. Obedientia enim hoc habet boni, ut scriptum est, quod profectum non considerat nec bona respicit facinora. In hoc ipso enim humiles manetis, etsi multus labor a vobis requiratur, et gratia sanctificationis e mentibus diffuat vestris. Operatores estis gestorum et virtutum, et nescio quomodo, nunc laici praecurrunt etiam stylitas; etenim, si recte opinor, omnes si viderent, etiam concurrent ad vos preces vestras expetentes.

Quis igitur in vobis est promptior?

περισσότερα: Τίς ὁ βαδίζων εὐσθενέστερα; Τίς ὁ καθημέραν ὑπεραθλῶν ὑπομονητικώτερα; Τίς ὁ μὴ προβλέπων ἀλλαγῶ, εἰ μὴ εἰς Θεὸν καὶ εἰς τὴν ταπεινώσιν ἡμῶν; Τίς ὁ πάντα στέργων καὶ πάντα φίλων τὰ ὑφ' ὑμῶν γίνομενα, ὁ μὴ φιλονεικῶν διὰ σαρκικόν τι καθῆκον; Οὗτος μετ' ἀγγέλων χορεύει ἀπεντεῦθεν ἤδη. Εστὲ δὲ τῶν τοιούτων ἀνδραγαθημάτων οἱ τινες κάτοχοι. Ἀλλὰ προτρέχει καὶ Ἰωάννης Πέτρον, καὶ Παῦλος ὑπερτερεῖ ὀψιθίς τῇ κλήσει τῶν πρώτων. Καὶ ἕκαστος, ὁ θέλων ἐν ὑμῖν ἐν ταπεινώσει εἶναι, ὑπερανίσταται τῶν λοιπῶν.

Πολλὰ ἐφίεμαι λέγειν· ἀλλ' οὔτε ἐγὼ εὐπορῶ, οὔτε ὁ καιρὸς παραχωρεῖ. Ταῦτα δὲ ὑπομιμνήσκω μικροπρεπῶς. Ὑμεῖς δὲ καὶ παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες τὰς ὑποθήκας τοῦ πνεύματος συναγείρεσθε καὶ συναμιλλᾶσθε ἀλλήλοις. Καὶ γίνεσθε καὶ τῆς ἐμῆς νοθρότητος προτρεπτικοὶ, ἵνα ἐν ταῖς μικραῖς ταύταις ἡμέραις ἀγωνισάμενοι καλῶς, βασιλείαν οὐρανῶν ἀνταλλαξώμεθα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ρ'.

Ἐκ τοῦ κατηχεῖν ὠφελεῖσθαι
πλειόνως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὡς ἕκαστος ὑμῶν ἐπέχει διακονίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ συνοδίᾳ, καγὼ ὁ τάλας λαχὼν ἀνάξιως τὸ ἄρχειν καὶ λέγειν οὐκ ὀφείλω ἀμελεῖν τῆς διακονίας μου· ἀλλ' ἀεὶ

Quis contendit ulterius? Quis quotidie exantlatus est patientius duriora? Quis alia respicit, nisi Deum et nostram humilitatem? Quis omnia diligens et amans ea quae a vobis geruntur, et non aemulatur, quae sunt secundum carnem? Is cum angelis iam abhinc choreas agit Et quidam vestrum sunt haec assecuti. Veruntamen Ioannes praecurrit Petro, et Paulus superior est, etsi serior prioribus sibi in vocatione. Quisque ex vobis velit in humilitate esse, caeteros antecellit.

Plura quidem alloqui vellem, sed non valeo, et tempus non sinit. Haec autem parumper commemoro. Vos autem, qui in vobis habetis depositum spiritus, excitamini et concertamini ad invicem. Et sitis quoque ignaviae meae excitatores, ut his paucis vitae diebus legitime praeliantes, hanc vitam cum regno coelesti commutemus, in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula. Amen.

SERMO C.

*Ex catechesi debemus fructum
decerpere uberiores.*

FRATRES MEI ET PATRES,

Ut unusquisque vestrum ministerium suum habet in hac nostra congregatione, sic ego miser, cum acceperim illud praesidendi ac loquendi, non debeo

μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τρίς ἐβδομαρήσιον κατήχησιν ποιῆσθαι, ὅπως ἂν ἔχω οὐνά-
μεως· ἴσως δέ τινες φήσαιεν, ὅτι· τί γὰρ
καὶ κερδαίνομεν ἐκ ταύτης, ἐφ' ὅσον εἰς
ἔργον τὰ λαλούμενα οὐ προάγομεν; Πολ-
λὰς γὰρ ἀκούονται περὶ τοῦ μὴ δεῖν
γελᾶν, οὕτω τοῦτο κατωρθώκαμεν· καὶ
πλειστάκις διδασκόμενοι περὶ τοῦ μὴ δεῖν
ἀργολογεῖν, ἔτι ἀργολογοῦμεν· καὶ πολλά-
κις νουθετούμενοι περὶ τοῦ μὴ δεῖν φρο-
νεῖν ἢ βασκάνειν τῷ πλησίον, ἔτι ὑπὸ τοῦ
πάθους διοχλούμεθα. Καὶ ἀπλῶς ὑπομιμη-
σόμενοι περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀμελῶς διακεί-
σθαι ἐν τε ταῖς νυκτεριναῖς καὶ ἡμεριναῖς
ψαλμωδίαις, καὶ προσευχαῖς, ἔτι ἀπομετεω-
ρίζομεθα· καὶ ἀπονυστάζομεν καὶ αἰσθητῶς
καὶ νοητῶς· καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐπιφθεγ-
γόμεθα.

Ἀλλ' οὐκ εἰκότως ταῦτα οἱ λέγοντες λέ-
γουσι· πρῶτον μὲν ὅτι οὐ ράδιον τὸ ἀνώ-
τερον τῶν παθῶν γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἄλων κόπων καὶ σπουδῶν κοπωδέστερον
καὶ σπουδαιότερον. Δεύτερον δὲ ὅτι, ὥσπερ
ἐπὶ τινος κλίμακος οὐκ ἔστιν εὐθύς τινα
ἐπιβάντα ἀπὸ τῆς πρώτης βαθρείας ἐπὶ τὴν
ὑστάτην ἀναπηδᾶν, τῇ δὲ καθεξῆς ἀνόδῳ
ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνέρχεσθαι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς
ἀρετῆς ταῖς κατὰ μικρὸν αὐξήσεσι φθάνο-
μεν. εἰ θέλομεν τῆς κορυφῆς ἐπιλαβέσθαι.
Ὡστε συμφέρουσα καὶ ἡ κατηχητικὴ ὑπό-
μνησις, ἐμοί τε καὶ ὑμῖν, μετὰγουσα καὶ
μεταφέρουσα κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸ ἀνάντες,
μᾶλλον δὲ ἐκ τῶν χαμθέν ἐπὶ τὸν οὐρα-
νὸν τοῦ οὐρανοῦ τὰς τιμίας ὑμῶν ψυχάς.

negligere officium meum; sed semper
ut alii, meam ter in hebdomada cate-
chesim habere, quantum mihi vires
suppetunt. Caeteroquin non desunt qui
dicant: Quid inde lucri habemus; cum,
quae dicta sunt, opere non complean-
tur? Saepe enim auditum est de risu
cohibendo, et hoc numquam emenda-
vimus; pluries edocti sumus de vitan-
dis otiosis sermonibus, et adhuc vane
loquimur; saepe cohortati sumus de
invidia odioque in proximum fugiendo,
attamen adhuc his turbamur vitiis. Ex-
hortati quoque de explendis cum omni
attentione nocturnis diurnisque psal-
modiis et precibus, et adhuc divagati
sumus ac somnolenti tum mente tum
corpore. Et alia huscemodi addenda a
nobis essent.

Sed qui haec pronuntiant, haud certe
scienter dicunt. Et in primis, quoniam
non facile est fieri animi motibus supe-
riores, sed hoc est omnium laborum
et studiorum laboriosius atque conten-
tiosius. Secundo, quod, sicut in quadam
scala non debet subito ascendens a
primo gradu ad superiorem saltare; sed
per consequentem ascensum ad summa
pertingere. Eadem ratione in virtute
per parvas augmentationes possumus, si
velimus, apicem assequi. Itaque iuvat
maxime catechetica exhortatio et mihi
et vobis, cum adducat et elevet paul-
latim ad sublimiora, vel potius e terra
venerandas animas vestras ad coelum
coelorum.

Καὶ ἄλλως δὲ, ἐννοῆσαι χρὴ, ὅτι εἰ οὕτως λαλουμένων καὶ ἀκουσμένων τῶν ὀφειλόντων γενέσθαι καὶ κατορθωθῆναι εἰς δόξαν θεοῦ, οὐ γίνηται ἐπικράτησις τῶν παθῶν. Τί δ' ἂν ἐμελλεν συμβαίνειν καὶ εἰς πόσον ἐφθάζομεν κατόπιν εἶναι σιωπῶντες καὶ μὴ διευκρινουῖντες καὶ ὑποφαίνοντες τὰ ὀφειλόμενα:

Εγὼ δεδιδάχμαι παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ὅτι περ οἱ λόγοι δόξας ἐπὶ τὰ πράγματα εἰσιν, εἴτε χρηστοὶ εἴτε ἐτέρως ἔχοντες. Καὶ εὖ οἶδ' ὅτι τὸ λαλεῖν τὰ κρείττονα, εἰς πᾶσιν ἡμᾶς ἐκάστοτε φέρει. Καὶ ὁμολογῶ, τέκνα μου, ὅτι ἐκ τῶν θεοπνευστων ἀναγνωσμάτων μικρόν τι, καὶ ἐκ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν κατηχήσεως πάντοτε ἐπανέρχεσθε, καὶ πάντοτε ἐπιτείνεσθε. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον οἱ ἐμπαθεῖς πρὸς ἀνάνηψιν καὶ βελτίωσιν, κατὰ δὲ τὸ δευτέρον οἱ ἀνάρετοι πρὸς τελείωσιν.

Καὶ ὁμολογοῦμεν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐεργεσίαν, καὶ οὐ κρύπτομεν τὸ ἔλεος. Βλέπετε γὰρ σχεδὸν ὅτι οὔτε μάχαι γίνονται, οὔτε συκοφαντίαι, οὔτε κατηγορίαι. οὔτε λοιδορίαι, οὔτε παρακοαί, οὔτε σφετερίσεις καὶ λαθροφαγίαι· ἀλλὰ, καὶ εἰ γίνονται ἐπεὶ περ ἐσμὲν εὐολίσθω ταύτῃ σαρκί, θάττον καταστέλλονται τοῖς ἐπιτιμίαις τῶν ἀλόντων θεραπευομένων. Καὶ γὰρ οἱ μὲν ἀφορίζονται, οἱ δὲ ξηροφάγουσιν. οἱ δὲ παρίστανται, οἱ δὲ ῥητὰς γονυκλι-

Atque e contra considerare oportet, quod si post haec dicta et audita ex his, quae fieri et emendari oportet ad gloriam Dei, non assequamur animi motuum correctionem, quid futurum erit? Et ad qualem adducti erimus conditionem, si nos sileremus, neque diudicaretur, neque oculis subiiceretur, quae essent agenda?

A sanctis viris edoctus sum sermones esse quasi iter ad opera gerenda, sive boni sint sive contrarii. Atque expertus sum colloquia meliora ad actiones semper nos adducere. Et confiteor, filii mei, quod a Deo inspiratis libris perlectis, aliquem parvum fructum vel incitamentum vos semper quidem percepisse; ex humilitatis meae vero catechesi superelatos et semper fervidiores venisse. Sed et iuxta ea, quae primo diximus, passionibus subiecti ad resipiscentiam et emendationem veniunt, et iuxta ea, quae secundo pronuntiavimus, illi qui virtutem colunt, ad perfectionem impelluntur.

Gratiam Dei confitemur, et beneficentiam; atque misericordiam non abscondimus. Considerate enim parumper quod neque contentiones fiunt, neque calumniae, neque accusationes, neque convicia, neque inobedientiae, neque usurpationes, neque occultae manducationes; sed si quid accedit ob fragilitatem conditionis nostrae, statim cohibetur per poenas errantium, qui et medentur. Etenim quidam separantur;

σίας βάλλουσι προσφορῶς, κατὰ τὸ ἐπιβάλλον τῇ θεραπείᾳ τοῦ πάθους μέτρον.

Διὸ μηδεὶς λεγέτω, ὅτι οὐκ ὠφελούμεθα κατηγούμενοι· μηδὲ πάλιν, ὅτι οὐ προκόπτομεν διδασκόμενοι. Καὶ ὠφελούμεθα, καὶ προκόπτομεν χάριτι Χριστοῦ. Καὶ ἀναβαίνοντες ἀναβαίνομεν ταῖς καλαῖς ἀναβάσεσιν ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἀρετῶν, φωτιζόμενοι καὶ ἱερούμενοι καὶ θεοποιούμενοι. Ἀλλ' ἐπεὶ κόπῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ, ὡς εἴρηται, κατορθοῦτε.

Παρακαλῶ, καὶ ἀντιβολῶ, καὶ δέομαι· ἐπιμείνωμεν τῇ καλῇ ὑμῶν ταύτῃ προθέσει, καὶ τὰς διψυχίας αἰεὶ περικόπτομεν, καὶ τὰς ὀλιγωρίας ἐξοστρακίζοιμεν· καὶ νεύρωμεν ἑαυτοὺς ταῖς ἀγαθαῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς μελλούσαις ἀνταποδόσεσι τῶν αἰώνων ἀγαθῶν. Καὶ τοῦτο ἕως ἄν ἐμπνέομεν, ἵνα ἐκ τῶν παρόντων ὀχληρῶν καὶ ἐπιπόνων ἀπαρханτες διὰ θανάτου, κληρονόμοι καταξιωθῶμεν γενέσθαι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΡΑ'.

Θεῷ τελειοῦν καθαράς
ὑποσχέσεις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τί διδάσκει ἡμᾶς ὁ θεὸς ἀπόστολος:
Τί παρακινεῖ λέγων· « Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος· ἰδοὺ ἡμέρα σωτηρίας· ἀποθώμεθα

quidam siccis vesci coguntur: alii stantes permanent: alii numeratas genuflexiones faciunt cum utilitate iuxta mensuram aptam defectui medendo.

Propterea nemo dicat e catechesi non capi emolumentum, neque cum edoceamur, nos non proficere. Gratia Christi proficientes proficimus bonis gressibus ad montem virtutum, illustrati et consecrati et quasi divini effecti. Verumtamen in labore et sudore multo, ut dictum est, semper emendati estis.

Hortor itaque ac deprecor atque vos exoro, consistemus in bono hoc nostro proposito, et omnes ambiguitates praecedamus, et dubia exulare faciamus, et nosmet corroboremus spe bona, et cogitatione futurae retributionis bonorum coelestium. Et hoc semper fiat, quousque spiramus et e praesentibus conditionibus turbulentis et laboriosis educti per mortem, digni habeamur haeredes fieri regni coelorum in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria et potestas cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CI.

*Puras promissiones datas Deo
perficere.*

FRATRES ET PATRES ET FILII,

Quid a divino apostolo edocemur? Equid ille exhortatur dicens: « Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc

οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκοτούς, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός· ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν». Ὡς ἀγαθὸς τοίνυν πατήρ καὶ διδάσκαλος, διεγείρει ἡμῶν τὸ ῥάθυμον· τὸν τῆς ψυχῆς νυσταγμὸν ἐπιτινάσσων ἐκ τῶν νοητῶν ἡμῶν ὀφθαλμῶν, κατάρτιζει ἡμῶν τὰ κατὰ θεὸν διαβήματα, ἐμβιβάζων ἡμᾶς εἰς τὴν τρίβον τῆς ἀγαθοεργίας.

Ἵπακούσωμεν τοιγαροῦν τῆς θείας διδασκαλίας· διανυστῶμεν προθύμως· ἐκνήψωμεν ἔτι καὶ ἔτι· βαδίσωμεν προθυμότερον· ὅτι ἤδη ἡμέρᾳ κέκλικε τῆς ἐκάστου ἡμῶν ζωῆς· καθὼς ὁρῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν προαρπαζομένους, καὶ τὸ ὀλίγοστον διάστημα τοῦ βίου ἡμῶν ἐν ἐκάστῃ ἡλικίᾳ ἐνθεωροῦμεν. Ἀρπάζονται γὰρ οὐ μόνον πρεσβύται, μεσηλικιοῦντές τε καὶ νεάζοντες· ἀλλὰ καὶ παῖδες καὶ βρέφη. Καὶ εἰ μὲν ἕως ἔτι ὁ καιρὸς ἐνδέει, καὶ ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐλλείπει χρόνος, σπουδάσωμεν καὶ ἀγωνισώμεθα εὖ ἂν ἔχοι. Ζησώμεθα γὰρ εἰς αἰῶνας, καὶ ἀπολαύσωμεν χαρᾶς ἀνεκλαλήτου.

Εἰ δ' ἀπαρασκευάστοις τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἀνετοίμοις τοῦ κατὰ ψυχὴν εὐπρεπισμοῦ, ἐπιστάτῃ ἡμῖν τὸ πέρας τοῦ παρόντος βίου, καὶ ἐπιδύσει ἡμῖν ὁ τῆς ζωῆς ἥλιος. Οὐαὶ ἐπὶ Οὐαὶ ὄντως. Καὶ σκοτὸς ἐπὶ σκοτεῖ, καὶ ἀγγελία πονηρὰ ἐπὶ ἀγγελίᾳ πονηροτέρᾳ. Καὶ τίς ἐξαίρησεται ἡμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ δράκοντος; ἢ τίς ἐστι ἄνεσις ἡμῖν κολαζομένοις ὑπὲρ τῆς ἀπροσεξίας, ἐν ἣ κακῶς τὸν παραυτίκα βίον μετεηλλάξαμεθα; Λοιπὸν - ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖτω·

dies salutis. Deponamus igitur opera tenebrarum, et induamur arma lucis: ut in die apte ambulemus». Sicut bonus pater atque magister, is excitat socordiam nostram. Quasi excussa animae nostrae dormitatione ab oculis spiritus, instruit nos, ut iter ad Deum aggrediamur, sic nos ad semitam bonorum operum incitans.

Obediamus itaque divinae doctrinae: exurgamus alacriter: etiam atque etiam excitemur: et maiori animo progrediamur. Ecce enim iam inclinata est dies vitae cuiuscumque nostrum. Et dum videmus praereptos fratres nostros, quam parum reliquum sit vitae nostrae in singulorum aetate considerare-mus. Praeripiuntur enim non solum senes, et qui mediam attigerunt aetatem et iuvenes; sed pueri quoque et infantes. Et cum hucusque iam tempus abiit, et adhuc aliquid restat vitae nostrae, studeamus et contendamus, ut bene procedat. Nobis enim vita in saecula, et gaudium ineffabile manet.

Si vero bonis operibus non erimus instructi, et ornamenta animae minime comparaverimus, adveniet huius saeculi nobis finis, et sol vitae nobis occidet. Tunc vere erit, Vae super Vae; et tenebrae super tenebras, et malum nuncium super peius. Quis tunc eripiet nos e manu draconis? Ecquid erit nobis solatii, cum luerimus poenas socordiae, in qua male praesentem vitam transegimus. Caeterum « qui despicit despiciat; et ini-

ἡ ἀνομιῶν ἀνομιεύω - καθὼς γέγραπται πρὸς τοὺς ἀποδράσαντας ὁ λόγος. Μᾶλλον δὲ προσηκνέον ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἀνακλητέον. - Οὐ γάρ τοι θέλει ὁ θεὸς τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιτρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. -

Ἦμεῖς δὲ χάριτι Χριστοῦ οἱ ἐν τῇ ἀθλητικῇ ὑμῶν ὑποταγῇ ὑπομεμενηκότες. καὶ ἀδιαψεύστους ὑμῶν τὰς ὁμολογίας καὶ συνθήκας διαφυλάττοντες ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, χαίρετε καὶ εὐφρανέσθε· ὅτι πολλὸς ὁ μισθὸς ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀποθησαυρίζεται. Εἴπερ προσέχετε καὶ ἐμμένετε, ἀκούετε, καὶ πράττετε. Τηρεῖτε καὶ φυλάσσετε πάντα τὰ διατεταγμένα ὑμῖν ἐν κυρίῳ· καὶ πρὸς τὴν ὠφέλειαν ἀπὸ τῆς ἡμῶν ταπεινώσεως ἡμῖν ὑπομιμνησκόμενα. Οὐ γὰρ ὀφείλουσιν οἱ τινος δεσπότης πιστοὶ θεράποντες ταῖς ἐπὶ τινων ὁμοδούλων ἀθετήσεσι πτοεῖσθαι καὶ παρασαλεύεσθαι τοῦ δέοντος· τὸνναντίον δὲ καὶ προσεκτικώτεροι καὶ φιλοδεσπότεροι καὶ στερεώτεροι τῷ φόβῳ καθίστασθε· ὥστε οὐδὲ πιστοὶ στρατιῶται κατολιγωρεῖν ἐκ τῆς βασιλικῆς παραστάσεώς τε καὶ δουλείας, ἐστὶ ὅτε τῶν τινῶν συστρατιωτῶν κακοβουλαῖς, φατρίαις τε καὶ ἀθετηχαῖς συσκευαῖς εἰσβληθῶντων. Εἰδὲ ἐπὶ τῶν κάτω καὶ λυομένων ταῦτα· τί ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου καὶ μόνου καὶ ἀληθινοῦ δεσπότης τε καὶ βασιλέως τῶν βασιλευόντων;

Εκεῖνῳ γὰρ ἐστρατεύητε, τέκνα καὶ ἀδελφοί, καὶ ὑπ' ἐκείνου τάττεσθε, καὶ αὐτῷ δουλεύετε νύκτωρ τε καὶ μεσημέραν· καὶ ὁ ἀθετῶν εἰς αὐτὸν ἀθετεῖ· καὶ ὁ ἀνομιῶν

quus iniquitates operetur » sicut scriptum est de peccantibus. Verum potius et pro iis est orandum et deprecandum; « Non enim vult Deus mortem peccatoris: imo vero vult converti atque vivere ».

Vos autem, qui gratia Christi strenue permansistis in athletic obedientiae laboribus, et sinceras vestras pactiones professionis perfecistis coram Deo et hominibus, gaudete et exultate, quoniam copiosa merces vestra reposita est in caelestibus thesauris. Quod erit, si attendatis et perseveretis, si audiatz atque operemini, si servetis et custodiatz omnia, quae iussa sunt vobis in Domino, et a me humili servo ad utilitatem vestram vobis commemorata. Non enim, qui fideles servi sunt alicuius heri, debent pavere atque debitum opus recusare, si ab aliquo e conservis fiat iniuria; imo potius sese praebere necesse est in timore diligentiores, amantiores atque firmitiores. Sic et qui fideles sunt milites, non debent deficere ab acie et servitio regis, quamquam aliqui e commilitonibus ad prava consilia et coniurationes sese adiungant. Et si haec dicenda sunt de terrenis rebus et transeuntibus, quid de magno et primo, et uno et vero domino et rege regum?

Huic enim vos militate, o filii et fratres, et in eius acie atque servitio diu noctuque consistitis; et « qui deficit, in eum peccat; et qui iniqua agit, in

εἰς αὐτὸν ἀνομεῖ. - Εἴπερ μὴ παρέργως ἀναγινώσκετε τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ μεγάλου Βασιλείου νομοθετούμενα, ἧ καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁσίαν Κλίμακα κυροττόμενα.

Ἀλλ' ὅμως καίπερ τηλικούτων ὄντων φοβερῶν τῶν κριμάτων τῆς ἀποστασίας κατὰ τὰς ἀμαρτίας μου, οὐ παύονται τινες ἀπορρήγνυσθαι τῆς συναφείας οὐχ ὑμῶν, ἀλλὰ δι' ὑμῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὥς φησιν ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος. Εἶτα καὶ τὸν Ιούδαν μιμούμενοι καθ' ἡμῶν καὶ καθ' ὑμῶν κινουντές τινας, οὐκ οἶδ' ὅτι εἰπὼν, φύγω τὸ κατηγόρημα· ἵνα εἰ οἶόν τε ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς διὰ τὸ μὴ λύεσθαι καὶ συμπαρανομεῖν ἡμᾶς, ἄρωσι καὶ τὸ μνημονεύεσθαι με ἐν ζώσιν.

Ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐμαῖς ἀμαρτίαις ἐπιγραφέσθω τὸ αἴτιον. Εγὼ γὰρ ὁ κακὸς ποιμὴν, καὶ ἐγὼ ἀποτίσω τὸ κρῖμα πλὴν ὅτι ἀπήγειλα τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην· ἀλλ' ὥς δοκῶ, οὐδ' ὀλιγάκις, οὐδὲ χαύνως. Καὶ βλέπετε πῶς οἱ δοκοῦντες στήκειν στήκετε· πῶς οἱ λογιζόμενοι ἑαυτοὺς ἀκινήτους εἶναι ἐν τῷ καλῷ, ἀπαρασάλευτοι διαμένετε, πῶς οἱ ὁμολογοῦντες τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ἐμοῦ τιθέναι ἕνεκεν ἀγάπης θεοῦ, τὰς ἐπηρείας ἐπιφέρετε· - οὐ γὰρ ὁ λέγων μοί, φησι, Κύριε Κυριε· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἐκεῖνος μου ἐστίν. -

Ἄ ἐπιφέρεται, ἐσαλεύθητε ἀκηκοότες· ἀλλὰ μηδαμῶς· στηρίζοισθε ἐν κυρίῳ, μᾶλ-

eum male operatur». Siquidem haud certe sine causa legitis ea, quae legifer divinus et magnus Basilius in regula iubet, vel ea, quae etiam in sancta Scala praedicantur.

Verum etsi ob peccata mea tam magna et terribilia ingruant mala apostasiae, tamen non desunt, qui non omittunt infringere unionem non quidem vestrum, sed per vos unionem sancti Spiritus; sicut idem dixerat magnus Basilius. Imo et Iudam imitantur, alios adversus nos et adversus vos concitantes. Nescio an haec dicens, fugiam poenam, vel si potius quanta sit illorum poena adversus semetipsos; propterea quod vos dissolvere atque secum ad iniqua agenda trahere contendunt; et ita ne ego amplius inter viventes sim commemoratus.

Sed horum causa peccatis meis imputetur. Ego enim malus pastor sum; et ego dabo poenas, etsi annuntiaverim gladium supervenientem, et ut arbitror, non raro atque negligenter. Et considerate quomodo arbitrantes vos stare, stetis; et quomodo, qui immobiles reputatis vos esse in bono, inconcussi maneat: et qui dicitis propter amorem Dei posse pro me animam vestram ponere, quomodo insidias sustineatis. *Non enim, ut scriptum est, qui dicit mihi: Domine, Domine, sed qui facit voluntatem patris mei, qui in caelis est, is meus est.*

An ne cum ea, quae circumferuntur, audistis, commoti estis? Sed minime.

λον καὶ μένοιτε ἀδιάπτωτοι, βεβηκότες ἐν τῷ τῆς ταπεινοφροσύνης ἐρείσματι· πλὴν προσέχετε καὶ γνωρίζετε οἷοις τρόποις ἀλίσκονται οἱ ἀλίσκόμενοι. - Θέλεις γάρ, φησι, μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ καὶ εἰς εἰς ἐπαινον παρ' αὐτοῖς. -

Θέλετε καὶ αὐτοὶ μὴ φοβεῖσθαι τὸ πτώμα· τὸ μαρτύριον διασώσασθε τῆς ὁμολογίας ὑμῶν· τὰ κατ' αὐτὴν διατεταγμένα πράττετε, καὶ μηδαμῶς εἰς τὰ ὀπίσω ὑπονοστήσετε, κατὰ τὰς ἐπιφορὰς τῆς πολυθλίψιας αὐτῆς. Ἐκ γὰρ τοῦ ὀλιγορεῖν καὶ ἀνοικείως τοῦ ἐπαγγέλματος πορεύεσθαι, ἡγουν τοῦ ἄρχεσθαι, σκληρύνεσθαι, τραγύνεσθαι, αὐταδειάζεσθαι, ἀλαζονεύεσθαι, ὑπερφηανεύεσθαι· εἴτ' οὖν ἐκ τοῦ γογγύζειν, ἐκ τοῦ λαθροφαγεῖν, ἐκ τοῦ ψιθυρίζειν, ἐκ τοῦ περπερεύεσθαι, ἐκ τοῦ ιδιορυθεῖν, ἐκ τοῦ μὴ ἐξαγορεύειν, ἢ ἐκ τοῦ ἀφιέναι σαπρὸν λόγον, ῥῆμα ὑβριστικόν, ἢ ἐκ τοῦ μὴ ἐπιδέχεσθαι εὐπειθῶς τὰ προστεταγμένα, τὰ διδόμενα κατὰ χρεῖαν, ἐπὶ ἐνδύματος, βρώσεως, ὑποδήματος· ἀλλὰ ζητεῖν καὶ ἀναζητεῖν ἐκ τοῦ - Δός μοι τοῦτο καὶ ἐκεῖνο - καὶ - οὐκ ἀρέσκει μοι τόδε παρὰ τόδε - καὶ, - οὔτινος χάριν οὐκ ἔλαβον παρὰ θεῖνα τὸ κάλλιον καὶ χρησιμώτερον; -

Ἐπεὶ, πρότερός εἰμι τῷ σχήματι καὶ πηλίκος καὶ τηλικούτος, ἐκ τούτου κατὰ μικρὸν ὥσπερ ἀπὸ κλίμακος τινὸς ὑψηλῆς τῆς ἀρετῆς καταβιβάζόμενος, καὶ οὐχὶ ἀναβιβάζόμενος, ἀποπίπτω εἰς τὸν βόθρον τῆς ὑποστασίας. Ὡστε εἰ μὴ βούλεσθε, μηδὲ

State firmi in Domino; imo vero et immobiles manete in fundamento humilitatis. Praeterea attendite, et certiores vosmetipsos facite, quibus modis solent capi, qui capti sunt. Dictum est enim. « Vis potestates non timere? Fac bonum, et laudem ab eis accipies ».

Vultis et vos fugere cadendi periculum? Testimonium servate confessionis vestrae: quae mandata pro hac sunt, implete: et numquam retrorsum terga date, sicut exigent multa male hac de causa vobis obiecta. Ex animi enim desponsione, atque e ratione vivendi professioni nostrae haud consona haec eveniunt. Scilicet ex ambitione, duritie, asperitate, complacentia sui, ostentatione, superbia; sic etiam ob murmurationes, ob secretas manducationes, ob susurrations, ob temeritatem, ob vitam privatam, ob omissam confessionem, ob verba aspera atque iniuriosa, ob iussa non humiliter suscepta, vel ob ea quae cuique tradita sunt ad varios usus, sive vestes, sive cibos, sive calceamenta; in eisque quaestus ac conquaestus agere; et tunc expetere: - Da mihi hoc vel potius illud, - vel: - Placet aliud prae alio, - et: - Cur non obtinui, quod melius est atque mihi aptius? -

Ego cum primus videar aliis etiam in habitu suscepto, in aetate ac dignitate, inde paulatim, quasi ab alta quadam scala virtutis descendens, non vero ascendens decidam in foveam apostasiae. Quapropter si curatis, et si vultis

θέλετε ἀποστῆναι. τὰ ἐφ' ὅσα αὐτῆς φέρεται· ἀπερ εἰσι τὰ προειρημένα. Ὁ γὰρ μὴ ἐκεῖνα φυλαττόμενος, πάντως καὶ μὴ παρευθὺς, ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον κρημνισθήσεται καὶ ἀπολεσθήσεται, καὶ ἰουδαίσει· ὅπερ μὴ γένοιτο τινί.

Διὰ τοῦτο γὰρ προλέγω, καὶ οὐ ψεύδομαι· ὥς αὐτοὶ ἐπίστασθε· καὶ ὥς οὐκ ἔστιν ἄλλως διὰ λείας ὁδοῦ καὶ εὐπόρου καὶ ἀγαθῆς ὁδεῦσαι ἐπὶ βασιλείαν οὐρανῶν, ἢ διὰ τῆς ἐναντίας τῆς προειρημένης, ἥτοι δι' ὑπακοῆς, εὐπειθείας, μακροθυμίας, καὶ ὑπομονῆς, εὐχαριστίας ἐπὶ τοῖς διανεμομένοις, καὶ ἀποδόχῃς καὶ εὐτελές ἐστι τὸ διδόμενον, καὶ πενιχρόν, καὶ παρ' ἁξίαν πρὸς τὴν τοῦ πέλας θεωρίαν. Ἄλλος γὰρ ἔστιν ὁ κριτῆς καὶ ὁ διανομεὺς, καὶ ἀποδώσει κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

Σοῦ δὲ ἔστω τὸ ὑπομνητικόν, ἀδελφέ· τὸ εὐχάριστον, τὸ ἀτάραχον, τὸ ἀλόγυστον· καὶ παραθεωρήθῃς πρὸς τοὺς ἄλλους· καὶ ἀπρονόητος ὅλως διαμεινης, ὥστε εἰ καὶ ἄμυχδὺς περιποίης, εἰ καὶ ἀκούκουλος εἰ καὶ μονοχίτων κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν τοῦ χρόνου· ὥστε σε τρομάσσειν ἐκ τοῦ ψύχους, καὶ μὴ συγκρατεῖσθαι τοῖς μέλεσι. Μηδαμῶς ἀγανακτήσης, παρκαλῶ, μηδαμῶς ἐπιφθέγξῃ ῥῆμα βλάσφημον. Τοῦτό σοι ἐγκελεύεται ὁ Χριστὸς διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ· τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐπιφθεγγόμεθα. Ταῦτα γὰρ τὰ ἅλλα τῶν ὑποτακτικῶν. Διὰ ταῦτα μάρτυρες. Διὰ ταῦτα συσσεφάνεται τῷ πρωτάθλῳ τοῦ κυρίου.

effugere apostasiam, quae illi inserviunt, fugite; ut superius dictum est. Qui vero haec, quae dicta sunt non custodit, certe non subito, sed paulatim praeceps agitur, et pessum ibit, et quasi iudaeus fiet. Hoc nemini accidat.

Ideo praenuntio: et minime erro, ut vos bene nostis. Nulla alia est via facilis et plana atque bona ad regnum coelorum, nisi ea quae contraria est viae superius commonstratae: videlicet quae per obedientiam, subiectionem, longanimitatem et patientiam incedit: quae exigit, ut cum gratiarum actione, quae dispensata sunt, suscipiantur, etsi vile sit quod datur et miserum, et parum aptum ac conveniens. Alius enim est qui iudicat, alius qui tribuit: et reddet Dominus secundum opera eius in die iudicii.

Tu vero, frater, patienter te habere debes, cum gratiarum actione, minime turbas agens vel obmurmurans, etsi prae caeteris videaris despectus, etsi omnino sis praeteritus, etsi incedas etiam absque mandio et caputio, cum una tunica tantum in hac instante frigiditate, ita ut ob frigus contremiscas, nec membris uti possis. Ne impatiens sis, deprecor; ne susurres verba blasphemiae. Hoc tibi Christus iubet per sanctos suos: hoc et nos peccatores commemoramus. Haec sunt certamina viris religiosiis proposita. Hinc martyres fiunt. Propter haec cum primo athleta Domini coronantur.

Εἰ δὲ μὴ ταῦτα, κενὸν τὸ ὄνομα, ματαία ἡ ἐλπίς. Καὶ ὡς προεῖπον, ἐκ τῶν ἐνοικείων λόγων καὶ τρόπων ταῖς κατὰ μικρὸν ὑποβάσσειν. ἀντὶ μάρτυρος ἀρνητῆς ἀποδειχθῆσθαι, καὶ ἀντὶ ἀθλητοῦ λειποτακτίτης, ἀντὶ στεφανίτου κατησχυμμένου, οὐ μόνον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἀλλ' ἀπείρῃ πᾶς κακίας ἀφ' ἡμῶν τρόπος καὶ λόγος. Εἴη δὲ ἐν ὑμῖν πᾶν παράδειγμα καὶ ὑπόδειγμα πατροπαράδοτον, εἰσέτι πατρικὸν ὑμῶν θησαυρίσμα εἰς ψυχῆς ἀγαλλίαμα, εἰς πλοῦτον περιουσίας ἀρετῶν, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΠΒ'.

Δεῖν εὐαρεστεῖν τῷ θεῷ
καθ' ἡμέραν.

ΛΕΛΑΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὕτω πρέπον ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἀναγκαῖον καθ' ὅσον οἶόν τε πᾶσαν μέριμναν καὶ σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι εἰς ὑμᾶς λόγῳ, ἔργῳ, ὑπομνήσεσι, παρκαλέσεσι, νουθεσίαις, προτροπαῖς, οἰκείοις ὑποδείγμασιν, ἐτέρων ἀρεταῖς, ἐν οὕτως θυνηθῶμεν ριθμῆσαι ἡμᾶς πρὸς ἔνθεον βούλημα καὶ σκοπὸν τὸν προκείμενον ἡμῖν τῆς πρὸς θεὸν εὐαρεστησεως. Καὶ ἐγὼ μὲν εἰμι ὀλίγος καὶ οὐκ ἀρχὼν οὐδ' ἐμαυτῷ· πρὸ προσώπου γὰρ

Si vero hoc pacto vos non habeatis, vanum est nomen, vana spes. Atque ut superius dixi, per sua verba et opera paulatim quisque decedit: non ut martyr sese ostendit, sed proditor, perfuga pro athleta, pro coronato triumphatore erit obprobrio contemptus; et quidem non in hoc saeculo tantum, sed et in futuro.

Longe absit a nobis omne mali verbum et modus. Verumtamen exemplar omnia sint in nobis ut spectaculum virtutum iuxta patrum traditionem, quae est vere haereditas atque thesaurus noster ad oblectamentum animae, ad divitias superfluentes virtutis, ad viaticum aeternae vitae in Christo Iesu domino nostro; cui gloria et potentia est nunc et semper et in saecula. Amen.

SERMO CII.

*Omnibus diebus oportet placere
Deo.*

FRATRES ET PATRES.

Convenit quidem, imo opus est, ut ego quantum possum omni sollicitudine, studio ac cura erga vos, tum sermone, tum opere, tum recordatione, tum exhortatione, tum persuasione, tum incitamento, tum propriis exemplis, tum aliorum virtutibus satagam, ita ut hoc pacto possimus nosmetipsos voluntati divinae et fini placendi Deo, qui nobis propositus est, conformari. Ego quidem

μού ἐστὶ ἡ ἁμαρτία μου ἀπὸ γῆς ἕως οὐρανοῦ· ἀναγκάζομαι δι' οὖν ὅμως τοῦ φορτίου μου ἐπικειμένου τῆς πάντων ὑμῶν ὁδηγίας ἐπιβάλλειν ἑαυτὸν ἐπ' ἐλπίδι τῆς βοηθείας τῶν εὐχῶν ὑμῶν.

Πρὸς ταῦτα δυσωπησάτω ὑμᾶς ὁ θάνατος τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι αὐτὸς τὸ αἷμα ἐξέχευεν. ἄθνατος ὢν· ὅτι αὐτὸς ἐδεσμεύθη ὑπὸ στρατιωτικῆς χειρὸς, ὁ πῆς τῶν ἀγγέλων στρατιᾶς ποιητής· καὶ ἤχθη εἰς κρίσιν, ὁ μέλλων κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· κατεψεύσθη, ὁ ἀλήθεια· συκοφαντήθη, ἐτύφθη, ἐνεπτύσθη, ἐκρεμάσθη ἐπὶ ξύλου ὁ κύριος τῆς δόξης. Πάντα τὰ ἐπονείδιστα καὶ θληπτικά ὑπήνεγκεν, οὐκ αὐτὸς τούτων δεόμενος. Πῶς γὰρ, ὁ, καὶ ὡς ἄνθρωπος ἀναμάρτητος, ἀλλ' ἡμᾶς ἐξαίρων τῆς τυραννύσης ἁμαρτίας, δι' ἧς ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθε, καὶ ὑφείλε δι' ἀπάτης τὸν προπάτορα ἡμῶν.

Τοίνυν, ἐπειδὴν πάθοιμέν τι τῶν τοιούτων, οὐδὲν ξένον, οὕτω γὰρ συνθεμέμεθα, καὶ διὰ τοῦτο ἤλθομεν εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ τοιαύταις συνθήκαις ἀπεχειράμεθα. Χρὴ οὖν ἡμᾶς καὶ ὑβρισθῆναι καὶ πειρασθῆναι, καὶ λυπηθῆναι διὰ τῆς ἐκκοπῆς τῶν θελημάτων ἡμῶν. Αἱματοεχχυσίαν γὰρ τοῦτο οἱ πατέρες ὀρίζονται· οὕτως γὰρ ὁ μοναχός· καὶ οὕτω μέλλομεν ἐξωνεῖσθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ κυρίου διαβιοῦντες. Οὐ γὰρ τῶν ἀνα-

sentio quam parvus et pauper sim, nec mihimetipsi sufficiens. Ante me enim est peccatum meum coram coelo et coram terra; ideoque necesse mihi certe est in vestris precibus sperare, ut portem onus ad vos omnes ducendos impositum.

Insuper vos perterreat Salvatoris et Dei nostri Iesu Christi mors; quoniam ipse, cum esset immortalis, sanguinem effudit suum: a manu militum vinculis ligatus, qui creavit angelorum exercitus: ad tribunal adductus est, qui iudicaturus est vivos et mortuos: qui veritas est, mendax pronunciatur: et dominus gloriae, calumniatus est, verberatus, illusus, appensus in ligno. Obprobriosa omnia ac dolorosa sustinuit absque eo quod ei ulla esset necessitas. En quomodo is, etiam sicut homo dumtaxat erat absque peccato, venit nos redempturus a peccati tyrannide; per peccatum mors introivit in mundum, et per errorem Adam progenitorem nostrum supplantavit.

Nil mirum itaque, si aliquid patiamur huiusmodi; talis enim est conditio nostra; atque ad hoc venimus in monasterium; ac tales quoque fuere pactiones nostrae. Nos oportet igitur et iniuriis et doloribus affici, et tentationibus exerceri in praecedenda voluntate nostra. Haec, ut patres nostri decernunt, sunt nostrae sanguinis effusiones: quandoquidem hoc pacto quisque est monachus. Et similiter vim facientes,

πεπτωκότων ἐστὶν ἡ σωτηρία. οὐδὲ τῶν ἡδονευόντων, οὐδὲ τῶν ἐκπληρούντων τὰ θελήματα. Απεταξώμεθα τῷ κόσμῳ· οὐδὲν κοινὸν ἡμῖν πρὸς τὸν κόσμον. Αἰθαργῆσαι ὀφείλομεν τὸν πρότερον βίον, ἀποβδελύξεσθαι τῶν σαρκικῶν ματαιότητα, μὴ τέρπεσθαι ἐπὶ τινὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ· ἀλλὰ τοῦτο ἔχειν τὸ ἀγαλλίαμα, καὶ ἐντρέψημα, καὶ σπούδασμα, καὶ μέριμναν, πῶς εὐαρεστήσωμεν τῷ κυρίῳ.

Πῶς δὲ ἡ τελευταῖα ἀποκατάστασις; Ποταπὴ ἡ τῶν ἁγίων ἀπάντων διαγωγή; Ποῖον τὸ ἄφραστον φῶς ἐκεῖνο καὶ τὸ ἀμήχανον κάλλος τοῦ παραδείσου· ἡ ἀπερινόητος ὁδὸς τοῦ κυρίου; Ὡσπερ καὶ τὰ ἐναντία· τὸ ἐξώτερον πῦρ, ἡ ἀτελεύτητος τοῦ σκόληκος τιμωρία· τὸ ἀφεγγες σκότος, τὸ διεύργον δικάσιος καὶ ἀδίκους· αἱ δικάσεις· χειρῶν καὶ ποδῶν δέσεις καὶ ἐκ θεοῦ ἀπορρίψῃ. Καὶ ὅσα ἄλλα μυρία ἐστὶ καὶ ἐπινοεῖσθαι καὶ λέγειν, ἵνα ἐν τούτοις τὸν λογισμὸν περιστρέφοντες, συναποσπῶμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ γηίνου φρονήματος, καὶ ἄσχετον καὶ καθαρὸν παραστήσωμεν. Ὁ γὰρ ἐντεῦθεν ὑπολάβῃ ἑαυτὸν τις εἶναι, τοῦτο καὶ πρὸς τὸ μέλλον πάντως ἔξει.

Ἐξεσθε τῶν διακονιῶν ὑμῶν σπουδαίως, ὡς θεῷ ἐν ταύταις λατρεύοντες, καὶ οὐκ ἄνθρωποις δουλεύοντες· πρὸς τὰς λειτουργίας τὰς πνευματικὰς εὐπρόθυμοι, εὐφραι-

lucrifacere regnum coelorum ad imitationem Domini poterimus. Salus enim non est servata recumbentibus, neque delicias exquirentibus, neque voluntati suae indulgentibus. Abrenunciavimus mundo; nihil igitur comune est nobis cum mundo. Oblivisci nos oportet vitae, aspernari carnalium rerum vanitatem, ad nihil eorum, quae huius vitae sunt, converti. Sed una tantum esse oportet laetitia nostra, unum oblectamentum, unum studium, unaque cura: nempe ut Domino placeamus.

Quae erit novissima et mansura conditio nostra? Qualis conversatio sanctorum omnium? Quale illud lumen ineffabile, et non exsuperabilis paradisi pulchritudo, et incomprehensibilis gloria Domini? Eadem ratione, sed contraria edic, quid sit exterior ignis: interminabilis vermis poena: tenebrae sine luce, quae separant iustos et iniquos: iudiciales inquisitiones: alligationes pedum manuumque: et eiectio a facie Dei, et quotquot alia innumera, quae considerata et dicenda forent? In his itaque considerationes nostras revolventes, mentem retrahamus a terrenis cogitationibus, eamque intactam puramque servemus. Quisque modo se talis deprehendat esse, talis et in posterum erit.

Attendite diligenter ministeriis vestris, quasi in his non hominibus, sed Deo servientes. Servi estote in spiritualibus obsequiis hilares, atque in di-

νόμειοι ταῖς θείαις ὑμνωδαίαις, πρὸς τὰ ἔργα εὐκίνητοι, ἵνα ἐπαρκῶμεν καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἀποθανούσι καὶ ξένοις. Ὅτε καιρὸς ἔχει τινὶ ὑβρεως, παραπληκτισμοῦ, παραθεωρήσεως, ἐπαγωγῆς περισσοτέρας, ἢ χθὲς καιρὸς κέρδους, χάριτος, προκοπῆς. Χαίρωμεν μᾶλλον ἀτιμαζόμενοι ἢ περ τιμώμενοι· νηστεύοντες ἢ περ τρυφῶντες.

Διὰ τοῦτο μὴ ἐλκώμεθα εἰς μικροψυχίαν παρὰ καιρὸν ἐσθίοντες προφασιζόμενοι ἀσθενείας· μάλιστα ἐπὶ ταῖς τετραδοπαρασκευαῖς. Ὁ γὰρ θεὸς καὶ ῥήματος καὶ βρόχου ἐνὸς γράφεύς ἐστιν, καὶ ἐξεταστής, καὶ μισθοποδότης. Ὑμῶν αὐτῶν οὖν ἡ προκοπὴ ἐμοῦ προκοπὴ· ὑμῶν ἡ προθυμία ἐμοῦ ἀνδρείωσις.

Ναὶ παρακαλῶ, ναὶ δέομαι πάντοτε ὑμῶν· πληρώσατέ μου τὴν χάριν, ἵνα πάντες τὸ αὐτὸ προνῶμεν. τῷ αὐτῷ στοιχῶμεν κανόνι, τοῖς ἔχνεσι κατακολουθοῦντες τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν· ὅπως καὶ τῆς συναγαλλιάσεως αὐτῶν καταξιοθῶμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

vinis hymnodiis gaudentes, nil vos ab operibus removeat, ut iuvare possitis vosmetipsos et infirmos et hospites. Quando alicui supervenerit occasio opprobrii, aggressionis, despectus, et maioris gravaminis, hoc reputate tempus lucri, et gaudii, et profectus. Imo magis magisque gaudeamus cum despiciamur, quam cum honoramur; magis cum famem patimur, quam cum in deliciis sumus.

Quapropter numquam despondeamus animum, et quasi ante tempus cibum sumamus excusantes infirmitatem, praesertim in feriis quarta et sexta. Deus enim ipse est, qui numerat tum verbum tum haustum quemque, et ipse inquit, et praemia donat. Profectus ipsorum vestrum meus profectus est: promptitudo vestra est strenuitas mea.

Utique vos hortor; utique vos deprecor. Implete gaudium meum, ut omnes idipsum cogitantes, eidem ipsi regulae intenti, insistamus sanctorum patrum nostrorum vestigiis, ut participes et digni simus eorundem gaudiis in Christo Iesu Domino nostro; cuius est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto. nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΠΓ'.

Χρεῶν ἐλέγγειν καὶ διδάσκειν
πλειστάκις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τί δὴ ποτε σπείρει ὁ γεωργὸς· ἀλλ' ἵνα πάντως θερίσῃ; Καὶ τινὸς ἕνεκεν κοπιᾷ ὁπραγματευόμενος, ἀλλ' ἵνα πάντως κερδήσῃ; Οὕτω καὶ ὁ τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας διανέμων, τί ἄλλο ἐκ τοῦ πόνου ἐλπίζει, ἀλλ' ἢ τὴν τῶν ἀκουόντων πάντως προκοπὴν καὶ βελτίωσιν; Εἰς ὑμῖν δ' οὐκ οἶδ' ὅπως αἱ ἁμαρτίαι μου ποιοῦσιν, ἀνενέργητος γίνεταί ὁ λόγος· καὶ πολλὰ σπείροντες καὶ κοπιῶντες ἀμώμεθα, ὡς εἶπεῖν, οὐδέν. Λέγομεν γὰρ καὶ κατηχοῦμεν καὶ ὑπομιμνήσκομεν· καὶ μέχρι ψιλῆς ἀκοῆς ὑμῶν κατὰ τὴν ὥραν ἢ μέχρι τῶν ῥημάτων ὑπειστῆλθε δυνάμεις· καὶ θάπτον εὐθὺς ἀπολανθάνοντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐστε πλημμελήμασι.

Καὶ θρηγῶ ἐπὶ τούτῳ καὶ κόπτομαι, μὴ δυνάμενος ὑμῶν τὴν ἀτάξιν ἀνακόψαι· ἀλλὰ πάντως παρὰ τῶν ταπεινῶν μου λόγων ἡ ἀσθενεία καὶ ἡ ἀποτυχία γίνεται. Ἀλλ' εἰ καὶ παρ' ἐμοῦ τὸ ἀσθενὲς, οὐκ ἀκούετε τῆς θεοπνεύστου γραφῆς; Οὐκ ἐνηγοῦνται ὑμῶν τὰ ὅσα ἐκάστοτε τὰ σωτήρια δόγματα:

Τί ἐμβροῶσι οἱ ἅγιοι πατέρες; τί ἀναγείλουσι; τί διαμαρτύρονται; τί ἀπειλοῦσιν; Οὐχὶ ἄγουσιν ὑπ' ὅψιν ὑμῖν τὸ φοβερόν δικαστήριον καὶ ἀπαράλόγιστον; ἐκεῖνο τὸ βῆμα

SERMO CIII.

*Iteratis vicibus reprehendere et docere
opus est.*

FRATRES ET PATRES,

Cur agricola seminat, nisi ut certe metat? Cur laborat mercator, nisi ut in omnibus lucrifaciat? Eadem ratione, qui seminat verbum doctrinae, quid aliud ex opere suo sperat, nisi omnino audientium emolumentum et profectum? In vobis autem, nescio quomodo peccata mea efficiunt, ut absque fructu sint verba mea; et multum seminantes et laborantes colligamus, quasi dicam, nihil. Loquimur quidem, et catechesim habemus, et commemoramus; omnis autem virtus sermonis ad simplex momentum aures vestras ingreditur, et statim omnia obliviscentes, in iisdem vos reperio defectibus.

Doleo super his et angor, cum nequeo inordinatam rationem vestram emendare; sed revera haec eveniunt dumtaxat causa verborum pauperum meorum, vel imbecillitatis vel miseriae. Attamen, quamquam infirmitas sit in me, nonne vos auditis scripturas divinitus inspiratas? Nonne quotidie insonant in auribus vestris salutaria dogmata?

Quid dicunt patres sancti? quid annuntiant? quid testantur? quid minitantur? Nonne ipsi proponunt oculis vestris terribile iudicium ac falli ne-

τὸ φρικτὸν καὶ ἀδίκαστον; τὴν μεγάλην ἀπόφασιν ἐκείνην τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνείκαστον; τὰ κριτήρια καὶ βασανιστήρια τὰ αἰώνια; τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον τὸ ἐνδότερον καὶ τὸ ἐξώτερον; τὸν σκόληκα τὸν ἰοβόλον, τὸ χάσμα τὸ μέγα, τὸ σκότος τὸ ἀφειγγές, τὰ ταρταρώδη καταχθόνια, τὰ δεσμὰ τὰ ἄλυτα, τὰ ἄλλα ὅσα κατονομάζεται; Εἴτα ἀντικρύς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐχ ὑποδείκνυσι; τὴν ζωὴν τὴν ἀτελεύτητον; τὴν χαρὰν τὴν ἀνεκλάλητον· τὴν δόξαν τὴν ἀπρόσιτον· τὸ ἄφραστον φῶς; Τὰ ἀμήχανα καὶ ἀπερινόητα κάλλη τοῦ παραδείσου; τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, τὰς σκηναὺς τῶν ἁγίων, τὰς ἐπαύλεις τῶν δικαίων, τὰς χοροστασίας τῶν ἀγγέλων, τὰς εὐφροσύνας τὰς ἀκαταλήκτους, καὶ οἷα ἄλλα ἀναφανοῦσι. Καὶ οὐδεμία πρὸς ταῦτα διόρθωσις, οὐδὲ καταμέλεια.

Ἀλλ' οἷον ἀπλοὺς λόγους καὶ διακένους ἀκούομεν καὶ παρακούομεν, ζητοῦντες τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς προσπάθειας τῆς σαρκὸς ὑμῶν ἐκτελεῖν· καὶ οἷον μυωπάζομεν, κάτω νενευκότες καὶ βρίθοντες· ὥσπερ τὰ ἔλογα ζῶα ζητοῦμέν τι φάγωμεν καὶ τι πίνωμεν, τήνδε τὴν ἡμέραν, καὶ τήνδε. Καὶ ποῖον λόγον γελοιώδη κινήσομεν εἰς χάυνωσιν τῆς οἰκείας ψυχῆς, καὶ τοῦ ἀκούοντος; Καὶ πῶς προφασισόμεθα τὴν ὑπακοὴν διακρούοντες, καὶ τὴν ἐργασίαν διαλύοντες, καὶ τὸ ψεῦδος εἰσδεχόμενοι, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπαρνούμενοι, ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις πονηρὰς καὶ οὐ προσηκούσας, καὶ ἐργαστήριον οὐχ ὁσιότητος καὶ δικαιοσύνης, ἀλλ' ἀνομίας καὶ ἀδικίας τῇ ἐαυτῶν ψυχῇ ἀπεργάζόμενοι.

scium: et illud tribunal tremendum, et magnam sententiam inevitabilem Dei: iudicia et tormenta aeterna? ignem inextinguibilem interius atque exterius: vermen venenatum: barathrum magnum: tartareas profunditates: vincula insolubilia, et alia cuiuscumque sint nominis? Deinde e contra, nonne regnum coelorum ostendunt: vitam sine termino: gaudium ineffabile: gloriam inaccessibleem atque indicibile lumen, quod repraesentari nequeat? Nec comprehendere potest, paradisi decus, sinum Abrahae, tabernacula sanctorum, mansiones iustorum, angelorum choreas, laetitias sempiternas, et quoquot alia illi praedicant. Attamen nulla exinde est emendatio, nullaue consideratio.

Nihilominus aures praebeamus ineptis vanisque sermonibus, et defectus multiplicamus quaerentes voluptates, delectationibus corporis nostri indulgentes; et quasi occludentes oculos respicimus in terram, et inclinamur sicut irrationalia pecora, quaerentes quid manducemus, quidve una vel altera die bibamus. Ecquae erunt verba nostra vere ridicula in tali propriae animae et auditorum relaxatione? Quomodo excusabimur si eludimus obedientiam dissoluti in operibus, mendacium accipientes, veritatem repellentes, exquirentes adinvencionem pessimas atque indecentes, et efficientes animam propriam quasi officinam non sanctitatis ac iustitiae, sed iniquitatis et malitiae?

Δέον ἄνω βλέπειν, τὰ ἄνω φρονεῖν, τὰ ἄνω ζητεῖν, εἰδέναι ἡμᾶς ὅποιον καὶ ἡλί-
κον ἐπάγγελμα ἐνδεδύμεθα, καὶ τινι συντε-
τάγμεθα καὶ καθυπεθεμέμεθα, ὅτι τῷ δεσπότῃ
τῶν ὅλων θεῷ. Ηλίκων δὲ καὶ ὅσων ἀμαρ-
τημάτων ἄφεσιν λαμβάνομεν τῶν κακῶς
πεπραγμένων ἡμῖν διὰ τοῦ προτέρου βίου,
ὅσης ἄλλης διὰ τῆς μετὰ τὸ ἅγιον σχῆμα
παρამελήσεως ἡμῶν, συγχωρήσεως ἀπη-
λκύσαμεν. Καὶ ἐν τούτῳ στένειν καὶ τρέ-
μειν, συστέλλεσθαι καὶ κατανύσσεσθαι, ἀδιά-
χυτον ἔχειν τὴν καρδίαν καὶ τὴν ὄψιν,
μεμελετημένην τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, τὴν
πρὸς τὸν κριτὴν ἀπολογία, τὴν ἐκ τοῦ
σώματος συναχώρησιν, τὴν τῶν φοβερῶν
ἀγγέλων θεωρίαν κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων
πατέρων ἡμῶν. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μέχρι καὶ
λόγου τοῦ τυχόντος ἀκρίβειαν ἔλκοντες.
ὅλοι δι' ὅλου σεμνοὶ, καὶ ἐπεικτεῖς ὑπῆρχον,
φωτεινοὶ καὶ εἰλικρινεῖς, εὐσταθεῖς, ἄκακοι.
πρῶτοι, εἰρηνικοὶ, ἄμαχοι, ἀφιλόσκαρκοι, ἀφι-
λόκοσμοι, ἡσυχασταί, ὑμνολόγοι, εὐχάριστοι.
εὐήκοοι, ταπεινόφρονες· σκευὴ ὄντως ἐκλε-
λεγμένα, κατηρτισμένα εἰς πᾶν ἔργον τὸ
ἀγαθόν, ἐνοικοὶ ἔχοντες τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Τί οὖν λοιπὸν ἀμελοῦμεν ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι;
Τί νοθρευόμεθα; Τί ἐκλελύμεθα; Τί οὐχ
ἄπτεται ἡμῶν λόγος θεοῦ τῶν ψυχῶν; Τί
οὐ κινούμεν δάκρυα; Τί οὐ μαλασσόμεθα
τὰς λιθίνας καρδίας; Τί οὐ καθ' ἐκάστην
ἡμέραν εἰς τὸ μεῖζον ἀνατρέχομεν; Τί οὐκ
ἀλλοιούμεθα τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν, καὶ
εἶδος, καὶ σχῆμα, καὶ φωνὴν, καὶ κίνημα
ξένον, καὶ παρηλλαγμένον παρὰ τοὺς ἐν

Oportet sursum aspicere, quae sur-
sum sunt sapere, quae sursum sunt
quaerere: considerare qualem et quan-
tam susceperimus professionem: cui
simus cooptati et subiecti, nempe regi
rerum omnium Deo. Qualium et quot
peccatorum et a nobis male in prae-
cedenti vitae cursu gestorum veniam
accepimus: et quot et quales nobis
condonati sint defectus nostri post sa-
crum susceptum habitum. In his con-
siderationibus angi et tremere debemus,
reprehendi et compungi: non effusum
cor habere, et cogitationem semper medi-
tantem mortis horam, defensionem ante
tribunal Dei, corporis separationem,
terribilium angelorum praesentiam, ut
sancti patres faciebant. Illi enim usque
ad verbum minimum diligentiam cura-
bant, omnino omnes venerandi, subie-
cti; visi sunt splendidi et alacres, bene
ordinati, innocentes, mansueti, pacifici,
non rixosi vel carnis amatores, quieti,
hymnis et gratiarum actioni dediti,
affabiles, humiles. Fuere vere electionis
vasa ad omne opus bonum parata, inha-
bitantem habentes Spiritum sanctum.

Cur igitur nos desides sumus, o mi-
seri? Cur segnes et dissoluti? Cur ver-
bum Dei animas nostras non pertingit?
Quare lacrymas non habemus, et corda
petrina non lenimus? Cur quotidie non
currimus ad maiora? Quare non im-
mutamur in melius et vultum, et habi-
tum, et vocem, et motum non conve-
nientem et diversum ab iis, qui in hac

τῷ βίῳ ὄντας ἐνδείκνυμενοι· ὥς ἂν φαίνοι-
μεθα ἀπὸ κόσμου φυγόντες, καὶ ὑπεράνω
τῶν φρονημάτων τῶν ἀνθρώπων ὄντες διὰ
πάσης εὐλαβείας καὶ ἡσυχίας διεξαχόμενοι
πᾶσαν ἡμῶν πρᾶξιν καὶ ἐνέργειαν; Ἡξει,
ἡξει, καὶ οὐ χρονιεῖ ἡ φοβερά ἐκείνη καὶ
φοικτὴ ἡμέρα καὶ ὥρα τῆς μεταστάσεως·
ὁ ἄγγελος ὁ φοβερός καὶ ἀπότομος· ἡ λύσις
τῆς πανηγύρεως. Καὶ τότε στενάζομεν πι-
κρά καὶ ὀδυνηρά καὶ ἀνόνητα οἱ ἡμελη-
κότες, καὶ μὴ ἔχοντες λέγειν· — Ἐτοίμη ἡ
καρδία μου, ὁ θεός· ἐτοίμη ἡ καρδία μου. —

Ἀλλὰ — Δεῦτε, εἴπερ ἀκούετέ μου, προ-
σκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ Χριστῷ
τῷ βασιλεῖ καὶ θεῷ ἡμῶν. — Στενάζομεν
τῷ ὄντι ἐν καρδίᾳ· καὶ ἐγγὺς κύριος πᾶσι
τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. Καὶ
οἰδῶσι βοήθειαν, ἐκτινάξασθαι ἡμᾶς τὴν
πονηρὰν συνήθειαν· καὶ εἰσδέξεται ἡμᾶς εἰς
τὴν ἐνάρετον διαγωγὴν.

Οὐ λέγω μὴ φαγεῖν, μὴδὲ πιεῖν, μὴδὲ
συντυχεῖν, μὴδὲ συνομιλῆσαι ἀδελφῷ. Οὐ
λέγω μὴ κοιμηθῆναι, μὴδὲ ἀναπαυθῆναι.
Οὐ λέγω μὴ λαβεῖν ἄνεσιν, μὴδὲ συνελ-
θεῖν ἐν ἀλλήλοις εἰς ὁμιλίαν τινά. Ἀλλὰ
τὸ εὐτάκτως ταῦτα πάντα ἐνεργεῖν καὶ με-
τρίως καὶ κατὰ τὸν ὀρόντα καιρὸν καὶ τόπον·
ἐν ἐντεῦθεν ἀρετὴν ἐπὶ ἀρετῇ προλαμβάνον-
τες, καὶ προκοπὴν ἐπὶ προκοπῇ ἐξευρίσκον-
τες, εἰρηνικὸν τὸν βίον διατελῶμεν, ἀστα-
σίαστον, ἄμαχον, ἀγγελοειδῆ. ὥς ἂν καὶ
ἐγὼ ὁ τάλας προθυμέτερος γένοίμι περὶ τὸ
λέγειν· οἱ τε τὰ πρῶτα φέροντες λάβοιεν
ἄνεσιν τοῦ ἐλέγγειν καὶ ἀντιρρόγισθαι· οἱ
διῶτακχοι ἀπὸ τῶν μαθητευομένων, οἱ

vita sunt exemplo; ita ut appareamus
fugitivi in mundo, et supra humanos
cogitandi mores elati per pietatem et
quietem transeuntes in omni actione et
operatione nostra? Veniet, veniet et
non tardabit terribilis illa et tremenda
dies et hora obitus. Aderit angelus, qui
nos terret et contremiscere faciet; tunc
omne spectaculum dissipabitur. Et tunc
negligentes ingemiscemus et dolebimus;
et frustra neque illud dicere poterimus:
« Paratum cor meum, Deus: paratum
cor meum ».

Veruntamen si me auditis: Venite
adoremus et procidamus ante Christum
regem et Deum nostrum. Ploremus, do-
leamus ex intimo corde, et: — Prope est
Dominus invocantibus illum in veri-
tate. — Ipse fert opem, ut depellamus
malam consuetudinem et in virtutibus
suscipiamus vivendi rationem.

Non dico quod non manducemus ne-
que bibamus, neque obviam fratribus
accurramus vel cum iisdem colloqua-
mur. Non dico, quod neque dormiendum
sit vel requiescendum, neque ullum
solamen habere vel congregi cum aliis
ad loquendum; sed quod haec omnia
iuxta rectum ordinem et mensuram, et
opportuno tempore et loco fiant. Hoc
pacto virtutem virtuti adiungentes, et
profectui profectum, pacificam vitam
transigamus, sine turbatione et certa-
mine, angelicae vitae similem; ita ut ego
miser alacrior sim ad sermocinandum;
et qui primas partes tenent, requiescant

προέχοντες ἀπὸ τῶν ὑποδεσπτέρων, καὶ πάντες ἐν πᾶσι συγκροτούμενοι ἐν ἀγάπῃ, ὁσίως τε καὶ δικαίως πολιτευόμενοι τύχωμεν τῶν ἐπηγγελημένων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἐστι σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

in reprehensionibus et correctionibus, et magistri in docendo, et qui superiores sunt in minutioribus, et omnes in omnibus cooperantes in charitate. Et sancte ac iuste vitam viventes, nanciscamur promissa nobis bona in Christo Iesu Domino nostro; cui est cum Patre et sancto Spiritu omnis gloria, honor et adoratio, nunc et semper et in saecula. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΡΔ΄.

Τὴν συντελείαν ἐννοεῖν τε
καὶ τρέμειν.

SERMO CIV.

*Meditari ac timere
consummationem.*

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

FRATRES MEI ET PATRES ET FILII,

Τοῦ περὶ τὸν σεισμὸν φόβου προσγινομένου ἡμῖν ἐκ τῆς χθὲς ἡμέρας οὐ χρεῖα περὶ ἄλλου τινὸς ἢ περὶ τούτου μόνον διαλεχθῆναι, πόθεν καὶ οὕτως χάριν γίνεται. Καὶ ἄλλοι μὲν τῶν ἐλλήνων ἄλλα ἔφασαν· ποιότητα γῆς, καὶ νηνεμίαν ἀνέμων, καὶ ἄλλα τινὰ ἕτερα ἀλόγως φυσιολογοῦντες, καὶ μηδαμοῦ τὸ ἀληθὲς ἐξευρίσκοντες. Ἡμᾶς δὲ ὁ θεὸς Δαυὶδ πιστοῦται λέγων· - Ο ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν· ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. - Οἶονεὶ γὰρ βλέμματί τινα αὐστήρω πρὸς δοῦλον δεσπότης χρώμενος, ἐντρομον αὐτὸν καθίστησιν, οὕτως ὁ ἀληθινὸς δεσπότης τοῦ παντὸς καὶ ποιητῆς, δοῦλα τὰ πάντα ἔχων παριστάμενα, ἐπειδὴν τὴν καθ' ἡμῶν ἐξ ἁμαρτιῶν ἀγκυράκησιν θελήσῃ ἐνδοείξασθαι, τὸ πικντέφορον ὄμμα τῆς δυνά-

Instante nobis timore ob hesternum terrae motum, de nihilo alio, sed de hoc tantum oportet esse dicendi argumentum, unde et qua de causa hoc accidit. Alii alia ex ethnicis edisserunt, nempe conditionem terrae, aut ventorum quietem, et alia huiusmodi physiologicè commentati, numquam veritatem nacti sunt. Nobis vero divinus David testatur: « Qui respicit terram, et facit eam tremere; tangit montes et fumigant ». Quasi enim dominus, qui severo intuitu respiciat servum, afflicto tremore; sic et verus rerum omnium Dominus et creator, cui omnia serviunt, si velit indignationem suam ob peccata nostra manifestare, quasi ictum oculi eius omnia tuentis terribilem ad creaturas in virtute sua

μεως αὐτοῦ ἐμβριθῶς πρὸς τὴν κτίσιν ὑποβλέψας, ποιεῖ αὐτὴν τρέμειν· ἐν' ἡμεῖς φοβηθέντες καὶ τρομάξαντες δοῦλοι ὠργισμένοι ἐπαναχθῶμεν πρὸς σωφρονισμόν καὶ διόρθωσιν τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ.

Ἰδετε οὖν, ἀδελφοί μου, οἷα αὐτοῦ φοβερά ἡ δύναμις· ἡλικία ἡ ἐνδειξις τῆς ἀγανακτήσεως, ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ εἰ ὁ παρὼν τοιοῦτος καὶ τηλικούτος, ποταπὸς ἂν εἴη ἐκεῖνος ὁ σεισμὸς τῆς τοῦ παντὸς συντελείας; Κατὰ τὸ - Ἰδοὺ ἐγὼ ἄπαξ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν σείω, λέγει κύριος. - Ποῖος φόβος ἔψεται; Ποῖος τρόμος γενήσεται, ὅταν ἀρασσομένη ἡ γῆ ἀναδώσει πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους· συμπηγνυμένων ὀστέων πρὸς ὀστέα, καὶ φρυμμένων ἐν αὐτοῖς σαρκῶν καὶ νεύρων, καὶ πάλιν ψυχουμένων καὶ ἀνισταμένων τῶν σωματίων; Οταν οὐρανὸς ὡς βιβλίον ἐλισσόμενος τοὺς ἀστέρας ἀποβάλληται, καὶ τοὺς φωστῆρας ὑπαλλάττηται; Ἥχου καὶ βροντῆς ἐξακουσμένης διὰ τῆς τοῦ ἀρχαγγέλου σάλπιγγος ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν;

Ὁ αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐμφανῶς ἤξει μυρίων μυριάδων καὶ χιλίων χιλιάδων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ πατρῶν τῶν ἄνω δυνάμεων προηγουμένων καὶ προπορευομένων ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Οταν θρόνοι τεθῶσι καὶ εἰς κριτήριον καθίσῃ ὁ ἀδίκαστος κριτὴς καὶ δεσπότης· πάντα γυμνά καὶ τετραχηλισμένα κρίνων καὶ διευθύνων καὶ ἐξετάζων, βουλὴν καὶ πράξιν καὶ λόγον τῶν βεβιωμένων ἡμῖν. Οταν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ τούτων πάντων τελουμένων, ἐξενεχθῇ ἡ μεγάλη καὶ φοβερά ἀπόφασις, καλοῦσα τοὺς

proiciens, omnes facit contremiscere; ita ut nos timentes et perterriti, sicut servi in ira reprehensi, ad bonam mentem atque ad recte explenda mandata eius revertamur.

Videte igitur, fratres, quantum sit terribilis potentia eius, et qualis ostensio iracundiae, et indignatio irae eius. Et si praesens talis est et tanta turbatio, qualis erit illa, quando cuncta consummabuntur? Dixit Dominus: « Ecce ego semel caelum et terram commoveo ». Qualis timor sequetur? qualis tremor erit, quando terra tunc excussa, evomet omnia, quae a saeculis suscepit, cadavera; et tunc ossibus ad ossa sese iungentibus, et succrescentibus carnibus et nervis, rursus animata apparebunt et erecta corpora? Quando coelum, quasi volumen convolutum, stellas cadere faciet, et astra commutabit. Quando rumor et tonitrua insonabunt ad clangentem archangeli tubam super omnes habitatores terrae?

Deus ipse noster tandem splendide veniet praecedentibus et stipantibus ante faciem eius myriadum myriadibus et millia millibus angelorum atque archangelorum et omnium virtutum supernarum. Quando thronis elevatis ad iudicium sedebit non iudicandus iudex atque Dominus, qui omnia nuda et discoperta iudicat, inquirat et damnat, voluntates et opera et verba omnium, qui nobiscum vixerunt? Quando ictu oculi haec omnia absolvat, et magnam tremendam-

μὲν δίκαιους εἰς βασιλείαν οὐρανῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον, τοὺς δὲ ἁμαρτωλοὺς ἀποπέμπουσα εἰς πῦρ ἐξώτερον καὶ σκόληκα ἰοβόλον, καὶ εἰς σκότος ἀφεγγές καὶ εἰς τάρταρα ψυχῶν ἀνυποστάτου, καὶ εἰς πάσας τὰς ἀπειλουμένας φρικωδεστάτας κολάσεις.

Τίς οἶσει ταῦτα πάντα, ἀδελφοί; Τίς ἐνέγκῃ τὰ φρικτὰ καὶ δεινὰ; Τίς ὑποστήσεται τὰ φοβερά καὶ ἐκταστικά; Ἰδεῖν οὐρανούς σχιζομένους, τὴν γῆν ἀναρρόησομένην, βλέπει τὰ πλήθη τῶν ἀγγέλων, αὐτὸν τὸν κύριον καὶ θεὸν ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν κρίναι πᾶσαν τὴν γῆν; Ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ταῦτα· καὶ ἐγγὺς τὸ προσδοκώμενον καὶ κατὰ πόδας. Καὶ ἐπὶ θύραις ὁ κριτής· - Ἰδοὺ, φησιν, ὁ νυμφίος· ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. - Ἀλλ' εἰ μὲν ἔχομεν τὰς λαμπάδας ραιδῶν τῆς ἀγνείας, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπης ἐπ' αὐταρκειᾶ, εὖ ἂν ἔχοι· ἀσμενέστατα γὰρ ὑπαντήσομεν, καὶ συνεισέλθωμεν εἰς τὸν νυμφῶνα αὐτοῦ. Εἰ δὲ μήγε, ἀποπεμφθῆσόμεθα τῆς θείας πύλης ἐκείνης μὴ ἀνοιγομένης ἡμῖν κρούουσι, κακῶς φρονήσασι, καὶ νυστάξασι, καὶ κατευδῆσασι, καὶ οὐχ ἑτοίμοις εὐρεθεῖσι.

Διὸ ἵνα μὴ ταῦτα συμβῇ ἡμῖν, διεγερθῶμεν οἱ καθεύδοντες ἀπὸ τοῦ ὕπνου τῆς ῥαθυμίας· διαναστῶμεν οἱ ὀλιγωροῦντες ἀπὸ τῆς ἀπόνου ἀκηδίας· νήψωμεν οἱ μεθύοντες ἀπὸ τῆς καρώσεως τῆς λογισμομαχίας·

que proferet sententiam, quae iustos ad regnum vocat coelorum, peccatores vero dimittit ad ignem exteriores, ad vermen venenosum, ad tenebras sine lumine, ad barathrum magnum et profundum inferni, ad tartara frigoris intolerabilis, et ad omnia tremenda comminataque tormenta.

Quis haec omnia sustinebit, o fratres? Quis tolerabit haec tremenda ac terribilia? Quis haec sufferet terrifica atque haec incomprehensibilia? Et cum viderit discissos coelos, et evomentem terram, et multitudines angelorum, et ipsum Dominum et Deum venientem in nubibus iudicare omnem terram? Et insuper haec non sunt longinqua; imo proxima atque ante pedes nostros. Et iudex est ad ianuam. Scriptum est: « Ecce sponsus; exite obviam ei ». Si habemus quidem lampadas nostras fulgentes puritate, et oleum misericordiae et caritatis ad sufficientiam, bene erit; et tunc libentissime obviam curremus, et in convivium eius nuptiale simul ingrediemur. Si vero non habeamus, extra divinam portam proiciemur; neque, etsi pulsemus, haec nobis aperietur male habentibus, cum dormitaverimus et iacuerimus, neque inventi erimus parati.

Quapropter, ne haec eveniant, exergiscamur iacentes e somno socordiae; excitemur desidiosi a remissione atque accidia; sobrii simus, qui operam dabamus ebrietati torpentes in concertanti-

ἀγνίσωμεν τὰς ψυχὰς οἱ χαρίνοντες αὐτὰς
ταῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις· στερίζωμεν τὰς
καρδίας κραταιότητι τῆς πίστεως οἱ ἔχον-
τες αὐτὰς σεσαλευμένας ἀπὸ τῆς διψυχίας
καὶ παλιμβολίας καὶ φιλοσαρκίας. Οἱ εὐδω-
μοῦντες, ἔτι ὀράωμεν ἀκαταπύνητα· οἱ
ὑποσκελισθέντες, ἀναστῶμεν διὰ μετάνοιαν
ἐπιπονωτέρας.

Κινηθῶμεν πρὸς ἐργασίαν ἐντολῶν οἱ
λιθώδεις καὶ ναρκώδεις καὶ πεπωρωμένοι.
Εμβλέψωμεν εἰς οὐρανὸν οἱ κοσμοθεάμονες
καὶ φιλοθέατροι καὶ φιλοπαγνεῖς. Εκρή-
ξωμεν δάκρυον κατανυκτικὸν ἐκ πεπωρω-
μένης καρδίας οἱ πετριώδεις καὶ δυσκίνητοι
πρὸς τὸ καλόν. Οἱ φωτεινοί, ἔτι φωτισθῶ-
μεν· οἱ καθαροί, ἔτι καθαρθῶμεν· οἱ διεγερ-
τικοί, ἔτι διαναστῶμεν· οἱ φιλάρετοι, ἔτι
ἐρασθῶμεν· οἱ πολυεργοί, ἔτι ἐργασώμεθα·
οἱ σπουδαῖοι, ἔτι σπουδαιολογήσωμεν καὶ
σπουδεργήσωμεν· οἱ ταπεινόφρονες, ἔτι
ὑψωθῶμεν διὰ τῆς ἀγίας ταπεινώσεως· οἱ
φιλάδελφοι, ἔτι ἀνάψωμεν τὸν πνευματικὸν
καὶ ἀπαρόρηστον εἰς ἀλλήλους ἔρωτα.

Οἱ προϊστάμενοι τῶν ἔργων καὶ τῶν δια-
κονιῶν καὶ τῶν εὐταξιῶν, ἔτι ἐχώμεθα τῶν
φροντίδων ἡμῶν, ἀπαθέστερον καὶ συνεπώ-
τερον, ὡς ἐν τάξει φωστήρων καὶ ὀφθαλ-
μῶν καὶ κανόνων. Οἱ ὑπακούοντες καὶ ὑπο-
τασσόμενοι, ἔτι προσθῶμεν τὴν ἀναντίλογον
εὐπειθειαν, τὴν ἀγόγγυστον εὐκίνησίαν, τὴν
εὐμετάφορον διακονίαν, τὴν ἐπίπονον ἐργα-
σίαν, ὡς υἱοὶ φωτὸς καὶ τέχνα εἰρήνης. Οἱ
ιεροουργοῦντες καὶ διακονοῦντες, ὡς ἀρχάγ-

bus cogitationibus; purificemus animas,
qui eas vanis desideriis maculabamus;
corroboremus corda in fortitudine fidei,
qui ea concutiebamus in pusillanimi-
tate et volubilitate et amore carnis.
Qui vero bene currunt, adhuc cur-
rant, nec defatigentur; qui supplantati
fuerint, resurgant per poenitentiam et
maiori adhuc cum alacritate.

Incitemur ad explenda mandata, qui
lapidei sumus et torpidi et excaecati.
Coelum conspiciamus, qui mundum spe-
ctare et theatra et spectacula amamus.
Effundamus lacrymas compunctionis e
duris cordibus, qui sumus quasi scopuli
atque immobiles ad bonum. Qui illu-
strati sumus, adhuc illuminemur; puri,
adhuc purificemur; erecti, adhuc eri-
gamur. Virtutum sectatores inter nos
adhuc sint diligentes: operosi adhuc
laborent: studiosi adhuc in studiis con-
tendant et curent: humiles adhuc exal-
tentur per sanctam humiliationem; fra-
trum amatores adhuc incendantur ad
invicem ad eam, quae spiritalis et non
arbitraria est dilectio.

Qui in operibus et ministeriis ordini
praesunt, attendamus curis nostris ulte-
rius absque passione et cum prudentia
maiori; atque in ordine simus lumi-
naria et oculi et exempla. Qui vero su-
biecti sumus, adhuc adiiiciamus ne con-
tradiciamus, in obedientia, in facilitate
sine quaerela, atque in bene compo-
sito ministerio, et laboriosis operibus,
ut filii lucis et pacis. Qui sacra ope-

γέλοι καὶ ἄγγελοι· καὶ πρὸ τοῦ βήματος καὶ ἐν τῷ βήματι, καὶ πρὸ τῶν εὐχῶν καὶ ἐν ταῖς εὐχαῖς, φαίνοισθε τῷ παντοκράτορι κυρίῳ. Οἱ νέοι τὸ δυσκάρτεον τῶν ὁρμῶν ἀπορρίψαντες, ἀναλάβετε τελειότητα. Οἱ φιλοσώματα καὶ φιλήδονοι ὑποστάλητε ἀπὸ τῆς παρρησίας καὶ ἀλληλοβλεψίας. πρὸς Θεῖον ἔρωτα ἀνακαίμενοι. Οἱ δυνατῶς ἔχοντες κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τε νηστείαν καὶ ἀγρυπνίαν, τοῦ ἐν ὑμῖν χαρίσματος μὴ ἀμελεῖτε, ὃ ἐδόθη ὑμῖν ἀπὸ κυρίου εἰς οἰκείαν σωτηρίαν καὶ ἐτέρων βραθυμούντων ἐπαναγωγὴν. Οἱ φιλάριστοι καὶ φιλοπόται καὶ φιλοπρόδοι, σύνετε τὸ ἄλυσιτελές, ἐπιθυμίαν ἀσπαζόμενοι τοῦ κατατρυφῆν κυρίῳ· μὴ ὡς ἀναπεπτωκότες καὶ ὡς ἤδη τὸ πᾶν ἐργασάμενοι ζητεῖτε ἀνάπαυσιν· Ὁ γὰρ ὁλεθρὸς αἰφνίδιος· καὶ οὐδὲ ὁ πᾶς τοῦ βίου ὁρόμος ἐπάρκει πρὸς τοὺς ἀγῶνας.

Οἱ μελετῶντες τὸν νόμον κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτός, ἔτι φροντίζετε τῆς Θείας ὑμνήσεως καὶ παραστάσεως καὶ ἀνυσταξίας, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν· Οἱ μεμυκότες, ὡς ἄλογα ζῶα ἐν καιρῷ λειτουργίας παντοίας, ἀνοίξατε τὸ στόμα καὶ ἐλκύσατε πνεῦμα· ψάλατε τῷ κυρίῳ συνετῶς. Οἱ πάντες τὰ πάντα εὖ πράξατε· εὖ διάθεσθε, αἰὲ φροντίζοντες, αἰὲ τρέχοντες καὶ συντρέχοντες, ἀμιλλώμενοι καὶ συναμιλλώμενοι, προθυμούμενοι καὶ συμπροθυμούμενοι, συμβιβάζοντες καὶ συμβιβάζόμενοι, ἐπαμύνοντες καὶ συνεπαμυνόμενοι, εἰρηνεύοντες καὶ συνειρηνεύόμενοι· ὡς πῦρ ἀναπτόμενοι ἐν τῷ Θεῷ ζήλῳ· ὡς ξίφος ἀκονώμενοι πρὸς τὸν πολεμοῦντα δράκοντα· ὡς μάχαιρα ἀνα-

ramini et ministratis, ut archangeli atque angeli apparete omnipotenti Domino et ante altare et in altari, et ante et in precibus. Iuniores vero, quasi calcantes passionum impetum, perfectioni studete. Qui corpus et delicias amatis, vitate libertates et mutuos aspectus, vosmet ad Dei amorem incendite. Qui validi estis corpore, ne negligatis ieiunia et vigiliis, ut fert donum hoc vobis traditum a Domino ad salutem vestram et ad alios desides inflammandos. Qui mensas et potus et exitus diligitis, considerate horum inutilitatem, commutantes desideria ad placendum Domino, ne quasi recidivi vel quasi omnibus iam absolutis, quaeratis quietem. Pernicies enim subita ingruit; nec totus vitae cursus sufficit certaminibus.

Qui diu noctuque legem Domini meditamini, adhuc attendite hymnis et meditationibus et vigiliis nocturnis diurnisque. Qui tempore cuiusque liturgiae comprimitis labia, quasi insensata bruta, aperite os, spiritum attrahite; psallite Domino sapienter. Omnes omnia bene facite: bene sitis compositi, semper intenti, semper currentes et concurrentes, certantes et concertantes, alacres et simul alacres, instruantes et instructi, auxiliores et auxiliati; pacifici et compacifici sitis. Sic incensi igne divini zeli, ut gladii ferientes insidiantem draconem; quasi enses extensi ad vindicandam omnem voluntatem Dei;

τεινόμενοι πρὸς πᾶσαν ἐκδίκησιν ἐντολῆς Θεοῦ. Ὅπως ἐν τούτοις συντηρούμενοι καὶ περιφρουρούμενοι. Θεὸν θεραπεύετε. ἀγγέλους ξενίζετε. ἀνθρώπους ἐκπλήττετε, τὸν ἐφάμιλλον δρόμον τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν διεξερχόμενοι.

Οἱοὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ ὄντι φρόνιμοι πραγματευταὶ καὶ κερδαίνοντες τὰ κέρδους ἄξια, ὅτι οὐκ ἐφίλησαν κόσμον, οὐκ ἠγάπησαν σάρκα, οὐκ ἐπόθησαν φθορὰν, οὐδ' ἐδέθησαν φίλτρῳ τοῦ παρόντος βίου· ἀλλὰ μικρὸν πονήσαντες, μικρὸν ταλαιπωρήσαντες· μικρὸν γὰρ ἐστὶ τῷ ὄντι πρὸς τοὺς ἀπείρους μέλλοντας αἰῶνας, καὶ ἡ ἐκατονταέτης ἐνταῦθα διαβίωσις, ἔτυχον ζωῆς αἰωνίου. ἐπέτυχον χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, ἀθανασίας καὶ βασιλείας οὐρανῶν.

Ἦς, καὶ ἡμεῖς, ἀνολιγώρως ἀποπληροῦντας τὴν ἀθλητικὴν ἡμῶν ὑποταγὴν, πιστεύω ἀρχρότως μετασχεῖν καὶ ἀπολαῦσαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΡΕ'.

Μηδὲν μόνιμον, ἀρετῆς δόξα,
μένειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ὡς ἤδη ἀρχόμενός εἰμι τὴν κατήχησιν ποιῆσθαι, ὡς ἤδη ἀνέωγα τὸ στόμα μου τὸ ταπεινὸν πρὸς ὑμᾶς· καὶ τοῦτο, οὐκ ἐκ

ita ut in his custoditi et communiti. Deum serviat, angelos comites habeatis, hominibus sitis miraculum, et similem sanctis patribus nostris cursum vitae expleatis.

Similes illis sitis, ut veri negotiatores prudentes et bona lucra facientes; nam et illi mundum et carnem non dilexerunt, non desideraverunt corruptibilia, non alligati sunt amore vitae huius; sed parum in hac vita laborantes, parum patientes (parum enim quidem sunt in futuris infinitis saeculis vel anni centeni terrenae vitae), atque adepti sunt gaudium ineffabile, immortalitatem, et regnum coelorum.

Haec et nos firmiter credo consecuturos et fruituros cum omnibus sanctis postquam absque negligentia et non parce compleverimus stadium athleticae obedientiae nostrae, in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula. Amen.

SERMO CV.

*Nihil esse mansurum,
nisi virtus.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Iam manus admoveam ad catechesim: iam aperiā ad vos os meum, prorsus vile. Et hoc quidem non ex hu-

ταπεινοφροσύνης λέγω. Οὐ γάρ ἐστιν ἐν ἐμοί, ἀλλ' ἐκ συναισθήσεως τῶν τε ἀμυθήτων μου ἀμαρτιῶν, καὶ τῆς ἐκζητουμένης διδασκαλίας ἐν τοῖς ποιμέσι. Πόσον γὰρ καὶ ἡλίκον καὶ πράσσειν καὶ λέγειν ὀφείλεται μοι ἐπὶ λυσιτελείᾳ τῶν τιμίων ὑμῶν ψυχῶν κατὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, ἡμέραν καὶ ὥραν.

Εἰ γὰρ ὁ μέγας ἀρχιερεὺς τοῦ θεοῦ, ὁ κήρυξ τῆς μετανοίας, ὁ τῆς ἀληθείας ὑπεραλλήσας, τὸν Χρυσόστομον λέγω, μετὰ τὴν ἄπειρον, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀπερίληπτον τῶν ἐκ θείας χάριτος διὰ τῶν χειλέων αὐτοῦ, δίκην ποταμῶν ρυεισῶν, διδασκαλιῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει θείων πατέρων δέδοικε. Δέδοικε γὰρ τὸ ἔργον τῆς προστασίας καὶ τρέμει· καὶ βοᾷ που ἐν τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις, ὅτι τὸ κατ' ἐμὲ ὡς ἔγω καὶ διάκειμαι, δύσκολόν ἐστιν σωθῆναι τὸν ἡγουμενεύοντα.

Τί ἵνα ἐγὼ φθέγξωμαι, ὁ τάλας καὶ ἀκάθαρτος, ἡ κοπία καὶ ὁ σκώληξ, ὁ ἄνους καὶ ἄφρων, ὁ ἄφρων καὶ ἄλογος; Οὐκ οἶδα τί εἴπω ἄξιον τῆς ἐμαυτοῦ ἀναξιώτητος; Ω, πῶς εἰς τοῦτο ἐπῆλθον τὸ ἄξιωμα; Ω, πῶς ῥυπαρὸς ὢν εἰς τὸ φωτίζειν ἄλλους προῆγμαι; Ω, πῶς πόρρω ὢν θεοῦ εἰς τὸ προσάγειν τοὺς ἀφροσύνης ἀποτέταγμαι; Δέον με ἔτι πρόβατον εἶναι, καὶ εἰς ποιμένα κατέστην; Δέον με εἶναι ἀρχόμενον, καὶ εἰς ἄρχοντα ἦλθον; Δέον ὑποτιθέναι τὸ οὖς εἰς ἀκρόασιν διδασκαλίων, καὶ τὰ ῥυπαρὰ γέλιη ἀνοίγω εἰς διδασκαλίαν ἐτέρων;

militate dico, quae in me non est; sed quia vere sentio quanta sint ineffabilia peccata mea, et quanta requiratur in pastoribus doctrina. Quot et quanta mihi dicenda et agenda essent ad utilitatem pretiosarum animarum vestrarum singulis diebus, et quasi dixerim, singulis horis.

Nam magnus ille pontifex Dei, praeco poenitentiae, et athleta veritatis, scilicet Chrysostomus, qui per immensam et, quasi dicam, incomprehensibilem copiam donorum Dei, unde e labiis eius doctrinae manant veluti fluminis undae in orbem universum, et quasi prae omnibus divinis patribus excellit, timuit. Is timuit quidem onus praefecturae, et contremuit; et saepe in suis sermonibus clamat, ut et me attinet, — opus valde esse difficile iis, qui praesunt, consequi posse salvationem. —

Ecquid ego dicam miser et impurus! qui sum veluti purgamentum ac vermis? Quique mente et voce et consilio et sermone sum destitutus? Nescio quid dicam aptum indignitati meae. Heu! quomodo ad hunc honorem accessi? Heu! quomodo, cum sim immundus, arbitratus sum alios illuminare? Heu! quomodo alios ad Deum adducere possum, cum ab eo tam sim alienus? Oporteret me ovem esse, et tamen sum pastor constitutus? Oporteret me esse subditum, et tamen suscepi praefecturam! Oporteret me subiicere aures ad doctrinam suscipiendam, et tamen

impura labia aperio ad alios edocendos?

Ἀλλ' ἴδοι ὁ Θεὸς καὶ ἐπιβλέψοι, καὶ κρίνοι κρίσιν. Οὐκ οἶδ' αὖ ποῖαν εἴπω διὰ τὴν καταδίκην μου· ἐφ' οἷς τρόποις ἤχθην ὑμῖν οὕτως. Τί δεῖ οὖν πρὸς ταῦτα; Ἀρα ἀπογνῶναι; Οὐδαμῶς. Ἀρα σιωπῆσαι εἰς τὸ παντελές, εἰ καὶ ἄγλωττός εἰμι καὶ ἄσπορος; Οὐχ οὕτως. Ἀλλὰ σὺν Θεῷ, συνεργουσὼν καὶ τῶν εὐχῶν ὑμῶν, ἐπάρξασθαι κῦτίκα, καὶ πάλιν ἐπαναλαβεῖν, καὶ πάλιν ἀνενεγκεῖν εἰς ἑαυτόν. Καὶ ἴσως ὁ τῶν μεγάλων καὶ παραδόξοποιῶν πραγμάτων τερατουργὸς Θεός, διὰ τὸ ὑμῶν ἐπωφελὲς θαυματουργήσῃε κἀνταῦθα· καὶ ποιήσειέ με τὸν τυφλόν, βλεπτικόν· καὶ τὸν κωφόν, ἀκουστήν· καὶ τὸν λεπρὸν, ὑγιή· καὶ τὸν χυλὸν στερεόν· καὶ τὸν μογιλάλον, εὐλάλον· δύναται γὰρ ὅσα θέλει. Ὅπως καὶ ὁδηγήσω, καὶ ἐνικήσω, καὶ καταρτίσω, καὶ καθάρισω, καὶ περιποιήσωμαι ὑμᾶς εἰς λαὸν περιούσιον.

Εἰ καὶ μέγα καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τὸ ἐξαυτούμενον, διὰ τοῦτο, τέκνα, - γινώτε καὶ ἴδετέ, φησιν, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός, ὑψούμενος ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψούμενος ἐν τῇ γῇ. - Ὑψωθήτω οὖν καὶ ἐφ' ὑμῖν, δέομαι, καὶ παρακαλῶ. Πῶς ἂν ἄλλως ὑψωθείη ἢ διὰ τῆς μετεώρου καὶ ὑπερανεστώσης πάντων χαμαιζήλων τῆς γῆς πραγμάτων, διὰ τῆς ἀγίας ὑμῶν πολιτείας; Ἐν ᾗ καὶ ἡρῶντε, χάριτι αὐτοῦ τοῦ ἀνορθοῦντος τοὺς κατεβράχμενους ἐκ τῶν χαμόθεν, ὡς πρὸς οὐρανόν, αὐτῷ ἀγγελικῶς βιοῦντες, καὶ συνανα-

Verumtamen videat Deus, et respiciat, iudiciumque faciat. Ignoro, quae sit condemnatio mea; et quibus modis sic fui a vobis pertractus. Ecquid modo agendum restat? Fortasse desperandum? Minime. Fortasse omnino tacendum, quasi elinguis sim atque insipiens? Minime. Sed adiuvante Deo una cum precibus vestris incipiendum est absque mora, et rursus opus aggrediendum; et meipsum erigere oportet. Et cum pariter Deus sit patrator rerum sublimium et mirabilium, ad emolumentum vestrum et modo prodigia edat: et me e coeco efficiat videntem: et e surdo audientem: et e leproso sanum: et, e claudo firmum: et e balbutiente disertum. Ipse enim potest, quae vult. Et hoc pacto dux ero, et victor, et instructor, et purificator, et acquisite vestrum, ut sitis populus acquisitionis.

Si vero hoc est nimium, et minime dignum quod exposcitur; *Cognoscite, filii, ut ipse dixit, et videte quoniam ego sum Deus, exaltatus in gentibus, exaltatus in terris.* Exaltetur igitur et a vobis, hortor ac deprecor. Et quomodo exaltabitur, nisi per illam vestram sanctam agendi rationem, quae supereminens sit atque transcendens omnia, quae sunt in terris? In vita, in qua et instructi estis per gratiam illius, qui erigit contritos in terris usque ad

στρεφόμενοι. Εἰρήνη γὰρ ἐστὶν ἐν ὑμῖν καὶ ἀγάπη καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἀγγέλοις· μία ψυχὴ καὶ ἐν θέλημα, σύμπνοια καὶ συγχρότησις, ἀνηρημένων παντάπασι τῶν διαζευκτικῶν καὶ διαιρετικῶν ὑποθέσεων· ἢ τινὰ ἐστὶν, ἰδιογνωμοσύνη, μερικαὶ σχέσεις, σαρκικαὶ φιλίαι, συγγενικαὶ ἀκολουθίαι.

Ἐπεὶ δὲ εὐδοκίᾳ Θεοῦ ἐκποδίων εἰσὶν ἀπ' ὑμῶν, εὐρίσκεται πάντως τὰ ἐναντία ἢ ὁμοκτημοσύνη· μᾶλλον δὲ, τὸ μηδὲν ἔχειν καὶ πάντα κατέχειν· ἢ ἀγαπητικὴ ἐπὶ πᾶσι διαθήσις, ἢ τῶν σαρκικῶν γονέων ἀδελφῶν τε καὶ συγγενῶν πάντων ἀπαλλοτριώσις. Ομολογῶ γὰρ καὶ κηρύττω τὸ ἀγαθὸν ὑμῶν, ὅτι καίπερ ἀγγιθύρων ὄντων τῶν βλαβερῶν, καὶ ὡς ἐπὶ μάχης καὶ πάλης, καὶ ὡς ἐπὶ βαλανείων ψυχολέθρων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐστῶτες, οὐ καταφλέγεσθε, οὐ καθελέγεσθε. Ἀλλὰ τὸ δὴ μεῖζον, ὅτι καὶ ὁρᾶτε μᾶλλον ἢ παθαίνεσθε· ὠφελεῖτε γὰρ καὶ τοὺς ἀκούοντας καὶ ὁμοσχήμεους καὶ ὁμοταγεῖς ὑμῶν. Καὶ γὰρ εἰσὶ τινες ἐν ὑμῖν οἱ παντάπασι διὰ δεήσεως ἀπέστησαν τοῦ ὅλως ὄραν πρόσωπον μητρικὸν ἢ ἀδελφικόν, σχεδὸν εἰπεῖν, ἢ συγγενικόν. Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀξιώπαινον; Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀξιωμανημόνευτον;

Καὶ λέγω ὑμῖν. Καὶ οὕτω φρονοῦντες ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον, τέκνα μου, στερεοῦσθε εἰς τὸ βελτιώτερον. Καλὴ γὰρ ἡ πραγμα-

coelum, dum vitam angelicam conversationemque cum eo ducunt. Pax enim in vobis est et charitas, sicut inter angelos: una anima et una voluntas: conspiratio et concordia, omnibus remotis occasionibus separationis atque dissidii: quod efficiunt propria voluntas divisiones partium, dilectiones personarum, et familiares sequelae.

Cum autem per benignitatem Dei, haec longe facta sint a vobis, et quae contraria sunt apud vos inveniuntur; nempe rerum aequalis possessio, vel potius, ut nihil habentes omnia possideatis: est consuetudo in omnibus iuxta charitatem: est omnium carnalium parentum et fratrum et cognatorum commutatio. Confiteor enim atque proclamo bonam vestram conditionem. Quamquam ad fores sint tanta mala, et bellum et pugna immineat, et quasi in pernicioso balneo in hac civitate sitis constituti, tamen neque inflammati, neque pertracti estis; imo potius si ulterius facietis sive patiemini, estis emolumento iis, qui audiunt, et iis qui eundem habitum eundemque monasticum ordinem profitentur. Sunt enim in vobis, qui omnibus spreto precibus, abstinerunt, quasi dixerim, et videre faciem vel matris vel fratris, vel cognatorum. Et hoc quidem non est laude? non est memoria dignum?

Vos itaque compello. Etiam atque etiam in hac mente persistite, filii, et stabiliiores quoque ad meliora pergite.

τεία. ἥς μελλῶν οὐκ ἔστιν ἄλλη. Καλὴ ἡ ἀπλάνης αὕτη πλάνη, ἣν οἱ ζητήσαντες, εὖρον θεόν. Καὶ πρὸς μίαν ὥραν ἢ ἡμέραν ἡ ἐγκράτεια, ἐπὶ τε θεωρίας, ἐπὶ τε ἀκοῆς, ἐπὶ τε ἀπολαύσεως παντοίας ἄλλης, καὶ παρῆλθε, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν· καὶ μενοῦν γε οὔτε παρέργεται, οὔτε διαπίπτει· ἀλλ' εἰς τὸ διηνεκὲς διαμένει· ἀρετὴ γάρ ἐστι. Πῶς δὲ ἀντὶ τῶν προειρημένων οὐ μικρά τις καὶ ὀλίγη, ἀλλ' αἰωνία καὶ ἀνείκαστος χαρὰ, καὶ εὐφροσύνη τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀγαλλιάσεως;

ὑπομείνατε οὖν λοιπὸν, τέκνα μου, καὶ ἀγωνίζεσθε, καὶ βιάζεσθε προὔχειν ἀλλήλων ἐν τοῖς κατορθώμασι· ἀνεπιφθόνως δέ· πάντων γὰρ τὸ καλὸν εἰς ἕκαστον παραχωρεῖ· καὶ ἕκαστον εἰς ἅπαντας κατὰ θεῖαν ἀνάκρασιν· Καὶ θώμεθα, εἰ βούλεσθε ἀπαρχήν. οὐ μόνον ἐκ τῆςδε κατηχήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσαν ἡμέραν. Τοῦτο γὰρ δεδιθάγμεθα καὶ κεκελεύσμεθα πατρικῶς· οὐ γὰρ ἐστι στάσις τοῦ καλοῦ, καὶ πάντως ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πᾶς τις σωθῆναι θέλων αἰρεῖται εἰσέρχεσθαι. Καὶ ἐὰν οὕτω ἀκηδιάσωμεν μέχρις ἂν τελευτήσωμεν συναμιλλώμενοι ἀλλήλοις· ἐν τῇ καλῇ ἀμίλλῃ ταύτῃ, εὖ ἴστε, οὐρανῶν ἡμῶν πύλαι ἀνοίγῃσονται· ὁ παράδεισος εἰσδέξεται· οἱ χοροὶ τῶν μαρτύρων ἀγκαλίσονται· αἱ ἐπαύλεις τῶν δικαίων εἰσοικίσονται· αὐτὰ τῶν ἀγγέλων τὰ ἄπειρα τάγματα ὁμοχορεύουσιν ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ τῇ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα,

Optima enim est conditio vestra, qua nulla melior. Optima est haec infallibilis, quam alii appellant, stultitia: quam qui adepti sunt, invenerunt Deum. Contineamur ad tempus et horas sive in visu, sive in auditu, sive in dilectione alia quacumque. Sed haec praeterit continentia; et ecce modo nulla fit. Praemium vero remanet, et non pertransit, et non decedit; sed in perpetuum manet, cum sit ex virtute. Et quomodo post ea, quae dicta sunt, non quidem parvum ac pusillum erit gaudium, imo aeternum et insuperabile, et similis erit laetitia in futuro saeculo?

Caeterum tolerate, filii mei, et concertate, vim facite, ad invicem ad meliora virtutis charismata vos incitate absque invidia. Bonum enim vestrum omnium ad singulos devenit; et bonum singulorum omnibus confert. Statim vero, si placet, exordiamur, non modo ex hac catechesi, sed omnibus diebus. Haec est enim doctrina et mandatum patrum nostrorum. Nulla est in virtute statio. Verumtamen de virtute in virtutem ascendere debet, qui vult salvus fieri. Si vero segnes non erimus, usque in finem contendentes ad invicem in hac pulcherrima concertatione virtutum, bene erit. Coelorum ianuac nobis pendentur: paradisus nos suscipiet: martyrum chori nos complectentur: mansiones iustorum nos habitatores habebunt, et ipsa angelorum agmina innumera nobiscum choreas ducent in

τιμή, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

gaudio ineffabili coram Iesu Christo Domino nostro; cui est gloria, honor et adoratio, cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΡΖ'.

Τῇ συμμετρίᾳ τῆς διαίτης
ἐμμένειν.

SERMO CVI.

*Ratione bene commensurata
vivendum.*

ΤΕΚΝΑ ΜΟΥ ΠΡΑΪΗΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΟΘΗΤΑ.

FILII MEI DILECTI AC DESIDERATISSIMI,

Οἷεσθέ με ἴσως κατατονῆσαι καὶ ὀλιγορῆσαι πρὸς τὸ κατηχεῖν ὑμᾶς καὶ διανέμειν τὸν τῆς σωτηρίας λόγον. Εγὼ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ αὐτὸς εἰμι, καὶ ἐλλείπειν μᾶλλον ἢ ἐπικρατεῖν ὑμῖν ἡγοῦμαι καὶ ἀφείλγειν. ἢ ἀποπληροῦν τὸ ὀέον. Νυκτὶ οὖν καὶ ἡμέρᾳ καταμερίζων ὑμῖν τὸν λόγον, καὶ διὰδίδων ὑμῖν τὸ τρόφιμον ταῖς ψυχαῖς σιτηρέσιον, οὕτω ἄξιον πεποίηκα· ἀλλ' ἀπώκειμαι καὶ κεχρωστήκα ὁρᾶν τοῦτο, ἀκούων τῆς μεγάλης φωνῆς τοῦ Θεοῦ ἀποστόλου πρὸς τινὰς λέγοντος· - Οὐκ ἐπαυσάμην τριετιάν νύκτα καὶ ἡμέραν μετὰ θαυμάτων ἕνα ἕκαστον ὑμῶν νοθεύων· - καὶ πρὸς ἄλλους. ὅτι - ἀδιάλειπτός μοι ἐστὶ προσευχή· - καὶ πρὸς ἐτέρους - ὅτι ἡνυχάζω ἐγὼ αὐτὸς ἀνάστημα εἶναι, ὑπὲρ τῶν ἰδίων φοιτητῶν· - καὶ - ὅτι ἀδιάλειπτός μοι ὁδύνη ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ. -

Me pariter et contendere et negligere in catechesi vobis habenda, atque in distribuendo verbo salutis arbitramini? Ego vero hoc minime censeo; siquidem sum ipse, qui arbitror potius me deesse, quam praeter debitum facere; et potius vobis debitorem esse quam officium implesse meum. Etenim diu noctuque praebens singulis sermonem, et distribuens alimenti annonam animabus vestris, nihil dignum feci. Sed minor officio sum, et adhuc debitor, dum magna Apostoli ad quosdam sententia auribus insonat meis: « Per triennium nocte et die non cessavi cum lacrymis monens unumquemque vestrum ». Et ad alios: « Quoniam incessabilis est deprecatio mea ». Ad alios quoque: « Optabam enim ego ipse anathema esse, pro iis, qui me frequentabant » et quoque: « Tristitia mihi magna est, et continuus dolor animae meae ».

Ταῦτα γὰρ τῷ ἀληθῶς ὄντι προστάτῃ ψυχῶν ἀνήχουσιν. Εἰ οὖν οὕτως ἐκείνος, τί

(Quandoquidem huiusmodi sententiae in corde veri animarum custodis reso-

ὁ τάλας ἐγὼ προσεπιδείξαιμι; ἢ τί ἀπεπλήρωσα πρὸς ὑμᾶς; Οὐδὲν ὡς ἀληθῶς οὖν, ὅλως· ὅτι τὴν καρδίαν μου καὶ τὴν διάνοιαν αἰροῦμαι προτίθεσθαι, εἴπερ τι χρησιμον ὑμῖν γίνεται.

Αὐτοὶ οὖν, τέκνα μου, ὡς γῆ ἀγαθὴ ὑετιζομένη ἐκ τῶν θεοχαρίτων ρεῖθρων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καρποφορεῖτε καὶ προβάλλεσθε τὰς ἀρετὰς σπάρχας ἀειζώους· καὶ νεώσκατε ὥσπερ τὰς χώρας, οὕτως καὶ τὴν γῆν τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀποκαθαίροντες τὰς ἀκανθώδεις ἐννοίας, τῷ πυρὶ τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ ξίφει τῆς ἀληθείας. Κἂν δυσεργῆσαι θέλητε, πάρεστιν ὑμῖν τὸ τῆς καλλιέργειας ἐποφελὲς ἐκ τῶν ἐξωθεν ὑποδειγμάτων. Οὕτω γὰρ σπείροντες, πολὺχουν ἀναβλαστῆσετε τὸν καρπόν.

Σπείρατε οὖν, τέκνα μου, κατὰ τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις, μὴ εἰς τὴν σάρκα, ἵνα μὴ τὴν ἐκ τῆς σαρκὸς φθορὰν ἀποδερῖσητε· ἀλλὰ τὰ κατὰ πνεῦμα, ἵνα τὰ ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἀποδραγμεύσηθε, ὑπομονὴν παιδεύμενοι, καρτερίαν, μακροθυμίαν, ταπεινοφροσύνην, τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην, μισοῦντες τὸ ἐπίφθονον, τὸ ὀλοερὸν, τὸ ἀποτακτικόν, τὸ ὑβριστικόν, τὸ ἐνδιabλητικόν. Κτήσασθε οὖν καὶ ἐγκράτειαν· ἐγκράτεια δὲ ἡ κατὰ χρεῖαν ἐπιδιδόμενη τροφὴν ὑπάρχει, μήτε ὑπερπιέζουσα τὸ σῶμα, μήτε ἀνακουφίζουσα παντελῶς, καθάπερ φόρτος σκάφους· ἂν τε γὰρ πολλοστός εἴη, κατέδυσε τὴν ναῦν, ἂν τε ἐλαφρὸς, περιέτρεψεν αὐτήν· οὕτως καὶ ἐπὶ ὕπνου μεταλαμβάνειν τὸ χρήσιμον. Ἐντεῦθεν γὰρ οἱ εὐπάλλακτοι ὕπνοι, ἐπακολουθοῦντες τῷ συμ-

nant. Et si haec ille; quomodo ego miser memetipsum coarguam? Eequid erga vos implevi? Vere quidem prorsus nihil; nam cor meum et animam vellem ponere, si possim aliquid pro vobis obtinere.

Vos itaque, filii mei, ut bona terra irrigati a fluentis divine elargitis per sanctum Spiritum, fructificate et producite virtutum semper vivificas spicas: et quasi camporum novalia, animarum vestrarum terram purgate a spinosis cogitationibus, tum per ignem timoris Dei, tum per gladium veritatis. Cum vero defatigari vobis contingat, adest vobis bene operandi argumentum ab externis exemplis. Si sic seminaveritis, abundantem fructum proferetis.

Seminate itaque, filii mei, iuxta apostolica mandata, haud quidem in carne, ne ex carne metatis corruptionem; sed secundum spiritum, ut spiritualia manipula colligatis: exercitati in patientia, in fortitudine, in longanimitate, in humilitate, in mutua caritate: odio habentes invidiam, fraudem, asperitatem, iniurias, incusationes. Thesaurizate vero temperantiam; temperantia enim sicut opus est, nutritionem praebet, neque nimium impinguans corpus, neque omnino illud extenuans. Sicut navis onus si fuerit nimium, navim mergit, si vero levius eam circumagi sinit. Sic et sit mensura somni, qui quantus utilis est sumendus. Hinc enim veniunt apti somni secundum rectam rationem

μέτρῳ τῆς διαίτης, ἡ κατὰ τὴν ψαλμοῖαν ἐργήγορσις, ἡ ἐπακρόασις τῶν ἀγνωσμάτων, ἡ σύνεσις καὶ ἡ κατάληψις τῆς ἐφ' ἐκάστῳ λόγῳ τῶν ψαλλομένων θεῶν ἀσμάτων.

Εν τούτοις οὖν γλυκαινομένη ἡ ψυχὴ τρυφᾷ καὶ τέρπεται, ἀφορμὰς καλημερίας ἀποτιθεμένη. Εἰς γὰρ τῆς πολυϋπνίας, ὕπνοι δὺσάγωγοι, ἐπισκοτώσεις ἐννοιῶν, ἀδιάγνωστοι ὑμολογήσεις, πεπηγμένα χεῖλη, ἀφώτιστοι ὀφθαλμοὶ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· σὺν τοῖς ἔξω γὰρ μύουσι καὶ οἱ ἔσω. Καὶ ὁ κλέπτης τῶν ψυχῶν ἐπιδραμὼν, ἀποσυλᾷ ὅσα βούλεται. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ κύριος εἶρηκε· - Γρηγορεῖτε. -

Γρηγορεῖτε οὖν, τέκνα' μου, γρηγορεῖτε· ἵνα μὴ δυσθυμήσητε, ἵνα μὴ ἀπαρασκεύαστοι ἔρχησθε εἰς τὸ πρὸς ἡμέραν, καὶ ἐν τούτῳ δυσκολήσθε ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις. - Ἰλαρὸν λόγον ἀγαπᾷ ὁ θεός, - ὑποπίπτουσιν ἀπόκρισιν, εὐκατάστατον πρόσωπον, ἡμερον ἡθός, ὁμιλίαν τεταπεινωμένην. Οἱ δὲ καυχοῦντες μέγαρα καὶ κατακαυχώμενοι καὶ ἀποθηριούμενοι τῷ προσώπῳ διὰ τῶν ἀποδείκνυμένων λόγων καὶ διὰ βλεμμάτων, οὗτοι ἐμπαίζουσι καὶ τὸν θεὸν καὶ ἑαυτούς. Τίς φέρει ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κακουχεῖσθαι; Τίς εὐχαριστεῖ ἐλλειπόμενος τοῦ κατὰ χρεῖαν ἱματίου, ὑποδήματος, κουκουλίου, σκεπάσματος; Οὗτος ἐργάτης θεοῦ τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἀνταλλασσόμενος τὰ πρόσκαιρα καὶ μεθαιμνά.

Εγὼ μὲν οὖν πάντας θέλω καὶ καταβάλ-

ciborum, et evigilatio ad psalmodiam, et attentio lectionibus, et intellectio et comprehensio ad singula hymnorum, quae canuntur. divina verba.

In his dulcedinibus anima delinita nutritur et deliciatur. primitias iocunditatis praegustans. Qui multo sunt somno dediti, somnos incompósitos patiuntur, mentem obtenebratam, hymnologias non intellectas, labia obstructa, haud lucidos oculos tum mentis tum corporis; etenim oculi tum interiores tum exteriores dormitant; et fur animarum aggrediens, quotquot vult rapit. Hac enim de causa Dominus quoque dixit: « Vigilate ».

Evigilate igitur, filii mei, evigilate; ne sitis animo remissi, neque imparati ad quotidiana, neque ideo in omnibus operibus difficultatem patiamini. Hilarem sermonem diligit Dominus, aptam responsionem, compositam faciem, suavem habitum, humilem allocutionem. Qui se iactant et magniloqui gloriantur, et ferocem ostendunt vultum ad ostentationem tum in loquendo tum in aspiciendo, isti tum Deum, tum seipsos illudunt. Quis tolerat prae aliis male haberi? Quis gratias agit, cum sibi deficiat necessarium vestimentum, calceamentum, cuculion, operimentum? Is est negotiator Dei, qui temporanea ista et nullius pretii commutat cum futuris bonis.

Ego itaque et vellem cunctos foveri,

πεσθαι καὶ πληροῦσθαι ἐνδυμάτων, βρωμάτων, εἴ τινων ἄλλων τῶν πρὸς τὴν χρείαν· εὐθυτέως γὰρ ἡ σωματικὴ γίνεται ἐργασία. Λέγω δὲ οὕτως, ἵνα ὅτε οὐκ ἐπιφθάσουσι τὰ πράγματα, μὴ καταπληττώμεθα, μηδὲ ἀπεχθανώμεθα, μηδὲ γογγύζωμεν. Εἰσὶ δὲ τινες πόθῳ Θεοῦ ἐκपुरούμενοι, ὡς καὶ ἐκόντες, ταῦτα αἰροῦνται· ἕκαστος δὲ εὖ ποιεῖ, τὸ διδόμενον μετ' εὐχαριστίας λαμβάνων ὅτε καὶ ὅποιον ὃ' ἂν εἴη.

Οὕτως, τέκνα μου ἡγαπημένα, οὐ μὴ μεταμεληθῶμεν ἐπὶ τῇ στενώσει ταύτῃ· οὐδὲ ἐπὶ μικροῖς κέρδεσιν ὁ κόπος. Οἰάτε ὅτι Θεὸς θεραπεύεται. Βλέπετε ὅτι βασιλεία οὐρανῶν πρόκειται· γινώσκετε ὅτι ζωῆς ἀθανάτου ἀντάμειψις ἐστί. Καὶ τίς οὐκ ἐπειχθεῖ; τίς οὐκ ἐπιδράμῃ; τίς οὐκ ἀφαρπάσει θησαυροὺς διδομένους; τίς οὐκ αὐτοβελῆς γένηται καὶ κακουχῆσαι καὶ ἀπεκδύσασθαι, καὶ αἵθριος γενέσθαι, καὶ κρυμθῆναι, καὶ ἐαυτὸν θανατῶσαι διὰ ἀσκήσεως, τηλικούτων ὄντων τῶν ἀγαθῶν;

Ἀλλ' οὖν ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἄμοιροι, ὧν εἰρήκαμεν· διὰ γὰρ τῆς ἐκκοπῆς τῶν θελημάτων καὶ τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἀποταγῆς, καὶ τῆς κατὰ πάντα ὑπομονῆς καὶ θνήσκετε κατ' ὥραν, καὶ φύγεσθε, καὶ ἀπαλλάττεσθε τοῦ κόσμου, ἔχοντες κεκρυμμένην τὴν ζωὴν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. - Ὅταν δὲ φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν ὁ Χριστὸς κατὰ τὰ λόγια, τότε καὶ ὑμεῖς χαρήσεσθε αἰωνίως. -

Μὴ οὖν ζητεῖτε λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου τὸ ἐνταῦθα ἄνετον καὶ ἀναπαυστικόν· ἀλλ' ἀποδείξιν τῆς ἐκεῖθεν ἀναπαύσεως, τὴν ἐνταῦθα ἔχετε κακοπάθειαν. Ὑμεῖς μου

atque abundare vestibus, cibis aliisque necessariis; hoc enim pacto rectior efficitur corporalis operatio. Haec autem dico, ne cum haec absint, animo turbemur, neve doleamus, neve obinurmuremus. Sunt quidam amore Dei ardentes, qui sibi haec eligunt. Quisque enim bene agit, si quod traditur, cum gratiarum actione suscipiat, quando et quale sit.

Dilecti filii mei, ne vere angustiemur in hac privatione, nec sit labor ob parva lucra. Considerate quod Deo servitur. Videte propositum esse coeli regnum. Nostis vitam aeternam esse retributionem. Ecquis non urgetur? quis non accurrat? quis traditos non rapit thesauros? Quis non sponte velit et mala pati, et expoliari, et sub diu manere, et rigere, et mortem sustinere ob asceticam vitam, cum tanta sint bona proposita?

Vos autem non estis expertes horum, de quibus dicebam; nam ob voluntatem quae praeciditur, et in omnibus subiectionem, et omnimodam patientiam, et singulis horis quasi mortui estis, et spiritum agitis, et e mundo commigratis, absconditam habentes vitam vestram in Christo Iesu Domino nostro. « Quando vero apparuerit Christus, vita nostra, tunc et vos gaudebitis in aeternum ».

Ne igitur ullo modo quaeratis hic levamen et requiem; sed quasi arrha illius quietis, hic sit vobis toleratio fastidiorum. Vos estis mihi gaudium et

ἐστὲ ἐν πᾶσιν ἡ χαρὰ καὶ στέφανος, ἡ εὐελπιστία· καὶ οὐκ ἔχω τινὰ ἄλλο προκριτόν ὑμῶν· μάρτυς μου ὁ Θεός· οὔτε ἐν ἀγάπῃ, οὔτε ἐν μερίμνῃ, οὔτε ἐν εὐδοκίμῃ· οὐ πατέρα, οὐ μητέρα, οὐκ ἀδελφόν, οὐ γένος, οὐ φιλίαν, οὐκ εὐδοξίαν κοσμικὴν, οὐκ ἄρχοντας, οὐ δυνάστας, οὐ βασιλεῖς, οὐκ ἄλλο τι, οὐ μικρόν, οὐ μέγα τῶν ἐνταῦθα· ἀλλ' ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάντα καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὑμᾶς καὶ ζωὴν καὶ τροφήν καὶ ἔλεος καὶ εἰρήνην καὶ σωτηρίαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ λογίζομαι, καὶ κατακτῶμαι ἐνώπιον Θεοῦ τοῦ πάντα ἐφορῶντος τοῖς ἀλαθήτοις αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς.

Χαίρεσθε ἐν κυρίῳ λυπούμενοι τὸ κατὰ σάρκα· αὕτη γὰρ χαρὰ Θεόδεκτος, καὶ ταύτην διδασκόμεθα χαίρειν. Αγαλλιᾶσθε, ὅτε μιμνήσκεσθε τὸν θάνατον· ὅτι ἐκεῖ εὐρίσκετε τὴν ζωὴν. Τρυφᾶτε τὴν ὀλιγαρχεῖαν καὶ τὴν ὀπωσδήποτε ἡτοιμασμένην τράπεζαν, καὶ ἀπὸ ἄρτου μόνου καὶ ὕδατος καὶ λαχάνων ἐστίν. ὅτι διὰ ταύτην μέλι καὶ γάλα ζωήρρυτον καὶ ἀφθαρτόδοτον καταπολάυετε διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

corona et spes bona; nihilque aliud praeferendum vobis habeo (testis est mihi Deus) neque in dilectione, neque in cura, neque in electione. Non pater, non mater, non frater, non familia, non amicitia, nullumque mundi beneplacitum: neque principes, neque potentes neque reges, nec aliud horum quidpiam magnum vel parvum; sed mihi in omnibus et per omnia, vita et alimentum, et misericordia, et pax, et salus, et peccatorum venia, vos esse arbitror; vos sic et possideo coram Deo, qui omnia oculis scrutantibus respicit.

Cum igitur secundum carnem doletis, in Domino gaudete: hoc enim est gaudium Deo gratum, et hoc pacto edocti sumus gaudere. Exultate cum mortis memoria subit; nam in eo vitam vestram invenitis. In paupertate delectamini et in mensa quomodocumque parata, etsi pane tantum et aqua et herbis instructa; nam hinc melle et lacte vivifico et incorruptionem donante fruimini per Iesum Christum Dominum nostrum; cui cum Patre et simul Spiritu sancto sit gloria honor et adoratio, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΡΖ΄

Τὴν μαρτυρικὴν ὑποταγὴν
στερεωτέον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Κεκοπιακότες ἐστέ· ἡδὴ ἐκ τῆς προελ-
θούσης ἀγρυπνίας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου
πατρὸς Σάβα· ἄρτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ παρόν-
τος κανόνος τοῦ ἐν ἀγίοις καὶ θαυματο-
ποιοῦ πατρὸς ἡμῶν Νικολάου· καὶ ὁ κόπος
ὑμῶν ὁσιος καὶ ψυχωφελής, οὐκ ἀπολλύμε-
νος, ἀλλὰ σωζόμενος, τηρούμενος εἰς ἡμέ-
ραν ἀνταποδόσεως δικαιοκρισίας Θεοῦ. Καὶ
τάχα ἀποκνεῖ πῶς ἡ ἀκοή δέχεσθαι λόγον·
ἀλλ' εἶνα μὴ ἐγκόψωμεν τὴν συνήθειαν καὶ
τὸ παρὸν, βραχέα τινὰ διαλεξόμεθα, ὑπο-
μιμνήσκοντες ὑμᾶς καὶ προθυμοποιούμενοι,
ὅτι τὸ ἔργον χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἐν προκοπῇ ἐστί, καὶ καθεκάστην,
ὥς εἰπεῖν, προστιθέμενον καὶ ἐπαυξάμενον
τὴν ἡμέραν, καὶ τελειούμενον οὐκ ἐξ ὑλῶν
φθαρτῶν καὶ ἐπικήρων, ἀλλ' ἐξ ἐργασίας
τῶν ἀγίων καὶ ζωοποιῶν αὐτοῦ ἐντολῶν.
Καὶ εὖγε· εὖγε· ὅτι τοιοῦτον καὶ τηλικούτον
τὸ πραγματευόμενον ὑμῖν καὶ ἐνεργούμενον
καὶ σπουδαζόμενον καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν
τιμίων ὑμῶν ψυχῶν.

Ἄλλοι μὲν ἀλλαχρὺ αἰροῦνται τῶν ἀνθρώ-
πων· καὶ ὁ μὲν περὶ τοῦ οἰκοδεσποτῆσαι
καὶ πλουτῆσαι· ὁ δὲ περὶ τοῦ εὐπραγῆσαι
καὶ δοξασθῆναι ἐκ τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου
ὄνειροπολουμένων ἀξιωματῶν· ἕτερος δὲ
περὶ τοῦ παιδοποιῆσαι ἢ πολυκτηματῆσαι

SERMO CVII.

*Confirmandam esse martyriacam
subiectionem.*

FRATRES ET PATRES ET FILII.

Defatigati iam estis ob transactam
vigiliam sancti et divini patris Saba,
et modo ex hodierno canone sancti et
thaumaturgi patris nostri Nicolai; et
labor vester sanctus est et animae uti-
lis; minime deperditus, sed salvus et
servatus ad diem retributionis iusti
iudicii Dei. Forsan et gravatur audi-
tus in suscipiendo sermone; sed ne con-
suetudinem omittamus, quaedam brevia
modo dicemus cohortantes vos atque
incitantes, quoniam gratia domini nostri
Iesu Christi opus nobis hoc est in pro-
ficiendo, et quotidie, fere dixerim, su-
peradditum et crescens et perfectum
non e materialibus corruptibilibus et
caducis, sed ex operatione sanctorum
eius atque vivificantium mandatorum.
Euge, euge; nam tale et tantum est
negotium nostrum, quod operamur, cui
totis viribus incumbimus ad salutem
venerabilium animarum vestrarum.

Alii aliter quidem ex hominibus sua
negotia eligunt; alii ut domi praesint,
alii ut divitias comparent: alius ut
bene sit et honorem consequatur in
iis, quae in praesenti saeculo veluti
somnia transeunt, dignitatibus: alius

ἐν ἀγροῖς ἢ δούλοις· πλεῖστα γὰρ καὶ ποι-
κίλα τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἐπιθυμήματα.
Ἦμεῖς δὲ τοῦτοις πᾶσι χαίρειν προσειπόν-
τες εἰς ἄλλον κόσμον διὰ τῆς ὑψηλῆς
πολιτείας μετενεχθέντες τὰ ὑπερκόσμια καὶ
οὐράνια καὶ ἐφίεσθε καὶ ἐπιζητεῖτε· καὶ ἐν
τούτοις ἡ καρδία ὑμῶν καὶ ἡ μέριμνα καὶ
ἡ ἀδολεσχία.

Μή τι γὰρ ἄλλο ἢ ἵνα καθαρθῇτε τε-
λείως ἐκ τῶν παθῶν· καὶ κτήσησθε καρ-
δίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην,
προσευχὴν τε ἄσκον, σπουδὴν τε ἀνένδοτον,
κατανύξεως δάκρυα, ἀμεριμνίαν παντελεῖ.
οὐ λέγω φίλων καὶ συνήθων, ἀλλ' ἡδὲ καὶ
αὐτῶν τῶν τεκόντων, καὶ πάσης σχεδὸν
τῆς ματαιοπνοῦ ἀδολεσχίας.

Ναὶ οὕτως ἐστὶν εὐδοκία Θεοῦ· καὶ γὰρ
ὁρῶ ἕνα ἕκαστον ὑμῶν πῶς ἀεὶ ἐνίσταται
καὶ ἐναθλεῖ καὶ ἐκβιάζεται ἑαυτὸν ἀπορ-
βάγειν παντὸς πάθους ἐνοχλοῦντος, καὶ
μετὰ Θεοῦ μόνου γενέσθαι τῇ διαθέσει.
Οὕτω τοιγαροῦν ὑπομένουσιν ἐν τῇ μαρ-
τυρικῇ ταύτῃ ὑποταγῇ δώσειεν ὑμῖν Χρι-
στὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἰσχὺν καὶ κραταίωσιν
ἀποτρέψασθαι ὑμᾶς πᾶσαν ἐμπαθῆ καὶ σα-
τανικὴν ἀντιπαράστασιν, καὶ εὐμαρῶς δια-
νῆσαι τὸν προκείμενον ὑμῖν τρισμακχάριστον
ἀγῶνα· καθάπερ καὶ τοῖς προβεβιωκόσιν
ἀγίοις ἀνδράσι καὶ θεοφόροις πατράσιν ἡμῶν.

Μή γὰρ κακῆνοι σωμα περικείμενοι καὶ
μοιροπαθεῖς ἡμῖν ὄντες, οἷχα πόνων καὶ

ut filios habeat vel multas opes in
agris et mancipiis. Plurimae enim sunt
et variae mundi huius concupiscentiae.
Vos vero, cum iis omnibus valedixerit-
is, quasi in alium mundum per su-
blimem professionem vestram elevati,
quae supra mundum sunt et coelestia,
concupiscitis et quaeritis; atque in his
totum est cor vestrum et studium atque
contentio.

Id aliud non exigit, nisi ut perfecte
puri sitis a vitiis, et cor habeatis con-
tritum et humiliatum, et orationem
incessantem et studium perpetuum, et
compunctionis lacrymas, rerum omnium
despicientiam, non dico amicorum et
sociorum, sed et ipsorum parentum, et
cuiusque fere omnino studii, quod inane
gerit laborem.

Quippe hoc certe est placitum Dei;
nam video unumquemque vestrū, quo
pacto iugiter insistat et certet et vim
sibi faciat, ut arceat omne vitium con-
turbans, et tantum perseveret per gra-
tiam Dei in proposito suo. Perseveranti-
bus itaque hoc pacto in martyriaca ista
subiectione, concedat vobis Christus
Deus noster virtutem et fortitudinem
ad destruendum omne vitiorum et sa-
tanae machinamentum, atque ad feli-
citer peragendum beatissimum certa-
men vobis propositum, sicut concessit
sanctis viris, qui praecesserunt, et di-
vinis patribus nostris.

Numquid ipsi hoc nostro circumdati
corpore et eadem passi, absque labore

ἀγώνων διεξῆλθον τὸν τῇδε βίον; Οὐ μὲν οὖν· ἀλλὰ πολλά πολυτρόπως ἐνηθληκότες καὶ διαγωνισάμενοι καὶ διὰ πάσης ὑπακοῆς καὶ ταπεινώσεως ἐγκρατείας τε καὶ τῆς λοιπῆς ἀρετῆς ὑποτάξαντες τὴν σάρκα τῷ πνεύματι, ἀνέδραμον εἰς τὸ τῆς πολιτείας ὕψος, καὶ ἐκτῆσαντο τὸ δοξασθῆναι αὐτούς.

Επιμνησθῶμεν τοίνυν τὰ τοῦ πανοσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα κατορθώματα εἰς ἐφύδιον τῶν ψυχῶν ἡμῶν, καὶ μὴ ἀμνημονήσωμεν τὰ τοῦ ὁμοταγοῦς ἡμῶν προτερήματα. Ὑποτακτικὸς γὰρ ὢν, ὡς ἴστε, ὑπήκοος ἦν ἄκρος, εὐπρόθυμος, εὐδούλωτος, καὶ τῆς ἐσχάτης διακονίας λαμβάνων ἔχειρεν, ὡς δοξάζομενος· κοπιῶν μὲν ταῖς χερσὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, ὑδροφορῶν, ξυλοφορῶν, πρῶτος ἐρχόμενος εἰς τὴν ψαλμωδίαν καὶ ἔσχατος ἐξερχόμενος, καὶ εἴ τι ἄλλο περὶ αὐτοῦ ὁσίον γέγραπται· οὐ γὰρ σχολὴν μακρηγορεῖν διὰ τὴν ὥραν.

Μιμησώμεθα οὖν τοῦτον, τέκνα, καὶ ἡμεῖς· δυνατὸν γάρ ἐστι, ὁ μὲν ἐν τούτῳ, ὁ δὲ ἐν ἄλλῳ πλεονεκτῆματι συντρέγοντες, συναμιλλώμενοι ἀλλήλοις ἐν τοῖς κατορθώμασι· καὶ πρὸ πάντων γε ἐκείνο φυλαξώμεθα τὸ μή τι οἰκαιοβούλως πράσσειν· μηδὲ αὐτὰ τὰ δοκοῦντα ἡμῖν καλὰ ἄνευ τῆς κατηκούσης διερωτήσεως. Πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ ἐκείνο σιωπῆσαι ἄξιον, εἰ καὶ μέμψεως ἔχει αἰτίαν, ὅτι οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦτο πράττεται καὶ ἐνεργεῖται παρὰ τισι ἀμυήτοις καὶ καταφρονηταῖς· λέγω δὴ τὸ γενέσθαι ἀπω-

et concertatione vitam hanc pertransierunt? Minime certe. Sed plurima plerisque modis exantlati et praeliantes, et per omnem subiectionem et humilitatem et continentiam diversasque virtutes subiugantes carnem spiritui consecuti fuerunt fastigia perfectionis et gloriam, qua gaudent.

Commemoremus sancti patris nostri Sabae grandia facinora, quae sint quasi viaticum animabus nostris, et non obliviscamur merita eius, qui fuit ex hoc ipso nostro monastico ordine. Ut nostis, cum esset subditus, erat mirum in modum obediens, promptus facilisque ad serviendum, et vilissima eligens ministeria gaudebat, et quasi gloriabatur. In labore manuum noctu diuque instabat, aquam portans et ligna: primus erat ad conventus psalmodiae et ultimus egrediebatur; et sic dicerem de aliis, quae de sancto viro legimus; non enim nobis tempus concedit ulterius progredi.

Eum igitur imitemur et nos, o filii; possibile enim hoc est: alter ad unum alter ad aliud e meritis eius simul currentes et concertantes in virtutibus; et prae omnibus in illo satagamus, ne quid fiat ex propria voluntate, neque in iis quae videntur bona, absque convenienti permissione. Praeterea et aliud est silentio non praetereundum, ne corripiar; nescio enim quomodo id agatur a quibusdam somnolentis et senibus, scilicet de factis amissionibus

λείας, μᾶλλον δὲ κλοπᾶς συχνοτέρως. Ἐπὶ γὰρ ἕσθι, τις τὰ οἰκεία καλίκια, ἢ τὰ ὀρτάρια, ἢ τὰ γραφεῖα, ἢ ἄλλα τινὰ ἢ ἐν τῷ κοιταρίῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἀσφαλείας ἀπὼν εἰς τινὰ ἀπόκρισιν, ἢ καὶ μακρότερον ἀποδῆμῳ, ὑποστρέφων οὐκ εὕρισκει ἃ κατέλειπε.

Καὶ τοῦτο ὅλον διαβόλου ἔργον, καὶ τοῦτο ὀλέθριον καὶ ταρακτικὸν ἐν ἀδελφότητι. Πρῶτον μὲν λύπαι καὶ ἔχθραι, ὑποψίαι τε καὶ καταλαλιάι διὰ τοὺς ὑπευθύνους καὶ εἰς τοὺς ἀνευθύνους. Ἐπειτα καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου. - Κλέπται βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. - Κλέπται δὲ εἰπὼν, οὐ προσέθηκε χρουσίῳ ἢ ἀργυρίῳ ἢ ἱματισμοῦ πολυτελοῦς, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν φωνὴν ἐξέδωκε, ἐφ' ὅτι οὖν καὶ τοῦ τυχόντος πράγματος. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, μὴ κλέπτεσθε σακκοῤῥαφία, βελόνια, πινακίδια, κηρούλια, λωρίδια, ἐγχειρία, μαχαίρια, ζωνάρια· προσθήσω δὲ καὶ κρομύδια, συκίδια καὶ ἀρτιδία, καὶ λαχανίδια καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Οἱ γὰρ τὰ τοιαῦτα κλέπτοντες καὶ πάλιν λέγω, - τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. - Οὐ φοβεῖ ὑμᾶς ὁ ἀποστολικὸς ὄρος; Μὴ τι ἐγὼ εἰμὶ ὁ τάλας, ὁ ἐπαπειλῶν;

Γνωρίζετε τὰ ἀναγνωσκόμενα. Διὰ τοῦτο οὖν παρακαλῶ ὑμᾶς· ἀξίως περιπατήσωμεν τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθημεν καθαρῶς ὁσίως καὶ δικαίως, τῶν προειρημένων πάντων ἀπηλλαγμένοι· ἵνα κληρονόμοι ἐσόμεθα τῶν κλωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις

vel potius frequentibus furationibus. Si quando contingat quemdam relinquere suos calceos et ortaria et graphia, vel aliud quidpiam huiusmodi in cellula sua vel alibi, is dum e loco securo abiit ad aliquid exquirendum, vel longinquius, quando revertitur, non reperit ea quae reliquerat.

Hoc totum opus diaboli est perniciosum ac turbolentum in fraternitate. In primis hinc amaritudines et similitates, et obtrectiones inter reos ac innocentes. Deinde quoque, iuxta sententiam beati Apostoli: « Fures regnum Dei non haereditabunt ». Cum fures dixerit, non addidit fures auri vel argenti, vel indumenti pretiosi, sed simpliciter uno usus est verbo de re quacumque nuper acciderit. Ideo vos exhortor, ne furemini acus sutorios, cuspidulas, tabellas, cerata, corrigias, manualia, gladiolos, cingulos et addam quoque et parva e caepis, e ficubus, e panibus, ex herbis, et alia similia. Qui enim haec furantur, iterum dico, regnum Dei non haereditabunt. Non terret vos apostolica sententia? Haud quidem ego miser sum, qui haec minitor?

Vos cognoscitis, quae perlecta sunt. Idcirco vos moneo. Digne ambulemus in vocatione, qua vocati fuimus, pure, sancte et iuste; omnia vitiosa praedicta vitantes, ut haeredes simus bonorum aeternitatis in Christo Iesu domino nostro; cui omnis gloria, honor et ado-

τὸν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ratio cum Patre et sancto Spiritu, nunc
et semper et in saecula saeculorum.
Amen.

ΛΟΓΟΣ ΠΗ΄.

Λιπεῖν τὰ κόσμου, καὶ τυχεῖν
τῶν ἀφθίτων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ὡς γῆ πῶν καὶ ἀγαθῇ, δεχόμενοι τὸν
τῆς ταπεινώσεώς μου λόγον καρποφορεῖτε
ἐκάστοτε καὶ ἀεὶ βλαστάνετε ὡς παράδει-
σος πεποικιλμένος διαφόροις τῶν ἀρετῶν
κάλλεσι. Ορῶ γὰρ καὶ ἐπιγινώσκω τὰ ἐν
ὑμῖν πραττόμενά τε καὶ σπουδάζόμενα· καὶ
ὑποδέχομαι τοῦ μὲν τὸ πρῶτος, τοῦ δὲ τὸ
θερμόν· ἄλλου τὸ ἡσυχαστικόν, ἐτέρου δὲ
τὸ στιχολογικόν, καὶ τοῦ μὲν τὸ ἐργατι-
κόν, τοῦ δὲ τὸ ἀγρυπνητικόν, καὶ ἄλλου
ἄλλα, καὶ ἐτέρου ἕτερον. Καὶ ἐν πᾶσι τὸ
ἀκαταγώνιστον καὶ ἀνένδοτον καὶ ἀκατα-
μάχητον τῆς πρὸς τὴν ἐν τῇ κοινοβιακῇ
ζωῇ τελειότητα ἐνστάσεως ὑμῶν.

Καὶ ἀποθαυμάζω· πῶς οἱ μὲν τῆς προ-
τέρας εὐπαθοῦς συνηθείας ἐπιλαθόμενοι τῇ
κατὰ μικρὸν διὰ κύριον ἐπιβιάσει· ὡς ἄλλοι
τινες γεγόνατε φέροντες τὰ παρόντα γεν-
ναίως, καὶ ἰσοσταθμούμενοι καὶ ταυτοδια-
τούμενοι πρὸς τοὺς πρὶν ἀλιτημένους. Ἀλ-
λ' ὄντως πάντα ἰσχύει ἡ Χριστοῦ ἀγάπη
πείθουσα καὶ ἔλκουσα καὶ τοὺς ὑψηλοὺς
ταπεινοῦσθαι, καὶ τοὺς ἀβροδιαίτους ὀλι-
γαρχεῖσθαι, καὶ τοὺς πολυκτήμονας κατα-
πτωχεύειν.

SERMO CVIII.

*Mundana fugere, et consequi
debemus incorruptibilia.*

PATRES MEI ET FRATRES ET FILII,

Sicut uber et bona terra, suscipien-
tes humilitatis meae sermones fructi-
ficatis quotidie, et semper germinatis
sicut hortus exornatus variis virtu-
tum deliciis. Video enim et bene novi,
quae a vobis geruntur, et quae sit
solicitude vestra; qualis sit alterius
mansuetudo, alterius vero fervor; et
quantum quis studeat quieti, alius psal-
modiae, et alius manuum operibus aut
vigiliis, et alius aliis et multifariam.
Atque in omnibus conspicio contentio-
nem invincibilem numquam remissam
et superatam ad assequendam coeno-
biticae vitae vestrae perfectionem.

Et multa admiratione percellor quos-
dam videns tam brevi tempore tantam
sibi vim ob amorem Domini intulisse,
ut quasi obliti sint morum suorum ac
facilioris consuetudinis; alios vero qui
tanto ardore praesentis vitae labores
ferunt, quasi compensare deberent et
eadem mensura rependere, quae prius
commissa forent peccata. Et revera *cha-
ritas Christi omnia potest*, mentem sua-
dens animumque trahens valet excelsos

Ὁ μὴν ἐπὶ τούτοις μόνον εἰμὶ θαυμαζόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς διὰ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου καταλελοιπόσιν ἅπαντα· καὶ πῶς οἱ μὲν γονεῖς, οἱ δὲ ἀδελφοὺς, οἱ δὲ γυναῖκας, οἱ δὲ ἰδίους, οἱ δὲ πατρίδα· ἄλλοι οἰκίας, ἕτεροι συνηθείας. Εἰστι γὰρ, ἔστιν ἐν ἅπασιν ἡ ἀποταγὴ, καὶ πολλάκις ὁ δοκῶν μικροπρεπὴς εἶναι καὶ οὐκ ἀξιολογούμενος πρὸς τινα τῶν μεγάλων πλείονα ἢ μειζονα πόνον ἐσχηκέναι ὁμολογεῖται. Εἰ γὰρ καὶ μηδὲν τι ἄλλο, ἀλλ' οὖν ὅτι τῆς φύσεως τυραννικῆς καὶ βιαίας καὶ γονικῆς ἀπεσπάθῃ ἢ καὶ θεληματικῆς· ἀρκετὸν αὐτῷ εἰς μαρτύριον καὶ εἰς τὸ ἐπιλέξαι, ὡς κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων πρὸς Χριστόν· - Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησάμεν σοι· τί ἡμῖν ἔσται; - Καὶ ἀντακούσαι - Ἐν τῇ παλιγγεννησίᾳ καλῆσεσθε ἐπὶ θρόνους δώδεκα κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς Ἰσραὴλ. -

Τοιούτων καὶ τηλικούτων εὐτρεπιζόμενων ἡμῖν τῶν μισθῶν, ὦ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τί ἵνα μὴ μᾶλλον ἢ παρόντος ἐκβιασώμεθα, ἔτι καὶ πράξαι καὶ τελέσαι τὰ ὅσια; Τί ἵνα μὴ ἐνέγκοιμεν ἅπαν θλιβερόν καὶ ἐπαχθὲς τῶν ἐν κυρίῳ· ἀλλ' ἐγκράτειαν; ἀλλ' ἐπιτίμησιν; ἀλλ' ὑποταγὴν; ἀλλὰ προσταξιν; ἀλλ' ἐξάγγελσιν; ἀλλ' ἀνύπνησιν; Ναὶ καὶ εἴ τι ἄλλο, ἐπιλέγοντες καὶ τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο· - Ὅτι ἕνεκά σου θανατού-

humiliare, et molliter viventes reddere in austeritate contentos, ac divitiis deductos amare paupertatem.

Neque in his tantum admiratione percellor, sed et in cunctis, qui iuxta evangelium Christi omnia reliquerunt: et quomodo, alii suos quoque parentes, alii suos fratres atque coniuges, alii coniunctos suos, alii patriam, alii domos, alii amicitias et consuetudines. Adest quidem in omnibus, adest obedientia; et saepe, qui vilior apparet, atque parvipendendus, tamen et maioribus comparatus, antecellit in labore potiori atque meliori. Siquidem etsi alia praetereantur, superavit indolem suam violenter atque tyrannice a natiuitate praedominantem suipsius voluntatem, satis est ipsi testificari, et dicere Christo, ut olim princeps Apostolorum: « Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te; quid ergo erit nobis? » Et e contra audire posse: « In regeneratione sedebitis super thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel ».

Tot tantisque mercedibus propositis nobis, o fratres et patres, quanto magis quam nunc vim adhuc facere nobis atque adlaborare debemus, ut quae sanctiora sunt perficiamur? Nonne quodque magis austerum est perficere atque arduum in Domino? Et continentiam, et vigilias, et increpationes, et iussiones, et subiectionem, et commissiones, et somni carentiam? Nae

μεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. - Καί γε, τέκνα μου, οὐδὲ πόρρω ἐστὲ τῆς φωνῆς ταύτης; - Οὐχὶ γὰρ καὶ ὑμεῖς σπᾶξεσθε - ταῖς κοπαῖς τῶν θελιμάτων καὶ ταῖς πληγαῖς τῶν ἐλέγχων καὶ τῇ ἀλλεπαλλήλῳ διαγωγῇ τῆς ὑπακοῆς; Καὶ τὸ αἷμα κἄν οὐκ αἰσθητῶς, ἀλλὰ νοερώς ῥεῖ ἐκ τῶν καρδιῶν ὑμῶν; Ἀλλὰ χαίρετε καὶ ἄλλοφορεῖτε, καὶ τὸν ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον κομιεῖσθε, ὡς ὁ ἀπὸστολος λέγει.

Οὐπω, τέκνα, ἀπατῶ ὑμᾶς· οὐδὲ φρενακίζω ἐν τούτοις τὰ φρονήματα ὑμῶν. Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀπολιμπάνομαι τῆς ἡλιθεστέρως ἀποδείξεως· ἢ μόνον εἰκονίζω τὰ πράγματα ἀμυδρότητι πῶς τοῦ σκοτεινοῦ λόγου. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι μεγάλων μισθῶν ἐστὲ ἄξιοι τελειοῦντες τὸν βίον· καὶ μακάριος ὅστις, οὐκ ἀκροατὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιητὴς τῶν ἀναγινωσκομένων καὶ λεγομένων ἐστί. Καλὸν δὲ ἦν ἐμοὶ τῷ παναθλίῳ πρὸς τὸ τυχεῖν με τῆς λύσεως τῶν πταισμάτων καὶ δόξης οὐρανίου ἀπεντεῦθεν ἤδη καὶ ὑβρισθῆναι καὶ ῥαπισθῆναι, χλευασθῆναι καὶ μυχτηρισθῆναι εἰς τὰ καλὰ καὶ χριστομίμητα πάθη. Ἐπεὶ καὶ διωχθῆναι καὶ ἀπαχθῆναι καὶ θανατωθῆναι καὶ κατακαυθῆναι, καὶ εἴ τι ἄλλο παθεῖν τῶν θλιβερῶν καὶ οὐ φοβερῶν· τῶν δειλιαστικῶν καὶ οὐ δειλιαστικῶν. Τὸ μὲν ὅτι ὁ κόσμος φιλεῖ τὸ ἴδιον σῶμα· τὸ δὲ ὅτι ἡ ψυχὴ ἐστὶ ἡ προτρεπτέα καὶ τιμητέα, με-

quidem et alia quoque, ut et illud propheticum iterare valeamus? « Propter te morimur tota die; et facti sumus sicut oves occisionis ». Et fortasse longe vos, filii mei, estis ab ista conditione? « Nonne et vos quasi occidimini » per voluntatis fractionem, per increpationum plagas, et per subiectionem ad invicem? Et sanguis vester, etsi visibiliter non appareat, nonne tamen morali ratione defluit e cordibus vestris? Verumtamen gaudete, atque ut digni athletae durate, et sic coronam immarcescibilem referetis, ut ait Apostolus.

Haud certe vos illudo, filii; neque mentes vestras ad phraenesiam adduco. Quod absit! Sed potius valde absum a vera rerum demonstratione; et vix res suboscuro sermone adumbro. Dico autem vobis, quod sic vitam peragentes magnis eritis digni praemiis. Et beatus erit qui non solum auditor, sed et factor erit eorum, quae legimus atque audivimus. Bonum autem erit mihi miserrimo, ad obtinendam peccatorum remissionem et gloriam coelestem, si modo iniuriis et alapis et dicteriis et irrisionibus possim ad bonam imitationem Christi passionum esse subiectus. Imo etiam praeterea possim et persecutionem pati, et carcerem, et mortem et ignem, et quidquid aliud est poenae atque tribulationis formidabile, sed nobis minime timendum. Ex una enim parte qui e mundo est, amat corpus

ὅ' ἦς καὶ τὸ σῶμα ἀπολαύσεται τῶν ἐπηγ-
γελμένων ἀγαθῶν·

Επιλαμφθείη οὖν ὑμῖν, τέκνα, διὰ ταῦτα
πρῶς γνώσεως ἀπλανοῦς, καὶ ἔρως θεοῦ χω-
ρίζων κόσμου· καὶ ἐπιθυμία ζωῆς αἰωνίου
ἀπονεκροῦσα τὰς ἡδονάς. Καὶ ἄξιοι ὁ θεὸς
καὶ ἐπανάξιοι πάντας ὑμᾶς εἰς στάσιν ὑψη-
λὴν, καὶ εἰς σκοπὸν εὐσεβείας ἐν ἐδραιό-
τητι καρδίας καὶ ἐν κραταιότητι λογισμοῦ.
Καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπόλοιπον ποιήσοι τῆς
καλῆς μερίδος καὶ κληρουχίας ἐκείνης, ἥς
ἐλαχον οἱ προκοιμηθέντες ἀδελφοὶ ἡμῶν.
Ὅτι πάντες πάντως ἐκαῖσε ἀπελευσόμεθα,
καὶ γνωριοῦμεν ἀλλήλους, καὶ θεασώμεθα
γνώσει ἑτεροτρόπῳ· Εἴη δὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ
ἀπολαύσοιμεν ἃ ὀφθαλμοὶ οὐκ οἶδε, καὶ
οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου
οὐκ ἀνέβη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ θεῷ ἡμῶν·
ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΡΘ'.

Εἰς ἀγορεύειν τοῦ δράκοντος
τὰς πλάνας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Εἰ μήτηρ φιλεῖ τὰ ἑαυτῆς ἔκγονα δια-
τρέφειν, φύσεως γὰρ ἐστὶν ἰδίωμα ἐπὶ τὰ
ἑαυτῆς τέκνα καταγίνεσθαι, πῶς οὐχὶ καὶ
ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ποθοῦμεν ὑμᾶς διατρέ-
φειν; Καὶ εἰ ἐκείνη ὥδε καθεῖσε περι-
-

suum, ex altera autem praeferenda est
anima et honoranda, quacum et corpus
tandem fruetur promissis bonis.

Ex his quae dicta sunt affulgeat vobis
scientiae infallibilis lumen, et amor Dei
qui nos separat a mundo, et desiderium
vitae aeternae, quod voluptates morti-
ficat. Et Deus adducat atque urgeat
vos omnes ad excelsam petendam man-
sionem, ad assequendum pietatis sco-
pum in stabili corde et mente firma.
Et vestrum nemo excidat a portione
bona et haereditate illa, quam sorte
obtinuerunt, qui praecesserunt, fratres
nostri. Omnes enim omnino abibimus,
et ibi ad invicem cognoscemur; et vi-
sione valde diversa a presenti conspi-
ciemur. Insuper addam: et tunc bonis,
quae neque oculus vidit, nec auris
audivit, nec cor novit, fruemur in Chri-
sto Iesu Deo nostro; quem decet omnis
gloria, honor et adoratio, nunc et sem-
per et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CIX.

*Manifestare draconis
insidias.*

FRATRES ET PATRES ET FILII.

Si mater filios suos vult cum amore
nutricare, proprium est enim naturae
prolem suam curare; quomodo et nos
peccatores non cupiemus vos enutrire?
Et si mater hac illac circumspiciens

θροῦσα καὶ περιθροοῖζεται περιτρέχουσα, καὶ ἐρρανίζεται τὰ τροφῆς ἐπιτήδεια· πῶς οὐχὶ καὶ ἡμεῖς οἱ πένητες συνεισοίσομεν ὑμῖν τὰ χρήσιμα; Ἀχθομαι δὲ ὅτι μὴ πλουσίως δυναίμην ὑμᾶς ἐκτρέφειν· μηδὲ ὅσον ἐπιζητεῖ ἡ ἔφρσις. Τίς δὲ ἡ τροφή; αὐτὸς ὁ χορηγῶν αὐτὴν ἔφρσε· - Εὐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. -

Ω ἀδελφοί, ἔδωκεν καὶ ἡμῖν ἐξουσίαν καλεῖν αὐτὸν πατέρα. Ἀγαπήσωμεν τὸν ἀγαπήσαντα ἡμᾶς Θεόν· καὶ τοσοῦτον ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ δοῦναι λύτρον ὑπὲρ πάντων ἡμῶν. Πῶς δὲ ποιήσωμεν; καὶ πῶς πράξομεν; Εὐδείξατε μὲν οὖν τοῦτο καὶ διὰ τῆς τοῦ προτέρου ὑμῶν βίου ὁμολογίας. Τίνος γὰρ ἔνεκεν ἀπεφύγετε κόσμον, καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἀπαρνήσασθε, γονεῖς, καὶ τὰ γονεῶν, ἀπαλλοτριωθέντες ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ τᾶλλα ὅσα ἐν τῇ ματαιότητι τοῦ βίου ἐπιφαίνεται; Ἀλλὰ καὶ ἐτι ἐπεδείξατε, παρκαλῶ, διὰ τοῦ ὑποφέρειν ὑμᾶς τὴν θλιπτικὴν ὑποταγὴν, τοὺς πόνους καὶ τοὺς κόπους τῆς ἐγκρατείας, τὸ ἄλγος καὶ τὸ βάρος τῆς διακονίας, τὰς ἀτονίας, τὰς ὀλιγοψυχίας τῆς ἐγκρατείας, καὶ μὲν τοὶ τὰ τόξα καὶ τὰ βέλη τῶν ἀοράτων λογισμῶν, τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμήσεως, τὸ σκότος τῆς ἀκηδίας, τὴν τηχεδὸνα τοῦ φθόνου, τῆς ἀθετήσεως τὸν ὀλεθρον, τῶν ἄλλων ἀπάντων, δι' ὧν πειράται κατενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς ἄδου ταμεῖα ὁ ὀλοῦρευτὴς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, διάβολος.

Ἀλλὰ θαρσεῖτε, τέκνα· βάλλεται γὰρ

et concursans providet et comparat opportunos cibos; quomodo et nos pauperes non curabimus, quae vobis utilia sint congerere? Doleo, quod cum divite copia nequeam vos enutrire, nec quantum vellet desiderium meum. Quale vero erit nutrimentum? Qui illud praebet, ipse dixit: «Cibus meus est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui est in coelis».

Ipse, o fratres, dedit nobis, ut eum compellemus Patrem. Amemus, qui dilectione prosecutus est nos, Deum, et tanta, ut Filium suum unigenitum daret pro nobis omnibus pretium. Quid ergo faciemus? et quomodo nosmet geremus? Id iam ostendistis per antea vitae professionem. Cur enim vos separastis a mundo, et ea quae mundi sunt abdicastis? Reliquistis parentes, et quae parentum sunt et fratrum et consanguineorum atque amicorum, aliaque omnia huius vitae vana renunciastis. Insuper id ipsum etiam confirmate, hortor, ad sustinendas austeritates obedientiae, labores et angustias continentiae, onus et pondus servitii, languores et lassitudines temperantiae, et quidem arcus et tela invisibilium cogitationum, et ignem concupiscentiae, tenebras acediae, macerationem invidiae, perniciem deceptionis et alia omnia, quibus perditur animarum nostrarum, diabolus, insidiatur, ut ad infernas nos adducat mansiones.

Veruntamen confidite, filii mei; ille

ἐκεῖνος καὶ καταβάλλεται δυνάμει Θεοῦ ἐν ἡμῖν. ἀλλ' οὐχ ἡμᾶς καταβάλλων φαίνεται· τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ βρύχει, ἡνίκα ὁρᾷ ἡμᾶς εἰρηνικὴν καὶ ἀστασίαστον ζωὴν δι- ἐξάγοντας. Βούλεται εἰσπηδῆσαι καὶ ἀρπάξαι ψυχὴν εἰς ἀπώλειαν, καὶ οὐχ ἔξει. Οὔτεν εἰσελεύσεται, ἐπειδὴν βλέπει ὑμᾶς πεπρα- γμένους καὶ τετειγισμένους τῷ νόμῳ κυρίου, ἵστησι παγίδας καὶ θήρατρα ὑπενεγκαῖν ὑμᾶς ἐν αὐτοῖς γλιχόμενος καὶ ἀποτυγχάνων· ὀδύρεται δὲ ὀπηνίκα αἰσθάνεται ἡμᾶς δι' ἐξαγορεύσεως τὰ αὐτοῦ μηχανήματα δια- λύοντας. Οὐ γὰρ ἔχει χώραν, οὐ τόπον ἐκεῖ, οὗ ἐστὶ φόβος Θεοῦ, οὗ ὑπάρχει ἐντο- λῶν τήρησις, κανόνων ἐνέργεια, ἐπιτιμιῶν ὑποδοχή.

Διὰ τοῦτο χαίρετε καὶ προθυμεῖσθε, εὐ- φυγεῖτε καὶ εὐσθενεῖτε· κραταιοῦσθε καὶ θυναμοῦσθε, μηδὲ ὁλως παραχωροῦντες παρα- συρίπτειν εἰς τὸ οὗς τῆς ψυχῆς ὑμῶν τὸν σκολιὸν ἐκεῖνον ὄφιν. Οπόταν ἔλθῃ, ἀπο- κρουέσθω· ἀποπεμπέσθω. Ἰστε ὅπως ἐξη- πάτησε τὸν πρῶτον ἄνθρωπον· ὅπως τε ἐξαπατᾷ νῦν τοὺς ἡπατημένους. Ἐκεῖνα φθέγγεται καὶ συμβουλεύει ἃ εἰς ἀθέτησιν φέρει, ἃ εἰς ὑπερηφανίαν ἐνέησιν, ἃ εἰς φθό- νον παροτρύνει, εἰς ἐπιθυμίαν ἔλκει, εἰς ἀκρασίαν ἐνάγει, εἰς πᾶν ὀτιοῦν τῶν τὴν ψυχὴν μολυόντων καὶ ἀπολλύντων. Φεῦ τῆς συμβουλίας τοῦ δράκοντος!

Ἀλλ' ὑμεῖς ἐκεῖνα ἀεὶ μελετᾶτε καὶ ἀπα- κούετε, ἃ ὁ φύλαξ τῆς ζωῆς ἡμῶν καλῶς ὑπομνήσκει καὶ ὑποβάλλει τὰ περὶ σωφρο- σύνης, τὰ περὶ ἀνδρείας, τὰ περὶ πολιτείας

quidem adoritur et virtute Dei nobis data reiicitur; sed non apparet nos posse superare. Et dentibus infrendit, et fremit, quando videt nos in pace et tranquillitate vitam transigere. Vellet adoriri et rapere animam ad perditionem; sed non valebit. Cum venerit, inveniet nos bene armis instructos et communitos in lege Domini. Disponit laqueos et artificia, desiderans et studens in eis nos capere; sed valde dolet, si experiatur nos detexisse machinationes eius atque solvisse. Nullus enim est ei locus et accessus, ubi sit timor Dei et mandatorum eius observantia et regula bene custodita, et poenarum susceptio.

Quapropter gaudete et bono animo sitis, alacres et confortati, et corroboreti et potentes, nihil praetereuntes, ne ulla deceptor serpens iste sibilet in aures animae vestrae. Quando aderit, reiiciatur, abigatur. Bene nostis quo pacto deceiverit hominem primum, et soleat alios illusos pertrahere. Quae ad perditionem adducunt suggerit atque consiliatur: quaeque superbiam elevat, ad invidiam incitant, ad concupiscentiam impellunt, ad intemperantiam rapiunt, et ad cuncta, quae solent animam coinquinare et perdere. Heu, quae et quanta est astutia draconis!

Vos autem semper ea meditamini; et auscultate, quae vobis suggerit animae vestrae custos; quibus incitat ad temperantiam, ad fortitudinem, ad vitae

τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν, τὰ περὶ θανάτου, τὰ περὶ μεταστάσεως, τὰ περὶ ἀπολογίας τῶν βεβιωμένων, τὰ περὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ μὲν τοι τῶν ἐναντίων κολαστηρίων. Πῶς καὶ ποίοις τρόποις ἐστὶ τῶν μὲν ἐπιτυχεῖν, τῶν δὲ ἀποφυγεῖν· ἔν' ἐν τούτοις καταγινόμενοι καὶ ἐναδολεσχούμενοι, ἔτι καὶ ἔτι εὐπραγήσοιτε, συνετίξοισθέ τε καὶ εὐθυπορήσοιτε τὴν ὁδὸν κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἕως ἂν τὸ διωρισμένον τῆς ζωῆς ἡμῶν τέλος δέξῃται· καὶ μεταστήσοι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐνταῦθα ὀδυνηρῶν πρὸς τὴν μέλλουσαν αἰδίων ἀνάπαυσιν ὃ καλῶς ὑφ' ὑμῶν λειτουργούμενος καὶ θεραπευόμενος δεσπότης.

Ἡμεῖς μὲν οὖν ταῦτα ἡρανισάμεθα ὑμῖν εἰς τροφήν, καὶ τὰ νῦν ὀλιγοστῶς πως· ὑμεῖς δὲ ἄμειψασθέ με καὶ ἀντιπρέψατε τὸν ταπεινόν, ὦ τέκνα, ταῖς προσευχαῖς, ταῖς δεήσεσι, ταῖς ἐναρέτοις εὐπραγίαις καὶ εὐδοξίαις ὑμῶν· ἐν τῷ ἐνὶ στοιχειούμενοι θελήματι. ἐν τῇ μιᾷ συναγόμενοι καρδίᾳ, διὰ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀφθόνου ἀγαπήσεως, διὰ τῆς ἐπ' ἀλλήλοις συμπαθηστικῆς εὐσπλαγχνίας, διὰ τῆς ἀνολιγώρου ἐν ταῖς διακονίαις λειτουργίας· διὰ τῆς ἔτι εὐτονίας τῆς ἐνισταμένης ἀγίας τεσσαρακοστῆς· ἵνα καὶ εὐμαρῶς τελειῶντες, τελέσητε· καὶ διανύοντες διανύσητε, ῥωννύμενοι καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, χαίρόμενοι διὰ τῆς ἐλπίδος τῶν καταβαλλομένων ὑμῖν πόνων, ἁξιούμενοί τε καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ἀκατακρίτως φθάσαι, χάριτι αὐτοῦ καὶ φιλανθρωπία· μεθ' οὗ τῷ

sanctorum patrum imitationem; et de morte, de vitae transitu, de admissis culpis excusandis, de futuris bonis, et de comminatis e contra poenis pertractat; et qua ratione, quibusve modis alia quidem assequenda, alia vero vitanda sint. Haec itaque studentes et consiliantes velim magis magisque felicem vitam peragatis, et simul bene intelligatis, et recte incedatis in via Domini Dei nostri, quousque praefixus vitae terminus aderit. Dominus, cui bene servistis et ministrastis, vos adducat ex his miserandis rebus ad futuram aeternam requiem; ipse enim est Dominus, cui vos servistis ac praestitistis obsequia.

Nos autem igitur haec vobis comparavimus ad nutrimentum, et hodie haec parva; vos autem rependite mihi, et vestro confortate nutrimento me humilem, o filii, et precibus et orationibus, et virtuosis actibus et bona alacritate vestra; in una conformati voluntate, unoque coniuncti in corde per charitatem absque invidia ad invicem, per commiserationem et patientiam inter vos, per non remissum in ministeriis zelum, per ulteriorem contentionem in praesenti quadragesima; ut facilius absolventes proficiatis, et complentes perficiatis confortati et anima et corpore, gaudentes in spe laborum, qui sunt propositi. Sic digni habiti simus pervenire ad sanctam Christi nativitatem, gratia et misericordia eius, cui

Πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις
σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

est cum Patre et sancto Spiritu gloria
potentia et adoratio, nunc et semper
et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΡΓ'.

Ἐχεῖν ἐποίμωσεν πρὸς πατέρας
τῶν δαιμόνων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ.

Ο κοπιῶν γεωργὸς ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ,
οὐ τὸ ἐπαχθὲς τοῦ κόπου λογιζόμενος ὀκνεῖ
καὶ ἀναδύεται· ἀλλὰ πρὸς τὰ μέλλοντα
κέρδη ἀποσκοπεύων, εὖ μάλα ἑαυτὸν ἐπι-
δίδωσι πρὸς τοὺς ἰδρώτας καὶ μόχθους τῶν
σωματικῶν ταλαιπωρημάτων. Επεὶ οὖν καὶ
ἡμεῖς ὥσπερ ἀγρόν τινα ἕκαστος τὴν οἰ-
κείαν ψυχὴν κεκτημέθα ἐν τῷ παρόντι
αἰῶνι· καὶ δεῖ ἡμᾶς πάντως ἐργασίαν ἐν
αὐτῇ πνευματικὴν ποιήσασθαι, ἵνα ἔχωμεν
τὰ ἐφόδια τῆς ἐκείσε καὶ ἀπολαύσεως. Τοῦτο
γὰρ ἀπαιτήσῃ δηλονότι ὁ δημιουργήσας
ἡμᾶς Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Παρακαλῶ καὶ ἀντιβολῶ καὶ δυ-
σωπῶ. Πάντες ὁμοῦ κοινῇ ἐργασώμεθα τοὺς
ἀγρούς ἡμῶν· νεώσωμεν νεώματα εὐσεβείας·
σπείρωμεν, ἀλλὰ μὴ ἐπ' ἀκάνθαις τῶν πα-
θῶν, ἀλλὰ κεκαθαρμέναις ταῖς ἀρούραις
πάσης ὕλης ἀμαρτίας. Οὕτω τὸν σπόρον
ἐγκαταθώμεθα, ὥσωμεν ὄμβρους πνευματι-
κοὺς ἐν ταύταις, τὰ θεοκατάνοκτα, φημί.
ὀάκρυα· περιθώμεθα φραγμοὺς ὀχυροὺς, τὸν
φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ μὴ λυμῆνασθαι
αὐτάς τοὺς νοητοὺς θῆρας· ἡλιολαμπήσω-
μεν αὐτάς τῇ θάλλψει τῆς πνευματικῆς

SERMO CX.

*Ad pugnam cum daemonibus
parati simus.*

FRATRES MEI ET PATRES ET FILII.

Agricola in arvis suis laborans, non
est piger atque detrectans, neque con-
siderat laboris gravamen, sed ad fu-
tura lucra adspiciens libenter subit
sudores atque aerumnas in corporali-
bus miseriis. Cum vero et nos, quasi
arvum excolendum singuli propriam
animam concreditam habeamus in hoc
saeculo, necesse est omnino in ea cul-
turam spiritualem adhibere, ut inde
aeque emolumenta referamus. Hoc qui-
dem exposcet creator noster Deus,
quando nos erit iudicaturus.

Ego igitur vos hortor ac deprecor:
omnes pariter et concordi contentione
culturae agrorum nostrorum intenda-
mus; pietatis novalia paremus; semina
committamus, haud quidem in spinis
vitiolorum, sed in sulcis purgatis ab omni
materia peccati. Atque hoc pacto depo-
sitis seminibus, irrigemus eos per spi-
rituales imbres, scilicet a Deo motas
lacrymas; et circumsepiemus fortiter
per timorem Dei, ne illos ferae invisi-
biles vastent. Quasi ardore solis eos

ἀγάπης, ἵνα εὐρωμεν πληρῶσαι τὰς λογικὰς ἡμῶν χεῖρας ὀραγμάτων· καὶ ἀμειψόμεθα πολλὴν τὸν σῆτον τῶν ἀγίων ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ.

Εν τούτῳ οὖν κέκληκε κύριος ὁ θεὸς πᾶσαν ψυχὴν ἐν τῷδε τῷ βίῳ· μάλιστα δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ ἀγγελικῷ σχήματι τούτῳ. Δειξάτω ἕκαστος ὑμῶν, ὁρόμαι, ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς αὐτοῦ τὰ οἰκεῖα ἔργα εὐθαλῆ, εὐχαρπα, κυπρίζοντα εἰς ὁσμὴν εὐωδίαις τῷ κυρίῳ. Τοῦτο μὲν διὰ τῆς παντελοῦς τῶν κατὰ σὰρκα σχέσεων ἀπαλλαγῆς· τοῦτο δὲ διὰ τῆς εὐηγίου ὑπακοῆς καὶ χριστομιμῆτου ταπεινοφροσύνης. Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ βελτιούμενος καὶ μεταγόμενος, καὶ ἀπὸ ὁδῆς εἰς ὁδὸν μεταφερόμενος διὰ τῆς λαμπροφροῦς τῶν ἀγαθῶν πράξεων, πᾶσαν παρακοὴν ἀποθούμενος, καὶ πᾶν νόημα ἀχμαλωτίζων εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ· στοιχῶν τῷ κοινῷ κανόνι τῆς ἀδελφότητος, καὶ τὸ αὐτόμεμπτον αἰετάρχων· δι' οὗ δυνήσεται εὐμαρῶς τὸν πολυκέφαλον δράκοντα τῆς ὑπερηφανίας καὶ ιδιορρυθμίας συντρίψαι καὶ ἀποκτεῖναι.

Εἰς ἐργασίαν τοίνυν ἐκλήθημεν, ὡς εἴρηται, ἀδελφοί· εἰς πόλεμον, εἰς μάχην τὴν οὐ τυχοῦσαν· ἀλλὰ καθὼς φησιν ὁ θεὸς ἀπόστολος. - Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σὰρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. - Μηδὲ οὖν λοιπὸν ἀπαρσκειῖσθαι

confovebimus per calorem charitatis spiritualis; ita ut inveniamus manus nostras plenas spiritualibus manipulis, et coacervemus messem multam e sanctis Christi mandatis.

Ad haec enim vocavit dominus Deus omnem animam in hanc vitam; nos vero praecipue, quos vocavit ad hunc angelicum habitum. Unusquisque vestrum, deprecor, per bonam conversationem suam ostendat bene virescere in operibus, atque abunde matureque fructus edere in fragrantia odoris Domino. Tum id fiat per omnimodam reiectionem habituum, qui sunt secundum carnem, tum etiam per victricem obedientiam atque humilitatem iuxta Christi exemplar. Quisque de die in diem in melius progrediatur; de gloria in gloriam ascendat per splendorem bonorum operum, omnem reiiciens inobedientiam, et totum subiiciens intellectum in obsequium Christi, seque conformans comuni regulae fraternitatis, atque seipsum semper accusans. Et per haec facile poterit multicipitem draconem superbiae et propriae libertatis conterere atque enecare.

Ad laborandum vocati sumus, o fratres, ut diximus: ad bellum et pugnam et quidem non fortuitam. De ea loquitur divinus Apostolus: « Quoniam non est nobis praelium adversus sanguinem et carnem, sed contra principatus et potentias, contra rectores mundi tenebrarum huius saeculi, contra spiritualia malitiae, in coelestibus ». Nemo

ἔστω τῆς μάχης, μηδὲ ἄοπλος, μηδὲ ἀπευδοκείτω ἐν ταῖς πολεμικαῖς συμβολαῖς· ἀλλ' οὐν μηδὲ ξеноπαθεῖτω τιτρωσόμενος, ἢ κεντούμενος, ἢ συγχρούμενος. Ταῦτα γὰρ ιδιώματα τῶν πολεμούντων τυγχάνει. Ὡνήσκει δὲ ἐκεῖνος, οὐχ ὁ ἀπαξ πληττόμενος ἢ καταπίπτων, οὐδὲ ὁ πολλάκις οὐδ' ὁ μυριάκις· ἀλλ' ὃς ἑαυτὸν παραδίδωσιν ἐπιλοντὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ ἐχθροὺς εἰς τὸ σφάζεσθαι.

Διὸ, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, προσέχωμεν καὶ ἐνιστάμεθα κραταιῶς τῷ πολέμῳ, ὡς στρατιῶται Χριστοῦ. Πᾶς δὲ στρατιώτης, ὡς ἴστε, ἐν τῷ ἐνστρατεύειν καὶ φωσσεύειν πολλὰς τὰς ἐπαχθείας ἔχει ἢ τὰς ἐκ τοῦ καύσωνος, ἢ τὰς ἐκ τῶν ὀμβρῶν, ἐπεὶ καὶ τὰς ἐκ χειμῶνος. Οὐχ ἀβροδίαιτον ἐκαῖσε ζῶν διεξάγει, ἀλλ' ἐσθλὸς τε καὶ ἄρτου ἐπιδεής ἐστι, καὶ ψυχροῦ ποτηρίου γλίχεται ἀπολαύειν· ὅλην τε τὴν ἡμέραν ἢ καὶ τὴν νύκτα συγχλονούμενος, καὶ λειποθυμούμενος. Ἰνα τί; - Ἰνα τῷ στρατολογίσαντι ἀρέσῃ· - Ἰνα μὴ λειποταξίου καταγραφὴν λάβῃ· ἵνα ἐν καιρῷ τῶν ἀμοιβῶν πληροφόρος γένηται.

Τοιοῦτον τοιγαροῦν καὶ τὸ κατ' ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ὁμοίως· ἐκείνοις γὰρ πρόσκαιρα καὶ μηδ' αὖτις καὶ βέοντα καὶ εὐτελῆ· ἡμῖν δὲ ἀθάνατα καὶ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα δίδονται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος τῶν ἀπάντων θεοῦ.

Διὸ, ἀναγκαιῶς ἐπιμείνωμεν, τέχνα μου· ἐπιμείνωμεν· ἀγωνισώμεθα καὶ ἐπαγωνισώμεθα ἕκαστος κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ διακονίαν καθαρῶς καὶ ἀνολιγώρως δουλεύον τῷ κυρίῳ. Ὁ ἐντελλόμενος ἐν τῷ ἐντέλει-

igitur imparatus sit pugnae, nemo sine armis, neque a consiliis bellicis abnuens; alioquin non est mirum si vulneretur, interficiatur et ab inimicis elidatur. Haec enim propria sunt pugnantium. Is quidem moritur, non qui semel vulneratur, et cadit; sed qui pluribus vel innumeris vicibus atque libenter sese hostibus suis ad necem obfert.

Quapropter, fratres et patres, attendamus, atque erecti simus et fortes ad bellum, sicut milites Christi. Omnis miles, ut nostis, in militia atque armis multa habet patienda vel ab aestu, vel ab imbribus, vel a frigore. Haud sibi mollis vita est agenda; sed laborans est ac panis indigens, frigidique poculi cupidus, diu noctuque exagitatus atque animo anxius. Eccur haec? - Ut ei qui ad militiam accivit, placeat: - ne notam desertoris suo nomini habeat inustam: ut praemiorum tempore e manubiis abundanter accipiat.

Similia igitur et nobis evenient, sed non similiter. Illis enim temporanea et fluxa et parvi pretii servata sunt; nobis vero immortalia atque aeterna et incorruptibilia praemia tribuentur a rege omnium Deo.

Ideo, filii mei, fortes stemus, maneamus, et concertemus, atque strenue pugnemus, singuli iuxta proprium singulorum ministerium, pure alacriterque servientes Domino. Et qui mandatum habet, man-

σθαι νουνεχῶς καὶ νηραλέως· ὁ διακονῶν ἐν τῷ διακονεῖν ἀγογγύστως καὶ εὐπροθύμως. Φέρωμεν καὶ ἡμεῖς πείνης καιρὸν καὶ δίψης καὶ ὀνειδισμού καὶ ὕβρεως καὶ συγκρούματος, καὶ κεντημάτων, καὶ ἐπαγωγῆς καὶ διακελεύσεως· καὶ μάλιστα ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ψαλμωδαῖς καὶ προσευχαῖς ὀλίγα ῥήματα καὶ δυσθυμήματα τὰ ἁόρατως καὶ ὁράτως συμπίπτοντα ἡμῖν καὶ συντριβόντα καθεκάστην ἡμέραν διὰ τῶν προσόντων ἡμῖν ἐργοχείρων καὶ διακονιῶν· ἐν οὕτως τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενοι, καὶ τὸν ὁρόμον τελέσαντες, τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποληψόμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΠΛΑ΄.

Συνεδριάζειν ἐν τόποις
μὴ κρυφίοις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Πάλιν πειρασμός, πάλιν σκάνδαλον· πάλιν ἐγὼ ἐλεεινὸς πενθῶ καὶ σκυθρωπάζω· ὅτι ἀπελάχτισαν οἱ ἠγαπημένοι· ὅτι ἐβλήθησαν κάτω οἱ ὑψηλοπολίτευτοι· ὅτι οἱ πολλὸν καὶ πολυχρόνιον ἐπιφερόμενοι τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν ἰδρώτα τῆς εὐσεβείας, μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ ἐξεκένωσαν ἅπαντα. Καὶ ἐγενήθησάν μοι ἀντὶ ἀμπέλου ἄκανθαι, καὶ ἀντὶ εὐφροσύνης πικρία, καὶ ἀντὶ προσδοκίας ἀποτυχία. Καὶ οὐκ οἶδα τί εἶπω, ἢ

datum attente atque fortiter expleat: et qui ministerium sine murmuratione, sed grandi animo compleat. Toleremus et nos esuriem et sitim, et confusione, et iniuriam, et assultus, et vulnera, et aggressus, et iussiones; ac maxime in nocturnis psalmodiis et precibus lassitudines atque animi tristitias, quae vel invisibiliter vel aperte accidunt, nosque affligere soleant quotidie ob praesentes manuum labores, atque servitia toleremus. Hoc pacto cum bonum certamen certaverimus, atque cursum absolverimus, iustitiae coronam illa die accipiemus in Christo Iesu, cui sit honor et gloria cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula. Amen.

SERMO CXI.

*De non congregiando in locis
absconditis.*

FRATRES MEI ET PATRES ET FILII,

Rursus adest periculum, et rursus scandalum: et rursus ego humilis vir doleo atque contristatus sum; quoniam dilecti recalcitrarunt; et qui sublimes erant, in praeceps se dedere; et qui multum diuturnumque exantlavere certamen et in pietate insudavere, uno temporis puncto cuncta amiserunt. Et ii, in quibus mihi quasi in vitibus gaudebam, facti sunt mihi spinae, et ama-

τί λalήσω ἐπὶ τῷ πτώματι, καὶ τῇ συν-
τριβῇ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν; Ἡ κατ'ήσομαι
καὶ κλαύσομαι μόνος, καὶ λέξω ἐκεῖνο. - Εἰ
ταῦτα οὕτως, τίς ἄρα κύριε σωθήσεται; -

Καὶ ὄντως - οὐκ ἔστιν ἄνδρα ἐπαινέσαι
ἕως τῆς ἐξόδου αὐτοῦ. - καὶ ὄντως δυσόιε-
ξάνυστος ἡ ὁδὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ
τίς ἐκφεύζεται τὰς τηλικαύτας μεθοδείας
τοῦ διαβόλου; Καὶ τίς οὐ μεριμνήσει μέ-
γχις αὐτῆς τῆς ἐξόδου αὐτοῦ; Τοῦτο καλῶς
εἰδὼς ὁ ἅγιος ἐκεῖνος πατήρ, ἡδὴ ἐπὶ θύραις
ὦν τοῦ θανάτου, καὶ εἰπόντος πρὸς αὐτὸν
τοῦ διαβόλου, ὅτι - Εξείλησάς με - - Οὐκ
οἶδα - ἐκεῖνος ἀντεπεκρίνετο. Τοσοῦτον ἦν
τὸ ἐναγώνιον αὐτῷ, ὅτι μηδὲ ἐν τῇ μιᾷ ὥρᾳ
ἐκείνῃ ἐδόκει ἔχειν τὸ ἀσφαλὲς τῆς σωτη-
ρίας αὐτοῦ κατὰ τὸ πολὺ τῶν εὐσεβῶν
πόνων αὐτοῦ μέτρον.

Ἡμεῖς δὲ ἐπειδὴν πενταχρονίσωμεν, ἢ
δεκαχρονίσωμεν, ἢ τὰς καταστάσεις τοῦ
μοναστηρίου ἐκμάθωμεν, ἢ βραχέα τῆς
γραφῆς ῥήματα ἐκστηθίσωμεν. ἢ τόσον
καὶ τόσον γονυκλιτίσωμεν ἢ προσευζώμεθα.
ἢ νηστεύσωμεν, ὡς τὸ πᾶν τετελειότες
οἰηματιζόμεθα καὶ μεγαλοφρονοῦμεν. Διὰ
τοῦτο ὡς τὰ φύλλα πίπτομεν, καὶ τὰ ὅστ'α
ἡμῶν συντρίβονται παρὰ τὸν ἄδην. πρὶν
ἐκσπασθῆναι ξηραίνόμεθα. καὶ ἐσμὲν σοφοὶ
ἐν ἀμαθίᾳ, καὶ ἐλλόγιμοι ἐν ἀλογίᾳ. καὶ
χειροτονοῦμεν ἑαυτοὺς διδασκάλους ζηλω-
τάς τε καὶ ἀκριβευτάς, καὶ ὡς ἐν ἡμῖν
μόνοις τὴν ἀλήθειαν γρωρίζομεν ἐστῶσαν.
Διὰ τοῦτο ταῦτα ἡμῖν συνέβη. διὰ τοῦτο

ritudo pro laetitia, et pro expectatione
infortunium. Nescio quid dicam, quidve
loquar cum fratres meos cadere et con-
teri videam? Forte solus sedebo et
lugebo, et illud exclamabo, si ita se
res habeat, - Quis unquam, Domine,
salvus erit? -

Et vere nunc patet, quod non laudan-
dus est vir ante obitum, et vere diffi-
cilis est finis viae salutis nostrae. Equis
vitabit tanta diaboli artificia? Equis
non erit pavidus usque ad exitum suum?
Istud cum probe nosset sanctus ille
pater, et cum iam esset ad fores mortis
et diabolus ei diceret: « Ecce me expu-
listi »; ille respondit: « Adhuc nescio ». Adhuc ille erat pugnae incertus, ut ne-
que illa hora vel una, post mensuram
tam multam operum piorum certam
securitatem salutis obtinuisse arbitra-
retur.

Nos vero si quinque vel decem annos
exegerimus, vel monasterii constitutio-
nes edocti, vel aliquot brevibus scri-
pturae sententiis memoriae mandatis,
paululum genua flexerimus, vel pre-
cibus aut ieiuniis dederimus operam,
quasi omnibus absoluti numeris, super-
bia elati sumus, et aliquid magni nos
esse arbitramur. Eapropter quasi folia
decidimus, et ossa nostra conteruntur
apud infernum; antequam germinamus
arescimus, et sapientes in ignorantia
sumus, et docti absque ratione, nosque-
metipsos magistros constituimus atque
zelatores ac sedulos promotores, quasi

σκότος ἀντὶ φωτὸς δεγόμεθα· διὰ τοῦτο ὡς ἐκ παραδείσου ἐξόριστοι γινόμεθα τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ποιμανίου αὐτοῦ.

Προσέχετε τοιγαροῦν, ἀδελφοί μου, παρκαλῶ· καὶ μὴ κατ' ὀλίγον ἐκδοπανᾶτε τὴν ἀρετὴν ὑμῶν καὶ τὴν εὐπιστίαν· καὶ τοσοῦτον πτωχεύετε, ὥστε κατεσθίειν τὴν οὐσίαν ὑμῶν πᾶσαν τῆς ψυχῆς ἀλογίστως, καὶ ἔρχεσθαι ἐπ' αὐτὸ τὸ τῆς μεταβάσεως πτώμα. Ἐν γὰρ τῷ λέγειν καὶ ἀκούειν ὑμᾶς τοὺς περὶ τῶν τοιούτων λόγους, καὶ συγκαταβαίνειν ἀλλήλοις ἐπισφαλῶς καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἢ αὐτοὶ ἑαυτοὺς διορθοῦν, ἢ ἀναφέρειν ἡμῖν τὰς αἰτίας, ἵνα καὶ θᾶττον τὰ ἰάματα δίδωνται, πίπτετε καὶ συμπίπτετε καὶ συγκόπτεσθε, καὶ οὐκ οἶδά τι τέξεται ἢ ἐπιούσα ἐπὶ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς οὕτω πορευομένοις. Καλῶς ταῦτα; Οὕτως συνεδρίζετε; οὕτως καθεύδετε; οὕτως συμβουλοκοπεῖτε, ἵνα ἕως κατάλυσιν τῶν ψυχῶν ὑμῶν φθάνητε; Τί ἡνίκα ἀκούετε τὰ τοιαῦτα, οὐκ ἀποστρέφεσθε καὶ καταφοβεῖτε τὸν ἐπιλέοντα, καὶ νοθετεῖτε ἀποφεύγειν αὐτόν, ὡς ἀπὸ πυρὸς καὶ ὡς ἀπὸ ὄφeos; Ἀλλὰ τῇ ὀμολογίᾳ καὶ τῇ ὁμολογίᾳ χρηστότητι, καὶ τῇ ὁμολογίᾳ ἀδιαβλησίᾳ καὶ ἀγάπῃ τοῦ ἀδελφοῦ εὐρίσκεσθε ἀνθρωποκτόνοι καὶ μισᾶδελφοι, καὶ αἵμα ἀθῶν ἐκχέοντες ἐκζητηθησόμενον ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν.

Ἡδὴ λελάληκα, ἀδελφοί μου, καὶ ἤδη προμαρτύρομαι, ὡς καὶ προεμαρτυράμην μετὰ πόνου καὶ ἀγῶνος καὶ ὀδύνης. - Ἀκούε

in nobis tantummodo cognoscamus esse veritatem. Hac de causa nobis contigerunt ista: ideo tenebras pro luce obtinuimus: ideo quasi e paradiso ex aula Christi et e grege eius, facti sumus, extorres.

Attendite igitur, fratres mei, hortor; ne quid minimum amittatis virtutis et bonae fidelitatis vestrae: neve tantum pauperes efficiamini, ut omnis animae vestrae substantia sit devorata, atque ad extremum defectionis casum veniatis. Etenim, dum vos de his rebus loquimini atque auditis, atque ad invicem absque timore morem geritis ut subiecti, quasi ipsi vosmetipsos corrigentes causasque rerum cognoscentes ad faciliorem sanationem, tunc caditis, et simul caditis atque concidimini. Et nescio, quid feret ventura dies de vobis hoc pacto ambulantiis. Bona ne sunt haec? Sic ne consiliantes congregimini, ut ad ruinam perveniatis animarum vestrarum? Cur, dum ista auditis, non convertimini? Cur vero timetis a callidis suasoribus: et non satagitis, ut fugiatis ab eis tanquam ab igni atque ab angue? Veruntamen propter quamdam facilitatem, vel benignitatem, vel reprehensionis carentiam, vel amorem erga fratres efficiemini homicidae et fratrum osiores, effundentes sanguinem, qui e manibus vestris paulo post requiretur.

Ecce locutus sum, fratres; ecce contestor, sicut iam contestatus sum antea cum labore et contentione et dolore.

φησιν, οὐρανὲ. καὶ ἐνωπίζου γῆ· - Μηδεὶς
μηκέτι προφασιζέσθω· μηδεὶς λεγέτω ὅτι
οὐκ οἶδ'· οὐδὲ δέδιγμαι· οὐδὲ ἀκήκοα.
Καὶ οἶδάτε, καὶ ἐδιδάχθητε καὶ ἀκούσατε
καὶ - πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς. - Ἡ εἰς
τὴν ἐμὴν ἀπώλειαν τρέχετε καὶ ἡγεῖσθε
ἀτιμώρητοι εἶναι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως σχιζό-
μενοι καὶ ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ Θεοῦ διὰ
τῆς ἀρνητικῆς ὁμολογίας ὑμῶν. Οὐχ οὕ-
τως ἔχει. Ὁ θεὸς κριτῆς δίκαιός ἐστιν,
ἐμὲ μὲν τιμωρήσων κατ' ἄξιαν, πάντως γε·
ἀλλ' οὐδὲ οἱ τοιοῦτοι ἐκφεύζονται τοῦ κρι-
ματος τῆς κολαστικῆς τιμωρίας· ἀλλ' ἀπο-
πίπτουσι δίκην τῆς παραβάσεως αὐτῶν.
Παραβάται γὰρ νόμου Θεοῦ γεγονάσι, καὶ
οὐκ ἐνέμειναν ἐν τοῖς ὁμολογηθεῖσιν ἐνώ-
πιον τοῦ βήματος αὐτοῦ. μεθ' ἧ καὶ ἡ
ἀπόκρισις καὶ ἡ ἄφρεσις τῶν ἁμαρτιῶν αὐ-
τῶν γέγονε διὰ τοῦ τῆς μετανόας ἀγίου
καὶ καθαρισμοῦ βαπτίσματος.

Τί δὲ φῶσιν ἡμῖν οἱ ταπεινοὶ καὶ ἐλεει-
νοὶ οἱ ἐργασάμενοι τὸ πτώμα ἑαυτῶν;
Ποίαν αἰτίαν εὐλογοφανῆ καὶ δικαίαν προ-
βαλοῦνται; Ἀλλ' οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν, κἄν,
ὅτι ἂν ἐπινοήσωσιν. ἐφ' ὅσον γέγραπται. Τῷ
δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός· - Ἰνα τί σὺ ἐκ-
διηγῇς τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβά-
νεις τὴν διαθήκην μου ἐπὶ στόματός σου; -
Καὶ ἐφ' ὅσον γέγραπται· - Οὐαὶ οἱ συνετοὶ
ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ἐπιστή-
μονες. -

*Audi, coelum, scriptum est, et auribus
percipe terra. Nemo posthac excusatio-
nem habeat: nemo dicat: « Ignoravi, et
edoctus non sum, neque audivi ». Ecce
nunc nostis, et edocti estis, atque audi-
stis, et « omnia sunt munda mundis ».
Forsan ad meam perniciem ruitis; et
arbitramini indemnes esse in die iudicii,
cum separati atque proiecti eritis a Deo
propter proditoriam confessionem ve-
stram! Sed minime ita res se habet.
Iustus iudex est Deus, et me quidem
pro merito omnino erit puniturus; sed
neque ii, qui hac ratione se gerunt,
iudicium et poenam tormentorum effu-
gient; sed iuxta praevaricationem suam
punientur. Legis enim Dei praevari-
catores effecti sunt; neque permanse-
runt in iis, quae confessi fuerant ante
thronum eius; in quibus obtinuerunt
excusationem atque remissionem pec-
catorum per sanctum atque purifican-
tem baptismum poenitentiae.*

Quid autem respondent nobis viles
isti ac miserabiles, qui student ut pro-
priam absolvant ruinam? Quam excu-
sationem, quae vel aliquantulum videri
possit rationalis et iusta, proponent?
Sed quid loquantur ii non habent,
quantumvis multa excogitent. Scriptum
est Deum dicere peccatori: « Cur tu
narras iustificationes meas, et suscipis
testamentum meum in ore tuo? ». Scri-
ptum quoque est: « Vae iis, qui viden-
tur sibi sapientes, et coram se intelli-
gentes! »

Ὁ γὰρ χρεία περισσοτέρως ἐκφαίνειν τὸν τρόπον, οἱ ὄνπερ ἐδόξαν εὐ ἔχειν τὴν λαθραίαν αὐτῶν ἀναχώρησιν. Πλὴν ἐκεῖνο ἐπὶ πᾶσιν ἐρῶ· ὅτι ἐπισφαλὴ καὶ ὀλεθρία αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἐξοδός· οὐκ οἶδα δὲ εἰς ὅτι ἂν ἀποτελέσειε διὰ τὴν εὐαπολόγητον πρόφασιν. Εὐζώμεθα οὖν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες. παρακαλῶ, ὑπὲρ τῶν πλανηθέντων, ἵνα ὑποστρεφῶσιν, ἵνα φανερωθῶσι· καὶ τὸ τρίτον, οὐχ' ὅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὅπερ Θεὸς θέλει γένηται ἐν αὐτοῖς· καὶ ἡ ἄρτι ἡ μετὰ ταῦτα, ὅπως ἀποληψόμεθα αὐτοὺς σώους. Τότε γὰρ ἐκφανθήσεται τὸ τί, καὶ ὅποιον τὸ ἔργον αὐτῶν, καὶν τε θεῖκόν, καὶν τε σατανικόν.

ὑμεῖς δὲ ἔτι ἀσφαλίζομαι, τέκνα, πρὸς τὸ εὐεξαγόρευτον, πρὸς τὸ ὑπομονητικόν. ἵνα ἀνέχησθε ἀλλήλων, βαστάζητε ἀλλήλους, παραχωρήτε, συμβιβάζησθε. εἰρηνεύητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Neque enim opus est amplius exponere rationem, ob quam arbitrati sunt bene agere in hac occulta separatione sua. Tantum hoc unum de omnibus dicam: Discessio eorum damnosa atque perniciosa; nescio autem si aliquam probabilem excusationem invenire possint. Cuncti igitur unanimiter deprecemur. exhortor, pro errantibus, primo ut revertantur, secundo ut illustrentur, tertio autem non sicut nos, sed sicut Deus vult, de his fiat, et sive nunc, sive aliquo post tempore, eos salvos recipiamus. Tunc apparebit quid et quale fuerit eorum factum, sive a Deo sive a Satana.

Vos autem, o filii, adhuc confirmo ad bene confidendum, ad patiendum, ad vos invicem tolerandos, compatiendos, et parcendos. Et firmi simul estote atque tranquilli in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

PROSPECTUS
ASCETICORUM SERMONUM
S. P. N. THEODORI STUDITAE
IN CODICE 891 PARISIENSI

ATQUE ADNOTATIONES

- α - fol. 1. Ἀρχὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσελήλυθεν... in Catechesi Parva sermo XXIV; in editione nostra, tom. IX, pag. 57 εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἑορταίου.
- β' - fol. 2. Ἰδοὺ τὰ χεῖλη μου... Cat. Magn. LXXX, in ed. n. t. x, pag. 15.
Adnotavit codex Parisiensis: τῇ τετραδὶ
- γ' - fol. 4. Ὀντως ὅσον... Cat. Magn. LXXIX, in ed. t. x, pag. 11.
- δ' - fol. 6. Ὁ λόγος τοῦ θεοῦ... Cat. Magn. LXXXI, in ed. t. x, pag. 20.
- ε - fol. 7. Εὐχὴ μου... Cat. Magn. LXXXII, in ed. t. x, pag. 23.
- ς - fol. 8. Ἰδοὺ ὡς ὁράτε... Cat. Magn. LXXXIII, in ed. t. x, pag. 27.
- ζ' - fol. 10. Χαροῦ χαιρούμεν... Cat. Parv. XXVI, in ed. t. IX, pag. 62. In codice: Ἐν ὑψώσει τοῦ Σταυροῦ.
- η' - fol. 11. Ὅτι μὲν οὖν ὁ μοναχικὸς... Cat. Parv. XCIV, in ed. t. IX, pag. 216.
- θ' - fol. 12^v. Εἰ οἱ ἄνθρωποι κελούμενοι... Cat. Magn. LXXVIII, in ed. t. x, pag. 7.
- ι' - fol. 13^v. Ἄλλοι μὲν ἄλλοις χαιρουσιν... Cat. Parv. CXIV, in ed. t. IX, pag. 275.
- κ' - fol. 15. Τάχα δόξειέ τις... Cat. Parv. CV, in ed. t. IX, pag. 243.
- λβ' - fol. 16. Αὕτη ἡ κατήχησις... Cat. Magn. LXXXIV, in ed. t. x, pag. 30.
- λγ' - fol. 18^v. Εἰ καὶ ὀλιγοστοὶ ἔστε... Cat. Magn. LXXXV, in ed. t. x, pag. 35.
- λδ' - fol. 19^v. Χθές, ἐπειδὴ ἔτυχε τρυφᾶν... Cat. Magn. LXXXVI, in ed. t. x, pag. 39.
- λε - fol. 21^v. Πλήττειν μὲν οὐδέν... Cat. Parv. CXXVIII, in ed. t. IX, pag. 301.
- λς - fol. 22. Εὐλογῶ τὸν πατέρα... Cat. Magn. LXXXVII, in ed. t. x, pag. 43.
- λζ' - fol. 24. Εἰ ὁ σπορεύς χαιρεῖ... Cat. Magn. XCVII, in ed. t. x, pag. 89.
- λη' - fol. 25. Κελὸν μὲν καὶ τὸ λαλεῖν... Cat. Magn. LXXXVIII, in ed. t. x, pag. 47.
- θ' - fol. 27. Τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν... Cat. Magn. LXXXIV, in ed. t. x, pag. 51.
- ζ' - fol. 28^v. Τῷ ὄντι ἀξιωμακκάριστοι... Cat. Magn. XC, in codice Ambrosiano sermo α', in ed. nostra t. x, pag. 55.
- κα' - fol. 30. Τί εἶπω; ἢ τί λαλήσω... Cat. Parv. XXV, in ed. t. IX, pag. 60.

λβ' - fol. 31. Α μὲν οὖν διελέχθην...

λγ' - fol. 32^v. Καὶ κυβερνήτης...

λδ' - fol. 35^v. Ορῶ καὶ σκοπῶ...

λε' - fol. 37. Τὰ ῥήματα τῆς...

λς' - fol. 39. Επεὶπερ ἐστὲ...

λζ' - fol. 41^v. Αλλῶν ἔτι...

λς' - fol. 43. Πάλιν πειρασμὸς...

λπ' - fol. 44. Ο κοπιῶν γεωργὸς...

λ' - fol. 46. Πᾶσα μάθησις...

λχ' - fol. 48^v. Θεία τίς ἐστι...

λβ' - fol. 50^v. Πολλὴ καὶ ἄφατος...

λγ' - fol. 52. Τίς ἀνοίξει...

λδ' - fol. 53. Η καρδιά μου...

λε' - fol. 55. Ως ἕκαστος...

λς' - fol. 56^v. Τί διδάσκει...

λζ' - fol. 59. Οὕτω πρέπον...

λη' - fol. 60. Τί δὴ ποτε...

λθ' - fol. 62. Η ἀρετὴ ἀκίνητόν τι...

μ' - fol. 63^v. Τοῦ περὶ...

μχ' - fol. 66. Ως ἔδη...

μβ' - fol. 67^v. Οἷσπ' ἐμε...

μγ' - fol. 69^v. Κεκοπιακότες ἐστὲ...

Cat. Parv. CIV, in ed. pag. 241.

Cat. Magn. XCI, in ed. t. x, pag. 59.

Cat. Magn. XCIV, in ed. t. x, pag. 73.

Cat. Magn. XCV, in ed. t. x, pag. 78.

Cat. Magn. XCVI, in ed. t. x, pag. 82.

Cat. Parv. CXI, in ed. pag. 258.

Cat. Magn. CXI. - Codex habet τῇ παρασκευῇ
- in ed. t. x, pag. 147.

Cat. Magn. CX. - Codex habet τῇ κυριακῇ,
in ed. t. x, pag. 144.

Cat. Magn. XCVIII. - Cod. habet Μὴν νοέμ-
βριος - Εβδομάς α' τῇ τετράδι, in ed.
t. x, pag. 93.

Cat. Magn. XCII. - In codice adnotatur τῇ
παρασκευῇ, in Ambrosiano ζ', in ed. t. x,
pag. 65.

Cat. Parv. XXX. - Codex dicit εἰς τὸν ἄγ.
Παῦλον τὸν ἐμολογητήν, in ed. t. ix, p. 72.

Cat. Magn. XCIII. - Codex adnotavit Εβδο-
μάς δευτέρα. - Τῇ τετράδι, in ed. t. x, p. 69.

Cat. Magn. XCIX. - Cod. Parisiensis habet
τῇ παρασκευῇ. Ambrosianus κς', in ed.
t. x, pag. 98.

Cat. Magn. C. - Adnotatio in codice τῇ κυ-
ριακῇ, in ed. t. x, pag. 101.

Cat. Magn. CI. - In codice animadvertitur:
Εβδομάς πρώτη. Τῇ τετράδι, id ed. t. x,
pag. 104.

Cat. Magn. CII. - Codex habet τῇ παρασκευῇ,
in ed. t. x, pag. 110.

Cat. Magn. CIII. - In codice adnotatur: Τῇ
κυριακῇ, in ed. t. x, pag. 114.

Cat. Parv. CVIII, in ed. n. t. ix, pag. 251.

Cat. Magn. CIV. - In codice legitur: Τῇ κυ-
ριακῇ, in ed. t. x, pag. 118.

Cat. Magn. CV. - Codex indicat τῇ κυριακῇ,
in ed. t. x, pag. 123.

Cat. Magn. CVI. - Codex habet: Τῇ τετράδι
Μὴν δεκέμβριος - Εβδομάς πρώτη, in ed.
t. x, pag. 128.

• Cat. Magn. CVII. Cod. adnotavit εἰς τὴν μνή-

μεδ' - fol. 71^v. Ως γῆ πίων καὶ ἀγαθή.

με' - fol. 73. Οὐκ ἀκόπως ὑμῖν...

μς' - fol. 74. Ἐν μὲν τοῖς προλαβοῦσι...

μζ' - fol. 75. Εἰ μήτηρ φιλεῖ...

μη' - fol. 77. Ἰνα ἀπὸ ὑποδείγματος...

μθ' - fol. 78^v. Ωδὲ ὁ νοῦς ἀεὶ...

ν' - fol. 79. Γῆ μὲν ἄπαζ τοῦ ἐνιαυτοῦ...

να' - fol. 80. Ἡδὴ τὰ Θεοφάνεια...

νβ' - fol. 81^v. Λύχνον καίόμενον...

νγ' - fol. 83. Ἀνερρώσάμην ἤδη...

νδ' - fol. 84^v. Τὴν ἐορτὴν ἤδη...

νε' - fol. 86. Ο μὲν σκοπὸς...

νς' - fol. 88. Πρὸς τὰς συμβαινούσας...

νζ' - fol. 89. Ἰδοὺ μεταβαίνομεν...

νη' - fol. 90. Χαίρειν μὲν ἐν κυρίῳ...

νς' - fol. 91. Πάλιν προσέρτιος ἡ κατήχησις...

ξ' - fol. 93. Τί θέλετε ἀνγγεῖλαι με...

ξα' - fol. 94^v. Αἱ ἐορταὶ ἤδη.

ξβ' - fol. 95^v. Ον τρόπον πινῶντες...

ξγ' - fol. 97. Τίς ὁ λόγος...

ξδ' - fol. 98^v. Εμοὶ χρέος...

ξε' - fol. 100. Ἀναγκαῖόν ἐστι...

ξς' - fol. 101^v. Δόξα δόξα...

ξζ' - fol. 103. Οὐκ ὀκνηρόν μοι...

ξη' - fol. 105. Οἱ ἐν σταδίῳ...

ξθ' - fol. 106. Ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις...

ο' - fol. 107^v. Τῶν ἀνθρώπων...

μην τοῦ ἁγ. Νικολάου, τῇ κυριακῇ, in ed.
t. x, pag. 133.

Cat. Magn. CVIII. - In codice inscribitur τῇ
κυριακῇ - in ed. t. x, pag. 137.

Cat. Parv. XC, in ed. pag. 207.

Cat. Parv. CXXXI, in ed. pag. 308.

Cat. Magn. IX, in ed. t. ix, pag. 140.

Cat. Magn. XLIV, in ed. t. ix, pag. 122.

Cat. Magn. XXVI, in ed. t. ix, pag. 73.

Cat. Parv. XXVIII. - Cod. dicit: εἰς τὸ σπό-
ρον - in ed. pag. 67.

Cat. Parv. XXXII. - Codex adnotavit πρὸ
τῆς Γεννήσεως, in ed. pag. 78.

Cat. Magn. XXVII, in ed. t. ix, p. 75.

Cat. Magn. XXVIII, in ed. t. ix, pag. 77.

Cat. Magn. XXIX, in ed. t. ix, pag. 80.

Cat. Magn. XXX. - In codice Ambrosiano est
κε', in ed. t. ix, pag. 83.

Cat. Magn. XXXI, in ed. t. ix, pag. 86.

Cat. Parv. XXXIV. - Cod. hic habet ἀναμέ-
τον τῶν ἐορτῶν, in ed. t. ix, pag. 82.

Cat. Parv. CX, in ed. t. ix, pag. 255.

Cat. Magn. XXXII, in ed. t. ix, pag. 88.

Cat. Magn. XXXIV, in ed. t. ix, pag. 94.

Cat. Parv. XXXVII. - Codex habet μετὰ τὰ
φῶτα, in ed. t. ix, pag. 89.

Cat. Parv. XL. - Codex εἰς τοὺς βίους τῶν
ἀγίων πατέρων, in ed. t. ix, pag. 97.

Cat. Magn. XXXV. - In cod. Ambros. β', in
ed. t. ix, pag. 97.

Cat. Magn. XXXVI. - In cod. Ambros. κη',
in ed. t. ix, pag. 100.

Cat. Magn. XXXVII, in ed. t. ix, p. 103.

Cat. Magn. XXXVIII, in ed. t. ix, pag. 106.

Cat. Magn. XXXIX, in ed. t. ix, pag. 108.

Cat. Parv. XXXV, in ed. t. ix, pag. 35.

Cat. Parv. XLI. - Codex animadvertit: εἰς
τοὺς βίους τῶν πατέρων, in ed. t. ix, p. 99.

Cat. Parv. XLII. - Codex adnotavit εἰς τὴν
μνήμην τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἁγίου
Εφραίμ, in ed. t. ix, pag. 101.

οα - fol. 108^v. Νόμος καθολικός...

οβ - fol. 109. Πολλάκις μακαρίζων...

ογ - fol. 110^v. Εν τινι ἄλλω...

οδ - fol. 112. Ο ἄγαπὸς ἡμῶν θεός...

οε - fol. 113. Ο τῆς τεσσαρκακοστῆς...

οϛ - fol. 114^v. Βιωτικοὶ μὲν ..

οζ - fol. 115^v. Δύο εἰσὶν τὰ...

οη - fol. 117. Επειδὴ ἐνηστεύσαμεν...

οσ - fol. 118. Ο πάντες...

π - fol. 119^v. Καλὸν τὸ ἐπιτήδευμα...

πα - fol. 121. Καλὴ ἡ νηστεία...

πβ - fol. 122. Τί καλὴ ἐγκράτεια...

πγ - fol. 123^v. Ἐπισκοπῇ ἐπισκέπεται...

πδ - fol. 125. Η χάρις τοῦ ἀγίου...

πε - fol. 126. Πορευόμενοι ..

πε - fol. 128^v. Τοῖς κατὰ σάρκα...

πζ - fol. 130. Καλὸν ἐστὶ...

πη - fol. 132. Οὐδὲν ἐμπόδιον...

πθ - fol. 133. Οτι ὁ χειμῶν...

η - fol. 134. Ἡδη πρὸς αὐτήν...

ηα - fol. 135^v. Τῆς τεσσαρκακοστῆς..

ηβ - fol. 136^v. Τοῖς ἐν σταδίῳ...

ηγ - fol. 138^v. Εγγίξει ἡ ἡμέρα...

ηδ - fol. 139. Ο εὐαγγελισμός...

ηε - fol. 140. Πάντοτε μὲν οὖν...

Cat. Parv. L. - Codex habet: τῇ κυριακῇ τοῦ ἀποκρέου, in ed. t. IX, pag. 120.

Cat. Parv. LII. - In codice τῇ ἑκτῇ τοῦ τυροφάγου, in ed. n. t. IX, pag. 124.

Cat. Magn. I, in ed. t. IX, pag. 1.

Cat. Parv. XLIII. - Codex inscribit: κυριακῇ τοῦ τυροφάγου, in ed. t. IX, pag. 108.

Cat. Parv. LIV. - In cod. δ' τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῶν νηστειῶν, in ed. t. IX, p. 130.

Cat. Parv. LV. - In codice τῇ ε' τῆς πρώτης ἐβδομάδος, in ed. t. IX, pag. 133.

Cat. Parv. CXIII, in ed. t. IX, pag. 262.

Cat. Parv. LVII. - In fronte inscribit codex τῇ δ' τῆς δευτέρας ἐβδομάδος, in ed. t. IX, pag. 137.

Cat. Magn. II, in ed. t. IX, pag. 4.

Cat. Parv. CXXII, in ed. t. IX, pag. 286.

Cat. Parv. LIX. - Adnotatio codicis τῇ κυριακῇ τῆς δευτέρας ἐβδομάδος, in ed. t. IX, pag. 141.

Cat. Magn. III, in ed. t. IX, p. 7.

Cat. Magn. VI, in ed. t. IX, p. 16.

Cat. Magn. XXII, in ed. t. IX, p. 60.

Cat. Magn. XXIV, in ed. t. IX, p. 66.

Cat. Magn. XVIII, in ed. t. IX, p. 51.

Cat. Magn. XXIII, in ed. t. IX, p. 63.

Cat. Parv. XCIII, in ed. t. IX, pag. 214.

Cat. Parv. LXVIII. - Codex ait: εἰς τὸ ἔαρ, in ed. t. IX, pag. 160.

Cat. Magn. VII. - In cod. Ambros. ιθ', in ed. t. IX, pag. 18.

Cat. Parv. LXVI. - Cod. dicit τῇ τετάρτῃ τῆς μέσης ἐβδομάδος, in ed. t. IX, pag. 156.

Cat. Magn. VIII. Codex ait: εἰς τὰ βατὰ, in ed. t. IX, pag. 21.

Cat. Parv. LXXVII. - In cod. legitur τῇ ἑκτῇ τῆς μέσης ἐβδομάδος, in ed. n. t. IX, p. 158.

Cat. Parv. LXIV. - Legendus sermo adnotatur εἰς τὸν εὐαγγελισμόν, in ed. t. IX, pag. 152.

Cat. Parv. LXXIII. - in cod. εἰς τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, in ed. t. IX, pag. 172.

- ητ' - fol. 142. Εἰ τίς ἐστίν...
 Est sermo Io. Chrysostomi insertus pro die Paschatis, quem omisimus.
 ης' - fol. 142^v. Ἐπειδὴ ἡξιώθημεν...
 Cat. Parv. I. - Haec apparet quoque in codice chartaceo Cryptensi, in ed. n. t. ix, pag. 1.
 ηθ' - fol. 143. Καὶρὸς ἡμᾶς καλεῖ...
 Cat. Parv. IV. - Codex μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, in ed. t. ix, pag. 8.
 ηθ' - fol. 144^v. Εἰρήνης ἡμέρα...
 Cat. Parv. XI. - Codex adnotavit κυριακῇ πρώτῃ, in ed. t. ix, pag. 26.
 ρ' - fol. 145^v. Αὐθήμερον...
 Cat. Magn. IX, in ed. t. ix, p. 24.
 ρα' - fol. 146^v. Βραχυτάτης...
 Cat. Magn. XX, in ed. t. ix, p. 56.
 ρβ' - fol. 147. Ἰδοὺ ἐωρτάσαμεν...
 Cat. Magn. XLIII, in ed. t. ix, p. 119.
 ργ' - fol. 149^v. Ὁ θεὸς ἀπόστολος...
 Cat. Magn. XLV, in ed. t. ix, p. 125.
 ρδ' - fol. 150^v. Ἀγαπᾷς ὁ θεός...
 Cat. Magn. XLVI. - In cod. Ambrosiano est εἰς, in ed. t. ix, pag. 127.
 ρε' - fol. 152. Αὕτη ἡ ἡμέρα...
 Cat. Parv. XII. - Animadvertit cod. κυριακῇ δευτέρᾳ, in ed. t. ix, pag. 28.
 ρς' - fol. 153. Τῇ Χριστοῦ ἀναστᾷσει...
 Cat. Parv. VI. - Legendus est πρὸ τῆς μεσοπεντηκοστῆς, in ed. t. ix, pag. 13.
 ρζ' - fol. 154^v. Ὡς καλὴ ἡ κατήχησις...
 Cat. Parv. LXXVI, in ed. n. t. ix, pag. 179.
 ρη' - fol. 155. Τὸ ὄπλημα...
 Cat. Magn. XLVII, in ed. t. ix, p. 129.
 ρθ' - fol. 156^v. Ὅτι μὲν οὖν ἐγὼ...
 Cat. Magn. XLVIII, in ed. t. ix, p. 132.
 ρι' - fol. 158. Ἀρχομαι πάλιν...
 Cat. Magn. XLIX, in ed. t. ix, p. 134.
 ρια' - fol. 160^v. Πάντες μὲν ἄνθρωποι...
 Cat. Parv. LXXVIII, in ed. t. ix, pag. 183.
 ριβ' - fol. 161^v. Εορτῶν ἐορτὴ...
 Cat. Parv. VII. - Animadvertit codex πρὸ τῆς ἀναλήψεως, in ed. t. ix, pag. 15.
 ριγ' - fol. 163. Ἡ ἀνάληψις...
 Cat. Parv. VIII. - Codex in fronte habet μετὰ τὴν ἀνάληψιν ῥησέῃσα ἐν ἀναληψίμοις, in ed. t. ix, pag. 17.
 ριδ' - fol. 164. Καλὸς λαός...
 Cat. Magn. XII, in ed. t. ix, p. 34.
 ριε' - fol. 165^v. Τοσούτου ἦντος...
 Cat. Magn. XXV, in ed. t. ix, p. 58.
 ρισ' - fol. 167. Πολλὰς ἀκούων...
 Cat. Magn. L, in ed. t. ix, pag. 138.
 ριζ' - fol. 168^v. Θανάτου προκειμένου...
 Cat. Parv. CXIX, in ed. t. ix, pag. 278.
 ριη' - fol. 170. Πόσον οἴσεσθαι με...
 Cat. Magn. LI, in ed. t. ix, p. 140.
 ριθ' - fol. 172. Αἰεὶ μὲν μαίνεται...
 Cat. Magn. LII, in ed. n. t. ix, p. 143.
 ρκ' - fol. 173^v. Τὸ ῥάθυμον...
 Cat. Parv. LXXIX, in ed. t. ix, pag. 185.
 ρκα' - fol. 174^v. Ερωτῶ, τίνος...
 Cat. Magn. XL, in ed. t. ix, p. 112.
 ρκβ' - fol. 175. Εορτὴ μὲν...
 Cat. Parv. X. - Cod. habet: εἰς τοὺς ἁγίους πάντας, in ed. t. ix, pag. 24.
 ρκγ' - fol. 176^v. Τῇ καλῇ καὶ...
 Cat. Magn. LIII. - In cod. Ambrosiano κβ', in ed. t. ix, pag. 146.

ρλδ' - fol. 178. Καὶρὸς ὁ παρὼν...

ρλε' - fol. 179. Τὸ ἔργον μου...

ρλς' - fol. 180^v. Ἀπερικέκτητος πρὸς τὴν...

ρλζ' - fol. 182^v. Χρῶφιλέτης...

ρλη - fol. 184. Ἐκλυσίς ποιεῖται...

ρλθ' - fol. 185^v. Εἰμοὶ μὲν...

ρλ' - fol. 188. Εὐμάχρυνα...

ρλα' - fol. 190^v. Ἀεὶ ἀκούων...

ρλβ' - fol. 192^v. Ἀποδέχομαι...

ρλγ' - fol. 194^v. Τῆς ἀσπονδέστου...

ρλδ' - fol. 195^v. Τὸ ὀφειλόμενον...

ρλε' - fol. 197. Ἀποσιωπῆσαι...

ρλς' - fol. 198^v. Πρὸς τοὺς ἀναπτομένους ἡμῖν...

ρλζ' - fol. 199^v. Οὕτε ἐγὼ...

ρλη' - fol. 201. Τίς ἡ παροῦσα...

ρλθ' - fol. 202^v. Ἡθέλον καὶ...

ρμ' - fol. 204^v. Ἡ μὲν εὐστραχὺς...

ρμα' - fol. 206^v. Ἄλλος τις πόλεμος...

ρμβ' - fol. 208^v. Ἄλλη τίς ἐστι θάλασσαν...

ρμγ' - fol. 209^v. Ἐπειδὴ συμβαίνει...

ρμδ' - fol. 210^v. Χαίρω ἐφ' ὑμῖν.

ρμε' - fol. 212. Οἱ στρατηγοὶ...

ρμς' - fol. 213. Ἐλλιπής ἐστι...

ρμζ' - fol. 214^v. Εἰ κατὰ...

ρμη' - fol. 217. Τὸ καθ' ἡμᾶς...

ρμς' - fol. 219. Ἐξ ἀποστολικῆς...

ρν' - fol. 220^v. Διὰ Σιῶν...

ρνα' - fol. 222^v. Ἐπαχρῆς...

ρνβ' - fol. 224^v. Ἀξίως μὲν...

ρνγ' - fol. 226. Ἡ ἐπισημία...

ρνδ' - fol. 227. Καθόσον ἐγὼ...

ρνε' - fol. 230^v. Ἀκούομεν τοῦ...

ρνς' - fol. 231^v. Τὴν ἐορτὴν vel in al. Τὰ
προσώρτια...

ρνζ' - fol. 233. Ἐγὼ μὲν.

ρνη' - fol. 234^v. Ἐπειδὴ ἔργον...

ρνς' - fol. 236. Εἰ καὶ τῷ σώματι...

Cat. Parv. XVI. - In fronte habet codex εἰς
τὸ θέρος, in ed. t. ix, pag. 38.

Cat. Magn. LIV, in ed. t. ix, p. 148.

Cat. Magn. LV, in ed. t. ix, p. 151.

Cat. Magn. LVI, in ed. t. ix, p. 154.

Cat. Parv. XVIII. - Codex inscriptum hic ha-
bet: εἰς τὸ θέρος, in ed. t. ix, pag. 42.

Cat. Magn. X, in ed. t. ix, pag. 26.

Cat. Magn. LVII, in ed. t. ix, p. 157.

Cat. Magn. LVIII, in ed. t. ix, p. 160.

Cat. Magn. LIX, in ed. t. ix, p. 164.

Cat. Parv. CXXXIV, in ed. t. ix, pag. 316.

Cat. Parv. LXXX, in ed. n. t. ix, pag. 187.

Cat. Magn. XI, in ed. t. ix, pag. 31.

Cat. Magn. XIII, in ed. t. ix, pag. 37.

Cat. Parv. XLVI, in ed. t. ix, pag. 110.

Cat. Magn. XIV, in ed. n. t. ix, p. 38.

Cat. Magn. LX, in ed. t. ix, pag. 166.

Cat. Magn. LXI, in ed. t. ix, pag. 170.

Cat. Magn. LXII, in ed. t. ix, p. 173.

Cat. Parv. CXI, in ed. t. ix, pag. 245.

Cat. Magn. LXIII, in ed. t. ix, p. 176.

Cat. Parv. XCVIII, in ed. t. ix, pag. 227.

Cat. Magn. LXIV, in ed. t. ix, p. 178.

Cat. Magn. LXV. - Est sermo ιδ' in codice
Ambros., in ed. t. ix, p. 188.

Cat. Magn. LXVI, in ed. t. ix, p. 183.

Cat. Magn. LXVII, in ed. t. ix, p. 187.

Cat. Magn. LXVIII, in ed. t. ix, p. 189.

Cat. Magn. XLII, in ed. t. ix, p. 115.

Cat. Magn. XXXIII, in ed. t. ix, p. 91.

Cat. Magn. LXIX, in ed. pag. 193.

Cat. Parv. LXX, in ed. t. ix, p. 195.

Cat. Magn. XVII, in ed. t. ix, p. 46.

Cat. Magn. XV, in ed. t. ix, p. 41.

Cat. Parv. XX. - Codex habet: εἰς τὴν μετα-
μόρφωσιν, in ed. t. ix, pag. 47.

Cat. Magn. XVI. - Est sermo θ' in codice
Ambros., in ed. t. ix, pag. 42.

Cat. Magn. XIX, in ed. t. ix, p. 54.

Cat. Magn. XLI, in ed. t. ix, p. 113.

- ρζ' - fol. 237. Οὐκ ἐκ τοῦ ἀπαξ...
 Cat. Magn. XXV, in ed. pag. 70.
 ρζα' - fol. 339. Ωσπερ ἔκχστος...
 Cat. Magn. IV, in ed. t. ix, pag. 10.
 ρζβ' - fol. 241. Πανηγύρεις...
 Cat. Parv. XXIII. - In fronte sermonis codex
 habet: εἰς τὴν παρχμονὴν τῆς κοιμήσεως
 τῆς πατοτόκου, in ed. t. ix, pag. 55.
 ρζγ' - fol. 242. Καλῶν ἡμᾶς...
 Cat. Magn. V, in ed. t. ix, pag. 13.
 ρζδ' - fol. 244. Εἰς ὅσον...
 Cat. Magn. LXXI. - In Ambros. cod. sermo ιγ',
 in ed. t. ix, pag. 198.
 ρζε' - fol. 246. Επιβλέπων...
 Cat. Magn. LXXII, in ed. t. ix, pag. 201.
 ρζς' - fol. 247. Απαιτούμενα...
 Cat. Magn. LXXIII, in ed. t. ix, p. 203.
 ρζζ' - fol. 249. Διπλοῦ ἔσμεν...
 Cat. Magn. LXXIV, in ed. t. ix, p. 207.
 ρζη' - fol. 251. Αἰ προσημῶμαι...
 Cat. Magn. LXXV. - Est λη' in Ambrosiano
 codice, in ed. t. ix, pag. 210.
 ρζα' - fol. 253. Η συνοχή...
 Cat. Magn. LXXVI. - Ambrosiani cod. sermo ε',
 in ed. t. ix, pag. 212.
 ρο' - fol. 254. Απαξ σιωπήσωμαι...
 Cat. Magn. LXXVII, in ed. t. ix, p. 244.
 ροα' - fol. 256. Η βίβλος...
 Sic incipit scriptoris mnemosynon. quod retu-
 limus in ed. pag. 217, et de quo diximus
 in praefatione tom. ix, pag. 18.

GEORGII METROPOLITAE NICOMEDIENSIS

HOMILIA ALTERA

IN FESTO

CONCEPTIONIS BEATAE DEIPARAE

MONITUM.

Hippolytus Marracci, qui studiose conquisierat monumenta sanctorum Patrum encomiastica in Deiparam, inter opera sua reliquit: *Mariale Georgii Nicomediensis*, ubi, inter alia iam nota eiusdem scriptoris, adiunxit versionem e graeco latinam secundae homiliae in solempni festo Conceptionis B. Mariae; et ad eandem animadvertit: *Orationem hanc in perantiquo graeco manuscripto codice sub nomine Georgii Nicomediensis metropolitae a se inventam exscripsit ac latine reddidit Adm. R. P. D. Vincentius Riccardius Clericus Regularis, mihiq[ue] ab eo benigne communicatam marianis ego lectoribus exhibui.*

Ignotus autem erat codex unde is versionem hauserit, ignotaque et scriptio interpretis Riccardi; nos eam requisivimus apud el. p. Franciscum Cirino, qui fuit moderator e nuperrimis Regularium Clericorum; idem nobis poscentibus respondebat apud se amplius non haberi scripta eruditi collegae Vincentii Riccardi. Attamen e thesauris ineditis Marraccianis versio edita est in Patrologia amplissima a el. Migne curata Parisiis, tomo 100, col. 1399, atque in *Sylloge* ab Antonio Ballerini S. I. adornata ex vetustis Monumentis de Conceptione b. Mariae.

Perscrutantibus vero nobis vaticanos codices sorte contigit textum graecum adinvenire deperditum, ita ut in vulgum tradere nunc possimus. Sed fato malo accidit, ut non solum apographon Riccardianum imperfectum sermonem dederit in versione, sed et mancus pariter sit textus graecus, codice miserrime eo in loco deficiente. Quapropter nec eruditus ille interpres, neque nos hucusque dare maiora possumus.

Codex (1), in quo priores articulos orationis Georgianæ habemus, unicus est; ideoque apprimè pretiosus; fuitque ex eis, quos veluti exuvias belli in germanicis regionibus, qui fuerant Electoris Palatini, Maximilianus dux Bavariæ munere dedit Romano Pontifici, qui vero his novis thesauris bibliothecam Vaticanam locupletavit, ea tamen ratione, ut in eadem Bibliotheca nomen Palatinum et locum proprium retinerent.

In duas partes codices Palatini sunt divisi, quarum altera habet libros latine scriptos, altera vero graecæ. Codex noster membranaceus accurate recensitus est a cl. v. Stevenson seniore numero 325. In eo ad folium versum 113, legimus initium sermonis, cui titulus est τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν λόγος δεύτερος. Qui vero præcedit sermo primus (λόγος πρῶτος) integrum habet in titulo nomen Georgii nostri, sicut heic leges.

Cum typis nunc primo committamus graecum textum, novam latinam procudimus versionem. Auguramur autem, ut tandem aliquando quæ desideratae sunt reliquæ partes huius homiliae lucem aspiciant, ac prioribus suis partibus, nunc luci restitutis, sese adiungant.

(1) Cf. STEVENSON senioris *Catalogus codicum Graecorum*, qui *Palatini* appellantur, Romæ 1885, ad num. 325, pag. 188.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

λόγος Β΄

ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΛΛΗΨΙΝ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΡΙΑΣ.

Α΄.

Ἰδεῖα μὲν ἡ τῆς παρούσης εὐφροσύνης προσ-
ηγορία· ἡδύτερον δὲ τὸ τοῦς περὶ αὐτῆς διε-
ξιέναι λόγους· τούτους γὰρ ἀνελίττοντες καὶ
ἀσπασίως διαναπτύσσοντες νεαρωτέραν μὲν τὴν
ταύτης ποριζόμεθα γλυκύτητα. Καθαροτέρως δὲ
καὶ μᾶλλον τῆς ἡδονῆς ἐναπολαύομεν τῇ μετα-
χειρήσει δηλαδὴ τῶν ῥημάτων τῶν τοῦ πρᾶ-
γματος ἡδέων ἐπιιδιομένων.

Καὶ ὥσπερ τὰ εὐωδέστατα τῶν βλαστημά-
των εἶχε μὲν συμφυῆς τὸ τῆς εὐωδείας ἡδὺ,
κρατούμενα δὲ καὶ περιδονούμενα τερπνὴν καὶ
τραυνοτέραν ἐπαφίησιν τὴν εὐωσμίναν· οὕτω καὶ
ἡ τῆς μυρωδιῆς πλήρης τῆς χάριτος πανήγυρις
φέρει μὲν ἐν ἐαυτῇ τό τε τερπνότατον καὶ
ἀνόθευτον ἡδὺ, κηρυττομένη δὲ καὶ διανευφη-
μουμένη καὶ οἷον διὰ ψηλαφωμένη τῷ λόγῳ
ὑπερεκβλύζει μὲν τὰ τῆς ἀκενώτου γνώσεως
μύρα, ἀφθονωτέραν δὲ τοῖς κατέχουσι τὴν εὐω-
δίαν διαπνέει.

GEORGHII NICOMEDIENSIS

METROPOLITAE

sermo II.

IN FESTO CONCEPTIONIS

BEATAE MARIAE DEIPARAE.

I.

Suavis quidem est festivitatis huius adnun-
ciatio, de ea vero sermonem habere longe est
suavius. Verba haec quidem rursus evolven-
tes et longius ea reiterantes, hinc quidem
veluti novam dulcedinem experimur. Purio-
rem enim et maiorem voluptatem pergusta-
mus, cum manus admovemus ad eam, quae
nobis speciatim huius facti praebet iocun-
dam narrationem.

Sicut enim contigit de illis olentissimis ger-
minibus, quae quidem inditam habent odo-
ris suavitatem; quando vero contrectantur et
confricantur, iocundiores fortioresque emit-
tunt fragrantiam. Sic igitur eodemque pacto
nostra solemnitas plena fragrantis gratiae,
et ipsa quidem dulcissimam et genuinam sua-
vitatem prae se fert; at cum rursus annuncia-
tur et celebratur et veluti sermonibus contre-
ctatur, supereffundit quidem suaveolentiora
inexhaustae contemplationis fluentia; iis vero
praecipue, qui eam celebrant, inspirat abun-
dantiorem suavitatem.

Οὐλοῦν ἐπιδιδούσης τῆς γλυκειάς ταύτης θυμηδίας τῇ συνεχεῖ μελέτῃ καὶ διαναπτύξει τοῦ πράγματος, δεῖ διαπυροτέρῳ πόσῳ καὶ ἐπιπυνωτέρῳ μεταχειρήσει αὐτό τε περιφέρειν, καὶ τῆς ἀναδιδομένης ἐξ αὐτοῦ κατεμφορεῖσθαι τερπνοτήτος. Ἀλλὰ διὰ τοῦ τῶν ψασάντων ἐπιλείποντος, τὰ τῆς θείας εὐωδείας ὑπερπνεέτω· ἀδιαφόρητος μὲν γὰρ ἡ τούτων, ἀκόρεστος δὲ ἡ τῶν ἐπισυμβησομένων ἀγαθῶν ἐπιθυμία.

B'.

Ἦς τὸν πορισμὸν τὰ μετὰ τὸν γεγεννημένον τοῖς δικαίοις περιποιήσεται χρηματισμὸν.

Μέχρι γὰρ αὐτοῦ τὸν τε λόγον προᾶρξαντες, καὶ τὸν δι' ἐκείνου πλοῦτον ἐπισυλλέξαντες τὸ ἀπροσκορὲς τῇ συμμετρίᾳ τετηρήκαμεν. Νῦν δὲ δεῖ τῆς τούτου μετ' αὐτὸν πειρωμένους περιποιήσεως θησαυροῦ, τὸ ἐκ διὰδοχῆς παραδοθῆναι τοῖς συνελθοῦσι τερπνότατον.

Τὸ τοιοῦτον τοίνυν οἱ πανόσιοι δεξάμενοι κήρυγμα, ἐνδοιασμοῦ μὲν ἐκτὸς ἅπαντος, μεγαλοψύχῳ δὲ γνώμῃ ὡς πεπερασμένον ἤδη κατέχουσι τὸν τόκον· ὅθεν ὁ μὲν τὰς εὐχαριστηρίους ἀντιδόσεις, τὰ τε τῆς ἐξιλεώσεως ὀλοκαυτώματα καὶ δεκτὰς ἐξευτρεπίζει θυσίαις· ἡ δὲ τὸ δι' ἐντελέως αὐτῇ δεδωρημένον ἀφιεροῦν καὶ μυστικώτερον ὀλοκαυτοῦν καθυπισχνεῖται. Ω τῆς τῶν δικαίων πίστεως. Ω ἐλπίδων ἀναντιρρήτων, δι' ὧν τῶν ὁμοφυῶν κατεκράτησαν ἔργων. Ω πραγμάτων, δι' ὧν ἡ τῶν ὁμοίων ἀντιπαράθεσις ἀπολείπει.

Καὶ δὴ παραλιπέσαι ταῦτα ταῖς τῶν βουλομένων κρίσεσιν εὐδιάγνωστον ἔχοντα τὸ οἰκεῖον ὑπερανестηκός· οὐδὲ γὰρ σὺν τῷ πιστεῦναι καὶ τεκμηρίων οἱ δίκαιοι προσδέονται· ἀλλ' ὁ μὲν τὰ τοῦ ἐξιλασμοῦ σημεῖα καταστοχάζεται

Cum itaque huiusmodi haec praebeat festivitas lactitiae dulcedinem, per continuam contemplationem ac rei tractationem, oportet quidem ferventiori studio ac opere laboriosiori illam pertractare. et ex ea manante repleri suavitate. Ut vero illa, quibus caremus, assequamur, suavitas ipsa divina adspiret; desiderium enim horum bonorum est inexhaustum, sed eorum, quae cum iis bonis obveniunt, est insatiabile.

II.

Ea vero, quae post revelationem iustis illis peractam acciderunt, desiderium illorum iustorum explent.

Ab illa enim revelatione sermonis exordio suscepto, et spiritualibus divitiis, quae ab eo veniunt, collectis, cum moderatione aviditatem continemus. Nunc vero opus est fidelibus, convenientibus ad festivitatem, exhibere dulcissimum post revelationem donum accepti thesauri, ut ipsi consequenter experiri possint illius maximam bonitatem.

Cum igitur sanctissimi illi oraculum tale suscepissent, procul omni anxietate, magnanimo corde, quasi vere assecuti, prolem excipiunt. Quapropter vir quidem gratiarum actiones et accepta offert sacrificia propitiatoria atque holocaustomata; Anna vero, quod per deprecationem sibi datum erat, consecrare Deo veluti holocaustum magis mysticum promittit. O mira iustorum fides! O spes indubia, qua illi connaturalibus operibus fiunt maiores! O res vere mirae, ob quas nullus comparationi similium rerum fit locus!

Equidem haec relinquenda sunt iudiciis illorum, qui arbitrantur bene compertum habere quidquid propriam superat facultatem; etenim necesse haud est viris iustis, cum fidem habeant, etiam habere signa. Ille autem,

ὑστερον· ἀσφαλεστάτην ἤδη τὴν τῆς τεκνογονίας προκατέχων ἔκβασιν.

Ἡ δὲ, ὡς παρὸν τὸ ἐν ἐπαγγελίᾳ καὶ λόγῳ καὶ πράγματι κατέχει, καὶ τῷ παρέχοντι ἀντιπαρέχειν τῇ ἀδιαστόλῳ βεβαιούσα τὸ παρεχόμενον ὑποσχεῖται τὸ πάντως ἐσόμενον προαγορεύει. - Εἴ τε γὰρ ἄρρεν εἴη, φησὶν, εἴ τε θήλυ τὸ τεχνησόμενον, κυρίῳ τῷ θεῷ μου τὸ τοῦτο ἀνathήσω, καὶ ἐν τῷ ναῷ καθιερώσω. -

Γ'.

Καὶ τίνα τὴν ὁμοίαν ποιησαμένην, ὦ μακαρία, τῶν πάλαι κατενόησας ὑπόσχεσιν, Ἀννα; Ὡς δὲ εἰς τὸν ἅγιον ἐκεῖνον χῶρον ἀνατιθέμενον κατίδες θήλυ; Ὡς τῷ ἀφιερομένῳ ἀνδράσι κλήρω τὸ κατὰλληλον συγκαταλέγεις; Τίς ἡ ζέουσα καὶ διάπυρος πίστις, δι' ἧς προκαινουργεῖς ἐπαγγελίαις τὰ ἑσόμενα; Τίς ὁ τὴν αὐτῶν προκηρύξας καινοτομίαν; Τίς ὁ πρὸς τὴν τοιαύτην παρορμῆσας ἔννοιαν; Ἀνθρώπων μὲν, φησιν, οὐδεὶς.

Οὐδὲ προγεγεννημένοις ἡ μήτηρ παραδείγμασιν τὸ ἴσον προκατειληφυῖα πρὸς τὴν παράδοξον διανέστη ὑπόσχεσιν· ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τὴν στεῖρωσιν λύοντος καὶ τὰς παρ' ἐλπίδα προσδοκίας ἀποπληροῦντος, τὸ ἐσόμενον μεμυημένη τὴν ἀδίστακτον ταύτην τῆς πίστεως προκαταβαλλομένη φωνήν.

Ορα προφητείας διαφανῆ γνωρίσματα· σκόπει καθαρὰς διανοίας καὶ ἐλπίδος ἀναμφιβόλου τεκμήρια. Οὐ μόνον τὰ τῆς ἐκβάσεως σημεῖα τῶν ἐσομένων οὐκ ἐπιζητεῖ· ἀλλ' ὡς ἤδη πεπερασμένη τῇ ἐπαγγελίᾳ καὶ ἐγκαλλωπίζεται καὶ χροᾶται· καὶ διὰ τοῦτο τῷ προφητικῷ καταλαμπρύνεται χάρισματι.

(Ioachim) qui iam obtinet eventum certissimum natae proles, indicia adeptus est propitiationis futurae.

Haec vero (Anna) cum iam praesens facto habeat, quod fuerat nunciatum et dictum, praedicat omnino futurum quod promissum erat, confirmans se posse rependere ipsi datori, quod per confusam promissionem exhibuerat. Dicit enim: « Sive masculus sive foemina fuerit, quae nascitura est proles, Domino Deo meo offeram, et in templo sancto eam dicabo ».

III.

Ecqualem ex antiquis huic similem fecisse promissionem, Anna, tu nosti? Quando vidisti foeminam in eo sancto loco consecratam? Quomodo in sorte illa, virorum propria, oblationem tu versa vice cooptas? Qualis est fides adeo fervens atque ignita, per quam futura facta antea in promissionibus geris? Quis unquam huiusmodi novum praenuntiavit ministerium? Quis ad has cogitationes unquam accessit? Hominum certe nemo.

Neque surrexit ulla mater, quae antea natis hominibus fuerit in exemplis, quaeque prius hoc gesserit in mirabili sua promissione. Neque ulla fuit, quae talia futura promiserit ipsi Deo sterilitatis solutori, ac praeter spem expectationes explenti, et illas indubias fidei voces pronunciaverit.

Vide prophetiae nuncia clarissima. Considera mentis purae atque indubiae signa spei. Non solum non exquirat signa eventus; verumtamen quasi finem adepta esset repromissionis, exultat atque adeptione fruitur; proptereaque prophetica gratia splendide apparet exornata.

Δ'.

Διὰ τοῦτο τοῦ ἀπορρήτου τὰ προίμια κομίζεται μυστηρίου· διὰ τοῦτο τὴν τῶν γεννητῶν ἀπάντων ἀνθοφορεῖ ὠραιότητα· διὰ τοῦτο τῆς τοῦ θεοῦ μητρὸς ἀναδείκνυται μήτηρ· τῆς ἀλόχου τῆς τεκούσης, ὑπὲρ ἐλπίδα κυοφόρος τοῦ οἰκείου καὶ ξένου τῆς φύσεως ἐγκαλλωπίσματος· τοῦ γνησίου καὶ τῶν ἀπάντων καυχήματος, τῆς ὁμοφυοῦς παιδὸς καὶ ὑπερφυοῦς μητρὸς· τῆς θυγατρὸς καὶ βασιλίδος, τῆς νεάνιδος καὶ πάσης ὑπερτέρως τῆς κτίσεως· τῆς ἀειπαρσένου καὶ παιδοτόκου, τῆς ἀπειράνδρου καὶ γονιμωτάτης· τῆς ἀνοδεύτῳ προαιρέσει τὴν ἀσωμάτων ὑπερβάτης καθάρουσα.

Ταύτης δι' ἐπιτεταμένην ἡ Ἄννα πίστιν, καταξιοῦται γενέσθαι μήτηρ. Οὕτω δι' ἀρετῶν εὐφορίαν καρποφορεῖ τὴν ἀφθορίαν.

Οὕτω τῆς ἁγανούς προσδοκίας ἐμφανεῖς τὰς ἐκβάσεις ὑποδέχεται· καὶ τὰς τῶν λόγων ὑποσχέσεις πραγματικῶς καθορᾷ πληρωμένας. Αἱ γὰρ ἀνενδοίαστοι πρὸς θεὸν ἐλπίδες ἀπαιρητήτως τὸ πέρας εἰσδέχονται· αὐτὸ δὴ πρὸ ἐκβάσεως μετ' ἐκείνην ἀσφαλῶς κατέχουσιν...

IV.

Obtinet ideo Anna ineffabilis mysterii exordia. Ideo illam, quae est pulchritudo florentissima inter natas mulierum, educere parat; ideo mater ostenditur matris ipsius Dei. Et ipsa visa est parens filiae praeter omnem spem parturientis, quaeque est proprium et mirabile naturae decus, ac vera et universalis gloria. Haec filia est similis naturae suae et pariter mater super naturam; filia, regina, puella, quae supergressa est omnem creaturam: quae est virgo semper et prole gloriosa, et absque homine maxime foecunda. Genitrix est Anna illius, quae per inviam electionem exsuperat angelorum puritatem.

Huius filiae per bene ordinatam fidem Anna digna effecta est, ut mater fieret. Atque hac eadem ratione per foecunditatem virtutum, quasi fructum edit incorruptibilitatem.

Hoc modo accipit patentes eventus absconditae expectationis; videtque impleta factis repromissionum verba. Etenim actus indubiae spei in Deo absque dubitatione exitum suum assequuntur; et quod ante effectum speraverant, post effectum mirabiliter tenent...

DE VINDICATO

S. P. N. IOANNI CHRYSOSTOMO

SERMONE

DE VITA FUNCTIS PRAECIPUE INFANTULIS

MONITUM.

Plurimis abhinc annis, cum iuvenili moti curiositate, manu versaremus vetustos codices bibliothecae abbatis nostrae Cryptensis, occurrit sermo pulcherrimus, in quo disertissime de iis, qui vita functi erant, agebatur. Non modo ea, quae inerat, ampla dicendi copia ac vis eloquentiae nos pertrahebat, sed et nomen inscriptum Chrysostomi Ioannis, quasi auctor esset orationis, et ea tam vivida tamque abundans dicendi ratio cor et mentem alliciebat.

Inter eius opera typis edita magnificum sermonem requirebamus, sed paullatim auditis aliorum verbis, ardorem defervere ac prope sentiebamus extinguere. Etenim dubium incessit maius, quo longius inquisitiones nostras contendebamus urgere. Ac revera sermo iste vix adnotari videbatur a quibusdam, ab aliis vero omnino praeteriri, ut Fronto Ducaeus fecit, vel etiam pessimo calculo diiudicari ac inter spurios reici, ut fecit Montfaucon in editione ferme regia operum Chrysostomi tomo IX, 806.

In locuplete Alberti Fabricii collectione, quae inscribitur « *Bibliotheca Graeca* », cuius quoque divitiae admodum auctae sunt in editione Harles (1802), hac de homilia agitur tom. VIII

p. 533; sed iudicium haud melius prolatum est. Opus dicit Harles (ibidem) *dubium* an *Chrysostomi*. Ac statim aperte eidem doctori abiudicabat cum Montfaucon, per additum de homilia verbum: *spuria*.

De praedicto manuscripto egit cl. collega noster Ant. Rocchi in accurato magnique pretii libro: *Codices Cryptenses seu Abbatiae Cryptaeferratae in Tusculano digesti atque illustrati, — 1883 typis Abbatiae*. Cuius operis laetamur in abbatiatu nostro bene auguratas curas suscepisse. Ad illud remittimus lectores, ut norint quae propria sint codicis; hic enim iuvat tantum referre verba circa homiliam pag. 67, ubi relato graece et latine titulo addit: « Italica interpretatione, de qua inferius, donatam edidit « cl. Cozza anno 1869 ex hoc codice, quin exhiberet graecum « textum. Incipit a verbis Ἀδελφοί, καὶ γὰρ πολλάκις ὑμᾶς περὶ τούτου παρε- « κάλεσα. *Fratres, sane vos hac de re saepe consolatus sum*. Porro « est eadem oratio, tantum decurtata principio, quam Montefal- « conius edidit inter spurias Chrysostomi t. IX, cui hoc initium « praeiacet: Φέρε σήμερον μάλιστα τῶν προτέρων ἡμερῶν.. *Age, hodie dili- « gentius quam praeieritis diebus..* Sed, ut usu venit, in varia- « tiones textus passim offendimus ».

Certe ab his ac similibus iudiciis minime recreatae sunt curae nostrae; quinimo de textu homiliae edendo omnino abiiciendae fuissent. Veruntamen fortuna, mutata facie, haud abiiciendas inquisitiones peractas, sed et ulteriores curas suasit. Hinc enim argumentum criticum praebetur circa nonnullos iudices negantes, qui fortasse naris emunctioris iudicantur a vulgo vel a semetipsis. En totum ruere illorum male adstructum dubium; ac prorsus contraria sententia post curiosiorem investigationem solemniter est prolata. De operibus chrysostomianis inquirentes securiores notitias nacti sumus, una cum testimonio valde luculento maximeque auctoritatis; quo audito, reiicere opus est opiniones hominum χρητιστέρων labiles, imo evanescentes.

Doctissimum inter doctos viros in exquirendis diudicandisque scriptis antiquorum fuisse celeberrimum Photium Constantinopolitanum patriarcham nemo negat. In admirabili opere suo *Μυριοβιβλίω*, quod est bibliotheca critica omnium princeps in antiquitate, plurima recensuit vetustiorum scriptorum elucubrationes, quas ipse prae manibus habebat atque ad trutinam revocabat. Ut par erat, inter alia ad manus habuit authentica exemplaria magni decessoris sui Ioannis, quae in ipso patriarchio constantinopolitano adservabantur.

Ideoque testis maximus ac gravissimus vir ille vere doctus habendus est, dum de huiusce homiliae paternitate agit, atque eam vere chrysostomianam esse affirmat. Quin etiam de eadem recensionem facit, ac verba haud pauca refert in eo articulo prae-notati operis (codex 277) his verbis: (ἐκ τοῦ λόγου). Μὴ οὕτω στρογγύως θρηνεῖν τοὺς τελευτῶντας. *Ex sermone - De mortuis haud nimium lugendis* dicit esse verba Chrysostomi: θάνατος μεριμνῶν λύσις. Εἰ μὴ θάνατος ἦν, ἑαυτοὺς ἂν κατησθίωμεν. Εἰ μὴ κόλασιν ἐξεδεχόμεθα, οὐδαμῶς τῶν κακῶν ἐπαυόμεθα. Εἰδὲς δεσπότην φιланθρωπίαν; τὸ ἐκ παραβάσεως ἐπιτίμιον, ἀφορμὴν σωτηρίας ἀπειργάσατο. Εἰ μὲν οὖν δίκαιός ἐστιν ὁ ἀποθανών, χαῖρε· διότι θαρρόν πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεται· εἰ δὲ ἁμαρτωλός, μὴ λυποῦ· ἐκέρδησεν οἷς τὴν προσθήκην τῶν ἁμαρτημάτων ἀνήρηται.. Quae videbis respondere verbis homiliae heic editae, et invenies § X. Ideoque homiliam legisse Photium uti sincerum Chrysostomi opus iam ab annis ultra millenis confirmatum est.

Tanta igitur confisi auctoritate, curas resumpsimus circa eandem homiliam; et cum nobis sese obferret occasio tradendi aliquid typis, caussa obitus viri nobis coniunctissimi (1), selegimus argumentum chrysostomianum, uti omnium aptissimum, ac

(1) Anno 1870 italice edidimus: *Sermone di S. Gio. Crisostomo sulla morte dei congiunti, come funebre omaggio alla pia memoria del cav. conte Valerio Cozza edito e volgarizzato da G. C. L. monaco basil.* In praefatiuncula vix innuimus argumentum vindiciarum photianum incluctabile.

versionem italicam confecimus, Romaeque edidimus typis Salviuccianis.

Postquam κῶθεντιαν sermonis huius declaravimus, iuvat quoque addere nonnulla de nostris studiis criticis in textu tradendo, ac versione nova concinnanda. Uti iam in verbis relatis ab Antonio Rocchi simulque ex aliis argumentis apertum est in codice Cryptensi homiliae initium fuisse obtruncatum. Ideo nobis necesse fuit ea addere, quae ipso sub initio desiderabantur ante verba Ἀδελφοί, καὶ γὰρ πολλάκις...

Contigit quoque homiliae textum duplicem nos reperisse in codicibus Barberinianis graecis (1); illos contulimus cum eis, quae apud Montfaucon edita fuerant, ex quibus nonnulla mutuati sumus, prae oculis posito codice Cryptensi. Versio latina nova prorsus peracta est typisque commissa, additis notulis ac varietatibus criticis; ita ut revera noviter novisque auctum curis atque additionibus textum verum Chrysostomi exhibeamus atque ab iniuria immoderatae sententiae criticorum redemptum vindicatumque, ac pristino honori suo restitutum.

(1) Codex gr. Barberinianus V. 13 saeculi videtur X vel XI; venit ex Appulis regionibus donatus ab episcopo Nuscano Francisco Arcudio, uti apparet ex epigrammate graeco, quod donator dedit cum codice Francisco Cardinali Barberino. A prima manu codicis ad marginem sermonis notatum vidimus homiliam Chrysostomi legi in sabato ante dominicam Apocrei, quae praecedat magnam quadragesimam, fol. 125 his verbis: ἀναγιγνώσκεται τῷ σαββάτῳ τῆς ἀπόκρεω, quando in graeco ritu solemnis celebratur fidelium defunctorum commemoratio. In notulis indicamus codicem per litteram B. - Codex alter fortasse melioris est notae, et dicitur opus saeculi X, ac distinguitur in catalogo V. 43. - In notulis indicamus hunc codicem per litteram C.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

SANCTI PATRIS NOSTRI

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

IOANNIS CHRYSOSTOMI

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLEOS

περί σωτηρίας ψυχῆς, καὶ περί ὑπομονῆς καὶ
εὐχαριστίας εἰς τὸ μὴ σφοδρῶς θρηνεῖν τοὺς
τελευτῶντας (1). - Κύριε εὐλόγησον.

*De animae salute deque patientia et gratia-
rum actione, ne vita functos nimium deplo-
remus. - Domine benedic.*

Α' (2).

I.

Φέρε σήμερον μάλιστα τῶν προτέρων
ἡμερῶν σπουδαιότερον ἐπὶ (3) τὸν λόγον
καὶ τὴν διδασκαλίαν εἰσελθόμεν· οἶδεν γὰρ
πολλάκις ὁ (4) λόγος παραμυθεῖσθαι (5)
τὸν πόνον· δύναται ἡ διδασκαλία σύμμε-
τρος (6) διαλῦσαι τὴν ἀθυμίαν. Καὶ γὰρ
πολλοὺς τῶν χθὲς ὄντων μεθ' ἡμῶν, νῦν
οὐχ ὁρῶ συνόντας μεθ' ὑμῶν· ἀλλ' ἦτε
πρὸς τὸν δεσπότην μετακληθέντας (7),
εἰ καὶ ἐν κλίναις κατακειμένους, καὶ τού-
τους πάντας (8) ἐκδεχομένους τὸν θάνατον.
Διὸ (9) καὶ πολὺν παρ' ὑμῶν τὸν θρήνον

Eia agite; maiori adhuc quam cae-
teris diebus ad exhortationem hodie
accedamus; saepe enim verba ad lenien-
dum dolorem valent, et vis non parva
est sermoni, ut deiectum animum eri-
gat. Revera quidem plurimos, qui
hesterna die nobiscum erant, hodie
vobiscum versari non aspicio, cum ad
Dominum sint accersiti, vel, si adhuc
aliquot in lectulis iacent, ii quoque
morti sunt proximi. Idcirco maximum
luctum vestrum nunc cerno; multam

(1) Titulus e codice cryptensi est; apud alios varie proponitur. Montfaucon sermonem apposuit aliis, quos edidit sub titulo *de patientia*.

(2) Primam pericopem habemus e codice Barberiniano V. 13 seu *B.* quem contulimus cum alio eiusdem Bibliothecae cod. V. 43, seu *C.* de quibus monuimus.

(3) Cod. *C.* seu V. 43, habet tantummodo τῆς διδασκαλίας εἰσελθόμεν (sic).

(4) Cod. *C.* καὶ pro ὁ.

(5) Cod. *C.* παραμυθήσασθαι.

(6) Cod. *C.* οὐ μετρίως.

(7) Cod. *C.* male μετακληθέντες.

(8) Cod. *C.* πάντως pro πάντας.

(9) Cod. *C.* διοδῆ pro διὸ.

ὁρῶ· πολλήν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ταραχήν· ἅμετρα τῶν πενθούτων τὰ δάκρυα· ἄτοπα τῶν πολλῶν τὰ ἥθη καὶ τὰ πράγματα.

in civitate commotionem, multamque in ecclesia turbam. Dolentibus terminus lacrymarum est nullus, plurium facies et habitus et opera sunt mutata.

B'.

Ἀδελφοί, καὶ γὰρ πολλάκις ὑμᾶς περὶ τούτου παρεκάλεσα, καὶ ὑπέμνησα τοῦ πράγματος· λέγω δὴ τοῦ μεθ' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας φέρειν (1) τῶν τέκνων καὶ ἰδίων τὴν κοίμησιν, καὶ μὴ οὕτως ἀσχημονεῖν, μηδὲ ὡς ἀπολωλότας (2) τοὺς πρὸς θεὸν μεταστάντας λογίζεσθαι (3)· καὶ μάλιστα ὅπου δ' ἂν (4) νήπιοι καὶ ἄφθοροί τινες τὸν βίον κατέλειπον. Δι' ὃ μὴ ἐκείνους στενάζωμεν, ἀλλ' (5) ἑαυτοὺς καὶ (6) τοὺς ἐν ἁμαρτίαις ζῶντας θρηνησωμεν. Εἰ γὰρ σήμερον μὴ νήψωμεν, πότε λοιπὸν ἐπιστρέψωμεν; Εἰ μὴ ὁ θάνατός, φησιν, τοῦ ἀδελφοῦ σου σωφρονήσει σε, τίς λοιπῶν (7) ἐπιστρέψει σε; Εἰ μὴ νεκρὸν βλέπων (8) μετανοήσεις· πότε λοιπὸν ἐπιστρέψεις; Εἰ μὴ ἐν μνημείῳ βλέπων διορθώσεις τὸν βίον, πότε λοιπὸν δυσωπήσεις τὸν θεόν;

II.

Equidem saepe, fratres, hac de re vos sum cohortatus; mortemque ante oculos revocavi; ac dixi, quali cum patientia et gratiarum actione mors filiorum atque carorum esset nobis ferenda. Ostendi vobis non esse animum deponendum, neque uti perditos considerare, eos qui ad Dominum migravere; praesertim cum adhuc infantuli vitam reliquere incorrupti. Quare non de illis, sed de nobismetipsis ingemiscamus oportet; et eos qui in peccatis degunt ploremus. Etenim nisi hodie expergiscamur, quando tandem ad bonam frugem revertemur? Dictum est: « Nisi mors fratris tui fecerit te sapientem, quis alius te valebit convertere? » Si neque ante conspectum viri vita functi mentem non mutas, quando tandem resipisces? Si neque dum sepulcra contemplaris, rectam vitam instituis, quando tandem Deum tibi conciliabis?

(1) Cod. C. addit τὸν χορισμὸν.

(2) Cod. C. omittit. quatuor verba sequentia.

(3) Cod. C. λογίζεσσε pro λογίζεσθαι.

(4) Cod. C. ὁποτᾶν.

(5) Cod. C. ἀλλὰ μᾶλλον.

(6) Cod. C. omittit. καὶ.

(7) Cod. C. scribit λοιπὸν.

(8) Cod. C. βλέπεις...

Γ'.

Ἰδοὺ τοίνυν ὁρώμεν· ἰδοὺ αὐτῇ τῇ πείρᾳ
μυθησόμεθα (1)· διὸ φείσομεθα, παρακαλῶ·
καὶ μὴ εἰκῇ καὶ μάτην ταραττόμεθα (2).
Μία γὰρ ὁδὸς τοῦ θανάτου, καὶ οὐκ ἄλλη
ὁδὸς· κοινὸν τὸ ποτήριον καὶ πᾶσι διδόμε-
νον· ἡ μόνη ὥρα καὶ φοβερά (3)· ἡ μόνη
γέφυρα καὶ πάροδον οὐκ ἔχουσα· τὸ πάν-
των χρέως καὶ πάντων φόβος· ἡ μόνη
παροχὴ (4) καὶ τὸ πάντων τέλος. Ἡ θεία
μάχαιρα καὶ ὄψιν μὴ λαμβάνουσα. Οὐ γὰρ
βασιλέα φρίττει ὁ θάνατος, οὐκ ἀρχιερέα
τιμᾶ· οὐ πολιὰν οἰκτερεῖ (5), οὐ κάλλος
ἐλεεῖ (6)· οὐ νεότητος φεῖδεται· οὐ μονο-
γενεῖς σπλαγγνίζεται, οὐ δάκρυσιν ἐπικάμ-
πτεται· Οὐκ ἄρχοντας τρέμει· οὐ τυράννους
δέδουκεν (7)· οὐ χρήμασιν ἐξαγοράζεται·
οὐ λαμβάνει τινὸς πρόσωπον, οὐ δὲ πάλιν
ἀντιπρόσωπον· (8) ἀλλὰ πᾶσιν ἐπίσης ἐπέρ-
χεται (9).

III.

Ecce nunc aspiciamus, nunc facto ipso
edocemur. Ideoque caveamus quaeso,
neque temere ac frustra agitemur. Iter
enim mortis unum est, neque alia adest
via. Calix est communis, qui traditur
bibendus omnibus. Una est hora, eaque
tremenda. Unicus pons est, qui regres-
sum non habet. Omnium est debitum, om-
niumque timor; unica quae praebetur
aequalis pars haereditatis, atque omni-
bus omnium est finis. Mors est quasi
divinus ille gladius, qui faciem ullam
haud respicit. Neque enim regem mors
reformidat, nec sacrum reveretur anti-
stitem, neque canitiei, neque pulcritudi-
nis miseretur; nec iuventuti parcit, nec
erga unigenitos miseratione movetur,
nullisque lacrymis flectitur. Non tre-
mit principes, non timet tyrannos, non
redimitur divitiis. Nec faciem, nec per-
sonam acceptam vel adversam habet,
sed omnibus aequae imminet.

(1) Cod. C. scribit μυθησόμεθα.

(2) Cod. C. addit μὴ ὡς ἀθάνατοι φανταζόμεθα.

(3) Cod. C. πονηρά.

(4) Cod. C. ἔργη.

(5) Cod. C. addit οὐ τύραννον αἵδεσθαι.

(6) Cod. C. addit οὐ νήπια παρατρέχει.

(7) om. Cod. C. οὐ τυράννους δέδουκεν.

(8) Idem C. om. οὐ δὲ πάλιν ἀντιπρόσωπον.

(9) Cod. C. verba novissima ἐπίσης ἐπέρχεται ὁ θάνατος.

Δ'.

Δι' ὃ καὶ ὁρῶνται οἱ σήμερον (1) με-
θ' ἡμῶν, αὔριον ἐκεῖ πρὸ ἡμῶν· οἱ σήμε-
ρον φιλικῶς ἡμᾶς ἀσπάζόμενοι, αὔριον ὑφ'
ἡμῶν ἐλεεινῶς προπεμπόμενοι· οἱ σήμερον
ἐν τῷ βίῳ, αὔριον ἐν τῷ μνημείῳ· οἱ
σήμερον (2) ἐμφανῶς σοβούντες, αὔριον σκο-
λήκων ἀνάμεστοι· οἱ σήμερον μυριζόμενοι,
αὔριον ὀζόμενοι· οἱ σήμερον ὧδε τρυφῶντες,
αὔριον ἐκεῖ πενθοῦντες· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν·
οἱ σήμερον παρασιτούμενοι, αὔριον ἐκεῖ κατα-
δικαζόμενοι. Οὐς καὶ (3) πολλάκις ἐπιζη-
τοῦντες καὶ τὴν ἐκείνων κοίμησιν ἀγνοοῦν-
τες πρὸς ἀλλήλους λέγομεν· Ποῦ ὁ δεῖνα
ὁ ἄρχων; καὶ ἀκούομεν· Παρῆλθεν. Ποῦ
ἐκεῖνος ὁ δυνάστης; ἀλλήλους ἐρωτῶμεν·
καὶ μανθάνομεν, ὅτι ἀπέθανεν. Ποῦ ὁ περι-
φανὲς βασιλεὺς καὶ ἀλαλάζων; Ἐκεῖ, φησὶ,
προέλαβεν. Καὶ ποῦ ὁ ἕτερος ὁ δεῖνα; Ἐκεῖ
ἐπέρασεν.

Ε'.

Ἐκεῖ! Ποῦ; Ποῦ ὁ δίκαστῆς τῶν δικαστῶν,
ὁ φοβερὸς τῶν φοβερῶν ἰσχυρότερος· ὅπου
ὁ βασιλεὺς αἰώνιος, καὶ κριτὴς ἀπαραίτητος.
Ποῦ ἄρα (4), ἥ πῶς, ἥ ἐν ποίῳ τόπῳ (5)

IV.

Quapropter et qui hodierna die no-
biscum visuntur, cras illuc nos prae-
cedent; qui nos hodie osculantur amice,
cras a nobis supremis officiis prose-
quentur; qui hodie sunt in vita, cras
erunt in sepulcro; qui hodie incedunt
superbi, cras repleti erunt vermibus;
qui hodie affluunt unguentis, cras foe-
torem effluent; qui hodie hic in deli-
ciis, cras ibi plorabunt; atque ut paucis
varia complectar, qui hodie parasitas
agunt, cras erunt in poenis. De quibus
saepe quaerentes, et de eorum obitu
ignari ad invicem dicimus: - Ubi ille
princeps? - Et audimus: - Decessit. -
Vicissim sciscitamus; - Ubi rex ille illu-
stris atque superbus? Illuc, inquit,
abiit. - Ubi vero alius quis? Illuc com-
migravit.

V.

Illuc!... Et quo? Ubi iudex iudicium,
qui est inter terribiles terribilior, om-
nium fortissimus, ubi rex aeternus et
inexorabilis iudex. Ubi igitur, aut quo-

(1) Cod. C. addit: ὧδε.

(2) Pro quinque sequentibus verbis cod. C. habet ἐμφανεῖς ὄντες, αὔριον σχοληκιδῶντες.

(3) Cod. C. om. καὶ.

(4) Cod. C. Ἐκεῖ! ποῦ; ἄνα ἦ.

(5) Cod. C. τρόπῳ pro τόπῳ, et postea διάγουσι.

οἱ παρὰ λαβόντες τυγχάνουσιν, οὐδεὶς εἰπεῖν ἠδυνήθη· ἀλλ' ἢ μόνον τοῦτο οἶδαμεν, ὅτι ἐκεῖ, ὅπου ὁ μόνος ἀθάνατος, ὅπου ὁ μόνος αἰώνιος καὶ μόνος φιλόανθρωπος ὁ ποιητὴς ψυχῶν τε καὶ σωμάτων (1), εἰς ἐκείνου τὸ μέγα καὶ φοβερόν δικαστήριον, ὅπου οὐκ ἔνι γέλως, ἀλλὰ πένθος· ὅπου οὐκ ἔνι καλλοπισμός (2), ἀλλ' ἐξετασμός· ὅπου οὐκ ἔνι περισπασμός, ἀλλὰ σκότος (3)· ὅπου οὐκ ἔνι (4) πλουτῆσαι, ἀλλὰ φρίξαι· ὅπου οὐκ ἔνι τρυφή, ἀλλὰ κρίσις (5)· ὅπου οὐκ ἔνι προσοληψία, ἀλλὰ δικαιοκρισία. Οπου πάντες γυμνοὶ καὶ τετραχηλισμένοι παριστάμεθα (6), δοῦλοι (7), ἐλεύθεροι, εὐγενεῖς, ἄδοξοι (8), ἀμαρτωλοὶ (9), δίκαιοι· οἱ μὲν χισχυνόμενοι, οἱ δὲ στεφανούμενοι.

modo, aut quo in loco nunc sint illi vita functi, dicere unquam potuit nemo. Sed hoc unum novimus, quod illuc abiēre, ubi unus immortalis, ubi unus aeternus, unus misericors creator animarum et corporum adest. Abiēre ad illius magnum ac tremendum tribunal; ubi nec risui locus est neque fletui; ubi non valet pulchritudo, sed exquisitio; ubi nulla discussio, sed tenebrae. Ibi divitiae nemini prosunt, verumtamen sunt causa timoris; ibi nullae deliciae, sed iudicium; ibi nulla personarum acceptio, sed iusta retributio. Ibi omnes stabimus denudati, atque detecti apparebimus; servi, liberi, nobiles, abiecti, tum peccatores tum iusti; illi quidem rubore suffusi, ii vero diademate decori.

σ'.

VI.

Ποῦ ἐκεῖ τῶν βασιλέων ἡ φαντασία; ποῦ τῶν ἀρχόντων ἡ ὑπερηφανία; ποῦ τῶν πλουτούντων ἡ ἀσπλαγχνία; ποῦ τῶν δικαζόντων ἡ προσωποληψία; ποῦ τὸ κάλλος τῆς νεότητος τὸ πολυφάνταστον; Νεότης ἡ

Quid iuvant tunc regum apparatus? vel principum superbia? vel divitum duritia? vel in iudiciis personarum acceptio? vel tam speciosum iuventutis decus? O iuventus insana, quae

(1) Cod. C. addit καὶ κριτὴς ἀδιάλλακτος.

(2) In cod. C. sequuntur ἀλλὰ σκοτισμός· ὅπου οὐκ ἔνι διαλογισμός.

(3) Verba sex hucusque desiderantur in cod. C.

(4) In cod. C. sequuntur τρυφῆσαι, ἀλλὰ πενήτησαι.

(5) Cod. C. δικαιολογία.

(6) Cod. C. παραστήσωμεν οἱ.

(7) Cod. C. addit καὶ.

(8) Cod. C. om. εὐγενεῖς, ἄδοξοι.

(9) Cod. C. addit καὶ.

ἀναίσθητος, ἡ μακρὰς ἐλπίδας ζωῆς μετέχουσα· νεότης ἡ στασιώδης, ἡ ταραχώδης καρδίᾳ, καὶ πολυμέριμος ἡδονῇ· νεότης ἡ πολλὰ καὶ πολλάκις συμπίπτουσα, ἡ κακῶς τὴν σάρκα κολακεύουσα· νεότης ἡ πρὸς ἀπάτην κολακευομένη (1), ἡ (2) πηλὸς ἡ ταλαίπωρος· ὁ χόρτος ὁ εὐμάραντος, ὁ στάχυς ὁ ἐτοιμόφθορος. Νεότης τὸ ἐνύπνιον τὸ εὐλιτάργιτον, ἡ σκιᾶ ἡ ἀνυπόστατος· νεότης (3) ἡ ἄπρονος καρδίᾳ, ὁ ἀνατεταμμένος ὀφθαλμός, ὁ λύχνος ἐτοιμόςβεστος. Νεότης ὁ βρασμός τῶν αἱμάτων (4) καὶ συνηθεία τῶν σπιλωμάτων. Νεότης ὁ δυσήνιος ἵππος καὶ πρὸς πᾶσαν ἐξόδευσιν (5) ἐπιτήδιος.

ad longaevam vitam spes protendit: iuventus seditiosa, turbata corde ob voluptates, in plurimas curas distracta. Heu! iuventus! in multis et saepe offendens, quae male carni blanditur: iuventus, quae facile ad deceptionem allicitur, et quasi est coenum miserum, foenum cito marcescens, spica corruptioni proxima. Heu iuventus! pulchrum et fugax somnium et vana umbra. Iuventus cor absque cura, et oculus intentus, lucerna extingui proxima: iuventus, sanguinis ebullitio, contaminationum consuetudo. O iuventus, effraenis equus atque ad omnem casum proclivis.

VI.

Ὁμως (6) ἐνταῦθα σαρξάρως, ἐκεῖ ἐλευθέρων· ὁ ἐνταῦθα μεθυσκόμενος, ἐκεῖ σταγόνος (7) ὕδατος θεόμενος· ὁ ὧδε πρὸς λοιδορίαν ἔτοιμος, ἐκεῖ τὴν γλώτταν φλεγόμενος (8). Μὴ μοι λέγε· Δός μοι τὴν σήμερον, καὶ λαβὲ τὴν αὔριον· οὐδὲ γὰρ ὧδε (9) σκοπῶ τίς εἶ, ἀλλ' ἢ ἐκεῖ σε προσδοκῶ. Τί; Ἐστὶ, λέγεις, φιλάνθρωπος ὁ θεός

VII.

Qui vero hic est fastosus, illic miserandus; qui hic inebriatur, illic unam aquae stillam implorat; et qui hic facilis est ad convicia, illic ardentem linguam experietur. Ne mihi dicas: - Da mihi hodiernum diem et diem crastinum suscipe. Non enim modo considero, quis es, sed potius illuc te expecto.

(1) Quator verba in duo contrahit cod. C. ἡ ἀπάτη.

(2) Cod. C. habet ὁ pro ἡ.

(3) Post νεότης hic cod. C. addit ἡ ἄθετος κῆρα.

(4) Cod. C. add. καὶ ἐσμὸς τῶν πταισμάτων.

(5) Cod. C. ἐξαλίαν quasi ἔξαλμα.

(6) Hic cod. C. add. ὁ.

(7) Cod. C. σταγόνα.

(8) Cod. C. addit ὁ ὧδε σαρκὶ ἀμφιαζόμενος, ἐκεῖ γυμνὸς παριστάμενος.

(9) Cod. C. addit σὲ.

καὶ ἐὰν ἀμαρτήσω, συμπαθῇ μοι. Ἀλλὰ (1) καὶ ἐκεῖνο βλέπε, ὅτι ὧδε ἔλσει, ἐκεῖ ἐξετάζει· ὧδε παρορᾷ, ἐκεῖ ἐρευνᾷ, ὧδε ἐκδέχεται τὴν ἐπιστροφὴν, ἐκεῖ παραδίδωσι τῷ πυρί.

Quid? Benignus, inquis, est Deus; et quamvis peccavero, ipse mihi compatitur. Sed et illud vide, quod hic quidem miseretur, ibi vero iudicium agit: hic pareit, ibi scrutatur: hic conversionem excipit, ibi igni tradit.

II'.

Λοιπὸν, ποῦ σοφὸς ἐκεῖ, ἀδελφοί; ποῦ ὁ δυνάστης; ποῦ ἡ ταραχὴ; ποῦ τὰ ἄριστα τὰ πολυτελῆ; ποῦ τὰ δειπνα; ποῦ οἱ μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν τὸν οἶνον πίνοντες; ποῦ οἱ παράσιτοι καὶ τὰ θέατρα; Καὶ ταῦτα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν πεινῶντων, δυστυχούντων, κακοπαθούντων, γυμνητευόντων, τὸν θάνατον ἐπιποθούντων, καὶ τοῦτον ἐξ ἀθυμίας ἐπιζητούντων. Βαβαί! τὸ ποτήριον πᾶσι φρικτὸν, γίνεται τοῖς ἐν ἄγκῃ (2) ἐπιθυμητὸν, καὶ ὁ βίος ὁ παρὰ πᾶσι ποθοῦμενος γέγονε τοῖς ἐν ἀνάγκῃ (3) μισούμενος· καὶ τὸ φῶς τοῦτο τὸ παρὰ πᾶσι ποθοῦμενον γέγονεν ἐκείνοις βδελυκτόν.

Θ'.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον ἐργαζόμενος, ἀδελφοί. Οὐ πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμός ἐστι ὁ θάνατος. Καὶ οὐκ ἔστιν, ἐμὸς λόγος· - Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις - ὁ θεὸς Ἰὼβ ἠγόρευσεν· καὶ ὁ (4)

VIII.

Caeterum, o fratres, ubi illic erit sapiens? ubi potens? ubi turba? ubi coenae sumptuosae? ubi convivia? Ubi erunt, qui cum tympanis et choris vinum bibunt? ubi parasitae et theatra? Et nunc huiusmodi delectamentis fruuntur, dum fratres nostri esuriunt, premuntur adversis, aerumnas patiuntur. Nudi sunt, cupiunt mortem, eamque ob animi deiectionem exquirunt. Oh mirum! calix ille omnibus tremendus, eis qui malis opprimuntur, fit desiderabilis; et vita, quam omnes diligunt, iis qui in angustia versantur, fit invisā; atque hanc vitae lucem omnibus cāram ipsi abominantur.

IX.

O fratres, benedictus sit Deus, qui omnia, ut nobis conferant, operatur. Non mala, sed utilis mors est. Quae quidem haud mea sunt verba: *Mors homini requies*, Iob divinus conclama-

(1) Hic Cod. C. add. γὰρ.

(2) Pro ἄγκῃ alii ἀνάγκῃ.

(3) Cod. C. addit παρ' ἐκείνοις.

(4) Cod. C. add. ἅγιος.

ἀπόστολος Παῦλος λέγει· - Ὅτι ὁ ἀποθανὼν
δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας - καὶ πέπαυ-
ται τῆς τοῦ βίου πλεονεξίας, καὶ ἔπαυσε (1)
τοῦ προσθῆναι κακὸν τῷ κακῷ, καὶ ἐνέ-
δωκεν τοῦ μὴ ἐπαυξεῖν τὸ φορτίον ἑαυτοῦ,
καὶ ἡρέμησε τὸ (2) παροργίζειν τὸν Θεὸν
αὐτοῦ. Ἀκουε συνετῶς· - Θάνατος δικαίοις
ἀνάπαυσις, θάνατος νηπίοις παράκλησις (3),
θάνατος δούλοις ἄνεσις, θάνατος κοπιόντων
ἀνάψυξις, θάνατος χρεωστούντων πλήρωσις,
θάνατος μεριμνώντων λύσις, θάνατος κατα-
πονουμένων ἐπίσκεψις, θάνατος ἁμαρτίας (4)
ἐμπόδιον.

I' (5).

Εἰ μὴ θάνατος προέκειτο, ἑαυτοὺς ἂν
κατησθίωμεν· εἰ μὴ κριτὴν ἐρχόμενον εἴ-
χομεν. ζῶης ἐλπίδας οὐκ εἴχομεν· εἰ μὴ
κόλασιν ἐξεκδεχόμεθα (6), οὐδὲ τὴν ἐκ πα-
ραβάσεως φθορὰν ἀπειτιθέμεθα (7). Εἶδες
δεσπότην φιλανθρωπίαν· τὸ ἐκ παραβάσεως
ἐπιτίμιον γέγονεν ἡμῖν σωτήριο. Εἰ μὲν
γὰρ δίκαιος ὁ ἀποθανὼν, χαῖρε (8)· διότι
θαρρόων πρὸς δεσπότην ἐν ἀνέσει πορεύεται·
εἰ δὲ καὶ ἁμαρτωλὸς, μὴ λυποῦ· ἐκέρδησε
γὰρ ἃ προσθῆναι ἔμελλεν (9) κακά.

vit; et Paulus Apostolus inquit: *Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato*, et ab huius vitae aviditate requievit, malumque malo adiungere destitit, atque onus suum aggravare cessavit, Deum suum ad iracundiam excitare desivit. Sedulo animum intende: mors iustis est requies, mors puerulis solatium: mors captivis liberatio: mors labore fessis levamen: mors debitoribus solutio: mors iis, qui curis premuntur, relevatio: mors defatigatis protectio: mors peccati impedimentum.

X.

Nisi mors adesset, a nobismetipsis consumeremur; nisi iudicem venturum haberemus, nulla spe vitae frueremur; nisi punishmentem expectaremus, neque peccati abiiceremus corruptionem. Vide Domini benignitatem: poenae praevaricationis nobis factae sunt salutare. Si enim iustus erat, qui mortuus est, gaude; quoniam cum fiducia ad Dominum in pace profectus est; sin autem peccator, ne lugeas; lucratus est enim in illis culpis, quas forte erat admissurus.

(1) Cod. C. ἐνέβαλεν.

(2) Cod. C. τοῦ pro τὸ.

(3) Deest in cod. C. θάνατος νηπίοις παράκλησις.

(4) Cod. C. ἁμαρτιῶν.

(5) Ex hoc articulo mutuata sunt verba, quae Photius recitat in suo Myriobiblio agens de sincera Chrysostomi homilia. Eadem dedimus in Monito, quod praecedat.

(6) Hic additur in cod. C. οὐδαμῶς τῶν κακῶν οὐ παυσόμεθα.

(7) Cod. C. ἀπαιτήθημεν.

(8) Cod. C. χαίρεται seu χαίρετε.

(9) Cod. C. scribit ἔμελλεν.

IA'.

Εἰ μὲν οὖν ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐμένωμεν, δικαίως ἂν τοὺς τεθνεῶτας ἐκλαίωμεν· εἰ δὲ πάντως πάντες ἐκεῖ πορευόμεθα, μὴ οὕτω (1) τοὺς μικρὸν (2) προλαμβάνοντας ὀδυρόμεθα (3)· μὴ (4) ἅπερ καλῶς ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἐπιτελοῦμεν, ταῦτα δι' ὧν κακῶς ἐπιτηδεύωμεν, καταργῶμεν (5). Οὐχ ὁρᾷς τί ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι πράττομεν; Ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις αὐτοὺς προπέμπομεν, τὴν πρὸς τὸν θεσπότην εὐχαριστίαν σημαίνοντες· καὶ καινοῖς ἱματίοις αὐτοὺς (6) ἀμφιάζοντες (7) τὸ καινὸν ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας ἡμῶν προμηνύομεν (8). Θυμιάμασι καὶ κηροῖς (9) αὐτοῖς (10) συνοδεύομεν (11), ὅτι τοῦ σκοτεινοῦ βίου (12) λυθέντες πρὸς τὸ φῶς ἀληθινὸν ἐπορεύθησαν· πρὸς ἀνατολὰς τὴν σφῆρα κειμένην σχηματίζομεν, τὴν ἀνάστασιν (13) αὐτοῦ (14) διὰ τοῦ σχήματος προσημαίνοντες. Μὴ τοίνυν οἱ τὴν

XI.

Caeterum si nos heic in terris maneremus, merito quidem vita functos lugeremus. Si vero, uti certissimum est, omnes illuc proficiscemur, ne doleamus illos, qui paulo ante praecessere. Ne inutilia reddamus ea, quibus laudabili ritu prosequimur mortuos, dum in defunctorum curam male operamur. Nonne vides, quae pro mortuis agimus? Psalmis et hymnis parentalia agimus, in significationem actionis gratiarum Domino. Et cum illos novis vestibus induimus, novum incorruptionis nostrae praemonstramus indumentum. Thymiamate et cereis comitamur, quoniam ab ista tenebrosa vita liberati, ad verum lumen migravere. Feretrum orientem versus iacens componimus, ut ea forma resurrectionem mortui significemus. Ita-

(1) Cod. C. add. προπετεῶς.

(2) In cod. C. deest μικρὸν.

(3) Cod. C. θρηνοῦμεν.

(4) Cod. C. add. δὲ.

(5) Verba sex praecedentia in codice Barberiniano C. sunt: ταῦτα κακῶς, δι' ὧν προσκρούωμεν, καταργῶμεν.

(6) Cod. B. (Barberinianus V. 13 distinctus littera B.) hinc dat varietates αὐτοῖ.

(7) Cod. B. ἀμφιάζομεν. - C. ἀμφιάζωμεν.

(8) Cod. B. C. προμηνύοντες.

(9) Codd. B. C. addunt: μύρον καὶ ἔλαιον ἐπιχέομεν· τὸ χρίσμα τοῦ βαπτίσματος συμπορευόμενον αὐτοῖς εἰς ἐφ' ὅδιον πιστεύοντες; sed in hoc postremo verbo C. habet πίστεως.

(10) Cod. B. pro κηροῖς αὐτοῖς habet tantum κηρίοις.

(11) Codd. B. C. δεικνύοντες addunt.

(12) Codd. B. C. addunt τούτου.

(13) Codd. B. C. add. ἁληθινήν.

(14) Cod. C. αὐτῶν.

ἀνάστασιν πιστεύοντες οὕτω λυπόμεθα (1). καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα ἀναστάσεως· ὁ γὰρ τὴν (2) ἀνάστασιν μὴ ἐλπίζων, δικαίως τὸν κείμενον κλαίει, δικαίως ὡς ἀπωολότα τὸν τεθνεῶτα λογίζεται (3). Ἀλλὰ ταῦτα μὲν παιζέτωσαν (4) ἐλλήνων παῖδες· ταῦτα ποιήτωσαν σαμαρειτῶν δῆμοι· ἡμεῖς δὲ (5) ἠκούσαμεν (6) καὶ ἐπιστεύσαμεν, - ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστὶ, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ (7) Υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούοντες ζήσονται - καὶ ἀναστήσονται καὶ ἐγερθῇσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις (8)· καὶ ἀνακκινισθῇσεται ἡ γῆ. Οὐκοῦν (9) εἰ ἀναστήσονται οἱ νεκροί, ὥσπερ (10) πάντως ἀναστήσονται, μὴ οὕτως ἀσχημονοῦμεν ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσιν (11), παρακαλῶ. (12) Μὴ οἱ πιστοὶ τὰ τῶν ἀπίστων ζηλώσωμεν (13). Συνέλθωμεν οὖν τοῖς πρὸ ἡμῶν ὁδεύουσι, πρὶν καὶ ἡμεῖς ἀπέλθωμεν.

que qui resurrectionem credimus, ne sic doleamus, *sicut et ceteri qui spem resurrectionis non habent*. Etenim qui resurrectionem vere non sperat, merito deflet mortuum; et iure; nam perditum existimat, qui e vita decessit. Verum haec quidem commentur ethnicorum filii; haec agant turbae Samaritarum; nos vero audivimus et credimus, *quia venit hora, et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, et, qui audierint, vivent* (Io. v. 25) et suscitabuntur et resurgent, qui sunt in monumentis, et renovabitur terra. Itaque, si mortui resurgent, ut certissime resurgent, hortor ne hoc pacto propter morientes animum abiiciamus. Nos fideles sumus; ideo, quae infidelium sunt, non aemulemur. Igitur cum iis, qui iam ingressi sunt viam, una et congregiamur, antequam et nos ipsi decedamus.

- (1) Cod. B. λυπούμεθα.
- (2) In cod. C. deest τὴν.
- (3) Cod. B. add. καὶ δικαίως ταραττεται.
- (4) Cod. C. ἐχέτωσαν.
- (5) Codd. B. C. addunt Χριστοῦ.
- (6) Codd. B. C. ἀκούωμεν ὅτι.
- (7) Cod. B. αὐτοῦ et C. κυρίου addunt.
- (8) Cod. B. ἐν τῇ γῇ.
- (9) Cod. B. ἔγουν.
- (10) Cod. C. add. καὶ.
- (11) Tantum θνήσκουσιν in C.
- (12) Cod. B. praemittit Καὶ.

(13) Codd. B. C. addunt cum varietatibus quibusdam μὴ τοὺς χιτῶνας ἡμῶν διαρρήξωμεν· ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ψυχὴν κατανύξωμεν· ὅτι καὶ ἡμᾶς τὸ αὐτὸ κατὰ μένει ποτήριον. Μὴ τοὺς βραχίονας τύψωμεν, ἵνα τοὺς ἑλλήνας ζηλώσωμεν. Μὴ ὀρχήσεις καὶ θρηνοῦσας (C. αὐλίτας) συγκαλέσωμεν, ἵνα μὴ (C. addit πλέον) τὴν τοῦ θεοῦ θυμὸν κινήσωμεν. Μὴ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς γυμνήσωμεν (C. ἐκτίλλωμεν)· ἵνα μὴ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν καταισχύνωμεν. Μὴ μακρὰς ἡμέρας

IB'.

XII.

Ἡσυχάσατε λοιπὸν, καὶ τῷ κειμένῳ μὴ ἐνοχλήσητε, καὶ εὐπρεπεῖς ποιήσατε ἑαυτούς. Εμβλέψατε (1), καὶ τὸ μέγα μυστήριον ἴδετε (2). Βασιλεῖς θεάσασθε, μηκέτι μεγαλοφρονεῖτε. Ἀρχοντες ἐμβλέψατε, καὶ μηκέτι φαντάζεσθε. Ἐὰν εἴδῃς τὸν κείμενον καὶ τοῦ βίου χωριζόμενον, ἄρα ὡς ἄρχοντα ἢ βασιλέα γνωρίσεις; Ποῶς γὰρ βασιλεὺς ὅπου ἑαυτὸν οὐ λυτροῦται; Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ αὐτὸς τὸ ποτήριον τρέμει· ἰδοὺ ὡς εἰς τῶν ἀνθρώπων ἀγωνιᾷ· ἰδοὺ ὅλος γέγονεν ἐλεεινός, ὁ πρὸ μικροῦ φοβερός· ἰδοὺ ἀπάγεται ὡς κατὰδικος, ὃν χθὲς ἔτρεμον οἱ κατὰδικοι· ἰδοὺ ἐταράχθη· ἰδοὺ ὅλος (3) ἐσαλεύθη. Ἰδοὺ πᾶσα ἡ σοφία καὶ (4) δυναστεία αὐτοῦ κατεπόθη· ἰδοὺ ὅλος (5), ἐκθαμβος γέγονεν καὶ δικαίως (6). Ἰδε γὰρ ἐξουσίας ἀγγελικᾶς, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐξουσίας ἐπελάθετο· ἴδε στρατιὰν φοβερὰν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ὡς ἀράχνην ἐλογίσαστο· ἴδε μορφὰς ὀδεσποτικᾶς καὶ τὴν μορφήν αὐτοῦ ἡλλοίωται· ἤκουσεν ἀπόφα-

De reliquo ne nimium hinc commoveri sinatis; et circa mortuum ne turbam agitetis; verum vosmet, ut decet, componite. Considerate et magnum arcanum videte. O reges contemplantes, haud amplius superbietis. O principes intuentes, haud amplius vos iactate. Cum corpus videas iacens et vita carens, num ne principem an imperatorem cognosces? Etenim qualis est imperator, ubi nullo modo seipsum liberat? Sed ecce et ipse huiusmodi mortis calicem pavet: ecce uti unus e caeteris hominibus in supremo constringitur agone. En totus miserandus effectus est, qui nuper erat tremendus. En uti reus ducitur, quem pertimescebant rei; en modo turbatus est; en totus contremiscit. Ecce omnis sapientia et potentia eius absorpta est; ecce totus perterritus et iure merito. Siquidem videt angelorum potestates, et suae

θρηνησόμεν· ἵνα μὴ ἀνάστασιν ἀπιστήσωμεν. Μὴ τῇ γλώττῃ βλασφημήσωμεν (C. τι λαλήσωμεν)· ἵνα μὴ τὸν κοιμησέντα καὶ ἑαυτοὺς βλάβωμεν. Δέδωκε παῖδ'· εὐχάριστησον· προσκύνησον τῷ λαβόντι (C. τὸν λαβόντα), ὡς (C. ὃν) σοὶ παρέπετο. Ὑμνησον τὸν ἐκλεξάμενον τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας σου ἄφθορον. Δόξασον τὸν εὐσπλαγγυνόν (C. προσκαλέσαντα τὸ τῶν σπλαγγυνῶν σου ἔγγονον)...

(1) Codd. B. C. prius addunt ἡσύχησατε, καὶ τὸν θόρυβον λύσατε· Ἡρεμήσατε. Deinde καὶ εὐπρεπεῖς ποιήσατε et βλέψατε.

(2) Pariter addunt et variant idem Φρίξετε, καὶ τὸ αὐτὸ εἰσδέξασθε, καὶ μηκέτι μεγαφρονεῖτε· μὴ γὰρ εἴπη usque ad τὸ κείμενον...

(3) Cod. C. ὅλος.

(4) Cod. C. add. ἡ.

(5) Cod. C. et hic ὅλος..

(6) Cod. C. om. καὶ δικαίως.

σιν (1) ψυχῆς καὶ ὅλος ἐπρόμαξε τῇ σαρκί·
οἷα (2) εἰς ἑαυτὸν διανοεῖται θαμβούμενος
καὶ ἐννοῶν (3) καὶ λέγων· Ποῦ τῶν ἀρχόν-
των (4) ἡ ἐξουσία; Βαβαί (5)! ἰδοὺ τάξεις
ἀληθεῖς· ἰδοὺ δυνάμεις κραταιαί· ἰδοὺ ἐξου-
σίαι ἀψευδείς· ἰδοὺ ἀρχαὶ ἀδιόδοχοι (6)· ἰδοὺ
μορφαὶ ροβεραί· ἰδοὺ ἡ ἀθάνατος στρατιά.

potestatis oblitus est: vidit exercitum
terribilem, et suum uti araneam exi-
stimavit: vidit aspectum Domini, et
mutata est facies eius; contra animam
suam audivit sententiam, et totus cor-
pore contremuit. Haec secum ipse vi-
detur perterritus reputare ac dicere:
Ubi est principum potentia? Eheu!
Ecce exercitus veri, ecce potestates
fortes, ecce non vana potentia, ecce
principatus perpetui. En terribiles aspe-
ctus, en militia immortalis.

II'.

Ταῦτα καὶ τὰ τούτων ἀπορρήτοτερα ἐν-
νοούμενος (7), ἅπερ μόνοι οἱ προλαβόντες
καὶ πειραθέντες ἐπίστανται· ὧν οἱ μὲν τῆς
κλίνης (8) ἀναπηδῶσι, φυγεῖν μὲν βουλό-
μενοι· μὴ δυνάμενοι δὲ· οἱ δὲ τοὺς ὀδόν-
τας τρίζουσι βρύχοντες (9)· ἄλλοι τὰς σια-
γόνας συγκόπτουσιν· ἕτεροι τοὺς ὀφθαλμοὺς
ἐλσεινῶς περιστρέφουσιν ὀρῶντες (10) κατ'
ὀλίγον τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος ληγού-
σας (11), τὴν γλῶσσαν φλεγομένην (12), καὶ

XIII.

Talia ac talibus alia magis ineffabi-
lia in mente volutat; quae tantum, qui
decessere et experti sunt, noverunt.
Quoniam tales visiones alii effugere
conati, cum non possint, e lectulo ex-
siliunt; alii stridentes dentibus infren-
dunt; alii genas percutiunt; alii mise-
rum in modum oculos volvunt. Sentiunt
iam corporis vires eos deserere; lin-
guam ardentem, atque vitam sibi om-

(1) Cod. C. addit τῆς.

(2) Cod. C. οἷον.

(3) Cod. B. ἐννοούμενος. - C. om. καὶ λέγων.

(4) Codd. B. C. ἀνθρώπων.

(5) Codd. B. C. om. βαβαί.

(6) Cod. B. add. ἰδοὺ πύργοι αἰώνιοι. - sed C. ἰδοὺ ὑπουργοί.

(7) Codd. B. C. ἐννοούμενοι.

(8) Codd. B. C. ἐν τῇ κλίνῃ.

(9) Cod. B. βρύχουσι. - C. omittit verbum.

(10) Cod. B. ὀρῶσι. - C. verbum omittit.

(11) Cod. C. λιγοῦνται sic, forte pro ἱλιγιῶνται.

(12) Cod. C. φλέγονται.

τὴν παρακαταθήκην (1) βιαίως ἀρπαζομένην (2), τὰς δυνάμεις τὰς ἐναντίας παρασταμένας λογοθετούσας (3), ἀρπᾶσαι ἐπιχειρούσας· εἶτα τὸν κλέπτην εἰσελθόντα (4) καὶ μὴνύσαντα καὶ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν διαρρήξαντα. Πολλῶν ἡμῖν τότε δεῖ τῶν εὐχῶν, πολλῶν τῶν βοηθῶν (5), πολλῶν τῶν πράξεων ἀγαθῶν. Πολλῆς ἡμῖν χρεῖα τότε τῆς τῶν ἀγγέλων προστασίας, πολλῆς ἡμῖν τῆς εἰς τὸν ἀέρα (6) ἀναβήσεως χειραγωγίας.

nem violenter ereptam. Vident adversas potestates adesse rationem exigentes, quae iam iamque ad eos rapiendos admovent manus. Latronem ad eos ingredientem et minitantem, ut convellat etiam animam e corpore, vident. Tunc multis nobis opus est precibus, multis auxiliatoribus ac bonis operibus multis. Multo tunc egemus angelorum patrocinio, multo, ut in aëra ascendamus, auxilio.

ΙΔ'.

Εἰ γὰρ εἰς χῶραν καὶ πόλιν ξένην ἐνταῦθα πορευόμενοι, δεόμεθα τοῦ χειραγωγούτος καὶ ὁδηγούτος (7), πολλῶν (8) ἡμῖν τότε δεῖσθαι τῶν βοηθῶν καὶ χειραγωγῶν τοῦ διασῶσαι καὶ διαπερᾶσαι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ κοσμοκράτορος τοῦ σκότους, τοὺς ἀφανεῖς τοῦ ἀέρος (9), οὓς διώκτας καὶ τελῶνας καὶ φορολόγους ἡ γραφὴ ὀνομάζει.

XIV.

Etenim si qui nos ducat et dirigat necesse est modo, cum ad regionem vel civitatem extraneam contendimus, nobis tunc multis auxiliantibus ductoribusque est opus, ut salvi simus; ut inter dominia et potentias principis mundi tenebrarum pertranseamus, quae sunt potestates invisibiles aëris, quasque veluti persecutores et publicanos ac tributī exactores sacrae litterae appellant.

(1) Cod. B. παραθήκην et βεβιαίως ἀνεχομένην.

(2) Cod. C. post βιαίως habet ἀναδιδωσιν.

(3) Codd. B. C. add. κατηγορούσας.

(4) Cod. C. εἰσελθόντα.

(5) Cod. C. om. πολλῶν τῶν βοηθῶν.

(6) Cod. B. τῆς τοῦ ἀέρος (C. ἐν ἀέρι) ἀνάβασει χειραγωγίας.

(7) Cod. C. χειραγωγῶν καὶ ὁδηγῶν.

(8) Codd. B. C. πόσων.

(9) Cod. C. om. τοῦ ἀέρος οὓς διώκτας.

ΙΕ'.

Καλή τότε ἡμῖν συνοδοίπρος ἡ ἐλεη-
μοσύνη καὶ ἡ (1) συμπάθεια, δυνάμεναι
διασωσαι εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν πύλιν. Καλοὶ
ἡμῖν ἐκεῖ συνήγοροι οἱ πένητες, οὓς ἐν-
ταῦθα πρὸ θανάτου ἐλεήσαμεν. Διὸ προφθά-
σωμεν (2) πρὸ τοῦ φθασθῆναι· δράμωμεν
πρὸ τοῦ καταληφθῆναι (3), ἵνα μὴ ἑαυτοὺς
κολάσωμεν (4). Ο βίος βραχύς, ἡ δὲ κρίσις
μακρά, τὸ τέλος ἐγγύς, καὶ ὁ φόβος πολὺς,
καὶ ὁ λύων οὐδεὶς.

Ις'.

Ἐξέλθωμεν, ἀδελφοί. καὶ (5) προθύμως
τοὺς ἀδελφούς προπέμψωμεν· ἐξέλθωμεν ἐν
τῷ μνήματι ἕως (6) ἐσμέν ἐν τῷ σώματι.
Ἰδωμεν τὸ μάταιον ἡμῶν φρόνημα, ποῦ
ἔχει τὸ οἶκημα. Ἰδωμέν τι μετ' ὀλίγον
γενόμεθα (7)· καὶ μηκέτι πλυνώμεθα. Ἰδω-
μεν πῶς (8) διαλυώμεθα, καὶ ἑαυτοὺς διορ-
θωσώμεθα. Ἰδωμεν εἰς τι καταλήγομεν, καὶ
τοῦ τέλους φροντίσωμεν. Ὅσοι τὰ κάλλη
κατασκοπεῖτε, ἐν τῷ τάφῳ ταῦτα πολυπρα-

XV.

Tunc bona comes in via nobis erit
eleemosyna et commiseratio, quae nos
salvos ad portam coelorum possunt per-
ducere. Boni tunc patroni nobis erunt
pauperes, quorum ante mortem nos bene
meriti fuerimus. Praeveniamus itaque
antequam praeveniamur; curramus an-
tequam comprehendamur, ne nobismet-
ipsis poenas comparemus. Siquidem vita
brevis est, sententia vero diuturna: finis
proximus, et timor multus; quemque
a nobis auferat nemo.

XVI.

Egrediamur itaque fratres, et prom-
pto animo fratrum funera comitemur.
Accedamus ad sepulcrum, dum in cor-
pore sumus. Aspiciamus quomodo vana
iactantia nostra ibi sedem habeat. Aspi-
ciamus quid brevi nos quoque erimus;
et ulterius nosmetipsos non decipiamus.
Aspiciamus ad quem terminum adducti
erimus, et finem nostrum sedulo con-
sideremus. Quotquot pulchritudinem ex-

(1) Cod. C. add. πρὸς τὸν πλησίον.

(2) Cod. B. φθασθῶμεν.

(3) Cod. C. πρὶν τοῦ καταλῆφθῶμεν.

(4) Cod. C. μὴ τῇ κολάσει ἀπελθῶμεν.

(5) Codd. B. C. addunt μάλα. - dum C. omiserat ἀδελφοί

(6) Cod. B. ὡς.

(7) Cod. C. add. καὶ ἑαυτοὺς διορθωσώμεθα.

(8) Cod. B. rursus ὡς.

γμονήσατε· ὅσοι εἰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἐπέρχεσθε, ἐν ταῖς σοροῖς ἐμβλέψατε· καὶ τὸν θεὸν φοβειθήτε, ὅσοι λύπας καὶ μνησι-
καχίας πρὸς ἀλλήλους ἔχετε, καὶ οὐ δια-
λύεσθε (1).

IZ'.

Εγκυψον ἐπιμελῶς τῇ σορῷ, καὶ ἴδε κειμέ-
νους ἐκεῖ τοὺς ποτε βασιλεῖς· (2) ἴδε ἐν τοῖς
λειψάνοις τοὺς ποτε ἄρχοντας· ἴδε τὴν
φοβερὰν τῶν λειψάνων θεωρίαν (3), καὶ εἰπέ·
Ποῖος ὁ (4) βασιλεὺς, καὶ ποῖος ὁ στρατιώ-
της; ποῖος ὁ ἄρχων, καὶ ποῖος ὁ πένης;
ποῖος ὁ νεώτερος, καὶ ποῖος ὁ γέρων; ποῖος
ὁ αἰθιώψ, καὶ ποῖος ὁ εὐειδής; Μὴ οὐκ ἔχεις
εἰπεῖν ὅτι πάντα κόνις; οὐ πάντα τέφρα;
οὐ πάντα δυσωδίας γέμει; οὐ πάντα τά
ποτε φιλητὰ, νῦν ὀρώνται βδέλλυκτά (5);
ὦ τῆς συμφορᾶς! Τί τοῦτο τὸ μέγα περὶ
ἐμὲ μυστήριον; Ὁ χθές μοι ποθητὸς, νῦν
πρόκειται βδέλλυκτός· καὶ τὸ χθές μοι
μέλος, νῦν ὡς ἀλλότριον βλέπω· ὃν πρὸ
μικροῦ ἡγκαλιζόμεν, νῦν οὐδὲ προσφύσαι
βούλομαι· τοῖς δάκρυσιν βρέχω ὡς ἐμὸν,
καὶ τὸν ἰχῶρα φεύγω ὡς οὐκ ἐμὸν. Προσ-
ελθεῖν τῷ ὀδωδότη ὑπὸ τῶν σπλάγχων
βιάζομαι· ἀλλὰ ὑπὸ (6) φορᾶς καὶ τῶν
σκωλήκων τούτου ἐμποδίζομαι· τὴν πρὸ
μικροῦ εἰκόνα τοῦ κειμένου (7) ἐννοῶ, ἀλ-

quiritis, eam quaerite in sepulcro; quot-
quot ad principatus et potestates inhiatis,
ad tumulos respicite. Et Deum time-
te quotquot estis, qui cum aliis simultates
inimicitiasque agitare non cessatis.

XVII.

Inspice sedulo in sepulcris, et ibi
iacentes intueri eos, qui quondam fuere
reges: in cineribus intueri, qui olim
fuere principes: terribilem cadaverum
aspectum intueri et dic quaeso: — Quis
rex? Quis miles? Quis princeps, ecquis
pauper? Quis iuvenis, ecquis senex?
Quis aethiops, ecquis aspectu formosus?
Unum tibi dicere restat. — Nonne, om-
nia pulvis? Nonne omnia cinis? Nonne,
cuncta foetore replentur; et quae iam
amabilia fuere, nunc abominabilia ap-
parent? O infortunium! Quid sibi vult
hoc, quod circa me est, mysterium?
Quod heri mihi erat desiderabile, ho-
die abominabile apparet; quod heri
quasi unum e membris meis tracta-
bam, hodie quasi membrum alienum
cerno et repello; quem paulo ante
in ulnis gerebam, nunc vel tangere
non audeo; lacrymis veluti rem meam
perfunto, et tabem, quasi res mea non

(1) Cod. C. οὐ διαλλάττεσθε.

(2) Cod. B. Δεῦτε, καὶ ἴδετε ποῦ. Ἰδετε.

(3) Cod. C. θέαν ἐν τοῖς λειψάνοις.

(4) Cod. C. ὦδε.

(5) Cod. C. βδέλλυγμα κεῖνται.

(6) Codd. B. C. addunt τῆς.

(7) Cod. C. προκειμένου.

λ' οὐδαμοῦ ταύτην ἐν αὐτῷ καθορῶ. Ποῦ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου; ἰδοὺ μεμελάνω-
ται. Ποῦ οἱ διανεύμενοι (1) ὀφθαλμοὶ, καὶ
εὐεῖδεις; ἰδοὺ ἐτάκησαν. Ποῦ τῶν τριγῶν
ἡ εὐπρέπεια; ἰδοὺ ἐξέπεσεν (2). Ποῦ ὁ ἀνα-
τεταμένος ὁ τράχηλος; ἰδοὺ συντέτριπται.
Ποῦ ἡ γλῶσσα ἡ γοργή; ἰδοὺ ἡσύχασε.
Ποῦ τῶν χειρῶν ὁ καλλοπισμός; ἰδοὺ λεί-
λυται. Ποῦ ἡ τῶν ἱματίων πολυτελεία (3);
ἰδοὺ ἡρπάνισται. Ποῦ τὸ ἄνθος (4) τῆς ἡλι-
κίας; ἰδοὺ ἐξέρόρευσε. Ποῦ τὰ μῦρα καὶ τὰ
ἀρώματα; ἰδοὺ ἐπώξασαν (5). Ποῦ ἡ τῆς
νεότητος ἀφροσύνη; ἰδοὺ παρῆλθεν. Καὶ
ἀπλῶς, ποῦ ὁ πολυφάνταστος ἄνθρωπος;
ἰδοὺ πάλιν ὁ χοῦς χοῦς γέγονε.

sit amplius, effugio. Ob commiseratio-
nem, ad foetentem accedere impellor,
sed a corruptione et verminibus re-
trahor. Quae paulo ante imago mortui
fuerat, mente gero, eiusdem vero nullam
speciem in cadavere contemplor. Ubi
est faciei pulchritudo? En denigrata est.
Ubi sunt me respicientes et pulchri
oculi? En contabuerunt. Ubi decor co-
mae; en decidit. Ubi collum erectum?
En confractum est. Ubi acris illa lin-
gua? Siluit. Ubi manus pulchre gestien-
tes? Dissolutae sunt. Ubi vestium ma-
gnificentia? Evanuit. Ubi aetatis flos?
Effluxit. Ubi unguenta et aromata?
Computruerunt. Ubi iuventutis levitas?
Transivit. Et uno verbo, ubi est homo,
qui tam multiplex videtur? Ecce pul-
vis rursum in pulverem redacta est.

ΙΗ'.

Ομως μὴ μέχρι τοῦ μνήματος τὸν λο-
γισμὸν στήσεις· ἀλλ' ἐκεῖθεν μετάρβηθι ἐπὶ
τὴν ἀνάστασιν ἅμα καὶ πίστευσον, ὅτι ὁ
ὁ παρὼν κείμενος πάλιν ἔσται ἀνιστάμενος,
καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῖν (6) σιγῶσα πάλιν λαλή-
σει, τότε ὅτε - καμψῇ τῷ Θεῷ πᾶν γόνυ
ἐπουρανίων, ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ
πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, - καθ' ἃ φη-

XVIII.

Verum enim vero, ne ad sepulcrum
usque mens tua consistat; sed inde ad
resurrectionem pergat; et simul crede
quod, qui nunc iacet, resurget; et
lingua illa, quae nobis silet, rursus lo-
quetur, tunc cum Deo *Omne genufle-*
ctetur terrestrium, coelestium et infer-
norum; et omnis lingua confitebitur.

(1) Codd. B. C. διανεύοντες.

(2) Codd. B. C. ἀπέπεσεν.

(3) Cod. B. praemittit ἡ, et postea habet ἰδοὺ σεσήμεται.

(4) Codd. B. C. μέγεθος.

(5) Cod. B. ἐξώξωσαν.

(6) Cod. C. ἡ νῦν pro ἡμῖν.

σιν ὁ Δανιήλ· - Εθεώρουν ἕως οὗ θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισεν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρὸς, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγων· ποταμὸς πυρὸς εἵλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Χίλια χιλιάδες παρεστήκεισαν αὐτοῦ, καὶ μύρια μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. Κριτήριον ἐκάθισεν καὶ βιβλοὶ ἡνέωχθησαν. - Πολὺς (1) ὡς ἀληθῶς ὁ φόβος ἐκεῖ· πολὺς ὡς ἀληθῶς ὁ τρόμος· καὶ (2) ἀδιήγητος ἡ ἀνάγκη· ἀκατάπαυστον δάκρυον· ἀσίγητοι στεναγμοὶ, ὅτε ἤξει (3) ὁ κριτῆς (4) ἐπὶ θρόνου φοβεροῦ καὶ ἐπηρεμένου. Τότε ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον ἐλίσσεται, τὰ ἄστρα σκοτίζονται (5), αἱ δυνάμεις τῶν ἀγγέλων προτρέχουσι, τὰ μνήματα ἀνοίγονται, τὰ σώματα ἀνίστανται, αἱ πηγὰς ξηραίνονται (6), αἱ ἄβυσσοι σαλεύονται, ἡ γῆ πᾶσα κλονεῖται.

ΙΘ'.

Ποταποὺς δεῖ εἶναι ἡμῶς τότε; ποταποὺς ἄρα διδόντας λόγον ὑπὲρ πράξεων, ὑπὲρ ἐννοιῶν, ὑπὲρ λόγου ἀργοῦ, ὑπὲρ τῶν ἐν ἡμέρᾳ, ὑπὲρ τῶν ἐν νυκτὶ, ὑπὲρ ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων (7); Τοῦτο μεριμνᾶν ἀναγκαῖον· τοῦτο νυκτὸς καὶ ἡμέρας σκοπεῖν καλόν. Τί τὸ εὐλογον εἵπωμεν; Τί ἀπολο-

Iuxta ea, quae Daniel (II, 9) habet: Aspiciebam donec throni positi sunt, et antiquus dierum sedit. Thronus eius flamma ignis, et rotae eius ignis accensus. Fluvius igneus egrediebatur ante faciem eius. Millia millium assistebant ei, et decies millia myriadum ministrabant ei. Iudicium sedit; et libri aperti sunt. Magnus sane ibi timor, magnus sane tremor, et angustia inenarrabilis. Numquam remissae lacrymae, incessabiles gemitus, quando veniet iudex super thronum terribilem atque elevatum. Tunc coelum sicut volumen complicabitur; astra tenebrescent; virtutes angelorum praecurrent; sepulcra aperientur; corpora resurgent; fontes arescent, abyssi commovebuntur, et terra universa concutietur.

XIX.

Quales tunc nos adesse debemus? Quales, cum nobis ratio reddenda erit de operibus, de cogitationibus, de otioso sermone, de iis quae die noctuque, quae consulto, quaeque inconsulto egimus? Hoc sedulo curare opus est. Hoc per noctem et diem considerare; quid

(1) Cod. C. add. οὖν.

(2) Cod. B. om. καὶ.

(3) Cod. B. add. ἐξαίφνης.

(4) Cod. B. add. ὁ κύριος.

(5) Cod. C. πίπτονται.

(6) Cod. B. add. καὶ.

(7) Codd. B. C. habent hoc in loco verba varie disposita.

γηρόμεθα; εἰπέ μοι, ἄνθρωπε. Ἰδοὺ τρυφᾷς (1) πεντήκοντα ἔτη, ἣ καὶ ἑκατὸν, καὶ πλουτεῖς, καὶ τεκνοποιεῖς, καὶ προικίζεις καὶ ἐκθαμβίζεις (2) υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἄρχεις καὶ βασιλεύεις ἐθνῶν (3) καὶ λαῶν· καὶ μετὰ ταῦτα θάνατος. Καὶ μετὰ θάνατον τί (4); Κρίσις τέλος οὐκ ἔχουσα οὐδὲ μετάνοιαν (5). - Οὐκ ἔστι γάρ, φησι, ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σοι ἐν δὲ τῷ ᾄδει τίς ἐξομολογήσεται σοι. - Ἀληθῶς (6) οὐδεὶς, καὶν μυρία ταραπτώμεθα, καὶ πολλὰ δεώμεθα, οὐδεὶς ὁ ἐξαιρούμενος.

Κ'.

Διὰ τοῦτο μάλιστα μακαρίζωμεν τοὺς νηπίους ἀποθνήσκοντας· διὰ τοῦτο πάντες λέγωμεν· Εἴθε νήπιοι ὄντες (7) ἀπεθάνωμεν. Μὴ οὖν ὅπερ ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν, ὁρῶντες ἐν τοῖς ἰδίῳ τέχνῳ ἀθυμοῦμεν. Ο (8) γὰρ ἡμῖν ἐστὶ (9) τοῦ θανάτου τὸ ποτήριον ἐπικίνδυνον, τοῦτό ἐστιν παρὰ τοῖς νηπίοις σωτήριον· καὶ τὸ παρὰ πᾶσι φρικτὸν, ἔσται παρ' ἐκείνοις ἐπαινετόν· καὶ ὅπερ ἡμεῖς ἔχμεν εἰς ἀρχὴν τῆς ἐκείνων

plausibile tunc dicamus? Dic, homo quaeso, quam excusationem afferemus? Ecce nunc per annos vel quinquaginta vel et centum in deliciis agis, dives es, et filios generas, et filios filiasque dotas et in eis es aliis admiratio, ac praees et imperas gentibus et populis, et post haec, mors. Et quid post mortem? Iudicium, cui finis est nullus, et nulla conversio. Dictum est (Ps. vi, 6) enim: *Non est in morte qui memor sit tui; in inferno autem quis confitebitur tibi?* Et certe quidem, etsi innumeras agitemus cogitationes, multumque deprecemur, exemptus erit nemo.

XX.

Ideoque quammaxime beatos dicimus morientes parvulos: ideo omnes iteramus: - Utinam nos parvuli mortui essemus! - Ne igitur, quod nobis optabamus, pueris nostris contingere videntes, in hoc doleamus. Quod enim nobis periculi plenum est poculum mortis, ipsum est pueris salutare; et quod omnibus est formidabile, id pueris desiderabile; et quod nos habemus

(1) Cod. C. add. statim καὶ πλουτεῖς.

(2) Cod. B. melius ἐγγαμίζεις. - C. ἐγγαμίζων.

(3) Cod. C. om. ἐθνῶν καὶ.

(4) Cod. B. non bene om. τί.

(5) Cod. C. omittit verba duo postrema.

(6) Cod. B. om., ἀληθῶς.

(7) Cod. B. πάντες.

(8) Cod. B. Τοῦτο. - C. Τὸ.

(9) Cod. B. om. ἐστὶ.

τιμωρίας (1). ἔσται παρ' ἐκείνοις ἀρχὴ τῆς σωτηρίας. Ὑπὲρ τίνος γὰρ λογοθετηθῶσιν οἱ μὴδὲ ὅλος ἀμαρτίας δεξάμενοι ῥύπον; Ὑπὲρ τίνος τιμωρηθῶσι οἱ καλοῦ ἢ κακοῦ γινῶσιν μὴ φθάσαντες; Ω μακαρίων νηπίων! μακαρία καὶ ἡ κοίμησις! Ω θάνατος ἀφθόρων ἀρχὴ τῆς ὄντως ζωῆς αἰωνίας ὑπάρχουσα! Ω τέλος, ἀρχὴ ἀτελευτήτου χαρᾶς!

veluti initium illarum poenarum. quas diximus, illis erit salutis principium. Etenim quamobrem in ius vocabuntur ii, qui nullam omnino admisere peccati maculam? Cur tradentur poenis, qui ad boni vel mali cognitionem non pervenerunt? Oh pueri beati! beata et mors! Oh mors innocentium, quae vere vitae aeternae es principium! Oh finis vitae, quae initium es gaudii interminabilis!

ΚΑ'.

XXI.

Ἀλλὰ τί φασιν οἱ ὀλιγόψυχοι; Παῖς μοι, φησὶ, ὑπῆρχε μονογενῆς· οὗτος ἦν τοῦ ἐμοῦ γένους ἢ διαδοχὴ· οὗτος τῆς ἐμῆς οὐσίας κληρονόμος (2). Οὐ κλαύσω τοῦτον εἰπέ μοι, οὐδὲ θρηνήσω; Οὐ τοῦτο λέγω, ἄνθρωπε· οὐδὲ τοῦτο νομοθετῶ· τὸ μὴ δ' ὅλως θαρρύνει ἐπὶ τέκνοις. Οἶδα πατέρων τὸν ὀδυρμόν· οἶδα μητέρων τὸν σπαραγμόν· οἶδα αὐτῶν τὴν θάλασσαν τῆς ἀθυμίας. Οἶδα αὐτῶν τῆς παραχῆς τὴν ἀδημονίαν· ἐπίσταμαι αὐτῶν τὴν ἔνδον ἐπὶ τοῖς τέκνοις φαντασίαν. Πῶς παρόντα οὐ πάντα παῖδα ἐν ἑαυτοῖς ἀναζωγραφοῦσι τὴν ἐκείνου εἰκόνα σὺν δάκρυσιν ἐννοοῦμενοι, τὰ ἐκείνων ἡῖτη καὶ ῥήματα

Sed quid dicunt pusillanimes? Filius, quidam ait, mihi erat unigenitus: hic erat meae stirpis propago: hic rerum mearum haeres, et eum non plangam, eum non plorabo? Non talia, o homo, ego dico; nec tale do tibi praeceptum, ne filios tuos omnino plores. Novi equidem patrum dolorem; novi matrum cruciatum, eorumque desperationis mare novi. Eorum turbationis scio angorem; scio equidem qualis in animo eorum sit phantasia filiorum causā. Nonne quisque uti praesentissimum unumquemque filium in semetipsis repraesentat, gerens veluti depictam cum lacrymis

(1) Cod. C. varie collocat praecedentia verba.

(2) cod. B. addit οὗτος τῆς ἀθυμίας παρκαμυθία· οὗτος ἦν μου τοῦ γήρως ἢ βακτηρία· οὗτος τῆς πατρίδος τὸ καύχημα· οὗτος τῆς ἐμῆς ῥίζης ὁ κλάδος. Ὁλος τῷ εἶδει παιδρὸς ὑπάρχων· ὅλος προσήνης καὶ ἐπιδέξιος τοῖς ὁρώσι, τοῖς ἀκούουσιν. Οὗτος ἐξείφνης ἀνάρπαστος ὥσπερ στρουθίον τῶν ἐμῶν ἐπὶ ῥῃ χειρῶν. Πάρεστι θεωρούμενος· ἀλλὰ καταλιπὼν τὸν γεννήτορα ἀπῆλθεν πρὸς τὸν πλάσαντα· ἐάσας ἐμὲ τὸν θρέψαντα, ἐπορεύθη πρὸς τὸν καλέσαντα. Χωρῖσσεῖς σπλάγχων μητρὸς κατῆλθεν εἰς μνήμα γῆς πάντων μητρὸς.

πάντα τοῦ προπορευομένου κατ' ὀφθαλμούς
τιθέντες;

in mente tum imaginem, tum mores
defunctae prolis, et verba prae se feret
continuo, postquam decesserit.

KB'.

XXII.

Ἀλλ' ὁ Ἰὼβ θαυμασίος οὐχ' οὕτως. Ἀλλὰ
ὡς τὸν μέγαν ἐκείνον ἤκουσεν καὶ τέκνων
καὶ παίδων καὶ βοῶν καὶ καμήλων καὶ
πάντων τῶν συμβάντων (1) ὅλεθρον, οὐκ
ἐθορυβήθη, οὐκ ἐξελύθη, οὐκ ἐδυσφήμησεν,
ὡς οἱ λοιποὶ (2). Ἀλλ' ἀνίσταται καὶ διανί-
σταται, καὶ εἰς τὴν γῆν πεσὼν, ἐξ ἧς ἐλήφθη.
τῷ δεσπότῃ προσκυνῶν ἔλεγεν· — Αὐτὸς
ἐγὼ, θέσποτα, γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας
μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι ἐκεῖ.
Ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλετο· ὡς
τῷ κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως καὶ ἐγένετο. —
Δουλὸς εἰμι, φησι, καὶ ὑπόκειμαι, καὶ τῷ
ποιήσαντί μου οὐκ ἀντίκειμαι. Οὐ γὰρ ξένον
τὸ πρᾶγμα· τεθνήκασιν οἱ παῖδες, ἀλλ' οὐκ
ἀπολώλασι (3). Ποῖος γὰρ ποιμὴν οὐκ ἐξου-
σιάζει ἐν τῇ ποιμένῃ αὐτοῦ. Ὁ ποιμὴν (4)
ἐξελέξατο τὰ πρόβατα· μικρὸν γὰρ μι-
κρὸν (5), καὶ ἡμεῖς ἀπερχόμεθα καὶ τοὺς
παῖδας ὀφόμεθα.

Veruntamen haud certe hoc pacto
se gessit Iob, vir ille admirabilis. Sed
ipse postquam magnam illam iacturam
et filiorum et servorum et boum et
camelorum omniumque substantiarum
audivisset, non est turbatus neque com-
motus; neque blasphemavit, ut caeteri.
Sed surgit, seque erigit, et procidens
in terram, ex qua assumptus est, ado-
rans Domino ait (1, 21): *Nudus ego
egressus sum, Domine, de utero matris
meae, nudus et revertar illuc. Dominus
dedit, Dominus abstulit; sicut Domino
placuit, ita factum est.* Servus sum,
addit, et sum subditus; et creatori meo
non contradico. Hoc enim non est mi-
rum: filii mei mortui sunt, sed non sunt
perditi. Quis enim pastor potestatem
non habet in grege suo? Pastor elegit
oves. Adhuc modicum, adhuc modicum,
et nos ipsi abibimus, filiosque aspi-
ciemus.

(1) Cod. B. συνελθόντων αὐτῷ πρὸς...

(2) Cod. B. πολλοί.

(3) Codd. B. C. ἀπώλωλαν.

(4) Codd. B. C. addunt. ὁ καλὸς.

(5) Cod. C. om. γὰρ μικρὸν.

KΓ'.

Τοῦτον οὖν τὸν γενναῖον καὶ ἡμεῖς μιμησώμεθα· καὶ μὴ οὕτως ἀμέτρως ὀδυρώμεθα. Ὡς πιστοὶ κλαύσωμεν, καὶ μὴ ὡς ἄπιστοι ἀσχημονήσωμεν· ὡς ὁ Χριστὸς τὸν Λάζαρον ἐκλαυσεν. Ὡς γὰρ θαυρύνειν ἔχρηζεν, ὃν μετ' ὀλίγον ἐγείρειν ἔμελλεν (1); Ἀλλ' ἵνα σὺ μάθῃς πῶς δεῖ θαυρύνειν ὅσιον, ἵνα καὶ τὸ τῆς φύσεως συμπαθὲς ἐπιδείξωμεθα, καὶ τὴν τῶν ἀπίστων μίμησιν ἀποκρουσώμεθα (2), λοιπὸν δὲ κάχεῖνο εὐξώμεθα τῆς αὐτῆς μερίδος τῶν ἐν νεαρῷ (3) τῆς ἡλικίας χρόνῳ τοῦ βίου χωριζομένων ἔσεσθαι, καὶ μὴ ἐκεῖ ἀπελθόντας τοὺς μὲν ἐαυτῶν παῖδας ἐν ἀνέσει ὄψεσθαι (4), ὑμᾶς δὲ ἐν ἀρρορήτῳ θλίψει ἔσεσθαι (5). Ὅσοι γὰρ νήπιοι τυγχάνοντες τῆς δυσχεροῦς ταύτης καὶ πολυστενάρου σαρκὸς ἐχωρίσθησαν, τοιαύτας ἑταῖρας πρὸς τοὺς τεκόντας ἀποφθέγονται φωνᾶς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασιν, ἀλλὰ τοῖς πράγμασιν·

KΔ'.

« Μὴ ἐφ' ἡμῖν (6) ὀδύρεσθε, μητέρες (7)· ὑμεῖς γὰρ βούλεσθε σὺν ὑμῖν ἔχειν ἡμᾶς

XXIII.

Hunc igitur fortissimum et nos imitemur; neque immodice, ut dictum est, doleamus. Fleamus sicut fideles; non vero uti infideles animum despondeamus. Fleamus sicut Christus Lazarum flevit. Cur enim opus erat deflere eum, quem paulo post ad vitam erat iam iam revocaturus? Sed ut addiscas quomodo sanctum opus est lugere, et ut naturae pietatem ostendamus, et infidelium imitationem vitemus; et illud unum votis exposcamus, ut eamdem ac ii, qui ineunte aetate a vita rapti sunt, partem inveniamus. Ne accidat, ut cum illuc proficiscentes in requie filios vestros aspiciatis, vos autem in maxima tribulatione futuri sitis. Quotquot enim adhuc pueruli ex hac molesta ac luctuosissima vita carnis abrepti sunt, si non verbis, saltem factis, huiuscemodi vocibus parentes compellant:

XXIV.

« Ne super nos, o matres doleatis. Vos enim vobiscum nos habere volebatis

(1) Cod. B. add. ἀληθῶς ἴδε πῶς δεῖ θαυρύνειν. - C. pariter, sed varie addit ἡμῖν δὲ δεικνύων ὡς εἴρηται πῶς δεῖ θρηνεῖν...

(2) Cod. C. ἀποκρούεσθαι.

(3) Cod. B. ἐκ νεαρῶς.

(4) Cod. C. ὁρῶν ἔσεσθαι ἡμᾶς.

(5) Cod. C. διάγειν.

(6) Codd. B. C. θαυρούεσθε πατέρες καὶ omittunt ὀδύρεσθε.

(7) Codd. B. C. addunt οὐδὲν ὀφελοῦντες.

ἐν τῷ ματαίῳ βίῳ, ἐνθά (1) τρεπτὰ καὶ ἐπόδυνα· ἐνθά πᾶσα (2) ἁμαρτία πολυτεύεται καὶ ἀδικία καὶ πλεονεξία· ἐνθά πάντα ἄπιστα καὶ ἀσύστατα· ἐνθά οὐδὲν μόνιμον (3), οὐδὲ βέβαιον. Ἀλλ' ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς ἀγαπήσας ἡμᾶς ἐξείλατο ἡμᾶς ὡς ἐκ στόματος λέοντος ἐκ τοῦ ματαίου βίου· (4) καὶ δεξιόμενος, δεξιὰν φωνὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπερσέγγατο, ἱλαρῶς ὁμιλεῖν ἡμᾶς ἐπαύσατο. Διὸ καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς ἡμᾶς ἀπεγράψατο (5), ἡμῶν τῶν νηπίων πρὸς τὸν φιλόανθρωπον εἰρηκότων·

in vita vana, ubi etiam gaudia sunt plena dolorum; ubi omne peccatum, iniustitia atque avaritia versatur; ubi omnia infida sunt atque mutabilia; ubi nihil stabile est nihilque firmum. Sed Deus, qui dilexit nos, veluti ex ore leonis, ex hac vana vita nos eripuit; secundis vocibus nos ad se vocavit, benignis oculis respiciens. Ideoque in libro vitae descripsit nos; atque ad benignissimum Deum nos pueri dicere potuimus:

KE'.

XXV.

— Δικαιοκρίτα κύριε ὁ θεὸς, σὺ ἐστέρησας ἡμᾶς τῶν ἐπιγείων, μὴ στερήσας ἡμᾶς τῶν ἐπουρανίων· ἐχώρησας ἡμᾶς τῶν

« Iuste iudex Domine Deus, nos terrenis privasti, ne nos privares coelestibus; nos a parentibus separasti, ne

(1) Cod. B. add. πάντα.

(2) Cod. B. om. ἁμαρτία et καὶ.

(3) Cod. B. νόμιμον.

(4) Cod. B. addit οὕτως.

5) Cod. B. add. ἤρπασεν ἡμᾶς· καὶ ὡς ἐξ ἀκανθῶν ῥόδα, οὕτως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ αἰῶνος ἐχώρισεν ἡμᾶς· καὶ ὡς ἀρνία φίλτατα, οὕτως ἀφώρισεν ἡμᾶς ἐξ ὑμῶν ὁ ποιμὴν ὁ καλός· καὶ ὡς ἐκ σκότους εἰς φῶς, οὕτως ἐν τῇ χώρᾳ ζώντων διάγομεν· ἐνθα πάντα ἡρέμα καὶ ἀστασίαστα· ἐνθα πάντα φωτεινὰ καὶ ψάρεςστα· ὅπου οὐδεὶς ἀδικοῦντα, οὐδὲ τυραννοῦντα ὄρεται· ὅπου οὐκ ἔστι ἁμαρτία, οὐδὲ μελάνωσις· ἐνθα φῶς τὸ ἀπρόσιτον· ἐνθα χαρὰ ἀνεκκλήλητος· ἐνθα οὐκ ἔστι πόνος, οὐδὲ δάκρυον· ἐνθα οὐκ ἐνι φροντίς, οὐδὲ μέριμνα, οὐ στεναγμοί, οὐδὲ ὀδυρμός· ἀλλὰ μόνον θεὸς κινούμενος καὶ δοξάζόμενος. Ἡμᾶς οἱ ἄγιοι ἄγγελοι εἰρηνικῶς διεχώρισαν τοῦ σώματος· ἡμεῖς ἀσπύκτως τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ αἵματος παρήλθομεν. Ἀγαθούς γὰρ ὁδηγοὺς καὶ ἔσχομεν· οὐ γὰρ εὖρον ἐν ἡμῖν ἅπερ ἐζήτουν, οὐδὲ γὰρ ἴδον ἐν ἡμῖν, ἅπερ ἠλπίζον ἐξ ἡμῶν. Ἰδον τὸ σῶμα ἄσπιλον καὶ αἰσχύνησαν. Παρήλθομεν καὶ εὐτελήσαμεν αὐτούς· διέβημεν δι' αὐτῶν, καὶ κατεψάλλομεν αὐτῶν· — Ἡ παγίς συνετρίβη καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν. Εὐλογητὸς ὁ θεός, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς ψῆραν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτόν. — Ὅσων καὶ ὑπαντωντες ἔχαιρον ἄγγελοι, δίκαιοι ἡσπάζοντο, ὅσοι ἑτερπον λέγοντες· — Καλῶς ἦλθον τὰ ἀρνία τοῦ Χριστοῦ. — Ἡνοίχθη ἡμῖν ἡ τοῦ Παράδεισου πυρρὴ· ἡνοίχθη ἡμῖν ὁ κόλπος τοῦ Αβραάμ· δεξιῶς γὰρ ἡμᾶς ὁ δεσπότης ἐδέξατο, δεξιόμενος φωνὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπερσέγγατο· ἱλαρῶς ὁμιλεῖν ἡμᾶς ἐπαύσατο. Διὸ καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς ἡμᾶς ἐπεγράψατο. Πρὸς γὰρ κριτὴν φίλα νῦν εἴπωμεν· — Δικαιοκρίτα...

γονέων. μὴ χωρίσης ἡμᾶς τῶν ἁγίων. Σῶαν τὴν σφραγίδα τοῦ βαπτίσματος ἔχομεν, ἄσπιλον τὸ σῶμά σοι προσηνέγκαμεν διὰ πολλὴν νηπιότητα. Μὴ οὖν φρονήσητε (1) ὡς πρόσκαιροι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν ἀμώμων (2)· μηδὲ δακρύετε, ὅτι ἐκ τοῦ χείρονος εἰς τὸ κρεῖττον μετηνέχθημεν. καὶ ἀντὶ τῶν φθαρτῶν ἐλάβομεν ἄφθαρτα. Ἡμεῖς μετ' ἁγγέλων ὑμνοῦμεν, καὶ μετ' ἁγίων χορεύομεν· ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐν ἀμαρτίαις πρεσβεύομεν. Ἡμεῖς μετὰ τῶν ὑπὸ Ἡρώδου διὰ Χριστὸν ἐναιρεθέντων συνηριθμῆθημεν· ἡμεῖς μετὰ τῶν υἱῶν Ἰὼβ (3) ἀγαλλιώμεθα.

nos a sanctorum separe consortio. Integrum baptismatis signaculum habemus. propter puerilem aetatem immaculatum tibi corpus obtulimus ». Ne igitur, utpote qui caducis huius temporis rebus student, nostrum innocentium salutem consideretis. Lacrymas ne effundatis, eo quod a peiore ad meliorem sortem translati sumus; et corruptibilibus loco accepimus incorruptibilia. Nos una cum angelis hymnos dicimus, et cum sanctis exultamus; atque etiam pro vobis, qui in peccatis estis, exoramus. Nos inter eos, qui ab Herode ob Christum necati sunt, pueros cooptati sumus; nos una cum filiis Iob laetamur.

Κς'.

XXVI.

Διὸ ὑπὲρ ἡμῶν μὴ μεριμνᾶτε· ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτοὺς θρηνεῖτε, καὶ τῆς ἑαυτῶν τελευτῆς τὴν ἀπολογίαν σκοπεῖτε. Καὶ ὡς γινώσκοντες καὶ βεβαίως πιστεύοντες, ὅτι πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῶν (4) ὁ ὀεσπότης ἐξελέξατο ἡμᾶς, καὶ ἐν τῇ (5) μερίδι τῶν σωζομένων κατέταξεν ἡμᾶς, ὀπηνίκα (6) νέοι παῖδες καὶ ἄφθαρτοι ἐξ ὑμῶν ἐνθαῦτα πρὸς ἡμᾶς παραγίνονται, χαίρετε (7) καὶ εὐφραίνεσθε.

Quapropter ne sitis de nobis solliciti; quinimo potius vos ipsos lugete, et defensionem vestrae in morte consulite. Atque, ut ii, qui norunt firmiterque credunt, quod maximo cum lucro nostro Dominus nos elegit et in partem eorum, qui salvi facti sunt, adduxit, quando quis e vestris puerulis huc ad nos veniat, gaudete et exaltate una cum

(1) Codd. B. C. φρονήσετε.

(2) Cod. B. ἀνόμων.

(3) Cod. C. τοῦ Ἰὼβ υἱῶν.

(4) Cod. C. omit. ἡμῶν.

(5) Codd. B. C. omittunt τῇ.

(6) Codd. B. C. addunt οἱ.

(7) Cod. C. χαίρεσθε.

νεσθε, μετὰ τοῦ δικαίου Ἰὼβ ψάλλοντες· Iob viro iusto psallentes: *Dominus*
 - Ο κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλατο· ὡς *dedit, Dominus abstulit: sicut Domino*
 τῷ κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως καὶ ἔγενετο. Εἴη τὸ *placuit ita factum est. Sit nomen Do-*
 ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ *mini benedictum ex hoc nunc et usque*
 ἕως τοῦ αἰῶνος. - Ωὖν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος *in saeculum. Cui gloria et potentia in*
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν (1). *saecula saeculorum. Amen ».*

(1) Ab ipsis accessionibus expositis edocti, atque ab aliis facile reperiendis in codicibus ad opinionem quamdam adducti sumus in diudicando textu chrysostomiano: scilicet in eundem per varias aetates interpositas fuisse phrases, elocutiones ac verba quaedam ab alia manu, ad id expoliendum ac magis magisque vestiendum rhetorice, quod iam abundanti uberiorique sermone suo vere aureo disertissimus orator praedicaverat.

B. MARCI MONACHI

TRACTATUS DOGMATICUS

DE INCARNATIONE DOMINICA

MONITUM.

Eruditi viri, praecipue nostris novissimis saeculis, disceptarunt de hoc tractatu sive homilia, cuius etsi variae notitiae supersint, haud tamen omnes conformes. Praeterea cum eiusdem textum prae oculis non haberent, facile factum est, ut ex aliorum testimonio minime sibi semper consono ducti, in diversas abierint sententias, quarum aliquas nos hic quoque innuemus post auctoris delibatas notitias.

Floruit Marcus labente saeculo IV, annosque vitae usque ad septimum ac centesimum protraxit. De eo novimus, quod magnus Paphnutius in ascetica vivendi ratione fuerit illi magister; praeterea novimus Marcum dono dedisse quasi ξένιον sanctissimae foeminae Melaniae pellem quamdam arietis; atque inter sanctorum virorum historias aliae nonnullae memoriae eius celebrantur (1). Cum vero doctus esset ac zelo Dei percitus, scripsit plura, quae recensentur apud eruditos auctores Cave, Ceillier, Fabricium, Harles, Migne aliosque, et praesertim Balthassarem Remondini.

(1) Haec narrantur in actis eius e Synaxario, legendo inter officia sacra, ut habemus in codice Cryptensi B. γ. III. Pauca inde excerpimus, praesertim cum documentum istud videatur ignotum Bollandianis historicis, quando de Beato Marco agunt inter *Acta Sanctorum* die IV mensis martii.

Is enim anno 1748 Romae edidit (1), quae habere potuit nova scripta Marci nostri, e textu cuiusdam codicis papyracei saeculi XIII, opem illi ferente Philippo Vitali monacho Cryptensi. Fere omnes in eiusdem enumerandis scriptis sequuti sunt Photium in Myriobiblio suo, qui (ad codicem ducentessimum) de hoc insigni scriptore sacro verba faciebat.

Nostrum quidem esse haud remur hic agere de notis illius operibus; verumtamen ad istud unum dumtaxat monita nostra respiciant oportet, praesertim cum haberetur deperditum, ita ut neque inter edita a Remondini, neque post cum in amplissima *Patrologia graeca* a Migne sit prolatum.

De tractatu dogmatico tantummodo heic nobis est agendum, in quo ille vindicabat fidem catholicam circa Verbi Incarnationem contra haereticos viros aetatis suae (2).

Marcum confecisse opus istud testimonia varia asserunt, imo eiusdem fragmenta quaedam apud alios scriptores recitantur (3); sed totius elucubrationis textus haud reperiabatur. Sedula versanti mihi manu codicem Cryptensem, quem conditor monasterii b. Nilus sua manu descripserat (4), non modo opera haberi Marci, ut apud alios notantur, sed insuper tractatum istum dogmaticum apparuit.

Qua in re et illud volumus sedulo animadverti a curiosioribus rei criticae viris argumentum parallelicum, quod in scriptore nostro vidimus. Etenim inter eius opera recensetur monographia

(1) *S. Marci monachi... sermones... qui deperditi putabantur... a Balth. Remondini Zacynthi ac Cephaloniae episcopo in lucem prolati...* Confer *Patrol. gr.* MIGNE tom. LXV.

(2) Apud Ceillier, tom. X, asseritur Marcum scripsisse tractatum *de Cruce*, quod cum aliunde confirmari non videamus, suspicamur hoc brevi titulo innui tractatum hunc de Incarnatione, ubi quaedam leges *de Cruce* et de mysteriis in cruce atque per crucem peractis a Filio Dei incarnato. Eiusdem textus nunc editi confer praecipue §§ III et IV.

(3) Praeterire nolumus Angelum Mai inseruisse fragmenta quaedam (tom. VII *Scriptorum vet. vaticana collectio* p. 99) in scriptis de Incarnatione, ubi recitantur quaedam verba Marci nostri.

(4) ROCCHI, *Catalogus Codd. Crypt.* B. α. XIX, p. 98.

de Melchisedech, quam qui legat, videt apertissime (*in ed. Remondini pag. 32*) Marcum nostrum ibi paucis perstringere, quae fusius in tractatu de Incarnatione Verbi edisserit.

Legentem postrema verba Venerandi amanuensis me perculit notula eiusdem ad calcem, ubi aiebat se exscripsisse elucubrationem Marci integram ΛΟΓΟΣ ΘΛΟΣ, ideoque textum huius raritatem a magno viro vidi animadverti (1). Perscrutanti etiam criticae ecclesiasticae scriptores atque Remondini editorem operum Marci, plane apparuit adhuc typis opus totum (λόγος ὅλος) non fuisse commissum. Ideoque, ut fecerat beatus Nilus, et ipse totum exscripsi, ut tandem aliquando in lucem prodiret.

Inter varias, quas ab ineunte adolescentia inquisitiones in codicibus Cryptensibus suscepam nova quaedam fortuna mihi contigit; nam investiganti mihi scripturas varias in palimpsestis pretiosis, occurrit in iisdem legere quaedam scripta (2) Marci nostri. Inde suspicio nata est illas membranas antiquiores suppeditasse textum b. Nilo exscribendum.

Quanti pretii habendus sit tractatus iste dogmaticus bene norunt, qui in historiis illius aetatis versantur, quando de Verbi Incarnatione orbis christianus universus post Arium aliosque haereseon coryphaeos videbatur arianus, ut ait Hieronymus; proindeque doctores orthodoxi labores multos susceperint, ita ut aperte usque magis vetustum ac dogmaticum testimonium plurimi habendum sit (3) in traditione christiana.

(1) Hac in re sane non fugit palaeographos peritiores, codices unciali caractere descriptos vel saltem vetustos praeseferre titulum operum non modo in fronte, sed etiam ad calcem scriptionis. Cumque id fieri videamus in codice Cryptensi, magis atque magis patet qualis sit vetustas eiusdem, imo et illius exemplaris, unde exscriptus est textus.

(2) Cf. Cod. Crypt. notatum A. δ. IV. et B. z. LV¶, ubi cl. editor animadversiones de Marco addit in catalogo, ut supra pag. 131.

(3) Indicare praecipue heic non omittimus saltem testimonium circa Eucharistiam luculentissime datum saeculo IV-V, cum sciamus Calvinum ausum esse asserere nullorum Sanctorum Patrum de hoc mysterio usque ad tempus illud afferri posse documenta (cf. *Adm. ultim. ad Westphal*:).

Animadversiones alias aliis relinquimus, et ut critici viri rem omnem melius possint perscrutare, indicamus codicem Bibliothecae Vaticanae, in quo prae oculis nobis sese oblatae sunt sententiae verbaque haud pauca excerpta (1) e scriptis b. Marci nostri. Praeterea et nos, cum iam confecissemus apographon ex manuscripto b. Nili, ut diximus, nonnullas selegimus ex eodem inedito sermone patrologicas adnotationes, atque ad graecos liturgicos Hymnos in Conceptionem B. Mariae adiunximus, quos abunde collegimus (2).

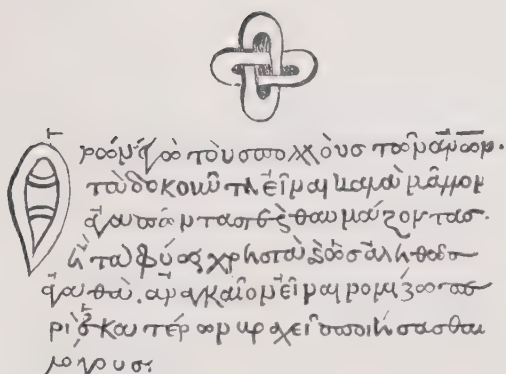
Cum in his agatur de Nilo Cryptensi eiusque impensa elucubratione in exscribendis codicibus ac in auctorum veterum scriptis posteritati mandandis, abs re non erit aliquid de eo dicere deque opere suo scriptorio; nam ipse auctor fuit scholae palaeographiae codicum graecorum hucusque in monasterio suo Cryptensi per saecula novem virentis. Idque eo libentius facere volumus, cum nuper nobis sese occasio sorte obtulerit, ut ad manus venirent nostras exemplaria scripturae eiusdem viri quasi similia olim tabulis incisissimis commissa. Dum has repraesentationes exhibemus, de forma characterum, quos ipse membranis consignaverat, lectorum mentes et oculos convertere volumus ad textum sermonis dogmatici, similiter a Nilo descriptum.

Exemplaria huiusmodi in tabulis praeseferunt characteres Nili tum minores tum maiores; et quamquam repraesentatio (3) sit aliquantulum minus accurata, tamen aliquid valet ad figuram scriptiois referendum. En exemplar minoris characteris, exarati quasi currenti calamo seu cannula:

(1) Cf. Codicem Vaticanum Graecum, olim Palatinum, num. 258 notatum; fol. 12, 16, 81, 85, 109. *Catal. codd. Palat. gr.* Henrici STEVENSON senioris, pag. 142.

(2) Cf. *De immaculata Deiparae Conceptione hymnologia graecorum... patrologica comparatione et adnotationibus illustrata, 1862*, ubi verba Marci recitantur quaedam, ut videre est in pagg. 8, 19, 142.

(3) Elaborata est saeculo XVIII, atque anno 1735, inserta in opere PLACENTINII nostri *Epitome palaeographiae graecae etc.* pag. 88. - Confer ROCCHI *Codd. Cryptens.* pag. 104.

Verba (1) haec excerpta sunt ex apographo Niliano, ubi relata est celebris homilia S. Ioannis Chrysostomi de Comparatione status regum ac divitum cum ratione asceticae vitae.

Aliud exemplum scripturae maioris habemus ex eodem codice; ubi ad calcem litterulis maiusculis, quas dicunt unciales, voluit amanuensis adpingere notitiam chronographicam absoluti voluminis sui, anno mundi iuxta byzantinos 6473. Cum eo tempore ad Nilum allatum fuerit nuncium tristissimum de copiis christianorum in Sicilia apud Rhemata seu Erymata vel Rametta a Saracenis profligatis (2), vir sanctus moestissimo calamo rem in fine

(1) Huius exordientis homiliae verba leges: Ορθὼν ἐγὼ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων τὰ δοκοῦντα εἶναι καλὰ, μᾶλλον ἀγαπῶντάς τε καὶ θαυμάζοντας, ἢ τὰ φύσει χρηστὰ καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω περὶ ἐκατέρων βραχεῖ ποιήσασθαι λόγους...

(2) Consuetis litterarum formis heic leges, absque nexibus et variis elementis:

† ΤΩ ΕΞΑΚΤΕ ΧΙΛΙΟΣΤΩ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΟΣΤΩ
ΕΒΔΟΜΙΚΟΣΤΩ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΤΕΙ
ΕΠΛΘΕΝ ΤΟ ΦΟΥΣΑΤΟΝ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΕΚ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ· ΚΑΙ ΑΥΤΑ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΕΛΗΦΘΗ.
ΚΑΙ Η ΚΟΥΘΝΗΣΙΑ ΕΓΕΝΕΤΟ ΜΕΓΑΛΗ ΣΦΟΔΡΑ·
ΚΑΙ ΧΕΙΡΙ ΝΕΙΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΕΓΡΑΦΗ
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΡΟΘΕΟΥ ΗΤΥΞ·

In his animadvertimus nomen Nili fuisse descriptum litteris arcanis. De quibus vide PLACENTINIUM p. 84 et ROCCHI loco cit. Notitias historicas enucleare studuimus in fine operis: *La Cronaca Siculo-Saracenica* 1890, atque in collectione *Lettere Calabresi* n. XXI, 1901.

suae elucubrationis de scriptis Beati Dorothei commemoravit his litterarum elementis:

† τῷ ἑξακισχιλίῳ τετρακο-
 σίῳ τῷ ἐβδόμῳ τῷ τρί-
 τῳ τῷ κόσμῳ ἐτφ. ἐπάθεν τὸ
 φῶς αὐτὸν μὲν δὴ λὺν τοῦ πατρὸς
 ἐκ ρημάτων· ἵνα τὰ τῶν ῥημάτων εἰ-
 φθῇ· ἵνα ἡ κῆρυξ τῆς ἀληθείας ἐνε-
 γαλῆς φέδρα· ἵνα χειρὶ νεύου
 αὐτοῦ· ἐγράψῃ· ἡ τοῦ αἰῶνος

ρ
 θ
 ς
 ς
 π
 τ
 ν
 ζ
 ∴

Haud certe ingratum erit lectoribus has formas oculis subiectas fidelibus habuisse, unde si non adamussim, tamen quadam certa ratione non solum textum obtinuisse a b. Nilo scriptum, verum etiam et eiusdem scriptionis repraesentationem possunt.

Sed modo manus de tabula. En *tractatum dogmaticum integrum*, ut b. Marcus elucubravit et b. Nilus exscripsit, addita accurata versione atque nonnullis curis criticis cl. v. Antonii Rocchi Monachi Basiliani, quas ad studiosorum usum in lucem proferimus. Proindeque viri eruditi, cui suas debeant meritas laudes, aequum est ut norint (1).

(1) Huius nomen in hac ipsa *Nova Bibliotheca Patrum*, triginta plus ante annos apparuit inscriptum elucubrationi cuidam praemissae t. VIII (Romae A. MDCCCLXXI): *De authenticis Sermonibus S. Symonis stylitae in Monte Admirabili Animadversiones*. Quorum *ζήτησις* praecipue desumpta est ex quodam testimonio eiusdem S. P. Nili, ut in eiusdem Vita legitur.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ

ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ.

BEATI MARCI

MONACHI

SERMO DOGMATICUS.

Πρὸς τοὺς λέγοντας· μὴ ἡνῶσθαι τὴν ἀγίαν σάρκα μετὰ τοῦ λόγου· ἀλλ' ὡς ἱμάτιον μονομερῶς περικεῖσθαι· καὶ διὰ τοῦτο· ἄλλως μὲν ἔχειν περὶ τὸν φοροῦντα· ἄλλως δὲ περὶ τὸν φορούμενον.

Adversus eos qui dicunt sanctam carnem non fuisse unitam cum Verbo, sed ex una tantum parte eum induisse vestis instar; ideoque alio modo se habere quoad eum qui portat, alio vero quoad eum qui portatur.

Α'.

Επειδὴ πολλάκις ἡμῖν παρεζητήσατε τὰς περὶ πίστεως πρὸς τοὺς ἐναντίους ἀποκρίσεις· ἅμα καὶ τὰς ἐκείνων ἀντιθέσεις, εὐθὺ καὶ τὰς διχονοίας τῶν ἀμφιβόρεπῶν ἀνθρώπων παρεξέτασαντες· τούτου χάριν ἡναγκάσθημεν εἰπεῖν κατὰ δύναμιν προφήσαντες τὸ τῆς διχονοίας τῶν πολλῶν αἴτιον. Επειδὴ ἡ μὲν ἀλήθεια, ἐκ τῶν κατ' αὐτῆς ἔργων τοῖς οἰκείοις ἐρασταῖς ἀποκαλύπτεται· ἡ δὲ πλάνη ἐκ τῶν ἐφαμιλλῶν αὐτῇ πράξεων τοῖς ἀγχιστεύουσιν ἐμφανίζεται· ἀληθείας δὲ ἔργον πόνου καὶ ἀτιμίας ὑπομονή· πλάνης δὲ ἐπαίνου καὶ ἡδονῆς καταδοχή· τούτου χάριν, ἡ μὲν προτέρα δυσπαράδεκτος διὰ τὸν πόνον, ἡ δὲ δευτέρα εὐεπιτήδευτος διὰ τὴν ἡδονὴν τῷ πλῆθει γέγονεν. Καὶ οἱ μὲν φιλόπονοι τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα καὶ αἰσχύνης καταφρονήσαντα, ὁμολογοῦσι διδάσκαλον καὶ δεσπότην καὶ κύριον υἱὸν θεοῦ· οἱ δὲ φιλήδονοι, μᾶλλον δὲ κενόδοξοι, τοῦτον ὁμολογεῖν ἐπαισχύνονται.

I.

Quoniam saepenumero a nobis quae-siveritis quid de fide contra adversarios responderemus, simulque vos comparaveritis horum obiectiones, atque dubitationes hominum, qui nutant inter veritatem et errorem, idcirco nos compulsi sumus loqui praefantes, quantum sit in nobis, de causa dubitationis plurimorum. Quoniam vero veritas iis, qui diligunt eam, ex ipsis operibus suis manifestatur, atque error iis, qui appropinquant ad eum, sese ipsum prodit; cum tamen consecrantibus veritatem labores et opprobria imponantur, et contra in consecrando errore laus et delectatio quaedam obtineatur; hinc fit, ut plurimis prima, nempe veritas, parum accepta sit propter eas, quas affert tribulationes, alter vero, scilicet error, multum acceptus sit, propter eam, quae illum comitatur, oblectationem. Qui igitur

tribulationes non pertimescunt, iidem agnoscunt magistrum et Dominum et Dominatorem, et Filium Dei, qui et crucifixus est et sustinuit ignominias; qui vero quaerunt voluptatem, vel potius vanam gloriam sectantur, hi verentur eum confiteri.

B'.

Τούτων δὲ τῶν δύο μερῶν οὕτως μαχομένων, τινὲς ἀμφιῶρες ἀνθρώποι ὁρῶντες τὴν προειρημένην ἐναντιότητα· καὶ μὴ εἰδότες διακρίνειν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χειρόνος, τὴν ἀληθῆ πίστιν ἀδελφὸν εἶναι ἐνόμισαν. Οὗτος δὲ ὅν ὁ τρόπος τῆς τούτων διχονοίας· περὶ δὲ τῶν ἐναντίων παραλλαγῆς ὅτι πλανῶνται, πᾶσα μὲν πείθει τοὺς φιλοπόνους ἡ θεία γραφή· ἀναγκαίως δὲ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς ὁ μακάριος Παῦλος· ὅς καὶ ἀγνοοῦντας ἡμᾶς διεγείρει πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ τοῖς ἐχθροῖς τοῦ Σταυροῦ ἀντιπολεμεῖν ἀναγκάζει, οὐ μόνον Ἰουδαίοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐφαμιλλοῖς αὐτῶν αἰρετικοῖς. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνους, ὁμοίως καὶ τούτους ἐχθροὺς ὠνόμασεν. Εἶπερ ὁ ὢν ἐχθρὸς, ἐκεῖνος καὶ ὀνομάζεται· εἰ μὲν γὰρ ψιλὸν ἄνθρωπον οὐ λέγουσι τὸν ἐσταυρωμένον Χριστόν, καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐχθρας οὐ μετέχουσι, μὴ δὲ ἐχθροὶ ὀνομαζέσθωσαν· Εἰ δὲ τὰ αὐτὰ ἐκεῖνοις φρονοῦσι, πῶς τὸν χρηματισμὸν ἀποδράσωσιν; ἐπὶ πᾶσι γὰρ

II.

Cum igitur utraque pars horum sit ita opposita inter se, anxii quidam homines oppositionem huiusmodi videntes, nescientes autem distinguere bonum a malo, arbitrati sunt veram fidem esse aliquid incerti. Haec igitur est causa fluctuationis animorum eorum. De diversa autem opinione adversariorum, quod in errore versentur, universa nobis studium amantibus suadet Divina Scriptura, necessario autem beatus Paulus, vas electionis, qui nos ignaros, excitat ad veritatem atque impellit ad pugnandum cum inimicis Crucis (1) non solum nempe Iudaeis, verum etiam cum haereticis qui illos aemulantur. Etenim non secus atque illos, inimicos Crucis hos appellavit. Quandoquidem qui inimicus est, inimici quoque nomen meretur. Si igitur non adserunt Christum crucifixum esse simplicem hominem, atque odii iudaici non sunt parti-

(1) Iure A. vocat haereticos hos Crucis inimicos; nam cum omne pretium Crucis Christi ex eo repetatur, quod Christus ligno illi affixus, Deus est, continuo sequitur, quod, si Christus Deus non est, Cruci pretium omne detrahitur.

ἡ τῶν πραγμάτων ἀγχιστεία ἀπαραίτητον ἔχει τῶν ὀνομάτων τὴν οἰκειότητα.

cipes, sane patet eosdem non vocandos esse inimicos; sin autem cum primis communis est eorum fides, quomodo hanc denominationem effugere poterunt? etenim in omni re similitudo operis necessario affert nominis communicationem.

Γ'.

Πῶς γὰρ οὐκ ἔχθροί, οἱ διαιροῦντες εἰς δύο τὸν τῆς δόξης κύριον; λέγω δὴ τὸν ἐσταυρωμένον κύριον; πάντως δὲ ἐπιδραμόντες τῷ ῥήματι ἐροῦσιν ἡμῖν· οὐκοῦν ὁ τῆς δόξης κύριος ἐσταυρώθη; Εγὼ δὲ ὁμολογήσω τὴν ἐμαυτοῦ σωτηρίαν καὶ οὐκ ἀρνήσομαι τὴν ἀλήθειαν.

III.

Quo pacto igitur non habendi erunt inimici, qui Dominum gloriae scindunt in duo, scilicet crucifixum Dominum? Atque ii sermoni nostro adversantes: « Numquid, inquit, Dominus gloriae crucifixus est? » At ego confiteri non desinam salutare meum; neque negabo veritatem.

Δ'.

Ἀλλ' ἐρῶ· Ναὶ ἐσταυρώθη ὁ τῆς δόξης κύριος· Παῦλον ἔχω συνήγορον καὶ μάρτυρα τῶν ἀπορρήτων· λέγει γὰρ· - λαλοῦμεν σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν· ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἵωνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. - Επερωτῆσαι οὖν βούλομαι τοὺς θεομεριστάς· Τίς ἐστὶν ὁ καὶ ἐσταυρωμένος καὶ τῆς δόξης κύριος; Θαυμάζω γὰρ εἰ καὶ ἐν τοῦτω τῷ λόγῳ παρεισενέγκωσι τὸν μερισμόν. Εἴπωσι ὅτι φιλοὺς ἀνθρώπος ἐστὶν. ἐροῦμεν· Καὶ πῶς ἐνδέχεται φιλὸν ἀνθρώπον εἶναι δόξης κύριον; Εἴαν δὲ λέγωσιν ὅτι γυμνός ἐστιν ὁ θεὸς λόγος.

IV.

Sed inquam: « Mehercle crucifixus fuit Dominus gloriae »: atque habeo in his defensorem Paulum et mysteriorum testem, ait enim: « Loquimur Dei Sapientiam in mysterio, quae abscondita est ante saecula et ante generationes: quam nemo principum huius saeculi cognovit; si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent » (1). Igitur sciscitabor eos qui Deum dividunt: « Quis est iste qui crucifixus est, Dominus gloriae? » (Nam vehementer ego mirarer si etiam in hisce verbis vellent inducere sensum divisionis). Si igitur ad evitandam *unionem* adserant esse tantum simplicem

(1) I Cor., II. 7-8.

Καὶ πῶς γυμνὸς λόγος ἐσταυρώθη; Ἀλλὰ τί φασίν; Ὁ λόγος ἐστὶ δόξης κύριος, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐσταυρώθη. Ἀλλ' ὁ ἅγιος Παῦλος, οὐκ εἶπεν οὗτο, οὐδὲ μερισμὸν εἰσήγαγε, ἀλλ' ἓνα εἶρηκε δόξης κύριον, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον· Εἰ γὰρ, φησὶν, ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· Καὶ σὺ οὖν, ὦ αἰρετικὸς, ἓνα σύστησον κατὰ Παῦλον. Εἰ δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας σφιγγόμενοι, ὁμολογήσουσιν εἶναι σαρκωθέντα τὸν λόγον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς, τότε ἐροῦμεν αὐτοῖς, ὅτι τοῦτο καλῶς εἰρήκατε.

hominem, respondebimus: Quî fieri potest ut simplex homo sit Dominus gloriae? Si dicant Verbum esse tantummodo nudum Deum (1); Quo pacto, respondebo, nudum Verbum crucifixum est? At vero quae subiungunt? « Verbum quidem est Dominus gloriae, sed homo est crucifixus ». Verum sanctus Paulus non dixit esse duos, neque divisionem induxit; sed unum tantum dixit esse Dominum gloriae, atque hunc crucifixum (2). Inquit enim: « Si cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent ». Tu autem, o haeretice, unum constitue, iuxta Paulum. Sin autem, veritate ipsa adstricti, fateantur Verbum crucifixum fuisse, hunc autem esse Christum Iesum, tunc nos illis respondebimus, recte vos loquuti estis.

Ε'.

Ὡςπερ οὖν ὁ ἀπόστολος οὐκ ἐμέρισε τὸν λόγον ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐν κυριότητι τῆς δόξης· οὐδ' αὖ πάλιν τὴν σάρκα ἀπὸ τοῦ λόγου ἐν τῇ σταυρώσει· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ δόξει καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἅμα ὁμολόγη-

V.

Ut igitur Apostolus non divisit Verbum a carne, quatenus Dominum gloriae, item non divisit carnem a Verbo, quatenus crucifixo; sed tum in gloria, cum in cruce eum confessus est indi-

(1) Ut rationem loquendi servem b. Marci, qui comparat iuxta consuetudinem haereticorum, humanitatem Verbi vesti cuidam, ut conspicitur ex ipso sermonis argumento; vocem ψιλὸς interpretabor *simplex*, vocem autem γυμνὸς *nudus*. Quam, ut idem Marcus postea (n. XXVII) testatur, ad significandum Verbum in operationibus mere humanis *carnem* perinde non habere, atque ideo in illis prorsus carne *nudum* esse. Itaque ad asserendum mysterium unionis. hymnographi quoque utuntur vocibus in eo carmine in Profesto S. Baptismi I. Christi, in quo paullo post initium legimus: Ἐρχεται βαπτισθῆναι θεὸς οὐ γυμνὸς οὐδὲ ἄνθρωπος ψιλός, ἀλλ' ἐν δυσὶν φύσεσιν. Quae phrases haud subobscurae significant forte huiusmodi carmen originem posse ducere ex hoc ipso saeculo Eutychieanae haeresis.

(2) I Cor., II. 2.

σεν ἀδίκαιρέτως, οὕτως καὶ ὑμεῖς πιστεύειν
ὀφείλει· καὶ μήτε ἐννοίᾳ, μήτε ῥήμασιν
ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μερισμὸν περιεργά-
ζεσθαι. Πᾶσα γὰρ θεία γραφή, παλαιά τε
καὶ καινὴ διαθήκη τὸν Θεὸν λόγον μετὰ
τῆς ἰδίας σαρκὸς ἓνα Χριστὸν υἱὸν τοῦ
Θεοῦ, τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ ἐπὶ παντὶ πράγ-
ματι. Εἴτε ἄγγελοι, εἴτε προφῆται, εἴτε
ἀπόστολοι, εἴτε μάρτυρες τὰ περὶ Χριστοῦ
λέγοντες καὶ διδάσκοντες, εἴτε ἐν ἀποκα-
λύψει, εἴτε ἐν ὁρᾷ αὐτοῦ, ἢ ἐν σημείοις
καὶ τέρασιν, ἢ νοουθεσίαις, ἢ ἰάμασιν, ἢ
πάθεσι καὶ αἰκίαις, ἢ σταυρῷ καὶ θανάτῳ
καὶ ἀπαξιαπλῶς, οὐ μόνον ἐν πάσῃ τῇ
δὲ ἡμᾶς γεγεννημένη οἰκονομίᾳ, ἀλλὰ καὶ
περὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ παρουσίας καὶ
ἀρχάντου (1) βασιλείας λέγοντες, ἐπὶ ἐνὶ
καὶ ἀδίκαιρέτῳ υἱῷ Θεοῦ τὰς ὁμολογίας πε-
ποιήνται.

σ'.

Ἰδοὺ τί φησιν Ησαίας· - Ὡς πρόβατον
ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον
τοῦ κήραντος αὐτὸν, ἄφωνος· οὕτως οὐκ
ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐν τῇ ταπεινώσει
αὐτοῦ· ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γε-
νεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; - Εἰπὲ οὖν
μοι, ὦ αἰρετικέ· Τίς ἐστὶν ὁ ὡς πρόβατον
ἐπὶ σφαγὴν ἄχθεις, καὶ ἔχων τὴν γενεὰν
αὐτοῦ ἀδιήγητον; Μὴ εἶπης δύο· ὁ γὰρ

visum, sic necesse est ut vos ita cre-
datis, et non inducatis divisionem in
Filium Dei neque cogitatione, neque
verbis. Nam Scriptura universa, Testa-
mentum Vetus aequae ac Novum, aperte
fatetur Verbum Deum cum propria
carne esse unum Christum Filium Dei,
eundemque in omni operatione et sive
Angeli, sive prophetae, sive apostoli,
sive martyres, cum loquuntur et do-
cent de iis quae ad Christum referun-
tur, sive in revelatione sive in gloria
eius vel in signis et prodigiis, vel ad-
monitionibus et sanationibus, vel crucia-
tibus et contumeliis, in cruce et morte,
denique in universum, non modo in iis
omnibus quae pertinent ad oeconomiam
propter nos, sed etiam in iis quae atti-
nent ad futurum adventum eius atque ad
regnum aeternum, publice profitentur
unicum atque indivisum Filium Dei.

VI.

Ecce quid dicit Isaias: « Sicut ovis
ductus est ad occisionem, et quasi agnus
coram tondente sine voce sic non ape-
ruit os suum. In humilitate iudicium eius
sublatum est, generationem eius quis
enarrabit? » (2). Quaeso dic mihi, haere-
tice: Quis est ille, qui sicut ovis ad
occisionem ductus est, et generationem
habet inenarrabilem? Ne dicas duos;

(1) Cod. habet ἀρχάντου. Sed forte exemplar habebat ἀπεράντου, *interminabilis*.

(2) Is. LIII, 7-8.

προφήτης ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶρηκεν ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασιν· Εἴ μοι λέγεις ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος ψιλὸς, καὶ πῶς ἡ γενεὰ αὐτοῦ ἀνεκδιήγητος· καίτοι ὁ Χριστὸς, γενεαλογεῖται τὸ κατὰ σάρκα. Εἴ δὲ εἵπης· ὅτι ὁ θεὸς λόγος ἐστὶ. Καὶ πῶς θεὸς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται. Λεῖπεται τοίνυν τὸ ἀληθὲς ἐπ' ἀμφοτέροις εἰπεῖν, ὅτι Χριστὸς ἐστὶν ἀδιαιρέτος κατὰ τὸν προφήτην.

Z'.

Ἀκουσον καὶ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου τὰ αὐτὰ λέγοντος· - Οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· ἐξεῦρεν πάσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα· ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφει· - Εἰ πάλιν θέλεις μερίζειν, τὰ αὐτά σοι λέγω· Τίς ἐστὶν ὁ φθὲς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφεὶς; Εἴ μοι λέγεις· ὅτι ἄνθρωπος ψιλὸς, ἀκούσῃ· καὶ πῶς θεὸς οὗτος; - Καὶ οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν; Εἴ δὲ εἵπης· Γυμνὸς ἐστὶν ὁ λόγος, καὶ πῶς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφει; Λεῖπεται καὶ ὥδε Χριστὸν ἐπ' ἀμφοτέροις ὁμολογῆσαι ἀδιαιρέτως.

siquidem propheta in his duobus factis loquitur de uno eodemque subiecto. Si mihi dicas hunc simplicem esse hominem; et unde fit, ut generatio eius sit inenarrabilis? Quamquam Christi nobis declaratur genealogia secundum carnem. Sin autem dicas, Deum esse Verbum; quonam modo nudus Deus ad occisionem ducitur? Restat igitur, ut verum dicatur, scilicet in utroque casu Christum, iuxta prophetam, esse indivisum.

VII.

Audi etiam Ieremiam prophetam, eadem dicentem (1): « Hic est Deus et non aestimabitur alius adversus eum: hic adinvenit omnem viam disciplinae et tradidit illam Iacob puero suo et Israël dilecto suo ». Post haec: « In terris visus est, et cum hominibus conversatus est » (2). Si rursus tu dividere velis, et eadem tibi repetam: « Quis est qui in terris visus est et cum hominibus conversatus est? » Si mihi dicas simplicem hominem, mox audies « Quo pacto Deus hic est? Et, non aestimabitur alius adversus eum? Si dicas: Nudum est Verbum: Quomodo visus est et cum hominibus conversatus est? Reliquum est, ut etiam ex hoc loco confiteamur Christum in utroque casu esse indivisum.

(1) IEREM. seu BAR. III, 36-38.

(2) LXX, interpr. habent loco sup. cit., Μετὰ τοῦτο.... καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφει.

H'.

Τί δὲ καὶ Δανιήλ καὶ Ιεζεκιήλ καὶ οἱ
δώδεκα; Ὡν ἀναμέρως τὰς τοιαύτας μαρ-
τυρίας ἐπεισάγειν τῇ ὑποθέσει δυσέφικτον
ἢ τάχα καὶ ἀνωφελές. Ἡ γὰρ ὁ ὄχλος
τῶν νοημάτων ἐπισκιάσει τὸ ζητούμενον
καὶ μετεωροποιήσει τοὺς ἐντυγχάνοντας·
ὥς γενέσθαι νοερῶς τὸ γεγραμμένον· Εξέ-
νευσεν ὁ Ἰησοῦς ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
Ἡ τοῖς ἀπιστοῦσι τῇ τῶν ἐλέγχων περιου-
σία γενόμεθα βαρυτέρας αἵτιοι κατὰ κρίσεως·
κατὰ τὸ εἰρημένον· - Εἰ μὴ ἦλθον καὶ
ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν
δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας
αὐτῶν.

VIII.

Quidnam vero de hac ipsa re tra-
didere nobis Daniel et Ezechiel, duode-
cim denique prophetae? (Quorum sigil-
latim in disputatione nostra testimonia
proferre res esset difficilis et fortasse
etiam inutilis. Aut enim cogitationum
turba tenebras offundet rei quae intel-
ligenda sit, animumque distrahet eorum,
qui in eam forte offendunt; ita ut fa-
cile illud intelligi potest quod scriptum
sit: « Iesus declinavit a turba consti-
tuta in loco » (1); aut iis qui non cre-
dunt nos ex hac argumentorum copia
rei fiamus gravioris condemnationis
iuxta illud quod scriptum est: « Si
non venissem et loquutus fuisset eis,
peccatum non haberent; nunc autem
excusationem non habent de peccato
suo » (2).

Θ'.

Τοῦτο δὲ μόνον ἡμῖν σκοπὸς ἐπὶ τοῦ
παρόντος δεῖξαι, ὅτι τῶν ἁγίων καὶ πνευ-
ματοφόρων ἀνδρῶν οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἐπὶ

IX.

Is autem in praesens finis nobis est
unus ut demonstremus, neminem ex
viris sanctis divino spiritu afflatis ausum

(1) Io. V, 13.

(2) Io. XV, 22. Paucis explico obscuriorem hunc locum. Dicit igitur se abstinere a citatione plurimorum Scripturae locorum, quae aut difficilis esse potest aut etiam inutilis. Etenim is ita ratiocinatur. Aut credunt, et ex pluribus hisce locis confundi possunt adversariorum mentes, quod est praecavendum et vitandum, non secus atque Christus, ut refert Evangelium, *declinavit a turba*.... Aut non credunt, et nobis verendum est, ne, ex copia indiciorum allata, causa sinus illis maioris condemnationis, iuxta quod scriptum est: *Si non venissem*.... ne oculi eorum magis caecutiant copiosioribus lucis radiis. Quapropter iam ab testimoniis plurimis afferendis abstinemus.

πράγματι χωρίσαι τὸν κατ' εὐδοκίαν τοῦ πατρὸς θεοπρεπῶς ἡνωμένον. Εἰσὶ μὲν οὖν τινες τῶν αἰρετικῶν, οἱ μετὰ τοὺς ἐλέγχους ἐπιγινώσκοντες τὴν ἀλήθειαν κατὰ συνείδησιν, ὅμως οὔτε ὁμολογοῦσιν, οὔτε παύονται τῆς φιλονεικίας. Σκοπὸς γὰρ αὐτοῖς οὐχὶ πίστεως ὀρθῆς, ἀλλὰ κενοδοξίας νικητικῶς. Πόθεν δὲ τοῦτο δῆλον; Εκ τοῦ καὶ τὸν βίον αὐτοὺς ἡμελημένον ἔχειν, καὶ ζητεῖν κενοδόξως παρὰ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ ὀρθῶς αὐτὸν ἐζήτουν, καὶ πρὸς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ κατὰ δύναμιν κατωρθοῦντο.

I'.

Ἡμεῖν δὲ μὴ κενοδοξῆσαι, ἀλλ' ὠφελῆσαι αὐτοὺς ἐν κυρίῳ προκείσθω. Διὸ θαρρόμεντες τῇ ἐν Χριστῷ ἀληθείᾳ, ὥθήμεν δεῖν, οὐχ ὅσα νῦν λέγουσι μόνον, ἀλλ' ὅσα εἰκὸς καὶ ὕστερον αὐτοὺς ὑπεξευρεῖν δηλητηριώδη νοήματα προεκφωνῆσαι, καὶ τὰς ἐπιλύσεις αὐτῶν διαλαλῆσαι. Οὕτω γὰρ ἂν ἐκάστου αὐτῶν τὸ ὠφέλιμον ὑπάρξει. Οἱ μὲν γὰρ δὴ φρόνιμοι αὐτῶν, ὅταν ἴδωσι πάσας τὰς ῥαδιουργίας τῶν κατ' αὐτοὺς νοημάτων παρ' ἡμῶν προρηθείσας καὶ ὀρθῶς ἐπιλυθείσας, εἰ μὲν φιλαλήθεις εἶεν, πάντως ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν τραπήσονται. Εἰ δὲ, διὰ τὴν χρονίαν πρόληψιν μὴ μετανόησωσιν, ἀλλ' οὖν γε τοῦ διδάσκειν ἀδεῶς αἰσχυνοῦνται. Οἱ δὲ ἀγνοίας αἰτίᾳ ὑπ' ἐκείνων συναρπαγέντες, νυνὶ δὲ, γινῶντες τὴν ἀλή-

esse, in hac re, illud separare quod secundum Patris beneplacitum coniunctum erat ratione Deo quam maxime digna. Sunt quidam haeretici qui cum ex argumentis in intimam cognitionem veritatis venerint, hanc tamen non confitentur, quin imo neque contentionibus cessant. Etenim illis non rectae fidei exquisitio sed gloriae vanae comparatio contendendi omnis finis est. Atque undenam id perspicitur? Nimirum ex eo, quod relaxatam vitam ducant, et vanitatis gratia exquirunt ea, quae conformia non sunt voluntati Christi; si enim illum recte quaesivissent, servassent sane pro viribus mandata eius.

X.

At vero nobis non propositum sit gloriae vanae studere, sed eos in Christo iuvare. Itaque Christi veritati fidentes, munus nostrum arbitrati sumus enuntiare non modo omnes perniciosas sententias, quas illi in presentiarum effutiunt, verum etiam quidquid sat probabiliter in posterum excogitaturi sint; nec non perdocere qua ratione sint refellendi. Hoc enim pacto in promptu erit unicuique eorum utilitas. Etenim qui ex illis cordati sunt viri, cum forte perspiciant omnes a nobis enuntiatas et recte confutatas doctrinarum suarum falsitates, sese prorsus ad veritatem convertent, si tamen illius sint amantes. Sin autem, praeiudicio quodam

θειαν. πάντως οὐκ ἀνέξονται τοῦ λοιποῦ ἐμμένειν τῇ πλάνῃ.

inveterato, non resipiscant, at saltem eos pudebit hasce suas aliis impudenter tradere doctrinas. Qui vero ex ignorantia ab ipsis in errorem deducti sint, nunc, semel perspecta veritate, perfecto in illo persistere minime patientur.

IA'.

Εἰ δὲ καὶ τις αὐτῶν τοσοῦτον εἴη μανιώδης, ὥστε αὐτὸν τὰς μὲν ἐπιλύσεις τὰς παρ' ἡμῶν ἀποκρύψαι, γυμνὰ δὲ τὰ ῥήματα εἰς ἀπάτην τῶν νηπιωτέρων προβάλλεσθαι· καὶ ταῦτα οὐκ ἀπὸ κεφαλαίων ἀλλ' ἐκ περικοπῆς τῶν γραφῶν λαμβάνοντες (1), οὐχ ἡμεῖς αἵτιοι, οἱ καὶ τὰ κεφάλαια καὶ τὰς ἐπιλύσεις αὐτῶν φανερώσαντες· ἀλλ' ἡ πάντως οἱ λογοκλέπται ἐκεῖνοι οἱ καὶ περὶ ταύτης τῆς κακουργίας λόγον ἀποδόσουσιν· - ἀνθ' ὧν γὰρ ἡδίκουν νηπίους φονευθήσονται· φησιν ἡ θεία γραφή· καὶ οὕτως δὲ οὐδὲν βλάψουσι τοὺς βεβαιοπίστους· λέγει γὰρ· Κἂν θανάσιμόν τι πείσῃ, οὐδὲν αὐτοὺς βλάψῃ.

Quod, si quis ex eis adeo sit amens, ut et solutiones a nobis exhibitas difficultatibus suis obscurare audeat, atque contra enuntiare nuda verba simplicioribus decipiendis, et haec quidem non ex Scripturae capitibus, sed ex pericopis deducentes, culpa non nobis erit ulla, qui et capita integra ipsa prodimus, eorumque explicationes manifestamus; sed culpa prorsus erit illis divini verbi plagiaris, qui malitiae suae aliquando rationem reddituri sunt; quoniam per quae simpliciores damno affecerint, per haec et ipsi interficientur, ait Scriptura divina. At sic nullum inferent detrimentum illis, qui firma sunt fide; eadem quippe ait: « Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit » (2).

IB'.

Ποία οὖν ἐστὶν ἀρμόζοντα τοῖς κακοπίστοις νοήματα· ἃ πρὸς ἡμᾶς οὐδέπω λέγειν ἐξευρήκασι (3); Πρῶτον τοῦτο· κἂν φησιν·

XII.

Quae sunt igitur commentationes dignae istorum hominum malae fidei, quas nobis tradere nondum ausi sunt? Haec

(1) Λαμβάνοντες per figuram syllepsis refertur ad καὶ τις αὐτῶν initio periodi.

(2) MARC. XVI, 18.

(3) Cd. habet Εξευρήκαν (sic).

ένα καὶ τὸν αὐτὸν εἶπεν ὁ ἀπόστολος, καὶ ἐσταυρωμένον καὶ θόξης κύριον· κατὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ἄνθρωπος, μετὰ τὴν ἔγερσιν τῆς θόξης ἡξίωται. Υἱοῦντες πρὸ τοῦ σταυροῦ τὴν ἀδιαίρετον ἑνωσιν. Ἀλλ' ὁμῶς τυφλώσεως ἐστὶ καὶ οὐκ ἀληθείας τὸ μὴ νοεῖν· ὅτι πρὸ τοῦ σταυροῦ αὐτὸν εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος τῆς θόξης κύριον. - Εἰ γάρ, φησὶν, ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς θόξης ἐσταύρωσαν. - Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτὸν μέτοχον, ἀλλὰ θόξης κύριον. (1) δὲ κύριος πάσης θόξης ἐξουσιάζει, ὡς δύνασθαι αὐτὸν καὶ ἀνθρώποις θωρεῖσθαι, οἷς ἂν βούληται. - Ἡμεῖς γάρ, φησὶ, πάντες ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἐλάβομεν, - καὶ - Ἰδομεν τὴν θόξαν αὐτοῦ, θόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός. - Πολλοστῶς δὲ οὖν ἀκούσας ταῦτα παρὰ τῆς γραφῆς, ὡς ἄνθρωπε, νόησον· ὅτι εἷς καὶ αὐτός ἐστι ζωῆς καὶ θανάτου κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ δυνάμει καὶ πράγματι. Τὸ γὰρ εἰπεῖν θόξης κύριον ζωῆς λέγει τῆς αἰωνίου· καὶ τὸ εἰπεῖν ἐσταύρωσαν, φανεροποιεῖ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον. Εἰ οὖν ζωὴ καὶ θάνατος μερίσαι τὸν Χριστὸν, παρὰ τῷ Παύλῳ, οὐκ ἡδυνήθησαν τὰ πάσης φύσεως ἀκροθήνια· τοῦτον οὔτε πᾶσα ἀρχὴ καὶ ἐξουσία· οὔτε ὕψωμα· οὔτε βάθος· οὔτε ἐνεστῶτα· οὔτε μέλλοντα μερίσαι δύνανται.

omnium prima: scilicet quod, quamvis Apostolus dixerit unum eundemque esse, qui crucifixus fuit, et qui Dominus gloriae est; commentatur tamen (haereticus) quod qui homo crucifixus fuit, deinde post resurrectionem gloria insignitus est, quo pacto excludit omnem indivisam unionem illius ante crucifixionem. Sed manifestum est indicium coecitatis, non veritatis, quod non intelligatur, Paulum hunc *Dominum gloriae* vocasse ante resurrectionem; siquidem ait: « Si cognovissent, numquam Dominum gloriae crucifixissent ». Neque porro participem gloriae eum dixit, sed dominum. Qui autem dominus est, certe dominus est totius gloriae, ita ut ipse distribuere possit etiam hominibus cuicumque velit. Enimvero inquit Scriptura: « Ex plenitudine eius omnes accepimus » (1), et « Vidimus gloriam eius quasi gloriam Unigeniti a Patre » (2). Cum igitur tu, o homo, haec ex Scriptura acceperis, hoc porro intellige, quod omni tempore et loco, virtute atque opere Iesus Christus est unus idemque dominus vitae et mortis. Cum enim illum dicat Dominum gloriae, dicit eum *dominum vitae aeternae*; cum vero dicat *crucifixissent*, ostendit eundem mortuum esse pro nobis. Si igitur, teste Paulo, neque vita neque mors separare Christum, primitias naturae

(1) Io. I, 16.

(2) Io. I, 14.

universae, hunc ipsum non omnis quilibet principatus atque potestas, neque altitudo neque profunditas, neque instantia, neque futura separare poterunt.

II'.

Τί οὖν προσκόπτεις τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καὶ ψιλὴν σάρκα λέγεις τὸ κυριακὸν σῶμα; Εἰ ψιλὴ ἐστὶ σὰρξ, πῶς ἐστὶ τοῦ κόσμου ζωὴ καὶ ἄρτος ἐξ οὐρανοῦ καταβάς; Εἰ δὲ πάλιν τὸν θεὸν λόγον μόνον εἶναι νομίζεις, μάθε τί λέγει ὁ κύριος. - Ο ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. - Ο κόσμος δὲ διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν ἀπέθανεν· εἰ οὖν καὶ ἡ σὰρξ τοῦ κυρίου ψιλὴ ἦν ἀνθρωπίνη, μὴ μετέχουσα καθ' ὑπόστασιν τοῦ θεοῦ λόγου, δῆλον ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Ἀδὰμ καὶ ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐτύγγανεν. Πῶς οὖν ἐδίόωτο ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, καὶ αὐτὴ δεδομένη, κατὰ σέ, τῆς αὐτῆς λυτρώσεως;

IA'.

Ο λόγος γυμνὸς οὐκ ἔπαθεν· εἰ σὰρξ ψιλὴ ἦν, κατὰ σέ λέγω, προσδεομένη καθαρισμοῦ· πόθεν λοιπὸν ἡμῖν ἡ σωτηρία; Εἰ γὰρ ἦν μονομερὴς καὶ ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ παθὼν, μόλις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἔπαθεν· Διὰ τοῦτο οἱ οὕτω πιστεύοντες, ἔτι εἰσὶν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, ἔτι γὰρ ἑαυτοῖς

XIII.

Eccur igitur offendis in petram offendiculi et simplicem carnem dicis corpus dominicum? Si simplex caro est, qui fit: ut vita mundi sit et panis, qui de coelo descendit? Ac rursus si putas Verbum esse dumtaxat Deum, audi quae dicit Dominus: « Panis, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita » (1). Periit mundus ex Adami transgressione: itaque, si caro Domini non est nisi humana, quin aliquid participet Verbi divini ex unione hypostatica, profecto ipsa ex uno Adamo provenit, et subiecta est peccato. Qui igitur factum est, ut daretur pro salute mundi, si ipsa, iuxta te, eadem redemptione indigeret?

XIV.

Nudum Verbum non passum est: si ergo caro sola erat, loquor iuxta sententiam tuam, expiationis indigens erat: unde ergo nobis salus? Etenim, si qui passus est, dumtaxat homo erat, vix aut ne vix quidem satisfecisset pro se. Propterea qui huiusmodi fidem habent,

(1) Io. VI, 51.

ζῶσι καὶ οὐχὶ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Εἰ δὲ ὅλως πιστεύουσιν, ὅτι ὁ Χριστὸς οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. κατὰ τὰς γραφάς, οὐκ ὀφείλουσι τὸν παθόντα ψιλὸν ἄνθρωπον λέγειν, οὐδὲ περιεργάζεσθαι τὸ πῶς ἦνεται· ἀλλὰ πιστεύειν καὶ ἐργάζεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον· - Ἀκούομεν γάρ φησιν ἐν ἡμῖν τινὰς ἀτάκτως περιπατοῦντας μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιοῦτοις παραγγέλλομεν, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. -

adhuc sunt in peccatis suis; vivunt enim etiam nunc propter se, non vero propter eum, qui pro illis mortuus est et resurrexit. Quod si firmiter credunt, secundum Scripturas, Christum non pro semetipso mortuum esse sed pro nobis, minime illos dicere fas est eum, qui passus est, hominem tantum esse, neque curiosius investigare, qua ratione unio facta sit, sed credere et exequi mandata eius, iuxta ea quae dicit Apostolus: « Audivimus inter vos quosdam ambulare inquiete, nihil operantes, sed curiose agentes. Iis autem, qui eiusmodi sunt, denunciamus, ut cum silentio operantes suum panem manducent » (1).

ΙΕ'.

Εργον δὲ ὁῦλον ὅτι τὸ τῶν ἐντολῶν λέγει· εἴπερ ἀληθῶς καὶ ὠφειλόμενόν ἐστιν· ἄρτον δὲ, τὴν σάρκα τοῦ κυρίου, καθὼς προεῖρηται. Ἀλλὰ τί φασιν· πιστεῦσαι δεῖ· καὶ τότε ἐργάσασθαι. Ω τοῦ ἐμφυλίου πολέμου! Ἀρνοῦνται λοιπὸν καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὸ βάπτισμα. Εἰ μὲν γὰρ ἀμύητοι τῶν τῆς ἐκκλησίας μυστηρίων ἐτύγγανον, δεόντως ἂν καὶ ταῦτα ἔλεγον καὶ περιεργάζοντο. Εἰ δὲ τὴν σφραγίδα, ὡς πιστοὶ ἐδέξαντο. καὶ οὐκ ἄνθρωπον ψιλόν, οὔτε γυμνὸν θεόν, ἀλλὰ σαρκωθέντα τὸν λόγον ὡμολόγησαν, καὶ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθησαν· αὐτὸν εἶναι σαρκωθέντα τὸν λόγον ὡμολογήσαντες, καθὼς προεῖρηκαμεν, τὸ ἐργάζεσθαι

XV.

Liquet autem eum opus dicere mandatorum exequutionem, quae prorsus a nobis debetur, panem vero carnem Domini, quemadmodum supra diximus. En igitur, quae inferunt: Oportet credere ac deinde operari. O intestinum bellum! Itaque negant tum fidem tum baptismum. Si enim initiati non essent mysteriis Ecclesiae, iure quodam ista dicerent, atque hisce ineptis vacarent inquisitionibus. Sin autem, uti fideles, recepere signum (baptismi), atque confessi sunt Verbum non esse simplicem hominem neque nudum Deum, sed certe carne indutum, atque in Christo bapti-

(1) II. THESS. III, 11-12.

λοιπὸν χρεωστοῦντες, τὴν περιεργείαν ἤρ-
νήσαντο.

zati sunt, cum confessi sint eum Ver-
bum esse incarnatum, uti supra dixi-
mus, obstringentes se operando, vanis
idecirco inquisitionibus abrenunciarunt.

Ις'.

XVI.

Ταῦτα δὲ λέγομεν, οὐχ ὡς ἀμάρτυρον
καὶ ἀνεπίγνωστον τὴν ὀρθόδοξον πίστιν εἶναι
εἰσάγοντες, πλήρεις γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ
τῶν περὶ αὐτῆς συστάσεων· ἀλλ' ὅτι ψυχῇ
σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα τὸν θεὸν
λόγον ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος ὁμολογήσαντες
καὶ σαρκὶ σταυρωθέντα· θανόντα, ταφέντα
οἱ ἡμᾶς καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ νεκρῶν
ἀναστάντα καὶ εἰς οὐρανούς· ἀνελθόντα· καὶ
ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. ἄρτι
χωρίζουσιν ἀναμέρως, πῇ μὲν τὴν σάρκα
ἀπὸ τοῦ λόγου, πῇ δὲ τὸν λόγον ἀπὸ τῆς
σαρκὸς, ἡ καὶ περιεργάζονται τὴν ἀνεκδιήγη-
τον αὐτοῦ ἔνωσιν λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις·
καὶ τὰ ἄρραστα ἐξετάζουσι, καὶ λέγουσι πῶς,
καὶ εἰ μὴ μάθωσι τὸ πῶς, οὐκ ἔτι πιστεύειν
ἀνέχονται. Καὶ αἱ ποτε συναφθεῖσαι αὐτῶ
διὰ τῶν πνευματικῶν μυστηρίων ἰδοῦ ζῶντος
τοῦ ἀνδρός, μοιχαλίδες χρηματίζουσιν. Ἰδοῦ
γὰρ ὁ αὐτὸς ζῇ καὶ ἀδιαίρετος μένει· ἔνσαρ-
κος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθεζόμενος· ἔν-
σαρκος ἐρχόμενος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς·
ἔνσαρκος ὑπὸ ἀγγέλων προσκυνούμενος· ἔν-
σαρκος ὑπὸ δυνάμεων δορυφορούμενος· ἔνσαρ-
κος ὑπὸ ἀρχαγγέλων δοξολογούμενος· ἔν-
σαρκος ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως ὑμνούμενος·

Atque haec dicimus, non ut signi-
ficemus fidem orthodoxam non esse
testimoniis comprobata, aut difficilem
cognitu esse (redundant enim Scriptu-
rae divinae documentis pro eius veri-
tate) sed quod illi cum in baptismo
confessi sint Deum Verbum per animam
incarnatum et hominem factum esse,
tum in carne crucifixum, mortuum se-
pultumque pro nobis esse, atque tertia
die a mortuis surrexisse, et ad coe-
lum adscendisse, ex quo venturus est
ad iudicandos vivos et mortuos, mox
dividunt alias Verbum a carne, alias
carnem a Verbo, atque humanis ratio-
cinationibus frustra investigant inexpli-
cabilem eius unionem, et ad trutinam
revocant arcana, et inquirunt unionis
rationem, quam si intellectu non adse-
quuntur, renuunt credere. Itaque quae
(animae) semel sese coniunxerunt cum
Christo per spiritualia mysteria, fiunt
adulterae, ecce vivo (1) sponso. Ecce
enim ipse vivit atque manet indivisus
in carne sedens ad dexteram Patris:
in carne sua veniens ad iudicandos

(1) Videsis usum vocis ἰδοῦ, quae exhibet peculiarem rei praesentiam, perinde per
hypotyposin, usum dixeris non absimilem a voce *Ecce* Latinorum. Cfr. Catul. in carm. XII
Ego haec, ego arte fabricata rustica, - Ecce arida, o viator, ecce populus.

ἐνσαρκος ὑπὸ προφητῶν προφητευόμενος· ἐνσαρκος ὑπὸ ἀποστόλων κηρυσσόμενος· ἐνσαρκος ὑπὸ μαρτύρων ὁμολογούμενος· ἐνσαρκος ὑπὸ Ἰωάννου δεικνύμενος· ἐνσαρκος ὑπὸ Πατρὸς εὐδοκούμενος· ἐνσαρκος ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου μαρτυρούμενος· ἐνσαρκος ὑπὸ ἐκκλησίας εὐλογούμενος· ἐνσαρκος εἰς τοὺς αἰῶνας ἀδιάρετος καὶ ἀθάνατος υἱὸς Θεοῦ ὢν καὶ διαμένων ἐνσαρκος.

vivos et mortuos; in carne sua adoratus ab Angelis, in carne sua comitatus a Potestatibus, in carne sua glorificatus ab Archangelis; in carne sua laudatus ab omni creatura; in carne sua praedictus a prophetis; in carne sua praedicatus ab Apostolis. In carne sua eum confitentur Martyres; in carne sua eum indicat Ioannes; in carne sua eum Pater delictum sibi declarat; in carne sua testimonium recipit a Spiritu Sancto: in carne sua benedicatur ab ecclesia; in carne sua per omnia saecula est indivisus et immortalis Filius Dei, atque permanet in carne sua.

ΙΖ'.

Ἀρα οὐ φρίττεις, ὦ αἰρετικέ, τὸ καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένον οὕτως κατὰ χάριν ἀχώριστον, ἐν πράγμασι χωρίζειν ἐπιχειρῶν; Εἰ δὲ μήγε, ἀπ' οὗ - εὐδόκησεν ἐν αὐτῷ κατοικῆσαι πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, - δεῖξόν μοι ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ χωριζόμενον αὐτὸν ἐν τινι καιρῷ, ἢ τόπῳ, ἢ δυνάμει, ἢ πράγματι, καὶ ἀνέχομαί σου τῆς κακοφροσύνης. Κἂν γὰρ εἴπης, ὅτι ἐγεννήθη, ἀλλ' οὐ γυμνὸς ὁ θεός, οὐ δὲ ψιλὸς ἄνθρωπος· ἀλλ' εἶπεν ἡ γραφή τὸ συναμφοτέρον· ὅτι Χριστὸς ἐγεννήθη. Οὕτως αὐτὸν καὶ πανταχῇ ὁμολογεῖ ἡ θεία γραφή οὐκ ἀνὰ μέρος θεὸν ἢ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν ἐξ ἀμφοῖν Χριστὸν Ἰησοῦν· Καὶ πανταχῇ

XVII.

Tu vero, haeretice, minime horrescis, cum niteris dividere quod adeo coniunctum est ex unione hypostatica, quodque indivisibile est in actibus suis? Quod si ita non est (1); quandoquidem Deo placuerit *inhabitare in ipso omnem plenitudinem divinitatis corporaliter*, indica mihi, quo tempore in Scripturis divinis vel quo loco vel in qua facultate vel in quo opere dividatur, et ego patienter audiam dementiam tuam. Nam si tu dicis eum esse natum, profecto neque nudum Deum neque simplicem hominem; sed utrumque simul Scriptura dicit Christum esse natum.

(1) Scilicet: Quod si non perhorrescis, tanquam rationem habeas ita adserendi, cedo, inquit Marcus, quando ita aperte denunciatur plenitudinem divinitatis inesse in carne Christi, σωματικῶς, ubinam scripturarum legis divisum esse in Christo Verbum a carne?

οὕτως αὐτὸν ἐν τῇ θεῇ γραφῇ εὐρήσεις·
 Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ πιστευόμενον καὶ ὀνο-
 μαζόμενον.

Atque ita se habentem divina Scriptura
 eum et ubique confitetur, non divisim
 Deum vel hominem, sed ex utroque
 Christum Iesum. Atque ubique sic eum
 in divina Scriptura reperies, Iesum
 Christum ita credi et nominari.

III'.

Καὶ σὲ δὲ, ὦ αἵρετικέ, βούλομαι περὶ
 τούτου ἐπερωτῆσαι· καὶ φιλαλήθως ἀπο-
 κριθῆτί μοι· μὴ τί δὲ κακῆσαι περιπλέξεις
 πανούργως· ἀλλὰ πρὸς τὴν πεῦσιν δὸς καὶ
 τὴν ἀπόκρισιν. Εἰπέ· Εἷς ἐστὶν ὁ Χρι-
 στὸς, ἢ δύο; Πάντως ἑρεῖς, ὅτι εἷς ἐστι
 κατὰ τὴν γραφὴν λέγουσαν· ὅτι εἷς κύριος
 Ἰησοῦς Χριστός. Εἰ οὖν ἐστὶν εἷς, εἰπέ λοι-
 πὸν, κατὰ σὲ τίς ἐστίν; Ἄνθρωπος ψιλός,
 ἢ γυμνός θεός; Ἐάν μοι εἴπῃς· εἷς ἔξ
 ἀμφοῖν, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσμα-
 τος ὡμολόγησας, καλῶς εἴρηκας. Ἐάν δὲ
 εἴπῃς ψιλὸν ἄνθρωπον εἶναι, καὶ πῶς ἐπὶ
 πάντων θεός, καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς
 γεγεννημένος; Ἐάν δὲ εἴπῃς· ὁ λόγος ἐστὶ
 γυμνός, ἀκούσῃ· ὅτι, πῶς ὁ λόγος γεγέν-
 νηται γυμνός ἐκ γυναικός; Λοιπὸν, ἀνάγκη
 δεῖ εἰπεῖν τὸ ἀληθές· ὅτι ὁ Χριστός ἐστι
 τὸ συναμφοτέρον. Θαυμάζω πῶς οὐκ ἐντρέ-
 πονται τῆς θείας γραφῆς σαφῶς περὶ αὐ-
 τῶν λεγούσης· - Ὅτι ἔξ ἡμῶν ἐξῆλθον·
 ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἔξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἔξ
 ἡμῶν· μεμενῆκασιν ἂν μεθ' ἡμῶν. - Ὅμως
 οὐ φεῖδονται οἱ καρδιακοὶ τριβόλοι, ταῖς
 ἀγχιστροφόις ἀκίσιν νύσسونτες ἡμᾶς καὶ λέ-

XVIII.

Qua super re te sciscitabor, haere-
 tice; ac responde mihi pro veritate,
 neque te in malis involvas ambagibus,
 sed interrogationi analogam praebe re-
 sponsionem. Dic, sodes: Christus unus
 est, an duo? Profecto repones Chri-
 stum esse unum, iuxta divinam Scriptu-
 ram dicentem: « Unus Dominus Iesus
 Christus » (1). Igitur si unus est, dic ce-
 terum, quis est secundum te homo sim-
 plex an nudus Deus? Si dixeris ex
 utroque esse, quemadmodum professus
 es in sancto baptisate, recte loquutus
 eris. Sin autem dicas tantum esse homi-
 nem; qui fieri potest, cum dicatur *super
 omnia Deus* (2) et genitus e Patris
 substantia? Si contra dicas: Verbum
 nudum est; audies: at quo pacto nudum
 Verbum nascitur ex muliere? Oportet
 ergo vera fateri, Christum utrumque
 esse. Miror eos non erubescere, cum
 audiant divinam Scripturam de se di-
 serte dicere: « Ex nobis prodierunt,
 sed non erant ex nobis, nam si fuissent
 ex nobis, permansissent utique nobis-

(1) I. COR. VIII, 6.

(2) ROM. IX, 5.

γοντες· ὑμεῖς ἐξ ἡμῶν ἐληλύθατε· ὦ τῆς ἐλεεινῆς κακονοίας! μὴ γὰρ ἡμεῖς τῇ γραφῇ ἀντιστήκαμεν (2); ἢ ἡμεῖς μετὰ τὸ βάπτισμα τὸν Χριστὸν πειράζομεν; ἢ ἡμεῖς τὰς ὁμολογίας ἀθετοῦμεν ἅς ὡμολογήσαμεν; Ἀκουσον Παύλου λέγοντος· ὅτι ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν· - Εἰ γὰρ φησι καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκομεν· εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν.

cum » (1). Sed tamen hi ex corde pleno tribulis non cessant pungere nos spiculis versatilibus, et dicere: « Vos prodiistis ex nobis ». Proh miserabilis malignitas! Numquid nos restitimus Scripturae, aut post baptismum tentamus Christum, aut factam iam abolemus professionem? Audi Paulum: « Neminem nos novimus secundum carnem »: ac subdit: « Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transierunt » (3).

ΙΘ'.

Βαπτισθεὶς οὖν, ὃ βέβηλε, καὶ καινὴ κτίσις γενόμενος, μὴ γίνου κενὸς Τέρτυλλος· ῥητορεύων κατὰ τῆς ἀληθείας· μὴ δὲ σοφίζου Παύλον, τὸν τῆς σοφίας ἰσόφηρον· μάθε τὸ κήρυγμα, καὶ ἀντιλέγων αἰσχύνθητι. Οὐκ εἶπεν· Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν σάρκα ἐσταυρωμένην, ὡς σὺ λέγεις, οὐ δ' αὖ πάλιν τὸν θεὸν λόγον ἐσταυρωμένον, ὡς λέγειν ἡμᾶς νομίζεις, ἀλλὰ τὸ τῆς ἐνώσεως ὄνομα φησιν· - Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον· Ἰουδαίοις

XIX.

Cum igitur tu, violator, baptizatus fueris, factusque creatura nova, ne fias Tertullus alter (4), loquens contra veritatem, neu cavilleris tu Paulum, qui cum Sapientia par suffragium habet. I, disce evangelium, atque te pudeat illi contradicere. Paulus non dixit: « Nos praedicamus carnem crucifixam » ut tu dicis: neque etiam dixit Deum Verbum crucifixum, quemadmodum tu putas nos dicere (5), sed usus est voce unionem si-

(1) I. Io. II, 19.

(2) Non raro codex omittit augmentum cum syllabicum tum temporale.

(3) II. Cor. V, 16-17.

(4) Et narratur in Act. App. (Cap. XXIV, 1-6). Tertullus orator quidam ab Anania principe Sacerdotum et senioribus quibusdam incitatus, Paulum, coram Felice praeside, falso accusavit, cumque seu hominem pestiferum et seditiosum arguebat, ut qui, scilicet Nazarenum Deum praedicaret. Iure igitur Marcus oratori huic Iudaeo aequiparat hos haereticos, qui more Iudaeorum, ut supra dixerat, divinitatem Iesu crucifixi negant atque exprobant.

(5) Verum et nunc nos id catholice dicimus, propter idiomatum communicationem, *Verbum Dei*, aut etiam *Deum passum, crucifixum, mortuum esse*: nempe subauditis verbis *secundum humanam naturam*, vel *in carne sua*; quemadmodum antea (n. XVI) Marcus ipse dixerat.

μὲν σκάνδαλον· ἔθνεσι δὲ μωρίαν· - Ἐὰν οὖν καὶ σκανδαλίζῃ καὶ λέγεις· μωρόν ἐστι πρᾶγμα ὡς υἱῷ θεοῦ πιστεύειν τῷ ἐσταυρωμένῳ, ἰδοὺ ὁ ἅγιος Παῦλος Ἰουδαῖον καὶ ἑλληνά σε ὀνομάζει. Φησὶ γάρ· Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν· ὅσοι οὖν ἐν τούτῳ σκανδαλίζονται, φανερόν ἐστι ἰουδαΐζουσιν· καὶ ὅσοι μωρίαν ἡγοῦνται τὸ τοῦ ἐσταυρωμένου κήρυγμα, ὁμολογῶντες ὅτι ἑλληνίζουσιν· - Ἰουδαίοις γάρ, φησὶ, σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν· αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς ἰουδαίοις τε καὶ ἑλλήσι, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν.

gnificante: « Sed nos praedicamus Christum crucifixum Iudaeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam » (1). Si igitur tu quoque hinc scandalizaveris, atque ais: « Stultum est credere Filio Dei crucifixo » en te Paulus Iudaeum vocat atque ethnicum, ait enim: « Scandalum quidem Iudaeis, gentibus autem stultitiam ». Qui ergo scandalizantur in eo, manifestum est hos iudaice cogitare, et qui existimant stultitiam praedicari de eo, qui crucifixus est, perspicuum est ethnice sentire. Nam inquit: « Scandalum Iudaeis, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudaeis atque Graecis Christum Dei virtutem, et Dei sapientiam » (2).

K'.

Διὰ τοῦτο ἐπερωτήσω σε, ὦ ἀποστάτα, τίς ἐστὶν ὁ ἐσταυρωμένος; καὶ πῶς θεοῦ δύναμις καὶ θεοῦ σοφία; ἤκουσας γάρ, ὅτι Χριστὸν εἶπεν ἐσταυρωμένον· καὶ Χριστὸν θεοῦ δύναμιν, καὶ θεοῦ σοφίαν· καὶ οὐ πάντως δύο Χριστοὺς λέγει· ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασιν. Τίς οὖν ἐστὶν, εἰπέ μοι· γυμνὸς ὁ λόγος, ἢ ψιλὸς ὁ ἄνθρωπος; ἓνα ὁμολόγησον κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ ὃν βούλει, εἰπέ. Ἐὰν γάρ εἴπῃς, ὅτι γυμνὸς ἐστὶν ὁ λόγος, ἀκούσῃ ταῦτα· ὅτι πῶς ἐσταυρώθη γυμνὸς ὁ θεὸς λόγος. Εἰ δὲ λέγεις· ἡ σὰρξ ἐστὶ ψιλὴ, εἰπέ· πῶς ψιλὴ σὰρξ, καὶ σοφία καὶ δύναμις ἐστὶ τοῦ θεοῦ; Ἐὰν δὲ καὶ ἐν τούτῳ

XX.

Ideo rogabo te, o apostata: Quis est, qui crucifixus est, et qua ratione idem dicitur Dei virtus et Dei Sapientia? Audiisti scilicet eum dixisse Christum crucifixum atque virtutem Dei et sapientiam Dei Christum; neque tamen prorsus duos nominat Christos, sed unum eundemque in utraque re. Dic igitur: Quis est, nudum Verbum an simplex homo? Unum profitere secundum Apostolum et dic, quem velis? Etenim si dicas eum nudum esse Verbum, auditurus es quaesitum: Quomodo crucifixus est, qui nudum Verbum Deus est? Sin vero dixeris puram esse carnem, repone

(1) I. COR. I, 23.

(2) Ibid. v. 24.

ἀπορείς· καὶ βούλει μαθεῖν, μὴ μερίσεις τὸν Χριστὸν, καὶ λέλυταί σοι ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἄπορον. Χριστὸς γὰρ ὁ σταυρωθεὶς, αὐτὸς καὶ θεοῦ δύναμις ἐστὶ καὶ θεοῦ σοφία· ἠνωμένος ὢν ὁ θεὸς λόγος μετὰ τοῦ κυριακοῦ ἀνθρώπου.

mihi: Quo pacto simplex caro est et sapientia et virtus Dei? Quod si etiam in hoc tu mente implicaris, et veritatem ediscere cupis, ne, quaeso, Christum amplius divides, atque ita in utraque hypothesi omne tibi dubium solvetur; siquidem Christus crucifixus idem est virtus Dei et Sapientia Dei, cum Verbum Deus hypostatice sese coniunxerit dominicae humanitati.

ΚΑ΄.

Ακούσας οὖν Χριστὸν Ἰησοῦν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, νόει πανταχῇ τὸν θεὸν λόγον μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός· τῆς γὰρ ἀδιαιρέτου συναφείας τὸ ὄνομά ἐστι Ἰησοῦς Χριστός· Οὖν ἐπὶ ταῖς οἰκονομίαις ἀρνούμενος τὴν ἕνωσιν, δῆλον ὅτι καὶ τὸ τῆς ἐνώσεως ὄνομα ἀρνεῖται· Ἀρ' οὖν οὐ φοβῇ, ὦ ἄνθρωπε, ὃν ὁ Παῦλος ὁμολογεῖ θεοῦ δύναμιν, καὶ θεοῦ σοφίαν, καὶ δόξης κύριον, σὺ λέγεις ψιλὸν ἄνθρωπον καὶ σῶμα νεκρόν· ἀνθρωπίναις ἐννοίαις διαιρῶν τὰ εἰς πάντα αἰῶνας ἀδιάρετα, καὶ θεοπρεπῶς καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένα;

XXI.

Quoties ergo audies in divina Scriptura Christum Iesum, cogita semper Deum Verbum carni propriae coniunctum; nam nomen huiusce indivisae unionis est Iesus Christus. Qui igitur in factis divinae oeconomiae (1) negat unionem, hunc sane liquet negare quoque hoc nomen unionis. Non times ergo, homo, eum vocare simplicem hominem atque corpus mortuum (2), qui a Paulo cognoscitur virtus Dei et Sapientia Dei et Dominus gloriae, ea tu dividens, humana cogitatione, quae indivisa per omnia saecula, atque ratione Deo vere digna hypostatice unita?

(1) Emphatice Marcus hic atque alibi generatim atque pluraliter appellat *oeconomias* omnes actus Verbi incarnati, quos supra explicavit, perinde quasi totidem dispensationes a Deo Patre constitutas in divina Incarnatione, quo ideo sensu nos ita semper interpretamur. Porro huiusmodi usus deest in Petavio, quem opus Marci latere videtur.

(2) Scite *corpus mortuum* caro a Verbo assumpta esset, si anima humana careret; proinde Marcus supra dixerat (n. xvi) Verbum divinum ψυχῇ σαρκωθέντα, incarnatum seu carne vestitum per *animam*; quatenus carnem ideo assumpserat, ut animam principaliter assumeret, quae est forma corporis, atque una simul cum corpore naturam humanam constituit. Sin autem Verbum carnem tantum hominis induisset, naturam humanam non vere assumpisset, neque ideo verus sed specie tenus homo factus esset.

ΚΒ'.

Εἰ δι' ἑαυτὸν καὶ οὐ δι' ἡμᾶς ἐσταυρώθη, ἐχέτω καὶ ἡ σὴ νεκρολογία εἰσαγωγὴν. Ἀκουε πῶς τοὺς ἀπιστοῦντας περὶ τούτου ἀναθεματίζει ὁ ἅγιος Παῦλος οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δεύτερον· φησὶ γάρ· - Κἂν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν, παρ' ᾧ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω· - Τί τοῦτο· - Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν, φησὶν, ὃ καὶ παρέλαβον ἐν πρώτοις· ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ πάλιν· ὑπὲρ πάντων φησὶν ἀπέθανεν· ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. -

ΚΓ'.

Εἰ φιλὸς ἀνθρωπός ἐστιν ὁ ἀποθανὼν καὶ ἐγερθεὶς, ἀνθρώπῳ φιλῷ ζῶμεν καὶ οὐκέτι υἱῷ θεοῦ· γέγραπται γάρ ὅτι οὐκέτι ἑαυτοῖς ζῶμεν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι· - Ἀρ' οὖν ἀκούων ταῦτα παρὰ τῆς γραφῆς, λοιπὸν ὁμολογήσεις τὴν κυριότητα τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντος. Εἰ ἔτι φιλὸν ἀνθρώπον εἶπης καὶ σῶμα νεκρὸν, πῶς φιλὸς ἀνθρωπός ἐστι δόξης κύριος καὶ θεοῦ δύναμις καὶ θεοῦ σοφία; Καὶ ταῦτα γὰρ ὁ ἀπόστολος εἶναι

XXII.

At vero si ille crucifixus est pro se, non vero pro nobis, admittatur quidem istud *necrologiae* verbum. Audi quo pacto S. Paulus semel et iterum anathemate feriat eos, qui huic non adhaerent veritati. Ait enim: « Sed licet nos, aut angelus de coelo evangelizet vobis, praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit » (1): Quorsum ista? « Tradidi enim vobis, ille ait, in primis quod et accepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas » (2). Et rursus: « Pro omnibus mortuus est: ut et qui vivunt, iam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit » (3).

XXIII.

Si simplex homo est, qui mortuus est et resurrexit, nos vivimus simplici homini, et non amplius Filio Dei; quoniam scriptum est nos non amplius nobis vivere, sed ei qui pro nobis mortuus est. Nonne haec audiens a Scriptura deinde Dominum confiteberis eum, qui pro nobis mortuus est? Quod si pergas simplicem hominem et corpus mortuum eum dicere, quo pacto simplex homo est Dominus gloriae, et virtus

(1) GALAT. I, 8.

(2) I. COR. XV, 3.

(3) II. COR. V, 15.

λέγει τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν. Καὶ εἰ φίλος ἄνθρωπος ἦν, πῶς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, αὐτὸς προσδόμενος τοῦ ὑπεραποθνήσκοντος; Εἰ δέ μοι λέγεις, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἶχε χρεῖαν τοῦ ὑπεραποθνήσκοντος· μάθε, ὅτι καὶ οἱ δίκαιοι ἐκρατοῦντο ὑπὸ τοῦ θανάτου, ὡς καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ· φησὶ γάρ· Ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας· οὐ γὰρ ὑπὲρ ἰδίας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραβάσεως, πάντες οἱ ἐξ Ἀδὰμ ἐκρατήθησαν.

Dei et sapientia Dei? Quoniam talem esse dicit Apostolus Christum crucifixum. At si simplex homo erat, quomodo pro omnibus mortuus est, cum is indigeret ut alter moreretur pro se? Quod si dixeris mihi, nullum eum perpetrasse peccatum, ac propterea neminem oportere mori pro eo, videsis olim iustos aequae atque peccatores fuisse sub potestate mortis; ait enim (Apostolus): « Regnavit mors etiam in eos qui non peccaverunt » (1) non dicam propter suam at propter transgressionem Adami; atque ideo quotquot ex Adamo descendunt sunt sub imperio mortis.

ΚΔ'.

Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι αὐτῷ πιστεύειν παραγγέλλουσι τῷ ἐσταυρωμένῳ· ἄρα εἰς φίλον ἄνθρωπον πιστεύειν ἡμᾶς ἀναγκάζουσιν; Ἐὰν δὲ πάλιν σοφίζόμενος εἴπῃς· ὅτι οὐ τῷ ἐσταυρωμένῳ λέγουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐνοικοῦντι θεῷ, ζητητέον τοῦτο· ἢ οὖν σὺ ἀπόδειξον ὃ εἴρηκας, ὅπως καὶ ἡμεῖς μάθωμεν· ἢ ἡμεῖς ἀποδείξομεν ἐν κυρίῳ· καὶ μαθὼν μηκέτι ἀντίλεγε.

XXIV.

Ecquid, cum ipse Dominus et Apostoli sancti hortentur, ut credamus in eum, qui crucifixus est, impellunt nos credere in simplicem hominem? Quod si cavillari pergens contendas, eos non iubere nos credere in crucifixum, sed in Deum qui habitat in eo, rursus idest perquirendum; aut tu igitur ipse demonstra quae dixisti, ut id nos quoque discamus; aut nos demonstrabimus, auxiliante Domino, etsi tu veritatem dediceris, ne amplius contradicas.

(1) Rom. V, 14.

ΚΕ'.

Ἰδοὺ τί λέγει τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς ὁ μακάριος Παῦλος, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἀποστόλων τὴν ὁμολογίαν ποιούμενος· φησὶ γάρ· Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον· καὶ πάλιν ἐμπεδοῖ· Εἴτε ἐγὼ, φησὶν, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε· καὶ πάλιν· Οὐδὲν ἔκρινα εἰδέναι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. - Εἰ μὴ οὖν καταδέξῃ καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὴν ἔνωσιν, οὐ διαφεύξῃ τὴν τοῦ κηρύγματος ἄρνησιν. Οἱ γὰρ ἅγιοι ἀπόστολοι οὐτε γυμνὸν θεὸν λέγουσι τὸν παθόντα, οὔτε ψιλὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ θεὸν ἅμα καὶ ἄνθρωπον, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ τῆς δόξης κύριος, οὐ διαιροῦντες ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, ἀλλ' ἓνα ἐξ ἀμφοῖν ὁμολογοῦντες, σαρκὶ παθόντα Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ λέγοντες· ἡμεῖς κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον· οὕτως οὖν κηρύσσουμεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσαμεν· Εὐθύς δὲ πρὸς ταῦτά φασιν· καὶ θεὸς σταυροῦται; ἢ θεὸς ἀποθνήσκει, ἢ πεινᾷ, ἢ κοπιᾷ; ἄφρων, πολλοστὸν ἀκούσας περὶ τῆς τοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως, ἔτι θεὸν γυμνὸν μονομερῶς ἐπὶ ταῖς οἰκονομίαις ταύταις ὀνομάζεις; Δοκεῖς μοι οὐ μόνον τῶν ἀποστόλων ἀλλὰ καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ἐπιλελεῖσθαι·

XXV.

En quid dicat b. Paulus, vas illud electionis, testimonium praebens veritati non suo tantum sed etiam omnium Apostolorum nomine. Atqui ille inquit: « Sed nos praedicamus Christum crucifixum »; atque alibi confirmat dicens: « Sive ego, sive illi sic praedicamus, et sic credidistis » (1). Ac rursus: « Non iudicavi me scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum et hunc crucifixum » (2). Si igitur non admittis unionem etiam in illo qui crucifixus est, non effugies accusationem quod respuas Evangelium. Etenim sancti Apostoli non dixerunt eum esse nudum Deum qui passus est, neque simplicem hominem, at Deum hominemque simul; hic vero est Christus Iesus dominus gloriae: cum non dividerent in divina oeconomia, sed confiterentur unum ex utroque Christum Iesum Filium Dei, qui in carne passus est, dicentes: « Nos praedicamus Christum crucifixum ». Sic igitur illi praedicant, sic nos credidimus. Ad haec illi continuo subdunt: At Deus crucifigitur...? Deus moritur...? esurit...? defatigatur...? Stulte! cum toties audiveris historiam incarnationis Verbi, adhuc eum vocabis nudum Deum in his factis divinae oeconomiae? Tu mihi videris

(1) I. COR. XV, 11.

(2) I. COR. II, 2.

non solum Apostolorum, verum etiam ipsa sanctorum Evangeliorum oblitus esse.

Κς'.

XXVI.

Οὐκ ἤκουσας ὅτι - λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν; - ὁ οὖν γέγονεν ὑπὲρ ὑμῶν, ἐδέχετο τὰ στίγματα σωματικῶς, ὅμως ἀδιαιρέτως· καὶ ὁ προὑπῆρχεν (2) ὡκειοῦτο τὰ πάθη ἀπαθῶς; καὶ πῶς, φησὶν. ἡνωμένος καθ' ὑπόστασιν· ἡδύνατο ἀπαθῶς οἰκειοῦσθαι τὰ πάθη. Ἡμεῖς δὲ ἐπὶ θεοῦ ἐπερωτᾶν τὸ πῶς, βλασφημίαν ἡγοῦμεθα· ὅμως ἐγὼ σοι ἐν τοῖς κτίσμασι δείξω. πρᾶγμα γεγεννημένον ὑπὸ ἀνθρώπου· οὐκ ἀφανῶς ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμοῖς ὁρώμενον· καὶ χερσὶ κρατούμενον· σὺ δὲ μοι εἰπὲ πῶς γέγονεν. Πῶς ἡγῶται ἡ φλόξ τῷ πεπυρωμένῳ χρυσῷ, ἡ πῶς συλλειπαίνεται, ἡ πῶς συντιτράται, ἡ πῶς συνδιαιρεῖται, ἡ πῶς συμβαστάζεται, καὶ τοῦτο ἀπαθῶς· ὅτι μὲν γὰρ ταῦτα ἀπαθῶς συμπάσχει τὸ πῦρ τῷ χρυσῷ φανερόν, τὸ δὲ πῶς οὐκ ἔχεις εἰπεῖν. Εἰ δὲ ἐπὶ τῆς κτίσεώς ἐστιν ἰδεῖν, ὅτι τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀκάθεκτον καὶ ἀπῆμαντον καὶ ἀλίπαντον τῷ λιπαινομένῳ καὶ κατεχομένῳ ἐνωθὲν καθ' ὑπόστασιν συμπάσχειν

Nonne audisti, quod « Verbum caro factum est et habitavit in nobis? » (1) quod factum est pro nobis, excipiens stigmata in corpore suo, verum non diviso (a divinitate): et qui praeexistebat, adscivit sibi passiones, quin ulli subiaceret mutationi. At enim dices: Quomodo poterat ille hypostatice unitus adsciscere sibi passiones quin ullam sustineret mutationem? At vero nos inquirere modum, in iis quae pertinent ad Deum, blasphemiam existimamus (3). Sed tamen ego ostendam tibi aliquid in rebus creatis, factum ab homine, quod non est quidem invisibile, quin imo prae oculis est, et etiam manibus tangi potest; tu vero dic mihi quo pacto id fiat. Quí igitur perstat flamma adherens auro inflammato, vel qui cum ipso fit unum et idem, vel qui una cum illo terebratur, vel qui una cum illo dividitur, vel qui una circumfertur, quod

(1) Io. I, 14.

(2) Ita Cod. ac fortasse item scripserat A. ea ratione quod vere in Divinitate genera non sunt. Quamquam postea dicat: ἡνωμένος, subintelligens: ὁ Λόγος.

(3) Alludit Marcus, equidem puto, ad illud S. Iudae ap. (Ep. can. I, 10): « Hi quaecumque quidem ignorant, blasphemant: quaecumque autem naturaliter, tanquam muta animalia, norunt, in his corrumpuntur ». Quae S. Ap. dicit de Gnosticis atque huiusmodi haereticis, qui divina mysteria figmentis humanae sapientiae atque ethnicae philosophiae explicare sibi sumebant (cfr. S. Epiph. de Haeres., c. XXVI); quae proinde creatis rebus fere comparantes deprimebant.

ἀπαθῶς δύνανται, τί λοιπὸν ἀπιστεῖς ἐπὶ τῆς παντοδυνάμου θεότητος, ἢ ζητεῖς τὸ πῶς;

tamen fit absque mutatione. Liquido quippe patet ignem una cum auro haec omnia pati, quin tamen mutationem in se ullam patiatur. Quo pacto autem id fiat, tu dicere nequis. Quodsi in rebus creatis videre licet id, quod ex se contineri non potest, neque consumi, neque mutari, vix ut unitur parti, quae mutatur atque intime continetur, subsesse tamen posse huiusmodi vicissitudinibus, quin suam minime mutet naturam, cur nihilominus haec non credis super Divinitate omnipotente, aut cur quaeris rationem?

KZ'.

XXVII.

Μὴ οὖν συναρπακτικῶς καὶ κακούργως ἐπερώτα λέγων· ὅτι θεὸς ἀποθνήσκει; ἢ θεὸς πάσχει; ἀποκρύπτων τῇ γυμνολογίᾳ τὴν σάρκωσιν, καὶ τὴν ἀδιαίρετον ἔνωσιν. Ἀλλ' εἰπὲ, ὡς ἔστιν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν· ἢ ἔπαθεν, ἢ ἐπείνασεν, καὶ ἔχεις ἀκοῦσαι ὅτι ναί, καὶ ἔπαθε καὶ ἀπέθανε· καὶ ὅσα λέγει ἡ θεία γραφὴ πάντα ὑπέμεινε σαρκί· οὐ φύσεως ἀνάγκη ἀλλὰ χάριτι ὑπὲρ ἡμῶν. Εἰ γὰρ ἀποθανὼν ἔζησε, πολλῷ μᾶλλον μὴ ἀποθανεῖν ἠδύνατο· καὶ εἰ ἐπὶ θαλάσσης περιπάτησεν, ἐπὶ γῆς περιπατεῖν καὶ μὴ κοπιᾶν ἠδύνατο· καὶ εἰ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσῆρχετο, πόσῳ μᾶλλον τοὺς συλλαμβά-

Ne quaeras igitur dolose ac maligne dicens: Deus moritur aut Deus patitur, celans incarnationem et indivisibilem unionem cum ista tua γυμνολογίᾳ (1). Sed sciscitare, quod verum est: Mortuus est Christus? passus est? esurivit? Atque audies: Utique et passus et mortuus est, et in carne sustinuit omnia, quae divina refert Scriptura, non ex necessitate naturae, sed amore nostri. Si igitur postquam mortuus est reviviscit, multo magis poterat non mori; et si mari deambulabat, poterat terra deambulare, quin lassaretur:

(1) Malui vocem ex graeco textu integram referre, quam interpretari, veritus sane, ne sententiam auctoris circumlocutione obumbrarem; cum vero lectores plerique facile intelligent, haereticos Antichalcedonenses multifariam contra catholicam traditionem mysterium de Verbo incarnato explicare conantes, eo tandem devenisse, ut Verbum divinum humana natura denudarent.

νοντας αὐτόν διαδῶσαι ἡδύνατο; ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν ἔπασχεν, πάντα ὑπομείναι κατεδέξατο.

et si intravit clausis ianuis, quanto magis poterat effugere manus eorum qui veniebant, ut eum comprehenderent? Sed quoniam patiebatur non pro se sed pro nobis, ideo ultro subiecit se cunctis sustinendis.

ΚΗ'.

Ἀλλὰ τί πρὸς ταῦτα λέγουσιν· ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν· ἔστι θεὸς, ἢ οὐκ ἔστιν; Ναί· ἔστι θεός, ἀλλὰ οὐ γυμνὸς ἀνθρωπότητος· ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι ἀνθρωπός ἐστιν, ἀλλ' ἡνωμένος τῇ θεότητι. Οὔτε οὖν ἀκούσης τὰ μεγαλεῖα αἱ θεοπρεπῶς ἐποίησεν ὁ Χριστός, μὴ γυμνὸν θεὸν λέγε, ὁρῶν τὰ θαυμάσια, ἀλλ' ἡνωμένον ἀνθρωπότητι· καὶ ὅταν πάλιν ἀκούσης, ὅσα ἔπαθε, μὴ φιλὸν ἀνθρώπον ὑπολάβῃς διὰ τὰ πάθη, ἀλλ' ἡνωμένον θεότητι. Τοῦτον ἑνσαρκον ἰδόντες ἐπὶ γῆς ἄγγελοι, οὐκ ἐμέρισαν, καθὼς ὑμεῖς ἐπιχειρεῖτε μερίζειν· ἀλλὰ γινῶντες θεοπρεπῶς ἡνωμένον, θαυμασίως ἐδοξολόγησαν λέγοντες· - Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία· - βλέπεις πῶς τὴν ἐν ὑψίστοις δοξολογίαν καὶ τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν συνῆψαν; καὶ τοῖς ποιμέσι τὸν τεχθέντα Χριστὸν σωτῆρα σαφῶς εὐηγγελίσαντο, ἕνα λέγοντες καὶ οὐ δύο καθ' ἑμᾶς.

XXVIII.

Verum ecce his, quae diximus, subiungunt: Qui pro nobis passus est, Deus est nec ne? Utique Deus est, sed non nudus ab humanitate; quin vero ego tibi dico homo erat, sed Divinitati coniunctus. Cum igitur audies mirabilia portenta quae Christus operatus est, ne dicas, ista conspiciens, eum esse nudum Deum, sed coniunctum humanitati. Ac vicissim, cum audias quantum passus sit, ne, propter passiones, simplicem hominem existimes sed Divinitati coniunctum. Hunc angeli videntes super terram in carne, non diviserunt, quemadmodum vos dividere contenditis; sed eum cognoscentes, mirabili ratione humanitati coniunctum, cum admiratione laudabant dicentes: « Gloria in excelsis Deo, et pax in terra: bona voluntas in hominibus » (1): Viden, uti coniunxerint « gloriam in excelsis, et benevolentiam Dei in hominibus? » Pastoribus vero aperte nunciarunt ceu Salvatorem, Christum natum, unum dicentes, non duos iuxta vos.

(1) Ita, iuxta textum Lucae genuinum (II, 14).

ΚΘ'.

Καὶ ἡμεῖς, φασίν, ἓνα λέγομεν τὸν Χριστὸν, ἐπὶ δὲ τοῖς πράγμασιν ἀρμοδίως τὰς φύσεις μερίζομεν. Τίς ἀκούσας ταῦτα, οὐ φρίξει αὐτῶν τὴν θεομαχίαν; Διορθοῦνται τὴν ἄφραστον οἰκονομίαν τοῦ κυρίου· ἃ γὰρ αὐτὸς οὐκ ἐμέρισεν, οὔτε τὴν πίστιν ἡμῶν χωλεῦειν ἐποίησεν, οὔτοι μερίζουσι. Καί, ὡς ἐκεῖνοι οἴηται (1), ὅσα οὐχ εὔρεν εἰπεῖν ἡ θεία γραφή, οὔτε προφηῆται, οὔτε ἀπόστολοι, οὔτοι ὥστε δευτεροκήρυκες φανεροποιοῦσιν, οὐκ εἰδότες, ὅτι τοῦτο αὐτοῖς εἰς μεγάλην καταλήγει βλασφημίαν. Πῇ μὲν γὰρ χωρίζοντες τὸν ἀχώριστον, πῇ δὲ συνάπτοντες, καὶ ἱματίου δίκην ἐνδυταὶ καὶ ἐκδυταὶ τοῦ λόγου γενόμενοι, οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν ἀναιροῦσιν.

Α'.

Εἰ γὰρ καθ' ὑπόστασιν οὐκ ἀνέλαβεν ἡμῶν τὴν σάρκα, πῶς δωρήσεται ἡμῖν τὸ πνεῦμα; Ἡμεῖς δὲ πιστεύομεν τῇ θεῇ γραφῇ· ὅτι κατ' εὐδοκίαν ὁ θεὸς λόγος γέγονεν ἄνθρωπος, οὐκ αὐτὸς εἰς σάρκα τραπεῖς, ἀλλ' ἐνώσας ἑαυτῷ ἀνθρωπείαν σάρκα. Καὶ οὕτως πάντα ἄνθρωπον δεκτικὸν τοῦ ἁγίου

XXIX.

Atqui nos, subiungunt, unum Christum dicimus, eiusque in operationibus dividimus, uti par est, naturas. Quis ad ista non perhorrescet, videns bellum Deo ab illis illatum? Corrigunt nempe ineffabilem dispensationem Domini; quandoquidem ipsi dividunt, quae ille non divisit, in quibus non sivit fidem nostram fieri mutilam. At quemadmodum ipsi putant, quidquid non divina Scriptura, non prophetae, neque apostoli dicere ausi sunt, iidem annunciant, tanquam novi apostoli, nescientes id in magnam blasphemiam desinere. Quae enim separant inseparabile, quae vero copulantur; et facti, instar indumenti, vestitores et expoliatores Verbi, nil aliud quam sibi vitam destruunt (2).

XXX.

Nam si Ille non hypostatice adsumisset carnem nostram, quomodo nobis donare posset Spiritum? (3) Nos autem fidem habemus divinae Scripturae, Deo Verbo placuisse se fieri hominem, quin se mutaret in carnem, sed sibi uniens carnem humanam atque hoc pacto om-

(1) Ita Codex; haud existimo sphalma amanuensis, sed idiotismum pro οἶονται.

(2) Bene infert Marcus, cum e contrario dicat Io. (XVII, 3): « Haec est autem vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Iesum Christum » eos destruere vitam suam, qui quodammodo destruunt Iesum Christum, verum hominem negando.

(3) Alludit Marcus ad dictum Christi Apostolis: *Accipite Spiritum Sanctum...* (Io. XX, 22).

Πνεύματος πεποιήκεν· αὐτὸς καθ' ἑνωσιν ἀνέλαβε σάρκα, ὡς θεὸς· ἡμεῖς δὲ, κατὰ μέθεξιν, ἐλάβομεν τὸ πνεῦμα ὡς ἄνθρωποι, Ἀρ' οὖν τὸ σαρκωθῆναι αὐτὸν δι' ἡμᾶς, καὶ τὸ ὑπὲρ ἀποθανεῖν ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον· καὶ - διὰ θανάτου καταργῆσαι τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι τὸν διάβολον - καὶ σῶσαι πάντας ἄνθρώπους τοὺς πιστεύοντας ἐπ' αὐτὸν· καὶ βασιλεῖαν τῶν οὐρανῶν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῖς πιστοῖς χαρίσασθαι· ταῦτα νεκρᾶς ἐστίν, ὡς σὺ λέγεις, ἢ μᾶλλον ὑπερφυοῦς δυνάμεως καὶ σοφίας, καθὼς ὁ ἀπόστολος εἶρηκεν, δεικνύς, ὅτι τῶν ἀπ' ἀρχῆς θαυμασίων αὐτοῦ ἔργων ταῦτα θαυμασιώτερα; Φησὶ γάρ· Ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς δι' ἡμᾶς, καθὼς γέγραπται· ὅτι πάντα ἡμῶν ἐστίν, ἡμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

nem hominem fecit idoneum ad accipiendum Spiritum Sanctum. Is quidem, ut Deus unione hypostatica carnem assumpsit, nos autem ut homines ex participatione Spiritum accepimus. Equid igitur, quod is incarnatus sit pro nobis, quod mortuus sit pro omnibus hominibus, quod destruxerit per « mortem suam eum qui habebat mortis imperium idest diabolus » (1), quod salvos fecerit omnes homines, qui credunt in eum, quod donaverit fidelibus per incarnationem suam regnum coelorum, haec omnia opus (carnis) *mortuae*, quemadmodum tu adseris, sunt, an potius virtutis et sapientiae supernaturalis, ut dixit Apostolus, cum demonstravit haec opera esse magis mirabilia, quam quae iam inde ab initio ille operatus erat? Is enimvero dicit « ut instauret omnia in Christo quae in coelis et quae sunt super terram » (2). In principio enim Deus creavit pro nobis coelum et terram, mare et quae in ipso sunt, ut scriptum est: - « Et omnia nostra sunt, nos autem Christi, Christus autem Dei » (3).

ΑΑ'.

XXXI.

Θαυμασταὶ μὲν οὖν αὐταὶ αἱ δωρεαὶ καὶ ὑπερφυεῖς· ἡ δὲ ἑνσαρκὸς αὐτοῦ παρουσία θαυμαστοτέρα καὶ ἀσυνείκαστος· διότι

Mirabilia ergo et supernaturalia sunt haec dona eius, sed adventus eius in carne magis mirabilis est atque incom-

(1) HEBR. II, 14.

(2) EPH. I, 10.

(3) I. COR. III. 21. 23. mutatis ὑμῶν et ὑμεῖς per ἡμῶν et ἡμεῖς.

καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐφαίδρυνε. καὶ μεῖζονα ἐχαρίσατο. Μετὰ γὰρ τὰς προειρημένους διὰ τῶν κτισμάτων εὐεργεσίας, κατασφισθέντος ὑπὸ τοῦ διαβόλου τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, καὶ παρακούσαντος τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τῆς παρακοῆς ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν πέσοντος· καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας θανάτῳ παραδοθέντος, πάντες τῆς αἰδίου ζωῆς ἐκπεπτώκειμεν (1), εἴτε ἀμαρτωλοὶ, εἴτε δίκαιοι· οὐδείς γὰρ ἀνθρώπων ὑφῆρητο (2) τοῦ ἐγκλήματος· διότι ὑπέκειτο αὐτῷ ἡ ῥίζα τῆς ἡμῶν φύσεως· (λέγω δὴ) ὁ πρῶτος ἄνθρωπος. Καὶ ἦν λοιπὸν ἀνυπόδραστος ὁ κίνδυνος· ὁ θάνατος ὁμοίως ἀφευκτος· εἰ γὰρ ἐντολὴ προέκειτο, ἡ καταδίκη ἐπὶ τῇ παραβάσει ὥριστο· ὁ κριτὴς ἀλάθης· ὁ λόγος αὐτοῦ ἀψευδής· ὁ νόμος αὐτοῦ ἀληθής· τὸ δίκαιον ἀπαράλλακτον· ἀμήχανος ἡ μετάνοια. τὸν ἀμείαντον ἱερέα οὐκ ἔχουσα· πάντες γὰρ ὑπέκειντο ἐγκλήμασιν. Οφελον δὲ ἕως τούτου ἴστατο ἡ ἀμαρτία· καὶ μὴν πλῆθος δυσσεβείας ἐπεισῆγαγεν· ἅπαξ γὰρ χωρισθεὶς ὁ ἄνθρωπος τοῦ παραδείσου ζωτὸς, ἐρασθεὶς λεληθότως τῶν ἐναντίων ἐγένετο· καὶ ἦν αὐτῷ ἡ πλάνη οἰκειωτέρα τῆς ἀληθείας· αὐθαίρετος ἡ πονηρία· εὐπαραδέκτος ἡ εἰδωλολατρία· εὐλογος ἡ φιληδονία· σπουδαζομένη ἡ πλεονεξία· πληθυνομένη ἡ ἀμαρτία· ἡ ὀργὴ φοβερωτέρα ὁ ὄφις θρασύτερος· ὁ δὲ ἄνθρωπος ποτὲ ἐνεὸς, ποτὲ μετέωρος, τὸ μέλλον οὐκ εἰδώς, καὶ τοῖς ἐνεστῶσιν ἐγκείμενος, καὶ ἔτι, - Τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάσσεται, καθά

parabilis; propterea quod et splendida nobis haec obtulit, et nobis multo maiora largitus est. Etenim postquam haec beneficia per creationem nobis contulit, cum primus homo a diabolo deceptus sit, et iussum Dei detrectaverit, et per inobedientiam lapsus sit in peccatum, et propter peccatum morte damnatus sit, omnes e vita aeterna decidimus sive peccatores, sive iusti; quoniam nemo hominum immunis fuit a culpa, eo quod huic subiacuit radix naturae nostrae, scilicet, primus homo; propterea periculum evitari non poterat, atque cum eo mors erat inevitabilis. Etenim si praeceptum praeexistebat, etiam poena transgressionis statuta esse debebat, cum iudex is sit, quem nihil latet, verax verbum eius, vera lex eius, immutabilis iustitia, impossibilis poenitentia, ex defectu sacerdotis immaculati; nam omnes culpa infecti sunt. O utinam eo constitisset; at vere ipsum peccatum colluviam impietatis introduxit; nam homo semel divisus a luce paradisi, inscius, imprudens allectus est amore mali: atque ei magis domesticus factus est error quam veritas, improbitas ultro-neā, multum accepta idololatria, amor voluptatis rationalis, aviditas lucri studiose curatur, peccatum multiplicatur, ira magis terribilis, serpens audacior: homo autem insensatus, quandoque im-

(1) Cod. habet ἐκπεπτώκειμεν. At enim regulariter ἐξεπεπτώκειμεν plusq.pf. Verum et omitti augmenta et converti sonos vocales per iotacismum usuvenit apud seniores.

(2) At cod. habet ὑφῆρειτο (pl. p. ab ὑφαίρειναι).

γέγραπται, οὐχ ἐκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑπο-
τάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι - τῆς αὐτοῦ παρουσίας.

memor futuri. improvidus, praesenti-
bus unice deditus; quin etiam: « Va-
nitati creatura subiecta est, uti scri-
ptum est, non volens, sed propter eum,
qui subiecit eam in spe. » adventus
sui (1).

AB'.

XXXII.

Ο δὲ τῶν τοιούτων κακῶν ὁ ἐσμός
λοιπὸν ἐγένετο ἄλυτος δεσμός· ἐχρῆν γάρ,
καθὼς ἐν πρώτοις τῇ παραβάσει, οὕτω καὶ
πᾶσι τούτοις δικαίαν ἐπακολουθήσαι τὴν
ψῆφον. Εἰ δὲ ἐπὶ τῇ μιᾷ βρώσει θάνατος
ὤριστο, ἐπὶ τῇ προσθήκῃ τῶν τοιούτων
πονηρευμάτων, τίς ἂν λοιπὸν ἀξία ἐπιφορὰ
ἐπηνέχθη, ἢ τὸ ζῆν ἐν κολάσει δι' αἰῶνος
τὸν ἄνθρωπον; Τοῦτο γάρ καὶ ὁ διάβολος
ἐψήφισε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου· ἴσως ἐκ τοῦ
ιδίου τόπου καὶ τῶν ἡμετέρων στοργάζο-
μενος, καὶ λέγων· ὥσπερ τῆς πονηρίας
ἐγένοντο κοινωνοὶ, οὕτως καὶ τῆς κολάσεως
ἔσονται· δίκαιος γάρ ἐστιν ὁ θεὸς καὶ ἀλη-
θής, καὶ τὸν ἑαυτοῦ νόμον οὐ παραλύει·
καὶ καθὼς ἐπὶ τῇ παραβάσει ἐξέβαλε τοῦ
παραδείσου τὸν ἄνθρωπον, καὶ θανάτῳ πα-
ρέδωκεν, οὕτως ἐπὶ τῇ προσθήκῃ τῶν κακῶν·
ἐν κολάσει συνδικαιωνίζειν αὐτὸν ἐμοὶ κατα-
δικάσει.

Iam vero horum malorum congeries
facta est tandem indissolubile vinculum;
quapropter necesse erat, ut, quemadmo-
dum initio propter detrectationem iussi
divini, ita propter cuncta haec peccata
aequa condemnatio sequeretur, si sum-
pto semel vetito cibo, mors decreta
est; propter tantum peccatorum cumu-
lum, quae ceterum digna poena infligi
poterat, nisi quod homo aeterna puni-
tione damnaretur? Quam ipse diabolus
decrevit contra hominem, coniiciens
parem cum sua nostram futuram esse
sortem, ac dicens: « Ut participes fue-
runt malitiae meae, sic sint etiam poe-
nae; quoniam Deus iustus est et verax,
et legem suam non abrogat; atque ut
post transgressionem expulit Adamum
e paradiso, sic ob additamentum pec-
catorum futurum erit, ut plectat mecum
poena aeterna ».

(1) ROM. VIII, 20. Item Io. Chrysost. (Opp. ed. Paris, 1718, t. II, p. 364) subnectit
verbis διὰ τὸν ὑποτάξαντα haec ἐπ' ἐλπίδι; quod in recentioribus N. T. exemplaribus iuxta
vulgatam lat. amendant ad v. 21 sq. - At ex se Marcus subnectit ista, τῆς αὐτοῦ παρουσίας:
nempe *in spe adventus sui*, referens ad Deum, qui, uti Calmet, A. Lapide alique locum
hunc explicant, *propter primi hominis peccatum plurimis quoque creaturis terrestribus male-
dictionem indixit* (Calm. in ep. ad Rom. I. c.). Qui propterea Deus, nempe Christus, in
secundo suo adventu liberabit creaturas hasce quoque irracionales ab hac misera subiectione
ac maledictione; iuxta quod scriptum est in Is. LXV, 17; II PETR. III, 13; APOC. XXI, 1.

ΑΓ'.

Ομοως ὁ πονηρὸς· τὸ μὲν δίκαιον ἤδῃ τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ παντοδύναμον ἠγνώει· ὥσπερ καὶ νῦν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ ἐργάζαι, οἱ τὸ πῶς ἐπὶ Θεοῦ λέγοντες, καὶ τὸν Χριστὸν τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ σοφίαν φυσιολογεῖν ἐπιχειροῦντες. Διὰ τοῦτο κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ ἦλθεν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, σαρκωθεῖσα καὶ λυτροῦται τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐξουσιαστικῶς, ἵνα μὴ τὸ δίκαιον παραλύσῃ, ἀλλ' ἀνταλλακτικῶς καὶ δικαίως. Γεννᾶται γὰρ ἀνθρωπίνως, ἄνθρωπον τέλειον ἀναλαβὼν, μᾶλλον δὲ πάντας διὰ τοῦ ἐνὸς ἀναλαβὼν· καὶ πάσχει ὑπὲρ ἡμῶν· ὅπως καὶ τὴν ἀπόφασιν λύσῃ, καὶ τὸ δίκαιον στήσῃ· καὶ τὸν ἑαυτοῦ λόγον τελειώσῃ, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ θανάτου ἐλευθέρωσῃ· αὐτὸς ἀποθανὼν ὑπὲρ πάντων, καὶ τὸν διάβολον καταργήσῃ, μὴ δοῦς αὐτῷ χώραν ἐξουσιαστικῶς ποιεῖν ὃ θέλει· καθ' ὅτι οὐδὲ αὐτὸς ἐξουσιαστικῶς ἡμᾶς ἐξόρυσσάτο· ἀλλὰ νομίμως καὶ παντοδυνάμως.

XXXIII.

Verum enimvero malus spiritus probe agnoscebat iustitiam Dei, non ita tamen omnipotentiam eius, ut fit in illius sectoribus, qui in divinis de ratione agunt, atque conantur expendere, quae pertinent ad Christum, virtutem et sapientiam Dei. Ideirco contra virtutem daemonis venit Virtus Dei incarnata, quae redimit hominem de servitute, non pro lubito, ne laederetur iustitia, sed soluto pretio ac secundum iustitiam. Nascitur enim humano more, perfectum adsumens hominem, imo propter unum hominem, universam suscipiens humanitatem, et patitur pro nobis; ut et damnationem solvat, et iustitiam servet, stetque verbo suo, ac liberet hominem a morte, ac moriens pro omnibus destruat imperium diaboli, non sinens eum pro lubito agere, quandoquidem ne is quidem nos pro lubito liberavit, sed secundum legem et cum omnipotentia (1).

(1) Profecto ex passione et morte Christi, diabolus amisit potestatem, quae propter peccatum illi data erat supra mundum: propterea Christus illum vocavit quidem *principem mundi*, sed mox addit eum *eiectum foras esse* (Io. XII, 31). Christus autem sane redimens mundum a peccatis, non id fecit pro lubito; nam et id fecit secundum legem, iuxta illud Ap. *Omnia pene in sanguine secundum legem mundantur: et sine sanguine non fit remissio* (HEBR. IX, 22). Eademque de causa idem dixerat: Christum *factum esse sub lege* (GALAT. IV, 4), cum esset homo, *factus ex muliere*. Quamquam vero, cum idem etiam esset Deus, addit ideo Marcus nos eum liberasse secundum *omnipotentiam*, scilicet suam, tanquam Verbi divini.

ΛΔ'.

Ταῦτα οὖν τὰ θαυμάσια τὰ ὑπὲρ τοῦ καὶ πάντων ἡμῶν γινόμενα, ὧ βλάσφημε καὶ ἄπιστε ἄνθρωπε, νεκρὰν (1) λέγεις, καὶ οὐχὶ θεοῦ δύναιμι καὶ θεοῦ σοφίαν, κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον; Ἐν ἐπιτόμῳ δὲ ταῦτα ἐμνημονεύσαμεν· ὅπως τοὺς ἀπίστους πείσωμεν· ὅτι δι' ἡμᾶς ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, κατὰ τὴν θείαν γραφὴν· οὐ τραπείς εἰς ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐνωθεὶς καθ' ὑπόστασιν. Σὺ δὲ λέγεις· Πῶς; Κἀγὼ σοι λέγω ἀπειρονόητως. Ἐπὶ γὰρ θεοῦ, τὸ πῶς οὐ λέγεται· πάσχει ἀνθρωπίνως, καὶ ὑπομένει ἀπαθῶς. Πάλιν σὺ λέγεις· Πῶς; Κἀγὼ σοι λέγω· κυριακῶς· Σταυροῦται σαρκί, ἀλλ' οὐκ ἐτελειοῦτο πνεύματι (2), ἥνωτο γὰρ ἐκ μήτρας· Σὺ λέγεις πῶς; καὶ γὰρ σοι λέγω· ἀκαταλήπτως· ἀποθνήσκει σωματικῶς, ἀλλ' ἀθάνατος ἦν ἐνεργητικῶς. Πάλιν σὺ λέγεις πῶς, καὶ γὰρ σοι λέγω· παντοδυνάμως· θάπτεται βροτίως, καὶ ἀνίσταται θείως· πάλιν σὺ λέγεις πῶς, καὶ γὰρ σοι λέγω· ἀνεξιχνιάστως.

XXXIV.

Cum igitur pro te et pro nobis omnibus completa sint omnia haec mirabilia, perges adhuc, o homo blasphemator et infidelis, vocare mortuam et non potius, iuxta S. Paulum Virtutem Dei et Sapientiam Dei? Haec omnia nos brevibus recordati sumus, ut persuaderemus illis qui non credunt, Verbum amore nostri carnem factum esse, secundum Scripturas, non sese in hominem mutans, sed ipsi se iungens unitione hypostatica. Tu deinde rogas quo pacto id fiat? Ast ego respondeo tibi, id factum esse ratione incomprehensibili, nam in iis quae spectant ad Deum non quaeritur ratio. Patitur ut homo, et sustinet non patiens (3). Tu vero rursus rationem quaeris; atque ego respondeo: Ratione Domini digna. Crucifigitur in carne, nec tamen in spiritu destructus est; nam unio ex utero facta erat. Sed tu quaeris rationem; atque ego respondeo: incomprehensibiliter. Moritur in corpore, sed immortalis erat virtute propria: ac tu item quaeris rationem; at ego respondeo: Ex sua omnipotentia. Sepe-

(1) Subintellige *σάρκα*; scilicet quo sensu antea dixerat, idest, si *anima careret*. Porro vox illa omissa fortasse est ab amanuensi.

(2) Cod. habet: Οὐκ ἐτελοῦτε: quod sphalma obrepsit pro οὐ τελειοῦται ex verbo τελειόω: vel potius pro οὐκ ἐτελειοῦτο.

(3) Sane persona Verbi non patiebatur: patiebantur vero anima et corpus, seu tota humana natura illi coniuncta. Scite igitur Marcus dicit Christum eodem tempore pati et non pati, alterum quidem ut hominem, alterum autem ut Deum.

litur mortalis instar; et, ut Deus, resurgit: ac tu rursus rationem quaeris; ast ego respondeo: Ratione imperscrutabili.

ΛΕ΄.

XXXV.

Πάλιν δὲ ἐγὼ σε ἐπερωτῶ· καὶ σύ μοι ἀπόκριναι· μὴ περιαλήσης τῇδε κακεῖσε· ἀλλ' εἰπὲ ὁρθῶς. Ὁ Υἱὸς τοῦ θεοῦ παντοδύναμός ἐστιν· ναὶ ἢ οὐ; Ἐὰν λέγεις· οὐκ οἶδα, διότι οὐ καταλαμβάνω θεοῦ δύναμιν· ἐροῦμέν σοι· εἰ οὐ καταλαμβάνεις τὴν δύναμιν, πῶς αὐτοῦ διαιρεῖς τὴν ἔνωσιν μὴ εἰδῶς ποίᾳ δυνάμει ἦνται; Ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον εἶπης, ὅτι παντοδύναμος οὐκ ἔστιν· ἰδοὺ ἐλέγχει σε ἡ θεία γράφῃ λέγουσα· - Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδέν. - Εἰ δὲ ὁμολογεῖς τὴν ἀλήθειαν καὶ λέγεις· ναὶ ὁ θεὸς παντοδύναμός ἐστι· μηκέτι ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις καὶ γεγραμμέναις οἰκονομίαις ζήτηι τὸ πῶς· ἐπεὶ δοκεῖς ἀπιστεῖν, ὅτι ἐστὶ παντοδύναμος· εἰ γὰρ ἐστι, μὴ ζήτηι τὸ πῶς· εἰ δὲ γρὴ εἰδέναι τὸ πῶς, οὐκέτι παντοδύναμος παρὰ σοί.

Atque ego vicissim rogo te, ac tu mihi responde, neque sermone vagare hac illac, sed recte loquere: Filius Dei omnipotens est, an non? Si reponas: Nescio, quia non intelligo virtutem Dei; nos tibi dicemus: Si non intelligis virtutem, quomodo dividis unionem, nesciens quam virtute facta sit? Si vero contrarium dicis, scilicet eum non esse omnipotentem, mox te redarguit divina Scriptura dicens: « Scio quia omnia potest, et nihil est impossibile Tibi » (1). Sin autem vera fateris ac dicis: Utique, Deus est omnipotens; ne quaeras amplius rationem in operibus factis atque narratis in Scriptura, quia videris tu non credere eum esse omnipotentem; si est enim, non est tibi quaerenda ratio. Quod si tibi hanc nosse necesse sit, iam apud te is non est amplius omnipotens.

Λς΄.

XXXVI.

Ἐπεὶ, σύ μοι εἰπὲ τὸ μικρότερον· μικρότερον γάρ ἐστι καθὼς ὀπίσω προειρηκάμεν· πῶς ἐποίησεν ἕξ οὐκ ὄντων τὸν

Dic enim, sodes, interea minimum ex operibus eius (quod nimirum, ut supra diximus, minimum est): quo pa-

(1) Iob. XLII, 2 (iuxta LXX).

οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς; Εἰ δὲ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν τι περὶ τούτων, μὴ δὲ τὸ θαυμάσιότερον περιεργάζου· πῶς ἐνὴνθρώπησεν· ἢ πῶς διὰ σαρκὸς ἀπαθῶς ἔπαθεν· μὴτε φυσιολογεῖν ἐπιχείρει. Ἀλλὰ πιστευσέ· ὅτι παντοδύναμος ὢν, ὡς ἠθέλησεν οὕτως καὶ ἐποίησεν. Ἡ οὐκ ἤκουσας τῆς γραφῆς λεγούσης, ὅτι πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν;

cto ex nihilo fecit coelum et terram et mare et quae sunt in illis? Si nihil tibi dicere suppetit de his, noli investigare, quod mirabilius est, nempe, quomodo factus est homo, aut non patiens passus est per carnem; neve conari exquirere per naturalia argumenta: sed crede eum, cum esset omnipotens, sic etiam operatum esse, prout vellet. Nonne audisti Scripturam dicere: Dominum fecisse (1) quaecumque voluit?

ΛΖ'.

Μόνον δὴ οὖν πιστεύειν ὀφείλομεν, ὅσα λέγει ἡ θεία γραφή περὶ αὐτοῦ· τὸ δὲ πῶς, μὴ περιεργάζεσθαι· λέγει δὲ ἡ γραφή· ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· καὶ ὅτι δι' ἡμᾶς ἐσαρκώθη, καὶ δι' ἡμᾶς ἔπαθεν· καὶ δι' ἡμᾶς ἐσταυρώθη· καὶ δι' ἡμᾶς ἀπέθανεν· καὶ δι' ἡμᾶς ἐτάφη, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνελήφθη, καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς κατεῖθη, καὶ ἔρχεται κρίναι ζώντας καὶ νεκρούς· καὶ μένει εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὅσα οὖν λέγει ἡ θεία γραφή τὸν λόγον σαρκωθέντα, ἀπαθῶς πεπονθέναι ἢ πεποιηκέναι πιστεύσωμεν. Τὸ δὲ πῶς, ἐπειδὴ οὐκ εἶπε, μὴ περιεργαζώμεθα. Γέγραπται, ὅτι εὐδόκησεν ἐν αὐτῷ κατοικῆσαι πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς· εἰ δὲ αὐτὸς ἠυδόκησεν οὕτως, ἡμεῖς τί ζητοῦμεν τὸ πῶς· ἢ ἐπὶ πράγμασιν αὐτὸν μερίζειν

XXXVII.

Solum igitur nobis credenda sunt, quae de eo divina Scriptura tradit, non vero investiganda ratio. Scriptura porro dicit Iesum Christum esse Filium Dei. et pro nobis incarnatum esse, pro nobis passum et pro nobis crucifixum, et pro nobis mortuum, et pro nobis sepultum et resurrexisse, ad coelum adscendisse, ad dexteram Patris sedisse, venturum iudicare vivos et mortuos, atque in aeternum manere. Quaecumque ergo Scriptura dicit: Verbum factum esse carnem et passum, quin pateretur, et operatum esse, credamus: quando vero rationem Scriptura non dicit, ne curiosius investigemus. Scriptum est placuisse ei « inhabitare in ipso omnem plenitudinem divinitatis corporaliter » (2).

(1) Ps. CXXXIV, 6.

(2) COLLOSS. II, 9.

ἐπιχειροῦμεν; Καί πῃ μὲν ἰσθᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα· πῇ δὲ τὸν κατοικήσαντα· ὥς ποτὲ μὲν κατοικεῖν, ποτὲ δὲ μὴ κατοικεῖν κατὰ τὴν ἡμετέραν διάκρισιν. Πάλιν γέγραπται - Εξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων θεός· - Βλέπεις, πῶς πανταχῇ ἐνσαρκον τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ὁμολογεῖ καὶ ἀχώριστον;

Si illi ita placuit, nos qua de re inquirimus modum, aut conamur dividere eum in operationibus, ac dicimus: « In hoc facto adest corpus: in alio est ille qui inhabitat »; ita ut interdum inhabitet, interdum vero non, iuxta modum iudicandi nostrum. Rursus scriptum est: « Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus » (1). Accipis ne, quomodo in omni circumstantia (Scriptura) confiteatur incarnatum Filium Dei atque inseparabilem?

ΛΗ'.

Μιμησώμεθα τὸν Πέτρον, ὃς υἱὸν ἀνθρώπου ἀκούσας, υἱὸν θεοῦ ὡμολόγησεν· καὶ διὰ τοῦτο τὸ Μακάριος· ἤκουσεν. Μιμησώμεθα τὴν Μαρίαν, ἣτις ζητοῦσα τὸ ἅγιον σῶμα ἐλέγεν· - Ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. - Μιμησώμεθα τὸν τυφλόν, ὃς τὸν λαλοῦντα αὐτῷ οὐχ ὁρώμενον, υἱὸν θεοῦ ἀκούσας ἐπίστευσε, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ προσεκύνησεν. Μὴ γὰρ ἡ γραφὴ εἶπεν· περὶ τῆς Αἰμορρόουσης· ὅτι τίς ἤψατο τοῦ ἀνθρώπου; Μὴ εἶπεν ὅτι ἔδωκε ῥάπισμα τῷ ἀνθρώπῳ; Μὴ εἶπε Πιλάτῳ· Ὁ παραδιδούς μου τὸ σῶμα, σοῦ περισσοτέραν ἁμαρτίαν ἔχει; Μὴ εἶπεν ἡ γραφή, ὅτι ἐσταύρωσαν τὸν ἄνθρωπον ἢ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Μὴ εἶπεν. ὅτι ἐνέ-

XXXVIII.

Petrum imitemur, qui, cum audisset eum vocari filium hominis, confessus est Filium Dei, atque ideo audivit illud *Beatus* (2). — Mariam imitemur, quae Corpus sanctum quaerens, inquebat: « Tulerunt Dominum meum: et nescio ubi posuerunt eum » (3). Caecum imitemur, qui cum audisset eum qui secum loquebatur et sibi invisibilis erat, esse Filium Dei, credidit et procidens adoravit eum (4). Numquid Scriptura agens de Haemoroissa dixit: Quis est qui tetigit hominem? Numquid dixit alapam datam esse homini? Numquid Is dixit Pilato: « Qui tradidit corpus meum, maius peccatum habet? » (5). Numquid

(1) ROM. IX, 5.

(2) MATH. XVI, 17.

(3) IO. XX, 13.

(4) IO. IX, 38.

(5) IO. XIX, 2.

δυσαν τὸν ἄνθρωπον ἢ τὸ σῶμα χλαμύδα κοκκίνην; Μὴ εἶπεν, ὅτι ἄνθρωπος ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ; Μὴ εἶπεν, ὅτι πορεύεται ὁ ἄνθρωπός μου πρὸς τὸν πατέρα μου; Μὴ εἶπεν ὅτι· Βάλε τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν πλευράν τοῦ ἀνθρώπου μου; Ἀλλὰ πανταχῇ ἓνα Χριστὸν καὶ υἱὸν θεοῦ λέγει ἡ θεῖα γραφή, τὸν θεὸν λόγον μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός· καὶ υἱὸν θεοῦ εἶπη, τὸν Χριστὸν ἡνωμένον λέγει· καὶ υἱὸν ἀνθρώπου εἶπη, τὸν αὐτὸν ὁμοίως λέγει· καὶ τυπτόμενον· καὶ παραδιδόμενον· ἢ διωκόμενον· ἢ ἀπιστούμενον· ἢ πιστευόμενον· ἢ πεινῶντα· ἢ κοπιῶντα· ἢ ἀπαξοπλῶς ὅσα λέγει ἡ θεῖα γραφή, ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι λέγει τὸν θεὸν λόγον μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός· ἀμερίστως ἡνωμένον· ὥς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

scriptura dixit: Crucifixerunt hominem, aut Corpus Christi? Numquid dixit: Rursus vestierunt hominem aut corpus eius elamide coccinea (1). Numquid dixit: hominem imposuisse manus super oculos caeci? Numquid dixit: Homo meus vadit ad Patrem meum? Numquid dixit: Affer manum tuam et mitte in latus hominis mei? (2) Sed divina Scriptura ubique dicit unum Christum et Filium Dei, Deum Verbum cum carne propria. Et quamvis eum vocet Filium Dei, dicit Christum unitum; quamvis vocet filium hominis, eundem similiter dicit flagellatum, quamvis traditum. Sive eum persequantur, aut non credant in eum, aut credant, aut is esuriant, aut fatigetur, uno verbo quidquid de eo enunciet divina Scriptura, dicit eum unum eundemque Deum, Verbum unitum modo indivisibili propriae carni, qui Iesus Christus est, Filius Dei vivi.

ΛΘ'.

Πίστευε γοῦν κατὰ τὴν γραφὴν· σαρκὶ ἐλθόντα, ἀλλ' οὐ σάρκα ἐλθοῦσαν· σαρκὶ κοπιῶντα· ἀλλ' οὐ σάρκα κοπιήσασαν· σαρκὶ παθόντα, ἀλλ' οὐ σάρκα παθοῦσαν· σαρκὶ θανόντα, ἀλλ' οὐ σάρκα θανοῦσαν· σαρκὶ σταυρωθέντα, ἀλλ' οὐ σάρκα σταυρωθεῖσαν· σαρκὶ ἀναστάντα, ἀλλ' οὐ σάρκα ἀναστᾶ-

XXXIX.

Crede igitur, secundum Scripturas. Ipsum venisse in carne, non vero carnem venisse; in carne laborasse, non vero carnem laborasse; in carne passum esse, non vero carnem esse passam; in carne mortuum esse, non vero carnem esse mortuam; in carne cru-

(1) MATH. XXVII, 28.

(2) IO. XX, 27.

σαν· σαρκὶ ἀναληφθέντα, ἀλλ' οὐ σάρκα ἀναληφθεῖσαν· σαρκὶ θεραπεύσαντα, ἀλλ' οὐ σάρκα θεραπεύσασαν· σαρκὶ καθημένον, ἀλλ' οὐ σάρκα καθημένην. Καὶ ἀπαξᾶπλῶς, ὅσα λέγει ἡ θεία γραφὴ περὶ αὐτοῦ σωματικῶς, οὐκ ἔχεις δεῖξαι· ὅτι τὴν σάρκα μονομερῶς λέγει, ἀλλ' ἡνωμένην, καὶ αὐτὸν οἰκειούμενον τὰ τῆς σαρκὸς πράγματα. Λέγει γὰρ· ὅτι ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, ἐθεράπευσεν ὁ Χριστὸς, ἔφαγεν ὁ Χριστὸς, ἐκάθευδεν ὁ Χριστὸς, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἑστίγματα τοῦ Χριστοῦ. Εἰδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, ἐκοπίασεν ὁ Χριστὸς, ἔπαθεν ὁ Χριστὸς, ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς, ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς, ἀνέστη ὁ Χριστὸς, ἀνελήφθη ὁ Χριστὸς, ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς, ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς ὁ Χριστὸς, υἱὸς θεοῦ ὁ Χριστὸς, ἐπὶ πάντων θεὸς ὁ Χριστὸς. Οὐδ' αὖτις εἶπεν· ὅτι ἄνθρωπος αὐτοῦ ἔπαθ' ἢ ὁ θεὸς Ἀβραῆς ἐποίησέ τι· ἀλλὰ πανταχῇ ὤκειώσατο τὰ τῆς σαρκὸς πράγματα· οὐκ ἐπὶ γῆς μόνον ἐν τῷ νῦν καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανοῖς εἰς τοὺς αἰῶνας.

cifixum esse, non vero carnem esse crucifixam; in carne resurrexisse, non vero carnem resurrexisse; in carne ad coelum adscendisse, non vero carnem in coelum adscendisse; in carne sanationes eum esse operatum, non vero carnem esse operatam; in carne (ad dexteram Dei) sedere, non vero sedere carnem. Uno denique verbo quaecumque de eo Scriptura praedicat, quae referantur ad corpus, nullo pacto demonstrare potes ea dici tantum de carne separata, sed de carne per hypostaticam unionem coniuncta Illi, qui proprias sibi fecit carnis operationes. Enimvero dicit: Christus natus est. Christus sanavit, Christus comedit, Christus dormivit: corpus Christi, sanguis Christi, pedes Christi, vulnera Christi. Dedit alapam Iesu; Christus lassatus est; Christus passus; Christus pro nobis mortuus; Christus crucifixus est; Christus resurrexit; Christus ascendit in coelum; Christus sedet in coelo; Christus venit iudicaturus vivos et mortuos; Christus est Filius Dei; Christus est super omnia Deus. Nusquam dixit Scriptura, hominem illius quidquam passum esse, aut Verbum Deum aliquid fecisse; sed perpetuo attribuit Verbo operationes carnis; neque vero id tantum super terram in praesenti tempore, sed etiam in coelis per omnia saecula.

M'.

Εἰ ταῦτα οὕτως ἤκουσας παρὰ τῆς θείας γραφῆς, πιστεύειν ὀφείλεις, καὶ μὴ περιεργάζεσθαι. Ἀλλὰ τί φησιν· Οὐκ οἶδα πῶς πιστεύσω· ἢ τί ἐστι πίστις. Πίστις ἐστὶν ἡ ὁμολογία, ἣν ἔδωκας ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος, εἰπὼν· Ὅτι πιστεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα· καὶ εἰς τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν θεὸν Λόγον, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, δύναμιν ἐκ δυνάμεως· τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα, γεννηθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα, θανόντα, ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, εἰς οὐρανοὺς ἀνελθόντα, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Μὴ ταῦτα οὐχ ὡμολόγησας, ἥτοι δι' ἑαυτοῦ, ἥτοι δι' ἑτέρου· Μὴ οὐ συνετάφης αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος, καὶ συνεγέρθης διὰ τῆς λαμπρᾶς στολῆς καὶ τῶν ἀγίων μυστηρίων;

MA'.

Διὰ τοῦτο ἐκζητῶν τὰ θεῖα, πρῶτόν μοι τὰ σὰ ἀπάγγειλον καὶ διάκρινον· ἵνα διὰ τῶν σῶν πιστεύσω, ὅτι καὶ τὰ Χριστοῦ εἰδέναι δύνασαι. Πῶς, ζῶν ἐν σαρκί, συναπέθανες τῷ Χριστῷ, καὶ συνετάφης; Πῶς δὲ καὶ ἐσθίεις τὸ σῶμα, εἰ ψιλόν ἐστιν; πῶς δὲ καὶ πίνεις αὐτοῦ τὸ αἷμα, εἰ καὶ αὐτὸ ψιλόν ἐστιν; Οὔτε γὰρ τὸν θεὸν λόγον λαμβάνεις, οὔτε αὐτὸν τὸν Χριστόν· ἀλ-

XL.

Si igitur ex divina Scriptura ista hoc modo audisti, oportet te ista credere, non vero curiosius perscrutari. Sed ecce ais; Nescio quo mihi credendum sit, vel etiam nescio quid sit fides. — Fides est ea professio, quam tu in baptismo fecisti dicens: Credo in Deum Patrem omnipotentem, et in Dominum Iesum Christum Deum Verbum, Deum de Deo, lumen de lumine, virtutem de virtute, quae in novissimis diebus pro nobis incarnatus est et homo factus est, crucifixus est, mortuus est, resurrexit a morte, adscendit in coelum, veniet ad iudicandos vivos et mortuos. Numquid non ista confessus es tu vel ex temetipso, vel per alios? Numquid non consepultus es cum illo per baptismum? nonne cum illo resurrexisti, per stolam candidam et per sacra mysteria?

XLI.

Quapropter requirens quae ad Deum referuntur, revela mihi aperte cogitationes tuas; ut ego per verba tua credere possim, te idoneum esse ad res Christi cognoscendas. Quo pacto, in carne vivens, mortuus es et consepultus es cum Illo? Quî comedis Corpus eius, si simplex est (sine divinitate)? Quî bibis Sanguinem eius, si hic eodem

λ' ἀκούεις ὅτι σῶμα Χριστοῦ· καὶ αἷμα Χριστοῦ. Εἰ οὖν οὐχ ἡγῶνται (κατὰ σὲ λέγω·) πῶς σε ζωοποιήσουσιν· καὶ εἰ οὐκ εἰσὶ καθ' ἑνωσιν ἅγια, πῶς σε ἀγιάσουσιν, ἢ ἄφεςιν ἀμαρτιῶν παράσχωσιν;

pacto simplex est? Etenim non suscipis neque Deum Verbum, neque ipsum Christum, tamen audis esse Corpus Christi et Sanguinem Christi. Si igitur nulla est interea unio hypostatica, ut loquar more tuo, qua ratione vivificabunt? quae si propter unionem sancta non sint, quomodo te sanctificatura erunt, aut tibi largientur remissionem peccatorum?

MB'.

XLIH.

Εἴ σοι ἔλεγον περὶ Χριστοῦ, πάλιν ἂν ἐστροφίζου καὶ ἐμέριζες· νυνὶ δὲ περὶ σώματος σοι λέγω καὶ αἵματος. Εἰπέ πῶς καθ' ἑαυτὰ ζωὴν ἡμῖν δωροῦνται· ἀκούεις γὰρ τοῦ ἱερέως λέγοντος - Σῶμα ἅγιον Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ζωὴν αἰώνιον - Εἰ ἔλεγέν σοι - Χριστὸς ἅγιος εἰς ζωὴν αἰώνιον (1) - ἔλεγες πάλιν ὅτι ἅγιός ἐστι διὰ τὸν ἐνοικοῦντα θεόν. Νυνὶ δὲ ἀκούεις τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα, μονομερῶς ὀνομαζόμενα ἅγια. Νόησον, ἄνθρωπε, ὅτι κατὰ φύσιν ἁγιά εἰσι, καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένα θεότῃ ἐκ μήτρας, καὶ οὐ μετὰ τὸ γεννηθῆναι κατὰ μέθεξιν. Οὐδὲ τοῦτο πιστεύων ἐργάζεται λοιπὸν τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐ περιεργάζεται τὴν φύσιν αὐτοῦ. Οἶον ἡμεῖς, παρὰ τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦτο μαθόντες, ἀκριβῶς οἶδαμεν· ὅτι πᾶς ὁ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ μὴ ἐργαζόμενος, τὴν φύσιν αὐτοῦ περιεργάζεται (2)· ὁ δὲ πιστεύων καὶ ἐργα-

Si de Christo loquutus essem, rursus tu cavillatus fuisses atque divisionem fecisses; verum nunc loquor de Corpore et de Sanguine. Dic mihi, quomodo ea ex se dabunt nobis vitam? Audis nempe sacerdotem dicentem: « Corpus sanctum Iesu Christi in vitam aeternam ». Si contra diceret: « Christus sanctus in vitam aeternam », tu eodem modo diceres esse sanctum, eo quod in illo Deus inhabitat. Nunc tamen audis simpliciter appellari sancta solum Corpus et Sanguinem. Intellege igitur, homo, sancta illa esse ex natura, non vero ex participatione post nativitatem. Qui vero haec credit, Christi praecepta operatur; neque curiose perscrutatur naturam illius. Ita ut nos, cum ex S. Paulo acceperimus, certo scimus, qui non operatur mandatum

(1) Verba haec atque his similia habentur in sacra Graecorum Liturgia p. 72. (Vid. Euchologium magnum - Ed. Rom. 1873).

(2) Alludit certe Marcus ad illud b. Ap. (II. THESS. III, 11) Ἀκούομεν γὰρ τινὰς περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.

ζόμενος, λαμβάνει Πνεῦμα ἅγιον, καὶ θεοδί-
δακτος γίνεται, καὶ ποταμοῦ δίκην, προχέει
καὶ ἐτέροις τὴν ἀλήθειαν, κατὰ τὸν λόγον
τοῦ κυρίου εἰρηκότος· - Ο πιστεύων εἰς
ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς
κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος·
- Τοῦτο δὲ, φησὶν, ἔλεγε περὶ τοῦ Πνεύμα-
τος, οὗ ἡμελλόν λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες
εἰς αὐτόν.

ΜΓ'.

Ἀκουε πάλιν τί λέγει ὁ Παῦλος περὶ
αὐτοῦ, ἐν σὺ ἀδελῶς μερίζεις· - Αὐτῷ, φησὶ.
πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων
καὶ καταχθονίων· καὶ πᾶσα γλῶσσα ἑξομο-
λογήσῃται· ὅτι κύριος Ἰησοῦ Χριστός εἰς
δόξαν θεοῦ Πατρὸς. - Ἀρ' οὖν οὐ φρίζεις
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· προσκυνουσῶν αὐτὸν
τῶν προειρημένων ἁγίων δυνάμεων ἀπε-
ριέργως, καὶ δοξάζοντων αὐτόν, ὑπὲρ τοῦ
ἁφράστου τῆς ἐνώσεως μυστηρίου; Ἀλλὰ
μέλλεις καὶ τότε μερίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν
τὸ πῶς; Ἐκεῖ μὲν οὖν, ὡς οἶμαι, ὑπὸ τοῦ
φόβου κεκαρωμένος ταῦτα πάντως οὔτε εἴ-
πῃς, οὔτε ἐννοήσῃς, πλὴν προσδόκα· ὅτι,
ἂν ὥδε ἐφρόνησας, ταῦτά σοι κάκεῖ λογι-
σθήσεται. Διὰ τοῦτο μετανόησον ἐπὶ τῇ
κακοπιστίᾳ σου, ὦ ἄνθρωπε, καὶ, ὡς θέλει
ὁ Χριστός, οὕτως αὐτῷ καὶ πίστευε.

Christi, eum curiose perscrutari illius
naturam; qui vero credit et operatur,
hunc accipere Spiritum Sanctum et
doceri a Deo, et, fluminis instar, effun-
dere veritatem etiam in alios, iuxta
verbum Domini, qui dixit: « Qui credit
in me, sicut dicit Scriptura, flumina de
ventre eius fluent aquae vivae. Hoc au-
tem, inquit, dixit de Spiritu Sancto, quem
accepturi erant credentes in eum » (1).

XLIII.

Audi rursus quae dicit Paulus de eo,
quem tu temere dividis: « (Ei) omne
genus flectatur coelestium, terrestrium
et infernorum; et omnis lingua confi-
teatur, quia Dominus Iesus Christus in
gloria est Dei Patris » (2). Quid igitur?
non contremisces illa die, cum sanctae
Potestates, quas supra diximus, eum,
nullo investigandi animo, adorabunt,
ac glorificabunt, propter ineffabile my-
sterium unionis hypostaticae? Quid?
etiam tum illum dividere praesumes,
ac dicere: Quo pacto? Ibi profecto, ut
arbitror, timore obstupescens, nihil
huiusmodi omnino poteris nedum di-
cere, sed ne cogitare quidem. Quin
imo pro certo habe te illa die reddi-
turum esse rationem de iis, quae cogi-
tasti. Convertere igitur, o homo, ex
fide tua mala, et uti Christus vult, sic
ipsi etiam crede.

(1) Io. VII, 38-39.

(2) PHILIPP. II, 10-11.

ΜΔ'.

Ἀκουσον τί λέγει πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ κύριος· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; - Πρόσεχε ἀκριβῶς· πῶς οὐκ εἶπε τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ μετὰ τὸ ἀκοῦσαι· ὅτι οἱ μὲν Ἰωάννην, οἱ δὲ Ἠλίαν, ἔφη αὐτοῖς· - Ὑμεῖς δὲ, τίνα με λέγετε εἶναι; - Ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἡ κρηπὶς τῶν ἀποστόλων, ὁ Πέτρος, καὶ εἶπεν· - Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος· - Καὶ πρὸς ταῦτα ὁ κύριος· - Μακάριος, εἰ, Σίμων Πέτρε Βάρ - Ἰωνᾶ· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι - τοῦτέστιν, ἀνθρωπίνῃ ἐννοίᾳ· - ἀλλ' ἡ ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, - Καθότι υἱὸν ἀνθρώπου ἀκούσας, υἱὸν θεοῦ ὠμολόγησε· Καὶ τί πρὸς αὐτόν; - Σὺ εἶ Πέτρος· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς, - Εἰ οὖν καὶ σὺ ὑπερβᾷς τὴν ἀνθρωπίνην ἐννοίαν, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντά, ὁμολογήσεις υἱὸν θεοῦ, μακαρίσει σε πάντως, καθὼς καὶ τὸν ἅγιον Πέτρον, καὶ πᾶσαν σου τὴν τῶν λογισμῶν ἐκκλησίαν ἐποικοδομήσει ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως· καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς· ἐπειδὴ τὰ ἐκεῖνα δεσμὰ κατελθὼν ἔλυσε διὰ τοῦ ἁγίου σώματος, ἵνα σώσῃ τοὺς οὕτως ἀμερίστως αὐτῷ πιστεύοντας.

XLIV.

Audi quae dicit Dominus discipulis suis: « Quem dicunt homines esse filium hominis? » (1). Animadvertite diligenter eum non dixisse Filium Dei, sed Filium hominis. Et cum audivisset alios dicere Ioannem, atque alios Eliam, dixit eis: « Vos autem, quem me esse dicitis? ». At Petrus, Apostolorum basis, respondit ei et dixit: « Tu es Christus, filius Dei vivi ». Atque his verbis subiunxit Dominus: « Beatus es, Simon Petre Bar-Iona, quia caro et sanguis non revelavit tibi », videlicet: humana cogitatio: sed Pater meus, qui in coelis est: eo quod cum audisset eum vocari se filium hominis, confessus est eum Filium Dei. Et quid ad illum? « Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam; et portae inferi non praevallebunt adversus eam ». Itaque si tu supereminens humano intellectu, confessus fueris Filium hominis, natum ex Maria, esse Filium Dei, certe vocabit te *beatum*, ut S. Petrum; atque aedificabit universitatem cogitationum tuarum super hanc petram fidei, et portae inferi non praevallebunt adversus eam; cum descenderit ad conterendum per corpus suum vincula illius, ut salvos faceret omnes qui sic credunt in hanc eius indivisibilitatem.

(1) MATH. XVI, 13-17.

ME'.

Εάν δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις ἀντιλέγεις, καὶ ἔτι μερίζειν ἐπιχειρεῖς, εἰπέ μοι· Τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; Εἰ μοι λέγεις· Ὁ θεὸς λόγος· Καὶ πῶς ἐστὶν υἱὸς ἀνθρώπου; Εἰ δὲ λέγεις· φιλὸς ἐστὶν ἀνθρώπου· πῶς αὐτὸν υἱὸν θεοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος; Εάν δὲ διαφυγεῖν μὴ δυνάμενος εἶπης· ὅτι καὶ φιλὸς ἀνθρώπου, καὶ υἱὸς θεοῦ ὀνομάζεται· δύο Χριστοὺς εἰσάγεις· ἓνα τὸν θεὸν Λόγον, καὶ ἓνα τὸν ἀνθρώπον· φησὶ γάρ· - Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. -

ME'.

Κὰν τὸν μακάριον Θωμᾶν, μαρτυροῦντα τῇ ἀληθείᾳ καταδέξαι· ὃς ψηλαφήσας τὴν πλευρὰν καὶ τὰς χεῖρας τοῦ Σωτῆρος, κύριον αὐτὸν καὶ θεὸν ὡμολόγησεν. Οὕτε τοῖς θαυμασίοις ἔργοις αὐτοῦ, οὕτε τοῖς θείοις λόγοις αὐτοῦ ἐπονομάζων κύριον καὶ θεόν. ἵνα μὴ εἶπης ὅτι τὸν ἐνοικοῦντα λέγει· ἀλλὰ ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ ἅγιον σῶμα ψηλαφήσας, κύριον εἶναι καὶ θεὸν σαφῶς ὡμολόγησεν. Τί λέγεις καὶ πρὸς ταῦτα; Τίς ἐστὶν ὁ ψηλαφισθεὶς· φιλὸς ἀνθρώπου; Καὶ πῶς καὶ κύριος καὶ θεὸς ὡμολόγητο; Ἀλλὰ γυμνὸς ὁ Λόγος; Καὶ πῶς ἐψηλαφᾶτο· Ἀνάγκη σὲ καὶ ὧδε ὡμολογεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν· ὅτι κύριος Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐστίν. Ἡ οὐκ ἤκουσας ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, πῶς τοῖς ἀποστόλοις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεκάλει

XLV.

Quod si his quoque contradicas, incumbasque adhuc divisurus, dic mihi: Quis est iste filius hominis? Si reponas: Deus Verbum. At quo pacto est filius hominis? Sin autem dicas simplicem hominem; quo fit ut, Petrus dixerit Filium Dei? Quod si cum non possis expedire te, dicas: Eum, qui simplex homo est, etiam appellari Filium Dei, tu adstruis duos Christos, alterum Deum Verbum, alterum vero hominem, dum (Petrus). « Tu es, ait, Christus, Filius Dei vivi ».

XLVI.

Saltem recipe testimonium, quod veritati reddidit B. Thomas, qui cum tetigisset latus et manus Salvatoris, confessus est eum Dominum atque Deum. Neque nominavit eum Dominum ac Deum propter opera eius mirabilia divinasque doctrinas, ne tu diceres eum loqui de inhabitante Divinitate, sed nimirum attrectato manibus suis Corpore sancto, aperte eum Dominum Deumque confessus est. Quid opponis ad haec? Quis erat ille qui palpatus est? simplex ne homo? Quo iure igitur eum confessus erat et Dominum et Deum? At nudum erat Verbum. Equomodo tangebatur? Necesse est, ut etiam hic tu confitearis veritatem,

λέγων· - Δεῦτε καὶ ἴδετε ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι· ὅτι Πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. - Διὰ τί οὐκ εἶπεν· - Δεῦτε καὶ ἴδετε ὅτι ὁ ἄνθρωπός μου ἐστίν; Ἀλλὰ σὰρκα καὶ ὀστέα ἀποδεικνύς ἔλεγεν· - Ἰδετε ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι. - Καὶ τί ἔτι μαρτυρίας ζητοῦμεν περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· πάσης τῆς θείας γραφῆς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν θεοῦ δηλούσης, ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασιν, θείοις, λέγω, καὶ ἀνθρωπίνοις, οἷς τε ἐποίησεν, καὶ οἷς ἔπαθεν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός;

quod « Dominus Iesus est Christus ». Nonne audisti ex Evangeliiis, eum exprobatum Apostolos et dicentem: « Venite. videte. quia ego sum; quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere » (1); quare non dixit: « Venite, videte hunc esse hominem meum? ». At contra ostendens eis carnem et ossa, dicebat: « Videte, quia ego sum ». Quid adhuc quaerimus testimonia de fide orthodoxa, cum Scriptura divina universa unum eundemque Filium Dei ostendit in utrisque operationibus, divinis nempe et humanis, quas fecit et in quibus passus est Dominus Noster Iesus Christus?

MZ'.

XLVII.

Εἰ γὰρ καὶ τοῦ ἁγίου σώματος, μετὰ τὸν σταυρὸν ἐμνημόνευσεν μονομερῶς ἡ θεία γραφή, οὐχ ὡς τῆς θείας ἀξίας αὐτὸ χωριζούσης, ἢ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῷ παρουσίας ἁγιοσύνης· ἀλλὰ βουλομένη δεῖξαι, ὅτι οὐ φαντασία, καθὼς τινες οἶηνται, ἀλλ' ἀληθεία ἐν σαρκὶ ἦλθε, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Διὸ καὶ λέγει φανερώς· - Εἰ τις οὐχ ὁμολογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, οὗτός ἐστιν ἀντίχριστος - (2). Ποῦ ἐληλυθότα; ἢ δηλονότι ἐν τῷ κόσμῳ. Διὰ τί; ἢ δι' ἡμᾶς. Ἰνα τί; ἵνα διδάξῃ ἀλήθειαν τελείαν, ἣν οὐδεὶς ἄλλος ἐδίδαξεν· τὸ πιστεῦειν εἰς Πατέρα

Quamquam enim divina Scriptura, post crucifixionem meminit tantum Corporis sancti, id facit, non quin separet ab illo dignitatem divinam atque illi congruentem sanctitatem, sed ut ostendat Dominum Iesum Christum in carne venisse ac pro nobis realiter passum esse non specie tenus, quemadmodum nonnulli putarunt; quamobrem diserte dicit: « Si quis non confitetur Iesum Christum venisse in carne, hic est antichristus ». Quo venisse? Nimirum in mundum. Cur? Pro nobis. Quorsum? ut doceret integram veritatem, quam nemo alius do-

(1) LUC. XXIV, sq.

(2) Auctor facile concinuavit sibi textum ad sententiam ipsius b. Io. 1 Ep. IV, 2-3.

καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα· ὁμῶς δι' ἐργασίας ἐντολῶν, καὶ οὐ διὰ ψιλῆς γνώσεως· καὶ ἵνα ὑπὲρ τῶν πιστῶν πάθῃ· ἐξουδενωθῇ, ἐμπτυσθῇ, ῥαπισθῇ, δεθῇ, φραγελλωθῇ, σταυρωθῇ, χολὴν καὶ ὄξος πίῃ, ἀποθάνῃ, λόγχῃ νυγῇ, καὶ τριήμερος ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Ομοίως ὁ αὐτὸς καὶ τὰ θεῖα ἵνα ποιήσῃ ἐν σαρκί· ὅπως ἴδωμεν τοὺς ἀγγέλους ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπ' αὐτόν· ὅπως δώῃ Πνεῦμα ἅγιον τοῖς διὰ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ πιστεύουσιν, καὶ σώσει αὐτούς· καὶ ὅπως ἀναληφθῇ εἰς οὐρανόν, καὶ καθήσῃ ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἔλθῃ κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ διαμένῃ σὺν τῷ Πατρὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ταῦτα ἡμεῖς ἀκούοντες παρὰ τῆς θείας γραφῆς πιστεύομεν εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα.

MH'.

Ἀλλὰ πάντως ἑρεῖς μοι· ὅτι καγὼ πιστεύω εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν Υἱὸν γυμνὸν τὸν Λόγον ἐννοῶν, καὶ οὐχὶ μετὰ τῆς ἀγίας καὶ ἰδίας σαρκός. Ἀλλ' ἄκουε τοῦ κυρίου καὶ περὶ τούτου λέγοντος· - Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ· ἵνα πιστεύωσιν εἰς σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. - Ἡκούσας δὲ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἐληλυ-

cuit, credere scilicet in Patrem, in Filium, et in Spiritum Sanctum; verum per operationem mandatorum, non per simplicem cognitionem; et ut pateret pro fidelibus suis, contemneretur, conspueretur, colaphis caederetur, ligaretur, flagellaretur, crucifigeretur, potaretur felle et aceto, occideretur, transfoderetur lancea, et tertia die resurgeret. Similiter ut ipsemet in carne sua compleret opera divina; propterea ut nos videremus Angelos adscendentes et descendentes ad Eum (1), ut daret Spiritum Sanctum illis, qui in exequutione mandatorum crederent in Eum, eosque salvos faceret, et ut assumeretur in coelum atque sederet a dextris Virtutis, et veniret ad iudicandum vivos et mortuos, et cum Patre permaneret per omnia saecula. Haec nos a divina Scriptura audientes credimus in Patrem, in Filium et in Spiritum Sanctum.

XLVIII.

At enim profecto dices: Ego quoque credo in Patrem et in Filium et in Spiritum Sanctum; intelligens tamen filium esse nudum Verbum, non vero cum sancta et propria carne. Sed audi Dominum de his ita loquentem: « Haec est vita aeterna ut credant in te, solum verum Deum, et in Iesum Christum, quem misisti » (2). Audisti Iesum Chri-

(1) Io. I, 51.

(2) Io. XVII, 3.

θότα, μὴ γὰρ ἄσαρκον; Εἰ δὲ μὴδὲ τοῦτο πιστεύεις λεγούσῃ τῇ θείᾳ γραφῇ, εἰπὲ σύ· Ἦως ἦλθε γυμνὸς ὁ Λόγος· ἢ πῶς ἡγάσεν καὶ ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον; Ἀρα κατὰ σέ μεταβατικῶς, ἢ ἀλλοιωτῶς, ἢ τρεπτῶς, ἢ φανταστικῶς καὶ ἀνυποστάτως. Μὴ γένοιτο οὕτω φρονεῖν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου. Ἀλλὰ ἀποστολὴ καὶ κατάβασις καὶ ἁγιασμὸς καὶ χρίσμα παρὰ τοῦ Πατρὸς, ἡ ἔνωσις γέγονεν ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ σαρκί, ἣν ὁ θεὸς Λόγος ἐκ μήτρας ἐαυτῷ ἐνώσας ἀτρέπτως καὶ ἀφράστως, πάντα τὰ αὐτῆς εἰς ἐαυτὸν οἰκειώσατο. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἢ παρουσίᾳ αὐτοῦ, εἰ μὴ ἡ θαυμαστὴ ἐνανθρώπησις· καὶ ὅσα ἐν αὐτῇ ἐλάλησεν, ἢ ἐποίησεν, ἢ ἔπαθε, καὶ ποιεῖ δὲ καὶ ποιήσει.

stum in carne venisse; et absit sine carne? Quod si ne in hoc quidem credis divinae Scripturae dicenti, dic tu quaeso: Quo pacto nudum venit Verbum, et quomodo Pater sanctificavit et misit in mundum Filium suum? Num secundum te transitive (1), an mutans, an varians naturam Illius, an specie tenus et sine personalitate? Absit ut haec cogitentur de adventu Domini; sed missio, descensio, sanctificatio, unctio Patris atque unio facta est in sancta carne, quam Deus Verbum cum sibi ab utero matris, non mutationem passus et ineffabili modo coniunxisset, attribuit sibi omnes operationes illius. Nam adventus eius non est aliud nisi admirabilis humanatio, et quidquid in ea dixit, aut egit, aut passus est, id etiam nunc agit et aget (2).

ΜΘ'.

XLIX.

Ὡςπερ γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἦλθε καὶ ἔπαθεν, οὕτως καὶ ἱερατεύει, καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, καθὼς λέγει καὶ ὁ ἅγιος Ἀπόστολος· οὐχ ὑποτακτικῶς, ἀλλ' οἰκονομικῶς. Διὰ τοῦτο γὰρ εὐδοκίᾳ Πατὴρ ἐνανθρωπήσας ἀνεδέξατο ἡμᾶς, ἵνα ὅσα ἡμεῖς ὀφεί-

Enimvero, ut pro nobis venit et passus est, sic etiam exercet sacerdotium atque interpellat pro nobis (3), uti testatur Apostolus Sanctus, non more subiectionis, sed dispensationis. Quapropter, factus homo ex voluntate Patris, su-

(1) Scilicet ut per uterum Virginis, tanquam per canalem, pertransiens Verbum in mundum veniret; sic enim autumabant haeretici. Cfr. PARERGON *Anacephalaeos*.

(2) Quae hic dicuntur agere Christum et acturum esse, sunt mediatio et interpellatio, quam etiam nunc adhibet apud Patrem pro genere humano, et alter adventus ad iudicandos vivos et mortuos.

(3) Ni fallor aequius argumentum attulisset Auctor, si fulsisset praeterea eiusdem Ap. verbis dicentis: *Omnem pontificem ex hominibus assumi* (HAEBR. V, 1.), quo propterea adstrueretur Christum esse verum quoquo versus hominem.

λοντες ποιεῖν, οὐ δυνάμεθα, ταῦτα αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ποιῇ. Αὐτὸς οὖν ὑπὲρ ἡμῶν τὰ δέοντα ποιῶν ἐν ἑαυτῷ, δείκνυσιν ἡμῖν τὰ μέτρα τῆς ἀνθρωπείας φύσεως. Διὰ τοῦτο νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασεν· ἵνα ἡμῖν δείξῃ ὑπὲρ ἀγάπης μήτε πεινῶντας ἐκκακεῖν, ἢ ἐπακούειν τοῦ διαβόλου, τοὺς λίθους ἄρτους παρκαλεουμένου γίνεσθαι. Οὕτω καὶ διψᾷ, καὶ κοπιᾷ, καὶ καθεύδει, καὶ μετὰ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει, καὶ προσεύχεται· καὶ μὴ εἰδέναι τὸν Υἱὸν τὴν ὥραν ἢ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς συντελείας λέγει. Καὶ εἰς γάμους ὑπάγει· καὶ συλλυπεῖται ἐπὶ τῇ πωρώσει, καὶ περίλυπος γίνεται ἕως θανάτου, καὶ ἁμαρτωλοῖς συνεσθίει, καὶ τὸ τοῦ θανάτου ποτήριον εὐχεται, εἰ δυνατόν, παρελθεῖν, καὶ κλαίει ἐπὶ νεκρῷ· καὶ ἰχθύας ἀγρευθῆναι ἐκέλευσεν, καὶ τροφὰς ἀγοράσαι οὐκ ἀνέτρεψεν. Καὶ ἀπαξ-πλῶς ὅσα εἶναι δυνατόν ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐκτὸς ἁμαρτίας, πάντα ἀνεδέξατο καὶ ὑπέδειξεν. Οὐ γὰρ μόνον τὴν σάρκα ἡμῶν ἀνέλαβεν, ἀλλὰ καὶ τὰ φυσικὰ αὐτῆς πράγματα, χωρὶς ἁμαρτίας· ἵνα γινώμεν ὅτι οὐδὲν τῶν φυσικῶν, ἀναγκάζει εἰς ἁμαρτίαν. Οταν δὲ οὖν ἀκούσῃς· ὅτι σωματικόν τι ἢ ἀνθρώπινον ὁ Ἰησοῦς ἐποίησεν ἢ ἐλάλησεν, μὴ ὡς ἀδυνατοῦντα ποιῆσαι τὸ μεῖζον ἡγοῦ. Ἀλλὰ θαύμαζε αὐτοῦ πῇ φιλανθρωπίαν καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς συγκατάβασιν· Εἰ γὰρ δι' ἡμᾶς ἐνηνθρώπησε, δῆλον ὅτι δι' ἡμᾶς καὶ λαλεῖ καὶ ποιεῖ καὶ πάσχει τὰ ἀνθρώπινα. Μὴ οὖν τῷ δι' ἡμᾶς ἀνθρωπίνως γεγεννημένῳ πράγματι, σύγκρινε τὴν πᾶσαν τοῦ Χριστοῦ δύναμιν, ὡς διὰ τοῦτο μερίζειν αὐτὸν κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ μὲν

scepit etiam nos, ut faceret ipse pro nobis, quae, tametsi debeamus, facere non possumus. Is igitur agens pro nobis, quantum nos debemus, ostendit in se limites humanae naturae. Hinc fit, ut cum ieiunasset quadraginta dies, esurivit tandem; ut nos amore doceret, ne deficiamus spiritu, cum famem patiamur, neve diabolo assentiamur, suggerenti petras converti in panem. Sic etiam sitit, et delassatur, et dormit, et comedit cum peccatoribus, et precatur, dicit Filium hominis nescire horam neque diem consummationis mundi. Et nuptiis adsistit, et moeretur ob hallucinationem Iudaeorum, et angitur usque ad mortem, et edit cum peccatoribus, et orat, ut si possibile est, ab se removeatur calix mortis. Et super defuncto plorat, et iussit suos capere pisces, et non permisit ut emerent cibos. Atque uno verbo, quaecumque contingere possunt hominibus, excepto peccato, cuncta sibi communicavit, et operatus est. Etenim non tantum adsumpsit carnem nostram, verum etiam naturales eius operationes, praeter peccatum, ut nobis ostenderet, nihil naturale ex se nos ad peccatum impellere. Itaque si audies Christum aliquid fecisse vel dixisse corpori congruens vel humanitati, ne credas eum imparem fuisse, ut plura operaretur, sed mirare benignitatem eius in hominem atque in nos indulgentiam. Nam si pro nobis homo factus est, liquet eum pro nobis

ἐπιγράφειν ψιλῇ τῇ σαρκί, τὰ δὲ γυμνῇ
τῇ θεότητι.

et loqui et agere et pati instar homi-
nis. Ne igitur totam virtutem Christi
metiare cum operationibus, quas ipse
ceu homo amore nostro emisit; ita ut
ideo eum dividas secundum differen-
tiam operationum, et quasdam simplici
carni, quasdam vero nudae adscribas
Divinitati.

N'.

L.

Επειδὴ δὲ οὐχὶ πιστεύειν ταῖς ἐντολαῖς
αὐτοῦ, ἀλλ' ἐνδεδουλοῦν εἰς τὰ ἀπόκρυφα
μεμαθήκαμεν· ἴσως καὶ τοῦτο ἐννοήσας
ἔρεῖς μοι. Εἰπέ· Τίνα ἐγέννησεν ὁ Πατήρ
πρὸ ἐωσφόρου κατὰ τὴν γραφὴν, τὸν θεὸν
Λόγον, ἢ τὸν ἄνθρωπον; Κἀγὼ σοι λέγω,
ὅτι κατὰ φύσιν τὸν θεὸν Λόγον, κατὰ χά-
ριν δὲ ὤκειώσατο καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ο γὰρ
θεὸς Λόγος - ἤνωσεν ἑαυτῷ καὶ τὸν ἄνθρω-
πον. εὐδοκίᾳ θεοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν γρα-
φὴν, τὴν λέγουσαν· - Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. - Επεὶ
εἰ μὴ ἦν ἡνωμένος, οὐκ ἂν ἦν αὐτῷ ὄνομα
Ἰησοῦς Χριστός, ἀλλὰ θεοῦ Λόγος, καθὼς
ἀπ' ἀρχῆς. Εἰ δὲ μὴ, σύ μοι εἰπέ· Τίνος
χάριν οἱ ἀπόστολοι γυμνὸν τὸν Λόγον οὐκ
ἐκήρυξαν υἱὸν θεοῦ, ἀλλὰ πανταχῇ, Ἰησοῦν
Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον; ἢ ὁ-
λον ὅτι διὰ τὴν ἔνωσιν; Υἱὸς οὖν ἐστιν

Quoniam vera non didicimus cre-
dere mandatis Eius (1), sed assidue
incumbere secretis (eius), forte id quo-
que intelligens rogabis me: Quaeso,
quemnam Pater ante luciferum genuit,
iuxta Scripturas (2), Deum Verbum, an
hominem? Atque ego respondeo: secun-
dum naturam genuisse Deum Verbum,
secundum gratiam vero sibi iunxisse
etiam hominem. Etenim Deus Verbum
univit sibi etiam hominem, ex vo-
luntate Dei Patris, prout scriptum est:
« Hic est Filius meus dilectus in quo
mihi complacui » (3). Nam, si humani-
tati coniunctum (Verbum) non esset,
non habuisset nomen Iesum Christum,
sed Dei Verbum, sicut in principio. Quod
si non ita se habet, dic mihi: Quam ob
rem Apostoli nudum Verbum non nun-

(1) Ironice sic praeoccupat Marcus, qui haereticos redarguit negligere mandata Dei et perscrutari (plus quam oporteret) secreta eius. Cfr. nn. XIV-XV.

(2) Ps. CIX, 4. Praeter Marcum nostrum, ignotum, ut arbitror, Lorino, hic refert (Com-
ment. in psalm.) S. Augustino non displicuisse haec verba interpretari pro utraque Christi
generatione, divina nempe (forma metaphorica) et humana (propria); quatenus Spiritus San-
ctus cooperatus sit, ut sancta Christi caro generetur ex utero virginali Mariae.

(3) MATH. III, 17.

ἀνθρώπου ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός, οὐχὶ διὰ φιλήν σάρκα, ἀλλὰ δι' ἔνωσιν τῆς ἀγίας σαρκός· καὶ υἱὸς δὲ θεοῦ ὁμοίως, οὐ διὰ γυμνὸν τὸν Λόγον, ἀλλὰ διὰ ἔνωσιν τοῦ Λόγου· ἕτερον γὰρ ἐστὶν ιδιότης, καὶ ἕτερον ἔνωσις.

ciarunt Filium Dei, sed ubicumque Iesum Christum, et hunc crucifixum? Nonne scilicet propter unionem? Filius igitur est hominis Dominus Iesus Christus, non propter simplicem carnem, sed propter unionem cum sancta carne; itemque Filius Dei est, non quidem propter nudum Verbum, sed propter unionem cum Verbo; aliud est enim naturae proprietates, atque aliud unio.

ΝΑ΄.

Ἐνωσιν δὲ λέγομεν, μυστικὴν καὶ ἀσύγχυτον· οὔτε γὰρ ὁ Λόγος εἰς σάρκα ἐτράπη, οὔτε ἡ σὰρξ ἀνελύθη εἰς Λόγον· ἀλλὰ μένοντος τοῦ Λόγου ὅπερ ἦν, καὶ οὔσης τῆς σαρκός· ὅπερ ἐστίν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς Λόγος, κατὰ βουλὴν θεοῦ Πατρὸς, ἐνωθῆναι τῇ σαρκὶ ἐκ μήτρας. Ἀσυγχύτως γὰρ διαμενούσης ἐκάστης φύσεως, οὐδ' ὁποτέρων αὐτῶν ἐν τῷ Χριστῷ μεμερισμένην ἔχει τὴν ιδιότητα, οὐδὲ ἐν τοῖς ὀνόμασιν οὐδὲ ἐν τοῖς πράγμασιν. Ὁ γὰρ ὀνομαζόμενος Υἱὸς ἀνθρώπου Χριστός, ὁ αὐτὸς ὀνομάζεται καὶ υἱὸς θεοῦ κατὰ τὴν γραφὴν. Φησὶ γὰρ τῇ ἀγίᾳ Μαρίᾳ· — Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. — Ὁρᾷς ὅτι ὁ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας, αὐτὸς καὶ ἐστὶ καὶ ἐκλήθη υἱὸς θεοῦ, διὰ τὴν ἐκ μήτρας ἔνωσιν; Αὐτὸς δὲ καὶ ἐλάλει καὶ

ΛΙ.

Quam unionem dicimus mysticam et inconfusam. Siquidem Verbum non conversus est in carnem, neque caro resoluta est in Verbum; sed cum perstaret quod Verbum erat, itemque quae caro erat, placuit Deo Verbo, iuxta consilium Dei Patris, iungere se carni ab utero. Etenim, inconfusa utraque permanente natura. (Verbum) neutram in Christo divisam proprietatem habet neque in nominibus neque in operationibus. Quoniam qui Christus vocatur Filius hominis, idem, secundum Scripturas, vocatur Filius Dei. Ait enim Angelus Sanctae Mariae: « Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei » (2). Videsne, qui ex Maria na-

(1) Amanuensis scripserat ἔχειν. Postea sive is ipse, ut arbitror, sive alius abrasit illud *v* finale. Subiectum vero verbi huius finiti est idem ὁ θεὸς λόγος in praepositione superiori.

(2) Luc. I, 35.

ἐδίδασκε, καὶ τὰ θεῖα ἐποίει, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἔπασχεν. Τὰ θεῖα μὲν γὰρ, εἰ καὶ ὁ Λόγος ἐποίει, ὅμως οὐ γυμνῶς, ἀλλ' ἡνωμένως τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ τὰ ἀνθρώπινα δέ, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔπασχε, πλὴν οὐ κεχωρισμένως, ἀλλ' ἡνωμένως θεότητι.

tus est. hunc esse et vocari Filium Dei, propter unionem in sinu factam? Ipse autem et loquebatur et docebat et divina operabatur, et patiebatur humana. Divina quidem enim si Verbum operabatur, non tamen nude faciebat, sed iunctim cum homine; atque a converso humana quamvis homo pateretur, non tamen id separatim, sed iunctim cum Divinitate.

NB'.

Οὔτε οὖν τοῦ Λόγου, οὔτε τῆς σαρκὸς τροπὴν λέγομεν· ἀλλ' ἀδιαίρετον τὴν ἑνωσιν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν. Οὕτως δὲ οὖν καὶ τὸν Λόγον ἀπαθῆ νοοῦμεν καὶ υἱὸν θεοῦ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν παθόντα εἶναι πεπιστεύκαμεν· ἐπειδὴ ἐκάστη φύσις ἐν ἑαυτῇ μένουσα, τὰ τῆς ἐτέρας δι' ἡμᾶς θεοπρεπῶς ὤκειώσατο· ὅπως ὁ ἐξ ἀμφοῖν Χριστὸς μεσότης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γένηται. Καὶ εἰς υἱὸς θεοῦ καὶ νοοῖτο καὶ πιστεύσοιτο, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ δυνάμει καὶ πράγματι κατὰ τὴν θείαν γραφὴν. Χριστῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν·

LII.

Itaque neque Verbi neque carnis mutationem dicimus, sed indivisam eorum unionem confitemur. Sic igitur et intelligimus Verbum impassibile esse, et credidimus eum, qui pro nobis passus est, esse Filium Dei; quandoquidem unaquaeque natura in se ipsa subsistens, vindicavit sibi, ratione digna Deo, quae propria sunt alterius; ut Christus, qui ex utraque est, mediator esset Dei et hominum. Atque utinam unus Filius Dei et intelligatur et credatur, omni tempore, loco et virtute et operatione, secundum divinam Scripturam. Christo sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

PARERGON.

Postquam integram ediderimus elucubrationem Marci monachi, praestat et addere studium quoddam syntheticum, quasi ἀνακεφαλαιώσιν totius dogmatici tractatus, elaboratum a cl. syna-sceta nostro Antonio Rocchi, cum versionem adnotationesque expositas curaret.

Cum B. P. N. Marci monachi perlegerimus tractatum, qui doctrina valet, eruditione emicat, sanctitate redolet, praestat nunc ex eo compendium facere, si tamen, iuvante Domino, brevi quidem fere integrum producere liceat. Quod eo magis interest, cum, ut cl. Editor testatur, textus nunc primum post saeculorum aliquot oblivionis in lucem prodeat; adeo ut ipsum Dionysium Petavium, virum eruditissimum, latuerit, cui profecto notuisse magnae utilitatis in sua de Eutychianismo tractatione fuisset. Igitur sermo hic dogmaticus est contra Eutychianos, ut e vestigio titulus ipse, obscurior sane, ostendit; ac magis deinceps in universa contentione confirmat, se scripsisse adversus eos, qui in Christo duas naturas inesse negant. Sed ante quam plenum sermonis sententiam compendio declarem, profecto iuvabit leviter de haeresi Eutychiana attingere.

Haeresis ista, ut ex nomine, Eutychen auctorem habuit an. fere 446, monachorum archimandritam in civitate C. poli, qui ut obsisteret Nestorio adserenti in Christo cum duabus naturis duas quoque consistere personas, autumavit, asseruit et contendit in Christo cum una persona unam dumtaxat simul esse naturam perfectam; hanc porro divinam. Corpus enim Christi iuxta eum, non erat nostro consubstantiale, sed a Verbo undecumque assumptum, ante quam uterum B. Virginis subiret, per quam proinde tanquam per canalem in lucem mundi prodiiisset. Ista haeresis Eutychianae summa est. Alii vero autumarunt ex duabus naturis unam conflata esse tertiam, ut ita dicam, naturam, qua Christus totus constaret. Duae hae porro praecipuae sectae Eutychianorum fuere (1). Verum priores esse videntur, contra quos

(1) Hae duae praecipuae formae Eutychianismi perbelle notantur in hoc perantiquo graeco carmine, quod ego excribo e nostro codice Crypten. Δ. α. XIV. Saec. XII. fol. 234. V. Παράδοξον μυστήριον οἰκονομεῖται σήμερον. Καινοτομοῦνται φύσεις, καὶ θεὸς ἄνθρωπος γίνεται· ἕπερ ἦν μεμέννηκεν· καὶ ὃ οὐκ ἦν προσέλαβεν· οὐ φυρμὸν σπαραγίας, οὐδὲ διαίρεσιν. Quod Latini in Officium Circumcisionis exceperunt sic interpretatum: *Minabile mysterium declaratur hodie. Innovantur naturae: (et) Deus homo factus est: id, quod erat, permansit, et quod non erat, assumpsit, non commixtionem passus, neque decisionem.* Abi multa Latini ex graecis hymnis usurpant. V. *Rassegna Gregoriana* I, 8-9, 1902. *Brani greci nella liturgia latina* (Gaisser O. S. B.).

decertat b. Marcus, qui corpus istud Christi humanum vere esse, sed anima carens, proinde *mortuum*, contegens autem personam divinam Verbi, tamquam vestem putabant; ita ut huiusmodi caro non esset vera et propria Verbi. Itaque actiones Christi corporeae, seu quae per corpoream hanc vestem perficerentur, secundum eos, minime ad Verbum pertinuissent, sed ad carnem hanc inanimatam, nempe mortuam; cum contra eae actiones duntaxat Verbi essent, ideoque divinae, quae absque ope istiusmodi carnae vestis perficerentur. Atque hoc pacto perpetua divisio fiebat operationum Christi, quatenus aliae profluerent a corpore, aliae ab eo, qui in isto habitabat; id autem arbitrio humanae distinctionis (n. XXXVII) Itaque sane, ut praefert titulus sermonis, quisquis denique scripserit: *Alio modo caro huiusmodi haberetur, ratione illius qui eam portat, nempe Verbum; alia autem, ratione illius qui portatur* (a Verbo nempe Christus; qui alter vere carne sibi domestica uteretur, seu verius iuxta illos caro haec esset Christus ad actiones exerendas, dum contra ab illa Verbum se gereret prorsus extraneum.

Quapropter, ut recte ex illis Marcus infert, compositus iste Christus ex Verbo cum corpore mortuo, duplex tandem apparebat, *nudum* Verbum, quando actiones mere incorporeas, ut ita dicam, eliceret; *simplex* autem homo, quando corporeas faceret: itaque Christus alias Deus, alias homo (si homo quidem vere dici potest caro sine anima) iugiter dividebatur. Iure igitur Marcus arguens haereticum, inquit illi: *Tu adstruis duos Christos, alterum Deum Verbum, alterum vero hominem* (n. XLV).

Aliud nobis incommodum inde maius profluebat, quod opus redemptionis, mancum et inutile foret. Etenim quidquid Christus, praesertim carnis instrumento, egisset pro nobis, quidquid passus esset, humanum non excessissent haec omnia valorem; imparia cuncta, ut homo redimeretur: imparia, ut satis iustitiae divinae fieret: imparia, ut peccatum Adami cum pene infinita nostrorum caterva remitteretur. Quod multo magis efficebatur, iuxta eos Eutychianos, cum commentarentur corpus Christi esse mere aëreum, vel aliquid praeter humanum; hac enim hypothesi, dicit b. Marcus, Christus non realiter, sed phantastice passus esset (n. XLVII).

Igitur Marcus in universum contra hosce omnes haereticos, sigillatim vero contra primos, quibus quid respondendum esset, quidam eum interpellaverant, probat e SS. Scripturis Verbum Dei hypostatice sibi carnem eandemque cum anima, ideo totam humanam naturam inseparabiliter iunxisse; ita ut Christus Deus simul et homo unus fuerit et sit, idemque indivisus in tempore et in aeternitate. Proindeque actiones Christi velut hominis narrantur, quidquid de eo sive ante nativitatem sive post mortem praedicatur, ad Verbum, quod humanitatem sibi assumpsit, pertinere Marcus confirmat cum testimoniis desumptis tum ex Veteri cum ex Novo Testamento: quod is, pro opportunitate, facit etiam a multis incommodis, quae secus orirentur etiam contra alias fidei veritates, ex hoc admissio commento penitus deficientes.

Confirmationem exorsus a verbis b. Pauli, asserentis de Hebraeis quod « *Si non cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixerunt*. - *Mehercle*, ait, *Dominus gloriae crucifixus fuit* (n. IV) » nempe Deus, non Christus homo simplex, sed Christus, Verbum simul et homo; ita ut, quam ut homo passus est crucifixionem, haec Verbo tribuatur, ad quod, ut perso-

nam proprie caro pertinebat. Et quod, iuxta Paulum, Verbum fuit in carne sua crucifixum, idem (n. vi) iuxta Isaiam, fuit *ovis ad occisionem ducta*; eius siquidem *generationem* propheta dicit *inarrabilem*: quae porro verba non tribui possunt Christo veluti homini, cuius generationem et enarrant et explicant Evangelistae Matthaeus et Lucas. Apertius autem, cum hic, qui crucifixus fuit, ac tanquam ovis ad occisionem ductus, idem sit qui, teste Ieremia, visus in terris cum *hominibus conversatus est*, patet hunc eundem esse, quem hic initio praedicat, *Deum nostrum, adversus quem non aestimabitur alius* (n. vii). Tribus his auctoritatibus adductis, concludit Marcus, omnes divino spiritu afflatos scriptores inter se convenire, ut humanum quin minime dividat in Christo, omnino coniungat Divinitatis personae.

Tum contra cavillatores magis insuper declarato sensu, ex verbis « *Dominum gloriae* », quae nonnisi ad Ens divinum non vero ad creatum referri possunt; pergit probare carnem non esse in Christo dividendam a Verbo; ex iis quae dixit olim Iesus: « *Panis, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita* (n. xiii) ». Quae namque caro mundo dare vitam non posset, si ad hominem nempe ad Christum huiusmodi tantum pertineret; neque proinde Verbo hypostatice adhaereret. Caro ista, non quin daret aliis salutem et vitam, indigeret ipsa: atqui haec caro praeterea erat etiam mortua, nempe spiritu animatore carebat. *Unde ergo salus?* rogat Marcus, si caro simplex passa est; et ad Verbum non attineret corpus, nisi prout indumentum spectaret ad hominem: *Qua ratione te vivificabunt caro et sanguis Christi, si propter unionem hypostaticam ipsa sancta non sint?* (n. xli).

Cum autem haereticus sibi persuadere non posset, quo pacto Verbum unisset personae suae naturam humanam, Marcus respondet, ut nobis ipsis id persuadeamus, satis fidem esse: eam vero fidem quam in baptismo professi sumus (n. xvi); qua docemur quidquid Christus pro nobis fecerit, in carne fecisse; quippe in Christo, ait Apostolus, omnis plenitudo divinitatis *corporaliter* inhabitabat. Ipsum Christum proinde credimus fuisse Deum super omnia, ipsum et *virtutem* et *sapientiam Dei*; nec minus tamen ipsum fuisse et *crucifixum* et *mortuum*; non vero pro se, ut stulte autumant haeretici, sed pro nobis, ut idem testatur Apostolus; quod ut perficeretur, nempe ut pro peccatis satis Deo fieret, satisfactio infinita erat necessaria. Itaque quae Christus omnia pro salute mundi operatus est, Verbum divinum in eo operans credendum est, quemadmodum Verbum factum esse carnem credimus. Credimus autem, eo quod, cum id Scriptura undique fateatur, nos ex omnipotentia Dei id persuasum habemus, qua Deus facit quodcumque vult in coelo et in terra, neque quidlibet est illi impossibile.

Verum quia, uti ante diximus, haeretici isti, contra quos disserit b. Marcus, multum aberant, ut permixtionem in Christo ex duabus naturis admitterent, namque humana ipsa mutila fuisset animaue carens; praeoccupat eos dicendo: nihil verendum esse, ne Verbum ex unione cum perfecta humanitate aliquid mutationis in se passum esset. Atque exemplum affert illis in re naturali, nempe ex auro incandescente, quod neque ignis in aurum, nedum aurum mutatur in ignem (n. xxvi); itaque Verbum non est mutatum in carnem; secus enim quo pacto, ait Marcus, Spiritum Sanctum dare nobis potuisset, prout reapse idem dedit Apostolis (Io. xx, 22), si iam amplius Verbum in sua naturali hypostasi non substitisset? Sed his aliisque relatis, rursus urget et contendit non modum, quo unio ista absque com-

mixtione neque divisione facta est, prorsus inquirendum, sed Scripturarum uno innitendum testimonio.

Itaque in hac sua sat prolixa oratione Marcus multos Evangeliorum locos adducit, quibus cognoscitur Christum cum divinitate simul et humanitate quaecumque fecisse quae fecerit; ex quo sequitur illum Deum simul esse et hominem, eumque non modo viventem in terris, sed nunc regnantem in coelis, cum, ut Homo-Deus semper interpellet pro nobis, et mystico fungatur sacerdotio. Quibus auctoritatibus dum positive adserit, tum etiam confirmat veritatem; quatenus ostendit Scripturam non sibi consonam fuisse, si cum Christo tribuat redemptionem humani generis, eidem negaret operam divinitatis in operationibus cunctis humanis. Quae opera secus nonnisi humanum valorem praestitissent ante Deum, imparem scilicet, quo homines Christus redimeret, imo se ipsum Christum, ut haeretici dicebant, qui divisus a Verbo nempe a Divinitate, simplex homo esset.

Quin imo multis exemplis ostendit historiam evangelicam, quidquid referat de Christo, sic referre, ut nec persona Christi neque alii de illa ullam divisionem inducant inter se et carnem suam, perinde quasi haec ad eam personam non pertinerent; atque alius esset, qui carni praeesset, vel per carnem ageret, alius vero Verbum (n. xxxviii). Itaque, infert inde Marcus, Christo omnes carnis operationes, vel quae ad carnem quoquomodo referantur, tributas ac tribuendas esse, quemadmodum in professione fidei confitemur (n. xl). Imo etiam ille pergit, si caro Christi non esset illi propria, non vivificaret nos in Eucharistia (n. xlii); iniuste adorarent eam in Christo coelestes, terrestres atque infernae potestates (n. xliii); ac falso idem probasset adorationem, quam sibi et Petrus et Thomas praestiterant (nn. xlii-xlvi). Quin etiam b. Ioannes anathemate perinde ferit, *qui non confiteatur Iesum Christum in carne venisse* in mundum pro nobis, ac proinde eundem in carne fecisse ac facere, quidquid fecerit ac facturum sit (n. xlvii). Quem in carne adventum Christi probat Marcus, ex eo quod ipse sit missus (n. xlviii), et sacerdotio insignitus sit (n. xlix), quo etiam nunc fungitur; et Christus Iesus, distincto nomine, appellatus sit, ut propterea Verbum non nudum dumtaxat significetur, sed carni hypostatice coniunctum (n. l); quemadmodum adamussum docemur in illis: *Verbum caro factum est*; quod ex Virgine natum est, inconfusa utraque permanente natura; adeo ut idem ipse sit et dicatur simul filius Dei et filius hominis.

Quapropter concludit Christum ex utraque natura, divina nempe et humana, constare atque indivise quidem quod spectat ad illas, se habere, quin ideo Verbum, persona eius, ullam sive mutationem sive passionem subierit; ut *unaquaeque natura vindicet sibi, ratione digna Deo, quae propria sunt alterius*; et tamen, propter unitatem personae, *unus sit Filius Dei omni tempore et loco et virtute et operatione* (n. lii).

Sic explicit Tractatus, qui nobis nimirum refert Marcum illum, cuius dictio, ait Phottius, cui procul dubio sermo hic innotuit, *perspicua est, quatenus verbis utitur communibus, et summa capita percurrit oratio...* Sicubi vero in his obscuritas aliqua cernitur, ideo nimirum oritur, quod ab ea, quae per verba fit, clara explicatione recedat.. (1). Praeterea non

(1) Guil. Cave - *Saeculum Nestorianum* ex MYRIOBIBLIO..

semper servat ordinem expositionis, itaque interdum repetit, quae antea dixerat, seu potius quae non ante dicenda fuissent, cum potius essent illationes et consequutiones eorum, quae praemissa erant.

Quod autem sese referat ad auctoritatem solummodo Scripturarum, proxime vero N. Testamenti, id pertinet ad morem temporis, quo ipsa mysteria ab ipsis in Conciliorum patribus adserentibus parum vel nihil discutiebantur sive aliis mutuatis, praeter Scripturales, auctoritatibus sive rationibus. Quae agendi ratio inde mihi repetitur, quod hae vetustae haereses eruptae erant pleraeque ex mala et obliqua Scripturarum interpretatione, quam idcirco, in id unum catholici intendebant animum, ut corrigerent, vel iisdem locis dilucidius enucleatis ac declaratis, vel aliis adductis ex iisdem Scripturis, qui obscurioribus lucem afferrent. Ita nimirum se hic gessit Marcus, cui si quae quidem rationes auctoritatesque suppetissent, illis haeretici non acquiescent. Universa proinde tractatio ad verbum Dei scriptum vel traditum erat revocanda.

Sane tota quantaque est Marci sermocinatio lumen non exiguum exhibet ad historiam haereseos istius Eutybianorum amplificandam; praesertim iuxta opinionem huius, quam dicam *Divisionistarum* sectam.

Est etiam quod contra recentiores novatores animadvertas, veram Eucharistiam esse Corpus et Sanguinem Christi, quoniam panis, quem Christus dedit, sit vera caro eius pro mundi vita (nn. XIII, XLI, XLII).

Aliud etiam contra eosdem ex Marco rursus adstruitur, illud nempe, quod mandata Dei sint exequenda, ac bona opera magis necessaria saluti esse quam mysteriorum investigationes (n. XLII); adeo ut Christus ipse mandata Dei custodiret.

Praecipua ista, sed alia forte quis pro sua opportunitate bona, pulchra atque utilia reperiatur; atque in universum quemque ex eruditis nostris simplicitas illa aurea iuvabit, non quippe vi carens illius venerandae antiquitatis, quae, ut scite ait Tullius, proxime accedit ad Deum.

DE THEODOSII
METROPOLITAE DYRRACHIENSIS
OPERE ALPHABETARIO
IN EUTAXIAM

MONITUM.

Maioribus scriptis novis etiam novum patristicum frustulum heic adiungere liceat, haud quidem spernendum. Siquidem habemus in eo nomen novi scriptoris ecclesiastici, atque opus praesulis hucusque ignoti in sede archiepiscopali Dyrrachii; opus vero morale idoneum ad apostolatium christianum facili ratione facili-busque carminibus exercendum in plebe fideli atque in sacris moralibus praeceptis religionis propagandis inculcandisque.

Theodosium istum frustra quaesivimus in tabulis scriptorum apud Fabricium et Harles aliosque, et frustra in serie quoque episcoporum Dyrrachiensium; ita ut nil de eius aetate nihilque de historia eius nobis fas est dicere, nisi aliquis alius feliciores proferat suarum fructus inquisitionum de homine atque opere eius. In parvo autem opere nobis novus scriptor apparet e codice vetusto saeculi X, in quo Paulus (1) quidam haec adiunxit.

(1) Suspicio orta est quaedam, quam alii melius iudicent, hunc Paulum scriptorem fuisse monachum Dyrrachiensem, qui scripsit Cryptensem codicem de sermonibus B. Isaaci (vide *Codd. Crypt.* pag. 76). Is ad calcem libri de se addidit: Ετελειώθη ἡ μικρὰ αὐτῆ δέλτος τοῦ ἐν ἀγ. π. ἡ. Ισάκ... διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ Παύλου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου Δυρ- ῤαχίτου μηνὶ μαρτίῳ εἰς τὴν λα΄, ἡμέραν σαββάτου, ὥρα ι' ἔτους 790α'. Hinc haberemus noti- tiam aetatis; nam scribebat anno 1063. Dum vero is titulum assumit μοναχοῦ ταπεινοῦ, sicut in fine scriptionis Theodosii, etsi non absolutum aliquid, sed parallelicum, haberemus de homine. Hoc pacto praeterea Paulus neque esset putandus immemor carminum Theodosii episcopi sui, quae forte ipse in patria cecinerat. Sed alii melius in iis videant rebus haud plane certis.

Codex, unde hausimus, ex illis est, de quibus superius diximus a beato Nilo calabro descriptis. In his membranis postremis scriptura vacuis Paulus monachus hanc Theodosii opellam exaravit (1). Hunc vero Paulum successorem morienti Nilo in praefectura monachorum minime fuisse admonet recte in *catalogo* suo Antonius Rocchi (2), quod quidem ex intrinseco habet argumento cacographiae, a qua hegumenus Paulus (3), ut ab eius scriptis patet, maxime abhorrebat. Alter autem iste Paulus ad calcem scriptiois suae nomen consignavit in membrana, ut referemus; atque antea in fine repetit titulum opellae Theodosii, ut etiam videbis. Hinc patet exscripsisse e vetustiori exemplari, quando amanuenses iterare solebant nomen auctoris et titulos operum ad calcem. Ista nos referunt ad usum receptum in libris, quo tempore in modum voluminis, vel rotuli, erant conformati. Siquidem hi libri ad utrasque extremitates repetitum scripti titulum exhibebant.

Materia operis tota moralis est; nam agit de *Eutaxia*. Vocabulum istud graecum reddimus per litteras latinas auctoritate in quibusdam Epigraphis Latinis data, ubi ad nomen mulieris indicandum usurpatur (4). Veruntamen si vellemus auctoritate classicorum illi suffragari, cum Tullio graecae litterae adhibendae essent. Is ait (*De offic.* l. I. c. 40): *Deinceps de ordine rerum et temporum opportunitate dicendum est. Haec autem scientia continet eam, quam Graeci εὐταξία nominant; non hanc quam interpetramur modestiam, quo in verbo modus inest; sed illa est εὐταξία, in qua intelligitur ordinis conservatio.*

(1) Huius opellae meminit PLACENTINIUS *Epit. Palaeogr. gr.* pag. 86, quocum minime convenimus circa Paulum hegumenum scriptorem.

(2) Cfr. *Catalog. codd. graec. Cryptensium* pag. 104 scite adiudicat scriptionem alteri Paulo, minime vero II hegumeno Cryptensi.

(3) De Paulo II hegumeno Cryptensium atque egregio scriptore cf. *Catalogum praedictum* pag. 56, et *Commentar. de Coenobio* p. 16.

(4) *Corp. Inscr. Lat.* V. 2532 *Titinae* EVTAXIAE. - Ibidem IX, 6184 *Iulia* EVTAXIA - et XIV. 903 *Decimiae* ERTAXIAE - et III, 363 in epigraphe bilingui, latine EVTAXIAE coniugi., graece vero ΕΥΤΑΞΙΑ συμβιω. -

Recitatis Tullianis verbis apertum quoque est qualis sit materia huius opellae moralis, quam ad christianos viros erudiendos archiepiscopus Theodosius exaravit.

In ea vero exaranda usus est facilibus carminibus: atque ut facilius quoque versus in mente servarentur, voluit adhibere alphabeticum ordinem et quidem duplicem. Binis singulis versibus elementum initiale dedit per consequentes litteras vigintiquatuor alphabeti graeci. Huiusmodi exempla apud scriptores veteres etiam habentur, ex quibus commemorare liceat unum illud Agapeti diaconi (1) Constantinopolitani tempore Iustiniani imperatoris, nec non alterum a Nilo Sinaita confectum, quod inscribitur *Πνευματικὰ γνῶμα κατὰ ἀλφάβητον* (2).

Usurpatur haec obvia ratio ad retinendas in mente sententias praecipue morales versibus expressas atque etiam ope litterarum alphabetico ordine consequentium (3). Usurpatur et interdum haec ratio vorsaescriptionis; sed etiam novimus, in antiquissimis scriptis didacticis, sive praecepta vitae, sive dogmata sacra referentibus, nonnumquam carmina fuisse adhibita (4). Haec enim quandoque in cantu publice erant recitata; et cum aliquis eru-

(1) De Agapeto diacono CP. eiusque opere cf. « Bibliotheca graeca » FABRICII et HARLES t. VIII, pag. 27. Agapetus seu Agapitus dedit suam *σχέδην βασιλικήν* in capitibus admonitoriis, quorum litterae initiales efficiunt acrostichidem vere byzantinam: *τω θειοτατω και ευσεβεστατω βασιλει ημων ιουστινιανω αγαπητος ο ελαχιστος διακονος*. Huius opellae paraeneticae plurimi extant codices plurimaeque editiones, et omnibus eruditis familiaris habetur.

(2) De NILI alphabetario cf. ALLATIUM *de Nili*, et apud FABRIC. cum HARLES. Cf. opera Nili Sinaitae 1673. Romae, - pag. 548.

(3) De alphabetariis cf. etiam ea, quae habet Angelus MAI in suo *Spicilegio romano*, t. IV.

(4) « Heic saltem commemorare liceat illa, quae appellant *aurea carmina* Pythagorae, quaeque antiquis fuerant familiarissima moralium sententiarum documenta. Rerum patristicarum cultoribus grata sint verba Hieronymi ad Rufinum: *Respice omnem oram Italiae, quae quondam Magna Graecia dicebatur, et Pythagoricorum dogmata incisa publicis litteris aera agnosces. Unius enim sint illa ἡρώς πύργος ἐλπίς nomine Pythagorae, in quibus omnia eius ita breviter dogmata continentur, et in quae latissimo opere Philosophus commentatus est Iamblichus, imitatus ex parte Moderatum virum eloquentissimum Archippum ac Lysidem Pythagorae auditores...?* ». De iisdem aureis versibus testatur Hierocles... « *in more positum fuisse ut quotidie mane et vespere hosce πυθαγορικὸς θεσμὸς ab illius sectae hominibus legerentur vel meditarentur* ».

ditus verba versuum modularetur; atque dum cantus cessabat, vel minores notas musicales proferebat, tunc chorus vel populus, quasi adclamans, iterabat in fine uniuscuiusque strophae quaedam recurrentia verba.

Rhythmus autem poëticus, idem est ac versus πολιτικὸς nempe *civicus* a voce πολίτης *civis*, perinde *vulgaris*; qui rhythmus fere a saec. VI invecus Byzantinis familiarissimus, deinde praesertim a saec. IX adhibitus est pro re morali, amatoria, heroica, satyrica et comica etc. Porro iste accedit ad illud metrum italicum dictum *Martellianum*, seu ad versum septenarium duplicem, quo quidam in genere *recitativo* passim utuntur.

Istud quoque archiepiscopi Theodosii *poëmation* nos docet, quo pacto ad singulos binos versus recitados respondebat audientium chorus per invocationem dicens: Ω εὐταξία, συνέτισόν με. *O Eutaxia, me fac sapientem*. Hinc apparet finis, quem huiusmodi popularis didascalica respiciebat, scilicet ut facilius erudiret plebes atque ut sacra praecepta iterate magis magisque mentibus inculcaret, quae in actis vitae essent referenda.

Fortasse plura hac de re dicere possemus, sed in parvo monito de parva quidem opella plura congerere nolumus, praesertim cum eruditi viri probe norint, quid hac in re dici possit.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΔΥΡΡΑΧΙΟΥ

HOIHMMA

ΕΙΣ ΕΥΤΑΞΙΑΝ

ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

THEODOSII

METROPOLITAE DYRRACHII

OPUS

DE EUTAXIA

ALPHABETICUM.

Α'.

Αγάπη θεὸς ἐστίν,
οὐ μὴδὲν ἄλλο κρεῖττον.

Αρέσκει θεῷ πᾶς τις
ἀγαπῶν τὸν πλησίον.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

I.

Amor Deus est;
quo nihil aliud melius.

Deo placet quisquis
proximum diligit suum.

O Eutaxia,
me fac sapientem.

Β'.

Βίος καλὸς καὶ ἄριστος,
ὃς μὴ μετέχει φθόνου.

Βασιλεὺς δὲ νοῦς ἐστίν
τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

II.

Bona, imo optima est vita,
quae non sit mixta invidiae.

Regalis autem mens est,
quae passionibus dominatur.

O Eutaxia,
me fac sapientem.

Γ'.

Γαστρός τὰς ἡδονὰς κρατῶν
σβέσεις παθῶν τὴν φλόγα.

Γλώσση δὲ χαλινὸν ἐνθεῖς
οὐ μεταμελεθήσῃ.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

III.

Si ventris cohibes oblectamenta,
extingues passionum flammam.

Si linguae inieceris fraenum,
numquam te poenitebit.

O Eutaxia,
me fac sapientem.

Δ'.

Δῶρον θεοῦ τὸ κάλλιστον
ὁ τῆς σοφίας πλοῦτος.

Διδάχθητι οὖν, ἄνθρωπε,
φοβεῖσθαι τὸν δοτῆρα.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

IV.

Donum Dei est optimum
sapientiae copia;

Edisce igitur, homo,
timere donatorem.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

Ε'.

Εὐέλπις ἔσω πρὸς Θεόν,
ἢ πρὸς ἀνθρώπους μᾶλλον.

Εν ᾧ δυνήσῃ τεύξασθαι
εὐχὴ πάντων ῥαδίως.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

V.

Spem bonam habeas in Deo,
potius quam in hominibus;

In eo poteris consequi
melius omnium vota.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

Σ'.

Ζῆν ἐν πενίᾳ θέλησον,
καὶ μὴ ἐν ἀθυμίᾳ.

Ζωῆς γὰρ ἀγαθῆς ἀρχὴ
πλοῦτος τῶν μαθημάτων.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

Ζ'.

Ἡθὴ χρηστὰ καὶ σύνεσιν
κέκτισον σὺν ἀγνείᾳ.

Ἡλικιώτας τίμα δὲ
τοὺς ὄντας ὁμοζήλους.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

Η'.

Θυμὸν χαλινού· πτώσις γὰρ
ἀνδρὶ θυμὸς ὑπάρχει.

Θύραν δὲ θεοῦ τοῖς χεῖλεσιν,
καὶ μὴ λοιδωρῇ φίλους.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

VI.

Vivere in paupertate eligas,
et non in desperatione.

Vitae enim bonae principium
sunt cognitionum divitiae.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

VII.

Mores bonos atque intelligentiam
possideas cum castitate.

Aequales autem honora,
qui iisdem, ac tu, studeant.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

VIII.

Iram refraena; nam praecipitium
est homini ira.

Impone autem portam labiis;
neque amicis maledicas.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

Θ'.

Ις μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ θαρρῆν
φίλοις τοῦ ζῆν ἀφόβως·

Ις δ' ἐστὶ πάλιν μὴ θαρρῆν
φίλοις πρὶν δοκιμάσης.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

Ι'.

Καλῶς ἀκούων σπούδαζε
καὶ καλῶς γενέσθαι·

Καλὸν γὰρ ἔργον δείκνυται
οὐ διάκενοι λόγοι.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

ΙΑ'.

Λέγε σοφίας ῥήματα,
καὶ μὴ τὰ πρὸς ἀπάτην.

Λόγῳ δὲ θεοῦ ἀνοίγων
σὸν στόμα, σοφὸς ἔσῃ.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

IX.

Robur quidem est posse confidere
amicis ad secure vivendum.

Rursus robur est non confidere
amicis, antequam sis expertus.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

X.

Cura, ut cum bonus sis auditor,
etiam operator fias bonus.

Nam bonum hunc ostendunt opera,
non vero sermones vacui.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

XI.

Profer verba sapientiae,
et non verba erroris.

Verbo Dei si aperias
os tuum, sapiens eris.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

IB'.

Μέγιστον ὄπλον κέκτισον
τῶν κακῶν ἀπραΐαν.

Μυστηρίων τοὺς φίλους δὲ
ἄξιους ἐπιπόθει.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XII.

Compara tibi scutum maximum:
actio mala sit ut nulla.

Amicos vero, qui secretorum
sint digni, tu quaeras.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

II'.

Νοεῖν τὰ πλεῖστα θέλησον,
καὶ φθέγγεσθαι σὺν μέτρῳ.

Νόμους θεοῦ δὲ φυλάττων
μὴ φρενῶν ἐξαπέσεις.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XIII.

Quammulta intelligere cures,
et eloqui temperanter.

Custodiens autem legem Dei,
mens tua non errabit.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

IΔ'.

Ξένους ὡς φίλους ξένιζε,
καὶ μὴ ὁρᾷς ὡς ξένους·

Ξενίζει δὲ πᾶς τις θεὸν
τοὺς πεινῶντας ἐκτρέφων.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XIV.

Advenas uti amicos excipe,
neque ut externos consideres.

Quisquis hospitio recipit Deum,
qui enutrit egenos.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

IE'.

Ολισθος μὲν ἀνδρός ἐστιν
ἀκυβέρνητον στόμα.

Οφρὺς δὲ νέοις πάρεστι
ἀπροόριστον πτῶμα.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XV.

Lubricum quidem homini est
os non custoditum.

Iuvenibus vero oculus
est non praevisus lapsus.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

Ις'.

Πολλοὺς μὲν ὄντας φίλους σου
εὐήμερων εὐρίσεις·

Πιστοὺς δ' ἐκείνους κέχρησον
τοὺς ἐν καιρῷ τῆς ζάλης.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XVI.

Plures quidem esse amicos tuos
reperies in bonis diebus.

Sed illis utere, qui fideles
sint tempore tempestatis.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

ΙΖ'.

Ρωμαλέον τὸ φρόνημα
ψυχῆς ἀνδρειοτάτης·

Ρέει δὲ κάλλος σώματος
ὥσπερ ἀνθήτων δένδρων.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XVII.

Prudentia est fortitudo
animae quam maxime virilis.

Corporis vero pulchritudo decedit
sicut in florentibus arbustis.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

III.

Στέφανον κάλλους ὅλον
εὐχῇ γονέων πλέκει.

Σοφίας οἶκος δὲ ἐστὶν
ταπεινόφρων καρδία.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

ΙΘ'.

Ταπεινωθεὶς ὑψώθητι
πρὸς τὴν ἄνω πορίαν.

Τὸ τῆς ψυχῆς δὲ φύσημα
πιπτέτω κάτω τάχος.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

Κ'.

Υψος ἀρετῆς πέφυκεν
ταπεινόφρων καρδία,

Υποτροφή δὲ πέφυκεν
πλὴν μὲν τοῦ θεοῦ μόνον.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XVIII.

Perfectam pulchritudini coronam
nectit parentum benedictio.

Quasi sapientiae domus est
cor, quod sentit de se humiliter.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

XIX.

Cum humiliatus fueris exaltare
ad supernum iter.

Animi vero arrogantia
decidat subito inferius.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

XX.

Culmen virtutis est
cor se humiliantis,

Oblectatio autem nulla est.
nisi unica quidem Dei.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

ΚΑ'.

Φίλους προτίμα γένους σου,
οὓς ἔσχεις ἐν ἀνάγκῃ·

Φεῦγε δὲ τοὺς ἐξάγοντας
μυστήρια τῶν φίλων.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XXI.

Honore praefer generis tui amicos,
quos habuisti in necessitate.

Fuge autem eos, qui produnt
amicorum secreta.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

ΚΒ'.

Χρυσοὺς δὲ παντὸς φίλους σου
ἤγου προτιμωτέρους.

Χρυσὸς πολλοὺς ἀπώλεσεν
ὁ ἐπίβουλος φίλος.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XXII.

Omni autem auro amicos tuos
habeas pretiosiores.

Aurum multos perdidit,
cum sit insidiosus amicus.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

ΚΓ'.

Ψεῦδος ἀλίσκει ἅπαντας
τοὺς αὐτοῦ κεχρημένους.

Λόγος ἀντικρὺς δὲ ἐστὶν
ἔπαινος ὁ κατ' ὕψιν.

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

XXIII.

Mendacium perdit omnes,
quotquot eo utuntur,

Reprehensio e contra est
laus, cum fit coram.

O Eutaxia,
fac me sapientem.

ΚΔ'.

Ω ἀδελφοὶ καὶ φίλτατοι,
τοὺς τῆς σοφίης λόγους

Ωραίους ὄντας, σύνετε,
ἄδοντες τῷ Κυρίῳ·

Ω Εὐταξία,
συνέτισόν με.

† ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΝ
ΕΙΣ ΕΥΤΑΞΙΑΝ
ΠΟΙΗΜΑ
ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΔΥΡΡΑΧΙΟΥ (1)

XXIV.

O fratres et dilectissimi,
haec sapientiae verba,

cum sint praeclara, intelligite,
in Domino cantantes:

O Eutaxia,
fac me sapientem.

ALPHABETARION
IN EUTAXIAM
OPUS
THEODOSII
METROPOLITAE
DYRRACHII

(1) In fine scriptiōnis, qui praeposita exaravit carmina, hanc notulam adiungit in codice:

· ∴ μέμνησσε Παύλου
ταπεινοῦ μοναχοῦ
τοῦ γράψαντος
οἱ ἀναγινώσκοντες
διὰ τὸν κύριον.
Αμήν.

· ∴ Mementote Pauli
humilis monachi
scriptoris
qui legitis
propter Dominum.
Amen.

MICHAELIS PSELLI IUNIORIS

AD SYNODUM

ACCUSATIO

IN MICHAELEM CERULARIUM

PATRIARCHAM.

MONITUM.

Leo Allatius inter plurima scripta sua reliquit *Diatribam de Psellis*, in qua multa conguessit de Michaële Psello iuniore, qui et Constantinus vocatus est, quando labente saeculo XI, relicta aula imperiali, ubi dignitate fungebatur ὑπάτου τῶν φιλοσόφων ad asceticam senex confugit philosophiam in monastica vita. De huius laudibus haec habet (1) Allatius: « Hic Psellus ut doctrina praestantissimus, ita omnium πολυγραφώτατος fuit. Ausim dicere neminem ea vel subsequente aetate graece vel invenisse acrius vel ordinasse aptius, vel loquutum eloquentius, vel profundius res pertractasse. Nulla fuit scientia, quam ipse vel notis non illustraverit, vel compendio non tentaverit, vel optima methodo non expedierit ». In has quid ultra cumulandas laudes adiungi posset? Hoc unum fortasse quis autumaverit videri ipsum Leonem Allatium operosissimum et quidem graecum scriptorem manu sua pictum esse.

(1) *De Psellis et eorum scriptis*. 1624. Hanc diatribam integram dedit FABRICIUS in sua *Bibliotheca Graeca*, vol. V. p. 23, cuius compendium in nova editione 1807 tradidit HARTLES. Iunior noster a seniore distinguendus est; siquidem *senior* fuit discipulus Photii, ut videre est ibidem in volum. X. p. 41 etc.

Sed alia aliis de foecundo scriptore dicenda relinquimus, et ad sermonem eius ineditum, quem prae manibus habemus veniendum est, ineditum adhuc inter multa eius edita relictum (1).

Non multis abhinc annis cl. v. *Sathas* (2), quando *Bibliothecam graecam* XVI MEDII adornavit, in hac collectione sua edidit sermonem Pselli de laudibus Michaëlis Cerularii patriarchae; aliam vero orationem huic adversam, cum appareret tanta rerum ἀντίθεσις inter utramque, ineditam reliquit, et vix aliqua de eadem innuit, cum titulum dumtaxat referret. Titulus tamen etiam apud alios notus erat (3). Et sane parum laudis obvenire poterat scriptori sibimetipsi tam acriter contradicenti, ita ut videretur sibi potius, quam alii viro notas indecoras per primum sermonem inurere potuisse (4); qua de re et ipsum poenituit, dum laudi-

(1) Inter alia cl. PAGI adnotavit: « *Combesisius varia opuscula a Psello composita ante mortem praelo parata habuit, quae ipsemet legi, ex quibus certo constat eum schismati promovendo omnem operam posuisse. Psellus in una ad synodum oratione in causa depositionis Michaëlis Cerularii, hunc haereseos insimulat; in alia vero eum plurimum laudat. Prioris meminit Zonaras in Isaaco Comneno, qui Cerularium relegavit. Deinde de abrogando illi Patriarchatu cogitans, inquit Zonaras, opera quorundam primariorum sacerdotum utitur, et quoque Pselli variarum et absurdarum criminationum coacervatoris, quas oratione contra illum scripta congessit* ».

(2) ΣΑΘΑΣ. - Βιβλιοθήκη μεσαιωνική - τόμ. Ε' in πρόλογ. σελ. ιθ'. — Αναλόγως τῶν περιστάσεων (ὁ Ψελλὸς) δύναται ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἢ νὰ τὸ καταταρτρῶσῃ, ἢ καὶ τὸ ἀναβιάσῃ εἰς τὸν παράδεισον περιβεβλημένον αἰγλὴν ἀγιότητος. Τῆς διδύμου ταύτης ἱκανότητος τῆς γλώσσης τοῦ Ψελλοῦ καταπληκτικὸν περιεσώθη παράδειγμα, οἱ δύο αὐτοῦ κατὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ κηρουλαρίου. Ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰσαάκιος ὁ κομνηνὸς βαρυνθεὶς τὰς ἀκατακομάστους ἰδιοτροπίας τοῦ ἐπικινδύνου πατριάρχου, ἀπεφάσισεν ἵνα ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ, ἀνέθετο εἰς τὴν φοβερὰν τοῦ Ψελλοῦ γλῶσσαν τὴν ἐξύφανον καταλλήλου καταγορητηρίου. Οὗτος δὲ, καὶ τοι πρὸ μικροῦ χαμερπῶς ἔρπων πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ παντοδυνάμου κηρουλαρίου, ἀμέσως ἐφιλοτιμήθη, ὅπως συσσωρεύσῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ δυστυχοῦς θύματος, ὅ, τι ἡ ἀσυνειδησία, ὑπηγόρευσε αὐτῷ. Ἀλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον βασιλεύσασα Εὐδοκία ἠθέλησεν, ἵνα ἀθώωσῃ τὴν ἀδίκως συκοφαντηθεῖσαν μνήμην τοῦ θεοῦ αὐτῆς πατριάρχου, ἡ αὐτὴ Ψελλοῦ παρέστησεν, ὡς ἄγιον καὶ μάρτυρα ἐκείνον τὸν ὁποῖον πρὸ μικροῦ εἶχε παρὰπέμψει, ὡς δαίμονα, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον.

(3) Adeo indecorus visus fortasse est huiusmodi Pselli sermo scriptori ipsi huius nostri codicis, ut quasi veritus sit manu sua titulum proprium apponere; etenim quae in fronte legimus tituli verba ab alia manu fuere apposita.

(4) HARLES l. c. tom. X, p. 73 ἐγκωμιαστικὸν innuit sermonem, et pag. 76, refert haud irrationale dubium expressum in catalogo veterum manuscriptorum, num eidem homini adscribi uterque possit sermo « *numero 78 oratio ad synodum, qua Michaellem Cerularium*

bus, quasi martyrem sanctum ad astra extulit, quem iam omni crimine onustum proposuerat e sede pellendum extremisque suppliciiis damnandum, atque ad inferas poenas detruderat (1).

Quidquid autem viri sanae mentis velint de hac mutata verificatione in cursu scriptorum suarum iudicare, habemus certe argumentum haud obscurum quantum vis ingenii una cum vehementia odii atque invidiae valeant, ita ut si non haec verba conferant ad iudicium historicum in illis turbis byzantinis concludendum, conferunt (2) tamen ad fidem habendam neutri parti concertantium et sophistico more inter sese, hac vere indigna ratione, conclamantium (3).

Nos autem rati sumus haud parum conferre scrutatoribus veritatis integra in editione (4) utrumque sermonem posse legere; quicquid enim de alterutro dici posset, parum valeret ad aestimationem rerum et hominum illius controversiae revera byzantinae efformandam.

Editoris munus dumtaxat suscepimus, et ne versio aliquid rerum modum, ubi modus non est, minuere vel exaggerare possit, ab eo latine reddendo, heic prorsus abstinuimus. Et sane sufficit sola capita referre incriminantis sermocinatoris, qui contendit Cerularium ostendere reum fuisse impietatis, tyrannidis, occisionis, sacrilegii: ut legis (5) ἀσεβείας, τυραννίδος, φόνου, ἱεροσυλείας.

sede pulsum ab Alexio Comneno exagitat Psello attribuit; sed confector catalogi manuseriptorum Paris. regiae bibliothecae tom. II, p. 239 docet eam orationem minime tribuendam esse Psello ».

(1) Ut magis magisque aperta appareat indoles oratoris, quae specimen vere contradictionis praebet, utramque praestat praec oculis habere orationem, quae alia est in favorem, alia vero in contumeliam eiusdem Cerularii.

(2) Historiae narrant sede expulsum fuisse Machaëlem anno 1054.

(3) MONTFAUCON in « Bibliotheca bibliothecarum », n. 1318 dicit codicem olim fuisse inter codices Mazarinianos 81, qui nunc est Parisiensis noster 1182.

(4) SATHAS I. c. *suae Bibliothecae aevi medii* in tomo IV, pag. 303 aperte vidisse utrumque sermonem animadvertit, sed dumtaxat ex his secundum a se editum fuisse dicens: μόνον ὁ δεύτερος ἐξεδόκη, σέλ. 303-387.

(5) Confer sub initio sermonis heic inferius pag. 271.

Codex, unde uterque venit textus duorum sermonum, qui sibi met adversantur, est codex *Parisiensis 1182* (1), ubi fol. 132 de nostro additus est titulus consequens aliis Pselli scriptis: πρὸς τὴν σύνοδον κατηγορία τοῦ ἀρχιερέως, quibus verbis alia manus γραπτέον adiungit - μιχαὴλ τοῦ κηρουλαρίου. -

(1) In codice Paris. 1182 hic noster sermo apparet notatus num. 78, alter vero iam editus per Sathas habet num. 77.

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΦΕΛΛΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΚΗΡΟΥΛΑΡΙΟΥ

Ο μὲν τοῦ λόγου σκοπὸς, ὃ θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος, ἀληθείας ἐστὶν βάνος καὶ ἐξέτασις, ἢ μᾶλλον, εἰ δεῖ ἀλήθες ἀνακεκαλυμμένως ἐρεῖν, ἐκδοσις καὶ ἀπόδειξις ἐξωμολογημένων καὶ κοινοῶν ἐννοιῶν· οὐ γὰρ ἑτέροις ὧν ἐπικεχειρήκα, ἀλλ' ὑμῖν χρῆσθαι μάρτυσι· καὶ οὐκ ἀφαιροῦμαι ὑμᾶς τὸ τοῦ δικάζειν ἀξίωμα, ἀλλὰ τοσοῦτο ποιοῦμαι σεμνότερον, ὅτι μὴ φωναῖς ἀλλοτρίαις, ἀλλ' οἰκείαις γνώσεσθε καὶ κρίτεσι, πρὸς τὴν ψῆφον ἐλεύσεσθε. Ο μὲν οὖν σκοπὸς τοῦ λόγου τοιοῦτος, τὸ δὲ τέλος καὶ πρὸς ὃ πάντα, συνένευκε, καθαιρέσεις μὲν ἀσεβείας, ἐπίδειξις δὲ εὐσεβείας, καὶ καινῶν μὲν δογμάτων, καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν στηλίτευσαι, τῶν δὲ συνήθων καὶ ἀληθῶν ἐδραΐωσις καὶ βεβαίωσις. Εἰ δὲ ἐπὶ τούτοις ἀρχιερέως καταψηφιεῖσθε, θαυμάζειν οὐ χρὴ. Ο γὰρ βασκαίνων τῷ τοῦ δόγματος λόγῳ, ὥσπερ ἐξ ἀκροπόλεων τῶν προκλασθέντων κατατρέχει τῶν ἡμετέρων ψυχῶν· καὶ ὥσπερ εἴ τις τὰ τῶν ποταμῶν ἐπισχεῖν ἐβελήσειε ρεύματα, αὐτὸν ἀποφράττει τὸν ὀφθαλμὸν τῆς πηγῆς· τὸν αὐτὸν λόγον, εἴ γε καὶ ἡμᾶς χρεὼν ἐπέχειν τὰς ἐπιρροὰς τῶν αἰρέσεως, τὴν γέννησιν αὐτὴν ἀνακόπτειν, ἀφ' ἧς τὸ πολέρον καὶ ἄποτον ρεῦμα τοῦ πονηροῦ δόγματος προελήλυθεν. Εἰ γὰρ καὶ ἀνείλε τὸ μεστότοιχον τοῦ φραγμοῦ ὁ πρῶτος καὶ σοφὸς λόγος, καὶ συνῆψε τὰ διεστῶτα, αὐτὸν λίσσον ἀκρόγωνον ἐμβλῶν, ἀλλὰ καὶ πῦρ ἦλθε βλαβεῖν ἐπὶ

τὴν γῆν, καὶ ἐπισπεύδει τὴν ἀναψιν, καὶ διαίρει τὰ γένη ὑπὲρ πᾶσαν δίστομον μάχαιραν καὶ τὴν τομὴν ἐμβαθύνει ἄχρις ἐννοιῶν καρδίας καὶ μυελῶν ψυχῆς. Τί τοῦ λόγου δηλοῦντος ἐν ἑκατέροις; Εκεί μὲν τὴν τῶν ψυχῶν περὶ τὴν πρώτην ἔνωσιν σύμπνοιαν, καὶ τὴν τῶν πρώτων καὶ δευτέρων συναφὴν· ἐνταῦθα δὲ τὴν τῶν ἀλλοτρίων μελῶν ἐκκοπὴν καὶ διαίρεσιν καὶ τὴν ἀνάλωσιν τῶν πονηρῶν ἔξεων. Ἀλλότρια δὲ μέλη εἰκότως ἂν ὑμῖν νοοῖντο ὅσα μὴ συγκόλληται πρὸς τὴν τῶν παραδεδομένων δογμάτων παραδοχήν. Κἂν εἰ χειρῶν ὧν ἐπέχοιεν λόγον ἀποκοπτεύσωσαν, κἂν ὀφθαλμῶν, ἀποβεβλήσωσαν· κἂν εἰ κεφαλῆς ἀξίωμα τις πρὸς ἡμᾶς ἔχοι, διεστραμμένως δὲ ὁρώη, ἢ κολοβά καὶ ἀναρᾶρα φεγγέγοιτο· ἐκτεμνέσθω· κατωλίγωρητόν δὲ ἡμῖν καὶ Πατέρων καὶ τῶν ἔτι πορροτέρῳ γενῶν ἐνθα σοὺς τὸ κινδυνευόμενον. Εγὼ γοῦν οὐ τῷ Πατριάρχῃ ἀπεχθανόμενος τὸν παρόντα λόγον ξυγγέγραφα οὐδὲ οἰκείων ἕνεκα ὑποθέσεων τὴν γραφὴν εἰλόμην ποιήσασθαι· ἀλλὰ πάλαι τοῦτον ἑωρακῶς οὐ πάνυ τι τῇ εὐσεβείᾳ προσκείμενον, καὶ μήτ' ἐξακριβοῦντα τοὺς τῶν Πατέρων κανόνας, καὶ ὁμιλοῦντα μὲν οἷς ὁ ἱερὸς νόμος δίδωσι· μὴ κοινοῦντα δὲ ὧν ἀπείργοι· ἀναμειγνύντά τε ἀδεῶς τῷ κατὰρῷ καὶ διαυγεῖ καὶ καρδίας εὐφραίνοντι τῶν θεῶν δογμάτων πόματι τὸ ἐξίτηλον καὶ ὕδρεος καὶ εὐωνον τῶν αἰρέσεων καὶ

τὴν ἄχραντον ἡμῶν πίστιν ἐπιστολοῦντα καὶ καπηλεύοντα, ἀσεβείας αὐτὸν ἐγραψάμην· καὶ προηγμαι, εἴ γε βούλεσσε, σὺν ὑμῖν τοῦτου κατηγορεῖν. Μέλλων δὲ αὐτῶν τῶν ἀγώνων ἐφάπτεσθαι, τοσοῦτον ὑμῖν προλέγω καὶ διορίζομαι, ὅτι πολλῶν ἐγκλημάτων τὸν Ἀρχιερέα τέως γραφόμενος - ἀσεβείας - τυραννίδος - φόνου - ιεροσυλίας - πρὸς, δὲ καὶ ἀδεαφορίας καὶ λόγων καὶ πράξεων χαρακτῆρας αὐτοῦ ποιούμενος οὐκ ἀναμιξ ἅπαντα τίθεμαι, ἀλλ' ἰδίᾳ καθέκαστον τῶν κεφαλαίων ἐπέξειμι· καὶ ἵνα γε κατὰ λόγον ἡμῖν ἡ γραφὴ προχωροίητο, περὶ τῆς αἰρέσεως πρῶτον ἐξεταζέσθω κεφάλαιον. Ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς μὴ μετὰ τῶν ἰδίων προλήψεων ἐπὶ τὴν κρίσιν τοῦ λόγου ἐλθεῖν· μηδ' εἴ τι παρ' ἐκείνου ἕκαστος εὐηργέτησσε, τοῦτο ἐνταυσοῖ προσέντας· εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ἐκεῖνον δικάσαι τὰς ψήφους, καὶ ἀνδρώπῳ χαριζομένους κατολιγορῆσαις θεοῦ. Νῦν γὰρ ὑμῶν ἡ γνώμη, ὥσπερ ἐν ροπαῖς πλαστίγγων ἐξετασῆσεται· οὐδὲ γὰρ ἂν οὐδ' αὐτὸς ἐπὶ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐλήλυθα, εἰ μὴ πρότερον τοὺς οἰκείους ἐξακριβωσάμενος λογισμοὺς ἀδεκάστους πρὸς τὸν λόγον κεκίνηκα. Οἰστέ τοίνυν ὡς ἐπιστημονικὴν καὶ ἀκριβεστάτην τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ πρώτου κεφαλαίου ποιήσομαι. Προῆσομαι γὰρ, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι, κοινὰς ἐννοίας τῆς εὐσεβείας καὶ ἀξιώματα, ἵνα πρὸς ἐκεῖνα τοὺς τῶν αἰρέσεων λόγους ἀντεξετάζητε. Εὐσέβεια τοίνυν ἐστὶν ὡς ἐν ὑπογραφῆς λόγῳ ὁμολογία τῆς ἀγίας καὶ μακαρίας τριάδος καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ καὶ σοῦ κηρύγματος· καὶ πιστὸς ἐκεῖνος ἐστὶν οὐχ ὅς τᾶδε μὲν παρεδέξατο τῶν δογμάτων, ὧν οἱ πατέρες παρέδωκαν, τὰ δὲ ἀπόσας, περὶ δὲ ὧν ἡμῖς ἀπισθῆτον, ἀλλ' ὅς τοις ἄνωθεν ἡμῖν παραδεδωμένοις ἀπὸ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων, ἀπὸ τῶν συνόδων ἱερῶν καὶ κανόνων, ἀκριβῶς καὶ ἀνενδοιάστως ἐστοίχησε. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοῦτο κοινὴ διομολογησόμεθα, ὅτι δεῖ τὸν εὐσεβῆ ἀληθῶς ἐπαγγελλόμενον, οὐ περὶ τὰ πρῶτα μόνον καὶ τελευταῖα τῆς σοιολογίας κδιάστροφᾳ δόγματα ἀκριβωμένην ἔχειν τὴν

ἐννοίαν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν πατρικῶν ἐσῶν καὶ νομίμων ἔχουσιν· εὐσεβεῖς δὲ ὑποληπτέον οὐ τοὺς μὴ Σαβελλίζοντας μὲν, Ἑλληνίζοντας δὲ· οὐδὲ τοὺς μὴ Ἀρειανίζοντας μὲν, τὰ δὲ Χαλδαίων πρεσβεύοντας. Καταρεῖ γὰρ ὁ τῆς ἐκκλησίας περίβολος, οὐ τῶν ἐν αὐτῇ μόνον διαφωσθέντων· Ἀπολλιναρίων, φημί, καὶ Νεστορίων καὶ Εὐτυχεῶν καὶ τῆς λοιπῆς σειρᾶς τῶν αἰρέσεων· ἀλλὰ καὶ Ἰουδαϊκῆς σκιαγραφίας καὶ ἐλληνικῶν λόγων, καὶ ὅσα ἡ τῶν Χαλδαίων φιλοσοφία περὶ τε χρησμῶν καὶ πνευμάτων διαφορᾶς καὶ κατόχων καὶ σοῶν διαιρέσεως ἐμυθολόγησεν ἀναπλάσασα. Τούτων οὖν οὕτως ἡμῖν ἐκκειμένων καθαπερεὶ αὐτοπίστων ἀξιωμαίων· εἰ μὲν ἐπιδείξω τὸν νῦν εὐθύνόμενον τῷ λόγῳ Ἀρχιερέα, μέρη τινὰ τούτων παραδεξάμενον καὶ τιμήσαντα καὶ προσδιαφωσθέντα τοῖς τῶν τοιούτων ἀσεβημάτων εἰσηγηταῖς καὶ γεννήτορσιν, οἰκειωσάμενόν τε τούτους, οἷα δὴ προστάτας τῆς ἐαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῆς περὶ τὴν πίστιν καινοτομίας, κανόνας καὶ διδασκάλους εὐθὺς ἀναστάντες καταψηφίσασσε. Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ μοι τὴν ἀμφισβήτησιν ἐν γράμμασι δότε, ἔν' ἡ παύσωμαι, μηδὲν ἀκριβῶς τῶν σοιτέρων εἰδῶς, ἢ διαλύσωμαι τὸ ἀμφίβολον. Ἀρχομένῳ δὲ μοι τῆς ἐξετάσεως τῷ λόγῳ συμμαρτυρήσατε, ἔν' εὐθὺς ἔχω τὸ ἀνεπίληπτον, οὐχ ἅπαντες ὑμεῖς σύνιστε ἢ οἱ πλείους ὑμῶν ὡς οὐδεμία μερὶς πρὸς σοῶν τοῖς χιώταις ἐστὶν μοναχοῖς τῷ τε Νικήτᾳ καὶ τῷ Ἰωάννῃ, περὶ ὧν τὰ ὅσα ὑμῶν πολλάκις διατεθρύλληται· ὅτι τοὺς μὲν τῶν πατέρων κανόνας παραβεβήκασι· καινὰ δὲ ἦθη καὶ νόμιμα περὶ τε ἐνεργείας πνευμάτων καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, πρῶτα μὲν τοῖς οἰκείοις μυστηρίοις ἐκαινοτόμησαν, ἔπειτα δὲ καὶ τισὶν ἄλλοις, τελευταῖον δὲ καὶ τῷ μεγάλῳ ἡμῶν καὶ σοῖ Ἀρχιερεῖ τῆς τῶν ἀσεβημάτων λύμης μεταδεδόκασιν. Οὗτοι γὰρ ἔν' εἰδόμενοι ὑμᾶς ὑπομνήσω, διεφθορότα τῇ ψυχῇ συλλεξάμενοι δόγματα· καὶ τὸ μὲν θεῖον παρωσάμενοί πνεῦμα· πονηρὸν δὲ τι, καὶ γυναικεῖον ἀνα-

πλασάμενοι καὶ πρεσβεύσαντες θεαγωγίαις τέ-
 τινας καὶ ἄρρητους ἀναικινήρεις καὶ ἀναβακχεύ-
 σεις θαυμάσαντες καὶ τιμήσαντες, μέχρι τῆς
 ζώνης ἴσως καὶ τοῦ ἐνδύματος, ἔν' ἢ αὐτοῖς ἀπὸ
 ῥοπάλου μόνου καὶ δέρματος Ἑρακλῆς, εἴτα δὴ
 τινα θεσπιωδὸν καὶ προφῆτιν ἐκ τῶν τριποδι-
 κῶν ὥς, ἂν εἴποι τις, λεβήτων εἰσποιησάμενοι
 καὶ ἐκ τοῦ πεσέου πεποιθήσαντες. Ἐπειτα δὴ
 καὶ πρὸς τὸ ἀνδρικότερον σχηματίσαντες καὶ
 θεοφονίαν καὶ ἐπίπνοιαν σχεδιάσαντες τὰς κόμας
 περιήσαν καὶ τὰς πόλεις συναγυρτεύοντες ταύτη,
 καὶ τῆς μαντείας προκαταρχόμενοι, ἔν' αὐτοὶ μὲν
 ἦεν Ἰπολλῶνες, ἡ δὲ ὑποφῆτις καὶ θεοπύπος
 μόνον οὐ τῷ στομίῳ περικαίσασα, καὶ πρὸς τὸ
 ἐνθεάζειν ἐκυτὴν ἀνερεσίσασα καὶ ἀναβακχεύ-
 σασα. Τὸ μὲν οὖν τοὺς πολλοὺς ἐντεῦθεν ἐξα-
 πατᾶσαι οὐ πάνυ θαυμάζω· τὸ γὰρ τῆς ἐπιπνοίας
 καινὸν καὶ ἀσύνηδες ἐκπλήττει τὸν ἰδιότην καὶ
 θαυμάζειν ἢ καὶ πρεσβεύειν ποιεῖ τὸ δεικνύμε-
 νον· Ἀρχιερεῖ δὲ τοῦτο πῶς δώσομεν γεγυμνα-
 σμένην τὰ αἰσθητήρια, καὶ διάκρισιν εἰληφότεν χεῖ-
 ρονος καὶ βελτίονος; ὅς γε ἐν οἷδε μόνον πνεῦμα
 θεῖον προφητικαῖς καρδίαις ἐγκαινιζόμενον, κα-
 τάρχον, οὐ καταρχόμενον, δεσπόζον οὐ δεσπο-
 ζόμενον, οὐ συνᾶμασί τισι καὶ κινήσειν εἰσ-
 πνεόμενον, ἀλλὰ νοῦ μετρούμενον καθαρότητι
 καὶ ψυχῆς ἐμφαινόμενον τελειότητι. Ἀλλ' ὁ μέ-
 γας τῆς ἀληθείας φωστὴρ, καὶ τὸ τῆς διακρί-
 σεως εἰληφὼς χάρισμα, τὴν καινοτομίαν ταύτης
 τῆς πλάνης μεμασσηκῶς, οὐκ ἀνέτελλεν εὐθύς, οὐκ
 ἐθιράμβευσεν, οὐ τοὺς παραδεδειγμένους ἀπώ-
 σατο, οὐ τοὺς λυμανθέντας ἰάσατο, οὐ τὸν και-
 νὸν τοῦτον ἐλληνισμόν καθεῖλεν, ὥς ἀπείχας ἄρ-
 χήν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ὥς τι μέγα καὶ
 λαμπρὸν Ἑρμαῖον εὐρηκῶς, ὅλην εἰσποεῖται τὴν
 πλάνην, καὶ ταῖς ἐλληνικαῖς εὐθύς θεαγωγίαις
 ἀλίσκεται. Καὶ ἔνα δὴ πρῶτον ἐντροφήσῃ τοῖς
 ὀφθαλμοῖς τὴν χρησιμωδὸν εἰσκαλεῖ, καὶ τοῖς
 περὶ αὐτὴν τὸ ἑαυτοῦ ὑπανοίγνωσιν ἄδυπον· καὶ
 τὸ μὲν ἀσελγὲς ἐκεῖνο καὶ μανιώδες εἴσειςι γύ-
 ναιον τοῖς τελετάρχαις χειραγωγούμενον, παρ'

ὧν καὶ ὁ μέγας ἐπακιδωτρίβετο πατήρ ἐπὶ τὰ
 Μῆρου μυστήρια, καὶ ὁ τοῦ μεγάλου ἐπόπτης
 καὶ πεσέου πνεύματος, ὁ μετὰ τῶν ἀρχαγγέ-
 λων ἰστάμενος, καὶ μετὰ τῶν σεραφίμ τὸν
 τρισάγιον ὕμνον ἀναφέρων περ, θεωρὸς τοῦ με-
 γάλου καὶ ἀρχιερέως καὶ θύματος. Ἀλλὰ πῶς
 ἂν ὑμῖν τὰ ἄρρητα διηγήσωμαι; πῶς δὲ μὴ
 χρανθήσομαι τοιαύτην ἐξηγούμενος τελετήν;
 Ἀλλὰ γὰρ ἀνάγκη λέγειν, ἐπειδὴ περ εἰς τοιού-
 τους λόγους ἐμπέπτωκα. Ὁ τοίνυν τῶν πεῖων
 λαμπτήρ, καὶ τῶν τελουμένων φωστὴρ, ὅσπερ
 ἐν Δελφοῖς ἐστηκὼς ὑποφρίσσω εἰστήκει τὴν
 μαντωδὸν ἀναμένων φωνὴν καὶ σεβόμενος τὴν
 προφητιδα· οἱ δὲ μυσταγωγοὶ ἐκατέρωθεν πρὸς
 τὴν θεαγωγίαν αὐτὴν παρεσκευάζον τε καὶ ἀνε-
 βάκχεον· ἄνω τὰς βλεφαρίδας ἐγείρειν προτρέ-
 ποντες, δευρὶ τὴν χεῖρα κινεῖν, ἀλλὰ μὴ δευρὶ,
 οὕτως συμβιβάζειν τὴν πόδε· ἡ δὲ τέως μὲν
 ἐμαλθακίζετο, λεπτοτέρην ἀφιεῖσα φωνὴν καὶ
 ἐδυσχέραινε τὴν ἐπίπνοιαν. Ἐπεὶ δὲ ἡ πᾶσα ἐτε-
 λέσθη παρασκευὴ, ὑπεσείσθη τὸ ἀθρόον, ἴσως
 οὐκ ἐνεγκοῦσα τοῦ πνεύματος τὴν παχύτητα,
 καὶ ἄφωνος εὐθύς ἦν, ὥς δὲ φασὶ οἱ τὰ ἐκείνων
 σεμνύνοντες, καὶ μετέωρος. Εἴτα δὴ τὴν γλώτ-
 ταν κινήσασα, βαβυλὶ τῶν πλάνων λόγων καὶ
 ληρημάτων! Κίνησιν γὰρ τοῦ παντὸς κατεψεύ-
 δετο, καὶ μελλόντων πρόρρησιν, καὶ οὐρανίων
 κατάλογον τάξεων, προφῆται δὲ τινες παρήε-
 σαν ἐπὶ τούτοις καὶ μάρτυρες καὶ γυναικῶν
 ὁσίων χοροί, καὶ πρὸ πάντων ὁ Αἰερισκόμης,
 οὕτω τὸν πρόδρομον λέγουσα, μετὰ τῆς ὁρείου
 δασύτητος καὶ τῆς τοῦ προσώπου τραχύτη-
 τος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ τοῦ λόγου μήτηρ, ἦν
 ὥσπερ ἀποικτιζομένη πολύπονον ἀπεκάλει, ὠδῖ-
 νας αὐτῆς καὶ ὁδύνας ἡ βλάβητος γλώσσα περὶ
 τὴν τοῦ λόγου γέννησιν καταψευδομένη καὶ
 λέγουσα. Καὶ ταῦτ' οὐ λόγος· ἀλλ' ἅπαντα μὲν
 οἶδε τὸ περὶ αὐτὴν δορυφορικὸν καὶ οἰκίδιον·
 οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν τοὺς πλείους μὴ ἀγνοεῖν,
 ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου συγγενὲς ὅσον τε
 εἰς τὴν γυναικωνίτιν ἀνήκει καὶ ὅσον εἰς τὸν

ἀνδρῶνα, πάντες κοινῇ συνομολογήσκειν καὶ συμφωνήσκειν, καὶ τὰ πλείω δὲ παρῆκεν ὁ λόγος· το τε μήκος τῆς γερῆς· ὑφορώμενος καὶ τῇ αἰσχύνη τῶν πραγμάτων ἐπαισχυνόμενος. Εἶχε μὲν οὖν οὕτως ταῦτα· καὶ πάλιν ἡ Κασταλία ἀνεκινήσῃ πηγὴ, καὶ τὸ λαλοῦν ὕδωρ μαντικῶς ὑπερήχησε, καὶ ὁ Δελφικὸς τρίπους τὴν ἀρχαίαν ἀνεκαλέσατο δύναμιν· καὶ ὁ τῶν ἑσπετέρων μυσταγωγός, ἀτεχνῶς ἐλληνίζων καὶ τοῖς Χαλδαίων λόγοις ἐπόμενος. Ὑμεῖς μὲν οὖν οἰήσεσθε με πλείω τῶν πεφυκότων εἰπεῖν· ἐμοὶ δὲ ἔλαττον τῆς ἀληθείας εἰρῆσαι δοκεῖ. Οὔτε γὰρ τοὺς σχηματισμούς τῆς βακχείας εἴρηκα, οὔτε τοὺς ὕθλους τῆς μελαγχολώσης γλώττης ἐκείνης, οὔτ' ἄλλο τι τῶν ἀπειρημένων ἐμοί, ἐκείνοις δὲ διαβεβοημένων καὶ τιμωμένων. Τῶν μὲν γὰρ πρώτων ἀτοπημάτων ταχ' ἂν τις αὐτὸν πικραίνεται· ὅτι μήπω δημοσίᾳ τὸ ἐκείνων δόγμα κατέγνωστο· ὑπὲρ δὲ τῶν δευτέρων τίς ἂν ἐκείνου ὑπεραπολογησάσθαι ἐπιχειρήσας οὐκ ἂν πάσαις ψήφοις ἀλοίη. Εἶτα καὶ τοσοῦτον αὐτὸν πρᾶγμα διέλασεν, ὡς οἴεσθαι πάντας ἀγνοεῖν, ἐκείνους μὲν ὅτι ἡσεβήκασι· τοῦτον δὲ ὅτι ταῖς αὐτῶν ἀσεβείαις συνέβητο. Ἀλλ' ἡ τῶν προρρήσεων τοῦτον ἀπάτη θηράσασα, καὶ ἡ τῶν μελλόντων ἐλπίς οὐ περὶ τὰ φιλούμενα μόνον ἐτύφλωσεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος σκέψιν τε καὶ διάγνωσιν· καὶ τοσοῦτον αὐτὸν ὁ τῆς ἀσεβείας ἔρωσ κατέσχευε, ὡς μὴ ἐκ διαστημάτων τὴν ὁμιλίαν τούτοις ἀφοσιοῦν. Ἀλλ' εἶχετο τούτων ἀπρίξ ἐν ταῖς προόδοις, ἐν ταῖς εισόδοις, ὅπου δ' ἂν φοιτῶν, ὅθεν ἐξέλθοι, ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐν ταῖς θυσίαις, ἀπανταχοῦ. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα τῶν πάντων οἶμαι τούτοις ἀντερεῖν, ἢ μὴ προφανῶς ἀσεβεῖν τὸν Ἀρχιερέα, ἢ ἀντιλογίαν τινὰ πρὸς τὴν προφανεστάτην ταύτην πλάττειν ἀλήθειαν. Εἰ οὖν ἐστίν, φανήτω· ῥηξάτω δημοσίᾳ φωνὴν, ὑπεραπολογησάσθω τῆς ἀπάτης, καὶ πρὸς τοῦτον αὖθις ἀντιστησόμεθα· πρὸς δὲ τοὺς ἀμφιβάλλοντας ὡς οὐ φανερώς ἡσεβήκασιν· ἀλλ' ἐξηπάτηνται· ἐπεὶ μὴ δὲ εἰς ἰδικὴν ἢ πλάνην

ἀνήνεκται ἀρεσιν, μήτε μὴν τῇ πάσῃ συνόδῳ καθήρηται, πρὸς ταῦτα διηρημένως ἢ καθεξῆς ἀπολογοῦμαι ταυτί. Ὅτι καὶ ἐλληνισμὸς ἀντικρυς καὶ χαλδαῖσμός, ἡ ἐκείνης δόξα καθέστηκε, καὶ νεστοριάζειν αὐτοὺς τις φαίη, οὐκ ἂν ἀμάρτοι· ὅτι μὲν οὖν τὸ ἐνδεάζειν ἐλληνικῆς δόξης, εἰρήκαμεν ψάσσαντες. Ὁ δὲ γε ἐλληνισμὸς ἀρχαῖα τις καὶ τρίτη καθέστηκεν ἀρεσις, καὶ τὰ ἐκείνοις δόξαντα, τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπήρηται· καὶ νῦν δὲ αὖθις σμικρὰ ἅττα τῶν παρ' ἐκείνοις παρξετέσσωμεν· ὅπως ἂν γινοίητε ὅτι τὸν ἕνα καὶ μόνον ἐκείνον θεὸν ἀτίμασαντες, τὴν ἐν τρισὶν ἀκτίσι ἀειφανῆ ἥλιον, θεῶν δὲ καὶ δαιμόνων πλήθος ὑποστησάμενοι νεῶς τε αὐτῶν ἀφιδρύσαντο καὶ μαντεῖα κατεσκευάκασιν, τελετάς τε περιέρχοντες νενομίκασι· καὶ παρὰσκευὰς ἐφευρήκασιν, ἱερεῖας τε τινὰς καὶ τῆς ἐστίας προπόλους συνηγήσασιν, καὶ μαντωδοὺς καὶ κατόχους ἐπέστησαν θηλείαις ψυχαῖς καὶ ἀπαλοῖς σώμασιν τὴν ἐπίπνοιν πιστεύσαντες τοῦ μάντεως αὐτοῖς καὶ θεοῦ. Καὶ ἵνα δὴ τοὺς ἄλλους παρῶμεν συλλήπτορας ἡμῖν τοῦ λόγου καὶ μάρτυρας, αὐτὸν δὴ τὸν πρῶτον ἐκείνοις δεσμὸν, καὶ οὐ πάντες ἐζήρτηνται, Πλάτωνας φησὶ τὸν σοφὸν τῷ λόγῳ παραληψόμενα. Ἐκεῖνος γὰρ καὶ πανταχοῦ μὲν τῶν ἐαυτοῦ διαλόγων τὸν περὶ τῶν θεῶν καὶ τῆς αὐτῶν διακατοχῆς ἐκθειάζει λόγον, ἐν δὲ τῷ Φαίδρῳ καὶ μάλιστα ἐπιδείκνυσι· τὰ γὰρ τοῦ Λυσίου παραξέων τοῦ ῥήτορος, ὅποσα ἐκεῖνος ἐς τὸν καλὸν Φαῖδρον ἐσχηματίσατο, μεμνηνότες μὲν τὸν ἐρῶντα δεικνύς, σωφρονοῦντα δὲ τὸν μὴ ἐρῶντα· ἐπειδὴ μὴ διέστειλε τὴν τῆς μανίας ὁμωθυμίαν· καὶ οὕτω που ἐν τῷ διαλόγῳ φησί· εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀπλοῦν τὸ μανίᾳ κακὸν εἶναι· καλῶς ἂν ἐλέγετο· νῦν δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίνεται διὰ μανίας θείας μέντοι δόσει διδομένης· ἢ τε γὰρ δὴ ἐν Δελφοῖς προφῆτις, αἶτ' ἐν Δωδώνῃ ἱερεῖαι μανεῖσαι μὲν πολλὰ δὴ καὶ καλὰ· ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο σωφρονοῦσαι δὲ βραχέα ἢ οὐδέν. Καὶ ἂν δὴ λέγωμεν Σιβύλλαν

τε καὶ ἄλλους ὅσοι μαντικῇ χρώμενοι ἐνθέω, πολλὰ δὴ πολλοῖς προὔλεγον εἰς μέλλον ὁρᾶς μηχανούμεν ἂν δῆλα παντὶ λέγοντες. Εἴτα δὴ βραχέα περὶ οἰωνιστικῆς εἰρηκῶς ἐπιφέρει ταυτί· ἀλλὰ μὴν νόσων τε καὶ πόνων τῶν μεγίστων ἃ δὴ παλαιοὶ ἐκμηνιμάτων πόθεν ἔν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγινόμενη καὶ προφητεύσασα, οἷς ἔδει ἐπαλλαγὴν εὔρατο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχὰς τε καὶ λατρείας· ὅθεν δὴ καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε τὸν ταῦτα ἔχοντα λύσιν τῷ ὁρᾶς μανέντι καὶ κατασχομένῳ τῶν παρόντων κακῶν εὐραμένη. Ἐὰ μὲν οὖν τοῦ Πλάτωνος ταῦτα. Τί γὰρ δεῖ τὰς τέσσαρας μανίας ἀπαριθμεῖσθαι; ἀρκεῖ γὰρ τῶς ἡ μαντικῇ. Ἐγὼ δὲ ὡς οἶμαι, εἴ γε προσεγεγόνει τοῦτο, καὶ ταυτ' ἂν γενναίως ἀπεμνημόνευσε, καὶ μετὰ τῶν ἐν Δελφοῖς ἀπηρίθμησε μανεισῶν γυναικῶν· Σιβύλλαν Ἐρυθραίαν τιθεὶς μόνον οὐχ ἐξατόνῳ μέτρῳ τοὺς λόγους ἐντείνουσαν. Ὑποπετεύω δὲ καὶ τὸ δόσει θεῖα παρὰ Πλάτωνι κείμενον· μὴ ἐντεῦθεν ἡ Δοσιθέα τὸ ὄνομα εὔρατο. Ἀρ' οὖν ἔξει τις εἰπεῖν διαφορὰν τῶν ἐλληνικῶν ὕθλων πρὸς τὰ παρ' ἐκείνοις τελούμενα· ἢ τε γὰρ παρ' ἐκείνοις ἐμεμῆναι προφητίαι, καὶ αὕτη παρήλλακτο· ἢ τελετὴ ἴση, ἢ βακχεῖα ὁμοία, ἀπαράλλακτος ἢ παραφορὰ, ἢ κατοχὴ, ἢ ἐπίπνοια, ἰσόσταμα πάντα καὶ ἰσομέτρητα, πλὴν ὅσον ἢ μὲν ἐν Δελφοῖς καὶ ἐν Δωδώνῃ ὠργίζε παρὰ Κροίσῳ τῷ Λυδῷ, παρὰ τῷ τοῦ Λαβδάκου Λαῖῳ παρὰ Σόλωνι· ἢ δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἐμεμῆναι, ἐν τοῖς δεσποτικοῖς ἀδούτοις παρὰ τῷ μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ. Πόσω ταῦτα ἐκείνων μανιωδέστερα τε καὶ βακχικώτερα; ἀλλὰ μὴ πλείω τὰ τῶν Ἑλλήνων; Ὡς γὰρ εἰδότες ὅμων, τ' ἄλλα σιγῶ μετρῶ δὲ καὶ τὸν λόγον πρὸς τὴν ἀκρόασιν· ἵνα μὴ φορτικός ὡμῖν δόξω καὶ πλημμελής, τῆς δὲ γε χολδαίων ἱερατικῆς τέχνης. Οἶδα μὲν ὡς οἱ πλείους ὅμων ἀνήκοι καθεστήκατε· ἀρχαῖα γὰρ αὕτη καὶ πρεσβυτέρα φιλοσοφία καὶ τοῖς πλείοσι ἀγνωστος· τὸ γὰρ σέβας τούτων μυστηριώδες τε ἀπόρητον. Ἰουλιανὸς δὲ τις ἀνὴρ ἐπὶ Ἰραϊκνοῦ

βασιλείῳς ἐν ἔπεσι τὰ τούτων ἐξέσπετο δόγματα· ἃ δὴ καὶ λόγια φασὶν οἱ τὰ ἐκείνων σεμνύνοντες. Τούτοις οὖν ὁ φιλόσοφος ἐντυχὼν Πρόκλος, ἀνὴρ κρείττονος μὲν τετυχηκῶς φύσεως, πᾶσαν δὲ φιλοσοφίαν ἡκριβωκῶς, Ἕλληνα δὲ ἀντικρυς, χαλδαῖστας ἀθρόον τὰ ἐκείνων ἐπρέσβευσε, καὶ τὰς ἐλληνικὰς ἀποδείξεις λόγων καταγίγδας ὀνομακῶς ὡς ὁ Γαζαῖος Προκόπιος ἱστορεῖ, ἐπὶ τὴν ἱερατικὴν ἐκείνην τέχνην ὅλοις ἰστίαις ἀπένευσεν. Εἰ μὲν οὖν ἀπιστεῖτε τοῖς λεγομένοις· ἀλλὰ πῶς τοῦτ' ἂν εἴποιτε, ἢ σχηματίσεσθε οἱ συνειδότες τῷ πράγματι, εἰ δ' ὅλους ὑποκριθεῖτε, ἀλλὰ τὸ περὶ ἐκείνον οἰκίδιον; Πάντες συνίστορες, οἱ κατευναστῆρες, οἱ δορυφόροι, οἱ τὰ ἄρρητα πεπιστευμένοι· ἐπὶ τούτοις ἡδέως ἂν πυθοίμην ὑμῶν. Πότερον ἔξεστιν ἱερεῖ τοιούτοις μυστηρίοις τελεῖσθαι, καὶ τοιούτων ἀξιῶσθαι τῶν τελετῶν· ἢ καὶ τὸ λέγειν ἀντικρυς βλασφημία, καὶ ἀσεβείας ἀρχή. Τίς δὲ ποτε τῶν ἀρχιεροσύνης τετιμημένων γυναικί τινα βδελυρᾶ τῶν χθῆς καὶ πρώην ἐταίρουσῶν τὸν ἑαυτοῦ κοιτωνίσκον ἠνέωξε, καὶ μυστηρίων ἀρρήτων ἄδυτον τὸ ἴδιον πεποίηκεν οἰκητήριον; Κἂν γὰρ Σωσάννα τις ἦν τὰ θεῖα ἐπαγγελιομένη μυστήρια· κἂν ἡ τοῦ Σαμουὴλ μήτηρ, κἂν ἡ τοῦ Ἀαχαρίου Ἐλισάβετ, ἔδει μὴ οὕτως τὸν προφήτην εἰσδέξασθαι, μὴ δὲ συγγενέσθαι, μὴ δὲ ἐν ἀπορρήτῳ τελεσθῆναι· μὴ δὲ ἐντὸς τοῦ θεοῦ ναοῦ βδελυρὸν εἰσαγαγεῖν γύναιον. Ἀπομεμέρισται γὰρ ἐκ κτέρῳ γένει κληρὸς ἴδιος, ὁ δὲ θεὸς Ἀρχιερεὺς ὥσπερ ἐπιλελησμένος τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας, ἢ μὴ δὲ εἰδὼς ὅτι φωνοίη τὰ εὐαγγέλια, κατὰ πολλὴν ἀλογίαν τῆς τῶν κρείττωνων συνέσεως φέρειν τὰ θεῖα τετόλμηκε καὶ τὰ ἄμικτα μιγνύειν ἐπικεχείρηκεν. Εἰ δὲ τις ταῦτα μὲν εἰδοίη, τὰ μὲν εἰδὼς, τὰ δὲ τῶν ἐλέγχων ἀκούων, περὶ δὲ τῆς πλάνης ἀμφισβητοίη ὥστε μὴ ἡγεῖσθαι ταύτην τῆς περὶ τὰ θεῖα δόξης διαφθοράν, οὐ μοι δοκεῖ φιλοσόφως προσομιλῆσαι ἐλληνικαῖς τε δόξαις, καὶ ἔθεσι τῆς ἀκριβείας τῆς κατ' ἡμᾶς πίστεως.

Ἐκεῖνοι γὰρ τοῖς ἀπατηλοῖς δαίμοσι τὸ τοῦ περὶ ἐπιφημιζόντες ὄνομα, ἐκείπεν ἐμυοῦντο τὰ ἀρρήτους ἐκείνας, ἃς ἴσασιν ἅπαντες, τελετάς· καὶ οἱ μὲν ἐς Ἀμμωνος, οἱ δὲ ἐς Ἀμφιάρεω, οἱ δὲ ἐς Δελφοῦς ἐφοίτων· τοῖς δὲ Βάκις καὶ Σίβυλλα φωνάς ἤφισαν μαντικάς. Ἐρωτῶ οὖν ὑμᾶς· Πότερον χρεὼν ταύτην τὴν τελετὴν παραδέχεσθαι καὶ ἀκριβῶς ἐλληνίζειν καὶ προσανέχειν τοῖς πνεύμασιν; ἢ τοῦτο οὐδ' ἂν μαινοίμην φήσαιεν; Πῶς οὖν ἂν παρὰ πάντων καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀπείρηται, ταῦτα πρὸ πάντων καὶ ἀντὶ πάντων ἐπρέσβευσεν ὁ μέγας ποιμήν; Ἀλλ' ὁ μὲν τέως ἐν ἀπορρήτῳ εἶχε τὴν τελετὴν καὶ τῶν πνευμάτων διὰ τῆς κοινωνίας μετεῖχε· νῦν μὲν τῷ Λερναίῳ, νῦν δὲ τῷ Ιάκχῳ, νῦν δὲ τῷ Σχράπιδι, νῦν δὲ τῷ Ἀπόλλωνι διὰ τῆς Δοσιπῆας τελούμενος γυναικός. Οἱ δὲ χρησμοὶ διεδίδοντο καὶ προρρήσεις τὴν πόλιν πᾶσαν ἐπεπορεύοντο· καὶ ἦν διαδόσιμον τὸ κκχόν, καὶ οἱ πλείους τῆς λύμης ἀπέλκουν, καὶ ὁ Πατρίαρχης ἀλόγιστος τὴν ἀσέβειαν πρόφασιν· ἀλλ' ἔμεινέ τι τοῦ δεινοῦ πόρρω· ὅσοι μῆτε τῷ Βεελφεγῶρ ἐτελέσῃσαν, μῆτε τῇ εἰκόνι προσεκύνησαν τῇ χρυσῇ, μῆτε τῇ Βαχάλ ἀπατηθέντες τεθύκασιν. Οἱ δὲ καὶ τὴν τηνικαῦτα τὰ σκηπτρα Ρωμαίων ἰθύνοσαν, Θεοδώρα αὕτη, τὸ τελευταῖον τοῦ βασιλείου γένους λείψανον καὶ ζώπυρον, κινδυνεύοντι τῷ ἄλλῃσι λόγῳ πεπεικάσι βοηθεῖν, καὶ τὴν ἀπάτην ἐλέγχειν, καὶ τοὺς προστάτας τῆς ἀσεβείας εὐθύνειν καὶ κχταστρέψαι μὲν τὸ χρηστῆριον, ἀμελεῖν δὲ τοὺς χρησμοὺς καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταλῦσαι τὴν δυναστείαν. Ἐδεῖ μὲν γὰρ τὸν τοῦ ὀρσοῦ προῖστάμενον δόγματος, καὶ τῶν λογικῶν ᾤρεμμάτων φροντίζοντα, καὶ τῶν ψυχῶν πεπιστευμένων τὴν προστασίαν, τοὺς τοιοῦτους ἐλαύνειν σῆρας ὡς ἀθρόον ἐπιπηδῶντας καὶ τὴν λογικὴν ποίμνην ταράττοντας. Ἐπεὶ δὲ ὁ ποιμήν τοῖς θηρίοις προσέσπετο τὸ εὐσεβές, καὶ θεῖον βασιλείον ἀντὶ τοῦ σῆρος ἢ ποιμένος μᾶλλον τοῖς θρέμμασι γέγονε, καὶ κριτήριον ἔκαθισε φοβερὸν τὸ τοῦ Δανιὴλ φάναι, καὶ βί-

βλοι ἀνέωχθησαν. Ὁ μὲν οὖν παλαιὸς τῶν ἡμερῶν ἄνω δικάζων ἐκάστητο· οὐκ ἐλάττους δὲ τῶν ἄνω μυριάδων καὶ κάτω χιλιάδες παρείστηκεισαν. ὅσοι τε τῆς ἐκκρίτου βουλῆς ἦν δὴ γερουσίαν ἢ Ρωμαίων φωνὴ κχλεῖν· εἴωθε, καὶ ὅσοι τὰ δεύτερα μετ' ἐκείνους εἰλήχασιν, καὶ οἱ μετὰ τούτους καὶ ἄλλοι τῶν ἐσχάτων ὁ κατάλογος τοῦ χοροῦ. Ἐπὶ τούτοις καὶ ὅσον οἰκεῖον περὶ, οἱ τῶν τῆδε ἀπάραντες πρὸ τῆς φύσεως μεταθέσεως, μονασταὶ καὶ οἱ τούτων καθηγεμονες, οὐκ ὀλιγοὶ δὲ καὶ τῶν ἀρχιερέων, ὅσοις μὴ διεφθάρη παρὰ τοῦ ἀπατήσαντος δαίμονος τὰ κινήματα. Οὗτοι μὲν οὖν κατὰ τὰς οἰκείας τάξεις περιεστήκεισαν· ἀνεγινώσκοντο δὲ τὰ μαντεύματα, καὶ ἡ ἐπίμικτος ἐκείνη θεολογία. Εὐθύς οὖν ἅπαντες ἠρυθρίασαν· μᾶλλον μὲν οὖν ἡλόχλχχιν ταῖς φωναῖς, καὶ τῶν ἐξάρχων τῆς ἀσεβείας κατεψηφίσαντο, καὶ τὰς συγγραφάς βλασφημίας κατωνομάκασιν, καὶ πίστει ἄλλοτρίωσιν τὴν ἐκείνων δόξαν ἐνόμισαν, καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει τὴν κρίσιν ἀνέσπεσαν. Γράμμασιν οὖν εὐθύς ἡ τούτων ἐνεσημάνθη κατηγορία, καὶ ὁ ὑπαγορεύσας τὰ πρῶτα τῆς λογιότητος, καὶ ἡ γραφὴ ἐνομωτάτη καὶ ἀσφαλεστάτη· καὶ κλεις ἐπετέθη τῇ ἀσεβείᾳ· καὶ ὡς λαίλαψ ἢ τυφὼν ἀθρόον ἢ καινὴ δόξα ῥοῖζηδὸν διχκίνησεν διαπνεύσῃ καὶ διεσκαδᾶσῃ. Ἐδεῖ μὲν οὖν τότε μὴ τοὺς ἀρξαμένους μόνον τοῦ ἀσεβήματος, ἀλλὰ καὶ τὸν κοινωνήσαντα τούτοις τοῦ δόγματος τὴν αὐτὴν ὑποστῆναι κατάκρισιν· ἀλλ' οἱ μὲν διαιρεσέντες ὑπερόριοι ἀπηνέχθησαν· ὁ δὲ μέγας Ἀρχιερεὺς ἐγκόλπιον ἐφόλχχτε τὴν ἀσέβειαν, οὐ παρρησιαζόμενος μὲν τὸ πονηρὸν δόγμα, τρέφων δ' ὅμως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἐπισυμῶν ἀναρρῆσαι ποτε τὸν ἐγκεκρυμένον αὐτῷ βασιλίσκον κατὰ τοῦ πατρὸς τῆς ἐκκλησίας πληρώματος. Καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσῳ ἐάσω, ὁμοῦ τε ὁ μέγας ἡμῶν Αὐτοκράτωρ τῶν καλῶν σκηπτρῶν ἐπείληπτο, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς πρώτην ὑπὲρ ἐκείνων ἀφῆκε φωνήν, τὸν καιρὸν τῶν φροντίδων ἀρπάσας καὶ πείσας ἐξ ἐφόδου τὸν Αὐτοκρά-

τορα· οὐπω γὰρ εἰδὼς ἦν· οὐθ' ὅτι δοξάζειν καλῶς εἶλοντο· οὐθ' ὅτι ἐντεῦθεν τῆς πόλεως ἀπελήλαντο. Πάλιν οὖν ὁ διαιρεῖς ποταμὸς εἰς μίαν ἀμάρταν τῆς ἀσεβείας συνέδραμε, καὶ πρὸς τὴν πηγὴν ἀνεχύθησαν, ὅθεν καὶ ἀπερρύησαν. Ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα τίνος πρώτου κατηγορήσω, τῆς τοῦ Ἀρχιερέως τόλμης ἢ τῆς τοσούτης ἀναισθησίας· ἄμφω γὰρ ἴσα τὸ μέγεθος καὶ τὴν τάξιν· μὴ γὰρ μοι τὸ μέτρον τοῦ ῥήματος παρατρέχετε· ἀλλ' οὖν νοεῖτε τὴν δύναμιν, καὶ οὐκ ἂν εὐρήσετε διάφορον. Ἄτοπον οὖν, εἰ μὲν Ἄρειος ὅτι διήρει κακῶς ἡθέτηται, καὶ Σαβέλλιος ὅτι οὕτω συνήρει, καὶ Νεστόριος ὅτι τὸ θεῖον ἐφάνταζε, καὶ ὁ Εὐτυχῆς ὅτι τὸν ἄνθρωπον ἐσχημάτιζε, καὶ ὁ Ἕλλην ὅτι ἀγέννητον τίθεται τὴν ψυχὴν, καὶ τὸν χρόνον συναῖδιον τῷ θεῷ, καὶ ὁ Χαλδαῖος ὅτι πνευμάτων ἐπεννοεῖτο κάθοδον· Ὁ δὲ μέγας καὶ θεῖος ποιμὴν ταῦτα πάντα συνειληγῶς ἐν μιᾷ τῇ αὐτοῦ ψυχῇ οὐκ ἀπελάθησεται τοῦ καταλόγου τῶν ἱερῶν· καὶ ὁ μὲν τοῦ Βεηρεῖμ Ἀσὴρ ἐγκατάλειψιν τῷ Ἰσραὴλ ἀπειλεῖ τοῦ θεοῦ· οὐχ ὅτι σεσυλήκασιν, ἢ ἄλλό τι πεπαρονήκασιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τιθεῖς ἐν συμβόλοις φησὶν ἐπηρώτων καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτοῦ ἀπήγγελλον αὐτῷ. Καὶ ἵνα μὴ τις τὴν τοιαύτην ἐπίπνοϊαν ἐκ πνεύματος θεοῦ ἡγήσεται, πνεύματι φημὶ πορνείας ἐπλανήθησαν, ὡς δ' ἂν τις γνοίῃ ὅτι διάστασις ἐστὶν τοῦτο ἀντικρυς τοῦ πνεύματος, ἐξεπόρνευσαν φησὶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀπλῶς μετástασιν ἀπὸ τοῦ κρείττονος τὴν τοιαύτην οἶσται τελετήν· ἀλλὰ μεμνηνύειν καὶ πορνικὴν. Ὁ μὲν οὖν προφῆτης ὡς κορυφὴν τῆς κακίας ἀνάγων τὸ πρᾶγμα, ἀλλοτρίωσιν ἀπὸ τοῦ πνεύματος τὴν πρὸς τὰ ὑλικά πνεύματα προχώρησιν. Ὑμεῖς δὲ οὐκ οἶδ' ὅτι σοφίζεσθε περισσὰ πάντως καὶ ὑπὲρ τὸν λόγον. Ὁ μὲν οὖν περὶ τοῦ εἶδους τῆς αἰρέσεως λόγος οὕτως ὑμῖν διηκριβώτα, καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τις περὶ τούτου τὴν γλῶτταν κινεῖν. Τὸ δ' ἐπεὶ οὐ συνοδικῶς οἱ ἄνδρες καθήρηνται, διὰ τοῦτο ἐξῆν τῷ μεγάλῳ Ἀρχιερεὶ καὶ πατρὶ ἀδελῶς τε τού-

τοις συνεῖναι, καὶ χρᾶσθαι ὅσα θεοὶς πνεύμασι καὶ αὐτόπταις τοῦ λόγου καὶ κήρυξι, καὶ τὴν ἡμιφανῶς τέως ἀποδεδειγμένην αὐτῶν αἵρεσιν, θεῖαν ἡγεῖσθαι διδασκαλίαν, καὶ τοῦτό σοι ῥᾶ-στά διαλυσόμενα. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐκεῖνο ἐροῦμεν ὅτι τὸ κατ' αὐτῶν συγκροτησέν διχαστήριον, οὐδὲ τῆς συνοδικῆς μερίδος ἐστέρητο· ἀλλ' ἦσαν τινὲς καὶ τῶν ἀρχιερέων ἐπιμεμφόμενοι τε τοῖς λόγοις ἐκείνοις καὶ ὡς παρέγγραπτα καὶ νόθα τὰ γεγραμμένα διαπτύοντες δόγματα. Ὁ δὲ μέγας ἀποδεδημήκει πατήρ, εἰκότως· καθ' αὐτοῦ γὰρ ἂν ἐτίθει ψῆφον ὅτι τῶν καινῶν δογμάτων ἡθέτει· ὁ γὰρ τὴν τούτων μέσσην προπεπωκώς, πῶς ἂν ὡς ἐμέσαντας τούτους τὸν ὕθλον διέγωνεν. Εἰ δὲ καὶ μὴ τὸ τῆς συνόδου μέρος τῇ συγκλήτῳ βουλῇ συνετέλεξε· μηδὲ τοῖς ἐκκρίτοις τῶν Ναζηραίων· καὶ γὰρ οὐδ' ἡ μερὶς αὕτη τῆς κοινῆς ἀκροάσεως καὶ κρίσεως ἀπολείπειτο. Ἀλλ' οὗτοί γε διέσεισάν τε τοῖς χιώταις τοὺς σαθροὺς θεμελίους τῶν λόγων, καὶ πᾶν ἀσεβεῖς καταλελύκασιν ὕψωμα· ἄνδρες τοὺς τε γνησίους ἡμῶν λόγους ἀνεγνωκότες καὶ τὰ τῆς ἀληθείας ἡκριβωκότες δόγματα· καὶ πολλοὺς περὶ τούτων βιβλίους προσομιλήσαντες τὰ τε παρέγγραπτα καὶ νόθα ὥσπερ οἱ ἀσκληπιάδαι τὰ δηλητήρια, καὶ οἱ φιλόσοφοι τὰς σοφιστείας ὁμοῦ τε γνόντες ὥστε μὴ ἀπατᾶσθαι καὶ τῶν εὐγενῶν καὶ οἰκείων ἀποδιελόμενοι λόγων. Ὑμεῖς δὲ μοι καὶ διασπᾶν δοκεῖτε τὸ μέγα σῶμα τῆς ἐκκλησίας, ὅπερ ὁ κύριος τὸ μεσότοιχον ἀφελόμενος συνεβίβασε καὶ συνήρμοσεν. Εἰ γὰρ καὶ τ' ἄλλα οἱ τῆς συγκλήτου διήρηνται πρὸς τὴν σύνοδον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας· οὐ δὲ νόμος ἂ μὲν οὗτοι γνοῖεν, ἀθετεῖν ἐκείνους· ὧν δὲ ἐκείνοι καταψηφίσαιεν, τούτους δοξάζειν τε ταῦτα καὶ προῖσταναι τῶν λόγων. Ἐρήσομαι δὲ ὑμᾶς βραχύ τι ἐρώτημα. Οὗτος τὴν ἐξηγητικὴν εἰς ἄκρον ἀκριβοσάμενος δύναμιν τὴν τῶν ἐπῶν διαλύει συνθήκην καὶ λόγῳ πεζῷ τὰ ἐκείνων ἐκτίθεισι δόγματα· τούτων οὖν ὀλίγ' ἄττα τοῖς κατηγορουμένοις νυνὶ

παραπῆσομαι· ὅπως ἂν γυνόητε ὅτι παλαιὰν καὶ πολλοῖς χρόνοις κατασιγασθεῖσαν ἀσέβειν ὁ μετὰ τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ καὶ νέος δογματιστής τοῖς εὐαγγελίοις συνήνεγκεν. Εἰρηκῶς γὰρ οὗτος περὶ διαφορᾶς τῶν καλουμένων θεῶν δυνάμεων, ὡς αἱ μὲν ὑλικώτεροι, αἱ δὲ ἀυλότεροι· καὶ αἱ μὲν ἰλκράϊ, αἱ δὲ ἐμβρισεῖς, καὶ αἱ μὲν μετὰ δαιμόνων, αἱ δὲ καθαρῶς περιγίνονται, εὐθὺς ἐπιφέρει περὶ καιρῶν, καθ' οὓς καλοῦνται καὶ περὶ τόπων ἐν οἷς, καὶ περὶ τῶν ὁρώντων τὸ θεῖον φῶς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν· σχημάτων τε τούτων καὶ θεῶν συνθημάτων, καὶ μέτεισιν οὕτως ἐπὶ τὰς ἐνθεστικὰς θεαγωγίας, ὧν φησιν αἱ μὲν ἐπὶ ἀψύχων εἶσιν, αἱ δὲ ἐπὶ ἐμψύχων· καὶ τούτων αἱ μὲν ἐπὶ λογικῶν, αἱ δὲ ἐπὶ ἀλόγων. Καὶ γὰρ ἄψυχα φησὶ πολλάκις πληροῦνται θεοῦ φωτός, ὥσπερ τὰ χρησμοδοῦντα τῶν ἀγαλμάτων ἐξ ἐπιπνοίας θεοῦ τινος ἢ δαιμόνων ἀγαθῶν. Καὶ ἄνθρωποι δὲ κάτοχοι γίνονται καὶ δέχονται πνεῦμα θεῖον· οἱ μὲν ἐκ ταυτομάτου, καθάπερ οἱ λεγόμενοι θεόληπτοι κατὰ τινὰς περιόδους τοῦτο πάσχοντες, καὶ ἀορίστως ὁπότε τύχοιεν· οἱ δὲ ἀνακινήσαντες ἑαυτοὺς πρὸς τὸν ἐνθεασμὸν ἕκ τινος προαιρετικῆς ἐνεργείας, ὥσπερ ἐν Δέλφοις ἢ προφῆτις περικαθίσασα τῷ στομίῳ· καὶ ἄλλοι μαντικοῦ πίνοντες ὕδατος. Εἴτα εἰπὼν ἃ δεῖ ποιεῖν αὐτοὺς, ἐπάγει, καὶ τούτων προσγινομένων ἐνεργῆσαι δεῖ τὴν θεαγωγίαν καὶ ἐπίπνοιαν γενέσθαι καὶ παράλλαξιν τῆς διανοίας. Ἀλλὰ καὶ τούτων τῶν ἐνθεασμῶν οἱ μὲν γίνονται παντελῶς ἐξισταμένων τῶν κατόχων καὶ οὐδαμῶς ἑαυτοῖς παρακολουσοῦντων· οἱ δὲ θαυμαστόν τινα τρόπον μετὰ παρακολουθήσεως· ὅσον γε δὴ καὶ εἰς ἑαυτὸν δύναται τῇ σεαγωγίᾳ χρῆσθαι· καὶ αὐτὸν εἰσδεξάμενον τὴν ἐπίπνοιαν εἰδέναι, τίνα τε ἐνεργεῖ καὶ τί φθέγγεται, καὶ πόθεν δεῖ ἀπολύειν τὸ κινεῖν· παντελοῦς γὰρ τῆς ἐκστάσεως γινομένης, ἄλλου πάντως χρεῖα τοῦ ἐφροσύνου τοῖς κατόχοις καὶ νήφοντος. Εἴτα δὴ πολλὰ εἰρηκῶς περὶ διαφορᾶς θεαγωγῶν ἐπὶ τῷ τέλει ἐπάγει· προκατα-

στέλλειν δὲ πάντα τὰ ἐμπόδια χρὴ τῆς τῶν θεῶν ἐπιφοιτήσεως καὶ ἡρεμῶς ἐπιτιθέσθαι τῶν περὶ ἡμᾶς πᾶσαν, ἵνα ἀτάραχος καὶ μετὰ γαλήνης ἡ παρουσία γένηται τῶν καλουμένων ὑφ' ἡμῶν πνευμάτων. Ἐπὶ τούτοις καὶ ταῦτα τίθησιν ὅτι ταῖς παρουσίαις τῶν θεῶν πολλάκις συγκινεῖται καὶ ὑλικὰ πνεύματα, ὧν τὴν ἐπιφοιτήσιν καὶ τὴν κίνησιν μετὰ τινος βίας γινομένης οὐ φέρουσιν οἱ ἀσθενέστεροι δοχεῖς. Τὰ μὲν οὖν τῶν Χαλδαίων καὶ τοῦ Πρόκλου, ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἐρεῖν, ταῦτα· καὶ οἶμαι ὡς ἀδιάφορός ἐστιν, ἣν ἐξετάζομεν νῦν θεαγωγίαν τε καὶ ἐπίπνοιαν πρὸς τὴν ἰδικὴν ταύτην καὶ ἀπηγορευμένην τῶν Χαλδαίων ἀρεσιν· οὐ γὰρ θεαγωγία τὸ γινόμενόν ἐστιν ὡς δηλοῖ τοῦνομα, ἀλλὰ πνευμάτων ὑλικῶν ἐπιφοιτήσις οἷς ἐκεῖνοι τὸ τοῦ σεοῦ ἐπιτιθέασιν ὄνομα. Ὁ τοίνυν τοιούτων ἑαυτὸν ἐξαρθήσας πνευμάτων, καὶ τοιαύτην πρεσβεύσας ἐπίπνοιαν· καὶ θαυμάσας μὲν τὴν τῆς γυναικὸς κατοχὴν καὶ ὡς τινα τῶν κρείττωνων αὐτὴν ἐκπλαγείς· τιμήσας δὲ καὶ τοὺς ἐξάρχους καὶ μυσταγωγοὺς τῆς αἰρέσεως, πότερον τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ὧν τυγχάνει; ἢ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Χαλδαϊκῆς συμμορίας; Καὶ πότερον χρεὼν τὸν οὕτως κατὰ τοῦ σεοῦ ἀπερυθριάσαντα δόγματος τὰ πρῶτα τῶν ἀρχιερέων εἶναι, καὶ δογματίζειν οὐκ οἶδ' ὅθεν τὰς ἀρχὰς τῶν δογμάτων ἀνείληφεν, ἢ καθαιρεῖν τοῦ σεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπελαύνειν μακράν; Εἰ μὲν γὰρ κοινὰ ἡμῖν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἡ τῶν ἐκείνων ἀρχῶν ἡμεῖς ἐξηρτήμεθα· ἢ τῶν ἡμετέρων ἐκεῖνοι, πρεσβεύομεν καὶ τὴν ὕλην ἀγέννητον καὶ τὰς παρ' ἐκείνοις ιδέας, καὶ τὸν δημιουργὸν μετὰ ταύτας, καὶ τοὺς ἐλευθέρους θεοὺς καὶ τοὺς ἐν ζώναις. Εἰ δὲ τοσοῦτον ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς τὸ διαφορὸν· ὅσον ἡ ἀλήθεια πρὸς τὸ ψεῦδος ἐστίν, τί μίξιν τοῖς ἀμίκτοις ἐπινοοῦμεν; Τί δεχόμεθα τὴν τοῦ δράκοντος κεφαλὴν; δεός γὰρ μὴ καὶ ὁ λοιπὸς αὐτῇ συνολισσῇ ὅλκός. Εἰ δὲ τις ἀκριβοῦν ἐθέλοι, ἔχεται καὶ τῶν γνωρίμων ἡ δόξα αἰρέσεων· τὸ γὰρ πολὺ

πονον ἀεὶ τῆς τοῦ κυρίου μητρὸς παρ' αὐτοῖς γεγραμμένον ἐν κεφαλαιῷ τὴν τοῦ Νεστορίου συνείληφεν ἄρσιν. Ἐκεῖνος γὰρ σχετικὴν τὴν ἔνωσιν δογματίσας τῶν φύσεων, οὐ θεὸν σαρκὸς φόρον, ἀλλ' ἄνθρωπον θεοφόρον τὴν παρσένον τεκεῖν ἀποφαίνεται. Ἐν' ἐνταῦθα αὐτῆς καὶ ἡ χωρὶς ἀνδρὸς κήσεις καὶ ἡ ἄνευ ὠδίνων λοχεία καταλυθῇ. Εἰ γὰρ φυσικοῖς πόνοις ἡ παρσένος ἀπέτεκε, κενὸν μὲν ἡμῶν τὸ μυστήριον, κενὸν δὲ τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· κατέστραπται δὲ ἡμῖν πάντα καὶ κεκράτηκε παρὰ μὲν τῷ Νεστορίῳ ἡ σχετικὴ ἔνωσις, παρὰ δὲ τοῖς χιώταις ἡ πολύπονος τῆς παρσένου ὠδὶς. Εἰ γὰρ καὶ βραχὺ τὸ τῆς ὀδύνης περὶ τῆς μητρὸς τοῦ κυρίου λεγόμενον ὄνομα· ἀλλὰ πάσας διασαίνει τὰς τῆς ἐκκλησίας κρηπίδας. Εἴ γε παρὰδεξόμεθα, καὶ εἰ περιώδυνος ἡ Μαρία, οὐπω τὸ τῆς οἰκονομίας ἐτελέσθη μυστήριον· ἀλλ' ὕλικοι τῷ λόγῳ θεός· οὐ γὰρ οὕτω θεὸς τὸ τεχθὲν, ἀλλὰ ψιλὸς ἄνθρωπος ὀδυνήσει τὴν ἀποφύρτισχάμενην μήτραν τοῖς ὀλισθήμασι. Τὸ δ' ἐφεξῆς τοῦ λόγου ὑμεῖς καὶ συλλογίσασθε καὶ συλλέξατε· "οὐ γὰρ ἂν αὐτὸς οὐδ' ἐν κατηγορίας λόγῳ κατὰ τῶν οὕτως ὑπειληφόντων τὰς τῆς παρσένιας σφραγίδας τῇ Θεοτόκῳ διασαλεύσαιμι. Πολύπονος ἡ τοῦ λόγου μήτηρ; ὦ τοῦ καινοῦ λόγου καὶ τῶν τῆς ἀσεβείας δογματιστῶν καὶ τῆς θεσμοθετίδος ζακόρου καὶ ἱερείας· καὶ πρὸ τούτων τοῦ πονηροῦ πνεύματος· πολύπονος, ἥ ἂντ' ἄλλου τινὸς προοιμίου ὁ ἄγγελος τοῦ λόγου τὸ χαῖρε προτέθεικε; Περιώδυνος ἡ τὰς τῆς προμήτορος Εὐας ὠδῖνας συνδιαλύσασα· καὶ ἀντεισενεγκοῦσα τῆς μὲν παρὰκοῆς τὴν ὑπακοήν, τῆς δὲ κατακρίσεως τὴν ἀνάρρησιν, τῶν δὲ ὀδυνῶν τὴν ἄπονον καὶ μακρίαν ζωήν; Ἀρ' οὖν εἴ τις ὑμῖν ὑποληφθεῖη μὴ καλῶς δοξάζων περὶ θεοῦ ἀπὸ σχημάτων φημί τινων καὶ ἐθῶν· μὴ μὲν τοι γε δοίη λόγους ἐν συνεδρίῳ, μὴ δὲ ἐλεγχθεῖη πρεσβεύων παρὰ τὸν λόγον, μὴ δὲ καθαιρεθεῖη συνοδικῶς· ἄδεὼς τούτῳ συνομιλήσητε; Ἡ τὴν ψυχὴν ὑπο-

θήσεσθε, ἡ μαθητιᾶν αὐτῷ ἔλοισθε; Οὐκοῦν ἄτοπον εἰ ἄπερ ὑμεῖς ἀκριβοῦν ἐθέλοιτε· ταῦτα τῷ Πατριάρχῃ κατ' ἐξουσίαν παραχωρήσετε; Ὡς δὲ ἂ ἐκείνῳ διδοίητε ὡς ἔννομα καὶ εὐσεβῇ παρεγράψαστε τότε καὶ διεσύρετε; Ὡς καὶ τίνα τρόπον, μήτε συνομιλοῦντες τοῖς χιώταις μετὰ τὸν κοινὸν κατ' αὐτῶν ἐλεγχον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη ἀβουλῇτως αὐτοῖς ἐντυχάνοντες, μήτε τῆς παρὰδεχόμενοι οἰκίας, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀρχιερεῖα καταχμεφόμενοι ὅτι μετὰ τηλικαύτην κρίσιν καὶ γνώσιν οὐδ' οὕτως ἀπαθεῖν ἐκείνους ἔγνω καὶ ἀποστρέφεσθαι. Διὰ τί δὲ μὴ καὶ σύνοδον τηλικαῦτα κατ' αὐτῶν συγκεκρότηκεν· οὕτω διαβλησέντος αὐτοῖς τοῦ λόγου καὶ τῶν δογμάτων διασεισέντων; "Εστω γὰρ ὅτι μὴ καθήρκε τούτους ἐννόμως ἡ συγχλητός· ἀλλὰ πῶς ἀφῆκε τὸ ἐλλειμμένον ἡ σύνοδος; Εἰ μὲν γὰρ αὐτοτελεῖ τὴν συγχλητικὴν κρίσιν ὁ μέγας δεσπότης ἡγήσατο· πῶς αὖθις συνῆλθε τούτοις καὶ συνωμίληκε· καὶ τοῖς μεγάλοις συνηρίθμει πατράσι, καὶ τὸν ἑαυτοῦ ἀμφορέα ἐκ τῆς ὠκεανίτιδος ἐκείνων ἐπλήρου πηγῆς; Εἰ δ' οὐ συνεχώρει τούτοις δικάζειν περὶ δόγματων ποιουμένων τὸν λόγον, διὰ τί μὴ δευτέραν αὐτὸς ἔθετο κρίσιν, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ καινὰ διεξιχνίασε δόγματα καὶ κανονικὴν ἀπηφάνητο τὴν διαίρεσιν; Ἡ γὰρ ἑαυτὸν μόνον ὁρῶν οἰόμενος δογματιστὴν τὸ λοιπὸν μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως, μᾶλλον δὲ ἀπάσης τῆς οἰκουμένης διεστραμμένους περὶ τὸν τοῦ δόγματος λόγον ὑπείληφεν ἢ μᾶλλον, ὅπερ καὶ ἀληθές ἐστιν, ἡμεῖς μὲν ἐδραῖοι ἐφ' ὧν παρειλήφαμεν δόγματων βεβήκαμεν· οὗτος δὲ παρὰλλάξας τοὺς πόδας πρὸς τὸν κρημνὸν τῆς ἀπωλείας κατώλισσε. Καὶ ὅτι μὴ τέχνη λόγων ἢ περὶ τούτων ἀπόδειξις· αὐτὰ βροχ' τὰ ἐκείνων συγγράμματα· οἷς ὥσπερ λογίοις προσεῖχε καὶ ὡς θεῖους ἐτίμα χρησμούς· ἀλλὰ τὰ πλείω τούτων κατὰ συγχώρησιν ἡμῖν δέδοται. Ἐπεὶ, εἴ γε τ' ἄληπῃ σκοπεῖν ἐθέλοιμεν, οὐ δὲ πάντα τῶν δογμάτων ὅσα διαβέβληται νῦν συνοδικῶς ἀπηλέγχθη καὶ ἐν συνεδρίοις πα-

τέρων ἀπεκρισθῇ τῆς εὐσεβείας· ἀλλὰ τὰ γε πλείω τῷ τοῦ εὐαγγελίου λόγῳ παραβάλλοντες καὶ συγκρίνοντες ὡς διεστραμμένα τῆς ἐαυτῶν ψυχῆς ἀπωσάμεθα· αὐτίκα τὰς Πλατωνικὰς ἀνιμνήσεις καὶ τὴν ἑλληνικὴν μετεμψύχωσιν καὶ τοὺς τελετάρχας θεοὺς, καὶ τὴν μεσότητά των ψυχῶν καὶ τὴν ἐκκτικὴν δύναμιν καὶ τοὺς κοσμογῶγους δαίμονας καὶ τὰς ἀγγελικὰς κῆρας· ποῖοι τῶν πατέρων, ἢ πότε ἐν κοινῷ συνεδρίῳ διέσεισάν τε καὶ καθηρήκασι, τὰ δὲ αἰθέρια στερεώματα καὶ τὸν ἐμπύριον νοῦν, καὶ τὸν ἄπαξ ἐπέκεινα καὶ τὸν διαδικὸν θεὸν, καὶ ἀγοῇσαι οἶομαι τοὺς ἄνωθεν τῆς εὐσεβείας μυσταγωγούς; Ἐν δὲ Ἀριστοτέλους ψεολογίαν καὶ τὴν ψυχογονίαν τοῦ Πλάτωνος, καὶ τοὺς καινοὺς ἄριθμούς καὶ τὰς ἀναπλάσεις τῶν δογμάτων καὶ τὴν δαπάνην τοῦ μεριστοῦ; Τίς ποτε τῶν πάντων διέκρινε ταῦτα καὶ συνεδικαῖς γνώμῃς καθήρηκεν; Ἀρ' οὖν ὅτι μὴ συνοδικῶς τὰ δόγματα διεβλήθησαν, ἀβασανίστως ἐκδεζόμεθα τῇ ψυχῇ, καὶ ἀπολογίαν ἔξομεν τοῦτο τῆς ἡμετέρας κακοδοξίας; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Καὶ γὰρ οὕτως, ὦ βέλτιστοι, ὁ ἀληθὴς λόγος διαιτῶν τοῖς πράγμασι, ἀλλ' ὅσα μὲν τῶν δογμάτων πατρικαῖς ἄνωθεν καὶ συνοδικαῖς διαγνώσεσιν ἐξελέληγανται, αὐτόθεν ἡμῖν ἀποκρίνεται. Τὰ δὲ ἄλλα πρὸς τὸν τοῦ εὐαγγελίου κανόνα παραμετροῦντες ἡμεῖς ἀποκρίνομεν τε αὐθις καὶ ἀποκρινοῦμεν, εἰ ἂν ὁ τῆς παραβλαστῆσεως λόγος ἀποφύῃ τὴν ἄκνηθον. Οὐ τοίνυν ἀπὸ τῶν λαιῶν τῆς ἐκάτης μερῶν ἀπογεννήσομεν τὴν ψυχὴν, ὅτι ἐμφύσημα θεοῦ ταύτην ἀπὸ τῆς γραφῆς μεμαθήκαμεν, οὐτ' ἀπὸ τῶν δεξιῶν αὐτῆς λαγόνων τὰς ἀρετὰς ρεῖν οἴησόμεθα· ἀλλ' ἄνωγεν ἀπὸ τῆς πρώτης πηγῆς, εἰπεῖν δὲ καὶ τῆς ἡμετέρας γνώμης καὶ τῆς ἐπ' ἄμφω τοῦ αὐτεξουσίου ῥοπῆς· οὐδὲ τὸν θεὸν ἀμέθεκτον ἡμῖν δοξάζομεν, ἂν πολλὰ ὁ ἑλλήν περὶ τούτου δισχυρίζοιτο· ὅτι ἐνοικεῖν ἡμῖν καὶ ἐμπεριπατεῖν παρὰ τῶν τοῦ λόγου φωνῶν ἡκηκόεμεν· οὐδὲ τὴν ἐκ τῆς διοπτείας ἀρετηρίαν, πύλην ζωῆς ὀνομάσομεν·

ὅτι μὴ τὸν Χριστὸν μόνον, παρ' οὗ καὶ τινὲς πρὸς τὸν Πατέρα προσαγωγὴν κατὰ τὸν ἀπόστολον ἐσχέκαμεν. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ παρὰ τοῖς χιώταις πνεῦμα παραδεζόμεθα, ὅτι ἕτερον τοῦτο παρὰ τοῦ εὐαγγελίου δεδιδάγμεθα, Πατρὶ συναριθμούμενον καὶ υἱὸν καὶ ὁμοτιμία τιμώμενον· οὐδὲ τὴν ἐγγαστρίμυθον ἐκδεζόμεθα· οὐδ' εἰ ἀναβιβάζει τὸν Σαμουὴλ κάτωθεν. Εἰ δὲ ὁ μέγας πατὴρ καὶ εἰσώκισατο καὶ τεθαύμακε καὶ πολλοῖς ἡλίοις συνδιημέρευσε, δεδοικα δὲ μὴ ποῦ καὶ συνωργίακε συγκορυβαντιῶν αὐτῇ καὶ τοῦ καινοῦ συμπληρούμενος πνεύματος. Πάλαι μὲν γὰρ οὕτω τοῦ τῆς εὐσεβείας φωτὸς καθαρώς ἀναλάμψαντος, οὐδὲ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος πάντα διεληφότος τὰ πέρατα, οὐδὲ τῆς τῶν δογμάτων ἡμέρας ἀμυγῶς ἀπὸ τῶν τῆς νυκτὸς διακριθείσης, ἀλλ' ἔτι ἀναμιξ τῶν διαφορῶν οὐσῶν νοήσεων ὑπὸ τοῖς ἐπιστήμοσι, καὶ, ἔν' οὕτως εἴπω λογογνώμοσι, τὰ τε διαυγῇ τῶν δοξασμάτων καὶ τὰ κίβδηλα καὶ ὑπόχαλκα διεκρίνετο. Διὰ ταῦτα πατέρων ἀπανταχῇ ἐπὶ τῇ διακρίσει τοῦ λόγου συνέδρια συγκεκρότητο· καὶ παρὰ τούτοις μὲν Ἀρειοί, παρ' ἐκείνοις δὲ Μακεδόνιοι, καὶ παρ' ἄλλοις ὁ Λίβυς Σαβέλλιος τῆς ἐκκλησίας ἐξωστρακίζοντο, καὶ ἀρχιερεῖς μόνον τὸν λόγον τῆς κρίσεως ἐπιστεύοντο. Νῦν δὲ τῶν γνησίων καὶ νόσων σπερμάτων διακρίζοντων, καὶ τοῦ φωτὸς καθαρῶς τὴν νύκτα σκεδάσαντος, καὶ πάντων ὑπὸ μεγάλῳ φωστῆρι τῷ ὁμοτόμῳ λόγῳ τῆς ἐκκλησίας πολιτευομένων, τίς ὁ λόγος μὴ ἄλλως τοὺς τῆς ἀσεβείας μυσταγωγούς τοῦ τῶν εὐσεβῶν καταλόγου ἀποκηρύττεσθαι, εἰ μὴ Πατριάρχαι τούτους ἀποκρίνοιν τε καὶ ἀθετήσαιεν; Ἀρ' οὖν εἰ τις ἴδοι τινὰ κατὰ νότου τὴν τοῦ ἡλίου πεποιημένον ἀνατολὴν καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ποιούμενον τὴν εὐχὴν, κοινωνήσῃ τ' ἀνδρὶ τοῦ σκοποῦ, μέχρι τῆς πατριαρχικῆς κρίσεως καὶ ἀδιάφορον ἡγήσαιο τὸ εἶδος τῆς προσευχῆς, ἢ εὐθὺς ἐκκλῖνοι, καὶ γνῶμονι ἐαυτῷ πρὸς τὴν διάκρισιν χρήσαιτο; Ἄτοπον τοίνυν εἰ ἃ μὴδὲ πολλὴν ἐπισύρεται

τὴν διαβολὴν ἀπ' αὐτῶν διαπτύοντες περὶ τῶν πάντων κατεγνωσμένων καὶ αὐτόθεν αὐτελέγκτων καὶ ἀποβλήτων συνοδικῆς γνώμης δεησόμεθα. Εἰ τοίνυν σβελλίζοντά τινα γνοίημεν τήμερον, καὶ τὰς ὑποστάσεις εἰς ἓν πρόσωπον ἀναλύοντα, αὐτόθεν ἀποπεμφόμεθα, ἢ συνδοξάσομεν μέχρι ἃν ἡ σύνοδος κρίνοι τὸν ἄνδρα καὶ κατακρίνοι· ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποιτε εἰ μὴ προδήλως ἀσεβεῖν βούλοισθε. Πῶς οὖν τοῦτο διδόντες πικρῶς ἡμᾶς ἐξετάζετε, ὅτι τὰς τῶν χιωτῶν δόξας διαπερεύγαμεν, μὴ παρ' ἡμῶν εἰληφότες τῆς δικστάσεως τὸ ἐνδόσιμον· ἀλλ' οὐκ οἶδα τίς ἡμῖν περὶ τούτου ὑπολέλειπται λόγος, ἢ ὅπως τούτοις οὐσί γε τηλικούτοις διαμυφισθητέτε πρὸς ἀλλήλους καὶ ὑπερήμερον τίσεσθε τὴν ἀπόφασιν; Δεῖ μὲν γὰρ εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ ῥᾶστα τῶν ἀρχιερέων κατηγορεῖν· ἀλλ' ἔνθα μὴ θεὸς τὸ ἀτιμαζόμενον. Ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἀπλῶς ἐώρων τὸν ἄνδρα τὴν πλάνην παραδεχόμενον· ἀλλὰ μὴ εἰς τὸ βάθος τῆς ἐκυτοῦ ψυχῆς ταύτην κατακολπίσαντα καὶ βαφέντα, ὡς εἰπεῖν, δευσοποιᾷ τε καὶ ἀναπόνιπτα, οὐκ ἂν οὕτω θερμότερον κατήγόρηκα, ἀλλὰ λόγοις ἐτέροις διορθωσάμενος μετεδίδαξα. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων μάλλον ἢ τῶν λήρων ἐκείνων τὴν ψυχὴν ἐποιώη καὶ τῶν καινῶν δογμάτων ἀντεποιήσατο, ὡς μικροῦ δεῖν καὶ νομοθετεῖν περὶ τούτων, διὰ ταῦτα τὴν παροῦσαν ἐνεστησάμην γραφὴν. Ἀξιώ δέ μοι ἐνταῦθα προσέξειν τὸν νοῦν, καὶ μὲν ἀληθῆ καὶ δίκαια λέγω καὶ μετὰ πάσης ὡς εἰπεῖν ἀποδείξεως, αὐτόθεν ἐπενέγκάτε μοι τὴν τομὴν. Εἰ δὲ περινοοῦμαι τι τῷ λόγῳ σοφιστικαῖς πιθανολογίαις πρὸς τὸν ἔλεγχον χρώμενος, μηδὲ φωνῆς ἀνάσχοισθέ μου· ἐπειδὴ γὰρ ἡ τῶν χιωτῶν ἀπάτη ἐλήλεγκται, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν κατεγνωσθῇ συγγράμματα, ὁ μέγας ἡμῶν πατριάρχης δεινὸν ἄλλως ἡγεῖται, εἰ μὴ καὶ αὐθις τὰ ἐκείνων ἰσχύσεις καὶ τὴν ἥτταν τούτοις ἀνακαλίσσεται· καὶ σκοπεῖτε ὅπως ὑπούλως ἐνταῦθα καὶ δολερῶς τὴν ἀρχὴν πεποιήται τοῦ βουλήματος. Ἐτέραν γὰρ τραπό-

μενος ἐτέραν αὐθις ἐτράπετο· τῷ γὰρ μεγάλῳ προσιῶν ἡμῶν Αὐτοκράτορι οὐδὲν οὕτω μεμαθηκότι περὶ ὧν ἐκεῖνος κατελιπάρει τε καὶ ἐδέετο, ὑπὲρ εὐσεβοῦς δὴ ἐδέξατο πράγματος, ἔν' ἐκεῖθεν ἀρπάσῃ ὥσπερ ὠρούμενος λέων, ἢ ἐν σκοτομήνῃ κατατοξεύσῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, καὶ ὀλιγωρίαν μὲν τοῖς προβεβασιλευκόσι τῶν ἱερῶν ἐγκαλεῖ· κοινωνήσιν δὲ τῶν καθηγιασμένων θεῷ καὶ ἀσέβειαν ἀντικρυς ἐν σχήματι εὐσεβείας, οὕτω κύκλῳ τὸν λόγον περιβαλλόμενος, εὐθὺς ἐφοδεύει τὸν λόγον καὶ πολιορκεῖν πειρᾶται τὴν ἀκατάσειστον τοῦ Βασιλέως ψυχὴν. Ἐπὶ τούτοις γὰρ οἱ χιωταί, καὶ ἡ κατ' αὐτῶν πείρα, καὶ ὁ βάσκανος δαίμων, καὶ ἐφ' ἐκάστῳ δακρύων καὶ τελευτῶν ὅτι, τοι ὅπερ ἐδείμαντο μοναστήριον καὶ θεῷ μόνῳ δεσπότη ἀνέθεσαν, καὶ γράμμασιν ἰδίῳις τε καὶ βασιλικοῖς τὴν γνώμην αὐτῶν ἐμπεφανίκασι καὶ ἐκύρωσαν· ἡ καταψηφισαμένη αὐτῶν Βασιλὶς ἀφείλετο μὲν θεοῦ, ἐαυτῆς δὲ ἐποίησατο, μήτε χρυσοβούλλου γραφῆς φεισαμένη, μήτε τῆς τῶν μοναχῶν ἐπιστραφεῖσα βουλήσεως. Ἄλλ' αὐτός φησιν ἀντὶ πάντων τοῖς ἀνδράσι γενοῦ· καὶ τῷ θεῷ φέρων ἀπόδος τὸ μοναστήριον, ᾧ δὴ καὶ παρὰ τῶν δειμαμένων καθαρῶς καθωσίωτο. Εἰ μὲν οὖν οὐδὲν ἕτερον ὑπὸ τοῖς λόγοις τούτοις ἐκρύπτετο· ἀλλ' ἀπλότης ἦν γνώμης ἢ δέησις, οὐδὲν ἂν αὐτῷ ἐν τούτοις προσετρίβετο ἐγκλημα· ἐπεὶ δέ, ὥσπερ οἱ τυραννοῦντες, ὥσπερ ἐξ ἀκροπόλεως ἐπειρᾶτο κατατρέχειν ἡμῶν, τοῦτό ἐστι τὸ παρ' ἡμῶν αὐτῷ ἐγκαλούμενον· σκοπεῖτε γὰρ· πεῖθεται τοῖς λόγοις τούτοις ὁ Βασιλεὺς. Καὶ πῶς γὰρ οὐχὶ ζηλοτυπεῖ περὶ τοῦ θεοῦ, καὶ οἷα δικαστῆς κρείττων τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ κληρονομίαν ἀποκαθίστησιν ἐπὶ τούτοις τὰ εἰωθότα· βασιλικῶν γραμμάτων ἔκθεσις, καὶ αὐτόχειρ ὑπογραφή, καὶ ἡ ἐπίσημος καὶ συνήθης σφραγὶς τὸ κύρος διδοῦσα τῷ πράγματι. Ἐντεῦθεν τὸ προσωπεῖον ἀνακαλύπτει ὁ πατριάρχης, καὶ ἐπεγγελά ἡδέως τῷ κατορθώματι καὶ δεδίττεται τοὺς πολλοὺς τῇ γραφῇ καὶ ἂν ἐξελέξατο πλὴν

ναι· ὅτι πέπωκεν, ἀκρατῶς ὄλην ἐν ὑπομνήμασιν ἐξεμεῖ, καὶ παρρησιάζεται τὴν ἀσέβειαν οὕτω τοῖς μισοῦσι προτερον· καὶ ἡ πρόφασις δεξιὰ, ἡ ῥητορικὴ ἰσχυρὰ, καὶ ἡ Βασιλέως ὑπογραφή. Ἀλλ' οὐ περὶ τῆς ἀσεβείας, ὦ βέλτιστε, σὺ· ἵνα τι καὶ δικαιοτέρου σοὶ προτενεῖς/θήσονται, ἀλλὰ περὶ τῆς τοῦ μοναστηρίου καθιερώσεως. Σὺ δὲ ἐξ εταρας ἀρχῆς εἰς ἐτέρην μεταβαίνεις ὑπόθεσιν, καὶ χρυσῇ κεφαλῇ χειρας καὶ πόδας καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα προσπλάττεις πάντα χαλκῷ· ὡς δέ σου ἡδέως ἄγαμαι, καὶ τὸ ἐν ὑπομνήματι τοῦ Βασιλέως ἐγκώμιον· οὐ μὲν γάρ· τῶν ὅλων ἀντέχεται καὶ τὰς κοινὰς φροντίδας ἀχθοφορεῖ· κατολιγορεῖ καὶ σκώπτεις ἄντικρυς. Οὐ δὲ σοὶ δοκεῖ συμβεβλησσαι πρὸς τὸ βούλημα τῆς ψυχῆς ἄγασαί τε καὶ τέθηπας· καὶ ὥσπερ οἱ σοφισταὶ τὸν νόμον ἀναγινώσκων, ἔπειτα ἐπαινεῖς καὶ θαυμάζεις καὶ τοῦ νομοθέτου τὴν γνώμην ἀννακαλύπτεις. Τί δέ σοι τὰ πολλὰ ταυτὶ πρὸς τὴν τοῦ Βασιλέως γραφὴν γέγραπται· ἐχρῆν γὰρ εἴ γε καὶ ἀσεβεῖν βεβούλησαι· εἴ γε καὶ ἐχρῆν τὴν περὶ τοῦ μοναστηρίου θεῖναι ὑπόθεσιν, ὡς πρὸς θεὸν τὸν λόγον ποιούμενον, καὶ μηδενὸς ἐτέρου πρὸς μνήμην ἐλάσειν; Σὺ δὲ ὥσπερ ἐξεπίτηδες ἐγκωμιάσαι τοὺς χιῶτας βουλόμενος γενικῶς προσέχεις τῷ λόγῳ, γενεαλογῶν αὐτοὺς ὥσπερ οἱ ῥήτορες καὶ μονονὸν μαιεῦων καὶ ἐξ ἐπαγγελίας προσάγων τὸν βίον· εἶτα δὴ ἀνάγων ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ κυρίου, καὶ τὰ λοιπὰ προστιθεῖς, ἢ ἄν· ἀπώκνησέ τις Γρηγορίῳ καὶ Βασιλείῳ προσμυρτυρῶν τοῖς γνησίοις τοῦ λόγου κήρυξι καὶ μεγάλῳ τῆς ἀληθείας ἀγωνισταῖς· εἶτα τὰ πολλὰ ἐκεῖνα, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀνακηρύττει ὡς στεφανίτας. Ὡς τῆς ἀτοπίας τοῦ λόγου! εἴγε δίδωται μὲν ἡμεῖς οἱ τῆς εὐσεβείας προστάται, οἱ δὲ προφανῶς ἀσεβήσαντες μάρτυρες καὶ ἀναρρήσεως ἄξιοι, στεφανῖται οἱ τὸν τῆς πίστεως ἡμῶν ὅσον τὸ ἐρ' ἐκυτοῖς ἀρελόμενοι στέφανον καὶ καταβαλόντες ἡμῶν τὸ ἄξιωμα, καὶ τὸ ἀπλοῦν τῆς πίστεως τυραννήσαντες, στεφανῖται οἱ τοῦ πείου καταφρυαζά-

μενοι πνεύματος, καὶ πνευμάτων ἐτέρων ἐκυτοῖς ἐξαρτήσαντες καὶ τοῖς ἀρρητοτάτοις πιστεύσαντες; Εἶτα οὐκ ἡσχύνθης τοῦ ῥήματος τὴν ἀσέβειαν, ἀλλὰ βασκάνους μὲν ἀποκαλεῖς τοὺς δημοσιεύσαντας τὴν ἐκείνων ἀσέβειαν, στεφανοῖς δὲ τούτους τῷ λόγῳ· καὶ ἐν μέσῳ πατέρῳ ἀνακηρύττεις καὶ ἀναγορεύεις τῷ διαδήματι· κἀκεῖνοι μὲν, ὁπηνίκα τὴν δίκην ὑπεῖχον τοῦ ἀσεβήματος, ἀσεβεῖν οὐδὲν ἤττον τῶν ἄλλων ὡμολογῶντες· σὺ δὲ κήρυκας θεολογίας ποιεῖς καὶ προμάχους ἀληθείας καὶ μάρτυρας. Ἀλλὰ τί μοι πρὸς τοῦτο ὁ λόγος; Ἐγὼ δὲ ἡδέως ἂν καὶ πάλιν πυθοίμην ὑμῶν, εἴ γε εὐσεβεῖ ταῦτα, καὶ πρὸς μηδεμίαν τῶν ἡμετέρων προσκρούει φωνῶν. Ἀλλ' οὐδεὶς ἂν εἴποι, εἰ μὴ μελαγχολᾷ ἄντικρυς, ἢ σκιαμαχεῖν βούλοιο. Εἰ τοίνυν τίς ὑμῶν γνοίῃ τῶν ἄλλων τινὰ Νεστορίῳ ἐκείνῳ ξυντιθέντα ἐγκώμιον, ἢ Ἀπολιναρίῳ προσθέμενον· κρ' οὐκ ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειε καὶ ἀσέβειαν ἐγκαλέσας τῷ γράψαντι ἢ προκειμένῳ ἄλλως, πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐλάσειεν; Οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ κατὰ μὲν τῶν τοιούτων εὐλόγως ἂν ὠργιεῖσθε, κατὰ δὲ τῶν νέα καινοτομησάντων δόγματα καὶ τῶν ταῦτα παραδεξαμένων, ἐλάττονα τὴν ὁργὴν ἐζετε. Εἰ δὲ τοῖς τούτων συγγραμμάσι καὶ τινι εὐσεβεῖας ἀναμέμικται ῥήματα καὶ θεολογικαὶ ὑποτυπώσεις θαυμάζειν οὐ χρεῖ. Πᾶσαι γάρ αἱ διεφθαρμέναι δόξαι, αἷς ἐπαρώμεθα νῦν ἀπὸ μέρους τῶν καθολικῶν δογμάτων ἀσεβεῖν εἴλοντο, καὶ ὡς εἰδότην ὑμῶν, οὐ πλέον τι προσεξεργάζομαι, εἰ μὴ ὅσον εἰκός. Αὐτίκα γοῦν Ὁριγένης ἐκεῖνος ὁ συνακμάσας Πορφυρίῳ τῷ φιλοσόφῳ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θεολογίᾳ προβέβηκε, καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐδέξατο· ἀλλὰ ταῖς αἰρέσεσι πάσαις τὰς ἀρχὰς ἐκεῖνος ἐνδεδώκε, κατὰ δὲ Κέλσου πολύστιχον ποιησάμενος σύγγραμμα, σεμνύνει μὲν τὰ ἡμέτερα, ἐνιαχοῦ δὲ τῶν μερῶν καὶ θεολογεῖ καθαρῶς, καὶ Ἀπολινάριος δὲ Πορφυρίῳ καταδραμών, ἔστιν ὅπου ταῦτά τοις ἀκριβῶς θεολογήσασι φθέγεται. Καὶ Εὐνόμιος τὸ σύγγραμμα τῆς ἀσε-

βείας ὑφίνων ἐκ τῆς ἀνωτάτης καὶ πρώτης οὐσίας τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου πεποίηται. Νεστόριος δὲ καὶ λανθάνει πολλοὺς ὅτι ἀκριβῶς ἀσεβεῖ ταῖς ὡμωνυμίαις τοὺς ἀπλουστέρους παρακρούμενος. Οὐ τοίνυν, εἰ Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα κένωσίς τε καὶ σάρκωσις καὶ ἄλλα τοῖς τῶν νέων δογματιστῶν ἐμφαίνεται γράμμασι, ἀποδέχασθαι χρή· ἀλλ' εἰ περὶ ἓν τι διημαρτήκασιν, τὸ πᾶν ἀπολώλασι, καὶ βραχύ τι ἀμαρτανόμενον ἢ, καινοτομία τὸ διαφέρειν καθέστηκε δόγματος. Οὐ γὰρ πάντες πρὸς οὐδὲ διαφερόμεθα τὰς συγχύσεις ἢ τὰς διαιρέσεις ἐπρέσβευσαν. Τί γὰρ κοινὸν ὕλη καὶ ιδέαις πρὸς τὰ ἡμέτερα δόγματα; ἀλλ' ἐπειδὴ ταύτας μὲν Πλάτων εἰσήνεγκε· τὴν δὲ ὕλην Ἀριστοτέλης ἄναρχον ἀπεφάνετο, τῆς ἐκκλησίας εἰκότως ἄλλοτριούμεν· καὶ τὴν μὲν Στοᾶν διασεύμεν ὅτι μηδὲν ἀσώματον παρεδεξατο· καὶ τὴν Ἐμπεδοκλέους ἀνάγκην, καὶ τὴν Ἡρακλείτου εἰμαρμένην, καὶ τὸ ἄτομον Ἐπικούρου, καὶ Πυθαγόρου τὴν μετεμψύχωσιν, καὶ τὴν ἄλλην ἑλληνικὴν τερθρεῖαν ἀποβαλλόμεθα. Καὶ οὐκέτι πολυπραγμονούμεν, εἰ ἔννοους ὁ κόσμος καὶ ὁ οὐρανὸς ἔμψυχος, ἀλλὰ καὶ ἀποδεικνύειν δοκῶσι· καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα φέροντες δεικνύουσι. τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιμύομεν. Εἰ τοίνυν αἰρέσεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζομεν δόγματα καὶ αἰρεσιάρχας τοὺς τούτων εἰσηγητὰς, τοὺς τὸ ἀξίωμα τοῦ πνεύματος ἀθετήσαντας οὐδὲν ἥττον, ἢ Μακεδόνιος, τίνος ἂν ἀξιῶσθαιμεν τῆς προσηγορίας; ἢ τὸν τούτοις κεκοινωνηκότα δεσπότην ποίας θήσομεν τάξεως, ἢ ποίας τοῦτον εὐφημίαις ἀναδυσόμεθα; οὐ δὴλον αἷς οἱ μυσταγωγοὶ τούτων κεκόσμηται; Ἀλλ' ὁ με μικροῦ διέλαψε, τοῦτο προσπῆσω τοῖς εἰρημένοις. Ὁμολογουμένην ἀρχὴν εἰληφώς ὅτι πᾶς δαίμων καὶ σκότος ἐστὶ καὶ φῶς ὑποκρίνεται καὶ εἰς ἑαυτὸν περισπῶν τὸ τοῦ σεβασματος κράτος, οὐ παρρησιάζεται τὴν βλασφημίαν· ἀλλ' οἷα δὴ τεχνίτης καὶ σοφιστὴς ἄντικρυς, μεσοδεύει τὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἐπικαλύπτει τὴν κακεντρέχειαν, ἐν ἔλοι τὴν πρώτην τὴν ἀπα-

τώμενον· εἶτα δὴ ὡς εὐκαθαίρετον τείχιον πολιορκήσῃ καὶ παραστήσῃται. Θεὸν γὰρ τὰ πρῶτα ὁμολογεῖ καὶ ἄναρχον ἀρχὴν τίθεται· τὰς οἰκείας καὶ συνήσεις τοῖς προσαγομένοις φωνὰς ἀριεῖς, ἵνα ὡς γνησίῳ τῷ ἄλλοτρίῳ προσδράμωσι καὶ τῆς ἐκείνου διδασκαλίας ἑαυτοὺς ἀναρτήσωσι. Τῇ δὲ Μητρὶ τοῦ λόγου καὶ μάλα μαχόμενος, καὶ τῷ σταυρῷ πολεμῶν δι' οὗ καταλέλυται· ἐκείνην τε σεμνύνει τῷ λόγῳ καὶ τούτῳ ἑαυτὸν καταγράφει. Οἶδε γὰρ, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως παραδεχθεῖν τῶν ἀπατωμένων ταῖς ἰστοῖς, εἰ μὴ τοιαῦτα πρῶτον σοφίσεται. Εἰ μὲν οὖν ἔροι τις το τῆς διακρίσεως χάρισμα καὶ γεγύμνασται τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια πρὸς τὴν κατανόησιν τοῦ χειρόνος καὶ βελτίονος, ἔγνωκέ τε τοῦτον εὐθύς χαρακτηρίσας τοῖς εἶδεσι καὶ τοῖς σήμασιν, εἰ ἐμμένοι τούτοις, εἰ παραλλάττοι, εἰ τίθησιν ἱλαρὴν τὴν τοῦ προσημιλοῦντος ψυχὴν· καὶ ἀπελέγξας αὐτὴν τὴν ὑπόκρισιν, πόρρω τε γίνεται καὶ τὴν ἀπάτην ἀποδιδράσκει. Εἰ δ' οὖν τὸ τοῦ δόλου καταπιὼν ἄγκιστρον ἐάλωκεν ἔσωθεν, καὶ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἤρτηται ἀσπαλιέως ἀγκυροβολίοις ἐκκρεμασθεῖς. Τοῦτο γοῦν καὶ οἱ χιῶται καὶ ἡ Δοσιθέα καὶ ὁ μέγας δεσπότης καταπεπτῶκασιν, καὶ ἀπηωρημένοι κάτωθεν ἠγνοήκασιν· ἡπατήκασι γὰρ αὐτοὺς οἱ μάρτυρες παραγόμενοι καὶ τὰ κλαυθυμυρίζοντα νήπια, καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης χειραγωγῶν τὴν Μητέρα, καὶ τοιοῦτο μὲν τῆς ἀπάτης τὸ δέλεαρ· τὸ δὲ κύρτος, τὸ δὲ ἔρκος ἢ πολύθλιβος Μήτηρ καὶ ἡ ἀγία Τριάς, ἢ πᾶσαν φύσιν δημιουργήσασα, τόπῳ περιγραφομένη καὶ τοῖς θεαταῖς ἐγγύς που προβαίνουσα καὶ ἡ τοῦ λόγου Μήτηρ, τὰ μὲν τὸν Υἱὸν λιτάνεύουσα, τὰ δὲ ἐπαγγελλομένη, τὰ δὲ τῷ μύστῃ διδοῦσα καὶ Πατριάρχῃ. Ἀλλ' οὐ τοιαῦτα, ὦ βέλτιστε, σὺ τὰ τῆς θεοφανείας μυστήρια, οὐδὲ οὕτως ἀνθρωπικά τε καὶ φλύαρα, μάλλον δὲ κοινὰ τε καὶ χαμερπῆ· οὐδὲ τοιαύτας ἢ Παρθένης καὶ Μήτηρ ἀφήσι τὰς φωνὰς· ἐταιριδῶν γὰρ μάλλον ἢ παρθένου τὰ τοιαῦτα ῥήματα ταῖς ἐγγειτόνων προσφθεγγομένων. Εὐ ὑμῖν τὸ

περίορπον, ἀβάσκαντά σοι· διημερεύσεις καλῶς· ἐμφύσησον δις τῷ κυπέλλῳ· ἀγαθόν μοι ὅτι τὴν σελήνην ἰδοῦσα μηνοειδῇ εὐθύς σε τεθέαμαι. Τοιούτων ἀπάζει λήρων τὸ τῆς Δοσιθέας μυστήριον, καὶ μὴ γε τις ἐπιγελῶν μόνον τοῖς ῥήμασιν ὡς γράωδеси. Ταῦτα γὰρ ὑποτρέχων ὁ πονηρὸς κατὰ τῶν ὑποδεξαμένων ψυχῶν τὰ τῆς πλάνης Ἰστησι τρόπαια. Βούλει τὴν κηθαράν γινῶναι καὶ ἀκίβδηλον θεοφάνειαν. Ἀκουσον τοῦ Ησαίου φωνούντος περὶ τοῦ θρόνου τοῦ ὑψηλοῦ τε καὶ ἐπηρμένου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ καθημένου. Γινῶθι τὰς χερουβικὰς καὶ σεραφικὰς πτέρυγας, τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τελειότητα, τὴν συμβολικὴν τοῦ προσώπου συγκάλυψιν, τὴν ἐντεῦθεν περιστολὴν τῶν ποδῶν, τὴν μέσσην καὶ ἐλευθέραν πτῆσιν. Κλῦθι τῶν θείων φωνῶν· τρεῖς γὰρ εἰρηκότα τὴν τοῦ ἀγίου φωνὴν εἰς μίαν τὰ διηρημένα συνηρμόκασι κυριότητα, ἐν' ἐκεῖ σε μὲν τὰς ὑποστάσεις δηλώσωσι, ἐνταῦθα δὲ τὴν θεωτητα. Βούλει καὶ ἐτέραν ὀπτασίαν ἰδεῖν; Ἴδε μοι τὸν Παῦλον αἰρόμενον καὶ ἄχρι τρίτου ὑψούμενον οὐρανοῦ, εἴτ' ἐκεῖθεν εἰς τὸν παράδεισον μεταγόμενον, καὶ θείων μὲν ῥημάτων ἀκούσαντα καὶ θεαμάτων παραδόξων καταπολαύσαντα, ἀρρητα δὲ πάντα φυλάξαντα καὶ ἀνέκφορα· ἀλλ' οὗτος μὲν ἔως βάσκανος ἦν καὶ ἐφθόνησέ σοι τῶν οὐρανίων φωνῶν. Ἡ δὲ Δοσιθέα ἀφειδῆς καὶ φιλότιμος· διὰ ταῦτα σοι καὶ τοὺς μάρτυρας ἐκκαλύπτει, ἡκρωτηριασμένους ἔως ἰδοῦσα καὶ στιγματίας, καὶ τοὺς ὁσίους περιδεικνύει σοι ἐκτετρυχωμένους τοῖς ῥάκσεσι, καὶ τὸν Πρόδρομον ὑπεμφαίνει σοι λάσιον ταῖς θριζὶ καὶ ἐκκεκαυμένον τὸ χρῶμα. Οὐκ οἶδα πότερόν σοι ἀναισθησίαν ἢ ἀσέβειαν ἐγκαλέσαιμι· εἰ δὲ πᾶσαν ὄρασιν ἀδιαφόρως δέχῃ, τί μὴ καὶ τοῦ τρισεγίστου Ἑρμοῦ ἦν ὁ Ποιμάνδρου, δαίμων δὲ οὗτος, τούτῳ παρέδειξε. Κακεῖνα γὰρ φοβερά καὶ παράδοξα τὰ ὁράματα ἀχλὺς καὶ ζόφος βαθὺς καὶ φῶς ἐκφανόμενον, καὶ Πατὴρ καὶ Υἱὸς δεικνύμενοι καὶ θεολογούμενοι. Τί μὴ καὶ τὸν Ἐμπεδοκτεῖνον μετεωρισμὸν ὃν ἕτερος δαίμων

τούτῳ πεφιλοτίμηται, δι' οὗ τὴν τῶν ψυχῶν μυεῖται ἀθανασίαν. Δέδοικα μὴ καὶ τὴν σὴν Δοσιθέαν Ἑρωτύλῃν, ἢ Κασάθαν ἢ Ἑπτακίς, ἢ εἰ τις ἄλλος δαίμων ἀπατηλὸς παρακρουσάμενος ἢ δελεάσας ἐπὶ τὰς ἀτόπους ταύτας ὁράσεις μετήγαγεν. Ὅς δὴ καὶ τῇ σῇ βασκαίνων ψυχῇ, ἵνα μὴ λέγω ἐμπαράσκειον αὐτὴν εὐρηκῶς, τὰς τῆς ἀσεβείας παραφυάδας, ἀναδενδράδας ἐν ταύτῃ πεποίηκε. Πρωτόν γε ταύτας τοῖς σοῖς διδασκάλοις νοθεύσας τε καὶ παραρριζώσας, καὶ συνεγενετρίσας αὐτοῖς ὡς τοῦ λόγου δογματισταῖς. Ἀλλ' ἀπομώσαντό φησι τὰς δόξας αἷς συνεφθάρησαν. Πηνίκα, ὦ βέλτιστε, καὶ πῶς τοῦτο πεποιημένοι ἄρα γε πρὸ τῶν εὐδυνῶν; πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς; πρὸ τῆς πανδήμου καὶ κοινῆς ἐξετάσεως; ἐπὶ τῆς τῶν λόγων κρίσεως; τὸ ὑλικὸν πνεῦμα φωράσαντες καὶ τὸ εἶδος διαπτύσαντες τῆς ἐμπνεύσεως; Εἰ μὲν γὰρ τὰ ἐκείνων παραβαλόντες τοῖς ἡμετέροις γνώμοσι, τὴν βδελυρὰν τελετὴν τῷ μυστηρίῳ τοῦ λόγου, τὴν βάκχιν τοῖς αὐτόπταις τῶν ἀρρήτων καὶ κήρυξι, τὴν ἐκείνης ἀσχήμονα κίνησιν τοῖς σώφροσιν ἡμῶν στήμασι καὶ κινήμασι, τὴν τοῦ δαίμονος εἰσφθορὰν τῇ καθόδῳ τοῦ ἡγεμονικοῦ πνεύματος, τοὺς λόγους τοῖς λόγοις τοῖς καθεστηκόσι τοὺς μεμνηνότες. Εἰ οὕτω ταῦτα πρὸς ἄλληλα μετ' ἐπιστημονικῆς παραμετρήσαντες κρίσεως· ἔπειτα τὸ παραλλάττον πρὸς τοὺς νενομισμένους κανόνας ἐφευρηκότες τῶν πραττομένων ὡς ἀτόπων κατεψηφίσαντο, καὶ τοῖς τῶν δογμάτων μυσταγωγοῖς δημοσιεύσαντες τὴν ὑπόνοιαν, τὴν πρὸς τὸν λόγον διχόνοιαν ἠτιμάκασι, τότε ἂν ἐδεξάμην αὐτῶν τὴν τῶν ἐγνωσμένων ἀποψήφισιν καὶ μετὰ τῶν κατηχουμένων ἡρίθμῃ. Ἐπειτα δὲ καὶ τῇ τελειότητι τῶν μυστηρίων προσήνεγκα. εἰ δ' ἐπ' αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς, τῶν λογιστῶν ἐφεστηκότων, τῶν δικαστῶν πικρῶς τὰς ὑπολήψεις ἐξεταζόντων, τοῦ γραμματέως τὰς ἐγγράφους δόξας κηρύττοντος, τῶν τὰς φωνὰς ἀποσημαινομένων τῆς πέμιδος πικρῶς καταψηφιζομένων τῆς θεσμοθέτιδος, μο

νονόν τῶν κολαστῶν τὰ ξίφη θηγόντων· καὶ παντὸς· εἶδους ὑποσημαινομένου κινδύνων, περὶ ὧν ἐδόξαζον ἡμρισβήτησαν. Πότερον ἀκριβῆ κρίσιν τὸ πρᾶγμα ἡγήσομαι, ἢ ὅπερ ἐστὶν ὑπονεομένην ὑπόκρισιν, καὶ γνώμης ἀκρίβειαν, ἢ ἀνάγκης ἐπιδειξίν; Οἱ γὰρ θεοφοροὶ ἀνδράσι διαπιστήσαντες ἐν περιόδοις ἡλίου πολλὰς, καὶ ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θεμελίου τὰ ἐαυτῶν ἐμπεδώσαντες, οὕτως ἐν βραχεῖ πρὸς ὀλίγους τοὺς συνεζητακότας τὰς οἰκοδομὰς τῶν δογμάτων διέσεισαν. Εἰ μὲν γὰρ ἀμύητοι τῶν καθ' ἡμᾶς λόγων ἐτύγχανον ὄντες, καὶ παντάπασιν ἀκλήρητοι τῶν μυστηρίων τοῦ πνεύματος, ταχ' ἂν τῷ φωτὶ προσελθόντες τῆς ἀχλὺς τὸν ζόφον ἐγνώκασιν. Ἐπεὶ δὲ μετὰ τῶν τοῦ λόγου πρεσβυτέρων συναριθμούμενοι, εἰς θηρίων μορφὰς ἐαυτοὺς μετεποίησαν, καὶ πᾶν εἶδος ἐπαγγελλόμενοι γνώσεως καὶ διαφορὰν πνευμάτων εἰδέναι οἰόμενοι τοῖς χείροσιν ἐαυτοὺς εἰσεποίησαν, πῶς ἂν εὐθὺς εἰς τὴν κρείττονα μερίδα μετέβεντο· ὅποτε καὶ τῆνικαῦτα ἐξεταζομένου τοῦ δόγματος συνηγόρους τοὺς ἡμετέρους λόγους ταῖς διεφθαρμέναις αὐτῶν δόξαις ἐπήγοντο. Ἦν δὲ βούλει γινῶναι ὅτι μηδὲν τι τῶν δεδογμένων ἀπειλήφασιν τῆς ψυχῆς ἐπελθέ μοι πολλάκις τὸ μέγα τοῦ δεσπότητος περὶ τούτων ὑπόμνημα· ἔν' ὁμοῦ καὶ ἐγκωμίων γνοίης ὑπερβολὰς καὶ ἀγῶνων ἀναρρήσεις μαρτυρικῶν· στεφανοὶ γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖσε πολλάκις ὥσπερ διηγωνισμένους τὸν πένταθλον, καὶ ἀναμιμνήσκει τῶν παλαισμάτων καὶ τῶν κατὰ νόμους ἀθλήσεων. Ἀμφοτέρωθεν οὖν ἡ τῆς δόξης ἄρνησις ὑποπτος, καὶ ὁ δεσπότης καὶ τοῦ δόγματος καὶ τοῦ κηρύγματος μέτοχος, τότε μὲν ἀλείφων πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς ἀθλητάς, νῦν δὲ βραβεύων τὰ γέρα, καὶ τὴν κεφαλὴν ταινιῶν, καὶ ἀποσεμνύνων αὐτοῖς τὴν μάντιδα, καὶ τὸ κινὸν πνεῦμα τιμῶν· ὑπὲρ ὧν οἱ μὲν ἠθλήκασι, ὁ δὲ ἐστεφάνωσε. Οὕτω ποτὲ καὶ ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος Ἄρειος τὴν οἰκείαν δόξαν ἐν ὑποκρίσει ἀπομοσάμενος, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ παρεισφθαρεῖς, τῇ

καθαρᾷ τοῦ κυρίου αὐλακι καὶ τὸν σίτον καρποφοροῦσιν τῆς πίστεως σπορεὺς τῶν ζιζανίων ἐγένετο. Καὶ εἰ μὴ θᾶπτον τῆς φθορᾶς ἀπολεαύκει τοῦ καινοῦ δόγματος ῥῆξιν ἄθρόαν ὑποστάς καὶ διαίρεσιν, ἐφ' οἷς ἀνερρήγνυ τὴν μίαν τῶν τριῶν φύσιν καὶ διήρει κακῶς τὴν θεότητα, διέφθειρεν ἂν μὲν πάντα καὶ ἐλυμήνατο. Ἄλλ' ἐκείνον μὲν ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἀλέξανδρος ὑπώπτευσέ τε καὶ θαμὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπήλκυσε· καὶ τελευτῶν, ἐπεὶ μὴ ἀντισχεῖν πρὸς τὴν ἐκείνου βίαν οἷος τε ἦν, ἱκετηρίαν θέμενος πρὸς θεὸν διασεῖει τε αὐτῷ ἄθρόως τὰ σπλάγχνα καὶ τῶν ἔνδον κενοῖ. Τοὺς δὲ νῦν θῆρας αὐτὸς ὁ μέγας ποιμὴν καὶ ἡμέτερος ἀσμένως εἰσδέχεται καὶ τοῖς πρέμμασιν ἐπαφίησι· μᾶλλον δὲ σὺν αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ θοιᾶσαι τὸ ποίμνιον. Ἐγὼ δὲ θαυμάζω ὅτι πάλαι μὲν, οὕτω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐκκαθαρσῆσις, εἴποι τις, ἀκανθώδης παραφυὰς ἐβλάστανεν, εὐθὺς ἀπετέμενετο· καὶ ἀπηλύνοντο οἱ τῶν ἱερῶν θρόνων πρόεδροι, οἱ περιβόητοι καὶ τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς πράγμασιν εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων καὶ τότε τὰ σκῆπτρα διέθονόντων Κωνσταντίνου, τοῦ πάνυ Θεοδοσίου, τῶν ἄλλων, ἵνα μὴ καθέκαστον λέγω. Οὐκ ἐπὶ καινοῖς δόγμασιν οὐδ' ἐπ' ἀσεβείαις τισίν· ἀλλ' εἰ παρὰ τὸν λόγον τινὰ τῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἀφώρισαν· εἰ κακῶς εἶπον, εἰ πληγὰς βαρυτέρας ἐπήνεγκον· νῦν δὲ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας διασπαρέντος ἀπανταχῇ δυσανασχετοῦμεν εἴ τις Πατριάρχης ἀσεβήσας καθαιρεθήσεται. Εἴτα δὴ καὶ τινες ὑπὲρ τούτου συνηγορήσοντες πάρεσιν, ὑπὲρ ὧν αἰδοῦμαι, μᾶλλον δὲ δέδοικα, μὴ ἄλλων ἐξελεῖν ἀναιμωτί τὸ βέλος προηρημένοι ἐκείνους τε μᾶλλον διασπαράζωσιν, εἰσδεδυκυῶν τῶν ἀκίδων καὶ ἀτεχνῶς ἐφελκυσάμενοι ἐφ' ἐαυτοὺς ἐμβαπύνωσι, καὶ οὐδαμῇ τοὺς ὑπερμαχίσοντας ἐξουσι πάντων σωφρονισθέντων τῷ παραδείγματι. Οὐ γὰρ ὑμεῖς μὲν συμπεπόνεσθε τῷ Ἀρχιερεῖ, καὶ περιπατῶς συνηγήκατε; Ἡμεῖς δὲ οὕτως ἐσμέν ἱταμοὶ καὶ θρασύσπλαγχοι· ἀλλ' οὐδὲν ἔλαττον

τὸν νόμον καὶ αὐτοὶ ἀσπαζόμενοι, καὶ πρὸ πάντων ὁ μέγιστος ἡμῶν Αὐτοκράτωρ, ὅς γε οἷα θεοὶ πατρὶ προσέειπε τούτῳ τὸν νοῦν, καὶ πολλοὶ καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε καὶ τὴν ψυχὴν θεραπεύειν ἐδίδου, καὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων ὧν ἴστε πάντες, ἡξίου. Ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων τοῦτον προΐστα· τούτου δὲ μάλλον οἶδε τιμᾶν τὸν θεόν· φοβεῖται δὲ καὶ τὴν περὶ τούτου τοῦ λόγου ἐξέτασιν, ἵνα μὴ τῆς τῶν ἄλλων ἀσεβείας αὐτὸς εὐθύνας ὑφέξοι. Εἰ γὰρ ὁ δεχόμενος προφήτην μισθὸν προφήτου λήψεται, ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ μείζονος, ὁ δεχόμενος ἀσεβῆ ποιήνῃ λήψεται ἀσεβοῦς, καὶ μάλιστα Πατριάρχην, καὶ τὸ μέγιστον Βασιλεύς. Ὁ μὲν γὰρ πᾶσι μεταδώσει τῆς λύμης, καὶ ὅλον διαφθερεῖ τὸ ποίμνιον· οὗτος δὲ ἀπείργειν δυνάμενος, τίνα ἂν τὴν ἀπολογίαν πρὸς τὸν ἰδέκαστον πλάσαιοτο δικαστήν; τί δ' ἂν εἴποι προφασισάμενος; Εἰ μὲν οὖν τὰ ἐληλεγεμένα ἢ μάλλον ἐκτεθειμένα μὴ κοινῇ διωμολογημένα ἐτύγχονον ὄντα· ἀλλ' εἴχεν τίνα ἀμφισβήτησιν, πᾶσαν ἂν ὑμῖν τὴν πολιτικὴν καὶ ἱερατικὴν νομοθεσίαν συγκινήσας συνήγαγεν. Ἐπεὶ δὲ γυνὰ τὰ πράγματα ἔκκειται καὶ ὁ τῶν κατηγορημάτων ἀκούσας, εὐθύς τε ταῦτα τῷ κατηγορησέντι ἐπιμαρτύρεται, καὶ οὐκ ἔχει τίσιν ἄλλοις τὸ τούτων ἐξιῶσαι μέγεθος, τὰς τε τιμωρίας οὐκ ἀγνοεῖ, ἃς ἐκάστοις τούτων οἱ νομοθεταὶ προσήρμοσαν. Διὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς τὰ πλείω τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων παρεῖς, ὀλίγα ἅττα ἐξ ἀμφοτέρων ὑμῖν ἀπομνημονεύσας τῶν δέλτων, ἐκεῖνο σαφές ὑμῖν παραστήσω, ὅτι τοσοῦτων νόμων ἀποτρεπόντων, καὶ ὄντιναοῦν τοῖς τοιούτοις συνκναφύρεσθαι δόγμασι καὶ τοσοῦτων ἐφεστηκότων κινδύνων τοῖς παραβαίνουσιν ἀμφοῖν ὁ δεσπότης καταπεφρόνηκε κατὰ πολλὴν ὑπεροφίαν ἐκατέρων τῶν νόμων τοῖς ἐπιρρήτοις τελοῦμενος. Αὐτίκα τοίνυν ὁ πολιτικὸς νόμος πᾶσαν παρρησίας θύραν ἐπιζυγοῖ τοῖς ὅσοι τὰς ἐναντίας ἡμῖν δόξας πρεσβεύουσιν· ἀλλ' ὁ γε δεσπότης καὶ ἐπεξευγμένος τὰς θύρας διέστησε

καὶ ὥσπερ τι ἔρυμα καρτερὸν ἀφελὼν ὁδὸν τῷ πονηρῷ βεύματι δέδωκε, καὶ ξύμπασα μικροῦ δεῖν ἢ τῆς ἐκκλησίας κατεκλύσθη περιοχὴ· ἐξωθέν τε ἀκαταστέως ἐπιρρεόντων τῶν ποταμῶν καὶ πατριαρχικῆς πηγῆς· ἔσωθεν τῶν διεφθαρμένων δοξῶν ἀναβλύζουσας τὰ νάματα. Ὁ τοίνυν νόμος τῷ μὲν Ἀρχιερεῖ περὶ τῶν οὕτως ὑπειλημμένων ταῦτα παρακελεύεται, ἡμῖν δὲ περὶ ἐκείνου προτρέπεται ἀπείργειν αὐτῷ τὰς εἰς τὰς θείας αὐλὰς ἐπιδημίαν καὶ παρρησίαν. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ τὰ Πορφυρίου καίεσθαι προστάτει συγγράμματα· ἀλλ' ὁ μέγας δεσπότης, εἴ τι ποῦ τῶν ἐκείνου ἡμίφλεκτον εἶδε, καὶ περὶ τῇ αἰθάλῃ κρυπτόμενον ἐπιμελέστερον ἀνεγνώκει, καὶ ὅσα τὸ πῦρ ἐλυμήνατο, ταῦτα οὗτος ἀνεζωπύρησε. Καὶ τὴν πᾶσαν ἐκείνου βίβλον ἐκκίνοποίησε καὶ ἐπανήγαγεν αὐθις ἡμῖν τὰς βακχείας, τὰς ἀγιστείας, τὰ ὄργια, τὰ μυστήρια, τὰς κατοχὰς, τὰς τελετὰς, τὴν πᾶσαν τῶν δαιμόνων διαπλοκὴν, ὥστε πάλιν δευτέρως ἡμῖν δεηθῆναι πυρκαϊᾶς, ἢ αὐθις ἀναλωθῇ τὰ τοῦ νέου Πορφυρίου πονήματα. Καὶ τὰ μὲν κέκλυται, τὰ δὲ ἔτι λείπεται ζώπυρα τῶν ἐκείνου κκκῶν, καὶ τῆς τοῦ Ἀρχιερέως ψυχῆς ὑπομνήματα. Καὶ ὁ μὲν νόμος τοὺς τὰ Νεστορίου φρονεῖν βουλομένους, ἐπισκόπους μὲν ὄντας τῶν ἐκκλησιῶν ἐξώθει· τοῖς δὲ τοῦ ἐτέρου λεῶ καὶ ἐπαρᾶσθαι πᾶσι παρακελεύεται. Ὁ δὲ θεῖος οὐτος ποιμὴν τὴν δόξαν σβεσσεῖσαν ἀνήψε λαμπρῶς, καὶ τὴν τοῦ κυρίου μητέρα ἐν εὐθύναις αὐθις πεποίηκε, καὶ τοῦ πονηροῦ πνεύματος διὰ τῆς κατόχου τὴν φωνὴν εἰσδεξάμενος, ὁδύνας αὐτῇ καὶ πόνους ἐπιμαρτύρεται. Καὶ αὐθις τοῖς μὲν τὰ ἐλλήνων τολμῶσιν, ἔγκλημα προστρίβει δημόσιον καὶ τοῖς ἐλευθερίαν τούτοις διδοῦσιν ἔκπτωσιν τῆς ἀξίας ἐπανατείνονται. Ὁ δὲ τῆς ἱερωσύνης φωστὴρ τὴν ἐλληνικὴν τερθρεῖαν διαλυθεῖσαν συλλέγειν αὐθις ἐπικεχείρηκε, καὶ πρῶτος αὐτὸς τελεσεῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις παρανοίγνυσι τὰ μυστήρια. Κἂν γὰρ μὴ πυθῶ δὲ βεβάδικε, μὴ δὲ εἰς Λαδώνην δεδράμηκε, μηδὲ προσέβαλε

τῷ Ἠλείῳ τὴν ἀκοήν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ μαντεῖον εἰς τὸν θεῖον νεὼν μετεκόμισε, τὴν ζάωρον αὐτὴν καὶ δαδούχον ἐκ τῶν Δελφῶν ἀφελόμενος, ἐντὸς τῶν ἀδύτων πεποίηκεν, αὐτὸν τὸν τρίποδα ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν μετήνεγκεν, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ τὴν ἐπίπνοιαν χορηγοῦν ἐπὶ τὸν θεῖον νεὼν ἐφελκύσατο ἀπὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς στομίου, ἀπὸ τῆς ἐκείθεν πλάνης, ἀπὸ τῶν τριόδων καὶ τῶν βαράθρων τὰς νυκτερινὰς φαντασίας, ἡμερινὰς αὐτοψίας πεποίηκεν. Ὑπερεῖδε πάντων νόμων, κανόνων, ἐθῶν πάντων ὁμοίως καταπεφρόνηκε, καὶ τοι ὥσπερ τοῖς ὡσιν αὐτοῦ ἐφেষτηκώς ὁ νόμος ἐβόα· μηδεὶς τὰ βέβηλα διδασκέτω, ἢ μανθάνετω. Καὶ πάλιν ἑτέραν ἤφειε φωνήν, αἶρε τικὸς δὲ πᾶς ὅς καὶ μικρῷ ὑποδείγματι παρὰ τὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόγμα, ἢ τῆς εὐθείας ἐφάνη παρατραπείς. Ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερήχει τούτῳ τὴν οἰκειάν φωνήν· τῷ δὲ, ἐβέβυστο τὰ ὅσα ὥσπερ ὑπὸ κυψέλης παχείας· καὶ οὐδεὶς τῶν λόγων εἰσέρρει παρὰ τὴν μὴνιγγα. Ἀλλ' αὐτοῦ που ἐθυραύλει ἐνειλούμενος τῇ τοῦ αἰσθητηρίου κοιλότητι· ὅθεν τὰ βέβηλα μανθάνων ἐδίδασκε καὶ ὁρῶν ἀπεσάυμαζε, καὶ τὴν τῶν πνευμάτων ἐνέργειαν, μᾶλλον δὲ πλάνην καὶ τερατεῖαν θείαν ἡγεῖτο ὁμφὴν καὶ τὴν μαντικὴν πομπεῖαν λατρεῖαν ἡγεῖτο πνευματικὴν, καὶ τὴν βέβηλον τελετὴν ἔντιμον ἐορτήν. Καὶ οὐ βραχεῖ τῷ ὑποδείγματι, δόγματός τινος τῆς ἐκκλησίας ἀποπεπλάνητο· ἀλλὰ τὸ τῆς εὐσεβείας ἅπαν σχῆμα μετήμειψεν· οὐ τῆς εὐχῆς τὸ εἶδος ἀλλάξας, οὐδὲ τὴν περιβολὴν μεταΐεις, ἀλλ' ἑλληνικοῖς νομίμοις προσᾶμένους, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν σκηνὴν μετασᾶμενος· καὶ ὁ μὲν νόμος, καὶ πᾶσι μὲν αἰρετικοῖς τόπον προσευχῆς ἀποκλείει, τοῖς δὲ γε Μανιχαίοις καὶ μάλιστα οὓς δὴ καὶ πάσης ἐξεῖλα πόλεως. Ὁ δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς τῆς πλάνης ἀνκνεοῖ τὸ γυναικεῖον τὸ Μοντανοῦ πνεῦμα ἀναπλασάμενος, καὶ ὥσπερ ὁ Πεισίστρατος τοῖς τυραννουμένοις τὸ προσωπεῖον ἐπιφέρειν τῆς Ἀθηνᾶς. Καὶ τί δεῖ με πάντας μετατιθέναι τοὺς νόμους ἐν τῷ

μεμετρημένῳ τούτῳ ζυγγραμμάτι· οὓς δὴ καὶ πολλοὺς καὶ πολλοχοῦ τῶν βιβλίων οἱ νομοθετήσαντες ἔθεσαν; Ἐγὼ γ' οὖν ὑμῖν ἐκ κοινῆς διομολογίας διεφθαρμένον αὐτὸν ἐν τοῖς κατὰ Χριστὸν λόγοις παρέστησα· ὑμεῖς δὲ τὰς στήλας πεᾶσθε, ἔν' εἰδῆτε οἷα δὴ ἐνσεσήμενται ταύταις κατὰ τῶν οὕτως ὑπειλημμένων ἐς πόδας ἐκ κορυφῆς γράμματα. Μὴ ποτε οὖν ὁ μὲν πολιτικὸς νόμος πικρὸς ἐστὶν καὶ αὐτέκαστος, ὁ δὲ γε ἱερατικὸς, οἷον ἐλκίου ρέυμα ῥέων ἀφορητί; Ἀλλ' οὗτός γε καὶ μάλιστα βαρύτερος ἐκείνου πολὺ· καὶ περὶ μὲν τὴν ἀκριβείαν τῶν ἐθῶν λεπτότερος, περὶ δὲ τὴν ἐπαγωγὴν τῆς τιμωρίας ἀποτομώτερος. Τῷ γοῦν ἐπισκόπῳ μητέρα ἢ ἀδελφὴν μόλις που συγχωρεῖ, οὕτως ἐξακριβοῖ τοῦτον· ἀλλ' ὁ ἡμέτερος καὶ μέγας ποιμὴν ἦττον τοῦ κανόνος πεφροντικῶς τῇ καινῇ Ἐριφίλῃ καὶ νέᾳ Σαπφοῖ, ἢ Διοτίμᾳ, ἢ Ἀσπασίᾳ, ἢ πυθαγορικῇ Θεανοῖ ἀνέδην προσήει. Μᾶλλον δ' ἐκείνην ἐντὸς τῶν ἐκυτοῦ ἀδύτων πεποίητο· βιαζόμενος ὥσπερ τὴν ἐγγαστροίμυθον ὁ Σαοῦλ οὐ τὸν Σαμουὴλ ἀνενεγκεῖν κάτωσεν· ἦττον γὰρ ἦν τὸ δεινόν· ἀλλὰ πνεῦμα ὑλάειν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπιδειξάσθαι καὶ παραγυμνώσαι τι τούτῳ τῶν ἀπορρήτων, ἵνα εἴῃ Παῦλός τις ἄλλος ἐπιχθόνιος, οὐ μετέωρος, ἔγγειος, ἀλλ' οὐκ ἐπουράνιος τῶν ἀθεάτων αὐτόπτης καὶ τῶν ἀρρήτων αὐτήκοος. Μάτην ἔρα τούτῳ καὶ ὁ πολύκαλος Ἀσκανάσιος ἐν μιᾷ τῶν συνοδικῶν αὐτοῦ ἐπάγει ἐπιστολῶν μετὰ βουλῆς πάντων πράττειν κατὰ τὰ θεόπνευστα λόγια καὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν ἐφ' ἅπασιν τοῖς πρακτέοις ποιεῖσθαι διάσκεψιν· πολλοῦ γὰρ ἐδέησε τούτῳ τῶν σοφωτέρων ἐνίοις συνδιασκεψάσθαι περὶ τῆς καινῆς ταύτης πομπείας τῶν μυστηρίων. Ὅς γε πυθαγόρειον βίον ἐξηλωκὼς ἐαυτῷ γνῶμονι πρὸς τὴν μετάληψιν ἐχρήσατο τοῦ κακοῦ, καὶ σὺν τοῖς δυσὶ τελετάρχαις τῇ καινῇ ταύτῃ ἐδαδούχησε τελετῇ· τολμήσας ἀνέδην ἃ τῶν ἐλλήνων τοῖς πλείοσιν ὑπὸ σκότῳ τεληρήσκευτο. Καὶ τῶν μὲν πάλαι χρησμῶν ἢ οἱ πλείους διέλαθον τῶν

δὲ τῆς καινῆς μαντηδοῦ ὥσπερ ἡ τῶν Αἰγυπτίων ἀστρολογία τὸ πρότερον ἐν χαλκαῖς καθάπερ ἐν στήλαις ἐνεσημάνθησαν· καὶ τὰ μὲν εὐσεβεῖας ἐχόμενα λόγια καὶ συγγράμματα, ἀμφισβητήσιμα δὲ τοῖς πατράσι καθηστηκότα, ἡ τοῦ Ἡλίου βίβλος ἀπόρρητος, ἡ λεπτὴ γένεσις, ὁ ποιμὴν, ὁ τοῦ Ἀδάμ βίος τοῦ καταλόγου τῶν διωμολογημένων ἀθετεῖται καὶ ἀποκρίνεται. Ὁ δὲ μέγας πατὴρ εἴτε φλύαρον καὶ ἀσελγὲς γύναιον, ὕλικῳ πνεύματι ἐλαυνόμενον ἀπλῶς οὕτως συνεῖρέ τε καὶ ἀπήμεσεν εἰκοστότριτον τοῦτο σύγγραμμα αἴεται· ἡ μᾶλλον τῶν τε πάντη ἡμεδαπῶν. Καὶ τῶν τοῦ νόμου καὶ τῆς σκιᾶς μέσον τίθησιν ὥσπερ τινὰ λίσσον ἀκρογωνιαῖον τὰ δοκοῦντα διεστᾶναι συνδέοντα. Ἐκεῖνο δὲ πῶς ἡγνόηκεν ὁ παρὰ τῶν ἐν Γάγγρα συνελπόντων ἀγίων πατέρων νενομοθέτηται· εἴ τις, γάρ φησι, γυνὴ διὰ νομιζομένην ἄσκησιν μεταβάλοι τὸ ἀμφιάσμα καὶ ἀνδρεῖον ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω. Ἐξαίρωμέν τι τοῦ λόγου· εἴ τινες δύο ἢ τρεῖς τῶν ἀγίων γυναικῶν τοῦτο καὶ τετολμήκασιν καὶ ἀνάλωτοι τῇ ἀρᾷ μεμενήκασιν δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως, ἡ δὲ περιώνυμός σοι προφητικὴ Δοσίθεος οὐχ οὕτως σοι πεπλησίακε τὴν στολὴν μεταμείψασα καὶ τῇ ἀναβολῇ καταπλήξασα· κάκεινη μὲν ἀγυρτεύουσα πάλαι καὶ μηδὲν τῶν νενομισμένων εἰδὺσα τῇ μεγάλῃ ταύτῃ κατεδικάσθη ἀρᾷ. Ὁ δὲ μέγας Ἀρχιερεὺς ἑλκτόν τι ταύτης ἀποίσεται τὸν τε νόμον εἰδὼς καὶ μὴ ἐλέγχας εὐθύς; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ τιμήσας καὶ σεβασάμενος ὥσπερ ὁ τοῦ Ναυῆ τὸ παλαιὸν Ἰησοῦς τὸν τοῦ κυρίου ἄγγελον ἐπὶ στρατιωτικοῦ θεασάμενος σχήματος. Ὁ μὲν οὖν μέγας ἀπόστολος καὶ περιφανῶς δογματίζει περὶ τοῦ τῆς κεφαλῆς ἀμφοῖν τοῖν γενοῖν σχήματος, καὶ τὸ μὲν κατακαλύψας εἰσάγει, τοῦ δὲ ἀφαιρεῖται τὸ κάλυμμα· δεικνύς μὲν τοὶ καὶ ἄλλοι τῶν βασιυτέρων· ἀλλ' οὐδὲ τὸ φαινόμενον τοῦ λόγου ἀπόβλητον. Εἰ γοῦν ὀλίγα φροντίζων τῶν τῆς Δοσιθέας χρησμῶν τὰ πολλὰ ταῖς τοῦ ἀποστό-

λου προσωμίλεις ἐπιστολαῖς καὶ τῶν ἐξητασμένων περὶ τὴν τούτων σύνεσιν, ἡ θαμὰ ἐπυνθάνου ἡ τὰς βίβλους ἐπανεγίνωσκας, οὐκ ἂν πάσῃ οὐδὲ παντὶ προσωμίλεις· οὐδ' ἂν τοιούτοις λόγοις ἔνοχος καθειστήκεις. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παραβύστῳ ἴσως που κείμενα, καὶ ἐν ὀλίγοις τοῖς ὑπομνήμασιν ἐννοεῖν σκῆψαιο ὁ ἀκριβὲς τῶν κανόνων ἐξεταστής· τοὺς δὲ περὶ τοῦ μὴ συνεῖναι αἰρετικοῖς ἡ συγκοινωνεῖν παρὰ πάντων πατέρων ἐκδεδομένους κινόντας πῶς ἀγνοεῖν φήσεις; Οὐ γὰρ οἱ μὲν, οἱ δὲ οὐ, οὐδ' ἅπαξ εἰπόντες ἀπεσιώπησαν, ἀλλ' ἅπαξ ἅπαντες καὶ πανταχοῦ τῶν κανόνων· οὐς τί δεῖ κατὰ μέρος ἐπιφορεῖν, καὶ τὰ ὧτα ὑμῶν ἀποκναίειν εἰδότην ἀκριβῶς καὶ οὐ δεομένων τοῦ ὑπομνήσαντος; Οὐ τοίνυν ἐξ ἀγνοίας τὰ πονηρὰ εἰσδέδεξαι δόγματα, ὥσπερ οὐ δεῖ τις ἀφείς ἐν μεσημβρίᾳ τὸν ἥλιον τραπεῖν πρὸς τὴν σκιάν, ἀγνοεῖν εἴποι τὸ ᾧος. Ἐρεῖ γάρ τις, αὐτῷ· ὦ βέλτιστε· ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῷ Παρνάσσῳ ἢ τῷ Παγγαίῳ ὄρει ἐκέκρυπτο· ἀλλ' ἤρκει βραχὺ τι στραφῆναι καὶ τῶν αὐγῶν ἀπολαῦσαι. Ἀρ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἐγὼ μὲν εἰσηλθὼν κατηγορήσω, ὑμεῖς δὲ πρὸς τὸν λόγον ἀγωνιούμενοι, τίνα σοφίαν ἡγνοημένην ἐσχηκότες ἡμῖν ὥστ' ἐκείνην ἀντεμβάλλειν τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένοις καὶ λύσιν τοῖς ἀλύτοις ἐπινοήσασθαι; Ἐγὼ γοῦν πολλάκις ἐπ' ἐξουσίας εἰς ἀντιρρήσεις γυμνάζων τὸν ἐμὸν λογισμὸν πρὸς οὐδὲν τῶν κατηγορουμένων οἶός τε γέγονα ἀντισχεῖν· πολλοὺς τῶν ἡπτόνων λόγων ἐκμελετήσας, καὶ τοῖς κρείττοσιν ἴσους πεποιηκώς. Οὐ γὰρ μέσσην καὶ ἀμφιρρεπῇ ὑπόθεσιν ὑμῖν προβεβλήκαμεν, ἵνα πρὸς τὴν τοῦ γράφοντος δύναμιν μεταβάλλῃ αὕτη τὰς πλάστιγγας· ἀλλὰ κοινὴν καὶ ἀληθεστάτην καὶ οἷα τὰ τῶν ἐπιστημῶν πέφυκεν ἀξιώματα· καὶ τουτὶ μὲν τὸ δικαστήριον καινότερόν μοι τῶν ἐκ τοῦ πάντος αἰῶνος δοκεῖ. Ἐγὼ τε γὰρ ὁ λέγων, ὑμεῖς τε οἱ ἀκούοντες τάξιν κατηγορῶν ἔχομεν, καὶ τὸ ἀντιπίπτον οὐδέν· εἰ μὴ τις ἐριστικῶς ἐθέλοι φωνεῖν. Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου γενομένου ἀριζμή-

σας· αὐτοὶ βούλομαι τὰ διηγορεύματα, ἵνα ἔχοιτε ἄθροα καὶ ὡσπερὶ κεφαλαιώδεις ἐπιτομὰς. Ἀπὸ λέγῃ τοῖς χιώταις τὴν ἀπὸ τοῦ πατρὸς λόγου διάστασιν καὶ παρ' ὑμῶν ἐννοίας λαβόν· τὸ εἶδος τῆς διεφθαρμένης αὐτῶν δόξης παρέστησα, εἰς ἰδικὰς τοῦτο αἰρέσεις τῶν τε πάντων γνωρίμων ἡμῶν καὶ τῶν ἀγνώστων τοῖς συγκρίνας ἀνήμεγα. Ἑλληνικὴν αὐτῶν τὴν ἀπάτην ἀπέδειξα, Ἰαλδαῖζουσιν ἀτεχνῶς, ἀπατηλὴν, προκειμένην καὶ πονηροῖς πνεύμασι, τοῖς Πορφυρίου λόγοις ἀκριβῶς ἐοικυῖαν τῆς τοῦ Νεστορίου λύττης τὴν μανίαν ἀπεικονίζουσιν· ὑμῶν ἀφῆκα συγκρίνειν αὐτὴν τοῖς τῶν Μασσαλιωτῶν δόγμασι. Τὴν θήλειαν αὐτοῖς θεὸν ἢ ὑπερέτιν θεῶν ἐκ τῶν ἀδύτων ἐξήνεγκα, παρήνεγκα, καὶ τὸν μέγαν ἡμῶν δεσπότην καὶ λαβαῖς πάσαις ἀνάλωτον ἐαλοκότα καὶ τῶν δογμάτων αὐτοῖς καὶ τῶν νομίμων, καὶ τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἡμιθέου καὶ μάντιδος, καὶ τοὺς μὲν ἐν μέσοις κατακολπίσαντα στήθεσι καὶ ἐγκολπίους πανταχοῦ φέροντα τὴν δὲ, ἔνδον τε τοῦ θεοῦ πεποιηκότα νεὼ μετὰ τὴν γνῶσιν τῆς ἀσεβείας· καὶ εἰς τὸ Σινχίον ὅρος ἀναβιβάσαντα, καὶ τῆς νεφέλης ἔνδον εἰσαγαγόντα, καὶ μετεπιληφόντα τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ὀργῶν αὐτῇ κοινωνήσαντα. Ἐξέφρασα ὑμῶν τὸ εἶδος τῆς μαντωδοῦ τὴν ἐκ τοῦ πῆλεος εἰς τὸ ἀρρενωπὸν μεταποίησιν, τὴν ἀναβολὴν, τὴν κουράν τῶν τριχῶν. Ἐξείκονισα ὑμῶν μονονὸν καὶ τὴν κατοχὴν καὶ τὴν τοῦ πνεύματος αὐτῆς μετοχὴν, τὴν κίνησιν τῶν μελῶν, τὴν ἔκστασιν τῶν φρενῶν, τὴν ὑπόκρισιν τῶν ἡθῶν, τὴν τῆς διανοίας παράλλαξιν. Εἶπον ὑμῶν καὶ τοῦ δεσπότη τοῦ θάμβος, τὴν μετὰ δέους παράστασιν, τὴν τῶν ποδῶν συστολὴν, τὴν τῶν χειρῶν συμπλοκὴν· ὡς ἐξεθείασε τὰ ἐκείνης, ὡς ἐτελέσθη, ὡς ἐμυήθη, ὡς μετέσχε τῶν νέων Ἑλευσινίων· ὡς ἄπαντα ἐγεγόνει τὰ τέως θρυλλούμενα, Δελφικὰς, Δωδωναῖας, Ἀπολλωνιακὰς, Διονυσιακὰς. Πρὸς τούτοις καὶ τὴν τῆς ἀπάτης ὑμῶν ἀνεκάλυψα δημοσίευσιν, τὸ θεῖον ἐκεῖνο κριτήριον, τὴν εἰσαγωγὴν τὴν

τῆς ἀληθείας βάσανον, τὴν τῆς εὐσεβείας εὐρεσίν, τὴν εὐθὴ κρίσιν, τὴν συνεγνωσμένην κατὰ κρίσιν, τὴν ἀπαγωγὴν, τὴν δικαίαν ὑπερορίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις τοῦ μαθητοῦ καὶ δεσπότη τοῦ φροντῖδα καὶ συντριβὴν, τὴν μετὰ ταῦτα ἐπίνειαν, τὴν ἐμπεριβολὴν πρὸς τὸν μέγιστον ἡμῶν Αὐτοκράτορα ἐκτετήριαν καὶ ἐκλιπάρησιν· ὡς ἐπολιόρησεν, ὡς βέβληκε χάρακα, ἵνα κατασείσῃ τὴν ἐκείνου ψυχὴν· ὡς ἄλλο προσέμενος ἕτερον εἴληφεν. Ἐπὶ τούτοις ἐπήγαγον τὴν τῶν διδασκάλων ἀνάκλησιν, τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ μαθητοῦ, τὴν ἀπολογίαν τῆς ὑπερσέσεως, τὴν παρησίαν τῆς ἀσεβείας· ὡς οὐκέτι ὑπὸ τὸν μόδιον ὁ πυρρὸς αὐτὸς τῆς αἰρέσεως ἐκρυπτο· ἀλλὰ μετὰ τῆς γλώττης καὶ ἡ χεὶρ τὸ ἀσεβὲς ὑπεσήμενεν. Εἶπον τὴν καινὴν ὑπὲρ ἐκείνων γραφὴν ἅμα καὶ εὐφημίαν· ἦν καὶ τις τῶν ἡλιθιωτάτων ἀπόκνησεν· ἀλλ' ὁ συνετώτατος δεσπότης καὶ περὶ τὰ πρακτέα λεπτότατός τε καὶ ἀκριβέστατος, πᾶσαν ὑπὲρ αὐτῶν ἐθάρρησε συγγραφὴν. Ταῦτα δὲ κατὰ μέρος ὑμῶν διελόμενος ἐφ' ἐκάστῳ τοὺς τῶν πρεσβυτέρων κανόνας προσήρμοσα - Πέτραν, ὃ φασι, πρὸς στήθεα - τιθεῖς· ὅπερ ἔστιν ἀπευθύνων τοὺς λόγους πρὸς τοὺς ἐκείνων ὡσανεὶ γνώμονας· βίβιον δὲ ἡ τεχνικὸν νόημα, ἡ ῥητορείαν ἀγκύλην, ἡ ποικίλην καὶ συνεστραμμένην κατασκευὴν, οὔτε αὐτὸς οἶδα, οὔτε ἴσως εἰδὼς τοῖς τοιούτοις ἐνταῦθα ἐχρησάμην ἐπιχειρήμασιν. Ἀλλ' οὐδὲ δεινὸν καὶ φορτικὸν τὸν λόγον πεποίηκα, ἢ τὰ νοήματα συνεσκήασα· ἀλλὰ καὶ τὴν φράσιν διέλυσα, καὶ τὴν ἐννοιαν ὑμῶν ἀπελάμπρυνα· ἵνα μηδεὶς ὑμῶν ἔχοι λέγειν· ὡς τοῦτο μὲν δεινῶς κατασκευάσται, ἐκεῖνο δὲ ποικιλωτέρως διηρμήνευται. Οὐ δὲ τὸν λόγον εἰς ὕψος ἐπῆρα, μετεωρίσας οἷς οἶδε μετεωρίζεσθαι, ὥστε μηδὲνα τῇ δυνάμει τῆς τέχνης, ἀλλὰ τῇ τῶν πραγμάτων ἰσχύϊ τὴν ἀπόδειξιν οἰησθῆναι προβήσεσθαι. Καὶ τέθεικα οὐχ ὑπὸ τῷ νέφει τὸν ἥλιον, ἀλλὰ διαυγῇ καὶ ἀνέφελον· ἵνα εἴ τις λέγοι μὴ βλέπειν τὸν δίσκον, ἢ βλέπειν

μὲν μὴ καθαρὸν δὲ, λογίζοιτο οὗτος εὐθύς ἐγ-
κεχυμένος τὰ ὄμματά. Σκοπεῖτε γοῦν τὰ ἡμέ-
τερα, καὶ πρὸς ἔπος τῶν εἰρημένων τὴν ἀντι-
λογίαν, ὅπερ οὐκ οἶμαι, ποιήσατε· ἔν' εἰδῶ εἰ
τοσοῦτον τῆς ἀληθείας καὶ ἀκριβείας φροντίσας
ἡγνόησα τὴν ὑμετέραν ἀντίρρῃσιν· ἀλλ' ὑμεῖς
μὲν ὅπως ἂν ἐθέλοιτε διασκέψασθε. Ἐγὼ δὲ τὰ
πολλὰ ταῦτα διείλεγμαι πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐπιδει-
ξιν σοφίας ποιούμενος, οὐδ' ἐμχυτὸν κατὰσχευά-
ζων καὶ καλλύνων καθάπερ εἰ ἀγαλμα· ἀλλ' ἀπο-
δεικνὺς ἀποχρώντως· ὅτι προδήλως καὶ ἀνακε-
καλυμμένως ὁ Πατριάρχης ἡσέβηκε· καὶ οὔτε
βουλομένοις τισὶν ὑμῶν, οὔτε περὶ ἐκείνου σπου-
δάζουσιν. ἔξεστιν ὑπεραπολογεῖσθαι ἐκείνου, καὶ
πρὸς τοιαύτην ἐλέγχων ἐπιμύειν μαρμαρυγὴν.

Βραχὺ δὲ τι τῷ λόγῳ προσσεῖς ἐπὶ τὸ
δεύτερον τραποῦμαι· τὸ περὶ τῆς τυραννίδος
κεφάλαιον. Ἔστι δὲ, ὁ πάλαι, δέον ἐρεῖν, εἰς
τόδε ἀνεβαλόμεν ὅτι μὴ ἐσχεδίσταται τῷ βασι-
λεῖ, ἡ τοῦ πατριάρχου ὑπερορία· ὡς γὰρ ἐπὶ
ὠμολογημένοις ἐλέγχοις καὶ οὐδὲν ἀμφίβολον
ἔχουσι τὸ πρᾶγμα πεποίηται, καὶ ἡμᾶς δὲ συν-
ηγήροχεν, οὐχ' ἵνα περὶ ὧν οὐκ ἴστε διαγωνί-
σῃται· ἀλλ' ἵνα ὑμῖν μάρτυσι κατ' αὐτοῦ χρή-
σῃται. Οἷς μὲν οὖν σύνιστε ἐκείνῳ τὰ τετολ-
μημένα, καὶ πάλαι τῶν ἀτοπωτάτων κατεβοᾶτε,
μαρτύρων χρεῖαν πληροῦτε τῷ βασιλεῖ· οἷς δὲ
καταψηφείσατε ἐκείνου δικαστικὴν ἀξίαν κεκλη-
ρώσατε. Προσθήσω δὲ ὅπερ οὐδ' ὑμεῖς πάντη
ἐοίκατέ μοι ἀγνοεῖν, εἰ μὴ προσποιεῖσθε· δεδοι-
κὼς γὰρ μὴ φθάσῃ ἡ ἐπιβουλή τὴν ἀκρίβειαν
βραχὺ τι μεταστήσας νῦν ἐπὶ κνήγαγεν. Ἡ μὲν
οὖν περὶ τῆς αἰρέσεως γρηγορή, ἐς τοσοῦτο ὑμῖν
ἐξήτασται· ἐπεὶ δὲ καὶ τυραννίδος, εἴτουν κα-
θοσιώσεως τὸν ἄνδρα διώκομεν· καὶ δεύτερον
τοῦτο κεφάλαιον ὡς ἐν προκατασκευῆς λόγῳ,
ἐν τῇ ψιλῇ ἀπαριθμήσει ἄνω τεθείκαμεν, αὐτὸ
τοῦτο αὐθις ἐξετάξεσθω, μᾶλλον δὲ δεικνύσθω
πᾶσιν ὑμῖν. Οἶμαι δὲ ὡς εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς
πλέον τῷ λόγῳ προσεξεργάσομαι, τὸ, τε συνει-
δὸς πᾶσιν ὑμῖν ἀπαρἀλόγιστον ἔγκειται, καὶ οὐ-

δαίς ἐστι τῶν ἀπάντων οὐδ' ἐλλήνων. οὔτε μαρ-
βάρων, οὔτε λογίων, οὔτε μὴν ἀμασῶν, οὐ τῶν
τῆς συγχλήτου βουλῆς, οὐ τῶν ἐν κλήρῳ κατε-
λεγμένων, ὅς οὐκ οἶδε τὸν ἀρχιερέα τηνικαῦτα·
πάντας μὲν τυράννους ὑπερβεβληκότα, ἅπαν δὲ
θράσος ὑπερπερήδησαντα, παντὸς δὲ ὁσίου κατα-
φρονήσαντα καὶ ἀτεχνῶς μανέντα, καὶ τῶν ἁγίων
ἀκριβῶς καταλιγώρησαντα· καὶ ἵνα γε εἰς ὁδὸν
καὶ τάξιν ὁ λόγος ἐμβαιή, ἀναμνησθαι ὑμᾶς βοῦ-
λομαι ὅπως εἶχε τηνικαῦτα τὰ πράγματα, ἵνα
πρὸς τοὺς παραπεπτωκότας καιροὺς ἕκαστα
θεωρῇτε. Ἐκυμαίνετο μὲν, ὡς ἴστε, τότε τὰ Ρω-
μαίων πράγματα, ὥσπερ ἐν πελάγει πολλῷ καὶ
ρεύματων ἐναντιώσεσι, καὶ ῥοθίοις καὶ πνεύμασι,
καὶ ὁ κυβερνήτης, ἵνα φειδοῖ τῆς ἀρχῆς φιλαν-
θρωποτέροις αὐτῷ λόγοις χρήσομαι, οὐ πάνυ τι
τὴν ἀρχικὴν ἐπιστήμην ἡκριβωκῶς, ἡ δὲ παγ-
κόσμιος ὀλκὰς μικροῦ δεῖν αὐτανδρὸς τῇ θαλάττῃ
κατεδεδύκει, εἰ μὴ μεταβολὴν ἄπιστον καὶ πα-
ράδοξον ὁ θεὸς τοῖς πράγμασι ἐπρυτάνευσε· γίνε-
ται γάρ τι πρᾶγμα τῶν πάνυ θαυμαζομένων,
καὶ οὗ ζητῶν οὐχ εὐρίσκω παρὰδειγμα. Τὸ γὰρ
στρατιωτικόν, ὡς εἰπεῖν ἅπαν, ὅσον τε ἄνωγεν
εὐγενὲς καὶ πατρόθεν ἔχον τὴν τάξιν, καὶ ὅσον
ἐκ καταλόγων εἰς λόχους ἐτέλεσεν· οἳ τε τῶν
στρατοπέδων τὰς ἀρχὰς εἰληφότες ποτὲ, καὶ οἱ
τὴν ὅλην ἐν πολέμοις τάξαντες φάλαγγα, καὶ
ἀπὸ τῶν ἐκατέρωθεν τῆς οἰκουμένης τμημάτων
ἀπαναστάντες, ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος, πρὸς ἓνα
καὶ τὸν αὐτὸν ἀπλήστῳ πόσῳ καὶ δρόμοις ἀκα-
τασχέτοις συνδεδραμήκασι τὸν πρὸ πάντων καὶ
ἐπὶ πᾶσι καὶ ὑπὲρ πάντας, ὃ μηδὲν ἐστὶ πρὸς
εὐφημίας λόγον ἀρκοῦν. Οὐ τᾶλλα δεύτερα, ὅς
τῶν ἄλλων βασιλέων ἐξήρηται κατὰ ὑπεροχὴν·
οἶδ' ὅτι πάντες τὸν ἄνδρα συνίετε, καὶ με μὴ
θαυμάζετε εἰ μηδὲν τι πλέον ἐρῶ· οὐ γὰρ ἐγ-
κωμιάζειν νυνὶ προήρημαι, ἀλλ' ὡς ὁρᾶτε κατη-
γορεῖν· ὁ δὲ λόγος ἐχέσθω τῶν ἐφεξῆς. Κίνησις
γὰρ τοιαύτη οὔτε τὸν ἄνω αἰῶνα γέγονεν, οὔ-
τ' οἶμαι γενήσεται πώποτε· οὔτε τις τῶν ἀπάν-
των ἔκκριτος οὕτως καὶ κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων

ὑπερκενηστικῶς πρὸς τὴν βασιλείαν ἐπιστήμην ὥρθη ποτὲ, ἣν τέχνην ἐγὼ τεχνῶν καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν τίθεμαι. Ἐπεὶ τοίνυν πάντες μὲν ποταμοὶ, πᾶσαι δὲ πηγαὶ καὶ τὰ πανταχόθεν ῥεύματα εἰς τὴν μεγάλην συνεῤῥυήκασιν θάλασσαν, φημὶ δὲ τὸν μέγιστον αὐτοκράτορα, ἐν ἀπορίᾳ ἢ πόλει εἰστήκει, καὶ πάντες ἦσαν ἐπὶ τῷ γενομένῳ μετέωροι, καὶ τὸν κρατοῦντα εἶχον δι' ὑποψίας· ἐπεὶ δὲ οὗτος τῶν παραλειμμένων τινὰς συγκροτήσας εἰς λόχους κατέστησε, καὶ τινὰς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας δυνάμεις διαβιβάσας εἰς πόλεμον διηρέεστε· γίνονται μὲν ἀλλήλοις ἀντιπρόσωποι ἐκατέρωθεν, καὶ σφοδρὸς μὲν ἀναρρίπτεται πόλεμος. Ἀρκεῖ δὲ μόνος πρὸς τοὺς ἀντιτελαγμένους ὁ Βασιλεὺς καὶ κατὰ κράτος νικά, καὶ μετριάξει τῇ νίκῃ, καὶ οὐκ ἀπόλυσι τοὺς ἐαλωκότας, οὐδ' αἰχμηλῶτους ἡγεῖται τοὺς κεκρατημένους, ἀλλ' ὥς ἀπεῤῥηγμένα μέλη καὶ νενοσηκότα τοῖς ὑγιαίνουσι συγκολλᾷ καὶ ἀποκαθίστησιν· ἐντεῦθεν αὐτὸν καὶ ὁ τῆς πόλεως δῆμος θαυμάζει καὶ στεφανοῖ πόρρωθεν, καὶ πολλὰς ἀνεκκλεῖτο φωναῖς μηδεμιᾶς εὐφημίας φειδόμενος. Τί οὖν ὁ τηνικαῦτα τὴν βασιλείαν ἰθύνειν δοκῶν τοῖς ὅλοις ἐξαπορήσας, καὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν σχεδὸν γεγόμενος ἀκρατῆς, βουλὴν βουλευέται συνετωτάτην ὁμοῦ καὶ ἀσφαλεστάτην, τοῖς κρείττοσι τῶν ἐκ γένους συμβούλοις πρὸς τοῦτο χρῆσάμενος, εἰς κοινωνίαν τῆς βασιλείας παρλαβεῖν, ᾧ τὴν ὅλην ἐμνήστευσεν ὁ θεὸς καὶ ποιῆσαι τὸ κράτος τῇ προσῆκῃ ἰσχυρότερόν τε καὶ κραταίωτερον. Τί οὖν μετὰ ταῦτα, κυροῦται τὸ βούλευμα, καὶ πάλιν ἐτέρα βουλὴ πρέσβων, καὶ πολλὺς μὲν περὶ πολλῶν λόγος; Τρεῖς δὲ τῶν πάντων ἀναλαμβάνονται, τῶν ἄλλων αὐτοῖς παραχωρησάντων τοῦ πράγματος, οὐ δὲ γὰρ οὐδὲ βουλομένοις ἐνὶν εὐτυχῆσαι καλλίονας. Πιστεύονται τοίνυν οὗτοι τοῦ βασιλέως καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ γράμματα, καὶ τὴν ἄλλην περὶ τούτων σπουδὴν τε καὶ σύνεσιν, ἐξίσιν ὁμοῦ καὶ κοινῇ τῷ κρατοῦντι προσίσιν, ἀγγέλλουσιν αὐτῷ τὴν κοινωνίαν τῆς

βασιλείας πολλοὺς πρὸς τοῦτο κοινοῦσι λόγους παρὰ μέρος ἕκαστος, ἀναμίζῃ ἅπαντες· καὶ τὸν μὲν συμπεῖθουσι, τὸ δὲ στρατόπεδον τῶς ἅπαν ἀνεθορύβησε τὴν κοινωνίαν τοῦ κράτους σμικροπρεπὲς ἀξίωμα ἡγησάμενοι. Ἦττωνται τοιγαροῦν οἱ πρέσβεις τῶν τοῦ στρατοπέδου φωνῶν, καὶ τὴν ἄπρακτον πρεσβείαν τῷ Βασιλεῖ παλινωστήσαντες ἀπαγγέλλουσι· ὁ δὲ προστίθησι πλείονα, ἐκείνῳ μὲν μετὰ τοῦ ὀνόματος καὶ τὸ ἔργον τοῦ κράτους ἐπαγγεῖλάμενος, ἑαυτῷ δὲ τὴν φωνὴν μόνην ἀποκληρώσας καὶ τὴν τῶν πολλῶν εὐφημίαν. Δευτέρως τοίνυν ἱκετηρίας τῷ μεγάλῳ οἱ πρέσβεις θέμενοι Βασιλεῖ, πείθουσι πείσαι πρὸς τοῦτο καὶ τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ τὴν χάριν τῶν λόγων ἀναπετάσας, ζυγκαλέσας τε τὰς δυνάμεις καὶ δημηγορήσας ὅσα εἰκὸς πρὸς τὴν πειθῶ κατηνάγκασεν. Ἐντεῦθεν ἔστη μὲν ἡ τοῦ στρατοπέδου συγκίνησις, ἔλυτο δὲ ὁ συνασπισμός· καὶ ὁ Βασιλεὺς παρὰ πάντων δορυφορούμενος, ἐχώρει πρὸς τὰ βασίλεια. Ὁ μὲν οὖν θεὸς οὕτως· ὁ δὲ μέγας ἐν πατριάρχαις δεινὸν καὶ οὐκ ἀνεκτὸν ποιεῖται εἰ βασιλεύσειε τις ἄνευ τῶν ὀφρῶν ἐκείνου καὶ τῆς συννέσεως· καὶ πρὸς τὸν θεὸν παρατάττεται, ὅτι μὴ συμβούλῳ τούτῳ πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους ἐχρήσατο. Τί οὖν ποιεῖ; Καὶ με μηδεὶς οἰέσῃ λογοποιεῖν, ἀλλ' ἐξώλης ἂν καὶ προώλης ὀλοίμην εἴ τι που πλέον τῶν γεγονότων προστίθῃμι. Ἀνοίγει τοίνυν τοῦ νεῷ τὰς πύλας τοῖς διὰ πάσης νυκτὸς πρὸς τοῦτο συμποσιάσασιν στασιώδεσιν ἀνδράσι καὶ μανιώδεσι, καὶ δέον ἀνείργειν καὶ ἀπελαύνειν τῶν ἱερῶν περιβόλων· ἐξὸν δὲ καὶ τοῦτο ποιεῖν· εὐαρίθμητοι γὰρ οἱ τὰ πρῶτα συλλεγόντες ἐτύγχανον ὄντες, καὶ οὐς οὐ πολλὰι χεῖρες ἐκείπεν ἂν ἀπήλασαν, δέον οὖν ἐπιτιθέναί τας θύρας τοῖς ἐπιρρήτοις ἐκείνοις καὶ κκοήσεσιν. Ὁ δὲ μικροῦ δεῖν καὶ τὸν πάντα περίβολον καλελεῖν ἐπεχείρησε, καὶ ἄνετα μὲν πεποίηκε τὰ ἅγια τοῖς κυσί· τοὺς δὲ χοίρους ἐπὶ τοὺς μαργαρίτας συνήλασεν. Ἄλλ' οὐπω περὶ τούτων ὁ λόγος· ἔπερ οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις συμβαίνειν

φιλεῖ, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις συνήεσαν, οὐ τῶν ἐκ τῆς πρώτης βουλῆς, οὐ τῶν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. οὐ τῶν τὰ κοινὰ διαχειριζομένων· ἀλλὰ πρῶτα μὲν ἡ περὶ ἐκεῖνον ζύμπασα φατρία, καὶ ἕτεροί τινες οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται. Ἐπεὶ οὖν τὸ πολὺ τοῦ δημοτικοῦ πλήθους συνείλεκτο, τὰ βοσκηματώδη τῷ ὄντι θρέμματα πρὸς τὸν μέγαν καὶ ποιμένα καὶ ἀρχιερέα δυσχεραίνει τὰ πρῶτα τὴν κάθοδον, καὶ προσωπεῖον ὑποκρίσεως ἐνδιδύσκειται· εἴτα δὴ βραχὺ τι ἀναβαλόμενος πείθεται· καὶ μετριοφρονεῖ καὶ συγκάτεισι, καὶ κατὰ δυοῖν βασιλέων τολμᾷ. ὦν τὸν μὲν ἡ βασιλείας εἶχεν αὐλὴ πᾶσι τοῖς παρασήμεροις κοσμούμενον· ἄτερος δὲ πρὸς τυχύτην εἰσῆει βασιλικῶς πᾶν δορυφορούμενος. Εἰ μὲν οὖν ἀληθεύων τοὺς λόγους ποιοῦμαι ἐλάσάτε με τιθέναι τὰ ἐφεξῆς· εἰ δέ τι τῶν πάντων συνταράττω ἢ ψεύδομαι αὐτόθεν ἀναστάντες ἐλέγξατε, καὶ τὸν λόγον ἐπίσχετε· ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἂν τις εἴποι ἄχλυν ἔλκειν τὸ φῶς, οὕτως οὐδὲ τῇ γραφῇ ταύτῃ ψευδὸς τις ἐγκαλέσειεν· οὐ γὰρ εἰδόμεν μελετᾶν τὴν ὑπόθεσιν ἵνα πιθανῶς αὐξήσω ταῖς ἐπιχειρήσεσιν· ἀλλ' ἀπλῆ χρῶμαι καὶ τῇ ἐκθέσει καὶ τῇ συνθήκῃ. Πρῶτον μὲν οὖν αἰτιῶμαι· ὥς οὐκ ἔδει τὸν ἀρχιερέα δυοῖν ὡς εἴρηται βασιλέων τὰ σκηπτρα διακληρωσαμένων περὶ πολιτικῆς ζητεῖν καταστάσεως, καὶ περὶ βασιλείας σκέψιν προτιθέσθαι. Πρὸς δύο γοῦν τετυράννηκεν αὐτοκράτορας· καὶ ἀμφοτέροις τὰς χεῖρας ἐπανετείνετο, τὸν μὲν πόρρωθεν ἀπείργων, τὸν δὲ ἐντεῦθεν ἐλαύνων. Ἐν' ἐαυτῷ περιποιήσεται καὶ τὸ κράτος καὶ τὰ βασίλεια. Πρὸς ὃ δὴ καὶ πάλαι δορυμῶν εἰ καὶ ὁ λόγος τὴν πρώτην ἀρχὴν τοῦ κακοῦ ἀνεβάλετο, ἡτύχηκε τοῦ βουλευματος, τὰς δὲ ἐλπίδας οὐκ ἐξωμόσατο. Διὰ τί δὲ τὰς πύλας τοῦ νεῶ τοῖς συνομωμοκόσιν ἠνέωξε; συνδεδραμνηκότας δὲ, διὰ τί μὴ βραχὺ τι διαπειλησάμενος ἐκεῖθεν ἀπήλασεν; Οὐ γὰρ κατὰ πληστος εὐθύς εἰσῆεσαν, ἀλλὰ σὺν ἐκκαίδεκα, ἢ βραχεῖ τινι πλείους. Εἰ δὲ βούλεσσε, δῶμεν μηδένα τῶν πάντων ἀπολελεῖσθαι· ἀλλὰ

καὶ ὅσον ἐν Πέρσῃ καὶ Βαβυλῶνι, καὶ ὅσον ἑλληνικὸν φύλον, Αἰθίοπάς τε καὶ Ἄραβας ἐκεῖσε συνεισδραμεῖν καὶ τῶν βασιλέων καταβοᾶν. Τίνες οὖν νόμοι, ποῖοι κανόνες τούτῳ τὴν κοινωνίαν τῆς συνωμοσίης παρακελεύονται; Βούλεσσε καὶ τοῦτο καὶ τῷ δεσπότῃ καὶ ὑμῖν συγχωρήσωμεν; ἀνίκητον γὰρ ἡ ἀνάγκη καὶ φοβερόν ὁ περὶ ψυχῆς κίνδυνος. Τίς τοίνυν τῶν πάντων πρὸς ἐκεῖνον ἀνίεναι ἐτόλμησεν, ἢ ἄλλως ἐπιχειρήσας; τίς ζῆρος ἐθήξατο ἐπ' αὐτόν; τίς ἠπείλησε τὴν κεφαλὴν ἐκτεμεῖν; τίς ἀφῆκε βέλος; τίς ἀπρίξ λαβόμενος ἐφειλύσατο, ὅποτε εἰ καὶ ταῦτα πάντα συνεληλύθει τάνδρῃ, ἀντισχεῖν ἔδει καὶ εἰ ἐξῆν πολλὰς ἀποθανεῖν; ἀλλ' ὁ τῆς βασιλείας ἔσως καὶ τὸ πάντων ἐθέλειν ἀνάσσειν, καὶ τὸ βούλεσσαι τῇ τῶν ὀφρῶν συννεύσει συγκινεῖν καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν Ὀλυμπόν ὅλοις κέντροις ὥθουν κατ' αὐτῆς ὁσιότητος. Κάτεισιν οὖν ὁ δεσπότης μετὰ τῆς ποιμαντικῆς βακτηρίας, ἔν' ἐπὶ πηγὰς καὶ νομάς ἀποκινήσῃ τὰ θρέμματα μενοῦνγε μετὰ τοῦ ῥοπάλου καὶ τῆς συνήθους ὠμότητος, ἔν' εἰσελάσῃ τοὺς θήρας, καὶ δῶ τούτοις εἰς θοίνην τὴν ἱερὰν τοῦ κυρίου ποιμένην ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος τὴν οἰκειάν ἀφῆκε ψυχὴν. Κατεληλυθὼς τοίνυν οὐκ εἶπεν, οὐκ ἡρώτησεν, οὐκ ἀντιλογίαν προὔθετο, οὐ κατήδεσε τοῖς λόγοις τε καὶ τῷ σχήματι, οὐ γνώμην εἰσῆνεγκεν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τυραννήσαντες, ἐπεὶ δ' ἂν ἐντὸς τῶν τειχῶν γένοιτο εἰς τὴν ἀκρόπολιν εὐθύς ἀναβάνουσιν, ἔν' ἐξ ἀπόπτου περιωπῆς τὴν τυραννικὴν εὐθύς γνώμην ἐμφήνωσιν· οὕτω δὴ καὶ ὁ ἱερατικὸς οὗτος τύραννος ἐπὶ τὸ ἄδυτον ἱλαστήριον, ἐπὶ τὸ ἄβυστον ὅρος καὶ ἀπρόσιτον τοῖς πολλοῖς μᾶλλον δὲ πᾶσιν ὁμοῦ καὶ πρὸ πάντων ἐκείνῳ, ληστρικῶς εὐθύς καὶ πολεμικῶς ὤρμησεν. Ἀλλὰ με φρίκη καὶ τρόμος ἔχει, καὶ ἰλίγγου καὶ σκοτοδίνης πληροῦμαι τοιούτους λόγους ἐλίττων. ὦν ἐκεῖνος τὴν πράξιν ἐθάρσησεν. Ὡς νυκτὸς ἐκείνης καθ' ἣν πάλιν, Ἰούδας καὶ προδοσία, καὶ ὁ δεσποτης οἷα Πιλάτος κρίνων, ὁ αὐτὸς καὶ ὡς Καϊάφας ἱερατεύων, καὶ σπεῖρα

καὶ ὁ μυριάρχος, καὶ θεὸς αὐθις οὐ προδιδόμενος μὲν καὶ σταυρούμενος· ποσὶ δὲ ἀνιέροις καταπατούμενος. Ὡ τῶν θείων κρατήρων· ὦ τῆς ἱερᾶς τραπέζης· ὦ τῆς ἀνιμάκτου ψυχῆς φονικοῖς μαινομένης τοῖς αἵμασι· ὦ τῆς ἀνεξικακίας τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀπείρου μακροθυμίας. Ὁ μὲν οὖν ὑπὲρ ὑμῶν λόγος τυπῶς αὐθις ἐν ταῖς κρατήρσιν ἐτίθετο, πάλαι μὲν δεσμούμενος καὶ σταυρούμενος, τότε δὲ χεόμενος καὶ διαφορούμενος. Ὁ δὲ Πιλάτος κρίνων ἐκάθητο τὸν ἐμὸν περικνητον καὶ Χριστὸν κυρίου περινοούμενος αὐτοκράτορα οὐκ ἀμφιβάλλων, οὐ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενος· οἱ δὲ φονεῖς κύκλῳ περιεστῆκεσαν, ὁ μὲν παλὸν θήγων, ὁ δὲ ξίφος ἀπογυμνῶν, ὁ δ' ἐπαιτῶν ἕνα ἐνάψηται θώρακα καὶ οὐδαμοῦ Πέτρος ἕνα τὸν Μάλχον ἐκτέμῃ, ἢ εἴ τις ἄλλος θερμότερος ἐπὶ τὸν Πιλάτον αὐτὸν ὀπλιζὼν τὴν δεξιάν. Σκέψις δὲ παρὰ βασιλέως προϋτίθετο, ἐπίσης γὰρ τοῖς δυσὶν αὐτοκράτορσιν ἀπηχθάνετο. Βούλεται οὖν τὸν μὲν ἐντὸς εὐθύς καθελεῖν, τῷ δὲ πόρρῳ ἀπειρῆσαι τὴν εἴσοδον, ὥσπερ ἡλίῳ τὴν ἀνατολὴν τοῦ φωτός, ἢ ἡ αὐτὸς τυραννήσῃ, ἢ χειροτονήσῃ τὸν τυραννεύσαντα. Μὴ πεμπέτωσαν ἐκεῖ τὰς γλώσσας· οἱ βουλευφόροι, μὴδὲ τὴν γλῶτταν κινεῖτωσαν ὥς ὑπὲρ τοῦ νῦν κρατοῦντος αὐτῷ τὸ πᾶν διεσποῦντα. Μᾶλλον μὲν οὖν κατ' ἐκείνου τὸ πᾶν συγκεκίνητο· ὅτε μὲν γὰρ ἀμφιβολῶν αὐτῷ τὸ κρατεῖν οὐδὲ περὶ αὐτοῦ διεσκέψατο, ὅτε δὲ βασιλεύειν κακῶς ἐπετέτραπτο, καὶ ἦν αὐτῷ ἀνετά τε καὶ βάσιμα τὰ βασίλεια, τοῦ θεοῦ πᾶν ἀφελομένου ἐμπόδιον. Τίς ἢ τηνικαῦτα σπουδῇ; ἤδη γὰρ εἶπε τὸ πᾶν, ἀλλ' ἐμοὶ ἐκ περιουσίας ὁ λόγος πρὸς τὸ κρατεῖν· καὶ γὰρ τὸ μὴ ὄν συγχωρήσωμεν, οὐπω τῆς καθοσιώσεως ὁ δεσπότης ἐξήρηται, κατὰ γὰρ βασιλέως ἐλύττησε καὶ κατελεῖν αὐτοκράτορα ἐπεχείρησε, καὶ ἐπιχειρήσας τετόλμηκε. Καί μοι μὴδὲν ἀχθεσθῆς, ὦ βασιλεῦ, εἰ ὡς περὶ βασιλέως τοῦ φθάσαντος διαλέγομαι. Ἐντεῦθεν γὰρ σὺ φαίνῃ θαυμασιώτερος, ὅτι τὴν βασιλείαν ἐτέρου ἰθύνοντος, σὲ προελόμενος ἀν-

τεισθένεγκεν ὁ θεός. Οὐκ ἔχει τοίνυν οὐδὲ μίαν ἀντιλογίαν ὁ λόγος, καὶν πάνυ τις ἐκείνου ὑπερσπουδάζειν ἐθέλοι. Ἄλλ' ὁρᾶτε τὰ ἐφεξῆς. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ πόλις τοὺς αὐτοκράτορας ἡδαισαν, τὸν μὲν οἰκουρούμενον ἔνδον, τὸν δ' ἐξῶθεν ὑπὸ θεῷ κινήματι εἰσελεύοντα, ὃ καὶ μᾶλλον ἐθάρσυνον καὶ τὰς ἐλπίδας ἐσάλευον, οὐδὲν τι πλεονεῖχον τολμᾶν· ἀλλ' ἡγάπων τὰ δόξαντα, καὶ οὔτε τῶν ἐν τέλει οὐδεὶς, οὔθ' ὅσοι αὐτουργοὶ καὶ χειρώναντες παρεκίνουν τι τῶν βεβουλευμένων· ἀλλ' ἕκαστος οἴκοι καθήστο τῶν πραττομένων παραχωροῦντες θεῷ. Ὁ δὲ γε θεὸς δεσπότης λόγον ληστρικὸν συγκροτήσας, αἱμοφόρους τε τούτους ἀποδείξας καὶ λιθοβόλους· δύο δὲ καὶ τὸ μοναχικὸν περιδύσας τριβώνιον· ὦ τῆς τόλμης, ὦ τῆς ἀρχαυότητος, καὶ μονοουὶ τὰ ξίφη ἐγχειρίσας αὐτῷ προτρέπεται· πρῶτον μὲν ἄπαντας τοὺς ἐν τέλει εἰς ἐκείνον ἐλθῶν· ἔπειτα δὲ καὶ τὸ ἄλλο συναγείρας δημοτικὸν πλῆθος· ὅσοι δὲ μὴ βούλονται, ἀλλ' ἀπραγμόνως αἰροῦντο ζῆν, τούτοις ἐρείπια τὰς οἰκίας ποιεῖν καὶ ἐπιρροεῖν αὐτοῖς τὴν ἐκείῃ χροῦν καὶ ἄχρι περμελίων μὴ φείδεσθαι. Ἐντεῦθεν τί μὲν τῶν δεινῶν οὐκ ἐπράττετο; Τί δὲ τῶν ἀτοπωτάτων οὐκ ἐτελεῖτο; Κατεστρέφοντο οἴκοι, ἐπολιορκοῦντο οἱ φύλακες· οἱ μὲν ἐκτείνοντο ἀντιπράττοντες, οἱ δ' αὐτόθεν ὑπέκοπτον· καὶ πάντα ἦν θορύβου καὶ κλόνου μεστά· ἡ δὲ πόλις εἰστήκει μετέωρος, κοσμικὴν ἄλωσιν τὸ πρᾶγμα οἰομένη. Οὕτω γὰρ ὁ μέγας ἀνατετάλκει φωστήρ· ἢ γὰρ ἂν αὐτόθεν πᾶσα διεσκεδάσθῃ ἀχλύς. Ὁ δὲ πατήρ ἀκούων ἡγάλλετο· καὶ γὰρ ἀνεμιμνησκόμην τοῦ Νέρωνος καὶ τῶν τότε καιρῶν. Τοιοῦτον γὰρ τι κακείνος ἐπεποιήκει, καὶ πῦρ ἐξεπίτηδες ἐμβλῶν τῇ πόλει, παιδιὰν ἡγείτο τῶν ἐμπιπραμένων τὰ σχήματα· ὁ δὲ καὶ ἡπείλει, εἴ τις μὴ ταχέως ἐκείνῳ συντυραννεῖν εἴλετο· ἐπεὶ δὲ τὴν περὶ τούτου εἶχε διοίκησιν τὴν ἱερaticὴν ἀξίαν εὐθύς ἀποθέμενος, ἐπὶ τὴν τυραννικὴν ἀπονενεύκει ὄφρ' ὦν, καὶ βασιλεῖον ἱεράτευμα τὸ σχῆμα καθίστησι μετὰ σεμνῶν ὀνο-

μάτων τῆς τυραννίδος ἀρχόμενος· προχειρίσεις οὖν εὐθὺς καὶ ἀξιώματων διάνομαι, τὸν μὲν οὖν τοῦ δήμου προῖστησι, τῷ δὲ, τῆς θαλάσσης ἐγχειρίζει τὴν ἐξουσίαν, τῷ δὲ, ἐμπιστεύει τὰ ὑπαιῆρα, καὶ τὸ ζῦμπαν βασιλέως ἑαυτῷ ἀξίωμα περιτίθησι. Ἐμελλε δ' ὅσον ὀλίγον ταινιωθήσασθαι τε καὶ πανταχῇ στεφηφόρος περιελεύσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ πάντα αὐτῷ κατώρῳτο καὶ διώκειτο, πέμπει καὶ τοὺς ἀποκτενοῦντας τὸν αὐτοκράτορα, εἰ μὴ γε ταχὺ καταβραίῃ καὶ αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ὑποκλύνει. Ὁ δὲ τὴν τυραννικὴν δεισὺς ὠμότητα καὶ καταπτήξας μὴ τι πάθῃ δεινότερον, οὐ πολλῶν ἐδεήθη λόγων· ἀλλ' αὐτόψεν ὑποφρίζας τό τε σχῆμα μετέπετο καὶ πρὸς τὸν τύραννον ἄπεισι τὰς ὅλας ἐλπίδας ἀπεγνωκώς. Ὁ δὲ μιμεῖται μόνον ἐνταῦθα τὸν Σέβαστόν Καίσαρα ἢ Μάρκον ἐκεῖνον τὸν ἐν βασιλείᾳ φιλοσοφῆσαντα, ἢ τὸ πάντων καὶ ἀντὶ πάντων τὸν μέγιστον ἡμῶν αὐτοκράτορα· εἰ καὶ ἐγνώκει καὶ μετ' ἐνίων τῶν δορυφόρων ὑπαντᾷ τούτῳ μετὰθέμενῳ τὸ κράτος καὶ περιφῆς, ἡδέως ἀσπάζεται, καὶ βακτηρίαν αὐτῷ ἐγχειρίζει ἐλεφαντίνην, καὶ ὡς πρῶτος αὐτῷ ἔσοιτο ἐπαγγέλλεται ἐπειδὴ τῶν σκήπτρων καθαρῶς ἐπιλάβοιτο. Τοιοῦτον τι καὶ ὁ ἀσεβήσας Ἰουλιανὸς Κωνσταντίνῳ ἐπεποιήκει τῷ πάντῳ· ἀποστασίαν γὰρ κατ' αὐτοῦ ὠδίνας καὶ ἐπανάστασιν, καὶ τυραννικῶς προσεληλυθώς. Ἐπειδὴ πρὸς τῇ πόλει ἐγένετο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐτεθνήκει, λαμπρᾷ τοῦτον τιμᾷ ἐκφορᾷ, καὶ ὧ ζῶντι ἐμάχετο σπένδεται τεθνηκότι, καὶ τὴν ταινίαν τῆς κεφαλῆς ἀποσέμενος πρὸ τῆς κλίνης ἐβάδισε· καὶ τούτῳ μὲν τὰ τοῦ καιροῦ προσαγορεύσας τε καὶ προσφωνήσας, ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν αὖθις ἐπάνεισι· δυοὶ γὰρ προσβλῶν, καὶ ῥᾶστα τὸν ἕτερον χειρωσάμενος ἐπὶ τὸν λειπόμενον ἐπεπόρευτο. Ὡς δ' ἔγνω τὰ τῆς προνοίας ζυγὰ ὅλαις ῥοπαῖς πρὸς ἐκεῖνον ἐπικλινῇ πάντων ἀπαξάπλως πάσαις ἐκεῖνον ἀνακαλούμενων φωναῖς καὶ πρὸς πᾶν ἄλλο δυσχεραίνοντων ὄνομά τε καὶ ἄκουσμα· πᾶσαν γὰρ

αὐτῶν πρὸς τοῦτο, πείρην καθίκετο. Ὡς δὲ τὸ πᾶν τῆς προσβολῆς ἀπεκρούσατο, οὐχ' ὅ φασι πρύμναν ἐκρούσατο· ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο, καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ πράγματος, γνώμης ποιεῖται φιλοτιμίαν· καὶ τοῖς σπουδασταῖς ἑαυτὸν δίδωσι καὶ συμπράττειν τῇ καὶ ἡξίου θεῷ· καὶ τὴν θάλασσαν ἐτοιμάζει καὶ κατακομίζει τὰ πνεύματα· καὶ ὥσπερ ὁ Ξέρξης ἐπιστέλλει τῷ Ἑλλησπόντῳ ἵνα λειοκυμονήσας πρῶτος πομποστολήσῃ τὸν αὐτοκράτορα. Ὅτι μὲν οὖν αὐτόψεν τυραννήσας ἐλήλεγκται, ὡς εἰδότες ὑμῶν οὐδὲν δέομαι λέγειν. Εἰ δέ τις ἀμφιβάλλειν τῷ λόγῳ ἔλοιτο, πρὸς ἐκεῖνον εἰ βούλεσθε προλαβὼν σκιαμαχῆσω τὴν ἐναντίωσιν, πρῶτον δὲ, εἰ βούλεσθε. Τί ποτέ ἐστι καθοσίωσις, καὶ τί ποτε τυραννίς ἀνεκτὴς ὁρισώμεθα, ἔπειτα ἐρήσομαι ὑμᾶς, εἴ γε μὴ πατήρ οὗτος καθεστῆκοι αἰτιῶν αἷς ἑαυτὸν ἐμβεβλήκει ἀκριβῶς κατὰ βασιλέων ὁμοῦ μελετήσας καὶ τυραννήσας. Ἔστι τοίνυν καθοσίωσις ὡς αὐτὸ τοῦνομα δηλοῖ, γνώμη πονηρὰ καὶ ἀρασεῖα κατὰ βασιλικῆς μελετήσασα ὁσιότητος· τυραννίς δὲ αὐτοχειροτόνητος βασιλεία, καὶ τῶν καθεστηκότων νόμων ὀλιγωρία. Πότερον οὖν τὴν κατὰ βασιλέων ἐπιβουλήν διεσκέψατο οὗτος καὶ ἐμελέτησεν ἢ πρὸς τῇ σκέψει καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον προσέθηκεν, οὐ πρότερον μὲν τοῖς συνωμόταις ἐσπείσατο καὶ τῷ ληστήριῳ φέρων ἐπέδωκεν ἑαυτόν; Εἴτ' αὖθις τὸν κατὰ τῆς ὁσιότητος πόλεμον ἀνερρίπισε; καὶ ἐφ' ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ αὐτόχειρ βασιλέως ἐγένετο; οὐ τοὺς διαχαρησομένους ἔπεμψεν; οὐ κατέειλε τοῦ ἀρόνου; οὐ τὰ σκήπτρα ἀφείλετο, οὐ τοῦ ἀξιώματος κατεβίβασεν; Ἄρα λείπεται τι τῶν ὅσα πληροῦν οἶδε τὴν καθοσίωσιν· ἢ καὶ ὑπερχειλὴς ὁ κρατὴρ Εἰ γὰρ τὸν ἀπλῶς μελετήσαντα βασιλέως ἐπιβουλήν, ἢ ἄλλως κατ' αὐτοῦ θρασυνάμενον καθοσιοῦμεν εὐθὺς, καὶ ὑπὸ τὸ εἶδος τιθέμεν τοῦ ἐγκλήματος, τὸν ὁμοῦ καὶ διασκεψάμενον καὶ τὸ τέλος ἐπαγαγόντα τῆς διασκεψέως τοῦ λόγου θήσομεν, ἢ τινὸς ὀνόματος ἢ ἐγκλήματος ἀξιώσομεν; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅτι χρὴ τὸ πρᾶγμα

καλέσται, ἢ τίνα τὴν τιμωρίαν ἐπαγγχεῖν· οὐδὲ τίνα τῶν πολιτικῶν νόμων ἢ ἱερατικῶν εὐρεῖν ἄχρι τούτου δεδύνημαι περὶ Πατριάρχου διοριζόμενον. Εἰ μανῆσαι κατὰ βασιλέως βουλήσεται· τοσοῦτον ὑπερβάλλει τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ νομοθέτης ἄπαν κακίας εὐρηκῶς ὕψωμα τοῦτο μόνον οὐκ ὤθη δεινὸν τὸν ἄπαντα χρόνον πραχθήσεσθαι. Ἄλλ' ἔδει τὸ ἄπαξ ἄνω τετολημμένον καὶ τὴν ἀγγελικὴν καινοτομήσαν ἁλίαν καὶ κάτω γενήσεσθαι· ἐκεῖ μὲν οὖν ὁ ἑωσφόρος κατὰ τῆς πρώτης ἐλύττησεν ἀγαπότητος, ἐνταῦθα δὲ ὁ ἐσπεριος κατὰ τῆς βασιλέως ἐπικεχειρήκεν ὁσιότητος· καὶ δυοῖν βασιλέων, τὸν μὲν καθεῖλε, τὸν δὲ ἐλεῖν οὐ δεδύνητο· οὐ γὰρ ἐκείνῳ μὲν ἐμάχετο· σοὶ δὲ τῷ μεγάλῳ ἡμῶν ἐσπένδετο αὐτοκράτορι· ἄμφω γὰρ ἤτην αὐτοκράτορές τε καὶ ἀρχηγῶ καὶ ἅμα ὁσίῳ· ἀμφοῖν οὖν ἐκλώκει βουλεύσας ἅμα καὶ πράξας τὴν καθοσίωσιν. Τὸν μὲν οὖν ἐπιχειρήσας ἀνήρηκε· σὺ δὲ ἀμφοῖν ἕνεκα, σαυτοῦ τε καὶ οὐδὲν ἦττον ἐκείνου πρὸς τοῦτον ἀντήρκεσας, καὶ τὴν πονηρίαν δημοσιεύεις, καὶ τοὺς νόμους ἐπανάγεις ἡμῖν καὶ μετὰ τῆς ἀρχιερατικῆς καὶ πολιτικῆς δικάζεις ῥοπῆς. Τὸ μὲν οὖν περὶ τῆς καθοσίωσεως οὕτως. περὶ δέ γε τῆς τυραννίδος, τίς ἂν τῶν πάντων ἀμφισβηστήσειεν; Ὡς περ γὰρ οἱ τοὺς πηλίνους πλάττοντες ἀνδριάντας, ἔπειτα ἐν τοῖς θεάτροις ἱστῶσιν, οὕτω δὴ κακεῖνος ἑαυτὸν πλάσας ἢ μεταπλάσας καὶ τὴν ὀφρὺν μεταλλάξας καὶ σὺ βαρὰν ἑαυτῷ σκηνὴν διαῖεμενος, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις τοὺς ὀπλίτας ἑαυτῷ συνεστήσατο. Καὶ ὁ μαχαιοφόρος ἐγγύθεν καὶ ἐκκτέρωθεν οἱ δορτοφόροι καὶ μέσος ἀπάντων ὁ νέος Σαμουὴλ μόνον οὐκ αἴρων ἐφοῦδ', οὐδὲ μίτρα τὴν κεφαλὴν ἀναδεδεμένος, ἀλλὰ τυραννῶν ἄντικρυς καὶ τὴν βασιλικὴν στεφάνην περινοούμενος. Εἰ δέ τις τῶν οὐκ εἰδῶτων θαυμάζῃ καὶ διαπιστοίῃ, ὥς περ τῆς καταφλεχθείσης νεῶς ὁράτω μέρος τῆς τρόπῃς ἡμίφλεκτον· ἢ τοὺς προτόνους καὶ τὰ ἱστία κατηθαλωμένα. Ποῖα ταῦτά φημι, τὰ ὑπολείμματα τῶν ἐκείνου τιμῶν; Ἐτι γὰρ τῆς ἐκείθεν

χειροτονίας μεμενήκασι ζώπυρα· καὶ ὁ μὲν θεός· ἐκεῖνος Σαμουὴλ, ἐπειδὴ διεῖλεν ὁ θεὸς ἱερωσύνην καὶ βασιλείαν, καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῶν δημοσίων τέθεικε, τῇ δὲ τὴν τῶν ψυχῶν ὑπέθηκεν ἐπιμέλειαν, οὐκέτι ἀντέπραπτε τῷ Σαουλ· οὐδ' ὡς ἀφηρημένος τὸ βασιλεύειν ἀπεδυσπέτει καὶ ἐδυσχέρανεν· ἀλλ' ὑπεχώρει καὶ ὑπεστέλλετο ὁ τῆς Ἀννης υἱός, τῷ τοῦ Κίς ἐκείνου παιδί. Ὁ δὲ μέγας ἡμῶν δεσπότης αὐτόθεν βασιλεύειν ἐτόλμησε καὶ τὰ διηρημένα συνάπτειν ἐπικεχειρήκε, καὶ τῶν προεστηκότων αὐτοκρατόρων, τὸν μὲν τοῦ Ρωμαϊκοῦ ἀπεβίβασεν ἄξιος, τὸν δὲ, εἴ μὴ κύριος ἀντελάβετό μου, μικροῦ δεινῆ, ἀλλ' οὐ βούλομαι οὐδὲν τῶν ἀτόπων ἐρεῖν. Σὺ μὲν οὖν τοῖς τῶν ἀποστόλων κανόνιν, ἢ οὐ, προσέσχες, ἢ προσχὼν κατὰπεφρόνηκας ἰταμῶς· ἐγὼ δὲ τὸ ἔκτον ὑπαναγνώσομαι σοὶ ἡρέμα κεφάλαιον· ἔχει γὰρ οὕτως· - Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνεντω, εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω. - Παράβαλε οὖν τὰ σαυτοῦ τῷ κανόνι· καὶ εἰ μὲν προσαρμόττειν δοκεῖ μὴ δυσχέρανει τὴν καθάρισιν· εἰ δ' ἄλλο τι φαίνεται συγκεχωρήσθω σοὶ τὸ ἐπιτίμιον. Ἐγὼ δὲ εἰ καὶ παράδοξον ἐρῶ λόγον· οὐδὲ προσαρμόττειν φημί τὰ σὰ τῷ κανόνι, οὐχ' ὅτι ἐλλείπει, ἀλλ' ὅτι ὑπερβάλλει· τοὺς μὲν γὰρ νομοθέτας κοσμικὰς οἶμαι φροντίδας τὰς τελευταίας ὑπολαβεῖν, καὶ ὅσαι μερικῶν πραγμάτων προΐστανται· τὸ δὲ σὸν πρᾶγμα παγκόσμιος ἢ ὑπερκόσμιος ὥπται φροντίς. Τί γὰρ τυραννίδος πραγματωδέστερον, ἢ τί τοῦ κατὰ βασιλέων ἐπιχειρεῖν ὀχλωδέστερον, ἢ πολυπραγμονέστερον; Σὺ δὲ οὐκ ἄμφω πεπραγμάτευσαι; ἢ μάτην ἄνω ὁ λόγος ἐρῶν, πάντα ἀποδεικνύς· οὐ πάντα ἐπεβάλλου καθέξιν ὥς περ τινὰ νοσσιὰν, καὶ ἀρεῖν ὡς καταλειμμένα ὥα; καὶ ἀναρτῆσαι σαυτοῦ καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν; οὐ τοὺς μὲν ὠπλίτας τοὺς δὲ μετημφίχες, τοῖς δὲ ἐπέτρεπε; τὰς ἀμφόδους τηρεῖν; περιβάλλειν τοὺς στενωπούς, τὰ τείχη κυκλοῦν, τὰς τριήρεις εὐτρεπίζειν, τὰς ἐμβολὰς; Πότερα οὖν πράγματα ταῦτα; ἢ ἀπρα-

γμοσύνη καὶ ἐπιστάσις ψυχῶν· εἰ μὲν οὖν τοῦτο δεῖξον καὶ ἀπαλλαγῇ τοῦ καθαρτηρίου πῆματος· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ὁ Σωκράτης πάλαι ἐμπλήσῃσι τοῦ κωνείου, καὶ τὸν κρατῆρα λαβὼν ἔχει τοῦ πυθμένου πῖς τοῦ κράματος· κοινὸν γάρ τι σοι πρὸς ἐκείνον καθέστηκεν ἔγκλημα. Ἄμφω γὰρ καινὰ παρεισῆγετε τῷ βίῳ δαιμόνια· ἀλλὰ πάλιν πρὸς ὑμᾶς ἀπέστραμμαι τοὺς δικάζοντας, καὶ αὐθις ἐπανερωτῶ. Πότερον τετόλμηται τι τούτῳ ἢ οὐ; Πάντως ἐρεῖτε τὸ πρότερον. Ἦ οὖν ἡ τόλμη; Πότερον ὕβρις βραχύ τι τοὺς ὅρους ὑπερβαίνουσα; ἀλλὰ πληγὴ; ἀλλ' ἀφορισμὸς ἄδικος; ἀλλὰ ποτε τὸ πεπραγμένον ἐστίν· εἰ δὲ τὸ ὄνομα ἐπαισχύνεσσε, ἐρεῖτε τὴν προῆξιν. Κατήνεγκε βασιλέα τοῦ θρόνου· δεδύσθω γὰρ καὶ συγκεχωρήσθω ὡς σπενδόμενος ἦν τῷ μεγάλῳ ἡμῶν αὐτοκράτορι, τέως γοῦν κατὰ θατέρου λελύττηκε. Τοῦτο οὖν αὐτῷ καθοσίωσις· εἴτα δὴ τοῖς μὲν ἠπειλήσε, τοὺς δὲ τιμαῖς σεμνοτέρους ἀπέδειξε, τοῖς δὲ τὰς οἰκίας κατέστρεψε· τοῦτο δὴ τυραννὶς ἀποχρῶσα καὶ αὐτοὶ λέγειν μὴ βούλησσε. Εἰ δὲ τις ἀρχιερεὺς καθοσιώσεως καὶ τυραννίδος ἀλοίη, τοῦτον ἔαν δεῖ καὶ τὰ θεῖα διὰ χειρὸς ἔχειν, ἀλλὰ μὴ εὐθὺς καθαιρεῖν; οὐδεὶς ἂν εἴποι τῶν εὖ φρονούντων· εἰ δὲ μὴ, ἀναιρήσωσαν μὲν οἱ νόμοι, κανόνες δὲ διαβεβλήσωσαν, καὶ συγκεχύσω τὰ πάντα· καὶ μηδεμίαν τις ἔστω τῶν πάλαι διηρημένων διαστολὴ καὶ διαίρεσις. Ἐβουλόμην μὲν οὖν ἐπεξεργασίας τῷ λόγῳ παρασχεῖν πλείονας καὶ πολλοὺς μὲν κινῆσαι νόμους ἱεραικικοὺς, πλείους δὲ καὶ πολιτικούς· αὐτόθεν ἐκκειμένους καὶ μηδὲν ἀμφίβολον ἔχοντας· ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐγκεκαλυμμένον ἔχει τὸ ἔγκλημα· καὶ ὁ ἀκούσας τοῦνομα οὐ διαμφισβητεῖ πρὸς τὴν τιμωρίαν, διὰ ταῦτα ἀπεριέργους, τοὺς λόγους ἐποιήσαμην. Ἐν ἅφ' ἐαυτῶν, ἀλλὰ μὴ τῶν ἐξωθεν περιπλεκόμενων τὸ ἰσχυρὸν ἔχωσι. Τὰ μὲν οὖν δύο ταῦτα ἐγκλήματα περὶ ὧν εἰρήκαμεν φθάσαντες καθ' ἐαυτὸ ἐκαστον ἀπ' ἀλλήλων διήρηνται, καὶ οὔτε τις τὸ μὲν, ὡς γένος προτάξει, τὸ δὲ, ὡς εἶδος ὑποβι-

βάσειεν· οὔτε θάτερον θατέρου ποιήσεται αἴτιον.

Οὐ δὲ νῦν τὸν ἀρχιερέα γραφόμενα, οὐ πάνυ τι τοῦ δευτέρου ἀλλοτριώσεις· φόνου γὰρ αὐτῷ αἰτίαν ἐπάγομεν, μᾶλλον δὲ φόνων πολλῶν, εἰ καὶ μὴ ταῖς χερσὶν ἀνείλεν αὐτὸς, μηδὲ τὴν τομὴν τοῦ ξίφους ἐπὶ τὴν σφαγὴν ἔβριψε, μηδὲ τῷ δόρατι τὰ στέρνα διαντετόρησεν· οὐ γὰρ τοῦτο μόνον φονεὺς, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐβούλευσε, καὶ προὔτρεψε, καὶ φονικὴν ἔσχε διάθεσιν. Καὶ οὐκ ἐγὼ ταῦτα λέγω διοριζόμενος, οὐδὲ πρῶτως τὸ πρᾶγμα νομοθετῶ, οὐδὲ καινῶν νόμων ποιῶμαι συνεισφοράν· ἀλλὰ τοῖς οὕσι χρῶμαι, καὶ πρὸς ἐκείνους τὴν γλῶτταν κινῶ· καὶ ἵνα μὴ τοὺς πάντας διαριθμῶμαι, ἔστι τις νόμος οὕτω διοριζόμενος ἐν τοῖς ἐγκλήμασι, οὐ τὸ γεγονὸς, ἀλλ' ἡ διάθεσις σκοπεῖται· καὶ αὐθις ἕτερος οὕτω φθεγγόμενος, οὐδὲν διαφέρει τὸ φονεῦσαι καὶ τὸ παρασχεῖν αἰτίαν φόνου· καὶ αὐθις ἄλλος, ὁ ἐντειλόμενος φονεῦσαι, φονεὺς κρίνεται. Σκοπεῖτε τοίνυν, εἰ κατὰ πάντας τούτους τῷ φονικῷ ὁ δεσπότης ὑποπεσεῖται ἐγκλήματι. Καὶ μου μικρὸν ἀνάσχεσσε προκαθιστάντος τὸν λόγον καὶ εἰς ἀρχὴν ἀναφέροντος. Εἰ μὲν οὖν ὡς ἔφθη τυραννήσας, οὐδὲν τι πλέον περιεργάσατο, ἀλλ' ἐπιείκειαν μᾶλλον ὑποκρινόμενος μέχρι τινὸς τοὺς τυραννουμένους ἠπάτησε δώροις ἀγάλλων καὶ σεμνύνων τιμαῖς καὶ εὐνοίαις ὑπαγόμενος πλάσματι τάχ' ἂν τοῦ μὲν ἦλω· τὸ δὲ ἐκπέφευγε, καὶ ἦν ἂν τύραννος μὲν, φονεὺς δ' οὐ. Ἐπεὶ δὲ ἄλλως οὐκ ὤετο δεῖν τετυχηκέναι τοῦ ἀξιώματος, καὶ πάντας ὑπαγαγεῖν, εἰ μὴ τοὺς μὲν ἀνέλη, τοῖς δὲ φόβον ἐπισείσει κινδύνων, τῶν δὲ τὰς οἰκίας διασπαράξει, καὶ ἄλλους ἄλλοις περιβάλοι κακοῖς; Διὰ ταῦτα πάσαις μὲν αἰτίαις, πᾶσι δὲ ἦλω ἐγκλήμασι, καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτὸν ἐξαίρησθαι φόνου, εἰ καὶ πάνυ πρὸς τὰς ἀντιλογίας γεγύμνασται. Εἰ μὲν οὖν τῶν τετυραννευμένων πεφόνευται· οὐδὲ τις ὅλως φόνος τετόλμηται. Ἔστω καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξηρημένος τοῦ ἀτοπήματος· εἰ δὲ πολλοὶ τῶν δυοῖν ἐκείνων πεπτώκασιν ἡμερῶν· εἰ μὴ γὰρ ἐκολοβώ-

ἦσαν καὶ ἡμέρῃ ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἔζησε πᾶσα σὰρξ, καὶ ἐρρύησαν ὅχετοί αἱματος διὰ πάσης τῆς πόλεως. Ζητῶ τίνες οἱ ταῦτα τετολμηκότες, συρφετώδης ὄχλος ἐρεῖτε καὶ φονικός; Ἀλλ' αὐθις ἐρήσομαι· πότερον ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πρῶτον τὸ φονεύειν ὠρμήκασιν, ἢ ἄλλο τι δρᾶσαι βουλόμενοι; Εἴτα μὴ τυγχάνοντες τοῦ σκοποῦ, παίειν καὶ φονεύειν προείλοντο; Οὐ πᾶσι δῆλον ὅτι τὰς ἐνίων οἰκίας διορύττοντες καὶ ἀναμοχλεύοντες, τῶν φυλάκων ἀνειργόντων καὶ διαμαχομένων· ὁ μὲν τις αὐτοὺς ἀξίνας διήρει· ὁ δὲ ζίφειν ἐπλήττει· ὁ δὲ πελέεσι κατετίτρωσκε, καὶ ἔκειντο ἀναμίξ, ὁ μὲν διηλοημένος τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ τὰ πλευρὰ διορωρυγμένος, καὶ ἄλλος τὰ σκέλη κάτασχώς, καὶ ἕτερος οὕτως ἢ ἐκείνως ἀνηρεμένος. Τίς δὲ ὁ τὰς οἰκίας ἐγκαταστρέφειν ἐγκελευόμενος οὐχ ὁ μέγας πατήρ καὶ τοῦ εἰρηνικοῦ μακρῆς; Εἰ τοίνυν ὁ μὲν τοὺς οἴκους προὔτρεπε καθελεῖν, τῶν δὲ ἐπιχειρούντων, οἱ φόνου τετόλμητο; Οὗτος ἄρα ὁ πρῶτος φονεὺς καὶ ὁ συλλογισμὸς ἀψευδής. Ἐγὼ δὲ διυσχυρισαίμην ἂν καθ' ὑπερβολὴν λόγου, ὡς εἰ καὶ μηδεὶς ἐτολμήσῃ φόνος, μὴ δέ τις ἐπλήγῃ τὴν δεξιάν, φονικοῖς οὗτος ὑπεύθυνος καθεστήκοι ἐγκλήμασιν· ἐν τοῖς ἐγκλήμασι γὰρ φησιν ὁ νόμος, οὐ τὸ γεγονὸς, ἀλλ' ἡ διάθεσις σκοπεῖται. Ὁμοῦ τε τοιγαροῦν προὔτρεπε καὶ φονικὴν διάθεσιν ἔσχηκεν· ὁ δὲ μὴ φόνων γενομένων φονεὺς ἐκ διαθέσεως γεγονὼς τοσούτου ρυέντος αἵματος, πῶς οὐχὶ τοῦτου κληρονομῆσαι τοῦ ὀνόματος; Καὶ ὥσπερ σωτῆρας ἂν τις καλέσειε, καὶ τοὺς ἐπιβαλλομένους μόνον τῷ πράγματι· εἰ καὶ μὴ τὸ ἔργον ἐπηκολούθησεν· οὕτω δὴ φονεὺς ἂν τις εἴπῃ καὶ τοὺς τὴν αἰτίαν μόνον παρεσχηκότας τοῦ φόνου καὶ φονικὴν ἐπιδεξαμένους διάθεσιν. Πῶς οὖν ὁ μὲν νόμος καὶ ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια τοὺς φονεῖς καὶ ἀπὸ τῆς γνώμης μόνης χαρρακτηρίζει· ἡμεῖς δὲ τοὺς καὶ τ' ἄλλα διαπεπραχότας καὶ μόνον οὐκ αὐτουργήσαντας τὴν σφαγὴν, τῆς κλήσεως ἐξαίρησομεν, καὶ ἀφήσομεν τοῦ ἐγκλήματος; Σκοπεῖτε γάρ· προτρέ-

πων ἐκεῖνος τῷ ληστηρίῳ καταδραμεῖν τὴν πόλιν καὶ τοῖς τῶν ἀπειθούντων οἴκοις ἀξίνας ἢ πῦρ ἐμβαλεῖν, ἄρα γε ἤδει τοὺς ἀντιστησομένους ἐκείνοις καὶ ἀντιπράζοντας, ἢ οὕτω περὶ τούτων ἀναισθήτως διέκειτο. Ὅποτε τοίνυν τοῦτο ἠπίστατο καὶ τὰ ἐντεῦθεν συνήδει, βελῶν ἀφέσεις, τὰς διὰ ζίφων πληγὰς, τὰς διὰ λίθων βολὰς· εἰ δὲ ταῦτα, καὶ τὰ ἐντεῦθεν ἀποτελέσματα. Εἰ τοίνυν ἡ πρώτη κίνησις τούτων ἀπάντων αἰτία καθέστηκεν· ὁ δούς ἐκείνην αἰτιώτερος ἂν εἴη καὶ τῶν ὅλων πρωταίτιος· ὁπότε δὲ καὶ σιδηροφοροῦντας ἐῶρα ἐνίου, καὶ σκεπαστηρίοις ὅπλοις πάντοθεν ἐαυτοὺς περιφράττοντας· καὶ ζίφος μὲν διηκυλισμένους, δόρυ δὲ τῇ δεξιᾷ περιφέροντας, οὐχ ὡς πρὸς πόλεμον ἤδει τούτους πεμφθήσεσθαι. Ὡσπερ τοίνυν εἰλουσομένους ἐξέπεμψεν ἢ θοινησομένους οὐκ ἂν πάντως ἡγνόησεν· ὡς περιδύσονται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἀποπλύνειάν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκαθάρειαν, καὶ ἀπογεύσονται μὲν τῶν παρακειμένων καὶ τοῦ ἀνθοσμίου ἐμπορησῇσονται, οὕτως εἰς πόλεμον ἀφίεις πληζαί τε προσέδοκα, ἐν μέρει δὲ καὶ πληγήσεσθαι, λίθον τε ἀκοντίσαι καὶ δόρυ ὠθῆσαι, καὶ βέλος ἀφείναι, καὶ ζίφος κατενεγκεῖν καὶ μαχαίρα τεμεῖν, καὶ τ' ἄλλα δρᾶσαι, ὅποσα σφαγὰς καὶ φόνους ποιεῖν εἴωθεν. Ὡσπερ οὖν εἰ μὴ τοῖς πολλοῖς ἐφίεις καὶ τὴν διὰ τῶν χειρῶν ἐπιτιθείς εὐλογίαν οὐκ ἂν οὐδὲν τῶν ἀτοπωτάτων ἐγένετο· οὕτως ταῦτα διδούς τῶν ἐντεῦθεν εἴη ἂν αἰτιώτατος. Ἀλλὰ μήτε προτρέπων εἴη, μήτε τι τῶν γινομένων συνεπιστάμενος, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀπείργων καὶ τοῖς τολμηταῖς δικπειλούμενος, φονεὺς καὶ αὐθις καὶ βούληται, καὶ μὴ βούληται· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἅπαξ εἰς ἐρίεον καὶ βάτον ἐμπεπτωκώς, φυτὰ δὲ ταῦτα ἀκάνθαις ἐξηνσηκότα, καὶ ἐπιμήκεις τοὺς κλάδους βλαστάνοντα· ὥσπερ ἂν ἀπολύειν ἑαυτὸν ἐπιχειρῇ τῶν ἀκανθῶν, τοσούτω προσπεριπλέκει ἑαυτῷ ταῦτα, καὶ οὐκ ἂν ῥᾶστα ἐκείθεν ἀπαλλαγήνῃ· οὕτως ὁ πραγμάτων ἀρχαῖς ἑαυτὸν ἐπιδούς πολλὴν ἐχούσας ἐντεῦ-

θεν φορὰν καὶ συγκίνησιν εἰ μετὰ ταῦτα τὴν συγκίνησιν ἀποτρέποι οὐκ ἂν ἀπείρξει, καὶ τὴν αἰτίαν ἔξει τοῦ πράγματος. Ἄρ' οὖν εἴ τις ἔλοιτο τυραννεῖν, εἶτα δὴ ἀλοίη καὶ κρίνοιτο οὐκ ἐπὶ τοῖς τυραννικαῖς μόνον αἰτίαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκείθεν φόνους φημί καὶ ἀπαγωγαῖς καὶ φθοραῖς· εἰ ἐνίστατο λέγων, ὡς οὔτε προὔτρεπε ταῦτα οὔτε ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν τολμησάντων, κολάσσειν ἀπάσαις ἐτιμωρήσατο· ἄρ' ἂν ἐλευθερωθεῖη τῶν αἰτίων; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Οὕτω τοιγαροῦν ὁ μέγας δεσπότης ἅπαξ ἐλόμενος τυραννεῖν καὶ τὰ καθεστηκότα κινεῖν τῶν ἐντεῦθεν ἀπάντων πρωταίτιος· εἰκότως κληθήσεται. Δοκῶ δέ μοι καὶ παρὰ φιλοσοφίας τι συντελέσειν τῷ λόγῳ· ὅσον τὴν πράξιν ἀνενεγκεῖν εἰς παράδειγμα. Ἐκείνη τοιγαροῦν τὴν μὲν φύσιν τὸ σῶμα φησί πρώτως κινεῖν· κινεῖσθαι δὲ ταύτην ὑπὸ ψυχῆς, καὶ ταύτην παρὰ τοῦ νοῦ, καὶ τοῦτον παρὰ θεοῦ. Εἴ τις οὖν ἔροιτο τοὺς θιασώτας αὐτῆς, ὅτι πολλῶν ὄντων τῶν κινούντων, τί ποτ' ἂν εἴη τὸ κινητικώτατον αἴτιον, ἐροῦσιν ὡς ὁ θεός· ἐκεῖνος γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ ἐνδύσιμον δίδωσι τοῦ κινεῖν. Μετένεγκαι οὖν μοι κατὰ βραχὺ τὸν λόγον πρὸς ὃ νῦν ἐξετάζομεν, καὶ ἴσως εὐρήσεις τὴν ὁμοιότητα καὶ, εἰ βούλει, διέλε μοι τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο ληστήριον, εἰς πληθὺν στρατιωτικὴν, εἰς δεκαδάρχας, εἰς ἑκατοντάρχας, εἰς λοχαγούς, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ τοῦ στρατοπέδου παντὸς ἡγεμών· τούτων τὸ μὲν πλῆθος ἐπετάττετο μόνον· ὁ δὲ δέκαρχος ἐπέταττε προσεχῶς καὶ τούτῳ ὁ ἑκατοντάρχης, καὶ κείνῳ ὁ λοχαγὸς καὶ τούτῳ ὁ στρατοπεδάρχης. Πότερον οὖν ἦν τις ἕτερος ὁ καὶ τοῦτον κινῶν, ἢ αὐτόματον ἦν τὸ στρατόπεδον; Τίς δ' ἄλλος· ἢ ὁ μέγας πατήρ, τὸ πρῶτον κινητικὸν αἴτιον· οὗτος τοιγαροῦν τὴν ὅλην κίνησιν ἐξειργάζετο τῇ σειρᾷ· ἀλλ' αὖθις ἄφαιρεῖς αὐτὸν τῆς κινήσεως, καὶ οὐδὲ τοῦτο φιλοσοφίας ἔκτός. Ἐκεῖνοι γὰρ τὸ πρώτως κινεῖν κίνητον διορίζονται, ἵνα μὴ εἰς ἄπειρον ἀναβαίνειν ἡ κίνησις· οὐκ ἐκίνει μὲν ἴσως, οὐδὲ ἐδί-

δου τὴν κίνησιν, ἀλλὰ ἀφ' οὗ δὴ τυραννεῖν εἴλετο, ταῦτα πάντα συγκατεργάζετο· καὶ τῆς μεγάλης ἀσπίδος μιμήματα τὰ μικρὰ ἀσπίδισκια, καὶ τοῦ ἐπιμήκουσ παλτοῦ τὰ βραχύλατα καὶ κοῦφα δοράτια. Ἐγὼ μὲν οὖν ἵνα μηδεμίαν δώσω τῷ λόγῳ ἀντιλογίαν πρὸς τοῦτο δικηγνίζομαι εἰς ὁμολογουμένης ἀρχῆς τὰς ἀποδείξεις ἀνάγων. Ἐπεὶ τοι γε ἐκεῖνος καὶ τοὺς λόγους καθίστη, καὶ τοὺς πολεμίους συνέταττε καὶ ἀφιεῖς παρώρμα τε καὶ ἐθάρρυνε, καὶ νικηφόρους ἐπαναστρέφοντας ἐταϊνίου καὶ κατησπάζετο, καὶ τῶν τιμῶν τὰς μὲν ἐδίδου, τὰς δὲ ἐπηγγέλλετο, καὶ παροίχοντο φόνων μισθοί, καὶ τολμημάτων ἀνταμοιβαί. Καὶ ταῦτα ποῦ; ἔνθα τὸ ἱλαστήριον καὶ περίξ τὰ χερουβίμ. ἔνθα τὸ καταπέτασμα ὅψιν ἀνδρῶν καὶ σωφρόνων ἀπεῖργον. Ἀλλὰ τί μοι τὰ τῆς σκιᾶς; Τί δὲ μὴ λέγω τὰ τοῦ τελείου φωτὸς ἔνθα ὁ τέλειος θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος· ἡ παράδοξος μίξις τὸ καινὸν κράμα ἔνθα ἡ διαίρεσις καὶ ἡ ἔνωσις, καὶ ἡ πατρικὴ βουλή καὶ ἡ τοῦ πνεύματος σύμπνευσις, ἡ τριαδικὴ ἀκατανόητος ἔνωσις; Καὶ γέγονεν ἀντίστροφα πάντα, καὶ πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς λόγον ἀντίθετα, μετὰ τοῦ πρώτου ποιμένος οἱ θῆρες, μετὰ τῆς ἀρχικῆς εἰρήνης ἡ ἐσχάτη διάστασις. μετὰ τοῦ φωτὸς ἡ ἀχλύς, μετὰ τῆς γαλήνης ἡ ζάλη, μετὰ τοῦ σταυροῦ ἡ κατάλυσις, μετὰ τῆς ἀθανασίας ὁ κίνδυνος, ἡ πτώσις μετὰ τῆς ἀναστάσεως. Πολυάνδριόν μοι τὸ ζωφόρον πεποίηκα οἰκητήριον, τὴν πρὸς ζωὴν εἴσοδον, πάροδον εἰργάσω πρὸς θάνατον, πρὸς αὐτό μοι διαπεπολέμησαι τὸ θεῖον μυστήριον. Τί μοι τὸ ἀπόπτεον κάλλος δεδημοσίεукας; Τί μοι ἐξυβρίζεις τὰ τιμιώτατα; Τί μοι τὸν πολυτίμητον μαργαρίτην εὖωνον καθιστᾷς; Τί μοι τὰ παναγέστατα τοῖς ἐναγεστάτοις διέσπειρας; Τί μοι συνάπτεις ἃ διεῖλεν ὁ κύριος· σφαγὴν καὶ ζῶην, γαλήνην καὶ ζάλην, σπονδὰς καὶ πληγὰς. Καὶ πάλαι μὲν ἐπὶ οἰκοδομῇ τοῦ οἴκου κυρίου οὐκ ἀναβέβηκε λαξευτήριον· νῦν δὲ τῶν ἀδύτων ἐντὸς, θωράκων κλόνοι, δορά-

των κρότοι, ξίφοι καὶ κράνοι, οἱ χαλκάσπιδες, οἱ σιδηροδετοί. Τοιαύτην μοι τὴν παρὰ σκευὴν πρὸς τὴν μετοχὴν τῶν ἀρρήτων ἐποίησας· ἀλλ' ὅ με μικροῦ διέλασσε, τοῦτο δὴ σε πρῶτως ἐρήσομαι. Τί ποτ' οὖν, ὦ βέλτιστε, σὺ τολμῆσαι τοιαῦτα προσηρημένος, οὐκ ἀλλαχοῦ σοι διέθηκας τὴν σκευὴν, καὶ τὴν δορυφορίαν ἡτοίμακας, ἐπὶ τὰ λαϊὰ τοῦ νεώ, πρὸς τοῖς δεξιόις μέρεσιν, αὐτοῦ που πρὸς τῇ εἰσόδῳ· ἀλλ' εἰς αὐτὸν εὐθύς ἀναβέβηκας τὸν ἐπὶ γῆς οὐρανὸν ὥσπερ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ μὴ τῆς τόλμης εὐθύς ἀπὸ θεοῦ ἄρξαι; Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἀποστατήσας θεοῦ, ὡς τῶν ἱερῶν λογίων ἀκούομεν, ἐνενόησε μὲν θεῖναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεφελῶν καὶ ἕσεσθαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ· οὐ μὴν ἐπεχείρησε· σὺ δὲ ἐκεῖνόν τε ἐλογίσω, καὶ τοῦτο πεποίηκας; Πῶς οὖν ὅμοιά τε τολμηκῶς, μᾶλλον δὲ τούτων χειρόνα δυσχεραίνεις τὴν κάθαρσιν, καὶ πρὸς ἀντιλογίας χωρεῖς, καὶ τοὺς κατηγοροὺς φυλοκρινεῖς· καὶ τοὺς μὲν παραγράφῃ, τοῖς δὲ ἀντεγκαλεῖς· παρ' ὧν δὲ γραφὰς ἀπαιτεῖς ὥστε παθεῖν ἄπερ ἂν αὐτὸς ἐγκαλοῦμενος; Πῶς καὶ τίνα, τρόπον, ὦ βέλτιστε, ἵνα σοι καὶ τοῦτο τὸ μέρος προσεξετάσω. Εἰ μὲν γὰρ ἀμφιβόλων σε ἐγκλημάτων ἐδίωκον, καὶ δεομένων μαρτυρίας καὶ ἀποδείξεως, καλῶς γε τότε ποιῶν ταῖς τῶν κανόνων ἀκριβεῖαις ἐχρῶ καὶ παρατηρήσεσσι· καλῶς ἐγενεαλόγεις σου τὸν κατήγορον καὶ ἐπολυπραγμόνεις αὐτοῦ τὴν ζωὴν· καὶ ἀσφαλεῖ τῷ λόγῳ πλήξεις ἡνάγκαζες· ἐπεὶ δὲ ἀναμνησκω μόνον τὰ πεπραγμένα σοι, καὶ μονοῦ μεταφέρω τῷ λόγῳ τῷ διηρήματι ταῦτα παραδεικνύς, τί μοι τοὺς κανόνας ἀντιτίθης; καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα συνείρεις κεφάλαια; Ὁρᾷς σε οὔτε ἀρρητοουργίας γράφομαι, οὔτε βίου κακοῦ, οὔτε τῶν ὑπὸ σκότῳ κεκαλυμμένων, διὰ τί; Οὐχ ὅτι μὴδὲν σοι τούτων πέπρακται· ἀλλ' ὅτι μαρτύρων ὁ λόγος δεῖται καὶ ἀποδείξεων· ἔν' οὖν μὴ τις ἀντιλογία ὑπὲρ σοῦ δῶ ἀφορμὴν πᾶν ἀμφιλαφές σοι παρατρέχων καὶ ὑπόσιον ἐγκλημα, τὰ ὑπαιῆρα μόνον κινῶ καὶ ὅποσα πάντες

συνίσασιν. Εἰ μὲν οὖν ἐξῆς αὐτὰ τὰ πράγματα μεταφέρειν καὶ ὅσα τοῖς παρωχηκόσιν ἐτολμήσῃ καιροῖς ταῦτα τῶν ἐνεστώτων ποιεῖν, οὐκ ἂν οὐδὲ τῆς ἐν τοῖς λόγοις ἐκθέσεως ἐδεήθημεν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔχει φύσιν τὸ πρᾶγμα ὁ λόγος τὸ λεῖπον ἀναπληροῦ· καὶ παρεληλύθαμεν νῦν κατηγορήσοντες, οὐ μαρτυρήσοντες, τιμωρήτοντες, οὐκ ἀποδεικάζοντες; Ἐδεῖ μὲν οὖν σύνδρομόν σοι γενέσθαι τῇ τόλμῃ τὴν δίκην καὶ τοὺς νῦν σοι συνηγοροῦντας, τότε παρεῖναι κατηγοροῦντας, ἀλλὰ τοῦτο ἀνθρώπινον οἶμαι δίκαιον· οὐχ οὕτω δὲ τὸ πᾶν ποιεῖ· ἀλλ' ἐτοιμάζειν μὲν τόξον, οὐκ ἀφίησι δὲ τὸ βέλος εὐθύς, καὶ τοὺς ἀνθράκας ἀνάπτει μὲν, οὐ καταφλέγει δέ. ἀλλ' οἶδεν ἐκεῖ μὲν καιρὸν ἀφέσεως, ἐνταῦθα δὲ καταφλέξεως. Ὅποτε ταῖνυν ἔδει καὶ τὸ βέλος ἀφεῖναι καὶ γενέσθαι τὸν ἐμπρησμόν ἄμφω πεποίηκε. Τίνοι ταῦτα φημί, τεκμαιρόμενος; τῇ κινήσει τοῦ αὐτοκράτορος; ὁμοῦ τε γὰρ τὸ θεῖον κεκίνηται ἐπὶ σέ καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπηρετεῖ τῷ βουλήματι, καὶ πάλαι πάντα τετολμηκῶς, νῦν ἐπὶ πᾶσι καὶ τύραννος καὶ φονεὺς ἀναδέδειξαι. Καὶ τοῦτο μὲν οὕτω κείσῃ· ἐμὲ δὲ τάχα τις οἰήσεται ὑπερβάλλειν μακρῷ τοῖς λόγοις τὰ πράγματα τέχνας τινὰς ταῖς ἀποδείξεσιν ἢ ἀναμνησέσιν ἐπεισάγοντα. Ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω πλείονα λέγειν τῶν γεγονότων, ὅτι μὴδὲ ζυμμετρεῖν τὸ λόγον οἷς προϋθέμην ἐρεῖν δεδύνημαι οὐ μὴν διὰ τοῦτο καὶ ὑμᾶς κατόπιν ἐλπεῖν τῶν πραγμάτων ἡγοῦμαι. Εἰ μὲν γὰρ ἄγνοοῦντας ἐδίδασκον, τὰχ' ἂν τοῦτο πασεῖν ὑμᾶς ὑπελάμβανον· ἐπεὶ δὲ εἰδότες ἀναμνησκω, οὐ τῷ λόγῳ τοσοῦτον προσέξετε, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν πρὸς τὰς πράξεις ἀνενεγκόντες, πρὸς ἐκείνας τὰς ψήφους μετρήσετε. Ἀλλ' ἂ μὲν εἴρηκα γέγονέ τε ὁμοῦ καὶ τὰ γε πλείω τῷ παρεληλυθότι καιρῷ συναπέρρυσσε· περὶ δὲ οὐ νῦν λέγειν ἐπικεχείρηκα ὁμοῦ τε γεγονός ἐστιν καὶ γιγνόμενον, καὶ παρεληλυθός καὶ ὀρώμενον· οὐδὲν δὲ ἥττον καὶ ἐσόμενον, καὶ περιειληφὸς ἀκριβῶς τὴν τοῦ χρόνου τριμέρειαν, καὶ οἷον στήλη τις ὅν ὥσπερ ἐν αἰῶνι

τῷ μετ' ἐκείνον βίῳ πικρῇ τῇ ἐκείνου κακοηθείας καὶ περὶ τὰ θεῖα μανίας, καὶ τῆς περὶ τοὺς ἱεροὺς οἴκους καταστροφῆς· καὶ οὐκ ἔχω τίνι ποτὲ τὸ ἐκείνου παρεικάσω πρᾶγμα καὶ διανόημα. Πάντα γὰρ μοι τὰ ἄτοπα ὁμοῦ συνεισέρεχται καὶ πᾶσιν ἐκείνον ἀντισταθμούμενος ὥσπερ ἐν ῥοπαῖς κουφότερα τὰλλα ὀρῶ· καὶ τῷ ἐκείνου μέτρῳ μηδαμῇ παρισούμενα. Τί ποτε παρενοῶν τοὺς θεοὺς νεῶς κατεστρέφετο· καὶ οὐκ ἀνίει ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ τιθεὶς καὶ ἐκλειμμένα ποιῶν ἐρήπια; Οὐ γὰρ μόνον τὸν κόσμον ἀφῆρει τοῦ νεῶ οὐδὲ τὸ κάλλος ἡγχείου, οὐδ' ὑφῆρει τι τοῦ μεγέθους, οὐδὲ τῶν πανηγεσταίων τὰ μὲν ὑβρίζε, τῶν δὲ οὐκ ἔψαυεν. ἀλλ' ὁμοῦ πάντα καθάπερ οἱ μεμνηνότες τὸν κόσμον, τὸ κάλλος τὸ μέγεθος, τὸ μὲν ἀφῆρει τὸ δὲ ἡμαύρου, τὸ δὲ ἡρείπου, μέχρι καὶ τῶν ἀψάυστων καὶ ἀθεάτων τὴν μανίαν ἐπιδεικνύμενος. Ταῦτα θρήνων οὐκ ἀποδείξων· καθήρηται γὰρ καὶ νῦν τὸ ἀγίασμα κυρίου, καὶ καταλέλυται ἡμῶν τὸ ἀξίωμα· καὶ τὸ τῆς πίστεως ἡμῶν κατέστραπται μέγεθος, καὶ ἂν παρὰ πολλῶν τῶν πρώην τυραννευσάντων καὶ εἰς αὐτὸ τὸ θεῖον μακρόντων κατὰ μέρος πεπόνθαμεν, ταῦτα νῦν ἄπρῶτον παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἐφ' ἡμᾶς ἐπενήνεκται. Καὶ εἶδεν ὁ καθ' ἡμᾶς καιρὸς τῶν διαβεβοημένων ἐκείνων ἐπὶ πᾶσι παρανομήμασι, τοῦ μὲν τὴν θρασύτητα, τοῦ δὲ τὴν ἱεροσυλίαν, τοῦ δὲ τὴν μαιφονίαν, πάντων δὲ ὁμοῦ ὡς τις εἶρηκε - τὴν ἀσέβειαν. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ ῥομφαία τότε μὲν ἐστιλβοῦτο, νῦν δὲ ἤκε φέρουσα τὴν τομὴν· ἀλλ' ἡ μὲν βραχὺ τι ἐνταῦθα τεμεῖ· περὶ δὲ τῆς ἐτέρας δέδοικα τῆς τεμνοῦσης, καὶ μὴ διαιρούσης τὰ τμήματα· δέδοικα καὶ περὶ τῶν πλείονων ὑμῶν, εἰ ὡς ἀπολογησόμενοι τοῦ ἀνδρὸς τὰς γνώμας ἐσχήκατε, καὶ τὸ μὲν φῶς σκότος ποιήσαντες, τὸ δὲ πικρὸν γλυκὺ τῷ λόγῳ κατασκευάσαντες. Ἀλλ' οὔτε τις τὰς τοῦ μεγάλου φωστῆρος μαρμαρυγὰς ἀγλύωδαι· καὶ ἀμαυρὰς ἀποδείξειεν· οὔτε τὸ ἐνταῦθα τοῦ λόγου φῶς, καὶ τὴν τῶν ἀποδείξεων αὐγὴν,

ἀλαμπῇ καὶ ἀγλύωδῃ ἐρεῖ. Εἰ δέ τις τῶν πάντα τολμώντων τοῦτον ὑπὲρ ἐκείνου τὸν λόγον προσθείη, ὡς καθήρει μὲν τοὺς ἱεροὺς οἴκους, ἐβούλετο δὲ εὐπρεπεστέρους καὶ καλλίονας ἀπεργάσασθαι, πρὸς αὐτὸν ἂν βραχὺ τι χαριεντισάμενος εἴποιμι. Ὡς τοῦτο μὲν. Ὡ βέλτιστε, ἐν μαντεύμασιν, ἃ δὲ προσετίθει ποιῶν, σαφῆς τις ἀνέλη ἀσέβεια καὶ δίχα τοῦ τρίποδος· εἰ μὲν γὰρ μεταποιεῖν τὸν κόσμον ἤρεϊτο ἢ ἐναλλάττειν τὸ μέγεθος, ἢ ἄλλο τι μετασχηματίζειν τῶν εὐργασμένων. τὸ μὲν ἂν ὑφῆρει, τὸ δὲ ἀντετίθει, ὥσπερ δὴ νόμος μεταποιήσεως, καὶ τὸ μὲν καθήρει, τὸ δὲ ἀνίστη· καὶ τὸν μὲν διέλυε τῶν δεσμῶν, τὸν δὲ μάλλον συνέσφιγγε· καὶ τὸν μὲν ἐζήρει τῶν λίθων, τὸν δὲ προσήρμοζεν. Εἰ δὲ τὸ ζῦμπαν ἐλέλυτο· ἀλλ' ἤρκει μέχρι τῶν κρηπιδῶν ἢ λύσις. Τί δὲ καὶ ταύτας ἀνῶρυτε; τί τὰ ὑπὸ γῆν ἀνεχόννυν, ἀφαρμόττων δὲ τοὺς λίθους, καὶ προσαρράττων τοὺς τοίχους, καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστρωννύς ἔδαφος, καὶ τοὺς ἐγγεγλυμένους ἀφαιρούμενος τύπους. Διὰ τί μετετίθει καὶ ἐφ' ἐτέρας οἰκοδομαῖς προσεπήγνυ καὶ ἤρμοττεν; Ἄρ' οὐ λῆρος ἀντιλογία πᾶσα, καὶ τὸ ὑπὲρ ἐκείνου σπουδάζειν τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων κοινωνίαν κατηγορεῖ; Τίς δὲ τῶν πάντων ὑμῶν τοιοῦτόν τι πεποίηκεν εἴπερ οὐκ ἔχει κατηγορίαν τὸ γεγονός; Τίς δὲ τῶν πρώην ἀρχιερέων; τὸ γὰρ τοι δεδομένον καὶ εὐσεβές, πᾶσιν ὁμοίως ἀνεῖται, καὶ πρὸς παράδειγμα βλέπων ἔκαστος, τὸ ἔργον οὐκ ἀποκνεῖ· ἀλλ' οὐδεὶς τοιοῦτόν τι πεποίηκεν οὔτε τῶν νῦν οὔτε τῶν πάλαι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὸ ἐπιγαστριον πεπονθότες, ἀμύσσειν ἐθέλοντες, ἢ τυλωδέστερον τὸ ἥπαρ γενόμενον πρὸς τὴν φυσικὴν μεταποιεῖν ἀπαλότητα, ἢ ἄλλο τι τῶν κυριωτέρων ἰώμενοι ἢ πεπονθῆσαν μήνιγγα, ἢ καρδίαν ὑποπτευθεῖσαν ἡρέμα τὴν χεῖρα προσάγουσι καὶ τῇ πάσῃ φειδοῖ χρώμενοι τὸ νοσοποῖον ἐξάιρουσιν αἵτιον, κάντεϋθεν τοῦ πάσους τὸν ἄνθρωπον ἀπαλλάττουσιν· οὕτω δὴ καὶ οἱ διαρεπέντα νεῶν συνάπτειν ἐπιχειροῦντες, ἢ τὴν ἁρμονίαν διαλυθέντα συσφίγγειν

καὶ ζυγκολλᾶν ἡρέμα καὶ καταβραχὺ καὶ περ-
μένως, καὶ μέχρι τῆς λύσεως μετατιθέασι τὰ
διεῖρργότα, εἴτ' αὖθις ἐποικοδομοῦσι καὶ ζυντι-
θέασιν· ὁ δὲ ὥσπερ τὸν τοῦ Σαράπιδος κατα-
λύων ναὸν, ἢ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον, ἢ τὸ
εἰδωλεῖον τοῦ Ἡρακλέους, οὕτως ἀνεπίμπρα καὶ
ἀνεμόχλευε πάσαις σιδήρων ἀκμαῖς καὶ ὀξύτη-
σιν, ἀζίναις, λαξευτηρίοις, πελέεσι συνηρράτ-
τοντο λίθοις, οἱ ἀντερειδόντες, οἱ συνερειδόντες,
συγκατερρήγυνυντο τοῖχοι αὐταῖς εἰκόσι τε καὶ
ἀγάλμασι, καὶ ἦν πάντα ὥσπερ ἐν σεισμῳ,
ἄερος ἀμαρουμένου, γῆς ἀναβρασσομένης, θε-
μελίων ἀναρρήγνυμένων, καὶ ἀντικινουμένων ἀλ-
λήλοις, μᾶλλον δὲ ἀντιρρήγνυμένων, καὶ κενόν
τινα ἦχον ἀποτελούντων. Εἶδον ταῦτα πολλοί,
μᾶλλον δὲ καὶ νῦν ὁρῶσι, καὶ πολλὰ τῶν ὀφ-
θαλμῶν κατασπένδουσι δάκρυα, καὶ οὐδεὶς ἐκεῖ-
πεν ἀδαμαντίνην ἔχων καρδίαν ἀδακρυτὴ παρε-
λήλυθεν. Ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν ἦττον θρηνῶ, ὀξύ-
τερον δὲ τῶν πολλῶν ὁρῶν ζητῶ τὸ ἄδυτον, τοὺς
θυτσκους, τὰ σπονδεῖα, τὸ ἱλαστήριον, ἢ τοῦ
κυρίου τράπεζα ποῦ; Οἱ ἂν ἔχοντες κίονες οἱ
περιζωννύντες, εἰ δ' ἐκεῖνα οὐδὲν οὐδαμοῦ, ἀλλὰ
συγκάτέστρχπται πάντα καὶ συνηφάνισται. Ἀρά
γε μετὰ ταῦτα τειχίῳ τινὶ τὸ ἄδυτον περιεί-
ληφεν, ἔνα καὶ αὖθις εἶη τοῖς πολλοῖς ἄβατον,
ἄρά γε σχήματα προσῶρων ἀπλῶς οὕτως πε-
ριέσκηκε; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ, καὶ ἔνα γε τὸ ἀλη-
πὲς τοῦ λόγου κατὶδῶμεν, δεῦρ' ἔτε κοινή πρὸς
τὸν τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου νεῶν. Ἐγὼ δὲ ἦν
μὲν βούλησθε καθηγήσομαι· ἦν δὲ σύνιστε ὅπη
τῆς πόλεως καθίδρυτο πρὶν, συνέψομαι· καὶ δῆτα
βεβαδίκκαμεν. Ἀλλὰ βαβαί, τῆς τῶν ἐγνωσμένων
μεταλλαγῆς τε καὶ καταστάσεως· οὐδὲν γὰρ
οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἀχλὺς πάντα, καὶ κενὸς ὁ ἀήρ καὶ
οὐδὲ ἔχνη σαφὴ τοῦ σηκοῦ. Οἱ δὲ ὄχθοι τινές,
αἱ δὲ διωρυχαί, παπαὶ δὲ καὶ τῆς τῶν κυνῶν
ύλακῆς καὶ τῆς τῶν λίβων τομῆς, καὶ τῆς τῶν
πριόνων ἀκμῆς. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἄδυτον, ἔνθα
τῶν κυνῶν ἢ μὲν γεννῶν, ὁ δὲ θατέρω τῶν
ποδῶν ἀποκινᾷ τὴν ἰξύν· ἐκεῖνο δὲ ἔνθα τὸ

ἱλαστήριον, τὸ δὲ ὑπορύττει σὺν ἀμφοῖν τοῖν
ποδοῖν. Ἀλλ' ὦ μοι τῶν κακῶν· ἡμίονοι ἐντεῦ-
θεν καὶ ζεύγη ἐκεῖσεν βοῶν, καὶ δυσωδίας
πάντα μεστά· ἔνθα τὸ καλλιέριμα, ἔνθα ἢ τοῦ
θυμιάματος σύνθεσις, ἄρ' ἀνεκτὰ ὑμῶν ταῦτα
τοῖς ὀφθαλμοῖς; ἢ καὶ ὑμεῖς εὐθέως ἐσκυθρο-
πάκατε· ἀλλὰ μοι τὸ φρικωδέστερον ἐνημήπητε·
ἐνταῦθα γὰρ ὁ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως θρόνος
καθίδρυτο, φημί δὴ τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μέγала
ἐκεῖνα ἐτελέσθη μυστήρια· τὸ μέγα θῦμα, τὰ
μετ' ἐκεῖνον αὐτοθελῆ σφάγια, τὰ μῦρα, τὸ
ἔλαιον, ἢ μίζις, ἢ σύνθεσις, οἱ τόποι τῶν ἀτυ-
πώτων, τῶν πρωτοτύπων τὰ σύμβολα, ποῦ πότε
ταῦτα οὔχεται; Ἀπέρριπται, συνεξηφάνισται τὰ
θεῖα ταῦτα. Ποῦ ποτέ μοι τὸ ἀγνὸν ὕδωρ καὶ
ὁ λαμπτήρ, καὶ τὸ ἀπρόσιτον φῶς; Ποῦ ποτέ
μοι ὁ μαργαρίτης; Ποῦ δὲ ἡ καὶνὴ θυσία; ποῦ
δὲ ἡ τράπεζα καὶ ἡ ἐτοιμασία; Ποῦ δὲ ὁ ἀπείρ-
γων περίβολος, αἱ κιγκλίδες, τὰ παρασκήνια;
πάντα μία κατέστρεψε χεῖρ. Ἀλλὰ μοι μικρὸν
μετενεγκόντες τὸν ὀφθαλμόν, τὰ κατόπιν ἴδω-
μεν τοῦ νεώ. Τί ποτε οὖν ταῦτα; τύμβοι κενοί·
ἀλλ' ἐρώμεθα τοὺς δικαιοῦντας. Μὴ τι νῦν πρῶτος
ὁ μέγας πατήρ λατομήσας τοὺς λίθους εἰς ὃ
νῦν ὁρῶμεν σχῆμα διετυπώσατο; Ἀκούετε ἃ
λέγουσιν· Παλκιά τὰ ὁρώμενα πολυάνδρια, κά-
τω που κατορωρυγμένα τῆς γῆς· ἀλλ' ὁ μέγας
πατήρ καὶ τὰ θεσμῶ κεκαλυμμένα φύσεως ἀναρ-
ρήξας ὑπ' ὅψιν ἅπασι τέπεικε. Βαβαί τοῦ θεά-
ματος! Ὅρῳ γὰρ καὶ τῶν σωμάτων ἔνια, διά-
λελυμένα καὶ διερριμμένα καὶ γυψὶ καὶ κυσίν
εἰς βρώσιν προκείμενα. Τοῦτο κεφαλὴ, ὡς οὖν
εἰκάσαι ἀπὸ τοῦ σχήματος· ἐκεῖνο αὐχὴν, ἢ νο-
τιαῖον· κατηγοροῦσιν οἱ σπόνδυλοι, ταῦτα χεῖρες
ἐκεῖνα πόδες, τοῦτο στήθους ὅστουν, ἐκεῖνο τάχα
ἰγνὺς. Τίς δ' οἶδεν εἰ ἄρρενες ἢ θήλειαι τὰ ὁρώ-
μενα· τὸ δὲ πτύον τι βούλεται. Ὅρατε τὸν
ἀπέναντι βόσυνον, τὸν πρὸς τῇ λεωφόρῳ· ἔνθα
τὸ στόμιον, ἐκεῖ ταῦτα τὸ πτύον ὡθεῖ· μᾶλλον
δὲ ὁ διχχειριζόμενος τοῦτο, ὃν δὴ που δὴ καὶ
ὀράτε. Ἀλλὰ τί ποτε παρανομώτατε, σὺ οὕτω

τὸ κρανίον πκίσας ἡλόησας; Τί δὲ διέρρηξας τὸ ὄστουν; Τί ποτε ταῦτα, ὦ φίλοι καὶ μῦσται, καὶ μυσταγωγοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ κήρυκες; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅς τις καὶ γένωμαι τοῖς πά- πεσι συγγεόμενοι. Πάσχοιτε δὲ καὶ ὑμεῖς τὸ εὐσεβεῖς πάσημα καὶ μακάριον, πάλιν Νέρων μαίνεται καὶ κατάρχει τοῦ ἀσεβήματος· πάλιν Δομετικὸς προσήκας ἐπινοεῖται καὶ Τραϊανὸς ἐπαυξάνει τὸν διωγμὸν, καὶ τοῖς προησληκόσιν ἐπέξεισι. Πάλιν τὰ τοῦ Προδρόμου ὅστ'α καὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ πυρὶ καίεται καὶ εἰς χοῦν ἀνγλύεται. Δέδοικα μὴ καὶ μαρτύρων ἐνταῦθα κατέκειτο σώματα· φοβοῦμαι μὴ τι τῶν τοῦ Ἀνδρέου μελῶν ἐνταυσοῖ ποῦ κεκρυμμένον ἐλάν- σανεν, ᾧ δὴ καὶ ὁ ναὸς καθωσίωτο· μὴ τι τῶν τοῦ ἀδελφοῦ Πέτρου, μὴ τι τῶν τοῦ Παύλου τῶν μεγάλων τῆς ἀληθείας ἀγωνιστῶν καὶ προ- μάχων τῆς εὐσεβείας· καὶ πάλαι μὲν ὑπὸ Νέ- ρων· ὁ μὲν ἐσταυροῦτο, ὁ δὲ ἀπετέμεντο μό- νον. Νῦν δὲ ὑπὸ τῷ μεγάλῳ πατρὶ κατὰ μέρος διήρηνται, καὶ οὐδὲ τῆς ὁσίας ἡζιώνται· μᾶλλον μὲν οὖν ἀνορύττονται καὶ ἀναχνύνονται, καὶ ὥσπερ τινὰ τῶν ἐναγῶν σωμάτων παρὰ ῥήπτου- νται καὶ διασπείρονται. Ὡ τῆς τόλμης, μᾶλλον δὲ τῆς ὀμότητος! ἀλλὰ πῶς ἂν περιπαθέστε- ρον τὸ πρᾶγμα ὑμῖν διηγήσωμαι; Ἐπεὶ γὰρ τὰ ὑπὲρ γῆν καθεῖλεν ἄδυστα, τολμᾷ καὶ κατὰ τῶν ὑπὸ γῆν, καὶ διαιρεῖ σιδήρῳ, καὶ ἀναχνύνει θήκας σωμάτων νεκρῶν, καὶ δημοσιεύει τὴν φύσιν, καὶ ἀναριπτεῖ τὸν ἐγκείμενον χοῦν, καὶ διασκίδνυσι τὴν κόνιν εἰς τὸν ἀέρα, παρέλυσε τὴν τῶν μελῶν ἀρμονίαν, διέλυσε τὰ συντεθει- μένα, μετήγαγε τὸ σῆμα τοῦ σώματος· εἶδεν ἃ νόμος ἀπείργει τοὺς ὑφ' ἁλμοὺς, οὐκ ἐνάρκη- σεν, οὐκ ἠρυσάρεν, οὐκ εὐθύς ἰδὼν συνελύθη· ἀλλ' ὥσπερ οἱ διαφοροῦντες τὴν γῆν; οὕτω τὰ τεθειμένα μέλη διέσπασέ τε καὶ μετεκόμισεν. Ὅρατε τοὺς μεγάλους τύμβους ἐκείνους ὧν ἔκκ- στος βρῆχ'εῖ τινα διαφράγματι κατὰ τὸ μέσον διήρεται· τεκμαίρομαι τοῦτο φιλίας σύμβολον ἄρραχούς· ἢ γὰρ ἐταιρίας ἐστὶν ἔνωσις ὁμοῦ καὶ

διάζευξις, ἢ συζυγίαν ἀρίστην κατηγορεῖ, καὶ φιλάτων μελῶν καὶ μετὰ θάνατον μίξιν ἀνέ- παφον, καὶ ἔκειντο· ἐν θατέρῳ μὲν ὁ ἀνὴρ μέρει, ἐν θατέρῳ δὲ ἡ γυνή, ἔν' ὁμοῦ συνταφέντες· καὶ συναναστῶσιν ἡχησάσης ἄνω τῆς σάλπιγ- γος. Ἀλλ' ὁ τῆς εἰρήνης μυσταγωγὸς καὶ τῶν θεσμῶν ἀκριβὴς φύλαξ βασκαίνει τῇ καλῇ ταύτῃ συζυγίᾳ καὶ μετὰ θάνατον, καὶ διαιρεῖ ἀπ' ἀλ- λήλων οὓς καὶ νόμος συνῆψε, καὶ γνώμη συνή- γαγε, καὶ ἀπαλλοτριοῖ τὴν ἔνωσιν, καὶ γῆσεν ἀναρρήξας προτέθεικε δημοσίᾳ· ὅποσον οὐδὲ τοῦ ἡλίου ἐφικνεῖται ἄκτις, ἀμφίβολον πεποίηκε τῷ πολλῷ πλήθει καὶ τὴν ἀνάστασιν εἰς κόνιν ἀνα- λύσας τὸν σχηματισμὸν τῶν μελῶν· ἐβάσκηκε τοῦτοις καὶ τῶν ἐλπίδων, καὶ ἀμφήριστον τὴν ὁμολογίαν πεποίηκε. Τί πρῶτον θρηνήσω; τί δὲ ὕστατον ἀποδύρωμαι; τοῦ ναοῦ τὴν κατὰ λυσιν; τοῦ ἀγιασματος τὴν καθαίρεσιν; τὴν τῶν θείων εἰκόνων ἀναίρεσιν; τὴν κεινὴν ταύτην τυμβω- ρυγίαν; Εἰτά με ἐρωτᾶτε· ἀντί ποίων ἀδικη- μάτων τὸ καθαρτήριο αὐτῷ πόμα κεκέρασται· ἀντί τῶν ναῶν οὓς κατέστρεψεν, ἀντί τῶν εἰκό- νων ἃς ἀνείλεν, ἀντί τῶν ἀδύτων ἃ κατηδάφι- σεν, ἀντί τῶν ἱερῶν ἃ σεσύληκεν, ἀντί τῶν τύμβων οὓς ἀνώρυξεν. ἀντί τῶν σωμάτων ἃ διέσπειρεν; Εἰ γὰρ οὐδὲ πρὸς οὐδὲ ἐν τούτων ἀρκουσάν ἐστιν εὑρεῖν τιμωρίαν, ἐπὶ πᾶσιν πό- σοις ἂν θανάτοις ἀναιρεθεῖη; Εἰ γὰρ μόνον τὸν ναὸν κατὰ στρέψας, ὡς ἀσεβήσας ἐκρίνετο, τὰ λοιπὰ προσθεῖς· ἐξαιρεθεῖη ἂν τοῦ ἐγκλήματος; Ἐγὼ δὲ οὐδ' εὑρεῖν δεδύνημαι οὔτ' ὄνομα, ᾧ τοῦτον ἐνταῦθα καλέσομαι· οὔτ' ἐγκλημα, ὑφ' ὃ ὑπαγάγοιμι· ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις σύνθετον ζῶον ἰδὼν κατὰ τὴν μυθευομένην ἐκείνην χίμαιραν, πολλὰς μὲν ἀδικαφόροις διαπεπλάσμενον ταῖς κεφαλαῖς· οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ τὰ κατόπιν διη- ρημένον, οὐκ ἂν εἴποι τί ποτέ ἐστι τὸ ὁρώμε- νον· τοῦτο δὴ καὶ γὰρ ἐνταυσοῖ πέπονσα· οὕτω δὴ πολυμιγές τι κακὸν τὸ δεικνύμενον, καὶ οὐκ ἂν τις ῥαδίως κατονομάσειεν. Ἀλλὰ τις ἴσως ἐρεῖ μὴ τυμβωρυγίαν εἶναι τὸ γεγονός· ὅτι μὴ

τι τῶν ἐγκειμένων ταῖς θήκαις ἢ ἐξεφόρησεν, ἢ ἐβούλετο ἐκφορεῖν· οὐ διαφέρομαι· ἐκεῖνο μὲν γὰρ νεκροσυλία, τοῦτο δὲ ἄντικρυς τυμβωρυχία· καὶ ὥσπερ ὁ τοῖχον διορύττων τοιχωρύχος ἐστίν, οὕτως ὁ τύμβον τυμβωρύχος εἰκότως κληθεῖη. Εἰδ' οὐκ εἶχε τὴν πιέζουσαν ἀνάγκην τοσοῦτον μᾶλλον κακίῳ, ὅσον τοῖς μὴ ἐκείνως τυμβωρυχοῦσι τὸ πιέζεσθαι χρώζει τὴν ἀπολογία· ἐνταυτοῖς δὲ ἀπροφάσιτος ἡ παρανομία· κἂν ἀντέλῃ ἔτι τοῦ πιέζεσθαι. Ἐγὼ σοι καὶ τοῦτο ἰάσομαι· οὐκ ἔδειτο μὲν τῶν νεκροστόλων ἀμφοῖν· ὁμολογῶ· ἐπεὶ καὶ ἤδη πάντα σεσήπασιν· ἀλλ' ἔδειτο τῶν τύμβων αὐτῶν, ὅτι πλακὸς ἐτύγγανον τῆς ἀρίστης, καὶ τῶν μὲν ἐξ ἐπιπολῆς αἱ γραμμαὶ, τῶν δὲ εἰς βῆθος καὶ χρυσαυγεῖς διαπεποικιλμένοι, οἷον ῥοδωνιαῖς, τῶν δὲ τὸ χρῶμα καθαρὸν ἀκριβῶς καὶ τηλεφανές. Ἐπὶ τούτοις καὶ ὁ τέμνων ἀπηώρηται σίδηρος, καὶ οἱ ἀντωποῦντες μεμίσσωνται· καὶ πολλοὺς αὐτῶν διηρήκασιν, καὶ τὰ τμήματα ἐν τοῖς δεσποτικοῖς ἀγροῖς, ἐν τοῖς τῶν λουτρῶν κάλλεσιν τε καὶ χάρισιν· τὰ μὲν κολυμβήτραις ἤρμοσε, τὰ δὲ φιάλας καὶ κρατῆρας πεποίηκεν. Ἔστι δὲ καὶ οὗς ἀπὴνκίς καὶ βοῶν ζεύγεσι μετεκόμισεν, ἀπραγματεύτους λουτῆρας καὶ αὐτοσχεδίους ἐγκαταθέμενος, καὶ ἃ θρηνεῖν δέον ὄρωντας, ταῦτα χαρίτων εἰσιν ἀφορμαί. Ἀλλ' ἀφείσω τῆς τυμβωρυχίας τὸ δεσπότης, εἰ βούλεσθε· τί ποτε οὖν παρὰ νόμῳ τοὺς τάφους ἀνώρυττε; τί κεκίνηκε τὰ ἀκίνητα; τί δεδημοσίευσεν τὰ τῶν θείων ψυχῶν οἰκητήρια; Τί τὸ καταναγκάσαν, τίς αἰτία τοῦ πράγματος; τίς ποτε τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωρίμων ἀναχωνύειν τῆς γῆς τοὺς τάφους εἴλετο; Οὐ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις πίπτοντας νόμος τοὺς συστρατιώτας καταθάπτειν εὐθύς; Οὐκ εἴ τις ἴδοι νεκρὸν ἐν ὁδῷ σῶμα προκειμένον, εὐθύς κἂν θηρίου ψυχὴν ἔχοι καλύπτει τῇ γῇ, καὶ βραχὺν τινα κολωνὸν ἐγείρει, καὶ στήλην ἵστησι λίθους τινὰς συμφορήσας, καὶ σταυρὸν πῆγνυσιν; Ὁ δὲ ἐκ διαμέτρου πάντα πεποίηκεν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἀδύτων τῆς γῆς τοὺς κειμένους ἀναβιβάσας καὶ

τὴν τῆς φύσεως ἡμῶν θεατρίας ἀσπένειν. πόσῳ τούτων τὰ τῆς ἐλληνικῆς γνώμης φιλανθρωπότερα; οἱ μὲν γὰρ τῷ πυρὶ τοὺς κεκμηκότας ἐδίδοσαν· ἔπειτα ἐν ἄγγει τινὶ συνεφόρου ἀμνηστὴν κάρηνα· εἶτα δὴ καταγωννύντες στήλας τε ἵσταν καὶ πετελέας περὶ ἐφύτευον καὶ ἰλάσκοντο. Ὁ δὲ θεὸς πατήρ οὐ κατέφλεξε μὲν, οὐδὲ γὰρ ἦν ἔτι τῶν σωμάτων ὑπολιπὲς τῷ πυρὶ, διέχευε δὲ τὴν κόνιν καὶ εἰς ἀέρα ἐλίκμησεν. Ἰουλιανοὶ ταῦτα φησάντες τετολήκασιν. Ἐκεῖνος γὰρ διακωμῶδεῖν βουλόμενος τὴν ἀνάστασιν διαλύειν ἐπεχείρει τὰ σώματα, ἀλογώτατα περὶ τοῦ τῆς εὐσεβείας ἡμῶν λόγους διανοούμενος· ὅπου γὰρ ἂν διαλυθέντα διασπαρτεῖν τὰ σώματα, ἐν τῷ που τῆς μεγάλης τυγχάνει περιοχῆς καὶ τὴν δύναμιν ἢ λύσις οὐχ ὑπερβαίνει τοῦ ἀναπλάττοντος. Ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο συγκεχωρημένον ὑμῖν· ὃ γὰρ ἐκ περισυίας ἐστὶν τὸ κρατεῖν· τούτῳ τὰ πολλὰ διδόναι τοῖς κατηγορουμένοις, οὐδὲν τι μείον ὁ λόγος ἔχει· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τὸ ἐπιτεχειρηκέναι τοὺς θεοὺς νεὼς κατελεῖν· οὐχ ὥστε ἀνοικοδομεῖν· ἐξηρήσθω γὰρ ὑμῖν αὕτη ἡ ἀπολογία· ἀλλ' εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν περιάγειν· ὥσπερ δὴ τις ἀνὴρ ὢν Βαβυλώνιος, καὶ τοῖς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνατρέπουσιν ἐφεισθηκώς καὶ ἐγκελευόμενος - Ἐκκενοῦτε, ἐκκενοῦτε ἕως τῶν πτεμελίων αὐτῆς· - τοῦτο δὴ πῶς περιέφομεν; ποῖον δὲ χρῶμα τῷ λόγῳ δώσομεν· ἢ τινα μελετήσομεν αἰτίας μετὰθεσιν; Ὁ δὲ θεὸς ζῆλος τοσοῦτον ὑμᾶς ἐπιέλοιπε, καὶ οὕτω τὸ ἱερὸν πῦρ ἀπέσβη τῶν καρδιῶν, καὶ οὐδαμῶς γλῶττα λόγων ἀφειῖτα σπινθήρας, ὥστε τινὰς καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν φωνήν. - Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν. - Ταύτην δὴ λέγων ἦν ὑφῆρηκε τοῦ νεῶ, εἴτε τῶν οἰκοδομημάτων ἀφελόμενος, εἴτε τῶν θεμελίων ὑποσπᾶσας. Ἀλλ' ἔστωσαν αὐτῷ ἀθιγῇ καὶ τὰ νήπια, ἃ τινα ταῦτα ὑποληπτέον. Τί γὰρ δεῖ ἐδαφιοῦν τὰ νεογιλά; Ἀλλ' ὁ μέγας πατήρ τὴν δίκην ὑπεχέτω, καὶ αὐτὸς αἰμωδιούσῳ ὅλους τοὺς ὁμφακὰς βεβρωκώς. Συγχωρήσομεν ὑμῖν

καὶ τὴν κατὰστροφὴν τοῦ σηκοῦ, ὃ μηδεὶς ἂν ἄλλος τῶν κατηγορούντων, τούτου δὲ πῶς ἀπολύσομεν; Ἐπεὶ γὰρ τὸ πᾶν ὑφῆρκε τοῦ νεώ καὶ μετὰ πάντων τὸν ἱερὸν θρόνον· συνανώρξε δὲ ταῖς κορησίαι καὶ τὰ τῶν μυστηρίων ἀπόρρητα, τὰ μαρτυρικὰ μέλη, τὰ ἐθελόπυτα σφάγια, τὴν συνθήκην τοῦ θυμιάματος. Τί μὴ τὸ ἔδαφος τῆς πρώτης σκηνῆς καταπετάσῃσι τισι περιέληψε; Μὴ γάρ μοι πικρῶς αὐτῷ περὶ τοῦ ἁγίου κοσμικοῦ ἐξετάσωμεν· μὴ δὲ περὶ τῆς μετ' ἐκείνων σκηνῆς, ἀλλὰ λογιζέσθω αὐτῷ ταῦτα πᾶσι· τὰ τε καὶ κυνηγέσι· ὅπου δὲ τὸ ἱλαστήριον καὶ πέριξ τὰ χερουβίμ, καὶ ὁ θυόμενος λόγος καὶ ὁ μελιζόμενος Ἰησοῦς, καὶ ἡ τοῦ πνεύματος καθοδος καὶ ὅσα τῆς χάριτος, τί μὴ ἐνταῦθα φειδῶ περιπεποιήκει τινά; ἀλλ' ἔθνεσιν ἀφῆκε τὸ ἱερὸν ἔδαφος ἄδυτον, ἵν' εἰσέλθοιεν εἰς τὴν τοῦ κυρίου κληρονομίαν, καὶ χράνεια αὐτοῦ τὸν ναόν, καὶ τὰ ἄψυστα τῶν δούλων αὐτοῦ καλλιερήματα τε καὶ θύματα τοῖς σαρκοβόροις ἔρνεσι θεῖον κατὰβρωμα. Τούτου δὲ οὔτε κατηγορεῖν ἐν μέτρῳ δεδύνημαι, οὔτ' εἴ τις ἀπολογῆσαιτο, νοῦν ἔχειν φῆσαιμ' ἂν· ἀλλὰ με ὑπὲρ τούτου εἰ βούλεσθε καὶ λαβόντες διαμερίσατε· ὡς ἡδέως γὰρ ἂν ἀποθάνοιμι τὰ πᾶσι ζηλοτυπῶν, καὶ ἐπὶ τῷ τῶν πολλῶν σκανδάλῳ διαθερμαινόμενος καὶ πυρούμενος. Εἰ γὰρ βαροῦχ ἐκεῖνος ὁ θεὸς οὐκ ἤνεγκε πορνεύσεις αὐτὴν Ἱερουσαλὴμ μέλλουσιν· ἀλλὰ τινὰ τῶν ἱερῶν κεκλοφῶς ἐστὶν ὅπου τῆς γῆς κατέκρυψεν ἀφανῶς, ἣν δὴ καὶ διάβροχον ταῖς τῶν δακρύων ἐπεποιήκει σπονδαῖς· ἐγὼ πῶς ἀνέξομαι, αὐτὴν τὴν χίμαλωσίαν ἑωρακώς, αὐτὸν ἰδὼν τὸν αἰχμαλωτεύοντα καὶ μήτε τὴν διασκήκην κυρίου ὑφελεῖν δυνάμενος, μὴ τὸ ἱλαστήριον, μηδένα τῶν χερουβίμ, μὴ σπονδεῖον, μὴ θυῖσκον, μὴ τῶν λουτήρων τινά· ἵν' ἔχοιμι τοῦτο τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας υπόμνησιν; ἀλλ' ἀφήρηταί μοι ὁ πᾶς ὄλβος, περισεσύλημμι, ἡνδραπόδισμαι, δορυάλωτος, καὶ πάλιν γέγονα καὶ τῷ Πέρσῃ δορίκτητος; Κεράτῃ μὲν πάλιν ὁ Βαβυλώνιος,

πρὸς ἑτέραν μετασκευάζομαι γῆν, ἀπάγομαι δουλεύων ἐν Πέρσῃς ἢ τεθνηζόμενος, καὶ τό γε βαρύτατον, ὅτι ἀφικνούμαι τὰ τελευταῖα προτευζόμενος τῷ νεώ. Καὶ οὐκ ἔχω ποῖ τράπωμαι· μᾶλλον δὲ ποῖ τραπόμενος, τοῦ κυρίου ἰδεῖν τὸ ἁγίσμα. Οὕτως ὁ νέος Ναβουχοδονόσωρ ἀφείλεν αὐτοῦ τὰ γνωρίσματα καὶ αὐτοῦς τοὺς λίθους ἐκεῖθεν μετενεγκὼν, ἵν' ἡ ὁ διαβόητος ἐκεῖνος νεὼς εἰς κοινὴν ὕβριν καὶ καταπάτημα. Τοῦτο ἄρα σαφέστατα κατεμήνυν ὁ τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ Σοφίας νεὼς, ἐν ἡμέρῃ τῶν μερῶν ἐγκαύματα δεικνύς ἀφανῶν ἀστραπῶν ἐν διχόροις τοῖς σχήμασι. Ὁμοῦ τε γὰρ οὗτος κεχειροτόνητο, καὶ πῦρ τὴν ἐκκλησίαν διελυμήνατο· τούτων ἐκεῖνα τὰ μέγιστα μηνύματα καὶ γνωρίσματα, τὸ θεῖον ἔδαφος ὑβρίζομενον καὶ τὰ λειτουργικὰ σκεύη ἀτιμαζόμενα, καὶ τὰ ἱερὰ ἔπιπλα μολυνόμενα καὶ χραίνόμενα· ὧν ἐκεῖνος ἐφ' ἑτέροις τὰς αἰτίας τιθεὶς νῦν ἔγνω καθ' αὐτοῦ ταῦτα σκιαγραφούμενα, καὶ οὐκ ἂν ποτε ταῦτα παύσαιντο, οὐδὲ ὁ τοῦ κυρίου λήξει θυμός. Οὕτω γὰρ εἰπεῖν ἐναργέστερον πυρούμενος ἐφ' ἑκάστοις τῶν παρ' αὐτοῦ τελουμένων καὶ ἐκκαϊομένων. Εἰ μὴ γε κοινῇ ἀναστάντες καταψηφίσσεσθε τούτου τὴν τήμερον· εἰ δὲ διακριθεῖτε δέος μὴ ἐφ' ὑμᾶς ἔλθοι τὸ κρῖμα, τοὺς ἐξὸν τὸ δεινὸν ἀνείργειν καὶ τὴν τοῦ θεοῦ σβεννύνει ὀργὴν, τῷ μὲν πάροδον πλατεῖαν παρέχοντας, ἐκείνην δὲ ὑπανάπτοντας· τῷ γὰρ τοι βασιλεῖ παρόσον ἐνῆν, ἀφωσῶται. Ἀλλ' ἐπὶ τὰ πρῶτα ὁ λόγος ἐπανεστράφη. Εἰ μὲν οὖν ἔχοι τις εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτα· ἀλλὰ λῆρος ἄλλως, καὶ λῆρος μακρὸς, πρὸς τοῦτον ἡμεῖς οὐ διενεζόμεσθα· ἀφήρηται γὰρ καὶ τὰ τοῦ σώματος ὅμματα καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, εἰ δ' ἐμφανῆ πάντα ὑπὸ τῷ μεγάλῳ τοῦ ἡλίου φωτί, τί τις ἂν εἰπεῖν ἔχει πρὸς τὴν καθαίρεσιν, ἢ τις ἀπολογίας τινὶ περὶ τούτου καταλέλειπται πρόφασιν; Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐρεῖν τις δυνήσεται ὡς δεινὰ μὲν τὰ γεγονότα καὶ πᾶσαν κατηγορίαν ὑπερβολὴν ὑπερχίροντα, ἀλλ' ὁ μέγας ἡγνὸς πατήρ. Αὐτοῦ που γὰρ ἐν γειτό-

νων ὥκει σπιραμῇ μιᾷ καὶ δακτύλοις δυσὶν, ἵνα
τι καὶ γελοῖον εἴπω διειργόμενος τοῦ νεώ, καὶ
ὕπ' ἐκείνῳ προτρεπομένῳ τε καὶ κελεύοντι, καὶ
ὁ τὸ λαξευτήριον καὶ ὁ τὴν ἀξίνην καὶ ὁ τὸν
πέλεκυν, καὶ ὁ τὸ πτύον, καὶ ὁ ἀχθοφόρος, ὁ
μὲν διήρει, ὁ δὲ ἀντῶσει, ὁ δὲ τὸν χοῦν ἐξε-
φόρει, ὁ δὲ μετεκίνει τοὺς θεμελίους, ὁ δὲ ἀπε-
στρώννυ τὸ ἔδαφος, ὁ δ' ἄλλο τι ποιῶν ἐδείκνυτο·
ὁ δὲ ἡμιφανῶς διὰ τῶν κιγκλίδων ὁρῶν τὰ γι-
νόμενα ὑπερηγάλλετό τε καὶ ἔλχαιρεν, ὡς πάλαι
ὁ τοῦ Σηρὸς σκύμνος τοῦ ἐξ Ἰσαυρίας φημί.
Ἵμεῖς δὲ μοι ἐννοεῖτε ὁποῖαν εἶχε Σηρίου ψυχὴν,
ὁπότε πρὸς τῷ ἀδύτῳ οἱ καταστρέφοντες ἐγε-
γόνεισαν, ὅτε μετεκίνουν τὴν τράπεζαν, ὅτε
μετετίθουν τὰ θύματα, ὅτε καὶ χερσὶ καὶ ποσὶ
καὶ σιδήροις ἐφύβριζον. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἡ γλῶσσα
παρεῖται, ἴσως δὲ καὶ ὑμῖν ἡ καρδία, ἡ μὲν
λέγουσα, ἡ δὲ δεχομένη τὰ ῥήματα. Ὁ δὲ μέ-
γας τοῦ Πατρὸς ὀφθαλμὸς ἀτενὴς ἦν πρὸς τὴν
ἄλωσιν καὶ ἀσκαρδαμυκτὴ τὴν αἰχμαλωσίαν
ἐώρα τοῦ λόγου, καὶ τοὺς κύνας μετὰ ταῦτα
ἐπιχωριάζοντας τῷ νεῷ· τάχα που καὶ περιέ-
σαινε, καὶ ἦν αὐτῷ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ κακοῦ,
ἱλαρὰ παιδιὰ, καὶ ὁ μὲν νόμος τὰ ὄμματα τοῦ
ἱεροσυλήσαντος ἀφαιρεῖται· ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ἐκεί-
νου Σουσιλὴν ὁρῶν ἀντικρυς διαφανέστερος ἐγε-
γόνει καὶ τηλυγέστερος. Καὶ πάλαι μὲν τῷ
κατασπεύραντι γῆν ἡ φυτεύσαντι, ἐν ἧ νεῷς
ἔδρυτο θάνατος, ἐπὶν ἡ ζήμια, ἡμεῖς δὲ ἡδέως
ἦν αὐτὸν ἐξεῖλομεν τοῦ κινδύνου, εἰ δροσερά τις
ἐκεῖσε περινησῇκει βοτάνη, εἰ περιέβαλε τὸν
τόπον τειχίῳ, εἰ ἀπεῖρξε τοὺς σῦας, ὥστε μὴ
τοὺς μαργαρώδεις τόπους καταπατεῖν, ἢ τοὺς
κύνας ἀπήλασεν, ὥστε μὴ περιλιχμᾶσθαι τὰ
ἅγια· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὅπη τι κατὰ βραχὺ τῶν
Σειῶν ἐφρόντισε. Σὺ δὲ μοι πρωτόκλητε μάτην
ἄρα περιήεις τὴν ἄπασαν γῆν· μάτην δ' ἄρα
καὶ πρὸ τούτου τοῦ λόγου προσεληλύθεις καὶ
τὰ πολλὰ ἐκεῖνα ἐπεπόνσεις δεινὰ· ὁπότε δὴ
σοι ἔμελλεν ὁ νεῷς, ὑπὸ τῷ καλῷ τούτῳ δε-
σπότη καθαιρεθήσεσθαι· καὶ ταῦτα ἐν μέσῃ

πόλει, ὑπὸ μεσημβρίαν, πληθούσης ἀγορᾶς, πάν-
των ὁρώντων. Ἀλλὰ μὴ τι νομίσῃς ὡς οὐδεὶς
ἐπαμύνειν ἠβούλετο· διεπορευτο γὰρ ἄπας, καὶ
τῷ περὶ σὲ ζήλῳ κατεπίμπρατο τὴν ψυχὴν·
ἀλλὰ τὸ τοῦ δεσπότου πῦρ πολλῷ φλογωδέστε-
ρον ἦν· ἐδεδοίκει μὲν οὖν τοὺς σπινθῆρας, ἐδε-
δοίκει μὲν τὴν πυρκαϊάν, ἐδεδοίκει μὲν τὴν
βαβυλωνίαν κάμινον ἐπὶ πήχεις ἀνημμένην ἐν-
νεὰ πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα, ἦν ἀνηπτον κλη-
ματὶς καὶ νάφθα καὶ τὰ λοιπὰ ὑπεκκαύματ'·
ἀλλ' ἡ κατὰ θεοῦ μανία, καὶ ἡ τῶν Σειῶν ὑπερ-
οψία καὶ ἡ τῶν πολλῶν ἡμῶν καταφρόνησις·
οὐ γὰρ ἤμεν κατ' ἐκείνους τοὺς παῖδας, ἵνα δὴ
καταβάλωμεν τοῦ πυρὸς τὴν σφοδρότητα, διὰ
ταῦτα ἀνεβαλόμεθα τέως τὴν ἄμυναν, καὶ σε
ὀρῶντες διαιρούμενον καὶ τεμνόμενον ἀπωδυ-
ρόμεθα μὲν καὶ πικρῶς ἀπωλοφυρόμεθα, μέ-
χρι δὲ σοι τῶν δακρύων ἰστάμεθα. Ὅποτε γὰρ
καὶ αὐτὸς ἐκαρτέρεις αἰκιζόμενος, καὶ οὐδαμῶς
πῦρ ἄνωσεν ἐπὶ τὸν τολμητίαν κατήγες· ἀλλὰ
καὶ πάλιν ἔφερες μαρτυρούμενός τε καὶ κολα-
ζόμενος, τί χρὴ δρᾶν ἡμᾶς πᾶσαν ἡκρωτηρια-
σμένους ἰσχύν τε καὶ δύναμιν; Ἀλλὰ σοὶ μὲν
εἰς οὐδὲν ὁ νεῷς ἀφαιρούμενος, αὐτὸν ἔχοντι
τὸν ἔνοικον τοῦ νεῷ καὶ τὰς αἰωνίους σκηνάς
καὶ τὴν πρώτην κατοικίαν τε καὶ ἀνάπαυσιν·
ἡμῖν δὲ τὸ πρᾶγμα δεινὸν, ὅτι ἂ μὴδ' ἂν τις
τῶν ἐχθίστων ἐπηρεάζων ἐπεποιήκει, ταῦτα
παρὰ τῆς πατριαρχικῆς ἐπεπόνθει μὲν χειρὸς
καὶ δυνάμεως. Εἶτα δὴ ἐπὶ τούτοις καὶ ἀντιλο-
γίαι παρ' ἐνίων ἡμῖν, καὶ τῆς συνόδου τὸ μὲν
μεῖν ἡμῶν, τὸ δὲ μετὰ τῆς ἀντιπᾶτίδος μερίδος,
καὶ ὁ μὲν τις εὐλαβεῖα δῆθεν διδοὺς οὐ πάνυ
τι τὴν ψῆφον ἀδέκαστον δίδωσιν, ὁ δὲ ἰταμώ-
τερος ἀντιλέγει· μᾶλλον δὲ ἀλογώτερον, οὐκ
ἀντιτιθεῖς, τίνα γὰρ ἀφήσει φωνὴν, ἀλλὰ περιη-
χῶν μάτην καὶ ταράττων τὸν σύλλογον· καὶ
ἐπὶ τοσούτοις καὶ ἀνυπερβλήτοις τοῖς ἀτοπή-
μασιν ἀναρθρά τινα καὶ κολοβὰ προέινται ῥή-
ματ' καὶ οἶονται εὐσεβεῖν ἀσεβοῦντες καὶ φιλαν-
θρωπεύεσθαι ἀπανθρωπότερον πρὸς τὸν θεόν

δικαιούμενοι, καὶ εὐλαβεῖσθαι τὴν ἐσχάτην ἀναισχυντίαν ἀναλαμβάνοντες. Ἐντεῦθεν αἱ πολλαὶ πόλεις νοσοῦσιν, ὧ βέλτιστοι· μᾶλλον δὲ ἐντεῦθεν τὰ θεῖα καταπεφρόνηνται· ἐντεῦθεν ὁ ἱερός ζῆλος ἀφήρηται τῶν ψυχῶν· ἐντεῦθεν οὐκ ἔστι δικστολή χειρόνος καὶ βελτίονος· ἐντεῦθεν Μωαβίται καὶ Ἀμμωνίται μετὰ τῶν πιστῶν ἡμῶν ἀριζμοῦνται, καὶ οἱ αἰχμαλωτεύοντες ἐν τὸς γίνονται τοῦ νεῶ, καὶ ἡ τοῦ κυρίου ἀποκοσμεῖται εὐπρέπεια. Εἰ γὰρ τὸ ζωτικὸν ἡμᾶς κατεπίμπρα πῦρ καὶ ὁ τοῦ κυρίου ζῆλος κατήσθιε, πάλοι ἂν ὁ ἀνὴρ ἀπωλώλει, μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν πάροδον εἶχεν ἐπὶ τὴν μεγάλην ταύτην σκηνὴν ἐξ αἰτίων καὶ ἐγκλημάτων τυραννικῶν ἐπὶ τὰ θεῖα μυστήρια εἰσδεδυκώς. Καί με μηδεὶς οἰέσσω ἄνωθι ποῦ τοῦ λόγου τῆς αἰτίας ταύτης ἐπιλαθόμενον· ἀλλ' οὐ τῇ κατηγορίᾳ τοσοῦτον διδοῦς, ὅσον τῇ οἰκονομίᾳ, τὰ μὲν πολλὰ τῶν κατηγορημάτων παρήκα ἅμα τε περὶ τοῦ καιροῦ δεδιώς, ἵνα μὴ πόρρωσεν εἶην βάλλων τὸν λόγον, καὶ μετρήσας αὐτῷ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τρίτον, ἵνα μὴ ἐφ' ἐλάχιστῳ τῶν λόγων μαρτυρεῖν ἀναγκάζωμαι. Ἐπεὶ τοι γε, εἰ λέγειν τι τῶν πρὸ τῆς ἱερωσύνης ἐθέλωμι, τάχ' ἂν ὑμᾶς κατακλύσαιμι ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἐπαντλῶν ὑμῖν καὶ ἐφίεις τῷ ρεύματι, ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποιμι οὔτε τὸν τῆς βασιλείας ἔρωτα, οὔτε τὴν περὶ τούτου μελέτην, σιωπῶ τὴν συνωμοσίαν ἐκείνην, τὰ μυστηριώδη βουλευματα, τοὺς ἐλέγχους, τὰς κατακρίσεις, τὴν ὑπερορίαν, τὴν κατηναγκασμένην τοῦ βίου μετάρθесιν, τὴν ἀπροχίρετον μεταμπίεσιν. Ἀφίημι τὰ ἐν μέσῳ, τὸ ἀνάσκητον τριβώνιον, τὴν ἀνελεύπερον λατρείαν, τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν δικασμὸν, τὴν ψῆφον· σιωπῶ τᾶλλα, τὴν γυναικωνῆτιν, τὴν τῶν καταπετασμάτων ἀφαιρέσιν, τὰς ἀνιέρους ἐντυχίας· ἀφίημι τὸν κλαυθμὸν τῶν βρεφῶν, τὰ ἐπὶ τῆς ἀγκάλης νεογνά, τὴν ἐπιγάμιον θοίνην, τὰ ἐπιβαλάνια ἄσμηκα, τὸ συνάψαι τὰ ἄμικτα, θεῶν νεῶν καὶ κοσμικὸν ἐνδιαίτημα· παρήμι τὰ λοιπὰ, ἵνα μὴ μικρὸς αὐτῷ φανοίμην κατήγορος, ἵνα μὴ λοι-

δορεῖν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν δόξαιμι. Εἰ τοίνυν, ὅπερ εἶρηκα τὴν πρώτην αὐτῷ τὸν νεῶν ἀπεφράξατε, οὐκ ἂν εἰσεληλυθώς, μᾶλλον δὲ εἰσρυσίς, ὥσπερ ρεῦμα, τὰ πάντα κατέκλυσεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μέρος ἐκεῖνο παρήκατε καὶ οὐκ ἔνι τὸν χρόνον ἀναλύσκατας σκέψιν περὶ ἐκείνου προᾶναι καὶ βούλευμα, τὸ παρὸν ὑμῖν τρυμνα ἰάσσω, καὶ ἡ νενοσηκυῖα ἀποτετμήσσω κεφαλὴ. Οὐ γάρ ποῦ ἀποπνεύσει τὸ λοιπὸν σῶμα· ἀλλ' ἐτέρα τις ἐπιτεθήσεται καὶ προσπλασθήσεται καὶ ἄρτιον αὐθις φανήσεται τὸ σῶμα Χριστοῦ. Τίς αὕτη; Ὅψεται ὁ θεός, ὥσπερ πάλοι, εἰς ὀλοκάρπωσιν πρόβατον, οὕτω δὴ καὶ ἀρχιερέα νῦν εἰς τὸ προσύειν τοῦ λαοῦ καὶ προσύεσθαι, τέως δὲ ἀποκλέύσσω ὁ θῆρ τῶν περιβόλων Χριστοῦ· καὶ μήτε ὡς Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος ἀνίτω κυρίου τῆς νεφέλης εἶσω χωρῶν, μήτε ὡς οἱ ἐβδόμηκοντα, καὶ τῆς γερουσίης πόρρω στηκέτω, μήτε ἐμφωλευέτω κάτω ποῦ πρὸς τῇ ὑπηρεσίᾳ· τοῖς γὰρ στερρόις λόγοις καὶ αὖσις κατακλυσθήσεται· οὐδὲν γὰρ ὅτι τῶν ἀνοσιῶν οὐ πέπραχε, τὰ τῆς βασιλείας διεθορύβησε πράγματα, βασιλέων δυοῖν, τὸν μὲν τολμήσας κατήνεγκε, τοῦ δὲ περιλειμμένου ἀντέπραττεν ἐκείνῳ καὶ τετυράννευεν ἀκριβῶς, καὶ γέγονε τῷ βασιλεῖ Ὁζία ἀντίπετος· ὁ μὲν γὰρ εἰς τὰ ἄγια εἰσελήλυσε θυμιάσων σεῶ, ὁ δὲ εἰς τὰ βασιλεια παρεισδεδυκε τῷ λόγῳ ἀποταξάμενος. Χεῖρον οὗτος ἐκείνου τετόλμηκε· διὰ ταῦτα ὁ μὲν ἐπὶ μέρους ἀπηνεῖκει τῇ λέπρᾳ, τῷ δὲ τὸ ζύμπαν σῶμα διακλωβήθη, ὥστε καὶ χειρῶν ἐπιποιήτων δεῖσσαι, τῶν δακτύλων πρὸς τὸ κνᾶσθαι, καὶ τῶν ὀνύχων ἀπειρηκότων, τάχα ποῦ καὶ οὗτος τῇκει βώλακας γῆς ἰχθῶρας ἀποξέων. Ὡσπερ οὖν ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ αἰδοῖ τοῦ κράτους μὴ ἐλέγξας τὸν τολμητίαν τῶν θεῶν ἀπεστερήσῃ ὀράσεων, ἐκείνου δὲ τεθνηκότος τηνικαῦτα ἔφαντάζετο τῷ προφῆτῃ κατὰ τὸν ἄρρητον ἐκείνον σχηματισμόν· οὕτως οὐδ' ἂν ἡμεῖς τὸν κύριον ἴδοιμεν, εἰ μὴ τὸν κατ' αὐτοῦ ἀπερυθρίσαντα τῆς παρεμβολῆς πόρρῳ ποιήσωμεν. Κατὰ γὰρ

τὸν προφήτην πόρνης αὐτῷ ὄψις ἐγένετο, πρὸς πάντας ἀπηναισχύντηκε βασιλείαν καὶ ἱερωσύνην συνήγαγεν· ἡ μὲν γὰρ χεὶρ αὐτῷ τὸν σταυρὸν ἐσχημάτιζεν, ἡ δὲ γλῶσσα βασιλικῶς ἐψηφίζετο· τοὺς μὲν ὥπλιζε, τοὺς δὲ ἀνθῳπλιζεν, ὡς πρὸς πόλεμον συνεκρότει στρατόπεδον· ὡς δὲ καὶ φιλότιμος, τῷ μὲν ἐδίδου δόρυ, τῷ δὲ φάσγανον, τῷ δὲ παλτὸν, τὸν μὲν ὑψήπτε πρὸς τὸν θυμὸν, τὸν δὲ ἀνεκίνει πρὸς πόλεμον. **Τάχα** που καὶ τὰ στρατιωτικὰ ταῦτα ἐπιφθεγγόμενος, ἐξέλιξόν μοι τὸν Μακεδόνα, ἐπὶ δεξιᾷ τὸ δόρυ, βάδην ἡμιλοχίτης, ὁ λοχαγὸς ἐπικάμψητε· καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ καὶ ἄπιστον· ὁ γὰρ ἄπαξ παρμεβεβληκὸς καὶ σατραπεύειν ἐλόμενος, ἤρησαιτ' ἂν καὶ τοῖς τῆς σατραπείας συμβόλοις· οὐκ ἔστιν οὖν αὐτῷ μερίς πρὸς πρὸν ἀνθ' ἱερατείας σατραπεύειν ἢ βασιλεύειν ἐλομένῳ. Ταῦτα δὴ τὰ πρῶτα τολμήσας, οὐδὲ τῶν ἐφεξῆς ἐκείνοις ἐφείσατο· ἀλλὰ τὴν πόλιν πᾶσαν ἐδόνησε, γέγονε τοῖς ἐποίκοις ἀντὶ κεραυνῶν, ἀντὶ ἐμπρησμῶν, ἀντὶ συστροφῶν, ἐπῆλθεν αὐτοῖς ἀθρόον ὥσπερ καταιγὶς, κατέφαγεν ὡς ἀκρις, ὡς βορῶχος διελυμήνατο, ὡς πνεῦμα ἐπέσειεν, ὡς κύμα ἐπέκλυσεν, αὐτὴν τὴν εὐδαίμονα πόλιν κακῶύρισεν· ἀφείλετο αὐτῆς τὴν εὐπρέπειαν, τὸ τοῦ κάλλους διχόδημα, ἡμαύρωσεν αὐτῇ τὴν τῶν οἰκημάτων μορφήν, πεποίηκεν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, πεπολόμενικεν ἀντικρυς πρὸς τὴν εἰδοποιὸν αὐτῆς χεῖρα, πρὸς τὸν πολιούχον αὐτὸν ἀντετάξατο· στάσεως τραυματίας τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς ἀπειργάσατο, καὶ οὕτως ἡμᾶς τροπώσμενος, καὶ τὸ ἀριστερὸν κέρως καταδραμῶν καὶ μὴ φεισάμενος ἄχρι τοῦ χάρακος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν τοῦ κυρίου ἐτράπετο, καὶ καθόρηκεν αὐτοῦ τὸ ἀγίασμα τοὺς πρῶτους αὐτοῦ τῶν ἀποστόλων ἐξῶύρισε· τὸν ἐκ τῆς ἐρήμου Προδρόμον, μικροῦ γὰρ με καὶ τοῦτο διέλασε καὶ τοῖς κορυφαίοις συγκατειργάσατο, ἐφθόνησεν αὐτῷ τῆς ζώνης, ἐβάσκηνε τῶν καμηλείων τριχῶν, οὐδὲ τὸν μελισσῶνα τούτῳ ἀψῆκε, οὐδὲ τοὺς ἀγρίους κηφήνας, ἔν' αὐτῷ τὴν τροφὴν συνειργάσσονται· ἀλλ' εἰ

πού τις θάμνος, ἢ πέτρα κοίλη, ἐφ' ἣν εἰσδεδυκῶς ἀνεπαύετο, ταύτην τε μετεκύλισε, κακείνην ἐξέτεμε. Πάλιν Ηρωιδᾶς καὶ ὄρχησις καὶ συμπόσιον καὶ ἡ γενεσίων πανήγυρις καὶ ἡ κενὴ ἀντίδοσις τῆς ὀρχήσεως· ἡ τοῦ νεῶ ἐκείνου κατάλυσις. Οὐ γὰρ ἐνῆν αὐθις δειροτομεῖν· καὶ μὴ με οἰήσῃς ἀγνοεῖν ὡς οὐ δύο ἢ τρεῖς τῶν πείων ναῶν, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ πολλαχοῦ γῆς ἰδρυμένους ἀναρπάστους πεποίηκεν. Αλλ' οὐ βούλομαι τὴν πᾶσαν αὐτῷ ἐφείναι ἡνίαν τοῦ λόγου· περιέπω γὰρ τὸ μέλος, εἰ καὶ νενόστηκεν· οἰκτεῖρω, εἰ καὶ ἡλλοτριώται· διὰ ταῦτα ἐπέχω τὴν γλῶτταν, καὶ οὐ πάνυ τι τῷ ρεύματι ἐφίημι κατ' αὐτοῦ. Αλλ' ἐπεὶ μοι ὁ περὶ τῆς ἀδιαφορίας ἔτι λείπεται λόγος, καὶ τοῦτο δὴ τὸ μέρος συνεξετάσας ὑμῖν, τὴν κατηγορίαν ἐπισφραγίσομαι. Οὐχ ὡς ἐγκλήματα τούτῳ ἐπάγων τὰ ῥησῆσεσθαι μέλλοντα, εἰ καὶ τὰ πλείω τοιαύτην εἴληχε δύναμιν· ἀλλ' ἔν' ἐπιδείξαιμι τοῦτον καὶ ἀπὸ ἡσῶν, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων, καὶ ἀπὸ τῶν τρόπων, ἐκ τε τῆς ἄλλης αὐτῷ τοῦ βίου κατασκευῆς βάνυσόν τινα καὶ χειρώνανκτα, μᾶλλον δὲ βωμολόχων καὶ εὐτραπέλων ἀνδρῶν οὐδὲν διαφέροντα, καὶ πρὸς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα τοσοῦτον ἀφρεστηκότα ἢ ἀντικείμενον, ὅσον πρὸς τὴν ἀρετὴν ἢ κακίαν. Τοῦτο γοῦν ἴσμεν ἅπαντες ὡς, ὅπερ ὁ νοῦς πρὸς ψυχὴν, ἢ ψυχὴ πρὸς σῶμα, ἢ θεὸς πρὸς ἀμφοτέρω, τοῦτο δὴ καὶ ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν πολὺν ἄνθρωπον· καὶ ὥσπερ ὁ νοῦς, λέγω δὲ οὐ τὴν νοερὰν ἑλλαμψιν, οὐδὲ τοῦτον δὴ τὸν θυραῖον, ὃν δὴ καὶ ἡ φιλοσοφία νοουσιεῖ τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὸν ὅσον οὗτος τὸν οὐσιώδη τε καὶ ἀπόλυτον· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος ἀφῆστηκέ τε ὁμοῦ τῆς ψυχῆς καὶ πάρεστιν αὐλῶς καὶ νοερῶς καὶ κοσμεῖ τυχύτην καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστραφεῖσιν πρὸς τὸν ἐπέκεινα νοῦν ἀνάγει, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν πρὸν· οὕτω δεῖ καὶ τὸν λειτουργεῖν τεταγμένον ὑπερανεστηκέναι τε τῶν ἄλλων τῷ κύκλῳ τῶν ἀρετῶν καὶ κοσμεῖν ἐκείνους καὶ ἐπιστρέφειν πρὸς ἐκυτὸν, καὶ δι' ἐκυτοῦ μέσου πρὸς τὸν λόγον ἀναβιβάζειν, καὶ πειρᾶσθαι

θεῶ συνιστᾶναι τοὺς τοσοῦτον διεστηκότας καὶ παρὰδειγμα τοῖς ἄλλοις ἐστᾶναι, οὐ τῆς περὶ τὰς πράξεις μόνον ἀκριβείας, ἀλλὰ καὶ τοῦ λέγειν καὶ τοῦ κινεῖσθαι, καὶ εἴ τι ἄλλο περὶ ἡμᾶς ἢ καθ' ἡμᾶς πέφυκε· καὶ οὐδὲ τοῦτό φημι, οὐδὲ οἷον καταναγκάζω τὸν τετιμημένον τῷ ἀξιώματι, ὑπεράλλεσθαι πάντη τὴν φύσιν καὶ καθάπαξ ἑαυτὸν ἀγνοῆσαι, καὶ οἷόν τινα νοεῖν φύσιν ἄθελκτον εἶναι πρὸς ἅπαντας καὶ ἀμείλικτον. Βούλομαι μὲν γὰρ τοῦτο παντὶ ἀρχιερεῖ καὶ συνεύχομαι· ἀλλὰ τὸ κράμα καὶ τὸ συμπεφυκὸς ἡμῖν ἔλυτρον ἐπιστρέφει πρὸς ἑαυτὸ μετεωριζόμενον ἄνω τὸν νοῦν, τὸ γοῦν ὅσον εἰκὸς, καὶ τὸ μὴ λίαν τὴν συνθήκην ὑπερφωνοῦν προσεῖναι τῷ παραδείγματι δεῖ, ἵνα τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι μετρίῃ πρὸς ἀρετὴν τοὺς λοιποὺς πείσειεν. Οὐδὲ, εἰδόσιν ὑμῖν τοὺς λόγους ποιοῦμαι, ὥσπερ ἀγρυτεύειν τεταγμένος οὐχ' ἱερατεύειν, ὁμοῦ τε πρῶτως τοῦ βήματος ἐντὸς ἐγεγόνει, καὶ τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσήγγισε, καὶ γελῶν ὤπτο καὶ στωμυλλόμενος, δέον πεφρικέναι καὶ δειλιάειν· ὅτι πρὸς μετὰ τοῦ σώματος πεπλησίακεν. Οὕτω γοῦν καὶ μετὰ ταῦτα ἐδείκνυτο πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς, πρὸς τῷ μεγάλῳ βήματι, τὴν δὲ ἐπὶ τοῦ πώλου καθέδραν, τὸν θαυμάσιον τοῦ ἐμοῦ Ἰησοῦ θρίαμβον, ὃν δὴ πρῶτον ἐπὶ μεγάλοις τροπαίοις κατήνεγκε, δημοσίαν αἰσχύνην ἡγεῖτο· ἡδέως γὰρ ἂν φησι, ἐπὶ τούτῳ ταῖς ἀφ' ὕψους ἐννεύσαιμί τε καὶ ἀπαλὸν προγελάσκειμι· εἰ δὲ ποτε τοῦ γελᾶν ἐπελέληστο, θυμοῦ καὶ μανίας ἐπίμπλατο· καὶ προσιών τοῖς ἀδύτοις μετὰ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης περιβολῆς καὶ τῆς κιδάρεως καὶ δορυφορούμενος ἐκατέρωθεν ταῖς συμβολικαῖς τάξεσι, καὶ οἷα δὴ πρὸς τὸν ἐνδότερον ἀγόμενος οὐρανὸν, καὶ ἀπὸ γῆς ἀναλαμβάνόμενος συμῶν τε διεπρίετο, καὶ τὸν μὲν ὑλάκτει, τὸν δὲ ἀντῶθει, τὸν δὲ ἱκέτην τέως ἢ σκληρῶς ἀπεπέμπετο ἢ προκυλινδούμενον τῶν ποδῶν, ὡς οὐδὲν πρᾶγμα παρῆει, καὶ οὕτως εἰς ὁμιλίαν θεῶ συνεγίνετο· εἴ γέ τις καὶ τοῦτο τολμῶν ἐρεῖν· εἰ δὲ τις αὐτῷ, ἅπαξ

ποτὲ προσκεκρούκει, ὅποτε δεκετὴς πλέον ἢ ἐλάσσων ἐτύγγανεν ὢν, καὶ τῷ πολλῷ δῆμῳ συνεξητάζετο, ἢ μῆνις ἐνταυτοῖ, καὶ ὁ ἐγκείμενος κότος καὶ ἡ ἀνεπίληστος μνήμη· καὶ ὅσάκις ἴδοι τὸν ἄνθρωπον, ἀνιστόρει καὶ ἀνεμίμνησκε καὶ οὐδεμίαν οὐδαμῶς, οὐτ' ἀπομείλιξις, οὐτ' ἐξιλέωσις· ὁ μὲν γὰρ ἴσως καὶ ἱκετερίαν ἐτίθει, καὶ τὸν μακρὸν χρόνον προὔβαλετο, καὶ τὴν ὀλιγορίαν αὐτὴν καὶ τὸ ἀτελὲς τοῦ φρονήματος, τῷ δὲ ὑπεκκαύματα ταῦτα ἐτύγγανε τῆς ὀργῆς, καὶ οὐκ ἔστιν τῶν πάντων οὐδεὶς ὃς τετύγγανεν αὐτοῦ ἔλω ὑπειλημμένος διάφορος. Πολλοῖς γὰρ, ὢν ἐμνησικάνει καὶ τοῦτο ἀπητιᾶτο, ὅτι μὴ πρὸ τεσσαράκοντα κύκλων τόνδε τὸν στενωπὸν διοδεύοντες, ἢ τάσδε τὰς ἀγυῖας προσεφώνησαν, ἢ τετιμήκασι, καὶ μετὰ τοσοῦτους οἱ ἄνδρες ἐνῆντοὺς δίκας ἐδίδουσιν τῷ ἀρχιερεῖ σιωπῆς· καὶ εἰ μὲν τις τούτων τῷ κλήρῳ κατεῖλετο, πασῶν εὐθὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἀπηλάνετο, καὶ ὥσπερ τι τῶν ἀπηγορευμένων τῷ νόμῳ δεδρακῶς ἀφωρίζετο· εἰ δὲ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐτύγγανεν ὢν, γραφαῖς αὐτὸν παρανόμων ἐδίωκε· καὶ ὅσάκις τῷ κρατοῦντι ἐντύχοι, μαστιγοῦν ἡξίου τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπελάνειν τῆς γερουσίας καὶ μετὰ τῶν κατακρίτων ἰστᾶν· καὶ ἅπαξ αὐτῷ τῆς ζωῆς βασικῆνας, ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ προσετίθει κακόν. Τοσοῦτον ἄλγος, οἷς ἐμνησικάνει, ἐπιπεφόριστο· ἐφίλει δὲ τῶν πάντων οὐδένα, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν τινὰ, ὅτι τοῖς μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀπηλθάνετο, τοῖς δὲ προσέκειτο· ἀλλὰ τοσοῦτον ἦν σκαιὸς τὸ ἥσος καὶ δύσκολος, ὡς μήτε τοὺς ἐγγὺς τοῦ γένους, μήτε τοὺς πάλαι τούτῳ συνωκηκότας, μή τοὺς ἐκ γειτόνων, μή τοὺς πάλαι καθιερώσαντας, μή τοὺς ὑπερβαλλόντως τιμήσαντας προσοικειώσασθαι καὶ ἀληθῆ φιλίαν μνηστεύσασθαι· ἀλλὰ καὶ εἴ τις αὐτῷ κοινοῦ μετεῖχε κρατῆρος, καὶ προσωμίλει, καὶ ἐγκωμίοις ἐσέμνυε, μετὰ τῶν ἐχθίστων κατηριθμῆτο, καὶ ὑποπτος αὐτῷ πᾶς συγγινόμενος· καὶ εἰ μὴδὲν ἐδίδου, ὥστε ὑποπτεῖσθαι· ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτῷ διεβάλλετο,

ὅτι μὴ κοσμοῖτο, καὶ τὸ παιδίον, ὅτι τὴν γλῶτ-
τὴν ἐστὶν ἀφυῆς· καὶ ὁ οἰκέτης, ὅτι δραπέτης
καὶ αὐτὸς οὗτος, ὅτι μὴδὲν εἰδεῖν τῶν γιγνο-
μένων· ὁ μὲν γὰρ ἀπράγμων, ὡς ἡλῖσιος αὐτῷ
διεβόλλετο, ὁ συστρεφῆς τὴν ψυχὴν ὡς πολυ-
πράγμων τε καὶ περιέργος, ὡς ἀλαζὼν ὁ μεγα-
λοπρεπής· ὁ περὶ λόγους ὡς περίπτως τε καὶ
ἄχρηστος, τοὺς πόρρω τῶν συγγενῶν οὐκ ἤδει,
τοὺς ἔγγιστα ἢ τὸν πατέρα ἡλιοτρίου τοῦ γέ-
νου, ἢ τὴν μητέρα ἐποίει παρέγγραπτον, ἐκυ-
τὸν δὲ μόνον ἀπὸ Κρόνου καὶ Ρέας ἐγενεαλόγει
καὶ τῶν ἔτι περικτέρω, Ορिकाπαίου φημί καὶ
τοῦ Φάνητος καὶ τῆς Ορφικῆς ἐκείνης νυκτός,
καὶ πρὸς πᾶν αὐτὸν ἀνῆγε γένος εἰς Ηρακλεί-
δας, εἰς Πελοπίδας· καὶ ἦν αὐτῷ πάππος τε
καὶ ἐπίπαππος Κύρος ὁ Πέρσης, Κροῖσος ὁ Λυδός,
ὁ Υστάσπου Δαρεῖος ἢ ὁ Αρσάκου. Αἱ τῶν μη-
τέρων μητέρες τῆς Εστίας ἱέρειαι· μῦθοι ἐπὶ
τούτοις καὶ τέρατα, καὶ λύκκινα σπαργώσα τοὺς
μαστούς, καὶ ὑπέχουσα τὰς θηλάς τοῖς βρέφεσι,
καὶ λαμπὰς οὐράνιος, καὶ δράκων τῇ Ολυμπιάδι
συνευναζόμενος. Εἰ δέ ποτε τὸν λόγον ἐμβάλοι
εἰς διήγησιν ἐρωτικὴν, ἢ ἄλλο τι λέγων περὶ
ἐνίων ἐρεῖν ἐτράπετο γυναικῶν, οὐδέν τι σεμ-
νότερον τῶν ἐπὶ τῶν τριόδων ἐφθέγγετο· οὐδὲ
μετετίθει τοῦνομα, οὐδ' εἶχεν αἰδῶ ἢ αἰδώς·
οὐδὲ τρίμμα ἦν τὸ ψιμύσιον· ἀλλ' οὐδαμῇ τὸ
τῆς ἀλληγορίας καλὸν, ὥστε ἐταίραν εἰπεῖν τὴν
τ' Αφροδίσεια μισαρνήσασαν, καὶ γινῶναι, ἢ πλη-
σιάσαι· ἢ καὶ γοῦν συγκαθευδῆσαι τὸ συνελη-
λυμέναι· ἀλλὰ γυμνὰ τὰ ὀνόματα, καὶ οὐδαμοῦ
σχηματισμός· οὐκ ἐνδειξίς, οὐκ ἔμφασις, οὐ
τέχνη τοῦ λέγειν, οὐκ ἀποσιώπησις, οὐ παρά-
λειψις, οὐ τὰ' ἐπεὶ εἰπεῖν, ὥστε τὸ μέσον ἐν-
δείξασθαι· ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸ τοῦργον δεικνύς,
οὕτω διῆει τῷ λόγῳ, ὥστε τοὺς πολλοὺς ἐρυ-
πρίαν καὶ μὴ ἔχειν ὅ τι καὶ φερόχαινοντο. Καὶ
μὴ μοί τις ἐγκαλοῖται σμικρολογίαν, ὥσπερ γὰρ
τὸν ἐν οὐρανῷ διῆπνεοντα ἥλιον, πῶς ἀκραι-
φνέστατον ἐπιστάμενοι, εἰ βραχύ τι τὴν αἴγλην
παρὰλλάττοντα ἴδοιμεν, ἢ οἷον ὑποκυμαίνοντα

τὰς αὐγάς, ἢ τὸ λευκὸν τοῦ χρώματος εἰς τὸ
ἀντρακῶδες μεταβαλόντα ὑποπτεούμεν τε εὐθὺς
καὶ τὸ παρὰλλάττον, ὡς παρὰ φύσιν ἐπισημαι-
νόμενα· οὕτω δὲ καὶ εἴ τις ἀρχιερεὺς ὢν, ἔπειτα
καπηλεύει τὸ ἥθος καὶ νομῆς τοὺς λόγους,
σημεῖον ταῦτα ποιούμενα τῆς κατὰ ψυχὴν δια-
ξέσεως. Εἰ γὰρ ὁ κινῶν καὶ ὁ γινώμων οὔτε
τὸ ἀκριβὲς σώζοι, οὔτε τὸ εὐπές, πῶς ἂν οἱ
πρὸς ἐκεῖνα παραμετρούμενοι τὴν προσήκουσαν
ιδεάν τῆς ψυχῆς διασώσειαν. Δεῖ μὲν γὰρ πάν-
τας καὶ λόγον καὶ πράξιν καὶ ἥθος καὶ νεῦμα,
καὶ κίνησιν μετρεῖν καὶ κατὰ λόγον ἰστᾶν· ἀρ-
χιερέα δὲ μάλιστα, παρ' οὗ καὶ τοῖς ἄλλοις
μέτροις τὸ εἶναι μέτροις ἐστίν· ἢ πῶς ἂν ἐγὼ
ἢ γλώττης φείσομαι, ἢ σεμνότητος φροντιῶ, ἢ
τοῦ βαδίζειν εὐπῶς, καὶ μὴ κάμπτεσθαι τοῦ ὑπο-
δείγματός μοι διεφθαρμένου πρὸς ὃ ῥυθμίζειν
ἐμαυτὸν ἐπιβέβλημαι, καὶ οὐδὲ τὰ πολλὰ τῶν
ἐκείνου σμικρολογεῖσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐξεπιπολῆς
τῶν ἐκείνου ἡσῶν τε καὶ πράξεων ἄπτομαι· καὶ
τῶν τρόπων αὐτοῦ τοὺς εἰδόμενους ἀναμιμνήσκω.
Πῃ μὲν ἄνεσιν τε καὶ ἔκλυσιν, πῃ δὲ δυσκο-
λίαν καὶ χαλεπότητα; Οὐδεὶς γοῦν αὐτῷ τῶν
ἡραπόντων πληρεστάτου τοῦ μηνὸς ὑπηρέτη-
σεν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν χορῷ καὶ περιόδῳ μετεκι-
νοῦντο καὶ μετετίθεντο μόνον οὐκ ἀναστρέ-
φοντες, ἀλλ' ὑπαλλαττόμενοι· ὁμοῦ γὰρ τις τὸ
κύπελλον ὥρεξε καὶ ὑπωπτεύθη ὡς φαρμακεύς·
πληγαὶ οὖν εὐπῶς καὶ πικροὶ ἐτασμοὶ καὶ ἡ
πέδη στενὴ καὶ βαρὺς ὁ ἐτασμός· καὶ ἄλλο ἐπὶ
τούτῳ καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἕτερος, καὶ τὴν ἐπὶ ψάνα-
τον πάντες ἀπήγοντο· ὁ μὲν ὅτι γελῶν, ὁ δ' ὅτι
σκυρῶπάζοι· ὁ δὲ ὅτι μὴ κινῶν ἀκριβῶς καὶ
ἐπιδεξίως· πολλοὶ δὲ τούτων πρὸς τὸ ὑπερβάλ-
λον ἐνέδοσαν τῶν κακώσεων, ὥστε καὶ ἐπιβε-
βουλεύκασιν, καὶ τοῦ κρᾶματος αὐτῷ κατέχεον
φάρμακον· εἰ δὲ καὶ μὴ πεπονήκυσαν ἀλλ' ὑπω-
πτεύσαν· οἳ γε καὶ δίκην ἔδοσαν ἀρκοῦσαν
ὑποψίας ἢ ἀληθείας· οἱ μὲν γὰρ ἐπ' αὐταῖς δὴ
ταῖς μάλιστα μετελλάχασιν τὴν ζωὴν, οἱ δὲ ξίφος
κατὰ τῶν σπλάγγων ὠθήσαντες, μετριωτέραν

εὐρήκασι τὴν σφαγὴν τῶν πληγῶν. Οἷον μοι τὸ ἥϊος ὡς ἐπεικὲς ὅτι μὴδὲ ταῦτα ποιοῦμαι ἐγκλήματα, ἀλλ' ἅπερ ἦν τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν τοῦ λέγειν πικρίαν ἀρκέσεις, ταῦτα ἐγὼ χαρκτηῖρας ἐκείνῳ τοῦ βίου πεποίημαι· τὸ μὲν οὖν ἡμεληκέναι τὸν ἄνδρα καὶ φιλοσοφίας ἀπάσης, καὶ τῆς περὶ τὸ λέγειν τέχνης, καὶ λέξεως καὶ ῥυθμοῦ οὐκ ἐγκαλῶ μὲν, καίτοι καὶ τοῦτο ἐξῆν, σημεῖον δὲ ποιοῦμαι ψυχῆς ἀθέλκτου πρὸς τὰ καλὰ· τί γὰρ ἄλλο πᾶλιν εἰς τὴν ἀρίστην, ἢ λόγος διηκριβωμένος καὶ νοῦς συγκείμενος εὖ, καὶ λέξις ἀρμόττουσα καὶ ὀνομάτων κάλλος, καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσι χρῶμα ταῦτό, ὧν οὐδὲν ἐκείνος ἐκίνησέ τε ἢ ὑπαγάγετο· τὸ δὲ μὴδέποτε μὴδὲ τοῖς θειοτέροις τῶν λόγων προσομιλεῖν μὴδὲ τι ἀνελίξει δελτάριον, τοῦτο οὐ πόρρω τῶν προτέρων ἐγκλημάτων ἐστίν. Ἀλλ' ἐγὼ μετὰ τῶν χαρκτηῖρων καὶ ταῦτα τίθεμαι· οὐδὲν γοῦν τῶν κατ' ἡμᾶς ἦδει δογμάτων, οὐδ' ὅτι σέβει ἡπίστατο· οὐσίαις γε μὴν καὶ προσώπων πολλοῦ ἕρα αὐτῷ ἔδει εἰδέναι διαφορὰν· φύσεως δὲ πέρι καὶ ὑποστάσεως, οὐδὲ διηλέχθη ποτέ· οὐδὲ τι τῶν περὶ ταῦτα βιβλίων ἀνέπτυξεν, οὐδὲ τῶν σοφωτέρων ἐπύθετο· εἰ δὲ τις ἡκρίβου ταῦτα ἀπερίρριπτό τε καὶ καταπεφρόνητο καὶ ἐξῶστο τοῦ βήματος· συνοδικοῖς δὲ κανόνισιν ἢ πατρικαῖς διατάξεσιν, οὐ δ' εἰδὲ τις αὐτὸν προσωμιληκότα ποτέ· ἀλλ' εὐθύς κατὰ τὸ περιορῶν ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἐφόρει τὴν αὐλειον, καὶ ἐφεξῆς πάντες εἰσῆσαν, ὁ ἀνισοβάφης, ὁ τῶν ποικίλων δημιουργός, ὁ ἀρωματοφόρος, ὁ μετεωρίζων τὸ ὕδωρ, ὁ τὸν μυλῆτην λίπον ῥαδίως κινῶν, ὁ τὰς πυραμίδας κατασκευάζων, ὁ χρυσογνώμων, ὁ τὰς λίθους εἰδώς, καὶ ἄλλος ἄλλο τι φέρων ἐδεικνύ· ὁ μὲν κύπελλον τῆς διαφανοῦς ὕλου καὶ πολιτίμου, ὁ δὲ θηρίκλειον μετὰ τῶν κινῶν ὀνομάτων καὶ τῆς πολυτελείας τῶν λέξεων· ὁ δὲ κογχύλιον ἢ ἀσάριον, ἢ ἀργυροῦν κόττυφον, ἢ χρυσοῦν μελαγκόρυφον, ἰδίας ἰέντα φωνὰς ὑπὸ μηχανικοῦ πνεύματος, ὁ δὲ περιφερὲς ἄρωμα, στίγμασι κατηλωμένον χρυσοῖς· ὁ δὲ, ἀδάμαντα

ἢ λυχνίτην, ἢ ἄνθρακα, καὶ ἄλλος μαργαρίτας ἢ τοὺς ἀκριβῶς ἐσφαιρωμένους καὶ λευκοτάτους, ἢ τοὺς κατὰ κῶνον διεσχηματισμένους· καὶ ἐτέρπετο τῶν μὲν τῷ κάλλει, τῶν δὲ τῷ σχήματι, τῶν δὲ τῇ μηχανῇ· ἀστρολόγοι δὲ τινες ἐπὶ τούτοις καὶ μάντις τῶν οὐδὲν μὲν εἰδόντων, οὐ δ' ὅτι μαντείας εἶδος ἐπισταμένων, πιστευομένων δὲ ἄλλως οὐκ ἀπὸ τῆς τέχνης ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔθνους· ὅτι ὁ μὲν Ἰλλύριος, ὁ δὲ Πέρσης, καὶ οὗτος μὲν τὰς ὑποκειμένας τῇ τέχνῃ ὕλας ἐπισταται τὸ βδέλλιον καὶ τὸ τάρροπος, καὶ τὸν κουράλιον λίπον, καὶ τὸ ἀνδρόφονον ξίφος· ὁ δὲ ὅτι τὸ περὶ τὸν ὦμον ὁστοῦν ἀκριβῶς κατοπτεῖται· ἅπερ εἴ γε μανθάνειν ἐβούλετο, ἤρκεσεν ἂν αὐτῷ ἀντ' ἄλλης τινὸς γλώττης ἢ περὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν ἀγυρτεία τοῦ Πορφυρίου· ἀλλ' ὅτι ἐν διφθέραις ταῦτα ἐγγέγραπτο, ἢ ἐν εἰλιταρίοις τισί, ἢ δὴ κεφαλίδας βιβλίων ἐνίοι φασιν, ἀπεπτύετό τε καὶ ἀπέμπετο· ὥσπερ δὲ τᾶλλα εἰδὼς ὁ νόμος εἰδέναι, καὶ τὰς μεταβολὰς τῶν ὕλων περιῆει ζητῶν, καὶ δεῖνόν ἐποιεῖτο, εἰ μὴ τὸν μὲν χαλκὸν ἄργυρον, τὸν δὲ ἄργυρον χρυσὸν ἀπεργάσαιτο. Ἐνταῦθα τοίνυν μόνον Ὡσιμοί τε αὐτῷ ἐσπουδάζοντο καὶ Θεόφραστοι· καὶ ἢ κατ' ἐνέργειαν ἐζητεῖτο ἐκδοσις· οὕτω γὰρ ἐπιγγράπεται τὰ βιβλία καὶ τὴν Ἰωνικὴν χάριν κατόπιν τιθεῖς, τὴν μολυβδιτικὴν πραγματείαν καὶ Δημοκρίτειον ἐτίθετο περὶ πλείονος, καὶ ἔργον αὐτῷ οὐδὲν, ἢ τὰ τῆς ἀσημοποιίας συνήματα. Οἱ γοῦν κεχυμένος ἄργυρος καὶ ἢ σπανδράχη καὶ ἢ μαγνησία λίθος, καὶ τὰ πυρίμαχα σώματα, τό τε κόμμι καὶ τὸ ῥεφάνινον ἔλαιον, ὀνόματα ἐκείνῳ λαμπρὰ καὶ ὑπερσεμνα ἀντὶ τῶν πρώτων θεωρημάτων, ἀντὶ συλλογισμῶν, ἀντὶ ἀποδείξεων· τὰ μὲν οὖν ἐβάπτετο, τὰ δὲ μετεβάλλετο, τὰ δὲ ἐζητεῖτο· τίς μὲν ἢ τοῦ χαλκοῦ ἐξίωσις, τίς δὲ ἢ τοῦ σιδήρου μάλαξις καὶ ἢ τοῦ μολίβδου ἀρρεύστωσις, καὶ ἢ τοῦ καττιτέρου ἀστρίτωσις, τί δὲ τὸ γένεβ, πῶς δὲ ἢ ξάνωσις· καὶ πάντα μὲν συνεκινεῖτο, ἀπετελεῖτο δ' οὐδὲν ἄλλ' ἢν ὁ σίδηρος αὐθις σί-

δηρος, καὶ ὁ χαλκὸς χρυσὸς ἄχρι τοῦ χρώματος· οὐ γὰρ ἤδει τοὺς λόγους οὐδ' ἐσταθμοῦτό. Ἀλλὰ τί μοι περὶ τούτων ἂ πάλαι καὶ αὐτὸς εἰδὼς ἢ μόνος, ἢ παρὰ τοὺς ἄλλους, ὡς φλυαρίαν ἀπέπτυσα; πλὴν τοῦτο μέμψιν αὐτῷ ἴσως ἔχει, οὐδαμῶς δ' ἐπαχθεῖν ὡς ἐγκλημα. Οτι δὲ τὸν χρυσὸν παρὰ τοὺς καθεστηκότας νόμους εἰργάζετο κεκυρμένως καὶ ὑπὸ σκότῳ, τοῦτο πῶς οὐκ ἂν ἀπογραφείη ταῖς δημοσίαις κύρβεσι. Καὶ τις ἀνὴρ περὶ ταῦτα πραγματευόμενος δημοσίᾳ ἀδικημάτων εἰκότως γράφοιτο· οὐ γὰρ ἐκ μετᾱλλων μόνον, οὐδ' ἀπὸ τῶν τῆς γῆς μυχῶν ὁ τοῦ βασιλέως ἐπιδίδωσι πησαυρὸς, οὐδὲ φόροι τοῦτον πληροῦσι μόνον, καὶ γεωδαισίας συντέλειαι, καὶ οὐδ' ὁ βοηλάτης αὐτῷ λειτουργεῖ μόνος· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον καὶ ὁ χρυσελάτης, καὶ ὁ τὸν καττίτερον ἐλαύνων, καὶ ὁ τήκων τὸν μύλυβδον· χεῖρες οὖν ἐκείνων ἐλαύνουσιν εὐφυεῖς· καὶ οἷον ἀναλύουσι καὶ ἀπολεπτύνουσι· ἐπαναδιπλοῦσι γοῦν πολλάκις· εἴτα δὴ φεῖδονται τῆς χειρὸς, καὶ τῷ ῥαίστηρι οὐ πᾶν τι χρῶνται· καὶ αὖτις τὰ χρυσὰ ὑφάσματα συντιθέασι, μέχρις ἂν εἰς τῆς ἀράχνης λεπτότητα τὴν ἀντιτυπίαν τοῦ χρυσοῦ διαλύσωσιν. Ο μὲν οὖν τις ἀμιγῆς ἐστὶ καὶ διχυγάζει λαμπρότερον, ὁ δὲ μετὰ τῆς ὑφειμένης ὕλης ἐλαύνεται· καὶ ὁ μὲν τις διμοιρίτης πρὸς τὴν ἐπιμιζίαν ἐστίν· ὁ δὲ ἴσος καὶ ἡμισυς, τὸ δὲ γε ταμειῖον τοῦ δημοσίου διπλάσιον οὗ δίδωσιν ἔχει, καὶ οὐχ ὑπερβαίνει τὸ μέτρον· οἱ τοίνυν τὸν χρυσὸν, ἐν οὕτως εἴποιμι, ἐξυφαίνοντες, λανθάνοντες, ἔστιν οὗ ἑαυτοῖς τοῦτον ἀπολεπτύνουσι, καὶ εἰς ἱ λαβραῖοι δημοσίοι, καὶ ἐξιδιοῦνται, εἴ γε μὴ φωράσῃ τις αὐτοὺς τὸ ἀλλότριον· νόμος δὲ αὐτοῖς ἐπίκειται σφοδρὸς ἅμα, καὶ τιμωρός· εἰ δὲ τις αὐτοὺς συγκαλύψει, ἢ ὑποδεξάμενος ἔχοι, καὶ συνειδείη τούτοις τὴν τοῦ χρυσοῦ ἔλασιν, δεδήμευται καὶ εἰς ὑπερορίαν ἢ μέταλλον ἄγεται· εἰ δὲ κλήρῳ κατείλεται, ἀφαιρεῖται τοῦτον μετὰ καὶ τοῦ δεδημεύσαντι· ἀρχιερεῖ δὲ οὐδ' ἔχει ὁ λόγος τιμωρίας ὑπερβολήν· μετὰ γὰρ τοῦ παρανομεῖν, καὶ ἡ

τῆς παρανομίας αἰσχύνῃ ἀνυπέρβλητον αὐτῷ ποιεῖ τὸ κακόν. Ἀλλ' ὁ γε δεσπότης καὶ τούτου ἐάλωκεν· ἀλλὰ μοι ἀφείται ἐνταῦθα τὸ κατεντεῦσεν τοῦτο κατηγορημα. Ο δὲ λόγος ὡς πρᾶγμα γυμνάζει τὸ γεγονός, οὐχ ὡς ἐγκλημα. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν οἱ ὁ ναὸς κατακεχυσῶσθαι, ἵνα μὴ πολλὰ καταβάλλῃ τοῖς ὑφάνταις τοῦ χρυσοῦ χρήματα, εἰσκαλεῖται τούτους, καὶ ὑπόγαίον τι ἀποταξάμενος οἶκημα αὐτοῦ που πρὸς τῷ νεῷ, ἐξυφαίνει κατὰ τὸ βουλευτὸν αὐτῷ τὸν χρυσόν. Καὶ ἵνα μὴ παραπολὺ τὸ κιβώτιον αὐτῷ τῶν χρημάτων ἐλαττωσείη, τοιαύτης ἀπολελαύκει τῆς ἀτιμίας· ἐφ' οἷς ἂν τις αὐτὸν ἀποδύraitο, ἢ ταῦτα ἐπεγκλήσειεν· ὡς δὲ καὶ χάριν ἤδει τοῖς εὐεργέταις, αὐτὸς ἂν ὑμῖν οὐκ ἄλλος ἐπιμαρτύraitο ἐπὶ τὸν πρώτως αὐτὸν ἐπὶ τὸ πείον τοῦτο ὕψος ἀναβιβάσαντα τὴν γλῶσσαν ὅσημέραι ὡς μάχαιραν πῆγων, καὶ μηδὲ τεσσηνότι σπενδόμενος· ὃ ζῶντι πολλάκις ἐπιβεβουλεύκει· καὶ παρ' οὗ δημοσίαις καθυβρίσῃ φωναῖς, εἴ περ μὴ τῶν ἄλλων ἐκείνων ἐπιλέλησται τῶν τῆς ἀτιμίας γραμμάτων, τῆς ἐπὶ τάτῃ σκηνῆς τῶν ἀσελγεστάτων, καὶ ἐπιρρήτων, ὧν ὁ δεσπότης ἀλοῦς οὐκ ἠσχύνετο. Ἀρ' οὖν πρὸς μὲν ἐκείνον, τοιοῦτος καὶ δικαίως, ὡς γέ μοι δοκεῖ, τῆς περὶ αὐτὸν ἀλόγου κρίσεως ἀμυνόμενος· τῇ δ' ἐφεξῆς βασιλίδι σεμνότερος καὶ αἰδεσιμώτερος, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Καὶ τί δεῖ καπεξῆς πάντα συνείρειν, τὴν τῆς βασιλείας ἐπιθυμίαν, τὴν ἐπὶ τούτῳ ἔριν, τὴν ὕβριν, ὡς ἐπὶ τούτοις ἀπῶστο καὶ ἐν καρὸς μοίρᾳ λελόγιστο; Ὡς γὰρ εἰδόντων ὑμῶν, τὰ πλεῖω σιγῶ. Ἀλλὰ μή τι πολλάκις πληγεῖς ὁ μισοβασιλεὺς οὗτος ἀνὴρ μετὰ ταῦτα συνέσταλταί τε καὶ σεσωφρόνισται· καὶ ἐπειδὴ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τῷ βασιλεῖ τὸ στέφος ἐπέσκηκε κατένειμέ τι αἰδοῦς, ἢ μᾶλλον τί τῆς αὐσάδους γνώμης ὑπήρηνεν; Οὐ μενοῦν· ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ ὅλον, ὡς ἴστε, ἐξέχεε τὸν ἰόν· καὶ γέγονεν αὐτῷ παρκανόμων παρανομώτερος καὶ πηρίων πηριωδέστερος. Ἐγὼ δὲ σε καὶ πάλιν ἀξιώ, βασιλεῦ, ἵνα μὴ με τῶν τοιούτων κατα-

μέμφη λόγων. Οὐδὲν γάρ τι τῶν γεγενημένων προστίσῃμι· οὐδέ τι τοῦ σοῦ ὑφαιρῶ ἀξιώματος· μάλλον μὲν οὖν καὶ σεμνότερον αὐτὸ ὑπεργάζομαι τῇ περὶ ἐκείνου αἰδοῦ· ἐπεὶ τοι καὶ αὐτὸς τὴν δευτέραν ἐκείνου πρεσβείαν καὶ ἱκετηρίαν δεξάμενος, τὸ πᾶν ἀπέσσυ τῆς συγκινήσεως καὶ σπείσάμενος ὡς ἐνῆν, ἐννομιωτέραν αὐτῷ τὴν πρὸς τὰ βασιλεια πεποιήκας εἴσοδον. Ἀλλὰ σοῦ πυθοίμην ἂν καὶ μάλα σπουδάζων ἄρ' αὖ γε βούλει, βασιλέων ἀπάντων θεϊότατέ τε καὶ φιλανθρωπότατε, καὶ τὴν κατὰ τοῦ σοῦ κράτους τοῦ ἀρχιερέως μανίαν τε καὶ θρασύτητα ἐξεπείν, ἢ μάλλον, ἀλλὰ πῶς ἂν εἴποιμι περιπλέκων καὶ διεσπουδασμένην ἐπιβουλήν, δι' ἣν μικροῦ δεῖν, ἅπαντα ἂν διεφθάρτο καὶ ἡφάνιστο, οὐ λέγω, γενομένου τοῦ ἀτοπήματος, μὴ οὕτω μανείην, ἀλλὰ τῆς δεσποτικῆς κεφαλῆς στρατηγησάσης αὐθις καὶ νέον συγκροτησάσης στρατόπεδον ἐπὶ τὴν σὴν σεβασμίαν καὶ ἱερὰν κεφαλὴν. Βούλει γοῦν καὶ τοῦτο τὸ μέγα κινῆσαι κεφάλαιον· καὶ πάντα κατακλῦσαι τὸν ἱεραικὸν σύλλογον; Ἀλλὰ μοι ἔοικας οὐ πάνυ τι περὶ τούτου σπουδάζειν· οὐδ' ἐντεῦθεν ἐξέλαιν ἐπενεχθῆναι τῷ ἀρχιερεῖ καθαίρεσιν· ὡς δέ μοι δοκεῖς, οὐδ' ἂν ὅλως τὸ περὶ τούτου συνέδριον συνεκρότησας, εἰ μὴ σε ἢ περὶ τὸ θεῖον εὐλάβεια διήρει καὶ κατεμέριζε, καὶ σου τῶν μυελῶν καθήπτετο τῆς ψυχῆς, ὡς οὐκ ἀξίου τοῦ πατριάρχου τυγχάνοντος, τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως καὶ θύματος, ἐφ' οἷς πρῶτον κατὰ σεοῦ ἡσέβηκεν, εἴτα δὴ καὶ κατὰ τῶν ἐκείνου ἀγίων λελύττηκεν. Ἐπὶ τούτοις γὰρ τοὺς πολλοὺς τούτους καὶ σεῖους ἀρχιερεῖς συναγέοχας καὶ ἀπλοῦν ἅμα καὶ γενναῖον ἐρώτημα ἐρωτᾷς, ὃ δὴ αὐτὸς ὑποκρινόμενος ὥσπερ δὴ σοι καὶ πρὸς τᾶλλα τὴν ἐμὴν ὑπεκίνησα γλῶτταν τῶν συνειλεγμένων ὑμῶν πυθάνομαι οὕτως. Πότερον ὑμῖν δοκεῖ; Τοιούτων ἐπενηνεγμένων τῷ ἀρχιερεῖ ἐγκλημάτων καὶ οὕτω διωμολογημένων, ἵνα μὴ ἀποδεδειγμένων ἐρῶ, ἀσεβείας, κατωσιώσεως, τυραννίδος, τῆς ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς οἴκους πρᾶνο-

μίας. Δεῖ τοῦτον αὖτις προσιέναι σεῶ καὶ τῷ βήματι καὶ τῶν θεῶν ἀξιοῦσθαι ἀδύτων καὶ μυστηρίων; καὶ συγχωρεῖτε πάντα τῷ ἀσεβήματι; ἢ τὴν καθαίρεσιν ὑποστῆναι καὶ τοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκπεσεῖν ἀξιώματος; Εἰ μὲν τὸ πρῶτον ἐρεῖτε, δότε μοι τὴν ὑμετέραν ψῆφον ἐν γράμμασιν ἵν' ἔχοι ταῦτα ἀπολογία ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν πρῶτον λόγον κρινόμενος καὶ πικρῶς περὶ τούτου ἐξεταζόμενος, καὶ ἀνεώχθη πάλιν ἢ ἐκκλησία ταῖς ἐλληνικαῖς συμμορίαις καὶ τοῖς χρησμοῖς καὶ τοῖς τρίποσιν, ἵν' ἢ καὶ δεύτερον ὑμῖν πνεῦμα τοῦ πρώτου καὶ σεῖου ἀντίπτεον· εἰ δ' οὐδεὶς ἂν ὑμῶν τοῦτο δοίη, θαρρύντως ἕκαστος ὑμῶν καὶ κοινῇ πάντες, κατὰ ἡμεῖς τοῦ ἀρχιερέως ψηφίσασθε. Ἐπὶ τούτοις εἴ τι ἄλλο τις φαίη, ὡς οὕτως ἢ ἐκείνως ἐχρὴν κατηγορεῖν, καὶ ὡς χρὴ διδόναι τὸν κατηγοροῦντα τὴν περὶ τὸν λόγον ἀσφάλειαν, καὶ τᾶλλα ψυχρὰ πάντα καὶ ἀσθενῆ. Εγὼ μὲν γὰρ ὅς τις δ' ἂν τὴν τῶν ἀπάντων ὑπεκρινάμην φωνήν, ᾧ καὶ αὐτὴν δὲ τὴν τοῦ κρατοῦντος γλῶτταν ἡρμήνευκα, οὗτος δέ ἐστιν ὁ περὶ τῆς δόξης διακρινόμενος καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην ὑμῖν ἐπάγων ἐρώτησιν, δυσὶ καὶ ἀμέσοις διαλεγόμενος τμήμασιν, ἵνα παύτερον τῶν δυσὶν δοίητε καὶ μὴ πρὸς ἕτερον καταφύγητε. Ο γοῦν λόγος τῶν μὲν ἐγκλημάτων ὑμᾶς ἀνέμνησε μόνον, καὶ ὥσπερ εἰ δεδομένων ἐκείνων διείλεκται πρὸς ὑμᾶς· ζητεῖ δὲ περὶ ὧν ἠρώτηκε· καὶ χρὴ ταῦτα διαλυσάμενους ὑμᾶς τῆς περὶ τὰ θεῖα φροντίδος ἀπαλλάξαι τὸν αὐτοκράτορα. Εγὼ δὲ καὶ πλείω ἔχων ἐρεῖν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἐπέχω τὴν γλῶτταν, οὐ γάρ με καὶ ὁ πραότατος ἀφίησι βασιλεύς· δεῖ γὰρ καὶ κατηγοροῦντας ἐνίων φείδεσθαι, ἵνα μὴ φαίνοντο ἐξ ἀπεχθείας μάλλον ἢ ἀληθείας τὴν κατηγορίαν ποιοῦμενοι. Καγὼ γοῦν αὐτῷ πολλὰ τῶν ἀτοπωτέρων ἀπεκρυσάμην· καὶ οὔτε σοι τὸν πρώην βίον διήλεγχξα, ᾧ θαυμάσιε σὺ, οὔτε ὅθεν ἐπὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐλήλυθας καὶ ἐφ' οἷς τοῖς ἐπαγγέλμασιν, οὐθ' ὅποσα σοι μετὰ ταῦτα διασφυλ-

λεῖται· καὶ γὰρ οὐ τὰ πλείονά σοι τῶν ἀπορήτων δεδημοσίεуται νῦν· ἀλλὰ σοι χαριζόμενος ἀφῆκα μένειν, ὡς ἐτελέσθησαν. Σὺ δέ μοι μὴ ἀπεχθάνου, μηδὲ δυσμενῶς ἔχε· εἴ γέ σοι τοιοῦτον συνέδριον ὃ μὲν βασιλεὺς ἐνεστήσατο, ἐγὼ δὲ τὰς ἀπάντων συνειλοχῶς φωνάς ἐν μιᾷ τῇ ἐμῇ γλώττῃ ταυτηνὴ τὴν κατηγορίαν πεποίημαι. Εἰδείξα γάρ σοι τοὺς σπύλους, ἕνα σκυτὸν ἀποπλύνειας, καὶ κρεῖσσόν ἐστιν, ὃ βέλτιστε, ἐνταῦθα τῆς ἱερατείας πεσεῖν, ἢ ἐκεῖσε τῆς βασιλείας· οὐ γὰρ καὶ Ξεὸν ἀπολλύεις, ἀποτιξόμενος τὸ ἄξιωμα, ἀλλὰ δίκην διδούς, εὐμενεστέροις ἐντύχοις τοῖς ἄνω κριταῖς· καὶ σοι τότε φανεῖται καθαρτῆριον, ὡς ἀληθῶς, τὸ ἐνταυθοῖ πόμα τῆς

καθαιρέσεως καὶ φανείης ἐκεῖσε χρυσοῦς τηλαυγῆς τῷ ἐνταῦθα πυρὶ πᾶσαν ἐπιμιξίαν τῆς ἀτίμου ὕλης ἀποβαλόμενος, μᾶλλον δὲ προσαχθείης, νοῦς ἀκήρατος τῷ θεῷ, πῶν ἀρχούντως τὸ τῆς βασάνου ὥδε ποτήριον. Εἰ δὲ μὴ ἐκούσιον, ἀλλὰ σε τοῦτο μηδαμῶς δεδιπτέσσω· ὅσα γάρ τοι μὴ ἐκ προαιρέσεως ἡμῖν παραγίνεται, μᾶλλον ἀνιᾷ τὴν ψυχὴν καὶ δριμύττει, καὶ οἷά τισι πιέσμασι τοῖς τοιούτοις δεινῶς ὁ νοῦς συνθλιβόμενος, ὑπεράλλεται μὲν τὸ σῶμα, χωρεῖ δὲ πρὸς Ξεὸν, καὶ δευτέραις οὐ ταλαιπωρεῖται βασάνοις· ἅς δὴ καὶ αὐτὸς ἀποδράσειας τῷ πρώτῳ καὶ αὐτῷ φωτὶ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον φῶς προσπελάσειας.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ADNOTATIO

Superioris sermonis Michaelis Pselli editione absoluta, aequum visum est aliquid adnotare, ut unicuique ius suum et hac in re tribuatur. Codicem Parisiensem, unde textum hausimus, Romam advectum esse iam innuimus de Studita agentes (N. PP. BIBLIOTH. tom. IX *Praef.* p. XXI) auctoritate moderatorum Galliarum, quando nobis exposcentibus gratum facientes, instante cl. v. Leopoldo Delisle bibliothecae illius nationis praeposito, humanissime concesserunt, ut codex per aliquot menses ad Bibliothecam Vaticanam veniret. Qua in re multum valuit cura excellentissimi viri Marii Mocenni tunc ad huiusmodi externa pontificia negotia deputato.

Postquam vero apographon e codice feceram, volui ut recognitio cum antiquo textu ad amussim fieret; cuius rei onus amicissime sibi sumpsit cl. v. Hieronymus Demetriades archimandrita graecus, qui in Athenaeo S. C. De Propaganda Fide tunc hellenicam litteraturam docebat.

Dum itaque gratias meritas praedictis viris agere et habere me profiteor, dolere cogor ac lamentari de praedicti Hieronymi adversa valetudine, quae studia ulteriora ei prohibuit, praesertim oculis laboranti. Hoc sit nostrum grati animi mnemosynon de amico optimo pioque sacerdote; et pariter sit heic debita rerum notitia.

GEORGII METOCHITAE

DIACONI CONSTANTINOPOLITANI

DE HISTORIA DOGMATICA

SERMO III.

MONITUM.

De sermone hoc historico superstite, sive libro III historiae dogmaticae a Metochita Georgio descriptae vel parum iuvat praeludere. Etenim de auctore eiusdemque opere abunde praefati sumus, quando priores duos sermones ab Angelo Cardinali Maio impressos (1) in lucem edere curavimus in hac ipsa collectione seu *Nova Patrum Bibliotheca*. Ne vero actum agere videamur, ad ea quae in Praefatione pertractavimus §§ 12, 13, 14, 15, 16, 17, studiosos viros remittimus. Ex iisdem dictis patet quoque *tertii sermonis* seu historiae postremas partes nondum a Maio typis commissas, a nobis e manuscripto reperto in lucem esse proferendas. Quapropter, qui ad rem notitias requirunt, eas in promptu habent; ac quidem possunt haud parum iuvare ab eo, qui nunc prodit, sermone (2), quo et totum opus absolvitur Georgii.

Testis is est quasi princeps rerum eo tempore Byzantii gestarum ob fidem rectam et coniunctionem synceram ecclesiarum; cunctaque noverat, quae disputata, acta atque exantlata sunt ab

(1) Confer tom. VIII, quem nos absolvimus anno 1872, ubi in Parte II p. 228 duos priores libros habes huius Historiae. In praefatione generali voluminis. Parte II, de hoc Metochitae opere non pauca ibidem diximus.

(2) De aetate, quando Georgius in carceribus detentus scribebat, confer inter alia in hoc III libro § XX et alibi, ubi passim agit et de obitu Ioannis patriarchae sui, nec non de quibusdam familiae imperialis quasi chronicis diariisque notitiis, sicut et de aliis byzan-

eo suisque, agente patriarcha sanctissimo Ioanne Vecco ecclesiarum unionis strenuo adsertore, eumque maxime iuvante eodem Georgio diacono suo.

Angelum Mai duobus superioribus hunc tertium voluisse adiungere in editionibus suis perspicuum erat; nam de III libro latinam versionem usque ad XX pericopam textus graeci nunc editi, paraverat. Haec incepta cl. viri versio libri huius in suis manuscriptis adhuc in Bibliotheca Vaticana adservatur (1), eamque exscribi curavimus.

Sed morte laboriosissimi viri, anno 1854, interceptus est labor etiam de Georgio edendo, quando universa moles *Bibliothecae Novae* fastigium attingere nequivit. Versionem persequi, ut iam de aliis graecis scriptis, meditabamur; sed cum voluminis X., aequae postremi, materia aucta nimium sub manibus augeretur, atque inter varia consilia de hoc edendo sermone ancipites essemus, et iam omittere Georgiani operis tertium sermonem cogitabamus, venimus in mediam sententiam, mediumque iter arripuimus: videlicet omissa versione tota, et ea parte quidem, quam idem Angelus Mai suo marte iam paraverat, tantummodo nudum hunc textum graecum tertii libri historici Georgiani in usum studiosorum de celeberrima controversia byzantina typis commisimus.

Facilis et plana ratio edendi haud omnino erat; omnes enim norunt Angelum Mai indicationes codicum, unde hausisset, haud semper aliis reliquisse satis apertas aut certas. Heic tamen codicis numerum ipse dedit (2), sed plane videbatur alio exem-

tinis vicibus. Georgii res paucis perstringit HARLES *Bibl. Graec.* t. X. p. 412 in principio adnotationum: *Hic Georgius Metochita Ioannis Vecci archidiaconus Constantinopolitanus, λατινόφωνος, et ideo cum eodem Vecco atque Ioanne Meliteniota eiectus in exilium circa ann. Christi 1283 ab Andronico Palaeologo etc.*

(1) Inter codices graecos Bibliothecae Vaticanae collocatae fuere schedulae manu eiusdem Angeli Mai exaratae.

(2) In codicibus graecis Vaticanis obtinet numerum 1583 opus istud Georgianum, cuius liber III a folio 150 incipit.

plari ille usus fuisse. Nos vero studiose omnia conquirentes reperimus non modo in codice graeco Vaticano, sed et in alio apographo haberi tres λόγους Georgii nostri.

Codex quidem ille vaticanus ad tempora auctoris, nempe ad saeculum XIII, ut prima apparet facie, quam proxime accedere visus est. Multisque implicitis scripturae nexibus, de more illius aetatis, redundat, neque satis perspicua et praeclara calligraphia exaratus est, ut videntibus patet (1).

Inquisitiones dum urgeremus nostras extra Vaticanam quoque Bibliothecam, accidit, ut aliud exemplar optimum atque perspicuum prae manibus haberemus (2).

Operis huiusmodi Georgiani praestantiâ allectus vir eruditissimus Leo Allatius tres λόγους manu sua ex codice Vaticano exscripserat saeculo XVII. Et iure quidem de horum editione iudicaverat (3) vir graecarum rerum ac illarum controversiarum apprime peritus, cum vidisset in eodem Georgii opere haberi testimonium maximae auctoritatis.

Chartae autem parvi libelli ab Allatio nitidissime descripti per varias manus transiere, ac tandem a Raphaële Vernazza (4) in bibliotheca Vallicelliana saeculo XVIII labente depositas inter manuscripta Allatiana reperimus. Quando cl. v. Generosus Calenzio illius bibliothecae praefectus ad manuscripta Allatiana, a recentibus exterorum inquisitionibus sub Augustino Theiner confusa,

(1) Gratias habemus presbytero graeco cl. doctori Nicolao Franco, bibliothecae Vaticanae addicto, qui textum apographi nostri cum vetusto codice eiusdem bibliothecae conferre curavit, et dum typis committitur, illud quoque expolire.

(2) Inter manuscripta Allatiana hae chartae locum olim habuerunt ad numeros XLIX et XCII, ut vidimus ac notavimus. Nuper vero, postquam Vallicelliana concredita fuit sodalibus Historiae patriae Urbis Romae, eadem manuscripta colligata et rursus recensita fuere.

(3) Confer LEONIS ALLATHI *diatribam de Georgiis*, quam auctor ipse anno 1651 Parisiis edidit, postea FABRICIUS saeculo XVIII, Amburgi 1721 in tomo *Bibl. Gr.* t. X pag. 549 cum additamentis; in compendium vero dedit Harles in editione nova eiusdem Graecae *Bibl.* t. X. p. 412 et t. XII, p. 44.

(4) Idem Raphaël Vernazza, vel Mariotti sicut in praedicta *Praefatione* § 15 diximus, apographon Allatianum exscribere coeperat.

in ordinem aliquem disponenda nos amice accersivit, sed vix operi manus apponere datum fuit, ob illius bibliothecae eo tempore vicissitudines. Tunc inter manus cecidit et istud Georgianum apographon ab Allatio confectum.

Quinimo nobis singula considerantibus aperte apparuere ex eodem libello, non vero e codice Vaticano priores duo sermones ab Angelo Mai typis traditi. Arrepta occasione adinventae scriptiois Allatianae nobis alterum apographon fieri tertii λόγου curavimus, ex quo habent eruditi viri heic graecum textum, quem proferimus.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΙΤΟΥ

ΛΟΓΟΣ Γ'.

ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΩΝ ΤΑ ΚΑΤΟΗΝ ΤΩΝ ΠΡΟΡΗΘΕΝΤΩΝ ΔΥΟ ΛΟΓΩΝ

ΑΥΤῇ ΥΠΟΘΕΣΕΙ ΔΕΧΘΕΝΤΑ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΑΧΘΕΝΤΑ

Α'.

Ἦν ἡμῖν ἄρα προτεθειμένον τοῦ κατὰ σκοπὸν ὡς ἐνὸν ἐκτερματωθέντος ἐπὶ τοῖς τῇ ἐκκλησιαστικῇ πρᾶγματι παρὰ κολουθηκόσι λόγων ἀμφοτέρων ἐκθέσειν, οὓς ἐξόριστοι γεγονότες, ἐν ᾧ φρουρίῳ καθείρχθημεν, συντεθείκαμεν, τοῦ λοιποῦ, τῆς πρὸς τὸ γράφειν ἐγχειρήσεως, τούτοις ὡς ἀρκεσσεῖσι ἀφέξεσθαι· ἄλλως δ' ἀεθλεύειν καὶ φέρειν τὰ τῶν ἀπηρεϊῶν τῶν ἐκεῖσε φρουρῶν καὶ καθείρξεων· ἦν ἡμῖν οὕτω τὰ τῆς προσέσεως. Ἐπεὶ δὲ ῥέων ὁ χρόνος μετὰ τούτου παραρρόην οὐκ ὀλίγην φθάνει τι παρ' ἐλπίδας εἰς τοῦμφανές θεῖναι, καὶ τῶν ὧν ἡμεῖς παρρησιασάμενοι τῶν ἀπεναντίας πρὸς ἔλεγχον ἀντιπρεσῆκαμεν, οὐ δεῖν ὥήθημεν μὴ καὶ τὰ περὶ τοῦδε γραφῇ, καθόσον οἷόν τε δοῦναι, σκοποῦ τοῦ προλεχθέντος μετατεθέντες· εἰ καὶ τὰ τῆς ἐπιθέσεως, καὶ τὰ τῆς σφοδρότητος τὰ αὐτὰ καθ' ἡμῶν καὶ πάλιν στεργόντων καὶ τοῖς αὐτοῖς οὐχ ἦττον εἰς καταδίκην καὶ αὖ περιστοιχιζόμενα. τῷ τοι καὶ νῦν ἐκεῖσε δεόντως ἀναδραμόντες, τοῖς ἀντιδικηθεμένοις, ὅθεν ἡμῖν ἐπῆλθε σπουδῇ πάσῃ τομογραφεῖσαι, καὶ τὰ τῆς νεοφανοῦς αἰρέσεως κατεπειχθῆναι συστήσασθαι, τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν τῶν λεγομένων ποιήσομεν.

Β'.

Πάλη μὲν οὖν ἐκείνη καὶ λογικῆς ἀμίλλης αἱ προσβολαί, πάντες ὡς ἴσασι ἀτεχνῶς, τοῖς ἀνακτόροις ἐκροτοῦντο συστάδην, καὶ καρτερῶς· καὶ οἱ μὲν, οἱ τῶν ἀντιφερομένων φημί, πρὸς τῇ δυναστείᾳ καὶ τῇ τοῦ λέγειν ἀδείᾳ, καὶ ῥοπῇ πλήθους καὶ προλήψει τεθαρρήκότες, πᾶν τοίως ἐφέροντο καθ' ἡμῶν, ἀπαιτοῦντες, ὁροῦντες, ἐπιτάττοντες κυριαρχικῶς, ἀπολογεσθαι μόνον ἡμᾶς ἐπ' ἀδείας ἔχειν, καὶ μέχρι τοσοῦδε καὶ ἐφ' ἅπερ αὐτοῖς βουλευτόν. Ἡμεῖς δὲ καὶ οἴκοθεν πρὸς τοῦτ' αὐτὸ παρασκευασμένοι, καὶ ἦν εἴχομεν μεθ' ὕστερον τράνωσιν παραστῆσαι, τῶν ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως καινοφωνησέντων σφίσι, τῆς ἀνάγκης οὕτω κατεπειγούσης μεσέντες, τῶν ἀπολογιῶν ἑαυτοῦς εἶναι καὶ μόνων, ταῖς ἐπὶ τοῦ μέσου διαλέξεσιν ὑπεθήκαμεν· ἀμέλει τοι χρήσεων παρ' ἡμῶν ἐκτάδην τῶν πατρικῶν, αἷς ἡμῖν τὰ πρὸς σύστασιν ἀριδύλως, ἐφ' οἷς ἡτιώμεθα, μαρμαρυγῶν δίκην ἡλικῶν ἀπηστράπτετο παρὰ τιθεμένων. Οὗτοι μὴδ' ἂν εἴτε καὶ γένοιτο παρήσειν τὴν καθ' ἡμῶν ἐκπλῆσαι κακίαν, ἀνεχόμενοι τὸ παράπαν, ἃς μὲν ἡδύναντο τῶνδε δοκῇσι φάσκειν, οὐκ ἄλλας, μὴ πρὸς ἡμῶν εἶναι φανερώς, ἀπεπέμ-

ποντο· ἃς δὲ καὶ κρότοις ἤχων περιτρέποντες ἄλλως, ἀπεσκευάζοντο, καὶ λοιπὰς ἐτέρως συνέχον· ἐπὶ δὲ γε τῶν οἷς μηδαμῶς τοιουτώδους τρόπου παρείσδυσις, μηδὲ μέχρι φαντασίας αὐτῆς κατὰ τε προφορὰν λέξεων καὶ διάνοικιν, νομοῦσ- τοῦντες ὅσα καὶ διορθῶνται τῶν θεολογικῶν ἀξιωμαίων καὶ παραδόσεων ἀπηρυθρίων εἰς ὁρᾶν σημασίαν ἄγειν ταύτας διακαττόμενοι, ὧν ἐφόσον προήχθη τὰ τῆς μαίνιας ὁ ἡμέτερος ἄρχι- θύτης ἐπεὶ καθίδοι διερεθίζεται μετ' ἐπιεικίας, μέσον τῶν πρὸς αὐτοὺς διαλογικῶν ἀγώνων, φᾶναι κατ' ἔπος οὕτω περιπαῶν· προσέχετε πρὸς αὐτῆς ἀγάπης τῆς τοῦ θεοῦ, μὴ κακίας τῆς καθ' ἡμῶν ἔνεκεν, ἄρρεσιν ἀρτιφατῇ τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ φυτεύσητε. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι τρό- πον κωφῆς ἀσπίδος, βουούσης αὐτῆς τὰ ὧτα, φω- ναῖς ἐπαδόντων πρὸς ταῦτα διατεθέντες ἐνὸς εἶχοντο μόνου τοῦ περατῶσαι τὸ ἐνὸν αὐτοῖς καταθύμιον· ὃ καὶ περάννυντες τάχος ὅσον, καὶ τὴν καθ' ἡμῶν τομολογίαν ὑφάναντες, δρωσιν ὅσον ἀφίεντο. Πλὴν τὰ τοῦδε πλατύτερον τῷ προτέρῳ τῶν ἡμετέρων λόγων διαλαβόντες, εἰ καὶ μήδ' οὕτως οὐμενοῦν ἐντελέστερον, καὶ τοῦ προκειμένου πρὸς ὅπερ ἀπευθύνεται προὔποκρου- σθέντος ἀμυδράττα παραδηλῶσαι τῶν ἐναπο- λειψάντων ἐκείνῳ δεῖν νῦν ἡγήμαι, θυμασίως ὥδι συμβεβηκότα καὶ καθορώμενα.

Γ'.

Τῆς πανδήμου καθ' ἡμῶν ἐκείνης ἐπιτελε- σείσης ἀθροίσεως, ἐκ σφοδρᾶς τῶν ἀθροισάν- των καὶ συντονωτάτης ὠθήσεως, μετὰ τὸ πε- ρικιρεῖσθαι κατεπεῖξει τὰ τῶν δικαστηρίων ὁλο- σχερεῖ, καὶ ἄρκταῖς ἡμῶν ἐνσφαιλισθῆναι καὶ φύλαξι, Κύπριος ὁ τῶν ἀντικαθισταμένων ἡμῶν κορυφαῖος, σχεδίασεῖς, καὶ τυραννικῶς παρὰ τοῦτο θρόνον ὑφαρπάσας τὸν πατριαρχικόν, ἐν τῷ μέλλειν ἀναγνωσθῆναι τὰ τῆς καθ' ἡμῶν αὐτῷ συντεθείσης ἀποκηρύξεως· ἐπεὶ περ ἀνάγκη ἔσχε δημηγορῆσαι τῶν συνεληλυθότων ἐν

ὑπηκόῳ, καὶ πλατεῖαν κενῶσαι κατάρρησιν, πρὸς τοῖς ἄλλοις λέξαι παραθάρρύνεται· διαπεφήμε- σται πρὸς ἡμᾶς νενικηκέναι τὸν Βέκκον ἐν τοῖς προβάσι συνεδρίοις καὶ ταῖς ἐν αὐτοῖς λογικαῖς προταθείσαις ζητήσεσι, τὸν ἐνθέσμως λαχόντα πατριαρχεῦειν ἐνθεν καλῶν, εἶτα καθεξῆς πα- ρενεῖρων. Παρὰ τοσοῦτον οὖν αὐτῷ τὸ νικᾶν ὑπῆρξε, παρόσον ἐρωτώμενον παρ' ἡμῶν, ἵνα τι τὸν ἡμῶν ἀμπελῶνα ὑφείλου, στενοχωρούμενον ἀποκρίνεσθαι. - Ως οὐδαμῶς τὸ ἡμῶν ἀφειλόμην χωράφιον. - Καὶ ταῦτα μὲν ὁ τερατολόγος οὗ- τος, δεικνύναι σπεύδων τὸν ἀληθῆ ποιμενάρχην μὴ τὸ παράπαν ἔχειν ἀπολογεῖσθαι· κἀντεῦθεν τῶν ἐπὶ τοῦ μέσου προβαλλομένων ὥσεί τινα τῶν νοτ' μηδόλως διοικουμένων ἔξω φερόμενον· ἀλλ' ὅπως καὶ πρὸς τοῦτο πρᾶγμασιν ἐναργέσιν αὐτὸς εἶη συναπαχθεῖς· ἅτε μηδενὸς ὄντος τῶν ψευδῶς ἡμῶν εἰς κατηγορίαν παρ' αὐτοῦ προσε- πιτριβέντων, ὃ μὴ καθαρῶς ἐφηρμόσκει τούτῳ καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἀποδέδεικται, τοῦ λόγου προϊόντως φανήσεται. Ως δ' οὖν τὰ τῆς ἐκφω- νήσεως τοῦ τόμου κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ θεῖη πάντα, τὰ τε πρὸ αὐτῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ· σει- σμὸς οἷς περ ἄλλος, ἢ γῆς ἀνατιναγμός τις καὶ κλόνος ἐπενηνέχθαι νενόμισται, τῷ πολυειδεῖ θορύβῳ καὶ ταραχῇ, τῷ ἐκ τοῦ δημώδους καὶ μᾶλλον πληθους καὶ σύρφακος καὶ πρὸς τὰ με- τ' αὐτὴν ἤδη χωρήσειεν· ὥστε συναλέσαι πάν- τας ἀπαξάπλως, οἰκειαῖς ὑπογραφαῖς συνθέσθαι τοῖς καθ' ἡμῶν αὐτῷ καινοφωνηθεῖσι παντοίῳ θάρρει πεφυσσημένῳ· καὶ προσέτι τῇ ἐκ τῶν ἀρχείων ἀσχέτῳ φορᾷ, καὶ τοῖς ἐκεῖθεν ἐπιτε- ταμένοις εἰς τοῦτο κελεύσμασι καὶ σπουδά- σμασιν.

Δ'.

Εὐρίσκει τι παρὰ προσδοκίαν, ὅμως ἐνταῦθα καὶ πρόσαντες, τοῦ πλείστου μέρους τῶν τῆς ἐκκλησίας λογάδων ἀποδιασπάντος, συμβῆναι τοῖσδε καὶ καθυποκύψαι παντάπασιν· οὐς ἐπεὶ

μετέλθοι ποικιλοτρόπως, τὸ μὲν κολακείαις σκίων καὶ ὑποσχέσεσι. τὸ δὲ καὶ ἀπειλαῖς βαρεῖαις ἐκδειματῶν, ἀλλὰ καὶ δεινῶν αὐτοῖς πείρα προσβάλλων καὶ μὴ δυνήσει καὶ ὑπακούοντας τῇ σφετέρᾳ κακίᾳ λαβεῖν, ἐπιτίθεται. καὶ πάλιν ἑτέρως ἡμῖν· οὗς ἀφηνία βασιεῖα καὶ φρουρᾷ τηλικαύτῃ τυγχάνει παραπεμψάμενος καὶ σταλῆναι πρὸς τοῦ βασιλείου κράτους παρασκευάζει, τὸν τε τηλικαῦτα πρωτονοτάριον, ἄνδρα τῶν ἐλλογίμων, καὶ λοιποὺς ὡσαύτως τῆς ἀνακτορικῆς ἐστίας, κατοπτεύσοντας ὁμοῦ καὶ διερευνησοντας, εἴ που γραφαὶ τῶν μὴ σφίσι συναρχομένων παρ' ἡμῖν εἶεν, ἢ πρὸς αὐτοὺς ὅλως ἡμέτεροι. τῶν ἀνυποστάτων ὅπερ ὑπολήψεων καθειστήκει. Παρρησίᾳ γὰρ ἡμεν λαλοῦντες, καὶ οὐδὲν τὸ σύνολον ἐν κρυπτῷ, τῶν ἀνθρωπίνων ὅσα μηδεμιᾷ συγκροτήσεων ἔχοντες πεποισμένοι, ὅτι μὴ τοῖς κατὰρως ἐμπνευσθεῖσι θεόθεν πατρικοῖς μόνοις ῥήμασιν καὶ διδάγμασι. Τέως οὖν ὡς ἤκουεν οἱ διακληθέντες, ὧν μὲν ὑπενόουν, εὖρον οὐδὲν, ἄλλοις δὲ ἐντυγχάνουσιν ὡς ἐπίπαν σπουδαιοτέροις. Ἀμα γὰρ σφῶν τῇ ἐπιδημίᾳ τοὺς ἐλέγχους τῶν ἐμπεριειλημμένων τῷ τόμῳ βλασφημιῶν, οὗς προφθάσας ὁ ἡμέτερος ἱεράρχης ἐκτίθησι, τούτοις ἐγχειρίζει, καὶ λόγους προβάλλεται δυσωπητικούς ἀρρεπέσι δικαστηρίοις ταῦτα βασανισθῆναι καὶ σκέψει ἰθυτενέσι δοκιμασθῆναι, καὶ μὴ προφάσει τοῦ καθ' ὧν δήμοις καὶ λαοῖς φίλον λέγειν, νεοσύστατον οὕτω δόξαν, τῶν κειμένων ἀλλοτριόφρονα, παραχωρηθῆναι παρρησιάζεσθαι. Οἱ καὶ ὡς εἶδον ὡς ἤκουσαν τεθηπότες ὅπως ἡμῖν εἰς χεῖρας ἔλθοι. Θάμβος ὅπερ ἦν ἀληθῶς· πόθεν γὰρ ἀλλυχόθεν γενέσθαι τοῦτο δοίη τις ὅλως, ὅτι μὴ θεόθεν αὐτόχρημα, μετὰ τὸ θεῖναι τὴν ἐνταλθεῖσαν ψηλάφῃσιν, ἀπαλλάττονται;

Ε'.

Τοῦ λοιποῦ δὲ ἡμεῖς ἐκδεχόμενοι καθεστήκαμεν· τῶν σταλέντων πρὸς τοὺς στειλαντας ἐπανακαμψάντων, ἀνάγκη συνελασέντας αὐτοὺς

δῆτα τοὺς πεπομφότας, συσκευάσασθαι τινὰ συνδρομὴν τῶν ἐξαιρέτως οἰκείων· καὶ κατὰ πᾶν ἐπομένων σφίσι, πρὸς δόκησιν ἐξετάσεως, ὡς μὴ νομισθῆναι προδήλως ἐλέγχους οὕτω καταφανεῖς καταδέξασθαι. Καὶ τὸ ποσῶς τοῦτο προβῆναι, καθ' ὁποῖους δὴ τινὰς τρόπους τῆς αὐτῶν βουλῆς καὶ δυνάμεως, ἀσπαστὸν ἡγοῦμεθα καὶ ἐράσμιον. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι, πλείστων ἐφ' ἡμερῶν παρατάσει, συγκαίς μελέταις δόντες ἐκρυπτοῦς, καὶ συννοίαις· ἐπεὶ πρὸς τῷ μηδοποσοῦν τινα σφῶν ἀρεσθῆναι, πασῶν τέλεον ἐξεκρούσῃσαν, οὐχ ὅπως τῶν κατὰ νόμον εἰς βάσανον κριτηρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑτέρως ἐχόντων, ἢ μᾶλλον τῶν σφετέρων ἀποδιῆστανται. Καὶ οὐδὲ γρύξαι τὸ παράπαν, καὶ ἐγγράφως πρὸς λαμπρὸν οὕτω θρίαμβον γεγραμμένον τῆς αὐτῶν ἀλλοκότου διανοίας ἐν τοῖς περὶ θεοῦ δόγμασιν ἡδυνήσῃσαν· πλὴν ἄλλως ἐμφῆναι τοῖς ἔξωθεν μηχανῶνται, ὡς πρὸς ἀπολογίας ἐγγράφους ἐχώρησαν, καὶ τοιοιτοτρόπως, ἐνταῦθα δὴ μοι πρὸ βραχέος· οὐπερ ὑπεσχόμεν τὸ σκοπιμώτατον, τὰ περὶ τοῦδε τιθέασι. Μουζαλὼν ὁ μέγας τῷ Κυπρίῳ καὶ συσπουδαστῇ καὶ συνέριθος, ὁ καὶ Βοήλας κλήσεως ἐξ ἑτέρας, ἐκ σειρᾶς ὅσα κατεστηκὼς ἀμφοτέρων γενῶν, ἐκάτερον τοῦπάνωμον κεκτημένων καὶ περιβοήτων, ἐπὶ γνώμης ἰλαρότητι καὶ χρηστότητι· φθάνει πρὸ καιροῦ λογικὴν ἀντίρρῃσιν ἐπιπλέξει, πρὸς πόνημα θεολογικῆς ἀσφαλείας ἐξηρητημένον, ὁ Βλεμμίδης ἐκεῖνος ὁ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πάντων τῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ φιλαρέτῳ πολιτείᾳ διαπρεψάντων, ἐκ κοινῆς ἀρμοζόντως εἰπεῖν ἐννοίας, ἔξοχος ἀναφανείς, ἀνὴρ καὶ οὐράνιος, ὑπὲρ τῆς μετὰ τῶν Ρωμαίων δεούσης γεγονέναι συμβάσεως συνεργάψατο. Ταύτην δὲ τὴν ἀντιλογίαν Κύπριος καὶ οἱ τῶν προκρίτων τοῦδε τῆς συμμορίας μετὰ τοῦ συνεμένου τοῖς ἀνακτόροις κραταιωσέντος, εἴπερ τις, ἐν αὐτοῖς ὅτεδήποτε δυναστείαν ἀπαράμιλλον ἐσχηκότων· ἐκεῖσε τὰ καθ' ἡμῶν πάντα καὶ βουλευόμενοι καὶ διαπραττόμενοι, πρὸς ἀπολογίαν καὶ κατ' ἔπος ἀντικα-

τάστασιν τῶν ἐξ ἡμῶν σφίσιν ἐγγειρισθέντων ἀνταποστέλλουσι· καὶ ὁ διακριμιστὴς αὐτὸς ἐκεῖνος καὶ αὖ ὁ πρωτονοτάριος. Ἦν ὡς εἰλήφαμεν ἀνὰ χεῖρας, καὶ διερχόμενοι κατὰ λέξιν, οὐδὲν εὑρεῖν εἴχομεν, ταύτη πρὸς ἡμᾶς ὅλως ἀποτεινόμενον, ἢ τινα τῶν αὐτοῖς ἐγκληθέντων βλασφημῶν ἀποτροπὴν ἐκτιθεῖσιν. Ἡ τούτοις ἐπαγωνιζομένην τρόπον ἕτερον ὁπωσδήποτε· πρὸς ἄλλα δ' ἀφορώσαν καὶ ἄλλη πη φερομένην· εἰ κἀκείνοις ὑπόψεις· ἡ αὐτὴ, κατὰ κρως ἀπορία συνεσχέθημεν ἐπὶ πλείστον, καὶ μόλις ἡμῖν ἐξ ὧν ἐπιστατικώτερον ἔτι προϋόντες ἀνέγνωμεν, ἀμυδροῦ τινος ἐμπειρόντος γνωρίσματος, ὡς ἐφεξῆς τοῦ θειοτάτου πρὸς ἅπαν ἀνδρὸς ἐκεῖνου σεβασμῖα γραφῇ παρ' αὐτοῖς τήνδε ἔχοντες προσεσχέκαμεν. Εἰπῆλθε θαυμάσαι, πῶς πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς ψευδῶς παρὰ τῶν ἀντικειμένων ἡμῖν ἐπικηρυχθεῖσιν, ἀψευδῶς δὲ σφίσιν ἀποδειχθεῖσι, ἡληθευκέναι καὶ τοῦτο κατ' αὐτῶν πεφανέρωται· τὸ, ἄλλα ἐπ' ἄλλοις οἷς παρ' ἡμῶν ᾗτάθησαν φάσεσθαι, καὶ πρὸς ἄλλα ἔτι γε μὴν τὸ παρὰδοξότερον, ὡς ἐντεῦθεν μὴ ἀπεμφαίνειν ἀμπελῶνος ἐπ' ἀπαίτησει, μὴ ὑφελέσθαι χωράφιον ἀποκρίνεσθαι, καθὼς ἀνωτέρω παραστήσειν διηγορεύκαμεν.

Γ'.

Ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ τούτου προβάντος, οὐδὲ τὴν λεπτοτάτην ταύτην αὐτῶν ἐπιχείρησιν ὁ χαριτώνυμος ἡμῶν ἀρχιποίμην Ιωάννης τῶν δεόντων κρίνει παρὰδραμεῖν· ἀλλ' ἐκπομπεύει κἀνταῦθα τὴν σφῶν ἀλόγιστον γνώμην, καὶ τὸ ὡς ἐπίπαν ἔκπτωτον καὶ ἀπόβλητον φρόνημα τοῦ ὁρῶν. Καὶ πρῶτα μὲν δικαπυσίους γραφαῖς τῇ τοῦ ἀνδρὸς ὑπερεξηρημένον ἀνακηρύττει, πρὸς ὃν ὑπῆρξε τοῖσδε τὸ ἀντιπεῖν. Καὶ ὡς εἰ τοῖς ζῶσιν ἐτύγχανεν ἐναρτίμιος, ἁξίως ἂν τοῦ ὕψους τῆς αὐτοῦ διανοίας καὶ θεωρίας, τὰ τῆς αὐτοῦ συγγραφῆς δεικνύων. ὅπως ἐξέχονται τῆς τῶν παραδεδομένων εὐθύτητος, τὸ τῆς τούτων γλωσσολογίας ἀπήλεγεζεν ἔκτοπον. Μετέπειτα δὲ δια-

γέλλει, τῆς ἀληθείας ὅμως, ἐπεὶπερ ὥδε περιουσία πολλή, ταύτη καὶ ἡμεῖς εὐποροῦντες, τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπόλογον ποιησόμεθα· καὶ παραυτίκα παρίστησιν, ὅπως ὁ μὲν θαυμαστός ἐκεῖνος ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ συστάσσει αὐτοπίστοις ἐπὶ τοῖς οἰκείοις κατοχυροῦται τοῖς κειμένοις ἐπὶ θεολογία θεσμοῖς, καὶ πατρικοῖς κανόνισιν ἡδραιωμένος. Οὗτοι δὲ φιλαπεχθεῖα τῇ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τόνδε μανιωδῶς ἀντερίσαντες, ἡλίκον εἰς βόθυνον ἑαυτοὺς κατεκρήμνησαν, τοῖς θεοφορήτοις ἀκρατῶς ἐναντιωθέντες καὶ μηδοποσοῦν φεισάμενοι μηδενὸς, μὴ λόγου, μὴ ῥήματος, οἷς περιβλεπτον τὸ ἀντίρροπον. Ἔστιν οὐ γὰρ καταστρωννύς ἀποδείκνυσθαι θείαις ῥήσεσι ὅλαις τῶν σεειδῶν διδασκάλων ἀπαραιοιήτως σφᾶς ἀντιβάνειν, ἐν δίκαιοις προφορᾷ τε καὶ λέξεων. Ἔστι δ' οὐ περιτρέπειν τε καὶ συγχεῖν σημασίας τὸ καθαρὸν δογματῶν τῶν πατρικῶν· ἔστι δὲ οὐ καὶ πρὸς νομοθεσίας ἀνυποστόλως χωρεῖν· καὶ ἀπλῶς ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀπὸ κοιτίας στοιχεῖν, καὶ πρὸς ἀνοδίας καὶ βάρατρα φέρεσθαι. Οὐκοῦν καὶ τοῦτον δὴ τὸν ἔλεγχον αὐσημερὸν σχεδιάσας, τὴν ἐφεξῆς, πρὸς οὗς ἐνακηυσύνετο, διαπέμπεται· δικηπορθευτοῦ κἀνταῦθα τοῦ προῤῥήθέντος συγκλητικοῦ χρηματίσαντος. Κἀκεῖθεν ἡμῖν ἐπὶ τῷδε καὶ τοῖς προτέροις ἡκεῖ τις ἀπόλογος ὥσπερ εἰ μετὰ τὸ σφόδρα σφᾶς κατεπεχθέντας ἀσχολίας καὶ μελεδῶσιν ἐφ' ἱκαναῖς ἡμέραις, ἀπείπασαι πᾶσαν ἔγγραφον τε ἄγραφον τε δικαστικὴν μεταχείρησιν, ὑπερορίους γενέσθαι, καὶ πρὸς ἔρυμα τῶν ἀποκρήμων ἐγκλεισθῆναι, καὶ μετεώρων· καὶ λαμπρὰν ταύτην οἷον ἀντίρρησιν ἐσχηκέναι, τὸ διαφόροις ἐκεῖσε τηρεῖσθαι φρουροῖς ἰσχυρώτατα· προσέτι δὲ μᾶλλον εἰπεῖν ἀτηνέστατα· ὥς που τῶν ἡμετέρων ἀλλαχόστε γραφῶν κατὰρώτερον δεδηλώκαμεν.

Δ'.

Καὶ ἡμᾶς μὲν εἶχον οὕτω αἱ κασεῖρξεις καὶ τὰ δεινὰ· τοῖς δὲ γε κατ' ἡμῶν ταῦτα σεμένους ἐν ἀσφαλεῖ, μετὰ ῥύμης ἐμβρισεστέρον, ἥπερ

τὸ πρότερον, ἔργον γίνεται τοῦ λοιποῦ περι-
σπούδωσαν. πάντας ἀφύκτως ὠσῆσαι τοῖς κα-
τ' ἡμῶν τομογραφησέσι, χειρὶ καὶ μέλανι συναι-
νέσαι, τῶν τῆς ἐκκλησίας ὅσοι περ ἐπιλέκτων τῷ
τέως στέγοντες οὐ συνήνεσαν· οἳ καὶ τὸ μὲν
ἐπιφοραῖς ἀλγεινῶν, τὸ δὲ δώρων ὑποσχέσει
καὶ ἀξιωμάτων, τοῦ καιροῦ γεγονόσιν εἴξαντες.
Καὶ τὸ δὴ παυμκστὸν καὶ ἐξάσιον. Κύριος ὁ
μεγαλαφυρῶν, τούτους, οὓς συνδιῆρχαυεὶν διὰ
τὴν μετ' ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ κοινωνίαν, ὡς βδελυ-
κτοῖς δῆσεν τὸ πρὶν ἀπεστρέφετο, καὶ ταῦθ' οὐ-
τως ἐν ᾧ βασιμῷ κατελέγετο κοινωνῶν, τῆνι-
καῦτα, καὶ κατὰ τῶν οὕτω μὴ δρώντων ἀγῶ-
νιζόμενος, παντοῖος μεσῦστερον γινόμενος ἦν,
καὶ μηχαναῖς ἀπάσαις προσκείμενος· ὅτε μὲν
ἐπαγγελιῶν, ὅτε δ' ἀπειλῶν καὶ κακώσεων, καὶ
μηδὲ τὸ λιπαρεῖν ἀπανκινόμενος ὅλως, ἐλκύσα-
σαι οἱ συνιεῖσθαι, καὶ μὴ ἀφίστασθαι. Τὸ δὲ
τοῦ Ἀλεξανδρείας, πῶς οὐχὶ πέρα πειρασμοῦ καὶ
ἐκπλήξεως, ἀποτρόπαιον ὁ ὑπερνεφῆς καὶ τοῦ-
τον ποιεῖται τὸ κατ' ἀρχῆς καὶ τῶν ἱερῶν δια-
γράφει δυπτύχων, παρὰ τὸ μετὰσχέειν ἱερουργίας
τῆς μεθ' ἡμῶν. Εἴτα βίχ καὶ δεξιῶσσει προσ-
βαλὼν, καὶ πολλαῖς ἄλλαις ἐπιβέσει ταῖς ἐκ
τῶν ἀρχείων, πείθει, μᾶλλον δὲ φάνει, κατάρχει
τε καὶ καταναγκάζει συνῆσθαι τοῖς κατ' ἡμῶν·
πλὴν ὁ πεισθεὶς τὴν μετὰ τοῦ πείσαντος ἱερα-
τείαν εἰς τὸ παντελὲς ἀποστέλλει· καὶ μηδ' ἂν
εἴ τι καὶ γένοιτο συνελθεῖν εἰς ταύτην ἐνίσταται
καὶ ὁ τὸ ἄδεκτον πρῶην κατακριθεὶς καὶ μετέ-
πειτα καὶ τὸ δεκτὸν ἔχειν δικαιώσεις, ἐπ' αὐτῇ
δηλαδὴ κοινωνίᾳ τῇ ἱερατικῇ, ὡς καὶ τὴν ἀνα-
φορὰν τελεῖσθαι τοῦ σφετέρου ὀνόματος, ἐν οἷς
διεγράφη τὸ πρότερον, τὸ ἀπαράδεκτον ἀντε-
στραμμένως ἐπικυρεῖ. Τῷ τοιουτοτρόπως κατα-
κρίνκντί τε, καὶ αὐτὸν δικαιοῦσιν, καὶ μόνῳ ψιλῷ
κατονομάζειν ὀνόματι πατριάρχην ἀποχαρίζε-
ται· καὶ θὲς δέχεται καὶ ἀσπαστὸν ἡγεῖται, ὅτι
περ ὅλως τούτου τετύχηκεν· οὕτω φαῦλον, οὐχ
ὅπως ἐτέροις, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ φαυλίζειν οἶδε,
καὶ στηλιτεύειν ἑαυτὴν ἢ κακία περιφανῶς.

II.

Οὕτως ἀνύει πᾶν τὸ κατ' ἡμῶν ὁ μετέωρος,
καὶ τὰ τῆς ἐπενεχθείσης ἡμῖν καταδίκης κρα-
τύνει· καὶ συμφώνους πάντας καὶ συντιθεμέ-
νους λαμβάνει, καὶ τὰ τοῦ κώδικος ἐμπεδοῖ, καὶ
ὡς ἐν βεβαίῳ καὶ ἐκλονήτῳ βεβηκότα κατοχυ-
ροῖ· καὶ μετὰ τὴν παγίαν τήνδε καὶ στερεμνίαν
ἀποκατάστασιν. Ω τῶν σῶν δικαιομάτων, Χρι-
στὲ! Ω τῆς ἀβύσσου σου τῶν κριμάτων τῆς
αὐτοκλησίας! Πρὸς σέ γὰρ ἡμεῖς ἀφορῶντες,
ὡς οἶδας, ὡς ἐξέπίστασαι, καὶ μηδεμίαν ἀν-
θρωπίνης κεκτημένοι μετουσίαν, μὴ τοί γε βοη-
θείας, ἀλλ' οὐδὲ ροπῆς ὀποσοῦν, πᾶν ἐπερχόμενον
ὑφίστάμεθα. Ο κώδιξ, ὃν ὁ λογογράφησας τόμον
εὐσεβείας κλεῖν ἐθρασύναντο, καὶ μεγαληγορεῖν
οὕτω πανταχοῦ τῶν οικείων διδασκαλιῶν, καὶ
τῶν ἀπλῶς ἐτέρων ὁμιλιῶν καθεκαστην οὐ διε-
λίμπανε, τόμος ἀσεβείας ἐξαίφνης, τόμος ἄλλο-
τρίας δόξης κυρωτικὸς ἀπροόπτως διατρανοῦται,
διαγιγνώσκεται, καταγγέλλεται· καὶ οἱ διαγνόν-
τες αὐτοὶ περ ἐκεῖνοι παρὰδόξως οἱ ὑπογράψαν-
τες, οἱ σφοδρῶς ἀρχήθεν ἀντιφερόμενοι πρὸς
ἡμᾶς, οἱ δι' οὓς ὁ τομογράφος οὗτος, πρὸς ἃς
ἡρεύξατο βλασφημίας ἀπήχθη, κατ' ἡμῶν σφα-
δάζων, καὶ τούτους μᾶλλον ἔνθεν ὑποποιούμε-
νος, καὶ μὴ ἄλλως ἔχων ἐκπλήσαι τὰ τῆς μα-
νίας, εἰ μὴ κατὰ τῶν πατρικῶν ὄρων καὶ λόγων
τῆς εὐσεβείας φρυάξαιτο· οἱ μεθ' ὧν ἔδρα, με-
θ' ὧν διορθώσασθαι τὰ τῆς πίστεως ἐβρενθύετο·
σφῶν οἱ πλείους τῶν αὐτοῦ χειρῶν εἰς ἀρχιε-
ρατικὰς ἀξίας γεγονότες πλαστούργημα· καὶ
συλλειτουργοὶ χρηματίσαντες καὶ συμποίμενες·
οἱ καὶ τῆς παρρησιασθείσης ἀτοπίας εἰς συναί-
σῃσιν οὕτως ἐλθόντες καὶ μεγαλοφῶνως ταύτην
καθομολογήσαντες, καὶ κηρύξαντες, ὡς καὶ τοῦ
οικείου κορυφαίου πάμπαν ἀποδιαστήναι καθα-
περεῖ πρωτουργοῦ, ἡμῖν ὡσαυθις οὐχ ἥττον,
ἢ περ τὸ πρὶν, ἐναντίοι μεμενήκασιν ἔτι καὶ μέ-
νουσιν· τοῖς αὐτοῖς ὁρμήμασιν ἀκαθέκτως ἐπι-

πηδῶντες, τοῖς αὐτοῖς ἐγκλήμασιν ἀλογίστως ἐπιφύομενοι· καὶ τίς ἂν ἀπροσπαθέσι νόος ὀφθαλμοῖς, μὴ προλήψει συνισχημένοις, τῇ κοινῷ ἐνσκηψίῃ τε καὶ χρονίως. Ἐντεῦθεν γὰρ ἡμῖν ἡ πᾶσα τῆς ἐπηρείας ἰσχὺς, ἐνταυθὶ θεωρήσας, οὐ τὸ πᾶν διαγνοίη, καὶ τῆς ἀπονοίας τούτους μὲν ταλανίσειεν, ἡμᾶς δὲ θαυμασίως δικαιωθῆναι πρὸς θεοῦ βεβαιώσειεν.

Θ'.

Ομόπνοοι καθ' ὅλοκληρίαν οὗτοι Κυπρίω, τοῖς κροτηθεῖσιν ἐκείνοις ἐν ἀνάκτοροις δικαστηρίοις, ἡνίκα τοῖς ἀνάπτοις, τηλίκον σπένος ἐνδεδυμένοις, οὐχ ὅπως ἐμφύχων, καὶ λόγῳ διοικουμένων, ἀλλὰ καὶ λίθων αὐτῶν αὐτόχρημα φύσις ἐπενήνεκτο καθ' ἡμῶν· σύμφωνοι τοῖς ἀπεναντίας φερομένοις, αἷς ἡμεῖς εἰς δεφένδουσιν προὐβαλλόμεθα τηνικαῦτα χρήσεσι πατρικαῖς. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐπετρέπετο, καὶ ἐστέργετο· τὸ μόνον ἐαυτῶν ὑπεραπολογεῖσθαι, καὶ μὴ περαιτέρω προβλίνειν ὅποσονοῦν αὐτήκοοι τῶν, ὧν μεθ' ἡμετέρης προύθετο τότε λόγων ὁ ἡμέτερος ἀρχιούτης, ἀντιβολούντων μὴ παρὰ κακίαν τὴν πρὸς ἡμᾶς νεοσύστατος ἄφρεσις φυτευθεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ θεοῦ, τὰ τῆς μανίας βλέπων, ὅπῃ προσκόπεται· φηδύσαντες, ὡς προέφημεν, ἐξουθενωταὶ τῆσδε τῆς ἱκετείας, ἐμβριθεῖς ἡμῖν ὕβρισταί, τῆς καταδίκης συνσπουδασταί, καὶ μετὰ τὸ συνελθῆναι πάντας ὁμοφώνους ταύτῃ γενέσθαι καλᾶμῳ καὶ μέλανι καθ' ἡμῶν, εἰς τοὺς τῆς λήθης χώρους τὸ τοῦ ἔπου παραπεμφθέντων, ὥσπερ ἐν ἔδου μυχοῖς, διαγνώμονες οὗτοι τῆς κυρωθείσης κακίας, σύνδρομοι ῥήμασιν ἐκείνοις ἡμετέροις τοῖς ἐξουθενωθεῖσι, τῆς νεοφανοῦς αἰρέσεως, ἧς ἀρχηγὸς Κύπριος, ἀναγορευταὶ διαπρύσιοι· καὶ τοῦ χώρα τοῦ λοιποῦ τὸ καθ' ἡμᾶς ὅμως γέ πως ἀνατρέπεσθαι παρ' αὐτῶν καὶ κακίξουσιν, ὅπου καὶ καθαρώς ἂν ἀπεκρίθη σφᾶς ἡμῖν ὑποδίκους εἶναι, δαιτῆται τῶν προβάντων, εἴ ποθεν ἀνέρεπε: ἀνερχόμενοι.

I'.

Ἀντίκεινται φάσκοντες ἀναισχύντως, ὡς αὐτοὶ τὸν εἰς προηγὸν ἡμῶν καταστάντα, δόξαν ἐτεροκλινῇ τῶν κειμένων, ἐν ᾧ περ ἐξέθετο τόμῳ παραδόντα καταμαθόντες, ἀπηλέγξαμεν καθηκόντως, καὶ τὴν μετὰ τοῦδε κοινωσίαν ἀπεσεισάμεθα. Τὸ δ' ὑμέτερον ὡς ὁμολογούμενον ἐναντίον καὶ νῦν αὖθις ἀποπεμπόμεθα. Καὶ πρῶτα μὲν εἰπάτωσαν· τί τὸ τῶν ἐλέγχων κινητικόν, καὶ πρὸς ὃ διεγερθέντες παρρησιάζονται, τὴν ὁμωνυμίαν πάντως ἐροῦσι τῆς ἐκπορεύσεως; Αὕτη γὰρ ἔσχε τὸ δῆλον, καὶ ἡμῖν τὰ περὶ τούτου μόλις που καὶ βραδέως, οὕτω καθειργγυμένοις, ἐγνώρισται. Καὶ χωρὶς δὲ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις εἰς ἀντικατάστασιν τῆς τοσαύτης ἀτοπίας παρ' ἡμῶν τρανωθέντων, πόθεν ὁ ταύτης θράμβος ἀρχήθηεν καὶ ἡ ἐμπόμπεισι· οὐκ ἐκ τῶν ἐγγράφως ἡμῖν ἐκτεθέντων τοῦ κώδικος εἰς ἀντίρρῃσιν· παραυτίκα μὲν πρὸς τοῦ ἀληθοῦς πατριάρχου, ἥ περ καὶ διχδόσιμος αἰτίαις, αἷς δῆτα καὶ λέλεκται, γέγονε παρευθὺς· καθεξῆς δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ἀμφοτέρων, ὧν καὶ οἱ λόγοι πάρεσιν ἄρα· καὶ πότε καὶ πηνίκα προήχθησαν παραστατικοί; Οὐκ ἐκεῖθεν ἐτῶν ἀριθμὸς τεττάρων παρερῥύηκει μέχρις ὅτου τὸν οἰκεῖον οἶδε ζῆλον ἐνδείζαιτο, καὶ τὸ βλάσφημον στηλιτεύσαιεν; Οὐκοῦν ἐλεγχθέντες ἤλεγξαν· οὐ γὰρ οἴκοθεν· ἔπειτα δὲ τὸ ἡμέτερόν πως ἀποπεμπέον ὡς ἐναντίον ὁμολογούμενον, εἰ τὸ ὁμώνυμον ἄτοπον ὡς διέγνωσται, τὸ μονολόγιστον ἐξέχεσθαι τῆς ὀρθότητος ἀναμφίβολον. Εκείνου μὲν οὖν ἡμεῖς ἀποσοβηταί· τούτου δὲ κατὰ κρως ἐζηρημένοι, καὶ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι δι' Ἰού τὸ πανάγιον Πνεῦμα τρανῶς ἀνομολογοῦντες. Ὁ δὲ θ' ἀνὰ τὸν ἡμῖν καὶ θεμέλιον ἀρράγες· ἐπὶ τῇ, δι' ἣν καταδίκην πᾶσαν ἐστέρεξαμεν καὶ στέργομεν ὑποθέσει, μίαν ἀπαξάπλως μονωτάτην ἐνοικῶν παριστάνειν ἀπανταχοῦ τὴν - ἐκπορεύεται - λέξιν ἀνακηρύττομεν, τὸν ἄφραστον δηλαδὴ τρόπον τῆς τοῦ ζωοποιῶν Πνεύματος οὐσιώδους

ὑπάρξῃ. Εἰ τοίνυν πρὸς τῇ ἀποτροπῇ τοῦ ἀτύπου καὶ τοῦθ' οὕτω σφίσις ὁμολογεῖται, πῶς οὐκ ἡ καθ' ἡμῶν πᾶσα σπουδὴ ματαιά, καὶ γνώμης ἐθελοκάκου παντάπασιν; Εἰ δὲ τὴν δι' Ἰλοῦ ὑπαρξίν ἀθετοῦσι, καὶ πάλιν ἡμῖν προσάπτουντες εἰρηκόσιν, ὡς ἔγκλημα, καὶ τὸ ἀνεξήγητον ταύτης ἐπ' ἀναιρέσει παρεισάγειν ἐπιχειροῦσι, τὴν ὁμωνυμίαν· καὶ οὐκ ἐκφραζόντων, καὶ εἰ πολλὰ δραμόντες τεχνάζονται, καταδήλως ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέφοντες. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλις διὰ βραχέων· ἐπεὶ προϋόντες φαίμεν ἐντελέστερον.

ΙΑ'.

Νῦν δ' ἀνακτέον τὸν λόγον ἐφ' ᾧ περ ἐλέγομεν· καὶ διηγητέον τὰ παρηκολουθηκότα τοῖς ἀγγελθεῖσιν ἐξῆς. Εἰλήλεγκται μὲν οὕτως ἡ κορυφαία Κυπρίῳ καὶ περισπούδαστος ἐπιχειρήσις καθ' ἡμῶν, πρὸς τῶν οἰκείων καὶ τῆς σφετέρως συμμορίας καὶ παρκατάρξεως· οἱ δὲ γε τούτου προβιβασταὶ καὶ ὑπέρυμχοι, καὶ πολλὴν ἡμῖν πάλαι δυσμένειαν τρέφοντες, οἱ καὶ τὸ πᾶν τῆς δυναστείας ἀνεζωσμένοι πρὸς τοῦ κρατάρχου, καὶ πᾶν ἐκκλησιαστικὸν πρὸς τοῖς κοσμικωτέροις ὁροθετοῦντες καὶ διεξαγαγόντες· οἱ καὶ τὰ τῆς ἀποφανθείσης βλασφημίας, ὅσα καὶ περὶ λόγους πᾶνός περ πλουτοῦντες, ὑποθέμενοι τῷ πρωτατίῳ φανέντι, καθὼς ἡμεῖς αὐτήκοοι πρὸ τοῦ γραφῆναι κατέστημεν. Μουζαλὼν δὲ φημι σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ὁ καὶ Βοῦλας. Ἐπεὶ πολλὰς ἀτραποὺς ταμόντες τὰ γνωσθέντα καὶ τρανωθέντα περιτρέψαι καὶ καταστεῖλαι τὸ παρὰπαν οὐκ ἔσχεσαν, τὸν ἐταῖρον τοῦ θρόνου κατάρχουσι καὶ πείσαντές τινες τῶν εἰς ἐσθλὰς δῆθεν κατειλεγμένων, καὶ διαστάντων, ὡς διηγγείλαμεν, σὺν τοῖσδε δέχονται μὲν εἰς ὀρθοδόξων μοῖραν τὸν τοιοῦτον, δεδοκὸτα λίβελλον πίστεως, ἐκτὸς δὲ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ τάξεως. Καὶ ταῦθ' οὕτως οἰκονομοῦσιν αὐτοὶ δογμάτων κύριοι, καὶ ἱερωσύνης, αὐτοὶ τελεστικὴ καὶ καθαιρέτικα· αὐτοὶ βλάσφημοι καὶ διορθωταὶ βλασφημιῶν καθιστά-

μενοι. Βουλὴν δ' ἐν τούτοις βουλευόνται, προσβλεῖν ἡμῖν αὐτοῖς, οὐκέτι τοῖς εἰωθόσιν, ἀσφαλεῖς τὸ σύμπαν καὶ ἀπηνεῖς καὶ ἰταχυότατον. Ταῦτα γὰρ ἱκανὴν πεῖραν παρέσχον, ὡς οὐδὲν σφίσις εἰς ὄνησιν, ἐτέροις δὲ τοῖς ἐξ ἀντιθέτου λόγων ὑπουλόγησι καὶ θωπεύεις καὶ πανουργέμασι. Καὶ δὴ στείλαντες πρὸς τὸ ἐν ᾧ κατησφαλίσμεθα φρούριον, πρῶτως μὲν ἐξάρχουσιν ἐκεῖθεν τὸν δραστήριον σφῶν ὑπηρετήν τοῦ τάγματος τῶν ὀνομασμένων Βαράγκων καὶ προὔχοντα τῶν ἐξ αὐτῶν ἐκεῖσε καθεστότων εἰς τήρησιν ἡμετέραν, καὶ λοιπῶν συστήματος τοῦ τῶν μονιτῶν. Οὗ τὸ καθημέραν ἀνηλεὲς τῶν ἄλλων ἰδιόζοντως ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ παντοίαις ταῖς ἐξ ἔργων καὶ λόγων κακώσεσιν, εἰ μέρος ὅλως τι καὶ ἡμῶν ἀποτέτακτο, πολυειδοῦς ἂν ἐγεγόνει διηγήσεως ἄξιον. Πλὴν ἐξιστώσι τοῦτον ἐκεῖθεν μετὰ τῶν ἐναπολειφθέντων φυλάκων ἀντικαταστήσαντες ἕτερον, καὶ μικρὸν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἀναπνεῦσαι διδῶσιν εἰρηκότες· ἧ μὴν καὶ γραφαῖς ἐνσημανθῆναι πάνθ' ὅσα καθ' ἡμῶν οὗτος ἐξείργασται· τιμωρηθήσεσθαι παρὰ γνώμην αὐτῶν ὡς τὰ δεινὰ πεπραχότα τὸν τοιοῦτον, ἔνθεν καὶ θυπεμφαίνοντες. Ὅς καὶ παρκατοσοῦτον οἴσονται πεπειράται καταδίκης παρόσον καὶ λαμπρᾶς ἐν τῷ οἰκείῳ τάγματι μᾶλλον ἀξίας καὶ προκοπῆς μετ' ὀλίγον νῦν μοίρησεν. Εἴτα δὲ καὶ χρηστολογίας προθέμενοι μεθ' ὁποιοῦν ὑποσχέσεων, σπουδῇ ποιοῦνται παντοίως ἡμᾶς ἐλκυσσαι· δόγμα μὲν ἀθετῆσαι τὸ πατρικόν, κατὰ μικρὸν δὲ παρασυρῆναι τοῖς αὐτῶν προθέσθαι καινοφωνήμασι. Τοῦτο πλὴν οὐκ ἐν φανερῷ, ἀλλὰ τῷ λαθεῖν ἡρέμα συστήσαι κατεπειγόμενοι· ἐκεῖνο δὲ κατὰδήλως, ὅσα καὶ πάντα ἀτεχνῶς ἔχουν συνερχομένους αὐχοῦντες, ὡς ἐντεῦθεν καὶ πρὸ ἡμῶν ἀνατραπῆναι τὸ καθ' ἡμᾶς, βεβαιωθῆναι δ' αὖτις λάρα τὸ σφέτερον.

ΙΒ'.

Ἡμεῖς δὲ τῷ λίαν ἡκριβωμένῳ καὶ σφοδρῷ τῆς καθεύξεως, μηδὲν εἰδότες τῶν τελεσθέντων,

ἀλλ' ἢ μόνον ἀμυδρῶς ἀκηκοότες, ὡς τοῦ θρόνου Κύριος κατενήμεκται, φάσκομεν ἀπολογηθέντες ὡς ἐπεὶ μὴ βούλονται κοινῇ συνελεύσεις ἐλλογίμων ἀνδρῶν γενέσθαι· πᾶν γὰρ τοιοῦτον ὁλωσχερῶς ἦσαν ἀποπεμπόμενοι, καὶ κατὰ θεσμοὺς διαλέξεων λογοπραγηθῆναι, καὶ κατεξετασθῆναι, περὶ ὧν αἱ ζητήσεις αὐταὶ καὶ ἐφελκύσεις, ἐκλεγῆναι ἐξ αὐτῶν παρ' ἀμφοτέρων. Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὁ μεθ' ἡμῶν εἶναι φαινόμενος, ὥστε τὸν ἀριθμὸν εἶκοσι, τῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ πολιτείᾳ γνωρίμων, καὶ πρὸς μόνην πᾶν ἡμῖν ἀφικέσθωσαν, τρίτιστα καὶ τέτταρα, ἢ βραχύ τι πρὸς, ῥημάτια φεγγζόμενοις καὶ τοῦ λοιποῦ γράμματα τό σφισι δόξαν, τῷ λόγῳ τοῦ δόγματος, ἐφ' ᾧ τὰ τῆς ὑποθέσεως ἐγχαράσσαντες, οἰκείαις ὑπογραφαῖς κυρωσάτωσαν. Καὶ καθεξῆς ἡμεῖς ὑποκύψομεν, εἰ κακῶς ἐντεῦθεν λέγειν φανῶμεν. Οὗτοι δ' ὄφρα εἶεν καλῶς, οἱ τοιουτωδῶς ἡμῖν ἐπικείμενοι, καὶ μηκέτι τὸ σύνολον ἐνιστάμενοι, κατὰ πᾶν ἀλογοπραγῆτως ὑπείξομεν. Ασμένως δέχονται ταῦτα καὶ προσδοκῆσιμον ἦν ἐξ ὧν πέμψαντες αὖτις παρίστων, ἐκεῖθεν ἡμᾶς μεταβιβασθῆναι, καὶ τὴν τῶν λεγομένων προβλῆναι περάτωσιν. Ἀλλ' οὐκ ἔμελλε τοῖς τοῦ ψεύδους προσεῖναι τι καὶ ἀληθείας· ὅθεν τὰδ' ἀναρτῶντες, ἐτέρως μᾶλλον ἡμᾶς ὑπαγαγεῖν πρὸς τὸ σφῶν βούλημα κατηπειγόντο βασιάνου δίχρα καὶ τῆς τυχούσης καὶ λόγων ἄνευσεν οἶον δὴ τινων.

Π'.

Ἐνταῦθα μὲν οὖν ἀνάγκη τις ἀπαρέγκλιτος περὶ τῶν κατ' ἐμὲ διαλαβεῖν ἰδιαιτέρον. Ἐν τούτοις ὄντων ἡμῶν χρόνος ὅλος ἀπηρτίσθη παρωχηκῶς, καὶ προβαίνων ἤδη δεύτερος ἐωρᾶτο, νόσων ἀλλεπαλλήλων, ἀφ' οὗ με σύρροια περισχοῦσα, τῇ κλίνῃ τε δεινῶς προσηλώσασα, πόνοις ἀφορήτοις κατέτρυχε. Πρῶτα μὲν μοι λάβροι πυρετοὶ καὶ διακαεῖς ἐπεισέφρησαν ἐκ διαλειμμάτων· εἴτ' ὠδίνες δριμεῖαι περὶ κύστιν αἰς ἐσχάδων ἀνέσχαλλον ἀλγειδόνες ἀνύποιστοι,

μέλεσιν, οἷς εἰώσασιν κρυφιδέσει γίνεσθαι. Διὰ τρησις ἔνθεν αὐτοῦ που βαθεῖα καὶ βαρυαλγῆς ἐναπετελέσθη. Πρὸς τούτοις μηρῶν οἰδήματα καὶ γονάτων ἄχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ποδῶν ἐφεξῆς ἀκινήσις καὶ νέκρωσις· ὡς μὴ μόνον ἀπέχρειν τό σφισιν ἐδραζόμενον ὅλως, τὰς πρὸς ἔκκρισιν δύνασθαι φυσικὰς ἀνάγκας ἀποπληροῦν. Ἄλλ' οὐδὲ μετασχαλεῦσαι τούτους ἰσχύειν ἐν τῇ κλίνῃ τὸ τέλος. Ἦν δ' ὑπερῆεν καταρρόή τις ἐκ κεφαλῆς ἐπὶ τὴν τοῦ στόματος ὑπερώην, καὶ τοὺς κρεῶδεις συνδέσμους, οἷς οἱ ὀδόντες δεσμοῖς ἀλληλουχίας εὐτάκτου συσφίγγονται συνεχόμενοι, ὡς τοὺς μὲν ἐντεῦθεν διαλυθῆναι, καὶ χύσεις ὅλας ἐκκρουοῖεν αἱμάτων· τοὺς δὲ λεπτοῖς, οἷον ὑμέσιν ἀπηωρεῖσθαι, τροφὴν προσιεμένους εἰς ἀλέσαι μηδεπωσοῦν. Ἐπὶ πᾶσι καχεξεία καὶ ὕδρος ἀφύκτως πᾶντα ἐπιφέροντα, κατὰ τὰς τῶν ἄλλων προδήλων ὄντων παρὰ τοῦ τῶν ἰατρῶν διεγνώσθη, πρὸς τῶν φυλάκων ἐκεῖσε κληθέντος, καὶ ταχέως ἀπαλλαγέντος, καὶ πρὸς τῇ ἀπογνώσει δεδηλωκότος· ἔτι γε μὴν τῇ τῆς ἀσφαλείας οὐχ ἥττον ὑπερβολῇ, μὴ ἔχειν τι διαπράττειν. Σκέψις οὐκοῦν πρὸς ταῦτα γίνεται τοῖς φρουροῖς, καὶ τὸ πᾶν δηλοῦσι διὰ γραφῶν συμφωνήσαντες· ἃ καὶ ὡς γνοῖεν οἱ πρὸς οὓς καὶ παρ' ὧν ἡμῖν τὰ τῆς ἐπιθέσεως, φιλανθρωπευσάμενοι δῆθεν διὰ βασιλικῆς ἐγγράφου προστάξεως, καὶ τινος ἐκ τοῦ τῶν Βαράγκων στίφους πεμφθέντος, ἡμᾶς ἐφικέσθαι παρασκευάζουσιν. Ἐκεῖνα κατ' αὐτοὺς λογισάμενοι, καθὼς ἐκ τῶν ἐσύτερον γεγονότων μοι διαμνηνυμάτων ἐγνώκαμεν· ἢ γὰρ ἡμῖν ἐπανελθοῦσιν ἔψεται τὸ πᾶν εἶναι, καὶ καλὸν σφισι τὸ οὕτω γενέσθαι, καὶ μὴ εἰρκταῖς ἡμᾶς ἀπηνέσι καὶ ἐξορίαις τούτου τυχεῖν. Ἐπιτυχὲς ὡς ἀληθῶς, καὶ τῶν περὶ πλείονος ἐφελτῶν ἡγουμένων κατὰ σύνοιδέ μοι τὸ συνειδὸς ἐν τοῖς τοιοῦτοις καὶ ὑπὲρ τηλικούτων τὸ πέρας λαβεῖν, ἢ πρὸς ὑγίειαν ἐπανακληθέντας, ῥαδίως κατὰ πᾶν πρὸς ἅπαν, τῷ τε μερισμῷ τῶν συγκατακρίτων καὶ τῇ τοσαύτῃ πείρᾳ τῶν ἀλγεινῶν καὶ θανατηφόρων δεινῶν, ὡς ἐντεῦθεν

δί' ἡμῶν κἀκείνους ὑπαγαγέσθαι, καὶ τέλος θεῖναι κατὰ τὸ βουλευτόν. Ἐπανήκομεν οὖν, οὕτω δοξάν, καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους κομισθέντες κατὰ κλιθῆναι παρεκλεύσθημεν, ὥς τῆς παρ' αὐτῶν ἐπιμελείας τευξώμεθα, προστάγμασι τοῦ μή τινας τῶν ἀπάντων, πλὴν τῶν κατ' αἶμα γνησίων παραγινομένων ἡμῖν ὀμιλεῖν καὶ μὴ διαῖραι τὰ χεῖλη, καὶ πρὸς ἀναγκαίους σχεδὸν δυναμένους, ἀλλὰ βαθείᾳ συνεχομένοις σιγῇ. Τελοῦνται ταῦτα κατὰ τὸ προσταχθὲν, καὶ τομαῖς καὶ χειρουργίαις, καὶ λοιπαῖς θεραπευτικαῖς μεθόδοις, θεοῦ δὲ τὸ πᾶν ισχύϊ τοῦ παρ' ἐκυτῷ τὸ θανατοῦν ἔχοντος καὶ ζωογονεῖν, τῶν ποικίλων παθῶν ἀνеспήλαμεν, καὶ πρὸς ῥῶσιν κατὰ μικρὸν ἐπανήχθημεν.

ΙΔ'.

Οὕτω τῆσδ' ἀνεφάνη τὸ καθαρὸν καὶ τοῦ κραταρχούντος παρὰ τῶν ἡμῖν ἀντιδιατιθεμένων, καὶ πολὺ παρ' αὐτῷ περιβεβλημένων σθένος, ὥς πολλάκις μοι διηγόρεται, πρώτης ἐκ μεταβολῆς τῶν πραγμάτων καθ' ἡμῶν ἀκρατῶς διερεθισθέντος, ὥς πρὸς τὴν σφῶν δόξαν διαφόροις αἰτίαις μετατεθέντος, ἐπιταγαὶ καταπέμπονται· καὶ πρόην ἐπαγωγαῖς ῥήμασι πρὸς ἡμᾶς χρωμένου, παρ' ὅλον χρόνον τὸν διὰ μέσου τῆς τῶν νοσημάτων κατοχῆς, καὶ τῆς ἀπαγοῦς ἐξῆς ἀνακλήσεως φορεῖω βασταχθέντας ἄλθῃναι πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ μοῦ πρὸς τοῦτο παρασκευαζομένου, καὶ βραχεῖα ἀποφθεγξαμένου, πρὸς οὗς διαφόρους λόγους ἠνώτισμαι κεφάλαιον ἐφ' ἅπασιν κεκτημένα, τὰ παρῆναι δεῖ κἀκείνους, μεθ' ὧν συγκαταδεδίκασμαι, καὶ κοινῶς σκέψασθαι πρὸς ἅπερ ἀπαιτούμεθα δράσαι. λογοπραγίας ἐκτὸς οἰασοῦν καὶ κοινῶς θέσθαι τὸ λογισθὲν ἐπ' αὐτοῖς δεόν, ὃ καὶ τοῖς ἐρχομένοις μοι πρὶν μηνύμασι λέγειν οὐ διελίμπανον, καὶ ὥς οὐδαμῶς ἰδίᾳ τι παραχθήσεται παρ' ἐμοῦ, εἰ μὴ βούλονται ἂν πρὸς λόγους ἰκέσθαι μόνους· πρὸς τοῦτο γὰρ ἤδη κατὰ δύναμιν ἤξειν ἡτρε-

πισμαι. Ταῦτ' ἐπεὶ πρὸς τὸ βασίλειον ὕψος ἀνεχθῆεν, ἐκείθεν παρακλειυσματικοὶ διαπορθμεύονται λόγοι, μὴδ' ὅλως ἡμᾶς κατὰ τὰ προτερον ἀγγεληθέντα παραγενέσθαι, εἰ μὴ πρὸς πᾶν συνέλθωμεν τὸ ζητούμενον· στέργομεν οὐκοῦν μείνοντες οἴκοι, καὶ τῶν πρὸς σωματικὴν, ὥς ὁ καιρὸς ἐδίδου, ῥῶσιν ἐπιμελούμεθα· διάλειμμα τὸ μετὰ ταῦτα βραχὺ, καὶ πάλιν ἐπιφοραὶ ῥημάτων, ἐπαιτήσεις ἔχουσαι τὰς αὐτάς, ποτὲ μὲν ἐπιεικεῖς φαινόμεναι καὶ ἰλαρότητι καὶ προσέτι δολασμασιν ἐπαγγελιῶν· ποτὲ δ' αὐστηρίαι, καὶ ἀπειλαῖς· ἀπελάσεως εἰσαυθις σφοδρότερας καὶ ἐξωθήσεως. Καὶ ταῦτα μέχρι πολλοῦ τοῖς οἷς ἐφάσκομεν ἐμμενόντων ἡμῶν, καὶ μὴ ὑπενδιδόντων ὁπωσονοῦν· ἤθελον μὲν οὖν οἱ οὕτως ἐπιτιθέμενοι, φροντίσι κατατεινόμενοι μεταστείλασθαι τοὺς συγκαταδίκους καὶ μάλιστα τῶν πρὸς ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ λόγων· καὶ πᾶσιν ὁμοῦ τρόποις ἐς τὸ σφῶν βούλημα μεταθεῖναι μεταχειρίσασθαι· πρὸς δὲ γε τὰς ἡμετέρας ἀποκρίσεις ἀφορῶντες ὀλοσχερῶς ἀνεβάλλοντο, δειμαίνοντες μήποτε, κἀκείνων ἐπιδεδήμηκότων ἐκ λόγων ὁπωσδήποτε κινήθέντων, πρὸς τε τὸ καθόλου τῆς ἐνστάσεως γενομένης, ὃ συγκαλύπτει σπουδὴν ἐποιοῦντο, μᾶλλον ἐκκαλυφθεῖν, καὶ τὰ τῶν ἐγγράφων ἀτοπιῶν ἐπιπλέον ἐξαπλωθεῖν καὶ διακηρυκευθεῖν τρανώτερον. Παλαίοντες οὖν ἦσαν συννοαῖς ἐπὶ μακρόν.

ΙΕ'.

Τέλος ἐπεὶ τοῖς τῆς ἐφ' ἡμῶν μέρεσιν ἐπιχωρίασαι τῷ αὐτοκράτορι προῦκειτο, δι' ἐκείνων τῶν τόπων τάττουσι διελθεῖν, ἐφ' ὧν τὸ τοὺς καθειργνυμένους κατέχον φούριον ἔκειτο· γίνεται τοῦτο καὶ κατασκευασθὲν μὲν ὁ κρατάρχης ἐν τινὶ κόμῃ περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ περίστατο τὸ πολέχινον, καὶ πρὸς τοὺς κατακλείστους πρότερον, διαμνηνμάτων γεγονότων εὐεπαγώγων, τὰ τοῖς σφῶν οἰκονομοῦσι κατ' ὁδὸν· καὶ τὸν μὲν πατριάρχην ἐπικαθεσθέντα φορεῖω, μὴ δυνάμε-

νον ἄλλως, κακώσεσι ταῖς ἐκ ποδελγίας, ἐπ' ὀχλήματος δέ γε τὸν χαρτοφύλακα τὰ τῆς σκηνῆς ἔνθα τῆς βασιλείου κατάρχουσι, καὶ διαστήσαντες ἀπ' ἀλλήλων, ἐν ἰδιαζούσαις οἰκίαις ἐκάτερον κρίνουσιν, ἔν' αὐτὸς ὁ Μουζάλων τὸ τοῦ πρωτοβεστιαρίου τηνικαῦτα διέπων ἄξιωμα, πρῶτως ἐντύχη τῷ πατριάρχῃ, καὶ γοῦν ἐντυγχάνει, καὶ λόγων μειλιχίων προσηνῶς μάλα προσενεχθέντων, εἰς τὴν περίπου τὸν εἰκοστὸν ἀριθμὸν ποσομένων ἀνδρῶν ἐλλογίμων ἐπίκρισιν, κατὰ τὰ πρότερον αὐθις περὶ τοῦ ζητουμένου συνέρχονται. Γνώριμα μετ' ἔπειτα καὶ τῷ χαρτοφύλακι ταῦτα ποιοῦσι προσκαλεσάμενοι, καὶ κατανέοντα πρὸς αὐτὰ, καὶ τοῦτον λαμβάνουσιν, ὡς καὶ πρὶν τοῖς τρισὶ, συνδοκοῦντα, τυγχάνοντα. Χῶρον ἐφεξῆς ἀφορίζουσι τὸ Λοπαδίον, εὐθέτως ἔχοντα, τούσδε μεθ' ὧν τὰ συντεθειμένα, κάμει· καὶ προσέτι τοὺς εἰς διαγνώμονας ἐσομένους, ἐτοιμασίαις βασιλείοις καὶ προσταγαῖς, ἄλλον ἀλλαχόθεν διαπλωισαμένους, ἐκεῖσέ τε συνδεδραμηκότας καθυποδέξασθαι. Φιλοφρόνησις ἐπὶ τούτοις παρὰ τοῦ κυριαρχοῦντος πρὸς ἀμφοτέρους ἐμφρύρους, δεξιῶσις οὐκ ὀλίγη, καὶ τοῦ λοιποῦ πρὸς μὲν τὴν ἐν τῷ πολιχνίῳ προτέραν αὐθις διαγωγὴν, σφίσις ἐπ' ἐκδοχῇ τῶν τεταγμένων ὑποστροφῇ· Βασιλεὺς δὲ καὶ Μουζάλων, σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, πορεῖαν τὴν προκειμένην ποιοῦνται, συμπαθήσειν κατὰ τὸ θελητὸν ἔχοντες ἐν χερσίν· καὶ πρῶτως μὲν οἰκονομήσειν τὸ τῶν δικιτητῶν καθόσον ἀρέσκει· δευτέρως δὲ καὶ τὸ ἡμέτερον ἔξειν εὐεῖδοτον βεβαιούμενοι, τὴν Νίκαιαν εἰσέρχονται πόλιν περιφανῇ· χρονοτριβοῦσιν ἐκεῖσε. Μετέπειτα τῷ Λοπαδίῳ φοιτῶσιν, ἐπιμήκιστον ἐμφιλοχωροῦντες, καὶ ἡ περιπερχῆς ἐκεῖνη καὶ κυρωθεῖσα συνέλευσις οὐδαμοῦ· καὶ τὰ τῆς διηυθετημένης ἐπὶ ταύτῃ παρασκευῆς φροῦδα. Τόσον Μουζάλωνι τὸ τῆς συνειδήσεως σταθηρὸν, ἐφ' ἧς περ ὑποθέσει ζέοντως, οὐχ' ὅπως ἀνδρῶν ἱερῶν ἐκκλησίαν ὄλην, ἀφ' ἧς ἁγιασμοῦ μετελάμβανεν, ἀφανισμῷ βιαίῳ παρῆπεμψεν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἀχράντων καὶ φρι-

κωδῶν σὺν Κυπρίῳ τῷ παρ' αὐτοῦ τελεσιουργηθέντι· φεῦ, μανιωδῶς κατωρχήσαντο!

ΙΓ'.

Εμοὶ γ' οὖν οὐδ' ἐκείνο παρχλειπτέον, ἐπιδρομάδην διερχομένῳ, παραπλήσιον ὄν· εἰ καὶ πολλῷ τούτων τοιαυτῷ ἕτερα πλείω παραλιμπάνεται. Χαλεπῶς ἐν τῷ συνωθεῖσθαι τοὺς τῆς ἐκκλησίας λογάδας, ὡς διηγέσθη, τομογραφίαις ἐκείναις ταῖς καθ' ἡμῶν συνδιατεθῆναι, μετὰ συλνὰς δικαιολογίας, ἃς ἐπῆγον ἀθέσμως ἀποπεμπόμενοι, λιπαροῦντες αἰτούσιν, ἔγγραφον γεγονέναι βασιλεῖον προσταγὴν, κληθῆναι τινὰς ἐκ τῆς τῶν καθ' ἡμῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας, λόγῳ καὶ συνέσει διαπρεπεῖς, καὶ σοφῶν ἐφ' οἷς καθέλκονται δυναστεῖα διαγωνομνησάντων, αὐτοὺς ὑπενδοῦναι, καὶ κατὰ πανθ' ἐκόντας ὑποσπεσεῖν, ἐπικλινῆς ὁ Μουζάλων ὑρᾶται πρὸς ταῦτα μόλις· καὶ περάνας τὰ τῆς δεήσεως, τῷ Ἀλεξανδρείας πρόσταγμα φέρων ἐγχειρίζει τὸ αἰτηθέν. Καὶ παρελθούσης ἐκείνης ἡμέρας, νυκτός· δρομαῖος ἦκει παρὰ τὸν ἐσχηκότα, καὶ μηχανήμασι παντοίοις, ἐπὶ ῥήματος οὐτινοσοῦν παρηνθήκη δῆθεν· τὸ δοθὲν ὀπισθεν αὐθις λαμβάνει, καὶ οὐ καθέστηκεν οἰκονόμος, ἀναιρέτης ὀφθῆναι θάττον, ἔρμαιον ἡγεῖται, καὶ τῶν εἰς εὐεργεσίαν εὐκαταίων ἀκρότατον· γεραίοι μοι τοῦτο καὶ γεραροὶ τινες ὑπεσήμεναν ἄνδρες, τῶν τῆς ἐκκλησίας προκρίτων καὶ καθεξῆς τῆς ῥηθείσης ἀριστουργίας, ταῖς Μουζάλωνος τυραννίσιν ἐπὶ πλείστον παραταθείσαις ὑποκλιθέντων· μετὰ τὴν τῆς ὑπερορίας ἐπάνοδον, ὄντι κλινῆρει, χάριν ἐπισκέψεως ἐνδεδημηκότες· καὶ τὸ πολλὰ παρόμοια θέλειν ἐξαγγεῖλαι τῷ δειμαίνειν παρέντες, καὶ παρευθὺς σπουδαίως ἀναχωρήσαντες. Ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὰ πρότερον.

ΙΔ'.

Οὕτω μὲν ἡθετηκότας ἐν Λοπαδίῳ τὰ σφοδρὰ κατεπεῖζει τελεσθῆναι συντεθειμένα, καθὼς

οὐ πράγμασιν ἡμῖν ἐγνώρισται μόνοις, ἀλλὰ καὶ λόγοις, ὡς ἀνατέτραπται· καὶ ὅπως ἀπαίρουσι τῶν ἐκεῖσε· καὶ πρόσω βλίνοντες εἰς Νύμφαιον καταντῶσιν, ἀρίστην ἀρχήθεν βασιλεῦσι καὶ δεξιὰν κατασκήνωσιν· ἕνθα Μουζάλων νοσήματι περιπίπτει, καὶ δειναῖς ἐντεῦθεν περιουσίαις συνέχεται, καθημέραν τῷ πάθει προποδίζων, καὶ ταῖς ἀλγυθόσιν ἐπεκτεινόμενος. ὑποχλαῖ μὲν τι τοῦ τόνου, τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως οὐδαμῶς, ὡς τὸ πρὶν αὐθις μηδὲν ὃ μὴ δι' αὐτοῦ τε καὶ παρ' αὐτοῦ καθεστάναι γινόμενον ἀνεχόμενος. Παρὰ ταῦτα καὶ τῶν ἱκτρῶν οὐκ ὅσοι τοῖς ἀνακτόροις ἀποκεκληρώνονται πρωτοῖσιν τῶν ἄλλων ὡς ὑπερέχοντες ἀρκοῦσι τούτῳ πρὸς θεραπείαν, οὐδ' ὅσοι τοῖς ἐκεῖσε μέρεσιν ἐνυπάρχουσιν, ἀλλὰ καὶ κλιμάτων ἐξ ἐτέρων τῆς Ρωμαϊδος, ἐκ πόλεων ἀπασθὼν ἤκουσιν ἐπαμῦναι, συντρέχουσιν, ἄλλος ἐπ' ἄλλω προστάγμασι καταπεμπομένοις· εὐσταλέσι νέοις, κλοῦσιν, εὐδραμοῦσιν, ἐπιταχύνουσιν. ἔτι γε μὲν ἐκ προσκλησεως συνδρομῇ καὶ τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐθναρχίας. Σύρων, Ἰταλῶν καὶ τῶν ὁπουδήποτε τὸ δυνατόν ἐχόντων εἰς ἄφιξιν, καὶ γῆς τις ἄλλη κλινοτομία, καὶ κλόνος ἄλλος μικροῦ παγκόσμιος συνεισπίπτει. Καὶ τούτων οὕτω τελουμένων, καὶ τῶν ὁσημέρῃ προσφοιτῶντων, πᾶσι τρόποις ἀνῆσαι τι συναμιλλωμένων, ἱασίς οὐδαμοῦ μενοῦνγε παρὰ τοῦτο σφίσι καὶ ἀπορία καὶ μόνον οὐ θάμβος, μήτ' ἰδεῖν, μήτ' ἀκοῦσαι πάθος τι τοιοῦτον ὀλίκῳ ἀποφαινομένοις. Ἐντεῦθεν ἐρευνῶνται πόλεις· ἐρευνῶνται κῶμαι· νέοι, γέροντες, ἡβῶντες, ἀκμάζουσιν, νεάζουσιν, γηραιά, νόσον εἴ ποῦ τις εὐρεθείη ταύτην νοσήσας· καὶ εἰ πρὸς τοῦτο κατενεχθεῖς, πάλιν ἀπαλλαχθεῖ, τοῦ πρώτου μὲν τοι γε μὴ εὐρισκόμενοι, περὶ τὸς λόγος ὁ τοῦ δευτέρου. Παρ' ὃ καὶ οὐδεὶς ὁ φάσκων οὕτω διατεθῆναι, ὅτι μὴ τῶν τινες πρεσβυτίδων· εἴτ' οὖν χαριζόμεναι πρὸς παρχμυθίαν· εἴ τ' ἄλλο παθοῦσαι καὶ μὴ εἰδυῖαι· καθὼς ἄρα διέγνωσται τοῖς εἰδόσι, συνδραμεῖν εἰς ἐαυτὰς καὶ ἄμφο· καὶ τὰ τῆς νόσου καὶ τὰ

τῆς ἀπαλλαγῆς θᾶττον ἐξησφαλίζοντο. Εἰς ὃ καὶ κηλούμεναι καθ' ἐκάστην, πολλῆς ἀναδοχῆς ἡξιοῦντο, καὶ συγνῆς τῶν αἰτουμένων ἐκπερατώσας· δοκεῖ τοίνυν ἐπὶ τούτοις ἄερος ἕνεκεν εὐκρασίας ἐπὶ τὴν βασιλίδαν νοστήσαι τῶν πόλεων· καὶ τὸ δόξαν ἀνύεσθαι. Καὶ βασιλεὺς μὲν χέρσῳ βαδίζων, ὁ καχεκτῶν δὲ διὰ μακρῶν εὖ ἡύτρεπισμένων νηῶν ταχίστων, εἰς ἀνακωχὴν παντοίαν θαλασσίαις ὑγραῖς κελεύθους τίθενται τὴν ἐπάνοδον. Κάνταυθα τῶν αὐτῶν ἔχονταί πάλιν, πάντα συγκινοῦντες, πάντα μετιόντες, εἴ πως ἀποτροπῆς τινος τοῦ δεινοῦ συμπτώματος τύχοιεν.

III'.

Ἀλλ' οὐδὲ ἡμᾶς κρίνουσιν ἀποσχέσθαι, τοιούτοις συνεσχημένοι· πειρῶνται δ' αὐθις δειλεστικαῖς καὶ ῥήμασι καὶ διανοήμασι τῷ σφῶν ἀλλοθρόῳ φρονήματι καθυποβαλεῖν, σιγῇ τελείῃ παντὰ πασι· δι' ἐνίων στελλομένων κατὰ διέχειαν συμπλεκόμενοι τοῖς ἐκτός· ἐμοὶ δ' ὡς ἐγγίζοντι συνεχέστερον. Πλὴν ἐν τούτοις Μουζάλων τέλος τοῖς ἐπωδύνουσιν ἄλγεσιν ἐκδαπανηθεῖς ἀποβάλλεται τὸ βιοῦν, ἀνονήτοις φθέγμασιν ἐν ἐσχάτοις τὸ πᾶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστροφῆς καὶ συγχύσεως, ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι πρὸς τινὰς τῶν εὐλαβῶν τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος ἐξαγχείλας· καὶ μηδὲν εἰρηκέναι τὸ παράπαν προθυμηθεῖς, μὴ τι γε δράσαι τῶν εἰς διώρθωσιν· αὐτό γε μὴν τὸ ἐνσκηψαν πάθος· παρὰ τοῦτο καὶ μὴ τι δι' ἕτερον τοῖς συνετωτέροις κριθέν, ὅσα καὶ παρὰ φύσιν ἐλογίσθη θεήλατον. Φθάνει μὲν τοι μὲν καὶ Κύπριος ἐκμετρησάμενος τὰ τῆς ζωῆς· μικρὸν ὅσον ἐπιβιόους μετὰ τὴν ἐκ τοῦ θρόνου κατέλευσιν, ἐν αὐταῖς ἐξόδοις ταῖς πρὸς τὴν ἑω τοῦ αυτοκράτορος σὺν Μουζάλων. Καταλείπουσι δ' ἡμῖν πειρατήρια καὶ θανόντες· τονώσαντες τὸν κρατοῦντα ταῖς κατ' ἡμῶν πολυτρόποις ἐπιχειρήσεσι. Προσέτι πλείστους ὑπανάπτας καὶ διερεθιστὰς τῶν ἐπιτιθεμένων ἡμῖν, ἐπηρειῶν καταστήσαντες· οὐς εἰς ἀρχὰς καὶ

ἐξουσίας ἐκκλησιαστικᾶς, καὶ βαθμοὺς παντοίους προσήγαγον. Ἐνθαῦτα καὶ μετὰ τὸν καινὸν ἐκεῖνον θάνατον τοῦ λεχθέντος, ὁ κυριάρχων ἐσαυθὶς ἐφ' ὅλων δύο περιόδοις ἐνιαυτῶν, συχνᾶς ἐπίπαν ἐπιβολαῖς ἐνσχολάσας δοκιμασία· τῆς πρὶν, ἐπεὶ κατὰ τὸ δοκοῦν οὐκ εἶχε, παντελῶς ἡμᾶς κατασιγασθέντας μεταγαγεῖν πρὸς τὰ τοῦ σκοποῦ, κυροῖ τελευταῖον, μεθ' οὗ καὶ πολυειδεῖς μοι λόγους διεμεύσατο, ἀπελθεῖν καὶ πρὸς τὸ φρούριον, ἔνθα δὴ καὶ οἱ συγκατάκριτοι. Καὶ τουτωνί τῶν λόγων εἰς κοινὴν αὐθὺς ἀκρόασιν προτεθέντων, ἡ τοῖς ἐντεταλμένοις ὑπενδοῦναι, καὶ τελείως ἀπαλλαγῆναι καὶ τυχεῖν ἔτι γε μὲν ὧν ἄρα καὶ ἐπηγγέλλοντο, ἢ μὴ ὑπενδόντας τοὺς τρεῖς ἅμα φρουρεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς φρουρίοις ὡς τὸ πρότερον.

ΙΘ'.

Ἡμεῖς οὖν ἐκδεχόμενοι καθ' ὥραν ἐκάστην κλησιν τὴν πρὸς ἀπέλευσιν· καὶ τινος ἐπισκέψεως τελουμένης, ὡς ἔοικε, μετὰ πάνυ τοι βραχείας ἡμέρας· ἥκει τις ἀγγέλλων, ἡμέτερος οὗτος, ὡς ὁ πατριάρχης ἐπὶ ὁμολογίᾳ τοῦ ἀληθοῦς δόγματος τῶν πατέρων μετέστη τῶν ὧδε, καὶ πρὸς θεὸν ἐξεδήμησεν, ἀπολυθεὶς ὑπεροριῶν, καὶ φρουρῶν καὶ καθεύξεων πολυσχιδῶν πανουργεμάτων καὶ ἐνοχλήσεων. Καὶ τούτου καταφανοῦς γεγονότος, ἐπέχεται δὲ τὰ τῆς ἡμετέρας ἀπαγωγῆς· καὶ πάλιν λόγοι καταπέμπονται πρὸς ἡμᾶς ἀποσπῆναι καθόλου πάσης ἀντιλογίας, καὶ μηκέτι τοῦ λοιποῦ διενίστασθαι. Κάμοῦ τῶν προτέρων ὡσαύτως ἐξεχομένου, καὶ τὸν ἐναπολειφθέντα τοῖς ζῶσι συγκατάδικον ἤξειν· εἰ θέλουσιν εἰς συμβάσεις ἡμᾶς ἰκῆσθαι κατὰ τοὺς εἰκότας λόγους, πειθοῦς οὐχὶ δυναστείας ἐκκαλουμένου, τραχυνόμενοι καθ' ἡμῶν ἐωρώντο καὶ ὀργιζόμενοι· μόλις ὅμως καὶ τινος ἐτέρως αἰτίης ἀναφανείσης. Ἡ δὲ ἦν τὸ βίβλον, ἣν οὗτος συντάταχε πραγματεῖαν τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ποιουμένην, εὐρεθεῖσαν ἐκεῖσε· πρὸς τούτους

τὸν αὐσονάρχην λέγω σταλῆναι· παραγενέσθαι προστάττουσι, καὶ τὸν ἄξοντα καθιστῶσιν ἐκ καταλόγου τοῦ τῶν Βαχράγκων, ὃν ἄνω που δραστήριον ὑπέρετην ἡγγείλαμεν. Καὶ δὴ παραγίνεται· καὶ πρὸς τὰ ἐν Βλαχέρναις βασιλεία, καθὼς ὑπῆρχε κεκελευσμένον ἀχθεῖς, κατασκηνοῦ τηρούμενος ἐν οἰκίσκῳ βραχεί τι, καὶ ταῖς δι' ἀποστολῶν πλείσταις δεξιώσεσιν ἐντυγχάνει πρὸς βασιλέως· καὶ γαληνίους ἀκούει λόγους ἐπαγωγοὺς πρὸς οὓς ἀπολογηθῆναι δεῖσαν. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς παραπλησίως ἡμᾶς ἀνεζήτει, καλούμεθα. Καὶ πρῶτα μὲν ἐπ' ὀλίγον ἐνωθέντες ἄμφω ἐπὶ τῷ ῥηθέντι στενῷ δωματίῳ, μετέπειτα θάττον ἐκείνης ἡμέρας, τὰς ἀνακτορικὰς εἰσιμεν ἐστίας ἐπιταχθέντες καὶ τὸν αὐτοκράτορα καθωρῶμεν, ἡμᾶς ἀσμένως δεζόμενον. Τὴν τ' ὀφειλομένην προσκύνησιν ἀπονείμαντες, θεώμεθα καθεζῆς τὴν σύζυγον αὐγοῦσταν, ἣν ἤκειστα κατιδεῖν πρότερον ἔσχομεν, ἄρμωσθεῖσαν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ἡμῶν ἐξωθήσεως, εἶτα τὸν υἱὸν τε καὶ βασιλέα, τέλειον εἰς ἄνδρα καθεστηκότα, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν υἱῶν καθ' ἡλικίαν, ἄχρις ἀρτιγεννήτου παιδὸς θηλείας καὶ ἐπεικῶς ἀπαλῆς. Παρῇν τις καὶ τῶν νεοπλαστουργήτων εἰς ποιμανσίαν καὶ πρῶτιστος κομιδῇ τῶν κατὰ κράτος ἡμῶν ἐναντιουμένων, ἐπὶ μαρτυρίᾳ τε καὶ εἰδήσει τῶν ὧν ὁ κρατὴς μεθ' ἡμῶν ὁμιλήσειεν, ὡς ἦν ἐκ τῶν φαινομένων τεκμήρασθαι. Τούτῳ γὰρ καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν ἀρέσκειν καὶ προσκεῖσθαι περιπλείστου πεποίητο. Λόγων οὐκοῦν προῖμένων ἡμῶν ἡδέων πρὸς τοῦ σκηπτούχου, καὶ πολλῆς ἰλαρότητος πεπλησμένων, εἰς τὸν ὄνακτα καὶ υἱόν, καὶ τοὺς ἐτέρους ἐφεζῆς τῶν φιλιτάτων, ἔχωμεν εἰδέναι, διερωτώμεθα· καὶ τὸν βασιλέα κατανευκότες γινώσκειν, ἀκροώμεθα παρευθὺς. Ἀλλ' οὐχὶ τοιοῦτον ὁποῖος ὀράται τὰ νῦν· ἦν γὰρ ἔτι μειράκιον ἀληθῶς ὀπηνίκα τοῦτον ἐνωπτρίζόμεθα· πρὸς δὲ γε τὸ τῶν ἄλλων· ἔπειτα τῆς ἀποκρίσεως ἡμῶν ἀνανεύσεσι ἐδηλοῦτο καὶ τῶν δεόντων ἀκούομεν ἄρα, μὴθ' ὀρᾶν ἡμᾶς τούσδε, μὴτ' εἰδέναι τὸ σύνολον. Ἐπὶ τούτοις ἱκανῆς

κῦθις ὁμιλίας προσβάσης, τὸ πᾶν εὐμενείας καὶ διαθέσεως παραστατικῆς ἀπολυόμεθα πρὸς τὸ ἀφ' οὗ καὶ ἐκλήθημεν οἶκημα μετὰ φρουρᾶς τῆς ἐκ διαφόρων ταγμάτων σκηνώσαντες.

Κ'.

Καὶ τὴν ἐξῆς ἀνατείλαντος ἡλίου, καὶ τὸ περιγίγειν καταλάμποντος, καλούμεθα πάλιν, τῶν αὐτῶν βασιλείων ἔνδον γεγόμενοι ἐκ δόμων ὧν καὶ τὴν χθές, καὶ παραυτίκα προσκάθηντο μὲν ἡμῶν βασιλεῖς πατήρ υἱὸς δηλονότι συνάμα θρόνων ἐφ' ἑκατέρων βασιλικῶν. Εἴτα δὲ καὶ οἱ παρῆναι προστεταγμένοι, προτραπέν, ἀξιοῦνται καθέδρας, ὅ τε ῥηθεὶς τῶν νεοτελέστων προσηγορίᾳ χειροθέσις καὶ λοιποὶ τῶν τῆς συγκλήτου, λόγῳ καὶ σοφίᾳ περικλεεῖς. Καθισθῆναι καὶ αὐτοὶ κελευόμεθα· καὶ πληροῦται τὰ τῆς κελεύσεως. Καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἄρχεται τοῦ λέγειν ὁ σκηπτροκράτωρ, πλατεῖαν ὅ τι δημηγορίαν συνθέμενος. Λήγει μὲν τοι πρὸς τὰ τοῦ τόμου, καὶ περὶ ὁμωνυμίας λόγους συνείρει, μηδαμῶς αὐτὴν ἐπὶ τῇ τοῦ θείου πνεύματος ἐκπορεύσει δέχεσθαι, μήτε φάσκειν διατεινόμενος· πρὸς ἃ πυνηθάνομεθα δι' ὀλίγου· σῶα τὸ λοιπὸν τὰ τοῦ κώδικος, καὶ κανόνι τοῖς τῆς ὀρθῆς δόξης ἀνέγκλητα. Τούτου τοῦ πάνυ συντόμου τὴν κατάνευσιν ἀναγκάειαν ἔχοντος εἰς ἀπαίτησιν, εἰ μὴ βούλοιντο τὴν ἐναντίαν ἀκολουθεῖν, ἐπειπερ οὐκ ἦν θαρρόντος τὸ δοῦναι, τὰ τῆς ἀπολογίας οἰκονομῶν οὕτω φησίν· Εἰδοξέ τισιν, ὡς ὁ τόμος ἐναντίον ἔχει τι καὶ ἀλλότριον· καὶ πολλοὶς παρὰ τούτου σκανδάλου γέγονεν αἵτιος, ὃν ἐξετάσαντες, εὗρομεν τὸ τὴν κακὴν ὑπόνοιαν πηρεμφαῖνον, μὴ θέσεως ἔχον καλῶς, οὐ μὴν εἰς ἄτοπον ἔννοιαν ἀπαγόμενον.

ΚΑ'.

Εφ' ᾧ καὶ διορθώσάμενοι πρὸς τὸ κρεῖττον ἡμεῖψαμεν· ἄλλων μὲν οὖν προσδιελεγόμενων ἡμῖν· ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ πάντες σχεδὸν οἱ ἀντιφερόμενοι, καὶ πρὸς ἄλλο τῶν, ἐφ' οἷς ἀριδῆλως

οὔτοι γνώμης ἐθελοκᾶκου προσφέρειν καθορῶνται, καὶ ῥήματα καὶ διανοήματα σχετιάζαντες ἂν εἰρήκειμεν. Ὡς εἶθε πρὸς τοῦτο διαγνωμόνων ἐτύχομέν ποθεν ἐξῶθεν, μὴ τινι προσκειμένων ὅπως ποτέ. Ενταῦθα δὲ βασιλεὺς ὅπουπερ ὁ ἀντιφθεγγόμενος, καὶ πρὸς τοιαῦτα, εἰ καὶ τῇ δυνάμει ταῦτά, τῷ γε προδήλῳ, κακείνων ἐπέκεινα, πῶς ἂν εἴχομεν διαιτητῶν ὅλως μνησθῆναι, ἢ τιποσὶς ἕτερον φάναι τῶν ὧν ὁ ζῆλος παρώτρυνε, προκαταστήσας, καὶ ταῦτα διὰ μηνύσεων, μεθ' ἡμερότητος ἡμᾶς λέγειν τῷ ἐπάγειν· ἐπεὶ καὶ οὕτως ἀκούσαι γενήσεται, ὡς ἀμβλύνειν ἔνθεν τὰ τοῦ ζήλου τεχνώμενος. Πλὴν ἐροῦμεν ὡς τηνικαῦτα φθάσαντες ἔφημεν, ἀλλὰ καὶ οὕτω πρὸς τοὺς δικληφθέντας ἐπιστήμονας ἄνδρας, μέρος ὄντας τοῦ βασιλείου κράτους, καὶ ἡμῖν ἀντικαταστήσαντας, ἐφ' ᾧ καὶ συνήλθουσιν καὶ λοιποὺς οἱ καθ' ἡμῶν ἀτεχνῶς μυρίοι καθ' ἑκάστην ἐπιπηδῶσι, τὰ τοῦ λόγου μετοχευέουσιν, καὶ τοῦτο δεόντως, τὸ μὲν αἰδοῦς ἀφοσιώσει πρὸς περιωπὴν ἀνακτορικὴν ἐσχάτην· τὸ δὲ τοῖς πολλοῖς ὡς μὴ δόξωμεν, ἐναβρύνεσθαι, παρρησίαις ταῖς πρὸς κρατοῦντα καὶ συχναῖς ἀντιρρημοσύναις, καὶ τοι προτετραμμένων ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸ λαλεῖν ἐναντίον βασιλέων, καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι.

ΚΒ'.

Ὁ καὶ ἡμῖν τῷ τότε κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἰσχύει τοῦ τὰ ἀσθενῆ δύναμοῦντος ἐνεργησέν, ἔνθα καὶ παρῆν δῆτα τὸ φωνεῖν ἐναντίον, νῦν οὐκ ἀπεικὸς ὅπη μὴ τοῦτο τοιοῦτοτρόπως οἰκονομηθῆναι τε καὶ μετενεχθῆναι· οἷ καὶ τῶν ἄλλως ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις παρηκολουθηκυῶν ἐπηρειῶν διαφόρων· ῥήμασί τε καὶ πράγμασιν, οὗ χρεῶν, ἀμυδράττα παραδηλοῦν προθυμούμεθα, καὶ ταῦτα πεφεισμένως, καὶ οἷον ὡς ἐν παραδρομῇ· εἰ δὲ ἐκείνων τῶν τότε λαληθέντων τὰς ἀγγελίας ποιούμενοι προσθεῖναι τινα τῶν καταλειφθέντων σφισί, τοῦ καιροῦ μὴ δίδόντος ὀφθεινόμεν, οὐ καινὸν ἔσται πάντως· οἷς

οὐ μόνον τῆς αὐτῆς καὶ τάδε πραγματείας καὶ οὐχ' ἐτέρας, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς αὐτῆς ἐσεῖται διανοίας, καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἁρμονίας, καὶ τῆς αὐτῆς ἀλληλουχίας ἐχόμενα. Καὶ δὴ τρεπτόν πρὸς οὗ· ἄρχα καὶ λέγειν προυθέμεθα· θέσεως οὐκοῦν σημασίας οὐ καλῆς, τὸ δόξαν ἄτοπον ἀποφαίνεσθε, καὶ τὸν θέμενον πᾶς οἶδε. καὶ ἡμεῖς συνωμολογοῦμεν, τῶν τὰ πρῶτα φερομένων, λόγους ἐπιπλέκειν καὶ συντιθέναι, καὶ τῶν χρίστων εἰδότην τὰς τῆς διανοίας γραφαῖς ἐκφερομυθεῖν καὶ παριστάνειν, ὥσπερ ὑπόψια, καὶ οὐχ' οἷον ἀπερισκέπτως, ἄλλο μὲν λέγειν ἐθέλειν, ἄλλο δὲ παρεμφανιούσας, ὡς ἡμεῖς φάτε, ῥήσεις προφέρειν, τοῖς περὶ θεοῦ λόγοις, καὶ ταῦτα καὶ τοιοῦτον ὁποῖον ἂν ἔκφυλον εἴη καὶ δέοιτο διορθώσεως· οὐδεὶς ὃς τοῦτο κρινεῖ παραδόχῃς ὅλως ἄξιον. Ἀλλ' ἦν ὡς ἀληθῶς, θέσεως μὲν καλῶς ἔχον, καὶ ἁρμονίας· νόος δὲ τυγχάνον, καὶ φρονήματος ἄλλοκότου, κατὰ συνοῖδχατε καὶ ὑμεῖς καὶ περικαλύπτειν πειρᾶσθε, τὰ πᾶσιν περιάλυσιν ἐκκρούμενα, ὡς εἴ τις σκότους τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς ἐπικεχυμένου, πειρῶτο τὴν αἴσθησιν παρακρούεσθαι. μὴ τῇ τοῦ φωτὸς ἐκπτώσει, παρουσίαν σκότους, ἔμφασιν δὲ μᾶλλον εἶναι, θέσει μὴ καλῇ. Καὶ τοιούτοις ματαίοις εὐρέμασιν. ἀλλὰ ταῦτ' οὕτω διορθωσάμενοι, πάλιν ἡμῖν ἐπιτεθήσεσθε φάσκοντες, ὡς ὁμωνυμοῦν ἥκιστα τὴν ἐκπόρευσιν καταγγείλαντες· βουλόμεθα μηκέτι δι' υἱοῦ ὑπαρξίν λέγειν ὀντινοῦν· οἶδαμεν ὡς οἱ θεοὶ πατέρες διάφορον σημαίνειν τρόπον ὑπάρξεως ἡρμηνεύκασιν τὴν ἐκπόρευσιν, καὶ ὁμολογοῦμεν τοῦτο καὶ σπέργομεν· καὶ οὕτω νοήσομέν τε καὶ ἐκληψόμεθα· δι' υἱοῦ δ' ὑπαρξίν οὐκ εἰρήκασιν. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐκπορεύεσθαι δι' υἱοῦ ῥῆσιν, δεῖν ἀνεξήγητον ὑπάρχειν ἀποφαίνομεθα. - Καὶ πολλοῖς. εἰς τοῦτο χρήσεσθε λόγοις σωπευτικοῖς καὶ ἡδίστοις· εἰπεῖν δὲ κυρίως ἀπατηλοῖς καὶ ὑφάλοις· ἐπακουοὺς ἡμᾶς ἔξουσιν, εἰς τὸ τὴν δι' υἱοῦ κατολίγον ὑπαρξίν, ὡς ἄτοπον ἀθετῆσαι· κἀντεῦθεν ὑποδίκους εἰληφέναι καὶ οἰκοῦσιν, παρ' ὅπερ

ὑμῖν ἡ πᾶσα σπουδὴ καὶ τὸ βλασφημεῖν τε καὶ διωρθοῦσθαι καὶ τὸ τοῖς αὐτοῖς αὖ περιπιπτειν· καὶ τὸ μυρία δοᾶσθαι τῶν ἀθεμιτῶν· εἰ πλήθεσι μόνον ἁλόγῳ προλήψει τέλεον συνυπαγομένοις, τὴν, ἣν προσέθεσθε, δοξομανίαν ἄρ/ῃθεν κερδήσετε.

ΚΓ'.

Πλὴν ἀγχιπτητὸν ἂν ἡμῖν κατεφάνη, πρό γε τῶν ἄλλων, εἰ καὶ αὐτὴν κατιδεῖν ἐξεγένετο τὴν διόρθωσιν, ἣν ἐμφανίσειν ὑποσχόμενοι παρησίᾳ, κατακλειόπατε· τὰ τῆς ῥήσεως ὅμως ἔχοντες, ὡς προτοτύπως ὑπεγράφη πᾶσιν ὑμῖν καὶ ἐβεβαιώθη, καὶ τὰ τῆς διορθώσεως οἷς ἡδρασμένα πέφυκε, σ/οίημεν ἐκ τε τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ῥηθησομένων εἰσέπειτα· τοίνυν εὐγνωμόνων ἀνακηρύττειν, εἰς τὴν σαφηνείαν παραδεδόσθαι τοῖς θεοφόροις τὸ ἐκπορεύεσθαι· πρὸς ὃ καὶ τῶν πάντων τι βραχέων ἐρήσομαι· καθολικὰ τὰ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης καὶ ἀδιάστικτα, ἡ καὶ τινὰ κεκτημένα διαστολήν; Εἰρεῖτε διατόρως ὡς ἀδιάστικτα. Καὶ ποῖα τῶν λόγῳ τὸ λοιπὸν ἡ ἀκολουθία, πᾶσιν ἀπανταχοῦ κρυγάζειν. τὰ κατ' αὐτὴν ἀδιαστόλως ἀρμόττειν, ἐν δὲ γε τοῖς δι' υἱοῦ, μὴ τὸ δεκτὸν ἔχειν λέγειν, ἀλλὰ περὶσαίνειν τὸ ἀνεξήγητον· συντρέχειν οἶδασιν ταῦτα, συνεῖναι. συμφωνεῖν ὅλως, ἀκολουθεῖν ὅπως, ὅτι μὴ μᾶλλον ἀναιρετικὰ πρὸς ἄλληλα καθεστάναι, καὶ πολέμια καὶ κατὰκως ἀντίρροπα· εἴτα πῶς αὐτὰ δὴ τὰ τῆς ὁμωνυμίας, ἡ διαδιδράσκειν καὶ παντελῶς ἀπωθεῖσθαι προανεδάξατε, καὶ ὦν ἐπὶ διεκφεύξει, τὰ τῆς ἀδομένης διορθώσεως ἔθεσθε. συνορᾶν οὐ βούλεσθε, συνιστῶντες, διατρανοῦντες, μεγαληγοροῦντες ἀναφανδόν; Ἰδοὺ γὰρ ἐκπόρευσις, ἡ τῆς οὐσιώδους ὑπάρξεως παραστατική, καὶ κοινῶς ἀμφοῖν ὁμολογημένα κατ' ἡμᾶς ἐκπόρευσις, ἡ μὴ δεῖν ἐννοῖαν ἐπιφέρεισθαι διαταττομένη· καὶ παρήμι νῦν φάσκειν, ὡς ἐκείνης ἐπὶ ἀποτροπῇ, ταύτης ἡ νομοθεσία, καὶ παρενθήκη. Τοῦτο γὰρ εἰ μὴ εἴη, κατὰ δὴ καὶ ἐνίστασθε, πάντως ἐκείνην λήψετε, κἀνταῦθα καὶ μὴ ἐκόν-

τες· καὶ τὸ ἀμφιβάλλον οὐδέν· ἀλλ' ἔστω κα-
τ' ἐκὺν αὕτη· καπῶσον ἄρα καὶ βούλεσσε. Τί
καὶ ἔτι; Νυγομαχήσετε μὴ δύο ταχύτας εἶναι
περιφανῶς, τὴν ἐρμηνείας δεκτικὴν, καὶ τὴν
ἀνερμηνευτον; μὴ σαφῇ τὴν ὁμωνυμίαν; μὴ
τὸν ἕμετον ἐπὶ τοὺς ἐμέσκντας ἐπιστρέφοντα;
Τί πονεῖτε διακνήας; Τί τὸ ἀνεξήγητον περικά-
λυμμα τίπεσσε τῆς τελείκης ὑμῶν διαμάχης; πρὸς
πατρίους παρὰδόσεις, πρὸς κοινὰς ἐννοίας, εἴπερ
κοινὰι πᾶσαι τῶν θεηγόρων· πρὸς θεολογικὰς ἀμε-
ταπτώτους διδασκαλίας ἐκ σφοδρᾶς μανίας τῆς
κατ' ἡμῶν; Πῶς ἐκφεύξεσσε τὸ ὁμωνυμοῦν, μὴ
τὴν τῆς πικρίας ῥίζαν, τὴν ἀπάρνησιν δηλαδὴ,
ταύτην δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν, δι' υἱοῦ ὑπαρξίν περι-
στάνειν· ἀναλλοιώτως ταμόντες; Ἀλλὰ περιπλά-
ποντες, ἔτι καὶ περιέποντες· ἐξ ἧς κἀκίστον τοῦτο,
καὶ συχνὰι παραφυσάδες ἀτόπων ἀνεφύησαν ἕτεροι·
τὴν τοῦ Μοσχάμπαρ φημί καὶ λοιπὰς περὶ ὧν οὐκ
ἔρπι λέγειν καιρός. Σύνετε γὰρ εἰ μὴ ἐκείθεν βλα-
στὸς, ὃν ἐκτίλει παρεβιάσθητε, καὶ διωρῶκέναι
πρασύνεσσε· μετ' ὃν εἰ μὴ καὶ πάλιν ἕτερος
οὗτος, ὃ τὸ ἀνερμηνευτον προβαλλόμενος, πῶς
καὶ τούτων χωρὶς ἐκκλίνητε τὴν ὁμωνυμίαν, οἱ
τὴν δι' υἱοῦ ὑπαρξίν, ὡς ἄλλο παρὰ τὴν δι' υἱοῦ
ἐκπόρευσιν κατακρίναντες ἀτελεύτητα· καὶ το-
σοῦτον τῆς θείας ἀνοχῆς καταφραζόμενοι· τοῦτο
γὰρ αὐτὸ τὸ τῆς ἀπετήσεως, κἂν εἰ πᾶν εἶδος
ἡμῖν εὐρεσιλογίας ἀπέη, τὰ τῆς βλασφημίας
ἀποφῆνειεν ἀδιόρῳτα; Πῶς ἀποτινάξεσσε ταύ-
την, οἱ μέσαις ἐν διαλέξεσι ταῖσδε τὸ ταυτί-
ζειν ὑπαρξίν καὶ ἐκπόρευσιν ὡς ἔγκλημα τῶν
μεγίστων ἡμῖν ἐπενηνοχότες, καὶ τῇ ἐκ περσοῦ
τοῦ ζήλου ῥύμη σφοδρᾷ τῆς ἡμετέρας πρὸς τοῦτο
καταδοχῆς τε καὶ κατανεύσεως στάντες καὶ τοῦ
πρόσω λέγειν εἰρηζέμεντες τὸ τέλος;

ΚΔ'.

Ἡμῖν μὲν οὖν ὡς καὶ αὐθις φαίμεν, ταῦτον
ἐκπόρευσίς τε καὶ ὑπαρξίς ἐπὶ τοῦ ζωαρχικοῦ
καὶ ὑπερτελείου πνεύματος ἀληθῶς καὶ μηδαμῶς
ἐτέρου θάτερον ἐξιστάμενον, ἀλλ' ὅπερ ἐκεῖνο

μάλιστα καταλαμβάνομενον· ἐπεὶ τοῖς τῶν θείων
ὑρηγηταῖς παράδοσις αὕτη καὶ ὅρος οὗτος ἀμε-
ταθέτως ἔχων, τρόπον ἄλλον, καὶ διάφορον τρόπον
ὑπαρξίως τὴν ἐκπόρευσιν εἶναι παρὰ τὸν τοῦ
υἱοῦ, οὐπερ ἡ γέννησις καὶ παρὰ τοῦτο μεγα-
λοφώνως τὴν ὑπερφυῆ καὶ ὑπερούσιον τοῦ πνεύ-
ματος ὑπαρξίν, ἐκπόρευσιν καταγγέλλομεν, καὶ
ταύτην ἐκείνην ἀδιαφόρως ἀνακηρύττομεν ἐν τε
ταῖς ἐκ πατρὸς θεολογίαις ἀπάσαις, ἐν τε ταῖς
δι' υἱοῦ θάτερον ὅπερ ἕτερον εἰδότες· ἀναμφι-
λέκτως, κατὰ τοὺς κυρίως ἔχοντας τῶν ὅρων καὶ
ἀντιστρέφοντας· ὃ γὰρ ζῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ
καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, τοῦτ' ἄνθρωπος, καὶ ὅπερ
ἄνθρωπος· ἐκεῖνο διαφανέστατα, καὶ ἡμεῖς μὲν
οὕτω. Πῶς δὲ οὐχ ἡμῖν ἔσται τὰ τοῦτων ἀντιδιη-
ρημένα κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην· ὦν ἄρα τὸ μὴ
ταῦτον, καὶ ὦν μὴ κοινὸς ὅρος, καὶ ὦν τὸ μὴ
ἀντιστρέφειν, ἃ τῆς ὁμωνυμίας ἀνεντιρρήτως,
ὡς ἴστε πάντως περὶ ταῦτα δεινοὶ πεφυκότες·
ἡμῖν γὰρ τὸ ἀπλοῦλῶς τοῖς τῶν θεηγόρων ἐνα-
σμενίζειν· εἴπερ καθ' ἡμῶν τὸ ταυτίζειν εἰς
καταδίκην καὶ λόγοις καὶ πράγμασι πέμενοι;
Νῦν αὖθις οὐχ ἥττον ἐμμένετε τοῖς αὐτοῖς. Οὐκ
ἔστιν ὑμῖν ὡς οὐκ ἔσται ταῦτα, κἂν εἰ τὸ πᾶν
μεταστείητε.

ΚΕ'.

Τί δὲ τὸ λέγειν πρὸς τούτοις μὴ ἐννοίαν δεῖν
λαμβάνειν, ὡς ἂν καὶ καθ' ἐκὺν θεωρήσωμεν;
ὄντως γὰρ ἀπορεῖν ἔστι καὶ τὸ ἀνενόητον, εἰ
βούλεσθε δὲ τὸ ἀδιανόητον, τὴν ἀπόφασιν ὑμῶν
ἔχειν μᾶλλον, οὐ τὰ ἐφ' οἷς ἤδη προῆται συν-
τίθεμαι. Οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀποφῆνασθαι φαίητε,
τοῦ ὑπὲρ ἐννοίαν εἰς παράστασιν· ἐπεὶ τίς λόγος ὁ
πέισων ἐκ πατρὸς μὲν ἐκπορεύεσθαι φάσκειν, καὶ
τὴν παραδεδομένην δέχεσθαι διασφῆσιν, ἐν οἷς
δὲ τὸ, δι' υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι· ταύτην ἀπωθεῖσθαι;
Κἀπὶ τῆσδε μάλα θαρράλως ἀποσοβήσει δρᾶντε-
σθαι τοῦ ὑπὲρ διάνοιαν, ἢ τοῦτο μὲν ἐνταυθοῖ
δώσετε στερεμνίως· ἐκεῖ δὲ ἐν οἷς τὸ ἐκ πατρὸς·
- ἐκεῖνα στέργοντες, μὴ προσκειμένου τοῦ· -

δι' υιοῦ - ἀφαιρήσετε, κατὰ τὸ ἐκ τῶν οὕτω προηγμένων λόγων ἐπόμενον. Καὶ εἰ τοῦτο, λεπτοὶ τὴν θεολογίαν ὄντως ὑμεῖς, ταῦθ' οὕτω διευκρινοῦντες καὶ σαφηνίζοντες ὑψηλότατα· ἔτι γε μὴν ἔχοντες ἓνα τῶν - δι' υιοῦ - τεθεολογηκότων διδασκάλων τῆς εὐσεβίας - ἐκ πατρὸς δι' υιοῦ ἐκπορευόμενον - εἰρηκότα· καὶ τὸ ἀφράστως μέσον προσθήμενον εἰς συγκρότησιν καθ' ἡμᾶς. τούτου δὴ τοῦ ὑπερνεφούς θεωρήματος· ἀφελῶς δ' ἡμεῖς τε καὶ χαμερπῶς, ἐπ' ἀμφοῖν στοιχοῦντες, οἷς ἡ ἐκπόρευσις ἐκ πατρὸς, οἷς τ' ἐκ πατρὸς δι' υιοῦ - ταῖς τῆς αὐτῆς διευλυτώσεως θέσεσι θεολογικαῖς· ἀμφοῖν κατ' ἴσον καὶ τὸ ὑπὲρ νοῦν φρονούμεν ἐνυπάρχειν καὶ τὸ ὑπὲρ κατάληψιν καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς ὑπάρξεως· τὸ ὑπὲρ ἔννοιαν ἔχειν ὁμολογοῦμεν· οὐχὶ κατὰ σημασίαν ῥήσιν δὴ τὴν ἐκπόρευσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ πατρὸς ὑπάρχει, καὶ ὅτι δι' υιοῦ ὑπάρχει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. οἷδαμεν καὶ πιστεύομεν, καὶ ὡς ἡ ὑπέρχονος ὑπαρξίς αὕτη τοῖς θεοφροήτοις ἐκπόρευσις κατωνόμαστα. Καὶ τὸ δηλὸν ἥδε σφίσις ἔσχεν ἐντεῦθεν κατὰ διάνοιαν· τίς δέ γε καὶ ὅποια; μόνῃ περὶ τῇ τῇ ὑπερουσίῳ τριάδι γνωστή. Κατὰ γὰρ τὸν προσεχῶς φάμενον θεολόγον, ἡμῖν ἄφραστος πάντῃ καὶ ἀνεμῆνευτος· καθὰ δὴ καὶ ἡ γένεσις ἐπὶ τοῦ υιοῦ· τὸν τρόπον μόνον αὐτοῦ τῆς ἐκ πατρὸς οὐσιώδους ὑπάρξεως παριστῶσθαι, παντελῶς ἡμῖν ἔστιν ἐπὶ πλέον ἄρρητος καὶ ἀνεξερευνήτος.

Κς'.

Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων· ἔν' αὖθις τὸν λόγον ἐπαναλάβοιμι, τὴν ἀπόφασιν ὑμῶν, ἣ προσταγὴν, οὐχ ὧν αὐτὴν ἕνεκα προηγάγετε, φημὶ κεκτῆσθαι τὸ ἀνεκνόητον· ἐφ' ᾧ καὶ διαπορούμενος ἐρωτῶ· τῆς ῥήσεως οὕτω κειμένης· ἐκ πατρὸς δι' υιοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, πότερον ὅλη ταύτῃ προσαρμοστέον, τὸ δεῖν τηρεῖσθαι πάσης ἐρμηνείας ἐκτός, ἢ τὸ ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι λαβόντας ἰδίως εἰς τὴν δοκοῦσαν ἡμῖν ἐνταῦθα καταλλήλως ἔχειν πατρικὴν διασάφη-

σιν, τὸ δι' υιοῦ θεωρῆσαι διὰ μέσου χωρίς. Ἀλλ' εἰ τοῦτο, πάλιν ὥδε ζήτησις ἀνακύπτουσα, πότερον ῥήματι τῶν ἔξωθεν, ἀπαιτοῦντος τοῦ λόγου χρὴ προσλαβέσθαι κατ' ἑλλειψιν· ἢ δις συνεκδοχικῶς αὐτὸ δῆτα τὸ ἐκπορεύεσθαι· ὑπότερον γοῦν ἐκβάλλει τὸ ἀνεξήγητον. Εἰ μὲν γὰρ τὸ πρῶτον ἔσται πάντως ἓν τι τῶν ἡμῖν φίλων, καὶ ἥκιστα παρὰ τοῦτο τοδὶ, τῶν τοῦ λέγειν ὑπαρξίαν εἰς ἀναίρεσιν, ἡγουν τῶν φανεροῦσθαι· χορηγεῖσθαι· διδασθαι· πέμπεσθαι· Καὶ ὁ δεχόμενος δεχέσθω, μήδ' αὐτοὺς ἄρα τοὺς τῶν γραμματιστῶν νοηματουργοῦντας εὐρίσκων ἐξαισίως· τοιχύτας ἐλλείψεις τε καὶ μεταθέσεις ἐπὶ πλοκῇ τῶν σφετέρων νοημάτων συνείροντας. Εἰ δέ γε τὸ δεύτερον· οὐκ ἔτι καθ' ἡμᾶς, λόγοις δ' ὡς ἐπίπαν ἀκριβνεστάτοις τὸ τῆς διανοίας ἀπαράδεκτον ἐξωσθήσεται. Εἰ γὰρ ἡ δι' υιοῦ φωνὴ τῆς προκαταρκτικῆς αἰτίας ὁμολογίαν ἔχει, καὶ πρὸς ἐκείνην τὰ κατ' αὐτὴν ἀναφέρει κατὰ τὸν πολὺν τὰ θεῖα μέγαν Βασιλείον, πῶς ἂν ἄλλως ἔασις ῥήμα τὸ κείμενον ἐκληφθῆναι, παρὸ καθέστηκεν εἰλημμένον, ἐφ' οὐπὲρ ἢ ἐκ; Οὐμενοῦν ὅλως ἐτέρως ἐνταῦθα μὴ ὅτι γε· ἀλλ' οὐδ' εἰ δίχα τοῦ - ἐκ πατρὸς - εἰρημένον ἐτύγχανεν· Ἐσχέ γὰρ ἂν καὶ οὕτω πρὸς αὐτὸ τὴν ἀναφορὰν ἐναργέστηται· λειπεταὶ δὴ τὸ πρῶτως διαιρεθὲν πρὸς πᾶσαν ῥῆσιν τῇ προτεθεῖσαν, τὸ μηδεμιᾶς εἰσγωγὴν παρεῖναι σημασίας ἀρμόττεσθαι. Καὶ τοῦ λοιποῦ φωναὶ μὲν ἔσονται διηρθρωμένοι λέξεις αἱ κατ' αὐτὴν· ἄσημοι δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς ὅποια φιλοσόφων, ἃς καὶ κατ' ὄνομα φάναι φειδοῖ τοῦ βλασφήμου παρήμυ. Τοῦτό γε μὴν ὅπη τρέποιτο καὶ πρὸς οὓς, οἷδεν ὁ πάντ' ἐφορῶν, καὶ ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συνίετε. Πῶς δὲ προσέτι καὶ Μάξιμος ὁ κατὰ φερωνυμίαν μέγιστος ἀληθῶς, οὐκ εἰ καὶ βοῶν ἐλεγχθήσεται παραδιδούς τε μάτην καὶ διαμαρτυρούμενος· φωνὰς μὲν πολλάκις τοὺς θεοσόφους πατέρας παρὰχωρεῖν, ἐννοίας δὲ οὐδαμῶς· ὅτι μὴ ἐν συλλαβαῖς, ἀλλ' ἐν νοήμασι τε καὶ πράγμασι τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὑπάρχει μυστήριον. Ἀλλὰ τούτων μὴ ἐπιστρεφόμενοι τὸ

παράπαν· τῶν τοῦ Θεωδωρήτου μᾶλλον ἀντιποιή-
σεσθε, καὶ τὸν μὲν θεσπέσιον Κύριλλον εἰδὸτα
καλῶς ἐπιτιμηθῆναι, τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ δε-
δοχημένοι φανεῖτε. Δικαίως δὲ καὶ γενναίως ἐπι-
τετιμηκότα Θεωδωρήτον γνωματεύσετε. οἷς ἐκεί-
νου ἴδιον υἱοῦ τὸ πνεῦμα φημένου, στεῖρόως
ἐπιλαμβανόμενος οὗτος· Εἰ μὲν ὡς ὁμοφυῆς εἰ-
ρήκει φησὶ συνομολογήσομεν· εἰδ' ὡς ἐξ υἱοῦ
καὶ δι' υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχων ὡς βλάσφημον
τοῦτο καὶ δυσσεβὲς ἀπορρίψομεν.

ΚΖ'.

Καὶ πρὸς μὲν τὸ συναποβληθῆναι τὸ ταῦτα
περιλαμβάνον καὶ συνυπαχθῆναι τοῖς λοιποῖς
ἀναθέματι κεφαλαίοις τοῖς κατὰ Κυρίλλου Θεω-
δωρήτῳ συντεταγμένοις, δόξετέ τι λέγειν μὴ
τὰ τῆς ἐπιτιμήσεως τῆσδε καταδίκην ἐντεῦ-
θεν ἔχειν ἀντεπιφέροντες· οὐ γὰρ δὴ πᾶν αὐτῷ
ληφθὲν ἐνταῦθα συγκαταδικασθεὶς τοῖς ἄλλοις,
εἴπερ μὴ τὰ πᾶσι κοινῶς ὁμολογημένα φήσειέ
τις ὑπεύθυνα· πρὸς ἃ καὶ νῦν ἐξὸν εἰπεῖν ὑπερ-
τίθημι. Ἐπ' ἐκείνοις δέ γε πυνθάνομαι ποῖα ποτ'
ἂν εἶεν ἐξ ὧν Κύριλλος ὁ θεόφρων ἑαυτὸν δεόντως
ἐπιτιμώμενον συνοῖδεν; Εἰρεῖτε πάντως τὰ τῆς
ἀπολογίας, οἷς τὰ κατ' αὐτὴν ἐκτιθέμενος σιγῇ
παρήλθε τὰ ἐν οἷς ἡ καταφορά συγκατάθεσιν,
ἐνθεν δεικνύς οὐκ ἀντικατάστασιν. Καὶ ποῦ λόγος
ἐνταῦθα συγκαταχενύσεως; Ποῦ φωνῆς ἤχος ἀμυ-
δρὸς εἰς συναίνεσιν; Ποῦ συμφωνίας ῥῆμα βραχύ;
Ποῦ τῆς ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τοῦ πνεύματος ὑπάρ-
ξεως ἄρνησις; Οὐκ ἔστιν ὅλως τούτων οὐδοτιοῦν·
ἀλλὰ λογισμῶν ταῦτα καὶ διανοιῶν ὑμετέρων
ἐπιβουλαί. Καὶ τοι ῥᾶδιον ἦν τῷ μεγάλῳ τοῦ
ἀντιδιατιθεμένου τὸν λόγον προαγαγόντος ὑποθε-
τικῶς, καὶ οὐ κατ' ἀπόφασιν, τοῦτ' αὐτὸ φάσκειν
ᾤκτον ἐπενεγκεῖν, ὅπερ ἦν ἐκείνῳ δοκοῦν, εἰ συν-
ειδῶς καθ' ὑμᾶς καλῶς ἔχειν ὑπῆρχε· καὶ τὴν
ῥῆσιν οὕτως ἐκλαβέσθαι συνθέσθαι· καὶ μὴ πρὸς
ὃ τὰ τῆς καταδίκης ἡώρητο· κἀντεῦθεν ὅλη
σπουδῇ τὰ κατ' αὐτὴν ἀποτρέψασθαι· οὐ τῶν

ἀπλῶς καὶ τῶν τυχόντων τυγγάνοντα. Νῦν δὲ
πρὸς τῷ μηδαμῶς ἐπιστρέφεσθαι τῶν τοιούτων,
ἃ μὲν ἦν τῆς κοινῆς ὁμολογίας καὶ θέσεως, διαῤ-
ρήδην ἀναγορεύων δρᾶται, καὶ τὸ ἐκ πατρὸς ἐκ-
πορεύεσθαι κατὰ τὴν τοῦ σωτῆρος φωνὴν τρα-
νῶς ἀναγγέλλων.

ΚΗ'.

Πρὸς δ' ἐκεῖνα, τῶν προτέρων ἐχόμενος, τὰ
αὐτὰ πάλιν ἐπὶ τοῦ μέσου παράγει, τὰ αὐτὰ προ-
τείνει· τοῖς αὐτοῖς εἰς ἀποχρῶσαν ἀντιπαράθεσιν
ἐπιμένει· καὶ ὡς ἦν καὶ ἔστιν υἱοῦ τὸ πνεῦμα κα-
θάπερ ἀμέλει καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ὡς οὐκ ἄλλό-
τριον υἱοῦ, τὸ ἴδιον αὐτῷ λέγων καὶ τοιαυτῇ ἑ-
τερα καθεστῆς τῆς αὐτῆς διανοίας. Καὶ ποῦ ῥοπή
τις ὧδε συννεύσεως ὅλως, ὅτι μὴ λαμπρῶς μᾶλ-
λον ἀντικαταστάσεως ἐκφανσις; Εἰ ἐξ ὧν ἐκεῖνος
δικαιῶν τὰ τῆς ἀτοπίας συνάγει, τούτοις οὗτος
ἐνασμενίζει στοιχῶν, καὶ ἥκιστα δικαιῶν, μὴ τε
μὴν αὐτῶν ἀφιστάμενος, μενοῦν γε κακὰ τῶνδε
πρὸς τῷ μὴ ἀπολιμπάνεσθαι, παριστάνων ἀναμ-
φηρίστως, ἅπερ ἐκεῖνος ἀποδιαπομπεῖται καὶ συ-
νιστῶν τελεώτατα. Οἷς δὴ καὶ τὰς ἀντιθέσεις
ὠδίνοντες ἀντεπάξετε. Καὶ πῶς τοῦ ἀπεναν-
τίας τὸ ἐξ υἱοῦ τε καὶ δι' υἱοῦ σαφῶς ἀπορρί-
ψαμένου, μὴ καταφανῶς οὗτος ὅσα καὶ οἰκειού-
μενος ἐξ ἀντιστρόφου τίθησιν ἐπιλέξων. Ὅπως
ἄρα καὶ λοιποὶ τῶν θεοπροβλήτων προηγόρων
τῆς ἀληθείας ὁμόπνοοι τούτῳ καὶ σύμφρονες, ἐν
πολλοῖς τοιούτοις καὶ πολλὰκις ποιοῦντες δείκ-
νυνται καταδήλως· καὶ τοὺς ἄλλους, ἕνα παρα-
δραμῶν φαίνην, ὡς ὁ τὴν θεολογίαν ἐπώνυμος
ὁμόψυχος ἐταῖρος τῷ οὐρνοφάντορι Βασιλείῳ
μαρτύρεται· τὴν θεὸς φωνὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος
πρὸς μικρὸν ὑπερτιθεμένην προφέρειν, καιρικῆς
ἐπηρείᾳ περιπετεῖς, δι' ἐτέρων δὲ ῥημάτων ἰσο-
δυνάμων λέγων καὶ συμπεραίνων τρανότατα. Καὶ
ποῖός τις ἐνθάδε τρόπος ἐπηρεαστικὸς εἴπητ' ἂν
οὐκ ὀλίγος· ἐν χεροῖν ὁ ἀντιπαλαίῳ τῷ γεν-
ναίῳ τῆς εὐσεβείας προμάχῳ καὶ τοῦ καταβληθῆ-
ναι τῶν τοῦ δυσσεβοῦς ἅτε προῖστάμενος Νεστο-

ρίου πέλας καὶ καὶ σαφῆς ἐπιφρείας ἐπιφορὰ τὸ παρειακυκλοῦν ὅλως καὶ περυσάγειν, ἕτερ' ἅττα τῆς προκειμένης, ὅπως οὖν μεθιστῶντα πάλης, καὶ παρεκκλίνοντα σοφῶς ἅπερ ὁ μέγας οἰκονομῶν καὶ δι' ὁμοσπενδῶν φωνῶν τε καὶ συλλαβῶν, ὧν τὴν ἀποτροπὴν ἐκεῖνος ποιεῖται κατασκευαστικῶς, καὶ τούτοις ἐμμεθόδως αὐτὸν συμποδίζων, τὸ πᾶν ἐρείδετχι τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸ κατεπεῖγον τηνικαῦτα, καὶ τὸ τοῦ σκοποῦ χρειωδέστατον, ἐπελέγξει τὴν ἀντιδικοῦντα τῷ κακοδοξοῦντι συμφρονοῦντα καὶ σπένει παντὶ συναιρόμενον.

ΚΘ'.

Ὡς ἐντεῦθεν τῇ καταλύσει τῶν τοιούτων σπουδάσματος δηλαδὴ καὶ φρονήματος, καὶ πᾶν ἄλλο κατ' αὐτοῦ γραφὲν ἐκείνῳ καὶ λαληθὲν συγκαταλυθῆσθεσθαι· καὶ δὴ πέπρακται τοῦτο καὶ γέγονεν ἐντελέστατα. Εἰ μὲν οὖν τὸν ὅμοιον τρόπον ἀνθυπενεγκεῖν βουλήσεσθε καὶ αὐτοί, λογισμῶν καὶ ταῦτα φωνοῦντες, ὑμεῖς μὲν οὐχ ὅπως ἐνταῦθα συντρέchein, ὡς ἐρρέθη, τῷ ἀντιφερομένῳ τὸν πολὺν τὰ θεῖα δυνήσεσθε δεικνύναι κατεπειχθέντες· ἀλλ' οὐδ' ἄλλαχού τῶν οἰκείων λόγων, ὡς ἔχειν εὐρέσθαι δι' υἱοῦ ἢ ἐξ υἱοῦ τὸ παράπαν ἀθέτησιν· καὶ παρὰ τοῦτο τὰ τῶν ὑμετέρων, οὐ μόνον ἥμισυ τῶν εἰκότων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιεικῶς ἀνυποστάτων ἐπινοῶν ἐκτόκια πέφυκον. Ἡμῖν δὲ τὰ προσελῶς λογισμῶν εἶναι τιθεμένων, πρὸς οἷς ἐκ τῶν πρὸ αὐτῶν εἰρημένων τοῖς τῶν δεόντων ἀσφαλείας ἐξέχεσθαι φαίνεται, πλείονως ἔτι μᾶλλον ἐξ ὧν ἐροῦμεν ἀποφνηθῆσεται· προηγουμένως μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν κειμένων ὧδε τῷ θεολήπτῳ πατρὶ καθαράς διανοίας ἔχοντες παραστῆσαι, τὴν ἀντιπαλάμησιν καὶ τὸν ἑλεγχὸν ἀριδῆλως, ὧν ὁ ἀντιβαίνων προτίθησιν· εἶτα δὲ καὶ λοιπῶν ἐξ ἐτέρων αὐτοῦ τοῦ θεοσόφου διδασκαλιῶν ἀναντιρρήτων καὶ παρχόσεων. Εἰ δὲ καὶ αὖ ἐριθείας ἐντόνῳ τάσει τὰ τῆς ῥηθείσης ἐπιβολῆς οὕτως ἐχούσης ὡς ἀπλῶς λογισμοῦ λογισθεῖτε, καὶ μὴ παραδέξασθαι πάντῃ θελήσετε, φροντίς οὐδαμῶς

Λ'.

Εἰδὼ λέγειν καὶ κρίνειν καὶ στρέφειν περὶ αὐτῆς ὅπερ ὑμῖν αἰρετόν. Εἰζὼν ἔμοι γε καὶ οὕτω περιγενέσθαι μόνως τὰ τοῦ πατρὸς ἐξ αὐτοῦ δεδειχότι, τρόπον ἔχειν ὅνπερ εἰρήκαμεν· καὶ δὴ τῆς ἀντικειμένης θέσεως οὕτω θεωρουμένης· ἴδιον δὲ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα· εἰ μὲν ὡς ὁμοφυῆς καὶ ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον ἔφη, συνομολογήσομεν καὶ ὡς εὐσεβῆ δεξόμενα τὴν φωνήν· εἰ δὲ, ὡς ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχων, ὡς βλάσφημον τοῦτο καὶ δυσσεβὲς ἀπορρίψομεν. Προσεκτέον ὅπως ὁ σεορρήμων, μὴ τῆς διακρίσεως τῆσδε φροντίσαι ὅλως· ἀλλὰ τὸ ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τῶν ἄλλων ἀφελόμενος, μόνον ἐκστερνίζεται καὶ ἀνεκρηύττει· τοῖς δὲ λοιποῖς, τὰ πρότερον ὡς ἔφωην εἰπὼν ἀντιτίθησι. Καὶ προσέτι δὲ τῆς πατρικῆς ἐπιστήμης ἐπὶ θεολογίᾳ δεόντως ἐνθαδὶ τηρητέον ἀκρίβειαν· ὅπως οὐδ' αὐτὸ τὸ ὁμοφυῆς τῆς κοινῆς ὁμολογίας ὑπάρχον καὶ τοῦ ἀνακηρυττομένου συνέγγυς τιθεμένου, ὡς ἂν τὸ πρῶτως ἀναγγελλῶν ἐπὶ τῇ ἀντιπῶσει. Πρῶτον δὴ καὶ κατίδωμεν, φωνῶν ἢ παραλαμβάνων ὁράται, μὴ τῇ ἐπαγωγῇ καταλλήλως, ἅτε δὴ προηγμένων, ἀλλ' ὅντως ὃν ἀνακλόουσιν, καὶ τῆς ἀληθείας ἔξω φερόμενον. Εἰ γὰρ ὡς ὁμοφυῆς ἴδιον υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὁ υἱὸς ὡς ὁμοφυῆς, ἴδιος ἐσεῖται τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν· οὔτε μὴν εὐρεσθήσεται πού τῶν θεηγόρων ὁ εἰρηκός. Τάνάπαλιν μὲν οὖν ἴδιον υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ πανταχόσε κατὰ δῆτα καὶ τοῦ πατρὸς. Ὅθεν εἰ ἴδιον καὶ ὁμοφυῆς, οὐ μὴν εἰ ὁμοφυῆς, ἤδη καὶ ἴδιον. Οὐ γὰρ ἔπεται, ὥσπερ εἰ ἄνθρωπος καὶ ζῶον, οὐ μὴν εἰ ζῶον καὶ ἄνθρωπος, ἵνα τι καὶ τῶν ὑμετέρων φαίμεν ἀληθείας ἐχόμενον. Τοῦ γοῦν ὁμοφυοῦς οὕτως ἔχοντος, σκοπῆσαι χρεὼν, εἰ μὴ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην τὸ τῇ ἀντιρρήσει σφοδρῶς ἀναιρούμενον εἰσαχθήσεται. Καὶ πρῶτως ἐφ' οὗπερ ἀμφοῖν τὸ μὴ ἀμφιβάλλειν σκεψόμεθα· τοῦ πατρὸς ἴδιον ἀληθῶς τὸ πνεῦμα, καὶ

οὐκ ἀντιστρόφως ἴδιος τοῦ πνεύματος ὁ πατήρ, καὶ ὁ λόγος ἐναργῆς ἄρα καὶ ἀναμφίλεκτος. Τῷ γὰρ ἐξ οὗ κατὰρως ἐστὶν ἀποδοσθένον τὸ ἴδιον, καὶ οὐ τῷ ἐξ αὐτοῦ κατ'οἶον δὴ τινα τρόπον ὅτε, παρὸ καὶ τὸ ἐκ πατρὸς ὑπάρχον ἅγιον πνεῦμα, καὶ ἴδιον, αὐτοῦ πάντως ὡς ἐξ αὐτοῦ, καὶ οὐ τῶνπαλιν ὁπουδήποτε. Χώρα γὰρ οὐδαμῶς φράσαι πως, ἢ ἐννοῆσαι πατέρα τὸ παράπαν ἐκ πνεύματος· ἄπαγε. Τοῦτο δὴ καπὶ τοῦ υἱοῦ σαφῶς ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ.

ΛΑ'.

Καὶ οὐμενοῦν ὡς ὁμοφυές· ἢ γὰρ ἂν οὕτω καὶ ὁ υἱός, ἐπεὶπερ ὁμοφυής, ἴδιος ἐξ ἀνάγκης κτιστῆται τοῦ πνεύματος, ὅπερ οὐχ ὅπως ἐμπέφυγε τὴν ἀντιστροφήν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ δὴ κατ' αὐτὰ, τὸ υἱός δηλαδὴ καὶ πνεῦμα, τοῦδε χωρὶς θεωρούμενα, ὡς πνεῦμα διαρρήδην υἱοῦ τρανοῦσθαι· υἱὸν δὲ πνεύματος ἦκιστα· τοῖνον εἰ διαυγῶς ἴδιον υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ οὐχὶ τῶνπαλιν· τὸ μὲν ἔσται πάντως, οἷς ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα· τὸ δ' ἀντιστρέφον ἔχον οὐκ ἔσται οἷς οὐδαμῶς ἐκ πνεύματος ἢ διὰ τοῦ πνεύματος ὁ υἱός, κατὰ τὴν ἀνωτάτω καὶ ὑπέρχρονον πρόοδον. Ἕνιοι δ' ἐξ ἡμῶν ἴσως καὶ τοῦτο συμπερανοῦσιν, ἐκ τῆς ὡς ἐρρέθη σέσεως τοῦ ὁμοφυοῦς κατὰπερ ἐκ τοῦ ὁμοουσίου προδήλως. Ἐπεὶ τῆς αὐτῆς ἀλληλουχίας ἐκάτερον συναγαγεῖν· οὗς ἴστε προήχυσαν, σέμενοι τὸ ὁμοούσιον, οἷς ἰδίᾳ καὶ ἡνωμένως ἐκ τῆς οὐσίας πατρός καὶ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τεθεολόγηται. Καὶ παρὰτῆρει, τὸ ἐκ τῆς οὐσίας ἀπεφῆναμεν· καὶ παρ' ἡμῶν ὡς ἀντεπαγόντων· ἔσται κατὰ τοὺς οὕτως ἀποφανθέντας λόγους ἐπόμενον ἀναγκαίως· καὶ τὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἐκ τῆς οὐσίας λέγειν τοῦ πνεύματος, εἴπερ ἄμφω καὶ οὗτοι τοῦ πνεύματος ὁμοούσιοι· καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα πάλιν ὡσαύτως, ἀναγκασθέντας, οὕτω τῷ ἄρχεσθαι καὶ προφραῖς συμπεράναι λόγων, καὶ παραδοῦναι γραφαῖς ἐμφανέστατα. Οἷς ἡμῶν ἀφεξῆς δεικνύντων,

ὅπως ἔσται τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, ὅπως αὖτις τὸ ὁμοούσιον· καὶ ὡς τὸ μὲν ἡγούμενον τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, τὸ δὲ ἐπόμενον ἐναργῶς. Ὅπερ γὰρ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ ὁμοούσιον, οὐ μὴν ὅπερ ὁμοούσιον καὶ ἐκ τῆς οὐσίας· ἐφ' ᾧ καὶ ὁμοούσιον τὸ πατρὶ τὸ πνεῦμα, καθότι περ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· καὶ οὗτος τῷ πνεύματι ὁμοούσιος· οὐχ ὡς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦδε κατὰ λόγον ἀντιστροφῆς. Ἀδύνατον γὰρ καὶ πέρα δεινῆς ἀτοπίας ἀπάσης· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο μᾶλλον ἔχει προκινῶνως ἐκλάμπον ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· καὶ ὡς οὕτω δὴ τυγχάνει καὶ ἐπ' ἀμφοῖν υἱῷ τε καὶ πνεύματι, περὶ ὧν ἡμῖν ἀλλαχόσε διείληπται τελειότερον, μόλις ἐπῆλθε γινῶναι συναίσθησις, ὅπη κακίας ἀπάγοντο. Παρ' ὃ καὶ ὡς εὔπετῆς, τοῖς ἡμῖν ἐναντιούμενοις ἀδείᾳ πολυτρόπῳ λέγειν τε καὶ ἀνατρέπειν ἀνευδύνως τὰ οικεῖχ, κατὰσὸν αὐτοῖς βουλητὸν, σιωπῆσαι τὰ τοιαῦτα κατεσπουδασῆ τῶν σφετέρων γραφῶν ἀπαλείψει· πλὴν ἡμῖν τοῦτο τὸ ὁμοφυές πρὸς τὸ ἴδιον ἔχειν, κατὰ δὴ πρὸς τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τὸ ὁμοούσιον λόγοις εἰλικρινέσι ἐπέλέγχω τῶν κακῶς ταυτὶ λαμβανόντων ἐκτέσσειται, φιλονεικότερον εἰ δὲ γε καὶ αὖ ἀνθιστάμενοι, κατὰ τὸ ἐκ πατρός ἅμα προῖέναι, τὸ ὁμοφυές ἀμφοῖν υἱῷ τε καὶ πνεύματι φαίητε.

ΛΒ'.

Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀνομολογῶν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ περὶτέρῳ προβαίητε, φάσκειν, πῶς τὸ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἴδιον ὅλως σωθήσεται· τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ πάλιν οὐδὲν ἥττον ἐσεῖται· καὶ τὸ ἴδιον ἐκατέρῳ προσώπῳ κατῆσον ἀντιστρόφως ἐφαρμοθήσεται. Καὶ προσέτι γε μὴν ἀδελφική τις σφίσιν ἐντεῦθεν ὁμοφυῆς παρειασχθήσεται· πρὸς ἃ συνελαπέντες οἶδ' ὅτι βοήσετε· καὶ πῶς αὕτη παρείσδυσιν ἔξει ποσῶς. Εἴ γε πρόεισι κατὰ τρόπον ἄμφω διάφορον· καὶ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ζητούμενον περὶτέρῳ· καὶ ὡς ὑπέρευγε τῆς ἀληθοῦς ἀνθυποφορᾶς ταύτης ἀκούσεσθε. Τῷ ὄντι γὰρ ὁ διενηνοχῶς οὗτος τρόπος, τὸ μὲν παρί-

στησιν ἡ πατρὺς ἀπαστράπτων δι' οὐδενός· ἀμέσως γὰρ ὁ υἱός· τὸ δὲ διὰ τοῦ προσελθῶς αὐτοῦ, δηλονότι τὸ θεῖον πνεῦμα· καὶ γοῦν ἐντεῦθεν τὸ διάφορον δείκνυται τῶν προσώπων, τὸ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας, τὸ ὁμοφυὲς καταλλήλως, τὸ ὁμογενὲς ἀκρότως, συμφυτὰς ἀδελφικῆς ἀνεπίδεκτον, καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς πεισιδεῖς διδασκάλους ἐν πολλοῖς οὕτω θεολογηκότας·

ΑΓ'.

Ενταῦθα δὲ χρώμενος οἷς ὁρώμεν κατέπος, κατὰ τὸν τῶν Νουσαέων φωτοφανῆ λαμπτήρα τοῖς προληφθεῖσιν ἔτι συνημμένως τρανοῦντα, τῶν ἐνθαδὶ πλατύτερον ἐκτεσεῖσι, τῆς τοῦ υἱοῦ μεσιτείας, καὶ ἐκυτῶ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πρὸς τὸν πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειργούσης. Ὡς μὴ ἂν ἄλλως ἐκ πατρὸς ἀμφοτέροις ὁμοφυῶς προῖοῦσιν, ἐξεῖναι τὸ μὴ ἀδελφικῶς ἠνώσσει, καὶ μὴ ἂν ἑτέρως τὸ τῆς νῦν προκειμένης ἐξετάσεως, ἴδιον θεωρεῖσαι; ὅτι μὴ κατὰ τὸ μὲν προσελθῶς ὁ υἱός, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσελθῶς ἐκ πατρὸς, κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐκφάνσεως, εἴτ' οὖν οὐσιώσεως τρόπον· οὐδὲ γὰρ ἀποδεῖξαι σχοίη τις ὅλως, μὴ περὶ ταύτης εἶναι τὸν λόγον τῷ τάδε θεολογοῦντι πατρί, καὶν εἰς ἀπέραντον γλωσσαλῆσαι θελήσειεν. Εἴτ' καὶ τὸ, ἴδιον υἱοῦ δεδογματίζεσθαι τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ, μὴ ἀντεστραμμένον ἔχειν εὐρίσκεσθαι, παρὰ ταύτην ἐμφανῶς τὴν οὕτω παραδεδομένην θεηγορίαν· καὶ ἥμισυ παρὰ τὸ ὁμοφυὲς ὡς ἐλήλεγκται, μὴ χώραν ἀντιστροφῆς καὶ τήνδε προσιεμένην. Εἴ γε τῷ παραδεδωκότι θεσπεσίῳ, τῷδε μυσταγωγῷ, εἰς διαφορὰν ἀριδῆλως ἐξερωνήθη προσώποιον ἀμφοῖν.

ΑΔ'.

Οἱ κατ' ἡμᾶς δὲ καὶ ταύτην εἰς τὸ ἀδιάφορον περιέστησαν, τοῖς πατράσιν ἐπίπαν ἀντινομοπετικῶς ἐπιτάττοντες. Ἔστι μὲν οὖν ἐντεῦθεν τὸ πᾶν τοῦ ζητήματος διαχυγὲς εἰς φανέρωσιν· ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς τοῦ ὁμοφυοῦς ἐνοπρίσεως.

Ἀλλ' ἐπεὶ τῆς ἀληθείας ἡ κακρότης πάντοθεν περισκοπούμενη, πολυειδῶς περιδινουμένη· καθ' αὐτὴν μὲν ἡ αὐτὴ μένει· πρὸς ἡμᾶς δὲ τὰς οἰκείας ἀκτῖνας λαμπροτέρας ἀφίησιν, ἴωμεν ἡδὴ, καὶ πρόσω· καὶ τὰ τῆς ἀντιρρήσεως ἴδωμεν ἐφεξῆς. Πρὸ γε μὴν τοῦ προβῆναι, καὶ αὐθις οὕτως ἀπρήσωμεν· ἔχει μὲν ἡδε, διλημμάτως τεθεῖσα, καὶ δυσὶ συζυγίαις ἐφαρμοσσεῖσθαι. Προφέρει γὰρ ὁ δημιουργήσας αὐτὴν οὕτως· τίθησιν ἴδιον ὡς ὁμοφυὲς, ἴδιον ὡς ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τὴν ὑπαρξιν ἔχον. Ὑποτίθησιν εὐσεβὲς ὅπερ τοῦ ἀληθοῦς, δυσσεβὲς ὅπερ τοῦ ψεύδους· εἴτα κατὰ κανόνα τὸν ἐκ φιλοσοφίας ἐξάγων, ἔστιν· εἰ τὸ ὡς ὁμοφυὲς ὑπάρχει τοῦ ἀληθεύοντος, καὶ τὸ ἐνάντιον ἄρα τὸ ἐξ υἱοῦ ἢ δι' υἱοῦ· τῷ ἐναντίῳ· τουτέστι τῷ ψεύδει καὶ συπαχίζησεται· παρ' ἡμῶν ἀπελήλεγκται λόγοις ἀναμφιλέκτοις· τοῦ ψεύδους εἶναι τὸ ὡς ὁμοφυὲς. Καίπειδὴ τοῦτο περιφανῶς οὐκ ἔστι τοῦ λοιποῦ κατ' αὐτὸν, μὴ καὶ τὸ ἐνάντιον ἀνενδοιάστως· τὸ ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ, τῷ ἐναντίῳ συντρέχειν τῇ ἀληθείᾳ· καὶ ταύτης ἀναγκάως ἐξέχεσθαι· καὶ τότε πάντως οὕτως ἔχον ἔστι, καὶ οὐχ ἑτέρως ὅπως ποτε. Οτι δὲ καὶ τὸ ὁμοφυὲς, τῶν ἀντιδιηρημένων οὐ πέφυκε πρὸς τὸ δι' υἱοῦ, τῶν αὐτῶ δὲ συνεισφερομένων ταμάλιστα· διηρῶμένων ἡμῖν ἔστι κατὰ τὸ ἐνὸν, πλὴν ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν δὴ τὸν ἀντίθετον ἐξ ἧς ἀπορράπτειν δόγμα φαίνεται τὸ εἰλικρινές, θέσεως φιλοσόφου, τῆς ἀληθείας ἐξηρτῆσαι, καὶ οὕτω τέλος ἀναδείκνυται. Καὶ γοῦν ἀπάρτι περαιτέρω χωροῦντες αὐτὸν τὸν ἱερὸν ὑπέρμαχον τούτου παρέξομεν· ὣν ὁ ἐξ ἐναντίας τὴν ἀπάργησιν ἐμφανῆ ποιεῖται· τὴν ἀναγόρευσιν τιθέμενον ἀντιστάδην, οἷς τὰ πρὸς ἀνατροπὴν ἐκείνου ληφθέντα διασφαεῖ κακάρωτατα. Καὶ πρῶτον, ὅπως ἐπὶ θεοῦ δεῖ νοεῖσθαι τὸ ἴδιον διατάττεται, παραθήσομεν. Φάσκει τοίνυν περὶ τοῦ υἱοῦ διαλαμβάνων ἐν τῷ πρὸς Νεστόριον λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ - Καταφλυαροῦσι τινές, ὡς μανθάνω, τῆς ἐμῆς ὑπολήψεως· - Ὡσπερ γὰρ ἴδιον ἀνθρώπου· καὶ μὴν ἐκάστου· τῶν ἑτέρων

ζώων, τὸ ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν γεγεννημένον· οὕτως ἴδιον Θεοῦ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας νοεῖτ' ἂν εἶναι καὶ λέγοιτο.

ΛΒ'.

Ἰδωμεν καθεξῆς εἰ μὴν οὕτως ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦτ' ἐκλαμβάνεται, καὶ πρόγε τῶν ἄλλων, οἷς ἐνταῦθα τὰ τῆς διχαμάχης ἔνθα πεφθοκῶς προθεῖναι κατὰ ῥῆσιν, ἴδιον ἔχων τὸ ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐσιωδῶς ἐμπεφυκὸς αὐτῷ πνεῦμα ἅγιον ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, εἰργάζετο τὰς θεοσημείας, τοῦ ἀντιφερομένου τόδε μὲν κραταιῶς ἀναίρουντος, κατὰ τὴν εἰς δύο τῆς οἰκείας τὰ μὴν διαιρέσεως· κατασκευαζομένου δὲ θάτερον, τούτων μὴ ἐπιστρεφόμενος· αὐτὸ πάλιν ἐκεῖνο συνιστῶν ὁπτάνεται. Καὶ φωνῶν τὴν μὲν ἀναιρέσεως ἔλεγχον παρίστησιν ἐναργῆ, τοῦ δὲ γε ἐξ υἱοῦ βεβαίωσιν ἀμετάτρεπτον. Προσέτι δὲ οἷς ἐκ τῆς οὐσίας υἱοῦ τὸ πνεῦμα πολλαχοῦ τῶν οἰκείων πονημάτων θεολογεῖ, τὸ ἴδιον ὅπως δείκνυσιν τηλαυγῶς. Εἴ γε τούτου τὴν λήψιν ἐπὶ Θεοῦ σαφηνίζει τρανότητα, κατὰπερ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα· καὶ τῆς οὐσίας οὕτω δὴ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα διδούς ἡμῖν νοεῖν τε καὶ λέγειν.

ΛΓ'.

Τῶν ἰδιοτήτων μὲν οὐσῶν ἀπαραιοιήτων, ἅς σὺν τοῖς λοιποῖς οὗτος θεορρήμοσιν ἐξεφώνησεν· οὐχ ἅς πρὸς αὐταῖς ἐτέρᾳ ἢ Κυρίου νομοθεσίᾳ παρέδωκεν· ἐπὶ τούτοις οὕτω παριστάνων ἐν τῷ ἔκτῳ τῶν πρὸς Ἑρμείαν, καὶ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐν ἐρωτῇ προάγων τὸν λόγον φησί· Τίνος ἴδιον φῶμεν εἶναι τὸ ἅγιον πνεῦμα; πότερα δὴ μόνου τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς; ἢ καὶ τοῦ υἱοῦ, ἢ καὶ ἀνάμερος ἐκατέρου καὶ ἀφοῖν, ὡς ἐν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ; Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην· - Ἰδοὺ γὰρ, ἰδοὺ πνεῦμα τῆς ἀληθείας - τουτέστιν ἑαυτοῦ τὸν παράκλητον εἰπὼν, παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἐκπορεύεσθαι φησίν. - Ὡςπερ γὰρ ἐστὶ τὸ πνεῦμα ἴδιον τοῦ υἱοῦ φυσικῶς ἐν αὐτῷ τε ὑπάρχον, καὶ δι' αὐτοῦ προϋν, οὕτω καὶ τοῦ πατρὸς. Οἷς δὲ τὸ πνεῦμα κοινόν,

τούτοις εἴη δὴπου πάντως· ἂν καὶ τὰ τῆς οὐσίας οὐ διωρισμένα εἰς τὸ, ὅτι - Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα κατὰβαῖνον ὥσπερ περιστερὰν· - ἀπαράλλακτος ἢ τοῦ Χριστοῦ ὁμοιότης πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ κατὰ φύσιν προχεόμενον πνεῦμα.

ΛΔ'.

Τί φατέ συμφωνίᾳς ἐνθένδε τῷ μεγάλῳ λόγῳ πρὸς τὸν ἐναντίως κεκινημένον, ἢ λαμπρᾶς ἀντικαταστάσεως προσβολαί· κατανεύσεις ἐκ τῶνδε πρὸς τὸν τοιοῦτον· ἐπεὶ ἐξ υἱοῦ ἢ δι' υἱοῦ τὸ ἴδιον περιστάνειν, ἢ τὸ φρονεῖν οὕτω καὶ φάσκειν ἀποσοβήσεις σαφεῖς· οἶμαι μὴ ἂν ὑμεῖς ἔχειν λόγοις συνειδότας ἐρεῖν· μὴ καθάπαξ ἀνασκευάζεσθε τὰ ἐκεῖνου τῷ οὐρανόφρονι. Προφάσεων μέντοι μὴ ἀμοιροῦντας ἀντιρρήμοσύνης φαντασιώδους ἐκ θεσμῶν ἐξέσται παράγειν καὶ κανόνων τῶν τοῦ Κυρίου· μὴ ὑπαρξῖν ἐκ τῶν τεθειμένων τρανοῦσθαι πρὸς ἀπορρήπισμὸν τοῦτ' ἐχούσης τῆς ἀντιθέσεως, καὶ ὡς παρὰ τὴν ὑπαρξῖν, ἄλλο τὸ προχεῖσθαι καὶ προῖεναι. Καὶ ἔτι μὴν τὸ ὑπάρχειν συνελόντας εἰπεῖν, ἐπεὶ καὶ τόδε τοῖς ληφθεῖσιν ἀναφαινόμενον. Πρὸς ἃ παρατιθέαμεν, εἰκότως τοῖς ῥηθεῖσιν ἐπαπορούμενοι· ποῖον τῶν ὀνομάτων, ἢ τῶν ῥημάτων, ἢ μᾶλλον, ἐν ἄμφω συλλαβοίμ, τῶν φωνῶν ὁποῖαν εἰς ἀπλὴν τι καὶ ὁμολογημένην, καὶ μηδαμῶς ἀμφιδιοιζομένην ἐπὶ Θεοῦ σημασίᾳ ἐξομεν ἀσφαλῶς, εἰ πᾶν οὕτω λεγόμενον τῶν ὁμωνύμων εὐρεθήσεται καθ' ὑμᾶς. Ἰδοὺ γὰρ τῆς σφῶν μερίδος τὰ σημανθέντα, πρὸς οἷς τὸ ἐκλάμπειν, τὸ πηγάζειν, τὸ πεφηνέναι, καὶ τούτοις εἴ τι που παρὰ πλησίον, καινότερα προσέτι προχωρήσει· τὸ ἐκπορεύεσθαι, τὸ προβολεῦσθαι ὡσαύτως· εἰ καὶ τὸ ἀνεξήγητον τοῖσδε προσείη, ἐπ' αὐξήσει τῆς τῶν προσελθόντων ἐκατέρων παραδεδομένης διανοίας ἐπινοησὲν ἀλλοιώσεως, τεσσπῶς ὁφείηεν διαφερόντως, καὶ μὴ εἰδῶς τι ἂν ἐπὶ πρὸς νοδὸς ἀναμφιβόλου σχοίημεν ὅπως λέγειν, τὸ ἐπαμφοτερίζον πάντων ἐχόντων, καὶ τινων κατ' ἐξαιρετον τὸ ἀσήμαντον. Ἀλλ' ἐνταῦθα διχγινώσκε-

ται τὸ παροιμιώδες, τρόπον ἕτερον, ἢ περ εἴρηται· πασσάλω πάσσχλον ἐκκρούεσσαι, κακία κακίαν κπυδιυπυμπεῖσσαι· μᾶλλον δὲ συνεξοστρακίζεσσαι τῇ νεοφανεῖ τῇδε τὴν παλαιότεράν τε καὶ προευρημένην. Ὡς γὰρ οἱ νεωστί κατ' ὑμᾶς ἐπὶ τῷ ἐκπορεύεσθαι, καὶ τῷ προβολεῦσαι, ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ ὑπάρχειν, διορισμοὺς οἴκοθεν ἐτεχνάσαντο προστεταχότες ἄλλως οἷς ἐκ πατρὸς εὕρηται δεῖν ταῦτα νοεῖσθαι· καὶ ἄλλως οἷς δι' υἱοῦ.

ΑΙ΄.

Τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πρὸ ἡμῶν πρὸς τοὺς τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀντιδιατεθέντες, αἰτίαις, αἷς τοῖς προτέροις λόγοις ἡμῶν παρεστήσαμεν, ἐπ' ἐκείνων οἰκείας ἀρχὰς καὶ ψέσεις παρέδωσαν, ἐφ' ὧν τὸ προέρχεσθαι καὶ τὸ ἐκπέμπεσθαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐτέρως ἐκ πατρὸς, καὶ αὐτὴ ἐτέρως ἐξ υἱοῦ τε καὶ δι' υἱοῦ δεῖν ἐκλαμβάνεσθαι, ταῦτα ψεσμοψήσαντες τῶν ἐκφαντικοτέρων δὲ τουτωνί· καὶ προδηλοτέρων ἀπέστησαν, ἐκουσίως παραδραμόντες, κἀντεῦθεν τῷδε τῷ μέρει τῶν νῦν εὐγνωμονέστεροί πως ἀναφανέντες. Οὐ γὰρ ἀγνοεῖν σφᾶς ὅπως οὖν οἰηθεῖη τις πλὴν ἢ πάντῃ τῆς ὁμωνυμίας ἐκδηλὸς ἐνσυχὲ κακία· κακείσε τὴν ἀπλῶς δῆλῃν ψεσμοψήσιν παρὰ τοῖς τὸ εὐδὲς φιλοῦσιν ἀποσκευάζεται, οἷς οὕτω διακειμένους ἔτι καταφανές, ὡς καὶ αὐτὸ δῆτα τὸ ἐκπορεύεσθαι· τῶν ὁμωνύμων ὁράται τρανῶς ἐπὶ τινων ἐτέρων καὶ μὴ ἐπὶ θεοῦ θεωρούμενον, ὡς τὸ ἐξεπορεύετο ἔξω καὶ ἐλάλει· καὶ ποταμὸς ἐξ ἐδῆμ ἐκπορεύεται, καὶ ὅσα, λοιπὰ· λεγόμενον δ' ἐπ' αὐτοῦ, μονοειδοῦς ἐστὶ δεικτικὸν ἐννοίας· καὶ πᾶσαν ὁμωνυμίαν ἔμφαντιν ἀποπέμπεται.

ΑΘ΄.

Τοῦτο δὴ καὶ φωνῶν ἐπ' ἐκείνων διαφόροις σημεινομένοις ἐξωθεν ἀρμολόμεναι· τὸ πολυστημάντως ἐπὶ θεοῦ φωνεῖσθαι, τέλεον ἀποσπύνται προσφυῶς ἀύχοῦσαι τὸ μονολόγιστον· ἐπεὶ μηθεὶς τῶν ἐπὶ θεωλογίᾳ διαπρεψάντων ὁ ταύ-

ταις ἀποκληρώσας διορισμούς. Ἀλλ' ἀντερεῖτε· τίς δ' ὁ τὸ ταῦτον ἐπὶ διςσαφῆσει παραδιδοῦς; οὐχ εἰς που τυχόν, ἢ καὶ δεῦτερος, ἀλλὰ σχεδὸν πᾶς ὁ κατ' ἀλόγους τῶν θεωρημάτων, ὅσοις ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ προχεῖται τὸ πνεῦμα καὶ πρόεισι, καὶ ταῖς κατ' αὐτὰς ἐτέραις ῥηματικαῖς φωναῖς ἀναφανδὸν ἐθεολογήθη· τοῦ μέσον τῶν ὀνομάτων ἐμβεβλημένου συνδέσμου μὴ παραχωροῦντος ἐπ' ἀμφοῖν ὁποιοῦν ῥῆμα τῶν τοιούτων μερίζεσθαι καὶ διαλλάττουσαν σαφῆνειαν ἐπιδέχεσθαι. Καὶ τοι πᾶς ἀληθεύας φίλος δυσχυρίσαιο· τοῦτ' ἂν ὡς μᾶλλον διελαλήθη τοῖς πατράσι, εἶγε διέγνωστο· καὶ ἥκιστα τὸ τῇ διανοίᾳ ταυτὸν, ἀπὸ τε προφορᾶς, ἀπὸ τε ψέσεως τῶν κειμένων, ἔχον πάντῃ τὸ ἀναμφίβολον. Ὡς μὲν οὖν τοῦ ἀπλῶς ὑπάρχειν αἱ τοιαίδε τῶν λέξεων ἐκφαντορικαί.

Μ΄.

Τοῦ γὰρ πῶς ὑπάρχειν ἐξαγγελτικὸν ἄρα τὸ ἐκπορεύεσθαι, δῆλον καὶ ἐξ ὧν ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ φυσικῶς ὑπάρχειν πολλαχοῦ τὸ πνεῦμα τεθεολόγηται· καὶ οὐ πάντως ἀσυμφώνους ταύτας καὶ μὴ συμβαινούσας πρὸς ἀλλήλας ὁ τῆς ὀρθῆς δόξης λόγος, ὅπως καψεστᾶναι παραχωρήσεις· πλὴν ὑμῖν τὰ ἐξ ἑθους αἱ νομοθεσίαι κἀνταύθα τοῦ Κυρίου παρεισαχθήσονται· καὶ μερισμοὶ καὶ διαστολαὶ πάλιν καὶ κορυφαῖά τις ὥσπερ ἡ πίστις· ἄλλο μὲν τὸ ὑπάρχειν, ἕτερον δὲ τὸ τὴν ὑπαρξίν ἔχειν δηλοῦν· καὶ τὸ μὲν ἐκ πατρὸς τόδ' ἐξ υἱοῦ λέγεσθαι, παρρησιασθήσονται. Πόθεν οὖν ταῦτα κἄν τίνων δεῖξεων ἐναργῶν, πρὸς ποίου τῶν θεοπνεύστων, ὅπουδῆποτε παραδεδωκότος, ἢ τεθεολογηκότος; Οὐτινος οὐδαμῶς, ἢ παρενείρειν ἐν τούτοις· εἰ χρή τὸ παράπαν· ἐξ ὧν ὁ ῥηθεὶς οὗτος ὑμέτερος νομοθέτης συνιστᾷ τὰ τοῦ σφετέρου τόμου καθ' ἡμῶν ἐνηβρύνετο· φάσκων ἐκ τῶν Αριστοτέλους ἀποδεικνύειν, αὐτὸς ῥῆμα διαλύειν εἰς ὄνομα μετοχικὸν καὶ ῥῆμα διαγορεύει. Καὶ διδάσκει μὲν ἀντὶ τοῦ διδάσκων ἐστὶ, καὶ μὴ θάνει φησὶν

αντί τοῦ μνησθάνων ἐστίν. Ἀλλ' οὐ τὸ τῇ λέξει σημερινόμενον ἄλλοιοι· τηρεῖ δ' ὡσάυτως ἀπαρχειοτήτων.

ΜΑ'.

Ο νέος δὲ φιλόσοφος ὅδε· καὶ τῶν τοιούτων αὐτῷ προσφιλῶν, ὡς ἐφώνει, καταφρυωμένους καινοτομεῖ, καὶ μέχρις εἴθε τῶνδε τὰ τῆς καινοτομίας ἐφέρετο· καὶ μὴ κατὰ τῶν ἱερῶν προβόλων τῆς εὐσεβείας τῶν σεοπαρόχων διδασκάλων ἐπανασταίητο. Χρημὶ πολοῦντες ὅμως ἡμεῖς καὶ σώματι καὶ νοῦ, καὶ μὴ καταιδεῖν ἔχοντες τὰ τῆς σημανθείσης ὑψηλῆς θεωρίας· ἐπεὶ μὴ ταῦθ' οὕτω διχασφουῖντι τὸ σύνολον, οὐχ ὅπως τινὲ τῶν θείων μυστηρίων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀπλῶς ἐλλογίμων ἐντετυχηκότας ἐσμέν, μῆτε μὴν παρειληφότες πρὸς τινος ἀκοαῖς· τό θ' ὑπάρχειν καὶ τὸ τὴν ὑπαρξίν ἔχειν, ἐν οἷδαμεν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἰδοίημεν· ἀπλᾶς ἐννοίαις, ὡς παρελάβομεν· ὡς τὸ ἐκφαίνειν καὶ τὴν ἔκφρασιν ἔχειν. Τὸ ἐκλάμπειν ἔτι τε καὶ τὴν ἔκλαμψιν· τὸ ἀναβλύζειν καὶ τὴν ἀνάβλυσιν· τὸ ἐκπέμπειν αὖ καὶ τὴν ἔκπεμψιν· καὶ τὸ προχεῖσθαι δὴ καὶ τὴν πρόχυσιν· καὶ τὰ λοιπὰ τὸν ὅμοιον τρόπον. Εἰ μὴ που τις ἐρεῖν ἐθέλει καθὼς μέρη λόγου, τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο κεκτῆσθαι, τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐροῦμεν. Κατὰ γε μὴν σημασίαν οὐδέποτε· ἢ γὰρ ἡ ὑπαρξις ὡς ὄνομα, τοῦθ' ὡς ῥῆμα τὸ ὑπάρχειν τρανώσει. Τέως κατὰ τὸν καινὸν ὑμέτερον τόνδε στοιχειωτὴν, εἰ τὸ ὑπάρχειν ἄλλο παρὰ τὴν ὑπαρξίν ὄν, ἔδει ληφθῆναι πρὸς ἕτερον· εἰς ῥῆμα μετατεθῆναι πάλιν ἐλθὼν τὸ ἐκλάμπειν πάντως· ὡς ἀκολουθίαν ἐντεῦθεν ἔχειν τὰ τῆς λεπτότητος· καὶ τὴν ἔκλαμψιν, ἢ μεταχέσθαι πρὸς τὴν ὑπαρξίν· ἢ δοκοῦν εἶ γε μὴ κακῶς ἐστῇ· τοῦ σπουδαζομένου καὶ οὕτως ἀναιρουμένου, καθ' ἑαυτὴν ἐαυτῇ νοεῖσθαι, τοῦ οἰκείου ῥήματος ὑψηλότερον, καθάπερ ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως διατέτακται. Ἀλλὰ ταῦτα μετατρέπων καὶ μεταβάλλων, ὡς βούλεται, τὴν ἔκλαμψιν ὁρᾶται λαμβάνων εἰς τὸ ὑπάρχειν· καὶ πῶς

οὐ παρίστησιν ἐμφανῶς, εἰς τὴν αὐτὴν ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα διάνοιαν δέχεσθαι, τὸ ἐκλάμπειν τε καὶ τὴν ἔκλαμψιν. Οὐ γὰρ δὴ σῶτερον κατὰ χιασμὸν ἀναβιβάζσει πρὸς τὴν ὑπαρξίν, ἐπεὶ καὶ οὕτω τὸ τῆς δόξης ἀνατραπήσεται.

ΜΒ'.

Φήσειεν ἂν ἐπὶ τοῦ ὑπάρχειν· οὐκ ἐπ' ὅτου οὐν ἄλλου· ἔσται πρὸς τὸ οἰκεῖον ὄνομα τὰ τῆς ἐτερότητος· καὶ ἦτω κατὰ τὸ κέλευσμα, τὸ δὲ γ' ἐκπορεύεται, πρὸς ὄνομα μεταμείβει τὴν αἰδιον ἐκφρασιν, καὶ οὐκ εἰς ἄλλοιον τοῦ οἰκείου ῥήματος τὴν ἐκπόρευσιν. Καὶ τοῦ λοιποῦ σεσμοὶ πλεῖστοι καὶ διαλλάττοντες πάρεσι. Πρῶτος μὲν ὁ τῆς ὁμωνυμίας· κοινὸς ἐπ' ἀμφοτέρων· τοῦ ὑπάρχειν τε καὶ τοῦ ἐκπορεύεσθαι· διὸ δὲ καὶ διεννηνοχότες ἐξῆς, ὁ τὸ μὲν ἐκπορεύεσθαι πρὸς τὸ οἰκεῖον ὄνομα συμβαίνειν ἐὼν. Ἐτερος δ' αὖ ὁ μὴ πρὸς τὸ ἴδιον ὄνομα συντρέχειν τὸ ὑπάρχειν· ἀλλ' ἄλλοιοῦσθαι διοριζόμενος· ὁ γ' οὐν ταῦτα νομοθετῶν καὶ σπεύδων ἐπικυροῦν ὡς σεσεις αὐτόχρημα, πῶς οὐκ ἂν ἐλεγχθεῖη παίζων ἐν συμπαικταῖς ἐκδηλότατα; Τίς δὲ καὶ Γρηγορίου τοῦ πάνυ, τοῦ τὴν ἐκ σεολογίας προσηγορίαν καθ' ὑπεροχὴν κτησάμενου· τὸ δὲ τῆς ἐκφάνσεως, ἐν οὕτως εἴπω καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως διάφορον διαφόρους καὶ τὰς κλήσεις πεποίηκε τρανοῦντος ἀκούων; Οὐχὶ κακῶς ἐκείνου διαγνοίη μετὰ τὰς τοσαύτας νομοθεσίας, τὸν ῥηθέντα πολέμιον, εἶγε τοῦ μάκαρος εἰς λόγον ὑπάρξεως εἰλικρινῶς τὴν ἔκφρασιν εἰλημμένου, καθ' ἣν ἀμφοῖν προσώποιον ἐγνώρισται τὸ διάφορον, καὶ τὸ τῶν κλήσεων ἰδιάζον· ὡς τὸ μὲν υἱὸν εἶναι, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ οὐ καθ' ἕτερον, οὐκ εἰς ὑπαρξίν ἐναντίως γράφων οὐτος λαμβάνει, καὶ ταῦτα προστιθείς τὴν αἰδιον.

ΜΓ'.

Εἰ δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς παρούσαις ἡμέραις τοῖς πατράσιν ἐπομένους ἐν τῷ περὶ θεοῦ λέγειν· προσήκει δεκτοὺς ἔχειν, καὶ μάλιστα

τοὺς βίῳ καὶ λόγῳ διαπρεπεῖς, τὸν Βλεμμίδην πάντως οὐκ ἀποπέμψεσθε, γὰρ μὴν καὶ σοφώτερον δώσετε καὶ σεστάναι, τούτου δὴ τοῦ περικλεοῦς υἱῶν νομοῦστος, καὶ διαγωγῆς ὕψει καὶ πολιτείαις ὑπερφυρεῖ γεγονέναι τῶν νῦν ἀνθρώπων ὁμολογήσετε, καλῶς εἰδότες· οὗτος ἐπὶ τῷ ἐκλάμπειν, περὶ τοῦ πνεύματος τὸν λόγον ποιούμενος τάδε φησὶν· Ὡς οὖν ἐνέργεια τοῦ υἱοῦ καὶ θεοῦ λόγου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀδίδως ἐκλάμπει παρ' αὐτοῦ, ταῦτόν δ' εἰπεῖν δι' αὐτοῦ παρὰ τοῦ πατρός· ὅτι δὲ τὸ ἐκλάμπειν ἐν θεολογίᾳ παραστατικόν ἐστι τῆς ἀπαθοῦς καὶ ἀχρόνου ὑπάρξεως, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος δεικνυσὶν ἐν δευτέρῳ τῶν ἀναντηρήτικων· μενοῦν γε καὶ οὐκ ἔξυμφωνές, ὡς Κύριλλος ὁ θεόφων, ἴδιον υἱοῦ δογματίζων τὸ πνεῦμα, ἐπὶ ἀποσαβῆσει λαμπρῶν τῶν Θεοδωρήτου πεολογιῶν, καὶ ὡς κακοσχόλων ἐπινοιῶν ἐφευρέσεις, αἱ τοῦ ὑπάρχειν ὁμωνυμία, καὶ λοιπῶν ἐπὶ πατρός καὶ υἱοῦ ῥηματικῶν φωνῶν κατ' ἔννοιαν ἐτερότητες. Αὐτὸς γοῦν ἄτε προειδώς, ὃ πνεύματι καὶ ἐφ' ἡέγγετο, τὰς τοιαύτας ἐπιτεχνήσεις, στόματα τῶν οὕτως ἐπιτεχνωμένων ἐμφαράγνυσιν, ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην Ἰωὴλ ἐρμηνεῖα μεγαληγόρως οὕτω βοῶν· – ἡ μὲν γὰρ ἐστὶ θεὸς καὶ ἐκ θεοῦ κατὰ φύσιν ὁ υἱός, γεγέννηται γὰρ ἐκ θεοῦ καὶ πατρός, ἴδιον αὐτοῦ τε, καὶ ἐν αὐτῷ, καὶ ἐξ αὐτοῦ· τὸ πνεῦμα ἐστὶ – καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοεῖται τοῦ θεοῦ καὶ πατρός.

ΜΔ'.

Τίς γὰρ εὐθύτητος ἐραστής ταυθ' ὁρῶν, μὴ τὴν Θεοδωρήτου μέγα κραυγάζειν ἀπόρριψιν ἐντεῦθεν ἀπορράπιζεσθαι, τοῦ θεσπεσίου τρανῶς ἴδιον υἱοῦ τὸ πνεῦμα φωνούντος καὶ ἐν αὐτῷ τε καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐστὶν εὐθέως ἐπάγοντος· καὶ προσέτι μὴ τὴν τῶν νῦν τῆς ἄλλως ἐκ πατρός καὶ ἄλλως ἐξ υἱοῦ διανοίας ἐφευρημένην παράδοσιν ἀποσκορακίζεσθαι, τοῦ μεγάλου, καὶ ἐξ υἱοῦ ἐστὶ, διαυγῶς τιθεμένου· καὶ παρ' αὐτά, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοεῖται τοῦ θεοῦ

καὶ πατρός, ἐπιφέροντος· καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἕτερον εὐρέσθαι τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ὑπάρχειν ἀρχοειδέστερον, καὶ παραστῆσαι κατ' ὑπαρξίν ἐκ τοῦδε τόδε καὶ διὰ τοῦδε σαφέστερον. Ἀλλὰ καὶ τῷ λόγῳ τῷ πρὸς Νεστόριον, οὗ ἡ ἀρχὴ – Τοῦ σωτήρος ἡμῶν λέγοντος· ἐναργῶς, ὁ φιλῶν πατέρα, ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος – ὁ αὐτός· τάδε φησὶν ἐπὶ λέξεσιν. – Εἰ καὶ ἔστιν ἐν ὑποστάσει τὸ πνεῦμα ἰδικῇ καὶ δὴ καὶ νοεῖται καθ' ἑαυτὸ, καθὼ πνεῦμά ἐστι, καὶ οὐχ υἱός, ἀλλ' οὖν ἐστὶν οὐκ ἀλλότριον αὐτοῦ· πνεῦμα γὰρ ἀληθείας ὠνομάσται· καὶ ἔστι Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, καὶ προχεῖται παρ' αὐτοῦ καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐκ τοῦ πατρός. Οὐχὶ λίαν κἀντεῦθεν καταφαίη; ἀποδιαπόμπος τῶν διαφορᾶς τῆς ἐκ πατρός καὶ υἱοῦ τοῦ πνεύματος· πλατύνων προχύσεως, τοῦ θεορρήμονος τήνδε καθὰ παρὰ τοῦ πατρός, οὕτω δὴ καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ δογματίζοντος; Οὐχὶ ἐκ τῶνδε καὶ ἐκ τῶν ἐν ἐτέροις ῥήμασι ὁμοίαις ἐπὶ θεολογίᾳ καινῶν διαστολῶν σαφῆς ἔλεγχος; τί δὲ καὶ Καματηρὸν οὐ προσδέξεσθε τὸν τὴν λεγομένην ἱερὰν ὁπλοθήκην συνθέμενον; Ρωμαίοις οὗτος ἀντικαθιστάμενος γράφει· καὶ πῶς οὐχ ἔξει τὸ δεκτὸν παρ' ὑμῖν· ἀλλ' αἱ παρὰ τῶν ἐναντίων μαρτυρίαι πιστότεραι τοῖς τὴν ἀλήθειαν ἀνιχνεύουσιν, οἷς ἄρα καὶ ἡμεῖς συνταττόμενοι τὸν ἄνδρα καλῶς λέγειν ὁμολογοῦμεν, καθ' ὅσον ἐστὶ συνάδων τοῖς τῶν θείων ἐκφάντορσιν. Ὁς ἐν ἐπιστάσι καὶ δὴ ῥητοῦ τοῦ προκειμένου μοι τῷ λόγῳ τοῦ πατρός, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα ἐκ θεοῦ πατρός δι' υἱοῦ προχέμενον φυσικῶς καταγγέλλεται· σημείωσαι κἀνταυθα φησὶ, τὴν φυσικὴν τοῦ πνεύματος πρόχυσιν, ἐκ πατρός δογματιζομένην διὰ τοῦ υἱοῦ· οὐ μὴν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

ΜΕ'.

Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρᾳ ῥητοῦ τοῦ Νύσσης ἐπιστάσι· ἐν ᾧ περ ὁ πατὴρ διὰ τοῦ υἱοῦ πεφηνέναι τὸ πνεῦμα θεολογεῖ, φησὶν· ἐπίστησον ἀκριβῶς· κατὰ τί τὸ πνεῦμα συνάπτεται τῷ

υἱῷ, καὶ κατὰ τὶ τοῦτου ἀρίσταται. Καὶ ὅτι συναπτόμενον τούτῳ κατὰ τε τὸ ἄκτιστον καὶ τὸ ταῦτόν τούτῳ καὶ ἓνα τῆς ὑπάρξεως ἔχειν αἴτιον· ἀρίσταται κατὰ τε τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ. δι' αὐτοῦ δὲ πεφηνέναι· μεγάλη δὲ πάντως ἡ τοῦ ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὸ δι' αὐτοῦ διαφορά. Προσέχετε τοιγαροῦν εἰ μὴ φανερώς οὗτος τὸ πεφηνέναι καὶ τὴν φυσικὴν πρόχυσιν εἰς τὴν τοῦ πνεύματος ὑπαρξίν ἐκλαμβάνεται· καὶ τὸ μὲν δι' υἱοῦ κατ' αὐτὴν κατασκευάζεται στεῖρῶς· οὐ μὴν δὲ καὶ τὸ ἐξ υἱοῦ· καὶ εἰ μὴ προδήλως ὑμεῖς μαχεται καὶ πρὸς τοῦτον, οὐχ ὅπως τὴν δι' υἱοῦ τοῦ πνεύματος ὑπαρξίν ἀθετοῦντες, ἀλλὰ παρὰ ταύτην δὴ τὴν αἰτίαν καὶ τὸ προχεῖσθαι καὶ τὸ πεφηνέναι, καὶ τὸ ὑπάρχειν ὁμωνυμοῦντες· ἅπερ αὐτὸς οὐδαμῶς· ὅτι δὲ καὶ οἷς οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ λέγει, εὐγνωμοσύνης οὐκ ὀλίγης ἔμψαις ἐνκαθ' ἑαυτὸν ἔχειν χρεών. Ἡμεῖς ἐν ταῖς ἰδίῳ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ ἐστὶ, φωναῖς ἀνωτέρω, περὶ τῆς ὑπάρξεως τὸν λόγον ποιεῖσθαι τὸν εἰρηκότα πᾶσι μυσταγωγὸν δεδειχότες· ἐξ υἱοῦ φαμέν ταύτην ὡς δι' υἱοῦ· τοῖς τε ἄλλοις θεηγόροις ὡς ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦντες κἄνταυθα, καὶ μάλιστα τούτῳ δὴ τῷ συγχάκῃ διαλαμβανομένῳ πατρὶ, καὶ Βασιλείῳ τῷ τὴν θεωρίαν οὐρανοβόμονι, τὸ ἰσοδύναμον, οἷπερ ἐκκτέρων προθέσεων, τῆς τε διὰ καὶ τῆς ἐκ περιστῶντες. Ο μὲν ἐν τοῖς πρὸς Ἀμφιλόχιον, πρὸς τὰ ὑπ' ἀλλήλων σημαινόμενα πολλάκις ἐπὶ τῆς θεολογικῆς ἀντιμεθεστάσθαι τὴν διὰ καὶ τὴν ἐκ. Οταν ἐτέρᾳ τὴν τῆς ἐτέρας σημασίαν ἀντιλαμβάνει, διαγορεύει· καὶ κραταίαν ποιεῖται τὴν διὰ τῶν παρὰδειγμάτων βεβαίωσιν· ὁ δὲ πιστοῦται τὸν λόγον ποτὲ μὲν ἐξ υἱοῦ, ποτὲ δὲ δι' υἱοῦ δογματίζων, ἐπὶ τῇ αὐτῇ καὶ μιᾷ πραγματείᾳ. Καὶ νῦν μὲν παρὰ πατρός, εἴτα δι' υἱοῦ διαγγέλλων, καὶ καθεξῆς· πάντα γὰρ δι' ἀμφοῖν ἐπάγων. Νῦν δὲ δι' ἀμφοῖν φάσκων, καὶ οὐ τοι που δυοῖν ἐπιφέρων, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς τοῦ τὰ πάντα ζωογονοῦντος θεοῦ. Καὶ πάλιν ἐξ ἀμφοῖν· ἡγουν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ· κἄν τούτων ἔστι μὲν μαθεῖν τὸ τῶν προθέσεων

ἁδιόφορον· ἔστι δ' ἐτέρωθεν αὐθις ἐκ τῶν παρὰ θεοῦ διδασκάλων, ὡς περιφανὲς ἰδεῖν τὸ διάφορον· εἴτα μὴ πάρεργον εἰς παρὰστασιν τοῦ τοῦ, ἐξ οὗ, καὶ δι' οὗ, καὶ ἐν ᾧ, μὴ φύσεις τεμνόντων· ἀλλὰ χαρακτηρίζοντων μιᾶς καὶ ἀσυγχύτου φύσεως ἰδιότητος· ἐφ' ᾧ κατὰ τὸν οὕτω φάμενον περίπυστον ἐν θεολογίᾳ γρήγορον νοῦν· ἡ ἐκ ἀπονενεμημένη τῷ πατρὶ κυρίως, ὡς ἀναιτίῳ καθέστηκεν. Οὐ γὰρ ἔκ τινος καὶ ὡς ἀρχικὴ μᾶλλον αἰτία καὶ ῥίζα τῶν ἐξ αὐτοῦ.

Μτ'.

Τῷ τοι καὶ ὁ τῶν Νύσσαιων μέγας ποιμὴν τὴν κατὰ τὸ αἴτιον καὶ αἰτιατὸν διαφορὰν παρὰδιδοῦς τῶν προσώπων, συμφώνως τῷ ὁμωνύμῳ· τὴν μὲν ἐκ ἀπεκλήρωσε τῷ πατρὶ θεολογήσας ἐκάτερον ἐκ τοῦ πρώτου, τὴν δὲ διὰ, τῷ υἱῷ, διὰ τοῦ προσεχῶς τὸ πνεῦμα προσφυῶς διακρίνωσας. Κἄντευθεν τὴν πρώτην καὶ ἀρχικὴν αἰτίαν τρανώσας· ὅθεν τὴν οὕτως ἔχουσιν ἐκ, τῷ υἱῷ προσαρμολογῆσαι τὸ παράπαν ἀδύνατον. Τὴν δὲ γε μᾶλλον ὁμολογίαν αὐτῆς κεκτιμένην διὰ ταύτης ἐξεχόμενος ἀκραιφνέστατα τῆς θεολογίας καὶ ὁ χαριτώννυμος Δαμασκόςθεν θεῖος πατήρ, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ τὸ πνεῦμα οὐ λέγομεν, εἴρηκε· καὶ μόνος αἴτιος ὁ πατήρ, ἐπομένως τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρχηγέταις τῆς εὐσεβείας. Τὴν δὲ δι' υἱοῦ φυσικὴν καὶ ἀίδιον τοῦ πνεύματος ὑπαρξίν διαπρυσίως ἀνακηρύττει, δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον, καταγγέλλων· κἄκ τῆς πρώτης αἰτίας δι' υἱοῦ κατὰ τὸν Νύσσης διερμηνεύει· προβολέα διὰ λόγου πνεύματος τὸν πατέρα διδάσκων. Ἰδωμεν οὖν ἑφεξῆς εἰ μὴ τῷ Καμκτηρῷ ῥοπή τις πρὸς ταῦτα, καὶ παρὰ τοῦτο καὶ πρὸς ἡμᾶς· καὶ πρώτα μὲν δυοῖς ταῖς ἀνατεθείαις ἐπιστάσις, τὴν δι' υἱοῦ τοῦ πνεύματος ὑπαρξίν ὁμολογουμένως ἐκφαίνει· καὶ συλλαβαῖς ἐπεῖπερ αὐταῖς ἐν ἐτέραις ἐπιστάσις προφέρει, μὴ ἐξ αὐτοῦ δ' ἔπειτα, δι' αὐτοῦ δέ· καὶ τὸ, μεγάλη πάντως ἡ τοῦ ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὸ δι' αὐτοῦ διαφορά φάσκων, ὡς οὐκ ἐναντιοῦται, τῇ ἀληθείᾳ·

σαφές ἐκ τῶν ἤδη λελεγμένων, κατὰ τοὺς τοῦ πνεύματος ὑποφήτας, καὶ οὐκ ἀμφίβολον·

ΜΖ'.

Ἰδὲ τις ἐξ ὑμῶν ἐνστήναι θελήσειεν· ἢ μὴν μὴ κατὰ τὸ σημαινόμενον μόνον τῆς ἀρχικῆς κτίσεως, τοῦ υἱοῦ τὴν ἐκ, αὐτὸν ἀποδιῶσθαι· ἀλλὰ κατὰ πάντα λόγον ἀπλῶς φανήσεται τὸ μὴ ὄν λέγων, οὐχὶ τὸ ὄν· εἴπερ οὗτος κράζει διατόρως, ὡς τὴν ἐξ, ἐπὶ τοῦ υἱοῦ πάντες οἱ πατέρες ἀντὶ τῆς διὰ ἐκλαμβάνονται. Πάντως γὰρ ὁ ταῦτα λογογραφῶν, πρότερον μαρτυρεῖ τὴν ἐκ, τοῖς πατράσι καὶ παῶν ἐκφωνεῖσθαι· καὶ τότε κατὰ τὴν ὁμολογίαν, ἀντὶ τῆς διὰ ἐκλαμβάνεσθαι, μὴ ἐκφωνουμένην, ἐπιληφθῆναι· μὴ καὶ παράλογον ἢ φάναι παντάπασιν. Ἀλλ' εἰτ' εὐγνωμόνως, εἴθ' ὑπ' ἀνάγκης συνωθούμενος οὗτος διαβεβαιουῖται ταυτί, θειασμὸς καὶ χάρις, ὅτι πολλῇ τῇ ἰσχυρί τῆς ἀληθείας τῇ καὶ τοὺς ἐναντιούμενους συνελκυνούσῃ κήρυκας αὐτῆς, ὅπως δῆποτε γίνεσθαι. Τοῖνον ἐν τῇ τοῦ θεολήπτου Κυρίλλου ῥήσει τῇ τὸ πνεῦμα λεγούσῃ τὸ ἅγιον οὐσιωδῶς ἐξ ἀφοῦν, ἡγουν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεόμενον, οὕτως πῶς ἐφιστῶν ὁ τοιοῦτος φησίν. Ἰδοὺ γὰρ ἐξ ἀφοῦν κἀνταῦθα τὸ πνεῦμα προχεῖσθαι λαλήσας ὁ θεὸς οὗτος πατὴρ τὰς προθέσεις διεῖλε. Καὶ τὴν μὲν ἐκ τῷ πατρὶ, τὴν δὲ διὰ τῷ υἱῷ ἀπένειμεν, ἕνα δεῖξῃ σοι σαφῶς, ὅτι τὴν ἐξ πρόθεσιν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ ἀντὶ τῆς διὰ ἐκλαμβάνεται. Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρᾳ τοῦ αὐτοῦ, τῇ παρ' ἡμῶν ἀνωτέρῳ φησάσῃ τεθεῖναι· τῇ ἰδίῳ υἱοῦ κηρυττούσῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν αὐτῷ τε καὶ ἐξ αὐτοῦ ὃν καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοεῖται τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, οὕτως φησίν. Ἐνταῦθα μὴ θροεῖτω σε τὸ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι τὴν ἐξ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ οἱ ἅγιοι πάντες ἀντὶ τῆς διὰ ἐκλαμβάνονται. Τηλεφρονῶς οὖν πάρεστι καθορᾶν καὶ τόνδε τῷ σοφολαμπτήρι μαρτυρούμενον, ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως λελεῖσθαι τὸ ἐξ υἱοῦ, κατὰ δὴ θεωρεῖται καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς· καὶ μὴ διαφορᾶν πρὸς τὸ ἐκ πα-

τρὸς ἄλλην ἔχειν, ἢ τὸ ἐξ αὐτοῦ λέγεσθαι, ἀντὶ τοῦ δι' αὐτοῦ. Τοῦτο φημὲν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὴν ἐκ ἐνθάδε ταυτοδύναμον οἶδαμεν τῇ διὰ, καὶ πατρικῆς παραδόσεως τὸ ἐξ υἱοῦ τε λέγειν καὶ δι' υἱοῦ, τῶν προθέσεων ἐκατέρων οὕτως συντρεχουσῶν· τὴν δὲ γε μὴ οὕτως ἔχουσιν ἐκ, ἀλλὰ τὴν ρίζαν καὶ τὴν ἀναίτιον ἀρχὴν παριστῶσαν, τῷ πατρὶ μόνῳ κατὰ τοὺς τῶν ἀπορρήτων ἱερομύστας ἀφιερῶντες, ἥκιστα τῷ υἱῷ καθὼς ἐφθήμεν εἰρηκότες ἀρμύττομεν. Καὶ εἰ μὴ ἐντεῦθεν οὐ μόνον ἐκ τῶν θεοειδῶν διδασκάλων, ἀλλὰ καὶ τῶν πολλῶ μετ' ἐκείνους· καὶ ὧν ἡμεῖς τῆς μερίδος εἶναι φατέ, πάμπαν ἀπεισχοίνοισθαι τὰ Θεοδωρήτου, λογικῆς ὄντες παιδεῖας πλήρεις κατανόησονται.

ΜΗ'.

Προσέτι γε μὴν κἀκεῖνο, πῶς ἀλλοτριουντα τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸν τοιοῦτον ὁ πολὺς τὰ θεῖα πατὴρ ἀπελέγχει; Δεόντως μὲν οἷς οὕτως σπεύδει τὸ παρὰ πατρὸς ἰδίῳ υἱοῦ δεικνύναι πνεῦμα· οὐ μὴν τὸ ὡς παρὰ υἱοῦ ἢ δι' υἱοῦ τὸ παράπαν· ὁ δὲ μέγας τὸ παρὰ πατρὸς λαμβάνων, ὡς μὴ τινος ἐν τούτῳ προκειμένης ἀμφιβολίας, πρὸς τὸ μὴ παρὰ υἱοῦ, ἢ μὴ δι' υἱοῦ, τὸ μὴ ἀλλότριον αὐτοῦ καθεστάναι στεφρότάτως ἀντιπροτείνει. Μονονουχὶ λέγων· παρὰ πατρὸς ὄν, καὶ παρὰ υἱοῦ ἢ δι' υἱοῦ πέφυκεν ἐναργῶς. Ἐπειδὴ τούτου γε οὐκ ἀλλότριον. Εἰδ' οὖν τὸ παρὰ πατρὸς, πῶς ἰδίῳ υἱοῦ μὴ παρ' αὐτοῦ τυγχάνον· ἔσται μὲν οὖν ἐντεῦθεν μᾶλλον ἀλλότριον· καὶ ὅτι τοῦτο, σαφῆς αὐτός ἐστι τῶν οἰκείων ἐξηγητής. Ἐν γὰρ τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην περὶ τοῦ· ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ παράκλητος, διαλαμβάνων, οὕτως κατὰ ῥῆμά φησιν. Εἰ γὰρ ὑπουργίαν διακονικὴν ἀποπληροῦν οἴεσσε τὸν υἱόν, τὸ ἀλλότριον ὑμῖν, τουτέστι τὸν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς κεχορηγηκότα, ἅγιον ὃν κατὰ φύσιν πνεῦμα· οὐ κατὰ φύσιν ἅγιος ὁ υἱός· κατὰ μέθεξιν δὲ, ὥσπερ ἡμεῖς, σκέψασσε τοῦ λοιποῦ

συνετώς, ὅπως ἐντεῦθεν καθαρῶς τὸν ἀντίθετον ἄγγει, δεικνύς τὸ ἀλλότριον υἱοῦ συμπεραίνειν, οἷς τὸ παρὰ πατρός ὃν, ἴδιον υἱοῦ φάσκει πνεῦμα, μὴ δι' αὐτοῦ ἢ παρ' αὐτοῦ λέγεσθαι συγχωρῶν. Καὶ ὅπως σὺν αὐτῷ καὶ λοιποὺς ἐτέρους ἐπιστομίξει, τοὺς ἐκ τῆς πέμψεως καὶ χορηγίας καὶ δόσεως τοῦ πνεύματος δι' υἱοῦ· τὴν δι' αὐτοῦ φυσικὴν τούτου καὶ αἰδίου ὑπαρξίν ἀθετοῦντας, δι᾽ ὁμοούσιους ταύτας δηλοῦσθαι δι' υἱοῦ χρονικὰς οὐσας, καὶ μὴ τὴν ὑπέρχρονον ἐκείνην, καὶ προαιώνιον πρόοδον· ἐπεὶ περ ἐκ πατρὸς αὕτη καὶ οὐ δι' υἱοῦ. Τί καὶ γὰρ πρὸς ταῦτα φαίεν οὕτως ἀποφαινόμενοι; Ἐξουσίαν ἔρεῖν ἐντεῦθεν μὴ ἀλλοτριῶν τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ μὴ λειτουργικὴν αὐτὸν παριστάνειν ἀνύειν χρεῖαν, κατὰ τὸν οὕτω διηρημενευκότα κήρυκα τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ τὸν κατὰ φύσιν ἀγιασμὸν ἀφαιρεῖν τὸν υἱόν, διδόναι δὲ τούτῳ τὸν κατὰ μέθεξιν, ὡσεὶ τινι τῶν ἀποστόλων τυχόν, ἢ τῶν ἄλλων σημειοφόρων ἀνδρῶν, τὸ παρὰ πατρός ἐνιστάμενοι δι' υἱοῦ χορηγεῖσθαι, καὶ μὴ τὸ παρ' αὐτοῦ τὸ σύνολον, ἢ δι' αὐτοῦ; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Τί δὲ καὶ πρὸς ὄνησιν σφίσιν τὸ χρονικὴν εἶναι τὴν πέμψιν λέγειν, καὶ παρὰ τοῦτο τὴν δι' υἱοῦ σπεύδειν αἰδίου ἐκπεμψίν ἀποπέμπεσθαι; Τὸ μὲν οὖν τῶν ἐν χρόνῳ καθεστάναι, τὴν πέμψιν καὶ δόσιν καὶ χορηγίαν; Ἐπεὶ τι γε πρὸς ἡμᾶς πᾶς συνομολογήσειεν, οὐμὴν ἐντεῦθεν τὴν ἄχρονον δι' υἱοῦ καὶ φυσικὴν τοῦ πνεύματος ἐκφανσιν ἀθετήσεις, μέντοι γε καὶ μᾶλλον ἐκ τῶν ἐγγρόνων τῶνδε, κἀκείνην προαιώνιον οὖσαν διαρρήδην ἀναγορεύει· καὶ ὅτι περ ἐκείνη, καὶ ταύταις γνοίη τὸ ἀσφαλές, καὶ πάγιον πρὸς ἐνότητητα. Ὡς γὰρ οὐσιωδῶς δι' υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχον καὶ αἰδίως φανερωθεῖν ἂν πρὸς ἡμᾶς δι' αὐτοῦ, καὶ χορηγηθεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Εἰ δ' οὖν ὡσεὶ τινος ὑπηρέτου τὸ ἀλλότριον δι' αὐτοῦ δοθεῖν, τουτέστι, τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς κατὰ τὸν οὕτω τεθεολογηκότα διδάσκαλον, φάναι δ' εἰ προβήσονται, μὴ καὶ τοῦ προδήλως πάντῃ πατράσιν ἐναντιοῦσθαι φειδόμενοι·

πῶς τὸ ἀλλότριον, εἴπερ ὡς ὁμοούσιον διατεινόμεθα, δίδοσθαι δι' υἱοῦ.

ΜΘ'.

Διὰ βραχέων ἀκούσωσιν ἂν, ὡς εὔγε τῆς πρὸς τὸν θεοφόρον ὑμῶν ἀντιθέσεως· κατὰ γοῦν τὰς ταύτης κινὰς παραδόσεις, πεμπόμενον δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα πεμφθῆσεται καὶ διὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ὁμοούσιος ὁ υἱός, διδόμενον δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα, δοθήσεται καὶ διὰ τοῦ πνεύματος ὁ υἱός· καὶ ποῦ ταῦτα; ποῦ πεμψις, ἢ δόσις υἱοῦ διὰ πνεύματος; εἰ μὴ ποῦ τις ἔρεῖν ἐθέλει καθ' ἕτερον λόγον τὸν τῆς ἀρρήτου σαρκώσεως, νοουμένης ἐν αὐτῇ τῆς πέμψεως κατὰ τὸ κτιστὸν, ὡς τὸ κύριος ἀπέσταλκέ με καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· ἐνταῦθα δὲ ποῦ; ποῖα τις ἢ ταῦτα θεσμοθετοῦσα γραφὴ, κατ' αὐτοὺς, ὡς ἔοικεν ἄλλη τις ἔξει φανεῖσθαι, παρὰ τὴν ἐφ' ἧς περ ἡμεῖς ἐδραξόμεθα· καὶ τοι γε τὸ, ὡς ὁμοούσιον υἱοῦ, πέμπεσθαι δι' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, κατὰ ὅς ἔχον ἐστίν, εἴπερ εἰλημμένον εἴη τὸ ὁμοούσιον, ὡς ἐπόμενον ἡγουμένῳ τῷ δι' υἱοῦ κατὰ τὴν ὑπέρχρονον ὑπαρξίν. Ο καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν, τῆς ἀληθείας ἐξέχεται καθαρῶς, καὶ παρίστησιν οὐκ ἀναιρεῖ τὸ ζητούμενον· εἰ δὲ μὴ οὕτως, οὔτε τὸ ὁμοούσιον ἂν καλῶς ληφθεῖν, καὶ τὸ ἀλλότριον, καὶ τὸ τῆς ὑπουργίας ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσαιεν· καὶ ὅτι ταῦτα, καὶ ὡς ὁ πολὺς τὴν ἐνθεον ἐπιστημὴν, οὐχ' ἄπαξ τὸν ἐξ ἐναντίας, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀπορῥαπτίζει καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ ἀνεχομένους ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα τρανοῦν, εἰς βεβχίωσιν ὑμῖν καὶ ταῦτα προκείσθωσαν· ἐν τῷ πρὸς βασιλέα Θεοδόσιον λόγῳ διέξεισιν οὕτως· βαπτίζοντα ἔφη τὸν Ἰησοῦν οὐ τὸ ἀλλότριον τοῖς βαπτιζομένοις ἐνιέντα πνεῦμα δουλοπρεπῶς, ἀλλ' ὡς θεὸς μετ' ἐξουσίας τῆς ἀνωτάτω τὸ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἴδιον αὐτοῦ. Κἂν τῷ πρὸς Ἑρμείαν ἐβδόμῳ λόγῳ· Καὶ γοῦν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ παντός οἱμα πιστοῦ τε καὶ ἀγαπῶ - ἐλευσόμεθα, φησίν, ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ

ποιησόμεθα - και ἔν γε τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐν ἡμῖν ἐστίν. ἐκ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔδωκεν ἡμῖν· ἔνοικον γάρ και ἐνυλισμένον καταπλουτεῖη τις ἂν τὸν φύσιν τε και ἀληθῶς ὄντα θεόν, οὐκ ἀλλότριόν τι και διεσπασμένον οὐσιωδῶς αὐτοῦ τὸ πνεῦμα λαβών· ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ τε και ἐν αὐτῷ ἴδιον αὐτοῦ, και τὴν ἴσην ὡς πρὸς αὐτόν κυριότητα φεροῦν.

Ν'.

Και αὖθις ἐν τῇ εἰς τὸ ῥητόν τοῦ κατὰ Ιωάννην ἐρμηνείᾳ· τὸ, ἐκεῖνος ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ἐγώ· - Οὐκοῦν ὡς εἰδὼς τὰ ἐν τῇ βουλῇ τοῦ μονογενοῦς, πάντα ὑμῖν ἀναγγελεῖ τὸ πνεῦμα, οὐκ ἐκ μαθήσεως ἔχον τὴν εἰδήσιν, ἵνα μὴ φαίνεται διακόνου τάξιν ἀποπληροῦν· ἀλλ' ὡς πνεῦμα αὐτοῦ, και εἰδὼς ἀδιαστάτως πάντα τὰ ἐξ οὗ και ἐν ᾧ περ ἐστί. Τί καὶ τούτων ἐρεῖτε; πάντως οὐκ ἐν ἀμφιβόλοις ὡς ἀντιτίθηναι ὁ πατήρ τὸ ἀλλότριον πρὸς τὸ ἐξ αὐτοῦ· και τῇ τῶν ἀντικειμένων ἐνὸς ἀναιρέσει τὴν κατασκευὴν πατέρου ποιεῖται τῇ τοῦ ἀλλοτρίου, δηλαδὴ τὴν τοῦ ἐξ αὐτοῦ. Προσέτι γε μὴν οὐκ ἀμφιδοιάσιμον· ἐξ ᾧ προδιειληφότες ἐσμὲν ἐμφανῶς, ὡς περὶ τῆς φυσικῆς ὑπάρξεως ἐν τούτοις ὁ λόγος· ἄλλως τε και τοῦ - ἐστίν - ἐνταῦθα κειμένου τῶν χρήσεων ἐν μιᾷ· ταῖς δὲ γε δυσὶν εἰλημμένον κατ' ἑλλειψιν· και ὡς ἡ ἐκ ἐπὶ υἱοῦ σύνδρομος τῇ διὰ, και τοῦ λοιποῦ τι συμπεραίνων ἐστίν, ὁ τὸ ἐξ υἱοῦ μὴ δεχόμενος, περιττὸν λέγειν· τηλαυγῶς καθορώμενον· και τοῦτο δὲ σκοπεῖσαι χρεὼν ἐκ τῶν προτεθέντων· ὡς ἥπερ ὁ υἱὸς βλασφημία, τῇ αὐτῇ και τὸ πνεῦμα καθυπαχθήσεται και διχονικὴν ἀποπληροῦν τάξιν φανήσεται· μὴ τὰ τοῦ μονογενοῦς ἀναγγέλλον, ὡς ὃν ἐξ αὐτοῦ. Πῶς γὰρ ἂν ἀδιαστάτως εἰδοίη πάντα τὰ ἐξ οὗ και ἐν ᾧ περ ἐστί, κατὰ τὸν οὕτως εἰρηκότα πατέρα, μὴ πεφυκὼς ἐξ αὐτοῦ· ὅπου γε και τὸ ὡς πνεῦμα υἱοῦ ληφθὲν ἐνθάδε, τὸ δι' αὐτοῦ φανεροῖ, παθῶς ἤδη δειχθήσεται; Περὶ τούτου γὰρ ἀναγ-

καῖον ἀπάρτι τῷ λόγῳ διαλαβεῖν, ἐκ τῶν πρὸς ἀπολογία κειμένων τῷ θεσπεσίῳ, περιφανῶς ἀποσβεῖσθαι, τὸν ἀντιδικὸν παριστάνοντι· καπειδὴ ταύτῃ περιεχόμενον, και τὸ ἦν και ἔσται τοῦ υἱοῦ πνεῦμα, καθάπερ ἀμέλει και τοῦ πατρός.

ΝΑ'.

Ἐτι κἀντεῦθεν τὰ τῆς ἀνασκευῆς ἐκεῖνου δηλα γενήσεται, τοῦ θεοσόφου τοῦδε και λοιπῶν ἰσοκλεῶν προφύρων, ἐξ αὐτῆς, ῥήσεως εὐαγγελικῆς τε και ἀποστολικῆς, τῆς τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας λεγούσης, πνεῦμα υἱοῦ, πνεῦμα Χριστοῦ, δεικνύντων ἐξ υἱοῦ τε και δι' υἱοῦ, και κατασκευαζόντων εἰλικρινῶς. Αὐτίκα τοίνυν Κύριλλος ὁ θεόφρων εἰς τὸ - οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ - διερμηνεύων οὕτω φησί· - Πνεῦμα τῆς ἀληθείας τουτέστι τὸν παράκλητον ἀποκαλεῖ· οὐ γὰρ ἀλλότριον τῆς τοῦ μονογενοῦς οὐσίας τὸ ἅγιον νοεῖται πνεῦμα, πρόεισι δὲ φυσικῶς ἐξ αὐτῆς, οὐδὲν ἕτερον παρ' αὐτὸν ὑπάρχων· εἰς ταυτότητα φύσεως, εἰ και νοεῖται τυχὸν ἰδιοσυστάτως. - Ο ὑψηλόνοος μέγας Βασίλειος ἐν ἐνὶ τῶν κεφαλαίων, οὗ ἡ ἐπιγραφή - δια τί μὴ και τὸ πνεῦμα υἱὸς τοῦ υἱοῦ - τάδε φάσκει θεολογῶν, - Διὰ δὴ τοῦτο τὸ μὲν ἐκ θεοῦ τὸ πνεῦμα εἶναι, τρανῶς ἐκήρυξεν ὁ ἀπόστολος λέγων, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ θεοῦ ἐλάβομεν· και τὸ δι' υἱοῦ πεφηνέναι σαφῶς πεποίηκεν, υἱοῦ τὸ πνεῦμα ὀνομάσας αὐτὸ, καθάπερ θεοῦ, και νοῦν Χριστοῦ προσειπὼν, καθάπερ και θεοῦ πνεῦμα, ὡς τοῦ ἀνθρώπου· - Ὁ ἱεροφάντωρ τῶν Νυσσαίων ποιμὴν ἐν τῇ εἰς τὸ. - Πάτερ ἡμῶν ὁμιλίᾳ δογματίζων, οὕτω διαγορεύει· - Ὁ γὰρ μονογενὴς υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς παρὰ τῆς ἀγίας γραφῆς ὀνομάζεται. Καὶ μέχρι τούτου ὁ λόγος ἴστησιν αὐτοῦ τὸ ἴδιωμα· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα και ἐκ τοῦ πατρὸς λέγεται και ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶναι προσμαρτυρεῖται. Εἰ γὰρ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, φησὶν, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. - Οὐκοῦν τὸ μὲν πνεῦμα τὸ ἐκ θεοῦ και Χριστοῦ πνεῦμα ἐστίν· ὁ δὲ υἱὸς ἐκ τοῦ θεοῦ ὢν, οὐκέτι και

τοῦ πνεύματος οὕτε ἐστίν, οὕτε λέγεται. Οὐδὲ ἀντιστρέφει ἡ σχετικὴ ἀκολουθία αὕτη. -

NB'.

Τρισὶ μὲν οὖν ἐκ πολλῶν μαρτυρίαις ταύταις καὶ παρὰ τριῶν προηγμέναις ἀρχιδάντων θεμελίων τῆς ἐκκλησίας ἀρεσποήσαμεθα, καταλείψαντες ὑμῖν ἐσκεμμένως ἀθερῖν· ὅπως οὗτοι, κατασκευαστικαῖς ἀναγκαίαις ἐπαγωγαῖς, ἐξ υἱοῦ σαφῶς εἶναι τὸ πνεῦμα, καὶ δι' υἱοῦ πεφηνέναι πιστοῦνται· καὶ σφῶν ὁ μὲν δείκνυσιν ἐκ τῆς πνεύμα τῆς ἀληθείας φωνῆς· ὁ δὲ ἐκ τῆς πνεύμα υἱοῦ, καὶ θάτερος ἐκ τῆς πνεύμα Χριστοῦ, κατὰ δὴ τεταχότες προϋθέμεθα· καὶ τοῦ εἶναι καὶ δι' υἱοῦ πεφηνέναι τὸ διφυγὲς κατοπτρεύειν. Καὶ μὴδὲ Καματηροῦ λελησσαι περὶ πλείστου τὸ μετ' αὐτοῦ τιθεμένοις ἐγκρίνεσσαι· λοιπὸν δ' ἡμῖν ἐσεῖται τὸ ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνειν. Ταῦτα γὰρ ὁ μέγας τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος ἐπ' ἀνατροπῇ τοῦ κατ' αὐτοῦ ψευδέσιν ἐπινοίαις κεινημένου προτίθησιν. Ὁφόμεθα γοῦν εἰ μὴ καὶ τούτου θαυσιλῆ τὸν ἔλεγχον ὁ τοιοῦτος, τῆς ἐξ υἱοῦ ἢ δι' υἱοῦ τοῦ πνεύματος ἀπαρνήσεως ἐπιφέρεται. Καὶ πρῶτα μὲν ὁ γενναῖος οὗτος τῆς εὐσεβείας προασπιστής, ἐκ τῆς εἰς αὐτὸ τὸ - ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται - φωτοφανοῦς ἐρμηνείας, ἀποθεῖται τοῦτον, οὕτως ἀντιτιθεῖς, - Ἐπειδὴ δὲ ὁμοουσίον τέ ἐστι τῷ υἱῷ καὶ πρόεισι προπρεπῶς δι' αὐτοῦ, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐφ' ἅπασιν τελειοτάτην ἔχον ἐνέργειάν τε καὶ δύναμιν, διὰ τοῦτο φησὶν, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται. Ὑπεσθάναι γὰρ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πνεῦμα πιστεύομεν· εἶναι τε κατὰ ἀλήθειαν τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ καὶ λέγεται· ἐνύπαρχόν γε μὴν τῇ οὐσίᾳ τοῦ θεοῦ, πρόεισιν ἐξ αὐτῆς. Καὶ αὖτις περὶ που τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἐξηγήσεως· - ἀκατηγόρητον οὖν παντελῶς καὶ λοιδορίας ἐξω κείσεται, τὸ λαβεῖν λέγεσθαι τι παρὰ τοῦ μονογενοῦς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· προῖόν γὰρ δι' αὐτοῦ φυσικῶς, ἴδιον αὐτοῦ, μετὰ πάντων ὧν ἔχει τελείως λαμβάνειν λέγεται τὰ

αὐτοῦ. - Μετέπειτα σὺν τούτῳ καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας προφεγγῆς φωστὴρ Ἐπιφάνιος ἐν τῷ καλουμένῳ λόγῳ - Ἀγκυρωτῷ - τὸν αὐτὸν ἀπορρέπει, τάδε κατὰ ῥῆμα διεξιὼν, - Πνεῦμα ἅγιον οὐ συνάδελφον, οὐ πατράδελφον· ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας πατὴρ καὶ υἱοῦ· αὐτὸς γὰρ ὁ μονογενὴς λέγει τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, ἵνα μὴ ἀλλότριον νομισθεῖται πατὴρ καὶ υἱοῦ. - Καὶ μετὰ πολλὰ λίαν· ἀμφοτέρω κατοιικεῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ δικαίῳ· ὁ Χριστὸς καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Εἰ δὲ Χριστὸς ἐκ πατρὸς πιστεύεται πατὴρ· ἐκ θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ· ἢ παρ' ἀμφοτέρων, ὡς φησιν ὁ Χριστὸς, ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται καὶ οὗτος ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται· - Καὶ μετὰ τινά· Ὁν γὰρ τρώπον οὐδεὶς ἔγνω τὸν πατέρα, εἰ μὴ ὁ υἱός, οὐδὲ τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὕτω τολμῶ λέγειν, οὐδὲ τὸ πνεῦμα, εἰ μὴ ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός, παρ' οὗ ἐκπορεύεται, καὶ παρ' οὗ λαμβάνει· καὶ οὐδὲ τὸν υἱόν καὶ τὸν πατέρα, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ δοξάζον ἀληθῶς, τὸ διδάσκον τὰ πάντα, τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

NI'.

Ταῦτα καθόσον ἦν ἐχωροῦν ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν πρὸς ἀπολογίαν τεθειμένων τῷ προειδεδεστώ πατρὶ Κυρίλλῳ συνοπτικῶς παρεθήκαμεν, κεφαλαιωδῶς, ὡς ἐστὶν ὁρᾶν παρισταμένων, εἰς τε τὸ ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει· καὶ τὸ πνεῦμα υἱοῦ τό τε ἴδιον καὶ οὐκ ἀλλότριον, ἄμφω τῇ δυνάμει ταῦτά πεφυκότα διελθόντες ὡς κατ' ἐκφώνησιν ἕτερα. Τούτοις γὰρ καὶ οὐ πλείωσι ὁ μέγας τὰς ἀμοιβαίας ἀποκρίσεις ἐπιπλέκει πρὸς Θεοδώρητον. Σφῶν οὐκοῦν ἀπ' ἐκάστου σκεψασθε τοῖς καταστρωθεῖσι προσχόντες· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλαχόσε τοῦδε τοῦ σοφοῦ ποιμένος προηγουμένως, εἴτα καὶ λοιπῶν θεηγόρων, εἰ τῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ ἐκείνου σύμβασιν ὅλως· ἢ τούτου γε μὴ ὄντος, εἰ τὰ τῆς διαμά-

χης ἐν ὑφειμένοις· ἢ πρὸς ἐνίων καὶ μὴ διὰ πάντων· μήτε μὴν περιφανῆ διαφερόντως, καὶ πρὸς τὸ τῆς ἐναντιώσεως ἄκρον ἰκόμεν.

ΝΔ'.

Εἰ δὲ ταῦτα, ποῦ χώρα παρρήσις δεικνύειν ὑμᾶς πειράσσει, μὴ τῆς ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ, τοῦ πνεύματος ὑπάρξεως ἄρνησιν, τῇ καταδίκῃ σὺν τοῖς ἄλλοις καθυποβλησῆναι τοῦ ἀναθέματος, ἐκ τοῦ πλεῖστα φάσκειν τῶν τοῖς κεφαλαίοις ἐμπεριειλημμένων, τῆς κοινῆς πᾶσιν ὁμολογίας ὑπάρχειν. Ὡς ἐντεῦθεν καὶ τήνδε σφίσι συγκαταλέγειν, οἷς ἥκιστα τὰ τῆς εὐθύνης ἀρμόττοντα τὸ τῆς ὑπερθέσεως, ὡς ἂν ἐν ἀρχῇ μοι τῶν περὶ ταῦτα λόγων τεθὲν θεωρήσωμεν· καὶ ποῦ πείσεως τῆς κοινῆς, ποῦ τῆς ὁμολογουμένης ἀναγορεύσεως, ἢ ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τοῦ πνεύματος ἀποσόβησις. Οὐκ ἔστιν ὅς τῶν λόγῳ καὶ μὴ ἀλογίᾳ διοικουμένων ἀκοῦσαι ταῦτα, μήτι γε καὶ ἐρεῖν τὸ παρὰ πᾶν ἀνάσχοιτο· μεγαληγόρως ὁ θεὸς μυσταγωγός, ὅπερ ἦν τῶν τοῦ ἀντιθέτου τῆς ἀναμφιλέκτου τρανώσεως· ἀνακηρύττει καὶ διαγγέλλει· τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς δηλαδὴ· τοῖς δ' ἄλλοις ἄπασιν ἀντιτίθῃσιν· οὐχ' ὅπως ἐξ ὧν ἀναντιρρήτως κατασκευάζεται τὸ παρ' αὐτοῦ σφοδροτάτως ἀπορρίπτομενον, ἀλλὰ καὶ τὸ δεινός, ὡς δέδεικται, τούτῳ τὰς βλασφημίας ἐντεῦθεν προσμαρτυροῦν· καὶ εἰς ἐπιβαλεῖν ἔτι τῇ τοῦ μάκαρος ἀντιλογίᾳ προσεκτικοῖς ὀφθαλμοῖς ἐθελήσειεν, ὅψεται τόνδε κἄνταῦθα τοῖς βλατταρισμοῖς Νεστορίου παριστάνεσθαι συνδικατιθέμενον, οὗ καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους εὔρηται που παράδοσις ἐν συμβόλῳ, μήτ' ἐξ υἱοῦ, μήτε δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα διαγορεύουσα.

ΝΕ'.

Πλὴν οἱ μετέπειτα πνευματοφόροι πατέρες, τὰ μὲν τοῦ πειοτάτου Κυρίλλου κρατύνοντες ἀπαρέγκλιτα, τὰ δὲ γε κατ' αὐτοῦ λαλησέντα τέ-

λεον ἀποσκορακίζοντες, ἀναπείματι πάνθ' ὁμοίως παρὰ δεδῶκasin, οὐκ εἴ τί που· τοῖς τῶν ἀμφοῖν καὶ κοινῇ πᾶσιν ὁμολογημένων ἐνῆν. Τίς ἢ ἐντεῦθεν, πλήρης ματαιότητος εὐρεσιλογία· πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος, εἴ γε καὶ ταῦτα τῶν κατὰ θεολήπτου, τοῦδε πατρὸς ἐξηνηνεγμένων σαφέστατα; Πρὸς γοῦν τὸ μὴδὲν ἡμᾶς ἐνθεν ὀνεῖσθαι καὶ τισι στηριζόμενοι πρόσκεισσε, προδηλότερον· ἡμῖν δὲ τῶν λεγομένων ἐπὶ συγκροτήσεϊ πλεῖστα τῶν πειορουμένων διὰ τὸ μῆκος παρὰ δραμοῦσιν· ἐν ἐκεῖνο πρὸς ὑμᾶς τελευταῖον παραπτερόν τοὺς ὑπαρξίν περὶ πλείονος ἀπαιτοῦντας, ὡς ἄλλο· παρὰ τὸ ὑπάρχον κατὰ διάνοιαν, ὅπερ ἐν δευτέρῳ τῶν πρὸς Ἑρμεῖαν ὁ προσεχῶς καὶ πολλάκις διαληφθεὶς ἐνθεος ἱεράρχης ἔχον οὕτως κατὰ ῥῆμα διέξεισιν. Ἁγίον δὲ πνεῦμα προσερεῖς τὸ ἐκ θεοῦ πατρός δι' υἱοῦ προχεόμενον φυσικῶς· καὶ καθάπερ ἐν τύπῳ τῆς ἐκ τῶν στομάτων διαπνοῆς· τὴν ἰδίαν ἡμῖν κατασημαῖνον ὑπαρξίν· οὕτω τε σαφῇ καὶ ἀσύγχυτον τὴν τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἐν ὑπάρξεσιν ἰδικαῖς ἰδιότητα τηρῶν, μίαν τε καὶ ὁμοούσιον τὴν ἀπάντων βασιλίδαν προσκυνήσεις φύσιν. Εἰ τοίνυν ἢ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐκπόρευσις δι' υἱοῦ, καὶ δίχα τῶν παρηγμένων τοσούτων καὶ τηλικούτων, οὐχ' ἱκανὴ παρ' ὑμῖν διαγωνώμοσι, τὸν Θεοδωρήτου τῆς υἱοῦ τοῦ πνεύματος ὑπάρξεως ῥίμμον ἀποτρέψασθαι, καὶ τοῦ συγκαταδικασῆναι τοῖς ἑτέροις χωρίς· ἀλλ' ἐκείνην συγγέων ὁδὴ περιτρέψῃς, καὶ αὕτη περὶ ἢ ἐσχατῶς τεθεῖσα ῥῆσις δυσωπησάτω, τάνάπαλιν θέσῃ· μᾶλλον δὲ γενέσθω τῆς μὲν ἐκπορεύσεως δῆτα κατασκευαστική, τοῦ ῥίμμου δὲ τέλεον ἀπορρίπτική· καὶ τὴν περιζήτητον ὑμῖν φωνὴν, αὐταῖς ἔχουσα συλλαβαῖς· καὶ ταῦτα φαιμέν καθ' ὑμᾶς. Ἐπεὶ τοι γε καὶ ταύτης ἐκτός, οὐδεὶς τῶν εἰδόντων σέβειν ἀλήθειαν, ὅς οὐ τὴν παρὰ τηλικῶν διδασκάλων θεολογηθεῖσαν ἐκπόρουσιν δι' υἱοῦ, τῆς ἐκείνου προκρίνειεν ἀθετήσεως· ἀλλὰ καὶ ἐξ υἱοῦ φασιν ἐκπορεύεσθαι· οἱ μεθ' ὧν ὑμεῖς τὰς καταλλαγάς πεποιήκατε.

ΝΖ'.

Καὶ πῶς ὑμῖν ἔστιν ἐπὶ τοῦτο λόγος, τοῖς κορυφαῖον ἐκεῖνον, τὸν Μουζάλωνα μεῖζονα τοῦ Κυπρίου πεπλουτηκόσιν; ὃς ἐν μέσοις ἐκεῖνοις δικαστηρίοις μαχόμενος πρὸς τὸ δι' υἱοῦ, καὶ ριζόθεν ταμεῖν ἐπισπεύδων, ἐπὶ μυρίων ἀνδρῶν ἀκοῆς, φθάνει βεβαιωσάμενος, ὥς εἰ τὸ δι' υἱοῦ συσταίῃ τὴν ὑπαρξιν ἀπαιτῶν, μηκέτι πρὸς ἄλλο τι τοῦ λοιποῦ λόγον ἔχειν, ἀλλ' ἐνταῦθα στῆναι τὰ τέλεον. Εἰ μὲν οὖν πρὸς τὸ δι' υἱοῦ καὶ ἔτι ἐνίστασθε, περιττὴ πάντως ἡ πρὸς τοῦτο προχώρησις· εἰ δ' ἐκεῖνο δεχόμενοι, τὸ τοιοῦτον ἄξιον διαμάχης νομίζετε, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμεῖς πολέμιοι διχθεῖνυσθε τέως, ἐπεὶ πρὸς ἀλήθειαν ἀφορᾶν δεῖ μόνην, καὶ τὰ τοῦ διχλόγου ποιεῖσθαι. Καὶ οὐ μὲν οὖν πρὸς τὴν ἐπ' αὐτῇ τῶν ἀντικειμένων ἀνάνευσιν, ἢ κατάνευσιν, ἢ διάθεσιν, οἷον δὴ τινα, βραχὺς κἀνταῦθα λόγος ἀρκέσαι· καὶ οὗτος ἐγνωσμένος, ἐξ ὧν διελήφκαμεν καὶ οὗτος πατέρων θεοφθόγων, ἱεροκηρύκων, σοπροκρίτων μυσταγωγῶν, οἳ μὴδὲν τὸ ἐξ υἱοῦ διαφέρειν τοῦ δι' υἱοῦ διετράνωσαν. Καὶ πῶς ἂν ὑμεῖς ἐξ αὐτῶν τὸ δι' υἱοῦ κατέχοντες ἐκπορεύεσθαι, καὶ σφῶν ταῖς ἐπιταγαῖς ὑπαίκοντες κατὰ τὸ ἐνόν, διαφέρεσθαι πρὸς τοὺς ἐξ υἱοῦ λέγοντας τῶν δεόντων ἐλογισάμεθα. Πῶς δὲ καὶ ὑμῶν οὐ φιλαπεχθήμονος γνώμης φανεῖται· τὸ μετὰ τῶν ἄλλων πατρικῶν παραδόσεων, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνην ἡμᾶς διεγείρουσι καὶ πρὸς τὴν τῶν προθέσεων τήνδε διαπρεπῆ διδασκαλίαν ἀντικαθίστασθαι παραστασις ἢ ἐξ αὐτῆς βεβαία, σαφὴς ἢ ἀνάπτουξίς, ἢ πίστωσης ἐναργὴς παρὰδείγμασιν ἐντελέσει, μαρτυρίαις ἀκριφνεστάταις, ἐπὶ θεολογίας ἢ ἀναγόρευσις; Καὶ πῶς ὑμῖν ἀπερικάλυπτος ἀντιρρημοσύνη μὴ ἐπὶ σοολογίας φάσκειν καὶ διατείνεσθαι παροδικῶς, ὥς ἂν φῶμεν ὑπομνήσεως ἕνεκα.

ΝΖ'.

Καὶ εἰ παρὰ φραῦλον ὑμῖν ὁ τῶν θεηγορικῶν χρήσεων τοσοῦτος ἐσμός, αἱ τὸ τῆς ΕΚ πρὸς τὴν ΔΙΑ διδάσκουσιν ἰσοδύναμον, ἐχέτω τὸ ἄξιοπαράδεκτον ἢ καλουμένη βίβλος ἱερὰ ὑπλοθήκη καὶ αὐτὴ ἀναγκασίως ἐπὶ τοῦ μέσου παραγομένη, περιώνυμος ἦδε· καὶ πολὺ τὸ δίκαιον ὑμῖν αὐλοῦσα κυδαινέσθαι, διαρρήδην αὕτη μαρτύρεται πάντας ἀγίους ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τὴν ΕΚ ἀντὶ τῆς ΔΙΑ ἐκλαμβάνεσθαι· καθὼς ἀνωτέρω μικρὸν δεδηλώκαμεν. Ἡ καὶ ἓνα πού τῶν θεολήπτων τυχὸν ἢ καὶ δεύτερον, οὕτω διαγορεύειν ἐβεβαιούτο, τῶν εἰκότων οὐκ ἦν ἀντιβαίνειν σφᾶς· ἐνθα πάντας σοολογεῖν οὕτω δυσχυρίζεται, τίς λόγος δικάσει, μὴ ὑπακούειν, ἀλλ' ἀντιφέρεσθαι; Εἰ δὲ καὶ τοῦτο· τίσιν ὑμῖν ἐσεῖται τὸ ἐνασμενίζεῖν ἄρα καὶ ἐνστηρίζεσθαι, φορὰ πλῆθους ἐκ φιλαυτίας, ὥς ἔοικεν· ἀλλὰ τοῖς τῶν θεοφορήτων ἡμεῖς στεichoῦντες, καὶ τὴν δέλτον ἐν οἷς ἐπομένην σφίσιν ὀρώ, τὸ στέργειν αἱρούμενοι. Ὡς ἐν ἑτέροις, οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐκπορεύεσθαι, τὴν ΕΚ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ, τὴν ΔΙΑ συντρέχειν μυούμεθα, τοὺς ἐξ αὐτοῦ φάσκοντας ἐκπορεύεσθαι, διατόρως ἀκηκοότες βοῶντας, κατὰ τὰς χρήσεις ἀνακηρύττειν τοῦτο τῶν θείων πατέρων γραμμάτων, καὶ κατὰ τὰς ὑψηλῆς τῶν ταῖς ἐρμηνείαις σφῶν ἡκολουθηκότων πατέρων ῥωμαίων. Εἰ δὲ τοῦθ' οὕτω, ἐπεὶ καὶ οὕτω, τίς ἄλλη σφίσιν ὁδὸς ἐνθάδε. παρὰ τὴν ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν ἀναγγέλλουσι· ταύτην δὴ τὴν ῥηθεῖσαν τὴν κατὰ τὴν τῶν προθέσεων ἀντιπεριχώρησιν, ἄλλως τε καὶ τῶν οὕτω φωνούντων δογματιζόντων, τὴν ἀνάιτιον ἀρχὴν καὶ ρίζαν τὴν ἐκ ἐπὶ τοῦ πατρὸς παριστάνειν. Καὶ ταύτην οὕτω τῷ υἱῷ μὴ διδόντων, φυσικῶς δὲ κατὰ τὸν Νύσσης μεσιτεύειν αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς ἀιδίῳ προόδῳ τοῦ πνεύματος διχογορούντων· καὶ κατὰ τοῦτο δι' αὐτοῦ γνωρίζοντων, καὶ ἦν ἐπὶ ταύτῃ σοο-

πρεπῶς ὑπερφυῆ τάξιν διατραινούντων, κατὰ τὸν
ἱεροφάντορα μέγαν Βασιλείον.

ΝΗ'.

Τοὺς κατὰ ταῦτα τοίνυν τὸ ἐξ υἱοῦ λέγον-
τας καὶ διασαφούντας, οὐκ ἔστιν ἄλλως ὅτι μὴ
κατὰ τὴν διάρθρωσιν τῶν θείων διδασκάλων
τὴν ΕΚ ἐκλαμβάνεσθαι, καὶ παραδείγματι πα-
ρ' αὐτῶν πιστουμένους τὴν εἰς τὸδε σαφῆναι,
τῷ τοῦ ἡλίου δηλαδὴ καὶ τῆς ἀκτίνος, καὶ τοῦ
φωτός. Τοῦτο γὰρ διὰ τῆς ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου,
καὶ κατ' ὄντινα οὐκ ἔχειν μὴ ἔχειν ἐννοησαί
ποτε φῶς· ὅτι μὴ διὰ τῆς ἀκτίνος, οὐ πρὸς
ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτὰ κατ' ἐπίνοιαν,
εἰ κατιδίη τις· ἐπεὶ περ ἑκατέρων ἅμα πρόεισιν
ἐκ τοῦ δίσκου· καὶ οὕτω μὲν τοι δι' ἐτέρου τὸ
ἕτερον. Ἡμιστά δ' ἄλλως τὸ σύνολον· ἐφ' ᾧ καὶ
τὸ διὰ τῆς ἀκτίνος φῶς, καὶ ἐκ τῆς ἀκτίνος ἐστί
τε καὶ λέγεται, πλὴν ἐνταῦθά περ ἡ ΕΚ παρὰ
τὴν ΔΙΑ, ὡς ὁμοσπενῆς, αὐτῇ τε καὶ σύνδρο-
μος καὶ τὴν ἐκφώνησιν ἀκώλυτον ἔχουσα δι' αὐ-
τὴν, φυσικῆς παριστῶσαν μεσιτείης φανέρωσιν·
ἐπὶ τοῦ δίσκου δὲ τιθεμένη, τοιουτοτρόπως ἂν
οἰκτεῖον ἐκφωνηθῆναι τε καὶ ληφθῆναι τὸ πρῶ-
τον ὅσα καὶ ἀρχικὸν αἴτιον καταγγέλλουσα· καὶ
παρίτω Κύριλλος· πάλιν ὁ θεῖος, ἐπὶ τῆς θεολο-
γίας τὰ τῶν οὕτω διαβεβαιουμένων ἐπικυρῶν,
οἷς καὶ τοῖς πρὸς Παλλάδιον· - εἴπερ ἐστὶ τοῦ
παιτρὸς καὶ πατρὸς, καὶ μὴν καὶ τοῦ υἱοῦ φάσκει·
τὸ οὐσιωδῶς ἐξ ἀφοῦν· ἡγουν, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ
προχέμενον πνεῦμα. Καὶ τὸ ἀξιόπιστον ἐχέτω
καὶ παρ' ὑμῖν καὶ εἰ μηδεὶς ἕτερος ἦν τῶν πει-
δῶν οὕτω παρὰ διδοὺς καὶ φθεγγόμενος.

ΝΘ'.

Ἀλλὰ τοὺς ἄλλους ὡς παραδράμω· πῶς οὐ
σχοίη πρὸς τῷ ῥηθέντι τὸ εὐπαράδεκτον, καὶ ὁ
τοῖς ἐνθέοις ἔργοις φερώνυμος Μάξιμος, αὐτὸ
τοῦτο λέγων καὶ συνιστῶν τὸ νῦν προκείμενον
ὡς ζητούμενον· οἷς τῶν τοῦ πάπα συνοδικῶν,
καὶ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Μαρίνον Κύπρου πρεσβύ-

τερον ὑπερηγορῶν· ἐκπορεύεσθαι τίθησιν ὡς ἐκ
τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
καὶ ἀντὶ τοῦ δι' υἱοῦ διερμηνεύει σαφέστατα,
τὸ τῆς ΕΚ καὶ αὐτὸς διδάσκων πρὸς τὴν ΔΙΑ
ταυτοδύναμον. Ἐπάγει γὰρ· - ἀλλ' ἵνα τὸ δι' αὐ-
τοῦ προῖναι δηλώσωσι, καὶ ταύτη τὸ συναφές
τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον παρὰστήσωσιν· -
ἐνθα καὶ τὸ ἀδιάφορον ἀφοῦν ἐπὶ σημασίᾳ δει-
κνύων τὸ προῖναι λαμβάνει καθαρωτάτως ἀντὶ
τοῦ ἐκπορεύεσθαι· προσάψαι γὰρ οὐχὶ καὶ τῷ
μεγάλῳ τὰ τῆς ὁμωνυμίας προθυμησείητε· μὴ
θέλειν αὐτὸν εὐρεσιλογούντας ῥῆμα τὸ τοιοῦτον
ἐπὶ τοῦ υἱοῦ φωνεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μετα-
θεῖναι πρὸς ἕτερον. Εἴπερ οὗτος κατὰ στόμα
προσυπαντᾷ· ἐν οἷς βοᾷ διαρρήδην· - τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον, ὅπερ φύσει κατ' οὐσίαν ὑπάρχει τοῦ
θεοῦ καὶ πατρὸς, οὕτω καὶ τοῦ υἱοῦ κατ' οὐσίαν
ἐστίν, ὡς ἐκ τοῦ πατρὸς οὐσιωδῶς δι' υἱοῦ γεν-
νηθέντος ἀφράστως ἐκπορευόμενον. - Ὅτι δὲ
πρὸς τῇ ἐντεῦθεν ἀποφάνσει τοῦ μηδὲν δια-
φέρειν τὸ ἐξ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, πρὸς τὸ δι' υἱοῦ
ἐκπορεύεσθαι· καὶ τὸ ταῦτον ἀποφανθέν ἐστι
ῥηματικαῖς φωναῖς ἐκκτέραις κατὰ διάνοιν· Ὁ
αὐτὸς ἔτι γε μὴν θεοῖς πατήρ καὶ ἐν ἐτέρῳ
τῶν ὁμοίων ῥῆσει παρίστησιν, ὅπου πρὸς ἀνό-
μιον τοῦτ' ἐστι ἀρεικιστὴν διάλεξιν ὀρθοδόξου
ποιούμενος διαφορὰν, ὡς ἐκ τούτου, πατρὸς καὶ
υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, μὴ εἶναι φησὶν ἐν
τῇ φύσει, μήτ' ἐν τῷ βελήματι, ἐν δὲ τὸ γεννᾶν
καὶ τὸ γεννᾶσθαι, καὶ ἐκπέμπειν καὶ ἐκπορεύε-
σθαι· χρήσις γὰρ τοῦδε τῶν ἐνέργητικῶν μὴ
εὐρισκομένη, τὸ ἐκπέμπειν ἀριδῆλως προφέρει.

Ξ'.

Ὁ δὲ γε κατ' ἐξοχὴν κλήσεως πειολόγος Γρη-
γόριος, ἐν οἷς ἡ ἐκπόρευσις ἀρμοζόντως, ὅ δὲ
καὶ ἐν χρήσει, γράφει διαγορεύων· - ἴδιον μὲν
πατρὸς ἡ ἀγεννησία, υἱοῦ δὲ ἡ γέννησις, πνεύ-
ματος δὲ ἡ ἐκπεμψις. - Τί δὲ Κύριλλος ὁ θε-
σπέσιος· οὐ τοῦτ' αὐτὸ διατόρως ἀνακηρύττει
ῥήμασι τοῖς ἰσοσπενέσι, πρὸς Ερμεῖαν, οὕτω περὶ

τοῦ κυρίου θεολογῶν· - Ἀρχὴ σοι σαφὲς τὸ πά-
ροιπέν ἐστι λόγιον καὶ προσδεδόρκας· ὅτι πνεῦμα
μὲν ἀληθείας ὠνόμασε τὸν παράκλητον· ἔφη γε
μὴν ὡς πρόεισιν ἐκ πατρὸς, ἰδιὰ πάντα δεικνὺς
ἐαυτοῦ τὰ τοῦ πατρὸς. - Καὶ πάλιν πρὸς τὸν
αὐτὸν· - Συνίης οὖν ὅπως, ὡς ἴδιον ἡμῖν κατα-
πέμψειν ἐπαγγέλλεται τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ
πνεῦμα μὲν ἀληθείας ἀποκαλεῖ· προχεῖσαι γε
μὴν ἐξ αὐτοῦ διωρίσατο τοῦ πατρὸς· - Τίς ἀν-
τερεῖ τοίνυν, εἰ καθάπερ ἐν οἷς ὁ θεάνθρωπος
λόγος περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἴρηκεν, ἐν
εὐαγγελίοις, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται,
τούτοις ὁ θεόπνους οὗτος ἱεροκλήρυξ, ὡς τὸ πνεῦμα
πρόεισιν ἐκ πατρὸς αὐτὸν εἰπεῖν τὸν σωτήρα
μαρτυρεῖται, καὶ αὐ τοῖς αὐτοῖς οἷς ἐκπορεύεται,
ὡς ἐξ αὐτοῦ προχέεται, διορίσασθαι τοῦ πατρὸς.
Κἄντεῦθεν τῶνδε τῶν λέξεων ἀναμφιλέκτως
πρὸς τὸ ἐκπορεύεσθαι τὸ ταυτοδύναμον παριστᾷ,
καὶ μὴ τοῦτο δύναμένους ὑμᾶς ἀπαρνήσασθαι·
πειρωμένους δὲ μάλλον ἄλλως ἐπὶ τοῦ υἱοῦ
νοεῖσθαι διαγορεύειν, πρὸς τὸ μηδένα τὸ παρὰ-
παν ἔχειν τῶν θεηγόρων, τοῖς κεινοῖς τοῖσδε
προσδιρρισμοῖς συμβαλλόμενον. Καὶ περιφανῶς ὁ
μέγας οὗτος ἀπορράπιζει· τούτῳ δὴ τῷ θείῳ
πνεύματι προορῶν· ὡς ὑμεῖς ἄλλως ἐν τῷ προ-
χέεται παρὰ υἱοῦ, καθάπερ αὐτὸς ἀμέλει καὶ
παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ πὶ τοῦδ' ἐστὶν ὡς φθίσας
ἔφην ὁμοίως· καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοεῖ-
ται τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, διαπρυσίως ἀποφαί-
νόμενος.

ΞΑ'.

Πῶς οὐκ ἂν ἡμᾶς σκιρτᾷν εἴη καὶ χαίρειν
χαρὰν ὑφ' ἡδονῆς ἀνεκλάλητον, τοιοῦτοις ἀναν-
τιρρήτοις πατρικοῖς πεσπίμασιν ἐνοπτριζομένοις
ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνῃ, τοσοῦτοις προσ-
παλαίειν· ἐξ αὐτῆς ἀκμῆς νεοτησίας, ἥδη κατα-
γεγηρακότες ἐξορίαις ἀπηνέσι καὶ φυλακαῖς,
ἐξουθενισμοῖς, καὶ λοιδορίαις, νόσοις ἀλλεπαλ-
λήλως καὶ λοιπαῖς τχλαιπωρίαις, ἃς οἶδε μόνος
ὁ πάντ' εἰδὼς καὶ τὸν ὀκτωκαιδέκατον ἀπάρτι
χρόνον ὑπερελχύνοντα. Καὶ τοι φανερώς οἱ πα-

τέρες, οἱ μετὰ θεοῦ πατέρες, οἱ κοινοὶ προ-
στάται καὶ ἀντιλήπτορες, οὐκ ἐν οὕτῳ προδή-
λοις, ὡς αὕτη, κατὰ καιροῦς ἀνακυψάσαις ὑπο-
θέσειν· ἀλλ' ἐχούσαις τι καὶ ἀδηλίας ὅσον
ἐν φαινομένοις, τὰ τῆς κταλλαγῆς ἐν ὁμοιότητι
συνδέσμῳ, καὶ δράσαντες λόγοις οἰκονομίας καὶ
προτρεψάμενοι, παραδείγματα ταῦτα καὶ κανό-
νως, πρὸς τὸν ὅμοιον, εἰ δεήσει, διεγείροντα ζῆ-
λον ὑμῖν τοῖς ὀψιγόνοις κατελελοιπάσι. Καὶ
σκεπτέον εἰ μὴ οὕτως. ἔχον ἐστὶν - ὅπερ ὁ
τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμος, ὁ τῶν ὀρθῶν δογμα-
των τῆς ἐκκλησίας στύλος ἀκλόνητος, ἀγακλεῶς
ἐν αὐτοῖς ἔθνεσι, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ ἀξιεπαί-
νως εἰργάσατο· τῶν μὲν μίαν ὑπόστασιν τῷ
στενῷ τῆς γλώττης λεγόντων, τῶν δὲ τρεῖς ὑπο-
στάσεις, καὶ ἀντεγχαλούντων ἀλλήλοις· ἐπὶ σα-
βελλισμῷ καὶ ἀρειανισμῷ, τὸν νοῦν ἀναλεξά-
μενος ἀμφοτέρων, καὶ τῷ συμφῶν τῆς ἐννοίας
συνδήσας ἐκατέρους εἰς ἓν, παριδὼν τὸ διακ-
λάττον τῶν λέξεων, καθὼς ἐκ τοῦ πρὸς Ἀντιο-
χείους ἐκτεθέντος τόμου τοῦ μάκαρος, ἐξεστὶν εἰς
πλάτος καταμαθεῖν τὸν βουλόμενον.

ΞΒ'.

Πόσον οὖν ἥπερ ἐκ τούτων ἐκείνῳ τηνικαῦτα
παρῆν· τὸ πρόχειρον ἡμῖν εἰς συμβάσεις, ἐκ
τῶν προσελθόντων δὴ μόνων τοῦ θεοσόφου Κυρίλ-
λου τῷ καταφανεῖ λίαν, καὶ μηδὲ σικιὰν διδόντι
προφάσεως. Ἀλλὰ καὶ Μάξιμος ὁ θαυμαστός τὸν
ζῆλον καὶ τὴν σοφίαν, φωνᾶς μὲν πολλάκις τοὺς
θεοφόρους πατέρας παραχωρεῖν διαβεβαιούμε-
νος, - ἐννοίας δὲ οὐδαμῶς· καὶ καθεξῆς ὡς
ἀνωτέρω που παρεθήκαμεν τῆς διαμαρτυρίας
ταύτης ἐνθάδε πλεόν ἐκφαίνει, λέξεσιν ἐπ' αὐταῖς
οὐ σημασίαις μόναις, τὸ ῥωμαίους διχγγελλόμε-
νον ἀναδεχόμενος ἐμφανῶς· καὶ τὸ ἐξ υἱοῦ
τρανῶς ἀντὶ τοῦ, δι' υἱοῦ φάσκων. Ὁ καὶ αὐτὸ
παρὰ τοῦδε καὶ λοιπῶν ἱεροκηρύκων παραδεδο-
μένον ἐστὶν ἐπὶ λέξεως, δοκῶ μοι μάλλον ἀρμο-
δίως ἔχειν ἐνταῦθα λόγοις, ὅσον ἐκφάνσεως πρὸς
ἡμᾶς.

ΞΓ'.

Ἐπεὶ τοι γὰρ τὰ τῶν θεοπροκρίτων διδασκάλων πρὸς ἐνὸς τὸ ἀπαράλλακτον ἐπιφέρονται κατὰ πᾶν, τὸ ταῖς τοιαύταις εἰσηγήσεσι ληφθὲν τῷ ἱερομάρτυρι Διονυσίῳ παρὰ δειγμα· ἐν οἷς - ἄλογον καὶ σκαιὸν - πᾶν ἀποκαλῶν, τὸ μὴ δυνάμει τοῦ σκοποῦ προσέχειν, ἀλλὰ ταῖς λέξεσιν καὶ τοῦτο μὴ τῶν τὰ θεῖα νοεῖν ἐθελόντων ἴδιον εἶναι· ἀλλὰ τῶν ἥχους ψιλοῦς ταῖς ἀκοαῖς εἰσδεχομένων· ἐπάγει λέγων· ὥσπερ οὐκ ἐξόν τὸ τέσσαρα ἀριθμὸν διὰ τοῦ δις δύο σημαίνειν· ἢ τὸ εὐθύγραμμα διὰ τῶν ὀρθογράμμων, ἢ τὴν μητρίδα διὰ τῆς πατρίδος, ἢ ἑτερόν τινων πολλοῖς μέρεσι τοῦ λόγου ταῦτο σημαίνοντων. Ὁ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ περὶ τοῦ πνεύματος λόγῳ πρὸς τὰ ἐναντίον οὕτω μεθοδεύων φησίν· - Εἰ δέ σου τὰ δις πέντε λέγοντος, ἢ τὰ δις ἐπτὰ, τὰ δέκα συνήγον, ἢ τὰ τεσσαρεσκαίδεκα ἐκ τῶν λεγομένων· ἄρα ἂν σοι ληρεῖν ἐνομισθῇν; καὶ πῶς, τὰ σὰ λέγων· ἢ γὰρ οὐχὶ καὶ ἡ ἡμῖν ἐναργῶς ταῦτα; Ἡρῶτον μὲν ἐν ἐκείνοις, οἷς ἐκπόρευσιν δι' υἱοῦ ἀνομολογοῦντες, ὡς δι' υἱοῦ συνάγουσιν ἐκ ταύτης ὑπαρξίν ἐπιτίθεσθε· ἢ γὰρ οὐχ' ἀρμόττον πῶς φάσκειν, φωνοῦσι σαφῶς τὰ ἡμέτερα. Μᾶλλον μὲν οὖν οὐχὶ διαυγῶς ἐντεῦθεν τὴν ἀτελεύτητον αὐτοὶ καταδίκην καθ' ἡμῶν ἐπηγάγετε, δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν καταγγέλλοντες, καὶ τῇ ἀνομογραφίᾳ πλήρει τομογραφίᾳ, τὴν δι' υἱοῦ ὑπαρξίν ἀτελεύτητα κατακρίναντες; δεύτερον δὲ οἷς ἡμῖν κατέχουσι σκληρῶς τὸ δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι καὶ μετὰ τῶν ἐξ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι κηρυττόντων, τὴν εἰρήνην τῆς ἑχθρας ἀνθελομένους· ὅπως ἀπαιτοῦντες ἐνάλλεσθε, ἢ γὰρ οὐ κατάλληλον αὐτῆς, πῶς ἀντεπάγειν διὰ τῶν τοῦ θειοτάτου Μαξίμου φεγγομένοις, ὅπερ ἡμεῖς αἰτεῖσθε, καὶ συλλαβαῖς αὐταῖς καὶ νοήμασι; καὶ τρίτον, οἷς ἐξ υἱοῦ προχεῖσθαι καὶ προῖέναι τρυνοῦσι, καὶ μετὰ τῶν ἐξ υἱοῦ πρε-

σβεύοντων ἐκπορεύεσθαι πρὸς ἐνωτικήν μοῖραν ἡμῖν συνελθοῦσιν, ἱταμῶς ἄγαν ἐπίκεισθε;

ΞΔ'.

Ἡ γὰρ οὐχὶ κἀνταῦθα, πῶς ἀντεπιφέρειν ἀνῆκον, σφοδρῶς ὅπερ ὑμεῖς ἐπὶ ζητήσει βοᾶτε· διὰ τῶν τοῦ θεαυγοῦς Κυρίλλου δείκνυσιν παριστάντων, ὡς προχεῖται φάναι τὸν σωτῆρα, καὶ προείσιν· οἷς εἴρηκεν ἐκπορεύεται; μενοῦνγε πάντῃ καταφανέστατα· πάρεστιν οὐκοῦν ἐντεῦθεν ὑμῖν εἰδέναι λίαν ἀναμφιλέκτως, καὶ παντὶ προαιρουμένῳ γινῶναι τὸ ἀληθές, ὡς τὰ σύνεγγος ταῦτα δὴ μόνον τῶν θεοπροβλήτων ἀμφοτέρων μυσταγωγῶν, ἀρκεῖν εἰς σύστασιν ἐντελῇ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ὁμονοίας καὶ συναφείας, καὶ δίχα τῶν διειλημμένων πατρικῶν θεοκροτήτων, ἐπὶ διαλαλιαῖς οἰκονομικαῖς τε καὶ πράξεσι παραινήσεων· καὶ ταύτας ἐκείνων χωρὶς ὀποτέρωσθε βουλητὸν, ἐπ' ἐνίαις τῶν μυρίων ἐν γραφαῖς φερομένων χρήσεων θεολογικῶν. Αὐταῖς φημι ταῖς δοκούσαις μὴ λαμπρὰν πλουτεῖν τὴν φανέρωσιν, ἱκανὰς τυγχάνειν ἀποτρέψασθαι πάμπαν, τὰ τῆς κακῶς πχρεισφθαρείτης διχονοίας καὶ διαστάσεως.

ΞΕ'.

Ἀλλὰ τούτων ἀποστάντες ὑμεῖς, ὡς μὴ κατ' ἀρέσκειαν προβαινόντων, ἐμβριθῶς ἐρωτήσετε λίαν· - πρὸς ταῦτα καὶ τὸν αὐτοκράτορα διηρηθηκότες· - τινὰ τὸν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐν πατριάρχαις διαπρέψαντα λογιζόμεθα Γερμανόν, καὶ ἡμῶν ὡς πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς διαλέξεως ἀπευθυνομένων, ὅπερ ἐν δόγμασι μετ' ἐπιεικείας ἀποκριναμένων, ὡς ἓνα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ ποιμένων καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ καὶ λόγῳ βεβιωκότων. Οὐ μὴν ὥστε τινὰ τῶν ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς ἀγίαις συνόδοις διαλαμφάντων, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν κατὰ καιροῦς ἀναφυσῖσαν καταβαλόντων, καὶ τὸν ὀρθὸν κινδυνεύοντα λόγον τῆς πίστεως κρατυνάντων, ὧν καὶ ταῖς περὶ θεοῦ

διδασκαλίαις ἡ καθολικὴ ἐκκλησία καθάπερ εἰ
τισι κοιναῖς ἐννοίαις καὶ θέσεσι καὶ κανόσι, καὶ
ἁξιώμασιν ἐνστηρίζεται· Αθανάσιον δὲ φημι τὸν
πολύαθλον, καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ Κύριλ-
λον τὸν θεσπέσιον καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς ἐπιλοί-
πους τῆς εὐσεβείας ἐκράντορας.

ΞΓ'.

Τούτους ὁλοσχερῶς παραδραμόντες ἐπεικεί-
σεσθε μᾶλλον λεπταῖς μεθόδοις καὶ ἐπινοίαις
ἐναντιούμενους πρὸς ἐκείνον ἡμᾶς ἀποφῆναι λο-
γικῶς καὶ τόνδε μυχισάμενον πρὸς ῥωμαίους.
Κάντεσθην πλήθη καὶ δήμους κατ' ἡμῶν πάλιν
ἀνάψαι, σπουδῇ ποιήσετε πλείστην, τοῖς συνή-
θεσι τούτοις, ὡς στεῖραῖς ἄλλαις ἀποδείξεσιν
ἐδραζόμενοι. Καίπερ τὸν ἐν ἐπηκόῳ πανδήμῳ
διάλογον, ὡς τὰ τῆς ἀπειλῆς πρὶν ὑπῆρχεν, ἀπα-
ρκετικῶς ἐκκλίνοντες· ἄλλως δὲ μυχισώμενοι
δήλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐν παραβύστῳ κατὰ τὸ βου-
λητὸν ὑμῖν κεκινημένων γενέσθαι, πρὸς τοὺς ἐν
καιρῷ τοῦ σχίσματος· τὰ τοῦτου κρατύνοντας
ἀντιδικηθῆσθαι καὶ πραγματικῶς ἔσθην τὰ τῆς
δικαστάσεως ἔχειν δεόντως· ἡμᾶς δὲ κοινὸν μῦθος
καὶ βδέλυγμα παριστάνοντες. Ἐπεὶ εἰς τὴν ἀπὸ
τοῦ χρόνου κραταίωσιν κατηντήκειτε, καὶ τοῦδε
τῆς κατ' ἡμῶν ἀκρατοῦς ὑμετέρας ὁρμῆς καὶ τῆς
ὅλης ἀγωνίας πραγματικὴν εἴλεσθε ποιήσασθαι
τὴν βεβήωσιν, ἀναγκαστὸν ἄνωθεν, ὡς πρηκολευ-
θήκει, τὰ τῆς ὑποθέσεως κατ' ἐπιτομὴν ὡς οἶόν τε
παραθεῖναι κἀνταῦθα καὶ τὴν ἐκείθεν ὑμῖν ἐσχύν,
ὁπόση εἴη, παραστήσαι καὶ πέρας ὁποῖοι τινες
καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐν τοῖς ῥωμαίοις λογοειδῶς
ἀντικαταστάντας, οἷς ἐναβρύνεσθε κατ' ἡμῶν·
ἐνόπτριζεσθε τοῦ ῥήγματος χρόνοις.

ΞΔ'.

Πρώτη μὲν οὖν διαφορά τις ἐπὶ τῷ λόγῳ
τοῦ δόγματος εὐρίσκεται· τῶν ἐνθάδε πρὸς τοὺς
τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἐν ταῖς ἡμέραις Μα-

ξίμου τοῦ οὐρανόφρονος, καὶ αὕτη τὴν αἰτίαν
σχοῦσα τῆς ἀφορμῆς, παρὰ τὸ τοὺς ἐνταυθοῖ,
καὶ τοὺς τῆς ἐώας πάντας ἐπὶ τῇ τῶν μονο-
σελητῶν αἰρέσει παρὰ τοῦ Πάπα διανοχλεῖσθαι
μέχρι τῶν αὐτοῦ συνοδικῶν ἐπιλαβέσθαι· καὶ
μὴ περαιτέρω προβῆναι φανερῶς καθορᾶται,
καθὼς ὁ βουλούμενος ἡκριβωμένως διελεῖν τὰ
τῆς, ἥς προεμνήσθημεν, πρὸς Μαρίνον ἐπιστολῆς
τούτου δὴ τοῦ θείου πατρὸς, εἴσεται καθαρῶς·
ἐκείνοις μὲν τῆς παρὰ τῶνδε μαρτυρουμένοις
ἐγκλήσεως τὸ οὐκ εὐλογον, τούτοις δὲ τῆς
παρ' ἐκείνων αἰτιάσεως ὄντως τὸ δίκαιον. Ἀλ-
λ' ἐκεῖθεν ἄχρι δὴ καὶ ἐς Φώτιον, καὶ ὁ διὰ
μέσου χρόνος, ἐπὶ πολὺ τῆς διακοσιοστῆς πλη-
θὺς καθέστηκεν ὅπερ ἐκτεινόμενος, βαθεῖα τις
γαλήνη καὶ νηνεμία, καὶ σύνδεσμος ὁμοφροσύ-
νης ἀμφοῖν ἐπεκράτει ταῖν ἐκκλησίαιν· καὶ
ροπή τις ἀντιπνοίας οὐδοπωσοῦν. Οὗτος δὲ δει-
κνυται πάλιν τὸ Ῥωμαίοις κηρυττόμενον κακί-
ζων, καὶ δεινὰ κατ' ἐκείνων ἐντεῦθεν προσεπι-
πλέκων, καὶ τάρχχον ἀνεγείρων σφοδρότατον,
καὶ ἡ πρὸς τοῦτο κίνησις αὐτοῦ καὶ διέγερσις,
ἐκ τοῦ τὸν μὲν Ἰγνάτιον τῶν θεοφόρων ἀνδρα
καὶ θεαρέστων, ὃν καὶ τιμᾶν ἐν ἀγίοις ἡ κα-
θ' ἡμᾶς ἐκκλησία παρέλαβεν· οὗτος δὲ συνεξ-
ταζόμενον ἔτι τοῖς ζῶσι τὸν θρόνον ὑφείλετο
Κωνσταντινουπόλεως, παρὰ τοῦ τῆς Ῥωμαϊ-
κῆς πρωτεύοντος ἐκκλησίας ἀντιλήψεως ἐπιτύγ-
χάνειν, καὶ βοηθείας· τοῦτον δὲ ἀπωθεῖσθαι,
καὶ μὴ πειθόμενον ἀφορισμοῖς καὶ ἀναθέμασιν
ὑποβάλλεσθαι. Πλὴν ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ ἐπὶ τοῦδε
τρικυμῖαι καὶ ζάλαι καὶ θορυβώδεις ἐπαναστά-
σεις ἐπὶ πλείστον διήρκεσαν, παρ' αὐτοῦ δ' ἐσαυ-
θις κατεστωρέθησαν τέλεον ἐν καιρῷ τῷ καθή-
κοντι τοῖς ἐκεῖσε δεχθέντος· κἀνταῦθα περιφανῇ
τὴν θεραπείαν, τῆς κορυφωθείσης κακίας ἐργα-
σάμενου καὶ διὰ μεγάλης καὶ σχεδὸν οἰκου-
μενικῆς συνόδου, τὰ τῆς προτέρας ἐνωτικῆς
ζέοντος καταστάσεως βεβαιωσαμένου, καὶ πᾶν
αὐτῷ λαληθὲν καὶ παρὰ τὸν κατὰ τῆς Ῥωμαίων
ἐκκλησίας πυρὶ παραδόντος καὶ ἀναθέματι, κα-

ὅπως καταξέσται τῷ προειρημένῳ· τὸ μὲν τῆς ἡμετέρας προτεραιῆς ἰδεῖν λόγοις ἐγκείμενα πλατυτέρως, τὸ δὲ ταῦς ἐξ ὧν ἐσχόμεν βίβλοις διεξιδικαστέον ἐστὶ μᾶλλον καὶ ἐντελεστέρον.

ΞΗ'.

Ἦν οὖν ἐξ ἐκείνου καὶ αὐτὸν σύνδεσμος ὁμονομίας εἰληκρινούς. ἔθνεσιν ἐκατέροις, καὶ περιόδοις ἐτῶν ἐν αὐτῇ παρωχῇκει, πλήρης ἐπὶ μέτροις ἑκατοντάδος εἰς ἐβδομηκοστὸν ποσὸν μένη τὸν ἀριθμὸν, ἕως προεδρίας τῆς τοῦ Κηρουλαρίου. Ἀφ' οὗ δὴ τὸ ἐς δεῦρο κεκρητηκὸς παρεισέδω σῆμα τὰς αἰτίας ἔχον ἐπίπαν, ἐκ τῆς τῶν κοσμικῶν πραγμάτων συγχύσεως, ἐκ τε τῆς ἀποστασίας ἐν Σικελίᾳ τοῦ Μανιάκη, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν ἀπαν διαφύλαξ τοῦ τηνικαῦτα τῶν ἐνταῦθα κυριαρχούντος, ἐκ τε τῆς Ἀργύρου δῆτα τοῦ Ἰταλοῦ περιεργίας ἐπὶ τῷ σκηνδάλῳ καὶ συνωθήσεως· καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τούτων ἐκ τῶν ἱστορούντων τῷ μὴ παρέρῳς θέλοντι μετιέναι δῆλα καθίσταται. Τίς οὐκοῦν ταῦτ' εἰδὼς ὡς ἔσχε γενέσθαι; τίς ἀπλῶς ἐννοῶν, οὐχὶ παρὰ πάντα λόγον τὸν τοῦ δικαίου, ὅσον ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, τὰ τῆς ἔχθρας διαγνοίῃ ἂν περαιοφθῇ καὶ διαστάσεως; ἐξ αὐτῶν ἄρα τῶν χρόνων, ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀκολουθίας, ἐξ αὐτῆς τῆς σφῶν παραστάσεως, τετρακοσίων ἐνιαυτῶν, παρολίγον, ἢ μὴδὲ τοῦτο σύμπαν ὑπάρχει διάστημα τὸ παραρρῶν ἀπὸ τῆς τοῦ Κώνσταντος βασιλείας ἐκγόνου κρατάνακτος Ἡρακλείου, καθ' ἣν ἀκμάζων ὁ μέγας ἐτύγγανε Μάξιμος καὶ τοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλεύων ἀγωνας, ὁ τὸ Ρωμαίοις, ὡς ἔχει λεγόμενον φανερώς ἀναγγέλλων καὶ ὑπερηγοῶν, ἄχρις αὐτοκρατορίας τοῦ Μονομάχου.

ΞΘ'.

Ἐφ' ἧς αὕτη περ ἡ μεμενηκυῖα ῥήξις εἴληφε τὰς ἀρχάς. Καὶ τίς τοὺς ἐργάτας αὐτῆς ῥήττει

καλῶς δεδρακέναι, δευτέρους ἡγησάμενος, ἐν εὐφήμῳ ἐρῶ, τὸν τε ῥηθέντα τῆς ὀρθοδοξίας πάμμεγαν ὁμολογητὴν καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνου διὰ μέσου κατ' αὐτὸν ἐτέρους, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς τῶν διττῶν ἀγίων οἰκουμενικῶν συνόδων πείους πατέρας· τῆς ἑκτης δὴ φημι καὶ ἐβδόμης τοῖς μετὰ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι πρεσβευούσης, ὡς μεμαρτύρηται, ὅροις τῆς ἐνώσεως προσανέχοντας· καὶ δίχα τοῦ νῶ λαβεῖν ὡς τὸ τῶν σκηνδάλων ἅπαν, ἐκ κοσμικῶν πραγμάτων παρεισήχθη περιπετείας. Καὶ ὡς πρὸς τοῦτ' ἐπέδραμε Κηρουλάριος ἔρωτι τοῦ κατ' ἐξοχὴν τῆς ἐκκλησίας ἀκούῃ τὸ πρωτεῖον περιποιήσασθαι, καὶ τοῦ τοῖς ἐρυθροβαφῆσι πεδίλοις ἐγκαλλωπίσασθαι, φενακισθεὶς ὑποσχέσεσιν, ὧν καὶ παρὰ τοσοῦτον ἀπήλαυσε, ὡς ἐπιχειρῆσαι μόνον καὶ παρ' αὐτὰ συναπολαβέσθαι σφίσι· καὶ ὅπερ ἐκέκτητο τῆς καθέδρας ἀπελαθεῖς· ποῦ δὲ καὶ χῶραν ἔξει τοῦ λογισθῆναι δεόντως ἔχειν, τῆς ἔχθρας οὕτως ἐπισπεσοῦσης, ἅπερ οἱ καθεξῆς κατὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ θρόνου λογογραφικαῖς ἰδέαις συνέθεντο· τὰς ἀρχάς ἐξ ὧν ἐπέπλεξε Φώτιος, ἀριδῆλως ἀναλεξάμενοι, παλινφιδίαν οὕτως ἔσαι τὸ παράπαν εἰ μὴ εὐρίσκετο; τὸ δεκτὸν οὐδ' οὕτως ἂν κεκτηθῇ τὰ τοῦδε, λόγοις ἀρρεπουῖς διαγνώσεως ἐνομιζέτο τοῖς, ὡς ἀμυδρῶς ἐνεχαράχθη, τὰ τοῦ μάκαρος εἰδόσι Μαξίμου, καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνου θείων διὰ μέσων συνόδων μέχρ' αὐτοῦ Φωτίου, τῷ τῆς ἐκκλησίας στερεώματι διαλάμψαντας.

Ο'.

Ὅταν δὲ πρὸς τῷ τοιούτῳ ἔχειν, καὶ αὐτός ὁ τούτων γεννήτωρ, τρόπον ὃν εἰρήκειμεν, ἀκυρώσας γνωρίζηται, διὰ συνελεύσεως αὐτόχρημα παγκοσμίου τῶν συνεισδραμόντων ἀρχιερέων, ὅλως τρεῖς ἑκατοντάδας ἀπαρτιζόντων, πρὸς τῷ ὀγδοηκοστῷ καὶ ἐνὶ, καὶ τὴν τῆς προτέρας ὁμοφροσύνης ἀνανεῶσας εὐστάθειαν, ἣν ἀνατρέπει

πάλιν αἰτίαις ταῖς σημανθείσαις ὁ Κηρουλάριος, διὰ μόνης ἐγγράφου βασιλείας τῆς τοῦ Μονομάχου κελύσεως καὶ παρουσίας ἐπισκόπων, μηδ' αὐτὸν ἀριθμὸν συμπεραίνοντων τὸν δέκατον. Πῶς οἱ τούτοις ἐνστηριζόμενοι, κἀκεῖνα τοιούτῳδῶς ἔχοντα, ταῖς κατὰ Ρωμαίων οἰκείαις, ἀντιθέσσει προβαλλόμενοι, οὐχὶ λίαν ἀναμφιλόκτως, ἐξ αὐτῆς ἀκολουθείας τῆς τῶν πραγμάτων, τὸ ἀπαράδεκτον τοῖς σφετέροις ἐπιμαρτύρουνται:

ΟΑ'.

Ἦνίκα δὲ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, σύμφωνοι καὶ πρὸς σφᾶς ὑμεῖς οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀντίθεροι καὶ ἀσύμβατοι, τίσιν ὁμονοοῦντες ὀφθῆσθε, μικρὸν ἀρθήσης τῆς ἐνὸς σκεδασθείσης ἀγλῶς, κἄποθεν ἀπροσδοκῆτως δικυγασάσης βασιάνου, καὶ ἰθυτενοῦς ἐξετάσεως, πάντας ὑμᾶς, οἶμμι, συνθέσθαι τῶν, ἀφ' οὗ τὸ κρατήσαν παρσισερβύη σχίσμα, λογικῶν ἐξυφανθεισῶν ἀντικαταστάσεων ἐπὶ συγκροτήσει τοῦδε, τὴν τῆς καλουμένης ἱερᾶς ὀπλοσῆκης, ὀνομαστοτέραν γινώσκεισθαι καθ' ὑπεροχῇ· ἵνα ταύτης, τῆς ἀνάγκης ἀπαιτούσης, ὡς τοιαύτην καὶ πάλιν μνησθῶ καὶ δεῖν πάντως καὶ ὑμᾶς κατεξαίρετον ταύτη τῶν ἄλλων ὁμοπνόους καθεστάναι καὶ σύμφρονας. Ἰδῶμεν οὖν· αὕτη τὸ δι' υἱοῦ μεγαληγύρως ἀνακηρύττει, ὡς πατέρες παρέδοσαν· κύτη τὴν δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν οὐτ' εἰς ὁμωνυμίαν ἀπάγει, καὶ τὴν δι' υἱοῦ ὑπαρξίν κατ' ἔπος ἀναγορεύει τρανώτατα. Ὑμέτερον ἐν τῇ τομογραφίᾳ, εἰ καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ παρὰ τισιν τῶν ἁγίων ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἴρηται, τὴν εἰς ἀίδιον ἔκφανσιν ἡ λέξις ἐνταῦθα, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι κατὰρως σημαίνειν βούλεται πρόοδον· καὶ αὖθις ἐν ἐτέροις· οὐμὴν ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῷ πανηγύφῳ πνεύματι δι' υἱοῦ· ἐκείνη τὸ ἔστι καὶ τὸ ὑπάρχει· τὸ πεφηνέναι τε, καὶ τὴν πρόχυσιν ἐπὶ τε πατρὸς καὶ υἱοῦ, τὴν ἀίδιον ὑπαρξίν προδηγήσεται. παριστάνειν σαφῶς ἐκλαμβάνεται.

ΟΒ'.

Ὑμέτερον, τὸ σὺν τῇ ἐκπορεύσει καὶ τὰς φωνὰς ταύτας ἀπερικαλύπτως ὁμωνυμεῖν· βοήσεις ὑμῶν, ὡς ἐάσαιμι τᾶλλα, νομοθετῶν ἀφοτέρων ἐν ὑψηλῷ πεπαρῆχισμένῳ Κυπρίου τε καὶ Μουζάλωνος, τοῦ μὲν τὸ δι' υἱοῦ, χεῖρον εἶναι τοῦ ἐξ υἱοῦ, τοῦδε, ὡς ἡ δι' υἱοῦ ὑπαρξίς εἰ συσταίη, τὸ πᾶν εὖ ἔχειν ἀπηρτίσθαι τῆς ὑποθέσεως, εἰδ' οὖν ὅλοσχερῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἀνατέρεχται. Εἰ γοῦν ἐπὶ τούτοις ὡς θεμελίους, ἡ καθ' ἡμῶν ἐκκήρυξις γέγονεν, ἡ ῥηθεῖσα δὲ βίβλος ὡς ἐκ προσώπου τοῦ μεγαλωνύμου βασιλείως Μανουὴλ ἐσχεδίασται, σύνετε μόλις ἐπιστατικοῖς ὀφθαλμοῖς ὅλη ταύτη διόλου προσεσχηκότες, καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν τὰ ὑμέτερα παρὰθέμενοι, ποῦ μοίρας παρ' ὑμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτοκράτωρ ἐγκρίνεται. Βλέψατε γνόντες, εἰ μὴ συγκατάδικος ἡμῖν καθ' ὑμᾶς ἐντεῦθεν οὗτος καὶ συναπόβλητος, εἰ μὴ ὁ τοῖς αὐτοῦ σύμψηφος τοσοῦτος τῶν ἀρχιερέων ἐσμός, τῶν τε παρὰ τούτου προβεβλημένων πατριαρχῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν καθεξῆς μετ' ἐκείνους κατὰ διαδοχὰς ἄχρις ἡμῶν, οὕτω μετὰ τὸ ἀποφανθῆναι τοῖς τῶν πείων ἔπεσσαι διδασκάλων, σφῶν ἐκστῆναι κατεπειχθέντες, καὶ πρὸς τοῦδε μετακωρηκέναι· προσωμίας ὁμαῖς ἀκατέκτοις, ὡς ἐξ αὐτῶν ἡμᾶς ἀπελέγξαι, καὶ τὸ ἐντεῦθεν κράτος ὑμῖν ἀπρόσμαχον ἀναδείξαι· κατὰρως καὶ σφίσι ὁμογνωμοῦντες ὁρᾶσθε καὶ συμφερόμενοι· ὡς ἐνὸς ἐκάστου πρὸς τὰ τῶν ἐκτεσέντων ἐπὶ τῇ ὑποσέσει, οὐ τοῦ διακληψέντος σκηπτούχου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τῶν μετ' ἐκείνον, εἰ παρὰ γυμνώσαι πρὸς τὸ ἐντελές ἡβουλήθημεν, ὁπόση τις καὶ οἷα προδήλως ἡ ἀφ' ὑμῶν ἐναντίωσις, πραγματείας ἂν ἄλλης ἴδιον ἔργον ἐποίησάμεθα. Νῦν δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, τοσοῦτον, ὡς ἐν κεφαλῇ φαμέν· οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν, τῶν νεοφανῶς τι κλινοφωνησέντων, τῷ Μουζάλωνι καὶ Κυπρίῳ κατὰ τῶν κειμένων ἐπὶ θεολογίᾳ πατριαρχῶν ὅρων

καὶ παρὰ δόσεων, διηγορευκῶς τὸ παρὰ πάν, συγγράμμασι τοῖς οἰκείοις εὐρίσκεται· οὐδεὶς ἄλλοιῳ σὺν σημασίαις φωνήσας ἐπὶ τῷ, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· παρὰ τὸ, ἐκ Πατρὸς ἐκπορεύεται· οὐδεὶς τὸ προβολεὺς διὰ λόγου τοῦ ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος, μὴ εἰς αἰτίαις λόγον παραλαμβάνουσιν· οὐδεὶς τὸ διὰ τοῦ προσεχῶς μηδὲν διαφέρειν τοῦ προσεχέως· ὅπερ ὁ Νύσσης ἐπὶ διαφορᾷ τῆς τοῦ υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἐκ πατρὸς ἀπὸ τοῦ προοδου τεσσολόγηκεν. Οὐδεὶς ἐκ μὲν τῆς οὐσίαις τῆς ἐνυποστάτου πατρὸς· ἐκ δὲ τῆς οὐσίαις υἱοῦ τῆς ἐνυποστάτου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἐν οἷς ἐκ τῆς οὐσίας Πατρὸς καὶ υἱοῦ διακρίθησαν οἱ πατέρες παραδεδώκασι· οὐδεὶς αἴτιον υἱοῦ καὶ Πνεύματος τὸν Πατέρα τῷ λόγῳ τῆς ὑποστάσεως, οὐ τῆς φύσεως· ὁ οἶδε πᾶς ὁρπόδοξος κατ' ἀμφοτέρω· ὡν καὶ τοὺς ἐλέγχους σὺν σφίσι, ἐν ἑτέροις τῶν ἡμετέρων λόγων ἐκφαντικωτέρως ὁ βεβουλημένος ἐπόψεται· οὐδεὶς τούτων οὐδὲν τι τῶν ἐν τοῖς τῆς διαστάσεως πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἀντικαταστάντων Ῥωμαίοις, γραφαῖς συνζέμενοι ὅλως ὁπτάνεσθαι· οἱ καὶ λόγῳ ἄλλως συγχύσεως καὶ ἀπαγωγῆς οἰκοῦσιν ταῖς εἰς ἄτοπον ἔσπευσαν ἐκείνοις ἀντεπιφύεσθαι, τῶν καταφανῶν ἐπὶ συμβάσει πάντα θεολογικαῖς ἐκουσίως, ἢ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποσχόμενοι χρήσεων, ἀντικρυς ἐκεῖνο ποιοῦντες· ὁ καὶ αὐτῶν ἔνιοι τῶν κατ' αἶμα προσφικωμένων ἐκ τινος δρᾶν εἰώσασιν διενέξεως, τῶν ἐπ' ἀνθρωπίνους πράγμασι περιπετειῶν, ἀντεπεγερόμενοι κατ' ἀλλήλων δυσφημίαις, καὶ ταῖς ἐπὶ καταγνώσει καὶ αὐτῆς πρησικαίαις ὀλιγαῖς κατακρήσει, καὶ τούτοις στοιχοῦν· εἴτα τῆς ἅμα σφίσι χριστιανικῆς μὴ ἔχοντες ἐξίμου κοινωνίαν ἀποδίστασθαι· καὶ εἰ τὴν νῦν ἐνταυτοῖς κρατοῦσαν ἐν ἀλλήλοις διαφορὰν ἐννοήσαιτό τις· οὐ τὴν ἐπὶ τῇ, περὶ ἧς ὁ λόγος, ὑποπέσει φημί· τὴν δὲ γε πρὸ αὐτῆς, ἣν ἴστε καὶ μέχρι τῆς δευρο προήκουσαν· ὅπως οὐκ ἄρτίως μόνον, ἀλλὰ ἄρ' οὐπερ ἐπεισῆλθε πᾶτες καὶ ἀσεβεῖας παρασκευάζει τὸν ἕτερον γράφει

σθαι· καὶ λόγοις μὲν οὕτως· ἔργοις δὲ τοῦ κοινωνεῖν ἀπείργειν διεγείρει παντάπασιν· καὶ ταῦτ' ἐν ὁμογλώσσοις δῆτα καὶ ὁμοφύλοις. Πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἐτι γινώσκεται τὸ λεγόμενον· πῶς δὲ κἀκτούτων οὐ πίστωσιν σχοίη, μὴ ῥίζαν ἐπέεσβεβεία κεῖσθαι κακίας εἰς ἀφορμὴν· εἴ γε λόγοις μαχομένοις ἐκείνοις τοῖς τὴν διάστασιν συκροτοῦσι, μὴ ὡς τούτοις δὴ τοῖς ἀγγχοῦ ληφθεῖσι· δυνήσκειν παρεισδύναι τὸ ἀκοινωνήτον, ὁπηνίκα δὲ καὶ τινες ἐξ αὐτῶν, τῶν ἀδικαστάτως, ἐν οὕτως εἴπω δισταμένων, τὸν Βουλγαρίας δὴ φημι Θεοφύλακτον, ἄνδρα τῶν ἐπὶ σοφίᾳ κλέος ἐνεγκάμενων, κατὰ τις ἐμφανῶς· ἐν μόνῳ τῷ συμβολῷ τὴν προσήκην μὴ προσιέμενον· ἐν ἄλλοις δὲ πανταχοῦ καὶ γραφαῖς ἀπάσαις, καὶ λόγων ὁμιλίαις καὶ διαλέξεσιν ἀκωλύτως διδόντα πάντα καὶ προτρεπόμενος· Πῶς αὐτὸν φέρειν ἔχνος ἐν ταύτῃ τι δισταγμοῦ, ῥήμασιν ὁρᾶς δόξης ὅλως ὑποτοπάζει, καὶ μὴ τηρήσει μόνη τοῦ τὸ σύμβολον ἧς ἔλαχεν ἐκείσεως ἔχειν ἐνίστασθαι; ποῦ δὲ καὶ τὸ συνέχεσθαι πρὸς τοῦτον ὑμῖν, καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, τοσούτῳ δέουσιν ἐφ' ὅπερ οὗτοι προτρέπονται περιόπτως ὑφειμένον μήτοιγε προτρεπτικὸν ὅποσόν ἐξαγγεῖλαι· ὅσῳ καὶ συμβόλου χωρὶς ἀσεβεῖας ἐπέκεινα καλεῖν ἐξεῖναι καὶ πάντολμα κατ' αὐτοῦ λέγειν μὴ ὑποστέλλεσθαι· πρὸς ἡμᾶς δὲ γε τὸ παυμαστόν, καὶ τῶνδε πόση τις, ἐφ' ἣ κατεκρίθημεν εἰρήνην τῇ τῶν ἐκκλησιῶν, ἢ συγκρότησις· οὗς ἐπὶ τοῦ μέσου παραγαγεῖν ἐσπουδάσατε· κατ' ἡμῶν μὲν ὡς ὀλοσχερῶς φερομένους· πρὸς ἅπαν δ' ὑμῖν ὡς ὁμόφρονάς τε καὶ συλλήπτορας, ἀποστάντες ὅλῳ ῥυτῇ τῶν πατρικῶν πενηγοριῶν καὶ διασαφήσεων· σύνετε τούντεῦθεν ὅση τις καὶ οἷα ἡ σύναρσις, πλήρεις ὄντες συνέσεως· ἀλλ' ὁ ἐν πατριάρχαις παγγέραςτος φερονόμενος, ὃν ἐν Νικαίᾳ τῇ τῶν Φρυγῶν, ἐργασίαις ἐφημεν ἀριστεύσαι ποιμαντικαῖς· τούτους γὰρ ἐν μέσοις διαλόγοις ἐξ ὀνόματος παρελάβετε· ποῦ μοῖρας ὑμῖν τετάσσεται τῆς πραγματικῆς κατ' ἡμῶν καταπαιχθείσης ἐπισυστάσεως,

συνοδικοῖς σημειώμασιν ἀσφαλέσι· τοὺς ἐν τῇ
τῆς Κύπρου νήσῳ περιφανεῖ φυλῆς ἀπαχθέντων
ἡμετέρους, ἐντελεῖ πᾶσαι τὴν πρὸς τὸν ἀπο-
στολικὸν πρὸνον τῆς πρεσβυτέρου Ῥώμης πνευ-
ματικῆν ὑποταγὴν προτρέψαντες· καὶ τῷ ταύ-
της ὑπέκειν κατὰ πάντα προέδρῳ· οἷς ἀνῆκον
περιφιλῆ λαὸν ποιμενεῖ καὶ διδασκάλῳ κατὰ θεὸν
ὑποτάττεσθαι, μᾶλλον δὲ τοῦ καταδίκης ὑμῖν ὁ
ταῦτα πέμενος ἀπαχθήσεται· τοῦ δὲ καὶ Μα-
νουὴλ ὁ μετ' ἐκεῖνον ἐν αὐτῇ πόλει τῇ τῶν
Φρυγῶν τοὺς πατριρχικοὺς ὀϊκκας εὖ διψύνας·
ἐπειδὴ καὶ οὗτος ἰσχυραῖς ὑπογραφαῖς ἐμπεδώ-
σαι συνέχευε τῇ ὑπ' αὐτὸν ἱερᾷ τῶν τότε συνει-
λεγμένων ἀρχιερέων ὁμηγύρει, τὴν μετὰ τῆς
Ῥωμαϊκῆς καπέδρου ἐνωτικῆν καταλλαγὴν ἐπὶ
παν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ὠχυρώσατο· καὶ τὴν
κωλύμεν ἔσχευ ἐκ σωματικῶν τινῶν αἰτημάτων
τοῦ τηνικαῦτα χαριτωνύμου βασιλέως· τοῦ διευ-
πετήσαντος τὰ τῆς πράξεως· τοῦ τιμωρίαις ὑμῖν
θεούσης ἡ θυὸς αὐτῇ τῶν πατριρχῶν, καὶ μετὰ
πάντατον περιστήσεται· τοῦ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ποι-
μένων ὄμιλος ὁ λοιπός· οἱ μὲν οὕτω παρκαλεу-
σάμενοι τοῖς ἐκτὸς ἐμφανῶς· οἱ δ' ἐνταῦθα τὰ
τῆς συμβάσεως, οὐκ ἄλλως ἀπηρτικότες· ἢ ὡς
γένονεν ἐν ἡμῖν· πῶς ἀνάσχοισθε τὰ ἐκείνων,
οἱ παρὰ ταῦτα τοῖς ἄρτι καιροῖς, ἀρχιερέων ἡλί-
κον καὶ ὅσον στίφος, πρεσβυτέρων ὑπερεκτεινο-
μένας πλησῦς, διακόνων ἐσμούς ὅλους, ἐξοστρα-
κισμῷ καὶ ἀφαντώσει παραπεμφόμενοι, καὶ τῶν
ἀχράντων καὶ φρικωδῶν καὶ αὐταῖς ταῖς νοεραῖς
οὐσίαις, ὦ τόλμης! κατορχησάμενοι· καὶ πα-
ρήμι τὰ τῆς πολυειδοῦς κατὰ ἡμῶν εὐσύνης τῶν
ἐν τοῖς περὶ θεοῦ λόγοις, εἰς ἐλέγχους ὑμῖν ἀντικα-
ταστάντων, τὰ ἐκείνων δὲ παρενείρω, τῶν ἐν τού-
τοις φωνησάντων οὐδεπωσοῦν· πῶς ἐνέγκοιτε τὰ
ἐκείνων, ὡς ἐν αὐτοῖς ἄρα χρόνοις τοῦ σχίσμα-
τος, Λατίνοις οὐχ ὅπως τὴν εἰς πᾶν ἀνήκουσαν
χριστωνύμοις κοινωνίαν ἐδίδουν· ἀλλὰ καὶ αὐ-
τὴν ἕστεργον σφῶν μετουσίαν τὴν ἐν ἱερατείᾳ·
κατὰ περίστησι πᾶτερος τῶν ῥηθέντων πατριαρ-
χῶν, ὁ δεύτερος δηλαδὴ, παρ' ἰταλῶν τινος ἐξ

ἐπνοῦς δῆτα τοῦ ἡμετέρου, πρεσβυτέρους τρεῖς
τὸν ἀριπλὸν χειροτονησέντας, καὶ τῇ Νικαίων
ἐπιδεδημηκότας, μετὰ τῶν οἰκείων δεζόμενος
ἱεράσσει· καὶ συνοδικὸν ἐπὶ τούτῳ γράμμα
προαγγέων· ἢ καὶ πᾶσι τοῖς βουλομένοις κατα-
φανῆς ἦν· ὥστερ δὴ περὶ καὶ τὰ τῶν ἐρ' ἐνώ-
σεσι ταῖς διὰληρσεῖσιν πράξεων τε καὶ σημειώ-
σεων εἰ μή που νῦν τῶν κατὰ ἡμᾶς βυβλοῖς
ἀπολείας παρκαδεδώκασι ἐνιοι· μὴ ἀγνοεῖν γὰρ
ὑμᾶς οἶμαι τὰς ἐπισέσεις τινῶν, οὐ τῶν πρώην
ἀλλὰ καὶ τῶν νῦν ἐν τῇ καταρχῇ κινήσει τῆς
ὑποσέσεως· ἐπὶ τοῖς ῥητοῖς τῶν Ἀγίων, τὰς
ἀφαιρέσεις τε καὶ ζυσμάς, καὶ προσπήκας καὶ
ἀλλοιώσεις παντοδαπὰς· ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, πῶς
ἂν καρτερήσητε καὶ αὐτῆς ἐκείνου ἐρωσύνης
κοινωνεῖν τοῖς τοιούτοις, οἱ παρὰ μόνας εἰρήνης
σπονδὰς μετὰ τῶνδε, τὴν ἐνσάδε πᾶσαν ἱερα-
τικὴν τάξιν ἐξχαρνίσαντες, καὶ νέαν ἔνθεσμον
καὶ κανονικὴν ὄγκωσεν συστησάμενοι· Πῶς δὲ
καὶ βασιλεῖς ἐκείνους ἀνευσύνους παρέλθητε,
Μανουὴλ φημί τὸν περιέκλυτον αὐτονάρχη, ὃν
συγκατάδικον ὑμῖν, ὡς προδέδεικται, λόγοις
ἔχοντες τοῖς τοῦ δόγματος· πῶς οὐχὶ καὶν τού-
τοις ρυνεῖτε κατάκριτον· οἷς πράξει καὶ ση-
μειώσεσιν εὐρεσεῖσιν ἐγγράφοις, μετὰ τῶν τῆς
οἰκείας κληρουχίας ἱεραρχῶν, τὰς πρὸς τὴν Ῥω-
μαϊκὴν καπέδραν ἐνωτικῆς συμφωνίας ἐκύρωσε,
καὶ τὸν χαριτωνύμον, οὐ δὴ προσεχῶς ἐμνή-
σθημεν, στεφηφόρον, τῆς βασιλίδος ἔξω τῶν
πόλεων, ἐν τοῖς τῆς ἐώας μέρεσι διαπρέψαντα·
ὦν καὶ εἰ συνέσεις πᾶν ἀμφίβολον ἐν τοῖς πνευ-
ματικοῖς διαλύσασθαι, κοσμικαῖς περιπατεῖαις,
καὶ σωματικῶν αἰτημάτων ἀνωμαλίαις ἀπεύχρη-
σεν· Πῶς παρκαδέμητε σφᾶς ἀσώρους, οἱ παρὰ
τὰς τοιαύτας συνήκας, τὸν φιλόχριστον καὶ
φιλευσεβῆ βασιλέα τὸν ἀγγελώνυμον, τῆς νενο-
μισμένης ἐπὶ τελευτῇ κηδεῖας καὶ ψαλμωδίας
ἀνάξιον κρίναντες, καὶ κρείττονος τούτων ἄνευ,
ἤπερ ἔμελλε μετὰ τῶνδε τυχεῖν τῆς παρὰ
θεοῦ στάσεως ἀξιόσαντες· Πῶς ἄρα τὰ σφῶν
ὅλως παρίδητε, ζῆλον φέροντες ἐν καρδίᾳ πυρίπ-

νοον· καὶ παρὰ τρέφω τῶν ἐν τοῖς κατ' ἐὼ πατριάρχαις χρόνοις ἀναρχανέντων ἱερῶν ἐκπληρώσων· λόγων καὶ πράξεων ἐκβάσεις, ἐπὶ καταλλαχῇ τῇ τῆς ἐκκλησίας, ἥς μὲν ἀλληλοδιαδόχως εἰς ἡμᾶς ἀφικόμενας, ἥς δὲ καὶ παρ' αὐτηκῶν ἀγγελλοῦσθαι, καὶ αὐτοῖς ἐκμύονων περιόπτων ἀνδρῶν· ὡσαύτως καὶ μεγάλων ἐτέρων ἀνάκτων ἐπὶ περισσεύει κατεπέμψαι ταύτης τῆς πράγματις γνωρίσματος· γράφαις ἐνσεσημασμένα, καὶ φιλαρέτων δὲ οὐκ ὀλίγων ἐνθάδε ποιμένων ἀκούσματα, τοῖς προτεθεῖσι δ' ἀρνούμενοις, ὡς ἐπίπαν παρήμι κατανοεῖν τοῦ τῆς ἀληθείας ἐξεταστέας· ὅταν ὑμῖν ἐνυπάρχει· καὶ πρὸς αὐτοὺς δεῖτε τοὺς ἐν τοῖς τῆς διαστάσεως πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἐν βασιλευσὶ καὶ ἀρχιερεῦσι περιωνύμου· τὸ σύνδρομον, καὶ τοῖς περισπουδαστοῖς πατριάρχαις· καὶ εἰ τὸ συνέχευται καὶ τῶνδε τὸ παρὰ πᾶν ἡμῖν ἐστίν, ἐφ' ᾗ δὴ συνέλευσει τῶνδε ἐκκλησιῶν διετέθημεν, τοῖς ὡς ἀληθῶς δεύτερον πᾶν ἡγουμένοις, πρὸς τὸ ταῖς θεοπροφηταῖς ἐπὶ ταύτῃ κατηγορίαις τῶν θεοφρονητῶν διδασκάλων ἐδράζεσθαι· καὶ ταῖς σφῶν ἐπ' αὐταῖς θεοσόφοις οἰκονομικαῖς εἰσηγήσεσι.

ΟΓ'.

Πλὴν ἐπὶ πᾶσι τελευταῖον ὑμῖν παρὰ τῆς ἐμῆς κατὰ φερωνυμίαν Θεοδώρητον ἀποφανθέντα τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τῶν Στουδίου καθηγησάμενον, ὅς τοις τῆς ἐβδοματικῆς ἀγίας οἰκουμένης συνόδου θεοῖς καὶ ἱεροῖς πατράσιν· εἰ καὶ μετ' αὐτὴν τῷ χρόνῳ, συναριθμῶς γνωρίζεται παρ' ἡμῖν, ἢ μᾶλλον ἐν τοῖς κρατύνασιν ταύτην ἐνθέοις ὁμολογηταῖς καὶ μυσταγωγοῖς, πολὺς ὑμνεῖται τὸν ζῆλον, ἀδύνατον ἄλλως γεραίρεται τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶσιν, ὑψηλὸς ἐν αὐτοῖς ὑπάρχων· οἱ τῶν ἀρχήθεν δεσπολῶν ὄλων μυστηρίων, καὶ μετὰ θεὸν ὁδηγῶν καὶ σωτήρων· τῶν ἐν ταῖς κροτηθείσαις ἱερῶν ἀπάσαις συνόδοις φωσφορησάντων, ἐπιφράγισμα καθάπερ καὶ συμπέρασμα ἰερόθεν ἡμῖν φανέντες ἐπρωτανεύθησαν. Ο τοιοῦ-

τος πρὸ βραχέων ἄρα χρόνων τῆς τοῦ Φωτίου πατριαρχείας ἀμυάζων εὐρίσκεται, καὶ τοῖς ὑπὲρ ὁμολογίας ἰδρωσιν ἐγκαλυπτόμενος, ὡς μέσον ἀμφοῖν κράτορα καθεστάναι τὸν εἰκονομάχον Θεόφιλον, ὁ δ' ἀπὸ τοῦ θεοῦ Μαξίμου μέχρι τούτου διήκων χρόνος, τὴν διπλὴν ὅλην ἐνίκυτῶν ἐπιπλεῖστον ὑπερβαίνων ἑκατοντάδα, πεφθκότες ὡς ἡριθμήσαμεν, ἀναδείκνυται· καὶ μαρτυρία σαφὴς ἐκατέρωθεν ἐκ τε τοῦ πάλαι λόγοις ὑπερηγορίας διηγγελκότος τούτου πατρὸς, καὶ Φωτίου τοῦ συνεγγυς ῥήμασι κακηγορίας ἐπὶ τοῦ μέσου θεμένου, τὸν ὁμολογητὴν εἰδέναι Θεόδωρον, Ῥωμαίων τὴν ἐξ ἀμφοῖν ἀναγόμεναι· Ἀκούσωμεν οὖν ὅποια πρὸς σφᾶς καταφεύγων, ὡς σὺν ἡμῖν τοῖς ἀνέκαθεν δεσποδογγοῖς πατράσι, μετὰ τῶν συνομολογητῶν αὐτοῦ πλεῖστον καθηγουμένων πρὸς τοὺς οὕτω πρεσβεύοντας γράφει τε καὶ φησι· καὶ καθεζῆς οἶα πρὸς τοὺς ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν.

ΟΔ'.

Ἐν ἐπιστολῇ τοίνυν τῇ πρὸς τὸν πᾶπαν Πασχάλιον, μετὰ τῶν τοιούτων συσπουδαστῶν διέξεισιν οὕτω φωνῶν· - Ἀκούε ἀποστολικὴ κήρυξ, θεοπρόβλητε ποιμὴν τῶν Χριστοῦ προβάτων, κλειδοῦχε τῆς οὐρανῶν βασιλείας, πέτρα τῆς πίστεως, ἐφ' ᾗ ὠκοδομεῖται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· Πέτρος γὰρ σὺ, τὸν Πέτρου θρόνον κοσμῶν, καὶ διέπων. - Καὶ μετὰ τινα· - Δεῦρο δὴ ἀπὸ δυσμῶν ὁ χριστομίμητος· ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπόσῃ εἰς τέλος. Πρὸς σέ εἰρηκε Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν· καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στηρίζεις τοὺς ἀδελφούς σου. - Καὶ αὖθις ἐν ἐτέρᾳ, πρὸς τοῦτον μετὰ τῶν αὐτῶν. - Ὑμεῖς οὖν ὡς ἀληθῶς ἡ ἀθλόωτος καὶ ἀκαπτήλευτος πηγὴ ἐξ ἀρχῆς τῆς ὀρθοδοξίας· ὑμεῖς ἀπάτης αἰρετικῆς ζάλης ἀπωκισμένος εὐδῖος λιμὴν τῆς ἐκκλησίας· ὑμεῖς ἡ θεόλεκτος πόλις τοῦ φυγαδευτηρίου τῆς σωτηρίας - Καὶ πολλὰ τοῖςδε παρὰ πλῆθος πρὸς αὐτὸν, καὶ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας προέδρους διατρανοῖ.

OE'.

Πρὸς δέ γε τοὺς ἐνθαδὶ θεῖω προβλέπων ἐν πνεύματι μετὰ τῶν συναθλητῶν ᾧ δὴ καὶ φθειγόμενος ἦν, τὴν μέχρι τοσούτου προβάσαν τῶν νῦν μανίαν· καὶ οἷον τήνδε προαναστέλλον, καὶ φωναῖς ἐννομότοις βεβαιοῦται διαπρυσίσις· ὡς οὔτε κατὰ τὸ περελυθηδὸς κατ' αὐτῆς δὴ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, αἱ τῶν αἱρέσεων ἡδυνήθησαν γλωσσαλγίαι. Αὕτη γάρ, ὡς ἴστε, πάντως, ἀκλόνητος τῷ σάλῳ τῶνδε μεμένηκε, καὶ τῇ ταύτης συμμαχίᾳ καὶ οἱ θεοὶ πατέρες ἡμῶν ἐνταῦθα πᾶσαν βλάβημον δόξαν συνοδικῶς ἀπετρέψαντο. Οὔτε μὲν ἰσχύσκειν ἕως τέλους τὸ σύνολον. Καὶ δὴ πρὸς Ναυκράτιον ἐπιστέλλων κατ' εἰκονομάχων οὕτω φησί· - Μαρτυρῶ ἔρτι κατενώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· ἐκτύπος ἀπερρήξαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· τοῦ κορυφαίου θρόνου, ἐν ᾧ Χριστὸς ἔθετο τὰς κλεῖς τῆς πίστεως· ἧς οὐ κατίσχυσαν ἀπ' αἰῶνος, οὐδ' ἂν κατισχύσωσι μέχρι συντελείας πύλαι ἔδου, τὰ τῶν αἱρετικῶν δηλαδὴ στόματα, ὡς ἡ τοῦ ἄψευδοῦς ὑπόσχεται.

OS'.

Καὶ πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ τὸν Ἀρμενιανόν, ἔτι φρόνημα τὸ οἰκεῖον μὴ φανεροῦντα καὶ περὶ τὸ ὀρθόδοξον χρηστεύμενον, μετὰ τῶν ἀγωνιζομένων οὕτω συντίθησιν· - Εἰ δέ τι ἀμφιβαλλόμενον, ἢ δικαιοσύμενον τῇ θεῇ ἡμῶν μεγαλοσίᾳ διαλύεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως εὐσεβῶς, ἢ μεγάλη καὶ θεοστήρικτος χεὶρ, ὡς ζηλοτυποῦσα τὰ θεῖα ἐπ' ὠφελίᾳ τοῦ παντός, κελυσάτω παρὰ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης δέξασθαι τὴν διασάφην, ὡς ἔγνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς πατροπαράδοτως ἐξεδόθη. Αὕτη γάρ Χριστομίμητε βασιλεῦ, ἡ κορυφιοτάτη τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, ἧς Πέτρος πρωτόθρονος, πρὸς ὃν ὁ κύριος φησί· Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ἔδου οὐ κατίσχυουσιν αὐτῆς. Τούτοις ἐπόμεθα, καὶ

τοῖς πραγματικοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ χρόνου θεωρουμένοις ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, τοῖς θεόθεν ἀποφανθεῖσι κηδεμόσι καὶ διδασκάλοις, μηδὲ τοῖς ἀπ' αὐτῶν ὧν ἐπὶ τοῦ μέσου παράγετε, τῶν ἐν καιρῷ δηλαδὴ τῷ τῆς διαστάσεως λειπόμενοι συγκροτήσεως· ὑμεῖς δ' ἐκείνοις τοῖς ὄντως θεόφροσιν ὁμολογηταῖς, μὴ πειθόμενοι, καὶ πρὸς τούτους ἐναντιούμενοι, τίσιν εὐρεθῆτε συνόντες, χιθρίας ὅθην ἀναλαμπάσης, ὡς καὶ αὖ φαίην ἐκ τηλικαύτης σκοτομῆνης τε καὶ ζοφώσεως.

OZ'.

Ἄλλ' ἐν τούτοις, ὃ τῶν παρόντων λόγων ἀκροαταί, δόξαν τῷ κραταρχοῦντι, λήγει μὲν τὰ τῆς διαλογικῆς ἀγωνίας. Ἀπαγόμεθα αὖτις εἰς δωμάτιον ἐκεῖνο τὸ στενωπόν, ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ πρόην φρουροῖς τηρεῖσθαι καὶ φύλαξι· καὶ τὰ μὲν τῆς διαλέξεως ὡς ἔσ/εν ἡμῖν ἀνηγγέλη κατὰ τὸ δυνατόν. Ἔστιν ἂ καὶ παραλιποῦσιν, ὡς ἐκ τῶν εἰκότων ὑπάρχει λογίσασθαι· καὶ γὰρ εἰς ὅλην ἡμέραν ἀτεχνῶς ἐξετάθη τὰ κατ' αὐτήν. Ἔστι δ' ἂ καὶ προσθεῖσιν, ὡς παρ' ἡμῶν δηλοῦται τρανώτατα. Πλὴν ὡς τὸ παρενθὲν τοῖς κευσμένοις ἐνταυθοῖ συλλαμβάνεται, τῆς αὐτῆς τυγχάνον διανοίας καὶ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ τε καὶ συμπεράσματος· οὕτω δὲ καὶ τὸ προσενθὲν τῶν τότε λαληθέντων οὐκ ἀπολείπεται, τῶν αὐτῶν καθεστῶς νημάτων καὶ τοῦ αὐτοῦ κρουνοῦ τε καὶ ρεύματος. Ἐκεῖσε δ' οὖν ἤμεν ἡμεῖς τοῖς ῥηθεῖσι φρουρούμενοι, καὶ μέχρι πολλοῦ καθ' ἡμέραν, ἢ καὶ τινων ἐκ διαλειμμάτων, λόγοις παλαιόντες οὐκ ἔτι τοῖς ἐξ ἀντιρρήσεων συγκεκροτημένοις, τοῖς δέ γε πολὺ μᾶλλον τὸ ἐπαγωγὸν κεκτημένοις, πρὸς θελημάτων τῶν σφεῖς προβαλλομένων ἐκπλήρωσιν· καὶ σπουδὴ τις ὥρῃτο συχνή τοῦ κρατοῦντος δι' ἐλλογίμων συγκλητικῶν ἀνδρῶν καταπεμπομένων ἡμᾶς ἐλκύσαι, κατάνευσιν ὁποῖω δὴ τινι τρόπῳ δοῦναι βραχεῖαν καὶ πάροdon ἐντεῦθεν ἐτοιμαῖσαι τοῖς σπουδασταῖς Κυπρίου, ταύτης ὡς δεδραγμένοις ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἀναγαῖσαι δόγμα

μὲν ἀθετῆσαι τὸ τῶν πατέρων, ἐφ' ὃ τὰ τοῦ δικλόγου γέγονεν, ὡς ἐνεχαρχήθη, συνθέσθαι δὲ ταῖς καινοφωνηθείσαις ἐν τόμῳ βλασφημίαις Κυπρίου τε καὶ Μουζῶλωνος.

ΟΗ'.

Καὶ ἦν ἐν τούτοις λόχος οὐχ ὁ τυχῶν. Τέλος ἐπεὶ μὴδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο, συνελθεῖν ἡμᾶς τοῖς οὕτω μνηστρομένοις διεβεβαίωτο. κυροῦται τοῖς καλουμένοις μεγάλοις ἀρχαίοις ἀχθέντας ἀσφαλῶς ἡμᾶς ἐγκλεισθῆναι. Καὶ γίνεται, συνεκπεμφθέντος καὶ τινος ἡγεμόνος τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπεὶ τούτῳ φρουρῶν, συγκαθεστῶτος. Ἔτι δὲ καὶ τοῦ πρότερον, τρίτος ἡμῖν ἀνύεται χρόνος ἐνθάδε, καὶ περὶ πού τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου καθεζομένοις, ἥκει τις ἐν μιᾷ τοῖς τῆς ἐκκλησίας συγκατειλεγμένος λογᾷσι, Γαλλισιώτης τοῦπῶνυμον τῷ ἀνδρὶ, λόγους κομιζὼν ἐκ τοῦ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἄρτι κατέχοντος· καὶ ἦσαν οὗτοι μετριοφροσύνης πλήρεις, οἷς τε περὶ ἡμῶν ἐδήλουν, καὶ οἷς περὶ αὐτοῦ παρίστων τοῦ στεῖλαντος καὶ παρακλητικοὶ τινες προσέειπεν καὶ διεγερτικοί, πρὸς τὸ παραγεγονότας ἡμᾶς εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν μετ' αὐτοῦ, καὶ τούτων ὁ μεταπορθευτής ἐπὶ τέλει τετράδιχ' ἑνὶ τῶν κόλπων ἐξενεγκὼν καὶ πρὸς ἀκρόασιν ἡμᾶς καταστήσας, εἰρηκότας μόνον, εἰ κατὰ τὸ εἶκος ἐνδεδόται οἱ παρ' ἡμᾶς ταῦτα ἔσται διελθεῖν ἐσκεμμένους, καὶ πρὸς ἀπολογίας, εἰ δεήσει χωρήσαι, καὶ ἀντιγράφαι· καὶ παρευθὺς φανεῖς ἀνανεῶν ὁλοσχερῶς, ἀναγινώσκειν ἀπάρχεται· καὶ τὰ μὲν γεγραμμένα φωνῶν ἦν οὗτος καὶ διερχόμενος.

ΟΘ'.

Ἡμεῖς δὲ τούτων πρὸς ἕκαστον ἀντιπαρατιθέμενοι τοὺς ἐλέγχους ἤμεν σχεδίως ἐμπύπτοντες, ἔνθα δὴ καθιεστήκεισαν, καθημένου καὶ τῶν ἐν φρουροῖς ἡγεμόνων ἐνός, καὶ τῶν λεγομένων κηρωμένων λίαν ἐπιμελῶς· ὧν ἐφ' ἱκανὸν προκεχωρηκότων, ἐπαίπερ ὁ πεμφθείς ἐπὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ κεκομισμένοις μηνύμασι, νόστου μεμνη-

μένος ἀπολογίᾳς ἤτει· βουλόμεθα πρὸ πάντων φαμέν τὰ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῷ γράμματι λελεγμένα, τῷ πεπομφότι γνωστά γενέσθαι, καὶ περὶ τοῦ ἀφικέσθαι θελητὸν ἐπεὶ καθέστηκεν ἐλευσόμεθα. Πλὴν εἰδέτω βεβαίως ὡς μετὰ τηρήσεως, τῆς τοῦ συνειδότος ἡζομέν τε καὶ ὁμιλήσομεν, καὶ τοῦδ' ἐκσταίμεν οὔποτε. Ἀπῆει καὶ γοῦν, καὶ τὴν ἐξῆς αὐθις ἐπιδημεῖ, καλῶν ἡμᾶς καὶ κατεπείγων ὑπερβαλλόντως, ὡς δὲ τινων ὑπόνοιαν σχοίημεν ἐκ ῥημάτων, μὴ τοὺς λόγους ἡμῶν ἐντελῶς διαπορθευθῆναι διατεινόμεθα μηδαμῶς ἡμᾶς ἐκόντας, εἰ μὴ γένοιτο τοῦτο, παραγενήσεσθαι, καὶ ὅς ἀπῶν καὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἐπικνίων κατὰ τὸ βουλευτὸν ἡμῖν θεῖναι πάντα δυσχυρίζεται, καὶ τὴν ἀπέλευσιν οὐχ' ἤττον ἐπιταχύνει.

Π'.

Καὶ ἡμεῖς ἀπερχόμεθα, καὶ μετὰ τοῦ καλέσαντος ὁμιλοῦμεν, εἰρηνικοῖς ἡμᾶς δεξιουμένου καὶ νεύμασι καὶ φωνήμασι, καὶ περὶ πλείστου ποιουμένου κοινωνίαν στέροζαι τὴν μετ' αὐτοῦ. Κάπειδ' ἡμῶν εἰς μνήμην ἔλθοι τόμος ὁ τοῦ Κυπρίου, εὐθὺς ἐκεῖνος κηκῶς τόνδε προβῆναι διαγορεύει, καὶ μὴ δεκτὸν ἔχειν ἐμφανῶς ἀναγγέλλει, καὶ ἡμᾶς ἐντεῦθεν ἀγαθυνοῦναι καὶ πρὸς αὐτὸν διατεθῆναι πως παρασκευάζει· καὶ πρὶν εἰδὼς μήτοιγε μέλαινι καὶ καλᾷμω συνελπεῖν τοῖς τούτου καινοφωνίαις, ἀλλ' οὐδὲ τῇ βουλῇ καὶ σκέψει παρῆναι, καὶ τὰς ἐκβάσεις, ὅς καὶ καθεξῆς ἐντυγχάνων ἐνδιαθέτως, οὐχὶ κοινὸν εὐαγγέλιον φάσκει, οὐχὶ κοινὰ τῶν ἀποστόλων ἐπιστολαί, τὸ καθ' ἑκάστην ἐπ' ἐκκλησίαις ἀναγινωσκόμενον σύμβολον οὐ δεκτόν; οὐχ' ὁ ἐβδόμητικός τῶν οἰκουμενικῶν ἀγίων συνόδων ἀριθμὸς ἀσπαστός; καὶ ἡμῶν διὰ μέσου μετὰ μειδιήματος ἀποκριναμένων· καὶ τίς ὁ μὴ ταῦτα κατέμων, καὶ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ σέβων καὶ ἀσπαζόμενος; Ἐκεῖνος οὐκοῦν φησι δυσωπητικῶς· ἐκθέμενοι ταῦτα γραφαῖς ἥκετε μεθ' ἡμῶν εἰς συναφείας δεσμοῦς, σφίσιν ἀρχουμένων, καὶ

μὴ περαιτέρω ζητούντων μηδοτιοῦν· καὶ ἡμεῖς κατανέυσκοντες αἰτοῦμεν ἀπιέναι· κἀκεῖνος ἐνίστατο· μηκέθ' ἡμᾶς καθειρῆσθαι· κατευθύναι δὲ ἐκεῖσε πρὸς ὀλίγον· ἕως τ' ἂν προμήθεια γένηται τις διατριβῆς ἡμῖν καὶ κατασκηνώσεως.

IIA'.

Ἄλλ' ἡμεῖς εὐτόνως καταναγκάσαντες ὑποστρέφωμεν, ὅθεν ἐξήειμεν. Ἐγχαράττομεν μέντοι τὴν αἰτηθεῖσαν γραφὴν, μὴ πρὸς πρόσωπον οἰονδηποτοῦν ἀποτεινομένην, ἀλλ' ἀπολύτως προσηγμένην, ἔνθα δὴ περὶ τῶν συνόδων διαλαμβάνομεν, προσθέμενοι στέργειν καὶ ὅσαπερ οἱ θεηγόροι περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὑπερουσίου τριάδος Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Πνεύματος, ἀπανταχοῦ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων ἐδογματίσταν καὶ ἐθέσπισαν· καὶ δὴ μὴ μελήσας ὁ πρὶν ἀγγελιαφόρος, ἐσαυθὺς φοιτᾷ καὶ μεθ' ἡμῶν ὁμιλῶν, ὡς ἐρωτῶν ἀνεφάνη· τίνα τὰ εἰς οἰκονομίαν ἡμῖν ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐνόντα· πρὸ τῆς τῶν γεγονότων συμβάσεως, καὶ τινας λοιποὺς τοιούτους εἰρήκει λόγους, συνεῖναι καὶ συνδιάγειν, ἡμᾶς ὡς τὸ πρότερον παριστῶντας; Φωνοῦμεν εὐθύς ἀνυπερθέτως ἐρεῖν πρὸς τὸν στείλαντα, ὡς οὐ σκοπὸς ἡμῖν τὸ παράπαν τοῖς τοῦ κλήρου συνδικαιτῆσθαι, καὶ τι τῶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀνηκόντων διενεργεῖν, ἀλλ' εἰρηνεύειν τῶν τινι σεμνείων καθημένους ἐν ἡσυχίᾳ· καὶ ποτε χρονίως καὶ πρὸς αὐτὸν παραβάλλουσιν.

II B'.

Ἦν γὰρ ἡμῖν ἐν ἑαυτοῖς τεταγμένον, δοῦναι μὲν τὴν ἀπλῶς εἰρήνην, οὐ μὴν δὲ καὶ τὴν ἐφ' ἅπασι μετουσίαν ἔχειν καὶ κοινωνίαν τῶν τοῦ Μουζάλωνος καὶ Κυπρίου κατὰ τῶν πατρικῶν θέσεων λυττημάτων, καίπερ καὶ τῶν σφετέρων πολλοῖς ἀπεληλεγεμένων, μὴ τῷ ἀναθέματι παραδεδομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῖς συλληπτῶρων κραταιουμένων ἐκάστοτε· τότε καὶ λαβὼν ὁ ῥηθεὶς γραφὴν τε τὴν ἐκτεθεῖσαν

καὶ λόγους οὕς ἀνεσήμεσα, μεταβαίνει, καὶ χρονιαίου διαστήματος ἐντελοῦς ἔκτοτε παρερρύηκός, λόγος οὐδεὶς ἡμῖν ἐπὶ τούτοις· μόνον δ' ἡκηκόεμεν ἀμυδρῶς, ὡς τοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθημένου, καὶ τῶν εἰς ὄνομα ποιμένων τῷ Κυπρίῳ πλαστουργηθέντων, ἀμφιβολίαι μέσον ἐνέσκηψαν ἐφ' ἡμῖν. Πλὴν πέρχτι τῷ τοῦ ἔτους καλεῖ καὶ πάλιν ἡμᾶς ὁ Γαλησιώτης, καὶ ἐνδημοῦμεν πρὸς ὃν καὶ τὸ πρότερον· καὶ λόγων κεκνημένων, εὐρίσκουμεν ἐν βραχεῖ λόγον ἐκείνον, οὐπερ ἐμνήσθημεν, μετάνοιαν αἰτοῦντος μικράν, καὶ μηδὲν τι πλέον· τοῦτο δὴ τὸ λεπτόν καὶ σοφόν.

III'.

Εἴθ' οὕτως ὑποσχέσεις προτεινομένου, μὴ μέντοι μετὰ παρρησίας φᾶναι προθυμουμένου τὰ τῶν ὑποθεμένων, ἀθετήσεις τε κυρώσεις, ὧν ἀνωτέρω γε δεδηλώκαμεν· ἐπὶ τούτοις ἀντιποιοῦμενον αὐτὸν, ὡς οἰκείου γράμματος ἐκείνου καθορῶμεν, οὐ πέπομφε πρὸς ἡμᾶς, οὐ καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναγγεῖλαι τῷ διακομιστῇ συντεταγμένως διὰ στόματος παρεθήκαμεν· ὃ καὶ τῶν τῇ λογικῇ τέχνῃ σεμνυνομένων οὐτινοσοῦν ὑπάρχον, ἀκηκούτα τὰ διαμηνυθέντα παριδεῖν ἐδοκοῦμεν, ὡς τοῦ εὐθέως ἔξω φερόμενον.

II Δ'.

Καὶ ἃ μὲν εἶπεῖν ἡμᾶς πρὸς ταῦτα καὶ ἀκηκούσαι γέγονε τηνικαῦτα, διηγορευκότος ἑτέρου καθαρῶς, ὡς ἐρρέθη, θυμήρες ἂν ἡμῖν ἐφάνη τὰ μάλιστα, τοῖς τ' ἀκροασαμένοις, πρὸς τῇ μυήσει τῶν λελεγμένων, καὶ χαριεντισμός τις ἂν ἐπηκολουθήκει, καίπερ οἷς οὐκ ἔδει τὸ σύνολον· νῦν δὲ τοσοῦτον ἐπ' ἐκείνοις λεκτέον ὡς αἰρετὸν μᾶλλον ἔσχομεν ὄντως ἐν εἰρηταῖς θανεῖν, καὶ ἥ συνεξεταζόμεθα στενώσει καὶ κακουχίᾳ, ὡς μὴ ἐπέκεινα φαίημεν, ἃ δ' ἐνοπτρίζομεθα στέργοντες, ἥπερ ἐμπεσεῖν εἰς ἃ καθυποβαλεῖν, οὐχ' οἱ κεκληκότες, ἀλλ' οἱ δι' αὐτῶν πειρώμενοι κατεπιείγοντο. Ἀλλὰ παρέντες τὰ

λαληθέντα τὰ τοῦ γράμματος οὐ φέρομεν ὡς ἐνσημανθέντα καὶ κείμενα παρελθεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἦν ἂν ἡμῖν περὶ πλείονος ἄσπαστον· εἰ, καθὼς ῥητήσκαμεν, ἐπεδόθη· καὶ προυβεῖν ἔχει πρὸς ἕπος κατὰ στρωνυῶσιν ὡς εἰσὼς τῆς ἀντιπαρχέσεως· τοῦ στείλαντος δὲ γε μὴ βουληθέντος.

ΠΕ'.

Ἄλλ' ὡς ἐν παρόδῳ μόνον ἀναγνῶναι παρακελευσάμενου, ἡνίκα καὶ οἱ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ λόγῳ περικλεεῖς ἐξεναντίας ἡμῖν, τῶν παρεληλυθότων τέ φημι καὶ τῶν νῦν, εἴ τι που γεγραφέναι καθ' ἡμῶν ἡγωνίσαντο, κρύπτειν ἂν ἡμῶν σπουδὴν ἔθεντο, καὶ μηδὲ πρὸς λόγους ἡμῖν ἥκειν οἱ παρόντες καὶ κατὰ μὴ καλῶς λεγούσιν, ὡς φασιν ἐλεγκτικῶς παριστάνειν, καὶ τὸ δέον δεικνύειν ἐπέλουσιν· καὶ ταῦτα μηδένα τὸν μετ' ἡμῶν ὄντα συνομολογούντων φανοῦντες· δύο καθεστώτων, ὡς δ' ἄληθῶς ἐγὼ προστίθημι καὶ οὐδαμινῶν τινα τὴν σοφῶν ἐπὶ τῇ ὑποθέσει πρὸς ἡμᾶς συνειδῆσιν οἶονται φαίνειν. Ἐπεὶ τοί γε πρὸς τοὺς ἐκτὸς αὐτοῖς οὐδεμίαν φροντίς τῇ τε τοῦ πλήθους οἰκοῦσιν, ὡς πολλάκις ἐλέχθη, ῥοπή, τῇ δ' ἡμετέρᾳ καθεύδει καὶ τῇ τοῦ λέγειν ἀδείᾳ σφίσιν ὅσα καὶ βούλονται· ὅμως ἂ συναγαγεῖν ἡμῖν ἐκ τῆς κατ' ἐπιδρομῆν ἐκείνου τοῦ λογικοῦ πονήματος ἀναγνώσεως ἐξεγένετο, καὶ τότε πρὸς τὸν ἀνάγοντα μετ' ἐλέγχων διαγγελθέντα, καὶ νῦν εἰς μνήμην ἵοντα, ὡς οἶον τε διαληψόμεθα. Σκοπὸς τῷ σκυτομένῳ, τοδὶ, καθὼ καὶ πᾶσι τοῖς ἀρτίως εἰς τοῦτο κεκινημένοις, μήτ' ἐξ υἱοῦ δεῖξαι, μήτε δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· παράγει γοῦν ῥήσεις ἐκ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἐκ τῆς νέας, ὅσαι διὰ ῥήθηδιν ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, τοῦτο κηρύττουσι.

ΠΖ'.

Προστίθησι ῥήσεις θεολογικὰς τῶν ἱεροκηρύκων διδασκάλων τὰς διαποικνούσας, ὡσαύτως ἐκ

τοῦ πατρὸς· καταπικνοὶ τούτους, ἄλλην ἐπ' ἄλλῃ συχνὰς, ἐπιφέρων. ὡς εἰ ἀμφιβολία τις ἀνεφύη περὶ τοῦ ἐκ πατρὸς λέγεσθαι τὸν Παράκλητον, ἢ τούτου μὴ ὄντος· εἰ ἀποχρῶσά τις παράστασις ἦν ἐντεῦθεν τοῦ μὴ ἐξ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ τὸ παρὰ πικνὸν ὑπάρχειν. Εἰς τοῦτο γὰρ ἡ πρόθεσις ἀποτείνεται· ἀλλ' οὐχὶ δεῖξεως ἀκολουθία περὶ ἧδε· ἔδει δὲ μᾶλλον αὐτὸ διαφανῶς ἀναιρῆσαι τὸ ἐξ υἱοῦ τε καὶ δι' υἱοῦ· καὶ μήθ' ὅλως διαγγέλλεσθαι, μήθ' εὐρίσκεσθαι καθαρῶς ἀποφῆναι, ἢ τοὺς οὕτω φρονούντας ἀπελέγχει στερόφως. Εἰ δ' ὅτι τὸ ἐκπορεύεται τίθησιν, ἐντεῦθεν οἴεται πᾶν ἀνύειν τὸ σπουδαζόμενον.

ΠΖ'.

Ἔδει καὶ οὕτω κατὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, πρῶτα μὲν εἰς τὸ ἐξ υἱοῦ τὸν μέγαν ὁμολογητὴν τὸν Μάξιμον ἀνατρέψαι τὸ ἐκπορεύεται τιθέμενον κατὰ λέξιν· οἷς οὕτω διαγορευόντων ὑπερηγορῶν τῶν Ῥωμαίων ὁπτάνεται, καὶ ταῖς θεαῖς χρήσεσι τῶν πατέρων σύμφωνον ἀποφάνεται· καὶ καθεξῆς Κυρίλλον τὸν θεόπνουν, ὃν καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς μαρτυρίαν ὁ πολὺς οὗτος τῶν οἰκείων τούτων ῥημάτων πέρα λαμβάνει· οὐ καὶ τῶν ῥήσεων ἐνίας, αἷς τὸ ἰσόδυναμον ἀριδῆλως ἐναστράπτει τρανῶς ἄνω που παρεθήκαμεν, καὶ λοιποὺς ὡσαύτως, οἱ θεηγορίαις ἐναργεῖσι τὸ ἰσοσθενὲς ἐδογματίσαν.

ΠΗ'.

Εἶτα κακείνους ἀνασκευάσαι διευγῶς ὅσοι περ ἐν τοῖς δι' υἱοῦ τὸ ἐκπορεύεται παρειλήρασιν· ὃ καὶ κατωτέρω ποιῶν ἱταμωτάτως ἀποθρασύνεται· νῦν δὲ τις ὁ ἀμφιβάλλων, οἷς ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, τὸν λόγον εἰς μῆκος ἐκτείνων κατεπείγεται συνιστᾶν· ὅμως τὸ τῇ προθέσει προκείμενον βεβαιότερον συγκροτῶν, διπλᾶς ῥήσεις προτείνει· τὴν μὲν ὡς Κυρίλλου τοῦ θεορρήμονος, τὴν δὲ ὡς Νεῖλου τοῦ ἀσκητικῶς τὸν βίον ἀνύσαντος, ἐκ πατρὸς μόνου λεγούσας ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς τούτοις

ἐλρήν τοὺς τοῦ σφετέρου μέρους μεγάλους ἐκεί-
νους προηγόρους αἰδεσθῆναι Κύπριον καὶ Μουζά-
λωνα, οἱ πειραθέντες ἐπὶ τοῦ μέσου τάσδε πα-
ραχαγεῖν, καὶ δοῦναι γραφαῖς ἀπηλέγχθησαν·
ἅτε μὴ βίβλοις ἐγκειμέναις παραστήσαι δυνη-
πέντες ἀξιοπίστοις, ὡς αἱ τῶν πατέρων ἀληθῶς
πεφυκυῖαι καθεστήκασιν ἐμφερόμεναι· καὶ παρὰ
τοῦτο μηδὲν δικαστηρίοις ἐκείνοις, καὶ τοι σφο-
δρᾶς ἀνάγκης ἐρεθιζούσης, περὶ αὐτῶν ὑπο-
γρύζοντες· ἀλλὰ καὶ τινες παρνεγεῖν προ-
θυμηθέντες· κατασιγάσκοντες· καὶ ῥαδιουργίας
ἐκείνων εὖ εἰδότες τῶν ἐπὶ συστάσει τῶνδε
τεχνασαμένων, καὶ τὸν παρηκολουθηκότα σφίσιν
ἐκ φανερώσεως ὁρίχμενον.

ΠΘ'

Ἐφ' αἷς καὶ λοιπᾶς ῥήσεσι διδασκάλων κα-
ταστρωννύει, πᾶν μὲν ὑμῖν ἐγνωσμένας, ἥμισυ
δὲ διηγέμενάς, ὡς τεθεολόγηται τοῖς γεννή-
τορσιν· ὅθεν καὶ πρὸς τὸν κομισάμενον τὸ περι-
λαμβάνον ταῦτα· καὶ διερχόμενον, ἐφ' ἐκάστη
τοτε, τὸν τε φάμενον θεηγόρον φωνοῦντες, καὶ
τὸ πέρα πεποιημένως ἔχον δεικνύντες· καὶ ὅπως
ἔσχεν ἀπαρχποιήτως ῥηθέν. Νῦν ἐπεὶ μὴ εἰς
χεῖρας ἡμῖν ἐλθεῖν ἐκεῖνο παρὰ χωρεῖται, κεφα-
λαιωδῶς ἐροῦμεν ὅσον ἐν βραχεῖ τινικαῦτα, τὸ
πᾶν συνηθροικότες διαμεμνησκέναι πρὸς τὸν
στείλαντα φθάνομεν· ὡς ἔστι μὲν ἀπαρχατρώ-
τους προτιθέμενον παρορρημοσύνης τῶν θεοπρο-
βλήτων μυστηπόλων τῆς ἐκκλησίας· ὅσαι μὴ-
θ' ἡμῖν ἐμποδῶν καὶ τῷ ἐκθεμένῳ πρὸς τὸ
βουλητὸν εἰς ὄνησιν οὐδαμῶς· ἅτε τῆς κοινῆς
ὁμολογίας ἄψασιν, ὡς δεδῆλωται, καθιστάμεναι·
παράγει· δὲ καὶ καθεξῆς διαφόρους ἐτέρας, ὧν
αἱ μὲν τῆς ἀνυποστάτου καὶ πλασματώδους
ἀναπέφονται διανοίας καὶ ἐργασίας· ἃς καὶ προ-
σεχῶς κατὰ ῥῆμα διηγορεύκαμεν· αἱ δὲ τὸ
μετηλλαγμένον ἔσχον καὶ παρασεσκαυμένον
εἰς γνώρισμα καὶ πέρας τὸ δι' υἱοῦ ἐκπορευό-
μενον τίθησιν ἀπαρεγγχειρήτως· πρὸς δὲ πᾶς
αὐτῷ σκοπὸς καὶ πᾶσα κατέπειξις, ἐφ' ᾧ καὶ

οἶκοθεν φάσκων, ὃ τὸ ταῦτα περιέχον προχα-
γῶν τὰ τοῦ λόγου στρέφων καὶ μεθοδεύων, ἐκ
κατασκευῆς τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται.
περιστὸν ἐπικρίνει τοῦτο καὶ μὴ δεκτὸν· καὶ
τοιούτου νοῆς ἐπισυνείρων ῥήματα, καὶ συνάπ-
των, ὁλοσχερῶς ἀποπέμπεται πρὸς ἃ καὶ τὰ
τῶν ἐλέγχων τότε εἰρηκότες, καὶ τῷ πεπομ-
φότῳ μεταβιβασθῆναι παρρησιαστικότες· ἁρτίως
ὅθεν οὗτος ἰδιοποιεῖσθαι ταῦτα θερμῶς προήχθη,
καὶ ζέοντως ἀναδέξασθαι φαίμεν.

ψ'

Εἶτα καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσιν ἀτοπίαν
δήλην οὖσαν, ὅση τις παρὰ ἡμῶν· οὔτε καὶ κατὰ
καὶ σύμπαρ σχεδὸν ὃ πρὸς τὰδε διαμαχόμενος,
ἀτελεῖ τὴν ἐκπόρευσιν ἐκ πατρὸς λέγεσθαι, καὶ
δι' υἱοῦ ταύτην ἀναπληροῦσθαι, εἴπερ αὕτη
δι' υἱοῦ καταγγέλλοιτο. Καὶ πρῶτα μὲν αὐτὸν
ἔδει καὶ τοὺς τοιούτους μὴ σοφωτέρους ἑαυτοὺς
ἡγεῖσθαι, καὶ τὰ βλάση τοῦ πνεύματος εἰσδύν-
τας πλέον καὶ ἐρευνήσαντας τῶν θεοειδῶν φω-
στήρων Μαξίμου δὴ φημι καὶ Ταρχαίου καὶ τοῦ
Δαμασκίου χαριτωνύμου, τὸ διαπεφυγὸς, ὥστε
καὶ μὴ δυνηθὲν σφίσιν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις εἰς γνῶ-
σιν ἐλθεῖν, εὐρέσθαι, τοῦ ὀρθοῦ καὶ ταῦτ' ἐκφε-
ρόμενον. Εἶτα δὲ καὶ συμβιβάζειν ἔδει πρὸς
τοὺς λοιποὺς πατέρας, καὶ μὴ ἐναντίους δεικνύ-
ναι πρὸς ἐκείνους, καὶ ἀναιρεῖν ἐντεῦθεν, καὶ
ἀνέδην οὕτω κατεξάνιστασθαι· πλὴν ἡμῖν οὐκ
οἶκοθεν· ἀλλ' ἐκ τῶν κατ' αὐτοὺς θεοφόρων, τὸ
πρὸς τούσδε σφίσι σύνδρομον κηρυχθήσεται, καὶ
τὸ μηδεμίαν ἔμφασιν ἔχειν ἀτελείας, τὸ δι' υἱοῦ
τρανωθήσεται καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ
μεγαλωνύμου λαμπτήρος Βασιλείου δογματί-
ζοντος οὕτως· πῶς ἐν τοῖς πρὸς Ἀμφιλόχιον·
- τὸ διὰ τοῦ υἱοῦ δημιουργεῖν τὸν πατέρα, οὔτε
ἀτελεῖ τοῦ πατρὸς τὴν δημιουργίαν συνίστησιν,
οὔτε ἄτονον τοῦ υἱοῦ παραδηλοῖ τὴν ἐνέργειαν·
ἀλλὰ τὸ ἡνωμένον τοῦ θελήματος παρίστησιν·
ὥστε ἡ δι' υἱοῦ φωνὴ τῆς προκαταστικῆς αἰτίας

ὁμολογῶν ἔχει. οὐκ ἐπὶ κατηγορίᾳ τοῦ ποιητι-
κοῦ κίττου παρὰ λυγρύνεται. -

¶ Α'.

Μετέπειτα καὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως, ὡς εἴ-
ποими συνελὼν μεγαλοφώνως ὅσοι δι' υἱοῦ τεθεο-
λογήκασι· μάταιον δὲ κἀκείνων δειχθήσεται
προσέτι τὸ διανόημα τῶν λεγόντων ἐπὶ τῆς
δημιουργίας εἰρηῶσαι ταῦτα, καὶ μηδαμῶς ἀρ-
μόττειν ἐνταῦθα· κἀντεῦθεν τὴν δι' υἱοῦ τοῦ
πνεύματος ἀθετούντων ἐκπόρευσιν, εἴ γε τὴν τῶν
ὄντων πάντων προαγωγὴν καὶ τὴν τοῦ πνεύμα-
τος πρόοδον, δι' υἱοῦ σαφῶς οἱ πατέρες διδά-
σκουσι· καὶ τὴν διαφορὰν ἔν τε τῇ ὁμοουσίᾳ
ἀϊδιότητι καὶ τῇ χρονικῇ ποιήσει παρὰ διδόναι·
ὡς τὸ μὲν ἐκ πατρὸς φυσικῶς ὑπάρχειν, καὶ
ἀϊδίως· τὰ δὲ χρονικῶς τε καὶ δημιουργικῶς,
ὡς ποιήματα· ὥστε τῆς διαφορᾶς ἐν τούτοις
θεωρουμένοις ἐπὶ τε τοῖς κτιστοῖς, ἐπὶ τε τῇ
τοῦ ἀκτίστου πνεύματος ἐκπορεύσει, τὸ ἀτελές·
οὐ μένουσιν ἔξει παρεῖσθυσιν· οἷς ἄμφω δι' υἱοῦ
κατὰ τοὺς σοφρονας, καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτω, κἀν
τοῖσδε τὸ διχλάττον.

¶ Β'.

Καὶ τῆς εὐσεβείας μέγας πρόβολος Ἀθανά-
σιος, ἐμφανῶς παρίστησι φάσκων· - ἥν δὲ ἀδύ-
νατον ἐν τῇ τῆς τριάδος δόξῃ τὸ πνεῦμα δοξά-
ζεσθαι, μὴ προσδικῶς ὃν ἐκ θεοῦ δι' υἱοῦ, ἀλλὰ
ποιητικῶς ἐκ θεοῦ γεγονός, ὡς λέγουσι. - Τὸ
δι' υἱοῦ γὰρ εἰς ἐκάτερον τίθησιν ἐναργῶς, καὶ
τὸ διενήνοχος, εἰς τε τὸ προσδικῶς ἀφορίζει καὶ
τὸ ποιητικῶς τῇ τοῦ ἐνὸς ἐναίρεσει, τῆς ποιη-
τικῆς ὑπάρξεως δηλαδὴ, τὸ ἕτερον κατὰ σκευά-
ζων, τὴν προσδικὴν ἀριδὴλως τοῦ πνεύματος
ὄντων.

¶ Γ'.

Ἔτι γε μὴν ἐμφαντικωτάτως δείκνυσιν καὶ ὁ
τῶν Νυσσέων ποιμὴν, ἐν τοῖς πρὸς Εὐνόμιον
ἀντιρρήτικοῖς, οὕτω θεολογῶν· - τὸ πνεῦμα τῷ

πατρὶ κατὰ τὸ ἁκτιστον συναπτόμενον, πάλιν
ἀπ' αὐτοῦ τῷ μὴ πατρὶ εἶναι, καθάπερ ἐκεῖνος
διαχωρίζεται· τῆς δὲ πρὸς τὸν υἱὸν κατὰ τὸ
ἁκτιστον συναφείας, καὶ ἐν τῷ τὴν αἰτίαν τῆς
ὑπάρξεως ἐκ τοῦ θεοῦ τῶν ὄλων ἔχειν, ἀφίστα-
ται πάλιν τῷ ἰδιάζοντι, ἐν τῷ μήτε μονογενῶς
ἐκ τοῦ πατρὸς ὑποστῆναι καὶ ἐν τῷ δι' αὐτοῦ
τοῦ υἱοῦ πεφηνέναι. Πάλιν δὲ τῆς κτίσεως διὰ
τοῦ μονογενοῦς ὑποστάσης, ὡς ἂν μὴ κοινότητά
τινα πρὸς ταύτην ἔχειν νομισθῇ τὸ πνεῦμα ἐκ
τοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ πεφηνέναι, ἐν τῷ ἀτρέπτῳ καὶ
ἀναλλοιώτῳ διακρίνεται τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς κτί-
σεως. - Εἰ γοῦν μὴ ἔχοντες ἀντειπεῖν, ἐφ' οἷς
αὐταὶ παρήχθησαν τῶν τηλίκων θεηγόρων αἱ
μαρτυρίαι, δρᾶζονται, κἀνταῦθα τοῦ πεφηνέναι,
διακενῆς εὐρεσιλογούντες, καὶ μὴ τὴν ὑπαρξίν ἐκ
τούτου δηλοῦσθαι τοῦ πνεύματος ἐνιστάμενοι,
παριδόντες τὸ κοινῶς ἔρεῖν, εἰς τὸ ὑπάρχειν
ῥῆμα τοδὶ πᾶσι λαμβάνεσθαι, μόνον ἀναμνήσο-
μεν ἀρκεσθέντες, ὡς ἔλεγχος ἄνω σφίσιν ἔστη-
κεν ἀντιμέτωπος, οἷς τὸν μεθ' οὗ συναριθμεῖσθαι
σπεύδουσιν οὗτοι κκματηρὸν ἐκ φωνῆς τῆσδε,
χρήσεως ἐπὶ ταύτης, καὶ κατ' αὐτὴν ἐτέρων τὴν
ἀίδιον ὑπαρξίν τρανοῦσθαι τοῦ πνεύματος διαγ-
γέλλοντα παριστάνομεν.

¶ Δ'.

Καὶ οἷς ἐπὶ λοιπαῖς λέξεσι τοιαύταις ἐκ πα-
τέρων ἐκεῖσε διαγορευόμεν, ὡς καὶ ἡ προσεχῶς
τεθεῖσα πρόοδος ταύταις συνεισχαζείη μοι· καὶ
τοῦ λοιποῦ κατὶδωμεν ἥ θέσεως ἐκ τῆς παρὰ
τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ὁμολογουμένης, τὸ διὰ τοῦ υἱοῦ παρὰ τοῦ πα-
τρὸς τοῦτ' ἐκπορεύεσθαι, περισσὸν, ὡς μὴ ταύτη
συνερχόμενον, ἀλλ' ἐξωθούμενον ἐπικρίνοντες, κα-
τὰ τίνων διαβεβαιοῦνται, καὶ τισιν ἀπερικαλύπτως
ἀνθίστανται· καὶ τὸ μὲν ἐντεῦθεν ἀποσοβεῖσθαι
τρεῖς τῶν θεοσόφων μυσταγωγῶν, τοὺς ἀνωτέρω
μικρὸν κατ' ὄνομα τεθειμένους, καὶ κατ' ἔπος
οὕτω τεθεολογηκότας. Ἐῷ γὰρ καὶ τὸν λοιπὸν
τούτων φάναι κατὰ λόγον, ὅσοι δι' υἱοῦ καὶ δίχῃ

τοῦ ἐκπορεύεσθαι, ῥηματικαῖς ἐτέραις φωναῖς ἐδογματίσαν περὶ ἐλαχίστου σφίσιν ὡς ὀλιγοστοὺς πεψηνόντας, καὶ μὴ κατ' αὐτοὺς τὴν εἰς βάθος τοῦ εὐαγγελίου διάνοιαν κατοπτρεύσαντας.

4E'.

Ἐπεὶ δὴ καὶ τοιοῦτοι λόγοι τῶν οὕτω κεκινημένων, ἢ μᾶλλον ὁποῖοι, παρατρέχω διασαφῆσαι, τὸν τοιοῦτον πρίσμιον αἰσχυρόμενος, ὁ παρ' αὐτῶν προπολεμούμενος, ἐχρὴν ἐκεῖνο δὲ καὶ συνιδεῖν, τὸ σύννοδον ὅλην οἰκουμένην ἐντεῦθεν ἀπορρίπτειν τὴν τὸν ἐβδοματικὸν ἀριθμὸν συμπεράνασαν, καὶ εἰς ἐκατοντάδας ὅλας, ἔτι δὲ δεκάδας ὅλας, ποσομένους ἀγίους πατέρας πλουτήσασαν· οἱ τὴν οὕτω νῦν ἀθετουμένην θεολογικὴν ῥῆσιν, ὡς περιττήν, τῇ θέσει τῆς ἐτέρας ἀποφηνάμενοι σύμφωνον ἐπεκύρωσαν. Ἐφ' ᾧ καὶ τῶν δεόντων ἡμῖν ἐπὶ τούτοις ἀφ' ἐαυτῶν μηδὲν τι φθεγγόμενοι, ὃ μὴ τοῖς θεοφορήτοις ἐρηρσιζόμενοι, καὶ αὐτὰς παραθεῖναι γνώμας ἐκείνων, ἐκ τῶν τῆς τοιαύτης συνόδου πρακτικῶν ἀναλεξαμένοις, ὡς προηνέχθησαν.

4F'.

Εὐρίσκεται καὶ γοῦν ἐν αὐτῇ τόμων προβιβασθεῖσα δυάς, ὁ μὲν ἐκ μέρους κεκομισμένος τοῦ τῶν ἀνατολικῶν, ὁ καὶ - τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός ἀϊδίως ἐκπορευόμενον - καταγγέλλων· ὁ δὲ παρὰ Ἱερωνίου προηγμένος τοῦ ἐν πατριάρχαις ἀγίοις περικλεοῦς, ὁ καὶ - εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον - ἀναγορεύων τρανώτατα. Ὡς μεγαληγόρως ἀναγνωσθέντων, οἱ συνεληλυθότες σεπτοὶ καὶ θεῖοι πατέρες, τὰς οἰκείας ἐπ' ἀμφοτέροις γνώμας πιστοῦνται· καὶ σφῶν ὁ μὲν οὕτως ἔχουσιν τὴν αὐτοῦ προφέρει· - ἐν μηδεμιᾷ ἐννοίᾳ παραλλάττοντα καὶ τὰ νῦν ἀναγνωσθέντα γράμματα ἐκ τῆς ἀνατολῆς πεμφθέντα πρὸς Ἱερωνίον τὸν ἀγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἰκουμένην πατριάρχην, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσμολογηθέντος ὅρου τῆς πίστεως, εὐρών, καὶ γὰρ ὁ

ἀνάξιος τούτοις συντίθεμαι. Ὁ δὲ καὶ ἀναγνωσθέντα γράμματα Ἱερωνίου τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμένου πατριάρχου, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως παρὰ τῶν αὐτόθι ἀρχιερέων, τοιαύτην οἰκειότητα ἔχειν ἡγοῦμαι, ὥστε μηδεμίαν ἐτερότητα ἐν αὐτοῖς εἶναι, ἀλλὰ ταχέως ταυτότητα, ὡς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄμφω εἶναι, ἡγουν πεπληρωμένα πάσης ὀρθοδοξίας.

4Z'.

Ἄλλος, οἷς ὁ τῆς εὐσεβεῖας μεμελέτηται τρόπος, τούτοις δήπου πάντως καὶ ὁ τῆς ὀρθοδόξιας διαλάμπεται λόγος· εἰκότως τοίνυν καὶ ἡ ἐμὴ βραχύτης τοῖς ἀναγνωσθεῖσιν ἱεροῖς καὶ συνοδικαῖς γράμμασι τοῦ ὁσιωτάτου καὶ μακαριωτάτου τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων ἀρχιεπάρχου, ἃ πρὸς τοὺς τῆς ἐώας ἐξαπέστειλεν· ἔτι γε μὴν καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν ἀποστείλεισι πρὸς αὐτὸν νουνεχῶς, τὸ τῆς διανοίας ἐνερεῖσασα ὄμμα, κατὰ πάντα τῇ τῶν ἀγίων πατέρων συμφωνοῦντα ὀρθοδόξῳ πίστει, διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἔχων. Ἄλλος· σύμφωνα ὁρῶν τὰ συνοδικὰ γράμματα Ἱερωνίου τε τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμένου πατριάρχου, καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν τὰ ἀπὸ τῶν ἀνατολῆς ἀρχιερέων, συντίθεμαι αὐτοῖς. Ἄλλος· ὡς ἐν φρονούντες ἐληλύθαμεν, οὕτω καὶ ἐν λέγειν ἐδιδάχθημεν. Συμφώνων τοίνυν οὐσῶν τῶν ὑπαναγνωσθεῖσων συνοδικῶν κεραίων Ἱερωνίου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμένου πατριάρχου τῶν σταλίστων παρ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς τῆς ἐώας ἀγιωτάτους ἀρχιερεῖς καὶ τῶν ἀντιγράφων τῶν παρ' αὐτῶν πρὸς αὐτὸν πεμφθέντων, πρὸς τὴν ἀγίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν, τῶν ἐξ οἰκουμένην συνόδων· οὕτω καὶ γὰρ πιστεύω. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ταῦτα ἐξεφώνησαν. - Πᾶσα ἡ κατὰ χάριν Χριστοῦ τοῦ ἀληθοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ φιλευσεβὲς θέσπισμα τῶν γαληνοτάτων καὶ ὀρθόδοξων ἡμῶν βασιλέων συναθροισθεῖσα ἀγία σύνοδος τὴν γενομένην ἀναφορὰν παρὰ Ἀδριάνου πάπα τῆς

πρεσβυτέρως Ρώμης πρὸς τοὺς ὀρθοδοξοτάτους
ἀνδρῶν γαστήρας, καὶ τὸν νυνὶ ἀναγνωσθέντα χάρι-
την, ὅρον ὀρθοδοξίας τοῦ ἀγιωτάτου καὶ μακα-
ριστάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Τυχασίου
ὄντα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς πεμφθέντα πρὸς
τὴν αὐτοῦ μακαριότητα παρὰ τῶν ἀρχιερέων
γράφματα, στοιχοῦμαι καὶ ἀσπάζόμεθα.

ΠΙ΄.

Εἰ τοίνυν Τυχάσιος ὁ θεοφρων κρίσει καὶ
δοκιμασίᾳ τούτων θείων πατέρων δόγμα, τὸ
ῥηθὲν νευρώσας ἐκράτυνε, καὶ παγκόσμιον ἔθεντο
κήρυγμα θεοπνεύστως, εἴ γε ψήφισμα καὶ θε-
σπισμα συνελεύσεως οἰκουμενικῆς, οἱ δὲ νῦν οὐ-
τως ἀνυποστόλως καὶ φωναῖς ἐγγράφοις ἀκυροῦσι,
καὶ ἀνατρέπουσι, πῶς οὐχ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ζῆν
ἡμεῖς καθευγμένοι προήσομεν; Ὅταν δὲ καὶ
Μάξιμον οὗτος εἰδὼς τὸν θεσπέσιον, ὃν καὶ πα-
τέρα γινώσκει τῆς κατ' αὐτὸν ἅτε συνόδου
παρ' αὐτῆς ὡς ἐξεφωνήθη καὶ τῇ ἑκτῇ σὺν
λοιπίσι τῇς πρὸς ταύτης στηριζομένης, ὑπὲρ ἧς
ἐκεῖνος ἤθλησεν, ἀπολογίᾳ συστάσει Ρωμαίων,
ὡς πολλάκις ἔφημεν, ὑπερηγοροῦντα, καὶ τὸ ἐξ
υἱοῦ ἐκπορευόμενον, ἀντὶ τοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ τρα-
νοῦντα καὶ σύμφωνον ταῖς χρήσεσι δεικνύντα
τῶν θεηγόρων· οὗτος τὸ - διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευό-
μενον, ὡς τῆς αὐτῆς διανοίας τῷ - ἐκ τοῦ πατρὸς
ἐκπορεύεσθαι στερόδωτα κραταιοῖ, κἀντεῦθεν
καὶ τὴν δηλωθεῖσαν ὑπερηγορίαν, τούτου μὴ
ἀφισταμένην παράστησιν, τὴν μανίαν προανα-
στέλλων τῶν ταραχαῖς ἐπιγανυμένων καὶ σχί-
σμασιν. Οἱ νέοι δὲ ζηλωταὶ μήτ' ἐκεῖνου τὸ πα-
ράπαν ἐπιστροφὴν ποιοῦνται, καὶ τόνδε μετὰ
πολλῆς ἀπωθοῦνται παρρησίας ἀναφανδόν· πῶς
οὐχ ὑπὲρ τούτων ἡμεῖς ἔτι μᾶλλον πάσχοντες
ἀνθεξόμεθα; Εἰς ποίαν δὲ καὶ οἱ καθέλκοντες
ἡμᾶς βιαίως τῶν νεοφρανῶν παρὰδόσεων ἐπὶ
ταύτῃ δὴ τῇ θεολογίᾳ τῆς ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ
τοῦ πνεύματος ἐκπορεύσεως, ὀδηγήσουσιν ἀσφα-
λῶς ἐδραστήηται, τὸ πολυειδὲς ἐχουσῶν καὶ ποι-

κίλον καὶ ἀντικείμενον πρὸς ἀλλήλας πλεόν,
ἥπερ ἐσχήκασιν αἱ ἐκ δικμέτρου κακίαι, τῆς
ὀρθῶς φερομένης μεσότητος πόρρω πίπτουσαι,
τὴν τοῦ Μουζάλωνος, ἢ τὴν τοῦ Κυπρίου, ἢ
τὴν τοῦ Μοσχάμπερ, ἢ τινος τῶν λοιπῶν, ὅσαις
ὑπῆρξε σημεῖναι γραφαῖς, περὶ τῶν τοιούτων.

ΠΘ΄.

Ἐπεὶπερ ὁ λόγος ἡμῖν, Μουζάλων μὲν γάρ
ὡς ἐπιτροχάδην διέλθοιμι, τὴν δι' υἱοῦ ἐκπόρευ-
σιν ἐξηγούμενος, καὶ μὴ τὸν διάφορον τρόπον
τῆς ὑπάρξεως, ἐντεῦθεν διευλογεῖσθαι παρὰδε-
χόμενος, τὸ ἥκειν τε καὶ διήκειν δηλοῦν ἀπο-
φαίνεται· Κύπριος δὲ τὴν ἀτίδιον ἔκφρασιν. Ἀμ-
φοτέροι γοῦν ἐπὶ πολὺ συναινοῦντες, ἐν τε τῇ
ἀναιρέσει τῆς οὐσιώδους ὑπάρξεως, καὶ τῷ ἐν-
τεῦθεν ὀργανικὴν ἢ λειτουργικὴν χρεῖαν ἀναι-
δῶς τῷ υἱῷ προσάπτειν, διχλάττουσι πρὸς
μικρὸν ἐν τῷ μᾶλλον ἐκ τοῦ διήκειν τὴν ἀτο-
πίαν ἐκφαίνεσθαι. Καίτοιγε καὶ ἐκάτερα φθάσαν-
τες ὡς ἐνταυθαῖ καὶ ἀλλὰ/ροῦ δεδηλώκαμεν.
Τοῦτο δὴ τὸ διήκειν τε καὶ ἡ ἔκφρασις ὡς
εἴληπται τοῖς πατράσιν ἐκλαμβανόμενα, συνι-
στῶσιν, οὕμενον ἀναιροῦσι τὸ παρ' αὐτοῖς ἀναι-
ρούμενον. Ὁ δὲ γε λοιπὸς τῶν ὀνομασθέντων,
ἀμφοτέραις ὅψεσιν, ἀμφοῖν ὁρᾶται μαχόμενος·
καὶ τὴν μὲν ἐκπόρευσιν, εἰς τὴν παρὰδεδομένην
τοῖς θεολήπτοις δέχεται διασφρησιν, καὶ τὴν
ὑπαρξίν ἀνομολογεῖ, τὴν δὲ Διὰ μεταμείζων εἰς
τὴν Μετὰ, τοῦτον τὸν τρόπον τηρεῖσθαι νομοθε-
τεῖ, ὡς τὸ δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον πνεῦμα, μετὰ
τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον λέγεσθαι· καὶ περιττὸν
φάσκειν περὶ αὐτῶν τὸ καταφρανὲς κεκτημένων,
ὡς κἀκεῖνα δὴ τὰ κατὰκρως σφίσειν ἐξ ἐναντίας,
ὅπηπερ ἀνοδίαν ἀπάγοιντο θάτερος ἐπὶ τούτοις
ὁ τὴν ὑπαρξίν καὶ οὕτως ἀνακηρύττων, καὶ
οὐδὲ τὴν Διὰ μεθιστῶν· οὐ μὴν τὸ τῆς ἀληθείας
εἰλικρινὲς ὁλοκλήρως ἐθέλων ἐρεῖν, ὥσπερ εἰ δε-
διῶς μὴ τοῦτο φάμενος ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν
εἰρήνῃ συγκροτῶν φανείη, κἀντεῦθεν ἀπόβλητος

νομισθείη, καὶ παρὰ τοῦτο συγγέων, οἷς τὴν τοῦ πνεύματος ὑπαρξίν δι' υἱοῦ καταγγέλλων, ἐπιφέρει τὸ ἐκρηκτορικῶς ταύτην ἄντικρυς δι' υἱοῦ φανεροῦσθαι λέγων καὶ τὴν ὀργανικὴν διαδιδρασκεῖν ἔνθεν ἔμφασιν μὴ δυνάμενος.

P'.

Καί, ὡς παραδράμουμε τῆς ἐτέρας καὶ τῶν καθέ-
να, ἐπὶ ταῖς ῥηθείαις παρχόδοις, ἡ τὸ ἀνεξήγητον
διαταττομένη, καὶ μηδὲν ἐννοεῖν ἐπὶ τῇ δι' υἱοῦ
ἐκπορεύσει παρακελευομένη μετὰ σφοδρότητος·
ἀλλὰ δέχεσθαι ταύτην, ὡς τὰς φιλοσόφους διη-
γορευμένας φωνὰς ἀσημάντους ἀκούομεν, καὶ
κορυφαία πασῶν αὐθις, ἡ προσεχῶς ἡμῖν ἐμφα-
νισθεῖσα, καὶ ταύτας ἄρδην ὅλας ἀνασκευάζουσα,
καὶ μηδὲν οὔσας ἐλέγχουσα τὸ, ἐφ' ᾧ προήχθη-
σαν ἅτε περιττὸν ἀποκαλοῦσα, καὶ ἥμισυ τῇ
τρανώσει τῆς ἐκ πατρὸς τοῦ πνεύματος ἐκπο-
ρεύσεως, συνέρχομενον, ἀλλ' ἀποπεμπόμενον.

PA'.

Περὶ ἧς, ὡς προβήσεται, τῷ προτέρῳ μοι τῶν
λόγων ἐν ταῖς καταρχαῖς καθ' ἡμῶν ἐκείναις κι-
νήσεισι προειρήκαμεν, οὐχ' ὡς προβλεπτικοί τι-
νες, ἀλλ' ὡς ὁρῶντες ἐναργῶς ὅπη λήξει τὸ τῆς
μανίας τῶν οὕτω διακειμένων υπερβάλλον καὶ
ἁκρατές. Καὶ ὁ βουλούμενος εὐρήσει κείμενον
ἐκεῖ τηλαυγῶς, οἷον δὲ κάκεῖνο τῆς ἀκαθέκτου
σφῶν ὀρμῆς παραστατικόν, ὡς εἴποιμέν τι καὶ
τῶν ἀγράφων· ἐπεὶ τὰς ἐγγράφους καὶ καθολι-
κωτέρους διὰ βραχέων ἀπηριθμήσαμεν, συγκα-
ταλεξάμενοι ταύταις καὶ τὴν τὸ ἀνερμηνευτον
ὑποτιθεμένην, ὡς ἐπὶ δικαστηρίου φωνηθεῖσαν
ἰσχυροτάτως· καὶ τῶνδε μὴ ἀποδέουσιν· ὁ τῶν
τις, τῷ Κυπρίῳ σχεδιασθέντων νεοχειροτονήτων
καὶ ὑψιθρόνων, πολλῶν ἐνώπιον εἴρηκεν. Οὗτος
καὶ γὰρ ἡνίκα τόμος ὁ ἐκεῖνου, καὶ παρὰ τῶν
σφετέρων διέγνωσται καὶ κατέγνωσται κατε-
χθέντος ἐπὶ τούτῳ τοῦ θρόνου, καὶ αὐτὸς εἰς ὧν
τῶν εἰς ἔλεγχον τοῦ τοιοῦτου κεκινημένων ἐνίων

ὁποῖα φιλεῖ γίνεσθαι λόγοις ἐμπεπτωκότων, οἷς
τόνδε τομογραφῆσαι λίαν ἐπισφαλῶς ἀπεφάνθη·
ἐπὶ τῇ κατ' ἑνὸς καὶ δι' ἄλλους διειλεμμέναι νομο-
θεσίαι ῥήσει δογματικῇ.

PB'.

Καὶ περὶ ταύτης ζήτησιν ποιουμένων, φῆναι
προάγεται παρρησία τὸν Βέκκον λεγείν το κλη-
θέ· καὶ εἰ μὴ Λατίνων ἄρσων πρὸς βοήθειαν
λέξει προσθυμήθη, τοῦτ' ἂν ἐστέριζαμεν, καὶ
οὐχ' ἕτερον. Καὶ ὁ μὲν πολὺς τὴν θεολογίαν
πατήρ, καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς κλήσιν ἐξαιρέτως ἰδιω-
σάμενος καθάπτεται διαφερόντως ἀγχανκτῶν, τῶν
μὴ τῷ λόγῳ μαχομένων· ἀλλὰ τοῖς λέγουσι,
τὴν κακίαν εἰκότως οὐ τὸν φωνοῦντα προστρέψ-
μενος ἀπωθεῖσθαι, τοῦτον ἐπεὶ καὶ ἀσπασμοῦ
τῶν δεόντων οἶδεν ἀξιωθῆναι, προσήκασθαι
δ' ἐκείνην οὐδέποτε. Οἱ νῦν δὲ θερμοὶ τὸν ζή-
λον τοῖς λέγουσι μάλλον σπουδῇ ποιούμενοι
διαμάχεσθαι, καὶ οἷς συνελαυνόμενοι καθομολο-
γοῦσιν, ἀντιβαίνειν τῷ λόγῳ μὴ ἔχοντες καὶ
τούτῳ δι' ἐκείνους ἀντιφέρεισθαι κατεπείγονται.

PI'.

Καὶ τοῦ τοῖς ἔρτι πάλιν Ἰερεμίας τοῖς πράγ-
μασιν ὁ μόνος ἐξισοῦν εἰδὼς δάκρυα· τέως ἐκ τῶν
ἀγράφων καὶ ταύτην ἐνικήαν περαθέντες θεσμο-
θεσίαν; τὴν οὕτως ἔχειν δόγμα τὸ πατρικὸν
παριστῶσαν, παρὰ δὲ τὸν σκοπὸν τῶν ἐπὶ τοῦ
μέσου παραγγόντων, ἀθετεῖσθαι παρακελευο-
μένην· ὡς τὸν λόγον αὐθις ἐπαναλάβοιμεν, εἰς
τίνα διερωτῶμεν τῶν πολυπληθῶν παρχόσεων
τῶνδε, καὶ πρὸς ἀλλήλας ἀναισταμένων, ἰθυ-
νοῦσιν ἡμᾶς ἐμβιβάσαντες οἱ βιάζοντες; εἰσοῦσι
κατὰ κῆν τῇ μυστικωτέρᾳ διαλέξει, τῇ πρὸ
χρόνων οὐ πλεῖστον ἐφώνουν, εὐλογώτατα λέγειν
οἰόμενοι, ὡς παραθεσιῶν ἀπασῶν ἐτέρων, εἰς
αὐτὴν ἀγάγωσι πάντως τὴν τὸ ἀνεξήγητον ἐπι-
τάττουσαν.

PΔ.

Καὶ πρῶτα μὲν πῶς ἐκείνας, καὶ τοὺς ἐκθεμένους καταλείπωσιν ἀνευθύνους, οἱ πῦρ ζήλου πνέοντες ἀτεχνῶς, κῆντεῦθεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, τοσαῦτα κατὰ ἱερῶν καὶ ἱερέων ὅσα συνοῖδασιν ἐργασάμενοι· οὐ γὰρ ὅπερ ἐν τῇ σφετέρᾳ φήσουσιν ἔτι καὶ τοῖς λοιποῖς καλῶς αὐτὰς ἔχειν καὶ παρορᾶσθαι καὶ τὸ ἀντικεῖσθαι κεκτημένας περίοπτον. Εἴτα δὲ καὶ εἰ ταῦτα περιειδόντες παραδέξασθαι βουληθείημεν, καὶ οὕτω πέλαγος ἡμῖν ἀπορίας ἠνέφκεται παρὰ τῆς πολλῶ μεταχγενεστέρως ἀναφανείσης προσεχοῦς διαγνωσεως, τῆς οὐ τὴν διάνοικιν μόνον ἀφαιρουμένης, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐξ ὧν αὕτη φωνὰς τὸ σφῶν ἄπαν, ὅσα περιττὸν ὑπάρχειν ἀποφνινομένη· καὶ μὴ δοχῆς ἄξιον λογιζομένοις ὡς ὁ στέργων ταύτην καὶ συνιστῶν, ὁ ἐπὶ τοῦ πρώτου θρόνου τυγχάνει φαινόμενος· ὅς ἡμᾶς εἰς δίκην ἄξει καὶ οὕτω, καὶ οὐδὲν ὀνήσει τὸ προσηκαμένους ὅλως τὴν ῥῆσιν, προβάλλεσθαι μηδὲνα νοῦν ἐπ' αὐτῇ λέγειν, ἀλλὰ συλλαβὰς ἀσημάντους προφέρειν· τούτου καὶ κατὰ λέξιν ἀποσκευαζομένου τήνδε τὸ τέλος, κῆκεῖνο τιθεμένοις οὐχ' ἥττον ἐν διανοίᾳ, σχεδὸν ἐκ τοσῶνδε τῶν κατ' ἐκάστην· τὸ καὶ ἄλλους ἐρεῖξῃς, τοὺς θεσμούς, ἐπ' αὐτῇ τῶν προτέρων ἀναιρετικούς δώσοντας ἐποφθήσεσθαι· κῆντεῦθεν ἡμᾶς κῆκείνοις ὑποδίκους γενήσεσθαι· ὅθεν καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον ῥωσθέντες, τοῖς θεοφορήτοις ἐξ ἀνάγκης ὑπακούειν καθωδηγήθημεν, καὶ τῶν μὲν ὁλοσχερῶς ἐν φωναῖς τε καὶ σημασίᾳ τὴν περὶ ἣν ὁ λόγος, θεηγορίαν ἀνατρεπόντων τοὺς τῆς οἰκουμένης ἐβδόμης συνόδου θείους πατέρας προκρίνειν στέρξαντας ἀριδῆλως, ἐπ' αὐτῇ τε κυρώσαντας, οἷς οὗτοι κυροῦσιν ἀπεναντίας φανότατα· τῶν δὲ προτεινόντων τὴν ἀσαφήνιστον (?) τούτους αὐτοὺς αὐθις τε τοὺς θεοειδεῖς, καὶ τοὺς κατ' αὐτούς, καθαρῶς καὶ ἀδιαστόλως διηρμενευκότας, διάφορον τρόπον ὑπάρξεως τὴν ἐκπόρευσιν, τῶν τε λοιπῶν ὡσαύ-

τως τῶν διαταγὰς οἰκείας ἐπὶ ταύτῃ φανέντων παραδοῦναι καὶ τῶν φανησομένων εἰς ἔπειτα καὶ πὲρ τῆδε τῇ προκρίσει, καὶ τὰς ἐπενεχθείσας καταδίκας καὶ παρούσας φέρειν εἰλόμεθα, καὶ κῆθυπενεγκεῖν ἔτι παρεσκευάσμεθα· καὶ εἰ μέλλουσιν ἕτεροι καὶ ταύτῃ πεποιθᾶμεν συνθανεῖν καὶ μετ' αὐτῆς τῷ φοβερῷ καὶ ἀδεκάστῳ βήματι παραστήσεσθαι.

PE.

Νῦν δὲ βραχύ φημι πρὸς ἡμᾶς τοὺς μὴ μόνον, ὅθεν ἀπροσδοκῆτως οἷον ὀφθησομένους ἀκροατὰς εὐγνώμονας τῶν παρόντων λόγων, ὡς λόγου παιδείας μετόχους, ἀλλὰ καὶ λοιποὺς ὁμοφύλους ἡμῖν, καὶ ὁμοεθνεῖς, ἐμβλέψατε μόλις καὶ πρὸς ἡμᾶς. Προσέχετε χρονίως καὶ οἷς ἡμεῖς φαμὲν ἐνιστάμενοι, καὶ ὑπὲρ ὧν πάσχομεν ὁψέ ποτε βασανίσατε καὶ μὴ οἷς ὑμῖν συμβέβηκε προκατελιφθᾶν δι' ὅλου στοιχοῦντας, καὶ οἷς οἱ δοξαμακνία προστετηκότες βοᾶν ἀπατηλῶς οὐκ ἀφίστανται τὰ πρὸ ὀφθαλμῶν παρτρέχετε. Τῆρήσατε συνετῶς ἅπερ ἐνταυθοῖ παρεθέμεθα. Εἰ μὴ οὕτως ἔχουσιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἃ ῥάδιον ὅλοις ἡμῖν καθορᾶν, εἰ καὶ τισι καὶ μὴ πᾶσι τὸ πρὸς τοὺς δογματικούς· εἴδησιν κεκτησᾶν λόγους καὶ πατρικούς, ἐφ' ὧν γοῦν οὐδαμῶς τοῦ γινώσκειν στέρησις ἡμῶν οὐδενί, κατῖδετε λίαν ἡκριβωμένως, εἰ μὴ προηγουμένως, ὅπερ ἐν μέσοις ἐκείνοις πανδήμοις μονονοῦ δικαστηρίοις ὁ ποιμὴν ἡμῶν καὶ τοῦ θεοῦ ἀληθῆς ἱεράρχης λελάληκε παρρησίᾳ, μὴ σπουδῇ τῆς καθ' ἡμῶν κακίας οἱ ἐξεναντίας αἵρεσιν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ φυτεύσωσι. Σκοπήσατε μνήμην ἀναλαβόντες, εἰ μὴ ἐκβέβηκεν ἐναργῶς; εἰ καὶ ἀπεφάνθη, εἰ μὴ τῷ περιέχοντι ταύτην τόμῳ καθυπογράψαντες κατῶμολόγησαν ἐμφανῶς, ἐξ αὐτῶν ἔνιοι καὶ τῆς τῶν ἀπερρέυξάντων χειροθεσίας ὄντες ἐπὶ ποιμανσίᾳ πλαστούργημα.

PΣ'.

Ἔτι γε μὴν ἀπρήσατε νουνεχῶς, εἰ μὴ παρὰ θεοῦ ξενотρόπως ὄντως δεδικαιώμεθα, οἱ μηδαμῶς ἔχοντες μηδένα τὸν μεθ' ἡμῶν καὶ τοῦ καθ' ἡμῶν λειπόμενοι μηδενός· καὶ οὐ δικαίωσιν λέγω τὴν ἐν βαθμοῖς τε καὶ τοῖς τοιούτοις· πόρρω γὰρ ἡμῶν φροντίς· ἄλλ' οἷς τὸ ἐντὸς ἀναφθέντες, ἐξ ὧν ἦν ἀκούειν τοῖς περὶ θεοῦ λόγοις λαλῆσαι προήχθημεν· ἔπειτα σκέψασθε καθεξῆς· εἰ μὴ ἀπορίας ἐκδήλου τὸ τὰς δογματικὰς ῥήσεις τῶν πατέρων ἀσημάντους εἶναι λέγειν, καὶ μὴ τινα τὸ πᾶσι πάντας ἔχειν νοῦν ἀποφαίνεσθαι· καὶ τῆσδε τῆς εὐπρεποῦς διαγνωμοσύνης, ἐκυτοὺς μὲν, ἐφ' οἷς ἡλέγχθησαν δικαιοῦν, ἡμᾶς δὲ κατακρίνειν ἀπέραντα. Θεάσασθε καθαρῶς εἰ μὴ ἐντεῦθεν, ὡς ταῖς θεορρήμοσύναις τῶν θείων ἀναδείκνυται διδασκάλων, οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἐπ' αὐταῖς ἀποφανθεῖσι τοῦ θεοῦ δικαιώμασιν ἀντιστάμενοι, προσέτι τὰ τοῦ σχίσματος ἀναδραμόντες, ἐξ οἷων ἀρχῶν, ἐξ οἷων αἰτιῶν ἐπείσφρησε. Θεωρήσατε τὰ τῶν διὰ μέσου περιφανῶν καὶ μεγακλεῶν ἀνάκτων, ὅπως ἀνπαλαῖσαι τοῦτο περὶ πλείστου πεποιήντο· τὰ τῶν σοφῶν ἐπὶ τούτους ἀρχιερέων· τὰ τῶν περιόπτων ἐτέρων ἀνδρῶν, ἐξ ὧν ἀμυδρῶς ἐνεχαράξαμεν ἀνωτέρω. Πολυπραγμοσύνη ταῦτα δοῦναι συχνῇ διάστασθε, μεθ' ἧς καὶ τὰ νῦν αὖθις ἀναλογίσασθε, εἰ μὴ καὶ σφίσι ἐναντία, καὶ λόγοις αὐτοῖς τοῖς περὶ θεοῦ καὶ πράξεσιν ἐναργέσιν ἐπιεικῶς, ὅποιοι πρὸ τῆς διαστάσεως ὑμεῖς ἀναμνήσθητε τὰ τῆς ἐπικρατείας ἡμῶν ὅπη παρτείνεται τῷ νοῦ περιλάβετε, τῶν σύνεγγυς τῇ ταύτης παρὰ φθορᾷ πνεύματι κινουμένων ἀνδρῶν ἀκρόασατε, πατριαρχικαῖς κλειζομένων μεγαλειότησι, καὶ βαρυαλγῶς τῆνικαὶ φερόντων τὰ κατ' αὐτήν· καὶ τῆσδε περιγραφόντων μεγαλοφώνως, τὸ, μὴ τὰ ἡμῶν ὡς ἐπίπαν εὐοδοῦσθαι στρατεύματα, καίπερ ὧν αὐτοθεάμονες ἐγεγόνεισαν οὗτοι δεινῶν, καπνοὶ τινες ἦσαν τοῦ καταλαβόντος ἐξῆς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην πυρὸς, ἢ

σπινθήρες, οἷον τινος τῆς μελλούσης μετέπειτα φλογὸς προεξάλμακτα, ταῦτα πάρεισιν ὑμῖν εἰδέναι πραγματικῶς, καὶ πολλῶ πλείω τῶνδε καὶ προσέτι πεπλάτυσμένως· ἃ καὶ ποτε βραδέως κατεξετάσατε.

PΖ'.

Καὶ διάγνωτε εἰ καλῶς τὰ τετελεσμένα τε καὶ τελούμενα· ἡμεῖς δὲ μαρτυρόμεθα τὸν παντεφόρον ὀφθαλμόν, ὡς καὶ τόθ' ἡνίκα, μὴ κακῶς ἔξιν ἐδοκοῦμεν ἄλλ' εὐθετεῖν, μυρίαις ἡμεν προπαλαίοντες δυσχερεῖαι, κινδύνοις, οὐχ' ὅπως ἐν τῷ δικαίᾳ βεβήσθαι, θαλαττίοις, εἰς ἄδου πέταυρον ἤδη παραδιδοῦσι, καὶ μὴ τι χρηστῆς ἐλπίδος ἔχοντες ἐμψύχουσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ χέρσῳ θανατηφόροις ἀλγεινοῖς ἡλίκαις ἐν τῷ μακρῶς ὑδοιπορίαις ἐμπίπτειν, ἃς καὶ τοῖς ἀνέκαθεν χρόνοις ὀλίγοις τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς φυλῆς ἐξεγένετο διελθεῖν, ἢ οὐδ' ὀλίγοις καὶ δικάμεσιν ξίφῳ ἐπανατεινόμενων ἡμῖν διέναι, καὶ βελῶν ἐπαφιεμένων ἐμὸροις ἐκ προσβολῆς συγκρατουμένων ἐκεῖσε καθ' ἐκάστην πολέμων, καὶ τούτοις, εἴποτε καταπεσεῖν εἰς ἀθυμίαν ἡμῖν ἐπῆλθεν, ἐπανήγομεν ἐκυτοῖς, ὡς ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν ὑμῶν ἀγαθῇ συνειδήσει προδήλως, ἐπὶ κατὰ θεὸν ἔργῳ ταδὶ πάσχοντας· καὶ νῦν οἷς ἐσμέν περιστοιχιζόμενοι, δεδοικαμεν οὐχ' ἥττον ὑπὲρ ὑμῶν ὃ δῆτα καὶ ἀπευχόμεθα, μὴ οὐκ εἰς καλὴν ἀποβαίη τὰ σφοδρῶς οὕτως ἐπ' αὐξήσει τῆς ταρχῆς· καὶ τοῦ ῥήγματος κατασπουδασθέντα καὶ εἰσέτι μᾶλλον ἀνεκδοτῶς κατεπειγόμενα.

PΗ'.

Καὶ ταῦτα πάντα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν τοσοῦτον ὅσον ἐπὶ τοῖς τέκνοις καὶ τοῖς ἀπογόνους καὶ τοῖς ὀψιγόνους ὑμῶν. Ἐπεὶ καὶ οἱ πρώτως συστησάμενοι τὰ τοῦ σχίσματος, ἃ καὶ τῷ χρόνῳ κραταιωθέντα, πρὸς τὰ νῦν ἐπ' αὐτῷ πεπραγμένα, ποταμὸς βραχὺς ὁρᾶται πρὸς θάλατταν, οὐκ ἐκεῖνοι· σφῶν δὲ μακρὰν οἱ ἐκ τῆς ὁσφύος τῶν ἐπικαρπιῶν

ἐπειράθησαν, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν τὰ τῶν οἰκείων πατέρων ἀνήγγειλαν ἡμῖν ἐν οὐ μικρᾷ ταύτης τῆς πείρας γεγονότων αἰσθήσει· τοῦδε γὰρ τοῦ ἐδάφους ἐκ προγόνων ἡμεῖς αὐτόχθονες καὶ ἐγχώριοι, καὶ παίδων ἡμᾶς ὑπερδευμαίνειν, εἰ φαίη τις καὶ ἀπεύχεσθαι, προσεχῶς ὡς δεδήλωται· καὶ τοῦτο πάντως οὐκ ἀπὸ λόγου· πλὴν ἀλλὰ κέκεινο παρὰδραμεῖν αὐτὸν ἥκιστα τῶν εἰκότων, ὡς ἀκοῇ μόνῃ ψιλῇ τέκνων ἡμεῖς πατέρες καὶ οὐμενοῦν πείρα καὶ θεωρίᾳ τὸ σύνολον, τούτοις

οὐκοῦν τῷ λόγῳ πέρας ὡς ἐπιθείην, οὕτως αὐτοὶ καὶ πρὶν καὶ νῦν οἱ εὐτελεῖς καὶ σμικροὶ πρὸς ἅπαν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ γνώμῃ καὶ προθέσει καὶ διανοίᾳ καθαρᾷ τυγχάνομεν διακείμενοι, πρὸς ἃ τὸ συχνόυς ἀντιλαμβάνειν ἐξουθενισμοὺς καὶ λοιδορισμοὺς, εἰ καὶ αὐθις γ' ἔσται, τῶνδε καθὰ τὸ πρότερον ἐσόμεθα, μὴ ἐπιστρεφόμενοι, τοῦ συνειδότος, ἅτε τοῖς τε τοῦ ὑπὲρ ὑμᾶς θείοις ἐπὶ τῇ ὑποθέσει λόγοις, τοῖς τε καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνοις, ἐφεδραζομένους βάσεων ἀράγαξιν, ὡς δέδεικται.

ΤΕΛΟΣ

APPENDICES

AD PARTEM PRIMAM

TOMI DECIMI

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

APPENDIX I

DE VITA LEONIS ALLATII

FRAGMENTA ET TESTIMONIA

INEDITA VEL RECOGNITA

MONITUM.

Paulo ante (p. 267, 315) semel iterumque commemoravimus eruditissimum virum Leonem Allazio, ideoque aliquid novi de eodem in appendice posse proferri gratum est, praesertim cum, amplissimam, etsi non absolutam, dederit notitiam in hac ipsa Nova Bibliotheca Angelus Mai de tanti (1) viri historia. Quare gaudemus iis quaedam addere, quae ipse Mai vel prorsus deperdita lamentabatur (2).

De hoc praeclaro vitae Allatianae commentario vel quaedam recolere iuaret, sed malumus lectores ad ea mittere, quae ipse Mai praefatus est loco suo atque in notulis additis ad calcem scripti ab eodem editi.

Nil de pretio commentarii innuimus cum fidele sit testimonium gestorum viri, qui in litteratura saeculi sui XVII maximas habuit partes, sed potius de auctore Stephano Gradi esset dicendum. Is per longum vitae Leonis tempus ad latus eius erat, et forte studiorum adiutor pariter et discipulus fuerat, adeo ut post-

(1) Haec habes in tomo VI (pars II pag. iv) huius *Novae Patrum Bibliothecae*.

(2) Cf. ibidem in praeposito *Monito*, atque ad calcem in notulis.

quam in bibliotheca vaticana Allatio scriptore et postea custode primo adhaesisset, tandem eiusdem praesularem sedem obtinuit (1). Ideoque magnam sibi promeruerit fidem ea, quae huiusmodi testis atque vir doctus litteris commendavit, praesertim cum fateatur ea sub lege historica dedisse (2): *Ne quid falsi dicere audeas, ne quid veri non audeas.*

Ab eiusdem scriptoris verbis apparet commentarium scripsisse Gradi, vel saltem priorem partem (3), quando Leo annum aetatis agebat sextum supra septuagesimum, scilicet septennio ante obitum; unde vere contemporaneam scripturam habemus, et quidem cum vita ipsa quasi decurrentem.

Si ex his laetamur, nam pretium commentarii augeri videtur, tamen valde dolendum est opus haberi minime absolutum, quod et alii scriptores lamentari legimus apud eundem Mai. Qua in re error irrepsit; nam Appendinus retulit de Allatio duplicem biographiam recenseri, cuius alteram mutilam scripserat Petrus Mesa, alteram vero Stephanus Gradi absolutam. Ex his vero, quae prae oculis habemus, haud absoluta apparet Gradiana scriptio.

In bibliotheca Vallicelliana Urbis repererat Angelus Mai hanc Gradianam absque nomine auctoris inter manuscripta Allatiana, quae olim in potestatem venerant Augustini Mariotti et Raphaëlis Vernazza, deindeque praedictae bibliothecae attributa. Omnia, quae reperit in exemplari vallicelliano, dedit Mai satis prolixa, sed tamen cum textu eodem (4) abrupta ad § num. 48 post verba « *per omnem ecclesiasticam dictionem iudiciis impositorum; in quo..* ». Exhinc occipit opus novum.

Lamentabatur itaque ipse Angelus Mai iacturam scriptionis Vallicellianae his verbis »: *Allatii vitam sic decurtatam me*

(1) Confer, quae de STEPHANO GRADIO scribit IOSEPH DELL'AQUILA VISCONTI in catalogo Custodum bibliothecae pontificiae.

(2) Haec leges in Comment. pag. x l. c.

(3) Commentarii § 12 in volumine maiano VI, parte II, pag. x.

(4) In eodem VI tomo, parte II, pag. xxviii.

habuisse, magnopere doleo, nisi forte alicubi continuatio eius latet, nondum mihi comperta. Prosequebatur enim necessario narratio pulcherrima laborum Allatii in bibliotheca vaticana cum operum eius historia et censura... » Itemque paulo ante (pag. iv) ipse Mai scripserat de Stephano Gradi biographo « *Utrum vero eam continuaverit nec ne, alio fortasse tempore constabit; interim grandis defectus est* ».

Cum plane huiusmodi lamentationes noverimus, desiderium maianum expleri optabamus. Hinc factum est, ut nobis perscrutantibus manuscripta vaticana, quando ad manus venit volumen e latinis 6905, statim recognovimus commentarium gradianum de Allatio (1), et quidem autographum esse; statimque istud comparavimus cum editione maiana, et vidimus historiam longius quam in edito exemplari vallicelliano procedere.

Tunc absque mora excerpimus, quae ultra exemplar maianum sese producebant, atque edere cogitavimus. Qua in re non iudicio nostro tantummodo confisi quesivimus sententiam cl. v. Ioan. Baptistae De-Rossi in Bibliotheca scriptoris tunc de tanti instituti librariis catalogis quaestionem agitantis (2); et is auctor fuit ut nobile inventum typis traderetur ad commentaria edita cumulandum.

Sed et fato malo huius commentarii tunc vidimus per hanc accessionem, etsi adeo pretiosam, haud tamen opus commentarii ab eodem Stephano, saltem in eo exemplari vaticano haberi absolutum; quinimo et ab eodem improbatas partes vel saltem recognitas, vel ab auctore recognoscendas fuisse; unde in opinionem adducti sumus revera et ipse totum opus non absolvisse, ut quidam eiusdem temporis nobis sunt testes.

(1) In eodem codice alia quoque vidimus commentaria a Stephano exarata fuisse, et etiam in iis, quae in pluteis vaticanis sequuntur volumina 6906 et 6907, alia exhiberi conspeximus manu Stephani descripta cum eius epistolis.

(2) DE ROSSI - *De scrinio etc. romanae sedis etc.*

Praeterea in eadem inquisitione curavimus comparare aliquid exemplaris Vallicelliani cum textu vaticano, ac exinde varias lectiones excerpsimus; cuius rei ἀποσπασμάτιον in fine dare haud negleximus; unde facile apprehendi potest recurrentum esse ad volumen vaticanum, si commentarium Allatianum cum accessione nostra denuo typis tradatur.

Pro re nata adiunximus etiam adnotationes quasdam ad vitam Leonis Allatii, quae dum inquisitiones nostras urgeremus, hinc inde occurrebant, imo etiam saltem ad ornamentum ac memoriam ad haec adiungimus celebris viri imaginem, ut in Vaticana prostat Bibliotheca. Eas notitias, quae fortasse iuvare possunt historiam tanti et meritissimi de re litteraria viri, ne fragmenta facile effugientia pereant, colligimus atque hac in appendice edimus.

DE VITA LEONIS ALLATII

NOVA FRAGMENTA

...In quo (1) scribendis epistolis, et consiliis atque decretis quae illic eduntur cum Pontifice conferendis praefectus est, quod munus Secretarium Consultae dicimus (2).

A quo deinde munere sub fine pontificatus Urbani ad munus scribendarum litterarum Apostolicarum, quae ad Principes cum sigillo Piscatoris mittuntur, translatus est, dignusque visus, qui defunctum Urbanum solemni oratione inter novendiales exequiarum laudaret. Cum hoc Allatius coniuncte admodum vixit, fautoremque illum et [laudatorem] (3) adiutorem eruditorum suorum in Bibliotheca laborum expertus est (4).

Sed non perinde laeta Pontifici atque Ecclesiae fuit tanta Contelori (5) in vetustate scrutanda sedulitas, ea namque de causa vel praecipue bellum conflatum est, quod Urbanus extremis pontificatus sui temporibus cum reliquis gessit Italiae Principibus, quo non solum afflictae sunt omnes aerarii ecclesiastici vires, sed institutis novis vectigalibus eorumque

perpetuo fructu praesenti pecunia distracto, excisus pene est civitatum omnium status, quae frequentia populi commodisque commerciorum mulctatae, et intermissa propter publicanorum acerbitem agrorum cultura, minus in dies idoneae sunt ferendis oneribus, quorum gravitas gliscente hominum raritate et rei pecuniariae (6), et adversus morum iudicium et imminens parendi iudicato necessitas. Cui avertendae, quia Parmensis munitione oppidi et militum comparatione usus est, res ad arma recidit; quorum primus exitus fuit castris oppugnatio brevique consecuta deditio. Deinde transgresso impune eum tumultuaria equitum manu per omnes pontificiae ditionis terras ad oppidum recuperandum Odoardo, territisque re improvvisa pontificiis, et altiores quam quae apparebant eius radices suspicantibus, intervenire Veneti, Magnusque Dux Hetruariae, itemque Dux Mutinensis recenti tunc inter se iuncto foedere praefectus (7) qui reconciliandae primo pacis

(1) Haec duo verba priora legas ut novissima in editione maiiana *L. c.*, pag. xxviii. Exinde prosequitur novum additamentum ex codice vaticano 6905 pag. 118, quae est pag. 66 in Allatianae vitae autographo.

(2) Ea quae sequuntur addita sunt ad calcem pagellae usque ad verba *expertus est*. Adnotavit ibidem eadem manus locum, ubi essent inserenda.

(3) Verbum istud *laudatorem* ab eadem, ut videtur, manu improbata obelis est.

(4) Exhinc eadem videtur manus longis obelis improbasse scriptum, quod est in pagellis 66, 67, 68 usque ad verba in hac postrema pagella 68. *Sed ad incepta redeamus.*

(5) De Conteloro videas paulo inferius, quae dixit in *Elencho custodum etc.* cl. v. IOSEPH DELL'AQUILA VISCONTI.

(6) Codicis pagella 119, vitae vero pag. 67.

(7) Verbum *praefectus* deficiens apparet in manuscripto.

auctores facti, deinde cum se ludificatos in ea actione a pontificiis putarentur, socia adversus eos iunxerunt arma. Certatumque est supra biennium varia utriusque partis fortuna, donec confectus curis senioque fessus Urbanus ulteriorem Castrensis ducatus possessionem et acceptae iniuriae ulciscendae cupiditatem paci et comuni christianae utilitati posthabuit. Caeterum difficultates pecuniariae, quam diximus, et odiorum, quae in apertum bellum eruptum videbantur, maxime omnium Contelorus materiam praebuit, gratiam ea re ab Urbano, gravissimis a Parmensi iniuriis omnis generis irritato initurum se sperans; namque ostendit haud ambiguis monumentis, quae in Tabulario Vaticano asservabantur facile se probaturum ius exportandi Castrensi ex agro externas in terras frumenti, quo Odoardus utebatur Pauli III proavi sui beneficio gratuito maioribus eius tributum fuisse. Quamquam aliter diplomate Pauli affirmaretur; eoque abrogari facile posse, quemadmodum caetera id genus beneficia abrogari mos est: ea abrogatione plurimum detractum iri a fructibus Castrensis agri, quorum conductores ablato amplissimo proventu, qui ex illis exportationibus capiebatur, nequaquam in conductione perseveraturos; nec sine conductorum ope satis expeditam futuram rationem satis faciendi creditoribus. Haec tunc via adversus Parmensem (1) omnium expeditissima visa est, quae certe nisi placuisset, non tam facilis enim futura erat sine manifesta iuris violatione (a qua plurimum iusti tenax Urbani animus abhorrebat) illi incommodandi; spatium quoque interea datum remittendae iracundiae, et animo ex recenti perturbatione sedato, sine motu ac turbis quantumvis vio-

latae Pontificis dignitati consulendi. Certe Cardinalis Barberinus post Urbani patris mortem, cum suum ob magnas acceptas eius belli causa calamitates nimium adversus Parmensem impetum damnare caeperit, auditus est saepe cum diceret, subtilibus suis inventis Contelorum nec sibi, ad clarissima quaeque alioquin ituro, consuluisse, et res (2) in gravissimos casus et pericula coniecisse. Caeterum superstitie etiam Urbano offensis non nihil est visus imminuta non mediocriter dignitate; quippe amotus ab administratione Consultae ad scribendas nomine Pontificis latinas epistolas impositus est, quo in munere ad finem usque vitae perseveravit.

Sed ad incepta redeamus.

Relicta a Conteloro, ut diximus, Bibliothecae procuracione locum eius accepit Horatius Iustinianus (3) Chius Barberini suffragatione e coetu presbyterorum Oratorii Vallicelliani, in quo doctrinae et non vulgaris eloquentiae specimen dederat, assumptus est. Maxime autem in eo spectata est graecae linguae peritia, cum tamen illa, quod pars multo maxime Theologorum nostri temporis facere solent, politiores hanc excolendi animi partem, omneque humanioris musae studium ultro aspernatus, severioribus disciplinis de Deo rebusque divinis, de christiani hominis officio, de vitiis, de virtutibus rigide ac impolite disserentibus operam dederat. Denique et partem Theologiae sectatus est, quae potius argumentis a ratione naturali petitis, quam rerum in ecclesia gestarum veterumque placitorum cognitione uti solet; cui instituto mirum est quantum moris hominis paulo austerioris et naturae quaedam inductio congruebat. Eoque factum est, ut ab Allatii ingenio studiorumque eius

(1) Pagella 119 manuscripti vaticani, seu 67 vitae.

(2) Heic legi potest *res*; verum litterarum nexus concederent legere *rem publicam* vel *res publicas*.

(3) De Iustiniano custode vide, quae scripsit IOSEPH DELL'AQUILA VISCONTI, *l. c.*

ratione suis minime studiis congruente, plurimum abhorreret (1), nec aequis oculis illius doctrinam, praesertim summam illam graecarum litterarum notitiam adspiceret. Itaque magnam adhibuit curam, ne qua libertate ad eam diem usus esset in evolvendis vaticanis codicibus, in posterum uteretur; institutumque nostri indicis opus intermittere eum iussit dato interim negotio cuiusdam codicis transcribendi. Is sane codex vetustate ac raritate insignis, (neque enim aliud eius exemplum usquam extare Allatius aiebat), et iniuria temporis pessime affectus nonnihil sane operae, ne monumenta in eo contenta interciderent, desiderabat; sed non admodum pretiosae quamquam alii utilioris rei litterariae usus reposcerent. Titulus illi $\tau\iota\ \pi\omicron\upsilon\ \kappa\epsilon\iota\tau\alpha\iota$ (2) ex re inditus, ac si dicas, quid quoque in loco reperitur. Namque per capita rerum breviter in eo enunciantur quaecumque in constitutionibus, quae a Basilio et Constantino principibus editae, Basilicorum nomen acceperunt, rescripta sunt, ut uno capite quae ad singula rerum genera pertinentia et sparsim suis in locis posita sunt, collecta appareant; adiecto indice locorum, ex quibus essent petita. Auctorem autem operis Andronicum quemdam fuisse aiebat Allatius, qui Emmanuelis Comneni imperio floruisse. Hoc ille velut in pistrino per omne tempus procuratae a Iustiniano Bibliothecae versatus est summa cum animi aequitate.

Sub aliis tamen custodibus, qui Iustiniano successerunt (3) intermissum laborem continua-

vit, perfecitque tandem quem diximus indicem sine quo superiores indices (4), ipsi quoque ab illo perfecti nequaquam erant ad expeditam librorum tractationem satis idonei, quippe digesti dumtaxat erant ordine locorum, quos in Bibliotheca plutei obtinebant. Ille autem novus per litteras alphabeti ordinatus est, et ne molesto labore adeundi plura ad unum aliquem auctorem inveniendum, indicis volumina inquirentes fatigarentur, sigillatim in eo omnia auctorum opera, et ipsa operum subinde capita, et prima tam operum quam capitum verba diligenter adnotavit (5).

Aggressus etiam est alium quoque indicem texere, in quo eadem quae diximus opera et capita operum singula per ordinem litterarum, quibus prima ipsorum verba inchoantur perscriberentur, summa cura adhibita, ne quid neglectu intercideret. Huius quidem indicis beneficio summae omnium in re litteraria obscuritati magna ex parte occurrebat in dignoscendis veris veterum scriptorum auctoribus dirimendisque controversiis, quae graves interdum ea de re viros doctos exercent. Facile enim futurum erat incidente huiusmodi dubitatione, auctoritate Vaticanae Bibliothecae consulere, quae ob magnam vetustissimorum et optimorum codicum copiam, gravissima omnium est.

Sed operi absolvendo tempus defuit, abunde futurum, si per Iustinianum licuisset. Eius ille asperitatem egregie aliquando ultus est, cum occasione decernendi quaedam ex usu ecclesiae de Graecorum caeremoniis ab or-

(1) Pagella 71 vitae et in manuscripto vaticano 121.

(2) Ex his tribus graecis verbis conflatum est verbum hybridum latine *tipucitum*. De eo videre est apud ANGELUM MAI in *Collectione veterum scriptorum* tom. VII, pars III.

(3) Confer et de his IOSEPHUM DELL'AQUILA VISCONTI, locis suis.

(4) Huius indicis volumina manu eiusdem Allatii perpolite descripta non modo in bibliotheca pontificia religiose asservantur, sed fere unice iuvantur huiusque studiosorum virorum inquisitiones et confectiones indicum, qui typis mox imprimuntur.

(5) Pagella 72 vitae in manuscripto.

thodoxis usurpandis, in coetu delectorum virorum, qui ei rei praefuere, non semel una cum illo interfuit data solerter opera, ut eius inscitia de lingua moribusque Graecorum ne (1) esset. Adversatus praeterea vehementer est immodico hominis studio improbandi propriam eius gentis in precando sacrificando, mysteriaque divina obeundo rationem, praecipue cum videret inanem quandam ea ex re, severi catholici et a suorum popularium vitiis abhorrentis opinionem aucupantem, atque censentem damnandas esse omnes Graecorum formulas celebrandi sanctissimi Eucharistiae et ordinis sacramenti, quae cum latinis non perfecte congruerent. Adversus quae summa contentione Allatius pugnavit; eam rem in Synodo Florentina, cum maxime a nonnullis tum tractaretur (2) intactam praedicans nec sine magno Chrysostomi et Basilii contumelia (qui praecipuarum ex illis formulis auctores sunt) veterisque universae ecclesiae ac praecipue Romanae, quae illas diutissime usurpavit, attingi posse. Viderent etiam atque etiam cuiusmodi rem inciperent: quantae offensioni fidelibus futuram, quamque gravi ad omnem pietatem evertendam momento. Veteres omnes etiam latinos (3) episcopos non aliis verborum clausulis initiatos, quae praeterea si vitiosae fuissent, quid de sacerdotibus, quid de fidelibus auctoritate sacerdotum divinae gratiae conciliatis sentiendum relinqui? Quid denique de episcoporum successione, continenti serie ad hoc usque tempus deducta? Sed et vetustissima omitantur?

Certum est egregium Bessarionem (transgressum in latino episcopatus ordine, quem apud Nicaeam graeco ritu susceperat) mansisse, nec a clericorum omnis generis, nec ab episcoporum ordinationibus abstinuisse. Qui scimus an Urbanus summus hoc sub tempore Pontifex ordinationem suam non ab hoc fonte transmissam haberet longe aliorum atque aliorum Antistitum nexum serie? Ne itaque nimio insectandi graecos mores impetu abripi patiamur, ut quae sine dubio apud illos incorrupta et laude digna sunt cum rerum omnium perturbatione mutata velimus. Haec Allatius cum non solum docte et copiose, verum etiam summa cum vocis, oris, oculorum contentione exequutus esset, facile omnium animos ad suam sententiam pertraxit, de omittenda illa formularum emendatione, nec unquam in posterum in deliberationem vocando. Scripsit mox ea de re docte et luculenter, qui illi consultationi adhibitus fuerat, Franciscus Morinus Gallus, summa vir pietate atque doctrina iusto edito opere, cui titulus est *de sacris Ordinationibus*; magnamque eo docti et eruditi scriptoris laudem est consecutus: in cuius laudis partem multo maximam Allatius venit, quod plurima auctori ad opus adornandum eaque pulcherrima de suis adversariis commodasset, ut ipse Morinus fassus est (4).

Iustiniano a cura Bibliothecae ad Ecclesiam Ripaetransonae in agro Piceno evecto, successit Annibal Albanus Urbinas Albani senatoris urbis filius suffragatione Antonii Barberini, Urbani pontificis germani fratris, cui non ita Franciscus (5) Barberinus honorem

(1) Hic aliquid desideratur, ut sensus appareat: fortasse verbum quasi *ignota*.

(2) Minus dilucide duo verba scripta videntur. Legimus *tum tractaretur*, sed et *tum tutaretur* vel *tum tentaretur* legi fortasse posset.

(3) In manuscripto pagella 73 vitae et libri vaticani 121.

(4) Paucula haec, quae subnectimus, descripta manu eiusdem STEPHANI, vel videntur ab eadem vix aut ne vix quidem chartis illum concedisse quasi scripturae primum experimentum.

(5) Pagella 78 in vitae autographo.

Bibliothecarii Apostolici et administrandae Bibliothecae munus gerendum reliquerat. Insignis huius viri probitas fuit et vitae candor et in curandis Bibliothecae negotiis diligentia, cuius ille fructum non mediocrem tulit in appendice manuscriptorum codicum (1), quae superioribus iudicibus nondum recenseri contigerat, summa eruditionis et laude confecit (2).

Praeter ea nova, quae superius habuimus ab autographo Gradiano-Vaticano, conferre volumus cum eo autographo illud apographon ab Angelo Mai edito ex manuscripto Vallicellano, ut paulo ante in monito diximus. Huius collationis specimen habeas in ea pericope, quam leges impressam apud Mai (t. VI, pars II, § 35). Textus, quem heic producimus, deductus est a manuscripto vaticano 6905 fol. 108; quae vero in Editione maiana sunt diversa, in notulis retulimus, considerata quoque interpunctione atque scribendi ratione.

Bellum atrox ea tempestate inquietam habebat Germaniam (3) initio a Bohemis (4) orto, qui constantem in catholica religione Austriacorum (5) Principum animum (6) ob corruptum Hussitana (7) rabie ingenium aegre tolerantibus (8), exuerant obsequium (9); quippe impunitatis (10) non exiguam spem prebebat (11) senescens Mathiae (12) Caesaris (13) auctoritas, necdum adulta Ferdinandi secundi (14) recens in regnum assumpti (15) potentia (16), cuius legatos ad componendas, quae forte tunc inciderant, sac... (17) turbas praemissos (18) contra fas trucidaverant (19), eoque facinore tamquam omnis esset sublata veniae spes, contempta religione sacramenti, quo fidem novo principi nuper obligaverant, adscivere sibi Fridericum (20) Palatinum cui super exi-

(1) Verbum *codicum* expungendum esse indicat autographon.

(2) Ad hoc verbum scriptio Gradiana, sicuti monuimus, abruptitur.

(3) Ed. MAI habet pericopae signum seu virgulam, ad *Germaniam*,

(4) Ed. MAI *Boëmis*.

(5) Ed. MAI *austriacorum*.

(6) Ed. MAI pericopae signum post *animum*,

(7) Ed. MAI *hussitani*.

(8) Ed. MAI *tolerantes*.

(9) Ed. MAI *obsequium*. *Quippe*, fol. 46 in mss.

(10) Ed. MAI *impunitas*.

(11) Ed. MAI *praebebat*.

(12) Ed. MAI *Matthiae*.

(13) Ed. MAI *caesaris*.

(14) Ed. MAI pericopam facit post *secundi*,

(15) Ed. MAI item pericop. *assumpti*,

(16) Ed. MAI duplex punctum ad *potentia*:

(17) In mss. tantum *sac* legimus, sed in Ed. MAI *sacrorum*.

(18) Ed. MAI pericop. *praemissos*,

(19) Ed. MAI punctum et virgulam habet ad *trucidaverant*;

(20) Ed. MAI *Federicum*.

miam domus (1) claritudinem (2), opesque apud Germanos amplissimas, animos faciebat magnificum cum Elisabetha Britanna (3) Iacobi regis filia matrimonium, quae carentes regio titulo penates, quasi suae nobilitati impares foeminea (4) aspernabatur impotentia (5), concusseratque ea res universam Europam, remque omnem Christianam (6) in partes distraxerat, nemine (7) non alterutri causae aut armis (8), aut pecunia (9), aut consiliis, animisque suffragante (10). Sed praecipuum robor adversus rebelles in foedere Catholicorum, cui nomina dederant intactae a novis opinionibus Germaniae Civitates (11) et Reguli, summaeque rei praefecerant (12) Maximilianum Ducem (13) Bavariae cuius auspiciis (14) Ulricus Comes (15) Tillius bellum administrabat. Magnum autem momentum ad victoriae spem addiderat Gregorius Rom. Pontifex (16), qui non auctoritate solum (17), et hortationibus ad continendos in fide (18), et alacritate....

Etsi parvi momenti videantur, volumus heic referre documentum novum, saltem unum ex illis elenchis administrationis palatii pontificii, in quibus vel singulis mensibus referuntur nomina hominum, qui praestant servitia Palatina, atque indicantur singulorum salaria at emolumenta. Istud damus, ubi Leonis Allatii nomen legimus inter eos, qui appellantur Officiali di Libreria, scilicet

(1) Ed. MAI *Palatinum* (cui praeter) *eximias domus*.

(2) Bis in mss. verbum *claritudinem* legimus in fine pagellae 46 (quae reliqua alba remansit) et in principio sequentis pagellae 47, ubi et folium libri 109 initium habet.

(3) Ed. MAI *britannia*. In mss. prius *Britanni*; apparet enim punctum superius litterae extremae, quae ab eadem manu in *a* mutata est.

(4) Ed. MAI pericopae signum ante, *foeminea*.

(5) Ed. MAI post *impotentia*: puncta duo.

(6) Ed. MAI *christianam*.

(7) In Mss. ad extremum elementum verbi *nemine* emendationem fuisse rasura prodit.

(8) Ed. MAI absque pericopa *armis aut*.

(9) Item bis MAI omittit virgulas in *pecunia aut consiliis anim*.

(10) In mss. prius *favente*, ut habet Ed. MAI; postea obelo hoc verbum improbatur, et ab eadem manu *suffragante* scribitur.

(11) Ed. MAI *civitates et reguli*.

(12) In mss. verbum *praefecerant* emendationes habet in duobus extremis syllabis.

(13) Ed. MAI scribit *ducem*.

(14) Ed. MAI *Bavariae, sub cuius imperio*. In mss. prius fuerat ut in Ed. MAI, *sub cuius imperio*, postea vero obelo improbata sunt verba *sub et imperio*, atque huic postremo verbo superpositum est *auspiciis*.

(15) Ed. MAI scribit *comes*.

(16) Ed. MAI *addiderant primo Paulus, deinde Gregorius, romanus pontifex, qui* In ms. non emendatur verbum *addiderat*, et tamen in margine eadem manus adiungit *primo Paulus deinde*, atque in textu extrema elementa verbi *Pontifex* mutantur in *Pontifices*.

(17) Ed. MAI *solum et* absque virgula interposita.

(18) Ed. MAI item *fide et*.

Bibliothecae Vaticanae. Elenchus ille appellabatur Rolo o Ruolo, ac notationem temporis habet diei 1 decembris 1620. Exscripsit GALLETTI in manuscripto 7956 lat. vaticano ad folium 33.

OFFIZIALI DI LIBRARIA.

Sr NICOLÒ ALEMANNI, *Custode.*

» » *Prefetto del Registro di Libreria.*

ALESSANDRO RINALDI, *secondo Custode.*

LEONE ALLAZIO, *scrittore greco.*

GREGORIO PORZIO, *scrittore greco.*

BARTOLOMEO BERTINI, *scrittore latino.*

ANDRONICO SPINELLI, *scrittore latino.*

BALDASSARE SORRESINO, *ligatore di libri.*

GEREMIA GUERCI, *stampatore.*

» » *scopatore di libreria.*

Ad historiam Bibliothecae invat et alium elenchum exscribere a praedicto volumine Gallettiano fol. 24. Rolo per il 1 genn. 1611, in quo adhuc non apparet nomen Leonis Allatii:

BALDASSARE ANSIDEI, *Custode di Libreria.*

ALESSANDRO RINALDI, *suo compagno.*

LUCA VALERII, *correttore.*

MONS. AGATIO, *scrittore in greco.*

GIO. SANTAMAURA, *scrittore in greco.*

LUIGI MERCATI, *scrittore in latino.*

EMILIO FLORIO, *scrittore in latino.*

» » *Prefetto del Registro in Libreria.*

A praefato laudandoque collectore GALLETTI hoc habemus in iis, quas investigaverat notitias defunctorum in Urbe, collatis et elenchis parochialibus. Hic refert haud spernenda de Leone Allatio ab elencho vita defunctorum de paroecia S. Mariae in Transtyberim. Anno 1669, 19 Ian.

Illustrissimus D. Leo Allatius, Vaticanae Bibliothecae Primus Custos, aet.. annor. 83 circiter

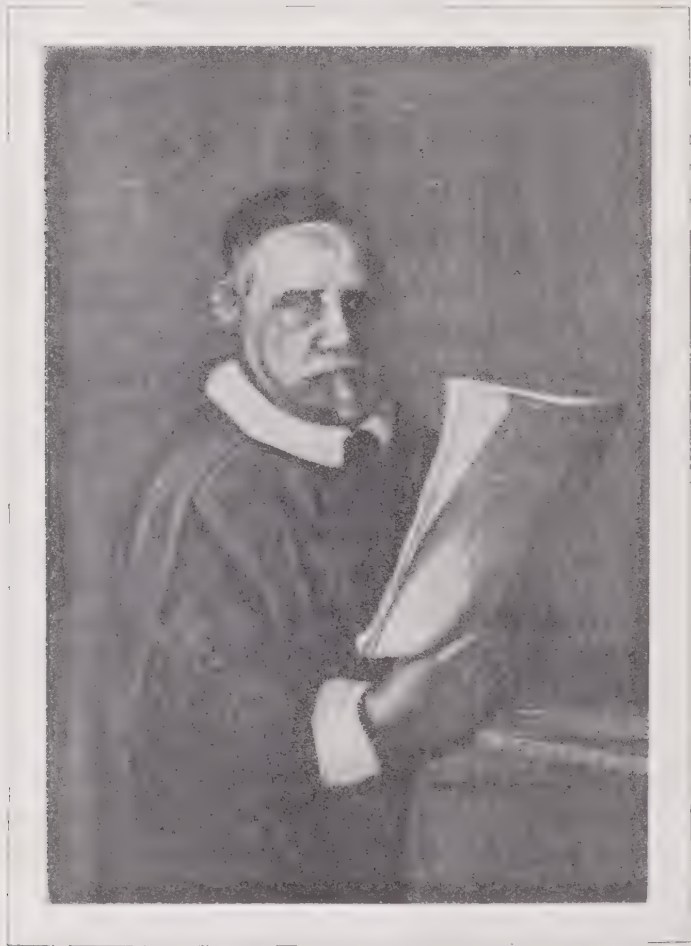
in domo conducta in Via della Scala

Sepultus ex testamento in ecclesia Graecor. S. Athanasii.

Considerandum est apud alios diem obitualem Leonis dici 18 Ianuarii. Fortasse parochus diem sequentem notarit, quando cadaver elatum ad ecclesiam suam venit.

LEONIS ALLATII IMAGO.

Honoris causa Vaticanae Bibliothecae parietes servant tabulam, quae repraesentat effigiem tanti viri de eadem benemerentissimi. Dum eiusdem notitias biographicas scrutaremur, et effigiem illam haud aequum visum est praeterire; ideoque hanc habeamus minori forma inter eiusdem memorias relatam. Considera hominem in vigore aetatis suae repraesentatum ac libris a se editis circumdatum.

Cum videas inter libros suos inscriptum illud DE PSELLIS (vide superius pag. 267) apertum est heic hominem repraesentari post annum 1633, quando librum illum typis tradiderat. (Confer, FABRICII *Biblioth. Graec.* t. X, p. 41).

Cum ista imagine et aliae conferendae sunt, quae in Bibliotheca Barberiniana, et in Collegio Graecorum Urbis asservantur.

APPENDIX II.

SUCCESSIO S. R. E. BIBLIOTHECARII VICES-AGENTIUM

QUI SUB-BIBLIOTHECARII S. R. E. DICUNTUR

1878-1895

CUSTODUM PRIMARIORUM SEU MAIORUM BIBLIOTHECAE VATICANAE

1481-1895

ET CUSTODUM MINORUM
QUI AD I. CUSTODEAM HAUD PROMOTI FUERE

1481-1895

ORDINATIM DESCRIPTA

IN AEDIBUS VATICANIS
ANNO M. DCCC. XCV.
PONTIFIC. D. N. LEONIS XIII AN. XVIII.

EDITORIS MONITIO

Hoc titulo ab Auctore opus suum oblatum est Anno 1898 postquam LEO PP. XIII. Epistola diei xi Martii gratulabatur de opere insigni *Geographiae Strabonianae* in lucem a Vice-bibliothecario suo editum e palimpsestis Vaticanis, nec non de *Maiana studiorum ratione ab eo*, in honorem servata, et quando viri docti omnes genus collaticia stipe numisma aureum cudere satergerunt cum imagine atque inscriptione.

*Ne desit memoria – Seriem biographicam cum appendice, quam ego IOSEPH DE AQUILA E VICECOMITIBUS Praelatus Abbre-
viator Apost. de Curia SS^mi Dñi Papae collegi exposui, tibi (1) IOSEPHO COZZA-LUZI volsinien. Abati basiliano Cryptae ferratae, Sanctae Romanae Ecclesiae Vice-bibliothecario clarissimo, saeculi nostri Bessarioni altero jure merito Do, Dono, Dedico.*

(1) Cum hisce verbis benignitate ultra quam par est plenis, - inter plures amicitiae significationes a pluribus viris insignibus eidem Vice-bibliothecario datas praecipue anno 1898 (vide *Onoranze a G. Cozza-Luzi*) praestitit hanc opellam suam Antistes urbanus IOSEPH DE AQUILA E VICECOMITIBUS qui, eodem exhortante, tandem more suo accuratissimo retexuit fila prima historiae bibliothecae vaticanae. Tanto viro tantoque amico integerrimo, de re litteraria benemerenti gratias agere et habere volumus omnes litterarum cultores, Bibliothecae Vaticanae fautores moderni et posterì.

Qui nedum de munere suo illustri et de Bibliotheca, sed et de Archivo secretiori Vaticano fuit optime meritus, quum minutarum originalium Pontificum collectionem, quae aberat ab anno 1800 ad 1873 daret, uti ex amplo Praefecti testimonio hisce verbis patet: « Nec praetereundum omnes supradictas minutas originales in octo distincta volumina cum « propriis indicibus fuisse a R. P. D. Abbreviatore Ap. collectas ac dispositas: quo sane « operoso labore solertique diligentia idem R. P. D. optime de Sancta Sede Romana meritus est. In fidem etc. Die X Iulii 1873 = Pro R. P. D. Carolo Cristofari Praefecto = « Henricus Debellini = Loco ✠ Signi ».

S. R. E. BIBLIOTHECARI

VICES-AGENTIUM

SUCCESSIO

AB AN. 1878 AD AN. 1895

I.

Ioseph Peccius. Pio Pp. IX imperiturae memoriae e vivis sublato anno 1878 postquam An. XXXI men. VII, dieb. XXII sedisset ad Petri Solium evectus est Leo Pp. XIII die XX Februarii 1878, cui erat germanus frater Iosephus e Societate Iesu, qui a dispersione Sodalitatis a Gubernio Italico an. 1871 peracta, Professor degerat in Seminario Perusino a Fratre arcessitus, tunc Perusinae Ecclesiae Antistite. Statim Pontificem Sacrum Collegium Cardinalium excitavit, ut illum ad Sac. Purpuram eveheret; quamobrem novus Pontifex, novum pro illo munus creavit, et vices-agentem Bibliothecarii primum instituit, et Praelatura Domestica cohonestavit. In Motu-proprio igitur die 9 Septemb. 1878 dato, sic legitur: « Confermiamo il nuovo Ufficio di Sotto-bibliotecario al diletto Figlio Giuseppe Pecci, Nostro Fratello germano « secondo la carne ». Qui dein creatus et publicatus est Diaconus Cardinalis Sanctae Agathae ad Suburram Die 12 Maii An. 1879: tunc dictum Officium vacavit, Constitutione erectionis, quoad sciamus, carens.

En ellogium inclusum in feretro, quod scripsi.

A

✠

Ω

IOSEPH S. Agathae ad Suburram S. R. E. Diaconus Cardinalis PECCI nuncupatus, e Soc. Iesu, a Ss̃mo Dño Nostro Dño LEONE D. P. PAPA XIII, creatus et publicatus in Concistorio secreto die XII Maii an. MDCCCLXXIX, eiusdem Ss̃mi in Christo Patris secundum carnem germanus.

Simplicitas animi istius Viri cum scientia et urbanitate perbelle coniuncta Curiae universae sane erit monimentum perennius aere. Qui e Pecciorum gente in oppido Carpineti Dioeceseos Anagninae ortus, lucem aspexit die XIII Decemb.

an. MDCCCVII. Subtili ingenio vel a puero praeditus, convictor in Loiolitico ophelaeo Viterbiensi, emenso cum laude studiorum humaniorum curriculo, inelytiam Societatem Iesu an. sacro MDCCCXXV ingressus est alumnus. - Vix divinis mysteriis initiatus furente morbo cholera an. MDCCCXXXVII qua charitate inviata, quo ardenti zelo se contagio obviam dederit, pauperes praesertim sciverunt. Deinde iuventuti in politioris humanitatis ac physico-matheseos studiis instituendae, qua lucida mente, qua in docendo facilitate sensa sua exposuerit, plures ab eo perdocti discipuli, ac prorsus gravioribus Ecclesiae muneribus nunc fungentes testantur. - Urbe factiosorum hominum consilio et opere a paterno Summi Pontificis regimine an. MDCCCXLVIII abrepta, ac divinis humanisque omnibus pessumdatis, quum Ignatiani Sodales exilio mulctarentur, Ioseph Ioachimum germanum, tunc temporis Sacrarum rerum Principem apud Perusinos petiit, et qui quum studiis provehendis intentissimus erat, philosophicae scientiae in Dioecesano Seminario tradendae, fratrem dixit doctorem. - At Virum doctrina et virtute praestantem, de modio super candelabrum merito posuit Summus ille Pontifex imper. mem. Pius IX. qui an. MDCCCLXI nedum in Romano Athenaeo philosophiae et philosophiae Iuris cathedram eidem contulit, verum etiam deinde theologiam provinciam cum aliis in Oecumenica Synodo Vaticana curandam demandavit. - Quum vero, Ioachimus frater ad solium Petri divina Providentia eveheretur an. MDCCCLXXVIII nomine Leonis XIII. (Quem Deus diu sospitet), Iosephum praelatura Domus Pontificalis ac Vicebibliothecarii munere honestavit, atque an. insequenti, instante sacro purpuratorum Patrum Senatu, eum die XII Maii S. R. E. Cardinalem Diaconum creavit, testimonio dicens; *hominem esse vere plenum et perfectum in litterarum et scientiarum magisterio*. - Qua in amplissima dignitate nihil immutatus, altiora munera, praesertim in Sac. Congregationibus a libris prohibendis, a sac. Ritibus tuendis, de Fabrica, a negotiis ecclesiasticis extraordinariis, et Studiorum, quum et ipse Romanae Academiae *ab Aquinate* praeses alter esset, ita indefessis viribus obivit, ut et dignum se Ignatii filium ostenderet, et honoris pariter ac utilitatis Sedis Apostolicae strenuum propugnatorem. Octuagenario maior, viam universae carnis ingressus est in pace Fidei catholicae, pituita pulmonari correptus, die VII Februarii an. MDCCCXC, hora II cum dimidio post meridiem.

Vale anima meritissima - Pie Iesu eam in pace.

IOSEPH DE AQUILA E VICECOMITIBUS
Abbreviator Ap. Ssñi Dñi Nostri Papae.

II.

Peccio Cardinali successit

Alphonsus Capiciuslatro *Neapolitanus Presbyter de Oratorio S. Philippi*, ortus Massiliae die 5 Februar. 1824, qui, Cathedra Neapolitana suo viduata Pastore anno 1878, cum Sanctofelicio Ord. S. Bened. et Ruffo-Scylla Archiepiscopo Theatino ad illam assequendam Summo Pontifici propositus fuit. A Leone Pp. XIII arcessitus, ut munus Vices-agentis S. R. E. Bibliothecarii assumeret, die 7 men. Iulii 1879 in eo institutus est. Die vero 20 Augusti 1880 eum proclamavit ad Sedem Capuanam, dein 27 Iulii 1885. Romana Purpura decoravit, titulo Ss. Nerei et Achillei, dein S. Mariae de Populo. Tandem per obitum Pitrae Cardin. O. S. B. eiusdem loco S. R. E. Bibliothecarii suffecit. Archiepiscopatu et residentia ex dispensatione Apostolica, retentis.

Eum Deus diu sospitet.

III.

Capiciolatroni Cardinali successit

Dominicus Iacobinius *Praelatus Dom. Romae* natus est die 3 Septembris anno 1837. *Brevium secretorum Substitutus, Canonicus Vaticanus*, dein ex Vice-bibliothecario, ad Christiano nomini propagando Congregationem Secretarius. Die vero 4 augusti an. 1881 ad Sedem Archiepiscopalem Tyriensem evectus, ad Aulam Maiestatis fidelissimae Ulissyponensis, Nuntius Apostolicus a Leone Pp. XIII missus. Institutus fuit in Bibliotheca Apostolica die 16 Nov. 1880.

Ad cardinalitiam dignitatem evectus cum iam morbis afflicaretur vicarius sacer pontificis in dioecesi urbana est renunciatus; sed paulo post moritur die 1 Februar. 1900.

IV.

Iacobinio Archiepiscopo successit

Ioseph Cozza-Luzi *Abbas Basilianus in monasterio Cryptaeferratae*, qui praeclaro genere parentibus Vulsinii lucem aspexit die 24 Decembr. 1837. - Ad S. Paulli extra Urbis moenia Monasterium educatus, Graeci Ritus percipidus Monachorum Familiae S. Basilii Cryptaeferratae, nomen, acri ingenii vires, sollertiam dedit, plurimumque et omnimodo Abbatiae illi insigni, cui etiam praefuit, profuit, pro iustitia agonizavit. Pio Pp. IX imper. mō. acceptissimus, a Leone Pp. XIII aestimatissimus, qui eum ex Scriptore linguae Graecae Bibliothecae Apostolicae Vices-agentem Bibliothecarii S. R. E. die 30 Mart. an. 1882 renunciavit, recepitque in Tectum Apostolicum penes Bibliothecam. A laboribus numquam remissus in operibus evulgandis et edendis, longe lateque

nam alterius saeculi nostri Bessarionis reviviscentis merito sibi paravit. Interim dum munus ipse suum exerceret, placuit eidem Summo Pontifici novis praescriptis Bibliothecae consulere, quibus inter caetera statuit binos fore Subbibliothecarios, quorum unus Studiis, oeconomia incumberet alter, facta sibi libertate, si quando in una eademque persona utraque munia duceret unienda. Idque evenit non multo post: nam Agapitum Panici Praelat. Domest. quem oeconomiae praefecerat, ad Subdatariatum transtulit, sicque et alterum Officium Abati praedicto devenit.

V.

Agapitus Panici *Praelatus Domesticus, Can. Vaticanus et Subdatarius.*

In pago Amaseno Ferentinatis Dioec. natus die 15 Ianuar. 1839 a Leone Pp. XIII Sub-bibliothecarius oeconomicus constitutus est die 16 Novemb. 1889. Suo munere fungi una cum tanti nominis viro praememorato, haud parvam gloriam adeptus fuit usque ad diem, qua ad Subdatariatum designatus, abdicavit.

PRIMARIORUM BIBLIOTHECAE APOST. CUSTODUM

SUCCESSIO AB AN. 1481 AD AN. 1895

A quodam indice mss. reperto, quique in Op. Assemanorum editis continetur, et probabiliter utrilibet ex eis. Iosepho Simonio scilicet sive Stephano Evodio ex fratre nepoti tribuitur, huiusmodi Successio aperitur nomine illius viri clariss. qui fuit Petrus Demetrius. Verum Iacobus Zeno ante An. 1481 citatur.

I.

Iacobus Zeno nobili genere Venetiis ortus Episcopus Bellunen. ad Episcopatum Patavinum a Pio Pp. II. translatus An. 1460, gravissimus Iurisconsultus, et historiarum Pontificum studiosissimus, Episcopii Patavini vero benemerentissimus.

Citat eum Rota in processu Canonizationis B. Gregorii X uti *Bibliothecae Vatic. Praefectus*. - Et a Bonucio Soc. Ie. in vita ipsius Beati Pontificis uti *Bibliothecarius Vaticanus*.

II.

Petrus Demetrius Lucensis, qui Custos, seu bibliothecarius *perpetuo* a Sixto Pp. IV institutus die 1.º Martii an. 1481 et vita functus est in Officio an. 1511. Sane illorum temporum, si plura non habentur, quum omnia tempus sua perpetua edacitate ad nihilum reducat, et in tenebris esse oportet, tamen grato animo ille colendus, qui primus posteris patefecit viam, ut uberiora expiscare et certiora demonstrare valerent.

III.

Demetrio Petro successit

Laurentius Parmenius de Sancto Ginesio Camerinensis, qui a Iulio Pp. II loco Petri praedicti sufficitur, die 6 Iulii an. 1511. Obiit circ. an. 1522.

IV.

Parmenio Laurentio successit

Faustus Sabaens oriundus ex Zibit ortus Brixiae, quem Adrianus Pp. VI Custodem instituit an. 1522. Obiit octuagenarius et luminibus orbus an. 1559.

V.

Sabaeo Fausto successit

Alexander Raynaldus *Valvensis*. Primus ex pluribus Raynaldis, qui longo tempore successive in Biblioth. fuere, ac si emphyteuticarii esse viderentur, viri doctrina illustres, eruditis operibus noti. Hic germanus frater Marini, mortuo Sabaeo, ex Scriptore latino a Paulo Pp. IV. Custos renunciatur An. 1559, facto loco successioni, quam ipse biennio ante obtinuerat futuram eidem Sabaeo luminibus orbo. Sixto Pp. V acceptiss. qui Bibliothecam a se magnifice exstructam, gestorum suorum, et praecipue Conciliorum historiam picturis exprimendam, decoratam volens, mente, inventione, et ipsius directione, titulis Sylvii Antoniani Cardinalis et Galesinii Protonotarii Ap., nec non versibus Gulielmi Bianchi a Cubic. secret. feliciter usus est. Praeter igitur Marinum et Alexandrum, de quibus infra, minorem Custodiam adepti sunt Ioan. Dominicus Friderici et Marini nepos, qui obiit an. 1606, et Ioseph Dominici nepos. Fridericus vero vita functus est Die 2 Septembr. An. 1590.

VI.

Raynaldo Friderico successit

Marinus Raynaldus, *Valvensis*, qui fratri germano Friderico Coadiutor cum futura successione institutus fuerat a Sixto Pp. V a die 30 Iunii eodem An. 1590. Facto igitur loco successioni, vixit Custos Primarius usque ad An. 1602 (1).

VII.

Raynaldo Marino patruo successit per resignationem

Alexander Raynaldus, vir doctrina illustris, die 22 Iunii anno 1602 a Clemente Pp. VIII in Bibliothecae Apostolicae Custodem primum institutus. Sed inde amotus rationabilibus caussis a Pp. Paulo V an. 1606 et Custos alter sub Balthassaris Ansidei imperio declaratur. Hic triginta circiter annos degit in Bibliotheca, summa iugiter utilitate, indicem enim Librorum latino idiomate et calamo conscriptorum persequutus fuit, sextum et septimum volumen praecedentibus adnectens, quae a fratre germano Dominico Custode altero, absoluta fuerant. Obit Romae Anno 1645.

(1) V. COZZA-LUZI Ab. Vicebibliothec. - *De Ottoboniano-Vatic. Codicib. Graec.* 1893 p. XL. *Memorie Storiche della Bibliot. Ottoboniana dell'Ab. COSTANTINO RUGGERI.*

VIII.

Raynaldo Alexandro successit

Balthassar Ansideus *Prael. Dom. a Cubiculis honor. Pp. Paulli V. Abbas S. Quirici, Biblioth. Aplcae Custos I.*

Perusiae primam lucem aspexit Balthassar (1) ex Alexandro parente, Viro nobilitate conspicuo, die XXV. Septemb. an. 1556. Acri ingenio praeditus et studiis aptissimus, Mureti discipulus, et illius Horatii Cardaneti alumnus, dein in cathedra Perusina eius substitutus ad an. 1602 familiaris contubernio, et an. 1688. haeres universalis, humanas litteras docuit, et tantum benefactorem laudatissimo elogio in funere atque classica Elegia, ut par erat, meminit. Philosophus, utriusq. iuris lauro in Pisana universit. redimitus, a castitate thusci sermonis Academicus. Fuit archaeologus, et columnae vetusti Templi de pace ad Basilicam Liberianam translationis historiam iussu Pp. Paulli V. posteris mandavit, titulumq. in base caelatum composuit. Opere et consilio Cardinalis ampliss. de Aquaviva eum idem Pontifex Praelatura Domestica cohonestavit, suumq. a Cubic. hon. elegit, et Abatia S. Quirici auctum, Custodem Archivi in Arce Seti. Angeli. et Praefectum primum Bibliothecae Apostolicae die 23 Novembris an. 1606. instituit, doctrina fide et industria cognita, testibus praeclarissimis viris, et illius amicissimis, Lauro, Bouciario, Petavio, Bencio, Aldio, Matthaeo. Ursino. Robertio, Ugonio, Ubaldinio, Lancellotto iurisconsulto principe. Parum scripto reliquit, at Erythraeus illum dixit, *litteris cultu et nitore refertis imbutum*, et ipse Muretus eidem iuventute florenti scripserat: *Magnum mihi aliquid de te semper auguratus sum*. Satis tamen erit degustare disticha sua quaedam ad praestantiss. Io. Lancellottum I. C. et alia istius ad eum, quibus infert:

*Det Cardanetum eloquio tibi vincere Pallas,
Romanum Phoebus vincere Callymachum.
Sed quid ego ut vincas, cum iam, doctissime, vincas?
Cuncti cuncta tibi prospera dent superi.*

(Cod. Ottobon. n. 3185, f. 363-364).

Maiora cuncti de eo ominabantur, at morte interceptus obiit in aedib. Vatic. Die V. Decembris An. 1614. Aetat. an. LVIII. mensib. II. dieb. XI. et ad sancti Onuphrii expensis Pontificis tumultus prope sepulcrum Torquati Tassi contemporanei sui, cum simplici titulo.

(1) Anno 1880 libellulum nuptiale editum est ab ANSIDEIS: *Memorie su Baldassarre Ansidei bibliotecario della Vaticana*; relatus ibi est titulus sepulcri, pariterque elegia, qua Balthassar prosequutus est laudes Lancellotti.

IX.

Ansideo Balthassari successit

Nicolaus Alemannus *Graecus origine*, sed Anconae ortus die 12 Ian. An. 1583. Collegii Gregoriani Graecorum in Urbe alumnus, 1592. ibi aliquandiu mansit Rethoricam graecumq. idioma docens. Antiquitates praesertim ecclesiasticas coluit. bonamq. famam scriptoris egregii sibi peperit, quem Burghesius Cardin. ampliss. Scipio arcessivit, et suum a secretis elegit. Notus Pontifici Paulo V. litteratorum Moecenati, die XV. Decemb. 1614. eum in custodem primarium Bibliothecae Apostolicae renunciavit, instituitq. viamque eidem aperuit, ut opera varia historica ederet, cuncta notis expendens, summa eruditione et extimatione dignis. Dolendum tamen est, quod eum mors aetate nondum devecta interceperit, quin ipse absolvere poterit, et ad lucem proferre suum *Antiquitatum ecclesiasticarum* opus magnum. Diem supremum in Aedib. Vatic. oppetiit; qui fuit XXIV. Iulii An. 1626, et in Aede Ss. Quatuor Coronatorum est sepultus (1).

X.

Alemanno Nicolao successit

Felix Contelorus *Praelatus Domesticus, Canonicus Vaticanus* (2). Caesii in oppido primas auras hausit. Eruditione spectabilis vir, in Urbe florentibus aetatis annis ad opera excellenti calamo conscripta edenda totus se mancipavit. Publico enim iuri dedit - De praecedentia, de Societatibus Officiorum - Narrationem Concordiae Alexandrum III. S. P. inter et Fridericum I. Imperat. Venetiis confirmatae - De Vita etc. Martini Pp. V. et nonnullorum S. R. E. Cardinalium. - Nuova raccolta delle Monete e Zecche d'Italia - Memorie storiche della terra di Cesi - De almae Urbis Praefecto - De Comitissa Methilde - De Comitum genealogia - De iurisdictione Sedis Apostolicae super terras Pontiscurvi - Orationem in funere Urbani Pp. VIII. Iste vero fuit Pontifex, qui magna aestimatione et amore eum prosequutus est, Praelatura Domestica condecoravit, auxitq. merito Canonicatu Vaticano, et die 21 Novemb. An. 1627. in primarium Bibliothecae Apostolicae Custodem instituit, pariterq. Archivi secretioris Praesidem, quum bina officia ista Pp. Paulus V. Archivi institutor, coniunctim ab una eademq. persona tenenda fore iusserit. At idem Urbanus VIII. An. 1630, munus utrumque seiunctim exercendum divisit, ea tamen lege, ut

(1) Cf. RODOTÀ *Storia del rito greco*, tomo III, p. 168.

(2) Confer quae superius *Append. I.* in additamentis vitae Allatianae retulimus.

utraque subiecta potestati Cardinalis Bibliothecarii florent. At an. 1632. Felix de Archivo et Bibliotheca Apostolica benemeritus, ad maiora promotus utroque munere se abdicavit. Obiit Romae Die 28 Septemb. 1652.

XI.

Conteloro Felici successit

Horatius Iustinianus (1) *de Oratorio S. Philippi, Tit. S. Onuphrii S. R. E. Presbyt. Cardin. nuncupatus ab Innocentio Pp. X in Concist. secreto. die VI Martii An. MDCXLV. creatus et public. - Poenitentiarius maior, et Apost. Sedis Bibliothecarius.*

E patricia Iustiniana gente Ianuensi, in insula Chios vitam inchoavit an. cir. MDLXXIX. Romae, ubi vel a teneris unguiculis degerat vicesimo quinto aetatis anno inter Sacerdotes Philippi Nerii, quos de Oratorio vocant, cooptari meruit moribus et vita praeclarus. Cardinali Pontificis fratri Francisco Barberinio acceptissimus et in primarium Bibliothecae Custodem An. 1632. ab eo institutus, nedum Concilii Florentini nitidam historiam, sed varios rerum tractatus, adhuc ineditos, scripsit, eodemque tempore Farfensi Abatiae praefuit, Sac. Inquisitionis a consultationibus, et Apostolici ac suavis sui Instituti sedulus cultor ac piissimus. Eum Urbanus Pp. VIII. Episcopum Montis Alti an. 1640 proclamavit, quem dein ad novam Sedem Nucerinam an. 1645 transtulit Innocen. Pp. X, utriusque Sedis et Cleri benemerentissimum, eidemque Summo Pontifici carissimum, qui die IV Martii an. 1645. Philippi Nerii vere alumnum Sac. Purpura, et munere Poenitentiarii maioris S. R. E. cohonestavit, ac anno insequenti Apostolicae Sedis Bibliothecarium renunciavit, nec non Basiliano Ordini Protectorem dedit. Vere pius, peccatorum egenorumque refugium, omnibus praesto fuit. Praeclare, ut vixit, Romae moritur die XXV Iulii an. MDCXLIX aet. suae LXX et inter Sodales suos in Ecclesia S. Mariae de Vallicella tumulatur. Eius imago inter Bibliothecarios Cardinales aspicitur.

XII.

Iustiniano Card. Horatio de Oratorio successit

Hannibal Albanus *Clemen. Pp. XI. Patruus, Urbinas, et germanus frater Horatii Albani urbis Senatoris.* Is ab Urbano Pp. VIII. Die 18 Octobris an. 1640 abdicante Iustiniano, constituitur Primus Bibliothecae Apostolicae Custos.

Multi scripsere de hac regali Familia, quos inter Ioan. Franciscus Chracas 1720 et Cancellarius vir eruditiss. diserte, ad quorum opera eundem pro discendis huius Viri excellentissimi notitiis. Obiit Romae Die 30. Septembr. An. 1650.

(1) In eodem commentario Allatiano de Iustiniano haud pauca leges.

XIII.

Albano Hannibali Clementis XI patruo successit

Matthaeus Peregrinus *Clericus Bononiensis*. Liano apud Castrum S. Petri in Aemilia ex Ioanne, qui e plebe Montis Cereris originem duxerat, ortus est An. circ. 1600. Clericali militiae adscriptus in Universitate Bononien. in Philosophia et Theologia lauro donatus, an. 1620. Logices et naturalis Philosophiae tractata primum legit, dein Antonium Barberinum iuniorem Cardin. Legatum Avenionem, Bononiam, Ferrariam ac Ravennam sequutus fuit usque ad an. 1637. Deinceps Consultoris officium in Urbe Ianuensi obtinuit, postea a secretis Senatus Bononiensis electus fuit. An. vero 1645 Innocentius Pp. X ad Urbem accivit, eum Apostolicae Bibliothecae addixit, qui etsi primam obtineret Custodiam, An. 1650, mense Septembris, mortuo Hannibale Albano, idem Pontifex Horatium Tacchelinum Pro-custodem constituit. At Innocen. Pp. XI eum die X Ianuarii An. 1651 in primarium Custodem eiusdem Bibliothecae confirmavit, munusque huiusmodi usque ad obitum solerter exercuit, qui accidit die X Decembris an. insequenti 1652 in Aedib. Vaticanis. Huius viri opera recensuit Fantutius *de Scriptoribus Bononiensibus* 1786. To. VI, p. 331.

XIV.

Peregrinio Matthaeo successit

Cosmas Riccardus de Accoltis *Aretinus*, qui Custos primus institutus est ab Innoc. Pp. X die 14 Decembr. 1652, qui post menses VIII et dies cir. X forsan in Aedib. Vatic. diem clausit extremum.

Hunc ego coniicio fuisse ex Familia de Accoltis nobilissima, ob Petrum S. Eusebii Cardinalem Anconetanum nuncupatum, cui Leo Pp. X brevi Ap. die 26. Octobris 1520 emptam domum Raphaëlis Sanctii de Urbino, mox defuncti (6 Aprilis 1520) in Platea de Ruere (hodie Scossacavalli) inter Viam sacram, et Alexandrinam sitam confirmat, nec non ob Lucretiam de Alemannis, Benedicti de Accoltis alterius Cardinalis S. Eusebii matrem, patria Florentini, quem Ciampinius de Abbreviatorum Orig. p. XVII. - *origine tamen refert Aretinum*, Caesareo ac Pontificio iure insignem, ac litterarum amantissimum, in quibus mirifice excelluisse, atque Florentiae notat decessisse An. 1549.

XV.

De Accoltis Riccardo Cosmae successit

Lucas Holstenius *Praelatus Domesticus, Canonicus Vaticanus*. Hamburgi ortus An. 1586 atque in patria et alibi studiorum curriculo emenso, Parisiis illius bibliothecae Custos nominatus, ad Fidem catholicam conversus est,

ubi Franciscum Barberinum Cardinalem Legatum a Patruo suo Pp. Urbano VIII. habuit moecenatem et hospitem munificum. Qui statim ac ad Urbem reversus, obtinuit ab eod. Patruo Pontifice, ut Holstenium An. 1629 ablegatum mitteret ad Poloniae Nuntium Apostolicum cum birretho rubro eidem tradendo, eumque interim suae bibliothecae privatae praefecit, et in Basilica Vatic. beneficio providit, ex quo dein ad Canonicatum eiusdem Basilicae an. 1643 promotus fuit. At veniente in Petri solium Innoc. Pp. X. is Custodem primarium Biblioth. Apostolicae die 2 Septembr. 1653 instituit, qui et eum optimum inter se et Barberinam gentem conciliatorem expertus, Romana Purpura, ut fertur, decoraturum statuerat. Haud impari aestimatione et favore gavisus fuit apud Alexandrum VII Pont. qui Holstenium Oenipontem misit pro abiuratione Luteranismi recipienda a Christina Svecorum Regina, et ut ipse suo opere et studio plurimum pro conversione ad Fidem catholicam Friderici Langravii Hassiae-Darmstad, ut factum est, conferret. Doctissimus toti Europae notus ob eius opera posthuma, praesertim ex opusculis duobus *de Ministerio et forma Confirmationis apud Graecos* an. 1668 editis. Obiit in Aedib. Vatic. Die 2 Februar. 1661 hora tertia noctis, aetatis suae An. LXXV. Cuius cadaver tumulatum fuit in S. Maria de Anima; eique monumentum marmoreum erexit idem Card. Barberinus de eius bibliotheca legatarius.

XVI.

Holstenio Lucae successit

Leo Allatius *Chius* (1), qui primam diem vidit Anno 1586. Collegium Gregorianum (2) pro Graecis in Urbe ingressus est alumnus 1 Nov. 1599, cuius nomen ipsum est ellogium, ob eius opera pene innumera summa eruditione edita. Per celebri Typographiae a Christiano nomine propagando praefuit. Alexander Pp. VIII eum, die 13 Aprilis, in primum Bibliothecae Apostolicae Custodem instituit (3), plaudentibus doctis, nihilq. addemus de eo, quum Francisc. Cancellarius vir. clariss. in suo Op. *Cenotaphium Antonellii*, scriptores de vita, deque illius operibus, abunde recenseat. Obiit Die 18 Ianuarii An. 1669 et in Ecclesia S. Athanasii est tumulatus.

(1) V. COZZA-LUZI - Ab. *De Ottoboniano-Vatic. Codic. Graec.* p. XXXIII.

(2) RODOTÀ. - *Storia del rito greco in Italia*. Eius vitae accessiones in hoc ipso X volume habes.

(3) MAI. - Tom. VI *Novae Patrum Bibliothecae* vitam edidit tom. III, 146. Superior Append. I huius X tomi de eodem agit.

XVII.

Allatio Leoni successit

Octavius Boldonus *Congregationis Clericorum S. Pauli, Episcopus Theanensis*. De viro isto clariss. plurimi scripsere, sed fusius D. Aloisius Maria Ungarelli eiusdem Congreg. in sua Bibliotheca Scriptorum vol. I, p. 287.

Nobili genere Comitum in lucem editus Mediolani an. circ. 1600 aetatis suae XV. ordini S. Pauli nomen dedit, solemniter nuncupavit vota die 12 Decemb. an. 1616 et Sacerdotio initiatus, doctrina moribus et linguarum peritia insignis evasit, curriculumq. illustre in Religione perfecit, ac demum Cosimi III. Etruriae Domini praeceptor extitit. An. 1661 eum Alexander Pp. VII. Episcopum Theanensem, quae urbs est in Campania, proclamavit, ubi se operibus eruditissimum, facundum Oratorem, scientiis et litteris doctissimum atque Pastoralis cura solertissimum exhibuit. Clemens vero Pp. IX, qui veteri fortasse necessitudine, Boldonum amore et existimatione prosequabatur, illum in numerum Antistitem ad Solium statorum cooptavit, dein arcessivit et in locum Allatii Leonis viri clariss. defuncti, in primum Bibliothecae Apostolicae Custodem die 2 Decembris an. 1669 instituit, qui vero hocce munus uno post anno abdicans, ad gregem suum regressus est. Annis fere XX in Episcopatu optime actis, quum morti proximus esset, bibliothecam suam locupletissimam Franciscalibus reformatis ad S. Antonii in Suburbanis Theani testamento reliquit, ac codices nonnullos, praesertim autographum litterarum, quas Baiazet Turcarum Tyrannus Innocentio Pp. VIII et Alexandro VI conscripserat, Ambrosianae illae Mediolanensi donavit. Magno natu Octavius Theani mortem oppetiit An. MDCLXXX atque in Cathedrali Ecclesia, prope sepulcrum Ioan. Nicolai fratris (1) inlatus cum titulo in tumulo. Cuius imago ad Ss. Blasii et Caroli Romae conspicitur, hoc elogio proposito. — Octavius Boldonus Graecae linguae et Rethorices cultor egregius. —

XVIII.

Boldonio Octavio Ep. Thean. successit

Laurentius Brancatus, *e Fratribus Minoribus Conventualibus Tit. Ss. XII, Apostolorum S. R. E. Presbyt. Card. ab Innoc. Pp. XI in Concist. secret. An. 1681 creatus et public. — Apostolicae Sedis Bibliothecarius.*

Hic Lauriae Provinciae Basilicatae in Regno Neapolit. honestis parentibus vitam inchoavit die 10 Aprilis An. 1612. Franciscali habitu ex voto sumpto,

(1) Fuit et ipse presbyter eiusd. Ordin. natus An. 1595. Obiit m. Ianuario 1670.

postquam celebriores Ordinis Conventualium cathedras ascenderat, Conventus Ss. XII. Apostolorum heteriarcha constituitur, sed invido sponte cedens, in Albanum se concessit. Ab Alexandro Pp. VII. qui eum *brachium Apostolicae Sedis* appellabat, et ab eius successoribus Clemente IX, et X pro magno habitus, plurium Congregationum in consultationibus praeclarum adiumentum, a Clemen. X die 26 Novembr. an. 1670. Custos primarius Bibliothecae Vatic. instituitur. Innocentius vero Pp. XI virum sapientia et meritis onustum Sac. Purpuratorum Collegio an. 1681 adscivit, dein Bibliothecarium Apostolicae Sedis renunciavit. Demissus, pius, erga egenos liberalis, ex operibus editis maiorem sibi famam peperit *Tractatu de Praedestinatione*. Obiit Romae die 3 Novembris 1693 an. n. LXXX et in suo tit. quiescit. De eo scripsit Bartholom. Comandius eiusd. Ord. qui eius opera omnia recensuit. In serie Bibliothecariorum imago adest.

XIX.

Brancato Card. successit

Stephanus Gradius Ragusinus. Istius viri memoriam inter illustriores cives suos, merito Ragusium honore prosequitur, quippe qui patriae cum nomine studii sui monumenta non peritura reliquerit. De mense Martio An. MDCXIII natus, vel inde a puero ab avunculo Petro Benessa Pp. Urbani VIII Secretario, ad Urbem accitus, modum studiis nullum agnovit in Seminario Romano, dein in Nobilium Collegio Clementino Patrum a Somascha, ingenio et operibus omnium benevolentiam atque aestimationem sibi conciliavit. Re quidem vera ut Ragusis Patres e Soc. Iesu ephebeum studiosae iuventuti instituerent an. 1658, et ut civitatem illam nobillimam, Pontifices et Principes tum temporis succurrerent post ruinam an. 1667 nec non illius cathedralis Ecclesiae promptae aedificationi, plurimum adlaboravit, adjuvit promovitque. Patrii Senatus officiis ut Episcopale munus suae Civitatis a Pontifice impetrandum, acclinaret, valedixit, et ut erat Sacerdos beneficiarius, Ecclesiam pretiosis suppellectilibus ditavit. A consultationibus Sac. Congregationis Indicis nuncupatae, controversiam cum clariss. P. Honorato Fabri e S. I. *de opinioni probabili* sustinuit, atque Appiani Alexandrini *Histor. Rom. de bellis Illyricis* interpretavit, nec non *de eligendo Sum. Pontifice* An. 1667 orationem, aliaque opera in vulgus edidit. Sui temporis Pontificibus et Svecorum Reginae Christinae acceptissimus, bis ad Galliarum Regem Christianissimum Ludovicum XIV primum Cardin. Chisii a secretis a Pp. Alexandro VII missus, secundo a Patrio Senatu an. 1679. Quamvis negotium ad optatum finem producere nequiret, tamen, ut de eo scribit F. Ambrosolius, eius fama Italiae nedum, quam Galliae Belgii et Germaniae fines attigit. Innocen. vero Pp. XI die 14 Ianuar. 1682 eundem in primum Bibliothecae Custodem instituit, licet senio et valetu-

dine laboraret. Obiit Romae die 2 Maii An. 1683 an. nat. LXX et men. II. Eius imago habetur in Serie Viror. illuss. Ragusinor. — Ragusiis a Martechinio 1841 edita.

XX.

Gradio Stephano successit

Emmanuel Schelestratius *Canonicus Vaticanus*. Sacerdos Antuerpiensis, pius, antiquitatum ecclesiasticarum studiosissimus. Primus Concilii Constantiensis acta in lucem protulit. Sedisq. Apostolicae contra Gallicanismum strenuus defensor. Custos primarius Bibliothecae Apostolicae ab Innocentio Pp. XI die 7 decembris an. 1683 instituitur, qui cum etiam praebenda Vaticana ex Canonico Lateranensi auxit Anno 1687. Clariss. Abbas. Cozza-Luzi vices agens Bibliotecarii solertiss. in suo Op. *de Ottoboniano-Vaticanis Graeci Codicibus 1893* merito virum doctissimum saeculi XVII illum nuncupat, atque documentum sane vetustum authenticumque manu illius exaratum in fronte manuscripti Vatic. lat. n. 7138 subscriptione munitum die 27 Octobris An. 1690, ad unguem refert (1), quatenus ab aliis quibusdam minus presse ad autographon editum fuerit. Continet volumen illud Inventarium librorum, qui inter regias gazas Christinae Svecorum olim Dominae asservati fuerant, quosque Alexander Pp. VIII aere proprio comparavit, et ex iis partim Bibliothecae Apostolicae, partim Archivo secretiori donavit, partim usui proprio in privata bibliotheca collocavit. Dilectus omnibus in Aedib. Vatic. obiit Die 5 Aprilis An. 1692.

XXI.

Schelestratio Emmanueli successit

Henricus Noris *Ex ordine S. Aug. S. R. E. Presbyt. Cardinalis Tit. S. Augustini ab Innocentio Pp. XII an. MDCXCV in Concist. secr. Die XII Decembris creatus et publicatus* — *S. R. E. Bibliothecarius*.

Veronae die XXIX Augusti An. MDCXXXI, primas vitae auras hausit, parentibus ex Anglica origine. Subtili ingenio optimaque indole praeditus Ariminum petiit, studiis Philosophiae et Theologiae explendis. Hic Augustini Doctoris doctrinae ad amorem incensus, Ordini Eremitarum s. Patris nomen dedit. Ad Urbem missus, ut alter Lupus sodalis clarissimus studio quotidie per horas fere quatuordecim producto, excelluit scientiis praesertim Theologica, historica et numismatica. Pelagianae haeresis historia, Augustino Patre defensore, in vulgus edita, dum opus praeclarum admiraretur pars sana, contradictores sac. Universalis Inquisitioni denunciarunt. Cosimus III An. 1674 eum arcessivit et suum Theologum dixit, et historiae ecclesiasticae Doctorem in Pisana Universitate instituit.

(1) COZZA-LUZI Ab. *De Ottoboniano-Vatic. Codicib. Graec. 1893.* p. XXVI et seq.

At nedum Sedis Apostolicae sententia, opus omni laude dignum habiturum, sed publica fama auctorem meritis ellogiis cumulavit, et in primis Maurini Patres illum appellantes: « *Clarissimum et eruditissimum D. Aug. doctrinae interpretem ac vindicem.* — *Eruditorum in Urbe aeternum decus* ait Spanhemius. — *Eruditorum longe doctissimum* praedicat Massonius ». Quamobrem Innocentius XII eum an. 1692 maiorem Bibliothecae Custodem et Sac. Universalis Inquisitionis Consultorem instituerat. Die XII Decembris 1695 Sac. Purpura decoravit, deinde an. 1700, Bibliothecarium renunciavit. At mors quae dicit: « *Nemini parco* » tantum Virum scientiis et virtutibus abripuit hydrope tactum, die XXIII Februarii An. 1704 annos natus LXXIII. Donatistarum historia nondum absoluta. De Ordine suo, de doctorum Republica, de Sede Apostolica, deque Curia universa benemeritissimus, quiescit in suo Titulo, ubi Sodales monumentum cum herma eius posuerunt marmore sculpta, ut videre est Sacristiae ianuae dextrorsum.

XXII.

Norisio Card. successit

Laurentius Alexand. Zaccagnius (1), qui Custos Primus ab Innoc. Pp. XII die 25 Ianuar. 1698 institutus. Obiit Romae mense Maio 1712, Aetat. an. LV. Hic an. 1705. Manuscriptorum Voluminum 186 ex haereditate Tolomei, pecuniam Bibliothecae in Scut. 500 in iis collocavit. An. vero 1709 clariss. Fontaninio praeunte dissertationem edidit laude dignam « *De sum. Sedis Apostolicae imperio in urbem Comitatumq. Comacini = Append. veterum Actorum* ». **Quorum** operum elenchus pro et contra a Ranghiascio confectus in op. suo *Bibliografia dello Stato Pontificio*, legitur. Uterque laudatissimus iure merito pro parta victoria ob restitutionem ab Imperat. Iosepho I dicti Comitatus Sedi Apostolicae factam, 1709.

XXIII.

Zaccagnio Alexandro successit

Carolus Maiellus *Archiep. Emissen. Can. Vatic. Brevium. ad Princip. a Secretis* (2). Neap. ortus die 18 Mart. 1669 humanis litteris praesertim et ecclesiastica eruditione excelluit, uti satis testificantur orationes ab eo editae in funere, tum Tournon Cardinalis Legati a Latere apud Macaum Sinarum in captivitate def. an. 1710, tum Horatii Albani Princip. def. 1712, nec non docta, de Stylistis, dissertatio 1738, operi Assemanii nepot. *Acta Sanctorum Martyrum*

(1) *Romanus, olim forsan ord. S. August.*

(2) In manuscriptis GALLETI, *Cod. Vat. 7956 fol. 18, refertur, quod notus pictor Leo Ghezzi, cum effigies varias hominum sui temporis daret, retulit et nostrum Maiella in collectionis suae tom. VI, 50 addito elogio manu sua.*

Oriental, et Occidental. inserta. Quamobrem nedum Dominicum Rivera Cardinalem, litterarum patronum amantiss. habuit Moecenatem, sed et ipsum Pontif. Clem. XI. qui eum Cappellanum suum secret. in Custodem Primarium Bibliothecae die 1 Iun. 1712 instituit. Bened. vero Pp. XIII auxit eum nedum praeclearo munere Brevium *ad Principes* a Secretis, et Canoniatu Vaticano, sed an. 1724 in Episcopum Emissen. cum aliis pluribus consecravit. Doctus, pius generosus, maiorem expensarum in partem aere suo sustinuit pro Aede S. Iosephi Piorum Operariorum aedificata a fundamentis Via Longaria. Obiit Romae in Palat. Vat. die 30 Decemb. 1738, et in Coemet. Canonicali Basilicae sepultus.

XXIV.

Maiello Archiepiscopo successit

Ioseph Simonius Assemanus *Archiep. Tyrien. Syrus Maronita*, Eliae Monachi Maronit. patruelis et Stephani Evodii patruus. An. 1715 a Clem. Pp. XI in Aegypto festinanter missus, ut promercalem Codicum negotiationem ageret pro se et Bibliotheca Apostolica parvo ex ipsis numero quantovis pretio potitus in Monasterio e Sceté, Syriam peragravit plurimos invenit et adeptus est. Aleppo ab Athanasio Graecorum cathol. communionis Patriarcha plures manuscriptorum collectiones obtinuit. Ex Aegypto reversus, cum clariss. P. Sicardio e Soc. Ies. Thebaidis Monasteria adivit, at eius animum Codicum numerus non explevit. Ad Libanum pro Synodo rite celebranda iussu Clementis XII ab eo Ablegatus Ap. constituitur, et a Patriarcha Gazeno honorifice exceptus, feliciter omnia cum eo, Stephano Evodio nepote iuvante absolvit, quocum se Urbe recepit ibidem obiit. Die XIII Ianuar. Annorum LXXXVI cuius corpus sequenti die translatum fuit noctu ad Ecclesiam S. Ioan. Evangelistae Nationis Maronitarum, et die 15 expletis solemn. exequiis ibi sepultum. Natus erat Tripoli Soriae An. 1682 et fuit Canonicus Vaticanus.

XXV.

Ioan-Caietanus Bottarius *Florentinus Cappellanus secretus Clementis XII* (1). Philosophus et archeologus egregius. Eadem die et An. 3 Ianuar. 1739, ab eodem Pontif. Clemen. XII. Custos Primarius instituitur, sed in Litteris nulla mentio successionis ad primam sive ad secundam Custodiam continebatur. Ideoque idem Pontifex eum Custodem Primarium instituit die 3 Ianuar. 1739. Obiit Romae An. 1775 3 Iun. aetatis annorum 86.

(1) Et Canonicus, ortus Anno 1689. Urbem petiit 1730. In Archigymnasio Romano Histor. ecclesiasticae Professor et Scriptor egregius fuit.

XXVI.

Iosepho Simonio patruo per Coadiutoriam successit

Stephanus Evodius Assemanus Archiep. Apamen. *De quo inferius* (1).

(1) Ne plura de Stephano consecrar addam memoriam hoc pacto acceptam: *Copia* del ms. esistente in Biblioteca probabilmente fatto dai Padri delle S. P. di S. Lorenzo in Borgo, i quali conservano nelle Memorie della Casa 1730-39 manoscritte dal P. Deodato di S. Martino Rettore la seguente particola, che si trova a pag. 217. « A dì 25 di Novembre 1782. Fu « esposto in questa nostra Chiesa il fu Mons. Stefano Evodio Assemani Custode primario « della Bibliot. Vat. essendo a tale effetto stata apparsa tutta la navata di mezzo a lutto, ed « il giorno medesimo tumulato nella Sepoltura comune dei Religiosi, rinchiuso in Cassa « co' suoi abiti Pontificali ». Segue ad essa la copia del soprad. foglio Originale del seguente tenore. .

« STEFANO EVODIO dell' illus. ed antica Famiglia Assemani, celebre non solo nell'Oriente, ma anche nell'Occid. avendo prodotto molti uomini illustri non solo nella Gerarchia ecclesiastica, cioè Patriarchi, Arcivescovi e Vescovi, ma anche nella Repub. letter., nacque in Tripoli Città ragguardevole nella Siria, li 15 Aprile 1711. Affinchè poi non degenerasse dall'esempio de' suoi Maggiori fu mandato a Roma dai suoi Genitori, ove giunse il 16 Nov. 1720 ed entrato nel Pontificio Collegio de' Maroniti sotto la cura dei PP. Gesuiti, compì felicemente tutto il corso de' suoi studi Filosofici e Teologici, dei quali diede anche un saggio con pub. conclusioni. Uscito poscia alli 29 Apr. del 1730 dal detto Colleg. ritornò in Oriente ad esercitare l'Ap. ministero delle Missioni nella Siria, nell'Egitto e nella Mesopotamia. Nell'an. 1736 intervenne al Sinodo celebrato nel Libano d'ordine del Som. Pontef. Clem. XII dall'Ablegato Ap. Monsignor Giuseppe Simonio Assemani suo zio. In tale occasione diede a dividersi la sua vasta erudizione, e si procacciò il credito non solo appresso agli Arciv. e Vesc. intervenuti al Sinodo, ma anche appresso l'istesso Mons. Gazeno Patriarca Antiocheno dei Maroniti. In questo frattempo desiderando Mons. Patriarcha spedire in Italia, ed altre parti per alcuni affari della Sede Patriarcale qualche degno soggetto, fissò lo sguardo sopra il medesimo, e volendolo remunerare per i tanti servizi prestati da lui alla med. nella Siria ed altre parti Orientali, ed insieme decorarlo di onorifico carattere, determinò anche ad istanza dei Vescovi di consacrarlo Arciv. di Apamea, siccome fece nel Monastero di Marcellita, ossia di S. Antonio li 6 Ottobre 1736, e nello stesso tempo gli spedì le sue Patenti e Commissioni in presenza dei Vesc. assistenti al Sinodo e di Mons. Ablegato Ap. suo Zio. Abbandonato l'Oriente si portò in Italia, e poi in varie parti di Europa per accudire alle incombenze addossategli; e tutto gli riuscì felicemente, avendo adempito ai desideri di Mons. Patriarca. Ritornato in Roma s'impiegò nell'Ap. Bibliot. Vatic. a far l'indice ragionato dei Codici mss. Orientali esistente nella med. unitamente al suddetto suo Zio Monsignore che già aveva felicemente terminata la sua Ap. Ablegazione, e ne furono da essi stampati due Tomi in f.º contenenti li codici Ebraici e Caldaici-Siriaci. Quindi portatosi in Firenze per compilare il processo del B. Giuseppe Calasanzio, essendo egli uno dei Prelati Consultori della Sac. Congregazione dei Riti, gli fu in quella occasione ordinato da quel Gran Duca (Gian Gastone), che di lui ne aveva del concetto, di fare l'Indice ragionato di quella insigne Biblioteca Medico-Laurenziana, che con somma soddisfazione del Sovrano fu dato alle stampe. Dopo ciò ritornato a Roma ad istanza dell'E'mo Sig. Card. Flavio Chigi, pubblicò altresì il catalogo ragionato

XXVII.

Stephano Evodio Assemanio Archiepiscopo successit et Emeritus declaratus

Petrus Francisc. Fogginus a Cubic. secret. Custos I. Emeritus. Filius Ioan. Bapt. Architecti et Sculptoris celebratiss. Florentini, qui obiit An. 1725 (1), natos quatuor relinquens, quos inter Petrum. Hic Florentiae ortus Anno 1713, studiis vacavit ecclesiasticis optimo ingenio Pisis, ut florenti aetate inter patriae Universitatis Theologos adnumerari meruerit, dein Romae a Bened. Pp. XIV in Bibliotheca Apostolica clariss. v. Bottario, cum futura successione ad secundam Custodiam coadiutor datus, cuius loco per obitum, suffectus fuit An. 1775. Dicto Pontifici nedum, sed et Clemen. XIV et Pio Pp. VI, fuit acceptissimus ob eius lectissimam historiae et philologiae eruditionem, quibus opera aestimatissima prodierunt in lucem. At anno 1782, viam universae carnis ingresso Stephano Evodio Assemano Primario Custode, Pius Pp. VI,

della celebre Biblioteca Chigiana. Non è qui da tralasciarsi l'altra opera stampata, divisa in due Tomi che contiene gli Atti dei Martiri Orient. ed Occident. dedicata a Giovanni V, Re fedelissimo di Portogallo, di cui godeva la grazia, e dal quale era stato remunerato di congrue Pensioni. In quest'Op. viene generalmente ammirata la sua gran perizia nelle lingue Orient. e la sua ampia erudizione nelle tante note sparse nella med. Passato agli eterni riposi il sud. Monarca, fu egli prescelto a fare non solo la Orazione funebre, ma anche tutte le Iscrizioni allusive al soggetto, ed alle lugubri circostanze nella Regia Chiesa di S. Antonio dei Portoghesi, ed il tutto fu da lui egregiamente eseguito, e dato alla pub. luce con somma soddisfazione degli eruditi. In occasione della Canonizzazione della B. Giovanna Fremiot de Chantal compose egli l'Inno da recitarsi nel suo Uffizio. Seguita la morte del Pp. Clem. XIII di glo. me. fu egli destinato a fare l'Orazione *pro eligendo Sum. Pontif.*, che egli con somma eleganza e soda dottrina recitò nella Basil. Vat. avanti a tutto il corpo del Sac. Collegio dei Cardinali ivi radunati per entrare nel Conclave, e che poi data alla luce fu dedicata al nuovo eletto Som. Pont. Clem. XIV. Fu molto stimato dai Som. Pontefici del suo tempo, dai quali fu dichiarato Consultore delle due gelose Sac. Congregazioni dei Sac. Riti e del Concilio. Con somma integrità e gravità sostenne l'onorifico impiego di Prefetto della Bibliot. Vat. succeduto per la morte del sud. Mons. suo Zio, di cui era Coadiutore, e che al presente viene con somma lode coperto dall'eruditiss. Mons. Giuseppe Reggio (Reggi) Cam. di Onore del regnante Som. Pont. Pio VI. Morì finalmente ai 22 di Nov. 1782 nelle Stanze attigue alla Bibliot. Vat., e ad istanza dei Padri delle Scuole Pie, lasciò nel Testamento di esser sepolto nella Chiesa di S. Lorenzo in Borgo loro Noviziato, per essere stato egli il Promotore della Causa del loro Santo Fondatore, ed ivi restò umato ».

(1) V. Ellogium in funere ab suo nepote Florentiae publicatum. Eiusd. Opus recensetur Biograph. Universal. Michaud - Paris - To. V.

In Serie vero de Viris pict. et sculpt. ec. illustribus, Florent. 1775 edit. To. XII in Ellog. eiusdem Genitoris haec habentur: « Pier Francesco si applicò agli studi ecclesiastici, « nei quali tanto profitto... e poscia passato a Roma fu riconosciuto il suo gran merito con « diversi impieghi, titoli, ad onorifiche cariche ecclesiastiche, ed è al presente soggetto ben « noto e molto benemerito della Repub. Letteraria ».

ob eius merita, aetatem et ophtalmiam, illum declaravit Primarium Custodem emeritum, eodem An. die 27 Novemb. cum omnibus privilegiis et emolumentis, quibus gavisus est, usque ad diem 2 Iunii An. 1783, qua correptus apoplexi, obiit Romae Annos natus LXX, et sepultus.

XXVIII.

Stephano Evodio Assemano Archiepiscopo seu Petro Francisco Foggino emerito, successit

Ioseph Reggius a *Cubic. honoris Florentinus*. Clericali militiae adscriptus, atque sacerdotio initiatus, Sacr. Scripturam in Seminario Romano professus est, itemque 1773, extincta So. Ie. in Collegio Rom. A Pio Pp. VI. Custos primarius Biblioth. Ap. institutus fuit die 27 Nov. 1782. Quum vero infausto an. 1798. Gallica Respublica Urbem occuparet, et principatum Pontifici Summo abrogaret, et in exilium eiecto, Custodem inde amovit. Dolendum tamen est, quod vir tanta scientia et morum gravitate praeditus, eidem usurpanti Gubernio sacramento adhaeserit, nec quoad videtur, tempore utili, se publice retractaverit. Nihilominus recuperata Urbe ab armis Neapolitanis 1799, et in pristinum statum Principe Pio VII restituto, die 18 Augusti 1800, Pontifex emeritum declaravit Reggium, atq. benemeritum Caietanum Marinium in primarium Custodem renunciavit confirmavitq. Obit Romae (1).

XXIX.

Reggio Iosepho successit

Caietanus Marinus *Prael. Domesticus Biblioth. Ap. Custos I una cum et Archivi secret. a Pio Pp. VII confirmatus, et institutus Praefectura*. Hic in Civitate Sancti Archangeli Pontificiae Ditionis Anno MDCCXL ortus, optimo ingenio honestisque moribus praeditus, in Urbe studiorum curriculum explevit cum laude, et in utroque laurea redimitus, archeologica eruditione praesertim excelluit. Quamobrem Clem. Pp. XIV quum An. 1772. Archivum Vatic. cum altero in Arce S. Angeli condito, suo Chirographo uniret, atq. utrique Dominum Marinum Zampinium amicum praeficeret, eidem pro Archivo in Arce, Caietanum nostrum coadiutorem dedit et instituit. At a Gallis in Urbe proclamata Republica Anno 1798, eiusdemq. Rectores, cum Archivia invadere minarent, opere et dexteritate solers una die Archivum Caietanus ex Arce ad Vaticanum transtulit. Quare a Repub. gubernio, de-

(1) Vid. in Archivo Biblioth. Ap. Epistolas Cardinalium DE ZELADA, GIOVANNETTI etc. ad cum Venetiis Roman missas.

portato Summo Pontifice die 20 Febr. 1798, utriq. Archivo nedum Praefectus servatur, sed et Pinacothecae vulgo Museo, et Bibliothecae Praeses a Saint-Cyr eiusdem Reipub. copiarum in Urbe Ductore renunciatur. Cuius rei gratia, quum causa fuerit, quod e tutis manibus Pinacotheca et Bibliotheca, ne per horam quidem elaberentur, de ipsius benemerentia testati sunt Consalvius Cardinalis epistola eidem data, et ipse Pius Pp. VII im. me. quum eum An. 1800. die 18 Augusti in Custodem primum Bibliothecae nedum, sed et Praelatura Dom. decoratum utriq. Archivo Praefectum confirmaverit. et anno insequentia annua pensione Scut. 300 augetet. Superveniente nihilominus Neapoleonis Imperat. rapacitate et praepotentia, Sedis Ap. Archivi, Bibliothecae Codices et Libri pretiosiores, Pinacothecae statuariae et caetera, ut notum, Parisiis asportata fuere. At Deus Op. Max. fracta Imperatoris audacia, Summo Pontifici Pio anno 1814, plaudente Orbe Sedem suam restituit. Qui statim Caietanum eiusq. nepotem Marinum Marinium (postea in Archiv. patrum successorem) Commissarius in Gallia deputavit, ut deperdita et vi ablata monumenta recuperarent. Quod feliciter factum est ab eis, decreto Locum-tenentis Ludovici XVIII Regis Christianissimi obtento, neque eorum opera maximi momenti dum Parisiis ipsi morarentur, deque Sede Apostolica optima promerita praetereunda. Caeterum Papyrorum a Caietano Op. edito 1805 aliisque operibus, pro magno inter doctos habitis, nomen illi immortale pepererunt. Continentibus laboribus pro Bibliotheca praesertim, pro *Signorum doliarum* collectione in ordinem redigenda, aliisque munerum a curis nunquam abstinuit, licet vires eius aetati, atque agendi voluntati constanti non responderent, et Administri residentis in Urbe pro Duce Vitembergiae sedulo munus exerceret. Denique uno verbo, si virum ad caelum extollas, nec satis. Obiit pulmonarius Parisiis die 17 Maii An. 1815 ibiq. loco depos. sepult. (1).

XXX.

Marinio Caietano successit.

Angelus Mai S. R. E. Presby. Card. nuncupatus tit. S. Anastasiae Sac. Congreg. Conc. Trid. Interpretum Praefectus, creatus et in pect. reservatus in Concist. secr. Die XIX Maii 1837, et in altero Die XII Februar. 1838 a Gregorio XIV Summo Pontifice publicatus - S. R. E. Bibliothecarius.

Hic in oppido Schilparii Bergomen. Dioeces. montano, lucem aspexit die VII Martii An. 1772. Aetate et ingenio florens Loiolaeam Societatem ingres-

(1) V. MEM. ISTOR. degli Archivi e della Bibliot. per Angelo Mai p. 33. - ANGELONIUM Dell'Italia, uscente il 1781 nec non Catalog. Libror. mss. etc. quos Pius Pp. VI. Tract. Tolentin. coactus, cessit. - ROMAGNOLIUM De viris illustribus in Ditione Pontific. - MARINUM NEPOT. Anecdota Patrum sui Caietani 1822. Pio Pp. VII nuncup. - BIOGRAF. UNIVERS. Antica e moderna compil. in Francia, Vol. XXXVI p. 428.

sus, iniquis Gallicae Reipub. legibus coactus, aegre ab ea discessit. In Mediolanensi Biblioth. Ambrosiana doctor cooptatus, continuo et patienter papyros et pergaminas evolvens, nasute palimpsestos distinguens, opera feliciter reperta, et litteratorum Reipub. pretiosissima. Orationis Socratis praesertim *de permutatione*, quaedam Homeri fragmenta, Arpinatis orationes varias, Frontonis scripta inedita, Antonii Pii, Marci Aurelii et Appiani, Plauti inedita fragmenta, Isaei, Temistii philosophi, Eusebiiq. Chronicon, Libri duob. aliorum Operum, ipsi victoriam pararunt securam, parta undique fama. Quamobrem An. 1819, a Summo Pontifice Pio VII imperiturae mem. arcessitus, et Bibliothecae Vat. Custos primarius renunciatus, locum occupavit, animo solatio affecto; percepit enim novam segetem locupletiolemq. materiam studiis suis amplissimam esse in huiusmodi scientiarum et Sapientiae sanctuario. Re quidem vera ab An. 1827 ad 1838. Arpinatis Oratoris sex libros *de Republica*, qui communi sententia deperditi aestimabantur, aliorumq. auctorum graece seu latine scripta tum sacra tum prophana tunc inedita, in Volumina plura congesta in vulgus protulit. At ille hominum aestimator qui fuit Gregorius Pp. XVI, non ipsi Purpura sed illum Purpurae magnum ornatum allaturum intellexit. Quamobrem eum Sac. Congregationis Christiano nomini propagando a Secretis destinavit, dein Sacro Collegio An. 1838, adseivit plaudente Curia et universa Doctorum Republica gestiente. Hunc vero Pius Pp. IX immortalis mem. philologorum saeculi principem S. R. E. Bibliothecarium, tamquam in proprio subsellio collocavit et Sac. Congregationi Concilii Trident. Interpretum praefecit. Numquam tamen a continentibus laboribus destitit, et ultimo septuagenario maior, quorund. Sanctorum Patrum, aliorumq. Scriptorum ecclesiasticorum opera diversa in sex Volumina unita in lucem extulit. Apud Albanos colles dum rusticabatur, quum ex ostrearum cruditate dolore colico inflammatorio aggressus fuerit, Sacramentis munitus obiit in pace Fidei catholicae die VIII Septembr. An. 1854. Inde exuviae in Titulo de Urbe delatae Mausuleo teguntur, eximie a concive Benzonio insculpto.

XXXI.

Majo Angelo Card. successit

Ioseph Mezzofanti S. R. E. Presbyter Card. Tit. S. Omphrii de Urbe in Concistorio secreto die VIII Feb. 1839, a Gregorio Pp. XVI. Creatus, Die vero 5 Martii 1849. aetat. an. LXXV pneumonite correptus de Palatio Valentini, hodie Regiae Praefecturae N. civ. 69 ad Ecclesiam tit. delatus, ibiq. tumulatus.

Omnigenas Orbis linguas fere loquutus.

Ellogium hoc est, in tumulo inclusum iuxta corpus tunc positum.

CORPUS CONDITUM

IOSEPHI MEZZOFANTI

S. R. E. PRESBYT. CARDINALIS

Hic Bononiae ortus die 19 Septemb. an. 1774, et ad pietatem et litteras institutus, statim in utroq. genere adeo profecit, ut cuique in eum intuenti magni aliquid ac singularis portenderet, aequalibus admirationi, non aemulationi esset. Qualis autem evaserit et quantus, non Italia solum, sed Europa mirata, mirari non desinet. In Archigymnasio Bononiensi primum graecam linguam, et Orientales publice docuit; item Praefectus Bibliothecae datus An. 1821 (1). A Gregorio XVI. Romam accersitus inter Aedis Liberianae Canonicos, et in Collegium protonotariorum adlectus; deinde Praefectus primus Bibliothecae Apostolicae (2) et Canonicus Vaticanus creatus, item iudex librorum notandorum,

(1) Si dimise, dice il Caterbi p. 134, per non dare adesione ai ravvolgimenti, quali andavano procacciandosi specialmente in Italia i fautori di essi, ed ebbe imitatrice la celebre Clotilde Tambroni, che insegnava nella stessa Università.

(2) Successe al Mai, il quale fu promosso a Segretario di Propaganda, e prese dimora propria presso la Biblioteca come primo Custode nel 1831. In quella guisa che l'imm. Pio VII chiamava da Milano in Roma l'Ab. Angelo Mai, rinomato e grande filologo in Italia, Gregorio Pp. XVI chiamò espressamente il sacerdote Mezzofante, il cui nome risuonava celebre in tutta Europa, per il numero grandissimo di lingue da lui parlate.

Qui giova riportare ciò che il Porporato confidò al suo amico il chiariss. P. Bresciani d. C. d. G. « Io avviso, così il Mezzofanti, che Iddio siasi compiaciuto di concedermi sì gran dono, « perchè nel richiesi, non per la vana e meschina gloria mondana, ma per la salute delle anime. « Sappiate che essendo io giovane Sacerdote in Bologna mia patria a tempo delle guerre, « visitava gli Spedali militari: e trovandovi Ungheri infermi e Slavoni e Tedeschi e Boeri, « e non potendoli confessare, nè i protestanti condurre nel seno della Chiesa cattolica, mi « sentiva straziare il cuore dentro. Perchè datomi con sommo ardore allo studio di quelle « lingue, mi venne fatto di apparare tanto che bastasse a farmi intendere. Non volli altro. « Cominciai ad avvolgermi fra i letti degli infermi, e gli uni confessando, e con gli altri « conversando venia di giorno in giorno accrescendo il mio vocabolario, sinchè di mano in « mano, aiutandomi Iddio, l'accrebbi di guisa che alla lingua nobile aggiunti i dialetti par- « ticolari delle varie pronunzie. Certi dotti ex-Gesuiti spagnoli, portoghesi, messicani, che « erano di stanza in Bologna, oltre alle scienze sacre, m'avevano insegnato altresì il Greco, « il Caldeo, l'Ebraico, il Samaritano, e le loro lingue terriere. Poscia quante grammatiche « e dizionari venianmi alle mani, io dava opera d'impossessarmene, e come gentiluomo o « avventuriere di stranio paese s'abbattea di passare per Bologna, ed io a' panni; nè pria « il lasciava che io non ne afferassi dizioni e modi propri e singolari di suo linguaggio, e « massime delle pronunzie, per intonar le quali Dio mi concesse organi flessibilissimi e lin- « gua espeditissima » - *Appendice all' EBREO DI VERONA, Civiltà Cattolica an. II, Vol. VII.*

legitimis ritibus cognoscendis, et Episcopis probandis dictus. Quem laboribus ac muneribus nitide perfunctum, idem Gregorius XVI an. 1839. Sac. purpurae honore auxit. Praefecturam habuit Sac. Consilii studiis regundis, et libris Ecclesiae Orientalis cognoscendis; Patronus utriusq. Ordinis Carmelitarum, Curator Apostolicus Nosocomii Lateranen. Praeses Valetudinarii Expositorum, et hospitalis Domus Iudaeis, qui Christianam professionem amplecti velint, recipiendis, et Monasteriis Virginum S. Mariae Dei Genitricis designatae. Decessit Idibus Martii an. 1849. Hac in Aede tituli sui, depositus in pace.

Die vero XX Martii 1885, Leone XIII. sedente, quum eiusdem memoriae et tanti Viri, eximium sepulchrum, aere conlato extolleret clariss. concivis et professor Vincentius Mignani sacerdos, et peracta fuerit de Mandato Eminētissimi Lucidi Mariae Parocchi Urbis Vicarii recognitio cadaveris iuridica, exuviae omnino incorruptae repertae fuere, licet in obitu balsamo minime fuerint illinitae. Istiusmodi recognitionis mnemosynon, in inferiori parte paginae pergamin. dictum Ellogium continentis, exaratum fuit prout sequitur, nempe:

*Sedente Leone XIII Pont. Max. - Die XX Martii MDCCCLXXXV.
Huc translatum Corpus - Iosephi Mezzofanti Card.
Quum monumentum marmoreum - Erigeretur -
Prout liquet ex Actis - Curiae Vicariatus Romae.*

XXXII.

Mezzofanti Iosepho Card. successit

Gabriel Laureani *Praelatus Domest. Canonicus Vaticanus.*

Ex illis hic vir, quorum, quum ullum sapientiae monumentum typis committerent vix parum aut nihil dici posse videatur. Neminem tamen latet plurimorum illustr. virorum ad nos pervenisse memoriam, quin ipsi ne lineam quidem scripsissent. Romae ortus die XIV Septembris An. MDCCCLXXXVIII, ingenio et moribus optimis praeditus, Pontificii Urbis Seminarii alumnus fuit, et dein Clero Rom. tunc temporis praesertim clarissimo nomen adiunxit. Rethor eximius, eloquentiam in Collegio et Seminario romano docuit. An. 1798 quum Institutum illud praeceptis et disciplinae Cleri Urbis fuerit demandatum, illiusq. Musaei et Bibliothecae benemeritus, quippe qui suo opere et nomine a Berthier Gallicae Reipub. copiarum in Urbe ductore, pro Instituti commodo observantiam obtinisset. Philologici Collegii in Archigymnasio romano cooptatus, Arcadiae dein pro-Custos generalis (1) anno 1828 electus, usque ad obitum fuit. De illa Academia illustri, et de Bosco Parrasio optime merens, Summo Pon-

(1) Nomine academico « Filandro Geroneteo ».

tifici Gregorio XVI apprime carus, eum Pontifex Praelatura Domestica coonestatum et praebenda canonicali Vaticana auctum, ex altero in primum Bibliothecae Custodiarium die 12 Februar. An. 1838 renunciavit. Artes nedum sed aureum stylum probe calluit, iisque innotuit, quum Musaeum Christianum idem Pontifex in Bibliotheca institueret, et iusta parentalia Sodales Cardinali Placido Zurla in Urbis Vicario in templo S. Gregorii ad clivum Scauri persolverent. Qua fide et integritate vero polleret, satis argumenti quae scriptis respondit die 7 Martii An. nefasto 1849. Petro Sterbinio illo, Reipublicae Romanae triumviro Rectori, qui eum cum eiusd. Bibliothecae addictis, ut Gubernio adhererent, invitabat: « Invitato di fare adesione ec.... come si richiede da chiunque percepisce « emolumenti dall'Erario nazionale, espone il sottoscritto rispettosamente a nome « anche degli Ufficiali ed impiegati, di non credersi tenuti a tale atto, essendo « le loro provisioni pagate non dall'Erario nazion. ma bensì dall'appannaggio « particolare del Papa, a cui appartiene incontestabilmente la Biblioteca Vati- « cana non come a Sovrano di Roma, ma come Pontefice e Vescovo di essa. « Quindi pagati dal Maggiordomo di S. S. e non dal Tesoriere, come si con- « veniva a persone addette al servizio particolare del Pontefice ». Quam ob rem deinceps ipse cum suis aliquid molestiarum sunt perpassi. At tenui ut erat valetudine, tristibus temporum vicissitudinibus excussus, extremum vitae diem prope- ravit, et in aedibus Bibliothecae decessit die XIV Octobris An. MDCCCXLIX. In Coemeterio Canonorum Basilicae Vaticanae quiescit. Extat imago eius in Aula Arcadiae. — De eo scripsit R. P. D. Franciscus Fabius Montanius.

XXXIII.

Laureanio Gabriellio successit

Andreas Franciscus Maria Bernardus Molza Mutinae nob. genere ortus anno 1783 (1). Romae studiis vacavit apud Collegium Calasantianum Scholarum Piar. tunc situm in Via de Caesarinis N. civ. 43, quod una cum Religiosorum familia publicae utilitati abripuit Gallica Respub. An. 1799 ubi degebat clarissimi illius P. Faustini Gagliuffi discipulus.

Rebus Urbis compositis Pio VII, im. mem. Sedente An. 1800, sui voti compos factus die 20 Mai 1804, habitum sumpsit Calasantianum apud S. Pantaleonem de Urbe, novitiorum Magistro P. Michaelae Marchetti a S. Rosa, et domus Rectore P. Ildephonso Novelli a Matre Dei. Anno vero novitiatus expleto, die

(1) I. De Aquila e Vicecomitibus Abbreviator. Ap. quondam nob. Collegii Nazareni Schol. Piar. alumnus, notitias hasce ex eodem Ordine collegit, et Bibliothecae Vatic. tradidit, ut par est, libenti animo, et decet modernum nostrum Bessarionem carissimum, Iosephum Cozza Luzi Ord. Basil. vices Bibliothecarii agentem.

15 Augusti 1805. annum agens XXII, praemisso iuramento de corporis integritate et Fidei professione, in eadem domo solennia vota nuncupavit, quae de more Libro Professionum XXXVI. pag. 1, 1805. manu propria mandavit, firmavitque. « Ego Andreas Molza a S. Theresia manu propria etc.

Sacerdotio initiatus Narniam petiit, ut illa in domo, quam sibi Obedientia assignarat, doceret, ibique mansit usque ad an. 1810. Quo anno infausto et iterum Religiosae familiae a Neapoleonico gubernio. Urbe usurpata, dispersae fuere et oppressae, sors illa communis et Andreae obtigit annum XXVII, vix agenti. Ab ordine discessit, neque ad illum, restaurata Pontificia Ditione an. 1814, amplius rediit, facultate a Sede Apostolica eidem facta.

Fuit in Archigymnasio rom. Professor, et Scriptor in Bibliotheca Vaticana in lingua Hebraica, ubi die 12 Februarii 1838. Gregorius Pp. XVI eum alterum Custodem et a Cubiculis honoris renunciavit, dein die 26 April. 1850. Pius Pp. IX, illum in primum Custodem promovit.

Obiit die 7 Iulii 1851, quum pridie sibi vulnus novacula gutturi intulisset, in suo domicilio, quod erat Via Monserrato N. civ. 43. Usque ad diem illam nefastam, pius, doctus in Urbe aestimatissimus, in propinqua Ecclesia S. Hieronymi de Charitate quotidie Sacrum facere solitus fuit. Eius cadaver in sua Ecclesia paroeciali delatum, quae honori S. Catharinae de Rota nuncupatur, post solennes exequias, in Libro defunctorum, particulam tenoris sequentis exaravit Ioan. Bapt. Ruggiani tunc Oeconomus, nempe:

« Andreas Molza fil. quond. Gherardi Sacerdos Mutinensis, Archigymnasii
« Rom. professor et Vaticanae Bibliothecae Custos, annorum circ. 68 extrema
« Unctione roboratus, obiit die 7 Iulii 1851, hora 7, post med. noct. et cadaver
« in hac Paroecia delatum. Exequiis sollemnibus cum Officio et Missa interfue-
« runt Almi Collegii Archigymnasii Rom. Professores, atque dein in capsis lignea
« et plumbea, in hac eadem Ecclesia Paroeciali, de licentia Eñi Urbis Vica-
« rio (Constantini Patrizi) loco depositi tumultus fuit in sepultura Presbytero-
« rum, quae sita est ante aram Deiparae Virginis ».

Corpus adhuc ibi manet.

XXXIV.

Molza Andreae successit

Alexander Asinari de Sammarzano *Archiepiscopus Ephesus* Taurinensis, natus An. 1795, electus Archiep. 19 Ianuar. 1846, a Greg. Pp. XVI, et apud Aulam Maiestatis Bruxellensis Nuntius Apostolicus missus. Bibliothecae primarius Custos a Pio Pp. IX, 20 Octob. 1851, renunciatus. Obiit in patria An. 1876, ibiq. sepultus.

XXXV.

Asinari de Sammarzano Alexandro Archiepiscopo successit

Pius Martinucci *Praelatus Domest. Caeremoniis Pontificis Praefectus - Congreg. Caeremonialis a secretis - Canonicus S. Eustachii - Sac. Congr. de Propag. Fide Consultor.* Huius viri haec synopsis historica. Romae in Quirinali Palatio Apostolico, ubi eius genitor Vincentius Pontificalium Aedium Architecton cum familia morabatur, primas vitae auras hausit die II^a mens. Iunii An. MDCCCXII. Bona benignaque mente, ingenio et studiis excultus, clericalem militiam ingressus, et inter Caeremoniarum Pontificis Magistros, ex concurrentibus magis idoneus constitutus An. 1834, provinciam illam avide arripuit, specimen deinceps publicum exhibens illo suo opere liturgico, quoquoersum absoluto, et a Summo Pontifice Pio IX s. m. sua epistola apprime laudatissimo, cui ob fidem, intemeratae vitae rationem, et iustae servitutis cupiditatem severitatemq. in Bibliothecae alterius Custodiarum obeundo munere, (inde irae), acceptus ita fuit, ut Coadiutor cum futura successione, Congregationis Caeremonialis Secretario nominaretur. Quamobrem idem Pontifex eum ex altero, quem An. 1850, instituerat, in primum Custodem die 13 Iulii 1876, promovit, iam Praelatura Domestica et Sac. Congregationis Christiano nomini propagando consultorio munere cohonestavit. nec ipse sibi minorem laudem adeptus est, quum Collectionem Canonum Deusdedit Cardin. e Codice Vaticano iam inde An. 1869, in lucem ederet. O utinam in meliori corporis temperatione acquievisset, ut ulteriorum laborum oneri resistere valuisset! At non unius morbi vim et incommoda sustinebat; humoribus atrae bilis ita obnoxius, ut ne loqui quidem pacifice posse videbatur, quod invidis causa fuit eius laudes obtrectare, bonis hallucinari, superioribus id aegre ferre. Leone Pp. XIII, in solium Petri evecto An. 1878, ob epistolarum commercium dum esset Perusiae Sacrorum Antistes purpuratus, amico et in rebus liturgicis cliente, nihil sibi contrarium plane et oppositum obtingere posse suspicabatur. At quid non excogitat ficta calliditas? Muneris Praefecti Caeremoniarum Pontificis cupiditas, et hominem praesertim a persona novi Pontificis separandi conspiratio, facile finem pietatis specie attigerunt, ut eidem Pontifex, ab omni munerum exercitio causariam missionem daret, absque cuiusvis salarii et emolumenti detrimento, ut ex quo nulla cura et sollicitudine iactatus, commode valere posset. Et actum est. A quovis Officio concessit die 23 Martii 1880, at aetatis suae tempus sine animi molestia degere non valuit, ut illis plerumque evenit, qui ab assuetis recedunt invite. Moerore igitur et paralyxi tactus, Sacramentis Ecclesiae rite susceptis, decessit die 16 Iunii 1884, in suo domicilio in urbe, Via Sancti Angeli a Custodia. Corpus post funera e sua Paroecia Sancti Vincentii et Anastasii de Urbe in sepulchro suorum apud Veranum inlatum fuit. Tu-

mulum tegit inscriptio lapid. eam cl. P. Tongiorgii S. I., eiusq. herman (1) possidet Aloisius nepos. O mobilis Fortuna oh! quantam in homines exeres potentiam!
Pie Iesu dona requiem sempiternam.

XXXVI.

Martinuccio Pio successit

Stephanus Ciccolinius a Cubiculis intimis de numero a Leone Pp. XIII 1878, eius Pontificatu primo electus, an. 1880 emeritus, quo idem Pontifex eum aptiorem in locum Custodis prim. Bibliothecae instituit, Basilicae Vat. Beneficiarius. Non parentibus praeclaris e Nursia, sed vita honestis, Romae natus est die III Februar. 1819. Bonum ingenium mitemq. indolem humanis litteris excoluit et iuvenili aetate nondum in sacris, eas professus est in Ven. Basilicae Vatic. Seminario, item et in Pontificio Collegii Christiano nomini propagando. Interim aera illa tristi ac seditiosa An. 1848. superveniente, iuris publici hominem satis peritum se exhibuit in conscribenda ephemeride a titulo *Gazzetta*; dein post reditum summi Pontificis Pii IX fuit Diarii Rom. scriptor, qui eum inter Cappellanos suos secretos honorarios adnumeravit, et illius Opusculi auctore in laudem commemorandi *Delle Oblazioni presentate al Sommo Pontefice nella Canonizzazione dei Beati ecc. An. 1867*, nec non Orationis in funere Constant. Card. Patrizi in Urbe Vicarii a Clero Rom. in aede S. Ignatii solemniter persoluto an. 1876, aliorumque operum, quibus eruditi hominis famam sibi comparavit, ut Custos generalis Arcadiae eligi meruerit. At in cathedram Petri Leone Pp. XIII, anno 1878 evecto, illum quum inter familiares intimos a cubiculo secreto de num. adsciret, eius eruditionis potissimum habita ratione, mox percepit, proprium homini erudito subsellium, fore in Bibliotheca, ubi praecipue quomodolibet cum mortuis loquuntur, qui se viventium officiis abdicarunt. Quamobrem ad hoc, data Martinuccio causaria missione, Stephanum in eius locum instituit, die 25, men. Martii An. 1880. Cubicularium de num.^o declarans emeritum. At licet fere per decennium hoc officium exercebat, et bene provisionibus augeretur, tamen quae de causa ignoratur, aere alieno ita obruebatur, ut Superioribus visum est ipsi et sedi magis consultum si causaria missio pro eo a Pontifice obtineretur, qui et conditioni eiusque aetati provectae libenter occurrit anno 1889. Et hic quoque ab omni Officio et a Palatio Ap. concessit, consuluitque senio, Via in Parione numero civ. 29. At ibi paralyxi tactus obiit die 28 Septembr. 1895, et ad Veranum tumulatus. In aede maiori SS. Ambrosii et Caroli de Urbe solemniter peracta sunt parentalia a coetu arcadico adstantibus et bibliothecae vaticanae primoribus. Ellogium funebre dixit clariss. orator archipresh. Centi.

(1) Marmore sculptam ab Augusto Cuttica, clarissimi Iacometti sculptoris discipulo — Nota erat Ioan. Eliae et Iosephi Canonici Baldi eiusdem nepotis coniunctio eius familiaris, qui Bibliothecae Ap. Custodes minores fuere. Vide Custodum Minorum elenchum.

XXXVII.

Ciccolinio Stephano successit

Isidorus Carini *Praelatus Dom. Canonicus Vaticanus*. Aliquid de hoc homine posteritati traditurus, nihil dicere mavellem, quam paucis me expedire: multa enim multi dicunt. Neminem quidem latet, tristium temporum acerbitate, XXV annos ab Urbe capta decurrit, rerumque omnium tumultu, atque perduellium favore homines per eos famigeros et enormibus ellogiis donatos, ita maiorem opinione speciem praebere, ut quilibet se ab omni assensu sustinere cogatur.

In civitate Panormi natus die VII. Ianuarii 1843, emenso studiorum tirocinio, in cathedrali Ecclesia canonicali praebenda honestatus fuit, et Paleographiam docuit. Genitorem Garibaldii militem voluntarium, copiarumque ductorem, omnimodis sacro ministerio iuvit, et ut christiana morte occumberet a Deo Opt. Max. obtinuit. A Leone Pp. XIII, arcessitus, (qui dum erat Perusiae Sacrorum Antistes purpuratus, civitate vi capta patrem noverat), Urbem petiit, nomine quidem non praegresso, et Paleographiae pontificiam cathedram ab eodem Pontifice primo institutam, eiusdem beneficentia ascendit. Deinde idem Pontifex An. 1889, die 2 mens. Augusti eum suffecit in locum Custodis primi, quem tunc Stephanus Ciccolini a Cubiculis secretis de num.^o emeritus obtinebat, atque Praelatura Domestica decoravit, auxitque, ex Beneficio dein Canonicatu Vaticano an. 1889. Eidem vero, ut Summi pontificis, prout est Urbis Episcopus, plenum in Bibliothecam dominium historia confirmaret, pensum demandavit. Ille opusculum publicavit an. 1892, eiusdem Pontificis beneficia, ut par erat, in Bibliothecam collata complectens, ideoque parum fusius illo, quod egregie profess. Dominicus Zanellius, et quo verba preit, anno 1857 edidit. Caeterum si quid ab eo in lucem prodiit, recensuerunt ephemerides, et ut opinarentur pervulgarunt, quas si alicui lubet, legat sparsim ab an. 1885, ad 1895. Interea a rigore legum Custodiae strictim observandarum, aliquantum ipse deflectens, causa fuit ut experiretur ingratum animum cuiusdam, Rapisardi concivis sui, hominis vaferimi, qui codicibus mutilatis, folia quamplurima minio picta pretiosissima furatus est, quique ob detectum crimen condignam luit poenam. Cuius rei gratia, et aliis forsitan causis gravibus, tanto in moerore iacuit, ut die XXV. Ianuarii, hoc anno 1895 post vespertas apoplexi tactus, obiit in atrio Palatii Vaticani vix ut fertur, sacramentali absolutione munitus. Funere postridie expleto in ecclesia sanctae Mariae Gratiarum Fratrum de poenitentia, corpus delatum fuit in sepulchro Rm̃i Capituli Vaticani in Campo Verano, ibique quiescet. uti aiunt, donec ab iis, qui Italiae nunc assidunt gubernaculis, eiusdem sensis nimis apertis (1) blanditi, patrio loco pro magna gloria reddatur (2).

(1) Epist. pub. iuri data a Fusinato Venetiis An. 1895, et a Paulo Miraglia Gullotti Sacerd. Siculo, eod. An. in suo Opus. *Sulla tomba d'Isidoro Carini una pallida viola* edita.

(2) Interim vices agit C. P. Reverendissimus P. Eherle.

Carinio Isidoro successit

P. Franciscus Ehérleus Soc. Iesu *Isnyensis Vitembergæ Ditionis*. Natus die 17 Octobr. 1845. Societatem Iesus ingressus die 29 Septembr. 1861. Custos primarius a Leone Pp. XIII, die 22 Iunii 1895 institutus.

MINORES BIBLIOTHECAE APOST. CUSTODES

QUI AD PRIMAM CUSTODIAM HAUD PROMOTI FUERE

AB ANNO 1481 AD AN. 1895

Kadellius Ioan. Lugdunensis. Litt. in f. Brevis a Sixto Pp. IV, institutus die 28 Aprilis An. 1481. Obiit Romae 1512.

Mammacinus Romulus Aretinus a Iulio Pp. II die. 1 Septembris 1512. Obiit Romae 1534.

Maioranus Nicolaus de Malpiniano Hydruntin. a Paulo Pp. III, renunciatus – Episcopus Melphitien. a Iulio Pp. III 1553. institutus Of. abdic. – Sedem resign. 1566. – Obiit an. cir. 1568.

Sirletus Gulielmus de Stylo Calabriae a Iulio Pp. III, die 15 Dec. 1553 - Abdic. 1557 - S. R. E. Card. a Pio Pp. IV, 1565 - Bibliothecarius a s. Pio Pp. V, 1570. - Obiit in Vaticano 1585, et in Titulo S. Laurentii in Panisperna sepult. - V. Cozza-Luzzi Ab. - *De Ottoboniano - Vaticanis Codicib. Graec.* 1893.

Sirletus Hieronymus de Stylo Calabriae Gulielmo fratri germano resignanti, a Paulo Pp. IV, die 14 Mai 1557 suffectus. Obiit Romae 1591.

Sirletus Thomas Hieronymi nep. a Paulo Pp. IV, die 15 Mart. 1561, electus Episcopus Squillacen. Clementi Pp. VIII. Of. abdic. 1594. - Obiit in sede 1601.

Raynaldus Ioan. Dominicus, Friderici et Marini Valventium nep., Can. Vat. a Clemen. Pp. VIII, die 27 Iul. 1593. Obiit 1606.

De Miro Ioan. Bap. de Graniano prope Neapolim Ab. Cassin. ab Innoc. Pp. XII, die 25 Ian. 1698. - Of. abdic. 1711. - Obiit in Monasterio S. Severini Neap. 27 Ian. 1731. V. *Armellini* Bibl. Cassin.

Vignolius Ioan. Pitilianensis a Clem. Pp. XI, die 1 Iun. 1712. - Of. abdic. 1730. - Obiit Romae 1753.

Baldius Ioan. Elias Romanus a Clem. Pp. XIII. die 5 Septemb. 1764. Obiit Romae.

Battaglinius Angelus Ariminiensis, Canon. S. Mariae in Via lata, a Pio Pp. VII, die 18 Augus. 1800. - Emeritus 1817, obiit Romae 26 Martii 1842. et in S. Andreae Vico Valle sep. An. n. 82, men. 11 d. 26 (1).

Baldius Ioseph Romanus Canon. SS. Celsi et Iuliani, Ioan. Eliae nep. a Pio Pp. VII, die 11 Sept. 1818. Obiit, Via Sacra N. civ. 20 (Borgo vecchio), Martinuccio P. C. coniunctus, 1831.

Bollighius Ioannes e Soc. Iesu Keltiensis (Prov. Rhen.) Ortus 23 Augusti 1821. - Societat. ingressus 13 Nov. 1853. - a Pio Pp. IX, die 13 Iul. 1876. - Obiit 9 Mart. 1895, et ad Veranum sepul. (V. *Civil. Catt.* An. XLVI. Ser. XVI. Vol. II, April.).

(1) In Eccl. S. M.^e in Via Lata extat haec inscriptio lapidea = Memoriae — Angeli Philippi . f. Battaglini — patrici . ariminensis — collegiati . insignis . sacerdoti . huius . aedis — magistri . a . bybliothea . Vaticana — qui . natus . an. LXXXII . M . XI . D . XXVI . — Magno . sodalium . luctu — compositus . est . apud . maiores . suos — in . aede . Andreae . Vico . Valle — XVII . kal . apriles . an . M . DCCC . XLII — Philippus . Battaglinius . nep . ex . fratre — F. C. — Ave . patruae . carissime — in . pace . Dei — loc . dat . ex . consensu . collegi . sodali . b . m .

INDEX

PARTIS PRIMAE

IN TOMO DECIMO

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

DE RE ORATORIA

De Studitanis novis sermonibus (MONITUM).	pag. 3
Sancti Patris Nostri Theodori Studitae sermones reliqui Magnae Catecheseos. . . »	7
Prospectus asceticorum sermonum S. P. N. Theodori Studitae in codice 891 Parisiensi, atque adnotationes. »	153
Georgii Metropolitae Nicomediensis homilia altera in festo Conceptionis B. Dei-parae (MONITUM). »	161
Georgii Nicomediensis metropolitae sermo II »	163
De vindicato S. P. N. Ioanni Chrysostomo sermone - <i>De vita functis ac praecipue infantulis</i> - MONITUM »	167
S. P. N. Ioannis Chrysostomi archiepiscopi Constantinopoleos - <i>De animae salute deque patientia, et gratiarum actione, ne vita functos nimium depleamus</i> . . »	171
B. Marci monachi tractatus dogmaticus <i>de incarnatione dominica</i> - MONITUM. . »	195
B. Marci monachi sermo dogmaticus - <i>Adversus eos, qui dicunt sanctam carnem fuisse unitam cum Verbo, sed ex una tantum parte eum induisse vestis instar: ideoque alio modo se habere quoad eum qui portat, alio vero quoad eum qui portatur</i> »	201
<i>Parergon</i> Antonii Rocchi ad eundem sermonem. »	248
De Theodosii metropolitae Dyrrachiensis opere alphabetico in <i>Eutaxiam</i> - MONITUM »	253
Theodosii metropolitae Dyrrachii opus <i>de Eutaxia</i> alphabeticum »	257
Michaelis Pselli Iunioris ad synodum accusatio in Michaelē Cerularium patriarcham - MONITUM »	267
ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ προς συνοδον κατηγορια του πατριάρχου Μιχαηλ του κηρουλαριου »	271
<i>Adnotatio</i> »	314

Georgii Metochitae diaconi Constantinopolitani <i>de Historia dogmatica sermo III -</i> (MONITUM)	» 315
ΓΕΩΡΓΙΟΥ διακόνου και Μετοχίτου Λόγος Γ'. διαλαμβανων τα κατοπιν των προρη- θεντων δυο λογων αυτη υποθεσει λεχθεντα και πραχθεντα	» 319

APPENDICES

AD PARTEM PRIMAM.

APPENDIX I. - De vita Leonis Allatii fragmenta et testimonia inedita vel recognita - MONITUM etc.	» 373
APPENDIX II. — MONITUM.	» 385
<i>Josephi Dell' Aquila Visconti. Successio S. R. E. Bibliothecarii vices-agentium etc.</i> (ab anno 1878 ad annum 1895)	» 387
— Successio primariorum seu maiorum Bibliothecae Apostol. Vaticanae Custodum (ab anno 1481 ad annum 1895)	» 391
— Successio Custodum Minorum, qui ad I custodiam haud promoti sunt (ab anno 1481 ad annum 1895)	» 416

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

TOMI DECIMI

PARS SECUNDA

LITURGICA.

EXPOSITIONIS LITURGICAE
DE SACRIS GRAECE OBEUNDIS
TEXTUS SINCERUS
S. P. N. GERMANI PATRIARCHAE
CONSTANTINOPOLEOS

MONITUM.

Lydius vere lapis nobis fortuna occurrit, cuius adinventum valde iuvat viros sacrae criticae artis curiosos; nam inde tuto dignoscere possunt, qualis fuerit genuina scriptio S. Germani in *Expositione liturgica* ritus ecclesiae orientalis byzantinae. Homines docti a saeculis iure merito disceptabant de operis ἀθεντίας; etenim scriptum illud patriarchae sanctissimi, quod prae manibus multorum per varias aetates teritur, et quasi ἐγχειρίδιον sacrarum rerum continue usurpatur tum a fidelibus tum etiam a hieromystis graeci ritus, prae se fert haud leves notas, imo plures gravissimasque νοθεύσεις suae. Sed tandem aliquando veritas aperta est.

Germanum confecisse opus illud nemini dubium erat ob multos fide dignos festes, ac praeterea compertum fuerat eiusdem tractatus versionem latinam confecisse percelebrem Abbatem Anastasium. Hinc facile concludendum est ad genuinam formam posse reduci, si latinus textus praedictae versionis posset haberi. Antequam ad rem enarrandam pergamus, confirmanda notitia est versionis ex verbis ipsius Anastasii in Epistola ad regem Karolum Francorum:

« Domino gloriosissimo et magno principi Karulo Anastasius exiguus... Sane non solum quaedam ex iis quae beatus

Marinus de mystica Ecclesiae catholicae celebratione scripsit, excerpsi: sed et alia, quae hinc reverendae memoriae Germanus, ut Graeci ferunt, ecclesiae Constantinopolitanae sensit antistes, ex toto transferenda duxi; et tibi potissimum, praestantissime et solertissime principum, offerenda proposui, ut scilicet iudicii tui lima polita, piisque ac solitis exercitiis frequentata, caeteris amabiliora et acceptiora reddantur. Quamvis autem hinc et latine quaedam scripsisse quosdam audierim (1), ego tamen, quia illa vidi, haec interim latino danda sermoni conspexi. Cui ergo utraque placent, utraque relegat; cui vero minus utraque placuerint, legat potius quod elegerit: dummodo ab indaganda tantorum mysteriorum medulla non torpeat. Praeterea sciendum, quod ex his quaedam secundum morem et ritum Graecorum sint a sanctis patribus illis exposita, et inter missarum solemnium caeteraque officia frequentata: ut est illud, quod dicit sacerdos: Sancta Sanctis, et populus respondet: Unus Sanctus, et caetera.

« Explicit praefatio, ad piissimum principem et dictatorem Karulum, Anastasii Abbatis et apostolicae sedis bibliothecarii ».

Sors contigit eminentissimo viro Ioanni Baptistae Pitra Ord. S. Benedicti, qui et Bibliothecarii Sanctae Romanae Ecclesiae dignitate post Anastasium illum, refulsit, ut inter varias veterum voluminum inquisitiones reperiret antiquum praedictae Anastasianae versionis textum, ut inferius declaramus. Haud immerito itaque critici viri quidam disceptarunt utrum Germani Constantinopolitani I an II, fuerit opus, ut abunde Gallandus et Fabricius exposuerunt (2). Ac certe ad textum integrum, qualis nunc vulgatur, ut tribueretur Germano I certe vetabant plurimae intrinsecae notae; ideoque

(1) His verbis Scotum Erigenam respicit.

(2) Quantum super opusculi sinceritate ars critica doctorum exercitata est, ne dicta dicamus, iuvat referre ea, quae leguntur in *Bibliotheca Graeca* Fabricii ab Harles divite studio locupletata, tom. VIII, pag. 444.

« Ιστορίαι sive Θεωρίαι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ μυσταγωγικαί. *Allegorica expositio rituum quo-*

ii, qui nomen Germani ab eo textu ablegare noluerunt, ad Germanum II (saeculo XIII) opinati sunt esse reiciendum.

In ea, quam diximus, dubitationum alea et inter quasi inextricabiles vagantium ingeniorum incertitudines felici sorte Eño et

« *rudam ecclesiae sive liturgiae graecae* pag. 325-332, quae non magis Cyrilli est, quam cui
« in codice Oxon. Collegii Magdalen. et in altero (cuius Rich. Simonius ad Gabrielem Philadelphiensem pag. 287. meminit) tribuitur, Basilii. Recte eam vero auctori suo, S. Germano, iuniori, patriarchae CPolitano, circa a. C. 1255, defuncto, restituit Fronto Ducaeus, atque sub ejus nomine graece et latine vulgavit in auctario Bibl. patrum Paris. 1624. tom. II, pag. 131. Quemadmodum etiam sub illo nomine prodit graece ad calcem Liturgiarum Iacobi, Basilii et Chrysostomi ». Paris. 1560 fol. et latine in patrum bibliothecis Paris. 1575. tom. IV. et 1589. tom. VI. et 1644 tom. XII. Colon. 1618. tom. VIII. Lugd. 1677. tom. XIII. Venetiis etiam graece et latine lucem vidisse Simonius testatur. (Fabr.)
« - Germano tamen iun., patriarchae, quominus tribui possit, prohibent ea quae ad calcem leguntur cod. regii Neapolit. CCXXXVI. in quo historia illa et uberior est, quam in edit. Cyrilli Hier. et Basilio adseritur. Ibi enim scriba cod. testatur, se anno C. 1140 exarasse cod. - V. supra in vol. V. pag. 790. Add. infr. de liturgia Basilii in vol. VIII. pag. 91 — de Germano, in vol. X. pag. 210. et vol. XI. pag. 765, de suppositiis epistolis. — Toutaeus in diss. II. Cap. 1 pag. XCV. libentius se credere profitetur, opus illud non a Germano II., patriarcha circ. 1226, sed a Germano, qui Leonis Isaurici temporibus a. 726. floruit, esse profectum, et postea additamentis auctum in maiorem molem excrevisse. Quia igitur Cyrillum non habuit operis architectum, ideo in suam non recepit editionem. Sub Cyrilli tamen nomine extat in aliquot codd. scil. Barocc. XXVII. — Florentiae in cod. XLVIII. nr. 3. plut. 57. v. Bandin. in cat. codd. Laur. II. pag. 228. quaedam, nec tamen certiora, tradentem: — in cod. Caesar. CXCVI. nr. 9. V. Lambecii, Comm. IV. pag. 472 ubi Kollarius in nota ea, quae Fabricius h. l. scripserat, recudi fecit, adeoque comprobavit. (Harles) ».

Ad superiora addimus quae habet GALLAND Vet. Patrum Bibl. t. XIII Praef. VII. De operibus S. Germani dicit. « Eminet inter caetera rerum ecclesiasticarum *Contemplatio*, in qua ritus et mysteria Missae Graecorum explicantur, quam tamen quidam Germano II. attribuunt. Pro Germano I. tamen militat inter caeteros Richardus Simonius (In notis ad *Gabr. Severum* 249 et Bibl. Sel. t. II. p. 174); fatendum tamen ab aliis alia inserta fuisse. Quare sincerum Germani foetum vix distinguere quis valeat. Equidem primum ejus auctorem fuisse Germanum nostrum nonnulla suadere videntur. Namque in Expositione secundi Antiphoni ait quosdam velle Troparii auctorem esse Justinianum Imperatorem sanctae memoriae. Quae sane verba cum usurpari soleant de homine haud ita multo antea defuncto, scriptorem proinde non redolent saec. XIII. qualis fuit Germanus II; sive referantur ea verba ad Justinianum I. qui obiit anno 565, sive ad secundum fato functum anno 711, Praeterea ritum quemdam a Graecis usurpatum referens, Indos commemorat et *fideles Veneticas insulas inhabitantes*. At enim, ut quisque facile cernit, haec melius cadunt in finem saec. VII. vel etiam initium VIII. propter adolescentiam et quamdam Graecitatem nostrae civitatis, quam in saec. XIII. Postremo passim commemorat, Christum esse *unum de Trinitate hominem factum passum etc.*, quae utique dissidia redolent saec. VI. potius quam saec. XIII » (Vide *Biblioth. nostram*, t. XI, p. VIII, et 330, 353 A.).

His addantur quae aetate nostra scripsit BRIGHTMAN *Liturgies Eastern and Western*.

el. viro Pitra (1), ut et diximus, contigit codicem versionis latinae totius operis Germani I patriarchae nancisei, quam Anastasius Bibliothecarius obtulit regi Karulo II. Fortunati huiusmodi eventus narratio nil melius quam ipsius acerrimi investigatoris verbis exhiberi potest. Sic dicit voluminis pagella 296. « *Et maxime laetor, hisce innixus testimoniis, iam nullum esse dubium quin sincerum Germani opus sit, sanctoque patriarchae restituendum, quod inscribi solet: Ιστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία. Quid vero? Nonne trium saeculorum sannis vapulat ἀνιστορικὴ Historia? Nonne risu peritorum explosa Mystica contemplatio? Nonne putidis oppletur sequioris aevi ineptiis, non rancidulis foetet Arabum vocabulis, non horret barbarie, quae vix Germanum Nicaenum decet? Fatendum, inquiebat ultimus editor Galland, ab aliis alia inserta fuisse: quare sincerum Germani foetum vix distinguere quis valeat* ». — Mihi quoque clamata res erat et desperata, donec lydium lapidem invenerim, de quo iam dixi superius. Diu latuit in angulo et adhuc latet quidam Anastasii libellus, cuius prooemium, nunc primum in medio a me positum, omnem litem dirimit. Doctus enim Bibliothecarius, vix uno post Germanum saeculo, dum Byzantii esset, dum patriarchii forulos rotulosque rimaretur, incidit in veram Germani Historiam, genuinam meditatus est mysticam theoriam, aurum

Oxford 1896 pag. XCIII: « S. Germanus I of Constantinople (+ c. 740) Ιστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία (Migne P. G. XCVIII. 384-453) published in Λειτουργίαι τῶν ἁγίων πατέρων « Paris 1560 and in latin in *Liturgiae Patrum* 1560; and in Η θεία λειτουργία ἐρμηνευομένη « παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ... μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν... Venice 1639, 1690. « The text has been interpolated, probably in the eleventh or twelfth century, and its original form is at present irrecoverable ».

1b, p. XCV: « S. German's work is attributed in the mss. to several different authors, « very frequently to S. Basil: see *Fabricius Bibl. gr.* VII. p. 548. *Pitra Iur. eccl. gr.* II « p. 297. — Pitra discovered an almost contemporary latin version by Anastasius Bibliothecarius of the uninterpolated text, and he published the first six chapters of it, *u. s.* p. 298; « he died before fulfilling his intention of publishing the whole, and the ms. is for the present lost. The discovery of this version disposes of the view mentioned by Fabricius that « the Commentary is the work of Germanus II (+ c. 1255) ».

(1) « *Iuris ecclesiastici graecorum historia et monumenta...* ». Romae an. 1869, tom. II.

purum vidit, latinisque tradidit totum, neque ignobili vulgo clancularium commisit opus, sed plena in luce Urbis et Orbis, Caesari et imperatori Carolo II, munus vere regium dedit dicavitque integerrimum. Quo interprete ad graeca admoto, lux a tenebris dividitur, aurum e sterquilinio effulget, Germano germanum opus, in multam canonum nostrorum firmitatem, in totius ecclesasticae disciplinae emolumentum, tandem vindicatur iure inconcusso ».

Neque his contentus fuit eminentissimus adinventor. Statim enim quasi specimen pagellam adiunxit (1), in qua pericopas tantummodo tres retulit versionis anastasiana, cuius e regione addidit textum graecum, ut melius apparerent sequioris aevi interpolationes.

Rei ipsius notitia atque hoc parvum specimen acuebant desideria eruditorum, ut versio anastasiana integre in lucem veniret. Id quoque ipse Pitra meditabatur, sed aliis distentus curis desiderium non modo suum, sed et aliorum inter infecta reliquit.

Cumque de his benignus Praesul mecum in coenobio Cryptensi colloqueretur; tandem voluit me chartas suas legere, et exemplar, quod ex eo codice manu sua sibi fecerat, non modo exhibuit, sed facultatem dedit, ut aliud exemplum in usum studiorum, et praecipue ad liturgica dubia enucleanda, mihi conficere possem. Qua in re tacere praeterea non possum consilium edendi pretiosum cimelium adeo in mente adinventoris mansisse repositum, ut mihi pluries sciscitanti de codicis antiquissimi indicio aliquo, illud numquam aperuit.

Donum sane charum atque peregrinum aliquot annos in seriniis meis delituit; sed post obitum donatoris exquisivi codices vati-

(1) Ib. pag. 298 cum titulo graeco Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία, nec non titulo latino - *Historia mystica Ecclesiae Catholicae* (Anastasio interprete) incipit » - Latinus titulus e codice excerptus est, cui editor nomen addidit interpretis, ut luculenter docet testimonium codicis ad calcem relatae epistolae eiusdem Anastasii ad Karulum regem.

canos (1); exquisivi ab eius haerede litterario cl. v. Alb. Batandier exemplum, quod Pitra sua manu confecerat, sed hucusque irreperit me latet.

Ideoque ab exemplo, quod tantummodo in manibus meis est (2), eruditi habeant anastasianam versionem. Et ut melius interpolationes additionesque pateant, textum graecum, ut iacet in editione Mignana, quisque potest conferre. Inde rerum liturgicarum cultores habent in aperto quid reapse auctor Germanus, teste Anastasio, in scripto suo dixerit, et quae ab aliis addita sint ac superaddita; unde momenta critica pendere omnes sani norint.

De ratione editionis unum est ut moneamus, nempe typis nos tradidisse, quae habemus in accurato apographo ex apographo Ioannis B. Pitra. Neque ad ulteriora curae criticae extendi possent, quousque in lucem prodeat codex, unde ipse hauserat. Ad hunc inveniendum iuvant numeri pagellarum codicis, quos in marginibus, ut datum est, retulimus.

Praeterea notationes quasdam tum in textu tum in margine, uti iacent, referimus in editione; unde critici viri iudicent, quid sibi velint notulae ille *om. gr.* vel tantum *om.* aliaeque (3). Etsi aliquando pateat de penu suo aliquid interpretem textui graeco addidisse, et quaedam biblica loca produxisse in verbis suis, tamen sunt quae negotium facessunt notulae. Idipsum dici potest de aliis quibusdam signis sicut *h. d.* (4), nec non de parenthesis atque uncinis, qui hac illac occurrunt in exemplari Pitrano. Haec omnia enucleare partes erunt potius studiosorum hominum, quam editoris huius pretiosi hucusque absconditi cimelii.

(1) Exquisivi codices anastasianos Bibliothecae Vaticanae, sed nusquam datum est illum reperire. Inter eos adnotamus, 1070, 2051, 2146 in catalogis codicum Graecorum de Vaticana collectione, et 338, 378 de Otthoboniana graeca, et 46 de Reginensi.

(2) Apographon confecit neomonachus Iosaphat Donati in monasterio Cryptensi.

(3) Id vidimus in textu ad pericopas notatas XXI, XXII, XXIV, XXXII, XXXIII, XLV, XLVI XLVIII, LXI. Ad calcem cuiusque pagellae et alias notulas contulimus.

(4) Per has litterulas *h. d.* solet indicari *hic deest*; et aliquando in margine respondent litterulae *h. s.* videlicet: *huc supple.*

HISTORIA MYSTICA

ECCLESIAE CATHOLICAE

INCIPIT (1).

I.

Ecclesia (2) est sacrarium Dei; templum sanctum; domus orationis; conventus plebis; corpus Christi. nomen eius (3). Aqua baptismatis eius emundata et sanguine ipsius respersa et nuptiali more stola circumamicta. et Sancti Spiritus unctione signata; secundum illius propheticum: *Unguentum effusum nomen tibi – et in odorem unguentorum tuorum curremus; et sicut unguentum in capite quod descendit in barbam Aaron.* Item (4).

Ecclesia est terrenum coelum, in quo supercoelestis Deus habitat et inhabitat, praefigurans crucifixionem et sepulturam et resurrectionem Christi. Glorificata super tabernaculum testimonii Moysi (in quo sunt propitiatorium et Sancta Sanctorum). In patriarchis quidem praefigurata, (in prophetis vero praedicata) in Apostolis autem fundata; porro in martyribus consummata et in summis Sacerdotibus adornata.

II.

Concha, quam nos absidam dicimus (5).

Concha est in similitudinem speluncae quae fuit in Bethleem. in qua (6) natus

(1) Animadvertit Pitra in apographo legi HINC GERMANVS in suo codice. Codex videtur habuisse plura scripta. Ipse Pitra addit *manu coeva eademque*, nempe ea quae scripsit textum.

(2) *Folio XXIV verso* adnotatur in margine.

(3) Pitra adnotavit, vel potius in codice reperit hic notulam: *Om SPONSA.*

(4) In margine: *Folio XXV.*

(5) Haec videntur addita ab interprete latino.

(6) *Fol. verso.*

est Christus, et in similitudinem speluncae, in qua sepultus est, sicut evangelistae innuunt, asserentes, quia erat *spelunca* sive *monumentum excisum ex petra et ibi posuerunt Ihesum*.

III.

Sancta mensa est ubi in sepultura sua positus est Christus, in qua superiacet verus et coelestis panis Christi mystico et incruento sacrificio vivens, hostia [factus] (1) ut homo, qui et carnem suam et sanguinem in escam vitae aeternae proposuit fidelibus.

Est autem et thronus Dei in quo Deus, qui supra Cherubim vehitur, requiescit; ad quam mensam et in mystica coena sua (2), cum in medio discipulorum suorum sedisset, accepto pane ac vino, dixit eis: *accipite, comedite et bibite ex eo: hoc enim est corpus et sanguis meus*. Praefigurata vero est in legali mensa, ubi erat manna, quod est Christus, panis qui de coelo descendit.

IV.

Ciborium est pro Calvariae monte, ubi crucifixus est Christus; prope enim erat locus et proclivis, sive sub divo, ubi sepultus est. Sed quoniam in brevitate designantur crucifixio et sepultura et resurrectio Christi, in ecclesiam cooptantur (3).

Est autem et in similitudinem arcae testamenti Domini, in quo dicuntur Sancta Sanctorum et sanctificatio eius, in qua praecepit Deus hinc et inde fieri duos cherubim tornatiles.

Cib est arca; *uri* autem illuminatio vel lumen Domini.

V.

Altare est secundum sanctum Christi Domini monumentum, in quo sacrificium semetipsum Christus obtulit Deo et patri per oblationem corporis sui, sicut agnus immolatus et sicut pontifex et filius hominis offerens et oblatus in

(1) Ut saepe alias, apparent verba quaedam in apographo Pitrano uncis inclusa. Hic ad verbum *factus* superponitur notula *om.* seu omissio.

(2) In margine adnotatio *Folio XXVII.*

(3) In marg. notatur fol. *verso*.

mysticum et incruentum sacrificium et rationabile obsequium fidelibus sacre matatus; per quod participes vitae aeternae et immortales effecti sumus (1). Quem videlicet agnum praefiguravit in Aegypto Mosen ad vesperam et sanguine ipsius exterminatorem Angelum avertit, ne occideret populum.

Ad vesperam autem significat: quia, cum advesperasceret, occisus est Christus, verus scilicet Agnus, et qui mundi peccata tulit in cruce sua. Etenim pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus (2).

Altare est et dicitur secundum illud supercoeleste et invisibile altare, in quo exprimuntur spiritalis et administrativae hierarchiae immaterialium et supernarum virtutum; et terrestres ac materiales sacerdotes assistentes et servientes Domino semper, unde et tales esse oportet, ut ignis urens. Etenim filius Dei et Pastor universorum dedit in legem et coelestium consequentiam (3) et terrestrium ordinem.

VI.

Tribunal est concavus locus et thronus, in quo rex omnium Christus praesidet cum Apostolis suis, sicut dixit ad eos (4): « Quia sedebitis super sedes iudicantes Israel ». Subostendit autem et secundam praesentiam, qua venit sessurus in sede maiestatis, ut iudicet mundum, quemadmodum propheta perhibet: « Quia illic sederunt sedes super domum David ».

VII.

Cosmitis (5) est secundum legale et sanctum Cosmium; id est, ornamentum designans Christi Dei crucifixi signamentum per crucem ornatus.

VIII.

Cancelli sunt qui orationis locum denuntiant; in quo significant extrinsecus quidem populi ingressum; intrinsecus autem (6) Sancta Sanctorum existentia, et solis Sacerdotibus accessibilia.

(1) In marg. *Folio XXVII.*

(2) In marg. folio *verso.*

(3) Verbum *consequentia* respondet graeco ἀκολουθία, quod significat *ordo rerum*, quarum altera alteri consequitur; et in sacris libris graecorum passim est usurpata.

(4) Adnotatur in marg. *Folio XXVIII.*

(5) In margine legitur: *Quod quidam presbyterium dicunt.*

(6) Folium *versum* adnotatum est.

Sunt autem et revera in Sancto etiam monumento cancelli aenei, quo nemo ingrediatur in illud passim et pro libitu proprio.

IX.

Ambo est significans figuram lapydis sancti sepulchri, quo ab ostio revoluto Angelus sedebat super eum iuxta ostium monumenti, exclamans et denuntians resurrectionem Domini mulieribus unguentum ferentibus (1).

Est autem et secundum prophetam qui dicit: « Super montem campestrum « levate signum ». - « Ascende qui evangelizas: et exalta vocem ». Mons enim est ambo in loco campestri et plano positus.

X.

Ad orientem orare a sanctis est Apostolis, ut reliqua, traditum; et est ita, eo quod intelligibilis sol (2) et secundum prophetam dicentem: « Oriens « nomen ei » et iterum « Adorate Dominum qui ascendit super coelum coeli « ad orientem; et adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius ». Et rursus: « Stabunt pedes Domini supra montem olivarum ad orientem ».

Haec aiunt prophetae et pro eo quod speremus nos iterum paradisum in eodem ad orientem accepturos, et quia expectamus quodammodo etiam lucis apparitionem rursus secundi Christi adventus.

XI.

Praeterea non flectere genu die Resurrectionis, quae est dierum omnium domina, significat casus nostri erectionem per triduanam Christi resurrectionem effectam. .

XII.

Iam vero usque ad Pentecostem non inclinare genu est septem dies post sanctum Pascha septuplicatos retinere. Septies enim septem, quadraginta novem efficiunt, et Dominico addito, quinquagesima consummatur (3).

(1) In marg. *Folio XXIX.*

(2) In margine inferiori animadversio est his verbis: *h p* (hic ponitur) « Iustitiae, Christi « stus videlicet, Deus noster apparuerit in partibus orientis sensibilis ». Verba videntur interpretis latini occidentalis.

(3) In marg. *Fol. XXX.*

XIII.

Duplex corona, quae in capite sacerdotis ponitur per capillorum significationem principis apostolorum Petri imaginatur honorabile caput, quo in Domini et Magistri praedicatione missus, tonsus est ab his qui non credebant sermoni tamquam illusus ab eis.

Huic Magister benedixit Christus, et convertit ignominiam in honorem et irrisiōem in gloriam; et posuit super capite eius coronam, non de lapidibus pretiosis, sed lapide ac petra fidei suae fulgentem, sicut aurum (1) et topazium ac lapides pretiosos.

Vertex enim et pulchritudo atque corona duodecim lapidum, qui sunt apostoli, Petrus est per omnia sanctissimus et sacratissimus princeps.

XIV.

Stola Sacerdotis est secundum poderem Aaron usque ad pedes, Sacerdotale indumentum, quod est honorabilius. Habet autem speciem ignis secundum prophetam qui dicit: « Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos ignem « urentem ». Et iterum: « Quis est iste qui venit de Edom ». Edom vero interpretatur terrenus, electus (2), coccinus. Deinde subinfert: « Rubricatio vestimentorum eius de Bosor ». Quare rubra sunt vestimenta sua et indumenta, quasi a calcatorio torcularis significant tinctam carnis Christi sanguinibus stolam in intemerata cruce sua.

Et rursus, quia et coccineam clamydem portavit in passione Christus indicavit sacerdotes, cuius summi Sacerdotis sint propugnatores.

XV.

Porro cum Sacerdotes discincti ambulant; ostenditur quia et Christus, dum iret ad crucem, taliter erat portans crucem suam (3).

XVI.

In supernis splendoribus intelligibilium et coelestium ministrorum ac sacerdotum presbyteri sunt viginti quatuor et diaconi septem. Et presbyteri quidem

(1) Hic adnotatur folium *versum*.

(2) *Folium XXXI* adnotatur in marg.

(3) *Versum* folium codicis in margine notatum.

secundum imitationem Seraphicarum virtutum sunt, qui stolis quasi alis cooperti, et duabus alis, labiis scilicet, hymnum clamantes. Retinent divinum et spirituales carbonem Christum, hunc forcipe gratiae in altari ferentes.

Porro Diaconi in typum angelicarum virtutum subtilibus (1) lineorum orariorum pennis, ut administratorii (2) spiritus, qui in ministerium mittuntur, circum circa discurrunt.

XVII.

Lora tunicae sunt, quae circa manus apparent, vincula Christi, quibus vinctum coram duxerunt ad Caiphan pontificem et Pilatum.

XVIII.

Lora in lateribus tunicae ad similitudinem sanguinis sunt, qui fluxit ex latere Christi in cruce.

XIX.

Supercollare est faciale, quo ducebatur Christus ad pontificem collo vinctus, et tractus ante se in passione pergens.

XX.

Superhumera (3) est secundum stolam Aaron, quod et Sacerdotes veteris, legis ferebant sudariis longis, sinistro humero imponentes.

VEL ITERUM.

Superhumera episcopi, cum ex lana sit et non lino, ovis pellem significat, quam, cum errasset, Dominus inventam super humeros elevavit.

XXI.

Monachicum schema est ad imitationem eremi civis et Baptistae Ioannis: « quia erat vestimentum eius de pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius » (4).

(1) In margine hic legimus: « Nota subtile linteamen diaconi, quod est orarium. » (ὥράριον), quia Christi commonet humilitatem, quia extersit linteo pedes discipulorum »

(2) Codicis *Folium XXXII* hic indicat margo.

(3) *Versum folium* hinc incipere margo docet.

(4) Margo habet: *Folium XXXIII*.

Deinde et ob lugubrem et tristem et moestum et laboriosum et mitem et humilem morem eorum, qui monasticam vitam arripiunt. Omnes enim qui lugent, nigris circumamiciuntur, opperientes [expectantes] (1) praecingere stolam candidam et divinam coelestis claritatis et consolationis in Christo Ihesu Domino nostro (2).

XXII.

Tondunt autem ex toto caput ad imitationem sancti Apostoli Iacobi fratris Domini, sanctique Pauli aequo apostoli ac reliquorum.

XXIII.

Porro amictus sunt secundum amictus et vestimenta, quae portabant [sacratissimi Apostoli] (3).

XXIV.

Cucullae (4) vero sunt secundum apostolum, qui dicit « mihi mundus cruci-
« fixus est et ego mundo » [propter (5) quod et purpureis et albis lorulis et cruci-
culis adornantur propter sanguinem qui de latere Domini fluxit simul et aqua,
significantes per pallioli dimissam expansionem pennatam angelorum imita-
tionem et angelicum schema dicitur] (6).

XXV.

Sane Analabus, qui ex filis est contextus, quae in modum crucis ante pectus supra cucullam portantur, significat eum qui suscipit crucem et fide adornatus convalescit, circumferens « scutum fidei, in quo possit omnia tela nequissimi
« ignita extinguere, et galeam salutis assumere, quod est verbum Dei » (7).

(1) Verbum *expectantes* uncis in ipso codice inclusum videtur duplicata interpretatio

(2) In ipso textu notatum est *om: gr:* quod videtur innuere *omittit graecus* textus. Referri haec videntur ad quaedam verba pericopae forte ab interprete addita.

(3) In fine idem interpres addidit *male om:* scilicet male omissa fuisse in textu novissima verba *sacratissimi apostoli*, unde per omissionem minus aperta esset intelligentia huius pericopae.

(4) Folium *versum* hic indicatur.

(5) Plura verba in parenthesibus sunt; atque in margine legitur, ut alibi, *om. gr.*

(6) In margine legitur: *om.*

(7) In marg. Folium XXXIV, et in fine pericopae: *om.*

XXVI.

[Caeterum Sandalia, ascendere illam viam salutis ostendunt, quo terribilis adversariis fiat, et fortis hostibus calceatus pedes in praeparationem evangelii] (1).

XXVII.

[Praeterea zona cingitur, quia mortificationem corporis et pudicitiam circumfert, circumcinctus scilicet lumbos suos virtute veritatis] (2).

XXVIII.

Panis (3) propositionis idest qui comminuitur, significat abundantiam divitiarum gratiae Dei; quia filius Dei homo factus est et seipsum proposuit et obtulit sacrificium et oblationem, idest, corpus suum, et redemptionem et expiationem pro mundi vita. Suscipiens quidem totam massam humanae naturae absque peccato; oblatus autem tamquam primitiae et praecipuum holocaustum Deo et Patri pro humano genere, ut ipse ait: « Ego sum panis qui de coelo » descendit, et qui manducat hunc panem vivet in aeternum ». De quo Hieremias propheta dicit: « Venite et mittamus lignum in panem eius » ostendens lignum crucis in corpore fixum (4).

XXIX.

Quia et in Lancea inciditur, significat illud quod scriptum est: « Ut ovis » ad occisionem ductus est, et sicut agnus coram tondente se [sine voce] » (5).

XXX.

Panis rursus et calix est proprie ac veraciter ad imitationem mysticae illius mensae, in qua Christus accepto pane et calice dixit: « Accipite et come-

(1) Haec omnia sic circumdata in fine habent *om.* notulam.

(2) Item ut supra *om.*

(3) *Folium versum* adnotatum.

(4) *Folium* hinc XXXV.

(5) Post duo verba uncinis notata, scribitur *om.*: ut mos est.

« dite et bibite omnes; hoc est corpus et sanguis [meus] » (1) ostendens quod communicatores nos fecerit mortis et resurrectionis et claritatis suae.

XXXI.

Vinum vero et aqua sunt sanguis et aqua, quae de latere ipsius egressa sunt, sicut propheta dicit: « Panis ei dabitur et aqua eius fidelis ».

Pro lancea enim, quae pupugit Christum in cruce, est etiam haec lancea.

[Quocirca suscipiens sacerdos in disco a Diacono vel Subdiacono oblationem sumensque lanceam et expurgans eam, deindeque in speciem crucis designans eam dicit: « Tamquam (2) ovis ad occisionem ductus est et sicut agnus coram « tondente se sine voce ». Quo dicto (3) positaque iam oblatione in disco, digito extenso super eam, hanc demonstrans, affatur: « Sic non aperuit os suum: in « humilitate ipsius sublatum est iudicium. Generationem autem eius quis enarrabit. Quia tolletur a terra vita eius ».

Et ideo postquam hoc dicit, accepto sancto calice, fundente in eum diacono vinum et aquam, iterum dicit sacerdoti: « Exivit de latere Ihesu sanguis et « aqua, et qui vidit testimonium perhibuit et verum est testimonium eius » (4).

Deinde post hoc, posito sancto calice in divina mensa, digito ostendit, intendens in occisum agnum per panem et in effusum sanguinem per vinum. Iterum dicens: « Quia tres sunt qui testimonium dant, Spiritus, aqua et sanguis. Et « tres unum sunt » nunc et semper et in saecula saeculorum.

Dehinc accipiens thuribulum et adolens incensum, facit orationem propositionis.

XXXII.

Antiphonae sanctae missae vaticinia sunt prophetarum, quae praenuntiarunt adventum filii Dei ex Virgine super terram futurum, ut illud: « Deus « noster in terris visus est et cum hominibus conversatus est et decorem « induit » incarnationem eius videlicet denuntiantes, quam nos recipientes et recognoscentes per ministros et inspectores quondam Verbi et apostolos dici-

(1) Verbum *meus* in parenthesibus collocatur.

(2) Folium XXXVI codicis.

(3) Margo haec habet: « Nota decentem ordinem sacrificii, quod per oblationem panis « efficitur in propositione ».

(4) Versum folium in margine signatum est.

mus: [(1) « Unigenitus filius et verbum Dei immortalis existens et dignatus
« propter salutem nostram et caetera » (2).

XXXIII.

Introitus vero evangelii significat praesentiam et ingressum filii Dei in mundum; ut ait Apostolus: « Quia cum introducit [haud dubium quin Deus et pater] primogenitum in orbem terrarum dixit: Adorent eum omnes Angeli « Dei ». Deindeque ostendit pontifex per stolam suam carnis Christi stolam rubram atque sanguinolentam, qua vestitus est is qui immaterialis est Deus, distinctam quasi purpuram de intemeratis semper virginis Dei Genitricis sanguinibus, sumpsit ovem quae erraverat in montibus et antiquam pellem consersionis Adae (3), Pastor magnus ovium qui regit novum Israel in virga crucis suae. Cunabulis quidem involutus et positus non iam in praesepio irrationalium animalium, sed in mensa rationalium hominum, quem laudaverunt angelorum militiae dicentes: « Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus « bonae voluntatis. Et omnis terra adoret eum ». Et omnibus audientibus: « Venite adoremus et procidamus. Salvos nos fac Fili Dei! » et praedicamus adventum eius qui apparuit nobis, in gratia Ihesu Christi Domini Nostri.

XXXIV.

Trisagius hymnus est ita. Ibi quidem angeli dixerunt: « Gloria in excelsis « Deo »; hic vero sunt Magi munera; nos offerentes Christo fidem, spem et caritatem, tanquam aurum et thus et myrram, incorporalium angelorum canticum clamemus fideliter, *Sanctus Deus*, id est, Pater, *Sanctus fortis*, filius et Verbum; pro eo quod diabolum qui adversus nos fortis habebatur (4) mortis imperium, et victoriam nobis dedit super eum calcandi, *Sanctus immortalis*, Spiritus Sanctus, qui vivificat, per quem omnis spiritus et creatura vivificatur et permanet, et exclamat: *Miserere nostri*.

XXXV.

[Exclamare autem unum de cantoribus, ut ammoneat tendentem ad altare, *Gloria* dicturum post triplicationem trisagii, atque dicturum: *Benedicite, Domine*:

(1) In margine legimus: « Haec pars antiphonae a Iustiniano imperatore in ecclesia « traditae ».

(2) In ipso textu haec notantur: *Om. aut transtulit gr.*

(3) In marg. *Folium XXXVIII.*

(4) In margine additur (*hd*) *alligans, destruxit per mortem qui habebat. Hoc pacto intelligi bene possunt verba textus.*

Gloria, pluraliter aut *Benedic, Domine Gloria* singulariter, significat trium personarum unam divinitatem, ut ex persona totius Ecclesiae, deprecari, quod benedicatur ab ea (1), quatinus quantum sibi possibile est, cum et ipse homo est, digna efficiatur, cum incorporalibus divinis virtutibus, cherubicum et trisagion hymnum ipsi sanctae canere Trinitati. Etenim in eo quod dixit. *Benedicite* tres subsistentias Patris et Filii et Spiritus Sancti; per id vero quod additur *Domine*: unam naturam divinitatis expressit] (2).

XXXVI.

Porro ascendere pontificem ad consessorium et signare populum est quia Filius Dei adimpleturus pro nobis secundum carnem dispensationem (3): « Ele-
« vatis manibus benedixit Sanctis discipulis suis, dicens illis: pacem relinquo
« vobis » demonstrans quod eandem pacem Christus benedictionem dederit mundo per apostolos suos.

XXXVII.

[Id sane quod a populo respondetur: « Cum spiritu tuo » significat hoc quia
« Pacem quidem praestitisti, Domine » alternam concordiam; « Pacem vero
« da nobis » individuum ad te unionem, ut Spiritu tuo pacem habentes, quod nobis in principio conditionis imposuisti, a caritate tua simus inseparabiles] (5).

XXXVIII.

Sedere est quia Filius Dei carnem qua vestitus est, et ovem quam suscepit super humeros, per quod significatur superhumeralis, quodque est adamica massa, sustulit supra omnem principatum et potestatem et dominationem superiorum virtutum et obtulit eam Deo et Patri, quoniam alterum quidem deificavit, alterum quidem deificatum est, idest assumptio (6), quam propter dignitatem offerentis et ob munditiam eius, qui oblatus est, suscepit Deus et Pater et sacrificium et oblationem beneplacentem pro humano genere. Hinc est illud: « Dixit Dominus
« Domino meo » idest Pater filio: « Sede a dextris meis » qui et sedit in dextra sedis maiestatis in excelsis: Hic est Ihesus Nazarenus et pontifex futurorum bonorum.

(1) Margo adnotat hic folium *versum*.

(2) Uncis haec tota pericope clausa est; atque in fine legitur. *om*:

(3) *Folium XXXIX* in margine consignatur.

(4) Margo habet indicationem *folii versi*.

(5) In fine huius articuli, qui totus parenthesibus clauditur, legimus: *om*:

(6) *Folium XL* habet margo.

XXXIX.

Responsorium rursus indicat prophetarum vaticinium et praenuntiationem praesentiae regis Christi, ac si milites praecurrentes atque clamantes: « Qui
« sedes super Cherubim, appare et veni, ut salvos facias nos ». Et « Deus
« sedet supra sedem sanctam suam ».

XL (1).

Apostolus et inspector atque minister Christi clamat, praedicans regnum eius. Et dicit: « Christus advenit pontifex futurorum bonorum quem et habentes
« pontificem, qui penetravit coelos, teneamus confessionem eius ». Cum quo clamat S. Iohannes Baptista: « Qui post me venit, est agnus Dei qui tollit
« peccatum mundi. Ipse vos sanctificavit in Spiritu Sancto et igne et medius
« vestri stetit ».

XLI.

Alleluia clamat David et dicit: « Deus noster manifestus veniet, et ignis
« in conspectu eius ardebit. Et illuxerunt coruscationes tuae orbi terrae ». Hebraica enim lingua AL est *venit* vel apparuit, IHEL vero Deus, UIA autem laudate hymnizate vere existentem Deum.

XLII.

Etenim (2) statim thymiamaterium subostendit humanitatem Christi; ignis divinitatem et odorifer fumus praenuntiat, Sancti Spiritus suavitatem odoris praecedentem.

Thymiamaterium interpretatur suavissima laetitia. Vel rursus ventriculus thuribuli intelligendus est uterus virginis, qui divinum portavit carbonem, videlicet Christum, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Unde et odorem suavitatis ex se reddit, odore bono replens universa.

Vel iterum ventriculus thuriboli indicat lavacrum sacri baptismatis (3); in carbone ignis divini cooperationem Sancti Spiritus suavissimam divinae gratiae adoptionem per fidem in se admittens, et a se odorem bonum diffundens.

(1) *Folium XLI* codicis apparet in margine notatum.

(2) Animadversio in margine est: « Nota tres solutiones thuriboli ».

(3) Margo habet indicationem *Fol. XLII*.

XLIII.

Sanctum evangelium est praesentia Filii Dei secundum quam visus est nobis: non iam per nubes et aenigmata loquens nobis, ut quondam Moysi per voces et coruscationes in sonitu et turbine et ignem supra montem, vel sicut priscis prophetis per somnia; sed manifeste ut homo verus apparuit et visus est nobis mansuetus et quietus rex (1). Qui et sine strepitu, sicut pluvia descendit in vellus, et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre pleni gratiae et veritatis. Per quem locutus est nobis Deus et Pater os ad os; et non per aenigmata; de quo Pater testatur et dicit: « Hic est filius meus dilectus ». Sapientia, et verbum, et virtus, qui in prophetis quidem praedicatus est nobis, in evangeliis vero manifestatus, ut quotquot « receperint eum, et crediderint » in romine ipsius, accipiant potestatem filios Dei fieri (2), et quia audivimus et « vidimus oculis nostris sapientiam et verbum hunc esse: omnes clamamus: « Gloria tibi Domine ». Deinde rursus Spiritus Sanctus clamat qui in nube lucida obumbrat, nunc per hominem clamat: « Ipsum audite ».

XLIV.

Quatuor vero sunt evangelia, quoniam quatuor sunt universales spiritus, secundum quadriformia animalia, in quibus sedet omnium Deus: ex quibus apparet, quia qui sedet super cherubim Deus et continet omnia manifestatus, quadriforme (3) nobis dedit evangelium in uno tamen spiritu copulatum. Etenim quatuor facierum sunt, et facies eorum unam imaginantur operationem (4) Dei.

Siquidem primum simile leonis, efficaciam eius et principale ac regale characterizans: Secundum vero simile vituli sacram operationem et hierarchicum ordinem manifestans: Tertium autem habens faciem hominis praesentiam eius secundum hominem evidenter describit. Porro quartum simile aquilae volantis Sancti Spiritus pedibus volentem praedicationem edisserens (5). Et evangelia conformia sunt his in quibus residet Christus. Denique evangelium secundum Iohannem principalem eius a Patre et actualem ac gloriosam nativitatem enarrat dicens: « In principio erat verbum » secundum Lucam vero, utpote sacerdotalis characteris existens a Zacharia summo sacerdote, qui ponebat incen-

(1) *Folium versum* codicis hic indicat margo.

(2) Item *Folium XLIII* hic signatum est.

(3) Hic notatur *versum* folium codicis.

(4) In ipso textu inter uncinos cum interrogationis signo additum est (*filii?*)

(5) Notula in margine *Fol. XLIV*.

sum, incipit. Matthaeus autem generationem eius secundum hominem refert, dicens (1): « Liber generationis » hominis ergo formam habet evangelium istud. Porro Marcus a prophetico spiritu de excelso properante hominibus initium fecit dicens: « Initium evangelii Ihesu Christi sicut scriptum est in prophetis: « Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam »: pennatam evangelii per haec ostendunt imaginem.

XLV.

Quod summus Sacerdos populum signat, venturum Christi demonstrat secundum adventum in sex millesimo quingentesimo anno futurum, per computum digitorum (2) ostendens sex millenarium quingentenarium numerum.

XLVI.

Catechumeni exeunt tanquam divino minus imbuti baptismate Christique mysteriis, de quibus dominus dicit: « Quia et alias oves habeo, et illas oportet « me adducere; et vocem meam audient; et fiet unum ovile et unus pastor ».

LXVII.

Velamen significat sindonem, in qua involutum est corpus Christi a Ioseph et Nicodimo, de cruce depositum et in monumento positum.

XLVIII.

Praeparatio (3) sacrae oblationis, quae fit in vasorum custodiaro, significat Calvariae locum, in quo Christus crucifixus est, ostendentis, quia prope erat monumentum ubi crucifixus est. Praefigurata est autem Calvaria haec etiam in (4) Abraham, quando supra unum montium illorum, iubente Deo, altare fecit et conguessit ligna et imposuit filium et obtulit arietem in holocaustum. Ita et Deus ac Pater, qui est sine principio et verus aeternorum dierum, coaevum filium suum voluit in novissimis temporibus incarnari ex intemerata et virgine Dei Genitrice de lumbis Abrahae, secundum repromissionem iuramenti quod habuit ad ipsum; ita ut pro genere humano, nec filio suo dilecto et unigenito

(1) Margo notat *Folium versum*.

(2) *Folium XLV* adnotatur.

(3) Signum folii *versi* est in margine.

(4) Margo habet animadversionem: « Notandum quia typus supercaelestis patris « Abraham est, Isaac vero Christi; aries autem immolatus carnis. Porro ligna crucis ». Additurque inter parentheses (*nota auctoris est*).

parceret; sed pro nobis omnibus traderet; et passus quidem est ut homo in carne; sed mansit impassibilis deitate. Etenim Christus assecuturus crucem, crucem suam ipse portavit, et pro ariete immolatum est corpus eius immaculatum et ut agnus occisus est; in latere lanceatus, et summus sacerdos effectus, ut filius hominis semetipsum obtulit et oblatus est ad portanda peccata multorum, et mortuus quidem est ut homo, resurrexit vero ut Deus, claritate quam habuit apud Deum et Patrem priusquam mundus fieret.

XLVIII.

Cherubin hymnus indicat per diaconorum praecedentium, viamque facientium, flavellorumque seraphicorum imaginationum contemplationem.

Introitum (1) Sanctorum et Iustorum omnium qui intraturi et mansuri sunt cum Sancto Sanctorum pariter succedentibus et praecedentibus et ante Cherubicas virtutes etiam angelicis militiis et incorporalibus choris et immaterialibus ordinibus visibiliter, quodammodo praecurrentibus et hymnizantibus et obsequentibus ante magnum regem omnium Christum procedentem ad mysticum sacrificium a manibus materialium baiulatum. Cum quibus Spiritus Sanctus antecedit in incruenta et rationali immolatione intelligibiliter contemplatus igne et thymiamate ac vapore odoriferi fumi adventum suum, qui super nos invisibiliter fit, et suavitate nos replet per mysticam hostiam vivam et incruentum obsequium et holocaustum, quod in dispensatione crucis et mortis effectum et consummatum est Christi.

Caeterum et factam contra mortem in infernum descensionem et ascensionem eius et resurrectionem post triduum videntes spirituales virtutes et Angelorum (2) chori nobiscum invisibiliter clamant hymnum « Alleluia ».

L.

Est autem [Sancta mensa] et secundum imitationem sepulturae Christi (3) quia Ioseph deponens corpus de cruce involvit in sindone et aromatibus et unguentis inunctum, portavit cum Nicodimo; et sepellivit illud in monumento

(1) *Folium XLVII* codicis.

(2) Margo habet *Fol. XLVIII*.

(3) In margine adiecta sunt haec: « Quia sacerdotes et diaconi portantes sanctum « discum et sacrum calicem habentem panem et vinum cooperta, significant se esse Ioseph « et Nicodimum, et ferentes occisum Christum ingrediuntur quasi sepulturi eum in sancta « mensa I. C. in sepulchro, percussione facientes per thymiana boni odoris sacri spiritus « vaporem dantis ».

novo, quod exciderat in petra. Quod est exemplar illius sancti monumenti altare ac repositorium, in quo positum est sanctum et intemeratum corpus in sancta mensa.

LI.

Disci (1) cooperimentum est pro sudario, quod erat super caput et faciem cooperiens eum, tanquam in sepulchro.

LII.

Discus est pro manibus Ioseph et Nicodimi, qui Christum sepelierunt.

Item discus interpretatur ubi portatur Christus, circulum coeli significans in modica circumscriptione spiritualem solem capiens Christum in pane (2) visum.

LIII.

Calix est pro vasculo quod suscepit sanctae diligentiae susceptionem, quae de cruentato et intemerando latere manibusque ac pedibus Christi effluxit.

Calix iterum est secundum craterem, ubi secundum quod scriptum est. Sapientia (3), id est Filius Dei, miscuit sanguinem suum pro vino. Illic etiam addidit in mensa sancta sua omnibus dicens: « Bibite sanguinem meum pro « vino mixtum vobis in remissionem peccatorum et vitam aeternam ».

LIV.

Velum sive aër est et dicitur pro lapide quo Ioseph munivit sepulchrum, quod et signavit Pilati custodia.

[Rursusque velum dicitur propter Apostolum qui ait: « Habemus (4) fiduciam in introitum Sanctorum in sanguine Iesu Christi » qui initiavit nobis viam novam et viventem per velamen, idest carnem suam et sacerdotem magnum super domum Dei] (5).

LV.

[Osculum vero spirituale, quod omnibus praenuntiatur futuram omnium ad alterutros in tempore futurorum bonorum revelationis unanimitatem et con-

(1) *Versum* folium codicis hic innuitur.

(2) Hic fortasse scribendum *carne*.

(3) Codicis hic *Folium XLIV*.

(4) In margine folium *versum* adnotatur.

(5) Tota pericope uncinis inclusa est.

cordiam atque rationabilem identitatem, quae per fidem efficiuntur et caritatem, per quae familiaritatem apud Verbum et Deum (1), qui digni fuerunt, consequenter praefigurat atque praescribit. Verbi quippe indicium OS: quo maxime in omnibus omnes qui participes sunt sermonis tanquam rationabiles etiam primo et soli Verbo et totius auctori verbi cohaerent] (2).

LVl.

Obseratio autem quae fit ostiorum (3) Sanctae Dei Ecclesiae tam materialium innuit transitum, quam futurum post terribilem illam segregationem et terribiliorem sententiam, in spirituale mundum, id est thalamum Christi (4), iustorum ingressum atque perfectam abiectiōem et abnegationem operationis, quae est in sensibus, deceptionis.

LVII.

[Porro divinis fidei symbolis, quae fit ab universis confessio in admirabilibus verbis et moribus, quibus salvi effecti sumus, sapientissimae Dei circa nos providentiae mysticam gratiarum actionem in futuro saeculo efficiendam praesignat, qua se devotos super divino beneficio exhibent iusti, praeter hanc nimirum pro tam immensis divinis, quae circa se praestitit bonis, aliud quod rependant (5) quodammodo non habentes (6).

LVIII. (7)

[Ecce crucifixus est Christus, sepulta est vita, munitum est sepulchrum, signatus est lapis] Accedit sacerdos: convenit cum angelicis virtutibus, non iam sicut in terrestri loco stans, sed et tanquam supercoelesti altari ante terribilem Dei thronum assistens. Contemplatur magnum et inexplicabile ac inscrutabile Christi mysterium, confitetur gratiam, praedicat resurrectionem, signat fidem Sanctae Trinitatis.

(1) *Folium L.* codicis.

(2) Uncis tota pericope LV includitur; atque in fine scriptum est: *om. gr.*

(3) Hic quoque sic adnotatio est: *om. graec.*

(4) Folii *versi* notula.

(5) *Folium LI* hic in margine appositum est.

(6) In fine pericopae adnotatio: *om. gr.*

(7) Item initio sequentis LVIII est: *om. graec.* Deinde verba uncinis clauduntur

Accedit (1) candidatus Angelus ad lapidem sepulchri (2), revolvit manu ostendit habitu, clamans voce perterritus, et per diaconum triduanam praedicans resurrectionem, exaltat velum et dicit: *Stemus bene! Stemus cum timore!* Ecce prima dies! - Adtendamus sanctam oblationem -. Ecce secunda dies! - (in pace offerendam) (3). - Ecce tertia dies! - Populus clamat: Resurrectionis Christi - gratiam, misericordiam! pacem! sacrificium laudis! Sacerdos docet populum trinam Dei cognitionem, quam per Christi gratiam didicit (4): - Gratia sanctae et consubstantialis Trinitatis cum omnibus vobis - Populus pariter confitetur et simul orat ac dicit: - Et cum spiritu tuo -.

Deinde sacerdos, omnibus assumptis in caelestem Ierusalem « in qua stantes « erant pedes nostri in atriis tuis, Dei, Ierusalem, in montem sanctum eius » exclamat: *Videte! Sursum habeamus corda!* Omnes protestantur dicentes: *Habemus ad Dominum.*

Deinde Sacerdos, *Gratias agamus Domino!* Populus pollicetur dicens: *Dignum et iustum est* (5) « [gratificos hymnos referentes sanctae Trinitati, sursum habere oculum mentis quaerentem habitationem caelestis Ierusalem (6)].

LIX.

Deinde post haec accedit Sacerdos cum fiducia throno gratia Dei, cum vero corde in abundantia fidei annuntians Deo et colloquens, non iam per nubem, ut quondam Moyses in tabernaculo testimonii, sed revelata facie gloriam Domini speculans, imbuitur Sanctae Trinitatis divina cognitione et fide, et solus solum alloquens Deum (7), mysteria praedicans in mysterio abscondita ante saecula et a generationibus; nunc autem manifesta nobis per apparitionem Filii Dei, quam nobis emanavit unigenitus filius qui est in sinu Patris. Sicut enim loquebatur Deus invisibiliter Moysi et Moyses ad Deum, ita et Sacerdos medius inter duos Cherubim stans in propitiatorio et deorsum prospiciens (8), propter importabilem et invisibilem Deitatis gratiam et claritatem, coeleste obsequium intelli-

(1) Signum folii *versi* in margine.

(2) Animadversio marginalis haec habet: « Notandum quod sicut angelus revolvit invisibiliter lapidem monumenti, ita diaconus praedicat per exaltationem veli resurrectionem « Christi ».

(3) Verba [in pace offerenda] inter uncinos signata sunt.

(4) *Folium LII* hic notatur.

(5) Notat hic margo folium esse *versum*.

(6) Uncinis inclusa in fine habent notulam: *om.*

(7) Margo dat adnotationem: *Fol. LIII.*

(8) *Versum* folium in margine innuitur.

gibiliter intuetur et instituitur, atque vivificae et supersubstantialis Trinitatis splendorem (1) quod Deus et pariter sine initio (2).... et consubstantialis unigenitus Spiritus autem sanctus consempternus connaturalis atque procedens existat, Trinitas videlicet sancta secundum substantiarum id est personarum inconfusam proprietatem. At vero secundum naturae unitatem individuum et inseparabilem divinitatem et regnum et gloriam; et intelligibiliter videt et clamat seraphicarum virtutum trisagii glorificationem; cherubim obumbrantes et seraphim clamantes, cum quibus clamant triumphalem hymnum canentes.

Deinde populus pro cherubicalibus et quadriformibus animalibus clamat (3): Sanctus! Sanctus! Sanctus! Dominus Sabaoth; idest, trisagius et unus Deus virtutum, Osanna in excelsis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

LX.

Ripidia vero et diaconi sex alarum insinuant Seraphim et multorum oculorum ambitus Cherubim (4). Etenim secundum coelestium et supremorum sacrum ordinem ita et terrestria imitantur.

Etenim quadriformia animalia voce reciproca invicem respondentia clamant. Primum quidem animal, quod est in similitudinem leonis, clamat: *Sanctus!* Secundum vero, quod est in similitudinem vituli, clamat: *Sanctus!* Tertium autem, quod est in similitudinem hominis, clamat: *Dominus Sabaoth*, in tribus sanctificationibus, in unam concurrentem (5) dominationem et virtutem et divinitatem, quemadmodum (6) propheta conspexit, quando vidit Dominum super solium excelsum et elevatum et seraphicas virtutes in circuitu stantes, et a voce repleta est domus fumo.

Illud vero quod missus est unus de Seraphim et accepit carbonem in manu, quem forcipe tulerat de altari significat Sacerdotem et ipsum tenentem intelligibilem carbonem, Christum, forcipe manus suae in sancto altari et sanctificantem atque purgantem eos, qui accipiunt et communicant. Etenim « coelestia et non manufacta sancta ingressus est Christus, et apparuit in gloria Dei et

(1) Post verbum *splendorem* adnotatio inter uncinos apparet (*om. contemplans*).

(2) In inembrana aliquid defecisse puncta in apographo monent, nec non littere *h. d.*

(3) Margo hanc habet animadversionem: « Notandum quia filius Dei quidem incarnatus est, « ut vitulus immolatus, ut leo dormivit, ut autem aquila sumptus est, et est in dextera maiestatis « in excelsis cum sancta carne sua non decidens e deitate, sed cum Patre suo adoratur atque « laudatur a seraphim (*h. .*) et ingenitus, filius vero qui et verbum simul cum patre sine initio ».

(4) Notula folii *versi*.

(5) *Folium LV* in marg.

(6) In textu inter uncinos nomen est prophetae [Isaias].

« Patris, pro nobis factus pontifex magnus qui penetravit coelos. Et habemus « eum advocatum apud Patrem et propitiatorium pro peccatis nostris ». Qui perfecit nobis proprium suum et sacratum corpus redemptionem pro omnibus nobis, sicut ipse dicit: « Pater sanctifica eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, « ut sint et ipsi sanctificati; et volo ut sint ubi ego sum, et videant claritatem « meam, quia dilexi eos, sicut me dilexisti ante constitutionem mundi » (1).

LXI.

[Praeterea sancta et venerabilis magni et beati Dei invocatio, adoptionis est symbolum, quae danda est, substantiam et essentiam habens, secundum donationem et gratiam sancti Spiritus, per quam omnia superata et operata humana proprietate, ortu gratiae, omnes Sancti filii Dei vocabuntur et erunt; qui videlicet iam se hinc divinae bonitatis specie clare et gloriose splendidos reddiderunt] (2).

LXII.

[Confessio autem quae circa finem mysticae ac sacrae operationis ab omni populo fit, cum dicunt: « *Unus Spiritus* et caetera, congregationem ac unitatem indicat, quae in incorruptibili spiritualium saeculo super omnem sensum et rationem ad unum divinae simplicitatis arcanum est efficienda. Et ad ea, quae mystice ac sapienter et secundum Deum aguntur; in quo videlicet saeculo invisibilis et superineffabilis gloriae lucem aspicientem, beata una cum supernis virtutibus et ipsi digni efficientur munditia. Postquam utpote finis omnium, sacramenti distributio fit traiciens in se et similiter ei, qui causa est bonus per gratiam, et participationem exhibens, eos qui digne percipiunt, in nullo eos minoratos, secundum quod hominibus est possibile: ita ut et ipsi valeant esse ac vocari adoptione per gratiam Dei propter Deum totum, qui eos totos suos perfecit, quique nihil praesentiae suae inane reliquit] (3).

LXIII.

Porro communio vocatur divinorum sacramentorum perceptio, eo quod nobis donet unitatem ad Christum, et ipsius nos faciat regni communicatores.

FINIT HISTORIA MYSTICA - DEO GRATIAS (4).

(1) *Folium LVI* indicat margo.

(2) Totus articulus LXI uncis inclusus in fine habet notulam: *om.*

(3) Item haec pericopa LXII uncinis inclusa est, atque in fine habet: *om.*

(4) His verbis absolutus est tractatus S. Germani in Pitrano apographo, ut certe fuit in ipso codice, unde cl. Pitra hausit.

DE VETUSTA LITURGIA ANTIOCHENA

EX ROTULO MEMBRANACEO

CHARACTERIBUS UNCIALIBUS DESCRIPTO

MONITUM.

Volumen revera insigne aeque et longum prae manibus habemus ex utraque parte descriptum in pellibus inter sese consutis, ita ut per mensuras metricas fere ad m. 11, 60 protendatur, et ita facies utraque efficiat longitudinem ultra met. 23. Totum characteribus maioribus, quos unciales appellant, nobili ratione est exaratum, qui modo grandiores modo minores studiose adhibentur; ubi vero de titulis, litteris capitalibus, ornatibus et sacris rubricis (ut aiunt) agitur, ruber adhibitus est color.

Hae sane prolixae membranae ad eorum librorum formam pertinent, qui proprie *volumina* vel *rotulos* appellant et cylindracea forma circa axes glomerantur (1), ac etiam nomen *κοντάχιον* usurpant. Libri huiusmodi in duobus extremis partibus adnexusunt axi ligneo, quem circum volvuntur ea ratione, ut dum alter axis explicat, alter vero colligit, atque eam tantum scripturae partem repraesentant oculis, quae legenti intuenda est. In sacris

(1) Praestat audire verba Bernardi Montfaucon, qui hoc volumen describit *Bibliotheca Bibliothecarum*, t. I, 1739, p. 194). « Κοντάχιον officii ecclesiastici saeculi X. Est *contacion* « brevissimus baculus, cui haeret obvoluta mirae longitudinis charta membranacea, ex multis « foliis consequenter agglutinatis confecta, ubi descriptae orationes et officia sacerdotibus « obeunda cum sacra administrat etc. ».

christianorum peragendis membranae istiusmodi in podii sustentaculo evolvebantur; et ut nostrum, celebrantur illa hoc genus *volumina*, quae ad decantandas lectiones vel in ambone vel apud altare occurrebant. Adhuc superstites habemus *rotulos*, qui servant textum Praeconii paschalis, quem a prima voce *Exultet* appellant.

In formis characterum describendis non immoror, cum exemplar phototypicum adnexum aliquot lineas prae oculis ponat, studioque palaeographorum obferat. Id quidem nobis permittit nullum proferre iudicium de descriptionis aetate, cum tantum e forma litterarum absque caeteris adiunctis graphiae haud semper tate possit haberi, ut alias saepe monuimus.

Scriptura rotuli, sicut legentibus manifestissime patet, dat integrum *ordinem*, seu consequentiam (ἀκολουθίαν) sacrificii eucharistici, ea ratione dispositam, qua utebatur Antiochena patriarchalis ecclesia. Id nos aperte docent ipsae membranae; etenim ad commemorationes sacras ad diptycha, ut quisque suis oculis usurpare potest, haec habemus:

Μνήσθητι κύριε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ πατριαρχῶν, τῶν ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου καὶ πρώτου τῶν ἀποστόλων μέχρι τοῦ (δαΐνης) ἀρχιεπισκοποῦντων ὀρθόδοξως τῆς μεγάλης καὶ κορυφαιοτάτης ἐκκλησίας θεουπόλεως Ἀντιοχείας. Hoc pacto a primo patriarcha Petro commemorant omnes Antiochenos antistites usque ad ultimum suo tempore.

Idem fere paulo post occurrit, cum de episcopis Antiochiae post Ananiam agitur; de iis dicitur ἀρχιεπισκοπησάντων τῆς φιλοχρίστου ἡμῶν μητροπόλεως. Quae etiam suo loco videre quisque potest.

Acephalum esse volumen istud certe iactura est; nam, ut quisque videt, incipit abrupte a verbis, quae respiciunt *fidei professionem* a sacerdote ante initium sacrificii faciendam; ubi is dogmata christiana profitetur erroresque repellit. Sed paulo post incipit *Ordo missae* proprie dictus, ut titulus habet ΤΑΞΙΣ ΣΥΝ ΘΕΩ ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΣΥΝΑΞΙΝ.

Proinde, prima iactura vel levis habenda est, neque talis ut pretium tanti documenti liturgici minuat; siquidem liturgia fere integra est. Dixi quidem *fere integra*: nam membrana posticae partis seu postergalis, periit in fine missae, qui finis respondet parti anticae, in qua *confessio fidei* initium habuit. At vere lamentanda semper est huius finis deficientia, praesertim quod ad calcem scriptiois apponi solebant notitiae scriptoris atque scriptiois eiusque aetatis.

Certe, si quando haec deperdita pars membranarum reperiatur, documentum pretiosum suae integritati feliciter reddetur. Veruntamen de origine et usu vetusto rotuli, ut ex notulis quoque arabicis elucet, dubium esse potest nullum.

Notulae enim istiusmodi aperte declarant in usu publico rotulum fuisse, cuius in margine progredientibus temporibus descriptae fuere; et invalescente apud illas regiones arabum idiomate, ad faciliorem intelligentiam popularium characteres illi et verba usurpata sunt, tum in *professione fidei*, tum in iis animadversionibus, quae agenda indicabant. Mos ille utriusque linguae in sacris ita increbuit, ut succedentibus saeculis ac gliscentibus maiorem in modum arabicis usibus, factum est apud eos haberi libros quoque liturgiae hellenicae in utraque lingua scriptos vel impressos. Quapropter ex rotulo nostro praeter alia hoc etiam accedit emolumenti, quod appareat veluti initium indiciumque librorum bilinguum, atque ad usum duplicis idiomatis honestandum veluti testis vetustus.

Ex dictis patet genus et natura voluminis, ac pariter quantum sit pretium novi monumenti sacri tum ob formam, tum ob scriptioem, tum etiam ob textum liturgicum; quibus omnibus ad amplificandum honorem libri accedit etiam patriarchalis origo.

Quantum vero novum hocce liturgicum volumen ob textum suum valeat, tum in studiis sacris, tum in criticis inquisitionibus eruditionis syriacae, videant docti viri. Siquidem legentibus vel

primo obtutu apparet, qualis differentia sit inter hunc codicem et alios de his notis textibus in sacra synaxi christianorum peragenda; praetereaque, eruditi viri apprime norunt, quomodo etiam e re liturgica, etsi graeca, multa scripta Syrorum pendeant.

Antiochena origo voluminis nostri certe pretium auget huius patriarchalis testimonii de Graecorum liturgia. Patriarchatus ille nobilissimus est, praesertim cum, ut sacrae Litterae tradunt, Antiochiae primitus christianorum nomen Christi asseclae obtinuerint quasi notam indelebilem verae fidei; ideoque certe quidquid eam ecclesiam testem habeat, maximam meretur venerationem. Hac in re nequeo praetermittere eruditam, ut alias, elucubrationem amicissimi et doctissimi viri Nicolai Nilles S. I. qui *de Anno ecclesiastico Antiocheno* (1) ad saeculum quintum aerae vulgaris agit.

Vetusti voluminis notitias alias, nisi quas ipse codex fateatur, habemus nullas, ita ut collectores studiosi monumentorum liturgiae graeci ritus, uti Allazio, Arcudio, Goar, nullam de hoc textu magnifico fecerint mentionem. Nostris autem temporibus inter alios multam contulit curam A. Swainson (2) in istiusmodi textibus sacrae graecitatis colligendis; sed de Antiocheno nostro pervetusto rotulo (3) ne verbum quidem habuit.

Qui primus, quantum noverim, membranas istas in editis operibus commemoraverit, fuit B. Montfaucon; qui ab ineunte saeculo XVIII in *Diario* et *Palaeographia* et *Bibliotheca* suis (4)

(1) Cf. *Zeitschrift für catholische Theologie*. - Innsbruck, xxii, 3.

(2) *The Greek liturgies chiefly from original authorities. Edited for the syndics of the University Press by C. A. SWAINSON*. - Cambridge, 1884.

(3) Et apud latinos in liturgiis agendis volumina in forma *rotuli* fuisse usurpata aperte declarat fragmentum uncialibus litteris descriptum, fortasse unicum monumentum, quod ecclesiae Ravennati tribuitur ante saeculum IX. Splendide editum est cura Antonii CERIANI et Iulii PORRO anno 1883: *Il rotolo opistografo del principe Antonio Pio di Savoia ex nomine possessoris*. - Habet in parte antica vetustas preces liturgicas, et in postica documenta ecclesiae suae.

(4) Anno 1702, *Diarium Italicum*, pag. 211. - Anno 1708, *Palaeographia graeca*, pag. 33. - Anno 1739, *Bibliotheca Bibliothecarum*, I. pag. 194.

illas descripsit, dixitque adservari Romae apud monachos collegii S. Basilii.

Hoc in collegium revera inlata fuit insignis codicum copia e variis monasteriis praecipue Calabris, quae nunc ditat magnum thesaurum Vaticanum (1). Maxima laus est Abbati Menniti, qui hoc pacto pretiosos libros Romam allatos (2) litteris studiisque servavit, atque ibidem in studiosorum usu, idoneo loco, bibliothecam insignem instruxit.

Labente saeculo XVIII, ut quidam putant, cum omnia sus deque versa sunt inter civiles bellicasque perturbationes Italiae, rotulus antiochenus basilianam videtur deseruisse sedem. Compertum est, quando Pius VI pretio recepit Basilianos thesauros in aedes Vaticanas (3), iam membranas nostras Roma abiisse. E documentis in Bibliotheca Vaticana asservatis apertum quoque est, anno 1841 rotulum recuperatum fuisse in oppido Montefiore Firmanae regionis, et tunc a Gregorio papa XVI Bibliothecae pontificiae asservandum esse attributum; ex qua modo absconditum thesaurum nos in lucem proferimus (4).

Quae curae sint adhibitae hac in editione paucis exponam. Exemplar photographicum prostat, unde facile possit videri et forma et magnitudo characterum, quos typis minoribus in libro nostro necesse fuit referre. Servavimus tamen, quantum nobis fieri potuerit, signa varia scriptionis, etsi abnormis aliquando, tum in

(1) Habemus et in Bibliotheca Vaticana elenchum codicum S. Basilii, manu doctissimi Ioannis Ch. Scarfò exaratum annis 1697-1699, sed in eo nulla mentio rotuli Antiocheni; unde dicendum est illos post annos rotulum fuisse ad Urbem allatum; sed unde venerit, prorsus ignoramus.

(2) Card. BONA in suis epistolis hanc nobilium codicum in Urbe collectionem maxime laudat.

(3) Parietes graphice testantur hanc munificentiam pontificis ante oculos omnium, ut et figura et subiecta epigraphes nos docet.

(4) In catalogo omnium codicum Bibliothecae Vaticanae rotulus iste habuit inter graecos codices numerum 2182, postea vero translatus est ad numerum 2282; quo sub numero idem catalogus de nostro rotulo seu Contacio verba facit, et fere eadem tradit, quae in his diximus.

spiritibus, accentibus, tum etiam in ratione interpungendi, ac dispositione linearum.

Cum in margine versiones notulaeque arabicae a posteriori manu in usum cleri antiocheni additae fuerint, ut diximus, eas in finem adiecimus, curante scriptore bibliothecae nostrae Mariano Ugolini, qui et harum versionem dedit; caeteras autem versiones adnotationesque de penu nostro adiecimus.

Iam et ipse Angelus Mai documenta liturgica, etsi non tanti momenti, in suis voluminibus ediderat, istud vero excellit inter alia, quippe qui referat patristicae traditionis authenticum ecclesiae patriarchalis Antiochenae testimonium atque praecipuum documentum. Sed illi ignotum fuit; nam suo tempore, quando praefectus et custos agebat Bibliothecae Vaticanae, rotulus noster aberat.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

THE EN ANTIOXEIA

ΑΓΙΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

DIVINA LITURGIA

IN SANCTA ECCLESIA

PATRIARCHALI ANTIOCHENA

..... (1)

δι' ὃ οὐ δύο υἱοὶ
οὐ δὲ δύο πρόσω
πα: οὐ δὲ δύο,
ὑποστάσεις δ'
αὐτὸς. ἀλλὰ
μᾶλλον δύο,
φύσεις δύο οὐ
σίαι ἡνωμέναι
καθ' ὑπόστα
σιν· καὶ διη
ρημέναι ὅσον
ἐπινοία μόνῃ,
ταῖς τε ποιότη
σι καὶ ἐνεργεί
αις. ὅροις τε καὶ
θελήσεσιν, μιᾷς
δύσεως τῆς συν
θέτου ὑποστά
σεως. καὶ ἐνὸς
προσώπου. ἔ
φ' ὃ ἡ ἀναφορὰ
τῶν τε φύσε
ων καὶ τῶν

.....

ideoque non duo filii neque duae per
sonae neque duae hypostases idem est,
sed potius duae naturae duae substan
tiae, unitae secundum hypostasim et
separatae quantum fieri potest cogita
tione sola, per qualitates et operationes
et terminos et voluntates, cum una sit
coniuncta hypostasis atque una persona,
in quantum fit relatio tum naturarum
tum etiam naturalium idiomatum.

ρυσικῶν ἐν
 ωμάτων·
 τοῖς δὲ μὴ οὐ
 τῷ προνοῦσι.
 οὐ συνέρχο
 μαι. ἀλλὰ καὶ
 ἀναθεματίζω·

Πιστεύω καὶ
 εἰς νεκρῶν
 ἀνάστασιν ἅ
 πάντων.
 καὶ κρίσιν δι
 κρίαν. καὶ
 ἀνταπόδοσιν
 τῶν πεπρα
 γμένων ἐ
 κάστω.
 πρὸς τοῦτοις
 καὶ τὰς παραδό
 σεις τῆς ἀγί
 ας τοῦ θυ ἐκ
 κλησίας δέχο
 μαι· τὰς τε
 ὀεσποτικάς
 ἀποστολικά
 ς τε καὶ πρικὰς
 καὶ συνοῖ
 καὶ ἀμώμως
 τε καὶ ὁρθοδό
 ξως.

Πασαν οὖν αἰ
 ρεσιν μετὰ τὴν
 θείαν ἀνάλη
 ψιν τοῦ κυ
 ῆμῶν ἡ χυ
 καὶ εἰς ὄντους

Cum illis autem, qui non ita cogi
 tant, non convenio; immo etiam ana
 thematizo.

Credo etiam in resurrectionem om
 nium mortuorum, et in iudicium iustum,
 et in retributionem cuique datam secun
 dum opera sua.

Praeterea etiam recipio traditiones
 Ecclesiae sanctae Dei, atque eas, quae
 a Domino sunt, et ab apostolis, et a
 patribus, atque a synodis, et immacu
 late et iuxta orthodoxiam.

Haeresim igitur omnem post divinam
 ascensionem Domini Nostri Iesu Christi
 et eius in coelos reditum ac sessionem
 usque ad secundum eiusdem adventum,
 quando venturus est iudicare vivos et
 mortuos, anathematizo.

ἀποκατάστα
 σιν, ἕως τῆς
 δευτέρας αὐ
 τοῦ παρουσίας.
 ὅταν μέλλῃ,
 ἐλθεῖν κρῖναι
 ζῶντας καὶ
 νεκροὺς. ἀνα
 θεματίζω
 καὶ ἀποτάσσω
 μαὶ αὐταῖς
 ὡς χριστιανὸς
 ὁρθόδοξος καὶ
 υἱὸς τοῦ θυ
 χάριτι· ∞

Et ab eisdem haeresibus me separo.
 cum sim Christianus orthodoxus atque
 filius Dei per gratiam.

ΚΥΡΙΕ ΕΥΛΟΓΗΣΟΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΗΣΟΝ.

DOMINE BENEDIC, ET COOPERARE.

ΤΑΞΙΣ ΣΥΝ ΘΕΩ, ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΓΙΑΝ ΣΥΝΑΞΙΝ ΙΕΡΟΜΥΣΤΟΥ ΤΕΛΕΤΗΣ.

Δόξα τῷ πατρι καὶ τῷ υἱῷ καὶ
 τῷ ἁγίῳ πνi. τῇ μόνῃ, ἁ
 † πλῆ καὶ ἀδιαιρέτῳ τριά
 δι τῇ ἐνούσῃ καὶ ἁγιαζού
 σῃ ἡμᾶς δι ἐαυτῆς. καὶ
 εἰρηνευούσῃ τὴν ζωὴν
 ἡμῶν. νῦν καὶ ἄρι καὶ εἰς τ...

ORDO CUM DEO ET CONSEQUENTIA

HIEROMYSTICAE ACTIONIS

IN SANCTA SYNAXI.

Gloria Patri et Filio et Spiritui San-
 cto: uni et simplici et indivisibili Tri-
 nitati unienti et sanctificanti nos per
 semetipsam, et pacem danti vitae no-
 strae: nunc et semper et in saecula...

ΕΙΤΑ ΕΞΙΛΟΓΜΕΝΟΣ ΘΥΕΡ ΕΑΥΤΟΥ ΤΟ ΘΕΙΟΝ
ΑΕΓΕΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ·

DEINDE, UT SIBI PROPITIETUR DIVINITATEM,
DICIT SACERDOS:

Ἐν πλήθει ἁμαρτιῶν (2)
μὴ ἐξουδενώσης δέ
σποτα· κε ὁ θεὸς μου· ἰδοὺ
γὰρ προσέρχομαι τῷ.
θεῷ τούτῳ καὶ ἐπ' οὗ
ρανίῳ μυστηρίῳ·
ὅυχ' ὡς ἄξιός ἐστιν ὑπάρχων·
ἀλλ' εἰς τὴν σὴν ἀπο-
ρῶν ἀγαθότητα. ταύ-
την ἀφίημί σοι τὴν φω-
νὴν· ὁ θεὸς, ἱλασθῆτί
μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. ἢ
μαρτον γὰρ εἰς τὸν οὐ-
νον καὶ ἐνώπιόν σου.
καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιός ἐστιν
τ' ὀφθαλμηθεῖν τῇ ἱε-
ραύτῃ καὶ πνικῇ
τραπέζῃ· ἐφ' ἣ ὁ μονο-
γενής σου υἱὸς ὁ καὶ ἡμῶν
ἱὸς ὁ χριστός. τῷ ἁμαρτω-
λῷ καὶ πάσῃ κηλίδι
κατ' ἐστῆγγμένῳ· μυστι-
κῶς πρόκειται εἰς θύσι-
ν· οἱ δὲ οὗ, ταύτην σοὶ
τὴν ἱκετηρίαν προσά-
γω. τοῦ καταπεμφθῆ-
ναί μοι τὸ πᾶν σου τὸ
παράκλητον. ἐνισχύ-
σον καὶ καταρτίζον με
πρὸς τὴν λειτουργίαν
ταύτην· καὶ τὴν πα-
ρὰ σοῦ μοι ἐπαγγελθεῖ

In multitudine peccatorum ne despi-
cias, Dominator Domine Deus meus.
Ecce enim accedo ad hoc divinum et
supercaeleste mysterium, cum non sim
dignus.

Sed tuam respiciens bonitatem, his
vocibus meis te compello: Deus, pro-
pitius esto mihi peccatori; etenim pec-
cavi in coelum et coram te; nec sum
dignus oculos meos convertere ad sa-
cram hanc et spiritalem mensam; super
quam Unigenitus filius tuus, Dominus
Noster Iesus Christus, sese mystice sta-
tuit ad sacrificium mihi peccatori atque
omni immunditia corrupto.

Per eum hanc tibi supplicationem
offero, ut mittas ad me Spiritum tuum
Paraclitum, qui corroborat et praepa-
rat me ad liturgiam istam.

Etiam dignum me reddit, ut sine ulla
condemnatione possim expromere po-

σαν φωνήν· ἀκαταχρί-
τως τῷ λαῷ ἐπιφθέγ-
ξασθαι ταύτην κατ' ἄ-
ξίωσον. ἐν ᾧ ὡ τῷ
καὶ ἡμῶν. μεθ' οὗ εὐλο-
γητὸς εἶ· καὶ ὁδοξασμέ-
νος σὺν πατρί..

ΤΟΥ ΚΑΗΡΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΝ ΗΡΘΕΛΕΥΣΙΝ
ΠΟΙΗΣΑΙ ΛΕΓΕΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ·

Δόξα τῷ πατρί καὶ τῷ υἱῷ (3)
καὶ τῷ ἁγίῳ πνι· τῷ τρι-
αδικῷ καὶ ἐνιαίῳ φω-
τὶ τῆς μιᾶς θεότητος τῆς
ἐν τριάδι μοναδικῶς ὑ-
παρχούσης. καὶ διαιρου-
μένης ἀδιαιρέτως· τρι-
ᾶς γὰρ. εἷς ὁ παντοκρά-
τωρ. οὗ τὴν δόξαν.
ὄντοι δι' ἡγοῦνται· ἡ
δὲ, γῆ. τὴν αὐτοῦ δεσπο-
τεῖαν· καὶ ἡ θάλασσα. τὸ
αὐτοῦ κράτος· καὶ πάντα
κτίσθητι τε, καὶ νοητὴ κτί-
σις. τὴν αὐτοῦ μεγαλειό-
τητα κηρύττει πάντα
τε· νῦν καὶ ἄε καὶ εἰς ᾧ..

EITA APXETAI TON EYXΩN.

Ευεργέτα καὶ βασιλεῦ
τῶν αἰώνων· καὶ
τῆς κτίσεως ἀπάσης
δημιουργέ. πρόσδε
ξαι προσιοῦσαν σοι δι-

pulo verbum a te mihi traditum in
Christo Iesu Domino nostro, quocum-
es benedictus et glorificatus cum san-
ctissimo...

QUANDO CLERUS EST ACCESSURUS
DICIT SACERDOS·

Gloria Patri et Filio et Sancto Spi-
ritui, triadico et unito lumini unius
divinitatis, quae in Trinitate singulari-
ter manet. et quae distincta est absque
divisione.

Trinitas enim unus Deus omnipotens,
cuius gloriam enarrant coeli, terra
vero eius dominationem, et mare poten-
tiam eius, cunctaque visibilis et invis-
ibilis creatura praedicat omni tempore
magnificentiam eius, nunc et semper et
in saecula..

DEINDE EXORDITUR PRECES.

Benefactor et rex saeculorum, con-
ditor omnis creaturae, excipe ecclesiam
tuam, quae ad te accedit per Christum
tuum, et cuique dona quod iuvat.

α τοῦ χυ σου. τὴν ἐκ
 κλησίαν σου· ἐκάστῳ
 τὸ, συμφέρον ἐκπλή
 ρωσον· ἄγαγε πάντας
 εἰς τελειότητα. καὶ
 ἁγίους ἡμᾶς ἀπέρ
 γασαι τῆς χάριτος τοῦ
 ἁγιασμοῦ σου. ἐπι
 συνάγων ἡμᾶς, ἐν
 τῇ ἀγίᾳ σου καθ' ὅλη
 κῆ· ἐκκλησίᾳ· ἣν
 περιποιήσω τῷ τι
 μίῳ αἵματι τοῦ μονο
 γενοῦς υἱοῦ, κυ δε
 καὶ θυ καὶ σπς ἡμῶν
 ιω χυ. μεθ' οὗ ἐυλο
 γητὸς εἶ. σὺν τῷ
 παναγίῳ σου πνι·
 νῦν καὶ ἄει καὶ εἰς τοὺς...

καὶ ὁ
 προστο
 λικῆ·

Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ. ἀμήν
 Ο ΙΕΡΕΥΣ. εἰρήνην παῖσι
 Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ. Τοῦ κυ δεηθ...

Cunctos perduc ad perfectionem;
 nosque etiam dignos effice, ut perficia-
 mus gratiae sanctificationem tuam; nam
 tu cooptasti nos in sanctam catholicam
 et apostolicam ecclesiam tuam, quam
 adeptus es sanguine Unigeniti Filii,
 Domini autem et Dei et Salvatoris no-
 stri, Iesu Christi, quocum benedictus
 es una et Sanctissimo Spiritu nunc et
 semper et in saecula...

DIACONUS. Amen.
 SACERDOS. Pax omnibus.
 DIACONUS. Dominum oremus.

ΕΥΧΗ ΤΟΥ ΘΥΜΙΑΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ
 ΤΗΣ ΣΥΝΑΞΕΩΣ·

ORATIO THYMIAMATIS
 IN INTROITU SYNAXEOS.

Ὁ θες· ὁ προσδεξάμενος (4)
 ἀβέλ τὰ δῶρα· νῶε
 καὶ ἀβραάμ τὴν θυ
 σίαν· ἀαρὼν καὶ ζαχα
 ρίου τὸ θυμίαμα.
 πρόσδεξαι καὶ ἐκ χει
 ρὸς ἡμῶν τῶν ἁ
 μαρτωλῶν τὸ θυμί

Deus, qui suscepisti dona Abelis, et
 Noe atque Abrahami sacrificium, Aaro-
 nis atque Zachariae incensum, excipe a
 manu nostra etsi peccatores, thymiama
 istud in odorem suavitatis, et in re-
 missionem peccatorum nostrorum atque
 cuncti populi tui; quoniam tu benedi-
 ctus es, et te decet gloria cum Uni-

αμα τοῦτο· εἰς ὁσμῇ
 εὐωδίας, καὶ ἄφε
 σιν τῶν ἁμαρτιῶν
 ἡμῶν, καὶ παντός
 τοῦ λαοῦ σου· ὅτι εὐ
 λογημένος ὑπάρ
 χεις καὶ πρέπει σοι
 ἡ δόξα σὺν τῷ μο
 νογενεῖ σου ὑψ
 καὶ τῷ ἁγίῳ
 σου πνι· νῦν καὶ ἄ
 ει καὶ εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων

ΕΥΧΗ ΗΝ ΛΕΓΕΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΤΑ
 ΤΗΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΙΝ.

υ υ υ
 υ υ υ

Ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ·
 ὁ μεγαλύνυμος κς·
 ὁ δοὺς ἡμῖν εἰσοδὸν
 εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων
 διὰ τῆς ἐπιδημίας
 τοῦ μονογενοῦς σου
 υ, υ. κυ δὲ καὶ θυ
 καὶ σπς ἡμῶν ιυ γυ.
 ἱκετεύομεν καὶ πα
 ρακαλοῦμεν τὴν
 σὴν ἀγαθότητα· ἐπει
 δὴ ἔμφοβοί ἐσμεν
 καὶ ἔντρομοι μέλλο
 τες παρίστασθαι τῷ
 ἁγίῳ σου θυσιαστη
 ρίῳ· ἐξαπόστειλον
 ἐφ' ἡμᾶς τὴν χάριν
 σου τὴν ἀγαθὴν
 καὶ ἁγίασον ἡμῶν

genito Filio tuo et sancto tuo Spiritu,
 nunc et semper et in saecula saecu
 lorum.

ORATIO QUAM SACERDOS DICIT
 AD INTRODUCTIONEM.

Deus omnipotens et magni nominis
 dominus, qui nobis ingressum ad San
 cta Sanctorum concedis per adventum
 Unigeniti Filii tui, Domini autem Dei
 nostri et Salvatoris Iesu Christi, depre
 camur et poscimus benignitatem tuam;
 etenim timidi ac tremebundi sumus, cum
 adstare debeamus altari sancto tuo.

Emitte super nos gratiam benignam
 tuam, et nostras animas atque corpora
 sanctifica una et spiritus.

τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώ-
ματα καὶ τὰ πνεύ-
ματα· καὶ ἀλλοιώσον
τὰ φρονήματα ἡμῶ
πρὸς εὐσέβειαν· ἵνα
ἐν καθαρῷ συνειδῶ
τι προσφέρωμέν, σοι·
δῶρα· δόματα· καρ-
πώματα. εἰς ἀθέτη-
σιν τῶν ἡμετέρων
ἀμαρτημάτων· εἰς
ἰλασμόν παντὸς τοῦ
λαοῦ σου. χάριτι καὶ
φιλανθρωπίᾳ τοῦ
μονογενοῦς σου υἱοῦ·
μεθ' οὗ ἐυλογητὸς
εἶ. σὺν τῷ παναγί-
ῳ καὶ ἀγαθῷ. καὶ
ζωοποιῷ σου πνι
νῦν καὶ ἄρτι καὶ εἰς τ..

ΕΥΧΗ ΤΟΥ ΤΡΙΣΑΓΙΟΥ.

Ὁικτεῖρμον καὶ ἐλεῇ
μον· μακρόθυμε καὶ
πολυέλεε καὶ ἀληθι-
νὲ κε. ἐπίβλεψον ἐξ
ἐτοίμου κατοικητη-
ρίου σου. καὶ ἐπάκου-
σον ἡμῶν τῶν σῶ-
νι κατ' ὅσον· καὶ ῥύσαι
ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς
πειρασμοῦ διαβολι-
κοῦ τε καὶ ἀνθρώ-
που· καὶ μὴ ἀπο-
στήσης ἀπ' ἡμῶν

Et cogitationes nostras converte ad
pietatem, ut in pura conscientia obfe-
ramus tibi dona, data, fructus ad remis-
sionem peccatorum nostrorum atque
ad propitiationem totius populi tui,
gratia et benignitate Unigeniti Filii tui,
cum quo benedictus es una simul et
Sanctissimo Spiritu tuo bono et vivi-
ficante nunc et in..

ORATIO TRISAGII.

Misericors et miserator, longanimis
et multae misericordiae et vere Domine,
respice de praeparato habitaculo tuo,
et exaudi nos servos tuos.

Et libera nos, qui tibi supplicamus,
ab omni tentatione tum diabolica tum
etiam humana. Et ne elonges a nobis
adiutorium tuum, neque super nos addu-
cas graviores, quam ferre possimus,
castigationes.

τὴν σὴν βοήθειαν.
 μὴ δὲ βαρυτέρας τῆς
 ἡμετέρας δυνάμε
 ως παιδείας ἐπ' ἀγά
 γης ἡμῖν· ἡμεῖς γὰρ
 οὐχ' ἱκανοὶ πρὸς τὸ
 νικᾶν τὰ ἀντιπί
 πτοντα· σὺ δὲ δι
 νατὸς εἶ καὶ. εἰς τὸ σώ
 ζειν ἕκ πάντων
 τῶν ἐναντιωμά
 των· σῶσον ἡμᾶς
 ὁ θεὸς ἐκ τῶν δυσχε
 ρῶν τοῦ κόσμου τοῦ
 του. κατὰ τὴν σὴν
 χρηστότητα· ὅπως
 εἰσελθόντες ἐν καθά
 ρᾳ συνειδήσει πρὸς
 τὸ ἅγιόν σου θυσιαστή
 ριον, τὸν μακάριον
 καὶ τρισάγιον ὕμνον
 σὺν ταῖς ἐπουρανί
 οῖς δυνάμεσιν ἀκα
 τακρίτως ἀναπέμ
 ψωμέν σοι· καὶ τὴν
 εὐάρεστον σοι καὶ θεί
 αν ἐπιτελέσαντες
 λειτουργίαν· κατ' ἀ
 ξιωθῶμεν τῆς αἰῶ
 νίου ζωῆς·

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ.

Οτι ἅγιος, εἶ καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ ἐν ἀγί
 οῖς κατοικεῖς καὶ ἐπαναπαύῃ·
 καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὸν τρίς

Nos enim haud valemus ad susti
 nenda, quae occurrunt. Tu vero potens
 es, Domine, ad salvandum ab omnibus
 adversis, salva nos, Deus, ab aerumnis
 mundi huius iuxta clementiam tuam;
 ita ut ingredientes in pura conscentia
 ad altare tuum sanctum, inculpate tibi
 proferamus una cum caelestibus pote
 statibus beatum ac trisagion hymnum.
 Atque divinam tibi placitam absol
 ventis liturgiam digni efficiamur aeter
 nae vitae.

EXCLAMATIO.

Quoniam sanctus es, Domine Deus
 noster, et in sanctis habitas atque re
 quiescis; et tibi gloriam et trisagion

ἅγιον ὕμνον ἀναπέμπομεν·
τῷ πρὶ καὶ τῷ ὑψ, καὶ τῷ ἁγί
ῳ πνι. νῦν καὶ ἄρτι καὶ εἰς τοὺς αἰῶν..

hymnum obferimus, Patri et Filio et
Sancto Spiritui nunc et semper et in
saecula..

ΕΥΧΗ ΘΥΜΙΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

ORATIO THYMIAMATIS ANTE EVANGELIUM.

Σοὶ τῷ πεπληρωμέ
νω πάσης εὐωδίας
καὶ εὐφροσύνης κε
ὁ θς ἡμῶν. ἐξ ὧν δέ
δωκας ἡμῖν προσφέ
ρομεν τὸ θυμίαμα
τοῦτο· ἀναληφθῇ
τω δὴ δεόμεθά σου
ἐκ τῶν πενιχρῶν
ἡμῶν χειρῶν. εἰς τὸ
ἅγιον καὶ ὑπερουρά
νιον σου θυσιαστή
ριον· εἰς ὁσμὴν εὐω
δίας. καὶ ἄφεςιν τῶν
ἀμαρτιῶν ἡμῶν καὶ
παντὸς τοῦ λαοῦ σου.
χάριτι καὶ οἰκτειρμοῖς καὶ φ...

Tibi, Domine Deus noster, omni odore
atque laetitia plene, offerimus ex eis,
quae dedisti, hoc thymiamma. Ascendat,
te deprecamur, a pauperculis manibus
nostris ad sanctum et supercaeleste
altare tuum, in odorem suavitatis, in
remissionem peccatorum nostrorum et
totius populi tui, gratia et misericor-
dia et benignitate...

ἈΛΛΗ ΤΟΥ ΘΥΜΙΑΜΑΤΟΣ.

ALIA DE THYMIAMATE.

Ὁ γενόμενος ἀρχιερεὺς
κατὰ τὴν τάξιν μελ
χισεδέκ. κε ὁ θς ἡ
μῶν· ὁ προσφέρων
καὶ προσφερόμενος,
καὶ τὰς θυσίας προσδε
χόμενος. πρόσδεξι
καὶ ἐκ χειρὸς ἡμῶν
τὸ θυμίαμα τοῦτο·
εἰς ὁσμὴν εὐωδίας

Qui factus es Pontifex secundum ordi-
nem Melchisedec, Domine Deus noster,
qui offers et oblatus es, atque sacrificia
acceptas, suscipe de manibus nostris
hoc thymiamma in odorem suavitatis et
remissionem nostrorum peccatorum to-
tiusque populi tui, gratia etc.

καὶ ἄρεσιν τῶν ἁμαρ-
τιῶν ἡμῶν. καὶ παν-
τὸς τοῦ λαοῦ σου χ..

ΕΥΧΗ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Ελλαμψον ἐν ταῖς καρ-
δίαις ἡμῶν φιλόανθρω-
πε κε, τὸ τῆς σῆς γνώ-
σεως ἀκήρατον φῶς·
καὶ τοὺς τῆς διανοί-
ας ἡμῶν διάνοιξον
ὀφθαλμούς. εἰς τὴν
τῶν εὐαγγελικῶν
κηρυγμάτων σου
κατανόησιν· ἔνθες
ἡμῖν. καὶ τὸν μακα-
ρίων σου ἐντολῶν
φόβον· ἵνα τὰς σαρκι-
κὰς ἐπιθυμίας κατα-
πατήσαντες· πνικὴν
πολιτείαν μετ' ἔλθω-
μεν· πάντα πρὸς ἐν-
αρέστησίν σου καὶ
φρονοῦντες· καὶ
πραττοντες·

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ εὐαγγελισμὸς
καὶ ὁ φωτισμὸς σῆρ καὶ
φύλαξ τῶν ψυχῶν καὶ
τῶν σωμάτων ἡμῶν ὁ
θεός. καὶ ὁ μονογενὴς σου
ὑἱός καὶ τὸ πνῆ· σου τὸ πανά-
γιον· νῦν καὶ εἰς τ...

ORATIO ANTE SANCTUM EVANGELIUM.

Immitte in cordibus nostris, Domine
benigne, lumen purissimum scientiae;
et aperi oculos intelligentiae nostrae ad
evangelicas praedicationes tuas cogno-
scendas. Immitte etiam timorem in man-
datis tuis, ut carnalia desideria cal-
cantes, spiritualem vivendi rationem
peragamus; omnia et cogitantes et ope-
rantes, quae tibi placeant;

EXCLAMATIO.

Tu enim et nuncium bonum et illumi-
natio animarum corporumque nostrum
es Deus, et Filius tuus unigenitus, Spi-
ritusque tuus sanctissimus, nunc et sem-
per et in...

ΕΥΧΗ ΜΕΤΑ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

)
)
)
)

Ο ἐνηγήσας ἡμῖν θς τὰ
 θεῖα σου καὶ σωτήρια
 λόγια· ἐφώτισας τὰς
 φυγὰς ἡμῶν τῶν ἀ
 μαρτωλῶν. εἰς τὴν
 τῶν προάναγνω
 σθέντων κατάληψιν·
 ὥς μὴ μόνον ἀκροα
 τὰς ὀφθῆναι τῶν
 πνικῶν ἀσμάτων.
 ἀλλὰ καὶ ποιητὰς πρά
 ξεων ἀγαθῶν· πιστίν
 μετερχομένους ἀνύ
 πουλον· βίον ἀμέμ
 πτον· πολιτείαν ἀ
 νεγκλητον

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ.

ἐν $\chi\omega$ $\bar{\iota}\omega$ τῷ $\kappa\omega$ ἡμῶν· μεθ' οὗ
 ἐυλογητὸς εἶ καὶ δεδοξασμένος·
 σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζῳ
 οποιῷ σου πνι. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τ.

Ο ΛΑΟΣ. ἀμήν.
 Ο ΙΕΡΕΥΣ. εἰρήνη πᾶσιν.
 Ο ΔΙΑΚΩ. τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ
 $\kappa\omega$ κλίνομεν.

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙΝΩΝ ΑΕΓΕΙ.

Δέσποτα ζωοποιε καὶ
 τῶν ἀγαθῶν χωρη
 γέ θ δοῦς τοῖς ἀνοῖς

ORATIO POST SANCTUM EVANGELIUM.

Qui nobis audire fecisti divina et salu-
 taria verba, illuminas corda peccato-
 rum ad intelligentiam illorum, quae sunt
 adnuntiata, ut non solum auditores
 appareant spiritualium cantionum, sed
 et operadores bonorum operum, fidem
 non simulatam prosequentes, et vitam
 inculpabilem, actiones irreprehensas,

EXCLAMATIO.

In Christo Iesu Domino nostro, quo
 cum benedictus es et glorificatus cum
 sanctissimo et benigno et vivificante
 Spiritu, nunc et semper etc.

POPULUS. Amen.
 SACERDOS. Pax omnibus.
 DIACONUS. Humiliemus capita nostra
 Domino.

ET SACERDOS INCLINATUS DICIT.

Domine qui vivificas, et dona lar-
 giris, qui das hominibus, Dominum
 nostrum Iesum Christum, spem bonam

τὴν μακαρίαν ἐλπί
δα τῆς αἰωνίας ζω
ῆς· τὸν κν ἡμῶν
ἐν ᾧ· καταξίωσον
ἡμᾶς ἀγαθὲ, ἐν ἀγία
σμῳ· καὶ ταύτην, σοι,
τὴν θείαν ἐπιτελέ
σαι λειτουργίαν εἰς
ἀπόλαυσιν τῆς μελ
λούσης μακαριότη
τος·

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ.

Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάν
τοτε φυλαττόμενοι καὶ εἰς
ρῶς ἀληθείας ὁδηγούμενοι.
σοι τὴν ὁδὸν καὶ τὴν εὐχα
ριστίαν ἀναπέμπωμεν· τῷ
πρὶ καὶ τῷ ὑψ. καὶ τῷ ἁγίῳ
πνι. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τ..
Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ· Ἐν εἰρήνῃ γυ
ψα(λλ)ωμ...

ΚΑΙ ΟΙ ΙΕΡΟΨΑΛΤΑΙ ΜΕΛΩΔΗΣΟΥΣΙ, ΣΤΙΧΕΡΟΝ
ΤΡΟΠΑΡΙΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩΣ· ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΔΕ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ, ΕΥΧΕΤΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΒΑΣΤΑΖΩΝ ΤΟΝ
ΤΙΜΙΟΝ ΚΑΙ ΘΕΙΟΝ ΣΤΡΟΝ·

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΟΥΡΑΝΟΒΑΜΩΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ.

Τὸ φρικτὸν σου ἦε κα
τάλαβόντες δάπε
δον. θαμβούμεθα
τὸ πρόσωπον. τῇ λαμ
πρᾷ σου τραπέζῃ, πρὸς

aeternae vitae, fac nos dignos, o beni
gne, ut in sanctitate hanc tibi peraga
mus divinam liturgiam, quasi praegu
stationem futurae beatitudinis,

EXCLAMATIO.

ut a potentia tua semper custoditi
et in lumine veritatis adducti gloriam
et gratiarum actionem proferamus tibi,
Patri et Filio et Spiritui Sancto, nunc
et semper et in saecula etc.

ARCHIDIACONUS. In pace Christi psal
lemus.

ET SACRI CANTORES MELODICE CANTANT STICHE
RON TROPARIUM CONCORDITER. DUM SANCTA
PROCEDUNT, SACERDOS, PORTANS VENERAN
DAM ET DIVINAM CRUCEM, PRECEM DICT (5)

SANCTI DIONYSII
COELI ASCENSORIS.

Cum assecuti simus, Domine, terribile
solium tuum, perterriti faciem dimitti
mus ante mensam splendidam acceden
tes: atque prope tribunal tremendum
tuum procidimus in palpitatione cordis:

ἐργόμενοι· καὶ πέλας
 τοῦ βοῦνοῦ σου γι-
 νόμενοι βήματος. καὶ
 νόμιμα τῷ πατρὶ
 μῶ τὰ μέλη βραπτό-
 μενοι. ἀνέφικτον ἔε-
 ρον θύμα προσάγον-
 τες· τίς γὰρ τῶν γηγε-
 νῶν πρόσῃλόμενος
 τοῖς πάθεσιν. ἀξίως
 τηλικούτων μυστη-
 ρίων ἐφ' ἅψασθαι δύ-
 ναται· ἀπ' ἀρεῖται
 γὰρ τὴν παρρησίαν·
 τὸ τῆς φύσεως ἄστα-
 τον. καὶ συνειδὴ
 σεις ἐναγεῖς, τῷ νῶ
 κατ' ἐργάζεται· καὶ
 σκότος ἐπ' ἄγει τῆς ψυ-
 χῆς τῷ βλέμματι. ἃ
 σεμνος πολιτεία.
 καὶ βίος ἐπίμωμος·
 ὅθεν δεοδείαμεν. καὶ
 τῷ φόβῳ κλονούμε-
 θα. μὴ πως ἀναξίως
 τῶν δώρων ἀψάμε-
 νοι· τρέψωμεν καθ'
 ἑαυτῶν τὸ θεῖον εἰς
 ἐκδοίκτησιν· οἱ δὲ κα-
 θ' ἱκετεύομεν τὴν φι-
 λανθρωπίαν σου· ὅς
 ἡμῖν ἀδεῶς τῶν ἀγί-
 ων σου μυστηρίων
 ἐφ' ἅψασθαι. καὶ ἐνδο-
 νάμωσον ἡμᾶς. ψυ-
 χῇ καὶ σώματι· καὶ

concussi in membris, dum per se inac-
 cessibile sacrificium proponimus.

Quis enim terrestrium hominum in-
 fixus passionibus, posset digne accedere
 ad tam magna mysteria? Siquidem om-
 nem aufert fiduciam imbellicitas natu-
 rae; et conscientiae malae concutuntur
 in cogitationibus; tenebraeque obfuscant
 animae intuitum, cum ratio quoque et
 cursus vivendi absque dignitate sit cul-
 pabilis.

Unde in metu sumus, et timore concu-
 timur, ne indigne ad sacra munera acce-
 dentes, convertamus divinitatem contra
 nos in vindictam.

Quapropter supplicamus clementiam
 tuam. Concede nobis, ut secure ad myste-
 ria sancta propinquemus. Et corrobora
 animam et corpus nostrum. Atque lar-
 gire, ut immaculate per ineffabilem po-
 tentiam tuam ministremus. Cuncta enim
 per te fiunt; et te decet omnis gloria,

χάρισαι ἡμῖν ἀμώ
 μως ἱερουργῆσαι. ἀρ
 ρήτῳ δυνάμει· πᾶν
 τα γὰρ διὰ σοῦ γίνεται·
 καὶ πρέπει σοι πᾶσα
 δόξα· τιμὴ· καὶ μεγα
 λοπρέπεια· τῷ πρὶ
 καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁ
 γίῳ πνι. νῦν καὶ ἀεὶ..

ΚΑΙ ΣΥΝΑΨΗΤΕΙ
 ΤΟΥ ΘΕΣΠΗΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Οὐδ' εἰς ἄξιος τῶν σὺν
 δεδεμένων ταῖς
 σαρκικαῖς ἐπιθυμί
 αῖς καὶ ἡδοναῖς. ⁺προ
 σέρχεσθαι ⁺ἢ λειτουργ
 γεῖν σοι βασιλεῦ τῆς
 δόξης· τὸ γὰρ διακο
 νῆσαι σοι. μέγα καὶ φο
 βερὸν. καὶ ταῖς ἐπ' οὐ
 ρανίοις δυνάμεσιν
 ἀπρόσιτον· ἀλλ' ὅμως
 διὰ τὴν ἀμετρόν σου
 φιλανθρωπίαν· ἐ
 πειδὴ ἀτρέπτως καὶ
 ἀναλλοιώτως γέγο
 νας ἀνὸς· καὶ ἀρχιε
 ρεὺς ἡμῶν ἐχρημά
 τισας. καὶ τῆς λειτουργ
 γικῆς καὶ ἀναιμάκτου
 θυσίας τὴν ἱερουρ
 γίαν ἡμῖν παρ' ἔδω
 κας· ὡς δεσπότης
 τῶν ἀπάντων·

honor et magnificentia, Patrem et Fi
 lium et Spiritum Sanctum, nunc et sem
 per...

ATQUE ADDIT ORATIONEM
 DIVINI BASILII.

Nullus dignus est, ex iis, qui car
 nalibus motibus et oblectamentis sub
 diti sunt, accedere atque appropinquare
 ac ministrare tibi, rex gloriae. Etenim
 servire tibi magnum est atque tre
 mendum, ipsisque supercoelestibus vir
 tutibus inaccessibile.

Verumtamen parili modo per immen
 sam benignitatem tuam, sicut es do
 minus rerum omnium, nobis elargiris
 suscipisse ministerium sacrae liturgiae
 atque incruenti sacrificii, quandoqui
 dem sine conversione et commutatione
 factus es homo, et pontifex noster
 constitutus.

σὺ γὰρ κε δεσπόζεις
 τῶν ἐπ' οὐρανῶν·
 καὶ ἐπιγεῖων· καὶ
 καταχθονίων· ὃ ἐ
 πὶ θρόνου χειροῦ
 κοῦ ἐπ' ὀχουμένου·
 ὃ τῶν σεραφίμ κς.
 καὶ βασιλεὺς τοῦ
 ἱελ· ὃ μόνος ἅγιος.
 καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυ
 ὀμενος. σὲ οὐσωπῶ
 τὸν μόνον ἀγαθὸν
 καὶ εὐήκοον· ἐπὶ
 βλεψὸν ἐπ' ἐμέ τὸν
 ἀχρεῖτον δοῦλον σου.
 καὶ ἐκάνωσόν με τῇ
 δυνάμει τοῦ πανα
 γίου σου πνς ἐνδε
 δομένον τὴν τῆς
 ἱερατείας χάριν. πα
 ραστήναι τῇ ἁγίᾳ
 σου ταύτῃ τραπέζῃ.
 καὶ ἱεουργῆσαι τὸ ἅ
 γιον σου σῶμα. καὶ τὸ
 τίμιόν σου αἷμα· σοὶ
 γὰρ κλίνω τὸν ἔμμου
 τοῦ αὐχένα. καὶ οὐ
 ομαι σου· μὴ ἀποστρέ
 ψῃ τὸ πρόσωπόν σου
 ἀπ' ἐμοῦ. μὴ δὲ ἀπο
 δοκιμάσῃς με ἐκ πάν
 των σου· ἀλλ' ἀξιώ
 σον προσερχθῆναι.
 σοὶ, τὰ δῶρα ταῦτα.
 καὶ δι' ἐμοῦ τοῦ ἁ
 μαρτωλοῦ καὶ ἐλα

Etenim tu dominaris supercoelesti-
 bus et terrenis atque infernis, qui sedes
 in cherubico throno vectus; quique es
 dominus super seraphim et rex Israel.
 Tu, qui solus es sanctus et in sanctis
 requiescis.

Te deprecor solum benignum et
 exorabilem, respice super me inuti-
 lem servum tuum, atque per virtutem
 sanctissimi tui Spiritus circumdatum
 gratia sacerdotii fac idoneum, ut ad-
 stem sancto huic altari tuo, et sacra
 corporis tui sancti et sanguinis vene-
 randi tui administrem.

Nam ante te inclino cervicem meam,
 ac te deprecor, ne avertetur a me facies
 tua, neque a servis tuis me repellas.
 Sed digneris, ut tibi haec munera obfe-
 rantur etiam per me peccatorem et infi-
 mum servum tuum.

χρίστου δούλου σου·
 σὺ γὰρ εἶ ὁ προσφέρων
 καὶ προσφερόμενος
 καὶ δεχόμενος $\overline{\chi\epsilon}$ ὁ
 θεὸς ἡμῶν. καὶ σοὶ τὴν
 δοξάν ἀναπέμπο
 μεν. σὺν τῷ ἀνάρ
 χῳ σου πρὶ καὶ τῷ πα
 ναγῳ καὶ ἀγαθῷ
 καὶ ζωοποιῷ σου πνι.
 νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τ

Tu es enim qui offers, et tu obla-
 tio es, et tu qui acceptas, Christe Deus
 noster, et tibi gloriam proferimus cum
 Patre tuo qui est sine principio et san-
 ctissimo, benigno ac vivificante Spiritu
 tuo, nunc et semper et in...

ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΤΙΘΩΝΤΑΙ ΤΑ ΙΕΡΑΤΙΚΑ ΣΚΕΥΗ ΕΠΙ
 ΑΝΩ ΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΕΥΧΕΤΑΙ Ο ΑΡΧΙ-
 ΔΙΑΚΩΝ ΛΕΓΩΝ·

ET QUANDO SACRATA VASA PONUNTUR SUPER
 ALTARI ARCHIDIACONUS ORAT Dicens:

τοῦ κυ δεηθῶμεν.

Dominum oremus.

ΚΑΙ ΕΠΑΓΕΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΝ ΕΥΧΗΝ ΤΗΣ ΠΡΟΘΕ-
 ΣΕΩΣ ΕΥΧΟΜΕΝΟΣ ΤΗΝΔΕ:

ATQUE SACERDOS SUBDIT HANC PROTHESEOS
 PRECEM ORANS:

Ὁ $\overline{\theta\varsigma}$ ὁ $\overline{\theta\varsigma}$ ἡμῶν. ὁ τὸν
 οὐράνιον ἄρτον. τὴν
 τροφήν τοῦ παντὸς
 κόσμου. τὸν $\overline{\kappa\upsilon}$ ἡ
 μῶν ἐν $\overline{\chi\upsilon}$ · ἐξαπο
 στείλας $\overline{\sigma\rho\alpha}$. καὶ λυ
 τρωτὴν καὶ εὐερ
 γέτην. εὐλογοῦντα
 καὶ ἀγιάζοντα ἡμᾶς.
 ὁ αὐτὸς εὐλόγησον
 τὴν πρόθεσιν ταύ
 την· καὶ πρόσδε
 ξαι αὐτὴν εἰς τὸ ὁ
 περουράνιον σου θυ
 σιαστήριον· μνη
 μόνευσον ὡς ἀγα

Deus, Deus noster, qui Dominum
 nostrum Iesum Christum et redempto-
 rem, et benefactorem benedicentem et
 sanctificantem nos misisti panem coe-
 lestem in cibum mundi universi; et tu
 ipse benedic † hanc prothesim ††, atque
 eam suscipe in supercoeleste altare
 tuum †

Sicut es tu bonus et hominum ama-
 tor, memento illorum, qui obferunt, et

Θὸς καὶ φίλανος τῶν
 προσενεγκάντων
 καὶ δι' οὓς προσήνεγ
 καν· καὶ χάρισαι αὐ
 τοῖς. πάντα τὰ πρὸς
 τριαν αἰτήματα·
 καὶ ἡμᾶς ἀκατακρί
 τους διαφύλαξον.
 ἐν τῇ ἱερουργίᾳ
 τῶν θεῶν σου μὴ
 στηρίων· ὅπως
 ὑπὸ τοῦ κράτους σου
 πάντοτε φυλαττόμε
 νοι καὶ εἰς φῶς ἀληθ...

ΚΑΙ ΛΕΓΕΙ· Εἰρήνη πᾶσιν

Οἱ ΠΑΡΟΝΤΕΣ ΔΙΑΚΟΝΟΙ· καὶ τῷ πνι
σου

ΕἶΤΑ ΕΥΧ... Ο ΙΕΡΕΥΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΠΕΙΝ ΠΑΛΙΝ
ΤΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΑ ΤΟ

ἔτι τοῦ κυ δεηθῶν..

ΤΗΝΔΕ ΕΥΧΗΝ ΤΟΥ ΘΥΜΙΑΜΑΤΟΣ

Δέσποτα παντοκρά
 τορ. βασιλεῦ τῆς
 δόξης· ὁ θεός, ὁ εἰδὼς
 τὰ πάντα πρὶν γε
 νέσεως αὐτῶν. αὐ
 τὸς πάρεσο ἡμῖν ἐν
 τῇ ἀγίᾳ ὥρᾳ ταύτῃ
 ἐπικαλουμένοις, σὲ
 καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἀ
 πὸ αἰσχύνης παρα
 πτωμάτων· κάθῃ

pro quibus obtulerunt. Et illis concede
 omnia, quae salutaria expostulant. Nos
 vero custodi, ut sine culpa simus in
 his sacris agendis mysteriis tuis, ut
 semper a potentia tua et ad veritatis
 lumen simus custoditi...

ET DICIT: Pax omnibus.

QUI ADSUNT DIACONI: Et spiritui tuo.

DEINDE SACERDOS DICIT HANC PRECEM INCENSI,
POSTQUAM ITERAVERIT ARCHIDIACONUS:

Dominum adhuc oremus.

Omnipotens domine Deus rex glo
 riae, qui nosti cuncta antequam fierent,
 tu hac hora sancta adsis nobis te in
 vocantibus, et libera nos ab ignominia
 culparum. Purifica mentem nostram a
 piacularibus desideriis et mundanis er
 roribus, atque ab omnibus diabolicis
 artificibus.

ρον ἡμῶν τὸν νοῦν
 ἀπὸ μισαῶν ἐπιθυ
 μιῶν· καὶ κοσμικῆς
 ἀπάτης, καὶ πάσης
 διαβολικῆς ἐνεργεί
 ας· καὶ πρόσδεξαι ἐκ
 χειρὸς ἡμῶν τῶν
 ἀμαρτωλῶν τὸ θυμί
 αμα τοῦτο· εἰς ὁσμὴν
 ἐυωδίας, ὡς προσέ
 δέξω τὴν προσφορὰν ἃ
 βελ καὶ νῶε, καὶ ἁ
 ρῶν καὶ σαμουὴλ·
 καὶ πάντων τῶν ἁ
 γίων σου, ῥυόμενος ἡ
 μᾶς ἀπὸ παντὸς πονη
 ροῦ πράγματος, καὶ σώ
 ζων εἰς τὸ πάντοτε
 εὐχαρεστεῖν καὶ προσ
 κυνεῖν καὶ δοξάζειν
 σὲ τὸν πατέρα καὶ τὸν μο
 νογενῆ σου υἱὸν καὶ
 τὸ πνεῦμα σου τὸ πανά...

Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΩΝ·

ἐν σοφίᾳ θυ προσχω...

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΕΚΦΩΝΕΙ·

υ
 υ
 υ

Πιστεύω εἰς ἕνα θν·

ΕΩΣ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀμήν

ΕἴΤΑ ΕΥΧΕΤΑΙ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΣΗΑΣΜΟΥ·

υ
 υ
 υ

Ὁ πάντων θς καὶ δε
 σπότης, ἀξιόους ἡμᾶς
 ἀπέργασαι τῆς ἀγίας

Atque e manu nostrum, etsi pecca-
 torum, suspice incensum istud in odo-
 rem suavitatis; sicut suscepisti obla-
 tionem Abelis et Noe et Aaron et
 Samuelis, atque omnium sanctorum tuo-
 rum. Eripe nos ab omni opere malo;
 ac salvos fac, ut tibi semper placea-
 mus, ac te adoremus et glorificemus
 Patrem et unigenitum tuum Filium et
 Spiritum tuum sanctissimum..

ARCHIDIACONUS:

In sapientia Dei attendamus.

SACERDOS ELATA VOCE CLAMAT:

Credo in unum Deum

USQUE AD futuri saeculi. Amen.

DEINDE ANTE OSCULUM HAEC PRECATUR.

Cunctarum rerum Deus et domina-
 tor benigne, redde nos dignos horae
 huius sanctae, cum adeo simus indigni:

ὥρας ταύτης τοὺς ἁ
ναξίους φιλιανε· ἰ
να καθαρεύοντες
παντὸς ὀσίου καὶ
πάσης ὑποκρίσεως.
ἐνωθῶμεν ἀλλή
λοις τῷ τῆς εἰρήνης
καὶ τῆς ἀγάπης συν
δέσμῳ· βεβαίῳ
μενοι τῷ τῆς Θεο
γνωσίας ἀγιασμῷ·
διὰ τοῦ μονογενοῦς
καὶ σπς ἡμῶν Ἰ̄̄ Χ̄̄.
μεθ' οὗ ἐυλογητὸς εἶ
σὺν παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ.
καὶ ζῶσι... ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ

Ὅτι θε εἰρήνης· ἐλέους· ἀγάπης
δικαιοσύνης καὶ φιλικίας ὑπάρ
χεις. καὶ ὁ μονογενὴς σου υἱὸς καὶ
τὸ πν̄ σου τὸ πανάγιον νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ...

Ο ΛΑΟΣ. ἀμήν.

Ο ΙΕΡΕΥΣ. εἰρήνη πᾶσιν.

Ο ΛΑΟΣ. καὶ τῷ πν̄ σου.

Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝ·

ἀσπασώμεθα ἀλλήλους· ἐν φι
λήματι ἀγίῳ

Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ κ̄̄ κλινώ...

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙΝΩΝ ΑΓΕΙ.

() μόνος καὶ ἐλεήμων
θε· τοῖς κλινούσι τοὺς
ἐαυτῶν αὐχένους ἐ
νώπιον τοῦ ἀγίου

ita ut ab omni dolo et hypocrisi in
noxii ad invicem uniamur in vinculo
pacis et amoris, corroborati in sancti
monia divinae cognitionis per Unige
nitum Salvatorem nostrum Iesum Chri
stum, cum quo benedictus es cum
sanctissimo et benigno et vivificante
Spiritu...

EXCLAMATIO

Quoniam Deus pacis, misericordiae,
amoris, miserationum et benignitatis es
tu, et Unigenitus tuus Filius et Spiritus
tuus sanctissimus nunc et semper et...

POPULUS: Amen.

SACERDOS: Pax omnibus.

POPULUS: Et spiritui tuo.

ARCHIDIACONUS:

Amplectemur ad invicem in osculo
sancto.

ARCHIDIACONUS:

Humiliemus capita nostra Domino.

ET SACERDOS INCLINATUS DICIT:

Unus Dominus et misericors Deus,
emitte gratiam tuam bonam eis, qui
coram altari tuo capita sua inclinave
runt, et spiritualia a te expostulant dona.

σου θυσιαστηρίου
 καὶ ἐπιζητοῦσιν τὰς
 παρὰ σοῦ πνευματι
 κάς δωρεάς. ἐξα
 πόστειλον τὴν χά
 ριν σου τὴν ἀγαθὴν
 καὶ ἐυλόγησον πάν
 τας ἡμᾶς ἐν πάσῃ
 ἐυλογίᾳ πνικῇ καὶ
 ἀναφερέτῳ. ὃ ἐν
 ὑψηλοῖς κατ' οἰκοῦν.
 καὶ τὰ ταπεινὰ ἐ
 ξορῶν·

Emitte gratiam benignam tuam, et bene-
 dic nobis cunctis in omni benedictione
 spiritali atque de sursum; tu es, qui
 in altis habitas, et humilia respicis.

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ·

ATQUE EXCLAMAT:

ᾠ^οτι ἀνετόν καὶ προσκυνητόν
 καὶ ὑπερένδοξον ὑπάρχει τὸ πα
 νάγιον ὄνομα σου τοῦ πρὸς καὶ
 τοῦ ὕψ. καὶ τοῦ ἀγίου πνὸς νῦν καὶ
 ἀεὶ καὶ εἰς τ..

Laudatum enim et adoratum et su-
 perglorificatum est nomen sanctissimum
 tuum, Patris et Filii et sancti Spiritus,
 nunc et semper et in..

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑ-
 ΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ ΚΑΙ ΚΑΗΤΟΥ
 ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ.

INITIUM OBLATIONIS SANCTI IACOBI
 FRATRIS DOMINI QUI VOCATUS EST
 APOSTOLUS ET IUSTUS.

ΠΡΩΤΟΝ ΕΠ'ΕΥΧΕΤΑΙ
 Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΟΙΣ ΣΥΜΗΑΡΙΣΤΑΜΕΝΟΙΣ ΛΕΓΩΝ·

SACERDOS PRIUS ORAT
 SUPER SIMUL ADSTANTES DICENS:

Ο κς. ἐυλογήσει πάντας ἡ
 μᾶς καὶ ἀξιόυς ποιήσει τῆς
 παραστάσεως τοῦ ἀγίου ἁ
 τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τῆς
 ἐπελεύσεως τοῦ ἀγίου αὐτοῦ
 πνὸς. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τ..

Dominus benedicet nos omnes; et
 dignos faciet adesse sancto huic altari
 suo, atque immissione Spiritus sancti
 eius, nunc et semper et in..

EITA ΛΕΓΕΙ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ·

Δόξα ἐν ὑψίστοις θῶ· καὶ ἐπὶ
γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνόις εὐδοκία ΕΚ Γ'·
Κε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις. καὶ τὸ
στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἰ-
νεσίαν σου· ΕΚ Γ'·

Πληρωθήτω τὸ στόμα μου. ἀνε-
σεως. ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν
σου. ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν με-
γαλοπρέπειάν σου· ΕΚ Γ'·
τοῦ πρὸς καὶ τοῦ ὑψ. καὶ τοῦ ἁγίου πν̄ς
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας..

ΚΑΙ ΚΑΙΝΩΝ ΛΕΓΕΙ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ·

υ υ υ
ο ο ο

Ὁ ἐπισκεψάμενος ἡ
μᾶς ἐν ἐλέει καὶ οἱ
κτερμοὶς δέσποτα
κε, καὶ χαρισάμενος
παρρησίαν ἡμῖν τοῖς
ταπεινοῖς καὶ ἁμαρ-
τωλοῖς καὶ ἀναξίοις
δούλοις σου παρίστα-
σθαι τῷ ἁγίῳ σου
θυσιαστηρίῳ· καὶ
προσφέρειν σοι τὴν
φοβερὰν ταύτην καὶ
ἀνάμαχτον θυσίαν
ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων
ἁμαρτημάτων. καὶ τῷ
τοῦ λαοῦ ἀγνοημά-
των. ἐπίβλεψον ἐπ' ἐ-
μὲ τὸν ἄχρετον δοῦ-
λον σου· καὶ ἐξάλειψόν
μου τὰ παραπτώματα

DEINDE ERECTUS SUBMISSE DICIT.

Gloria in excelsis Deo, et in terra
pax, in hominibus beneplacitum. TER.

Domine, labia mea aperies, et os
meum annuntiabit laudem tuam.

TER.

Impleatur os meum laude, ut hymnos
gloriae tuae dicam, tota die magnificen-
tiae tuae,

TER.

Patris et Filii et sancti Spiritus nunc
et semper et in saecula.

ET INCLINATUS SUBMISSE DICIT.

Qui suscepisti nos in misericordia et
miserationibus, Dominator Domine; et
qui dedisti fiduciam nobis humilibus
et peccatoribus atque indignis adstare
altari tuo sancto, et obferre tibi tre-
mendum hoc et incruentum sacrificium
pro peccatis nostris et ignorantibus po-
puli, respice super inutilem servum
tuum; et dele culpas meas propter mi-
sericordiam tuam.

διὰ τὴν σὴν εὐσπλαγ
 χνίαν. καὶ καθάρι
 σὸν μου τὰ χεῖλη καὶ
 τὴν καρδίαν ἀπὸ
 παντὸς μολυσμοῦ σαρ
 κὸς τε καὶ σώματος.
 καὶ ἀπόστησον ἀπ' ἐ
 μοῦ. πάντα λογισμὸν
 αἰσχρόν τε καὶ ἀσύνε
 τον· καὶ ἱκάνωσόν
 με τῇ δυνάμει τοῦ
 παναγίου σου πν̄ς. εἰς
 τὴν λειτουργίαν τὰυ
 τήν· καὶ πρόσδεξαί
 με διὰ τὴν ἀγαθότη
 τὰ σου· προσεγγίζοντα
 τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστη
 ρίῳ· καὶ εὐδόκησον
 κ̄ δεκτὰ γενέσθαι τὰ
 προσαγόμενά σοι ταῦ
 τα δῶρα διὰ τῶν ἡ
 μετέρων χειρῶν. συγ
 καταβαίνων·
 ταῖς ἐμαῖς ἀσθενεί
 αῖς· καὶ μὴ ἀπορρίψης
 ἐμὲ ἀπὸ τοῦ προσώπου
 σου· μὴ δὲ βδελύξῃ
 τὴν ἐμὴν ἀναξιότη
 τα· ἀλλ' ἐλέησόν με ὁ
 θε̄ς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός
 σου. καὶ κατὰ τὸ πλῆ
 θος τῶν οἰκτειρμῶν
 σου. παρ' ἐνεγκε τὰ ἀ
 νομήματά μου· ἵνα ἀ
 κατακρίτως προσελ
 θὼν κατ' ἐνώπιον τῆς

Et purifica labia mea et cor meum
 ab omni inquinamento carnis et cor
 poris. Procul abige a me omnem cogi
 tationem impuram et inopportunam. Et
 idoneum me redde per virtutem san
 ctissimi tui Spiritus ad liturgiam istam.

Et per benignitatem tuam me suscipias
 accedentem sancto altari tuo. Placeat et
 tibi, ut accepta fiant, quae offeruntur
 dona haec e manibus nostris, commi
 seratus infirmitatibus meis. Neque me
 repellas a facie tua, neve indignitatem
 meam despicias. Verumtamen miserere
 mei, Deus, secundum magnam tuam
 misericordiam, et secundum multitudi
 nem miserationum tuarum.

Ignosce iniquitatibus meis, ut inculpa
 biliter accedens gloriae tuae, dignus sim
 factus protectione Unigeniti Filii tui, at
 que illustratione sanctissimi tui Spiritus.

χειροῦντας σοι τὴν
 φοβερὰν ταύτην καὶ
 ἀνάμακτον θυσί-
 αν· οὐ γὰρ ἐπὶ ταῖς δι-
 καιοσύναις ἡμῶν
 πεποιθότες ἐσμὲν.
 ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐλέει σου
 τῷ ἀγαθῷ· οἱ ὅτι τὸ
 γένος ἡμῶν περιποι-
 ῆ· καὶ νῦν ἱκετεύ-
 ομεν καὶ παρακαλοῦ-
 μεν τὴν σὴν ἀγαθό-
 τητα· ἵνα μὴ γένη-
 ται εἰς κατάκριμα τῷ
 λαῷ σου τὸ οἰκono-
 μηθὲν ἡμῖν τοῦτο
 πρὸς σριαν μυστήρι-
 ον. . . . ἀλλ' εἰς ἐξάλειψιν
 ἁμαρτιῶν· εἰς ἀνα-
 νέωσιν ψυχῶν καὶ
 σωμάτων· εἰς ἐυ-
 αρέστησιν σὴν τοῦ
 θυ καὶ πρς· . . .

ⲕⲉ ⲟⲩ ⲟⲩ ⲕⲣⲓⲥⲁⲥ

KAI TAYTHN SYNHAITEI
 TOY AGIOY BASILIOY.

Κε ὁ θεὸς ὁ κτίσας ἡμᾶς
 καὶ ἀγαπῶν εἰς τὴν
 ζωὴν ταύτην· ὁ ὁ
 ποδείξας ἡμῖν ὁδοὺς
 εἰς σριαν· ὁ χαρισάμε-
 νος ἡμῖν δυνιων
 μυστηρίων ἀποκα-
 λύψεις· ὁ θέμενος ἡ-
 μᾶς εἰς τὴν διαχο

Haud quidem confidimus in iustifica-
 tionibus nostris, verumtamen in beni-
 gna tua misericordia, per quam huma-
 num genus nostrum redemisti.

Et nunc precamur, ac petimus ele-
 mentiam tuam, ne fiat in condemnatio-
 nem populo tuo mysterium istud, quod
 nobis oeconomia tua dedit ad salutem †,
 verumtamen fiat ad emundationem cul-
 parum † † ad renovationem animarum
 et corporum † † ad beneplacendum tibi
 Deo et Patri †..

ET HIC ADDIT ILLUD
 SANCTI BASILII.

Domine Deus, qui nos creasti, etiam
 in charitate, ad hanc vitam: tu qui
 nobis commonstrasti viam ad salutem:
 qui largitus es aperire nobis mysteria
 coelestia: qui nos elevasti ad mini-
 sterium istud per virtutem sanctissimi
 Spiritus tui: tibi placeat, Domine, ut
 administri fiamus novi testamenti, my-
 stas arcanorum inviolabilium. Et tu

νίαν ταύτην· ἐν
 τῇ δυνάμει τοῦ πα
 ναγίου σου π̄νς. ἐν
 δόκησον δέσποτα
 γενέσθαι ἡμᾶς δια
 κόνους τῆς καινῆς
 σου διαθήκης· λει
 τουργοὺς τῶν ἁ
 γράντων μυστη
 ρίων· καὶ πρόσδε
 ξαι ἡμᾶς προσεγγί
 ζοντας τῷ ἁγίῳ σου
 θυσιαστηρίῳ κατὰ
 τὸ πλήθος τοῦ ἐλέ
 οους σου· ἵνα γενώ
 μεθα ἄξιοι τοῦ προ
 σφέρειν σοι θύρα τε
 καὶ θυσίας ὑπὲρ τε
 ἡμῶν αὐτῶν, καὶ
 τῶν τοῦ λαοῦ σου ἁ
 γνοημάτων· καὶ δὸς
 ἡμῖν κ̄ε μετὰ παν
 τὸς φόβου καὶ συνει
 δήσεως καθαράς
 προσκομίσαι σοι τὴν
 πνικὴν ταύτην καὶ
 ἀνάιμακτον θυσίαν·
 ἣν προσδεξάμενος
 εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπὲρ
 οὐνιον καὶ νοερόν
 σου θυσιαστήριον εἰς
 ὁσμὴν εὐωδίας. ἀν
 τικατάπεμψον ἡμῖ
 τὴν χάριν τοῦ πανα
 γίου σου π̄νς· ∴ ∴ ∴
 Ναὶ ὁ θεὸς· ἐπέβλεψον

suscipe nos, qui accedimus altari tuo
 sancto secundum multitudinem tuae mi
 sericordiae, ut digni simus obferre tibi
 munera atque sacrificium et pro no
 bismetipsis atque etiam pro ignorantibus
 populi tui.

Concede etiam nobis, Domine, ut cum
 omni timore et conscientiae puritate
 obferamus tibi hanc rationalem et in
 cruentam hostiam. Et cum haec acce
 pta sit ad sanctum et supercoeleste
 et mysticum altare tuum in odorem
 suavitatis, retribue nobis gratiam san
 ctissimi tui Spiritus †.

Eia, Deus, respice ad nos, atque ad

ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐπὶ τὴν
 λογικὴν ταύτην λα
 τρείαν ἡμῶν· καὶ
 πρόσδεξαι αὐτήν.
 ὥς προσεδέξω ἄβελ
 τὰ δῶρα· ὥς νῶε τὰς θυ
 σίας· ἄβραᾶμ τὰς ὅλο
 καρπώσεις. μωϋσέ
 ως καὶ ἀαρὼν τὰς ἐ
 ερωσύνας· σαμου
 ἦλ τὰς εἰρηνικάς·
 δαδ τὴν μετάνοιαν·
 ζαχαρίου τὸ θυμία
 μα· ὥς προσεδέξω
 ἐκ χειρὸς τῶν ἁγίων
 σου ἀποστόλων τὴν
 ἀληθινὴν ταύτην
 λατρείαν· ὁύτως πρόσ
 δεξαι καὶ ἐκ χειρὸς ἡ
 μῶν τῶν ἁμαρτω
 λῶν τὰ προκείμενα
 δῶρα ταῦτα ἐν τῇ
 χρηστότητί σου· ὥς καὶ
 δὸς γενέσθαι τὴν
 προσφορὰν ἡμῶν ἐν
 πρόσδεκτον· ὥς ἡγι
 ασμένην ἐν πανὶ ἀγίῳ· ὥς
 εἰς ἐξίλασμα τῶν ἡ
 μετέρων πλημμελη
 μάτων. καὶ τῶν τοῦ
 λαοῦ σου ἀγνοημάτων· ὥς
 καὶ εἰς ἀνάπαυσιν
 τῶν πρὸ κοιμηθέν
 των ψυχῶν· ὥς ἵνα
 καὶ ἡμεῖς οἱ ταπει
 νοὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ καὶ

hanc spiritualem latrariam nostram; eam
 que suscipe, sicut suscepisti dona Abel †:
 sacrificia Noe: holocausta Abraham:
 ministeria Moysis et Aaron: pacificas
 hostias Samuelis: poenitentiam Davidis:
 incensum Zachariae. Sicut acceptasti e
 manibus apostolorum sanctorum tuo
 rum hanc veram latrariam †, sic in beni
 gnitate tua suscipe quoque e manibus
 nostris, etsi peccatores simus, quae hic
 coram te habemus, munera † †.

Et concede, ut oblatio nostra sit grata
 † † sanctificata in Spiritu sancto † †
 ad propitiationem pro culpis nostris et
 pro ignorantibus populi tui † †, et ad
 requiem animarum defunctorum †. Ita
 ut nos servi tui humiles et pecca
 tores atque indigni, tanto affecti ho
 nore, absque culpa ministrare possimus
 ad sanctum altare tuum, et valeamus
 consequi mercedem, quae datur fide
 libus ac prudentibus administris; nec non
 gratiam et clementiam in die iustae ac
 benignae retributionis tuae inveniamus.

ἀνάξιοι· δοῦλοι σου κα
 ταξιωθέντες ἀδόλως
 λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ
 σου θυσιαστηρίῳ. λά
 βωμεν τὸν μισθὸν
 τῶν πιστῶν καὶ φρο
 νίμων οἰκονόμων
 καὶ εὐρωμεν χάριν
 καὶ ἔλεος· ἐν τῇ ἡμέ
 ρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως
 σου τῆς δικαίας καὶ ἀ
 γαθῆς

ΕΙΘ' ΟΥΤΩΣ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΚΦΩΝΕΙ·

ἐλέει καὶ δικαιοσύνη καὶ φιλανία
 τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ μεθ' οὗ ἐν
 λογητῶς εἶ καὶ δεδοξασμένος σὺν
 τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζῳ
 ὀποῖῳ σου πνί νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τ..

ΕΥΧΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΜΕΤΑΣΜΑΤΟΣ

ο
ο

Εὐχαριστοῦμέν σοι κ̅ε
 ὁ θεὸς ἡμῶν. ὅτι ἔδω
 κας ἡμῖν παρρησί
 ας εἰς τὴν εἰσοδὸν
 τῶν ἁγίων ἐν τῷ
 αἵματι τοῦ ἵπνου ἐνε
 κένισας ἡμῖν ὁδὸν
 πρόσφατον καὶ ζῳ
 σταν διὰ τοῦ καταπετά
 σματος τῆς σαρκὸς αὐ
 τοῦ· κατ' ἀξιοθέν
 τες οὖν εἰσελθεῖν
 εἰς τόπον σκηνώμα
 τος δόξης σου. ἔσω

DEINDE ERECTUS EXCLAMAT.

per misericordiam et miserationes et
 benignitatem Unigeniti Filii tui, quo
 cum benedictus es et glorificatus cum
 sanctissimo atque benigno et vivifico
 Spiritu tuo nunc et semper et in..

ORATIO DE VELARIO.

Gratias agimus tibi, Domine Deus
 noster, quoniam dedisti nobis fiduciam
 ad ingressum ad sancta tua in sanguine
 Iesu; ingressum enim illum viae novae
 et vivificantis fecisti per operimentum
 carnis eius.

Cum itaque digni effecti simus in
 gredi ad locum tabernaculi gloriae tuae,
 et adstare intra velarium, et sancta
 sanctorum conspiciere, nos procidimus

τε γενέσθαι τοῦ κα
 ταπετάσματος. καὶ
 τὰ ἅγια τῶν ἁγίων
 κατ' ὀπτεῦσαι. προσ
 πίπτομεν τῇ ἁγᾷ
 θότῃτί σου δέσποτα
 ἐλεῆσαι ἡμᾶς· ἐπεὶ
 ὁ γὰρ ἔμφοβοί ἐσμεν
 καὶ ἔντρομοι, μέλ
 λοντες παρίστασθαι
 τῷ ἁγίῳ σου θυσι
 αστηρίῳ. καὶ τὰ πε
 ρικείμενα τῇ ἱερᾷ
 ταύτῃ τελετῇ συμ
 βολικῶς ἀμφιάσμα
 τα τῶν ἀνιγμάτων
 ἀνακλύψαι. τηλυ
 γῶς ἡμῖν ἀνάδει
 ξον. καὶ τὰς νοεράς
 ἡμῶν ὀψεις τοῦ ἀ
 περιλήπτου σου φω
 τὸς ἀποπλήρωσον·
 καὶ καθάρας τὴν
 πτωχείαν ἡμῶν
 ἀπὸ παντὸς μολυ
 σμοῦ σαρκὸς καὶ πν̄ς.
 ἁγίαν ἀπέργασαι
 τῆς φοβερᾶς ταύτης
 καὶ φορικτῆς παρὰ
 στάσεως ὅτι ὑπερ
 ἐύσλαγχνος καὶ ἐ
 λεήμων θεὸς ὑπάρ
 χεις· καὶ σοὶ τὴν δ...

ante bonitatem tuam, o dominator, et
 miserere nobis. Etenim timentes sumus
 ac tremebundi quando accedimus ad
 altare tuum sanctum, ut in hac sacra
 actione peragenda revelemus ea, quae
 ante nos, sunt symbolice aenigmatum
 operimenta.

Lucide et tu nobis ostende, et reple
 incomprehensibili lumine tuo spiritua
 les oculos nostros. Et purifica pauper
 tatem nostram ab omni corporali vel
 spirituali inquinamento; eamque ido
 neam redde, ut operetur terribile istud
 et timore plenum ministerium. Nam
 tu es Deus clemens ac misericors; et
 tibi gloriam etc.

ΚΑΙ Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ στῶμεν χαλῶς
 στῶμεν... ΤΕΛΟΣ...

ET DIACONUS: Stemus rite, stemus...
 USQUE AD FINEM.

Ο ΛΑΟΣ

ἐλεος· εἰρήνην· θυσίαν ἀνέσεως

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ·

Ἡ ἀγάπη τοῦ θυ καὶ πρς. ἡ χάρις τοῦ
 κυ καὶ θυ καὶ σρς ἡμῶν ἰω χυ.
 καὶ ἡ κοινωνία· καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ
 παναγίου πνς. εἴη μετὰ πάντων
 ὑμῶν·

Ο ΛΑΟΣ. καὶ μετὰ τοῦ πνεύματ..

Ο ΙΕΡΕΥΣ ἄνω σχῶμεν τὸν νοῦν
 καὶ τὰς καρδίας.

Ο ΛΑΟΣ. ἔχομεν πρὸς τὸν κυ·

Ο ΙΕΡΕΥΣ. ἐυχαριστήσωμεν τῷ κυ·

Ο ΛΑΟΣ. ἄξιον καὶ δίκαιον

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙΝΩΝ ΑΓΕΙ.

ⲙ ⲙ ⲙ
 ⲙ ⲙ ⲙ

Ἦς ἀληθῶς. ἄξιόν ἐστι
 καὶ δίκαιον· πρέπον
 τε καὶ ἐποφειλόμε
 νον· σὲ ἀινεῖν· σὲ,
 ὑμνεῖν· σὲ, ἐυλογεῖν.
 σε, προσκυνεῖν. σὲ,
 δοξολογεῖν· σοί, ἐυ
 χαριστεῖν. τῷ πά
 σης κτίσεως ὁρατῆς
 τε καὶ ἀοράτου δημι
 ουργῷ· τῷ θεσκυ
 ρῷ τῶν αἰωνίων ἀ
 γαθῶν· τῇ πηγῇ
 τῆς ζωῆς. καὶ τῆς
 ἀθανασίας· τῶν πάν

POPULUS:

Misericordiam, pacem, sacrificium
 laudis.

ET SACERDOS:

Amor Dei et Patris, gratia Domini
 et Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi,
 et communicatio atque donum sanctis-
 simi Spiritus sit omnibus vobiscum.

POPULUS: Et cum spiritu tuo.

SACERDOS: Mentem sursus habeamus
 et corda.

POPULUS: Habemus ad Dominum.

SACERDOS: Gratias agamus Domino.

POPULUS: Dignum et iustum.

SACERDOS INCLINATUS DICIT.

Vere dignum et iustum est, decens
 et salutare te laudare, tibi hymnos
 dicere, et benedicere, te adorare, te
 glorificare, gratias agere tibi creatori
 rerum omnium visibilium atque invis-
 bilium, tibi thesauro bonorum aeterna-
 lium, scaturigini vitae atque immortali-
 tatis, tibi universorum Deo atque domi-
 natori.

των θῶ και δεσπό
 τη· ὃν ὑμνοῦσιν
 οἱ ὀυνοί. και οἱ ὀυνοί
 τῶν ὀυνων. και
 πᾶσαι αἱ δυνάμεις
 αὐτῶν· ἡλιός τε και
 σελήνη. και πᾶς ὁ
 τῶν ἀστρων χορός·
 γῆ δὲ και θάλασσα.
 και πάντα τὰ ἐν αὐ
 ταῖς· ἡ ἰλῆμ ἡ ἐπὶ οὐ
 νῖος· πανήγυρις ἐκ
 λεκτῶν· ἐκκλησία
 πρωτοτόκων ἀπὸ
 γεγραμμένων ἐν οὐ
 νοῖς· πᾶντα δικαίων
 και προφητῶν· ψυ
 χαι μαρτύρων και ἀ
 ποστόλων. ἄγγελοι·
 ἀρχάγγελοι· θρόνοι·
 κυριότητες· ἀρχαί τε
 και ἐξουσίαι. και οὐ
 νάμεις φοβεραί·
 χερουβιμ τὰ πολυόμ
 ματα. και τὰ ἐξαπτέ
 ρυγα σεραφίμ· ἃ ταῖς
 μὲν δυσὶ πτέρυξι.
 κατακαλύπτει τὰ
 πρόσωπα αὐτῶν·
 ταῖς δὲ δυσὶ. τοὺς πό
 δας· και ταῖς δυσὶν
 ἱπτάμενα. κέκραγεν
 ἕτερον πρὸς τὸ ἕ
 τερον. ἱκαταπαύ
 στοις στόμασιν ἀσιγγι
 τοις θεολογίαις·

Quem hymnis celebrant caeli et caeli
 caelorum, omnesque illorum virtutes,
 et sol et luna, et totus stellarum cho
 rus: terra et mare ac omnia quae sunt
 in eis: nec non supercaelestis Ierusa
 lem, congregatio electorum, primogeni
 torum ecclesia, qui fuere in caelis inscri
 pti, animae iustorum et prophetarum
 et apostolorum: Angeli, Archangeli,
 Throni, Dominationes, et Principatus
 et Potentiae et Virtutes tremendae,
 Cherubim multis praedita oculis, et Se
 raphim sex alarum, quae duabus alis
 celant vultus suos, et duabus pedes, et
 duabus volitant, clamantia alterum ad
 alterum incessabilibus vocibus et num
 quam silentibus verbis theologiae suae

ΕΙΤΑ ΕΚΦΩΝΕΙ

τὸν ἐπινίκιον ὕμνον τῆς μεγα-
λοπρεποῦς σου δόξης· λαμπρᾶ
τῇ φωνῇ ᾄδοντα· βοῶντα. δο-
ξολογοῦντα· κεκραγόντα. καὶ λέ-
γοντα·

Ο ΛΑΟΣ ΣΥΝ ΑΥΤΩ
ΤΩ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΙ ΙΕΡΕΙ·

ἅγιος ἅγιος ἅγιος κς̄ σαβαώθ ἐως τελ..

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΣΦΡΑΓΙΖΕΙ
ΤΑ ΔΩΡΑ· ΛΕΓΩΝ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ.

Ἄγιος εἶ βασιλεῦ τῶν αἰώνων
καὶ πάσης ἀγιοσύνης κς̄ δοτήρ †.
Ἄγιος καὶ ὁ μονογενὴς σου υἱς ὁ κς̄
ἡμῶν ις̄ χς̄. δι' οὗ τὰ πάντα ἐποί-
ησας †. Ἄγιον καὶ τὸ πᾶν σου
τὸ πανάγιον τὸ ἐρευνὸν τὰ πάν-
τα· καὶ τὰ βάθη τοῦ τοῦ θῆ καὶ πρς̄ †.

ΚΑΙ ΚΑΙΝΩΝ ΔΕΓΕΙ.

ο
ο
ο

Ἄγιος εἶ παντοκράτωρ·
παντοδύναμις· πο-
βερέ· ἀγαθέ· εὐσπλαγ-
χνε· θς̄ συμπαθὴς· μά-
λιστα περὶ τὸ πλάσμα
τὸ σόν· ὃ ποιήσας ἀπὸ
γῆς ἄνθρωπον κατ' εἰκό-
να σὴν καὶ ὁμοιωσιν.
καὶ χαρισάμενος αὐ-

DEINDE ALTA VOCE

hymnum triumphalem magnificentissi-
mae gloriae tuae, clara voce clamantia,
celebrantia, glorificantia, obstrepentia
atque dicentia:

POPULUS UNA CUM EODEM SACERDOTE OBFE-
RENTE:

Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus
Sabaoth. USQUE AD FINEM.

SACERDOS ERECTUS SIGNAT MUNERA DICENS
SECUM IPSO:

Sanctus es rex saeculorum, et omnis
sanctitatis dominus atque donator †.

Sanctus et Unigenitus Filius Domi-
nus noster Iesus Christus, per quem
omnia fecisti †.

Sanctus et Spiritus tuus sacratissi-
mus, qui scrutatur omnia et profunda
tui Dei et Salvatoris †.

ET INCLINATUS DICIT.

Sanctus es, o cuncta continens omni-
potens, terribilis, benigne, misericors
Deus, qui compateris praecipue plasma-
tioni tuae. Qui cum condidisses homi-
nem de terra ad imaginem et similitu-
dinem tuam, largitus es, ut frueretur
paradisi deliciis; imo et illum praeva-
ricantem mandato tuo atque deiectum,
tamen non respuisti, neque dereliquisti,

τῷ· τὴν τοῦ παρὰ
 θεοῦ ἀπόλυσιν·
 παραβάντα δὲ τὴν
 ἐντολήν σου καὶ ἐκ
 πεσόντα τοῦτον. οὐ
 παρ' ἰδὲς οὐδὲ ἐγκα-
 τ' ἔλειπες ἀγαθὲ· ἀλλ'
 ἔπαίδευσας αὐτόν.
 ὥς εὐσπλαγχνος
 πῆρ· ἐκάλεσας αὐ-
 τὸν διὰ νόμον· ἐπαι-
 θαγωγῆσας αὐτόν·
 διὰ τῶν προφητῶν·
 ὕστερον δὲ αὐτόν
 τὸν μονογενῆ σου
 υἱὸν τὸν $\kappa\bar{\nu}$ ἡμῶν
 ἐν $\chi\bar{\nu}$ ἐξαπέστειλας
 εἰς τὸν κόσμον. ἵνα
 αὐτὸς ἐλθὼν. τὴν
 σὴν ἀνανεώσῃ καὶ
 ἀνεγείρῃ εἰκόνα· ὃς
 κατελθὼν ἐκ τῶν
 οὐρανῶν καὶ σαρκῶ
 θεὸς ἐκ πνὸς ἁγίου καὶ
 μαρίας τῆς ἁγίας, ἀ-
 ειπαρθένου καὶ θεο-
 τόκου· συναστρα-
 φεὶς τε τοῖς ἁνῶις.
 πάντα, ὥκονόμησε
 πρὸς σῆσιν τοῦ γένους
 ἡμῶν· μέλλων δὲ
 τὸν ἐκούσιον καὶ ζω-
 οποιον διὰ σῆρου θά-
 νατον ὃ ἀναμάρτη-
 τος ὑπὲρ ἡμῶν τῶν
 ἀμαρτωλῶν κατὰ

o clemens. Verumtamen correxisti, si-
 cuti misericors pater; per legem revo-
 casti: per prophetas direxisti.

Tandem autem in mundum misisti
 ipsum Unigenitum tuum Filium domi-
 num nostrum Iesum Christum, ut ipse
 veniens renovaret excitaretque ima-
 ginem tuam. Ille e caelo descendens
 et incarnatus e Spiritu sancto et Maria
 sancta semper virgine ac Deipara, con-
 versatus cum hominibus, omnia imple-
 vit opera ad salutem generis nostri.

Cumque subiturus esset voluntariam et
 vivificam mortem per crucem, etsi im-
 peccabilis, pro nobis peccatoribus, ea
 nocte, qua traditus est, vel potius se-
 metipsum tradidit pro mundi vita et
 salute,

δέχεσθαι. ἐν τῇ νυ
κτὶ ἧ παρ' ἐδίδοτο
μᾶλλον δὲ ἑαυτὸν
παρ' ἐδίδου ὑπὲρ τῆς
τοῦ κόσμου ζωῆς
καὶ σριας·

Εἴτα ἀνίσταμενος καὶ τὸν ἄρτον κρᾶθσας.
ἀγεῖ σφραγίζων·

Λαβὼν ἄρτον ἐπὶ τῶν ἁγίων καὶ
ἀχράντων καὶ ἀμώμων καὶ ἁ
θανάτων χειρῶν αὐτοῦ. ἀνα
βλέψας εἰς οὐνόν. καὶ ἀναδεί
ξας σοι τῷ θῷ καὶ πρὶ. εὐχαριστή
σας, ····· εὐλογήσας, ····· ἁγιάσας ·····
[κλάσας·
μετ' ἔδωκε τοῖς ἁγίοις καὶ μακαρί
οις αὐτοῦ μαθηταῖς· καὶ ἀποστόλοις
ἐπιπῶν·

ΚΑΙ ΤΙΘΗΣΙ ΤΟΝ ἈΡΤΟΝ ΕΚΦΩΝΩΝ·

Λάβετε φάγετε· τοῦ ····· τό μου ἐστὶ
τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμε
νον. καὶ διὰδιδόμενον εἰς ἅ
φρεσιν ἁμαρτιῶν·
Ο ΛΑΟΣ ἀμήν.

Εἴτα τὸ ποτήριον λαβὼν ἀγεῖ
καθ' ἑαυτὸν σφραγίσας·

Ὡς αὐτως μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι. λα
βὼν ποτήριον καὶ κεράσας ἐξ οἴνου
καὶ ὕδατος· ἀτενίσας εἰς τὸν οὐ
νὸν καὶ ἀναδείξας σοὶ τῷ θῷ· καὶ
πρὶ. εὐχαριστήσας. ····· εὐλ.. ····· ἁγιά..
[····· πλή

DEINDE ERECTUS ATQUE ACCEPTO PANE,
DICIT OBSIGNANS.

Accipiens panem in sanctis et sacra-
tissimis et immaculatis et immortalibus
manibus suis, elevatis ad caelum ocu-
lis, et porrigens tibi Deo et Patri, gra-
tias agens † benedicens † sanctificans †
frangens † tradidit sanctis et beatis
discipulis suis et apostolis dicens.

ET DEPOSIT PANEM ELEVANS VOCEM.

Accipite et manducate † hoc est cor-
pus meum, quod pro vobis frangitur,
et distribuitur in remissionem pecca-
torum.

POPULUS: Amen.

DEINDE ACCIPIENS CALICEM
SIGNANS DICIT SECRETE.

Similiter postquam coenasset, acci-
piens calicem et miscens e vino atque
aqua, elevatis oculis in coelum, et porri-
gens tibi Deo et Patri, gratias agens † be-
nedicens, † sanctificans, † Spiritu sancto
implens tradidit sanctis et beatis suis...

σας πν̄ς ἁγίου μετ' ἔδωκε τοῖς ἁγίοις
καὶ μακαρίοις αὐτ

ΚΑΙ ΤΙΘΕΙΣ ΑΥΤΟ ΕΚΦΩΝΕΙ·

Πάτε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦ· τό μου
 ἐστὶ τὸ αἷμα τὸ τῆς καινῆς δια-
 θήκης· τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολ-
 λῶν ἐκχυνόμενον καὶ διὰ διδο-
 μενον εἰς ἄρεσιν ἀμαρτιῶν·

Ο ΛΑΟΣ ἀμήν.

ΕΙΤΑ ΛΕΓΕΙ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ

Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνά
μνησιν· ὁσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε
τὸν ἄρτον τοῦτον· καὶ τὸ ποτήρι
ον τοῦτο πίνητε τὸν θάνατον τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καταγγέλλετε. καὶ
τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ὁμολογεῖτε.
ἄχρις, ὅς, ἂν, ἔλθῃ.

ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΝΟΝΤ., ΟΙ ΠΑΡΟΝΤΕΣ ΔΙΑΚΟΝΟΙ·

πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν

ΕΙΤΑ ΣΦΡΑΓΙΖΕΙ· ΚΑΙ ΚΛΙΝΩΝ ΛΕΓΕΙ·

$$\begin{array}{r} 100 \\ 100 \\ 100 \\ \hline 300 \end{array}$$

Μεμνημένοι ὄντων καὶ
ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ
τῶν ζυφοποιῶν αὐ-
τοῦ παθημάτων
καὶ τοῦ σπριου σπρου.
καὶ τοῦ θανάτου
καὶ τῆς ταφῆς. καὶ
τῆς τριτημέρου· ἔκ

AC DEPONENS ILLUM, ELATA VOCE CLAMAT.

Bibite ex eo omnes, hic † est sanguis meus, novi testamenti, qui pro vobis et multis effunditur et dispensatur in remissionem peccatorum.

POPULUS: Amen.

DEINDE ERECTUS DICIT SECRETO.

Hoc facite in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducate hunc panem, et de calice isto bibite mortem filii hominis annuntiate et resurrectionem eius confitemini quousque veniat.

ET DIACONI ADSTANTES RESPONDENT.

Credimus et confitemur.

Memoriam facientes igitur nos quoque peccatores vivificantium passionum eius et salutaris crucis et mortis, et sepulturae, et triduanæ resurrectionis a mortuis, et ad caelum regressus, sessionisque suae ad dexteram Patris, ac secundi gloriosi adventus, quando veniet cum gloria iudicare vivos et

νεκρῶν ἀναστᾶσε
 ως· καὶ τῆς εἰς οὐ
 νοῦς ἀνόδου· καὶ τῆς
 ἐκ ὀξείων, σοῦ τοῦ
 θυ καὶ πρὸς καθ' ἑδρας.
 καὶ τῆς δευτέρας ἐν
 ὀόξου καὶ φοβεράς
 αὐτοῦ παρουσίας· ὃ
 τ' ἂν ἔλθῃ μετὰ ὁ
 ξης κρῖναι ζῶντας
 καὶ νεκροὺς· ὅτ' ἂν
 μέλλῃ ἀποδοῦναι
 ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
 αὐτοῦ· φεῖσαι ἡμῶν
 κ̄ε. ὁ θς ἡμῶν· ΕΚ Γ'.
 Μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν
 ἐυσπλαγχνίαν αὐτοῦ.
 προσφέρομέν σοι δέ
 σποτα τὴν φοβεράν
 ταύτην καὶ ἀναίμακ
 τον θυσίαν. δεόμε
 νοι. ἵνα μὴ κατὰ τὰς
 ἀμαρτίας ἡμῶν. ποι
 ῇσης μεθ' ἡμῶν·
 μὴ δὲ κατὰ τὰς ἀνο
 μίας ἡμῶν ἀνταπο
 δώσης ἡμῖν. ἀλλὰ
 κατὰ τὴν σὴν ἐπιεί
 κειαν καὶ ἄφατον φι
 λανίαν ὑπὲρβᾶς καὶ
 ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡ
 μῶν χειρόγραφον
 τῶν σῶν ἱκετῶν·
 χάριση ἡμῖν τὰ οὐνία
 καὶ αἰωνία σου δωρή
 ματα. ᾧ, ὁφθαλμὸς

mortuos: quando daturus est retribu-
 tionem unicuique secundum opera eius.

Ignosce nobis, Domine Deus noster.

TER.

Potius autem secundum clementiam eius
 tibi, o dominator, obferimus tremendum
 hoc et incruentum sacrificium depre-
 cantes, ne facias nobiscum secundum
 peccata nostra, neque secundum ini-
 quitates nostras retribuas nobis;

sed secundum benignitatem tuam et
 bonitatem ineffabilem oblitus, atque
 delens chirographum contra nos ser-
 vos tuos,

largiaris nobis coelestia atque aeterna
 dona tua, quae oculus non vidit, neque
 auris audivit, neque in cor hominis

οὐκ ἴδε. καὶ ὅς· οὐ
 κ' ἤκουσε· καὶ ἐπὶ καρ
 οἶα ἀνδρὸς οὐκ ἀνέ
 βη· ἃ ἡτόιμασας θ̄ θς̄
 τοῖς ἀγαπῶσι σε· καὶ
 μὴ διὰ τὰς ἐμάς ἀ
 μαρτίας, ἀθετήσης
 τὸν λαόν σου φιλάν
 θρωπε κε·

ΕΚ Γ'.

ascenderunt, quaeque parasti, Deus, dili-
gentibus te.

Neque ob iniquitates nostras despicias
populum tuum, o benigne Domine;

TER.

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ

ATQUE EXCLAMAT.

ὁ γὰρ λαός σου καὶ ἡ ἐκκλησία σου ἵκε
 τέυει σέ·

siquidem populus tuus et ecclesia tua
ad te supplex est.

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΛΕΓΕΙ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ·

ET SACERDOS STANS DICIT SECRETE.

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θς̄. ὁ πῆρ θ̄ παντο
 κρατορ †

Miserere nostri, Deus pater omnipo-
tens †.

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θς̄ θ̄ σῆρ ἡμῶν †

Miserere nostri, Deus Salvator no-
ster †.

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θς̄ κατὰ τὸ μέγα
 ἔλεός σου· καὶ ἐξαπόστειλον ἐφ' ἡ
 μας † καὶ ἐπὶ τα προκείμενα ἅγια
 ὁῶρα ταῦτα. τὸ πνᾶ σου τὸ πανάγιον †

Miserere nostri Deus secundum ma-
gnam misericordiam tuam, et emitte
super nos † et super haec praesentia
dona Spiritum tuum sanctissimum †.

ΚΑΙ ΚΑΙΝΩΝ ΛΕΓΕΙ·

ET INCLINATUS DICIT.

Τὸ κύριον καὶ ζωο
 ποιόν τὸ σύνθρονον.
 σοὶ τῷ θῷ καὶ πρὶ καὶ
 τῷ μονογενεῖ σου
 υἱῷ· τὸ συμβασιλευ
 ὄν τὸ ὁμόουσιόν
 τε, καὶ συναίδιον·
 τὸ λαλήσαν ἐν νό
 μῳ καὶ προφή

dominum et vivificantem, qui tecum
 Deo est in throno simul cum Patre
 et Filio tuo Unigenito, qui corregnat
 et consubstantialis et coaeternus est
 est, qui locutus est per prophetas
 et novum testamentum; qui descendit
 in specie columbae super Dominum
 nostrum Iesum Christum ad Iordanem
 fluvium super eum manens. Idem qui

ταις. καὶ τῇ καινῇ
 σου διαθήκῃ· τὸ κα-
 ταβάν ἐν εἰδὲι πε-
 ριστερᾶς ἐπὶ τὸν
 κν ἡμῶν ἐν χν ἐν
 τῷ ἰορδάνῃ πο-
 ταμῷ· καὶ μέι-
 ναν ἐπὶ αὐτόν·
 Τὸ καταβάν. ἐ-
 πὶ τοὺς ἀγίους
 σου ἀποστόλους ἐν εἰ-
 δεῖ πυρίνων γλωσ-
 σῶν ἐν τῷ ὑπερώ-
 ῳ τῆς ἀγίας καὶ ἐν
 δόξου σιῶν ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τῆς ἀγίας πεν-
 τηκοστῆς.

ΚΑΙ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΛΕΓΕΙ ΚΑΘ'ΕΑΥΤΟΝ·

Αὐτὸ τὸ πν σου τὸ πα-
 νάγιον κατὰπεμψον
 δέσποτα ἐφ' ἡμᾶς ⁂
 καὶ ἐπὶ τὰ προκείμε-
 να ἅγια δῶρα ταῦτα· ⁂

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ·

ἵνα ἐπιφοιτήσαν τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀ-
 γαθῇ καὶ ἐνδόξῳ αὐτοῦ παρου-
 σίᾳ. ἀπάσῃ καὶ ποιήσῃ. τὸν μὲν
 ἄρτον τοῦτον. σῶμα ἅγιον χυ·

Ο ΛΑΟΣ Ἀμήν.

Ο ΙΕΡΕΥΣ Καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο.
 ἅμα, τίμιον χυ·

descendit super sanctos apostolos in
 specie linguarum ignis in coenaculo
 sanctae atque gloriosae Sion die sacrae
 Pentecostes.

ATQUE ERECTUS DICIT SECRETO.

Ipsium sanctissimum Spiritum tuum
 emitte Domine super nos † et super
 haec praesentia dona sancta †,

ET EXCLAMAT.

ut superveniens praesentia sua omni,
 sancta et benigna et gloriosa et faciat
 hunc panem corpus sanctum Christi.

POPULUS: Amen.

SACERDOS: Et hunc calicem, sanguinem
 venerandum Christi,

Ο ΛΑΟΣ Ἀμήν.

POPULUS: Amen.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΛΕΓΕΙ ΚΑΘ'ΕΑΥΤΟΝ

SACERDOS ERECTUS DICIT SECRETE.

ἵνα γένωνται πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῶν
μεταλαμβάνουσιν. εἰς ἄφεσιν ἁ
μαρτιῶν. καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον ⁂
εἰς ἀγιασμὸν ψυχῶν καὶ σωμάτων ⁂
εἰς καρποφορίαν ἔργων ἀγαθῶν. ⁂
εἰς στήριγμόν τῆς ἀγίας σου καθολι
κῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας
ἣν ἐθεμελίωσας ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς
πίστεως. ἵνα πύλαι ᾄδου μὴ κατ' ἡ
σχύσωσιν αὐτῆς. ῥυόμενος αὐτὴν
ἀπὸ πάσης αἱρέσεως. καὶ ἀπὸ σκανδα
λίων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἁ
νομίαν καὶ ἐκ τῶν ἐπανιστάντων
καὶ ἐπανισταμένων αὐτῇ ἐ
χθρῶν. μέχρι τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος. ⁂

ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΑΗΡΙΚΟΙ ΜΟΝΟΙ

Ἀμήν.

ut fiant omnibus, qui ex eis participant,
ad remissionem peccatorum et ad vitam
aeternam ⁂ ad sanctimoniam animarum
et corporum ⁂ ad fructificationem bo
norum operum ⁂ ad confirmationem
sanctae tuae catholicae et apostolicae
ecclesiae, quam fundasti super petram
fidei, ne portae inferorum in eam prae
valeant; praeservans eam ab omni
haeresi et scandalo operantium iniqui
tatem, atque ab hostibus contra eam
insurgentibus, eamque oppugnantibus,
usque ad consummationem saeculi ⁂.

ET RESPONDENT CLERICI TANTUMMODO.

Amen.

Εἴτα σφρατίζει καὶ κλινὼν λέγει

DEINDE SIGNAT ET INCLINATUS DICIT.

⁂
⁂
⁂

Προσφέρομέν σοι δέ
σποτα. καὶ ὑπὲρ τῶν
ἀγίων σου τόπων.
ούς, ἐδόξασας τῇ θε
οφανείᾳ τοῦ $\overline{\chi\upsilon}$ σου.
καὶ τῇ ἐπιφοιτή
σει τοῦ παναγίου
σου πν̄ς. ⁂ προήγου
μένως. ὑπὲρ τῆς
ἀγίας καὶ ἐνδόξου

Offerimus tibi Domine et pro locis
sanctis, quae sanctificasti per theopha
niam Christi tui, et praesentiam sanctis
simi tui Spiritus ⁂ praecipue pro sancta
et gloriosa Sion matre omnium eccle
siarum, et pro sancta catholica et apo
stolica ecclesia tua, quae est in universo
mundo; abundanter illi largire, Domine,
et nunc dona Spiritus tui sanctissimi.

σιῶν τῆς μρος πα
 σῶν τῶν ἐκκλησι
 ῶν. καὶ ὑπὲρ τῆς
 κατὰ πᾶσαν τὴν
 οἰκουμένην ἀγί
 ας σου· καθολικῆς
 καὶ ἀποστολικῆς
 ἐκκλησίας· πλου
 σίως καὶ νῦν τὰς
 δωρεᾶς τοῦ πανα
 γίου σου πν̄ς. ἐπι
 χωρήγησον αὐτῇ
 δέσποτα.

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$ καὶ τῶν ἔ
 ν αὐτῇ ἁγίων πατέ
 ρων ἡμῶν ἐπισκό
 πων τῶν ἐν πάσῃ
 τῇ οἰκουμένῃ ὁρ
 θοδόξων ὀρθοτομούν
 των τὸν λόγον τῆς
 ἀληθείας· ††

Ἐν πρώτοις. μνήσθητι
 $\overline{\kappa\epsilon}$ τοῦ ἁγίου πρ̄ς ἡ
 μῶν (τοῦδε...) παντός
 τε, τοῦ κλήρου, καὶ
 τοῦ ἱερατείου αὐτοῦ.
 γήρας αὐτῷ τίμι
 ον χάρισται· μακρο
 χρόνιον αὐτὸν δι
 ἀφύλαξον. ποιμαί
 νοντα τὸν λαόν σου
 ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ
 καὶ σεμνότητι·

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$ τοῦ ἐνθά
 δε τιμίου πρεσβυτε
 ρίου, καὶ τοῦ ἀπαν

Memento, Domine, sanctorum quo-
 que Patrum nostrorum in ea episcopo-
 rum, in universo orbe recte dispensan-
 tium orthodoxe verbum veritatis †.

In primis memento, Domine, sancti
 Patris nostri (*Nomen*) totiusque cleri et
 sacerdotii eius. Dona ei senectutem ve-
 nerandam; custodi eum longaevum; ut
 pascat populum tuum in omni pietate
 et religione.

Memento Domine venerandi presby-
 terii, quod est hic, atque in orbe uni-
 verso, et diaconatus in Christo, et alio-

ταχῇ τῆς ἐν χῶ δι
 ακονίας· λοιπῆς πά
 σης ὑπηρεσίας· παν
 τὸς ἐκκλησιαστικῶν
 κοῦ τάγματος· καὶ
 τῆς ἐν χῶ ἀδελφότη
 τος ἡμῶν. καὶ
 παντὸς τοῦ φιλο
 χρίστου λαοῦ·

Μνήσθητι κ̅ε τῶν συμ
 παρισταμένων ἡ
 μῶν ἱερέων ἐν τῷ
 ἁγίῳ τῇ ἀγίᾳ ὥρᾳ ἐνώ
 πιον τοῦ ἁγίου σου
 θυσιαστηρίου. ἐπὶ
 προσενέξει τῆς ἁ
 γίας καὶ ἀναιμάκτου
 θυσίας. καὶ ὁδὸς αὐ
 τοῖς καὶ ἡμῶν λόγον
 ἐν ἀνοίξει τοῦ στό
 ματος ἡμῶν· εἰς ὁ
 ξαν καὶ ἐπαινὸν
 τοῦ παναγίου ὀνό
 ματός σου·

Μνήσθητι κ̅ε κατὰ τὸ πλῆ
 θος τοῦ ἔλεους σου
 καὶ ἐμοῦ τοῦ ταπει
 νοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ
 καὶ ἀναξίου δούλου
 σου· καὶ ἐπίσχεψά
 με ἐν ἔλεει καὶ οἱ
 κτειρμοῖς. καὶ ῥῶ
 σαι καὶ ἀθώωσόν
 με. ἔκ τῶν καταδι
 ωκόντων με κ̅ε·
 κ̅ε τῶν θυμῶν

rum omnium ministrorum, totiusque
 ecclesiastici ordinis, et fraternitatis
 nostrae in Christo, totius quoque po
 puli Christum diligentis.

Memento Domine sacerdotum, qui
 hac hora sancta circa nos sunt coram
 sancto altari tuo ad penetralia sancti
 atque incruenti sacrificii; et dona eis et
 nobis verbum ad aperiitionem oris no
 stri in gloriam et laudem sacratissimi
 nominis tui.

Domine, secundum multitudinem mi
 sericordiae tuae memento quoque mei
 humilis et peccatoris, atque indigni
 servi tui. Et protege me in misericordia
 et miserationibus. Et salvum me fac,
 Domine, Domine virtutum; et liberum
 conserva ab eis, qui me persequuntur. Et
 quoniam in me abundavit peccatum,
 superabundabit et gratia tua †.

ων. καὶ ἐπειδὴ ἐ
 πλεόνασεν ἐν ἐμοὶ
 ἡ ἁμαρτία. ὑπὲρ
 περισσεύσει σου ἡ
 χάρις· † Μνήσθητι
 ᾧ καὶ τῶν τῶ ἁγι
 ὶν σου θυσιαστήρι
 ον κυκλόντων
 διακόνων. †· χάρισαι
 αὐτοῖς βίον ἄμεμ
 πτον †· ἄσπιλον, αὐτῶ
 τήν διακονίαν δι
 αφύλαξον. †· καὶ βαθ
 μοὺς ἁγαθούς αὐτοῖς
 περιποίησαι. †·

Μνήσθητι ᾧ τῆς ἁγίας,
 σοῦ τοῦ θῦ ἡμῶν
 πόλεως, καὶ τῆς
 βασιλευούσης· πά
 σης πόλεως καὶ χώ
 ρας. καὶ τῶν ἐν ὁρ
 θοδόξῳ πιστεῖ καὶ
 ἐυλαβείᾳ σοῦ, δικό
 των ἐν αὐταῖς. ἐι
 ρήνης καὶ ἀσφα
 λείας αὐτῶν.

Μνήσθητι ᾧ τοῦ εὐσε
 βεστάτου καὶ φιλο
 χῦ ἡμῶν βασιλέ
 ως. τῆς εὐσεβοῦς
 καὶ φιλοχρίστου
 αὐτοῦ βασιλείας·
 παντὸς τοῦ παλατί
 ου καὶ τοῦ στρατο
 πέδου αὐτοῦ καὶ
 τῆς οὐνοῦθεν βοή

Memento quoque, Domine, diacono-
 rum, qui altare tuum sanctum circum-
 dant †. Concede illis vitam inculpabi-
 lem †; ministerium eorum immaculatum
 custodi; † et, ut gradus bonos adipi-
 scantur, concede †.

Memento, Domine, sanctae civitatis
 tuae, Dei nostri et dominatricis, nec non
 cunctarum urbium ac regionum: et
 omnium, qui in fide orthodoxa ac pie-
 tate tua in eis degunt, pro eorum pace
 atque securitate.

Memento, Domine, piissimi et Christo
 cari imperatoris nostri, eius pii et
 Christo fidelis regni, nec non totius pa-
 latii totiusque exercitus eius, et pro
 caelesti adiutorio atque eorum victoria.
 Suscipe sub armis et scuto tuo, atque
 ad eos adiuvandos exurge. Subiice eis
 omnes hostiles et barbaras gentes, quae
 diligunt bella. Tempera illius consilia,
 ut nos quoque pacificam et tranquillam

θείας καὶ νίκης αὐ
 τῶν· ἐπιλαβοῦ ὁ
 πλου καὶ θυρεοῦ· καὶ
 ἀνάστηθι εἰς τὴν
 βοήθειαν αὐτοῦ· ὁ
 πόταξον αὐτῷ, πάν
 τα τὰ πολέμια καὶ
 βάρβαρα ἔθνη, τὰ
 τοὺς πολέμους θέ
 λοντα· ῥύθμισον
 αὐτοῦ τὰ βουλεύμα
 τα· ἵνα ἡρεμον καὶ
 ἡσύχιον βίον διάγω
 μεν ἐν πάσῃ εὐσε
 βείᾳ καὶ σεμνότητι·

Μνήσθητι κ̅ε. πλεόντων

ὁδοιπορούντων·

ξενιτευόντων·

χριστιανῶν· τῶν

ἐν δεσμοῖς καὶ φυ

λακαῖς· τῶν ἐν

αἰχμαλωσίαις· καὶ

ἐξωρίαις· τῶν ἐν

μετάλλοις καὶ βα

σάνοις καὶ πικραῖς

δουλείαις ὄντων

πρῶν τε καὶ ἀδελ

φῶν ἡμῶν· εἰρη

νικῆς ἐπανόδου

ἐκάστου αὐτῶν

εἰς τὰ οἰκεῖα.

Μνήσθητι κ̅ε. τῶν ἐν γή

ρᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ ὄν

των· νοσούντων·

καμνόντων· καὶ

τῶν ὑπὸ πνῶν

transigamus vitam in omni pietate ac religione.

Memento, Domine, christianorum, qui
 in mari sunt et iter faciunt ac pere-
 grinantur, nec non patrum et fratrum
 nostrorum, qui in vinculis, carceribus,
 vel captivitate, vel exilio, vel in fodi-
 nis, et tormentis ac duris servitutibus
 sunt, ut habeant singuli pacificum ad
 propria reditum.

Memento Domine eorum, qui in senio
 vel infirmitate iacent, qui aegrotant
 haborantes, vel immundos patiuntur
 spiritus, et eam, quam a te Deo expe-
 tunt, sanitatem suam cito obtineant.

ἀκαθάρτων ἐνο
χλουμένων. τῆς
παρὰ σοῦ τοῦ θυ
ταχέως ἰάσεως καὶ
σωτηρίας αὐτῶν.

Μνήσθητι κ̅ε. πάσης ψυ
χῆς χριστιανικῆς
θλιβομένης καὶ κα
ταπονουμένης. ἐ
λέους τε καὶ βοή
θείας, σοῦ τοῦ θυ ἐ
πιδεομένης. καὶ
ἐπιστροφῆς τῶν
πλανηθέντων.

Μνήσθητι κ̅ε. τῶν ἐν παρ
θενείᾳ καὶ εὐλα
βείᾳ καὶ ἀσκήσει
διαμενόντων. καὶ
τῶν ἐν ὄρεσι καὶ
σπηλαίοις καὶ ταῖς
ὁπαῖς τῆς γῆς ἀγῶ
νιζομένων ὁσίων
πρῶν τε καὶ ἀδελ
φῶν ἡμῶν· καὶ
τῶν κατὰ τόπον ὁρ
θοδόξων συνοδι
ῶν. καὶ τῆς ἐνθάδε
συνοδίας ἡμῶν·

Μνήσθητι κ̅ε. τῶν κοπι
ώντων. καὶ διακο
νούντων ἡμῖν
πρῶν τε καὶ ἀδελ
φῶν ἡμῶν. διὰ τὸ
ὄνομά σου τὸ ἅγι
ον. Μνήσθητι κ̅ε.
πάντων εἰς ἀγαθόν. ††

Memento, Domine, omnis animae chri-
stianae, quae tribulationem et laborem
sustinet, atque indiget misericordia et
auxilio tuo, Deus. Memento quoque con-
versionis errantium.

Memento, Domine, eorum, qui virgi-
nitatem colunt et pietatem, et in ascetica
vivendi ratione perseverant: quique in
montibus, in speluncis et cavernis terrae
mortificationem exercent, patres sancti
et fratres nostri, et omnium variis in
locis conventuum orthodoxorum atque
illius, quae hic est, congregationis
nostrae.

Memento, Domine, laborantium et
ministrantium nobis propter nomen
sanctum tuum, patrum et fratrum no-
strorum.

Memento, Domine, omnium in bonum.
Omnium miserere, o dominator. † No-

πάντας. ἐλέησον
 δέσποτα· † πᾶσιν
 ἡμῶν δι' ἀλλάγηθι. †
 εἰρήνευσον τὰ πλή
 θη τοῦ λαοῦ σου· † δι
 σκέδασον τὰ. σκάν
 θαλα· † κατ' ἄργησον
 τοὺς πολέμους· †
 παῦσον τὰ σχίσμα
 τα τῶν ἐκκλησιῶν. †
 τάς τῶν αἱρέσεων
 ἐπαναστάσεις. ἐν τῇ
 γαίᾳ καταλύσον· † κα
 τάβαλε τὸ φρύαγμα
 τῶν ἐθνῶν· † ὅ
 ψωσον κέρας χριστι
 ανῶν· † τὴν σὴν ἐι
 ρήνην καὶ τὴν σὴν
 ἀγάπην χάρισαι ἡ
 μῖν ὁ θεὸς ὁ σῆρ ἡμῶν
 ἡ ἐλπίς πάντων,
 τῶν περάτων τῆς
 γῆς· † Μνήσθητι καὶ,
 εὐκρασίας ἀέρων·
 ὀμβρῶν εἰρηνι
 κῶν· ὀρόσων ἀγα
 θῶν· καρπῶν ἐν
 φορέας· τελείας· ἐν
 ετηρίαις. καὶ τοῦ στε
 φάνου τοῦ ἐνιαυ
 τοῦ τῆς χρηστότη
 τός σου· οἱ γὰρ ὀφθαλ
 μοὶ πάντων εἰς σὲ
 ἐλπίζουσι. καὶ σὺ
 δίδως τὴν τροφήν
 αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ

bis omnibus sis propitius †. In pace
 custodi multitudines populi tui †. Abige
 scandala. Fuga bella †. Schismata in
 ecclesiis fac requiescere †. Insurgentes
 haereses statim dissolve †. Compesce
 frementes nationes †. Exalta cornu
 christianorum †. Dona nobis pacem et
 charitatem tuam, o Deus salvator no
 ster, qui es spes omnium finium terrae †.

Memento, Domine, ut sit bona aeris
 temperies, pluviae tranquillae, rores
 boni, fructuum feracitas, maturitas et
 ubertas propitia, atque omnia sint quasi
 corona anni benignitatis tuae. Oculi
 enim omnium in te sperant, et tu do
 nas cibum illorum in opportunitate.
 Aperis manum tuam, et repleas omne
 animal vivens benignitate.

α· ἀνόιγεις σὺ τὴν
 χεῖρα σου. καὶ ἐμ
 πιπλᾷς, πᾶν ζῶον
 εὐδοκίας· (6)

ΕΝΘΑΔΕ ΝΕΦΕΙ ΗΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΑ

Μνήσθητι κ̅ε. τῶν καρ
 ποφορησάντων
 καὶ καρποφορούν
 των. ἐν ταῖς ἀγίαις.
 σοῦ τοῦ θ̅υ ἐκκλη
 σίας· μεμνημένω
 τῶν πενήτων.
 καὶ τῶν ἐντειλα
 μένων ἡμῖν τοῦ
 μνημονεύειν αὐ
 τῶν ἐν ταῖς προσευ
 χαῖς·

ΚΑΙ ΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΛΕΓΕΙ (7) (8)
 ΣΦΡΑΓΙΖΩΝ ΤΑ ΘΕΙΑ ΔΩΡΑ (9)

Ἔτι μνησθῆναι κα
 τ' ἀξιώσον κ̅ε. καὶ
 τῶν προσφορὰς
 προσενεγκάντων
 ἐν τῇ σήμερον ἡμέ
 ρα ἐπὶ τὸ ἅγιόν σου θ̅υ
 σιαστήριον. καὶ ὁ
 π̅ερ ὧν ἕκαστος προσ
 ῆνεγκε ἢ κατὰ
 διάνοιαν ἔχει· καὶ
 τῶν ἀρτίως σοὶ ἀνα
 γινωσκομένων·

HIC INNUIT ARCHIDIACONO.

Memento, Domine, eorum qui fructus
 dant et ferunt in sanctis tuis divinis
 ecclesiis:

eorum, qui recordantur pauperum: et
 qui mandaverunt nobis, ut memoriam
 eorum in precibus faciamus.

ET ERECTUS DICIT
 SIGNANS DIVINA MUNERA.

Dignare quoque, Domine, in memo
 riam habere etiam eos, qui oblationes
 hac die attulere ad altare tuum san
 ctum, et pro eis, pro quibus unusquisque
 obtulit, vel intentionem mentis habet, et
 eorum, qui modo coram te leguntur.

ΚΑΙ ΥΠΟΜΙΜΝΗΣΚΕΙ ΟΥΣ ΘΕΛΕΙ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΗΑΡΟΥΣΗ ΖΩΗ ΟΝΤΩΝ· (10)

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$ τῶν ἡ
μετέρων γονέων
καὶ φίλων καὶ συγ
γενῶν καὶ ἀδελ
φῶν τῶνδε·..

ΕΝΤΑΥΘΑ· ΕΙΤΑ ΛΕΓΕΙ· (11)

Τούτων πάντων·
Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$. ὧν
ἐμνήσθημεν. καὶ
ὧν οὐκ ἐμνήσθη
μεν ὁρθοδόξων·
ἀντίδοτος αὐτοῖς.
ἀντὶ τῶν ἐπιγί
νων. τὰ οὐράνια·
ἀντὶ τῶν φθαρ
τῶν. τὰ ἀφθαρτα·
ἀντὶ τῶν προσκαί
ρων. τὰ αἰώνια.
κατὰ τὸ ἐπάγγελ
μα τοῦ $\chi\overline{\upsilon}$ σου· ἐπει
δὴ δὲ ζωῆς καὶ θ
νάτου τὴν ἐξου
σίαν ἔχεις.

Ἔτι μνησθῆναι κα
τ' ἀξιώσον $\overline{\kappa\epsilon}$. καὶ
τῶν ἀπ' αἰῶνος,
σοὶ ἐυχεσθησάν
των κατὰ γενεάν
καὶ γενεάν. ἀγί
ων πρῶν. πρῶτ
ων· προφητῶν·

ET MEMORIAM FACIT
QUORUM VULT DE VIVENTIBUS.

Memento, Domine, parentum nostro
rum, atque eorum, qui amici nobis sunt,
et consaguinei et horum fratrum..

HOC IN LOCO DEINDE DICIT

Horum omnium, Domine, memento,
quos commemoravimus vel haud com
memoravimus orthodoxos.

Concede illis coelestia pro terrenis,
immarcescibilia pro corruptibilibus, et
pro temporalibus aeterna, secundum
promissionem Christi tui. Tu enim ha
bes tum vitae tum mortis potestatem.

Recordari quoque digneris, Domine,
eorum, qui tibi a saeculo placuerunt
de generatione in generationem, et fue
runt sancti patres, patriarchae, pro
phetae, apostoli, martyres, confessores,
doctores, sancti viri; et omnis spiritus
iusti qui defunctus sit, in fide Christi tui.

ἀποστόλων· μαρ
 τύρων· ὁμολογη
 τῶν· διδασκάλων·
 ὁσίων· καὶ παν
 τὸς πν̄ς δικαίου
 ἐν πίστει τοῦ χῡ
 σου, τετελειωμέ
 νου·

Χαῖρε, καιχαριτωμέ (12)

νη ὁ κς μετὰ σοῦ· ἔυλο
 γημένη σὺ ἐν γυναι
 ξὶ καὶ ἔυλογημένος ὁ
 καρπὸς τῆς κοιλίας σου
 θεοχαρίτωτε·

ΕΚ Γ'. (13)

Salve, o gratia iam repleta, Domi-
 nus tecum, benedicta tu in mulieribus,
 et benedictus fructus ventris tui, o
 Deo gratissima.

TER.

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ ΛΕΓΩΝ·

ET EXCLAMANT DICENS.

Ἐξαιρέτως τῆς παναγίας καὶ ἔυλο
 γημένης, ἀχράντου δεσποίνης ἡ
 μῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου
 μαρίας·

Praecipue sanctissimae et benedictae,
 intemeratae Dominae nostrae Deiparae
 et semper virginis Mariae.

ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΜΟΝΟΙ ΟΙ ΚΑΗΡΙΚΟΙ
 ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΩΣ ΕΝ ΚΡΥΗΤΩ· (14)

ET RESPONDENT CLERICI TANTUM DICENTES
 SUBMISSA VOCE.

Μνήσθητι κ̄ε ὁ θε̄ ἡμῶν

Memento, Domine Deus noster.

ΚΑΙ ΛΕΓΕΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΥΗΤΩΝ·

ET SACERDOS DICIT INCLINATUS.

Τοῦ ἁγίου ἰωάννου
 τοῦ προδρόμου καὶ
 βαπτιστοῦ, τῶν ἁ
 γίων ἀποστόλων·
 πέτρου· πάλου· ἀνδρέου·
 ἰακώβου· ἰωάννου· ρίιππου·
 βαρθολομαίου, θωμᾶ· ματθαίου.

Sancti Ioannis praecursoris et ba-
 ptistae.

Sanctorum apostolorum, Petri, Pauli,
 Andreae, Iacobi, Ioannis, Philippi,
 Bartholomaei, Thomae, Matthaei, Ia-
 cobi, Simonis, Iudae, Matthiae, Marci,
 Lucae evangelistarum.

ιακώβου· σίμωνος· ἰοῦδα
ματθία· μάρκου· λουκᾶ
τῶν εὐαγγελιστῶν·

Τῶν ἁγίων προ

φητῶν καὶ πριαρ
χῶν καὶ δικαίω·
τοῦ ἁγίου στεφά
νου τοῦ πρωτοδι
ακόνου καὶ προ
τομάρτυρος· τῶν
ἁγίων μαρτύρων
καὶ ὁμολογητῶν
· τῶν διὰ χ̄ν τὸν ἁ
ληθινὸν ἡμῶν
θ̄ν μαρτυρησάν
των καὶ ὁμολογησάν
των τὴν καλὴν
ὁμολογίαν·

Τῶν νηπίων τῶν

ἀναιρεθέντων ὑ
πὸ Ἡρώδου τοῦ βα
σιλέως

προκοπίου θεοδώρου κύρου
ἰωάννου γεωργίου λεοντίου
πουπλίου σεργίου βάαχου
κοσμά· δαμιανοῦ σαβινιανοῦ
πάυλου βαβυλᾶ ἀγαθαγγέλου
εὐστρατίου· καὶ τῶν σὺν
αὐτοῖς ἀπολειψάντων·

ΤΩΝ ἉΓΙΩΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ

Τῶν ἁγίων τεσσα

ράκοντα πέντε·

τῆς ἁγίας θεκλῆς

τῆς πρωτομάρτυ

Sanctorum prophetarum et patriar-
charum et iustorum. Sancti Stephani
protodiaconi et protomartyris. Sancto-
rum martyrum et confessorum, qui pro-
pter Christum verum Deum nostrum
martyrium fecerunt et confessionem
splendidam.

Sanctorum Innocentium puerorum,
qui sub Herode rege necati sunt

Procopii Theodori Cyri Ioannis Georgii
Leontii Publii Sergii Bacchi Cosmae
Damiani Sabiniani Pauli Babylae Aga-
thangeli Eustratii, et qui cum ipso
athletice se gesserunt.

SANCTORUM QUADRAGINTA

Sanctorum quinque et quadraginta,
Sanctae Theclae protomartyris. San-
ctarum unguenta ferentium mulierum.
Tates, Febroniae, Anastasiae, Euphe-

ρος· τῶν ἁγί-
ων μυροφόρων γυ-
ναικῶν.
τάτης· φεβρωνίας· ἀναστα-
σίας· εὐφημίας· σοφίας·
βαρβάρας· ἰουλιανῆς·
ἀγάπης.

Μνήσθητι κε. τῶν ἁγί-
ων πρῶν ἡμῶν
καὶ πριάρχων·
τῶν ἀπὸ τοῦ ἁγίου
πέτρου τοῦ κορυ-
φαίου καὶ πρώτου
τῶν ἀποστόλων·
μέχρι τοῦ... ἀρχιεπι-
σκοπησάντων
ὀρθοδόξως τῆς με-
γάλης καὶ κορυφαι-
στάτης, ἐκκλησί-
ας, θεουπόλεως
ἀντιοχείας.

Μνήσθητι κε τῶν ἁγί-
ων πρῶν ἡμῶν
καὶ ἀρχιεπισκό-
πων. τῶν ἀπὸ τοῦ
ἁγίου ἀνανίου τοῦ
μαθητοῦ τοῦ κυ-
καὶ πρώτου τῶν
ἐνταῦθα ἀρχιεπι-
σκοπῶν ^{ἡμῶν} μέχρι τοῦδε..
ταύτης ὀρθοδόξως
ἀρχιεπισκοπη-
σάντων τῆς φιλο-
χρίστου ἡμῶν
μητροπόλεως·

Μνήσθητι κε τῶν ἁγίων (15)

miae, Sophiae, Barbarae, Iulianae,
Agapes.

Memento, Domine, sanctorum patrum
nostrorum et patriarcharum, qui a
beato Petro Coryphaeo et primo apo-
stolorum usque ad hunc... fuerunt or-
thodoxi sacerdotum principes magnae
et principalissimae ecclesiae Antiochiae,
civitatis Dei.

Memento Domine, sanctorum patrum
nostrorum et archiepiscoporum, qui ab
Anania discipulo Domini et primo ex
archiepiscopis nostris usque ad prae-
sentem... orthodoxe praesidentiam te-
nuere metropoleos nostrae Christo di-
lectae.

Memento, Domine, sanctorum patrum

πρῶν ἡμῶν καὶ οἱ
 ὁσκαλῶν·
 κλήμεντος· τιμοθέου· ἰγνατίου·
 διονυσίου· εἰρηναίου· γρηγορίου·
 ἀλεξάνδρου· εὐσταθίου· ἀθανα-
 σίου· βασιλείου· γρηγορίου
 γρηγορίου· ἀμβροσίου· ἀμφι-
 λοχίου· λιβερίου· δαμάσου·
 ἰωάννου· ἐπιφανίου· θεοφί-
 λου· κελεστίνου· αὐγουστίνου·
 κυρίλλου· λέοντος· πρόκλου·
 προτερίου· φιλικος· ὀρμίσδου·
 ἐυλογίου· ἐφραιμίου· ἀναστα-
 σίου· θεοδώρου· μαρτίνου·
 ἀγάθωνος· σοφρονίου·

Μνήσθητι κε. τῶν ἁγίων

μεγάλων καὶ οἱ
 κουμενικῶν ἐξ
 συνόδων·

τῶν ἐν νικαία τριακοσίων δέ

κα καὶ ὁκτῶ· καὶ τῶν ἐν
 κωνσταντίνου πόλει ἑκα-
 τὸν πεντήκοντα·

καὶ τῶν ἐν ἐφέσῳ τὸ πρότε-
 ρον· διακοσίων· καὶ τῶν
 ἐν χαλκηδόνι· ἑξακοσίων
 τριάκοντα· καὶ τῶν ἐν
 τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ συνόδῳ·
 ἑκατὸν ἐξήκοντα τεσσάρων·

καὶ τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἑκτῇ συ-
 νόδῳ· διακοσίων ὀγδοήκον-
 τα ἑννέα· καὶ λοιπῶν ἁ-
 γίων συνόδων καὶ ἐπισκό-
 πων· τῶν ἐν πάσῃ τῇ οἰκου-
 μένῃ· ὀρθοδόξως ὀρθοτομη

nostrorum et doctorum, Clementis, Ti-
 mothei, Ignatii, Dionysii, Irenaei, Gre-
 gorii, Alexandri, Eustathii, Athanasii,
 Basilii, Gregorii, Gregorii, Ambrosii,
 Amphiloerii, Liberii, Damasi, Ioannis,
 Epiphanii, Theophili, Caelestini, Augu-
 stini, Cyrilli, Leonis, Procli, Proterii,
 Felicis, Ormisdae, Eulogii, Ephrae-
 mii, Anastasii, Theodori, Martini, Aga-
 thonis, Sophronii.

Memento, Domine, de sanctis ac cele-
 bribus et oecumenicis sex synodis

eorum, qui fuere Nicaeae ter centum
 et octodecim patres,
 et in Constantinopoli centum quinquaginta,

et in Epheso primitus bis centum,
 et in Chalcedone sexcentum et triginta,

et in quinta synodo centum sexaginta
 quatuor,

et qui in sexta sancta synodo fuerunt
 biscentum octoginta novem,
 nec non aliarum synodorum et episco-
 porum per universum orbem orthodoxe
 ministrantium verbum veritatis.

σάντων τὸν λόγον τῆς ἀλη-
θείας·

Μνήσθητι κε, τῶν ἁγίων
πρῶν ἡμῶν καὶ
ἀσκητῶν·

πάυλου· ἀντωνίου· χαρίτωνος
πάυλου· παχωμίου· ἀμύν·
θεοδώρου· ἱλαρίωνος· ἀρσενίου
μακαρίου· μακαρίου· σισωῆτος
ἰωάννου· παμβώ· ποιμένος·
νέιλου· ἡσιδώρου· ἐφραίμ·
συμεῶνος· συμεῶνος· θεοδό-
σίου· σάβα· σάβα· εὐθυμίου· θε-
οκτίστου· γερασίου· πανταλέ-
οντος· μαξίμου· ἀναστασίου·
κοσμά· ἰωάννου·

Μνήσθητι κε τῶν ἁγίων
πρῶν ἡμῶν τῶν
ἀναιρεθέντων ὑ
πὸ τῶν βαρβάρων
ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τῷ
σινᾷ καὶ ἐν τῇ ῥα
ἰθοῖ· καὶ λοιπῶν ὅσι-
ων πρῶν ἡμῶν
καὶ ἀσκητῶν ὁρ-
θοδόξων καὶ πάν-
των τῶν ἁγίων·

Οὐχ' ὅτι ἡμεῖς ἐ-
σμὲν ἄξιοι μνημο-
νεύειν τῆς ἐκεί-
νων μακαριότη-
τος, ἀλλ' ἵνα καὶ
αὐτοὶ παρεστῶτες
τῷ φοβερῷ καὶ
φρικτῷ σου βήμα-
τι· ἀντιμνημο-

Memento, Domine, sanctorum pa-
trum nostrorum ascetarum,

Pauli, Antonii, Charitonis, Pauli, Pa-
chomii, Amun, Theodori, Hilarionis,
Arsenii, Macarii, Macarii, Sisoii, Ioan-
nis, Pambo, Poemenos, Nili, Isidori,
Ephraem, Symeonis, Symeonis, Theo-
dosii, Sabae, Sabae, Euthymii, Theo-
ctisti, Gerasimi, Pantaleonis, Maximi,
Anastasii, Cosmae, Ioannis.

Memento, Domine, sanctorum patrum
nostrorum, qui interfecti sunt a bar-
baris in monte sancto Sinae et in Rai-
tho, et aliorum patrum nostrorum et
ascetarum orthodoxorum et omnium
sanctorum,

non autem, quia nos digni sumus com-
memorare eorum beatitatem, sed ut
ipsi quoque adstantes terribili et tre-
mendo throno tuo, memores sint vi-
cissim nostrae miseriae.

νεύωσι τῆς ἡμῶν
ἐλεεινότητος.

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$.

πρεσβυτέρων· διακόνων·
ὑποδιακόνων· ἀναγνω-
στῶν· ἐπορκιστῶν· ψαλ-
τῶν· μοναζόντων· ἀει-
παρθένων· χηρῶν· ὀρφαν-
ῶν· ἐγκρατευομένων·
τῶν μετὰ πίστεως· ἔν τῃ
κοινωνίᾳ τῆς ἀγάπης σου καὶ
θεολικῆς καὶ ἀποστολικῆς
ἐκκλησίας τελειωθέντων·

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$. τῶν ἐν

σεβῶν καὶ πιστῶν
βασιλέων·
κωνσταντίνου ἐλένης.
θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, μαρ-
κιανοῦ· πολυχερίας, λέον-
τος· ἰουστινιανοῦ· κων-
σταντίνου, καὶ τῶν κα-
τ' αὐτοὺς, εὐσεβῶς καὶ
πιστῶς, βασιλευσάντων,
καὶ πάντων τῶν ἐν πί-
στει· καὶ σφραγίδι $\overline{\chi\upsilon}$ προ-
κοιμηθέντων φιλοχρί-
στων ὀρθοδόξων λαϊκῶν·

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$ τῶν ἡ

μετέρων γονέω
καὶ φίλων καὶ συγ-
γενῶν, καὶ τῶν
σῶν δούλων·

Memento, Domine, presbyterorum,
diaconorum, subdiaconorum, lectorum,
exorcistarum, psallentium, monachorum,
sempervirginum, viduarum, orphanorum,
continentium, qui e vita defuncti
sunt cum fide in comunione sanctae
catholicae et apostolicae ecclesiae.

Memento, Domine, piorum et fide-
lium imperatorum:
Constantini, Helenae, Theodosii magni,
Marciani, Pulcheriae, Leonis, Iusti-
niani, Constantini, et omnium, qui post
eos pie et fideliter regnaverunt, et
omnium eorum, qui in fide et signaculo
Christi eidemque cari praemortui sunt
orthodoxi laici.

Memento, Domine, parentum nostro-
rum et amicorum et coniunctorum, et
servorum tuorum.

ΚΑΙ ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΕΙ ΜΕΤ' ΕΚΕΙΝΟΥΣ
ΩΝ ΘΕΛΕΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ· (16)

Τούτων πάντων·

Μνήσθητι $\overline{\kappa\epsilon}$. ὁ $\theta\varsigma$ τῶν
πνευμάτων καὶ
πάσης σαρκὸς· ὧν
ἐμνήσθημεν.
καὶ ὧν οὐκ ἐμνή
σθημεν ὀρθοδό
ξων· αὐτοὺς ἐκεῖ
αὐτοὺς ἀνάπαυ
σον $\overline{\kappa\epsilon}$ · ἐν $\chi\omega\rho\alpha$ ·
ζώντων· ἐν τῇ
τρυφῇ τοῦ παρὰ
θείσου· ἐν κόλποις
ἀβραάμ· καὶ ἰσαάκ·
καὶ ἰακώβ τῶν ἀ
γίων πατέρων ἡ
μῶν. ὅθεν ἀπέδρα
ὀδύνη· λύπη. καὶ
στεναγμός· ἐνθα
ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς
τοῦ προσώπου σου.
καὶ καταλάμπει
διὰ παντός· ἡμῶν
ὅς τὰ τέλη τῆς ζω
ῆς. χριστιανὰ καὶ
εὐάρεστα καὶ ἀνα
μάρτητα. ἐν εἰρή
νῃ κατ' ἐύθυνον
 $\kappa\epsilon$. ἐπισυνάγων
ἡμᾶς ὑπὸ τοὺς πό
δας τῶν ἐκλεκτῶν

ET POST EOS MEMORIAM FACIT, EORUM,
QUOS VULT, ORTHODOXORUM.

Horum omnium.

Memento, Domine, omnium spirituum
omnisque carnis, quorum mentionem
fecimus vel non fecimus, qui orthodoxi
fuere. Tu ipse eis ibi da requiem, Do
mine, in regione viventium, in deliciis
paradisi, in sinu Abrahaam et Isaac et
Iacob patrum sanctorum nostrorum;
unde expulsus est omnis dolor, aerumna
atque gemitus; ubi lumen vultus tui
expanditur et semper splendet.

Vitae verumtamen nostrae finem ul
timum dirige, Domine, ut sit qualis
christianum decet, et tibi sit placitum
et absque ulla culpa: congregans nos
in societatem cum electis tuis, quando et
quomodo tu velis; tantummodo fac ut
sit sine ignominia ac peccatis, per Uni
genitum filium tuum, qui est Dominus
Deus noster, Iesum Christum. Ipse enim

σου. ὅτε θέλῃς· καὶ
ὡς θέλεις· μόνον.

χωρὶς αἰσχύνῃς
καὶ παραπτωμά-
των. διὰ τοῦ μο-
νογενοῦς σου Ὑ, Ὑ
κὺ δὲ καὶ θὺ καὶ
σρς ἡμῶν ἰὺ χὺ·
αὐτὸς γάρ ἔστι, ὁ
μόνος ἀναμάρτη-
τος φανεῖς ἐπὶ
τῆς γῆς·

est unus sine peccato ex iis, qui visi
sunt in mundo.

ΚΑΙ ΑΝΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΚΦΩΝΩΝ ΛΕΓΕΙ·

ATQUE ERECTUS DICIT ELATA VOCE.

Δι' ὃν καὶ ἡμῖν καὶ αὐτοῖς, ὡς ὁ
γαθὸς καὶ φιλόανθρωπος δεσπότης·

Per quem et nobis et illis sis beni-
gnus atque clemens dominator,

Ο ΛΑΟΣ ΣΥΝ ΙΕΡΕΙ·

POPULUS CUM SACERDOTE.

ἄνες· ἄφες· συγχώρησον ὁ θεός,

condona, remitte, ignosce, Deus,

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΜΟΝΟΣ ΛΕΓΕΙ·

SACERDOS SOLUS DICIT,

Χάριτι καὶ οἰκτιρισμοῖς· καὶ
φιλανθρωπία τοῦ χὺ σου με
θ' ὅῃ ἐυλογητὸς εἶ καὶ δεδοξα-
σμένος σὺν παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζ...

gratia et misericordia et benignitate
Christi tui, cum quo benedictus es ac
glorificatus cum sanctissimo et benigno
atque vivificante...

ΚΑΙ ΕΠΑΓΕΙ· εἰρήνην πᾶσιν·

ATQUE ADDIT Pax omnibus.

Ο ΛΑΟΣ καὶ τῷ πνί..

ET POPULUS Et cum spiritu...

ΕΥΧΗ

HN AEFEI O IEPEYS KAINON
HPO TOY PER HMON

Ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυ
ἡμῶν ἰὼ γῆ· ὁ με
γαλῶνυμος ἄς· ὁ
μακαρία φύσις· ἡ ἅ
φθονος ἀγαθότης·
ὁ πάντων θεὸς καὶ
δεσπότης· ὁ ὢν ἐν
λογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώ
νων· ὁ καθήμενος
ἐπὶ τῶν χειρῶν.
καὶ δοξάζομενος
ὑπὸ τῶν σεραφίμ·
ὃ παρ' ἐστήκασι
χιλίκαι χιλιάδες καὶ
μύριαι. μυριάδες·
ἀγίων ἀγγέλων
καὶ ἀρχαγγέλων
στρατιάι, τὰ μὲν
προσενεχθέντα
σοι δῶρα, δόματα·
καρπώματα· εἰς
δόσμην εὐωδίας
πρὸς ἐδόξαι καὶ ἀγι
άσαι καὶ τελειῶ
σαι κατ' ἡξίωσαι ἃ
γαθὲ τῇ χάριτι τοῦ
γῆ σου, καὶ τῇ ἐπι
φοιτήσει τοῦ πα
ναγίου σου πνς·

ORATIO.

QUAM DICIT SACERDOS INCLINATUS ANTEQUAM
DICATUR Pater noster

Deus et Pater Domini nostri Iesu
Christi: magnificatus Deus, natura beata,
bonitas super omnem invidiam, Deus
omnium et dominator: qui es benedi-
ctus in saecula saeculorum: Qui sedes
super Cherubim, et glorificatus es a
Seraphim: Cui coram adsunt mille mil-
lenae et decem mille myriades ange-
lorum sanctorum atque archangelorum
exercitus. Illa quidem obferunt dona.
Munera ac fructificationes in odorem
suavitatis suscipere et sanctificare et
perficere digneris, o clemens, per gra-
tiam Christi tui et per immissionem
Spiritus tui sanctissimi.

Ἀγίασον δέσποτα
 καὶ τὰς ἡμετέρας
 ψυχὰς. καὶ τὰ σώ
 ματα· †: καὶ ψηλάφη
 σον τὰς διανοίας· †:
 καὶ ἀνάκρινον, τὰς
 συνειδήσεις· †: καὶ
 ἔκβαλε ἀφ' ἡμῶν
 πᾶσαν ἔννοιαν πο
 νηράν· †: πάντα
 λογισμὸν ἀσελγῆ· †:
 ἵπᾶσαν ἐπιθύμησιν
 αἰσχράν· †: πάντα
 λόγον ἀπρεπεῖ· †:
 πάντα φθόνον καὶ
 τύπον καὶ ὑπό
 κρισιν· †: πᾶν ψεῦ
 δος· †: πάντα δόλον· †:
 ἵπᾶσαν περισπα
 σμὸν βιωτικόν· †:
 ἵπᾶσαν πλεονεξί
 αν· †: πᾶσαν κακί
 αν· †: πάντα θυμόν· †:
 πᾶσαν ὀργήν· †: πᾶ
 σαν μνησικακί
 αν· †: πᾶσαν βλα
 σφημίαν· †: πᾶσαν
 κίνησιν σαρκός τε
 καὶ πνς. ἀπηλλο
 τριωμένην τοῦ
 θελήματος τῆς ἀ
 γιότητός σου· †:

Sanctifica, Domine, et animas nostras
 et corpora: †: et tange mentes et iu
 dica conscentias †. Et a nobis eiice
 omnem cogitationem pravam †: om
 nem ratiocinationem impuram †: omne
 desiderium turpe †: omne verbum in
 decens †: omnem invidiam et super
 biam et hypocrisin †: omne menda
 cium †: omnem dolum †: omnem
 distractionem terrenam †: omnem a
 varitiam †: omnem malignitatem †:
 omnem iram †: omne odium †:
 omnem blasphemiam †: omnem et
 carnis et spiritus commotionem: quae
 sint aliena a voluntate bonitatis tuae †.

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ

καὶ κατ' ἀξίωσον ἡμᾶς· δέ
 σποτα φιλάνε· κ̄ε· μετὰ παρ
 ρησίας. ἀκατακρίτως. ἐν καθα
 ρᾷ καρδίᾳ· ψυχῇ πεφωτισμέ
 νῃ, ἀνεπαισχύντῳ προσώπῳ·
 ἡγιασμένοις χείλεσι. τολμᾶν ἐ
 πικαλεῖσθαι σὲ τὸν ἐν οὐ
 νοῖς ἅγιον θν̄ π̄ρα καὶ λέγειν· (17)

ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΝΟΝΤΑΙ Ο ΤΕ ΚΛΗΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΑΟΣ·
 ΑΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ

ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ Ο ΕΝ ΤΟΙΣ
 ΟΥΡΑΝΟΙΣ ἁγιασθῇ
 τῷ τὸ ὄνομά σου εἰς

ΚΑΙ ΚΥΨΑΣ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΛΕΓΕΙ·

καὶ μὴ εἰσένεγκεις ἡμᾶς· εἰς
 πειρασμὸν
 κ̄ε κ̄ε τῶν δυνά
 μεων. ὃ εἰδῶς· τὴν ἀσθε
 νειαν ἡμῶν. ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς
 ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, καὶ ἐκ τῶν
 ἔργων αὐτοῦ. καὶ πάσης ἐπη
 ρείας· καὶ μεθοδείας αὐτοῦ. δι
 ἅ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον τὸ ἐπικλη
 θέν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ταπέι
 νωσιν.

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ

Ὅτι τοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύ
 ναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ π̄ρς καὶ
 τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου π̄νς νῦν καὶ ἀεί...

EXCLAMATIO

Dignare quoque nos, Domine domi
 nator benigne, ut cum fiducia et absque
 culpa, in puro corde atque anima illu
 minata, et facie absque verecundia la
 biisque purificatis audeamus invocare
 te in coelis sanctum Deum Patrem et
 dicere.

ATQUE RESPONDENT ET CLERUS ET POPULUS,
 POSTQUAM SACERDOS INCEPERIT:

PATER NOSTER QUI ES IN COELIS,
 sanctificetur nomen tuum, adveniat...

SACERDOS INCLINATUS DICIT:

et ne nos inducas in tentationem

Domine, domine virtutum qui nosti
 infirmitatem nostram; sed libera nos a
 malo, et ab operibus eius, ab omni
 aggressionem atque artificio eius per no
 men sanctum tuum, quod invocatum
 est super nostram humilitatem.

ET ELATA VOCE AIT:

Quoniam tuum est regnum et poten
 tia et gloria, Patris et Filii et sancti
 Spiritus nunc et semper...

Ο ΛΑΟΣ ἀμήν
 Ο ΙΕΡΕΥΣ εὐχήνη πᾶσι
 Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ τὰς κεφαλὰς ἡμ

POPULUS Amen
 SACERDOS Pax omnibus
 DIACONUS Capita nostra...

ΚΑΙ ΚΑΙΝΩΝ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΑΓΕΙ·

SACERDOS INCLINATUS DICIT.

Σοὶ ἐκκλίνωμεν οἱ
 δοῦλοι σου καὶ τοὺς ἐ
 αὐτῶν ἀυχένας ἐ
 νόπιον τοῦ ἁγί
 ου σου θυσιαστηρί
 ου. ἀπεκδεχόμε
 νοι τὰ παρὰ τοῦ πλού
 σια ἐλέη· πλουσίαν
 καὶ νῦν τὴν χάριν
 σου καὶ τὴν εὐλογί
 αν σου· ἐξαπόστει
 λον ἡμῖν δέσποτα·
 καὶ ἁγιάσον ἡμῶν
 τὰς ψυχὰς καὶ τὰ
 σώματα καὶ τὰ πᾶ
 τα. ἵνα ἅξιοι γενώ
 μεθα· κοινωνοὶ καὶ
 μέτοχοι γενέσθαι
 τῶν ἁγίων σου μυ
 στηρίων. εἰς ἅφε
 σιν ἁμαρτιῶν καὶ
 εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Tibi inclinavimus cervices nostras
 servi tui, Domine, coram altari tuo
 sancto, expectantes a te misericordias
 divites. Emitte in nos abundantem etiam
 nunc gratiam tuam et benedictionem, o
 Dominator. Et sanctifica animas et cor
 pora nostra, ut digni simus communi
 cantes et participes fieri de sacris my
 steriis tuis, ad remissionem peccatorum
 atque ad vitam aeternam:

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ

ET EXCLAMAT.

Σὺ γὰρ προσκυνητὸς καὶ δεδοῦχα
 σμένος ὑπάρχεις ὁ θεὸς ἡμῶν· καὶ
 ὁ μονογενὴς σου υἱὸς καὶ τὸ πᾶν τοῦ
 τοῦ πανάγιον νῦν καὶ

Tu enim es adoratus et glorificatus,
 Deus noster, et Unigenitus filius tuus
 et Spiritus tuus sanctissimus, nunc et...

Καὶ ἔσται ἡ χάρις καὶ τὰ ἐλέη τῆς

Et erit gratia atque misericordia

ἁγίας, ὁμοουσίου, καὶ ἀκρίστου, ἀδι-
αιρέτου, καὶ προσκυνητῆς, τριά-
δος, μετὰ πάντων ὑμῶν·

Ο ΛΑΟΣ καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος·

Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ προσκλινόμενος (18)·

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΣΗΜΑΤΙΖΕΝ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝ ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ
ΑΕΦΕΙ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ.

Ἄγιε· ὃ ἐν ἁγίοις· ἀναπαύμενος·
ἦ· ἁγιάσων ἡμᾶς τῷ λόγῳ τῆς
τοῦ ἁγίου, καὶ τοῦ ἁγιοτάτου
τοῦ παναγίου σου πνεύματος, ὃ γὰρ εἶ-
πας· ἅγιοι ἔσσεσθε· ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰ-
μι· καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν·

ΚΑΙ ΣΥΝΑΗΤΕΙ

ἀκατάληπτε θεὸς λόγος τῷ πνεύματι καὶ
τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ὁμοούσιε, καὶ συ-
ναΐδιε, καὶ ἀχώριστε, πρόσθε
ἔχει τὸν ἀκήρατον ὅμοιον, ἐν
ταῖς ἁγίαις σου καὶ ἀκατάλατοις
θυσίαις σὺν τοῖς χερουβὶμ καὶ σερα-
φὶμ καὶ πᾶσι ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτω-
λοῦ βρωτοῦ καὶ λέγοντος·

ΚΑΙ ΕΚΚΡΕΝΕΙ

ΤΑ ΑΓΙΑ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ.

Εἴτα καὶ τὸν ἄρτον ὁ ἱερεὺς· καὶ κρατεῖ τὴ
δεξιὰ τὸ ἡμίσυ· καὶ τὴ ἀριστερὰ τὸ ἡμίσυ·
καὶ βάλλει τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ἐν τῇ κρατῇ
αὐτοῦ·

ΕΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΟΥ
ΚΥ· ΚΑΙ ΘΥ· ΚΑΙ ΣΠΣ· ΗΜΩΝ
ΙΥ ΧΥ·

sanctae et consubstantialis, et increatae
indivisa· atque adorandae Trinitatis vo-
biscum omnibus

POPULUS Et cum spiritu tuo.

DIACONUS Attendamus.

ET SACERDOS SIGNANS ET ELEVANS PANEM
DICIT SECRETO.

Sancte, qui in sanctis requiescis, Chri-
ste, sanctifica nos verbo gratiae tuae
et immissione Spiritus tui sanctissimi.
Tu enim dixisti: Sancti estote, quo-
niam ego sanctus sum, Domine Deus
noster.

ATQUE ADDIT.

Incomprehensibilis Deus, Verbum con-
substantiale Patri et Spiritui sancto,
et coaeternum et indivisibile, excipe
purum hymnum in sanctis et incruen-
tis sacrificiis tuis, me peccatore cla-
mante cum Cherubim et Seraphim, ac
dicente·

ET EXCLAMAT.

SANCTA SANCTIS.

DEINDE SACERDOS FRANGIT PANEM ET DEXTERA
MANU TENET MEDIETATEM, ALTERAMQUE SI-
NISTRA, ET ILLAM QUAE EST IN DEXTERA
INTINGIT IN CALICE Dicens.

UNIO SANCTISSIMI CORPORIS
ET PRETIOSI SANGUINIS DOMINI
ET DEI ET SALVATORIS NOSTRI
IESU CHRISTI.

ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΖΕΙ ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΜΕΡΟΣ· ΚΑΙ
ΕΝΑΛΛΑΞ ΚΡΑΤΩΝ ΤΑ ΔΥΟ ΜΕΡΗ ΣΦΡΑΓΙΖΕΙ
ΤΟ ΑΛΛΟ ΗΜΙΣΥ. ΕΙΤΑ ΣΥΝΑΨΑΣ ΤΑ ΔΥΟ ΜΕΡΗ
ΚΑΙ ΒΑΨΑΣ ΑΥΤΩΝ ΤΑ ΔΟΙΠΑ ΔΥΟ ΑΚΡΑ ΕΝ
ΤΩ ΚΡΑΤΗΡΙ· ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΖΩΝ ΤΟΥΣ ΔΟΙΠΟΥΣ
ΑΡΤΟΥΣ· ΛΕΓΕΙ ΕΦ' ΕΚΑΣΤΗΣ ΒΑΨΕΩΣ· ΤΟΝ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΔΟΓΟΝ· ΚΑΙ ΕΥΘΕΩΣ ΑΡΧΕ-
ΤΑΙ ΜΕΛΙΖΕΙΝ· ΚΑΙ ΠΡΟ ΠΑΝΤΩΝ ΔΙΑΔΩΣΙΝ
ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΟΝ ΚΡΑΤΗΡΑ ΜΙΑΝ ΜΕΡΙΔΑ ΑΠΑΛΗΝ
ΛΕΓΩΝ (19)

ΗΝΩΤΑΙ ΚΑΙ ΗΓΙΑΣΤΑΙ ΚΑΙ ΤΕΤΕΛΕΙ-
ΩΤΑΙ ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΠΡΣ̄ ΚΑΙ ΥΙῩ
ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΠΝΣ̄:-

ΕΙΤΑ ΠΟΙΕΙ ΔΙΠΛΑΣ ΜΕΡΙΔΑΣ ΕΚΑΣΤΩ ΤΩΝ ΚΑΗ-
ΡΙΚΩΝ· ΚΑΙ ΒΑΠΤΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΡΑΤΗΡΑ. ΚΑΙ
ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΑΗΡΩΣΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ. ΤΟ (20)

ΔΟΞΑ

ΚΑΙ ΕΠΗΕΙΝ

ΚΕ ΕΥΛΟΓΗΣΟΝ.

ΛΕΓΕΙ ΑΥΤΟΙΣ Ο ΙΕΡΕΥΣ

Ὡλόγηται ὁ θεὸς ὁ εὐλογῶν
καὶ ἀγιαζὼν ὑμᾶς τοὺς
ἐν φόβῳ τοῦ μελίζοντος
καὶ πάντας τοὺς ἐν πίστει
μεταλαμβάνειν μέλλον
τας·

ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΑΗΡΙΚΟΙ·

ΑΜΗΝ.

ET SIGNAT PARTEM QUAE EST IN SINISTRA
ET COMMUTAT AMBAS TENENS PARTES SIGNAT
ALIAM MEDIETATEM. DEINDE UTRAMQUE CON-
IUNGENS PARTEM ATQUE INTINGENS EARUM
RELIQUAS DUAS EXTREMITATES IN CALICE ET
SIGNANS CAETEROS PANES. AD UNAMQUAMQUE
INTINCTIONEM DICIT VERBA UNITUR. STATIM-
QUE FRANGERE INCIPIT. ET PRIUS DISTRIBUIT
ET IMMITTIT IN SINGULOS CALICES UNAM SIM-
PLICEM PARTICULAM Dicens

UNITUR ET SANCTIFICATUR ET
PERFICITUR IN NOMINE PATRIS
ET FILII ET SPIRITUS SANCTI.

DEINDE FACIT DUPLICES PARTICULAS CUIQUE
E CLERICIS, ATQUE INTINGIT IN CALICEM, ET
POSTQUAM DIAconi ABSOLVERINT

GLORIA

ET DIXERINT

BENEDIC DOMINE.

SACERDOS ILLIS DICIT

Benedicatur Deus, qui benedicit et
sanctificat vos, in eius timore distri-
buentes, et omnes, qui in fide sunt par-
tecipaturi.

ET CLERICI RESPONDENT

AMEN.

ΕΙΤΑ ΣΥΓΓΝΩΜΗΝ ΑΙΤΩΝ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΘ'ΕΑΥΤΟΝ
ΤΩ ΘΕΩ ΟΜΙΛΕΙ ΛΕΓΩΝ ΟΥΤΩΣ (21).

ⲓ ⲓ ⲓ

Τῆς καταφιλανθρωπίαν

παρεσχεθείσης ἡμῖν παρὰ
σου θείας χάριτος. τὰ ὑπὲρ
ἡμᾶς ἐτολήσαμεν. προ
σερχόμεθα οὖν μετὰ φόβου.
τοῖς ἀγίοις σου μυστηρίοις
δέσποτα· σὲ αἰτούμενοι. εἰ
τι διάνθρωπίνην ἀσθένει
αν ἡμῖν παρ' ὧπται· συγ
γνώμων γενοῦ κε ὁ θεὸς ἡ
μῶν

ΚΑΙ ΗΑΑΙΝ ΑΕΦΕΙ ΟΤΑΝ
ΜΕΤΑΑΑΜΒΑΝΕΙΝ ΜΕΛΛΗ· (22)

ⲓ ⲓ ⲓ

Δέσποτα· χε· ὁ θεὸς ἡμῶν. ὁ
δυνῖος ἄρτος· ἡ τροφή τοῦ
παντός κόσμου. ἡμαρτον
εἰς τὸν δύνον· καὶ ἐνώπιόν
σου. καὶ οὐκ' εἰμι ἄξιος με
ταλαβεῖν τῶν ἀγίων καὶ
ἀχράντων σου μυστηρίων·
ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν ἀγαθότη
τα καὶ ἄφροντον μακροθυμί
αν. ἄξιόν με πότισον· καὶ ἀ
κατάκριτον καὶ ἀνεπαί
σχυντον μετασχεῖν τοῦ
του τιμίου αἵματος. εἰς ἃ
φρσιν ἀμαρτιῶν. καὶ εἰς
ζωὴν αἰώνιον· —

DEINDE SACERDOS VENIAM IMPLOANS INTRA
SEIPSUM LOQUITUR DEO HAEC Dicens.

Secundum clementiam divinae gratiae
a te nobis donatae, ausi sumus facere,
quae nobis superiora sunt. Accedimus
itaque cum timore ad mysteria tua san-
cta, o Dominator, te deprecantes, ut si
in aliquibus per humanam fragilitatem
negligentes fuerimus, tu nobis condona,
Domine Deus noster.

RURSUSQUE DICIT QUANDO
SUMPTURUS EST.

Dominator Christe Deus noster, panis
coelestis, esca mundi universi, ego pec-
cavi in coelum et coram te, nec dignus
sum accipere sancta et pura mysteria.
Sed per clementiam tuam et ineffabi-
lem longanimitatem fac me dignum,
ut sine culpa et verecundia possim su-
scipere pretiosum hunc Sanguinem in
remissionem peccatorum et in vitam
aeternam.

ΕΙΤΑ ΜΕΤΑΑΛΜΒΑΝΕΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΙΔΩΣΙ ΤΩ ΚΛΗΡΩ.
ΚΑΙ ΟΤΕ ΤΟΝ ΔΙΣΚΟΝ ΕΗΛΘΗ Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ΛΕΓΕΙ (23)

ΚΥΡΙΕ ΕΥΛΟΓΗΣΟΝ.

ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ.

Υψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρα
νοὺς ὃ θς καὶ ἐπὶ πᾶσαν
τὴν γῆν ἣ δόξα σου.

ΚΑΙ ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΩ (24)

Καὶ ἡ βασιλεία σου διαμένει
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

ΚΑΙ ΤΙΘΕΙΣ Ο ΔΙΑΚΟΝ ΤΟΝ ΔΙΣΚΟΝ ΛΕΓΕΙ (25)

ΚΥΡΙΕ ΕΥΛΟΓΗΣΟΝ.

ΚΑΙ ΛΕΓΕΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ

Εὐλογητὸν τὸ ὄνομα κυ̅
τοῦ θυ̅ ἡμῶν εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ.

ΛΕΓΕΙ ΜΕΤΑΔΙΔΩΝ

Σῶμα ἅγιον τοῦ κυ̅ καὶ θυ̅
καὶ σπ̅ς ἡμῶν ἰω̅ χ̅. τοῖς
πιστοῖς μεταδιδόμενον
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ
εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΛΕΓΕΙ.

Μετὰ φόβου θυ̅ καὶ πιστ̅.

DEINDE IPSE SUMIT ET DISTRIBUIT CLERO.

ET QUANDO ELEVAT DISCUM DIACONUS
DICIT.

BENEDIC DOMINE.

ET SACERDOS

Exaltare super coelos Deus; et in
omnem terram gloria tua.

ET DIACONI DICUNT CUM EO

Et regnum tuum permanet in sae-
cula saeculorum

ET DIACONUS DEPONENS DISCUM AIT

BENEDIC DOMINE.

ET DICIT SACERDOS

Benedictum sit nomen Domini Dei
nostri per omnia saecula.

ET SIGNAT FIDELES.

DICIT DISTRIBUENS

Corpus sanctum Domini et Dei et
Salvatoris nostri Iesu Christi distribui-
tur fidelibus in remissionem peccato-
rum et ad vitam aeternam.

DIACONUS DICIT.

Cum timore Dei et fide...

Ο ΚΑΗΡΟΣ

Πλήρωσον τὸ στόμα μου..

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΕΥΧΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ

Πλήρωσον τὸ στόμα μου..

ΤΗΝΔΕ ΕΥΧΗΝ ΤΟΥ ΘΥΜΙΑΜΑΤ..

Εὐχαριστοῦμεν σοι τῷ
 σ̄ρι τῶν ὅλων θῷ ἐπὶ πᾶ
 σιν ὅς παρέσχου ἡμῖν ἅ
 γαθοῖς. καὶ ἐπὶ τῇ μετα
 λήψει τῶν ἀγίων καὶ ἅ
 χράντων σου μυστηρί
 ων. καὶ προσφέρομέν σοι
 τὸ θυμίαμα τοῦτο. δεό
 μενοι· φύλαξον ἡμᾶς
 ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν
 πτερυγίων σου· καὶ κατα
 ξίωσον ἡμᾶς· καὶ μέχρι
 τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀνα
 πνοῆς· μετασχεῖν τῶν
 ἀγιασμάτων σου εἰς ἅγια
 σμὸν ψυχῶν καὶ σωμά
 των· καὶ εἰς βασιλείας ὁ
 νῶν κληρονομίαν. ὅτι
 σὺ εἶ ὁ ἁγίασμός θς· καὶ σοὶ
 τὴν δόξαν καὶ εὐχαριστ..

ΕἴΤΑ ΛΕΓΕΙ Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ.

Εὐχαριστοῦμεν χ̄ε ὁ θς ἡμῶν

ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΥ ΛΕΓΟΝΤΟΣ.

Ἔτι καὶ ἔτι καὶ διαπαντ

CLERUS

Imple os meum...

SACERDOS PRECATUR POST

Imple os meum..

RECITANS HANC ORATIONEM INCENSI.

Gratias agimus tibi Salvatori omnium
 Deo pro omnibus, quae nobis dedisti, bo-
 nis; et pro participatione sanctorum ac
 venerabilium mysteriorum. Tibique hoc
 incensum obferimus deprecantes: Cu-
 stodi nos sub protectione alarum tua-
 rum. Et dignos nos fac usque ad ex-
 tremum spiritum nostrum communicare
 sanctificationibus tuis, ad purificatio-
 nem animarum et corporum, atque
 ad regni coelorum haereditatem. Quo-
 niam tu es, Deus, sanctificatio; tibique
 gloriam ac gratiarum actiones etc.

DEINDE ARCHIDIACONUS DICIT

Gratias agimus, Christe Deus noster..

ET DICENTE ARCHIDIACONO

Etiam atque etiam et semper...

Ὅπως γενητῇ..

Τῆς παναγίας..

Ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλῃ..

Ut superveniat...

Prorsus sanctissimae...

Nosmetipsos et ad invicem...

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙΝΩΝ ΑΓΓΕΙ.

SACERDOS INCLINATUS DICIT.

Ὁ θεός διὰ πολλήν
καὶ ἄφατον εὐσπλαγ
χνίαν συγκαταβάς
τῇ ἀσθενείᾳ τῶν
δούλων σου· καὶ κα
τασχεῖν ταύτης
τῆς ἐπ' οὐρανόου τρά
πέζης. μὴ κατα
κρίνης ἡμᾶς τοὺς
ἀμαρτωλοὺς ἐπὶ
τῇ μεταλήψει τῶν
ἁχαρνάντων σου
μυστηρίων. ἀλλὰ
φύλαξον ἀγαθὸν ἔν
ἀγιασμῷ· ἵνα ἅξι
οὖς γενόμενοι τοῦ
παναγίου πνεύματος· εὐ
ρωμεν μέρος καὶ
κληρονομίαν μετὰ πάν
των τῶν ἁγίων
τῶν ἀπ' αἰῶνος, σοὶ
εὐχαρεστησάντων
ἐν τῷ φωτὶ τοῦ
προσώπου σου. διὰ
τῶν δικαιοπραγιῶν
τοῦ μονογενοῦς
σου υἱοῦ καὶ
θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ.

Deus, qui per multam atque ineffabi
lem misericordiam compatiens es infir
mitati servorum tuorum, adeo ut etiam
participent de sancta supercoelestique
hac mensa, ne venias in iudicium con
tra nos peccatores ob participatio
nem venerabilium mysteriorum tuorum.

Sed custodi in sanctimonia, o benigne,
ut digni effecti per Spiritum sanctum
tuum inveniamus partem et sortem cum
sanctis omnibus, qui tibi a saeculo pla
cuerunt in lumine vultus tui, per mi
serationes Unigeniti Filii tui, qui est
dominus et Deus et Salvator noster,
Iesus Christus.

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ ΛΕΓΩΝ.

Ὅτι ἡυλόγηται καὶ ἡγίασται καὶ
 δεδόξασται τὸ πάντιμον καὶ
 μεγαλοπρεπὲς ἅγιον ὄνομά
 σου τοῦ πρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ
 ἁγίου πν̄ς. νῦν καὶ ἀεῖ..

Ο ΛΑΟΣ. Ἀμήν
 Ο ΙΕΡΕΥΣ Εἰρήνην πᾶσιν
 Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝ. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν

ATQUE ELEVATA VOCE DICIT.

Quoniam benedictum, et sanctifica-
 tum et glorificatum est nomen san-
 ctum venerandum ac magnificentissi-
 mum tuum, Patris et Filii et Spiritus
 sancti, nunc et semper...

POPULUS Amen.
 SACERDOS Pax omnibus.
 ARCHIDIACONUS Capita nostra...

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙΝΑΣ ΛΕΓΕΙ

ⲟ ⲟ ⲟ
 ⲟ ⲟ ⲟ

Ὁ θς̄ ὁ μέγας καὶ θαυ-
 μαστός· ἐπίδε ἐ-
 πὶ τοὺς δούλους
 σου. ὅτι σοὶ τοὺς ἁ-
 γένους ἐκλίνω
 μεν. καὶ ἔκτεινο-
 τὴν χεῖρα σου τῇ-
 κραταιᾷ. τὴν
 πλήρη ἐυλογιῶν.
 καὶ ἐυλόγησον
 τὸν λαόν σου. καὶ
 διαφύλαξον τὴν
 κληρονομίαν
 σου· ἵνα ἀεὶ καὶ
 διαπαντὸς δοξά-
 ζωμεν, σὲ τὸν μὶ-
 νον ζῶντα καὶ
 ἀληθινὸν θν̄
 ἡμῶν. τὴν ἀγί-
 αν καὶ ὁμοούσι-
 ον τριάδα πατ̄ρ καὶ
 υἱὸν καὶ ἅγιον πν̄α·

SACERDOS INCLINATUS DICIT

Deus magnus et mirabilis, respice ad
 servos tuos, dum ante te inclinamus
 capita nostra. Et extende manum tuam
 potentem et plenam benedictionibus;
 ac benedic populum tuum. Et custodi
 haereditatem tuam, ut semper et ubi-
 que glorificemus te, unum vivum et
 verum Deum nostrum, scilicet sanctam
 et consubstantiallem Trinitatem, Patrem
 et Filium et Spiritum sanctum.

ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΕΙ ΛΕΓΩΝ.

Σοὶ γὰρ πρέπει καὶ ἐπ' ὀφείλεται
παρὰ πάντων ἡμῶν πᾶσα δοξο-
λογία· τημὴ· προσκύνησις
καὶ εὐχαριστία· τῷ πατρὶ καὶ τῷ

Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ.

Ἐν εἰρήνῃ χυ ψάλλομεν·

EITAE O IEPEYΣ EYXETAI THNΔE EHH
TOY ΘYMIAMATOΣ EYXHN.

υ υ υ
υ υ υ
υ υ υ

Ἡύφραναις ἡμᾶς ὁ θεός.
τῇ ἐν σοὶ ἐνώσει· καὶ σοὶ
προσφέρομεν θυμιάματα
χαριστήριον καρπῶν χει-
λέων· ὁμολογοῦντες τὴν
χάριν σου· ἀναβήτω
ὁ δὲ προσ σε ὁ θεός· καὶ μὴ κατα-
βήτω διάκηνος. ἀλλὰ
χάρισαι καὶ ἡμῖν. τῆς ἐν
ωδιδίας τοῦ παναγίου σου
πνεύματος· μύρον ἄχραντον
καὶ ἀναφέρετον. πλήρω-
σον τὸ στόμα ἡμῶν ἀι-
νέσεως. καὶ τὰ χεῖλη ἀ-
γαλλιάσεως, καὶ τὴν καρ-
δίαν χαρᾶς καὶ εὐφρο-
σύνης· ἐν χῳ ὡ τῳ
κῳ ἡμῶν μεθ'.

ΚΑΙ ΛΕΓΕΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ.

Ἐτι ἐκτενῶς τοῦ κυ δ..
ὑπὲρ τοῦ ἐισαχουσθ..
τῆς παναγίας καὶ εὐλ..

ET ELATA VOCE DICIT

Te enim decet et tibi debetur ab
omnibus nobis glorificatio, honor, ado-
ratio et actio gratiarum Patri et...

ARCHIDIACONUS

In pace Christi psallimus.

DEINDE SACERDOS DICIT HANC ORATIONEM
SUPER INCENSUM

Laetificasti nos, Deus, in unione tua,
et tibi obferimus incensum, actionem
gratiarum e fructu labiorum confiten-
tes gratiam tuam. Ascendat itaque ad
te, Deus, neque descendat in vacuum;
sed etiam nobis concede odoris san-
ctissimi Spiritus unguentum sacrosan-
ctum et manens. Reple os nostrum lau-
datione, et labia exultatione, et cor
nostrum gaudio atque laetitia in Chri-
sto Iesu Domino nostro cum...

ATQUE AD DIACONOS DICIT

Etiam extense Domino oremus
Ut exaudiamur..
Sanctissimae et benedictae...

KAI EYXETAI EIS TON IEPEON.

Επάκουσον ἡμῶν ὁ θε̄ς, ὁ σῆρ ἡ
μῶν. ἡ ἐλπίς πάντων τῶν πε
ράτων τῆς γῆς. καὶ ἰλεως· ἰλε
ως· ἰλεως γενοῦ ταῖς ἀμαρτίαις
ἡμῶν· ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποίθαμεν.
καὶ πρὸς σὲ καταφεύγομεν. καὶ
σοι τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ
πρὶ καὶ ὑἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνι. νῦν

EYXH AEFOMENH META THN METAANHTIN.

Ἐδωκας δέσποτα τὸν ἅγι
ασμόν. ἐν τῇ μετουσίᾳ·
τοῦ παναγίου σώματος
καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ
ω χ̄υ· δὸς ἡμῖν καὶ τὴν
χάριν τοῦ πν̄ς σου τοῦ ἁ
γαθοῦ. καὶ φύλαξον ἡμᾶς
ἀμώμους ἐν τῇ πίστει·
καὶ ὁδηγήσον ἡμᾶς· εἰς
τελείαν ὑιοθεσίαν. καὶ εἰς
ἀπολύτρωσιν· καὶ εἰς τὰς
μελλούσας αἰωνίους ἀπο
λαύσεις· σὺ γὰρ εἶ ὁ ἅγια
σμός. καὶ ὁ φωτισμός ἡ
μῶν ὁ θε̄ς. καὶ ὁ μονογε
νής σου υἱ̄ς καὶ τὸ πανάγιον..

ALIA PHSEHOMENH EN TQ DIAKONIKQ.

Ἐκ οὐνάμεως εἰς οὐ
ναμιν πορευόμενοι
καὶ πάσαν τὴν ἐν τῷ
ναῶ σου πληρώσαντες

ET UNUS E SACERDOTIBUS ORAT

Exaudi nos, Deus salvator noster, spes
omnium finium terrae; et sis propitius,
sis propitius, sis propitius peccatis no-
stris; in te enim confidimus, atque ad te
confugimus, et tibi glorificationem ele-
vamus, Patri et Filio et sancto Spi-
ritui, nunc...

ORATIO POST COMUNIONEM DICENDA

Dedisti, Domine, sanctificationem in
participatione sanctissimi corporis et
pretiosi sanguinis Iesu Christi. Dona
nobis gratiam quoque boni Spiritus
sancti tui. Et custodi nos immacula-
tos in fide. Et dirige nos ad perfectam
adoptionem filiorum, atque ad redem-
ptionem, atque ad futuras aeternas de-
licias. Tu enim es Deus sanctificatio et
illuminatio nostra, et Unigenitus Filius
tuus, et sanctissimus...

ALIA ORATIO DICENDA IN DIACONICO.

Ascensuri nos de virtute in virtu-
tem, et hac omni absoluta in tem-
plo tuo liturgia, nunc quoque depre-
camur te, Domine Deus noster, ut

λειτουργίαν. καὶ νῦν
 δεόμεθα, σου. $\overline{\kappa\epsilon}$ δ $\overline{\theta\varsigma}$ ἡ
 μῶν· τελείας φιλαν
 θρωπίας· ἀξίωσον ἡ
 μᾶς· $\dagger\dagger$ ὁρθοτόμησον ἡ
 μῶν τὴν ὁδόν· $\dagger\dagger$ ῥιζω
 σον ἡμᾶς ἐν τῷ φόβῳ
 σου· $\dagger\dagger$ τοὺς πάντας ἐλέ
 ησον· $\dagger\dagger$ καὶ τῆς ἐπουρα
 νίου βασιλείας ἀξιούς
 ἀνάδειξον· $\dagger\dagger$ ἐν $\chi\overline{\omega}$

Ο ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ

Ἐν εἰρήνῃ $\chi\overline{\omega}$ φυλαχθ..

ΕΥΧΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

$\overline{\omega\omega\omega}$
 $\overline{\omega\omega\omega}$
 $\overline{\omega\omega\omega}$
 Ἡυλόγηται δ $\overline{\theta\varsigma}$. δ $\overline{\epsilon\upsilon\lambda\omicron}$
 γῶν καὶ ἀγιαζῶν. καὶ
 σκέπων· καὶ εἰρηνεύ
 ων· καὶ διαφυλάτ
 των τὴν ζωὴν πάν
 των ἡμῶν· διὰ τῆς
 μεταλήψεως τῶν ἀγί
 ων καὶ ἀχράντων καὶ
 ζωοποιῶν αὐτοῦ $\mu\upsilon$
 στηρίων ὧν μεταλαβεῖν
 ἠξιώθημεν πάντοτε
 νῦν καὶ ἄρτι καὶ εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων· -

ΕΥΧΗ ΑΠΟΛΥΤΙΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΞΕΩΣ.

$\overline{\omega\omega\omega}$
 $\overline{\omega\omega\omega}$
 $\overline{\omega\omega\omega}$
 Τί ἀνταμειψώμεθα· σε $\theta\epsilon$
 αρχικώτατε λόγε· ὑπὲρ ἀρ
 χίου $\overline{\pi\rho\varsigma}$. ἡ ποίαν ἀντίδο

compleas clementiam tuam. Dignos fac
 \dagger nos. Rectam fac \dagger viam nostram.
 Fortifica nos \dagger in sancto timore tuo.
 Omnium \dagger miserere, atque supercoe
 lestis regni ostende \dagger dignos fieri in
 Christo.

ARCHIDIACONUS

In pace Christi custodiamur.

ORATIO ULTIMA

Benedicatur Deus, qui benedicit et
 sanctificat, et protegit, et pacem conce
 dit, et custodit vitam omnium nostrum
 per participationem horum, quae sancta
 ac immaculata et vivificantia sunt, my
 steriorum eius; quaeque digni effecti
 sumus suscipere. Et sit ubique et nunc
 et semper in saecula saeculorum...

ORATIONES IN DEMISSIONE CONGREGATIONIS

Quid retribuemus tibi, Deus, primum
 omnium principium, Verbum superni
 Patris ab initio? Aut qualis erit dono-

σιν σοὶ προσόισωμεν· τῷ
 δοτῇρι πάσης ἀγιστείας·
 ἡ γὰρ σῇ εἰς ἡμᾶς γεγονύ
 ια· ἄρθεγκτος κηδεμο
 νία, πᾶσαν δόσιν καὶ πᾶν
 δώρημα γενηρὸν ὑπερ
 βέβηκε, πάλαι γὰρ ἐκ σατα
 νικῆς βασκανίας κατολι
 στήσαντας· καὶ θανάτω
 καὶ φθορᾷ εἰς πραχθέντας
 μὴ παρ' ἰδῶν· εὐδοκία
 τοῦ ὑπερφατούς σου γεν
 νήτορος· σῶμα ἔμψυχον.
 ἔκ τῆς παναμώμου καὶ
 πανεντίμου κόρης· τῆς
 αἰιπαρθένου καὶ ὄντως
 θεοτόκου μαρίας. ἀσπύτως
 ἐστολίσω· καὶ ἐξ αὐτῆς
 προελθὼν νόμω καὶ οὐ
 νόμω φύσεως· διπτὴν
 φύσιν ἔχων ἐνιαίαν δὲ
 τὴν ὑπόστασιν ἡμῖν
 τοῖς ἀντοῖς συναναστρέ
 φης· καὶ τῷ εἰκρίῳ πρὸς
 ἡλώθῃς καὶ θάνατον ἐ
 κούσιον ὑπέστης τὴν
 παρακοὴν ἐκριζώσας· καὶ
 θάνατον καταργήσας. καὶ
 ἀνάστασιν· θεσμοθετήσας
 δοῦς ἡμῖν ἐνταύθα τοῦ
 των ἀραβῶνα τὴν με
 τουσίαν τοῦ ἀχράντου
 σου σώματος· καὶ τοῦ τι
 μίου σου αίματος. ὃν
 καὶ νῦν μετασχόντας
 μὴ καταπλέξης ἡμᾶς

rum redditio nostra obferenda datori
 totius sanctimoniae? Ineffabilis enim
 providentia tua erga nos exhibita omne
 donum ac terrestre datum praececellit.

Nam olim nos ob satanicam invidiam
 delapsos, atque ad mortem et perditio
 nem adductos haud despiciens, per bene
 placitum genitoris tui ineffabilis, assum
 pto corpore ex immaculata ac prorsus
 veneranda puella semper virgine Maria
 vere Deipara, sine semine missus fuisti.
 Atque ab ea natus lege at extra legem
 naturae, duplicem obtinens naturam,
 unicam vero hypostasim, conversatus
 es nobiscum hominibus. Tu radicitus
 extirpata culpa, affixus fuisti ligno, mor
 temque voluntariam pertulisti.

Morte quoque peccati destructa, re
 surrectione vero constituta, tu es qui
 etiam donasti nobis modo arrham be
 neficiorum huiusmodi, in participatione
 sacrosancti Corporis et pretiosi Sangu
 inis tui.

Hisque perceptis, ne exuras nos igne
 ardenti magnificentiae tuae; verumta

τῷ καυστικῷ πυρὶ τῆς
 μεγαλειότητός σου· ἀλλὰ
 ἀνάλωσον ἡμῶν τὰς
 ἐυθύνας· τῇ καθαρτι
 καὶ φλογῇ τῆς θεότητός
 σου· ἀναψὼν ἡμῶν τὰς
 λαμπάδας τῆς πίστεως·
 τῇ ἀίγλῃ τῆς σῆς ὑπὲρ
 φώτους· ἐλλαμψεως· ἵ
 να ὧς ἔτοιμοι συνεισεῖλ
 θόντες, σοὶ εἰς τὸν νυμ
 φῶνα σου τῶν ἐπουρα
 νίων μετασχῶμεν κα
 κεῖσε τῶν ἀχράντων
 σου μυστηρίων· καθαρὸ
 τερον· καὶ τρανότερον·
 σὺ γὰρ εἶ ὁ χωρηγὸς τῶν
 ἀφθάρτων ἀγαθῶν· καὶ
 σοὶ ἀένναον ἑυχα
 ριστίαν προσφέρομεν
 σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου π

men poenas nostras redime per puri-
 ficantem flammam divinitatis tuae. Tu
 accende lampadas fidei nostrae lumine
 superius irradiantis tuae illustrationis;
 ita ut bene parati ingredientes tecum ad
 nuptias tuas, et ibi gaudeamus quoque
 in coelestibus venerandisque mysteriis
 tuis, ratione puriore ac modo usque
 clariore. Tu enim es, qui donas bona
 incorruptibilia, tibi perennem gra-
 tiarum actionem reddimus cum Patre
 sine principio...

ΑΛΛΗ

ALIA

υ υ υ
 υ υ υ

Μεσότηα θῷ καὶ ἀνῶν χε
 ὁ θς ἡμῶν· πλαστοουργε
 καὶ κτίσता καὶ κενουρ
 γε τῆς ἡμετέρας φύσε
 ως ὁ σπείσας ὑπὲρ ἡμῶν
 ἐπὶ στρω τῷ ζωαρχι
 κῷ καὶ σπῖον αἷμα σου.
 καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀρ
 χήφωτον πρᾶ καταλ
 λαγὴν ἡμῶν ποιησάμε
 νος ὁ δῆσας τὸν ἰσχυρὸν
 καὶ δι' ἀρπάσας τὰς ἀπ' αἰ

Mediator Dei et hominum, Christe
 Deus noster, tu es, qui nos creasti atque
 plasmasti, qui renovasti naturam no-
 stram, qui in foedus pro nobis dedi-
 disti salutarem sanguinem tuum in
 cruce, unde est principium vitae. Tu
 conciliationem nostram peregisti cum
 Patre principe totius claritatis. Tu al-
 ligasti inimicum fortem, et eripuisti
 animas a saeculis in captivitate sub
 fortiori potentia detentas. Tu mortis
 tenebras tristes atque infaustas profl-

ὦνος πεπεδημένας
 ψυχάς· τῷ ὑπὲρἔχον
 τι τῆς δυνάμεως· ὁ τὸν
 ἀμειδῆ, καὶ δυσήμονα
 τοῦ θανάτου ζόφον δι
 ἀσκαιδάσας. καὶ τὸ φῶς
 ἡμῖν ἀνατείλας· τῆς σῆς ἀ
 ναστάσεως· τί, σοὶ τῷ λό
 γῳ προσοίσωμεν· ἀλλ' ἢ
 λόγον χειλέων καρπῶν
 εὐχαριστήριον. σοὶ πανη
 γυρίζομεν δέσποτα·
 πρὸς σὲ ἐπειγόμεθα τῆς
 σῆς μετέξεως· ἐξιέμε
 θα· ἐνόικησον ἐν ἡμῖν
 ἀγαθὸν· καὶ ἐμπεριπάτη
 σον· καὶ μονὴν παρ' ἡ
 μῖν ποιήσον· τὸν κόσμον σου
 ἐιρήνευσον· τὴν ἐκ
 κλησίαν σου στήριξον·
 κράτος κατ' ἐχθρῶν τῷ
 βασιλεῖ ἡμῶν δώρησαι·
 ἀπέλασον ἀφ' ἡμῶν· πά
 τα πειρασμὸν· καὶ πᾶσαν πε
 ρίστασιν· ἵνα ἐν σοὶ τῷ ποι
 ητῇ ἡμῶν εὐφραινόμενοι
 καὶ ἐν σοὶ τῷ βασιλεῖ ἡμῶν
 ἀγαλλόμενοι. δοξάσωμεν
 σὲ τὸν ἀπάντων ἀγαθῶν
 δοτῆρα καὶ αἷτιον. σὺν τῷ
 ἀνάρχῳ σου πρὶ καὶ τῷ πα
 ναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποι
 ῷ σου πνι·: —

gasti, nobisque lucere fecisti lumen re
 surrectionis tuae.

Quid ergo ratione nostra tibi retri
 buere possumus? nisi fructum labiorum
 in gratiarum actionibus? Te lauda
 mus, o dominator. Ad te nos adiungere
 impellimur, tibi que nos totos coniugi
 mur. In nobis tu habita, o clemens; at
 que omni ex parte incedens, nobis domi
 neris, mansionemque apud nos facias.

Dona mundo tuo pacem; ecclesiam
 tuam confirma; imperatori nostro da
 potentiam adversus hostes. Repelle a
 nobis tentationem omnem atque infor
 tunium; ita ut in te creatore nostro
 laetantes atque in te rege nostro exul
 tantes, glorificemus te datorem et cau
 sam bonorum omnium cum Patre, qui
 est sine principio, et sanctissimo ac
 benignissimo Spiritu sancto tuo vivi
 ficante...

Ἄφατος ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη σου
 κε· ἄπειρον τὸ πέλαγος τῆς
 σῆς ἀγαθότητος· ἐπειδὴ
 γὰρ ἀπεστράφημέν σε τὸ
 ἐυεργέτην. οὐκ ᾔνεγ
 κας τῶν ποθομένων
 τὴν στέρησιν· ἀλλ' ἐξα
 πέστειλας τὸν μονογε
 νῆ σου υἱὸν εἰς τὸν κό
 σμον πρέσβιν. παρακα
 λοῦντα εἰρήνην· ὅς, τῇ
 ἐκχύσει τοῦ ἰδίου αἵμα
 τος, τὰς πρὸς σέ τὸν δε
 σπότην καταλλαγὰς ἡ
 μῖν ἐποίησατο. ἐνώ
 θεijs ἐαυτῷ τε καὶ σοι.
 τῇ μεθέξει καὶ μετου
 σίας τοῦ παναγίου αὐτοῦ
 σώματος· καὶ τοῦ τιμί
 ου αἵματος· καὶ νῦν.
 δεόμεθά σου δέσποτα·
 μὴ παραδῶς αἰωνίῳ
 πυρὶ τὰς σάρκας τὰς ἐ
 νωῦνίσας σοι· μὴ οὖν
 ἀρρήξεijs τὴν ἔνωσιν.
 ἀλλ' ἐυδόκησον τελεί
 αν γενέσθαι τὴν σύγ
 κρασιν· ἐνταῦθα μὲν.
 διὰ βίου καὶ θεωρίας·
 καὶ ἀρίστης πολιτείας·
 ἐκεῖ δὲ, λυθέντων
 τῶν ἐσόπτρων, τῇ αὐ
 τοπτοθείᾳ τῆς δόξης
 σου. ἐν αὐτῷ τῷ μο
 νογενεῖ σου υἱῷ·

Ineffabilis est, Domine, amor tuus
 erga nos: immensum est pelagus boni-
 tatis tuae. Cum enim recesserimus a
 te benefactore nostro, non sustinuisti
 carere iis, quos dilexeras; verumta-
 mem misisti unigenitum Filium tuum
 in mundum intercessorem, sicut pacis
 advocatum; quique per effusionem san-
 guinis sui, tecum, o dominator, pepi-
 git foedus pro nobis, cum esset et te-
 cum et nobiscum coniunctus per unio-
 nem et communicationem sanctissimi sui
 Corporis et Sanguinis pretiosi.

Nunc deprecamur te, Domine, ne tra-
 das igni aeterno carnes, quae tecum
 coniunctae sunt. Ne rumpas hanc unio-
 nem; sed dignare, ut coniunctio perfecta
 fiat, in hac vita quidem per agendi ra-
 tionem ac mentis cogitationem, nec non
 per optimum virtutum exercitium; in
 alia vero vita, remotis speculis, per vi-
 sionem veram gloriae tuae in ipso uni-
 genito Filio tuo.

μεθ' οὗ ἐυλογητὸς εἶ
καὶ δεδοξασμένος σὺν
τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ
καὶ ζωοποιῷ σου πνι νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶ
νας τῶν αἰώνων ἀμήν·

Cum quo benedictus et glorificatus
es tu, una simul ac sanctissimo et be-
nigno et vivifico Spiritu tuo, nunc et
semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΑΑΛΗ

ALIA ORATIO

Δέσποτα· ἤ. ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ τὸ

Dominator Christe Deus noster...

PARERGON LITURGICUM.

Pretiosum volumen (*in rotulo*) Missae Antiochenae, ut vidi-
mus, mutilum est tum in principio tum in fine. Quae in fine
prolixae preces recitandae exscribuntur, videntur quasi privata
gratiarum actio peragenda ab eo, qui sanctum compleverit sacri-
ficiū. Quae vero erant sub initio, fortasse tantummodo profes-
sionem fidei respiciebant; nam postea adnotatur missae principium
ΤΑΞΙΣ ΣΥΝΑΞΕΩΣ. Nil tamen vetat haberi prius potuisse rem magni
momenti; nempe eam liturgiae praeviam partem, quae Πρόθεσις (*Pro-
thesis, Praepositio*), sive Προσκομιδὴ (*Oblatio, Obfertorium*), quasi
advectio materiei sacrificii solet appellari. Textus vetusti huius
Protheseos desunt; et tantummodo precem Oblationis finalem
habent plurimi codices. Huiusmodi materiae praeparatio atque
intentionis faciendae ad sacrificium videbatur vel magna ex parte
arbitrio sacrificantis permissa, utpote privatim agentis.

Dum lamentanda sit hac in re membranae Antiochenae defi-
cientia, gaudemus modo novum rei documentum, etsi longe minoris

pretii, nobis codices Cryptenses (1) investigantibus, ad manus venisse; proinde nec abs re erit, neque ingratum hoc eruditibus cultoribus sacrarum rerum obferre. Illic norma est, qua utitur sacerdos in praeparatione missae a Nicolao patriarcha Constantinopoleos tradita. De ea iam aliqua diximus (*Lettere Calabresi* n. xiii etc.), et alia quoque recurrent dicenda. Textum reperimus in codice Cryptaeferatae unica in pagella, quae fato malo in eadem scriptionis parte alii folio fuerat adglutinata; ideoque multa verba lectu difficilia sunt, ac multa omnino periire. Attamen accurate inquirentes, aliquot verbis seu litteris suppletis, habemus textum quasi continuum, aut saltem perspicue referentem quicquid in his caeremoniis praevis acturus sit sacerdos. Deficit textus cum membrana ut vides. Vides quoque inter uncinos clausa ea verba, quae supplenda duximus, quaeque ab aliis fortasse poterunt meliori modo suppleri. Interèa en documentum, unde comparatio cum aliis textibus potest institui.

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

DOMNI NICOLAI

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLEOS

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΩΣ ΟΦΕΙΛΕΙ ΠΟΙΕΙΝ ΙΕΡΕΑ

DE RATIONE, QUA SACERDOS FACERE DEBET

ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΝ.

OBLATIONEM.

(Αρά)μενος πρώτην προσφοράν τῶν τετάρ-
των (ἐν ᾗ ποιεῖν ὀφείλει σταυρὸν ὁ μέλ-
λων προσκομίζειν, (σπραγίζει) διὰ τὴν λόγ-

Suscipiens primam oblationem e qua-
tuor, in qua debet crucem facere, qui
acturus est obfertorium, obsignat lan-

(1) Rocchi, in elencho *Codices Cryptenses* 1883, pag. 260 haec ad rem habet de hoc codice F. B. VIII. « fol. 145 venit initium sanctae liturgiae, scilicet obfertorium. Recitato titulo adiungit: « Ritus hic in quo praeter Deiparam etc. nulla alia sanctorum nomina excipiuntur, quibus recentiores Liturgiae scatere coeperunt, suadet se illis vetustiore esse, facile propterea tribuendum censeo Nicolao Mystico, qui cum laude (v. *Henschen. t. III maii ad d. XV*) patriarcham gessit ann. 895-925. Fragmentum hoc acceptum referimus D. I. Cozza abbat, qui aliquot abhinc annis disiecto folio glutinato detexit ».

χην ἐπάνω τὸν (σταυρὸν π)οιῶν λέγων τὸν στίχον.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ (καὶ σωτῆρος ἡμῶν) Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ τυθέντος ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. Ἀμήν.

Πηγνύει τῇ λόγχῃ καὶ ἐνβάλλει τὴν πρώτην σφραγίδα ἥτε τετράγωνον ἥτε στρογγύλην καὶ λέγει) τὸ ῥῆμα τοῦτο.

Θύεται ὁ ἄμνος τοῦ θεοῦ, ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου †.

Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν προσφορὰν) ὀφείλει ἄρειν ἄλλην σφραγίδα μικρὰν καὶ λέγειν)

Πρόσδεξαι, κύριε, αὐτὰς τῇ πρεσβείᾳ τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρένου Μαρίας - Εἰς ἱλασμόν του.. πρόσδεξαι αὐτό †.

Πρὸς δὲ τὴν τρίτην.

Πρόσδεξαι ταύτην, κύριε, τὴν θυσίαν τῇ πρεσβείᾳ τῶν ἐπουρανίων (ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ τῶν οὐρανίων ταγμάτων. - Εἰς ἱλασμόν τοῦ προσενέγκαντος..

Πρὸς δὲ τὴν τετάρτην.

Πρόσδεξαι, κύριε, τὴν θυσίαν ταύτην πρεσβείᾳ (τῶν ἐνδόξων) καὶ πανευφήμων ἀποστόλων· τῶν ἁγίων προφητῶν· τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν· καὶ τοῦ ἁγίου τούτου... ὃς τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν· καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Εἰς ἱλασμόν τοῦ Δεῖνος· τοῦ προσέγκαντος (ἄρτον καὶ οἶνον) τοῦτο.

(Εἰ) εχει (ἄλλο) λέγει.

Εἰσάκουσον ἐπι(εικής) καὶ πρόσδεξαι, κύριε, τὴν θυσίαν ταύτην εἰς ἱλασμόν τοῦ προσέγκαντος(... τῶν ἀφιερωσάντων.. Πρόσδεξαι κύριε καὶ ταύτην τὴν θυσίαν....

cea, faciens desuper crucem, dicens hunc versum:

In nomine Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, qui sacrificatus est pro mundi vita. Amen.

Lancea infigit atque immittit primam particulam, signatam, sive quadratam sive rotundam, et dicit haec verba:

Sacrificatur Agnus Dei et Filius Patris, qui tollit peccatum mundi †.

Ad secundam vero oblationem oportet suscipere aliam parvam particulam signatam, et dicere:

Suscipe has, Domine, per intercessionem superbenedictae reginae nostrae Deiparae semperque virginis Mariae. Ad propitiationem.. N.. hoc suscipe.

Ad tertiam vero oblationem.

Suscipe, Domine, hoc sacrificium per intercessionem supercoelestium principum Michaelis et Gabrielis et coelestium ordinum - Ad propitiationem obferentis...

Ad quartam vero.

Suscipe, Domine, sacrificium istud per intercessionem gloriosorum ac celebrium apostolorum, sanctorum prophetarum, sanctorum hierarcharum et Sancti huius... de quo memoriam agimus, et omnium sanctorum. - Ad propitiationem illius qui obtulit (panem et vinum?) hoc

Si aliud habet dicit:

Exaudi benigne, et suscipe, Domine, hoc sacrificium ad propitiationem obferentis. et eorum qui sancte obtulerunt. Suscipe Domine et hoc sacrificium...

AD LITURGIAM ANTIOCHENAM

NOTULAE

(ut in Monito pag. 36).

خصوصية الطبيعة البشرية من غير ان يلحقه
بذلك قلة لذلك . فهذا ليس هو ابنين ولا ذا
شخصين ولا ذا قنومين لا بل هو ذو طبيعتين
ذو جوهرين موحدتين بالقنوم ومميزين على
حسب ما في المعقول فقط وفي كيفيته وفعليه
وحديه ومشيته اذ كان القنوم المركب واحداً
وكان الشخص الذي اليه ارتقاء الطبيعتين
والخاصيتين الطبيعتين واحداً ولست اوتي
الذين لا يدينون بذلك بل احازهم

واومن بانبعث الموتى اجمعين وبالدين
العاقل وبالمجازاة لكل احدٍ عن الاعمال
ومع هذه فاقبل سنن بيعة الله المقدسة
سنن السيد والسنن الرسولية والابوية والمجامعة
قبولاً ارتودكسياً برياً من شوائب العيوب

فكل بدعة بعد له من الصعود الالهي
صعود ربنا يسوع المسيح واستوائه في السما
التي لم يخل منها وحتى اتيانه الثاني اذا اجمع ان
ياقي ليدن الاحياء والاموات فاننا احاز اصحاب

..... (1) proprietas naturae humanae, quin propterea afficiat eum aliqua deminutio. Ideoque ipse non est duo filii, neque possessor duarum personarum, neque possessor duarum hypostaseon, sed est possessor duarum naturarum, possessor duarum substantiarum unitarum in hypostasi et distinctarum secundum quod est in intellectu tantummodo et in duabus qualitatibus eius et in duabus operationibus eius, et duobus terminis eius et duabus voluntatibus eius; cum hypostasis composita una sit et una sit persona cui est elevatio earum duarum naturarum et duarum proprietatum naturalium. Et non convenio cum illis qui non iudicent ita, sed anathematizo eos.

Et credo in resurrectionem omnium mortuorum, et in iudicium iustum et in retributionem unicuique secundum opera faciendam.

Et cum his recipio leges Ecclesiae sanctae Dei, leges Domini et leges Apostolicas, leges Patrum et conciliares, receptione orthodoxa immuni a maculis vitiorum.

Auctores autem quarumcunque haeresum, quas Deus avertat, post divinam ascensionem, ascensionem nempe Domini Nostri Iesu Christi et *insessionem* eius in caelo, ex quibus aliquae non desunt, et usque ad secundum eiusdem adventum, quando venerit iudicare vivos et

تلك البدع وافارق مصافهم مثل مسيحي قويم
رايه وابن الله بالنعمة ✠

هاهنا يشير الى الارشيدياقن
ثم ينتصب فيقول راسماً على القرايين الالهية
(يلحق بالذي قبله)
(لا حاجة الى المجرمة)

وتذكر الذين تريد ان تذكرهم ممن هم
في الحياة العاجلة
هاهنا ثم تقول

تفسير هذا السلام . افرحي ايتها النعم
عليها الرب معك لمباركة انت في النساء ولبارك
ثمرة بطنك بايتها الله ✠
يقال ثلث مرات

هذا السلام الالهي خارج عن الكلام
الذي قبله ومتميز عما بعده وانما قيل هاهنا على
سبيل الاعظام للسيدة قبل ذكرها الاتي
فيما بعد ✠

الذي يجب عنده الاقليريقوسيون فقط ✠
امين ✠

وتذكر من بعد اوليك الذين تريد من
الارثودكسين .

mortuos, anathematizo et ab eorundem consortio me separo, ut christianus rectae fidei et filius Dei per gratiam.

(2) (3) (4) (5) *Notulas numericas ordinales arabicas his in locis habet membrana, quae indicant seriem precum.*

(6) Hic innuit archidiacono.

(7) Deinde surgit et dicit signans super oblata divina:

(8) (Coniungitur cum antecedenti).

(9) (Nihil opus est thuribulo).

(10) Et memoriam facies eorum, quorum volueris memoriam facere, ex illis qui in vita mortali sunt.

(11) Hic deinde dices:

(12) Versio istius salutationis: *Lae-
tare, gratià donata, Dominus tecum, be-
nedicta tu in mulieribus, et benedictus
fructus ventris tui, per gratiam Dei.*

(13) Dicitur tribus vicibus.

Ista salutatio divina est extranea ser-
moni antecedenti et distincta a subse-
quenti. Verumtamen dicitur hic ad ho-
norandam Dominam, ante eius comme-
morationem quae sequitur.

(14) Huius membranae loci specimen
photographicum hic vides *Monito* prae-
missum.

(15) Cui clerici tantummodo respon-
dent:

Amen.

(16) Deinde memoriam facies eorum,
quos volueris, ex orthodoxis.

يجيئون اعني الاقليروس والشعب اذ
يتدي بهم الكاهن قائلا ابانا الذي في

(17) Respondent, nempe clerus et populus, quando sacerdos ea incipit dicendo: *Pater noster qui es in*

فيرسم الكاهن على القربان الذي يريد
ان يرفعه فيعليه ويقول فيما بينه وبين نفسه

(18) Et signat sacerdos super illam hostiam, quam voluerit elevare, et elevat eam dicens intra se :

ثم يكسر الكاهن الارطن فيمسك يمينه
النصف ويسراه النصف فيصبغ القسم الذي
يميناه في الكاس قائلا ١٢

(19) Deinde frangit sacerdos panem (ἄρτον), et accipit mediam partem eius dextera et mediam partem sinistra, et intingit partem, quae est in dextera in calice, dicens :

ويرسم القسم الذي بيده اليسرى ثم يمسك
القسمين مبدلاً فيرسم النصف الاخر ثم يجمع
القسمين ويصبغ الطرفين منهما الاخرين في
الكاس ويرسم الارطوس قائل على كل صبغة
كلمة التوحيد ثم يبداء حينئذ بالتفصيل وقبل كل
المذكور اخيراً يعطي في كل كاس نصيباً مفرداً
اي جوهرة واحدة قائلاً

Et signat partem, quae est in manu sua sinistra, deinde accipit ambas partes commutando eas, signat aliam mediam partem, deinde coniungit ambas partes et intingit ultimas extremitates earum in calice et signat panes (ἄρτους), dicens in unaquaque immersione verbum *Unionis*. Deinde incipit divisionem; antea haec omnia peragit, tandem ponit in unoquoque calice portionem separatam, nempe particulam unam, dicens :

ثم يصنع انصباء مضعفة اي جوهرتين لكل
واحد من الكهنة ويصبغ ذلك في الكاس ومن
بعد استتمام الشمامسة قول التمجيد وقولهم بارك
ايها السيد يقول الكاهن

(20) Deinde facit portiones duplas, nempe duas particulas pro singulis sacerdotibus et intingit in calice, et postquam ministri persolverint *Gloria et Benedictio, Domine*, Sacerdos dicit :

ثم يسأل الكاهن العذرة فيناجي الله فيما
بينه وبين نفسه فيها قائلاً هكذا ١٣

(21) Deinde sacerdos petit veniam, et supplicat Deum intra se dicens ita :

ثم يقول ايضاً اذا اراد ان يتقرب

(22) Deinde, quando voluerit communionem sumere, dicit rursus :

ثم يتقرب ويقرب الاقليروس فاذا رفع

(23) Deinde communicat semetipsum et clerum, et quando diaconus elevat di-

الشماس الدسقن ليقرب الشعب قال ايها السيد
بارك فيقول الكاهن

scum, ut communicet populum, dicit: *Benedic, Domine* et sacerdos dicit:

ويقول الشماسة معه هكذا

(24) Et dicunt ministri cum ipso ita:

واذا وضع الشماس الدسقن على مائدة
القربان قال ايها السيد بارك ويقول الكاهن

(25) Et quando diaconus ponit discum super mensam hostiae, dicit *Benedic, Domine* et sacerdos dicit:

ثم يصلب على المومنين ويقول مقرباً

(26) Deinde facit signum crucis super fideles, et dicit communicans:

DE TYPICO SACRO

MESSANENSIS MONASTERII

ARCHIMANDRITALIS

MONITUM.

Liturgicis de libris dum agitur, nulli dubium est praecepium sibi vindicare locum volumen illud, quod Typicon, Τύπικον, vocant. In eo, veluti brevi in tabula, omnia indicantur, quae in sacris agendis ritibusque persolvendis concinendisque hymnis iuxta varios monasticos usus non modo occurrunt, sed singulis vel temporibus, vel diebus, vel horis, certa quadam norma constituta sunt, ita ut, neque plus neque minus, cuncta quasi militari certaue methodo quotannis suo in ordine sint exsequenda.

Varietas typicorum huiusmodi apud graecos multa est secundum locorum atque aetatum diversitatem, etsi in his quae potiora sunt et, quasi dicam, in natura sacrae ἀκολουθίας, eandem referant sacrorum rituum christianae religionis imaginem. Haec est iuxta nomen suum perinde ac norma et fundamentale systema sacrorum officiorum apud orientales hellenicos agendorum. Et sane quidem ipsi rei respondet nomen libri; et quasi a verbo ἀκολουθῶ *sequor* indicat consecutionem caeremoniarum ac precum sive melodiarum in sacris ritibus retinendam, ut inde vere huius ἀκολουθίας, consecutionis, τύπος scilicet *facies, forma, norma, ordo*, absque ulla confusione vel individuo arbitrio aut voluntate habeatur.

Certe quidem, ut de huiuscemodi libris integrae notitiae atque enucleatae complectantur, vel libri integri essent producendi. Quan-

doque hoc factum est haud sine emolumento. Sed, ut opus ingens et praesertim ad comparisonem variorum textuum accommodatum habeatur, non est viri unius alteriusve eruditi peculiare, verum generale ac syntheticum. Nam fieri nequit, ut omnia facile exponantur, nisi in amplissimis inquisitionibus, quando securius ad ipsos codices potiores recurratur, et quasi oculis omnium huiusmodi textus singuli comparative, veluti in tabulis, subiiciantur; nam ex his textibus quamquam praecipuis, plerique et primi ignoti sunt.

Inter hos praestantiores textus recensentur illi, qui sequuntur varias regionum methodos (1), et supersunt nonnulli, etsi modo repraesentent multas varietates, quae inductae sunt cursu temporis. Ex his habemus *typicum* S. Sabae, seu Hierosolymitarum, quod praecipue Palaestinensia monasteria tenent. Constantinopolitanum typicum praecipue e monasterio Studitano (2) obtinuit regiones byzantinas, ac potissimum asceteria Athonitarum. Graeci, qui Italiam incolebant, praesertim monachi, ex praedictis typicis multa hauerunt, sed maiores archimandritatus proprios suos concinnaverunt. Inter hos codices sacros adhuc habemus Messanense typicum nostrum, Casulanum illud monasterii S. Nicolai apud Hydruntum (3), et Cryptense (4).

Itaque cum in *ὑπομνήματα* (5) quaedam reperiantur notitiae liturgicae eademque studiis tum literariis tum historicis idoneae, opus

(1) ALLAZIO, DE TYPICIS in tractatu *de libris ecclesiasticis graecorum* apud Fabricium in *Bibl. Gr.* editione prima.

(2) Theodorus abbas Studitani monasterii, cuius opera multa edidimus in his postremis voluminibus *Novae Patrum Bibliothecae*, multa tradidit huiusmodi liturgica.

(3) De pretioso TYPICO Casulano egimus abunde in opella nostra *Lettere Casulane* 1900, in qua illius asceterii memoriae historicae illustrantur; atque de eius typici codicibus adhuc Augustae Taurinorum et Romae asservatis curavimus notitias dare.

(4) TOSCANI, *Animadversiones ad Typica Graecorum* et praecipue ad illud Cryptense, cuius auctor habetur S. Barptolemaeus quartus abbas, 1864 (cf. ROCCHI *Comment.* p. 53).

(5) Inter typica byzantina commemorari oportet illud imperatricis Comnenae traditum monasterio recenter ab ea excitato; cuius integer textus legitur quoque in amplissima collectione Patrologiae Graecae a MIGNE edita, tom. CXXVII, p. 292: *Τυπικὸν τῆς σεβασμίας*

perutile has excerptere e quibusdam duximus, atque prae oculis ponere eruditorum hominum; qui hinc melius accessum haberent ad ipsa volumina conquirenda atque evolvenda. Multi iam de Typicis egere in scriptis suis; et commemorandi praecipue sunt Leo Allatius et Theodorus Toscani Cryptoferratensis.

Dum in his studiis essemus, ad manus nostras vetustus codex venit et insignis, τυπικὸν celebris archimandritalis coenobii Messanensis; ab eoque excerptimus praefationem, quam ipse constitutor monasterii, sanctus Lucas abbas, praemisit libro suo *Ordinationum ecclesiasticarum* (1), ad cuius normam et monasterium regendum, atque sacra ibidem ac in aliis asceteriis in Sicilia praecipue sub eo positae essent agenda.

Non solum ex eo quaedam sumpsimus in usum studiorum sacrae liturgiae, sed praecipuum documentum, quod ibi est, seu praefationem, haec integre proferimus in textu suo, addita latina versione. In eo enim ipse S. Lucas conditor primusque Abbas Messanensis coenobii, loquitur de institutione asceterii sui, de moribus ac notitiis monasticis; unde multa obscura et incerta lucem ac stabilitatem acquirunt (2).

μονῆς τῆς ὑπερχείας θεοτόκου τῆς Κεχαριτωμένης τῆς ἐκ βάθρων νεουργηθείσης καὶ συστάσης παρὰ τῆς εὐσεβεστάτης αὐγούστης κύρας Εἰρήνης τῆς Δουκαίνης κατὰ τὴν αὐτῆς πρόσταξιν καὶ γνώμην ὑφηγηθέν τε καὶ ἐκτεθέν.

In his verbis animadvertere volumus titulum ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗΣ absolute tributum Deiparae Mariae. Ostendimus verbum istud in salutatione angelica usurpatum non adamussim referri latinis verbis *gratia plena*, nam indicatio temporis exigeret dici: *quae gratia fuit iam repleta*. Cf. folia, quibus nomen est « *L'Immacolata* », Romae edita anno 1903.

(1) Apographon Τυπικοῦ asservatur in Archivo monasterii Cryptaeferatae; codicum vero Messanensium elenchum habuimus per *Ph. Matranga*, et quaedam eiusdem excerpta manu nostra Messanae nobis comparavimus. Inter hosce τυπικὸν obtinet numerum 115. Etsi initio mutilus, habet folia 269. Nuper elenchum codicum evulgare coepit cl. v. Salvator Rossi in actis Academiae Peloritanae.

(2) In hisce inquisitionibus pergratum fuit donum auctoris in opella typis commissa: PAPAS FILIPPO MATRANGA. - *Il monastero del SS. Salvatore dei Greci dell'Acroterio di Messina e San Luca primo Archimandrita autore del Cartoflacio, ossia della raccolta dei codici greci di quel monasterio.* - Dissertazione letta nella seduta del 12 luglio 1883 alla Regia Accademia Peloritana. - Messina 1887.

Legentibus per se apertum erit quid inde emolumenti est; quodque e notulis adiectis luculentius apparebit. Excerpta quoque e textu τῶν κειμένων haud inopportunum visum est adiungere; sunt quidem notitiae rerum sacrarum et librorum ac de usibus, ibi tunc vigentibus; et hac ratione factum est, ut cum aliis huiusmodi libris aliorum locorum possint facilius comparari.

In his nostris elucubrationibus exemplum sequimur Angeli Mai, qui et ipse in hac eadem *Nova Patrum Bibliotheca* similia sacrae traditionis documenta in lucem protulit, uti videmus fecisse in edendis *Constitutionibus Studitanis*, in exponendis ritibus apud ecclesiam Hierosolymae adhibitis, ac picturis affabre illustratis in codice Vaticano gr. 2137, nec non in aliis, et apud latinos quoque, de re liturgica documentis.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΕΝ ΜΕΣΣΗΝΗ ΜΟΝΗΣ
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΛΟΥΚΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ.

Α΄.

...Τούτο μὲν πατρικῶν ἐντολῶν ἀνατρεχόμενοι καὶ τῶν ἐκείνου τοῦ ἀνδρός τοῦ μακαρίτου ὑποθημοσυνῶν, εἰ δεῖ τοῦτον ἄνδρα καλεῖν οὐχὶ κρείττονι ἐτέρῳ γνωρίσματι ὥς ὑπὲρ ἄνδρα βιώσαντα ἐν μνήμῃ γινόμενοι· τοῦτο δὲ καὶ ὥς ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ἰσχὺν τοσοῦτον ἔργον καθ' ἐαυτοὺς λογιζόμενοι τὸ μὲν πρότερον ὠκνοῦμεν πρὸς τὴν κατάδειξιν καὶ διὰ δειλίαν ἐπαινετὴν ὑπερετιθέμεθα. ὥς δὲ σφοδρότερον ἢ καὶ βιαίτερον ἐπέκειτο ἐνοχλῶν ὁ κρατῶν, καὶ τοῦτο μὲν ἀξιόσπει· τοῦτο δὲ ἀπειλαῖς ὑποκύψαι ἡμᾶς τῷ θεοφιλεῖ τούτῳ κατηνάγκαζε πράγματι· ἡμεῖς πρὸς τὴν τσαύτην τοῦ κρατοῦντος ἐνστασιν ἀποβλέψαντες, καὶ μήποτε προσκρούσασθαι καὶ τῷ θεῷ καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δηλαδὴ δειλιάσαντες. Οὐ γὰρ πάντως ἄνευ θεοῦ πρὸς τόδε τὸ θεάρεστον ἔργον ἐλθεῖν ἀνελογιζόμεθα. Εἴ γε κατὰ τὸν εἰρηκότα· καρδίᾳ βασιλέως χειρὶ τῇ παντοδυνάμῳ ἐνδρύεται, τὸ δὲ θεῷ προσκρούειν καὶ βασιλεῖ οὐκ ἡγνόηται ὅτος ὁ κίνδυνος· καὶ πολλὰ πολλὰ καὶ ἐαυτοὺς τα-

DE TYPICO
MONASTERII MESSANENSIS
PROOEMIUM

SANCTI PATRIS NOSTRI LUCAE
PRIMI ARCHIMANDRITAE.

I.

...Paternis quidem mandatis morem gerere cupiebamus, ille vir enim beatus erat impulsor, qui potius in similitudine homo ostendebatur, sed revera quasi maior homine menti nostrae obversabatur, et tamen opus tantum aggredi par non videbatur viribus nostris. Trepidati eramus in hac rerum conditione propter laudabilem timiditatem. Dum vero princeps ille fortius ac vehementius urgebat precibus et minis adigebat, ut susceperemus opus istud certe Deo gratum, nos mandatum subivimus principis, etsi grave considerantes, cum vel ipsum et Deum offendere timeremus. Haud enim sine Deo ad tantum negotium accedere ei gratum reputabamus; cum et ipse proclamabat dicens: *Cor regis in manu omnipotentis firmatum est*. Offensio inde esset et Deo et regi. Proprium vero periculum ignotum est. Et quidem multa et saepe consideratione versantes ac quasi afflictī, tandem cuncta nostra con-

λανίσαντες, τέλος φέροντες ἅπαντα τὸ καθ' ἑαυτοὺς τῷ τὰ πάντα διεξάγοντι καὶ διακυβερνῶντι παραδεδώκαμεν πνεύματι, καὶ νενίκηκε τὸ θέλημα τὸ τοῦ Θεοῦ.

B'.

Καὶ τοίνυν τὴν τοιαύτην πνευματικὴν ὑπεισελεθόντες ἀρχὴν ἐλάοντες, ἀέλοντί γε θυμῷ κατὰ τὸν εἰπόντα καὶ πρὸς μνημο-νευθέντα θεῖον τοῦ σωτῆρος ναὸν ἀφικόμενοι, μηδέπω ἀπηρτισμένον τυγχάνοντα, ἀλλὰ καὶ μοναχῶν παντάπασιν ἔρημον. Οὐκ οὖν παρὰδρομῇ τινων ἡμερῶν καὶ ὑπερβῆσαι τὸ θεάρεστον ἔργον τοῦτο παραδεδώκαμεν, καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἀνεβαλλόμεθα· ἀλλ' ὁλοψύχως αὐτίκα τοῦ πράγματος ἀντεποιησάμεθα, καὶ ὅτ' τὰ τοῦ προσιμίου ἐχόμενοι· πρώτιστα μὲν τὴν σύμπασαν Σικελίαν καὶ Καλαβρίαν περιηργόμεθα τὰ θεῖα σεμνεῖα ἐπισκεπτόμενοι· ἀλλ' ὁποίοις τὸ τηνικαῦτα τούτοις ἐνετυγχάνομεν· καὶ ὅπως οἱ πλείους τῶν μονάζοντων ἐπολιτεύοντο. Ἰνα μὴ πάντας εἴπω, ἴσασιν οἱ μεμνημένοι. Καὶ τί δεῖ τὰ καθ' ἕκαστα λέγοντες, περιπλέκειν τὸν λόγον;

Γ'.

Τῇ τοῦ σωτῆρος καὶ Θεοῦ μου χριστοῦ συνεργίᾳ, καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς θεομήτορος, καὶ τῇ εὐτυχίᾳ τοῦ πανευτυχιστάτου ρίγος, τὸν προσήκοντα κόσμον ἐξ ἀκοσμίας οὐ τῆς τυχούσης τὰ μοναστήρια προσεκτέσαντο· κληρικοὶ τε αὐτόρχεις ἐν ἑκάστῳ σεμνεῖῳ ἐτάχθησαν προ-

credimus Spiritui illo, qui omnia dirigit atque gubernat: et sic vicit Dei voluntas.

II.

Quapropter nosmetipsos subiecimus praefecturae huiusmodi libenter; ac subdito animo iuxta mandatum venimus ad divinum praedictum Salvatoris sanctuarium, quod nondum perfectum erat, immo et monachis adhuc desertum. Itaque, brevi dierum cursu et superadditis curis, huic operae manus admovimus, et quotidie illud provehere intendimus. Statimque vicissim et nos satagemus ab initio, ut in primis Siciliam omnem atque Calabriam peragrarimus, invisentes recessus sacros, qui occurrebant, praecipue ubi plures monachi vitam ducerent. Sed de omnibus haud dico, norunt enim qui sacris institutis nomen dederunt. Quid autem confert singula narrare, dum iuvat vero sermonem reducere?

III.

Nobiscum itaque operante gratia Dei mei et Salvatoris Christi, et precibus Deiparae, auspice felicissimo principe monasteria ad pulchritudinem ordinis ab inordinata ratione sunt reducta. In singulis sanctuariis sufficiens numerus clericorum constitutus est, ut

σμένειν αἰ τοῖς θείοις ὕμνοις ὀφείλοντες· καὶ ἡ προσήκουσα τῶν τὴν ὑποταγὴν ἐλομένων ὑπακοὴ πρὸς τοὺς προεστῶτας κατῳρωτο· φωταυγεία τοῖς θείοις ναοῖς ἡ δέουσα νενομοθέτητο· κρεωφαγία τῶν θείων σκηνῶν παντελῶς ἀπελήλατο· ἀδικορροία τῶν μοναχῶν, καὶ χυδαία διαγωγὴ καὶ ἐπιμιξία πρὸς τοὺς τυχόντας· ἀδελφοποιαὶ καὶ αἱ μετὰ γυναικῶν ὁμιλίαι καὶ πρὸς αὐτάς συνετεχνίαι· καὶ αἱ συχναὶ πρὸς τὰς μοναζούσας ὑπαντήσεις, καὶ ἐκδημίαι παντάπασιν ἀπεσκορακίσθησαν. Ἰδιορυθμίαι δὲ καὶ λαθροφαγίαι καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τούτοις πεκούλια καὶ τὰ τούτοις παρόμοια, ὡς τὸν κανόνα τῆς κοινοβιακῆς καταστάσεως παραφθείροντα, καὶ τοῦ πονηροῦ ζιζάνια πολέμητορος τοῦ τῷ καθαρῳτάτῳ καὶ μαργαρώδει σίτῳ τῆς κλησίας τὸν ῥυπώδη λάθρα καὶ ἄκαρπον τῆς ἑαυτοῦ κακίας καρπὸν ὑποσπεύροντος, τέλεον κατηργήθησαν ἐξαγορεύει δὲ καὶ εὐκοσμίαι, ὑπακοαὶ τε καὶ ταπεινώσεις, νοσοκομεῖα καὶ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ λεγόμενα ἀρχονταρίκια ἀντεισήχθησαν.

intenderent sacris officiis: conveniens et subiectio praepositis statuta, sacrisque templis necessarius splendor adactus est: esus carnum a tabernaculis sanctis omnino remotus ac nulla distinctio monachorum a coeteris et convictus cum iis qui accurrebant: simulque cum aliis fratres se habere, mulieribus conversari eorumque liberos suscipere, nec non frequentes ad moniales accessus peregrinationesque omnino amota sunt. Idem factum est de modo seorsim vivendi, et secreta manducatione et de iis, quae appellantur peculia et similia, utpote noxia regulae coenobiticae vitae ac zizania inimici. Is enim inter triticum purissimum splendidumque vocationis nostrae ea semina sordida atque infructuosa malitiae suae furtim solet superseminare. Omnino ad normam redacta quidem sunt commercia, et ornatus quoque et subiectiones atque humiliaiones, nec non hospitia infirmorum atque peregrinorum, quaeque archontarica (vel regaliae) dicuntur, introducta sunt.

Δ'.

Καὶ ἵνα μὴ πάντα πρὸς ἔπος ἐπεξεργόμενοι ἐπὶ πλεῖον ἐκτίνωμεν τὴν διήγησιν ἔξεστιν τῷ βουλομένῳ παντὶ εὐρηκέναι τὰ πάντα ἐγγράφως παραδοθέντα τοῖς προεστῶσι τῶν εὐαγεστάτων μοναστηρίων ἐν κεφαλαίοις κανονικοῖς εἰς ὑπόμνησιν καὶ ἀνάμνησιν· ἅπερ καὶ ἐτυπώθησαν ἐτησίως εἰς

IV.

Ne vero omnia prosequar dictis, narrationem amplius produicens, fas est cuique volenti nancisci omnia scriptis tradita fuisse singulis praepositis venerabilium mansionum, in variis articulis disposita, ad sui aliorumque recordationem. Insuper mandatum est, ut sin-

ἐπήκοον πάντων τῶν μοναζόντων ἀναγινώσκεισθαι κατὰ τὴν τελουμένην σύναξιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περιβλέπτῳ τοῦ σωτῆρος μονῇ τῆς πανοδήμου ἑορτῆς τοῦ Θεανθρώπου λόγου μεταμορφώσεως.

Ε΄.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὰ θεῖα σεμνεῖα καὶ ἀσκητήρια οὕτω καλῶς, σὺν θεῷ λέγω οὐ τῆς τυχούσης ἔτυχε διορθώσεως· εὐχόμεθα δὲ καὶ μέχρι παντὸς τὴν ἱεράν τοῦ Θεοῦ ποίμνην ἐν κρείττονι καὶ θεοπρεπεῖ καταστάσει διαφυλάττεσθαι παρ' αὐτοῦ διέξαρμένην τοῦ μεγάλου ποιμένος. Τὰ δὲ κατὰ τὴν περιβλεπτον ταύτην καὶ θεῖαν τοῦ σωτῆρος καὶ σεβασμίαν μονὴν τοιαύτην ἔσχε τὴν σύστασιν· πρῶτον μὲν γὰρ ἐσπεύσαμεν συναγαγεῖν ἄνδρας θεοφιλεῖς καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, καὶ πρωτοτύπως τοὺς τῶν θεῶν ἐν πείρᾳ τυγχάνοντας καὶ πνευματικῶν ὄντας οὐκ ἀμύητους λογίων, καὶ τοὺς τὴν μελωδημάτων ἐκκλησιαστικῶν ἐκπαιδευθέντας ἀκριβεῖαν, ἵνα τὴν πνευματικὴν κινύραν ἀνακροούμενοι, καρτερικωτέρους τοὺς τὸ θεῖον ὕμνοлогούντας ἐργάζωνται· καὶ αὐτοὶ προθυμώτερον τῆς μελωδίας ἀντέχωνται. Τὸ γὰρ τοῦ μέλους τερπνὸν ταῖς θεαῖς ὕμνωδαις καὶ καταμιγνύμενον, σπουδαιοτέρους περὶ τὴν ψαλμωδίαν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν προσευχὴν τοὺς ἀσκουμένους καθίστησιν. Ἐπεὶ καὶ οἱ τῶν ἱατρῶν ἐπιστήμονες, ὁπηνίκα τῶν φαρμάκων τὰ ἀηδέστερα τοῖς νοσοῦσι παρέχουσιν, ἔστιν ὅτε τὴν κύλικα τῷ μέλιτι περιχρῖουσι.

gulis annis ad omnium auditionem monachorum perlegantur in congregatione ineunda apud nostrum venerabile monasterium Salvatoris. in celebratione communi festivitatis Transfigurationis Verbi, qui Deus homo factus est.

V.

Haec quidem in divinis sanctuariis atque asceteriis, iuvante Deo, haud vero defunctorie sed feliciter ordinata, auguramur ac precamur, ut iugiter custodiant sacrum gregem in stabili semperque meliori constitutione sua; cum ipse ductor sit Deus pastor maximus. Alia vero apud hoc venerandum divinumque monasterium Salvatoris ad rectam constitutionem gesta sunt. In primis quidem satagemus congregare viros Deo caros respicientesque timorem Domini, quique forent ad exemplum in rebus divinis ac spiritualibus, haud saceris litteris inexpertos, in sacris melodiis diligenter instructos, ut divinam pulsantes lyram, valerent ad hymnodiam Domino peragendam; atque ferventi animo in sacris canticis operarentur. Etenim dulcedo melodiae sacris hymnis commixta alacriores efficit ad psallendum atque orandum ante Deum eos, qui sacris institutis operam navant. Siquidem etiam medici magis periti, quando aegrotis aliquod pharmacum parum suave propinant, solent calicem aspergere melle.

σ'.

VI.

Προσέτι τούτοις καὶ ἄλλους ἐπισυνήξαμεν τοὺς τὴν ὀφειλομένην ὑπηρεσίαν σωματικὴν καὶ χρειώδη τοῖς ἀδελφοῖς ἐκτελέσοντας· πρὸς δὲ καὶ τεχνῶν ἐμπείρους διαφόρων πολλούς· εἴτα γραμματικούς καὶ καλλιγράφους, καὶ διδασκάλους τῶν θείων βίβλων καὶ ἡμετέρων, τὴν ἔξω παιδεῖαν ἱκανῶς ἡσκημένους. Καὶ βίβλους πολλὰς καὶ καλλίστας συνήγαγον τῆς τε ἡμετέρας καὶ οὐχ ἡμετέρας καὶ θείας γραφῆς καὶ τῆς πάντῃ οἰκειάς ἡμῖν· Χρυσοστομικά τε συγγράμματα, καὶ τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου, τοῦ μεγίστου ἐν θεολογίᾳ Γρηγορίου τοῦ πάνυ, τοῦ ὁμωνύμου αὐτοῦ Νυσαέως, καὶ τῶν λοιπῶν θεοφόρων πατέρων καὶ διδασκάλων· ἄλλα μὲν καὶ τὰς τῶν ἀσκητῶν συγγραφάς τῶν τε ἀπλουστέρων καὶ τῶν τελειωτέρων, ἱστορικά τε καὶ ἕτερα τῶν τῆς θύραθεν καὶ ἄλλοτρίας αὐλῆς, ὅποσα πρὸς τὴν θείαν γνῶσιν συντείνειεν· ἄλλα καὶ ὅσα τοὺς βίους τῶν πατέρων ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσι. καὶ πάντας τὰς μεταφράσεις ἃς ὑπερθειοτέρῳ κινούμενος πνεύματι ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος Συμεὼν ὁ λογοθέτης συντέταχε.

Λειψάνοις δὲ ἁγίων μεγάλων τῶν ὄντι σεβασμιωτάτοις καὶ θείαις εἰκόσιν αὐτῶν εἰς ἀγιασμὸν καὶ εὐπρέπειαν τὸν πάνσεπτον καὶ τόνδε ναὸν κατεκοσμήσαμεν τε καὶ ὠραίσταμεν.

Praeter hosce alios quoque multos congregavimus, qui curam corporalem et utilem exhibere possent fratribus, ac etiam essent diversarum artium experti; deinde eos qui in grammaticis et calligraphicis exercitationibus peritiam haberent, magistros quoque divinarum litterarum, nec non in sacris rebus ac profanis bene eruditos. Libros quoque plurimos ac pulcherrimos colligere studui, tum de christianis tum de profanis scriptoribus, qui nos iuvare possent. Inter hos habui libros Chrysostomi et magni Basilii et Gregorii insignis theologi et homonymi Nysseni aliorumque sanctorum patrum et doctorum; insuper alia ascetica scripta, tum simplicia tum severiora, atque ex historicis, et quotquot potui magistrorum de nostris ac de aliis scholis, ut magis magisque scientia Dei progrediatur. Alia quoque adiunxi de vitis patrum et omnes Metaphrases, ut dicunt, quas divino ductus spiritu sapientissimus ille Symeon Logotheta simul congescit.

Reliquiis sacris etiam, atque imaginibus sanctorum vere in maxima veneratione, ad sanctimoniam et decorem ornavimus hoc venerandum templum, quod splendide fulget.

Ζ'.

Εκκοιτούμε τούτους καὶ τοσούτους σὺν θεῷ συλλεξάμενοι, καὶ ἱκανῶς ἐκπαιδεύσαντες, καὶ τὴν κοσμικὴν αὐτῶν ἀποκείραντες τρίχα, ὥς τινα θεῖα φυτὰ τῷ νοητῷ τῷδε παραδείσῳ τοῦ Χριστοῦ ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐφυτεύσαμεν.

Καὶ ἡμεῖς μὲν τοῖς γλυκέσιν καὶ ποτιμωτάτοις τῶν θεῶν νουθεσιῶν καὶ διδασκαλιῶν νάμασι συχνοτέρως ἡρθεύομεν· ὁ δὲ θεὸς ἡύξανε. Πεποιθάμεν δ' ὅτι καὶ ἐπαυξήσκειν ὁ καλὸς γεωργός, καὶ εἰς ὕψος πνευματικῆς ἡλικίας αὐτοὺς ἀναγάγοιτο.

Η'.

Επὶ δὲ τούτοις καὶ ἔξωθεν τῆς θεοποιμάντου ταύτης καὶ ἱερᾶς μάνδρας καὶ θείας αὐλῆς ἕτερον αὐλαῖον περιορίσαντες καὶ θριγγίῳ περιελίξαντες, νοσοκομεῖον ἐν αὐτῷ καὶ ξενοδοχεῖον, ἔτι δὲ καὶ ἀρχονταρίκια, σιτῶνάς τε καὶ ἀρτοκοπεῖον, μαγχιπεῖον καὶ μύλωνα καὶ κελλία ἀρκοῦντα εἰς οἰκητήριον τῶν κοσμικῶν δούλευτῶν ἐδιδίμαμεθα.

Θ'.

Επὶ τούτοις ἐλαιῶνας καὶ ἀμπελῶνας καὶ κήπους λαχανηφόρους καὶ οἰκίας μεγίστας ἐν τοῖς ἀγροῖς εἰς ὑποδοχὴν τῶν ὥρων καρπῶν καὶ κατὰ μὲν καὶ τῶν ἐκεῖσε προσκαρτερούντων. Ἐν τισὶ δὲ καὶ θεῖους ναοὺς ἀνοικοδομήσαμεν καὶ κατεφυτεύσαμεν.

VII.

Caeterum postquam illos et tales viros congregassem et rite instruxissem, detonsa illis mundana coma, veluti quasdam divinas plantationes propriis manibus inserui in hoc spirituali Christi viridario.

Nos quidem et divinarum exhortationum ac doctrinarum dulcibus et feracissimis aquis eas saepius irrigavimus; Deus autem incrementum dedit. Confidimus quoque, ut ille, qui est vere bonus agricola, adaugere velit atque ad altitudinem spiritualis maturitatis eas adducere.

VIII.

Praeterea extra hoc a Deo custodito ovili et sacra divinae aulae, aliam constituentes mansionem et septis concludentes, aedificavimus ibi hospitium infirmorum ac peregrinorum, atque etiam, ubi regaliae et frumenta custodiantur. Ibidem locum aedificavimus pistrini et mancipiorum, et molendini, nec non habitacula servorum saecularium.

IX.

Insuper plantavimus oliveta, vineas et hortos ad herbas alendas, cum habitaculis maximis in agris ad excipiendos fructus iuxta tempora, atque ut domicilium habeant, qui ibi adlaborant; in quibusdam plantavimus extruximusque sacras aedes.

Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι παν-
τός οὐκ ἐπαυσάμεθα τὸ τοῦ χριστοῦ ποῖμνιον
ἐπαυξάνοντες, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς ψυχικὴν
καὶ σωματικὴν περιποιούμενοι τὴν ἀνάπαυ-
σιν, ἵνα μὴδεμίᾳ τῇ προφάσει τούτοις τὰ
τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πρὸς μόνον τὸν
κρείττονα νεύσεως διακρίπτηται καὶ παρεμ-
ποδίζηται. Καὶ οὐδέποτε ὠρθημεν δεδωκότες
ὑπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς βλεφάροις
ἡμῶν νυσταγμὸν, δεδιότες μήποτε τις ἡμί-
ονος ἄγριος ἐκ ὄρυμοῦ αἰφνίδιον ἐκὼραμὼν
τὸ τοῦ ἰησοῦ διασπαράξειε ποῖμνιον, ἴσως
ὁ καὶ λυμῆναιτο.

Ἄρουν τοίνυν κύκλω τοὺς ὀφθαλμοὺς πᾶς
ὁ τῶνδε τῶν λεγομένων ἀκροατῆς καὶ
ἴσως ἐξεταστῆς, καὶ ἴδε τὴν μετὰ χριστὸν
καὶ σὺν χριστῷ ἡμετέραν ποῖμνην· καὶ
δόξασον ἐν αὐτῇ τὸ τοῦ ἐπουρανίου πατρὸς
ὄνομα· καὶ γινώθι κἀντεῦθεν ὡς ἀψευδὴς ὁ
εἰπὼν· ὅτι πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζη-
τῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγέσεται.

I'.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον· ἐπεὶ δὲ ὁ
μὲν χρόνος ῥευστὸς καὶ ἀβέβαιος, τοιαῦτα δὲ
καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἅπαντα τῇ ἀπαύστῳ τού-
του ῥοῇ συμπαραρέοντα καὶ κινούμενα, καὶ
τῷ χρόνῳ κατὰ μικρὸν συνεχλείποντα, καὶ
λήθης ὕφρασι βυθοῖς καλυπτόμενα· ῥέει γὰρ
ὁ χρόνος ἀκάθεκτα· συρρεῖ δὲ καὶ πᾶν εἴ-
τι καλὸν ἐν αὐτῷ γέγονέ τε καὶ γίνεται,
ὡς μὴδὲ δοῦναι γενέσθαι ποτέ. Διὰ τοῦτο
δεῖν ἔγνωμεν ἐγγράφῳ τινὶ διατάγματι καὶ
συγγραμμάτι ὁρῶντα καὶ τοῖς μετέπειτα θεῖ-
ναι τὰ τῆς σωματικῆς τε καὶ ψυχικῆς δια-

Ut paucis multa perstringam: ab ini-
tio et postea haud cessavimus adau-
gere gregem Christi, omneque ipsi emolumentum sive corporale sive spirituale addere, ut nulla detur illis occasio parvipendendi, quae propria sunt asceticae vitae ac propositi sui: atque ut tendant iugiter ad meliora adipiscenda bona. Numquam vero visi sumus oculis nostris dare somnum, nec palpebris nostris dormitationem, ne ferus onagrius e sylva irrumpat improvise, dilaceret gregem Christi, ac pessumdet.

Quisquis haec audis et consideras, leva in gyrum oculos tuos; vide hunc nostrum post Christum et cum Christo gregem; et de eo glorifica nomen Patris supercaelestis. Hinc cognosce quomodo infallibilis est, qui dixit: *Omnis qui petit accipit; et qui quaerit invenit; et pulsanti aperietur.*

X.

Haec quidem ad tantum pervenerunt. Sed quia tempus praeterlabens ac instabile est, cuncta quoque cum eo praetereunt, atque cursu eius transeunt, mutantur, decidunt et profundis oblivionibus operiuntur. Currit enim irrefractable tempus, secumque adportat quidquid fuit vel fuerit boni, quasi nunquam fuisset, et possit unquam cogitari. Ideoque opus esse censuimus scripto tradere, quae statuta sunt, ut nota monachis et posteris ad corporalem et spiri-

γωγῆς τῶν μονάζοντων καὶ καταστάσεως· ἃ καὶ ἐξ ἀρχῆς συλλεξάμενοι ἐκ διαφόρων πολλῶν τυπικῶν τῆς Στουδίου μονῆς, τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐτέρων τινῶν, τινὰ δὲ παρ' ἐαυτῶν ἐξακριβωσάμενοι περὶ τῆς ἐν τῷ θείῳ ναῷ ἀπάσης ἀκολουθίας ἐκκλησιαστικῆς, καὶ τῆς ἐν τοῖς κελίοις τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς ἐν τῇ τραπέζῃ βρώσεώς τε καὶ πόσεως καὶ τῆς ἄλλης ἀπ᾿ ἀπλῶς διοικήσεως, ἀγράφως πεπαιδευκάμεν καὶ παραδεδώκαμεν. Ακολουθῶς τοίνυν τῇ τοιαύτῃ ἀγράφῳ παραδόσει, καὶ ἐγγράφως τὰ τοῦ παρόντος τυπικοῦ, ὡς εἴρηται, ἐκτιθέμεθα· ἅμα μὲν ἵνα μὴ τῷ μετέπειτα χρόνῳ παραρῥύη τὰ τετυπωμένα καὶ λήθῃ παραδοθῇ· ἅμα δὲ καὶ τῷ βασιλικῷ πειθαρχοῦντες προστάγματι, ὡς προείπομεν (1).

tualem vivendi rationem dirigendam valeant. Ea ab initio hausimus a diversis pluribusque typicis adhibitis in monasterio Studii, et Sacri Montis, et Ierusalem atque aliis. Quaedam vero nos adiunximus de ordine ecclesiastici totius officii in sacro templo, et de aliis actionibus fratrum in cellis et in mensa, in cibo et potu aliisque mansionibus; quaeque absque scriptione dicto tradidimus. Consequenter igitur huic orali traditioni, ut alia in hoc scripto Typico constituimus, ut dictum est. Hac vero ratione ut futuris quoque temporibus non excident mandata, neque oblivioni tradantur, addito etiam, quod regali mandato obedivimus, ut supra iam diximus.

ΙΑ'.

Ἀναγκαῖον δὲ καὶ περὶ προχειρήσεως ἡγουμένων ἐνταῦθα διαλαβεῖν. Αποθανόντος τοῦ οἴου δὴ τινος ἡγουμένου τῶν ὑφ' ἡμᾶς μοναστηρίων, δύο τινὲς ἀπὸ τῶν ἐκεῖθεν ἀδελφῶν ἐργόμενοι ἀναφέρουσι τῷ ἀρχιμαν-

XI.

Oportet etiam heic aliquid proponere de constitutione antistitum in monasteriis. Quando contigerit aliquem horum e vita decedere in iis, quae nobis subsunt, monasteriis, duo fratres illinc

(1) Paulo ante, § VIII, legimus constitutionem Hospitalis Infirmorum, quod archimandritali monasterio adiunctum fuerat ab initio, ut consuetudo erat haberi apud maiora monasteria. In nostro volumine τυπικοῦ in fine, pag. 269, relatum est documentum, in quo specialia bona atque redditus unice infirmariae addicti sunt. Certe quidem plurima alia documenta archimandritalia habemus in volumine Bibliothecae Vaticanae, quae quidem exscripta nuper fuerunt, ut edantur in Sicilia, neque opus esset heic referre; verum cum agatur de solemnii attributione facta Nosocomio, et quidem in nostro volumine relata, haud abs re fore duximus si modo recitetur:

Ἡμέρῃ ε'. τῆς ἀγίας μεγάλης ἐβδομάδος, μηνὶ ἀπριλίῳ β'. τῆς ἰνδικτίωνος ε'. τῷ ςψλῃ (an. Christi 1227) ἡμεῖς Ἰωάννης εὐτελής μοναχὸς καὶ ταπεινὸς ἀρχιμανδρίτης τῆς εὐαγεστάτης μονῆς τοῦ Σωτήρος Ἀγροτηρίου Μεσσήνης, ὁμολογοῦμεν ὅτι προκλιθεῖσιν ἡμῶν μετὰ τοῦ ἱεροῦ κοινοβίου τῆς αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ θείῳ ναῷ τῆς αὐτῆς μονῆς, καὶ κοινολογούντων ἡμῶν περὶ τινῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων, δεομένως καὶ ὁρθῶς εἰς ὠφέλειαν ψυχῶν καὶ σωμάτων, συνέ-

δρίτη τὴν θανὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, κομίζοντες καὶ τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ ἐστρωμένον. Καὶ εὐθὺς κρούεται τὸ ξύλον, καὶ τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνηθροισμένων τὸ ἐκ συνήθους τρισάγιον καὶ εὐχὴν ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων τελεῖται. Καὶ οὕτως ἀποστέλλονται δύο ἀπὸ τῶν ὧδε προκρίτων ἀδελφῶν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μοναστήριον μετὰ καὶ γραμμάτων τοῦ ἀρχιμανδρίτου, ἀναγράφοντες ἅπαντα τὰ τοῦ μοναστηρίου πράγματα λεπτομερικῶς ἔσθθεν ὁμοῦ τε καὶ ἔξωθεν, παραινέσοντες τοὺς ἐκεῖ ἀδελφούς καὶ ἐπιστηρίζοντες ἐν φόβῳ Θεοῦ διάγειν καὶ τὰς ἐγχειρισθείσας διακονίας ἕνα ἕκαστον ἀπροσκόπτως διατελεῖν· καὶ ἐντεταλμένοι τούτοις ὀνομασίαν ὑπὲρ τοῦ προστησομένου ποιήσιν. Εἰ μὲν εὐρεθῇ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκεῖνῳ δύο τινῶν καὶ ἐνὸς τῆς μεγάλης ταύτης μονῆς, εἰ δ' οὐχί, καὶ δύο τῶν ὧδε, κάκειθεν ἐνὸς τοῦμπάλιν· οὕτως εἰς τὴν μονὴν ἐπανήκασιν. Καὶ οἱ μὲν, ὡς εἴρηται, τὴν ὀνομασίαν ἐνυπόγραφον ποιοῦντες, ἔρχονται ἐξαιτήσαντες τὸν ἀρχιμανδρίτην, ὅπως ἕνα τινὰ τῶν ὀνομασμένων ἐγκαταστήσει τούτοις Θεοφιλέστατον καθηγούμενον.

venientes referunt Archimandritae de morte patris sui. Secumque afferunt et huius iumentum stratum. Tunc statim pulsatur ligneum tintinabulum: congregatisque monachis in ecclesiam persolvitur trisagium et precatio consueta pro defunctis. Tunc ex hinc duo mittuntur e primoribus fratrum ad illud monasterium cum epistolis Archimandritae, qui describent singillatim omnia, quae sunt monasterii tum intra tum extra. Hortantur illos, qui ibi sunt monachi, ut in timore Dei perseverent et munia sua rite impleant. Iniungunt facere nominationem candidati. Si in eo monasterio adsint, duo sint ex eis et unus e magno nostro asceterio; si vero non habeant, tunc duo sint e nostro, et ex eis saltem unus. His peractis ad hanc redeunt mansionem, et nominationem scriptam referunt, exquirentes sententiam Archimandritae, ut unum e praenominatis constituat in hegumenum illis virum dilectum Deo.

πρὸς καὶ ἀνέμνησιν οἱ ἀδελφοὶ εἰς πρὸς ἡμᾶς, καὶ παρεκλήθησαν ἡμῖν προσεῖναι καὶ δοῦναι εἰς ὑπηρεσίαν καὶ ὑπουργίαν τοῦ Νοσοκομείου τῆς αὐτῆς, τὰ ὑποστατικὰ ἀγαθὰ ἅπαντα τὰ ἀφιερωθέντα καὶ ἐκθέντα ἐν τῇ ῥηθείᾳ ἱερᾷ μονῇ παρὰ τῶν ποτε αὐταδέλφων καὶ συναδέλφων ἡμῶν, ἀδελφῶν Θεοδώρου καὶ Ἀδελφοῦ Μάκαρος τῶν Τάκωνος ὑπὲρ ψυχῆς αὐτῶν σωτηρίας, τοῦ εἶναι τὰ εἰσόδια καὶ δίκαια τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ διηνεκές. Ἡμεῖς δὲ συγκαθορῶντες τῇ αὐτῶν βουλήσῃ ...αν... τῆς αὐτῶν αἰτήσεως, ἐστέρεζαμεν καὶ στέρωμεν ἀπάρτι εἰς τὴν ἐμπροσθεν... τὰ εἰσόδια καὶ δίκαια τῶν εἰρημένων ὑποστατικῶν ἀγαθῶν εἰρημένων αὐτῶν τῶν Τάκωνος εἰς ὑπηρεσίαν καὶ ὑπουργίαν καὶ χρῆσιν τοῦ εἰρημένου Νοσοκομείου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς διηνεκές. Καὶ εἴ τις ποτὲ καιρῷ θελήσειεν ταῦτα ἢ μερικῶς ἢ καθόλου τὰ αὐτὰ ἀγχαθὰ ἀποξενῶσαι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Νοσοκομείου, δεσμιόζομεν ἅρᾳ Πατρὸς Ὑιοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, τῶν Τ.Π. ἁγίων Πατέρων, καὶ τῶν Ζ. οἰκουμενικῶν συνόδων. Ναὶ μὴν, καὶ κληρὸν σκεῖν (ὄν) Ιουδᾶς Ισακκρίωτης ἐκκληρονόμησεν καὶ πάντες οἱ αἱρετικοί.

IB'.

Ο δὲ ἀρχιμανδρίτης ἐξετάσας τούτους καλῶς, καὶ πάντα κανονικῶς ἐξακριβωσάμενος κοινῇ τῇ βουλῇ καὶ σκέψει πάντων τῶν ἀδελφῶν ἓνα κατὰ θεὸν ἐκλεξάμενος, ἡγούμενον παρακαθίστησι, τὸ εἰωθὸς πάντων ἀναφωνούντων· “ Ἀξιος, Ἀξιος ”.

Καὶ εἰθ' οὕτως προσάγεται μὲν ὁ ἐκλεγείς εἰς προχείρησιν παρόντων καὶ τῶν ψηφισαμένων αὐτὸν μοναχῶν· καὶ λέγοντος τοῦ διακόνου· “ Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν ”, τίθησιν ὁ ἀρχιμανδρίτης τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπευχόμενος τὰς ἐπιχειρίσεως ἡγουμένων εὐχάς. Καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης (1) ἐπαίρει τὸ περικείμενον αὐτῷ παλαιὸν (2) πάλλιον, καὶ περιτίθησιν αὐτῷ ἕτερον. Καὶ εὐθέως πληροῦντα τοῦτον τὸν νεωστὶ καθηγούμενον τὸν συνήθη τῇ ἐκκλησίᾳ ὅρκον, ἀσπαζόμενος ἀπολύει ἐν εἰρήνῃ: †

(1) Verba καὶ ο ἀρχιμανδρίτης in rasura vix nunc in codice apparent.

(2) Codex bis habet verbum πάλλιον, sed potius prima vice παλαιὸν videtur legendum iuxta rerum ordinem.

XII.

Tunc autem ipse Archimandrita postquam eos rite interrogaverit, et omnia rite iuxta regulas peregerit, communi consilio et deliberatione fratrum omnium, eligit unum secundum Deum atque higumenum constituit, cunctis conclamantibus, ut mos est: *Dignus, Dignus*.

Postquam haec gesta fuerint, electus adducitur coram praesentibus et votantibus monachis; et dicente Diacono: *Dominum oremus*, Archimandrita imponit manum capiti eius dicens benedictionis antistitum preces: eique tollit pallium vetus, novoque eum induit. Statim autem, dum noviter electus higumenus persolvit consuetum ecclesiae iusiurandum, (archimandrita) dato osculo, eum dimittit in pace.

NOTULAE AD TYPICON MESSANENSE

Cum manibus versaremus codicem Typici Messanensis ad praefationem exscribendam, abstinere nequivimus ab aliis quibusdam inquisitionibus in ipso volumine, ita ut notulas quasdam in foliis nostris referremus. Has, utut sunt, proferimus ac studiosorum virorum examini subiicimus; conferre enim possunt ad hagiographiam atque ad historiam sacram praedicti archimandritatus. Fatemur tamen exhinc apparere istiusmodi liturgica instrumenta integre exhibenda fore melius, quam in excerptis repraesentanda.

Fol. 31 ad diem XVII mensis septembris in margine: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀγίας μάρτυρος Λουκ(ί)ας τῆς χείρας (1). Atque ibidem alia memoria: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικάνδρου.

Fol. 33 cum de Io. Baptista agatur, animadversio in margine est: ζήτει κανόνα εἰς τὰ μηναῖα τοῦ ἐπισκόπου. Ex aliis locis apparet hos libros Menaeorum atque alios fuisse exaratos (2) a S. Luca episcopo Asylorum in Calabria. Praeterea ibi dicit alia adnotatio: ζήτει δύο λόγους εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ (3).

Fol. 40 ad diem XI mensis octobris additur in margine: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου.

Fol. 41 ad diem XVII eiusdem mensis: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἀγίου κοσμά ... τοῦ. In fine characteres deficiunt.

Fol. 42 ad diem XX: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῶν ΞΓ' μαρτύρων· ζήτει ἀκολουθίαν εἰς τὸ μηναιὸν τοῦ ἐπισκόπου· τὸ δὲ μαρτύριον αὐτῶν πέλει ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ εἰς λόγον ΙΕ'.

(1) Male codex scribit χείρας pro χήρας. Multa scriptionis vitia praesertim in notulis non indicamus.

(2) De S. Luca episcopo in monasterio messanensi festum agitur die X mensis decembris, eiusque vita legenda proponitur, ut vides inferius.

(3) Pretiosa et grandia volumina a Daniele descripta adhuc servantur inter codices messanenses. De iis dixit Matranga in catalogo sua manu descripto, et alia dicit Salvator Rossi in catalogo, quem typis committit.

Die vero insequenti, ubi de b. Hilarione: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον.

Fol. 44 ad diem XXVI, ubi de S. Demetrio: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αἶμα τοῦ ἁγίου.

Fol. 45 ad diem XXVII, ubi de S. Nestore: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον λείψανον.

Ad diem vero XXVIII, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου κυρ... ζήτηι τὸν λόγον εἰς τὸ βιβλίον ἀδελφοῦ Δανιήλ.

Ad diem XXX τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ὁσίου πατρὸς... nomen non apparet. Et pariter paulo post legimus: τῇ αὐτῇ ἡμ... ζήτηι τὸν βίον αὐτοῦ.

Fol. 46 die I mensis novembris: ζήτηι τὴν ἀκολουθίαν εἰς τοὺς ἁγίους Κτιστῶν καὶ Ιουλιανὸν εἰς τὰ μηνᾶ τοῦ ἐπισκόπου.

Fol. 49 ad diem VIII adiungitur: ζήτηι εἰς τὸ πανηγυρικὸν (1) τὸ νεόγραφον εἰς τὸ τέλος.

Fol. 51 ad diem XII, ubi de S. Io. Eleemosynario et S. Nilo seniore in margine legimus: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αὐ...

Idem paulo post de S. Ioanne Chrysostomo: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον λείψανον.

Fol. 55 ad diem XVIII: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ρωμκνοῦ; atque ab alia manu: ζήτηι τὸν λόγον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ.

Fol. 57 in mense novembri: εἰς ΚΑ' τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ακραγαντίνων, deinde alia manus: Ακολουθία τοῦ ἐνὸς ἱεράρχου· καὶ προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον. Αναγιγνώσκουμεν τὸν βίον αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ = Κἀλλιστόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ... = deinde agitur de S. Catharina.

Fol. 58 de eadem: ἔχει καὶ ἄλλον ἐγκώμιον εἰς αὐτὴν τοῦ μακκαρίου Αναστασίου εἰς τὸ βιβλίον ...ρο...λογ...

Ad diem XXVII: ἔχει λείψανον τοῦ ἁγίου Ιωάννου τοῦ Πέρσου.

Fol. 59 ad diem XXVIII, ubi de S. Stephano iuniore: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ... ἔχει ἅγιον λείψανον.

Ad diem XXX de Apost. Andrea: ἔχει εἰς τὸ πανηγυρικὸν ἐγκώμιον.

Fol. 60 ad diem II mensis decembris: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Φιλκρέτου τοῦ ἐλεήμονος ζήτηι πᾶσαν ἀκολουθίαν...

Ad diem IV καὶ τοῦ Ιωάννου τοῦ δαμασκηνοῦ.

Fol. 61 ad diem VI, dum agitur festum sancti Sabae Abatis, in textu legimus ἀνάγνωται ὁ βίος αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ = Οὐδὲν οὕτω κινήσει... = In margine videmus, quod ecclesia ἔχει λείψανον τοῦ ἁγίου Σάβα; et statim ab alia manu ἔχομεν δὲ καὶ λείψανον ἐτέρου Σάβα μάρτυρος τοῦ Σικελοῦ. Ad haec, cum agatur de Saba martyre Siculo, recens manus adnotavit, eiusdem mentionem haud reperiri apud Surium vel Caietanum in vitis Sanctorum.

Fol. 63 ad diem X margo: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ ἐπισκόπου Ασύλων, ζήτηι τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ. In sequenti pagella εἰς τὸ τέλος προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον λείψανον αὐτοῦ.

Fol. 65 ad diem XVI: καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Σωσάννης ἔχει λείψανον.

Fol. 69 ad diem XXII: αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Νίφωνος.

Fol. 82 ad diem I mensis ianuarii: ζήτηι κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου ..α β.. εἰς ἄλλο μηνᾶν

(1) Hoc nomine designatur volumen, in quo collecta sunt encomia Sanctorum.

τοῦ ἐπισκόπου. Et postea innuitur de aliis sermonibus Nysseni et Ephraem in S. Basilium.

Fol. 83 de eodem Basilio: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον.

Fol. 99 ad diem XVII, ubi de S. Antonio: ἔχει τὸ ἅγιον λείψανον αὐτοῦ.

Fol. 101 ad diem XXII, ubi de S. Timotheo: ἔχει κόλλυβρα τοῦ ἁγίου Τιμοθέου ...εὐχαγγ

Fol. 102 ad diem XXIII, ubi de martyrio Clementis Ancyрани: εἰς τὸ τέλος προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον.

Fol. 103 ad diem XXVII indicatur sermo Cosmae Vestitoris εἰς ἀνακομιδὴν Chrysostomi et τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· προσκυνοῦμεν τὴν (τιμίαν) κάραν τοῦ ἁγίου.. ω.. ..τ. ..χ..

Fol. 109 ad diem II mensis februarii: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης.

Ad commemorationem S. Blasii ibidem margo habet: εἰς τέλος τοῦ ὁρᾶρου προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον.

Fol. 113 ad diem V mensis martii addit margo: καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου· ζήτην τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ.

Ad diem IX, ubi de SS. XL martyribus: προσκυνοῦμεν τὰ ἅγια λείψανα.

Ad diem X in memoria Consecrationis ecclesiae SS. Salvatoris multa essent adnotanda et praecipue processionalis lustratio in gyrum templi, cuius commemoratur πόλη ὥραϊν.

Fol. 130 ad diem VIII: Μηνὶ ἀπριλλίῳ εἰς τὴν Η' τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Φιλαρέτου τῆς Καλαβρίας· ζήτην τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος τοῦ μηναίου τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὸ καινουργὸν τοῦ κῆρ Δανιήλ..

Fol. 131 ad diem XX in margine supersunt characteres: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ... et postea ζήτην τὸν βίον... μεταφραστ..

Ad diem XXIII S. Georgii: προσκυνοῦμεν τὸ ἅγιον λείψανον.

Fol. 133 ad primam diem mensis maii vestigia characterum τῇ αὐτῇ ἡμ.... καὶ τῶν... ἔχει κα... λείψαν.. καὶ.. σαντ... θησ..

Fol. 134 ad diem IV: ἔχει τῆς ἁγίας Εἰρήνης κόλλυβρα καὶ ψαλμ... Ab aliis manibus: καὶ ἅγιον λείψανον nec non: καὶ ὁ λόγος εἰς τὸ... νεόγραφον.

Fol. 135 ad diem IX de S. Christophoro: προσκυνοῦμεν.. ac postea γίνονται κόλλυβρα καὶ εἰς τὸν ὁρᾶρον ψαλμ..

Ad diem XI: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Φιλαδέλφου· ἔχει κόλλυβρα καὶ λείψανον ac postea ἔχει καὶ βιβλίον εἰς τὴν θήκην...

Fol. 136 ubi de SS. Constantino et Helena: ζήτην εἰς τὸ πατερικὸν τοῦ ἁγίου Αντωνίου ΘΗΚΗ.. (1) οὗ ἡ ἀρχὴ = Τὸν τοῦ μακαρίου.. =

Fol. 137 ubi de Simeonis Stylitae vita: ζήτην... τῇ ΘΗΚΗ ΟΖ' ∴ τὸ βιβλίον αὐτοῦ.

Ad diem XXVII de S. Theraponte: ...τὴν κάραν τοῦ ἁγίου λείψανου του.. Inferius characteribus miniatis: ζήτην τὸν λόγον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεράποντος, οὗ ἡ ἀρχὴ = Οὗτος ὁ ἅγιος καὶ ἐν... =

(1) Ut alibi vides, nomine ΘΗΚΗ solet indicari *loculus* seu *pluteus*, ubi libri custodiuntur. Etsi heic non appareat, alias vides numerum quoque *loculi* huiusmodi indicari, ut erat in *Chartophylacio* monasterii.

Fol. 139 ad diem III mensis iunii: τῶν ἁγίων μαρτύρων Κόν., καὶ Κόνωνος; ac deinde ζήτει τὸν λόγον αὐτοῦ (sic) εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἁγίων Φιλαδέλφων.

Ad diem VIII, ubi de Theodoro duce: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ... et ἔχει ἅγιον λείψανον.

Fol. 141 ad diem XV: καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ· ζήτει τὸ μαρτύριον αὐτοῦ... superest deinde verbum ἔχει.. tantum.

Ad diem XVIII in rubris characteribus: ζήτει τὸν λόγον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λεοντίου εἰς τὸ νεόγραφον πανυβιβλίον λόγον οὗ ἡ ἀρχὴ = οὐεσπασιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς...

Fol. 143 ad diem XXIX: ἔχει λείψανον ὀλίγον τοῦ ἁγίου Παύλου.

Fol. 145 ad I diem mensis iulii: ἔχει τὸ μαρτύριον (de ss. Cosma et Damiano) εἰς τὸ πανηγυρικὸν τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ εἰς τὸ βιβλίον τὸ... ἀρχ.. νον. βριω α' ζήτει αὐτὸν εἰς τέλος.

Ad diem III: ζήτει τὸν λόγον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γακύνθου εἰς τὸ νεοπανηγυρικὸν.. λογ..... = Τραϊάνου..

Ad diem VI: τῶν ἁγίων Ρούφου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Στεφάνου Σωκρά καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν κειμένων ἐν τῷ Πηγίῳ τῆς Καλαβρίας (1).

Fol. 146 ad diem VII est adnotatio: λόγος τῆς ἁγίας Κυριακῆς εἰς τὸ... οὗ ἡ ἀρχὴ = Οὐδὲν οὕτως.. = λόγος IB' (2).

Fol. 147 ad diem XVII, ut videtur, margo abscissus vix servat τῇ αὐτῇ ἡμ... τοῦ ἁγίου ἱερ.. ατ.. ζήτει τὴν ἀκολουθίαν... οὐ τετελουμένης τοῦ ἐνεστῶτος μηνός...

Ibidem de S. Macrina: ζήτει.. τὸ ἅγιον λείψανον τῆς ἁγίας· et paulo post innuitur sermo de S. Macrina, cuius festum inscribitur ad diem XIX.

Fol. 149 ad diem XXIII καὶ εἰς τὴν ΚΓ' τοῦ ἁγίου Απολινάριου.

Ad diem XXIV καὶ τοῦ ἁγίου Φαντίνου deinde σκοθ. Alia manus: ἔχει καὶ ἁγίου λείψανον. In textu est ἀκολουθία S. Christinae tantum. In margine inferius: ζήτει τὸν βίον τῆς ἁγίας Εὐπραξίας.

Fol. 150 in margine superiore: † προσκυνοῦμεν καὶ τὸ ἅγιον λείψανον τῆς ἁγίας Ἀννης. In margine laterali: ζήτει τὸν λόγον τῆς ἁγίας· εἰς τὸ νεόγραφον βιβλ.. (3)

Ad diem XXVII de S. Pantaleemone: ἔχει τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ ἁγίου. Deinde: ζήτει καὶ λόγον κατὰ στίχους εἰς βιβλίον κατὰστιχον. ΘΗΚΗ Η'.

Fol. 151 Restant vestigia in margine superiore: ∴ Γρηγορ. λόγος εἰς τὰ ἡθηκὰ τοῦ ἁγίου Βασιλείου ὁμιλίαι ΚΑ'. Et paulo post: ἀναγινώσκουμεν δὲ εἰς τὸν ὄρθρον τὸ μαρτύριον αὐτῶν, οὗ ἡ ἀρχὴ = Τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἐπικρατούσης... = Agitur de sanctis Sila et Silvano.

Fol. 152 ad II diem mensis augusti: ∴ εἰς β' τῶν ἁγίων ἐπτὰ παίδων τῶν ἐν Εφέσῳ. ζήτει λόγον εἰς... ελ.. τῶν ἀνδριάντων λόγος ΚΔ'. ΘΗΚΗ Ξ'.

(1) De hac commemoratione egimus in « *Lettere calabresi* » 1902 ad n. XLIII.

(2) De S. Dominica Tropeana, quae eadem esse dicitur ac Κυριακή, multa dixit episcopus Dominicus Taccione Gallocci in ephemeride speciali de festis centenariis eiusdem martyris anno 1903.

(3) Sermonem de S. Anna edidimus in Nova PP. Bibliotheca tom. IX inter opera B. Patri Argivi ex codice Messanensi.

Fol. 155 hanc notulam legimus: ζήτει τὰ ΚΥΡΙΑ ΕΛ.. τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸ βιβλίον τῶν κεκοι-
μημένων.

Fol. 156 in margine superiore ad diem XIII in festo b. Maximi: ✕ ζήτει τὸ βιβλίον τοῦ
Μαξίμου ΘΗΚΗ... Et paulo post indicatio λ' αρ..γγο et φηλλ.. quae rursus apparent in
folio 158.

Fol. 158 margo abscissus servat vestigia... λου εἰς τέλος τοῦ μηναίου καὶ τὸν βίον αὐτοῦ.
ἔχει καὶ ἅγιον λείψανον. Paulo vero inferius evanidi characteres videntur dare... τοῦ
λείψανου τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀγάθης κ.. τ.. τοῦ φάρου.. ω εἰς.

Ad diem XIX in rasura: τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βαρσολομαίου τοῦ νέου καὶ τοῦ
ἁγίου Ἀνδρέου. In margine: ἔχει ἅγιον λείψανον· καὶ ποιοῦμεν κόλλυβα καὶ λέγομεν
ψαλμούς.

Inferius in margine: † Μηνὶ τῷ αὐτῷ εἰς τὴν ΙΘ' τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βαρσολομαίου
τοῦ νέου τοῦ κτίτορος. Deinde agitur de ἀκολουθία, et dicitur: ἂν εὐρήσεις εἰς τὸ τέλος
τοῦ (libri) ἐπισκόπου.

Fol. 159 in margine: † εἴσελθε ἀπὸ τῆς... συγχώρησιν ὡς εδ.. ἁγίου πάπα ἀπὸ ἡμέρας τῆς ΚΘ'.
In his verbis indulgentia a pontifice data innui videtur.

Fol. 160 rursus innuitur liber Menaeum νεόγραφον et sermo Chrysostomi de Zacchaeo.
Deinde legimus: ζήτει εἰς τὸ πανηγυρικὸν τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος ὅπερ ὑπάρχει τοῦ ἀδελ-
φοῦ Δανιήλ, τῆς Μ' (1) λόγος Β'.

De alio sermone Chrysostomi in Κωνσταντίν, cuius initium Πολλὺς ὁ χ... notatur ζήτει
εἰς τὸ πανηγυρικὸν τῆς Μ' - τὸ βιβλίον τοῦ ἀδελφοῦ Δανιήλ.

Alias designationes habet codex, quas omittimus, et tantummodo aliqua indicamus:

Fol. 229 Νέα κυριακῇ ἢ ἀντιπάσχα· ζήτει λόγον τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Στα-
γυρίου εἰς τὴν νέαν κυριακὴν καὶ εἰς Θωμᾶν - εἰς Ξ' ΘΗΚΗΝ.

Fol. 240 innuitur sermo τοῦ ἁγίου Γρηγορίου in Ascensionem, cuius liber dicitur asservari
in ΘΗΚΗ Ο', ubi est alius S. Athanasii sermo.

Ad historiam et notitias huius Typici confert referre eiusdem usum invaluisse usque
ad diem xxxi mensis Augusti 1587 anni christiani. Ibi enim legimus: *Fu abbandonato il
presente tipicò dal primo settembre 1587 per ordini di Sua Santità.*

Provisum iam fuerat, ut substitueretur usus Typici Cryptensis; ideoque confectum erat
exemplar nunc asservatum in codice 126, ubi fol. 146 legimus graece: Εγράφη καὶ ἐτελειώθη
τὸ παρὸν Τυπικὸν ἐν ταύτῃ τῇ μονῇ τῆς Κρυπτοφέρνης παρ' ἐμοῦ κὺρ Παύλου βηβιλάκουα ῥω-
μαίου ἐκ πόλεως Τουσκουλάνου ἥτοι Φρασκάτα, ἱερομονάχου δὲ τῆς προσιρημένης ταύτης μονῆς
τῆς παναγίας ἐνδόξου καὶ ἀειπαρσένου Μαρίας τῆς Κρυπτοφέρνης, ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀγδόῃ τοῦ
ὀκτωβρίου μηνός, χιλιστῷ πεντακοσιοστῷ ὀγδοηκόστῳ τρίτῳ. Εἰρῶσθε οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ
εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ.

Latina memoria habet... *exemplar typici huius descripti ex vetusto codice manuscripto
monasterii B. Mariae de Cryptaferrata ord. S. Basilii in agro Tusculano ad usum magni*

(1) Per litteram Μ' numeralem 40, innuitur Quadragesimale tempus.

monasterii Salvatoris et aliorum monasteriorum eiusdem ordinis in insula Siciliae. Kalendis Maii CIO D LXXXVIII. Romae subscripsi - IULIUS ANT. CARD. S. SEVERINAE PROTECTOR.
Ex hoc exemplari desumptum videtur aliud quoque apographon, ubi recentiores quoque festivitates adnotantur.

In folio praecedenti legimus: *Mr. D. Petrus Menniti Abbas Generalis 1706.*

Aliud quoque ibi est exemplar typici chartacei, quod adnotatur numero 125 et scriptum videtur saec. XVII. Adnotatas habet festivitates *Corporis Christi*, nec non sanctorum Cryptensium Nili et Barptolomaei.

Ad typicales memorias bibliothecae Messanensis haud praetereundum est ibidem adservari codicem numero 159 notatum, cui titulus: *Συναξάριον τὸν Θεῷ, ἡγούν Τυπικὸν περιέχον τοῦ ὅλου χρόνου τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀκολουθίαν.* Eiusdem scriptionis epocha (an. 1211) liquet a mnemosyno ad calcem a scriptore appposito in litteris arcanis, quae facile interpretantur: *† τέλος εἴληφεν ἡ δέλτος τῶν δώδεκα μηνῶν διὰ χειρὸς πρεσβυτέρου νικολάου Πρινερίου ἔτει 1599' ἰνδικτιῶνι 13'.* Sequuntur ordinationes in quadragesima etc., seu temporis, quod mobile dicitur, in rebus liturgicis.

Ab eodem praedicto vetustissimo codice *Typici* Messanensis numero 115 visum est etiam alia quaedam ἀποσπασμάτια hinc inde collecta adiungere; quae certe quidem haud erunt studiis liturgicis inutilia.

Ad praecedentia itaque addenda sunt quae legi possunt fol. 353 recto:

Αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐν αἷς δεῖ μετανοίας γενέσθαι εἰσι αἵδε. κ. τ. εἰ:

Dies vero, in quibus faciendae sunt metanoecae haec sunt.

Sequitur dierum elenchus, quod concluditur verbis fol. 353v. *καὶ σπουδαζέτω καταβαλεῖν τὰ σπέρματα τῶν μετανοιῶν διψιλῶς, ἵνα πλουσίως συλλέξῃ κάρπους.*

Et curet iacere semina metanoecarum abundanter, ut colligat abundantes fructus.

Folio autem eodem 353 codicis, sed verso:

ΗΕΠΙ ΤΩΝ ΚΟΛΥΒΩΝ

ΗΟΤΕ ΔΕΙ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΤΑΥΤΑ.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν κολύβων δεόν δηλῶσαι ἐν ποίαις ἑορταῖς τῶν Ἀγίων ταῦτα γίνονται. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν κεκρίκαμεν ἄξιον· ἐπεὶ πρὸς δόξαν ταῦτα ποιούμεν ὧν τε τὰ σπέρματα διὰ πρὸς Θεὸν ἑρωτα ποικιλοτρόποις βασάνοις καὶ ἔν' οὕτως εἶπα, μυρίοις κατηναλώθησαν, καὶ ὧν ο' ἀσκητικοὶ ἰδρῶτες τὸ θεῖον ἐπεύφραναν.

Insuper quidem circa Collyba declarandum quoque est, quibus in festivitibus sanctorum ista sunt facienda.

Non enim quasi indignum arbitrati sumus istud praeterire. Siquidem haec facimus ad honorem illorum, qui prae amore erga Deum, corpora quoque sua, ut ita dicam, diversimode tormentis multis subiecerunt, nec non illorum, qui per asceticos exantlatos labores divinitati placuere.

Adnotantur praedicti dies hoc pacto (1).

Εν τῇ μνήμῃ τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς ἡμῶν — Εν τῇ γεννήσει τῆς θεόπαιδος Μαρίας — (ἐν τῇ ἐορτῇ) τοῦ Στχυροῦ — Εν τῇ ἐορτῇ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ — Εἰς τὰ Εἰσόδια — Εν τῇ ἐορτῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου. κ. τ. έ.

Innuimus quoque adnotationes alias in eodem codice haberi circa consuetudines monasterii, ut περὶ μυρσίνων, et f. 263 περὶ τῆς ὁπώρας, seu de primitiis fructuum autumnalibus, atque aliis occurrentibus ritibus in anni curriculo.

Folio 254 codicis haec adnotatur:

Χρὴ μέντοι δηλοποιῆσαι καὶ ἐν ποίαις ἐορταῖς δεῖ ἡμᾶς εἰτέρχεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· κα-
κεῖσε ψάλλεσθαι τὸ τῆς ἐορτῆς κοντάκιον καὶ διδόνει ἀπόλυσιν.

Noscendum est igitur in quibus diebus oporteat nos ingredi ecclesiam (magnum), ibique psallere contacion festivitatis atque Apolysin dare.

Sequuntur notationes horum festorum.

Εἰς τὰ Χριστοῦ γενέσλια — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τοῦ μεγάλου Βασιλείου — Εἰς τὰ Φῶτα — Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν — Εἰς τὸ Πάσχα — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τοῦ ἁγίου Γεωργίου — Εἰς τὴν Ανά-
ληψιν — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τοῦ Προδρόμου — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τῶν ἁγίων Αποστόλων — Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τῆς Θεοτόκου — Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίμου ἡμῶν πατρὸς — Εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου — Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ θεόπαιδος Θεοτόκου — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τοῦ Στχυροῦ — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ — Εἰς τὰ Εἰσόδια (τῆς Θεο-
τόκου) — (εἰς τὴν ἐορτὴν) τοῦ ἁγίου Νικολάου.

(1) Ad quasdam festivitatum notationes in codice parva crux † apponitur a recentiori manu, fortasse ut legentibus innuatur, cursu temporum usum istam Collyborum obsoletum fuisse illis diebus.

DE SACRIS
COLLYBIS ET DIPTYCHIS

Cum in Typicis, ut supra et in Cryptensi, legantur verba - Τῇ ἐσπέρᾳ γίνονται Κόλλυβα - ad haec, sicut ad varias illius illustrandas dictiones, opus parabat cl. abbas Romanus VASSALLI, vir apprime eruditus in abatia sua saeculo XVII (cf. *Cenni stor.* D. C. M., et *Comment.* ANTONII ROCCHI). Ex his paratis studiis ad rem nostram idoneum visum est hocce excerpere atque edere.

Κόλλυβα ex nostro Typico ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις *in festis insignibus* et quidem sero facienda praecipiuntur, in Mensa primo ab omnibus Monachis comedenda, et interdum in Narthece, super sepulcra Monachorum non Sacerdotum ponenda non sine mysterio ordinantur.

Κόλλυβα UNDE ORTUM HABENT.

Unde autem ortum habeant, quid et ad quid significandum sint inventa, prosequor quod Tobias (capite 4.) suum filium docuit, ut panem et vinum poneret super sepulturam Iustorum, ubi graece habet: Ἐκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων, καὶ μὴ δῶς τοῖς ἁμαρτωλοῖς. *Effunde panes tuos super sepulturam Iustorum, et noli dare peccatoribus.* Vulgata habet: *Panem et Vinum super sepulturam Iusti constitue, et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus.* In cuius memoriam Graeci, ut idem praestent, super sepulcra defunctorum ponunt panem et vinum, quae ipsi vocant κόλλυβα, quaeque recitatis aliquot orationibus, cedunt in usum Ecclesiae et sacrorum ministrorum.

QUID SINT EX EUCHOLOGIO MANUSCRIPTO.

Orationem ἐπὶ κολλύβων εἰς μνήμην νεκρῶν *in memoriam mortuorum*, καὶ εὐχὴν ἐπὶ κολλύβων εἰς μνήμην ἁγίων *in memoriam Sanctorum* lego in Euchologio mss. in membrana apud me antiquissima. Ex oratione τῶν κολλύβων in memoriam Sanctorum, colligo fuisse e seminibus et diversis fructibus; legitur enim: Αὐτὸς δέσποτα πανάγαθε, καὶ τὰ σπέρματα ταῦτα, τοὺς τε διαφόρους καρποὺς εὐλόγησον. *Tu Domine Sanctissime, haec semina et hos diferentes fructus benedic.* Quae in ipsorum Sanctorum memoriam comedebantur; atque adiungitur, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνοντας ἁγιάσον, ὅτι εἰς μνήμην τῶν ἁγίων σου ταῦτα προστίθῃ, et *Sanctifica ex ipsis comedentes, quoniam in memoriam Sanctorum tuorum praeposita*

sunt. Ex oratione autem τῶν κολλύβων in memoriam mortuorum colligo peti remissionem peccatorum tam mortuorum quam offerentium κόλλυβζ. Dum loquitur de Mortuis. legitur, Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἄνεξ, ἄφεξ, συγχώρησον, παρορῶν αὐτῶν καὶ ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα διὰ τῶν προκειμένων σοι δωρεῶν, καὶ τοὺς προσεσεγκόντας ταῦτα εἰς μνήμην τῶν προτελευτησάντων. *Tu Dñe, remitte, condona ignoscens ipsorum (hoc est mortuorum) et nostrorum peccata per dona, quae tibi offeruntur, et eorum qui haec offerunt in memoriam mortuorum.* Semina autem erant grana tritici.

Κόλλυβζ QUID SINT,

ET DE EORUM HISTORIA EX PETRO ARCUDIO DE PURGATORIO.

Κόλλυβζ sunt grana tritici semicocta, quae ex huiusmodi traditione introducta sunt (v. BARONIUM anno 361). Ferunt Iulianum Augustum, Apostatam cognomento (cui minister erat Themistius praefectus Constantinopoleos) prima hebdomada Quadragesimae, quando in primordiis Ecclesiae rigide ieiunabant Christiani. secreto mandavit mercatoribus, qui res venales comestibiles per totam civitatem in foris exponebant, ut eas εἰδωλοθύτοις profanis sacrificiis Gentilium polluerent, et hac ratione Christiani ementes huiusmodi cibos rebus idolis oblati contaminarentur vel fame perirent. Sanctum vero Theodorum Martyrem ducem Tyronum in somniis narratur ea de re monuisse Episcopum Constantinopolitanum, et docuisse quid agere deberent ad evitandam fraudem et impietatem Iuliani, ut non comederent panem, sed κόλλυβζ. Cumque ille interrogasset, quid sibi vult hoc nomen, dicitur respondisse apud suos (locus est ille in Ponto Εὐχάιττα) appellari κόλλυβζ triticum coctum. Quod cum fecissent per primam hebdomadam magnae quadragesimae sustentabantur. Victus Iulianus deinde ordinavit, ut venderentur cibi puri sicut prius. Sic narrat Nectarius successor Gregorii Nazianzeni in ecclesia Constantinopolitana, dum encomio celebrat martyrium S. Theodori Tyronum. Hinc propter victoriam acquisitam, in honorem S. Theodori venit ille mos Graecorum coquendi triticum, cui immiscent postea multa alia τραγίματα, uvas passas, mala granata, amygdalas et similia. Mos iste antiquissimus etiam est servatus, ut ex oratione superius allata ἐπὶ κολλύβων τῶν ἁγίων, in Euchologio vidimus. In praecipuis autem vigiliis quorundam Sanctorum magna expensa condiuntur saccharo et aliis apophoretis, quod multoties observavi in Ecclesia S. Athanasii Romae.

USUS AB ORIENTE AD OCCIDENTEM INVECTUS.

Hoc totum, quod observabat Ecclesia graeca orientalis, observavit etiam graeca occidentalis, ut consideranti nostrum Typicum apparebit. Habetur ibi die Veneris in I. hebdomada Quadragesimae, quae est vigilia S. Theodori Tyronis, quae contingit ad Sabbatum τοῦ τύρονος, εἰς τὸ τέλος τῆς προηγιασμένης ὁ ἐβδομαδάρχιος εὐλογεῖ τὰ κόλλυβζ, καὶ οὕτως εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ λαμβάνομεν πρῶτως ἐκ τῶν προρηθέντων κολλύβων etc. *In fine Missae Praesantificationum, hebdomadarius benedicit κόλλυβζ, et sic ingredimur mensam, et accipimus prius ex dictis Collybis.* Hinc vides hoc fieri in memoriam miraculi a S. Theodoro peracti

USUS IN VARIIS FESTIVITATIBUS.

In Vigiliis Sanctorum primae classis solemniorum, etiam praecipiuntur fieri ad primas Vesperas κόλλυβα. Vides enim mense septembri die prima et die 26, dum memoria recolitur S. Patris Nostri Nili τῇ ἐσπέρᾳ γίνονται κόλλυβα ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ Καπη-
τοῦ. *Vespere fiunt Collyba a Clericis in Ecclesia Capituli*, in qua totum dicitur officium Sancti. Die 26 mensis octobris ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δημητρίου et memoria magni terraemotus anni mundi 6242. τῇ ἐσπέρᾳ γίνονται κόλλυβα, ut scriptum est die prima septembris. Die vero prima Novembris in festo SS. Cosmae et Damiani Vespere τὰ κόλλυβα. Item in festo S. Patris Nostri Bartholomaei die xi, in festo S. Patris Nostri Chrysostomi die xiii, in festo S. Andreae τοῦ πρωτοκλήτου die xxx, in festo S. Nicolai Archiepiscopi Myrae die vi mensis Decembris et similium festorum, semper in Typico nostro Collyba fieri mandantur ad Vesperas.

DE RE CANONICA RESPONSIONES.

Invenio, in interrogatione 57. Πατριάρχου Ἀλεξανδρίας Κυρίου Μάρκου et consequenti responsione Theodori Balsamonis: *Interrogatio: Quae in Ecclesiis offeruntur edulia ab ullo accipientur?* Responsio additur Balsamonis, ubi τὰ τρωκτὰ καὶ ποτὰ ἃ συνήθως τῶν ἁγίων ἐν μνή-
μεις... *Esculenta autem et potulenta quae iuxta morem in Sanctorum memoriis.. et pro mortuo-
rum commemoratione inferuntur in templum, Episcopis dari canonice statutum est et aliis, distribui in Clericos in peregrinos hospitio exceptos, et inopia oppressos fratres.*

Tempore Divi Augustini mos ille offerendi epulas mortuis minui incepit. Vide S. Do-
ctorem (*de Civitate Dei lib. 8, c. 27*), ubi loquitur de honoribus, qui praestabantur Mar-
tyribus. et sic habet: *Quicumque etiam epulas suas eo deferunt, quod quidem a Christianis
melioribus non fit, et in plerisque terrarum nulla talis est consuetudo; tamen quicumque id fa-
ciunt, quas cum apposuerint, orant. Et auferunt ut vescantur, vel ex eis etiam indigentibus
largiuntur; sanctificari ibi eas volunt per merita martyrum.* Consuetudo haec praecipue inva-
luit in Africa sicut idem Augustinus (*in lib. Confessionum*) testatur; matremque suam
refert ad memorias Sanctorum attulisse Mediolani pultes et panem et merum, dedisque
Ostiaro. Sed haec Ambrosius fieri vetuit, quia ipsa videbantur superstitioni simillima gen-
tilium, et quia dabatur occasio ingurgitandi ebriosus.

OPINIONES DE NOMINE.

Unde autem hoc nomen κόλλυβα traxerit originem, puto vel quod κόλλυβα dicantur
permutato ρ in β; κόλλυβα enim est panis species ac frustum panis; vel a κόλλιξ, quae
est species panis rotundi. Quod ex sacra Scriptura colligi poterit, nam Collyrida paucis
mutatis, dicuntur (*lib. II Reg.: c. 6.*) David partitus est universae multitudini Israelitarum,
tam viro quam mulieri singulis: Collyrida panis unam, et assaturam bubulae carnis unam.

Collyrida enim ex Io. Bernardo Savonensi in vocabulario Ecclesiastico, genus *fugaciae* est, quae etiam dicitur *torta* panis; nec radicem habet a κόλλυβος, nam κόλλυβος species numismatis est, in quo bovis effigies erat.

PURGATORIUM DARI EX ΚΟΛΛΥΒΟΙΣ ERUITUR.

Ex eo, quod κόλλυβς in memoriam mortuorum fiebant, colligitur veteres Graecos fasos esse Purgatorium, atque animas in eo detentas adiuvari posse per oblationes, preces et sacrificia; et non ut nonnulli posteriores Graecorum, qui in schismate educati in hoc puncto claudicant. Non loquor de haereticis septemtrionalibus, qui hac in materia innumeri sunt Lutherum auctorem sequuti Purgatorium negantem. Pro Purgatorio non accipitur hic quodcumque purgat, nam Baptismus purgat omne peccatum, ideoque Κάθαρσις appellatur, et tamen καθαρτήριον *Purgatorium* non est. Purgatorium autem dicitur locus quidam subterraneus Inferno damnatorum superior et proximus, in quo animae non plene purgatae in hac vita, tamquam in carcere detentae emundantur, quia in coelum nihil intrat coinquinatum. Placet forte quibusdam hic recordari, quae sequuntur.

NONNULLA DE PURGATORIO.

In quodam libro edito invenio sphaeram Purgatorii circuitu complecti milliaria quindecim millia septem centena et quinquaginta, atque a nobis distare per duo mille milliaria quinque centena et quinque cum dimidio. Poena in Purgatorio terminata et finita erit, non item in Inferno, qui ζῆδης vocatur, quasi αἰδης *sempiternum*, et ab α privativo et ἰδεῖν, quasi a non videndo; et haec est poena damni, altera est sensus. Nullam ibi damnatus sentit voluptatem, qua ratione ζῆδης, quasi μὴ ἡδύς nil suave. Comprobatur graecos semper admisisse Purgatorium, cum Apostolica sit traditio preces pro defunctis effundendas. Christus Dominus (Io. V.) Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. Amen amen dico vobis, quoniam veniet hora, quando mortui audient vocem filii Dei, et qui audierint, vivent. Unde Christus dicitur Πρωτότοκος τῶν νεκρῶν *Primogenitus mortuorum*. Hoc probatur ex veteri Testamento (II. lib. *Macchabaeorum* c. 12); nam Macchabaeus collectis duorum millium drachmis misit Hierosolymam ut offerretur sacrificium pro peccato, hoc faciens opus optimum et salutare. προσκαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάντοτε καλῶς καὶ ἀστείως πράττων. In vulgata editione loco duorum millium habetur duodecim millia drachmas argenti: et in fine capitis etiam Vulgata: Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis errare, ut a peccatis solvantur.

Probatur etiam ex Tobia c. 4. supra citato. Amplius quoque ex novo Testamento (Matthaeus 12.). Peccatum contra Spiritum Sanctum dicit Christus non remitti in hoc nec in futuro saeculo; ergo aliquoties peccata remittuntur in futuro saeculo. Praeterea (Apocal. 21) habet de caelesti loco: Non intrabit in eam aliquid coinquinatum. Ergo qui non sunt perfecte purgati non poterunt ingredi, donec emundentur. Sunt ii, quibus Deo reconciliatis non semper cum peccato dimittitur tota poena; hoc quidem totum in se graeci etiam neoterici

fatentur, dum orant ut animas defunctorum Dominus colloceat in loco refrigerii, ubi aufugit dolor, moestitia et gemitus, et statuatur eos in luce et regione vivorum. Postea de fide hoc statutum est credendum in Concilio Florentino. In bulla unionis inter alia sic habetur: Ἐάν οἱ ἄληθῶς μετανοήσαντες ἀποθάνωσιν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ πρὶν τοῖς ἀζίοις τῆς μετανοίας καρποῖς, ἱκανοποιῆσαι περὶ τῶν ἡμαρτημένων ὁμοῦ καὶ ἡμελημένων, τὰς τούτων ψυχὰς καθαρτικαῖς τιμωρίαις καθαίρεσθαι μετὰ τὸν θάνατον. *Si vere poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis et omissis satisfecerint, eorum animas poenis Purgatorii post mortem purgari.*

MEMORIAE DEFUNCTORUM IN LITURGICIS PRECIBUS ET SACRIS DIPTYCHIS.

Habetur etiam Officium τῶν κεκοιμημένων, et passim in officiis fit defunctorum mentio πάππων, προπάππων etc. et in ipsa Liturgia D. Chrysostomus doctor ipse ait: ὁ διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἀγίαν τράπεζαν, καὶ τὰ δίπτυχα τῶν τε κεκοιμημένων καὶ ζώντων, ὡς βούλεται μνημονεύει. *Diaconus thurificat sacram mensam in gyrum, ac tunc et mortuorum et viventium, sicut voluerit, memoriam facit.* Oratur enim in Diptychis in Missa: ἀνάπαυσον ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐνθα ἀπέδρα λύπη καὶ στεναγμός· καὶ ἀνάπαυσον αὐτὴν ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου: *Requiem ei concede, Domine, in splendido loco, unde exclusus est omnis dolor et gemitus: requiem ei dona ubi refulget lumen vultus tui.*

Et in eadem oratione: Μνήσθητι πάντων τῶν προκεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου: *Memento omnium praemortuorum in spe resurrectionis vitae aeternae.*

Diptycha in Missa Chrysostomi post consecrationem ordinantur. Diptycha enim erant complicatae ac duplicatae tabulae, in quarum una erant scripta nomina vivorum, mortuorum in altera, quorum commemoratio in Missa faciebat Sacerdos. Nomina huiusmodi tam defunctorum quam vivorum ad beneplacitum apponebantur. Invenio in Euchologio Mss. antiquitate vetustissimo immediate ante Ἐτι προκκλοῦμεν σε μνήσῃτη.. et rei quasi exemplum propono Ο ἱερεὺς ἔρχεται τὰ δίπτυχα τῶν κεκοιμημένων χριστιανῶν: *Sacerdos incipit Diptycha defunctorum christianorum*, ac prosequitur Μνήσῃτη κύριε τοῦ δούλου σου Βασιλείου: *Memento, Domine, servi tui Basilii.* Μνήσῃτη κύριε τοῦ δούλου σου Κοσμᾶ ἱερομονάχου καὶ.. *Memento, Domine, servi tui Cosmae hieromonachi.* Et: Μνήσῃτη κύριε τοῦ δούλου σου Δανιὴλ ἱερέως καὶ.. *Memento, Domine, servi tui Danielis sacerdotis et.*

De laicis prius virorum nomina dicit et postea foeminarum ad numerum triginta circiter. Vide D. Gregorium (in *Sacramentario*, ubi de Diptychis), Durantum (*lib. 2. de lit. c. 43*).

In Diptychis servabatur ordo status Hierarcharum, Sacerdotum et simplicium Monachorum et deinde laicorum.

DE DIPTYCHIS IN HISTORIIS ET DOCUMENTIS.

Audi Anastasium Bibliothecarium Romanum in Agathone: *Abstulerunt de Diptychis ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis Ecclesiae figuras eorum.* Victor in Chronico ait: *Nomina Proterii et Salafotiarrii de ecclesiasticis diptychis tollit et Dioscuri et Heluri, qui Proten interfecit.* Scribit. Gregoras (*lib. V.*) Γέγονεν ἡ κοινωνία ἐφ' ὅρῳ τριῶν κεφαλαίων·

ἐνὸς μὲν τοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς ὑμνωδίαις τοῦ Πάππ.. εἰς τὰ δίπτυχα μνημονεύεσθαι ὁμοῦ τοῖς ἑτέροις τέτταρσι πατριάρχεις... *ut memoria fieret papae in sacris hymnodiis; in diptychis solet commemorari pariter cum aliis quatuor patriarchis.* Phranzes (in *Chronic.* lib. 1. c. 6.) ait « Concordia facta est in tribus capitulis, quorum primus agit de concordia, quae inter Graecos et Latinos facta est in Concilio Romano anno 1215, et dicit » *Concordia, capitibus tribus circumscripta ac definita est. Primum fuit, ut in Sacris hymnodiis Papa cum quatuor Patriarchis nominaretur.*

Hac in re praeterea et in verbo δίπτυχα vide eos scriptores, qui opinantur huiusmodi pagellas libros geminatos fuisse.

Papae commemorationem facimus quoque nos graecoccidui in Diptychis vivorum, ubi dicitur οἰκουμενικὸς ac venerabile caput. Arcudius ait (lib. 3. c. 39.). *Supplicat presbyter pro suo Episcopo, hic pro Archiepiscopo et Metropolita, is pro Patriarcha, inferiores pro Superioribus, in memoriam preces agunt, quamvis nulli* (ait auctor) *de Supremo Pontifice nomen celebrent*, quod Urbanus IV Pontifex expetebat a Michaële Palaeologo. Et Nicolaus V dicit de Urbano IV: ἐν ταῖς ἱεραῖς ὑμνωδίαις τὸν πᾶπαν εἰς τὰ δίπτυχα μνημονεύεσθαι, ὁμοῦ τοῖς ἑτέροις τέτταρσι ἱεράρχαις.

Ut supra aliquid innuimus, Nicetas (lib. 5. IUS GRAECO-ROMANUM f. 283) ait: *Monachos a Dioecesanis exemptos solius Patriarchae nomen recitant, nisi fortasse extra Monasterium vitam agant.* Bartholomaeus Gavantus de SACRIS RITIBUS ait (in Canone V.) in nostris Diptychis nominandum esse Episcopum, quod ex S. Paulo colligitur (Heb. 13): *Mementote Praepositorum vestrorum.*

Paulo ante aliquid innuimus de Typico Cryptoferratensi, ex quo deducere plura liturgica abstinemus, cum edendi cura aliis relinquatur, postquam iam multis abhinc annis operam navare non omiseramus, ut per dilectum socium neomonachum Raphaëlem Magalli praematura morte ereptum, apographon totius magni voluminis conficeretur.

Attamen cum aliquot ex eo volumine ad manus habeamus, non solum veluti specimen producimus superiorem elucubrationem Romani abatis Vassalli *de Collybis*, verum et modo fragmentum dare volumus de ritu excipiendi eos, qui habitum monasticum expostulabant. In postrema pagella voluminis valde male muletata ita haec habemus, ut vix aliquot inferioris partis bene exscribi potuerunt. Sed haec quidem sufficiunt ad consuetudinem caere-

moniarum ostendendam, nam caetera facile haberi possunt a libro bis ibidem citato, cui titulus *Σχηματολόγιον* (1), videlicet qui habet preces et alia servanda in traditione monastici habitus. Quae itaque erui possunt a folio, etsi imperfecta, tamen ingrata vel inutilia minime erunt.

Praeterea et aliud adiungimus de *Aqua, quam dicunt sanctificata*, ut suo loco apparet.

EΙΣ ΤΟ ΔΙΔΟΝΑΙ
ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΣΗΜΑ.

RITUS TRADENDI
MONASTICUM HABITUM

Χρῆ γινώσκειν ὅτι ὅταν τινὲς θέλουσιν λαβεῖν τὸ σχῆμα τῆς μοναδικῆς πολιτείας οὕτως ποιοῦμεν.

Ενδύεται ὁ Ηγούμενος εἰς τὴν λειτουργίαν, ἢ ἄλλος, ὃν αὐτὸς ὀρίσει τοῦ ἐνδῦσαι αὐτοῦς. Καὶ μετὰ τὸ ἀναγνωσθῆναι τὸν Απόστολον, καὶ τὸν πρῶτον στίχον τοῦ Ἀλληλουαρίου, ἄρχεται ἀπὸ τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου ὁ Ηγούμενος - Βασιλεῦ οὐράνιε... ἐκ τρίτου. Καὶ ψάλλοντες ἐξέρχεται ὁ Ηγούμενος καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὴν μεγάλην πύλην τῆς ἐκκλησίας· καὶ εὐρίσκουσιν ἐκεῖ τοὺς μέλλοντας λαβεῖν τὸ σχῆμα ἐνδεδυμένους τῆς χιτῶνης μόνης, ἐξυποδήτους, ἀσκεπάστους ἔχοντας τὰς κεφαλὰς.

Scire oportet, quod cum aliqui velint suscipere habitum monasticae conversationis, nos id ita facimus:

Induitur Hegumenus liturgiam celebraturus, aut alius quem ipse statuatur, qui illos induat. Lecta *Epistola* post primum versiculum de *Alleluia*, ab altari magno incipit Abbas: *Rex coelestis...* ter: quod succinentes exeunt Abbas ceterique fratres et procedunt usque ad magnam portam ecclesiae, atque ibi inveniunt eos, qui accepturi sunt habitum, nempe tunica tantum indutos, discalceatos et capita detectos.

(1) Inter libros liturgicos monasticos hoc praestat volumen, *Σχηματολόγιον* nuncupatum, in quo non modo, quae spectant ad habitum suseipiendum, legimus, verum et alia propria de monachis et monialibus vivis officia, sed et quoque etiam funebria. Ad rem iuvat innuere codicem pulcherrimum Cryptensem. (V. Rocchi *Catalog.* p. 286) saeculo XI adsignatum. In fine scriptor, qui fuit Petrus hieromonachus, his versiculis cum acrostichide nominis sui Ο ΠΕΤΡΟΣ librum describit:

Ο ταύτην γράψας τὴν προκειμένην δέλτον
 Η ἔτρος μοναχὸς καὶ ἱερεὺς ἀγρεῖτος,
 Ε χουσαν ἔνδον ἀκολουθίας δύο
 Τ οῦ σχήματός τε καὶ τῶν κεκοιμημένων·
 Ρ ἀνίδος τυχεῖν ἐλέους ἐξαιτεῖτε
 Ο σοις τῷ θεῷ δι' αὐτῆς λιπαρῶσιν,
 Σ υχῶρησίν τε καὶ λύσιν ὀφλημάτων.

Ο δὲ Ηγούμενος ἐρωτᾷ αὐτοὺς κατὰ τάξιν κατὰ τὸ Σχηματολόγιον ὁηλοῦ.

Μετὰ τὴν ἀρμόζουσαν ἀπόκρισιν ὁ Ηγούμενος λέγει τὴν πρέπουσαν Εὐχὴν.

Εἴτα λαμβάνει αὐτοὺς μετὰ τῆς ποιμαντικῆς ῥάβδου ἥτοι τῆς κρότξε λέγων· - Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ θέλων πάντα ἄνθρωπον σωθῆναι... Εἰ οὐκ ἔστι Ηγούμενος, λαμβάνει αὐτοὺς ἐκ τῆς χειρός· καὶ φέρει αὐτοὺς ἕως τοῦ θυσιαστηρίου ψάλλοντας· Ἡθέλον δάκρυσιν... Εἴτα (οἱ μέλλοντες ἀποκαρῆναι γονοκλινοῦσιν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου. (Ὁ δὲ μέλλων αὐτοὺς ἐνδύσαι, λέγει τὰς τετυπωμένας Εὐχάς.

Εἰθούτως (κάθεται) καὶ λαμβάνει ὁ μέλλων αὐτοὺς ἐνδύσαι, ψαλίδια (ἐκ) τοῦ (ἀγίου εὐαγγελίου). Εἴτα κουρεύει αὐτοὺς κατὰ τάξιν.

Ομοίως... καθὼς τὸ Σχηματολόγιον περιάγει (λέγων τὰς) εὐχὰς τετυπωμένας καὶ διδῶσι καθ' ἑνὸς ἕκαστ(.. τὸν...). Εἴτα ἐξέρχονται..

(Hic absolutus apparet ritus tradendi monasticum habitum).

Abbas autem singulos ex ordine interrogat, quemadmodum suggerit *Schimatologium*.

Cum opportunas eorum responsiones abbas acceperit, dicit appositam *Orationem*.

Deinde suscipit eos cum virga sua pastoralis, vel Cruce, simul dicens: *Benedictus Deus, qui vult omnem hominem salvum fieri...* Si vero non sit Abbas, suscipit eos manu, deducitque usque ad altare cantantes: *Vellem lacrymis...* Tum qui tondendi sunt, genibus flexis ante altare adorant: qui autem eos induturus est, praescriptas dicit orationes.

Deinde (sedet) et accipit, qui eos induturus est, forcipes (de sancto Evangelio) et tondet eos ex ordine.

Similiter.... quemadmodum in *Schimatologio* circumagit, dicens praescriptas orationes, tradit unienique eorum (habitum).. Deinde exeunt (1).

DE LUSTRANDA ABBATIA

PER AQUAM IN EPIPHANIA BENEDICTAM

DIE VII MENSIS IANUARIJ.

Typicum Cryptoferratense, seu Kalendarium perpetuum pro divinis officiis infra annum in Abbatia persolvendis, ritibus caeremoniisque sacris alicubi instructum, iam eruditissimum rerum graecarum liturgicarum satis notum est, praesertim, ex quo primus omnium D. Th. Toscani funditus excussit in suis *animadversionibus ad Typica Graecorum*. Postmodum item e nostris Typicum historice illustravit Antonius Rocchi in *Commentariis de Coenobio Cryptoferratensi*. At hos praeter duos, qui fusius, sane Card. I. B. PITRA passim in doctis suis elucua-

(1) Hic deficit graecus textus, sed ex ordine rerum videntur antea supplenda verba de traditione *cru-cis et habitus monastici*.

brationibus (1), nec non nos ipsi pro re nata Typicum recordati, eoque interdum usi sumus; unde illi celebritas quaedam parva est atque aestimatio.

Verum, quod nunc Abbatia possidet, non est ipsum a S. Bartholomaeo beati Nili discipulo et successore confectum, sed huius renovatio per D. Iosephum Melendytam anno MCCC., iussu Blasii II abbatis conscripta. Ex quo factum est, ut in hac altera Typici editione latinismi quidam rituales contineantur, quos in monasterium irrepsisse arbitror iam tum ex monachorum secessione in claustrum S. Benedicti Sublacense anno fere MCLXIII., atque deinceps.

Huiusmodi est iste usus *pluvialis* latini pro phelonio Graecorum, qui in hac sollemni monasterii lustratione indui solebat a presbytero; non autem habebatur veluti sacrum indumentum, nam in quadam supplicatione induebatur pluviali etiam monachus ἰδιώτης, seu *laicus*, qui imaginem Deiparae nostrae manibus gestabat.

Hic igitur ritus, ut rem paullulum explicem, ad hoc pertinet; quod die VII Ianuarii mensis, postridie nempe sollemnis festi *Luminum*, quo memoria *Baptismatis* D. N. I. Christi apud nos graecos recolitur, atque eiusdem pie commemorationis gratia, aqua sollemniter benedicitur; hac vero aqua rite sic benedicta monasterium totum eo die benedicitur. Hunc ipsum usum aquae lustralis populi orientales non modo, tum etiam occidentales graecanici ritus itali habent, ut eadem aqua illa, qua sanctificatio fit, vel proximis diebus sive monasteria sive privatorum domus lustrentur. Quae benedictionis consuetudo, uti patet, ad eam prope accedit, qua gentes latini ritus, non multo post confectam lustralem aquam, occasione nempe baptismalis fontis parandam ante Pascha et Pentecosten, raro vero in Epiphania, illam ad proprias aedes, presbyterorum ope, expiandas adhibent.

Itaque hunc ritum arbitror, quamquam ille nunc nobis ab innovato per Blasium Typico excipitur, tamen inde a monasterio condito usuvenisse, quin imo a Calabris monachis aut etiam a Studitanis in urbe Constantinopoli, tractu locorum temporumque huc esse delatum. Testatur enim S. Nicephorus patriarcha Constantinopolitanus ibidem *acceptam esse ex sanctis Deipherisque patribus consuetudinem in sancta Dei ecclesia faciendi ad initium uniuscuiusque mensis aquae sanctificationem*. Quae tamen aqua, uti verisimile est, non tam ut fidelium habitationes, quod semel in anno fieri consuevit, quam ut personae ipsae, vel edulia, vel indumenta, quaeque denique utenda instruantur, benedicerentur, pro opportunitate inserviebat. Itaque in Euchologiis non modo *maioris* aquae, scilicet in Epiphania sanctificandae, verum etiam illius *minoris*, cum opus sit, sacer traditur ritus.

Verum maior haec sanctificatio in festo *Luminum* ut plurimum fieri solet. Ex aquis, quae ex fonte prae foribus templorum graecanico more condito effluent, nimirum postridie illius diei domus lustrantur. Itaque, cum mos iste monasterii loca cuncta etiam sacra, nempe Basilicam ipsam benedicendi desuetus, iam duobus abhinc annis revocatus sit, etiam fons, qui ante vestibulum iamdiu deerat, restitutus est, atque erectus e fundamentis saxo, quod itali *sperone* dicunt, instar tribunalis byzantini constructus.

Atque haec pro re nata lectoribus significasse sit satis; ut illud simul agnoscant, Cryptoferratenses monachos omne iam studium eo conferre, ut mores omnes et instituta maiorum,

(1) I. B. Pitra: *Iur. ecclesiast. Graecorum historia et docum.*, t. II, p. 320. Romae 1868.

quoad pro mutatis rebus atque temporibus liceat, in pristinum restituantur. Ritus vero sollemnis hic sacras aedes et monasterium universum lustrandi, e Typici illius fere tenebris in lucem evocatus, exemplo sit.

Δεῖ γινώσκειν ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτης τῆς ἡμέρας σημαίνονται αἱ μικραὶ καμπάναι, καὶ συνάγονται πάντες οἱ κληρικοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐνδύεται ὁ ἐβδομαδάρχιος πλουβιάριον· καὶ διάκων καὶ δύο ἀναγνώσται. Ὁ δὲ διάκων ἄρχεται τὸ - Εὐλόγησον δέσποτα. Καὶ ὁ ἐβδομαδάρχιος τὴν ἐκφώνησιν. Εἴτα διάκων (λέγει) τὴν μεγάλην συναπτὴν, καὶ πάλιν ὁ ἐβδομαδάρχιος τὴν ἐκφώνησιν. Καὶ ὁ κληρὸς - τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς, ἥτοι (λέγει) τὸ - Ἐν ἰορδάνῃ βαπτίζομένου...

Ὁ δὲ ἐβδομαδάρχιος, βασιτάζων λεκάνην μετὰ τοῦ ἀγιάσματος, καὶ διάκων τὸν τίμιον σταυρόν, οἱ δὲ ἀναγνώσται τὰ φάτλια πορεύονται ἔμπροσθεν τοῦ ἐβδομαδαρχίου (1). Ῥαντίζει πρῶτον τὴν μεγάλην τράπεζαν, καὶ κατὰ τάξιν ὅλην τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Εἴτα εἰσερχονται εἰς τὸ σκευοφυλάκιον· εἰθούτως εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου· κἀκεῖθεν εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Ἀρχιστρατήγου, Ῥαντίζοντες (2) καὶ ψάλλοντες· εἰς μὲν τὸ σκευοφυλάκιον, - Οἱ μάρτυρές σου κύριε... εἰς δὲ τὸν ἁγίου Ἰωάννου - Προφῆτα καὶ πρόδρομε... καὶ εἰς τὸ Ἀρχιστρατήγου - Τῶν οὐρανίων ταγματῶν (3)...

Εἴτα Ῥαντίζουνσι τὴν κέλλαν τοῦ ἐκκλησιάρχου. Εἴτα εἰσερχόμεθα πάντες εἰς τὸ καπίτολον. καὶ ψάλλομεν - Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν... εἴτα τὴν ἐκτενῆ, καὶ τὴν εὐχὴν τῶν κεκοιμημένων.

Εἴτα ψάλλοντες τὸ (τροπάριον) - Ἐπεφάνη σήμερον... εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν· κἀκεῖθεν εἰς τὸ κελλάριον. Καθεζόντων τῶν κληρικῶν ἔμπροσθεν τοῦ κελλαρίου καὶ ψαλλόντων τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς, ἀρχόντων (4) ἀπὸ τῶν στιχηρῶν τῆς παράμονῆς, ὁ ἐβδομαδάρχιος σὺν τῷ διακόνῳ (5) καὶ τοῖς ἀναγνώσταῖς Ῥαντίζουνσι πάσας τὰς κέλλας τοῦ ἐκείσε κλάστρου. Εἴτα ἐπιστρέφομεν· εἰσερχόμεθα εἰς τὴν σίτου θήκην, ψάλλοντες ἐκεῖ ὡς σύνηθες.

Εἴτα εἰσερχόμεθα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυροῦ ἡγουμένου, ψάλλοντες καὶ ἐκεῖ ὡς σύνηθες (6). Εἴτα ἐπιστρέφομεν ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας, ψάλλοντες τὰ ἐνχομείνοντα τροπάρια, μέχρι τοῦ Ῥαντίσαι τὸν ἐβδομαδάρχιον πάσας τὰς ἐκείσε οἰκίας, καὶ ἐπιστρέψαι ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας.

Εἴτα εἰσερχόμεθα εἰς τὸ παλάτιον, δοξάζοντες (7) ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος στιχηρὸν ἤχου πλαγίου πρώτου. - Ὡρῶσά σε ἡ φύσις ἅπασα...

Καὶ προσκυνήσαντες τὴν ἁγίαν εἰκόνα, πάλιν ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν μεγάλην πύλην τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ψάλλοντες ἐκεῖ κονδάκιον (8). - Πρεσβεῖα θερμῇ... Εἴτα τὸ - Τῇ θεοτόκῳ ἐκτενῶς... καὶ τὸ - Χαῖρε ἡ πύλη.. ὡς σύνηθες, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ προσκυνοῦμεν κατὰ τάξιν τὸν τίμιον Σταυρόν.

(1) Per figuram zeugmatis verbum istud πορεύονται inservit subiectis ἐβδομαδ. et διακ.; nec non αἱ δύο ἀναγν.

(2) Ita scribitur pluraliter per sociationem eundi, nam unus presbyter *aspergit* et benedicit.

(3) At rectius scribendum erat: Τῶν οὐρανίων στρατηγῶν... quod est *troparium* (oratio) in Angelos.

(4) Ista Theodorus Toscani noster in Apographo legit, seu potius correxit, nam quippe ita scribitur in Typico; sed inest mendum.

(5) Ita codex mutuans vocem dativi a διακονος, νοῦ quod etiam dicitur pro διακων, ονες.

(6) Ὡς σύνηθες, *ut de more*; quod significat idem fieri solitum, etiam ante Typici renovationem.

(7) Δοξάζω-μαι significat recitare τὸ - Δόξα Πατρὶ... Si accedat accusativum, hoc indicat orationem, quae immediate post - Δόξα succinitur.

(8) Κονδάκιον seu κοντάκιον est series quaedam tropariorum: vel etiam primum dumtaxat.

Εἴτα ἐκτενῆ, ἤγουν - Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θεός (1)... καὶ ὁ ἱερεὺς (λέγει) τὴν ἐκφώνησιν, καὶ τὴν ἀπολύτιν.

Εἴτα σημαίνονται αἱ μεγάλαὶ καμπάναι, καὶ ἀρχόμεθα τὴν ἱερουργίαν, ψάλλοντες τοὺς μακαρισμοὺς τῆς ἐορτῆς καὶ τὰ ἐξ ἑθous ἀντίφωνα. κ. τ. λ.

« Scire oportet, quod in principio huius diei pulsantur campanae minores, et congregantur omnes clerici in ecclesiam: et hebdomadarius induitur pluviali, et diaconus ac duo lectores (*item induuntur*). Diaconus autem incipit: *Benedic. Domine*. Et Hebdomadarius (*item dicit*) *Exclamationem*: deinde Diaconus (*dicit*) magnam *Collectam*: et rursus Hebdomadarius (*dicit*) *Exclamationem*: Clerus (*dicit*) *Apolyticium* Festi, scilicet, illud: *Cum in Iordane baptizaveris*...

Hebdomadarius autem (*procedit*) gestans situlam cum aqua benedicta et Diaconus venerabilem Crucem, lectores vero lumina (*gestantes*) procedunt ante Hebdomadariū. (*Hic*) primum aspergit mensam magnam, atque ex ordine magnam universam ecclesiam. Deinde ingrediuntur in *scevo-phylacium*, et mox in sacellum S. Ioannis, ex quo (*veniunt*) ad altare Archistrategi (S. Michaelis) aspergentes et cantantes in *scevo-phylacio*: *Martyres tui, Domine*... in templo autem S. Ioannis: *Propheta et praecursor*... et ad altare Archistrategi: *Coelestium ordinum*...

« Deinde aspergunt cellam *Ecclesiarchae*. Postea ingredimur omnes in *Capitulum* et psallimus: *Deus patrum nostrorum*... tum (*dicimus*) *Collectam*, et orationem Defunctorum.

« Deinde psallentes illud: *Apparuit hodie*... ingredimur coenaculum, atque inde in *cellarium*. E regione vero cellarii consistentibus clericis et cantantibus *stichera* festi, incipientibus a sticheris pervigilii, Hebdomadarius cum Diacono et lectoribus, aspergunt omnes cellas, quae ibi sunt circa claustrum. Exinde reversi ingredimur in horreum frumenti, psallentes ibi, iuxta morem.

Postea subimus habitationem Domni Abbatis; atque ibidem de more cantamus.

Hinc revertimur ad ecclesiam psallentes, quae supersunt canenda troparia, donec Hebdomadarius asperserit omnes eius loci habitationes, et reversus sit ante ecclesiam.

Postea ingredimur in palatium canentes ante imaginem Salvatoris - *Gloria Patri*... et sticherum toni I inflexi: - *Videns te natura universa*...

« Atque adorata sancta imagine rursus revertimur ad maiorem portam Ecclesiae magnae. Canentes ibi *Contacium*: - *Fervida supplicatione*. . et mox illud: - *Deiparae assidue*... nec non illud: - *Salve porta*.. ut de more, ingredimur in Ecclesiam, et adoramus ex ordine venerandam Crucem.

Deinde (*cantitur*) *Collecta* scilicet: - *Miserere nostri, Deus*.. et Sacerdos (*dicit*) *Exclamationem*, et *Apolytin*.

Tum postea pulsantur campanae maiores, et incipimus Missam, canentes *Beatitudines* iuxta festum et consuetas antiphonas etc.

1 Sequentiam hanc habes in *Horologio* Cryptoferraten ad *Paraclesin* Despatae.

DE EXCERPTIS LITURGICIS
E TYPICO MONASTERII CASULANI

MONITUM.

Quando, iuxta verba Flacci, diurna nocturnaque manu, inter exemplaria graeca versabamus codicem in bibliotheca studiorum Augustae Taurinorum asservatum, complectentem *Typicon* monasterii Casulorum apud Hydruntum, inde nonnulla, quae heic damus, excerpsimus.

De eo volumine haud pauca iam diximus in collectione Epistolarum (1), in quibus memorias aliquot illustrandas suscepimus illius celeberrimi coenobii, quod in horribili internecione christifidelium martyrum anno 1480 per manum Turcarum, dissipatum est. Itaque vel pauca heic innuere iuvat, nam, quem plura delectant, novit alibi et apud praedictas Epistolas Casulanas requirere.

Codex ille membranaceus inter alios graecos obtinet notationes *c. III, 17*; folia modo numerat 183, nam aliquot desiderantur; complectitur autem ordinationes sacras atque consuetudines monasterii traditas ab Iosepho primo abate sanctissimo et constitutore asceterii, labente saeculo XI.

Notus erat liber notumque pretium; de eoque plures egerunt, uti Allazio (2), Arcudio (3), Montfaucon (4), Rodotà (5), Gardt-

(1) G. COZZA-LUZI, *Lettere Casulane* - Reggio Calabro, 1900.

(2) ALLAZIO, *De libris ecclesiasticis graecorum* apud Fabricii Bibliothecam graecam in editione prima Hamburgensi.

(3) ARCUDIO, initio libri *Νεον Ανθολογιον*.. Romae typis Vaticanis, an. 1598.

(4) MONTFAUCON, *Palaeographiae graecae*... variis in locis.

(5) RODOTÀ, *Storia del rito greco in Italia*.

hausen (1). Toscani (2). Diehl (3). Omont (4). alique (5). Illius totius textus apographon habere curavit cl. v. Iurisconsultus Aloysius De Simone Lyciensis; nam iure aestimatur pretiosum historiae Appulae documentum.

Excerptare nobis quaedam liturgica ab eo volumine arrepta occasione, ut dicebamus, operae pretium visum est; et hoc pacto quasi specimen systematis vitae ac liturgiae monachorum loci dare ad studia sacra atque historica iuvanda. Praesertim exscribere curavimus tractatum praedicti Iosephi Hegumeni, in quo regimen tradit servandum in monasterio ab se condito, nec non consuetudines vitae ascetarum. Ad haec alia quoque adiungimus, de quibus mox singillatim dicemus.

Monere autem iuvat non omnia omnino ex codice Taurinensi istiusmodi excerpta venire. Sorte datum est adinvenisse in bibliotheca Barberiniana Urbis aliud exemplar membranaceum Typici nostri, descriptum in eodem monasterio a monacho Hierotheo (6) ann. 1203, idest paucis post annis a primo exemplari exarato ann. 1173. Illius vero exemplaris, quod est a Hierotheo, superest una tantum *Pars Prima*; nescimus an *Secunda* unquam venerit Romam, an etiam descripta fuerit.

(1) GARDTHAUSEN, *Griechische Paleogr...* p. 334.

(2) TOSCANI, *De typicis graecorum..* etc. Romae an. 1862.

(3) DIEHL, *Le monastère de Saint Nicolas de Casole..* vide « *Mélanges de l'École française de Rome* » 1886.

(4) OMONT, in *Révue des études grecques* dedit opellam suam: *Le typicon de saint Nicolas de Casole.*

(5) PITRA, *Iuris eccles. graecor.*; - PASINI, *Manuscripta Taurinensia* t. I, 307; - DE SIMONE. sub pseudonymo AAR, in *Archivio storico Italiano* collocavit elucubrationem suam: *Studi storici per la terra di Otranto*: quamque seorsim in libro quoque in vulgus protulit.

(6) Cf. *Lett. Casul. n. III*. In mnemosyno: τέλος εἴληψε ἡ ἱερά αὐτῇ βίβλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως χειρὶ ἱεροῦ μοναχοῦ ἀναξίου θύτου προτροπῇ τοῦ ὁσιωτάτου κυρ Νικοδήμου καὶ καθηγητοῦ μου τῆς μονῆς τῶν Κασούλων, μηνὶ ἰανουαρίῳ, ἔτει ϚΨΙΓ', ἰνδίκτ. Δ'. Eruditissimè haud ingratum erit ad memoriam revocare iocum fortasse cuiusdam, qui in litteris numeralibus arbitrio suo mutavit facile ψ in φ. Unde factum est legendum annum Ϛφιγ' (6513) pro Ϛφιγ' (6713), et duorum saeculorum spatium a supputatione detrahendum; quod minime constaret cum aliis notitiis historicis in codice, et liber anteiret auctores. Cf. FABRE, PITRA, TOSCANI.

In eadem praeterea Barberiniana bibliotheca (1) aliud est *Typici* exemplar, si non antiquitate istis membranaceis, attamen integritate praestantius; nam in his chartis continetur universi *typici* tum *Prima* tum etiam *Secunda Pars*; et apparet deductum ab alterutro e membranaceis codicibus, quando integri erant.

Hinc factum est, ut lacunae membranarum per hocce chartaceum feliciter expleantur. Scriptor codicis saeculo post a deleto monasterio sese ostendit sacerdotem Stephanum Ripa anno 1583 (2). Quapropter, quas nunc damus extractas partes, ad haec exemplaria recognoscere vel explere curavimus.

Inter partes, quas heic edimus, praecipua est, ut innuimus, *Constitutio Casulana* integra, cum versione cl. A. Rocchi. Faciem refert constitutionum monasterii byzantini, quod appellatum est Studitarum, quas et Angelus Mai in hac ipsa sua *Bibliotheca Patrum Nova* (3) primus protulit in lucem.

Typici Casulani auctor est ipse monasterii conditor, sanctus hegumenus Ioseph, qui et vetustiora statuta loco et tempori suo aptiora dedit vel nova procudit. Capita viginti quinque statoris complectuntur *regulas*, quas ipse codex hoc nomine appellat in fine dicens τέλος τῶν κανόνων: harumque singularum argumentum respicit usus tum liturgicos tum monasticos asceterii sui etiam de esu potuque monachorum. Ibi aetatem earundem cum initio congregationis apparet (4) ad an. 1098-1099 esse statuendam. Scriptor vero ὑποτυπώσεως fuit Nicolaus abbas an. 1160.

(1) Notam bibliothecae codex habet: III. 112, prius vero fuerat num. 75.

(2) Cf. *Lett. Casul.* V. Is *Stephanus sacerdos Ripa* terrae Soleti dicit se scripsisse mense Ianuario anni 1583 eam typici partem, quae est a Dominica Publicani ad festum omnium Sanctorum iuxta graecum ritum; videlicet a tertia ante Quadragesimam ad dominicam, quae est dies octava post Pentecostem.

(3) Tomo V. *Novae PP. Biblioth.*. In codice nostro foliis 5 etc. habemus pericopas studitanas num. 32, 33, 44 ad 56.

(4) Dum in codice agitur de morte Iosephi legimus: Μηνὶ σεπτεμβρίῳ Δ' ἡ κοίμησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωσήφ τοῦ κτίτορος τῆς μονῆς τοῦ ἁγ. Νικολάου τῶν Κασούλων ἔτει 7ΧΛΓ', ἰνδικτ. Γ' ἐν ἡμέραις Βοῦμόυνδου πρίγκιπος Ἀντιοχείας καὶ Κωνσταντίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. - Καὶ ἤρξεν ὁ αὐτὸς καθηγούμενος καὶ πατὴρ ἡμῶν κύρ Ἰωσήφ τὴν ἀγίαν μονὴν ταύ-

Codex vero Taurinensis antiquior aliis praedictis refert mnemosynon (1) scriptionis suae ad annum 1173, ideoque vix LXXIV. anno a monasterio condito.

Aliud praestans exhibet codex documentum liturgicum in epistola data a patriarcha byzantino ad episcopum Callipoleos nomine Paulum (2). Hanc legimus adiectam codici tum Taurinensi tum Barberiniano, ea tamen ratione ut in primo eiusdem desideretur initium cum titulo, quae in altero habentur; proindeque, coniunctis partibus, integrum exhibemus rei liturgicae augmentum.

Visum est quidem hoc liturgicae disciplinae instrumentum valde insigne, cum non modo hinc habeatur sententia antistitis unius, verum etiam plurium doctorum et procerum cleri byzantini, ut inibi legimus.

Accidit enim, ut Paulus electus episcopus civitatis Callipolitanae in Appulia interrogasset patriarcham suum (3) byzantinum de quibusdam agendis in praeparatione Missarum seu *ἱερθέσει*; et patriarcha de sententia cleri sui respondisset. Hac in re consideranda est affinitas rerum documenti huius cum iis, quae superius edidimus (p. 3) e S. Germano et alia (pag. 111) e Nicolao patriarcha.

την ἐν ἔτει ςΧΖ' ἐν ἡμέραις Βοῦμόνδου καὶ πατρὸς τοῦ αὐθέντος Βοῦμόνδου πρίγκιπος Αντιοχείας.. Alias quoque notitias vides relatas in *Lett. Casul.* VII etc.

(1) In eisdem *Lett. Casul.* II relatum est mnemosynon, unde apparet codicem scriptum fuisse manu Nicolai monachi anno 1173. En verba: τέλος εἴληψε ἡ βίβλος αὕτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως χειρὶ Νικολάου μοναχοῦ εὐτελοῦς καθηγουμένου τῆς μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τῶν Κασούλων μηνὶ Σεπτεμβρίου α', ἔτει ςΧΠΒ', ἰνδ. Ζ'.

(2) Paulum episcopum Callipoleos in oris byzantinis dicit LEQUIEN in suo *Oriens Christianus* vol. IV, pag. 1123; sed a veritate peregrinatur. Vera autem est sententia COLETI in animadversionibus ad UGHELLI *Italia Sacra*, qui sedem hanc in Italia statuit, fretus diplomate anni 1081 in Archivo civitatis Neritinae asservato. Testatur ipse Paulus de donatione monasterio s. Leucii, et prodit se presbyterum Neriti fuisse antequam ad episcopatum veniret. Propterea si Paulus electus scripsit patriarchae epistolam, huius aetas non longe abfuit ab aetate diplomatis 1081, quando Paulus nondum erat ad episcopatum evectus.

(3) Apud LEUNCLAVIUM *Iur. Gr. Rom.* vidimus constitutionem imper. Leonis VI, referentem. sub archiepiscopatu S. Severinae in Italia fuisse civitatem Callipolitanam.

Quinimo tanta est convenientia inter Epistolam hanc atque fragmenta cryptensia, ut adductus sit aliquis in opinionem ambo documenta tribuenda esse eidem et nomini et homini. Porro itaque si Paulus Callipolitanus ad saeculum XI inclinatum in extrema referendus fuisset, tunc quoque byzantinus (1) Nicolaus eiusdem aetatis habendus esset.

Et revera id posset asserere, qui aliquem Nicolaum patriarcham ad ea tempora reperiret, ut iam disseruimus (2). Et quaedam modo praestat innuere ad rem opportuna. Siquidem ab anno 1084 inter byzantinos antistites habemus Nicolaum eo nomine Tertium. Is longó gavisus est pontificatu per annos septem et viginti, ita ut initium saeculi XII pertigerit; alia ex parte Paulus Callipolitanus erat presbyter Neritinus anno 1081, et fortasse post aliquot annos electus est episcopus; proptereaque utriusque aetates bene concordant.

Hinc venit bona critica liturgica, quae in documento Cryptensi habet nomen Nicolai patriarchae (III), et in altero documento Casulano habet simile cum nomine Pauli Callipolitani. Atque non immerito cum de talibus iisdem agatur hominibus eiusdem temporis, dignitate praeditis, quisque potest nomina, quae sunt in titulo eodem *Praeparationis* liturgicae, coniungere.

Cum de titulo huius scripti agatur, fideliter damus verba codicis nostri, qui dicit epistolam a Byzantino praesule datam fuisse *ὡς Παύλῳ ὑποφθέρῳ Καλλιπόλεως*. Verbum illud diverse a diversis acceptum fuerat; sed minime videtur dubitandum de significatione episcopi, qui votis (*ψήφους*) electus erat ad sedem Callipolitani, ut fert ipsa vis ethymologica (3). Qui rebus canonicis delectan-

(1) Confer seriem patriarcharum Byzantii labente saeculo XI. Apud LEQUIEN l. c. vol. II, pagg. 264, 265 legimus Nicolaum III sub Anna Comnena patriarchatum iniisse indictione VII, anno 6592, seu Christi 1084, post Eustathii Garidae, quam vocant abdicationem, *παρτίτησιν*. Zonaras ad annos viginti septem, ad profundam senectutem, Nicolaum sedisse prodit.

(2) Conf. *Lett. Casul.* num. XIII.

(3) Conf. *Lett. Casul.* l. c., p. 44.

tur, inquirent huiusmodi rationem eligendi episcopi apud patriarchas byzantinos.

Alia dicenda omittimus circa synchroniam personarum Nicolai III et Pauli, cum praestantia liturgica documenti magis magisque attendenda sit; ac praeterea vota nuncupamus, ut de iis alii pertractare velint.

In his edendis potioribus adiuncta sunt alia excerpta de variis caeremoniis, praecipue de missae sacrificio; alii vero alia quoque producent a thesauris casulani (1). Quae vero praeterire noluimus, *Diptycha* sunt specialia monasterii, in quibus aliorum occurrentibus nominibus praemitti solebant memoriae principum, qui praecipue constitutionem illius coenobii iuvarunt; de quibus mnemosynis, ut de aliis, quae in codicibus *Typici* reperta sunt, abunde in Epistolis praedictis disseruimus.

(1) Dum haec nostra sub praelo sunt, tristis notitia perlata est, bibliothecam Taurinensem igne subito concrematam esse in nocte 25-26 mensis Ianuarii anni 1904. Nescimus an inter paucula graeca volumina manuscripta (vix decem graeca e flammis erepta fuisse dicunt), sit et pretiosus casulanus codex noster. Statim de eo quaesivimus; responsio data est nihil de eo primis diebus repertum esse.

ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΒΡΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΩΝ ΚΑΣΟΥΛΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΚΑΙ ΑΝΑΣΙΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΥΤΗΣ ΜΟΝΗΣ·

ΕΝ ΕΤΕΙ ϚΧΞΗ' ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΙ Η'.

CONSTITUTIO

DE CIBO ET POTU

IN MONASTERIO S. P. N. NICOLAI

CASULORUM

CONSCRIPTA A NICOLAO MONACHO

ET INDIGNO ABATE EIUDEM

SANCTI MONASTERII

ANNO 6668 INDICTIONE VIII.

Κεφάλαιον Α'.

Χρὴ γινώσκειν ὅτι κανόνα (1) πρῶτον καὶ ἐπωφελῇ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς παρελάβομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀγίᾳ μονῇ παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ κτίτορος τῆς μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς Νικολάου τῶν Κασούλων, κυρίου Ἰωσήφ ἀπ' ἀρχῆς τῆς μονῆς, ἡγρουν ἔτει, ϚχϚ' ἰνδικτιῶνι Ϛ' τοῦ μηδέποτε τρώγειν μοναχοὺς τυρὸν ἢ ὦον ὅπου ὃ ἂν ὦσιν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κρατεῖν ἐν τῇ ῥηθείᾳ ταύτῃ καὶ πρώτη μονῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν οὔσι μετοχοῖσι.

Κεφάλαιον Β'.

Ἐτι μὲν παρελάβομεν παρ' αὐτοῦ ἐσθίειν τὸν ἅπαντα χρόνον ὅσπερα μετὰ ἐλαίου καὶ λάχανον, καὶ ἰχθύας, καὶ οἶνον πίνειν ἄνευ τῶν κεχωρισμένων ἡμερῶν τῶν ἀγίων. Καὶ γὰρ ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δευτέρᾳν

CAPUT I.

Sciendum est nos Regulam primam et animabus nostris quam maxime utilem accepisse in sacro nostro monasterio a sanctissimo Patre nostro et conditore monasterii S. P. Nicolai Casulorum, Doñno Iosepho, ab monasterii initio, scilicet anno $\overline{\text{v}}\text{IM}.\overline{\text{DC}}.\overline{\text{v}}\text{II}$ (p. Chr. 1099). Indictione VII, ne monachi comedant caseum et ova ubicumque sint. Id autem observandum est non modo in hoc praefato et primo monasterio, verum etiam in caeteris, quae illi subsint.

CAPUT II.

Item ab eo accepimus quod omni tempore edere debemus legumina in oleo cocta et olera ac pisces: vinum quoque bibere exceptis sanctis diebus, quibus ea prohibeantur. Etenim in magna qua-

(1) In margine codicis Taurinensis haec sunt addita: Ὅτι μὲν τινες καθάπτονται περὶ τούτου Κανόνος, φληνάφους αὐτοὺς ἀποδείκνυσιν ὃ τῆς ἀγίας ταύτης μονῆς προσετώς Νεκτάριος, ὡς ἐκ τοῦ σχολίου αὐτοῦ ἀποδείδειχθαι. Ζήτει τοῦτο ἐν τῷ τέλει ταύτης τῆς βίβλου, καὶ εὕρης τὸ ἀληθές. veruntamen liber deficiens est in fine; nihilque hac de re hucusque habere potuimus. Haec vero sic retulisse iuvat.

μὲν καταλιμπάνομεν τὸ ἔλαιον - τετράδα
δὲ καὶ παρασκευὴν καὶ τὸν οἶνον. Οὐφάριον
δὲ παρ' ὅλην τὴν ἀγίαν τεσσαρακοστὴν οὐδα-
μῶς ἐσθίειν. εἰ μὴ τινι τῶν ἀδελφῶν τι
βαρυτάτῃ ἀρρώστια συμβῇ.

Κεφάλαιον Γ'.

Εν δὲ ταῖς ἄλλαις τεσσαρακοσταῖς τοῦ
ἀγίου Φιλίππου καὶ τῶν ἀγίων δώδεκα
Αποστόλων - τετράδα μὲν καὶ παρασκευὴν
καταλιμπάνομεν τὸ ἔλαιον· - τρίτην δὲ καὶ
πέμπτην μαγειρίας ἐσθίομεν δύο. - Οὐμὼς
δὲ οὖν ἐνταῦθα ἐσθίομεν καὶ ἰχθύας

Εν μὲν τῇ τοῦ ἀγίου Φιλίππου, τῇ ἑορτῇ
τῶν Εἰσόδων τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ τῇ
ἑορτῇ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου,
ἡμέρας, τὴν παραμονὴν λέγω, τὴν ἑορτὴν
καὶ τὸ μετέορτον. Εν δὲ τῇ τῶν ἀγίων
ἑορτῶν τοῦ Προδρόμου, ἡγουν ἡλιοτρόπην,
καὶ μόνον.

Κεφάλαιον Δ'.

Πρὸς τούτοις δὲ παρελάβομεν πάσαις ταῖς
κυριακαῖς τοῦ χρόνου δύο μαγειρίας ἐσθίειν
ἐν τῷ ἀρίστῳ· ἐν δὲ τῷ δείπνῳ μηδαμῶς
τι μαγειρεύειν.

Κεφάλαιον Ε'.

Δεῖ εἰδέναι ὡς παρελάβομεν παρὰ τοῦ
ἀγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ τοῦτο· ὅπως τὰς

dragesima feria secunda abstinemus ab
oleo, quarta vero et Parasceve etiam
a vino. Piscem vero tota sancta qua-
dragesima nullo pacto manducamus,
nisi quis frater in gravissimum forte
morbum inciderit.

CAPUT III.

In ceteris autem quadragesimis,
S. Philippi nempe et *SS. XII. Aposto-
lorum*, feria quarta et *Parasceve* demit-
timus oleum; tertia vera et quinta obso-
nia duo comedimus. - Item igitur hîc
edimus etiam pisces.

Itemque fit in quadragesima *S. Phi-
lippi* (1) die festo *Ingressus* ss. *Deipa-
rae* (2), et *S. P. N. Nicolai*, dies nempe
pervigilium, festum et postfestum. In
quadragesima vero *Apostolorum*, tan-
tum die festo *Praecursoris*, nempe in so-
lestitio (3), neque amplius.

CAPUT IV.

Id praeterea accepimus: omnibus die-
bus Dominicis, infra annum, duo come-
dere obsonia cocta in prandio, nullum
vero in coena.

CAPUT V.

Scire autem oportet id etiam nos ac-
cepisse a S. Patre nostro, nimirum tri-

(1) Respondet ieiunio Latinorum, quod dicitur *Adventus*; sed incipit a die xiv Novembris, quo recolitur memoria S. Philippi apost.

(2) Scil. *Praesentationis B. Mariae* in templo, diē xxi Nov.

(3) Ita vertiti vocem ἡλιοτρόπιον; nam per eos dies 22-24 mensis Iunii sol recedere videtur, quatenus retro terra vertit iter.

τρεις ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τουτέστιν δευτέραν, καὶ τετάρτην καὶ παρασκευὴν νηστεύσωμεν, εἰ μὴ λᾶχῃ ἐν αὐταῖς ἑορτὴ δεσποτική ἢ τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν ὀκτωημέρων, ἢ τῶν ἀσωμάτων, ἢ τοῦ Προδρόμου, ἢ τῶν δώδεκα Αποστόλων, ἢ ἐτέρου ἁγίου, οὔτινος ἡ μνήμη ἑορτάζεται. Εἰ δ' ἐνὸς τούτων μνήμη ἐν αὐταῖς λᾶχῃ, καταλύομεν τὴν νηστείαν καὶ τρώγομεν, ὡς καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας.

Τὰς δὲ τέσσαρας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἔχουν πρώτην, τρίτην, πέμπτην καὶ τὸ σάββατον, ἐσθίομεν μαγειρίαν μίαν, ὅσπρεον ἢ λᾶχανον μετὰ ἐλαίου, ἢ καὶ ἰχθύας, εἴπερ χωρηγῇ ἡμῖν ἐν αὐταῖς ὁ Θεός.

Κεφάλαιον ε'.

Προστέθειται μὲν οὖν ἀρτίως καὶ ἡμῖν, ἐν ταῖς δυοὶ ταύταις ἡμέραις, ἔχουν τετράδι μὲν καὶ παρασκευῇ, ὅπως μὴδ' ὅλως ἐν ταύταις ὀψάριον τρώγομεν, χωρὶς ἐπισήμου ἑορτῆς ἀργίαν ἐχούσης, καὶ ἀρρώστιας καταναγκάζουσης ἀδελφόν.

Κεφάλαιον ζ'.

Ιστέον ὅτι τῇ κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὴν τράπεζαν οὐκ ἀπερχόμεθα· ἀλλ' ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας ἐσθίομεν τὸ κλαστόν καὶ μόνον ἀπὸ ποτηρίου ἐνός.

bus in hebdomada diebus ieiunandum: scilicet feria secunda, quarta et parasceve, nisi in hos dies incidat festum *Domini* vel *Deiparae* cum octavario, vel *Angelorum*, vel *Praecursoris*, vel *Apostolorum* vel alius Sancti, cuius festum agatur. Itaque si alicuius ex iis memoria in hos dies incidat, ieiunium solvimus, et comedimus quemadmodum ceteris diebus.

Quatuor autem dies in hebdomada, nempe primo, tertio, quinto et sabbato, comedimus obsonium coctum unum, legumen vel olus cum oleo, vel etiam pisces, sicut his diebus provideat nobis Deus.

CAPUT VI.

Igitur nuperrime additum est hoc, scilicet etiam his duobus, nempe die quarta et parasceve, haud prorsus uti pisce, nisi occurrat insigne aliquod festum, cum vacatio ab opere sit, vel alicui fratrum morbus, qui id exigat.

CAPUT VII.

Illud sciendum, quod in Dominica Pentecostes post divinam liturgiam non discumbimus in mensa, sed in ecclesiae narthece (*restibulo*) panem benedictum (1) neque aliud, praeter vini poculum unum, comedimus.

(1) Qui et εὐλογία, latine *eulogia* dicitur, nam benedicatur in missa et frangitur populo. (Cfr. GOAR. - *Euchologium magnum illustratum...* ann. 1730. - Et Isaaci Albert - Ἀρχιερατικὸν seu liber pontificalis Graecor. Paris 1643, p. 289).

Μετά δὲ τὸ ἑσπερινὸν γίνεται τὸ κρου-
σμα τοῦ τραπεζαρίου· καὶ εἰσερχόμεθα εἰς
τὴν τράπεζαν, καὶ τρώγομεν. εἴ τι παράσχη
ἡμῖν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Κεφάλαιον Η΄.

Ομοίως τῇ παραμονῇ τῶν τοῦ Χριστοῦ
γεννῶν, καὶ τῇ παραμονῇ τῶν ἁγίων θεο-
φανείων, εἰ ἐν σαββάτῳ ἢ κυριακῇ τύχωσι,
ψάλλομεν τὴν ἁγίαν λειτουργίαν εἰς τὴν
τετυπωμένην ὥραν αὐτῆς· εἶτα τρώγομεν
τὸ κλαστόν, καὶ μόνον ἐν τῷ νάρθηκι τῆς
ἐκκλησίας, καὶ πίνομεν ἀπὸ ποτηρίου ἐνός.

Εἰς δὲ τὸ ἑσπερινόν, μετὰ τὴν ἀκολου-
θίαν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, γενομένη ἐκ
τοῦ ἁγίου ὕδατος, καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὸ
τραπεζάριον μετὰ τὸ - Ὑψώσω σε ὁ θεὸς
μου - ὥσπερ καὶ εἰς τὸ δεῖπνον τῆς κυρια-
κῆς τῆς Πεντηκοστῆς· - καὶ ἐσθίομεν, εἴ
τι παράσχη ἡμῖν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος, ψάλλοντες ἐνταῦθα τὸ ἀπόδειπνον
εἰς τὸ τραπεζάριον.

Κεφάλαιον Θ΄.

Ιστέον ὅτι τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τεσσα-
ρακοστῇ τὴν πρώτην ἐβδομάδα ἐσθίομεν
ἄρτον καὶ φάβα βρεκτόν, καὶ ὕδωρ· καὶ
ταῦτα μὲν ἐγκρατῶς καὶ πάνυ μετρίως ἄχρι
τῆς ε΄ τῇ γὰρ παρασκευῇ τρώγομεν φάβα
βρεκτόν καὶ κόλυβα καὶ οἶνον πίνομεν διὰ
τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Ἀλ-

Sed post vesperas pulsatur in men-
sam: et coenaculum subimus, ubi man-
ducamus quicquid nobis apponat gra-
tia (1) Spiritus Sancti.

CAPUT VIII.

Item in pervigiliis Christi Nativitatis
et sanctae Epiphaniae, si in sabbato
aut in Dominica incidant, divinam ca-
nimus Liturgiam hora eius praescripta:
postea solum panem benedictum come-
dimus in narthece ecclesiae, et bibimus
potum unum (vini).

Vespere autem, post officium Sancti
Baptismatis (2), gustamus aquam sancti-
ficatam, et ad coenaculum procedimus
canentes (psalm. CXLIV) « *Exaltabo te,
Deus meus* » quemadmodum facimus
ante coenam die Pentecostes; et man-
ducamus quidquid nobis apponat gratia
Spiritus Sancti (3): atque ibi, in coe-
naculo, psallimus Completorium.

CAPUT IX.

Sciendum quoque est, quod in sancta
et magna quadragesima, prima hebdo-
mada edimus (tantum) panem et fabam
madefactam: atque aqua aliisque huius-
modi admodum temperanter ac modice
utimur usque ad feriam V (inclusive);
parasceve siquidem comedimus fabas

(1) Scilicet providentia.

(2) Idest post Vesperas et benedictionem aquae solemnem (de qua cfr. Eucholog. magn. Graecor. ed. a Goar. Vide et superius pag. 145).

(3) Vide cap. VII superius.

λ' οὐδὲ λάχανόν τι τρώγομεν παρ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα ταύτην μέχρι τοῦ σαββάτου.

Ἀπὸ δὲ τῆς κυριακῆς τῆς Ὀρθοδόξιας μέχρι τῆς κυριακῆς τῶν βατίων, δευτέραν μὲν καταλιμπάνομεν τὸ ἔλαιον, τὸν δὲ οἶνον πίνομεν· τετράδα δὲ καὶ παρασκευὴν καταλιμπάνομεν καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον καὶ ἄλλο τι οὐ τρώγομεν, εἰ μὴ ἄρτον καὶ φάβα ἐνζεστον καὶ λάχανον ὠμὸν ἢ ἀγρεστόν καὶ καρύδια, ἐάν εἰσι, καὶ ὕδωρ πίνομεν. Τὰς δὲ ἄλλας τέσσαρας ἡμέρας, ἡγουν τρίτην, πέμπτην καὶ σάββατον καὶ κυριακὴν, καθεκάστην ἡμέραν μαγειρίαν μίαν μετὰ ἐλαίου τρώγομεν, πίνομεν δὲ καὶ οἶνον.

Τὴν δὲ μεγάλην ἐβδομάδα τὰς τρεῖς ἡμέρας, ἡγουν δευτέραν, τρίτην καὶ τετράδα κρατοῦμεν, ὥσπερ καὶ τὰς τέσσαρας τῆς πρώτης ἐβδομάδος ἡμέρας· τουτέστιν δευτέραν, τρίτην, τετράδα τε καὶ πέμπτην.

Τὴν δὲ ἀγίαν καὶ μεγάλην πέμπτην ἐσθίομεν μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου, καὶ οἶνον καλὸν πίνομεν διὰ τὴν ἀγρυπνίαν, ἣν διὰ τοῦ ἀγίου πάθους τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χριστοῦ ἐπιτελέσαι μέλλοιμεν. Καὶ γὰρ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐσπέρας τῆς μεγάλης πέμπτης

ma defactas et collyba (1), et bibimus vinum in honorem S. Theodori (2). At herbaceum quidquam non manducamus hac prima hebdomada usque ad sabbatum.

A Dominica autem *Orthodoxiae* (3) usque ad Dominicam *Palmarum*, feria secunda abstinemus ab oleo, sed bibimus vinum: ast feria quarta et Parasceve abstinemus etiam ab oleo atque a vino, neque aliud quidquam manducamus praeter panem et fabam tostam et olera cruda atque sylvestria et nuces, si suppetant; et bibimus aquam. Aliis vero quatuor diebus (hebdomadae) nempe tertio, quinto et sabbato et Dominico, quotidie obsonium unum cum oleo coctum manducamus, sed bibimus etiam vinum.

In magna vero hebdomada tribus diebus, nempe secundo, tertio et quarto abstinentiae studemus, non secus ac quatuor diebus hebdomadae primae, scilicet, secundo, tertio, quarto et quinto.

Sed magna ac sancta feria quinta comedimus obsonium ex oleo coctum, vinumque merum bibimus propter vigiliam, quod in honorem sanctae Passionis Salvatoris nostri Christi acturi sumus. Etenim ab eodem vespere ma-

(1) Est genus quodam placentae, quod a Sacerdote benedicitur. De eoque vide superius plura.

(2) Primo sabbato magnae quadragesimae Graeci memoriam agunt S. Theodori Tironis, ob insigne prodigium, quo collyba fidelibus subministravit. (Cfr. *Triod. Graecor.* sub hoc die, vide et superius pag. 139).

(3) Id est prima Dominica quadragesimae: de qua videsis *Triod. Graecor.* cit.

ἄχρι βαθείας νυκτὸς τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου σαββάτου οὐδὲν τι το σύνολον γεύμεθα, κατὰ τὸν λέγοντα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου κανόνα.

Τῷ μεγίστῳ σαββάτῳ περὶ μέσας νύκτας τῇ νηστείᾳ διαρκετέον.

Τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σαββάτῳ ἐσπέρα μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἀπερχόμεθα ἐν τῇ τραπέζῃ μετὰ τοῦ - Ὑψώσω σε ὁ θεός μου - καὶ τρώγομεν μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου πίνοντες καὶ τὸ οἶνον.

Εἴτα ἐκεῖ εἰς τὸ τραπεζάριον (λέγομεν) τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον, ὥσπερ καὶ τῇ μεγ. ε' ἐσπέρα καὶ τῇ παραμονῇ τῶν Χριστοῦ γεννῶν, καὶ τῇ παραμονῇ τῶν φώτων· καὶ οὕτως ἀπερχόμεθα εἰς τὰ κελλία ἡμῶν, ψάλλων ὁ καθεὶς τὸ ἑαυτοῦ ἀπόδειπνον κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον Γ'.

Νρὴ γινώσκειν ὅτι, ἀπὸ τῆς λαμπρᾶς κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων, οἷς ἐσθίμεν καθεκάστην, καὶ κατὰ τὸν κανόνα τῆς ἡμετέρας μονῆς τὴν βρωσὴν τρώγομεν.

Καὶ ἀπὸ τῆς κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων μέχρι τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου χωρὶς σαββάτου καὶ κυριακῆς καὶ μνήμης ἁγίου ἑορτασίμου,

gnae feriae quintae usque ad summam noctem sancti et magni Sabbati, nihil prorsus gustamus, iuxta praescriptionem canonis editi in synodo Trullana (1).

In Sabbato maximo ad mediam versus noctem ieiunio instandum est.

Sancto quoque et magno Sabbato vespere post divinam Liturgiam procedimus ad mensam, psallentes: *Exaltabo te, Deus meus* (2), et comedimus obsonium ex oleo coctum, vinum bibentes.

Ibique deinde in coenaculo recitamus Completorium parvum, quemadmodum vespere magnae feriae V. et in pervigilio Christi Nativitatis et *Luminum* (3): atque inde transimus ad cellas nostras, psallens quisque Completorium suum iuxta praescriptum.

CAPUT X.

Seire etiam oportet, quod a splendida Dominica Paschae usque ad *Dominicam omnium Sanctorum* (4) bis in die comedimus, atque utimur cibo iuxta regulam monasterii nostri.

A Dominica vero omnium Sanctorum usque ad festum SS. App. Petri et Pauli, exceptis Sabbatis, Dominicis, et festa commemoratione alicuius Sancti, ex

(1) Sic se habet Synod. sub num. LXXXIX. « Diem salutiferae passionis in ieiunio et oratione et cordis compunctione peragentes fideles, usque ad mediam magni sabbati noctem, ieiunare oportet, cum divini evangelistae, Matthaeus et Lucas, ille quidem per hoc: "Vespere Sabbati", hic vero per id "Valde diluculo noctis" nobis tarditatem describant ». Cf. I. B. Pitra: *Iur. ecclesiast. Graecor. hist. et docum.* Romae, 1868. t. II, p. 65.

(2) Psalmus cxliv.

(3) Scilicet *Epiphaniae Domini*.

(4) Quae est prima Dominica post Pentecosten.

μονοσιτοῦμεν κατὰ τὴν τῶν ἁγίων ἀποστό-
λων παράδοσιν, ἐσθίοντες ἐν ταύτῃ ὥσπερ
καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νηστείᾳ τοῦ ἁγίου Φιλίπ-
που τοῦ ἀποστόλου. Πλὴν ἐν ταύτῃ τῇ
νηστείᾳ τῇ ἑορτῇ τοῦ Προδρόμου τοῦ ἡλιο-
τρόπου τρώγομεν καὶ ὀψάριον, ὡς ἤδη ἐωρά-
καμεν.

Κεφάλαιον ΙΑ'.

Ιστέον ὅτι ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ὑπεραγ.
Θεοτόκου, τῇ πέντε καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐγού-
στου μηνός, μετὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν
εὐλογεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν σταφυλὴν· καὶ ἐσθί-
μεν αὐτὴν μετὰ τὸ ἐσθίειν τὸ κλαστὸν εἰς
τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν.

Κεφάλαιον ΙΒ'.

Καὶ ὅτι τῇ τέσσαρις καὶ δεκάτῃ τοῦ
σεπτεμβρίου μηνός τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ὑψώσεως
τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἐσθίομεν
ὄις, πλὴν φάβα ἢ ὀσπρεον, ἢ λάχανόν τι
μετ' ὄξους· ἔλαιον ἢ ὀψάριον οὐ τρώγομεν
τὴν ἡμέραν ταύτην· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ
τυπικὸν τοῦ ἁγίου Οὐρου, ἄρτον καὶ οἶνον
τρώγομεν καὶ κολοκύνθια μετὰ ὄξους μόνον.

Κεφάλαιον ΙΓ'.

Χρὴ δὲ εἰδέναι καὶ τοῦτο, ὅτι ἕνα ἄρτον
ἐσθίομεν οἱ πάντες, καὶ οἶνον ἕνα πίνομεν
κατὰ ἀρχαίαν παράδοσιν τοῦ θεοτιμήτου
πατρὸς ἡμῶν κυρ Ἰωσήφ τοῦ κτήτορος.

(1) Caput hoc pertinet ad mensuram panis et vini tenendam, cum quidem illis uti liceat.

traditione Apostolica semel tantum co-
medimus, nempe in hoc ieiunio veluti
in alio S. Philippi Apostoli. Nisi quod
in isto ieiunio, occurrente festo Prae-
cursoris in solistitio, comedimus etiam
obsonium, quemadmodum iam supra vi-
dimus.

CAPUT XI.

Sciendum est, quod in Dormitione
Deiparae sanctissimae, die decimoquinto
mensis Augusti, Sacerdos, divina abso-
luta Liturgia, benedicit uvam; quam
comedimus, postquam manducaverimus
panem benedictum, in ecclesia iuxta
vetustam traditionem.

CAPUT XII.

Quod praeterea die decimaquarta
mensis septembris, in memoria *Exalta-
tionis venerabilis et vivificae Crucis*, bis
quidem comedimus, ac nil aliud praeter
fabam vel legumen vel olus quoddam
cum aceto. Hac vero die oleum obso-
niumve coctum non manducamus; sed
iuxta Typicum Montis Sancti panem et
vinum et cucurbitam tantum cum aceto.

CAPUT XIII.

Scire autem oportet etiam hoc, quod
nos omnes (in die) unum panem come-
dimus, ac potum unum vini bibimus,
iuxta antiquam traditionem divini patris
et fundatoris nostri Domni Iosephi (1).

Κεφάλαιον ΙΔ'.

Καὶ ὅτι ὁ καθείς μοναχός, καθεζόμενος ἐν τῇ τραπέζῃ ὀφείλει ἔχειν ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸ ἑαυτοῦ κρασοβόλιον, χωροῦν τὸ ἐν κεραστικῇ τρία· καὶ κρούων ὁ καθηγούμενος τὸ κωδώνιον εὐλογεῖ ὁ ἐβδομαδάρχος, καὶ πίνομεν ἐν πρώτοις, εἰς τὴν ὀξάν τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀσυγχύτου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος. Τὸ β' εἰς τὴν πρεσβείαν καὶ ἀντίληψιν τῆς παναγράντου θεομήτορος. Τὸ γ' εἰς τὴν πρεσβείαν τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ εὐχὴν τοῦ ὁσιωτάτου πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς (τοῦ δεινός) καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν σεβασμίας καὶ θεοσυλλέκτου ἀδελφότητος. Τὸ δὲ τέταρτον κερνᾷ ὁ τραπεζίτης, καὶ πίνομεν εἰς τὴν μακαρίαν κοίμησιν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν προαπελθόντων πατέρων ἡμῶν τε καὶ ἀδελφῶν. Καὶ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὁσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀδελφοῦ (τοῦ δεινός) τοῦ δι' οὗ τὴν κοίμησιν σήμερον ἐπιτελοῦμεν· τὸ δὲ πέμπτον μετὰ τὸ ἄραι τὴν ΠΑΝΑΓΙΑΝ (2), πίνομεν μηδὲν κερνῶν, εἰς τὴν πρεσβείαν καὶ ἀντίληψιν τῆς παναγράντου θεομήτορος.

Κεφάλαιον ΙΕ'.

Καὶ τοῦτο δεῖ γινώσκειν ὅτι ἐν τῇ τραπέζῃ καθήμενοι ἐσθίωντες οὐκ ἔχομεν ἄδειαν συντυχεῖν τι ἢ βῆξαι χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης.

CAPUT XIV.

Ac praeterea quod quisque monachus cum mensae accumbit debet prae se habere lagenam tria pocula excipientem; et cum, indicante Hegumeno per sonum tintinnabuli, hebdomadarius benedixerit mensae, nos primum potum bibimus ad gloriam sanctae consubstantialis et distinctae atque individuae Trinitatis: alterum potum propter intercessionem et protectionem Deiparae Immaculatae: tertium potum ob intercessionem Sanctorum ac Divinorum Patrum, atque ad salutem et augurium sanctissimi ac spiritualis Patris nostri (1) N. et cunctae in Christo venerabilis ac divinitus unitae Fraternitatis. Quartum vero nobis miscet mensarius; et illud bibimus in memoriam beatae dormitionis et requietis defunctorum nostrorum patrum et fratrum; atque etiam in memoriam sanctissimi Patris nostri (N.) et fratris (N.) cuius dormitionem eo die celebramus. Quintum potum haurimus, elevata particula BEATISSIMAE, nihil miscentes, propter intercessionem et protectionem Deiparae Immaculatae.

CAPUT XV.

Atque id etiam cognoscere oportet, quod nobis, ad mensam considentibus atque manducantibus, nulla datur facul-

(1) Scilicet abbatis, vel fratris cuius nomen innuitur apponendum.

(2) Vide inter alias consuetudines monasticas et hanc PANAGHIAE.

tas colloquendi, sed ne tussire quidem.
praeter magnam necessitatem.

Κεφάλαιον Ις'.

Καὶ τοῦτο δεῖ γινώσκειν, ὡς τῇ παρασκευῇ ἐσπέρα τοῦ Λαζάρου, εἰ θέλημά ἐστι τοῦ καθηγουμένου, πίνομεν οἶνον διὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ· ὅμως ἔστω τοῦτο τῇ τοῦτου διακρίσει.

Κεφάλαιον ΙΖ'.

Ιστέον ὅτι ἀπὸ τῆς ἐορτῆς τῶν ἁγίων τοῦ Χριστοῦ γεννῶν ἄχρι τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν τῶν ἁγίων θεοφανειῶν οὐ νηστεύομεν· ἀλλ' ἔλαιον καὶ ὀψάριον καθεκάστην ἀκωλύτως τρώγομεν· καὶ οἶνον ὁμοίως πίνομεν.

Κεφάλαιον ΙΗ'.

Ιστέον ὅτι τὰ ὀκταήμερα τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν καὶ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου οὐ νηστεύομεν· ἀλλὰ καὶ ὀψάριον καὶ μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου τρώγομεν.

Κεφάλαιον ΙΘ'.

Καὶ ὅτι τὴν ἐβδομάδα τῆς τυροαποθέσεως καθεκάστην νηστεύομεν, χωρὶς σαββάτου καὶ κυριακῆς, ἐσθιόντες μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου καὶ ὀψάριον ἄχρι τῆς κυριακῆς ἐσπέρας· ἐν ᾗ καὶ τὸ μικρὸν ἐν τῷ τραπέζῳ ἀπόδειπνον ψάλλομεν. Καὶ οὕτως

CAPUT XVI.

Item agnoscendum est, quod in Parasceve vespere Lazari (1), si velit Abbas, bibimus vinum in honorem resurrectionis eius: veruntamen id eius discretioni remittitur.

CAPUT XVII.

Sciendum est quod a solemnitate Christi Nativitatis usque ad octavarium sanctae Epiphaniae non ieiunamus; sed quotidie libere comedimus oleum et panem, itemque bibimus vinum.

CAPUT XVIII.

Sciendum est, quod in Octavariis festorum Domini ac Sanctissimae Deiparae non ieiunamus, sed et piscem manducamus et obsonium ex oleo coctum.

CAPUT XIX.

Adde etiam illud, quod in hebdomada abstinence a caseo (2) quotidie ieiunamus, sabbatis exceptis atque Dominicis, manducantes obsonium coctum ex oleo et piscem usque ad vespas Dominicae (proximae), quo die etiam

(1) In sabbato ante Dominicam Palmarum graeci recolunt memoriam Resurrectionis Lazari, vel potius miraculi quo Christus Lazarum excitavit a mortuis.

(2) Respondet haec hebdomadae in quinquagesima apud Latinos. Porro hac hebdomada graeci, communiter, abstinentes a carnibus indulgent lacticiiniis. At regula Casulana, ne lactinia quidem permittens, ieiunium quoque insuper praecipiebat.

ἕκαστος πορεύεται εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ψάλλον καθεὶς τὸ τετυπωμένον αὐτοῦ τρισάγιον, καὶ ἀναπαύεται.

completorium parvum in coenaculo recitamus. Atque ita quisque secedit in cellam suam, psallens intra se *trisagium* praescriptum et quiescit.

Κεφάλαιον Κ'.

CAPUT XX.

Ιστέον δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ἀνιστάμενοι ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὡς παρελάβομεν ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, μηδεὶς μοναχῶν ἀπερχέσθω ἐν κελλίῳ ἀδελφοῦ τινος διὰ τὸ συντυχεῖν τινὶ ἢ συμβουλευσαί τι· εἰ μὴ εἰς τὸ ἑαυτοῦ κελλίον ὁ καθεὶς πορευόμενος ἀναγινωσκέτω εἰδῶς γράμματα· εἰ δὲ μὴ, προσευχέσθω κλαύσων τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, ποιῶν καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἐργόχειρον μετ' ἐπιμελείας, διὰ τὸ τοὺς πονηροὺς ἀποδιῶξαι λογισμούς.

Sciendum etiam est quod, ut accepimus a sanctis Patribus dum e mensa assurgimus, nemo monachorum abeat in cellam alicuius fratris conversandi causa cum illo, aut in aliqua re consulendi: sed ut quisque (in cella) secedens, ibi vel legat, si noscat literas, sin minus oret lugens peccata sua: faciens etiam aliquod opus manuale cum omni diligentia, ut malas cogitationes effugiat.

Κεφάλαιον ΚΑ'.

CAPUT XXI.

Ιστέον ὅτι τὸ τοῦ στελλομένου ἀδελφοῦ μέρος εἰς τινα διακονίαν, εἴ τε ὁψαρίου εἴ τ' ἄλλου τινὸς βρώματος, φυλαττέσθω λόγῳ αὐτοῦ, ἕως οὗ ἐπανέλθῃ·

Hoc etiam sciendum, quod portio sive piscis, sive alicuiusque cibi, quae pertineat ad quendam fratrem, qui in aliquod ministerium discesserit, servetur iuxta quod ille dixerit, donec revertatur.

Καὶ εἰ μὲν καταλύεται τὸ βρῶμα, δοσέτω ἀδελφῷ ἁρρώστῳ, ἢ γέροντι, ἢ ὅπου ὁ κελλαρίτης βούλεται. Καὶ ἀντ' ἐκείνου ἄλλο αὐτῷ ἐπανελθόντι, δοσάτω, ὅμοιον ἐκείνῳ ἢ καὶ βέλτιον θεοῦ συνεργίᾳ.

Quod si cibus depravaturus sit, detur fratri aegrotanti vel seni, denique cuinam voluerit cellerarius. Illi autem cum redeat, pro illo alius (cibus) detur, vel huic similis, vel etiam, divina providentia (disponente) melior.

Κεφάλαιον ΚΒ'.

CAPUT XXII.

Καὶ ὅτι τῇ τετάρτῃ ἑσπέρᾳ, ὅταν βουλώμεθα ψάλλειν τὸν μέγαν κανόνα, χωρὶς

Atque insuper, quod in vesperis feriae quartae, quum volumus psallere

ελαίου καὶ οἴνου ἐσθίωμεν, ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις τετραδοπαρασκευαῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ὁμῶς δὲ καὶ περὶ τοῦ οἴνου τῆς τετραδὸς ταύτης ἐν τῇ διακρίσει ἔστω τοῦ προεστῶτος, διὰ τὸν κόπον, ὃν οἱ ἀδελφοὶ μέλλουσι ἔχειν.

Τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ, ἡγουν τῇ πέμπτῃ, τρώγομεν μαγειρίαν μετὰ ἐλαίου, καὶ οἶνον καλὸν πίνομεν.

Κεφάλαιον ΚΓ'.

Ιστέον ὅτι τῇ παρασκευῇ τῆς α' ἐβδομάδος καὶ τῇ παρασκευῇ τοῦ Λαζάρου περὶ τοῦ οἴνου μόνον, ἔστω εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ προεστῶτος· τὸ μὲν διὰ τὸν μέγμ.. Θεόδωρον, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου.

Κεφάλαιον ΚΔ'.

Ιστέον ὅτι τῇ παραμονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῇ κδ' τοῦ μαρτίου μηνὸς καὶ τῇ κέ, καὶ τῇ κς', ἦτοι τὸ μεθέορτον, τὰς τρεῖς ἡμέρας ταύτας ἀκωλύτως διακονίας μετὰ ἐλαίου τρώγομεν, καὶ οἶνον καλὸν πίνομεν διὰ τὴν χαρὰν τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

magnum canonem (1) praeter oleum et vinum, comedimus, ut in ceteris feriis quarto-sexitis magnae quadragesimae. Quamquam vero quod ad vinum refert, hac feria quarta disponatur cum discretionem Praepositi, propter laborem, quem sustentaturi sunt fratres.

Die vero proximo, scilicet feria quinta, comedimus obsonium coctum cum oleo, atque bonum bibimus vinum.

CAPUT XXIII.

Sciendum quod Parasceve primae hebdomadis (quadragesimae), et parasceve Lazari, quod ad vinum dumtaxat pertinet, disponatur iuxta discretionem Praepositi, in altera quidem propter magnum martyrem (2) Theodorum, in altera vero propter resurrectionem sancti et iusti *Lazari*.

CAPUT XXIV.

Sciendum quod in profesto *Adnunciationis*, die xxiv mensis martii, et xxv, et qui est post festum xxvi; his tribus diebus, sine ulla exceptione obsonia (seu fercula in servitio mensae) ex oleo cocta comedimus, vinumque bonum bibimus prae gaudio propter festum *Adnunciationis*.

(1) Canon iste seu hymnus liturgicus canendus feria V hebdomadis V in quadragesima prolixum opus est S. Andreae episcopi Cretensis.

(2) Sic interpretari puto istud μέγμ. perinde scriptum μέγ. μαρτ. vel μεγ. μαρτ. seu *megalomartyris* Theodori Tyronis.

Κεφάλαιον ΚΕ' (1).

Καὶ περὶ τῶν ἀλιέων μοναχῶν ἄξιόν ἐστιν εἰπεῖν τὴν διαγωγὴν αὐτῶν, ἣν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ μέλλουσιν ἐπιτελέσαι. Βουλόμεθα ὅπως τὰς δύο ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἡγουν τετράδα καὶ παρασκευὴν ἀγνάς αὐτάς φυλάξωσιν ἀπὸ τε ἐλαίου καὶ ὀψαρίου μόνον· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ὀψάριον τρώγειν καὶ ἔλαιον ἀκωλύτως, καὶ οἶνον πίνειν, διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν κακουχίαν τῆς τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

CAPUT XXV.

At de monachis piscatoribus hoc dicere praestat, quem nempe in sancta et magna quadragesima illi victum servaturi sint. Volumus igitur eos tantummodo duobus hebdomadis diebus, feriis siquidem quartis et sextis abstinere ab oleo et pisce, ceteris autem diebus uti pisce atque oleo sine ulla exceptione, itemque vinum bibere. propter laborem et vigilias, aliaque omnia nocte dieque sustinenda incommoda.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ.

FINIS REGULARUM.

(1) In margine recens manus heic adnotationem in codice addit:

Ιστέον ὅτι ἐπανεπαύθη οὗτος ὁ κανὼν, ὡς ἀπόβλητος, καὶ κατὰ τῆς περὶ ἀποδόσεως τῶν πατέρων ἐφευρεθείς. Sciendum quod cessavit haec regula utpote reiicienda et contra Patrum traditionem inventa.

ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΣ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΣΤΑΛΕΙΣΑ

ΤΩ ΚΥΡ ΠΑΥΛΩ ΥΠΟΨΗΦΙΩ ΚΑΛΛΗΠΟΛΕΩΣ.

Θεοφιλέστατε δέσποτα καὶ ἡγιασμένε μοι, περὶ ὧν ἡμᾶς ἐρώτησας ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων δοῦναι λύσεις ἐπ' αὐτοῖς καὶ τοὺς προσήκοντας παραστῆσαι σοι λόγους, οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' οἱ τῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι, τοιάδε περὶ τῶν ἐρωτημάτων σοι γράφουσι.

Ἡ ἐν τῷ θείῳ βήματι ἰδρυμένη ἀγία τραπέζα τύπον πληροῖ τοῦ τάφου τοῦ δεσπότου Χριστοῦ· ὥσπερ καὶ ὁ πρὸ ἐκείνης ἀμβὼν τύπον φυλάττων τοῦ ἀποκυλισθέντος λίθου, καὶ ἀναφράξαντος τὴν ὁπὴν τοῦ σπηλαίου, ἐν ᾧπερ ὁ Κύριος κατατέθαιπται. Ἐφ' ὃν ἀποκυλισθέντα λίθον καὶ ὁ ἄγγελος ἐπεκάθησε, καὶ τὴν ἀνάστασιν ἐκήρυξε. Δια τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῷ ἄμβονι διάκονος, ἀγγέλου τύπον φυλάττων, ἐπάνεισι, καὶ τὰ περὶ ἀναστάσεως καὶ τὰ λοιπά, ὡς μαθητρίας ταῖς καθααῖς, τῶν πιστευόντων ψυχαῖς διακηρυκεύεται.

Ἐχεις τὰ περὶ τραπέζης ἥτοι τοῦ τάφου, πρὸς δὲ καὶ τοῦ λίθου, ἥτοι τοῦ ἄμβωνος· προσθήσω δὲ σοι καὶ τὰ περὶ τῆς προθέσεως. Ἡ πρόθεσις τὸν τύπον ἐπέχει τοῦ Γολγοθᾶ, ἐν ᾧπερ ὁ κύριος ἀπαναρτηθεὶς σφάγιον ἐκείνο τὸ σωτήριον καθυπέμεινεν· ἐφ' οὗ καὶ τὸ αἷμα ἐκένωσε καὶ τὸ ὕδωρ ἐξέβλυσεν.

Ὁ οὖν ἱερεὺς ἢ διάκονος, δεκταῖοι γὰρ εἰσι καὶ ἀμφότεροι, παριστάμενος τῇ θείᾳ

ORDINATIO DE OBLATIONE

A PATRIARCHA

CONSTANTINOPOLITANO

MISSA

DOMNO PAULO ELECTO CALLIPOLEOS.

Dilectissime Deo et mihi sanctificate Domine, de iis, quas sciscitabar, ecclesiasticis quaestionibus, ut solutionis apta verba darem, haud ego quidem, sed ecclesiae procures haec tibi iuxta interrogationes scribunt responsa.

Quae in divino tribunali elevata est sancta mensa repraesentat typum sepulcri Christi Domini; sicut etiam ille, qui est ante eam, Ambon typice monstrat lapidem revolutum, qui obstruebat os speluncae, ubi sepultus erat Dominus. Super illum revolutum lapidem et angelus resedit, et Resurrectionem nunciavit. Ideo enim Diaconus, cum referat angeli figuram super Ambonem ascendit; et praedicat resurrectionem et alia animabus fidelium ut olim puris mulieribus.

En habes, quae ad mensam sive sepulcrum, nec non ad lapidem vel ambonem pertinent. Addam, quae sunt propria Oblationis. Prothesis exhibet figuram Golgothae, in quo Dominus elevatus subiit salutarem immolationem, sanguinem effudens et aquam.

Sacerdos itaque vel Diaconus, ambo enim idonei sunt, accedens ad Prothesim

προθέσει καὶ τὸν θεῖον ἐπὶ χειρὸς λαμβάνων ἄρτον· πρὸς δὲ καὶ τῇ θατέρᾳ τὴν λόγχην, οὐχ ὡς οἱ σταυρωταὶ μετὰ ὕβρεως, (ἄπαγε) ἀλλ' ὡς οἱ μαθηταὶ παραδεδώκασιν μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, τρισάκις μὲν τῇ λόγχῃ σταυροῦσι τὸν ἄρτον ἐπιφωνοῦντες τὸ - Τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὄνομα τοῦ τυθέντος ὑπὲρ τῆς κόσμου σωτηρίας. Εἶτα τετραγωνειδῶς τὴν σφραγίδα ἀποδιαιροῦσι, εἴπερ τὸ βῆμα μὲν μὴ περιφέρῃ πλῆθος ἱερουργούντων ἐντός.

Εἰ δ' εἴῃ πλῆθος, στρογγυλοειδῶς τὴν ὅλην ὄψιν τῆς ἀναφορᾶς ἀφαιροῦσι. Μετὰ δὲ τῇ χειρὶ τὴν ἀφαίρεσιν κατατιθέασιν τοῦ σαρκιώδους ἐπιφαινόμενον καὶ τῇ τιμῇ λόγχῃ σταυροειδῶς χαράττουσι λέγοντες - Θύεται ὁ ἄμνος τοῦ θεοῦ ὁ αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.

Εἶτα κατατιθέασιν τὸν ἄρτον ἐπὶ τοῦ δίσκου, πλὴν ἀντιστρόφως, κάτωθεν μὲν τὸ σαρκῶδες, ἄνωθεν δὲ τὴν σφραγίδα.

Εἶτα μεταβαίνουνσι καὶ πρὸς τὴν τοῦ θείου ποτηρίου ἀποπλήρωσιν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπικαινοῦσι τὸ πρῶτως οἶνον, μετὰ τὴν εὐχὴν αἶμα γενόμενον· καὶ εὐθὺς ἐπιχέουσι καὶ ὕδωρ λέγοντες - Εἰς τῶν σφραγισμένων τῇ λόγχῃ τὴν πλευρὰν τοῦ κυρίου...

Τίθεται δὲ τὸ θεῖον ποτήριον ἐν τε τῇ προθέσει καὶ ἐν τε τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ ἐν τοῖς δεξιῶς τοῦ δίσκου μέρεσι· διότι περ καὶ ὁ κύριος τὴν δεξιὰν ἐνύγῃ πλευρὰν.

Γίνεται γοῦν ἐπ' αὐτοῖς ἔτι κειμένοις ἐν

suscipit in manibus divinum Panem. Et quidem praeterea sumit manu lanceam, non vero ut olim crucifixores contemnentes (quod absit), verumtamen sicut Discipuli tradidere, cum devotione et fide, ter cruces infigunt per lanceam in panem exclamantes in nomine: *Domini et Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, qui sacrificatus est pro mundi salute*. Deinde quadrangulare signum in hostia impressum e pane sumunt, si nulla sit multitudo sacrificantium circumdans intus bema.

Si autem plures ibi sunt, tunc rotundam totam figuram panis oblatis excerpunt. Manu vero sua deponunt eam, quae elata fuerat, panis materiam obsignatam, et per venerandam lanceam crucis signum impingunt dicentes: *Immolatur Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi*.

Deinde in disco deponunt panem, sed inverse; subtus quidem quae compacta materia est, superius autem, quae obsignata apparet.

Postea deveniunt ad implendum divinum calicem. Ac prius purificant vinum, quod post verba consecrationis est sanguis factum, statimque infundentes cum aqua dicunt: *Unus militum lancea latus Domini*....

Deponitur autem Calix divinus in Prothesi vel etiam in sancta mensa ad dexteram Disci, eo quod latus Domini dexterum apertum est.

Super his itaque, adhuc in Prothesi

τῇ προθέσει, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς προθέσεως· καὶ οὕτω τῆς θείας ἄρχεται ἱερουργίας.

Ταῦτα μὲν εἰ δίσκος εἰς καὶ ἐν ποτήριον ἐτοιμάζονται. Εἰ δὲ πολλάκις καὶ πολλὰ διὰ τὸ πλῆθος τὸ μεταληψόμενον, τίθενται μὲν ἐν μιᾷ προθέσει οἱ δίσκοι τε καὶ τὰ θεῖα ποτήρια· πλὴν καὶ οὕτω σταυροειδῶς· ἡγουν οἱ μὲν δίσκοι σταυροειδῶς, ἐν δὲ ταῖς μασχάλαις τὰ θεῖα ποτήρια. Κομιζόμενα δὲ τῇ θεῖα τραπέζῃ, κατὰ τὸ αὐτὸ σχῆμα κακεῖσε ἀποτίθενται.

HEPI TON PROHGIASMENON.

Περὶ δὲ τῆς τῶν προηγιασμένων ὑποτυπώσεως τοιάδε σοι ἀπαγγέλλουσι.

Τῇ τελευταίᾳ τοῦ τυροράγου κυριακῇ, τελείας τελουμένης μυσταγωγίας, καὶ ἄρτων ἁγίων οὐ κατὰ τὸ σύνηδες, ἀλλὰ πλείονων ἐτοιμαζομένων· μετὰ δὲ τὴν μετάληψιν καὶ οἱ μέχρι τῆς παρασκευῆς ἄρτοι φυλάττονται ἐν πυξείῳ ἀφορισμένῳ τινί· οὐ κατασταλαζομένου τιμίου αἵματος ἐν ἐκείνοις· διότι περ ποτήριον καθεκάστην τῶν νηστῶν ἡμερῶν ἐτοιμάζεται καὶ ἁγιάζεται προηγιασμένης ἐπιτελουμένης· εἰς ὃ καὶ ὁ προτέλειος ἄρτος ὑψούμενός τε καὶ κατακλόμενος ἐμβάλλεται. Καὶ τίς ἡ χρεὶα αἷμα προεμιγῆναι ἅγιον τῷ θεῷ ἄρτῳ; ἡ γὰρ προηγιασμένη ὑπὲρ τῆς τελειώσεως μόνον τοῦ ἁγίου γίνεται ποτηρίου.

Καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς ἐν ταῖς πέντε τῆς ἐβδομάδος τελεῖται ἡμέραις. Τῷ δὲ σαββάτῳ τελεία τοῦ Χρυσσοστόμου τελεῖται λειτουργία.

iacentibus, fit oratio Protheseos, et post haec initium erit divinae Liturgiae.

Ipsa quidem locum habent, si Discus unus unusque Calix parati sunt. Si vero, ut saepe, multa quoque sunt ob multitudinem sumentium, in mensa una collocantur tum Disci tum divini Calices, verumtamen in formam crucis: scilicet Disci in formam crucis, calices vero ad extremitates. Quando vero adducti fuerint in divina mensa eandem formam et ibi servant.

DE PRAESANCTIFICATIS.

De ordine in Praesanctificatis servando haec tibi iidem manifestant.

Novissima die hebdomadis Dominici diei dicti de Tyrophago, absoluta mystagogia, non ut consuetum est, sed plures parantur sancti panes: post communionem, panes usque ad feriam quintam servantur in quodam separato vase, nec illis infunditur sanctus sanguis. Si quidem singulis ieiunii diebus calix paratur et sanctificatur post absolutam Praesanctificationum missam, in eumque immittitur et Panis ad sacrificium perfectus et elevatus, et ex alio separatus. Ecquid opus est immittere sanctum sanguinem divino Pani? Etenim missa Praesanctificationum fit tantum ad perficiendum sanctum Calicem.

Et hoc pacto consequenter perficitur per quinque hebdomadis dies. Sabato autem perfecta absolvitur liturgia Chrysostomi.

Τῇ δὲ κυριακῇ, τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὅτε καὶ ἄρτος πάλιν φυλάττεται. Καὶ τοῦτο καθίσταται μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἅρ' ἧς καὶ τὰ προηγιασμένα λήγουσιν.

Τότε δὲ βάπτεται θεῖος ἄρτος ἐν αἵματι· ὅταν τις τῶν ἀναχωρητῶν ἐν ὄρεσι κατακρύπτεται, καὶ ἐκκλησίᾳ οὐ παραβάλλει διὰ τὸ εἰς ἀρετὴν σπουδαῖον αὐτοῦ, ἐθέλει δὲ συνεχέστερον τῶν ἁγιασμάτων μετασχεῖν· διὰ τὸν ἐκεῖθεν ἁγιασμόν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Οὕτως ἐν πυξίῳ τινὶ καθαρῷ ὁ θεῖος κομιζόμενος ἄρτος ἐμβεβαμμένος ἐστὶ καὶ τῷ θείῳ αἵματι.

Ἡ πάλιν ἴσως διὰ τὸν τισι ἐπισυμβαίνοντα θάνατον ἐντὸς ὅλου τοῦ τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς καιροῦ, φυλάττεται πολλάκις ἄρτος βεβαμμένος ἐν αἵματι, καὶ εἰ χρεῖα μεταλήψεως, ἥ ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἐν νυκτὶ, τινὸς θνήσκοντος.

Οτε μὴ τελεῖται μυσταγωγία, ἐντίθεται μερὶς ἄρτου ἐπὶ τοῦ ποτηρίου· κατασταλάζεται δὲ καὶ τι ὕγρὸν, ἵνα δυνηθεῖ ὁ θνήσκων μετασχεῖν· ἁγιάζεται γὰρ καὶ τὸ ἐμβαλλόμενον ὕγρὸν ἐκ τοῦ ἁγίου ἄρτου.

Ἐν ἄλλῳ δὲ καιρῷ, ὅτε τελείας λειτουργίας γινομένης, φυλάττονται ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ καθεκάστην μερίδες ἁγιασμάτων διὰ τοὺς ἴσως ἀρπαζομένους ἐπιθανατίους· ὅτι οὐκ οἶδαμεν, εἰ δ' οὐ χρεῖα καταφθάσῃ τῶν φυλαττομένων διὰ τὸ μὴ θεινᾶναι τινα, πρῶτας παρὰ παιδὸς καθαρῷ καὶ νηστίμου κατασπαταλᾶται.

Ἐν ὑπελήφθη σοι πρὸς τὰς ἐρωτήσεις.

Die vero dominica celebratur liturgia magni Basilii, et tunc quoque sanctus panis servatur. Quod quidem statutum est per totam magnam Quadrages.; deinde missae Praesanctificatorum cessant.

Tunc vero divinus Panis tingitur in sanguine, quando aliquis ex anachoretis in montibus absconditur, atque ecclesia non prohibet ob eiusdem contentionem ad virtutes, si desiderat crebrius participare e sanctis mysteriis; nam ex his venit sanctificatio animae et corpori. Sic Panis divinus, in quadam pura pyxide adductus, etiam est divino Sanguine tinctus.

Rursus vel idem pariter fit ob mortem, quae alicui instare possit, infra totum quadragesimale tempus. Saepe saepius sic custoditur Panis tinctus Sanguine, si communio necessaria sit per diem vel per noctem alicui morienti.

Quando non peragitur mystagogia divina, particula Panis deponitur in calicem; instillatur vero aliquid liquidum, ut moriens possit suscipere. Etenim et illud liquidum immissum fit sanctum per sanctum Panem.

Aliis vero temporibus, quando iam perfecta est liturgia, custodiuntur quotidie in sancto calice particulae e sacris mysteriis propter eos, qui extemplo morti futuri sint proximi. Dum vero nescimus an occasio superveniat, et eae haud fuerint necessariae morituro: tunc diluculo per infantem purum et ieiunum consumantur.

Unum restat, ut adiiciamus secundum

ἄς διὰ τῶν σῶν γραμμάτων ἡμᾶς ἐρώτη-
σας, δέσποτα.

Δέξαι καὶ τοῦτο, ὡς ὅτι μετὰ τὸ ὑψώ-
σαι τὸν θεῖον ἄρτον καὶ τὰ Ἁγία τοῖς
ἁγίοις ἐπιφωνηθῆναι, κατακλᾶ τοῦτον ὁ
ὑψῶν εἰς τέσσαρα καθὼς κεχαραγμένος.
Καὶ ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω δύο τετάρτων τέμ-
νεται μερίδας δύο, καὶ τίθησιν ἰδίᾳ, ἵνα
ταύτας κατασπάσωσιν ὁ τε μελίζων αὐ-
τὸς καὶ ὁ συμμετέχων μετ' ἐκεῖνον, τῶν
δύο ὁμοῦ ἱσταμένων τῆς ἁγίας τραπέζης
ἐμπροσθεν καὶ τρεῖς προσκυνήσεις ποιούν-
των. Εἶτα ὑφαπλοῖ τὴν χεῖρα πρότερον ὁ
μελίσας καὶ κατατίθῃσιν τὸν ἄρτον ὁ δεύτε-
ρος· εἶτα πάλιν ἐκεῖνος τοῦτω ὁμοίως. Καὶ
ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου ὁ πρῶτος μετέχει
πρότερον, ὁ δὲ δεύτερος ἔπειτα.

Καὶ οὐδὲν ὑπελήφθῃ σοι.

interrogationes, quas per epistolas tuas
ad nos misisti, Domine.

Et haec accipe. Postquam elevatus
fuerit divinus Panis, et conclamatum:
Sancta Sanctis, qui elevavit illum fran-
git in quatuor partes, sicut obsignatum
fuit. Et duobus superioribus dividit par-
ticulas duas, ac separatim deponit, ut
eas consument et ipse fractor et qui
cum eo communicat. Ii duo ante sacram
mensam erecti stent, et tres adorationes
faciunt. Deinde fractor prius aperit
manum, et alius in ea ponit Panem.
Dein rursus ille prior facit alteri simi-
liter. Primusque e Calice prius sumit,
deindeque alter.

Nunc tibi nil aliud restat habendum.

Ιστέον ὅτι τὸ - Οσοι εἰς Χριστὸν
ἐβαπτίσθητε... - ψάλλεται ἀντὶ τοῦ
Τρισαγίου εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστοῦ γεν-
νῶν, καὶ τῶν Φώτων, καὶ τῆς Μεταμορ-
φώσεως, καὶ τῷ σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου,
καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ, καὶ
τῇ λαμπρᾷ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα καὶ ὅλη
τῇ ἐβδομάδι τῆς Δικαιησίμου μέχρι καὶ
αὐτοῦ τοῦ σαββάτου τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ Ἀντίφωνα τῆς
Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ
σαββάτου τῆς Δικαιησίμου ψάλλονται.

Εἰς δὲ τὴν Ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ - Τὸν
Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, δέ-
σποτα... - καὶ εἰς Κυριακὴν Τρίτην τῶν
Νηστειῶν.

Sciendum est, quod cantus: *Quotquot
baptizati estis in Christo...* psallitur pro
Trisagio in festo Nativitatis Christi, et
Luminum, et Transfigurationis, in sab-
bato S. Lazari, et in sancto sabbato
maiore, et in splendida die Paschatis to-
tamque per hebdomadam Renovationis
usque ad sabbatum eiusdem hebdomadis.

Antiphonae etiam Dominicæ Pascha-
lis usque ad illud quoque sabbatum
psalluntur.

In festo autem Exaltationis Crucis
dicimus: *Crucem tuam adoramus, Do-
mine....* Nec non et dominica tertia in
Quadragesima.

Ομοίως καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς τὸ - Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθη... - ψάλλεται. Καὶ ὅτε τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν χωρὶς τοῦ Πάσχα, τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ μόνον ψάλλεται.

Ιστέον ὅτι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀγίων Πάντων ἐσπέρα ἀρχόμεθα ψάλλειν τὴν ἀναπαύσιμον ἀκολουθίαν καὶ τὴν ἐκτενῆ καθ' ἐκάστην ἡμέραν μετὰ τὸν Ὁρθρον καὶ τὸν Εσπερινὸν ἄχρι τῆς παρασκευῆς καὶ αὐτῆς τῆς Ἀποκρέω· ἐν ᾗ καὶ τὸ κοινὸν ἀναπαύσιμον ψάλλεται, ἐκτὸς σαββάτου καὶ κυριακῆς καὶ ἑορτῶν δεσποτικῶν μετὰ τῶν ὁκτωημέρων αὐτῶν. Ομοίως καὶ χωρὶς τῶν δωδεκαημέρου τῆς Χριστοῦ γεννήσεως καὶ τῆς τῶν Φώτων ὁκταημέρου, οὕτως αὐτὴν οὐ ψάλλομεν.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ὁρθρου καὶ τοῦ Εσπερινοῦ ἀρχόμεθα τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ - Παναγία Τριάς.. τὸ - Πάτερ ἡμῶν.. Εἴτα ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς - Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία... - ἔχων ἐπάνω αὐτοῦ τὸ ἐπιτραχήλειον. Εἰθούτως ἀρχόμεθα ψάλλειν τροπάρια ἀναπαύσιμα ἤχου τετάρτου - Μετὰ δικαίων τετελειωμένων τὰς... - Εἰς τὴν κατὰπαυσίν σου, κύριε, ὅπου πάντες οἱ ἅγιοι... - Ρῦσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν, μῆτερ Χριστοῦ...

Εἴτα στάντες εἰς τοὺς τάφους ὁ ἱερεὺς ποιεῖ τὴν ἐκτενῆ λέγων οὕτως. - Ελέησον ἡμᾶς ὁ θεὸς...

- Ὑπὲρ τῶν ἀειμνήστων δούλων

Similiter etiam in dominica Pentecostes: *Quotquot in Christo baptizati...* psallitur. Insuper istud etiam in despoticeis celebritatibus psallitur tantummodo die prima festi.

Notandum, quod a die Sanctorum Omnium incipimus psallere acoluthiam defunctorum et deprecationem extensam quotidie post Matutinum et Vesperas usque ad parasceve eiusdem dominice Apocrei, in qua commune psallimus funebre officium, praeter sabbatum et dominicam et festa despotica, nec non eorum octavas, pariterque extra duodenarium Nativitatis et octavarium Luminum. Hoc pacto itaque eas funebres preces psallimus.

Post dimissionem Matutini et Vesperarum incipimus Trisagion et - *Sanctissima Trinitas...* et - *Pater noster...* Deinde exclamat sacerdos habens Epitrachilion (1) - *Quoniam tuum est...* - Postea incipimus psallere troparium defunctorum in tono quarto - *Cum in iustis perfectis...* - *In requiem tuam Domine, ubi omnes Sancti...* et aliud ad - *Nunc et...* - *Libera nos ab angustiiis nostris, o Christi mater...*

Deinde stantes prope sepulcra sacerdos facit Precem extensam sic dicens: - *Miserere nostri Deus...*

« Pro semper commemorandis servis

(1) Scilicet presbyteralis stola e collo pendens.

τοῦ θεοῦ Βοϊμούνδου καὶ Κωνσταντίας καὶ Βοϊμούνδου κοιμήσεως ἀνέσεως καὶ μακαρίας μνήμης αὐτῶν τοῦ κυρίου δεηθῶμεν (1).

— Υπὲρ τῶν ἀειμνήστων δούλων τοῦ θεοῦ Ρογερίου μεγάλου ῥηγὸς καὶ Γουδέλμου ῥηγὸς καὶ ...ἡνας ῥηγαίνης καὶ Ρογερίου Δουκὸς, καὶ Κωνράδου ῥηγὸς κοιμήσεως, ἀνέσεως, καὶ μακαρίας μνήμης αὐτῶν τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

— Υπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ πατριάρχου Αντιοχείας κοιμήσεως, ἀνέσεως καὶ μακαρίας μνήμης αὐτοῦ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

— Υπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν Ἰωσήφ μοναχοῦ (2) κοιμήσεως, καὶ μακαρίας μνήμης αὐτοῦ (3) τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

— Υπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν Βίκτορος ἱερομονάζοντος κοιμήσεως καὶ μακαρίας μνήμης αὐτοῦ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

— Υπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἱερομονάζοντος κοιμήσεως καὶ μακαρίας μνήμης αὐτοῦ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

— Υπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν Καλλινίκου ἱερομονάζοντος κοιμήσεως καὶ μακαρίας μνήμης αὐτοῦ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

— Υπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν Ἰλα-

Dei Boëmundo et Constantia et Boëmundo et eorum obdormitione, venia, ac beata memoria Dominum oremus.

« Pro semper commemorandis servis Dei Rogerio rege et Gudelmo rege et... ..ina regina, et Rogerio duce et Conrado rege, eorumque obdormitione, venia et beata memoria Dominum oremus.

« Pro semper memorando Luca patriarcha Antiocheno, et obdormitione, venia ac beata eius memoria Dominum oremus.

« Pro semper memorando patre nostro Iosepho monacho, obdormitione ac beata eius memoria Dominum oremus.

« Pro semper memorando patre nostro Victore sacerdote monacho eiusque obdormitione ac beata memoria Dominum oremus.

« Pro semper memorando patre nostro Nicolao sacerdote monacho eiusque obdormitione et beata memoria Dominum oremus.

« Pro semper memorando patre nostro Callinico monacho sacerdote, eiusque obdormitione et beata memoria Dominum oremus.

« Pro semper memorando patre no-

(1) Consule *Lettere Casul.* n. xvii, de his et aliis principibus viris, quorum fit memoria in casulano coenobio.

(2) Hic abrumpitur codex Taurinensis; alia vero ab aliis mutuamus codicibus praenotatis

(3) De hoc sancto coenobii conditore diximus in *Monito*, de aliis autem hegumenis confer ea quoque quae diximus in pluribus: *Lettere Casulane*.

ρίωνος ἱερομονάζοντος κοιμήσεως καὶ μακα-
ρίας μνήμης αὐτοῦ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

stro Hilarione monachō sacerdote eius-
que obdormitione et beata memoria
Dominum oremus.

— Ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς ἡμῶν (1)...

« Pro semper memorando patre no-
stro...

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΗΠΟΜΕΝΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΝΗΣΤΕΥΤΟΥ.

CAPITA E PARALIPOMENIS TYPICI

IOANNIS IEIUNATORIS.

Postrema haec ad curiositatem et utilitatem, magis quam ad fidem auctoris inscripti damus: *Capita* quaedam dicuntur *e paralipomenis typici Ioannis Nesteutae*. Celeber patriarcha, cognomento Ieiunator, numquam confecit huiusmodi typicon ut quisque noverit. Et FABRICIUS-HARLES (*Bibl. Gr.*, tom. XI, p. 590), qui fuse agunt de illius scriptis, nihil de eius typico vel longe innuunt; sic et alii bibliographi. Praeterea nemo rerum peritus persuadere sibi poterit ea typica concinnata fuisse labente saeculo VI, quando Ioannes ille patriarcham agebat. Verumtamen, ea quae damus, redolent usus liturgicos valde recentiores. Certe mirum est dicere saeculo VI iam officia sacra a monachis servata varia esse ab iis, quae clerici saeculares κοσμικοί, ut vides, tenebant. Quidquid de auctore sit patriarcha praedicto seu alio; quidquid de aetate; en habes ea, quae legimus ad calcem typici Casulani in codice Barberiniano B. III, de quo diximus in Monito; sed animadvertendum est hoc scriptum novissimum fuisse additum post absolutionem voluminis; sequitur enim post verba τέλος θεω χάριτας in vetusto libro.

Ἰστέον ὅτι εἰς τὰ Στιχηρά, ἃ λέγομεν
μετὰ τὸ: — Δόξα ἐν Ὑψίστοις... λέγο-

Nosse oportet quod ad Stichera, quae
dicimus ad — *Gloria in excelsis*... addi-

(1) Heic alia manus adiunxit nomen Νικοδήμου hegumeni sicut et videre est in *Lett. Casul.* unde quoque apparet iam ante eius obitum codicem descriptum fuisse.

μεν στίχους τούσδε. - Στιχηρὸν πρῶτον: -
Ενεπλήσθημεν τῷ πρωὶ κύριε...

Στιχηρὸν δεύτερον - Καὶ ἔστω ἡ
λαμπρότης.. ἕως τέλος ἄνευ ἐν τῷ
σαββάτῳ πρωί· τότε γὰρ τοὺς ἀναπαυσίμους
στίχους λέγομεν.

Χρὴ γινώσκειν ὅτι τῇ κυριακῇ πρωὶ μετὰ
τοὺς Αἵνους καὶ τὰ Στιχηρὰ εἰς τὸ - Δόξα..
λέγομεν Στιχηρὸν ἰδιόμελον τοῦ κατὰ τὴν
ἡμέραν Αγίου. Εἰ δὲ οὐκ ἔχεις ἐπισήμου
Αγίου, λεγέτω ἑωθινὸν Στιχηρὸν τῆς κυ-
ριακῆς Ἀέοντος - Ὑπερευλογημένη...

Ομοίως ἐν ταῖς μνήμαῖς τῶν Αγίων, ὧν
ἐορτάζομεν ἑσπερινὸν εἰς τὸ: - Δόξα.. τὸ
μετὰ - Κύριε ἐκέκραξα... λέγομεν Στι-
χηρὸν ἰδιόμελον τοῦ Αγίου - Καὶ νῦν..
θεοτοκίον, καθὼς καὶ εἰς τοὺς Στίχους.

Ιστέον καὶ τοῦτο· ὅτι εἰς τὰ Χριστοῦ
γεννᾶ, καὶ τὰ Φῶτα, καὶ τὰ τῶν Βαίων, καὶ
τῇ μεγάλῃ νυκτὶ τοῦ Πάσχα, καὶ τῇ πέμ-
πτῃ τῆς Ἀναλήψεως· ἔτι καὶ τῇ Ὑψώ-
σει τοῦ Σταυροῦ οὐ στιχολογοῦμεν τὰς
Ὠδὰς.

Ιστέον καὶ τοῦτο· ὅτι τῷ σαββάτῳ καὶ
τῇ κυριακῇ, ἐν αἷς μνήμην Αγίου ἐορτά-
ζομεν, καὶ λέγομεν: - Θεὸς κύριος...,
οὐ λέγομεν εἰς τὰς Ὠδὰς τὸ: - Κύριε, ὁ
τὸ πανάγιον Πνεῦμα... οὔτε τὸ: - Ὁ
ἐν ἑκτῇ ὥρᾳ.. Ἀλλ' οὔτε ἐν τῷ ὁδοε-
καημέρῳ (τοῦ Χριστοῦ γεννῶν), οὔτε εἰς τὰς
ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμέρας μέχρι τῶν Αγίων
Πάντων, οὔτε εἰς τὰ ὀκτωήμερα τῶν δεσπο-
τικῶν ἐορτῶν καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δεῖ γινώσκειν, ὅτι ἐν τῇ κυριακῇ πρωί,
ὅτε τύχη μνήμη Αγίου, οὐ ἐορτάζομεν, τὸ

mus versus hosce ad primum Sticheron
- *Domine mane repleti sumus...*

Ad secundum Sticheron - *Et est illu-
stratio tua...* usque in fine praeter in
sabbato de mane. Tunc enim dicimus
versus funebres.

Oportet scire quod die dominica mane
ad Laudes et ad Sticheron ad - *Gloria...*
dicimus Sticheron idiomelon de sancto
diei; si vero non adsit sancti insignis,
dicatur sticheron matutinale diei do-
minici opus Leonis - *Superbenedicta...*

Pariter in Sanctorum memoriis, quo-
rum agimus festive vespervas ad - *Glo-
ria...* post psalmum - *Domine clamavi...*
dicimus Sticheron idiomelon Sancti, ad
...*Et nunc....* troparium Deiparae; ac
similiter ad stichos.

Hoc quoque cognoscendum est quod
ad Nativitatem Christi, ad Lumina, ad
festum Palmarum, et in magna nocte
Paschali, et die quinta Ascensionis, pa-
riterque in festo Crucis non dicimus
versus Odarum (Psalterii).

Istud etiam est notandum, quod diebus
sabbati ac dominicae, in quibus festum
fit alicuius sancti et dicimus - *Deus
dominus...* non dicimus in Horis illud -
Domine, qui Spiritum sanctissimum...
neque ad Horam sextam... neque etiam
in duodenario (Nativitatis Christi), neque
diebus post Pascha usque ad diem San-
ctorum Omnium, neque in octavis festi
despotici vel sanctissimae Deiparae.

Necesse est quoque sciendum, quod
dominica mane, quando occurrat festi-

έωθινόν Εὐαγγέλιον λέγομεν, καὶ οὐχὶ τὸ τοῦ Αγίου.

Εξαποστειλάριον δὲ λέγομεν πάντοτε τῇ κυριακῇ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Αγίου. Εἰ δὲ οὐκ ἔχεις, λέγε τὸ: — Ἀγιος κύριος ὁ Θεός... μόνον. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ Εξαποστειλάριον τῆς κυριακῆς. Καὶ ἅμα τὸ πληρῶσαι αὐτὸ λέγε: — Παῖσα πνοὴ κινεσάτω...

Ιστέον δὲ, ὅτι ὅταν ποιῶμεν τὰ Στιχηρὰ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν Αγίου ἑξ, λέγομεν Μακαρισμοὺς ἀπὸ τοῦ κανόνος αὐτοῦ, ἢ τὴν τρίτην, ἢ τὴν ἕκτην. Ομοίως καὶ εἰς πάσας τὰς ἑορτὰς δεσποτικὰς, ὡς εὐρίσκεις διατεταγμένον. Ταῖς δὲ ἄλλαις μνήμαις τῶν Αγίων, ἐν αἷς οὐ ποιῶμεν Στιχηρὰ ἑξ, ἀλλὰ τέσσαρα, εἰ καὶ τὸ τροπάριον λέγομεν τοῦ Αγίου, ἀλλ' ὅμως Μακαρισμοὺς ψάλλομεν τοῦ ἡχοῦ.

Ιστέον καὶ τοῦτο· ὅτι ἀπὸ τῆς κυριακῆς τοῦ Ἀντιπάσχα μέχρι τῆς κυριακῆς τοῦ Τυρλοῦ καὶ αὖθις ψάλλονται τῷ σαββάτῳ ἑσπέρα μετὰ τὸ: — Καταξίωσον... Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα· καὶ εἰς Ὁρθρον πρῶτον τὸν κανόνα τοῦ Πάσχα, εἴτα τῆς κυριακῆς εἰς τοὺς κοσμικοὺς μὲν, οὐχὶ δὲ εἰς τὰ μοναστήρια.

Ιστέον, ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Παλαιστίνῃ ὅλην τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου ψάλλεται εἰς τὸν Ὁρθρον τὸ: — Ἀνάσθητι κύριε.. καὶ τὰ ἑωθινὰ Εὐαγγέλια κατὰ τάξιν.

vitas Sancti dicimus evangelium matutinale, non vero illud Sancti.

Expostilarium vero Sancti occurrentis semper dicimus dominica die. Si vero non adsit, dic — *Sanctus Dominus Deus...* Istud enim est Expostilarion diei dominicae. Et postquam illud compleveris dic.: *Omnis spiritus laudet...*

Scire oportet quod cum ponimus stichera sex Sancti occurrentis, dicimus Beatitudines, seu ex canone eiusdem oden Tertiam vel Sextam. Similiterque in omnibus festis despoticis, sicuti praescriptum inveneris. In caeteris vero memoriis Sanctorum, in quibus stichera sex non facimus, sed quatuor; etsi troparium sancti dicamus, et pariter Beatitudines psallimus iuxta tonum.

Hoc etiam nosse oportet quod a dominica Antipaschatis (1) usque ad dominicam Coeci (2) rursus ad vespervas post — *Dignare...* dicimus Stichera Paschatis, atque ad Matutinum prius canonem Paschatis deinde illum dominicae diei, si agitur de clero saeculari, non vero si de monasteriis.

Cognoscere oportet, quod Constantinopoli et in Palaestina per totam hebdomadam Renovationis ad matutinum psallitur: — *Exurge Domine...* et dicuntur Evangelia matutinalia ex ordine.

(1) Hoc nomen habet prima dominica post festum Paschatis; quae etiam dicitur *Nova Dominica* vel *Dominica Thomae* ab evangelio de eodem apostolo.

(2) Cum in dominica quinta post festum Paschatis legatur in liturgia evangelium de Coeco nato, ab eo dominica illa dies nomen sumpsit

HYMNI LITURGICI

INEDITI

ALTER IAMBICUS ALTER RHYTHMICUS

IN S. PATREM NOSTRUM

BASILIIUM MAGNUM

MONITUM (1).

Sane aequum dignumque erat, ut rursus atque iterum morem gererem Clm̃o et Rm̃o D. Iosepho Cozza-Luzi, abbati Basiliano, olim antistiti meo in hoc coenobio Cryptoferratensi S. Mariae. Idem cum vol. IX huius Bibliothecae novae Maianae per quamdam dissertationem in *ὑμνίσκῳ* sermonum Symeonis Stylitae a monte mirabili me dare voluerit symbolam, nunc vero me precatus est, ut huic X volumini aliam adderem, tum per latinam interpretationem *Sermonis dogmatici B. Marci monachi* (2), tum rursus per parvam de re liturgica elucubrationem.

Haec igitur esto contributio mea, iuxta votum ab eodem expressum: duo *Canones* hactenus inediti, in honorem S. P. N. Basilii M.; alter quidem iambicus (qui tamen troparium primum cuiusque odes tribuit *dominicae Circumcisioni*), alter vero rhythmicus, latina uterque interpretatione donatus, qui ambo ex hac ipsa Bibliotheca codicum Cryptoferratensi nunc primum luci prodeunt.

(1) Universa haec graeca hymnistica elucubratio est cl. v. et collegae nostri ANTONII ROCCHI hieromonachi, praefecti emeriti illius bibliothecae, nunc Abbatiae Prioris, cui debitas grates agimus et habemus cum omnibus rerum liturgicarum cultoribus.

(2) Vide in *Parte prima* pag. 201 cum *Parergo* ad eundem sermonem ibidem pag. 248.

Qui porro cum pertineant ad S. P. N. BASILII M. festum, quod die 1 Ianuarii una cum illo de *Circumcisione Christi* peragitur, in Menaeo huius ipsius mensis excipiuntur, uno videlicet ex Carbonensibus Menaeis, qui olim ad monasterium S. Heliae de *Carbone* in Basilicata pertinuerunt (1).

Porro universa illa liturgicorum Menaeorum series, quatenus nobis cognita est, plura enim desunt volumina, pertingit sane, iudicio meo, saeculum undecimum, quo illud coenobium conditum esse videtur, cuius nempe calligraphiae notas exhibet. Accuratus artisque suae satis peritus calligraphus iste tot magnorum librorum exarator laboriosus est; quamquam, ut ex his *canonibus* constat, non perpetuo illi res bene successerit, culpa, etiam fortasse, exemplarium admodum tempore et usu consumptorum vel aliquando Amanuensis, tanto adsiduoque labore defatigati oscitantia quadam; notum quippe nimium est Horatianum illud: *Aliquando bonus dormitat Homerus*.

Canon igitur metaphorice, mutuatus nomen ex *officio divino*, qui Graecis *canon* etiam dicitur, seu *ordo* et *regula* psallendi Deo, audit hisce in operibus in honorem Sanctorum *hymnus*, vel *Cantica*; scilicet Odarum octo vel novem complexio, quae, quodam numero stropharum rhythmicarum constantes, Odis psalticis ex veteri novoque Testamento deductis intercalantur. Practerea singulis Odis pro more suffigitur in honorem Deiparae strophe, quae Θεοτοκον proinde denominatur. Dixi porro strophas *octo vel novem*; nam saepe saepius intercipitur Ode II (2) psaltica, ac tum proinde omittitur Ode quoque hymnica. Sed pro re nata haec suppetant. Si quis plura deside-

(1) P. AEMILIUS SANTORIUS huius coenobii historiam iuxta modum temporis (an. 1601) sui dedit; eamque auctam italice protulit (an. 1831) MARCELLUS SPINA. Sed tamen esset nova ac verior historia procudenda.

(2) Cum saepe in officiis sacris agendis ode II *Deuteronomii* satis prolixa et *minatoria* omittatur; hinc fit, ut in quamplurimis *canonibus* et consequentes strophae vacent.

ret de *Canonis* huiusmodi structura et compositione, adeat probatos auctores (1).

Quamvis interea *canones* rhythmo ducantur, tamen pauci iambico versu contexuntur, seu iambis, quinis vero in singulas strophas divisis. Recensentur praecipui tres, scilicet in Christi *Nativitatem*, in eius *Baptismum* et in *S. Pentecosten*, qui, ut plurimum, S. Ioanni Damasceno tribuuntur.

Accedunt his notis poëseos liturgicae alter huiusmodi iambicus in *S. Nicolaum Myrensem*, atque alter in *S. Basilium M.* qui nempe nunc est prae manibus; tertius denique in *SS. Petrum et Paulum app.* opus item Damascenicum iuxta biographum vitae S. P. N. Nili iun. (2), qui vel iampridem amissus est, aut etiam nunc latet. Tandem, cum in re sim, praeter alia huiusmodi cantica in bibliothecis hactenus fortassis abdita (3), canon iambicus praeterea notatur in *Codicum Cryptensium* catalogo quidam in honorem *S. Iosaphat* ep. Polocen. et M. a me ipso conscriptus (4).

Omniū porro canonum rhythmicorum difficillimum genus est iambicum; non ita sane propter metrum, quam potius propter acrostichidem, quae ut est in more, universam iamborum seriem prosequitur canonis; ita ut quisque versus initialem literam suam eidem acrostichidi obliget. Acrostichis autem in hisce canticis componitur duobus distichis, hexametro et pentametro alternis, quae laudationis sunt perinde praeludium.

(1) Nominem tantum SCIÓMMARI: *Note alla vita di S. Bartolomeo ab. di Grottaferrata* - Rom. 1735. Et Hymnol. graecor. in Deip. Concept. auctoribus THEOD. TOSCANI et IOS. COZZA - Rom. 1862. - Hymnologia quoque graeca in S. Ambrosium Mediolanensem edita et inserta est novae editioni illius operum. Videsis et quosdam hymnos huiusmodi e codicibus excerptos in Iosephum B. M. sponsum, in S. Apollinarem Ravennatem (cf. FARABULINI de eodem Apollinari opus), et in S. Martinum Turonensem etc.

(2) Cfr. editionem Caryophili - Rom. 1627 p. 44.

(3) Cfr. Catal. cod. M. Athos confectum a cl. Spyr. Lambros.

(4) Cfr. saepe citatos « Codd. Cryptenses » Tusculani ex typis Abbatiae, auspice eodem hegumeno Iosepho II. Cozza-Luzi, anno 1882 ed. Δ. δ. XXI. pag. 401.

His generatim praemissis de canone iambico, iam gradum faciamus ad nostrum. Ac primo dicam acrostichidem illam bidisticham non adamussim esse confectam, etenim, si primum distichon consuetis regulis metricis paret, non item quod alterum sequitur.

Quae quidem animadversiones extemplo dubium mihi grave ingerunt de bonitate hymnographi in iambico labore suo. Qui revera assurgere conatur, et conatus nimis apertus est, ut quandoque obscurior fiat sensus, et syntaxis vix consistere videatur. Veruntamen Homeri dialectum diligit seu ionicam, nec non eius verba haud raro mutuatur. Profecto tandem frigidus est sive in sanctum suum, sive *in Deiparam* feratur. Strophe vero *marialis* seu *θεστοχίον*, quam odis de more subnectit, est praeter acrostichidem generalem; et litera initialis primi iambi obligatur voci huic acrostichae ΑΜΑΡΤΩ(Λ)ΟΥ lacunosae, qua humiliter se ipsum designat. Vacat autem strophe ex lit. Α, cui alligatum forte erat troparium *Τριζώνιον*, seu in *SS. Trinitatem*, quo tropario calligraphus locum occupandum reliquit.

Verum si iste nos nomine latet, qua tamen aetate extiterit, qua regione forte moratus sit, qua vitae professione usus, paucis absolvam.

Igitur laudibus Basilii illam inserit sententiam (Ode IX, stroph. II), qua S. Doctor Sanctorum imaginum cultum aequo iure adserit, inquiens: *Honorem, qui imaginibus impenditur, archetypis referri*, scilicet iis coelitibus, qui colore aut signis quibuslibet repraesententur. Sententia porro haec Basiliana non modum in Concilio II Nicaeno contra Iconomachos relata fuerat, sed etiam in hymnis ecclesiasticis inserta (1). Id porro satis mihi significat hymnum compositum esse tempore Iconoclastarum, vel paullo serius, cum tamen haeresis iam labefactatae memoria adhuc vigesceret, proinde vel saeculo VIII vel medio saec. IX; siquidem discessit

(1) Vid. Officium Graecorum, quod dicitur *Orthodoxiae*, in Dominica I. Quadragesimae.

haeresis an. DCCCXLII. Quin imo cum illa, imperatorum ope suffulta, praesertim Constantinopoli et in viciniis grassaretur, in ea regione vatem nostrum vixisse putem. Sed certo certius collegio monachorum hymnographus adscriptus erat; quod aperto plus minus passim in cantico (Od. I, str. 4 - Od. V, str. 2 - Od. IX, str. 3) ipse subindicat.

Imo vero Basilianum quoque monachum se profitetur, cum Basilium (Od. V, str. 2) tanquam legis monasticae latorem compellat (ποιμνάρχης ἡμέων) *archimandritam nostrum*, nempe suum. An igitur Studitanus hymnographus iste fuerit? Siquidem in archicoenobio Studii certe et regulae S. Basilii M. honore et cultu omni habebantur, et literae his saeculis nec non ars hymnographica colebatur a SS. Theodoro Studita eiusque fratre Iosepho ep. Thessalonicensi, a Clemente et a S. Iosepho qui κατ' ἐξοχὴν *hymnographus* appellatur.

Alter Canon rhythmo tantum donatur, atque est inacrostichus. Carmen non est inelegans, atque ad facta sese refert, quae in vita S. Basilii Amphilocho tributa narrantur: metrum autem rhythmicum haud semper legibus hirmicis paret. Auctoris nomen puto me reperisse in nostro Codice E. γ. III (1), qui referens hirmos Odarum singularum Canonis nomen dicit esse Βασιλείου Πεγοριώτ. nempe *Basilii Pegoriotae*, cui quidem tribuit canonem in S. Basilium. Basilius porro Pegoriotas recensetur a L. Allatio inter *melodos* graecorum (2), nullam praeterea illius apponens notitiam, de eo tacet Fabricius (3), ita ut nunc nullo pacto aetatem conditionemque vitae conici mihi fas sit.

Cum autem poeta in tropario I Odae IX nominet Caesaream: Διὸ ἡ Καισαρεία σήμερον εὖσημον φαιδρὰν πανήγυριν τελοῦσα στέφεται: *Quapropter Caesarea insigne festum laete peragens coronatur*, ita fere sibi

(1) Confer Crypt. codicum op. cit., p. 428.

(2) *De libris ecclesiast. graecor.* Dissertatio prima.

(3) Cf. *Bibl. graec.* in serie melodorum..

interesse videtur huius festo Caesariensi, perinde quasi in ea civitate ortus sit. Quod si quid hinc divinari liceat de patria; de statu tamen eius nil prorsus, cum sane minime monachum sese esse significet, potius vero sacerdotem; nam sacerdotes ait (Od. III stroph. II) S. Doctoris memoriam sacram esse culturos; ideoque canonem non choris monasticis sed cathedralibus facile eum composuisse putes.

Hos duos igitur canones damus in honorem S. Basilii M. (1), alterum nempe pro clero regulari compositum a monacho, alterum fortasse pro clero saeculari a sacerdote eodemque Caesariensi, utrumque vero non facili vena nedum plena manatum. Ex quo fit, ut interpretatio latina nostra tardior languidiorque procedat; quin etiam non illud inficiar, me ne sensum quidem alicubi in canone iambico penitus attingere potuisse; adeo quandoque hic obscurum sese exhibet, sive id culpaе hymnographo vertatur, sive exscriptori, qui negligens fere quaedam menda in opus suum irreperere non raro permiserit: quare mihi interdum κατὰ γνώμην magis, quam κατὰ λέξιν interpretanti lector, oro, indulgeat.

(1) ANGELUS MAI noster in suo *Spicilegii Romani* tom. IX, pag. 713 hymnum graecum alium in eundem S. Doctorem dedit.

ΥΜΝΟΣ ΙΑΜΒΙΚΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ Α. Π. Η. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ

σὺν τῇ ἑορτῇ τῆς περιτομῆς

ΤΟΥ Κ. Η. ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τῇ ΠΡΩΤῇ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ

φέρων ἀκροστιχίδα·

ΑΡΧΙΕΡΗΑ ΘΕΟΙΟ ΕΠΙ ΧΘΟΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΝ ΑΛΛΟΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ἈΔΩ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΕΝ ΣΟΦΙῃ

ΤΟΝ ΚΑΠΟΧΗΛΕΥΣ ΧΡΥΣΟΡΕΕΘΡΑ ΕΠΗΡΟΙΒΔΩΝΤΑ

ΑΝΔΡΟΜΕΗΝ ΠΑΥΝΕΩΝ ΧΥΤΑΥΚΕΝ ΩΣ ΡΥΤΙΔΑ.

ΩΔΗ Α'.

Εἰρμός.

ΣΤΕΙΒΕΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΥΜΑΤΟΥΜΕΝΟΝ ΣΑΛΟΝ...

Ἀναρχον ὄντα· τὸν προάναρχον λόγον
Ῥῆσις βροτεία· ἐμβατεύειν οὐ σθένει!
Χάριν δὲ μᾶλλον· καὶ νοδὸς σιγὴν φέρειν
Ἰχνηλατεῖν δὲ τὸν θεάνθρωπον τόκον
Ἐξεστὶν ἡμῖν· τοῦ βροτιθέντος λόγου,

HYMNUS IAMBICUS
IN S. P. N. BASILIUM MAGNUM

in festo circumcisionis

D. N. IESU CHRISTI

DIE PRIMA MENSIS IANUARIJ

ferens acrostichidem:

PONTIFICEM ILLUM, QUI VELUTI ALIUS ANGELUS DEI
EXTITIT IN TERRIS, BASILIUM, IN SAPIENTIA MAGNUM, CANTO.

QUI ETIAM E LABIIS VERBA AUREE FLUENTIA

PROFUNDENS HUMANAS SORDES EXTERSIT.

ODE I.

Hirmus.

SEMITÂ MARIS FLUCTUM AESTUANTEM...

Aeternum et absque principio Verbum humana loquutio persequi non valet;
quapropter expedit nobis ut magis silentio mentis utamur, quam ut Verbi car-
nis facti theandricam nativitatem perscrutemur.

Ρᾶον φαάνθη· διπλοφόστηρον σέλας·
 Ἦκε γὰρ αὖθις· ἐξανίσχον φάος
 Ἀνανδροτίκτως· Χριστὸς ἐκ τῆς Παρθένου
 Θρώσκειν τελεῖται· πατροφώστηρον κλέος.
 Εὖσημον ὕμνεϊ· τὴν Βασιλείου χάριν

Ὅντως ἐκείνην· τὴν θεόφραστον λύραν
 Ἰσηγοροῦσαν· τοῦ σοφοῦ διδασκάλου
 Ὁ τοὺς ἐπαίνους· ἀξιοπλόκους θέλων
 Ἔργῳ προσάψαι· καὶ χρεωστεῖται φέρειν,
 Πάτερ γενοῦ δὲ συμπαθεὶς χάριν νέμων.

Ἰδὼς μονήρεις· ὑψινούστατος πέλων
 Χάριν προσεῖπες· τῶν σοφῶν τὰς διπλώεις
 Θᾶπτον θεόσασθε· ὥσπερ ἐπτερωμένος
 Ὅλος συνήφθης· τῷ σοφωτάτῳ τρόπῳ
 Νόθους νεογνοὺς· σκαρδαμύττων σοῖς λόγοις

Pervior illuxit duplicis luminis splendor; rursus enim venit Lux supereminens Christus, humaniter partus e Virgine, (et) efficit ut impluat nobis lumen de paterno lumine, (ac) nos celebremus insignem Basilii gratiam.

Sane qui cupiat vel leviter attingere laudes dignas Doctoris sapientissimi, oportet eum pertractare lyram divinam eique parem: O tu, benigne Pater, tuam mihi opem largire.

Peritus cum esses et mentis excelsae, solitarios ideo alloquebaris (id inquires) « *Citius currite ad duplicem sapientiam* ». Tanquam vero alis erectus rationi sapientissimae rite adhaerebas, nothos recens natos filios sermonibus excitans tuis.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Ἄλλην ἄλεκτρον. σωματούσασαν βρέφος
 Οὐδείς κατεῖδεν. γηγενῶν πλήν σου, μήτερ.
 Ἄφραστον ἔσχες· τὸν τρόπον θεοτόκε.
 Θεῖος γὰρ ὄντως· δουλικῶν δεσμῶν ἄτερ,
 Ἵνα με σώσῃ· τὸν πλανηθέντα πάλαι.

ΩΔΗ Γ'.

Εἰρμός.

ΟΣΟΙ ΠΑΛΑΙΩΝ...

Οἶκτῳ προσελθὼν· ὡς βροτὸς κατ' οὐσίαν.
 Σαρκὸς χιτῶνα· νῦν περιτμᾶται, θέλων
 Ἀπαλλαγῆναι· τοὺς βροτοὺς ἐξ αἰσχύνης
 Γέρας φέρειν τε· καρδιότμητον μίαν
 Γῆθός τ' ἐμπιπλᾷ· χριστολουτροῦ παντίμου.

IN DEIPARAM.

Nemo mortalium, o Mater, vidit aliam virginem concipientem filium prae-
 ter te; vitae ratione uteris ineffabili, o Deipara; vere enim Divinum extra
 legem servorum est, ut me iamdudum errantem salvum faceret.

ODE III.

Hirmus.

QUOTQUOT ANTIQUIS...

Misertus veniens tanquam mortalis secundum naturam, nunc carnis vestem
 circumciditur, volens homines liberos effici ex ignominia, atque honorem referre
 cordis circumcisi; (quos) laetitia perfundit ex sacrosancto christiano lavacro.

Εἶσω διελθὼν· τῶν ἀνακτόρων· μάκαρ,
 Λαβὼν πὰ κάλλη τῶν σοφῶν νοημάτων
 Ὅρθος προσπήξας· τῷ θεῷ τὸν σὸν βίον
 Νέκυος παμφήνας· καὶ νῦν παμμάκαρ,
 Ἄβελ μιμητῆς χρηματίζων ἐμφρόνως·

Ἀάτρης πεφυκῶς· ἐμπνοότατος, πάτερ,
 Λαιῶν παρόπτης τῶν χαμαιζήλων ἔφους
 Ὁ νῦν πτερώσας· πρὸς μονὰς μεταρσίους
 Ναίων ἄληκτα· καὶ φορεῖς (1) τὸ σαρκίον
 Βαίνων τε τερπνῶς σὺν χοροῖς ἁσωμάτων·

Ἄλλην θεουργὸς κοσμικὴν ὡς ὀλκάδα
 Σοφῶς ἰθύνων· οἶακος τρόφος ἄγων,
 Ἴσα σάόζεις· νῶε κιβωτουργίαν
 Λόγοις, πάτερ, σου· τὴν σοφὴν ἐκκλησίαν
 Ἐκ τῶν δυσσεβῶν· κλύσματος ψυχοφθόρου.

Iam, o Beate, in regiis versatus, pulchritudine sapientium consiliorum accepta, iure Deo vitam tuam consecrasti; nunc vero, beatissime, resplendens imitator sapiens videris Abelis.

Cultor quam maxime spiritualis cum esses, o Pater, terrestres sprevisti substantias; et (2) nunc evolatus ad excelsas mansiones in aeternum inibi habitabis, nam dum carnem gerebas, tu ipse iam delectabiliter quasi incedebas cum angelicis choris.

Minister sacer, o Pater, in hoc mundo navem longe aliam quam Nöe, sapienter dirigens; haec gubernaculi te rectorem habebat, non secus atque ille per opus navale, tu salvam facis, sapientibus verbis tuis, ecclesiam a perniciose impiorum procella.

(1) In codice forte olim scriptum erat φορῶν, ut exigit complexus periodi.

(2) Scilicet post carnis communem resurrectionem.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Μόνη γεηράν· τὴν πρὶν ἐδαφισμένην
 Ἐχθροῦ κακίστου
 ῥευστὴν φανεῖσαν εἰς παλίνζωον χάριν
 Φάναι, πάντα γνε, πρὸς πόντον καταφθῆναι,
 Μήτηρ, καθιστᾶς· τῷ θεανθρώπῳ τόκῳ.

ΩΔΗ Δ'.

Εἰρμός.

ΠΥΡΣΩ ΚΑΘΑΡΘΕΙΣ...

Ἴδού τὸ σαρκὸς· ἀμπεχόνιον τέμνειν
 Ὁ πρὶν κελεύσας· ἀβραάμ τῇ ὀγδόῃ
 Νῦν ἦλθεν αὐτὸς· σαρκικῶς ὁ δεσπότης
 Ἄνθρωπος ὡς τέλειος· ἐκτετμημένος
 Δεικνὺς δὲ ἡμῖν· εἰς τύπον σωτηρίας.

IN DEIPARAM.

Sola tu terrestrem (hominum naturam) iampridem ab inimico maligno dilaniatam, in pristinam gratiam, o mater castissima, restitui satagis Theandro filio tuo, ut et reducat in coelum.

ODE IV.

Hirmus.

FAECE PURIFICATUS...

Ecce, qui Dominus olim Abrahamum iussit carnis indumentum caedere, nunc Ipse carne indutus, ut homo perfectus, item venit circumcidendus, id praestans in figuram (1) salutis nostrae.

(1) Nempe in figuram spiritualis circumcisionis, quae summopere praestat ad nostram salutem.

Ὡς ἄλλος ὀφθεῖς· ἀβραὰμ θυηπόλος,
 Τὸ σὸν προσήξας· ἀντὶ υἱοῦ σὸν δέμας,
 Οὗ κατ' ἄμειψιν· τὴν σφαγὴν παρεκκλίνας
 Νέκρωσιν εὐπρόθυμον· ἄψεων φέρεις
 Μέγας πεφηνῶς· ὥσπερ παθῶν ὁ κτόνος.

Εὐθύς ἑαυτὸν αὐτεπάγγελτον λύτρον
 Γ... (1) προσήξας· τῷ θεῷ καὶ δεσπότῃ
 Αὐτόθεν οὐκοῦν τὴν ῥεβέκκαν
 Νεύσει δὲ τοῦ κτίσαντος· ἐκ σθενεστάτης
 Εἰλευθερουργῶν· τὴν σοφὴν ἐκκλησίαν.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Ἀγνή, τὸ σεπτὸν· τῆς λοχίας σου τέρας·
 Ἡμᾶς δὲ ὄντας ἐν μοιχοῖς ἀγνωσίας,
 Νῦν ἐκδιδάσκει· γνώσεως λόγον νέμον,
 Ὡ κοσμοπανσέβαστε· παρθενομήτωρ,
 Δέχοιο λοιπὸν πανακήρατον λόγον.

Visus alter Abraham Dei sacrificus pro filio corpus mactasti; ac permutatione facta devitas carnis internecionem, aequo alacrique animo sustinens mortificationem membrorum; hic magnus ritus apparet passionum interfector.

Continuo (gaudens) seipsum pretium Deo et Domino non iussus ultro obtulit. Rebeccam igitur hinc (aemularis), Creatoris nutu, ecclesiam, quae maxime debilis erat, sapientem constituens.

IN DEIPARAM.

O casta virgo mater, mundo venerabile decus, sacrosanctum prodigium est puerperium tuum; nos vero constitutos in adulterio quodam ignorantiae nunc doces, tribuens Verbum agnitionis. Iam vero (nostrum, precor) accipias incorruptae laudis verbum.

(1) Forte Γηθῶν: ut in II COR. IX, 7. *Hilarem datorem diligit Deus.*

ΩΔΗ Ε'.

Εἰρμός.

ΕΧΘΡΟΥ ΖΟΦΩΔΕΣ...

Νόμῳ κρατοῦντι· τὸν νόμον ὁ καὶ δότης.
 Σοφῶς τελεῖται· σαρκὸς ἀκροβυστία
 Ὅλην περιτμᾶται μὲν· ὡς σπίλου δίχα
 Φῶς καρδιοτμήτως· δὲ πνεύματος νόμῳ
 Ἰστησιν ἡμῖν· ἡδονῶν πυρσοκτόνων.

Ἡγήτορός τε· καὶ πάλαι νόμῳ τρόπους
 Τυποῖς (1) σαφῶς γε· ποιμνιάρχης ἡμέων,
 Οὐπὲρ παρεζήλωσεν· κορσῶν τὴν βάσιν,
 Νάουσεν ἀκώρειαν· εἰς τρικουρσίαν,
 Καί γε πρὸς αὐτὴν· μῆλα βόσκων ἐκτρέφεις.

Ἀπρίξ γὰρ ὤφθης· σιτομέτρης τῷ τρόπῳ
 Πεινῶσιν ἄρτον· ζωτικώτατος θρύπτων
 Ὅν οὐκ ἐσιτάρχησαν· οἱ πρὶν ἐν νόμῳ,

ODE V.

Hirmus.

HOSTIS TENEBROSUM...

Quasi homo sub lege constitutus aperte Dator legis perficitur per carnis praeputium; totus nunc autem quidem circumciditur, qui sine macula est; lege autem spiritus statuitur nobis per circumcisionem cordium lumen contra animi motus, qui lucem extinguunt.

Et Ductoris et veteris legis Pastor noster mores luculenter exprimis, ubi provocas iuvenum progressum ad triplicem tonsuram (comae) fluentis verticis; isque pascens ducis oves.

Profecto spiritualis frumenti mensor visus es, panem substantiae famelicis distribuens, quem non dederant qui in vetusta lege erant: gratuito quippe

(1) Sic enim legendum puto non τυποῖς ut in textu; secus non congruit sibi periodus.

Χάριν γὰρ ἐξέθρεψας· ὡς κοσμοτρόφος
 Ἦδεσμα σαρκὸς· χριστογεύτου προσνέμων.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Ἐρώπης ἀήρης· θειοδέγμονι δέει
 Σύμπαντα κόσμον· φύτης ὡς κοσμουργέτης
 Μείζων τε τῶν χερουβιμ· ἤρασο κλέος·
 Νύμφη θάκος· πέλουσα μὴ τετηγμένος
 Ἀνακτα Χριστὸν· ὡς βροτὸν στενουμένη.

ΩΔΗ 5'.

Εἰρμός.

IMEPTON ΕΞΕΦΗΝΕ...

Ἰλασμὸν καὶ λύτρωσιν· ἀμπλακημάτων
 Λῦσιν παρέσχε· Χριστὸς ὀκταήμερος.
 Ἔργῳ καθάιρων· ἐκσοβῶν μου τὸν ῥύπον,

enutristi, tamquam huius mundi nutricius, cibum largiens carnis, quae Christum sapit.

IN DEIPARAM.

Qui, ut mundi artifex, eundem universum alligat vinculis perpetuis, filius tuus est (1) actu. O Sponsa, maiorem quam Cherubim gloriam consequuta es, cum facta sis sedes minime corrupta, in qua Christum regem plasmaveris hominem perfectum.

ODE VI.

Hirmus.

DESIDERATUM CONTEXUIT...

Christe octiduane, propitiationem, liberationem solutionemque peccatorum concede, opere purificans maculamque meam delens; apparens quidem in forma

(1) Admodum explicatu difficilem strophē, cuius ideo primos versus vix ac ne vix quidem apte retulerim, videant peritiores.

Ἵποστὰς ὡς βρέφος μὲν· ἐν τελουργίᾳ
Σώζων δὲ τὸ πρὶν· ἡδοναῖς νενευκότα.

Χαρωπὸς ἀκράδαντος· ἀτρεκέστατος
Ῥήτωρ ἰὼβ μιμηλὸς ἀλκημότατος.
Ἵπηρξας ὄντως· προσβολαῖς τῶν κυμάτων
Σθενουργῶν ἰσάσειστον· εὐκτῶς ἐλπίδα·
Ὅθεν σε Χριστὸς· ἐνστεφῇ δόξῃ πλέκει.

Ῥοδοχρώοις λόγοις σου· τῆς ξυνωρίδος
Εἶδος Χριστοῦ· ποικίλως κλεῖζεται.

Ἐπευθεῖοι

Θ.

Ῥώμην κατ' ἐχθρῶν· εὐσθενῶς κεχρημένος.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Τοῦ πατρὸς υἱέα πρὶν· ἀρρήτῳ λόγῳ
Σθένος σοφῶς· ἐκ γαστρὸς ἐκπορεύεται,
Νῦν δὲ προῆλθεν· ἐκ παναμώμου κόρης
Μολοβρὸς ὡς ἄνθρωπος· οὐσιωμένος,
Ἄγων τὸ διπλοῦν· ἐν μιᾷ ὑποστάσει.

pueri, omnino tamen per redemptionem salvum facis me voluptatibus iam-
pridem proclivem.

Serenus adspectu, inconcussus, summe verax, maxime strenuus Iobi imi-
tator sane extitisti, qui parem, iuxta votum, contra vim fluctuum spem firmam
corroborasti; quapropter Christus corona gloriae te redimit.

Pulchritudo currus Christo roseis sermonibus tuis speciose celebratur....
....., (illo) utere potenter.. secundum vires hostium.

IN DEIPARAM.

Virtus ineffabilis verbi ex utero Patris oriri ab initio facit Filium, qui
nunc egreditur ex immaculata puella, in substantia hominis, qui et manducat (1)
duplicem naturam gerens sub una persona.

(1) Hymnographus alludit ad verba Christi: « Venit filius hominis manducans et
bibens » scilicet ad confirmandam Incarnationis humanae veritatem (Matth. XI, 19).

ΩΔΗ Ζ'.

Εἰρμός.

ΕΦΛΕΞΕ ΠΕΙΘΡΩ...

Ἄπας κροτεῖτω· νοῦς τὸ θαῦμα τοῦ τόκου,
 Ἐπεὶπερ ἐστὶν· πᾶμπαν ἐξευρημένον.
 Πόσον χρόνον γὰρ· δεκτικὸν παραστάσεις
 Ἡ πηγμένος νῦν· ἐν χρόνῳ βρεφουργίαν
 Ῥάστην δέδεκται· πρὸς κόρης καὶ πνεύματος.

Ὅλος ἐπήρθη. πρακτικαῖς θεωρίαις,
 Ἴλὺν καθάρας· ψυχικῶν ἐξ ὁμμάτων,
 Βάσιν κράτιστον· καρδιώσας ἐνθέως,
 Διαπρέπων τε δαβιδ' ἐν γνώσει πλέον
 Ὠραιόμορφος· τοῖς τρόποις ἐγνώρισεν.

Νῦν εἰκονίζεις· ἡλιοῦ τοῦ πυρφόρου
 Τὴν ἐγκρατοῦσαν· δραστηκὴν παρρῆσίαν,
 Αὖθις κράτιστε· τὴν ἐλίσσαίου χάριν
 Ἀπηκρίβωσας τὴν καλὴν ἀσαρκίαν
 Νόμον μέγιστον· ὑψόθεν κολπούμενος.

ODE VII.

Hirmus.

COMBUSSIT FLUMINE...

Omnis spiritus plaudat prodigio partus, quod nunc omnino exploratum est, quanto iam tempore accipiendum a nobis fuerit! Nunc deductus in tempore, conditionem veram in parvulo infanti accipit a Virgine et a Spiritu (Sancto).

Prorsus in sublime erectus est actione et contemplatione, materiem purificans ex oculis Spiritus fundamentum stabile iaciens in corde suo; et Davidi qui per cognitionem multum excelluit, similis in morum pulchritudine insignis effectus est.

Imaginem nunc exprimis praepotentis strenuaeque igniti Heliae libertatis; itemque, optime, Elissaei aemulus omni diligentia decoram vultus maciem curasti, supremam desuper legem intra te suspiciens.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Ὡς ἀσφαλῆς σοι· καὶ γαλήνιος χάρις
 Λαοῦ βροτείου· διπνοῶς ἀρουμένου
 Ὑπηργμένη δὲ· πρὸς θεὸν τὰς ἀγκύρας.
 Θεοτόκε, κραταιά, ἄκλυστος σκέπη,
 Ἰθύνον, ἀγνή· καὶ σάλον κατεύνασον.

ΩΔΗ Η΄.

Εἰρμός.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΜΕΝ...

Δουλοπρεπῶς μὲν· ἐμφάσεις ἐδέξατο
 Πρῶτῳ Ἰησοῦς· ὁ πρὶν ἐν ταῖς πετρίναις
 Ὅλον τὸ φυτὸν Ἰσραὴλ· τετμημέναι
 Μόνου δὲ τοῦτο τοῦ Ἰησοῦ μου τύπος
 Ἐῇ πέλει γάρ· πέτρα τέμνων κακίαν.

Ἡγνισμένος νοῦς· καὶ λόγος θεόρρυθτος
 Νεκροῦς ἀνιστῶν· ἐκ ταφῆς ἀμαρτίας
 Πρόσωπον ἄδρων· τῆς σοφῆς ἐκκλησίας
 Λύμην κακίστην· ἐκτίλλων αἵρέσεων.
 Ὑμῖν πέληται· γρηγορόβλεπτος βάσις.

IN DEIPARAM.

Quantum oh! firma et secura est gratia tua, o Deipara, in gentem mortalium, quae oculos erigit (ad te); tu vero ancoris Deo alligatis protectio, fortis atque in undis agitatibus dirige, o casta, fluctusque maris seda.

ODE VIII.

Hirmus.

LIBERA QUIDEM...

Servili more Iesus omnes aperte ostensiones assumpsit. Ille qui primum lapideis (cultris) cunctas tribus Israël circumeidi iussit; id perfici voluit in uno Iesu, qui mei typus est, quique per petram in se caedit (omnem) malitiam.

Mens purificata et sermo divinitus profluens, suscitans mortuos e sepulcro peccati, sapientis ecclesiae adspectum irrorans, pessimam haeresum pestem pervigili oculo evellens, factus est vobis basis.

Νουθείαν εὔρεν. οὐδ' ὅλως θεείκελε,
 Ἐν σοὶ θεαυγές· ὁ σπορεύς τῶν χειρόνων.
 Ὡς ἐν κατόπτρῳ· ἐκμαγαῖτον γὰρ πέλεις
 Ναίῳ ῥυτίδος· μὴ φέρων μετίχνιον
 Χριστοῦ μέδοντος· ἐκμιμούμενος τρόπους.

Λελουσμένος μὲν. ἐνθεῶ βαπτίσματι
 Ὁμοῦ τὸ τριστόν· τῆς ἀγιστίας τέλας·
 Ἴσοσθενές τε καὶ συνεκλάμπον φάος
 Σοφῶς ἀνίσχον. ὡς φάος τρισηλίων
 Ἰδοῦ δέδεγμαι· τὴν τελείωσιν μίαν.

Λ (1).

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Ὅντως ἄνασσα· τὸ πρὶν εἰκονίζεται
 Ἐργῶδες ἐν σοὶ· περσικῆς πυρᾶς τέρας,

Nihil prorsus spurii, o divine divinitus illuminate, reperit in te sator malorum; tu enim es (Dei) perinde imago in speculo, nullum praeferens rugae vestigium. Christi regis mores imitatus.

Lotus divino Baptismate, simulque recipiens cum triplici mysterii fulgore lumen eiusdem virtutis et lucis, tanquam lumen trium solium ecce tamen unam accepi perfectionem (2).

IN DEIPARAM.

Nimirum, o Regina, vere praefiguratur in te mirabile Persicae fornacis in veteri camino portentum: uterum namque refert minime combustum;

(1) Cod. lacunam heic habet, troparii, quod puto fuisse *τριαδικὸν* in honorem SS. *Triadis* aliunde, uti theotocium, mutuatum, acrostichidi *Αρχιπρωλου* obligaretur. Qua de re vide in Monito.

(2) Cum unaquaeque Persona divina sit lumen, in baptismo tria lumina accepinus, dum tamen, propter unitatem naturae divinae, unam accipimus perfectam divinam essentiam.

Μήτραν μὲν ἔσχεες. οὐδ' αὖ μὲν περ λεγμένῃ
 Οὐ γὰρ κατὰ λήθεν· ἀγγέλου προσχρήματι
 Αὐτὸς ὁρόσον σοι· ὥς θεὸν ἄνθρωπος χέει.

ΩΔΗ Θ'.

Εἰρμός.

Ω ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΝΟΥΝ...

Ὕμνους μελουργοῦς. χειλέων ἐν κυμβάλοις
 Τῆς καρδίας τε· μουσικαῖς ἐν κινύραις
 Λυροκτύπονται· τῇ σφαγῇ τοῦ σαρκίου
 Ὑδᾶξεσι κροτούμενοι· τῆς ὀγδόης
 Κληρους θέλοντες· νῦν ἐλεῖν ὕμνοπόλους.

Ἐδείξας ἡμῖν· εἰκόνας λαλιττάτους
 Νῦν ἐν στάσει σου πρὸς κροτούντων τὰ θράση
 Ὡς ἀσθενεῖς γὰρ· εὐρυεῖς ἱστουργίας
 Σαφῶς ἀπηχρείωσας. εὐτμήτοις λόγοις·
 Πίψας τύραννον. τῷ σκότῳ δεινούμενος.

siquidem Theander non descendit in te sub angeli specie, sed idem ipse tibi rorem infudit.

ODE IX.

Hirmus.

O QUAE SUNT SUPRA MENTEM...

Melicos hymnos in cymbalis labiorum et in musicis cordium instrumentis modulantur carnis caesioni cantores, plaudentes caeremoniis octavi diei: volunt enim nunc suscipere sortes, quas hymni concelebrant.

Exhibuisti nobis imagines vel maxime loquentes nunc in vita tua contra eos, qui audacter insolescunt, quos veluti fragiles exilesque tramae telas sapientibus bene textis sermonibus conscidisti eorum principem coniciens in tenebras.

Ἦψαι παρυστώσ· ἐν χάει τρισολβίῳ
 Γαῖχος γένοιο· παγγενοῦς κληρουχίας.
 Ἰδοὺ γὰρ οἷα· ποιμενάρχῃ ἀρνία
 Δαίρρονα ζήτοῦμεν· ὡς Χριστοῦ στόμα
 Αἶνον δέχοιο τοῦτον· ἐκ σοῦ θρέμματος.

ΘΕΟΤΟΚΙΟΝ.

Ἦπυῳ βάτος σε· το πρὶν ἀντεζωγράφει
 Ἐνδόν φέρουσα· πυρπολουμένην θέαν
 Ἰδοὺ γὰρ ἔσχες· ἐν φλογὶ ὀροσσομένην
 Ἐπεὶ ὀρόσον καὶ φέγγος· ἐν ταύτῳ φέρεις
 Ἀλκαρ γένοιο· σὸν γεραίρουσι κλέος.

Cum praesens sis excelso in gloria beatitudinis, esto murus cunctis hominum coetibus: Ecce enim, te sicut oves prudentes pastorem summum quaerimus: Tu vero, qui fuisti tanquam os Christi, ex ore alumni tui hanc suscipe laudem.

IN DEIPARAM.

Rubus olim in somno te figurabat, cum intra se exhiberet ignem conflantem videndum. Ecce enim te ipsam habes irroratam in flammis, nam fers una simul rorem et lucem splendentem. Oh! esto auxilium iis, qui celebrant gloriam tuam.

ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ
ΗΧΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ.

ΩΔΗ Α'.

Πειρωμένην θάλασσαν...

Ὁ τὴν κτίσιν ἅπασαν · δρακὶ ὡς (ὁ)
θεὸς · κατακρατῶν · βουλῇ τῇ τοῦ πατρὸς ·
ὁ σοφίαν καὶ δύναμιν · διδούς τῷ γένει τῶν
βροτῶν αὐτὸς τὸ νοῦν φωτίσων · ὅπως οὖν
τὸν σοφώτατον · ὑμνήσω βασιλείον.

Σὺ τὰς φρένας ἔλαμψας · βασίλειε σοφὲ ·
ἐκ τῶν γραφῶν · τοῦ σοῦ · θησαυροῦ · τοῦ
ἀξίως ὑμνήσειεν · τὴν σὴν πανέορτον μνή-
μην · σὺν τοῖς ἀγγέλοις σήμερον · γῆθεν
γὰρ ἐξεδήμησας · πρὸς φῶς τὸ ἀνέσπερον.

Συγκαλεῖται ἅπασαν · τὴν κτίσιν ἡ φαι-
δρά · καὶ ἱερὰ · σου μνήμη · ἀληθῶς · καὶ
σκιρτῶσα ἀγάλλεται · εὐφραινομένη μυστι-
κῶς · χαρμονικῶς καὶ λέγουσα · δόξα σοι
τῷ δοξάσαντι · τὸν μέγαν βασιλείον.

Θεοτοκίον.

Ποῖος νοῦς ἰσχύσειεν · ἐκφράσαι γηγε-
νῶν · τοῦ τοκετοῦ · τὴν ἀπαρχὴν · ὁ γὰρ
κτίσας τὰ σύμπαντα · ἐν τῇ νηδύνι σου
ἀγνὴ · ἀρχὴν λαμβάνει πάντα πληρῶν ·
ὅθεν σου ἀκατάληπτος · ὑπάρχει σεμνή.

HYMNUS ALTER
IN S. BASILIUM MAGNUM
TONI SECUNDI INFLEXI.

ODE I.

Pertentatum mare..

O tu qui palma manus, ut Deus, uni-
versam creaturam tenes, et Patris vo-
luntate sapientiam ac potentiam hu-
mano generi praebuisti, idem tu mentem
illustra, ut sapientissimum valeam hunc
celebrare Basilium.

Tu mentes, Basili sapiens, illuminasti
ex tuis scriptis quasi e thesauro, ut di-
gne hodie hymnis agerent festum diem
tuum; quo de terra ad lumen vespere
carens transmigrasti.

Splendens et sacra memoria tua vere
naturam cunctam convocat, quae my-
stice exultat tripudiatque perlaeta in-
quiens: Gloria tibi, qui Basilium magnum
glorificasti.

In Deiparam.

Quaenam terrestrium mens valeat
enarrare originem Filii tui? Qui enim
universa creavit, in utero tuo, o Casta,
principium habet, cuncta replens: qua-
propter illud, o veneranda, mente com-
prehendi non potest.

ΩΔΗ Γ'.

Εὐφράνθητι στείρα...

Τίς ἐξείποι πάτερ · βασίλειε · τῶν σῶν
θαυμάτων τὸν πλοῦτον · ὄντως ἐκπλήττει
γάρ · νοῦν καὶ διάνοιαν · ἃ σοι παρέσχεν ·
ὅνπερ ἐκήρυξας τρανῶς · ἐν δυσὶν οὐσίαις ·
μίαν θεότητα.

Ἐβύθισας τὰς φρένας · ἢ ἄβυσσος · ἐν
τῇ σοφίᾳ ἀληθῶς · ὅθεν ἐξήνθλησας · νά-
ματτα θείας ζωῆς · καὶ τὸν κόσμον κατε-
πλούτησας σοφῇ · ἐνεργείᾳ ὄντως τοῦ πνεύ-
ματος.

Εὐφραίνεται · ἀγγέλων ὁμήγυρις · ἐπὶ τῇ
μνήμῃ σου σοφῇ · χαίρει δὲ ἅπασα · νῦν ἡ
περίγειος · ὥς ἐκτελοῦσα τὴν μετástασιν
τὴν σὴν · ἱερέων καὶ χορὸς βασιλείε.

Θεοτοκίον.

Ἐκύησας · ὥς μήτηρ πανάμωμε · τὸν τῆς
σοφίας ἀρχηγὸν · γάλακτι ἔθρεψας · τὸν και-
νουργήσαντα · οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν θεο-
πρεπῶς · ὅθεν χαῖρε πάντες νῦν σοι προσ-
φέρομεν.

ΩΔΗ Δ'.

Τῆς σῆς ἀρρήτου...

Τῶν σῶν δογμάτων βασίλειε · ἱερὲ τοῖς
λαοῖς · ἐντροφᾶν ἀκροέστως παρέθηκας τρά-
πεζαν · μέλι γάρ γλυκάζεις τοὺς λόγους

ODE III.

Laetare sterilis...

Quisnam diceret, Basili pater, divi-
tias mirabilium tuorum? Vere percel-
lunt mentem atque intellectum quae
tibi erant, dum clare praedicasti Divi-
nitatem unam (1) in duabus naturis.

Mentes, o sapiens, demersisti! Pro-
fecto tu abyssus in sapientia! unde
hausisti aquas vitae divinae, et mun-
dum vere ditasti ex opere Spiritus (2).

Laetatur in commemoratione tua, o
Sapiens, Angelorum consortium, coele-
stia cuncta nunc gaudent: concelebrant
enim transitum tuum, o Basili, hierar-
charum decus.

In Deiparam.

Peperisti, o Mater immaculata, au-
ctorem Sapientiae: lacte nutristi, qui
divino more innovat coelum et terram:
quare nunc omnes nos Tibi *Ave* cla-
mamus.

ODE IV.

Ineffabilis tuae...

Dogmatum tuorum, Basili sacer, po-
pulis mensam insatiabilem fruendam
praebuisti; super mel sunt enim dul-

(1) Idest personam divinam unam in Christo.

(2) Persaepe Graeci patres et hymnographi tertiam SS. Triadis personam una tantum voce *Spiritus* significant, more scripturarum, omisso epitheto *Sanctus*.

σου (1) · ἐν τῷ γὰρ ταῦτα πανσόφως ἀνα-
γινώσκεισθαι · ὡς ἐν γῇ τῇ ἀγαθῇ ἐνσπει-
ρόμενα · ἐνθές τοὺς καρποὺς βλαστάνουσιν.

Ἐν προσευχῇ σου βασιλείει · τὸ τῆς χή-
ρας δεινὸν · γραμματεῖον ἀνομίας μεστὸν
σὺ ἀπήλειψας · καὶ μυστήριον τοῖς ἐπὶ γῆς
κατέλιπες (2) · ἀλλ' ὡς ἐκείνης τὰς πρά-
ξεις εὐχαῖς ἐρρύσω, πάτερ · οὕτως τε νῦν
καὶ ἡμᾶς · ταῖς πρεσβείαις σου · τοῦ ὄντως
καὶ αἰωνίου ῥῦσαι πυρός.

Ὡς περ φωσφόρος ἀνέτειλεν · ἡ σεπτὴ
σου σοφὴ · θεία μνήμη καὶ ἀκτίσι τὴν γῆν
κατεφώτισεν · τοὺς πιστοὺς δὲ συγκαλεῖται
πρὸς ἐσθίασιν · πανηγυρίσαι βασιλείει πάτερ
σήμερον · ἀλλὰ πρέσβευε αἰεὶ ᾧ θεσπέσι ·
κινδύνων λυτρωθῆναι πάντας ἡμᾶς.

Θεοτοκίον.

Ὡς ξένου τόκου μυστήριον · ὁ γὰρ κέλ-
πους οἰκῶν · τοὺς πατρώους ὑπ' ἀγγέλων
ὕμνον δεχόμενος · ἐν τῇ μήτρᾳ σου θεο-
πρεπῶς ἐνέκησεν (3) · τὴν ῥυπωθεῖσαν εἰ-
κόνα ἀποκαθαίρων ὡς θεὸς · καὶ κηδόμενος
τοῦ γένους τῶν βροτῶν · ὡς εὐσπλαγχνός
κύριος.

ΩΔΗ Ε'.

Σκοτομήνη ψυχὴ...

Σκοτομήνην ἐξεδίωξας ὅσιε · τοῖς ἐν-
θεοῖς δόγμασιν · ἐν τοῖς πόνοις νῦν τῶν σῶν
υδροτόων · σὺ γὰρ τὰς κηλίδας συνέθλασας ·

ces sermones tui; nam cum ista tua
sapientissima legantur, tanquam in terra
bona insita, divinos germinant fructus.

Deprecante te, Basili, horrendas vi-
duae epistolas fructus iniquitatis exce-
pisti, et mysterium terrestribus reli-
quisti. Sed nunc quo pacto eiusdem
acta exemisti, precibus tuis etiam nos
a vero aeternoque igne perlibera.

Tanquam lucifer veneranda ac diva
memoria tua, o Sapiens, exorta est,
quae radiis terram illuminavit, et Chri-
stifideles ad celebrationis convivium
hodie invitat; sed semper precare, o
dive Basili pater, ut nos omnes a pe-
riculis liberemur.

In Deiparam.

O singularis partus mysterium! qui
enim habitat sinum Patris ab Ange-
lis hymnum recipiens, in utero tuo, uti
divine par erat, habitavit, foedatam ima-
ginem (hominum) abstergens ut Deus;
curam vero humani generis gerens, ut
misericors Dominus.

ODE V.

Obtenebrata anima.

In laboriosis sudoribus tuis, o San-
cte, noctem profundam dogmatibus tuis
persequeris; rugas enim expulisti et

(1) Cd. minus recte habet: Γλυκάζουν οἱ λόγοι σου.

(2) Cd. κατέλιπας.

(3) Cd. ἐνοίκησεν.

καὶ λαὸν ἀπειθῆ· εἴλκυσας ἀρεινῶν· τῆς
ἐσκοτισμένης ὑπ' αὐτῶν· ἐξυπέστρεψας· δει-
νῆς καὶ τραχείας ὁδοῦ.

Ἐντρυφῶντές σου τοῖς θείοις δόγμασι·
τοὺς φρονοῦντας ἄθεσμα· ἡσχυμένους κα-
ταστήσομεν (1) ὄντως· ἐν σοὶ γὰρ πάτερ
καυχώμεθα· χορήγησαι ἡμῖν τῶν δογμα-
των τῶν σῶν· ὅπως στῶμεν ἀκλινῶς· καὶ
ἐλέγξωμεν· ἀβούλων τὸ φρύαγμα.

Ἐν τρυφῇ τοῦ παραδείσου αὐλίζεσαι·
ἐνθα φῶς ἀνέσπερον· καὶ ἡ δόξα πάντων
τῶν ἁγίων· ἀλλὰ μὴ παύσῃ μακάριε· τοὺς
τὴν μνήμην τὴν σὴν· ἐκτελοῦντας φαι-
δρῶς· λυθρωθῆναι τῆς ὀργῆς καὶ κολά-
σεως· τῆς μελλούσης κρίσεως.

Θεοτοκίον.

Ἐκ μαζῶν σου γαλουχεῖς τὸν ὀχρούμε-
νον· πάσης τάξεως ἀνώτερον· τῶν ἀγγέ-
λων ἐν φωναῖς ἀπαύστως· τῷ σῶ γὰρ τόκῳ
πανάμωμε· τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς ἐλευθερώθη-
μεν· ὅθεν πάντες ἀληθῶς· μακαρίζομεν τὸν
τόκον σου πάναγνε.

ΩΔΗ ε'.

Θηρὸς· ἀβυσσίου...

Πατήρ· ὀρφανῶν ἀνηγορεύθης σοφὲ· καὶ
ξηρῶν κραταιὸς· αἰὲ προστάτης· μοναστῶν
δὲ πάλιν· ὁδοὺς δεικνύων χρηστὰς· ἐκ τῶν
ἀσκητικῶν σου· σωτηρίας ἐλπίδας πανά-
γιε· ἐκδιδάσκων πάτερ βασίλειε.

Θεοῦ· μυηθεῖς· πάτερ τὰ ἱερὰ· λόγια
κατεπλούτισας κόσμον· ταῖς διδασκαλίαις σου·

gentem Arianorum contumacem tra-
xisti convertens ex tremendo et aspero
tramite ab eisdem obtenebrato.

Pro lubitu tractantes disciplinas tuas,
o Pater, profecto confundemus eos, qui
iniqua sentiunt; in te quippe gloriamur.
Doce nos doctrinam tuam, ut stabiles
simus, et insensatorum arrogantiam
arguamus.

In Paradisi deliciis inhabitas, ubi
lux est inoccidua, et omnium gloria
sanctorum: sed tamen ne desinas, Beate,
eos ab ira et poena futuri iudicii libe-
rare, qui tuam laeti peragunt comme-
morationem.

In Deiparam.

De uberibus tuis lactas Eum, qui se-
det super omnem ordinem Angelorum,
incessanter (illi) acclamantium. Sane
partu tuo, o Immaculata, nos ab anti-
qua ira liberi evasimus; quamobrem ve-
raciter nos partum tuum, o Castissima,
magnificamus.

ODE VI.

Ferae abyssi...

Pater orphanorum, o Sapiens, sem-
per renunciatus atque potens viduarum
protector; monachis insuper vias opti-
mas demonstrans asceticis operibus tuis,
o sanctissime pater Basili, edocens
spem salutis.

In sacris sermonibus Dei, o Pater,
institutus, mundum disciplinis tuis lo-

(1) Cod. καταστήσωμεν. (Aorist. coniunct.).

ἔθεν πάντες οἱ σοφοὶ λόγον ἰσχύουσιν · ἐν
σοὶ γὰρ ὄντως πᾶσα · τῶν δογματῶν κρα-
τεῖται · τῆς ἀληθοῦς θεαρχίας τὰ νικητήρια.

Ἐχθροῦ · τὸ δόλιον ἀπεσόβησας · νεανίαν
γαλεπῶς νῦν πλανηθέντα · καὶ τῇ ἐκκλη-
σίᾳ τοῦτον προσέφερες · (1) θεῷ τῷ ἐν ὑψί-
στοις · ὁλοκάρπωσιν θείαν · τῷ ἐκ δαιμό-
νων πλάνης ἐλευθερώσαντι.

Θεοτοκίον.

Θεὸς · ἐν τῇ σῇ νηδύϊ πάναγνε · ὡς ἡ-
δόκησέν, οὕτως εἰσῆλθεν ἐκὼν · οὐ τραπεῖς
τὴν φύσιν, οὐδὲ φαντάσας αὐτὴν · θεὸς γὰρ
ὢν, τῇ δόξῃ · σάρεξ ἀτρέπτως ἐφάνη · καὶ
τὸν ἀδάμ κατάρας ἐξηγοράσατο.

ΩΔΗ Ζ΄.

Ἐν βαβυλῶνι...

Ἐν σοὶ καυχᾶται τὸ σύστημα· ἱερέων
καὶ τῶν σῶν δογματῶν καταπλουτίζεται ·
πρὸς γὰρ τοὺς ὑπεναντίους μάχαιρα δείκνυ-
σαι · τῷ φασγάνῳ τούτους αἰὲ ἐκκόπτων ·
ἔθεν ἡ σῇ μνήμῃ · ἐν τῷ κόσμῳ ἀληθῶς
ἀναδείκνυται · τοῖς εὐχαρίστως ψάλλουσιν ·
ὁ τῶν πατέρων θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Ἐν ταῖς σκηναῖς αὐλιζόμενος · τῆς Ἐδὲμ
ἐκείνης · τῷ θεῷ τῶν ὅλων ἰκέτευε · ὑπὲρ
ἡμῶν τῶν πίστει · τελούντων σου τὴν μνή-
μην πιστῶς · ῥυθθῆναι τοῦ ἀβέστου πυρὸς
ἐκείνου · ὅπως εὐχαρίστως · ἀνυμνήσωμεν

cupletasti, ex quibus omnes sapientes
sermone suos roborant; in te enim
prorsus victorioso praevalent omnes
de vera ac summa Divinitate doctrinae.

Inimici dolos depulisti, et iuvenem
graviter iam errantem ecclesiae obtuli-
sti, itemque Deo excelso divinam obla-
tionem, qui ex daemonum errore eum
liberavit.

In Deiparam.

Deus in uterum tuum, o castissima,
prout sibi placuit, sic ultro ingressus
est, non immutata natura, nedum ea
in speciem assumpta; cum enim Deus
esset, cum gloria caro immutabiliter
apparuit, atque Adamum a maledicto
redemit.

ODE VII.

In Babylone...

In te gloriatur institutio sacrae sa-
pientiae, atque doctrinis tuis locupleta-
tur; tu enim contra adversarios gladius
videris, hos ense semper exscindens;
ex quo memoria tua vere demons-
tratur in mundo iis qui grato animo
psallunt: Deus patrum es benedictus.

In tabernaculis Edem inhabitans,
Deum rerum omnium suppliciter ora
pro nobis, qui cum fide memoriam
tuam agimus, ut ab igne illo inexstingui-
bili liberemur: atque ita gratis animis

(1) Cod. προσήφερες.

Χριστὸν τὸν φιλόανθρωπον · καὶ μελωδοῦν-
τες εἴπωμεν · Ὁ τῶν πατέρων θεὸς εὐλο-
γητὸς εἶ.

Φαιδρὰ καὶ ὄντως ἐτήσιος · τοῦ καλοῦ
ποιμένος · βασιλείου μνήμη ἐφέστηκεν ·
προσκαλουμένη πάντας · αὐτὴν πανηγυρίσαι
λαμπρῶς · διὸ πλέξωμεν στέφος κεχρυσω-
μένον · ὅπως τῇ πανσέπτῳ · κορυφῇ τοῦ
ἱεροῦ ἀναθήσωμεν · καὶ μελωδοῦντες εἴπο-
μεν · ὁ τῶν πατέρων θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Θεοτοκίον.

Παρθένος σὺ (1) μόνη πέφυκας · ἐν μη-
τρᾷ ὄντως · μόνη γὰρ ἀσπόρως συνέλα-
βες · τὸν τρέφοντα τὴν κτίσιν · ἐκ τῶν
ναμάτων αὐτοῦ · καὶ τὴν βροτείαν φύσιν
μεταποιήσας · ὅθεν ἐπλανᾷτο · ὡς ἀποίμαν-
τον καὶ πεπλανημένον · πρόβατον νῦν · με-
λωδοῖ· γὰρ ψάλλων σοι · ὁ τῶν πατέρων
θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΩΔΗ Η΄.

Ἀπειλῶν ὁ ὄναξ...

Τῶν ἀγγέλων βίον · βασιλείε ζηλώσας ·
ἐτήξας τὸ σαρκίον σου · νηστείαις εὐτόνοις ·
καὶ ταῖς ἀγρυπνίαις · διὰ τὴν ὄντως ζωὴν
τὴν ἀτελεύτητον · ἣν εὐλογοῦσιν (2) τὰ
ποιήματα · τῆς πάσης κτίσεως εἰς τοὺς
αἰῶνας.

Ἱερεῖς κυρίου· τὴν σὴν πανσέφως μνή-
μην · σήμερον ἐορτάζοντες · ταῖς σαῖς ἱκε-
σίαις · ἐξαίτουσι τρισμυχαρ · τοῦ αἰωνίου

Christum hominum amantem celebre-
mus, et modulantes dicamus: Deus pa-
trum es benedictus.

Laeta et vere solemnis advenit me-
moriam Basilii. boni pastoris. omnes
invitans ad se splendide celebrandam;
quapropter coronam auream nectamus,
quam venerando capiti Sacerdotis impo-
namus. et modulantes dicamus: Deus
patrum es benedictus.

In Deiparam.

Inter matres una tu profecto virgo
fuisti; utpote quae una sine semine
concepisti eum, qui naturam universam
nutrit fluentis suis, et humanum ge-
nus immutavit: quod tamquam ovis sine
pastore atque circumvagum errabat;
nunc enim modulatur psallens: Deus
patrum es benedictus.

ODE VIII.

Cum res minax...

Angelorum vitam, Basili, aemulatus.
carnem tuam rigidis ieiuniis et vigi-
liis macerasti propter eam vere vitam
interminabilem, cui benedicunt opera
cuncta creationis per saecula.

Sacerdotes Domini, tuam sapientissi-
mam memoriam, Beatissime, hodie co-
lentes, deprecantur, ut supplicationibus

(1) Cd. σοι.

(2) Ita codex. Hymnographi non raro applicant τὸν paragodicum propter ἐκφώνησιν ac numeri plenitudinem quamdam, etiam ante vocem incipientem ex consona.

πυρὸς ῥυθῆναι ἐκείνου · ἐν' εὐλογοῦντες τὸν
τὴν χάριν σοι · Χριστὸν παρέχοντα δοξο-
λογοῦμεν (1).

Μνημονεύων πάτερ · ὑπὲρ ἡμῶν μὴ
παύσῃ · τοὺς ἀντιθέους κατὰβλε εὐχαῖς
σου · ὡς ἀρνούμενους θεὸν τὸν ὑπερύμνη-
τον · ὃν εὐλογοῦσιν τὰ ποιήματα · τῆς πά-
σης κτίσεως εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Τοῦ ἀγγέλου δεῦτε · φωνὴν τῇ θεοτόκῳ ·
στόμασιν ἀνυχράζωμεν (2) · χαῖρε ἡ τε-
κοῦσα τὸν ἕνα τῆς Τριάδος · χαῖρε τὸ μέγα
κλέος τῶν ὀρθοδόξων · χαῖρε ἐλπίς καὶ σω-
τηρία ἡμῶν · τῶν θεοτόκον σε ὁμολο-
γούντων.

ΩΔΗ Θ'.

, Μητρικαῖς ἀγκάλαις...

Τίς βροτῶν ἐξείποι · τὰ κατορθόματα ·
ὦ βασίλειε καὶ τὰ θαύματά σου · ἃ ἐπε-
δείξω σαφῶς Χριστοῦ δυνάμει ἐνεργούμε-
νος · διὸ ἡ Καισαρεία σήμερον εὖσημον ·
φαιδρὰν πανήγυριν τελοῦσα στέφεται · καὶ
σὲ τὸν λαμπρύναντα · τὸν ταύτης θρόνον
μεγαλύνομεν.

Σὺ ἐφάνης στύλος · πυρὸς βασίλειε · καὶ
ἐφώτισας τῶν ἀπίστων ψυχὰς · ἕνα σέβειν
θεὸν · ἐκ σῶν δογμάτων σὺ (3) ἐδίδαξας ·
ἐν δυσὶ ταῖς οὐσίαις τρανῶς κηρύττων αἰεὶ ·

tuis ab aeterno illo igne liberentur;
cui benedicentes. gloriam Christo da-
mus. qui gratiam tibi largitus est.

Ne cesses, o Pater, pro nobis exo-
rare: prosterne precibus tuis impios,
qui Deum super omnia laudandum ne-
gant: cui benedicunt opera cuncta crea-
tionis per saecula.

In Deiparam.

Eia agite vocem angeli exclamemus
Deiparae: *Ave*, o quae peperisti Unum
ex Trinitate. *Ave*, o magnum decus
catholicorum: *Ave* spes et salus nostri,
qui te Deiparam confitemur.

ODE IX.

Maternis in ulnis...

Quisnam mortalium enarret maxima
opera tua, Basili, et mirabilia tua, quae
sapienter ostendisti virtute Christi ope-
ratus: quapropter hodie Caesareaa insi-
gne festum tuum laete agens decoratur:
nos vero magnificamus te, qui eius ca-
thedram illustras.

Tu apparuisti columna ignis, o Ba-
sili, et illuminasti animas infidelium,
ut unum Deum adorarent: ex senten-
tiis tuis aperte docuisti (Christum) ad-

(1) Ita codex. Rectius δοξολογῶμεν, namque *ŷux* regit coniunctivum modum. Sed istius normae neglectio reperitur etiam in aliis hymnographis. Quibus illud forte id contingit ex aure magis assueta formae modi indicativi quam coniunctivi in sacris hymnis.

(2) Cd. ἀνυχράζομεν.

(3) Cd. σοι.

αὐτὸν ἰκέτευε ὑπὲρ ἡμῶν ἐκτενῶς · ῥυσθῆ-
ναι ἐκ θλίψεως · τοὺς μετὰ πόθου τὴν σὴν ·
τελοῦντας μνήμην.

Ἐξ ἀπόρων ἦξα · χειλέων ὕμνον · ἀλλὰ
οἶξαι μου τοῦτον πάτερ σοφὲ· ὥσπερ τῆς
πόρνῃς Χριστὸς · τὸ μύρον πίστει προσφε-
ρόμενον · καὶ τῆς ἀπαραιτήτου κρίσεως λύ-
τρωσαι · ὅτε συνέλθωμεν βροτῶν τὸ σύ-
στημα · καὶ μέλλει καθέζεσθαι · τοῦ κρῖναι
κόσμον ὁ ἐλεήμων θεός.

Θεοτοκίον.

ὦ τοῦ ξένου τόκου · τοῦ σοῦ πινά-
χραντε · ὃν γὰρ φρίττουσι τῶν ἀγγέλων
χοροὶ · ἐν τῇ νηδύϊ τῇ σῇ · ἐκὼν χωρεῖται
θέλων σῶσαι ἡμᾶς · οὓς κατεῖχεν ὁ ἄδης
δεσμοῖς ἀλύτοις· τὸ πρὶν · διὸ πανάμωμε
εὐλογημένη ἀγνή · υἱὸν ὃν ἐγέννησας, αὐτὸν
οὐσώπει · ὑπὲρ τῶν δούλων σου.

serens (consistere) in duabus naturis;
quem perpetuo precare pro nobis, ut a
tribulatione liberemur, qui cum amore
colmus memoriam tuam.

Ex impeditis labiis, pater sapiens,
hymnum promsi: quem tu accipe, quem-
admodum olim Christus unguentum sibi
in fide oblatum ab adultera; atque ab
inexorabili iudicio libera, quando nos
mortales eo conveniemus, et misericors
Deus sedebit mundum iudicaturus.

In Deiparam.

O singularis partus tuus, Immacula-
tissima! Quem enim reverentur ange-
lorum chori. in uterum* tuum ultro
secedit, volens nos salvos facere, quos
olim Infernus vinculis tenebat indisso-
lubilibus: quapropter, o intemerata
virgo benedicta, Filium, quem genuisti,
ipsum pro famulis tuis deprecare.

DE HYMNIS LITURGICIS
IN S. P. N. NILUM
MONASTERII CRYPTAEFERRATAE
FUNDATOREM.

MONITUM (1).

Antequam partem hanc alteram voluminis, quae in *re liturgica* versatur, absolvamus, praestat publici iuris, inter alia sane multa, quidquam facere, quod ad honorem proprie pertineat B. Nili abbatis et fundatoris monasterii Chryptoferratensis; praesertim quum hoc ipso anno M. CM. IV. nona centenaria festivitas ab obitu Sancti viri redeat ac solemniter peragatur. Quin imo plura in Eius laudem edita proferri possent in lucem; verum temporis angustiae operumque novus fere in dies concursus plura prohibent: quapropter hoc uno nos, quamquam invitos, contentos esse oportet, ut ex plurimis carminibus in b. Nilum compositis *Canonem* seu hymnum liturgicum unum dumtaxat edamus, opus Sophronii monachi eiusdemque Chryptoferratensis. Sed tamen cum haud multum sit vulgandum, compensationis saltem ratione quadam usus, verba praeiaciam de iis omnibus, qui ex hoc suo ascetarum graecorum coetu sacris carminibus S. Nili acta laudesque celebrarunt.

Primus omnium prodeat S. Bartholomaeus ipsius Nili olim discipulus, postea tertius in abbatiatu, imo in fundatione monasterii

(1) Cum Monito isto etiam versio hymni curata est a collega ANT. ROCCHI.

successor. Huic haud post multos puto exactos a morte annos summi superum honores decretos esse. Cuius praeterea rei gratia historiam viri sancti studiose diligentique cura conscripsit, praefixo titulo: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ νέου scilicet: *Vita et conversatio S. P. N. Nili iunioris*: quae primo, ut puto in apographo saeculo altero abbatiae confecto, scilicet cod. B. β. II bibl. nostrae Cryptoferratensis, continetur (1). Tum eodem die emortuali eius XXVI Septembris ad festum annum peragendum adsignato, quocum apud Graecos incidit festivitas *S. Ioannis Evangelistae*, Bartholomaeus utramque sollemnitatem concelebraturus duos canones edidit, alterum in matutinum utriusque Sancti laudes complectens, divisis tamen tropariis: alterum vero in Ἀπόδειπνον (*Completorium*) pro unica Nili commemoratione compositum. Ille, qua parte ad Nilum pertinet, incip. Ρίζας παθῶν ἀνασπάσας: *Radicibus passionum revulsis*: estque anacrostichus, praeterquam in tropariis *triadicis* et *theotociis*, quae acrostichidem exhibent: Ὁ τὸς βαρθελομαίος – *Tuus Bartholomaeus*: hic vero alter acrostichus est his verbis: Κῶδος δέει τῷ πατρὶ: *Gloria debetur patri*: atque incipit: Κρατυνθεὶς ἐν πίστει: *Confirmatus in fide*. Praeterea, uti par erat, *stichera* composuit cum in *Vesperas*, tum in *Laudes* matutinales, nec non cantus ceteros, qui ad officii integritatem de more canonici adnecti solent. Quanta vero pietate in patrem sanctissimum rhythmica haec omnia personent, quantam sanctitatis suavitatem redoleant nil est, ut hoc loco verbis exaggerem, cum Bartholomaeus noster non minus sanctimonia praestaret, quam hymnographica arte; qui proinde utraque de causa S. Iosepho Thessalonicensi seu potius Syracusano, κατ' ἐξοχὴν hymnographo nuncupato, conferri solet (2).

Temporis ratione quidem alter de Nilo vates est Sophronius, quem supra dixi, de quo, cum pro Canone exhibendo plura dicenda sint, haec paullo serius reservantur. Veniam nunc igitur

(1) Cfr. ROCCHI: *Codices Cryptenses*, p. 138.

(2) Eius vitam scriptam a Luca ab. videsis in cod. B β III (Cod. Crypt. p. 39).

ad tertium hymnographum Nilanum, qui est Ioannes Panareta monachus. Is floruit Gregorio IX pontifice, patria Rossanensis, quare Nilum ac Bartholomaeum non minus quam patres suos, veluti concives plurimum dilexit atque honore est prosequutus. Cumque canones plures in S. Bartholomaeum componeret, saepe saepius laudes utriusque sui Magistri, nempe etiam Nili simulque preces coniunxit. Ex his autem notatu dignum hoc praestat referre *troparium* (1), quod in alterius canonis Ode IV inserit: Τὸν μέγιστον ἐν πατράσι Νεῖλον, πάτερ σοφὲ, ἀκολουθῶν καὶ μιμηθεὶς ἀπαρallάxτως, ὡφθης πατρόμοιος εἰκῶν· οὐπὲρ εὐχαῖς χαρίτων σοι δῶρον δωρεῖται, καὶ κατετέρφθη τῇ παρθενίᾳ σου Χριστὸς καὶ μήτηρ ἡ πάναγνος: *Maximum inter patres Nilum, o pater sapiens (Bartholomaeae) immutabiliter sectans es imitans, patris similis imago visus es; cuius precibus factum est, ut charismatum donum tibi daretur, Christus vero et castissima Mater virginitate tua delectarentur.* Atque ista sint fere utrique communia. Verum in praecipuam Nili laudem idem stichera nonnulla composuisse ex quadam characteris similitudine certe quidem videtur (2). At vero si exscriptio ista ex Rossanensis manu non prodiit, continuo novi hymnographi in Nilum ex nostris adsurgent, verum tamen ignoti, qui *stichera* illa atque alia quaedam, notis quoque musicis consignata, compegerint, quae tamen Ioannis aevum perhibent et saeculi illius ingenium ad musicam maxime proclive.

Quisquis igitur confecerit illa, praesertim dicam, *idiomela*: quorum priorum: Ποίσις πνευματικῶς (3), notas sin minus praefixas tribuam ignoto illi μουσικογράφῳ auctori cod. E. β. VII, in quo inter plura habetur *Contacium* Τὰ ἄνω. S. Nili, sive Methodius ille fuerit, similis sane calligrapho cod. Γ. γ. III., sive alius, in eodem atque Panareta noster saeculo et monasterio florentes.

(1) De nonnullis sacrae hymnographiae graecae vocabulis aliquid praelusimus in hac ipsa Parte liturgica in Monito ad Canones in S. Basilium.

(2) Cod. cit. f. q. v. Ad calcem adnotat COZZA noster: *Haec scripta videntur manu Io. Rossanensis monachi, qui descripsit Codicem Vitae et Acoluthiae in S. Bartholomaeum.*

(3) Cod. cit. B. β. II. f. 1.

Ad hos, quotquot eatenus denique fuerint, Nili patris sacri melodi. accedit Macarius Rheginus (1), qui ex coenobio SS. Salvatoris Messanensi huc bis appulsus, eo vertente saeculo, codices nonnullos nobis exaravit (2). Iam vero libro Vitae b. Nili is appegit *Syntoma* in eius honorem; quae ex scripturae genere fas est nobis illi tribuere (3); quamquam Sophronii nostri ingenium maxime sapiant. Haec una strophes speciminis gratia sit satis: Νοῦς ἐστὶν ἐν ἡμῖν. λογισμὸς αὐτοκράτωρ. οὗ τὸν θεὸν προστάτην. προθέμενος, ὡς πύργον. Νείλων πανθυπερίσχυσεν: *Mens nobis inest et ratiocinatio dominatrix, cuius super turrim Nilus, adiutorio Dei praeposito, cunctis rebus quam validissime praeeminuit.*

At iam tempus est, ut ad Sophronium nostrum hunc redeamus. Extitit is saeculo undecimo, abbatae nostrae primo vertente, sed attigit proximum, Nicolao I, abbate magno; cuius iussu una cum Nilo et Ignatio collegis *Menaea* Cryptoferratensis exscripsit, is quidem certe Menaeum *Septembris, Ianuarii, Iulii et Augusti*, quorum alterum et quartum, bene ut alios exaratos, ornatibus quoque perbelle decoravit. Quare non immerito hunc miniculariorum Cryptoferratensium principem agnoscimus, cuius scholam, seu potius exempla paucis sane ex nobis imitatis, his tandem temporibus nonnulli e nobis egregie sectantur, imo superarunt. Menaeo Ianuarii subnexuit aliquot iambos, quibus se superis commendat, quorum hymnos exscripserat, ac sese postremo sacerdotii caractere insignitum manifestat (4). At qui de arte calligraphica optime meritus erat, nil minus extitit in sacra hymnographia in honorem S. Nili, cuius Canonem forte composuerit, iam confecto menaeo *Septembri*; nam sub die festo S. Patris deest; nisi forte in libri finem relegatus esset; etenim profecto tempus et usus quae-

(1) COZZA-LUZI - *Lettere Calabresi*, num. XLVIII, XLIX.

(2) Comment. cit. P. I. c. V.

(3) Cod. cit. f. 177.

(4) Codd. Cryptens. cit. cfr. ed. A. a. V.

dam postrema nobis eripuerunt (1). Apparet autem primum in Cod. B. β. II. qui excipit Vitam, quam supra diximus, b. Nili cum canonibus tum S. Bartholomaei, tum Sophronii, quae omnia sunt saeculo XII mihi procul dubio exarata. Additiones vero nonnullae, nempe chartis serius hinc inde appactis, pertinent ad saec. XIII, iuxta quae de Rossanensi et Rhegino supra retulimus.

Cum vero Sophronii tempore integra reperiretur ἀκροσθιζ S. Nili, atque novum canonem confici monachi vellent, ideo factum esse puto quod Nicolaus, eo nomine primus, aut si quis alius, Latinorum exemplo Coelites celebrandi suos solemnius, sic rite festum huic dedicare voluisset. Itaque consultum est Ioannis evangelistae festum die praecedenti anticipare, Nili vero liberum proprio tanquam suo die relinquere, et maiori quadam solemnitate celebrare, imo fortasse per septem exinde dies, more Latinorum peragere.

Porro canon acrostichus est in hoc iambico: Σωζοις με λιτεις τον τον οικετην πατερ - Σωφρονιον nempe: *Salvum me facias domesticum tuum, pater, Sophronium*; cuius se *domesticum* tunc dixisse dicam, ut qui in eius *domo*, nempe monasterio, perinde contubernalis vivat. Cantica vero haec ad tonum musicum II ducuntur. Elegantia sane quadam non carent, delectuque verborum ac sententiarum praestant, at neque fluide neque facile usque progrediuntur; quod, sic enim credo, compositor non multum hisce hymnis pangendis usum haberet. Praeterea in canone magis peculiare Nili actus, sin minus nonnullos attingit, sed in hoc praesertim totus est, ut virtutem animi eius excelsam, firmam progrediendi voluntatem, spiritus adhæsionem Deo, quam maiorem mortali homini habere liceret, summis laudibus efflerat. Ex divinis charisma-tibus donum sanationum ac futura praevidendi bis terve commemorat. Denique ornare videtur μεσώδοις, seu *Contacio, Oeco* et

(1) Vid. l. c

Photagogario, parvis cantibus, qui odis interponi, vel quibus eadem concludi solent; quos praeterivimus, haud prorsus de eorum genuino ortu persuasi.

Ut igitur rem paucis perstringam, qui S. Nili gesta laudesque graecis rhythmis exornasse videntur, S. Bartholomaeus fuit, Sophronius, Ioannes Rossanensis et Macarius Rheginus, quorum operi poëtico musicum contulere Methodius aut quispiam alius e nostris, quos praeter Methodium Cod. B. β. II. ut diximus, excipit.

ΚΑΝΩΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ

ΝΕΙΛΟΝ ΤΟΝ ΝΕΟΝ

ΠΟΙΗΜΑ ΣΟΦΡΟΝΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΦΕΡΩΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΗΝΔΕ

Σώζεις με λίταις τὸν σὸν οἰκέτην πᾶτερ Σωφρόνιον

ΗΧΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ.

HYMNUS

IN SANCTUM PATREM NOSTRUM

NILUM IUNIOREM

OPUS SOPHRONII MONACHI

FERENS HANC ACROSTICHIDEM

Pater fac saluum me Sophronium domesticum tuum precibus

TONI QUARTI INFLEXI.

ΩΔΗ Α'.

Σταυρὸν χαράξας..

Σοφρόνως ἐπαναστάς · ὁ κληρῶν τοῦ βίου ·
τοῖς ἄνω προσεπέλασας · παμμάκαρ δι' ἀσκή-
σεως · καὶ νῦν τρυφᾷς τῆς ἐκεῖ · δόξης καὶ
λαμπρότητος · κατεμπορούμενος · ἰκέτευε δο-
θῆναι ; τοῖς τιμῶσί σε χάριν · καὶ ἰλασμὸν
πίστει σου τὴν πανίερον · μέλψαι πανή-
γυριν.

Ὁχυρωμένος θεῷ · δυσμενῶν ἀσάρκων ·
εἰς τέλος κατηδάφισας · ἰσχὺν τὴν ψυχω-
λέτειρα · καὶ στέφει παντουργικῇ · παλάμῃ
κατέσπεψαι · Νεῖλε ἀοίδιμε · διὸ καὶ ἐτη-
σίως · οἱ πιστοὶ συνελθόντες · χρεωστικῶς ·
ὕμνοις σου τὴν πανίερον · μνήμην γεραί-
ρομεν.

Ζεούσῃ τῇ πρὸς θεὸν · πεποιθήσει μά-
καρ · ἐξέκλινας τὰ βάρβαρα · τοῦ πονηροῦ
καὶ ἐνεῶρα · καὶ πόνοις ἀσκητικοῖς · τοῦτον
κατεπάλαισας · καὶ κατηδάφισας · χειρὶ κρα-

ODE I.

Crucem signans...

Cum sapienter assurrexeris per asce-
sim, sortitus vitam, ad superos, o Bea-
tissime, accessisti; nunc vero illic glo-
ria frueris; splendore circumamictus
deprecare, ut iis, qui honorant te, de-
tur gratia atque propitiatio, ad con-
cinnendam sacratissimam cum omni fide
sollemnitatem tuam.

Deo communitus, spiritualium hostium
virtutem, animarum perditricem, in fi-
nem usque solo allisisti, et dextera
Omnipotentis diademate coronatus es,
celeberrime Nile: quapropter etiam nos
fideles solemniter una convenientes,
hymnis tuam, uti par est, sacratissi-
mam annuam commemorationem pera-
gimus.

Ferventissima in Deum fiducia, o
Beate, foveas laqueosque maligni decli-
nasti; atque asceticis laboribus hunc
eluctatus prostravisti, robustissima tua

ταιοτάτῃ · κυβερνώμενος μάκαρ · διὸ πιστῶς ·
ἔπαντες συνελθόντες σε · Νεῖλε γεραίρομεν.

Οὐράνιον ἐπὶ γῆς · πολιτεῖαν μάκαρ · ἀνύ-
σας καρτερώτατα · τῆς ἄνω κατηξίωσαι ·
σὺν ἁσωμάτοις θεῷ · Νεῖλε παριστάμενος ·
καὶ καλλυνόμενος · ταῖς θείαις ἀγλαΐαις ·
σὺν αὐτοῖς ἀναμέλπων · περιχαρῶς · "Ἄσω-
μεν τῷ θεῷ ἡμῶν · ὅτι δεδόξασται.

Ἰλύος τῆς τῶν παθῶν · σεαυτὸν παμ-
μάκαρ · καθάρας δι' ἀσκήσεως · τοῦ πνεύ-
ματος γεγένησαι · δοχεῖον εἰλικρινές · καὶ
θαυμάτων χάρισι · πᾶσαν ἐφώτισας · τὴν
δύσιν ἱαμάτων · ἐπιπέμπων ἀκτίνας · διὸ
πιστῶς · ὕμνοις σου τὴν ἐτήσιον · μνήμην
γεραίρομεν.

Θεοτοκίον.

Συνεῖληφας ἐν γαστρὶ · τὸν τὰ πάντα
μόνῳ · τῷ λόγῳ συστησάμενον · καὶ φέροντα
τῷ νεύματι · καὶ τίκεις ὑπερφυῶς · ξένην
ἀναγέννησιν · ἡμῖν ὠροούμενον · διὸ σε θεο-
τόκον · εὐσεβῶς καὶ κυρίως · οἱ διὰ σοῦ ·
μέτοχοι θείας φύσεως · κόρη, δοξάζομεν.

ΩΔΗ Γ'.

Ράβδος εἰς τύπον...

Μὴ φέρων, πάτερ, ἔρωτα θεῖον · σαρκὶ
καθέλκεσθαι · κοσμικῆς ἐπαναστάς προσπα-
θείας · τῷ ποθουμένῳ κατ' ἔχνος · βαίνεις
Χριστῷ · καὶ κατήντησας · πρὸς καταπαύ-
σεις θείας εὐφραινόμενος.

dextera usus; quapropter, o Nile beate,
omnes nos cum fide congregati te ce-
lebramus.

Cum super terram, o Beate, coelesti
conversatione perquam viriliter functus
esses, superna nunc una cum Angelis
perfrui dignatus es, o Nile, Deo iugi-
ter adstans, ac divinis ornatus splen-
doribus cum illis modularis exultanter:
Cantemus Deo nostro, quoniam glori-
ficatus est.

Cum te ipse, o Beatissime, per asce-
sim omni passionum sorde emundave-
ris, verum propriumque divini Spiritus
receptaculum factus es, et miraculorum
gratiis occidentem orbem cunctum illu-
strasti, sanationum radios emittens:
quapropter solemnem memoriam nos
hymnis cum fide recolimus.

Theotocion.

In ventre tuo, Virgo, concepisti Eum,
qui uno verbo universa molitus nutu
quoque regit: et supernaturaliter partu
edis, qui singularem nobis largitus est
regenerationem; quapropter nos per te
facti divinae Consortes naturae, te pien-
ter ac vere Deiparam glorificamus.

ODE III.

Virga in figuram...

Tu pater, non sustinens divinum
amorem carne consumi, insurgens con-
tra huius mundi concupiscentiam, dile-
cti Christi tui ad vestigia te conferens,
divinam requiem gaudens assequutus es.

Ἐμπορος ὡς τις πάντων ὧν ἔσχες · τὸν
μαργαρίτην Χριστὸν ὠνησάμενος · ἐπλού-
τησας γινῶσιν · τῆς ἀνωτάτου σοφίας · Νεῖλε
σοφὲ · καὶ κατηύγασας ταῖς διδασκαλίς · τοὺς
πίστει σοι προστρέχοντας.

Λειμῶσι πάτερ, τῆς ἐγκρατείας · δέν-
δρον ὑψίκομον · κλαδηφορούμενον ἔφυς ·
τῷ γεωργῷ · τῶν ἀπάντων καρπογονοῦν ·
ὠραιότατα τῶν φοιτητῶν · πληθύν, ἀξιολύ-
μαστε.

Ἰχνηλατήσας τὴν τῶν ἀσάρκων · ζωὴν
ἐν σώματι · ἡμερῶν ἑξηκοντάδι · γενναίως
ἐνεκαρτέρεις · παμμάκαρ δις ἐδώδῃν · προ-
σφερόμενος τῆς ἀκηράτου πάτερ ἐμποροῦ-
μενος.

Θεοτοκίον.

Τίτεις ἐν χρόνῳ τὸν ὑπὲρ χρόνον · θεὸν
καὶ κύριον · οἱ ἡμᾶς τὸ καθ' ἡμᾶς εἰλη-
φότα · καὶ μετὰ τόκον παρθένος · μένεις ὡς
πρὶν παναμώμητε · ὅθεν πίστει σε πάντες
μακαρίζομεν.

ΩΔΗ Δ'.

Εἰσακήκοα κύριε...

Ἀκηλίδωτον ἔσωπτρον · θείων · αὐγασμα-
των · σοῦ τὴν διάνοιαν · ἐκτελέσας · κατε-
πλούτησας · τὴν τῶν ἐσομένων γινῶσιν
πάνσοφε.

Ἰταμῶς τὸν παράφρονα · μάκαρ · πρὸς τὸν
πέλας · διατεινόμενον · ζήλῳ θεῷ · κατη-
δάφεισας · διελέγξας τούτου τὴν κακόνοιαν.

Tu cuncta quae habebas, Nile pater,
vendens, Christum quidem margaritam
acquisivisti, divesque factus es agnitio-
nis supernae sapientiae: doctrinis autem
tuis omnes, qui ad te accurrebant, illu-
minasti.

In campis poenitentiae arbor alte
comata ramos pandens quam pluri-
mos factus. Agricolae omnium maximo
edidisti fructus speciosissimos, o vir
admirabilis, discipulorum multitudinem
afferens.

Carnis expertium vitam adhuc in
corpore aemulaturus, sexaginta dies
hanc genere transegisti, bis (tan-
tum), o Beatissime, cibum sumens, im-
mortali cibo, o Pater, enutritus.

Theotocion.

Paris in tempore, o Immaculata, qui
est supra omne tempus Deum atque Do-
minum, cum propter nos nostram natu-
ram assumpserit: et post partum velut
ante, virgo manes; quapropter te omnes
cum fide beatam praedicamus.

ODE IV.

Audivi, Domine...

Cum speculum nitidissimum splen-
dorum divinarum, o Sapientissime,
mentem tuam effeceris, ditatus es re-
rum futurarum cognitione.

Stultum illum, o Beate, qui contra
vicinum suum petulanter enitebatur,
tu, divino zelo percitus, solo aequasti,
eius redarguens malignitatem.

Συμπαθεία κοσμούμενος · καὶ τῇ ταπεινώσει καλλοπιζόμενος · τὸ πλησίον πάτερ ἔστερξας · μέχρι καὶ κιτῶνος ἀποδύσασθαι.

Τὸ σαρκὸς τὸ δυστήνιον · νῶ καθυποτάξας · νοῦν δὲ τῷ πνεύματι · τῆς τριάδος · ἐχρημάτισας · καθαρὸν, παμμάκαρ, καταγώγιον.

Θεοτοκίον.

Ὁ θεοῦ συναϊδῖος · λόγος χρονικὴν ἀρχὴν ὑποδύεται · καὶ θεοῦ με · παναμώμητε · σαρκωθείς, ὡς οἶδεν ἐν τῇ μήτρᾳ σου.

ΩΔΗ Ε'.

Ὡ τρισμαχάριστον ξύλον...

Νῦν ἐφετῶν ἀκροτάτων · σὺν ἀσωμάτων χοροῖς · θεόφρων παριστάμενος · καὶ τῆς θείας ἐμφορούμενος αἴγλης · ἐκ κινδύνων χαλεπῶν · τὴν ποιμήνην σου περίσωζε · ἔξαιτούμενος ἱλασμόν ἡμῖν καὶ μέγα ἔλεος.

Συντονωτάτῃ καρδίᾳ · τὸ ζῶντος θν ἐφελόν · ποθήσας κατηγλάισαι · καὶ πρὸς ὕψος ἀπαθείας ἀνήχθης · καταβράσων δυσμενῶν · σοφὲ τὰ πανουργεύματα · διὰ τοῦτό σε συνελθόντες μακαρίζομεν.

Ὀλικωτάτῃ μεθέξει · τῆς ἀρχιφώτου σοφὲ · τριάδος ἐκλαμπόμενος · τὸν τοῦ σκότους εὐρετὴν καὶ προστάτην · συγκατέβρξας εἰς γῆν · καὶ στύλος ἐχρημάτισας · ἀπειτρέπτος τοῖς ἐν πίστει σοι προστρέχουσι.

Commiseratione affectus atque humilitate decoratus proximum, o Pater, eo usque dilexisti, ut etiam tunica exuereris.

Cum miserrimam carnem menti, mentem vero Spiritui subiecisses, o Beatissime, purum Trinitatis diversorium effectus es.

Theotocion.

Coaeternum Verbum Dei principio temporis subinduitur, o Immaculatisima, ac me divinum efficit, cum carnem, quo pacto scit ipse, in utero tuo indutum est.

ODE V.

O beatissimum lignum...

Cum nunc, o Divine, una cum sublimium principum incorporeorum choris adstas, et divino splendore circumfusus es, e molestis periculis erue gregem tuum, propitiationem nobis et magnam misericordiam implorans.

Corde intensissimo illum deperiens, quem nos vere amare iubemur, resplendes, atque ad animi tranquillitatis apicem extolleris, opera inimicorum, o Sapiens, vaferrima defringens; quapropter te nos congregati beatum praedicamus.

Intima quadam communicatione, o Sapiens, cum Trinitate lucis principe refulgens, tenebrarum auctorem et patronum ad terram allisisti, et inconcussa columna evasisti iis, qui ad te accurrunt cum fide.

Νῶ καθυπείξας · ἐμφρόνως τὸ δυσμενές ·
τῆς σαρκὸς τὸ πνεῦμα · καθηγίاسας · καὶ
θεῷ συνανεκράθης τῷ πόθῳ · ὀλοτρόπῳ σου
στοργῇ · πρὸς τοῦτον ἀναγόμενος · καὶ θεού-
μενος ἐν μεθέξει πάτερ ὅσιε.

Θεοτοκίον.

“Ὅλην ἐν σοὶ θεοτόκε τὴν συντριβεῖσαν
ἡμῶν μορφήν ἀναλαβόμενος · ὁ ὑπέρθεος
ἐσκήνωσε λόγος · καὶ προῆλθεν ὁ αὐτός ·
διπλότῃ τῶν φύσεων · γνωριζόμενος θεὸς
τέλειος καὶ ἄνθρωπος.

ΩΔΗ 5'.

Νοτίου θηρὸς...

Ἰδρῶσι τῆς ἐγκρατείας · παθῶν τὴν
συμφετόν · ἐναπεκρούσω θεοφόρε · καὶ πυρὶ
θείου φόβου προκαθαρθεὶς τὴν ψυχὴν · ὅλην
εἰσδέδεξαι σοφὴ · τῇ σῇ καρδίᾳ · τὴν ἀκή-
ρατον χάριν τοῦ πνεύματος · καὶ φωστήρ
μοναστῶν ἐχρημάτισας · φωταγωγὼν τοὺς
ἐν πίστει Νεῖλε προσιόντας σοι.

Κόσμον καὶ σάρκα μισήσας · ψυχῆς τὸ
καθαρόν · ἀπηκριβώσω θεοφόρε · τῆς ἐκ τού-
των ἀπάτης ἀπαλλαχάμενος · ὅθεν τῆς
κρείττονος ζωῆς · σὺν ἀσωμάτοις · κατηξίω-
σαι Νεῖλε σκηνούμενος · καὶ ταῖς θείαις
αὐγαῖς πυρσευόμενος · μεθ' ὧν ἰκέτευε Χρι-
στὸν · ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Εἰσέδυσ δι' ἀπαθείας · τὸν ἄδυτον σοφὴ ·
τῆς θεωρίας θεῖον γνόφον · ὡς Μωσῆς ἡσυ-
χία προκαθηράμενος · καὶ θεοπτίας ἀλη-
θοῦς · κατηξιώθης · ἐνθεώτατος ὅλος γενό-

Menti hostilem carnem subiectam
fieri prudentissime iubens, spiritum san-
ctificasti; atque ex animo Deo adhae-
rebas, in hunc omnimodo amore exci-
tatus, eiusque, o sapiens Pater, factus
participatione divinus.

Theotokion.

Totam depressam imaginem nostram
divinissimum Verbum assumens, o Dei-
para, habitavit in te, ipsumque ex te
prodiit, duplici sub natura manifestatus
Deus perfectus et homo.

ODE VI.

Aquaticae belluae...

Poenitentiae sudoribus passionum
instinctum, o Vir divine, in te repulisti;
et igne timoris Dei animam purifica-
tus, totam suscepisti, o Sapiens, in
corde tuo incorruptibilem Spiritus gra-
tiam, et monachis factus es illumina-
tor, eos illustrans, o Nile, qui accedunt
ad te.

Mundum et carnem odio habens, o
Divine, animae integritatem omni stu-
dio curasti, ab eorum erroribus eri-
piens; quare potioris vitae dignus fa-
ctus es, o Nile, cohabitans cum angelis,
atque divinis splendoribus incensus;
quibuscum precare Christum pro eis,
qui te honorant.

Subiisti per animi tranquillitatem, o
Sapiens, divinum contemplationis pene-
trale, in quiete solitudinis, quemadmo-
dum Moyses, a tenebris ante liberatus

μενος · τῶν προσκλήρων ἀφόμενος ὅσιε · καὶ
προσευχῆς Χριστῷ · δῆμον δι' ἀσκή-
σεως.

Τῆς ὄντως ἐπαπολαύων · τῶν ὄντως ἀγα-
θῶν · ἀδιαδόχου κληρουχίας · καὶ μεθεῖ-
τοῦ πρώτου φωτὸς κληρούμενος · ἁμαρτη-
μάτων χαλεπῶν · σκότους ἐκλύτρωσαι · τοὺς
πίστει τε καὶ πόθῳ σέβοντας · τὴν λαμ-
πρὰν καὶ σεβάσιμον μνήμην σου · εὐπροσ-
δέκτοις σου σοφῇ · Νεῖλε παρακλήσειςιν.

Θεοτοκίον.

Ἡ μόνη τῆς ἀφθαρσίας · τὸν αἷτιον ἡμῶν ·
ἀποτεκοῦσα θεοτόκε· καὶ τῆς πάλαι κατὰ-
ρας ἐλευθερώσαντα · θανατωθέντα με δει-
νῶς · ταῖς τῶν δαιμόνων ἐπιθέσεσιν · ἐξέ-
γειρον τῇ μεσιτείᾳ σου· καὶ τῆς θείας ζωῆς
καταξίωσον · σὲ γὰρ μεσίτιν πρὸς θεόν ·
παρθένε προβάλλομαι.

ΩΔΗ Ζ'.

Ἐκνοον πρόσταγμα...

Νέκρωσιν πάτερ ἐκμιμούμενος Χριστοῦ
τοῦ πεπονθότος ὕλη σώματος · κόσμου καὶ
σαρκος ἐναπεκρούσω τὰς ἡδονὰς · καὶ ζω-
φόρον ὑπέδυσ νέκρωσιν · νεκρώσας ἐχθρὸν
τὸν πολέμιον τοῖς ἀνενδότοις πόνοις σου
μακάριε · κραυγάζων ἐμμελέστατα · Ὁ ὑπε-
ρύμνητος τῶν πατέρων ἡμῶν θεὸς εὐλο-
γητὸς εἶ.

Πῦρ ἐναπέσβεσας παλῶν · τῷ ὁροσιμῷ
τοῦ θεοῦ πνεύματος · πάτερ τὴν ψυχὴν
ἐπαναψύχων διηνεχῶς · καὶ νῦν θαυμάτων

et vera divina visione dignatus es, di-
vinissimus prorsus effectus, a mundanis
cunctis abstinens, o Sancte, atque asce-
ticum populum ad Christum adduxisti.

Vere verorumque bonorum, Nile sa-
piens, in partem vocatus, atque primae
lucis particeps plene factus, acceptis-
simis supplicationibus tuis, libera e te-
nebris gravium peccatorum eos, qui
cum fide et pietate splendidam et vene-
rabilem excolunt tuam commemora-
tionem.

Theotocion.

O Deipara, quae una incorruptibili-
tatis causam, Eum qui ab antiquo ma-
ledicto liberat, nobis peperisti, me iam
misere mortuum propter daemoniorum
aggressiones tua mediatione ad vitam
revoca, vitaeque divina dignare; media-
tricem te enim ad Deum, o Virgo,
adhibeo.

ODE VII.

Demens mandatum...

Mortificationem Christi passi in mem-
bris corporis. Pater. imitatus. mundi
et carnis repulisti voluptates, et vivi-
ficam mortificationem subiisti, inimico
adversario· internis laboribus tuis, ὁ
Beate, mortem inferens, ac dulcissime
clamans: Super omnia laudabilis bene-
dictus es Deus patrum nostrorum.

Ignem passionum extinxisti irroratione
divini Spiritus, o Pater, animam
tuam incessanter refrigerans, nunc vero

ἐκβλύζεις χάριτας · τοῖς πίσται καὶ πόθῳ
προσπελάζουσι τὴν τῶν λειψάνων θήκην
σου μακάριε · ἐν εὐφροσύνῃ κραυγάζουσιν ·
Ὁ ὑπερύμνητος τῶν πατέρων ἡμῶν θεὸς
εὐλογητὸς εἶ.

Ἄλῃς ἀνώτερον τὸν νοῦν · δι' ἀπαθείας
ἐνστησάμενος · πνεύματος σαφῶς ἐναπετέ-
λασας · τηλαυγὲς ἔσοπτρον πάτερ · ὅφ' οὗ
λαμπόμενος · μελλόντων τὴν γινῶσιν κα-
τεπλούτησας · καὶ τῶν θαυμάτων χάριν τὴν
ἀδάπαγον κραυγάζων · Ὁ ὑπερύμνητος τῶν
πατέρων ἡμῶν θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Τάξεις ἀγγέλων μετὰ σώματος μιμού-
μενος · ἀνύψωσας πάτερ πρὸς θεὸν τῆς δια-
νοίας τὸ καθαρὸν · οὗ τῇ μεθέξει καταστρα-
πτόμενος · θαυμάτων ἀκτίσιν ἐναπήστρεψας ·
καὶ τὴν ἐσπέραν πᾶσαν κατεφώτισας · καὶ
μέλεινι παρεσκεύασας · Ὁ ὑπερύμνητος τῶν
πατέρων ἡμῶν θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Θεοτοκίον.

Ἐστησας ῥύμην τοῦ θανάτου τὸν ἀθά-
νατον θεὸν ἀποκυήσασα · σάρκα δι' ἡμᾶς
ἀπειληφότα τὴν καθ' ἡμᾶς · καὶ ἀφθαρσίας
ὑπῆρξας αἵτιος · τοῖς πίσται καὶ πόθῳ σε
δοξάζουσι καὶ ὀρθοδόξως θεοτόκον πάναγνε
φρονοῦσι καὶ κραυγάζουσιν · Ὁ ὑπερύμνητος
τῶν πατέρων ἡμῶν θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

gratiarum mirabilium rorem impluis
super eos, qui cum fide ac pietate ad
urnam reliquiarum tuarum accedunt,
in exultatione clamantes: Super omnia
laudabilis, benedictus es, Deus patrum
nostrorum.

Cum ex animi tranquillitate men-
tem constitueris cuilibet anxietati inac-
cessam, o Pater, hanc sapienter per-
fecisti speculum eminus late splendens
Spiritus; a quo illustratus, futuri cogni-
tione ditatus es ac mirabilium opera-
tione, clamans: Super omnia laudabilis
benedictus es, Deus patrum nostrorum.

Angelorum ordines adhuc in corpore
imitatus, Pater, extulisti integritatem
mentis tuae ad Deum, cuius parteci-
patione penitus coruscans, mirabilium
radiis refulsisti et Occidentem cunctum
illustrasti, illudque canere edocuisti:
Super omnia laudabilis benedictus es,
Deus patrum nostrorum.

Theotocion.

Cum immortalem Deum pepereris,
qui carnem, nostrum instar, propter nos
assumpsit, mortis impetum retinuisti, et
in corruptibilitatis causa facta es illis,
qui te cum fide et pietate glorificant, ac
te, o Immaculata, Deiparam orthodoxe
sentiunt, et clamant: Super omnia lau-
dabilis benedictus es, Deus patrum no-
strorum.

ΩΔΗ Η'.

Εὐλογεῖτε παῖδες...

Σὺν ἀγγέλοις πάτερ · τῷ θεῷ παριστάμε-
νος · καὶ τῆς αὐτοῦ · κληρούμενος ἀγλαίας ·
καὶ ἀδιαδόχου δόξης · τοὺς ὑμνοῦντας πί-
σται · τὴν ἐτήσιον μνήμην καὶ φωσφόρον ·
ὁμίχλης ἀμαρτημάτων · καὶ κατακρίσεως ·
ῥῦσαι πρεσβείαις.

Ὡς θεὸν ποθήσας · ἐν αἰσθήσει καρδίας
σου. τοῦ φωτισμοῦ · τῆς γνώσεως ἡξιώθης ·
πάτερ καὶ θεὸς · ἐγένου τῇ μετέξει τούτου
καταστραπτόμενος · καὶ ταῖς ἀσωμάτοις ·
συνήθης ταξιαρχίαις · συνευφραινόμενος ·
εἰς τοὺς αἰῶνας.

Φωτισμῷ τοῦ θεοῦ · παναοίδιμε πνεύμα-
τος · φωτοφανῆς · ὠράθης ἀστὴρ ἐκλάμπων ·
φέγγει ἀρετῶν ἐνθέων · καὶ πιστοὺς αὐγά-
ζων · ταῖς σελασφόροις σου · πράξει θεό-
φρων · καὶ φλέγων τὰς παρατάξεις · τοῦ
πολεμήτορος · εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ῥωστικῇ δυνάμει · τοῦ τὰ πάντα τεκτεί-
ναντος · τοῦ δυσμενοῦς · καθεῖλες τὰς πολυ-
πλόκους · πάτερ μηχανάς καὶ στήλη · σω-
φροσύνης ὄντως · ἐναποδέδειξαι · τὰς καρ-
ρίας πάντων · στηρίζουσα τῶν ἐν πίστει ·
ἐνευφημούντων σε · εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Ῥυπωθεῖσαν κόρη · τὴν ψυχὴν μου ταῖς
πάθεσι · τῇ ῥυπτικῇ σου δρόσῳ πρὸς μετα-
νοίας ἀνακαλουμένη τρόπους · πρὸς τὸ πρῶ-

ODE VIII.

Benedicite pueri...

Cum Angelis, Pater, Deo adstans,
eiusque splendoris atque aeternae glo-
riae particeps factus, intercessionem tua
libera peccatorum nebula et condemna-
tione illos, qui solemnem ac splenden-
tem memoriam tuam cum fide conce-
lebrant.

Ut qui, Pater, in sensu cordis tui
Deum concupisti, dignatus es illustra-
tione cognitionis eius, ac tanquam Deus
participatione illius illustratus, atque
factus es angelicae cohortis principi-
bus consors, congaudens cum eis in
saecula.

Illustratione divini Spiritus, o cele-
berrime, splendidum astrum visus es,
divinarum virtutum splendore coru-
scans, et luminosis actibus tuis fideles,
o Divine, illustrans, atque pugnacis
hostis instructas acies comburens in
saecula.

Firmis viribus, Pater, multiplices
inimici, qui omnia molitur, insidias ever-
tisti; et exhiberis vere castitatis co-
lumna corda omnium confirmans, qui
te in fide laudant in omnia saecula.

Theotocion.

Supplica, o Deipara Virgo, ut anima
mea, passionibus contaminata abster-
sione roris tui ad mores revocata poe-

τον αὔθις · ἐπανατείνεσθαι τῆς εἰκόνης καλ-
λος · ἰκέτευε θεοτόκε · ἵνα δοξάζω σε · εἰς
τοὺς αἰῶνας.

ΩΔΗ Θ'.

Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου...

Οἷά περ φορῖνιξ · ἐξανθήσας · ἐν οἴκῳ τοῦ
θεοῦ ἡμῶν ὅσιε · ταῖς ἀρεταῖς · ὥς κέδρος
ὑψίκομος · θεοτερπέσι φοιτητῶν · παραφυάσι
πληθυνόμενος · ἀποδέδειξαι σθένει τοῦ πνεύ-
ματος · διό σε θεοφόρε · χρεωστικῶς μακα-
ρίζομεν.

Νῦν ἀσωμάτων · ταῖς χρεαίαις · μαρτύ-
ρων ἀποστόλων τε ὅσιε · περιπολῶν · καὶ
θέσει θεούμενος · ἐξ ἀοράτων δυσμενῶν · ῥυ-
σθῆναι καθικέτευε · σοῦ τὴν ποίμνην καὶ
πάσης κακώσεως · ὥς σοὶ ἀνακειμένην · καὶ
σε αἰεὶ · μεγχλύνουσιν.

Ἵνα τῆς ὄντως · ἀπολαύης · καὶ θείας
ἀπολαύσεως ὅσιε · τῶν χαμερπῶν · ἐμφρό-
νως ἡλόγησας · καὶ τῇ πρὸς θεῖον · ἀνεν-
δότῳ νεύσει κατεπάτησας · τῆς σαρκὸς τὸ
χαμαίζηλον φρόνημα · καὶ θείας ἡξιώθης ·
καὶ μακαρίας ἐλλάμψεως.

Ὅλος δι' ὅλου · πρὸς τὸ θεῖον · παμ-
μάκαρ ἀναγόμενος · ὅλην δέδεξαι σαφῶς ·
τὴν χάριν τοῦ πνεύματος · καὶ νῦν θεώ-
σεως · τῆς ὑπὲρ νοῦν καὶ δόξης ἐμφορού-
μενος · ὀλίκῳ τῷ θεῷ προσεχώρισας · ὃ
πρέσβευε θεόφρων · ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀνυμ-
νούντων σε.

Θεοτοκίον.

Νενεκρωμένον · ἀμαρτίαις · καὶ βάρει πα-
ραπτώσεων · δέσποινα τῇ παναλκῇ · πρε-
σβεΐα σου ζώωσον · ἀμαρτιῶν μου λύσιν ·

nitentiae, ad imaginis pulchritudinem
rursus restituatur: ut ego glorificem
te in omnia saecula.

ODE IX.

Qui per esum arboris...

Tamquam palma florens in domo Dei
nostri, Sancte, virtutibus, ut cedrus alte
comata visus es, abundans, virtute Spi-
ritus, propaginibus discipulorum Deo
acceptis; quapropter te, uti par est, o
Divine, beatum praedicamus.

Nunc versatus inter choros angelo-
rum, apostolorum et martyrum, o San-
cte, atque adoptione divus effectus, de-
precare, ut grex tuus, qui tibi addictus
est, quique te iugiter celebrat, ab omni
malo liberetur.

Ut vero ac divino gaudio, Sancte,
fruereris, terrestres res prudenter con-
tempsisti, ac nunquam intermisso ad
Deum mentis intuitu, carnis humi ser-
pentem arrogantiam proculeans divino
ac beato splendore dignatus es.

Totus omnino ad Divinitatem, Bea-
tissime, evectus, totam iure Spiritus
gratiam accepisti; nunc vero supernae
divinitatis et gloriae lumine circumfu-
sus ad Deum penitus accedis: quem de-
precare, Divine, pro nobis, qui te lau-
dibus celebramus.

Theotocion.

Peccatorum lapsuumque pondere
mortuum me, Domina, validissima in-
tercessione tua ad vitam revoca, impe-

καὶ δεινῶν πταισμάτων ἀπολύτρωσιν · αἰ-
τουμένη καὶ πλούσιον ἔλεος · παρθένη θεο-
τόκε · ἵνα σωθεῖς · μεγάλυνω σε.

trans mihi remissionem peccatorum ac
liberationem, ut te, Virgo Deipara, a
gravibus culpis servatus, magnificem.

His canticis aliud, vatis nomine ignoti, hoc loco, cum liturgicus non sit, praeter ordinem adlegam: nempe hac strophe iambica, qua in literis nomen ΝΕΙΛΟΣ componentibus ludit, perinde in totidem notis numericis, numerus dierum annuus conficitur, videlicet, *tercentorum sexaginta quinque*. Nam cum in arithmetica graeca lit. Ν significet L, seu 50; Ε = V seu 5; Ι = X seu 10; Λ = XXX vel 30; Ο = LXX vel 70, et Σ = CC seu 200; ex additione litterarum summa illa, uti patet, prorsus colligitur.

Haec porro strophe, quam modo exhibeo, in mss. D. Pauli Bevilacqua nostri, nunc adservato in bibl. Parisiensi habetur, atque inde, arbitror, D. Nic. Oliverius in suam *Panaceam* (Cod. ms. Crypt. z. δ. XLI, p. 80) excepit; nusquam hactenus edita videtur, hinc eam exscribo, eiusdemque monachi versionem soluta oratione subnecto. En modo igitur,

Πέφυκας ἰσόψηφος, ὦ Νεῖλε, χρόνῳ
τοῖς ἡμεροδρόμοισιν ἡλίου κύκλοις
ὃν συντελεῖ μὴν τετρακαίρῳ συνδέσει.
Τί δ' ἄλλο τοῦτο, συνδρομῆς ἢ τεσσάρων
ἐνδειγμα καλῶν, ὥς φρενοστολισμάτων;

*Numerorum computatione, par fuisti, o Nile, anno
ob solis circulos, quæis dies excurrunt:
quem mensis conficit quatuor temporum colligatione.
Quid aliud vero hoc, quam argumentum concursus
quatuor virtutum, quibus ornamentis animus tuus fuit excultus?*

CARMINA SACRA
A BEATO NILO CRYPTAEFERRATAE
COMPOSITA

MONITUM.

Quae mox dedimus cantica liturgica inedita ad honorem b. Nili nostri Cryptensium patris, mentem facile revocant ad eundem ποιητὴν sacrorum carminum, qui propterea inter graecos melodos laudes habet suas (1).

Antequam de eius melodicis scriptis dicamus, innuere praestat quo pacto eius in litteris cultura merito celebretur. Ab eadem historia (2) novimus a iuvenilibus annis sub magisterio cuiusdam Caniscae Rossanensis variae eruditioni pluribus annis feliciter operam navasse, ita ut a concivibus suis doctus haberetur, atque ea pollere in patria existimatione, ut postea iidem illum vellent ad cathedram evehere episcopalem.

Quae ante monachatum dederat doctrinae specimina, aucta sunt ac magis spectata postea, ut liquet in his, quae in colloquiis suis enarrabat coram proceribus calabris et byzantinis, et inter suos discipulos, quorum aliquot doctrinae laude praestabant. Inter hosce non modo nepotem suum eruditum commemorant (3)

(1) ALLAZIO. *De sacris melodis* - Diatriba *De Nilis*. - PITRA *L'hymnographie grecque* etc. 1867. - TOSCANI. *Ad typica graec... De Immac. Deip. concept. hymnolog. graec.*, 1862.

(2) Cf. quae de eo scripserat biographus Rossanensis et discipulus.

(3) De Thegnosto vide in codice sui temporis, et *Bullett. d. centenario*, pag. 96 etc.

ut et discipulum Bartholomaeum, sed et b. Proclum (1), qui dicitur multum valuisse in litteris tum sacris tum profanis.

Quam vero laudem (2) in studiis ipse Nilus sibi comparaverit, non solum temporis sui testimonia manifestant, verum etiam quae adhuc supersunt ingenii scripta specimina tum prosa tum rhythmica oratione; ex quibus veluti ab ungue leonem agnoscere quisque posset. Scripta quaedam huiusmodi revera paucula sunt, sed certo certius eidem tribuenda, dum fortasse aliquid aliud de eo habeamus, minime notum sed eius tribuendum nomini. Qua in re est sedulo admirandum studium huius scriptoris, qui curabat nomen abscondere suum.

Cuius rei haud ingratum exemplum duplex innuimus. Supersunt in Bibliotheca Cryptensi volumina tria ab eadem manu exarata, quorum calligraphi memoria in cursu saeculorum amissa fuerat. Ad scriptionis calcem in unoquoque est mnemosynon, sed ibi nomen amanuensis aperte non apparebat.

Ex his unum mnemosynon (3) referebat quidem nomen, sed incognitis elementis descriptum: quousque, ut videtur, noster palaeographus Greg. Placentini (4) rem ignoratam enucleavit nomen illud in litteris arcanis vidit celari; ita ut adhibito *alphabeto* arcano (5) exurgere vidit nomen ΝΕΙΑΟΥ. Hoc nostro in volumine (*Pars I. pag. 199*) retulimus ad similitudinem mnemosynon istud, unde facilius eruditi perspicient, quanta cum veritate Placentini nomen illud eruerit. Hinc facile gradum factum est tribuendi Nilo nostro volumen istud et duo similia, quae ab eadem manu exarata fuisse facile quisque videt. Sed et ex alio volumine (6)

(1) Vita b. Nili, pag. 71, *Proclum* encyclopaedice doctum praedicat. Cfr. etiam opusc. nuper editum inscriptum « *La Badia* » art. VII, *Degli studi monastici*, Roma 1904.

(2) FABRICII. *Bibliothecae graec.*, tom. XI, pag. 82 in editione HARLES. - De eodem sancto viro scriptore aliquid innuit *Bullettino del IX centenario di S. Nilo*, pag. 50.

(3) Est codex B. z. XXI. - ROCCHI. *Codd. Cryptens.*, pag. 104.

(4) *Epitome palaeographiae graecae*, pag. 81.

(5) MONTFAUCON. *Palaeog. gr.* ubi *De litt. arcanis disserit* - GARDTHAUSEN. *Griech. palaeog.*

(6) Est codex B. z. XIX. - ROCCHI. *Codd. Cryptens.*, pag. 100. Cf. quoque *Lettere Calabresi*.

alia exurgit rei affirmatio. Etenim, ut cl. v. IOSEPH COZZA animadverberat, mnemosynon ibi est versibus descriptum, in quibus litterae initiales versuum dant et quidem nomen ΝΕΛΟΥ pro Νείλου iuxta ionicam dialectum in carminibus frequenter usurpatam.

In tertio volumine (1) mnemosynon tribus conclusum versibus nullum nomen habet, sed tantum deprecationem ad Deum, qui opus absolverat. De his tribus mnemosynis et mox dicemus.

Postquam haec adnotavimus de studio Nili in suo celando nomine facile eruitur multa fuisse illius opera, in quibus scriptoris vel amanuensis munere functus est; ideoque et fragmenta, ne pereant, sedulo esse colligenda; ideo reterimus praedicta mnemosyna. Horum primum dicit annum scriptionis cum notitia historica (2) interneccionis byzantini exercitus in Sicilia, quodque dedimus hoc ipso in volumine *N. Patrum Bibliothecae* (3) ad similitudinem; ideoque ibidem visendum est, quin ultra addamus.

Aliud vero, in quo acrostichis versuum dat nomen scribentis haec habet post descripta opera Diadochi episcopi.

Ζέμοις μοι σῶτερ λιταῖς τοῦ Διαδόχου
 Ἡϋνοῖαν γνώμης τῆς εἰς σέ θυμηδίας
 >έγειν καὶ πράττειν τὰ σοὶ φίλα δεόντος
 Οκίστα πνεῦμα παρέχον μοι τὸ θεῖον,
 Ἕλης παθῶν με καθαῖρον τὸν σὸν λάτριν

*Tribuas mihi, Salvator, precibus Diadochi,
 Alacritatem animi laetantis in te,
 Ut loquar atque agam, quae tibi placita sunt
 Citissime mihi praebens spiritum divinum,
 Qui mundet me servum tuum e limo concupiscentiae* (4)

(1) In praedictis codd. *Cryptens.*, pag. 138, cod. B. β. II.

(2) De hac memoria egit IOSEPH COZZA-LUZI in appendice = *Cronaca Siculo-Saracenica* pag. 78, 108, 115. Et in *XXI Lettere Calabresi*, pag. 53.

(3) De eodem confer, ut diximus, quae plura dicta sunt in hoc volumine - Pars I, pag. 199, atque etiam in *Bullettino per il Centenario di S. Nilo Rossanese*, pag. 51.

(4) Si rite conferas versum alterum cum quinto, continuo senties Nilum in his alludere ad illud Psalmi L; quo David, cum petisset a Deo puritatem cordis, postulat *laetitiam salutaris* eius, nempe *Salvatoris*: utramque rem precatur a Christo Nilus, puritatem ut inde habeat laetitiam, laetitiam vero ex qua facilius operetur, quae placita sunt Deo iuxta eundem psaltem: *Laetatur cor quaerentium Dominum* (Ps. CIV, 3).

In tertio denique his verbis precatur Deum Christum, qui omnia ad finem perducit.

Τῷ συντελεστῇ τῶν ἀρχομένων ἔργων
Λόγων τε καὶ πράξεων τῶν θεοφίλων
Χριστῷ τῷ θεῷ δόξα τιμὴ καὶ κράτος.

*Perfectori incoceptorum operum
Sermonumque et actionum, quae Deo placent,
Christo Deo gloria, honor et virtus.*

Auguramur, ut tandem aliquando de scriptis Nili nostri aliquid aliud, et quidem maius detegatur vel in mnemosynis codicum, vel in aliis scriptis.

Quod vero magis magisque augurari volumus illud est, ut de eiusdem pluribus epistolis (1) talis habeatur numerus, qui conficiat volumen, quod iam eius aetate sperabat biographus, quando (*pag. 151*) enarrabat quantum beatus Pater alienus esset, ne cum viris principibus versaretur; addit tamen aliquando illum ad eos confugisse compulsum charitate alios iuvandi, cui desiderio effectus fere semper sequebatur. Id vero non modo ipse per se, sed et per epistolas multas fecit pro miseris iniuste oppressis: *quorum saepe multos ex eorum faucibus vel per epistolam solam extraxit.* Ad haec addit: *Et si quis colligeret huiusmodi ab eo scriptas epistolas, librum posset conficere valde utilem et magno usui futurum...* καὶ εἴτις ἂν τὰς τοιαύτας ἐπιστολάς αὐτοῦ συνελέξατο, πᾶν ὠφέλιμον καὶ χρησιμωτάτην βίβλον ἐξ αὐτῶν συστήσαι ἠδύνατο...

Biographus ipse nobis servavit notitiam epistolae, quam misit Panormum, ut Emir usque Saracenorum sibi remitteret tres mona-

(1) Suspicati sunt quidam aliquot epistolas Rossanensis adlectas fuisse aliis Nili Constantinopolitani, quas habet Patrologia (ed. MIGNE). Sed si quid veri haec habet opinio, valde difficile esset utrasque seligere. Recordamur paulo ante cl. v. AL. GALANTE e codice quodam graeco Cassinensi quinque excerptisse litteras, de quibus, dum inquisitio instructa fuit, repertae sunt editae inter alias Nili Byzantini.

chos suos, quos Saraceni ad eum duxerant captivos: servavit quoque integram Emirae responsionem (1). De alia epistola ad Leonem abbatem romanum SS. Bonifacii et Alexii in Aventino biographus dat compendium, quae ut videtur, latine data fuit; quippe vir sanctus tum graeco tum latino uti solebat sermone. Epistola concredita est B. Adalberto, postea martyre episcopo Pragensi, qui apud Nilum fieri monachum postulaverat (2).

Vix innuitur epistola eiusdem venerandi patris, quae maximi erat momenti, ad Philagathum concivem, quando sedit pontifex romanus contra Gregorium V. In eaque (3) gravissimis verbis eum dehortabatur, ut ab ausu temerario recederet, secumque ad solitariam vitam confugeret.

(1) Narratio (ed. Caryophili pag. 120) de tribus monachis ab incursione saracenica ad Emiram Panormi adductis dicit de epistola, quam b. Pater scripsit ministro illius principis; ad quem, ut perlecta fuit, is statim concessit captivorum redemptionem. Hi remissi sunt cum oblata pecunia et litteris ipsius Emirae in monachorum tutelam ad Nilum. Princeps enim ob venerati viri devotionem retinuit tantummodo oblatum sibi sancti Abbatis iumentum.

(2) Notitiam epistolae ad abbatem Leonem in Aventino habemus in vita b. Adalberti ep. et martyris (*Acta Sanctorum Ord. S. Ben.* tom. VII), cuius exemplari usus est auctor vitae referens eiusdem epistolae argumentum. In ea expostulabat, ut Leo secum monachum haberet Adalbertum, sin minus remitteret alteri amico suo abbati monasterii S. Sabae. In biographia graeca sancti viri haec non legimus. Nos autem italicae versionis biographiae b. Nili citatae notitiam apposuimus ad calcem pagellae 116.

(3) Certe quidem maxime esset momenti habere epistolam, qua beatus Nilus dehortabatur Philagathum archiepiscopum Placentinum et concivem suum, ut ab occupata sede romana, quasi Ioannes XV, resiliret, secumque ad vitam monasticam confugeret. In biographia ex codice (editio Caryophili 1624, p. 151) haec innuuntur de litteris ad illum datis... οὕτω πεποίηκεν καὶ εἰς τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Φιλάγαθον τὸν ἀρχιεπίσκοπον. Ἡνίκα γὰρ ὁ ῥήθεις ἐπέβη τῷ Ρώμης ἀπλήστως θρόνῳ, μὴ ἀρκεσθεῖς τῇ τοῦ κόσμου μεγαλειότητι, ἣ θεὸς παραδόξως ὑπερύψωσεν ἐν ὅμῳ γὰρ τοῖς βασιλείοις δεδοξαστο· ὁ μὲν οἷα γινώσκων τὸ μέλλον, ἐπέστελλεν αὐτῷ δυσωπῶν παραχωρῆσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ δόξῃ, ἅτε ταύτης εἰς κόρον χρησαμένῳ, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ πρὸς τὴν μοναχικὴν κατὰστασιν ἀνακάμψαι. Ἐκεῖνος δὲ οὐ διέλιπε συντασσόμενος... Haec satis aperte demonstrant, quae fuerit adhortatio in epistola Nili et responsio Philagathi, unde biographus argumentum sumpserat, antequam narrationem tristissimam finis prosequeretur. Caryophilus hoc pacto latine praedicta graeca reddit: *Quod idem fecit (per litteras) pro Philagatho archiepiscopo cive suo. Quando enim ille insatiabili aviditate Romanam Sedem invasit, non contentus humano fastigio, ad quod illum Deus praeter opinionem evexerat; nam apud utrumque imperium magnos honores adeptus erat; sanctus Pater, quippe qui praevidebat quod futurum erat, scribebat illi rogans, ut humanam non affectaret gloriam, quod ea iam exatiatus esset, sed ad quietem status monastici remearet. Ille vero dum se ad hoc parare dicit...*

In eadem biographia graeca innuuntur epistolae ad beatam Theodoram (1) et ad iudices civitatis Bisiniani (2).

At in universum ait biographus: *Si quis colligeret huiusmodi ab eo scriptas epistolas, librum posset conficere valde utilem et magno usui futurum.*

Ista vel paucula adhuc supersunt ad confirmandam laudem scriptoris nobilis aevo suo; quibus si alia quoque adiungantur carmina sacra, laudandus magis magisque apparet in utraque prorsa vorsaue scribendi ratione.

Ex his vix aliqua lucem quandam in typis viderant, et quasi inedita quaedam existimantur, aliquot vero nunc prorsus prima gaudent luce.

Solemnis memoria est in historiis (3) celebris coenobii Cassinensis de visitatione duplici b. Nili ad sepulcrum magni Patris Benedicti; utraque acta est magno cum gaudio utriusque agminis monastici, tum Cassinensis tum Niliensis. In priori ascensu magni montis Aligernus sanctissimus abbas dedit Calabris monachis exultantibus monasteriolum Vallislucis incolendum (4). Alter ascensus accidit, quando Nilus instantibus Cassinensibus ad corpus S. Benedicti venit, ut in eius honorem liturgicum festum graeco more perageret. Tunc ait biographus (*ib. p. 126*): Καὶ τυπώσας ἀπὸ καρπῶν χειλέων αὐτοῦ ὕμνωδιάν πρὸς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Βενέδικτον, περιέχουσαν πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ τεράστια γεγραμμένα· παραλαβὼν τε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα ὄντας, ἀνῆλθεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ Κασσίνῳ, καὶ τὴν ἀγρυπνίαν ἐτέλεσε

(1) In edita a Caryophilo vita b. Nili pag. 53 legimus illum misisse litteras per b. Stephanum: ἀποστέλλει αὐτὸν μετὰ γραμμάτων πρὸς τὴν ὄντως Θεοδώραν... *mittit additis litteris ad vere Theodoram, hoc est divinis auctam muneribus de nomine...*

(2) In eadem vita pag. 64 legimus dedisse epistolas iudicibus civitatis Bisiniani per b. Georgium discipulum... δίδωσιν ἐπιστολὴν καὶ ἀποστέλλει εἰς τὸ Βισινιάνον. Δεξάμενοι δὲ οἱ κριταὶ καὶ ἀναγνόντες τὰ γεγραμμένα... *epistolam dat et Bisinianum mittit. Iudices autem acceptis lectisque, quae scripta erant etc.* Huius epistolae in praedicto loco relatum est amplum compendium.

(3) TOSTI. *Storia di Montecassino*, tom. I, p. 150; - vedi ROCCHI. *Il ritmo italiano di Montecassino*, 1875.

(4) Cf. Vita S. Nili, in editione cit., p. 125. - LANNI. *Memorie di S. Elia sul Rapido* 1873.

παναρμονίως· εἶχε γὰρ ἀδελφοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνετοὺς καὶ ἱκανοὺς ἐν τε ἀναγνώσει καὶ ψαλμωδίᾳ, οὓς αὐτὸς κατ' ἀμρότερα ἐξεπαίδευσε.. *Et compositis hymnis de fructu labiorum suorum in sanctum Patrem nostrum Benedictum, quibus cuncta vitae eius admiranda opera comprehenderat, et convocatis universis fratribus, erant autem supra sexaginta, in monasterium Cassini ascendit, et pernoctavit egregie modulando. Habebat enim apud se fratres acris ingenii apte legentes et canentes, quos ad opus utrumque ipsemet rite instruxerat.*

Hymnodia haec non modo in codicibus servata est, verum etiam, quae in officiis sacris tunc canenda scripsit Nilus, hucusque praescripta sunt recitanda in monasterio Cryptensi iuxta Typicum ad diem XXI mensis Martii. Quare eadem, quae inter alia asseclae Nili numquam reticuerunt (1), nunc typis damus.

In primis igitur haec folia habent ex praedictis canticis in S. Benedictum quaedam excerpta in laudem beatæ Mariae, nec non canticum τριαδικὸν seu in honorem Trinitatis divinae. Haec cum aliis quae pone sequuntur in sanctum cassinensem olim in unum perite collegerat (2) Philippus VITALI saec. XVIII et partim anno 1728 typis commissa sunt a Iacobo SCIÓMMARI (3), partim vero edita, quando evectus est ad honorem patrum cardinalium Marianus Falcinelli, insigne decus ordinis monastici, ab eiusdem olim discipulo (4). Verum, ut adnotabamus, omnia quasi minus vulgata videntur, quae ideo novis curis et versionibus simul cum aliis donanda fuere in sua methodo rhythmica. Habes hic itaque

(1) Monachi Cryptenses cum hegumeno Iosepho anno 1881 rursus haec concinere voluerunt ad sepulchrum S. Benedicti; et quasi munus fraternum eadem exscripserunt in pereleganti codice membranaceo, quem in basilica cassinensi obtulerunt. Scriptio fuit monachi Maximi Passamonti. Confer narrationem in prolegomenis ad *Historiam S. P. N. Benedicti* graece et latine editam a IOSEPHO COZZA-LUZI, pag. xxx.

(2) In cit. opere *Codd. Crypt.*, pag. 377.

(3) Addita sunt ad calcem vitae S. Bartholomaei IV ab. Cryptensis.

(4) G. COZZA. *Inni di S. Nilo ab. a S. Benedetto*, Roma 1873.

prius haec postrema, deinde simul *canonem* et *contacion* cum oecis typis impressa iam ab anno 1728.

Sequitur aliud *contacion cum oecis* in honorem eponymi sui Nili senioris, hic vario cognomine donati, *C. Politanus* dicitur, quod in ea urbe praefectus fuerat et *Synaita*, quod in monte Syna monachatum gesserat. At vero Ancyrae ortus esse videtur, quod unus perinde testatur Nilus noster in altera strophe *Contacii*, Νέος σφριγῶν ὑπάρχων παμμάκαρ ἐν ἀγκύρᾳ τῇ πόλει: *Iunior iuvenescens cum, o beatissime, Ancyrae in oppido esses*. Sane unum Nilum id retulisse dixi, dum monumenta vel prolixiora, quae eius operibus praetexuntur (Cfr. Patr. Migne, S. NILUS HYPERECHIUS, t. LXXIX), imo etiam *Canon* eius encomiasticus patriam minime commemorant. In *Oecis*, ut vides, nomen ΝΕΙΑΟΥ nostri praesefert acrostichis. Iam ab exordio saeculi XVIII, quae supererant Nili scripta, collegerat, ut diximus, Philippus Vitali, ut videre est in manuscripto cryptensi Δ. γ. XXI in fine miscellaneae collectionis (1).

Acrostichis similis prodit esse genuinum foetum Nili novum poematum eiusdem auctoris in honorem b. apostoli Pauli in codice Vaticano (2); nam hocce nomen in prima parte carminum legitur. Quo in loco animadversione parallelica uti debemus; siquidem eadem ratione ΝΕΙΑΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ipse sese appellat in *mnemosyno* interneccionis exercitus ad Remmata Sicula, sicut vides in eo a nobis relato *mnemosyno*, quod partim consuetis et partim arcanis litteris Nilus descripsit, ut vides superius pagg. 199, 222.

En habes ad coronidem carmen in b. Paulum apostolum eo deductum iambico metro, quo et in superioribus *mnemosynis* vidimus Nilum lusisse.

Interea manus de tabula. Quae colligere potuimus, scripta magni Patris habeant eruditi, quibus iure meritoque et sperare et augurari liceat alia quoque multa hisce carminibus addenda.

(1) Confr. *Cod. Crypt.* pag. 377. *De coenobio* CF. p. 260.

(2) Cf. codicem graecum vaticanum num. 1971, fol. 208.

EIS TIMIHN
THE ΘΕΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ

Μὴ ἐποδύρου...

ΤΡΙΑΔΙΚΟΝ.

Δόξα Πατρὶ προανάρχῳ
καὶ Υἱῷ συνανάρχῳ
καὶ δόξα Πνεύματι
τῷ θεῷ καὶ θεῷ,
τριλαμπεῖ γὰρ
μονὰς ἐν μονάδι
τριὰς, ὡς Γρηγόριος
ἔφη ὁ μέγας καὶ πολὺς,
οὗ ταῖς θείαις πρεσβείαις
σῶσον ἡμεῖς ὁ θεός.

ΤΡΟΠΑΡΙΑ ΘΕΟΤΟΚΙΑ

ΦΕΡΟΝΤΑ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ

ΝΕΙΛΟΥ ΩΔΗ

ηχος πλαγιος δευτερος

ΠΡΟΣΟΜΙΟΝ.

Κύματι θαλάσσης.

Νύξ με ἀγνωσίας,
Παρθένε, καλύπτει·
παθῶν ἀχλὺς δέ με
περικυκλοῖ ζοφερά·
λάμπρον μοι φῶς μετανοίας,
ἢ τὸ φῶς κόσμου τέξασα,
καὶ τὸν νοῦν μου φώτισον,
εὐλογημένη δέσποινα,

IN HONOREM
TRINITATIS DIVINAE

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Ne doleas...

TRIADICON.

Gloria Patri absque principio – Et
Filio coaeterno - Et gloria Spiritui Di-
vino: in Deo enim prae-fulget triplex
lumen Unitatis et in unitate Trini-
tatis, ut Gregorius ait magnus ille et
facundus Theologus: cuius divinis sup-
plicationibus salvos nos fac, Deus.

VERSUS IN DEIPARAM

HABENTES ACROSTICHIDA

NILI ODE

tonus inflexus secundus

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Fluctui maris...

O virgo, o regina benedicta, quae pe-
peristi mundi lucem, ecce nunc operit
me ignorantiae nox, et tenebrae vitio-
rum me circumdant: aperi oculos meos
ad lucem poenitentiae mentemque meam
illumina.

ΠΡΟΣΟΜΙΟΝ.

Σὺ τὸν ἐπὶ ὑδάτων...

Ἐξέλιπεν ἐν ὁδύναϊς
 ὁ βίος μου,
 καὶ συμφοραῖς, Παρθένε·
 χεῖρα λοιπόν μοι δίδου
 ἀπεγνωσμένῳ ὑπάρχοντι,
 Μαρία κυριόνυμε,
 καὶ ἀνακράζοντα.
 σῶσον οἴκτειρόν με, δέσποινα.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ.

Τὴν ἐν σταυρῷ σου...

Ἰλάσθητί μοι, Σῶτερ· κένωσιν
 ἐνδοιξάμενος γὰρ
 ἐξ ἀλοχεύτου κόρης,
 καὶ λῦσόν μου τὸν σύνδεσμον
 τῶν ἀμαρτιῶν,
 ἵνα δοῶσαν προσάξω
 τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ.

Θεοφανείας σου...

Λοχεύειν ἅμα καὶ ἀγνήν
 διατηρεῖν
 τὴν νηδὺν οὐ δέδεικται
 τῶν γυναικῶν ἢ σὺ,
 θεοχαρίτωτε·
 ἀλλ' ἀγνεύειν δίδου μοι
 ἄχραντε,
 καὶ ἐν σώματι καὶ ψυχῇ,
 ἵνα δοῶσάν σε
 νοὶ ἡγνισμένῳ·
 ἀγνή γὰρ σὺ οὔσα, σεμνή,
 ἀγνεύειν θέλεις ἡμᾶς.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Te, qui super aquas...

Defecit in doloribus et aerumnis vita
 mea, o virgo Maria, quae a Domino
 nomen habes; porrige interea dexte-
 ram mihi desperato et clamanti: Salva
 me et miserere mei, o domina.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Quae ad crucem tuam...

Propitius esto mihi, o Salvator: tu
 enim pro me e virgine puella natus exi-
 nanitionem ostendisti; et solve meorum
 vinculum peccatorum, ut benignitati
 tuae gloriam referam.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Divinae apparitionis tuae...

Nulla e mulieribus visa est parere
 purumque uterum servare praeter te,
 o intemerata gratiarum plena; concede
 itaque mihi pura servare et corpus
 et animam, ut te mente purificata glo-
 rificem; nam cum tu sis pura, o vene-
 randa, vis nosmet servari puros.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ

Συνεσχέσθη...

Ὅλος κεῖμαι βεβορβορωμένος,
 ὅλος τετραυμάτισμαι νῦν
 πάθεσι ψυχοφθόροις,
 παναγία Θεοτόκε κόρη,
 ἀμαρτανόντων
 πάντων τὸ προσφύγιον·
 πλύνον με, πάναγνε,
 κρουνοῖς δακρύων,
 καὶ ἀποκάθαρσον σῶματι καὶ ψυχῇ
 ὅπως καθαρώς
 αἰεὶ δοξάζω σε

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ.

Ἀφραστον θαῦμα...

Ὑπὸ τῆς ἄγαν
 ἀναισθησίας κρατούμενος
 οὐ γινώσκω τὰ κατ' ἐμαυτοῦ·
 βαρὺς γὰρ ἐμοὶ
 λίθος ἐπικάθηται;
 ἀλλὰ μοὶ χεῖρα
 ἐπίδος, θεοτόκε,
 καὶ ἐκ τάφου παθῶν
 ἀνάστησόν με.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ.

Ἐκστησὶ οὐρανὸν...

ὦ τίς θρηνήσῃ τὴν ἐμὴν,
 ἀγνή, ἀπώλειαν,
 ἐξ ὧν ἡμαρτον ἐκὼν·
 καὶ ἔτι ἀμαρτῶν οὐ παύομαι
 ὁ ἀσυνείδητος
 κακίστη συνηθεῖα δουλεύων,
 ἡ τοῦ θεοῦ μου μήτηρ,

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Constrictus est...

Totus coeno obductus iaceo, totusque
 vulneratus sum vitiis, quae animam cor-
 rumpunt, o sanctissima virgo Deipara,
 quae es peccatoribus omnibus refugium,
 fac ut abluar lacrymarum rivis, o san-
 ctissima. Tu fac me purum anima et
 corpore, ut valeam in perpetuum te
 pure glorificare.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Portentum ineffabile ..

Multo mentis stupore cum sim de-
 prehensus, ignoro quae circa me fiant;
 gravis enim mihi lapis superinsidet; sed
 manum mihi trade, o Deipara, atque e
 passionum sepulcro ad vitam excita me.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Obstupesce, o coelum...

Quisnam, o casta, deplorabit meam
 iacturam, ex quo ultro peccavi, atque
 adhuc peccare non desino, conscientia
 amissa pessimae consuetudini inser-
 viens? Ah! tu, mater Dei mei, prae-
 veniens suscipe, salvum me fac, ut glo-
 rificem te ego servus tuus inutilis.

προκατάλαβε, σῶσον,
 ἵνα σὲ δοξάζω
 ὁ σὸς ἀχρεῖτος δοῦλος.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ.

Μὴ ἐποδύρου...

Ἡ τῶν βροτῶν σωτηρία
 ὁ λιμὴν τῶν ἐν ζάλῃ
 ἡ κρηταιὰ χριστιανῶν
 ἀντίληψις αἰὲ βοηθός μοι γενοῦ
 ἐν ὥρᾳ κρίσεως
 κατακρίσεως ἔργα
 ὡς ἔχοντι πολλά,
 ἐπὶ σοὶ τὴν ἐλπίδα
 καὶ γὰρ ἀνέθηκα.

ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ Π. Η ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΣΙΝΟΥ

ΚΑΝΩΝ

ΦΕΡΩΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ Α - Β - Γ - Δ...

ΗΧΟΣ ΠΛΑΓΙΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΩΔΗ Α'.

Εἰρμος.

Κύματι θαλάσσης...

Ἀνοιζόν μου στόμα
 καὶ τράνωσον γλώτταν
 καὶ νοῦν μου φώτισον
 Τριάς ἁγία σεπτὴ,
 ταῖς καθαραῖς ἱεσείαις
 Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου σου
 τοῦ καλῶς βιώσαντος
 καὶ σοὶ εὐαρεστήσαντος.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Ne superdoleas...

O mortalium salus, o portus iis, qui
 in procella iactantur, fortis christiano-
 rum susceprix, mihi sis usque adiutrix
 in hora iudicii: quippe qui condemnatio-
 nis opera multa perpetravi, in te omnem
 spem siquidem collocavi.

IN HONOREM

BEATI P. N. BENEDICTI

ABATIS MONTIS CASSINI.

HYMNUS

FERENS ACROSTICHIDA

EX ALPHABETHO Α - Β - Γ - Δ

TONUS OBLIQUUS SECUNDUS.

ODE I.

*Hirmus.**Fluctui maris...*

O sancta, o veneranda Trinitas, per
 intercessionem sancti tui Benedicti, qui
 optima duxit vitam tibi que bene pla-
 cuit, aperi os meum, et linguam fac
 disertam mentemque illuminatam.

Βίον ἡγνισμένον
 ἐκ βρέφους ποθήσας
 σκυτὸν ἀνάθημα
 Χριστῷ προσήγαγες·
 ὅθεν θαυμάτων τὴν χάριν
 ἐκομίσω, ἀξιόγαστε
 Βενέδικτε καύχημα
 Λατίνων καὶ ἐγκαλλώπισμα.

Γήθεται Νουρσία,
 καυχᾶται ἡ Ῥώμη,
 Κασίνου ὄρος δὲ
 ὑπερκαυχᾶται, σοφὲ,
 τὸ παναοίδιμον σῶμα
 τυμβευθὲν ἔχον, αοίδιμε,
 καθ' ἐκάστην ψάλλον σοι·
 ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΩΔΗ Γ'.

Εἰρμος.

Σὲ τὸν ἐπὶ ὑδάτων...

Δεῖξας τὴν θείαν χάριν σὺ
 ἐτέλεσας
 μαγίδα κεκλασμένην·
 καὶ ἐν σπηλαίῳ κατῴκησας
 εἰς ἕξ μῆνας καὶ τριάκοντα
 ὑποταττόμενος
 Ῥωμανῷ Χριστοῦ θεράποντι.
 Ἐξέστησαν οἱ φιάλη
 ποτίσαι σε
 ἰὸν θανατηφόρον,
 παμμάκαρ, βουληθέντες,
 ἀρῥαγεῖσαν ἰδόντες εὐθὺς
 σταυροῦ τύπῳ ὅσιε,
 οὗς καὶ ἀνέστρεψας,
 Βενέδικτε Λατίνων λαμπτήρ.

Per vitam purificatam teipsum oblationem adduxisti Christo, quem a puero praediligebas; unde et prodigiorum gratiam retulisti, o Benedicte dignissime, latinorum decus et ornamentum.

Laetatur Nursia, gestit Roma, mons autem Casini superexultat, o sapiens et illustris, quod venerandissimum corpus tuum sepultum possideat, quotidie tibi psallens: Gloriose enim glorificatus est.

ODE III.

*Hirmus.**Te, qui super aquas...*

Quae in te erat, divinam gratiam ostendens, magida perfractam effecisti sanam; et prima aetate per menses sex ac triginta in spelunca commoratus es, subiectus Romano servo Christi.

Stupore sunt perculsi, qui ausi erant lethiferum in phiala propinare tibi venenum, quando illam viderunt disruptam per signum crucis, o beatissime; quosque dereliquisti, o sancte Benedicte Latinorum iubar.

Ζήλος τῆς θεοσεβείας
 ἀνέφλεξε
 τὴν καθαρὰν ψυχὴν σου,
 θεόφρον Βενέδικτε,
 καὶ καταλείψας τοὺς ἄφρονας
 ἐν σαυτῷ γενόμενος
 καλῶς ἐπέστρεψας
 ἐν ἄντρῳ, ὃ κατώκεις τὸ πρῖν.

ΩΔΗ Δ'.

Εἶρμος.

Τὴν ἐν σταυρῷ σου...

Ἡλίου δίκην κατελάμπρυνας
 τὰς ζορώδεις ψυχὰς,
 παμμάκαρ Βενέδικτε·
 δώδεκα γὰρ συνέστησας
 αἶνεσιν Χριστοῦ
 μονὰς αἰὲ προσάγειν
 τῷ παντὸς βασιλεῖ.

Θεῖα σοι, μάκαρ, καθυπέταξε
 Πλακιδᾶν τὸν κλεινὸν
 παῖδα τὸν τοῦ Τερτύλλου
 Εὐθύτιον τὸν ἑνδοξόν,
 καὶ τὸν ἱερὸν
 εὐδοκίαν τὸν Ρώμης
 Μαῦρον, θεσπέσιε.

Ισχυρὶ μὴ φέρων τὴν ὀλίσθησιν
 τῇ τοῦ ῥείθρου φορᾷ
 ἐφέρετο ὁ μείραξ.
 τὸν Πέτρον δὲ μιμούμενος
 Μαῦρος σαῖς εὐχαῖς
 ἐφ' ὑδάτων πεζεύσας
 τοῦτον διέσωζε.

Zelus pietatis in Deum inflammavit
 puram animam tuam, o sapiens Bene-
 dicte, et derelinquens mente infirmos,
 in temetipso recollectus prudenter spe-
 cum repetisti, quem iampridem inha-
 bitaveras.

ODE IV.

*Hirmus.**Quae in cruce tua...*

Veluti sol illustrasti, o beatissime Be-
 nedicte, tenebrosas animas; siquidem
 constituisti duodecim asceteria, quae
 laudes Christo omnium regi semper
 dicerent.

Divinum beneplacitum tibi subditos
 dedit illustrem filium Tertulli Placidum,
 gloriosum Euthytium, et sacrum Romae
 Maurum, o vir beate et divine.

Adolescentulus haud valens vires
 suas opponere in lapsu aquae, iam im-
 petu ferebatur; tunc Maurus, quasi alter
 Petrus, pedibus ambulans super aquas
 precibus tuis illum sospitem deduxit.

ΩΔΗ Ε'.

Εἶρμος.

Θεοφανείας σου...

Καταβαλὼν τὸν πονηρὸν

Μωσαϊκῇ

βακτηρίᾳ τὸν παῖδα,

ἀκηδίας τοῦτον

ἤλευθέρωσας,

καὶ ὑδάτων τὰ ῥεῖθρα

ἐποίησας

ἀναβλύσαι τοῖς ἀδελφοῖς,

καὶ εὐφρανθήσονται

τοὺς μετεσχηκότας

αἶνον εὐχαριστήριον

προσάξει θεῷ.

Λέγειν οὐχ οἶός τε εἰμὶ

τῶν σῶν, σοφὲ,

θαυμασιῶν τὸ πλῆθος·

Ἐλισσαίου γὰρ σοὶ

τὸ τεράστιον

ἐν τῷ Γότθῳ τὸ πλῆρες

πεποίηκας·

καὶ Φλορέντιον τὸν δεινὸν

πτωθέντα ἔκλαυσας,

παιδεύσας τὸν τοῦτον

μηνύσαντα μαθητὴν πτώσει

μὴ χαίρειν ἐχθρῶν.

Μηκέτι θέλων δυσπετεῖν,

ἀναχωρεῖς

πειρασμῶν κινδύνους μὲν

ὥς νομίζων φεύγειν

οἶσι, ἀλλὰ

καὶ πάλιν ἄλλους πολλοὺς

ἐφεύρηκας

ODE V.

*Hirmus.**Divinae manifestationis tuae...*

Quasi mosaica percutiens virga tua
malum adolescentem ab acedia libera-
sti; et fratribus tuis fluenta aquarum
ut scaterent, effecisti; atque hoc pacto
laetarentur haurientes, ac Deo gratia-
rum actiones offerrent.

Haud valeo, o sapiens, multitudi-
nem prodigiorum tuorum enarrare: tu
Elissaei prodigium perfecisti in Gotho,
atque Florentium infestum plorasti ex-
tinctum; atque istud nunciantem disci-
pulum corripuisti, edocens minime lae-
tandum esse in hostium interitu.

Nolens amplius sustinere molestias,
te abscondis in eremo, quasi reputans
pericula effugere tentationum; sed alia
rursus occurrunt multa; siquidem in
cacumine Cassini dolosus Apollo popu-
lum decipiebat, sed hunc tu prosternens
ostendisti vanum.

ἐν Κασσίνῳ γὰρ ὁ δεινὸς
 Ἀπολλῶν ἄνωθεν
 λαὸν ἐξηπάτα·
 καὶ τοῦτον καταβαλὼν
 φρουρὸν ἀπέδειξας.

ΩΔΗ ε'.

Εἰρμος.

Συνεσχέθη...

Νέος ἄλλος Νεοκαισαρείας
 πατὴρ Γρηγόριος ἡμῖν
 ἀναφανεῖς ἐν λόγῳ,
 λίθον μέγαν ἐκκυλίσας, θαῦμα
 τοῖς μαθηταῖς σου
 ἐναποδεικνύμενος·
 καὶ τότε' ἀκήχας
 τοῦ διαβόλου
 ἀναφωνοῦντος· τί ἐμοί τε καὶ σοί;
 παῦσαι τοῦ λοιποῦ
 καταδιώκων με.

Ξένα, ὄντως ξένα καὶ μεγάλα,
 πάτερ, τὰ σημεῖα σου·
 καὶ γὰρ πυρώδη φλόγα
 φαινομένην ἐν τῷ μαγειρείῳ
 ἐωρουμένην
 προσευχῇ ἠφάντωσας·
 κρημνισθέντα πάλιν
 νεανίαν καὶ
 θνήσκειν δὴ μέλλοντα ἡγείρας,
 ἡγείῃ πέμψας ὑπουργεῖν
 κατὰ τὸ πρότερον.

Οἱ τὸν νόμον τὸν δεδωρημένον
 σου μὴ συντηρήσαντες
 προφητικῇ ὁράσει
 διελέγχονται τὸ ποτήριον

ODE VI.

*Hirmus.**Constrictus est...*

Novus, Novaecaesaraeae veluti Gre-
 gorius, nobis apparens, o beate, per
 verbum tuum lapidem magnum devol-
 vis; hac ratione commonstrans disci-
 pulis tuis prodigium; tunc et diabolum
 audisti clamantem: - Quid mihi et tibi?
 Desiste me posthac persequi. -

Admiranda, vere admiranda, o pater,
 sunt prodigia tua; ardens incendium in
 coquina apparenter excitatum per ora-
 tionem tuam evanescere fecisti; atque
 iterum puerum ruina contritum et iam-
 iam moriturum ad vitam suscitasti in-
 tegre sanum, et ad suum pristinum re-
 mittens laborem.

Qui regulam a te traditam non ser-
 vabant per prophetica redarguuntur
 visionem, unde norunt quot pocula male
 sumpserint. Atque ipsum regem Totilam,

ποσὸν μαθόντες
 ὃ κακῶς πεπόκασι·
 καὶ αὐτὸν Τότῃλα
 τὸν βασιλέα
 πειράζειν μέλλοντα ἤλεγξας,
 προφανῶς πᾶσι προειπὼν
 ἐν οἷς ἐμπέσῃ κακοῖς.

ΩΔΗ Ζ'.

Εἰρμος

"Αφραστον θαῦμα...

Πολλή σου, πάτερ,
 τῶν τεραστίων ἡ δύναμις
 ὑπερβαίνει λόγον γὰρ τὰ σὰ
 λαλεῖν ἢ νοεῖν
 θεῖα προτερήματα·
 πνεῦμα τὸ θεῖον
 οἰκῆσαν τῇ ψυχῇ σου
 χαρισμάτων πολλῶν
 ἐνέπλησέ σε.

Ρώμης ὁ μέγας
 Γρηγόριος ὁ διάλογος,
 πρὸς τρεῖς δέκα θαυμάτων καὶ ἑξ
 συγγράφας σαφῶς
 ἔδειξε τῷ κόσμῳ σε
 ἥλιον ἄλλον
 φωτίζοντα τὴν κτίσιν,
 Βενέδικτε σοφε,
 Λατίνων κλέος.

Σὺ, πάτερ, θεῖον
 νόμον ἡμῖν καταλέλοιπας
 ὁδηγίαν πᾶσαν μοναχῶν,
 καὶ κλήσιν αὐτῷ
 ῥέγουσαν ἐπέθηκας,
 ἐν ᾧ στιχοῦντες

qui te exploraturus erat, aperte coar-
 guisti, ea mala, quae illi in posterum
 mala eventura erant, praeununtians.

ODE VII.

*Hirmus.**Ineffabile miraculum...*

Multa tua, Pater, mirabilium virtus;
 excedit enim omnem vim rationis sive
 narratio sive intellectio tuorum divi-
 norum privilegiorum. Divinus Spiritus,
 animam tuam inhabitans, charismatibus
 multis te replevit.

Magnus Gregorius romanus, dialo-
 gorum scriptor, ter decem et sex mi-
 raculis sapienter conscriptis, te mundo
 ostendit solem alium, qui res creatas
 illustras, Benedicte o sapiens, Latinorum
 decus.

Tu, Pater, divinam legem nobis re-
 liquisti, quae dat vitae omnem institu-
 tionem monachis, atque illi nomen re-
 gulae applicuisti: in qua omnes bene
 constituti Salvatori clamamus: Redem-
 ptor noster Deus es benedictus.

βοῶμεν τῷ σωτῆρι·
 λυτρωτὰ ὁ θεὸς
 εὐλογητὸς εἶ.

ΩΔΗ II'.

Εἰρμος

Ἦ Εκστηθι...

Τίς οὐ δοξάσει σε, σοφὲ;
 τίς οὐχ ὑμνήσει σε;
 τὸν δοξάσαντα θεὸν,
 καὶ ὁξάν εὐρόντα οὐράνιον·
 καὶ δοξαζόμενον
 ὑπὸ τε ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων
 ὑμνοῦντων καὶ βοῶντων·
 ἱερεῖς εὐλογεῖτε,
 καὶ ὑπερυψοῦτε
 αὐτὸν, εἰς τοὺς αἰῶνας.
 Ὑψεῖ ἀνῆλθες ἀρετῶν,
 θεομακάριστε,
 ὥς τις ἄλλος Μωυσῆς
 καὶ νόμον ἐκ θεοῦ διέγραψας,
 οὐχὶ δεκάλογον,
 ἀλλὰ ἐβδομήκοντα καὶ δύο
 τοῖς τίτλοις ἡρμολογούμενον·
 ὃν ἐκ πόθου κρατοῦντες
 οἱ ἐν τῷ Κασίνῳ
 ὑμνοῦσί σε πατέρες.
 Φέγγει τῶν θείων σου εὐχῶν
 τὸ σκότος δῖωξον
 τῆς ἀθλίας μου ψυχῆς·
 καὶ λάμψον ἐν τῇ διανοίᾳ μου
 ὥς τὸ τρισήλιον,
 ὦ πάτερ Βενέδικτε, καὶ πᾶσι
 τοῖς ἐν θείῳ οἴκῳ σου
 σεπτῶς ὑμνοῦσι

ODE VIII.

*Hirmus.**Obstupesce...*

Quis te non glorificaverit, o sapiens?
 quis non laudaverit te? qui Deum glorifi-
 casti et gloriam coelestem adeptus es;
 atque glorificaris ab angelis et homi-
 nibus laudantibus et clamantibus: Be-
 nedicite sacerdotes et superexaltate eum
 in saecula.

Ad celsitatem virtutum adscendisti,
 o divine beatissime; tanquam quispiam
 alius Moyses, tu quoque et legem ex
 Deo exscripsisti, non decalogo quidem,
 sed duobus et septuaginta titulis dispo-
 sitam, quam ex animo retinentes, qui
 in Casino degunt, te hymnis patres pro-
 sequuntur.

Splendore divinarum tuarum precum
 tenebras persequere miserae animae
 meae: et affulgere facias lumen tripli-
 cis solis in cogitatione mea, o pater Be-
 nedicte, eorumque omnium, qui in divi-
 nis aedibus tuis devote celebrant et
 glorificant Christum in saecula.

καὶ δοξολογοῦσι
Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΩΔΗ Θ'.

Εἰρμος

Μὴ ἐποδύρου...

Χοροῖς συνήφθης ἀγγέλων
μετὰ θάνατον, μάκαρ,
τὴν ἐπὶ τῆς γῆς
ἀγγελικὴν ἀνύσας βιωτὴν,
καὶ ψυχὴν Γερμανοῦ
καὶ τῆς συναίμονος
κατιδεῖν ἡξιώθης,
εἰσέτι περιῶν
καὶ πρεσβεύεις σωθῆναι
τοὺς σὲ δοξάζοντας.

Ψυχὴν καὶ σῶμα κυρίῳ
ὥς δεκτὸν ἱερεῖον
ὀλοκαυτώσας,
καὶ φωτίσας σου τὸν νοῦν,
τῇ τριάδι λαμπρῶς
καὶ νῦν παρίστασαι
ἱκετεύειν διόλου
σωθῆναι τοὺς τὴν σὴν,
Βενέδικτε, ὑμνοῦντας
μνήμην μακάριε.

Ὡσπερ ἀστὴρ ἕωςφόρος
ἐν τῇ δύσει ἀστράψας,
τάς δὲ τῶν πιστῶν
θαυματουργὲ ἐφώτισας ψυχὰς
προορῶν καὶ τραυῶν
τὰ ἐπερχόμενα·
καὶ λιπὸν τὴν τοῦ τέλους
ἐδήλωσας, σοφὲ,
πεφθακυῖαν τὴν ὥραν,
καὶ νῦν οἰκεῖς οὐρανοῦς.

ODE IX.

*Hymus.**Ne defleas...*

Choris angelorum cooptatus es post
obitum, o beate, cum super terram an-
gelicam vitam exegeris et animam Ger-
mani et sororis videre dignatus fueris,
dum esses adhuc mortalis, et nunc sup-
plica ut salvi fiant, qui te glorificant.

Animam et corpus Domino quasi
hostiam acceptam cum te ipsum totum
obtuleris, ac mentem tuam illumina-
veris in splendore Trinitatis, nunc illi
praesens adstans iugiter deprecare ut
salvi fiant, qui tuam, beate Benedicte,
celebrant memoriam,

Veluti matutina stella orientalis re-
fulgens in occasu, fidelium quidem ani-
mas illuminasti, o mirabilium patrator,
praevидendo atque illustrando ea quae
erant ventura, ac praeterea advenien-
tem horam ostendisti obitus tui, o sa-
piens, qui coelum nunc habitas.

ΚΟΝΔΑΚΙΟΝ.

ΗΧΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ.

Τὸ ἄνω ζητῶν ..

Ἐκ βρέφους θεῷ,
παμμακάαρ, προσκολλώμενος,
δοχεῖον τερπνὸν
τοῦ πνεύματος γεγένησαι·
δι' αὐτοῦ ὡς ἥλιος
τῇ τοῦ βίου λάμπων φαιδρότητι
καὶ θαυμάτων πέμπων αὐγὰς
πρεσβέων ἀπαύστως
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ΟΙΚΟΙ.

ὦν ἡ ἀκροστιχίς·

ΩΔΗ.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΙ.

Τράνωσόν μου...

ὦ βασιλεῦ θεὲ παντοκράτορ,
χορηγέ τῆς σοφίας,
ἀγαθῶν ὁ δοτὴρ,
παράκλητε παντοδύναμε,
φώτισον δέομαι τὴν ψυχὴν μου,
καὶ τὴν γλῶττάν μου τράνωσον,
καὶ τὸ στόμα πλάτυνον δὲ
καὶ πληρώσας αὐτὸ,
ὡς Δαβὶδ ἐκβοᾷ,
αἰνέσεως καὶ σοφίας
Βενέδικτον ἀξίωσον σήμερον
τὸν σὸν ὑμνῆσαι θεράποντα·
σὺν ἀγγέλοις αἰεὶ γὰρ δοξάζει σε

CONDACION.

TONI SECUNDI

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Superna quaerens ..

Ab infantia adhaerens Deo, o beatis-
sime, factus es iucundum receptacu-
lum Spiritus; per quem refulgens velut
sol in splendoribus vitae anteactae et
radios emittens prodigiorum, deprecaris
incessanter pro nobis omnibus.

OECI

quorum acrostichis:

ODE.

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Illustra me...

O rex Deus omnipotens, sapientiae
largitor, bonorum donator, Paraclite
omnia valens, deprecor: illumina ani-
mam meam, meamque linguam fac di-
sertam, os dilata, illud imo replens, ut
clamat David, laudibus et sapientia.
Dignum hodie me reddas, ut servum
tuum Benedictum hymnis celebrem. Is
enim te semper glorificat cum ange-
lis, deprecans incessanter pro nobis
omnibus.

πρεσβεύων ἀπαύστως

ὕπὲρ πάντων ἡμῶν.

Δύναμις θεία τοῦ παρακλητοῦ

τὴν καρδίαν σου, μάκαρ,

καθαράν ἐκ παθῶν

εὐροῦσιν ἐν σοὶ ἐσκήνωσε,

καὶ αὐτουργόν σε πολλῶν θυμα-

[των

καὶ φωστῆρα δεικνύει τῶν

ἐν τῷ σκοτεινῷ· ἔνθεν σαφῶς

ἐξέγειρας νεκροὺς

καὶ προβλέψας τρανῶς

τὰ μέλλοντα ὡς προφήτης,

μοναστῶν δὲ κανόνας ἐκθέμενος

ἄλλος ἐδέχθη Βασίλειος·

μεθ' οὗ χαίρων Χριστῷ νῦν πα-

[ρίστασαι,

πρεσβεύων ἀπαύστως

ὕπὲρ πάντων ἡμῶν.

Ἦλιος ὥσπερ, πάτερ, τῇ δύσει

ἀνατείλας φωτίζει

ἀρετῶν τῷ φωτὶ

τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα.

Ῥώμη τῷ βίῳ σου ἐγκαυχᾶται.

ἡ Νουρσία τὰ σπάργαντα

μεγαλύνει, πᾶσα ὁμοῦ

Καμπανία κροτεῖ,

Ἰταλία σκιρτᾷ,

τὸ τοῦ Κασίνου δὲ ὄρος

πλέον πάντων κομπάζει καὶ γή-

[θεται

τῷ τάφῳ ἐναβρυνάμενον·

μεθ' οὗ σκέπε ἡμᾶς τοὺς ὑμνοῦν-

[τάς σε,

πρεσβεύων ἀπαύστως

ὕπὲρ πάντων ἡμῶν.

Divina Paracleti potentia cum invenisset purum a vitiis cor tuum, o beate, in te habitavit; et auctorem te effecit plurium prodigiorum, atque lucernam eis, qui sunt in tenebris; ac etiam hic palam excitasti mortuos et aperte praevidisti ventura, quasi propheta; monachis vero tradens regulas visus es alter Basilii; quocum nunc gaudens adstas Christum incessanter exorans pro nobis omnibus.

Exurgens, o pater, tamquam sol occidentalibus, virtutum splendore illuminas orbis fines: Roma de tua vita gloriatur: Nursia magnificat incunabula: tota simul Campania plaudit: Italia exultat: prae omnibus autem mons Cassini laetatur ac gestit de sepulcro glorians. Una cum eo protege nos, qui tibi hymnos dicimus, incessanter exorans pro nobis omnibus.

ΚΑΘΙΣΜΑ
ΗΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ

Ἡλιοῦ ἐμιμήσω τὴν παρρησίαν...

Τὸν κλεινὸν Βενεδίκτον
δεῦτε προφρόνως,
εὐφημήσωμεν πάντες
ἄξιοχρέως·
τοῦ γὰρ κυρίου
θεράπων γενόμενος,
θυμάτων χάριν ἄξιως ἀπέληφεν·
πρὸς ὃν πίστει βοήσωμεν·
Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει, πανθαύμαστε.

ΛΗΘΑΥΤΙΚΙΟΝ
ΗΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ
Ἡλιοῦ ἐμιμήσω...

Βενεδίκτητε πατέρων ὁ ἀγελάρχης,
ταῖς πρεσβείαις σου ῥῦσαι πάσης ἀνάγκης

τοὺς σὲ καλοῦντας καὶ πόθῳ γεραίροντας
τὴν φωτοφόρον καὶ θείαν σου βίωσιν·
τῇ σῇ γὰρ σκέπη προσήλθομεν·

διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν κύριον.

CATHISMA
TONUS SECUNDUS

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Libertatem aemulatus es Heliae...

Adeste omnes, alacri animo laudibus
efferamus illustrem Benedictum, ut
merito decet; siquidem Domini cul-
tor effectus, accepit condigne gra-
tiam prodigiorum. Ad eum cum fidu-
cia clamemus: O mirabilium omnium
patrator, pro nobis Christum exora.

APOLYTICIUM
TONI SECUNDI
AD SIMILITUDINEM CANTUS:
Heliae imitatus es...

Benedicte dux gregis patrum,
tua intercessione exime ab omni ne-
[cessitate
eos, qui invocant te et pie recolunt
luminosam ac divinam vitam tuam;
cum ad protectionem tuam confu-
[gimus:
et tu supplex esto pro nobis apud
[Dominum.

ἌΛΛΟ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ.

ΗΧΟΣ ΠΑΛΓΙΟΣ Δ'.

ΗΡΟΣΟΜΟΙΟΝ

Τοῖς συλλαβοῦσιν σε ..

Τοῖς φαρμακεῦσιν σε ψευδάδελοι;
ἀνεχόμενος οὕτως ἐβόας ὅσις·

εἰ καὶ ἐπατάξατε τῇ προθέσει,
καὶ παρασκευάσατε ἐξ ἡμῶν
ἀπορεύγειν, ἀδικοκρίτως,
ἡδυνάμην, τέρας ἐξαίσιον,
λεγεῶν παραδοῦναι δαιμόνων·
ἀλλὰ μακροθυμῶ,
ἵνα μιμητῆς, οὗ ἐρίεμαι,
γένωμαι Λόγου,
ἁθόλα καὶ κρύφια
μυσταγωγῶντός με.

ΣΤΙΧΗΡΑ.

ΗΧΟΣ ΠΑΛΓΙΟΣ Δ'.

ΗΡΟΣΟΜΟΙΑ

Οἱ νομοθέται τοῦ Ἰσραὴλ..

Τῷ νομοθέτῃ τῶν ἀσκητῶν
Ναζηραίων τε καὶ τῶν Ῥωμαίων

ALIUD APOLYTICION.

TONUS IV INFLEXUS

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Qui te comprehenderunt...

Veneno, quo te falsi fratres oppetierunt,
cum non occumberes, sic. o sancte.
[locutus es(1):

Cum me percutere intenderitis,
et cogitaveritis e nobis
capessere fugam; sine dubio,
portentum infaustum, poteram
(vos) legioni tradere daemoniorum.
Verum sustinui patiens,
ut, cuius esse cupio, imitator
Verbi flam,
qui incerta et occulta
edocet me.

STICHERON.

TONUS IV. INFLEXUS

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

Legislatores Israel..

Legislatori ascetarum
et Nazaraeorum et Romanorum (2)

(1) Hoc factum exhibet cap. III Vitae. Quid post haec facturos se esse illi cogitaverint non narratur. Quod vero Benedictus se posse dicat eosdem, daemoniorum legioni tradere, id Nilus ex se conficit alludens, puto ad *monachum ingratum* illum, qui e monasterio egressus, subiturus mox erat in fauces draconis. Cf. Vitae c. xxv. Praeterea velim haec conferas cum iis, quae Sophronius Hierosolymitanus patriarcha tradidit canenda in sacris officiis Passionis Domini Iesu.

(2) Honoris caussa Nilus Benedictum sic nuncupat legislatorem monachorum graecorum et latinorum, tum propter conventum, actum eo die ad sepulcrum Benedicti Patris in Monte Cassino, utriusque ritus ascetarum, ut iam monuimus, tum propter hospitium sibi suisque Valleducii praestitum, quo fere ipse cum suis eidem Benedicto patri subesse viderentur

ὁ χορὸς Μοντεκασίνου βοήσατε νῦν·
 ἴδε βουνὸς,
 ὃν αὐτὸς ἐπόθησας·
 ἴδε νὰς,
 ὃν αὐτὸς ἐδόξασας,
 τάφῳ κατακείμενος·
 ἀλλὰ θακρύνοντες θερμῶς βοῶμεν·
 μὴ ἐλλείπῃς τοῦ πρεσβεύειν·
 αὐτὸς γὰρ οἶδας,
 ὡς ἐν θαλάσῃ πλοῖον
 ἡμᾶς χειμαζομένους·
 αὐτὸς γὰρ εἶ καὶ ποιμὴν,
 καὶ φωστὴρ,
 Βενεδίκτη, τοῦ κόσμου.

chorus montis Cassini clamate nunc:
 Ecce collis,
 quem tu ipse appetisti:
 ecce templum,
 quod idem glorificasti,
 in sepulcro iacens;
 sed effusis lacrymis fervide canamus:
 Ne cesses deprecari:
 tu quippe comperis,
 navis instar in pelago,
 nos tempestate vexari;
 tu quippe et pastor es
 et luminare,
 Benedicte, totius mundi.

ΣΤΙΧΗΡΑ ΕΤΕΡΑ.

ΗΧΟΣ ΠΛΑΓΙΟΣ Δ'.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ

Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος...

Πάτερ Βενεδίκτη ἐνδοξε,
 σὺ τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ
 ἐπὶ ὤμων ἀράμενος,
 κατοικεῖν ἐπόθησας·
 ἐν σπηλαίοις καὶ ὄρεσιν
 καὶ ταῖς ἐρήμοις
 καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς,
 ἐν ἐγκατεία,
 καὶ προσευχῇ ἐκτενεῖ,
 ἀκτημοσύνη τε·
 ὅθεν ἐχηρημάτισας
 τοῦ παντουργοῦ
 Πνεύματος, αἰοίδιμε,
 δοχεῖον τὸ εὐχρηστον.

STICHERA ALIA.

TONUS IV INFLEXUS

AD SIMILITUDINEM CANTUS:

O admirabile prodigium..

Pater Benedicte inclyte,
 tu crucem Christi
 portans in humeris,
 incolere cupisti
 specus et montes
 et eremos
 et cavernas terrae,
 in poenitentia
 et iugi oratione
 et paupertate.
 Quamobrem, factus es,
 Factoris universi
 Spiritus, o celebrer,
 nobile receptaculum.

ΗΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ

Ὁ ἐξ Ὑψίστου κληθεὶς...

Νοῦν σου τῶν κάτω
 τελείως ἀνυψώσας
 πρὸς τὰ ἑπουράνια,
 Πνεύματος χάριτι,
 προβλεπτικῆς καταξίωσαι.
 παμμάκαρ, ὄντως
 δωρεᾶς· ὅθεν
 τῆς μεταστάσεως
 τῆς σῆς προεμήνυσας
 ὦραν, πανένδοξε·
 ὀρεκτῶν ἐφιέμενος
 ἐπαπολαῦσαι,
 σκιᾶς ἐλάσας
 καὶ τὰ αἰνίγματα
 τῷ ἀκροτάτῳ·
 οὐ τῇ θεῇ ἐλλάμψει, πάτερ,
 τῶν πταισμάτων τὴν ζῶφωσιν,
 Βενεδίκτε, μὴ παύσῃ
 ἀπελάνων τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

ΣΤΙΧΗΡΟΝ ΟΜΟΙΟΝ.

Τὸν ἐν τοῖς τέρασι
 μέγιστον ὁφθέντα
 φωστῆρα ὑμνοῦμέν σε,

TONUS IV

CANTUS AD SIMILITUDINEM:

Qui ab Altissimo vocatus...

Mentem tuam ex imis
 perfecte erigens
 ad supercoelestia,
 Spiritus gratia,
 futurorum praescientiae dono vere
 dignatus es,
 beatissime: quapropter
 transitus
 tui praesignasti
 tempus (1), o gloriosissime,
 peroptatis cupiens
 perfrui (2),
 umbris dissipatis
 et aenigmatibus
 (virtute) Excelsi.
 Cuius divina illustratione, Pater,
 peccatorum tenebras,
 Benedicte, ne cesses
 effugare ab animabus nostris.

STICHERON SIMILE.

Te in portentis
 visum maximum
 luminare celebramus.

(1) Ex eius vita cap. xxxvii non horam exitus sui, sed potius diem Benedictus praedixisse videtur, et quidem genere quodam signorum, quae postea explicata sunt per faces luminosas atque arcem supernam.

(2) Peroptatis perfrui nempe divina visione: alludere quippe videtur Nilus ad illud. Videmus nunc per speculum in aenigmate tunc autem facie ad faciem. I. Cor. xiii, 14.

ὃν ἐχαρίτωσε
 Χριστὸς, οὗ σθένει τὰ ξώανα
 τὰ τῶν δαιμόνων
 ἐξαφανῖσαι,
 πάτερ, δεδύνησαι,
 πιστεύσας λαλήσαντι·
 Δύναμιν πᾶσαν ἐχθροῦ
 καταπατεῖν ἰδοὺ δίδωμι
 ἐγὼ, ὁ πάντα
 μετασκευάζων
 τὴν ἐξουσίαν, Θεός·
 ὃν ἐκδυσώπει,
 ὁσιώτατε Βενεδίκτη,
 ὡς ἔχων πολλὴν πρὸς αὐτὸν
 παρρησίαν τοῦ δοῦναι
 τῶν πταισμάτων ἡμῖν ἄφεσιν·

quod largitus est
 Christus; cuius virtute, sculptilia
 daemonum
 delere,
 pater, valuisti
 fidem habens Illi qui dixit:
 — Vires omnes inimici
 conculcare ecce concedo,
 ego, qui in cunctis
 ostendo
 potentiam, Deus. —
 Cui supplex esto,
 Benedicte sanctissime;
 quippe qui multa frueris apud eum
 fiducia, ut largiatur
 nobis veniam peccatorum.

ΣΤΙΧΗΡΟΝ ΟΜΟΙΟΝ.

STICHERON SIMILE.

ὦ Βενεδίκτη πανόλβιε,
 σὲ Ελισσαῖον σαφῶς
 νέον ἄλλον ἐγνώκαμεν·
 καὶ γὰρ ἀμιλλώμενος
 τοῦτον, ὦ πολυθαύμαστε,
 ἐκ τῶν ὑδάτων
 αὐθι ἀνήγαγες,
 ὥσπερ ἐκεῖνος,
 σὺ τὸ σιδήριον·
 Πέτρος δ' ὡς αὖ πάλιν
 ἐφ' ὑδάτων ὑπερῆεν

O ter felix Benedicte,
 te Elissaeum aperte
 iuniorem alium agnoscimus:
 etenim aemulatus
 hunc, o ter admirabilis,
 ex aquis
 huc superius adduxisti (1),
 quemadmodum ille,
 tu ferreum instrumentum (2).
 Petrus autem veluti rursus (3)
 super aquas desuper

(1) Cfr. Vit. c. v, *De aqua, quam in montis vertice ex petra produxit.*

(2) Cfr. Vit. c. vi, *De ferro ex profundo aquae ad nandum reverso.*

(3) Cfr. Vit. c. vii, *De Mauro eius discipulo, qui super aquas pedibus ambulavit.* Qua porro ratione ita dixerit Nilus. (Cfr. HIST. S. P. N. BENEDICTI ab Ios. Cozza-Luzi ex vetustioribus Ambrosiano seu latino et Cryptensi-vaticano seu graeco textu edita. — Tusculani 1880, pag. 48 in not. 4. et p. 50 in not.).

πεζοβαδῶν
 Ἠλάκιδον ἀνήλκυσεν
 θανατηφόρου βυθοῦ.

pedibus incedens
 Placidum detraxit
 e lethali gurgite.

ΣΤΙΧΗΡΟΝ ΟΜΟΙΟΝ.

STICHERON SIMILE.

Χαίροις, Βενεδίκτη πάνσοφε,
 χαίροις, Ῥωμαίων φωστήρ,
 Καμπανίας ἀγλαΐσμα·
 χαίροις Νεαπόλεως
 τεῖχος ἀκαταμάχητον·
 τῆς Εκκλησίας
 χαίροις τὸ στήριγμα·
 καὶ ὀρθοδόξων
 χαίροις τὸ καύχημα·
 χαίροις καλλώπισμα
 καὶ τὸ σεμνολόγημα
 τῶν μοναστῶν·
 οὔσπερ διαφύλαττε
 εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Salve, Benedicte sapientissime;
 salve Romanorum luminare,
 Campaniae decus;
 salve Neapoleos
 murus inexpugnabilis;
 Ecclesiae
 salve o firmamentum,
 et orthodoxorum
 salve gloriatio;
 salve decor
 et veneratio
 monachorum,
 quos tuere
 in saecula. Amen.

ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΣΥΝΑΪΤΟΥ
ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
ΚΟΝΤΑΚΙΟΝ
ΗΧΟΥΣ Β'.
ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ...
Τὴν ἐν πρεσβείαις...

Τὸν ἐπωνύμως
καλούμενον χρυσοῤῥόαν,
ὡς πᾶσιν κτίσιν
ἀρδεύοντα τοῖς σοῖς λόγοις,
Νεῖλε μακάριε, δυσωποῦμέν σε
τοὺς ὑμνητάς σου φρούρει,
καὶ πειρασμῶν ἀπολύτρωσαι,
πρεσβέων ἀπαύστως
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ΟΙΚΟΙ.
ΠΡΟΣΟΜΟΙΟΝ...
Τράνωσόν μου τὴν γλῶτταν...
ἐν ἀκροστιχίδι — ΝΕΙΛΟΥ.

Νέος σφιγγῶν ὑπάρχων, παμμάκαρ,
ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ πόλει πρὸς βραχὺν τὸν ζυγὸν
ὑπέβης τὸν τῆς συμμίζεως·
εἶτα ὡς ἔρωσ τοῦ Χριστοῦ σε
κατατρώσας, οὐκ εἶα τούτῳ σχολάζειν,
ἐκρινας δεῖν
μὴ εἰς ἄγαν κεχρηῆσθαι τῷ πράγματι.
Οὐ πάθους ἔνεκα, πάτερ,
ἀλλὰ γένους τὸν γάμον αὐξήσεως
θεοῦ ὀρίσαντος, ἔσπευσας
διὰ τοῦτο ἀγνεύειν Χριστῷ τῷ θεῷ,
πρεσβέων ἀπαύστως
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

IN HONOREM
BEATI NILI SYNAÏTAE
COGNOMENTO PHILOSOPHI
CONTACIUM
TONI II.
AD SIMILITUDINEM..
Quae in precibus...

Te, qui cognomine diceris Chrysorhoa, idest aurum fluens, cum creaturam omnem irrigas sermonibus tuis, o Nile beate, supplices deprecamur: custodi eos, qui te hymnis celebrant, et a periculis eripe, iugiter exorans pro nobis omnibus.

OECL.
AD SIMILITUDINEM...
Disertam sic linguam meam...
IN ACROSTICHIDE - NILI.

Cum iunior esses, o beatissime, in civitate Ancyrae deliciis indulgens paulisper matrimonii iugum sustinuisti; sed postea, quando amor Christi te vulnerans non sinebat amplius te illud sustinere, iudicasti non amplius tibi licere operi isti inservire. Sed cum Deus coniugium instituerit, non propter concupiscentiam, verum propter generis nostri incrementum, idcirco festinasti castam gerere vitam in Christo Deo, iugiter exorans pro nobis omnibus.

ΑΛΛΟΣ.

Ἐπιλαβόμενός σου τοῦ τέκνου
 Θεοδούλου, τοῦ πάνυ κληρονόμου τῶν σῶν
 κατορθωμάτων ἐτέλεσας·
 καταλειπὼν γὰρ τὴν ἐνεγκοῦσαν
 τοῖς τιμίους ἐσπούδασας, Νεῖλε, τόπους
 καταλαβεῖν·
 ἐνθα ὤφθη θεὸς Μωσεῖ τῷ σοφῷ·
 καὶ φθάσας εὗρες πατέρας
 ἀσκητοὺς καὶ σοροὺς παιδοτρίβας πε·
 σὺν τούτοις δὲ πάτερ ἔρημον
 κατοικήσας ἡσύχazes, διαπαντὸς
 πρεσβεύων ἀπαύστως
 ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ΑΛΛΟΣ.

Ἰνα ταῦτὸν ὁ κύριος δράσῃ
 ἐπὶ σοί, θεοφόρε, κατὰ τὸν Ἰωσήφ
 ἐπὶ γῆς ξένης ἐδόξασεν·
 οὕτω καὶ σὲ τῇ πολλῇ σοφίᾳ
 καὶ τῷ τρόπῳ τῆς θείας οἰκονομίας
 τοῦ λειτουργεῖν
 καὶ μεσίτην καὶ πλάστου καὶ πλάσματος
 δειχθῆναι μικρὸν ἔασας,
 ὥς ἀλίτην τὸν φύντα ἀπέστειλεν·
 εἰθούτως σε καὶ διδάσκαλον
 πατέρα πᾶσιν ἔδειξεν· πρὸς ὃν, σοφὲ,
 πρεσβεύων μὴ παύσῃ
 ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ΑΛΛΟΣ.

Λόγοισι θεοῖς κόσμον ἀρδεύεις,
 θεῖαν γνῶσιν πλουτήσας, καὶ τριχῶς τὴν
 [γραρὴν,

ALIUS.

Cum celebrem illum Theodulum fi-
 lium suscepisses, praeclarorum ope-
 rum haeredem tuorum perfecisti; relicta
 enim civitate, quae te tulit, properasti,
 Nile, ea petere loca veneranda, ubi Deus
 apparuit sapientissimo Moysi. Tu vero
 cum eo pervenisses, patres ascetas sa-
 pientesque praeceptores reperisti, atque
 cum illis eremum inhabitans solitarie
 vixisti, pater, iugiter exorans pro nobis
 omnibus.

ALIUS.

Dominus, ut idipsum perficeret in te,
 quod olim in Iosepho, gloriam dedit
 tibi in terra aliena, ita nempe cum
 esset permissum, ut etiam tu propter
 multam sapientiam et scientiam divi-
 nae redemptionis sacra faceres, atque
 creatoris et creaturae mediator paul-
 lisper efficereris, misit te tamquam
 nautam: postmodum idem praebuit te
 cunctis et magistrum patrem; ad quem,
 o divine sapiens, ne cesses exorare pro
 nobis omnibus.

ALIUS.

Divinis sermonibus mundum irrigas,
 divina cognitione ditatus, cum Scri-
 pturas omnemque rem creatam trifa-

καὶ πᾶσαν κτίσιν λαβόμενος
εἰς φυσικὴν, θεολογικὴν τε
ἠθικὴν διειλάμενος θεωρεῖν,
τούτοις ἡμᾶς καθεκάστην ποτίζεις τοῖς
[νάμασιν.

παθῶν τε καὶ τῶν δαιμόνων
ποικιλίαν διδάσκων, τρισόσιε,
ἀκτημοσύνην καὶ ἄσκησιν
καταφρόνησιν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς.
πρεσβεύων ἀπαύστως
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ΑΛΛΟΣ.

Ὅσιε πάτερ πλέξαι τολμήσας
νῦν σοι ὕμνον ἐκ βάθους τῆς καρδίας βοῶ.
προστάτην θεῖον πλουτήσας σε·
ἰλαθι, ἰλαθι, ἰλαθὲ μοι·
καὶ πρεσβεῖαν ἀπαύστως ποιῶν κυρίῳ,
ὑπὲρ ἐμοῦ,
καὶ παντὸς ταπεινοῦ καὶ πτωχεύοντος
εὐθείας καὶ ἐναρέτου
καὶ βίου ἀμείμονος
μεταλαχεῖν θειοτέρως τε
καὶ στοργῆς, πρὸς τὸν κύριον
πρεσβεύων ἀπαύστως
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ΑΛΛΟΣ.

Ἵπερθέν μοι ὁρέξας σὴν χεῖρα
κούφισόν με τοῦ βάρους καὶ σαρκὸς καὶ
[ψυχῆς.
καὶ νοῦν μου φώτισον, ὅσιε·
ἵνα τῷ βίῳ τῶν μοναζόντων
συνταγῶ ὁ ἀνούστατος καὶ ἀχρεῖος

riam dividere susceperis, (videlicet) in
physicam, theologicam et moralem theo-
riam, fontibus hisce quotidie nobis po-
tum praebeas varium. (Hinc) nos, o san-
ctissime, edoces et vitiorum genera
et daemonum versutiam, paupertatem
e contra et asceticam vitam despe-
ctumque cunctorum, quae sunt super
terram (esse amplectenda), iugiter de-
precans pro nobis omnibus.

ALIUS.

Pater sancte, ausus nunc ego tibi
nectere hymnum ex imo corde clamo,
te divino patrono ditatus: Propitius,
propitius, propitius esto mihi; et sup-
plicationem iugem fac pro me ad Domi-
num, necnon pro quolibet humilitatis
paupertatisque sectatore, ut rectae exi-
miaeque ac magis divinae conversatio-
nis vitae atque amoris participes fiamus,
Deum iugiter deprecans pro nobis om-
nibus.

ALIUS.

Ex alto porrigens mihi manum, al-
leva tum carnis tum animae meae onus;
mentemque meam illumina, o sancte,
ut ego insanissimus ineptissimusque vi-
tam ad monachorum instar conformem,
qui te validum deprecatores ac pa-

ὁ σὲ θερμὸν
πρεσβευτὴν καὶ προστάτην κτησάμενος.
ἐν σοὶ γὰρ τὴν προσδοκίαν
τῆς ἐμῆς σωτηρίας ἀνέθηκα
ἀντιλαβοῦ καὶ διάσωζε
πειρασμῶν καὶ σκανδάλων παντοίων με,
πρεσβεύων ἀπαύστως
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

tronum sum adeptus. Cum in te meae
expectationem salutis collocaverim, suscipe; atque eripe me ex omnigenis
tentationibus et offendiculis, iugiter deprecans pro nobis omnibus.

ADNOTATIONES

I.

DE LAUDIBUS BEATORUM NILI ET BARPTOLOMAEI ABBATUM.

Haec liturgica scripta additamentis quibusdam adornare meditabamur, ex novis ineditisque operibus adhuc inter manuscripta servatis, ex quibus haud certe parum utilitatis ecclesiastica studia ac praecipue hagiologica capere valerent. Ad ea, quae proxime dedimus, in honorem B. Nili Cryptaeferratae haud parum conferrent alia elogia, liturgice quotannis proferenda ad laudem B. Barptolomaei, qui fuit Nili discipulus praedilectus atque dignus plane successor. Inter ea, quae codices exhibent, erat sermo elogisticus sane prolixus, qui nomini Pancratii praepositi solet attribui, sed revera, ut ex mnemosynis constat, scriptus fuit a diserto (1) monacho Ioanne Rossanensi, saeculo XIII ineunte, sub auspiciis tamen praedicti Pancratii.

Alia praeterea ratio movebat ad eundem sermonem vulgandum. Iam Angelus Mai, cum typis primus tradidisset historiam eiusdem B. Barptolomaei a B. Luca descriptam (2), subnexuit elogium seu *encomium* in quemdam S. P. N. Barptolomaeum. At vero hoc ipsum sedulo considerantibus aperte constat ad alterum, eundemque seriore homonymum virum referri, illum fortasse conditorem monasterii Patiriensis prope Rossanum in Calabria, ex quo codex a Maio excussus advenit (3). Verum, ne vo-

(1) SCIOMMARI, *Note alla vita di S. Bartolomeo IV Abate di Grottaferrata 1727*.

(2) Cf. ROCCHI. *Codd. Cryptens.* Cfr. Cod. B. § III, p. 140.

(3) Vide superius.

lumen iam prolixum nimium succresceret, atque editio retardaretur, satius et elogium et alia multa de abbate nostro Cryptoferratensi praetermittere duximus.

Ad quem ut regrediamur, hymnographiam eius universam iam primus, ut arbitror, a saec. XVII uno veluti corpore colligere Romanus Vassalli, monasterii abbas, in animo habuit, quod opus etiam nunc ibi adservatur. Schedis una collectis sic Philippus Vitali exterius inscripsit: « In hoc ms. habentur Prosomia, Cathismata, Cano-
« nes, Condacia, Occi et Photagogaria sive Exapostilaria a Divo
« Bartholomaeo, S. Nili matheta, in honorem plurimorum Sancto-
« rum composita, nec non a didascalo D. Romano Vassalli, hegu-
« meno, hic in unum congesta una cum suis adnotationibus, ac
« fideliter ex nostris antiquis Codicibus transcripta, mense Decem-
« bris, anno a Nativitate D. N. I. C. MDCLIII die xxv, ut
« ex mnemosyno, quod legitur fol. 70 a t. in fine ». Hactenus Vitalius, qui manuscripta desinenti (cui sane multa deesse videntur) eadem, quae supra recinit, adiecto Menaeorum numero, ex quibus certior res est illa hymnographica, nempe *sex ac decem* omnino (1).

Apud P. Antonium Rocchi, in opere inferius citato, ad calcem ms. Vassalliani, praenotatis aliquot hymnis Bartholomaeanis editis, haec praeterea animadvertuntur: « Iam vero sin minus a Romano
« Vassalli, fortassis a D. Gregorio Piacentini (Cfr. Cod. Δ. δ. III)
« certius autem a D. Epiphanio Mazio, deinde a Theodoro Toscani,
« Io. Cozza atque aliis monachis nostris edi constitutum erat haec
« opera liturgica S. Patris monasterii (Cfr. Cod. Δ. δ. IV et XXIII);
« sed editiones, quae parari coeptae sunt, huc usque latent ». Atque istud ita revera se habet; cum huiusmodi sylloge multo studio, labore, nec non plus uno editore, ac proinde non modico temporis spatio, perficiendum esset.

(1) Cfr. Codd. *Cryptens.* p. 396, sub ms. Δ. δ. X.

Interea tamen idem cl. editor, in suis de COENOBIO CRYPTO-FERRATENSIS *Commentariis* (1), indicem prolixum operum omnium, quotquot saltem huc usque S. Barptolomaeo abbati tribuantur, exhibuit, ex quibus *Canones* unus et triginta, *Contacia* vero certiora quindecim omnino supputantur. Et tamen nullam in ea recensione rationem habuit *sticherorum*, *tropariorum*, *cathismatum* aliorumque *mesodiorum*, quibus adiectis, editio sat copiosa perficeretur.

De hymnographia S. P. N. Nili pauca pauciores externi quidem egerunt scriptores, e quibus eminet Pitra Cardinalis (2), multo plures e nostris; quanquam eum hymnographum magis meminerunt, quam indicarunt; nimirum, quia praeter haec a nobis edita, nulla reperiuntur, atque, ut alia reperiantur, iam nunc desperandum esse arbitror. Aliquam sane Rocchius ipse in *Commentariis de Coenobio* (3) sententiam protulit. Nilus legibus rhythmicis in hymnis omnino obtemperat, ut ex hac parte Andreas Cretensis illi multum cedat, ne dicam, alii vetustiores. Unum tantum est, quod aliquando, eius iudicio, in Nilo desideretur, facilitas eloquutionis, quae durior alicubi sentiatur ac tardior incedat. Quod ingenio hominis severioris magis quam artis vitio tribui potest. Huiusmodi est sententia quaedam, ut in *Oecis* ad honorem Nili Synaitae, quae non ita praeter sed potius supra veritatem fertur; cum is censere videatur matrimonii finem ac bonum unum filiorum esse procreationem, perinde quasi remedium quoque concupiscentiae Sacramentum illud Christum instituisse excluderet. Quod equidem ea mente hic sum recordatus, ut etiam, quid inde de coniugio illius, ante monachatum, aequius iudicandum sit, novo argumento, ex opinione et conscientia quidem viri sancti deducto, agnoscatur (4). Ast id ad hominem non ad hymnographum spe-

(1) Lib. III, Cap. II, pp. 260-63.

(2) *De l'hymnographie grecque*, Romae 1867.

(3) Op. cit., Lib. III, c. II, p. 260.

(4) Cfr. ROCCHI, *Vita di S. Nilo* vulgarizzata, Roma 1904, pp. XI-XVI.

etant. Illud sane sibi sumit Nilus libertatis, ut verba quaedam, *latiniora* dicam, parum deflexa, graeca conficiat; quod tamen praeter rerum, locorum atque institutionum peculiaritatem, eo consilio fecisse arbitror, ut Cassinensibus latinis aliquid in hymnis intelligendum relinqueret.

Ceterum *troparium* rhithmicum rite utique ducit, adhibita, ut plurimum, ea qua solent uti hymnographi nostri, *protasi* quadam et *apodosi*; itemque partem laudationis praemittit alteri petitionis supplicationisque; etenim par est, ut, cuius opem implo-ramus, primum virtutem ac merita celebremus. Praeterea in univ-ersum, tropariorum seriem, genera Nilus, cunctam denique artem hymnographicam pertractat, ut praestantissimos quosque ante eum fecisse videmus, nisi quod ille exornationem non multum sectetur, quo magis herois sui facta laudemque persequatur. Cuncta demum in hisce hymnis personant redolentque spiritum humilitatis, poenitentiae ac pietatis viri sanctissimi, iis praesertim, quae in Deiparae honorem pangit, cuius amor consecretando iam puer, maxime vero monachus iam effectus studuerat.

Sed postremo nemo dubitet Nilum in his canticis omnem impendisse curam, ut, quod praecipuum esse debet hymnographi, ad bonam conficiendam melodiam, verba inter se apte componerentur. Quod ita dixi, cum nunc nos lateat musica ars illa, eiusque notae aliud nihil nobis amplius significant, post longum, iam a saeculo XIV desinente, tempus elapsum, quo monachi absentes ac fere captivi vix chorale munus ipsi adimplere, quin simul cantui operam dare possent. Nilus profecto iunior adhuc in domo paterna musicam vehementer dilexit, eique incubuit pro *vocis suavitatem et psallendi iucunditate*, qua multis concivibus suis prae-stabat. Itaque, si quae ad modulandum cantica pangeret, certe regulis aurium eius dulcium respondere debebant. Et revera, cum *stichera illa et canonem*, quae dixi, in S. Benedictum voce exequuturus fuit, etiam peritissimos quosque monachos suos psalmo-

dos delegisse videtur, quos ipse iam antea edocuisse narratur. Siquidem huiusmodi laborem curamque multum ille frustrasset, si cantui iidem rhithmi non se valde praestarent. Is autem nihil prorsus perfunctorie agebat, sed omni cura ac diligentia, ut in maximam Dei gloriam omnia cederent, praesertim quae ad cultum eius pertinerent. Quapropter ita affabre omnes hymni sacri, quotquot ex ore viri sanctissimi et musices longe peritissimi profluerent, ducti atque confecti, et singula verba ita inter se composita dicenda sunt, ut hinc verborum apta dispositio, inde cantorum peritia atque industria perfectam melodiam adsequerentur.

II.

DE SCRIPTIS HAGIOGRAPHICIS ORESTIS PATRIARCHAE.

Ad rem tamen nostram alia prae se proferebantur et quidem ampla materia hagiologica, quando vetera monumenta exquirebamus. Codex Basilianus III, nunc Vaticanus 2072, fortasse unicus servavit scripta quaedam Orestis, qui fuit Patriarcha Hierosolymitanus, ibique scientia, zelo ac sanctitate floruit, ac martyrio a Maumetanis est coronatus. Etsi neque fama neque cultus ei deesset, tamen inter scriptores eum adnumerari non videbamus, sed manuscriptus celeberrimus id aperte testatus est; imo vero et eius scripta servavit, ex quibus novam segetem hagiologicam, novumque scriptorem ac novum melodum sacrum reperimus. Etenim scripta haec tum prosa oratione tum rhythmica respiciunt quosdam sanctos viros saec. X, qui, in Sicilia orti, ob invasiones Saracenicas ad oras Calabriae appulerunt, ibique, post multam peractam peregrinationem sancte obierunt, Christophorus et Bona (Κζλῆ), parentes sanctorum ascetarum Macarii et Sabae iuniorum, quorum alter in partibus Salernitanis sancte vita functus, iisdem in locis veneratum habuit sepulchrum, alter vero, cum Romam venisset apud Monasterium

S. Caesarii in via Appia vitam finivit, magnoque luctu et cultu honoratus est, adstante etiam Imperatrice Theophania.

Ex his notitiis haud pauca dederat cl. v. Card. Pitra in suis *Analectis* (1), nosque incitaverat, ut totum opus Orestianum in vulgus protraheretur. Itaque haec nova cum excripserimus opportunitate edendi in Nova PP. Bibliotheca praestolantes, accidit ut, abruptis moris, sese obtulit occasio proferendi eadem omnia graece et latine in docta eruditaque Collectione periodica romana, ubi et plura huiusmodi documenta historica reperiuntur (2). Ibidem ea habent eruditi atque etiam in volumine suo: « *Historia et laudes SS. Sabae et Macarii iuniorum e Sicilia, auctore Oreste patriarcha hierosolymitano* » (3).

In Prolegomenis multa quae codicem spectant et opera edita collegimus. Hinc quoque eruitur tum auctorem ex Italia ad Hierosolymitanam sedem evectum fuisse, tum notitiae quaedam hauriuntur de statu infelici Siciliae, grassante Saracenorum invasione, nec non alia de Calabris regionibus, ad quas sancti viri transmigraverant (4).

Ex his itaque patet, qua de causa Appendices nostrae ad hunc locum aliunde sint repetendae; et eruditi homines vel iam aliquid de his norunt, vel facile, quid habere possint, ex iisdem certo scient.

(1) Tom. I *Analecta* Spicilegio Solesmensi parata.

(2) *Studi e documenti di storia e dritto* etc. 1893.

(3) Liber separatus dedicationem habet Eñno praelato Siculo M. Card. Rampolla.

(4) Mirum sane est de hoc documento nihil prorsus haberi in « *Istoria de' Musulmani in Sicilia* » a diligenti collectore MICHAELE AMARI recenter data. Sed cl. v. G. LANCIA Archiep. Montisregalis de his rationem habet in sua historia sacra Sicula.

DE HYMNIS TUDERTINIS

IN HONOREM

SS. FELICII ET TERENTIANI

EPISCOPORUM MARTYRUM

MONITUM.

Declinante saeculo XVIII, Christophorus Amaduzzi, scriptor bibliothecae pontificiae, cum Tudertum venisset, inter monumenta loci lustravit volumen maximum et ponderosum SS. Bibliorum in Ecclesia Cathedrali asservatum. Idem praeterea descripsit in suo *Specimine*, quod adhuc cum volumine servatur.

Inter alia animadvertit duos hymnos sacros, qui, succedentibus saeculis, in quodam loco membranae nondum descripto et vacuo exarati fuerant.

Anno 1860 insigne opus biblicum a clero Tudertino oblatum est Pio IX, qui obsequium istud (1) munifice retribuit, et librum in Bibliotheca Vaticana adservari iussit, ubi nunc inter latinos codices in numero suo 10,405 locum occupat.

Veruntamen paucis abhinc annis, ad studia biblica inter sacros codices curam nostram nobis dirigentibus, et hoc nobile instrumentum evolvere datum est, atque hymnos legere. Statimque ibi deprehendimus haberi canticum sacrum in honorem Felicii,

(1) In fronte libri legimus epigraphen dedicationis descriptam a Iosepho Zampi Vulsiensi, ut et in eius *biographia* quoque vidimus editam a Compresbytero suo Alexandro Battaglini.

ad cuius normam alius quidam hymnographus forte proprio marte, at minus peritus, concinnare studebat canticum in S. Terentianum a priore hymno verbis haud multum detortis. An forte vel ex parte utriusque unus idemque sit auctor?

Qua de causa, dum haec sacra edimus cantica, volumus utrumque hymnum ex textu integro comparare. Ideoque quasi e regione varia experimenta collocamus, ut primo aspectu appareat, quo servili studio, primi carminis, alter hymnographus, vel idem, aptare et verba et versus in altera referre studuerit.

Cum de iis scitaremur cl. v. Michaellem Faloci-Pulignani, ut notitias quasdam de re umbrica daret, accepimus de iisdem hymnis modo nullum apud suos esse ecclesiasticum usum. De historia autem virorum sanctorum multa essent dicenda, quae heic habere locum nullum prorsus nobis videntur.

Sed, ut in editione nostra curae criticae non desiderarentur, volumus, ut doctor palaeographus bibliothecae pontificiae, cl. v. Alfredus Monaci textum recognosceret, adnotationesque adderet. Quod cum faceret, haec scribebat, quae referre aequum est: *Codex 304 folia continet, litteris minusculis carolingicis saeculi IX aut X scripta. Librorum initia litteris minio depictis, in quibus insunt imagines virorum, qui in historiis laudantur, insignia sunt. Uterque hymnus liturgicus saeculo XIV exaratus videtur, et deest operi: ANALECTA HYMNICA MEDII AEVI EDITA A CLAR. VIRIS BLUME ET DREVES.*

HYMNUS *

IN SANCTUM TERTITIANUM

PRIMUM EPISCOPUM

TERTITIANUM (1).

*Tertitiane pristinae
tudernas episcopo
qui confundisti (2) erculem (3)
ioremque omnes demones (4)*

(*) In codice folio 295.

(1) Quae sequuntur carmina, scripta fuere absque separatione linearum, pariterque non semper eodem metro conformia, et grammaticibus legibus obsequentia, ut vides.

(**) Arbitraria desinentia civici a civitate *Tuderti* vocabuli *tudernas* apparet, lexicographis minime accepta. Inferius scriptor hac in derivatione usurpat vocabulum *Tudernus*.

Eandem sibi licentiam sibi permisit auctor alterius hymni appellans Felicium *martanensem*, ut vides a *Martana*. Cf. *Vite dei santi della città Martana e beati della terra di Massa nell'Umbria con discorso storico*, Roma 1771.

(2) Ita amanuensis scripsit pro grammaticali *confundisti*.

(3) Absque signo vel elemento *h* aspirationis nomen legimus.

(4) Pro diphthongo *ae* saepe *e* tantum scribit textus codicis. Semel in his monuisse istud iuvat.

HYMNUS

IN SANCTUM FELICIUM (*)

EPISCOPUM

MARTANENSEM (**) ET MARTYREM.
(f. 294 v.).

*Felicio (a) pontifex qui es
martanensis (b) episcopo
defensor (c) anime
exaudi nostras preces
amore filii Dei.*

(*) De nomine *Felici* an *Felicionis* aliqui dubitabant; sed ipsum carmen nobis suadet *Felicius*.

(**) De episcopatu martanensi, tum in Calabria, tum in oris maritimis Thyrreni maris alii disseruerunt. De hoc altero audi DE ROSSI - *Bollett. archeol. crist.*, 1891, pag. 14, dicentem: *In via Aurelia post centum cellas (Civitavecchia), in Charta Peutingeriana notata est statio viaria ad oras fluminis Marta, unde nomen est. Quo nomine Martha eam inscribit Itinerarium Antonini (vide DESIARDINS - Table de Peutinger p. 99, et DE VIT - Onomasticon, t. IV, p. 376). Haec adnotaverat cl. archeologus quando typis mandavit acta Societatis archaeol. sacrae romanae diei 23 Ianuarii 1891, in quibus I. COZZA notitiam hymnorum in SS. Tertitianum et Felicium dederat. Verumtamen sedes episcopalis ad oras Marthae fluminis incerta saltem est; hic vero agitur de episcopatu in Umbria.*

(a) Amanuensis ipse extremum elementum aliquantulum separatum non dat quasi *Felici*.

(b) Vide de inflexione nominis superius.

(c) Sic codex scribit pro *defensor*.

*Pro tui deus amore
flacum (1) cecavit oculis
cultor qui erat demonum
et filius diaboli.*

*Ac * quoque conuerso ad deum
quem viderat per somnium
prostrato ad tuos pedes
redisti (2) ei pristinum.*

*Liguam (3) qui tibi precidi
iuxit (4) ipse ommutuit (5)
tu canens asque (6) lingua (7)
gratias deo domino.*

*Intendens nostris precibus
porrige tuam dexteram (8)
ne tartarus absorbeat (9)
famulos qui te diligunt.*

*Decus honorque gloria
regi regum vitoria (10)
Terentiano martiri
in seculorum secula.*

Amen.

*Precamur omnes suplices (a)
ut pro nobis altissimum
ut dignetur nos ingredi
aulam celestiam (b)
exores in perpetuum.*

*Precamur idem (c) cernui
adepto nobis domine
ne draco nos subripiat
in ora (d) mortis subveni.*

*Felicio (e) pontifici
martanensorum (f) presuli
dulce canamus canticum
quod referat altissimo.*

*Gloria deo domino
matri sue dulcissime
Felicio suo famulo
in seculorum secula.*

Amen.

(1) Scriptor non ingeminat e medium in nomine *Flacum*.

(*) Incerta prima sigla *Ac* vel *Ae* vel *Eo*.

(2) Ita pro *reddidisti* legimus, pariterque in codice apparet desiderari verbum *visum*.

(3) Sic codex pro *linguam* dedit.

(4) Sic codex pro *iussit* scribit.

(5) Pro *obmutuit* habet codex.

(6) *absque* scribendum erat ab amanuensi.

(7) Male pro *lingua* sic videmus.

(8) Pro *dexteram* habet codex.

(9) Codex sic scribit primum elementum in *absorbeat*.

(10) Sic codex pro *victoria* scribit.

(a) Sic codex pro *supplices*.

(b) In codice sic scriptum legimus, quasi a primo casu *caelestius*. Vide inferius id ipsum ita descriptum haberi.

(c) Sic codex rursus habet, sed forte melius *item* legendum.

(d) Codex hoc pacto pro *hora* scribit.

(e) Hic melius, ut et postea, apparet derivari a *Felicius* tertium casum.

(f) En alia desinentia in vocabulo episcopatus Martanensis, quasi dicendus esset *Martanensus*, sed ratione minime probanda.

In eadem codicis pagella legimus experimentum alterius dispositionis verborum et varietatum in hymno de sancto Felicio. Verba descripta sunt absque lineis rhythmicis hac ratione:

*Felici o pristine
martanensas episcopo
qui confudisti erculem
ioremque omnes demones
pro tui deus amore
hoc die centum XXXIIII^{or} (sic)
cultores qui erant demonum
filii diaboli.
Quoque converso ad deum.*

Hoc et in experimento hymnographi aliquid delibatur de historia Sanctorum, in qua non immoramur. Conferenda sunt, quae scripsit IACOBILLUS de sanctis Umbriae, et praecipue *Acta Sanctorum* Bollandiana.

In hymno quoque de S. Terentiano alia varia addita sunt in nostro codice. Ad haec praeterea Alfredus Monaci, ut et nos vidimus, bene animadvertit: « His versibus notae aliquot musicales praemittuntur, quas tamen ad « textum sacrum commode referrem » :

*Terentianus pontifex
qui es defensor anime
exaudi nostras preces
amore fili (sic) dei*

*Precamur omnes suplices (sic)
ut pro nobis altissimum
ut dingnetur (sic) nos ingredi
in aulam celestiam (sic)
exores in perpetuum.*

*Precamur idem cernui
adesto nobis domine
ne draco nos supripiat (sic)
in ora (sic) mortis subveni*

*Terentiano pontifici
tudernorum (sic) presuli
dulce canamus canticum
quod referat altissimo*

*Gloria deo domino
matri sue dulcissime
terentiano famulo
in seculorum secula.*

Amen.

Alia vix aut ne vix quidem varia sunt a textu superiori de S. Terentiano.

INDEX

PARTIS SECUNDAE

IN TOMO DECIMO

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

DE RE LITURGICA

Expositionis liturgicae de sacris graece obeundis - textus sincerus S. P. N. Germani patriarchae Constantinopoleos (MONITUM)	pag. 3
Historia mystica ecclesiae catholicae	» 9
De vetusta liturgia Antiochena ex rotulo membranaceo uncialibus characteribus descripto (MONITUM) <i>Praeit specimen photographicum</i>	» 31
Divina liturgia in sancta patriarchali ecclesia Antiochena	» 37
Parergon liturgicum <i>Domni Nicolai patriarchae CP. de ratione qua sacerdos facere debeat oblationem</i>	» 111
Ad liturgiam Antiochenam notulae (<i>arabice</i>)	» 113
De Typico sacro Messanensis monasterii archimandritalis (MONITUM).	» 117
De Typico monasterii Messanensis prooemium S. P. N. Lucae primi archimandritae	» 121
Notulae ad typicon Messanense.	» 131
De sacris Collybis et Diptycis (et alia e mss. Cryptaeferratae).	» 138
De excerptis liturgicis e Typico monasterii Casulani (MONITUM)	» 149
Constitutio de cibo et potu in monasterio S. P. N. Nicolai Casularum....	» 155
Ordinatio de oblatione a patriarcha Constantinopolitano	» 167
De Praesantificatis etc.	» 169
Capita e paralipomenis Typici Ioannis Ieiunatoris....	» 174
Hymni liturgici inediti... (MONITUM)	» 177
Hymnus jambicus in S. P. N. Basilium Magnum	» 183
In eundem S. Basilium hymnus alter rithmicus	» 197
Hymnus Sophronii melodi in eundem (MONITUM)	» 205
De hymnis liturgicis in S. P. N. Nilum Iuniorem	» 211

Carmina Sacra a B. Nilo Cryptaeferratae composita	pag. 221
Carmina in S. P. N. Benedictum Montis Cassini	» 232
Carmina in S. P. N. Nilum Synaitam	» 248
Adnotationes de laudibus SS. Nili et Bartholomaei Abbatum	» 253
Adnotationes de Oreste Patriarcha.	» 257
De hymnis Tudertinis SS. Felicii et Terentiani	» 259

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

TOMI DECIMI

PARS TERTIA

BIBLICA.

EX PALIMSESTO
CODICIS SYRIACI 162 VATICANI

FRAGMENTA UNICIALI CHARACTERE

PROPHETIAE EZECHIELIS

MONITUM.

Evolventi mihi pagellas codicis Syriaci 162 Bibliothecae Vaticanae, insperato occurrerut quaedam ex eisdem in foliis palimpsestis descriptae. Unaquaeque pagella duplici columna dispescitur, ut subiectae pagellae demonstrant. Et graecorum autem elementorum formam, quae uncialis a palaeographis nuncupatur, in vetustissima scriptione fuisse adhibitam facile apparet. Singulae columnae lineas habent unam et viginti, ac elementa complectuntur pauca, plerumque decem.

Absentia autem litterarum extra columnam, et earundem capitalium, neque maiorum neque minorum, commendabat antiquitatem; sed cum de uncialibus scriptis agitur, nisi alia sese obferant argumenta, usurpandum est effatum cl. viri Tischendorf: qui dicebat anathema palaeographo volenti ex simplici forma elementorum inducere certam alienius scripti huiusmodi epocham. Contenti itaque simus obtinuisse textum sane vetustum (1).

De critica praestantia fragmentorum sufficit iudicium cl. viri Ceriani, qui ad examen revocavit singula, comparavitque cum varietatibus praecipue ab Holmes et Pearson collectis. Indicavit loca potiora, atque inter praestantiora uncialia instrumenta biblica hunc

(1) Haud absimilia notavimus in edendis pagellis codicis palimpsesti abbatiae Cryptaeferratae, in volumine *SS. Bibliorum vetustissima fragmenta graeca et latina e palimpsestis codicibus*. Romae 1867.

etiam a criticis habendum textum; ac etiam in septuagintaviralis versionis thesauris reponenda istiusmodi fragmenta opinatus est. Nos igitur ne partes studii aliorum suscipiamus, tantummodo fidelem repraesentationem quarundam pagellarum hic exhibere satagemus.

Iudicio praeclaudati critici viri Ceriani lectionem illam biblicam uncialis textus Ezechielis praesefert, quam critici doctores appellant Luciani, sicut ex variis locis, ab eodem collatis cum vetustis eiusdem Lucianae dictionis instrumentis, colligi potest.

Attamen, ut in collectione nostra bene haec fragmenta apposita fuisse ostendamus, animadversionem saltem unam innuisse volumus; nempe in his quoque pagellis non deficere vestigia curae illorum, qui rei criticae hoc genus post Origenem operam navarunt, ut quisque sibi testis esse potest, inspectis verbis prophetiae Ezechielis in capite VII versiculo 17. Quod quidem magis deplorandam nobis facit amissionem codicis integri, qui fortasse cuncta prophetica scripta (1) complectebatur.

Dicendum quoque esset de hoc codice syriaco 162, qui sub nova scriptura sepelierat vetustos graecos characteres etiam unciales. Cum pagellas in palimpsesto descriptas vidisset A. Mai, forte difficultate detegendi perterritus, ad faciliora manus admovit; attamen non omisit dicere de iisdem in catalogo Codicum Coptorum, pag. 70: *Illa supposita et abrasa, seu potius diluta antiquior scriptura, tota graeca est, etsi triplicis generis triplicisque aetatis et manus; argumentum vero sacrum, et quidem ex parte biblicum est.*

(1) In voluminibus Sacrorum Biblicorum ad excipienda oracula prophetarum compactis, praestat codex Marchalianus. Is superabunde adornatur criticis studiis, maximeque pretii inter instrumenta biblico-critica recensetur. Modo editio photographica omnium pagellarum tanti codicis omnibus prostat, quam, ad dubia omnia lectionis prorsus eliminanda, dedimus; cuius titulus est: ΠΡΟΦΗΤΑΙ. - PROPHETARUM CODEX GRAECUS VATICANUS, VETUSTATE, VARIE-TATE LECTIONUM, NOTATIONIBUS UNICUS AEQUE ET INSIGNIS PHOTOTYPICE EDITUS, AUSPICE LEONE XIII PONT. MAX. CURANTE IOSEPHO COZZA LUZI ABATE BASILIANO, S. ROMANAE ECCLESIAE VICE-BIBLIOTHECARIO. - Accedit COMMENTATIO CRITICA ANTONII CERIANI AMBROSIANAE BIBLIOTHECAE PRAEFECTI. Romae, Biblioth. Vatic. - agente photographo Danesi. M·DCCC·LXXXIX.

ΣΕΤΑΙ ΟΦΘΑΛ	ΚΕΙΝΗ
ΜΟΣ ΜΟΥ ΕΠΙ	ΕΠΙ ΣΕ ΤΟΝ Κ
ΣΟΪ ΟΥΔΕ ΜΗ	ΤΟΙΚΟΥΝΤ
ΕΛΕΗΣΩ: ΔΙ	ΤΗΝ ΓΗΝ:
ΟΤΙ ΤΗΝ ΟΔΩ	ΕΝΕΣΤΗΚΕΝ
ΣΟΥ ΕΠΙ ΣΕ ΔΩ	Ο ΚΑΙΡΟΣ ἤΝ
ΣΩ ΚΑΙ ΤΑ ΒΔΕ	ΓΙΚΕΝ ΗΜ
ΛΥΓΜΑΤΑΣ ΘΥ	ΡΑ' ΟΥ ΜΕΤΑ
ΕΝ ΜΕΣΩ ΣΟΥ	Ο ΟΥΒΩΝ:
ΕΣΤΑΙ: ΚΑΙ	ΟΥΔΕ ΜΕΤΑ
ΓΝΩΣΗ ΔΙΟ	Ω ΔΙΝΩΝ
ΤΙ ΕΓΩ ΚΩ:	ΝΥΝ ΕΝ ΓΥ
ΤΑ ΔΕ ΛΕΓΕΙΑ	ΘΕΝΕΚΧΕΩ
ΔΩΝ ΑΪΚΩ ΚΑ	ΤΗΝ ΟΡΓΗ
ΚΙΑ ΜΙΑ' ΚΑΚΙ	ΜΟΥ ΕΠΙ ΣΕ
ΑΪΔΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ	ΚΑΙ ΣΥΝΤΕ
ΤΟ ΠΕΡΑΣΗ ΚΕΙ	ΛΕΣΩ ΤΟΝ
Η ΚΕΙ ΤΟ ΠΕΡΑΣ	ΟΥ ΜΟΝ ΜΟΥ
ΕΞΗΓΕΡΘΗ ΠΡΟ	ΕΝ ΣΟΙ ΚΑΙ
ΣΕ ΪΔΟΥΗ ΚΕΙ	ΝΩ ΣΕ ΕΝΤΑΙ
ΤΟ ΠΕΡΑΣ: Η	ΟΔΟΙΣ ΣΟΥ ΚΑ

	Η ΗΜΕΡΑΚΥ
	ΕΣΗΛΘΕΝΗΠΛΟ
	ΚΗ. ΚΑΙΗΡΑ
	ΒΔΟΣΗΝΘΗΣΕ
	ΚΑΙΗΥΒΡΙΣ
ΜΟΣ	ΕΣΑΝΕΣΤΗ.
	ΚΑΙΣΥΝΤΡΙ
ΣΩΔΙΟΤΙΤΑΣ	ΨΕΙΣΤΗΡΙΣΜΑ
ΔΟΥ	ΑΝΟΜΟΥ ΚΑΙ
ΕΠΙΣΕ	ΟΥΜΕΤΑΘΟΥ
ΚΑΙΤΑ Δ	ΒΟΥ ΟΥΔΕΜΕ
	ΤΑΣΠΟΥΔΗΣ
ΕΝΜΕΣΩΣΟΥ	ΚΑΙΟΥΚΕΣΑΥ
ΣΤΑΙΚΑΙΕΠΙ	ΤΩΝΕΙCΙΝ
ΗΔΙΟ	ΟΥΤΕΩΡΑΙC
ΙΕΓΩΕΙΜΙ	ΜΟΣΕΝΑΥΤΟΙC
ΚC	ΗΚΕΙΟΚΑΙΡΟC
Α	ΙΔΟΥΗΗΜΕ
ΚC	ΡΑ ΟΚΤΩΜΕ
ΟΥΤΟ	Ν ΜΗΧΑΙΡΕ
ΑΣΗ	ΤΩΚΑΙΟΠΩ

ΛΩΝΗΘΗ
 ΝΙΤΩ ΔΙΟΤΙ
 ΟΡΓΗ ΕΙΣ ΠΑΝ
 ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΑΥ
 ΤΗΣ ΚΑΙ ΟΚΤΩ
 ΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ
 ΤΟΝ ΠΩΛΟΥΝ
 ΤΑ ΟΥΚ ΕΤΙ ΟΥ
 ΜΗ ΕΠΙΣΤΡΕ
 ΨΗ ΚΑΙ ΕΤΙ ΕΝ
 ΖΩΗ ΤΟ ΖΗΝ
 ΑΥΤΩΝ ΟΤΙ
 ΟΡΑΣΙ ΕΙΣ ΠΑ
 ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΑΥ
 ΤΗΣ ΟΥΚ ΑΝ
 ΚΑΜΨΕΙ ΚΑΙ
 ΑΝΘΩΣΕΝ ΟΦΘΑΛ
 ΜΟΙΣ ΖΩΗΣ ΑΥ
 ΤΟΥ ΟΥΚ ΡΑΤΗ
 ΣΕΙ ΣΑΛΠΙΖΑΤΕ
 ΕΝ ΣΑΛΠΙΝΙ

ΚΑΙ ΚΡΙΝ
 ΤΑΣ ΥΜΠΑΝΤΑΣ
 ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ
 ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΣ
 ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕ
 ΜΟΝ, ΟΤΙ Η ΟΡ
 ΓΗ ΜΟΥ ΕΙΣ ΠΑ
 ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΑΥ
 ΗΣ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
 ΚΑΙ Η ΡΟΜΦΑΙΑ
 ΛΕΣΘΕΝ:
 ΚΑΙ Ο ΛΕΙΜΟΣ
 ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ
 ΕΣΘΘΕΝΟΕΝ
 ΤΩ ΠΑΙΔΙΩ
 ΕΝ ΡΟΜΦΑΙΑ
 ΛΕΥΤΗΣΕΙ
 ΤΟΥΣ ΔΕ ΕΝΤ
 ΟΣ ΤΗΣ ΛΕΙΜΟΥ
 ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ
 ΣΥΝΤΕΛΕΣ

ΚΑΙ ΑΝΑΣ
 ΘΗΣΟΝΤΑΙ
 ΑΝΑΣΩΖΟΜΕ
 ΝΟ ΕΣΛΥΤΩ
 ΚΑΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
 ΕΠΙ ΤΩ ΝΟΡΕ
 ΩΝ ΨΩΣΠΕ
 ΡΙΣΤΕΡΑΙ ΜΕ
 ΛΕΤΗΤΙ ΚΑΙ
 ΠΑΝΤΑΣ ΑΠΟ
 ΚΤΕΝΩ ΕΚΑ
 ΣΤΟΝΤΑΙΣ ΑΔΙ
 ΚΙΑΙΣ ΑΥΤΟΥ
 ΠΑΣΑΙ ΧΕΙΡΕΣ
 ΕΚΛΥΘΗΣΟΝ
 ΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΝ
 ΤΕΣ ΜΗΡΟΙ ΜΟ
 ΛΥΝΘΗΣΟΝ
 ΤΑΙ ὕΓΡΑΣΙΑ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΖΩ
 ΣΟΝΤΑΙΣ ΑΚ

ΚΟΥΣ' ΚΑΙ ΚΑ
 ΛΥΨΕΙ ΑΥΤΟΥΣ
 ΘΑΜΒΟΣ· ΚΑΙ
 ΕΠΙ ΠΑΝ ΠΡΟ
 ΣΩΠΟΝΑΙΣ ΧΥ
 ΝΗ ΕΠΑΥΤΟΥΣ
 ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΑΣΑ
 ΚΕΦΑΛΗΝ ΦΛ
 ΑΚΡΩΜΑ·
 — ΤΟ ΑΡΓΥΡΙΟΝ
 ΑΥΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ
 ΠΛΑΤΕΙΑΙΣ ΡΙ
 ΦΗΣΕΤΑΙ ΚΑΙ
 ΤΟ ΧΡΥΣΙΟΝ ΑΥ
 ΤΩΝ ὕΠΕΡ Ο
 ΦΘΗΣΕΤΑΙ· ΤΟ
 ΑΡΓΥΡΙΟΝ ΑΥ
 ΤΩΝ· ΚΑΙ ΤΟ
 ΧΡΥΣΙΟΝ ΑΥ
 ΤΩΝ ΟΥ ΔΥ
 ΣΕΤΑΙ ΕΞΕΛΕΣΘ,

ΑΥΤΟΥΣ ΕΝ Η
 ΜΕΡΑ ΟΡΓΗΣ ΚΥ
 ΑΙΨΥΧΑΙ ΑΥΤΩ
 ΟΥ ΜΗ ΕΜΠΛΗ
 ΣΘΩΣΙΝ, ΚΑΙ
 ΑΙΚΥΛΙΑΙ ΑΥ
 ΤΩΝ ΟΥ ΜΗ
 ΠΛΗΡΩΘΩΣΙ
 ΔΙΟΤΙ ΒΑΣΑΝΟΙ
 ΤΩΝ ΑΔΙΚΙΩ
 ΑΥΤΩΝ ΕΓΕΝΕ
 ΤΟ. ΕΚΛΕΚΤΑ
 ΚΟΣΜΟΥ ΕΙΣ
 ΠΕΡΙΦΑΝΙΑ
 ΕΘΕΝ ΤΟ ΑΥΤΑ
 ΚΑΙ ΙΚΟΝΑΣ ΤΩ
 ΒΔΕΛΥΓΜΑΤΩ
 ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ
 ΠΡΟΣΟΧΘΙΣΜΑ
 ΤΑ ΑΥΤΩΝ Ε
 ΠΟΙΗΣΑΝ ΕΣΧ

ΤΩΝ ΕΝΕΚ
 ΤΟΥΤΟΥ ΔΕ Δ
 ΚΑ ΑΥΤΑ ΑΥΤΟ
 ΕΙΣ ΑΚΑΘΑΡΣΙ
 ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΩ
 ΣΘΑΥΤΑ ΕΙΣ
 ΧΕΙΡΑΣ ΑΛΛΟ
 ΤΡΙΩΝ ΤΟΥ
 ΔΙΑΡΠΑΣΑΙ Α
 ΤΑ ΚΑΙ ΤΟΙΣ Α
 ΜΟΙΣ ΤΗΣ ΓΗ
 ΕΙΣ ΚΥΛΑ· Κ
 ΒΕΒΗΛΩΣ ΟΥ
 ΣΙΝ ΑΥΤΑ ΚΑ
 ΑΠΟΣΤΡΕΨΩ
 ΤΟ ΠΡΟΣΩΠ
 ΜΟΥ ΑΠ ΑΥΤΩ
 ΚΑΙ ΜΙΑΝ ΟΥ
 ΣΙΝ ΤΗΝ ΕΠΙ
 ΣΚΟΠΗΜΟΥ
 ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΛΕΥ

ΕΙΣΑΥΤΑΑΦΥ
 ΛΑΚΤΩΣΚΑΙ
 ΒΕΒΗΛΩΣΥ
 ΣΙΝΑΥΤΑΚΑΙ
 ΠΟΙΗΣΩΣΙΝ
 ΦΥΡΜΟΝ'
 ΔΙΟΤΙ ΠΛΗ
 ΡΗΣ ΗΓΗ ΛΑ
 ΩΝ ΚΑΙ Η ΠΟ
 ΛΙΣ ΠΛΗΡΗΣ
 ΑΝΟΜΙΩΝ
 ΚΑΙ ΑΣΩ ΠΟ
 ΝΗΡΟΥΣ ΕΘΝΩ
 ΚΑΙ ΚΛΗΡΟ
 ΝΟΜΗΣΟΥΣΓ
 ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ
 ΑΥΤΩΝ' ΚΑΙ
 ΑΠΟΣΤΡΕΨΩ
 ΤΟ ΦΡΥΓΓΜΑ
 ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ
 ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ

ΜΙΑΝΘΗΣΕΤΑΙ
 ΤΑ ΑΓΙΑ ΑΥΤΩ
 ΕΣΙΛΑΣΜΟΣ Η
 ΣΕΙ ΚΑΙ ΖΗΤΗ
 ΣΕΙΣ ΕΙΡΗΝΗ
 ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ
 ΟΥΔΙ ΕΠΙ ΟΥΔΙ
 ΕΣΤΑΙ ΚΑΙ ΑΝ
 ΓΕΛΙΑ ΕΠΙ ΑΝ
 ΓΕΛΙΑΝ ΕΣΤΑΙ
 ΚΑΙ ΖΗΤΗΘΗ
 ΣΕΤΑΙ ΟΡΑΣΙΣ
 ΕΚ ΠΡΟΦΗΤΥ
 ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ
 ΑΠΟΛΕΙΤΑΙ
 ΕΣ' ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ
 ΒΟΥΛΗ ΕΚ ΠΡΕ
 ΣΒΥΤΕΡΟΥ:
 Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 ΠΕΝΘΗΣΕΙ
 ΚΑΙ Ο ΑΡΧΩΝ

ΕΝΔΥΣΕΤΑΙ
 ΑΦΑΝΙΣΜΟ̄
 ΚΑΙ ΛΙΧΕΙΡΕΣ
 ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΣ
 ΓΗΣ ΠΑΡΑΛΥ
 ΣΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ
 ΤΟΥΣ ΟΔΟΥΣ ΑΥ
 ΤΩΝ ΠΟΙΗ
 ΣΩ ΑΥΤΟΙΣ
 ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΚΡΙ
 ΜΑΣΙΝ ΑΥΤΩ̄
 ΕΚΔΙΚΗΣΩ
 ΕΠΑΥΤΟΥΣ
 ΚΑΙ ΓΝΩΣΟ̄
 ΤΑΙ ΟΤΙ ΕΓΩ
 Κ̄ς ΚΑΙ ΕΓΕΝΕ
 ΤΟ ΕΝ ΤΩ ΕΚ
 ΤΩ ΕΤΕΙ ΕΝ
 ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ
 ΜΗΝ ΠΕΜ
 ΠΤΗ ΤΟΥ ΜΗ

ΝΟΣ ΕΓΩ
 ΘΗΜΗΝ ΕΝ
 ΤΩ ΟΙΚΩ Μ
 ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΕΣΒ
 ΤΕΡΟΙ ΙΟΥΔΑ
 ΕΚΛΘΗΝΤΟ
 ΕΝ ΩΠΙΟΝ Μ
 — ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤ
 ΕΠΕΜΕ ΕΚΕΙ
 ΧΕΙΡ ΑΔΩΝΑ
 Κ̄Υ ΚΑΙ ΙΔΟΝ
 ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΟΜ
 ΩΜΑ ΑΝΔΡ^ο
 ΑΠΟ ΤΗΣ ΟΣΦ
 ΟΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ
 ΕΩΣ ὕΠΕΡ ΑΝΩ
 ΑΥΤΟΥ ΩΣ
 ΟΡΑΣΙΣ Φ
 ΩΣ ΕΙΔΟΣ Τ^ο
 ΗΛΕΚΤΡΟΥ
 ΚΑΙ ΕΣΕΤΙΝ

ΟΙΩΜΑΧΕΙ
 ΡΟΣ Α̅ΝΘΥ̅ ΚΑΙ
 ΑΝΕΛΑΒΕΝ
 ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΥ
 ΦΗΝ ΤΗΣ ΚΕ
 ΦΑΛΗΣ ΜΟΥ
 ΚΑΙ ΑΝΕΛΑΒΕ̅
 ΜΕ Π̅ΝΑ ΑΝΑ
 ΜΕΣΟΝ ΤΗΣ
 ΓΗΣ ΚΑΙ ΗΓΑ
 ΓΕΝΜΕΕΙΣ
 ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
 ΕΝΟΡΑΣΕΙΘΥ
 ΕΠΙΤΑΠΡΟΘΥ
 ΡΑ ΤΗΣ ΠΥ
 ΛΗΣ ΤΗΣ ΕΣΩ
 ΤΕΡΑΣΤΗΣ
 ΒΛΕΠΟΥΣΗΣ
 ΠΡΟΣ ΒΟΡΡΑ̅Ν
 ΥΗΝ ΗΣΤΗ
 ΗΤΗΣ ΕΙΚΟ

ΝΟΣΤΟΥΖΗ
 ΛΟΥ ΤΟΥ ΚΤΩ
 ΜΕΝΟΥ · ΚΑΙ
 ΙΔΟΥ ΕΚΕΙΗ̅Ν
 ΔΟΣ Α̅ΚΥ̅ ΘΥ
 ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΤΑ
 ΤΗΝ ΟΡΑΣΙΝ
 ΗΝ ΙΔΟΝΕΝ
 ΤΩ ΠΑΙΔΙΩ
 — ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ
 ΠΡΟΣ ΜΕ Υ̅Ι̅Ε
 Α̅ΝΘΥ̅ ΑΝΑ
 ΒΛΕΨΟΝΤΟ̅Ις
 ΟΦΘΑΛΜΟΙς
 ΣΟΥ ΠΡΟΣ ΒΟΡ
 ΡΑΝ· ΚΑΙ ΑΝΕ
 ΒΛΕΨΑ ΤΟΙς
 ΟΦΘΑΛΜΟΙς
 ΜΟΥ ΠΡΟΣ ΒΟΡ
 ΡΑΝ· ΚΑΙ ΙΔΥ̅
 ΑΠΟ ΒΟΡΡΑ Ε̅Π̅

ΤΗΝ ΠΥΛΗΝ	ΑΥΤΟΥ ΣΑΠ
ΤΗΝ ΠΡΟΣ	ΤΩΝ ΑΓΙΩ
ΑΝΑΤΟΛΑΣ	ΜΟΥ ΚΑΙ ΕΤΙ
ΤΟΥ ΘΥΣΙΑ	ΟΨΗ ΑΝΟΜΙ
ΣΤΗΡΙΟΥ ΘΥ	ΑΣ ΜΕΙΖΟΝ Α
ΗΪΚΩΝΤΟΥ	ΚΑΙ ΕΙΣ ΗΓΑ
ΖΗΛΟΥΤΟΥ	ΓΕΝ ΜΕΕ
ΟΥ ΕΝ ΤΩ	ΠΡΟΘΥΡΑΤΙ
ΕΙΣ ΠΟΡΕΥΕΣ	ΑΥΛΗΣ· ΚΑ
ΘΕΛΥΤΗΝ	ΙΔΟΝ ΚΑΙ ΙΔ
ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ	Ο ΠΗΜΙΑ ΕΝ
ΠΡΟΣ ΜΕΪΙΕ	ΤΩ ΤΟΙΧΩ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ	ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ
ΕΟΡΑΚΑΣΤΙ	ΩΡΥΣΑ· ΚΑΙ
ΟΥ ΤΟΙ ΠΟΙΟΥ	ΙΔΟΥ ΘΥΡΑ
ΣΙΝ ΑΝΟΜΙ	ΜΙΑ ΕΝ ΤΩ
ΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ	ΤΟΙΧΩ· ΚΑ
ΑΣ Ο ΟΙΚΟΣ ΙΗΛ	ΕΙΠΕΝ ΠΡ
ΠΟΙΟΥΣΙΝ	ΜΕ ΕΙΣ ΕΛΘΕ
ΩΔΕ ΤΟΥ Α	ΚΑΙ ΙΔΕΤΑ
ΠΕΧΕΣΘΑΙ	ΑΝΟΜΙΑΣ

ΠΟΝΗΡΑΣΑΣ
 ΟΥΤΟΙΠΟΙΟΥ
 ΣΙΝ ΩΔΕ,
 ΚΑΙ ΕΙΣ ΗΛΘ^Ω
 ΚΑΙ ἸΔΟΝ ΚΑΙ
 ἸΔΟΥ ΠΑΣΑ
 ΟΜΟΙΩΣΙΣ ΕΓ
 ΠΕΤΟΥ ΚΑΙ
 ΚΤΗΝΟΥΣ
 ΜΑΤΑΙΑ ΒΔΕ
 ΛΥΓΜΑΤΑ,
 ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ
 ΤΑ ΕΙΔΩΛΑ
 ΟΙΚΟΥ ἸΣΡ
 ΗΛ' ΔΙΑΓΕΓΡΑ
 ΜΕΝΑ ΕΠΙ ΤΟΥ
 ΟΙΧΟΥ ΚΥ
 ΛΩ ΔΙΟΔΟΥ
 ΛΙΕΒΔΟΜΗ
 ΟΝΤΑ ΑΝ
 ΕΚ Τ^Ω

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡ^Ω
 ΟΙΚΟΥ ἸΗΛ'
 ΚΑΙ ἸΕΖΟΝΙΑΣ
 ὙἱΟΣ ΣΑΦΑΝ
 ἸΣΤΗΚΕΙ ΕΝ
 ΜΕΣΩ ΑΥΤ^Ω
 ἸΣΤΗΚΗΣΑΝ
 ΠΡΟΠΡΟΣΩ
 ΠΟΥ ΑΥΤΟΥ
 ΚΑΙ ΕΚΑΣΤΟΣ
 ΤΟ ΘΥΜΙΑΤΗ
 ΡΙΟΝ ΑΥΤΟΥ
 ΕΙΧΕΝ ΕΝ ΤΗ
 ΧΙΡΙ ΚΑΙ ΗΛΤ
 ΜΙΣΤΟΥ ΘΥ
 ΜΙΑΜΑΤΟΣ
 ΑΝΕΒΕΝΕΝ
 ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ
 ΠΡΟΣ ΜΕ ΕΟΡ^Α
 ΚΑΣ ὙἱΕ Αἰ^ΝΘ^Υ
 ΛΟΙ ΠΡΕΣΒΥ

ΤΕΡΟΙΟΙΚΟΥ	ΛΥΛΗΣ Τ
ΙΣΡΑΗΛ' ΠΟΙ	ΚΥΗΣ
ΟΥΣΙΝ ΕΠΙΚ	ΠΟΥΣΗΣ
Τ ΕΚΑΣ	ΒΟΡΡΑΝ
ΤΟΣΕΝΤΩ	ΙΔΟΥ ΕΚΕΙ
ΤΩΝΙΑΥΤΩ	ΥΝΑΙΚΕ
ΤΩΚΡΥΠΤ	ΚΛΘΗΜ
ΔΙΟΤΙ ΕΙΠ	ΘΡΗΝΟΥ
ΟΥΚΟΡΑΚΣΗ	ΤΟ
ΜΑΣΕΝΚΑΤΑ	ΚΑΙΕΙ
ΛΕΑ ΠΕΝΚΣ	ΠΡΟΣΜΕ
ΤΗΝΓΗΝ	Λ
ΚΑΙΕΙΠΕΝ	ΚΑΙΕ
ΠΡΟΣΜΕΕΤΙΟ	ΕΠΙΤΗΔ
ΨΗΠΑΛΙΝΑ	ΤΑΜΕΙΖΟΝ
ΝΟΜΙΑΣΜΙΖΟ	ΤΟΥΤΩΝ
ΝΑΣΑΣΟΥΤΟΙ	ΚΑΙΕΙΣΗΓΑ
ΠΟΙΟΥΣΙΝ	ΓΕΝΜΕΕΙΣ
ΚΑΙΕΙΣΗΓΑΓΕ	ΛΥΛΗΝΟΙ
ΜΕΕΠΙΤΑΠΡΟ	ΚΥΤΗΝΕ
ΘΥΡΑΤΗΣΠΥ	ΕΡΑΝ

ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΩ
 ΠΡΟΘΥΡΩΝ
 ΛΟΥΚ
 ΑΝΑΜΕΣΩ
 ΤΩΝ ΑΙΛΑ
 ΚΑΙ Α ΛΜΕ
 ΤΟΥ
 ΤΗΡΙΟΥ
 ΩΣ ΕΙΚΟΣΙΚΑ
 ΕΝΤΕΑΝ
 ΤΑ ΟΠΙ
 ΑΛΥΤΩ
 ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΛ
 ΤΟΙ
 ΝΤ
 ΤΑ ΠΡΟ
 ΣΩΠΑ ΑΥΤΩ
 ΚΑΤΑΝΑΤΟ
 ΛΑΣ
 ΚΑΙ ΟΥ
 ΤΟΙ ΠΡΟΣ ΕΚΥ

ΝΟΥΝΚΑΤΑ
 ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΤΩ
 ΗΛΙΩ ΚΑΙ ΕΙ
 ΠΕΝ ΠΡΟΣ ΜΕ
 ΟΡΑΚΑΣ ΥΪΕ
 ΑΝΘΩ ΜΗΜΙ
 ΚΡΟΝΤΩ ΟΙ
 ΚΩ ΙΟΥΔΑ
 ΤΟΥ ΠΟΙΕΙΝ
 ΤΑΣ ΑΝΟΜΙΑΣ
 ΑΣ ΠΕΠΟΙΗΚΑ
 ΣΙΝ ΩΔΕ ΔΙΟ
 ΤΙ ΕΠΑΗΣΑΝ
 ΤΗΝ ΓΗΝ
 ΑΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
 ΑΝΕΣΤΡΕΨΑ
 ΤΟΥ ΠΑΡΟΡΓΙ
 ΣΑΙ ΜΕ ΚΑΙ
 ΔΟΥ ΑΥΤΟΙΕ
 ΤΕΙΝΟΥΣΙΝ
 ΤΟ ΚΛΗΜΑ ΩΣ

ΘΕΤΟΕΠΙΤΗΝ
 ΠΟΡΝΙΑΝΣΟΥ
 ΚΑΙΙΔΕΝΑΝΑΡ
 ΕΖΩΓΡΑΦΗ
 ΝΟΥΣΕΠΙΤΟΥΤ
 ΧΟΥ ΙΚΟΝΑΣΧ
 ΔΑΙΩΝΕΖΩΓΡΑ
 ΦΗΜΕΝΟΥΣΤΟΙΣ
 ΧΡΩΜΑΣΙΝ ΕΝ
 ΓΡΑΦΙΔΙΕΖΩC
 ΜΕΝΟΥΣΠΟΙΚΙΛ
 ΜΑΤΑΕΠΙΤΑΣΟ
 ΦΥΛΑΣΑΥΤΩΝ
 ΚΑΙ ΤΙΑΡΑΙΒΑ
 ΕΠΙΤΩΝΚΕΦΑ
 ΛΩΝΑΥΤΩΝΟ
 ΨΙCΤΡΙCΗΠΑΝ
 ΤΩΝΟΜΟΙΑ
 ΩΝΒΑΒΥΛΩΝ
 ΧΑΛΔΑΙΑCΓΗCΠΑ
 ΤΡΙΔΟCΑΥΤΩΝ

ΚΑΙΕΠΕΘ
 ΑΥΤΟΥCΤΗΟΡ
 CΙΤΩΝΟΦΘΑΛ
 ΜΩΝΑΥΤΗC
 ΚΑΙ ΑΠΕCΤΙΛΕ
 ΑΝΓΕΛΟΥCΠΡΟC
 ΑΥΤΟΥCΕΙCΓΗ
 ΧΑΛΔΑΙΑΝ ΚΑΙ
 ΗΛΘΟCΑΝΠΡΟCΑΥ
 ΤΗΝ ΥΙΟΙ ΒΑΒΥ
 ΛΩΝΟC ΕΙC ΚΟΙ
 ΤΗΝΚΑΤΑΛΥΘ
 ΤΩΝ ΚΑΙΕΜΙΑ
 ΝΑΝΑΥΤΗΝ
 ΕΝΤΗΠΟΡΝΙΑ
 ΑΥ CΚΑΙΕΜ
 ΑΥΤΟ
 ΚΑΙ ΠΕCΤΗΝ
 Ψ ΗΑΥΤΗ
 ΠΑΥΤΩΝ Κ
 ΑΛΥΨΕΝ

ΠΟΡΝΙΑΝ
 ΑΥΤΗΣ
 ΠΕ
 ΣΧ

 ΨΥΧΗΜΟΥΑΠΟ
 ΤΗΣΑΔΕΛΦΗΣ

 ΘΥΝΑΣ
 ΠΟΡΝΙΑΝΣΟΥ
 ΤΟ
 ΑΙΗΜ
 ΤΗΤΟΣΕΝΑΙΣ
 ΠΟΡΝΕΥΣΑΣΕ

ΝΑΙΣΑΡΚΕΣ
 ΑΥΤΩΝΚΑΙΙ
 ΔΟΙΛΙΠΠΩΝΤΑ
 ΑΥΤΩΝ
 ΚΑΙΕΠΕΣΚΕΨΩ
 ΤΗΝΑΝΟΜΙΑΝ
 ΤΗΣΝΕΟΤΗΤΟΣ
 ΣΟΥΑ ΕΝ
 ΑΙΓΥΠΤΩ

 ΚΑΤΑ Μ
 ΥΟΙΜΑΣ
 ΤΟ ΝΕΟΤΗ
 ΤΟΣΣΟΥ ΠΕΣΟ

 ΤΑΔΕΛΕΓΕΙ
 ΑΔΩΝΑΙΚ̄Σ ΙΔΟΥ
 ΕΓΩΕΣ
 ΤΟΥΣΕΡΑΣΤΑΣ̄ΟΥ
 ΕΠΙΣΕ ΑΦΩΝΑ
 ΝΕΣΤΗΝΨΥΧΗ
 ΜΟΥΑΠΑΥΤ

ΚΑΙ ΕΠΑΣΩΛΥ		Λ
ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΕΚΥ	ΚΑ	
ΚΑΘΘΕΝΤΟΥΣ		ΛΑΩ
ΥΙΟΥΣ ΒΑΒ		ΕΛΤ
ΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤ		Λ
ΤΟΥΣ ΧΑΛΔΑΙΟΥΣ		ΙΒΑΛΕΙ
ΦΑΚΟΥΔ ΚΑΙ ΣΟ	ΕΠΙΣΕΦΥΛ	
ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΣ	ΚΗΝΚΥΚΛΩ	
ΥΙΟΥΣ ΑΣΣΥΡΙΩ	ΛΙΔΩΣΩ ΠΡ	
ΜΕΤΑΥΤΩΝ	Κ	
ΑΝΙΣΚΟΥΣ ΕΠΙ	ΚΑΙ ΕΚΔ	
ΛΕΚΤΟΥΣ ΗΓΕΜΟ	ΣΙΝ ΕΝ	
ΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤ	ΟΙΣ ΚΡΙΜΑΣΙΝ	
ΓΟΥΣ ΠΑΝΤΑΣ	ΥΤΩΝ ΚΑ	
ΤΡΙΣΤΑΤΑΣ ΚΑΙ	Ν ΖΗΛ	
ΟΝΟΜΑΣΤΟΥΣ		
ΪΠΠΕΥΟΝΤ	ΠΟΙΗΣΟ	
ΕΦΪΠΠΩΝ ΚΑΙ	ΕΝ	
ΣΟΥΣΙΝ ΕΠΙΣΕ		
ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟ Β		
ΡΑ	Π	

ΜΥΚΤΗ
 ΣΟΥ ΚΑΙ
 Τ ΦΕΛΟΥ
 ΣΙΝ ΚΑΙ ΤΟΥ^ς
 ΚΑΤΑ ΛΟΙΠΟΥ^ς
 ΣΟΥ ΕΝ ΡΟΜΦ
 ΚΑΤΑ ΟΥΣΙ^Γ
 ΑΥΤΟΙΤΟΥ
 ΟΥΣ ΣΟΥ ΚΑΙ
 ΘΥΓΑΤΕΡΑΣ
 ΗΜΨΟΝΤΑΙ
 ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑ
 ΛΟΙΠΟΥΣ
 ΚΑΤΑΦΑΓΕ
 ΠΥΡ ΚΑΙ ΕΚΔ
 ΟΥΣΙΝ ΣΟΙ ΤΟΝ
 ΜΑΤΙΣΜΟΝ
 ΑΙ ΑΗΜΨΟΝ
 ΑΙΤΑ
 ΗΣ ΚΑΥΧΗΣΕ
 ΞΣ ΣΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟ

ΣΤΡΕΨΩ ΤΑΣΑΝ
 ΜΙΑΣ ΣΟΥ ΕΚ ΣΟΥ
 ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΡΝΙ
 ΑΝ ΤΗΝ ΕΚ ΓΗΣ
 ΑΙ ΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ
 ΟΥ ΜΗ ΑΡΗΣ Τ^οΥ^ς
 ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΣΟΥ
 ΕΠΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ
 ΑΙ ΓΥΠΤΟΥ ΟΥ
 ΜΗ ΜΗΗΣΘ
 ΕΤΙ ΔΙΟΤΙ ΤΑ ΔΕ
 ΛΕΓΕΙ ΑΔΩΝΑΪ
 Κ^ς ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΠΑ
 ΡΑΔΙΔΩ ΜΙΣΕ^{εις}
 ΧΕΙΡΑΣ ΩΝ ΜΙΣΕ^{εις}
 ΑΦΩΝ ΑΠΕΣΤΗ
 Η ΨΥΧΗΣΟΥ ΑΠ
 ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙ
 ΗΣΟΥΣΙΝ ΕΝ ΣΟΙ
 ΕΝ ΜΙΣΕΙ ΚΑΙ ΑΗΜ
 ΗΝΤΑΙ ΠΑΝΤΑΣ

EVANGELII IOANNAEI

FRAGMENTUM

IN MEMBRANA PURPUREA

ARGENTEIS AUREISQUE LITTERIS

DESCRIPTA.

MONITUM.

Anno 1888, dum celebritatem ageremus anniversariam L. sacerdotii Leonis XIII, oblationem e bibliotheca pontificia in editione quarundam membranarum dedicavimus. Paucae quidem sunt numero, sed pretio maximae: discerptae e grandi libro, ubi evangelia Christi fuerant collecta. Eae sunt non solum colore purpureo infectae, sed et magnis litteris uncialibus argento auroque insignes et ad grande volumen olim magnificentissimum pertinuerant (1). Volumen sane istud regio cultu revera olim exaratum fuerat, sed postea in folia fato malo fuit discerptum; quae folia etiam peiore sorte in dissitas orbis regiones transmigrarunt; quodque maxime deplorandum est, ex iisdem abscondita sunt vel interiere quamplurima.

Aliquot tamen horum sorte reparata fuere in maioribus librorum thesauris publicis; ac novimus quaedam servata Vindobonae, aliquot Londini, aliquot Romae, non pauca in monasterio S. Ioannis in insula Patmos, sed et multo plura Petropolim fuisse allata (2).

(1) In magno volumine: *Omaggio Giubilare* opella collocata est; quae seorsim quoque apparuit: *Pergamene purpuree vaticane di evangeliaro* in caratteri d'oro e d'argento. - Memoria di Gius. Cozza-Luzi vice-bibliotecario di S. R. C. - Roma 1888.

(2) CRONIN, *Codex purpureus Petropolitanus*. - Cambrigde 1899.

unde codici universo nomen *Petropolitani* nunc est inditum. De sex foliis vaticanis nos diximus, splendidumque graphice protulimus heliotypicum exemplar, quod praebet colorem purpureum, qualis nunc apparet, atque etiam scriptionem argento et auro distinctam. Ex his patet oculis omnium quanta fuerit species ac pretium, dum integer erat codex.

In his sumptuosis foliis, magnificentiae potius quam criticae rei monumentum habent biblica studia; attamen ob accuratam scriptionem aetatisque pretium inter nobiliora instrumenta in studiis Novi Testamenti habentur, sicut alii Codices non modo Purpurei, sed et Unciales; quos inter ille est, qui, olim e foliis nostris fuerat compactus, ad notulam (N) in serie indicationum apud criticos rei biblicae viros recensetur.

Pars maior instrumenti huius (N) biblici, quae in gazophylacio Petropolitano adservatur, habet folia 182; unde si dispersa fragmenta coniungerentur, haud quidem in manipulum, sed vere in volumen coniuncta crescerent. De iisque viri docti satis abunde disseruerunt (1); quapropter haud iuvat heic plura dicere, cum iam de minima, sed pretiosa accessione edita e fragmentis romanis verba fecerimus.

Gavisi tamen sumus vel modo potuisse adicere huius evangeliarum volumini non modo illam editionem similem sex foliorum thesauri vaticani, sed etiam aliud ex iisdem in Italia hucusque delitescens.

Et revera postquam eas pagellas duodecim edideramus, ab amicis viris Cornelio De Simone ac Petro Remondini Ianuensibus certiores facti sumus alias duas pagellas Ianuae veneratas ac sub crystallo custoditas haberi. Ut pergratum facerent mihi expositi curavere in photographiceis tabulis specimen fidelissimum

(1) GREGORY C. R. *Textkritik des Neuen Testaments*, pag. 56 seq. - Leipzig 1900.

tradere; quo viso absque dubio folium voluminis (N) nostri recognovimus, in eoque partem Evangelii S. Ioannis (1).

Accessit quoque ad tutiorem imo certam opinionem confirmandam studium atque comparatio cum aliis fragmentis; nam vidimus folium Ianuense adamussim convenire loco suo inter folia duo Petropolitana. Pagella etenim istorum 123 desinit in Evangelio Ioannaeo $\sigma\pi\upsilon \epsilon\nu$ (cap. III, 14), ac pagellam 124 incipere verbis $\mu\epsilon\tau\alpha \tau\alpha\upsilon\tau\alpha$ (cap. III, 22). Medium locum inter haec verba occupat integrum folium Ianuense, quod proferimus; ubi ne quidem hilum auctum aut imminutum ostenditur. Unde patet inter praedictas pagellas 123 et 124 esse collocandum sicuti loco suo proprio. Lacunam itaque codicis fragmentarii Petropolitani cap. III a versu 14 ad 21 perfecte per has quatuor columnulas expletam habemus; crescit proinde textus in codice (N) unciali.

Descriptionem codicis ac pagellarum nec non eiusdem in characterum forma ac dispositione, et quicquid aliud dicendum foret, praetermittimus; lectores enim haec vident pertractata tum in editione nostra duodecim pagellarum, cum apud alios scriptores, qui de variis aliis huiusmodi instrumenti biblici (N) foliis disseruerunt, praesertim ii, qui maiorem eorundem descripserunt partem.

Binas pagellas Ianuenses typice proferimus, servantes tantummodo lineolas ac maiores vel minores formas litterarum, earumque dispositionem in his, quas damus, typographicis tabulis, ita ut nihil desit perscrutantibus singula, quae studia critica vel curiosiora hinc iuvari possint (2).

(1) De his pagellis aliquid innuisse Angelum REMONDINI in libro suo posthumo de sacris locis Ianae rescivimus ex epistola Petri Remondini, qui eiusdem opus edendum curabat anno 1892.

(2) In editione expressimus compendia, uti sunt in codice; nempe $\Upsilon\text{N} = \Upsilon\iota\omicron\text{N } ter$, $\text{ANOY} = \text{AN}\pi\rho\omega\pi\text{OI}$, $\Theta\Sigma = \Theta\epsilon\omicron\Sigma$, $\Upsilon\Upsilon = \Upsilon\iota\omicron\Upsilon$, $\Theta\Upsilon = \Theta\epsilon\omicron\Upsilon$, $\text{ANOI} = \text{AN}\pi\rho\omega\pi\text{OI}$, $\Theta\Omega = \Theta\epsilon\Omega$. In fine linearum signum — pro N consuetum servavimus. Accentuum spirituumque heic vel rara

Animadversiones aliquot adnectimus ad lineas sexaginta quatuor harum pagellarum, quae occurrebant cum alicui studio critico textum subiiceremus.

Vota interea et nobis facienda sunt, ut maiores quoque partes tam pretiosi codicis evangeliorum reperiantur ac preferantur in lucem; unde vel integrum habeatur cimelium hocce evangeliarum sacri, atque e disiectis membris corpus totum perfectius absolutum pristinae integritati, inter plausus virorum studiosorum, restituatur.

vestigia restant, quae vero diacritica apparent puncta relata fuere, sicuti dialyseos signum in I. Quae demum in margine collocatae sunt in similibus foliis, notas numerales vel pericoparum indicationes non vidimus

	ΤΗΡΗΜΩΟΥ		ΩΝΕΙΣΑΥΤΟΝ
	ΤΩΣΥΨΩΘΗΝΑΙ		ΜΗΑΠΟΑΗΤΑΙ
	ΔΕΙΤΟΝΥΝΤΟΥ		ΑΔΑΕΧΗΖΩΗΝ
	ΑΝΟΥΪΝΑΗΑΣ	20	ΑΙΩΝΙΟΝΟΥΓΑΡ
5	ΟΗΙΣΤΕΥΩΝΕΙΣ		ΑΗΕΣΤΙΑΕΝΟ
	ΑΥΤΟΝΜΗΑΠΟ		ΘΣ ΤΟΝΥΝΑΥ
	ΑΗΤΑΙΑΔΑΕΧΗΖΩ		ΤΟΥΕΙΣΤΟΝΚΟΣ
	ΗΝΑΙΩΝΙΟΝ		ΜΟΝ ΪΝΑΚΡΙΝΗ
	ΟΥΤΩΣΓΑΡΗΓΑ	25	ΤΟΝΚΟΣΜΟΝ
10	ΠΗΣΕΝΟΘΣΤΟ		ΑΔΑΪΝΑΣΩΘΗ
	ΚΟΣΜΟΝΩΣΤΕ		ΟΚΟΣΜΟΣΔΙ
	ΤΟΝΥΝΑΥΤΟΥ		ΑΥΤΟΥ.
	ΤΟΝΜΟΝΟΤΕ		ΟΗΙΣΤΕΥΩΝΕΙΣ
	ΝΗΕΔΩΚΕΝΕΙΣ	30	ΑΥΤΟΝΟΥΚΡΙ
15	ΤΟΝΚΟΣΜΟΝ		ΝΕΤΑΙ ΟΔΕΜΗ
	ΪΝΑΗΑΣΟΗΙΣΤΕΥ		ΗΙΣΤΕΥΩΝΗΔΗ

	ΚΕΚΡΙΤΑΙΟΤΙ		ΓΑΡΟΦΑΥΔΑΗΡΑΣ
	ΜΗΠΗΠΙΣΤΕΥ	50	ΣΩΝ ΜΙΣΕΙΤΟ
35	ΚΕΝΕΙΣΤΟΟΝ		ΦΩΣΚΑΙΟΥΚΕΡ
	ΜΑΤΟΥΜΟΝΟ		ΧΕΤΑΙΗΠΡΟΣΤΟ
	ΓΕΝΟΥΣΥΥΤΟΥ		ΦΩΣΪΝΑΜΗΕ
	ΘΥ ΑΥΤΗΔΕΕΣ		ΔΕΓΧΘΗΤΑΕΡΓΑ
	ΤΙΝΗΚΡΙΣΕΙΣ	55	ΑΥΤΟΥΟΤΙΝΟ
40	ΟΤΙΤΟΦΩΣΕ		ΝΗΡΑΕΣΤΙΝ.
	ΑΠΑΥΘΕΝΕΙΣ		() ΔΕΠΟΙΩΝ ΤΗ
	ΤΟΝΚΟΣΜΟΝ.		ΑΔΗΘΙΑΝΕΡΧΕ
	ΚΑΙΗΓΑΠΗΣΑ		ΤΑΙΗΠΡΟΣΤΟ
	ΟΙΑΝΟΙΜΑΔΔΟ	60	ΦΩΣ ΪΝΑΦΑΝΑΙ
45	ΤΟΣΚΟΤΟΣ Η		ΡΩΘΗΑΥΤΟΥ
	ΤΟΦΩΣΗΝΓΑΡ		ΤΑΕΡΓΑΟΤΙΕΝ
	ΑΥΤΩΝΗΟΝΗ		ΘΩ ΕΣΤΙΝΕΙΡ
	ΡΑΤΑΕΡΓΑΗΑΣ		ΓΑΣΜΕΝΑ:

NOTULAE
AD TEXTUM IOANNAEUM

IN FRAGMENTO

CODICIS PURPUREI

- 1 *lin.*: EPHMΩ in primo elemento superius apparet vestigium puncti; forte superstes est signum spiritus lenis.
- 2 *lin.*: Item superius apparet in ΥΨΩΘ..
- 4 *lin.*: Puncta diacritica ĪNA habet. Haec dialysis apparet in eodem verbo inferius linn. 26, 53. 60.
- 6 *lin.*: AHOA... vestigium spiritus lenis in A.
- 5-6 *lin.*: ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ legit textus noster cum aliis plurimis et unciali Vaticano B; sed unciales codices Σ, Γ, Δ, Ϛ, Α, Η habent εν αυτω, alii vero codices legunt επ αυτον.

Textus receptus non habet verba μη αποληται αλλ, quae vero pluribus in codicibus leguntur. In codice Alexandrino Σ legimus μη απολλυηται.

- 7 *lin.*: EXH codex scribit, sed alii habent εχει.
- 8 *lin.*: Non apparet ullum punctum in fine huius pericopae.
- 12 *lin.*: Verbum ΑΥΤΟΥ deest in pluribus codicibus et quoque in codice unciali Vaticano B.
- 14-15 *lin.*: Verba ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ desiderantur in pluribus exemplaribus. In vetustis versionibus latinis adnotavit Tischendorf (*Editio octava critica maior* p. XXI) hic haberi DARET PRO SAECULO. De verbo SAECULO usurpato hoc in loco evangelii atque alibi pro verbo MUNDO ac vicissim confer quae diximus in opella *sopra un antico stampo di Agnus Dei* (VOLSINIENSIA n. XL). Habemus aliquando: *Agnus Dei qui tollit peccatum saeculi*. Cf. DE ROSSI Bull. arch.
- 19 *lin.*: Puncti vestigium superius in primo elemento EXH ut alias. Hoc verbum alii dant scriptum εχει.
- 21 *lin.*: ΑΠΕΣΤΙΑΕΝ, alii απεστειλεν.
- 22-23 *lin.*: ΑΥΤΟΥ heic desideratur apud plures.
- 29-30 *lin.*: Hic est ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ sicut in textu recepto; aliqui vero εις τον υιον habent, dum apud quosdam codices sunt verba επ αυτω. Confer et varias lectiones codicum latinorum hoc in loco.

NOTULAE AD TEXTUM IOANNAEUM.

- 31 *lin.*: ΟΔΕΜΗ alii tantum ο μη, sicut in textu recepto Lachmann ponit inter parentheses illud δε
- 32 *lin.*: ΗΔΗ cum spiritu denso contra orthographiam apparet primum Η.
- 34 *lin.*: ΟΝΟ... in prima littera habet vix punctum apparens pro leni spiritu superius.
- 39 *lin.*: Η habet vestigium spiritus lenis - et ΚΡΙΣΕΙΣ ex similitudine pronunciationis est pro κρισις.
- 40 *lin.*: ΟΤΙ cum vestigio spiritus lenis. - In fine lineae Ε pariter.
- 43-44 *lin.*: ΗΓΑΠΗΣΑΝ ΟΙ ΑΝΟΙ, alii mutant verbis locum οι ανθρωποι ηγαπησαν. ΗΓ.. signum spiritus lenis prodit
- 45 *lin.*: Η habet spiritum asperum, sed male pro leni.
- 53 *lin.*: Extremum lineae elementum Ε habet indicium lenis spiritus.
- 55 56 *lin.*: Verba repetita sunt οτι πονηρα εστιν e fine superioris pericopae, quae verba apud plures non apparent. In fine apparet punctum inferius
- 58 *lin.*: ΑΑΠΘΙΑΝ scribitur pro αληθειαν.
- 60 *lin.*: ΦΑΝΑΙΡ.. male pro φανερ.. ob similitudinem pronunciandi ratione in αι diphthongo et elemento ε.
- 62-63 *lin.*: ΟΤΙ punctum habet in Ό superius e spiritu denso residuum.
- 63 *lin.*: ΕΝ ΘΩ, alii εν τω θεω scribunt.
- 64 *lin.*: ΕΙΡΤΑΣΜΕΝΑ et in fine puncta duq. Alii εργασμενα.

ORIGENIS

CURAE CRITICAE IN TEXTUM SEPTUAGINTAVIRALEM

HIEREMIAE PROPHETAE

MONITUM.

Norunt eruditi omnes, quae et quanta cura impensae fuere ab Origene Adamantio, illo vere ingenii prodigio, in comparandis enucleandisque varietatibus Veteris Testamenti in suis Tetraplis vel Hexaplis. In his, veluti Synopticis Tabulis per columnas dispositis, textus singulos tum hebraeos tum graecos variorum interpretum e regione collocatos atque comparatos prae oculis omnium explicavit.

Quanti pretii opus istud fuerit apud veteres criticos viros, historiae docent, atque commorare vix licet quantis ideo laudibus hocce extulerint Pamphilus martyr eiusque pernecessarius Eusebius nec non Hesychius, Lucianus, omnes denique, qui fuerunt biblicarum rerum periti. Cum Hieronymo doctore maximo, omnibus aetatibus et in omnibus Christiani orbis regionibus, in quibus sacra florere studia, imo vero vel ab ipsis persecutionum et exorientis pacis temporibus, origeniana studia principem locum iure ac merito obtinuerunt.

Sed tantorum laborum exemplaria lapsu temporis sunt naufragio miserrimo absorpta, adeo ut quasi omnia perierint; ac tantummodo paucae ex variis documentis, dissiteque dispersae veluti tabulae sunt collectae, atque uno in corpore non integro

coagmentatae, praesertim nostris postremis saeculis. Tum ob notitiarum copiam, tum ob doctrinae meritum praestat commemorare volumina doctissimi doctoris anglici Field (1), cuius litteraria ac benigna necessitudine gavisi fuimus, cum in suis lucubrationibus conficiendis semel iterumque operam nostram exposceret, sicut publice variis in locis ipse testatur.

Inter pretiosos codices, qui divitias Origenianas tanti aequae atque ingeniosi operis superstites servaverunt, unus est perceleber codex prophetarum Chisianus, hoc nomine a principe familia Chisia, quae eum servat, appellatus. De eo plura diximus, quando integrum textum prophetiae Danielis iuxta LXX viralem dedimus in versione graeca (2). Omnes praeterea norunt pervulgatum esse tantummodo textum prophetiae iuxta Theodotionem interpretem. Codex vero ille unicus in orbe notus est, qui fere deperditam versionem ad haec nostra tempora servaverit, cuius auctores septuaginta alexandrini, ut usus invaluit eos praedicare, interpretes celebrantur; ideoque maximi, imo unici pretii a viris doctis habetur.

Iudicio atque hortatu magistri mei Caroli Vercellone, editionem fac-similem pagellarum Danielici textus curavi, memoriaeque dicavi illius, qui aetate nostra inter viros biblicorum studiorum insignes, aequae inter et doctores italicos, vere fulgidum decus, ac pluribus merito laudibus commendandus atque commemorandus, utpote qui a viris studiosis magister habetur. Quidquid enim in eo codice studii contuli, quascumque curas in eo suscepi, omnia quidem auctore Vercellone feci.

Textus iste biblicus continuo Origenianis studiis est exornatus, et praesefert ea signa *obeli*, *asterisci* et similia, ut eruditi norunt,

(1) *Origenis Hexapla*, Oxford edita e typographia Clarendoniana.

(2) *Daniel iuxta LXX graecos interpretes ad similitudinem textus unici codicis Chisiani a Ios. Cozza-Luzi M. B. editi* - Tusculani 1877.

quae ab Origene sunt inducta (1). Etsi non desint alii huiusmodi manuscripti libri graeci notulis Origenianis instructi, attamen inter principes ille Chisianus in aliis quoque prophetis sacrorum bibliorum semper habetur. Siquidem in eo volumine Chisiano non modo praedictum textum duplicem, videlicet in versione LXX et Theodotionea, sed et Hieremiam cum Baruch, Isaiam atque Ezechielem integros habemus (2).

Postquam Danielis praedictum textum curassem, manus admovi ad prophetiam Hieremiae, quae prima occurrit librum evolventibus, totaque cum Baruch ut exscriberetur, quasi in speculo per lineas suas, operam navavi. Hanc modo ex nostro apographo fere eisdem curis ac Daniele typis tradidi, ut opus istud sacrae eruditionis studia melius iuvaret.

Dum ego in Hieremia exscribendo incumberem, curas haud leves in eo Romae quoque contulit cl. Paulus Lagarde, cuius famam merito celebrant eiusdem permulti orientalium studiorum editi in vulgus libri. Veruntamen novissimas elucubrationes suas in eodem volumine Chisiano, paulo post mors acerba prohibuit interceptique.

Nostrum itaque laborem in Hieremia Chisiano producendo hic habeant homines rerum biblicarum studiosi, et inter scripta Patrum merito doctoris celeberrimi Alexandrini Adamantii etiam haec studia in Hieremiam a Chisiano pulcherrimoque volumine per saecula servata, tandem accipiant.

Ut vero prae oculis omnium appareat qualis sit huius Chisiani codicis scriptio, quaeque magnitudo et methodus calligraphica,

(1) De his signis abunde diximus in Prolegomenis ad *SS. Bibliorum fragm. vetustiss.* Romae 1887.

(2) Ab eodem codice venerunt magnificentissimae editiones tum Danielicae tum Ezechielicae prophetiae a Simone De Magistris ac Vincentio De Regibus Romae adornatae; in quibus magnificentia libri, praesertim in Danielis textu ex diversis graecis versionibus, haud sane respondet utilitati criticae.

curavimus in fronte editionis nostrae apponere pagellam adamussim repraesentatam. Haec refert postremam Danielis pagellam simillimam nostro Hieremiae textui ex eodem codice, unde qualis exscriptus fuerit, quisque videt; tum etiam documentum ante oculos omnium ponimus, in quo *mnemosynon* in fine testatur hunc Danielicum textum, quem alias produximus, versionem esse graecam septuagintaviralem, quam unice servant istae membranae maxime pretiosae.

Interea vel nobis, vel potius aliis studiosis viris, auguramur, ut tandem aliquando etiam aliae prophetiae Isaiae et Ezechielis ab eodem origeniano codice ad usum criticum edantur; nam etsi in vulgus habeatur opus in Ezechielem elaboratum a Vincentio De Regibus, attamen est ille quoque textus ad normam fac-similem recudendus.

ΛΟΓΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ

ΙΕΡΕΜΙΑΣ.

Cod.
fol. 1. Τὸ ῥῆμα τοῦ θυ ὃ

ἐγένετο, ἐπὶ ἱερεμίᾳ
ἀν τὸν τοῦ γελκίου
ἐκ τῶν ἱερέων ὃς
κατώκει, ἐν ἀνα
θῶθ ἐν γῇ βενια
μὴν ὃς ἐγενήθη
λόγος κυ πρὸς αὐ
τὸν ἐν ἡμέ
ραις ἰωσίου υἱοῦ
ἀμὼν βασιλέως ἰ
ούδα τρισκαίδε
κάτου ἔτους ἐν τη.
βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς
ἡμέραις ἰωακείμ
υἱοῦ ἰωσίου βασι
λέως ἰούδα ἕως
συντελείας ἐνδε
κάτου ἔτους σεδεκί
ου υἱοῦ ἰωσίου βα
σιλέως ἰούδα ἕ
ως τῆς αἰχμαλωσί
ας ἰλὴμ ἐν τῷ
μηνὶ τῷ πέμπτῳ
καὶ ἐγένετο λόγος κυ
πρὸς με λέγων·
πρὸ τοῦ με πλά
σαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐ
πίσταμαί σε· καὶ
πρὸ τοῦ με ἐξελ
θεῖν ἐκ μήτρας

ἡγίακά σε. προ
φήτην εἰς ἔθνη
τέθεικά σε καὶ εἶ
πα ὁ ὢν δέσποτα
κε ἰδοὺ οὐκ ἐπίστα
μαι λαλεῖν ὅτι νε

ώτερος ἐγὼ εἰμι· καὶ
εἶπεν κς πρὸς με
μὴ λέγε ὅτι νεώτε
ρος ἐγὼ εἰμι· ὅτι πρὸς
πάντας οὓς ἄν ἐξ
αποστείλω σε· πορεύ
σεις καὶ κατὰ πάν
τα ὅσα ἂν ἐντέ
λωμαί σοι· λαλήσεις·

μὴ φοβηθῇς ἀπὸ
προσώπου αὐτῶ·
μὴ δὲ πτοηθῇς ἐ
ναντίον αὐτῶν· ὅτι

Cod.
fol. 1v. μετὰ σοῦ ἐγὼ εἰμι τοῦ
ἐξαχρεῖσθαι σε λέγει

κς· καὶ ἐξέτεινε
κς τὴν χεῖρα αὐτοῦ
πρὸς με καὶ ἥψα
το τοῦ στόματός μου·
καὶ εἶπεν κς πρὸς
με· ἰδοὺ ὁ ἐδὼ

Κα τοὺς λόγους μου.
εἰς τὸ στόμα σου· ἰ
δοὺ καθέστακά σε σὴ
μερον. ἐπὶ ἔθνη καὶ
βασιλείας ἐκρί
ζουν. καὶ κατα
σχάπτειν. καὶ ἃ
πολ· λύειν καὶ

κατασπᾶν· καὶ
οἰκοδομεῖν· καὶ κα-
ταφυτεύειν· καὶ
ἐγένετο λόγος κυ-
πρὸς με λέγων· τί
σὺ ὄρα·ς ἱερεμία·
καὶ εἶπα· βακτε-
ρίαν καρυῖνην· ✕ ἐ-
γὼ ὄρω·· καὶ εἶπεν
κύ· πρὸς με· καλῶς,
ἐώρακας· διότι
ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ
τοὺς λόγους μου τοῦ
ποιῆσαι αὐτούς·
καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
πρὸς με ἐκ δευτέ-
ρου λέγων· τί σὺ ὄρα·ς·
καὶ εἶπα· λέβητα
ὑποκαίόμενον
✕ ἐγὼ ὄρω·· καὶ τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ.
ἀπὸ προσώπου
βορρᾶ ἐκκαυθή-
σεται τὰ κακὰ ἐ-
πὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας τῇ-
γῇ· διότι ἰδοὺ
ἐγὼ συγκαλῶ πά-
σας τὰς βασιλεῖ-
ας ✕ βασιλειῶν·
ἀπὸ βορρᾶ· τῆς
γῆς· λέγει κύ· καὶ
ῥίξουσιν καὶ θήσουσι
ἐκαστος τὸν θρόνον
αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρό-

θυρα τῶν πυλῶ-
ν ἱερουσαλὴμ· καὶ
ἐπὶ πάντα τὰ
Cod. fol. 2. τεῖχη τὰ κύκλῳ αὐ-
τῆς καὶ ἐπὶ πά-
σας τὰς πόλεις ἰ-
ούδα καὶ λαλήσω
μετὰ κρίσεως πρὸς
αὐτοὺς περὶ πά-
σης τῆς κακίας
αὐτῶν ὡς ἐγκατέ-
λιπόν με καὶ ἔθυ-
σαν θεοῖς ἄλλοτρι-
οις· καὶ προσεχύ-
νησαν τοῖς ἔργοις
τῶν χειρῶν αὐτῶν·
Καὶ σὺ περιζῶσαι
τὴν ὀσφύν σου· καὶ
ἀνάστηθι· καὶ εἶπο-
ν πρὸς αὐτούς· πάν-
τα ὅσα ἂν ✕ ἐγὼ ἐν
τείλωμαί σοι· μὴ
φοβηθῇς ἀπὸ προ-
σώπου αὐτῶν· μὴ
ποτε πτοήσωσί-
σε ἐναντίον αὐτῶν·
ὅτι μετὰ σοῦ ἐγὼ εἰμι
τοῦ ἐξαιρεῖσθαι σε
λέγει κύ· ✕ ἐγὼ·· δὲ ἰ-
δοὺ τέθεικά σε ἐν
τῇ σήμερον ἡμέ-
ρᾳ ὡς πόλιν ὁ-
χυράν ✕ καὶ ὡς στύ-
λον σιδηροῦν·· καὶ
ὡς τεῖχος χαλκοῦν

ὄχυρον· ἅπασιν τοῖς
 βασιλεῦσιν ἰούδα
 καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐ
 τοῦ ✕ καὶ τοῖς ἱε
 ρεῦσιν αὐτῶν· καὶ
 τῷ λαῷ τῆς γῆς;
 καὶ πολεμήσουσί
 σε. καὶ οὐ μὴ δύνῃ
 σονται πρὸς σέ. δι
 ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι ἐ
 γὼ εἶπεν κς τοῦ
 ἐξαίρεῖσθαί σε· καὶ

Εγένετο λόγος κυ
 πρὸς με λέγων·
 πορεύθητι καὶ ἀ
 νάγνωθι ἐν τοῖς
 ὤσιν υἱῶν ἰλῆ'μ.
 καὶ εἶπον τάδε λέ
 γει κς· ἐμνήσθην ✕
 σοι, ἐλέους νεότη
 τός σου καὶ ἀγάπης
 τελείωσεώς σου·

Cod.
 fol. 2v.

τοῦ ἐξακολουθή
 σαι τῷ ἀγίῳ· ἰ
 σραήλ λέγει κς·
 ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐν
 γῇ μὴ σπειρομέ
 νῃ· ἅγιοι ἰηλ' τῷ
 κῶ· ἀρχὴ γεννη
 μάτων αὐτοῦ· πάν
 τες οἱ ἐσθ' ὄντες αὐ
 τὸν πλημμελή
 σουσι· κακὰ ἤξει
 ἐπ' αὐτούς. λέγει κς·
 ἀκούσατε λόγον

κυ οἶκος ἰακώβ
 καὶ πᾶσα πατρι
 — ἀ οἴκου ἰηλ'· τά
 δε λέγει κς· τί εἴ
 ροσαν οἱ πρὸς ἡμῶ
 ἐν ἐμοὶ πλημμέ
 λημα ὅτι ἀπέ
 στησαν μακρὰν ἀ
 π' ἐμοῦ· καὶ ἐπο
 ρεύθησαν ὀπίσω
 τῶν ματαίων· καὶ
 ἐματαιώθησαν καὶ
 οὐκ εἶπαν ποῦ ἐστὶ
 κς ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς
 ἐκ γῆς αἰγύπτου·
 ὁ καθοδήγησας ἡ
 μᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ
 ἐν γῇ ἀπείρῳ καὶ
 ἀβάτῳ· ἐν γῇ ἀ
 νύδρῳ· καὶ ἀκάρ
 πῳ· ✕ καὶ σκιά θα
 νάτου· ἐν γῇ ἐν ᾗ
 οὐ διώδευσεν ἐν αὐ
 τῇ ἀνὴρ· οὐδὲ κα
 τώκησεν υἱὸς ἀν
 θρώπου ἐκεῖ· καὶ
 εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς
 τὸν κάρμηλον τοῦ
 φαγεῖν τοὺς καρποὺς
 αὐτοῦ· καὶ τὰ ἀγαθὰ
 αὐτοῦ· καὶ εἰσήλ
 θετε καὶ ἐμιάνατε
 τὴν γῆν μου· καὶ
 τὴν κληρονομίαν μου
 ἔσθ' εἰς βδέλυγμα

οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν
 ποῦ ἐστὶ κς. καὶ οἱ ἄν
 τεχόμενοι τοῦ νόμου μοῦ
 μου οὐκ ἠπίσταν
 τό με· καὶ οἱ ποιμέ
 νες ἠσεβοῦν εἰς ἐμέ·
 Cod. fol. 3. καὶ οἱ προφήται
 προφήτευσον τῇ
 βαβλ. καὶ ὀπίσω
 ἐν οφθαλμοῖς ἐπο
 ρεύθησαν· δια
 Τοῦτο ἔτι κριθήσο
 μαι πρὸς ὑμᾶς
 λέγει κύριος καὶ πρὸς
 τοὺς υἱοὺς τῶν
 υἱῶν ὑμῶν κριθή
 σομαι· ὅτι διέλ
 θετε νησους χεῖθε
 εἰμ· καὶ εἰς κήθαρ
 ἀποστείλατε· καὶ
 νοήσατε σφόδρα·
 καὶ ἴδετε εἰ γέγονε
 τοιαῦτα· εἰ ἄλλα
 λάξονται ἔθνη θε
 οὺς αὐτῶν. καὶ αὐτοὶ
 οὐκ εἰσὶ θεοί. ὁ δὲ
 λαὸς μου ἠλλάξα
 το τὴν δόξαν αὐτοῦ
 ἐξ ἧς οὐκ ὠφελήθη
 σονται· ἐξέστη
 ὁ θυνὸς ἐπὶ τούτῳ
 καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖ
 ον λέγει κς ὅτι δύο
 καὶ πονηρὰ ἐποίη
 σεν ὁ λαός μου· ἐμέ

ἐγκατέλιπον πῆγῃ
 πηγὴν ὕδατος
 ζωῆς· καὶ ὠρυξαν
 ἑαυτοῖς λάκκους ✕
 λάκκους· συντετρι
 μένους οἱ οὐ δυνή
 σονται ὕδωρ συνέ
 χειν· μὴ δοῦλος
 ἔστιν ἰηλ. ἡ οἰκο
 γενής ἐστίν. διὰ τί
 ἐγενέτο εἰς πρόνοια
 ἐπὶ αὐτὸν ὠρύοντο·
 ὥς λέοντες καὶ
 ἔδωκαν τὴν φωνήν
 αὐτῶν· ὁ ἔταξαν τὴν
 γῆν αὐτοῦ εἰς ἔρη
 μον καὶ αἱ πόλεις
 αὐτοῦ κατεσκάφη
 σαν παρὰ τὸ μὴ
 κατοικεῖσθαι· καὶ
 υἱοὶ μεμφέως καὶ
 τάφνας ἔγνωσαν σε
 καὶ κατέπαιζόν σο·
 οὐχὶ ταῦτα ἐποίησέ
 σοι τὸ καταλιπεῖν σε
 Cod. fol. 3v. ἐμέ λέγει κς ὁ θεός σου.
 ✕ ἐν τῷ καιρῷ ἃ
 γοντές σε ἐν τῇ ὁ
 δῶ· καὶ νῦν. τί
 σοι καὶ τῇ ὁδῷ αἱ
 γύπτου. τοῦ πιεῖν
 ὕδωρ γιῶρ· καὶ
 τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ
 ἀσσυρίων. τοῦ πι
 εῖν ὕδωρ ποτα

μῶν· παιδεύσει
σε ἡ ἀποστασία σοῦ,
καὶ ἡ κακία σου ἐ
λέγξει σε· καὶ γνώ
θι καὶ ἴδε ὅτι ✕ πο
νηρὸν καὶ πικρὸν
σοι τὸ καταλιπεῖν
ἐμέ· λέγει κς ὁ θς
σου· καὶ οὐκ εὐδό
κησα ἐπὶ σοὶ λέγει
κς ὁ θς σου· ὅτι ἀ
π' αἰῶνος συνέτρι
ψας τὸν ζυγὸν σου
καὶ διέρρηψας τοὺς
δεσμούς σου· καὶ εἶ
πας οὐ δουλεύσω·
ἀλλὰ πορεύσομαι
ἐπὶ πάντα βουνό
ὑψιλόν. καὶ ὑπο
κάτω παντὸς ξύ
λου κατασκήνους. ἐ
κεῖ διαχυθήσομαι
ἐν τῇ πορνείᾳ·
σου!· ἐγὼ δὲ ἐφύ
τευσά σε ἄμπελο
καρποφόρον. πᾶ
σαν ἀληθινήν· πῶς
ἐστράφησ' ✕ μοι!· εἰς
πικρίαν. ἡ ἄμπε
λος ἡ ἀλλοτρία· ἐ
άν ἀποπλύνῃ
ἐν νίτρῳ· καὶ πλη
θύνης σεαυτῇ
πόαν. κεκηλίθω
σε ἐν ταῖς ἀδικίαις

αἰς σου ἐναντιόν
ἐμοῦ λέγει κς· πῶς
πῶς ἐρεῖς οὐ
κ ἐμιάνην. καὶ
ὀπίσω τῆς βαλῆς
οὐκ ἐπορεύθην. ἔ
δε τὰς ὁδοὺς σου ἐν
τῷ πολυανδρίῳ·
καὶ γνώθι τί ἐποί
ησας· ὁψὲ φωνή
αὐτῆς ὠλόλυξε·
τὰς ὁδοὺς αὐτῆς
ἐπλάτυνεν ἐφ' ὅ
σατα ἐρήμου·
ἐν ἐπιθυμίαις ψυ
χῆς αὐτῆς. ἐπνευ
ματοφορεῖτο· πα
ρεδόθη. τίς ἐπι
στρέψει αὐτήν.

Πάντες οἱ ζητοῦν
τες αὐτήν. οὐ κο
πιάσουσιν ἐν τῇ
ταπεινώσει αὐτῆς
εὐρήσουσιν αὐτήν·
ἀπόστρεψον τὸν πό
δα σου ἀπὸ ὁδοῦ
τραχείας. καὶ τὸν
φάρυγγά σου ἀπὸ
—δίψους ἡ δὲ εἶπεν
ἀνδριοῦμαι· ὅτι
ἡγαπήκει ἄλλο
τρίους· καὶ ὀπίσω
αὐτῶν ἐπορεύετο
ὥς αἰσχύνῃ κλέπτου
θς ἀλώσεται· οὕτως

Cod.
fol 4.

αἰσχυνθήσονται
υἱοὶ ἰηλ. αὐτοὶ καὶ
οἱ βασιλεῖς αὐτῶν
καὶ οἱ ἄρχοντες αὐ-
τῶν· καὶ οἱ ἱερεῖς
αὐτῶν· καὶ οἱ προ-
φῆται αὐτῶν·

Ἐῖπαν τῷ ξύλῳ ὁ
τι πηρ' μου εἶ σύ·
καὶ τῷ λίθῳ σὺ
ἐγέννησάς με· καὶ
ἔστρεψαν ἐπ' ἐμέ
νώτα καὶ οὐ πρό-
σωπα αὐτῶν· καὶ
ἐν τῷ καιρῷ τῶν
κακῶν αὐτῶν ἐροῦ-
σιν, ἀνάστα καὶ σῶ-
σον ἡμᾶς· καὶ ποῦ

Ἔστιν οἱ θεοί σου οὓς
ἐποίησας ἑαυτῷ
εἰ ἀναστήσονται καὶ
σώσουσί σε ἐν και-
ρῷ τῆς κακώσε-
ως σου· ὅτι κατ' ἄ-
ριθμὸν τῶν πόλε-
ων σου, ἦσαν θεοί
σου ἰουδα· καὶ κατὰ
ἀριθμὸν διόδου

^{Cod. fol. 4v.} ἰλημ'. ἔθυσον τῇ
βαάλ· ἵνα τί
λαλεῖτε πρὸς με
πάντες ὑμεῖς Ἱ,
σεβήσατε. καὶ
πάντες ἡμεῖς Ἱ
νομήσατε εἰς ἐ

ἡμε λέγει κς· μά-
την ἐπάταξα τὰ
τέκνα ὑμῶν πε-
δείαν οὐκ ἐδέξα-
σθε κατέφαγε μά-
χαίρα τοὺς προ-
φήτας ὑμῶν ὡς
λέων ὁλοθρευῶν
καὶ οὐκ ἐφοβήθη
ἡτε· ἀκούσατε
Λόγον κυ· τάδε
λέγει κς μὴ ἔρη-
μος ἐγενήθη τῷ
ἰηλ! ἡ γῆ κεχερσω-
μένη· δι' ὅτι εἶ-
πεν ὁ λαός μου οὐ
κυριευθήσομεθα
καὶ οὐχ ἥξομεν ἔτι
πρὸς σέ· μὴ ἐπι-
λήσεται νύμφη τὸν
κόσμον αὐτῆς· καὶ
παρθένος τὴν
στηθοδεσμίδα αὐ-
τῆς· ὁ δὲ λαός μου
ἐπελάθετό μου ἡ
μέρας ὧν οὐκ ἔστι
ἄριθμός· τί ἔτι κα-
λὸν ἐπιτηδεύσεις
ἐν τοῖς ὁδοῖς σου
τοῦ ζητῆσαι ἀγά-
πησιν· οὐχ οὕτως·
ἀλλὰ καὶ σὺ ἐπονη-
ρεύσω τοῦ μιᾶναι
τὰς ὁδοὺς σου· καὶ
ἐν ταῖς χερσὶ σου

εὐρέθη αἱματα
 ψυχῶν ✕ πενήτω· !
 — ἀθώων· οὐκ ἐν
 διορύγμασιν εὖρον
 αὐτοῦς. ἀλλ' ἐπὶ πᾶ
 ση ὄρυι· καὶ εἶ
 πας ὅτι· ἀθώος
 εἰμι· ἀλλ' ἀποστρα
 φήτω ὁ θυμὸς αὐ
 τοῦ ἀπ' ἐμοῦ· ἰδοὺ
 ἐγὼ κρίνομαι πρὸς
 σέ, ἐν τῷ λέγειν
 Cod.
 fol. 5. σε οὐχ ἡμαρτον. ὁ
 τε κατεφρόνησας
 σφόδρα τοῦ δευτε
 ρῶσαι τὰς ὁδοὺς
 σου· καὶ ἀπ' αἰγύ
 πτου καταισχυνθή
 ση· καθὼς κατη
 σχύνθη ἀπὸ ἄσ
 σοῦρ. ὅτι καὶ ἐν
 τεῦθεν ἐξελεύση·
 καὶ αἱ χεῖρες σου ἐπὶ
 τῆς κεφαλῆς σου· ὁ
 τι ἀπώσατο ὡς τῇ
 ἐλπίδα σου· καὶ οὐ
 κ εὐοδωθήσῃ ἐν αὐ
 τῇ ✕ λέγων· ἐάν
 Εἰς ἀποστείλῃ ἀνὴρ τὴν
 γυναῖκα αὐτοῦ καὶ
 ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ
 καὶ γένηται ἀνδρὶ ἐ
 τέρω· ὡς μὴ ἀνα
 κάμπτουσα ἀνακάμ
 ψει πρὸς αὐτὸν ὡς ἔτι·

οὐ μαινομένη μι
 ανθήσεται ἡ γῆ ἐκεῖ
 νη· καὶ σὺ ἐξεπόρ
 νευσας ἐν ποιμέσι
 πολλοῖς. καὶ ἀνέ
 καμπτες πρὸς με
 λέγει κύριος ἄρον τοὺς
 ὀφθαλμούς σου εἰς
 εὐθεῖαν καὶ ἴδε ποῦ
 οὐχὶ ἐξεφύρθη· ἐ
 πὶ ταῖς ὁδοῖς· ἐκὰ
 θισας αὐτοὺς ὥσει
 κορώνη ἡρημωμέ
 νη καὶ ἐμίανας τῇ
 γῇ ἐν ταῖς πορνεί
 αῖς σου καὶ ἐν ταῖς
 κακίαις σου· καὶ ἔ
 σχές ποιμένας πολ
 λούς· εἰς πρόσκομ
 μα σεαυτῇ· ὄψις ✕
 γυναικὸς πόρνῃς
 ἐγένετό σοι· ἀπηναι
 σχύντησας πρὸς
 πάντας· οὐχ ὡς
 Οἰκεῖον ἐκάλεσας με
 καὶ πρᾶ καὶ ἀρχὴ
 γόν τῆς παρθενί
 ας σου, μὴ διαμέ
 νει εἰς τὸν αἰῶνα ἡ δι
 αφυλαχθήσεται εἰς
 νίκος· ἰδοὺ ἐλάλη
 Cod.
 fol. 5v. σας· καὶ ἐποίησας
 τὰ πονηρὰ ταῦτα
 καὶ ἡδυνάσθη·
 Καὶ εἶπεν ὡς πρὸς

με. ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ἰωσίου τοῦ βα-
σιλέως· εἶδες ἃ
ἐποίησέ μοι ἡ κα-
τοικία τοῦ ἰηλ. ἐ-
πορεύθη ✕ ἐαυτῇ!
ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψη-
λόν. καὶ ὑποκάτω
παντὸς ξύλου ἁλσώ-
δους· καὶ ἐπόρνευ-
σεν ἐκεῖ· καὶ εἶπα
μετὰ τὸ πορνεῦσαι
αὐτὴν ταῦτα πάν-
τα. πρὸς με ἀνά-
στρεψον· καὶ οὐκ ἂν
νέστρεψε· καὶ εἶδε
τὴν ἄσυνθεσίαν αὐ-
τῆς· ἡ ἄσυνθετος
—ἰούδα· καὶ εἶ
Δὸν διότι περὶ πάν-
των ὧν κατελή-
φθη! ἐν οἷς ἐμοιχᾶ
το ἡ κατοικία τοῦ
ἰηλ ἐξαπέστειλα
αὐτὴν καὶ ἔδωκα
αὐτῇ βιβλίον ἀπο-
στασίου· εἰς τὰς
χεῖρας αὐτῆς· καὶ
οὐκ ἐφοβήθη ἡ ἃ
σύνθετος ἰούδα·
ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς·
καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐ-
πόρνευσε καὶ αὐτὴ·
καὶ ἐγένετο εἰς οὐθὲν
ἡ πορνεία αὐτῆς ✕

καὶ ἐφρονοκτόνει τὴν
γῆν!· καὶ ἐμοίχεν
σε τὸν λίθον καὶ τὸ
—ξύλον· καὶ ἐν πᾶ-
σι τούτοις οὐκ ἐπεστρά-
φη πρὸς με ἡ ἄσύν-
θετος ✕ ἡ ἀδελφὴ
αὐτῆς! ἰούδα ἐξ ὅ-
λης τῆς καρδίας
αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ ψεύ-
—δοι φησὶ καὶ εἶ-
πεν καὶ πρὸς με
ἐδικαίωσε τὴν ψυ-
χὴν αὐτῆς ✕ ἡ ἀπο-
στροφή! ἰηλ. ἀπὸ
τῆς ἄσυνθέτου ἰού-
δα· πορεύου καὶ
ἀνάγωνθι τοὺς λό-
γους τούτους πρὸς
βορρᾶν· καὶ ἐρεῖς·

Επιστράφητι πρὸς
με ἡ κατοικία ἰηλ
λέγει καὶ οὐ μὴ
στηρίσω τὸ πρόσω-
πόν μου ἐφ' ὑμᾶς
ὅτι ἐλεήμων ἐγώ εἰ-
μι λέγει καὶ οὐ μὴ
νιῶ εἰς τὸν αἰῶνα·
πλήν γινῶθι τὴν
ἀδικίαν σου· ὅτι εἰς
κν τὸν θν σου ἡσέ-
βησας· καὶ δι' ἐξέ-
χας τὰς ὁδοὺς σου
εἰς ἄλλοτρίους· ὃ
ποκάτω παντὸς

Cod.
fol. 6.

ξύλου ἀλσώδους· τῆς
 δὲ φωνῆς μου οὐχ ὁ
 πῆκουσας λέγει κς
 ἐπιστράφητε υἱοὶ
 ἀφροσύνης λέγει κς
 διότι ἐγὼ κατακυρι
 εὔσω ὑμῶν· καὶ λή
 ψομαι ὑμᾶς ἕνα
 ἐκ πόλεως· καὶ δύο
 ἐκ πατριᾶς· καὶ
 εἰσάξω ὑμᾶς εἰς
 σιὼν· καὶ δώσω ὁ
 μῖν ποιμένας κα
 τὰ τὴν καρδίαν μου.
 καὶ ποιμανοῦσιν ὁ
 μᾶς ποιμένοντες
 μετ' ἐπιστήμης· καὶ
 ἔσται ἕαν πληθύν
 θῇτε καὶ αὐξηθῇ
 τε ἐπὶ τῆς γῆς. λέ
 γει κς· ἐν ταῖς ἡ
 μέραις ἐκεῖναις.
 οὐκ ἐροῦσιν ἔτι κιβω
 τὸς διαθήκης κυ·
 οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ
 καρδίαν· οὐδὲ ὄνο
 μασθήσεται ✕ ἐν αὐ
 τῇ!· οὐδὲ ἐπισκε
 Φθῇσεται· καὶ οὐ ποι
 ηθῇσεται ἔτι· ἐν ταῖς
 ἡμέραις ἐκεῖναις
 : καὶ ἐν τῷ καιρῷ
 ἐκείνῳ! καλέσουσι
 τὴν ἱερουσαλὴμ
 Cod.
 fol. 6v. θρόνον κυρίου· καὶ συ

ναχθήσονται εἰς
 αὐτὴν πάντα τὰ
 ἔθνη ✕ τῷ ὀνόματι
 κυ ἐν ἰλῆμ. καὶ οὐ
 πορεύονται ἔτι ὁπί
 σω τῶν ἐνθυμημά
 των τῆς καρδίας αὐ
 τῶν τῆς πονηρίας.
 — Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖ
 ναις συνελεύσονται
 ὁ οἶκος ἰούδα· ἐπὶ
 τὸν οἶκον ἰηλ' καὶ ἡ
 ξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀ
 πό γῆς βορρᾶ : καὶ
 ἀπὸ πασῶν τῶν
 χωρῶν! ὧν ἐξέω
 σα αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπὶ
 τὴν γῆν ἣν κατε
 κληρονόμησα τοὺς
 πατέρας αὐτῶν καὶ γὰρ
 εἶπα : γένοιτο κε!
 ὅτι τάξω σε εἰς τέ
 κνα· καὶ δώσω σοι
 γῆν ἐκλεκτὴν κλη
 ρονομίαν ✕ ὄνομα
 στήν! Θυ παντοκρά
 — τορος ἐθνῶν· καὶ
 Εἶπα πατέρα καλέσεις
 με. καὶ ἀπ' ἐμοῦ
 οὐκ ἀποστραφήσῃ
 πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυ
 μνή εἰς τὸν συνόντα
 αὐτῇ· οὕτως ἡθέ
 τησεν εἰς ἐμὲ οἶκος
 ἰηλ λέγει κς· φωνή

ἐκ χειλέων ἠκούσθη·
 κλαυθμοῦ καὶ ὀδῆς
 σεως υἱῶν ἰηλ· ὁ
 τι ἠδίκησαν ἐν ταῖς
 ὁδοῖς αὐτῶν ἔπε
 λάθοντο· ~~ἐκ~~ τοῦ! θυ
 ἁγίου αὐτῶν· ἐπιστρά
 φητε υἱοί· ἐπιστρέ
 φοντες· καὶ ἰάσομαι
 τὰ συντρίμματα
 ὑμῶν· ἰδοὺ οἶδε
 ἡμεῖς ἐσόμεθα σοι
 ὅτι σὺ καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν
 —εἶ· ὄντως εἰς ψεῦδος
 ᾔσαν οἱ βουνοί· καὶ
 ἡ δύναμις τῶν ὁρέ
 ων· πλήν διὰ κυ
 —θυ ἡμῶν ἡ σῶσις
 Cod. fol. 7. τοῦ : οἴκου! ἰηλ·
 ἡ δὲ αἰσχύνῃ κατα
 νάλωσε ποὺς μόχθους
 τῶν πρῶν ἡμῶν
 τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ
 τὰς θυγατέρας αὐ
 —τῶν· ἐκοιμήθη
 μεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ
 ἡμῶν· καὶ ἐπεκά
 λυψεν ἡμᾶς ἡ ἀτι
 —μία ἡμῶν· διότι
 ἐναντίον τοῦ θυ ἡ
 μῶν, ἡμάρτομεν ἡ
 μεῖς καὶ οἱ πρὸς ἡμῶν
 ἀπὸ νεότητος ἡμῶν
 ἕως τῆς ἡμέρας ταύ
 της· καὶ οὐχ ὑπη

κούσαμεν τῆς φω
 νῆς κυ τοῦ θυ ἡ
 μῶν.
 —Εὰν ἐπιστραφῇ ἰηλ·
 λέγει καὶ πρὸς με
 καὶ ἐπιστραφήσεται
 καὶ ἐὰν περιέλῃ
 τὰ βδελύγματα
 αὐτοῦ ἐκ τοῦ στόμα
 τος αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ
 τοῦ προσώπου μου
 ✕ καὶ εὐλαβηθῇ! καὶ
 ὁμόση· ζῇ καὶ μετὰ
 ἀληθείας· καὶ ἐν
 κρίσει καὶ ἐν δικαιο
 σύνῃ· καὶ εὐλογήσου
 σιν ἐν αὐτῷ ἔθνη·
 καὶ ἐν αὐτῷ αἰνέσου
 σι τῷ θεῷ, ἐν ἰλημ·
 νεώσχετε ἑαυτοὺς
 νεώματα καὶ μὴ
 σπείρητε ἐπ' ἀκάν
 θαις περιτμήθη
 τε τῷ θεῷ ἡμῶν·
 καὶ περιτεμεῖσθε
 τὴν ἀκροβυστίαν τῆς
 καρδίας ὑμῶν ἅν
 ὄρες ἰούδα καὶ οἱ κα
 τοικοῦντες ἐν ἰλημ·
 μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ
 ὁ θυμὸς μου· καὶ ἐκ
 καυθήσεται· καὶ οὐ
 κ' ἔσται ὁ σβέσων ἀπὸ
 προσώπου πονη
 ρίας ἐπιτηδευμά

των ὑμῶν ἀναγγεῖ
λατε ἐν τῷ ἰούδα
καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ
<sup>Cod.
fol. 7^v.</sup> ἀκουσθήτω· εἶπα
τε· σημάνατε
σάλπιγγι ἐπὶ τῆς
γῆς καὶ κεκραῖα
τε μέγα· εἶπατε
συνάχθητε καὶ εἰ
σέλθωμεν εἰς
τὰς πόλεις τὰς
τειγήρεις ἀναλα
βόντες φεύγετε εἰς
σιών· σπεύσατε
μὴ στήτε. ὅτι κα
κὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ
βορόα καὶ συντρι
βὴν μεγάλην· ἀ
νέβη λέων ἐκ τῆς
μάνδρας αὐτοῦ.
καὶ ἐξολοθρεύων ἔ
θνη· ἐξῆρε καὶ ἐ
ξῆλθεν ἐκ τοῦ τό
που αὐτοῦ· τοῦ θεῖ
ναι τὴν γῆν σου εἰς
ἐρήμωσιν· καὶ πό
λεις σου καθαίρει
θήσονται παρὰ
τὸ μὴ κατοικεῖσθαι
αὐτάς· ἐπὶ τοῦ
Τοις περιζώσασθαι
σάκκους, καὶ κόπτε
σθε καὶ ἀλαλάξα
τε· διότι οὐκ ἔπε
στράφη ὁ θυμὸς ὁρ

γῆς κυ ἀφ' ὑμῶν·
Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέ
ρᾳ ἐκείνῃ· λέγει κς
ἀπολεῖται ἡ καρ
δίᾳ τοῦ βασιλέως
καὶ ἡ καρδίᾳ τῶν
ἀρχόντων· καὶ ἐκ
στήσονται οἱ ἱερεῖς·
καὶ οἱ προφῆται
θαυμαστοῦνται· καὶ
εἶπα ὦ δέσποτα
κὲ ἄρά γε ἀπατῶν
ἠπάτησας τὸν
λαὸν τοῦτον καὶ τὴν
ἐλπίμ'. λέγων· εἰ
ρήνη ἔσται ὑμῖν.
καὶ ἄψεται ἡ μάχαι
ρα ἕως τῆς ψυχῆς
αὐτῶν· ἐν τῷ
Καιρῷ ἐκείνῳ ἔροῦ
σι τῷ λαῷ τούτῳ
καὶ τῇ ἱερουσαλὴμ
<sup>Cod.
fol. 8.</sup> πνὰ πλανήσεως
ἐν τῇ ἐρήμῳ· ὁ
ὅς τῆς θυγατρὸς
τοῦ λαοῦ μου· οὐκ εἰς
καθαρὸν οὐδὲ εἰς
ἅγιον· πνὰ πλη
ρώσεως ✕ ἀπὸ τοῦ
των! ἥξει μοι· νῦν
οὐ ✕ καὶ! ἐγὼ λαλή
σω κρίματά μου
πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ
ὡς νεφέλη ἀναβή
σεται καὶ ὡς καται

γῆς τὰ ἄρματα αὐ
 τοῦ· κουφότεροι
 ἀετῶν οἱ ἵπποι αὐ
 — τοῦ· οὐαὶ ἡμῖν
 ὅτι ταλαιπωροῦ
 μεν· ἀπόπλυνε
 ἀπὸ κακίας τὴν
 καρδίαν σου ἰλῆμ·
 ἵνα σωθῇς· ἕως
 πότε ὑπάρξουσι—
 ἐν σοὶ λογισμοὶ πό
 νων σου· διότι φω
 νὴ ἀναγγέλλοντος
 ἤξει μοι ἐκ ὁἶου· καὶ
 ἀκουσθήσεται πό
 νος ἐξ ὅρου ἐφραίμ·
 — ἀναμνήσατε ἔθνη
 ἰδοὺ ἤκασιν ἐν ἰλῆμ
 ἀναγγεῖλατε· συστρο
 φαὶ ἔρχονται ἐκ τῆς
 μακρόθεν· καὶ ἔδω
 καν ἐπὶ τὰς πόλεις
 ἰούδα φωνὴν αὐ
 τῶν· ὡς φυλάττον
 τες ἀγρόν ἐγένοντο
 ἐπ' αὐτὴν κύκλω,
 ὅτι ἐμοῦ ἡμέλησας
 — λέγει κς· αἱ ὁδοὶ σου
 Καὶ τὰ ἐπιτηδεύμα
 τά σου· ἐποίησαν
 ταῦτα σου· αὕτη ἡ
 κακία σου· ὅτι πι
 κρά· ὅτι ἤψατο ἔ
 ως τῆς καρδίας σου
 τὴν κοιλίαν μου τὴν

κοιλίαν μου ἀλγῶ
 καὶ τὰ αἰσθητήρια
 τῆς καρδίας μου·
 μαιμάσσει· ἡ ψυχὴ
 μου ταράσσεται· καὶ
 ἡ καρδία μου· οὐ σι
<sup>Cod.
fol. 8v.</sup>ωπήσομαι· ὅτι
 φωνὴν σάλπιγγος
 ἤκουσε ἡ ψυχὴ μου
 κραυγὴν πολέμου
 — καὶ ταλαιπωρίας·
 συντριμμὸν ✕ ἐπὶ
 συντριμμὸν· ἐπὶ
 καλεῖται ὅτι τετα
 λαιπώρηκε πᾶ
 σα ἡ γῆ ἄφνω τε
 ταλαιπώρηκεν ἡ
 σκηνή· διεσπάσθη
 σαν αἱ δέσσεις μου·
 ἕως πότε ὀψομαι
 φεύγοντας· ἀκούσω
 φωνὴν σαλπίγγων
 διότι οἱ ἡγούμενοι
 τοῦ λαοῦ μου· ἐμὲ οὐ
 κ ἤδεισαν· υἱοὶ ἄ
 φρονές εἰσι καὶ οὐ συ
 νετοί ✕ εἰσὶ· σοφοὶ εἰ
 σι τοῦ κακοποιῆσαι
 τὸ δὲ καλῶς ποιῆσαι
 οὐκ ἐπέγνωσαν· ἐπέ
 βρεψα ἐπὶ τὴν γῆν
 καὶ ἰδοὺ κενὴ καὶ οὐ
 θέν καὶ εἰς τὸν οὐ
 ρανὸν καὶ οὐκ ἦν τὰ
 φῶτα αὐτοῦ· εἴ

δον τὰ ὄρη καὶ ἦν τρέ-
 μοντα. καὶ πάντας
 τοὺς βουνοὺς ταρασ-
 σομένους· ἐπέβλε-
 ψα· καὶ ἰδοὺ οὐχ ὅ-
 πῃρχεν ἄνῳ· καὶ
 πάντα τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐνοῦ ἐπτόρηντο·
 — εἶδον καὶ ἰδοὺ ὁ κάρ-
 μηλος ἔρημος, καὶ
 πᾶσαι αἱ πόλεις ✕ αὐ-
 τοῦ! ἐμπεφυρισμέ-
 ναι πυρί· ἀπὸ προ-
 σώπου κυ καὶ ἀπὸ
 προσώπου ὀργῆς
 θυμοῦ αὐτοῦ ✕ ἦφα
 νίσθησαν!· τὰδε
 Λέγει κς· ἔρημος ἔ-
 σται πᾶσα ἡ γῆ συν-
 τέλειαν δὲ οὐ μὴ ποι-
 ῇσω ἐπὶ τούτοις
 πενθεῖτω ἡ γῆ καὶ
 συσκοτάσάτω ὁ οὐ-
 ρανὸς ἄνωθεν διό-
 τι ἐλάλησα καὶ οὐ
 Cod. fol. 9. μετανόησω· ὥρμη-
 σα. καὶ οὐκ ἀποστρέ-
 ψω ἀπ' αὐτῆς· ἃ
 πὸ φωνῆς ἰππέως
 καὶ ἐντεταμένου τό-
 ξου. ἀνεχώρησε πᾶ-
 σα χώρα· εἰσέδυ-
 σαν εἰς τὰ σπήλαια
 — καὶ εἰς τὰ ἄλσῃ ἐ-
 κρύβησαν! καὶ ἐ-

πὶ τὰς πέτρας ἃ
 νέβησαν· πᾶσα
 πόλις ἐγκατελεί-
 φθη οὐ κατοικεῖ ἐν
 αὐταῖς ἄνῳ· καὶ
 σὺ ὡς ἡ παλαίπορος!
 τί ποιήσεις· ἐὰν
 περιβαλῇ κοκινὸν
 καὶ κοσμήσῃ κόσμῳ
 χρυσοῦ· καὶ ἐὰν ἐγ-
 χρίσῃ στίμει τοὺς ὁ-
 φθαλμούς σου· εἰς
 μάτην ἐγενήθη ὁ ὡ-
 ραῖσμός σου ἀπὸ
 σπαντο σε οἱ ἐρασταί
 σου· τὴν ψυχὴν σου
 ζητοῦσιν. ὅτι φω-
 νὴν ὡς ὠδινούσης
 ἤκουσα τοῦ στεναγμοῦ
 σου· ὡς πρωτοτο-
 κούσης φωνὴ θυγα-
 τρὸς σιῶν ἐκλυθῇ
 σεται. καὶ παρήσει
 τὰς χεῖρας αὐτῆς·
 οἴμοι ἐγὼ. ὅτι ἐκλεί-
 πει ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ
 τοῖς ἀνηρημένοις·
 Περιδράμετε ἐν ταῖς
 ὁδοῖς ἱερουσαλήμ
 ἰδοτε ✕ δὴ! καὶ γινώ-
 τε· καὶ ζητήσα-
 τε ἐν ταῖς πλατεί-
 ας αὐτῆς. εἰ εὗρητε
 ἄνδρα. εἰ ἔστι ποιῶν
 κρίμα καὶ ζητῶν

πίστιν. καὶ ἰλεως
 ἔσομαι αὐτοῖς λέγει κς
 ζῆ κς λέγουσι διατοῦ
 το... ἐπὶ ψεύδεσιν ὁ
 μνύουσι κε οἱ ὀφθαλ
 μοί σου εἰς πίστιν ἐ
 μαστίγωσας αὐτοὺς
 καὶ οὐκ ἐπόνησαν
 συνετέλεσας αὐτοὺς
 Cod.
 fol. 9v. καὶ οὐκ ἠθέλησαν
 δέξασθαι παιδεῖν·
 ἐστερέωσαν τὰ πρό
 σωπα αὐτῶν ὑπὲρ
 πέτρων. καὶ οὐκ ἠ
 θέλησαν ἐπιστρα
 φῆναι· καγὼ εἶ
 πα. ἴσως πτωχοί
 εἰσι. διότι οὐκ ἠδύ
 νηθησαν. ὅτι οὐ
 κ ἔγνωσαν ὁδὸν κυ
 καὶ κρίσιν θυ αὐτῶ·
 πορεύομαι πρὸς
 τοὺς ἄδρους καὶ λα
 λήσω αὐτοῖς. ὅτι
 αὐτοὶ ἐπέγνωσαν ὁ
 δὸν κυ, καὶ κρίσιν ✕
 θυ αὐτῶν· καὶ ἰ
 Δοὺ αὐτοὶ ὁμοθυμα
 ὄν συνέτριψαν ζυ
 γόν. διέβρηξαν δε
 σμούς· διατοῦτο
 το ἔπαισεν αὐτοὺς
 λέων ἐκ τοῦ ὀρυμοῦ
 καὶ λύκος ἕως τῶν
 οἰκιῶν ὠλόθρευσε

αὐτοὺς. καὶ πάρδα
 λισ ἐγρηγόρησεν
 ἐπὶ τὰς πόλεις αὐ
 τῶν· πάντες οἱ
 ἐκπορευόμενοι ἀ
 π' αὐτῶν θηρευθή
 σονται. ὅτι ἐπλή
 θυναν ἀσεβείας
 αὐτῶν· ἰσχυσαν
 ἐν ταῖς ἀποστρο
 φαῖς αὐτῶν. ποίᾳ
 τούτων ἰλεως γέ
 νωμαι σοι· οἱ υἱοί
 σου ἐγκατέλειπόν
 με. καὶ ὠμνουν ἐν
 τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· οὐκ οὔσι θεοῖς.
 καὶ ὠρρίζον αὐτοὺς
 καὶ ἐχόρτασα αὐτοὺς.
 καὶ ἐμοιχῶντο· καὶ
 ἐν οἴκοις πορνῶν
 κατελύσαν· ἔπ
 ποι θηλυμανεῖς ✕
 ἐλκόμενοι· ἐγένη
 σαν ἕκαστος ἐπὶ τὴν
 γυναῖκα τοῦ πλη
 σίον αὐτοῦ ἐχρεμέτι
 ζε· μὴ' ἐπὶ τοῦ
 τοῖς οὐκ ἐπισκέψο
 Cod.
 fol. 10. μαί λέγει κς· ἡ ἐν ἔ
 θνει τῷ τοιούτῳ οὐ
 κ ἐκδικήσει ἡ ψυχὴ
 μου. ἀνάβητε ἐ
 πὶ τοὺς προμαχῶ
 νας αὐτῆς καὶ κα
 τασκάψατε, συν

τέλειαν δὲ μὴ ποι
 —ήσητε. ὑπολίπε
 σθε τὰ ὑποστηρί
 γματα αὐτῆς. ὅτι ἁ
 τοῦ κυ εἰσὶν· ὅτι ἁ
 θεῶν ἡθέτησεν εἰς
 ἐμὲ ὁ οἶκος ἰηλ' καὶ
 ὁ οἶκος ἰούδα ✕ φη
 σὶ κς'· ἐψεύσαντο
 τῷ κυ· : αὐτῶν· καὶ
 εἶπαν οὐκ ἔστι ταῦ
 τα· οὐχ ἤξει ἐφ' ἡ
 μᾶς κακὰ. καὶ μά
 χαιραν καὶ λιμὸν οὐ
 —κ ὀψόμεθα· οἱ προ
 φῆται ὑμῶν ἦσαν
 εἰς ἄνεμον. καὶ λό
 γος κυ οὐχ ὑπῆρξεν
 ἐν αὐτοῖς· διατοῦ
 το τάδε λέγει κς' ✕ θς'
 παντοκράτωρ·
 ἀνθ' ὧν ἐλαλήσατε
 τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἰδοὺ
 ἐγὼ δέδωκα τοὺς λό
 γους μου εἰς τὸ στόμα
 σου πῦρ. καὶ τὸν λα
 ὸν τοῦτον ξύλα. καὶ
 καταφάγεται αὐτούς·
 Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑ
 μᾶς ἔθνος πόρρω
 θεν. οἶκος ἰηλ' λέγει
 κς' ✕ ἔθνος ἀρχαῖ
 ον ἐστίν· ✕ ἔθνος ἁ
 π' αἰῶνος ἐστίν· ἔ
 θνος· οὐ οὐκ ἀκούση

τῆς γλώσσης αὐτοῦ ✕
 οὐ δὲ μὴ ἀκούσης,
 —ἁ λαλεῖ· ἡ φάρε
 τρα αὐτοῦ. ὡς τά
 φος ἀνε ✕ ωγμένος·!
 πάντες ἰσχυροὶ. καὶ
 κατέδονται τὸν θε
 ρισμὸν ὑμῶν. καὶ
 τοὺς ἄρτους ὑμῶν.
 —καὶ κατέδονται τοὺς
 υἱοὺς ὑμῶν. καὶ τὰς
 θυγατέρας ὑμῶν·
 Cod. fol. 10v. καὶ κατέδονται τὰ
 πρόβατα ὑμῶν.
 καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν
 καὶ κατέδονται τοὺς
 ἄμπελῶνας ὑμῶν
 καὶ τοὺς συκῶνας
 ὑμῶν· : καὶ τοὺς
 ἐλαιῶνας ὑμῶν·
 καὶ ἀλοήσουσι τὰς
 πόλεις τὰς ὀχυράς
 ὑμῶν. ἐφ' αἷς σὺ πέ
 ποιθας ἐπ' αὐταῖς.
 —ἐν ρομφαίᾳ· καὶ
 ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις λέγει κς' : ὁ
 θς' σου· οὐ μὴ ποιή
 σω ὑμᾶς εἰς συντέ
 —λειαν· καὶ ἔσται ὅταν
 εἶπητε ἕνεκεν τί
 νος ἐποίησε κς' ὁ θς'
 ἡμῶν ἡμῖν ἅπαντα
 ταῦτα. καὶ ἐρεῖς αὐ
 τοῖς· ἀνθ' ὧν ἐγκατε

λίπετέ με καὶ ἐδοῦ
 λεύσατε θεοῖς ἄλλοις
 τοῖς ἐν τῇ γῇ ὑ-
 μῶν· οὕτως δουλεύ-
 σετε ἄλλοις ἐν
 — γῇ οὐχ ὑμῶν· ἃ
 ναγγεῖλατε ταῦτα
 εἰς τὸν οἶκον ἱακώβ.
 καὶ ἀκουσθήτω ἐν
 τῷ οἴκῳ ἰούδα ✕
 — λέγων· ἀκούσα
 Ἦε δὴ ταῦτα λαὸς μω-
 ρὸς καὶ ἀκάρδιος ✕
 οἷς· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς
 καὶ οὐ βλέπουσιν· ὧ
 τα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἃ
 κούουσιν· ἢ ἐμὲ οὐ
 φοβηθήσετε λέγει
 ἢ ἡ ἀπὸ τοῦ προ-
 σώπου μου οὐκ εὐλα-
 βηθήσετε. τὸν τά-
 ξαντα ἄμμον ὄριον
 τῇ θαλάσῃ, πρό-
 σταγμα αἰώνιον καὶ
 οὐχ ὑπερβήσεται.
 καὶ ταραχθήσεται
 καὶ οὐ θυνήσεται καὶ
 ἡγήσουσι τὰ κύμα-
 τα αὐτῆς· καὶ οὐχ ὑ-
 περβήσεται αὐτό·
 τῷ δὲ λαῷ τούτῳ ἐ-
 γενήθη καρδίᾳ ἃ
 πειθή· καὶ ἀνή-
 κοος· ἐξέκλιναν
 καὶ ἀπήλθουσιν

Cod.
 fol. 11.

καὶ οὐκ εἶπαν ἐν τῇ
 καρδίᾳ αὐτῶν φο-
 βηθῶμεν δὴ τὸν
 κν θν ἡμῶν, τὸν δι-
 δόντα· ἡμῖν· ὑπὲρ
 πρῶτον καὶ ὄψιμον,
 κατὰ καιρὸν πλη-
 ρώσεως προστάγμα-
 τος θερισμοῦ· καὶ ἐ-
 — φύλαξεν ἡμῖν· αἱ
 Ἀνομῖαι ὑμῶν ἐξέ-
 κλιναν ταῦτα, καὶ
 αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν
 ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ
 ἀπὸ ὑμῶν, ὅτι εὐρέ-
 θησαν ἐν τῷ λαῷ
 μου αἱ ἀσεβείαι· καὶ
 παρίδας ✕ ὡς δίκτυ-
 ον ✕ ἰζευτοῦ ἐστησαν·
 διαρθεῖραι ἀνδράς.
 καὶ συνελαμβάνουσιν
 ὡς παγὶς ἐφεσταμέ-
 νη πλήρης πετει-
 νῶν, οὕτως οἱ οἴκοι
 αὐτῶν πλήρεις δό-
 — λου· διατοῦτο ἐμε-
 γάλυνθησαν καὶ ἐ-
 πλούτησαν· ἐλι-
 πύνθησαν ἑσπερώ-
 θησαν, καὶ ✕ παρέ-
 βησαν τοὺς λογισμοὺς ✕
 — εἰς μονηρόν· κρί-
 σιν οὐκ ἔκριναν, οὐ
 δὲ κρίσιν ὀρφανοῦ
 κατεύθυναν, καὶ κρί-

σιν χήρας οὐκ ἐκρί-
νοσαν· μὴ ἐπὶ τοῦ
τοις οὐκ ἐπισκέψο
μαι λέγει κς. ἢ ἐν ἔθναι
τῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκ
δικήσει ἡ ψυχὴ μου.
ἐκστασις καὶ φρικτὰ
ἐγενήθη ἐπὶ τῆς γῆς·
οἱ προφῆται προφη
τεύουσιν ἄδικα, καὶ
οἱ ἱερεῖς ἐπεκρότη
σαν ταῖς χερσὶν αὐ
τῶν καὶ ὁ λαός μου
ἠγάπησεν οὕτως.
καὶ τί ποιήσετε εἰς

Cod.
fol. 11v.

τὰ μετὰ ταῦτα· ἐ-
νισχύσατε υἱοὶ βε-
νιαμὴν ἐκ μέσου τῆς
ἱερουσαλήμ· καὶ ἐν
θεκουὲ σημάνατε
σάλπιγγι καὶ ὑπὲρ
βαιταχαρμα ἄρα
τε σημεῖον. ὅτι κα-
κὰ ἐκκέκυφεν ἅ
πὸ βορρᾶ· καὶ συν-
τριβὴ μεγάλη ἔσται·
τῇ ὥραίᾳ καὶ τῇ
τροφερᾷ :· καὶ ἅ
φαιρεθήσεται τὸ ὅ-
ψος σου θυγάτηρ σι-
ων· εἰς αὐτὴν

Ἦξουσι ποιμένες καὶ
τὰ ποίμνια αὐτῶν·
καὶ πῆξουσιν ἐπ' αὐ-
τὴν σκηναὶ κύκλω.

καὶ ποιμανοῦσιν ἔ-
καστος τῇ χειρὶ αὐ-
τοῦ τὴν ἀγέλην αὐ-
τοῦ· παρασκευά-
σασθε ἐπ' αὐτὴν εἰς
πόλεμον· ἀνάστη-
τε καὶ ἀναβῶμεν
ἐπ' αὐτὴν μεσημβρί-
ας· οὐαὶ ἡμῖν ὅτι
κέκλικεν ἡ ἡμέρα·
ὅτι ἐκλείπουσιν αἱ
σκιαί τῆς ἑσπέρας
ἀνάστητε καὶ ἀνα-
βῶμεν ἐν τῇ νυκτὶ·
καὶ διαφθείρωμεν
τὰ θεμέλια αὐτῆς.

Ἔτι τάδε λέγει κς τῶν
δυνάμεων· ἔκκο-
πον τὰ ξύλα αὐτῆς
ἔκχεον ἐπὶ ἱερουσα-
λήμ δύναμιν·
αὕτη! ἡ πόλις ἡ ψευ-
δῆς ὅλη· κατὰ θυ-
ναστεῖαν ἐν αὐτῇ·
ὥς φύχει λάκκος ὃ
δωρ αὐτοῦ. οὕτως
φύχει κακία αὐτῆς·
ἀσέβεια καὶ ταλαι-
πωρία ἀκούσθήσε-
ται ἐν αὐτῇ· ἐπὶ
πρόσωπον αὐτῆς
διαπαντός· ἐν
πόνῳ καὶ μάστιγι
παιδεύθησιν ἰλημ.

Cod.
fol. 12.

μηποτε ἀποστῇ

ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ σοῦ
 μὴ ποιήσω σε ἄβα
 τον γῆν ἥτις οὐ κα
 —τοικηθῇσεται· ὅτι
 τάδε λέγει κς τῶν δυ
 νάμεων· καλαμά
 σθε καλαμάσθε ὡς
 ἄμπελον τὰ κατὰ
 λοιπα τοῦ ἰηλ· ἐ
 πιστρέψατε· ὡς τρυ
 γῶν. ἐπὶ τὸν ἄρ
 —ταλλον αὐτοῦ· πρὸς
 τίνα λαλήσω καὶ
 διαμαρτύρωμαι.
 καὶ ἀκούσεται· ἰδοὺ
 ἀπερίτμητα τὰ ὦ
 τα ὑμῶν· καὶ οὐ δύ
 —ναται ἀκούειν· ἰδοὺ
 τὸ ῥῆμα κυ ἐγενήθη
 αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμόν·
 οὐ μὴ βουληθῶσιν
 αὐτὸ ἀκοῦσαι· καὶ
 τὸν θυμόν μου ἐπλη
 σα καὶ ἐπέσχον· καὶ
 συνετέλεσα αὐτούς·
 —ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια
 ἔξωθεν· καὶ ἐπὶ συ
 ναγωγὴν νεανισκῶν
 ἅμα ὅτι ἀνὴρ καὶ
 γυνὴ ἅμα καὶ συλλη
 φθίσονται· πρε
 τβύτης· μετὰ πλή
 ρους ἡμερῶν· καὶ με
 ταστραφήσονται ✕
 συλληφθῇσονται!

αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς
 ἐτέρους· ἀγροὶ καὶ αἱ
 γυναῖκες αὐτῶν. ἐ
 —πὶ τὸ αὐτό· ὅτι
 Ἐκτενῶ τὴν χεῖρα
 μου ἐπὶ τοὺς κατοι
 κοῦντας τὴν γῆν
 ταύτην λέγει κς· ὁ
 τι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶ
 —εἰς μέγαλου. πάν
 τες συνετέλεσαν τὰ
 ἄνομα· ἀπὸ ψευδο
 προφήτου ἕως ἰε
 ρέως. πάντες ἐποί
 ησαν ψευδῆ· καὶ ἰ
 ὦντο τὸ σύντριμ
 μα τῆς θυγατρὸς!
 τοῦ λαοῦ μου. ἔξου
 —δενοῦντες καὶ λέγον
 τες· εἰρήνη εἰρή
 νη· καὶ ποῦ ἔστιν εἰ
 ρήνη· κατησχύν
 θησαν. ὅτι ἐξελί
 ποσαν ✕ ἐποίησαν!
 καὶ οὐδ' ὡς καταισχυ
 νόμενοι ἡσχυνθη
 σαν· καὶ τὴν ἀτιμί
 αν αὐτῶν οὐκ ἔγνω
 σαν· διὰ τοῦτο πε
 σοῦνται ἐν τῇ πτώ
 σει αὐτῶν. καὶ ἐν και
 ρῷ ἐπισκοπῆς αὐ
 τῶν. ἀσθενήσουσιν
 —εἶπεν κς· τὰ
 Δε λέγει κς στήτε ἐ

Cod.
 fol. 12v.

πὲ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἴ-
 δετε. καὶ ἐρωτήσα-
 τε τριβύους καὶ αἰώ-
 νιους· : καὶ ἴδετε !
 ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἣ
 ἀγαθὴ. καὶ βαδίζε-
 τε ἐν αὐτῇ. καὶ εὖρη-
 σέτε ἀγνισμόν ταῖς
 ψυχαῖς ὑμῶν· καὶ
 εἶπαν. οὐ πορευ-
 σόμεθα· καθέστα
 κα ἐφ' ὑμᾶς σκοποῦς
 ἀκούσατε τῆς φωνῆς
 τῆς σάλπιγγος
 —καὶ εἶπαν· οὐκ ἀκου-
 σόμεθα· διὰ τοῦτο
 ἤκουσαν τὰ ἔθνη.
 καὶ οἱ ποιμαίνοντες
 τὰ ποίμνια ἐν αὐ-
 τοῖς· ἄκουε γῆ·
 Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ
 ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον
 τὸν καρπὸν ἀποστρε-
 φῆς αὐτῶν· ὅτι τῷ
 λόγῳ μου οὐ πρόσε-
 σχον· καὶ τὸν νόμον
 —μου ἀπώσαντο·
 ἵνα τι ~~τοῦτο~~ ! μοι λί-
 βανον ἐκ σαβὰ φέρε-
 τε. καὶ κιννάμωμον
 ἐκ γῆς μακρόθεν
 —τὰ ὀλοκαυτώματα
 ὑμῶν· οὐκ εἰσὶ δὲ
 κτά. καὶ αἱ θυσί-
 αι ὑμῶν. οὐχ ἤδου

νάν μοι. διὰ τοῦ
 το τάδε λέγει κς· ἰδοὺ
 Cod.
 fol. 13. ἐγὼ οἰδῶμι ἐπὶ τὸν
 λαὸν τοῦτον ἀσθἐ-
 νειαν. καὶ ἀσθενή-
 σουσιν ἐν αὐτῇ· πα-
 τέρες καὶ υἱοὶ ἅμα·
 γείτων. καὶ πλη-
 σίον αὐτοῦ ἀπολοῦν-
 ται· τάδε λέγει κς.
 Ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀ-
 πὸ βορρᾶ καὶ ἔθνος
 μέγα· ✕ καὶ βασιλεῖς
 πολλοὶ ! ἐξεγερθή-
 σονται· ἀπὸ ἐσχάτου
 τῆς γῆς· τόξον καὶ
 ζιβύνην. κρατὴ
 σουσιν· ἰταμός ἐστι.
 καὶ οὐκ ἐλεήσει φωνὴ
 αὐτοῦ ὡς θάλασ-
 σα κυμαίνουσα ἐ-
 φ' ἵπποις καὶ ἄρμα-
 σι παρατάσσεται
 ὡς πῦρ εἰς πόλεμον.
 πρὸς σὲ θύγατερ
 σικὼν· ἤκούσα
 μεν τὴν ἀκοήν αὐ-
 τῶν· παρελύθη-
 σαν αἱ χεῖρες ἡμῶν
 θλίψις κατέσχευεν ἡ
 μᾶς· ὠδῖνες ὡς τι-
 κτούσης· μὴ ἐκ-
 πορεύεσθε εἰς ἀγρὸν.
 καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ
 βαδίζετε. ὅτι ῥομ

φαίλα τῶν ἐχθρῶν.
 παροικεῖ κυκλόθεν
 θύγατερ λαοῦ μου.
 περιζῶσαι σάκκον
 καὶ κατὰπασαι σπο
 δὸν· ὡς πένθος
 ἀγαπητοῦ· ποίη
 σαι σεαυτῇ κοπετόν
 οἰκτρὸν· ὅτι ἐξ ἔφν^{ης}
 ἤξει ταλαιπωρία
 ἐφ' ὑμᾶς δοκιμα
 στήν δέδωκά σε ἐν
 λαοῖς μου συγκεκλη
 σμένοις. καὶ γνώσει ἐν
 τῷ δοκιμάσαι με
 τὴν ὁδὸν αὐτῶν πάν
 τες ἀνήκοι· πορευ
 ὄμενοι σκολιῶς· ὡς
 χαλκὸς καὶ σιδήρος
 πάντες διεφθαρμέ
 νοι εἰσιν· ἐξέλιπε
 Cod.
 fol. 13v. ρυσσητήρ· ἀπὸ πυ
 ρὸς· ἐξέλιπε μόλι
 ὤβος· εἰς κενὸν ἄρ
 γυροκόπος· ἄργυ
 ροκοπεῖ· πονηρί
 αι αὐτῶν. οὐκ ἐτάκη
 ὤσαν· ἀργύριον ἀπο
 δεδοκιμασμένον
 καλέσατε αὐτούς·
 ὅτι ἀπεδοκίμασε
 ὡς αὐτούς· ✕ ὁ λόγος
 ✕ ὁ γενόμενος πρὸς
 ✕ ἱερεμίαν παρὰ κυ
 ✕ λέγων· στήθι. ἐν πυ

λη οἴκου κυ. καὶ ἀνά
 γνώθι ἐκεῖ τὸν λόγον
 τοῦ ✕ τον καὶ ἐρεῖς
 Ακούσατε τὸν ✕ λόγον
 κυ πᾶσα ἰουδαία.
 οἱ εἰσπορευόμενοι ✕
 διὰ τῶν πυλῶν τοῦ
 των προσκυνεῖν τῷ
 κῶ· : ἀκούσατε
 λόγον κυ πᾶσα ἰου
 δαία· ἡ τάδε λέγει
 ὁ θεὸς ὁ δόξας ὑμῶν
 τε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν
 καὶ τὰ ἐπιτηδεύμα
 τα ὑμῶν καὶ κα
 τοικίῳ ὑμᾶς ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ· μὴ
 πεποιθᾶτε ἐφ' ἑαυ
 τοῖς ἢ ἐπὶ λόγοις ψευ
 δέσιν. ὅτι τὸ πα
 ράπαν· οὐκ ὤφε
 λήσουσι ὑμᾶς·
 λέγοντες. ναὸς κυ
 ναὸς κυ· ναὸς κυ ἐ
 στί· ὅτε ἐὰν διορ
 θοῦντες διορθωθῇ
 τε τὰς τὰς ὁδοὺς
 ὑμῶν καὶ τὰ ἐπι
 τηδεύματα ὑμῶν.
 καὶ ✕ ἐὰν ποιοῦντες
 ποιήσητε κρίμα
 ἀνὰ μέσον ἀνδρῶς
 καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ
 πλησίον αὐτοῦ· καὶ

Cod.
fol. 14.

προσήμετον καὶ ὄρρα
νὸν καὶ χήραν μὴ κα
ταδυναστεύσητε.
καὶ αἷμα ἀθῶον μὴ
ἐκχέητε ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ. καὶ
ὀπίσω θεῶν ἄλλο
τρίων μὴ πορεύησθε
εἰς κακὸν ὑμῖν. καὶ
κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν
τῷ τόπῳ ὑμῶν.
ἐν τῇ γῇ ἣ ἔδω
κα τοῖς πατρίσιν ὑ
μῶν ἐξ αἰῶνος· καὶ
ἕως αἰῶνος· εἰ
δε ὑμεῖς πεποιῖθα
τε· ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις
ψευδέσιν. ὅθεν οὐκ ὦ
φελήθησθε. καὶ
κλέπτετε καὶ φονεύ
ετε. καὶ μοιχεύετε.
καὶ ὀμνύετε· ἐπὶ ἀοί
κῳ. καὶ ἐθυμιᾶτε
τῇ βάαλ. καὶ ἐπο
ρεύεσθε ὀπίσω θε
ῶν ἄλλοτρίων ὧν οὐ
κ οἴδατε : τοῦ κακῶς
εἶναι ὑμῖν· καὶ ἤλ
θετε καὶ ἔστητε ἐνώ
πιον ἐμοῦ. ἐν τῷ
οἴκῳ τούτῳ· οὗ
ἐπικέκληται τὸ ὄ
νομά μου ἐπὶ αὐτῷ
καὶ εἶπατε ἅπε
σχήμεθα τοῦ ποιῆ

Cod.
fol. 14^v.

πάντα τὰ βδελύ
γματα ταῦτα· μὴ
σπῆλαιον ληστῶν
ἐγένετο· ὁ οἶκος μου
οὗ ἐπικέκληται τὸ
ὄνομά μου ἐπὶ αὐτῷ
ἐκεῖ· ἐνώπιον ὑμῶν
καὶ ἐγὼ ἰδοὺ ἐώρακα
— λέγει ἡσ· ὅτι ἐπο
ρεύθητε εἰς τὸν τό
πον μου τὸν ἐν ση
λῷ. οὗ κατεσκήνω
σα τὸ ὄνομά μου ἐ
κεῖ ἔμπροσθεν. καὶ
εἰδότες ἂ ἐποίησα αὐ
τῷ. ἀπὸ προσώπου
κακίας λαοῦ μου ἐηλ·
καὶ νῦν ἂνθ' ὧν ἐποι
ήσατε πάντα τὰ
ἔργα ταῦτα· φησὶ
ἡσ· καὶ ἐλάλησα πρὸς
ὑμᾶς ὁρθρὶ ζων
καὶ λαλῶν· καὶ οὐκ ἤ
κούσατέ μου. καὶ ἐ
κάλεσα ὑμᾶς καὶ
οὐκ ἀπεκρίθητε
καὶ ποιήσω τῷ οἴ
κῳ τούτῳ. οὗ ἐπι
κέκληται τὸ ὄνομά
μου ἐπὶ αὐτῷ ἐφ' ᾧ
ὑμεῖς πεποιῖθατε
ἐπὶ αὐτῷ. καὶ τῷ τό
πῳ ᾧ ἔδωκα ὑ
μῖν καὶ τοῖς πατρά
σιν ὑμῶν. καθὼς

ἐποίησα τῇ σιλήῳ
καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς
ἀπὸ προσώπου μου
καθὼς ἀπέρριψα
τὸ σπέρμα ἐφράιμ.
καὶ σὺ μὴ προσεύ
χου περὶ τοῦ λαοῦ
τούτου. καὶ μὴ ἄξι
οῦ τοῦ ἐλεηθῆναι
αὐτοὺς. καὶ μὴ εὐχου
καὶ μὴ προσέλθης
μοι : περὶ αὐτῶν !
ὅτι οὐκ εἰσακούσο
μαί σου ἢ οὐχ ὁρᾷς
τί αὐτοὶ ποιοῦσιν ἐν
ταῖς πόλεσιν ἰουδα.
καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἰε
ρουσαλήμ· οἱ υἱοὶ
καὶ οἱ πατέρες αὐ
τῶν καίουσι ✕ τὸ ! πῦρ
καὶ αἱ γυναῖκες αὐ
τῶν τρίβουσι σταῖς
τοῦ ποιῆται χαυῶ · (1)
νας τῇ στρατιᾷ τοῦ
σύνου· καὶ ἔσπεισαν
σπονδὰς θεοῖς ἄλλο
τρίοις. ἵνα παρορ
γίσωσί με· μὴ ἐ
μὲ αὐτοὶ παροργί
ζουσι λέγει κς. οὐχ ἐ
αυτοὺς· ὅπως κα
ταισχυνθῇ τὰ πρό

σωπα αὐτῶν; δια
τοῦτο τάδε λέγει κς.

Ἰδοὺ ὀργὴ καὶ θυμὸς
γεῖται ἐπὶ τὸν τόπον
τοῦτον, καὶ ἐπὶ
τοὺς ἄνους. καὶ ἐπὶ
τὰ κτήνη. καὶ ἐπὶ
πᾶν ξύλον τοῦ ἀγροῦ
καὶ ἐπὶ πάντα τὰ
γενήματα τῆς γῆς
καὶ ἐκκαυθήσεται καὶ

Cod.
fol. 15.

οὐ σβεσθήσεται·

Τάδε λέγει κς ✕ ὁ θς τῷ
δυνάμεων ἰηλ· !
τὰ ὀλοκαυτώματα
ὑμῶν συναγάγετε
μετὰ θυσιῶν ὑμῶν.
καὶ φάγετε κρέα. ὅ
τι οὐκ ἐλάλησα πρὸς
τοὺς πρᾶς ὑμῶν
οὐδὲ ἐνετειλάμην
αὐτοῖς. ἐν ἡμέρᾳ
ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ
γῆς αἰγύπτου πε
ρὶ ✕ λόγου ! ὀλοκαυτω
μάτων καὶ θυσιᾶς.
ἀλλ' ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο
ἐνετειλάμην αὐτοῖς
λέγων. ἀκούσα
τε τῆς φωνῆς μου.
καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς
θεόν. καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε

(1) Sic codex in margine habet: ····· χαυωναις λέγονται ἄρτοι μεγάλοι· ἐβαῖκη δὲ ἡ λέξις·
σημαίνει δὲ τὸν ἀπὸ μέτρου ἐνός τοῦ λεγομένου μοδ.. γενόμενον ἄρτον.

μοι εἰς λχόν· καὶ
πορεύεσθε ἐν πά-
σαις ταῖς ὁδοῖς μου
αἷς ἂν ἐντειλωμαι
ὑμῖν ὅπως ἂν εὖ
ᾗ ὑμῖν. καὶ οὐκ ἦ
κουσάν μου οὐδὲ
προσέσχε τὸ οὖς αὐ-
τῶν· ἀλλ' ἐπορεύθη-
σαν τοῖς ἐνθυμήμα-
σι τῆς καρδίας αὐ-
τῶν τῆς κακῆς. καὶ
ἐγενήθησαν εἰς τὰ
ὑπισθεν. καὶ οὐκ εἰς
τὰ ἔμπροσθεν ἃ
φ' ἡμέρας ἦς ἐξήλ-
θον οἱ πρὸς αὐτῶν
ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης.

Καὶ ἐξαπέστειλα πρὸς
ὑμᾶς πάντας τοὺς
δούλους μου τοὺς προ-
φήτας. ἡμέρας καὶ
ἔρθρου. καὶ ἀπέστει-
λα. καὶ οὐκ ἤκουσάν
μου. οὐδὲ προσέσχον
τὰ ὦτα αὐτῶν. καὶ
ἐσκληήρυναν τὸν τρά-
χηλον αὐτῶν ὑπὲρ
τοὺς πρὸς αὐτῶν·
καὶ ἔρεῖς αὐτοῖς τὸν
λόγον τοῦτον ✕ καὶ
οὐ μὴ ἀκούσωσί σου· ✕
καὶ καλέσεις αὐτοὺς.
καὶ ✕ οὐ μὴ ἀποκριθῶ

σι σοι· καὶ ἔρεῖς πρὸς
αὐτούς· / τοῦτο τὸ
ἔθνος. ὃ οὐκ ἤκουσε
τῆς φωνῆς κυ τοῦ
θεοῦ αὐτῶν. οὐδὲ ἐ-
δέξατο παιδεῖαν·
ἐξέλιπεν ἡ πίστις ✕
καὶ ἐξήρται / ἐκ στό-
ματος αὐτῶν· καὶ
τὴν κεφαλὴν
σου. καὶ ἀπόρριπτε.
καὶ ἀνάλαβε ἐπὶ
χειλέων θρήνον
ὅτι ἀπεδοκίμα-
σε ἡς καὶ ἀώσα
το τὴν γενεάν τὴν
ποιούσαν ταῦτα·
ὅτι ἐποίησαν οἱ υἱοὶ
ιουδα τὸ πονηρόν.
ἐναντίον μου λέ-
γει ἡς· ἔταξαν
τὰ βδελύγματα αὐ-
τῶν ἐν τῷ οἴκῳ
οὗ ἐπικέκληται τὸ
ὄνομά μου ἐπ' αὐτόν
τοῦ μιᾶναι αὐτόν·
καὶ ὠκοδόμησαν τὸ
βωμόν τοῦ ταφῆ·
ὅς ἐστιν ἐν φάραγγι
υἱοῦ ἐννόμου τοῦ κα-
τακαίειν τοὺς υἱ-
οὺς αὐτῶν καὶ τὰς
θυγατέρας αὐτῶν
τῷ πυρὶ. ὃ οὐκ ἔνε-
τειλάμην αὐτοῖς καὶ

Cod.
fol. 15v.

οὐ διενοήθη ἐν τῇ
—καρδίᾳ μου· διατοῦ
τοῦ ἰδοῦ ἡμέραι ἔρ-
χονται λέγει κς. καὶ
οὐκ ἐροῦσιν ἔτι βω-
μὸς τοῦ ταφῆθ. καὶ
φάραγξ υἱοῦ ἐν
νόμῳ. ἀλλ' ἡ φάραγξ
τῶν ἀνηρημένων.
καὶ τάψουσιν ἐν τῷ
ταφῆθ. διὰ τὸ μὴ
ὑπάρχειν τόπον·

—καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ
τοῦ λαοῦ τούτου. εἰς
βρῶσιν τοῖς πετεῖ
νοῖς τοῦ οὐρανοῦ. καὶ
τοῖς θηρίοις τῆς
γῆς καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἅ-
ποσοβῶν· καὶ κα-
ταλύσω ἐκ πόλεων
ἰουδα. καὶ ἐκ διοδῶ-
ιερουσαλήμ. φω-
νὴν εὐφραينوμένην·
καὶ φωνὴν χαϊρόν-
των· φωνὴν νυμ-
φίου. καὶ φωνὴν
νύμφης· ὅτι εἰς ἔ-
ρημον ἔσται ἡ γῆ·

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
λέγει κς· ἐξοίσουσι
τὰ ὅστ' αὐτῶν βασι-
λέων ἰουδα. καὶ τὰ
ὅστ' αὐτῶν ἀρχόντων
αὐτοῦ. καὶ ὅστ' αὐτῶν
ἱερέων. καὶ τὰ ὅστ' αὐ-

τῶν προφητῶν. καὶ
τὰ ὅστ' αὐτῶν κατοι-
κούντων ἰλῆμ ἐκ
τῶν τάφων αὐτῶν.
καὶ ψύξουσιν αὐτὰ
πρὸς τὸν ἥλιον. καὶ
πρὸς τὴν : σελή-
νην. καὶ πρὸς :
πάντας τοὺς ἀστέ-
ρας· καὶ πρὸς πᾶ-
σαν τὴν στρατιάν
τοῦ οὐνοῦ ἃ ἡγάπη-
σαν καὶ οἷς ἐδούλευ-
σαν. καὶ ὧν ἐπορεύ-
θησαν ὀπίσω αὐ-
τῶν. καὶ ὧν ἀντεῖ-
χοντο καὶ οἷς προ-
σεκύνησαν αὐτοῖς·
οὐ κοπήσονται οὐ-
δὲ ταφῆσονται· εἰς
παράδειγμα ἐπὶ
προσώπου τῆς
γῆς ἔσονται ὅτι εἰ-
λοντο τὸν θάνατον
ἢ τὴν ζωὴν· καὶ
πᾶσι τοῖς καταλοι-
ποῖς τοῖς καταλει-
φθεῖσιν ἀπὸ τῆς
γενεᾶς ✕ τῆς πο-
νηρᾶς! ἐκείνης.
ἐν παντὶ τόπῳ ✕
τοῖς ὑπολειφθεῖ-
σιν. οὗ ἂν ἐξώσω αὐ-
τοὺς ἐκεῖ ✕ λέγει κς
τῶν δυνάμεων·

Cod.
fol. 16.

Cod.
fol. 16v.
Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς
ὅτι τάδε λέγει κς·
μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀ-
νίσταται. ἢ ἀποστρέ-
φω οὐκ ἀναστρέ-
φει; διὰ τί ἀπέ-
στρεψεν ὁ λαὸς οὗτος·
καὶ ἱερουσαλήμ! ἀ-
ποστροφὴν ἀναιδῆ.
καὶ κατεκρατήθη-
σαν τῇ προαιρέσει
αὐτῶν. καὶ οὐκ ἠθέ-
λησαν τοῦ ἐπιστρέ-
ψαι· ἐνωτίσασθε
Δὴ καὶ ἀκούσατε οὐ-
χ οὕτως λαλοῦσιν;
οὐκ ἔστιν ἄνους μετα-
νοῶν ἀπὸ τῆς κα-
κίας αὐτοῦ. λέγων
τί ἐποίησα· διέλι-
πεν ὁ τρέχων ἀπὸ
τοῦ ὁρόμου αὐτοῦ.
ὥς ἵππος κἀθιδρῶ
ἐν χρεμετισμῷ αὐ-
τοῦ· καὶ ἡ ἀσίδα ἐν
τῷ ὀνύφῃ. ἔγνω τὸ
καιρὸν αὐτῆς· τρυ-
γῶν καὶ χειλιδῶν·
ἀγροῦ στρουθία! ἐ-
φύλαξαν × τοὺς! καὶ
ροὺς εἰσόδων ἐαυτῶν·
ὁ δὲ λαὸς μου· οὗτος!
οὐκ ἔγνω τὰ κρίμα-
τα κυ· πῶς ἐρεῖτε.
ὅτι σοφοὶ ἐσμὲν ἡμεῖς.

καὶ νόμος κυ ἔστι με-
τ' ἡμῶν; × διατοῦ-
το εἰς μάτην ἐγενή-
θη σχοῖνος ψευδῆς
γραμματεῦσιν. ἢ
σχύνθησαν σοφοί·
ἐπτοήθησαν καὶ ἐ-
άλωσαν· ὅτι τὸν λό-
γον κυ ἀπεδοκίμα-
σαν· σοφία τίς ἐστι
ἐν αὐτοῖς. διατοῦτο
δώσω τὰς γυναῖκας
αὐτῶν ἐτέροις. καὶ
τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν
τοῖς κληρονόμοις ×
ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐ-
τῶν. × καὶ ἕως με-
γάλου αὐτῶν × πᾶς
τις πλεονεκτεῖ πλε-
ονε × ξίαν. ἀπὸ προ-
φήτου × αὐτῶν ἕως
ἱερέως πᾶς τις
ποιεῖ ἄδικα· καὶ
ἰάσαντο τὸ σύντριμ-
μα τῆς θυγατρὸς
τοῦ λαοῦ μου ἐπ' ἀτι·
μία λέγοντες· εἰ
ῥήνην εἰρήνην. × καὶ
οὐκ ἔστιν εἰρήνη· ×
κατησχύνθησαν
ὅτι βδέλυγμα × ἐποί-
ησαν· καί γε αἰσχύ-
νη × οὐκ ἠσχύνθη-
σαν· καί γε ἐντρα-
πῆναι οὐκ ἔγνωσαν ×

Cod.
fol. 17.

—διατοῦτο πεσοῦνται
 σὺν τοῖς πίπτουσι
 καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκο
 ✕ πῆς αὐτῶν ἀσθε
 νήσουσιν εἶπεν ✕
 κς καὶ συνάξουσι.
 τὰ γενήματα αὐ
 —τῶν λέγει κς· οὐκ ἔ
 σται σταφυλὴ ἐν ταῖς
 ἀμπέλοις. καὶ οὐ
 κ ἔστι σῦκα ἐν ταῖς
 συκαῖς· καὶ τὰ φύλ
 λα κατερρύηκε ✕
 καὶ ἔδωκα αὐτοῖς.
 καὶ παρῆλθ' αὐτούς·!
 —ἐπὶ τί ἡμεῖς καθή
 μεθα· συνάχθητε
 καὶ εἰσέλθωμεν εἰς
 τὰς πόλεις τὰς ὀχυ
 ρὰς καὶ ἀπορριφῶ
 μεν ἐκεῖ ὅτι κς ✕ ὁ
 θεὸς! ἀπέριψεν ἡμᾶς
 καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς
 ὕδωρ χολῆς. ὅτι ἡ
 μάρτομεν ἐναντίον
 αὐτοῦ συνήχθημεν
 εἰς εἰρήνην καὶ
 οὐκ ἦν ἀγαθὰ· εἰς
 καιρὸν ἰάσεως. καὶ
 —ἰδοὺ σπουδῇ. ἐκ
 Δὲν ἀκουσόμεθα φω
 νὴν ὀξύτητος ἱπ
 πων αὐτοῦ· ἀπὸ
 φωνῆς χρεμετισμοῦ.
 ἱππασίας αὐτοῦ· ἐ

σείσθῃ πᾶσα ἡ γῆ
 καὶ ἥξει καὶ καταφά
 γεται γῆν. καὶ τὸ
 πλήρωμα αὐτῆς
 Cod.
 fol. 17v. πόλιν καὶ τοὺς κα
 τοικοῦντας ἐν αὐ
 —τῇ· διότι ἰδοὺ ἐγὼ
 εἰς ὑμᾶς ἐξαπο
 στελῶ ὄφεις θάνα
 τοῦντας. οἷς οὐκ ἔ
 στιν ✕ αὐτοῖς! ἐπάσαι·
 καὶ ὀήξονται ὑμᾶς ✕
 φησὶ κς! ἀνίατα.
 μετὰ ὀδύνης καρδί
 ας ὑμῶν ἀπορου
 —μένης· ἰδοὺ φω
 νὴ ✕ κραυγῆς! θυ
 γατρός λαοῦ μου. ἀ
 πό γῆς μακρόθεν.
 Μὴ κς οὐκ ἔστιν ἐν σιῶν
 ἡ βασιλεὺς οὐκ ἔστι
 ἐκεῖ· διὰ τί παρώρ
 γισάν με ἐν τοῖς
 γλυπτοῖς αὐτῶν. καὶ
 ἐν ματαίοις ἄλλο
 τρείς· διῆλθε θε
 ρος· παρῆλθεν ἀ
 μητὸς· καὶ ἡμεῖς
 οὐ διεσώθημεν· ἐ
 πὶ συντρίμματι
 θυγατρὸς λαοῦ μου
 συνετρίβην ἐσκο
 τώθην. ἀπορίᾳ.
 κατίσχυσέ με ὥ
 δυνες ὡς-τικτοῦ

—της·! μὴ ῥητήνη
οὐκ ἔστιν ἐν γαλακτῷ.
ἢ ἱατρὸς οὐκ ἔστιν
ἐκεῖ· διὰ τί οὐκ ἂ
νέβη ἱάσις θυγα
—τρὸς λαοῦ μου·

Τίς δώσει κεφαλῇ
μου ὕδωρ. καὶ τοὺς
ὀφθαλμούς μου πη
γὴν δακρύων. καὶ
κλυύσομαι· τὸν
λαόν τοῦτον·! ἡμέ
ρας καὶ νυκτός.
τοὺς τετραυματι
σμένους θυγατρὸς
λαοῦ μου· τίς δώ
σει μοι ἐν τῇ ἐρή
μῳ σταθμὸν ἔσχα
τον. καὶ καταλείψω
τὸν λαόν μου· καὶ ἂ
πελεύσομαι ἀπ' αὐ
τῶν. ὅτι πάντες
μοιγῶνται· σύνο
δος ἀθετούντων
καὶ ἐνέτειναν τὴν
γλῶσσαν αὐτῶν ὡς
τόξον· ψευδὸς καὶ
οὐ πίστις ἐνίσχυσε
ἐπὶ τῆς γῆς. ὅτι
ἐκ κακῶν εἰς κα
κά ἐξήλθοσαν. καὶ
ἐμὲ οὐκ ἔγνωσαν φησὶ
κς· ἕκαστος ἀπὸ
τοῦ πλησίον αὐτοῦ
φυλάξασθε. καὶ ἐπὶ ✕

Cod.
fol. 18.

πᾶσι! ἀδελφοῖς
αὐτῶν. μὴ πεποί
θητε. ὅτι πᾶς ἂ
δὲλφός πτέρονγῃ πτερ
νιεῖ. καὶ πᾶς φίλος
δόλιως πορεύεται·
ἕκαστος κατὰ τοῦ
φίλου αὐτοῦ. κατα
παίξεται· ἀλήθει
αν· οὐ μὴ λαλήσω
σιν· μεμάλθηκεν
ἡ γλῶσσα αὐτῶν λα
λεῖν ψευδῇ. ἡδίκη
σαν τοῦ ἐπιστρέψαι
τόκος· ἐπὶ τόκῳ
δόλος· ἐπὶ δόλῳ·
οὐκ ἠθέλησαν εἰ
δέναι με φησὶ κς·
διὰ τοῦτο. τάδε λέ
γει κς τῶν δυνάμε
—ων. ἰδοὺ ἐγὼ πυρώ
σω αὐτούς· καὶ δοκι
μάσω αὐτούς ὅτι ✕
πῶς! ποιήσω ἂ
πρὸ προσώπου·
πονηρίας! θυγα
τρὸς λαοῦ μου· βο
λὴς τιτρώσκουσα
ἡ γλῶσσα αὐτῶν·
δόλια τὰ ρήματα
τοῦ στόματος αὐτῶν.
εἰρηνικά τῷ πλη
σιον αὐτοῦ λαλεῖ. καὶ
ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὴν
ἐχθράν· μὴ ἐπὶ τοῦ

τοις οὐκ ἐπισκέψο
 μαι λέγει κς· ἢ ἐν
 λαῷ τῷ τοιούτῳ
 οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυ
 χή μου; ἐπὶ τὰ ὄρη
 λάβετε κοπετόν καὶ
 Cod. fol. 18^v. μέλος καὶ ἐπὶ τὰς
 τρίβους τῆς ἐρή
 μου θρήνον. ὅτι
 ἐξελίποσαν πα
 ρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνοῦς
 ✕ παραπορευομέ
 νους· ὃ οὐκ ἤκουσαν
 φωνὴν ὑπάρξεως·
 ἀπὸ πετεινῶν τοῦ
 οὐνοῦ καὶ ἕως κτη
 νων ἐξέστησαν ὥ
 χοντο· καὶ ὀρώσω
 τὴν ἱερουσαλήμ
 εἰς μετάνοιαν. καὶ
 εἰς κατοικητήρι
 ον ὀρακόντων· καὶ
 τὰς πόλεις ἰουδα
 θύσομαι εἰς ἀφα
 νισμόν. παρὰ τὸ
 μὴ κατοικεῖσθαι·
 τίς ὁ ἀνὴρ συνετός
 καὶ συνέτω τοῦτο·
 καὶ ὃ λόγος στόμα
 τος κυ πρὸς αὐτόν.
 ἀναγγειλάτω ὑμῖν ·|. (1)·
 ἀνήφθη ὡς ἔρημος
 παρὰ τὸ διοδεύ

εἶσθαι αὐτήν. καὶ
 Εἶπεν κς : πρὸς με· ὃ
 διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν
 αὐτοὺς τὸν νόμον μοῦ.
 ὃν ἔδωκα προπρο
 σώπου αὐτῶν. καὶ
 οὐκ ἤκουσαν τῆς φω
 νῆς μου· καὶ ἐπορεύ
 θησαν ἐν αὐτῷ. καὶ
 ἐπορεύθησαν ὅτι
 σω τῶν ἀρεστῶν τῆς
 καρδίας αὐτῶν :
 τῆς κακῆς· καὶ ὁ
 πίσω τῶν εἰδόλων
 ἃ ἐδίδαξαν αὐτοὺς
 οἱ πρὸς αὐτῶν· δι
 ἃ τοῦτο τάδε λέγει κς
 τῶν δυνάμεων· ὁ
 θεὸς ἰηλ'. ἰδοὺ ἐγὼ ψω
 μίζω αὐτοὺς ✕ τὸν
 λαὸν τοῦτον· ὃ ἀνάγκη.
 καὶ ποτίζω αὐτοὺς
 ὕδωρ χολῆς· καὶ δι
 ασκορπιῶ αὐτοὺς
 ἐν τοῖς ἔθνεσιν. εἰς
 οὓς οὐκ ἐγινώσκουσιν
 αὐτοὶ οἱ πατέρες
 Cod. fol. 19. αὐτῶν· καὶ ἐπαπο
 στελῶ ἐπ' αὐτοὺς τὴν
 μάχαιραν. ἕως οὗ
 ἐξαναλώσω αὐτοὺς
 ἐν αὐτῇ. τάδε
 Λέγει κύριος ✕ τῶν δυνά

(1) Ad signum ·|. respondent in margine verba ·|. ἕνεκεν τίνος ἀπώλετο ἡ γῆ.

μεων !. σύνετε καὶ
καλέσατε τὰς θρη-
νούσας. καὶ ἐλθέ-
τωσαν· καὶ πρὸς
τὰς σοφὰς ἀποστεί-
λατε. καὶ φεγξά-
σθωσαν ✕ καὶ ταχυ-
νάτωσαν !. καὶ λα-
βέτωσαν ἐφ' ὑμᾶς
θρήνον καὶ κατα-
φαγέτωσαν οἱ ὀφθαλ-
μοὶ ὑμῶν δάκρυα,
καὶ τὰ βλέφαρα ὑ-
μῶν ρείτω ὕδωρ.
ὅτι φωνὴ οἴκτου ἡ
κρούσθη ἐν σιών· πῶς
ἐταλαιπωρήσαμεν
κατησχύνθημεν
σφόδρα. ὅτι ἐγκα-
τελίπομεν τὴν γῆν
καὶ ἀπερρίψαμεν
τὰ σκηνώματα ἡ-
μῶν· ἀκούσατε δὴ
γυναικες λόγων θυ-
καὶ δεξάσθω τὰ ὦ-
τα ὑμῶν λόγους στό-
ματος αὐτοῦ· καὶ δι-
δάξατε τὰς θυγα-
τέρας ὑμῶν οἶκτο·
καὶ γυνὴ τὴν πλη-
σίον αὐτῆς θρήνον.
ὅτι ἀνέβη θάνατος
διὰ τῶν θυρίδων
ὑμῶν· εἰσῆλθεν
ἐστὴν ὑμῶν· τοῦ ἐκ

τρίψαι νήπια ἔξω
θεν. καὶ νεανίσκους
ἀπὸ τῶν πλατεῖ-
ων ✕ θανάτω· τὰ
δὲ λέγει κς· ! καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀν-
θρώπων. παρὰ
δειγμα ἐπὶ προσώ-
που τοῦ πεδίου·
τῆς γῆς ὑμῶν !. καὶ
ὡς χόρτος ὀπίσω
θερίζοντος. καὶ οὐ-
κ ἔσται ὁ συνάγων· τὰ
δὲ λέγει κύριος· μὴ καυ-
χάσθω ὁ σοφὸς ἐν
τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ. καὶ
μὴ καυχάσθω ὁ ἰσχυ-
ρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐ-
τοῦ· καὶ μὴ καυχά-
σθω ὁ πλούσιος ἐν
τῷ πλούτῳ αὐτοῦ·
ἀλλ' ἐν τούτῳ καυ-
χάσθω ὁ καυχώμε-
νος ἐν τῷ συνιεῖν
καὶ γινώσκειν με.
ὅτι ἐγὼ κς ποιῶν
ἔλεος καὶ κῆρυκα καὶ
δικαιοσύνην ἐπὶ
τῆς γῆς· ὅτι ἐν
τούτοις τὸ θέλημα
μου λέγει κς· ἰδοὺ
ἡμέραι ἔρχονται λέ-
γει κς. καὶ ἐπισκέ-
ψομαι ἐπὶ πάντας
περιτετμημένους

Cod.
fol. 19v.

ἀκροβυστίας αὐτῶν.
ἐπὶ αἴγυπτον. καὶ
ἐπὶ ἰουδαίαν. καὶ
ἐπὶ ἐδὼμ. καὶ ἐπὶ υἱ
οὺς ἀμμων. καὶ ἐπὶ :
υἱοὺς μωάβ. καὶ ἐ
πὶ πάντα περι
χειρόμενον τὰ κα
τὰ πρόσωπον αὐ
τοῦ. τοὺς κατοικοῦν
τας ἐν τῇ ἐρήμῳ·
ὅτι πάντα τὰ ἔθνη
ἀπερίτμητα : σαρ
κὶ β. καὶ πᾶς οἶκος
ιηλ' ἀπερίτμητοι

καρδίας αὐτῶν· ἃ
Κούσατε τὸ ῥῆμα ὃ
ἐλάλησε κς ἐφ' ὑμᾶς.

οἶκος ιηλ'· τάδε
λέγει κς· κατὰ τὰς
ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ
μανθάνετε. καὶ ἃ
πρὸ τῶν σημείων τοῦ
δυνού. μὴ φοβεῖσθε·
ὅτι φοβοῦνται αὐ
τὰ τοῖς προσώποις
αὐτῶν· ὅτι τὰ νό
μιμα τῶν ἐθνῶν
μάταιά ἐστιν· ξύ
λον ἐκ δρυμοῦ ἐκκε
κομμένον. ἔργον ×
χειρῶν / τέκτονος
καὶ χώνευμα, ἀργυ
ρῶ καὶ χρυσῷ κε
καλλωπισμένα

Cod.
fol. 20.

ἐστίν· ἐν ἡλίοις καὶ
σφύραις ἐσπερέω
σαν αὐτὰ. καὶ οὐ κι
νηθήσονται ἀρ
γύριον τορευτὸν
ἐστίν. οὐ πορεύονται·
: ἀργύριον προς :
βλητὸν. ἀπὸ θαρσεῖς
ἤξει· χρυσίον : μω
φάξ. καὶ χεὶρ χρυ
σογῶν. ÷ ἔργα τε
χνητῶν πάντα·
ὕακιν : θον καὶ πορ
φύραν ἐνδύσουσιν :
αὐτὰ· αἰρόμενα·
ἀρῇσονται, ὅτι οὐ
κ ἐπιβήσονται· μὴ
φοβηθεῖται αὐτὰ.
ὅτι μὴ κακοποι
ήσωσι. καὶ ἀγαθὸν
οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ×
πόθεν ὥσπερ σὺ
κε· μέγας εἶ σὺ ×
καὶ × μέγα τὸ ὄνομα
σου ἐν δυνάμει × τίς
οὐ μὴ φοβηθήσεται σε
× βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν·
ὅτι σοὶ ἀνῆ × κεν· ὃ
τι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς
× τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐν
πᾶσι τοῖς × βασιλεῦ
σιν αὐτῶν· πόθεν
ὥσπερ σὺ κε × καὶ
εἰς ἁπλῆ ἐκκαή ×
σονται. καὶ ἀσθενή

σουσι καρ × δίκι μα
 ταίων· ξύλόν ἐστιν·
 ἀργύ × ριον ἑλατὸν.
 ἐκ θαρσεῖς φερό
 μενον × καὶ χρυσίον ἐξου
 φάξ × ἔργα τέκτο
 νος. καὶ χειρῶν χρυ ×
 σοχόου· ὑάκινθος
 καὶ πορφύρα τὸ ἐν
 θυμα αὐτῶν· × ἔρ
 γα σοφῶν × πάντα·
 ὁ δὲ κς. θς ἀληθινός
 ἐστι × θς ζῶν. καὶ
 βασιλεὺς αἰώνιος· ×
 ἀπὸ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ
 σαλευθήσεται ἡ γῆ.
 καὶ οὐχ ὁ × ποίησου
 σιν ἔθνη τὴν ὀργὴν
 αὐτοῦ· / οὕτως ἔρεῖ
 τε αὐτοῖς· θεοὶ. οἱ
 τὸν δυνάστην καὶ τὴν
 γῆν οὐκ ἐποίησαν.
 ἀπολέσθωσαν ἀπὸ
 τῆς γῆς. καὶ ὑπὸ
 κάτωθεν τοῦ δυνάστη
 τούτου· κς ὁ ποιή
 σας τὴν γῆν ἐν τῇ
 ἰσχύι αὐτοῦ, ὁ ἀνορ
 θώσας τὴν οἰκουμέ
 νην ἐν τῇ σοφίᾳ
 αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ φρο
 νήσει αὐτοῦ ἐξέτεινε
 τὸν δυνάστην· × εἰς
 φωνὴν θόρυβου αὐ
 τοῦ / πληθὺς ὁ

δάκτος ἐν δυνάτει καὶ
 ἀνήγαγε νεφέλας
 ἐξ ἐσχάτου × τῆς /
 γῆς· ἀστραπάς
 εἰς ὑπερὸν ἐποίησε.
 καὶ ἐξήγαγεν ἀνέμους
 ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.
 — ἐμωράνθη πᾶς ἄν
 θρωπος ἀπὸ γνώ
 σεως· κατησχύν
 ῃ πᾶς χρυσοχόος
 ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐ
 τῶν. ὅτι ψευδῆ ἐχώ
 νευσαν· οὐκ ἔστι πᾶν
 ἐν αὐτοῖς μάται
 ᾧ ἐστιν· ἔργα ἐμπε
 παιγμένα· ἐν και
 ρῷ ἐπισκοπῆς αὐ
 τῶν. ἀπολοῦνται·
 οὐκ ἔστι τοιαύτη ἡ με
 × ρις τῷ ἰακώβ· ὅτι
 × ὁ πλάσας τὰ πᾶν
 × τα. αὐτός × ἐστι. καὶ
 × ἰηλ / ῥάβδος κλη
 × ρονομίας αὐτοῦ·
 κς τῶν δυνάμεων.
 — ὄνομα αὐτῷ· συνή
 γαγεν ἐξωθεν τὴν
 ὑπόστασίν σου κα
 τοικοῦσα ἐν ἐκλε
 — κτοῖς· ὅτι τάδε
 λέγει κς· ἰδοὺ ἐγώ
 σκελίζω τοὺς κα
 τοικοῦντας τὴν
 γῆν ταύτην ἐν θλί

Cod.
 fol. 20v.

Cod.
fol. 21. φει. καὶ ἐκθλίψω
αὐτοὺς. ὅπως εὗρε
Θῆ οὐαὶ ἐπισυντρι-
ματί σου· ἀλγερὰ
ἡ πληγὴ σου· καὶ γὰρ
(1) εἶπα. ὄντως τοῦ
το τὸ τραῦμα μου.
καὶ κατέλαβέ με·
ἡ σκηνὴ μου ἔταλαι
πώρησεν· ὥστε
το· καὶ πᾶσαι αἱ
δέρρεις μου διεσπᾶ
σῆσαν· οἱ υἱοὶ μου
καὶ τὰ πρόβατά
μου οὐκ εἰσιν· οὐκ ἔ
στι τόπος ἔτι τῆς σκη
νῆς μου· τόπος τῶν
δέρρεων μου· ὅτι
ἠφρονεύσαντο. οἱ
ποιμένες. καὶ τὸν
κν οὐκ ἐξεζήτησαν·
διατοῦτο οὐκ ἐνόη
σε πᾶσα ἡ νομὴ
αὐτῶν. καὶ διέσκορ
πίσθησαν· φωνὴ
ἀκοῆς ἰδοὺ ἔρχεται.
καὶ σεισμὸς μέγας
ἐκ γῆς βορρᾶ. τοῦ
τάξαι τὰς πόλεις
ἰουδα εἰς ἀφανισμόν.
(2) καὶ κοίτην στρου
θῶν· οἶδα κε. ὅτι

οὐχὶ τοῦ ἀνὸς ἡ ὁδὸς
αὐτοῦ. οὐδὲ ἀνὴρ
πορεύσεται καὶ κα
τευθυνεῖ ✕ τὴν πο
ρείαν αὐτοῦ· παί
δευσον ἡμᾶς κε.
πλὴν ἐν κρίσει καὶ
μὴ ἐν θυμῷ σου. ἵ
να μὴ ὀλίγους ποι
ήσης ἡμᾶς· ἔκχε
ον τὸν θυμόν σου ἐ
πὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ
εἰδότα σε. καὶ ἐπὶ
γενεάς· αἱ τὸ ὄνο
μά σου οὐκ ἐπεκα
—λέσαντο· ὅτι κα
τέφαγον τὸν ἱακῶβ.
καὶ ἐξανήλωσαν αὐ
τὸν ✕ καὶ συνετέλε
σαν αὐτὸν· καὶ τὴν
νομὴν αὐτὸν ἤρη
μωσαν· ὁ λόγος ὁ

Cod.
fol. 21v. γενόμενος πρὸς
ἱερεμίαν παρὰ
—κν λέγων· ἀκού
Σάτε τοὺς λόγους
τῆς διαθήκης ταύ
της. καὶ λαλήσα
τε πρὸς ἄνδρα ἵ
οὐδα καὶ πρὸς τοὺς
κατοικοῦντας ἐν
ρουσαλήμ· καὶ ἐ

(1) In margine legimus additum ὁ προφήτης φησί.

(2) In margine hic adiunctum legimus περὶ τῆς βαβυλωνος λέγει.

ρεῖς πρὸς αὐτούς·
 —τάδε λέγει κς ὁ θς
 ἰηλ'· ἐπιπάταρα
 τος ἄνως ὃς οὐκ ἄ
 κούσεται τῶν λόγων
 τῆς διαθήκης ταύ
 της· ἥς ἐνετείλά
 μην τοῖς πατρά
 σιν ὑμῶν ἐν ἡμέ
 ρα ἧ ἀνήγαγον αὐ
 τοὺς ἐκ γῆς αἰγύ
 πτου· ἐκ τῆς καμίνου
 τῆς σιδηρᾶς λέγω·
 —ἀκούσατε τῆς φω
 νῆς μου· καὶ ποιή
 σατε αὐτὰ κατὰ
 πάντα ὅσα ἐὰν ἐν
 τείλωμαι ὑμῖν· καὶ
 ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν·
 καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν
 εἰς θν· ὅπως στη
 σω τὸν ὄρκον μου· ὃν
 ὤμοσα τοῖς πατρά
 σιν ὑμῶν· τοῦ δοῦ
 ναι αὐτοῖς γῆν ῥέ
 ουσαν γάλα καὶ μέ
 λι· καθὼς ἡ ἡμέ
 —ρα αὕτη· καὶ ἄ
 Περὶ τὴν καὶ εἶπα·
 —γένοιτο κε· καὶ εἰ
 πεν κς πρὸς με·
 ἀνάγνωθι ✕ σύμ
 παντας· τούς λόγους
 τούτους· ἐν πόλει
 σιν ἰουδα· καὶ ἔξω

θεν ἱερουσαλήμ
 —λέγων· ἀκούσατε
 τοὺς λόγους τῆς ὁ·
 κθήκης ταύτης ✕
 καὶ ποιήσατε αὐ
 τοὺς· ὅτι ἐπιμαρ
 τυρία ✕ ἐπεμαρτυ
 ράμην τοῖς ✕ πα
 τράσιν ὑμῶν· ἐν
 ἡμέρᾳ ἀναγαγόν
 τος μου αὐτοὺς ἐκ γῆς ✕
 αἰγύπτου· καὶ ἔως
 τῆς ἡμέρας ταύτης·
 ✕ ὀρθρίζων καὶ ἐπι
 ✕ μαρτυρόμενος λέ
 —✕ γων· ἀκούσατε τῆς
 ✕ φωνῆς μου καὶ οὐκ ἡ
 ✕ κουσάν· ✕ καὶ ἐξέλκλι
 ναν τὸ οὖς αὐτῶν· καὶ ✕
 ἐπορεύθησαν ἄνθρω
 ἐν τῇ εὐθύτητι ✕
 τῆς καρδίας αὐτοῦ
 τῆς ✕ πονηρᾶς· καὶ
 ἐπήγαγον ἐπ' αὐτοὺς ✕
 —πάντας τοὺς λόγους
 τῆς ✕ διαθήκης ταύ
 της· ἥς ἐνετείλά
 μην ποιεῖν αὐτοὺς·
 καὶ οὐκ ἐποίησαν·
 Καὶ εἶπεν κς πρὸς με·
 εὐρέθη σύνδεσμος
 ἐν ἀνδράσιν ἰουδα·
 καὶ ἐν τοῖς κατοι
 κοῦσιν ἱερουσαλήμ·
 ἐπεστράφησαν ἐπὶ

Cod.
fol. 22.

ταῖς ἀδικίαις τῶν
πρῶν αὐτῶν τῶν
προτέρων. οἱ οὖν
καὶ ἠθέλησαν εἰσακοῦ-
σαι τῶν λόγων μου·

— Καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ πορεύ-
ονται. ὀπίσω θε-
ῶν ἄλλοτρίων. τοῦ
δοουλεύειν αὐτοῖς·
καὶ διεσκέδασαν οἱ
κόν ἱερὰ καὶ οἶκος
ἰουδᾶ τὴν διαθή-
κην μου. ἣν διεθέ-
μην πρὸς τοὺς πα-
τέρας αὐτῶν· διὰ
τοῦτο τάδε λέγει ὁ
κύριος ὁ θεὸς ἰσ-
ραὴλ· ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐ-
τοὺς κακὰ. ἐξ ὧν οὐ
δυνήσονται ἐξελθεῖν
ἐξ αὐτῶν· καὶ κε-
κράζονται πρὸς με.
καὶ οὐκ εἰσακούσομαι
αὐτῶν· καὶ πορεύ-
ονται πόλεις ἰου-
δᾶ καὶ οἱ κατοικοῦν-
τες ἐν αὐταῖς καὶ κε-
κράζονται πρὸς
τοὺς θεοὺς. οἷς αὐτοὶ
θυμιῶσιν αὐτοῖς· ὅτι
κατὰ ἀριθμὸν πό-
λεων σου ἦσαν
θεοὶ σου ἰουδᾶ καὶ

κατὰ ἀριθμὸν ἐξό-
δων ἱερουσαλήμ. ἐ-
τάξατε βωμοὺς ✕
τῇ αἰσχύνῃ θυσι-
αστήρια· τοῦ θυμιᾶν
— τῇ βάαλ· καὶ οὐ
ἤ προσεύχου περὶ
τοῦ λαοῦ τούτου. καὶ
μὴ ἔξου περὶ αὐ-
τῶν ἐν δεήσει καὶ
προσευχῇ· ὅτι
οὐκ εἰσακούσομαι
ἐν τῷ καιρῷ. ὅ
ἐπικαλοῦνται με.
ἐν καιρῷ ✕ τῆς κα-
κώσεως αὐτῶν· τί,
ἢ ἡγαπημένη ἐν
τῷ οἴκῳ μου ἐποί-
ησε. βδελύγματα·
— μὴ εὐχαί κρέα
ἄγρια. ἀφαιροῦσιν ἅ-
πὸ σου τὰς κακίας
σου· ἢ τούτοις διὰ
πρῆξῃ· ἐλάϊον ὡς
ραϊάν. εὐσκιον τῷ
εἶδει· ἐκάλεσε ὁ
κύριος τὸ ὄνομά σου· εἰς
φωνὴν περιτομῆς
αὐτῆς· ἡ μεγάλη ἢ θλί-
ψις ἐπὶ σέ· ἡ χρεὶ-
— αὐτῆς· καὶ ὡς τῷ
δυναμειῶν ὁ κατα-
φυτεύσας σε. ἐλά-
λησεν ἐπὶ σε κακὰ

τοῦτον
ἔχουσιν
καρπὸν
ὑπερίτμη-
τον· οἷα
εἶπας ὁ
κύριος

ἐπ' αὐτήν·
ὡθησαν οἱ
κλάδοι

Cod.
fol. 22v.

ἀντὶ τῆς κακίας
οἴκου ἰσραὴλ. καὶ οἱ
κου ἰούδα. ὅτι ἐποί
ησαν ἑαυτοῖς τοῦ
παροργίσαι με. ἐν
τῷ θυμῷ αὐτοῦς
τῇ βαλῇ· καὶ γνώ
ριστόν μοι. καὶ γνώ
—σμαι· τότε εἶδο
τὰ ἐπιτηδεύματα
αὐτῶν· ἐγὼ ὡς ἀρνί
ον ἄκακον ἀγόμενο
Cod. fol 23. τοῦ θύεσθαι οὐκ ἔγνω
✕ ὅτι ἐπ' ἐμε ἐλογί
σαντο λογισμὸν λέ
—γοντες· δεῦτε καὶ
ἐμβάλωμεν ξύλον
εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ.
καὶ ἐκτρίψωμεν αὐ
τὸν ἄρτον ἀπὸ γῆς
ζώντων· καὶ τὸ ὁ
νομα αὐτοῦ. οὐ μὴ
μνησθῇ ἔτι· καὶ τῷ—
δυνάμεων. κρίνω—
δίκαια. δοκιμάζω
νεφροὺς καὶ καρδίαν
ἰδοίμι τὴν παρά
σου ἐκδίκησιν ἐν αὐ
τοῖς. ὅτι πρὸς σέ
ἀπεκάλυψα τὸ ὅτι
—καίωμά μου· διὰ
τοῦτο τάδε λέγει κς
ἐπὶ τοὺς ἀνδράς
ἀναθώθ'· τοὺς ζῆ
τοῦντας τὴν ψυχὴν—

σου. τοὺς λέγοντας
οὐ μὴ προφητεῖ
σης ἐπὶ τῷ ὀνόμα
τι κυ. εἰ δὲ μὴ' ἂ
ποθανῇ ἐν ταῖς
χερσὶν ἡμῶν· οὐ
αποῦτο τάδε λέγει κς
τῶν δυνάμεων !·
—ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκεύο
μαι ἐπ' αὐτούς· οἱ
νεανίσκοι αὐτῶν.
ἀποθάνουσι ἐν
ρομφαίᾳ· καὶ οἱ υἱ
οἱ αὐτῶν καὶ αἱ θυ
γατέρες αὐτῶν.
τελευτήσωσιν ἐν
· λιμῷ καὶ ἐγκατὰ
λειμμα οὐκ ἔσται αὐ
τῶν· ὅτι ἐπάξω
κακὰ ἐπὶ τοὺς κα
τοιχοῦντας ἄνα
θῶθ' ἐν ἐνιαυτῷ ἐ
πισκοπῆς αὐτῶν·
—Δίκαιος εἰ κε. ὅτι ἂ
πολογήσομαι πρὸς
σέ· πλήν κρίμα
τα λαλήσω πρὸς σέ·
—τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν
εὐδοκεῖται. εὐθνήνη
σαν πάντες οἱ ἄθε
τοῦντες ἀθετήματα·
Cod. fol. 23v. ἐφύτευσας αὐτούς.
καὶ ἐκριζώθησαν·
ἐτεκνοποίησαν. καὶ
ἐποίησαν καρπὸν·

ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόμα ,
 τος αὐτῶν· πόρρω
 δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν
 αὐτῶν· καὶ σὺ κ̄ε
 γινώσκεις με. εἶ
 ὅες με ✕· καὶ ! δε
 δοκίμακας τὴν
 καρδίαν μου ἐναντί
 ον σου· ✕ ἄθροισον
 αὐτοὺς ὡς πρόβα
 τα εἰς σφαγὴν. ✕ καὶ !
 ἄγνισον αὐτοὺς· εἰς
 ἡμέραν σφαγῆς αὐ
 τῶν· ἕως πότε
 πενήσει ἡ γῆ. καὶ
 ὁ χόρτος πᾶς τοῦ ἄ
 γροῦ ξηρανθήσε
 ται. ἀπὸ κακίας
 ✕ τῶν ! κατοικούν
 των ἐν αὐτῇ· ἡ
 φανίσθησαν κτή
 νη καὶ πετεινά. ὃ
 τι εἶπαν οὐκ ὀφεται
 — ὁ θεὸς ὁδοὺς ἡμῶν·
 σου οἱ πόδες τρέχου
 σι καὶ ἐκλύουσίν σε.
 πρὸς παρασκευ
 ᾶσιν ἐφ' ἵπποις· καὶ
 ἐν γῇ εἰρήνης οὐ
 πέποιθας. πῶς
 ποιήσει ἐν φρυ
 γιματι τοῦ ἰσραήλ.
 ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοί
 σου. καὶ ὁ οἶκος τοῦ
 πατρὸς σου. καὶ οὗτοι ἡ

θέτησάν σε. καὶ οὗ
 τοι ἐβόησαν ἐκ τῶν
 — ὀπίσω σου. ἐπισυ
 νήχθησαν· μὴ πι
 στεύσης αὐτοῖς. ὅτι
 λαλήσουσι πρὸς σέ
 — καλὰ· ἐγκαταλέ
 λειπα τὸν οἶκόν μου.
 ἀφῆκα τὴν κληρονο
 μίαν μου· ἔδωκα
 τὴν ἡγαπημένην
 ψυχὴν μου. εἰς χει
 ρας ἐχθρῶν αὐτῆς·
 ἐγενήθη ἐμοὶ ἡ κλη
 ρονομία μου. ὡς λέ
^{Cod.}
^{fol. 24.} ων ἐν ὄρυμῳ ἔδω
 κεν ἐπ' ἐμέ τὴν φω
 νὴν αὐτῆς· διατοῦ
 το ἐμίσησα αὐτήν·
 μὴ σπήλαιον ὑαί
 νης ἡ κληρονομία
 μου ἐμοί· ἢ σπήλαι
 ον ληστῶν κύκλω αὐ
 τῆς· ἐπ αὐτήν
 βαδίσατε· συναγά
 γετε πάντα τὰ
 θηρία τοῦ ἀγροῦ. καὶ
 ἐλθέτωσαν τοῦ φα
 γεῖν αὐτήν· ποι
 μένες πολλοὶ διέ
 φθειραν τὸν ἄμπε
 λῶνα μου· ἐμόλυ
 ναν τὴν μερίδα
 μου. ἔδωκαν τὴν
 μερίδα τὴν ἐπι

θυμητήν μου.
 εἰς ἔρημον ἄβα
 τον· ἐτέθη εἰς ἄ
 φανισμὸν ἄπω
 —λείας· δι' ἐμὲ ἡ
 φανίσθη ἀφανισμῶ.
 πᾶσα ἡ γῆ· ὅτι
 οὐκ ἔστιν ἀνὴρ· τιθέ
 μενος ἐν καρδίᾳ.
 ἐπὶ πᾶσαν δι' εκβο
 λήν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
 ἤλθοσαν ταλαιπω
 —ροῦντες· ὅτι μά
 χαιρα τοῦ κυ κατα
 φάγεται ἀπὸ ἄκρου
 τῆς γῆς ἕως ἄκρου
 —τῆς γῆς· οὐκ ἔστιν
 εἰρήνη πάση σαρ
 —κί· ἐσπεύρατε πυ
 ροὺς. καὶ ἀκάνθας
 ἐθερίσατε· οἱ κλη
 ροὶ αὐτῶν. οὐκ ὥφε
 λήσουσιν αὐτούς·
 —αἰσχύνθητε ἀπὸ
 καυχήσεως ὑμῶν.
 ἀπὸ ὀνειδισμοῦ ἑναν
 —τίον κυ· ὅτι τά
 δε λέγει κυ. περὶ
 πάντων τῶν γει
 τόνων τῶν πονη
 ρῶν. τῶν ἀπομέ
 νων τῆς κληρονο
 μίας μου. ἡ ἐμέ
 ρισα τῷ λαῷ μου ✕

Cod.
 fol. 24v. τῷ ἱηλ'· ἰδοὺ ἐγὼ

ἀνασπῶ αὐτοὺς ἀ
 πὸ τῆς γῆς αὐτῶ
 καὶ τὸν οἶκον ἰούδα
 ἐκβαλῶ ἐκ μέσου
 αὐτῶν. καὶ ἔσται με
 τὰ τὸ ἐκβαλεῖν με
 αὐτοὺς. ἐπιστρέψω
 καὶ ἐλεήσω αὐτοὺς
 καὶ κατοικιῶ, αὐτοὺς
 ἕκαστον εἰς τὴν
 κληρονομίαν αὐτοῦ.
 καὶ ἕκαστον εἰς τὴν
 —γῆν αὐτοῦ· καὶ ἔ
 σται ἂν μαθόντες
 μάθωσι τὴν ὁδὸν
 τοῦ λαοῦ μου. τοῦ ὁ
 μνύειν ἐν τῇ βάαλ.
 καὶ οἰκοδομηθήσο
 —ται ἐν μέσῳ τοῦ λα
 οῦ μου· ἐὰν δὲ μὴ
 ἐπιστρέψωσι. καὶ ἐ
 ξαρῶ τὸ ἔθνος ἐκεῖ
 νο ἐξάρσει καὶ ἄπω
 —λεία ✕ ρησι κς τά
 δε λέγει κς ✕ πρὸς με·
 βάδισον καὶ κτῆσαι
 σεαυτῷ, περίζω
 μα λινοῦν. καὶ πε
 ρίδου περὶ τὴν ὁ
 σφῦν σου. καὶ ἐν ὅ
 δατι οὐ διελεύσεται.
 Καὶ ἐκτησάμην τὸ
 περίζωμα κατὰ
 τὸν λόγον κυ. καὶ πε
 περιέθηκα περὶ τὴν

ὄσφυν μου· καὶ ἔγε
νήθη λόγος κυ πρὸς
με δεύτερον! λέγω·
λάβε τὸ περιζῶ
μα~~×~~ ὃ ἐκτήσω! τὸ
περὶ τὴν ὄσφυν σου
καὶ ἀνάσθητι καὶ βάλ
ῶσον ἐπὶ τὸν εὐφρά
την. καὶ κατάρχου
ψον αὐτὸ ἐκεῖ· ἐν τῇ
τρυμαλιᾷ τῆς πέ
τρας· ~~×~~ καὶ ἐπορεύ
θην. καὶ ἔκρυψα αὐ
τὸ ἐν τῷ εὐφράτῃ.
καθὼς ἐνετείλατο
κς μοι· καὶ ἐγένετο
μεθ' ἡμέρας πολλ
λᾶς. καὶ εἶπεν κς

Cod.
fol. 25.

—πρὸς με· ἀνά
στηθι βάδισον ἐπὶ
τὸν εὐφράτην. καὶ
λάβε ἐκεῖθεν τὸ
περίζωμα ὃ ἔνε
τείλάμην σοι. τοῦ
κατακρύψαι ἐκεῖ·
—καὶ ἐπορεύθην ἐπὶ
τὸν εὐφράτην. καὶ
ὥρυξα. καὶ ἔλαβον
τὸ περίζωμα ἐκ
τοῦ τόπου. οὗ κα
τώρυξα αὐτὸ ἐκεῖ.
καὶ ἰδοὺ ἦν διεφθαρ
μένον ~~×~~ τὸ περίζω
μα! ὃ οὐ μὴ χρη
—σθῇ εἰς οὐθέν· καὶ

Ἐγενήθη λόγος κυ
πρὸς με λέγων τά
ὃς λέγει κς· οὕτως
φθερῶ τὴν ὕβριν ἰ
ούδα. καὶ τὴν ὕβρι
ἱερουσαλήμ τὴν
πολλήν· ~~×~~ τὸν λα
ὸν τοῦτον τὸν πονη
ρόν. ~~!~~ τοὺς μὴ βουλο
μένους ὑπακούειν
τῶν λόγων μου. ~~×~~ καὶ
πορευομένους ἐν
τῇ εὐθύτητι τῆς
καρδίας αὐτῶν τῆς
πονηρᾶς. ~~!~~ καὶ πο
ρευομένους ὀπίσω
θεῶν ἄλλοτρίων τοῦ
δουλεύειν αὐτοῖς. καὶ
τοῦ προσκυνεῖν αὐ
τοῖς· καὶ ἔσονται
ὡς τὸ περίζωμα
τοῦτο ὃ οὐ χρησθή
σεται εἰς οὐθέν·
—ὅτι καθάπερ κολλᾶ
ται τὸ περίζωμα
πρὸς τὴν ὄσφυν τοῦ
ἀνθρώπου. οὕτως ἐκόλ
λησα πρὸς ἔμμου
τὸν ~~×~~ πάντα ~~×~~ τὸν
οἶκον τοῦ ἱηλ. καὶ
πάντα οἶκον ἰούδα ~~×~~
φησὶ κς· ~~!~~ τοῦ γενέ
σθαι μοι εἰς λαὸν ὄνο
μαστὸν. καὶ εἰς καὺ
χημα καὶ εἰς ὀδύνην.

Cod.
fol. 25v.

καὶ οὐκ εἰσῆκουσάν μου·
καὶ ἔρεῖς πρὸς τὸν
λαόν· τὸν λόγον ~~×~~ τοῦ
τον· τάδε λέγει $\overline{\kappa\varsigma}$
ὁ $\overline{\theta\varsigma}$ $\overline{\iota\eta\lambda}$!· πᾶς ἄ
σχος πληρωθήσε
ται οἴνου· καὶ ἔσται ἐ
άν εἴπωσι πρὸς σέ.
μὴ γινῶντες οὐ γινω
σόμεθα· ὅτι πᾶς
ἄσχος πληρωθή
—σεται οἴνου; καὶ ἔρεῖς
πρὸς αὐτοὺς· τάδε
λέγει $\overline{\kappa\varsigma}$ · ἰδοὺ ἐγὼ
πληρῶ πάντα
τοὺς κατοικοῦντας
τὴν γῆν ταύτην.
καὶ τοὺς βασιλεῖς
αὐτῶν τοὺς κατημέ
νους· $\overline{\iota}$ · υἱοὺς τοῦ
 $\overline{\delta\alpha\delta}$ · $\overline{\iota}$ · ἐπὶ θρόνου
αὐτοῦ. καὶ τοὺς ἱερεῖς
καὶ τοὺς προφῆτας.
· καὶ τὸν $\overline{\iota}$ · ἰούδαν !·
καὶ πάντας τοὺς κα
τοικοῦντας ἱερουσα
λήμ· μεθύσματος· !
καὶ διασκορπιῶ αὐ
τοὺς· ἄνδρα καὶ τὸ
ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ
τοὺς πρᾶς αὐτῶν
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶ·
ἐπὶ τὸ αὐτὸ λέγει $\overline{\kappa\varsigma}$ ·
οὐκ ἐπιποθήσω καὶ
οὐ φείσομαι. καὶ οὐ

κ οἰκτερήσω. ἀπὸ
διαφορᾶς αὐτῶν·
Ἀκούσατε καὶ ἐνωτί
σαστε. καὶ μὴ ἐπαί
ρεσθε. ὅτι $\overline{\kappa\varsigma}$ ἐλά
—λησε· ὅτε τῷ
 $\overline{\kappa\omega}$ $\overline{\theta\omega}$ ἡμῶν δόξαν.
πρὸ τοῦ συσκοτά
σαι. καὶ πρὸ τοῦ προ
σκόψαι πόδας ὑμῶν·
ἐπ' ὄρη σκοτεινά·
καὶ ἀναμενεῖτε εἰς
φῶς. καὶ ἐκεῖ σκια
θανάτου. καὶ τεθή
σονται εἰς σκότος·
—ἐάν δὲ μὴ ἀκούση
τε ~~×~~ αὐτοῦ. ! κεκρυμ
μένως κλαύσεται
ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἀπὸ
προσώπου ὕβρε
ως. ~~×~~ καὶ θακρύου
σα θακρύσει. ! καὶ
κατάξουσιν οἱ ὀφθαλ
μοὶ ὑμῶν δάκρυα.
ὅτι συντρίβη τὸ
—ποίμνιον $\overline{\kappa\upsilon}$ · εἴ
πατε τῷ βασιλεῖ
καὶ τοῖς δυναστεύου
σι ταπεινώθητε.
καὶ καθίσατε. ὅτι
καθηρέθη ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς ὑμῶν στέ
φανον δόξης ὑμῶν·
—πόλεις αἱ πρὸς νό
τον συνεκλείσθη

Cod.
fol. 26.

σαν. καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀ
νοίγων ἄπω
κίσθη ἰούδας· συ
νετέλεσεν ἀποικί
αν. ἀνταποδόσε
ων· ἀνάλαβε ὁ
φθαλμούς σου· ἰε
ρουσαλήμ. / καὶ ἴ
δε τοὺς ἐρχομένους
ἀπὸ βορρᾶ· ποῦ
ἔστι τὸ ποιμνίον ὃ ἐ
δόθη σοι. πρόβα
τα ὀρέξης σου· τί ἐ
ρεῖς. ὅτ' ἂν ἐπισκέ
πτωνται σε· καὶ σὺ
ἐθιδοῦξας αὐτοὺς ἐ
πὶ σὲ μαθήματα
εἰς ἀρχήν σου· οὐκ ὦ
δῖνες καθεξέουσι σε
καθὼς γυναῖκα τί
κτενυσαν; καὶ ἐὰν
εἴπῃς ἐν τῇ καρ
δίᾳ σου. διὰ τί ἀ
πήντησέ μοι ταῦ
τα. διὰ τὸ πλῆθος
τῆς ἀδικίας σου. ἀ
νεκαλύφθη τὰ ὀπί
σθιά σου. παραδει
γματισθῆναι τὰς
πτέρνας σου· εἰ
ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ
ὄμμα αὐτοῦ καὶ
πάροχα τὰ ποι
κίλματα αὐτῆς. καὶ
ὕμεις ὀύνασθε εἶ

ποιῆσαι. μεμαθη
κότες τὰ κακὰ
καὶ διέσπειρα αὐ
τοὺς ὡς φρύγανα
φερόμενα ἀπὸ ἀνέ
μου ^{Cod. fol. 26v.} ✕ εἰς ἔρημον·
οὗτος ὁ κληρὸς σου καὶ
μερίς· τοῦ ἀπειθεῖ
ύμᾶς ἐμοὶ λέγει κς·
ὅτι ἐπελάθου μου.
καὶ ἤλπισας ἐπὶ ψεύ
δεσι. καὶ ἐγὼ ἀποκα
λύψω τὰ ὀπίσω σου
ἐπὶ προσωπὸν σου.
καὶ ὀφθήσεται ἡ ἀ
τιμία σου. μοιχεία
καὶ χρεματισμός σου
καὶ ἡ ἀπαλλωτρίωσις
πορνείας σου· ἐπὶ
τῶν βουνῶν καὶ ἐν
τοῖς ἀγροῖς. ἐώρα
κα τὰ βδελύγμα
τά σου· οὐαὶ σου ἰ
ερουσαλήμ. ὅτι οὐ
κ ἐκαθαρίσθης ὀπί
σω μου ἕως τίνος
ἔτι. καὶ ἐγένετο
Λόγος κυ πρὸς ἱερε
μίαν περὶ ✕ λό
γων / τῆς ἀβροχί
ας· ἐπένθησεν ἰ
ουδαία. καὶ αἱ πύ
λαι αὐτῆς· ἐκε
νώθησαν καὶ ἔσχο
τόθωσαν ἐπὶ τῆς

γῆς. καὶ ἡ κραυγὴ
 τῆς ἰλῆμ' ἀνέβη,
 καὶ οἱ μεγιστάνες αὐ
 τῆς. ἀπέστειλαν τοὺς
 νεωτέρους αὐτῶν
 ἐφ' ὕδωρ· ἤλθοσαν
 ἐπὶ τὰ φρέατα. καὶ
 οὐχ εὗροσαν ὕδωρ·
 ἀπέστρεψαν τὰ ἀγγεῖ
 α αὐτῶν κενά· ✕ ἡ
 σχύνθησαν καὶ ἔνε
 τράπησαν. ✕ καὶ
 ἐπεκάλυψαν τὴν
 κεφαλὴν ✕ αὐτῶν·
 καὶ τὰ ἔργα τῆς γῆς
 ἐξέλιπεν. ὅτι οὐ
 κ ἦν ὑετὸς ἐπὶ τὴν
 γῆν· ἡσχύνθη
 σαν γεωργοί. ἔπε
 κάλυψαν τὴν κεφα
 λὴν αὐτῶν. καὶ ἔ
 λαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτε
 κον. ✕ καὶ ἐγκατέλι
 πον. ὅτι οὐκ ἦν βο
 τάνη· ὅνοι ἄγριοι ἔ
 στησαν ἐπὶ νάπαις.
 εἰλκυσαν ἄνεμον ✕
 ὡς δράκων· ἔξέ
 λιπον οἱ ὀφθαλμοὶ
 αὐτῶν. ὅτι οὐκ ἦν
 χόρτος ἀπὸ λαοῦ
 — ἀδικίας· εἰ καὶ ἁμαρ
 τία ἡμῶν ἀντέστη
 σαν ἡμῖν κε. ποιή
 σον ἕνεκεν τοῦ ὀνόμα

Cod.
 fol. 27.

τός σου. ὅτι πολλὰ
 καὶ ἁμαρτίαι ἡμῶν
 ἐναντίον σου· σοὶ
 ἡμάρτομεν ὑπομο
 νή ἰηλ' κε· καὶ σώ
 ζεις ἐν καιρῷ κα
 κῶν· ἵνα τί ἐγενή
 θης ὡς πάροικος
 ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ὡς
 αὐτόχθων ἐκκλί
 νων εἰς καταλύμ
 — μα· μὴ ἔσῃ. ὥς
 περ ἄνθρωπος ὑπνῶν.
 καὶ ὡς ἀνὴρ οὐ οὐ
 νάμενος σώζειν·
 καὶ σὺ ἐν ἡμῖν κε εἶ.
 καὶ τὸ ὄνομά σου ἐ
 φ' ἡμᾶς ἐπικέκλη
 ται. μὴ ἐπιλάβῃ ἡ
 μῶν· οὕτω λέγει τῷ
 λαῷ τούτῳ ✕ οὕτως·
 ἡγάπησαν κινεῖν πό
 θας αὐτῶν. καὶ οὐκ ἐ
 φείσαντο· καὶ ὁ θεὸς οὐ
 κ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς·
 νῦν μνησθήσεται τῶν
 ἀδικιῶν αὐτῶν. ✕ καὶ
 ἐπισκέψεται ἁμαρτί
 ας αὐτῶν· καὶ εἶπεν
 — κε πρὸς μέ· μὴ
 Προσεύχου περὶ τοῦ
 λαοῦ τούτου εἰς ἅ
 γαθόν. ὅτι ἐὰν νη
 στεύουσιν. οὐκ εἰσα
 κούσομαι τῆς δεήσε

ὡς αὐτῶν. καὶ ἐὰν
προσενέγκωσιν ὅλο
καυτώματα καὶ θυ
σίαν. οὐκ εὐδοκῶ ἐν
αὐτοῖς ὅτι ἐν μα
χαίρα καὶ ἐν λιμῷ
καὶ ἐν θανάτῳ. ἐγὼ
συντελέσω αὐτούς·

Cod.
fol. 27v.

καὶ εἶπα ὁ ὢν κε κε.
ἰδοὺ αἱ προφηταὶ
λέγουσιν αὐτοῖς. οὐ
κ ὀφείετε μάχαιραν.
καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται
ἐν ὑμῖν. ὅτι εἰρή
νην καὶ ἀλήθειαν ὁῶ
σω : ἐπὶ τῆς γῆς
ἐν τῷ τόπῳ τοῦ

— τῷ· καὶ εἶπεν
κε. πρὸς με· ψευδὴ
οἱ προφηταὶ προ
φητεύουσιν ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου· οὐκ ἂ
πέστειλα αὐτούς καὶ
οὐκ ἐνετειλάμην αὐ
τοῖς καὶ οὐκ ἐλάλη
σα πρὸς αὐτούς·
ὅτι ὀράσεις ψευδεῖς
καὶ μαντείας. καὶ οἱ
ωνίσματα. καὶ προ
αιρέσεις καρδίας αὐ
τῶν. αὐτοὶ προφη
τεύουσιν ὑμῖν·
διαποῦτο τάδε λέγει
λέγει κε περὶ τῶν
προφητῶν τῶν

προφητευόντων
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου.
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστει
λα αὐτούς. τοὺς λέ
γοντας μάχαιρα
καὶ λιμὸς. οὐκ ἔσται
ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης
: ἐν θανάτῳ νοσε
ρῶ ✕ ἐν ῥομφαίᾳ
καὶ λιμῷ τελευτή
σουσιν οἱ προφηταὶ ✕
ἐκεῖνοι· ! καὶ ὁ λαὸς.
οἷς αὐτοὶ προφητεύ
ουσιν αὐτοῖς· καὶ ἔ
σονται ἐρριμένοι
ἐν τοῖς διόδοις ἰε
ρουσαλήμ. ἀπὸ προ
σώπου τοῦ λιμοῦ καὶ
τῆς μαχαίρας.
καὶ οὐκ ἔστιν ὁ θάπτ^{ων}
αὐτούς. ✕ αὐτοὶ καὶ
αἱ γυναῖκες αὐτῶν.
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν. καὶ
αἱ θυγατέρες αὐτῶν·
καὶ ἐκχεῶ ἐπ' αὐτούς
τὰ κακὰ αὐτῶν· καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς

Cod.
fol. 28.

τὸν λόγον τοῦτον. κα
ταγάγετε εἰς τοὺς ὁ
φθαλμοὺς ὑμῶν
δόκρυα νυκτὸς καὶ
ἡμέρας. καὶ μὴ δια
λιπέτωσαν. ὅτι
συντρίμματι ✕ με
γάλῳ συνετρίβη ✕

παρθένος ! θυγά
 τηρ λαοῦ μου. καὶ
 πληγὴ δόνησά,
 —σπρόδρα· ἐὰν ἐξέλ-
 θω εἰς τὸ πεδίον.
 καὶ ἰδοὺ τραυματί
 αὶ ῥομφαίας· καὶ
 ἐὰν εἰσέλθω εἰς τὴν
 πόλιν. καὶ ἰδοὺ πό-
 νος λιμοῦ· ὅτι
 προφήτης καὶ ἱε-
 ρεὺς ἐπορεύθησαν
 εἰς γῆν. ἣν οὐκ ἦ
 —δύσαν· μὴ ἀπέδο
 κίμασας τὸν ἰουδαῖον;
 καὶ ἀπὸ σιῶν ἀπέ-
 δοκιμάζων ἀπέ-
 στη ἡ ψυχὴ σου; ἵνα
 τί ἔπαισας ἡμᾶς.
 καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἴα-
 σις; ὑπεμείναμεν
 εἰς εἰρήνην. καὶ οὐ-
 κ ἦν ἀγαθὰ· εἰς και-
 ρὸν ἵασεως. καὶ ἰδοὺ
 —ταραχὴ· ἔγνωμε
 καὶ ἁμαρτίας ἡμῶν·
 ἀδικίας πρῶν ἡμῶν·
 ὅτι ἡμάρτομεν ἐναν-
 —τίον σου· κόπασον
 διὰ τὸ ὄνομα σου· μὴ
 ἀπολέσης θρόνον
 —δόξης σου· μνήσθη-
 τι μὴ διασκεδάσης
 τὴν διαθήκην σου τὴν
 —μεθ' ἡμῶν· μὴ ἔ

στιν ἐν εἰδώλοις τῷ
 ἔθνῳν ὑετίζων; καὶ
 εἰ οὐνὸς δώσει πλη-
 σμονὴν σου αὐτοῦ; οὐχὶ
 σὺ εἶ αὐτός \times καὶ ὁ θε-
 ῶν ! καὶ ὑπομε-
 νοῦμεν σε. ὅτι σὺ ἐ-
 ποίησας \times σύμπαν-
 τα ταῦτα !· καὶ εἶ-
 πεν κε. πρὸς με

—ἐὰν στῇ μωσῆς καὶ
^{Cod.}
^{fol. 28^v.} σαμουὴλ πρὸ προ-
 σώπου μου. οὐκ ἔστιν
 ἡ ψυχὴ μου πρὸς :
 αὐτούς !· τὸν λαὸν
 τοῦτον ἐξαπόστειλο·
 ἀπὸ προσώπου μου !
 καὶ ἐξελεθέτωσαν·
 καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσι
 πρὸς σέ· ποῦ εἶ-
 λευσόμεθα. καὶ ἐ-
 ρεῖς πρὸς αὐτούς
 —Τὰς λέγει καὶ ὅσοι εἰς
 θάνατον. εἰς θά-
 νατον· καὶ ὅσοι εἰς
 μάχαιραν. εἰς μά-
 χαιραν· καὶ ὅσοι εἰς
 λιμὸν. εἰς λιμὸν·
 καὶ ὅσοι εἰς ἀγχλω-
 σίαν. εἰς ἀγχλω-
 —σίαν· καὶ ἐκδική-
 σω ἐπὶ αὐτούς τέσσα-
 ρα εἰδὴ λέγει καὶ τῇ
 μάχαιραν. εἰς σφα-
 γὴν· καὶ τοὺς κύ

νας· εἰς διασπα
σμόν· καὶ τὰ πε
τεινὰ τοῦ οὐνοῦ.
καὶ τὰ θηρία τῆς
γῆς· εἰς βρωσιν
καὶ εἰς διαφθοράν·
καὶ παραδώσω
αὐτοὺς εἰς ἀνάγκας.
ταῖς πάσαις βα
σιλείαις τῆς γῆς.
διὰ μανασσῆ υἱόν
ἑζεκιίου βασιλέα ἰ
ούδα· περὶ πάν
των ὧν ἐποίησεν
ἐν ἱερουσαλήμ·

—Τίς φέρεται ἐπὶ σοὶ
ἱερουσαλήμ· καὶ τίς
σκυθρωπάσει ἐπὶ
σοί· ἢ τίς ἀνακᾶμ
ψει· ἐρωτῆσαι· εἰς
εἰρήνην σοι· σὺ ἂ
πεσπράξης με λέ
γει κς· ὀπίσω πο
ρεύση καὶ ἐκτενώ
τὴν χειρὰ μου ἐπὶ
σέ καὶ διασβερῶ σε.
καὶ οὐκ ἔτι ἀνήσω
αὐτούς· καὶ δια
σπερῶ αὐτοὺς ἐν δι
ασπορᾷ· ἐν πυ
λαις λαοῦ μου· ἤτε
κνώθησαν· ἀπώ
λεσαν τὸν λαόν μου.
διὰ τὰς κακίας αὐ
τῶν· καὶ οὐκ ἄπε

Cod.
fol. 29.

γράφησαν· ἐπλη
θύνθησαν· ἐπὶ ἐ
μὲ· αἱ χῆραι αὐτῶν
ὑπὲρ τὴν ἄμμου τῆς
θαλάσσης· ἐπὶ
γαγον· αὐτοῖς· ἐπὶ
μρα νεανίσκου τα
λαιπωρίαν ἐν με
σημβρίᾳ· ἐπέρρι
ψα ἐπὶ αὐτὴν ἑξαί
φνης· τρόμον καὶ
σπουδὴν· ἐκενώ
θη· τίκτουσα ἐπτά·
ἀπεκᾶκτηεν ἡ ψυ
χὴ αὐτοῖς· ἐπέδου
ὁ ἥλιος αὐτῇ· ἔτι με
σοῦσης τῆς ἡμέρας
κατησχύνθη καὶ ὡ
νειδίσθη· τοὺς κα
ταλοιπούς αὐτῶν
εἰς μάχαιραν δώ
σω· ἐναντίον τῶν
ἐχθρῶν αὐτῶν φησὶ
—κς· οἱμοὶ ἐγὼ μερ
ὡς τίνα ἔτεκός με·
ἄνδρα δικαζόμε
νον καὶ ἄνδρα· οἱ
ακρινόμενον πά
ση τῇ γῇ· οὐκ ὦ
φλησα· οὐδὲ ὦφ
λησέ μοι οὐδεὶς·
ἡ ἰσχὺς μου ἐξέλιπε·
ἐν τοῖς καταρωμέ
—νοις με· γένοιτο
κε καθευθυνόντω·

εἰς ἀγαθόν !· εἰ μὴ
παρέστην σοι ἐν και
ρῷ τῶν κακῶν αὐ
τῶν. καὶ ἐν καιρῷ
θλίψεως αὐτῶν :
εἰς ἀγαθόν !· πρὸς
τὸν ἐχθρόν· εἰ γνω
σθήσεται σίδηρος.
καὶ περιβόλαιον
χαλκοῦν· ἰσχύν σου
καὶ θησαυρούς σου
εἰς προνομήν δώ
σω ἀντάλλαγμα. δι
ὰ πάσας τὰς ἀ
μαρτίας σου· καὶ
ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις
σου· καὶ καταδοῦ
λώσω σε ἐν τοῖς
ἐχθροῖς σου ἐν τῇ
γῇ ἣ οὐκ ἤδεις·
ὅτι πῦρ ἐκκέκαυ
ται τοῦ θυμοῦ
μου· ἐφ' ὑμᾶς καυ
θήσεται· ✕ σὺ ἔγνωσ !
καὶ μνήσθητί μου.
καὶ ἐπίσκεψαί με.
καὶ ἀθώωσόν με.
ἀπὸ τῶν καταδιω
κόντων με. μὴ
εἰς μακροθυμίαν ✕
σου λάβης με !·
γνωθὶ ὡς ἔλαβον
περὶ σου ὀνειδισμόν·
ὑπὸ τῶν ἀθετούν
των τοὺς λόγους σου·

Cod.
fol. 29v.

συντέλεσον αὐτοὺς.
καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐ
μοὶ εἰς χαρὰν καὶ
εἰς εὐφροσύνην
καρδίᾳς μου. ὅτι ἐ
πεκέκληται τὸ ὄνο
μά σου ἐπ' ἐμοί· καὶ ✕
ὁ θεός !· ὁ παντοκρά
τωρ. οὐκ ἐκάθισα
ἐν συνεδρίῳ αὐτῶν
παίζοντων· ἀλλ
λ' ἠύλαβούμην
ἀπὸ προσώπου
— χειρός σου· κα
ταμόνας ἐκαθήμη·
ὅτι πικρίας ἔνε
πλήθυν· ἵνα τί
οἱ λυποῦντές με
κατισχύουσίν μου· ἡ
πληγὴ μου στερε
α· πόθεν ἰαθήσο
μαι. γινομένη ἐ
γεννήθη μοι. ὡς ψευ
δὲς ὕδωρ. οὐκ ἔχον
πίστιν· διατοῦτο τά
δε λέγει κας· ἐὰν ἐπι
στρέψης. καὶ ἀποκα
ταστήσω σε. προπρο
σώπου μου στήση·
καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς.
τίμιον ἀπὸ ἀναξί
ου ὡς στόμα μου ἔ
ση καὶ ἀναστρέ
ψουσιν αὐτοὶ πρὸς
σέ· καὶ οὐκ ἀνα

Cod.
fol. 30.

στρέψεις πρὸς αὐτοὺς·
καὶ δώσω σε τῷ λα
ῷ τούτῳ ὡς τεῖχος
χαλκοῦν ὀχυρόν·
καὶ πολεμήσουσι
πρὸς σέ· καὶ οὐ μὴ
δύνωνται πρὸς
σε. διότι ἐγὼ ! με
τα σου εἶμι τοῦ σώ
ζειν σε καὶ ἐξαίρει
σθαί σε. καὶ φησὶ κς·
καὶ ῥύσομαί σε ! ἐκ
χειρὸς πονηρῶν.
καὶ φησὶ λυτρώσομαί
σε ! ἐκ χειρὸς λοι
μῶν. λέγει κς ὁ θς
ἐλλ'· ~~καὶ~~ ἐγένετο λό
γος κυ πρὸς με λέ
γων· καὶ σὺ μὴ λά
βης ~~σεαυτῷ~~ ! γυ
ναῖκα. καὶ οὐ γεν
νηθήσεται σου υἱ
ός. οὐδὲ θυγάτηρ
ἐν τῷ τόπῳ τού
τῳ· ὅτι τάδε
λέγει κς· περὶ τῶν
υἱῶν καὶ τῶν θυ
γατέρων τῶν γεν
νωμένων ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ· καὶ
περὶ τῶν μητέρων
αὐτῶν. τῶν πετο
κυιῶν αὐτοὺς· καὶ
περὶ τῶν πρῶν
αὐτῶν τῶν γεγεν

νηκότων αὐτοὺς ἐν
τῇ γῇ ταύτῃ ἐν
θανάτῳ νοσέρῳ
ἀποθάνουνται.
οὐ κοπήσονται. οὐ
δὲ ταφῆσονται·
εἰς παράδειγμα
ἐπὶ προσώπου τῆς
γῆς ἔσονται. καὶ ἐν
μαχαίρᾳ πεσοῦν
ται καὶ ἐν λιμῷ
συντελεσθήσονται·
καὶ ἔσται τὰ θνησι
μαῖα αὐτῶν. εἰς
βρῶσιν τοῖς πετει
νοῖς τοῦ οὐνοῦ. καὶ
τοῖς θηρίοις τῆς γῆς·

^{Cod.}
^{fol. 30v.} Τάδε λέγει κς· μὴ εἰ
σέλθῃς εἰς θάσσον
αὐτῶν· καὶ μὴ πο
ρευθῇς τοῦ κόψασθαι.
καὶ μὴ πενήθησῃς
αὐτοὺς· ὅτι ἀφέστα
κα τὴν εἰρήνην μου
ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου
φησὶ κς· ~~καὶ~~ τὸν ἔ
λεον ~~καὶ~~ τοὺς οἰ
κτιρμούς μου. ~~καὶ~~
ἀποθάνουνται με
γάλοι ~~καὶ~~ μικροὶ ἐν
τῇ γῇ ταύτῃ· ~~οὐ~~
μὴ ταφῶσιν ! οὐδ' οὐ
μὴ κόψωνται αὐτοὺς.
οὐδ' οὐ μὴ ποιήσου
σιν ἐντομίδας· καὶ

οὐ ξυρήσονται. ✕ οὐ
 θὲ μὴ κλαύσουσιν
 αὐτούς· οὐ κατορυ
 γήσονται!· καὶ οὐ
 κλαυσθήσεται ἄρτος
 ἐν πένθει αὐτῶν.
 εἰς παράκλησιν
 ἐπὶ τεθνηκότι·
 οὐ ποτιοῦσιν αὐτὸ
 ποτήριον εἰς πα
 ράκλησιν. ἐπὶ πατρί
 αὐτοῦ καὶ μητρὶ αὐτοῦ
 —εἰς οἰκίαν πότου οὐ
 κ εἰσελεύσῃ· συγκα
 θίσαι μετ' αὐτῶν· τοῦ
 φαγεῖν καὶ πιεῖν·
 —διότι τάδε λέγει κς
 τῶν δυνάμεων. ὁ
 θεὸς ἰηλ'· ἰδοὺ ἐγὼ κα
 ταλύω ἐκ τοῦ τόπου
 τούτου· ἐναντίον
 τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶ
 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
 ὑμῶν. φωνὴν γα
 ρᾶς· καὶ φωνὴν εὐ
 φροσύνης· φωνὴν
 νυμφίου. καὶ φωνὴν
 —νύμφης· καὶ ἔ
 σται ὅταν ἀπαγγείλῃς
 τῷ λαῷ τούτῳ ✕
 σύμ'! πάντα τὰ ῥή
 ματα ταῦτα. καὶ
 εἰπωσιν πρὸς σέ
 διὰ τί ἐλάλησε κς
 ἐφ' ἡμᾶς. πάντα

Cod.
fol. 31.

τὰ κακὰ τὰ μεγάλα
 ταῦτα. τίς ἡ ἀσέ
 κία ἡμῶν. καὶ τίς
 ἡ ἁμαρτία ἡμῶν
 ἣν ἡμάρτομεν ἐ
 ναντίον κυ τοῦ θεοῦ
 ἡμῶν. καὶ ἐρεῖς ✕
 πρὸς! αὐτούς· ἄν
 θ' ὧν ἐγκατέλιπον
 οἱ πρὸς ὑμῶν ἐ
 μὲ λέγει κς· καὶ ὧ
 χοντο ὀπίσω θεοῦ
 ὧν ἀλλοτρίων καὶ
 ἐδούλευσαν αὐτοῖς.
 καὶ προσεκύνησαν
 αὐτοῖς. καὶ ἐμὲ ἐγκα
 τέλιπον. καὶ τὸν
 νόμον μου οὐκ ἔφυ
 λᾶξαντο. καὶ ὑμεῖς
 ἐπονηρεύσασθε ✕
 τοῦ ποιῆσαι! ὑπὲρ
 τοὺς πρὸς ὑμῶν·
 καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς πο
 ρευσθε ἕκαστος ὁ
 πίστω τῶν ἀρεστῶν
 τῆς καρδίας ὑμῶν
 τῆς πονηρᾶς. τοῦ
 μὴ ὑπακούειν μου.
 καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς
 ἀπὸ τῆς γῆς ταυ
 τῆς· εἰς γῆν ἣν
 οὐ ᾔδειτε ὑμεῖς
 καὶ οἱ πρὸς ὑμῶν
 καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ
 θεοῖς ἐτέροις ✕ ἡμε

ρας καὶ νυκτὸς ! οἱ
οὐ δώσουσιν ὑμῖν ἔ
—λεος· διατοῦτο
Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται
λέγει κς· καὶ οὐκ ἐροῦ
σιν ἔτι ζῇ κς ὁ ἀναγα
γὼν τοὺς υἱοὺς ἰηλ'
ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἀλ
λά ζῇ κς ὁ ἀναγαγὼν
τοὺς υἱοὺς ἰηλ' ἀπὸ
γῆς βορρᾶ. καὶ ἃ
πὸ πασῶν τῶν χω
ρῶν. οὗ ἐξώσθησαν
ἐκεῖ. καὶ ἀποκα
ταστήσω αὐτοὺς εἰς
τὴν γῆν αὐτῶν· ἣν
ἔδωκα τοῖς πα
—σιν αὐτῶν. ἰδοὺ
ἐγὼ ἀποστέλλω ἀλιεῖς
πολλοὺς λέγει κς καὶ
Cod.
fol. 31v. ἀλιεύσουσιν αὐτούς·
καὶ μετὰ ταῦτα ἃ
ποστέλλω πολλοὺς
θηρευτὰς. καὶ θη
ρεύσουσιν αὐτοὺς ἐ
πάνω παντὸς ὃ
ρους. καὶ ἐπάνω παν
τὸς βουνοῦ. καὶ ἐκ τῶν
τρυμαλιῶν τῶν πε
τρῶν· ὅτι ὁ ὀφθαλ
μοί μου ἐπὶ πάσας
τάς ὁδοὺς αὐτῶν ✕
οὐ ἐκρύβησαν ἀπὸ
προσώπου μου !. καὶ
οὐκ ἐκρύβη τὰ ἀδι

κήματα αὐτῶν ἃ
πέναντι τῶν ὀφθαλ
μῶν μου· καὶ ἅντα
ποδώσω αὐτοῖς ✕
πρῶτον ! διπλᾶς
τάς ἀδικίας αὐτῶν
καὶ τὰς ἀμαρτίας
αὐτῶν· ἐφ' αἷς ἐβε
βήλωσαν τὴν γῆν
μου ἐν τοῖς θνησι
μαίοις τῶν βδελυ
γμάτων. καὶ ἐν ταῖς
ἀνομίαις αὐτῶν ἐ
ν αἷς ἔπλησαν τὴν
κληρονομίαν μου
κς ἰσχύς μου καὶ βο
ήθειά μου. καὶ κα
ταφυγὴ μου ἐν ἡμέ
—ρα κακῶν· πρὸς
σὲ ἔθνη ἤξουσιν ἃ
πεσχάτου τῆς γῆς.
καὶ ἐροῦσιν· ὡς ψευ
δὴ ἐκτῆσάντο οἱ πα
τέρες ἡμῶν εἶδω
λα. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν
αὐτοῖς ὠφέλημα·
εἰ ποιήσει αὐτῶ
ἄνθρωπος θεοὺς καὶ οὐ
τοι οὐκ εἰσὶ θεοί· οἱ
αὐτοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ δη
λώσω αὐτοῖς ἐν τῷ
καιρῷ τούτῳ· γνω
ριῶ αὐτοῖς τὴν χει
ρά μου. καὶ τὴν δύ
ναμίν μου. καὶ γνω

Cod.
fol. 32.

σονται ὅτι ὄνομά μοι
 ✕ κς· ἀμαρτία ἰ
 ✕ οὐδ' αὖ γέγραπται ἐν
 ✕ γραφῇ ἐν σιδήρῳ
 ✕ ἐν ὄνυχι ἀδαμαντί
 ✕ νῦ· ἐγκεκολλημέ
 ✕ νη ἐπὶ τοῦ στήθους
 ✕ τῆς καρδίας αὐτῷ .
 καὶ τοῖς κέραισι τῷ
 θυσιαστηρίων ὑμῶ
 ἡνίκα ἂν μνησθῶ
 σιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν.
 τὰ θυσιαστήρια
 αὐτῶν. καὶ τὰ ἄλ
 ση αὐτῶν. ἐπὶ ξύλου
 δασέος. καὶ ἐπὶ βου
 νῶν μετεώρων ὀρέ
 ων ἐν ἄγρῳ· ἰσχυὴν
 σου καὶ πάντας θη
 σαυρούς σου. εἰς
 προνομίην δώσω·
 τὰ ὑψηλά σου ἐν ἁ
 μαρτίᾳ ἐν πάσι
 τοῖς ὀρίοις σου. καὶ
 ἀφελήσεται καὶ τὰ
 πεινωθήσῃ ἀπὸ
 τῆς κληρονομίας
 σου. ἧς ἔδωκά σοι
 καὶ ἀναβιβάσω σε
 ἐν τοῖς ἐχθροῖς σου
 ἐν γῇ ἣ οὐκ ἔγνων
 ὅτι πῦρ ἐκκέκαυ
 ται ἐν τῷ θυμῷ
 μου. ἕως αἰῶνος
 ✕ καύθησεται. τὰ

Δε λέγει κς· ἐπικατά
 ρατος ἄνους. ὅς τὴν
 ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄν
 θρωπον. καὶ στη
 ρίσει σάρκα βραχί
 ονος αὐτοῦ ✕ ἐπ' αὐ
 τὸν ! καὶ ἀπὸ κυ ἁ
 ποστῇ ἢ καρδίᾳ
 αὐτοῦ· καὶ ἔσται ὡς
 ἀγριομυρία ἢ ἐν τῇ
 ἐρήμῳ. καὶ οὐκ ὁ
 ψεται ὅτ' ἂν ἔλθῃ τὰ
 ἀγαθὰ· καὶ κατασκη
 νώσει ἐν ἀλίμοις ἐν
 τῇ ἐρήμῳ τῇ ἁλ
 μυρᾷ. ἥτις οὐ κα
 τοικεῖται· καὶ εὐ
 λογημένος ὁ ἄνους
 ὅς πέποιθεν ἐπὶ
 τῷ κῶ. καὶ ἔσται κς
 ἐλπίς αὐτοῦ· καὶ ἔ
 σται ὡς ξύλον εὐθῆ
 νοῦν παρ' ὕδατι
 καὶ ἐπὶ ἱμάδα βα
 λει ρίζας αὐτοῦ. καὶ
 οὐ φοβηθήσεται ὁ
 τ' ἂν ἔλθῃ καῦμα·
 καὶ ἔσται ἐν αὐτῷ στε
 λέγχῃ ἀλσώδῃ· ἐν
 ἐνιαυτῷ ἀβροχίας
 οὐ φοβηθήσεται. καὶ
 οὐ διαλείψει ποιῶν
 καρπὸν· βαθεία
 ἢ καρδίᾳ παραπάν
 τα καὶ ἄνους ἔστιν. καὶ

Cod.
fol. 32v.

τίς γνώσεται αὐτόν·
 ἐγὼ κς ἐτάζων καρ
 διας· δοκιμάζων
 νεφρούς· τοῦ δοῦναι
 ἐκάστω κατὰ τὰς ὁ
 δοὺς αὐτοῦ. καὶ κατὰ
 τοὺς καρπούς τῶν
 ἐπιτηδευμάτων
 — αὐτοῦ ἐφώνησεν·
 πέροιξ· συνήγα
 γεν ἃ οὐκ ἔτεκεν·
 (Ο) ποιῶν πλοῦτον αὐ
 τοῦ οὐ μετὰ κρίσεως
 ἐν ἡμέσιν ἡμερῶν.
 αὐτοῦ. ἐγκαταλείψου
 σιν αὐτόν· καὶ ἐπ' ἐ
 σχάτων αὐτοῦ ἔσται ἃ
 φρων· θρόνον δόξης
 ὑψωμένος ✕ ἐ
 ξ ἀρχῆς τόπος· ἀγί
 ασμα ἡμῶν· ὑπο
 μονή ἱηλ'· κε πάν
 τες οἱ καταλιπόν
 τες σε κατασχυν
 θήτωσαν· ἀφροστη
 κότες ἐπὶ τῆς γῆς
 γραφήτωσαν. ὅτι
 ἐγκατέλιπον πηγὴν
 ✕ ὕδατος· ζωῆς
 τὸν κν· ἰασαί με
 κε. καὶ ἰαθήσομαι·
 σῶσον με. καὶ σω
 θήσομαι ὅτι καυ
 — χημά μου σὺ εἶ· ἰδοὺ
 αὐτοὶ λέγουσι πρὸς

με. ποῦ ἐστὶν ὁ λόγος
 κν· ἐλθέτω ✕ δὴ·
 ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκοπία
 σα κατακολουθῶ
 ὀπίσω σου. καὶ ἡμέ
 ραν ἁνοῦ οὐκ ἔπε
 θύμησα· σὺ ἐπίστα
 Cod.
 fol. 33. σαι τὰ ἐκπορευό
 μενα διὰ τῶν χει
 λέων μου. προπρο
 σώπου σου ἐστίν·
 — Μὴ γένη μοι εἰς ἄλ
 λωτρίωσιν. φειδὸ
 μενός μου ✕ σὺ· ἐν
 ἡμέρα πονηρᾷ
 — κατασχυνηθήτω
 σαν οἱ διώκοντές μ'·
 καὶ μὴ κατασχυνηθί
 ην ἐγώ· πτοηθεῖη
 σου αὐτοὶ. καὶ μὴ
 πτοηθεῖην ἐγώ· ἐ
 πάγαγε ἐπ' αὐτοὺς ἡ
 μέραν πονηράν·
 διίσσὸν σύντριμμα·
 σύντριψον αὐτούς·
 τάδε λέγει κς πρὸς
 με. βιάδιον καὶ στῆ
 θι ἐν πύλαις υἱῶ·
 λαοῦ σου. ἐν αἷς εἰς
 πορεύονται· ἐν
 αὐταῖς· βασιλεῖς
 ἰουδα· καὶ ἐν αἷς
 ἐκπορεύονται ἐν
 αὐταῖς. καὶ ἐν πᾶ
 σαις ταῖς πύλαις ἰ

Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐ
 ρεῖς πρὸς αὐτοὺς ἀ
 κούσατε τὸν λόγον κυ
 βασιλεῖς ἰουδα καὶ
 πᾶσα ἰουδαία. καὶ
 πάντες οἱ κατοικοῦν
 τες ἱερουσαλήμ. οἱ
 εἰσπορευόμενοι ἐν
 ταῖς πύλαις ταύ
 ταις· τάδε λέ
 γει ὁ κυ· φυλάσσεσθε
 τὰς ψυχὰς ὑμῶν
 καὶ μὴ αἴρετε βαστὰ
 γματα ἐν τῇ ἡμέ
 ρᾳ τῶν σαββάτω·
 : καὶ μὴ ἐκπορεύεσθε
 : ταῖς πύλαις ἰλημ·
 : καὶ μὴ ἐκφέρετε βα
 : στάγματα ἐξ οἴκων
 : ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέ
 : ρᾳ τῶν σαββάτω·
 : καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποι
 : ἤσετε· καὶ ἀγιάσα
 τε τὴν ἡμέραν τῶν
 σαββάτων. καθὼς
 ἐνετείλαμην τοῖς
 πατέρας ὑμῶν καὶ
 οὐκ ἤκουσαν. καὶ οὐ
 κ ἔκλιναν τὰ ὦτα
 αὐτῶν· καὶ ἐσχλή
 ρυναν τὸν τράχη
 λον αὐτῶν. ὅτι ὑπὲρ
 τοὺς πατέρας αὐτῶν.
 τοῦ μὴ ἀκοῦσαι μου.
 καὶ τοῦ μὴ δεξιᾶσθαι

Cod.
 fol. 33v.

Ἱπαιδεῖαν· καὶ ἐ
 σται ἐὰν ἀκοῇ ἀκού
 σῃ τέ μου λέγει ὁ κυ·
 τοῦ μὴ εἰσφέρειν βα
 στάγματα διὰ τῶν
 πυλῶν τῆς πόλε
 ως ταύτης ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τῶν σαββά
 των. καὶ ἀγιάζειν
 τὴν ἡμέραν τῶν
 σαββάτων. τοῦ μὴ
 ποιεῖν ἐν αὐτῇ πᾶν
 ἔργον. καὶ εἰσελεύ
 σονται διὰ τῶν πυ
 λῶν τῆς πόλεως
 ταύτης. βασιλεῖς
 καὶ ἄρχοντες καθή
 μενοι ἐπὶ θρόνου
 δαδ· καὶ ἐπιβεβη
 κότες ἐφ' ἄρμασι
 καὶ ἵπποις αὐτῶν
 καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἄρχο
 ντες αὐτῶν· ἄνδρες
 ἰουδα. καὶ οἱ κατο
 κοῦντες ἰλημ· καὶ
 κατοικισθήσεται ἡ
 πόλις αὕτη. εἰς
 τὸν αἰῶνα· καὶ ἡ
 ξουσίαν ἐκ τῶν πό
 λεων ἰουδα καὶ κυ
 κλόθεν ἱερουσα
 λήμ· καὶ ἐκ γῆς
 βενιαμὴν. καὶ ἐκ
 τῆς πεδίνης. καὶ
 ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ ἐκ

τῆς πρὸς νότον.
 φέροντες ὄλοκαυ
 τώματα καὶ θυμι
 άματα καὶ μάνα
 καὶ λίβανον. καὶ φέ
 ροντες αἶνεσιν εἰς
 — οἶκον κυ· καὶ ἔ
 σται ἐὰν μὴ ἀκούσῃ
 τέ μου τοῦ ἀγιάζειν
 τὴν ἡμέραν τῶν
 Cod.
 fol. 34. σαββάτων. τοῦ μὴ
 αἶρειν βλαστώματα
 καὶ εἰσπορεύεσθαι
 ταῖς πύλαις ἰλημ'
 ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῷ
 σαββάτων. καὶ ἃ
 νάψω πῦρ ἐν ταῖς
 πύλαις αὐταῖς. καὶ
 καταφάγετε ἄμφο
 δα ἱερουσαλήμ. καὶ
 οὐ σβεσθήσεται· ὁ λό
 γος ὁ γενόμενος
 πρὸς ἱερειάν πα
 ρά κυ λέγων· ἀνάσθη
 τι καὶ κατάρβηθι εἰς
 τὸν οἶκον τοῦ κερα
 μέως· καὶ ἐκεῖ ἀκού
 σῃ τοὺς λόγους μου.
 καὶ κατέβην εἰς
 τὸν οἶκον τοῦ κέρα
 μέως. καὶ ἰδοὺ αὐ
 τὸς ἐποίει ἔργον ἐ
 πὶ τῶν λίθων· καὶ
 διέπεσε τὸ ἀγγεῖον.
 ὃ αὐτὸς ἐποίει ✕ ἐν

τῷ πληῶ ! ἐν ταῖς
 χερσὶν αὐτοῦ καὶ
 πάλιν ἐποίησεν αὐ
 τὸ ἀγγεῖον ἕτερον. κα
 θὼς ἤρεσεν ἕναν
 τίον αὐτοῦ τοῦ ποι
 ῆσαι. καὶ ἐγένετο.
 λόγος κυ πρὸς με λέ
 — γων· εἰ καθὼς.
 (1) κεραμεὺς οὗτος οὐ
 δυνήσομαι τοῦ ποι
 ῆσαι ὑμᾶς οἶκος
 ἰηλ' ✕ φησὶ κς ! ἰδοὺ
 ὡς ὁ πληλὸς ✕ ἐν χει
 ρὶ τοῦ κεραμέως.
 οὕτως ! ὑμεῖς ἐστὲ
 ἐν χειρὶ μου ✕ οἶκος
 ἰηλ'· πέρας λαλή
 σω ἐπὶ ἔθνος ἢ ἐπὶ
 βασιλείαν. τοῦ ἐξα
 ραι αὐτοὺς ✕ καὶ κα
 θελεῖν ! καὶ τοῦ ἃ
 πολλύειν· καὶ ἐπι
 στρέψει τὸ ἔθνος ἐκεῖ
 νο ἀπὸ τῶν κακῶν
 αὐτῶν. ὧν ἐλάλησα
 ἐπ' αὐτὸ. καὶ μετὰ
 νοήσω περὶ τῶν
 κακῶν. ὧν ἐλογισά
 μην τοῦ ποιῆσαι
 Cod.
 fol. 34v. αὐτοῖς· καὶ πέρας
 λαλήσω ἐπὶ ἔθνος
 καὶ βασιλείαν. τοῦ
 ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ
 τοῦ καταφυθεῖσθαι.

καὶ ποιήσουσι τὰ
 πονηρὰ ἐναντίο
 μου· τοῦ μὴ ἀκούειν
 τῆς φωνῆς μου. καὶ
 μετανόησω περὶ
 τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐ
 λάλησα τοῦ ποιῆ
 σαι αὐτοῖς· καὶ νῦν
 εἶπον πρὸς ἄνδρα
 ἰουδα, καὶ πρὸς
 τοὺς κατοικοῦντας
 ἱερουσαλήμ. ✕ λέ
 γων· οὕτως λέγει
 κς! ἰδοὺ ἐγὼ πλάσ
 σω ἐφ' ὑμᾶς κακὰ
 καὶ λογίζομαι ἐφ' ὑ
 μᾶς λογισμόν· ἃ
 ποστραφήτω δὴ ἔ
 καστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
 αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς.
 καὶ καλλίον ποιή
 σετε τὰ ἐπιτηδεύ
 ματα ὑμῶν ✕ καὶ
 τὰς ὁδοὺς ὑμῶν!·
 καὶ εἶπον ἀνδριού
 μεθα. ὅτι ὀπίσω
 τῶν ἀποστροφῶν
 ἡμῶν πορευόμε
 θα καὶ ἕκαστος τὰ
 ἄρεστά τῆς καρδί
 ας αὐτοῦ τῆς πονη
 ρᾶς ποιήσωμεν·
 —διατοῦτο τάδε λέ
 γει κς· ἐρωτήσα
 τε δὴ ἐν ἔθνεσι. τίς

ἤκουσε τοιαῦτα
 φορικτα ἃ ἐποίησε
 σφόδρα παρθένος
 —ἱερουσαλήμ· μὴ
 ἐκλείψουσιν ἀπὸ
 πέτρας μαστοί. ἢ
 γινῶν ἀπὸ τοῦ λιβά
 νου; ἢ ἐκκλινεῖ ὁ
 ὄψω βιαίως φερό
 μενον ἀνέμῳ· ὅ
 τι ἐπελάθοντό μου
 λαός μου εἰς και
 νὸν ἐθυμίσαν· καὶ
 ἀσθενήσουσιν ἐν
 ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.
 σχολινοῖς αἰωνίοις
 τοῦ ἐπιβῆναι τρί
 βον οὐκ ἔχουσιν ὁ
 δὸν εἰς πορείαν.
 τοῦ ταῖαι τὴν γῆν
 αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν.
 καὶ σύριγμα αἰῶνι
 —ον· πάντες οἱ δια
 πορευόμενοι δι' αὐ
 τῆς, ἐκστήσουσιν
 καὶ κινήσουσι τὴν
 κεφαλὴν αὐτῶν·
 ὡς ἄνεμον καύσω
 να διασπερῶ αὐτούς.
 κατὰ πρόσωπο
 ἐχθρῶν αὐτῶν, αὐ
 γέναι καὶ οὐ πρό
 σωπον! δαίξω ἐν
 αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ
 ἀπολείας αὐτῶν.

Cod.
fol. 35.

—Καὶ εἶπαν δεῦτε λο
γισώμεθα ἐπὶ ἱερε
μίαν λογισμὸν. ὃ
τι οὐκ ἀπολείται
^ἡνόμος ἀπὸ ἱερέως.
καὶ βουλή ἀπὸ συνε
τοῦ. καὶ λόγος ἀπὸ
προφήτου. δεῦτε
καὶ πατάξωμεν
αὐτὸν ἐν γλώσση.
καὶ ~~⌘~~ οὐκ ἴ ἀκουσί
μεθα πάντας τοὺς
λόγους αὐτοῦ· εἰσά
κουσον $\overline{\kappa\epsilon}$ μου, καὶ
εἰσάκουσον τῆς
φωνῆς τοῦ δικαίω
ματός μου· εἰ ἂν
ταποδίδεται ἂν
τὶ ἀγαθῶν κακὰ.
ὅτι συνελάλησαν
κρίματα \div κατὰ
—ψυχῆς μου. καὶ τὴν
κόλασιν αὐτῶν ἔκρυ
ψαν· μνήσθητι ἐστη
κότος μου κατὰ πρό
σωπόν σου. τοῦ λα
λῆσαι ὑπὲρ αὐτῶ
ἀγαθὰ. τοῦ ἀποστρέ
ψαι τὸν θυμὸν σου ἀ
π' αὐτῶν· διὰ τοῦ
το ὁὸς τοὺς υἱοὺς αὐ
τῶν εἰς λιμὸν. καὶ
<sup>God.
fol. 35v.</sup> ἄθροισον αὐτοὺς. εἰς
χειρας *μαχαίρας*.
—Γενέσθωσαν αἱ γυναῖ

κες αὐτῶν ἄτεκνοι
καὶ χῆραι· καὶ οἱ ἄν
δρες αὐτῶν· γενέ
σθωσαν ἀνηρημέ
νοι θανάτῳ. καὶ οἱ
νεανίσκοι αὐτῶν
πεπτωκότες *μαχαί*
ρα ἐν πολέμῳ·

—γενηθήτω κραυ
γὴ ἐν ταῖς οἰκίαις
αὐτῶν ~~⌘~~ ὅτι ἴ ἐπά
ξεις ἐπ' αὐτοὺς λη
στὰς ἄφνω. ὅτι ἔνε
χείρην λόγον εἰς
σύλληψίν μου. καὶ
παγίδας ἔκρυψαν
—εἰς ἐμέ· καὶ σὺ $\overline{\kappa\epsilon}$
ἔγνως ἅπασαν τὴν
βουλήν αὐτῶν. ἐ
π' ἐμέ εἰς θάνατον.
μὴ ἀθωώσης τὰς
ἀδικίας αὐτῶν. καὶ
τὰς ἀμαρτίας αὐ
τῶν ἀπὸ προσώ
που σου μὴ ἐξαλεί
ψης· γενέσθω
ἡ ἀσθένεια αὐτῶν.
ἐναντίον σου· ἐν
καιρῷ θυμοῦ σου.
ποίησον ἐν αὐτοῖς·

—Τότε εἶπεν $\overline{\kappa\varsigma}$ πρὸς
με· βάδισον καὶ
κτῆσαι βῆχον πε
πλασμένον ὀστρά
κινον· καὶ ἄξεις

ἀπὸ τῶν πρεσβυ
τέρων τοῦ λαοῦ· καὶ
ἀπὸ τῶν πρεσβυ
τέρων τῶν ἱερέ
ων, καὶ ἐξελεύσῃ
εἰς τὸ πολυάνδρι
ον υἱῶν τῶν τέκνων
αὐτῶν, ὃ ἐστὶ ἐπὶ
τῶν προθύρων.

πύλης τῆς χαρσὶθ·
καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ
πάντας τοὺς λόγους
οὓς ἂν λαλήσω πρὸς
σέ· καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς

— Ακούσατε τὸν λόγον κυ
βασιλεῖς ἰούδα. —

Cod.
fol. 36.

καὶ ἄνδρες ἰούδα !

καὶ οἱ κατοικοῦντες

— ἐν ἰλημ'· τάδε

λέγει κς ✕ τῶν δυνά

μεων ! ὁ θς ἰηλ'·

ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κα

κὰ ἐπὶ τὸν τόπον

τοῦτον, ὥστε παν

τὸς ἀκούοντος αὐ

τά, ἡχῇται τὰ ὦ

τα αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν

✕ ὅσα ! ἐγκατέλιπο

με, καὶ ἀπηλλοτρι

ωσαν ✕ σὺν ! τῷ τό

πῳ τούτῳ· καὶ ἐ

θυμίων ἐν αὐτῷ

θεοῖς ἄλλοτρίοις.

οἷς οὐκ ᾔδεισαν αὐ

τοῖ, καὶ οἱ πρεσβυ

τῶν· καὶ οἱ βασιλεῖς

ἰούδα, ἐπλησαν ✕

σὺν τῷ τόπῳ τού

τῳ αἱμάτων ἀθώ

ων, καὶ ὠκοδόμη

σαν ✕ τὰ ! ὑψηλὰ

τῇ βάαλ, τοῦ κα

τακαίνει τοὺς υἱ

οὺς αὐτῶν ἐν πυρὶ.

✕ ὀλοκαύτωμα τῷ

βάαλ !· ἃ οὐκ ἐνετεῖ

λάμην οὐδὲ ἐλάλη

σα· οὐδὲ διενοήθη

ἐν τῇ καρδίᾳ μου·

διατοῦτο ἰδοὺ ἡμέ

ραι ἔργονται λέγει κς.

καὶ οὐ κληθήσεται.

τῷ τόπῳ τούτῳ

ἔτι ταφῆθ, καὶ φά

ραγξ υἱοῦ ἐννὸμ.

ἀλλ' ἡ φάραγξ τῆς

σφαγῆς· καὶ κατα

σκάψω τὴν βουλὴν

ἰούδα — καὶ τὴν βου

λὴν !· ἰλημ' ἐν τῷ

τόπῳ τούτῳ, καὶ

καταβαλῶ αὐτοὺς

ἐν μαχαίρᾳ ἑναν

τι τῶν ἐχθρῶν αὐ

τῶν, καὶ ἐν χειρὶ τῷ

ζητούντων τὰς

— φυγὰς αὐτῶν· καὶ

θώσω τοὺς νεκροὺς

αὐτῶν εἰς βρῶσιν

τοῖς πετεινοῖς τοῦ

Γρ.,
διάπτωσις καὶ
πολυάνδριον
υἱοῦ ἐννὸμ.

Cod.
fol. 36v.

οὐνοῦ . καὶ τοῖς θη
ρίαις τῆς γῆς· καὶ
τῶν περὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς
ἀφανισμὸν καὶ εἰς
συριγμὸν· πᾶς
ὁ παραπορευόμενος ἐπὶ αὐτῆς
σκυθρωπάσει καὶ
συριεῖ ὑπὲρ πάσης
τῆς πληγῆς ταύτης· καὶ ἔδον
Ταὶ τὰς σάρκας
τῶν υἱῶν αὐτῶν
καὶ τῶν θυγατέρων
αὐτῶν· καὶ ἕκα
στος τὰς σάρκας
τοῦ πλησίον αὐτοῦ
ἔδονται ἐν τῇ πε
ριοχῇ καὶ ἐν τῇ
πολιτείᾳ· ἐν τῇ
πολιτείᾳ αὐτοῦ
αὐτοὺς ἐχθροὶ καὶ
τῶν ~~καὶ~~ οἱ ζητοῦν
τες τὴν ψυχὴν αὐ
τῶν !· καὶ συν
τρίβεις τὸν βῆλον
κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν
ἀνθρώπων τῶν ἐκπο
ρευομένων μετὰ
σοῦ· καὶ ἔρεῖς πρὸς
αὐτοὺς· τὰδε λέγει
ὁ κύριος ὁ θεὸς τῶν
δυνάμεων· οὕτως συν
τρίβω ~~καὶ~~ σύν ! τῷ λα

Cod.
fol. 37.

ῳ τούτῳ καὶ τὴν
πόλιν ταύτην· κα
θὼς συντρίβεται
ἄγρος ὁστράκινον· οὐ
δὲν δυνήσεται ἰαθῆ
ναι ἔτι· καὶ ἐν τῷ
θαφῇ θάψουσι·
παρὰ τὸ μὴ ὑ
πάρχειν τόπον
τοῦ θάψαι !· οὕτως
ποιήσω τῷ τόπῳ
τούτῳ λέγει ὁ κύριος
καὶ τοῖς κατοικοῦσιν
ἐν αὐτῷ· τοῦ δο
θῆναι ~~καὶ~~ σύν ! τῇ
πόλει ταύτῃ ὥς
τὴν διαπίπτουσιν·
καὶ ἔσονται οἱ οἴκοι
ἱερουσαλὴμ· καὶ
οἱ οἴκοι βασιλείας
ἰούδα· καθὼς ὁ
τόπος ὁ διαπί
πτων· πάντες
οἱ οἴκοι βασιλείων ἰ
ούδα· ὥς τόπος
τοῦ ταφῆθαι ! τῶν
ἀκαθαρσιῶν ἐν
πάσαις ταῖς οἰκί
αις· ἐν αἷς ἐθυμί
ασαν ἐπὶ τῶν δω
μάτων αὐτῶν· πά
ση τῇ στρατιᾷ τοῦ
οὐνοῦ· καὶ ἔπεισαν
σπονδὰς θεοῖς ἄλλοις
—λοτρίοις· καὶ

ἦλθεν ἱερεμίας
 ἀπὸ τῆς διαττώ
 σεως. οὐ ἀπέστει
 λεν αὐτὸν κς ἐκεῖ
 τοῦ προφητεῦσαι.
 καὶ ἔστη ἐν τῇ αὐλῇ
 οἴκου κυ. καὶ εἶπεν
 πρὸς πάντα τὸ
 λαὸν. τάδε λέγει
 κς τῶν δυνάμε
 ων ✕ ὁ θς ἰηλ' ! ἰ
 δοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ
 τὴν πόλιν ταύτη
 καὶ ἐπὶ πάσας τ'
 πόλεις ÷ καὶ τὰς
 κώμας ! αὐτῆς.
 ἅπαντα τὰ κα
 κά. ἃ ἐλάλησα ἐ
 π' αὐτήν. ὅτι ἐσκλη
 ρυναν τὸν ἀνχένα
 αὐτῶν. τοῦ μὴ εἰσα
 κούειν τῶν λόγων
 μου. καὶ ἤκου
 Σε πασχὼρ υἱὸς ἐμ
 μὴρ ὁ ἱερεὺς. καὶ
 αὐτὸς ἦν καθεστὰς
 μενος ἡγούμενος
 οἴκου κυ. τοῦ ἱερε
 μίου προφητεύ
 οντος τοὺς λόγους
 τούτους. καὶ ἐ
 πάταξε πασχὼρ
 τὸν ἱερεμίαν τὸν
 προφήτην. καὶ
 ἔβαλεν αὐτὸν εἰς

τὸν καταράκτην
 ὅς ἦν ἐν πύλῃ βε
 νιαμὶν τοῦ ὑπερώου
 Cod. fol. 37v. ὅς ἦν ἐν οἴκῳ κυ. ὁ πασχὼρ
 ✕ καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύ
 ριον !. καὶ ἐξήγαγε
 πασχὼρ τὸν ἱερε
 μίαν ἐκ τοῦ κατα
 ῥάκτου. καὶ εἶ
 πεν αὐτῷ ἱερεμί
 ας. οὐχὶ πασχὼρ
 ἐκάλεσε κς τὸ ὄνο
 μα. ἀλλ' ἦ μέτοι
 κον ✕ κυκλόθεν !.
 οἷότι τάδε λέγει κς.
 ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμί σε
 εἰς μετοικίαν. σὺν
 πᾶσι τοῖς φίλοις
 σου. καὶ πεσοῦνται
 ἐν μαχαίρᾳ ἐχθρῶν
 αὐτῶν. καὶ οἱ ὀφθαλ
 μοί σου ὀψονται.
 :- καὶ σὲ !. καὶ ✕
 σύμ ! παντα ἰού
 ὀαν. ὀώσω εἰς χει
 ρας βασιλέως βα
 βυλῶνος. καὶ με
 τοικιοῦσιν αὐτοὺς
 ✕ εἰς βαβυλῶνα !.
 καὶ κατακόψουσιν
 αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ
 καὶ ὀώσω τὴν ἰσχυὴν
 τῆς πόλεως ταύ
 τῆς. καὶ ✕ σύμ ! παν
 τας τοὺς πόνους

... ἀντι...
 πᾶσι τοῖς
 ἔθνεσι

αὐτῆς. καὶ ✕ σύμ !
 πασαν τὴν τιμὴν
 αὐτῆς !· καὶ ✕ σύν !
 παντας τοὺς
 θησαυροὺς βασι
 λέως ἰουδα. ὧς
 σω εἰς χειρὰς ἐχθρῶν
 αὐτῶν. ✕ καὶ διαρ
 πῶνται αὐτοὺς !·
 καὶ ἄξουσιν αὐτοὺς
 εἰς βαβυλῶνα·

Καὶ σὺ πασγῶρ. καὶ
 πάντες οἱ κατοί
 κούντες ἐν τῷ οἴ
 κῳ σου. πορεύεσθε
 ἐν αἰχμαλωσίᾳ·
 καὶ εἰς βαβυλῶ
 να ἔξεις· καὶ ἐκεῖ
 ἀποθάνῃ. καὶ ἐ
 κει ταφῇσθῃ. σὺ καὶ
 πάντες οἱ φίλοι
 σου. οἷς ἐπροφητεύ
 σας αὐτοῖς ψευδῆ·
 ἠπάτησάς με κε.
 καὶ ἠπατήθην·
 ἐκράτησας. καὶ ἡ
 δυνάστης· ἐγενό
 μην εἰς γέλωτα·
 πᾶσαν ἡμέραν δι
 ετέλεσα μυκτηρι
 ζόμενος. ὅτι πι
 κρῶ λόγῳ μου γε
 λάσομαι· ἄθεσί
 αν καὶ ταλαιπω
 ρίαν ἐπικαλέσομαι.

Cod.
 fol. 38.

ὅτι ἐγενήθη ὁ λόγος
 κυ ἐμοῖ. εἰς ὄνει
 δισμόν καὶ κλεῦα
 σμόν πᾶσαν ἡμέ
 ραν. καὶ εἶπα.
 οὐ μὴ ὀνομάσω αὐ
 τὸ. καὶ οὐ μὴ λα
 λήσω ἔτι ἐπὶ τῷ
 ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ
 ἐγένετο ἐν τῇ καρδί
 ᾳ μου ✕ ὥς ! πῦρ
 καιόμενον. φλέ
 γον ἐν τοῖς ὀστέοις
 μου. καὶ παρεῖμαι
 πάντοθεν. καὶ φέ
 ρειν οὐ δύναμαι·
 ὅτι ἤκουσα ψόγον
 πολλῶν. συνα
 θροίζομένων κυ
 κλῶθην· ἐπισύστη
 τε καὶ ἐπισυστῶμεν
 αὐτῷ. πάντες ἄν
 ὄρ ες φίλοι αὐτοῦ·
 τηρήσατε τὴν ἐπί
 νοιαν αὐτοῦ. εἰ ἄ
 πατηθήσεται. καὶ
 ὀυνησόμεθα αὐτῷ.
 καὶ ληψόμεθα τὴν
 ἐκδίκησιν ἡμῶν
 ἐξ αὐτοῦ· καὶ κς με
 τ' ἐμοῦ. καθὼς μα
 χητῆς ἰσχύων δι
 ατοῦτο ἐδίωξαν. καὶ
 νοῆσαι οὐκ ἐδύναν
 το ἡσχύνθησαν

σφόδρα. ὅτι οὐκ ἐ
νόησαν ἀτιμίας
αὐτῶν. αἱ δὲ αἰῶνες
οὐκ ἐπιλησθήσονται·

—ται· κε ✕ τῶν οὐ
νάμεων· δοκιμά

Cod.
tol. 38v.

ζων δίκαια συνι
ῶν νεφροὺς καὶ
καρδίας ἰδοίμι
τὴν παρὰ σοῦ ἐκ
δίκης ἐξ αὐτῶν·
ὅτι πρὸς σὲ ἄπε
κάλυψα. τὰ ἀπο
λογήματά μου·
ἄσατε τῷ κφ· αἱ
νέσατε ✕ τὸν κν·
ὅτι ἐξείλετο τὴν
ψυχὴν πένητος.
ἐκ χειρὸς πονηρεῦ

—ομένων· ἐπι

Κάρατος ἡ ἡμέ

ρα. ἐν ἣ ἐτέχθη
ἐν αὐτῇ· ἐν ἡμέ
ρα ἡ ἔτεκέ με ἡ
μηρ μου. μὴ ἔστω
ἐπευκτή· ἐπικα
τάρατος ὁ ἄνος ὁ
εὐαγγελισάμενος
τῷ πρί μου λέγων.
ἐτέχθη σοι ✕ υἱὸς
ἄρστην· εὐφραίνε
μενον ✕ εὐφραι
νόμενον αὐτόν. καὶ·
ἔστω ὁ ἄνος ἐκείνος
ὡς αἱ πόλεις ἅς

κατέστρεψε κς·
ἐν θυμῷ· καὶ οὐ
μετεμελήθη· ἡ
κουσάστω κραυγῆς
τῷ πρῶτῳ καὶ ἄλλῃ
λαγμοῦ. ✕ ἐν και
ρῷ μεσημβρίας.

ὅτι οὐκ ἀπέκτει
νέ με ἐν μήτρῃ.
καὶ ἐγένετό μοι ἡ μηρ
μου τάφος μου. καὶ
ἡ μήτρα συλλήψε
ως αἰωνίης· ἵνα
τί τοῦτο ἐκ μήτρας
ἐξῆλθον· τοῦ βλέ
πειν πόνους καὶ
κόπους. καὶ διε
τέλεσαν ἐν αἰσχρῷ
νῇ αἱ ἡμέραι μου·

(1) λόγος ὁ γενόμενος

πρὸς ἱερεμίαν
παρὰ κυ. ὅτε ἂ
πέστειλεν πρὸς
αὐτόν σεδικίας ὁ
βασιλεὺς τὸν πα

Cod.
tol. 39.

σχῶρ υἱὸν μελχί
ου· καὶ τὸν σοφο
νίαν υἱὸν μαασί
ου τὸν ἱερέα λέγω·

—Ἐπερώτησον πε

ρὶ ἡμῶν τὸν κν ὅ
τι ✕ ναβουχοδονό
σορ ✕ βασιλεὺς βα
βυλῶνος ἐφῆστη ✕
κεν ἐφ ἡμᾶς εἰ

πως ποιήσει ✕ κς
 μεθ' ἡμῶν ! κατὰ
 πάντα τὰ θαυμά
 σια αὐτοῦ. καὶ ἄπε
 λεύσεται ἅπ' ἡμῶν.
 - καὶ εἶπεν ἱερεμί
 κς. πρὸς αὐτούς·
 τάδε λέγει κς· ὁ ὁ
 ἰηλ' ! ἰδοὺ ἐγὼ με
 ταστρέφω τὰ ὅπλα
 τὰ πολεμικά ✕
 τὰ ἐν ταῖς χερσὶν
 ὑμῶν. ! ἐν οἷς ὑ
 ὑμεῖς πολεμεῖτε
 ἐν αὐτοῖς ✕ τὸν βα
 σιλέα βαβυλῶνος !
 καὶ τοὺς χαλδαίους.
 τοὺς συγκεκληικό
 τας ὑμᾶς ἐξῶθεν
 τοῦ τείχους. καὶ συ
 νάξω αὐτοὺς εἰς τὸ
 μέσον τῆς πόλε
 ως ταύτης. καὶ πο
 λεμήσω ἐγὼ ὑμᾶς
 ἐν χειρὶ ἐκτεταμέ
 νῃ. καὶ ἐν βραχίω
 νι ὑψηλῷ μετὰ θυ
 μοῦ καὶ ὀργῆς καὶ
 παροργισμοῦ με
 γάλου. καὶ πατά
 ξω πάντας τοὺς κα
 τοικοῦντας ἐν τῇ
 πόλει ταύτῃ. τοὺς
 ἄνους καὶ τὰ κτήνη·
 ἐν θανάτῳ μεγάλῳ.

καὶ ἀποθανοῦνται.
 καὶ μετὰ ταῦτα οὐ
 τως λέγει κς· πα
 ραδώσω τὸν σεδε
 κίαν βασιλέα ἰού
 ὁα. καὶ τοὺς παι
 ὄας αὐτοῦ. ✕ καὶ σὺν !
 τῷ λαῷ τῷ κατὰ
 λειφθέντι ἐν τῇ
 πόλει ταύτῃ. ἃ
 πρὸ τοῦ θανάτου καὶ
 ἀπὸ τῆς μαχαίρας
 καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ.
 ✕ ἐν χειρὶ ναβουχο
 δονόσορ ✕ βασιλέως
 βαβυλῶνος. καὶ εἰς
 χεῖρας ἐχθρῶν αὐ
 τῶν ✕ καὶ εἰς χεῖρας
 ἐχθρῶν τῶν ζητούν
 των τὰς ψυχὰς αὐ
 τῶν. καὶ κατακό
 ψουσιν αὐτοὺς ἐν στό
 ματι μαχαίρας.
 οὐ φείσομαι ἐπ' αὐ
 τοὺς. ✕ καὶ οὐκ ἔλε
 ήσω αὐτοὺς. καὶ οὐ
 κ οἰκτειρήσω αὐ
 τοὺς· καὶ πρὸς
 τὸν λαὸν τοῦτον ἐ
 ρεῖς. τάδε λέγει κς·
 ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα
 προπροσώπου
 ὑμῶν τὴν ὁδὸν
 τῆς ζωῆς. καὶ τὴν
 ὁδὸν τοῦ θανάτου.

Cod.
 fol. 39v.

ὁ καθήμενος ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ.
ἀποθανεῖται ἐν μα
χαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ
✕ καὶ θανάτῳ ! καὶ
ὁ ἐκπορευόμενος
προσχωρήσῃ προς
τοὺς χαλδαίους τοὺς
συγκεκλεικότες
ὑμᾶς. ζήσεται·
καὶ ἔσται ✕ αὐτῷ ! ἡ
ψυχὴ αὐτοῦ. εἰς
σκόλα ✕ καὶ ζήσε
ται !. διότι ἐστήρι
ξα τὸ πρόσωπόν
μου ἐπὶ τὴν πό
λιν ταύτην. εἰς
κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀ
γαθὰ ✕ φησὶ κς !.
εἰς χειρὰς βασιλέ
ως βαβυλωνος. πα
ραδοθήσεται καὶ
καταύσει αὐτὴν
ἐν πυρί. ὁ οἶκος
βασιλέως ἰούδα
ἀκούσατε τὸν λό
γον κυ ὁ οἶκος ὁ αὐτός.
τάδε λέγει κς· κρὶ
νατε τὸ πρῶτον κρὶ
μα ÷ καὶ κατευ
θύνετε ! καὶ ἐξέ
λεσθε διηρπασμέ
νον ἐκ χειρὸς ἀδὲ
κοῦντος αὐτόν. ὅ
πως μὴ ἀναφθῇ

Cod.
fol. 40.

ὡς πῦρ ἡ ὀργή μου.
καὶ καυθήσεται. καὶ
οὐκ ἔσται ὁ σβεστων
ἀπὸ προσώπου
ἀδικίας ἐπιτη
δευμάτων ὑμῶν.
ἐγὼ πρὸς σε τὸν κα
τοικοῦντα τὴν
κοιλιάδα σὸρ τὴν
πεδινὴν φησὶ κς.
τοὺς λέγοντας τίς
ποιήσῃ ἡμᾶς. ἢ
τίς εἰσελεύσεται
εἰς τὸ κατοικητή
ριον ἡμῶν ✕ καὶ
ἐπισκέψομαι ἐφ' ὑ
μᾶς. κατὰ τὰ πο
νηρὰ ἐπιτηδεύμα
τα ὑμῶν φησὶ κς !.
καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν
τῷ ὀρυμῷ αὐτῆς
καὶ ἔδεται πάντα
τὰ κύκλῳ αὐτῆς.

Τάδε λέγει κς : πο
ρεύου καὶ κατάβη
θι εἰς οἶκον τοῦ βα
σιλέως ἰούδα. καὶ
λαλήσεις ἐκεῖ ✕ σὺν !
τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ
ἐρεῖς. ἄκουε λόγον
κυ βασιλεῦ ἰούδα.
ὁ καθήμενος ἐπὶ
θρόνου δαδ. σὺ καὶ
οἱ παῖδες σου καὶ ὁ
λαός σου. καὶ οἱ εἰς

πορευόμενοι ταῖς
πύλαις ταύταις.
— τὰς λέγει κς· ποι
εἴτε κρίσιν καὶ δίκαι
σύνειν. καὶ ἔξαι
ρεῖσθε διηρηπασμέ
νον ἐκ χειρὸς ἀδίκου
τος αὐτόν. καὶ προ
σῆλυτον καὶ ὄρφα
νὸν καὶ γῆραν μὴ
καταδύναστέυετε.
καὶ μὴ ἀσεβεῖτε. καὶ

Cod.
fol. 40v.

αἶμα ἀθῶον μὴ
ἐκχέετε ἐν τῷ τό
πῳ τούτῳ· οἷό
τι ἐὰν ποιοῦντες
ποιήσατε ✕ σύν
τῷ λόγῳ τούτῳ. καὶ
εἰσελεύσονται ἐν
ταῖς πύλαις τοῦ
οἴκου τούτου. βασι
λεῖς καὶ ἄρχοντες
καθηήμενοι τῷ δαδ
ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ
καὶ ἐπιβεβηκότες
ἐπὶ ἄρμυσι καὶ ἵπ
ποις! αὐτὸς καὶ οἱ
παῖδες αὐτοῦ καὶ
— ὁ λαὸς αὐτοῦ· ἐὰν
ὁ μὴ ποιήσῃτε
✕ σύν! τοῖς λόγοις
τούτοις. κατ' ἔμου
τοῦ ὤμοσα λέγει κς.
ὅτι εἰς ἐρήμωσιν
ἔσται ὁ οἶκος οὗτος·

— Ὅτι τὰς λέγει κς. κα
τὰ τοῦ οἴκου βασι
λέως ἰουδα· γὰ
λααδ. σύ μοι ἀρχή
τοῦ λιβάνου. ἐὰν
μὴ θύω σε ἔρη
μου πόλεις μὴ
κατοικηθησομέ
νας. καὶ ἀγιάσω ἐ
πὶ σέ ὁλοθρεῦον
τας ἄνδρα καὶ
τὸν πέλεκυν αὐ
τοῦ καὶ ἐκκόψου
σι τὰς ἐκλεκτάς
κέδρους σου. καὶ
ἐμβαλοῦσιν εἰς τὸ
πῦρ. καὶ διελεύσο
ται ἔθνη πολλὰ
διὰ τῆς πόλεως
ταύτης. καὶ ἐροῦ
σιν ἕκαστος πρὸς
τὸν πλησίον αὐτοῦ
διὰ τί ἐποίησε κς
οὕτως τῇ πόλει τῇ
μεγάλῃ ταύτῃ; καὶ
ἐροῦσιν ἀνθ ὧν ἐγ
κατέλειπον τὴν δι
αθήκην κυ θυ αὐ
τῶν. καὶ προσε
κύνησαν θεοῖς ἄλ
λοτρίοις. καὶ ἐδοῦ
— λευσαν αὐταῖς· μὴ
κλαίετε τὸν τεῖνον
κότα· μὴ δὲ θρη
νεῖτε αὐτόν· κλαύ

Cod.
fol. 41.

σατε κλινύμῳ
 τὸν ἐκπορευόμε
 νον ὅτι οὐκ ἐπιστρέ
 φει· οὐ δὲ ὀφεται
 τὴν γῆν πατρί
 — ὅς αὐτοῦ· διότι
 Τάδε λέγει καὶ ἐπὶ σελ
 λειμ υἱὸν ἰωσία.
 τὸν βασιλεύοντα
 ἀντὶ ἰωσίου τοῦ
 πρὸς αὐτοῦ· ὃς ἐ
 ξῆλθεν ἐκ τοῦ τό
 πρου τούτου· οὐκ ἄ
 ναστρέφει ἐκεῖ ἔτι·
 ὅτι ἐν τῷ τόπῳ
 οὐ μετώκισαν αὐ
 τὸν· ἐκεῖ ἀποθα
 νεῖται· καὶ τὴν
 γῆν ταύτην οὐκ ὀ
 φεται ἔτι· ὡς οἶκο
 ὁσμῶν οἰκίαν αὐ
 τοῦ οὐ μετὰ δικαιο
 σύνης· καὶ τὰ ὑ
 περῶα αὐτοῦ οὐ
 καὶ ἐν κρίματι· πα
 ρ' αὐτῷ ὁ πλησίον
 αὐτοῦ ἐργάζεται ὡ
 ρεάν καὶ τὸν μισθὸν
 αὐτοῦ· οὐ μὴ ἀπο
 δώσει αὐτῷ· οὐκ ὁ
 λέγων· ὡκοδόμη
 σας σεαυτῷ οἶκον
 σύμμετρον· ὑπε
 ρῶα ῥιπιστά· δι
 εσταλμένα θυρίσι·

Cod.
 fol. 41v.

καὶ ἐξυλωμένα ἐν
 κέδρῳ· καὶ κεχρησμέ
 να ἐν μίλτῳ μὴ βα
 σιλεύσης· ὅτι σὺ πα
 ρωξύνῃς ἐν ἃ
 γὰρ τῷ πατρὶ σου·
 οὐ πράγονται καὶ οὐ πί
 νονται· καὶ ποιεῖν
 κρίμα καὶ δικαιοσύ
 νην ✕ τότε· κα
 λὴν οὐκ ἔγνωσαν·
 οὐκ ἔκρινε κρίσιν
 ταπεινῶν· οὐ δὲ
 κρίσιν πένητος ✕
 τότε· ἀγαθὸν ἦν αὐ
 τῷ· οὐ τοῦτο ἐστὶ
 τὸ μὴ γινῶναι σε ἐ
 μέ λέγει καὶ· ἰδοὺ
 οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλ
 μοί σου· οὐ δὲ ἡ καρ
 δια σου· καλή··
 ἀλλ' εἰς τὴν πλεον
 νεξίαν σου· καὶ εἰς
 τὸ κῆμα τὸ ἀθῶον
 τοῦ ἐκχέειν αὐτὸ καὶ
 εἰς ἀδικήματα· καὶ
 εἰς πόνον τοῦ ποι
 εῖν· διαποῦτο
 Τάδε λέγει καὶ ἐπὶ ἰω
 κείμ υἱὸν ἰωσία
 βασιλέα ἰούδα· καὶ
 οὐ μὴ κόψονται αὐ
 τὸν οἱμοὶ ἀδελφοί·
 καὶ οἱμοὶ ἀδελφεή·!
 οὐ μὴ κόψονται αὐ

τὸν οἶμοι κε. καὶ οἱ
μοι ἀδελφε· ταρῆ
δου ταρῆσεται· συσ
σηρῆεις ῥιρῆσεται.
ἐπέκεινα τῆς πύ
λης ἱερουσαλήμ·
ἀνάβηθι εἰς τὸν
λίβανον καὶ κέκραξ'·
καὶ εἰς τὴν βασάν
δὸς τὴν φωνὴν σου
καὶ βόησον εἰς τὸ
πέραν τῆς θαλάσ
σης, ὅτι συνετρίβη
σαν πάντες οἱ ἔρα
σταί σου· ἐλάλησον
πρὸς σέ ἐν τῇ πα
ραπτώσει σου, καὶ
εἶπας οὐκ ἀκού
σομαι· αὐτὴ ἡ ὁ
δὸς σου ἐκ νεότη
τός σου· οὐκ ἤκου
σας τῆς φωνῆς
μου· πάντας τοὺς
ποιμένεις σου·
ποιμανεῖ ἄνεμος·
καὶ οἱ ἔρασταί σου
: πάντες !· ἐν
αἰγμάλωσίᾳ πο
ρεύσονται· ὅτι τό
τε αἰγμάλωθήσῃ καὶ
ἀτιμωθήσῃ· ἀ
πὸ πάντων τῶν
φιλοῦντων σε· κα
τοικοῦσα ἐν τῷ λι
βάνῳ, ἐννοσσεύ

Cod.
fol. 42.

ουσα ἐν ταῖς κέ
δροις. ✕ τί ! κατα
στενάζεις ἐν τῷ
ἐλθεῖν σοι ὁδύνας
ὠδύνας ὡς τιχτοῦ
σης· ζῶ ἐγὼ λέγει
κς ἐάν ✕ γενόμε
νος γέννηται ἰεχο
νίας υἱὸς ἰωαχέιμ
βασιλεὺς ἰουδα.
ἀποσπράγισμα ἐ
πὶ τῆς χειρὸς τῆς
ὀξείας μου ✕ ὅτι
ἐκεῖθεν ἐκσπάτω
σε καὶ παρὰ δώ
σω σε εἰς χεῖρας
ζήτοντων τὴν
ψυχὴν σου. ✕ καὶ εἰς
χεῖρας ! ὧν σὺ εὐ
λάβη ἀπὸ προ
σώ ✕ που αὐτῶν.
καὶ ἐν χειρὶ ναβου
χοδονόσορ βασιλέ
ως. ✕ βαβυλωνός.
καὶ εἰς χεῖρας τῶν
χλδαίων, καὶ ἃ
πορρίψω σε, καὶ
τὴν μῶρα σου τὴν
τεκοῦσαν σε, εἰς
τὴν γῆν ✕ ἐτέραν.
οὐ οὐκ ἐτέχθη ἐκεῖ
κακεῖ ἀποθανεῖ
—σθε· εἰς δὲ τὴν
γῆν ἣν αὐτοὶ, εὐχον
ται ταῖς ψυχαῖς αὐ

τῶν τοῦ ἐπιστρέ-
 ψαι ἐκεῖ ! ἐκεῖ οὐ μὴ
 ἀποστρέψωσι !
 τὸ στόμα τὸ ἐξουδε
 νωμένον καὶ ἐκ
 τετιναγμένον ! ἡτι
 μώθη· οὗτος ἰ
 εχονίας ὡς σχεῦ
 ος οὐ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ
 ἡ γαίᾳ· τί ὅτι ἐ
 ξερρίρη αὐτὸς· καὶ
 τὸ σπέρμα αὐτοῦ·
 καὶ ἐξεβλήθη εἰς
 γῆν ἣν οὐκ ἔδει·
 γῆ γῆ γῆ· ἄκουε
 λόγον κυ· τάδε
 λέγει κς· γράψον·
 συν· τὸν ἄνδρα τοῦ
 Cod.
 fol. 42v. τον ἐκκύρηττον
 ἄνδρα· ὅτι οὐ μὴ
 αὐξηθῇ ἐν ταῖς
 ἡμέραις αὐτοῦ
 ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ
 ἐκ τοῦ σπέρματος
 αὐτοῦ ἀνὴρ· καθη
 μενος ἐπὶ θρόνου
 δαδ. ἄρχων· ἔτι ἐν
 τῷ ἰούδα· ὦ
 οἱ ποιμένες ἀπολ
 λούντες καὶ διασκορ
 πίζοντες τὰ πρό
 βατα τῆς νομῆς
 μου φησὶ κς·
 Διατοῦτο τάδε λέγει
 κς ὁ θεὸς ἰηλ· ἐπὶ

τοὺς ποιμένας·
 τοὺς ποιμαίνον
 τας τὸν λαόν μου·
 ὡς οὖν οἱ διασκορπί
 σατε τὰ πρόβα
 τὰ μου καὶ ἐξώσα
 τε αὐτὰ· καὶ οὐκ ἐ
 πεσκέψασθε αὐτὰ·
 ἰδοὺ ἐγὼ ἐκοίκα ἰ
 φ' ὑμᾶς· κατὰ τὰ
 πονηρὰ ἐπιτη
 δεύματα ὑμῶν
 φησὶ κς· καγὼ
 εἰσδέξομαι τοὺς
 καταλοιπούς τοῦ
 λαοῦ μου ἀπὸ πά
 σης τῆς γῆς οὐ ἔ
 ξωσα αὐτοὺς ἐκεῖ·
 καὶ καταστήσω αὐ
 τοὺς εἰς τὴν νομὴν
 αὐτῶν καὶ αὐξηθή
 σονται καὶ πλη
 θυνθήσονται· καὶ
 ἀναστήσω αὐ
 τοῖς ποιμένας·
 οἱ ποιμανοῦσιν αὐ
 τοὺς· καὶ οὐ φοβή
 θήσονται ἔτι· οὐδὲ
 πτοηθήσονται·
 οὐδὲ μὴ ἐπισκε
 πῶσι· λέγει κς·
 Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχο
 νται λέγει κς· καὶ ἀ
 ναστήσω τῷ δαδ
 ἀνατολὴν δικαί

Cod.
fol. 43.

αν καὶ βασιλεύσει·
 βασιλεὺς· καὶ συ
 νήσει καὶ ποιήσει
 κρίμα καὶ δίκαιο
 σύνην ἐπὶ τῆς γῆς.
 — ἐν ταῖς ἡμέραις
 αὐτοῦ σωθήσεται
 ἰουδᾶς· καὶ ἰηλ'
 κατασκηνώσει πε
 ποιῶς· καὶ τοῦ
 το ὄνομα αὐτοῦ· ὁ
 καλέσει αὐτὸν κς·
 ἰωσειδὲκ. αὐτὸς ἐν
 τοῖς προφήταις !·
 — διατοῦτο ἰδοὺ· καὶ
 μέραι ἔρχονται λέ
 γει κς ✕ καὶ οὐκ
 ἔροῦσιν. ἔτι ζῆ ✕
 θς ἀνήγαγε τὸν οἶ
 κον ἰηλ ✕ ἐκ γῆς αἰ
 γύπτου· ἀλλὰ ζῆ
 κς ✕ θς ἀνήγαγε καὶ
 συνήγαγε ÷ ἅπαν
 τὸ σπέρμα ✕ οἴκου
 ἰηλ' ἀπὸ γῆς βορρᾶ
 ✕ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν
 ✕ χωρῶν. οὗ ἔξωσεν
 ✕ αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ ἃ
 ✕ ποκατέστησεν αὐ
 ✕ τοὺς εἰς γῆν αὐ
 ✕ τῶν· ἐπὶ τοῖς προ
 φήταις· ! συνεπί
 βη ἡ καρδία μου ἐν
 ἐμοί· ἐσαλεύθη
 πάντα τὰ ὀστέα μου.

Cod.
fol. 43v.

ἐγενήθην ὡς ἀνὴρ
 συντετριμμένος.
 καὶ ὥσεί ἄνθρωπος συνε
 γόμενος ἀπὸ οἴνου.
 ἀπὸ προσώπου
 κυ. καὶ ἀπὸ εὐπρε
 πείας ὁδοῦ αὐτοῦ
 ✕ ὅτι μοιγῶν ἐπλή
 σθη ἡ γῆ !· ὅτι ἀπὸ
 προσώπου ὄρκου·
 ἐπένθησεν ἡ γῆ.
 ἐξηράνθησαν αἱ νο
 μαι τῆς ἐρήμου.
 καὶ ἐγένετο ὁ ὁρόμος
 αὐτῶν πονηρός.
 καὶ ἡ ἰσχυρότης αὐ
 τῶν οὐχ οὕτως. ὅτι
 προφήτης καὶ ἱε
 ρεὺς ἐμολύνθησαν.
 καὶ ἐν τῷ οἴκῳ μου
 εὔρον πονηρίας αὐ
 τῶν ✕ φησὶ κς !·
 διατοῦτο γενέσθω ἡ
 ὁδὸς αὐτῶν αὐτοῖς.
 εἰς ὀλίσιμα ἐν
 γνώφῳ. καὶ ὑπὸ
 σκελισθήσονται καὶ
 πεσοῦνται ἐν αὐτῇ
 ὅτι ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς
 κακὰ. ἐν ἐνιαυτῷ
 ἐπισκέψω αὐτῶν
 φησὶ κς· καὶ ἐν τοῖς
 προφήταις σάμα
 ρείας εἶδον ἀνομί
 ματα. ἐπροφή

τευσαν διὰ τῆς βά
 αλ· καὶ ἐπλάνησαν
 τὸν λαόν μου τὸν ἰσ
 ραήλ· καὶ ἐν τοῖς
 προφήταις ἰλῆμ.
 ἐώρακα φρικτά.
 μοιχωμένους ἐν ψεύ
 δεσι· καὶ ἀντιλαμ
 βανομένους χειρῶν
 πονηρῶν. τοῦ μὴ
 ἀποστραφῆναι ἔ
 καστον ἀπὸ τῆς ὁ
 δοῦ αὐτοῦ τῆς πονη
 ρᾶς· ἐγενήθησαν
 μοι πάντες ὡς σό
 δομα· καὶ οἱ κατοι
 κοῦντες αὐτήν ὡς
 περ γόμορρα· δι
 ατοῦτο τάδε λέγει
 ᾠ· ✕ ἐπὶ τοὺς προ
 φήτας· ἰδοὺ ἐ
 γὼ ψωμίζω αὐτοὺς
 ὀδύνην καὶ ποτι
 ῶ αὐτοὺς ὕδωρ πι
 κρόν· ὅτι ἀπὸ τῶν
 προφητῶν ἰλῆμ·
 ἐξῆλθε μολυσμὸς
 πάση τῇ γῇ·
 Οὕτως εἶπεν ᾠ τῶν
 θυνάμεων· μὴ
 ἀκούετε τῶν λόγων
 τῶν προφητῶν
 τῶν προφητευόν
 των ὑμῖν. ✕ ὅτι
 ματαιοῦσιν αὐτοὶ

Cod.
 fol. 44.

ὑμᾶς· ὅρασιν
 καρδίαις αὐτῶν λα
 λοῦσι. καὶ οὐκ ἀπὸ
 στόματος κυ· λέ
 γουσι λέγοντες·
 τοῖς ἀποθουμέ
 νοις τὸν λόγον κυ
 εἰρήνη ἔσται ὑμῖν.
 καὶ πᾶσι τοῖς πο
 νηρευομένοις τοῖς
 θελήμασιν αὐτῶν
 παντὶ πορευομέ
 νῳ πλάνῳ καρδί
 ας αὐτῶν εἶπαν οὐ
 χ ἤξει ἐπὶ σέ κακά
 ὅτι τίς ἔσται ἐν ὑπο
 στήματι κυ ✕ καὶ εἰ
 δε καὶ ἤκουσε τῶν
 λόγων αὐτοῦ· τίς
 ἐνωτίσατο τῶν
 λόγων μου· καὶ ἤ
 κουσεν· ἰδοὺ σεισμὸς
 παρὰ κυ καὶ ὀργή
 ἐκπορεύεται· εἰς
 συσμὸν συστρε
 φομένη ἐπὶ τοὺς
 ἀσεβεῖς ἤξει· οὐ
 κ ἀποστρέψει ὁ θυ
 μὸς κυ ἕως ἂν ποι
 ῇ αὐτὸ· καὶ ἕως
 ἂν ἀναστήσῃ αὐτὸ
 ἀπὸ ἐγγείρηματος
 καρδίαις αὐτοῦ· ἐ
 πεσχύτου τῶν ἡμε
 ρῶν νοήσουσιν αὐ

τὰ ✕ νοήσει !· οὐκ ἂν
πέστελλον ✕ σὺν τοῖς
προφήταις· καὶ αὐτοὶ
τῷ ἔτρεχον· οὐκ ἐλά-
λησα πρὸς αὐτούς·
καὶ αὐτοὶ ἐπροφήτε-
ον· καὶ εἰ ἔστησαν
ἐν τῇ ὑποστάσει μου
καὶ ἠκούτισαν τῷ
λόγῳ μου· τὸν λα-
όν μου· καὶ ἀπέστρε-
ψον αὐτοὺς ✕ ἐκ τῆς
ὁδοῦ ✕ αὐτῶν τῆς
πονηρίας !· καὶ ἂν
πρὸ τῶν πονηρῶν
ἐπιτηδεύματων
αὐτῶν· θς ἐγγίζω
ἐγὼ λέγει κς· καὶ οὐχὶ
θς πόρρωθεν· εἰ
κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν
κρυφαῖς· καὶ ἐγὼ
οὐκ ὄψομαι αὐτόν·
φησὶ κς ! μὴ οὐχὶ σὺν !
τῷ οὐνῶ· καὶ ✕ σὺν !
τῇ γῇ ἐγὼ πληρῶ
λέγει κς· ἤκουσα
✕ σὺν ! ἂν λαλοῦσιν οἱ
προφῆται ἂν προ-
φητεύουσι ἐπὶ τῷ
ὀνοματί μου ψευδῆ
λέγοντες ἐνυπνι-
ασάμην ἐνύπνιον
ἕως πότε ἔσται ἐν
καρδίᾳ τῶν προ-
φητῶν τῶν προ-

Cod.
fol. 44v.

φητευόντων ψευδῆ.
καὶ ἐν τῷ προφη-
τεύειν τὰ θελήμα-
τα καρδίας αὐτῶν·
τῶν λογιζομένων
τοῦ ἐπιλαβέσθαι ✕
τὸν λαόν μου τοῦ νό-
μου μου· ἐν τοῖς ἐ-
νυπνίοις αὐτῶν·
ἂν διηγοῦντο ἕκα-
στος πρὸς τὸν πλη-
σίον αὐτοῦ· καθά-
περ ἐπελάθοντο
οἱ πρὲς αὐτῶν τοῦ
ὀνοματός μου ἐν τῇ
ββάλ· ὁ προφή-
της ἐν ᾧ ἔστι τὸ ἐνύ-
πνιον· διηγησά-
σθω τὸ ἐνύπνιον
αὐτοῦ· καὶ ἐν ᾧ ὁ
λόγος μου πρὸς
αὐτόν· διηγησάσθω
τὸν λόγον μου ἐπὶ ἂν
ληθείας· τί τὸ ἂν
χυρον πρὸς τὸν σὶ-
τον ✕ φησὶ κς ✕ οὐ-
χ οὕτως ! οἱ λόγοι μου
ὥς πῦρ λέγει κς καὶ
ὥς πέλυξ κόπτων
πέτρων· διατοῦ
τοῦ ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς
προφήτας λέγει κς·
τοὺς κλέπτοντας
τοὺς λόγους μου· ἔ-
καστον παρὰ τοῦ

Cod.
fol. 45.

πλησίον αὐτοῦ· ἰ
δοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς
προφήτας φησὶ κς.
τοὺς ἐκλαμβάνον
τας προφητείας
γλώσσης· καὶ νυστά
ζοντας νυσταγμὸν
ἐαυτῶν· ἰδοὺ ἐγὼ
πρὸς τοὺς προφή
τας ÷ τοὺς προφη
τεύοντας ÷ ἐνύπνι
α ψευδῆ × φησὶ κς
× καὶ διηγοῦνται
αὐτὰ· καὶ ἐπλάνη
σαν τὸν λαόν μου
ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐ
τῶν. καὶ ἐν τοῖς
πλάνοις αὐτῶν·
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστει
λα αὐτούς· καὶ οὐ
κ ἐνετειλάμην αὐ
τοῖς· καὶ ὠφέλει
αν οὐκ ὠφελήσου
σι τὸν λαὸν τοῦτον.
× φησὶ κς !· καὶ ἐ
ὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λα
ὸς οὗτος· ἢ προφή
της· ἢ ἱερεὺς λέ
γων· τί τὸ λῆμμα
κς. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς
ὕμεῖς ἐστὲ τὸ λῆμ
μα· καὶ ῥάξω ὑ
μᾶς λέγει κς· καὶ
ὁ προφήτης καὶ
ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λαός.

Cod.
fol. 45v.

οἱ ἄν εἴπωσι λῆμ
μα κς. καὶ ἐκδική
σω × ἐπὶ ! τὸν ἄνθρωπον
ἐκεῖνον. καὶ ἐπὶ ! τὸ
οἶκον αὐτοῦ· ὅτι οὐ
τως ἐρεῖτε ἕκαστος
πρὸς τὸν πλησί
ον αὐτοῦ· καὶ ἕκαστος
πρὸς τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ· τί ἀπεχρί
θη κς. καὶ τί ἐλάλη
σε κς. καὶ λῆμμα
κς. οὐ μὴ ὀνομάσῃ
τε ἔτι· ὅτι τὸ λῆμ
μα κς ἔσται τῷ ἄν
θρώπῳ ὁ λόγος ×
αὐτοῦ !· καὶ ἐξεστρέ
ψατε × τοὺς λόγους
θς ζῶντος. κς τῶν
δυνάμεων × θς ἡ
μῶν· οὕτως ἐρεῖ
τε πρὸς × τὸν προ
φήτην· τί ἀπε
κρίθη × σοι κς. καὶ
τί ἐλάλησε κς· καὶ
× εἰ λῆμμα κς λέγε
τε !· διατοῦτο τά
δε λέγει κς. ἄνθρωπε ὦ
εἴπατε τὸν λόγον
τοῦτον λῆμμα κς.
καὶ ἀπέστειλα πρὸς
ὕμᾶς λέγων. οὐκ ἐ
ρεῖτε λῆμμα κς.
Διατοῦτο ἰδοὺ λαμ
βάνω ὑμᾶς λῆμ

ματι. καὶ ῥάξω ὑ
μᾶς. καὶ ~~σὺν~~ ! τῇ
πόλει ἣ ἔδωκα ὑ
μῖν καὶ τοῖς πατρά
σιν ~~×~~ ὑμῶν ἀπὸ
προσώπου μου !
καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς
ὄνειδισμόν αἰώνιον.
καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον
ἣτις οὐκ ἐπικησθή
σεται· ἐδειξέ μοι

Κς δύο καλὰ τοὺς σὺ
κων κειμένους
κατὰ πρόσωπον
ναοῦ κυ· μετὰ τὸ
ἀποικίσαι ναβου
χοδονόσορ βασιλέ
α βαβυλῶνος τὸν
ἱεχονίαν υἱὸν ἰωα
κείμ βασιλέα ἰού
δα. καὶ τοὺς ἄρχον
τας ~~×~~ ἰούδα ! καὶ
τοὺς τεχνίτας καὶ
τοὺς δεσμώτας :
καὶ τοὺς πλουσίους
ἐξ ἰλημὶ καὶ ἡγα
γεν αὐτοὺς εἰς βα
βυλῶνα· ὁ καὶ
Λαῖος ὁ εἷς, σύκων
χρηστῶν σφόδρα.
ὥς τὰ σύκα τὰ
πρώιμα· καὶ ὁ
κάλαθος ὁ ἕτερος
σύκων πονηρῶν
σφόδρα. ἃ οὐ βρω

θήσεται ἀπὸ πονη
ρίας αὐτῶν· καὶ εἴ
πεν κς πρὸς με·
ἵτις σὺ ὁρᾷς ἱερεμία.
καὶ εἶπα, σύκα·
~~×~~ τὰ σύκα ! τὰ χρη
στὰ, χρηστὰ λίαν·
καὶ σύκα τὰ πονη
ρὰ, πονηρὰ λίαν·
ἃ οὐ βρωθήσεται ἃ

^{Cod.}
^{fol. 46.} πὸ πονηρίας αὐ
τῶν· καὶ ἐγένε
το λόγος κυ πρὸς με
λέγων· τάδε λέγει κς
ὁ θς ἰηλ· ὥς τὰ
σύκα τὰ χρηστὰ
ταῦτα, οὕτως ἐπι
γνώσομαι τοὺς ἃ
ποικισθέντας ἰού
δα. οὗς ἐξ ἀπέσταλ
κα ἐκ τοῦ τόπου τοῦ
του, εἰς γῆν χαλ
δαίων, εἰς ἀγαθὰ.
καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλ
μούς μου ἐπ' αὐτοὺς
εἰς ἀγαθὰ, καὶ ἀπο
καταστήσω αὐτοὺς
εἰς τὴν γῆν ταύ
τήν· καὶ ἀνοικο
δομήσω αὐτοὺς καὶ
οὐ μὴ καθελῶ· καὶ
καταφυτεύσω αὐ
τοὺς, καὶ οὐ μὴ ἐκ
τιλῶ· καὶ δώσω αὐ
τοῖς καρδίαν, τοῦ

εἰδέναι αὐτοὺς ἐ
 με. ὅτι ἐγὼ εἰμι κς
 καὶ ἔσονται μοι εἰς λα
 ὄν. καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐ
 τοῖς εἰς θν. ὅτι ἐπὶ
 στραφήσονται ἐπ' ἐ
 με ἐξ ὅλης καρδίας
 — αὐτῶν· καὶ ὥς

Τὰ σύκα τὰ πονη
 ρὰ ἃ οὐ βρωθήσε..
 ἀπὸ πονηρίας αὐ
 τῶν. τάδε λέγει κς.
 οὕτως παρὰδῶσω
 τὸν σεδικιάν βασιλέ
 α ἰούδα. καὶ τοὺς
 μεγιστάνας αὐτοῦ·
 καὶ τὸ κατάλοιπον
 ἱερουσαλὴμ τοὺς
 ὑπολειμμένους
 ἐν τῇ γῇ ταύτῃ
 καὶ τοὺς κατοικοῦν
 τας ἐν αἰγύπτῳ·
 καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς
 διασκορπισμὸν εἰς
 πάσας τὰς βασι
 λείας τῆς γῆς· ✕
 καὶ εἰς κακὰ ! καὶ εἰς
 ὀνειδισμὸν καὶ εἰς
 πικραβολήν. καὶ
 εἰς μῖστος καὶ εἰς
 κατάραν· ἐν παν
 τὶ τόπῳ· οὗ ἐξώ
 σω αὐτοὺς ἐκεῖ· καὶ
 ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς
 ✕ σὺν ! τὴν μάχαι

Cod.
fol. 46v.

ραν καὶ τὸν λιμὸν· καὶ
 ✕ σὺν τῷ θανάτῳ.
 ἕως ἂν ἐκλίπωσι
 ἀπὸ τῆς γῆς. ἥς
 ἔδωκα αὐτοῖς καὶ
 τοῖς πατράσιν αὐ
 τῶν· ὁ λόγος ὁ γε
 Νόμενος πρὸς ἐε
 ρεμίαν ἐπὶ πάντα
 τὸν λαὸν ἰούδα.
 ἐν τῷ ἔτει τῷ τε
 τάρτῳ τοῦ ἰωα
 κείμ υἱοῦ ἰωσία
 βασιλέως ἰούδα.
 αὐτὸς ἐνικαυτὸς πρῶ
 τος τῷ ✕ ναβουχο
 δονόσορ βασιλεῖ βα
 βυλῶνος· ✕ ὁ λόγος !
 ὃν ἐλάλησεν ✕ ἱερε
 μίας ὁ προφήτης
 πρὸς πάντα τὸν
 λαὸν ἰούδα. καὶ
 πρὸς τοὺς κατοι
 κοῦντας ἱερουσα
 λὴμ λέγων ἐν
 τρισκαίδεκάτῳ
 ἔτει. ἰωσίου υἱοῦ ἁ
 μῶν βασιλέως ἰ
 ούδα· καὶ ἕως τῆς
 ἡμέρας ταύτης
 ✕ ταῦτα ! τρία καὶ
 εἴκοσι ἔτη. ✕ ἐγενή
 θη λόγος κυ πρὸς
 με ! καὶ ἐλά
 λησα πρὸς ὑμᾶς

ὀρθρίζων καὶ λέ-
 γων ✕ καὶ οὐκ ἤκου-
 σατε !· καὶ ἀπέ-
 στειλα πρὸς ὑμᾶς
 πάντας τοὺς δοῦ-
 λους μου τοὺς προ-
 ρήτας· ὁρᾶτε
 ἀποστέλλων καὶ οὐ
 κ εἰσρχοῦσασθε, καὶ
 οὐ προσέσχετε τοῖς
 ὡσὶν ὑμῶν τοῦ ✕
 ἀκοῦσαι ! λέγων
 ἀποστράφητε δὴ
 Cod.
 fol. 47. ἕκαστος ἀπὸ τῆς
 ὁδοῦ τῆς ^{αὐτοῦ} πονηραῖς.
 καὶ ἀπὸ τῶν πονη-
 ρῶν ἐπιτηδεύμα-
 των ὑμῶν, καὶ κα-
 τοικήσετε ἐπὶ τῆς
 γῆς ἧς ἔδωκα ὑ-
 μῖν, καὶ τοῖς πα-
 τράσιν ὑμῶν. ἂ
 π αἰῶνος ἕως αἰῶ-
 νος· καὶ μὴ πο-
 τεύεσθε ὀπίσω θε-
 ῶν ἀλλοτριῶν, τοῦ
 δουλεύειν αὐτοῖς· καὶ
 τοῦ προσκυνεῖν αὐ-
 τοῖς, ὅπως μὴ πα-
 ροργίζητέ μοι ἐν
 τοῖς ἔργοις τῶν χει-
 ρῶν ὑμῶν, τοῦ κα-
 κῶσαι ὑμᾶς, καὶ
 οὐκ ἤκούσατέ μου
 φησὶ ἡ ^{κύριος} ! ✕ ὅπως

μὴ παροργίσητέ ✕
 με ἐν τοῖς ἔργοις
 τῶν χειρῶν ὑμῶν
 τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς !
 — ✕ Διατοῦτο τάδε λέγει
 ✕ ὁ ^{κύριος} τῶν δυνάμεων !
 ✕ ἐπειδὴ οὐκ ἐπιστεῦ-
 σατε τοῖς λόγοις μου,
 ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ
 καὶ λήψομαι πᾶσαν !
 τὴν πατριὰν τοῦ
 ✕ βορρᾶ φησὶ ὡς καὶ
 ✕ πρὸς ναβουχοδο-
 νόσορ βασιλέα βα-
 βυλῶνος τὸν δοῦλο-
 μου ! καὶ ἄξω αὐ-
 τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν
 ταύτην, καὶ ἐπὶ
 τοὺς κατοικοῦν-
 τας αὐτήν καὶ ἐπὶ πάν-
 τὰ τὰ ἔθνη τὰ κύ-
 κλω αὐτῆς· ✕ καὶ ἐ-
 ξερημώσω αὐτούς !
 καὶ δώσω αὐτοὺς
 εἰς ἀφανισμόν καὶ
 εἰς συριγμόν, καὶ
 εἰς ὀνειδισμόν αἰ-
 ὰώνιον· καὶ ἀπο-
 λῶ ἀπ' αὐτῶν φω-
 νὴν χαρᾶς, καὶ φω-
 νὴν εὐφροσύνης,
 καὶ φωνὴν νυμφίου.
 Cod.
 fol. 47v. καὶ φωνὴν νύμφης
 ὁσμὴν μύρου, καὶ
 — φῶς λύχνου· καὶ

ἔσται πᾶσα ἡ γῆ
 αὕτη ✕ εἰς ἐρήμω
 σιν καὶ ! ἀφανισμόν.
 καὶ δουλεύουσιν ἐν
 τοῖς ἔθνεσιν ✕ τοῦ
 τοῖς ! τῷ βασιλεῖ
 βαβυλῶνος. ἐβδό
 μῆκοντα ἔτη· καὶ
 ἐν τῷ πληρωθῇ
 ναι τὰ ἐβδομήκον
 τα ἔτη. ✕ ἐκδική
 σω ἐπὶ τὸν βασι
 λέα βαβυλῶνος.
 καὶ ! ἐπὶ τὸ ἔθνος
 ἐκεῖνο φησὶ κς. τὰς
 ἀνομίας αὐτῶν.
 καὶ ἐπὶ τὴν χαλδαί
 ων· καὶ θήσομαι
 αὐτοὺς εἰς ἄρανι
 σμόν αἰώνιον· καὶ
 ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν
 ἐκείνην πάντας
 τοὺς λόγους μου. οὕς
 ἐλάλησα κατ' αὐτῆς
 ✕ σὺν ! πάντα τὰ
 γεγραμμένα ἐν τῷ
 βιβλίῳ τούτῳ ἃ
 προεφήτευσεν ἰε
 ρεμίας ἐπὶ πάντα
 ✕ τὰ ἔθνη· ὅτι ἐδό
 ✕ λευσαν ἐν αὐτοῖς
 ✕ καὶ γε αὐτοὶ ἔθνη
 ✕ πολλὰ. καὶ βασι
 ✕ λεῖς μεγάλοι· καὶ
 ✕ ἀνταποδώσω αὐ

✕ τοῖς κατὰ τὴν ἐρ
 ✕ γαστρίαν αὐτῶν. καὶ
 ✕ κατὰ τὰ ἔργα τῶ
 ✕ χειρῶν αὐτῶν !
 Ὅτι οὕτως εἶπεν κς
 ὁ ὢς ἰηλ' πρὸς με.
 λάβε τὸ ποτήριον
 τοῦ οἴνου τοῦ ἀκρά
 του τούτου ἐκ χειρός
 μου. καὶ ποτιεῖς
 ✕ αὐτὸ σύμ ! παντα
 τὰ ἔθνη. πρὸς ἃ
 ἐγὼ ἐξαποστέλλω
 σε πρὸς αὐτούς·
 καὶ πίονται καὶ ἐξε
 μοῦνται καὶ ἐκ
 Cod.
 fol. 48. μανήσονται. ἀπὸ
 προσώπου τῆς
 μαχαίρας. ἧς ἐγὼ
 ἀποστέλλω ἀνὰ μέ
 σον αὐτῶν· ✕ καὶ ἔ
 λαβον ✕ σὺν ! τὸ πο
 τήριον ἐκ χειρός
 κς. καὶ ἐπότισαν ✕
 σὺν ! πάντα τὰ ἔ
 θνη. πρὸς ἃ ἀπέ
 στειλέ με κς ✕ πρὸς
 αὐτούς !· τὴν ἰε
 ρουσαλήμ· καὶ τ
 πόλεις ἰούδα. καὶ
 βασιλεῖς αὐτοῦ· καὶ
 ἄρχοντας αὐτοῦ.
 τοῦ θῆναι αὐτὰ εἰς
 ἐρήμωσιν. καὶ εἰς
 ἄβατον καὶ εἰς συ

ριγμόν. ✕ καὶ εἰς κα
 τάραν ✕ κατὰ
 τὴν ἡμέραν ταύ
 την !· καὶ τὸν φα
 ρῶ βασιλέα αἰγύ
 πτου. καὶ τοὺς παῖ
 δας αὐτοῦ. καὶ τοὺς
 μεγιστάνας αὐτοῦ.
 ✕ καὶ σὺν ! πάντα
 τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ
 ✕ σὺν ! πάντας τοὺς
 συμμίκτους αὐτοῦ.
 καὶ ✕ συμ ! πάντας
 βασιλεῖς τῆς νῆ
 σου ✕ καὶ σὺν ! πᾶν
 τας βασιλεῖς γῆς !
 ἁλλοφύλων ✕ καὶ τὴν
 ἀσκάλωνα. καὶ τὴν
 γάζαν. καὶ τὴν ἁκ
 κρῶν. καὶ τὸ ἐπὶ
 λοιπον ἄζώτου·
 καὶ τὴν ἰδουμαίαν
 καὶ τὴν μωαβίτιν.
 καὶ τοὺς υἱοὺς ἁμῶν·
 καὶ ✕ σὺν ! πάντας
 βασιλεῖς τύρου. καὶ
 ✕ σὺν ! πάντας βα
 σιλεῖς σιδῶνος· καὶ
 τοὺς βασιλεῖς ✕ τῆς
 νήσου. τοὺς ἐν τῷ
 πέραν τῆς θαλάσ
 σης καὶ τὴν θα
 ῶν. καὶ τὴν θα
 μάν. καὶ τὴν βῶζ.
 καὶ ✕ σὺν ! πάντα

^{Cod.}
^{fol. 48^v.} περικεκαθαρμένον
 κατὰ πρόσωπο·
 ✕ καὶ σὺν ! πάντ
 βασιλεῖς ✕ τῆς ἀρα
 ✕ βίας. ! καὶ πᾶν
 ✕ τας τοὺς συμμίκτους
 ✕ βασιλεῖς. τοὺς κα
 ✕ ταλύνοντας ἐν τῇ
 ✕ ἐρήμῳ. καὶ σύμ
 ✕ παντας βασιλεῖς
 ✕ ζαμβρί. ! καὶ ✕ σὺν !
 πάντας βασιλεῖς
 αἰλάμ. καὶ ✕ σὺν !
 πάντας βασιλεῖς
 ✕ μῆδων καὶ ! περ
 σῶν· καὶ σὺν ! πᾶν
 τας βασιλεῖς τοῦ
 βορρᾶ. τοὺς ἐγγύς
 καὶ τοὺς πόρρω. ἔ
 καστον πρὸς τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ
 ✕ σὺν ! πάσας τὰς
 βασιλείας τῆς γῆς
 τὰς ἐπὶ προσώ
 που τῆς γῆς· ✕
 καὶ βασιλεὺς, σι
 σάχ· πίεται ἔσχα
 τος αὐτῶν· ! καὶ
 ἐρεῖς πρὸς αὐτούς.
 Οὕτως εἶπεν ᾧς
 παντοκράτωρ ὁ
 θεὸς ἰσηλ· πίετε καὶ
 μεθύσθητε· καὶ
 ἐξεμέσατε καὶ
 πεσεῖσθε καὶ οὐ μὴ

ἀναστῆτε. ἀπὸ
προσώπου τῆς
μαχίρας. ἥς ἐ
γὼ ἀποστέλλω διὰ
μέσου ὑμῶν· καὶ
ἔσται ὅτ' ἂν μὴ βούλω-
ται ὀξέσθαι τὸ πο-
τήριον ἐκ τῆς χει-
ρός σου· ὥστε πι-
εῖν. καὶ ἔρεῖς αὐ-
τοῖς· οὕτως εἶπεν
κς τῶν δυνάμεω·
πιόντες. πίεσθε.
ὅτι ✕ ἰδοὺ! ἐν πό-
λει ἐφ' ἣ ὠνομάσθη
τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐ-
τῇ ἐγὼ ἄρχομαι
κακῶσαι. καὶ ὑ-
μεῖς καθαρισμῶ
Cod. fol. 49. ✕ καθαρισθήσεσθε!·
οὐ μὴ καθαρισθῆτε
ὅτι μάχαιραν ἐγὼ
καλῶ. ἐπὶ πάντας
τοὺς καθημένους
ἐπὶ τῆς γῆς. φη-
σὶ κς τῶν δυνάμε-
ων· καὶ σὺ προφη-
τεύσεις ἐπ' αὐτοὺς
πάντας τοὺς λόγους
τούτους. καὶ ἔρεῖς
πρὸς αὐτοὺς. κς
ἀφ' ὑψηλοῦ χρήματα
εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου
αὐτοῦ δώσει φωνὴν
αὐτοῦ. καὶ ἀπὸ οἱ

κητηρίου ἡγιασμέ-
νου. δώσει φωνὴν
αὐτοῦ. βρυχώμε-
νος βρυχήσεται ἐ-
πὶ ὠραιότητος αὐ-
τοῦ. ἡ ἱσμὸν ὡς
αὐτοῦ λόγον χρημα-
τιεῖ ἐπὶ τόπου αὐ-
τοῦ· καὶ οἱ δε ὡς
περ τρυγῶντες ἀ-
ποκριθήσονται ἐ-
πὶ πάντας τοὺς
καθημένους ἐπὶ τῇ
γῆς· ἡκει ὀλεθρος
ἐπὶ μέρος τῆς γῆς.
ὅτι κρίσις τῷ κῶ
ἐν τοῖς ἔθνεσι· κρί-
νεται αὐτὸς· πρὸς
πᾶσαν σάρκα· οἱ
δὲ ἀσεβεῖς ἐδόθη-
σαν εἰς μάχαιραν
—λέγει κς· οὕτως
Εἶπεν κς ✕ τῶν δυ-
νάμεων!· ἰδοὺ κα-
κὰ ἔρχεται ἀπὸ ἑ-
θνους ἐπ' ἔθνους.
καὶ λαίλαψ μεγάλη
ἐκπορεύεται ἀπ' ἐ-
σχάτου τῆς γῆς· καὶ
ἔσονται τραυματί-
αι ὑπὸ κυ ἐν ἡμέρᾳ
κυ. ἐκ μέρους τῆς
γῆς· ✕ οὐ μὴ κοπῶ-
σιν. οὐδ' οὐ μὴ συνα-
χθῶσιν! οὐ μὴ κα

τρυγῶσιν· εἰς κό
 πριον. ἐπὶ προσώ
 που τῆς γῆς ἔσονται·
 Cod. fol. 49v. ἀλλ' αὐτὰς οἱ ποι
 μένες καὶ κράζα
 τε. καὶ κόψασθε οἱ
 κριοὶ τῶν προβά
 των. ὅτι ἐπληρώ
 θησαν αἱ ἡμέραι ὑ
 μῶν εἰς σφαγὴν.
 ✕ καὶ οἱ σκορπισμοὶ
 ὑμῶν! καὶ πε
 σεῖσθε ὥσπερ οἱ κριοὶ οἱ
 ἐκλεκτοί. καὶ ἀπο
 λείπεται φυγὴ ἀπὸ τῶν
 ποιμένων. καὶ σω
 τηρία ἀπὸ τῶν κρι
 ῶν τῶν προβάτων·
 —φωνὴ κραυγῆς. τῶν
 ποιμένων. καὶ ἡ
 λαλαγμὸς τῶν κριῶν
 τῶν προβάτων. ὅτι ὡ
 λόθρευσε ἡ τὰ
 βροσκήματα αὐτῶν.
 καὶ πένεται τὰ
 καλά τῆς εἰρήνης.
 ἀπὸ προσώπου
 ὀργῆς θυμοῦ κυ·
 —ἐγκατέλιπεν ✕ ἡ
 καστός! ὥσπερ λέ
 ων κατάλυμα αὐ
 τοῦ. ὅτι ἐγεννήθη ἡ
 γῆ αὐτῶν εἰς ἄβυσ
 τον. ἀπὸ προσώ
 που ✕ μαχαίρας!

τῆς ✕ μεγάλης. ✕ καὶ
 ἀπὸ προσώπου ὀρ
 γῆς θυμοῦ αὐτοῦ·
 Ἐν ἀρχῇ βασιλέως
 ἰωακείμ υἱοῦ ἰωσί
 ου βασιλέως ἰουδα.
 ἐγενήθη ὁ λόγος οὗ
 τοῦ παρὰ κυ. ✕ λέ
 γων οὕτως εἶπεν
 —ἡς· στῆθι ἐν αὐ
 τῇ οἴκου κυ. καὶ χρη
 ματιεῖς παντὶ ἰού
 δα τοῖς ἐργαζομένοις
 προσκυνεῖν ἐν οἴ
 κῳ κυ. ἅπαντας
 τοὺς λόγους. οὓς συνέ
 ταξά σοι χρηματί
 σαι αὐτοῖς. μὴ ἀφέ
 λης ῥῆμα· ἵσως
 ἀκούσονται καὶ ἡ
 ποστράφήσονται
 ἕκαστος ἀπὸ τῆς
 Cod. fol. 50. ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πο
 νηρᾶς. καὶ παύσο
 μαι ἀπὸ τῶν κα
 κῶν ὧν ἐγὼ λογίζο
 μαι τοῦ ποιῆσαι
 αὐτοῖς. ἕνεκεν τῶν
 πονηρῶν ἐπιτη
 δευμάτων αὐτῶν·
 —Καὶ ἐρεῖς ✕ πρὸς αὐ
 τοὺς. οὕτως εἶπεν
 ἡς· ἐὰν μὴ ἀκού
 σῃτέ μου τοῦ πο
 ρεύεσθαι ἐν τοῖς

νόμοις μου οἷς ἔ
 ὤκα. κατὰ πρό
 σωπον ὑμῶν. εἰ
 σακούειν τῶν παί
 δων μου τῶν προ
 ρητῶν. οὐς ἐγὼ
 ἀποστέλλω πρὸς
 ὑμᾶς ὀρθροῦ. καὶ
 ἀπέστειλα καὶ οὐ
 κ ἠκούσατε. καὶ
 ὤσω τὸν οἶκον τοῦ
 τον. ὡς περ σελῶ ✕
 καὶ σὺν ! τὴν πό
 λιν ταύτην ὤσω
 εἰς κατάραν πᾶσι
 τοῖς ἔθνεσι τῆς γῆς·
 — καὶ ἤκουσαν οἱ ἱερεῖς
 καὶ οἱ ψευδοπροφῆ
 ται. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
 τοῦ ἱερεμίου λαλοῦν
 τος ✕ σὺν τοῖς λόγοις
 τούτοις. ἐν οἴκῳ
 — κυ· καὶ ἐγένε
 Το πκυσαμένου ἱε
 ρεμίου λαλοῦντος.
 πάντα τὰ ὅσα συνέ
 τάξεν αὐτῷ κς.
 λαλῆσαι παντὶ
 τῷ λαῷ. καὶ συνέ
 λαβον αὐτὸν οἱ ἱε
 ρεῖς καὶ οἱ ψευδοπρο
 φῆται καὶ πᾶς ὁ λα
 ὸς λέγων. θανάτω
 ἀποθανῆ. ὅτι ἐπρο
 φήτευσας τῷ ὀνό

ματι κυ λέγων· ὥσ
 περ σελῶν ἔσται ὁ οἶ
 κος οὗτος. καὶ ἡ πό
 λεις αὕτη ἐρημωθή
 σεται ἀπὸ κατοικούν
 των· καὶ ἐξεκκλη
 Cod.
 fol. 50v. σιάσθῃ πᾶς ὁ λαὸς
 ἐπὶ ἱερεμίου ἐν οἷ
 κῳ κυ· καὶ ἠκού
 σαν οἱ ἄρχοντες τοῦ
 βα ✕ σὺν ! τὸν λόγον
 τοῦτον. καὶ ἀνέβη
 σαν ἐξ οἴκου τοῦ βα
 σιλέως εἰς οἶκον κυ.
 καὶ ἐκάθισαν ἐν προ
 θύροις πύλης κυ τῆς
 — καὶ νῆς· καὶ εἶπαν
 Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδο
 προφῆται πρὸς
 τοὺς ἄρχοντας καὶ
 παντὶ τῷ λαῷ ✕ λέ
 γοντες· ! κρίσις θα
 νάτου τῷ ἄνῳ τοῦ
 τῷ ὅτι ἐπροφήτευ
 σε κατὰ τῆς πόλε
 ως ταύτης. καθὼς
 ἠκούσατε ἐν τοῖς
 — ὡσὶν ὑμῶν· καὶ
 εἶπεν ἱερεμίας ✕
 πρὸς πάντας τοὺς
 ἄρχοντας. καὶ παν
 τὶ τῷ λαῷ λέγων
 κυ ἀπέστειλέ με προ
 ρητεῦσαι ἐπὶ τὸν οἶ
 κον τοῦτον. καὶ ἐπὶ

τὴν πόλιν ταύτην
 ✕ σὺν ! πάντας τοὺς
 λόγους οὓς ἤκούσα
 τε· καὶ νῦν βελτί
 ους ποιήσατε τὰς
 ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ
 ἔργα ὑμῶν· καὶ ἂ
 κούσατε τῆς φω
 νῆς κυ τοῦ θυ ὑμῶν.
 καὶ παύσεται κς ἂ
 πὸ τῶν κακῶν ὧν
 ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς·
 καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἰμὶ ἐν
 χειρὶν ὑμῶν· ποι
 ήσατέ μοι ὡς συμ
 φέρει. καὶ ὡς βέλ
 τιον ὑμῖν ✕ φαίνε
 ται ! ἀλλ' ἢ γινόντες
 γνώσεσθε, ὅτι ἂ
 ναιρεῖτε ✕ ὑμεῖς !
 ἐμὲ. ὅτι αἶμα ἂ
 θῶον ὑμεῖς οἶδο
 ται ἐφ' ὑμᾶς. καὶ ἐ
 πὶ τὴν πόλιν ταύ
 την. καὶ ἐπὶ τοὺς
 κατοικοῦντας ἐν
 αὐτῇ. ὅτι ἐν ἀληθεί
 α ἀπέσταλκέ με
 κς πρὸς ὑμᾶς
 λαλήσαι εἰς τὰ ὅ
 τα ὑμῶν πάντας
 τοὺς λόγους τούτους·
 Καὶ εἶπαν οἱ ἀρχόντες
 καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς
 τοὺς ἱερεῖς. καὶ πρὸς

Cod.
fol. 51.

τοὺς ψευδοπροφή
 τας· οὐκ ἔστι τῷ
 ἀνῳ τούτῳ κρίσις
 θανάτου. ὅτι ἐπ' ὁ
 νόματι κυ θυ ἡμῶν
 ἐλάλησεν πρὸς ἡ
 μᾶς· καὶ ἀνέστη
 σαν ἄνδρες τῶν
 πρεσβυτέρων τῆς
 γῆς. καὶ εἶπαν πρὸς
 πᾶσαν ἐκκλησί
 αν πάση τῇ συνα
 γωγῇ τοῦ λαοῦ λέ
 γοντες· μιχαίας
 ὁ μαχασβίτης. ἦν
 ✕ προφητεύων ! ἐν
 ταῖς ἡμέραις ἐξε
 κίου βασιλέως ἰού
 δα· καὶ εἶπεν παν
 τὶ τῷ λαῷ ἰούδα
 λέγων. οὕτως εἶπεν
 ✕ κς τῶν ✕ δυνάμε
 ων !· σιῶν ὡς ἀγρὸς
 ἀροτριαθήσεται. καὶ
 ἱερουσαλήμ ὡς ὁπω
 ροφυλάκιον ἔσται. καὶ
 τὸ ὄρος τοῦ οἴκου κυ
 ἔσται. ὡς ἄλσος ὄρυ
 μος· μὴ ἀναιρῶν
 ἀνείλεν αὐτὸν ἐξε
 κίας βασιλεὺς ἰούδα.
 καὶ πᾶς ἰούδα. οὐ
 γι ὅτι ἐροβήθησαν
 τὸν κν· καὶ ὅτι ἐδε
 ήθησαν τοῦ προσώ

Cod.
fol. 51^v.

που κυ. καὶ ἐπαύσατο
κς ἀπὸ τῶν κακῶν
ῶν ἐλάλησεν ἐπ' αὐ
τοὺς· καὶ ἡμεῖς ἐποι
ήσαμεν κακὰ μεγά
λα. ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν.
καὶ ἄνῳς ἦν προφη
τεύων τῷ ὀνόμα
τι κυ. οὐρίας υἱὸς
σαμέου ἐκ καριθι
αρὲιμ. καὶ προε
φήτευσεν ✕ ἐπὶ τὴν
πόλιν ταύτην ! καὶ
περὶ τῆς γῆς ταύ
της. κατὰ πάντ
τοὺς λόγους ἱερεμίου·
καὶ ἤκουσεν ὁ βασι
λεὺς ἰωακείμ ✕ καὶ
πάντες οἱ δυνα
τοὶ αὐτοῦ ! καὶ πάν
τες οἱ ἄρχοντες : πάν
τας τοὺς λόγους αὐτοῦ.
καὶ ἐζήτουν ἀποκτεῖ
ναι αὐτόν· καὶ ἤκου
σεν οὐρίας ✕ καὶ ἐφο
βήθη καὶ ἔφυγεν ! καὶ
εἰσῆλθεν εἰς αἶγυ
πτον· ✕ καὶ ἐξάπέσται
λεν ὁ βασιλεὺς ✕ ἰω
ακείμ ἄνδρας εἰς
αἶγυπτον ✕ ἐκναθάν
υἱὸν ἀχοβώρ. καὶ
✕ ἄνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς
αἶγυπτον ✕ καὶ ἐξη
γάγασαν αὐτόν ἐκεῖ

θεν !· καὶ εἰση✕γά
γασαν αὐτόν πρὸς
τὸν ✕ βασιλέα ἰω
ακείμ. καὶ ἐπάτα
ξεν αὐτόν μαχαίρα.
καὶ ἔρριψεν αὐτόν
εἰς τὸ μνημεῖον υἱ
ῶν λαοῦ αὐτοῦ· πλή
χειραχικάμ υἱοῦ
σαφάν. ἦν μετὰ ἱε
ρεμίου τοῦ μὴ πα
ραδοθῆναι αὐτόν
εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ
τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐ
τόν· ✕ ἐν ἀρχῇ βα
σιλέως ἰω✕ακείμ
υἱοῦ ἰωσίου βασιλέ
ως ἰ✕ούδα· ἐγενήθη
ὁ λόγος οὗτος πρὸς
ἱερεμίαν παρὰ κυ
λέγων !· οὕτως εἶπε
κς ✕ πρὸς με !· ποί
ησον σεαυτῷ δεσμούς
καὶ κλοιούς. καὶ πε
ρίθου περὶ τὸν τρά
χηλόν σου. καὶ ἀπο
στελεῖς αὐτούς πρὸς
βασιλέα ἰδουμαίας
καὶ πρὸς βασιλέα
μωάβ. καὶ πρὸς
βασιλέα υἱῶν ἀμ
μών. καὶ πρὸς βα
σιλέα τύρου. καὶ
πρὸς βασιλέα σι
δῶνος. ἐν χερσὶν

Cod.
fol. 52.

ἀγγέλων αὐτῶν. τῶν
ἐρχομένων : εἰς
ἀπάντησιν αὐτῶ !
εἰς ἰλῆμ" πρὸς
σεδεκίαν βασιλέ
α ἰούδα. καὶ συν
τάξεις αὐτοῖς πρὸς
τοὺς κυρίους αὐτῶν
εἰπεῖν. οὕτως εἶ
πεν κς × τῶν δυ
νάμεων ! ὁ θς ἰηλ'.
οὕτως ἐρεῖτε πρὸς
τοὺς κυρίους ὑμῶν
ἐγὼ ἐποίησα × σὺν !
τῇ γῇ καὶ × σὺν !
τοὺς οὐνοὺς. καὶ ×
σὺν ! τὰ κτήνη. ὁ
σα ἐπὶ × προσώπου !
τῆς γῆς ἐν τῇ ἰσχύ
ἰ μου τῇ μεγάλῃ.
καὶ τῷ βραχίονί μου
τῷ ὑψηλῷ. καὶ δώ
σω αὐτήν. ὃ ἂν ὁ
ξῇ ἐν ὀφθαλμοῖς μοι.
× καὶ νῦν ἐγὼ εἶμι !
ἔδωκα πᾶσαν τῇ
γῇ ταύτην. × ἐν
χειρὶ ναβουχοδό×νο
σορ βασιλέως βαβυ
× λῶνος τῷ δούλῳ
μου. καὶ γε ! τὰ θη
ρία τοῦ ἀγροῦ : ἐργά
ζεσθαι × δέδωκα
αὐτῷ δουλεύειν αὐ
τῷ. × καὶ δουλεύσου

σιν αὐτῷ. × πάντα
τὰ ἔθνη. καὶ τῷ υἱ
ῷ αὐτοῦ. × καὶ τῷ
υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
ἕως ἔλ×θῃ ὁ καιρὸς
: τῆς ὀρ×γῆς αὐτοῦ.
× καὶ αὐτοῦ. καὶ δου
× λεύσουσιν αὐτῷ. ἔθνη
πολλὰ. καὶ × βασι
λεῖς μεγάλοι. καὶ ἔ
σται τὸ ἔθνος καὶ ἡ
βασιλεία ὅσοι ἂν ×
Cod.
fol. 52v. μὴ δουλεύσωσιν
αὐτῷ τῷ ναβουχο
δονόσορ βασιλεῖ βα
βυλῶνος. καὶ ὅσοι
ἂν ! μὴ ἐμβάλωσι
τὸν τράχηλον αὐ
τῶν ὑπὸ τὸν ζυ
γὸν βασιλέως βα
βυλῶνος. ἐν μα
χαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ
καὶ ἐν θανάτῳ !
ἐπισκέψομαι × ἐπὶ !
τὸ ἔθνος ἐκεῖνο εἶ
πεν κς ἕως ἂν ἐκ
λίπωσιν ἐν χειρὶ
αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς
μὴ ἀκούετε τῶν
προφητῶν ὑμῶν
καὶ τῶν μαντειῶν
ὑμῶν. καὶ τῶν ἐ
νυπνίων ὑμῶν.
× καὶ τῶν κληδόνων
ὑμῶν. ! καὶ τῶν οἱ

ωνισμάτων ὑμῶν·
καὶ τῶν φαρμακείων ὑμῶν. ✕ τῶν !
λεγόντων ὑμῖν ✕
τῷ λέγειν ! οὐ μὴ ἐρ
γάσῃσθε τῷ βα
σιλεῖ βαβυλῶνος.
ὅτι ψευδῇ αὐτοὶ προ
φητεύουσιν ὑμῖν.
πρὸς τὸ μακρύναι
ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς
ὑμῶν· καὶ δια
σπερῶ ὑμᾶς. ✕ καὶ
ἀπολεῖσθε !· καὶ
τὸ ἔθνος ὃ ἐὰν εἴσα
γάγῃ τὸν τράχη
λον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν
ζυγὸν βασιλέως
βαβυλῶνος. καὶ ἐρ
γάσῃτε αὐτῷ καὶ
καταλείψω αὐτὸ. ἐ
πὶ τῆς γῆς αὐτοῦ
✕ φησὶ κς ! καὶ ἐργά
ται ἐν αὐτῇ· καὶ ἔνοι
κῇσιν ἐν αὐτῇ· καὶ
πρὸς σεδεκίαν βα
σιλέα ἰούδα. ἐλά
λησα κατὰ πᾶν
τας τοὺς λόγους
τούτους λέγων· εἰ
σαγάγετε τὸν τράχη
λον ὑμῶν ✕ ὑπὸ
τὸν ζυγὸν βασιλέ
ως βαβυλῶνος.
καὶ δουλεύσατε αὐ

Cod.
fol. 53.

τῷ καὶ τῷ λαῷ.
αὐτοῦ. καὶ ζῆτε·
ἵνατί ἀποθνήσκει
τε σὺ καὶ ὁ λαός σου
ἐν ✕ ρομφαίᾳ. καὶ
ἐν λιμῷ. καὶ ἐν θά
να ✕ τῷ· καθὰ ἐ
λάλησε κς πρὸς
τὸ ἔθνος. ✕ ὃ ἐὰν μὴ
δουλεύσῃ τῷ βασι
λεῖ βαβυλῶνος ✕ καὶ
μὴ ἀκούσῃτε τῶν
λόγων τῶν προ
φητῶν. ✕ τῶν λεγόν
των πρὸς ὑμᾶς
τῷ λέγειν !. οὐκ ἐρ
γάσεσθε τῷ βασι
λεῖ βαβυλῶνος. ὅ
τι ἄδικα αὐτοὶ προ
φητεύουσιν ἡμῖν.
ὅτι οὐκ ἀπέστειλα
αὐτοὺς φησὶ κς ✕ καὶ
αὐτοὶ ! προφητεύ
ουσι τῷ ὀνόματί
μου. ἐπ' ἀδίκῳ πρὸς
τὸ ἀπολέσθαι ὑμᾶς·
✕ καὶ ἀπολεῖσθε ὑ
μεῖς καὶ οἱ προφή
ται οἱ προφητεύον
τες ὑμῖν ἐπ' ἀδίκῳ
ψευδῇ ὑμῖν ! καὶ τοῖς
ἱερεῦσι καὶ παντὶ
τῷ λαῷ τούτῳ ἐ
λάλησα. λέγων·
οὕτως εἶπεν κς

μὴ· ἀκούετε τῶν λό-
γων τῶν προφητῶν
τῶν προφητευόν-
των ὑμῖν. λεγόντων
ἰδοὺ σκεύη οἴκου κυ
ἐπιστρέφει ἐκ βαβυ-
λῶνος ✕ νῦν ταχὺ·
ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προ-
φητεύουσιν ὑμῖν·

—οὐκ ἀπέστειλα αὐ-
τοὺς. μὴ ἀκούετε
αὐτῶν· δουλεύσα-
τε τῷ βασιλεῖ βα-
βυλῶνος. καὶ ζῇ
τε ✕ καὶ ἰνατί ✕ γί-

Cod.
fol. 53v. νεται ἡ πόλις αὕτη

—ἐρημος. ! εἰ δὲ
προφῆται ἐσὶ. καὶ
εἰ ἔστι λόγος κυ ἐν αὐ-
τοῖς. ἀπαντησά-
τωσαν δὴ ÷ μοι. ὃ
τι ÷ οὕτως εἶπεν
κς καὶ τῶν ἐπιλοί-
πων ÷ σκευῶν ὧν
οὐκ ἔλαβε ÷ βασι-
λεὺς βαβυλῶνος
ὅτε ἀπώκισε ÷ τὸν
ἰεχνίαν ἐξ ἱεροῦ
σαλήμ εἰς ÷ βαβυ-
λῶνα εἰσελεύσε-
ται λέγει ✕ κς τῶν
δυνάμεων πρὸς
τὸ ✕ μὴ πορευθῇ
ναὶ τὰ σκεύη τὰ
ὑπολελειμμένα

✕ ἐν οἴκῳ κυ ✕ καὶ
ἐν οἴκῳ βασιλέως
ἰούδα ✕ καὶ ἐν ἱεροῦ
σαλήμ εἰς βαβυ-
λῶνα. ὅτι περὶ τῶν
στύλων. καὶ περὶ τῆς
θαλάσσης. καὶ πε-
ρὶ τῶν μεχωνῶν ✕
καὶ ἐπὶ τὸ λεῖμμα
τῶν σκευῶν τῶν
ὑπολελειμένων
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ✕
ὃ οὐκ ἔλαβεν ✕ αὐ-
τὰ ναμβουχοδονόσορ
βασιλεὺς βαβυλῶ-
νος. ἀποικίζον ✕
τος αὐτοῦ τὸν ἰεχο-
νίαν υἱὸν ✕ ἰωα-
κείμ βασιλέα ἰού-
δα. καὶ ἐξ ἰλημ' εἰς
βαβυλῶνα. καὶ
σύμπαντας τοὺς
ἐλευθέρους ἰούδα

—καὶ ἰλημ ✕· ὃ
Τι τάδε λέγει κς τῷ-
δυνάμεων ὃ θς ἰηλ.
ἐπὶ τὰ σκεύη ✕ τὰ
καταλειφθέντα
ἐν οἴκῳ ✕ κυ. καὶ ἐν
οἴκῳ βασιλέως ἰού-
δα ✕ καὶ ἐν ἰλημ'. εἰς
βαβυλῶνα ἀχθή ✕
σονται. καὶ ἐκεῖ ἔσο-
ται ἕως ἡμέρας

Cod.
fol. 54. ἧς ἐπισκέψομαι αὐ-

τὰ. τὰδε λέγει $\overline{\kappa\varsigma}$.
 καὶ ἀναβιβῶ αὐτὰ
 καὶ ἐπιστρέψω αὐτὰ
 εἰς τὸν τόπον \times τοῦ
 τον· ! καὶ ἐγένετο ἐν
 τῷ ἔτει ἐκείνῳ \times ἐν
 ἀρχῇ βασιλεύοντος \times
 \times σεδεκίου βασιλέως
 ἰούδα. ἐν τῷ ἔτει
 τῷ τετάρτῳ. ἐν μὴ
 νὶ τῷ πέμπτῳ. εἴ
 πεν μοι ἀνανίας
 υἱὸς ἄζωρ ὁ ψευδο
 προφήτης ὁ ἀπὸ
 γαβαὼν. ἐν οἴκῳ
 $\overline{\kappa\upsilon}$. κατοφθαλμοὺς
 τῶν ἱερέων. καὶ
 παντὸς τοῦ λαοῦ λέ
 γων. οὕτως εἶπεν
 $\overline{\kappa\varsigma}$ \times τῶν δυνάμε
 ων ὁ θεὸς ἰηλ' λέγων· !
 συνέτριψα τὸν ζυ
 γὸν βασιλέως βα
 βυλῶνος· ἔτι δύο
 ἔτη ἡμερῶν. ἐγὼ ἀ
 ποστέψω εἰς τὸν τό
 πον τοῦτον. σύμ
 παντα τὰ σκεύη
 οἴκου $\overline{\kappa\upsilon}$. \times ὅσα ἔλα
 βε ναβουχοδονόσορ
 βασιλεὺς βαβυλῶνος
 ἐκ τοῦ τόπου τούτου.
 καὶ εἰσήγαγεν αὐτὰ
 εἰς βαβυλῶνα· καὶ
 \times τὸν ἱερχονίαν

υἱὸν ἰω \times αχειμ βα
 σιλέα ἰούδα καὶ
 σύμπασαν ἀποικί
 αν ἰούδα τοὺς \times εἰ
 σελθόντας εἰς βα
 βυλῶνα· ἐγὼ ἐπιστρέ
 ψω ἐπὶ τὸν τόπον \times
 τοῦτον φησὶ $\overline{\kappa\varsigma}$ · ! καὶ
 τὸν ἱερχονίαν καὶ τὴν
 ἀποικίαν· ἰούδα· !
 ὅτι συντρίψω τὸν
 ζυγὸν βασιλέως
 βαβυλῶνος· καὶ εἴ
 πεν ἱερεμίας \times ὁ
 προφήτης· ! πρὸς
 ἀνανίαν τὸν \times ψευδο
 προφήτην· κατο
 φθαλμοὺς τῶν ἱερέ
 καὶ κατοφθαλμοὺς
 παντὸς τοῦ λαοῦ.
 τῶν ἐστώτων ἐν οἴκῳ
 $\overline{\kappa\upsilon}$. καὶ εἶπεν ἱερε
 μίας \times ὁ προφήτης· !
 ἀληθῶς οὕτως ποι
 ῆσει $\overline{\kappa\varsigma}$ · στήσας $\overline{\kappa\varsigma}$
 τὸν λόγον σου. ὃν σὺ
 προφητεύεις
 τοῦ ἀποστρέψαι τὰ
 σκεύη οἴκου $\overline{\kappa\upsilon}$. καὶ
 πᾶσαν τὴν ἀποι
 κίαν ἐκ βαβυλῶνος
 εἰς τὸν τόπον τοῦτο·
 Πλὴν ἀκούσατε δὴ
 τὸν λόγον τοῦτον ὃν
 ἐγὼ λέγω εἰς τὰ ὧτα

Cod.
fol. 54v.

ὑμῶν. καὶ εἰς τὰ ὧ
 τα παντὸς τοῦ λα
 οῦ· οἱ προφῆται
 οἱ γενόμενοι πρό
 τεροί μου. καὶ πρό
 τεροι ὑμῶν ἀπὸ τοῦ
 αἰῶνος. καὶ προε
 φήτευσαν ἐπὶ γῆς
 πολλῆς. καὶ ἐπὶ βα
 σιλείας μεγάλας. εἰς
 πόλεμον ✕ καὶ εἰς
 κακὰ. καὶ εἰς θά
 νατον· ! ὁ προφή
 τῆς ὁ προφητεύ
 σας εἰς εἰρήνην.
 ἔλθόντος τοῦ λόγου
 ✕ τοῦ προφήτου !
 γνώσκονται τὸν προ
 φήτην. ὃν ἀπέστει
 λε κς ÷ αὐτοῖς ! ἐν
 πίστει· καὶ ἔλαβεν
 ἀνανίας ✕ ὁ προ
 φήτης ! ἐν ὀφθαλ
 μοῖς παντὸς τοῦ
 λαοῦ ✕ σὺν ! τοὺς
 κλοιούς ἀπὸ τοῦ τρα
 χήλου ἱερεμίου τοῦ
 προφήτου ! καὶ συ
 νέτριψεν αὐτούς· καὶ
 εἶπεν ἀνανίας ✕ κα
 τοφθαλμοὺς παν
 τὸς ! τοῦ λαοῦ λέγων
 οὕτως εἶπεν ὁ κς· οὐ
 τως συντρίψω τὸν
 ζυγὸν ✕ ναβουχοδο

νόσορ βασιλέως ✕
 βαβυλῶνος ✕ ἐν
 Cod. fol. 55. δυσὶν ἔτεσιν ἡμερῶν !
 ἀπὸ τραχήλων
 πάντων τῶν ἐθνῶν
 καὶ ὥχετο ἱερεμίας ✕
 ὁ προφήτης ! εἰς
 τὴν ὁδὸν αὐτοῦ·

Καὶ ἐγένετο λόγος κυ πρὸς
 ἱερεμίαν μετὰ τὸ
 συντρίψαι ἀνανίαν
 ✕ τὸν προφήτην !
 τοὺς κλινοὺς ✕ αὐτοῦ !
 ἀπὸ τοῦ τραχήλου
 αὐτοῦ ✕ τοῦ προφή
 του ! λέγων. βάδιζε
 καὶ εἶπον πρὸς ἀ
 νανίαν λέγων· οὐ
 τως εἶπεν κς· κλοι
 οὺς ξυλίνους συνέ
 τριξας καὶ ποιή
 σω ἀντὶ τούτων κλοι
 οὺς σιδηροὺς· ὅτι
 οὕτως εἶπεν κς ✕
 τῶν δυνάμεων ὁ
 θς ἰηλ'. ζυγὸν σι
 δηροῦν τέθεικα ἐ
 πὶ τὸν τράχηλον
 πάντων ἐθνῶν ✕
 τούτων. τοῦ ἐρ ✕ γὰ
 ζεσθαι τῷ ναβουχο
 δονόσορ βασιλεῖ βα
 βυλῶνος ✕ καὶ δοῦ
 λεύσου ✕ σιν αὐτῷ.
 καί γε τὰ θηρία

τοῦ ἀγροῦ. δέδωκα
 ἡ αὐτῷ !. καὶ εἶ
 πεν ἱερεμίας ὁ προ
 φήτης. τῷ ἀνανί
 α τῷ προφήτῃ !
 ἄκουσον ὁ ἀνανίας.
 οὐκ ἀπέσταλκέ σε κς
 καὶ σὺ πεποιθέναι
 ἐποίησας ✕ σὺν !
 τὸν λαὸν τοῦτον ἐ
 παδοίκοις· διὰ

Τοῦτο οὕτως εἶπεν
 κς· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξα
 ποστέλλω σε ἀπὸ
 προσώπου τῆς γῆς
 τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ
 ✕ σὺ ! ἀποθανῇ ✕
 ὅτι ἔκκλησιν ἐλά
 λησας πρὸς κν !.
 καὶ ἀπέθανεν ✕ ἀ
 νανίας ὁ προφήτης

Cod.
 Fol. 55v. ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκεῖ
 νω. ἐν τῷ μηνὶ τῷ
 ἐβδόμῳ· καὶ οὗ

Τοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου.
 οὗς ἀπέστειλεν ἱερε
 μίας ✕ ὁ προφήτης ✕
 ἐξ ἱερουσαλήμ πρὸς
 τοὺς πρεσβυτέρους
 τῆς ἀποικίας. καὶ
 πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ
 πρὸς τοὺς ψευδο
 προφήτας. ἐπιστο
 λὴν εἰς βαβυλῶνα
 : τῇ ἀποικίᾳ !· καὶ

πρὸς πάντα τὸν
 λαόν. οὗς ἀπώκι
 σε ναβουχοδονόσορ
 ἀπὸ ἱερουσαλήμ
 εἰς βαβυλῶνα. !
 ὕστερον ἐξελεύσονται
 ἱερονίου τοῦ βασι
 λέως. καὶ τῆς βα
 σιλίσσης. καὶ τῶν
 εὐνούχων ✕ καὶ ἀρχο
 τας ἰούδα ἐξ ἱερου
 σαλήμ. καὶ παντὸς
 ἐλευθέρου καὶ τε
 χνίτου. καὶ δεσμώ
 του ἐξ ἰλημ' ἐν χει
 ρὶ λεασά υἱοῦ σα
 φάν. καὶ γαμαρίου
 υἱοῦ χελκίου· ὃν
 ἀπέστειλε σεδεκί
 ας βασιλεὺς ἰούδα
 πρὸς ✕ ναβουχοδό
 νόσορ βασιλέα βα
 βυλῶνος. εἰς βα
 βυλῶνα λέγων· οὗ
 τως εἶπεν κς ✕ τῷ
 δυνάμειον ! ὁ θς
 ἰηλ'. ἐπὶ τὴν ἀποι
 κίαν. ἣν ἀπώκι
 σεν ἀπὸ ἱερουσα
 λήμ ✕ εἰς βαβυ
 λῶνα· οἰκοδομή
 σατε οἰκίας καὶ κα
 τοικήσατε· καὶ φυ
 τεύσατε παρὰδεῖ
 σους. καὶ φάγετε τοὺς

Cod.
fol. 56.

καρπούς αὐτῶν· καὶ
 λάβετε γυναῖκας.
 καὶ τεκνοποιήσα
 τε υἱούς καὶ θυ
 γατέρας. καὶ πλη
 θύνεσθε ἐκεῖ· καὶ
 μὴ σμικρυνθῆτε·
 καὶ ζήσατε εἰς εἰ
 ρήνην τῆς γῆς.
 εἰς ἣν ἀπώκισα
 ὑμᾶς ἐκεῖ· καὶ προ
 σεύξασθε περὶ αὐ
 τῶν πρὸς κ̅ν. ὅτι
 ἐν εἰρήνῃ αὐτῶν.
 ἔσται εἰρήνη ὑμῖν.
 ὅτι οὕτως εἶπεν
 κ̅ς τῶν ✕ δυνάμε
 ων ὁ ἔξ ἱηλ· μὴ
 ἀναπειθέτωσαν
 ὑμᾶς· οἱ μάντιες
 ὑμῶν. καὶ μὴ ἀ
 κούετε εἰς τὰ ἐνύ
 πνια ὑμῶν. ἀ
 ὑμεῖς ἐνυπνιά
 ζεσθε. ὅτι ἄδικα
 αὐτοὶ προφητεύ
 ουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῷ
 ὀνόματί μου· οὐ
 κ ἀπέστειλα αὐτοὺς
 φησὶ κ̅ς· ὅτ' ἂν μέλ
 λη πληροῦσθαι τῇ
 βαβυλῶνι ἐβδομή
 κοντα ἔτη ἐπισκέ
 ψομαι ὑμᾶς. καὶ ἐ
 πιστήσω ἐφ' ὑμᾶς

Cod.
fol. 56v.

τοὺς λόγους μου ✕ τοὺς
 ἀγαθούς· τοῦ ἀπο
 στρέψαι ὑμᾶς εἰς
 τὸν τόπον τοῦτον ✕
 ὅτι ἐγὼ οἶδα τὸν λο
 γισμόν· ὃν ἐγὼ εἶμι·
 καὶ λογιῶμαι ἐφ' ὑ
 μᾶς φησὶ κ̅ς. λογι
 σμὸν εἰρήνης. καὶ
 οὐ κακῶ. τοῦ δοῦναι
 ὑμῖν τὰ μετὰ ταῦ
 τα ✕ καὶ ἐλπιδά·
 ✕ καὶ ἐπικαλέσεσθε
 με καὶ πορεύσε
 σθε· καὶ προσεύ
 ξασθε πρὸς με καὶ
 εἰσακούσομαι ὑμῶν
 καὶ ζητήσετε με καὶ
 εὑρήσετε με ὅτι
 ζητησέτε με ἐν ὅλῃ
 καρδίᾳ ὑμῶν. καὶ
 ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν
 — ✕ φησὶ κ̅ς· καὶ ἐ
 — Πιστρέψω τὴν αἰχμὰ
 ✕ λωσίαν ὑμῶν. καὶ
 ✕ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ
 ✕ πάντων τῶν ἐθνῶν
 ✕ καὶ ἐκ πάντων τῶν
 ✕ τόπων. οὗ διέσπει
 ✕ ρα ὑμᾶς φησὶ κ̅ς·
 ✕ καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς
 ✕ εἰς τὸν τόπον. ὅθεν
 ✕ ἀπώκισα ὑμᾶς
 ✕ ἐκεῖ. ὅτι εἶπατε κα
 ✕ τέστησεν ἡμῖν κ̅ς.

✕ προφήτας ἐν βα
 ↪ ✕ βυλῶνι· ὅτι τὰ
 ✕ Δε λέγει κς̄ πρὸς τὸν
 ✕ βασιλέα τὸν κατῆ
 ✕ μενον ἐπὶ θρόνου
 ✕ δαδ̄. καὶ ἐπὶ πᾶν
 ✕ τὰ τὸν λαὸν τὸν κα
 ✕ τοικοῦντα ἐν τῇ
 ✕ πόλει ταύτῃ. οἱ ἄ
 ✕ δελφοὶ ὑμῶν οἱ μὴ
 ✕ ἐξεληθόντες μετ' ὑ
 ✕ μῶν ἐν τῇ ἀποικίᾳ
 ↪ ✕ α· τὰδε λέγει
 ✕ Κς̄ τῶν δυνάμεων.
 ✕ ἰδοὺ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλ
 ✕ λω εἰς αὐτοὺς ✕ σὺν
 ✕ τὴν μάχαιραν καὶ
 ✕ σὺν ἰ τὸν λιμὸν ✕ καὶ
 ✕ σὺν ἰ τὸν θάνατον.
 ✕ καὶ δώσω αὐτὸν ὥσ
 ✕ περ τὰ σκύλα τὰ
 ✕ σουαρεῖμ. ἃ οὐ βρω
 ✕ θήσεται ἀπὸ πονη
 ✕ ρίας· καὶ διώξω ὁ
 ✕ πίσω αὐτῶν ἐν ῥομ
 ✕ φαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
 ✕ καὶ ἐν θανάτῳ. καὶ
 ✕ δώσω αὐτοὺς εἰς σά
 ✕ λον· πάσαις ταῖς βα
 ✕ σιλείαις τῆς γῆς.
 ✕ εἰς ὄρκον καὶ εἰς ἄ
 ✕ φανισμὸν καὶ εἰς συ
 ✕ ριγμὸν καὶ εἰς ὄνειδι
 ✕ σμὸν. ἐν πᾶσι τοῖς
 ✕ ἔθνεσιν. οὗ διέσπειρα

✕ αὐτοὺς ἐκεῖ. ἀνθ ὡ
 ✕ ὅτι οὐκ ἤκουσαν τῶν
 ✕ λόγων μου φησὶ κς̄·
 ✕ ὅτι ἀπέστειλα πρὸς
 ✕ αὐτοὺς τοὺς δούλους
 ✕ μου τοὺς προφῆτας
 ✕ ὀρθρίζων καὶ ἀπο
 ✕ στέλλων. καὶ οὐκ ἤ
 Cod.
fol. 57. ✕ κουσιν φησὶ κς̄· καὶ
 ✕ ὑμεῖς ἀκούσατε
 ✕ λόγον κυ. πᾶσα ἃ
 ✕ ποικίᾳ. ἦν ἐξαπέ
 ✕ στείλα ἐξ ἰλημ' εἰς
 ↪ ✕ βαβυλῶνα ἰ· οὗ
 τως εἶπεν κς̄ ✕ τῷ
 δυνάμεων ὁ θς̄ ἰηλ'·
 ✕ ἐπὶ ἀχιάβ ✕ υἱὸν
 κουλίου ἰ· καὶ ἐπὶ σε
 δεκίαν υἱὸν μα α
 σίου. τοὺς προφη
 τεύοντας ✕ ὑμῖν.
 τῷ ὀνόματί μου. ἐ
 π ἀδικῶ ἰ· ἰδοὺ
 ↪ Εγὼ δίδωμι αὐτοὺς
 εἰς χεῖρας ✕ ναβου
 χοδονόσορ βασιλέ
 ως βαβυλῶνος. καὶ
 πατάξει αὐτοὺς
 κατοφθαλμοὺς ὑ
 μῶν. καὶ λήφονται
 ἀπ' αὐτῶν κατὰ
 ραν ἐν πάσῃ τῇ
 ἀποικίᾳ ἰουδα τῇ
 ἐν βαβυλωνί λέγον
 τες. ποιήσαι σε

κς. ὡς σεδεκίαν ἐ
 ποίησε· καὶ ὡς Ἀ
 γιάβ. οὗς ἀπετη
 γάνισε βασιλεὺς βα
 βυλῶνος ἐν πυρὶ.
 δι' ἣν ἐποίησαν ἄνο
 μίαν ἐν ἰσραὴλ.
 καὶ ἐμοιχῶντο τὰς
 γυναῖκας τῶν πο
 λιτῶν αὐτῶν. καὶ
 ἐχρημάτισαν λόγῳ
 ἐν τῷ ὀνόματί μου
 ✕ ἄδικον. ἢ οὐ προ
 σέταξα αὐτοῖς· καὶ
 ἐγὼ ✕ εἰμὶ ὁ γινώστης ἢ
 ✕ καὶ ἢ ὁ μάρτυς φησὶ
 κς· καὶ πρὸς σα
 μέαν τὸν αἰλάμίτην
 ἐρεῖς ✕ λέγων· τὰ
 δε λέγει κς τῶν θυ
 νάμεων ✕ ὁ θεὸς ἰηλ'
 λέγων· ἀνθ' ὧν ὅτι
 σὺ ✕ ἀπέστειλας ἐν
 ἐν τῷ ὀνόματί σου τὰ
 βιβλία πρὸς πάν
 τα τὸν λαὸν τὸν ἐν
 ἰλημ' ὅτι οὐκ ἀπέ
 στείλας ὅτι τῷ ὀνό
 ματί μου ἢ· καὶ
 πρὸς σοφονίαν τὸν
 υἱὸν μακασαίου τὸν
 ἱερέα ✕ καὶ πρὸς
 πάντας ἱερεῖς ἢ
 εἰπεῖν· κς ἔδωκέ
 σε ἱερέα ἀντὶ ἰω

Cod.
 fol. 57v.

δαὲ τοῦ ἱερέως.
 γενέσθαι ἐπιστάτην
 ἐν τῷ οἴκῳ κυ. παν
 τὶ ἀνῶ ὅτι μαينوμένῳ ὅτι
 καὶ παντὶ ἀνῶ ἢ προ
 φητεύοντι· καὶ
 δώσεις αὐτὸν εἰς τὸ
 ἀπόκλεισμα καὶ
 εἰς τὸν καταρά
 κτην· καὶ νῦν δι
 ατί οὐκ ἐπετιμήσα
 τε ἱερεμίᾳ τῷ
 ἐξ ἀναθῶθ τῷ
 προφητεύοντι ὑμῖν.
 ὅτι διατοῦτο ἀπέ
 στείλε πρὸς ὑμᾶς
 εἰς βαβυλῶνα λέ
 γων. μακράν ἔστιν·
 οἰκοδομήσατε οἱ
 κίας καὶ κατοικήσα
 τε καὶ φυτεύσατε
 κήπους. καὶ φάγε
 σθε τὸν καρπὸν αὐ
 τῶν· καὶ ἀνέγνω
 σοφονίας ✕ ὁ ἱερεὺς
 σὺν τῷ βιβλίῳ τοῦ
 τῷ ✕ εἰς τὰ ὧτα
 ἱερεμίου ✕ τοῦ προ
 φήτου ἢ· καὶ ἐ
 Γένετο λόγος κυ πρὸς
 ἱερεμίαν λέγων ἢ
 πόστελλον πρὸς
 πᾶσαν τὴν ἀποι
 κίαν λέγων· οὕτως
 εἶπεν κς ἐπὶ σα

μέαν τὸν αἰλαμί
την· ἐπειδὴ ἐ
προφήτευσεν ὁ
μῖν σαμέας· καὶ
ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα
αὐτόν· καὶ πεποι
θέναι ἐποίησεν ὁ
μᾶς ἐπ' ἀδίκῳ δι
ατοῦτο οὕτως εἶπεν
—κς· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπι
σκέψομαι ἐπὶ σα
Cod. fol. 58. μαίαν ✕ τὸν ἐλαμί
την· ✕ καὶ ἐπὶ τὸ γέ
νος αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔ
σται αὐτῷ ἄνως ✕ κ^α
θήμενος· ἐν μέ
σω ὑμῶν· τοῦ ἰδεῖ
τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποι
ήσω ὑμῖν ✕ λέγει·
κς· ὅτι ἐκκλησιν
ἐλά· ✕ λησε κατὰ
—κυ· ὁ λόγος
Ο γεγόμενος πρὸς
ἱερεμίαν παρὰ
κυ εἰπεῖν· οὕτως
εἶπεν κς ὁ θς ἰηλ.
λέγων· γράψον ✕
σεαυτῷ· πάντας
τοῦ λόγους· οὗς ἐ
χρημάτισα πρὸς
σέ ἐπὶ βιβλίου· ὅτι
ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχον
ται φησὶ κς· καὶ ἃ
ποστρέψω τὴν ἀ
ποικίαν λαοῦ μου

ἰηλ' καὶ ἰούδα· εἶ
πεν κς· καὶ ἀνα
στρέψω αὐτοὺς εἰς
τὴν γῆν ἣν ἐδῶκ^α
τοῖς πατράσιν αὐ
τῶν· καὶ κυριεύσου
—σιν αὐτῆς· καὶ
Οὔτοι οἱ λόγοι οὗς ἐλά
λησε κς ἐπὶ ἰηλ'· καὶ ✕
ἐπὶ ἰούδαν· οὕτως
εἶπεν κς· φωνήν
φόβου· ἀκούσεσθε·
φόβος· καὶ οὐκ ἔστι—
—εἰρήνη· ἐρωτή
σατε ✕ ὁ ἦ· καὶ ἰδε
τε· εἰ ἔτεκεν ἄρσεν·
—· καὶ περὶ φόβου
— ἐν ᾧ καθέζουσιν
ὁσφὺν — καὶ σῶραν·!
διότι ἐώρακα πάν
τα ἄν· δυνατὸν
καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ
ἐπὶ τῆς ὁσφύος αὐ
τοῦ ✕ ὡς τικτούσης·!
ἐστράφησαν πάντα ✕
τὰ πρόσωπα·· εἰς
ἑκτερον — ἐγενήθη·!
✕ οὐαὶ· ὅτι μεγάλη ἡ
ἡμέρα ἐκείνη· καὶ
οὐκ ἔστι τοιαύτη· καὶ
Cod. fol. 58v. χρόνος στενός ἐστι τῷ
ἰακώβ· καὶ ἀπὸ τοῦ
του σωθήσεται· ✕ καὶ
ἔσται· ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ· εἶπεν κς

✕ τῶν δυνάμεων !
 συντρίψω τὸν ζυ
 γὸν ἀπὸ τραχήλου
 αὐτῶν. καὶ τοὺς δε
 σμοὺς αὐτῶν διαρῶ
 ρήξω· καὶ οὐκ ἐρ
 γῶνται αὐτοὶ ἐτι
 ἀλλοτρίοις· καὶ ἐρ
 γῶνται κῶ θῶ αὐ
 τῶν. καὶ τὸν δαδ
 βασιλέα αὐτῶν ✕
 ὃν ἀναστήσω αὐτοῖς·
 ✕ σὺ δὲ μὴ φοβοῦ παῖ
 μου ἰακώβ. λέγει κς·
 μὴ δειλιάσης ἰηλ'·
 ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ σώζω
 σε μακρόθεν. καὶ
 τὸ σπέρμα σου. ἃ
 πό τῆς αἰχμαλῶ
 σίας αὐτῶν· καὶ
 ἐπιστρέψει ἰακώβ
 καὶ ἡσυχάσει καὶ εὐ
 ποθήσει. καὶ ✕ οὐ
 ✕ κ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν
 ✕ ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι κς
 ✕ τοῦ σώζειν σε. ὅ
 ✕ τι ποιήσω ἔκλει
 ✕ ψιν ἐν πᾶσι τοῖς
 ✕ ἔθνεσιν. εἰς οὓς δι
 ✕ ἐσκόρπισά σε ἐκεῖ
 ✕ σε δὲ οὐ ποιήσω συν
 ✕ τέλειαν· καὶ παι
 ✕ δεύσω σε εἰς κρίσι
 ✕ καὶ ἰσώων οὐκ ἃ
 ✕ θιώσω σε· οὐ

Τως εἶπεν κς· ἀνέ
 στησα ✕ τὸ σύντριμ
 μά σου ! ἀλγηρά.
 ἡ πληγὴ σου· οὐ
 κ ἔστι κρίνων κρίσιγ
 εἰς ἀλγηρόν. ἰα
 τρέυθης· ὠφέλει
 α. οὐκ ἔστι σοι· πάν
 τες οἱ φίλοι σου ἐ
 πελάθοντό σου ✕ οἱ
 οὐ μὴ ἐπερωτήσου
 σιν. ὅτι πληγὴν
 ἐχθροῦ ἐπαίσα σε
 παιδείαν στερεάν
 Cod.
 fol. 59. ἐπὶ πᾶσαν ἀδικί
 αν σου. ἐπλήθυ
 ναν αἱ ἁμαρτίαι σου ✕
 ἰσχυσαν αἱ ἀνομίαι
 σου !· τί βοᾷς ἐπὶ
 τὸ σύντριμμά σου·
 ✕ βίαιον τὸ ἄλγος σου.
 διὰ πληθὺς ἀνομί
 ας σου ἰσχυσαν αἱ ἁ
 μαρτίαι σου. ἐποί
 ησαν ταῦτα σοι· δι
 ατοῦτο πάντες οἱ
 ἔσθοντές σε. βρω
 θήσονται· καὶ πάν
 τες οἱ ἐχθροί σου. κρέ
 ας αὐτῶν πᾶν ἔδον
 ται· ÷ ἐπὶ πληθὺς
 ἀδικιῶν σου. ἐπλη
 ÷ θύνθησαν· αἱ ἁ
 μαρτίαι σου. ÷ ἐποί
 ησαν ταῦτά σοι· ! καὶ

ἔσονται οἱ διαφοροῦν
 τές σε εἰς διαφόρη
 μα. καὶ πάντας
 τοὺς προνομεύσαν
 τάς σε δώσω εἰς
 προνομήν· ὅτι
 ἀνάξω τὸ ἱμά σου.
 ἀπὸ πληγῆς ὁδοῦ
 νηρᾶς. ἱατρεύσω
 σε φήσῃ $\overline{\kappa\varsigma}$. ὅτι ἐ
 σπαρμένη ἐκλή
 θης \times σιών. αὕτη
 θήρευμα ὑμῶν
 ἐστίν. ὅτι ζητῶν οὐ
 κ ἔστιν αὐτήν· οὐ
 Τως εἶπεν. $\overline{\kappa\varsigma}$ · ἰδοὺ
 ἐγὼ ἀποστρέψω ἅ
 ποικίαν \times σκήνω
 μα τῷ ἰακώβ· καὶ
 αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ
 ἐλεήσω καὶ οἰκοδο
 μηθήσεται πόλις
 ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς.
 καὶ ὁ ναὸς κατὰ τὸ
 κοῖμα αὐτοῦ καθε
 δεῖται· καὶ ἐξε
 λεύσονται. ἀπ' αὐτῶν
 ἄδοντες· καὶ φω
 νή παιζόντων· καὶ
 πλεονάσω αὐτοὺς.
 καὶ οὐ μὴ ἐλαττω
 θῶσι· καὶ χεσῶ αὐ
 τοὺς καὶ \times οὐ μὴ σμι
^{Cod.}
 fol. 59^v. κρυνθῶσιν· καὶ
 εἰσελεύσονται οἱ

υἱοὶ αὐτῶν ὡς τὸ
 πρότερον. καὶ τὰ
 μαρτύρια αὐτῶν.
 κατὰ πρόσωπόν
 μου ὀρθωθήσεται·
 καὶ ἐπισκέψομαι \times
 ἐπὶ πάντας· τοὺς
 θλίβοντας αὐτούς·
 καὶ ἔσονται ἰσχυροί
 αὐτοῦ. ἐπ' αὐ
 τοὺς· καὶ ὁ ἄρχων
 αὐτοῦ. ἐξ αὐτοῦ ἐξε
 λεύσεται· καὶ συνά
 ξω αὐτούς. καὶ ἐπι
 στρέψουσι πρὸς με·
 Ὡτι τίς ἐστίν οὗτος. ὃς
 ἔδωκε τὴν καρδί
 αν αὐτοῦ. ἀποστρέ
 ψαι πρὸς με φησὶ
 $\overline{\kappa\varsigma}$ · καὶ ἔσεσθέ μοι
 εἰς λαόν. \times καὶ ἐγὼ
 ἔσομαι ὑμῖν εἰς θν·
 ὅτι ὀργὴ $\overline{\kappa\upsilon}$ θυμῶ
 δης ἐξηλθεν· ἐ
 ξηλθεν ὀργὴ στρε
 φομένη. ἐπ' ἄσε
 βεῖς ἤξει· οὐ μὴ ἅ
 ποστραφὴ θυ
 μοῦ $\overline{\kappa\upsilon}$. ἕως ποιή
 ση. καὶ ἕως κατα
 στήση ἐγγερίμμη
 καρδίας αὐτοῦ. ἐ
 πεσχύατω τῶν ἡ
 μερῶν γνώσεσθε
 ὧς αὐτά· ἐν τῷ καὶ

ρῶ ἐκεῖνῳ· εἶπεν
 κτ· ἔσομαι εἰς θν
 τῷ γένει ἱηλ. καὶ
 αὐτοὶ ἔσονται μοι
 εἰς λαὸν· οὕτως
 εἶπεν κσ· εὖρον
 θερμὸν ἐν ἐρήμῳ
 μετὰ ὀλωλότων
 ἐν μαχαίρᾳ· βα
 δίσσατε καὶ μὴ ὀλέ
 σσητε τὸν ἱηλ· πορ
 ρωθεν κσ· ὠφθη
 αὐτῷ· ἀγάπησιν
 αἰωνίαν· ἡγάπη
 σά σε· διατοῦτο εἰλ
 κυσά σε εἰς οἰκτεί
 ρημα· ἐποικοδο
 μήσω σε. καὶ οἶκο
 δομηθήσῃ παρ^{6ν}
 ἱηλ· ἔτι λήψῃ τύμ
 πανόν σου. καὶ ἐξε
 λεύσῃ μετὰ συνα
 γωγῆς παιζόντων·
 ἔτι φυτεύετε ἄμπε
 λῶνας ἐν ὄρει σα
 μαρείας. φυτεύσα
 τε φυτείας καὶ αἰ
 νέσατε. ὅτι ἔστιν ἡ
 μέρα κλήσεως ἃ
 πολογουμένου ἐν
 ὄρεσιν ἐφραίμ·
 Ἀνάστητε καὶ ἀνά
 βητε εἰς σιὼν πρὸς
 κν θν ἡμῶν· οὕτως
 εἶπεν κς· ✕ ἀγαλλι

Cod.
 fol. 60.

ἄσθε ! τῷ ἰακώβ·
 εὐφρανθήτε καὶ
 χρεμετίσατε. ἐπὶ
 κεφαλὴν ἐθνῶν·
 ἀκουστὰ ποιήσα
 τε. καὶ αἰνέσατε.
 εἶπατε· ἔσωσε κς
 τὸν λαὸν αὐτοῦ. τὸ
 κατάλοιπον ἱηλ·
 Ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς
 ἀπὸ γῆς βορρᾶ· καὶ
 ✕ συνάξω αὐτούς. ἃ
 ✕ πὸ ἐσχάτου τῆς γῆς.
 ✕ ἐν ἐροτῇ φασέχ·
 ✕ καὶ τεκνοποιήσῃ
 ✕ ὄχλον πολὺν ἐν
 ✕ αὐτοῖς. τύφλος, καὶ
 ✕ χωλός· ἔγγυος καὶ
 ✕ τίκτουσα. ὁμοθυ
 ✕ μαδὸν ἐκκλησίᾳ
 ✕ μεγάλη !· καὶ ἀπο
 στρέψουσιν ὥδε· ἐν
 κλαυθμῷ· ἐξηλθόν·
 καὶ ἐν παρρακλή
 σει ἀνάξω αὐτούς·
 ἀλλέζων ἐπιδιώ
 ρυγας ὑδάτων.
 ἐν ὁδῷ ὁρθῇ· καὶ
 οὐ μὴ πλανηθῶσι
 ἐν αὐτῇ· ὅτι ἐγενό
 μην· τῷ ἱηλ· εἰς πρᾶ.
 καὶ ἐφραίμ. πρω
 τότοκός μου ἐστίν· ἃ
 κούσατε λόγον κυ
 ἔθνη· καὶ ἀναγγείλα

Cod.
fol. 60v.

τε εἰς νήσους τὰς μα

κράν· εἶπατε.

ὁ λικμήσας τὸν ἱηλ.

συνάξει αὐτόν. καὶ

φυλάξει αὐτόν. ὡς

ὁ βόσκων τὸ ποί

μνιον αὐτοῦ. ὅτι ἐ

λυτρώσατο ἡς τὸν

ἰακώβ· ἐξείλετο

αὐτόν· ἐκ χειρὸς στε

ρεωτέρου αὐτοῦ· καὶ

ἤξουσι καὶ ἐφραν

θήσονται· καὶ ✕ α

γαλλιάσονται· ἐν

τῷ ὄρει σιών· καὶ

ἤξουσιν ἐπ' ἀγαθὰ

κῡ. ἐπὶ γῆν σίτου

καὶ οἴνου καὶ καρπῶν

καὶ κτηνῶν· καὶ

προβάτων καὶ βο

ῶν· καὶ ἔσται ἡ

ψυχὴ αὐτῶν ὥσπερ

ξύλον ἐγκαρπον· καὶ

οὐ πεινάσουσιν ἔτι·

Τότε χαρήσονται

παρθένοι ἐν συνα

γωγῇ νεανίσκων

καὶ πρεσβύται χα

ρήσονται· καὶ

στρέψω τὸ πένθος

αὐτῶν εἰς χαρμὴν

σύνην. καὶ ποιή

σω αὐτοὺς εὐφραν

νομένους ✕ ἀπὸ

τῆς λύπης αὐτῶν·

✕ ÷ μεγαλυνῶ· καὶ

μεθύσω τὴν ψυχὴν

τῶν ἱερέων ÷ υἱῶν

λευὶ· ✕ πιότητος·

καὶ ὁ λαός μου τῶν

ἀγαθῶν μου ἐμπλη

σθήσονται. ✕ εἶπε

ἡς· οὕτως εἶ

Πεν ἡς· φωνὴ ἐν

ράμᾱ ἠκούσθη· θρή

νος καὶ κλαυθμός·

ράχῃλ ἀποκλαιο

μένη ἐπὶ τοῖς υἱοῖς

αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθε

λε παύσασθαι ✕ ἐ

πὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς·

ὅτι οὐκ εἰσὶν· οὐ

ὡς εἶπεν ἡς· δια

λιπέτω ἡ φωνὴ σου

ἀπὸ κλαυθμοῦ. καὶ

Cod.
fol. 61.

οἱ ὀφθαλμοί σου ἀ

πὸ δακρύων. ὅτι

ἐστὶ μισθός τοῖς σοῖς

ἔργοις ✕ φησὶ ἡς·

καὶ ἐπιστρέψουσιν

ἐκ γῆς ἐχθρῶν. ✕ καὶ

ἔσται ἐλπίς ✕ τῇ

ἐσχάτῃ σου φησὶ ἡς·

μόνιμον τοῖς σοῖς

τέκνοις. καὶ ἐπι

στρέψουσιν οἱ υἱοί σου

εἰς τὰ ὄρια αὐτῶν.

ἀκούων ἠκουσα ἐ

φραῖμ ὀδυρομένου·

ἐπαίδευσάς με.

καὶ οὐκ ἐπαιδεύθην·
ὥσπερ μόσχος οὐ
κ' ἐδιδάχθην· ἐπὶ
στρεψόν με καὶ ἐπι
στρέψω, ὅτι σὺ $\overline{\kappa\varsigma}$ ὁ
θεὸς μου· ὅτι ὕστερον
αἰγμάλωσάς μου
μετενόησα. καὶ ὅ
στερον τοῦ γυνῶναί
με ἐστέναῃα. ἀφ' ἧ
μέρας αἰσχύνης·
καὶ ὑπέδειξά σοι.
ὅτι ἔλαβον ὀνειδισμὸν
ἐκ νεότητός μου· ἐ
νὺς ἀγαπητός· ἐ
μοὶ ἐφραίμ· \times εἰς
παιδίον ἐντρυφῶ
ὅτι ἀνθ' ὧν οἱ λόγοι
μου ἐν αὐτῷ. εἰσι.
μνεῖα μνησθήσω
μαὶ αὐτοῦ \times πάλιν·
διατοῦτο ἔσπευσα
ἐπ' αὐτῷ· ἐλεῶν
ἐλεήσω αὐτὸν φη
σὶ $\overline{\kappa\varsigma}$ · στήσον σε
Αὐτῇ \times σιωνίμ· ποι
ήσον \times σεαυτῇ· τι
μωρίαν· ὅς καρδί
αν σου εἰς ὤμους· ὁ
δὸν ἦν πεπόρευ
σαι. ἐπιστρέφητι
παθρένος ἰλῆμ· ἡ
ποστράφητι εἰς τοὺς
πόλεις σου πενθού
σα· ἕως πότε ἂ

ποστρέψεις. θυγά
τηρ ἡτιμωμένη.
ὅτι ἔκτισε $\overline{\kappa\varsigma}$ σω
τηρίαν. εἰς κατα
φύτευσιν· <sup>Cod.
fol. 61^v.</sup> καϊνήν·
ἐν τῇ σωτηρίᾳ·
περιελεύσονται
ἄνθρωποι· οὕτως εἶπεν
 $\overline{\kappa\varsigma}$ \times τῶν δυνάμε
ων· ὁ θεὸς ἰσχυρὸς· ἔτι ἐ
ροῦσι \times συν· τῷ λό
γῳ τούτῳ ἐν γῇ
ἰουδα· καὶ ἐν πό
λεσιν αὐτοῦ ὅτι ἂν
ἀποστρέψω τὴν ἀ
ποικίαν αὐτοῦ. εὐ
λογημένος $\overline{\kappa\varsigma}$. ἐ
πεὶ δίκαιον ὅρος τὸ
ἅγιον αὐτοῦ καὶ οἱ ἐ
νοικοῦντες ἐν τῇ
ἰουδαίᾳ. καὶ ἐν πά
σῃ πόλει αὐτοῦ. ἅ
μα γεωργῶ. καὶ ἀρ
θήσεται ἐν ποιμνί
ῳ· ὅτι ἐμέθυσα
πᾶσαν ψυχὴν διψῶ
σαν. καὶ πᾶσαν ψυ
χὴν πεινοῦσαν. ἐ
νέπλησα \times ἀγαθοῦ·
διατοῦτο ἐξηγέρθη
καὶ εἶδον. καὶ ὁ ὕπνος
μου ἡδὺς ἐγενήθη
μοι· ἰδοὺ ἡμέραι
ἔρχονται φησὶ $\overline{\kappa\varsigma}$. καὶ
σπερῶ τὸν οἶκον \times

ἰηλ·! καὶ τὸν οἶκον
 ἰούδα σπέρμα
 ἀνων. καὶ σπέρμα
 κτηνῶν· καὶ ἔσται
 ὥσπερ ἐγρηγόρουν
 πρὸς αὐτοὺς· ✕ ἐκ
 τίλ· ✕ λειν καὶ κα
 τασπᾶν καὶ καθαί
 ρειν· ✕ καὶ ἀπολλύ
 ειν·! καὶ κακοῦν
 οὕτως γρηγορήσω
 ἐπ' αὐτοὺς. τοῦ οἴκο
 δομεῖν καὶ κατα
 φυτεύειν φησὶ κς.
 ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις. οὐ μὴ εἴ
 πωσιν ἔτι. οἱ πρὸς
 ἔφαγον ὄμφακα. καὶ
 οἱ ὀδόντες τῶν τέ
 κνων ἡμῶν ἡμῶδι
 ασαν· ἀλλ' ἢ ἕκαστος
 ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ
 τῇ ἑαυτοῦ ἀποθα
 νεῖται ✕ πᾶς ἄνος·!
 καὶ τοῦ φαγόντος τὸν
 ὄμφακα αἰμωδιά
 σουσιν οἱ ὀδόντες
 αὐτοῦ· ἰδοὺ ἡμέ
 ραι ἔρχονται λέγει κς.
 καὶ διαθήσομαι τῷ
 οἴκῳ ἰηλ' καὶ τῷ οἴ
 κῳ ἰούδα διαθή
 κην καινὴν. οὐ κ^α
 τὰ τὴν διαθήκην
 ἣν διεθέμην τοῖς

Cod.
 fol. 62.

πατράσιν αὐτῶν.
 ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλα
 βομένου μου τῆς
 χειρὸς αὐτῶν. ἔξα
 γαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς
 αἰγύπτου· ὅτι αὐ
 τοὶ οὐκ ἔμειναν
 ἐν τῇ διαθήκῃ
 μου. καὶ ἐγὼ ἡμέ
 λησα αὐτῶν φη
 σὶ κς· ὅτι αὕτη ἡ
 διαθήκη ἣν δια
 θήσομαι τῷ οἴκῳ
 ἰηλ' ✕ καὶ τῷ οἴκῳ
 ἰούδα·! μετὰ τὰς
 ἡμέρας ἐκείνας
 φησὶ κς. διδοὺς ✕
 τοὺς! νόμους μου
 εἰς τὴν διάνοιαν
 αὐτῶν· καὶ ✕ ἐπὶ
 τοῦ στήθους! καρδί
 ας αὐτῶν γράψω
 αὐτούς· καὶ ἔσομαι
 αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ
 αὐτοὶ ἔσονται μοι
 εἰς λαόν· καὶ οὐ
 μὴ διδάξωσιν ✕
 ἔτι! ἕκαστος τὸν ἀ
 δελφὸν αὐτοῦ. καὶ
 ἕκαστος τὸν πλη
 σίον αὐτοῦ λέγων
 γινῶθι τὸν κν· ὅ
 τι πάντες εἰδῆσ^{ον}
 σί με ἀπὸ μικροῦ
 αὐτῶν ἕως μεγά

λου αὐτῶν. ✕ φησὶ
 κς· ! ὅτι ἴλεως ἔ
 σμαιται ταῖς ἀδικί
 αῖς αὐτῶν· καὶ τῷ
 ἁμαρτιῶν αὐτῶν
 οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι·
 οὕτως εἶπεν κς. ὁ
<sup>Cod.
fol. 62v.</sup> δούς τὸν ἥλιον εἰς
 ✕ φῶς. τῆς ἡμέρας
 εἰς ἀκρίβειαν !· σε
 λήνην καὶ ἀστέρας
 εἰς φῶς τῆς νυκτός·
 καὶ κραυγὴν ἐν θᾶ
 λάσσει. καὶ ἐβόμ
 βησε τὰ κύματα
 αὐτῆς· κς παντο
 κράτωρ ὄνομα αὐ
 τῷ· ἐὰν παύ
 ῃσονται οἱ νόμοι οὗ
 τοι ἀπὸ προσώ
 που μου φησὶ κς.
 καὶ τὸ γένος ἰηλ' παύ
 σεται γενέσθαι ἔθν^{ος}
 κατὰ προσωπὸν
 μου. πάσας τὰς
 ἡμέρας· τὰ
 Δε λέγει κς· ἐὰν ὁ
 ψώθη ὁ ὄυνός εἰς
 τὸ μεθέωρον· καὶ ἐ
 ἂν ταπεινωθῇ
 τὸ ἔδαφος τῆς γῆς
 κάτω καὶ ἐγὼ οὐκ ἂ
 ποδοκιμῶ ✕ πᾶν
 τὸ γένος ἰηλ'. περὶ
 πάντων ὧν ἐποίη

σαν φησὶ κς· ἰδοὺ
 ἡμέραι ἔρχονται φησὶ
 κς· καὶ οἰκοδομη
 θήσεται πόλις
 τῷ κῶ. ἀπὸ πυρ
 γου ἀναμειήλ. ἕως
 πύλης τῆς γωνίας·
 καὶ ἐξελεύσεται ἔτι
 ✕ ἐλπίς ! ἡ διαμέ
 τρησις αὐτῆς. ἀ
 πέναντι αὐτῶν. ἔ
 ως βουνοῦ γαρήβ·
 καὶ περικυκλωθή
 σεται κύκλῳ ἐξ ἐκλ^{ισ}
 τῶν λίθων. ✕ καὶ
 πᾶσαν τὴν κοιλά
 δα τῶν φαγαδεῖμ
 ✕ καὶ τὴν σποδιάν !.
 καὶ πᾶσαν ἄσσα
 ρημῶθ· ἕως χει
 μάρρου κέδρων. ἔ
 ως γωνίας πύλης
 ἵππων ἀνατολῆς.
 ἀγίασμα τῷ κῶ
 καὶ οὐκ ἔτι μὴ ἐκτί
 λη. καὶ οὐ μὴ κα
<sup>Cod.
fol. 63.</sup> θαιρεσθῇ ἕως τοῦ
 αἰῶνος· ὁ λόγος
 Ὁ γενόμενος πρὸς
 ἱερεῖαν παρὰ
 κῶ. ἐν τῷ ἐνικυτῷ
 τῷ δωδεκάτῳ.
 σεδεκία βασιλεῖ
 ἰούδα· οὗτος ἐνιαυ
 τὸς ὀκτωκαιδέκα

τος·✠ἐνιαυτὸς να
βουχοδονόσορ βασι
—λεῖ βαβυλῶνος· καὶ
✠ τότε ! δύναμις
βασιλέως βαβυ
λῶνος. ἐχαράκω
σεν ἐπὶ ἱερουσαλήμ·

—ἱερεμίας ὁ ✠ προ
φήτης ! ἐφυλάσ
σετο ἐν αὐλῇ τῆς
φυλακῆς. ἥ ἐστιν
ἐν οἴκῳ τοῦ βασι
λέως ✠ ἰούδα !
ἐν ᾗ κατέκλεισεν
αὐτὸν σεδεκίας ὁ
βασιλεὺς ✠ ἰούδα !
λέγων· διατί σὺ

Προφητεύεις λέγων
οὕτως εἶπεν κς.
ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ✠
σὺν ! τὴν πόλιν
ταύτην ἐν χειρὶ βα
σιλέως βαβυλῶνος.
καὶ λήψεται αὐτήν.
καὶ σεδεκίας ✠ βα
σιλεὺς ἰούδα. ! οὐ
μὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς
τῶν χαλδαίων. ὅ
τι παρὰδόσει πα
ραδοθήσεται εἰς
χεῖρας βασιλέως
βαβυλῶνος. καὶ
λαλήσει στομα αὐτοῦ
πρὸς στόμα αὐτοῦ.
καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ

τοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ ὄφονται. καὶ
εἰς βαβυλῶνα εἰ
τελεύσεται σεδεκί
ας. καὶ ἐκεῖ καθιεῖ
ται ✠. ἕως οὗ ἐπισκέ
ψομαι ✠ αὐτὸν φησὶ
κς. ὅτι ἂν πο. ✠ λε
μῆτε τοὺς χαλδαί
ους. οὐ μὴ κατευθυν
θῇτε· ✠ καὶ εἴ
πεν ἱερεμίας !
ἐγένετο λόγος κυ πρὸς
με λέγων· ἰδοὺ

Cod.
fol. 63v.

Ἀναμεῆλ υἱὸς σελ
λῶμ ἀδελφοῦ πα
τρός σου ἔρχεται πρὸς
σὲ λέγων. κτήσαι
σεαυτῷ τὸν ἀγρόν ✠
μου ! τὸν ἐν ἀναθῶθ
ὅτι σὺ κρίμα ✠ τῆς
ἀγγιστείας ! παρα
λαβεῖν εἰς κτήσιν·
καὶ ἦλθε πρὸς με
·—ἀναμεῆλ υἱὸς
σαλλῶμ ! ἀδελφοῦ
πρὸς μου ✠ κατὰ τὸν
λόγον κυ !· εἰς τὴν
αὐλήν τῆς φυλα
κῆς. καὶ εἶπεν μοι·
κτήσαι ✠ δὴ ! τὸν ἀ
γρόν μου τὸν ἐν ἀνα
θῶθ· τὸν ἐν γῇ βε
νιαμίν. ὅτι σοὶ κρί
σις κτήσασθαι ✠ τῇ

κληρονομίαν. καὶ
 σὺ πρεσβύτερος
 κτήσαι σεαυτῷ !
 καὶ ἔγνων ὅτι λόγος
 κυ ἐστὶ· καὶ ἐκτε-
 σάμην × σὺν ! τῷ
 ἀγρῷ παρὰ ἀνα-
 μεῆλ υἱοῦ ἀδελφοῦ
 πρὸς μου × τὸν ἐν ᾧ
 ναθὼθ ! καὶ ἔ-
 κτησα αὐτῷ × σὺν !
 τὸ ἀργύριον ἑπτὰ
 σίκλους. καὶ δέκα
 ἀργυρίου· καὶ ἔγρα-
 ψα εἰς βιβλίον καὶ
 ἐσφραγισάμην. καὶ
 ἐμαρτυρησάμην μάρ-
 τυρας. καὶ ἔκτισα
 τὸ ἀργύριον ἐν ζυ-
 γῷ· καὶ ἔλαβον
 τὸ βιβλίον τῆς κτή-
 σεως × σὺν ! τὸ ἐσφρ-
 γισμένον. τὴν ἐν-
 τολὴν καὶ τὰ ὅκκα-
 ῶματα. καὶ τὸ ἀνε-
 γνωσμένον. καὶ ἔ-
 δωκα αὐτὸ × βιβλί-
 ον τῆς κτήσεως !
 τῷ βαροὺχ υἱῷ
 νηρίου υἱοῦ μαα-
 σαίου. κατ' ὀφθαλ-
 μούς ἀναμεῆλ ÷ υἱοῦ
 ἀδελφοῦ ÷ πρὸς μου !
 καὶ κατ' ὀφθαλμούς
 τῶν ἐστηκότων καὶ

God.
fol. 64.

γραφόντων ἐν τῷ
 βιβλίῳ τῆς κτήσε-
 ως. καὶ κατ' ὀφθαλ-
 μούς πάντων τῶν
 Ἰουδαίων τῶν κα-
 θημένων ἐν τῇ
 αὐλῇ τῆς φυλα-
 ς· καὶ συνέταξα
 τῷ βαροὺχ κατ' ὁ-
 ρθαλμούς αὐτοῦ λέ-
 γων οὕτως εἶπεν
 ὡς παντοκράτωρ
 × ὁ θεὸς ἰηλ' ! λάβε
 × σὺν ! τῷ βιβλίῳ τοῦ
 τῷ καὶ τὸ βιβλίον
 τῆς κτήσεως τοῦ
 το τὸ ἐσφραγισμένο·
 καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἄ-
 γνωσμένον. × τοῦ
 το ! καὶ εἰσέλθεις εἰς
 ἀγγεῖον ὁστράκινον
 ἵνα διαμένη ἡμέ-
 ρας πλείους. ὅτι
 οὕτως εἶπεν ὡς παν-
 τοκράτωρ × θεὸς ἰηλ'·
 ἔτι κτισθήσονται οἱ
 κίαι καὶ ἀγροὶ καὶ ἀμ-
 πελῶνες. ἐν τῇ γῇ
 ταύτῃ· καὶ προ-
 σηξάμην πρὸς
 Κν. μετὰ τὸ δοῦναι
 με τὸ βιβλίον τῆς
 κτήσεως × τῷ ! βα-
 ροὺχ υἱῷ νηρίου
 λέγων· ὁ ὢν κε κε × i

Cod.
fol. 64v.

δοῦ ! σὺ ἐποίησας
 ✕ σὺν ! τῷ δυνῶ καὶ
 σὺν ! τῇ γῇ τῇ ἰ
 σχύει σου τῇ μεγάλῃ
 καὶ τῷ βράχιονί σου
 τῷ ὑψηλῷ· οὐ μὴ
 ἀποκρυβῇ ἀπὸ σοῦ
 οὐδὲν ῥῆμα· ποι
 ῶν ἔλεος εἰς χιλιά
 ῶας. καὶ ἀποδιδοὺς
 ἁμαρτίας πρῶν.
 εἰς κόλπων τέκνων
 αὐτῶν μετ' αὐτούς·
 ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰ
 σχυρὸς. $\overline{\kappa\varsigma}$ ✕ τῶν
 δυνάμεων ὄνομα
 αὐτῷ !· ✕ ὁ μέγας
 τῇ βουλή. καὶ
 δυνατὸς τοῖς ἔρ
 γοις· ÷ παντο
 κράτωρ ὁ μεγαλῷ
 νυμος ÷ $\overline{\kappa\varsigma}$!· οἱ
 ὀφθαλμοί σου ἀνε
 ✕ ωγμένοι ! ✕ εἰς !
 πάσας τὰς ὁδοὺς
 τῶν υἱῶν τῶν ἀν
 θρώπων. δοῦναι
 ἐκάστω ✕ κατὰ
 τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.
 ✕ καὶ κατὰ τοὺς
 καρπούς τῶν ✕ ἐ
 πιτηδευμάτων
 αὐτοῦ· ! ὃς ἐποίη
 σας σημεῖα καὶ τέ
 ρατα ἐν γῇ αἰγύ

πτῷ. ἕως τῆς ἡ
 μέρας ταύτης καὶ
 ἐν ἱηλ'. καὶ ἐν τοῖς
 γηγενέσι. καὶ ἐ
 ποιήσας σεαυτῷ
 ὄνομα ὡς ἡ ἡμέ
 ρα αὕτη· καὶ ἐξή
 γαγε τὸν λαόν σου
 ✕ τὸν ἱηλ' ! ἐκ γῆς
 αἰγύπτου. ἐν σημεί
 οῖς καὶ τέρσασι. καὶ
 ἐν χειρὶ κραταιᾷ.
 καὶ ἐν βραχίονι ὑ
 ψηλῷ. καὶ ἐν ὁρά
 μασι μεγάλοις. καὶ
 ἔδωκας αὐτοῖς
 ✕ σὺν ! τῇ γῇ ταύ
 τη ἣν ὤμωσας
 τοῖς πατράσιν
 αὐτῶν. ✕ δοῦναι
 αὐτοῖς ! γῆν ρέου
 σαν γάλα καὶ μέλι·
 καὶ εἰσηλθόν καὶ ἔ
 λαβον αὐτήν. καὶ
 οὐκ ἤκουσαν τῆς
 φωνῆς σου. καὶ ἐν
 τοῖς προστάγμασί
 σου οὐκ ἐπορεύθη
 σαν· ✕ σύμ ! παν
 τα ἃ ἐνετείλω αὐ
 τοῖς· ✕ ποιεῖν !. οὐ
 κ ἐποίησαν. καὶ ἐ
 ποιήσεν συμβῆ
 ναι αὐτοῖς πάντα
 τὰ κακὰ ταῦτα.

Cod.
fol. 65.

Εἰ ὄχλος ἤκει εἰς τὴν
 πόλιν ταύτην τοῦ
 συλλαβεῖν αὐτήν.
 καὶ ἡ πόλις ἐδόθη
 εἰς χεῖρας χαλδαί-
 ων τῶν πολεμοῦν-
 των αὐτήν. ἀπὸ
 προσώπου μα-
 χαίρας καὶ τοῦ λι-
 μοῦ καὶ τοῦ θανά-
 του ! καὶ ὡς ἐλά-
 λησας οὕτως ἐ-
 γένετο. ✕ ἰδοὺ σὺ
 ὄρας ! καὶ σὺ λέ-
 γεις πρὸς με ✕ κέ-
 κε. ! κτῆσαι σεαυ-
 τῷ ἀγρὸν ἀργυρί-
 ου· καὶ ἔγραψα βι-
 βλίον καὶ ἐσφραγι-
 σάμην. καὶ ἔπε-
 μαρτυράμην μάρ-
 τυρας. καὶ ἡ πό-
 λις ἐδόθη εἰς χει-
 ρας χαλδαίω.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
 πρὸς ἱερεμίαν λέ-
 γων· ἰδοὺ ἐγὼ κς ὁ
 θς πάσης σαρκός·
 μὴ' ἀπ' ἐμοῦ κρυ-
 βήσεται ✕ πᾶς λό-
 γος· διακουτο. οὕ-
 τως εἶπεν κς· ὁ
 θεῖσα παραδοθή-
 σεται ἡ πόλις αὕτη ✕
 εἰς χεῖρας χαλδαί-

ων· καὶ εἰς χεῖρας
 ναβουχοδονόσορ βα-
 σιλέως βαβυλῶνος
 καὶ λήφονται αὐτήν.
 καὶ ἤξουσιν οἱ χαλ-
 δαῖοι πολεμοῦν-
 τες ἐπὶ τὴν πόλι-
 ταύτην. καὶ κα-
 τακαύσουσι ✕ σὺν !
 τῇ πόλει ταύτῃ
 ἐν πυρὶ. καὶ κατα-
 καύσουσι ✕ καὶ σὺν !
 ταῖς οἰκίαις. ἐν αἷς
 ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶ-
 δωματίων αὐτῶν
 τῇ βάαλ. καὶ ἔσπε-

Cod.
 fol. 65v.

δον σπονδάς θεοῖς
 ἑτέροις. πρὸς τὸ πα-
 ραπικρᾶναι με.

ὅτι ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰηλ'.
 καὶ οἱ υἱοὶ ἰούδα.
 μόνοι ποιοῦντες
 τὸ πονηρὸν κατ' ὁ-
 φθαλμούς μου ἐκ
 νεότητος αὐτῶν ✕
 ὅτι υἱοὶ ἰηλ' πλήν-
 παρώργισάν με
 ἐν τοῖς ἔργοις τῶν
 χειρῶν αὐτῶν. ✕ φησὶ
 κς ! ὅτι ἐπιθυ-
 μὸν μου καὶ ἐπὶ ὀργή-
 μου ✕ ἦν μοι ἡ πό-
 λις αὕτη. ἀπὸ ἡμέ-
 ρας ἧς ὠικοδόμη-
 σαν αὐτήν· καὶ ἕως

τῆς ἡμέρας ταύτης
 — Απαλλάξαι αὐτήν
 ἀπὸ προσώπου μου.
 διὰ πάσας τὰς πο
 νηρίας υἱῶν ἰηλ'.
 καὶ ✕ υἱῶν ! ἰούδα
 ὅτι ἐποίησαν πι
 κρᾶναι με αὐτοὶ καὶ
 οἱ βασιλεῖς αὐτῶν.
 καὶ οἱ μεγιστάνες αὐ
 τῶν. καὶ οἱ ἱερεῖς
 αὐτῶν. καὶ οἱ προ
 φῆται αὐτῶν ἄν
 ὄρες ἰούδα καὶ οἱ κα
 τοικοῦντες ἱεροῦ
 σαλήμ· καὶ ἐπέ
 στρεψαν πρὸς με
 νῶτον καὶ οὐ πρό
 σωπον· καὶ ἐδίδα
 ξα αὐτοὺς ὄρθρου·
 καὶ ἐδίδαξα. καὶ
 οὐκ ἤκουσαν ἐκλα
 βεῖν παιδείαν· καὶ
 ἔθηκαν τὰ μιάσμα
 τα αὐτῶν ἐν τῷ οἴ
 κῳ. οὗ ἐπεκλήθη
 τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐ
 τῷ. ἐν ἀκαθαρσί
 αῖς αὐτῶν· καὶ ὅ
 κοδόμησαν τοὺς βω
 μοὺς τῆς βάαλ τοὺς
 ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ.
 τοῦ ἀναφέρειν τοὺς
 υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς
 θυγατέρας αὐτῶν

^{Cod.}
^{fol. 66.} τῷ μόλογ. ἃ οὐ συ
 νέταξα αὐτοῖς. οὐ
 ὅς ἀνέβη ἐπὶ καρδί
 αν μου. τοῦ ποιῆσαι
 τὸ βδέλυγμα τοῦτο.
 πρὸς τὸ ἐφαμαρτεῖ
 — τὸν ἰούδαν· καὶ
 Νῦν οὕτως εἶπεν ἡ
 ὁ θεὸς ἰηλ'. ἐπὶ τὴν
 πόλιν ✕ ταύτην !.
 ἦν σὺ λέγεις· πα
 ραδοθήσεται εἰς χει
 ρας βασιλέως βα
 βυλῶνος. ἐν μαχαί
 ρα καὶ ἐν λιμῷ καὶ
 ἐν ἀποστολῇ· ἰδοὺ
 ἐγὼ συναῶ αὐτοὺς ἐκ
 πάσης τῆς γῆς. οὗ
 διέσπειρα αὐτοὺς ἐ
 κεῖ ὄργῃ μου. καὶ
 ἐν θυμῷ μου καὶ π
 ροξυσμῷ μεγάλῳ.
 καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς
 εἰς τὸν τόπον τοῦ
 τον. καὶ καθιῶ αὐ
 τοὺς πεποιδότως.
 καὶ ἔσονται μοι εἰς λα
 ὄν. καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐ
 τοῖς εἰς θνή· καὶ δώ
 σω αὐτοῖς καρδίαν
 ✕ μίαν !· καὶ ὁδὸν μί
 αν. φοβηθήναί με
 πάσας τὰς ἡμέρας.
 καὶ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς.
 καὶ τοῖς τέκνοις αὐ

τῶν μετ' αὐτούς· καὶ
 Διαθήσομαι αὐτοῖς
 διαθήκην αἰώνιον.
 ἣν οὐκ ἀποστρέψω
 ὁπισθεν αὐτῶν· ✕ ὥς
 τε ἀγαθοποιεῖν με
 αὐτούς· ! καὶ τὸν φό-
 βον μου δώσω εἰς
 τὴν καρδίαν αὐτῶν.
 πρὸς τὸ μὴ ἀποστή-
 ναι αὐτοὺς ἀπ' ἐμοῦ·
 καὶ ἐπισκέψομαι αὐ-
 τοὺς ἀγαθῶσαι αὐτούς.
 καὶ φυτεύσω αὐτοὺς
 ἐν τῇ γῇ ταύτῃ
 ἐν πίστει· καὶ ἐν πί-
 σι καρδίᾳ μου καὶ
 ἐν πάσῃ ψυχῇ μου·
 ὅτι οὕτως εἶπεν κς·
 καθὼς ἐπήγαγον
 ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτο
 πάντα τὰ κακὰ
 τὰ μεγάλα ταῦτα.
 οὕτως ἐγὼ ἐπάξω
 ἐπ' αὐτοὺς ✕ σὺμ !
 πάντα τὰ ἀγαθὰ
 ἃ ἐγὼ ἐλάλησα ἐ-
 π' αὐτούς· καὶ κτη-
 σθήσονται ✕ ἔτι ✕ ἃ
 γροὶ ἐν τῇ γῇ ταύ-
 τη ! ἧ σὺ λέγεις· ἃ
 βατὸς ἐστὶν ἀπὸ ἀν-
 θρώπου καὶ κτή-
 νους· καὶ παρε-
 δόθησαν εἰς χεῖρας

Cod.
 fol. 66v.

χαλδαίων· ἀγροὺς
 ἐν ἀργυρίῳ κτήσο-
 ται. καὶ γράψεις εἰς
 βιβλίον καὶ σφραγι-
 ῇ. καὶ διαμαρτύ-
 ρη μαρτυρίας ἐν
 γῇ βενιαμὴν. καὶ
 κυκλόθεν ἱερου-
 σαλήμ. καὶ ἐν πό-
 λεσιν ἰούδα. καὶ
 ἐν πόλεσι τοῦ ὄρους.
 καὶ ἐν πόλεσι τῆς
 σεφηλᾶ. καὶ ἐν πό-
 λεσι τῆς ναγέβ· ὅτι
 ἀποστρέψω τὰς ἀ-
 ποικίας αὐτῶν φῆσι
 κς· καὶ ἐγένετο
 λόγος κυρ πρὸς ἱερε-
 μίαν ἐκ δευτέρου.
 καὶ αὐτὸς ἦν ἔτι δὲ
 δεμένος ἐν τῇ αὐ-
 τῇ τῆς φυλακῆς
 λέγων· οὕτως εἶπε·
 κς ποιῶν γῆν ✕
 κς ! καὶ πλάσσω
 αὐτήν τοῦ ἀνορθώ-
 σαι αὐτήν. κς ὄνο-
 μα αὐτῷ· κέκρα-
 ξον πρὸς με. καὶ
 ἀποκριθήσομαι
 σοι. καὶ ἀναγγελῶ
 σοι μεγάλα καὶ ἰσχυ-
 ρά· ἃ οὐκ ἔγνωσ αὐ-
 τά· ὅτι οὕτως εἶ-
 πεν κς ὁ θεὸς ἰηλ' πε

Cod.
fol. 67.

ρὶ οἰκιῶν τῆς πό-
λεως ταύτης. καὶ
περὶ οἰκίας βασι-
λεως ἰούδα τῶν
καθηρημένων
εἰς χάρακα καὶ
προμαχῶνας.
✕ τῶν ἐρχομένων
τοῦ μάχεσθαι πρὸς
τοὺς χαλδαίους· καὶ
πληρῶσαι αὐτοὺς ✕
τῶν νεκρῶν τῶν
ἀνῶν. οὐς ἐπάτα-
ξα ἐν ὀργῇ μου καὶ
ἐν θυμῷ μου· καὶ
ἐπέστρεψα τὸ πρό-
σωπόν μου. ἀπ' αὐ-
τῶν περὶ πασῶν
τῶν πονηριῶν αὐ-
τῶν· καὶ ἰδοὺ ἐ-
γὼ ἀνάγω αὐτῇ συνο-
λωσιν καὶ ἱάμα. καὶ
ἰατρεύσω αὐτοὺς.
καὶ φανερώσω αὐ-
τοῖς ✕ εἰσακούειν!
εἰρήνην καὶ πίστιν.
καὶ ἀποστρέψω τὴν
ἀποικίαν ἰούδα.
καὶ τὴν ἀποικίαν
ἱερουσαλήμ. καὶ οἱ
κοδομησῶ αὐτοὺς ὡς
τὸ πρότερον· καὶ
καθαριῶ αὐτοὺς ἀ-
πὸ πασῶν τῶν ἀ-
δικιῶν αὐτῶν. ὧν

ἤμαρτον ἐμοί. καὶ
ἀπέστησαν ἀπ' ἐ-
μοῦ· καὶ ἔσται μοι
εἰς εὐφροσύνην
καὶ αἴνεσιν καὶ με-
γαλειότητα παντὶ
τῷ λαῷ τῆς γῆς.
οἱ τινες ἀκούσονται
πάντα τὰ ἀγαθὰ
ἃ ἐγὼ ποιῶ ✕ αὐτοῖς!
καὶ φοβηθήσονται
καὶ πικρανθήσο-
ται. περὶ πάντων
τῶν ἀγαθῶν. καὶ πε-
ρὶ πάσης τῆς εἰρή-
νης ἣς ἐγὼ ποιῶ αὐ-
τοῖς· οὕτως εἰ-
πεν κς· ἔτι ἄκου-
σθήσεται ἐν τῷ τό-
πῳ τούτῳ ἐν ᾧ
ὁμοῖς λέγετε. ἔρη-
μός ἐστιν ἀπὸ ἀνῶν,
καὶ κτηνῶν ἐν πό-
λεσιν ἰούδα. καὶ ἔ-
ξωθεν τῆς ἱερου-
σαλήμ ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις παρὰ
τὸ μὴ εἶναι ἄνῳν. ✕
καὶ παρὰ τὸ μὴ εἶ-
ναι οἰκοῦντα ✕ καὶ
παρὰ τὸ μὴ εἶναι
✕ κτήνη! φωνὴ χαρ-
μωνῆς. καὶ φωνὴ
εὐφροσύνης· φωνὴ
νυμφίου. καὶ φωνὴ

Cod.
fol. 67v.

νή νύμφης· φω
 νή λεγόντων ἔξομο
 λογεῖσθε· τῷ ! κω
 παντοκράτορι. ὃ
 τι χρηστὸς κς. ὅτι
 εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
 ἔλεος αὐτοῦ· ✕ και
 εἰσέλθουσι δῶρα ὅ
 πῃ αἰνέσεως εἰς
 οἶκον κυ. ὅτι ἐπιστρέ
 ψω τὴν ἀποικίαν
 τῆς γῆς ἐκείνης
 κατὰ τὸ πρότερον
 —εἶπεν κς· οὐ
 Τως λέγει κς τῶν οὐ
 νάμεων· ὅτι ἔσται
 ἐν τῷ τόπῳ ✕ τοῦ
 τῷ τῷ ἐρήμῳ
 παρὰ τὸ μὴ εἶναι
 ἄνθρωπον ✕ καὶ κτήνος·
 καὶ ἐν πάσαις ταῖς
 πόλεσιν αὐτοῦ. κα
 ταλύματα ποιμέ
 νων. κοιταζόντων
 τὰ ποίμνια αὐτῶν
 ἐν πόλεσι τῆς ὀρει
 νῆς. καὶ ἐν πόλε
 σι τῆς σερφλᾶ. καὶ
 ἐν πόλεσι τῆς να
 γέβ· καὶ ἐν γῇ βε
 νιαμίν. καὶ ἐν ταῖς
 κύκλῳ ἰλῆμ. καὶ
 ἐν πόλεσιν· ἰούδα·
 ἔτι παρελεύσεται
 πρόβατα ἐπὶ χεῖ

ρα ἀριθμοῦντος
 εἶπεν κς· ✕ ἰδοὺ
 ἡμέραι ἔρχονται ✕
 φησὶ κς. καὶ ἀνα
 στήσω σὺν τῷ λό
 γῳ μου τῷ ἀγαθῷ ✕
 ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν
 οἶκον ἰλῆλ. καὶ ✕ ἐπὶ
 τὸν οἶκον ἰούδα· ✕
 ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις. καὶ ἐν τῷ
 καιρῷ· ἐκείνῳ. ✕
 ἀνατελῶ τῷ δαδ
 ἀνα ✕ τολὴν δικαί
 αν. ποιῶν κρίμα
 ✕ δικαιοσύνην ἐν
 ✕ τῇ γῇ· ἐν ταῖς
 ✕ ἡμέραις ἐκείναις.
 ✕ σωθήσεται ἡ ἰου
 ✕ δαία. καὶ ἰλῆμ· κα
 ✕ τασκηνώσει πε
 ✕ ποιθῦα· καὶ τοῦ
 ✕ το ὃ καλέσει αὐτήν.
 ✕ κς δικαιοσύνη ἡ
 ✕ μῶν· ὅτι τάδε
 ✕ λέγει κς· οὐκ ἐξολο
 ✕ θρευθήσεται τῷ δαδ
 ✕ ἀνὴρ καθήμενος
 ✕ ἐπὶ θρόνου οἴκου
 ✕ ἰλῆλ· καὶ τοῖς ἱερεῦ
 ✕ σι τοῖς λευῖταις.
 ✕ οὐκ ἐξολοθρευθή
 ✕ σεται ἀνὴρ ἐκ προ
 ✕ σώπου μου. ἀνα
 ✕ φέρων ὄλοκαυτώ

Cod.
fol. 68.

✕ ματα. καὶ θύων
 ✕ θυσίαν. καὶ ποιῶ
 ✕ θυμίαμα πάσας
 ↪ ✕ τὰς ἡμέρας· καὶ
 ✕ Ἐγένετο λόγος κυ̅ πρὸς
 ✕ ἱερεμίαν λέγων. τὰ
 ✕ ὁε λέγει κς· εἰ δια
 ✕ σκεδάσετε τὴν οἰ
 ✕ κλήκην μου τὴν
 ✕ ἡμέραν. καὶ τὴν οἰ
 ✕ αθήκην μου τὴν νύ
 ✕ κτα. τοῦ μὴ εἶναι
 ✕ ἡμέραν καὶ νύκτα
 ✕ ἐν καιρῷ αὐτῶν.
 ✕ καὶ γε ἡ διαθήκη
 ✕ μου διασκεδασθῇ
 ✕ σεται. μετὰ δαδ τοῦ
 ✕ δούλου μου. τοῦ μὴ
 ✕ εἶναι αὐτῷ υἱὸν βα
 ✕ σιλεύοντα ἐπὶ τοῦ
 ✕ θρόνου αὐτοῦ· καὶ
 ✕ τοὺς λευίτας τοὺς
 ✕ ἱερεῖς τοὺς λειτουρ
 ✕ γούντας μοι· ὡς
 ✕ οὐκ ἐξαριθμηθήσε
 Cod. fol. 68v. ✕ ται ἡ δύναμις τοῦ
 ✕ οὐνοῦ. οὐδὲ ἐκμε
 ✕ τρηθήσεται ἡ ἄμ
 ✕ μος τῆς θαλάσ
 ✕ σης. οὕτως πλη
 ✕ θυνῶ τὸ σπέρμα
 ✕ δαδ τοῦ δούλου μου.
 ✕ καὶ τοὺς λευίτας τοὺς
 ✕ λειτουργοῦντας
 ↪ ✕ μοι· καὶ ἐγένε

✕ Το λόγος κυ̅ πρὸς ἱε
 ✕ ρεμίαν λέγων· οὐ
 ✕ κ εἶδες τί ὁ λαὸς οὗ
 ✕ τος ἐλάλησαν λέ
 ✕ γοντες. αἱ οὖο πα
 ✕ τριά. ἃς ἐξελέξα
 ✕ το κς ἐν αὐταῖς. καὶ
 ✕ ἀπώσατο αὐτάς·
 ✕ καὶ τὸν λαόν μου πα
 ✕ ρώξουναν. τοῦ μὴ
 ✕ εἶναι ἔτι ἔθνος ἐγώ
 ↪ ✕ πιον αὐτῶν· τάδε
 ✕ λέγει κς· εἰ μὴ δια
 ✕θήκη μου ἡμέρας
 ✕ καὶ νυκτός. ἀκρι
 ✕ βάσματα. οὐρα
 ✕ νοῦ καὶ γῆς οὐκ ἐ
 ✕ τάξα. καὶ γε τὸ σπέρ
 ✕ μα ἰακώβ καὶ δαδ
 ✕ τὸν δοῦλον μου. ἃ
 ✕ ποδοκιμῶ τοῦ μὴ
 ✕ λαβεῖν ἐκ τοῦ σπέρ
 ✕ ματος αὐτοῦ ἄρχον
 ✕ τα. πρὸς τὸ σπέρ
 ✕ μα ἀβραάμ καὶ ἰ
 ✕ σαὰκ καὶ ἰακώβ.
 ✕ ὅτι ἐπιστρέψω τὴν
 ✕ ἐπιστροφὴν αὐτῷ
 ✕ καὶ οἰκτιρήσω αὐ
 ✕ τοὺς· ὁ λόγος
 ✕ Ὁ γενόμενος πρὸς
 ✕ ἱερεμίαν παρὰ
 ✕ κυ. καὶ ναβουχοδο
 ✕ νόσορ βασιλεὺς βα
 ✕ βυλῶνος. καὶ πᾶν

τὸ σπρυτοπεδον
αὐτοῦ. καὶ πᾶσα
ἡ γῆ ἀρχῆς ✕ χειρὸς !
αὐτοῦ. καὶ πάντες
οἱ λαοὶ. ἐπολέμουν
ἐπὶ ἱερουσαλήμ.
καὶ ἐπὶ πᾶσας τὰς
πόλεις ἰούδα λέ

— γων· οὕτως εἶπε
<sup>Cod.
fol. 69.</sup> καὶ ὁ θεὸς ἰηλ· βᾶδι
σον ✕ εἶπεν ! πρὸς
σεδεκίαν βασιλέα
ἰούδα. καὶ ερεῖς αὐ
— τῷ· οὕτως εἶπεν
κς· παραδόσθῃ
σεται παραδόσει ἡ
πόλις αὕτη. εἰς
χεῖρας βασιλέως
βαβυλῶνος. καὶ
συλληφεται αὐτόν.
καὶ καύσει αὐτήν ἐν
πυρί· καὶ σὺ οὐ μὴ
σωθῇς ἐκ χειρὸς
αὐτοῦ· καὶ συλλή
φει συλληφθήσῃ.
καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ
δοθήσῃ. καὶ οἱ ὀφθαλ
μοί σου τοὺς ὀφθαλ
μοὺς βασιλέως
βαβυλῶνος ὄψον
ται. καὶ τὸ στόμα
αὐτοῦ μετὰ τοῦ στό
ματός σου λαλήσει.
καὶ εἰς βαβυλῶνα
εἰσελεύσῃ· ἀλ

Λὰ ἄκουσον τὸν λόγον
κῡ. σεδεκία βασι
λεῦ ἰούδα· οὕτως
εἶπεν κς. ✕ περὶ
σοῦ !· οὐκ ἀποθα
νῇ ἐν ῥομφαίᾳ·
ἐν εἰρήνῃ ἀποθα
νῇ· καὶ ὡς ἐκλαυ
σαν τοὺς πᾶς σου.
τοὺς βασιλεύσαντας
πρότερον. ✕ τῶν
γενομένων ! σου.
οὕτως κλαύσουσι
καὶ σέ· καὶ οὐαὶ
κύριε κόψονται σε
ὅτι μεγάλα ✕ ἐγὼ ἐ
λάλησα εἶπεν κς·

Καὶ ἐλάλησεν ἱερεμί
ας ὁ προφήτης πρὸς
σεδεκίαν βασιλέα
ἰούδα. ✕ σύν ! παν
τας τοὺς λόγους τοῦ
τοῦ ἐν ἰλημ· καὶ
ἡ δύναμις βασιλέ
ως βαβυλῶνος ἐπο
λέμει ἐπὶ ἱερουσα
λήμ. καὶ ἐπὶ ✕ πᾶ
σας ! τὰς πόλεις
<sup>Cod.
fol. 69v.</sup> ἰούδα τὰς κατα
λελειμμένας. ἐπὶ
λάχεις. καὶ ἐπὶ ἀ
ζικὰ. ὅτι αὗται κα
τελείφθησαν ἐν
πόλεσιν ἰούδα πό
— λεις ὀχυραί· ὁ

Λόγος ὁ γενόμενος
 πρὸς ἱερεμίαν πα
 ρὰ κυ. μετὰ τὸ συν
 τελέσαι τὸν βασιλέ
 α σεδεκίαν διαθή
 κην, πρὸς ✕ πᾶν
 τα ! τὸν λαὸν τὸν
 ἐν ἱερουσαλήμ.
 τοῦ καλέσαι αὐτοὺς
 ἄφεςιν. ✕ τοῦ ἐξα
 ποστεῖλαι ἕκαστον
 τὸν παῖδα αὐτοῦ.
 καὶ ✕ ἕκαστον ! τὴν
 παιδίσκην αὐτοῦ.
 τὸν ἑβραῖον καὶ τὴν
 ἑβραίαν ἐλευθέ
 ρους. πρὸς τὸ μὴ
 δουλεύειν. ✕ αὐτοὺς !
 ἐξ ἰούδα ✕ ἀδελφὸν
 αὐτοῦ ! ἄνδρα ἐξ ἰηλ'.
 — καὶ ἐπιστράφησαν
 πάντες οἱ μεγιστᾶ
 νες. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
 οἱ εἰσελθόντες ἐν
 τῇ διαθήκῃ. τοῦ
 ἀποστεῖλαι ἕκαστον
 τὸν παῖδα αὐτοῦ.
 καὶ ἕκαστον τὴν παι
 δίσκην αὐτοῦ. τὸν
 ἑβραῖον καὶ τὴν
 ἑβραίαν ἐλευθέ
 ρους. πρὸς τὸ μὴ
 δουλεύσαι αὐτοὺς ἑ
 τι. καὶ ἐπήκουσαν
 καὶ ἐξαπέστειλαν.

καὶ ἐπιστράφησαν
 μετὰ ταῦτα. καὶ
 ἐπέστρεψαν τοὺς
 παῖδας καὶ τὰς
 παιδίσκας. οὓς ἐ
 ξαπέστειλαν ἔλευ
 θέρους. καὶ ἔωσαν
 αὐτοὺς εἰς παῖδας
 καὶ παιδίσκας.

Καὶ ἐγενήθη λόγος
 κυ πρὸς ἱερεμίαν
 παρὰ κυ λέγων.

^{Cod.}
^{fol. 70.} οὕτως εἶπεν κς. ὁ
 — θς ἰηλ'. ἐγὼ ἐθέμη
 διαθήκην πρὸς
 τοὺς πατρὸς ὑμῶν.
 ἥ ἡμέρα ἐξηλόμην
 αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύ
 πτου. ἐξ οἴκου δουλεί
 ας λέγων. ὅτ' ἂν
 πληρωθῇ ἐξ ἔτη
 ἀποστολαίς τὸν ἄ
 δελφόν σου τὸν ἑβραῖ
 ον. ὃς παρὰθήσει
 τὰ σοι. καὶ ἐργᾶται
 σοι ἐξ ἔτη. καὶ ἐξα
 ποστελεῖς αὐτὸν ἐ
 λεύθερον ἀπὸ σοῦ.
 καὶ οὐκ ἤκουσαν
 πρὸς ὑμῶν ἐμοῦ.
 καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ
 οὖς αὐτῶν. καὶ ἐ
 πέστρεψαν σήμερον
 ποιῆσαι ✕ σὺν ! τὸ
 εὐθεὶς πρὸ ὀφθαλ

μῶν μου. τοῦ καλέ
σαι ἄφεσιν ἕκαστον
τοῦ πλησίον αὐτοῦ·
καὶ συνετέλεσαν δια
θήκην κατὰ πρό
σωπόν μου ἐν τῷ
οἴκῳ. ᾧ ἐπεκλή
θη τὸ ὄνομά μου ἐ
π' αὐτῷ. καὶ ἐπε
στρέψατε· καὶ ἐβεβή
λώσατε τὸ ὄνομά
μου. τοῦ ἐπιστρέψαι
ἕκαστον τὸν παῖδα
αὐτοῦ. καὶ ἕκαστον
τὴν παιδίσκην
αὐτοῦ· οὓς ἐξάπεστεί
λατε ἐλευθέρους τῇ ψυ
χῇ αὐτῶν. καὶ ὑπε
τάξατε αὐτούς. τοῦ
εἶναι ὑμῖν εἰς παῖ
δας καὶ παιδίσκας.
διατοῦτο. οὕτως εἰ
πεν κς· ὑμεῖς οὐ
κ ἠκούσατέ μου καλέ
σαι ἄφεσιν ἕκαστον
πρὸς τὸν πλησίον
αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ· ἰ
δοὺ ἐγὼ καλῶ ὑμῖν
ἄφεσιν φησὶ κς. εἰς
μάχαιραν καὶ εἰς τὸ
θανάτον καὶ τὸν
λιμόν· καὶ δώσω
ὑμᾶς εἰς διασπο
ράν. πάσαις ταῖς

Cod
fol. 70v.

βασιλείαις τῆς
γῆς· καὶ δώσω
✠ σὺν τοῖς ἀνῶς
τοὺς παρεληλυ
θότας τὴν δια
θήκην μου. τοὺς
μὴ στήσαντας
✠ τοὺς λόγους· τῆς
διαθήκης μου. ἣν
ἐποίησαν κατὰ
πρόσωπόν μου·
τὸν μέσχον ὃν ἐποί
ησαν ✠ εἰς δύο· καὶ
διήλθον ✠ ἀναμέ
σον τῶν διχοτομη
μάτων αὐτοῦ· τοὺς
ἄρχοντας ἰουδα.
καὶ τοὺς ἄρχοντας
ἱερουσαλήμ· τοὺς
εὐνούχους. καὶ τοὺς
ἱερεῖς· καὶ πάντα
τὸν λαὸν τῆς γῆς.
τοὺς διελθόντας
ἀνὰ μέσον τῶν δι
χοτομημάτων τοῦ
μέσχου. καὶ δώσω
αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν
ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ
ἐν χειρὶ ζητούντων
τὰς ψυχὰς αὐτῶν·
Καὶ δώσω τὰ θνησι
μαῖα αὐτῶν. βρώ
ματα τοῖς πετει
νοῖς τοῦ οὐνοῦ. καὶ
τοῖς θηρίοις τῆς

— γῆς· καὶ τὸν σε
δεκίαν βασιλέα
τῆς ἰουδαίας. καὶ
τοὺς ἄρχοντας αὐ
τῶν δώσω εἰς χεῖ
ρας ἐχθρῶν αὐτῶν·
καὶ ἐν χειρὶ ζήτουν
των ψυχᾶς αὐτῶν.
καὶ ἐν χειρὶ δυνά
μεως βασιλέως
βαβυλῶνος. τῶν
ἀποτρεχόντων ἀ
πὲ αὐτῶν· ἰδοὺ
ἐγὼ συντάσσω φη
σὶ κς καὶ ἀναστρέ
ψω αὐτοὺς εἰς τὴν
πόλιν ταύτην
καὶ πολεμήσαν
τες ἐπὶ αὐτήν, ἡλῆ
ψονται αὐτήν. καὶ
κατακαύσουσιν
αὐτήν ἐν πυρί·
καὶ τὰς πόλεις ἰ
ούδα. δώσω αὐτὰς
εἰς ἄβατον ἀπὸ
κατοικούντων.

— Ὁ λόγος ὁ γενόμενος
πρὸς ἱερεμίαν
παρὰ κυ. ἐν ἡμέ
ραις ἰωακεὶμ υἱοῦ
ἰωσίου βασιλέως
ἰούδα λέγων· πο
ρεύθητι εἰς οἰκί
αν ῥαχαβιν. καὶ
κάλεσον αὐτοὺς. καὶ

ἄξεις αὐτοὺς εἰς οἶ
κον κυ εἰς μίαν τῶν
κυλῶν. καὶ πότι
σον αὐτοὺς οἶνον· καὶ
ἤγαγον τὸν ἱεζονί
αν υἱὸν ἱερεμίου.
υἱὸν χαβασίν. καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς αὐ
τοῦ. καὶ σύμ· παν !
τας τοὺς υἱοὺς αὐ
τοῦ. καὶ πάντα
οἶκον ῥαχαβιν. καὶ
εἰσήγαγον αὐτοὺς !
εἰς οἶκον κυ εἰς
τὸ παστοφόριον υἱ
ῶν ἀννᾶν. υἱοῦ γο
δολίου ἀνῶυ τοῦ θυ.
ὃ ἐστὶν ἐγγὺς οἴκου
τῶν ἀρχόντων τῶν
ἐπάνω τοῦ οἴκου μα
ασσαίου υἱοῦ σελλῶμ.
τοῦ φυλάσσοντος
τὴν ὁδόν· καὶ ἔστη
σα κατὰ πρόσω
πον αὐτῶν τῶν
υἱῶν οἴκου τῶν
ῥαχαβιν. κεράμι
α πλήρη ! οἶνου.
καὶ ποτήρια. καὶ
εἶπον πρὸς αὐτούς·
— πῖετε οἶνον· εἰ
παν. οὐ μὴ πῖω
μεν οἶνον. ὅτι ἰω
ναδὰβ υἱὸς ῥηχαβ
ὁ πῆρ' ἡμῶν ἐνε

Cod.
fol. 71.

Cod.
fol. 71v.

τείλατο ἡμῖν εἰπὼ
 μὴ πίνετε οἶνον
 ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑ
 μῶν ἕως τοῦ αἵω
 — νος· καὶ οἰκίας
 ἢ οἰκοδομήσητε.
 καὶ σπέρμα μὴ σπεί
 ρητε. καὶ ἀμπε
 λῶνας μὴ φυτεύ
 σητε. καὶ οὐκ ἔ
 σται ὑμῖν· ὅτι ἐν
 σκηναῖς κατοική
 σετε. πάσας τὰς
 ἡμέρας ὑμῶν.
 ὅπως ζήσητε
 ἡμέρας πολλὰς
 ἐπὶ ✕ πρόσωπον !
 τῆς γῆς. ἐφ' ἧς ὑ
 μεῖς διατρίβετε ἐ
 — π' αὐτῆς· καὶ ἡκού
 σαμεν τῆς φωνῆς
 ἰωναδὰβ ✕ υἱοῦ
 ρηκάβ ! τοῦ πρὸς
 ἡμῶν. κατὰ πάν
 τα ὅσα ἐνετείλα
 το ἡμῖν. πρὸς τὸ
 μὴ πιεῖν οἶνον. πά
 σας τὰς ἡμέρας
 ἡμῶν. ἡμεῖς καὶ
 αἱ γυναῖκες ἡμῶν
 καὶ οἱ υἱοὶ ἡμῶν.
 καὶ αἱ θυγατέρες
 ἡμῶν. καὶ πρὸς
 τὸ μὴ οἰκοδομῆσαι
 οἰκίας. τοῦ μὴ κα

τοικεῖν ἐκεῖ· καὶ
 ἀμπελῶν καὶ ἀ
 γρὸς. καὶ σπέρμα.
 οὐκ ἐγένετο ἡμῖν·
 καὶ ὤκησαμεν
 ἐν σκηναῖς. καὶ ἡ
 κούσαμεν καὶ ἐποι
 ήσαμεν. κατὰ
 πάντα ὅσα ἐνε
 τέλατο ἡμῖν. ἰω
 ναδὰβ ὁ πηρ ἡμῶν.
 Ἐγένετο δὲ ὅτε ἀνέ
 βη ναβουχοδονόσωρ
 βασιλεὺς βαβυλῶ
 νος ἐπὶ τὴν γῆν καὶ
 εἶπαμεν· ἀνα
 βάντες εἰσέλθω
 μεν εἰς ἱερουσαλήμ·
 Cod.
 fol. 72. ἀπὸ προσώπου
 τῆς δυνάμεως τῶν
 χαλδαίων. καὶ ἀ
 πὸ προσώπου ду
 νάμεως τῶν ἁσ
 συρίων. καὶ ὤκη
 — σαμεν ἐκεῖ· καὶ
 Ἐγένετο λόγος κυ πρὸς
 ἱερεμίαν λέγων·
 οὕτως εἶπεν κς τῶν
 δυνάμεων. ὁ θς
 ἰηλ'· βάδισον καὶ
 εἶπον ἄνω ἰούδα
 καὶ τοῖς κατοικοῦ
 σιν ἱερουσαλήμ. οὐ
 μὴ λάβητε παιδί
 αν τοῦ ἀκούειν τοὺς

λόγους μου : φησὶ
 —κς ! ἔστησαν × τὸ !
 ῥῆμα υἱοῦ ἰωνα
 δᾶβ υἱοῦ ῥηχάβ. ὃ
 ἐνετείλατο τοῖς υἱ
 οῖς αὐτοῦ. μὴ πιεῖν
 οἶνον. καὶ οὐκ ἔπι
 ον × ἕως τῆς ἡμέ
 ρας ταύτης. ὅτι
 ἤκουσαν τῆς ἐντο
 λῆς × τοῦ πρς × αὐ
 τῶν !· ἐγὼ δὲ ἐλά
 λησα πρὸς ὑμᾶς
 ὁρθρου καὶ ἐλάλησα.
 καὶ οὐκ ἤκούσατέ ×
 μου !· καὶ ἀπέστει
 λα πρὸς ὑμᾶς ×
 σύμ ! παντας, τοὺς
 δοῦλους μου τοὺς προ
 φήτας. ὁρθρίζω
 καὶ ἀποστέλλων. εἶ
 πας ἀποστράφητε
 × δὴ ! ἕκαστος ἀπὸ
 τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς
 πονηρᾶς. καὶ βελ
 τίονα ποιήσατε
 τὰ προστάγματα
 ὑμῶν. καὶ οὐ πο
 ρεύεσθε ὀπίσω θε
 ῶν ἐτέρων. τοῦ θου
 λεύειν αὐτοῖς. καὶ οἱ
 κήσετε ἐπὶ τῆς γῆς
 ἣν ἔδωκα ὑμῖν καὶ
 τοῖς πατράσιν ὑ
 μῶν. καὶ οὐκ ἐκλίνα

τε × τὸ ! ὥτίον ὑμῶν.
 καὶ οὐκ ἤκούσατέ μου·
 Cod. Fol. 72v. —καὶ ἔστησαν οἱ υἱοῖ
 ἰωναδᾶβ υἱοῦ ῥη
 χάβ τὴν ἐντολὴν
 τοῦ πρς αὐτῶν.
 ἣν ἐνετείλατο αὐ
 τοῖς· ὃ δὲ λαὸς οὐ
 τος οὐκ ἤκουσάν μου
 διατοῦτο οὕτως εἶ
 πεν κς × θς ! τῶν
 δυνάμεων θς ἰηλ·
 Ἰδοὺ ἐγὼ × φέ ρω ἐ
 πὶ ἰούδαν καὶ × ἐ
 πὶ πάντας τοὺς
 κατοικοῦντας ἐ
 ερουσαλήμ × σύμ !
 παντα τὰ κακὰ
 ἃ ἐλάλησα ἐπὶ αὐ
 τοῖς. ἀνθ' ὧν ἐλά
 λησα ἐπ' αὐτοὺς καὶ
 οὐκ ἤκουσαν. × καὶ
 ἐκάλεσα αὐτοὺς. καὶ
 οὐκ ἀπεκρί × θη
 —σαν· καὶ τῷ οἷ
 κω ῥηχάβ ! εἶπεν
 ἱερεμίας· διὰ
 τοῦτο. οὕτως εἶπεν
 κς τῶν δυνάμεων
 θς ἰηλ· ἐπειδὴ
 ἤκουσαν ÷ υἱοὶ ἰ
 ωναδᾶβ ÷ υἱοὶ ῥη
 χάβ ÷ τὴν ἐντο
 λὴν ἰωναδᾶβ τοῦ
 πρς αὐτῶν. καὶ ἐ

φύλαξαν συμ! πα
 σας τὰς ἐντολάς
 αὐτοῦ ποιεῖν ✕ κα
 τὰ πάντα! ὅσα
 ἐνετείλατο αὐτοῖς
 ὁ πῆρ' αὐτῶν. δι
 ατοῦτο. τὰδε λέγει
 κς ὁ θς ἰηλ'. οὐ μὴ
 ἐκλίπη ἀνὴρ τῶ
 υἱῶν ἰωναδὰβ υἱ
 οὔ ρηχὰβ. παρε
 στηκῶς κατὰ πρό
 σωπόν μου. πὰ
 σας τὰς ἡμέρας
 τῆς ζωῆς αὐτῶν.

— Καὶ ✕ ἐγενήθη! ἐν τῷ
 ἔτει τῷ τετάρτῳ
 ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰω
 σίου βασιλέως ἰού
 δα. ἐγενήθη ✕ ὁ λό
 γος! οὗτος πρὸς
 ἱερεμίαν ✕ παρὰ
 κυ! λέγων. λάβε
 σεαυτῷ χάρτην
 βιβλίου. καὶ γρά
 ψον ἐπ' αὐτοῦ. πάν
 τας τοὺς λόγους
 οὓς ἐχρημάτισα
 πρὸς σέ ἐπὶ ἰηλ'.
 καὶ ἐπὶ ἰούδαν. καὶ
 ἐπὶ πάντα τὰ ἔ
 θνη. ἀφ' ἡμέρας
 λαλήσαντός μου
 πρὸς σέ. ἀφ' ἡμε
 ρῶν ἰωσίου ÷ βα

God
 fol. 73.

σιλέως ἰούδα. καὶ
 ἕως τῆς ἡμέρας
 ταύτης· ἴσως ἂ
 κούσονται οἶκος
 ἰούδα ✕ σύμ! παν
 τα τὰ κακὰ. ἂ
 ἐγὼ λογιζομαι ποι
 ῆσαι αὐτοῖς. ἵνα
 ἀποστραφῶσιν ✕
 ἕκαστος ἀπὸ ὁδοῦ
 αὐτῶν τῆς πονη
 ρᾶς. καὶ ἰλεως ἔ
 σομαι ἀδικί
 —αις αὐτῶν. καὶ
 Ἐκάλεσεν ἱερεμίας
 τὸν βαροῦχ. υἱὸν
 γηρίου. καὶ ἔγρα
 ψε βαροῦχ ἀπὸ
 στόματος ἱερεμί
 ου. ✕ συμ! πάντας.
 τοὺς λόγους κυ. οὓς
 ἐχρημάτισε πρὸς
 αὐτόν. εἰς χάρτην
 —βιβλίου. καὶ ἐνε
 τέειλατο ἱερεμίας
 τῷ βαροῦχ λέγων.
 —ἐγὼ φυλάσσομαι. καὶ
 οὐ δύναμαι εἰσελ
 θεῖν εἰς οἶκον κυ.
 καὶ εἰσελεύσῃ συ.
 καὶ ἀναγνώσῃ ἐν
 τῷ χάρτῃ ✕ τοῦ
 τω! ὃ ἔγραψας
 ἐκ στόματός μου τοὺς
 λόγους κυ. εἰς τὰ

ὧτα τοῦ λαοῦ ἐν
 οἴκῳ κυ. ἐν ἡμέ
 ρα νηστείας· καὶ
 εἰς τὰ ὧτα παν
 τὸς ἰουδα τῶν ἐρ
<sup>Cod.
fol. 73^v.</sup>χομένων ἐκ πόλε
 ως αὐτῶν. ἀναγνώ
 ση αὐτοῖς· ἴσως
 πεσεῖται τὸ ἔλεος
 αὐτῶν κατὰ πρό
 σωπον κυ. καὶ ἃ
 ποστρέψουσιν ✕ ἔ
 καστος· ἀπὸ τῆς
 ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πο
 νηρᾶς. ὅτι μέγας
 ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργή
 : -κυ· ἦν ἐλαλή
 σε κς ἐπὶ τὸν λαὸν
 τοῦτον· καὶ ἐ
 Πόησε βαροῦχ ✕ υἱ
 ὅς νηρίου. κατὰ
 πάντα ἃ ἐνετεί
 λατο αὐτῷ ἱερε
 μίας ὁ προφήτης.
 τοῦ ἀναγῶναι ἐν τῷ
 βιβλίῳ λόγους κυ.
 ἐν οἴκῳ κυ· καὶ
 ἐγενήθη ἐν τῷ ἔτει
 τῷ πέμπτῳ ἰω
 ακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου
 βασιλέως ἰουδα.
 ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐ
 νάτῳ. ἐξεκκλη
 σίασε νηστεῖαν κα
 τὰ πρόσωπον

κυ. πᾶς ὁ λαὸς ἰηλ'.
 καὶ πᾶς ὁ λαὸς. οἱ
 ἐρχόμενοι ἐκ πό
 λεων ἰουδα εἰς ἰλὴμ.
 οἴκος ἰουδα! καὶ
 ἀνεγίνωσκε βαροῦχ
 ἐν τῷ βιβλίῳ ✕
 τοὺς· λόγους ἱερε
 μίου ἐν οἴκῳ κυ.
 ἐν οἴκῳ γαμαρίου
 υἱοῦ σαφάν. τοῦ
 γραμματέως. ἐν
 τῇ αὐλῇ τῇ ἐ
 πάνῳ. ἐν προ
 θύροις πύλης οἱ
 κου κυ τῆς καίνης.
 εἰς τὰ ὧτα παν
 τὸς τοῦ λαοῦ· καὶ
 ἤκουσε μιχαίας
 υἱὸς γαμαρίου υἱ
 οῦ σαφάν. ✕ συμ!
 πάντα τοὺς λόγους
 κυ ἐκ τοῦ βιβλίου.
 καὶ κατέβη εἰς οἱ
<sup>Cod.
fol. 74.</sup>κον τοῦ βασιλέως.
 εἰς τὸν οἶκον τοῦ
 γραμματέως. καὶ
 ἰδοὺ ἐκεῖ πάντες
 οἱ ἄρχοντες ἐκάθη
 ὡ· ἐλισαμὰ ὁ
 Γραμματεὺς. καὶ
 θαλαίας υἱὸς σα
 μαίου. καὶ ἔλεα
 νάμ υἱὸς ἀχοβώρ
 καὶ γαμαρίας υἱὸς

σαφάν. καὶ σεδε
κίας υἱὸς ἀνάνιου.
καὶ πάντες οἱ ἄρ
χοντες· καὶ ἀνήγ
γειλεν αὐτοῖς μι
χαίας ✕ συμ! παν
τας τοὺς λόγους οὓς
ἤκουσεν. ἀναγινώ
σκοντος τοῦ βαροὺχ
ἐν τῷ βιβλίῳ. εἰς
τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ.

↪ Καὶ ἀπέστειλαν πάν
τες οἱ ἄρχοντες
πρὸς βαροὺχ τὸν
ἰουδῆ. υἱὸν ναθα
νίου υἱοῦ σελεμίου
υἱοῦ χουσι. λέγοντες
τὸ βιβλίον ἐν ᾧ ἀ
ναγινώσκεις ✕ ἐν ἐ
αυτῷ! εἰς τὰ ὦ
τα τοῦ λαοῦ. λάβε
αὐτὸ εἰς τὴν χειρὰ
σου καὶ ἤκε· καὶ
ἔλαβε βαροὺχ υἱ
ὸς νηρίου τὸ βιβλί
ον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
καὶ κατέβη πρὸς
αὐτούς· καὶ εἶπαν
αὐτῷ πάλιν ✕ δὴ!
ἀνάγνωθι εἰς τὰ ὦ
τα ἡμῶν· καὶ ἂ
νάγνω βαροὺχ ✕ εἰς
τὰ ὦτα αὐτῶν!· καὶ
ἐγένετο ὡς ἤκουσαν.
✕ συμ! πάντας τοὺς

λόγους. συνεβουλεύ
σαντο ἕκαστος πρὸς
τὸ πλησίον αὐτοῦ.
καὶ εἶπαν πρὸς βα
ροὺχ. ἀναγγέλλον
τες ἀναγγεῖλωμεν
τῷ βασιλεῖ ✕ σύμ!
παντας τοὺς λόγους

Cod.
fol. 74^v.

↪ τούτους· καὶ τὸν
βαροὺχ ἠρώτη
σαν λέγοντες· ἂ
νάγγειλον δὴ ἡμῖν
πόθεν ἔγραψας
✕ σύμ! παντας
τοὺς λόγους τούτους
✕ ἐκ στόματος αὐτοῦ.
↪ καὶ εἶπεν ✕ αὐτοῖς!
βαροὺχ· ἀπὸ στό
ματος ἱερεμίου·
ἀνήγγειλε πρὸς
με σύμπαντας
τοὺς λόγους τούτους.
καὶ ἐγὼ ἔγραψον ἐπὶ
βιβλίον ἐν μέλανι.
↪ καὶ εἶπαν οἱ ἄρχον
τες. τῷ βαροὺχ·
βαδίστας κατὰ κρὺ
βηθι σὺ καὶ ἱερεμί
ας· ἄνως μὴ γνῶ
τω. ποῦ ὑμεῖς, καὶ
εἰσῆλθον πρὸς
τὸν βασιλέα εἰς
τὴν αὐλήν. καὶ τὸ
βιβλίον ἔδωκαν
φυλάσσειν. ἐν οἷ

κω ἐλισαμᾶ τοῦ
 γραμματέως· καὶ
 ἀνήγγειλαν τῷ βα
 σιλεῖ. ✕ σύμπαντας
 τοὺς λόγους τούτοϛ
 —Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βα
 σιλεὺς τὸν ἰουδῖ.
 λαβεῖν τὸ βιβλίον·
 —καὶ ἔλαβεν αὐτὸ
 ἐκ τοῦ οἴκου ἐλιστα
 μᾶ τοῦ γραμμα
 τέως· καὶ ἀνεγνώ
 ῖουδῖ εἰς τὰ ὦτα
 τοῦ βασιλέως. καὶ
 εἰς τὰ ὦτα πάντων
 τῶν ἀρχόντων.
 τῶν περιεστώτω
 —τὸν βασιλέα· καὶ
 ὁ βασιλεὺς ἐκάθη
 το ἐν οἴκῳ χειμέ
 ρινῷ ἐν τῷ μηνὶ
 τῷ ἐνάτῳ. καὶ ἐ
 σχάρα κατὰ πρό
 σωπον αὐτοῦ πυρός·
 —Καὶ ἐγενήθη ἀναγινώ
 σκοντος ἰουδῖ. τρεῖς
 σελλίδας καὶ τέσ
^{Cod.} ^{fol. 75.} ^{σaras.} ἀποτέτεμν —
 αὐτὰ τῷ ξυρῷ τοῦ
 γραμματέως. καὶ
 ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ
 τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας·
 ἕως ἐξέλιπε πᾶς
 ὁ χάρτης. εἰς τὸ
 πῦρ ✕ τὸ ! ἐπὶ τῆς

ἐσχάρας· καὶ οὐκ ἐ
 ζήτησαν τὸν κν.
 καὶ οὐ διέρρηξαν τὰ
 ἱμάτια αὐτῶν. ὁ
 βασιλεὺς. καὶ πάν
 τες οἱ παῖδες αὐτοῦ
 οἱ ἀκούσαντες ✕ σύμ !
 παντας τοὺς λό
 γους τούτους· καὶ
 ἔλναθάν. καὶ ὁ α
 λέας καὶ γαμαρί
 ας. ὑπέθεντο
 τῷ βασιλεῖ. πρὸς
 τὸ μὴ κατακαῦσαι
 ✕ συμ ! τὸ χαρτίον
 καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐ
 —τῶν· καὶ ἐνετείλα
 το ὁ βασιλεὺς τῷ
 ἱερεμῇλ υἱῷ τοῦ
 βασιλέως. καὶ τῷ
 σαράα. υἱῷ ἔζρι
 ἡλ. καὶ τῷ σελεμί
 α υἱῷ ἀβδιήλ. συλ
 λαβεῖν τὸν βαροῦχ
 τὸν γραμματέα.
 καὶ τὸν ἱερεμίαν τ"
 προφήτην. καὶ
 κατεκρύβησαν·
 Καὶ ἐγένετο λόγος κυ
 πρὸς ἱερεμίαν
 μετὰ τὸ κατακαῦ(sic)
 τὸν βασιλέα ✕ σὺν !
 τὸ χαρτίον. καὶ πάν
 τας τοὺς λόγους.
 οὓς ἔγραψε βαροῦχ

ἀπὸ στόματος ἱερε
 μίου λέγων· πάλιν
 λάβε σὺ χαρτίον
 ἕτερον, καὶ γράψον
 ἐπ' αὐτό! πάντας
 τοὺς λόγους τοὺς
 προτέρους, τοὺς ὄντας
 ἐπὶ τοῦ χαρτίου τοῦ
 προτέρου! οὐ κατέκαυ
 σεν ἰωακεὶμ βασι
 λεύς ἐπὶ ἰούδα! καὶ
 πρὸς ἰωακεὶμ βασι
 λεύα ἰούδα ἐρεῖς.
 οὕτως εἶπεν κς·
 σὺ κατέκαυσας
 ἐπὶ τὸ βιβλίον τοῦ
 τοῦ. εἶπας, διατί
 ἔγραψας ἐπ' αὐτῷ
 λέγων, ὅτι εἰσπο
 ρευσμένος εἰσελεύ
 σεται βασιλεὺς βα
 βυλωνος, καὶ ὅλο
 θρεύσει ἐπὶ τὴν
 γῆν, καὶ ἐκλείψει
 ἀπ' αὐτῆς ἄνθρωπος καὶ
 κτήνη· διατοῦτο
 οὕτως εἶπεν κς· ἐ
 πὶ ἰωακεὶμ βασι
 λεύα ἰούδα· οὐκ ἔ
 σται αὐτῷ καθήμε
 νος ἐπὶ θρόνου δαδ,
 καὶ τὸ ἐννησιμαῖον
 αὐτοῦ, ἔσται ἐρριμέ
 νον ἐν τῷ

Cod.
fol. 75v.

καύματι τῆς ἡμέ
 ρας, καὶ ἐν τῷ πα
 γετῷ τῆς νυκτός.
 καὶ ἐπισκέψομαι ἐ
 π' αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ
 γένος αὐτοῦ, καὶ ἐ
 πὶ τοὺς παῖδας
 αὐτοῦ ἐπὶ πάσας τὰς
 ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ
 ἐπάξω ἐπ' αὐτούς,
 καὶ ἐπὶ τοὺς κατο
 κοῦντας ἐν τῇ γῇ
 ἰούδα, καὶ ἐπὶ
 τὴν γῆν ἰούδα.
 ἐπὶ σύμῃ παντὰ τὰ
 κακά, ἃ ἐλάλη ἐ
 π' αὐτούς, καὶ οὐ
 κ ἤκουσαν· καὶ
 ἱερεῖς ἔλαβον
 χαρτίον ἕτερον, καὶ
 ἔδωκεν αὐτὸ πρὸς
 βαρὺν υἱὸν νηρί
 ου τὸν γραμματέα,
 καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ
 ἀπὸ στόματος ἱε
 ρεμίου, ἅπαντας
 τοὺς λόγους τοῦ βι
 βλίου· οὐ κατέκαυ
 σεν ἰωακεὶμ βα
 σιλεὺς ἰούδα ἐν
 πυρί· καὶ ἔτι προ
 σέτεθον αὐτῷ
 λόγοι πλείονες
 ὥς οὗτοι· καὶ
 ἐβασίλευσε βασι
 λεὺς σεδεκίας υἱ

Cod.
fol. 76.

ὅς ἰωσίου. ἀντὶ ἰε
 χονίου υἱοῦ ἰωα
 κείμ. ὃν ἐβασίλευ
 σεν ναβουχοδονό
 σορ βασιλεὺς βαβυ
 λῶνος. βασιλεύ
 — εἰν τοῦ ἰούδα· καὶ
 οὐκ ἤκουσεν αὐτός
 καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ
 καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς.
 τοὺς λόγους κυ. οὓς
 ἐλάλησεν ἐν χειρὶ
 ἱερεμίου τοῦ προ
 φήτου· καὶ α
 Πέστειλε βασιλεὺς
 σεδεκίας τὸν ἰω
 άχας υἱὸν σελεμί
 ου. καὶ τὸν σοφονί
 αν υἱὸν μακασαίου
 τὸν ἱερέα. πρὸς
 ἱερεμίαν × τὸν × προ
 φήτην λέγων·
 πρόσσευξαι × δὴ !
 περὶ ἡμῶν. πρὸς
 κυ θν ἡμῶν· καὶ ἰ
 ερεμίας διῆλθε
 διὰ μέσου τοῦ ὄχλου.
 καὶ οὐκ ἀπήγαγον
 αὐτὸν εἰς φυλακὴν·
 καὶ δύναιμι φαρα
 ὦ. ἐξῆλθεν ἐξ αἰ
 γύπτου· καὶ ἤκου
 σαν οἱ χαλδαῖοι × οἱ
 πολιορκοῦντες ἐ
 πὶ ἱερουσαλήμ τῇ—

ἀκοὴν αὐτῶν. καὶ
 ἀνέβησαν ἀπὸ ἰε
 ρουσαλήμ· καὶ
 Ἐγένετο λόγος κυ πρὸς
 ἱερεμίαν. τὸν προ
 φήτην. λέγων· οὐ
 τως εἶπεν. ὅς ἰηλ·
 οὕτως ἐρεῖτε πρὸς
 βασιλέα ἰούδα.
 τὸν ἀποστείλαντα ×
 ὑμᾶς πρὸς × με.
 τοῦ ἐκζητῆσαι με.
 ἰδοὺ δύναιμι φαρα
 ὦ. ἡ ἐξελεύσασα ὑμῖν
 εἰς βοήθειαν. ἀπο
 στρέψουσιν εἰς τὴν
 αἴγυπτον· καὶ ἡ
 ναστρέψουσιν αὐτοὶ !
 οἱ χαλδαῖοι. καὶ πο
 λεμήσουσιν ἐπὶ τῇ—
 πόλιν ταύτην. καὶ
 συλλήψονται αὐτήν.
 καὶ κατακαύσιν(sic) αὐ
 τήν ἐν πυρὶ· οὕτως
 εἶπεν κυ· μὴ ὑ
 πολάβητε ταῖς
 ψυχαῖς ὑμῶν λέγον
 τες. ἀποτρέχοντες.
 ἀπελεύσονται ἡ
 φ' ἡμῶν οἱ χαλδαῖ
 οι. ὅτι οὐ μὴ ἀπέλ
 θωσιν· καὶ ἐάν πα
 τάξῃτε πᾶσαν τὴν
 δύναιμι τῶν χαλ
 δαίων τοὺς πολε

Cod.
fol. 76v.

μόντας ὑμᾶς· καὶ
 καταλείψουσιν
 ἐν αὐτοῖς τινὲς ἐκ
 κεκεντημένοι. ἔ
 καστος ἐν τῷ τόπῳ
 αὐτοῦ· οὗτοι! ἀνα
 στήσονται· καὶ κα
 τακύσουσιν τὴν πόλιν
 τὴν πόλιν ταύτην
 ἔν πυρί· καὶ
 Ἐγένετο ὡς ἀνέβη
 ἡ δύναμις τῶν
 χαλδαίων ἀπὸ ἱε
 ρουσαλήμ· ἀπὸ
 προσώπου τῆς
 οὐνάμεως ἡρα
 ῶ· ἐξῆλθεν ἱερε
 μίας ἀπὸ ἱερουσα
 λήμ· πορευθῆναι
 εἰς γῆν βενιαμίν·
 τοῦ ἀγοράσαι ἐκεῖθε
 ἄρτον! ἐν μέσῳ
 τοῦ λαοῦ· καὶ ἐγένε
 το αὐτὸς· ἐν πύλῃ
 βενιαμίν· καὶ ἐ
 κεῖ ἄνος παρ ᾧ κα
 τέλυεν. ✕ ὄνομα
 αὐτῷ! ἱερουία υἱ
 ὅς σελεμίου· υἱοῦ
 ἀνανίου· καὶ συνέ
 λαβε τὸν ἱερεμί
 αν τὸν προφήτην
 λέγων· πρὸς τοὺς
 χαλδαίους σὺ φεύ
 γεις· καὶ εἶπεν ἰ

Cod.
 fol. 77.

ερεμίας· ψεῦδος·
 οὐχὶ φεύγω ἐγώ· πρὸς
 τοὺς χαλδαίους· καὶ
 οὐκ ἤκουσεν αὐτοῦ·
 καὶ συνέλαβεν ἱε
 ρουία τὸν ἱερεμί
 αν· καὶ εἰσήγαγον
 αὐτὸν πρὸς τοὺς
 ἄρχοντας· καὶ ἐ
 πικράνθησαν οἱ
 ἄρχοντες ἐπὶ ἱερε
 μίαν· καὶ ἐπάτα
 ξον αὐτὸν· καὶ πα
 ρέδωκαν αὐτὸν εἰς
 οἶκον φυλακῆς!
 εἰς οἶκον ἰωνάθαν
 τοῦ γραμματέως·
 ὅτι ταύτην ἐποίη
 σαν τὴν οἰκίαν· φυ
 λακὴν· ὅτε ἦλ
 θεν ὄχλος εἰς τὴν
 οἰκίαν τοῦ λάκκου·
 καὶ εἰς τὴν χαρρεῖθ·
 καὶ εἰσῆλθεν ἱερε
 μίας εἰς τὸν οἶκον
 τοῦ λάκκου· καὶ εἰς
 τὴν ἀνιῶθ· καὶ ἐ
 κάθισεν ἐκεῖ ἱερε
 μίας· ἡμέρας πολ
 λὰς· καὶ ἀπέστει
 λε βασιλεὺς σεδε
 κίας· καὶ ἐκάλεσεν
 αὐτὸν ✕ καὶ ✕ ἐπηρώ
 τησεν αὐτὸν ὁ βασι
 λεὺς ✕ ἐν τῇ οἰκίᾳ

ἐαυτοῦ ! κρυφαίως.
καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰ
ἔστι λόγος παρὰ κυ·
καὶ εἶπεν ἱερεμίας· ὁ
ἔστιν· καὶ εἶπεν· εἰς
χεῖρας βασιλέως
βαβυλωνος πα

ῥαδοθήσῃ· καὶ
εἶπεν ἱερεμίας τῷ
βασιλεῖ· ~~σε~~δεκία·!
τί ἠδίκησά σε καὶ
τοὺς παῖδας σου
καὶ τὸν λαὸν τοῦτο·
ὅτι σὺ δίδως με εἰς
οἰκίαν φυλακῆς.
καὶ ποῦ εἰσιν οἱ προ
φῆται ὑμῶν. οἱ

^{Cod.}
fol. 77^v. προφητεύσαντες
ὑμῖν λέγοντες. οὐ
μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς
βαβυλωνος ἐφ' ὑμῶν
ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην.

καὶ νῦν ἀκουσον· ~~ἀ~~
ξίῳ ! κύριε βασι
λεῦ· ~~πε~~σέτω δὴ τὸ
ἔλεός μου κατὰ
πρόσωπόν σου.
καὶ τί ἀποστρέφεις
με εἰς οἶκον ἰωνάθ^{αν}
τοῦ γραμματέως.
καὶ οὐκ ἀποθάνου

μαί ἐκεῖ· καὶ συνέ
ταξεν ὁ βασιλεὺς
σεδεκίας. καὶ ἀνέ
βαλον αὐτὸν εἰς οἱ

κίαν τῆς φυλακῆς·
καὶ ἐδίδονσαν αὐτῷ
ἓνα ἄρτον τῆς ἡμέ
ρας. ἐξωθεν οὐ πεισ
σουσιν. ἕως οὗ ἐξέ
λιπον· ~~ἡ~~ πάντες !
οἱ ἄρτοι· ~~ἐκ~~ τῆς πό

λεως· καὶ ἐκά
θισεν ἱερεμίας ἐν
τῇ αὐλῇ τῆς φυλα
κῆς· καὶ ἤκουσε
σαφατίας υἱὸς μα
θάν. καὶ γοδολίας
υἱὸς πασχῶρ. καὶ
ιωχάλ. υἱὸς σελε
μίου. καὶ βαργῶρ
υἱὸς μελχίου. σὺν !
τοὺς λόγους οὓς ἱερε
μίας ἐλάλησεν ἐ
πὶ ~~π~~πάντα ! τὸν
λαὸν λέγων· οὐ
εἶπεν. κς· ὁ
καθήμενος ἐν τῇ
πόλει ταύτῃ. ἂ
ποθανεῖται ἐν ῥομ
φαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
~~καὶ~~ ἐν θανάτῳ·!
καὶ ὁ ἐκπορευόμε
νος πρὸς τοὺς χαλ
δαίους. ζήσεται.
καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ ψυ
χὴ εἰς εὐρημα. καὶ
ζήσεται. ÷ ὅτι ! οὐ
τως εἶπεν κς· πα
ραδιδομένη πα

ραδοθήσεται ἡ πό
 Cod. fol. 78. λισ αὕτη. εἰς χεῖρας
 δυνάμεως βασι
 λείως βαβυλωνος.
 καὶ λήψεται αὐτήν·
 —καὶ εἶπαν ✕ οἱ ἄρχο-
 τες! τῷ βασιλεῖ·
 ἀναιρεθήτω ὁ ✕
 οὖν! ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος
 ὅτι ✕ ἐπὶ τούτῳ ✕
 αὐτὸς ἐκλύει! τὰς
 χεῖρας τῶν ἀνῶν
 τῶν πολεμούντων
 τῶν καταλείπο
 μένων ἐν τῇ πό
 λει ταύτῃ. ✕ καὶ!
 τὰς χεῖρας παν
 τὸς τοῦ λαοῦ. ἐκλύ
 ει. λαλῶν αὐτοῖς
 κατὰ τοὺς λόγους
 τούτους· ὅτι ἄνθρωπος
 οὗτος. οὐ χρησιμο
 λογεῖ εἰρήνην τῷ
 λαῷ τούτῳ. ἀλλὰ
 —κακά· καὶ εἶπεν
 ὁ βασιλεὺς σεδεκί
 ας. ἰδοὺ αὐτὸς ἐν ταῖς
 χερσὶν ὑμῶν· ὅτι
 ὁ βασιλεὺς πρὸς
 αὐτοὺς. οὐκ ἠδύνα
 —το ✕ οὐδέν!· καὶ ἔ
 ✕ λαβὼν τὸν ἱερε
 μίαν! καὶ ἔρριψαν
 αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον
 μελχίου υἱοῦ τοῦ

βασιλείως. ὃς ἦν
 ἐν τῇ αὐλῇ τῆς
 φυλακῆς· καὶ ἐ
 χάλασαν αὐτὸν ἐν
 ✕σχοινοῖς!· εἰς τὸν
 λάκκον!· καὶ ἐν
 τῷ λάκκῳ. οὐκ ἦν
 ὕδωρ. ἀλλ' ἡ βόρβο
 ρος· καὶ ἦν ✕ ἱερε
 μίας! ἐν τῷ βορ
 βόρῳ· καὶ ἤκου
 σεν ἀβδεμέλεχ ὁ
 αἰθίοψ ✕ ἀνὴρ εὐ
 νοῦχος!· καὶ ἦν αὐ
 τὸς ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ
 βασιλείως. ὅτε ἐ
 νέβαλον τὸν ἱερεμί
 αν εἰς τὸν λάκκον.
 —καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκά
 ✕θητο! ἐν τῇ πυ
 Cod. fol. 78v. λῇ βενιαμίν· καὶ
 ἐξῆλθεν ὁ ἀβδεμέ
 λεχ ✕ ἐξ οἴκου τοῦ βα
 σιλείως!· καὶ ἐλάλη
 σεν πρὸς τὸν βασι
 λέα καὶ εἶπεν·
 Κύριε βασιλεῦ. ✕ ἐ
 πονηρεύσαντο οἱ
 ἄν ✕ ὄρες οὗτοι. ἅ
 παντα ὅσα· ἐποίη
 ✕ σαν ἱερεμία τῷ
 προφῆτῃ. σὺν ὃ
 τι ✕ ἐνέβαλον αὐτὸν
 εἰς τὸν λάκκον. ✕ καὶ
 ἀποθανεῖται ἐκεῖ

ὑποκάτω αὐτοῦ·
 ἐπονηρεύσω. ἃ ἐ
 ποίησας· ἀποκτεῖ
 ναι τὸν ἄνθρωπον· τοῦ
 θν· ἀπὸ προσώ
 που τοῦ λιμοῦ. ὅτι
 οὐκ εἰσὶν ἄρτοι ἔτι
 ἐν τῇ πόλει· καὶ
 ἐνετείλατο ὁ βασι
 λεὺς τῷ Ἀβδεμέ
 λεχ· τῷ αἰθίοπι
 εἰπὼν. λάβε με
 τὰ σεαυτοῦ ἐντεῦ
 θεν τριάκοντα
 ἄνδρας. καὶ ἀνά
 γαγε αὐτὸν· τὸν προ
 φῆτην ἐκ τοῦ λάκ
 κου. ἵνα μὴ ἀπο
 θάνῃ· καὶ ἔλα
 βεν Ἀβδεμέλεχ
 σὺν· τοὺς ἀνδρας
 μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἦλ
 θεν εἰς τὴν οἰκίαν
 τοῦ βασιλέως τῇ
 ὑπόγειον. τοῦ θη
 σαυροῦ· καὶ ἔλαβεν
 ἐκεῖθεν παλαιὰ
 ῥάκη. καὶ παλαι
 ᾶ σχοινία. καὶ ἔρρι
 ψεν αὐτὰ πρὸς ἱε
 ρεμίαν εἰς τὸν λάκ
 κον. καὶ εἶπεν πρὸς
 αὐτόν· ἥθες ταῦ
 τα· ἐν τοῖς σχοινί
 οῖς· καὶ εἶπεν

Ἀβδεμέλεχ ὁ αἰθίοψ
 πρὸς ἱερεμίαν· θές
 ὃν τὰ παλαιὰ ῥάκ
 κη. καὶ τὰ μαλεεῖμ.
 ὑπὸ τοὺς ἀγκῶνας
 τῶν χειρῶν σου·
 ὑποκάτω τῶν
 σχοινίων· καὶ ἐ
 ποίησεν ἱερεμί (sic)
 οὕτως· καὶ εἴλ
 κυσαν αὐτὸν ἐν σχοι
 νίοις. καὶ ἀνήγα
 γον αὐτόν ἐκ τοῦ λάκ
 κου· καὶ ἐκάθισεν
 ἱερεμίας ἐν τῇ
 αὐλῇ τῆς φυλα
 κῆς· καὶ ἀπέ
 στειλεν ὁ βασιλεὺς
 σεδεκίας· καὶ ἐκά
 λεσεν αὐτόν τὸν
 προφῆτην· πρὸς
 ἑαυτὸν εἰς τὴν οἰκί
 αν ἀσσαλὶς τὴν ἐν
 οἴκῳ κυ· καὶ εἶπεν
 Ὁ βασιλεὺς αὐτῷ·
 ἐρωτῶ ἐγὼ σε λό
 γον. μὴ ἀποκρύψης
 ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα· καὶ
 εἶπεν ἱερεμίας
 τῷ βασιλεῖ· ἔάν
 ἀναγγείλω σοι οὐχὶ
 θανάτῳ θανατώ
 σεις με. καὶ ἔάν συμ
 βουλευσω σοι οὐ μὴ
 ἀκούσης μου· καὶ ὧ

Cod.
 fol. 79.

ἔλεγον τῷ τῷ σε δε
 κίας ὁ βασιλεὺς
 κρυφί λέγων· ζή
 καὶ σὺν ! ὅς ἐποίη
 σεν ἡμῖν καὶ σὺν ! τὴν
 ψυχὴν ταύτην. εἰ
 ἀποκτενῶ σε. καὶ
 εἰ παραδώσω σε
 εἰς τὰς χεῖρας τῶν
 ἄνων τούτων· καὶ τῷ
 ζητούντων τὴν
 ψυχὴν σου ! καὶ
 ἔειπεν ἱερεμίας αὐ
 τῷ· οὕτως εἶπεν
 ἄς × θς τῶν θυνά
 μεων ! θς ἰηλ'·
 ἐὰν ἐξελθῶν ἐξέλ
 θης πρὸς ἡγεμό
 νας βασιλέως βα
 βυλῶνος. ζήσεται
 ἡ ψυχὴ σου. καὶ ἡ πό
 λεις αὕτη οὐ μὴ κα
 τακαυθῇ ἐν πυρὶ·
 καὶ ζήσῃ σὺ καὶ ἡ
 οἰκία σου· ἐὰν δὲ
 μὴ ἐξελθῇς καὶ σὺ
 πρὸς τοὺς ἄρχοντας
 βασιλέως βαβυ
 λῶνος ! παραδο
 θήσεται ἡ πόλις
 αὕτη εἰς χεῖρας τῶν
 χαλδαίων. καὶ κα
 τακαύσιν (sic) αὐτήν
 ἐν πυρὶ. καὶ σὺ οὐ
 μὴ σωθῇς × ἐκ χει

Cod.
 fol. 70v.

πρὸς αὐτῶν ! καὶ
 ἔειπεν ὁ βασιλεὺς
 σε δεκίας τῷ ἱερε
 μίᾳ· ἐγὼ λόγον
 ἔχω τῶν ιουδαίων
 τῶν πεφευγόντων
 πρὸς τοὺς χαλδαί
 ους. μὴ δῶσι με εἰς
 χεῖρας αὐτῶν. καὶ
 καταμωκήσονται
 μου· καὶ εἶπεν ἱε
 ρεμίας· οὐ μὴ πα
 ραδῶσι σε· ἄκου
 σον δὴ τὸν λόγον κυ.
 ὅς ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ.
 καὶ βέλτιον ἔσται σοι.
 καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ
 σου· καὶ εἰ μὴ θέλεις
 σὺ ἐξελθεῖν. οὗτος
 ὁ λόγος ὃν ἐδειξέ μοι
 ἄς· καὶ ἰδοὺ πᾶ
 σαι αἱ γυναῖκες αἱ
 καταλειφθεῖσαι
 ἐν οἰκίᾳ βασιλέ
 ως ιουδα. ἐξάγον
 τας πρὸς τοὺς ἄρ
 χοντας βασιλέως
 βαβυλῶνος. καὶ
 αὗται λέγουσιν ἡπά
 τησάν σε. καὶ ἡ οὐ
 νάσθησάν σοι ἄν
 ὄρες εἰρηνικοί σου !
 καὶ κατισχύσουσί σοι
 × ἐν ὀλισθήματι
 ποδός σου × καὶ ! ἃ

εἰρωνεῖ

πέστρεψαν ἀπὸ σοῦ.
καὶ ✕ πάσας ! τὰς
γυναικας σου. καὶ
τὰ τέκνα σου. ἐ
ξάξουσιν πρὸς τοὺς
χαδαίους(sic). καὶ σὺ
οὐ μὴ σωθήσῃ
Cod. fol. 80. ✕ ἐκ τῆς χειρὸς αὐ
τοῦ ! ὅτι ἐν χειρὶ βα
σιλέως βαβυλῶν^{ος}
συλληφθήσῃ. καὶ
ἡ πόλις αὕτη κα
τακαυθήσεται πυ
ρί· καὶ εἶπεν ὁ βα
σιλεὺς αὐτῷ· ἄνως
μὴ γνώτω ἐκ τῶν
λόγων τούτων. καὶ
οὐ μὴ ἀποθάνῃς·
καὶ ἐὰν ἀκούσωσιν
οἱ ἄρχοντες ὅτι ἐ
λάλησά σοι. καὶ ἔλ
θωσι πρὸς σέ καὶ
εἰπωσί σοι ἀνάγγει
λον ✕ ὁ ἡμῖν τί
ἐλάλησας ✕ σὺν !
τῷ βασιλεῖ μὴ κρύ
ψῃς ἀφ' ἡμῶν. καὶ
οὐ μὴ ἀνέλωμέν σι.^ς
καὶ τί ἐλάλησέ σοι ὁ
βασιλεὺς. καὶ ἐρεῖς
αὐτοῖς· ῥίπτω ἐγὼ
τὸ ἔλεος κατ' ὁ
φθαλμούς τοῦ βα
σιλέως. πρὸς τὸ
μὴ ἀποστρέψαι με

εἰς οἶκον ἰωνάθαν
ἀποθανεῖν ἐκεῖ· καὶ
ἦλθον πάντες οἱ
ἄρχοντες πρὸς ἰ
ερεμίαν. καὶ ἠρώ
τησαν αὐτόν. καὶ ἁ
νήγγειλεν αὐτοῖς
πάντας τοὺς λόγους
τούτους. οὓς ἐνετεί
λατο αὐτῷ ὁ βασι
λεὺς· καὶ ἠπεσιώ
πησαν ✕ ἀπ' αὐτοῦ !
ὅτι οὐκ ἠκούσθη ὁ
λόγος κυ· καὶ ἐκά
θισεν ἱερεμίας ἐν
τῇ αὐλῇ τῆς φυλά
κῃς. ἕως χρόνου
οὗ συνελήφθη ἰλημ'· ✕

Καὶ ἐγένετο ἡνίκα κα
τελήφθη ἱερουσα
λήμ· ✕ ἐν τῷ ἔτει τῷ
ἐνα ✕ τῷ σεδεκίῳ^ο
βασιλέως ἰούδα. ✕
ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὁ
κάτω ✕ παρεγένετο
ναβουχοδονόσορ βα
σιλεὺς βαβυλῶνος
✕ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις
✕ αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ.
✕ καὶ ἐπολιόρχουν αὐ
τὴν· καὶ ἐν τῷ
ἐνδεκάτῳ ἔτει τοῦ
σεδεκίου. ἐν τῷ μη
νὶ τῷ τετάρτῳ. ἐ
νάτῃ τοῦ μηνὸς ✕

Cod.
fol. 80v. ✕

ἐροῦσιν ἡ πόλις· καὶ
εἰσῆλθον ἅπαντες
οἱ ἡγεμόνες βοσιλέ
ως βαβυλῶνος. καὶ
ἐκάθισαν ἐν τῇ
πύλῃ τῇ μέσῃ. νηρ
γέλ· σαρασάρ· σα
μαγάρ· ÷ καὶ ναβο
σαρσεχίμ· ῥαυσα
ρις. ÷ καὶ ἡ νηργέλ·
σαρασάρ· ῥαβα
μάγ. ✕ καὶ πάντες
οἱ ἐπίλοιποι ἄρχον
τες ✕ βασιλέως βα
βυλῶνος· ✕ ἐγένετο
δὲ ἡνίκα εἶδεν αὐ
τοὺς ✕ σεδεκίας βα
σιλεὺς ✕ ἰούδα. καὶ
πάντες οἱ ἄνδρες
τοῦ πολέμου. ✕ ἔ
φυγον ✕ καὶ ἐξῆλθον
νυκτὸς. ✕ ἐκ τῆς
πόλεως ὁδὸν κή
που ✕ τοῦ βασιλέ
ως τῆς πύλης τῆς
ἀνὰ μέσον τῶν τει
χων. καὶ ἐξῆλθον
ὁδὸν τὴν ἄρ᾽ αβα·
✕ καὶ κατεδίωξαν οὐ
νάμεις χαλδαίων
κατόπισθεν αὐτῶν.
καὶ κατέλαβον τὸν
σεδεκίαν ἐν ἄρα
βύθ. ἱεργὴ. καὶ
ἐλαβον αὐτόν. καὶ

✕ ἀνήγαγον αὐτόν πρὸς
✕ ναβουχοδονόσορ βα
σιλέως βαβυλῶνος
✕ εἰς ῥεβλαθα. ἐν
✕ γῇ ἐμάθ. καὶ ἔ
λαλησε μετ' αὐτοῦ κρί
ματα· καὶ ἔσφα
ξε βασιλεὺς βαβυ
λῶνος τοὺς υἱοὺς
✕ σεδεκίου ἐν ῥεβλα
θα κατ' ὀφθαλμοὺς
✕ αὐτοῦ. καὶ σύμπα
τας τοὺς ἐλευθέρους
✕ ἰούδα. ἔσφαξε βα
σιλεὺς βαβυλῶνος
✕ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
✕ σεδεκίου βασιλέως
✕ ἐξετύφλωσε. καὶ ἔ
δησεν αὐτόν ἐν χαλ
καῖς. τοῦ ἀγαγεῖν αὐ
τόν εἰς βαβυλῶνα·
✕ Καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασι
λέως. καὶ τὸν οἶκον
τοῦ λαοῦ. ἐνέπρη
σαν οἱ χαλδαῖοι ἐν πυ
ρί· καὶ τὸ τεῖχος
✕ ἰλῆμ' καθεῖλον· καὶ
τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ
✕ τοῦ ὑπολειφθέν
τος ἐν τῇ πόλει.
✕ καὶ τοὺς ἐμπεσόν
τας. οἱ ἐνέπεσον
αὐτῷ. καὶ τὸ λοιπὸν
τοῦ λαοῦ τῶν κατα
λελειμμένων. ἃ

Cod.
fol. 81.

✕ πώκιε ναβουζαρ
 ✕ δάν ὁ ἀρχιμάρτυρος
 — ✕ εἰς βαβυλῶνα· ἃ
 ✕ πὸ δὲ τοῦ λαοῦ τῶν
 ✕ πενήτων οἷς οὐχ ὕ
 ✕ πῆργεν αὐτοῖς οὐ
 ✕ δέν. κατέλιπε να
 ✕ βουζαρδάν ὁ ἀρχι
 ✕ μάρτυρος ἐν τῇ γῇ
 ✕ ἰούδα. καὶ ἔδωκεν
 ✕ αὐτοῖς ἀμπελῶνας
 ✕ καὶ ὕδρευματα.
 ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖ
 ✕ νη· καὶ ἐνετεῖ
 ✕ Λατο ναβουχοδονόσορ
 ✕ βασιλεὺς βαβυλῶ
 ✕ νος πρὸς ἱερειάν
 ✕ ἐν χειρὶ αβουζαρ (sic)
 ✕ δάν τοῦ ἀρχιμαρτύρου
 ✕ λέγων· λάβε αὐ
 ✕ τὸν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς
 ✕ σου θεὸς ἐπ' αὐτόν. καὶ
 ✕ μὴ ποιήσης αὐτῷ
 ✕ μηδὲν κακόν· ὅτι
 ✕ ἀλλ' ἢ καθότι ἐάν λα
 ✕ λήσῃ πρὸς σέ. οὐ
 ✕ τως ποίησον μετ' αὐ
 ✕ τοῦ· καὶ ἀπέστειλε
 ✕ ναβουζαρδάν ὁ ἀρχι
 ✕ μάρτυρος. καὶ ναβου
 ✕ σαζαβᾶν ὁ ἀρχιεπ
 ✕ νοῦχος. καὶ νηργέλ·
 ✕ ναρασάρ· ῥοβομόγ·!
 ✕ καὶ πάντες οἱ μεγ
 ✕ στᾶνες βασιλείως

Cod.
fol. 81v.

— ✕ βαβυλῶνος· καὶ
 Ἀπέστειλαν καὶ ἔλαβον
 τὸν ἱερειάν ἐκ τῆς
 αὐλῆς τῆς φυλακῆς.
 καὶ ἔδωκαν αὐτόν
 πρὸς γοδολίαν υἱ
 ὄν ἀχικὰμ υἱοῦ σα
 φάν· καὶ ἐξήγαγον
 αὐτόν. εἰς τὸν οἶκον
 καὶ ἐκάθισεν ἐν μέ
 σω τοῦ λαοῦ· καὶ
 Πρὸς ἱερειάν ἐγένε
 το λόγος κυ. ὄντος·
 αὐτοῦ ✕ συνεχομένου!
 ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυ
 λακῆς λέγων· πο
 ρεύου καὶ εἶπον πρὸς
 ἀβδιμέλεχ τὸν αἰ
 θίοπα λέγων· οὐ
 τως εἶπεν ἡς τῶν
 δυνάμεων. ὅς ἱηλ·
 ἰδοὺ ἐγὼ φέρω τὸν
 λόγον μου ἐπὶ τὴν
 πόλιν ταύτην εἰς
 κακὰ. καὶ οὐκ εἰς ἀ
 γαθὰ ✕ καὶ ἔσονται
 ✕ κατὰ πρόσωπόν
 σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 ἐκείνῃ ✕ φησὶ ἡς!
 καὶ οὐ μὴ δώσω σε
 εἰς χεῖρας τῶν ἀν
 θρώπων. ὧν σὺ
 φοβῇ ἀπὸ προσώ
 που αὐτῶν. ὅτι σὺ
 ζων σώσω σε. καὶ

ἐν βουφαίᾳ οὐ μὴ
πέσης· καὶ ἔσται
σοι· εἰς εὖρεμα ἡ
ψυχὴ σου. ὅτι ἔπε
ποίθεις ἐπ' ἐμοί φησὶ
—κς· ὁ λόγος ὁ γε
νόμενος πρὸς ἱε
ρεμίαν παρὰ κυ.
ὕστερον ἀποστείλάν
των αὐτὸν. ναβου
ζαρδάν τὸν ἀρχι
μάγειρον ἐκρυμῆ.
ὅτε ἔλαβον αὐτὸν
Cod.
fol. 82. δεδωμένον ἐν χειρο
πέδαις· ἐν μέσῳ
πάσης ἀποικίας
ἰλημ' καὶ ἰούδα.
τῶν ἀγομένων εἰς
βαβυλῶνα· καὶ ἔ
λαβεν ὁ ἀρχιμάγει
ρος αὐτὸν τὸν ἱερε
μίαν. καὶ εἶπεν αὐ
τῷ· κς ὁ ὅς σου ἐ
χρημάτισέ· σοι τὰ
κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὸ
τόπον τοῦτον. καὶ
ἐπήγαγε καὶ ἐποίη
σε κς. καθὰ ἔλα
λησεν. ὅτι ἡμάρ
τετε τῷ κυ. καὶ
οὐκ ἠκούσατε τῆς
φωνῆς αὐτοῦ. καὶ
ἐγενήθη ὑμῖν τὸ
ῥήμα τοῦτο! καὶ
οὐκ ἔλαβον! ἰδοὺ ἔλυσά

σε· σήμερον! ἀπὸ
τῶν χειροπεδῶν
τῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας
σου· εἰ καλὸν ἐνώ
πιόν σου ἔλθεῖν με
τ' ἐμοῦ εἰς βαβυλῶνα (sic)
ἦκε. καὶ θήσω· τοὺς
ὀφθαλμούς μου ἐπὶ
σοί· καὶ εἰ πονη
ρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς
σου ἔλθεῖν μετ' ἐμοῦ
εἰς βαβυλῶνα. παῦ
σαι· ἰδοὺ πᾶσα
× 'H γῆ· ἐναντίον σου.
× εἰ ἀγαθὸν καὶ εἰς τὸ
× εὐθὺς ἐν ὀφθαλμοῖς
× σου πορευθῆναι ἐ
× κεῖ πορεύου· καὶ ἔ
× ως ἐμοῦ ἔτι οὐκ ἐπι
× στρέψεις. ἀπόμενε
σὺ! καὶ ἀνάστρεψαι
πρὸς γοδολίαν υἱὸς
ἀχιζάμ υἱοῦ σαφάν.
ὃν κατέστησε βασι
λεὺς βαβυλῶνος ἐν
γῇ ἰούδα. καὶ οἶκη
σον μετ' αὐτοῦ ἐν μέ
σω τοῦ λαοῦ· εἶδε
μὴ· εἰς πάντα τὰ
καλὰ ἐν ὀφθαλμοῖς
σου τοῦ πορευθῆναι.
πορεύου· καὶ ἔδω
Cod.
fol. 82v. κεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμά
γειρος ἐστιατορίαν καὶ
δῶρα. καὶ ἀπέσται

—λεν αὐτόν· καὶ ἦλ-
θεν πρὸς γοδολί-
αν υἱὸν ἄχιζάμ· εἰς
μασηφάθ — καὶ ἐ-
κάθισε μετ' αὐτοῦ ἐν
μέσῳ τοῦ λαοῦ. τοῦ
καταλειφθέντος
ἐν τῇ γῇ· καὶ ἦ-
κουσαν πάντες οἱ ἡ-
γεμόνες τῆς δυνά-
μεως τῆς ἐν ἀγρῷ.
αὐτοὶ καὶ ἡ δύναμις
αὐτῶν. ὅτι κατέστη-
σε βασιλεὺς βαβυ-
λῶνος τὸν γοδολί-
αν υἱὸν ἄχιζάμ· ἐν
τῇ γῇ. καὶ ὅτι πα-
ρέθετο αὐτῷ ἄνδρα·
καὶ γυναῖκας αὐτῶν·
καὶ ὄχλον πολὺν· καὶ
ἀπὸ τῶν πτωχῶν
τῆς γῆς. οὓς μὴ ἀ-
πώκισεν εἰς βα-
βυλῶνα· καὶ ἦλθε
πρὸς γοδολίαν εἰς
μασηφάθ. ἰσμα-
ῆλ υἱὸς ναθανίου
καὶ ἰωνάν· καὶ ἰω-
νάθαν υἱοὶ καρῆς.
καὶ σαρέας υἱὸς
θαναθέμ· καὶ οἱ υἱ-
οὶ ὠφειτοῦ νετωφά-
τει. καὶ ἰεζονίας
υἱὸς. τοῦ μαχαβεί.
αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες

—αὐτῶν· καὶ ὦμω-
σεν αὐτοῖς γοδολί-
ας υἱὸς ἄχιζάμ·
υἱοῦ σαφάν. καὶ τοῖς
ἄνδράσιν αὐτῶν
λέγων. μὴ φοβη-
θῆτε ἀπὸ προσώ-
που τῶν παίδων
τῶν χαλδαίων·
κατοικήσατε ἐν
τῇ γῇ. καὶ ἐργά-
σασθε τῷ βασιλεῖ
βαβυλῶνος. καὶ
βέλτιον ἔσται ὑμῖν·

—καὶ ἐγὼ ἰδοὺ κάθη-
μαι ἐν μασηφά. στή-
ναι κατὰ πρόσωπ^{ον}
τῶν χαλδαίων. οἱ ἂν
ἔλθωσιν ἐφ' ὑμᾶς·
καὶ ὑμεῖς συναγάγε(sic)
οἶνον. καὶ ὀπώραν.
καὶ ἔλαιον συνάγε-
τε εἰς ἀγγεῖα ὑμῶν.
καὶ οἰκήσατε ἐν
ταῖς πόλεσιν ὑμῶν·
αἷς κατεκρατήσα

—τε· καὶ πάν-
τες οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἐν
:—γῇ! μωάβ. καὶ
ἐν υἱοῖς ἀμὼν. καὶ
οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ.
καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ
γῇ ἤκουσαν. ὅτι
ἔδωκε βασίλειος
βαβυλῶνος κατὰ

Cod.
fol. 83.

λειμμα τῇ ἰου
 δαίᾳ. καὶ ὅτι κα
 τέστησεν ἐπ' αὐτοὺς
 τὸν γοδολίαν υἱὸν
 ἀχικὰμ υἱοῦ σαφᾶν,
 καὶ ἐπέστρεψαν ~~π~~πάν
 τες, οἱ ἰουδαῖοι ἐκ
 πάντων τῶν τό
 πων. οὗ διεσπάρη
 σαν ἐκεῖ· καὶ πα
 ρεγένοντο εἰς γῆν
 ἰούδα πρὸς γοδο
 λίαν εἰς τὴν μαση
 φάθ. καὶ συνήγα
 γον οἶνον καὶ ὀπώ
 ραν πολλήν. σφό
 δρα καὶ ἔλαιον· καὶ
 ἰωνάν υἱὸς καρῆ.
 καὶ πάντες οἱ ἡγε
 μῶνες τῆς δυνάμε
 ως οἱ ἐν ἀγρῷ. ἦλθον
 πρὸς γοδολίαν εἰς
 μασηφά. καὶ εἶπαν
 αὐτῷ· εἰ γνώσει
 γινώσκεις ὅτι βα
 αλεῖς βασιλεὺς
 υἱῶν ἀμμών. ἀπέ
 σταλκε πρὸς τὸν ἰσμα
 ῆλ υἱὸν ναθανίου.
 πατάξαι σου ψυχὴν
 καὶ οὐκ ἐπίστευτεν
 αὐτοῖς γοδολίας. υἱ
 ὁς ἀχικὰμ· καὶ
 ἰωνάν υἱὸς καρῆ
 εἶπεν τῷ γοδολίᾳ

Cod.
 fol. 83^v. κρυφαίως ἐν μα
 σῆμα. λέγων· πο
 ρεύσομαι δὴ καὶ πα
 τάξω τὸν ἰσμαῆλ
 υἱὸν ναθανίου. καὶ
 μηδεὶς γνώτω· μή
 ποτε πατάξῃ σου
 ψυχὴν· καὶ διασπα
 ρήσονται πάντες
 οἱ ἰουδαῖοι οἱ συνη
 γμένοι πρὸς σέ. καὶ
 ἀπολοῦνται οἱ ἐπὶ
 ἄλλοι οἱ ἰούδα· καὶ
 εἶπεν γοδολίας υἱὸς
 ἀχικὰμ. πρὸς ἰω
 νάν υἱὸν καρῆ·
 μὴ ποιήσῃς κατὰ
 τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὅτι
 ψευδὴ σὺ λαλεῖς πε
 ρὶ ἰσμαῆλ· καὶ
 ἐγένετο τῷ μηνὶ
 τῷ ἐβδόμῳ ἦλ
 θεν ἰσμαῆλ υἱὸς
 ναθανίου υἱοῦ ἐ
 λσαμᾶ ἀπὸ γέ
 νους τοῦ βασιλέως
 καὶ τὰ παιδάρια
 τοῦ βασιλέως. καὶ
 δέκα ἄνδρες μετ' αὐ
 τοῦ. πρὸς γοδολί
 αν υἱὸν ἀχικὰμ εἰς
 μασιμάθ. καὶ ἔ
 φαγον ἐκεῖ ἄρτον ἅ
 μα εἰς μασημάθ·
 καὶ ἀνέστη ἰσμαῆλ

υἱὸς ναθανίου.
 καὶ οἱ δέκα ἄνδρες
 ✕οὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ.
 καὶ ἐπάξαν (sic) τὸν γο
 δολίαν υἱὸν ἀχικὰμ
 υἱοῦ σαφὰν ἐν ῥομ
 φαίᾳ· καὶ ἀπέ
 κτειναν αὐτὸν. ὃν
 κατέστησε βασιλεὺς
 βαβυλῶνος ἐπὶ τῆς
 γῆς. καὶ ✕σύμ' ἦπαν
 τας τοὺς ἰουδαίους
 τοὺς ὄντας μετ' αὐ
 τοῦ σὺν γοδολίᾳ
 ἐν μασηφᾶ. καὶ
 πάντα τοὺς χαλ
 οδαίους τοὺς εὗρε
 θέντας ἐκεῖ τοὺς
 ἄνδρας τοῦ πολέ
 μου ἐπάταξεν
 — ἰσμαήλ· καὶ ἐγέ
 νετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ
 δευτέρᾳ παίσαν
 τος ἐκεῖ τὸν γοδολί
 αν. καὶ ἄνδρ' οὐκ ἔ
 — γινω· καὶ ἦλθοσαν
 ἄνδρες ἀπὸ συχέμ
 ἀπὸ σαλήμ. καὶ
 ἀπὸ σαμαρείας ὁγδο
 ἦκοντα ἄνδρες ἐξυ
 ρημένοι σούς πώ
 γωνας. καὶ διερρη
 χότες τὰ ἱμάτια. καὶ
 κοπτόμενοι· καὶ μα
 ναὰ καὶ λίβανος

Cod.
 fol. 84.

ἐν ταῖς χερσὶν αὐ
 τῶν. τοῦ εἰπενέγκαι
 — εἰς οἶκον κυ· καὶ ἐ
 ξήλθεν ἰσμαήλ υἱ
 ὅς μαθανίου εἰς ἅ
 πάντησιν αὐτοῖς.
 ἐκ τῆς μασημάθ.
 καὶ ἐπορεύετο πο
 ρευόμενος καὶ κλαί
 — ων· ἐγένετο δὲ ἡνί
 κα ἠγγισεν αὐτοῖς.
 καὶ εἶπεν πρὸς αὐ
 — τούς· εἰσέλθετε πρὸς
 γοδολίαν υἱὸν ἀχι
 κάμ· καὶ ἐγένετο εἰ
 σελθόντων αὐτῶν
 ✕εἰς ἴμέσον τῆς πό
 λεως. καὶ ἔσφαξεν
 αὐτοὺς ἰσμαήλ υἱὸς
 ναθανίου. καὶ ἐνέ
 βηλεν εἰς τὸ φρέ
 γρ αὐτοὺς αὐτὸς. καὶ
 οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ
 καὶ δέκα ἄνδρες εὐ
 ρέθησαν ἐκεῖ. καὶ εἶ
 παν τῷ ἰσμαήλ·
 μὴ ἀνέλῃς ἡμᾶς.
 ὅτι εἰσὶν ἡμῖν θη
 σκυροὶ ἐν ἀγρῷ. πυ
 ροὶ καὶ κριθαί. ἔλαι
 ον καὶ μέλι· καὶ πα
 ρῆλθε καὶ οὐκ ἀνεῖ
 λεν αὐτοὺς ἐν μέσῳ
 τῶν ἀδελφῶν αὐ
 τῶν. τὸ δὲ φρέαρ

εἰς ὃ ἔρριψεν ~~ἐκεῖ~~!
 ἰσμηλ πάντα τὰ
 σώματα τῶν ἀνδρῶν
 Cod.
 fol. 84v. οὓς ἀπέκτεινεν ἐν
 χειρὶ γοδολίου. ἔρε
 αὐτὸν μέγα ἐστὶν. ὁ ἔπος.
 ἦσε βασιλεὺς ἀσά.
 ἀπὸ προσώπου
 βαασά βασιλέως
 ἰηλ· τοῦτο ἔπλη
 σεν ἰσμηλ υἱὸς
 ναθανίου. τραυμα
 τιῶν· καὶ ἀπέστρε
 ψεν ἰσμηλ πάντα
 τὸν καταλειτουργή
 τα λαὸν ~~τὸν~~! ἐν
 μασηφάθ. καὶ τὰς
 θυγατέρας τοῦ βα
 σιλέως. καὶ συμ
 πάντα τὸν λαόν.
 τοὺς καταλειτουργή
 τας ἐν μασηφάθ.
 οὓς παρέθετο ναβου
 ζαρκάν ὁ ἀρχιμ
 γειρος. τῷ γοδολι
 -υἱῷ ἀρχιμ. καὶ
 ὠρῆρισεν ἰσμηλ
 υἱὸς ναθανίου. καὶ
 ὤχετο εἰς τὸ πέραν
 υἱῶν ἀμμών· καὶ
 καὶ ἤκουσεν ἰωνάν υἱὸς
 καρηέ. καὶ πάν
 τες οἱ ἡγεμόνες τ
 δυνάμεως οἱ με
 ταυτοῦ. ~~σύμ~~! πᾶν

τα τὰ κακὰ ἃ ἐ
 ποίησεν ἰσμηλ
 υἱὸς ναθανίου. καὶ
 ἤγαγον ἅπαν τὸ στρα
 τώπεδον αὐτῶν·
 καὶ ὤχοντο πολε
 μεῖν· αὐτὸν! μετὰ
 ἰσμηλ υἱοῦ ναθα
 νίου· καὶ εὗρον αὐ
 τὸν ἐφ' ὕδατος πολ
 λοῦ ~~τοῦ~~ ἐν γαβα
 -ῶν· καὶ ἐγένετο ὁ
 τε εἶδε πᾶς ὁ λα
 ὅς ὁ μετὰ ἰσμηλ.
 τὸν ἰωνάν υἱὸν κα
 ρηέ. καὶ ~~σύμ~~!
 πάντας τοὺς ἤγε
 μόνους τῆς δυνά
 μεως τῆς μετ' αὐ
 τοῦ ἐχάρησαν. καὶ
 ἀπεστρεψαν πᾶς
 ὁ λαὸς ὃν ἠχμαλώ
 Cod.
 fol. 85. τευσεν ἰσμηλ ἐκ
 τῆς μασηφάθ. καὶ
 ἀναστρέψαντες. ἦλ
 θον πρὸς ἰωνάν
 -υἱὸν καρηέ· ὁ
 Δὲ ἰσμηλ υἱὸς να
 θανίου ἐσώθη σὺν
 ὀκτὼ ἀνοῖς ἀπὸ
 προσώπου ἰωνάν.
 καὶ ὤχετο πρὸς τοὺς
 -υἱοὺς ἀμμών· καὶ
 ἔλαβεν ἰωνάν υἱ
 ὅς καρηέ. καὶ πάν

τες οἱ ἡγεμόνες τῆς
 οὐνάμεως οἱ με
 τ' αὐτοῦ. ~~Χ~~ συμ ! πάν
 τας τοὺς καταλοί
 πους τοῦ λαοῦ οὓς
 ἀπέστρεψεν ἀπὸ
 ἰσμαῆλ υἱοῦ ναθα
 νίου ἐκ τῆς μασθ
 φάθ μετὰ τὸ πα
 τάξαι τὸν γοδολί
 αν υἱὸν ἀχικὰμ,
 δυνατοὺς ἄνδρας
 ἐν πολέμῳ. καὶ
 τας ÷ γυ ! ναῖκας
 καὶ τὰ λοιπὰ. καὶ
 τοὺς εὐνούχους. οὓς
 ἀπέστρεψεν ἀπὸ
 γαβαὼν. καὶ ὤχετο
 καὶ ἐκάθισεν ἐν γῇ
 βηρώθ χαμαὰμ. τοὺς
 πρὸς βηθλεὲμ.
 τοῦ πορευθῆναι εἰ
 σελθεῖν εἰς αἶγυ
 πτον ἀπὸ προσώ
 που τῶν χαλδαίων .
 ὅτι ἐφοβήθησαν ἅ
 πὸ προσώπου αὐ
 τῶν. ὅτι ἐπάτα
 ξεν ἰσμαῆλ υἱὸς
 ναθανίου ~~Χ~~ τὸν γο
 δολίαν υἱὸν ἀχι
 κὰμ ! ὃν κατέστη
 σε βασιλεὺς βαβυ
 λῶνος ἐν τῇ γῇ .
 Καὶ προσῆλθον πάν

τες οἱ ἡγεμόνες τῆς
 οὐνάμεως καὶ ἰω
 νάν υἱὸς καρῆ.
 καὶ ἱεζονίας υἱὸς
 ἀνανίου. καὶ ἄζα
 ρίας υἱὸς ὠσαίου.
 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἅ
 πὸ μικροῦ καὶ ἕως
 μεγάλου. καὶ εἶπαν
 πρὸς ἱερεμίαν τὸ
 προφήτην. πε
 σέτω ~~Χ~~ δὴ ! τὸ ἔλεος
 ἡμῶν κατὰ πρό
 σωπὸν σου. καὶ
 πρόσευξαι ~~Χ~~ περὶ
 ἡμῶν ! πρὸς κν
 θν σου περὶ τῶν
 καταλοιπῶν τού
 των. ὅτι κατελεί
 ρθημεν ὀλίγοι ἅ
 πὸ πολλῶν. ὡς
 οἱ ὀφθαλμοί σου βλέ
 πουσιν ἡμᾶς· καὶ
 ἀναγγειλάτω ἡμῖν
 ἡς ὁ θς σου ~~Χ~~ σὺν !
 τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πο
 ρευσόμεθα ἐν αὐ
 τῇ καὶ ~~Χ~~ σὺν ! τὸν
 λόγον ὃν ποιήσο
 ῃμεν· καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς ἱερεμίας ὁ
 προφήτης· ἦ
 κούσα· ἰδοὺ ἐγὼ
 προσεύξομαι πρὸς
 κν τὸν θν ἡμῶν

Cod.
fol. 85v.

κατὰ τοὺς λόγους
 ὑμῶν. καὶ ἔσται ✕
 κατὰ πᾶν / τὸ ῥή
 μα ὃ ἀποκριθῇ
 σεταὶ κς ἡμῖν· οὐ
 κ ἀποκρύψω ἀφ ἡ
 μῶν ῥήμα· καὶ
 αὐτοὶ εἶπον τῷ ἱε
 ρεμίας· ἔστω κς
 ἐν ἡμῖν. εἰς μάρ
 τυρα δίκαιον καὶ
 πιστόν. ἐὰν μὴ
 κατὰ πάντα τὸν
 λόγον ὃν ἂν ἀπο
 στείλῃ σε κς ✕ ὁ
 θεός σου / πρὸς ἡμᾶς
 οὕτως ποιήσομεν.
 καὶ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ
 ἐὰν κακόν. τῆς φω
 νῆς κυ τοῦ θυ ἡμῶν
 οὗ ἡμεῖς ἀποστέλλο
 μέν σε ✕ πρὸς αὐ
 τὸν / ἀκουσόμεθα.
 ἵνα βέλτιον γένη
 ἡμῖν. ὅτι ἀκουσό
 μεθα τῆς φωνῆς
 κυ τοῦ θυ ἡμῶν·

Cod.
 fol. 86.

— Καὶ ἐγενήθη μετὰ
 δέκα ἡμέρας. ἐγέ
 νετο λόγος κυ πρὸς
 ἱερεμίαν. καὶ ἐκά
 λεσε τὸν ἰωνάν
 υἱὸν καρθέ ὁ ἱερε
 μίας. καὶ πάντας
 τοὺς ἡγεμόνας τῆς

δυνάμεως τῆς
 μετ αὐτοῦ. καὶ πάν
 τα τὸν λαὸν ἀπὸ
 μικροῦ ἕως μεγά
 λου. καὶ εἶπεν αὐ
 τοῖς· οὕτως εἶπεν
 κς ὁ θεὸς ἰηλ' ✕ πρὸς
 ὃν ἀπεστείλατέ με
 πρὸς αὐτὸν ῥέψαι
 ✕ ἔλεος ἐναντίον
 αὐτοῦ / ἐὰν καθί
 σαντες καθίσητε
 ἐν τῇ γῇ ταύτῃ
 καὶ οἰκοδομήσω
 ὑμᾶς. καὶ οὐ μὴ
 καθελῶ· καὶ φυ
 τεύσω ὑμᾶς. καὶ
 οὐκ ἐκτιλῶ. ὅτι
 πέπαυμαι ἐπὶ τοῖς
 κακοῖς. οἷς εἶπα
 ποιῆσαι ὑμῖν·
 μὴ φοβηθῆτε ἅ
 πό προσώπου
 βασιλέως βαβυλῶ
 νος. οὗ ὑμεῖς φοβεῖ
 σθε ἀπὸ προσώπου
 αὐτοῦ· οὐ μὴ φοβη
 θῆτε ✕ αὐτὸν / φησὶ
 κς. ὅτι μετ ὑμῶν εἰ
 γώ εἰμι τοῦ ἐξαίρει
 σθαι ὑμᾶς. καὶ σώ
 ζειν ὑμᾶς ἐκ χει
 ρῶν αὐτῶν· καὶ δώ
 σω ὑμῖν ἔλεος. καὶ
 ἐλεήσω ὑμᾶς. καὶ

ἀποστρέψω ὑμᾶς
εἰς τὴν γῆν ὑμῶν·
καὶ εἰ λέγετε ὑμεῖς·^{οὐ}
μὴ καθίσωμεν
ἐν τῇ γῇ ταύτῃ;
πρὸς τὸ μὴ ἀκοῦ
σαι τῆς φωνῆς κυ
τοῦ θυ ἡμῶν λέ
γοντες. ὅτι εἰς γῆν
^{Cod.}
^{fol. 86v.} αἰγύπτου εἰσελευ
σόμεθα. καὶ οὐ μὴ
ἴδωμεν πόλεμον.
καὶ φωνὴν σάλπιγ
γος οὐκ ἀκουσόμε
θα. καὶ ἐν ἄρτοις
οὐ μὴ πεινάσομεν
καὶ ἐκεῖ οἰκήσομεν
✕ Καὶ νῦν! διατιοῦτο
ἀκούσατε τοὺς λό
γους κυ. οἱ κατάλοι
ποι τῆς ἰουδαίας!
οὕτως εἶπεν κς
τῶν δυνάμεων θς
ιῆλ![·] ἐὰν ὑμεῖς
δόντες. δώτε τὸ πρό
σωπον ἡμῶν εἰ
σελθεῖν εἰς αἴγυ
πτον. καὶ εἰσελθῇ
τε κατοικεῖν ἐκεῖ.
καὶ ἔσται ἡ ῥομφαία
ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε
ἀπὸ προσώπου
αὐτῆς. ✕ ἐκεῖ! εὐ
ρήσει ἡμᾶς ἐν γῇ
αἰγύπτου· καὶ ὁ λι

μὸς. οὗ ὑμεῖς λό
γον ἔχετε φυγεῖν ἀ
πὸ προσώπου αὐ
τοῦ. ἐκεῖ καταλή
ψεται ἡμᾶς ἐν αἰγύ
πτῳ. καὶ ἐκεῖ ἀπο
θανεῖσθε· καὶ ἔ
σονται πάντες οἱ
ἄνδρες οἱ θέντες
τὸ πρόσωπον αὐ
τῶν εἰσελθεῖν εἰς
γῆν αἰγύπτου πα
ροικεῖν ἐκεῖ. ἐκλεί
ψουσιν ἐν ῥομφαία
καὶ ἐν λιμῷ ✕ καὶ ἐν
θανάτῳ! καὶ οὐκ ἔ
σται αὐτῶν οὐθεὶς.
οὐδὲ σωθήσεται
ἀπὸ τῶν κακῶν.
ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτούς
τί οὕτως εἶπεν κς
τῶν δυνάμεων.
θς ιῆλ!· καθὼς
ἔταξεν ὁ θυμός μου
καὶ ἡ ὀργή μου ✕ καὶ
ἡ ὀργή μου ἐπὶ τοὺς
κατοικοῦντας ἐε
ρουσαλήμ. οὕτως
^{Cod.}
^{fol. 87.} σταῆξει ὁ θυμός μου
ἐφ' ὑμᾶς. εἰσελ
θόντων ὑμῶν εἰς
αἴγυπτον. καὶ ἔσε
σθε εἰς ἄβατον καὶ
ὑποχείριοι. καὶ εἰς
ἄραν καὶ εἰς ὄνειδι

σμόν. καὶ οὐ μὴ ἰδῇ
 τε οὐκ ἔτι· σὺν! τὸ
 τόπον τοῦτον. ὅν ἐ
 λάλητε καὶ ἐφ' ὑμῶν·
 τοὺς καταλοίπους.
 ἰούδα μὴ εἰσέλ
 θητε εἰς αἴγυπτον·
 —Καὶ νῦν γινόντες γινώ
 τεσθε ὅτι διεμαρ
 τυράμην ὑμῖν σὴ
 μερον. ὅτι ἐπονη
 ρεύσασθε ἐν ψυχαῖς
 ὑμῶν. — ὅτι ὑμεῖς!
 ἀποστείλαντές με
 πρὸς κν τὸν θν ὑ
 μῶν λέγοντες. πρὸ
 σευξαί περὶ ἡμῶν
 πρὸς κν θν ἡμῶν.
 καὶ κατὰ πάντα
 ὅσα ἂν λαλήσῃ σοι
 καὶ ὁ θς ἡμῶν. οὕτως
 ἀπάγγειλον ἡμῖν. καὶ
 —ποιήσομεν. καὶ
 Ἀπάγγειλα ὑμῖν σὴ
 μερον. καὶ οὐκ ἤκου
 σατε τῆς φωνῆς
 κυ τοῦ θυ ἡμῶν· καὶ
 κατὰ πάντα! ἢ
 ἂν ἀπέστειλέ με πρὸς
 —ὑμᾶς· καὶ νῦν — ἵ
 στε γινώσκοντες!
 ὅτι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
 ἐν λιμῷ· καὶ ἐν θά
 νάτῳ! ἐκλείψετε
 ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ

ὑμεῖς βούλεσθε εἰ
 σελθεῖν κατοικεῖν
 —ἐκεῖ. καὶ ἐγένε
 το ὡς ἐπαύσατο ἰε
 ρεμίας λέγων· πρὸς
 πάντα τὸν λαὸν —
 σὺν! πάντας τοὺς
 λόγους κυ θυ αὐτῶν.
 οὗς ἀπέστειλε καὶ θς
 αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς,
 — σὺν! πάντας τοὺς
 λόγους τούτους· καὶ
 Cod.
 fol. 87^v εἶπεν ἄζαρίας υἱ
 ὁς ὠσαίου καὶ ἰωνάν
 υἱὸς καρηῆ. καὶ
 πάντες οἱ ἄνδρες
 οἱ ὑπερήφανοι·
 λέγοντες τῷ ἱερε
 μίᾳ· ψευδῆ σὺ λα
 —λεῖς. οὐκ ἀπέ
 Στείλέ σε καὶ ὁ θς ἡμῶν·
 πρὸς ἡμᾶς λέγων
 μὴ εἰσέλθῃτε εἰς
 αἴγυπτον οἰκεῖν ἐ
 κεῖ. ἀλλὰ βαροὺχ
 υἱὸς νηρίου συμβάλ
 λει σε πρὸς ἡμᾶς.
 ἵνα δῶς ἡμᾶς εἰς
 χεῖρας χαλδαίων
 τοῦ θανατῶσαι ἡ
 μᾶς καὶ ἀποικίσαι
 ἡμᾶς εἰς βαβυλῶ
 —να. καὶ οὐκ ἤκου
 σεν ἰωνάν υἱὸς κα
 ρηῆ. καὶ πάντες

οἱ ἡγεμόνες τῆς
 δυνάμεως . καὶ
 πᾶς ὁ λαὸς τῆς
 ρωνῆς κυ. κατοί-
 κησαι ἐν γῇ ἰούδα
 καὶ ἔλαβεν ἰωνάν
 υἱὸς καρηῆ . καὶ
 πάντες οἱ ἡγεμό-
 νες τῆς δυνάμεως
 τοὺς πάντας κα-
 ταλοίπους ἰούδα.
 τοὺς ἀποστραφέν-
 τας ✕ ἐκ πάντων
 τῶν, ἐθνῶν οὕ✕οι
 ἐσπάρησαν ἐκεῖ!
 κατοικεῖν ἐν τῇ
 γῇ ἰούδα ✕ σὺν!
 τοὺς ἀνδράς . καὶ
 ✕ σὺν! τὰς γυναῖ-
 κας, καὶ ✕ σὺν! τὰ
 νήπια καὶ τὰς
 θυγατέρας τοῦ
 βασιλέως. καὶ ✕ σὺν
 τὰς ψυχὰς αἷ κα
 τέλειπεν ναβουζαρ-
 δάν ὁ ἀρχιμάγειρος
 μετὰ γοδολίου υἱ-
 οῦ ἀγκιχάμ υἱοῦ σα-
 φάν . καὶ τὸν ἱερε-
 μίαν τὸν προφή-
 την. καὶ τὸν βαροὺχ
 υἱὸν νηρίου . ἤλ-
 θον εἰς γῆν αἰ-
 γύπτου . διὰ τὸ μὴ
 εἰσακοῦσαι τῆς φωνῆς

Cod.
 fol. 88.

νῆς κυ . καὶ ἤλθο-
 σιν εἰς τάφνας .
 —Καὶ ἐγένετο λόγος κυ
 πρὸς ἱερεμίαν ἐν
 —τάφνας λέγων . λά-
 βε σεαυτῷ λίθους
 μεγάλους . καὶ κατὰ
 κρυφον αὐτοὺς ✕ ἐν
 τῷ κρυφίῳ ἐν πλι-
 θὶ θίψ! ὁ ἐν προθύ-
 ροις οἴκου φαραῶ
 ἐν τάφνας κατ ο
 φθαλμοὺς ἀνδρῶ
 ἰούδα ✕ καὶ ἔρεις
 —πρὸς αὐτοὺς! . οὐ
 ἴως εἶπεν καὶ τῶν
 —δυνάμεων ἐξ ἡλ'.
 ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλ-
 λω καὶ ἄγω τὸν να-
 βουχοδονόσορ βα-
 σιλέα βαβυλῶνος
 τὸν ✕ δοῦλον μου!
 καὶ θήσει τὸν θρό-
 νον αὐτοῦ ἐπάνω
 τῶν λίθων τούτω
 ὧν κατέκρυψας .
 καὶ ἄρει τὰ ὅπλα
 αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς . καὶ
 εἰσελεύσεται καὶ
 πατάξει ✕ τήν! γῆν
 αἰγύπτου . οὓς εἰς
 θάνατον . εἰς θά-
 νατον . καὶ οὓς εἰς
 ἀποικισμὸν . εἰς
 ἀποικισμὸν . καὶ

οὓς εἰς ῥομφαίαν.
 εἰς ῥομφαίαν . καὶ
 καύσει πῦρ ἐν οἴκοις
 θεῶν αὐτῶν . καὶ
 εὐπυριεῖ αὐτούς.
 καὶ ἀποικιεῖ αὐτούς.
 καὶ φθειριεῖ τὴν γῆν
 αἰγύπτου . ὡς φθει
 ρίζει ποιμὴν τὸ ἰ
 μάτιον αὐτῶν . καὶ
 ἐξελεύσεται ἐκεῖθε
 ἐν εἰρήνῃ . καὶ συν
 τρέψει τοὺς στύλους
 ἡλιουπόλεως τοὺς
 ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου
 καὶ τὸν οἶκον θεῶν
 αὐτῶν . κατακαύ
 σει ἐν πυρί. ὁ λό

Cod.
fol. 88v.

Γος ὁ γενόμενος πρὸς
 ἱερεμίαν . παρὰ
 πᾶσι τοῖς ἰουδαί
 οῖς . τοῖς ἐνοικοῦσι
 ἐν γῇ αἰγύπτῳ . καὶ
 τοῖς καθημένοις
 ἐν μαγδαλῶ . καὶ
 ἐν τάρνας καὶ
 ἐν μέμφει . καὶ ἐν γῇ
 φαθουρῆς λέγων .
 οὕτως εἶπεν ὡς τῶν
 δυνάμεων . θς
 ἰηλ' . ὑμεῖς ἐωρὰ
 κατε ~~×~~ σὺν ! πᾶν
 τα τὰ κακὰ . ἃ
 ἐγὼ ἐπήγαγον ἐπὶ ἰ
 ερουσαλήμ . καὶ ἐ

πὶ πάσας τὰς
 πόλεις ἰούδα . καὶ
 ἰδοὺ εἰσὶν ἔρημοι
~~×~~ τῇ ἡμέρᾳ ταύ
 τη ! ἀπὸ κατο
 κούντων . ἀπὸ προ
 σώπου πονηρίας
 αὐτῶν . οἷς ἐποίη
 σαν παραπικρὰ
 ναι με . πορευθέν
 τες θυμιᾶν ~~×~~ καὶ
 λατρεύειν ! θεοῖς
 ἐτέροις . οἷς οὐκ ἔγνω
 τε ~~×~~ αὐτοὶ ὑμεῖς . καὶ
 οἱ πρὸς ὑμῶν ! .

— Καὶ ἀπέστειλα πρὸς
 ὑμᾶς ~~×~~ σὺν ! πᾶν
 τας τοὺς παῖδας
 μου τοὺς προφή
 τας ὁρθροῦ . καὶ
 ἀπέστειλα λέγων .
 μὴ δὴ ποιήσητε
 τὸ πρᾶγμα τῆς μο
 λύνσεως ταύτης .
 ἣν ἐμίσησα . καὶ
 οὐκ ἤκουσάν μου .
 καὶ οὐκ ἐκλιναν τὸ
 οὖς αὐτῶν τοῦ ὑπο
 στρέψαι ἀπὸ πονη
 ρίας αὐτῶν . τοῦ μὴ
 θυμιᾶν θεοῖς ἐτέ
 ροις . καὶ ἔσταξε—
 ἡ ὀργή μου καὶ ὁ θυ
 μός μου . καὶ ἐξεκαύ
 θη πῦρ ἐν πύλαις

Cod.
fol. 89.

ἰούδα . καὶ ἐξωθεν
 ἱερουσαλήμ . καὶ ἐ-
 γενήθησαν εἰς ἐρή-
 μωσιν καὶ εἰς ἄβα-
 τον . ὡς ἡ ἡμέρα
 αὕτη . καὶ νῦν οὕτως
 εἶπεν κς ✕ σαβα
 ὠθ θς ἰηλ' ! • ἵνα
 τί ὑμεῖς ποιεῖτε κα
 κα μεγάλη ἐπὶ
 ψυχὰς ὑμῶν . ἐκκό-
 ψαι ὑμῶν ἄνδρα
 καὶ γυναῖκα . νήπι-
 ον καὶ θηλάζον . ἐκ
 μέσου ἰούδα . πρὸς
 τὸ μὴ καταλειφθῇ
 ναὶ ὑμῶν μηδέ
 να . παραπικρᾶ
 να με ἐν τοῖς ἔργ^{σι}
 τῶν χειρῶν ὑμῶν
 θυμῶν θεοῖς ἐπέ-
 ροις ἐν γῇ αἰγύπτῳ
 οὐ ✕ ὑμεῖς ! εἰσήλ-
 θετε οἰκεῖν ἐκεῖ . ἵ-
 να ἐκκοπῆτε . καὶ
 ἵνα γένησαθε εἰς κα-
 τάραν καὶ εἰς ὄνει-
 δισμὸν . ἐν πᾶσι τοῖς
 ἔθνεσι τῆς γῆς • μη"
 ἐπιλέλησθε ὑμεῖς
 τῶν κακῶν τῶν πα-
 τέρων ὑμῶν . καὶ τῶν
 κακῶν τῶν βασιλέ-
 ων ὑμῶν . καὶ τῶν
 κακῶν τῶν βασιλέ-

ων ἰούδα . καὶ τῶν
 κακῶν τῶν ἀρχόντων
 ὑμῶν . καὶ τῶν κα-
 κῶν τῶν γυναικῶν
 αὐτῶν . καὶ τῶν κα-
 κῶν τῶν γυναικῶν
 ὑμῶν . ὧν ἐποίη-
 σαν ἐν γῇ ἰούδα .
 καὶ ἐξωθεν ἱερουσα-
 λήμ . καὶ οὐκ ἐπαύ-
 σαντο ἕως τῆς ἡμέ-
 ρας ταύτης . καὶ οὐ-
 κ ἐφοβήθησαν ! καὶ
 οὐκ ἀντείχοντο τῶν
 νόμων μου . καὶ οὐ-
 κ ἐπορεύθησαν ὁ-
 πίσω τῶν προστα-
 γμάτων μου . ὧν
 ἔδωκα κατὰ πρό-
 σωπον ὑμῶν . καὶ
 κατὰ πρόσωπον
 τῶν πρῶν ὑμῶν .

Cod.
 fol. 89^v.

— Διὰ τοῦτο οὕτως εἶπ^{εν}
 κς τῶν δυνάμεω
 θς ἰηλ' • ἰδοὺ ἐγὼ
 ἐφίστημι τὸ πρόσω-
 πόν μου ✕ ἐφ' ὑμῶν
 ✕ εἰς κακὰ . τοῦ ἐξο-
 λοθρεῦσαι τὸν πᾶν
 ✕ τα ἰούδαν • καὶ λή-
 ξονται τοὺς κατα-
 ✕ λοίπους ἰούδα .
 ✕ τοὺς θέντας ἀπὸ
 ✕ προσώπου αὐτῶν
 ✕ εἰσελθεῖν εἰς γῆν

αἰγύπτου παροικεῖ
 ἐκεῖ . τοῦ ἀπολέσαι
 πάντας !· τοὺς κα
 ταλοῖτους ! τοὺς ἐν
 αἰγύπτῳ · καὶ πε
 σοῦνται ἐν ῥομφαί
 α . καὶ ἐν λιμῷ ἐκ
 λείψουσιν . ἀπὸ μι
 κροῦ ἕως μεγάλου
 ✕ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
 ἐν λιμῷ, καὶ μαχαί
 ρᾳ ἀποθάνουσιν !
 καὶ ἔσονται εἰς ὄρεα
 καὶ εἰς ἀπώλειαν
 καὶ εἰς κατάραν καὶ
 εἰς ὄνειδισμὸν · καὶ
 ἐπισκέψομαι ἐπὶ
 τοὺς κατημένους
 ἐν γῇ αἰγύπτῳ
 ὡς ἐπεσκεψάμην ἐ
 πὶ ἱερουσαλήμ
 ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν
 λιμῷ καὶ ἐν θανά
 τῳ · καὶ οὐ σωθή
 σεται οὐδείς τῶν ἐ
 πιλοίπων ἰούδα .
 τῶν παροικούν
 των ✕ ἐκεῖ ! ἐν γῇ
 αἰγύπτῳ . τοῦ ἀπο
 στρέψαι εἰς γῆν ἰού
 δα . ἐφ' ἣ αὐτοὶ ἐλ
 πίζουσιν ταῖς ψυ
 χαῖς αὐτῶν . τοῦ ἐ
 πιστρέψαι !· οἰκεῖν
 ἐκεῖ · οὐ μὴ ἀποστρέ

ψωσιν . εἰ μὴ οἱ σε
 σωσμένοι . καὶ ὁ
 Cod.
 fol. 90. πεκρίθησαν τῷ
 ἱερεμίᾳ · πάντες
 οἱ ἄνδρες οἱ γινῶντες
 ὅτι θυμιῶσιν αἱ
 γυναῖκες αὐτῶν θε
 οῖς ἑτέροις . καὶ πᾶ
 σαι αἱ γυναῖκες ✕ αἱ
 ἐστῶσαι ! συναγωγὴ
 μεγάλη . καὶ πᾶς ὁ
 λαὸς . οἱ καθήμε
 νοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ
 ἐν φαθουρῇ λέγον
 —τες · ὁ λόγος
 Ὁν ἐλάλησας πρὸς
 ἡμᾶς τῷ ὀνόμα
 τι κυ· οὐκ ἀκούσο
 μέν σου . ὅτι ποιοῦν
 τες ποιήσομεν ✕
 σὺν ! πάντα τὸν
 λόγον ὃς ἐξελεύσε
 ται ἐκ τοῦ στόματος
 ἡμῶν . θυμιᾶν τῇ
 βασιλίσσῃ τοῦ οὐ
 ρανοῦ καὶ σπένδειν
 αὐτοῖς σπονδάς . κα
 θὰ ἐποιήσαμεν ἡ
 μεῖς καὶ οἱ πρὸς ἡμῶν
 καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν
 καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν
 ἐν πόλεσιν ἰούδα
 καὶ ἐξώθεν ἱερουσα
 λήμ . καὶ ἐνεπλή
 σθημεν ἄρτων . καὶ

ἐγενήθημεν χρηστοί.
καὶ κακὰ οὐκ εἶδο
μεν· καὶ ὡς οἶε
Λίπομεν θυμιῶν
τες τῇ βασιλίστῃ τοῦ
τοῦ οὐνοῦ ✕ καὶ σπεν
δαιν αὐτῇ σπονδὰς !
ἡλαττώθημεν
πάντες . καὶ ἐν ῥομ
φαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
ἐξελίπομεν . καὶ
αἱ γυναῖκες εἶπον
ὅτι ἡμεῖς θυμιῶμε
τῇ βασιλίσσει τοῦ
οὐνοῦ . καὶ ἐσπείσα
μεν αὐτῇ σπονδὰς .
μὴ ἄνευ πῶν ἀνδρῶν
ἐποιήσαμεν αὐτῇ
χαυῶνας ✕ καὶ σοβ
βά καὶ ἐσπείσαμεν
αὐτῇ σπονδὰς ! •
καὶ εἶπεν ἱερεμίας
παντὶ τῷ λαῷ
τοῖς δυνατοῖς καὶ
ταῖς γυναῖξιν . καὶ
παντὶ τῷ λαῷ τοῖς
ἀποκριθεῖσιν αὐ
τῷ· λόγους λέγων·
οὐχὶ τοῦ θυμιάμα
τος οὗ ἐθυμιάσα
τε ἐν ταῖς πόλε
σιν ἰουδα . καὶ ἐξῶ
θεν ἱερουσαλήμ .
ὑμεῖς καὶ οἱ πατέ
ρες ὑμῶν καὶ οἱ βα

σιλεῖς ὑμῶν . καὶ
ὁ λαὸς τῆς γῆς ✕ αὐ
τὰ ! ἐμνήσθη κς. καὶ
ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν
αὐτοῦ . καὶ οὐκ ἐδύ
νατο κς εἶπαι ῥέρειν
ἀπὸ προσώπου
πονηρίας πραγμά
των ὑμῶν . καὶ ἀ
πὸ τῶν βδελυγμα
των ὧν ἐποίησα
τε . καὶ ἐγενήθη ἡ
γῆ ὑμῶν εἰς ἐρή
μωσιν καὶ εἰς ἄβα
τον καὶ εἰς κατὰ
ραν ✕ παρὰ τὸ μη
υἰάρχειν ἔνοικον !
ὡς ἡμέρᾳ αὕτη .
ἀπὸ προσώπου
ὧν ἐθυμιάτε . καὶ
ὧν ἡμάρτετε τῷ
κῷ . καὶ οὐκ ἤκού
σατε τῆς φωνῆς
κυ . καὶ ἐν τῷ νόμῳ
αὐτοῦ . καὶ ἐν τοῖς
προστάγμασιν αὐτοῦ
καὶ ἐν τοῖς μαρτυρί
οις αὐτοῦ οὐκ ἐπο
ρεύθητε . καὶ οἱ
αὐτοῦ εὗρεν ὑμᾶς
τὰ κακὰ ταῦτα ✕
καθὼς ἡ ἡμέρα
αὕτη ! • καὶ εἶπεν
ἱερεμίας παντὶ
τῷ λαῷ . καὶ πᾶ

Cod.
fol. 90v.

Cod.
fol. 91.

ταῖς ταῖς γυναῖξιν .
ἀκούσατε λόγον κυ
πᾶσα ἰουδαία ἡ
ἐν γῇ αἰγύπτου ! .
οὕτως εἶπεν κς τῶν
δυνάμεων θς
ἐλλ< λέγων ! ὑμεῖς
καὶ αἱ γυναῖκες ὑ
μῶν . ἐλαλήσατε
ἐν τῷ στόματι ὑ
μῶν . καὶ ἐν ταῖς
χερσιν ὑμῶν ἐπλη
ρήσατε λέγοντες
ποιῶντες ποιή
σομεν τὰς ὁμολο
γίας ὑμῶν ἅς ὡ
μολογήσαμεν. θυ
μιᾶν τῇ βασιλίσ
σῃ τοῦ δυνού. καὶ
σπένδειν αὐτῇ σπον
δάς . ἐμμείναντες
ἐνεμείνατε ταῖς ὁ
μολογίαις ὑμῶν .
καὶ ποιῶντες ἐ
ποιήσατε τὰς εὐ
χαῖς ὑμῶν . οἱ (sic)
τοῦτο ἀκούσατε λό
γον κυ πᾶσα ἰου
δαία . οἱ καθήμε
νοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ
ἰδοὺ ἐγὼ ὤμοσα τῷ
ὀνόματί μου τῷ
μεγάλῳ εἶπεν κς
ὁ θς . ἐὰν γένηται
ἔτι ὄνομά μου < κα

Cod.
fol. 91v.

λούμενον ! ἐν στόμα
τι παντὸς < ἀνδρὸς !
ἰούδα . εἰπεῖν ζῇ
κς κς . ἐν πάσῃ γῇ
αἰγύπτῳ . ὅτι ἰδοὺ
ἐγρηγόρησα ἐπ αὐ
τοὺς . τοῦ κακῶσαι
αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀγα
θῶσαι . καὶ ἐκλεί
ψουσι πᾶς < ἀνὴρ !
ἰούδα . οἱ κατοι
κοῦντες ἐν γῇ αἰ
γύπτῳ . ἐν ῥομφαί
ᾳ καὶ ἐν λιμῷ . ἕ
ως ἂν ἐκλείψωσι
καὶ οἱ σεσωσμένοι
ἀπὸ ῥομφαίας . ἃ
ποστρέψουσιν ἐκ γῆς
αἰγύπτου εἰς γῆν
ἰούδα < ἀνδρες ! ὁ
λίγοι ἀριθμῷ . καὶ
γνώσονται πάντες
οἱ κατέλοιποι ἰού
δα . οἱ παροικοῦν
τες ἐν γῇ αἰγύπτῳ
κατοικῆσαι ἐκεῖ
λόγος τινὸς ἐμμέ
νει . < παρ' ἐμοῦ
ἢ παρ' αὐτῶν ! καὶ
τοῦτο ὑμῖν τὸ σημει
ον φησὶ κς . ὅτι ἐ
γὼ ἐπισκέψομαι ἐ
π' ὑμᾶς < ἐν τῷ τό
πῳ τούτῳ < εἰς
κακὰ ! < ὅπως

γνωτε ὅτι στάσει
 στήσονται οἱ λόγοι μ^{ου}
 ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὰ ·
 οὕτως εἶπεν κς · ἰ
 δοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν
 φαραὼ οὐαφρῇ βα
 σιλέα αἰγύπτου ·
 ἐκδοτον ! εἰς χεῖρας
 ἐχθροῦ αὐτοῦ · καὶ
 εἰς χεῖρας ζητούν
 των τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ · καθὰ δέδω
 κα τὸν σεδεκίαν βα
 σιλέα ἰούδα · εἰς
 χεῖρας ναβουχοδο
 νόσορ βασιλέως
 βαβυλῶνος ἐχθροῦ
 αὐτοῦ καὶ ζητοῦν
 τος τὴν ψυχὴν αὐ
 τοῦ · ὁ λόγος δὲ ἐ
 Λάλησεν ἱερεμίας
 ὁ προφήτης πρὸς
 βαρούχ υἱὸν νηρί
 ου · ὅτε ἔγραψε τοὺς
 λόγους τούτους ἐν
 βιβλίῳ · ἀπὸ στόμα
 τος ἱερεμίου · ἐν τῷ
 ἔτει τῷ τετάρτῳ
 τοῦ ἰωακείμ υἱοῦ
 ἰωσία βασιλέως
 ἰούδα ✕ λέγων ! ·
 οὕτως εἶπεν κς ὁ
 ἰηλ' · ἐπὶ σοὶ βαρούχ ·
 εἶπας · οἴμοι οἴμοι
 ὅτι προσέθηκε κς

κόπον ἐπὶ τὸν πό
 νον μου · ἐκοιμή
 θην ἐν στεναγμοῖς ·
 καὶ ἀνάπασιν οὐ
 χ εὔρον · οὕτως εἰ
 πον αὐτῷ · οὕτως
 εἶπεν κς · ἰδοὺ ἃ
 ὠκοδόμησα ἐ
 γὼ καθαιρῶ ✕ καὶ
 σὺν ! ἃ ἐφύτευσα
 ἐγὼ ἐκτιλῶ ✕ καὶ
 σὺν ✕ πᾶσαν τὴν
 γῆν ἐκείνην ! · καὶ
 σὺ ζητεῖς · σεαυτῷ
 μεγάλα· μὴ ζητή
 σης · ὅτι ἰδοὺ ἐ
 γὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ
 πᾶσαν σάρκα λέγει
 κς · καὶ δώσω σοι !
 τὴν ψυχὴν σου εἰς
 εὔρημα · ἐν παντὶ
 τόπῳ οὗ ἂν βαδί
 σης ἐκεῖ · ὅς ἐγε
 Νήθη λόγος κυ πρὸς
 ἱερεμίαν ✕ τὸν προ
 φῆτην ! · ἐπὶ πάν
 τα τὰ ἐθνη · τῇ
 αἰγύπτῳ · ἐπὶ δὴ
 ναμην φαρχαὶ
 νεχαῶ βασιλέως
 αἰγύπτου ὅς ἦν ἐ
 πὶ ποταμῷ εὐφρά
 τη ἐν χάρις δὲ
 ἐπάταξε ναβουχο
 δονόσορ βασιλεὺς

Cod.
 fol. 92.

βαβυλῶνος. ἐν τῷ
 εἴπει τῷ τετάρτῳ
 τοῦ ἰωακείμ υἱοῦ
 ἰωσίου βασιλέως
 ἰούδα · ἀναλά

Βετε ὅπλα . καὶ ἀσπί
 δας προσαγάγετε
 εἰς πόλεμον · ἐπι
 σάξατε τοὺς ἵππους .
 ἐπίβητε οἱ ἵππεῖς .
 κατάρστητε ἐν ταῖς
 περικερφαλαίαις
 ὑμῶν . προβάλε
 τε τὰ ὄρματα . καὶ
 ἐνδύσανθε τοὺς
 θώρακας ὑμῶν ·
 τί ὅτι αὐτοὶ πτοοῦν
 ται . καὶ ἀποχω
 ροῦσιν ὀπίσω · δι
 ὅτι οἱ ἰσχυροὶ αὐτῶν
 κοπήσονται · φυ
 γῇ ἔφυγον . καὶ οὐ
 κ ἂν ἔστρεψαν . πε
 ριευχόμενοι κυκλό
 θεν λέγει κς μὴ
 φυγέτω ὁ κοῦφος
 καὶ μὴ ἀνασωζέσθω
 ὁ ἰσχυρὸς ἐπὶ βορρᾶν ·
 τὰ περὶ τὸν εὐρρά
 την ἡσθένησαν .
 πεπτώκασιν · τίς
 οὗτος ὡς ποταμὸς
 ἀναβήσεται . καὶ
 ὡς ποταμοὶ κυμαί
 νουσιν ὕδωρ · ὕδα

δατα αἰγύπτου ✕ ὡς
 ποταμὸς ἀναβαί
 νει . καὶ ✕ ὡς ποτα
 μῶν ἐκταράσσε
 ται ✕ ὕδατα αὐτῶν / ·

— Καὶ εἶπεν ἀναβήσο
 μαι καὶ κατακαλύ
 ψω τὴν γῆν . καὶ ἀ
 πολῶ πόλιν καὶ κα
 τοικοῦντας ἐν αὐ
 τῇ ἐπίβητε
 ἐπὶ τοὺς ἵππους .
 καὶ παρασκευά
 σατε τὰ ἄρματα ·
 ἐξέλθετε οἱ μαχη
 ται κισιόπων · καὶ
 λιβύες . καδοπλι
 σμένοι ὅπλοις · καὶ
 λύδοι . ἀνάβητε
 ἐντείνετε τόξον ·
 καὶ ἡ ἡμέρα ἐκεῖ
 νη τῷ κω θω ἡ
 μῶν . ἡμέρα ἐκ
 δικήσεως . τοῦ ἐκ
 δικῆσαι τοὺς ἐχθροὺς
 αὐτοῦ . καὶ κατα
 φάγεται ἡ μάχαιρα
 καὶ ἐμπλησθήσε
 ται καὶ μεθύσθῃσε
 ται ὑπὸ τοῦ αἵμα
 τος αὐτῶν . ὅτι θυ
 σία τῷ κω κω σα
 βαὼθ ἀπὸ γῆς βορ
 ρᾶ . ἐπὶ ποταμῷ
 εὐφράτη . ἀνά

God.
 fol. 92v.

Cod.
fol. 93.

βηθι γαλαὰδ . καὶ
 λάβε ῥητίνου
 παρθένω θυγα
 τρὶ αἰγύπτου · εἰς
 κενὸν ἐπλήθυνας
 ἰάματά σου · ὠφέ
 λει·α . οὐκ ἔστι σοι ·
 ἤκουσαν ἔθνη φω
 νήν σου . καὶ τῆς
 κραυγῆς σου ἐπλή
 σθη ἡ γῆ . ὅτι μαχ^η
 τῆς . πρὸς μαχη
 τὴν ἡσθῆνησεν ·
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔπεσον
 ἡ ἀμφοτέρω ~~✕~~ ὁ λό
 γος ὅν ! ἐλάλησε κς
 ἐν χεῖρὶ ἱερεμίου τοῦ
 προφήτου . τοῦ ἐλ
 θεῖν ναμβουχοδόνο
 σορ βασιλέα βαβυ
 λῶνος . τοῦ κόψαι τὴν
 γῆν αἰγύπτου · ἃ
 ναγγείλατε ἐν αἰγύ
 πτω ~~✕~~ καὶ παραγγεί
 λατε εἰς μαγδαλὸν
 καὶ παραγγείλατε
 εἰς μέμριν . καὶ ἐν
 τάρπας εἶπατε
 ἐπίστηθι καὶ ἐτοίμα
 σόν σοι . ὅτι κατέ
 ραγε μάχαιρα τὴν
 σμιλκκά σου · διὰ
 τί ἔφυγεν ὁ μόσχος
 ὁ ἐκλεκτός . σου · οὐ
 κ ἔμεινεν . ὅτι κς

παρέλυσεν αὐτόν ·
 καὶ τὸ πλῆθος σου
 ἡσθῆνησε καὶ ἔπε
 σεν . ἕκαστος πρὸς
 τὸν πλησίον αὐτοῦ
 ἐλάλουν · ἀναστῶ
 μεν . καὶ ἀναστρέ
 ψωμεν πρὸς λαὸν
 ἡμῶν . καὶ εἰς τὴν
 πατρίδα ἡμῶν,
 ἀπὸ προσώπου
 μαχαίρας ἐλλήνη
 κῆς καλέσατε τὸ
 ὄνομα φαραὼ βα
 σιλέως αἰγύπτου
 σαῶν . ἐ βιρὲ μω
 ῆδ · ζῶ ἐγὼ λέγει
 ὁ βασιλεὺς κς τῶν
 δυνάμεων . ὄνομα
 αὐτῷ . ὅτι ὡς τὸ ἰ
 ταθύριον ἐν τοῖς
 ὄρεσι . καὶ ὡς κάρ
 μηλος ἐν τῇ θαλάσ
 σῃ . οὕτως ἤξει ·
 σκεύη ἀποικισμοῦ
 ποιήσον σεαυτῇ
 κατοικοῦσα θύγα
 τερ αἰγύπτου . ὅτι
 μέμρις εἰς ἄρανι
 σμὸν ἔσται . καὶ βλη
 θήσεται οὐαί , διὰ
 τὸ μὴ ὑπάρχειν τοῖς
 κατοικοῦντας ἐν
 αὐτῇ . ὁάμαλις
 κεκαλλωπισμένη ,

Cod.
fol. 93v.

✕ καλλίστη ! αἴγυπτ^{ος}
 ἀπέσπαμα ἀπὸ
 βορρ^α . ἤλθεν ἐπ' αὐ
 τήν· καὶ οἱ μισθ^{οι}
 τοῖ αὐτῆς . ἐν αὐτῇ
 ὡς μόσχοι σιτευτοί·
 διότι καὶ αὐτοὶ ἀπε
 στράφησαν· καὶ ἔ
 ρηγον ὁμοθυμαδόν
 οὐκ ἔστησαν· ὅτι ἡ
 μέρα ἀπωλείας
 ἤλθεν ἐπ' αὐτοὺς
 καὶ καιρὸς ἐκδική
 σεως αὐτῶν . φω
 νή αὐτῆς . ὡς ὄφε
 ως συρίζοντος ὁ
 τι ἐν ἄμμω . πορεύ
 σονται· ἐν ἁξίναις
 ἤξουσιν ἐπ' αὐτήν·
 ὡς κόπτοντες ξύ
 λα· ἐκκόψατε τὸν
 ὄρυμνόν αὐτῆς λέγει
 ᾧ ὁ θς ὅτι οὐ μὴ
 εἰκασθῇ· ὅτι πλη
 θυνεῖ ὑπὲρ ἀκρί
 ὁα· καὶ οὐκ ἔστιν αὐ
 τοῖς ἀριθμὸς· κα
 τησγύνῃ θυγάτηρ
 αἰγύπτου· παρε
 ὀβῇ εἰς χεῖρας λα
 οῦ ἀπὸ βορρ^α ✕ εἰ
 Πεν ✕ ᾧ τῶν δυνά
 μεων . θς ἰηλ'· ! ἰ
 οὐ ἐγὼ ἐκδικῶ τὸν
 ἄμμων υἱὸν αὐτῆς

ἐπὶ φαραώ . καὶ ἐπ' αἴ
 γυπτον καὶ ἐπὶ τοὺς
 θεοὺς αὐτῆς . καὶ
 ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς
 αὐτῆς . καὶ ἐπὶ φα
 ραώ . καὶ ἐπὶ τοὺς
 πεποιθότας ἐ
 π' αὐτῷ ✕ παρα
 ✕ δώσω αὐτοὺς ἐν χει
 ✕ ρὶ ζητούντων ψυ
 ✕ χὴν αὐτῶν . καὶ ἐν
 ✕ χειρὶ ναβουχοδονό
 ✕ σορ βασιλέως βα
 ✕ βυλῶνος . καὶ ἐν
 Cod. fol. 94. ✕ χειρὶ τῶν δοῦλων αὐ
 ✕ τοῦ . καὶ μετὰ ταῦ
 ✕ τα κατασκηνώσει .
 ✕ κατ'ὧς ἐμπροσθεν
 ✕ λέγει ᾧ !

† ΤΕΛΟΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ
 ΑΙΓΥΠΤΟΥ·

— Σὺ δὲ μὴ φοβηθῇς
 ὁ δοῦλος μου ἰακώβ
 μὴ δὲ πτοηθῇς
 ἰηλ'· ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ
 σώζω σε μ^ακρό
 θεν· καὶ τὸ σπέρμα
 σου ἐκ γῆς αἰχμα
 λωσίας αὐτῶν· καὶ
 ἀναστρέψει ἰακώβ
 καὶ ἡσυχάσει καὶ ὁ
 πνώσει καὶ οὐκ ἔ
 σται ὁ παρενοχλῶν
 αὐτόν· καὶ σὺ μὴ

φοβοῦ παῖς μου ἰ
 ακὼβ λέγει $\overline{\kappa\varsigma}$. ὅτι
 μετὰ σοῦ εἰμι ἐγὼ .
 ὅτι ποιήσω συν
 τελείαν ἐν παντὶ
 ἔθνει . εἰς οὓς ἐξῶ
 σα σε ἐκεῖ . σὲ δὲ
 οὐ μὴ ποιήσω ἐκλι
 πεῖν . καὶ παιδεύ
 σω σε εἰς κρίμα . καὶ
 ἀθῶον οὐκ ἀθῶω
 ὡσω σε · ✕ ὅς ἐγενή ✕
 Θη λόγος $\overline{\kappa\upsilon}$ πρὸς ἰ
 ερεμίαν τὸν προ
 φήτην ! ἐπὶ τοὺς
 ἄλλοφύλους ✕ πρὸ
 τοῦ πατάξαι φα
 ραῶ . ✕ τὴν γάζαν !
 ὡτάδε λέγει $\overline{\kappa\varsigma}$ · ἰδοὺ
 ὕδατα ἀναβαίνει
 ἀπὸ βορρᾶ . καὶ ἔ
 σται εἰς χειμάρρουν
 κατακλύζοντα ·
 καὶ κατακλύσει γῆν ·
 καὶ τὸ πλήρωμα
 αὐτῆς · πόλιν . καὶ
 τοὺς κατοικοῦντας
 ὡ ἐν αὐτῇ . καὶ κε
 κράξονται οἱ ἄνθρωποι .
 καὶ ἀλαλάξουσιν ἅ
 παντες οἱ κατοί
 κοῦντες τὴν γῆν ·
 ἀπὸ φωνῆς ὀρμῆς
 αὐτοῦ . ἀπὸ τῶν ὁ
 πλων τῶν θυνᾶ

Cod.
 fol. 94^v.

τῶν αὐτοῦ . καὶ ἀπὸ
 σεισμοῦ τῶν ἄρμα
 των αὐτοῦ . οὐκ ἐ
 πέστρεψαν οἱ πατέ
 ρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶ
 ἀπὸ ἐκλύσεως χει
 ρῶν αὐτῶν . ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ ἐρχομέ
 νῃ τοῦ ἀφανίσαι ✕
 σὺν ! πάντας τοὺς
 ἄλλοφύλους · καὶ
 Ἀφανίσω τὴν τύρον
 καὶ τὴν σιδῶνα
 καὶ πάντας τοὺς
 καταλοιπούς τῆς
 βοηθείας αὐτῶν · ὅ
 τι ἐξολοθρεύσει $\overline{\kappa\varsigma}$
 ✕ τοὺς ἄλλοφύλους !
 τοὺς καταλοιπούς
 τῶν νήσων . καὶ καπ
 ὡπαδοκίας ! · ἥκει
 φαλάκρωμα ἐπὶ
 γάζαν · ἀπερρίφη
 ἀσκάλων . καὶ τὰ
 λοιπὰ ἐν ἀκείμ ·
 ἕως τίνος . κόψεις
 ἡ μάχαιρα $\overline{\kappa\upsilon}$ · ἕως
 τίνος . οὐχ ἡσυχά
 σεις · ἀποκατάστη
 θι εἰς τὸν κουλεόν σὺ
 ἀνάπαυσαι καὶ ἐ
 ὡπάθητι · πῶς
 ἡσυχάσει . καὶ $\overline{\kappa\varsigma}$ ἐ
 νετείλατο αὐτῇ ἐπὶ
 τὴν ἀσκάλωνα . καὶ

ἐπὶ τῆς παρχαῖα
λασσίους· ἐπὶ τὰς
καταλοιπούς ἐπε
γεροῖναι :—

TH MQAB:— APE~H^

Οὕτως εἶπεν $\overline{\kappa\varsigma}$ ὁ
θεὸς ἰηλ· οὐαὶ ἐπὶ να
βαῦ· ὅτι ὤλετο· ✕
ἡσχύνθη !· ἐλὶ
ῥῥη καριαθαίμ·
ἡσχύνθη μασογάβ.
καὶ ἡττήθη· ! οὐκ ἔ
στιν ἔτι ἀγαυρίαμα
μωάβ ἐν ἐσσεβώ·
ἐλογίσαντο ἐπὶ αὐτῷ
κακὰ· δεῦτε καὶ ἐκ
κόψωμεν αὐτὴν ἀ
πὸ ἔθνους· καὶ παῦ
C^{od.}
fol. 95. σιν παύσεται· ὅπι
σθέν σου βαδιεῖται
μάχαιρα· ὅτι φω
νὴ κεκραγόντων ἐ
ξ ὀρωναίμ· ὅλεθρος
καὶ σύντριμμα μέγα·
συνετρίβη μωάβ·
ἀναγγεῖλατε εἰς ζό
γορα· ὅτι ἐπλήσθη
ἀλαῶθ ἐν κλαυθμῷ
ἀναβήσεται κλαίω
ἐπὶ ὁδῷ ὀρωναίμ·
··· κίνδυνον ! κραυ
γὴν συνετρίμματ^{ος}·
ἤκουσα· φεύγετε
καὶ σώσατε ψυχὰς

ὕμῶν· καὶ ἔσεσθε
ὥσπερ ὄνος ἄγρι^{ος}
ἐν ἐρήμῳ· ἐπεὶ
ὁ ἡ ἐπεποίῃς ἐν
ὀχυρώματί σου·
ἤξουσιν θλίψεις σου·,
καὶ ✕ γε σὺ ! συλλή
φθήσῃ· καὶ ἐξελεύ
σεται χαμῶς ἐν αἰ
ποικίᾳ· οἱ ἱερεῖς
αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχον
τες αὐτοῦ ἅμα· καὶ
ἤξει ὀλεθρος ἐπὶ
πᾶσαν πόλιν· / καὶ / <sup>καὶ πόλις οὐ
μὴ σωθῇ:—</sup>
ἀπολείται ὁ αὐλὼν
καὶ ἐξολοθρευθήσε
ται ἡ πεδινή· κα
θὼς εἶπεν $\overline{\kappa\varsigma}$ · ὁ
τε σημεῖα τῇ μω
άβ· ὅτι ἀφῇ ἀνα
φθήσεται· καὶ πᾶ
σαι αἱ πόλεις αὐτῆς
εἰς ἄβατον ἔσονται
πόθεν ἔνοικος αὐ
··· τῆς· ἐπικατάρ
Τὸς ὁ ποιῶν τὰ ἔργ^α
 $\overline{\kappa\upsilon}$ ἀμελῶς ✕ καὶ ἐπι
κατάρτος ! ἐξαί
ρων μάχαιραν αὐ
τοῦ ἀφ αἵματος· ἀ
νεπαύσατο μωάβ
ἐκ παιδαρίου· καὶ
πεποιθὼς ἦν ἐ
πὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ
καὶ οὐκ ἐνέχεεν ἐ

ξ ἀγγείου εἰς ἀγγειον. καὶ
 εἰς ἀποικισμὸν
 οὐκ ὤχοντο . διὰ
 Cod. fol. 95v. τοῦτο ἔστι γεῦμα αὐ
 τοῦ ἐν αὐτῷ . καὶ ὁ
 σμὴ αὐτοῦ οὐκ ἐξέ
 ᾠλιπεν. διατοῦτο
 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχον
 ται φησὶ κς. καὶ ἃ
 ποστελῶ αὐτῷ κλί
 νοντας . καὶ κλινού
 σιν αὐτὸν . καὶ τὰ
 σκεύη αὐτοῦ λεπτυ
 νοῦσι . καὶ τὰ κερά
 σματα αὐτοῦ συν
 τρήψουσι . καὶ κα
 ταισχυνθήσεται μω
 ἄβ ἀπὸ χαμῶς ὥς
 περ κατησχύνθη
 οἶκος ἰηλ' ἀπὸ βαι
 θήλ ἐλπίδος αὐ
 τῶν . πῶς ἔρεῖ
 τε ἰσχυροὶ ἐσμέν.
 καὶ ἄνως ἰσχύων εἰς
 πόλεμον. ὦλε
 το μωάβ. καὶ αἱ πό
 λεις αὐτοῦ . καὶ ἐκ
 λεκτοὶ νεανίσκοι
 αὐτοῦ κατέβησαν
 εἰς σφαγὴν . φησὶ
 ὁ βασιλεὺς κς τῶν
 θυνάμεων ὄνομα
 αὐτῷ . ἐγγὺς ἡ
 Μέρα μωάβ . ἐλθεῖ
 καὶ πονηρία αὐτοῦ

ταχεῖα σφόδρα .
 κινήσατε αὐτὸν
 πάντες κυκλόθε
 αὐτοῦ . πάντες εἰ
 ὁότες ὄνομα αὐτοῦ
 εἶπατε . πῶς
 συνετρίβη βακτη
 ρία εὐκλεῆς . ῥά
 βδος μεγαλώμα
 τος . κατὰ βη
 θι ἀπὸ δόξης· καὶ
 κάθισον ἐν ὕγρα
 σία καθημένη
 ✠ θυγάτηρ ✠ ἄδε
 βων !. ὅτι ὦλετο
 μωάβ . ἀνέβη
 εἰς σὲ λυμαινὸ
 ////////////////////////////////// μενος ὁ
 χυρώματά σου. ἐ
 φ ὁδοῦ στήθι ✠ ἔμ
 βλεψον καθημένη.
 ἀροήρ· καὶ ἀρώτη
 Cod. fol. 96. σον· φεύγοντα καὶ
 σφζόμενον . καὶ
 εἶπον τί ἐγένετο·
 κατησχύνθη μωάβ.
 ὅτι συνετρίβη· ὁ
 λόλυζε καὶ κέκρα
 ᾠξον· ἀνάγγειλον ἐν ἄρ
 νων . ὅτι ὦλετο μω
 ἄβ. καὶ κρίσις ἔρ
 χεται εἰς τὴν γῆν
 τοῦ μισῶρ . ἐπὶ χει
 λῶμ . καὶ ἐπὶ ἰοισ
 σά . καὶ ἐπὶ μωφάθ

καὶ ἐπὶ οἰκῶν . καὶ
ἐπὶ ναβαῦ . καὶ ἐ
πὶ οἶκον δεβλα
θαίμ . καὶ ἐπὶ καὶ
ριαθαίμ . καὶ ἐπὶ οἱ
κον μαῶν . καὶ ἐπὶ
καριώθ . καὶ ἐπὶ βοσ
σορά . καὶ ἐπὶ πᾶ
σας τὰς πόλεις τῆς
μωάβ . τὰς πόρρω
καὶ τὰς ἐγγύς · κα
τεάχθη κέρας μω
άβ . καὶ τὸ ἐπὶ χειρο
αὐτοῦ συνετρίβη φησὶ
κς · μεθύσατε

Αὐτὸν . ὅτι ἐπὶ κν ἐ
μεγάλυνεν · καὶ ἐ
πικρούσει μωάβ
ἐν χειρὶ αὐτοῦ . καὶ
ἔσται εἰς γέλωτα καὶ
αὐτός · καὶ εἰ μὴ εἰς
γελοιασμὸν ἦν σοι
ἰῆλ' ἢ ἐν κλοπαῖς
σου ἠύρεθησαν . ὅ
τι ἐπολέμεις αὐτὸν

✠ ἐν αὐτῷ μεταναστεύ
σεις ! κατέλιπον
τὰς πόλεις . καὶ
ῶκησαν ἐν πέτραις
οἱ κατοικοῦντες μω
άβ · ἐγενήθησαν
ὡς περιστερὰι . νο
σεύουσαι ἐν πέτραις
στόματι βοθύνου ·
ἤκουσα ὕβριν μω

άβ ὕβρισε λίαν ✠
τὸ ὕψος αὐτοῦ / καὶ τῶν
ὕβριν αὐτοῦ . καὶ τῇ
ὑπερηφανίαν αὐ
τοῦ . καὶ τὴν ἀλαζο
νίαν αὐτοῦ εἶδον · καὶ
ὑψώθη ἡ καρδία αὐ
τοῦ . ἐγὼ δὲ ἔγων ἐρ
γα αὐτοῦ . οὐχὶ τὸ ἰκα
νὸν αὐτοῦ . οὐχ οὕτως ✠

✠ οἱ βραχίονες αὐτοῦ ✠
οὐχ οὕτως ! ἐποίησεν .
διατοῦτο ἐπὶ μωάβ
ὀλολύζετε . ἐπὶ
μωάβ πάντοθεν
βοήσατε · ἐπ' ἀνδράς
χειράδας αὐχμοῦ ·
✠ καὶ μελετήσῃ ! ·
ὡς κλαυθμὸν ἰαζήρ
ἀποκλαύσομαί σε ·
ἄμπελος σαβαμὰ .
κλήματά σου διῆλ
θον θάλασσαν πό
λεις ἰαζήρ . ἤψαν
το ἐπὶ ὀπώραν σου .
καὶ ἐπὶ τρυγηταῖς
σου ὄλεθρος ἔπесεν ·
συνεψήσθη εὐφροσύ
νη καὶ χαρμονὴ ἐκ
τοῦ καρμήλου . καὶ
ἐκ τῆς μωαβίτιδος
καὶ οἶνος ἦν ἐπὶ λη
νοῖς σου . πρῶτ' οὐ
κ ἐπάτησαν . οὐδὲ
δείλῃς σου οὐκ ἐποί

Cod.
fol. 96v.

ησαν · αἱ δὲ ἀπὸ
 κρυγῆς ἐσεβῶν
 εἰς ἐλελή · καὶ ἔ
 ως ἰασσά· ÷ πόλεις
 αὐτῶν ! ἔδωκαν
 φωνὴν αὐτῶν . ἃ
 πὸ σηγῶρ ἕως ὠ
 ρωναίμ . καὶ ἄγγε
 λίας ἀλίσσά . ὅτι
 καὶ τὸ ὕδωρ νεβ
 ρίμ . εἰς κατὰκαυ
 μα ἔσται . καὶ ἀπο
 λῶ . τὸν μωάβ φη
 σὶ κς ἀναβαίνοντα
 ἐπὶ βωμόν . καὶ θυ
 μιῶντα θεοῖς αὐ
 τοῦ· διατοῦτο καρ
 Δία μωάβ ὥσ
 περ αὐλοὶ βομβή
 σουσι · ÷ καὶ καρδί
 α μου ἐπ' ἀνους×τοί
 χου ! κειράδας .
 ὥσπερ αὐλὸς βομ
 βήσει . διατοῦτο ἃ
 περιποιήσατο ἃ
 πώλετο ἀπὸ ἀνου .
 πᾶσαν κεφαλὴν·
 ἐν παντὶ τόπῳ
 ξυρήσονται . καὶ πᾶ
 ρηθήσεται· καὶ πᾶ
 σαι χήραι κόψονται·
 καὶ ἐπὶ πάσης ὁ
 σφύρος σάκκος· καὶ
 ἐπὶ πάντων ὧ

Cod.
 fol. 97.

μάτων μωάβ· καὶ
 ἐπὶ πλατεταῖς αὐ
 τῆς × ὅλης κοπε
 τός !· ἔτι συνέτριψα
 τὸν μωάβ ὡς ἄγγε
 ὀν οὐ οὐκ ἔστι χρεία
 αὐτοῦ φησὶ κς·
 πῶς κατήλλαξε×
 ὀλολύξατε !· πῶς
 ἔστρεψε νῶτον μω
 άβ· ἡσχύνθη· καὶ
 ἐγένετο μωάβ εἰς γέ
 λωτα· καὶ ἐγκότη
 μα πᾶσι τοῖς κύ
 κλω αὐτῆς· ὅτι
 οὕτως εἶπεν κς·
 × Ἰδοὺ ὡς ἀετὸς ὁρμή
 × σαι· καὶ ἐκπετάσει
 × χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ
 × μωάβ ἐλήφθη
 × καρηῶθ· καὶ τὰ
 × ὀχυρώματά σου ἐ
 × λήφθη////· καὶ ἔστ^{αι}
 × ἡ καρδία οὐνατῶ
 × μωάβ ἐν τῇ ἡμέ
 × ρᾳ ἐκείνῃ· ὡς καρ
 × δία γυναικὸς ὠδοῖ
 × νούσης· ! καὶ ἀπο
 λείπεται μωάβ ἀπὸ
 ὄχλου· ὅτι ἐπὶ κν
 ἐμεγαλύνθη· φό
 βος καὶ βόθυνος καὶ
 παγίς· ἐπὶ σὲ καθή
 μενον μωάβ φη
 σὶ κς· ὁ φεύγων ἃ

πὸ προσώπου τοῦ
 βόθρου . ἐμπεσεῖ
 ται εἰς τὸν βόθρου
 νον . καὶ ὁ ἀναβαί
 νων ἐκ τοῦ βόθρου
 συλληφθήσεται ἐν
 τῇ παγίδι . ὅτι ἐ
 πᾶξω ταῦτα ἐπὶ
 μωάβ ἐν ἐνιαυτῷ .
 Cod.
 fol. 97v. ὃ ἐπεσκεψάμην
 αὐτούς . φησὶ κς
 —'Εν σκέπη ἐσεβῶν ἔ
 στησαν . ἀπὸ πα
 γίδος φεύγοντες .
 ὅτι πῦρ ἐξηλθεν
 ἐξ ἐσεβῶν φλόξ
 ἐκ πόλεως σιών .
 καὶ κατέφαγεν ἀρχη
 γοὺς μωάβ . καὶ ἐξη
 ρεύνησεν υἱοὺς
 σαὼν . οὐαὶ σοι μω
 άβ . ἀπώλου λαὸς
 χαμῶς . ὅτι ἐλή
 φθησαν οἱ υἱοὶ αὐ
 τοῦ ἐν αἰχμαλωσί
 α . καὶ θυγατέρες
 αὐτοῦ αἰχμαλῶτοι .
 καὶ ἐπιστρέψω τὴν
 αἰχμαλωσίαν μω
 άβ ἐπ' ἐσχατῶν τῶν
 ἡμερῶν . φησὶ κς
 ἕως ἐνταῦθα . τὸ
 κρῖμα μωάβ . τοῖς
 υἱοῖς ἀμμών .
 —(Ὅτως εἶπεν κς μη"

υἱοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν ἰηλ'
 ἢ παραληφόμενοι
 οὐκ ἔστιν αὐτῶν . δι
 α τὶ παρέλαβε
 μολχὸν τὸν γάδ .
 καὶ λαὸς αὐτῶν ἐν
 πόλεσιν αὐτῶν ἐνοί
 —κεῖ . διατοῦτο
 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχον
 ται φησὶ κς . καὶ
 ἀκουτιῶ ἐπὶ ῥάβ
 βάθ υἱῶν ἀμμών
 θόρυβον πόλεω .
 καὶ ἔσονται εἰς ἅ
 βατον καὶ εἰς ἀπώ
 λειαν . καὶ βωμοὶ
 αὐτῆς ἐν πυρὶ κα
 τακαυθήσονται .
 καὶ παραλήψεται
 ἰηλ' τὴν ἀρχὴν αὐ
 —τοῦ φησὶ κς . ἃ
 Λάλαξον ἐσεβῶν
 ὅτι ὤλετο γαί . κε
 κράξατε θυγατέ
 ρες ῥαββάβ . πε
 ριζώσασθε σάκκους
 ÷ καὶ ἐπὶ ληπτῷ
 σασθε ! καὶ κόψασθε .
 Cod.
 fol. 98. καὶ διαδράμετε
 ἐν τοῖς φραγμοῖς .
 ὅτι μολχὸν ἐν ἅ
 ποιχία βαδιεῖται .
 οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ
 ἄρχοντες αὐτοῦ ἃ
 μα . ὅτι ἀγαλλιά

ση ἐν τοῖς πεδίοις
 ζήβ . πεδίοις
 σου θυγάτηρ τῆς
 ἰταμίας . ἡ πεποι
 θυῖα ἐπὶ θησαυ
 ροῖς αὐτῆς . ἡ λέ
 γουσα . τίς ἐπελεύ
 —σεται εἰς ἐμέ · ἰ
 Δοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ σέ
 φόβον εἶπεν κς κς
 τῶν δυνάμεων .
 ἀπὸ πάσης τῆς
 περιούκου σου · καὶ
 διασπαρήσεσθε ἔ
 καστος εἰς πρόσω
 πον αὐτοῦ . καὶ οὐ
 κ ἔστιν ὁ συνάγων ×
 μετανάστην × καὶ
 μετὰ ταῦτα ἐπιστρέ
 ψω τὴν αἰχμαλῶ
 σίαν × υἱῶν ἀμμὼν
 φησὶ κς : —

Τῇ ἸΔΟΥΜΑΙΑ·—

Τάδε λέγει κς τῶν δυ
 νάμεων · οὐκ ἔστιν
 ἔτι σοφία ἐν θαιμάν·
 ἀπώλετο βουλή ἐκ
 συνετῶν · ὥχετο σο
 φία αὐτῶν · ἡπα
 τήθη × ὁ ! τόπος
 αὐτῶν · βαθύνα
 τε εἰς χάθησιν οἱ
 κατοικοῦντες ἐν
 δαιδάν . ὅτι δύσκολον

λα ἐποίησεν · ἡ
 γαγον ἐπ' αὐτὸν . ἐν
 χρόνῳ ὧ ἐπεσκε
 ψάμην αὐτὸν . ὅτι
 τρυγηταὶ ἤλθον
 σοι . οἱ οὐ καταλείψου
 σί σοι καλαμῆματα
 ὥσεί κλέπται ἐν νυ
 κτὶ . ἐπιθήσουσι
 χεῖρας αὐτῶν . ὅτι
 ἐγὼ κατέσυρα τὸν
 ἡσαῦ . ἀνεκάλυψα
 τὰ κρυπτὰ αὐτῶν ·

Cod.
 fol. 98v.

κρυβῆναι οὐ μὴ
 δύνωνται × ὧ
 λετο σπέρμα αὐτοῦ !
 διὰ χεῖρα ἀδελφοῦ
 αὐτοῦ . καὶ γείτον^{ος}
 αὐτοῦ . καὶ οὐκ ἔστιν
 ὑπολιπέσθαι ὅρ
 φανόν σου . ἵνα ζή
 σηται . καὶ χῆραι
 ἐπ' ἐμέ πεποῖθα

—σιν · ὅτι τάδε
 Λέγει κς . ἰδοὺ οἷς οὐ
 κ ἦν νόμος πιεῖν
 τὸ ποτήριον × πί
 οντες ! ἔπιον καὶ
 σὺ ἀθωωμένη ×
 ἀθωωθήση ! οὐ
 μὴ ἀθωωθήης . ὅ
 τι πιούσα πίεσαι·
 ὅτι κατ' ἐμαυτοῦ
 ὤμωσα λέγει κς . ὅ
 τι εἰς ἀφανισμόν καὶ

εἰς ὄνειδισμόν καὶ
 εἰς ἄβυστον . καὶ
 εἰς ἐπικατάραν
 ἔστη ἐν μεσσωμέρῃ
 αὐτῆς . καὶ πᾶσαι
 αἱ πόλεις αὐτῆς
 ἔσονται ἔρημοι εἰς
 αἰῶνας . ἀκο
 ῇν ἤκουσα παρὰ
 κυ . καὶ ἀγγέλους εἰς
 ἔθνη ἀπέστειλεν .
 συνάχθητε καὶ
 παραγένεσθε εἰς
 αὐτήν . καὶ ἀνά
 στητε εἰς πόλεμον .
 ὅτι ἰδοὺ μικρὸν ἔ
 δωκά τε ἐν ἔθνεσι
 καὶ εὐκαταφερόνη
 τον ἐν ἀνθρώποις . ἡ
 παιγνία σου . ἐνε
 χείρισέ σοι ✕ ταῦτα
 ἡ ἰταμία καρδίας
 σου . κατέλυσεν ἐν
 τρυμαλίστοις πε
 τρῶν . συνέλα
 βεν ἰσχύον βουνοῦ
 ὑψηλοῦ . ὅτι ἐὰν ὁ
 ψώσης ὥσπερ ἄ
 ετὸς νοστίαν σου . ἐ
 κεῖθεν καθελεῖ σε
 φησὶ καὶ ἔ
 σται ἡ ἰδουμαία . εἰς
 ἄβυστον . πᾶς ὁ
 παρὰ πορευόμε
 νος ἐπ' αὐτήν . ἐκ

Cod.
 fol. 99.

στήσεται καὶ συριεῖ.
 ἐπὶ πάσῃ τῇ πλη
 γῇ αὐτῆς . ὡ κα
 τεστράφη σόδομα
 καὶ γόμορα . καὶ οἱ
 πάροικοι αὐτῆς εἰ
 πέν καὶ παντο
 κράτωρ ! οὐ μὴ
 καθήσῃ . ἐκεῖ ἄνθρωπος .
 καὶ οὐ μὴ κατοική
 ῃ υἱὸς ἀνθρώπου . ἰ
 Δοὺ ὡς λέων ἀνα
 βήσεται ἐκ μέσου
 τοῦ ἰορδάνου . εἰς
 τόπον αἱμάτων . ὅ
 τι ταχὺ ἐκδιώξω
 αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς .
 καὶ τίς ἐκλεκτός
 πρὸς αὐτήν . ἐπι
 σκέψομαι . ὅτι τίς
 ὥσπερ ἐγώ . καὶ
 τίς ἀντιστήσεται
 μοι . καὶ τίς οὗτος
 ποιμὴν . ὃς στήσε
 τας κατὰ πρόσω
 πόν μου . διατοῦ
 το . ἀκούσατε βουλήν
 κυ οὗ ἐβουλεύσα
 το ἐπὶ τὴν ἰδουμαί
 αν . καὶ λογισμόν αὐ
 τοῦ . ὃν ἐλογίσατο ἐ
 πὶ τοὺς κατοικοῦν
 τας θαιμάν . ἐὰν
 μὴ συνψηφισθῶσι
 τὰ ἐλάχιστα τῶν

προβάτων · ἐάν
μὴ ἀβατωῶ ἡ
π' αὐτοὺς · κατὰλυ
σις αὐτῶν · ἀπὸ φῶ
νῆς πτώσεως αὐ
τῶν · ἐσεῖσθῃ ἡ γῆ ·
κραυγὴ σου ἐν θά
λάσσει ἐρυθρᾷ ·
ἐξηκούσθῃ ἡ φωνὴ
αὐτῆς · ἰδοὺ ὡς
περ ἀετὸς ὄψεται ✕
καὶ ἐπιπτήσεται ! ·
καὶ ἐκτενεῖ τὰς πτέ
ρυγας · ἐπ' ὀχυρώμα
τα αὐτῆς · καὶ ἔ (sic)
ἔσται ἡ καρδία τῶν

Cod.
fol. 99v.

ἰσχυρῶν τῆς ἰδοῦ
μαίης ἐν τῇ ἡμέ
ρᾳ ἐκείνῃ · ὡς καρ
δίᾳ γυναικὸς ὠδι
νούσης · τῇ δαμα
τῇ ΔΑ σκῶ · ΜΑΣΚΩ

↪ Κατησχύνθη ἡθάμ

καὶ ἀρπάξ · ὅτι ἂ
κοῆν πονηρὰν ἦ
κουσαν · ἐξέστησαν
✕ ἐν θαλάσσει ! · ἐ
θυμώθησαν · ἂ
ναπαύσασθαι οὐ
μὴ δύνωνται · ἐ
ξελύθη δαμασκός ·
ἀπεστράφη εἰς φυ
γὴν · καὶ ἐξερρίφη ·
ἐπελάβετο αὐτῆς
τρόμος ✕ καὶ ! ὡ

δῖνες κατέσχον αὐ
τὴν ✕ ὡς τικτού
σης · ! πῶς οὐ
χὶ ἐγκατέλιπον πό
λιν ἐμὴν · κώμην
↪ ἡγάπησαν (sic) · δια
τοῦτο πεσοῦνται
νεανίσκοι σου ἐν
ταῖς πλατείαις
σου · καὶ πάντες
οἱ ἄνδρες οἱ πολε
μισταί σου πεσοῦν
ται ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ! φησὶ
κς τῶν δυνάμε
ων · καὶ καύσω πῦρ
ἐν τείχει δαμασκοῦ
καὶ καταφάγεται ἄμ
φοδα υἱοῦ ἀδέρ · ↪

† ΤΗ ΚΗΛΑΡ ΤΗ ΒΑΣΙ
ΛΙΣΣΗ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ · ΗΝ
ΕΠΑΤΑΞΕ ΝΑΒΟΥΧΟΔΟ
ΝΟΣΟΡ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑ
... ΒΥΛΩΝΟΣ ...

Οὕτως εἶπεν κς · ἂ
νάστητε ἐπὶ κηδάρ ·
καὶ πλήσατε τοὺς
υἱοὺς κεδέρ · σκη
νὰς αὐτῶν · καὶ πρό
βατα αὐτῶν λήψο
ται · ἱμάτια αὐ
τῶν · καὶ πάντα
τα σκεύη αὐτῶν · καὶ
καμήλους αὐτῶν λή
ψονται αὐτοῖς · καὶ

Cod.
fol. 100. καλέσετε ἐπ' αὐτοὺς
ἀπώλειαν κυκλό
θεν · φεύγετε λί
αν · ἐβαθύνετε
εἰς κάθισιν . κα
θήμενοι ἐν τῇ αὐ
τῇ φησὶ κς ὅτι ἐ
βουλευσατο ἐφ' ὑμᾶς
ναμβουχοδονόσορ βα
σιλεὺς βαβυλῶνος
βουλήν . καὶ ἐλογί
σατο ἐφ' ὑμᾶς λο
γισμὸν · ἀνάστη
θι ἀνάβηθι ἐπὶ ἔ
θνος ἡσυχάζον .
καθήμενον εἰς ἀ
ναψυχὴν φησὶ κς ·
οὐκ εἰσὶν οὐ θυ
ραι . οὐδὲ μοχλοὶ
αὐτῶν · μόνον κα
ταλύουσι . καὶ ἔσον
ται αἱ κάμηλοι αὐ
τῶν εἰς προνομήν ·
καὶ πληθὺς κτη
νῶν αὐτῶν . εἰς ἀ
πώλειαν · καὶ λιχ
μήσω αὐτοὺς παν
τὶ πνὶ κεκαρμένους
προ προσώπου
αὐτῶν · ἐκ παντὸς
πέρας αὐτῶν .
οἶσω τὴν τροπὴν
αὐτῶν . εἶπεν κς ·
Καὶ ἔσται ἡ αὐτῇ . δια
τριβή στρούτων . κς

ἄβκτος ἕως αἰῶνος
οὐ μὴ κατοικήσῃ
ἐκεῖ ἄνος . καὶ οὐ μὴ
κατοικήσῃ ἐκεῖ
υἱὸς γηγενοῦς ἀν
θρώπου :—

— † ΟΣ ΕΓΕΝΗΘΗ ΛΟΓΟΣ
ΚΥ ΠΡΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΝ ΤΟ
ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΛΑΜ . ΕΝ ΑΡΧΗ ΒΑΣΙ
ΛΕΩΣ ΙΟΥΔΑ ΛΕΓΩΝ :—

Τάδε λέγει κς τῶν θυ
νάμεων ἰδοὺ ! συ
νετρίβῃ τὸ ! τόξον
ἀτελάμ . ἀρχὴ θυ
ναστείας αὐτῶν . καὶ
ἐπάξω ἐπὶ ἐλάμ
τέσσαρας ἀνέμους
ἐκ τῶν τεσσάρων

Cod.
fol. 100v. ἄκρων τοῦ οὐνοῦ .
καὶ διαπερῶ αὐτοὺς
ἐν πᾶσι τοῖς ἀνέ
μοις τούτοις τοῦ
οὐνοῦ , καὶ οὐκ ἔσται
ἔθνος . ὃ οὐχ ἤξει
ἐκεῖ . οἱ ἐξωσμένοι
ἐλάμ · καὶ ποιήσω
αὐτοὺς ἐναντίον
τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν .
τῶν ζητούντων
τὴν ψυχὴν αὐτῶν .
καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτούς
κατὰ τὴν ὀργὴν
τοῦ θυμοῦ μου · φησὶ
κς . καὶ ἐπάποστε (sic)

λῶ ὀπίσω αὐτῶν

✠ σὺν ! τὴν μάχαι
ραν μου . ἕως τοῦ
ἐξαναλῶσαι αὐτούς·

✠ καὶ θήσω τὸν θρό-
νον μου ἐν ἰλᾶμ.
καὶ ἀπωλῶν ἐκεῖ
θεν βασιλέα· καὶ
μεγιστάνας φησὶ κς·
καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτω
τῶν ἡμερῶν. ἃ
ποστρέψω τὴν αἰ-
χμαλωσίαν ἐλᾶμ
λέγει κς· ἐν ἀρχῇ
βασιλεύοντος . σε
δεκίου τοῦ βασιλέ
ως. ἐγένετο λόγος οὗ-
τος περὶ ἐλᾶμ.

✠ † Ο ΛΟΓΟΣ ΟΝ ΕΛΑΛΗ
ΣΕ ΚΣ̄ ΕΠΙ ΒΑΒΥΛΩΝΑ ✠
ΠΡΟΣ ΓΗΝ ΧΑΛΔΑΙΩΝ ✠
ΕΝ ΧΕΙΡΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ ΤΟΥ
ΠΡΟΦΗΤΟΥ :-

✠ Αναγγείλατε ἐν τοῖς
ἔθνεσι . καὶ ἀκου-
στά ποιήσατε . καὶ
ἐπάρατε σημεῖ-
ον· ἀκουστὸν ποιή-
σατε . καὶ μὴ κρύ-
ψητε· εἶπατε.
ἔαλωκε βαβυλῶν.
κατησχύνθη βῆλ·
ἡ ἀπτόητος ἡ τρυ-
φερά· παρεδό-
θη μωδᾶχ· ✠ ἡ

✠ σχύνθησαν τὰ εἶ

✠ ὄπλα αὐτῆς . ἡσχύν-

✠ θησαν τὰ βδελύγμα
^{Cod.} τα αὐτῆς· ! ὅτι ἃ
^{fol. 101.}

νέβη ἐπ' αὐτὴν ἔ-
θνος ἀπὸ βορρᾶ.
αὐτὸς θήσει τὴν
γῆν αὐτῆς εἰς ἄφα-
νισμόν . καὶ οὐκ ἔ-
σται κατοικῶν ἐν
αὐτῇ· ἀπὸ ἀνου
ἕως κτήνους ✠ ἐ-
σαλεύθησαν, ἀπῆλ-
θον !· ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ἐκείναις . καὶ
ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖ
νῷ φησὶ κς, ἤξου-
σιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ αὐ-
τοὶ καὶ οἱ υἱοὶ ἰουδα.
ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαδίζον-
τες καὶ κλαίοντες.
πορεύονται· τὸν
κν̄ θν' αὐτῶν ζητοῦν-
τες . ἕως σιὼν ἐ-
ρωτήσωσιν τὴν
δόξον· ὡ δὲ γὰρ
τὸ πρόσωπον αὐ-
: τῶν δώσουσι ! καὶ
ἤξουσιν καὶ κατα-
ρεύξονται πρὸς
κν̄ . διαθήκη γὰρ
αἰώνιος οὐκ ἐπιλη-
σθήσεται· πρόβα-
τα ἀπολωλότα
ἐγενήθη ὁ λαός μου

οἱ ποιμένες αὐτῶ
 ἐξῴσαν αὐτοὺς· ἐ
 πὶ τὰ ὄρη· ἀπε
 πλάνησαν αὐτοὺς
 ἐξ ὄρους ἐπὶ βουνὸ
 ὥχοντο· ἐπελά
 θοντο κοίτης αὐ
 τῶν· πάντες οἱ
 εὐρίσκοντες αὐτοὺς
 κατανάλωσαν αὐ
 τοὺς· οἱ ἐχθροὶ αὐ
 τῶν εἶπαν, οὐ μὴ
 ἀνῶμεν αὐτοὺς·
 αὐτῶν ἡμάρτοσαν
 τῷ κῶ· νομὴ οἱ
 καιοσύνης· τῷ
 συναγαγόντι τοὺς
 πατέρας αὐτῶν κῶ
 ἀπαλλοτριώσῃ
 τε ἐκ μέσου βαβυ
 λῶνος· καὶ ἀπὸ
 γῆς χαλδαίων· κα^{αι}
 ἐξέλθετε καὶ γενέ
 σθε ὥσπερ ὄρα
 κοντες κατὰ πρό
 σωπον προβάτω.
 ὥτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγείρω^ω
 καὶ ἀνάγω ἐπὶ βαβυ
 λῶνα· συναγωγὰς
 ἐθνῶν μεγάλων ἐκ
 γῆς βορρᾶ· καὶ πα
 ρατάξονται αὐτῇ·
 Ἐκείθεν ἀλώσεται·
 ὡς βολὴς μαχίροϋ
 συνετοῦ· οὐκ ἐπιστρέ

Cod.
fol. 101v.

ψει κενή· καὶ ἔσται
 ἡ χαλδαία εἰς προ
 νομήν· καὶ πάν
 τες οἱ προνομεύον
 τες αὐτὴν ἐμπλη
 σθήσονται λέγει κς.
 ὥτι εὐφραίνεσθε
 καὶ κατεκαυχᾶσθε
 διαρπάζοντες
 τὴν κληρονομίαν
 μου· διότι ἐσκιρτᾷ
 τε ὡς βοτάνη ἐν
 βοτάνῃ· καὶ ἐκε
 ρατίζετε· ὡς ταῦροι·
 ἡσχυνθη ἡ μηρ ὑ
 μῶν σφόδρα· καὶ
 τορορύχθη ἡ τεκοῦ
 σα ὑμᾶς μηρ εἰς
 ἀγαπᾶ· ἰδοὺ ἐσχά
 τη ἐθνῶν ἔρημος
 ὡς ἄνυδρος καὶ ἄβα
 τος· ἀπὸ ὀργῆς
 κῶ· οὐ κατωκηθή
 σεται· καὶ ἔσται εἰς
 ἀφανισμόν πᾶσα
 καὶ πᾶς ὁ οἰοδού
 ων διὰ βαβυλῶνος
 σκυθρωπάσει καὶ
 συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν
 τὴν πληγὴν αὐ
 τῆς· παρὰ
 τᾶξασθε ἐπὶ βαβυ
 λῶνα κύκλω· πάν
 τες τείνοντες τόξο
 τοξεύσατε ἐπ' αὐτή·

μὴ ρεισθήσῃ ἐπὶ τοῖς
τοξεύμασιν ὑμῶν.

✕ ὅτι τῷ κῶ ἡμαρ
τεν . ! καὶ κατα

κρατήσατε ἐπὶ αὐ
τὴν κύκλω πα

Cod.
fol. 102. ρελεύθησαν αἱ χεῖ
ρες αὐτῆς . ἔπεσαν

αἱ ἐπάλξεις αὐτῆς .

καὶ κατεσκάφη τὸ
τεῖχος αὐτῆς . ὅτι

ἐκδίκησις παρὰ
τοῦ θεοῦ ἔστιν· ἐκδι

κήσατε αὐτήν· κα

θὼς ἐποίησεν . ποι

ήσατε αὐτῇ ἐξ ὅλο

θρεύσατε σπέρμα

ἐκ βαβυλῶνος . κα

τέχον τὰ δρέπανα

ἐν καιρῷ ἐν καιρῷ

θερισμοῦ· ἀπὸ προ

σώπου μαχαιράς

✕ τῆς ἐλληνικῆς .

ἕκαστος εἰς τὸν λα

ὃν αὐτοῦ ἀναστρέψο

σι . καὶ ἕκαστος εἰς

τὴν αὐτὴν γῆν φεύ

ξεται· πρόβατον

πλανόμενον ἰηλ' .

λέοντες ἐξῶσαν

αὐτόν· ὁ πρῶτος

κατέφαγεν αὐτὸν βα

σιλεὺς ἀσσοῦρ . καὶ

οὗτος ὕστερος τὰ ὁ

στὰ αὐτοῦ ναβουχο

δονόσορ βασιλεὺς

βαβυλῶνος . δι

Αὐτοῦ τὰς λέγει καὶ

τῶν δυνάμεων . θς

ἰηλ'· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδι

κῶ ✕ ἐπὶ ! βασιλέα

βαβυλῶνος . καὶ ἐ

πὶ τὴν γῆν αὐτοῦ

καθὼς ἐξεδίκησα

✕ ἐπὶ ! βασιλέα ἀσσοῦρ .

καὶ ἀποκαταστή

σω τὸν ἰηλ' εἰς τὴν

νομὴν αὐτοῦ . καὶ

νεμήσεται ἐν τῷ

καρμῆλφ· καὶ τὴν

βασάν . καὶ ἐν ὄρει

ἐφραῖμ καὶ ἐν τῇ

γαλαὰδ . καὶ πλη

σθήσονται ψυχαὶ αὐ

τῶν· ἐν ταῖς ἡ

Μέραις ἐκεῖναις καὶ

ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖ

νη φησὶ καὶ . ζη

τήσουσι τὴν ἀδικί

αν ἰηλ' . καὶ οὐχ ὑπάρ

Cod.
fol. 102v. ξει· καὶ τὰς ἀμαρ

τίας ἰούδα . καὶ οὐ

μὴ εὐρεθῶσιν . ὅτι

ἰλεως ἔσομαι τοῖς

ὑπολελειμμένοις

καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· πικρῶς

ἐπίβηθε ἐπὶ αὐτὴν

καὶ ἐπὶ τοὺς κατο

κοῦντας ἐπὶ αὐτῆς .

καὶ ἐκδίκησον μά

χαιρα . καὶ ἀφάνισον
 ὀπίσω αὐτῶν κακὰ !
 λέγει ἡς . καὶ ποιῇ
 κατὰ πάντα ὅσα
 ἐντέλλομαι σοι .
 φωνὴ πολέμου .
 ἐν γῇ χαλδαίων
 καὶ συντριβὴ μεγάλῃ .
 πῶς συνεκλάσθη καὶ συνε-
 τρίβη ἡ σφύρα πά-
 σης τῆς γῆς . πῶς
 ἐγενήθη εἰς ἀφανισ-
 μὸν βαβυλῶν ἐν
 ἔθνεσιν . ἐπιθή-
 σονται σοι . καὶ ἀλώ-
 ση . βαβυλῶν . καὶ
 οὐ γνώσῃ . εὐρέθης
 καὶ ἐλήφθη . ὅτι
 τῷ κφ ἀντέστης .
 Ἦνοιξε ἡς τὸν θυ-
 σαυρὸν αὐτοῦ . καὶ
 ἐξήνεγκε τὰ σκεύη
 τῆς ὀργῆς αὐτοῦ .
 ὅτι ἔργον ἔστι ! τῷ
 κφ θῶ τῶν δυνά-
 μεων ἐν γῇ χαλ-
 δαίων . ὅτι ἐληλύ-
 θασιν ἡ αὐτῇ οἱ
 καιροὶ αὐτῆς . ἀ-
 νοίξατε τὰς ἀπο-
 θήκας αὐτῆς . ἐ-
 ρευνήσατε αὐτήν
 ὡς σπήλαιον . καὶ
 ἐξολοθρεύσατε

αὐτήν . μὴ γενέ-
 σθω αὐτῆς κατὰ
 λειμμα . ἀνάξῃ
 ῥάνατε πάντας
 τοὺς καρπούς αὐ-
 τῆς . καὶ καταβή-
 τωσαν εἰς σφαγὴν .
 οὐαὶ αὐτοῖς . ὅτι ἡ
 καὶ ἡ ἡμέρα αὐτῶν .
 Cod.
 fol. 103. καιρὸς ἐκδίκησε
 ὡς αὐτῶν . φωνὴ
 φευγόντων . καὶ ἀ-
 νασωζομένων καὶ
 τῆς βαβυλῶνος
 τοῦ ἀπαγγεῖλαι ἐν
 σιῶν τὴν ἐκδίκη-
 σιν παρὰ κυ θῶ ἡ
 μῶν ✕ ἐκδίκησιν
 ναοῦ αὐτοῦ . ! πα-
 ραγγείλατε ἐπὶ βα-
 βυλῶνα πολλοῖς .
 παντὶ ἐντείνον
 τι τόξον . παρεμ-
 βάλετε ἐπ' αὐτήν
 κυκλόθεν . μὴ ἔ-
 στω ἐν αὐτῇ ἀνα-
 ζόμενος . ἀντα-
 πόδοτε αὐτῇ . κα-
 τὰ τὰ ἔργα αὐτῆς .
 κατὰ πάντα ἃ
 ἐποίησε . ποιήσα-
 τε αὐτῇ . ὅτι πρὸς
 τὸν κυ ἀντέστη . θῶ
 ἄγιον ἰηλ' . διατοῦ
 το πεσοῦνται οἱ

νεανίσκοι αὐτῆς
 ἐν ταῖς πλατείαις
 αὐτῆς. καὶ πάντες
 οἱ ἄνδρες οἱ πολε-
 μισταὶ αὐτῆς. ῥιπῇ
 σονται. ✕ ἐν τῇ ἡ-
 μέρα ἐκείνῃ! εἶ
 ὤπεν κς· ἰδοὺ ἐ-
 γὼ ἐπὶ σέ τὴν ὕβρι-
 στριαν λέγει ὁ τῶν
 δυνάμεων· ὅτι ἡ
 κει ἡ ἡμέρα σου καὶ
 ὁ καιρὸς ἐκδικήσε-
 ὤς σου· καὶ ἄσθε-
 Νήσει ἡ ὕβρις σου καὶ
 πεσεῖται. καὶ οὐ
 κ' ἔσται ὁ ἀνιστῶν αὐ-
 τήν. καὶ ἀνάψω
 πῦρ ἐν τῷ ὄρυμῳ
 αὐτῆς. καὶ κατα-
 φάγεται πάντα τὰ
 κύκλῳ αὐτῆς. τὰ
 Δε λέγει ὁ τῶν δυνά-
 μεων. καταδεδου-
 νάστευνται οἱ υἱοὶ
 Ἰσραὴλ. καὶ οἱ υἱοὶ
 Ἰούδα. ἅμα· πάν-
 τες οἱ αἰγμάλωτεύ-
 σαντες αὐτούς. κα-
 ταδυνάστευσαν αὐ-
 τοὺς. οἱ οὐκ ἠθέλη-
 σαν ἐξαποστεῖλαι
 αὐτούς. καὶ ὁ λυ-
 τρούμενος αὐτοὺς
 ἰσχυρὸς. κς παντο-

κράτῳ ὄνομα αὐ-
 τῷ· κρίσιν κρίνει
 πρὸς τοὺς ἀντιόι-
 κους αὐτοῦ. ὅπως
 ἐξάρη ✕ σὺν! τὴν
 γῆν. καὶ παροῦ-
 νεῖ τοῖς κατοικοῦσι
 βαβυλῶνα· μά-
 χαιραν ἐπὶ τοὺς
 ἵππους αὐτῶν. καὶ
 ἐπὶ τὰ ἄρματα αὐ-
 τῶν. καὶ ✕ ἐπὶ πάν-
 τα! τὸν σύμμικτον
 ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ
 ἔσονται ὡσεὶ γυναῖ-
 ὤκες. μάχαιραν
 ἐπὶ τοὺς θησαυροὺς
 αὐτῆς. καὶ διαρπα-
 γήσονται· μάχαι-
 ραν ἐπὶ τῷ ὕδατι
 αὐτῆς καὶ κατα-
 σχυνθήσονται. ὅ-
 τι γῆ τῶν γλυπτῶν
 ἔστι. καὶ ἐν ταῖς νῆ-
 σοις ÷ οὐ κατεκαυ-
 ὤχωντο· διατοῦ
 το κατοικήσουσιν
 ἰνδάλματα ἐν ταῖς
 νήσοις. καὶ κατοι-
 κήσουσιν ἐπ' αὐτῆς
 θυγατέρες σειρῇ-
 νων. ✕ καὶ οὐκ οἰκο-
 δομηθήσεται ἐτι-
 εἰς νῆκος, καὶ οὐ μὴ
 κατοικήσεται

Cod.
fol. 103v.

εἰς τὸν αἰῶνα . κα
 θῶς κατέστρεψεν
 ὁ θε̄ς ✕ τὴν σόδομα
 καὶ γόμορα . καὶ
 τὰς ὁμόρους αὐτῆς
 εἶπεν κς̄ · οὐ μὴ
 κατοικήσῃ ἐκεῖ
 ἄνους . καὶ οὐ μὴ πα
 ροικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς
 ἄνου . ἰδοὺ λαὸς
 ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ .
 καὶ ἔθνος μέγα . καὶ
 βασιλεῖς πολλοὶ
 ἐξεγερθήσονται ἅ
 π' ἐσχάτου τῆς γῆς .
 τόξον καὶ ἐγχειρίδι
 ὄντων ἔχοντες . ἰτα
 Μὸς ἐστίν . καὶ οὐ μὴ
 ἐλεήσῃ . φωνὴ
 αὐτῶν . ὡς θάλασ
 σα ἠχῆσει . ἐφ' ἡ
 ποῖς ἰππᾶσσαν
 ται παρὰσκευα
 σμένοι ὥσπερ
 πῦρ εἰς πόλεμον
 πρὸς σέ θυγάτηρ
 βαβυλῶνος . ἥ
 κούσε βασιλεὺς
 βαβυλῶνος τὴν
 ἀκοήν αὐτῶν . καὶ
 παρελύθησαν
 αἱ χεῖρες αὐτοῦ ·
 θλίψις κατεκρά
 τησεν αὐτοῦ . ὥ
 δίνες ὡς τικτού

Cod.
 fol. 104.

σης . ἰδοὺ ὡς λέ
 ων ἀναβήσεται ἅ
 πὸ ✕ φρυάγματος !
 τοῦ ἰορδάνου εἰς
 τόπους αἰθᾶμ . ὅ
 τι ταχέως ἐκδιώ
 ξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς .
 καὶ πάντα νεανί
 σκον ἐπ' αὐτὴν ἐ
 πιστήσω . ὅτι
 τίς ὥσπερ ἐγώ . καὶ
 τίς ἀντιστήσεται
 μοι . καὶ τίς οὗτος
 ποιμὴν . ὃς στήσε
 ται κατὰ πρόσω
 πόν μου · διὰ

Τοῦτο ἀκούσατε τῇ
 βουλῇν κῡ ἥν βε
 βούλεται ἐπὶ βα
 βυλῶνα καὶ λογι
 σμούς αὐτοῦ οὓς ἐ
 λογίσασατο ἐπὶ τοὺς
 κατοικοῦντας γὰρ
 δαίους · ἐάν μὴ
 διαφθείρητε τὰ
 ἄρνία τῶν προβά
 των αὐτῶν · ἐάν μὴ
 ἀφανισθῇ ἀπ' αὐτῆς
 νομὴ · διότι ἀπὸ
 φωνῆς ἀλώσεως
 βαβυλῶνος . σεισθή
 σεται ἡ γῆ . καὶ χρ^{αυ}
 γῇ αὐτῆς ἐν ἔθνε
 σιν ἀκουσθήσεται ·
 Ὡς λέγει κς̄ · ἰδοὺ

Cod.
 fol. 104v.

ἐγὼ ἐξεγερῶ ἐπὶ βα
 βυλῶνα. καὶ ἐπὶ
 τοὺς κατοικοῦντ-
 καρδίαν ἐπεγειρόν
 των ἄνεμον καὶ
 σωνα διαφθείρον
 τα. καὶ ἐξαποστε
 λῶ εἰς βαβυλῶ
 να ὑβριστάς. καὶ
 καθυβρίσουσιν αὐ
 τήν. καὶ λυμανοῦν
 ται τὴν γῆν αὐτῆς ✕
 — Ὅτι, οὐαὶ ἐπὶ βαβυ
 λῶνα κυκλόθεν
 ἐν ἡμέρα κακίῃ
 σεως αὐτῆς · μὴ
 τεινέτω ὁ τεινών
 τὸ τόξον αὐτοῦ. καὶ
 μὴ περιτιθέσθω
 ὧ ἐστιν ὅπλα αὐτῆς.
 μὴ φείσῃσθε ἐπὶ
 τοὺς νεανίσκους
 αὐτῆς. καὶ ἀφανίσα
 τε πᾶσαν τὴν δύ
 ναμιν αὐτῆς. καὶ
 πεσοῦν τραυματί
 αι ἐν γῇ χαλδαί
 ων. καὶ κατακε
 κεντημένοι ἐξω
 —θεν αὐτῆς. διό
 τι οὐκ ἐχέρευσεν
 ἰηλ' καὶ ἰούδας ἀ
 πὸ τοῦ θ' αὐτῶν
 ἀπὸ κυ παντοκρά
 τορος. ὅτι ἡ γῆ

αὐτῶν ἐπλήσθη
 ἀνομίας. ἀπὸ τῶ-
 —ἀγίων ἰηλ'. φεύ
 Γετε ἐκ μέσου βαβυ
 λῶνος. καὶ ἀνα
 σώζετε ἕκαστος
 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.
 καὶ μὴ ἀποριφῇτε
 ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐ
 τῆς. ὅτι καιρὸς
 ἐκδικήσεως αὐτῆς
 ἐστι παρὰ κυ· ἂν
 ταπόδομα αὐτὸς
 ἀνταποδίδωσιν
 αὐτῇ · ποτήριον
 χρυσοῦν βαβυλῶν
 ἐν χειρὶ κυ. μεθύ
 σκον πᾶσαν τὴν
 γῆν. ἀπὸ τοῦ
 οἴνου αὐτῆς ἐπίο
 σαν ἔθνη. καὶ ἃ
 φνω ἔπесε βαβυ
 λῶν, καὶ συνετρίβη.
 θρηνεῖτε αὐτὴν
 λάβετε ῥητίνην
 τῇ διαφθορᾷ αὐ
 τῆς. εἰ πως ἰα
 θήσεται · ἰατρεύ
 σαμεν τὴν βαβυ
 λῶνα. καὶ οὐκ ἰά
 σῃ. ἐγκαταλίπω
 μεν αὐτήν. καὶ ἃ
 πέλωμεν ἕκα
 στος εἰς τὴν γῆν
 αὐτοῦ. ὅτι ἡγγικ^{ex}

Cod.
 fol. 105.

εἰς δυνόν τὸ κρι
μα αὐτῆς. ἐξήρε
ἕως τῶν ἄστρον·
ἐξήνεγκε κς τὸ
κριμα αὐτοῦ·

Δεῦτε καὶ ἀνειγγέλω
μεν εἰς σιῶν. τὰ
ἔργα κυ̅ θυ̅ ἡμῶν
παρασκευάζε
τε τὰ τοξεύματα
πληροῦτε τὰς

ⲭφαρέτρας· ἡγεί

Pe κς τὸ πν̅α βα̅
σιλέως μῆδων.
ὅτι εἰς βαβυλῶ
να ὀργή αὐτοῦ. ἐ
ξολοθρεύσει αὐτήν
ὅτι ἐκδίκησις κυ̅
ἐστίν· ἐκδίκησις

ⲭναοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τει
χέων βαβυλῶνος
ἄρατε σημεῖον· ἐ
πιστήσατε φυλα
κὰς. ἐτοιμάσα
τε ὅπλα. ὅτι ἐ
νεχίρησε κς. καὶ
ποιήσει ὅσα ἐλά
λησεν ἐπὶ τοὺς κα
τοιχοῦντας βαβυ
λῶνα. καὶ κατα
σκηνοῦντας ἐφ' ὅ
θασι πολλοῖς. καὶ
ἐπὶ πληθεῖ θησαυ
ρῶν αὐτῆς. ἡ

Cod.
fol. 105v. καὶ τὸ πέρας σου ἃ

ληθῶς εἰς τὰ
σπλάγγνα σου· ὁ
τι ὤμοσε κς τῶν
δυνάμεων κατὰ
τοῦ βραχίονος αὐ
τοῦ. διότι πληρώ
σω σε ἀνῶν ὥσθι ἃ
κρίδων. καὶ φθέγ
ξονται ἐπὶ σοὶ κα

ⲭταβαίνοντες. ποι
ῶν γῆν ἐν τῇ ἰσχύ
ι αὐτοῦ. ἐτοιμάζω
οἰκουμένην ἐν τῇ
σοφίᾳ αὐτοῦ καὶ
ἐν τῇ συνέσει αὐ
τοῦ. ἐξέτεινε τὸν
δυνόν· εἰς φω
νὴν ἔθετο πληθος
ἡχους ὕδατος ἐν
τῷ δυνῶ. καὶ ἃ
νήγαγε νεφέλας
ἀπ' ἐσχάτου τῆς
γῆς. ἀστραπάς
εἰς ὑετὸν ἐποίη
σε. καὶ ἐξήγαγε
φῶς ἐκ θησαυρῶ-

ⲭαὐτοῦ ἐμωράν
θη πᾶς ἄνθρωπος ἃ
πὸ γνώσεως. κα
τησχύνθη πᾶς
χρυσόχοος ἀπὸ τῶν
γλυπτῶν αὐτοῦ. ὁ
τι ψευδοῖ ἐχώνευ
σαν. οὐκ ἔστι πν̅α
ἐν αὐτοῖς. μάται

ἃ ἔστιν ἔργα μεμω
 μημένα . ἐν καὶ
 ρῶ ἐπισκέψεως
 αὐτῶν ἀπολοῦν .
 —ται . οὐ τοιαύτη με
 ρὶς ἰακώβ' . ὅτι ὁ
 πλάσας τὰ πάν
 τα αὐτὸς ἔστι καὶ
 ῥάβδος κληρονο
 μίας αὐτοῦ . ἡς τῶν
 δυνάμεων ὄνο
 —μα αὐτῶ· δια
 σκορπίζεις σύ μοι
 σκεύη πολέμου,
 καὶ ἐξαρθῶ ἐν σοὶ
 βασιλεῖς . καὶ οἱ
 ασκορπιῶ ἐν σοὶ
 ἵππον καὶ ἀναβά
 την αὐτοῦ· καὶ οἱ
 σκορπιῶ ἐν σοὶ .
 ἄρματα καὶ ἀνα
 βάτας αὐτῶν . καὶ
 διασκορπιῶ ἐν
 σοὶ πρεσβύτην καὶ
 νέον καὶ διασκορ
 πιῶ ἐν σοὶ ἐκλε
 κτόν· καὶ παρθέ
 νον· καὶ διασκορ
 πιῶ ἐν σοὶ ποιμέ
 να καὶ τὸ ποίμνι
 ον αὐτοῦ· καὶ δια
 σκορπιῶ ἐν σοὶ γε
 ωργὸν καὶ τὸ γεώρ
 γιον αὐτοῦ . καὶ οἱ
 ασκορπιῶ ἐν σοὶ

Cod.
 fol. 106.

ἡγεμόνας καὶ στρα
 —τηγούς· καὶ ἀν
 ταποδώσω τῇ
 βαβυλῶνι καὶ τοῖς
 κατοικοῦσι χαλ
 οῖς . τὰς πά
 σας κακίας αὐτῶν .
 ἃς ἐποίησαν ἐν
 σιῶν . κατ' ὀφθαλ
 μούς ὑμῶν λέγει
 —ἡς· ἰδοὺ ἐγώ
 Πρὸς σὲ τὸ ὄρος τὸ
 διεφθαρμένον λέ
 γει ἡς· τὸ διαφθερ"
 πᾶσαν τὴν γῆν·
 καὶ ἐκτενώ τὴν
 χεῖρα μου ἐπὶ σὲ .
 καὶ κατακυλίσω σε
 ἀπὸ τῶν πετρῶν .
 καὶ δώσω σε ὡς ὄρος
 ἐμπεφυρισμένο·
 καὶ οὐ μὴ λάβωσιν
 ἀπὸ σοῦ λίθον εἰς
 γωνίαν . καὶ λίθον
 εἰς θεμέλιον . ὅτι
 εἰς ἀφανισμόν εἰς
 αἰῶνα ἔσται λέγει ἡς .
 Ἄρατε σημεῖον ἐπὶ τῆς
 γῆς . σαλπείσατε
 σάλπιγγι ἐν ἔθνεσι .
 ἀγιάσατε ἐπ' αὐτήν
 ἔθνη· παραγγεί
 λαι ἐπ' αὐτήν βα
 σιλείαις ἀραρεῖ
 παρ' ἐμοῦ . καὶ τοῖς

κενέχαις· ἐπὶ
 πρῆσκατε ἐπ' αὐτήν
 Cod. fol. 106^v. βελοστώσεις· ἀ
 ναβιβάσετε· ἐ
 π' αὐτήν! ἵππο
 ὡς ἀκρίδων πλῆ
 θος· ἀγιάσατε ἐπ' αὐ
 τήν ἔθνη· τὸν βα
 σιλέα τῶν μῆδων
 ✕ τοὺς ἡγουμένους
 αὐτῆς· καὶ ✕ συμ
 πάντας τοὺς στρα
 τηγούς αὐτοῦ· καὶ
 πάσης τῆς γῆς
 τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ.

Ὡς εἰσέσθῃ ἡ γῆ καὶ ἐπό
 νεσε· διότι ἐξάνε
 στη ἐπὶ βαβυλῶνα
 λογισμὸς κυ· τοῦ
 θεῖναι τὴν γῆν
 βαβυλῶνος εἰς ἀ
 φανισμόν· καὶ τοῦ
 μὴ κατοικεῖσθαι
 αὐτήν· ἐξέλιπε
 μάχη τῆς βαβυ
 λῶνος τοῦ πολε
 μεῖν· καὶ κατήσθ
 ηται ἐν περιγῇ·
 ἐν τρυφῇ ἢ οὐ
 ναστεία αὐτῶν· ἐ
 γενήθησαν ὥσπερ
 γυναικες· ἐνε
 πυρίσθη τὰ σκη
 νώματα αὐτῆς·
 συνετρίβησαν οἱ μο

χλοὶ αὐτῆς· διώ
 κων· εἰς ἀπάντη
 σιν διώκοντος· οἱ
 ὥξεται· καὶ ἀπαγ
 γέλλων· εἰς ἀπάν
 τησιν ἀναγγέλλον
 τος· τοῦ ἀναγγεῖλαι
 τῷ βασιλεῖ βαβυ
 λῶνος· ὅτι ἐάλω
 κεν ἡ πόλις αὐτοῦ·
 ἀπ' ἐσχάτου τῶν
 διαβάσεων αὐτοῦ
 ἐλήφθησαν· καὶ
 τὰ συστήματα αὐ
 τῶν ἐν ἐμπυρίσθη
 σαν ἐν πυρὶ· καὶ ἄν
 ὄρες αὐτοῦ οἱ πολε
 μισταὶ ἐξέρχονται·

Διότι τάδε λέγει ὁ
 τῶν δυνάμεων
 ὁς ἰηλ'· οἶκος βα
 Cod. fol. 107. σιλέως βαβυλῶ
 νος· ὡς ἄλλω ὥριμος
 ἀλοηθήσονται·
 ἔτι μικρόν· καὶ ἤξει
 ὁ ἀμητὸς αὐτῆς·
 κατέρπαγέ με ÷ κα
 τέλαβέ με ὡς σκό
 τος λεπτόν!· ἐμε
 ρίσχτό με ναβου
 χοδονόσορ βασιλεὺς
 βαβυλῶνος· κα
 τέστησέ με· ὡς
 σκεῦος κεκλινέν· κα
 τέπιέ με· ὡς ὄρεα

κων . ἐνέπλησε
 τὴν κοιλίαν αὐτοῦ
 ἀπὸ τῆς τρυφῆς
 μου· ἐξῴσαν με
 οἱ μόχθοι μου καὶ αἱ
 ταλαιπωρίαι μου
 εἰς βαβυλῶνα ἔ
 ρει κατοικοῦσα σι
 ὰν . καὶ τὸ αἷμά μου
 ἐπὶ τοὺς κατοικοῦν
 τας χαλδαίους . ἔ
 ρει ἱερουσαλήμ .
 — Διὰ τοῦτο τάδε λέγει
 κς· ἰδοὺ ἐγὼ κρινῶ
 τὴν ἀντιδικόν σου .
 καὶ ἐκδικήσω τὴν
 ἐκδίκησίν σου· καὶ
 διερημώσω τὴν
 θάλασσαν αὐτῆς .
 καὶ ξηρανῶ τὴν
 γῆν αὐτῆς· καὶ ἔ
 σται βαβυλῶν εἰς
 θίνης . κατοικία
 ὄρακόντων . εἰς
 ἀφανισμόν καὶ ἰσ
 ρισμόν . καὶ οὐ κα
 τοικηθήσεται . ἃ
 μα ὡς λέοντες ἔ
 ξηγέρθησαν οἱ παῖ
 ὄες αὐτῶν . καὶ ὡς
 σκύμνοι λεόντων
 ἐν τῇ θερμασίᾳ
 αὐτῶν . δώσω ~~×~~ τὸ
 πότημα αὐτοῖς . καὶ
 μεθύσω αὐτοὺς ὅ

πως κυκαρωθῶσι
 καὶ ὑπνώσωσιν
 ὕπνον αἰώνιον .
 καὶ οὐ μὴ ἐγερθῶσι
 λέγει κς . καταβίβα
^{Cod.} ^{fol. 107v.} σον αὐτοὺς ὡς ἄρ
 νας εἰς σφαγὴν .
 καὶ ὡς κρέους με
 τ ἑρίφων· πῶς
 ἐάλω ~~×~~ σισάχ . καὶ
 ἐθηρεύθη τὸ καύχη
 μα πάσης τῆς
 γῆς . πῶς ἐγένε
 το εἰς ἀφανισμόν
 βαβυλῶν . ἐν πα
 σι τοῖς ἔθνεσιν . ἃ
 νέβη ἐπὶ βαβυλῶ
 να θάλασσα· ἐν
 ἡγῶ χυμάτων αὐ
 τῆς . κατεκαλύ
 φθη· ἐγενήθησαν
 αἱ πόλεις αὐτῆς ,
 εἰς ἀφανισμόν· γῆ
 ἀνυδρὸς καὶ ἄβα
 τος ~~×~~ γῆ ! . οὐ κα
 τοικησεί ἐν αὐτῇ·
 οὐδὲις ~~×~~ ἄνθρωπος ! οὐδὲ
 μὴ καταλύσει ἐν
 αὐταῖς υἱὸς ἀνθρώπου·
 καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ
 τὸν βῆλ ἐν βαβυλῶ
 νι· καὶ ἐξοίσω . ἃ
 κατέπιεν ἐκ τοῦ
 στόματος αὐτοῦ . καὶ
 οὐ μὴ συνελθῶσι

προς αὐτὸν ἔτι τὰ
) ἔθνη· καὶ γε τὸ
) τεῖχος βαβυλῶ
) νος. ἔπεσεν· ἔξελ.
) θετε ἐκ μέσου αὐτῶν
) λαός μου. καὶ σῶ
) ξετε ἕκαστος τὴν
) ψυχὴν αὐτοῦ. ἀπὸ
) θυμοῦ ὀργῆς κυ.
) μὴ ποτε δειλιά
) σῃ ἡ καρδία ὑμῶν
) καὶ φοβηθῆτε ἐν
) τῇ ἀκοῇ τῇ ἀκου
) σθητομένῃ ἐν τῇ
) γῇ· καὶ εἰσελεύ
) σεται ἐν τῷ ἐνιαν
) τῷ ἡ ἀκοῇ. καὶ ἡ
) ἀδικία ἐν τῇ γῇ·
) παραβολὴ ἐπὶ πα
) ραβολήν· δια
) τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρ
) χονται ✕ φησὶ κς!
) καὶ ἐπισκέψομαι ἐ
) πὶ τὰ γλυπτὰ βα
) βυλῶνος. καὶ πᾶ
) σα ἡ γῇ αὐτῆς κα
) ταιχυνθήσεται. καὶ
) πάντες τραυμα
) τίαί αὐτῆς. πεσοῦν
) ται ἐν μέσῳ αὐτῆς·
) καὶ ἀγαλλιάσονται ἐ
) πὶ βαβυλῶνα οἱ
) οὐνοὶ καὶ ἡ γῇ. καὶ
) πάντα τὰ ἐν αὐ
) τοῖς. ὅτι ἀπὸ βόρ

God.
 fol. 108.

) ρᾶ ἤξουσιν αὐτήν
) ταλαιπωροῦντες
) λέγει κς. καί γε βα
 Βυλῶν τοῦ ποιεῖν
 τραυματίας ἡλ'
 καὶ ἐν βαβυλῶνι
 πεσοῦνται τραυ
 ματίαί πάσης
 τῆς γῆς· ἀνα
 σωζόμενοι ἐκ μα
 χαίρας πορεύεσθε
 καὶ μὴ ἴστασθε· οἱ
 μακρόθεν τοῦ κυ.
 καὶ ἰλῆμ ἀναβή
 τω ἐπὶ καρδίαν ὑ
 μῶν· ἡσχύνθη
 μεν. ὅτι ἠκούσα
 μεν ὀνειδισμόν ἡμῶν·
 κατεκάλυψεν ἀτι
 μία· τὸ πρόσωπον
 ἡμῶν· ὅτι εἰσῆλ
 θον ἀλλογενεῖς εἰς
 τὰ ἅγια ἡμῶν. εἰς
) οἶκον κυ· διατοῦτο
 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχον
 ται λέγει κς. καὶ ἐκ
 δικήσω ἐπὶ τὰ γλυ
 πτὰ αὐτῆς. καὶ ἐν
 πάσῃ τῇ γῇ αὐ
 τῆς. πεσοῦνται
 τραυματίαί. ὅτι
 ἐὰν ἀναβῇ βαβυ
 λῶν ὡς οὐνός. καὶ
 ὅτι ἐὰν ὀχυρώσῃ
 ὕψος ἰσχύος αὐτῆς.

παρ' ἐμοῦ ῥῆξουσιν
αὐτὴν ἐξολοτρεύ-
οντες λέγει κς. φω

Νῆ κραυγῆς ἐν βα-
βυλῶνι καὶ συντρι-
βῇ μεγάλῃ ἐν γῇ τῇ
χαλδαίων. ὅτι ἐξω-
λόθρευσε κς τὴν

Cod.
fol. 108v

βαβυλῶνα· καὶ ἃ
πώλεσεν ἀπ' αὐ-
τῆς φωνὴν μεγά-
λην ἠχοῦσαν. ✕ τὰ
κύματα αὐτῆς!
ὡς ὕδατα πολλὰ·
ἔδωκαν ὄλεθρον φω-
νὴν αὐτῆς. ὅτι ἦλ-
θεν ἐπὶ βαβυλῶνα
ταλαιπωρία· ἐά-
λωσαν οἱ μαχηταὶ
αὐτῆς· ἐπτόηται
τὸ τόξον αὐτῶν· ὅτι
θεὸς ὁ ἀνταποδιδόν
αὐτὸς κς ἀνταπο-
δίδωσιν αὐτῇ τὴν
ἀνταπόδοσιν. καὶ
μεθύσει μέθῃ τοὺς
σοφοὺς αὐτῆς. καὶ
τοὺς ἡγεμόνας αὐ-
τῆς. ✕ καὶ τοὺς ἡ-
γουμένους αὐτῆς!
καὶ τοὺς στρατηγούς
αὐτῆς. καὶ οὐνα
τοὺς αὐτῆς. ✕ καὶ ὁ
πνώσουσιν ὕπνο-
αἰώνιον· ✕ καὶ οὐ

μη ἐξεγερθῶσι! λέ-
γει βασιλεὺς κς
παντοκράτωρ ὁ
νομα αὐτῷ·

Τάδε λέγει κς· τεῖχος
βαβυλῶνος ἐπλα-
τύνη· κατασκα-
πτόμενον. κατα-
σκαφήσεται· καὶ
αἱ πύλαι αὐτῆς αἰ-
ὕψηλαί· ✕ ἐν πυρὶ!
ἐν πυρὶ στήσονται·
καὶ κοπιήσουσι
λαοὶ εἰς κακὸν· καὶ
ἔθνη ἐν ἀρχῇ ἐκ-
λείψουσιν· ὁ λό-

Γος ὃν ἐνετείλατο :-

κς ἱερεμία τῷ
προφήτῃ· εἰπεῖν
τῷ σαραΐᾳ υἱῷ
νηρίου. υἱῷ μα-
ασαίου. ὅτι ἐπορεύ-
ετο παρὰ τεδεκί-
ου βασιλέως ιουδά
εἰς βαβυλῶνα
ἐν τῷ ἔτει τῷ τε-
τάρτῳ τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ· καὶ
σαραΐας ἄρχων δώ-
ρων· καὶ ἔγραψεν
ἱερεμίας. ✕ σὺν!
πάντα τὰ κακὰ.
ἃ ῥῆξει ἐπὶ βαβυλῶ-
να. ἐν βιβλίῳ ἐνὶ
✕ σὺν! πάντας τοὺς

Cod.
fol. 109.

λόγους· τούτους· γε
 γραμμένους ἐπὶ βα
 βυλῶνα· καὶ εἶπεν
 ἱερεμίας πρὸς
 σαραϊάν· ὅτ' ἂν ἔλ
 θῃς εἰς βαβυλῶνα
 καὶ ὄψῃ καὶ ἀναγνώ
 σῃ ✕ σὺν! πάντας
 τοὺς λόγους τούτους.
 καὶ ἔρεῖς· κε σὺ ἔλᾶ
 λησας ἐπὶ τὸν τό
 πον τοῦτον. τοῦ ἐ
 ξολοθρεῦσαι αὐτ"
 καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν
 αὐτῷ κατοικοῦν
 τα. ἀπὸ ἀν̄ου ἕως
 κτήνους. ὅτι ἂ
 φανισμὸς εἰς τὸν
 αἰῶνα ἔσται καὶ ἔ
 σται ὅτ' ἂν παύσῃ
 τοῦ ἀναγινώσκειν ✕
 σὺν! τὸ βιβλίον τοῦ
 το. καὶ ἐπιθήσεις
 ἐπ' αὐτὸ λίθον. καὶ
 ῥίψῃς αὐτὸ εἰς μέ
 στον τοῦ εὐφράτου
 καὶ ἔρεῖς οὕτως κα
 ταδύσεται βαβυλῶν
 καὶ οὐ μὴ ἀναστῇ ἂ
 πό προσώπου
 τῶν κακῶν. ὧν ἐ
 γὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτήν·

✕ Καὶ ἐστάθησαν ἕως
 ἐνταῦθα. οἱ ✕ λόγοι
 ἱερεμίου· ὅντος

εἰκοστοῦ καὶ ἑνὸς ἔ
 τους σεδεκία. ἐν
 τῷ βασιλεύειν αὐ
 τόν. καὶ ἑνδεκά ἔ
 τη ἐβασίλευσεν
 — ἐν ἰλῆμ. καὶ ὄνο
 μα τῇ μῦρ αὐτοῦ
 ἀμιτᾶλ. θυγάτηρ
 ἱερεμίου ἐκ λοβε
 νᾶ· καὶ ἐποίησε
 τὸ πονηρὸν ἐν ὁ
 Cod.
 fol. 109v. φθαλμοῖς κυ ✕ ὄν
 τρόπον ἐποίησεν
 ἰωακεὶμ· ✕ ὅτι ἐ
 πὶ τὸν θυμὸν κυ ἦν
 ἱερουσαλὴμ καὶ ἰού
 δα. ✕ ἕως οὗ ἀπέρ
 ριψεν αὐτοὺς ἐκ προ
 σώπου αὐτοῦ καὶ ἂ
 πέστη σεδεκίας
 τῷ βασιλεῖ βαβυ
 λῶνος!· καὶ ἐ
 Γένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ
 ἐννάτῳ τῆς βα
 σιλείας αὐτοῦ ἐν
 μηνὶ τῷ δεκάτῳ.
 δεκάτῃ τοῦ μηνὸς
 ἤλθε ναβουχοδο
 νόσορ βασιλεὺς βα
 βυλῶνος. καὶ πᾶ
 σα ἡ δύναμις αὐ
 τοῦ ἐπὶ ἰλῆμ'· καὶ
 περιεχαράκωσεν
 αὐτήν· καὶ περι
 ῥοδόμησεν αὐ

τὴν τετραπέδοις
λίθοις κύκλω· καὶ
ἦλθεν ἡ πόλις εἰς
συναρχὴν ἕως ἐν
δεκάτου ἔτους τῷ
βασιλεῖ σεδεκίᾳ
✕ ἐν μηνὶ τῷ τετάρ-
τῳ !. ἐν τῇ ἐννῇ
τῇ τοῦ μηνὸς·

— Καὶ ἐστερεώθη ὁ λι-
μὸς ἐν τῇ πόλει·
καὶ οὐκ ἦσαν ἄρτοι
τῷ λαῷ τῆς γῆς·
— καὶ διεκόπη ἡ πό-
λις καὶ πάντες
οἱ ἄνδρες οἱ πολε-
μισταί. ἔφυγον καὶ
ἐξῆλθον ἐκ τῆς
πόλεως νυκτὸς·
κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς
πύλης. ἀναμέσον
τοῦ τείχους· καὶ τοῦ
προτειχίσματος
ὃ ἦν κατὰ τὸν κή-
πον τοῦ βασιλέ-
ως. καὶ οἱ χαλδαῖ-
οι ἐπὶ τῆς πόλεως
κύκλω καὶ ἐπορεύ-
θησαν ὁδὸν εἰς ἄρ-
ραβᾶ· καὶ κατε-
δίωξεν ἡ δύναμις
τῶν χαλδαίων ὅπῃ
σω τοῦ βασιλέως
καὶ κατέλαβον τὸν
βασιλέα σεδεκί-

Cod.
fol. 110.

αν. ἐν τῷ πέραν
ἱεριγῶ· καὶ πάν-
τες οἱ παῖδες αὐτοῦ
διεσπάρησαν ἅ-
π' αὐτοῦ· καὶ συ-
νέλαβον τὸν βασι-
λέα καὶ ἤγαγον αὐ-
τὸν πρὸς βασιλέ-
α βαβυλῶνος εἰς
δεβλαθά· εἰς γῆ-
ἐμάθ· καὶ ἐλάλη-
σεν αὐτῷ μετὰ κρι-
σεως· καὶ ἔσφα-
ξε βασιλεὺς βα-
βυλῶνος τοὺς υἱ-
οὺς σεδεκίου κατ' ὃ-
φθαλμοὺς αὐτοῦ.
καὶ πάντας τοὺς
ἄρχοντας ἰούδα.
ἔσφαξεν ἐν δεβλα-
θᾶ· καὶ τοὺς ὃ-
φθαλμοὺς σεδεκί-
ου ἐξετύφλωσε· καὶ
ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέ-
δασι· καὶ ἤγαγεν αὐ-
τὸν ὁ βασιλεὺς βα-
βυλῶνος εἰς βα-
βυλῶνα. καὶ ἔω-
κεν αὐτὸν εἰς οἰκί-
αν μυλῶνος. ἕως
ἡμέρας ἧς ἀπέθα-
νε· καὶ ἐν τῷ μη-
νὶ τῷ πέμπτῳ δε-
κάτῃ τοῦ μηνὸς ✕
οὗτος ✕ ἐνικυτὸς.

έννέα καὶ δέκατος
 τοῦ ναβουχοδονό
 σορ βασιλέως· βα
 βυλῶνος ! ἤλθε
 ναβουζαρχδάν ὁ ἀρ
 χιμάρχειρος· ὁ ἐστὶ
 κὼς κατὰ πρόσω
 πον τοῦ βασιλέως βα
 βυλῶνος εἰς ἰλῆμ·
 καὶ ἐνέπρησε τὸν
 οἶκον κυ καὶ τὸν οἶ
 κον τοῦ βασιλέως
 καὶ· σύν ! πάσας τὰς
 οἰκίας τῆς πόλεως
 καὶ· σύν ! πᾶσαν
 οἰκίαν μεγάλην. ἐ
 νέπρησε πυρὶ·
 καὶ πᾶν τεῖχος ἰε
 ρουσαλὴμ κύκλῳ
 καθεῖλεν· πᾶ
 σα ! ἡ δύναμις τῶν
 χαλδαίων ἡ με
 τὰ τοῦ ἀρχιμαγείρου.

✠ Ἀπὸ δὲ τῶν πενή
 ✠ των τοῦ λαοῦ. τοὺς
 ✠ καταλειφθέντας
 ✠ ἐν τῇ πόλει· καὶ
 ✠ τοὺς πίπτοντας.
 ✠ τοὺς ἐμπεπτωκό
 ✠ τας πρὸς βασιλέ
 ✠ α βαβυλῶνος ! καὶ
 ✠ τοὺς λοιποὺς τοῦ
 ✠ λαοῦ. κατέλιπε
 ✠ ναβουζαρχδάν ὁ ἀρ
 ✠ χιμάρχειρος· καὶ ἁ

✠ πὸ τῶν πενήτων
 ✠ τῆς γῆς. κατέλι
 ✠ πε ναβουζαρχδάν
 ✠ ὁ ἀρχιμάρχειρος !
 εἰς ἀμπελουργοὺς
 καὶ εἰς γεωργοὺς·
 καὶ τοὺς στύλους τοῦς
 χαλκοὺς τοὺς ἐν οἷ
 κῳ κυ. καὶ τὰς
 βάσεις. καὶ τὴν
 θάλατταν τὴν
 χαλκὸν τὴν ἐν
 οἷκῳ κυ· συνέτρι
 ψαν οἱ χαλδαῖοι. καὶ
 ἔλαβον πάντα
 ✠ τὸν χαλκὸν αὐ
 τῶν εἰς βαβυλῶ
 να· καὶ τοὺς πο
 διστήρας. καὶ τοὺς
 ἀναληπτῆρας !
 ✠ καὶ τὴν στεφά
 νην. καὶ τὰς φέ
 αλας. καὶ τὰς
 κρεάγρας. πᾶν
 τα τὰ σκεύη τὰ
 χαλκὰ. ἐν οἷς ἐ
 λειτούργουν ἐν
 αὐτοῖς. ἔλαβον !
 καὶ τὰ σαφρώθ.
 καὶ τὰ μασμερώθ
 καὶ τὰ ἀμμαῆρα
 κώθ. καὶ τοὺς ἀ
 ποχυτήρας. καὶ
 τὰς λυχνίας ! καὶ
 τὰς θυίσκας· καὶ

Cod.
fol. 111.

τοὺς κυάθους. ἃ
 ἦν χρυσά. χρυσά
 καὶ ἃ ἦν ἄργυρά.
 ἄργυρά. ἔλαβεν
 ὁ ἀρχιμάγειρος· καὶ
 οἱ στύλοι δύο. καὶ ἡ
 θάλασσα μία. καὶ
 οἱ μόσχοι δώδεκα
 χαλκοί. ✕ οἱ ἦσαν
 ὑποκάτω τῆς θα
 λάσσης. ἃ ἐποίη
 σεν ὁ βασιλεὺς σο
 λομών εἰς οἶκον
 κυ. οὐκ ἦ σταθμῆς
 τοῦ χαλκοῦ ✕ πάν
 των τῶν σκευῶν
 τούτων· καὶ οἱ στύ
 λοι. τριάκοντα
 καὶ πέντε πηγέ
 ων. ὕψους τοῦ στύλου
 τοῦ ἐνός. καὶ σπαρ
 τίου δωδεκάπη
 χυ περιεκύκλου
 αὐτοῦ· καὶ τὸ πά
 χος αὐτοῦ τεσσά
 ρων δακτύλων κύ
 κλω· καὶ γείσος ἐ
 π' αὐτοῖς. χαλκοῦν·
 καὶ ὑπεροχὴ τοῦ
 γείσους τοῦ ἐνός
 πέντε πηγέων·
 καὶ δικτύου καὶ ῥόαι
 ἐπὶ τοῦ γείσους κύ
 κλω. τὰ πάντα
 χαλκᾶ· καὶ κατὰ

Cod.
 fol. 111^v.

τὰ αὐτὰ τῷ στύλῳ
 τῷ δευτέρῳ·—ὁ
 κτῶ! ῥόαι τῷ πῇ
 χει· τοῖς δώδεκα
 πῆγῃσι· καὶ ἦσαν
 αἱ ῥόαι. ἐνενήκοντα
 ἑξ'. τὸ ἐν μέρος καὶ
 ἦσαν πᾶσαι αἱ ῥόαι.
 ἕκαστὸν ἐπὶ τοῦ δι
 κτύου κύκλω. καὶ
 ἔλαβεν ὁ ἀρχιμά
 γειρος. τὸν σαραῖαν
 ἱερέα τὸν πρῶτον
 καὶ τὸν σοφονίαν τ'
 ἱερέα τὸν δεύτερον.
 καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς
 φυλάσσοντας τὰς τῇ
 ὁδόν. καὶ ἐκ τῆς
 πόλεως ἔλαβεν εὐ
 νοῦχον ἕνα· ὃς ἦν
 ἐπιστάτης τῶν ἀν
 ὄρων τῶν πολεμι
 στῶν· καὶ ἐπτά ἄν
 ὄρας ὀνομαστούς
 ἐν προσώπῳ τοῦ
 βασιλέως. τοὺς
 εὐρεθέντας ἐν τῇ
 πόλει· καὶ τὸν γράμ
 ματέα ✕ τὸν ἄρχο
 τα! τῶν δυνάμε
 ων. τὸν γραμμα
 τεύοντα τῷ λαῷ
 τῆς γῆς καὶ ἑξή
 κοντα ἄνους ἐκ τοῦ
 λαοῦ τῆς γῆς. τοὺς

εὐρεθέντας ἐν μέ
σω τῆς πόλεως·
—Καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς
ναβουζαρδάν ὁ
ἀρχιμάγειρος· καὶ
ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς
τὸν βασιλέα βα
βυλῶνος εἰς δε
βλαθὰ· καὶ ἐπά
ταξεν αὐτοὺς βασι
λεὺς ✕ βαβυλῶνος
καὶ ἐθανάτωσεν
αὐτοὺς ἐν δεβλαθὰ.
ἐν γῇ αἰμάθ· καὶ
ἀπωκίσθη ἰούδα
ἐπάνωθεν τῆς
γῆς αὐτοῦ· καὶ οὐ
τος ὁ λαὸς· ὃν ἀπώ
κισε ναβουχοδονό
σορ· ἐν τῷ ἔτει τῷ
ἐβδόμῳ· ἰουδαί
ους τρισχιλίους καὶ
εἴκοσι· τρεῖς· ἐν
τῷ ἔτει τῷ ὀκτῷ
καὶ δεκάτῳ τοῦ
ναβουχοδονόσορ ✕
ἤγαγον ἐξ ἱερου
σαλὴμ ψυχὰς ὀκτα
κοσίας τριάκοντα
οὓς· ἐν τῷ ἔτει τῷ
τρίτῳ καὶ εἴκο
στῷ τοῦ ναβουχοδο
νόσορ· ἀπώκισε
ναβουζαρδάν ὁ ἄρ
χιμάγειρος· ἰουδαί

ων ψυχὰς ἑπτακο
Cod.
fol. 112. σίας τεσσαράκον
τα πέντε· πᾶ
σαι ψυχαὶ τετρακι
σχίλιαι ἑξακόσται·
—Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τρι
ακοστῷ καὶ ἐβδό
μῳ ἔτει ἀποικισθῆν
τος ἰωακεὶμ βασι
λέως ἰούδα τῷ
ὀωδεκάτῳ μηνί
ἐν τῇ τετράδι καὶ εἰ
κάδι τοῦ μηνός· ἔ
λαβεν οὐιλμρα
δάχ βασιλεὺς βα
βυλῶνος ἐν τῷ ἔ
νιαυτῷ ᾧ ἐβασί
λευσε· τὴν κεφα
λήν ἰωακεὶμ βα
σιλέως ἰούδα· καὶ
ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐ
ξ οἰκίας ἧς ἐφυλάσ
σετο· καὶ ἐλάλησεν
αὐτῷ χρηστὰ· καὶ
ἔδωκε τὸν θρόνον
αὐτοῦ ἐπάνω τῶν
θρόνων τῶν βασι
λέων τῶν μετ' αὐτοῦ
ἐν βαβυλῶνι· καὶ ἤλ
λαξε τὴν στολήν
τῆς φυλακῆς αὐτοῦ·
καὶ ἤσθιεν ἄρτον κα
τὰ πρόσωπον αὐ
τοῦ διαπαντός·
πάσας τὰς ἡμέρας

ἄς ἔζη· καὶ ἡ-ταγῇ
αὐτοῦ. ταγῇ διαπν
τὸς ἐδίδοτο αὐτοῦ
παρὰ τοῦ βασιλέ
ως βαβυλωνος ἔξ ἡ
μέρας εἰς ἡμέραν.
ἕως ἡμέρας ἧς ἃ
πέθανεν ✕ πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς
ζωῆς αὐτοῦ:— IEPEMI—

· · · BAPOYX:—

Καὶ οὗτοι λόγοι τοῦ
βιβλίου οὓς ἔγραψε
βαρούχ υἱὸς νηρί
ου. υἱοῦ μαασαίου. υἱ
οῦ σεδεκίου. υἱοῦ ἃ
σαδίου. υἱοῦ χελκί
ου ἐν βαβυλῶνι ἐν
τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ,
ἐν ἐβδόμῃ τοῦ μηνὸς·
ἐν τῷ καιρῷ· ὃ
ἔλαβον οἱ χαλδαῖ (sic)
τὴν ἱερουσαλήμ
καὶ ἐνέπηρσαν αὐ
τήν ἐν πυρὶ· καὶ
ἀνέγνω βαρούχ τοὺς
λόγους τοῦ βιβλίου
τούτου. ἐν ὧσιν ἱε
ρονίου υἱοῦ ἰωα
κεὶμ βασιλέως ἱ
ούδα· καὶ ἐν ὧσιν
παντὸς τοῦ λαοῦ
τῶν ἐργαζομένων
πρὸς τὴν βίβλον·

Cod.
fol. 112v.

καὶ ἐν ὧσιν τῶν οὐ
νατῶν καὶ υἱῶν
τῶν βασιλέων. καὶ
ἐν ὧσιν τῶν πρε
σβυτέρων. καὶ ἐν
ὧσιν παντὸς τοῦ λα
οῦ. ἀπὸ μικροῦ ἕως
μεγάλου πάντων
τῶν κατοικούντων
ἐν βαβυλῶνι. ἐ
πὶ ποταμοῦ σουδ·
καὶ ἔκλειον καὶ ἐν ἡ
στευον. καὶ ἡγῶν
το ἐναντίον· κυ καὶ
συνήγαγον ἀργύρι
ον. κατὰ ἐκάστου
ἡδύνατο ἡ χεὶρ. καὶ
ἀπέστειλαν εἰς ἱε
ρουσαλήμ. πρὸς
ἰωακεὶμ υἱὸν χελ
κίου υἱοῦ σαλῶμ
τὸν ἱερέα. καὶ πρὸς
τοὺς ἱερεῖς. καὶ πρὸς
πάντα τὸν λαόν.
τοὺς εὐρεθέντας
μετ' αὐτοῦ ἐν ἱερου
σαλήμ. ἐν τῷ λα
βεῖν αὐτὸν τὰ σκεύ
η οἴκου κυ τὰ ἔξε
νεχθέντα ἐκ τοῦ
ναοῦ. ἀποστρέψαι
εἰς γῆν ἰουδα τῇ
δεκάτῃ τοῦ σείου
ἀν. σκεύη ἀργυρᾶ
ἃ ἐποίησε σεδε

Cod.
fol. 113.

κίας υἱὸς ἰωσία
 βασιλέως ἰούδα
 μετὰ τὸ ἀποικίσαι
 ναβουχοδονόσορ βα
 σιλέα βαβυλῶνος
 τὸν ἰεχονίαν· καὶ τοὺς
 ἄρχοντας καὶ τοὺς
 δεσμώτας· καὶ τοὺς
 θυνατοὺς καὶ τὸν
 λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ
 ἰλῆμ'· καὶ εἰσήγα
 γεν αὐτοὺς εἰς βα
 βυλῶνα· καὶ
 εἶπαν· ἰδοὺ ἀπε
 στείλαμεν ὑμᾶς
 ἀργύριον· καὶ ἄγο
 ράσατε τοῦ ἀργυ
 ρίου ὀλοκαυτώμα
 τα καὶ περὶ ἁμαρ
 τίας καὶ λίβανον.
 καὶ ποιήσατε μάν
 να· καὶ ἀνοίσετε
 ἐπὶ τὸ θυσιαστήρι
 ον κυ θυ ἡμῶν· καὶ
 προσεύξασθε πε
 ρὶ τῆς ζωῆς να
 βουχοδονόσορ βα
 σιλέως βαβυλῶ
 νος· καὶ εἰς ζωὴν
 βαλτάσαρ υἱοῦ
 αὐτοῦ· ἵνα ᾧσιν αἱ
 ἡμέραι αὐτῶν· ὡς
 αἱ ἡμέραι τοῦ οὐ
 ρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς·
 καὶ δώσει κς ἰσχύνη

ἡμῖν· καὶ φωτιεῖ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς
 ἡμῶν καὶ ζησὸ
 μεθα ὑπὸ τὴν σκι
 ἄν ναβουχοδονόσορ
 βασιλέως βαβυ
 λῶνος· καὶ ὑπὸ τῇ
 σκιᾷ βαλτάσαρ
 υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ δου
 λεύσομεν αὐτοῖς
 ἡμέρας πολλὰς,
 καὶ εὐρήσομεν χά
 ριν ἐναντίον αὐτῶν.

καὶ προσεύξασθε
 περὶ ἡμῶν πρὸς
 κυ θυ ἡμῶν· ὅτι
 ἡμάροτομεν τῷ
 κυ θω ἡμῶν· καὶ
 οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυ
 μὸς κυ· καὶ ἡ ὀργὴ
 αὐτοῦ ἅφ ἡμῶν· ἕως
 τῆς ἡμέρας ταύτης·
 καὶ ἀναγνώσεσθε
 τὸ βιβλίον τοῦτο· ὃ
 ἀποστείλαμεν πρὸς
 ὑμᾶς ἐξαγορεῦ
 σαι ἐν οἴκῳ κυ· ἐν
 ἡμέρᾳ ἐορτῆς·
 καὶ ἐν ἡμέραις καὶ
 ἑβδομά· καὶ ἐρεῖτε
 τῷ κυ θω ἡμῶν
 ἡ δικαιοσύνη· ἡ
 μῖν δὲ ἡ αἰσχύνη
 τοῦ προσώπου
 ὡς ἡμέρα αὕτη.

Cod.
fol. 113v.

ἀνὼρ ἰουδα καὶ
 τοῖς κατοικοῦσιν
 ἰλῆμ'. καὶ τοῖς βα
 σιλεῦσιν ἡμῶν. καὶ
 τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν
 καὶ τοῖς ἱερεῦσιν
 ἡμῶν. καὶ τοῖς προ
 φήταις ἡμῶν. καὶ
 τοῖς πρᾶσιν ἡμῶν.
 ὧν ἡμάρτομεν ἐ
 ναντίον κυ. καὶ ἡ
 πειθήσομεν αὐτῷ
 καὶ οὐκ ἠκούσαμεν
 τῆς φωνῆς κυ θυ
 ἡμῶν. πορεύεσθαι
 τοῖς προστάγμασι
 κυ οἷς ἔδωκε κα
 τὰ πρόσωπον ἡ
 μῶν. ἀπὸ τῆς ἡ
 μέρας· ἧς ἐξήγα
 γε ἡμεῖς τοὺς πρᾶς
 ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύ
 πτου· καὶ ἕως τῆς
 ἡμέρας ταύτης·
 ἧς μὲν ἀπειθοῦν
 τες πρὸς κυ θυ ἡ
 μῶν. καὶ ἐσχεδιά
 ζομεν πρὸς τὸ
 μὴ ἀκούειν τῆς
 φωνῆς αὐτοῦ. καὶ
 ἐκολλήθη εἰς ἡ
 μᾶς τὰ κακὰ· καὶ
 ἡ ἀρὰ ἦν συνέτα
 ξε ἡμεῖς τῷ παιδί αὐ
 τοῦ μωσεῖ ἐν ἡμέ

ρα ἡ ἐξήγαγε τοὺς
 πρᾶς ἡμῶν ἐκ γῆς
 αἰγύπτου· δοῦναι
 ἡμῖν γῆν ῥέουσιν
 γάλα καὶ μέλι ὥς
 ἡμέρα αὐτῇ· καὶ
 Οὐκ ἠκούσαμεν τῆς
 φωνῆς κυ θυ ἡμῶ
 κατὰ πάντας τοὺς
 λόγους τῶν προ
 φητῶν. ὧν ἀπέ
 στειλε πρὸς ἡμᾶς.
 καὶ ὠχόμεθα ἔκα
 στος ἐν διανοίᾳ καρ
 δίας αὐτοῦ τῆς πο
 νηρίας. ἐργάζεσθαι
 θεοῖς ἑτέροις ποι
 ῆσαι τὰ κακὰ κα
 τὰ ὀφθαλμοὺς κυ θυ
 ἡμῶν· καὶ ἔστησε
 ἡμεῖς τὸν λόγον αὐτοῦ
 ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς
 καὶ ἐπὶ τοὺς δικα
 στὰς ἡμῶν τοὺς δι
 κάσαντας τὸν ἰηλ'.
 καὶ ἐπὶ τοὺς βασι
 λεῖς ἡμῶν· καὶ ἐ
 πὶ τοὺς ἄρχοντας
 ἡμῶν. καὶ ἐπὶ ἅν
 θρωπον ἰηλ' καὶ
 ἰουδα. ~~τοῦ~~ ἀγαγεῖ
 ἐφ' ἡμᾶς κακὰ με
 γάλα· ὁ οὐκ ἐποι
 ήθη ὑπὸ κάτω
 παντὸς τοῦ οὐνοῦ

Cod.
 fol. 114.

καθὰ ἐποίησεν ἐν
 ρουσαλήμ. κατὰ
 τὰ γεγραμμένα,
 ἐν τῷ νόμῳ μου
 ὑσῆ τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς·
 ἄνθρωπον σάρκα υἱοῦ
 αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπον,
 σάρκα θυγατρὸς
 αὐτοῦ· καὶ ἔδωκεν
 αὐτοὺς ὑποχειρίους.
 πάσαις ταῖς βα-
 σιλείαις ταῖς κύ-
 κλω ἡμῶν. εἰς ὃν
 νειδισμόν καὶ εἰς ἃ
 βατὸν. ἐν πᾶσι τοῖς
 λαοῖς τοῖς κύκλω
 οὗ διέσπειρεν αὐτοὺς
 ὡς ἐκεῖ· καὶ ἐγενή-
 θησαν ὑπὸ κάτω.
 καὶ οὐκ ἐπάνω. ὃ
 τι ἡμάρτομεν κύ-
 κλω ἡμῶν. πρὸς
 τὸ μὴ ἀκούειν τῆς
 φωνῆς αὐτοῦ· τῷ
 κύκλω θῷ ἡμῶν ἡ δι-
 καιοσύνη. ἡμῖν δὲ
 καὶ τοῖς πατράσι
 ἡμῶν. ἡ αἰσχύνη
 τῶν προσώπων.
 ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη·
 ἃ ἐλάλησε κύ·
 φ ἡμᾶς πάντα
 τὰ κακὰ ταῦτα ἃ
 ἤλθεν ἐφ ἡμᾶς. καὶ
 οὐκ ἐδεήθημεν

Cod.
 fol. 114v.

τοῦ προσώπου κύ.
 τοῦ ἀποστρέψαι ἕκα-
 στον ἀπὸ τῶν νοη-
 μάτων τῆς καρδί-
 ας αὐτῶν τῆς πο-
 νηρέας· καὶ ἐγρη-
 γόρησε κύ ἐπὶ τοῖς
 κακοῖς. οἷς ἐπήγα-
 γε κύ ἐφ ἡμᾶς ὅτι
 δίκαιος ὁ κύ. ἐπὶ
 πάντα τὰ ἔργα
 αὐτοῦ ἃ ἐνετείλα
 το ἡμῖν. καὶ οὐκ ἡ-
 κούσαμεν τῆς φω-
 νῆς αὐτοῦ· πορεύ-
 εσθαι τοῖς προστά-
 γμασι κύ. οἷς ἔδω-
 κε κατὰ πρόσω-
 πον ἡμῶν· καὶ
 νῦν κύ ὁ θεὸς ἰηλ' ὃς
 ἐξήγαγες τὸν λαόν
 σου ἐκ γῆς αἰγύ-
 πτου. ἐν χειρὶ κρα-
 ταιᾶ καὶ ἐν σημεί-
 οις. καὶ ἐν τέρασι
 καὶ ἐν δυνάμει με-
 γάλῃ. καὶ ἐν βρα-
 χίονι ὑψηλῷ. καὶ
 ἐποίησας σεαυτῷ
 ὄνομα ὡς ἡ ἡμέ-
 ρα αὕτη. ἡμάρτο-
 μεν· ἡσεβήσαμεν.
 ἠδίκησαμεν.
 —Κε ὁ θεὸς ἡμῶν. ἐπὶ
 πᾶσι τοῖς δικαίῳ

μασί σου. ἀποστρα
φήτω ὁ θυμός σου
ἀφ' ἡμῶν. ὅτι κα
τελείφθημεν ὁ
λίγοι ἐν τοῖς ἔθνε
σιν. οὗ διεσπείρας
— ἡμᾶς ἐκεῖ· εἰσά
κουσον κ̅ε τῆς προ
σευχῆς ἡμῶν. καὶ
τῆς δεήσεως ἡμῶν
καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς
Cod
fol. 115. ἐνεκεν τοῦ ὀνόμα
τός σου· καὶ δός
ἡμῖν χάριν ἐναντί
ον τῶν ἀποικισάν
των ἡμᾶς. ἵνα γνῶ
πᾶσα ἡ γῆ. ὅτι
σὺ κ̅ς ὁ θεὸς ἡμῶν.
ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐ
πεκληθῆ ἐπὶ ἱηλ'
καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐ
τοῦ· κ̅ε κάτιδε ἐκ
τοῦ οἴκου σου τοῦ ἁγί
ου. καὶ ἐννόησον
εἰς ἡμᾶς· κλῖνον
κ̅ε τὸ οὖς σου. καὶ ἄ
κουσον· ἀνοιξον ὁ
φθαλμούς σου καὶ
ἴδε. ὅτι οὐχ οἱ τε
θνηκότες ἐν τῷ
αἶδι ὧν ἐλήφθη
τὸ π̅να αὐτῶν ἀ
πὸ τῶν σπλάγχν^ω
αὐτῶν· δώσουσι
δόξαν καὶ δικαίω

ματα τῷ κ̅ω· ἀλλ
λά ψυχὴ ἡ λυπου
μένη. ἐπὶ τὸ μέγε
θος ὁ βαδίζει· ✕ π̅να!
κύπτον καὶ ἄσπε
νοῦν· καὶ οἱ ὀφθαλ
μοὶ οἱ ἐκλείποντες·
καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶ
σα. δώσουσί σοι δό
ξαν καὶ δικαιοσύνην
— κ̅ε· ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ
δικαιώματα τῶν
π̅ρων ἡμῶν· καὶ
τῶν βασιλέων ἡ
μῶν. ἡμεῖς κατὰ
βάλλομεν τὸν ἔλε
όν σου κατὰ πρό
σωπόν σου κ̅ε ὁ θεὸς
ἡμῶν· ὅτι ἐνῆκας
τὸν θυμόν σου. καὶ
τὴν ὀργήν σου εἰς
ἡμᾶς. καθάπερ
ἐλάλησας ἐν χειρὶ
τῶν παίδων σου
τῶν προφητῶν λέ
γων. οὕτως εἶπεν
— κ̅ς· κλίνετε

Τὸν ὦμον ἡμῶν καὶ
ἐργάσασθε τῷ βα
σιλεῖ βαβυλωνος.
Cod.
fol. 115v. καὶ καθίστατε ἐπὶ
τὴν γῆν ἣν ἔδω
κα τοῖς πατρά
σιν ἡμῶν· καὶ ἐ
άν μὴ ἀκούσητε

της φωνης κυ. ἐρ
 γάσασθαι τῷ βα
 σιλεῖ βαβυλῶνως.
 ἐκλείψει ποιήσω
 ἐκ πόλεων ἰουδα
 καὶ ἔξωθεν ἱεροῦ
 σαλήμ φωνὴν εὐ
 φροσύνης καὶ φω
 νὴν χαρμονῆς.
 φωνὴν νυμφίου.
 καὶ φωνὴν νύμφης.
 καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ
 εἰς ἄβατον ἀπὸ ἐ
 νοικοῦντων. καὶ οὐ
 κ ἡκούσαμεν τῆς
 φωνῆς σου. ἐργά
 σασθαι τῷ βασιλεῖ
 — βαβυλῶνος· καὶ
 ἔστησας τοὺς λόγους
 σου. οὓς ἐλάλησας
 ἐν χειρὶ τῶν παί
 δων σου τῶν προφη
 τῶν· τοῦ ἐξενεχθῆ
 ναι τὰ ὅσα βασιλέ
 ων ἡμῶν. καὶ τὰ
 ὅσα τῶν πρῶν ἡ
 μῶν ἐκ τοῦ τόπου
 αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐστὶν
 ἔξερριμμένα. τῷ
 καύματι τῆς ἡμέ
 ρας. καὶ τῷ πα
 γετῷ τῆς νυκτός·
 καὶ ἀπεθάνουσιν ἐν
 τόποις πονηροῖς
 καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν

ρομφαίᾳ καὶ ἐν ἁ
 ποστολῇ· καὶ
 Ἐθήκας τὸν οἶκον οὗ ἐ
 πεκλήθη τὸ ὄνομά
 σου ἐπ' αὐτῷ. ✕ ἔρη
 μον· ὡς ἡ ἡμέρα
 αὕτη διὰ πονηρί
 αν οἴκου ἰηλ'· καὶ οἱ
 κου ἰουδα· καὶ ἐ
 ποίησας εἰς ἡμᾶς
 κε ὁ ὁς ἡμῶν κα
 τὰ πᾶσαν ἐπιεί
 κειάν σου. καὶ κα
 τὰ πάντα οἰκτιρ.
 Cod.
 fol. 116. μόν σου τὸν μέγαν.
 καθὰ ἐλάλησας
 ἐν χειρὶ παιδός σο'
 μωυσῆ. ἐν ἡμέρᾳ
 ἐντειλαμένου σου
 αὐτῷ. γράψαι τὸν
 νόμον σου ἐναντί
 ον υἱῶν ἰηλ' λέγων·
 Ἐάν μὴ ἀκούσητε
 τῆς φωνῆς μου.
 εἰ μὴν ἡ βόμβησις
 ἡ μεγάλη ἡ πολλή
 αὕτη. ἀποστρέψει
 εἰς μακρὰν ἐν τοῖς
 ἔθνεσιν. οὗ διασπε
 ρῶ αὐτοὺς ἐκεῖ· ὅ
 τι ἔγνω. ὅτι οὐ μὴ
 ἀκούσωσί μου. ὅτι
 λαὸς σκληροτρά
 χηλός ἐστιν· καὶ
 ἐπιστέφουσιν ἐπὶ

καρδίαν αὐτῶν ἐν
 γῇ ἀποικισμοῦ
 αὐτῶν. καὶ γνώσο
 ται ὅτι ἐγὼ κς ὁ θς
 αὐτῶν· καὶ ὁώ
 σω αὐτοῖς καρδίαν
 καὶ ὧτα ἀκούοντα.
 καὶ αἰνέσουσί με ἐν
 γῇ ἀποικισμοῦ αὐ
 τῶν. καὶ μνησθή
 σονται τοῦ ὀνόμα
 τός μου. καὶ ἀπο
 στρέψουσιν ἀπὸ νώ
 του αὐτῶν τοῦ σκλη
 ροῦ. καὶ ἀπὸ πονη
 ρῶνπραγμάτων
 αὐτῶν. ὅτι μνησθή
 σονται τῆς ὁδοῦ πα
 τέρων αὐτῶν. τῶν
 ἀμαρτόντων ἐναν
 τίων κυ· καὶ ἀπο
 στρέψω αὐτοὺς εἰς
 τὴν γῆν ἣν ὤμο
 σα τοῖς πατράσι
 αὐτῶν. τῷ ἄβρα
 ἂμ. καὶ τῷ ἰσαάκ.
 καὶ τῷ ἰακώβ· καὶ
 κυριεύσουσιν αὐτῆς·
 καὶ πληθυνῶ αὐ
 τοὺς. καὶ οὐ μὴ σμι
 κρυνθῶσι. καὶ στή
 σω αὐτοῖς. διαθή
 κην αἰώνιον· τοῦ
 εἶναι με αὐτοῖς εἰς
 ὅν· καὶ αὐτοὶ ἔσονται

μοι εἰς λαόν· καὶ
 οὐ κινήσω ἔτι τὸν
 λαόν μου ἐν ἡλ'. ἀπὸ
 τῆς γῆς ἣς ἐξῶ
 —κα αὐτοῖς· κε
 Παντοκράτωρ ὁ θς
 ἐν ἡλ'. ψυχὴ ἐν στενοῖς.
 καὶ πνα ἰκνηδῶν.
 κέκραγέ πρὸς σέ·
 ἄκουσον κε καὶ ἐλέ
 ησον. ὅτι θς ἐλέη
 μων εἰ καὶ ἐλέησον.
 ὅτι ἡμάρτομεν ἐ
 ναντίον σου· ὅτι
 σὺ καθήμενος τὸν
 αἰῶνα. καὶ ἡμεῖς
 ἀπολλύμενοι τὸν
 —αἰῶνα· κε παν
 Τοκράτωρ ὁ θς ἐν ἡλ'.
 ἄκουσον δὴ τῆς προ
 σευχῆς τῶν τεθνη
 κότων ἐν ἡλ'. καὶ υἱ
 ῶν τῶν ἀμαρτόν
 των ἐναντίον σου.
 οἱ οὐκ ἤκουσαν τῆς
 φωνῆς κυ θυ αὐτοῦ.
 καὶ ἐκολλήθη ἡμῖ
 —τὰ κακά· μὴ
 μνησθῆς ἀδικιῶν
 πρῶν ἡμῶν ἀλλ
 λά μνήσθητι χει
 ρός σου καὶ ὀνόμα
 τός σου ἐν τῷ και
 ρῷ τούτῳ. ὅτι σὺ
 κς ὁ θς ἡμῶν. καὶ

Cod.
 fol. 116v.

αἰνέσομέν σε κ̅ε·
 ὡςτι διατοῦτο ἔδω
 κας τὸν φόβον σου
 ἐπὶ καρδίαν ἡμῶ
 καὶ ἐπικαλεῖσθαι
 τὸ ὄνομά σου· καὶ
 αἰνέσομέν σε ἐν τῇ
 ἀποικίᾳ ἡμῶν.
 ὅτι ἀπεστρέψαμεν
 ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν.
 πᾶσαν ἀδικίαν
 πρῶν ἡμῶν. τῶν
 ἡμαρτηκότων ἐ
 ναντίον σου· ἰδοὺ
 ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ
 ἀποικίᾳ ἡμῶν.
 οὗ διέσπειρας ἡμᾶς
 ἐκεῖ εἰς ὄνειδισμ^ν
 καὶ ἄρὰν καὶ εἰς ὃ
 φλησιν· κατὰ πᾶ
 σας τὰς ἀδικίας
 πρῶν ἡμῶν. οἱ ἅ
 πέστησαν ἀπὸ σοῦ
 ὡς κυ̅ θυ̅ ἡμῶν· ἄκου
 εἰς ἡλ̅ ἐντολὰς ζω
 ῆς· ἐνωτίσασθε
 Γνωῖναι πρόνοιαν·
 τίς ἐστιν ἡλ̅· τί
 ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν
 εἶ· ἐπαλακιάσθη
 ἐν γῇ ἀλλοτριᾷ·
 συνεμιάνθη τοῖς
 νεκροῖς. προσε
 λογίσθη μετὰ τῶν
 εἰς ᾄου· ἐγκα

Cod.
fol. 117.

τέλιπες τὴν πη
 γὴν τῆς σοφίας·
 τῇ δόξῃ τοῦ θυ̅ εἰ
 ἔπορευθης. καὶ
 τῶκεῖς ἂν ἐν εἰρή
 νῃ τὸν αἰῶνα χρό
 νον· μάθε ποῦ
 ἐστι πρόνοιαι· ποῦ
 ἐστι ἰσχύς. ποῦ ἔ
 στι σύνεσις. τοῦ γνῶ
 ναι ἅμα· ποῦ ἐστι
 μακροβίωσις καὶ
 ζωή. ποῦ ἐστι φῶς
 ὁφθαλμῶν καὶ εἰ
 ρήνη· τίς εὔρε τὸ
 τόπον αὐτῆς. καὶ
 τίς εἰσῆλθεν εἰς
 τοὺς θησαυροὺς αὐ
 τῆς· ποῦ εἰσὶν
 Οἱ ἄρχοντες τῶν ἐ
 θνῶν. καὶ οἱ κυρι
 εύοντες τῶν θη
 ρίων τῶν ἐπὶ τῆς
 γῆς· οἱ ἐν τοῖς ὁρ
 νέοις τοῦ οὐρανοῦ
 ἐμπαίζοντες· καὶ
 τὸ ἀργύριον θησαυ
 ρίζοντες. καὶ τὸ
 χρυσίον ὃ ἐπεποί
 θεισαν ἄνθρωποι· καὶ οὐ
 κ ἔτι τέλος τῆς κτῆ
 σεως αὐτῶν. οἱ τὸ
 ἀργύριον τεκταί
 νοντες καὶ μερι
 μνῶντες· καὶ οὐκ ἔ

Cod.
fol. 117v.

στιν ἐξεύρεσις τῶν
 ἔργων αὐτῶν. ἡ
 φανίσθησαν καὶ εἰς ἃ
 οὐ κατέβησαν. καὶ
 ἄλλοι ἀντανέστησαν
 — ἀντ' αὐτῶν· νεώ
 τεροι· εἶδον φῶς
 καὶ κατώκησαν ἐ
 πὶ τῆς γῆς. ὁδὸν
 δὲ ἐπιστήμης οὐκ ἔ
 γνώσαν· οὐδὲ συ
 νῆκαν τρίβους αὐ
 τῆς· οὐδὲ ἀντελά
 — βοντο αὐτῆς· υἱοὶ
 αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁ
 δοῦ αὐτῶν. πόρρω
 ἐγενήθησαν· οὐδὲ
 ἠκούσθη ἐν γῇ χα
 ναάν· οὐδὲ ὤφθη
 ἐν θαιμάν· οὐ τε
 υἱοὶ ἄγαρ οἱ ἐκζητοῦν
 τες τὴν σύνεσιν οἱ
 ἐπὶ γῆς. οἱ ἔμ
 ποροι τῆς μερρὰν
 καὶ θαιμάν. καὶ οἱ
 μυθολόγοι. καὶ οἱ ἐκ
 ζητηταὶ τῆς συ
 νέσεως. ὁδὸν δὲ
 σοφίας οὐκ ἔγνωσαν.
 οὐδὲ ἐμνήσθησαν
 τῶν τριβῶν αὐτῆς·
 ὡ ἰηλ'. ὡς μέγας
 ὁ οἶκος τοῦ θυ. καὶ
 ἐπιμήκης ὁ τόπος
 τῆς κτήσεως αὐ

τοῦ· μέγας καὶ οὐ
 κ ἔχει τελευτήν· ὃ
 ψηλὸς καὶ ἀμέτρητος·
 ἐκεῖ ἐγενήθησαν οἱ
 γίγαντες οἱ ὄνομα
 στοὶ· ~~οἱ~~ ἀπ' ἀρχῆς
 γενόμενοι εὐμεγέ
 θεις. ἐπιστάμενοι
 — πόλεμον· οὐ τοῦ
 τοῦ ἐξελέξατο ὁ θεός.
 οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης
 ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ
 ἀπώλονται. διὰ
 τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν
 τίς ἀνέβη εἰς τὸν
 οὐνὸν καὶ ἔλαβεν
 αὐτήν· καὶ κατε
 βίβασεν αὐτήν ἐκ
 τῶν νεφελῶν· τίς
 διέβη πέραν τῆς
 θαλάσσης καὶ εὗ
 ρεν αὐτήν. καὶ οἱ
 σεις αὐτήν χρυσίου
 ἐκλεκτοῦ· οὐκ ἔ
 στιν ὁ γινώσκων τὴν
 ὁδὸν αὐτῆς. οὐδὲ
 ὁ ἐνθυμούμενος
 τὴν τρίβον αὐτῆς.
 ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάν
 τα γινώσκει αὐ
 τὴν ἐξεῦρεν αὐ
 τὴν τῇ συνέσει αὐ
 τοῦ· ὁ κατασκευ
 άσας τὴν γῆν εἰς
 τὸν αἰῶνα χρόνον.

Cod.
fol. 118.

ἐπλήσεν αὐτήν
 κτηνῶν τετραπό-
 δων· ὁ ἀποστέλ-
 λων τὸ φῶς, καὶ
 παρεύεται· ἐκά-
 λησεν αὐτόν, καὶ ὁ
 παρούσων αὐτὸν
 τρόμφ· οἱ δὲ ἀ-
 στέρες, ἔλαμψαν
 ἐν ταῖς φυλακαῖς
 αὐτῶν· καὶ εὐφράν-
 ῃσαν· ἐκάλησεν
 αὐτούς καὶ εἶπαν πα-
 ρεσμεν· ἔλαμψαν
 μετ' εὐφροσύνης
 τῷ ποιήσαντι αὐ-
 τοὺς· οὗτος ὁ
 ὢς ἡμῶν οὐ λογισθῆ-
 σεται ἕτερος πρὸς
 αὐτόν· ἐξεῦρε πα-
 σαν ὁδὸν ἐπιστήμης,
 καὶ ἔδωκεν αὐτὴν
 ἰακώβ τῷ παιδί
 αὐτοῦ, καὶ ἰηλ' τῷ
 ἡγαπημένῳ ὃ
 π' αὐτοῦ· μετὰ τοῦ
 το ἐπὶ τῆς γῆς ὃ
 ᾧ καὶ τοῖς ἄνθρωποις
 συναναστρέφη· αὐ-
 τὴ ἡ βίβλος τῶν
 προσταγμάτων τοῦ
 θυ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὃς
 πάρχων εἰς τὸν αἰ-
 ῶνα· πάντες οἱ
 κρατοῦντες αὐτῆς,

εἰς ζωὴν· οἱ δὲ
 καταλιπόντες αὐ-
 τὴν ἀποθανοῦν-
 ται· ἐπιστρέφου ἰ-
 ακώβ· καὶ ἐπιλα-
 βοῦ αὐτῆς, διόδευ-
 σον πρὸς τὴν λάμ-
 ψιν, κατέναντι τοῦ
 —φωτός αὐτῆς·
 Μὴ δῶς ἐτέρῳ τὴν
 δόξαν σου, καὶ τὰ
 συμφέροντά σοι, ἔ-
 θνει ἄλλοτρίῳ· μα-
 κάριοι ἐσμέν ἰηλ',
 ὅτι τὰ ἀρεστά τῷ
 θῷ, ἡμῖν γνωστά
 —ἐστίν· θαρσεῖτε λα-
 ὅς μου, μνημόσυ-
 νον ἰηλ'· ἐπρά-
 θητε τοῖς ἔθνεσιν
 οὐκ εἰς ἀπώλειαν·
 διὰ δὲ τὸ παροργί-
 σαι ὑμᾶς τὸν θν',
 παρεδόθητε
 τοῖς ὑπεναντίοις·
 παρωξύνετε γὰρ
 τὸν ποιήσαντα
 ὑμᾶς, θύσαντες
 δαίμονις, καὶ
 οὐ θυ· ἐπελά-
 θεσθε δὲ τὸν τρο-
 φεύσαντα ὑμᾶς
 θν' αἰώνιον· ἔλυ-
 πήσατε δὲ καὶ
 τὴν ἐκτρέψασαν

Cod.
 fol. 118v.

ὑμᾶς ἱερουσαλήμ.
 εἰ δὲ γὰρ τὴν ἐ-
 πελθοῦσαν ὑμῖν
 ὁργὴν παρὰ τοῦ
 θυ καὶ εἶπεν. ἃ
 κούσατε οἱ πάροι-
 κοι σιών· ἐπήγα-
 γέ μοι ὁ θεὸς πένθος
 μέγα· εἶδον γὰρ
 τὴν αἰχμαλωσί-
 αν τῶν υἱῶν μου
 καὶ θυγατέρων·
 ἣν ἐπήγαγεν αὐ-
 τοῖς ὁ αἰώνιος· ἔ-
 θρεψα γὰρ αὐτοὺς
 μετ' εὐφροσύνης.
 ἐξαπέστειλα δὲ
 μετὰ κλαυθμοῦ
 καὶ πένθους· μη-
 δεὶς ἐπιχαιρέτω μοι
 τῇ χήρᾳ. καὶ κα-
 ταλειφθεῖσιν ὑ-
 πό πολλῶν· ἡ
 ρημώθη διὰ
 τὰς ἀμαρτίας τῶν
 τέκνων μου· διό-
 τι ἐξέκλιναν ἐκ
 νόμου θυ· δικαιο-
 ῶματα δὲ αὐτοῦ
 οὐκ ἔγνωσαν· οὐ δὲ
 ἐπορεύθησαν ὁ-
 δὸν ἐντολῶν θυ
 οὐδὲ τρίβους παι-
 δείας. ἐν δικαιο-
 σύνη αὐτοῦ ἐπέ-

βησαν. ἐλθέτω
 σαν αἱ πάροιχοι σι-
 ῶν. καὶ μνήσθητε
 τὴν αἰχμαλωσί-
 αν τῶν υἱῶν μου
 καὶ θυγατέρων ἣν
 ἐπήγαγεν αὐτοῖς
 ὁ αἰώνιος· ἐπήγα-
 γε γὰρ ἐπ' αὐτοὺς
 ἔθνος μακρόθεν·
 ἔθνος ἀναιδὲς καὶ
 ἀλλόγλωσσον. ὅτι
 οὐκ ἠσχύνθησαν
 πρεσβύτην. οὐ
 δὲ παιδίον ἠλέη-
 σαν· καὶ ἀπήγα-
 γον τοὺς ἀγαπητούς
 τῆς χήρας. καὶ ἃ
 πό τῶν θυγατέρων·
 τὴν μόνην ἠρήμω-
 σαν· ἐγὼ δὲ τί ὅ-
 νατή βοηθήσαι ὑ-
 μῖν· ὁ γὰρ ἐπαγα-
 γὼν τὰ κακά. ἐ-
 ξελείτται ὑμᾶς ἐκ
 χειρὸς ἐχθρῶν ὑ-
 μῶν· βαδίζετε
 τέκνα βαδίζετε·
 ἐγὼ γὰρ καταλείψην
 ἔρημος· ἐξεδυσά-
 μην τὴν στολὴν τῆς
 εἰρήνης. ἐνεδυσά-
 μην δὲ σάκκον τῆς
 δεήσεώς μου· κε-
 κράζομαι πρὸς

Cod.
 fol. 119.

τὸν αἰώνιον ἐν ταῖς
 ἡμέραις μου· ἔαρ
 ρεῖτε τέκνα· βοή
 σατε πρὸς τὸν θν̄.
 καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς
 ἐκ δυναστείας, ἐκ
 χειρὸς ἐχθρῶν·

Cod.
 fol. 119v.

—ἐγὼ γὰρ ἤλπισα
 ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν
 σωτηρίαν ὑμῶν, καὶ
 ἤλθε μοι χαρὰ πα
 ρὰ τοῦ ἁγίου. ἐπὶ
 τῇ ἐλεημοσύνῃ
 ἣ ἤξει ὑμῖν ἐν τά
 χει. παρὰ τοῦ αἰ
 ωνίου σ̄ρς ἡμῶν·
 ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς
 μετὰ πένθους καὶ
 κλαυθμοῦ. ἀποδώ
 σει δὲ ὁ θς ὑμᾶς.
 μετὰ χαρμονῆς καὶ
 εὐφροσύνης εἰς τὸ
 —αἰῶνα· ὥσπερ
 Γὰρ νῦν ἐωράκασιν
 αἱ πάροικοι σιῶν
 τὴν ὑμετέραν αἰ
 γμαλωσίαν. οὕτως
 ὄψονται ἐν τάχει.
 τὴν παρὰ θυ ὑ
 μῶν σ̄ρίαν. ἣ ἐπε
 λεύσεται ὑμῖν με
 τὰ δόξης μεγάλης.
 καὶ λαμπρότητος
 —τοῦ αἰωνίου· τέ
 κνα μακροθυμή

σατε τὴν παρὰ
 τοῦ θῡ ἐπελθοῦσαν
 ὑμῖν ὀργήν· κα
 τεδίωξέ σε ὁ ἐχθρός
 σου. καὶ ὄψει αὐτοῦ
 τὴν ἀπώλειαν
 ἐν τάχει· καὶ ἐπὶ
 τραχήλους αὐτῶ
 ἐπιβήσῃ· οἱ τρυ
 φεροί μου. ἐπορεύ
 θησαν ὁδοὺς τρα
 χείας· ἤρθησαν
 ὡς ποίμνιον ἡρ
 πασμένον ὑπὸ
 ἐχθρῶν· θαρσὴ
 σατε τέκνα. καὶ
 βοήσατε πρὸς τὸ
 θν̄· ἔσται γὰρ ὑμῶ
 ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος
 —μνεία· ὥσπερ
 γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοι
 α ἡμῶν εἰς τὸ πλα
 νηθῆναι ἀπὸ τοῦ
 θῡ. δεκαπλασιά
 σατε ἐπιστραφέν
 τες. ζητῆσαι αὐτόν.

Cod.
 fol. 120.

ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖ
 τὰ κακὰ· ἐπάξει
 ὑμῖν τὴν αἰώνιον
 εὐφροσύνην μετὰ
 τῆς σ̄ρίας ὑμῶν·
 —Θάρσει ἱερουσαλήμ.
 παρακαλεῖ σε ὁ ὁ
 νομάσας σε· δεῖ
 λαιοι οἱ σὲ κακώσαν

τες. καὶ ἐπιχαρέν
 τες τῇ σῇ πτώσει·
 δειλαίαι αἱ πόλεις,
 αἷς ἐδούλευσαν τὰ
 τέκνα σου· δειλαί
 α ἡ δεξαμένη τοὺς
 υἱούς σου· ὥσπερ
 γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ
 πτώσει. καὶ εὐφράν
 θη ἐπὶ τῷ πτώμα
 τί σου οὕτως λυ
 πηθήσεται ἐπὶ τῇ
 ἑαυτοῦ ἐρημίᾳ·
 καὶ περιελεῖ αὐτῆς
 τὸ ἀγαλλίαμα. τῆς
 πολυοχλίας. καὶ
 τὸ γαυρίαμα αὐτῆς
 ἔσται εἰς πένθος·
 — πῦρ γὰρ ἐπελεύσε
 ται αὐτῇ κατὰ τοῦ
 αἰωνίου. εἰς ἡμέ
 ρας μακράς. καὶ
 κατοικηθήσεται
 ὑπὸ δαιμόνων τὸν
 πλείονα χρόνον·
 — περίβλεψαι πρὸς
 ἀνατολὰς ἱερουσα
 λὴμ. καὶ ἴδε τὴν
 εὐφροσύνην· τὴν
 παρὰ τοῦ θυ σοι ἐρ
 — χομένην· ἰδοὺ
 ἔρχονται συνηγμέ
 νοι ἀπ ἀνατολῶν
 ἕως δυσμῶν. τῷ
 ῥήματι τοῦ ἁγίου.

χαίροντες τῇ τοῦ
 θυ δόξῃ· ἐκδύσαι
 ἰλῆμ τὴν στολὴν
 τοῦ πένθους καὶ τῆς
 κακώσεώς σου. καὶ
 ἐνδύσαι τὴν εὐπρέ
 πειαν τῆς παρὰ
 τοῦ θυ δόξης εἰς τὸ
 αἰῶνα· περιβα
 λοῦ τὴν διπλοῖδα
 τῆς παρὰ τοῦ
 θυ δικαιοσύνης·
 ἐπίθου τὴν μί
 τραν ἐπὶ τὴν κε
 φαλήν σου. τῆς
 δόξης τοῦ αἰωνίου.
 — Ὁ γὰρ θς δεῖξει τῇ
 ὑποῦντον πάσῃ
 τὴν σὴν λαμπρό
 τητα· κληθήσε
 ται γὰρ σου τὸ ὄνο
 μα παρὰ τοῦ θυ
 εἰς τὸν αἰῶνα.
 εἰρήνη δικαιοσύ
 νης καὶ δόξα θεο
 — σεβείας· ἀνά
 στηθι ἰλῆμ'. καὶ
 στηθι ἐπὶ τοῦ ὕψη
 λοῦ καὶ περίβλε
 ψαι πρὸς ἀνατο
 λὰς. καὶ ἴδε σου συ
 νηγμένα τὰ τέ
 κνα. ἀπὸ ἀνατο
 λῶν ἡλίου μέχρι
 δυσμῶν. τῷ ῥή

Cod.
 fol. 120v.

ματι τοῦ ἁγίου. χαί
 ροντες τῇ τοῦ θυ
 μνείᾳ· ἐξῆλθο-
 παρὰ σοῦ πεζοὶ
 ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχ
 θρῶν. εἰσάγει δὲ
 αὐτοὺς ὁ ὢς πρὸς
 σὲ ἀγομένους με
 τὰ δόξης. ὡς θρό
 νον βασιλείας.
 συνέταξε γὰρ ὁ ὢς
 ταπεινοῦσθαι πᾶν
 ἄνθρωπος ὑψηλὸν· καὶ
 θῆνας ἀέννάους.
 καὶ φάραγγας πλη
 ροῦσθαι εἰς ὅμα
 λισμὸν τῆς γῆς.
 ἵνα βαδίσῃ ἱηλ'
 ἀσφαλῶς τῇ τοῦ
 θυ δόξῃ· ἐσκία
 σαν δὲ καὶ οἱ ὄρου
 μοι. καὶ πᾶν ξύλο-
 εὐωδίας τῷ ἱηλ'.
 προστάγματι θυ·
 ἡγήσεται γὰρ ὁ
 ὢς ἱηλ μετ' εὐφρο
 σύνης. τῷ φωτὶ
 τῆς δόξης αὐτοῦ
 σὺν ἐλεημοσύνῃ
 καὶ δικαιοσύνῃ τῇ
 παρ' αὐτοῦ:—

Col.
fol. 121.

ΒΑΡΟΥΧ ΟΛΟΣ ΩΒΕ

ΛΙΣΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΟΥ-

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ·

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ αὐ-
 γμαλωτισθῆναι
 τὸν ἱηλ'. καὶ ἱερου
 σαλήμ ἐρημωθῆ
 ναι. ἐκάθισεν ἐν
 ρεμίας κλαίων.
 καὶ ἐθρήνησε τὸν θρό
 νον τοῦτον ἐπὶ ἱεροῦ
 σαλήμ καὶ εἶπεν·
 πῶς ἐκάθισε μό
 νη· ἡ πόλις ἡ πε
 πληθυμένη λα
 οῦ· ἐγενήθη ὡς
 χήρα. πεπλη
 θυμένη ἐν ἔθνε
 σιν· ἄρχουσα ἐν
 χώραις. ἐγενήθη
 εἰς φόρον· κλαί
 ουσα ἔκλαυσεν ἐν
 νυκτὶ. καὶ τὰ δά
 κρυα αὐτῆς ἐπὶ
 τῶν σιαγόνων αὐτῆς.
 καὶ οὐχ ὑπῆρχεν
 αὐτὴν παρακα
 λῶν. ἀπὸ πάντων
 τῶν ἀγαπώντων
 αὐτήν· πάντες
 οἱ φιλοῦντες αὐτήν.
 ἠθέτησαν ἐν αὐτῇ·
 ἐγένοντο αὐτῇ εἰς
 ἐχθρούς· μετῴ
 κίσθη ἡ ἰουδαία
 ἀπὸ ταπεινώσε

ως ἡ αὐτῆς! καὶ
 ἀπὸ πλήθους δου-
 λείας αὐτῆς· ἐ-
 κάθισεν ἐν ἔθνει
 σιν. οὐχ εὗρεν ἀνά-
 παυσιν· πάντες
 οἱ καταδιώκοντες
 αὐτήν. κατέλα-
 βον αὐτήν ἀνά μέ-
 σον τῶν θλιβόντων.
 ὁδοὶ. σιῶν πενθοῦ-
 σι. παρὰ τὸ μὴ εἶ-
 ναι ἐρχομένους
 εἰς ἑορτήν· πᾶ-
 σαι αἱ πύλαι αὐτῆς.
 Cod.
 fol. 121^v. ἡφάνισμένοι· οἱ
 ἱερεῖς αὐτῆς. ἃ
 ναστενάζουσιν·
 αἱ παρθένοι αὐ-
 τῆς ἀγόμεναι. καὶ
 αὐτὴ πικραίνου-
 μένη ἐν ἑαυτῇ·
 Ἐγένοντο οἱ θλιβόν-
 τες αὐτήν. εἰς κε-
 φαλήν. καὶ οἱ ἐχθροὶ
 αὐτῆς εὐθύνθησαν.
 ὅτι ἡ ἐταπεινώ-
 σεν αὐτήν· ἐπὶ τὸ
 πλήθος τῶν ἄσε-
 βειῶν αὐτῆς· τὰ
 νήπια αὐτῆς ἐπο-
 ρεύθησαν ἐν αἱ-
 χμαλωσίᾳ. καὶ
 τὰ πρόσωπον
 θλιβόντος· καὶ

ἐξῆλθεν ἐκ θυγα-
 τρός σου. πᾶσα
 ἡ εὐπρέπεια αὐ-
 τῆς· ἐγενοντο οἱ
 ἄρχοντες αὐτῆς
 ὡς κριοί. οὐχ εὗρε
 σκοντες νομὴν·
 καὶ ἐπορεύοντο ἐν
 οὐκ ἰσχύϊ. κατὰ
 πρόσωπον διώ-
 κοντος· ἐμνήστη
 ἡ ἡμέρῶν τα-
 πεινώσεως αὐτῆς.
 καὶ ἀπωσμών αὐ-
 τῆς. πάντα τὰ
 ἐπιθυμήματα
 αὐτῆς. ὅσα ἦν ἐ-
 ξ ἡμερῶν ἀρχαίῳ-
 ἐν τῷ πεσεῖν τὸν
 λαὸν αὐτῆς εἰς χει-
 ρας θλιβόντος. καὶ
 οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν
 αὐτῇ· ἰδόντες
 οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς. ἐ-
 γέλασαν ἐπὶ μετοι-
 κείᾳ αὐτῆς·
 ἡμαρτίαν ἡμαρτεν
 ἱερουσαλήμ. δια-
 τοῦτο εἰς σάλον ἐγέ-
 νετο· πάντες οἱ ὁ-
 ξάζοντες αὐτήν.
 ἐταπεινώσαν αὐ-
 τήν· εἶδον γὰρ τὴν
 ἀσχημοσύνην αὐ-
 τῆς. καὶ γε αὐτὴ

Cod.
 fol. 122.

καταστενάζουσα.
καὶ ἀπεστράφη εἰς
τὰ ὀπίσω· ἄκα
θαρσία αὐτῆς·
οὐκ ἐμνήσθη ἐσχά
των αὐτῆς. καὶ κα
τεβίβασεν ὑπέ
ρογκα· οὐκ ἔστιν
ὁ παρακαλῶν αὐ
τήν· Ἰδε κ̄ τὴν τα
πείνωσίν μου. ὅ
τι ἐμεγαλύνθη ἐ
χθρός· χεῖρα αὐ
τοῦ ἐξεπέτασε θλί
βων. ἐπὶ πάντα
τὰ ἐπιθυμήμα
τα αὐτῆς· εἶδεν
γὰρ ἔθνη εἰσελθόν
τα εἰς τὰ ἅγια σώ
ματα αὐτῆς. ἃ
ἐνετείλω μὴ εἰσελ
θεῖν αὐτὰ εἰς ἐκ
κλησίαν σου· πᾶς
ὁ λαὸς αὐτῆς κα
ταστενάζοντες
ζητοῦντες ἄρτον·
ἔδωκαν τὰ ἐπι
θυμήματα αὐτῶν
ἐν βρώσει· τοῦ ἐπι
στρέψαι ψυχὴν·
— Ἰδε κ̄ καὶ ἐπίβλε
ψον. ὅτι ἐγενήθη
ἡτιμωμένη· οἱ
πρὸς ἡμᾶς πᾶν
τες παραπορευ

όμενοι ὁδὸν. ἐπι
βλέψατε καὶ ἴδετε.
εἰ ἔστιν ἄλγος κατὰ
τὸ ἄλγος μου. ὃ ἐ
πεφύλλισέ μοι·
ἐταπείνωσέ ÷ με·
φθεγγόμενος ÷ ἐν
ἐμοὶ· ὅτι κ̄ ἐν ἡ
μέρᾳ ὀργῆς θυ
μοῦ αὐτοῦ· ἐξ ὕψους
αὐτοῦ ἀπέστειλε
πῦρ ἐν τοῖς ὁστέ
οις μου. καὶ κατή
γαγεν αὐτό· διε
πέτασε δίκτυον
τοῖς ποσὶ μου· ἃ
πέστρεψέ με εἰς
τὰ ὀπίσω· ἔδω
κέ με ἡφανισμέ
νην· ὅλην τὴν
ἡμέραν ὀδυνῶ
μένην· ἐγρηγο
ρήθη ἐπὶ τὰ ἃ
σεβήματά μου·
ἐν χερσὶν αὐτοῦ συ
νεπλάκησαν· ἃ
νέβησαν ἐπὶ τὸν
τράχηλόν μου· ἡσθέ
νησεν ἡ ἰσχὺς μου·
ἔδωκέ με κ̄ ἐν
χερσίν. οὐ οὐ δυνή
σομαι ὑποστῆναι·
ἐξῆρε πάντας τοὺς
ισχυροὺς μου. ὁ κ̄
ἐκ μέσου μου· ἐκά

Cod.
fol. 122v.

λεσεν ἐπ' ἐμέ και
 ρόν. τοῦ συντρί
 ψι ἐκλεκτούς μου.
 ληνὸν ἐπάτησε
 κς. παρθένω θυ
 γατρὶ ἰούδα· ἐπὶ
 τούτοις ἐγὼ κλαίω
 αἰ· ὁ ὀφθαλμός μου
 ✕ ὁ ὀφθαλμός μου!
 κατήγαγεν ὕδωρ
 ὅτι ἐμακρύνθη ἅ
 π εμοῦ ὁ παρακα
 λῶν ÷ με! ὁ ἐπὶ
 στρέφων ψυχὴν μου.
 Ἐγένοντο οἱ υἱοὶ μου
 ἡφανισμένοι. ὁ
 τι ἐκραταιώθη ὁ
 ἐχθρός· διεπέτα
 σε σιῶν χειῖρας αὐ
 τῆς· οὐκ ἔστιν ὁ πα
 ρακαλῶν αὐτήν·
 ἐνετείλατο κς τῷ
 ἰακώβ· κύκλω αὐ
 τοῦ. οἱ θλίβοντες
 αὐτόν· ἐγενήθη ἰ
 ερουσαλήμ. εἰς
 ἀποκαθημένην
 ἀνὰ μέσον αὐτῶν.
 δίκαιος ἐστὶ κς. ὅτι
 τὸ στόμα αὐτοῦ πα
 ρεπύκρυνα· ἅ
 κούσατε δὴ πάν
 τες λαοὶ. καὶ ἴδε
 τε τὸ ἄλγος μου·
 αἱ παρθένοι μου

καὶ οἱ νεανίσκοι μου
 ἐπορεύθησαν ἐν
 Cod.
 fol. 123. αἰχμαλωσίᾳ· ἐ
 κάλεσα τοὺς ἐρα
 στάς μου. αὐτοὶ δὲ
 παρελογίσαντό
 με· οἱ ἱερεῖς μου καὶ
 οἱ πρεσβύτεροί μου.
 ἐν τῇ πόλει ἐξέ
 λιπον. ὅτι ἐζήτη
 σαν βρώσιν αὐτοῖς.
 ἵνα ἐπιστρέψωσι
 τὰς ψυχὰς αὐτῶν
 ÷ καὶ οὐχ εὖρον· ἔ
 ..ε κε ὅτι θλίβομαι·
 ἡ κοιλία μου ἐτα
 ράχθη. καὶ ἐστρά
 φη ἡ καρδιά μου ἐν
 ἐμοί. ὅτι παρα
 πικραίνουσα. πα
 ρεπύκρυνα· ἐξω
 θεν ἠτέκνωσέ
 με μάχαιρα. ὥς
 περ ἐν οἴκῳ θά
 νατος· ἀκούσα
 τε δὴ. ὅτι στενά
 ζω ἐγώ· οὐκ ἔστιν·
 ὁ παρακαλῶν με·
 πάντες οἱ ἐχθροί
 μου. ἤκουσαν τὰ
 κακὰ μου ἐχάρη
 σαν. ὅτι σὺ ἐποίη
 σας. ἐπήγαγες ἡ
 μέραν ÷ καὶ! ἐκά
 λεσας καιρὸν. καὶ

ἐγένοντο ὅμοιοι ἐ
μοί. εἰσέλθοι πᾶ
σα ἡ κακία αὐτῶ
κατὰ πρόσωπό
σου. καὶ ἐπιφύλλι
σον αὐτοῦς· ὃν τρό
πον ἐπεφύλλισας
ἐμοί· περὶ πάν
των τῶν ἀμαρτη
μάτων μου· ὅτι
πολλοὶ οἱ στεναγμοί
μου. καὶ ἡ καρδία
μου λυπεῖται· πῶς
ἐγνόφωσεν ἐν ὀργῇ
αὐτοῦ κς· τὴν θυ
γατέρα σιών· κα
τέρριψεν ἐξ οὐνοῦ
εἰς γῆν δόξασμα
ἰηλ'. καὶ οὐκ ἐμνή
σθη ὑποποδίου
ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἡ
μέρᾳ ὀργῆς αὐ
τοῦ· κατεπόντι
σε κς οὐ φεισάμε
νος· ~~κς~~ ^{κς} ~~συν~~ ^{πάντα}
τὰ ὥραια ἰακώβ·
καθεῖλεν ἐν θυ
μῷ αὐτοῦ τὰ ὄχυ
ρώματα τῆς θυ
γατρὸς ἰούδα·
ἐκόλλησεν τὴν
γῆν· ἐβέβηλω
σε βασιλέα αὐτῆς·
συνεκάλεσεν ἐν ὀρ
γῇ θυμοῦ αὐτοῦ.

Cod.
fol. 123v.

πᾶν κέρας ἰηλ'·
ἀπέστρεψαν ὅπι
σω δεξιάν αὐτοῦ ἀ
πὸ προσώπου
ἐχθροῦ. καὶ ἀνή
ψεν ἐν ἰακώβ ὡς
πυρὸς φλόγα. καὶ
κατέφαγε πάντα
τὰ κύκλω· ἐνέ
τεινε τῶρον αὐτοῦ.
ὡς ἐχθρὸς· ἐσπερέ
ωσε δεξιάν αὐτοῦ
ὡς ὑπεναντίας.
καὶ ἀπέκτεινε
πάντα τὰ ἐπι
θυμήματα ὀφθαλ
μῶν·—μου!· ἐν
σκηνῇ· θυγατρὸς
σιών. ἐξέχεεν ὡς
πῦρ τὸν θυμὸν αὐ
τοῦ· ἐγενήθη
Κς· ὡς ἐχθρὸς· κα
τεπόντισεν ἰηλ'·
κατεπόντισε πά
σας τὰς βάρεις
αὐτῆς· διέφθει
ρε τὰ ὄχυρώμα
τα αὐτῆς· καὶ ἐ
πλήθυνε τῇ
γαστρὶ ἰούδα. τα
πεινούμενον καὶ
τεταπεινωμένην·
καὶ διεπέτασεν ὡς
ἄμπελον τὸ σκή
νωμα αὐτοῦ· διέ

Cod.
fol. 124.

φθειρεν ἑορτὴν
 αὐτοῦ. ἐπελάθε
 το $\overline{\kappa\varsigma}$ ὃ ἐποίησεν
 ἐν σιών· ἑορτῆς
 καὶ σαββάτου. καὶ
 παρόξυνεν ἐμ
 βριμύματι ὀργῆς
 αὐτοῦ. βασιλέα
 καὶ ἱερέα· ἀπώ
 σατο $\overline{\kappa\varsigma}$ θυσιαστή
 ριον αὐτοῦ· ἀπετί
 ναξεν ἀγίασμα αὐ
 τοῦ· συνέτριψεν ἐν
 χειρὶ ἐχθροῦ τεῖχος
 βάρεων αὐτῆς·
 φωνὴν ἔδωκαν
 ἐν οἴκῳ $\overline{\kappa\upsilon}$. ὥς ἐν
 ἡμέρᾳ ἑορτῆς·
 ἐπέστρεψε $\overline{\kappa\varsigma}$ τοῦ.
 διαφθεῖραι τεῖχος
 θυγατρὸς σιών·
 ἐξέτεινε μέτρον· οὐ
 κ ἐπέστρεψε χεῖρα
 αὐτοῦ ἀπὸ κατα
 ποντίσματος·
 καὶ ἐπένθησε
 τὸ παρατείχισμα.
 καὶ τεῖχος ὁμοθυ
 μαδὸν ἤσθενη
 σεν· ἐνεπάγη
 σταν εἰς γῆν πύ
 λαι αὐτῆς· ἀπώ
 λесе καὶ συνέτρι
 ψε μοχλοὺς αὐτῆς·
 βασιλέα αὐτῆς

καὶ ἄρχοντα αὐτῆς
 ἐν τοῖς ἔθνεσιν·
 οὐκ ἔστι νόμος· καί
 γε προφῆται αὐ
 τῆς. οὐχ εὖρον ὄρα
 σιν παρὰ $\overline{\kappa\upsilon}$ · ἐκά
 θισαν εἰς τὴν γῆν.
 ἐσιώπησαν πρε
 σβύτεροι θυγατρὸς
 σιών· ἀνεβίβα
 σταν χοῦν ἐπὶ τὴν
 κεφαλὴν αὐτῶν·
 περιεζώσαντο
 σάκκους· κατήγα
 γον εἰς τὴν γῆν
 ἀρχηγοὺς παρθένους
 ἐν ἱερουσαλήμ·
 ἐξέλιπον ἐν δά
 κρυσιν οἱ ὀφθαλ
 μοί μου· ἐταράχθη
 ἡ κοιλία μου· ἐξε
 χύθη εἰς γῆν ἡ δό
 ξα μου. ἐπὶ τὸ σύν
 τριμμα τῆς θυγα
 τρὸς τοῦ λαοῦ μου
 ἐν τῷ ἐκλύεσθαι
 νήπιον καὶ θηλά
 ζοντα. ἐν πλα
 τεῖαις πόλεως·
 ταῖς μῤασιν αὐτῶν
 εἶπαν. ποῦ σῖτ^{ος}
 καὶ οἶνος. ἐν τῷ
 ἐκλύεσθαι αὐτοῦς
 ὥς τραυματίας
 ἐν πλατείαις πό

Cod.
fol. 124v.

λεως· ἐν τῷ ἐκ
 χεῖσθαι ψυχὰς αὐτῶν
 εἰς κόλπον μῶν
 αὐτῶν· τί μαρ
 Τυρήσω σοι. ἢ τί ὁ
 μοιώσω σοι θυγά
 τηρ ἱερουσαλήμ·
 τίς σώσει σε. καὶ
 παρακαλέσει σε
 παρθένος θυγά
 τηρ σιῶν. ὅτι ἔμε
 γαλύνθη ποτήρι
 ον συντριβῆς σου.
 τίς ἰάσεται σε. προ
 φῆται σου. εἶδο
 σάν σοι μάταια καὶ
 εὐφροσύνην· καὶ
 οὐκ ἀπεκάλυψαν
 ἐπὶ τὴν ἀδικίαν
 σου· τοῦ ἐπιστρέ
 ψαι αἰχμαλωσίαν
 σου. καὶ εἶδοσάν
 σοι λήματα μά
 ταια. καὶ ἐξώσμε
 τα· ἐκρότησαν
 ἐπὶ σὲ χεῖρας. πάν
 τες οἱ παραπορευ
 ῶμενοι ὁδόν· ἐσύ
 ρισαν καὶ ἐκίνη
 σαν ἡμῶν / κεφα
 λὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν
 θυγατέρα ἱερῶν.
 εἰ αὕτη ἡ πόλις·
 ἣν ἐροῦσι στέφανος
 ὁδοῦς. εὐφροσύνης

πάσης τῆς γῆς·
 διήνοιξαν ἐπὶ σε
 στόμα αὐτῶν πάν
 τες οἱ ἐχθροί σου ἐ
 σύρισαν καὶ ἔβρου
 ξαν ὁδόντας· εἰ
 παν καταπίω
 μεν αὐτήν πλη
 αὕτη ἡ ἡμέρα. ἣν
 προσεδοκῶμεν.
 εὕρομεν· καὶ εἶδο
 μεν αὐτήν. ἐποι
 ησε ὁ θεός. ὁ ἐνεθυ
 μήθη· συνετέλε
 σε ῥῆμα τὸ αὐτοῦ·
 ὁ ἐνετείλατο ἐξ ἡμε
 ρῶν ἀρχαίων· κα
 θεῖλε καὶ οὐκ ἐφεί
 σατο. καὶ εὐφρανεν
 ἐπὶ σὲ ἐχθρόν· ὃ
 ψωσε κέρας θλι
 βόντων σε· ἐβόη
 σε καρδίᾳ αὐτῶν
 πρὸς τὸν· τεῖχος
 θυγατρὸς σιῶν.
 κατάγαγε ὡς χειμῶ
 ρους δάκρυα. ἡ
 μέρας καὶ νυκτός·
 μὴ ὥς ἐκνηψιν
 σεαυτῇ μὴ σιωπῇ
 σαιτο θυγάτηρ ὁ
 φθαλμοῦ σου· ὁ
 νάστα ἀγαλλίασαι
 ἐν νυκτὶ. εἰς ἀρχὰς
 φυλακῶν σου· ἐκ

Cod.
 fol. 125.

χεον ὡς ὕδωρ καρ
 δίαν σου. ἀπέναν
 τί τοῦ προσώπου
 —κυ· ἄρον πρὸς
 αὐτὸν χεῖρά σου. πε
 ρὶ ψυχῆς νηπίων
 σου. τῶν ἐκλυομέ
 νων ἐν λιμῷ ἐπ ἄρ
 χῆς πασῶν ἐξό
 —δων· ἴδε κε καὶ
 ἐπίβλεψον. τίνι ἐ
 πεφύλλισας οὐ
 τως. εἰ φάγονται
 γυναικες καρπὸν
 ἰ—κοιλίας / αὐτῶν·
 ἰ—ἐπιφυλλίδα ἐ
 ποίησε μάγειρος!
 φονευθήσονται νή
 πια θηλάζοντα
 μαστοὺς· εἰ ἀποκτε
 νοῦσιν ἐν ἀγιάσμα
 τι κυ. ἱερέα καὶ
 προφήτην· ἐκοι
 μήθησαν εἰς γῆν
 ἐξόδων. πρεσβύ
 της καὶ παιδάριο·
 παρθένοι μου καὶ
 νεανίσκοι μου· ἐπο
 ρεύθησαν ἐν αἰχμᾶ
 λωσίᾳ· ἀπέκτει
 νας ἐν ἡμέρᾳ ὁρ
 γῆς σου. ἐμαγεῖρευ
 σας οὐκ ἐφείσω·
 ἐκάλεσεν ὡς ἡμέ
 ραν ἐορτῆς. παροι

Cod.
 fol. 125v.

κίας μου κυκλόθεν·
 καὶ οὐκ ἐγένοντο ἐν
 ἡμέρᾳ ὀργῆς κυ.
 ἀνασωζόμενος
 καὶ καταλελειμμέ
 νος. ὡς ἐπεκρά
 τησα καὶ ἐπλήθυσ
 να ἐχθρούς μου πάν
 θρῆνος Γ'. τας· ἐγὼ ἀνῆρ
 Ὁ βλέπων πτωχεῖ
 αν. ἐν ῥάβδῳ θυ
 μοῦ αὐτοῦ· ἐμὲ πα
 ρέλαβε· καὶ ἀπή
 γαγε σκότος καὶ οὐ
 φῶς. πλήν ἐν ἐμοὶ
 ἐπέσπεψε ✕ καὶ ✕
 ἔστρεψε χεῖρα αὐτοῦ
 ὅλην τὴν ἡμέραν.
 ἐπαλαίωσε σάρκα
 μου καὶ δέρμα μου
 συνέτριψεν ὅστέα
 μου ἀνωκοδόμη
 σε κατ ἐμοῦ· καὶ ἐ
 κύκλωσε κεφαλὴν
 ἰ—μου / καὶ ἐμόχθη
 σεν· ἐν σκοτεινοῖς
 ἐκάθισέ με, ὡς
 νεκροὺς αἰῶνος.
 ἀνωκοδόμησε
 κατ ἐμοῦ καὶ οὐκ ἐ
 ξελεύσομαι· ἐβά
 ρυνε χαλκὸν μου
 καὶ γε ὅτι κεκρά
 ξομαι καὶ βοήσω.
 ἀπέφραξε προ

σευχήν μου ἄνω
 κοδόμησεν· ὁδούς
 μου ἐνέφραξε τρί
 βους μου ἐτάραξεν
 ἄρκος ἐνεορεύουσα
 αὐτός μοι λέων ἐν
 κρυφαίοις. κατε
 δίωξεν ἐφεστηκό
 τα. κατέπχυσεν·
 ἐθηκέ με ἡφνι
 σμένην. ἐνέτεινε
 Cod.
 fol. 126. τόξον αὐτοῦ. καὶ ἐ
 στήλωσέ με. ὡς σκό
 πον εἰς βέλος· εἰσή
 γάγεν ἐν τοῖς νεφροῖς
 μου. ἰοὺς φαρέτρας
 αὐτοῦ· ἐγενήθη
 γέλως παντὶ λα
 ῷ μου. ψαλμός αὐ
 τῶν ὅλην τὴν ἡ
 μέραν· ἐχρηστα
 σέ με πικρίας·
 ἐθύμωσέ με χολή
 καὶ ἐξέβαλεν ἐν ψή
 ρῳ ὁδόντας μου.
 καὶ ἐψώμισέ με σπο
 δόν· καὶ ἀπώσα
 το ἐξ εἰρήνης τὴν
 ψυχὴν μου· ἐπελα
 θόμην ἀγαθὰ. καὶ
 εἶπα. ἀπώλε
 το νίκος μου. καὶ ἡ
 ἐλπίς μου ἀπὸ κυ·
 ἐμνήσθη ἀπὸ
 πτωχείας μου. καὶ

ἐκ διωγμοῦ μου·
 πικρίας γὰρ καὶ
 χολῆς μου. μνεία
 μνησθήσεται· καὶ
 καταδολεσχήσει
 ἐπ' ἐμέ ἡ ψυχὴ μου.
 ταύτην τάξω εἰς
 τὴν καρδίαν μου·
 διατοῦτο ὑπομέ
 νω τὰ ἐλέη κυ. ὅ
 τι οὐκ ἐξέλιπέ με·
 ὅτι οὐ συνετελέσθη
 σάν οἱ οἰκτιρμοί. αὐ
 τοῦ· ἀνακαίνισον
 αὐτούς. ὡς ὄρθρον
 πρωῒνόν· ἐπλη
 θύνθη ἡ πίστις σου
 εἰς τὰς πρωίας·
 πολλοὶ εἰσὶν οἱ στε
 ναγμοί μου· καὶ ἡ κα
 ρδία μου ἐξέλιπε·
 μερίς μου κυ. εἶπε
 ἡ ψυχὴ μου. διατοῦ
 το ὑπομένω αὐτόν·
 εἰς τὰς πρωίας ἐ
 πλήθυνεν ἡ πίστις
 σου· μερίς μου κυ εἶ
 πεν ἡ ψυχὴ μου. δια
 τοῦτο ὑπομένω αὐ
 τόν· ἀγαθὸς κυ
 τοῖς ὑπομένουσιν
 αὐτόν. ψυχῇ. ἡ ζῆ
 τήσει αὐτόν. ἀγα
 θὸν καὶ ὑπομένει
 καὶ ἡσυχάζειν εἰς

Cod.
 fol. 126v.

τὸ σρίον κυ· ἀγαθὸν
 ἀνδρὶ. ὅτ' ἂν ἄρη
 ζυγὸν ἐν νεότητι
 αὐτοῦ· κατῆσεται
 καταμόνας· καὶ
 σιωπήσεται. ὅτι
 ἤρεν ἐφ' ἑαυτῷ·
 ὀώσει ἐν χώματι
 στόμα αὐτοῦ. εἰ ἄ
 ρα ἐστὶν ἐλπίς·
 ὀώσει τῷ παίον
 τι αὐτῷ σιαγόνᾳ·
 χορτασθήσεται ὁ
 νειδισμῶν· ὅτι οὐ
 κ ἀπώσεται εἰς τὸ
 αἰῶνα κς· ὅτι τα
 πεινώσας, οἶκται
 ρήσει κατὰ τὸ πλῆ
 θος τοῦ ἐλέους αὐ
 τοῦ· ὅτι οὐκ ἄπε
 κρίθη ἀπὸ καρδί
 ας αὐτοῦ· καὶ ἐταπεί
 νωσεν υἱοὺς ἀνδρῶν
 τοῦ ταπεινώσαι
 ὑπὸ τοὺς πόδας
 αὐτοῦ. πάντας
 δεσμίους γῆς· τοῦ
 ἐκκληῖναι κρίσιν
 ἀνδρὸς. κατέναν
 τι προσώπου ὑ
 ψίστου· καταδικά
 σαι ἄνῶν ἐν τῷ κρί
 νεσθαι αὐτόν. κς
 οὐκ εἶδεν· τίς οὐ
 τως εἶπεν. καὶ ἐ

γενήθη· κς οὐκ ἐ
 νετείλατο· ἐκ στό
 ματος ὑψίστου· οὐ
 κ ἐξελεύσεται τὰ
 κακὰ. καὶ τὸ ἀγα
 θόν· τί γογγύσει
 ἄνως ζῶν. ἀνὴρ
 περὶ τῆς ἀμαρτί
 ας αὐτοῦ. ἐρευνή
 σωμεν τὰς ὁδοὺς
 ἡμῶν. καὶ ἡτᾶσθη·
 καὶ ἐπιστρέφωμεν
 ἕως κυ. ἀναλάβω
 μεν καρδίαν ἡμῶν
 ἐπὶ χεῖρας ἡμῶν
 πρὸς θν ὑψηλὸν
 ἐν τῷ οὐνῷ· ἡ
 μεῖς ἡμαρτήσα
 μεν ἡσεβήσαμεν·
 καὶ σὺ οὐκ ἰλάσθῃς.
 ἐπεσκέπασας ἐν
 θυμῷ· καὶ κατε
 ὀλώξας ἡμᾶς· ἃ
 πέκτεινας καὶ οὐ
 κ ἐφείσω· ἐπεσκέ
 πασας σεαυτὸν
 νεφέλῃ. εἶνε
 κεν προσευχῆς·
 καμύσαι με καὶ
 ἀποσθῆναι ἔθνη
 κας ἡμᾶς ἐν με
 σω τῶν λαῶν·
 φη διήνοιξαν ἐ
 φ ἡμᾶς τὸ στόμα
 αὐτῶν πάντες οἱ

Cod.
fol. 127.

B²π

ἐχθροὶ ἡμῶν· Φῆ
 φόβος καὶ θάμβος
 ἐγενήθη ἡμῖν· ἔ
 παρσις καὶ συντρι
 βή· ἀφέσεις ὕδα
 τῶν κατὰξει ὀφθαλ
 μός μου. ἐπὶ τὸ σὺν
 τριμμα τῆς θυγα
 τρός τοῦ λαοῦ μου·
 ὁ ὀφθαλμός μου κα
 τεπονήθη. καὶ οὐ
 σιγήσεται τοῦ μὴ
 εἶναι ἔκνηψιν. ἔ
 ως οὗ διακύψει καὶ
 ἴδῃ κς ἐξ οὐνοῦ· ὁ
 ὀφθαλμός μου ἐπὶ
 φυλλιεῖ ἐπὶ τὴν
 ψυχὴν μου. παρὰ
 πάσας θυγατέ
 ρας πόλειός μου·
 θηρεύοντες ἐθή
 ρευσάν με ὡς στρου
 θίον οἱ ἐχθροί μου
 ὠρεάν. καὶ ἐθα
 νάτωσαν ἐν λάκ
 κῳ ζωὴν μου. καὶ
 ἐπέθηκαν λίθον
 ἐν ἐμοί· ὑπερε
 χύθη ὕδωρ ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν μου
 εἶπα ἀπῶσμαι·
 ἐπεκαλεσάμην
 τὸ ὄνομά σου κς.
 ἐκ λάκκου κατω
 τάτου· φωνῆς μου

Cod.
 fol. 127v.

ἤκουσας. μὴ κρύ
 ψης τὰ ὦτα σου
 εἰς τὴν δέησίν
 μου. καὶ εἰς τὴν βο
 ῆθειάν μου· ἤγγι
 σας ἐν ἡμέρᾳ· ἐ
 πεκαλεσάμην σε.
 ἐδίκασας κς τὰς
 δίκας τῆς ψυχῆς
 μου. ἐλυτρώσω
 τὴν ζωὴν μου·
 ἴδε κς τὰς ταρα
 χὰς μου· ἔκρινας
 τὴν κρίσιν μου· εἴ
 δες πᾶσαν τὴν ἐκ
 δίκησιν αὐτῶν. καὶ
 πάντας τοὺς δια
 λογισμούς αὐτῶν
 ἐπ' ἐμοί· ἤκουσας
 τὸν ὀνειδισμόν αὐ
 τῶν κς. καὶ πάν
 τας τοὺς διαλογι
 σμούς αὐτῶν. κα
 τ' ἐμοῦ χεῖλη ἐπα
 νισταμένων μοι. καὶ
 μελέτας αὐτῶν κα
 τ' ἐμοῦ ὅλην τὴν
 ἡμέραν· καθεόδρας
 αὐτῶν καὶ ἀνάστα
 σιν αὐτῶν ἐπίβλε
 ψον. ἐγὼ ἀπὸ ψαλ
 μῶν αὐτῶν· ἃ
 ποδώσεις ἅντα
 πόδομα κς. κα
 τὰ τὰ ἔργα τῶν

χειρῶν αὐτῶν. ἃ
ποδώσεις αὐτοῖς,
ὑπερασπισμὸν
καρδίᾳς μου. μὴ
χθον σου αὐτοῖς·
καταδιώξεις αὐ
τοὺς ἐν ὀργῇ σου.
καὶ ἐξανάλωσεις
αὐτοὺς ὑποκάτω
θῆν τοῦ ὀνόματός σου,
κε· πῶς ἀμαυρω
θήσεται χρυσίον·
ἀλλοιωθήσεται τὸ
ἀργύριον τὸ ἀγαθόν·
ἐξεχύθησαν λίθοι
ἅγιοι. ἐπ' ἀρχῆς πα
σῶν ἐξόδων· υἱοὶ
σιῶν οἱ τίμιοι. ἐ
πηρμένοι ἐν χρυ
σίῳ. πῶς ἐλογί
σθήσαν εἰς ἀγγεῖα
ὀστράκινα. ἔργα
χειρῶν κεραμέως·
καὶ γε δράκοντες
ἐξέδυσαν μαστούς·
ἐθήλασαν σκύμνους
αὐτῶν· θυγατέρας
λαοῦ μου. εἰς ἀνί
ατον. ὡς στρουθί
ον ἐν ἐρήμῳ ἐκολ
λήθη ἡ γλῶσσα θη
λάζοντος. πρὸς
τὸν λάρυγγα αὐτοῦ
ἐν δόψει νήπια ἢ
τησαν ἄρτον. καὶ

Cod.
fol. 128.

ὁ διακλῶν οὐκ ἔ
στιν αὐτοῖς· οἱ ἐσθί
οντες τὰς τρυφάς.
ἠφανίσθησαν ἐν
ταῖς ἐξόδοις· οἱ
τιθηνοόμενοι ἐ
πὶ κόκκων. πε
ριεβάλλοντο κο
πρίας. καὶ ἐμεγαλύν^{θη}
ἀνομία θυγατρὸς
λαοῦ μου. ὑπὲρ ἃ
νομίαν σοδόμων.
τῆς κατεστραμμέν^{ης}
ὥσπερ σπουδῆ.
καὶ οὐκ ἐπόνεσαν
ἐν αὐτῇ χειρὰς· ἐ
καθαριώθησαν νά
ζιραῖοι αὐτῆς· ὁ
πὲρ χιόνα. ἔλαμ
ψαν· ὑπὲρ γάλα.
ἐτυρώθησαν· ὁ
πὲρ λίθους σαπ
φείρου. τὸ ἀπόσπα
σμα αὐτῶν· ἐσχό
τασεν ὑπὲρ ἀσβό
λην. τὸ εἶδος αὐτῶν·
οὐκ ἐπεγνώσθησαν
ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐ
τῶν· ἐπάγη δέρμα
αὐτῶν. ἐπὶ τῶν ὀ
στέων αὐτῶν· ἐξη
ράνθη ÷ συν ἢ ἐγενή
θησαν ὡς ὑπὲρ ξύ
λόν· καλοὶ ἦσαν οἱ
τραυματαῖι ῥομ

Cod.
fol. 128^v.

φαίας· ἢ οἱ τραυ
 ματῖται λιμοῦ· ὅ
 τι αὐτοὶ ἐπορεύθη
 σαν ἐκεκεντημέ
 νοι ἀπὸ γεννημά
 των ἀγρῶν· χεῖρες
 γυναικῶν οἰκτιρ
 μόνων· ἤψαν ὃ τὰ !
 παιδία αὐτῶν· ἐ
 γενήθησαν εἰς
 βρῶσιν αὐταῖς· ἐν
 τῷ συντρίμματι
 : τῆς ! θυγατρὸς
 λαοῦ μου· συνετέ
 λεσε κς ✕ τὸν ! θυ
 μόν αὐτοῦ· ἐξέχεεν
 θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ·
 καὶ ἀνῆψεν πῦρ ἐν
 σιών· καὶ κατέφα
 γε ὃ τὰ θεμέλια
 αὐτῆς· οὐκ ἐπίστευ
 σαν βασιλεῖς γῆς·
 πάντες οἱ κατοί
 κουντες τὴν οἴκου
 μένην· ὅτι εἰσε
 λεύσεται ἐχθρὸς καὶ
 ἐκθλίβων· διὰ τῶν
 πυλῶν ἱερουσα
 λήμ· ἐξ ἁμαρτι
 ῶν προφητῶν αὐ
 τῆς· ἀδικιῶν ἱερέ
 ων αὐτῆς· τῶν ἐκ
 γερόντων ἐν μέσῳ
 αὐτῆς αἶμα δόλαι·
 ον· ἐσαλεύθησαν

Cod.
fol. 129.

οἱ ἐγγρήγοροι :- αὐ
 τῆς !· ἐν ταῖς ἐξό
 δοις· ἐμολύνθη
 σαν αἵματι· ἐν τῷ
 μὴ δύνασθαι αὐ
 τοὺς· ἤψαντο ἐν
 θυμάτων αὐτῶν·
 Ἀπόστησε ἀκαθάρ
 των· καλέσατε
 αὐτούς· ἀπόστη
 τε ἀκαθάρτου·
 μὴ ἄπτεσθε αὐτῶν
 ὅτι ἀνήφθησαν καί
 γε ἐσαλεύθησαν·
 εἶπατε ἐν τοῖς
 ἔθνεσιν· οὐ μὴ προ
 σθῶσι τοῦ παροι
 κεῖν· πρόσωπον
 κυ· μερὶς αὐτῶν· οὐ
 προσθήσει ἐπιβλέ
 ψαι αὐτοῖς· πρό
 σωπον ἱερέων· οὐ
 κ ἔλαβον· πρεσβύ
 τας οὐκ ἠλέησαν·
 ἔτι ὄντων ἡμῶν· ἐ
 ξέλιπον οἱ ὀφθαλ
 μοὶ ἡμῶν εἰς τὴν
 βοήθειαν ἡμῶν·
 ἀπεσκοπέυσαμεν
 εἰς ἔθνος οὐ σώζον·
 ἐθηρεύσαμεν μι
 κροὺς ἡμῶν· τοῦ
 μὴ πορεύεσθαι ἐν
 ταῖς πλατείαις ἡ
 μῶν· ἤγγικεν ὁ καὶ

ρὸς ἡμῶν· ἐπλη
 ρώθησαν αἱ ἡμέ
 ραι ἡμῶν· πάρε
 στιν ὁ καιρὸς ἡμῶν·
 κρυφοὶ ἐγένοντο οἱ
 διώκοντες ἡμᾶς.
 ὑπὲρ αἰετοῦς οὐνοῦ·
 ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐξή
 φθημεν. ἐν ἐρήμῳ
 ἐνήδρευσαν ἡμῖν
 πνᾶ προσώπου
 ἡμῶν. $\overline{\chi\varsigma}$ $\overline{\kappa\varsigma}$ · συ
 νελήφθη ἐν ταῖς
 διαφθοραῖς αὐτῶν·
 οὐ εἶπομεν ἐν τῇ
 σκιᾷ αὐτοῦ ζησὸ
 μεθα ἐν τοῖς ἔθνε
 σιν· χαῖρε καὶ εὐ
 φραίνου θυγάτηρ
 ἐδῶμ ἡ κατοικοῦ
 σα ἐν γῇ ουζ· καί
 γε ἐπὶ σὲ διελεύσε
 ται ÷ τὸ ÷ ποτήρι
 ον $\overline{\kappa\upsilon}$ · ~~καὶ~~ πίεσαι!
 καὶ μεθυσθήσῃ καὶ
 ἀποχεεῖς· ἐξέλι
 πεν ἡ ἀνομία σου
 θυγάτερ σιών· οὐ
 προσθήσει τοῦ ἀ
 ποικίσαι σε· ἐπε
 σκέψατο ἀνομία σου
 θυγάτερ ἐδῶμ·
 ἀπεκάλυψεν ἐπὶ τὰ
 ἀσεβήματά σου.
 Μνήσθητι κέ. τί ἐγε

προσευχ

νήθη ἡμῖν· ἐπέβλε
 ψαι καὶ ἴδε τὸν ὄνει
 δισμὸν ἡμῶν· ἡ κλη
 ρονομία ἡμῶν. με
^{Cod.}
^{fol. 129v.} τεστράφη ἄλλοτρί
 οῖς· οἱ οἴκοι ἡμῶν
 ξένοις· ὀρφανοὶ
 ἐγενήθημεν· οὐ
 χ ὑπάρχει πῆρ·
 $\overline{\mu\rho\epsilon\varsigma}$ ἡμῶν ὡς $\chi\eta$
 ραι· ὕδωρ ἡμῶν
 ἐν ἀργυρίῳ ἐπίο
 μεν ÷ ἐξ ἡμερῶν ἡ
 μῶν!· ξύλα ἡμῶν!
 ἐν ἀλλάγματι ἤλθεν.
 ἐπὶ τὸν τράχηλον
 ἡμῶν. ἐδιώχθη
 μεν· ἐκοπιάσα
 μεν. οὐκ ἀνεπαύ
 θημεν. αἰγυπτὸς
 ἔδωκε χεῖρα· ἀσ
 σουρ εἰς πλησμονήν
 ἄρτων· οἱ πρεσ ἡ
 μῶν ἡμαρτον· καὶ
 οὐχ ὑπάρχουσιν· ἡ
 μεῖς τὰ ἀνομήμα
 τα αὐτῶν. ὑπέσχο
 μεν· δοῦλοι ἐκυρί
 ευσαν ἡμῶν· λυ
 τρούμενος. οὐκ ἐ
 στιν ἐκ τῆς χειρὸς
 αὐτῶν· ἐν ταῖς ψυ
 χαῖς ἡμῶν εἰσοί
 σομέν ἄρτον ἡμῶν.
 ἀπὸ προσώπου

ῥομφαίας τῆς ἐ
 ῥήμου· τὸ δέρμα
 ἡμῶν. ὡς κλίβανος
 ἐπελιώθη· :
 συνεσπάσθησαν !
 ἀπὸ προσώπου
 καταιγίδων λιμοῦ.
 γυναῖκας ἐν σιών
 ἐταπείνωσαν. καὶ
 παρθένους ἐν πόλει
 σιν ἰούδα· ἄρχοντες
 ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐ
 κρεμάσθησαν·
 πρόσωπα πρε
 σβυτέρων οὐκ ἔδο
 ξάσθησαν· ἐκλεκτοὶ.
 κλαυθμὸν ἀνέλα
 βον. καὶ νεανίσκοι
 ξύλοις ἡσθένησαν
 καὶ πρεσβύτεροι. ἃ
 πὸ πύλης κατέ
 παυσαν· ✕ καὶ ! ἐ
 κλεκτοὶ. ἐκ ψαλμῶ-
 Cod. fol. 130. αὐτῶν κατέπαυσαν·
 κατελύθη χαρὰ
 καρδίας ἡμῶν· ἐ
 στράφη εἰς πένθος
 χορὸς ἡμῶν· ἔπε
 σὲν ὁ στέφανος τῆς
 κεφαλῆς ἡμῶν·
 (Οὐκὶ οὐδὲ ἡμῖν. ὅτι ἡ
 μάρτομεν· περὶ
 τούτου ἐγενήθη. ὁ
 θυνηρὰ ἡ καρδία
 ἡμῶν. περὶ τούτου

ἐσκότασαν οἱ ὄφθαλ (sic)
 μοὶ ἡμῶν. ἐπὶ ὄρος
 σιών. ὅτι ἡφνίσθη·
 ἀλώπεκες διήλθον
 ἐν αὐτῇ· σὺ δὲ
 κε εἰς τὸν αἰῶνα
 κατοικήσεις. ὁ θρό
 νος σου εἰς γενεάν
 καὶ γενεάν· ἵνα τί
 εἰς νίκος ἐπιλήση
 ἡμῶν. καταλείψεις
 ἡμᾶς εἰς μακρότη
 τα ἡμερῶν· ἐπὶ
 στρεψον ἡμᾶς κε πρὸς
 σέ· καὶ ἐπιστραφη
 σόμεθα· καὶ ἀνακαί
 νισον ἡμέρας ἡμῶν καθὼς
 ἔμπροσθεν. ὅτι ἃ
 πωθούμενος ἀπώ
 σω ἡμᾶς. ὠργίσθης
 ἐφ' ἡμᾶς ἕως σφόδρᾶ·

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ· ΕΓΡΑ
 ΦΗ ΕΚ ΤΩΝ ΕΞΑΠΛΩΝ.
 ΕΞ ΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΤΕΘΗ·

† ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ·—

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ
 ΗΣ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΝ ΙΕΡΕΜΙ
 ΑΣ. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΧΘΗΣΟ
 ΜΕΝΟΥΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ
 ΕΙΣ ΒΑΒΥΛΩΝΑ. ΥΠΟ
 ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΩΝ ΒΑ
 ΒΥΛΩΝΙΩΝ. ΑΝΑΓΓΕΙ

ΛΑΙ ΑΥΤΟΙΣ. ΚΑΘΟΤΙ Ε

ΠΕΤΑΓΗ ΑΥΤΩ ΥΠΟ ΤΟΥ

✠ ΘΥ ✠

Διὰ τὰς ἁμαρτίας

ἃς ἡμαρτήκατε ἐ
ναντίον τοῦ θυ. ἀχθή

σεσθε εἰς βαβυλῶ

να αἰχμάλωτοι ὑ

πὸ ναβουχοδονόσορ

τοῦ βασιλέως τῶν

Cod.
fol. 130^v βαβυλωνίων εἰ

σελθόντες οὖν εἰς

βαβυλῶνα. ἔσεσθε

ἐτη πλείονα. καὶ

χρόνον μακρὸν. ἕως

ᾧ γενεῶν ἐπτά· με

Τὰ δὲ τοῦτο. ἐξάξω ὑ

μᾶς ἐκεῖθεν μετ εἰρή

νης· νυνὶ δὲ ὄψεσθε

ἐν βαβυλῶνι. θεοὺς

ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς.

καὶ ξυλίνους. ἐπ' ὧ

μῶν αἰρομένους.

δεικνύοντας φόβο

τοῖς ἔθνεσιν· εὐλα

βήθητε οὖν. μὴ καὶ

ὑμεῖς ἀφομοιωθέν

τες τοῖς ἄλλοφύλοις.

ἀφομοιωθῆτε αὐτοῖς.

καὶ φόβος ὑμᾶς λά

βοι ἐπ' αὐτοῖς ἰδόντες

ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ

ὄπισθεν αὐτῶν. προ

σχυνοῦντας αὐτά.

εἶπατε δὲ τῇ δι

ανοίᾳ· σοὶ δεῖ προσκυ

νεῖν ὀέσποτα· ὁ γὰρ

ἄγγελός μου μεθ' ὑμῶν

ἐστιν· αὐτός τε ἐκζη

τῶν τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

γλῶσσα γὰρ αὐτῶν

ἐστι κατεξυσμένη

ὑπὸ τέκτονος· καὶ

τὰ τὲ περίχρυσα

καὶ περιάργυρα· ψευ

δῆ δὲ ἐστὶ. καὶ οὐ δύ

νανται λαλεῖν· καὶ

ὥσπερ παρ' ἡμῶν φι

λοκόσμῳ λαμβά

νοντες χρυσίον. κα

τασκευάζουσι στεφά

νους ἐπὶ τὰς κεφα

λὰς τῶν θεῶν αὐτῶν.

ἐστὶ δὲ καὶ ὅτε ὕφαι

ρούμενοι ἱερεῖς ἅ

πὸ τῶν θεῶν αὐτῶν

χρυσίον καὶ ἀργύριον.

εἰς ἑαυτοὺς κατα

ναλῶσουσι· δώσουσι

δὲ ἀπ αὐτῶν. καὶ ταῖς

ἐπὶ τοῦ στέγους πόρνας

κοσμοῦσι τε αὐτοὺς

ὥς ἄνους τοῖς ἐνδύ

μασι θεοὺς ἀργυροῦς.

Cod.
fol. 131.

καὶ χρυσοῦς. καὶ

ξυλίνους· οὗτοι

δὲ οὐ διασώζονται

ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρω

μάτων· περιβε

βλημένων ἱμα
 τισμὸν πορφυροῦν
 ἐκμάσσοντες τὸ
 πρόσωπον αὐτῶν
 διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰ
 κίας κονιορτὸν.
 ὅς ἐστι πλείω ἐ
 πὶ αὐτούς· καὶ σκῆ
 πτρον ἔχει. ὡς ἄνους
 κριτῆς χώρας·
 ὅς τὸν εἰς αὐτὸν ἁ
 μαρτάνοντα. οὐ
 κ ἀνέλει· ἔχει δὲ ἐν
 χειρίδιον ἐν τῇ
 δεξιᾷ καὶ πέλε
 κυν. ἑαυτὸν δὲ ἐκ
 πολέμου καὶ λη
 στῶν οὐκ ἐξελεῖται·
 ὅθεν γινώριμοι εἰ
 σὶν· οὐκ ὄντες θε
 οί· μὴ οὖν φοβηθῇ
 τε αὐτούς· ὥσπερ
 γὰρ σκεῦος ἄνου συν
 τριβέν ἀχρεῖον γί
 νεται. τοιοῦτοι ὅ
 πάρχουσιν οἱ θεοί
 αὐτῶν· καθιδρυ
 μένων αὐτῶν ἐν
 τοῖς οἴκοις οἱ ὀφθαλ
 μοί αὐτῶν πλήρεις
 εἰσὶ κονιορτοῦ. ἁ
 πὸ τῶν σποδῶν τῶν
 εἰσπορευομένων·
 καὶ ὡς πέρ τινη ἡ
 δικηκότη βχσιλέχ.

περιπεφραγμέ
 ναι εἰσὶν αἱ αὐλαί.
 ὡς ἐπὶ θανάτῳ
 ἀπηγμένῳ· τοὺς
 οἴκους αὐτῶν ὀχυροῦ
 σιν οἱ ἱερεῖς· θυρώ
 μασί τε καὶ κλειθροῖς
 καὶ μοχλοῖς. ὅπως
 ὑπὸ ληστῶν μὴ
 συλληθῶσιν· λυχνοῖς
 καίουσι καὶ πλείους.
 ἢ ἑαυτοῖς. ὣν οὐδέ
 να δύνανται ἰδεῖν·
 ἔστι μὲν γὰρ ὥσπερ
 δοκὸς τῶν ἐκ τῆς
 οἰκίας· τὰς δὲ
 καρδίας αὐτῶν φα
 σὶν ἐκλείχεσθαι· τῶν
 ἀπὸ τῆς γῆς ἔρπε
 τῶν. κατεσθιόντων
 αὐτοὺς τε καὶ τὸν
 ἱματισμὸν αὐτῶν.

Cod.
 fol. 131v.

Οὐκ αἰσθάνονται· με
 μελάνωνται τὸ πρό
 σωπον αὐτῶν. ἀπὸ
 τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς
 οἰκίας· ἐπὶ τὸ σῶμα
 αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τὴν
 κεφαλὴν. ἐφίπτανται
 χελιδόνες· καὶ νυκτε
 ρίδες. καὶ τὰ ἄλλα ὅρ
 νεα. ὡς αὐτως δὲ καὶ
 αἴλουροι· ὅθεν γινώ
 σσεσθε. ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί·
 μὴ οὖν φοβηθῇτε

αὐτούς· τὸ γὰρ χρυσίον
 ὃ περικείνεται εἰς κάλ-
 λος. ἐὰν μὴ τις ἐκμά-
 ξῃ τὸν ἰὸν οὐ μὴ στίλ-
 ψωσιν· οὐδὲ γὰρ ὅτ^ς
 ἐχωνεύοντο ἡσθάνο-
 το. ἐκ πάσης τιμῆς
 ἡγορασμένα εἰσίν.
 ἐν οἷς οὐκ ἔστι πῶν.
 ἄνευ ποδῶν ἐπ' ὤμ^{οις}
 φέρονται. ἐνδεικνύ-
 μενοι τὴν ἐαυτῶν ἀ-
 σθένειαν τοῖς ἄν^{οις}.
 αἰσχύνονται δὲ καὶ οἱ
 θεραπεύοντες αὐ-
 τὰ. διὰ τὸ μὴ ποτε
 ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ.
 δι' ἐαυτῶν ἀνίστασθαι
 μὴ ποτε ἐὰν τις αὐ-
 τὸ ὀρθὸν στήσῃ. δι' ἐ-
 αυτοῦ κινηθῇσεται·
 μήτε ἐὰν κλιθῇ οὐ
 μὴ ὀρθωθῇ. ἀλλ' ὥς
 περ νεκροῖς. τὰ δὲ
 αὐτοῖς παρὰ τι-
 θέασι· τὰς δὲ θυσί-
 ας αὐτῶν ἀποδόμε-
 νοι οἱ ἱερεῖς αὐτῶν·
 καταχρῶνται· ὥς
 αὐτῶς δὲ καὶ αἱ γυ-
 ναῖκες ἀπ' αὐτῶν τα-
 ριχεύουσαι. οὐδὲ π^ω
 χῶ οὐδὲ ἀδυνάτω
 μεταδιδόασιν· τῶ-
 θυσιῶν αὐτῶν. ἀπο

καθημένη καὶ λο-
 γῶσα ἀπτονται· γυν^ύ
 τες οὖν ἀπὸ τούτω-
 ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ· μὴ
 φοβηθῇτε αὐτούς·
 πόθεν γὰρ ἂν κληθεῖ-
 ησαν θεοὶ. ὅτι γυναῖ-
 κες παρὰ τιθέασι
 θεοῖς ἀργυροῖς. καὶ
 χρυσοῖς καὶ ξυλίν^{οις}.
 ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν
 οἱ ἱεροῖς καθίζουσιν.
 ἔχοντες τοὺς χιτῶν^{ας}
 διεργωγότας. καὶ τὰς
 κεφαλὰς καὶ τοὺς π^ω
 γονας ἐξυρηνμένους.
 ὧν αἱ κεφαλὰι. ἀκα-
 τακάλυπτοι εἰσίν·
 ὠρύονται δὲ βοῶν-
 τες ἐνώπιον τῶν
 θεῶν αὐτῶν. ὥς πέρ-
 τινες ἐν περιδείπν^ω
 νεκροῦ· ἀπὸ τοῦ ἱμ^α
 τισμοῦ αὐτῶν ἄρε-
 λόμενοι οἱ ἱερεῖς. ἐν
 δύουσι τὰς γυναῖκας
 αὐτῶν καὶ τὰ παιδί-
 α· οὔτε ἂν κακὸν πά-
 θωσιν ὑπὸ τινος.
 οὔτε ἐὰν ἀγαθόν. οὐ
 νήσονται ἀνταπο-
 —δοῦναι· οὔτε κατα-
 στήσῃ βασιλέα δύ-
 νανται. οὔτε ἀφέλε-
 σθαι· ὥς αὐτῶς οὔτ^ς

χαλκόν. οὐ μὴ δύνω-
 ται οὔτε πλοῦτον δι-
 ὄναι· ἐάν τις αὐτοῖς
 εὐχὴν εὐξάμενος μὴ
 ἀποδῶ. οὐ μὴ ἐπιζη-
 τήσωσιν ἐκ ὀθανάτου
 ἄνων. οὐ μὴ ῥύσωνται.
 οὔτε ἤττονα ἀπὸ ἰσχυ-
 ροῦ. οὐ μὴ ἐξέλωνται·
 ἄνων τυφλὸν εἰς ὄρα-
 σιν. οὐ μὴ περιστήσω-
 σιν· ἐν ἀνάγκῃ ἄνων
 ὄντα. οὐ μὴ ἐξέλωνται·
 χήραν οὐ μὴ ἐλεήσω-
 σιν. οὔτε ὀρφανὸν οὐ
 μὴ εὐποιήσωσιν· τοῖς
 ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις
 ὁμοιωμένοι εἰσὶ.
 τὰ ξύλινα. καὶ πε-
 ρίχρυσα καὶ περιάρ-
 γυρα· οἱ δὲ θεραπεύ-
 οντες αὐτά. κατα-
 σχυνθήσονται· πῶς
 οὖν νομιστέον ἢ κλη-
 τέον αὐτοὺς θεοὺς ὃ
 πάρχειν· ὅτι δὲ καὶ
 αὐτῶν χαλδαίω-
 ἀτιμαζόντων αὐτὰ
 οἱ ὅταν ἰδῶσιν ἐννε-
 ὄν μὴ δυνάμενον λα-
 λῆσαι. προσενεγκά-
 μενοι τὸν βῆλ· ὃν ἁ-
 ξιοῦσι φωνῆσαι ὡς
 δυνατοῦ ἐστέσθαι· καὶ
 οὐ δύνανται αὐτοὶ νο-

ἦσαντες καταλιπεῖ-
 αὐτά. αἰσθήσιν γὰρ
 οὐκ ἔχουσιν· αἱ δὲ γυ-
 ναῖκες περιθέμεναι
 σχοινία. ἐν ταῖς ὁδοῖς
 ἐγκάθηνται. θυμιάσαι
 τὰ πίτυρα· ὅτ' ἂν
 δέ τις αὐτῶν ἐφελ-
 κυθεῖσα ὑπὸ τινος
 τῶν παραπορευομένων
 κοιμηθῇ· τὴν πλησί-
 ον ὀνειδίζει. ὅτι οὐ
 κ' ἠξιώθης ὥσπερ καὶ
 αὐτῇ. οὔτε τὸ σχοινί-
 ον αὐτῆς διερράγη· πᾶν
 τα τὰ γινόμενα ἐν
 αὐτοῖς ψευδῆ ἐστὶ. πῶς
 οὖν νομιστέον ἢ κλητέ-
 ον ὥστε θεοὺς αὐτοῖς
 ὑπάρχειν· ὑπὸ τε
 κτόνων καὶ χρυσοχό-
 ων κατασκευασμένα
 εἰσὶν· οὐδὲν ἄλλο μὴ
 γένωνται. ἢ ὃ βούλον-
 ται οἱ τεχνίται αὐτὰ
 γενέσθαι· αὐτοὶ τὲ
 οἱ κατασκευάζοντες
 αὐτά· οὐ μὴ γένων-
 ται πολυχρόνιοι· πῶς
 γε δὴ μέλλει τὰ ὃ
 π' αὐτῶν κατασκευ-
 ασθέντα εἶναι θεοί·
 κατέλιπον γὰρ ψευδῆ
 καὶ ὀνειδος τοῖς ἐπι-
 γινομένοις· ὅτ' ἂν

Cod.
 fol. 132v.

Cod.
fol. 133.

γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὰ
 πόλεμος καὶ κακὰ.
 βουλεύονται πρὸς ἐ
 αυτοὺς οἱ ἱερεῖς. ποῦ
 συναποκρυβῶσι με
 τ' αὐτῶν· πῶς οὖν
 οὐκ ἔστιν ἀΐσθῃσθαι· ὅ
 τι οὐκ εἰσὶ θεοί. οὐτε
 σώζουσιν ἑαυτοὺς
 ἐκ πολέμου. οὐτε
 ἐκ κακῶν. ὑπάρχον
 τες ξύλινοι καὶ πε
 ρίχρυτοι καὶ περιάρ
 γυροι· γνωσθήσε
 ται δὲ μετὰ ταῦτα ὅ
 τι ἔστι ψευδῆ τοῖς ἔ
 θνεσι πᾶσι· καὶ τοῖς
 βασιλεῦσι φανερά
 ἔσται. ὅτι οὐκ εἰσὶ θε
 οί. ἀλλ' ἔργα χειρῶν
 ἀνῶν. καὶ οὐδὲν θύ
 ῥον ἐν αὐτοῖς ἔστιν·
 τίνι οὖν οὐ γνωστέον
 ἔστιν· ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί·
 βασιλέων γὰρ χώρας·
 οὐ μὴ ἀναστήσωσιν·
 οὐτε ὑετὸν ἀνῶν. οὐ
 μὴ δώσουσιν κρίσιν
 τε. οὐ μὴ κρινούσιν
 αὐτῶν. οὐδὲ μὴ ῥύ
 σονται ἀδικούμενους· ὅ
 ἀδύνατοι ὄντες· ὡς
 περ γὰρ κορῶναι ἀνά
 μέσον τοῦ οὐνοῦ καὶ τῆς
 γῆς εἰσὶν ἔρημοι· καὶ

Cod.
fol. 133v.

γὰρ ὅταν πέσῃ εἰς οἱ
 κίαν θεῶν ξυλίνων,
 ἢ περιχρύσων· ἢ πε
 ριαργύρων πῦρ. οἱ μὲν
 ἱερεῖς αὐτῶν φεύζον
 ται. καὶ διασωθήσον
 ται· αὐτοὶ δὲ ὥσπερ
 δοκοὶ. μέσοι κατακαυ
 θήσονται· βασιλεῖ
 δὲ καὶ πολέμοις. οὐ
 μὴ ἀντιστῶσι· πῶς οὖν
 νομιστέον. ἢ ἐκδεκτέ
 ον. ὅτι εἰσὶ θεοί. οἱ οὐ
 τε ἀπὸ κλεπτῶν. οὐτε
 ἀπὸ ληστῶν. οὐ μὴ δια
 σωθῶσι. θεοὶ ξύλινοι
 καὶ περιάργυροι. καὶ
 περίχρυτοι. ὧν οἱ ἰσχύ
 οντες περιελόμενοι
 τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύ
 ριον. καὶ τὸν ἱματι
 σμόν τὸν περικείμε
 νον αὐτοῖς· ἀπελεύ
 σονται ἔχοντες. οὐτε
 ἑαυτοῖς οὐ μὴ βοηθή
 σωσιν· ὥστε κρεῖσσον
 εἶναι βασιλέα ἐπὶ
 δεικνύμενον τὴν ἐ
 αὐτοῦ ἀνδρείαν. ἢ σκεῦ
 ος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμο
 ἐν ᾧ χρήσεται ὁ κεκτη
 μένος. ἢ οἱ ψευδεῖς θε
 οί· ἢ καὶ θύρα ἐν οἰκί
 ᾳ διασώζουσα τὰ
 ἐν αὐτῇ ὄντα. ἢ ψευ

δεῖς θεοί· καὶ ξύλινος
 στύλος ἐν βασιλείοις.
 ἢ ψευδεῖς θεοί· ἥλιος
 μὲν γὰρ καὶ σελήνη
 καὶ ἄστρα ὄντα λαμ-
 πρὰ καὶ ἀποστελλό-
 μενα ἐπὶ χρείας· εὐ-
 ήκοά ἐστι· ὡς αὐτῶς
 καὶ ἀστραπή· ὅτ' ἂν
 ἐπιφανῇ· εὐοπτὸς ἐ-
 στί· τὸ δ' αὐτὸ πᾶν.
 ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ
 καὶ νεφέλαις ὅτ' ἂν
 ἐπιταγῇ ὑπὸ τοῦ θυ-
 πορεύεσθαι ἐφ' ὅλην
 τὴν οἰκουμένην.
 συντελοῦσι τὸ δια-
 ταχθέν· τὸ δὲ πῦρ
 ἐξαποσταλὲν ἄνω
 θεὸν ἐξερημῶσαι ὄρη
 καὶ ὄρυμους ποιεῖ
 τὸ συνταχθέν· ταῦ-
 τὰ δὲ οὔτε ταῖς ἰδέ-
 ας· οὔτε ταῖς δυνά-
 μεσιν αὐτῶν· ἀφω-
 μοιούμενα εἰσίν.
 ὅθεν οὔτε νομιστέον
 οὔτε κλητέον ὑπάρ-
 χειν αὐτοὺς θεοὺς· οὐ-
 τε κρίσιν κρίναι δυ-
 ναμένους· οὔτε εὖ
 ποιεῖν ἄνους· γνον-
 τες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ
 θεοί· μὴ φοβηθῆτε
 αὐτούς· οὔτε γὰρ βα-

σιλεῦσιν οὐ μὴ κατα-
 ράσσονται· οὔτε μὴ
 εὐλογήσουσιν· σημεῖ-
 α τε τοῖς ἔθνεσιν ἐν
 Cod. fol. 134. οὐνῶ· οὐ μὴ δείξωσι·
 οὔτε ὡς ὁ ἥλιος· οὐ
 μὴ λάμψωσιν· οὔτε
 φωτισοῦσιν ὡς ἡ σε-
 λήνη· τὰ θηρία εἰ-
 ἐστὶ κρείσσονα αὐτῶν·
 ἃ δύνανται ἐκφεύ-
 γοντα εἰς σκέπην
 ἑαυτὰ ὠφελῆσαι· κα-
 τουδένα οὖν τρόπον
 ἐστὶν ἡμῖν φανερόν·
 ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ
 φοβηθῆτε αὐτούς·
 ὥσπερ γὰρ ἐν σικυ-
 ηράτῳ προβασκά-
 νιον οὐδὲν φυλάσσο-
 οὔτως οἱ θεοὶ αὐτῶν
 εἰσὶ ξύλινοι· καὶ πε-
 ρίχρυστοι· καὶ περιάρ-
 γυροι· τὸν αὐτὸν τρό-
 πον· καὶ τῇ ἐν κήπῳ
 ῥάμνῳ· ἐφ' ἧς πᾶν
 ὄρνεον ἐπικάθηται·
 ὡς αὐτῶς δὲ καὶ νε-
 κρῶ ἐριμμένῳ ἐν
 τῷ σκότει ἀφομοί-
 ονται οἱ θεοὶ αὐτῶν
 ξύλινοι· καὶ περὶ
 χρυσοὶ καὶ περιάργυ-
 ροι· ἀπὸ τε τῆς πορ-
 φύρας καὶ τῆς μαρ-

THRENI HIEREMIAE.

μάρου. τῆς ἐπ' αὐτῆς
σηπομένης. γνώσε
σθε ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί·
αὐτά τε ἐξ ὑστέρου
βρωθήσονται· καὶ
ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ
χώρᾳ· κρείσσων οὖν

ἄνθρωπος δίκαιος. οὐκ ἔ
χων εἰδωλὰ· ἔσται
γὰρ μακρὰν ἅ
πὸ ὄνειδι
† σμοῦ:~ †
† ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ †
† (1)

(1) Sic expliciunt in codice Chisiano folia priora quae ad Hieremiam pertinent. Sequuntur scripta prophetiae Ezechielis, de cuius editione diximus, sicut etiam de textibus Danielicis ex codice editis. In eadem Bibliotheca Chisiana servatur apographum integrum totius codicis prophetici absque divisionibus linearum.

ADNOTATIO

En absoluta repraesentatio similis e textu Hieremiae Prophetæ, sicut nobis exhibet codex origenianus perceleber, qui in Bibliotheca Chisiana Romæ adservatur. Ut cuique ius suum tribuatur, nomen haud est praetereundum sacerdotis Fabiani Battaglini, qui nobiscum exscripsit textum e codice prout res iacet; ex quo apographo typotheta suum confecit opus. In animo fuerat et aliorum prophetarum Isaiae atque Ezechielis textum eadem ratione exscribere et impressum dare nisi mors inopina eius die XXI mensis Ianuarii anni 1904, et prius eius infirmitas oculorum ulteriora intercepisset. Qua in re iam antea, ut diximus, usi sumus nobili facilitate Marii Chisii viri principis et domini bibliothecae, nec non cl. v. Iosephi Equitis Cugnoni eidem a bibliotheca curatoris.

Etsi alibi alia dixerimus de huius textus origeniana derivatione, quam et signa plurima produnt, nunc post exhibitum textum liceat alia et quaedam innuere. Dedimus in fronte Hieremiae etiam specimen scriptionis photographicum extremae Danielicae pagellae, quae testatur non modo heic haberi versionem septuagintaviralem: *Δανιήλ κατὰ τοὺς ό* —, verum etiam exscriptum fuisse ab exemplari, in quo animadverterat exscriptor *ἐγράφη ἐξ ἀντιγράφου*, in quo erat subsignatio *ἔχοντος τὴν ὑποσημείωσιν*; dicens non solum *ἐγράφη ἐκ τῶν τετραπλῶν*, descriptum nempe fuisse a Tetraplis origenianis, verum etiam cum eisdem collatum fuisse *ἐξ ὧν καὶ παρετέθη*.

Quae in Daniele (1) legimus concordant cum iis, quae lector habet in Hieremia nostro etiam apertius, ab Origene per *obelos* improbatum fuisse totum Baruch (in codice pag. 121) βαρουχ ὁλὸς ὠβελισθαι κατὰ τοὺς ἐβδόμηκοντα. Rursusque (cod. p. 130) ad calcem Threnorum Hieremiae legimus hos fuisse excriptos et collatos ab Hexaplis origenianis Θρηνοὶ ἱερεμίου ἐγγραφή ἐκ τῶν ἑξαπλῶν· ἐξ ὧν καὶ παρτετέθη.

Haec adnotasse iuvat ad editiones nostras de Daniele atque Hieremia. De aliis documentis elucubrationum Origenis, de eius asseclis Eusebio, Pamphilo, Apollinari diximus (*Prolegom.* p. xxiv SS. *Bibl. vet. fragm.* 1877). Ibidem retulimus epigraphas codicis Marchaliani, quibuscum notulae Chisianae sunt conferendae a viris studiosis in grandi editione praedicti codicis fol. 84 et fol. 280.

Ex his patet magis atque magis quanta sit Chisiani thesauri auctoritas.

Etsi textus Ezechielici ex eodem codice prior extet editio, attamen totus quidem esset ad similitudinem referendus ea ratione, qua mox in Hieremia usi fuimus, atque antea in Daniele iuxta LXX interpretes (1). Ac re sane vera iam et de Daniele habebamus volumen ingens ab eodem codice in duplici versione septuagintavirali ac Theodotionea magnifice editum saecula XVIII (2); sed, ut diximus, eiusdem textus in eo unico exemplari, qui exhibet versionem LXX viralem fuit integre repetendus ad critica studia illustranda: siquidem textus Theodotionei alia sunt et quidem nobilissima exemplaria et insuper celeberrimus codex B vaticanus versionem Theodotioneam tantum praesefert in Daniele (3).

(1) Daniel iuxta LXX graecos interpretes ad similitudinem textus unici codicis Chisiani a I. Cozza-Luzzi editi, Tusculani 1877. Ibidem de finali animadversione origeniana egimus.

(2) Editio haec prolata est a SIMONE DE MAGISTRIS.

(3) A praedicti codicis Vaticani nostra editio sicut ab editione pariter nostra codicis Chisiani varietates collegit cl. v. Eb. NESTLE.: *Vet. Testamenti graeci codices Vaticanus et Sinaiticus cum textu recepto collati...* Lipsiae 1880.

Etsi minus locupletata atque ornata tamen apparuit editio prophetiae Ezechielis in grandi volumine, saec. XIX vel medio (1), sed ea in critico usu haud certe praestat editioni Danielicae superioris saeculi, ideoque, ut diximus, brevi quoque repetenda est maioribus curis.

Concludamus itaque nostras e Chisiano thesauro evulgationes Danielis et Hieremiae, bene augurantes, ut totus integer et integre textus codicis in lucem proferatur ad superiores cumulandas curas, ut biblicis studiis magis magisque prospiciatur.

(1) Huius editionis anni 1840 curam suscepit VINCENTIUS DE REGIBUS.

APPENDICES

AD PARTEM TERTIAM

TOMI DECIMI

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE.

APPENDIX I

DE CODICE TUDERTINO VETERIS ET NOVI TESTAMENTI

MONITUM.

Paulo ante (Pars II in fine) innuimus volumen latinum tudertinum SS. Bibliorum, de quo specimen damus ex elucubratione Io. Christophori Amaduzzi, qui, labente saeculo XVIII, Scriptor fuerat in Bibliotheca Vaticana. Vir, eximia eruditione ornatus, plura typis dederat scripta, atque aetate sua inter doctos homines fama claruit.

Etsi heic tenuis sit eius labor, tamen ne fragmentum scriptio-
nit clari viri pereat, noluimus illud omittere; aliquid enim notitia
haec magni codicis iuvare potest biblica studia. Nec tamen
omnibus opinionibus eius adhaerendum videtur, praesertim cum
aetatem scriptionis saeculo X attribuat, dum contra tum a cha-
racteribus, tum ab ornatibus et picturis huius libri scriptio videtur
nobis vicinior.

De picturis, quas ipse aliquo modo describere conatur inqui-
sitiones comparationesque maiores essent instituendae. De his
quoque nos dicebamus in quodam colloquio habito in societate
romana de biblicis studiis (1). Protulimus exemplum pagellae

(1) Atti della *Società per gli studi biblici*. Cf. I. B. DE ROSSI, *Bollettino di archeologia cristiana*. 1891.

pictae. in qua priores narrationes libri Geneseos repraesentantur. Sed quod ad historiam artis pictoriae spectat, iudicium aliis permittimus. praesertim cum nonnulli, qui huiusmodi Technicam archaeologiam callere videntur, in varias abierint sententias, neque facile sit ex indiciis aliquid certi in medium proferre.

Circa historiam voluminis nullum habemus certum documentum; videtur tamen scriptum fuisse in aliquo monasterio Umbriae provinciae, ibique vel alibi a monachis ornatum, atque in eorum officiis liturgicis adhibitum. Monasterio uno vel altero veteribus monachis privatis, facile eorum cimelia ad ecclesiam episcopalem Tudertinam confugerunt; ibique collocata sunt fortasse arcta nimium detenta in custodia, haud tamen sine honore. Quod quisque videt confirmari a studiosa inquisitione Io. Christophori Amaduzzi, quam peregit dum Tudertum veniret.

Aliae nobis haud compertae sunt libri notitiae, quousque anno 1860 canonici Ecclesiae Tudertinae librum obtulerunt Pio IX (1), quos Pontifex munificus pretioso quodam dono est remuneratus.

Inlatus est codex in Bibliothecam Vaticanam, ibique numero 10405 inter latinos consignatus. Inter volumina grandiora asservatur, siquidem libri altitudo est metri 0,550 et latitudo metri 0,350.

(1) Huius donationis luculentum documentum est epigraphe, quam oblatores addere voluerunt manuscripto nunc Vatic. Lat. 10405 ut videmus. Huius inscriptionis auctor, qui fuerit ibidem legimus, fuit: *Joseph Zampi Vulsiniensis in seminario Tudertino artis rhetoricae magister scripsit*. De eodem confer biographiam editam a compresbytero suo Alexandro Battaglini in opusculis dictis *VULSINIENSIA* 1891 num. XLI.

PIO IX PONTIFICI MAXIMO. — OPTIME · DE · RELIGIONE · DE · LITERIS · DE REPUB · MERITO — QUIQ. — IN TANTA · TEMPORUM · ACERBITATE — BONIS · ANIMO · MITEM · IMPIIS · PECTORE · CONSTANTEM — CIVIBUS · ADLOQUIO · FACILEM · PAUPERIBUS · NATURA · MUNIFICUM · SE · PRAEBET — QUOD — HOMINUM · SCELESTISSIMORUM · OPERA — INGENTEM · BIBLIORUM · CORRUPTORUM · COPIAM — MALO · ITALIAE · FATO — UNDEQUAQUE · PERVAGARI · COMPERTUM · SIT — SOLATIO · OPTIMI · PRINCIPIS · AC · PATRIS · AMANTISSIMI — QUEM — DIU ECCLESIAE · LITERIS · ET · BONIS · OMNIBUS — INCOLUMEM · DEUS · SERVET · SOSPITETQUE — COLLEGIUM · CANONICORUM · SANCTAE · TUDERTINAE · ECCLESIAE — SANCTITATI · MAIESTATIQUE · EIUS · DEVOTUM — CODICEM MANUSCRIPTUM · SAECULI · X — IN · GRAMMATOPHYLACIO · ARCTE · ADSERVATUM — VETUS · ET · NOVUM · TESTAMENTUM · COMPLECTENTEM — PRIDIE · IDUS · FEBRUARII — MDCCCLX — LIBENS · LUBENSQUE — D · D ·

In dorso compactionis inscriptum refert: *Codex Mss. saec. X. Vet. et Nov. Testam. Tabularii Ecclesiae Cathedral. Tudert.* Deinde ab alia manu ibidem est iterata dedicatio PIO IX CANONICORUM COLLEGIUM.

Magni scapi membranarum nunc post lacunas enumerant folia 304 iuxta recentiore collationem; prius enim folia haud fuerant numeris descripta; ideoque et Amadutius de his nihil habet in suo specimine.

SPECIMEN

A IOANNE CHRISTOPHORO AMADUTIO ELABORATUM
SUPER CODICEM MANUSCRIPTUM SAECULI X,

Specimen Codicis MS. Membranacei in fol. maximo, saeculo circiter X, qui continet Vetus et Novum Testamentum quique ad Tabularium Ecclesiae Cathedralis Tuderti pertinet. Codex picturis ornatur, praesertim in principio Librorum; nec ullibi cernitur distinctio versiculorum.

Prima fronte litteris maiusculis partim nigris, partim rubris haec leguntur:

INCIPIT EPISTOLA
S.^{ci} HIERONYMI PRESBYTERI
AD PAULINUM PRESBYTERUM
DE OMNIBUS DIVINIS
HISTORIAE LIBRIS.

Incipit Epistola sic « *Frater Ambrosius tua mihi munuscula perferens detulit etc.* » quae verba characteribus maiusculis intra ambitum litterae F initialis perpendiculariter digesta sunt.

Incipit Praefatio S.^{ci} Hieronymi Presb. in Historia Pentatheuchum Moysi.

Incipit sic: « *Desiderii mei etc.* » quae verba litteris maiusculis intra circumferentiam litterae D comprehenduntur.

Incipiunt Capitula Libri Genesis, quae sunt n. XLVI.

Incipit Liber Brescith (Beresith), idest Genesis.

Praecedat Pictura inelegans, quae distinctis loculis exprimit creationem hominis, serpentis fraudem in mulierem, allocutionem Domini ad Adam et Evam, expulsionem eorum per Angelum a Paradiso voluptatis, et Mosaicae virgae percussorem super montem, per quam aqua manavit.

Gen. cap. III, v. 15: *Ipsa conteret caput tuum; non autem ipse, ut in nonnullis Codicibus, et ut fert Textus hebraicus.*

Incipiunt Capitula Libri Exodi; quae sunt n. CLVIII.

Incipit Liber Exodi.

Incipiunt Capitula Libri Levitici; quae sunt n. LXXXVII.

Incipit Liber (Vaicra), idest Leviticus.

Incipiunt Capitula Libri Numeri; quae sunt n. LXXIV.

Incipit Liber Variedab (Vajedabber), idest Numeri.

Incipit Liber Deuteronomii. Sine indice Capitulorum.

Incipit Praefatio S^{ci} Hieronymi. Presb. in Libro Josue Benun (Bennun).

Incipiunt Capitula; quae sunt n. XXXIII.

Incipit Lib. Iosue Benun.

Incipiunt Cap. Libri Iudicum; quae sunt n. XXI.

Incipit Lib. Sophim; idest Iudicum.

Maneus est hic Liber, nam deest in v. 22 Cap. XXV.

Sequitur Liber Ruth; sed et hic caret maiori parte, incipit enim a v. 14 Cap. IV.

Incipit Praefatio S^{ci} Hier. Presb. in Libro Regum.

Incipiunt Capitulorum Libri Regum primus; quae sunt n. XLVI.

Incipit Samuhel Liber Regum primus.

Incipiunt Cap. Libri II; quae sunt n. LIII.

Incipit Liber Regum II.

Incipit Malachim Liber Regum tertius. Deest index Capitulorum.

Huc usque ordo Editorum servatus est.

Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Esaya Propheta.

Incipit de ortu vel obitu Esayae Prophetae.

Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Hieremia Propheta.

Incipit Hieremias Propheta.

De Oratione et sacrificio pro vita Nabuchodonosor.

Incipit Lib. Baruch.

Incipit Praefatio Sancti Hier. Presb. in Ezechiel Propheta.

Incipit Ezechiel Propheta.

Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Daniel Propheta.

Incipit Daniel Propheta.

Post verba; *in medio ignis ardentis conligati*, scilicet ad v. 23, Cap. III haec leguntur: « *Huc usque haebrae leguntur; cetera quae sequuntur in biblicis voluminibus non reperi* ». Hinc sequuntur verba: *Et ambulabant in medio flammæ*; ex quibus auspicatur v. 24.

Post verba; *quia in omnia saecula misericordia eius*, scilicet ad v. 90 eiusdem Cap. haec leguntur: « *Huc usque non habetur in hebraeo, et quae posuimus de Theodotionis editione translata sunt* ». Dein haec sequuntur: « *Tunc Nabuchodonosor obstupuit, atque hinc prodiit v. 91* ».

Post verba: *in finem dierum*, scilicet ad v. 13 Cap. XII haec leguntur: « *Huc usque Daniel in Hebraeo volumine legimus; Cetera quae sequuntur usque ad finem Libri de Theodotionis editione translata sunt* ». Haec quae sic auspicantur: « *Et erat vir habitans* » et ex quibus coalescit Caput XIII exponunt historiam Susannae, Beli et Draconis, de qua notae sunt contraversiae.

Liber Danielis in hoc codice *divisus* est in XI Visiones.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Oseae Propheta.
Incipit Osea Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Ioel Propheta.
Incipit Ioel Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Amos Propheta.
Incipit Amos Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Abdias Propheta.
Incipit Abdias Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Iona Propheta.
Incipit Iona Propheta.
Incipit Sancti Hieronymi Presb. in Michea Propheta.
Incipit Michea Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Naum (Nahum) Propheta.
Incipit Naum Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Abacuc (Habacuc) Propheta.
Incipit Abacuc Propheta.
Oratio Abacuc pro Ignorantibus (Ignorantiis) ut in Vulgata.
Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Sophonia Propheta.
Incipit Sophonias Propheta.
Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Aggeo (Aggaeus) Propheta.
Incipit Aggeus Propheta,
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Zacharia Propheta.
Incipit Zacharias Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Malachia Propheta.
Incipit Malachias Propheta.
Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Libro Proverbiorum Salomonis.
Item Prologus de Libro Salomonis.
Item aliud eiusdem.
Incipiunt Capitula, quae sunt n. LX.
Incipit Liber Proverbiorum Salomonis.
Verba Lamuelis Regis.
Explicit Liber Proverbiorum VNI. DCC. XL.
Incipiunt Capitula Libri Ecclesiastes, quae sunt n. XXXI.
Incipit Liber Ecclesiastes, hoc est Coeleth (Conelet).
Mancus est hic liber; nam desinit in v. 17 Cap. V.
Sequitur Ecclesiasticus, seu Liber Iesu filii Syrach, qui caret initio, cum incipiat a Vers. 22. Cap. 11. Habet rubricas, seu titulos extensiores litteris maiusculis.
Oratio Salomonis.

Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Libro Dabreiamin (Dibrehi-
mim) idest *verba dierum*, quod est Paralippomenon Lib. I.

Incipit Paralippomenon Lib. I.

Incipit Paralippomenon Lib. II.

Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Lib. Eszrae.

Incipit Liber Eszrae. Et habetur I et II, qui ita designatur: « *Verba Neemiae
filii Helchiae*.

Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Libro Iob.

Incipit Liber Iob.

Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. in Libro Tobiae.

Incipit Liber Tobiae.

Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Libro Iudith.

Incipit Liber Iudith.

Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Libro Hester (Esther).

Incipit Liber Hester.

Mancus est hic liber, nam desinit in v. 16, Cap. II sicuti etiam desideratur
Canticum Canticorum, tum Liber Sapientiae, ac tandem uterque Liber Macha-
baeorum, ut integrum Vetus Testamentum habeatur; nam Psalmi sunt ad calcem,
ut mox dicetur.

Sequitur Evangelium secundum Matthaeum, quod maiori parte destituitur,
nam initium habet a v. 25, Cap. XXV.

Incipit Prologus in Evangelium secundum Marcum.

Incipiunt Capitula, quae sunt n. XVI.

Incipit Evangelium secundum Marcum.

Incipit Prologus in Evangelium secundum Lucam.

Incipiunt Capitula; quae sunt n. XXXIV.

Incipit Evangelium secundum Lucam.

Cap. XXII, v. 44 adest sudor sanguinis Iesu Christi, qui in aliquibus Codi-
cibus omittitur.

Incipit Prologus in Evangelium secundum Ioannem.

Incipiunt Capitula, quae sunt n. XV.

Initium Sancti Evangelii secundum Ioannem.

Mancum est hoc Evangelium, nam Amanuensis oscitantia, a v. 30, Cap. VII,
quod incipit: *quaerebant ergo eum apprehendere*; fit transitus ad v. 39, Cap. X,
quod eodem modo incipit: *Quaerebant ergo eum apprehendere*, ut proinde
ob similitudinem verborum omnia intermedia praetermiserit. In indice Capitum
innuitur historia mulieris adulterae, quae narratur Cap. VIII, quaeque et heic
occurrisset, nisi ea, quae designavimus, desiderarentur.

Post Evangelium Sancti Ioannis sequitur Pictura, quae in tres ordines par-
tita est; in quorum uno cernitur Iesus in medio cum quatuor Apostolis; in altero

Deipara inter duos alios Apostolos, ac in tertio demum quatuor ceteri Apostoli exhibentur.

Incipit Prologus Sancti Hieronymi Presb. in Libro Actuum Apostolorum.

Incipiunt Capitula, quae sunt n. LXXIII.

Incipit Liber Actuum Apostolorum.

Incipit Argumentum in Epistola S. Iacobi.

Incipit Prologus septem Epistolarum canonicarum,

Incipiunt Capitula, quae sunt n. XX.

Incipit Epistola S. Iacobi Apostoli.

Incipit Argumentum in Epistola S. Petri I.

Incipiunt Capitula, quae sunt n. XXI.

Incipit Epistola I. S. Petri.

Incipiunt Capitula in Epistola S. Petri II; quae sunt n. XI.

Incipit Epistola II. S. Petri.

Incipiunt Capitula in Epistola S. Ioann. I; quae sunt n. XX.

Incipit Epistola S. Ioannis I.

Vers. 7 et 8 Cap. V ita legitur: « *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, et sanguis, et tres unum sunt. Sicut tres sunt, qui testimonium dant in Coelo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus, et tres unum sunt.* Haec versiculorum transpositio etiam in aliis Codicibus Manuscriptis occurrit. Ceterum v. 7 plerumque qui est de Trinitate et Unitate divina, a nonnullis Codicibus abest, subductus aut Arianorum fraude, aut etiam Librariorum oscitantia.

Incipiunt Capitula in Epistola S. Ioannis II., quae sunt n. V.

Incipit Epistola II. S. Ioannis.

Incipiunt Capitula in Epistola S. Ioannis III.; quae sunt n. V.

Incipit Epistola S. Ioannis III.

Incipiunt Capitula in Epistola S. Iudae Apostoli, quae sunt n. VII.

Incipit Epistola S. Iudae Apostoli.

Incipit Praefatio S. Hieronymi Presb. in Libro Apocalypsis Ioannis Apostoli.

Incipiunt Capitula quae sunt n. XXV.

Incipit Liber Apocalypsis Ioannis Apostoli.

Incipit Praefatio Sancti Hieronymi Presb. de corpore Epistolarum B. Pauli Apostoli.

Item aliud eiusdem (scilicet argumentum).

Item Prologus solius Epistolae ad Romanos.

Incipiunt Capitula, quae sunt n. LXVIII.

Incipit Argumentum.

Incipit Epistola ad Romanos.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Corinthios I.; quae sunt n. LXIX.

Incipit Argumentum.

Incipit Epistola I. ad Corinthios.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Corinthios II., quae sunt n. XXV.

Incipit Prologus.

Incipit Epistola II. ad Corinthios.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Galathas (Galatas), quae sunt n. XXII.

Incipit Prologus eiusdem.

Incipit Epistola ad Galatas.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Ephesios; quae sunt n. XXXI.

Incipit Argumentum.

Incipit Epistola ad Ephesios.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Philippenses; quae sunt n. VIII.

Incipit Argumentum.

Incipit Epistola ad Philippenses.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Colosenses (Colossenses), quae sunt n. X.

Incipit Argumentum.

Incipit Epistola ad Colosenses.

Incipit Prologus in Epistola ad Tesalonicenses (Thessalonicenses) I.

Incipiunt Capitula; quae sunt n. X.

Incipit Epistola prima ad Tesalonicenses.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Tesalonicenses II. quae sunt n. VII.

Incipit Prologus.

Incipit Epistola II. ad Tesalonicenses.

Incipiunt Capitula in Epistola I. ad Timotheum; quae sunt n. XII.

Incipit Prologus.

Incipit Epistola I. ad Timotheum.

Incipiunt Capitula in Epistola II. ad Timotheum; quae sunt n. VII.

Incipit Argumentum.

Incipit Epistola II.

Incipiunt Capitula in Epistola ad Titum, quae sunt n. V.

Incipit Prologus.

Incipit Epistola ad Titum.

Incipit Prologus in Epistola ad Philemonem.

Incipiunt Capitula; quae sunt n. III.

Incipit Epistola ad Philemonem.

Incipit Prologus in Epistola ad Hebraeos.

Incipiunt Capitula; quae sunt n. XXII.

Incipit Epistola ad Hebraeos.

Post laudatam epistolam haec leguntur diverso caractere sed vetere: « *In Adrenta Domini ponitur Ysaïas proph. in Octava Epiphaniae ponitur Epistola Pauli, in Septuagesima ponitur lib. Genesis; Dom. de Passione Jeremias*

*proph. Octava resurrectionis ponitur apocalipsis. Dom. tertia ponitur epystole
canonicarum. In ascensione Domini ponitur Actuum Apostolorum. Dom. I,
post pentecosten ponitur liber Regum. Kalendis Augusti ponitur sapientia Salo-
monis. Kalendis Septembris ponitur liber Iob. Medio Septembris ponitur Tobie.
Kalendis Octub. ponitur liber Machabeor. Kalendis Novembris ponitur liber
Ezechiel et Daniel et XII prophetarum.*

Incipit Prologus.

Origo Prophetiae David Regis Psalmorum numero CL.

Incipit Praefatio Sancti Hieronymi ad Presb. ad Paulam Matronam, et
Eustochium Virginum (Virginem).

Sed Praefatio deest, et in loco, qui vacuus relictus fuerat additi sunt
posteriori manu duo Hymni (1) in honorem S. Terentiani Tudertini Episcopi, qui
tamen hodie in Ecclesia Tudertina non sunt in usu. Desinit Codex, qui in
fine mutilus est in Psalmum CXXXIV (2).

(1) De his hymnis vide superius in fine PARTIS SECUNDAE.

(2) Sic explicit Specimen a Christophoro Amaduzzi confectum, in exemplari, quod est
in praedicto codice Vat. Lat. 10405, ex quo apographa haberi curavit cl. Alfr. Monaci.

APPENDIX II

DE EDITIONE PSALMORUM PER VEN. V. THOMASSI

ET DE NOVA GRAECA TESTAMENTI VETERIS

MONITUM.

Inter eruditos viros, qui labente saeculo XVIII Romae claruerunt, certe adnumerandus est Dominicus Passionei, qui tandem S. R. E. Bibliothecarii Cardinalis munere functus est (1). Amator et fautor studiorum, libros plurimos conquisiverat accurate, ita ut ex parte thesauri librarii sui domestici et ex munificentia Benedicti Passionei, ex fratre nepotis, in patria potuerit publica Bibliotheca constitui, quae et honorificum nomen ab eorundem familia nobili acciperet. — *Bibliotheca Passionei* Forosempronii — (2).

Inter multa, quae in eadem congesta sunt, adhuc habemus selectos manuscriptos codices, interque eos non desunt scripta praedicti amplissimi Cardinalis atque epistolaria documenta ad eundem pertinentia; in quibus variae litterariae quaestiones illius temporis pertractantur, quaeque frustra alibi in eadem genuina forma possent certe conquaeri.

(1) Cf. GALLETTI, *Memorie per servire alla storia del Card. D. Passionei.. Bibliotecario di S. Rom. Chiesa*, 1762, Roma. Ubi de eiusdem legatione pontificia apud Helvetios et Germanos agitur et de eius eruditis operibus.

(2) Huius docti thesauri historiam edidit anno 1884 cl. v. A. Vernarecci, cuius curae publice commissae est, et modo, cum locus novus est datus huic patrio monumento, in ordinem collocavit, adiuvante Rev. D. Paschali Luzi.

Nonnulla quaedam ad nos pervenerant de rebus biblicis in ea contentis, et desiderium nostrum exposuimus cl. v. Augusto Vernarecci bibliothecario, nec non eiusdem adiutori rev. Paschali Luzi. Is manu sua apographum dedit epistolae Breitingeri, quam subnectimus ex manuscripto LIV bibliothecae Forosempronensis.

Ex eodem volumine ms. (pagg. 108, 123) veniunt et epistolae duae, quas idem addidit, ubi de praedicta editione graeca agitur, atque ab eodem Breitingero scripta circa suam editionem Veteris Testamenti graeci. In eodem volumine documenta quoque epistolaria reperiuntur (pagg. 48-60), quae verba faciunt de Psalterio Thomassiano praedicto, cuius mentionem fieri vidimus et in prima ex his epistolis.

Epistolarum auctor eruditus vir Breitinger Tigurinus, qui etiam agit de editione Psalmorum iuxta curas ven. card. Thomassii rursum impressa apud Helvetios sub auspiciis Dominici Passionei (1), ac deinde verba facit de magno opere occipiendo. Nam cum aliis meditabatur novam criticamque editionem graecam producere, adhibito praecipue exemplari Vaticano 1209; ideoque ad historiam famosi codicis et documentum istud quoque pertinet, eiusque auctoritatem commendat (2).

(1) Ex archivis vaticanis Cl. Gr. Palmieri anno 1889 dedit *viaggio in Germania* docti viri Garampi deinde Cardinalis. Cum pervenisset Tigurum (Zurigo) collocutus est cum Ioanne Breitinger de textu codicis vaticani, quem is lamentatus est non potuisse Romae consulere circa quaestionem Ioanneam trium testium, etsi in omnibus inquisitionibus fautores habuerit viros em. cardinales Quirini et Passionei.

(2) Cf. *Opera omnia* Ven. v. Thomassii S. R. C. cardinalis, Romae 1747-1754. Nuper de eodem varias dedit notitias cl. v. Isid. Carini, dum sollemnis et saecularis commemoratio eiusdem ageretur a sociis academicis Arcadibus.

AMPLISSIMO AC INLUSTRI VIRO DOMINICO ARCHIEPISCOPO EPHESINO ETC.
SALVERE ET BENE REM GERERE IO. IACOBUS BREITINGERUS TIGURINUS.

Dici non potest, Inlustris Praesul, quantopere affectus studiique in me tui singularis proluxa significatione et litteris et muneribus declarata, fuerim delectatus. — Et profecto mortaliū omnium forem longe ingratissimus, nisi post tanta benevolentiae et munificentiae documenta intelligerem, neminem esse hominum cui plus debeam quam tibi. Quin et hoc addere atque profiteri audeo me tibi in dies plus velle debere, quod animi ingenui esse dudum notavit Cicero.

Tu perge modo, ut genere et dignitate emines: Ἀγχιπτεύειν καὶ ὑπεύροχος ἔμμεναι ἄλλων, et me fer subinde gravissimas occupationes tuas rudi levique scripturae genere interpolantem.

De me vero sic velim existimes, nemini me vel intimorum tuorum concedere, qui te quam florentissimum esse malit: nempe, qui sciam, id et Reipublicae Litterariae et mihi futurum grande emolumentum.

Equidem non tam sufficiens mihi ipsi sum, qui splendidum Amici nomen affectem, quo cum doctissimus quisque superbire possit, tu me ultro adfiscis, vir magne! ac ornas immerentem sane nec unquam meriturum. Sed ea summa humanitas tua est, quam agnosco ac reveor, mihi sola obsequii gloria relicta esto; quam si adeptus fuero, abunde erit quo tibi bonisque omnibus placere queam, vivamque omnium Regum Rex regaliior. Numquam enim aspernantur inlustres animae devotas sui cultores, sed vel meritis omnibus destitutas hoc solo nomine amare solent; quod quum liberaliter ac constanter a te fiat, praedicare satis non possum.

Vehementer quidem doleo, et dolent mecum omnes, quos aliqua litterarum cura tangit, vastissimum illud opus, quo gra-

rissima antiquitatis monumenta illustrare, rebus obscuris et longa nocte sepultis lucem effundere, rerum gestarum memoriam locupletare, denique vexatissimam et tantum non desperatam temporum rationem expendere aggressus es, ultimam adhuc limam desiderare, et imperfectum negligi, dum a gratissimis publicis muneribus vacatio et otium affluentius suppetat. Quam velim vel mei ipsius detrimento laetos ac faustos illos dies illucescere, qui te summum virum, defuncto hoc ministerio, amplissima dignitate auctum domum revocent, hoc est Tibi ac Musis reddant, ut Eruditorum expectationi et desideriis in hoc genere laute aliquando possis satisfacere, qui nihil dudum antiquius habes quam de litteris litteratisque bene mereri, id quod alio ex alio documentis comprobas. Prodiit novissime Tuis auspiciis ex officina typographica eremi Helvetiorum (Einsiedeln, abbatia S. Mariae Heremitarum percelebris) divinus Psalmorum liber, opera olim et studio eminentissimi cardinalis Thomasi latine redditus ad hebraicos fontes, graecam $\tau\omega\nu$ Θ (septuagintaviralem) et antiquam Italicam versionem castigatus, succincta paraphrasi illustratus, antiquo more per $\pi\acute{\epsilon}\rho\omega\varsigma$ distinctus et variis accessionibus locupletatus (1). Visum quod Tibi est novam hanc praestatissimi operis editionem disertissimo praefamine et insigni commendatione exornare, laudabile prorsus et Te dignum institutum, quo sacrae eruditionis cultorum commodis consulere, divinarum litterarum studium promovere et genuinam animi Tui pietatem mirifice commendare voluisti. Atque adeo velim hanc operam ad illu-

(1) En rari libri titulus: PSALTERIUM CUM CANTICIS, versibus prisco more distinctum, argumentis et orationibus vetustis, novaeque litterali explanatione brevissima dilucidatum studio et cura Venerabilis Servi Dei IOSEPHI MARIAE THOMASH ex congregatione Clericorum Regularium postmodum S. Rom. Eccl. presbyteri Cardinalis EDITIO SECUNDA, ad usum monachorum Congregationis Helveto-benedictinae. Praeit Epistola Dominici archiepiscopi Ephesini - Typis monasterii Einsiedlensis Anno Domini MDCCXXVII. Huius operis Thomassiani editio romana lucem aspexit per Vinancium 1697.

strandam divini nominis gloriam ex animi tui sententia cedere! et λογικὴν illam λατρείαν aliquando in ecclesia christiana, a qua diu exulat, reduci.

Mirifice capiebar. Illustris Praesul, epistolae tuae, quam operi praemittis, facundia, qua divini Psalmorum libri et maiestatem et usum et dignitatem commendas; neque eius lectione expleri posse videbar. Prolixi sunt in commendandis huius libri virtutibus ecclesiae tam graecae quam latinae Patres, et ex recentioribus evangelicae veritatis doctoribus non pauci; atque in hoc argumento omnes dicendi vires penitus exhaustisse videntur; quorum tamen Tute et industriam et eloquentiam si non superas, certe exaequas.

In primis vero mihi placent iudicium illud Tuum, quo mysticam et moralem divinorum oraculorum interpretationem ita commendas, ut alteram illam historicam et litteralem negligi nobis minime liceat. Ego enim ita semper existimari, verborum et sententiarum vi recte percepta, demum ad sublimiores et mysticos illos sensus aditum faciliorem patere; et utramque hanc interpretandi rationem ita debere esse coniunctam, ut sunt aedium moles, et quae his substruuntur fundamenta. Altera alterius poscit opem, ut conspirent amice. Moralis tamen interpretatio, quae vitam monet, dignitate praestat, et proxime ad homines pertinet. Scriptura enim sacra ex mente divini Spiritus morum doctrina est et regula, ad quam nos oportet incedere.

Venerabilis Thomasii sententia de LXX. Interpretum fide ac studio, ea omnino sese mihi probavit; quamquam enim non accedam vel Morino vel Fr. Wossio, qui nimis superstitiose de his sentiunt, iniquos tamen omnes illos existimo, qui non maximi eorum interpretationem faciunt et sanctis apostolis et primae ecclesiae doctoribus tantopere commendatam.

Institutum nostrum de procuranda nova τῶν Ὁ. Editione Tibi Viro illustri non probari tantum, sed abs te promoveri, quod est illustrari velim; Fidem dedi publico scripto amplissimam Codicis Vat. notitiam me suppeditaturum, levia autem sunt et exigui momenti, quae Editores Romani et post eos Morinus de ratione Codicis huius antiquissimi commentati sunt. Quare nihil mihi optatius evenire posset, quam si summa Tua, qua polles auctoritate, ea mihi parare velles subsidia, quae ad supplendam Editionis Romanae historiam et ad plenioram Codicis Vaticani notitiam facerent, visum est adiungere his litteris specimen Scripturae Codicis Psalmorum Graeci vetustissimi, quem Bibliotheca nostra publica servat, et quem novae τῶν Ὁ, quam paro. Editioni adtexere et curatius describere nobis statutum est. Habes hic etiam, quae desiderasti, Conspectus Exempla, quae velim per tuos spargi; mihi enim hic seritur, quod aiunt et metitur; cognovi autem Te Inlustriss.^m Praesulem ad reulas meas in melius promovendum propensissimum; et iniquus essem, si post tam illustria Munificentiae documenta vel minimum de proluxa in me voluntate dubitarem.

Tu vero τὴν ἐμὴν παρρησίαν εὐμενῶς δέχου. Vale Inlustriss.^e Praesul, meum decus et praesidium; ac Remp. Litterariam, cui hoc tempore cum paucis inter Principes merito Tuo praees, porro feliciter adiuva nos benevolentia ac patrocinio Tuo. Etiam in posterum iuva, certus non alium futurum esse Virtutum Tuarum summaeque eruditionis cultorem magis observantem.

Ipsis Kalendis Martiis MD-IO CC, XXXVIII.

P. S. Nobiliss. Bouhezii et librum et litteras recte accepi, quo nomine Tibi multum me debere profiteor.

Aliquot mensibus antea de eodem biblico argumento idem scripserat, quae nunc damus e manuscripto volumine LIV pag. 108 Bibliothecae Passionei.

VIRO AMPL. etc. DOMINICO ARCH. EPHES. SALVERE ET BENE REM
AGERE IO. IAC. BREITINGERUS TIGURINUS.

.... *Bona cum venia tua, Illustrissime Praesul, addam nonnulla quae me proprius tangunt, et quae tibi velim esse quam commendatissima. – Cum sub auspiciis anni nunc praecipitis libri Psalmorum codicem manuscriptum graecum, qui in bibliotheca nostra publica extat, et aetate nulli vel antiquissimorum inferior est, diligentius quam dudum tentabar ex universis codicis sacri, ex versione graeca τῶν Ὁ (septuaginta interpretum) quae omnibus praestaret et aequo pretio veniret: – confirmabar in dies magis ea mente, quod eiusmodi Editionem desiderari intelligebam; ita hanc de re litteraria opportunitatem captandam statui.*

Accedebat incredibilis favor ac studium, quo conatus meos primi in patria nostra ordinis et dignitatis viri sunt prosecuti, qui certatim etiam hortatores mihi ad suscipiendum et perficiendum laudabile istud institutum extitere.

Ita paulatim ad maturitatem suam provehebatur hocce consilium, cuius rationes nunc publico scripto promulgamus, ut exteri quoque, qui longius a nobis remoti sunt, quid nos ad incrementum rei litterariae moliamur, resciscere possint.

In primis vero te, inlustrissime Praesul, hoc institutum nostrum latere nolui, quod si tibi probari intellexero; Nae! ego sublimi feriam sidera vertice!

Interim a te maximopere etiam atque etiam rogo et quaeso, ut quibuscumque rebus poteris (poteris autem quamplurimis) prospicias et consulas rationibus meis. Gratum foret maxime abs te doceri, quibus artibus effici possit, ut nostrum istud institutum Romae et per omnes Italiae partes cunctis brevi innotesceret, qui graecas Litteras amant. Quid tu, amplissime vir,

in eo genere efficere possis, omne tui consilii est; ego te quod tibi venient in mentem mea interesse, valde rogo.

Vale, Illustrissime et amplissime vir, meum decus et praesidium, et nos, quod facis, ama.

Tiguri postrid. Id. Decembr. CIO-IO CC, XXVII.

In eodem volumine manuscripto pag. 123 haec de argumento biblico habemus ab Iacobo Breitingero.

Illustrissime et amplissime Praesul, de tua singulari virtute et eruditione iudicium, ut magni mea interesse putem, quid in litteris vel moliar vel proficiam a te non ignorari. In primis cum ea, quae tibi probantur, consiliis, opera et commendatione tua illustrare et exornare numquam non soles.

Ita quo processerit institutum nostrum de curanda nova et luculentissima Bibliorum τῶν ὀ editione (1) et Epistola typis expressa plenissime cognosces, cuius aliquot exempla adiunxi, quae tuorum opera inter eruditos spargi velim. Tu vero, illustrissime Praesul, vale, vim tuam feliciter et ex voto gere, et me ama, illustrissimi nominis tui etc.

Tiguri XIV kal. Iun. CIO-IO CC, XXVIII propere.

Devotissimum clientem
IOAN. IACOB. BREITINGER.

(1) En praedictae editionis titulus: Η ΗΑΑΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ | ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ | ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ | - VETUS TESTAMENTUM EX VERSIONE SEPTUAGINTA INTERPRETUM | olim ad fidem codicis ms. Alexandrini summo studio a Io. Ern. GRABE S. T. P. - nunc vero exemplaris Vaticani aliorumque MSS. Codd. lectionibus variis nec non criticis dissertationibus illustratum... edidit Ioannes Iacobus BREITINGERUS. Tiguri Helvetiorum ex officina Heideggeri et soc. 1730-1732.

APPENDIX III

NOVI TESTAMENTI GRAECE CODICES ROMANI

MONITUM.

Vir clarissimus rerumque biblicarum apprime studiosus rev. Ioh. William Burgon decanus apud Chichester (1), cuius litteraria coniunctione utebar, inter alia exquisiverat anno 1883 catalogum omnium graecorum codicum de Testamento Novo, qui tunc in bibliothecis Urbis Romae reperiiebantur. Morem gessimus litterario amico, atque optime scientes aliquid inde haberi emolumenti profuturum biblicis inquisitionibus, per nos et per alios volumus opus occipere atque elenchum in usum amici transmittere.

(1) Huius illustris cultoris rerum biblicarum iuvat innuere opera apprime laudata: *The last twelve verses of the Gospel according to S. Mark*. Oxford and London 1871, atque aliud maius: *The Revision revised* London 1883, in qua critice agitur de nova recensione biblica textus graeci anglice versi a doctoribus anglicanis exhibita. Hoc in opere pag. 522 grati animi testimonium publice ob catalogum codicum a nobis acceptum dedit his humanissimis verbis: « It only remains to state that for most of my recent discoveries. I am indebted to the Abbate « Cozza-Luzi, Prefect of the Vatican; who on being informed of the object of my solicitude, « with extraordinary liberality and consideration at once set three competent young men to « work in the principal libraries of Rome... ». De eodem illustri viro notitias biographicas nobis comunicavit cl. A. Paterson, unde haec excerpimus. Natus est 1813 Smyrnae, ubi eius pater morabatur negotiator anglicus. Adhuc puerulus adductus est Athenas; ibique a suis ad Parthenonem oblatus Minervae, deae studiorum, quibus adolescens fortiter incubuit, atque aetate provectus ingenii specimina edidit varia, quousque dies clausit suos anno 1888.

Et re sane vera vix ad anglicos studiosos catalogus ille allatus est, exhinc veluti e sacris fodinis eruere curavere notitias. Eodem currente anno 1883 cl. v. Scrivener catalogo usus est, de quo in prolegomenis libri sui (1) scribit: *Our chief obligations are due to the Papal Librarian (see below, p. 115), who set three assistants on the search, and has contributed to the list no less than 179 separate codices in the Vatican, unaccountably overlooked by Birch and Scholz, the only critics who have had tolerables access to the treasures...*

(1) *A plain introduction to the criticism of the New Testament* for the use of biblical students by FR. H. AMBROS. SCRIVENER... third edition Cambridge, - London... 1883. Preface p. X. In pagella 115 citata sermonem habet editionis typicae codicis Vet. et Novi Test. per Vercellonem, Sergio, Fabiani et I. Cozza abatis monasterii Cryptaeferratae et Vaticanae Bibl. scriptorem.

Ut debitas gratias publice habeamus cll. vv. studiosis PATERSON eiusque amicis ALDRICH CUTTON et WILLIAM HARVIE, qui duplex SCRIVENERII volumen liberaliter donarunt, in grati animi signum saltem nomina adnotare heic concedatur.

Ad iuvandas notitias recentioris huius catalogi, quem damus, legi possunt ea, quae nuper litteris consignata sunt in erudita ephemeride anglica *The Guardian*; quaeque haud compendiose referimus, prout in scriptis ibidem impressis iacent:

Dean Burgon's list of New Testament Greek Codices at Rome.

SIR - Abbate Giuseppe COZZA-LUZI, Vice-bibliotecario at the Vatican Library, writes to me as follows: —

« Bolsena. In 1883 the Rev. Dean Burgon, of Chichester, had from Rome a long elenchus of Greek codices of the New Testament existing in libraries in Rome. . . . Can any one tell me if this list is reproduced anywhere, or preserved in MS. and where? »

Cozza-Luzi has rendered such good service to English scholars, from the time of Field and Burgon downwards, that his query is worthy of their attention.

P.

[Dr. Burgon gave a brief account of this list in articles published in our columns in 1884, and in the second (January 23rd) mentions that it appeared in the then new edition of *Dr. Scrivener's Introduction to the Criticism of the New Testament*, Appendix pp. xix.-xxx.]

Dean Burgon's list of Greek new Testament Codices.

SIR-Signor Cozza-Luzi, librarian of the Vatican, sent to Dean Burgon (June 1883) a list of Codices of the Greek New Testament in the libraries in Rome. He set three of his assistants at the Vatican to work with him on the catalogue. The result was a total of 337 MSS., being 184 more than those hitherto given in Scrivener..... A. PATERSON.

Postquam haec idem Scrivener adnotasset, prolixum intexuit Codicum Novi Testamenti graecorum catalogum in appendice sua, usus quidem abunde praedicto catalogo romano; tamen non ea prorsus ratione, qua catalogus traditus fuerat Iohanni W. Burgon, sed partim indicationibus romanis in compendium redactis partim vero aliis additis codicibus e diversis bibliothecis italicis (1).

Nunc vero cum in tomo hoc postremo Novae PP. Bibliothecae finem imponimus per aliquot Appendices, opinati sumus eundem elenchum, ut apud nos est, atque ipsi dedimus anglico doctori, aliis documentis biblicis adiungere.

Exhinc autem rerum biblicarum curiosi aliquid sibi adiumenti habere possunt, praesertim cum de eo textu agatur sacro, qui in proprio, ut dicunt, originali sermone graeco, et non per aliquam litterariam et tantum humanam versionem exhibeatur.

Novimus quidem horum plerosque codices et insigniores ad trutinam fuisse delatos, atque ne alios priores commemorem (2), videmus iam multa de his dici a cl. v. Tischendorf – in sua stereotypa elucubratione, quae adhuc multo in pretio habetur: *Editio Octava maior critica Novi Testamenti.* –

Inter eos codices, qui textum simplicem sacrum proferunt, haud negligimus adnotare multos, qui simul referunt commentaria ad eundem textum, atque hoc etiam pacto argumentum habent aequum, ut speciatim ii codices Patristicae Bibliothecae accenseantur.

Referentes adnotationes singulorum codicum servamus ordinem et locum uniuscuiusque sicut prostant in catalogis suae biblio-

(1) Confr. eandem libri editionem in pag. xx-xxx *Appendix*. Vides intermixtas notitias a nobis exhibitas, et plures codices aliunde notos et praecipue copiosos bibliothecae Cryptae-ferratae, quos recensuit collega noster Antonius Rocchi in suo manuscriptorum catalogo, ut leges superius pag. x.

(2) Inter alios quorundam romanorum notitias accurate addidit cl. BLANCHINIUS in suis *Vindiciis biblicis* atque in *Quadruplici Evangeliiario*...

thecae, atque propterea hac ratione a studiosis viris facilius possint reperiri. Ideoque in fronte unicuique codici apponimus indicationem, prout habet in suo indice ad illum facile reperiendum.

Singulorum vero notitiam paucis perstringimus verbis, ita ut tantum dignoscatur, quod habet, omissis proluxioribus descriptionibus atque indiciis. Si quid vero ad aliquot sit animadvertendum ad suppositas notulas religamus. Eademque ratione animadvertimus ad quasdam speciales huiusmodi collectiones (1), si quid erudite occurrat adnotare, praesertim cum opportunum visum sit praebere recentiores de his indicationes. Quaeque omnia in additis *Adnotationibus* cumulamur.

Denique vero gavisi sumus arripere occasionem idoneam, ut ad opus totum Maiani laboris in sacros textus supremum addatur fastigium per hanc tertiam appendicem, quae spectat libros sacros illos Christi et discipulorum, qui iure omnibus supereminenti hominum bibliothecis in singulis et in collecticiis ingeniorum thesauris, qui scripto concredivi fuerunt, quique ad nos usque pervenerunt.

(1) Collectiones librorum, ut vides, appellari solent *fundi*, ac praecipue in Bibliotheca Vaticana hoc nomine distinguuntur eae collectiones, quae olim constituebant vel privatas vel publicas bibliothecas. Hoc pacto in eadem habemus *fundus Vaticanus*, qui est vetustior, collegitque priores libros in vectos ad Vaticanum pontificium thesaurum. In eodem fundi aliquot sunt cooptati, qui multiplices nomine gaudent, nempe codices Vaticani, Cryptenses, S. Sylvestri, Basiliani, Columnenses. In eadem allati sunt alii *fundi*, qui tamen separatim collocantur et recensentur servato antiquo nomine suo, nempe *Palatini* Heidelbergenses, *Reginenses* Christinae Alexandrae reginae Svecorum, *Pii II* pontificis, *Ottoboniani* cum *Altempsianis*, *Urbinate* e bibliotheca principum eiusdem nominis, et mox *Borghesiani*, in quibus e graecis nullus, nec non *Barberiniani*, inter quos graecorum plurimi.

CODICES GRAECI
NOVI TESTAMENTI
QUI ROMAE ASSERVANTUR
(1883).

IN BIBLIOTHECA BARBERINIANA (1) *.

- IV 64 (antiquus numerus 8). Codex membran. magnus foliorum 184 cum quibusdam foliis chartaceis. Videtur saec. XI: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
- IV 27 (ant. num. 9). Codex membran. fol. 215 bonae notae scriptus anno mundi ,σχλα Chr. 1023: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
- IV 31 (ant. num. 11). Cod. membran. fol. 248 bonae notae scriptus anno mundi ,σχξζα Chr. 1053: Εὐαγγέλια δ' cum imaginibus.
- IV 16 (ant. n. 12). Cod. membran. fol. 173 bonae notae scriptus an. mundi ,σψα (Christi 1193) Εὐαγγέλια δ' σὺν τῷ μνηολογίῳ.
- V 17 (ant. n. 225). Cod. membran. magnus cuius sex priores pagellae in unciali characterē habent ex cap. XVI. v. 4 ad XIX v. 42 Evangelii S. Ioannis. Sequuntur: Εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια ἐρμηνεῖα Θεοφυλάκτου ἀρχ. Βουλγαρίας usque ad fol. 391.
- V 37 (ant. num. 14). Cod. membran. fol. 214 graece et latine scriptus sub Paulo Archiep. Rossanensi anno 1292 (cf. Gardthausen' Beiträge zur Griechischen Palaeograph., 20 Apr. 1880): Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
- III 6 (ant. n. 108). Cod. membran. fol. 264 parvus et nitidus, saec. vid. XII. Fuit Cle-

- mentis VIII Pontif. Max.: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
- III 38 (ant. num. 13). Cod. membran. parv. foliorum 214 scriptus anno mundi 6728, (Christi 1220): Εὐαγγέλια δ'.
- III 71 (ant. n. 10). Cod. membran. fol. 203, vid. saec. X: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
- III 131 (ant. n. 115). Cod. membran. fol. 75, vid. saec. XII. Sunt fragmenta: ἐκ τῶν Εὐαγγελίων Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου.
- IV 52 (ant. n. 20). Cod. chartac. recens fol. 404, fuit cuiusdam Emmanuellis presb.: Εὐαγγέλια καὶ πράξεις τῶν ἁγίων ἀποστόλων lingua graeca vulgari.
- V 52 (ant. n. 726). Cod. chartac. magnus fol. 363, videtur saec. XIV: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου ἐξηγήσεις Ὡριγένους.
- IV 43 (ant. n. 184). Cod. membran. fol. 221, auro, coloribus, imaginibus decorus, vid. saec. XII: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα,
- IV 30 (ant. n. 223). Cod. membran. fol. 223, saeculi vid. XII: Εὐαγγέλια εἰς λειτουργίαν λεκτέα.
- IV 53 (ant. n. 114). Cod. membr. fol. 161, vid. saeculi XIII, deficiens: Εὐαγγέλια τινὰ εἰς τὴν λειτουργίαν.

(*) Adnotationes ad hunc elenchum habes ad calcem eiusdem, ut videsis.

- IV 54 (ant. n. 16). Codex membran. fol. 165, vid. saec. XIV scriptus in palimpsestis membranis uncialis characteris, in quibus apparent aliae lectiones Evangelicae per anni dies, deficiens: Εὐαγγέλιον εἰς τὴν λειτουργίαν.
- IV 29 (ant. num. 21). Cod. membran. fol. 227, vid. saec. XIV, est in membranis palimpsestis: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.
- IV 13 (antiq. num. 82). Cod. membr. fol. 143, vid. saec. XII, habet: Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν inter alia.
- IV 25 (ant. num. 233). Cod. membr. fol. 159, videtur saec. XIV: Εὐαγγέλιον τινὰ τῶν ἐορτῶν.
- IV 1 (ant. num. 250). Cod. bombyc. fol. 323, vid. saec. XIV: Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν inter alia.
- III 22 (ant. num. 107). Cod. chartac. fol. 254, videtur saec. XV: Εὐαγγέλιον ἐωθινὸν habet inter alia.
- III 129 (ant. num. 234). Cod. chart. fol. 189, vid. saec. XIV: Ἐπιστολαὶ καὶ εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
- VI 4 (ant. n. 15). Cod. membr. magnus foliorum 343, vid. saec. XIII: Εὐαγγέλιον εἰς τὴν λειτουργίαν.
- VI 9 (ant. n. 211). Cod. membran. fol. 217 magnus, vid. saec. XIII: Εἰς δ' Εὐαγγέλιον ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας.
- VI 14 (ant. n. 227). Cod. chartaceus fol. 380, vid. saec. XVI: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Ματθαίου καὶ Ἰωάννου ἐξηγήσεις Ὡριγένους.
- VI 18 (ant. n. 360). Cod. membr. auro et coloribus decorus, vid. saec. XII: Εὐαγγέλιον εἰς λειτουργίαν καὶ μνηολόγιον.
- III 36 (ant. num. 22). Cod. membr. fol. 328, vid. saec. XI inter alia ἐπιτομαὶ κεφαλ. τῶν Πράξεων καὶ ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων.
- VI 21 (ant. num. 377). Cod. membr. magn. fol. 295, vid. saec. XII: Εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις.
- VI 13 (ant. n. 229). Cod. membr. fol. 195, vid. saec. XI: Παύλου ἐπιστολαὶ ἰδ' σὺν τοῖς σχολίοις.
- III 10 (ant. n. 259). Cod. chartac. fol. 296, vid. saec. XIV inter alia: Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν Παύλου καὶ ἄλλων ἀποστόλων τινὰ σὺν τοῖς σχολίοις.
- IV 86 (ant. num. 228). Cod. membr. insignis fol. 381, saeculi X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.
- IV 77 (ant. num. 210). Cod. chartac. saeculi, ut vid. XVII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου αἱ βίβλοι ε', σ', ἐξηγήσεων Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.
- IV 56 (ant. num. 23). Cod. membr. fol. 233 a quodam Alexandro scriptus inter alia habet: Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου σὺν τοῖς σχολίοις deficientem.
- IV 11 (ant. num. 193). Cod. chartac. fol. 158 scriptus anno Ch. αφ' ε', est epistolarium liturgicum seu Πραξαπόστολος.
- IV 60 (ant. num. 116). Cod. membr. fol. 322, vid. saec. XI, nobilis: Πραξαπόστολος καὶ μνηολόγιον cum supplementis.
- IV 83 (ant. num. 224). Cod. membran. fol. 120, saeculi, ut vid., XIII est: Πραξαπόστολος cum menologio deficiens.
- IV 84 (ant. num. 117). Cod. membran. fol. 185, vid. saeculi XIII deficiens: Πραξαπόστολος καὶ μνηολόγιον.
- III 65 (ant. num. 18). Cod. membran. fol. 199, saec. vid. XIII, scriptus est in membranis palimpsestis. Inter alias lectiones liturgicas habet et lectiones: Ἐπιστολῶν καὶ Εὐαγγελίων τινῶν.
- VI 19 (ant. num. 29). Cod. membran. magnus fol. 376 optimae notae, vid. saec. XII

Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

- V 38 (ant. num. 115). Cod. membran. fol. 219, ut videtur saec. XI, deficiens: Εἰς ἐπιστολὴν πρὸς Ἑβραίους ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

IN BIBLIOTHECA CHISIANA

- R. VIII 55. Codex magnus membranaceus folior. 158, saeculi vid. X vel XI: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου ἐξηγήσεις.
- R. IV 8. Cod. chartaceus habet quaterniones 33, est recens scriptus: Εἰς ἀποκάλυψιν Ἰωάννου ἐρμηνεῖα Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
- R. IV 6. Cod. membran. fol. 115. Saec. X vel XI initio deficiens, sed bonae notae: Εὐαγγέλιον τὰ τέσσαρα (2).
- R. V 29. Cod. membran. fol. 247 scriptus an. 1394; venit e Monasterio τῶν ὁδηγῶν; ab Allatio dicitur codex elegantissimus et correctissimus: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.
- R. V 32. Cod. bombycinus fol. 279. saec. XII: Εἰς τὰς ἐπιστολάς τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐξηγήσεις.
- R. V 33. Cod. bombycin. fol. 347. saec. vid. XIV: Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου ἐξηγήσεις Ἀνδρέου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Οἰκουμενίου.
- R. VII 52. Codex membr. nobilissimus characteris uncialis. Dicitur saeculi VII, sed potius est IX vel X; habet titulum « Hebdomadis magnae Officium Graecorum » e Constantinopoli advectus est Italiam ad conventum Collis Paradisi, et hinc ad Bibliothecam Chisianam. Mnemosynon videtur adiectum a Leone Allatio: Εὐαγγέλιον εἰς τὴν μεγάλην ἑβδομάδα λεκτέα.

IN BIBLIOTHECA ANGELICA

- A. 1. 3. Magnus codex membranaceus foliorum 207, de quo Montfaucon in sua *Palaeographia Graeca*, fuit Monasterii τοῦ Προδρόμου. Saeculo superiore fuit Cardinalis Passionei, habet: τὰ ἅγια Εὐαγγέλια Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου cum consuetis canonibus.
- A. 2. 15. Codex membr. uncialis characteris fol. 180, videtur saec. X vel XI, habet: Πράξεις a cap. VIII vers. 10 et Ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Παύλου usque ad epistolam ad Hebr. deficientem.
- Mnemosyna praemittuntur autographa: Hunc codicem A. 2. 15 biblioth. Angelicae vere integrum pro sua N. 2 editione critica exegetica contulit Dr Ferdinand. Flek Prof. Lipsiensis 1833 et Codicem A. 2. 15. bibl. Angelicae a Blanchinio et Birchio in locis selectis inspectum integrum pro sua editione contulit Dr Augustinus Scholz. Silesius MDCCCXX, et hunc codicem, olim Card. Passionei, nunc Bibliothecae Angelicae A. 2. 15 integrum contulit Samuel Prideaux Tregelles inc. a die 15 Decembris MDCCCXLV; con .. die 31 Ianuarii ...
- A. 4. 11. Cod. membranac. folior 219, vid. saeculi XI, habet: τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια cum canonibus concordantiae.
- A. 4. 1. Cod. chartaceus saeculi XV, habet inscriptum annum mundi 6955 (seu Christi 1447), inter alia continet: εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἐξηγήσεις Ἀνδρέου ἀρχιεπισκ. Κωνσταντινουπόλεως.
- B. 1. 5. Cod. membran., videtur saeculi XI, habet: Ἐρμηνεῖαν διαφόρων πατέρων εἰς τὰ Εὐαγγέλια Ματθαίου καὶ Μάρκου.

B. 2. 9. Cod. membran. fol. 239, vid. saec. XII: εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου λόγοι τοῦ Χρυσοστόμου.

B. 1. 11. Cod. membran. magnus fol. 279, vid. saec. XI, in fine signatur nomen: Ἰωάννης Παλαιολόγος Καντακουζηνός, continet: εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου Ματθαίου λόγους τοῦ Χρυσοστόμου.

D. 3. 8. Codex membranac. folior. 442, vid. saec. XIII: εἰς τὸ εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν ἐρμηνεῖα τοῦ Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.

B. 5. 15. Cod. chartaceus, saec. XV, inter alia ad fol. signatum εἰς. habet: Ἀποκάλυψις Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου.

T. 8. 6. Cod. membr. fol. 326, vid. saec. XII: εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Παύλου ἡθηκὰ τοῦ Χρυσοστόμου.

IN BIBLIOTHECA CORSINIANA

N. 838. Codex chartaceus foliorum 194 pulchro caractere scriptus a Io. Honorio a Mallia hydruntino labente saeculo XVI: Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου ἐρμηνεῖα Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Καντακουζηνού.

IN BIBLIOTHECA COLLEGII ROMANI

nunc dicta Nationalis, sex tantum codices graeci reperiuntur, quorum nullus biblicus est.

IN BIBLIOTHECA VALLICELLIANA

B. 86. Cod. membran. parvus foliorum 355, videtur saec. XII. Scriptus a quodam Georgio (fol. 228): Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ Ἀποκάλυψις.

B. 133 Cod. membranac. minimus fol. 249, vid. saec. XII, habet imagines Evange-

listarum et tabulas lectionum liturgicarum: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.

C. 4. Cod. Bombycin. in foliis 29, saec. ut vid. XIV miscell. inter alia habet ad numerum 12: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τινές.

C. 46. Cod. chartaceus miscell. fol. 495 in fine habet quaedam impressa, sed inter alia mss. adest fragmentum a rudi manu ubi sunt: Ἐπιστολαὶ εἰς λειτουργίαν λεκτέα.

C. 61. Cod. membran. fol. 228. Vid. saec. XIV, scriptus a quodam Angelo, cum indice lectionum: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.

C. 73². Cod. membranac. parvus fol. 253 nitide descriptus, videtur saec. XIII: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.

D. 20. Cod. chartac. fol. 93. Vid. saec. XVI: Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου ἐξηγήσεις Ἀνδρέου ἀρχιεπ. Καντακουζηνού.

D. 41. (notatur in catalogo, sed nunc deest loco suo) membrana figuris ornatur: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.

D. 63. Cod. membranac. folior. 105 deficiens, vid. saec. XIII, in usum ecclesiae Neriti: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα.

C. 7. Cod. membran. fol. 142 inter alia adest: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐρμηνεῖα Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.

B. 16. (nunc deest) fol. 265 fragmentum: Εἰς εὐαγγέλιον Ἰω. ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

D. 17. Cod. membran. foliorum 211, vid. saec. XI vel X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

R. 26. Codex miscell. chartac. ad folium 53, habet quasdam parvi momenti notulas: εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων.

B. 56. Cod. membranac. fol. 198. vid. saec. X vel XI inter alia (f. 182) habet: Εἰς τὰς Πράξεις καὶ ἐπιστολάς τῶν ἀποστόλων ὑποθέσεις.

- F. 9. Cod. chartaceus miscell., ad n. 3 (f. 21) caractere saec. forte XV inter alia ad-
sunt: Εἰς τὰς ἐπιστολὰς τῶν ἀποστόλων
ἐξηγήσεις τινές.
- E. 22. Cod. chartaceus fol. 220 saec. vid. XV,
inter alia fol. 7 sunt deficientes Ἐπιστο-
λαὶ τῶν ἀποστόλων τινές, et fol. 79: Τὰ
ἄγια εὐαγγέλια.
- E. 45. Cod. membranac. magnus fol. 295, vi-
detur saec. X, venit e civitate Styli in
Calabria: Εὐαγγέλια σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν
ἀγίων πατέρων.
- F. 13. Cod. chartaceus fol. 204, saeculi ut
vid. XIV: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀγίων
ἀποστόλων.
- F. 17. Cod. membranac. pulcherrimus folio-
rum 344 scriptus a Michaële sacerdote
anno mundi 7907 (Christi 1330): Εὐαγ-
γέλια δ', Πράξεις καὶ Ἐπιστολαὶ τῶν ἀγίων
ἀποστόλων.
- F. 90. Huius codicis graeci et hebraici nunc
tantum pars hebraica restat, deest enim
graeca, ubi erant notitiae familiae Comnenorum
et: Τὰ ἄγια Εὐαγγέλια.
- IN BIBLIOTHECA VATICANA**
IN EA PARTE MAIORI QUAE DICITUR
«FUNDUS VATICANUS».
349. Cod. Vat. membranac. folior. 378 magnus
et pulcher scriptus, vid. saec. X, habet:
Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια.
350. Cod. Vat. membranac. fol. 313 magnus
et nobilis, scriptus tempore Comnenorum,
saec. XI vel XII, habet: Τὰ τέσσαρα Εὐαγ-
γέλια σὺν τῷ μηνολογίῳ: auro et coloribus
ornatus.
351. Cod. Vat. membranac. fol. 151 unciali
characterē descriptus circa saec. X, habet:
Εὐαγγέλιά τινα τῶν μεγάλων ἑορτῶν εἰς
τὴν λειτουργίαν.
352. Cod. Vat. membranac. pulcher et niti-
dus, vid. saec. XI, folior. 244, habet: Εὐαγ-
γέλια τὰ δι' ἔτους εἰς τὴν λειτουργίαν σὺν
τῷ μηνολογίῳ.
353. Cod. Vat. membranac. folior. 237 chara-
ctere unciali descriptus, vid. saec. X: Εὐαγ-
γέλια τινά.
254. Cod. Vat. membranac. fol. 238 unciali
characterē descriptus, ut in fine legitur, a
Michaële anno mundi 7997 (idest anno
christiano 949): Εὐαγγέλια.
355. Cod. Vat. membranac. fol. 370 nitide
elegantēque descriptus circ. saec. XI:
Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
355. Cod. Vat. membranac. fol. 315 unciali
characterē descriptus saec. ut vid. X:
Εὐαγγέλια τινά δι' ἔτους εἰς τὴν λειτουργίαν.
357. Cod. Vat. membranac. magnus fol. 322
unciali characterē descriptus saeculo X,
ut vid.: Εὐαγγέλια δι' ἔτους.
358. Cod. Vatic. membranac. fol. 355 nitide
descriptus, ut videtur saec. XI. In fine
est pericope de muliere adultera, Εὐαγ-
γέλια σὺν τοῖς σχολίοις. Quidam Eustathius
scripsit.
359. Cod. Vat. chartac. folior. 229 saeculo
circ. XV scriptus graece et latine: Εὐαγ-
γέλια τὰ τέσσαρα.
460. Cod. Vatic. membran. folior. 233, vid.
saec. XII dono datus Xisto V Pont. ab
Aldo Manutio: Εὐαγγέλια, Πράξεις καὶ Ἐπι-
στολαὶ τῶν ἀποστόλων.
361. Cod. Vat. membran. parvus folior. 288,
cum imaginibus Evangelistar. erectis, vi-
detur saeculi XI: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα.
362. Cod. Vat. membranac. fol. 200, videtur
saeculi X: Εὐαγγέλια δι' ἔτους εἰς τὴν λει-
τουργίαν.
363. Cod. Vat. membranac. fol. 332, videtur
saec. XI: Εὐαγγέλια καὶ Ἐπιστολαί.

324. Cod. Vat. membranac. fol. 297, videtur saec. XI, habet et imagines: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα σὺν τῷ μηνολογίῳ.
365. Cod. Vat. membranac. folior. 178 (initio supplementa sunt chartacea) vid. saec. XI vel XII: Εὐαγγέλια.
366. Cod. Vat. chart. parvus, habet fol. 218, vid. saec. XVII: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ἀποκάλυψις Ἰωάννου.
367. Cod. Vat. membranac. fol. 165, videtur saec. XI, parvus: Πράξεις καὶ Ἐπιστολαὶ σὺν τοῖς τοῦ Εὐθαλίου.
368. Cod. Vat. membran. fol. 136, videtur saec. XIII: Ἐκ τῶν Πράξεων καὶ Ἐπιστολῶν λεκτέα εἰς λειτουργίαν τινά.
369. Cod. Vat. bombycin. folior. 226, videtur saec. XIV: Πράξεις καὶ Ἐπιστολαί.
384. Cod. Vat. chartac. foliorum 135, exscriptus a Ioan. Honorio a Mallia hydruntino an. 1533: Εἰς τὸ τοῦ Μάρκου εὐαγγέλιον ἐρμηνεία Βίκτορος Ἀντιοχείως.
526. Cod. Vat. membranac. Par. I, II, III magnus et pulcher folior. 352, scriptus anno 595 (Christi 1058): Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐρμηνεῖαι τοῦ Χρυσοστόμου.
527. Cod. Vat. membranac. magnus fol. 382, videtur saec. XVI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
528. Cod. Vat. bombyc. folior. 404, videtur saec. XIV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
529. Cod. Vat. membranac. fol. 263, videtur saec. XII cum supplementis: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
530. Cod. Vat. membranac. Pars I et II, folior. 377, videtur saec. XIII cum supplementis: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
531. Cod. Vat. membranac. folior. 232 cum supplementis, videtur saec. XIII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
532. Cod. Vat. chartac. folior. 396, scriptus a quodam Callisto, vid. saec. XIV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
533. Cod. Vat. membranac. folior. 296 cum supplementis, videtur saec. XIII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
534. Cod. Vat. membranac. fol. 365 saec. XI vel XII, fuit Monasterii τοῦ Προδρόμου, ἀρχαῖκῃ κλήσει τῇ μονῇ Πέτρα, habet: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
535. Cod. Vat. membranac. folior. 299 cum supplementis, vid. saec. XII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
537. Cod. Vat. membranac. magnus, videtur saec. XII, folior. 213, fuit Monasterii τοῦ Προδρόμου, ut supra cod. 533: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
538. Cod. Vat. membran. folior. 364, videtur saec. X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
539. Cod. Vat. membran. magnus folior. 179, (quorum priora 19 suppleta recentius), vid. saec. X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
540. Cod. Vat. membranac. fol. 196 videtur saec. X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου. Initio et fine folia 4 uncialis quaedam habent characteris ex Evangeliiis in liturgia legenda.
541. Cod. Vat. chartac. foliorum 338, scriptus a quodam Ignatio anno 590 (1371): Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
542. Cod. Vat. membranac. fol. 369 scriptus anno 591 (1331), indictione X: Εἰς τὸ

εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου ἐξηγήσεις Ἀνδρέου ἀρχιεπ. Καισαρείας.

543. Cod. Vat. magnus folior. 233, videtur saec. XII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

544. Cod. Vat. magnus membranac. fol. 157 scriptus iubente Dositheo ab Antonio monacho anno 579, (Christi 1143) super membranis palimpsestis: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

545. Cod. Vat. membranac. magnus fol. 345, scriptus, videtur, saec. X. Fuit cuiusdam Isaacii: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

546. Cod. Vat. magnus membranac. fol. 214, vid. saec. X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

547. Cod. Vat. magnus membranac. fol. 143, vid. saec. XVII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Λουκᾶ ἐξηγήσεις Τίτου Βοστράς.

548. Cod. Vat. chartac. folior. 303, videtur saec. XVII: Εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

549. Cod. Vat. membranac. fol. 380, videtur saec. XII: Εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγ. Παύλου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας.

550. Cod. Vat. membranac. fol. 290, videtur saec. XII: Εἰς ἐπιστολ. πρὸς Ῥωμαίους ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

551. Cod. Vat. membranac. magn. fol. 283 videtur saec. X: Εἰς τινὰς ἐπιστ. τοῦ ἁγ. Παύλου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

552. Cod. Vat. membranac. fol. 155, videtur saec. XI: Εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ἑβραίους ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

579. Cod. Vat. chartac. folior. 22, ubi inter

alia adest Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, videtur saec. XVI.

582. Cod. Vat. membran. fol. 146 initio habet: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου τινὰ τοῦ Χρυσοστόμου, vid. saec. XIV.

641. Cod. Vat. bombyc. folior. 467 scriptus a Gerasimo anno 575 (1287): Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου Βουλγ.

642. Cod. Vat. membranac. fol. 180, videtur saec. XII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Ματθαίου καὶ Μάρκου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας.

643. Cod. Vat. insignis membranac. fol. 584, vid. saec. XII: Εἰς τὰ δ' εὐαγγέλια διηγήσεις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.

644. Cod. Vat. bombyc. magn. foliorum 349 scriptus imperante Michaële Palaeologo, anno 577 (Ch. 1280).

Εἰς τὰ δ' εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.

645. Cod. Vat. membr. fol. 391, vid. saec. XII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.

646. Cod. Vat. chartac. Pars I et II, foliorum 250 cum supplementis, vid. saec. XIV: Εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγ. Παύλου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου καὶ Εὐθυμίου.

647. Cod. Vat. chartac. folior. 338, videtur saec. XV: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου καὶ εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.

648. Cod. Vat. chartac. folior. 338, scriptus an. 576 (Christ. 1232) ἐν Ἱεροσολύμοις, a Simeone, qui et Saba dicitur: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.

652. Cod. Vat. chartaceus fol. 105, videtur saec. XV: Εἰς τὰς πράξεις καὶ ἐπιστολάς τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις.

665. Cod. Vat. chartaceus fol. 235, videtur saec. XIV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις Εὐθυμίου τοῦ Ζυγηχνύου.

692. Cod. Vat. membranac. fol. 93 deficiens, vid. saec. XII: Εἰς τὰς ἐπιστολὰς πρὸς Κορινθίους, Γαλάτας, Ἐφεσίους ἐξηγήσεις τινές.
756. Cod. Vat. membranac. pulcher fol. 300, videtur saec. XI: Τὰ δ' εὐαγγέλια σὺν τοῖς σχολίοις. Allatus est Romam ab Accida Colossensi an. 1583.
757. Cod. Vat. membranac. magnus fol. 304, vid. saec. XIV: Τὰ δ' εὐαγγέλια σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ἁγίων πατέρων.
758. Cod. Vat. membranac. magnus fol. 233, scriptus est anno 578πα (Ch. 1173) sub Comneno Duca Angelo: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου ἐξηγήσεις.
759. Cod. Vat. chartaceus fol. 221, videtur saec. XV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Λουκᾶ ἐξηγήσεις τινῶν διαφορῶν.
760. Cod. Vat. membr. pulcher. fol. 257, vid. saec. XII: Εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις τινές.
761. Cod. Vat. membr. fol. 266 magnus vid. saec. XI: Εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις.
762. Cod. Vat. membr. fol. 411 magnus, vid. saec. X: Εἰς τινὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις.
765. Cod. Vat. membr. fol. 173 magnus, vid. saec. XII: Εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις.
766. Cod. Vat. membr. fol. 249 magnus, vid. saec. X: Εἰς τὰς ἰδ' ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις cum nobili imagine, ubi Paulus suggerit scribenti
774. Cod. Vat. membr. parvus fol. 160, vid. saec. XIII: Ἐπιστολαὶ καὶ εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα.
781. Cod. Vat. membr. parvus fol. 152, fuit Blasii praep. Cryptae ferratae, ut videtur, saec. XIII: Εὐαγγέλια δι' ὅλου ἐνιαυτοῦ εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα.
989. Cod. Vat. chart. fol. 111, vid. saec. XIV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου παράφρασις Νόννου, adest inter alia scripta huius codicis.
1067. Cod. Vat. membr. magn., uncialis characteris folior 218, videtur saec. X: Τὰ δ' εὐαγγέλια καὶ μηνολόγιον.
1068. Cod. Vat. membranac. magnus fol. 194, scriptus a quodam Germano, iubente Theodoreto monacho, anno 578παγ (Ch. 1175): Εὐαγγέλια σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ καὶ μηνολογίῳ.
1090. Cod. Vat. chart. fol. 509. Pars I et II, scriptus saec. XVI, ut vid., in eadem bibl. Vat. ex vetustiori cod.: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐρμηνεῖα Πέτρου Ἀποδικοῦ.
1136. Cod. Vat. membr. fol. 60, script. vid. saec. XV, graece et latine, sed versio latina deficiens est: Ἀποκάλυψις Ἰωάννου καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίου Παύλου.
1155. Cod. Vat. membr. magnus fol. 269, vid. saec. XII: Τετρευαγγέλιον καὶ μηνολόγιον cum imaginibus.
1156. Cod. Vat. membr. magnus et insignis fol. 344, videtur saec. XII, cum quibusdam imaginibus et ornatibus: Τετρευαγγέλιον καὶ μηνολόγιον εἰς λειτουργίαν.
1157. Cod. Vat. membr. magnus, fol. 419, vid. saec. XIII: Τετρευαγγέλιον καὶ μηνολόγιον.
1158. Cod. Vat. membran. fol. 208, pulcher, olim fuit Innocentii VIII pontificis max. insignis auro et imaginibus: Τὰ δ' εὐαγγέλια, vid. saec. XI.
1159. Cod. Vat. membr. parvus fol. 315, vid. saec. XI: Τὰ δ' εὐαγγέλια.
1160. Cod. Vat. membran. fol. 194, recens nitidus, videtur saec. XV: Εὐαγγέλια δ'. Pars II: Πράξεις, Ἐπιστολαὶ, Ἀποκάλυψις.
1161. Cod. Vat. membr. fol. 199, deficiens, scriptus ab hydruntino Honorio a Mallia saec. XVI: Τετρευαγγέλιον.

1191. Cod. Vat. membran. fol. 402, videtur saec. XII ab Arsenio scriptus: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.
1208. Cod. Vat. membr. fol. 295 descriptus aureis litteris, pulcherr. ornatus picturis (3).
1209. Cod. Vat. celebris codex uncialis Veteris et Novi Testamenti notus littera B in criticis studiis SS. Bibliorum (4).
1210. Cod. Vat. membr. minimi characteris fol. 325, vid. saec. XII: Εὐαγγέλια Ματθαίου, Μάρκου, Ἰωάννου, Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.
1221. Cod. Vat. membr. magnus fol. 400, vid. saec. XII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια διηγήσεις Θεοφυλάκτου Βουλγ.
1222. Cod. Vat. chartaceus fol. 437, videtur saec. XVI: Εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.
1229. Cod. Vat. membranaceus insignis, fuit Pauli IV pontif. max. fol. 275, videtur saec. XI: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
1270. Cod. Vat. membranac. fol. 164, videtur saec. XIII: Εἰς τὰς Πράξεις καὶ ἐπιστολάς τῶν ἀποστόλων τὰ τοῦ Εὐθαλίου.
1271. Cod. Vat. membranac. fol. 104, videtur saec. XII, habet inter alia: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις τινές.
1430. Cod. Vat. membr. magnus fol. 270, vid. saec. XII: Ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων σὺν τοῖς σχολίοις.
1445. Cod. Vat. membranac. fol. 173, scriptus anno 578 κγ ἰνδ. β', Chr. 1215, cum imaginibus: Εὐαγγέλια σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ Πέτρου Λαοδικεῖας. Fol. 135 imago apparet evangelistae Ioannis, qui a Dei manu ductus suggerit scribenti.
1522. Cod. Vat. membr. nobilissimus fol. 197, vid. saec. XII: Εὐαγγέλια τινῶν τῶν ἑορτῶν.
1528. Cod. Vat. bombycinus fol. 235, vid. saec. XII: Ἐπιστολαὶ καὶ Πράξεις τῶν ἁγ. ἀποστόλων εἰς λειτουργίαν λεκτέαι.
1533. Cod. Vat. membr. folior. 199, videtur saec. XII: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
- 1534 b. Cod. Vat. membr. fol. 223 nobilis, vid. saec. XII: Τὰ εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
1539. Cod. Vat. membr. parvus fol. 183 bonae notae, vid. saec. XI: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
1548. Cod. Vat. membr. fol. 163 cum suppl. pagg. 64-75, videtur saec. XII: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
1601. Cod. Vat. membranac. fol. 193, vid. saec. XIII: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
1618. Cod. Vat. chart. fol. 339, vid. saec. XII: Εἰς τὰ ἅγια εὐαγγέλια σχόλια τινά.
1625. Cod. Vat. membran. fol. 361, videtur saec. XI, insignis: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
1649. Cod. Vat. membr. magnus fol. 137, vid. saec. XI: Εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις Θεοδωρήτου.
1650. Cod. Vat. membr. fol. 187, olim Cryptensis, vid. saec. XII: Εἰς τὰς Πράξεις καὶ ἐπιστολάς τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
1654. Cod. Vat. membran. fol. 211, videtur saec. X vel XI: Εἰς τὰς Πράξεις καὶ ἐπιστολάς τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
1656. Cod. Vat. membran. fol. 182, magnus, bonae notae, vid. saec. XII: Εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ἑβραίους ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
1658. Cod. Vat. membran. fol. 224, videtur saec. X, olim fuit Cryptensis: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγ. τοῦ Χρυσοστόμου.
1659. Cod. Vat. membran. fol. 444, videtur saec. XI: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

1664. Cod. Vat. chartaceus fol. 296, videtur saec. XVI: Εἰς Μάρκου ὑπόμνημα inter alia fol. 240.
1714. Cod. Vat. membr. fol. 46, deficiens, vid. saec. XI: Ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.
1741. Cod. Vat. membran. fol. 126, videtur saec. XVI: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου ἐξηγήσεις.
1743. Cod. Vat. membr. fol. 112, scriptus anno 1302: Εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἐξηγήσεις Ἀνδρέου ἀρχιεπ. Καισαρείας.
1761. Cod. Vat. membran. fol. 481, videtur saec. XII: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων.
1769. Cod. Vat. chartaceus fol. 437, videtur saec. XVII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐρμηνεύει.
1813. Cod. Vat. membran. fol. 266, videtur saec. XIII: Τὰ εὐαγγέλια ἐρωδιὰ.
1882. Cod. Vat. membr. fol. 207, graec. et lat., vid. saec. XVI: Ἰωάννου ἀποκάλυψις (foll. 93-96).
1886. Cod. Vat. membran. fol. 110, videtur saec. XIII: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
1895. Cod. Vat. membran. fol. 223, videtur saec. XV: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
1904. Cod. Vat. miscell. fol. 334 inter alia membr. saec. XII Ἀποκάλυψις Ἰωάννου σὺν τοῖς σχολίοις a cap. VII ad finem.
1909. Cod. Vat. chartaceus fol. 244, videtur saec. XVI: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐρμηνεύει.
1915. Cod. Vat. membran. fol. 38, videtur saec. X: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐρμηνεύει Κυρίλλου καὶ Χρυσόστομου.
1933. Cod. Vat. chart. pagell. 624, videtur saec. XVII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Λουκᾶ ἐρμηνεύει διαφόρων.

NB. *His codicibus addenda sunt folia in membrana purpurea argenteis et aureis descripta litteris, de quibus diximus (7).*

IN BIBLIOTHECA MONACHORUM

S. BASILII DE URBE

ERANT CODICES QUI NUNC VATICANIS
SUNT CONNUMERATI (6).

1968. Vat. (Basilianus VII) membr. fol. 84 videtur saec. XI: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων.
1971. Vat. (Basil. X) membran. fol. 247, videtur saec. X: Ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων σὺν τοῖς τοῦ Εὐθαλίου.
1976. Vat. (Basil. XV) chartac. fol. 114, videtur saec. XVII: Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν ἐξηγήσεις Ἀνδρέου Καισαρείας.
1983. Vat. (Basil. XXII) membr. fol. 155, videtur saec. XVI: Τὰ εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
1988. Vat. (Basil. XXVII) membr. fol. 162, vid. saec. circ. XII: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
1996. Vat. (Basil. XXXV) membran. fol. 245, vid. saec. XII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις.
2002. Vat. (Basil. XLI) membr. fol. 132, scriptus anno 1053: Εἰς τὰ εὐαγγέλια.
2004. Vat. (Basil. XLIII) membr. fol. 293, vid. saec. XII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσόστομου.
2012. Vat. (Basil. LI) chartac. fol. 211, videtur saec. XV: Ἐπιστολαὶ καὶ εὐαγγέλια τινά.
2017. Vat. (Basil. LVI) membr. fol. 123, vid. saec. XIII: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
2028. Vat. (Basil. LXVII) membran. fol. 231, vid. saec. XII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια τὰ τοῦ Χρυσόστομου τινά.
2041. Vat. (Basil. LXXX) membr. fol. 337 nobilis, vid. saec. XI: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
2055. Vat. (Basil. XCIV) membran. fol. 292, vid. saec. X: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσόστομου.

2062. Vat. (Basil. CI) membr. fol. 187, pars I, vid. saec. X: 'Αποκάλυψις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων.
2063. Vat. (Basil. CII) membr. fol. 174 uncialis, post saec. IX: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
2065. Vat. (Basil. CIV) membr. fol. 358, videtur saec. X: Εἰς ἐπιστ. πρὸς Ῥωμαίους ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
2066. Vat. (Basil. CV) membr. uncial. fol. 316, vid. saec. VII: 'Αποκάλυψις, celeberrima et antiquissimus omnium textus (7).
2068. Vat. (Basil. CVII) membr. fol. 232, videtur saec. XIII: 'Επιστολαὶ εἰς τὴν λειτουργίαν..
2070. Vat. (Basil. CIX) membr. fol. 167, videtur saec. X: Εὐαγγέλια.
2080. Vat. (Basil. CXIX): membr. fol. 247, vid. saec. X: 'Η νέα διχθήκη.
2099. Vat. (Basil. CXXXVIII) membr. folior. 120. vid. saec. X: 'Εκ τῶν Πράξεων καὶ ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων.
2100. Vat. (Basil. CXXXIX) membr. fol. 79, vid. saec. XI: Εἰς τὰ εὐαγγέλια τῶν κυριακῶν ἐξηγήσεις τινές.
2113. Vat. (Basil. CLII) membr. fol. 77, vid. saec. X: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
1115. Vat. (Basil. CLIV) membr. fol. 185, videtur saec. X: Τινὰ ἐκ τῶν Πράξεων τῶν ἀποστόλων; fragmentum est a fol. 1 ad 4.
2116. Vat. (Basil. CLV) membr. fol. 111, vid. saec. XIII: 'Επιστολαὶ τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν λειτουργίαν.
2117. Vat. (Basil. CLVI) membr. fol. 164 ntidus, vid. saec. XI: Τὰ δ' εὐαγγέλια.
2126. Vat. Membr. fol. 339 fuit conventus S. Sylvestri de Urbe, vid. saec. X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
2129. Vat. Chartaceus fol. 701, vid. saec. XV: Τὰ εὐαγγέλια εἰς τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν λεκτέα ἐν ταῖς λειτουργικαῖς ἀκολουθίαις.
2133. Vat. Membran. nobilis fol. 393, fuit olim Cryptensis, vid. saec. X: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
2138. Vat. Membranac. fol. 91 fuit olim Cryptensis, scriptus an. Ch. 991 a Cyriaco Capuano: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια (9).
2139. Vat. Membran. fol. 204, scriptus fuit anno Chr. 1498: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.
2144. Vat. Membran., uncialis characteris insignis, fol. 193, dicitur Constantinopolitan., vid. saec. VIII: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν σὺν τῷ μηνολογίῳ.
2160. Vat. Membr. fol. 180, vid. saec. XI. Venit e familia principe romana de Alteriis, cuius stemma argenteum in tegmine habet: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια (10).
2165. Vat. Membranac. fol. 289, vid. saec. XI, magnus, fuit olim Columnensis (11): Τὰ εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα.
2167. Vat. Membranac. fol. 361, vid. saec. XIII, fuit olim Columnensis: Τὰ εὐαγγέλια εἰς λειτουργίαν.
2180. Vat. Bombycinus fol. 294, vid. saec. XV, Columnensis: Εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας.
2187. Vat. Membr. fol. 383, vid. saec. XII, fuit olim Columnensis: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.
2247. Vat. Membran. nobilis fol. 228, cum imaginibus, fuit Columnensis: Τὰ ἅγια εὐαγγέλια.

NB. *Cod. Basilianus 113 non adest* (8).

ALII GRAECI CODICES
ADDITI FUNDO VATICANO
POST BASILIANOS.

2251. Vat. Chartaceus Columnensis, sed in principio et fine quatuor folia habet uncialis characteris, ubi in quibusdam fragmentis sunt: Εὐαγγέλια τινὰ εἰς τὴν λειτουργίαν.
2275. Chartaceus fol. 137, inter alia characterē saec. XVI, habet: Εἰς εὐαγγέλια Ματθαίου καὶ Μάρκου σχόλια τινά.
2290. Vat. Membran. fol. 218 nobilissimus, qui alias numerum 2161 habuit, scriptus fuit an. mundi ςψε' Christi vero 1197: Εὐαγγέλια σὺν τοῖς τοῦ Εὐσεβείου κανόσι κ. τ. λ.

IN EADEM BIBLIOTHECA VATICANA

INTER CODICES NUNCUPATOS
E FUNDO PALATINO (12).

1. Cod. Pal. Vat. In hoc codice additum est fragmentum uncialis characteris in membranis vetustis: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν.
2. Cod. Pal. Vat. membran. fol. 265, videtur saec. X, nobilis: Εὐαγγέλιον Ματθαίου καὶ Μάρκου σὺν ταῖς ἐξηγήσεσιν.
10. Cod. Pal. Vat. membranac. fol. 268, vid. saec. X: Εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγ. Παύλου ἐξηγήσεις τῶν ἁγίων πατέρων. (Folkman adnotat).
11. Cod. Pal. Vat. Bombyc. folior. 333, vid. saec. XIV: Εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
20. Cod. Pal. Vat. bombyc. folior. 226, vid. saec. XV, deficiens: Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν σὺν ταῖς ἐξηγήσεσιν.
28. Cod. Pal. Vat. membran. cum supplem. chartac. fol. 227, videtur saec. X: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Ματθαίου καὶ Λουκᾶ ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
30. Cod. Pal. Vat. membr. magnus fol. 253, vid. saec. X vel XI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
32. Cod. Pal. Vat. membran. magnus fol. 181, vid. saec. XI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
38. Cod. Pal. Vat. membran. fol. 35, videtur saec. XI, nitidus: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγ. ἀποστόλων.
89. Cod. Pal. Vat. membr. parvus fol. 352, vid. saec. XI: Εὐαγγέλια τὰ δ' σὺν ταῖς ὑποθέσεσι καὶ πινάξιν τῶν λεκτέων εἰς τὴν λειτουργίαν.
90. Cod. Pal. Vat. bombyc. Pars I et II script. sub. Manuele imperatore (folior. 479) inter alia habet fol. 143: Τοῦ εὐαγγελίου Ἰωάννου παράφρασιν Νόννου.
136. Cod. Pal. Vat. membr. fol. 153, videtur saec. XII: Εὐαγγέλια τὰ τέσσαρα καὶ συναξάριον τῶν λεκτέων εἰς τὴν λειτουργίαν.
171. Cod. Pal. Vat. membr. magn. fol. 179, vid. saec. XV: Εὐαγγέλια, Πράξεις, Ἐπιστολαὶ, Ἀποκάλυψις.
189. Cod. Pal. Vat. membr. parvus fol. 331, vid. saec. XI cum imagin.: Εὐαγγέλια καὶ συναξάριον τῶν λεκτέων εἰς λειτουργίαν.
204. Cod. Pal. Vat. membran. fol. 181 cum additamentis, videtur saec. X: Ἐπιστολαὶ Παύλου σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ Οἰκουμενίου.
208. Cod. Pal. Vat. chartac. folior. 247, vid. saec. XV: Εἰς εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐρμηνεῖα Θεοφυλάκτου.
220. Cod. Pal. Vat. membr. insignis fol. 224, videtur saec. X, imaginibus decorus cum scholiis unciali characterē descriptis: Εὐαγγέλια δ' σὺν τοῖς σχολίοις.
221. Cod. Pal. Vat. chart. Pars I, II, fol. 397, videtur saec. XIII: Εἰς τὰ τῶν κυριακῶν εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου πατριάρχου ΚΠ.
227. Cod. Pal. Vat. membranac. fol. 304, vid. saec. XII: Εὐαγγέλια δ' cum imaginibus et ornatibus.

229. Cod. Pal. Vat. chartac. folior. 266, vid. saec. XIV: Εὐαγγέλια δ' σὺν τῷ συναξαρίῳ λειτουργικῷ.
239. Cod. Pal. Vat. chart. fol. 192, deficiens, videtur saec. XV: Εἰς τὰ τῶν κυριακῶν εὐαγγέλια λόγοι.
241. Cod. Pal. Vat. chartac. folior. 149, vid. saec. XV: Εὐαγγέλια καὶ ἐπιστολαὶ ἔν τισι ταῖς ἑορταῖς.
257. Cod. Pal. Vat. membr. magnus fol. 370, vid. saec. X: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
273. Cod. Pal. Vat. magnus fol. 274 bombyc. vid. saec. XV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Λουκᾶ ἐξηγήσεις τῶν ἀγίων πατέρων.
325. Cod. Pal. Vat. membr. defic. fol. 163, vid. saec. X, inter alia adest: Εἰς ἐπιστολὰς πρὸς Τιμόθεον ὁμιλεῖται τινες Χρυσοστόμου.
346. Cod. Pal. Vat. chartac. magn. folior. 86, vid. saec. XV: Εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἐξηγήσεις Ἀνδρέου Κανισσαρίου.
373. Cod. Pal. Vat. membr. magnus fol. 436, vid. saec. XI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις Χρυσοστόμου.
382. Cod. Pal. Vat. membran. magn. fol. 332, vid. saec. XI: Εἰς τὰ πρῶτα εὐαγγελίου Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
423. Cod. Pal. Vat. miscell. membranac. et chart. fol. 7, 8, membr. saec. XII habet: Ἐπιστολῶν πρὸς Κολασσαεῖς καὶ Θεσσαλονικεῖς περικοπὰς σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ.
- saec. XIII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
4. Cod. Reg. Vat. membr. fol. 256, optimae notae, vid. saec. X: Εἰς ἐπιστ. Παύλου πρὸς Ῥωμαίους ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου λόγ. κβ'. fuit Monasterii dicti τοῦ Περιβλέπτου.
5. Cod. Reg. Vat. chartac. fol. 439, videtur saec. XV: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐρμηνεύεται.
6. Cod. Reg. Vat. chartac. magn. fol. 336, vid. saec. XVI: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐρμηνεύεται Νικήτα Ναυπάκτου καὶ εἰς ἐπιστολὰς Παύλου ἐρμηνεύεται Θεοφυλάκτου, καὶ εἰς Ἀποκάλυψιν ἐρμηνεύεται ἄνωνύμου.
9. Cod. Reg. Vat. membr. fol. 197, videtur saec. XI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐρμηνεύεται διαφόρων.
11. Cod. Reg. Vat. membran. fol. 169, vid. saec. XIV: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέαι.
12. Cod. Reg. Vat. membr. saec. XIV cum suppl. chartac. fol. 336, vid. saec. XIV: Εὐαγγέλια δ' εἰς τὴν λειτουργίαν.
14. Cod. Reg. Vat. membr. magnus fol. 394, videtur saec. XI, defic.: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
28. Cod. Reg. Vat. bombycin. fol. 355 scriptus an. Christ. αὐμβ (1442): Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.
29. Cod. Reg. Vat. membranac. bonae notae fol. 177, vid. saec. X: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ deficiens in epist. ad Ephesios.
36. Cod. Reg. Vat. chartac. fol. 292, videtur saec. XVI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις Χρυσοστόμου.
44. Cod. Reg. Vat. chartac. fol. 355 a variis manibus scriptus. Inter alia: Εἰς τὰ τῶν κυριακῶν εὐαγγέλια ἐξηγήσεις καὶ ὁμιλεῖται διαφόρων scriptae saec. XVII.

IN BIBLIOTHECA VATICANA

INTER CODICES NUNCUPATOS E FUNDO
REGINAE CHRISTINAE ALEXANDRAE SVECORUM (13).

2. Cod. Reg. Vat. fol. 326 magnus, videtur saec. XII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐρμηνεύεται τοῦ Χρυσοστόμου, fuit Monasterii τοῦ μεγάλου σπηλαίου in Achaia.
3. Cod. Reg. Vat. membr. fol. 256, videtur

59. Cod. Reg. Vat. membran. fol. 137, vid. saec. XII, inter alia insunt: Εὐαγγέλια καὶ ἐπιστολαὶ τῆς μεγάλης ἐβδομάδος.
18. Cod. Reg. Vat. chartac. fol. 70, videtur saec. XVII: Εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἐξηγήσεις τινὲς ἐκ τῶν τοῦ Οἰκουμένου.
70. Cod. Reg. Vat. membr. folior. 18, script. anno Chr. αφμδ (1544): Ἐπιστολαὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς λεκτέαι, et in fronte pronuntiatio graeca latinis litteris descripta.
79. Cod. Reg. Vat. membr. fol. 306, nitidus, vid. saec. XII: Ἐπιστολαὶ εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέαι καὶ Εὐαγγέλια τὰ δ'.
179. Cod. Reg. Vat. membran. fol. 169 bonae notae, vid. saec. X: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων καὶ Ἀποκάλυψις σὺν τοῖς σχολίοις.
189. Cod. Reg. Vat. membran. nobilis auro et coloribus decorus folior. 244, videtur saec. XI: Τὰ ἅγια Εὐαγγέλια τὰ δ'.

IN BIBLIOTHECA VATICANA

INTER CODICES NUNCUPATOS
E FUNDO REGINAE ET PII II (14).

33. Cod. Reg. Vat. membran. fol. 158, deficiens, scriptus videtur saec. XIII: Εὐαγγέλια τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα.
50. Cod. Reg. Vat. membr. nitidus fol. 327, vid. saec. XI: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Venit e biblioth. S. Sylvestri de Urbe.
55. Cod. Reg. Vat. membr. minimus fol. 234, vid. saec. XII: Τὰ δ' εὐαγγέλια auro et coloribus ornatus.

IN BIBLIOTHECA VATICANA

INTER CODICES NUNCUPATOS
E FUNDO URBINATE (15).

2. Cod. Urbin. Vat. membr. insignis, figuris et auro ornatus folior. 325, vid. saec. XI: Τὰ δ' εὐαγγέλια.
3. Cod. Urbin. Vat. membran. pulcher auro et coloribus ornatus folior. 161, videtur saec. XII: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.
4. Cod. Urbin. Vat. chartac. folior. 126, vid. saec. XVI: Εὐαγγέλια καὶ ἄλλα εἰς τὴν λειτουργίαν.
- 20 et 21. Codd. Urbin. Vat. membran. magni, fol. 363 et 292: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου scripti anno mundi 791 (Christi 992) a quodam Gregorio.
22. Cod. Urbin. Vat. membr. magn. fol. 237, deficiens, videtur saec. XI: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.
23. Cod. Urbin. Vat. chartaceus folior. 187, vid. saec. XVII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις τοῦ Χρυσοστόμου.

IN BIBLIOTHECA VATICANA

INTER CODICES NUNCUPATOS
E FUNDO OTTOBONIANO (16).

2. Cod. Ott. Vat. membr. uncialis characteris fol. 159, pars I et II, vid. saec. X: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν λεκτέα καὶ μενολόγιον.
10. Cod. Ott. Vat. membr. magnus, pars I et II, fol. 237, vid. saec. XI et fuit olim Altempsianus: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννου ἐξηγήσεις Χρυσοστόμου.
31. Cod. Ott. Vat. membr. magnus, fol. 181, vid. saec. XI: Ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίου Παύλου σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ.

37. Cod. Ott. Vat. membr. magnus, pars I et II, fol. 248, videtur saec. XII; Altempsonianus: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.
61. Cod. Ott. Vat. bombycin., fol. 198, vid. saec. XIV: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου ἐξηγήσεις.
66. Cod. Ott. Vat. membr. magnus, fol. 393, vid. saec. XI, nobilis, a Menna quodam descriptus: Εὐαγγέλια δ'. Ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων καὶ Ἀποκάλυψις.
74. Cod. Ott. Vat. chartac. fol. 291, videtur saec. XV, inter alia fol. 270: Εἰς ἐπιστ. πρὸς Ῥωμαίους ἐξηγήσεις Θεοδορήτου.
100. Cod. Ott. Vat. chartac. fol. 105: videtur saec. XVI: Εἰς τινὰς τῶν εὐαγγελίων ῥήσεις διαφόρων.
175. Cod. Ott. Vat. membran. fol. 70, videtur saec. XII: Εὐαγγέλια τινῶν ἑορτῶν.
176. Cod. Ott. Vat. chart. fol. 187, videtur saec. XVI: Ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγ. Παύλου καὶ Ἀποκάλυψις.
180. Cod. Ott. Vat. chartac. fol. 135, videtur saec. XV: Εἰς τινὰς ῥήσεις ἐπιστολῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐξηγήσεις.
204. Cod. Ott. Vat. membr. deficiens, fol. 298, vid. saec. XIII: Εὐαγγέλια δ'.
208. Cod. Ott. Vat. chart. fol. 255, videtur saec. XV, est nobilis et imaginibus decorus.: Εὐαγγέλια δ'.
212. Cod. Ott. Vat. membr. fol. 314, videtur saec. XI: Εὐαγγέλια δ' καὶ μηνολόγιον.
258. Cod. Ott. Vat. chart. fol. 216, videtur saec. XV: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων καὶ Ἀποκάλυψις.
283. Cod. Ott. Vat. chart. fol. 123, scriptus an. 1572 a Io. Euripoto: Εἰς Ἀποκάλυψιν ἐρμηνεῖα Ἀνδρέου ἀρχιεπ. Καισαρείας.
297. Cod. Ott. Vat. membr. fol. 190, videtur saec. XI: Εὐαγγέλια δ'.
298. Cod. Ott. Vat. membr. fol. 165, videtur saec. XV, graece et latine: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων.
325. Cod. Ott. Vat. chart. fol. 215, videtur saec. XIV: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων.
326. Cod. Ott. Vat. membran. purpureus et litteris argenteis necnon quibusdam aureis descriptus, vid. saec. XI: Εὐαγγέλια τῶν ιβ' ἑορτῶν.
356. Cod. Ott. Vat. chart. fol. 144, deficiens, videtur saec. XVI: Εἰς τὰς ἐπιστολάς Παύλου ἐξηγήσεις διαφόρων.
381. Cod. Ott. Vat. membr. nobilis fol. 325, scriptus an. 1198: Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ σὺν τῇ ἐρμηνείᾳ. Folio vero 185 habet: Τὰ εὐαγγέλια.
401. Cod. Ott. Vat. membran., pars I et II, fol. 162, vid. saec. XII: Εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ματθαίου ἐρμηνεῖαι Χρυσοστόμου.
416. Cod. Ott. Vat. bombyc. fol. 296, videtur saec. XV: Εὐαγγέλια καὶ ἐπιστολαὶ εἰς τὴν λειτουργίαν.
417. Cod. Ott. Vat. bombyc. fol. 339, miscellaneus, inter alia (fol. 17) insunt: Ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων.
432. Cod. Ott. Vat. membr. magnus et nobilis, fol. 232, vid. saec. XI: Εὐαγγέλια, Benedicto XIII P. M. donum abbatis Montis Athos.
444. Cod. Ott. Vat. membranacea folia duo characteris uncialis saec. VIII vel IX cum quibusdam fragmentis evangeliorum ad liturgiam.
445. Cod. Ott. Vat. membr. magnus fol. 307, vid. saec. XI: Εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐξηγήσεις Χρυσοστόμου.
453. 454. 455. Codd. Ott. Vat. chartacei, tomi I, II, III, scripti, ut vid., saeculo XIII: Εἰς τὰ εὐαγγέλια ἐξηγήσεις Θεοφυλάκτου.

IN COLLEGIO DE PROPAGANDA FIDE

INTER CODICES GRAECOS

MUSAEI BORGIANI.

L. VI 6 Cod. membran. fol. circ. 160 cum supplementis chartac. saec. XII: Εὐαγγέλια εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ μηνολόγιον.

L. VI 9 Cod. membr. magnus, saec. XII, cum imaginibus et supplementis, habet

quoque: Εὐαγγέλια τῆς λειτουργίας σὺν μηνολογίῳ.

L. VI 10 Cod. membr. fol. 165 circiter, est scriptus anno mundi $\overline{\varsigma\omega\theta'}$, (Christi 1301), habet: Εὐαγγέλια δ' σὺν μηνολογίῳ. Birchius eo usus est.

L. VI 19 Cod. membran. in cuius extrema pagella dicitur scriptus anno mundi $\overline{\varsigma\psi\mu\eta}$ (scilicet Christi 1230), habet novum testamentum integrum: Ἡ νέα διαθήκη ὅλη. Praecedit menologium chartaceum.

ADNOTATIONES

AD HUNC ELENCHUM

CODICUM GRAECORUM

(1) *Ad pag. 269.* - Universi thesauri librarii Barberiniani pretio dato a Leone XIII e nobilibus aedibus ad Vaticanum translati sunt. Una simul cum libris et codicibus eorumque plutei commigrarunt; quinimo et indices, quos confecerat de voluminibus impressis cl. v. FAB. BATTAGLINI, dum praedictae librariae erat addictus. Omnia suas indicationes ordinemque suum servarunt, curante cl. ALEXANDRO PIERALISI, qui iisdem thesauris asservandis ad Vaticanum translatus est an. 1903.

(2) *Ad pag. 271.* - De his duobus codicibus R. IV. 6, R. V. 29 chisianae bibliothecae rogavimus notitias a cl. v. EQ. IOSEPHO CUGNONI praefecto. Qui humanissime respondit, indicavitque eosdem utpote qui pertinuerunt bibliothecae senensi Silvii de Piccolominibus, ut ipse adnotavit in Appendice II operis sui: *Aeneae Sylvii Piccolomini senensis, qui postea fuit Pius II Pont. Max. Opera inedita - descripsit e codd. Chisianis, vulgavit notisque illustravit Iosephus Cugnoni bibl. praef.* Romae typ. Salviucci 1883. Cf. pag. 18. Et conferenda sunt *Atti della R. Accademia de' Lincei*, Roma 1882-1883.

(3) *Ad pag. 277.* - *Cyprius* vocatur cod. vat. gr. 1208, et revera regius, cuius aliquot speciales atque rerum utiles notitias habemus heic apponendas. Exterior ebore atque ebano ligneum tegumen ornatur cum stemmate pontificis Pignatelli. Interior stemma est alterius pontificis et inscriptio: *Innocentius Papa VIII.* Cui in fronte aliud folium habet stemma Carolae de Lusignano Reginae insulae Cypri et Hierusalem, quae forte an. 1487 donavit pontifici (SCRIVENER I. c. *Criticism.* xxiii, Appendix) Perpulcræ imagines erectae sequuntur aliis in foliis SS. Lucae, Iacobi, Petri, Ioannis, Iudae, Pauli. Notantur et textus numerationes et argumenta. In Actis Apostolicis stichi non adnotantur, qui tamen in fine Ep. Iacobi dicuntur $\overline{\zeta\epsilon}$ ad epist. Petri: ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης στίχ.. $\overline{\sigma\lambda\varsigma}$. Ante epistolas Pauli legimus τέλος τῶν ἐπτὰ

APPENDIX III. AD PARTEM III.

καθολικῶν. Post II. ad Corinth. Ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππου διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ - στίχοι φη. Post ep. ad Galat. στίχ. τζ. Ad calcem epist. ad Ephes.: Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ - στίχοι τιβ. Post epist. ad Philippens.: Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ἐπαφροδίτου-στίχ. ση.. In fine epist. ad Colossen.: Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ στίχ. ση. Post epist. I. ad Thessalon.: Ἐγράφη ἀπὸ Ἀσσηνῶν στίχ. σ. et ad epist. II. idem adnotatur et στίχοι ρς. In fine epist. ad Hebr.: ἐγράφει (sic) ἀπὸ Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου στίχ. ψς. In fine I. epist. ad Timotheum: Ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας: στίχ. σλς. et ad II. ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης: στίχ. ροβ. In fine epistolae ad Titum: ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας: στίχ. ρξ. Codex explicit fol. 395 in verbo tantum Ἀμήν.

(4) *Ad pag. 277.* - Plures de hoc dixere principe codice 1209 ss. biblicorum. Nos multa notavimus editionesque eiusdem typicam et phototypicam curavimus.

(5) *Ad pag. 278.* - Cuidam fortasse mirum videbitur inter hos codices gr. vat. nos minime recensuisse ditissimas membranas argento et auro descripta, ubi evangelica fragmenta continentur. De his diximus in speciali monographia: *Le membrane purpuree di Evangelario...* an. 1888, vide et superius in hac II Parte tomi X, ubi pag. 21, aliquid innuimus. Hoc tantum adnotamus haec folia pretiosa non recenseri in elenchis codicum Graecorum Vat. quia inter alia scripta cl. v. MARINI servantur in codicibus latinis.

(6) *Ad pag. 278.* - Codicum Basilianorum acquisitio peracta est circa finem saeculi XVIII. Iuvat afferre relationem quam dedit praefectus Bibliothecae Vaticanae Elias BALDI, de quo vide superius (in appendice II Parte I), ut legimus in eius autographo, quod servatur in speciali archivo Bibliothecae his verbis: « Pius VI P. M. ad puram incorruptam fidei doctrinaeque veritatem adservandam, cognita venditione Mss. codicum Monasterii S. Basilii de Urbe, illos emi imperavit et iuxta ipsius liberalitatem, pretii illorum fere medietatem de proprio elargitus est. Codices isti N. 163 sunt, omnes fere Graeci excepto, uno Rutheno Papyraceo et tribus vel quatuor, ni fallor, latinis de rebus liturgicis. Omnes fere in membranis exarati, qui recentiores inter illos sunt, saeculum XIII non praetergrediuntur. Rarissimus inter hosce propter vetustatem est Apocalypsis liber, qui redolet aevum septimum, cum nullus in Bibliotheca Vaticana Apocalypsis liber tantae vetustatis adservatus erat, licet possideat Codicem Veteris et Novi Testamenti, ex quo biblia Sixtina prodiit, antiquissimum; in eo Apocalypsis liber recenti manu descriptus est. Continet idem Codex nonnullos D. Gregorii Nysseni sermones et aliorum Patrum ab eodem librario conscriptos. Specimina characteris huius codicis dedit Blanchinius in "Vindiciis S. Scripturae" sicut ibidem etiam alterius codicis Monasterii S. Basilii, qui varios Veteris Testamenti libros continet eodem aevo exaratos. Montfauconius etiam nonnulla horum codicum specimina in sua Palaeographia Graeca profert ob epocham, quae in iisdem notata est, ut alios similes codices illa carentes; eruditi illa cum istis comparantes de illorum aetate indubium indicium ferunt. Codices IX, X et XI saeculi opera SS. Patrum continent, inter quos est codex S. Ephraem Syri exaratus anno Christi 1021, ex quo codice nonnulli inediti sermones descripti fuere pro editione Vaticana. Nonnulli continent antiquos Ecclesiae canones, alii vitam monasticam, alii divinam psalmodiam et officia respiciunt, alii denique Sanctorum acta suppeditant, qui omnes porro magnum splendorem Bibliothecae Vaticanae perpetuo reddent ».

Hanc BALDI scripsit relationem ex officio; post acquisitionem vero legimus in ipsis patietibus vaticanis solemne monumentum:

PIVS · VI · PRAESTANTIVM · DIAGRAMMATVM · CODICES · BASILIANOS · BIBLIOTHECAE · VATICANAE
DONO · DEDIT · ANNO · MDCCXXC.

Superius pictura apparet, quae repraesentat pontificem tradentem libros Naverio card. DE ZELADA S. R. C. Bibliothecario.

Hoc in loco eruditos viros monere iuvat quandoque cl. MAI nomine codicum Basilianorum significasse illos Cryptaeferatae ac versa vice; sed hae distinctae erant bibliothecae, etsi utraque a Basilianis monachis custodita. Bibliotheca Cryptensis adhuc servatur in abbatia tusculana, alia quae ex codicibus praecipue calabris adunata fuerat apud ecclesiam S. Basilii de Urbe, ab eo nomen acceperat. Haec ea est, quae, ut in superiori documento legimus, a Pio VI empta inter codices vaticanos fuit cooptata. Habet ibi tamen indicem proprium a monacho I. C. Scafiò Calabro descriptum. Hic eius codices exhibent notas numerales tum prioris bibliothecae Bas. additum, tumque alterum in loco novo ad vaticanum scilicet.

In praedicto folio Eliae BALDI in margine notae numerales quaedam consignantur, unde apparet data iam fuisse scutata 700 et adhuc remanebant solutura scutata 1300 ad pretium librorum solvendum.

(7) *Ad pag. 279.* - Celeber est codex et unicus uncialis, qui habeat textum antiquissimum graecum de Apocalypsi S. Ioannis, de quo disseruimus in speciali monographia *De editione Lipsiensi Apocalypseos*.

(8) *Ad pag. 279.* - Quando hos codices basilianos lustravimus hunc non vidimus; fortasse est ex iis, qui Grecis Vaticanis non fuere adnumerati.

(9) *Ad pag. 279.* - Da hoc insigni codice Capuano saec. X novimus olim fuisse e Cryptensibus, inter quos adhuc servatur apographum confectum manu Philippi Vitali (conf. Rocchi, *Codd. Crypt.*, pag. 506). Opinio est fuisse e primaevis libris sacris sociorum b. Nili descriptum, quando iidem monachi, e calabris regionibus exulantes, commorabantur in partibus Campaniae circa ann. 991. Ille senex monachus seu *calogerus Cyriacus amanuensis* e schola predicti patris censetur.

(10) *Ad pag. 279.* - Speciali dignus est nota codex, qui venit e principe familia romana De Alteriis, cuius insignia stemmata in lamina argentea refert et nomen dynastae *Aemilii H. F. De Alteriis* 1781.

(11) *Ad pag. 279.* - Da acquisitione codicum *Columnensium* agit ISIDORUS CARINI in opella: *La Biblioteca Vat.* pag. 136.

(12) *Ad pag. 280.* - De his codicibus plura habes in catalogo impresso - *Codices manuscripti Palatini graeci* - quos recensuit cl. Henricus STEVENSON senior, anno 1885.

(13) *Ad pag. 281.* - Confer de his alterum elenchum impressum anno 1888: *Codices manuscripti graeci Reginae Svecorum et Pii II*, quos recensuit Henricus STEVENSON senior.

(14) *Ad pag. 282.* - In praedicto volumine pag. 129 incipit elenchus specialis codicum graecorum, qui fuerunt Pii II, postea in bibliothecam Reginae inducti.

(15) *Ad pag. 282.* - Cf. Catalogum de his Graecis Codicibus Urbinatibus a Cl. v. scriptore Cosma STORNAIOLO confectum; ubi de praedictis libris mss. Novi Testamenti agit.

(16) *Ad pag. 282.* - Elenchum vaticanum de his dederunt E. FERON et Fab. BATTAGLINI praeunte monographia a Ios. COZZA-LUZI elaborata anno 1893. *Codices manuscripti graeci Ottoboniani*.

INDEX

PARTIS TERTIAE

IN TOMO DECIMO

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

DE RE BIBLICA

Ex palimpsesto codicis syriaci 162 Vaticani fragmenta unciali caractere Prophetiae Ezechielis (MONITUM)	pag. 3
(<i>Textus</i>).	» 5
Evangelii Ioannaei fragmentum in membrana purpurea argenteis aureisque litteris descripta (MONITUM).	» 21
(<i>Textus</i>).	» 25
Notulae ad textum Ioannaeum in fragmento codicis purpurei	» 27
Origenis curae criticae in textum septuagintaviralem Hieremiae Prophetae (MONITUM) <i>prout tabula phototypica</i>	» 31
ΑΟΓΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ — ΙΕΡΕΜΙΑΣ	» 35
ΒΑΡΟΥΧ.	» 207
ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ	» 220
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ	» 220
Adnotatio	» 243

APPENDICES

AD TOMUM DECIMUM

APPENDIX I. - MONITUM	» 250
De codice latino Tudertino Veter. et Novi Testam. Specimen Io. Christophori AMADUTH de eodem codice	» 250
APPENDIX II. - MONITUM.	» 257
Epistolae Io. Iacobi Breitingeri ad Dominicum Passionei de editione Psalmorum Thomassiana, ac de Septuagintavirali SS. Bibliborum elvetica	» 257
APPENDIX III. - MONITUM	» 265
Codices Romani Novi Testamenti graece in Urbe asservati (an. 1883)	» 269
Adnotationes ad hunc elenchum graecorum codicum.	» 284

FINIS

TOMI X ET ULTIMI

NOVAE PATRUM

BIBLIOTHECAE MAIANAE

ANNO M. DCCC. IV.

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

DATE DUE	
IL-7709207-1599 Dru	
FEB 11 1980	
GAYLORD	PRINTED IN U.S.A.

GTU Library
BR60 .A6 1844 Size 2
/Novae Patrum bibliotheca tomus primus f
3 2400 00110 0217

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

